DE VISIBILI

MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBRI VIII.

In quibus diligens instituitur disputatio de certa & perpetua Ecclesiæ Dei tum successione, tum gubernatione Monarchica, ab ipso mundi initio vsque ad finem.

Deinde etiam ciuitatis diaboli persæpè interrupta progressio proponitur, sectæque omnes & hæreses confutantur, quæ vnquam contra veram fidem emerserunt.

Denique de Antichristo ipso & membris eius; deque vera Dei & adulterina diaboli Ecclesia, copiosè tractatur.

Si quid præterea difficile & scopulosum vel in Pontificum Romanorum historia, vel in conciliorum generalium ratione accidit; idipsum ex proposito discutitur & examinatur.

Cum Indice rerum & personarum locuplete.

Auctore Nicolao Sandero, *sacra Theologia Professore.*

Singulorum librorum argumenta sequens pagina indicabit.

Psalmo 118. { *Ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia in iudiciis tuis supersperaui.*

Antverpiæ,
Apud Ioannem Foulerum.
M. D. LXXVIII.

SINGVLORVM HVIVS OPERIS LIBRORVM ARGVMENTA.

Primus demonstrat, Ecclesiæ gubernationem non esse popularem.

Secundus, Ecclesiæ gubernationem non esse penes optimates.

Tertius probat, monarchiam esse præstantissimum optimumq; gubernationis genus, atque ideo optimè visibili quoque huic Dei ciuitati conuenire.

Quartus ostendit, monarchiam Ecclesiæ ab initio mundi vsque ad Christum, præfiguratam & prædictam fuisse.

Quintus, eandem à Christo & Apostolis esse institutam.

Sextus, visibilem hanc Ecclesiæ monarchiam vni Petro delatam esse.

Septimus complectitur, & vnum Pastorem primum semper Ecclesiæ Dei ad Christum vsque præfuisse, & eum à Christo & D. Petro Romanum Pontificem perpetuò & fuisse, & ad finem vsque mundi fore. In quo etiam & ciuitatis Dei, simulque diaboli descriptio quædam dilucida ob oculos proponitur, hæreticique omnes ordine recensentur, quorum peruersa dogmata ab Ecclesiæ doctoribus, tanquam à fortissimis diuinæ ciuitatis murorum custodibus, obseruata temporũ ratione, passim repelluntur ac confutantur.

Octauus & vltimus, Antichristi nomen à summo Ecclesiæ Dei Pastore, in quem ab hæreticis iam diu calumniosissimè impositum est, in ipsos auctores retorquet; ac quis sit verus Antichristus, & qui sint vera eius membra, ex sacræ scripturæ sanctorumque Patrum testimoniis sigillatim inquirit, concluditque.

BEATISSIMO PATRI, ET SANCTISSIMO DOMINO PIO QVINTO, PONTIFICI MAXIMO.

CVM DVAE sint res, Pie quinte Pontifex maxime, quæ in qualibet Epistola dedicatoria breuiter saltem attingi, ac interdum etiam plenius aliquantò soleãt vberiúsque tractari; vna, cur tale opusculum, hoc tempore, ab hoc auctore conscriptum sit; altera, cur id sub illius potissimum nomine, cui offertur, in lucem prodeat & emittatur: ego sanè tot tantísque causis ad scribendum hos De visibili monarchia libros adductus sum, vt plerasque earum in alium opportuniorem locum differendas putauerim, ne præter modum hæc Epistola cresceret. Illam verò, quæ prima fortè omnium ad hanc rem suscipiendam me commouit, ne hoc quidem in loco prætermittendam esse arbitrabar.

Cùm ergo animaduerterem, quàm horrendis ignorantiæ tenebris & Anglia patria mea & vniuersa penè Germania offunderetur; nec ignorare possem, quàm malè isti duo populi de Romana Ecclesia, quæ illos in Christo genuerat, meriti essent: quod officij mei erat mihi facturus videbar: si, cùm peccata populi mei, Danielis prophetæ exemplo prius confessus essem, operam postea darem, vt inter tot millia hæreticorum, qui sedem Apostolicam iniustißimè oppugnant, extaret mea pro eiusdem sedis honore qualiscunque testificatio & defensio: vt, si clamarent in cælum contra duplicem quodammodo hanc patriam meam (Angli enim ex Germania oriundi sunt) Lutheranorum & Caluinistarum in illis gentibus schismaticæ voces; non deesset etiam Angli cuiusdam Catholica vox, omnium sanctorum testimoniis instructa & corroborata, quæ vtrique genti ac populo misericordiam Dei humillimè peteret, constantißiméque imploraret. Negare nec Angli, nec Germani possunt, se per Legatos ab Ecclesia Romana iam olim missos, abiectis idolis, quibus antè seruiebant, Christum Dei virtutem & Dei sapientiam accepisse. Anglis Augustinus, Germanis Bonifacius, vterque autem à Pontifice Romano missus, hunc lætißimum verbi vitæ nuntium attulit. Ab illo fonte sedes tam Archiepiscopales, quàm Episcopales in vtraque natione profluxerunt. Inde Academiarum auctoritas petita, inde Collegiorum societas instituta, inde militum, qui pro fide Christiana pugnârunt, potestas deriuata: postremò Imperium ipsum, quod tot seculis in Occidente floruit, à Græcis ad Francos, à Francis ad Germanos Apostolicæ potissimùm sedis ministerio translatum fuit, ibique septem Electoribus constitutis, fixum ad hunc vsque diem & stabilitum perseuerat.

Quam igitur gratiam pro his tantis beneficiis Angli Germaníque sedi Apostolicæ rependunt? quam vicem reddunt? Dißimularem sanè, si res apertior non esset, quàm vt dißimulari poßit. Matrem, quæ illos in Christo genuit, quæ multis præterea seculis nutriuit & educauit; matrem ætate iam penè confectam, à Turcis & Saracenis vexatam, à domesticis tyrannis persæpe oppressam, ob easque causas ope filiorum nunc in primis egentem, honore aliquo non afficiunt. Parum est hoc. Honore nullo afficiendam eße contendunt. Quid quòd nec matrem quidem omnino eam volunt agnoscere? Imò sedem Principis Apostolorum, sedem cum qua omnes Catholici Patres omni ætate necessariò communicandum esse docuerunt, quæ iam inde à temporibus promulgati primùm Euangelij, tot gentibus verbum salutis tanto cum fructu prædicauit, quæ semper omnibus hæreticorum sectis constantissimè se opposuit, sedem Antichristi esse, tum sibi ipsis stultißimè persuadent, tum aliis impudentissimè prædicant. Hoc illud populorum Angliæ Germaniæque peccatum est, quod cæteras eorum iniquitates longo interuallo superat, easque in vnum quasi

† 2 cumulum

cumulum collectas numeris omnibus implet et consummat. Quid enim potest in filiis gratiæ, Deo hominibusque magis inuisum aut ingratum esse, quàm ingratus & immemor accepti beneficij animus? Hoc peccatum etsi commune sit Germanis cum Anglis, atque ab illis ad hos primùm transiisse videatur: tamen eo grauius Anglorum gentem premit, quo insignius Ioannes Episcopus Roffensis, Thomas Morus Angliæ Cancellarius, concionator insignis Reginaldus monachus Brigittensis, Carthusiani octodecim, sedis Romanæ primatum non verbis modò & scriptis longè doctißimis, verùm etiam sanguinis sui effusione notum omnibus & testatum reddiderunt: cuiusmodi testimonia Germanis domi suæ data esse, nunquam intellexi.

Quæ cùm ita esse perspicerem, grauiorique Anglorũ vulneri efficaciorem adhibendam esse medicinam considerarem, haud quaquam satis mihi visum est, vt in ista fidei Catholicæ confeßione, quam aduersus tam immanem & barbaram hæreticorum Angliæ opinionem hoc tempore scribendam edendamque suscepi, pauca quædam vel scripturarum, vel sanctorum Patrum testimonia extarent: ne fortè plus operæ in mendacio disseminando hæretici posuissent, quàm nos in veritate asserenda poneremus. Meminerã enim, Mathiam Flaccum Illyricum ante aliquot annos edidisse librum, quem inscripsit Catalogum testium veritatis, quo in libro nullum non mouet lapidem, vt ostendat, sedem Romanam quiduis esse potius, quàm (sicuti verè est) cathedram Petri & thronum Iesu Christi. Quo libentius feci, vt omnium ætatum ea quæ mihi occurrißent, vel verba, vel facta, ordine temporum obseruato, in vnum cumulum aggregarem, quibus Ecclesiastici primatus auctoritas sarta tecta cõseruari poßet. Quæ autem huius generis in his libris desunt (quæ fateor esse permulta) poßunt ab aliis, qui huic rei vacandum eße putauerint, in suam classem atque ætatem posthac reponi, donec plenius quoddam testimoniorũ omnis generis corpus effectum fuerit, quod lectorem non docere modò & instruere, sed oblectare etiam poßit, & lætitiis omnibus perfundere. Atque hæc quidem de causa quæ me ad scribendum impulit, sint dicta.

Quod verò ad alteram illam orationis meæ partem attinet, in qua dicendum est, cur tuæ sanctitati, Pie quinte, hos De visibili Ecclesiæ monarchia libros dedicárim, nõ est opus, vt eius rei valde accuratam rationem reddam. Multo sanè magis instituti mei ratio tunc reddenda fuißet, si tua Sanctitate præterita, sub alterius cuiuspiam patrocinio eosdem libros prodire voluißem. Cui enim potius, quæ de visibili primatu Ecclesiæ scripta sunt, dedicari oportuit, quàm totius Ecclesiæ primo in terris Pastori, & maximè visibili primati? Quòd si neque rei quam explicandam suscepi, natura, nec Magistratus Ecclesiastici, quem Pius V. iure optimo administrat, dignitas & magnitudo, qualecunque hoc munusculum sibi deferri postularet; certè beneficia, quæ vel in me priuatim, vel communiter in patriam meã contulit, id officij genus à me necessariò extorquerent. Nam vt de beneficio pecuniario, quod tua beatitudo per Illustrissimi Cardinalis Hosij operam nuper mihi contulit, nihil dicam: si quid in hæresibus aut colligendis, aut confutandis, Ecclesiæ Dei profui; hoc omne tuæ Sanctitati acceptò ferendum est, cuius primùm benignitate facultas mihi facta est, tam habendi quàm legendi hæreticorum libros. Quorum si plures nactus essem, non dubito, quin per Dei gratiam plus aliquantò fidei Catholicæ causam adiuuissem. Vix enim credi potest, quantoperè omnes illi non modò cum scripturis S. & antiquis Patribus, sed etiam cum sodalibus suis, atque adeò singuli cum seipsis pugnent. Iam verò communis illa tua in Anglos beneficentia tum ex ea eleemosyna elucet, quam singulis annis in religiosorum ordines, atque aliàs præterea in alios Catholicos confers, tum ex illa solicitudine Pastorali, qua non multis abhinc annis ad Anglos domi commorantes misisti, testificans illis, quanto studio cuperes, Angliam iterum ad gremium Catholicæ Ec-

clesiæ reuocari, omnemq; curam tuã & industriam ad eam rem vltrò deferens & promittens. Cuius legationis qui fructus fuerit, tam Nobiles quàm plebeij, qui relicto schismate ad Ecclesiam quotidie redeunt, fidem indies pleniorem faciunt. Nec parua spe ducor, propediem fore, vt suus etiam locus Catholicis Angliæ Pastoribus pateat, in quo verbum vitæ liberè prædicent, & sacramenta Christi ritè administrent.

Qua in re procuranda efficiendaque, vt tua beatitudo curam, studium, cogitationemque omnem impendat, per eum Pastorum principem, qui pro ouibus suis animam ponens, principem Apostolorum seipsum sequi præcipuè iussit, iterum atque iterum rogo. Qui enim ne vitæ quidem Pastoris parcendum duxit, vt saluti gregis consuleretur: quanto magis voluit, nullam vel pecuniæ, vel famæ conseruandæ rationem hac in causa haberi? Verùm vt hæc scriberem, officij potius & consuetudinis ratione adductus sum, ne patriæ meæ causam videar neglexisse: quàm quòd cuiquam in mentem venire queat, tuam Sanctitatem hac in re admonitore aliquo indigere.

Cùm autem hæ tot ac tantæ causæ mihi necessitatem quodammodo imposuerint, vt hos libros tuæ beatitudinis nomini dedicarem: mentiar tamen, nisi & aliam præterea causam attulero, quæ vt hoc facerem, fortius adhuc atque efficacius me commouit. Cui enim viro munus & donum, præsertim quod quisque optimum maximumque habet, dare mittereve solet, nisi ei, quem non modò seipso, verùm etiam cæteris hominibus penè omnibus præstantiorem esse, verè sibi persuaserit? Nam cùm munera in primis DEO *immortali, tanquam omnium bonorum largitori, debeantur: eadem certè deinceps ita cuique maximè offerri solent, vt is ad Deum proximè accesserit: Diuinum verò quiddam est, præesse multis. Tu, Pie quinte, præes non modò multis populis, verùm etiam iis ipsis principibus viris, qui plurimis regnis & prouinciis præsunt. Diuinum quiddam est, benefacere multis etiam priuatis. Tu, Pie quinte, preterquam quòd de priuatis hominibus penè infinitis optimè præclarissimeque meritus es, etiam florentissimum Galliæ regnum contra impetum Hugonistarum auxiliaribus copiis tuis ita defendisti, vt quicquid Catholicæ religionis in Gallia reliquum est, tuo in primis præsidio sustentatum sit, patrocinioque in hodiernum diem constet. Omnis potestas à Deo est, qui solus omnium eorum quæ sunt, causa prima & origo vnica existit; tua verò potestas, Pie quinte, à Filio Dei Iesu Christo sic instituta est, vt non solùm à Deo ipsa promanauerit, verùm etiam ad Deum illos perducat, qui rectè atque ordine seipsos ei subiecerint. Multa igitur maximaque dona tibi Deus contulit, beatissime Pater, ob quæ maximum quoque munus iure optimo tuæ Sanctitati offerendum esse videretur. Cæterùm habes alia in te maiora, & diuinitati propiùs coniuncta, fidei, timoris* Domini, *castitatis, & humilitatis dona. Habes donum prudentiæ, qua summa in rebus gerendis vteris: donum fortitudinis, vsque ad contemptum seculi totius, cui permultis abhinc annis renunciasti: habes donum iustitiæ, qua viros idoneos Ecclesiæ* DEI *præficis, indignos autem repellis: donum clementiæ, qua etiam hostium Ecclesiæ animos tibi deuinxisti, cùm eos diuinitùs in manus tuas traditos humanissimè dimitteres. Denique habes donum charitatis erga Deum & omnes homines, quæ perfectionis vinculum est, & totius legis plenitudo.*

Hæc animi tui bona, Pie quinte, efficiunt, vt non modò cum D. Petro antecessore tuo in altum ducas fluitantem nauim illam in qua præ multitudine piscium rete, quod Petrus laxauerat, fractum fuisse legitur (tale enim est militantis iam Ecclesiæ verriculum, quod quia tam malos quàm bonos pisces comprehendit, interdum scinditur & dirumpitur) verùm etiam vt postquam eadem nauis ad terram, hoc est, ad seculi finem appulerit, cum eodem D. Petro post resurrectionem Domini ascendas, & trahas rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & cùm tanti essent, non est scissum rete.

Omnes quidem Pontifices Romani laxant retia in capturam, omnes etiam trahunt pisces ad terram, licet interim rete ipsorum nonnunquam rumpatur: sed non omnes per dona spiritualia eò vsque ascendunt, vt rete illud piscibus immortalitatis refertum, quod amplius non rumpitur neque scinditur, ad terram cælestem attrahant. Beati pisces illi, quos rete illud non amplius rumpendum continebit. Beatus, qui hoc rete ad terram viuentium pertraxerit.

Porrò, quia non leuibus indiciis deprehendi, te, Pie quinte Pontifex maxime, inter huius retis ductores per DEI *gratiam numerandum esse: non, opinor, temerè feci, vt quod ex iis quæ mihi Deus hactenus contulisset, maximi pretij habere videbar, id tuo in primis nomini consecratum sub tua potissimum tutela exiret in lucem. Licet enim multa sint alia quæ speciem quandam honoris consectantur; tamen sola virtus atque integritas & amorem verum efficit, & verum honorem promeretur.*

Nunc autem ab æterno Pastore Iesu Christo, in cuius verbo rete omnium Episcoporum, & præsertim Romanæ Ecclesiæ, laxari solet, humillimè precor, vt & piscium multitudinem copiosam, ex magno mari huius mundi eductam, intra tuum hoc vnitatis rete concludas, & eosdem ad terram illam perducas, quæ fluit lacte humanitatis, & melle diuinitatis Iesu Christi, qui tuam Sanctitatem pro nobis orantem in æternum tueatur & conseruet. Datum Louanij, in ipso die festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, anno Domini M. D. LXXI.

Tuæ Sanctitatis obseruantissimus
filius, & humillimus seruus,

Nicolaus Sanderus,
Presbyter.

REVE-

REVERENDISSIMIS ET ILLVSTRISSIMIS CARDINALIBVS IOANNI MORONO, ANGLIAE PROTECTORI, STANISLAO HOSIO, EPISCOPO VVARMIENSI, & Ioanni Francisco Commendono, Episcopo Zacynthi, Patronis suis omni obseruantia colendis, Nicolaus Sanderus summam felicitatem exoptat.

TANTA EST, Illustrissimi Cardinales, & obseruandissimi Domini, habendæ gratiæ, atque etiam quoad fieri potest, referendæ obligatio; vt non tam hoc spectandum sit, quanta cum opportunitate memorem se aliquis accepti beneficij ostendat, quàm illud cauendum, ne vlla occasio, qua huic officio vel mediocriter satisfieri queat, prætermissa esse videatur. Ego autem me omnibus vobis tot nominibus obstrictum esse fateor, vt etiamsi referre gratiam non possim, quia peregrinus & inops; habere tamen & possim, & debeam, quia nec immemor sum accepti beneficij, nec ingratus. Ac nimirum, si (per causas in mea priore Dedicatoria epistola commemoratas) vllo modo fas mihi fuisset, summum Pontificem Pium quintum prætetire; vestro potissimum splendori & amplitudini, huius operis primitiæ debebantur.

Nam vt à te incipiam, Illustrissime Cardinalis Morone; satis constat, Anglos quidem omnes plurimum semper tuæ R.^mæ dominationi deuinctos fuisse, vel ob hoc in primis, quòd ipsorum causas iam olim à S. memoriæ Cardinale Polo, dum adhuc viueret, commendatas, in tuam fidem ac tutelam benignissimè suscepisses, fidemque quam viuo dederas, etiam mortuo (si tamen moritur Polus) insigni pietate & religione exolueres.

Iam verò præter commune illud gentis Anglicanæ patrocinium, iis me priuatim beneficiis prosecutus es, vt & peregrinum adhuc in vrbe Roma, hospitio apud Anglos, quibus tu præeras, excipiendum; & Thomam Butlerum iuris vtriusque Doctorem (quem virum ego non modò meum, sed & alterum me semper iudicaui) in ordinem eorum iudicum, qui cognoscendis administrandisque territorij Ecclesiastici caussis præsunt, cooptandum curares. Ob quæ iudicij tui non leuia tum in nos, tum in omnes nostros testimonia, committere nolui, quin omnium nomine, quoquo modo possem, gratam animi nostri erga te significationem quàm plurimis testatam efficerem.

De tua verò amplitudine, Cardinalis Hosi, quid dicam? Cui, quicquid habeo, quicquid sum, semper ascribendum esse, vltrò præ me feram. Tua me fama & dignitas Roma Tridentum deduxit. Tuus amor & gratia Tridento in Prussiam attraxit. Tua beneficentia & liberalitas non solùm fouit me atque aluit domi suæ, dum in VVarmiensi agro degerem; verùm etiam ad Belgas properantem comitata, & apud Belgas agentem prosecuta est vsque in hodiernum diem. Abs te accepi multa, quæ corporis & vitæ necessitatibus seruierunt: apud te cognoui plura, quæ animum ad scientiam & virtutem informarunt.

Cùm tamen à teipso discesserim, nihil aut maius abs te accepi, aut libentius apud te cógnoui, quàm Reuerendissimum Cardinalem Commendonum, qui eo tempore cùm apud serenissimum Poloniæ Regem sedis Apostolicæ nuntium ageret, te visendi ac salutandi causa in Prussiam diuertens, à me antea quidem visus, sed tunc primùm plenè cognitus est, & intimè dilectus. Nam quid eo viro ad imitationem præclarius, ad fructum consuetudinis iucundius, ad omnem ingenij & doctrinæ laudem admirabilius? Qui præterquam quòd magno sumptu suo me Augustam Vindelicorum, vbi ad Imperialia comitia legatione pro sede Apostolica tunc fungebatur, humanissimè accersiuit, ibique omni beneficentia per menses ferè quatuor sustentauit, ac demum liberalissimè auctum, & maximis donis cumulatum dimisit, ob easque res à me summa obseruantia coli semper & suspici debet: etiam huius operis mei præcipuam quandam partem proprio quodam iure sibi meritò vindicauerit. Iam inde enim ab illo die quo apud tuam illustrissimam dominationē, Cardinalis Hosi, vnà in VVarmia fuimus, ego & illustrisimus Commendonus; iam inde recordor, cùm per agros tuos oblectationis suæ causa inequitaret, Commendonum certa mihi argumenta nominasse ac proposuisse, quæ si plenè copioseque tractarentur, cætera non difficulter vel ad illa necessariò reduci possent, vel certè sua sponte sequerentur.

In iis argumentis (quæ ad summum quatuor fuisse memoria teneo) primas omnino tulit controuersia illa de vnius Pastoris primatu; nec iniuriâ. Si enim certum est, vnum aliquem Pastorem à Christo sic præpositum esse ouium atque agnorum toti gregi, vt Christus ipse pro fide eius ne deficeret, orauerit; nec minus ei adhærere tum omnes, tum singuli Chri-

in primis vtilem esse, vt ista vtriusque populi discrimina, quæ dum intus in solo mentis ærario recluduntur, & obliuioni sæpe mandantur, & nimis anguste conclusa iacent, nec perinde nos delectant: eadem foris ob oculos corporis in libro quopiam explicata, tum maiore cum voluptate spectentur, tum memoriam nostram rerum optimarum exemplis vberius pascant & confirment? Ac sanè dum hanc duplicem generis humani seriem descripsi, multa mihi occurrerunt, quæ tum ad Catholicam fidem commendandam vtilia, tum alias notatu digna videbantur.

8. Principio, Dei Rempublicam prius & in Angelis & in hominibus inchoatam vidi, quàm diabolus vllam in vtrouis genere partem sibi suffuratus esset. Quicquid verò in diaboli ciuitate vnquam repertum esset, id non nisi à Dei ciuitate primum defecisse animaduerti. Vt igitur posterior est diaboli populus, sic etiam totus ex perduellibus & apostatis constat. Hoc me primùm non mediocriter oblectauit. Ita enim (vt Tertullianus egregiè ait) *ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum; id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.* Negare non possunt Lutherani, quin *fides Romanorũ, quam suo tempore in vniuerso mundo annunciatam fuisse Paulus attestatur*, semel vera & laudabilis extiterit. Nam quòd illam postea mutatam esse dicunt, cùm hoc sine Pauli, atque etiam sine vllius probatæ historiæ testimonio, quinimò contra omniũ scriptorum & historiarum fidem impudentissimè dicant: mendacijs illorum omissis, quod in ipsorum confessione à nobis est, libenter accipimus, *fidem Romanam semel veram fuisse*; & ideo hæresim esse non dubitamus, quicquid fidei Romanæ, quæ semper eadem mansit, vlla ex parte contradicit. Certè in hoc non immeritò gloriamur, quòd vt Ecclesia Dei fuit ante diaboli synagogam, sic Romana fides fuit antiquior VValdensium, Hussitarum & Lutheranorum hæresibus. Nam & hi omnes non negabunt, *primam illis fidem fuisse cum Romanis communem, vt hinc iam destinari possint heretici, qui deserto quod prius fuerant, id postea sibi elegerunt, quod retrò non erant. In tantum enim* (si Tertulliano credimus) *hæresis deputabitur, quod postea inducitur: in quantum veritas habebitur, quod retrò & à primordio traditum est.*

9. Deinde in illa duplici generis humani serie animaduerti, ciuitatem Dei semel inchoatam, semper aliquam extitisse, nec totam simul interiisse vnquam; cùm tamen diaboli ciuitas (quæ saltem ex hominibus in hoc mundo conflata erat) ita in diluuio Noë tota interierit, vt nisi per maledictum à patre suo Cham, aut certè alium illius modi de nouo inchoata esset, aliqua omnino in terris iam esse non posset. Fuit etiam istius rei nec ingrata, nec inutilis consideratio. Etenim omnium hæreticorum congregationes videmus fuisse interruptas; nec aut Arrianos perpetuam successionem sortitos, aut Lutheranos cum Donatistis, aut Caluinistas cum Berengarianis, continua Pastorum & ouium, seu parrum & nepotum serie, fuisse coniunctos: cum tamen Ecclesiæ Romanæ tam in Pontificibus qui præfuerunt, quàm in multarum simul gentium Episcopis & populis, qui Romanæ sedi adhæserunt, continua semper fuerit & nunquam intermissa successio. Christus enim *venit in mundum, vt dissolueret opus diaboli*, vt arma eius, in quibus confidebat, auferret, vtque perpetuam regni eius continuationem amputaret, ac gloriam præcideret. *Iugum quippe oneris diaboli, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius Christus superauit.* At verò de ciuitate Dei quid prædixit Spiritus sanctus? *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo vsque in generationem & generationem sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius* (vtique Christi) *& thronum eius sicut dies cæli. Semel iuraui in sancto meo: semen eius in æternum manebit, & thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum.* Et alibi: *Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui; & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus amodo, & vsque in sempiternum.* Quòd verò toties fit mentio *seminis & throni, & sedis Christi*, atque etiam verborum quæ *in ore seminis eius ponuntur*; quid aliud significatur, quàm in Ecclesia eius perpetuam fore successionem eorum qui è throno, sede & cathedra, quam ipse fixit, docent ac prædicant Euangelium ipsius? *Sedes enim Christi, quæ ædificatur à generatione in generationem*, visibilis vtique & militans aliqua sedes est. Quæ porrò in terris sedes potius dicetur Christi esse, quàm illa principis Apostolorum, de qua ipse ad Petrum dixit, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Hæc igitur inuicta Ecclesiæ Petri successio, primitiæ sunt *seminis quod in seculum seculi positum est, quodq. in æternum præparatur & manet.* Quæcunque autem secta ab hac perpetua successione discedit, ad confracta dilectaque regni diabolici rudera pertinere intelligitur.

10. Præterea video in ciuitate Dei nec vnquam defuisse, qui iam sacrificium externum Deo palàm offerrent, quàm controuersias in populo Dei ortas ex auctoritate summa deciderent, nec alios ad eum honorem ritè atque ordine aspirasse, quàm qui vocatione quidem diuina, humano tamen ministerio *tanquam Aaron*, assumerentur. Populus autem nunquam habuit legitimam

legitimam potestatem aut Prophetas sua auctoritate mittendi, aut sacerdotes consecrandi. Nam vt primogeniti sub lege naturæ, tanquam maiores natu, & summa dignitate vi natiuitatis (ex more humano) sacerdotio fungebantur: vel minores natu diuinitus ad eam dignitatem selecti aliquando sunt & segregati, qua etiam ratione Leuitica tribus sacerdotij honorem acquisiuit. Verum vt populi multitudo, quos vellet, Pastores & Prophetas vel mitteret, vel institueret, hoc in Ecclesia Dei per omnes hominum ætates omnemque memoriã prorsus inauditum est. Cum igitur Ecclesia Romana eam formam in hodiernum diem obseruet, vt nemo vel Dei Euangelium cum auctoritate prædicet, vel publicum sacrificium offerat, præterquam si ab antecessoribus suis (velut Aaron a Moyse) ad id munus obeundum mittatur & consecretur: Lutherani verò partim non aliter Pastores a plebe mittendos dicant, quàm vt Aristoteles in libris suis de Repub. opinatur sacerdotes & Prophetæ Dei, ciuitatis politicæ, ac non potius diuinæ tantum cælestisq; Reipub. partes forent; partim etiã nullum omnino publicum sacrificium Deo iam offerendum esse, contendant: certissimum est, eos ad ciuitatem diaboli (quæ tum Deo nullum vnquam sacrificium rectè obtulit, tum sacerdotes & Prophetas suos humana tãtum auctoritate semper creauit) pertinere: Romanam verò Ecclesiam, quæ Deo summum corporis Christi sacrificium non nisi per ministros diuinitùs institutos offert, cum Angelorum & Patriarcharum societate vnicè conuenire.

Singula hoc modo si enumerarem, quæ in tota vtriusque ciuitatis serie vel Catholicis cum Dei populo, vel Protestantibus cum diaboli membris communia sint: vix vllum dicendi finem facturus viderer. Illud autem necessario commemorandum est, quod monarchiæ causam, de qua iam agimus, vnicè commendat. Constat ex ipso ciuitatis Dei progressu & decursu, nullum vnquam tempus fuisse, in quo vnus aliquis dux certus & summus Pastor Ecclesiæ Dei non præesset. Nam quis cum Adamo, quoad ille vixit, quis postea cum Seth, cum Noë, cum Melchisedec, cum Abraham, Isaac, Iacob, cum Aarone & summis sacerdotibus pro illo tempore quo singuli ordine suo in terris egerunt, in sacris causis moderandis conferri vnquam potuit aut exæquari? Præfuerunt quippe singuli summo in gradu. At ex altera parte in diaboli synagoga, quis nescit, innumerabiles fuisse tum Reges tum sacerdotes æquali potestate præditos, qui nullum Pontificem aut Regem vnum supra se agnouerint, & obseruarint? Nec enim Chaldæorum aut sacri aut profani Magistratus ab Ægyptiorum Dynastis, vel etiam Ægyptiorum Præsides ab Hispanis aut Gallis, aut ij omnes ab vno quopiam præfecto gubernabantur. Neque mirum. Si enim gentes quæ idola colebant, ne de ipsis quidem dijs suis inter se consenserunt; quantò minus plurium & dissimilium deorum, diuersi dissimilesque sacerdotes & Pontifices vni alicui regulo aut Pontifici subesse potuerũt? Vnitas igitur visibilis & perpetua series in hoc mundo tam corporis quàm capitis Ecclesiastici, præcipua nota est, qua fides Catholica discernitur ab omni schismate & hæresi. Cùm autem vir quispiam grauis & prudens, vtriusque ciuitatis initia, progressum, mores, instituta, res gestas, & earum exitus perpenderit; facile non modò hæc, quæ iam proposui, discrimina, sed multò etiam plura, colliget, vnde tum fidem Catholicam corroboret, tum hæresim fugiat & odio prosequatur. Quæ cum ita se habeant, non temerè, opinor, adductus sum, vt de visibili Ecclesiæ monarchia post tot insignium virorum tam vtiles operas, hæc ipsa literis commendarem. 11.

Nam vt, quod in hoc opere præcipuum est, non prætermittam: *ordo ipse rerum, quem sequor*, ipsis rebus explicatis mihi præferendus videtur. Nec tamen ordo eiusmodi est, vt eum putem ab alijs doctioribus viris emendari & suppleri non posse. Nam vt facillimum est, inuentis alienis nouum aliquid de suo adijcere, sic viros pios & doctos per fraternam, quæ in ipsis est, charitatem rogo, vt si quid ad hoc opus adijciendum putabunt, aut vlla alia ratio illis occurret, qua plus vtilitatis religioni Catholicæ afferri posse videatur, iis nostris non secus ac suis adeã re vtantur; demant, apponant, cõmutent, quicquid libuerit. In commune enim omnes laborantes, a communi Domino vnum eundemque denarium, licet non in eodem honoris & claritatis ordine, percepturi. Equidem non ignoro, multa esse à me prætermissa, vel quòd iis libris carerem in quibus ea continentur; vel quòd magis festinatò hæc edidi, quàm res tanta prodire debuerat, si me solum auctorem habitura esset. Cæterum quia non mihi hoc sumo, vt perinde ac alij, nedum melius alijs, hanc causam iuuare possim; quicquid id quod animo conceperam in lucem primo quoque tempore proferendum curaui, vt aliorum etiam opera, si res ita postularet, consummaretur. Siue enim aliquid, quod ad primatum Pontificis Romani, seu etiam quod ad hæresim aliquam vel cognoscendam, vel confutandam spectat, in sanctis Patribus reperietur, ordine temporis & loci obseruato, non deerit in hoc opere locus vbi reponatur, memoriæque instruendæ causa conseruetur. Tantum verò abest, vt putem, me vel dimidia ex parte præstitisse, quicquid in hoc genere fieri potest, vt potius iam nunc videam, permulta potuisse adijci, partim ornandi, partim 12.

supplendi

supplendi gratia, quæ me antea fugerunt. Nam & si in posterioribus consiliis cogitationibusque plus ferè prudentiæ inest, sic iam si omnia essent ab initio retexenda, supplerem nonnulla, commutarem multa, distinctius pauca singula & explicatius proponerem.

Ac dubitaui sane diu, cōsultiusne foret, sententiam veterum auctorum de Romani Pontificis primatu (verbi gratia, Hieronymi, aut Augustini) simul eadem serie continenter exponere; an potius ea Hieronymi verba quæ ad singulos ordine Pontifices pertinebant, ita distribuere, vt quæ Damasi primatum confirmabant, è regione Damasi; quæ verò Siricij aut Innocentij, etiam iuxta illorum nomina collocarem. Quod posterius consilium ad postremum me secutum esse, res ipsa loquitur. Illud memoria teneri percupio, nulla planè mea culpa, verùm potius (toto illo tempore) absente me, siue operarum vel incuria, vel incogitantia, siue operis ipsius ac paginarum aptè collocandarum difficultate, siue alia quauis causa factum esse, vt nomina quorundam Pōtificum (à temporibus videlicet Damasi vsque ad Gregorium Magnum) adeò dissolutè peruerseque disposita sint, vix vt vnquam testimoniis, quæ de illorum primatu dicuntur, aptè cohæreant, & velut ex altera parte respondeant. Quicquid autem in hoc genere, aut alio prætereа quopiam, erratum est; id æqui boníque consulet, qui meminerit, nec aliquid in hac vita perfectum, omnibusq; numeris absolutum reperiri, nec ob parua quædam errata maioribus multò commodis carendum esse.

De reliquo, bonis omnibus & prudētibus viris, ac potissimùm sedi Apostolicæ ita meum hunc laborem, imo totum me, commendo & committo, vt si quid in hoc opere laudandum esse duxerint, Deum in primis, cuius dono illud effectum est, ob id laudandum esse fatear. Si quid autem reprehenderint, me etiam idipsum vnà secum reprehendere contester. Nolo enim, cùm Christi Sacramentis initiatus sim, à Christi corpore, aut sanctorum communione, vlla in re prudens ac sciens discrepare.

DE VISI-

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

TRES SVNT *laudabiles regendarum Ciuitatum formæ: Monarchia, seu Regnum: Aristocratia, seu status Optimatum: Democratia, seu popularis Dominatio. Regnum degenerat sæpe in tyrannidem, Aristocratia in factionem, Democratia in tumultum. Has tres vitiosas formas tam Catholici quàm Protestantes à Republica Christiana vno consensu reiiciunt, sicuti etiam negant, illud absolutum atque æternum Dominium, quod solus Christus in Ecclesiam habet, ad vllos Christi ministros translatum esse, tamquàm quod longo interuallo superet vires humanas. Ex tribus igitur honestis Gubernationum formis, quæ ab hominibus obtineri, & administrari possunt, Protestantes Popularem Dominationem ex Aristocratia temperatam in Ecclesia positam esse tradunt: Catholici verò Monarchiam quandam paternam, hoc est, lenem, benignam & facilem, cui Optimates in partem solicitudinis adiungantur, in Ecclesia institutam esse credunt. In primo igitur Libro demonstratur, politiam Ecclesiæ non esse popularē, tum in genere, quia Christiani Magistratus præficiebantur à Christo dum viueret, citra vllum populi consensum: tum in specie, quia nullæ vnquam partes fuerunt infimæ plebis Christianæ, vel in statuendo de causis fidei, vel in cogēdo Pastores magistratum suū ritè deponere. Nam quòd plebs Magistratuū electioni aut interfuit, aut assensit, permissioni Pastorum ob certas causas, non autem potestati, quam plebs suo iure haberet, tribuendum est.*

Tria esse omnino gubernandæ alicuius Reipublicæ genera.

CAPVT PRIMVM.

QVONIAM MIHI HOC tempore quærendū, tractandumque proposui, quodnam gubetnationis genus in tota Rep. Christiana primas teneat: sequenrem orationem illustriorem fore iudicabam, si ab initio de toto regendarum ciuitatum genere paucis agerem. Ita enim fiet, vt ad eam quam institui de primatu disputationē non casu dilapsus, sed certo iudicio videat adductus. Nam qui omnes gubernandæ Reip. modos primùm ob oculos posuerit, ac deinde singulorum tationes cum Dei Monarchia, cum rerum ab illo conditarum natura, cum Euangelij veritate atque institutione Christi contulerit: is facillimè animaduertet, vniuersum & Dei & Christi proposirum, totamq; Ecclesiæ primitiuæ formam ad vnius Pastoris primatum stabiliendum spectasse. Sunt igitur gubernandæ ciuitatis & Reipublicæ cuiusque ttia genera, quæ meritò in laude ponuntut. Nam vel vnus Princeps, vel pauci Optimates ad gubernacula Reip. se- *Vide Aristotelem 3. Politicorū, c. 5.*
dent: vel certe ipsa multitudo seipsam communibus suffragiis regit. Quamquam enim hæc genera inter se pluribus etiam modis commisceri queant; tamen quicumque modus ex his tribus primas obtiner, ab eo Rempub. potissimùm gubernari, statuendū est. Ac vt scias hæc gubernationum genera non à Philosophorum ingeniis, verùm partim à natura, partim à iure Gentium & a rebus ipsis ptomanasse: tota mente tepete hominem sic esse conditū, non vt sibi soli, verùm etiam aliis viueret. Deus enim ab initio mulierem produxit, vt primo *Gen. 2.*
homini *adiutorium simile* adiiceret, eo ipso docens, alterum alterius ope indigere, ac propter-

 ea homi-

[Ecclesiast. 4.] ea homines in communi quadam ſocietate debere viuere. Vnde & Salomon ait: *Melius eſt duos eſſe ſimul, quàm vnum: Si vnius ceciderit, ab altero fulcietur: funiculus triplex difficilè rumpitur.* Quòd ſi pluribus hominibus in publica quadam ſocietate viuendum eſt, iam neceſſariò ad hoc deuenitur, vt [...] ea ratione, qua eos natura & ſanguinis ſeries deuinxit, cohabitent & tegantur; vel certè alia quapiam ex arte & ingenio profecta. [Regimē maximè naturale.] Si naturā ducem optimam ſequi volunt, in vnius parentis tutela omnes filij ac nepotes permanebunt: illoq; defuncto ad eum qui primogenitus ex fratribus ac maior natu cæteris fuerit, ſummā rei perpetuò deferent. Huc enim eos agnationis ratio & naturæ ordo vocat. Sed quoniam peſſimi quique (vt Cain & Nemrod) ambitione & dominandi libidine ducti, eò citius paternum hoc gubernationis genus contemnunt, quò id lenius eſt & facilius: fit interdum, vt alia conſilia neceſſariò capienda videantur. Si ergo malint homines aliam ſequi rationem à ſuo ingenio profectam; [Status popularis.] certè vel ipſa multitudo per ſe ac ſuo iuſſu, maioriſve partis conſenſu, omnia vult adminiſtrari, (qui ſtatus vocatur Popularis) vel certis quibuſdam viris eiuſdem ſocietatis publicam adminiſtrationem committet. Hi autem viri ſi ab initio ſciantur vel ſperētur boni viri eſſe, iam ille ſtatus appellabitur Ariſtocratia, hoc eſt, Optimatū gubernatio. [Status Optimatum.] Quòd ſi vnus tantopere putetur cęteris anteponēdus, vt ei potiſſimū gubernacula Reipub. credātur, hic Reipub. ſtatus appellabitur Monarchia. [Vnius Principatus.] Nam ſi duo genera ex iſtis, aut etiam omnia tria alicubi retinenda videbuntur, quamquā illius Reipub. gubernatio mixta erit, tamen (vt antè dixi) vix vnquam fiet, vt non aliqua vna ex iis rationibus cæteras vincat, ob quam verè poſſit dici, vel *Popularis*, vel *Optimatū ſtatus*, vel denique *Monarchia* in ea Repub. [Mixta Gubernatio.] potiſſimùm vigere. Porrò ſciendum eſt, hæc omnia genera gubernationum apud pleraſque gentes degeneraſſe, & vel in tumultum, vel in factionem, vel in tyrannidem conuerſa eſſe. [Vitioſæ Gubernationes.] Nam Monarchia facillimè degenerat in tyrannidem: Optimatum præfectura, in factionem: popularis gubernatio, in plebeium furorem ac tumultum. Cùm igitur tot ſint genera ciuitatum regendarum, nec ad eam rem probandā alio teſte aut iudice, quàm recta ratione & communi omnium gentium iure atque vſu opus ſit; cumq; ij omnes qui Chriſto nomen dederunt, *Ciuitas Dei*, & Reſpublica quædam ſancta & dicātur, & ſint, neceſſe eſt, aut nullam omnino eſſe in hac Dei ciuitate viſibilē gubernationem, aut hanc Dei ciuitatem vel ab vno Principe, vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipſo populo Chriſtiano, vel deniq; à duobus horū generum, omnibúſve his generibus regi & adminiſtrari. [Apocal. 21. Epheſ. 2. Hebr. 12.] Cùm enim Chriſtus cum hominibus eo modo agat, quē illi capere, intelligere, & moribus exprimere queant, nec ſint apud homines plura quàm hæc tria gubernandi genera; certum eſt, aut áliquo, aut pluribus iſtorum modorum, aut iis omnibus eos gubernari, qui ſaltem vllum omnino viſibilē rectorem habent. Quibus ita conſtitutis, quod in rebus ad Deum pertinentibus faciendum eſſe Dionyſius cenſuit, vt primùm quidnam Deus non eſſet, ac tum demum quidnam eſſet, indagaret: [De cœleſti Hierarch. c. 2.] hoc mihi quoque imitandum proponam. Primùm enim quænā poteſtas in Eccleſia Dei non eſſe ab omnibus concedatur, tunc verò quęnam poteſtas in eadē Eccleſia vel ab aliis putetur, vel certò deprehendatur eſſe, patefaciam. Faciliùs enim in iis quæ Dei ſunt, quid tollas, quàm quid ponas, inuenies. Cùm autem ſuſtuleris ea quæ minimè omniū in res diuinas cadūt: ea ratione perſpicies, quid eiſdem maximè omniū, & demum quid ſolùm ac neceſſariò cōueniat. Etſi verò tam Catholici quàm Proteſtantes in reiiciendis generibus iis quæ maximè vitioſa ſunt, inter ſe conueniant; non eſt tamen otioſum, aliquid de iis rebus dicere, tùm quia diſputatio, quæ ordine progreditur, magis perſpicua fiet; tùm præcipuè, quia Proteſtantes per calumniā nobis interdum imponunt, modò, quòd Chriſtū Vicario indigere dicamus, modò autem, quòd eam gentium dominationē, quam Chriſtus prohibuit, amplectamur. Ex iis ergo quæ dicam, & rei veritas, & noſtra fides omnibus manifeſta erit.

Nec dominium liberum & abſolutum (quod ſolius Chriſti proprium eſt) nec dominatum eiuſmodi, qualis eſt inter gentes, in Chriſti Eccleſia ex ipſius inſtitutione eſſe: quātumq; inter profanum Dominatum, & Eccleſiaſticum Primatum interſit.

Capvt II.

Poteſtas omnis videtur in ſpiritalem & ſecularem rectè diuidi poſſe. Spiritalis rurſus aūt abſoluta eſt, & omnino libera (qualem Chriſtus ſecūdùm humanam naturā accepit) aut certis legibus & finibus concluſa, qualis illa eſt quā Chriſtus miniſtris ſuis largitur. Ita omnino triplex poteſtas conſtitui poteſt, ſpiritalis eademq; abſoluta, quæ à principio Eccleſiæ vſq; ad finem pertingit: Spiritalis, quæ ad tempus Eccleſiæ inſeruit: & ſecularis, quæ tam extra Eccleſiā eſt, quàm in ea. Scimus Dominū de ſuo dominio in Euangelio dixiſſe: [Matth. 28.] *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra.* Apoſtolū etiam videmus ad Romanos ſcripſiſſe: [Cap. 14.] *In hoc Chriſtus mortuus eſt & reſurrexit, vt & viuorum & mortuorū dominetur.* Porrò ſecularem dominatū, qualis ille gentiū eſſe ſolet, Apoſtolis in Euangelio prohibitum eſſe [Matth. 20.] fatemur in his verbis: *Reges gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, poteſtatē exercent in eos.*

in eos non ita erit inter vos. Nec ignoramus D. Petrũ iussisse *presbyteros pascere gregem Dei, non velut dominantes in cleris, sed velut forma gregis facti ex animo.* Ob quas causas nec absolutam illã potestatem, quæ filius Christi propria est, ursus arrogamus: & dominatum illũ secularem ... Ecclesiæ Christi prohibitũ esse, credimus & cõfitemur. Per dominatũ verò seculare (qualis est inter gentes) intelligimus talem potestatẽ, cuius acquisitionẽ pleriq; Principes non tã diuino muneri, quàm suis aut meritis, aut natalibus tribuũt: quæ plerumq; non præcipue ad subditorum, sed ad Principũ vtilitatem ac dominandi libidinem refertur: quæ semper non nisi ob pacem terrenã humanis consiliis & rationibus exercetur: cuius summa vis est, *vt corpus duntaxat occidere,* nõ autem animã diuini ministerij virtute à peccatis absoluere, aut etiã ligare queat. Talem ergo dominatum liberè fatemur à Christo in Ecclesia sua institutum non esse. *Ministri enim Christi & dispensatores mysteriorũ eius quicquid possunt,* non id aut splendori natalũ, aut suis meritis, verùm gratuitæ vocationi Dei per interpositã vim cuiusdam cælestis ordinationis acceptum ferunt, nec sua, sed ouium causa præsunt: nec pacem terrenam, sed cælestem per modos & vias etiã cælestes quęrunt: nec potestatẽ vltimã in corpus, sed in animã acceperũt, ad cuius ædificationẽ (salua corporali vita) corpus atq; bona externa dirigere ij possunt, quos in sublimiore gradu Dominus cõstituit super familiã suam. Caput omniũ est, quòd solus Christus Deus & homo directũ dominium vt orbis totius, ita multò magis Ecclesiæ suæ habeat. Ille toti semper iure suo præest ab initio mundi vsq; ad finem. Ministri autẽ eius non nisi portiunculis quibusdam vice Christi ad tempus præficiuntur de credita sibi gregis parte rationẽ Domino vniuersalis Ecclesiæ reddituri. Nam etiãsi vnus quispiã vice Christi ad annos fortè decẽ, aut etiã viginti totã, quæ in terris eo tempore agit, Ecclesiam moderetur & gubernet: tamen quantulum est hoc aut ad totum totius Ecclesiæ corpus, aut ad immensam Christi dignitatem, qui nõ ad annos decẽ, imò nec ad mille, aut bis mille, sed in æternũ, nec tantùm particulę militantis iam Ecclesiæ, sed & huic ipsi, & præterea vniuersæ, quæ aut fuit, aut vnquã futura est, non alieno sed proprio iure suoque merito præest? Ita nec dominium seculare, quod infra Ecclesiæ dignitatem est, nec etiã vniuersale & absolutum, quod longè superat hominum vires, Præpositis Ecclesiæ Christi vẽdicamus: sed mediũ quiddam à Christo ipso institutũ asserimus, quod non propriè dominium, sed potius sacra præfectura & Primatus Ecclesiasticus appelletur. Primus enim Apostolorũ, Matthæo teste, Simon Petrus fuit, à primo autem Primatus denominatur. Superest ergo vt ostendamus, talẽ Primatum in Ecclesia Christi esse debere. Ac nimirum si viris non doctis tantùm, sed etiam spiritu Dei præditis fides haberetur: si valeret illa D. Pauli regula, *sic prædicauimus, & sic credidistis:* qui etiam pro absurdissimo habet, vt vel Pastorũ prædicatio, vel Christianorum fides inanis sit: si auctoritas Conciliorũ, si mos populi Dei & instituta Maiorum vllius apud Aduersarios auctoritatis essent: iam olim finita erat ista cõtrouersia. Quis enim nescit, iam inde ab initio Ecclesiæ vnũ presbyterum multis Fidelium familiis, vnum Episcopum presbyteris etiam multis, itemq; multis Episcopis vnũ præfuisse Primatẽ, ita vt Ordo Ecclesiæ ipsius ab infimo ad summa gradatim ascendens, magis magisq; semper à diffusa multitudine ad vnitatem singularẽ appropinquaret, donec tãdem in vnius pastoris primatu tota militans Ecclesia colligeretur *in vnum gregem & ouile vnum?* Quis porrò nescit, orbem Christianũ iam diu ab vno Pontifice Romano, qui Christi Vicarius in terris & dicebatur, & erat, quietè tranquilleq; gubernatum esse? Deinde Gregorius Magnus cum inter Christi Vicarios Sacerdos non vulgaris quidem, sed planè singularis diuinorum Mysteriorum dispensator esset, suam Maiorumque & Posterorũ suorum moderatam & rationi consentaneam auctoritatẽ describens, ita habet: *Si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus Sedi Apostolicæ subiectus non sit. Cùm vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.* Et alibi: *Summus locus bene regitur, cum is qui præest, vitiis potius (fratrũ), ac multò magis (suis) quàm fratribus dominatur.* Ergo & quendã Principatũ in Ecclesia, & eum non absolutum, aut tyrannicum, sed moderatum & spiritalẽ, vt cæteri Patres, ita & ipse Romanus pontifex agnouit. Cui assentiens D. Bernardus, ad Eugenium Pontificẽ Romanum in hęc verba scribit: *Parentes tui* Apostoli) *constituti sunt Principes super omnem terram. Eis tu successisti in hæreditatem.* (eis dicit non Christo) *Ita tu hæres* (Apostolorum) *& orbis* (est) *hæreditas. At quatenus hæc portio te contingit, aut cõtigerit illos, id sobria consideratione pensandũ. Non enim per omnem reor modum, sed sanè quadã tenus (vt mihi videtur) dispensatio tibi super illũ credita est, non data possessio. Si pergis vsurpare & hanc, cõtradicit tibi, qui dicit: Meus est orbis terræ, & plenitudo eius. Non tu ille, de quo Propheta: Et erit omnis terra possessio eius. Christus hic est, qui possessionem sibi vindicat, & iure creationis, & merito redemptionis, & donõ Patris. Cui enim alteri dictũ est, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionẽ tuam terminos terræ? Possessionem & dominium cede huic, tu curam illius habe. Pars tua hæc, vltrà ne extendas manũ. Quid, inquis? Non negas præesse, & dominari vetas? Planè sic. quasi non bene præsit, qui præest in so-*

Matth. 18. 1. Pet. 5. Matth. 10. 1. Cor 4. Hebr. 5. 1. Timoth. 4. Ioann. 10. Matth. 24. Matth. 10. 1. Cor. 15. Ioan. 10. Lib. 7. indict. 2 Ep. 64. Lib. 1. ep. 24. Libr. 3. de consideratione ad Eugenium. Psalm. 2.

in solicitudine. Nũquid non & villa villico, & paruus dominus subiectus est pædagogo? Nec tamen villæ ille, nec is sui Domini dominus est. Ita & tu præsis vt prouideas, vt consulas, vt procures, vt serues. Præsis vt prosis, præsis vt fidelis seruus & prudens, quem cõstituit Dominus super familiam suã. Ad quid? Vt des illis escam in tẽpore. Hoc est, vt dispenses, non imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominũ homo, vt nõ dominetur tui omnis iniustitia (& pòst) *Nullũ tibi venenũ, nullum gladiũ plus formido, quàm libidinem dominandi.* Ex iis perspicere licet, neque secularem dominatũ, neq; absolutum illud Ecclesiæ totius dominium cuiquã Christiano in Ecclesia Christi voquàm esse concessum. Præterea ex communi tam Catholicorum, quàm Protestãtium consensu reiiciuntur ab Ecclesia Christi tum confusæ dominationes plebeiæ, tum illa paucorum præfectura, qui omnia dirigunt ad suum priuatum commodum, & nõ ad vtilitatem publicã. Cùm igitur de quatuor iis generibus reiiciendis inter omnes conueniat, sequitur vt quæramus primùm, an vlla omnino communis gubernatio tam à nobis, quàm ab Aduersariis concedatur: Deinde, quoniam licet aliqua vtrisque, non tamen eadem gubernatio placet, quænam illa sit quã Aduersarij ponant. Illorum enim opinione in duobus primis libris confutata, sic demũ ad nostram fidem in sequentibus libris stabiliendam accedemus.

Vniuersalem Ecclesiam Christi non carere omni externa & visibili gubernatione, & de ea re inter Catholicos & Protestantes saltem verbo tenus conuenire.

CAPVT III.

Quanquam nec summũ illud & absolutum Christi dominium, nec tyrãnis eiũsmodi, qualis inter gẽtes exercetur, nec etiã plebeia gubernatio aut Optimatũ factio in Ecclesia Christi sit: non tamen caret populus Christianus omni externa & visibili præfectura, cùm Paulus adhortetur presbyteros Ecclesię Ephesiorum, *vt attendãt vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus eos posuit Episcopos ad regendum Ecclesiam Dei.* Idem ad Timotheũ scribens, *presbyteros, qui bene præsunt, duplici honore dignos indicat.* Quin etiam Apostolus iubet nos *obedire, atque adeò subiacere Præpositis nostris.* Quomodo autẽ obedire Præpositis nostris possemus, si nulli omnino essent nostri Præpositi? Aut quomodo alibi dixisset, *Qui præest, in sollicitudine* præsit: si nullus omnino in Ecclesia præesset? Non enim alloquebatur tunc Paulus ciuiles Ecclesiæ magistratus, quia nulli erant adhuc in Ecclesiam recepti: sed illud totum de spirituali & Ecclesiastica præsidentia intelligendum est. Nec tantùm singulæ particulares Ecclesiæ, verùm etiam totus Christi grex, qui eodẽ tempore in terris agit, aliquo visibili genere gubernationis in officio contineri debet. Nam si gubernatio aliqua in particulari quapiam Ecclesia ob salutem eius cõstituitur: ipsa vniuersalis Ecclesia multò minus tueri se potest, absque aliqua communi gubernatione. Quò enim maior est ciuitas, eò magis regimen aliquod flagitat. Nam necesse est verum esse quod Spiritus Dei per Salomonẽ dixit, *Vbi non sunt gubernacula, populus corruet.* Et per Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor.* Et Michęas Propheta cùm magnum malum populo suo imminere significaret: *Vidi* (inquit) *cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oues non habentes Pastorẽ.* Contrà verò cùm Dominus benefacere vellet populo, id ita enunciauit per Ieremiã Prophetam: *Qui dispersit Israël, congregabit eum, & custodiet sicut Pastor gregem suum.* Quid? quòd Apostoli non modò per singulas Ecclesias constituerunt presbyteros, verùm etiam, tamquàm eorundem iudices & moderatores, reuersi sunt ad easdem Ecclesias, *vt viderent, quomodo se haberent, præcipiẽtes custodire præcepta Apostolorum & seniorum:* atque adeò Paulus ipse putauit se *in vanũ & antea cucurrisse, & postea cursurum esse, nisi Petrus, & qui vnà cũ illo erant Apostoli, dextras societatis ei dedissent, atq; cum illis contulisset Euangelium quod in gentibus prædicabat.* Omnia enim membra vnius corporis pro se inuicem solicita esse oportet, *vt seruent vnitatem spiritus in vinculo pacis.* Deniq; Paulus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse,* ac non vni tantùm ciuitati aut regioni se operam suam dedicasse. Alioqui si liceret singulis Episcopis quicquid ipsis libet, nec à sociis & fratribus suis coërceri aliquo modo possent, actũ prorsus esset de Repub. Christiana. Tot enim tyrannides, aut saltẽ sectæ aut schismata futura essent, quot sunt Diœceses. Nullum restaret externum communionis Ecclesiasticæ vinculũ, nulla Episcoporum inter se connexio, nulla prouinciarum & gentium visibilis concordia & vnio, denique nulla esset de fidei quæstionibus iudicandi, vel Episcopos in delictis pertinaciter degentes à cõmunione separandi potestas: cùm tamen Paulus dicat, *in promptu se habere, vt vlciscatur omnem inobedientiam.* Nam neque iudicium Ecclesiasticum exerceri, neque excommunicatio fieri potest, prætetquàm ab aliquo Superiore, qui potestate à Christo accepta in eos vtatur, de quorũ re agitur. Atqui abundè cõstat, & iudicium de causis fidei ab ipsis Apostolis (vt in eorum Actis legitur) interpositum fuisse: & Episcopos alios ab aliis in ipsa primitiua Ecclesia fuisse tum excommunicatos, tum depositos. Nam & Petrus Apostolorũ Princeps *Iudam Coapostolum ab Episcopatu suo excidisse pronunciauit,* aliumq; in eius locum substituendi auctor fuit: & Victor Pontifex Romanus excõmunicauit Episcopos Asiæ, eo quòd in obser-

Actor. 20.
1. Tim. 5.
Hebr. 13.
Rom. 12.
Prouerb. 11.
Ezech. 34.
3. Reg. 22.
Ieremiæ 31.
Actor. 14.
Galat. 2.
Ephes. 4.
2. Cor. 11.
2. Cor. 10.
Actor. 15.
Actor 1.

obseruatione Paschatis Decreto Pij Pontificis, ac suo, quod ipsi de fratrum Concilio ad pacem Ecclesiæ stabiliendam promulgârunt, non parebant: & Cornelius Papa eos Italiæ Episcopos deposuit, qui cōtra ius ac fas manus Nouatiano imposuerūt. Quare necessariò fatendũ est, non modò in singulis Ecclesijs particularibus, verùm etiã in tota militãte Ecclesia sacram quandã gubernationem existere. Ac vt quilibet Episcopus quamquàm in sua Ecclesia (sit ad inferiores eiusdem Ecclesię Diaconos & Presbyteros aspicimus) summus Sacerdos sit, tamen se nõ suo dumtaxat iure, verùm alieni etiã beneficij participatione præsidere meminisset: ab ipsis Apostolis præclare institutum, ac semper in Ecclesia retentum est, *vt non nisi à duobus aut tribus alijs Episcopis ordinaretur* (vnde etiam Paulus *cũ impositione manuũ Presbyterij*, Timotheum ordinauit) vtq; communicatoriæ literæ aut per omnes Prouincias, aut saltem ad eos quorum maximè interesset, de cuiusque ordinatione darentur: qua ex re singuli admonebãtur, se necessariò debere cum alijs omnibus Episcopis, qui saltem in radice & matrice permanerent, communicare. Quid multis? Ne aduersarij quidem apertè negant aliquam gubernationem vniuersalẽ in Ecclesia esse debere. Vnde Magdeburgẽses in qualibet Centuria (sub capite septimo) de *communi gubernatione & vniuersali regimine totius Ecclesiæ* nominatim tractant. Caluinus etiam cùm illum de Pastoribus & Doctoribus locũ Apostoli apud Ephesios proposuisset, ita subiunxit: *Hominum ministerium, quo Deus in gubernãda Ecclesia vtitur, præcipuus est neruus, quo fideles in vno corpore cohæreant. Neque enim vel solis lumen ac calor, vel cibus ac potus, tam sunt præsentis vitæ fouendæ ac sustinendæ necessaria, quam est conseruandæ in terris Ecclesiæ Apostolicum ac Pastorale munus.* Denique Beza *vniuersi corporis Ecclesiæ potestatem aliquam esse dicit*, deq; illa tractat in libello suæ Confessionis. Conuenit igitur Catholicis saltẽ verbo tenus cum Lutheranis & Caluinistis hac in re, quòd sit in Ecclesia militante aliqua visibilis & externa gubernatio. Verbo tenus conuenire dixi, quia vereor ne cum ad rem ipsam ventum est, Protestantes deprehendantur nullam gubernationem omnino in Ecclesia relinquere. id quod suo loco patefaciam.

Euseb. lib. 5. c. 24. & lib. 6. c. 31.
Can. Apost. 1. 1. Tim. 4.
Cyp. ad Corneliũ Pap. lib. 1. ep. 10.
Magdeburg. in Centuriis.
Caluinus Institut. c. 8. artic. 15.
Beza in c. 5. suæ confessionis.

Quænam sit ea communis gubernatio, quam Protestantes in militante Ecclesia esse dicant.

CAPVT IIII.

PRotestantes mihi videntur in ea fere opinione consentire, quòd politia Ecclesię sit ordinata quædam Democratia. Nam Flaccus Illyricus in libro de sermone sacrarũ literarum dicit, *politiam populi Dei esse quidẽ Democratiam, sed tamen non confusam, verum ordinatam.* Caluinus verò tametsi putet vtrumque statum in Ecclesia concurrere, tamen in constituendo Ecclesiæ statu, plus Optimatũ, quam populari gubernationi tribuere videtur. quod haud scio an Illyricus sit concessurus. Nam Illyricus in libello quem de Episcoporum electione cõscripsit, vbi affirmasset omnes cõcionatores, Ecclesiæ ministros esse: addit, *summũ iudicium, tribunal aut potestatem ipsius Ecclesiæ esse. atq; inde concludit, Episcopos non minus à plebe, quam à clericis eligendos.* At Caluinus, quamquàm velit plebem Episcoporum electioni necessarium quendam assensum præbere, tamen clarissimè testatur, quòd in primitiua Ecclesia non plebs, verùm *soli clerici Episcopos eligebant. nec stultis* (inquit) *populi desiderijs obsequi necesse habebant. optimaq; ratione sancitum in Laodicensi Concilio fatetur, ne turbis electio permittatur. vix enim* (inquit) *vnquàm euenit, vt tot capita vno sensu rem aliquam bene componant.* Hoc ergo inter Lutheranorum & Caluinistarum opinionem interesse videtur, quòd Lutherani velint Ecclesię statum Democratiam potius esse quàm Aristocratiam, tametsi vtrumque statum admittant; verùm Caluinistæ malint eundem statum potius ad gubernationẽ Optimatum, quàm ad popularem spectare: quamuis nec illi populum ab omni administratione remoueant. Id ergo vtrique sedulò agunt, vt rem à Primatu longissimè abducant, quem tamen præcipuum Reipub. Christianæ statum esse in iis libris qui sequuntur, patefaciam, si prius de origine, de legibus, deque Magistratibus Ecclesiæ Dei nonnihil dixero, & popularem istam Reipublicæ Christianæ administrationem, quam aduersarij constituunt, ex authoritate diuinarum Scripturarum confutauero.

Illyricus sub verbo Ecclesia.
Institut. ca. 8 Articulo 63.
Can. 13.

De statu & cõmuni politia totius Ciuitatis Dei: in quã nemo vtiliter ingreditur absque charitate fidem ipsius consummante, in qua leges aliæ scriptæ sunt, aliæ nõ scriptæ, quas qui faciendo quod potest, & petendo quod non potest, adimplet, vitam æternam ex instituto Dei promeretur. Sacrificium verò publicũ & externum Ecclesiæ Dei Eucharistia est, cuius mysterij dispẽsatores necessariò sunt Sacerdotes, inter quos vnus visibilis Pastor ex institutione diuina Primatũ tenet, multis alijs & in partẽ solicitudinis, & in consilij cõmunicationem vocatis, ac nemine penitus ex plebeiis ita excluso, quin, si visus fuerit idoneus, ad summum etiam magistratum gerendum eligi possit & cooptari.

CAPVT V.

NVllam hominum societatem perinde aspectabilem pulchramq; esse, ac Dei Ecclesia sit, semperq; fuerit tum Catholici rebus ipsis demõstrant (vti deinceps planum fiet) tum Protestantes verbo saltẽ cõfitentur. Cęterùm si noua Protestantiũ opinio, quam

de toto Eccleſiæ Dei ſtatu animo ſuo conceperunt, & literis prodiderunt, cum antiqua Catholicorũ fide conferatur: mox conſtabit, quanto interuallo pulchrior ſit illa Eccleſiæ facies & conditio, quã Catholici per longiſſima decurrentium temporum ſpatia rite atque ordine à Maioribus acceptam in hodiernum diem ſartam tectam conſeruarunt, quam ea quę nuper à Proteſtãtibus excogitata, nouis & hactenus inauditis tum doctrinis tum moribus, nõ prius imbui cœpit, quam deformari. Quãquam enim ab initio ſtatueram agere non niſi de illa potiſſimum gubernatione cõmuni, quæ per vnum viſibilem ſummum Paſtorẽ adminiſtratur: tamen quia non ab illo ſolo, verùm ab aliis tã legibus diuinis, quam ſacris Magiſtratibus Eccleſiæ Dei regitur: non erit à propoſito noſtro alienũ, ſi plæraque illorum quæ ad ciuitatem conſtituendã maximè neceſſaria videntur, in medium proferentes, eadem opera oſtenderimus, illam Eccleſiæ conditionem quã Catholici & credunt & tenent, longè pulcherrimam
Deſcriptio Ciuitatis ſeu Reipublicæ. eſſe & perfectiſſimam. Quælibet igitur Ciuitas conſtat ex multitudine hominum cõmuni quodam fœdere in vnum congregata, cui propoſitum eſt, vt pacem domi conſeruet, hoſtes arceat, fines propaget, omniumque rerum, quoad fieri poteſt, copiam aſſequatur. Quas res quoniã homines videbant nec abſque Dei præſidio fieri, nec abſq; legum præceptis ac prudentum conſiliis rectè adminiſtrari poſſe: partim Sacra & Sacerdotes cõſtituerunt ad beneuolentiã numinis conciliandam; partim & leges ipſis magiſtratibus cęteriſq; ciuibus regendis, & magiſtratus quoſdam rebus gerendis præfecerũt. Ciuitas autem Dei cum cæteris hominũ ſocietatibus ita cõſentit, vt nihil habeat minus, quam illæ: multa verò habeat infinitis partibus præclariora, quàm vlli earum contigerunt. Eccleſia enim Chriſti nihil eſt dignius,
Gen. 2. & 3. quæ non niſi Deo authore nititur: nihil antiquius, quæ lapſum primorum Parentum in pa-
Coloſſ. 2. radiſo anteceſſit: nihil beatius, quæ Deo ipſo, *in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi*, in æternum fruitura eſt. Dicendum ergo erit, primum quo pacto ad hãc Dei Ciuitatem aditus pateat: deinde quas leges eadẽ Ciuitas acceperit; & quæ præmia ſint iis qui leges obſeruant, conſtituta: tum autẽ quæ Sacra, quos hominũ Ordines, quos Magiſtratus, ac poſtremò quam gubernationis formã & hũc certiſſimò teneat, & ſemper tenuiſſe videa-
Epheſ. 2. Tit. 3. Rom. 9. Iacob. 2. Status quæſtionis. tur. Principio conuenit Catholicis cum Proteſtantibus, neminẽ poſſe vllis operum præcedentibus meritis locum ſibi aliquem in Republica Dei comparare: ſed hoc totum *ex vocante eſſe*, qui nos peccatores & iniuſtos in ſuam familiam gratis propter Chriſtum adoptat. Conuenit etiã, neminem ſine viua fide iuſtificari poſſe. Verùm in eo tota verſatur quæſtio, *quæ ſit fides viua*. Proteſtantes dicunt illam fidẽ eſſe viuam, quę Chriſtum vitam noſtram credendo tantùm, ac non etiam amando comprehendit. Adeò vt apertiſſimè doceant, *prius nos iuſti-*
1. Cor. 13. 1. Ioan. 3. *ficari debere, quàm diligamus*. Atqui Paulus dicit: *Si charitatem non habuero, nihil ſum*. Ioannes verò: *Qui non diligit, manet in morte*. Cùm igitur nemo iuſtificetur niſi per fidem viuam, *qui vero charitatem non habeat, nihil ſit*, ſed *in morte*, hoc eſt, in ſtatu damnationis *maneat*. impoſſibile eſt illam fidem eſſe viuam, aut vim iuſtificandi habere, quæ Chriſtũ credendo tantum comprehendit. Iuſtificatus enim nec nihil eſt, nec in morte manet. Quapropter Ca-
Viua fides. tholici definiunt, non aliam fidem eſſe viuam, quàm quæ Chriſtum vitam noſtram & cre-
Galat. 5. dendo, & amando cõprehendit. Et hæc eſt illa *fides, quæ operatur per Charitatem*, nõ per illam velut per inſtrumentum ſuum (vt Proteſtantes interpretãtur Apoſtoli verba) ſed fides operatur per charitatem, velut per formam ac perfectionẽ ſuam, à qua vim ſeſe mouendi atque
1. Cor. 13. vtiliter agitandi accipit. Cùm enim Apoſtolus *fidem, ſpem, & charitatem*, non vnum quoddam donum, ſed *tria eſſe, maioremq́; fide ac ſpe charitatem eſſe* doceat, imo illis euacuatis, *charitatem numquàm excidere* teſtetur: profectò nec fides neceſſario complectitur atque in ſe comprehendit charitatem velut arbor fructum ſuum, nec per charitatem velut per inſtrumentum ſuum operatur. Nam nec fructus vllus, qui non niſi pars eſt arboris, ab arbore ipſa numero & ſpecie diſtinguitur, aut arbore dignior, magiſque æternus atq; immortalis cenſetur nec vllum inſtrumentum excellentius eſt eo, qui per illud operatur. Charitas verò & diſtinguitur à fide, velut aliud genus doni, & *maior fide* vocatur, & fide poſt hanc vitam ceſſante, in æternum perſeuerat in cælo. Non igitur inſtrumentum, aut fructus, ſed forma & perfectio fidei charitas eſt. Quid? quòd charitatem vna cum fide in ipſa radice & funda-
Epheſ. 3. mento iuſtificati hominis Apoſtolus collocat? Nam cùm dixiſſet, *ſe flectere genua ad Patrem Ieſu Chriſti, vt ex eius dono Chriſtus habitaret per fidem in cordibus noſtris*. mox declarãs, ſe talem fidẽ intelligere, in cuius non modò fructu, ſed etiam radice charitas velut fundans iuſtificationem noſtram adeſſet, cõtinuò ſubiecit *in charitate radicati & fundati, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit latitudo, longitudo, ſublimitas, & profundum, ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatẽ Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudinẽ Dei*. In quorum igitur cordibus Chriſtus per fidem habitat, ij non charitatem velut fidei ſolius fructũ pro- [illegible?]ferunt, ſed in charitate radicantur & fundantur, adeò vt fructus bonorũ operũm, qui poſtea producuntur, non minus ex charitatis, quam ex fidei radice & fundamento generentur.

Ineptiſſimè

Ineptissimè igitur dicunt Protestantes, fidem operari per charitatem velut per fructum à
se prolatum, aut per instrumentum suum. Aptissime vero docent Catholici, fidem operari per
charitatem velut per formam extrinsecus ei de cælo adiunctam, à qua vim bene operandi ca-
pit, vt corpus vim operandi ab anima vel spiritu accipit. Nā & D. Iacobus fidē cū corpore,
opera vero bona cum spiritu cōparauit, dicens: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fi-* Iacob. 2.
des sine operibus mortua est. Quemadmodum igitur corpus hominis nō a se, verum ab insuf- Gen. 2.
flatione Dei spiritum accipit: sic etiam fides non a seipsa, verum a charitate quam Deus illi
adiungit, vitam, seu vim iustificandi habet. Nam si natura fidei hæc esset, vt ex se viueret, ac
per se iustificandi vim haberet, iam nulla esse posset mortua fides. Etenim quæ non viueret,
nec omnino esset fides. Verùm quia aliud est fidem esse (quæ etiam est in dæmonibus) aliud Iacob. 2.
verò fidem viuere, seu operari & prodesse: hinc apparet, vitā fidei iustificantis non a se, ve-
rum aliunde esse, nimirū a charitate. Nam vbi charitas a fide abest, illic videmus fidem in-
utilem esse & velut mortuam. *Ex Principibus* (inquit Ioannes Euangelista) *multi crediderunt* Ioann. 12.
in Iesum. Fidem igitur isti habuerūt. sed numquid iustificati sunt? Nihil minus. Nam iidem
Principes metu Pharisæorum repressi, *non confitebantur, vt e Synagoga non eiicerentur.* Ecce,
quia charitatem non habebant, fides illorum ipsis non profuit. Etenim cū periculo honoris
aut commodi alicuius amittendi Christū confiteri, hoc sane opus à charitate, ac non a fide
sola procreatur. Vnde causam reddens Euāgelista, quare *Principes qui credebāt in Iesum, non
confitebantur*, ita subiecit. *Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei.* Confi-
teri ergo Christū, in quem credebant, vi solius fidei non poterant, quia magnū illud chari-
tatis donum, quo Deus super omnia diligitur, nondum acceperant. Confessio igitur gloriæ
Dei, quæ ad salutem fit, non tam fidei, quàm charitatis fructus est: vt vel hinc certum sit, illa
verba Apostoli: *Omnis qui credit in illū non confundetur*, (seu, non pudefiet, quo minus ore cō- Rom. 10.
fiteatur quod corde credit) de illa tantùm fide intelligi posse, cum qua dilectio in ipsa cordis
radice coniungitur. *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Sed cuius
ore? Nónne illius, *qui diligit gloriam Dei magis, quàm gloriam hominum?* Non alio igitur corde Ioan. 12.
ad iustitiā creditur, quàm in quo dilectio Dei magis quàm vllius alterius rei viget. Nā *cum
ex abundantia cordis os loquatur*; vbi est magna Dei charitas in corde, ibi est in ore libera no- Matth. 12.
minis diuini confessio, vt illud iam Dauidis: *credidi propter quod locutus sum*, & illud Apostoli Psalm. 115.
verbum, *credimus, propter quod & loquimur*, nō possit intelligi præterquàm de illo, qui nō mi- 2. Cor. 4.
nus diligit Deū, quàm credit in Deū. Ac sane cùm *accedentem ad Deū oporteat credere*, non so- Hebr. 11.
lùm *quod Deus sit* (nam hoc etiā *dæmones credunt*) sed præterea quod *inquirentibus se remune-* Iacob. 2.
rator sit (à qua spe dæmones longissimè absunt) cumq; *Ethnici & Publicani*, multoq; magis Matth. 5.
iustificati, necessariò ament eū, quem *vt remuneratorē* agnoscunt: profectò qui nondū amat,
is nec adhuc credidit, *quod Deus inquirentibus se remunerator sit*, & ideò *nec ad Deum accessit.*
Oportet enim *accedentem* ad Deū, *accedentem*, inquā, oportet credere quòd remunerator sit. Hebr. 11.
Nemo autem iustificatur, antequam ad Deum accedat. nemo igitur iustificatur, antequam
Deum vt remuneratorem suum apprehendat. quod fit Deum etiā diligendo, ac non tātum
credendo in Deum. Illa ergo sacræ Scripturæ loca in quibus *ex fide iustificari, viuere, purifica-* Rom. 1.
ri, aut saluari dicimur, de illa *fide non ficta* intelligi debent, quæ per charitatē diuinitus adiun- Abacuc 2. Actor. 15.
ctam informatur & perficitur. Augustinus enim *fidem non fictam* rectè definit eam esse *quæ* De doctrina Christiana, lib. 1. c. 40.
nec diligit quod non est diligendum, & rectè viuendo id sperat, vt nullo modo spes nostra fallatur.
Nam illa fides quæ dilectione Dei caret, ficta est & mendax, vel quia nō amat eum in veri-
tate, quem vere amandū esse per fidem didicit, vel quia credendo putat se Deum satis probe
nosse, qui non prius rectè cognoscitur, quam si super omnia diligatur. Ait enim Ioannes:
Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est. Etsi ergo multa præter fidem &
charitatem ei necessaria sunt qui iustificatur, vt timor Domini, Pœnitētia, spes, aliaq; eius- Prouerb. 1. Luc. 13.
modi Spiritus sancti dona: tamen donec tanta charitas in corde iustificati diffundatur, *vt di-* Rom. 5.
ligat gloriam Dei magis quam gloriam hominum, coram Deo iustus non habetur. Nec mirum. Rom. 5. Ioan. 12.
Iustificationis enim nostræ tum causæ omnes, tum instrumenta, & ab amore promanant,
& per amorem fiunt, & ad amorem tendunt. Stupēdum plane vt foret, si actus ille in quem
tantæ amoris causæ concurrunt, absque omni tamen creato in nobis Dei amore consum-
maretur. Quis est primus iustificationis nostræ author? Nónne Deus, sicut scriptum est:
Deus qui iustificat. Porrò *Deus est charitas*. At forte non iustificat nos propter charitatem Rom. 8.
suam? Imo *propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, conuiuificauit nos Christo*, id est, 1. Ioann. 4. Ephes. 2.
effecit nos viua membra Christi capitis nostri. quod vtique fit, dum nos ab eo iustificamur.
Iam vero exemplar, ad cuius formam iustificamur, Christus est. *Quos enim Deus prædestina-* Rom. 8.
*uit, hos & vocauit: quos autem vocauit, hos & iustificauit. Prædestinauit vero nos conformes
fieri imaginis Filij sui.* De Filio autem suo Pater de cælis dixit, *Hic est Filius meus dilectus, in* Matth. 3.
quo mihi complacui. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum vnigenitum misit 1. Ioan. 4.

Deus in mundum, vt viuamus per eum. Summa ergo est patris charitas non modò in se ipsius
natura, sed etiam erga nos. Quid verò Filius? Nonne eodem modo erga nos secundum hu-
Ephes. 5. manam suam naturam affectus erat? *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis obla-*
Rom. 5. *tionē & hostiā Deo in odorem suauitatis.* Nec tantum in eo *commendauit charitatem suā Chri-*
stus erga nos, vt cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis moreretur, sed illa etiam Sacramenta ex
amore instituit, per quæ redemptionis eius participes reddimur, dum *mūdamur lauacro aquæ*
Ephes. 5. Tit. 3. *in verbo vitæ. Cùm enim benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei: non ex operibus*
iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenera-
tionis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem
nostrum, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundùm spem vitæ æternæ. Quid quòd etiam
Ioann. 15. Christus ostendens qua maxime in re illum referre & exprimere debeamus, dixit: *Sicut dile-*
xit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inui-
cem, sicut dilexi vos.

Præterea, nec ob aliud æquè cecidit primus pater orbis terræ, quàm quòd in dilectione
1. Tim. 2. 1 Ioann. 3. Dei non mansit (*non enim seductus est Adam*, sed vxoris vocē diuinæ dilectioni prætulit) nec
Ioann. 3. post lapsum alia re magis indigebat, quàm vt Dei charitas in illo renouaretur. Et *Filius Dei,*
qui in hoc apparuit, vt dissoluat opera diaboli, nihil magis prauū in mundo reperit, quàm quòd,
cùm *lux venisset in mundū*, tamen *homines dilexerūt tenebras magis quam lucem. Erant enim eo-*
rū mala opera. Quos ergo Filius volebat à peccati lege, & æterna morte liberare, illorū mor-
bis & vulneribus tanquàm peritissimus medicus tale remediū attulit, vt contraria cōtrariis
Ephes. 5. cōmode sanaret. Hinc Apostolus ait, *eratis aliquando tenebræ, nunc autē lux in Domino. Vt filij*
Rom. 6. *lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.* Et alibi, *Fuistis*
serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi estis. Liberati autem à
peccato, serui facti estis iustitiæ. Non modò igitur mentē atque intellectum nostrum ab igno-
Philip. 2. rantia purgauit Christus, reuelans nobis viam iustitiæ: verùm etiā *operatus est in nobis et velle,*
& perficere pro bona voluntate. Voluntatis autē sanatio in eo consistit, vt qui antea mundum,
& ea quæ in mundo erant, supra Deū dileximus, nūc diligamus Deum super omnia, & pro-
Rom. 13. Ioan. 17. ximum sicut nosipsos. *Plenitudo enim legis est dilectio.* Denique cùm *vita æterna hæc sit, vt co-*
gnoscamus vnū solum verum Deum, & quem ille misit Iesum Christum. hic ipse finis totius iu-
1 Cor. 2. Iacob. 1. 1 Ioann. 4. 1 Cor. 8. 1 Ioann. 4. stificationis nostræ adeò à charitate dependet, vt *nec oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in*
cor hominis ascenderit, quæ præparauit Deus iis qui diligunt illū. Deus enim repromisit coronā vitæ
diligentibus se. Contrà verò *qui non diligit, non nouit Deum. Si quis autem diligit Deum, hic co-*
gnitus est ab eo, & nouit eum, quoniā Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet,
Ibidem. Ephes. 2. Ioan. 3. Rom. 8. Ephes. 5. Ioann. 15. Ioan. 3. Rom. 13. 1. Ioann. 4. *& Deus in eo.* Quòd si Deus, qui efficit nostram iustificationem, tum *charitas est*, *tum propter*
nimiā charitatem, qua dilexit nos, & filium suum in mūdum misit, & nos membra Filij sui effecit:
si Christus, ad cuius exemplum & formā iustificamur, dilexit nos, atq; ex illa dilectione sua tum tra-
didit semetipsum pro nobis, tum lauit nos à peccatis nostris, & super omnia præcepit, vt in eius dile-
ctione maneremus: si nos ipsi nulla re magis indigemus, quàm dilectione Dei, & proximi, qua
potissimùm virtute *legem implemus*: si tum *qui diligit Deum, nouerit illum, tum qui non diligit,*
non nouerit: quomodo fieri potest, vt nostra iustificatio, quæ diuini amoris & redemptionis
Christi effectus est, quæque implendæ legis & adipiscendæ gloriæ potissima in nobis causa
est, tamen dilectionis dono careat, cum & ab amore Dei tota proficiscatur, & per amorem
Christi tota peragatur, & in dilectione Dei & proximi perpetuò versetur, & ad vnionē diui-
ni amoris toto impetu feratur? Aut potest tot præcedentiū, tot coniunctarū, & tot subsequē-
tiū dilectionū nexus ipse, omni amoris actione carere, & sola fide cōstitui? Fides nec in Deo,
qui iustificat, nec in Chrilto, qui meretur nostrā iustificationem, nec in cęlo, quod iustifica-
tionis nostræ finis est, reperitur. Ex quo manifestè intelligitur, fidē non esse illā virtutem qua
Ephes. 4. Rom. 8. Ephes. 2. 1. Ioann. 4. Ephes. 5. potissimùm aut *secundum Deum creamur, aut Christo conformes reddimur, aut regni cælorum*
ciues efficimur. Deus est charitas, & propter charitatem suā iustificat nos, & dum iustificat,
reddit nos conformes Christo dilecto Filio suo, qui etiam *nos diligit, & mundat lauacro aquæ*
in verbo vitæ, & omnes tum Angeli, tum sancti per vinculum charitatis, tum vnà cum Deo,
tum inter se perfectè vniuntur. Charitas igitur est illa virtus, quæ ad donum fidei accedens,
1 Ioan. 4. Galat. 6. Ephes. 4. Coloss. 3. Ephes. 2. verè nos efficit filios Dei, secūdùm quod scriptū est: *Omnis qui diligit, ex Deo natus est, & co-*
gnoscit Deum. Hæc est *noua creatura*, quam in Christo aliquid valere Apostolus dixit. Hic est
nouus homo, qui secūdum Deū creatur in iustitia & sanctitate veritatis, qui etia renouatur in agni-
tionem, secundum imaginem eius qui creauit illū. Qui nouus homo *creatur in Christo Iesu in ope-*
ribus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus. Creatur, inquā, non solum *ad opera bona*,
in quibus deinceps ambuler, sed etiā *creatur in operibus bonis*, id est, in fide & dilectione Dei.
Ioann. 6. Nam quemadmodum *hoc est opus Dei, vt credamus in eum quem ille misit*: sic etiam hoc opus
Ioann. 1. Dei est, vt diligamus eū *qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri.* Hæc ergo fidei & dilectionis

opera

opera Deus creat in nobis, dum iustificat nos, & creando illa in nobis, seu nos in illis, simul etiam *præparat* illa bona opera, in quibus ambulemus. Vbi enim alioqui *præpararet* illa, nisi dum creamur in illis? Nec aliter eum locum aut Hieronymus, aut Augustinus intellexit. Hieron. in c. 2. Ephes. August. de gratia & lib. arb. c. 8.
Huius noui hominis iustitiam Christus describens, dixit: *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Et mox declarans, quibus ex rebus nostra hæc iustitia conflari debeat: *vetat non solùm occidere, sed etiam sine causa irasci, vel maledicere, ac ne in corde quidem permittit alienam mulierem concupiscere, nec dimittere vxorem, præterquàm ex causa fornicationis, nec iurare, nec inimicum vlcisci, sed potius admonet, eleemosynam dare, mutuare, inimicos diligere, & denique estote* (inquit) *perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est.* Talis igitur est nouus ille homo, qui ad imaginem Dei creatur in nobis. Vnde toties repetit, hæc & hæc *antiquis*, id est, carnalibus Iudęis dicta esse, tamquàm videlicet ij quos ibi format, noui sint, & non antiqui homines. Matth. 5.

Hactenus dictum sit de ingressu Ciuitatis Dei, quem nō nisi per charitatem fidei adiunctam vtiliter fieri posse iam planum fecimus. Etenim cùm *Charitas vinculum perfectionis* ab Apostolo vocetur, absurdum est, vt eū dicamus cum perfectis Ecclesię membris colligatum esse, qui vinculo ipso, per quod cum illis colligaretur, penitus caret. Nec minus absurdum, atque ab Ecclesiæ præclara & eximia specie, imò etiam à Christi gloria & honore alienum est, vt putemus peccatum sub vera peccati ratione in eo inhabitare, qui sit in numerū Sanctorum cooptatus. Docent enim Protestantes, nihil aliud per Christi gratiam in mente ac spiritu nostro effici, quàm vt peccatum non imputetur nobis ad pœnam aut condemnationem. Arqui Apostolus de Baptismo agens, dicit nos per Baptismum *consepeliri cū Christo, & veterem nostrum hominē simul crucifixum esse, vt destruatur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato (qui enim mortuus est (in Baptismo) iustificatus est à peccato) sed vt quemadmodū Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.* Hæc autem est similitudo Apostoli: Quemadmodum Christus veterem ac mortalem vitam suā in Cruce deposuit, aliamq; nouā & immortalē in resurrectione assumpsit: sic nos in Baptismo deponimus veterem hominem, qui totus ex peccatis constabat, nouumq; ex iustitia constantem accipimus: ita vt mortui simus peccato, viuentes autem Deo. Sed Christus post resurrectionem suam prorsus caruit omni conditione mortali: nos ergo post Baptismū dignè perceptum prorsus omni peccato in spiritu caremus. In spiritu dixi, quia etiā post Baptismum, vt Apostolus ait, *habitat in me peccatum*, hoc est, in carne mea: *Scio enim*, inquit, *quod non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum.* Etenim vt Christus absque omni peccato conceptus & natus, *plenus etiam gratiæ & veritatis*, tamen dum viueret speciem peccatoris in carne sua portauit, ac non obstante iustitia mentis suæ, carnem suam passibilem esse permisit & mortalē: sic & nos ita in spiritu mentis nostræ ad exemplum iustitiæ Christi renouamur & iustificamur, vt interim portemus in carne nostra imaginem peccati & mortis, donec & ipsa caro nostra in resurrectione iustorū ad gloriam carnis Christi conformetur. Manet igitur in carne nostra species & fomes peccati, partim vt vita & salus nostra, quæ in Deo abscondita est, fide potius quàm sensu comprehendatur, partim vt humiliores efficiamur, dū per aduersarium tam familiarē, & veteris inobedientiæ admonemur, & ne iterū labamur, tum timere, tum cauere cogimur, vt ita *cum timore salutem nostram operemur*: partim etiā eo modo fit, vt ampliorem gratiam per libidinum refrenationē assequamur. Vt interim nec id omittam, ea re fieri, vt ij qui secundùm carnem, & nō secundùm spiritum ambulant, ex iusto Dei iudicio in peccatum facillimè recidant. Sed interim *lex spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos* (hoc est, spiritum nostrum & animam) *à lege peccati & mortis.* Vt tam verum iam sit, peccatum non esse in spiritu nostro, quàm verum est, mortem æternam ibi non esse. *Nihil quippe damnationis est iis qui sunt in Christo Iesu. An nescitis* (inquit Apostolus) *quia iniqui regnū Dei non possidebunt?* At si peccatum in nobis, hoc est, in animo nostro maneret: adhuc essemus iniqui, nec possidere possemus regnum Dei. Nunc autem regnum Dei promittitur nobis, *si credimus, & compatimur.* Non igitur sumus iniqui, aut peccatores. Itaque cùm Apostolus ibidem dixisset, *neque adulteros, neque fornicarios, neq; idolis seruientes, neque maledicos regnum Dei possessuros*: mox addit, *& hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri.* Quàm aperte significat, eos qui abluti sunt, non manere iam peccatores, sicut antea fuerunt? Iustitia enim, quam Christus illis donauit, peccata ipsorum sustulit, & veterem hominem commutauit in nouum, qui *secundùm Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.* Colos. 3. Peccatū non manere in spiritu iustificatorum. Rom. 6. Ioann. 1. Rom. 8. 1. Cor. 6. Rom. 8. 1. Cor. 6. Ephes. 4.

At enim Protestantes, vt Ecclesiæ statum adhuc deformiorem (quod in ipsis salrem est) reddant, iustitiam nullam à Christo nobis donatā aut infusam esse respōdent, verùm Christi iustitiam nobis tantùm imputari. Quasi verò Apostolus cum Adamo Christū conferens, non dixerit, *Si in vnius delicto mors regnauit, multò magis abūdantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ* De iustitia inhærente. Rom. 5.

iustitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Iesum Christum. Si ergo peccatum ab Adamo cōmissum non fuit in illo tantum, sed etiam in singulos ab illo natos propagatum est: multò
Ephes. 4. magis iustitia non in Christo tantum fuit, sed etiã ab illo in singulos, qui ex ipso nati sunt, *secundum mensuram donationis eius* deriuata est. *Sicut enim per inobedientiã vnius hominis pecca-*
Rom. 5. *tores constituti sunt multi, ita & per vnius obeditionẽ* (inquit Apostolus) *iusti cõstituentur multi.* Quid potuit dici planius? *Multi constituentur iusti.* Quo tandem modo? *Sicut multi constituti sunt peccatores.* An in singulis peccatoribus peccatum suum proprium non insedit? Eodem igitur modo & iustitia sua cuique propria donabitur illis à Christo, qui cõstituuntur iusti. ex coque idem Apostolus ait, *eos accipere abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ*, & quidem
Rom. 5. multò magis, quàm peccatores acceperãt abundantiã iniustitiæ. *Non enim sicut delictũ, ita & donum, sed multò magis gratia Dei & donũ abundauit. Nam vbi abundauit delictum, superabun-*
Galat. 5. *dauit gratia.* Taméne iustitia, quam Deus nobis donauit, in nobis non inhæret? Quid ergo? *An fides per charitatem operans* non inhæret in nobis? Illa enim est iustitia nostra, quam Deus
Rom. 5. donat nobis. An illa charitas in nobis non insidet, *quam Deus diffudit in cordibus nostris per*
Coloss. 3. *Spiritum sanctũ qui datus est nobis?* An illa charitas in nobis fixa non manet, *in qua radicati &*
Ioann 4. Ephes 4. Coloss 3. Galat. 6. 2.Cor. 5. *fundati sumus? An fons ille aquæ salientis in vitam æternam, quẽ Christus in iis qui credunt, fieri dixit*, in iisdem non est situs? An denique ille *homo nouus* non est in nobis, *qui creatus est in iustitia secundùm imaginem Dei?* An ipsi nos per gratiam Dei *credentes, & bonum operantes ad omnes*, ille homo nouus non sumus? *In Christo enim, qui fecit omnia noua, nos etiam sumus noua creatura.* An ergo sumus nos extra nosmetipsos? Quæ cęcitas obdurati cordis est hęc, vt cum
Gal. 6 & 5. Ephes. 4. *noua creatura* in nobis ex fide per charitatem operante dicatur fieri, cumq; *nouus homo in iustitia & sanctitate veritatis creatus ab Apostolo affirmetur:* tamen Christiani ausint negare, iustitiã aliquã in nobis inhærere? Scilicet iis, qui iustificantur per Christũ, inhęret vetus crea-
Rom 5. tura peccati. non inhæret noua creatura iustitiæ? Vtrũ hoc non est asserere, Christi donum longè minus fuisse, quàm fuerit delictum Adæ? Nisi fortè minus potens, quàm peccatum fuit, illud donum non est, quod neq; peccatum verè aufert, neq; iustitiam in nobis verè con-
Baptismum conferre gratiam. stituit. Ad eandem blasphemiam pertinet, quod negant Baptismũ in Christi nomine colla-
Tit 3. tum, gratiam nobis conferre, cùm tamen & Paulus dixerit: *Deus saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum:*
1.Pet. 3. & Petrus scripserit: *Saluos nos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi.* Sed hæc sint satis de iis quæ ad primam communicationem Ciuitatis Dei pertinent. Communicatur enim Ciuitas Dei non nisi iis fidelibus, qui de nouo per Christi gratiam creati & peccata exuunt, ac sanctitatem veram accipiunt per Sacramentum Regenerationis, quod Christus instituit.

Postquam verò ciues Sanctorũ & domestici Dei per primã iustificationem facti sumus,
1.Thessal. 2. nõ iam deinceps licet nobis otio indulgere, sed *ambulare debemus dignè Deo qui vocauit nos in*
Ephes. 2. *regnũ suum. Dei enim factura sumus, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus vt in illis ambulemus.* Quemadmodum enim qui manent in peccato, per quod *nati sumus filij*
Apocal. 22. Rom. 6. Tit. 3. *iræ*, illud per noua peccata ab ipsis adiecta, maiorẽ in modum augent, & diaboli Regnũ stabiliunt, ex coq; impletur in illis quod scriptum est, *Qui in sordibus est, sordescat adhuc:* Sic qui liberantur à peccatis per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, iustitiam à
Apocal. 22. Christo ipsis donatam augere debẽt, sicut ibidem est scriptum: *Qui iustus est, iustificetur ad-*
1.Ioann. 3. *huc; & qui sanctus est, sanctificetur adhuc.* Et iterũ: *Filioli, nemo vos seducat: Qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.* Cùm ergo vnaquæque res aptissimè augeatur & confirmetur per illa ex quibus consistit; quemadmodum iusti non sumus absque charitate, sed per eam fidem, cui charitas vitam & operationem tribuit: sic neque de virtute
Galat. 5. in virtutẽ imus, absq; eadem charitate. *Quicumque enim totam legem seruauerit, offendat autem*
Iacob. 2. *in vno* (id est, in charitate) *factus est omnium reus.* quia nimirum omnia præcepta continentur in charitate. Vnde ibidem Iacobus præfatus est: *Si legem perficitis Regalem secundùm Scri-*
Vide August. in ep. 29. Ioan. 15. *pturas* (*diliges proximum tuum sicut teipsum*) *bene facitis.* Itaque cum Christus dixisset, *se vitem, Discipulos verò esse palmites*, atque addidisset, *eos mundos esse propter sermonem quem locutus est illis:* mox declarans, quid ille sermo in eis effecisset, aut quo nexu tum ipsius mẽbra primùm
Ibidem. facti essent, tũ in ipso postea manere deberent: *Sicut* (inquit) *dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea.* Pater Filium dilexit, Filius verò non solùm dilexit Discipulos suos, verum etiam eos diligendo, per sermonem suum operatorium effecit, vt & crederẽt in eum & redamarent ipsum, ex coq; amore illi in Christo tamquam palmites in vite inserti sunt. Nec enim dixisset illis, *manete in dilectione mea*, nisi etiam tunc dilectionẽ habuissent, quãdo mundati sunt, & in illo tamquã in vite inserti. Per dilectionem igitur fidei adiunctam, & inserimur in Christo, & in ipso manemus. Porrò ne ista dilectio, per cuius potestatem in illo

mane-

manemus, otiosa esse aut cogitatione tantùm, & non opere impleri posse putetur, audi quid
Christus adiiciat: *Si præcepta mea (inquit) seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego* Ibidem.
Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.

Nunc ergo locus postulat, vt de iis legibus Dei & præceptis agamus, quæ ab iis qui ciues Quæ sint leges ciuitatis Dei.
Sanctorum effecti sunt, credi & obseruari debent. Illa verò partim sunt Decalogi præcepta,
quæ ab initio natura duce primorum Parentum animis innata, & inde post lapsum eorum,
per Dei gratiã in animis iustorũ renouata erant: partim etiã sunt instituta quædã Christi ad
Ecclesiæ salutem pertinentia, quorum alia in sacras Literas relata sunt, alia verò ex iure non
scripto per Maiorum traditionem ad nos deuenerunt. Qui autem vel præcepta legis, *ad*
quam non soluendam, sed implendam Christus venit, violauerit, vel ea quæ aut credenda, aut fa- Matth. 5.
cienda instituit, credere ac facere contempserit: non poterit tamquam *filius manere in domo*
eius in æternum, sed tamquam seruus eiicietur foras. Si enim refugientes coinquinationes mundi in Ioan. 8.
cognitione Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis 2. Pet. 2.
posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoscere viã iustitiæ, quàm post agnitio-
nẽ retrorsum reuerti ab eo quod illis traditũ est sancto mandato. Nec ad mãdatorum obseruatio-
nem satis est, vt credamus ea per Christum impleta esse. Nam etsi hoc verissimũ sit, nec abs-
que impletione ac merito illius nostra qualiscumq; impletio vllius vtilitatis futura esset: ta- Rom. 8.
men & *nos compati oportet, si volumus conregnare, & iugum illius tollere, onusq; ferre debemus.* Matth. 11.
scientes illũ tam potenter nostram salutem operatum esse, vt nos etiam pro nostra parte &
possit, & velit *suos cooperatores*, legisq; Dei obseruatores per gratiam suam efficere, & ea ra- 1. Cor. 3.
tione tum iustiores fieri, tum vitam æternã promereri. Neque verò lex eiusmodi nobis im- Christi leges impleri posse.
ponitur, quæ nullo modo possit à nobis impleri. Nã de parẽtibus Ioannis Baptistæ scriptum
est: *Erant iusti ambo ante Deum* (non modò ante homines) nec tantùm iusti, quia crederent, Lucæ 1.
sed *incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Ac magnus omni-
no cuiusque ciuitatis honor est, vt ciues ex præscripto legis viuentes, eam quoquo modo
impleant. Nam ob eam causam Lycurgus nullam legem in Sparta scriptam extare voluit, Vide Plutarchum in Lycurgo.
vt cùm sola populi consuetudo lex ipsorum esset, nullam prorsus legem sui ciues haberent,
quam non obseruarent. Nec enim fieri poterat, vt consuetudines ciuium non obseruarẽtur
ab ipsis, cùm si desinerent obseruari, ne consuetudines quidem omnino futuræ essent.

Verùm ne hic tantus honor incolumis maneret Ecclesiæ Christi, tãquàm illa Dei legem
obseruaret, Protestantes dicunt, legem diuinam impleri à nobis non posse: cùm tamẽ scri-
ptum sit, *quicumque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur.* Nec timent, ne in Deum bla- Rom. 2.
sphemi sint, dum affirmãt, illum ea præcepisse sub æternæ damnationis pœna, quæ tamẽ se-
cundùm aliquã rationem fieri non queant. Nam nec nos dicimus, legẽ in hac vita tam per-
fectè impleri posse, quàm in futura: nec dubitamus, quin alia sit viæ, & alia patriæ perfectio.
Sed si lex Dei non potest eo modo qui huic vitæ cõuenit, impleri, quorsum dixit Apostolus,
legem per dilectionẽ impleri? Dilectio enim est plenitudo legis. Sed qui animã suam ponit pro ami- Rom. 13.
cis suis, habet summũ gradum dilectionis (Christo attestante, quòd *nemo habet maiorẽ chari-* Ioan. 15.
tatem) multa verò millia Christianorũ & posuerunt, & quotidie ponũt animã suam pro fra-
tribus suis. Potest igitur impleri lex, quæ toties & antè impleta fuit & quotidie à Martyribus Rom. 13.
impletur. Quid loquor de Martyrũ tot millibus? *Omnes qui proximũ diligunt, legem implent,*
vt idem Apostolus ait. Quid ergo? Nullúsne proximũ diligit? Hoc si dicas, respondet Ioan-
nes: *Qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo.* Et iterum: *Hæc est charitas Dei, vt mandata* 1. Ioann. 3.
eius custodiamus, & mandata eius grauia non sunt: quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit 1. Ioan. 4.
mundum. Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Non vtique sola fides. Nam illa
non seruat mandata Dei, sed grauia & obseruatu impossibilia esse iudicat. Verùm illa fides
Apostolorum vincit mũdum, *quæ non separatur à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu.* Quan- Rom. 8.
tum iam interest inter Spiritum Apostolorum, qui *mandata Dei grauia non esse* attestantur, &
Protestantium, qui mandata Dei non posse impleri asseuerant? Vnde hæc tanta discordia?
Profectò quia Protestantes charitatem, per quã Dei mãdata custodiuntur, non habẽt. Ni-
hil enim difficile amanti, secundùm quod scriptũ est, *viam mandatorum tuorum cucurri, cùm* Psalm. 118.
dilatasti cor meum. Et iterum: *Pax multa diligentibus legẽ tuam, & non est illis scandalum. Custo-*
diuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer. Vnde etiam Apostolus scripsit: *Con-*
delector legi Dei secundùm interiorem hominem. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmaba- Rom. 7.
tur per carnem, Deus Filiũ suum misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit pec-
catum in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnẽ ambulamus, sed se- Rom. 2.
cundùm Spiritum. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabũtur. Philip. 4.
Omnia verò possumus in eo qui nos confortat Christus, qui nõ patitur nos tẽtari vltra id quod ferre 1. Cor. 10.
possumus, sed dat cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Scimus autem, quod diligentibus Rom. 8.
Deũ omnia cooperantur in bonum. Nec Christus dixisset, *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata,* Matth. 19.

si nemo illa potuisset, quantum huic vitæ satis est, obseruare. Quod enim vel difficillimum in mandatis est petenti dabitur, si vt oportet petierit: quia *omnis qui petit accipit, & pulsanti aperietur.* Qui autem non facit quod in se est, non petit quemadmodum oportuit eum petere. Præterea cùm eò faciliùs mandata Dei custodiātur, quò minus quis *implicatur negotiis huius seculi*, ob eamq; causam fuerint iam inde ab initio *Eunuchi* spirituales, *qui se castrauerūt propter regnum cælorum*: hoc est qui effecerunt, vt tam impossibile esset ipsis iure diuino liberos procreare, aut matrimonium inire, quam impossibile est, vt Eunuchus, aut per naturam sic natus, aut per vim factus liberos gignat: cumq; hęc spiritualis castratio sine voto cōtinentiæ fieri non potuerit (quoniam qui non vouit, nondū se castrauit, aut omnino impotentem reddidit, quò minus iure liberis operam det) cum præterea multi secūdum Christi cōsilium vendiderint omnia quæ habebant, & pauperibus dederint, *vt perfecti fierent*: multiq; ad eorum qui primi crediderunt exemplū, omnia sua bona se relinquere, voto apertissimo professi fuerint, vt Christū eò faciliùs sequi, & mādata eius implere possent: hęc ipsa cōtinentiæ & paupertatis vota vsq; eò displicent Protestantibus, vt neminem in suis regionibus viuere patiantur, qui hæc Euangelij cōsilia sit amplexus. Quasi verò quod Lycurgus in sua Repub. tentauit, vt nummo argenteo inde excluso, ciuibus pecuniæ contemptum persuaderet, hoc ipsum honestissimè non fiat, & palam præ nobis ferendū non sit in Christiana Repub. dum ordines quidā hominum sanctorum cōstituuntur, qui ab eo etiam quod licet, ideò abstinēt, quoniam *non omnia quæ licent* etiam *expediunt aut ædificāt*. Quid enim, si pauci præ tota multitudine Christianorum hæc faciunt? *Quid si pauciores rectè prudenterq; faciunt? Tamen dum populi ea probant, audiunt, fauent, diligunt: fit vt populi suam imbecillitatem, quod ista non possunt, nec sine prouectu mentis in Deum* vt Augustinus ait) *nec sine quibusdam scintillis virtutis accusent*. At verò vt talia continentię & paupertatis vota & exercitia doceātur illicita esse, in qua hoc tandem præterquam in terrena & diabolica ciuitate euenire potest? Adeóne abhorretis ab impletione mandatorum Dei, vt neque modos quibus ea faciliùs impleri possint, ferendos iudicetis? Non enim (vt falsò nobis imponere soletis) relinquimus mandata Dei, vt Regulas Benedicti aut Francisci obseruemus: verum ideō has regulas & permittimus, & approbamus, quoniam illæ eas occasiones peccatorum amputant, quibus plerique in laqueum diaboli pertrahuntur. Sed iam pergamus ad reliqua.

Iacob 4. Luc. 11. 2. Tim. 2. Matth. 19. Matth. 19. Actor. 4. & 5. 1. Cor. 10. Ad Honorat. tum de vtil. cred. c. 17.

Esse quasdā leges non scriptas in Ciuitate Dei.

Protestātes enim vt negant mādata Dei posse à nobis obseruari, sic negant vllas esse leges non scriptas, vllosue mores aut consuetudines à populo Dei ex necessitate obseruādas, præter illas quæ in sacris codicibus per spicuę describūtur. An hoc nō est ad euertendū legis Mosaicæ Christi Rempublicam detrudere? Illa quippe lex quia nō in cordibus rebelliū Iudæorum, sed *in lapideis eorum tabulis* conscripta fuit: tantum foris, & non etiā intus legebatur. & ideò soli Prophetæ & iusti homines quædā faciebant, quę intus tantùm, & nō foris legerant. quale erat, quod *Elias in Carmelo sacrificabat*. Quodq; *Dauid comedebat panes propositionis, quos licebat solis sacerdotibus (per legem foris scriptam) comedere*. Machabæi etiā per eandem legem intus scriptam, & foris per singulorū verba in vnum collata recitatam, & lectam, in Sabbatis aduersus hostes pugnare didicerunt. *Dixit enim vir proximo suo, Si non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, nunc citius disperdent nos à terra*. Ex eadem etiam non scripta lege, sed à Maioribus (vt videtur) per traditionem accepta, pro fidelibus defunctis Sacrificium offerre didicerunt. Iam si tota nostra lex in charta vel membrana hodie concluditur, neque licet nobis Epistolam Christi in cordibus omniū Fidelium longè clarius conscriptam, & tum Concilijs generalibus, tum in Christianorum moribus prolatam & legere, & tamquàm verum Dei verbum, quoties opus est, in medium producere: Sine controuersia nos quoque literam, quæ occidit, instar Iudæorū habemus, at *spiritum qui viuificat*, instar Apostolorum & Prophetarum non habemus: Spiritus enim, *qui scrutatur profunda Dei*, reuelat etiā nobis quæ nostrā scire interest, siue ea scripta sint, seu non. Si ergo *spiritus Christi habitat in nobis*, profectò etiam in nobis loquitur Christus: & verbū eius id omne est, quod Pastores in omnibus gentibus prædicāt, quódq; fideles populi credunt, & secundum prædicationē Pastorum faciunt, siue in vetere aut nouo Instrumento scriptū id sit, seu non sit ibi scriptum. *State* (inquit Apostolus) *& tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram*. Non igitur sola Scriptura, sed sermo etiā & prædicatio Apostolorum est regula nostræ fidei. Vnde alibi Paulus resurrectionem Christi Corinthiis probaturus, hanc illis regulam tradit: *Sic prædicauimus, & sic credidistis. Si autem Christus non resurrexit: inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est & fides vestra*: quasi dicat, fieri nō posse, vt quod ab Ecclesiæ Pastoribus vno consensu prædicatur, quódq; a Fidelibus passim creditur, illud sit inane aut falsum. Imò dicit, *ipsos Corinthios Epistolam & Christi & prædicatorum Euangelij esse, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus*. Et Christi quidē Epistola erant, quia Christus veritatē Euangelij & gratiam rectè viuendi scribens in cordibus eorū, voluit illam fidem

Exod. 14. 3. Reg. 18. 1. Reg. 21. Matth. 12. 1. Machab. 2. 2. Mach. 12. 1. Cor. 2. Rom. 8. 2. Thessal. 2. 1. Cor. 15. 2. Cor. 3.

fidem ac [illegible]té illorum vel ut Epistolam à se conscriptam ab aliis ad eorũ eruditionem legi, & c[illegible]: quod idem de omnibus aliis fidelibus populis sentiendum est. In omnium enim [illegible]ibus Christus legem suam describit, vt per eorum fidem & mores, sciatur & legatur lex Dei ab omnibus hominibus. Apostolorũ verò Epistola idem Corinthij erant, omnesque alij fideles ministrorum Christi Epistola sunt, quia illi sunt ministri eius scriptionis quã Christus per eos operatur. Nũc audiamus ipsum Apostolum loquentẽ. *Epistola* (inquit) *nostra vos estis, [illegible]ta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, manifestati quòd Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramẽto, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus*. Quòd si fideles Epistola Christi sunt; Epistola verò Christi verbum Dei necessariò est. Fideles verò non sint scriptum Dei verbum, sed verbum alterius generis: profectò est in Ecclesia aliud Dei verbum, prẹter id quod in vetere ac nouo Testamento scriptum extat. Huius generis est illud verbum Dei, quod in factis Fideliũ vbique degentium cernitur. Veluti *quòd infantes suos baptizari petunt*. quòd Eucharistiam extra necessitatis articulũ non nisi ieiuni accipiunt, quod Festa Natiuitatis Domini, Resurrectionis, Ascensionis, aliaq; similia celebrant, quòd ieiunant quadraginta diebus, atq; aliis quatuor anni temporibus, quod Sanctos velut cũ Christo viuentes inuocant, quod pro fidelibus defunctis velut emendatorio igne ad tẽpus detentis orant, *vt à peccatis*, id est, a peccatorum pœnis *soluãtur*, quod in Ecclesiis canunt, & in symbolo profitentur, *Filiũ Patri consubstantialẽ esse, Spiritum sanctum ab vtroque procedere*, etiamsi non magis legantur ea verba in Euangelio, quàm Missæ, aut Purgatorij, aut indulgentiarũ nomina ibi leguntur, cum tamen res ipsæ, quas omnia hæc nomina significant, in Euangelio satis manifestè reperiantur. Eodem pertinet, quòd fideles populi & Pastores *Virginem Mariam Dei genitricem nominant*, perpetuamq; eius Virginitatem credunt, quòd venerãtur imagines, & memorias Sanctorũ, non aliter quàm olim Prophetæ adorabant arcam fœderis, & templũ Salomonis. Dũ enim fideles populi hæc & alia permulta eiusmodi secundùm prẹdicationem Ministrorũ Christi, & facere se vbiq;. ostendunt, & credere profitentur: certè in ea re *sunt Epistola Christi, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, ministratur vero ab Episcopis & Pastoribus Ecclesiæ*. Quẹ Epistola per ministeriũ Ecclesiæ Pastorum scripta est, non in tabulis, aut in charta membranave, *sed in cordibus carneis* eorũ qui Spiritum sanctum in Sacramentorum Christi participatione acceperunt. secundùm quod apud Ieremiam Dominus ait: *Dabo leges meas in mentem eorum, & in corde eorum superscribam eas*. Cùm autem duo sint legum genera, vnũ quod scripto comprehenditur, alterum quod sine scripto moribus vtentiũ & maiorum traditione retinetur: aut vtrumq; genus in qualibet præstante Republica ponẽdum est (sicut in Romana vtrumque receptum erat) aut si non nisi alterum ex his duobus in aliqua præstante Repub. ponitur: id necessariò debet esse genus illud quod sine scripto recipitur. Hoc enim genus potest per se cõsistere, sicuti manifestè constat, Ecclesiã Dei ab exordio mundi vsq; ad Mosen per bis mille quadringentos annos & amplius absq; vlla scripta lege stetisse. Eodemque modo Respub. Romana (vt Põponius auctor est) annis propè viginti, Lacedæmoniorũ verò multis etiã seculis absq; scripta lege floruit. Nec iniuriâ. Cõsuetudines enim nõ ferè possunt esse ambiguẹ, nec aliqua his oritur circa earũ interpretationem, quia omnibus ex æquo notẹ sunt: quod in scriptis legibus longè secus se habet. Quid quòd nulla vnquam lex Iuliano iurisconsulto attestante ita scribi potest, vt omnia quẹ aliquãdo euentura sunt, definiat & cõprehẽdat: Si ergo per solas cõscriptas leges Dei Ciuitas gubernaretur, in valdè magna parte eorum quæ passim contingunt, quid faceret nesciret, quia legẽ de his loquentem nõ haberet. Imò si tantum vna lex toti Reipub. necessaria esse posset, eaq; ipsa scriberetur à prudentissimis viris, ac singulis annis ab orbe condito nouæ interpretationes eidem adderentur: tamen numquã eueniret, vt ea lex tam plenè interpretata foret, quin causæ nouæ possent interuenire, ob quas & lex, & legis interpretatio nouam iterum postularet interpretationem: adeò & fecunda est natura in suis euentis, & angustum ingenium humanũ, & varia Iurisperitorum sentẽtia, & verba tum pauca, tum ambigua. Quicquid enim scripseris, semper manebit æquitati suus locus, & semper viua quadam voce opus erit, quæ legis mentem, cui nulla verba paria esse possunt, pro re nata patefaciant. Tamẽnne Ciuitas Dei sub tãta Euangelij luce, & tam copiosa Spiritus sancti effusione, ad solum scriptum ius restringitur?

Plutarchus refert Anacharsim (prudentem certè virum) vehementer operã Solonis irrisisse, quando eum intellexit leges Atheniensibus conscriptas dare velle. *Quasi vero* (inquit) ciuiũ iniuriæ ac cupiditates literis coërceri possint. Quinimo scriptæ leges velut aranearum telæ, debiles tantùm viros tenent implicatos, *à potentioribus vero statim rumpuntur*. Et addit Plutarchus, rem in Atheniensiũ ciuitate eum exitum habuisse, non quẽ Solon sperârat, sed quem Anacharsis coniecerat. Contrà verò Lacedæmonij ex institutione Lycurgi, legẽ, nec illam quidem nimis laudabilem, tulerunt, *vt scriptis legibus vti non liceret*. Quamquam enim

Hebr. 8.
2. Cor. 3.
Verbũ Dei nõ scriptum.
Vide Aug. de Baptismo cõtra Donatistas lib. 2. cap. 7. & in Epist. 118.
2. Mach. 12.
Psalm. 5. & 98.
2 Cor. 3.
Ier 31.
Hebr. 8.
Vide Pandectas Iustiniani de Legibus.
Vide Pomponium de origine Iuris in Pandectis.
Vide Plutarchum in Solone.
Plutarchus in Lycurgo.

 præclarè

præclarè conabatur Lycurgus, vt optima quęque instituta in mores ciuium suorum penitus inueterascerēt, ac velut in animis ipsorū insiderent, & corroborarentur: nō tamen opus fuit scriptionem ipsam tollere, quæ saltē admonere doctum virum poterat, qui alioqui cupidus officij præstandi, quidnā illud esset, quod præstare deberet, forsitan ignorasset. Itaque longe melius Aristoteles, qui scriptas leges non reprehendens, eas tamen præfert, quæ in mores transierunt. *Leges* (inquit) *quæ moribus quàm quæ literis cōtinentur, maiorem auctoritatē habent, & de rebus grauioribus sunt.* Sed cum neq; Legum-latores, neq; Philosophi possent efficere, vt leges ipsorū, id quod maxime optabant, in perpetuā hominū consuetudinem conuerterentur: solus extitit Christus, qui dans de cælo Spiritum sanctū, *scripsit leges suas in cordibus nostris*: atq; ita perfectam, atque in æternum duraturam, omnibusque numeris consummatā Rempub. stabiliuit. Hoc autem sacrosanctæ Legis genus cū omnibus regni cælorum ciuibus cōmune iam inde ab initio fuit, & per omnia tempora perseuerat: cùm interim scriptæ leges in Ciuitate Dei non nisi post aliquot annorum millia inceperint, ex eoq; nec semper extiterit, nec postquàm datæ sunt, ab omnibus legi potuerint, quia permulti atque adeò plerique fideles viri tales literas nesciērunt. Cæterùm ne aliquid ad Reipub. nostræ perfectionem deesset, accessit etiā per suas vices lex à Prophetis & Euangelistis perscripta, quæ doctis viris materiam suppeditaret tū ingenij exercendi, tum alijs veritatem vberius prædicandi. *Sacræ enim literæ per fidem, quæ est in Christo Iesu, possunt instruere nos ad salutem.* Cæterùm ne vllū Ecclesiæ Christi decus & ornamentum violentas Protestantium manus effugeret: de ipsa scripta lege, quam solā approbant, multos tamen libros desecuerūt, & à Canone reiecerunt Tobiam, Hester, Iudith, Sapientiā Salomonis, Ecclesiasticū, & duos libros Machabæorum. Quia in re magis Iudæorum, quàm Ecclesiæ Christi Canonem approbārunt.

His igitur duabus rebus iam constitutis: priore, quòd legem per Dei gratiam (Deum & proximū diligendo) implere possumus: altera, quòd leges & instituta Christi partim scripto, partim non scripto iure ad nos peruenerunt: id restat iam quærendum, quæ pœnæ, aut quæ præmia sint iis, qui leges Dei vel violant, vel implent, cōstituta. Conuenit quidem Catholicis cū Protestantibus, pœnas violatarum legum esse ignem æternum: quia scriptum est, *Stipendium peccati, mors.* Verùm Protestātes negant, vitam æternā esse mercedem bonorū operum; quia ibidem scribitur, *Gratia Dei vita æterna.* Quod Apostoli verbū ante nos ita intellexit S. Augustinus, vt dixerit: *Ipsa vita æterna, quæ meritis præcedētibus redditur, gratia nuncupatur, non ob aliud, nisi quia gratis datur: nec ideò, quia meritis non datur, sed quia data sunt & ipsa merita, quibus datur.* Ex his intelligimus, æternā vitam & esse mercedē, quia meritis præcedentibus redditur, & esse *gratiam*, quia merita, quibus redditur, gratis data sunt. Iam ergo nos Aduersariis concedimus, *vitam æternam esse gratiā*; quia hoc Apostolus dixit: concedant & illi, vitā æternam esse mercedem, quia etiam hoc in Scripturis sæpissimè legitur. Verùm quoniam id illi nolunt facere: proferamus aliquot loca sacræ Scripturæ, ex quibus appareat, illos Euangelio Dei restitisse vsque adhuc. Etsi ergo postquàm totum quod in nobis est fecimus, *nihil aliud fecimus, quàm quod facere debuimus, imò cùm nihilominus serui inutiles futuri simus* illi Domino, *qui bonorū nostrorum non indiget*: tamen quoniam (vt scriptum est) *qui arat, in spe arare debet, & qui triturat, in spe fructus percipiendi triturare: vt labor noster non esset inanis in Domino, sed esset operi nostro merces*: placuit Domino, cui plus debemus, quàm vnquam ex nobis persoluere poteramus, secūdùm diuitias bonitatis suæ seipsum nobis debitorē constituere, ac velut *operarios in vineā suā mittere conuentione prius facta ex denario diurno*, id est, ex vita æterna. Hinc ad Abraham, *quē egredi iusserat de terra & de cognatione sua*, dixit: *Noli timere Abram, Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Et pòst: *Ambula coram me, & esto perfectus, ponamq; fœdus meū inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis.* Deum autē esse mercedem nostram, nihil est aliud, quàm vitam æternam esse mercedem nostram. *Quia hæc est* (inquit Christus) *vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verū, & quē misisti Iesum Christum.* Itaq; cùm Legisperitus quidam diceret Christo: *Quid faciendo vitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In Lege quid scriptum est? Quomodo legis? Ille respondens, dixit: Diliges Dominum Deū tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. Dixitq; illi, rectè respōdisti: hoc fac, & viues.* Et iterum, iuueni cuidam de eadem re interroganti, dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Et ad Apostolos suos: *Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnum cælorū: beati mites, quoniā ipsi possidebunt terram. Deniq; beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnū cælorum.* Quamquàm igitur *non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*: tamen quia placuit Deo promittere vitā æternam, & iis qui persecutionē propter nomen eius paterentur, & illis qui seruarent mandata ipsius: & quoniam (vt Apostolus ait) *fidelis est qui repromisit*: necessariò iam fatendū est, vitam æternam esse mercedem promissam illis qui patiuntur mala, vel operātur bona. Merces autem dicta est à merēdo, nec aliis datur, quàm iis qui eā merentur. Cùm ergo vita æterna sit merces no-

Politic. lib. 3. cap. 11.

Hebr. 8.

Lex scripta.

2. Timoth. 3.

Rom. 6.

In epist. 105.

Lucæ 17.
Psalm. 15.
1. Cor. 9.
1. Cor. 15.
2. Paralip. 15

Matth. 19. & 20.
Gen. 12. 15. & 17.

Ioann 17.
Lucæ 10.

Matth. 19.

Matth. 5.

Rom. 8.

Hebr. 10.

ces nobis bene operantibus promissa,& ab eo, *qui solus verax est*, constituta: quis, nisi infideli
deterior, negauerit, nos bonis operibus, quę absque fide numquam sunt bona, mereri vitam
æternam? Verum enim, quia Deus gratis dat nobis gratiā qua bene operemur, ideò nō me-
remur vitam æternā illis operibus, tum quibus ille promisit vitam æternam, tum quæ ille ta-
lia fecit, vt vitam æternam mererētur? *Fons enim gratiæ, qui factus est in nobis*, de cælo de- Ioann. 4. Iacob. 1.
scendit, quia *omne datum bonum de sursum est descendens de Patre luminum*. Porrò hæc est aquę
viuæ ac scaturientis natura, vt non minus altū locum petat, quàm is est vnde oriebatur. quò
respiciens Saluator, ait: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vi-
tam æternam*. Et iterum, *qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquę* Ioann. 4. Ioan. 7.
viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu sancto, quem accepturi erant credentes in eum.

Ob duplicem igitur causam opera nostra in gratia Dei facta merentur vitam æternam, &
quia Deus promisit vitā æternam iis qui mandata seruarent, & quia cùm Spiritum sanctum
credentibus daret, talem in illis fontē operatus est; vt haberēt domi suæ vnde possent vitam
æternā promereri, *si tamen Spiritus Dei habitaret in illis*, & non eū contristarentur per mala Rom. 8.
opera sua. Inde Paulus dicit: *Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meū seruare* 1 Tim. 1.
in illum diem. Et iterum: *Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remuneratio-* Hebr. 10.
nem. Patientia enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.
Quid potuit planius dici? Voluntatem Dei facientes reportabunt promissionem. Quā, ob-
secro, promissionem, nisi vitam æternam? De hac enim idem Paulus alibi dixerat: *Exerce te-* 1. Tim. 4.
*ipsum, ô Timothee, ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autem ad
omnia vtilis est, promissionem habens vitæ quæ nunc est & futuræ. fidelis sermo & omni acceptione
dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in Deum viuum, qui est Saluator
omnium hominum, maximè fidelium.* Vita igitur quæ futura est, exercitationi pietatis, & la-
bori fidelium promissa est. Vnde iterum legimus in eadem Epistola ad Hebræos: *Non segnes* Hebr. 6.
efficiamini, verùm imitatores eorū qui fide & patientia hæreditabunt promissiones. Et alius Apo- Iacob. 1.
stolus ait, *Deum vitam æternam promisisse diligentibus se*: diligentibus, inquam, & non tantùm
credentibus. Hæc est etiam *plena merces*, de qua Ioannes ait: *Videte vosmetipsos, ne perdatis* 2. Ioann.
quæ operati estis, sed vt mercedem plenam accipiatis. Itaque charissimi (inquit Apostolus) *cum
metu & tremore vestram salutem operamini*. Numquid salus nostra vita æterna non est? D. au-
tem Iacobus cùm dixisset, *Estote factores verbi, & non auditores tātùm*: postea subiecit, *Qui* Iacob. 1.
*autem perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permāserit in ea, nō auditor obliuiosus factus, sed fa-
ctor operis, hic beatus in facto suo erit.* Quid est aliud *beatum esse*, quàm vitam æternam adipi-
sci? Quid autem aliud est *factorū operis in facto suo beatum esse*, quàm factorem operis propter
ipsum illud quod facit, vitam æternam adipisci? Itaque Paulus de seipso in hunc modū scri-
bit: *Bonum certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. In reliquo reposita est mihi coro-* 2. Tim. 4.
*na iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus Iudex: non solùm autē mihi, sed & iis qui
diligunt aduentum eius.* Certanti, hoc est operanti reponitur corona, & illa non gratiæ tan-
tùm, sed etiam *iustitiæ*; neque solùm danda, sed & *reddenda*; nec reddenda modò à Domino
Saluatore, sed à Domino *iudice & iusto iudice*. Nec tantùm Paulo reddenda, sed *& aliis qui
diligunt aduentum Christi*. Quid multis? *Deus* (inquit Paulus) *reddet vnicuique secundùm ope-* Rom. 2.
*ra eius, iis quidem, qui secundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem
quærunt, vitam æternam: iis autem qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, cre-
dunt autem iniquitati, ira & indignatio. Tribulatio & angustia in omnē animam hominis operan-
tis malum, Iudæi primùm & Græci: gloria autem, & honor, & pax omni operāti bonum, Iudæo pri-
mùm & Græco. Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicūque enim sine lege peccaue-
runt, sine lege peribunt: & quicumq; in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Non enim audito-
res legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.* In his verbis clarissimè dicitur,
vitam æternam iis non dari tantùm, sed etiam *reddi, qui bene operātur secundùm patientiam*, seu
iis qui perseuerant in bene operando.

Atque vt nec id quidem prætermittamus, non solùm vita æterna dabitur iis qui operan-
tur bene vsque ad finē, sed etiam qui bene operantur, & possunt, & debent vitam æternam
exspectare, tamquā mercedem operibus suis à Deo præparatam. Paulus enim docet, Deum
*vitam æternam redditurum iis qui secundùm patientiam boni operis, gloriā, & honorē, & incorru-
ptionem quærunt*, iis inquam, *qui gloriam quærunt*, sicuti de Moyse scriptum est, *quòd impro-* Hebr. 11.
perium Christi prætulit thesauro Aegyptiorum. Cur ita? *Aspiciebat enim in remunerationem*. Imò Hebr. 12.
si Christus ipse *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis
Dei sedet*: si Paulus *sic currebat, non quasi in incertum, sed ad brauium supernæ vocationis Dei se-* 1. Cor 9.
ipsum extendebat, & toto nisu sequebatur, vt cōprehenderet: si alios hortatus est *sic currere, vt com-* Philip. 3. 1. Cor 9.
prehenderent, idque, *non corruptibilem, sed incorruptam coronam*: Si Iob dicebat, *diem hominis* Iob 7.
super terram esse sicuti diem mercenarij, qui præstolatur finem seu mercedem operis sui: qua mente,

aut quo sensu prædíti sunt, qui perhibent, nos mercedē nostram præstolari nō debere, aut
Hebr. 12. *prospicere in authorem fidei & consummatorem Iesum*, atque ad illius exemplum proposito nobis æternæ vitæ gaudio sustinere crucem, cōfusione contempta, & cum Apostolo Paulo cæterisque iustis non modò currere, vt brauium incorruptæ coronæ toto nisu sequamur, verùm etiam sic currere, vt comprehendamus?

Duo iam mihi supersunt explicanda. Prius est, quæ sacra siut præcepta in Ciuitate Dei: alterum, qui Magistratus, & quæ totius Reipub. forma sit constituta. De Sacris omnibus sigillatim non agam, quia infiniti laboris id esset. Quid enim potest in ciuitate Sanctorum esse, quod sacrosanctū non sit? Agam igitur tantùm de summo genere Sacrorum, hoc est, de
Isaiæ 66. Ierem. 33. Prouerb. 9. Malach. 1. Gen. 4. sacrificio publico, & de Sacerdotibus qui ad eam rem constituti sunt. Nec iam persequar illa quæ vel Isaias & Ieremias de externis Sacerdotibus, vel Salomon & Malachias de mūdo & incruento Sacrificij nostri genere, tot seculis ante aduentū Christi prædixerunt. Non repetam iam inde à iusto Abele, aut à Melchisedec Sacerdote Dei Altissimi, quomodo aut ille prius faciendo sacrum de agnis suis, ac deinde patiendo mortem in carne sua, ex duplici
Genes. 14. genere Sacrificij, tam Sacrificium Cœnæ Dominicæ, quam Sacrificium Crucis Christi, significātissimè repræsentārit: aut etiam, quomodo Melchisedec à vino & pane, antiqua Sacerdotij sui materia quam ipse protulerat, subitò transiuit ad benedicendū Abraham, & ad offerendum illum Deo in gratiarum actionem pro victoria ipsius. Nec denique immorabor
Exod. 12. Ioann. 13. Luca 22. in ea re explicanda, quòd Euchatistia est *nouum Phase* nouæ Legis, id est, *Sacrificium transitus Domini*, & quidem tantò nobilius vetere Israëlitarum Paschali Agnō, quantò maior est Christus Moyse, & veritas figura. Atque hæc sanè omnia in statu noui Testamenti apertissimè videmus per Eucharistiæ celebrationem impleri. Illud tantum dicam hoc tempore,
Gen. 22. Eucharistiā esse publicū Sacrificium. Deum adeò mirabiliter (sicut olim Abrahā propheticè dicebat ad filium suū Isaac) prouidisse sibi de victima, vt ipsi Protestantes, qui nihil aliud agunt, quàm vt Sacrificium publicum de Ecclesia tollant, aliud in Eucharistia celebranda agere non possint, quàm vt Sacrificium publicum in Ecclesia stabiliant.

Illud primum constat inter omnes, Sacrificiū quod Christus in Cruce peregit, fuisse pu-
1. blicum & externum opus, *in quo seipsum obtulit Deo, factus propitiatio pro peccatis totius mūdi.*
Ephes. 5. 1. Ioann. 2. Hebr. 13. Luca 23. *Extra portam enim passus est* in cōspectu omnium: & dum in Cruce penderet, pro crucifixoribus suis, qui nescirent quid facerent, palàm orauit, ac demum magna voce exclamans, dixit: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum:* quod opus expirationis suæ, fuit ipsa per-
2. fectio & consummatio totius Sacrificij propitiatorij. Quò autem vnumquodque aliud externum & publicum opus ad illud Sacrificium propitiatorium, quod Christus in Cruce peregit, propius accedit: eò veriùs cum vera publici & propitiatorij Sacrificij natura necessariò communicat. Per illud enim quod primum est in quoque genere, cætera eiusdem generis metiri debemus. Sacrificia verò omnia quæ in vera religione Deo fiebant, imaginem
3. aliquā propitiatorij Sacrificij, quod Christus in Cruce obtulit, semper gesserunt. Ex quo fa-
Leuit. 4. & 9. ctum est, vt aliqua illorum dicerētur *pro peccatis & pro delictis offerri*: nō certè quòd ipsa possent expiationem peccatorum ex se operari, sed quòd eius rei signum erant. Eucharistia pro-
4. piùs accedit ad repræsentandam mortem Domini per opus publicum quod in ipsa fit, quàm
Ioan. 1. vlla veterum Leuitarum sacrificia. Nam cùm illa per Moysen data fuissent, hæc instituta est per Christū. Illa figurabant mortē Domini potius in prædestinatione Dei, & iustorum fide, quàm ex vlla satis aperta ratione quæ in celebratione ipsorū contestata fuit. Verùm Eucharistia palàm vocatur *Corpus quod pro nobis datur, & sanguis pro nobis fusus in remißionē peccato-*
Lucæ 22. *rum.* Illa igitur futuram veritatem obscurè obumbrabant: hæc præteritā, imò & præsentem
Hebr. 10. Exod. 24. veritatem *per ipsam rerum imaginem* exprimit. Illa pertinebant ad vetus Testamētum, quod in sanguine animalium erat stabilitum: Eucharistia pertinet ad nouum Testamētum, quod
Matth. 26. Lucæ 22. 1. Cor. 11. Sanguine Christi cōfirmatur. Vnde Calix Eucharistiæ appellatur *sanguis noui Testamenti*, vel etiam *nouum Testamentum in Sanguine Christi*, vt Lucas & Paulus loquuntur. Eucharistia igitur (vt iam loquar secundùm errorē Zuinglianorū) saltē est imago Sacrificij verè propitiatorij. Idq; propter necessariā relationem, quam ex forma verborū Domini ad sacrificiū in
Lucæ 22. Cruce peractū habet. Quid enim aliud significant hęc verba, *Hoc est Corpus meū quod pro vobis datur*, quàm, hoc esse Corpus Christi, aut hoc significare Corpus Christi, non modò qua ratione Corpus Christi est, verùm qua ratione pro nobis datū & sacrificatū fuit? Eucharistia igitur proprijssimè sacrificati Corporis Christi signū est, signum, inquā, à Christo *Sacerdote*
Hebr. 7. Exod. 12. Gen. 14. Matth. 26. 1. Cor. 11. *summo sub hora Sacrificij vespertini post cœnā Paschalis Agni, in pane & vino Melchisedec Sacerdotis Dei Altißimi, penè in ipso mortis Domini agone, ad eandē mortē annuntiandā per gratiarum actionē & benedictionē, institutum.* Et signū tale, à tali Sacerdote in tali materia, sub tali hora, post talē Cœnā, in tali articulo instantis mortis, sub tali forma verborū, ad finem talē, id est, *ad mortē Domini* tali modo, id est, opere publico, per ministerium etiā publicum annuntiandam,

dam, adeò sollemniter institutum, non erit tamen publicum Sacrificium? Quid ergo erit? Sacramentum, inquiunt. Equidem fateor, Eucharistiam Sacramentũ esse, quia omne Sacrificium est etiá Sacramentum, id est, signum rei sacræ, nimirum Dominicæ mortis. Quod ergo veritatis aut honoris Sacramentarij tribuunt Eucharistię, dum illá credunt Sacramentum esse, idem ipsum tribuimus & nos. Verùm nos prærerea huic Sacramento honorẽ Sacrificij publici tribuimus, quod non faciũt illi. Sacramentũ autem in eo differt à Sacrificio, Quomodo Sacramentũ differat a Sacrificio. quòd Sacramentũ *nobis* tantùm diuinitus *datur:* Sacrificium verò & nobis datur, & etiam *pro nobis*. Sacramentũ, quod nihil nisi Sacramentum est, in vsu tantùm sacro consistit: nec prius aut diutius est Sacramentũ, quàm dum accipienti administratur. Baptismus enim tunc Matth. 28. demũ est Baptismus, quando inuocatur nomẽ Patris, & Filij, & Spiritus sancti super eũ qui eodẽ tẽpore aqua tingitur. Pręterea quod tantùm est Sacramentũ, nõ potest cuiquá à se ipso ministrari: sed ab altero, qui personam Christi gerit, accipiendum est, vt admoneatur is, qui Sacramentum accipit, se consequi salutem suá non à se, verùm aliunde, hoc est, à Christo Iesu. Et ideò publici Ministri & *mysteriorum Christi dispensatores* constituti sunt. 1. Cor. 4.

Iam si demonstrauero Eucharistiam, etiam secundum Sacramentariorum opinionem, & *pro nobis* offerri debere, & significare mortẽ Domini, antequàm eo Sacramentarij vtãtur, & præterea participari, non ab alterius lingua & manu, sed ab ipso Ministro Sacramentariorũ per suam ipsius manum & administrationem sibi ipsi factam: nónne adhuc multò fortius ex ipsorum Protestantium principiis factisq; publicis euicero, Eucharistiá Sacrificium publicũ esse? Ostendamus primùm, quòd Eucharistia pro nobis offertur, & non tantùm nobis datur. Eucharistia ob id potissimùm instituta est, vt esset signũ Sacrificij verè propitiatorij, hoc est, vt significaret Corpus Christi pro nobis datum esse vsque ad mortẽ. Nam & forma verborũ Christi, per quam mysterium operatus est, & finis totius operis huc tendunt. *Hoc* Luc. 22. *est*, inquit, *corpus meum, quod pro vobis datur:* Et, *Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro* Matth. 26. *multis effunditur in remissionem peccatorum.* Et demum subiunxit, *hoc facite in meam commemorationem.* 1. Cor. 11. Cùm igitur Eucharistia ex principali proposito Saluatoris, gerat imaginem & similitudinẽ Corporis dati pro uobis, & Sanguinis fusi pro nobis: vtiq; ipsa Eucharistia pro ea similitudine quam ab illa Saluatoris morte accepit, etiá pro nobis aliqua ratione datur. Si enim nullo pacto daretur pro nobis, nec signũ quidẽ omnino esset Corporis dari pro nobis. Ná quomodo illa oblatio Crucis pro nobis facta exprimeretur in Eucharistia, si Eucharistia nullo modo offerretur? Potéstne Sacrificiũ publicum & propitiatorium per id principaliter & dedita opera significari, quod nihil in se habet, quo tale aliquid significet? Certè ipsi Protestantes fatentur, Eucharistiam significare *Corpus datum pro nobis*, & *sanguinẽ fusum pro nobis.* Ipsa igitur Eucharistia gerit aliquam Corporis dati similitudinem, secũdùm quam etiam ipsa non quidem in tota rei veritate, sed in aliqua eius similitudine datur atq; offertur pro nobis. Nam *si vitulus olim pro peccato Aaronis immolari dicebatur*, & tamen non ob aliud Leuit. 9. id fiebat, quàm, quòd is vitulus figura esset futuræ mortis Christi, in qua verè fieret immolatio pro peccatis nostris: quãtò magis Eucharistia, quę eiusdẽ Christi mortis multò præstãtior figura est, offerri etiam pro nobis & potest, & debet? *Nec vtique mentitur* (inquit Augusti- Augustin. in Epist. 23. nus) *qui interrogatus responderit, Christum (qui semel immolatus est in seipso) omni die populis in Sacramento immolari.* Hoc autẽ de nulla re alia, quæ tantùm est Sacramentũ, verè dici posset. Nec enim Christus pro nobis in Baptismo immolari vlla ratione dici potest. Licet enim Baptismus figuram quandá Dominicæ mortis gerat, dũ is qui moritur prioribus peccatis, con- Rom. 6. sepelitur cum Christo, vt postea resurgens cum illo per nouitatẽ vitę ambulet: tamen neque illud significatur per verba, quibus in baptizando vti Christus iussit, neq; ille præcipuus est finis Baptismi, vt mors Domini & resurrectio significetur, sed potius vt per Spiritũ sanctum intus renouetur is qui foris abluitur aqua, ideoq; Baptismus nõ à Christi morte, sed à nostra exteriore tinctione, & interiore mũdatione, *regenerationis & renouationis*, atque adeò Bapti- Ioann. 4. smi, seu lotionis nomen accepit. Neq; verò circũcisio vnquá habita est Sacrificium, etiãsi Tit. 3. Actor. 2. dũ illa celebraretur, sanguis eius qui circũcisus erat, fundebatur. Cùm ergo Eucharistia lõ- Ephes. 5. Vide Irenæ. gè superet alia Sacramẽta, in propinquitate quá habet ad mortẽ Christi, adeò vt oblationis lib. 4. cap. 32. & Sacrificij nomen iam inde ab Apostolorũ tẽporibus ei tributũ sit, cumq; per ea verba pri- Et Iustinum Martyrem in mùm instituta sit, quæ *Corpus Domini pro nobis datũ* enunciant, & multò significãtius Crucẽ Tryphone. Domini repręsentet, quàm omnia vel naturæ, vel Mosaicę legis Sacrificia: fieri nõ potest, vt similitudinẽ atq; imaginẽ Sacrificij Crucis ex eo solo, quòd Sacramentũ est, implere possit. Nam si Leuitica munera, quæ in rei veritate minus similia erãt Christi sacrificio; tamẽ publici Sacrificij, ac non solùm Sacramenti nomen honoremque participârunt: quantò magis Eucharistia & Sacrificium publicum verè erit, & pro nobis dari atque offerri dicetur?

Deinde cùm Sacramenti ratio postulet, vt neq; prius neq; diutius sacræ rei signũ sit, quàm dum celebratur: ostendemus iam Eucharistię propriũ esse, vt significet mortem Christi, an-

tequam ab vllo mortalium participetur. Christus enim de pane, quem Apostoli nōdum ac-
Lucæ 22. ceperant, dixit, *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Ponamus nunc eum voluisse di-
cere, Hic panis significat corpus meum pro vobis datum. Tamen cùm hoc non interim,
dum panis comeditur (quæ comestio est huius Sacramenti vsus, vt lotio est vsus Baptismi)
sed antea dicatur: certè fatendum est, non solùm Sacramenti, verùm etiam Sacrificij ratio-
Matth. 26. nem in Eucharistia obseruatam esse. Nam Eucharistia significat mortem Christi, antequam
percipiatur à fidelibus. Huc etiam spectat *gratiarum actio*, quam Dominus statim post ac-
ceptum panem peregit, vt ostenderet se nō solùm Deo potissimùm id quod ageret dedica-
Marci 14. re, sed etiam se dedicare illi rem externam per opus & *benedictionem externam.* Tum autem
sequitur *fractio* panis benedicti, quæ etiam ipsa repræsentat Dominicæ carnis fractionē per
flagella susceptā. Est igitur in ipso pane, & non tantùm in nobis qui panē illum postea com-
edimus, annunciatio mortis Domini. Nam & prius frangitur cælestis ille panis, quàm mā-
ducetur, & prius mortē Domini significat, quàm frangatur. *Panis quē frangimus* (inquit Pau-
1. Cor. 10. lus) *nónne communicatio Corporis Domini est?* Præterea cùm Paulus Domini Calicem nomi-
nat *Calicem benedictionis*, quid aliud quàm docet nos per ipsum calicem Deum laudare eiq;
gratias agere, prius etiam quàm vllus de Calice bibat? Nec tantùm dicit, *Calicem Domini
Calicem benedictionis esse*, verùm etiam addit, *cui benedicimus*: vtique ostendens, quòd Chri-
stus Calici, hoc est, liquori quem calix continebat, benedixit, dum adhuc in Calice esset li-
quor. Imò idem Paulus & Lucas verba, quibus calix benedicebatur, ita enuntiant: *Hic Ca-
Lucæ 22. 1. Cor. 11. lix nouum Testamentum est in meo sanguine.* Verba nunc, vt libet, accipite: Id interim effi-
citur, vt *Calix*, id est, liquor in calice contentus, vel sit, vel significet nouum Testamen-
tum in Christi sanguine, dum adhuc in Calice est. Iam præcipuus rei cuiusque vsus ille
Ioan. 6. est, quem primùm accipit, dum verba Domini (*quæ vtique spiritus & vita sunt*) elementis
applicantur. Ac in cæteris omnibus Sacramentis verba Christi ad homines pertinent. *Ego
te baptizo* (inquit minister Christi) *ego te absoluo, te vngo, aut confirmo. Accipe tu potestatem
offerendi: vel te accipio in vxorem, virúmve meum.* In sola Eucharistia, Domini verba non
referuntur ad hominem, sed ad elementa ipsa. Nam illud verbum, *Hoc est corpus meum*, ad
panem refertur: *Hic est sanguis meus*, ad Calicem refertur. Præcipuus ergo & primus huius
panis & calicis vsus est, vt significet Domini mortem & sanguinem in se, antequam ab ho-
minibus sumatur.

Quemadmodum igitur alia Sacramentorum verba operantur in hominem, qui baptiza-
tur, vel cui manus imponuntur: sic verba Eucharistiæ operantur in res propositas, id est, in
panem & vinum. Et quid tandem operarentur in has creaturas verba Christi, nisi quod si-
gnificant? Verba enim nullo alio modo, quàm per significationem suam operari possunt. Si-
gnificant autem verba Christi, hoc, quod prius erat panis, iam per ipsius benedictionem esse
Corpus suum: nec id tantùm, sed *Corpus suum pro nobis datum*: id est, ea ratione suum cor-
pus esse, qua id Sacrificium est. velut dixisset, suum Corpus hoc esse in quodam typico &
figurali immolationis modo. Hinc meritò credimus, substantiam panis & vini conuerti in
substantiā Corporis & Sanguinis Christi, tum quia sic nobis tradiderūt Patres antiqui, quos
hoc ab Apostolis accepisse nō dubitamus: tum quia hæc verba Christi, *Hoc est corpus meū*, &,
Hic est sanguis meus, cùm operatoria sint, & in elementa proposita operētur, nō aliter vtique
Psalm. 118. nunc operantur, quàm ignis in altari Leuitarum accensus in vetera sacrificia olim operaba-
Chry. de Eucharistia in Encæniis. tur. *Ignitum enim est eloquium Domini.* Ignis autem proprium est, conuertere id ad quod ac-
cedit, in suam naturam. Vnde D. Chrysostomus de mysteriis ait: *Num panem vides? Num vi-
num? Num sicut reliqui cibi in secessum vadunt? Absit. Ne sic cogites. Quemadmodum enim si ce-
ra igni adhibita illi assimilatur, nihil substantiæ remanet, nihil superfluit: sic & hic puta myste-
ria consumi Corporis substantia.* Præterea si hoc, quod demonstratur à Christo, est corpus eius,
vt ipse dicit; mox consequetur, vt nec sit lapis, nec agnus, nec vitis, nec panis, nec vinum,
nec aliquid aliud à corpore Christi separatum, sed tantùm Christi Corpus, & Christi San-
Ioann. 2. guis. Ex quo inferri potest, panis & vini substantiam non secùs abiisse in carnem & sangui-
nem Christi, quàm *aqua in Cana Galilææ vinum facta est*, licet species panis & vini maneant,
Hebr. 7. vt inde ostendatur, hoc Sacrificium pertinere ad religionem & cultum illius *qui est Sacerdos
in æternum secundùm ordinem Melchisedec.*

1. Cor. 11. Iam verò etiam illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, cùm sint statim adiecta
post horum verborum enunciationem (*hoc est corpus meum*) profectò prius docent Corpus
Domini faciendum esse, quàm comedendum, ad mortis Dominicæ commemorationem.
Lib. 5. aduersus hæreses. Atque ideò in illis verbis meritò dicimus, principaliter præcipi corporis Domini confectio-
Aduersus Marcion. li. 4. nem: vt per corporis quod moriebatur præsentiā, mors ipsa quam significātissimè repræsen-
De iis qui initiant. c. 9. tetur. Hinc illud Irenæi: *Quando mixtus Calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucha-
ristia Corporis & Sanguinis Christi.* Hinc Tertullianus dicit: *Acceptum panem & distributum
Discipu-*

Diſcipulis Corpus ſuum illum fecit, dicendo: Hoc eſt corpus meũ, id eſt, figura corporis mei. Et Ambroſius: *Sacramentum iſtud quod accipis, Chriſti ſermone conficitur.* Et iterum, *Hoc quod conficimus, corpus ex Virgine eſt. Abſit* (inquit Hieronymus) *vt de iis quicquam ſiniſtrum loquar, qui Apoſtolico gradui ſuccedentes, Chriſti corpus ſacro ore conficiunt.* Et Chryſoſtomus: *Non homo eſt, qui Corpus Chriſti facit & Sanguinẽ, ſed ille qui crucifixus eſt pro nobis Chriſtus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute conſecrantur & gratia. Hoc eſt enim, ait, corpus meum: hoc verbo propoſita conſecrantur.* Denique Auguſtinus ait: *Panis noſter & Calix certa cõſecratione myſticus fit nobis, non naſcitur.* Hi omnes dicunt, confici Euchariſtiam, non ſumptione rerũ, ſed pronunciatione verborum. Dicunt, *Panem & Calicem percipere verbum Domini, panem fieri Corpus, confici corpus Chriſti, & res propoſitas conſecrari, & corpus Chriſti ore Sacerdotis cõfici, & panẽ fieri myſticũ nobis.* Primus ergo & præcipuus Euchariſtiæ vſus eſt in cõfectione ipſius myſterij, antequàm à nobis percipiatur. Quod profectò non eueniret, niſi quia Euchariſtia Sacrificium etiam eſt, & non modò Sacramentum. Ex eo enim quòd Sacrificium eſt, cõfectio eius prius ad Dei cultum & honorem refertur, quàm ad noſtrã ſanctificationem: vt impleatur verbum Domini quo per Malachiã prædixit, *In omni loco mundã oblationem offerendã eſſe nomini ſuo, quia magnũ eſt nomen eius in Gentibus.* Et egit eo in loco Malachias de publicis Sacrificiis tam Iudæorum quàm Gentium, vt ex ipſa verborum lectione cuiuis cõſtare poteſt. Iam verò cùm omne Sacrificium pacificũ debuerit etiam ab aliis participari: ſecũdarius Euchariſtiæ vſus eſt, vt participetur à fidelibus Chriſtianis. Et quia non eſt nudũ Sacramẽtum, ſed præterea Sacrificium, quod Chriſtiani participant: hinc Apoſtolus dixit, *Quotieſcumque manducabitis panem hunc, & Calicem Domini bibetis, mortem Domini annũciabitis donec veniat.* Annunciatio mortis Domini per comeſtionem, eſt tale Sacrificiũ, quale tota multitudo filiorũm Iſraël offerebat, dum comederet Agnum Paſchalẽ antea immolatũ. *Qui enim comedunt hoſtias, participes fiunt Altaris.* & quia non comeditur victima vel ſactum quodcumque epulum, donec oblatio peracta ſit, neceſſe autem ſit, vt illa caro quæ velut ſacrificata comeditur, prius fuerit immolata per mortem: hinc Apoſtolus ait, eos qui comedunt nõ quemlibet, ſed *hunc panem*, qui prius eſt factus Domini corpus, annunciare Domini mortem. Nam ipſa comeſtio rei vſque ad mortem conſecratæ, annunciat mortem ex neceſſitate præcedentem. Videmus igitur ante ſacramentalem Euchariſtiæ comeſtionem multa præcedere, quæ demonſtrãt Sacrificiũ eſſe quod agitur. Prætcrea tam Zuingliani quàm Lutherani hoc more vtuntur, vt eorũ miniſtri, quos ad Euchariſtiam diſpenſandam conſtituunt, ſibi ipſis miniſtrent panem & poculũ. Cæterùm ſi Euchariſtia nihil niſi Sacramẽtum eſſet, nemini liceret ſibi ipſi hoc miniſtrare, ſicut nemo ſe vnquam inre circũcidit, nemo ſe baptizauit, nemo ſe vnxit, nemo ſibi manus impoſuit. At in eo Sacramẽto participãdo, quod præterea Sacrificium ſit, ſecùs ſe res habet, propterea quòd, cùm Sacrificium Deo prius dedicatum atque in vſu illo cæleſti & præcipuo perfectum & abſolutum fuerit: qui iam deinceps illius partẽ tulerit, non id ſumit, quod tunc perficiendum aut cõſecrandum in ſe reſtet, verùm quod prius conſecratum & perfectum erat in ipſo diuini Sacrificij vſu. Eſt autẽ omne Sacrificiũ etiam Sacramentum, quia tam hoc quàm illud rei ſacræ ſignum eſt. Sed non omne Sacramẽtum eſt continuò Sacrificium. Qui ergo ſumit partem Sacrificij alicuius, vtiq; Sacramentũ verè ſumit: ſed tale Sacramentum, quod ſimul ſit Sacrificium. Et quia dignior eſt ratio Sacrificij, quàm Sacramenti: propterea non tam conſideratur tale Sacramentũ ſub Sacramenti, quàm ſub Sacrificij ratione. Vnde Sacerdos, qui prius Deo ſecũdùm eius legis ritum cui ſeruit, ſactum facit, licitè poſtea ipſe non ab alio, ſed per ſeipſum ſumit tale Sacramentũ: velut quod non iam incipiat Sacramentum eſſe, quando ab ipſo ſumitur, verùm quod tunc factum ſit Sacramentum, quando ad honorem Dei conſecratum erat.

Hinc etiam Iuſtinus Martyr, qui tam propinquus fuit Apoſtolicis temporibus, teſtatur antiquiſſimæ Eccleſiæ vſum hunc fuiſſe, vt poſtquàm panis & vinum per Pontificẽ fuiſſent cum gratiarum actione conſecrata, & ab iis qui aderant, participata: eadem ad alios qui aberant, per Diaconos portarentur: cùm tamen ex Nicæno concilio certum ſit, Diaconos nõ habuiſſe ius conſecrandi ſeu offerendi. Vt planè videas, ſemper Euchariſtiã velut Sacrificium, & non velut merum Sacramentum habitum eſſe, hodieque ex neceſſitate rei, licet non ex opinionis aſſenſu eodem modo apud Proteſtantes haberi. Nam quod idem Proteſtantes clamitant, nos derogare vnico Crucis Chriſti Sacrificio, qui aliud aliquod propitiatorium Sacrificium conſtituimus: reſpondemus, annuntiationẽ mortis Chriſti, quocunque modo in fide non ficta fiat, propitiatorium Sacrificiũ neceſſariò eſſe. Nam qui recolens Domini paſſionem dolet de peccatis in tam benignum Redemptorem cõmiſſis, ac ſimul petit illa ſibi remitti: profectò ſacrificat Sacrificium iuſtitiæ, & propitium ſibi Deum intus facit, quia ſcriptũ eſt: *Sacrificiũ Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.* Qui verò Domini charitatem in morte ipſius erga nos exhibitam publicè laudat, eiq;

Ad Heliodorum.
De proditione Iudæ.
Propoſita conſecrantur id eſt, panis & vinum.
Cõtra Fauſt. Manich. lib. 20. cap. 13.
Malach. 1.
1. Cor. 11.
Exod. 12.
1. Cor. 9.
In Apologia 2.
Can. 14.
Pſalm. 50.

gratias

Hebr. 13. gratias agit, vel etiam inde commouetur, vt proximo suo eleemosynam vel corporalem, vel spiritalem det: is etiam offert Deo *hostias laudis & beneficentiæ, quibus Deum conciliari seu promereri* Apostolus dicit.

Cùm ergo id opus externũ & publicum quod Christus instituit, quodq; nomen & imaginem gerit Corporis dati pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis, non possit minoris pretij esse, quàm id quod nos auctoritate priuata vel in corde nostro domi, vel in opere foris peragimus: non temerè opinor dicimus, Eucharistiam ex vi eius quod fit, Sacrificium esse in suo genere propitiatorium, id est, eiusmodi, per quod Deus conciliari seu propitius nobis fieri queat, non velut in causa præcipuè meritoria, vel in ea quæ consummauerit & promeruerit Hebr. 10. redemptionem nostrã (hoc in Cruce tantùm semel factum est) sed velut in causa instrumẽtali, exequente & applicante nobis redemptionis factæ beneficium & fructum. Nã si Christus in Cruce pro omnibus & viuentibus, & defunctis, qui vnquam crederẽt & obedirent sibi, seipsum obtulit, in Eucharistia verò fit cõmemoratio eorum omnium quæ in Cruce fiebant: profectò etiam in Eucharistia ex ipsius rei natura & institutione Christi, fit cõmemoratio tam viuentium quàm defunctorum, qui credunt & obediũt Christo. Quicquid enim agebatur semel in Cruce, commemoratur quotidie in Eucharistia. In cruce ita pro nobis offerebatur Christus, vt à nobis in ea forma nec offerri posset, nec corporaliter accipi, & mãducari. In Eucharistia verò sic offerebatur Christus à seipso, vt semper debeat eodem modo & à ministris Ecclesiæ offerri, & ore alicuius participari. Illic erat proprium solius Christi Sacrificium: hic est commune Christi & Ecclesiæ Sacrificium. Ibi Christus erat velut agnus Paschalis, ad cuius Sanguinem in liminibus ædiũ conspectum Angelus Domini transiliit, & Israëlitis pepercit: hìc autem est velut Agnus Paschalis, qui quotannis posteà immolabatur ab Israëlitis ad gratias ob priorem liberationẽ agendas. Itaq; Agnus idem & in Cruce, & in Eucharistia offertur, sed non penitus ad eundem finem. Ibi, vt liberaret nos: hic autẽ, vt nos haberemus vnde grati animi significationẽ Deo redderemus. Quid multis? Semper in qualibet gente, in qualibet lege, in qualibet religione, Deus externo aliquo ritu colebatur; qui ritus dicebatur Sacrificiũ ab eo sacro quod publicè fiebat, & consecrabatur Deo.

Genes. 4. 9. & 22. Hic erat semper, & in æternum est proprius Dei cultus, quẽ Abel, Noë, Abraham, omnesq; Patriarchæ Deo exhibuerunt. De hoc genere cultus diuini Dominus iussit Moysen ad Exod. 4. & 5. Pharaonem dicere: *Dimitte filium meum Israël, vt seruiat mihi.* Et iterum: *Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi.* Quis, obsecro, est populus Dei, aut quis Dei filius, si non Christiani, Matth. 6. quibus datum est, vt dicerent, *Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum?* Hic ergo Dei filius, hic, inquã, populus Dei cùm in societate sanctissima viuat, ac publicos ministros habeat: non tantùm debet priuatim Deum colere, sed etiam publicè. Alioqui quod in quauis societate præcipuum est, id in Christiana deesset: Sacrum videlicet publicum, quod Deo vero & viuo totius gentis nomine per ministrum publicum fieret.

Quæ cùm ita sint, facilè apparet, nec Sacrificium publicum & externum deesse Ecclesiæ Dei, nec etiam Sacerdotes & Ministros, qui publicè id offerant. Nam si meritò habebantur Dei sacerdotes, qui Leuitica tantùm sacrificia ministrabant: quantò magis illi vere erunt sa-1. Cor. 13. cerdotes Christi, qui (vt D. Paulus docet) *vitam, iustitiam, & Spiritum administrant?* Quid enim? Vtrum nomen Sacerdotum honoris est, an dedecoris? Si honoris, cur Ministris noui Testamenti negatur? Si dedecoris est, cur dicitur *Christus Sacerdos?* Imò & ἀρχιερεύς, id est, Hebr. 7. *Sacerdotũ Princeps*, velut qui Sacerdotes alios sub se habeat. Et certè cùm Sacerdos *secundùm ordinem Aaron* dici noluerit: verius est, vt non tam aliorum, quàm eorum Sacerdotũ Prin-Ibidem. ceps censeatur, qui Sacerdotio illius, quod est *secundùm ordinem Melchisedec*, subseruiunt. Sunt igitur & hi nõ modò sacerdotes multò veriùs quàm Leuitici illi, verùm etiã Leuiticis Actor. 20. sacerdotibus antiquiores. Vnde forsan *Presbyteri*, hoc est, Seniores olim nominabantur, non 1. Pet. 5. Ioan. 2. & 3. quòd Sacerdotes nõ essent, sed quòd tam noui ac recentes nõ essent, quam Leuitici fuerũt, sed essent veri sacerdotes, Leuiticis illis multò antiquiores: vtpote quorũ ministerium iam inde à Melchisedec petitur; cùm & Christus voluerit secũdùm illius ordinem Sacerdos dici, & Presbyteri sint ministri Christi, hoc est, ministri eius qui fuit Sacerdos verus & æternus secundùm ordinem Melchisedec. Maioris autem dignitatis est, vel Hypodiaconum, hoc est, infimum ministrum Ecclesiæ Christi esse, quàm vel Principẽ Synagogę veteris extitisse.

1. Cor. 4. & 2. Cor. 3. Qua igitur fronte nomen Sacerdotum *ministris Christi, & dispensatoribus mysteriorum eius* negatur, quod iis tribuitur, qui mortis & cõdemnationis occasionem Iudæis ministrabant? Miror si Protestantes non animaduertunt, eiusmodi cogitationes, quæ sic eleuant & deprimunt Euangelij dignitatem & ministeriũ Christi, nõ nisi à maligno spiritu manare potuisse.

Quibus ita constitutis: facilè euincitur, non vnum duntaxat, sed plures hominum Ordines in Ciuitate Dei existere. Sunt enim Sacerdotes publici, & *dispẽsatores mysteriorũ Christi,* 1. Cor. 4. 1. Tim. 4. *quibus gratia datur per impositionem manuum Presbyterij*: & sunt *Sacerdotes priuati*, qui non benedicunt

nedicunt aut gratias publicè agunt, ſed tantùm reſpondent, *Amen*, qui eſt locus idiotarū, id Apocal. 5. 1. Cor. 14.
eſt, eorū qui nullo munere publico in Eccleſia fungūtur. Atq; ex iis ne permittitur quidem
aliquibus (vtpote feminis) in Eccleſia cū authoritate loqui, ſed *iubentur domi viros ſuos inter-* Ibidem.
rogare, ſi quid volunt diſcere. Alij verò nec omnino in Eccleſia myſteriorū tempore manere
ſinūtur, quia rudes & Catechumeni adhuc ſunt, nec ad Euchariſtiæ vel ſolū aſpectū admitti
poſſunt, priuſquàm per Baptiſmū in membra Chriſti tranſeant. Porrò vt olim Leuitæ Sa- Num. 3.
cerdoribus ex ordine Aaron, ſic hodie Sacerdotibus Chriſti ſubſeruiūt *Diaconi*, quo verbo 1. Tim. 3. Actor. 6.
cæteri quoq; minores ordines cōprehenduntur. Nam & apud Ignatium mentio *Subdiaco-* In Epiſt. ad
norum, Lectorum, Exorciſtarū, & Oſtiariorum, atque etiam Laicorum. Iā inde ab initio igitur Antioch & Smyrnenſes.
alij fuerūt Clerici (quos Hieronymus definit eſſe, *qui ſeruiunt Eccleſiæ Chriſti*) alij verò Laici, Hieronymus in Epiſt. ad
hoc eſt, de populo qui non vocabantur, *tanquā Aaron*, ad publicū aliquod Eccleſię miniſte- Nepotianū. Hebr. 5.
rium. Sunt qui mediū quendam ordinem ex Monachis cōſtituunt, vtpote qui & Laicis per- Vide Dio-
fectiores iudicantur (propterea quòd licito earum rerum vſui renunciàrunt, quæ Laicis in- nyſ. Areopagitā, de Ec-
terdictæ nō ſunt) & iidem Clericis minus perfecti quò ad ordinē habentur: propterea quòd cleſ. hierarc.
Clericis etiam alios erudiendi & perficiendi cura committitur. Ac de ordinibus fidelium cap 6. Et Euſeb. lib. 1.
ſcio longè accuratiorem diſputationem inſtitui poſſe: verùm nos ad alia feſtinamus. cap. 8.

Vltimum ergo ex his quæ ad Dei ciuitatem ſpectant, quodque ad propoſitum noſtrum
maximè omnium ſpectat, illud eſt, vt doceamus, quæ ſit ſecundùm Catholicam fidē com-
munis Eccleſiæ gubernatio & viſibile regimen. Credimus quidē omnes & cōfitemur *vnam*
ſanctam Catholicam Eccleſiam. Ac tametſi Eccleſia ob plures cauſas *Catholica* dici poteſt, vel Ob quot cauſas Eccleſia dicatur Catholica.
quòd per vniuerſum orbem propagata ſit, omneſq; Gentes in ſuum ſinum velut cōmunis
omnium mater colligat, vel quòd nihil eorū quæ credenda ſunt, omittit, ſed totū in corde
complectitur, & cū opus eſt, ore profitetur: tamen non dubito, Eccleſiam ob id potiſſimum
Catholicā dici, quòd per omnia ſæcula ſine vllius tēporis intermiſſione ab initio mūdi vſq;
ad finem vna ſemper eademq; perſeueret. Nam cæteræ ſocietates hominū, omnes omnino
ad tempus aliquod ceſſàrunt, nec vlla prorſus earum, pręter vnam Dei ciuitatem, Catholica
fuit, aut per omnia tempora perdurauit. Primum autem Eccleſiæ fundamentum in Angelis
inchoatum eſt, quando *aſtra matutina Deum ſimul laudauerunt, & iubilarunt omnes filij Dei.* Iob 38.
Deus autem Angelos omnes creauit bonos, quia *vidit cuncta quæ fecit, & erant valdè bona.* Gen. 1.
Nec ſtatim ab initio clarè viderunt Dei faciem (alioqui numquam potuiſſent ſummum il-
lud bonum ſemel euidenter cognitum deſpexiſſe) verùm per fidem charitate conſumma-
tam (qui ſaltē ex Angelis boni erant) ad tempus aliquod ambulantes, eam Eccleſiæ ſpeciem
inchoàrunt in cælis, quæ poſtea eſt per homines continuata in terris. Atque vt dæmones,
qui non ſteterunt in veritate, mox poſt primorum hominum creationem eorum felicitati
inuiderunt: ſic Angeli boni eandem omni ratione procuràrunt. *Sunt enim adminiſtratorij* Hebr. 1.
Spiritus in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capient ſalutis.

Fundamenta igitur Eccleſiæ *in montibus ſanctis*, id eſt, in Angelis Dei. Et quæ ciuitas Pſalm. 86.
alia tam antiqua? Nam dæmonum & malorum hominū coitiones & conſpirationes multò
recentiores fuerunt. Deinde nulla hominū ſocietas à lapſu primorum parentum vſque ad
hanc diem cōtinuata eſt. Nam & primi parentes pœnitentiā de peccato ſuo egiſſe, ac ſanctæ
Eccleſiæ Dei perfecta mēbra extitiſſe meritò creduntur, tum quòd ſcriptum ſit, *Sapientiam* Sap. 10.
eduxiſſe illum à delicto ſuo, qui formatus eſt à Deo pater orbis terrarū: tum quòd Euam in partu
filij ſui Seth propheraſſe videmus, dum diceret, *Poſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abel, quem* Gen. 5.
occidit Cain. Videtur enim præcognouiſſe, quòd Seth futurus erat vir fidelis & iuſtus, qualis
fuerat Abel. Quapropter vſque ad *egreſſionem Cain à facie Domini*, ſola Dei ciuitas in terris Gen. 4.
fuit. Illo autem egreſſo, cœpit ea malorum ſocietas iniri, quæ per ciuitatem ab ipſo ædifica-
tam, & à filij eius nomine appellatam, non obſcurè ſignificata eſt. Verùm & illa ſocietas per Gen. 7.
diluuiū Noë penitus deleta eſt, ſolis octo perſonis in Arca Noë conſeruatis, quæ omnes illo
tempore in familia præconis iuſtitiæ, atque in Eccleſia Dei cenſebantur. Poſt diluuium au- 2. Pet. 2.
tem quamquā malorū hominū ſocietas numquàm tota ſimul diſſoluta & perdita eſt: tamen
nulla prorſus Reſpub. præter Dei ciuitatem nominari poteſt, quæ ab illo diluuio vſq; ad hęc
tempora ſemper eundem politię ſtatum tenuerit, aut ſtabilem in eadē regiminis forma ſuc-
ceſſionem ſortita ſit. Oportuit quippe impleri prophetiam Iſaiæ, dicentis: *Gens & Regnum,* Iſaiæ 60.
quod non ſeruierit tibi, peribit. Itaque in omnibus Rebuſpub. totius mundi, tot ac tantæ mu-
tationes factæ ſunt, vt cùm nullū gubernationis genus tam diuturnum fuiſſe videatur, quàm
Regna & Monarchiæ: tamen Monarchia nulla commemorari queat, quæ bis mille annos
abſq; vlla eiuſdem ſtatus permutatione impleuerit. Sola interim Dei ciuitas, vt eādem ſem-
per in Deum fidem ac ſpem cuſtodiuit, *& in vno ſpiritu potata eſt:* ſic eundē publicæ guber- 1. Cor. 12.
nationis modum, eandemque politiæ formam ab initio mundi vſque ad hanc diē obſerua-
uit. Neque verò, vt certum eſt, Sacramētorum ritus aliquando fuiſſe mutatos, ſic etiam de-
monſtrari

monſtrari poteſt, formã externæ gubernationis mutatam fuiſſe. Nec iniuriã. Cùm enim Sacramenta rerum ſacrarum ſigna ſint, res autem ſacræ non omnibus eodem modo, ſed alius aliter ſignificari debuerint: meritò comparatum eſt, vt Chriſtus aliter venturus prædiceretur, aliter præſens demonſtraretur, & aliter in cælo regnans commemoraretur. Sed cùm Eccleſia ſemper fuerit vna & eadem ciuitas, ſemper ſancta, ſemper Catholica: oportuit aliquid externum & viſibile ſemper in Eccleſia extare, quod perpetuam & ſemper ſui ſimilem Eccleſiæ formãm eſſe ac permanſiſſe, cõteſtaretur. Nam ſi Eccleſia modò fuiſſet à Monarchis, modò autem ob Optimatibus, ac tandem à toto populo gubernata; meritò dubitare poſſes, an illa interim perpetuò fuiſſet vna & eadem ciuitas.

Vide Aug. in Pſalm. 39.

Ac ſanè quoniã homines ſumus, nec aliter nobiſcum Deus, quàm cum hominibus agit: multò veriſimillimum eſt, Deum hac in parte nihil præter communes Iuris gentiũ leges ac mores ordinaſſe. Ius autem Gentium ita rem accepiſſe videtur, vt mutata cõmuni ciuitatis gubernatione, tota Reſpub. cenſeatur mutata, & non iam eadem eſſe, quæ antè fuit. Aut quid aliud ſentiunt, qui dicunt Iuliũ Cęſarem perdidiſſe Romanam Rempub. niſi eum permutaſſe formam eius, ac popularem ſtatum in Regnum & Monarchiam conuertiſſe? Nam quod anima eſt corpori, quodq; mens & ratio legi: hoc idem alicui hominũ ſocietati commune ipſius regimen eſſe putant. Itaque vt anima ſemel è corpore hominis egreſſa, iam is non eſt amplius homo: ſic mutata Reipublicæ politia, non amplius eſt eadẽ ciuitas quæ fuit, ſed prorſus alia. Itaq; omnes qui vnquã de Republica ſcripſerunt, in eo ſummè conſentiũt, quòd modus is quo Reſpublica regitur, forma ipſius & eſt, & dicitur. Forma verò eſt vniuſcuiuſq; rei intima ratio. Si ergo ex regno fit ſtatus Optimatũ, iam forma Reipub. mutata eſt. eodemq; modo fit, ſi ex Optimatum ſtatu fiat popularis dominatio. Quid multis? Audiamus hac in cauſa prudentiſſimi Philoſophi ſententiam: *Sermo* (inquit Ariſtoteles) *propriè ad hanc quæſtionem pertinet, qua tandem ratione ciuitas eadem, aut non eadem, ſed diuerſa eſſe dici debeat.* Cùmq; ſignificaſſet, ſiue homines dũtaxat, ſeu etiã locus mutetur, ciuitatem tamen manere eãdem: eò tandẽ accedit, vt dicat: *Cùm ciuitas ſit ſocietas quædam, ſocietas autem ciuiũ: vtique ſi Reſpublica altera fiat ſpecie, cùm ſit Reſpublica diuerſa, neceſſarium eſſe videri poteſt, ciuitatem quoque non eſſe eandem: vt Chorus, qui modò Comicus eſt, modò Tragicus, licet ſæpe iiſdem hominibus conſtet, diuerſus tamen eſſe dicitur. Eodemq; modo quamlibet aliam ſocietatem & compoſitionem diuerſam eſſe dicimus, ſi ſpecies compoſitionis ſit diuerſa: vt concentum earundem vocum diuerſum eſſe diceremus, ſi nũc Doricus eſſet, aliàs Phrygius. Quòd ſi ita eſt, ſatis intelligitur, ciuitatem, ad Republicæ formam ſpectantibus, eſſe dicendam, quæ tum diuerſa, tum eadem dici poteſt, ſiue ab eiſdem hominibus, ſiue à prorſus diuerſis incolatur.* Hæc ille.

Politicorum lib. 3 cap. 1.

Specie ſtũ forma Reip. mutata, mutatur ciuitas.

Nulla igitur alia eorum qui in eadem ſocietate viuunt, mutatio facit ciuitatem aliã atque aliam eſſe, præterquàm ſi forma Reipub. id eſt, commune gubernationis genus cõmutetur. Ac multi quidem ſunt, qui ciues fieri cupiunt in ea ſocietate quæ à populo adminiſtratur, qui iidem ſub Regibus aut Optimatibus nollent degere. Nec deſunt qui mallent agere ſub Regibus, aut Optimatibus, quàm ſub populi dominatu. Tam diu igitur quæq; ciuitas, quæ communi plurium fœdere inchoatur, eadem eſſe putari debet, quamdiu ea forma ſeruatur, in quã ab initio conſenſum eſt. Quę forma ſi mutatur, iam alia ciuitas inchoata eſſe intelligitur. nec ea rectè ſtabiliri poteſt, niſi nouis populi pactis & fœderibus initis, quæ in cõmune omnes obligent. Hinc videmus tot ciuium migrationes & voluntaria quædã exilia ſuſcipi, vt ne compellantur ſub alia Reipubl. forma viuere, quàm quæ illis antea probata erat. Hoc in diebus noſtris Florentiæ vſu venit, vnde aliquot millia ciuium partim Romam, partim Venetias, partim in alia loca ſe contulerunt habitatum, vt ne in patria ſub vnius principatui ſubeſſent. Porrò ne hoc de ciuitatis mutatione iudicium, vnius Ariſtotelis, aut etiam Græciæ ſolius exiſtimetur eſſe: prodibit etiam Latinus teſtis, eandem veritatẽ confitmans. *Proponebatur* (inquit Alphenus) *ex his Iudicibus qui in eandem rem dati eſſent, nonnullos cauſa audita excuſatos eſſe, inq; eorum locum alios eſſe ſumptos: & quærebatur, ſi ſingulorum Iudicum mutatio eandem rem, an aliud iudicium feciſſet: Reſpondi, non modo ſi vnus aut alter, ſed etſi omnes Iudices mutati eſſent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuiſſet, permanere: neque in hoc ſolùm euenire, vt partibus commutatis, eadem res eſſe exiſtimaretur, ſed & in multis cæteris rebus. Nam & legionem eandem haberi, ex qua multi diſceſſiſſent, quorum in loco alij ſubiecti eſſent: & populum eundem hoc tempore putari, qui abhinc centum annis fuiſſet, cùm ex illis nemo nunc viueret: Itémque nauem, ſi adeò ſæpè refecta eſſet, vt nulla tabula eadem permaneret, quæ non noua fuiſſet, nihilominus eandem eſſe exiſtimari. Quòd ſi quis putaret, partibus commutatis, aliam rem fieri: foret vt eius ratione nos ipſi non iidem eſſemus, qui abhinc anno fuiſſemus: propterea quòd, vt Philoſophi dicerent, ex quibus particulis minimis conſiſteremus, hæ quotidie ex noſtro corpore decederent, aliæq; extrinſecus in earum locũ accederent. Quapropter cuius rei ſpecies eadem conſiſteret, rem quoque eandem eſſe exiſtimari.* Hæc Alphenus.

In Pandectis de iudiciis.

Res manet eadem, donec ſpecies eius commutetur.

Mu-

Mutata igitur ſpecie rei, nec Alphenus quidem putat eandem eſſe rem. Species autem ſeu forma Ciuitatis eſt, non hominum multitudo, ſed genus adminiſtrationis Reipublicæ.

Nunc ſi ad rem noſtram hæc volumus accommodare: primùm intelligimus, nullius loci aut hominum viciſſitudinem ac mutationem effeciſſe, vt Eccleſia Dei alia & alia fuiſſe putari debeat. Siue enim vixit in Meſopotamia, ſeu in Ægypto, ſeu in Syria, ſeu diffuſa eſt in omnes terras, & ſiue ex vna gente & lingua, ſeu ex pluribus atque adeò ex omnibus conſtitit, aut non conſtitit: tamen hæ mutationes non impediuerunt, quò minus vna & eadem Ciuitas Dei ſemper fuerit. Quod longe ſecus habendum eſſet, ſi mutata fuiſſet forma Eccleſiaſticæ gubernationis. Nam ſi nobiſcū Deus tamquam cum hominibus agit, ſi populo ſuo neque ius Naturæ, neque Gentium violare vnquam permiſit: imò ſi nulla hominum ſocietas in mundo vnquàm vixit, quæ iuris Gentium leges & pacta cōmunia tam diligenter obſeruauit, quam ſolus Dei populus: quid aliud ſentiendum eſt, quàm vel Eccleſiam ſemper ab initio mundi vſq; ad finem vno & eodem regiminis modo gubernatam eſſe, vel non ſemper vnam eandemque ſocietatem extitiſſe? Credimus autem omnes, *vnam ſemper fuiſſe Dei Ciuitatem, vnamq; Eccleſiam*, nec vnquam dici eam potuiſſe aliam atque aliam. *Vna eſt* (inquit Sponſus) *columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ.* Habuit igi- Cant. 6. tur eadem Eccleſia vnam ſemper adminiſtrationis formam, & ſemper in hoc mundo eundem communem gubernationis modum.

Quibus ita conſtitutis, id inueſtigandum reſtat, quænam fuerit hæc perpetua & ſemper ſui ſimilis Eccleſiæ gubernandæ forma. Et ſanè cùm ſecundùm rationem iam propoſitam eadem ſemper fuerit Eccleſiaſtici regiminis conditio, quia videlicet vna ſemper & eadem fuit, atq; adhuc eſt Chriſti Eccleſia: ſi manifeſtè oſtendero, quòd tota militans Eccleſia per vnum viſibilem Paſtorem, vel vno dumtaxat anno ita gubernata fuit, vt id negari à nemine poſſit: mox euicero, Eccleſiam, quæ ſemper eadem permanet, ſemper ab vno viſibili Paſtore primo & gubernatam fuiſſe, & adhuc gubernari debere. Quis ergo negabit, Chri- Matth. 5. ſtum Ieſum, quo tempore in terris apparuit, legem impleuit, turbas docuit, Diſcipulos col- Matth. 28. legit, ad euangelizandum miſit, Sacramenta inſtituit, Spiritum ſanctum dedit, pro iis qui & 19. crederent, aut poſtea credituri eſſent, orauit, ac denique ſemetipſum vſque ad mortem pro Ioann. 17. nobis obtulit: quis, inquam, negabit, illum eo tempore totius Eccleſiæ primum viſibilem Ioann. 10. Paſtorem, & vnicum ſummumque Caput extitiſſe? Qualis ergo Eccleſia militans fuit ſub Ephe. 1. Chriſto Ieſu, talis & antè fuit, & in æternum permanebit, quia non niſi vna eſſe poteſt: Eſſent autem Eccleſiæ plures, ſi forma Eccleſiæ adminiſtrandæ alia atque alia extitiſſet. Ac ne ſolis diebus illis confidere videar, quibus in terra Chriſtus fuit: audi porrò quid dicam, idque ſuo poſtea loco planum (vti ſpero) faciam.

Vnus Adam, vnus Seth, vnus Noë, vnus Sem, vnus Abraham, vnus Iſaac, vnus Iacob, quiſque pro ſua vice illi multitudini præfuit, quæ ipſius ætate in terris Eccleſiæ Dei nomen ſeruauit. Iam ab initio Synagogæ vſque ad Chriſtum ſemper extitit vnus Pontifex Deut. 17. Leuitici generis, penes quem ſumma rerum ſacrarum poteſtas eſſet. Chriſtus dum viueret, præfuit ſolus. Idem à terra diſceſſurus reliquit Petrum plus aliis amantem ſui erga nos Ioann. 21. Vide Aug. amoris Vicarium, id eſt, Paſtorem primum totius gregis ſui. Et Petro Pontifices Roma- Epiſt. 165. & in Præfatio. ni tam vſque in finem ſeculi ſuccedent, quàm iam per annos mille quingentos & am- Tom. 7. plius ordine ſucceſſerunt. Quòd ſi tempus vllum fuit, in quo non poſſit nominari, quis vnus illi, aut illi fidelium cœtui ſacris in cauſis præfuit: audacter dixerim, multò minus nominari poſſe, qui Optimates abſque vno Paſtore primo rebus ſacris præcedente, aut quæ popularis multitudo cum ſumma poteſtate eidem cœtui eodem tempore præfuerit. Verbi gratia: Si quæras quis vnus præfuerit ſacris rebus in Ægypto poſt mortem Patriarchæ Iacobi, dico vnum Leui, filium eiuſdem Iacobi illis rebus præfuiſſe. Aut ſi hoc non poſſum tibi tam clarè oſtendere, quàm tu poſtulabis: multò minus tu poteris mihi oſtendere, quod plures Optimates, aut quòd totus populus eodem tempore ſacris rebus præfuerit. Ego ex iis temporibus, quæ ſub Iacob præceſſerunt, quæq; ſub Moyſe & Aarone conſecuta ſunt, non temere, opinor, coniiciam, eodem modo per interiectos illos ſeruitutis annos fuiſſe populum Dei ſacris in cauſis gubernatum, quo & paulò antè, & paulò pòſt gubernatus fuit. Tu verò pro tua populari, aut Optimatum gubernatione, quam afferes coniecturam? Et quidem de Monarchia Eccleſiæ Dei (eodem adſpirante Deo) pleniſſimè poſthac agetur. Ac tametſi nihil probabilius vel dici, vel cogitari poteſt, quàm vniuerſalem Eccleſiam, vt ſemper ab vno inuiſibili ſpiritu Chriſti, & ſemel per viſibilem præſentiam ipſius, ſic ſemper ab aliquo viſibili eius Vicario ſumma poteſtate reliquo gregi præſidente adminiſtratam fuiſſe: tamen vt illa, quæ ſunt certiſſima, diſtinguantur ab aliis, quæ licet certa videantur, tamen æquè certa, ac perinde nota non ſunt: quocumque modo ante Chriſti aduentum in carnem, ipſius Eccleſia gubernata eſt (nec enim de cuiuſlibet particulæ eius gubernatione

Matth. 16. Lucæ 22. Ioann. 21.

natione adeò certi sumus, quin dubitare aliquousque liceat) certè post aduentum Christi certissimum est, vnius principatum in Ecclesia fuisse ab ipso institutum, & semper postea retentum.

Nec verò ad id quod nunc agitur, explendũ, alterius rei probatio nobis necessariò imponenda est. Meminisse enim lectoré oportet, nõ sic ab initio hanc fuisse cum Protestatibus institutam disputationem, vt de totius Ecclesiæ politia iam inde ab orbe cõdito quæreretur, sed tantùm vt de illo tempore quæreretur, quod post Christi aduentũ in mundũ vsq; ad nos defluxit. In hac autẽ re nihil dubitauerim affirmare, communẽ totius Ecclesiæ gubernationẽ ab ipso Christo institutã, & ab eius ascensione in cælũ ad nostra vsq; tẽpora cõtinuatam, non aliam fuisse, quàm vnius primi Pastoris vt visibilẽ, ita suauem, fraternam, & clemẽtem præfecturã: Cui necesse fuerit alios Pastores tamquã fratres & cooperatores in partem solicitudinis adiungi, quorum etiam consilium, iudicium, & sententiam in eo numero, modo, & genere, quod boni viri arbitratu Ecclesiæ Dei necessarium videretur, in grauissimis quibusque negotiis ita adhibere primus ille Pastor debuerit: vt interim nec infimum quidẽ ex fideli populo contemnere, illius consilium, admonitionemq; fraternam reiicere, aut etiam eundem (si tamen idoneus esset) à suscipiendo magistratu, ad quem rite eligeretur, penitus reiicere vnquam licuerit. Eo quippe modo temperata est Ecclesiæ Monarchia, vt quæ in quoquo gubernationis genere optima sunt, in eam simul aggregentur. In Optimatum statu nihil est melius, quàm plurium consiliorum collatio. In populari autem statu nihil est dignius, quàm vt aditus ad gerendos Magistratus cuius bono & prudenti viro ex æquo pateat. Vt autem vulgus ipsum per se dominetur, hoc neque ipsi quidem vulgo est vtile, propterea quòd maior plebeiorum pars rudis est atque ignara tum diuinæ legis, tum earum literatum in quibus ea lex vel primùm scripta, vel postea interpretata & explicata est. Nihil ergo maius à plebe secundùm rectam rationem optari potest, quàm vt si quis in ea est qui supra cæteros dona sapientiæ & scientiæ diuinitus accepit, is segregetur ab ea, nec ob id reiici queat, quòd vel idiotæ sit filius, vel non ex tribu Sacerdotali natus, vel ob quampiam eiusmodi minus liberalem causam.

Acto. 15.

Matth. 18.

Matth. 20. Lucæ 22.

Itaque cùm vnus ita præficitur aliis omnibus, vt neque in eos tyrannicè dominari permittatur, & præterea Sapientium consilia necessariò audire, & quando id æquum est, sequi debeat, itemque vt neminem idoneum ex plebeiis à summo etiam Magistratu gerẽdo repellere queat: hinc obtinetur illa perfecta Reipublicę forma, quam veteres Philosophi optare fortasse poterant, sperare verò numquam audebant: propterea quòd ignorabant, sapientiam Dei tantum bonum hominibus esse collaturam. Per hũc verò gubernationis modum ante omnia Gentium tyrannides ab Ecclesia remouentur: vtpote in qua non propriè dominorum & seruorum, non Regum & subditorum, sed *patrum*, *fratrum*, *& filiorum* nomen audias. Patres enim appellantur, qui præsunt: Filij verò ij quibus præsunt: Fratres verò dicuntur partim omnes fideles inter se, cùm Dei communis omniũ patris ratio habetur, partim qui sunt eiusdem gradus & ordinis, quando hominum distinctæ classes, ac variæ ipsorum vocationes ac dignitates considerantur. Neque primus Pastor, qui omnibus Christi membris in terra præponitur, quique tam Reges, quàm Imperatores in ouili suo numerat, quos etiam, cùm vtilitas Ecclesiæ postulat, vel deponit à priore dignitate, vel euehit ad maiorem, sedemque Imperij transfert, ac terminos rerum, non pro arbitrio suo, verùm ad Ecclesiæ ædificationem mutat: tamen neque ille insolentius nomen sibi sumit, quam vt *Seruum seruorum Dei se scribat*, Papamque, hoc est, Patrem ab aliis appellari se velit. Hinc videas, quàm barbarico fastu nonnulli Principes viri post exortum schisma Lutheranũ (quo nunc implicantur) Pontificis Romani literas ideò reiecerint, quòd in eis tamquam filij salutarentur. Dicebant enim, se spurios non esse, nec Papam se pro patre suo agnoscere. Quid ergo? an *Comes Bonifacius* ideò fuit spurius, quia *Sanctus Augustinus eum appellauit dilectissimum filium?* Aut ideò plebs Christiana tamquam spuria ab eodem Augustino habita est, *quia Melchiadem Papam vocauit & Filium Christianæ pacis, & Patrem Christianæ plebis?* An spurij erant omnes Episcopi Orientis, ad quos in secũda Synodo congregatos cùm Damasus Papa scriberet, eos appellauit *Filios honoratissimos*? Imò an D. Marcus Euangelista spurius fuit, quoniam D. Petrus Apostolorũ Princeps eum appellauit Filium, cùm in fine prioris Epistolæ suæ scriberet: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone collecta, & Marcus Filius meus?* Eodem etiam modo Paulus Timotheum & Titum appellat dilectos filios, secundùm communem fidem. Oportuit quidem illos qui secũdùm Euangelij regulam se credere profitebatur, filiorum appellationem benignè amplecti, nec dedignari eum agnoscere Patrem, quem Petrus suum Successorem, & Christus non dedignatur suum esse Vicarium.

Matth. 23. 1. Pet. 5. Rom. 1. Vide August. in Psal. 44.

Vide 10. epi. Augustini. & epist. 62.

Vide Theodoretum lib. 5 Ecclesiast. historiæ ca. 10. 1. Pet. 5.

Cæterùm quid his hominibus agas, qui & meritò clamant, non sic fieri oportere in Ecclesia Dei, vt in Gentium dominationibus euenit; & tamen quando amabile Filiorum nomen

men à Pontifice Romano audiunt, id quoque odiosè interpretātur, velut si Presbyterorum filij, aut spurij vocarentur. Quemadmodum verò dulcissima istorum nominum consuetudo Pastores admonet, vt omnes Christianos velut fratres ac filios suos & ament & colant; sic inter multos Coëpiscopos vnius præsidentia efficit, vt optimatum studia & variæ sententiæ in factiones desinere non possint. Simulac enim ab illius communione, qui primus omnium est, quisquam defecerit, mox à cæteris Schismaticus & Ecclesiasticæ pacis violator habetur, veluti qui Cathedram adulterinam *contra vnicam ac singularem Petri Cathedram erigat*. Ita nec desunt consilia varia, quibus Ecclesia iuuetur, nec timentur factiones optimatum, quibus Respub. discerpatur. Imò verò Christus promisit fore, vt *quoties duo vel tres congregarentur in nomine ipsius, ibi esset in medio ipsorum*. Dixit autem hoc non ad quoslibet Christianos, verùm ad Apostolos suos, & ad illos eo tempore quo dixerat, *Quicquid ab ipsis ligaretur in terris, id ligandum esse & in cœlis*. Ad Pastores igitur Ecclesiæ hoc verbum promissionis pertinet. Qui etiam tunc intelliguntur in Christi nomine congregari, quādo per eam potestatem congregantur, quam Christus ad congregationes faciendas instituit. Illa verò potestas tunc data est Petro Apostolorum Principi, quando plus alijs amans, agnos & oues pascere iubebatur. Pastoris enim est, oues vocare nominatim, & eas educere, & in quocūq; loco vtile illis esse putauerit, eas congregare. Imò quis iam non modò reipsa ostenderit, sed vel cogitando sibiipsi formauerit pulchriorem Reipub. ordinem, quàm hic est? In quo plebeij, qui bene se gesserint, ad summos honoris Ecclesiastici gradus quotidie ascendunt, & ideò in liberrima Republica degunt, in quo plurimi existunt optimates, vt *vbi sunt multa consilia*, illic secundùm Sapientis dictum, sit salus: in quo denique vnus omnium est primus, cuius fides (Christo pro illo rogante) cæteros aberrantes ad ouile reuocet, dubitantes instruat, fluctuantes confirmet, ac in omni re qua indigere possunt, in verbo atque auctoritate Christi pascat.

Vide Optatum lib. 1. de schismate Donatistarum. — *Matth. 18.* — *Ioann. 21.* — *Ioann. 10.* — *Prouerb. 11.* — *Lucæ 22.*

Si enim Plato, si Aristoteles, cæterique ferè omnes qui de Repub. scripserunt, tūc putauerunt Monarchiā cæteris omnibus Dominationū generibus anteponendā, quādo vir aliquis tam præstans atq; excellens in ciuitate reperiretur, cui nemo alius par esset: quantò magis in Dei ciuitate Monarchiam constitui pulcherrimum fuerit, vbi non tantùm vir quispiam præstantissimus ad primæ Sedis moderationem ex instituto Christi eligitur, sed præterea is qui eligitur, tam singulariter à diuina prouidentia gubernatur, vt quamuis in moribus vitæque priuatæ institutis, ab æternæ vitæ scopo aberrare possit, non possit tamen sui decreti auctoritate alios abducere ab ea fidei & Euangelij veritate, per quam Ecclesiæ ædificatio velut per firmissimam Petram stabilitur & confirmatur.

Vide Aristo. Politic lib. 3. cap. 1.

Nec mihi iam opponat quispiam, hoc quod dico falsum esse. Nam & me postea demonstraturum non dubito, verè ita se rem habere: & interim nihil aliud quæro, quàm vt denunciem, eam cōmunem Ecclesiæ gubernationem, quam nos à maioribus accepram in vsu cōtinuo retinemus, in se pulcherrimā, Christo authore dignissimam, Sponsæq; ipsius accommodatissimā existere. Cùm enim illud à Philosophis prudentissimè traditum sit, pro eorum qui reguntur natura, vel vnum, vel paucos optimates, vel totum populum imperio præfici debere: cumque addant, eam ciuium multitudinē vnius dominationi accommodatā esse, quæ apta est, vt ferat præstantissimi cuiusdam viri præfecturam: nec sit, vnquàmve fuerit, aut vllo modo esse possit vlla multitudo hominum tam apta ad ferendum præstantis viri Principatum, quàm Christiani sunt, qui & Deum vnū super omnia colunt, & vnū Mediatorem Christum tamquā Regem suum æternū agnoscunt, & promptissimi sunt ad illius voluntatem vissumq; exequendum, & ita quemq; honorant maximè, vt is vel integritate morum, vel ministerij dignitate ad Christum proximè accedit: profectò nulla cōmunis gubernatio Christianæ multitudini accommodatior excogitari potest, quàm vt vnus non tam humana quàm diuina virtute corroboratus, toti Ecclesiæ militanti sub Christo præsit.

Vide Aristo. lib. 3. Politicor. cap. 14.

Nostra ergo Ecclesia infinitis partibus antecellit Protestantium congregationem. In ciuitatem suam ingrediuntur illi per fidem solam: nos autem in ciuitatē Dei, qui charitas est, non nisi per fidem charitate consummatam ingredimur. Quòd si charitas fide maior est, quantò plenior est nostra iustificatio, quæ tum ex fide, tum ex charitate constat, quàm Protestantiū sit, qui sola fide iustificari se opinantur? Peccata nostra in iustificatione ipsa tolli, nos rectè ac decorè credimus: illi peccata sua manere, ac tantùm ipsis ad pœnam nō imputari, quàm turpiter docent? Iustitiā illi nullam sibi propriam inesse fatetur, sed in sola Christi iustitia confidunt: Nos eām iustitiā Christi non minus quàm illi, & amplectamur, & veneremur: præterea dicimus, propriā iustitiam cuique nostrûm à Christo donari, dum dona Spiritus sancti ab ipso diffusa in corda nostra cum gaudio & gratiarum actione accipimus. Illorum Baptismus nudum signū est: noster verò signum quidē, sed operatorium, quod gratiam & salutem dignè baptizato affert. Leges scriptas ostentant illi: easdem ipsas nos quoque re-

cipimus, & quidē multò plenius quàm illi, cùm plures sacri codices in nostro Canone sint, quàm in illorum. Sed leges non scriptas (quæ scriptis illis tantò præclariores sunt, quantò dignior materia est cor humanū, quàm lapidea tabula) soli nos habemus, cùm illi nec verbo saltem dicant se tales aliquas habere. Legem se facere aut implere posse, illi negant: nos per gratiam Dei & facimus, & implemus, quantum huic vitæ satis est. Nos Christi Corpus & Sanguinē, quo vnico Sacrificio cælum impletur, offerimus Deo: illi panem & vinū inanes Legis vmbras proferre se, nō offerre gloriantur. quas tamē ipsas vmbras, velint nolint, offerunt, quia publicum opus per ministrū publicum in mortis Christi solennem commemorationem exercent. Illi Ecclesiam à populo multorum capitum bellua: nos ab vno præstante Vicario Christi eandem administrari docemus. Postremò nostra fides cū cælesti Ierusalem consentit: Protestantium hæresis ad societatem dæmonum sese adiungit. Nam vt nemo ingreditur in Regnum cælorum, qui non sit præditus charitate Dei & proximi: sic nos docemus, neminem in corpus Ecclesiæ inseri, aut iustificari coram Deo, præterquàm si charitatis donum diuinitus acceperit. Protestantes verò non modò primas in iustificatione hominis charitati non dant, verùm seclusa prorsus omni charitate, vniuersam iustificationē nostram nudæ fidei acceptā ferunt: cùm tamen fides nec sit omnino aut in Deo, aut iam in Angelis & Sanctis, qui Deum clarè vident, nec in nobis ad alium finem sit, quàm vt ostendat nobis illa quę aliter quàm per fidē cognoscere nō possumus, quò semel agnita vel vitemus (vt idololatriā, hęresim, infernū, & peccata omnia) vel amplectamur, & toto corde amemus, vt Dei [Hebr. 11.] cultum, fidem Catholicam, cælum, & omnem iustitiam. *Est enim fides substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium.* Quàm fœdè igitur comparatum est, vt in iustificatione hominis omnia tribuātur ei virtuti quæ magis propter alia, quàm propter seipsam datur, vtq́; virtus charitatis (propter quam cætera omnia inseruiunt, & quę propter seipsam infunditur, quæq́; in æternū perseuerat in cælis) penitus à nostra iustificatione submoueretur?

[Iacob. 2.] Equidem sic statuo, dæmones habere quandam fidem, eosdem nullam penitus habere charitatem: contrà verò Sanctos in cælo solam habere charitatem, nec vllam penitus iam habere fidem, quia visio Dei perfecta vacuam reddidit imperfectam fidei visionem. Quapropter illa congregatio in terris, quæ solam fidem, absque dilectione Dei, iustificare tradit, ad dæmonum Rempublicam pertinet. Illa verò Ecclesia & societas, quæ ita fidem non excludit à iustificatione (propterea quòd adhuc *ambulamus per fidem, & non per speciem*) vt tamē primas in eadem iustificatione tribuat charitati, ad cælestem ciuitatem velut ad eā quę tota [Apocal. 21.] in Dei amorem exardet, aggreganda est. Deinde, vt *nihil coinquinatū intrabit in æternam Dei* [Ephes. 5. Rom. 6.] *ciuitatem*: sic in hanc militantem Ecclesiam nihil intrare Catholici credunt, quod non sit *sanctum & immaculatum*: *quia Christus nos mundat lauacro aquæ in verbo vitæ, ita vt peccatum non dominetur nobis, quia non sumus sub Lege, sed sub Gratia.* Protestantes verò docent, peccata manere in iis qui sunt membra Ecclesiæ, ac tantummodo ad condemnationem non imputari. Manent sanè peccata dæmonum, nō manent peccata Sanctorum; quoniā Agnus Dei [Ioan. 1.] non solùm tegit, sed etiam *tollit illa*. Protestantes igitur, qui peccata fideliū habitare in Spiritu illorum adhuc volunt, dæmonum in ea re socij fiunt: Catholici autem de illa Ecclesia sunt, quæ non habet maculam neque rugam.

Sancti in cælo tum alio, tum digniore modo legem Dei cognoscunt, quàm per sacros co- [Hebr. 8. 2. Cor. 3.] dices. Et Catholici credunt, legem Dei clariùs āc digniùs *conscriptā esse in cordibus suis*, quàm per chartam & atramentum. Protestantes verò ad solam Scripturam, quæ foris legitur, Ecclesiam restringentes, non nisi tale Dei verbum agnoscunt in Ecclesia, quo etiam dæmones abuti soleant, dicentes: *Scriptum est:* Christus in cælo (vt verbis Magni Leonis vtar) *in* [Matth. 4. In Epist. 40. ad Anatol. Cōstātinop. Rom. 8. 1. Ioann. 2.] *eadem carne, quam sumpsit ex virgine, Sacramentum propitiationis exequens, interpellat pro nobis.* Catholici credunt, eandem Christi carnem (quæ non solùm fuit, sed etiam *est propitiatio pro peccatis totius mundi*) in Eucharistia exhibitam eiusdem propitiationis Sacramentū etiam in terris eodem tempore exequi, & ideò publicum Ecclesiæ Sacrificiū optimo iure habēdum esse. Protestantes omne publicum & externum Sacrificium de Christi Ecclesia extermi- [Lucæ 22.] nantes, partim negant eam Christi carnē in Eucharistia exhiberi de qua Christus dixit, *Accipite, & comedite, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur*: partim etiamsi concedant, eandem carnem præsentem fieri; tamen vsque eò (ad admirationem dæmonum) diuinæ gloriæ inuident, vt nolint idipsum quod fit exterius, pro dignissimo factorū genere ac modo ad Dei cultum referri. Summus enim modus diuini cultus est Sacrificium: ac interni quidem cul- [Contra Faustū Manich. lib. 20. c. 18.] tus, internum Sacrificium; externi verò, externum. *Vnde Christiani* (vt ait Augustinus) *Sacrificij quod Christus obtulit, memoriam celebrant.* Quo tandem pacto? An sine alio Sacrificio? Imò (inquit) *sacrosancta oblatione & participatione Corporis & Sanguinis Christi.* Manichæi [Ibidem.] verò (qui olim, eodē Augustino auctore, dicebāt, sicuti nūc Protestantes dicunt, *Sacrificia sua esse simplices ac puras orationes*) *nescientes quid tenendū vel obseruandum sit in Sacrificio Christianorum,*

norum, v[illegible] suam Sacrum offerunt diabolo, qui eos decepit, recedentes à fide, intendentes spiritibus [illegible]. Vtinam Protestantes non commisissent, vt idem ipsum de ipsis necessario dicendum foret ac sentiendum.

Denique in cælo Ecclesia tota regitur ab vno capite summo, quod in æternum omnibus & Angelorum, & hominum ordinibus præsidet. Ad cuius veritatis imaginem in terris depingendam Christus post duodecim Apostolos, & septuaginta Discipulos designatos, & in messem Domini missos, vni Petro plus alijs amãti dixit, *Pasce agnos & oues meas.* Vnde Catholici credunt, ab illo die vsque ad secundũ Christi aduentum nõ defuisse, nec defuturum esse in sede Petri vnum totius Ecclesiæ summum Pastorem, qui vice Christi præsit reliquo gregi. Protestantes tãtopere ab hac veritate abhorrent, vt credant potius concedendũ esse, Petrum ipsum fuisse Antichristum, quàm vt hic vnius Pastoris primatus debeat cõcedi. Hæc enim sunt Magdeburgensium verba: *Necesse est aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopũ diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Nõnne facilè videas, quò hæc verba pertineant? Etsi enim non putẽ Magdeburgenses dicere voluisse, *quod Petrus fuit ipsissimus Antichristus*, tamen & hoc video eos dicere, quòd potius habituri sint Petrũ pro Antichristo, quàm pro totius militantis Ecclesiæ summo Episcopo: & præterea video, Satanam & posse, & cupere abuti verbis illorum ad hunc finem, vt etiamsi posthac primatus Petri euidentissimis rationibus, quibus nemo ipsorum contradicere queat, ex Dei verbo demonstretur: Protestantium tamen discipulos potiùs ad postremum respondere cogat, *Petrum fuisse ipsissimum Antichristum*, quàm vt concedát, eum fuisse totius militantis Ecclesiæ summum Pontificem. Oportet enim nos dare operam, *vt non circumueniamur à Satana, atque vt non ignoremus cogitationes eius.* Nam quis dubitat, illa Magdeburgensium verba mirũ in modum Satanæ placuisse, vtpote cui propositũ sit, non modò Petri, sed per Petri personã & nomen etiam Christi authoritatem imminuere? Sed quoniã vel hoc solum argumentum iusti voluminis mensurã expleturum esset, si quis sigillatim declarare vellet, quàm expressa diabolicæ societatis vestigia in Protestantiũ congregatione cernantur, nec id mihi propositũ hoc tempore fuit: pergamus iam in eo quod ab initio instituebamus, vt popularem illam dominationem confutemus, quam in Ecclesia Christi positam esse Protestantes falsò affirmant.

Matth. 10. Lucæ 10. Ioann. 21.

Centur. 1. lib. 2. c. 7. pag. 527.

2. Cor. 2.

Regimen Ecclesiæ Christi non esse populare, quia Christus ei præposuit Pastores & Doctores vnitatis vinculo copulatos, non ab Ecclesia ex authoritate ipsius per temporum vices constituẽdos, verùm ab Apostolis & eorum successoribus per Sacramentum ordinis à Christo institutũ consecrandos, & Apostolica authoritate in opus Domini mittendos.

CAPVT VI.

OPinionem Protestantium, qui, vt quàm minimum loci D. Petri & Apostolorũ successoribus relinquant, ad totum Dei populũ regimen Ecclesię reuocant, duobus potissimùm modis statui confutare. In quorũ priore, de toto Dei populo in vniuersum: in posteriore, de eiusdem populi membris ac partibus sigillatim disputabo. In regimine populari (sicuti & ratio postulat, & experientia docet) nullus est Magistratus, qui nõ & ex consensu totius, maiorisve partis populi, cõstitui debeat, & pro eiusdem populi arbitratu remoueri queat. Cum enim populus ipse & dominus ponatur, & tamen per se nõ possit Rectoris officio semper defungi, sed omnino suis negotijs priuatis plerumq; vacare debeat: saltẽ per alios eo munere defungatur oportet, si omnino ius suum retinere vult. Siue igitur populus ius dicat, seu decernat, seu deliberet, seu iudicet per alios: illi alij necessariò debẽt ex voluntate populi ad id munus obeundũ vocari, atq; assumi. Alioqui aut iniuria populo fieret, aut certè totius Reipub. regimen penes populũ iure ipso non esset. In Ecclesia verò Christi non omnes qui præsunt, ex voluntate populi Christiani, aut solùm, aut potissimum præsunt. Nã neque necesse est, quemlibet Magistratũ seu Pastorem Ecclesiæ per Christiani populi suffragia cõstitui (cùm & Apostoli, & Septuaginta duo, quos Christus ad prædicandũ misit, ab ipso tantùm, & non à turbis fidelium constituti fuerint) nec Christianus populus vllũ Sacerdotẽ Dei Pastorémve gregis pro arbitratu suo remouere à dignitate potest. Alioqui in potestate Corinthiorum, Galatarum, & reliquorum fidelium fuisset, D. Paulũ priuasse Apostolatu suo. At cùm Paulus *non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum Patrem sit ad Apostolatum* etiam post ascẽsionem Domini vocatus: quem Deus in honore collocat, quis eum de illius honoris gradu poterit deturbare?

Matth. 10. Lucæ 10.

Galat. 1.

Non potest autem certior norma, secundùm quam Ecclesia gubernetur, ex vlla re alia peti, quàm ex ipsius Christi factis atque institutis. Cum igitur Christus omnes Magistratus Ecclesiæ suæ non per suffragia discipulorum, sed authoritate sua creauerit, *vocans ad se* (vt Euangelium ait) *quos voluit ipse*: miror nunc esse, qui eandem Magistratuũ creationem totius populi Christiani arbitrio committendam docent. quod certè perinde est, ac si diceret, hanc Ecclesiam quæ iamdiu in terris degit, non esse illam Ecclesiam quæ à Christo, dum

Marci 3.

 viueret,

uiueret, constituta & gubernata fuit. Nam cùm Ecclesia sit quædam ciuitas Dei, & fidelium societas: In omni autem ciuitate nihil sit maius ipsa regiminis forma, secundum quam quælibet ciuitas & in ordine certo constituitur, & ab eodem ordine vel Regnum, vel Aristocratia, vel Dominatio popularis denominatur: profectò si forma regiminis, quod Christus primum in Ecclesia posuit, vllo vnquam tempore mutata est, iam illa non erit eadem ciuitas quam Christus instituebat, sed prorsus alia. Nec enim eadem est, vel Philosophorum iudicio, illa ciuitas, quæ à Rege, & illa quæ a populo gubernatur: cum specie Reipub. mutata, non magis possit ciuitas eadem quæ prius fuit manere, quam aqua in vinum mutata potest adhuc aqua esse. Christo autem in terris viuente, ciuitas Dei fuit *Regnum*, & non popularis status: igitur adhuc eadem ciuitas Dei Regnum est, & non status popularis. Regnum autem hoc administratur à Christi spiritu in æternum. Sed cùm ciues huius Regni tam ex corporibus, quàm ex animis cõstent: Christus ad visibilem corporis sui absentiam compensandam, Vicarium loco suo reliquit, per cuius visibile ministeriũ ea disponeret, quæ necessaria sunt. Ita non mutatur forma Reipublicæ à Christo semel instituta, sed perpetuò eadem manet. Quòd si dicas, neminẽ vnum tantæ ciuitati regendæ sufficere: fatebor quidẽ hoc ita futurum fuisse, nisi Christus (sicuti antè in Mosaica præfectura designauerat) multos ei tum fratres, tum ministros addidisset. Nunc autem per aliorum opem, qui vocantur in partem solicitudinis, hoc maximum onus multo melius per Christi gratiã ab vno homine sustineri posse contendo, quàm ab vno Imperatore Orbem Romanum videmus fuisse gubernatum.

Vide Aristotelem in 3. Polit. c. 1.

Nota.

Exod. 18.

Porrò, ne ante locum huic rei designatum in quæstionem de vnius Primatu incidamus: nihil aliud hoc tempore dico, quam Christum, qui præuidit vnum Petrũ non posse tantam molem sustinere, duodecim Apostolos elegisse, qui vnà cum Petro ipsorum Principe Ecclesiam ipsius gubernarent. Cur igitur saltem non fatemur, ab aliis duodecim Ecclesiam nunc debere gubernari? Nam ea saltem ratione constabit, regimen Ecclesiæ penes duodecim viros, ac non penes totum corpus Ecclesiæ debere esse. Sin & illos non sufficere huic oneri dices: adiungantur & alij Septuaginta. & per numerum septuagenarium intelligatur tot Rectores adiungendi, quot populo Christiano per vniuersum orbem necessarij sunt, vt ita saltẽ aliquid sit in Ecclesia nostra simile tum Mosaicæ, tum Ecclesiæ primitiuę. Ac ne sic quidem regimẽ Ecclesię Dei populare erit, cum vniuersa Christianæ gubernationis regula & ab vno Christo pendeat, & ab exẽplo visibili externoq; illius tẽporis pẽdeat, in quo Ecclesia Christi ex nulla parte à toto populo gubernata est. Affirmare verò, quòd omnes Ecclesiastici Magistratus à populo Christiano eligẽdi sunt, est tale regimẽ præscribere, cuius nulla forma in tota Christi vita præcessit. Imò de hoc regiminis modo nihil vspiam in Euangeliis docetur, vti postea ostendã. Ergo in cõstituendo Ecclesiæ regimine hactenus nos lõgè superiores sumus, quòd credimus, Ecclesiã illa ratione gubernandã nunc esse, qua Christo adhuc viuente, gubernata est. Vt enim Baptismus Christo viuente institutus & collatus, etiã à nobis obseruãdus est, itemq; vt Eucharistiam ad exemplum Christi conficere, & celebrare debemus: sic etiam credimus, eodem modo Ecclesiam regendã esse, quo Christus eam & rexit, & regendam docuit. Aduersarij verò nostri necessariò ab illius temporis exemplo discedunt, & ad alia subsecuta se conferunt, tantò vtique deteriorẽ causam sustinentes, quò longius a Christi ætate coguntur abire, vt causæ suæ patrocinium aliquod acquirant.

Matth. 10.

Exod. 18.

Matth. 28.
1. Cor. 11.

Ioann. 13.
& 21.

Sed age, cum in prima origine Ecclesiæ victoriam reportauerimus, cõferamus nos etiam ad progressum & incrementum eiusdem Ecclesiæ. Post Christi ascensionem ad cælũ, *Mathias annumeratus est cum vndecim Apostolis*. Quis [illegible] ei post Deum auctor fuit? Diuinitus enim factum est, vt cùm duo statuerentur, *fors caderet super Mathiam*. Sed Christo excepto (quem omnes vna voce fatemur omnia etiam nũc inuisibiliter gerere) qui postea dedit maximam authoritatem huic negotio? Nonne *Petrus, qui exurgens in medio fratrũ, & Iudam ex Episcopatu excidisse* pronunciauit, & alium dixit in eius locũ substitui oportere? Nam quòd Petrus consensu aliorũ qui aderãt, in ea causa vsus est, nihil hoc ad rem pertinet: quia neque nos negamus, quin is qui vel suo iure, vel ex alterius mandato præsit, subditorũ consensum ad quãcumque rem velit, adhibere põssit. In eo autẽ tota quæstio versatur: cum Deus aliquo saltem hominum ministerio in electione Mathiæ vsus sit, verũ præcipui eius ministri totus fidelium cœtus fuerit, an potius pauci ex eo cœtu, an etiam vnus solus. Nã siue Deus paucorum, seu præcipue vnius ministerio vsus est: cõstat [illegible] regimen vtroque modo nõ esse penes populum Christianum. Petrus authoritatem [illegible], Prophetias in medium protulit, quid faciendum esset, edixit. Reliquus verò cœtus non iudicauit de oratione Petri, nec an [illegible] dixisset, [illegible], sed paruit verbo eius, & [illegible] duos, quorũ alter diuinitus est electus. Deus [illegible] Petri ministerio principaliter [illegible] multitudinis vsus est: nisi forte principalius non est præire, quàm [illegible] authorẽ esse, quàm alterius authoritate cõfidere. Quod si [illegible] Petri [illegible] & gloriosius fuit, quam reliqui

Act. 1.

Psalm. 48.

Act. 1.

reliqui cœtus ministerium: iam iterum dicta est causa, iam tota res finita est. quia si regimen Ecclesiæ esset populare, nihil ipso populo in Magistratibus designandis maius, aut plenioris potestatis esse potuisset. Nunc verò cùm Deus Petri potius, quàm reliqui cœtus authoritate ad Mathiæ electionẽ faciẽdam & testificandã vsus fuerit: clarum est, Deum prętulisse vnius ministerium ministerio multitudinis. Cuius autem ministerio Deus magis vtitur, per illum magis regit Ecclesiam suam. Iam verò cùm omne regimen ab illa parte quæ in ipso dignior & magis præcipua est, nominari debeat: sine controuersia regimen Ecclesiæ potius dicendũ est vnius regimen, quàm populare. Nec enim adhuc in illã difficultatem intro, vtrum aliquę omnino partes multitudinis in regẽda Ecclesia sint, nec ne. Ac profectò si multitudinẽ accipimus, omnes Christianos pręter vnũ: vtiq; sunt aliquæ partes multitudinis in Ecclesia regẽda. Necesse enim est, vt sint plures Rectores præter vnũ, etiãsi nullus omnino par & ęqualis illi vni esse possit. Sin per multitudinẽ intelligimus infimam plebem, quæ rudis est & ad clerum penitus non assumpta: iam dico, nullas esse istius multitudinis partes in domo Dei gubernanda. Verùm quia nõdum eò vsque progressa est oratio nostra: demus interim, quotuis de plebe aliquid posse in Magistratibus eligendis. Si tamen aut pauci aliquot, aut vnus solus plus tota eadẽ plebe efficere potest, regimen Ecclesiæ iudicandum est secundùm potiorem, & non secundùm imbecilliorem ipsius partem. Ita omni ratione verum est, vniuersale regimen Ecclesiæ non esse populare. Hoc idem ostendi potest in septẽ Diaconorum electione. *Duodecim enim Apostoli conuocantes multitudinem Discipulorum, susserunt illã considerare viros septem boni testimonij, quos ipsi Apostoli constituerent super hoc opus.* Apostoli præscribunt quid fieri debeat, itemq; sibi seruant potiores partes, vt videlicet *constituant* Diaconos super opus ob quod eligebantur. Nõ igitur huius Ecclesiastici regiminis prærogatiua penes populũ est. Exod. 18. Actor. 6.

Tertium exemplũ ab electione aut segregatione Pauli Apostoli ad certum opus, petatur licet. *Erant autem in Ecclesia quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores. Ministrantibus autẽ illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam ad opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesq́ eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto, abierunt Seleuciam.* Erat Ecclesia Antiochię, & erãt in ea Prophetæ & Doctores. Ecclesiæ ex multis fidelibus cõstitit, Prophetæ & Doctores erant pauci. Nunc si regimen Ecclesiæ fuisset populare, Spiritus sanctus plus detulisset multis fidelibus, quàm paucis: quia maior populi pars in pluribus continebatur, quàm in paucioribus. At nunc pauciores illi iubentur id facere, quod maximè pertinuit ad rationẽ gubernandi. Gubernatoris enim est, aut per seipsum regere, aut alium qui regat mittere. Paulus verò missus est ad opus Domini, vt eò iam deinceps cũ authoritate aliqua maiore fungeretur: & missus est à paucioribus, reliqua Ecclesia non modò non præeunte, sed neque omnino vt suffragaretur, interrogata. Ex quo apparet, in Prophetarum & Doctorum arbitrio positũ esse, velintne an nolint multitudinis consensum in Magistratu creãdo adhibere, nisi quòd quãdo mores eorũ quos in opus Domini missuri sunt, ignorant, nec eos ab aliis præterquàm ab hominibus plebeiis cognoscere possunt: tũc quidẽ necessariò testimonia etiam plebeiorũ requirenda sunt. quãquam in tali causa id non ad authoritatẽ rei dandam, sed tantùm ad securitatẽ pręsidentium fit, *vt nemini citò manus imponant*, atq; vt non nisi homines probatę fidei & vitæ in opus Domini mittãt. Quæ cùm adeò clara sint, quanta cæcitate illos teneri putabimus, qui nec Monarchiam, nec Aristocratiã, sed potissimùm Democratiam in Ecclesia constitutã affirmant? Quæ opinio si vera esset, oporteret commutatã esse etiam illius regiminis formã, quæ post Domini ascensionem constituta fuit. Nec liceret Apostolo iam dicere: *Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis*: aut, *quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere*: Sed ad posteriora secula recurrendum esset, vt sciremus quo pacto Ecclesia Dei gubernaretur. Et quænam erunt illa secula ad quorum testimonia sciscitanda nos conferemus? Nam vsque ad ducentos & amplius annos à Christi ascensione, non erat immutata vetus illa & Apostolica Episcoporũ ordinatio. Cuius rei locupletissimus testis D. Cyprianus est. *Dominus noster* (inquit) *cuius præcepta metuere & obseruare debemus, Episcopi honorem & Ecclesiæ suæ rationem disponens in Euãgelio loquitur, & dicit Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super istam Petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferorum non vincẽt eam. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos cõstituatur* (id est, fundetur & stabilis reddatur) *& omnis actus Ecclesiæ per eosdẽ Præpositos gubernetur. Cũ hoc itaq; diuina lege fundatũ sit, miror quosdã audaci temeritate mihi scribere voluisse, cùm Ecclesia in Episcopo, & clero, & omnibus statibus sit constituta.* Hactenus Cyprianus, qui non aliã nouit originem Episcoporum, quàm fuerat olim Apostolorum, vtriusque ordinis originem ad Christum authorem ex æquo referens. Quæro igitur, quo tempore eius ordinis quem Christus in Ecclesia primùm posuit, mutatio facta sit? Ille constituit Apostolos primo loco, tãquam præcipuũ totius Ecclesiæ membrum. Illos velut operarios

Actor. 13. Actor 14. 1. Tim. 3. 1. Tim. 5. 1. Cor. 11. 2. Tim. 2. Lib. 4. epist. 9 ad Lapsos. Gubernatio Episcoporũ diuina lege fundatur. Ephes. 4.

rarios misit, qui cõgregarent messem in horrea Domini, per illos plantauit Ecclesias, illi genuerunt filios Christo, & filiolos iterum ei parturierunt. Certè priores filiis patres sunt, & dignior quàm vinea, is est, qui vineam plantat. Quæro igitur, quando Ecclesia cœperit ipsa sibi constituere Pastores, & maior toto Pastorum collegio haberi? Apostoli certè constituerunt in Ecclesia Presbyteros, & Episcopos: idque non ad nutum Ecclesiæ, sed ad inspirationem Dei. Nam si quando interrogârunt consensum Ecclesiæ, vt scirent quinam essent quibus testimonium bonæ vitæ diceretur: tamen ille consensus non fecit, vt ij de quibus interrogabát, mox Presbyteri, aut Episcopi essent: sed quod longè maximum in ea causa erat, penes Apostolos aut alios gregis Præfectos restabat, *vt iis manus presbyterij imponerẽt*, & præterea *mitterent* eos, qui iam consecrati essent, *in opus Domini*. Consecratio & missio sunt illa, quæ potissimùm pascendi & regẽdi authoritatem dant. Soli *Prophetæ & Doctores Antiocheni segregarunt Paulum & Barnabam in opus ad quod Dominus assumpsit eos*: etiamsi esset eo tẽpore cœtus fidelium in Antiochia. Et qui dimittebátur ab illis Prophetis & Doctoribus, dicebantur *mitti à Spiritu sancto.* Idem dicamus licet de Tito, *quem Paulus reliquit Cretæ, vt cõstitueret Presbyteros per ciuitates, secundùm quod Paulus disposuerat illi.* Cùm ergo Apostoli nõ cessârint ab Episcopis creandis, & à Presbyteris mittẽdis, postquàm Ecclesia iã aliquò vsque dilatata erat; imò cùm Paulus iusserit Titũ *constituere Presbyteros*, *&* Timotheo præceperit, *ne citò manus imponeret*, eo ipso significans, posse illũ aliis manus imponere, modò id ritè atq; ordine faceret, eademq; regula in æternũ seruata sit, vt nos credimus: quæro ab Aduersariis, quãdo mutata sit hæc ratio Ecclesiastici regiminis, quando, inquã, effectũ sit, vt non licuerit Episcopis, qui Apostolis successerunt, & Presbyteros per impositionem manuũ Presbyterij consecrare, & illos constituere per ciuitates? Nam si hoc ab Apostolis per manus acceptum semper licuit: semper etiã fuit regimen Ecclesiæ Christi vt penes ipsos Apostolos, dũ viuerent, sic penes eorũ successores, & nõ penes populũ Christianũ. Nec hic disputo de consensu populi. Nã etsi non semper necessarius is erat, nec semper est adhibitus, vt in Pauli consecratione apparet: tamen demus, eũ semper fuisse adhibitũ. An hoc satis est, vt penes populũ præcipuè regimen Ecclesiæ esse dicatur? Qui ius regiminis verè in se habet, nõ modò vnam particulã, sed aut totã prorsus gubernationẽ, aut certe maximã eius partem in sua manu habet. Sed cõsensus populi præterquã quod nõ semper est necessarius, etiã minima pars est eorũ, quæ ad constituendũ Ecclesiæ Pastorẽ concurrunt. Restat enim manus impositio, quam populus exercere nõ potest: restat missio illius, cui manus imponũtur, in opus Domini, quæ etiã ipsa nõ fit à populo, sed ab eo qui manus imponit, aut eas imponi iubet. Cõsecratio autẽ & missio Sacerdotũ, verè dat illis potestatẽ quam habent. Cõsensus verò populi nihil aliud dat, quàm vt is gratiosior sit & charior populo, quem populus ipse & expetiuit, & cooptauit. Nam & populum Israëlis nõ dubito consensisse, vt Aaron in Pontificem consecraretur: sed non ille consensus, verùm cõsecratio Moysis & missio ad sactificandũ, fuit illud opus quod Aaronem effecit Sacerdotem. Quæ cùm ita sint, nihil video, quin vsque in hodiernũ diem regimen Ecclesiæ maneat penes Apostolorũ successores, nec sit conuersum in aliam politiæ formam. Ac nimirum, si res aliter se haberet, oporteret non multitudinem per suos Optimates, verùm Optimates ipsos per Christiani populi multitudinem pasci & doceri; quod lõgè secus se habet. Nam Christus Ecclesiæ regimen ita disposuit, vt non quẽlibet statim per seipsum, sed plerosque per alios necessaria cognitione imbuat. Vnde Apostolus ad Galatas scribit: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Quò autem quisquam propiùs à Christo abest, & cõiunctius ab eo instruitur ad hunc finem, vt alios iterũ publicè pascat: eò sublimiorẽ in Ecclesiastico regimine locum tenet. Cùm enim *Princeps Pastorum sit ipse Christus*, & ille non omnes ex æquo per se, verùm plerosque per aliorum hominum operam & ministerium doceat: primus Pastor post Christum is erit, per quem Christus potissimùm Ecclesiam suam pascit. Esse autem proximum Christo in Ecclesia pascenda, hoc vtique est primum Christi ministrũ esse, & eadem opera maximum omnino rectorem esse in Ecclesia Dei. Nam si quis accuratè velit indagare, *quid sit regere Ecclesiam*, inueniet omne regimen Ecclesiasticum in verbo *pascendi & ministrandi* cõprehensum. Ait enim Ezechiel de Christo Iesu: *Et seruus meus Dauid Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorũ.* Idem ergo est, Regem super Ecclesiam, & Pastorem esse. Vnde Christus, qui Ecclesiam suam persæpe appellauit *Regnum cælorum*, de Rege illius, hoc est, de seipso dixit: *Ego sum bonus Pastor.* Et alibi de ministerio Ecclesiæ loquens, *Ego* (inquit) *in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Et Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare:* cùm tamen aliàs dixerit, *se Dominum & Magistrum omnium nostrum esse.* Quando igitur de Ecclesia regenda loquimur, vt omnes fatemur Christum Regẽ esse *caput Ecclesiæ super omnia, & principem Pastorum, & eum qui subministrat Spiritũ suum sanctum, & Magistrũ vnum in cælis, & qui habet clauem Dauid, quiq; tollit peccata mundi:* sic necesse est fateamur, eum sub

Margin: Actor. 14. & 20. — 1. Timot. 4. — Actor. 13. — Tit. 1. — 1. Tim. 5. — Actor. 13. — 1. Tim. 4. — Exod. 28. — Galat. 6. — 1. Pet. 5. — Ezech. 37. — Matth. 13. — Ioan. 10. — Matth. 20. — Ioan. 13. — Ephes. 1. — 1 Pet. 5. — Philip. 2. — Matth. 23. — Apocal. 3. — Ioan. 1. — Matth. 10. — [illegible] — Ioan. 6.

Christo maximũ in terris, & summũ visibilis Ecclesiæ rectorem esse, qui est primus Pastor inter homines, & primus minister Iesu Christi, & primus clauium Regni cælorũ susceptor, & Magister summus in terris. Hoc autem officium non pertinet præcipuè ad eorum populum Christianũ (nec enim is ipse à Christo sic docetur aut mittitur, vt iterum alios mittat, aliosque doceat in summo visibilis ministerij gradu) non igitur populare est regimen Ecclesiæ Dei. Quòd verò totus fidelium cœtus non sit primus Minister Iesu Christi, & is Magister, per quem singuli Pastores doceantur, vt alios iterum doceant, sic demonstro.

Deus per Spiritũ suum sanctum nos docet, secundùm quod scriptum est: *Spiritus Patris vestri loquitur in vobis.* Et alibi: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum.* Spiritus verò sanctus non primùm datus est toti fidelium cœtui, sed Apostolis tantùm. Nam *cùm vndecim congregati essent, Iesus stetit in medio eorum, & aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas.* Et dixit eis: *Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Et cùm hoc dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum: quorũ remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Primitias igitur Spiritus sancti non nisi vndecim Apostoli acceperũt. Itemq; illi soli *mittuntur à Christo*, & sic mittuntur, *vt ipse missus est à Patre suo*, id est, cũ tanta authoritate, vt alios iterum possint mittere, vtque *ad impositionem manuum ipsorum Spiritus sanctus & gratia Dei aliis detur.* Vni ex illis claues Regni cælorum ante omnes alios promittuntur, & ille idem solus à Christo nominatur ouiũ & agnorum Pastor. Non igitur totum Ecclesiæ corpus velut status quidam popularis, summã potestatem primo statim loco à Christo accipit, sed partim pauci, partim vnus reliquæ multitudini præferũtur. Quòd si obiicias, & Petrum, & cæteros Apostolos pro Ecclesia potestatẽ illam accepisse, velut qui personã totius mystici corporis sustinuerint: meminisse debes, id quidẽ habere in se vt aliquam veri partem, sic multum fraudis occultatum. Sunt enim omnes Apostoli ministri Ecclesiæ, id est, ij qui iubeantur à Domino ministrare ipsius Ecclesiæ. Ideoque personã Ecclesiæ gerunt, sed à quo impositam? Vtrum ab Ecclesia? Hoc illud est in quo venena sua Protestantes rudi populo propinant. Ita enim rem efferunt, velut Ecclesia Apostolos & Pastores omnes constituisset suos ministros: quod prorsus ab omni veritate abhorret. Non enim Ecclesia misit Apostolos Christi: sed Christus fecit Apostolos Ecclesiæ procuratores & ministros. Itaque sunt quidem Pastores omnes ministri totius Ecclesiæ, sed non ab illa, verùm ab illius Domino constituti. Manet igitur firmũ quod dixi, Ecclesiam non esse illam, cui primùm Deus in seipsa, ac per illam Apostolis dedit Spiritum suũ: sed Ecclesia est illa, propter quam Deus Apostolis suis primùm dedit Spiritũ sanctum, ac per illos Ecclesiæ reliquæ eam gratiam contulit. Vnde D. Paulus appellat ministerium suũ, *Ministrationem spiritus, ministrationemq; iustitiæ*, videlicet quia ministrabant Apostoli spiritum & iustitiam aliis fidelibus.

Matth 10. 1. Cor. 2. Luca 24. Ioann. 20. Rom. 8. Actor 8. 1 Timoth 4. Matth. 16. Ioan. 21. Quomodo Pastores ministri sint Ecclesiæ. 2. Cor. 3.

Porrò ne illuc tandem confugias: Christũ in terris agentem fecisse, quod ipsi videbatur, & ideò constituisse Apostolos Ecclesiæ suæ Rectores, verùm iam in cælis agentem aliter Ecclesiam suam gubernare, & nunc per Ecclesiam suam, hoc est, per totam fidelium multitudinem omnes noui Testamenti ministros constituere & mittere: audi quid Apostolus Paulus de gubernatione Ecclesiæ in æternum duratura conscribat. *Vnicuique nostrum data est gratia secundùm mensuram donationis Christi: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autẽ Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationẽ Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* Quibus in verbis Apostolus de gubernatione Ecclesiæ agit, eosq; cõmemorat gradus atq; ordines Pastorum, per quos Ecclesia regitur. Illos autem omnes dicit *Christum dedisse*. Tu fortè supplebis, quòd per Ecclesiam interiectam illos dederit. Cæterùm si hoc ita comparatum fuisset, oportuit ante omnia dici, quòd Christus dedisset Ecclesiã, quæ postea dedisset Apostolos & Pastores. Deinde constat, Apostolos ab ipso Christo & electos, & missos fuisse, nulla prorsus persona interposita, cùm Christus ipse insufflauerit in eos, & iusserit eos accipere Spiritum sanctum. Tertiò, vt Christus dedit Apostolos absque vllius personæ interuentu, sic & *Prophetas dedit*, aut nullo interposito, aut certè non nisi Apostolorum personis interpositis. Eodemque modo *Pastores alios* aut statim à seipso dedit, aut eos nõ nisi per Apostolos, Prophetas, & Euangelistas interiectos, dedit. Non enim libenter hoc tempore in alienam disputationem deflecto, vt quæram, quibus modis omnia sunt disposita & ordinata. Id tantùm dico, Pastores, quibus Ecclesia regitur, aut ab ipso Christo sine medio datos esse (vt etiam Apostoli per se ab ipso dati sunt) aut tantùm per illos ordines, aliquẽmve eorum, quos Apostolus recensuit, esse datos. Nulla enim ratio patitur, vt id quod Apostolus dicit, abiiciamus, & id quod nõ dicit, de nostro apponamus. Ille dicit, *Christum dedisse primùm Apostolos, deinde Prophetas, postea Euãgelistas, & demum Pastores atque Doctores.* Quemadmodũ ergo Apostolos per se, & non per Ecclesiam suam dedit, sic etiam dedit Pastores & Doctores vel per se, vel certè non nisi per Apostolos, Prophetas seu Euangelistas suos. Verùm vt Ecclesia non interuenit inter Christum & Apo-

Ephes. 4. Marci 3. Ioann. 20.

stolos: sic neque interuenit inter Christum & Pastores Doctoresque.

Porrò Pastores & Doctores, quos Apostolus nominat, in Ecclesia perseuerant vsque ad consummationē seculi, quod nec aduersarij negant. Semper igitur Christus dat Pastores & Doctores, absque interuentu Ecclesiæ. Si ergo inter Christū & reliquam Ecclesiam, Pastores ac Doctores interueniunt: iam profectò nō est regimē populare in Ecclesia, sed vel paucorum, vel tantùm vnius: paucorum, si plures Pastores à Christo absque vllo qui sit eorum Princeps, dantur: vnius, si plures per vnius authoritatem intercedentem dati sunt. Etsi enim Apostoli omnes à Christo absque vlla persona intercedente sunt missi: tamen & ipsos ita præparauit ad Apostolatum, vt primùm vocaret Petrum: & ipsis ita dedit potestatem clauium, vt eas vni Petro priùs promitteret: & ad postremū ita eos misit in vniuersum mundū, vt priùs Petro soli diceret, *Diligis me plus his? Pasce agnos, Pasce oues meas*. Itaque cùm omnes ab illo mitterentur, tamen non omnes absque vllo Principe inter ipsos constituto, sed vnà cum Petro ipsorum Principe mittebātur. Verùm de primatu aliàs. Nunc animaduerto, Pastores & Doctores non magis habere totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam, quàm Apostoli totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam habent. Pastores igitur, qui mittuntur à Christo absque Ecclesiæ medio, non subsunt fideliū multitudini quoad authoritatem prædicandi & regendi, licet eidē subsint quoad voluntatem eius qui iussit eos ministrare & seruos Ecclesiæ esse. Quod perinde se habet, ac si Rex aliquem mittat in publicam custodiam, vt ibi ministret atque inseruiat iis qui vinculis alligantur. Is enim obsequitur & subest vinctis, non tamquam ij ad hoc vocauerint aut miserint eum, aut hoc ei præceperint, sed tamquam ex præcepto sui Regis.

Matth. 16. & 16.

Ioann. 21.

Matth. 20.

Hoc idem adhuc multò magis cōfirmatur ex iis quæ sequūtur apud Paulum. Ait quippe, istos *Pastores & Doctores datos esse in ædificationē Corporis Christi, & in opus ministerij, & ad cōsummationem Sanctorum*, id est, ad redintegrationem & refectionem fidelium, qui absque eo quòd isti Pastores interuenirent, cōfracti & disiecti iacerent. Nūc autem (vt Dominus apud Ezechielem ait) *Ecce ego ipse super Pastores, requiram gregem meum de manu eorum. Ego pascam oues meas. Quod perierat, requiram, & quod abiectum erat, reducam, & quod confractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo.* Hoc vtiq; officio ipse Christus dum in terris ageret, per se ipse functus est. Iam verò idem ipsum facit per externam Pastorum operā & ministerium. Si ergo Pastorum est Ecclesiam iacentem erigere, collapsam reficere, disiectam consolidare, & dispersam vnire? Christus autē sit robur & fortitudo, & lapis angularis Ecclesiæ suæ: profectò inter Christum & dispersos Ecclesiæ lapides, interueniunt Pastores ac Doctores Ecclesiæ, velut fabri & structores quidā, quorū visibilis, & temporalis, ac Vicarius architectus sit Petri successor, inuisibilis verò æternusque architectus, & sua potestate præsidens, Christus Iesus. Quòd si Pastores ab Ecclesia mitterentur, atque ab illa potestatem acciperent: illa necessariò deberet esse fortior, solidior, & magis integra perfectaque, quàm ij sunt quos mitteret. *Apostolus enim non est maior eo qui misit illum*. Neque verò Christus per Ecclesiam Pastores mitteret, nisi etiā per eandem vires, robur, & Spiritum sanctum illis suppeditaret. Cùm verò Pastores Ecclesiam consolidenr, stabiliant, & ędificent, hoc est, vniant, & in corpus perfectum cōpingant & coagmentent: nónne manifesta insania est, Pastores reliquę multitudini subiicere, & eos qui lōgiùs à Christo absunt, iis qui fortitudinem ab ipso in sublimiore gradu etiam ad alios corroborandos participant, præponere? Sed quid argumētor? Ipse Apostolus nudè omnia & perspicuè explicat in his verbis: *Christus dedit Pastores & Doctores in ædificationem corporis sui, donec veritatem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundùm operationem in mensurā vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.* Principiò, si totum Ecclesiæ corpus compingitur & connectitur ex Christo, non igitur dissolutum est Ecclesię corpus, sed ordine constructum est & coagmentatum. Quo autem pacto coagmentatur? *Per omnem iuncturā*, siue *per omnem tactum & commissuram subministrationis Christi*. Vna enim pars Ecclesiastici corporis nō aliter cum alia parte vndique connectitur & aptè cobæręt, quàm aut vna pars domus cum alia eiusdem domus parte, aut animalis vnum membrum cum alio membro. *Caput verò Ecclesiæ Christus est*. Non ergo statim venter aut pedes capiti adiunguntur, sed intercedunt alia membra, quæ per naturam inter caput, ventremque, & pedes debeant interponi. Quid ergo capiti proximè adhæret? Vtique collum. Quid collo? Pectus. atque ita *per omnem iuncturam* & commissuram peruenitur ad imos pedes.

Ephes. 4.

Ezech. 34.

Ephes. 2.

Ioan. 13.

Ephes. 4.

Ephes. 1.

Ac sanè conuenit nobis cum aduersariis, quòd caput Ecclesiæ Christus est, ex quo capite profluit, quicquid Ecclesiam vel conglutinat, vel pascit. Sed Ecclesia pascitur non tota simul, verùm *per operationem* & occultam vim, quā Christus subministrat vnicuiq; mēbro, non ex æquo, sed *pro mensura* quæ illi membro conuenit. Alia enim est mensura & dignitas colli,

colli, alia pectori, alia ventris, alia crurum, alia postremò pedum. Atque ita corpus totum ordinate ac secundum proportionem debitá *augetur & crescit in Christo*. Illud autem membrum maiore gratia refertur, quod in ista connexione propius capiti adhæret. *De plenitudine enim capitis omnia membra participant, vnumquodque pro mensura sua.* Quemadmodum enim caloris, qui ab igne proficiscitur, eò magis quidque fit particeps, quò propinquius ad ignem accedit: sic fit in mystico Ecclesiæ corpore, vt illud membrum gratia capitis copiosius perfundatur, quod à capite propius abest. Cum ergo vnum Ecclesiæ membrum vicinius Christo quàm aliud sit (quomodo alioqui connecteretur Ecclesiæ corpus ex Christo, per omnem iuncturam subministrationis) cumq; Apostolus ibi nominatim agat *de Pastoribus & Doctoribus, quos Christus dedit ad consummationē fidelium, & ad ædificationem corporis sui*: atque ideò necesse sit, vt ipsos Pastores & viciniores Christo esse, & de potestate gubernandi plus reliqua multitudine participare intelligat: manifestè euincitur, non Pastores per Ecclesiam, sed Ecclesiam per suos Pastores interpositos cum Christo coniungi, & vniri. Nam membrū minus dignum per aliud membrum dignius & præclarius cum capite cōnectitur. Cæterum si status Ecclesiæ esset popularis: Christus dona gratiæ illius, qua Ecclesiam regit, in totam populi turbam, & tamquam in ventrem & medium Ecclesiæ primum diffudisset: vt Ecclesia deinde vnicuique Magistratui, quantum ei satis videretur, de illo, quod à Christo accepisset, distribueret. Atque ita corpus Ecclesiæ non esset aptum & connexum ex Christo; sed hinc emineret Christus super totum corpus Ecclesiæ diffusus, & nullo ordine cum illo connexus: inde separata iaceret tota Ecclesiæ multitudo, non in manus, aut pedes, articulósve distincta, sed velut chaos quoddam immensum, cui Christus non per collum aut pectus, verùm absque vllo membro interiecto suum spiritum impartiret. Tertiò Ecclesia ipsa ingentem hanc molem suam postea in membra quædam minora formaret: vnde alij Pastores fierent, alij Oues, atque ita quoddam Ecclesiæ collum, & vbera, & manus, & crura, & pedes apparere inciperent. Ipsa enim distinctio Ecclesiastici corporis in Prouincias, in Diœceses, atque in Parochias, hoc vtiq; est in hoc mundo membra illa & partes quasdam distinctas addere. Itaq; cùm Basilius Magnus ad Occidentales Episcopos scriberet: *Sine* (inquit) *caput vos ipsos vniuersalis Ecclesiæ reputatis, nō potest pedibus dicere caput, Non est mihi opus vobis: sine in reliquū vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem locatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus, Non estis nobis necessarij. Nam & manus mutuam inter se operam necessariam habent, & pedes mutuò sese firmant, & oculi per concordiam habent, quod obiecta clarè & dilucidè apprehendunt.* Vbi perspicue declarauit, secundum exteriorem Ecclesiæ formam, alias Prouincias velut manus, aut caput, alias autem velut pedes aut brachia esse. Porrò constat, distinctionem Prouinciarum ab Episcoporum iurisdictione promanasse.

Quibus ita positis, si connexio ista membrorum & partium Ecclesię, quam Pastores & Doctores efficiunt, non fit ab ipso Christo absque vlla re interiecta, sed fit ab illo per vniuersalis Ecclesiæ interuentum: iterum efficitur, vt duplex quodammodo Ecclesiæ corpus poni debeat: vnum incompositū & confusum, quod nullos adhuc Doctores habeat, sed a Christo solo irrigetur (Nā si Ecclesia constituit Pastores, necesse est, vt prius Ecclesia sit, quam Pastores vllos habeat) ac deinde aliud erit corpus Ecclesiæ coagmentatū & pulchre dispositū, quod Christus secundario per Ecclesiam suam operetur. Nemo quippe negare poterit, quin corpus Ecclesiæ lōgè illustrius & aptius futurū sit, postquam acceperit Pastores & Doctores quàm prius fuerat: cùm illi sint, qui ædificant & perficiunt Ecclesiam, quique spiritum in illa & iustitiam administrant. Hinc autem plura sanè absurda consequentur. Nam primum secundaria Christi actio, quam per alium operatur, longe perfectior erit, quàm prima illa actio, quā per seipsum operatus est. Christus per seipsum (vt Protestantes aiunt) vniuersalem Ecclesiam regit, & per illam postea constituit Episcopos, Presbyteros, & alios Ecclesiæ Præfectos. Perfectius est autem opus illud, per quod Ecclesia Presbyteros & Episcopos accipit, quàm illud in quo iisdem caret. Ex eoque etiam Christus rem perfectiorem operaretur per Ecclesiam suam, quæ Pastores constituit, quàm per seipsum, qui Ecclesiam Pastoribus adhuc carentem producit. Deinde contrariæ repugnantesque essent ipsius Christi actiones. Nam primum genuit Apostolos, vt illi gignerent plures Ecclesię filios: nunc autem gigneret primum Ecclesiam, vt illa postea gigneret Pastores & Doctores.

An fortè illud dices, primum à Christo genitos esse Apostolos velut Ecclesiæ Patres: deinde vniuersalem Ecclesiam velut Apostolorum filiam procreasse Pastores & Doctores velut filios quidem suos, Apostolorum verò nepotes? Atqui nec ista inter se cohærent. Vniuersalis quippe Ecclesia non coit aliquando in vnum, vt vnum aliquem Pastorem aut vniuerso corpori, aut vni cuipiam membro præficiat. Nam etsi Pastores Ecclesiarum aliquando in vnum coëunt, & vniuersalem Ecclesiam repræsentent: hoc in nulla aduuat causam Protestantium: quia Pastores illi non coëunt ad multitudinis imperium, sed potius ipsa, ac sese mutuò

Ioann. 1. Ephes. 4. — Ephes. 4. — Basilius in Epist. 77. — Vide Greg. Nazianzen. in Monodia. — Ephes. 4. 1. Cor. 3. — 1. Cor. 4.

mutuò prouocantes: & quicquid inter se decernunt, id potius probat, regimen Ecclesiæ statim sub Christo penes ipsos esse, quàm penes reliquam Ecclesiam. At per se vniuersalis Ecclesia nec vnquã congregata est, nec aliquando aut Pastores ipsa fecit, aut deinceps quo ordine fierent, præscripsit. Proferes fortè illud Augustini ad Ecclesiam dicentis. (Psalm. 44.) *Genuerunt te Apostoli. ipsi missi sunt, ipsi prædicauerunt, ipsi Patres. Pro Apostolis nati sunt tibi filij, cõstituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundũ, vnde nati sunt? Ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus Patrum*, id est, Apostolorũ. Ad Augustinum igitur, id est, ad hominis testimoniũ confugies, cùm ego te verbo Dei premã? Ostendamus ergo, quæ fuit Augustini mens & iudicium in hac re. *Ecclesia* (inquit) *genuit Episcopos*: hoc est, Ecclesia illos genuit in Baptismo, qui postea ex ipso fidelium corpore assumpti sunt ab aliis Episcopis ad honorem Episcopalem. Iam si quæras, quomodo Ecclesia illos genuit: ipse Augustinus tibi respondebit, Ecclesiã illos genuisse, dum à Presbyteris aut aliis Ecclesiæ ministris baptizarentur. Nec tamen cùm baptizantur fideles, ministri necessariò conuocant Ecclesiam, velut absq; illius iussu Baptismum administrare non possint: sed quia quod Pastores Ecclesiæ faciunt, cum summo bonorum consensu & voto id semper faciunt: id ipsum, quod à paucis verè fit, ab omnibus fieri, meritò interpretamur. Non enim per se baptizatos gignit Ecclesia, sed voto quidem suo, lingua verò & manu ministrorum suorum eos (Actor. 31. 1. Timot. 4.) gignit. Nunc adde quod sequitur: *Ecclesia cõstituit Episcopos in sedibus Apostolorum*. Quo tandem modo? Nõnne per interpositam Episcoporũ potestatem, qui manibus de more impositis ad pascendum Dei populum eos miserunt? Per alios igitur Ecclesia genuit Episcopos, & per alios constituit eosdẽ in sedibus Apostolorum. At ipsa (inquies) hoc fecit per alios, velut per suos ministros. Equidẽ fateor. Sed isti ministri non ex institutione ipsius Ecclesiæ, sed ex institutione Domini hoc ministeriũ Ecclesię præstant. Itaq; in hoc versatur summa rei, verũ Augustinus putauerit ministros Ecclesiæ fuisse ab ipsa Ecclesia primũ institutos, an potius à Christo Iesu, non per interpositã Ecclesiæ authoritatem, sed per institutum ab ipso Christo aliquod Sacramentum. Neq; verò vllus vnquã Theologus grauis & doctus iudicauit, Sacramenta Christi per Ecclesiam esse omnino instituta, sed tantùm per Christũ Ecclesiæ totius caput. Cùm igitur quidam Donatistæ dicerent, quosdam rebaptizari posse, quia licet ipsorũ ministrorum is quẽ acceperunt, baptismus amitti nõ possit, tamẽ Presbyter vel Episcopus, qui recedit ab vnitate Catholica, *ius dandi Baptismi* (vt illi putabant) amittit, tanquã si ille (Contra epist. Parmen. lib. 2. cap. 13.) postea conetur baptizare, nihil faciat: Augustinus respondit in hunc modũ: *Nulla ostenditur causa, cur ille qui ipsum Baptismũ amittere non potest, ius dãdi amittere possit. Vtrumq; enim Sacra-* (Sacramentũ ordinis.) *mentum est, & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur. Ideoq; in Catholica vtrumq; non licet iterari.* Et alibi: (Ex nouo Testamen. quæstio 93.) *Illud autem quod insufflasse in Discipulos Dominus legitur post paucos dies resurrectionis suæ, & dixisse, Accipite Spiritum sanctũ: Ecclesiastica potestas collata intelligitur esse. Quia enim omnia in traditione Dominica per Spiritũ sanctũ aguntur, idcirco cùm regula eis & forma traditur huius disciplinæ, dicitur eis: Accipite Spiritũ sanctum. Et quia verè ad ius Ecclesiasticũ pertinet, statim subiecit, dicens: Cuius tenueritis peccata, tenebuntur, & cuius remiseritis, remittentur ei.* (Gratia infunditur ordinatis per traditionem, id est, per Episcopos ordine sibi succedentes.) *Inspiratio ergo hæc gratia quædã est, quæ per traditionem infunditur ordinatis, per quam cõmendatiores habeantur. Vnde Apostolus dicit ad Timotheum: Noli (inquit) negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij.* (1 Tim. 4.) *Semel ergo fieri oportuit, vt de cætero traditio ista non sine dono Spiritus sancti esse crederetur. Sicut enim in Saluatore forma data est visibiliter, vt post Baptismũ Spiritus sanctus credentibus de* (Matth. 3.) *cætero inuisibiliter dari non ambigeretur: ita & in supradicta causa forma data est in principio, vt ex eo traditioni Ecclesiastica Spiritus sanctus infusus credatur.* Cùm igitur Augustinus crediderit, non minus esse aliquod Sacramentũ ordinis, quàm Baptismi, nec potuerit ad Episcopatum cõscendere, qui prius non esset presbyter ordinatus: manifestũ est illum nõ eo sensu dixisse, quod *Ecclesia Episcopos constituit in sedibus Apostolorum*, velut illa hoc faciat ex iure suo atque (Ephes. 4.) ex sua institutione: verum quia id agit per Præfectos suos, quibuscum *vnum corpus & vnus spiritus est*. Sic enim credimus, totam Ecclesiam ex variis membris consistere: potiora verò eius membra, Episcopos & Presbyteros esse: qui ab Apostolorum successoribus ordinati, alios iterum ordinant, vt ita semper principatus Ecclesiæ maneat apud illa digniora Ecclesię membra, & non penes totam multitudinem fidelium: qui tamen fideles, quia vnum corpus cum ipsorum Pastoribus efficiunt, atq; in eodem corpore omnia sunt communia, rectè id totum facere dicuntur, quod vllum Ecclesiæ totius membrum facit.

Ecclesia dicitur constituit Episcopos in sedibus Apostolorum, quando Patres Ecclesiæ id agunt, & singuli in Ecclesia loquũtur linguis omnium gentiũ, quia de eo corpore sunt, in quo sunt aliqui ex omnibus gentibus. Verùm aliter loquendum est, quando hæretici ea confundere nituntur, quæ sunt alioqui distincta. Itaque cùm Aërius diceret, Presbyteros ab Episcopis (Augustinus hær. 53.) nulla debere differentia discerni: Epiphanius rectè Catholicam fidem tutatus est, dicens:

Episco-

Epiphan in Hær. 75.

Episcoporum Ordo Patrum generator est: Patres enim generat Ecclesiæ. Presbyterorũ verò cùm non possit generare Patres, per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non tamen Patres, aut Doctores. Ecce Ordo Episcoporum est, qui generat Episcopos, constituendos in sedibus Apostolorum. Gregorius etiam Nyssenus Sacerdotum ordinationem non ad populi suffragia, sed ad Sacramenti sanctificationem refert. Cùm enim de Sacramentis Baptismi & Eucharistiæ disputaret, eaque vi diuinæ benedictionis sanctificari declarasset: *Eadem* (inquit) *vis etiam Sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum. Cum enim heri ac tempore superiore vnus è multitudine ac plebe esset, repentè redditur Præceptor, Præses, Doctor pietatis, mysteriorum latentium Præsul, eaq; contingunt ei, cum nihil vel corpore, vel forma mutatus, sed quod ad speciem externam attinet, ille sit, qui erat, inuisibili quadam vi ac gratia, inuisibilem animam in melius transformatam gerens.* Magnus autem Leo Sacramentum ordinis duplici columna stabilitum fuisse restatur his verbis: *Præter authoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina, etiam sacra Scriptura manifestat, quòd cùm Apostoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus sancti ad Euangelium Gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: vt intelligamus, quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideò piè & laudabiliter Apostolicis morem gesseris institutis, si hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, vt his qui consecrandi sunt, numquam benedictio nisi in die Resurrectionis Dominicæ tribuatur.*

De sancto Baptismate.

In epistol. 81 aliàs 81. ad Dioscorum Alexandrinũ cap. 1.

Tam igitur ex Græcorum Patrum, quàm ex Latinorum testimoniis, imò etiam ex diuina Scriptura constat, Sacramentum quoddam sacrorum ordinũ esse. Totius autem ordinis Ecclesiastici capita Episcopi sunt, attestante D. Ambrosio, cuius hæc sunt verba: *In Episcopo omnium ordinationum dignitas est. Caput est enim cæterorum membrorum.* Quæ cùm ita sint, putabimúsne illos Magistratus ad arbitrium plebis aut constitui, aut remoueri posse, quos diuina benedictio consecrauit, & vt D. Cyprianus loquitur, *quos Deus ordinauit? Christus* (inquit) *arbitrio, nutu, ac præsentia Præpositos ipsos, & Ecclesiam cum Præpositis gubernat.* Præpositi ergo proximè adhærent Christo, illis verò adhæret Ecclesia, & ita per suos Præpositos Ecclesia Christo adhæret. Atq; in ipsis etiam Præpositis ordo est. Nam cæteri adhęrent primo, id est, Petro, & Petrus Christo, quæ omnia D. Cyprianum sensisse videmus in eodem loco. Cùm enim Puppianus obiiceret D. Cypriano, quòd propter eũ Ecclesia portionem sui in disperso haberet: respondit Cyprianus, *eam esse Ecclesiam, quæ adhæret Episcopo. Dominus* (inquit) *in Euangelio, cùm eum loquentem Discipuli derelinquerent, conuersus ad duodecim, dixit: Numquid & vos vultis ire? Respondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem imus? Verbum vitæ æternæ habes, & nos credidimus & cognouimus, quoniam tu es Filius Dei viui. Loquitur illic Petrus, super quem ædificata fuerat Ecclesia: Ecclesiæ nomine docens & ostendens, quia etsi contumax ac superba obaudire volentium multitudo discedat, Ecclesia tamen à Christo non recedat, & illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grex adhærens. Vnde scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, & frustrà sibi blandiri eos qui pacem cum Sacerdotibus Dei nõ habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica vna est, scissa non sit, neque diuisa, sed sit vtique connexa, & cohærentium sibi inuicem Sacerdotum glutino copulata.* Sacerdotes igitur glutinum Ecclesiæ sunt, sine quibus cùm Ecclesiæ corpus connexum ex Christo & compactum non sit, per illos verò conglutinetur & compingatur: necesse est vt dicamus, totam Ecclesiam esse ita compositam, vt in ipsa prima eius institutione, atque in omni progressu & incremẽto, Pastores & Doctores tamquam præcipua Ecclesiæ membra, & glutinum Ecclesiæ à Christo ipso per successionũ vices, & ordinationes Episcoporum, vnà cum cæteris Ecclesiæ membris procedant, nõ autẽ ab Ecclesia per ipsius Ecclesiæ authoritatem creentur & præponãtur. Ac nimirũ si Ecclesia neque agnos quidem & oues per authoritatem suam absque Dominica institutione per Sacramentũ Baptismi operante, creare potest; quantò minus per se potest creare Pastores ipsos & Doctores? Nos credimus, & agnos, & oues, & ouium Pastores ita ex ipsius Christi propria, &, vt ita dicã, immediata institutione procedere, vt quemadmodum pater totum hominem, tam caput & cor, quàm manus & pedes simul quidẽ, sed tamen iuxta cuiusque mensuram & existendi ordinem generat: sic Christus totũ Ecclesiæ corpus simul producat, iuxta mensuram cuiusque membri. Et quemadmodum mõstri loco haberetur, vt pater quispiam generaret hominem sine capite, & corde, & neruis: sic instar mõstri esset, vt Pater Ecclesiæ Christus generaret Ecclesiam sine Pastoribus, qui sunt velut caput, & cor, & nerui Ecclesiæ. Postremò quemadmodum corpus aliquod sine capite, aut corde, aut neruis, ex materno vtero prodiens, non posset postea caput, cor, aut neruos sibi coaptare: sic neque Ecclesia posset sibi Pastores & Doctores eligere, si Christus eam sine Pastori-

Ambros. in 1. Cor. c. 6.

Cyprian. lib. 4. epist. 9.

Lib. 4. Epist. 9.

Pastoribus à seipso immediatè institutis reliquisset. Porrò si corpus Ecclesiæ vna cum neruis, corde, capiteque suo productum est: quemadmodum quodlibet animalis corpus ita crescit & augetur vsque ad vltimam perfectionem, prout ab initio formatum est: sic etiã Ecclesiæ corpus in ea forma progreditur, quam à Christo primùm accepit. nec modum incrementi sui aliter potest nunc operari, quàm à Christo formati cœpit, dum adhuc in Ecclesia primitiua velut in vtero materno coagmentata est. Quemadmodum igitur Pastores ab initio, non per interiectam Ecclesiæ authoritatem, sed ab ipso Christo per vim ac potestatem æterni Pontificatus sui, propriè & per se instituti sunt: sic semper postea, non per interiectam ipsius multitudinis authoritatem, velut cui Christus hoc commisit, sed per Sacramentũ ordinis à Christo ipso institutum, atq; ab Episcopis Christi ministris vice Christi administrandum, præficientur iidem Pastores fidelium gregi.

Diuinitus ante annos mille & pænè ducentos hoc totum docuit D. Gregorius Nazianzenus, dum eum ipsum locum D. Pauli explicans, quo nos hoc tempore nitebamur: *Quemadmodum* (inquit) *in corpore aliud membrum principatum tenet, ac velut præsidet, aliud subest ac sequitur: ad eundem quoque modum Deus vel æquabilitatis lege, qua meritum cuiusque perpendit, vel etiam prouidentia, qua vniuersam rerum molem velut quibusdam vinculis adstrinxit, hoc in Ecclesiis constituit, vt alij pascantur, imperiumq; accipiant (quibus id vtilius est) ac tum sermone, tum opere ad officium dirigantur, alij contrà ad concinnitatem perfectionemq; Ecclesiæ Pastorum magistrorumq; munere fungantur, nimirum qui virtute necessitudineq; ad Deum & familiaritate vulgus antecellunt, rationem animæ ad corpus, aut mentis ad animam sustinentes: vt hæc duo inter se composita atque compacta (hoc est, tam id quod minus plenum est, quàm quod exuberat, vt in membris intueri licet) ac spiritus compage & commissura inter se connexa, & conglutinata, vnum corpus omni ex parte perfectum, atque ipso Christo, qui caput nostrum est, omnino dignum efficiant.* Tantus Theologus ex tota Ecclesia vnum corpus facit, cuius corporis velut anima & mens Pastores sint. Nónne hinc argumentari licet, vt mentem à corpore numquam produci, aut creari, sed tantùm ab ipso Deo fieri & insufflari: sic etiam Pastores numquam præponi ac institui ab ipsa multitudine fidelium, sed tantùm ab ipso Christo, qui visibiliter insufflauit in Apostolos, iubens eos accipere Spiritum sanctum, ac ad effectum eundem ordinis Sacramentum instituit, eiusque ministros fecit Apostolos, atque Episcopos Apostolorum successores? Sic in æternum progreditur Ecclesia eo modo crescens quo primùm producta est. Producta est non absque Pastoribus, sed potius ita, vt Pastores initium formationis eius essent: atque ita in æternum perseuerat. Alioqui si Dominus nunc Ecclesiam dissolutam produceret, illa verò postea conglutinaret sua ipsius membra: Domini opus dissolutum & valdè imperfectum, Ecclesiæ autem opus pulcherrimum & perfectissimum reperiretur. Aut numquid appositio glutini, quo res alioqui disiectæ confractæque compinguntur, ad corporis totius compositionem adeò necessaria non est, vt sine eo nullum corpus, quod ex pluribus particulis efficitur, coalescere queat? Christus ergo Ecclesiam ex viuis lapidibus constantem, ex latere suo non produxit, si eam sine Sacerdotibus, hoc est, sine glutino produxit. Neque enim omnino visibilis Ecclesia est, cuius membra per totum mundum visibilis vnitatis vinculo non copulantur. Visibile autem vinculum Ecclesiæ, Sacerdotes sunt. Quæ si luce meridiana clariora sunt, quid consilij, quid mentis, aut quid sensus communis reliquum habent, qui dicunt totam multitudinem fidelium suis Præpositis superiorem esse, vtpote quę Præpositos ipsa sibi sua authoritate constituat? Quæ opinio cum veritate Euangelij consistere non potest, vti multis iam modis ostendimus. Nam Christus, non autem Ecclesia, constituit, & misit Apostolos in vniuersum mundum. Apostoli porrò (& non multitudo Ecclesiæ) consecrârunt per Sacramentum ordinis à Christo institutum, & miserunt Episcopos & Presbyteros in opus Domini. Isti sunt Pastores, qui ab ipso Iesu Christo Architecto iubentur *pascere gregem, & ædificare Ecclesiam*, & glutinum Ecclesiæ esse, per quos totum corpus non ex authoritate multitudinis fidelium (velut Christo per eam operante) sed ex auctoritate ipsius Christi compingitur & coagmentatur, donec in virum perfectum crescat, vt eum facie ad faciem videre, & gloria ipsius in æternum frui possit. Sed hæc sint satis de toto genere gubernationis Ecclesiasticæ, quam ex iis quæ dixi, popularem non esse, liquidò apparet. Nunc totum corpus Ecclesiæ in tria membra partientes, in Ministros Ecclesiæ, in Magistratus ciuiles, & in plebem infimam; demonstrabimus iuxta Euangelij veritatem, nec plebem, nec Magistratus ciuiles, nec ipsos Episcopos in summo præsidentiæ gradu positos esse, & constitutos: sed potius vnum omnibus ad supplendam visibilem Christi præsentiam præesse. Episcopos autem, velut optimates, in partem solicitudinis vocari: reliquam verò multitudinem per Presbyteros & Diaconos ab Episcopis regi.

[Margin notes: Gregorius Nazianzen. In Apologet. cur in Pontũ fugerit. — Pastores ad Ecclesiã sunt velut anima ad corpus. — Ephes. 4. — Ioann. 20. — 1. Pet. 2. — Matth. 28. — 1. Tim. 4. Tit. 1. Ioan. 21. Ephes. 4.]

Politiam Ecclesiæ Christi non esse Democraticam, hoc est, eiu modi, vt Ecclesia Dei à toto populo Christiano gubernetur, cùm plebs infima sic ab alijs regatur, vt ipsa neminem regere queat.

CAPVT VII.

CVM populi appellatio tam Principes & Patricios, quàm infimam ciuium multitudinem, quæ plebs propriè dicitur, complectatur: ille status non potest popularis esse, in quo plebs aliquam gubernandi facultatem non obtinet. Alioqui enim popularis gubernatio non distingueretur ab optimatum statu & gubernatione. Plebem verò Christianam, quæ in plebis ordine manet, nec ad altiorem dignitatē assumitur, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotam esse, contendo. Ac tametsi Christianæ plebis nomine omnes ij comprehendantur, qui aliqua dignitate Ecclesiastica prædíti non sunt, ex eoque tam cæteri ciuiles Magistratus, quàm ipsi Reges ac Imperatores (quando Ecclesiastici regiminis causa expenditur) non nisi priuatorum loco, & de Christianæ plebis numero existant: tamen partim vt Principes politici non se in ordinem redigi querantur, partim vt sequens disputatio planior fiat, Reges ac Magistratus ciuiles à reliqua Laicorū multitudine distinguā. Principio igitur dico plebem illam, quæ omnis Magistratus tam ciuilis quàm Ecclesiastici expers est, non sustinere vllam Ecclesiæ gubernationem: id quod tribus potissimùm modis planum faciam: vno, quia nullum tale regimen à Christo institutū reperitur: altero, quia nullum tale regimen in vsu Ecclesiastico vnquam fuit: ac postremo, quia id genus regiminis minimè omnium laudabile aut præclarum existit. Populus qui sit. Plebs.

Ac primùm si qua Ecclesiam gubernandi potestas in plebe Christiana residet, illa necessariò profecta est à Christo, qui solus in æternū totius Ecclesiæ caput ac moderator est: nec quisquam in mysticum Ecclesiæ corpus quicquam iuris habere potest, quod à Christo eiusdem Ecclesiæ Domino & Sponso non acceperit. Alioqui nónne hostis est Sponsi, qui præter ipsius voluntatem, in Sponsam cum vno Christo iure matrimonij copulatam aliquid sibi authoritatis arrogat? Christus igitur vbi iussit plebem ad suæ Reipub. gubernacula sedere? Quo in Euangelio tale quippiam legitur institutum? Scimus quidem, vbi *Petrus iubeatur agnos & oues Domini pascere*: verùm vbi oues & agni iubeantur, aut se, aut Pastores suos pascere, hoc ipsum est quod quærimus. *Ouium esse Christus dicit, vt audiant vocem Pastoris sui, & vt sequantur ipsum.* Qui verò alterum sequitur, & alterius ipsum docentis vocem audit: non vtiq. præest, sed potius paret atque obedit. Vnde Apostolus *gratias Deo agit, quòd Romani obedirent ex corde in eam formam doctrinæ in qua traditi erant.* Cùm ergo certissimum sit, nomen agnorum & ouium, maximè omnium in plebem infimam cadere: non video, qua ratione plebs, *quæ Pastoris vocem audire & ipsam sequi iubetur*, vllum omnino regimen sibi vindicare queat. Quos enim regeret plebs? Vtrum Pastores suos? Atqui Pastores ob hunc finem constituuntur, vt plebem regant. *Nónne greges* (inquit Propheta Ezechiel) *à Pastoribus pascuntur?* Qui verò sunt greges Domini magis, quàm ipsa plebs Christiana? Idem enim Propheta parabolam istam interpretatus, ad Israëlem in persona Dei ait: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis.* Homines igitur sunt greges Domini, & greges à Pastoribus pascuntur. Porrò pascere nihil est aliud, quàm sine omni austeritate gregem Domini regere, atque ad vtilitatem ouium potius, quàm ad suam, ouibus præesse. Sic enim Dauid Propheta & Rex Israël *ad pascendum Iacob* constitutus est, dicente ad illum Domino: *Tu pasces populum meum Israël, & tu eris Dux super Israël.* Pascere igitur in se complectitur etiam ducendi seu ducatum præstandi authoritatem, & totius gregis moderationem. Ephes.1. Ioan.21. Ioan.10. Rom.6. Ezech.14. Psal.77. 2.Reg.5.

Quis iam (nisi insaniat) ad plebem Christianam pertinere statuet, vt eos Pastores qui ad plebem in officio continendam præficiuntur, ipsa plebs regat & gubernet? Nam si Pastores suos plebs non regit, quem tandē alium reget? An seipsam? Atqui ob eam potissimùm causam Pastores plebi dantur, quia plebs non potest seipsam regere. Imò absque Pastoris præsidentia non erit vllus grex aut plebs, quæ vel à se, vel ab alio quopiam regi possit. Ita enim ait Dominus apud Ezechielem: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, & non erat qui requireret: non erat, inquam, qui requireret.* Neque negari potest, quin hæc tam de visibili Pastore, quàm de visibili grege sint dicta. Cùm igitur plebs neque seipsam, neque Pastores suos regere possit; imò cùm absque Pastoribus erratura, & in omnes hæreses ac superstitiones præceps itura sit: profectò superest, vt plebs Christiana nullam omnino regiminis Ecclesiastici partem obtineat. Qui enim regit, oportet vtique vt aliquem regat: quia regere eorum est, quæ ad aliud quippiam sunt & dicuntur. Non potest autem excogitari, quem potissimum plebs regeret: non igitur omnino præest. Verùm si Ecclesiæ status popularis est, etiam plebs in aliqua saltem parte dominatur. Democratia enim significat totius populi dominatum & imperium. Populi autem non minima pars est ipsa plebs. Vbi Ezech.34. Democratia.

ergo plebs ex nulla parte dominatur, ibi non est Democratia, hoc est, regimen populare. Falsum igitur est, quod Protestantes dicunt, Ecclesiam totam ab vniuerso populo Christiano regi & administrari.

Præterea qui non potest rectè pascere populū Dei, non potest eum omnino regere. Nam vel regere populum Dei, nihil omnino aliud est, quàm illū pascere: vel certè recta pascendi ratio tam necessariò cum regendi potestate cohæret, vt absque pascendi facultate nemo sit idoneus, qui gregem Christi regat: etenim si rectè nō pascatur grex, aut prorsus dispergitur, ita vt desinat esse grex, aut ab ipso Pastore ita deglubitur & deuoratur, vt potius mactetur ad Pastoris cōmodum, quàm ad suam vtilitatē conseruetur. Rectè autem pascere nō potest, qui rectè docere nō nouit. Nam modus pascēdi maximè necessarius, & sine quo nullum regimen exerceri potest, is est qui doctrina constat. Vnde apud Ieremiam Dñs ait: *Dabo vobis* Ierem. 3. *Pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Et alibi ostendēs quinam habeant istam doctrinam: *Labia* (inquit) *Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius.* Malach. 2.

Ex altera verò parte in Osee Dominus dicit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et apud Isaiam legimus: *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiā.* Deniq. Paulus Apostolus ita *Pastores & Doctores* cōiungit, vt per nomē *Doctorū* velut interpretatione quadā declarauerit, quid nomine *Pastorum* intelligi voluerit. Ait enim, *Christū dedisse Pastores & Doctores in opus ministerij, in ædificationē Corporis Christi.* Non alius igitur pascit, nisi qui docere potest, & ita docere, vt *ædificet Ecclesiam. Qui autem prophetat* (inquit Apostolus) *hominibus loquitur ad ædificationem, & exhortationem, & consolationem, & Ecclesiam ædificat.* Pascere igitur non potest, qui docere ac docendo populum ædificare non potest. *Pastores & Doctores* (ait ad Paulinum Augustinus) *eosdem puto esse, sicut & tibi visum est, vt non alios Pastores, alios Doctores intelligamus. Sed ideò cùm prædixisset Pastores, subiunxit & Doctores, vt intelligeret, ad suum officiū pertinere doctrinā. Ideo enim nō ait, Quosdam autem Pastores, quosdam verò Doctores, sed cùm superiora ipso locutionis genere distingueret, dicendo, quosdam Apostolos, quosdam autē Prophetas, quosdam verò Euangelistas: hos tanquam vnum aliquid duobus nominibus complexus est.* Quòd si rectè non regit Dei Ecclesiam, qui eam non nouit pascere, nec rectè pascit, qui eam docere, docendoque ædificare non potest: docere autem non possit, qui scientiam non habet: profectò si quis est in Ecclesia in quo non sit scientia, idem ab Ecclesiastica gubernatione repelli omnino debet. Apostolus verò dicit, *non in omnibus est scientia.* Nā quod antea dixit, *Scimus, quoniā omnes habemus scientiā*, D. Ioannes Chrysostomus id non de imbecillioribus, verùm de doctioribus dictum esse interpretatur. De imbecillioribus igitur dictum est: *Non in omnibus est scientia.* Vnde etiam sequitur, non in omnibus esse potestatem gubernandi Ecclesiam Dei: ex eoque nec penes populum esse regimen Ecclesiasticum. Nam quod populare est, omnibus commune sit oportet.

Osee 4. Isaię 5. Ephes. 4. 1. Cor. 14. August. in Ep. 59. q. 4. 1. Cor. 8.

Ac licet sanè in profanis rebus permultis plebs abundè instructa sit, & ideo in illis diiudicandis permultum in populari statu possit: *tamen scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter mundum & pollutū* (quæ solis in Lege sacerdotibus credita est) plebs Christiana non sic assecuta est, vt quid æquum, aut iniquū sit, alijs nouerit præscribere. Vnde cùm Demosthenes (qui & baptizatus, & Valentis Imperatoris culinæ præfectus erat) Magnum Basilium de rebus diuinis Episcopali authoritate disputantē barbaro more interpellaret, conuersus ad eum Basilius, *Tuum est* (inquit) *iusculorum curare condimenta. Nam cùm aures habeas oppletas sordibus, sacrosancta dogmata audire non potes.* Et, *Si vnaquæque disciplina* (inquit B. Augustinus) *quamquā vilis & facilis, vt percipi possit, Doctorem requirit aut Magistrum: quid temerariæ superbiæ plenius, quàm diuinorum Sacramentorum libros & ab interpretibus suis nolle cognoscere, & incognitos velle damnare?* Quomodo autem plebs, quæ neque litteras plerumque nouit, aut ipsos diuinos Libros, aut interpretes eorum legere potest? Porrò scientia, quæ audiendo sacras conciones acquiritur, licet ad fidem sufficiat, tamen tanta non est, vt hæreticorum fraudes detegere, & veritatē à falsò in omni causā distinguere queat. Itaque D. Hieronymus pro absurdissimo habet, vt cùm minores artes, quæ nō tam lingua quàm manu administrantur, absq. Doctore esse non possint quod cupiunt: tamen *solam Scripturarum artem sibi passim omnes vendicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc Sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent antequā discant. Alij discunt, prò pudor, à feminis, quod viros doceant: imò edisserunt alijs, quod ipsi non intelligunt. Puerilia sunt hæc, & circulatorū ludo similia, docere quod ignores, imò vt cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.* Hæc Hieronymus. Cùm igitur sint aliqui etiam inter Christianos artis Scripturarū ignari, & cum naturali ratione pugnet, vt cùm fidei causæ potissimùm à Scripturis petantur, de eo iudices quod ignoras: planè barbarum & insanum est, plebi tribuere facultatem iudicandi & statuendi de rebus grauissimis, quæ ingeniū & vires illius omnino superāt. Sed redeamus ad Apostolum. In eadem enim Epistola de qua paulo antè locuti sumus, Paulus dicit: *Nunquid omnes Apostoli?*

Leuit. 10. Theodoret. lib. 4. c. 17. De vtilitate credendi ad Honorat. c. 7. In Epist. ad Paulinum Presbyt. 1. Cor. 12.

stoli? Nunquid omnes Prophetæ? Nunquid omnes Doctores? Nunquid omnes Virtutes? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguis loquuntur? Nunquid omnes interpretantur? Quibus verbis quid aliud quam docet, non omnes linguis loqui, aut prophetare, aut esse Doctores. Ar enim qui Doctores nō sunt, regere Ecclesiam nō possunt, quia carent maximè necessario dono, per quod populus in viā salutis æternæ perducatur. Non igitur omnium est Ecclesiam Dei regere. Omnium verò esset, si populare fuisset Ecclesiæ regimen.

Ac sanè si Deus commisisset Ecclesiæ suæ gubernationē vniuerso populo: dedisset etiam vniuerso populo eam docendi facultatem, sine qua nullum regimen, quod Ecclesia dignum sit, intelligi potest. Nō satisfaciet huic argumento, si quis dixerit, nonnullos in plebe doctos inueniri, quorum ope cæteri adiuuari officio suo fungi queant. Hoc enim perinde est, ac si dicas, nonnullos in plebe inueniri, quibus regimen Ecclesiæ committi queat, quod neque nos negamus. Ex plebe enim ferè sumuntur ij omnes qui ad quamcunq. dignitatē Ecclesiasticam vocantur. Verùm si tota plebs docta non est, tota non est apta quæ regat. Si pars aliqua plebis docta est, illa certè quidem ex ea parte apta est vt regat, sed nō statim reipsa Ecclesiam reget, nisi tum cætera omnia concurrant, tum per signū aliquod externum à vulgo segregetur, & tanquam Aaron vocari, atque ad regimen assumi declaretur. *Omnia enim honestè & secundùm ordinem in Ecclesia fieri debent.* Quanto igitur tempore, qui ex plebe docti sunt, inter plebeios manent, Ecclesiam non regunt: quia non sola doctrina facit, vt quis Ecclesiæ præsit. Alioqui etiam Neophyti, id est, nuper ad fidem conuersi, quos interdum doctrina excellere videmus, Ecclesię Dei præessent, quod tamen D. Paulus vetat. Deinde cùm *scientia*, quam charitas non cohibet, *inflare* ab Apostolo, *non autem ædificare* dicatur, talis verò scientia in Præfectis Ecclesiæ desideretur, non quæ inflet, sed quæ Ecclesiā ædificet: necessariò iudicium aliquod interponi debet, vt sciatur, quinam ex ijs qui docti sunt, ad Ecclesiam ædificandam præponi debent. Nos autem non iam de singulis hominibus, verùm de ordine quodam hominum agimus, qui ordo plebs vocatur. Hic autem non ex vno aut altero, sed ex maiore ipsius parte iudicandus est. Maior verò vulgi pars absque omni controuersia est indocta, & prorsus ad regendi facultatem inepta. Accedit eòdem, quòd Ecclesia Dei ab Apostolo cōfertur cum humano corpore. *Sicut enim in vno corpore multa membra, omnia autē membra non eundē actum habent: ita multi vnū corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, habentes donationes secundùm gratiam quæ data est nobis, differentes: siue Prophetiam secundùm rationem fidei, siue ministerium in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit, in simplicitate, qui præest, in solicitudine, qui miseretur, in hilaritate.* Si hæ donationes differunt, profectò vt aliqui sunt qui nō habent prophetiæ donum: sic etiam sunt qui nō habent donum *præsidendi.* Nam si omnes præessent, nō diceretur, *qui præest, in solicitudine præsit*, sed potiùs cùm omnes præsint, id faciat in solicitudine. Nec enim hic enumerantur dona quæ sunt ex æquo omnibus communia, sed quę aliqui sic habent, vt alij careant ijsdem. *Nec omnes* (inquit) *eundem actum habent.* Actus autem vnus ex his qui iam enumerantur, est *præesse.* Sunt igitur qui hunc actum non habent, sicut etiam sunt qui non prophetant. Quicunque verò non præsunt, ij repelluntur à gubernatione Ecclesiæ.

Obiectionis tertio.

Hebr. 5. Act. 13. 1 Timoth. 4. 1. Cor. 14.

1. Timoth. 3.

1. Cor. 8.

Rom. 12.

Sunt in Ecclesia, qui actum præsidendi non habent.

Atq; vt in similitudine eadē pergamus, cùm Ecclesiæ corpus humano corpori simile sit, etiam in eo quòd officia membrorum distincta sunt (nam qui est oculus, nō est auris, & qui est odoratus, non est tactus, & qui est caput, non est pes) efficitur, vt quemadmodum in humano corpore multa membra sunt, quæ nullā omnino pręsidentiam exercent, sed quorum ordo & locus postulat, vt tantùm pareant & obediant: sic etiam in Ecclesiæ corpore multi sint, qui non præsunt omnino, sed tantùm obediant, idq. quoniam in tali ordine & loco Ecclesiæ statuuntur. Quicunque verò illi sunt, à nobis hoc tempore infima plebs appellantur. Plebs igitur non regit Ecclesiam Dei vlla ex parte. Licet enim caput pedibus, & rector plebe ob officia mutua necessariò indigeat, *vt non sit schisma in corpore, sed pro inuicem solicita sint membra*: tamen non potest aut vnumquodq. membrum seorsum, aut omnia simul præter caput, vnius capitis honorem, ac in gubernādo potestatem sibi, absq. eiusdem capitis iniuria, vendicare. Aliud est enim officiū præstare, aliud præsidere. Officio pedum & auxilio caput etiam indiget, sed pedes nō tantùm communi officio & auxilio capitis, verùm etiam moderatione eius ac præsidētia opus habent, quod nō est officium vulgare, sed eximium, & vnius mentis proprium. Ratio igitur auxilij, non autem præsidentiæ, per totum Ecclesiæ corpus communis est. At in omni Democratia plebs etiam infima quarundā rerum cognitionem vnà cum Patricijs & Senatoribus iure publico habet. Nam plebs tam Atheniensis, quàm Romana, æquè ac Senatus, aut Equestris ordo, ius habebat iubēdi & antiquādi leges, & iudicia publica in grauissimis quibusq. causis exercendi: habebat igitur plebs ipsa publicam administrationē in populari statu. At in Ecclesia Dei nihil tale publicè ac suo iure administrare potest Christiana plebs, quia nec scientiam habet, nec potestatem vel se vel alios

1. Cor. 12.

Vide Plutarchum in Solone.

regendi, cùm sit instar agnorum & ouium, quæ ita rectore indigẽt, vt nec seipsas, multò minus Pastores suos tegere possint. Verum de tota hac re audiamus doctissimum Gregorij Nazianzeni Commentarium: *Ordo* (inquit) *in Ecclesijs constituit, vt alij oues sint, alij Pastores, alij præsint atq. imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quoddam corporis membrũ ad totius Ecclesiæ concinnitatem, & ornatum, vtilitatemq́; subditorum, vel Præfectorum. Et quemadmodum in corporibus licet membra inter se abrupta atque distracta non sint, verùm tota illa congeries vnũ corpus sit ex diuersis membris conflatum; non tamen eadem est omnium vis atque facultas (tametsi alioqui ad beneuolentiæ concordiæq́; necessitatem, honorisq. parẽ in disparibus rationem, alia aliorum opera ex æquo indigeant: Neque enim oculus incedit, sed viam demonstrat: nec pes prospicit, sed ingreditur ac loca permutat: nec lingua voces accipit, id enim aurium munus est; nec rursus auris loquitur, quod linguæ officium est: Et naris quidem eorum quæ olfactu sentiuntur, organum est: guttur autem, sicut Iob ait, cibos degustat: manus porrò dandi atque accipiendi instrumentum est: mens denique omnibus præest, atque imperat, nimirum à qua vis sentiendi proficiscitur, & ad quam sensus omnes tendunt & referuntur) ad hunc quoque modũ apud nos, hoc est, in communi Christi corpore, res se habet. Omnes enim corpus vnum in Christo sumus, singuli autem Christi, atque alij aliorũ membra. Alij enim dominãtur & præsunt, alij parent & regũtur. Et quãquam eadẽ non sit vtrorumque actio (nisi quis idem esse contendat præesse, quod parẽre) fiunt tamen vtriq; in vnũ Christum ab eodem Spiritu constructi atque compacti. Ac rursus quemadmodum inter eos qui subsunt, permagnũ discrimen reperitur, vt qui & doctrina, & vsu atq; exercitatione & ætate inter se distent, eodẽ modo inter Præfectos quoq; nõ parua differentia est.* Hæc Nazianzenus.

In oratione de moderatione in disputationibus seruãda. Alius caput, alius pes.

Opera membrorum mutua est, non præsidentia.

Iob 34. Sola mens præest.

Vt autem propiùs ad rem ipsam intremus, atque ad secundam huius orationis partem accedamus, animaduertendum est, nos iam agere non de particulari alicuius ciuitatis, verùm de communi totius militantis Ecclesiæ gubernatione. Quæ cõmunis gubernatiu, si ad vniuersum populum iure diuino spectat: certum est, per annos mille quingẽtos aliquam talem occasionem sese interdũ obtulisse, vt oportuerit ad summũ hoc Tribunal peruenire. Quæro igitur ab Aduersarijs, an vllum tẽpus proferre queát, in quo vllius cõmunis causæ cognitionem dijudicationemq́: populus Christianus in se susceperit? Fuitne vnquá in locum aliquem ob eiusmodi causam euocatus? Congregatúsne est aliquádo? An positæ sunt illi Sedes iudiciariæ? An suffragia tulit? An ad sententiam vltimam peruenit? An secuta est executio?
C Vbi hoc factũ est? Quo seculo? Quibus Imperatoribus? Quo moderante? Quòd si nihil tale actum est vnquam: nonne frustrà prætexitur a Christo institutum, quod nullo modo per tot secula in vsum aliquem fuerit deductum? Aut est quippiam in toto regno cælorũ (quod est Ecclesia) maioris ponderis & momẽti, quàm totius mystici corporis Christi publica gubernatio? Quomodo igitur Ecclesia dicitur in commune a populu Christiano gubernari, cùm totus populus nunquá hactenus quippiá tale fecerit, per quod iurisdictioné hanc suam orbi Christiano testatam redderet? Nec hoc dico, quasi velim vniuersum populũ de omnibus locis in vnum conuenisse. Nam sufficeret, vel paucos nomine aliorum comparuisse: modò tamen vocarẽtur omnes, nec vllus qui se obtulisset, excludi posset: nullaque regio, ciuitas, oppidum, ecclesiáue sic prætermitteretur, quin suffragiũ suum per Legatũ aliquem ex ea Orbis terrarũ parte missum, interposuisse censeretur. Hoc verò tantum à veritate atque ab vsu omni abest, vt nihil tale vel tentatum vnquá fuisse acceperimus. Testatur quidem Eusebius, Constantinũ Imperatorem Cõcilium generale (tanquam quendam Dei exercitum institueret) in vnum locũ coëgisse. Sed quid? An vniuersum populum Christianum eò vocauit? Aut vt suo nomine Legatus mitteret, præcepit? Nihil minus. *Episcopos* (inquit Eusebius) *vndiq. per litteras honorificè scriptas acciuit. Atq. vna ciuitas eos omnes, tanquã maximã Sacerdotũ coronã ex multiplici nitidorũ flosculorũ varietate contextam, excepit.* Consentit cũ Eusebio Rufinus sub his verbis: *Constantinus ex Sacerdotum sententia apud vrbẽ Nicæam Episcopale Concilium cõuocat, ibiq́; Arrium, trecentis decem & octo Episcopis residentibus, adesse iubet, ac de eius propositionibus & quæstionibus iudicari.* Ecce nõ populus, verum Episcopi sunt cõuocati. quod idẽ in omnibus postea Concilijs factitatũ esse, nemo in historijs Ecclesiasticis versatus ignorare potest. Episcopi verò quid aliud sunt, quàm Optimates populi? At si cognitio ista vel æquè spectabat ad plebẽ, ac ad Episcopos, vel ex vlla omnino parte ad plebẽ spectabat: qui factũ est, vt negligeretur plebs vniuersa? Nã si dicas, eá non per se, verùm per Episcopos suos comparuisse: eodem modu dicas, plebem non per se, verùm per Episcopos suos Ecclesiam Dei regere. Cum enim Episcopi Concilio affuerint, nõ plebis nomine, verùm suo iure tanquam Optimates Reipubl. Christianæ: aut alij doceantur plebis nomine ad Synodos missi, aut doceantur Episcopi duplices in Synodis partes obiuisse, vná suo, aliá plebis nomine. Qui autẽ aliorum nomine Synodis affuerũt, eorum nomine quorũ Legati erát, subscribere solebãt. Ita Victor & Vincẽtius Presbyteri vrbis Romæ dicebant, *se Nicænæ Synodo subscribere pro venerabili viro Papa & Episcopo suo Siluestro.* Idemq́. aliorũ Episcoporũ Legati fecerunt.

De vita Cõstãtini lib. 3. c. 6.

Rufinus lib. 1. cap. 1.

In 1 Tomo Concil. sub fine Concilij Nicæni.

cesunt. Dic mihi igitur, an vllus vnquã Primas pro plebe suæ Prouinciæ, aut Episcopus pro suæ Diœcesis vel ciuitatis plebe subscripserit. Percurre veteres Historias, & acta Conciliorũ omniũ: nihil tale factum reperies. Pro Episcopis verò alicuius Prouinciæ aut regionis, alios eiusdẽ loci Episcopos cõparuisse, nõ ignoramus. Nã Patres in secũda Synodo Generali apud Cõstantinopolim cõgregati, *cùm à Damaso Põtifice Romano vrgerẽtur, vt Romã se conferrent,* (Theodoret. in lib. 5. c. 9.) *inter alias causas cur id facere nõ possent, hãc attulerũt: propterea quod per eiusdẽ Damasi litteras ad Theodosiũ Imperatorẽ scriptas ita essent euocati, vt ad iter dũtaxat Cõstantinopolim vsq. faciendũ se præpararẽt. Atq. de hoc vno* (inquiunt) *Cõcilio celebrando consensum Episcoporũ, qui in Prouincijs manserunt, vnà nobiscũ attulimus.* Qui ergo ad Synodos cõuenerunt, *Episcoporũ qui domi remanserãt, consensum vnà secũ attulerũt.* Verùm de plebis cõsensu vel domi per Episcopos nominatim petito, vel in Synodos allato, quis vnquã legit, aut quis audiuit? Quod certissimum indiciũ est, nihil vnquã negotij (saltẽ suo iure) cuiquã de plebe cũ Concilijs aut Prouincialibus, aut Generalibus extitisse. Nam quæ ratio cogeret, vt plebs tota Christiana in Cõcilijs generalibus vnà cũ Episcopis per Legatos suos præesset, eadem cogeret, vt in Prouincialibus Concilijs plebs illius Prouinciæ per aliquos ipsius nomine delegatos adesset. Nunc autẽ cùm nihil tale sit factũ, meritò dicimus, nullum tale ius plebis in Ecclesia Primitiua cognitum fuisse. Nam cùm nihil minus latêre possit, quàm ipsa Ecclesiæ præfectura, quæ omniũ se oculis exponit: si Christiana plebs gubernationẽ aliquam suo iure olim consecuta esset, nunquã potuisset illa res latêre, aut in omnibus, quæ vspiã extant, Historijs prætermitti. Omittamus alia Concilia: Illud primũ, & antiquissimũ, quod ab ipsis Apostolis celebratũ est, vtrum plebẽ Christianam vnà cũ Episcopis & Presbyteris iudicantem ac definientẽ vidit? Audiamus quid sacræ Scripturę in ea re cõmemorent. Primùm *Paulus, & Barnabas, & quidam alij ascenderunt in Hierusalem.* (Actor. 15.) Ad quos tandẽ? An ad vniuersam plebẽ? *Ad Apostolos* (inquit Lucas) *& Presbyteros.* Ascenderunt ergo ad Apostolos & Presbyteros, & tamen nõ solùm ab illis, verùm etiam *ab Ecclesia*, id est, à tota fidelium multitudine suscepti sunt. Suscipere enim Legatos, qui ob causas Ecclesiasticas mittuntur, cùm hoc non ad iurisdictionem Ecclesiasticam, verùm ad officiũ vrbanitatis spectet, æquè ad omnes extẽdi potest. Deinde, *Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de verbo hoc.* Per Seniores autem intelliguntur Pastores populi, & Presbyteri tales, cuiusmodi Timotheus erat, *cui data est gratia per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij* (1. Tim. 4.) Sic enim Presbyterorum & Seniorum nomen sub nouo Testamento accipi abundè constat ex illis Petri verbis: *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro cõsenior & testis passionũ Christi, pascite qui in vobis est gregem Dei.* (1. Pet. 5.) Atque etiam Ioannes Apostolus ita de se scribit: *Senior electa Dominæ,* &, *Senior Gaio charissimo.* Ad Apostolos ergo & Presbyteros ascendebatur. *Apostoli & Presbyteri conuenerunt videre de verbo hoc.* Nam alij etiam fideles conuenerunt quidem, *sed non vt viderent*, aut iudicarent de re proposita, sed tantùm vt audirent Apostolorum sententias, & ita fidem suam confirmarent. (Actor. 15.) *Cùm enim magna conquisitio fieret, surgens Apostolus Petrus dixit: Quid tentatis Deum, imponere iugum super ceruices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus?* Quis verò post Petrum locutus est? Vtiq. *Barnabas & Paulus Apostoli.* Quis deinceps? An quispiã de plebe? Nihil minus. *Tacuit enim omnis multitudo, & postquam tacuerunt, respõdit Iacobus, dicens: Ego iudico* (id est, inquit Chrysostomus, *cum potestate dico*) *non inquietari eos qui ex Gentibus cõuertuntur ad Deum, sed scribere ad eos,* & quæ sequuntur. *Tunc placuit Apostolis & Senioribus cum omni Ecclesia, eligere viros ex eis & mittere Antiochiam.* Ecce cùm sententia de causa fidei dicenda est, eam soli dicunt Apostoli, quorum in loco iam Episcopi successerunt. *Omnis autem multitudo tacuit.* At in eligendo viros qui Antiochiam mittantur, ne plebis quidem consensus prætermittitur. Hinc discimus, in his quidem quæ facti sunt, multũ omnino plebi olim concessum esse: in his autem quæ ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, nihil eidem plebi esse delatum. Licuit plebi *suscipere venientes Legatos*, licuit *adesse in Concilio*, licuit ad eorum legationem *suffragari*, quos à Concilio ad rei decisionem promulgandã mitti oportebat. Verùm in ijsdem Concilijs dictionem sententiæ, in rebus præsertim Ecclesiasticis, olim plebi permissam fuisse, id prorsus negamus. Nisi enim plebs in Concilijs iudiciũ suum interponat, nihil video, cur per suam in illis præsentiam Ecclesiæ regimen vlla ex parte sustinere existimetur. Ita enim iudicijs interesse, vt in ijsdem nullum dicendæ senteutiæ ius tibi sit, hoc nihil aliud est, quàm te priuati loco adesse, tuo ipsius facto declarare.

Cæterùm vt quod præterea in isto Apostolorũ Cõcilio animaduersione dignum est, non omittamus, illud in primis obseruo, reliquã plebem, quæ in alijs regionibus agebat, ne vocatam quidẽ fuisse ad hãc Synodum. (Nota.) Neque enim Christiani omnes ex Epheso, Galatia, Corintho, aut ex alijs vrbibus vicinis ad Synodum accersiti sunt. Cur ita obsecro? Nisi quia non erat necesse, vt omnes Christiani conuocarentur. At si omnium erat cognitio, saltem in eo illata illis est iniuria, quòd non modò non sunt expectati, sed neq. omnino illis denun-

ciatum est, vt saltē adesse possent, si hoc illis videretur. Apostolos verò plebi Christianæ iniuriam intulisse, nemo sapiens iudicabit. Tātum igitur abest, vt iure diuino aut Ecclesiastico plebs Christiana locū sententiæ dicēdæ in causis fidei obtineat, vt neq. adesse illā necesse sit. Quòd si iā illud mihi opponas, ne Presbyteros quidē omnes, aut Episcopos fuisse conuocatos, cū tamē Episcopis ius definiēdi, & in Cōcilijs iudicādi tribuamus, audi quid respondeā. Nō minus enim à me stat ista conuocādi Episcopos, quàm illa conuocādi laicos prætermissio. Nā ego neq. Democratiā in Ecclesia esse, (quod ipsa conuocādi laicos prætermissio docet) neq. Optimates supremū gubernationis Ecclesiasticæ locū tenere puto, quod etiā conuocādi Episcopos prætermissio docet & cōfirmat. Etsi enim tū Episcopi omnes, vt ad Synodū veniant, inuitari possunt, tum quoties adsunt (neq. ob hæresim, aut crimen aliquod grauissimū excluduntur) sententiæ dicendæ ius necessariò habeant; tamen quia primus Ecclesiasticæ gubernationis gradus ex institutione Christi penes vnū Episcopum est: ad Concilij iusti & legitimi (non etiā ad Oecumenici) perfectionē atque adeò solennitatem satis esse dico, vt ille vnus Episcopus cū aliquot alijs Episcopis & Presbyteris rem cognoscat & definiat. Quæ ipsa res Apostulorum factis confirmatur, qui nihil aliud curarunt, quàm vt ad Apostolos ac Presbyteros in Hierusalē, vbi Princeps Apostolorum D. Petrus erat, ascenderent. verùm de his postea. Nunc nihil aliud quærimus, quàm vt ostendamus, plebē Christianam ab omni gubernatione remotam esse. Primùm, quoniam sit instar ouium & agnorum, qui neque se, neque alios regere possunt. Deinde, quoniam maior plebis pars scientia & doctrina semper caret, sine qua nullum regimen Ecclesiasticum exerceri potest. Tum autem, quia eum in corpore Ecclesiæ locum tenet, qui parère tantùm debeat: quemadmodum pedes & crura in corpore humano tantùm parent nec vlla ex parte imperāt. Postremò vsus Ecclesiæ docet, nullum ius plebi esse in causis fidei discepta̅dis, propterea quòd plebs tota nec vnquā sit ad Synodos conuocata, nec pro se Legatos, qui nomine ipsius subscriberent, vnquam misent, nec si quando adfuisset, sententiam suam ritè atque ordine interposuerit.

Tertio demum loco superest, vt ostēdam, hoc genus popularis regiminis in Ecclesia Dei constitutū non esse, propterea quòd minus laudabile, ac minus præclarum cęteris gubernationum generibus existit. Nam si profani vrbium conditores, & earum impij atque idolis dediti Legum-latores, nihil magis optauerunt, quàm vt ciuitates ab ipsis creatæ aut constitutæ perpetuò starent ac florerent, ob eamq. causam in ciuitatibus gubernationem atque ordinem posuerunt, quem longè optimum iudicarent: quis dubitet, quin sapientia Dei Patris Rempub. in terris erectura, eandem & optimis legibus, & optimo genere gubernationis muniuerit ac firmârit? Necesse iam vt sit, eos qui Ecclesiam democraticè gubernari defendunt, simul etiam defendere, quòd popularis gubernatio sit humano generi & omnium vtilissima, & longè optima. Tantum verò abest, ne Caluinus id affirmare auderet, vt omnes

Institut. c. 20 gubernandi formas inter se conferens, non dubitauerit scribere: *Procliuis est à regno in tyrannidem lapsus: sed non multò difficilior ab Optimatum potestate in paucorum factionem: multo verò facillimus à populari dominatione in seditionem.* Ab ijs igitur quæ mihi Caluinus concedit, ita conclusenm. Christus in sua Ecclesia nō posuit eam regiminis formam, à qua lapsus multò facillimus in seditionem existat, quia *pacis, non dissensionis auctor est*: sed ex Caluini sententia multò facillimus est lapsus à populari dominatione in seditionē: non igitur posuit Christus in Ecclesia sua dominationē popularem. Et hoc quidem Caluini verbum tantopere aduersatur Lutheranorū sententiæ, vt quid respondere aliud possint, quàm Caluinum falli ac decipi, prorsus nō intelligam. Caluinus verò ipse non fatebitur aliquādo, seipsum in hac re deceptum esse. Quid ergo dicet? Vtiq. se non prorsus popularem dominationem in Ecclesia ponere, sed mixtam ex populari & Optimatum potestate. Ita enim vbique docet.

Primùm ista commixtionis ratio, quam Caluinus excogitauit, abundè ostendit, nullum certum politiæ genus huic homini placuisse: cùm tamē Lutherani apertè fateantur, Ecclesiæ regimen democraticum esse ac populare. Iam verò si Caluinus omnino voluit mixtam ex pluribus formis gubernationē vni alicui formæ præferre, saltem debuit suum illud regimen aut ex omnibus tribus gubernādi formis componere, aut duas meliores formas, ac non duntaxat duas peiores miscuisse. Ipse autem fatetur, *facilem quidem esse lapsum à regno in tyrannidem, sed facillimū à dominatione populari in seditionem.* Debuit igitur genus aliquod medium ex Regio & Optimatū statu conflasse, propterea quòd ab illis formis non nisi facilem lapsum in contraria vitia esse arbitratur, ac nō prætermisso Regno (à quo fatetur nō nisi facilem esse lapsum in tyrannidē) ad popularem dominationem cum Aristocratia temperandam se conferre, *à qua facillimum in seditionem lapsum esse* concedit. Nam si omnino voluit populo suū quendam locum ac potestatem cōcedere, etiam visibili vnius gubernationi debuit suum locū reliquisse, quod vtiq. si fecisset, non tātopere à vero aberrasset. Omnes enim fatentur, vnius principatum, cui Senatus Optimatum adiungitur, longe pulcherrimum esse

inter

inter homines gubernationis modum. Núc autem nec vnũ aliquod regiminis genus cæteris omnibus præfert, & cum plures gubernationũ formas cõfundat, nec omnia tria, ac neq. duo præstãtiora in mixtionem suã adhibet, sed prætermissa Monarchia, quæ (vtpote Dei ac naturæ propria) omniũ dignissima est: reliqua duo ita commiscet, vt multitudini tamen potiores partes necessariò deferat. Cùm enim plus quidem possit, minus autem plebeijs concedi nõ possit, quàm vt suffragia sua ad id de quo agitur conferant, & suffragia plerumq. ex numero æstimentur, nec aliter ea vnquã in Ecclesia Dei æstimata fuisse doceri possit, necesse autem sit vt plebs numero vincat Optimates: profectò euenit, vt si plebs cum Optimatibus in Ecclesia regenda cõcurrit, prærogatiua semper sit plebis. Etenim quãquam Optimates bonis ac salutaribus cõsilijs populo præeant, tamen cum ad sententias & consensum semel ventum est, illa causa vincet, quæ maiori multitudinis parti probabitur. Quę cum ita se habeant, frustrà vult Caluinus, Pastores præesse populari electioni, *ne quid vel per leuitatem, vel per mala studia, vel per tumultum à multitudine peccetur.* Quomodo enim ista in populari statu vitari possunt, cùm rei summa non penes illos qui præsunt, sed penes ipsum populum sit, cuius pars maior & leuis semper est, & plerumque in peiora procliuis?

Graue D. Chrysostomo visum est, vt Magistratus aliquis populo seruiat, vel solũ captandæ gloriæ causa. *Si enim ab eodẽ Magistratu, quid populus sit, percõtaberis: quiddã (inquit) tumultus perturbationisq; plenũ, è stultitia maiori ex parte cõstans, atque temere cõpositum, ad instar fluctuum maris varia & pugnante sententia sæpenumero iactatum. Qui igitur sub eiusmodi domini seruitio premitur, nónne omniũ est sanè miserrimus?* Hæc Chrysostomus. Quòd si vir tã sapiẽs miserum illum & seruum iudicauit, qui solùm ob aurã popularem captandam, populo seipsum priuatim subijcit, propterea quòd populus perturbationum plenus est, atque è stultitia maiori ex parte constat: quid de illo dicturus esset, qui regimẽ ipsius Ecclesiæ populo subijciendum prędicaret? Nónne illum & seruum, & stultũ iure assereret? Nam si populus, etiam cùm non sedet ad Reipub gubernacula, tamen ex ipsa vi multitudinis in animos non æqualium modò, sed etiã magistratuum suorum ita dominatur, vt eos ad studia vulgi effusis sumptibus venanda pelliciat: quid faciet hæc bellua, si in Regio etiã solio collocetur? Quàm tũc arrogans, quam seditiosa, quàm incõstans & vana euadet? Dicant sapiẽtes quicquid ipsis videbitur, suadeant, dissuadeant, minentur, blandiantur: si tamen semel concesserint iuris aliquid in re statuenda populo cõpetere, præterquã quòd nõ deerunt vnquã Pastores, qui ambitione aut auaritia ducti, sub specie honesta populo peiora quæque amplectẽda proponãt: etiam ipse populus partim non intelligens rei grauitatem, partim gratia & studijs delinitus, partim libidine & impetu cõmotus id faciet, quod ex ipsius aut cũmodo, aut cupiditate futurũ apparebit. Itaq; illud in Christiana Repub. eueniet, quod sapientissimi quique in ipsis gentilium ciuitatibus vituperandũ meritò iudicabant. Etenim Anacharsis professione Philosophus, natione Scytha, cùm interfuisset concioni Atheniensiũ, quorum status erat popularis, vidissetq. grauissimos viros in hanc illámue partẽ suadere, populum verò decernere: ad Solonem conuersus, *admirari se dicebat, quod apud Græcos viri sapientes dicerent, stulti verò iudicarent.* Eleganter sanè per ipsius naturæ lumen animaduertit, plus sapientiæ in illis requiri, ad quos decernẽdi & statuẽdi potestas, quàm in illis ad quos suadẽdi officiũ pertineret. Satis enim est vt is qui suadet, probabiliter in vnã partẽ dicat. Oportet verò vt is qui decernet, vtramq. partẽ nõ tantùm probabili, sed vera etiã ratione dijudicet, sciatq. præsertim in causa fidei aut morũ, quid vel amplectendũ sit, vel euitandũ. At longè maior populi pars tantũ ab isto acumine abest, vt vix nouerit verũ videre, quando à sapiente viro clarissime proponitur, & ante oculos omnium constituitur: id quod (omisso Anacharsi) à Philosopho Christiano confirmatum audiamus. Is erit D. Augustinus omnium ferè Theologorum sapientissimus, qui ad Honoratum Manichæum de vtilitate credendi scribens, quodam in loco sic habet:

Nemini dubium est, omnes homines aut stultos, aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos aut ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deiq; firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vita moresq; cõgruentes: cæteros autem, cuiusque modi artibus inertiysq; affecti sint, quolibet victu probãdi siue improbãdi stultorum in numero deputauerim. Quæ cùm ita sint, quis mediocriter intelligens, non plane viderit, stultis vtilius atque salubrius esse, præceptis obtemperare sapientium, quàm suo iudicio vitam degere? Nam factum omne si rectè factum non est, peccatum est. Nec rectè factum esse vllo modo potest, quod non à recta ratione proficiscitur. Porrò recta ratio est ipsa virtus. Cui autem hominum virtus, nisi sapientis animo præsto est? Solus igitur sapiens non peccat. Stultus ergo omnis peccat, nisi in his factis in quibus sapienti obtemperauerit: à recta enim ratione talia facta proficiscuntur, nec, vt ita dicã, dominus sui facti stultus existimandus est, cum est tanquam instrumentum ministeriúmq. sapientis. Quare si omnibus hominibus non peccare, quàm peccare melius est: melius profectò stulti omnes viuerent, si serui possent esse sapientium. Atque hoc si in rebus minoribus, vt in mercando vel colendo agro, in

Marginal notes: In Ioan. Homil. 2. — Plutarchus in Solone. — De vtilitate credẽdi c. 12. — Stultis vtilius est obtemperare. — Stultus non est sui facti dominus; non ergo regit.

Argumentatio Augustini etiā in religione valet.

vxore ducenda, in suscipiendis educandisq. liberis, in ipsa deniq. re familiari administrãda expedire nemo ambigit, multò magis in Religione. Nã & res humanæ propiores ad dignoscendũ sunt, quàm diuinæ: & in quibuscũque præstãtioribus & sanctioribus (rebus) quò magis eis obsequium cultumq. debemus, eò sceleratius periculosiusq. peccatur. Nihil igitur nobis restare amodo vides, quamdiu stulti sumus, si nobis vita optima & religiosa cordi est, nisi vt quæramus sapiẽtes, quibus obtẽperãdo dominationẽ stultitiæ neq. ita multũ sentire, dũ inest nobis, & euadere aliquãdo possimus. Ex hac D. Augustini grauissima disputatiõe facilè addiscimus, & quam pauci verè sapiẽtes inueniãtur, & qui sapiẽtes nõ sunt, quàm lõgè ab omni dominatione arceri debeãt, etiã in caussis ciuilibus, ac multò magis in ijs quæ Religionis sunt. Nec est quod quispiam opponat, Spiritũ Dei etiã in mulieres & pueros effusum esse. Hoc enim & nos fatemur: eãsq. mulieres, & eos pueros in numero sapientiũ habemus. Verùm vnde cognosces quis ille sit cui spiritus præ cæteris donetur? Hoc enim est quod Augustinus mox inuestigat, cum ait: *Difficillimã oriri quæstionẽ, quomodo stulti sapientẽ inuenire possent, cùm nomẽ sapientis & pleriq. ex obliquo sibi vẽdicẽt, & tamẽ de rebus ipsis, quarũ cognitione cõstat sapiẽtia, ita inter se dissentiãt, vt aut nullũ eorũ, aut certũ vnũ necesse sit esse sapientẽ.* Quid ergo est? *Huic* (inquit Augustinus) *tam immani difficultati quoniã de Religione quærimus, Deus solus mederi potest.* Is igitur quo pacto medicinã istã adhibuit? Respondet Augustinus: *Christus afferens medicinam, miraculis conciliauit authoritatem, authoritate meruit fidẽ: fide contraxit multitudinem: multitudine obtinuit vetustatem: vetustate roborauit Religionem, quam non solùm Hæreticorum ineptissima nouitas fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veternosus error violenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret.*

Ibidem c.13.

Ibidem c.14.

Christus igitur per miracula sua sibi authoritatẽ ac fidem apud turbas conciliauit, qua semel parta, Discipulis etiam ipsius, partim quòd à Christo mittebantur, partim ob miracula quę ipsi fecerunt, & ob sanctissimã ipsorum vitã credebatur. Discipulis Christi mox alij, ac deinceps alij tamdiu successerũt, donec ipsa iã vetustas instar miraculi esset. Verùm vt Christus ipsa Dei sapientia fuit, sic post illũ nihil Apostolis ipsius, nec post illos aliquid Apostolorũ successoribus sapientius aut in Ecclesia esse, aut ab hominibus cognosci potest. Ad hoc enim nõ cuilibet de turba, sed paucis potissimùm & miraculorũ & linguarũ dona concessa sunt, vt cæteri scirent, per illorum sapientiã impetitę multitudinis turbam esse moderãdam. Ex quo apparet, minimè omnium debere populum Christianũ præesse, cùm omnino ei expediat non dominari, sed obedire etiam in profanis negotijs: quantoq́ue magis in sacris & Ecclesiasticis? Et quia semel in Augustini grauissimã authoritatem incidimus: à quibus ille sapientiam istam petendã iudicauerit, attendamus. Nam vt nunc docuit, longè maximã hominum partem stultorũ numero habẽdam, & solam esse authoritatem quæ stultos mouet, authoritatem verò miraculis primùm conciliatã, ac deinde sequẽtium multitudine & temporis vetustate firmatã esse: sic in eodem libro declarat, *huius multitudinis Primates quærẽdos esse*, vt ab his potius de sacris litteris aliquid discatur. *Qui Primates* (inquit) *si nõ essent, discendum omnino esse nescirem.* Ita, quanquã ipsa multitudo fidelium multũ momenti ad fidem de aliqua re faciendã afferat, sapientia tamen Dei, quæ authoritatẽ fidei Christianæ per multitudinem credentiũ attulit, multitudinẽ per *Primates ipsius* & ad fidem perduxit, & in Ecclesia tenuit. Vnde alibi Augustinus manifestè affirmat, *paucos spiritales in Catholica Ecclesia ad sincerissimæ sapientiæ cognitionem peruenire. cæterã* (inquit) *turbam nõ intelligendi viuacitas, sed credẽdi simplicitas tutissimã facit.* At certè si regimẽ vniuersalis Ecclesię penes populum esset: oporteret ipsam multitudinẽ tanta viuacitate intelligẽdi pollere, vt Primates suos instruere ac docere posset. Par enim est, vt qui summũ in Ecclesia locũ tenet, summũ etiã scientię donum possideat: vt possit rationẽ de ea fide reddere, quam à tota Ecclesia retinendam pro authoritate dominationis suę asserit. Verũ vt breuiter ista concludã, prẹterquã quòd nulla scripturarũ authoritas producitur, in qua Christus populo Christiano suã Ecclesiã cõmisit: præterquã quòd Christianus populus nunquã ab Ecclesia primũ instituta in vnũ locũ, aut per se, aut per Legatos suos cõuẽnit, vt regiminis sui specimen in cõmune ederet: prẹterquã quòd hoc genus regiminis & plenũ tumultu, & malè ex duobus tantũ, ijsq. minus prẹclaris generibus cõmisceretur: etiã status popularis à natura ipsa lõgissimè recedit, quæ vbiq. primatũ, & non multitudinis dominationẽ & instituit, & amplectitur. Neq. verò aut Angeli, aut cæli, aut stellę, aut Patriarchę, aut Iudæi à maiore multitudinis parte regebãtur, aut ipsæ Gentes tam approbârunt popularẽ statũ, quàm Regiũ, qui etiã status à Deo Monarchias ingẽtes ob totius mundi bonũ erigente supra omnes alios cõmendatus est. Vt miter quod exemplũ aut Dei, aut naturæ sequãtur, qui velint Ecclesiã à bellua multorũ capitũ regi. Sed si veritatẽ amamus præ odio primatus Romani, ad hanc cæcitatẽ detrusi sunt. Cũ enim illũ principatum, qui tam clarè in Petro institutus, & tã manifestè in Ecclesia Romana propagatus est, omni ratione oppugnandũ susciperent, omnia etiã absurdissimã dicere maluerunt, quàm vt aliquid cõtra vnius primatũ nõ dicerẽt. Sed nũc argumenta illorũ audiamus, ne se inaudita causa condemnatos querantur.

Ibidem c.24.

Contra epist. Fundam. cap.4.

Rationes

Rationes eorum confutantur, qui statum & gubernationem Ecclesiæ Christi volunt esse popularem.

CAPVT VIII.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm Ecclesia (secundum Illyrici mentem) non quemuis confusum populi conuentum (vt agora) sed ordinatum & per classes suas distinctum, maxime apud Athenienses significet: Apostoli nomen Ecclesiæ in vsum assumpserunt, vt ostenderent, politiam Ecclesiæ esse quidem Democraticam, non tamen confusam, verum ordinatam.

RESPONSIO.

QVID afferũt isti homines præter sua placita, cur Apostoli, quando nomẽ Ecclesiæ in vsum assumebãt, ad Atheniẽsiũ pręcipuè cœtus atq. instituta respicerẽt? Scilicet Hebræi homines, nec aliũde ferè quàm à Spiritu sancto per miraculũ edocti, dederunt operã, vt scirẽt quo verbo populus Atheniẽsis cœtus suos, vel confusos, vel ordinatos distingueret. Quãtò rectius iudicabimus, Apostolos hoc ipsum *Ecclesiæ* nomẽ à Septuaginta duobus Interpretib. accepisse? Cùm enim sacras litteras gẽtibus Hebrææ linguæ ignaris tum in cõcionibus exponerẽt, tum descriptas traderẽt; necessariò illas in Græca lingua, vt à Septuaginta Interpretibus ante aliquot secula cõuersę fuerãt, & ipsi legerũt, & gẽtibus legẽdas tradiderũt. Apud Septuaginta verò Interpretes quanquam Synagogæ nomẽ multò frequẽtius quàm Ecclesię reperiatur, tamẽ nõ rarò etiã Ecclesię vocabulũ occurrit. Verbi gratia: In libro *Deuteronomij* quater apud Septuaginta Interp. Ecclesiæ nomẽ eodẽ in loco legitur. Vbi certè nõ significat popularẽ aliquẽ statũ, sed eũ potius, qui sub vnius Moysis principatu degebat. Sic etiã cùm Saul Israëlitici populi Rex esset, Dauid de populo sub illius principatu agẽte dixit, γνώσεται πᾶσα ἡ ἐκκλησία αὕτη, *cogno, cet vniuersa Ecclesia hæc, quia nõ in gladio, nec in hasta saluat Dominus.* Et postea: Cùm Salomõ Rex benediceret populo in dedicatione tẽpli, Septuaginta frequentẽ populi sed maximè Seniorũ conuentũ per nomẽ Ecclesiæ expresserũt, dicẽtes: *Omnis Ecclesia Israël stabat.* Ecclesiæ igitur appellatio non repugnat statui Regio, sed conuentũ populi significat, siue is cõuentus sub Rege, seu etiam sub Optimatibus celebretur. Ac tametsi quò quisq. cõuentus magis ordinatus est, eò laudabilior sit: tamẽ Ecclesię nomẽ ad cõfusum etiã conuentũ à Diuo Luca in Actis Apostolorũ describẽdis accõmodatur. *Et erat* (inquit) *Ecclesia cõfusa.* Nihil ergo solidi ex Ecclesiæ vocabulo ad stabiliendã populi Christiani Democratiã cõcluseris. Quinimò cùm *Ecclesia* primùm *ab euocãdo* sit denominata, cumq. & is qui nos euocat, *Deus vnus* existat, & is per quẽ nos euocat, vnus Christus sit, & modus quo euocamur, *vna sit fides,* & nexus quo euocati cõiungimur, *vnũ sit corpus, vnus spiritus, eadẽ charitas, vnáq. spes vocationis nostræ,* & finis quò tẽdimus, vna sit æterna vita: rectius meo iudicio dixeris, per Ecclesiæ nomen statũ eũ in quo vnus sit Princeps, designari. Nã omnis Ecclesiæ ratio ab vno Principe profluit, vno vinculo cõtinetur, & in vnũ finẽ destinatur. Cùm verò tã Synagogæ, quàm Ecclesiæ nomẽ apud Septuaginta Interpretes in vsu fuisset, Augustinus eã rationẽ attulit, cur noster status Ecclesia potius appelletur, quòd videlicet *Ecclesia ex vocatione, Synagoga verò ex cõgregatione appelletur. Conuocari, magis hominibus conuenit: congregari, magis pecoribus.* Quòd si profani vsus aliqua ratio habẽda est, cũ Iacobo Tusano dicerẽ, *Ecclesiã* propriè apud Athenienses appellari conuentũ eorũ qui nõ foris sed intus habitãt. Nã quoties ad magnæ alicuius rei spectaculũ homines ex agro accersebãt, illã rẽ Athenienses nõ Ecclesiã, sed Διάκλητον appellabãt. Et sanè magna cum ratione cœtui Fideliũ nomen illud imponitur, quod ciues illos ac domesticos, nõ autẽ rusticos & peregrinos esse designet. *Sumus enim iã nõ hospites & aduenæ, sed ciues Sanctorum & Domestici Dei.* Verùm vt Sancti iã facie ad faciẽ Deũ in cælo videntes potissima pars Ecclesiæ sunt, neq. tamẽ propterea reguntur à seipsis populariter, sed regio & monarchico vnius Dei Principatu gubernãtur: sic altera Ecclesię pars, quæ adhuc in terris agit, potiorẽ suã partẽ, quæ in cælis agit, quantũ potest imitãs, non populariter, sed ab vno Pastorum Principe gubernari debet.

Deuter. 23.
1. Reg. 17.
3. Reg. 8.
Actor. 19.
Philip. 2.
August. in inchoata expositione epist. ad Roman.
In Lexico Tusani sub verbo Ἐκκλησία.
Ephes. 2.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Pergit Illyricus in illo suo cõmento: & vniuersam rationem Ecclesiasticæ politiæ describens, eã dicit esse Democraticam quidẽ, verùm ordinatã, *vt quæ habeat suũ regem Christum, & suam Aristocratiã Doctorum, ac præcipuorũ membrorum, quem ordinem aut harmoniam etiam Paulus, Rom. 12. & 1. Cor. 12. & Ephes. 4. describit.*

RESPONSIO.

Quid Paulus in duodecimo capite tã Epistolæ ad Romanos, quàm prioris ad Corinthios, itemq. in quarto ad Ephesios sibi voluerit, iam antè declarauimus. Etenim cùm in illis locis ecclesiã corpori humano similẽ esse dicat, nec politia corporis humani aut animalis cuiuspiã sit democratica, verùm regia & monarchica, vtpote in qua principatus penes vnũ est, siue id cor, seu cerebrũ existat: cũq. si rationẽ, quę potissima hominis pars est, cõsideremus, mẽbra corporis omnia sic ei subsint, vt nullo modo ad cõmunẽ corporis gubernationẽ illa cõcurrãt, sed vniuersa regãtur ab vna mẽte ac ratione, quæ sola præsidet: quis nõ eodẽ modo politiã corporis Ecclesiastici diuinitùs ita ordinatã esse dicat, vt vnus in ea primas teneat, cætera verò

ra verò mébra, secundú quod vel nobiliora, vel ignobiliora sunt, sic magis aut minus de principatu capitis vnius participét, cùm interim omnia vni potissimú Principi obediát? Deinde in his Illyrici verbis id summa reprehésione dignú esse nó dubito, quòd dú Ecclesiæ politiá ex Christo, ex Optimatibus, & ex tota plebe Christiana cóstare vult: interim Christianorú plebem infimam ipsi Christo paré in aliqua saltē gubernationis parte facit. Nisi enim in aliquo ciuitatis negotio tantú efficiat plebs, quantum non modò Pastores alij, verum etiá ipse Rex Christus: frustrà status Ecclesiæ vocatur popularis. Neq. verò vllá puto Rempub. (quæ saltē rectis legibus aut moribus regeretur) aliquando extitisse, in qua gubernandi ratio non fuerit aliquantulú mixta. Quis enim Rex bonus caruit vnquá Senatu suo? Porrò Senatores quid aliud sunt, quàm optimates? Aut qui optimates vel in constituendo Magistratu, vel in tributis exigédis, vel in rogandis legibus, similibúsue causis nó aliquid saltē loci plebeiis reliquerút? Quemadmodú igitur Monarchia vel Regnú vocatur, non solùm vbi optimates aut plebs nihil omnino possunt, verùm etiá vbi Rex plus illis potest; & quemadmodum status Optimatú appellatur, non vbi vulgus ab omni actione publica prohibetur, verum vbi summa rei paucis Principibus potissimùm administranda committitur: sic popularis status erit, non vbi Rex aut Nobiles nihil possunt, verùm vbi plebs in aliqua saltē gubernationis parte aut plus illis, aut certè non minus potest. *Iudicauit populus Romanus de perduellione etiam sub Regibus, si quis à Duumuiris ad populum prouocasset*: nec tamen propterea is status dicebatur esse popularis. In omni enim mixto statu id potissimùm attenditur, quod cæteris partibus antecellere videtur. Quid ergo sibi voluit Illyricus, quando politiá Ecclesiæ *ex Christo velut summo Rege, atque ex Doctoribus & præcipuis mébris velut Optimatibus constanté*, nihilominus popularem appellauit? Fac nonnullas causas ad plebis nó minus, quàm ad Optimatú cognitionem pertinere. An tamen quisquam vsque adeò desipit, vt in illis ipsis causis plebé, atque etiam Optimates plebi adiunctos, nó minus quam Christum efficere putet? Si plebs atque Optimates cú Christo in vlla parte administrationis ex æquis partibus cócurrunt, concedo statum Ecclesiæ ex illa parte popularem dici posse. Verùm si nihil omnino proferri potest, in quo plus infinitis partibus soli Christo, quàm toti præterea populo tribuendum non sit: quomodo tanta erit in vlla re plebis atque Optimatum facultas, vt status Ecclesię vniuersus potius à populi administratione, quàm ab ipsius Christi Principatu nominetur? Cur nó potius, quia quicquid populus Dei habet, Christi dono habet: ad honoré Christi Regis nostri dicimus, Reipub. Christianæ statum aut nó nisi regium, aut certè magis regiú esse, quàm popularem? An id fortè intellexit Illyricus, inuisibilé Ecclesiæ Dei politiá ab vno Rege Christo pendére: visibilé verò à toto populo Christiano? Nam si hoc ipsum nó sensit, blasphemè nimiú de Christo sensit, cui plebé in vlla parte gubernandi adæquauit. Si ergo Christú inuisibili, populú visibili modo præesse vult: cur quæ dissimilia erant, simul in oratione sua coniunxit? Cur visibilé gubernatorem cú inuisibili, mortalem cú immortali confudit? Duplicé igitur politiá Ecclesiæ Illyricus ponat necesse est: vná inuisibilem & regiá, secundùm quam solus Christus omnia per ministeriú eorum quos ad eam dignitaté vocauit, moderatur: alterá visibilem & democraticá, in qua populus totus, hoc est, tam Pastores & Doctores quàm vulgus Ecclesiam Dei ex æquo regit. Omittamus illud *ex æquo*: vt reliqua oratio tam Caluini, quàm Illyrici opinionem confutet. Nam Caluinus plebi minus quidem quàm Optimatibus, sed aliquid tamen necessariò in ratione gubernandi concedendú existimauit. Ergóne duplicis generis & conditionis, Ecclesiæ regimen est? Aut alia est, quæ videtur foris, & alia quæ intus latet, Reipub. Christianæ forma? Nónne prima statim facie pulchrius, magísque decorú esse iudicares, si cùm externa politia Ecclesiæ ab illa inuisibili Monarchia Christi profluat, altera potius alteri similis, quàm dissimilis foret? Aut tu aliá Democratiæ tuæ originem edes, præter ipsius Christi Principatú? Quod ergo generat, nónne potius aliud sibi simile generat, quàm diuersum? Monarchia (inquá) inuisibilis, quæ in Christo iá latet, potius visibilé Monarchiam, qua populus Dei regatur, generabit, quàm Democratiá quæ longiùs etiam à Monarchia, quàm Optimatú status, abest: nisi forte monstri similé vis esse diuinam Ecclesiæ Dei gubernationé. Quando enim proles non refert imaginé & similitudiné genetantis, iá certè ad mőstri naturá ea res vergit. Quæcunq; auté sit ratio & forma Ecclesiasticæ gubernationis, illa nó nisi proles eius Monarchiæ est, per quá Christus in totam Ecclesiam dominatur. Antequá Filius Dei carnem assumpsisset, in honorem visibilis Monarchiæ suæ adhuc futuræ, Ecclesiá suá non per populú vniuersum, sed potissimùm per Pontificé vnum vniuerso populo visibiliter præsidentem gubernauit. Et tu nunc postquá Christus carnem & assumpsit, & in immortalitatem transtulit, nó modò vnum Pontificé, ac neq. solá Pastorum multitudiné visibiliter vis præesse, verùm etiá totam plebem ad visibile Ecclesiæ regimen vocas? Obsecro te, qui ad tempus regit Ecclesiá Christi, núquid in ea re minister nó est æterni Principatus, qué solus Christus accepit? *Sic nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores*

Vide T. Liuium Decadis 1. lib. 1.

Deuter. 17.

1. Cor. 4.

dispensatores mysteriorum Dei. Nunquid ergo prorsus omnes Christiani aliqua mysteria dispensant? aut simul omnes Christi sunt ministri? Nunquid omnes aliquo ministerij genere funguntur? Verùm de his rebus iam antè satis copiosè dictum esse puto. 1.Cor.12.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Iubet Christus eum qui neque fratrem admonentem, neq; duos testes audierit, denunciari Ecclesiæ, velut supremo tribunali. Ecclesiæ verò pars laici & plebs infima sunt. Habent igitur & illi ius suum in controuersijs cognoscendis. Matth.18.

RESPONSIO.

Cùm Christus iubet peccatorem contumacem Ecclesię denunciari, per nomen Ecclesiæ publicum aliquod (fateor) Ecclesiæ forum intelligit. Nam primùm, inter eum qui deliquit, & eum in quem delinquitur, priuatim agi vult, vt famæ delinquentis parcatur: mox autem si non emendetur, neque ex toto priuatim, neque publicè, verùm media quadā ratione coram *duobus aut tribus testibus* agendum est. Quòd si delinquens neque sic pœnitētiam agat, prorsus ad publicum iudicium acceditur. Sed quodnam est hoc publicum iudicium? Certè illud, in quo Præsules populo adstantē causas cognoscūt, & sententiā ferunt. Populū adstare dixi, non quòd necesse sit, aut singulos de plebe, aut maiorē partem, aut quenquam, præter eos quorū interest, adesse: verùm quòd nemo arceri facilè possit ab eo loco in quo iudicium publicum exercetur. Item interesse iurisdictioni quidē plebs potest, præesse non item. Apostolus enim cùm de ciuilibus causis ageret, certos Iudices, etiā minimos quosque *& contemptibiles*, potius quàm nullos, *ab Ecclesia constitui voluit*, vt Christiani apud suos potius, quàm apud infideles iudicarentur, si omnino volebant litigare. Quòd si nō omnis populus in causis seculi iudicat, sed ij tantùm *qui constituuntur*: quantò minus idē ipsis permittetur in causis spiritualibus & Ecclesiasticis? Nam vt cùm certi ministri constituti sunt, omnis populus promiscuè ministrare nō potest: sic postquàm certi Iudices in Ecclesia sunt cōstituti, nullus præterea debet se huic negotio ingerere. *Vnusquisque* (inquit Apostolus) *maneat in ea vocatione in qua vocatus est*. Quid quòd D. Ambrosius eum locum Apostoli, in quo sapientem si quis est constitui voluit, vt inter fratres iudicet, ita interpretatur: *Ideo fratrem iudicem eligendū dicit, quia adhuc rector Ecclesiæ illorū non erat ordinatus*. quasi dicat: ordinato semel Rectore, iudicandi potestas penes illum solum exister, donec ipsa Ecclesia ciuiles Magistratus sortita sit, qui de secularibus causis cognoscāt. Quę omnia D. Chrysostomus probè sciens, hęc verba Christi (*dic Ecclesiæ*) in hunc modū interpretatur: *Dic Præsulibus, & Præsidentibus*. Imò Illyricus, qui Democratiam supra cæteros vrget, in libro de sermone Scripturarum, dicit: *Nonnunquā Ecclesia videtur significare tantùm ministros Verbi & Sacramentorū, & aliquos Seniores & intelligentiores: sicuti Chrysostomus interpretatur dictū Christi, Matth. 18. Dic Ecclesiæ. Sed tamē potest exponi de toto cœtu vnius loci, cùm ei quid publicè indicatur.* Si hæc omnia essent vera: non tamen conuinceret hic locus, regimen vniuersalis Ecclesiæ ad populū pertinere. Nam quod de vnius loci cœtu nominatim dicitur, nō vtique cōtinuò pertinet ad omnium locorum cœtus Ecclesiasticos. Verùm nunc quale est, vt Illyricus à D. Chrysostomi sententia, & ab vsu Ecclesiarum omniū recedat, & suum somnium nobis pro Euangelio obtrudat? Nam si D. Petrus cognito Ananiæ ac Sapphiræ mēdacio, ac voti violatione, homines castigauit, non expectato vllius præterea consilio vel consensu: itemque si D. Paulus fornicatorem Corinthium excommunicauit, nō adhibito in consilium cœtu Corinthiorum (aberat enim corpore ab illorū cœtu) quid hoc est, quòd Protestātes causarū eiusmodi cognitionem ad vniuersum cœtū necessariò spectare dicunt? Quasi verò postquàm Christus dixerat, *Dic Ecclesiæ*, non statim subiecerit, *Quæcunque alligaueritis super terrā, erunt ligata & in cælis*: perspicuè declarans, nomen Ecclesiæ ad Apostolos tunc, qui soli poterant ligare & soluere, & ad Apostolorum successores, atque ad eos qui vicem Episcoporum gererent, nunc spectare. Vnde Ignatius tam pręclarus Apostolicorum temporum, ac eorū quæ in primitiua Ecclesia gerebantur, testis, affirmat *nihil in Ecclesia Episcopo maius esse, vtpote qui sacra Deo facit pro totius mundi salute*. Quòd si nihil in Ecclesia maius Episcopo est, profectò nec ipsius plebis Christianæ clericorumq. omnium eiusdē Ecclesiæ maius tribunal esse potest. Nam quod Cyprianus ad Presbyteros & Diaconos scribit, *à primordio Episcopatus mei statuerā nihil sine consilio vestro & sine cōsensu plebis meæ priuata sententia gerere*. nónne apertè ostendit, primùm inter Presbyteros & plebem, deinde inter Episcopū & Presbyteros magnum discrimen intercessisse? Presbyteri dabant consilium, non tamē iudicabant, vel præscribebant præsente Episcopo. At plebs tantum aberat à præsidentia, vt neq. consiliū quidem, sed tantùm consensum suū impertiret. Nec enim plebis consensum necessariò expectare debebat Episcopus: alioqui non dixisset Cyprianus, *se statuisse nihil gerere absque plebis consensu*. Nam eo verbo docet, licuisse quidem sibi aliud facere, verùm se illa mente fuisse, vt vellet ad eam rem sese obligare. Interim verò Episcopus, aut de mandato eius alius quispiā, modò aliundè in causa instructus esset, omnia quæcunque ad Presbyteros, plebēmue in cōmune non pertinebant,

Marginal notes: Matth.18. — Publicum forum. — 1.Cor.6. — 1.Cor.7. — Ambros. in 1.Cor.6. — Chrysostom. homil. 61 in Matthæum. — Actor.5. — 1.Cor.5. — Matth.8. — Ignatius in Ep. ad Smyrnenses. — Lib.3. epi.10.

tinebant, poterat vel sine Presbyterorum consilio, vel plebis consensu peragere: idque in
Actor. 5. 1. Corint. 4. *persona Christi*, tam D. Petri, quàm D. Pauli exemplo. Et sanè fateor, magnæ cuiusdam tum humilitatis, tum perfectionis fuisse, atque adhuc esse, vt Episcopus omnia cum Presbyteris & grauioribus ex plebe conferat, & cômunicet. Sed oportet ea quæ consilij sunt, ab ijs quæ sub præceptum cadunt, distinguere. Consilij autem fuit, vt Episcopus nihil magnum sine
In c. 5. prio. ad Tim. Presbyterorum senatu ageret. Vnde D. Ambrosius ita scribit: *Et Synagoga, & postea Ecclesia Seniores habuit quorum sine consilio nihil agebatur in Ecclesia. Quod qua negligentia obsoleuerit, nescio, nisi fortè Doctorum desidia, aut magis superbia, dum soli volunt aliquid videri.* Hæc ille. Siue autem desidia, siue superbia factum sit, vt Doctores soli præsideant: certe D. Ambrosius non dicit omnino illegitimum illicitúmue esse, vt soli Episcopi aut eorum Vicarij præsint Ecclesiasticis causis. Nec solos cùm dico, id ita intelligo, velut nulli debeant ipsis adesse: verùm quòd neque solenne sit Presbyteros omnes conuocari, neque necessarium: modò tamen ij adsint, quorum consilijs iudex plenè instrui queat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Actor. 14. Scribit Lucas, Presbyteros Ecclesiæ, Christianorum suffragijs electos. Ac Mathias, & septem Diaconi suffragio vniuersi cœtus ad ministerium vocati sunt. Et antiqui Patres (vt Cyprianus & Leo) testantur, Episcopos à laicis electos. Cùm autem eligere Episcopos, nonnulla regiminis Ecclesiastici pars sit, regimen Ecclesiæ penes Laicos etiam est, & ideo democraticum.

RESPONSIO.

Etiamsi daremus, Episcopos tã olim fuisse electos, quàm nunc à Laicis necessariò debere eligi: non video tamen quod ex ea re concludi queat, Ecclesiæ regimen populare esse. Nam in regnis aliquot Reges non succedũt per cognationem, sed eliguntur (vt in Polonia fit) aut in Comitijs Nobilium, aut in plebeijs: neque tamen propterea is status aut optimatum, aut popularis est. Nam qui necessariò eligit eũ qui futurus est aut Rex, aut Pastor suus, etsi agat id quod aliquo modo ad regimen pertinet: tamẽ si finis agendi (quæ potissima ex causis est) spectetur, non tam agit vt regat, quàm vt regatur. Itaque si vnũ solum qui præsit eligat, per electionem declarat, se vnius Principatui; sin autẽ plures eligat, optimatum gubernationi subiectum esse. Sozomenus refert, Valentinianum iam recens ad gubernacula Imperij ele-
Sozomenus lib. 6. cap. 6. ctum, *ad milites, vt alterum sibi velut imperij socium adiungeret, clamantes respondisse: Me ad imperandum eligere penes vos erat. Sed cùm iam à vobis delectus sim, consortẽ imperij quem postulatis, non in vestra, sed in mea solius potestate eligere situm est.* Eodem modo si penes laicos esset eligere Episcopos suos, dicendum esset, eosdem laicos post electionem cõfectam, regere Ecclesiam non posse. Verùm enimuerò permultum interest inter diuinas res, & humanas. Illæ descendunt de cælo, hæ oriuntur de terra. Illæ igitur per Deum interueniente Christo primùm, deinde Apostolis Christi: hæ autem per Deum interueniente Gentiũ aut Ciuili iure disponuntur. Christus verò nõ legitur aut facto aut verbo aliquo suo detulisse plebi necessariam Episcoporũ electionem. Nam primùm Christus Apostolos ac Septuaginta Discipulos, dum in terris ageret, solus absque plebis cuiusquã consensu elegit, atque ad prædicandũ
Marci 3. Luc. 6 & 10. Cyprianus lib. 3. epist. 9. misit. Vnde Cyprianus, *Meminisse* (inquit) *Diaconi debent, quoniam Apostolos, id est, Episcopos & Præpositos Dominus elegit.* Episcopi ergo ad eius electionem maximè pertinent, qui vicem Domini potissimùm in terris sustinet. Post Domini verò ascensionẽ in cælum, Paulus
Tit. 1. Titum in Creta reliquit, *vt per ciuitates constitueret Presbyteros*, nihil quicquam vel de interposito plebis alicuius consensu ad Titum in Creta relinquendũ, vel ad plebis consensum in
Actor. 1. Presbyterorum electione adhibendum, interponens. Iam verò Mathias non prius in Apostolum ab ijs qui aderant, eligi cœptus est, quàm D. Petrus Apostolus (penes quẽ D. Chrysostomus eligendi ius potissimùm fuisse attestatur) eius rei author extitisset. Ac tunc etiam
Actor. 6. non tã ab eis electus, quàm vnà cũ Barnaba nominatus est, *Deo interim per sortem ostendẽte, quem ex duobus elegisset.* Electio igitur illa primùm Dei fuit, deinde Petri; nominatio autem totius multitudinis. Præterea Apostoli permiserunt multitudini Discipulorum, *vt considerarent*, non quos ipsi, sed *quos Apostoli constituerẽt ad ministrandum.* Consideratio plebi permittitur, constitutio Apostolis reseruatur. Illa proponit vota & desideria sua: hi iusta plebis desideria meritò implent, iniusta verò, cũ opus est, repellũt. Verùm si noluissent Apostoli hanc rem ad plebem referre, sed sua in hac re authoritate vsi essent: iã nihil sibi vindicare multitudo potuisset. Expectẽt igitur populi Episcoporũ ad se relationẽ, & tũc iure poterunt facere, quod in Diaconis eligendis plebẽ Christianam tẽpore Apostolorũ fecisse vident. Neque
Actor. 13. verò semper Pastores & Doctores plebi suffragia permiserunt. Nam *Prophetæ & Doctores, qui Antiochiæ erant, manus Paulo & Barnabæ imposuerunt, & dimiserunt illos in opus ad quod assumpsit eos Dominus*, non expectato plebis consensu aut suffragio. Quin imò nec Diaconos
Actor. 6. Actor. 14. elegerunt populi ex iure suo, verùm ex authoritate ab Apostolis concessa. Ideoque *electos statuerunt ante conspectũ Apostolorum, qui orantes imposuerunt eis manus.* Quod autẽ obijcitur,

Presbyteros

Presbyteros Christianorum suffragiis electos: id tametsi esset certum (vt non est, quia nihil fre-
quentius accidit, quam vt verbis interdū abutamur, quod idem de Græco verbo *χειροτονεῖν*
apud Lucā censeri potest) tamen is locus ita intelligi debet, quod Paulus & Barnabas Pres-
byteros fidelibus populis constituerunt eos, qui testimonium honestæ vitæ ab ijsdem popu-
lis accepissent. Cùm enim Apostoli non manerēt in aliqua certa ciuitate, sed per omnia lo-
ca peragrarent: mirandum non est, si eorū vitam ignorarent, quibuscum educati nō essent.
Oportuit ergo non quosuis, verū eos qui iudicati fuissent à ciuibus suis idonei, ad publicum
ministeriū cooptare. Ac sanè recta ratio docet, vt, si hodie ob alicuius Ecclesiæ necessitatem
cogeretur Episcopus creare Presbyterū & Diaconum, de cuius moribus & institutis aliun-
de edoctus non esset: omnino plebis, quæ tunc adesset, testimonium deposceret, ne minus
idoneum ordinando, & *nimium cito manus imponendo*, tam suo nomini cōciliaret notam in- 1.Timoth. 5.
famiæ, & cum alienis peccatis communicaret, quàm Ecclesiæ, cui consulere debebat, iniu-
riam inferret. At verò vt electio sic penderet à plebe, tanquam Paulus aliquem sibi notum
sine plebis suffragio creare nō posset: hoc prorsus à veritate abhorret, cùm Dominus dixe-
rit, *se ita mittere Apostolos suos, sicut ipse à Patre est missus*. Constat verò Christum ita missum Ioan. 20.
esse à Patre suo, vt sine cuiusquā suffragio quemlibet, dum in terris ageret, vel Presbyterum,
vel Episcopū, vel Apostolum creare posset. *Ac Deus quidem erat in Christo mundū reconciliās
sibi. Apostoli autē pro Christo legatione fungebātur*. Apostolis in iurisdictione omni, quæ saltem 2. Cor. 5.
Ecclesiæ necessaria est, Episcopi successerunt. Quemadmodū igitur plebs, atq; adeò totus
populus Christianus in Christum nihil iurisdictionis habuit, sic neq; in Apostolos eius, neq;
in Episcopos aliquid potestatis accepit. Aut quod minimum verbum è Scripturis proferri
potest, vbi constet, Christū turbam & multitudinem in vlla refecisse totius Ecclesiæ suæ in-
spectorem ac moderatorem? Quod autem Cyprianus & Leo populi consensum in electio-
ne Episcoporum adhiberi solitum esse testantur: fatemur id ita factum esse ex decoro ferè
semper; non autem ex necessitate iuris diuini, præterquam si aliter vita ordinandi sciri non
potuit. Nam nec hodie fas haberut, solenni ritu aut ordinari Presbyterū, aut Episcopū con- Locus popu-li in electio-nibus sacris.
secrari, præterquàm in conspectu populi, cui populo suus etiam locus conceditur, vt si quid
afferre potest, cur hic homo ad talem dignitatem assumi non debeat, libere id audacterque
proferat. Nec aliter intelligenda sunt D. Cypriani verba. Nam cùm dixisset, *Plebs maximè* Cyprianus lib. 1. epist. 4.
habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi, e vestigio seipsum inter-
preratus adiunxit: *Quod & ipsum videmus de diuina authoritate descendere, vt Sacerdos plebe
præsente sub omniū oculis deligatur, & dignus atq; idoneus publico iudicio ac testimonio cōprobetur,
sicut in Numeris Dominus Moysi præcepit, dicens: Prehende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum* Numer. 20.
*filium eius, & impones eos in mōte coram omni Synagoga, & exue Aaron stolā eius, & indue Elea-
zarum filium eius. Instituit & ostendit, ordinationes sacerdotales non nisi sub populi adsistentis cō-
scientia fieri oportere: vt plebe præsente vel detegantur malorū crimina, vel bonorum merita prædi-
centur. Et sit ordinatio iusta & legitima, quæ omniū suffragio ac iudicio fuerit examinata, quod post-
ea secundùm diuina magisteria obseruatur in Actis Apostolorum*. Hæc Cyprianus. Cuius verba
qui rectè perpēdit, is facilè videt, eum non aliter putasse consensum plebis ad cōstituendum
Episcopū in nouo Testamento necessariū esse quàm in vetere Testamēto necessarius fuit.
Nam diuinam authoritatē ab Eleazari consecrationē repetitam ad statū nouæ Legis trahit.
At in vetere Testamento res non pendebat vel præcipuè vel necessariò à populi consensu.
Nam Deus ipse per Moysis operā constituerat Aaronē Pontificem, & Eleazarum voluit ei
succedere in Pontificatu, siue plebs consentiret, seu recusaret. Rem verò in cōspectu populi
voluit geri, tùm vt is non ignoraret quis esset suus Pontifex, tùm vt libèriùs ei parēret, cuius
consecrationi assensisset. Quod idem in nouo Testamento semper est obseruatum, adeò vt
hodie liceat plebi Episcopatū alicuius impedire, si ea crimina Episcopo consecrando potest
intendere, ob quæ indignus Episcopatu appareat. Si autem plebs ordinari Episcopū videns,
nihil ei opponat, sed prorsus tacet, cū loquendi tempus est: in consecrationē eius meritò vi- Qui tacet, cō-sentire vi-detur.
detur consentire. Præterea in omnibus regnis Christianis videmus hoc fieri, vt Rex cū præ-
rogatiua suffragij sui donet, quem Episcopatui præesse optat. Rex autem per tacitū populi
consensum, in ea re, totius populi, cuius gubernator à Deo constitutus est, personā gerit. Si
ergo quem Rex nominat, eūdem postea clerus elegerit: iam salua sunt omnia, nec aliquid
aut de populi, aut de cleri priuilegijs perit. Nam loco plebis & omnium laicorū Rex inter-
ponit authoritatē suam. Sin ea res populo non satisfacit: cū Rege potius, qui & suā & populi
vicem supplet, quàm cum clero, qui vix locum suū tuetur, iniuriarum agere debet. Nam si
omnia reuocabimus ad nudam veritatē: potius clerici, quam laici hodie priuantur suis suf-
fragijs. Etenim parū abest, quin vbiq; Rerumpublicarū Principes tantum non cogant cle-
ricos, vt cū eligant, qui ab ipsis fuerit expertus. Si autem quæritur, quid ex necessitate iuris
diuini ad Presbyteri aut Episcopi creationē spectet: neq; altius hanc rē repetere possumus,

quàm à Christo ipso, qui solus absq; vllius electione ex authoritate sua misit Apostolos & septuaginta Discipulos ad prædicandum: neq; tutiùs in vllius præterea exéplo conquiescere. Illius vestigia insequentes Apostoli & antiqui Patres, nunquã dubitârunt absentibus & à populis Presbyteros vel Episcopos iam prius consecratos mittere, sicuti B. Marcus Alexandriam, B. Martialis Rauénam, B. Valerius Treuerim à B. Petro est missus. & postea Eleutherius Pontifex Romanus Fugatium & Damianum ad Luciū Regem Anglorum: Celestinus Palladium Episcopum ad Scotos: Ægyptij Episcopi B. Moysen Episcopū ad Saracenos miserunt. Quos omnes atq; alios innumerabiles certū est, non ex illorum populorum ad quos mittebantur, suffragijs, sed ex eorum qui eos consecrârunt iudicio, creatos esse. In summa, talium Episcoporum electio, quorū vita & doctrina ijs qui præsunt, satis cognita est, non est plebi necessariò committenda; cùm sufficiat, vt Apostoli & eorum successores, quorū curæ Ecclesia est credita, eligant & mittant aliquē, à quo plebs regatur. Ex decoro autem suffragatio quædã plebi Christianæ permitti potest, vt eum amet studiosius, quē inuita rectorem non accipit, quanquã nullum, qui mittitur ab ijs quorum interest, inuita deberet accipere. Cæterùm si plebs aut non petat hunc suffragij locum (vti iam fit in Ecclesia Catholica) aut sufficere putet, vt suo loco Rex, aut primus Magistratus aliquē idoneum designet: iam nihil iniuriæ non modò iuris necessitati, verùm neq; ecclesiastici moris vsui & decoro infertur. Postremò cùm Laodicenum Concilium iam olim statuerit, *non esse populis concedendum, vt electionem faciant eorum qui Altaris ministerio sunt applicandi*: manifestissimum est, populorum electionem nunquam tantæ necessitatis in Ecclesia Christi habitam esse, vt aliter facta electio non subsisteret, sed potiùs totum quod in ea re agebatur, decoro & temporum illorum opportunitati concessum esse. Atque hæc sint satis de eo, quòd plebs Christiana Ecclesiam Christi ex aliqua parte iure diuino regere non debeat.

Episcopi ad absentes missi.

Laodiceni concil. c. 13.

ARGVMENTVM LIBRI SECVNDI.

Qvemadmodum in superiore infimam laicorum plebem, sic in hoc libro potiorem laicorum partem, hoc est, Reges, Imperatores, atque omnes ciuiles Magistratus à rerum Ecclesiasticarum dijudicatione tum iure diuino, tum more maiorum remoueri ostendam. Vbi etiam de ciuilis & Ecclesiasticæ potestatis differentia, deque ijs erroribus agetur qui versantur circa spiritalem potestatem, quam Reges in rebus sacris sibi non rectè vendicant. Ad postremum, nec Episcopos quidem summæ rerum præfectos esse, planum faciam. Itaq; totus hic liber in eo versatur, vt Ecclesiam Christi neget ab Optimatibus in summo gradu regi & administrari: cùm alioqui non neget, Episcopos pro suæ solicitudinis parte ad Ecclesiæ gubernacula sedere.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SECVNDVS.

Quid intersit inter ciuilem & Ecclesiasticum magistratum: quodq́; origine, vsu, & fine differunt: & quot errores in ea re hoc tempore deprehendantur. Vbi etiam obiter declarabitur, quomodo Christi regnum de hoc mundo, vel ex eo non sit, cùm tamen in eo sit.

CAPVT I.

De plebe Christiana sic hactenus disserui, vt eos qui nullum gererent Ecclesiasticum aut ciuilem Magistratum, vel ob ignorantiam, quæ in longe maxima ipsorum parte est, vel ob infimum quem in Ecclesia Christi locum tenent, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotos esse ostenderem: nisi quòd si qui ex plebe ad Magistratum in Ecclesia gerendū idonei sunt, per Præpositos Ecclesiæ ad eum honorem vocari & possunt & debent. Nunc dicendum est de altera illa plebis Christianæ parte, quæ non Ecclesiasticum, sed ciuilem Magistratum gerit. Huius autem rei explicatio eò difficilior videbitur, quò pauciores nouerunt, quid inter Ciuilē & Ecclesiasticum Magistratū intersit. Cùm enim vtraq; potestas à Deo sit, multi putant, aut vtramq; in omnibus causis ex æquo agnoscendam esse, aut primas Regibus & Imperatoribus, tum nōnunquã in Ecclesiasticis, tum semper in ciuilibus causis deferēdas. De singulorū autē erroribus deinceps agetur, si prius vtriq; potestati suos fines & limites iure diuino præscriptos esse de-

Rom. 13.

esse demonstrauero. Differunt autem hæ duæ potestates non tam in primo principio, aut in vltimo fine (vbi recte saltem exerceantur) quàm in medijs quibusdam causis, officijs, & finibus. Etsi enim ab vno principio, quod est Deus, tam ciuilis quam Ecclesiastica potestas promanet: tamen ciuilis potestas per alia media, & rursus Ecclesiastica per alia ad nos plerumq; deriuatur. Nam ciuilis potestas per media iuris naturalis, gentiũ aut ciuilis ad homines plerumq; deducitur. Etenim vt pater in filium, auus in nepotem, atq; ita deinceps maior natu in minorem aliquid potestatis habeat: hoc vtiq; Deus per ius naturale effecit, dum ex nascẽdi modo & ordine declarauit illum superiorem me esse, qui vel causam, vt ego nascerer, præbuit, vel cum eo, à quo natus essem, cognatione quadam coniunctus sit. Patruus enim, qui patris mei frater est, meus quodammodo est pater.

Potestas hæc naturalis in eo Dei præcepto patefit, quo dictum est: *Honora patrem tuum & matrem tuam, vt sis longæuus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Potestas verò dominorum in seruos, & Regum in subditos, à Deo per ius Gẽtium videtur instituta. Nam ius integræ atq; incorruptæ naturæ nullum aut mortalis domini seruum, aut Regis terreni subditum agnouisset. Vnde nec ante diluuium, nec etiam post, vsq; ad Nemrodũ, vlla Regię potestatis facta est mentio. Et ipse Nemrod (*cuius regni principium Babylon erat) tanquam robustus venator coram Domino*, vi potiùs rapuisse, quam diuinitus regnũ sortitus esse videtur. Certè Moyses prædicens, Iudæos velle sibi Regem optare, eam rẽ ita describsit, vt diceret, *eos velle sibi Regem constituere, sicut habent omnes per circuitum nationes.* Itaque secundùm id quod Moyses præuiderat, post aliquot secula Iudæi ad Samuëlem venerunt, dicẽtes: *Constitue nobis Regem, vt iudicet nos, sicut & vniuersæ habent nationes.* Et iterum: *Rex erit super nos, & erimus nos quoque sicut omnes Gentes. Et iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis.* Gentium ergo similes in Rege constituendo Iudæi esse voluerunt. Ex quo apparet, potestatem regiam à Deo quidem esse, verùm nõ immediatè, sed potius per interpositum ius Gẽtium. Si qua verò iusta & legitima potestas ita in vna aliqua ciuitate aut regione recepta erat, vt eadem apud plerasq; Gentes non esset in vsu: talis potestas etiã à Deo erat, sed propriè ad ius ciuile aut municipale referebatur, hoc est, ad consensum & legẽ eius populi aut societatis, in qua illud ius constitutũ erat: vt semper verum sit quod Apostolus ait: *Non est potestas nisi à Deo.* Neq; tamen negandũ est, quin Deus forte reuelauerit aliquid etiam immediatè de cælo, quod in seculi huius regimine obseruari vellet, quale nõnulli putãt esse illud: *Quicunq; effuderit sanguinẽ humanũ, fundetur sanguis illius.* Et certè quidẽ permulta, etiã circa res terrenas, in lege Mosaica diuinitus instituta fuerũt, nullo eius populi consensu ad eã rem interposito. Sed quoniam ea lex, præterquàm in his quæ iuris naturalis sunt, abrogata intelligitur: nihil est quòd circa illã diutius iam immoremur.

Illud ergo inter omnes, opinor, constat, Regiam atq; Imperatoriam potestatem, etiã quæ hodie in Ecclesia Christi exercetur, in omni causa, de qua in nouo Testamento aliter dispositũ non sit, vel iuris Gentiũ, vel iuris ciuilis habendã esse. At verò potestas Ecclesiastica tota est à cælo, nec per interiectũ ius naturale, Gentiũ, aut ciuile, sed tantũ per Mediatorem Dei & hominũ, hominẽ Iesum Christũ ad nos dimanauit. Licet igitur tam ciuilis quàm Ecclesiastica potestas à Deo sit: tamẽ ciuilis à Deo plerumq; est per media quædã, vel naturæ, vel ingenij humani interposita. Ob eã causam ciuilis potestas apud Gentes, quæ Deũ non cognoscũt, eadẽ reperitur, quæ apud fideles Reges existit, licet Christus talem in sui regni ministris esse noluerit. Dicebat enim: *Principes gentium dominantur eorum, & qui iuniores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.* Principes ergo Gentium eos vocat, qui secundum morem & ius Gẽtiũ imperabant. Potestas verò Ecclesiæ per nulla naturæ aut ingenij humani media interiecta, sed immediatè à Deo ipso instituta fuit. *Nec enim animalis homo percipit ea quæ sunt spiritus Dei.* Itaq; Christus, qui fatetur Ecclesiam regnum suum esse (*nam regnabit in domo Iacob in æternum*) quiq; seipsum Regem esse nunquã negauit, negat tamen regnum suum esse de hoc mundo, quia nimirũ de cælo, ac non de hoc mundo, regnũ ipsius profectum est. Vnde constat, & regnum seu spiritalem potestatem Ecclesiæ non esse de hoc mundo, & cætera terrena regna seu terrenas potestates de hoc mundo esse.

Animaduertendum verò est, permultum interesse, vtrum dicas, Regnum Christi non est in hoc mundo (nam hoc falsò diceretur) an verò regnum Christi non est de hoc, vel ex hoc mundo; quod vtiq; verissimè dicitur. Hic enim est regnum Christi, sed hinc non est. In mũdo est: de mundo, vel ex mũdo non est. Regnũ verò terrenum & hic est, & hinc est, tam ex hoc mundo productum per ius gentium & humanam consensionem, quàm in hoc mundo finitum & conclusum. Infinito ergo interuallo regnum Christi, regna huius mũdi antecellit. Cumq; potestas spiritalis & Ecclesiastica ex sola Christi potestate profluat, quid illis ingenij reliquũ esse putabimus, qui Reges terrenos Pastoribus Ecclesiæ in vlla re spiritali administranda præferũt? Imò cùm nulla sit comparatio inter Christum Dei filium, qui Deus

Exod. 20.
Genes. 10.
Deuter. 17.
1. Reg. 8.
Rom. 13.
Genes. 9.
1. Timoth. 2.
1. Cor. 2.

ipse est, & creaturam iuris naturalis, aut gentium, aut ciuilis: nulla est etiam comparatio inter (Gen. 9.) potestatem Ecclesiasticam, quæ tota solùm est per Christum mediatorem nobis collata, & potestatem Regiã, quæ vel tota, vel pęnè tota non nisi per ius gentiũ aut ciuile à Deo instituta est. Nam etiamsi Deus reuelauerit aliquid de cælo, quod ad potestatem Regiã pertinuit: si tamen id non pertinuit ad æternam salutem, quæ in Christo abscondita est, verùm ad pacem inter homines conseruandam: id vtiq; non aliter putandũ est reuelatũ fuisse, quàm vt esset declaratio quædam iuris eius quod vel natura nobis insceuerat, vel necessitas exprimere, vtilitásue secundum naturæ semina in lucem producere debuerat. Atq; hæc de origine vtriusq; potestatis dicta sint. Quoad vsum verò & officium earundem terũ, scimus eam distinctionẽ in illis obseruatam esse, vt qui plenam potestatẽ Ecclesiasticam habuisset, etiam ciuilem in gubernando populo Dei, absq; speciali quapiam cõsecratione habere posset. Sicut in Noë, in Melchisedec, in Abrahamo, in Moyse, in Heli, atque in Samuele, & Machabæis euenit. Cæterùm non eodem modo verum erat, vt qui ex iure gentium aut ciuili Rex fuisset (qui summus est gradus honoris in eo genere) mox etiam potestatem Ecclesiasticam haberet, nisi per specialem consecrationem id sibi iuris collatum esset. Hinc cùm (2. Paral. 26.) Ozias Rex adolere vellet incensum super altare thymiamatis, statim *ingressus post eum Azarias Sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini restiterũt Regi, atq; dixerunt: Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotũ, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium.* (2. Paral. 19.) Itemq; Iosaphat Rex Iuda vtramq; potestatem distinguens, dicebat ad Leuitas & Sacerdotes: *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit. Porrò Zabadias filius Ismaël, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad Regis officium pertinent.* Ecce alia pertinent ad Pontificis, alia verò ad Regis officium. De fine autem vtriusq; potestatis (non vltimo, sed medio) id tantùm notauerim, quòd potestas ciuilis non (Matth. 10.) nisi hanc vitam attingit, dicente Christo: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Et iterum Apostolus iubet nos *orare pro Regibus, & ijs qui in sublimitate sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus.* Vita igitur quieta est finis vltimus potestatis ciuilis extra Ecclesiam degentis: eius verò quæ in Ecclesia est, non vltimus quidem, sed tamen proprius finis est. Cum interim potestas Ecclesiastica pertingat ad futuram vitam, di(Matth. 18.)cente Christo: *Quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Quòd si Ecclesiastica potestas à ciuili differt origine, vsu & fine; & Ecclesiasticæ potestatis tam origo, quàm vsus & finis longè dignior sit: nónne à viris prudentibus insani iudicabuntur, qui vel confundi has potestates, vel Regiam, hoc est, ciuilem Ecclesiastica superiorem esse volunt? Cæterùm ne illa quæ iam diximus, ex nostro, ac non etiam ex antiquorum Patrum iudicio locuti esse (Chrysost. de verbis Esaiæ. Homil. 4.) videamur, operæpretiũ est audire, quid D. Chrysost. de Regni & Sacerdotij discrimine conscripserit. *Alij sunt* (inquit) *termini Regni, alij termini Sacerdotij. Hoc Regnum* (id est, Sacerdotium) *illo maius est. Neque enim ex his quæ videntur hic, declaratur Rex: neq; è gemmis illi affixis, neq; ex auro, quo amictus est, debet æstimari Rex. Ille quidem ea quæ sunt in terris, sortitus erat ad(Origo Sacerdotij e supernis.)ministranda: cæterùm Sacerdotij ius è supernis descendit: Quæcumq; ligaueritis super terram, erũt ligata & in cælo. Regi ea quæ hic sunt, commissa sunt: mihi cælestia. mihi cùm dico, Sacerdotem intelligo. Itaq; cùm videris Sacerdotem indignum, ne traducas Sacerdotiũ. Non enim oportet damnare res, sed eum qui re bona malè vtitur. Quandoquidem & Iudas proditor fuit, verùm non ob id accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est Sacerdotij, sed malum animi. Et tu igitur ne Sacerdotium vituperes, sed Sacerdotem malè re bona vtentem. Etenim si quis tecum disputet, dicatq;, Vidisti illum Christianum? respondeto: at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioqui quot medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vitupero, sed malè vtentem arte. Quot nautæ malè rexerunt nauigia? Verùm non ars nauigandi mala est, sed illorum animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses professionem ac Sacerdotium, sed re bona vtentem malè. Regi corpora commissa sunt: Sacerdoti animæ. Rex maculas corporum remittit, Sacerdos maculas peccatorum. Ille cogit, hic exhortatur. Ille necessitate, hic consilio. Ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia. Ille bellum gerit cum Barbaris, mihi bellum est aduersus dæmones. Maior hic principatus: propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & vbique in vetere Scriptura Sacerdotes inungebãt Reges.* Hactenus Chrysostom. de Sacerdotij & Regni differẽtia disseruit. Tres autem errores in hoc genere deprehenduntur. Primus error est eorum qui dicunt Regiam potestatem in Christiano Principe quauis Ecclesiastica superiorem esse; quam opinionem Protestãtes Anglicani tuentur. Secundus error est eorum qui Regiam potestatem ad quasdam causas Ecclesiasticas regio iure cognoscendas & dijudicandas extendunt. Tertius denique eorum est qui putant Principem Christianum saltem in omni negotio ciuili atque in suo regno semper, & sine omni exceptione quouis Ecclesiastico Magistratu maiorem esse, nec ob vllum peccatum, quod in Ecclesia Dei committet, à regni administratione remoueri posse.

Nullum

Nul[illegible] num [illegible] ca, ut aut Gubernatorem summum [illegible] oc[illegible]. CAPVT II.

Q[illegible] [illegible]erator vllius congregationis iure ac meri- [illegible] on omnibus [illegible] quæ ab [illegible] [illegible]bus ex officio aut munere aliquo ad eam congregationé p[illegible] possunt. Fiet hoc planius per exempli appositioné. Qui est in exercitu [illegible] non modo habet potestatem Imperatoriam supra omnes Tribunos & Cent[illegible] præterea sibi vendicate iure potest, vt locum Tribuni occupet, atq; vt centu[illegible] ductor fiat, si quando id ei faciendum videbitur. Qui toti Repub. dominatur, potest, si velit, causam infimi cuiusq; cognoscere, & non solum Principis omnium, verùm etiam Prætoris sui, aut etiam Iudicum minorum vices sustinere ac [illegible] d[illegible]. Qui est Episcopus, habet potestatem & baptizandi, & claudendi ostia, & thesauros Ecclesiæ distribuendi, quanquam ea soleant fieri ab inferioribus ministris. Verum enim est, quod D. Ambrosius dixit, *Episcopus primus est: vt omnis Episcopus Presbyter sit, no omnis Presbyter Episcopus.* Denique quæ [illegible]bet potestas, quæ certis limitibus non [illegible]cetur, sed summa & maxima est, alias quamlibet inferioré ita sub se continet: vt qui summa potestate sit prædit[illegible], etiá inferiorem Magistratum gerere, nec vllo iure prohiberi possit, quo [illegible] administraret. Non dico eum, qui summa potestate sit præditus, habere statim peritiá minoris cuiuslibet officij. hoc quippe facti est, non iuris. nec etiam dico, semper decorú esse, vt inferioris illud officium ipse per se exequatur: sed dico, ius nó obstare, quo [illegible] non [illegible] facere, quó minus Magistratus summus ea faciat quæ inferiores in eadem Repub. facere solent. In 1. Tim. 3.

Quibus ita præl[illegible]batis, addo iam supremú alicuius Ecclesiæ caput aut Gubernatoré esse supremum [illegible] Reipub. Magistratú, quod nemo sanus negauerit. Si ergo Rex poterit iure ac meritò dici supremú illius Ecclesiæ, in qua degit, caput & Gubernator, vt in Anglia iá diu fit, necessariò idem Rex habebit facultaté illa omnia obeúdi, quæ ab illo Magistratu eiusd[illegible] possunt. Alioqui eius Ecclesiæ, quatenus Ecclesia est, summus Gubernator non erit. In Regno autem quolibet Christiano permulti & sunt, & esse debent, qui verbum Matth. 28.
Dei fi[illegible] prædicent, qui gentes conuersas in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti ba- Ioan. 20.
ptizent, qui [illegible] peccata, qui Eucharistiam conficiant ac distribuant. Qui ergo est su- 1. Cor. 11.
premus Gubernator alicuius Ecclesiæ, debet etiá tali potestate præditus esse, vt nullum ius ob[illegible] min[illegible] hæc omnia implere ac præstare queat. Rex autem secularis [illegible] Chr[illegible]nus fuerit, nó potest ista præstare ex vi Regiæ suæ potestatis. Alioqui etiá mulier posset tum in Ecclesia docere, tum peccata remittere, & Baptismum ordinarie ac solenniter conferre, Eucharistiamq; administrare. Cum enim & iure gentiú sit receptú, vt mulier ad Regni gubernacula possit admitti, & in lege Moysis scriptum sit, *Homo cùm mortuus fuerit ab[illegible] filio, ad filiam eius transibit hereditas:* in hæreditatis verò appellatione etiá Regnum apud plerasq; Gentes venit: Cumq; *Debora Prophetis iudicauerit populum Israel*, & tum Athalia, tum Alexandra in Iudæa regnauerint, plane appareat, ius regium non minus ad feminas, quam ad viros [illegible]. Quod idem de pueris [illegible] dicendum est. [illegible] secundum Apostolum *heres eius [illegible] paruulus sit, tamen dominus est omnium. Et Ioas regnare cæpit anno [illegible] Iosias autem anno [illegible] suo ætatis suæ.* Puer autem propter iudicij defectum, femina verò propter sexus imbecillitatem, ad verbi Dei prædicationem, aut ad solennem Sacramentorum administrationem non admittitur. *Docere* (inquit Apostolus) *mulieri non permitto. Turpe est enim mulieri loqui [illegible].* Atq; idem ait, *heredem paruulum nihil differre a seruo.* Non est autem Ecclesiastici [illegible], vt qui seruus adhuc manet, minister Ecclesiæ fiat.

Num. 27. Iud. 4. 4. Reg. 11. Galat. 4. 4. [illegible] 4 Reg. 22. 1 Timoth. 2. 1 Cor 14. Galat. 4.

Cum igitur eadé sit causa in Regni iure, viri, feminæ, ac pueri, de paribus autem causis par atq; id[illegible] constat: constet vero, nec puerum, nec feminá, ex eoq; etiam nec virú (qui nihil nisi Rex sit) posse illa præstare in Regno suo [illegible] ab alijs Ecclesiæ Dei ministris necessario præst[illegible] efficitur, vt nec [illegible] Rex iure dici queat supremus Ecclesiæ, in qua degit Gubernator & caput. Quomodo enim summus erit Ecclesiæ Gubernator, qui aliú superiorem in Ecclesiastico ministerio habet? aut quomodo non habet aliquem supra se, qui [illegible] ministerio implendo arcetur, quod prorsus spirituale & cæleste est? A[illegible] *[illegible] Apostolos & corú* successores [illegible] *ministros Christi, & dispensatores mysteriorum eius?* Hoc ergo ministeriú cui creditú non est, aut [illegible] non [illegible] sit, vt a[illegible] non debeat. Quod quis dixerit de ministerio Christi & Apostolorum [illegible] aut certe maius ac diuinius est, [illegible] vt Reges seculi, ex vi Regiæ potestatis [illegible] queant, [illegible] quoniam ad hoc sanctificati, & *velut Aaron* [illegible] vocati non sunt, [illegible] Azarias Pontifex ad Oziam Regem dixit: *Non est tui officij, Ozia, vt adoleres incensum Domino, sed Sacerdotú, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egredere de sanctuario.* Cumq; Ozias nihilominus adoleret incensum, *statim orta est*

1 Cor 4. Hebr. 5. 2 Paral. 26.

lepra in fronte eius, & Sacerdotes festinatò expulerunt eum. Si autẽ Ecclesiæ ministeriũ Regum ministerio minus atq; inferius esset: profectò potius gratiæ essent Regibus agẽdæ, [illegible] do se ad humile ministeriũ Ecclesiæ demittere dignarentur, quàm vt ob eam rem e S[illegible]o expellendi, aut instar Oziæ lepra feriendi essent. Nunc vero quanto sublimius est, Christianũ esse, quam esse hominem; tanto etiam maius est, ministrũ esse Christianæ, quàm humanæ Reipub. Si ergo minister Ecclesiæ Christi maius ac diuinius ministerium exercet [illegible] Rex, aut quilibet alius Princeps: quomodo Rex illius Ecclesiæ supremum caput est, in qua quosdã ministros Christi maiores seipso videt? Maiores, inquam, non qua homines sunt, sed
1.Cor.4. quà *dispensatores mysteriorũ Christi sunt*. Ac nimirũ illud meo iure mihi sumpturus videor, nõ esse Christiani cuiusquã Regis maiorem auctoritatẽ in suo regno Christiano, quàm fuerit olim auctoritas Iudaici alicuius Regis in populo Iudaico. Si enim Dei Ciuitas, cui Chri-
Isaiæ 62. stus *nomen nouũ ex suo nomine imposuit*, dignior quidẽ esse potest, inferior autẽ Synagoga Iudæorũ esse non potest: profectò sequitur, vt Rex Christianus in regnũ suum Christianũ plus potestatis obtinere nõ possit, quàm Rex Hebraici generis in Hebræos olim obtinebat. Quo enim magis subest aliqua Resp. suo Regi terreno, eò minor est eius Reipublicæ auctoritas. Non potest autẽ minor esse Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ Iudæorum auctoritas, quia in
Hebr. 10. 1.Cor. 10. Ecclesia Christi, *vsq; ad ipsam rerum imaginem* complentur, quæ in Synagoga Iudæorum per nudas fere vmbras figurabantur. Est sanè vt veritas imagine, ita & imago, vmbra sua, maior. Constat verò, minorẽ olim fuisse solius Regis Iudæorũ, quàm vel totius populi Iudaici vel summorum Sacerdotũ auctoritatem: minor est igitur etiam Christiani Regis, quam regni sui Christiani, aut Episcoporũ suorũ auctoritas. Quod ita si est, Rex Christianus, qui & Ecclesiæ & Episcopis regni sui minor est, supremum eiusdem Ecclesiæ caput immediate sub Christo esse non potest. Nam inter Christum & Regem, populus ipse Christianus, ac rursus inter populum & Christum, Episcopi & Presbyteri interijciuntur, velut inferiores Christo Rege omnium, maiores autem populo & Rege Christiano. Restat ergo, vt Regẽ Hebrææ gentis probemus, & gẽte sua, & suo Pontifice minorem extitisse. Quis melior in hac causa iudex erit, quàm ipse Deus? Is enim de sacrificijs pro peccato per ignorantiam commisso agens, quatuor genera hominũ distinguit. Aut enim vnctus Sacerdos, aut populus, aut Prin-
Leuit. 4. ceps, aut priuata persona peccat. Ex his quatuor generibus primas tenebat *Sacerdos vnctus*,
Leuit. 4. secundas *Populus Israel*, tertias *Princeps*, vltimas *priuatus*. *Si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit,*
1. *delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Quod si omnis*
2. *turba filiorum Israel per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est, & postea intellexe-*
3. *rit peccatum, offeret pro peccato suo vitulum. Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum e pluribus per ignorantiam quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatũ suum: offeret hostiam Do-*
4. *mino hircum de capris immaculatum. Quòd si peccauerit anima per ignorantiam de populo terræ, offeret capram immaculatã*. Ecce quatuor Sacrificia: ex quibus dignissimum est *vitulus*, qui tam pro Sacerdote, quàm pro toto populo immolatur. Proximæ autẽ dignitatis est *hircus*, quem Rex offerebat: vltimæ sortis est *capra*, quam priuati offerebant.

Quemadmodũ igitur Princeps priuatis, ita Principi omnis turba: his autẽ vtrisq; vnctus
Philo in lib. de victimis. Sacerdos præfertur. Vnde Philo, qui harum rerum (vtpote Iudæus) necessariò peritissimus fuit: *Decebat* inquit, *Principem priuato homini præferri vel in Sacrificio, sicut Principi populum, quandoquidẽ totum est sua parte maius. Pontificem verò æquiparari populo in expiatione, impetrandáque peccatorum venia. Habetur tamen is honor Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi, publice vota faciens soluendaque totius gentis nomine*. Quod verò Põtificem æquiparari populo dicit, hoc quidem intelligendum est ita euenisse in re immolata. Nam vterq; *vitulum* offerebat. Cęterùm cùm personæ offerentes ibi cõmemorentur secundùm dignitatẽ suam, ex eo quòd Sacerdos primo loco nominatur, eum aliqua de causa digniorẽ populo esse perspicitur. At dices: Philonem addere, *quod is honor habetur Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi*. Fateor ita esse: nec in eo deceptus est Philo, quod Pontificem populi ministrum esse iudicauit. Verum quod Philoni adhuc Iudæo reuelatum non erat, id nos Christiani [illegible] non debemus, Pontificem videlicet fuisse ministrum non populi tãtum, sed etiam Dei, ac præterea figurã Christi. Nam & hoc ipsum significatur, quando non simpliciter *Sacerdos*, sed *χριστὸς*, hoc est, *Sacerdos vnctus* appellatur. Christus enim ab vnctione de-
Psal. 104. Hebr. 3. nominatus [illegible] suos voluit dici *vnctos*. Vnde illud Dauidis: *Nolite tangere [illegible]* Nam si Moyses, *tanquàm famulus in domo Dei*, hoc est in populo Iudaico, *fidelis [illegible] monium eorum quæ dicenda erant* [illegible] vtiq; cum cæteri Pontifices ex genere Aaronis [illegible] tes, Moy[illegible] obseruarunt, etiam ipsi [illegible] *tanquam famuli in domo* Dei & C[illegible] ca [illegible] facerent. Famuli autem fuerunt non tatum p[illegible]d [illegible]
Num. [illegible] ma[illegible] Christi. Vnde apud Moysen Deus ait: *Leuitæ mei sunt, [illegible]o Dominus*. & apud Ie[illegible] [illegible] *Dauid [illegible] meus mei, & Leuitas mini[illegible]ros meos*.

Quem [illegible]

Quemadmodum igitur Pontifices, ex eo quòd erant ministri Synagogæ, minores populo [illegible], fuisse debebant: sic ex eo quòd erant ministri Christi, atq; ab illo Synagogæ [illegible] maiores erant eadē Synagoga. Nā cum Christus fuerit verus Dominus tā Synagogæ, quam Ecclesiæ: licuit ei facere de suo, quod ipsi bonū videbatur, & *constituere seruū fidelem super familiam suam.* Neq; vero Dominus tantum, sed is prætereà, quem Dominus [illegible]pertam [illegible] cōstituit, eadem familia maior est. Quapropter *Sacerdos vnctus* tanquā Christi ministe, in loco primo ante ipsum populū cōstituitur, cum interim Rex tertio demum loco subsistat, nec multum a priuato in ratione sacrificandi absit. Vnde Iosephus de ijsdē rebus ita scriptum reliquit: *Principes quoq; cùm pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantum differentia, quod victimas adducunt taurū & hædum masculum.* Quibus verbis Iosephus significat, priuatos vaccam, non taurum, capramq;, & non hædū obtulisse. Theodoretus verò de hac eadē re his vtitur verbis: *Docet quanta sit Sacerdotij dignitas, quam vniuerso populo parem facit. Principē autem, qui prætergressus fuerit legem aliquam, nō vitulum, sed hircum, aut caprū anniculum offerre iubet. Tam procul abest a Sacerdotali dignitate is, cui corporeum Imperium commissum est.* Postremò Procopius Gazæus in eundem locum ita scribit: *Hinc colligere licet, Sacerdotem esse honoratiorem Principe: et tam populum maiore dignitate, quàm Principem, splendere. Quapropter priscis tēporibus quidam Reges Sacerdotali dignitate semet[illegible]os ornauerunt.* Si ergo Princeps tam populo quam Sacerdote inferior est, vtpote qui post vtrūq; in tertio demū loco recēsetur, ac debilius animal, & minus dignum offert: quomodo summi Ecclesiæ caput immediatè sub Christo existimatur, qui inter se & Christum, tam populum Christianum, quàm Episcopos Christi ministros habet? Præterea *sine vlla contradictione* (inquit Apostolus) *quod minus est, à meliore benedicitur. Aaron verò extendens manum ad populum, benedixit ei:* maior igitur erat Aaron, quàm populus, & ideo vt populus ante Regem, sic Sacerdos vnctus ante populum collocatur. Quòd si dicas, etiam *Salomonem benedixisse Synagogæ Israel*, atq; ideò maiorem Synagoga fuisse: sine vlla contradictione in ea re maior fuit Salomon, quam Synagoga. *Solus enim Scriptura non potest, quæ dicit, minus à meliore benedici.* Verum Salomon duplicem personam [illegible]: vnam Regis, alteram Prophetæ. Vt Propheta verò erat insignior minister Christi, quàm ob regiam dignitatem. & hac ratione maior illis fuit, quibus prophetabat: & ita non ex Regio, sed ex Prophetico munere benedixit populo. Verum Sacerdotes non ex alieno munere, sed ex officio Sacerdotali benedicunt tum vniuerso populo, tum multò magis Regi, qui populo toto inferior est.

Ac sane cum Deus maluisset, populū suum à Sacerdotibus Leuitici generis & Prophetis benedici, quàm à Rege gubernari: tamē populus contra beneplacitum Dei petijt Regem: quam petitionē Deus permisit quidē impleri, cùm tamen eam ad sui nominis cōtemptum ferri videret. Vnde ad Samuelem dicebat: *Non te abiecerūt, sed me, ne regnem super eos.* Nunquàm enim Deus super populū regnabat, etiā quando Reges illi præerant: tamen multò significantius & apertius regnare visus esset, si populus alicui Prophetæ, Sacerdoti aut Leuitę obedisset. Nec enim quisquam sanę mentis vnquā dubitauit, quin *Sacerdos Dei* magis Deum suū, cuius Sacerdos dicitur, in gubernando exprimat & repręsentet, quam Rex, cuius nomen ad populum [illegible], [illegible], [illegible] ad Deū cui subest, refertur. Regnante igitur aliquo Sacerdote aut Propheta, Deus palam regnasset. Abiecto autem Sacerdote aut Propheta: etiam Dei ipsius Imperiū, cui is Propheta & Sacerdos obediebat, abiectū intelligitur. Quid quod Rex ad Idololatriā abducturus erat populum? At summi Sacerdotes & Prophetæ in solo Salomonis tēplo rite sacrificabant Domino Deo. Vnde Gregorius de hac Regis postulatione [illegible] *Meritò [illegible] se abiectū Dominus conqueritur. Meritò Regiæ dignitatem concedit, indignatus. Tanta quippe erat iniquitas postulantiū, vt cum illud peterent, per quod à Deo recederent, ex Dei iudicio [illegible], prohiberi* forte rectius legeretur, *probari*, seu *approbari non possit*: Et iterum. *His aut[illegible] qui [illegible] tuebant sub spirituali regimine, Regē petere quid aliud est, quam eandem spiritalē præ[illegible] in secularē dominationem transferre, gestire?* Quapropter cùm Sacerdotum [illegible] à D[illegible] [illegible] placito, & à gratuita ipsius misericordia sit profecta, Regis autē dignitatem Deus non nisi ad populi petitionē iratus cōcesserit: meritò Regis quàm populi minor [illegible] habetur, tū quia Rex populi tantùm causa, tum quia ad populi tātum petitionē cōstitutus [illegible]. Verùm Sacerdotes, etsi populi causa constituti sunt, tamen nec [illegible] illius causa, [illegible] multo magis ob Christi honorem. nec omnino ad petitionem populi, sed potius ex [illegible] à Dei misericordia constituti sunt, idq; ob illam æternam Dei prædestinationem, quæ [illegible] nostrum [illegible] ordinata fuerat, ad effectum suo tempore perducendam.

Cum [illegible]tur Episcopi Ecclesiæ Christi nō sint hodie minoris dignitatis, quam Leuitici Sacerdotes [illegible], imo cùm Apostolus de ministris noui Testamenti agens, atque illos cū veteribus Leuiticis cōferens, dicat *illos ministrasse mortē & literā quæ occidebat, hos verò ministrare spiritū qui [illegible]ificat, & iustitiā*; atq; ideò ministros noui Testamēti digniores veteribus

 Leuitis

Matth. 24.
Iosephus de antiq. Iudaic. lib. [illegible]
Theodoretus in Leuiticū. quæst. 1.
Nota.
Procopius in Leuiticum.
Hebr. 7.
Leuit. 9.
3. Reg. 8.
Hebr. 7.
1. Reg. 8
3. Reg. 12.
In 1 reg. lib. 4. c. 4
2. Cor. 3.

Leu[illegible] quē[illegible] Regē putabimus, qui ministr[illegible] Te[illegible] con[illegible] dicit esse *supremū regni sui Christiani caput, idq; immediat[illegible] sub Christo?* Na si [illegible] non agnoscit supra se, benedici ab illis non potest, ex eoq; [illegible] spiritū [illegible] Psalm. 2. partic[illegible]are, cu[illegible] illi sunt ministri. Dauid clamat: *Et nunc re[illegible] erud[illegible] catis terrā. Seruite Domino in timore. Apprehendite di[illegible], ne quando irascatur Domi[illegible] pereatis de via iusta.* Quod si regum est, erudiri [illegible] etiam [illegible], eatenus [illegible] Qui[illegible] Matth. 10. eruditur, a magistro aliquo eruditur, & fit illi discipulus a quo eruditur. *Non [illegible] discipulus [illegible] supra magistrū suum*, sed in ea re, quam a magistro suo discit, illo inferior necessario e[illegible]. Matth. 28. igitur Apostolis dictū sit, *Ite, docete omnes gentes*: cumq; gentium nomine re[illegible] comprehendatur: & Episcopi ac Presbyteri Apostolis in officio docendi succe[illegible] ctò in docendi munere maior est Episcopus Rege suo: tantū abest, vt Rex Episcopi cap[illegible] omnibus rebus & causis esse queat. Qui tamen titulus non Regi modò, sed et[illegible] Isaiæ 49. istis hominibus, in Anglia nuper decreto publico tributus est. Isaias prædixit, *Reges fore [illegible] tricios Ecclesiæ Christi, & vultu in terra demisso adoraturos illā*, & mox subiungit: *Scie[illegible] Dominus?* Hoc enim vere [illegible] est, Dominum regnare [illegible], si tātam de[illegible] siæ ipsius, vt palā appareat, ministros Christi maiores quolibet Rege ac Regina esse. V[illegible] si Rex in solio suo sedeat, seq; vt supremū illius Ecclesiæ caput, ab Episcopis, hoc est, a[illegible] cipuis eiusdem Ecclesię Pastoribus & Doctoribus adorari iubeat: [illegible] quoniam Rex [illegible] 1. Petr. 2. Matth. 17. & 22. videlicet, quē Petrus *præcellētem* vocat, & cui Christus *tributum dari* iussit: vtrum hoc [illegible] modo fer[illegible]us Reges adorare spōsam Christi, aut Christum esse Dominum? Imo vero [illegible] hoc modo creditur & agnoscitur Dominus esse. non quòd putē Regem esse mundi ministrum, & non Dei: sed quòd sciā Deum, qui fecit etiā mundum, dedisse Reges, vt mundū tan[illegible] ministri eius gubernarent: ex mundo autē segregasse sibi Ecclesiam, in qua reges mundi fa- terentur, aliquē seipsis superiorem in hoc mundo esse, illum videlicet, a quo Baptismū pete- Matth. 28. Ioan. 20. rent, a quo fidē docerentur, & a quo peccatorum remissionem acciperent. Qui autem petit & accipit aliquid per ministeriū alterius, quod ministerium re[illegible] a [illegible] conditione maius & nobilius sit: is facto ipso agnoscit, illum qui talia dona ministrat, se digniorē esse, quanquam verbo seipsum prædicet *supremū Ecclesiæ caput*. Nā vt qui sub Rege aliquo iubetur ius suum cuiq; distribuere, & ita publicæ iustitiæ minister esse, eo ipso fit quouis alio Regis subdito, qui simili ministerio nō fungitur, dignior & honorabilior: sic omnino qui iustitiæ spiri[illegible] in Christi Ecclesia minister est, quouis alio ad simile ministeriū nō prouecto, ipsius offi[illegible] ratione dignior est, & maiore honore prosequēdus. Cum igitur Rex nec ad Sacerdotale, nec ad maius aliquod ministeriū sit prouectus: necesse est, vt Sacerdos ipso dignior existat. Maius autē ministeriū quàm Sacerdotale sit, nec (Augustini quidem iudicio) vllū omnino esse potest in hac vita. Augustinus enim cùm de Moyse Aaronem consecrante disputaret, fatetur Moysen verbo quidē in Lege sacerdotē non dici, cùm tamē reuera & esset Sacerdos, & Psalm. 98. alibi sic in Scripturis diceretur. *Dauid quippe ait, Moysen & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini.* Vbi Augustinus: *Si hoc* (id est, Sacerdos) *Moyses non erat, quid erat? Nunquid Sacerdote maior esse poterat?* Quasi dicat, nihil Sacerdote maius in hoc mundo esse posse. C[illegible] Rex non sit Sacerdos talis, qui publice mysteria dispenset: cumq; habeat plurimos Sacerdo- 1. Cor. 4. res, *qui mysteria Christi dispensant in regno suo, nihil autē Sacerdote maius e[illegible] queat*, n[illegible] modo intelligi potest, quomodo Rex supr[illegible] caput verè appellet[illegible].

Id autem in hac causa multos decepit, quod & Regē Christianū esse, & Christianis præesse vident. Nesciunt enim, aut saltem nolūt scire, quantū intersit, vtrum homini Christiano præsis, quia homo, an quia Christianus est. Rex quidē præest hominibus Christianis, verum nō quia sunt Christiani, sed quia homines sunt. [illegible] quoniam ipsi Episcopi sunt homines, Vide Chrysostom. in c. 13. ad Ro. Episcopis etiā ex ea parte Rex præest. Quod inde quidē [illegible] euadit, si consideremus, R[illegible] Christianos nō modo Christianis hominibus, verū [illegible] Iudæis, interdū Mauris, & Tartaris, ex æquo præesse, idq; ob hoc solum, quod Reges [illegible]. Episcopi verò sic præsunt Christianis, vt aliis [illegible] præesse tanq[illegible] Episcopi non possint. C[illegible] Imperi[illegible] R[illegible] ad omnes homines ex æquo, Episcoporū vero principatus ad solos Christianos porrigat[illegible] res clamat, Regē præesse nobis vt sumus homines, & ob eam conditionē qua Turcis, Mauris & Tartaris pares sumus. Episcopum verò non nisi ob id, quod sumus Christiani. Cum[illegible] con[illegible] Christianitatis nostræ, humanam, quæ in nobis est, naturam [illegible] quo sensu præditus est, qui Rectorē corporeæ & animalis naturæ nostræ, anteponit [illegible] Hebr. 13. [illegible] Presbytero, *qui [illegible] pro animabus nostris, quiq; [illegible] solum pe[illegible] nostra [illegible]* Lib. 3. de Sacerdotio *[illegible] animus, [illegible] impœnitentes circū[illegible] rimus? Habet [illegible] etiam t[illegible] Principes [illegible] vinculi potestatē, [illegible] corporum [illegible]. Id autem, quod [illegible] animam continent, atque ad [illegible] peruadit.* [illegible] verò quod Reges Epist. 48. etiam Christiani sint terreni Reges, D. Augustinus demonstrat, qui Donatistas ab Episcopis

iudicibus

iudicibus ad Constantinum appellationẽ interponentes dixit *accusasse datos sibi Episcopos iudices apud terrenum Regem*. Ergo Magnum Constantinum tanta pietate, fide, ac integritate virum, Augustinus *terrenum Regem* vocauit. Et Ambrosius cùm intelligeret, *Flauianum*, qui Antiochiæ Episcopatū ambiebat, ad Theodosij opem in ea causa cōfugisse: *frustra ergo* (inquit) *tantorū Sacerdotum fusus labor: iterū ad huius seculi iudicia reuertẽdum*. Theodosij maioris Christianissimū tribunal *huius seculi iudiciū* appellat; quia licet tā pius is Princeps fuerit, non tamen ob pietatem regnauit (alioqui fortasse D. Ambrof. aut etiam D. Hieron. potius quàm Theodosius regnasset) verum cum sorte, aut suffragio ei delatū esset Imperiū, Dei benignitate aut pius fuit, aut postea factus est etiā pius. At nuper vnius Regis ambitio effecit, vt dogma nouum, & ante hæc tempora inauditum, prodiret: *Vnumquemq; Regem Christianum esse in suo regno supremū eius Ecclesiæ caput immediate sub Christo*. Scilicet hoc nesciebat olim Constantius ille Arrianus, qui reprehensus à Leontio Tripolis Lydiæ Episcopo, *quod ea in causis spiritualibus dyudicandis tractaret, quæ ad solos Episcopos pertinebant*, non ausus est respondere, se immediate sub Christo supremū Ecclesiæ caput esse: verùm (vt Suidas testatur) *verecundia quadam affectus, eiusmodi edictis abstinuit*. Nata quippe non erat illo in seculo, ac neque apud Arrianos cognita hæc Regis Christiani celsissima dignitas & præsidentia. Lib. 10. Epist. 71. Suidas in nomine Leōtij.

Nostro primùm seculo exorti sunt, qui hunc immoderatū honoris titulū sibi non timuerunt arrogare. At si quo successu id factū sit, animaduertimus: habebunt fortasse alij Reges non tā quod imitētur in ea re, quàm quod fugiāt & exhorreāt. Cùm enim Henricus Octauus Angliæ Rex omnium hominū (quod equidē scio) primus appellasset seipsum *totius Anglicanæ & Hybernicæ Ecclesiæ summū caput immediatè sub Christo*, præterquā quòd ille postea nihilo augustior, sed potius multò infelicior, & propter vxorū, quas plures duxit, adulteria, & propter pecuniæ publicę adulterationē, ac subditorum fuorū expilationē habitus est: etiā eo defuncto Deus mirabili quadā ratione toti orbi ostendit, quàm parū Regibus conueniret Ecclesiasticus ille primatus & sublimis appellatio. Mortuo enim Henrico Octauo, successit in Regnū filius Eduardus nouē ferè annorum natus. Si ad ius, quod puer iste in regno habebat, aspicimus; nō minus fuit ille Rex, quàm pater ipsius. Verùm si cōuertimus oculos ad statū Ecclesiæ: multum sanè interest, vtrū ea regatur a puero, an ab homine perfectę ætatis. Nam si ne Christus quidē regimen Ecclesiæ sibi assumpsit, antequàm trigesimum ætatis annū attigisset: quantò minus voluit, eandem Ecclesiā ab impubere gubernari? Quid quod puer, quādiu paruulus est, *sub tutoribus ac rectoribus degit*: atq; ita supremum Ecclesiæ caput alio superiori capite, nō tā casu aut fortuitò, quàm ex imbecillitate propriæ naturæ, & ipsius rei necessitate indiget, à quo regatur & gubernetur. Quomodo ergo supremū Ecclesiæ caput est, qui sub alio capite agit? Nam si dicas, eadē ratione illū ne regni quidē sui caput summum esse, propterea quòd illud quoq; per alios regere cogitur: facilis est responsio, non esse mirū, si lex humana, quæ pueros regnis vi successionis præficit, imperfecta deprehendatur. Esset verò valde mirandum, si lex etiam Christi, qua Pastores Ecclesiæ suæ præficit, vlla ex parte imperfectionis accusari posset. Nam vt lex Mosaica *nihil ad perfectū adduxit*: sic è contrario lex Christi nihil imperfectū reliquit, vtpote quem decuit *omnē iustitiam implere*. Non ergo erit vllum, ac multò minus summum in ecclesia Christi caput, qui capitis Ecclesiastici officium obire per naturam non potest. Puer autem nec docere, nec baptizare, nec difficiliores Euangelij quæstiones dissoluere vlla ex ratione potest. Henricus octauus. Eduar. puer. Galat. 4. Ephes. 4. Hebr. 7. Matth. 3.

Itaque cùm Deus viro non optimo supremum se Ecclesiæ caput appellanti puerū substituit, rebus ipsis nos admonuit, eum honorē non rectè patri cōuenisse, qui tā male filio coaptatus est. Quid quod cùm ne sic quidē homines euigilassent: puero etiā post sextum imperij annū defuncto, feminam Deus regno Anglię præfecit, quæ longius etiam ab Ecclesia gubernanda, quàm puer abesse debuit? Etenim sexus, qui saltem nō displicuit in puero, sic in femina quoad Ecclesiæ gubernationē Spiritui sancto displicuit, vt is in quo Christus loquebatur, non dubitarit scribere: *Mulieri docere in Ecclesia non permitto*. Accedit eòdē, quòd immensa Dei benignitas talē feminā ad Anglicani regni gubernacula vocauit, quę hoc ipsum & vidit, & confessa est. Maria enim Regina non modò non assumpsit superbum illū supremi Ecclesiæ capitis titulū, sed etiam cùm ab alijs, vt patri similis esse vellet, admoneretur, grauissimas rationes attulit, cur id facere non deberet. Quapropter ipsa in primis adhortante, titulus ille omissus, ac suus honor D. Petri successoribus est restitutus. 1. Timo. 2. Maria.

Sed cum permulti hæresibus dediti, hanc insignē Reginæ modestiam ægrè ferrent, nec Dei consilium in Ecclesia ipsius moderanda etiam adhuc intelligere vellent: effecit Deus, vt mortua etiā felicis recordationis Regina Maria, regnū Angliæ ad talem feminam deuolueretur, quæ nunc seipsam inscribit *supremā Ecclesiæ Gubernatricem in omnibus rebus & causis tā Ecclesiasticis, quàm secularibus*, vt vel ita demū per successum ipsum homines duri cordis & obstinatæ ceruicis animaduerterent, quàm malè id officij sibi sumpsisset Rex Henricus, quod Elisabetha.

quod ab ipsius hærede & successore ritè atq; ordine impleri nō posset. Cui enim docere non permittitur, quod maximè necessarium Ecclesiastici Capitis officiū est: quomodo illa maioribus illis muneribus defungetur, quæ in eorum qui populum docere debent, castigatione & reprehensione versantur? Aut nūquid quæ indigna est, vt vel infimo in gradu ipsa publicè doceat, alios in summo gradu publicè docētes cum auctoritate legitima moderabitur atq; reprehendet? Aut si reprehendere illos iure non potest, iure tamen erit suprema Ecclesiæ Gubernatrix? Omitto hîc quæ in his annis, qui proximè præterierunt, sub eiusmodi supremis Ecclesiæ capitibus in Anglia nescio quā indecorè facta & prædicata sint. Parco eorum qui præsunt, dignitati: aliâs, si Deus volet, sigillatim demonstraturus, quàm vehementer & à lege Dei, & ab Ecclesiæ antiquæ sententia, & à recta ratione ille status Reipublicæ absit, in quo Rex aliquis supremi Ecclesiæ Capitis officium ac nomen sibi arrogat.

Nullum Regem aut Magistratū ciuilem in causis fidei dijudicandis, quicquam sibi vendicare posse. In propugnanda verò Ecclesia, & in promulgandis exequendisq́; Episcoporum decretis, omnes Christianos Magistratus operam suam interponere & posse, & debere. Vbi de imperatoria Synodorum conuocatione, deq́; iudiciali Episcoporum cognitione, cæterisq́; similibus causis agetur.

CAPVT III.

EX ijs erroribus qui circa Regum & Magistratuum potestatē versantur, secūdus error illorum est, qui putant Reges non quidem Ecclesiarum in quibus regnaut, præcipua Capita, sed tamē in quibusdā causis Ecclesiasticis mēbra æquè digna esse, ac Episcopi sunt. Nam etiamsi fortè in vnaquapiā re (vtpote in docendi officio) Episcopos Regibus anteponunt: certè partim in alia re Ecclesiastica (vtpotè in deponēdo Episcopū de sede sua, vel in moderanda Synodo aliqua) Reges Episcopis præferunt: partim liberum esse Regibus volunt, vt pænè in omni re Ecclesiastica tanquā iudices & cognoscant, & decernant. Cuius erroris confutandi hæc erit ratio, vt ostendam Reges in omni causa Ecclesiastici iuris cognoscenda & dijudicanda vsq; adeò priuatorum loco esse, vt ista disceptatione possit quidē illis ab Ecclesiasticis iudicibus delegari: quanquam non negem, quin facti alicuius quod ad ius Ecclesiasticum spectat, cognitio Regibus aut Magistratibus mādari possit. Antequam verò causa Ecclesiastica cognoscatur, Rex ad eum finē authoritatem suā ritè interponit, vt locus quietus, vbi iudicent Episcopi, concedatur. Itemq; vt Episcopi ad eum locū certo die conuocentur. Vtq; interim, dum causa Ecclesiastica cognoscitur, pax publica in ipso etiā Sacerdotum consessu conseruetur. Deniq; post causam cognitam & à Sacerdotibus iudicatā, Rex vel *gladio, quem frustra non portat*, vel alia pœna corporea in eum animaduertere potest, si quis recusauerit Sacerdotū sententiæ obedire. Itaq; non negamus, quin & ante, & circa, & post Episcopale iudiciū, aliquæ Regum partes sint. At in ipso munere iudicandi nihilo plus Reges, quàm priuati possunt. Nam vtriq; rectè & consilium impartire, & quid sibi videatur ostendere: neutri verò, quid in ea re ius diuinum aut Ecclesiasticū statuat, definire possunt. Quibus ita declaratis, nunc ad ipsius rei probationem nos conferemus.

De ijs quæ Dei sunt, homines aliter disponere non possunt, quàm si Deus illis talem authoritatem concedat. Causę autem fidei maximè omnium Dei sunt: quia fides maximè necessarium Dei donum est, quod nullus hominū sibi vllis viribus aut naturæ, aut artis acquirere queat: Causæ igitur fidei non possunt ab alijs iudicari, quàm quibus eam potestatem Deus concessit. Deus verò talem potestatem certis hominibus, & non passim toti populo Christiano concessit. Nam Deus alios constituit Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios Pastores, & Doctores in ædificationem mystici corporis sui, quod est Ecclesia: alios
Ephes. 4. verò constituit velut oues & agnos, qui per Pastores & Doctores suos *ædificarētur, & quibus*
Ioan. 21. Actor. 20. *Pastores attenderent, ne circumferrentur omni vento doctrinæ per astutiam hominum.* Pastores
Ephes. 4. verò soli iudicant, quid ouibus idoneum sit, aut non sit. Nam oues æquali cum Pastoribus potestate donatas cōtendere, hoc nihil est aliud, quàm discrimē quod Christus inter Pastores & oues posuit, tollere; ac quæ ille distinxit, cōmiscere & cōfundere. Reges igitur ac Magistratus, si tanquam oues in Christi grege habentur (sicuti verè sunt oues) vnà cum Pastoribus non iudicant. Sin habentur velut pastores: quæro vnde probent, Christum eis talem potestatem contulisse? *Quid enim habent, quod non acceperunt?* Christus verò, vt antiquam Regum potestatem iure gentium concessam non sustulit, aut imminuit: sic neque eis nouam pascendi oues suas potestatem annexuit.

Porrò antiqua Regum potestas etsi à Deo sit, tamen ab illo est per modū iuris Gentiū & ciuilis, ac non per aliquā specialē & præcipuā Euangelij constitutionē; sicut antea declaratū est. Si ergo Reges & politici Magistratus vllam habēt potestatem in causis fidei: aut illam a iure naturali, gentium & ciuili, aut à iure diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, acceperunt. Atqui (vt à posteriori membro prius incipiam) à iure diuino, quod Ecclesiæ reuelatum est, nihil tale Regibus cōceditur. Nihil quippe aliud in nouo Testamēto de Principū potestate

reuelatum

regula[illegible] *[illegible]aris, [illegible] tributa soluātur, vt pro Regibus oretur,* Matth. 22. 1. Timo. 2.
vt tam [illegible]tur, ac d[illegible]q. [illegible] omni[s] pot[e]stas à Deo [p]romana- 1. Pet. 2.
re, [illegible]dium portare, sed in ea re min[is]ter Dei esse agno[sc]atur. Rom. 13.

I[illegible] Regem nominatim iubeat de CHRISTI Ecclesia di[s]po-
n[ere], v[illegible]are. N[i]si igitur iure naturali, Gentiu, aut ciuili
talis pot[est]a[s] R[egi] [illegible]atur: clarum est, cum nullam omnino potestatē in eas res habe-
re [illegible] vet[illegible] [n]on posse Regi tribuere vllam potestatē in res quæ iisdem iuri-
bus non [illegible] N[illegible]um c[u]m ius de alijs aut rebus, aut personis, aut actionibus con-
stit[ue]re aliqui[illegible]àm quæ sub ipsius ambitu[m] cadu[n]t. R[e]s verò Ecclesia[sti]cæ in im-
mensum ex[illegible] iuri[s] naturalis, Gentium, & ciuilis. Nam ex his tribus faci-
le constat, ius Naturalē & primum, & maximum es[se]. At nec illud, cum in terris ortum sit,
in CHRISTI m[y]steria, quæ sol[u]m e cęlo d[u]cunt originem, quicquam statuere potest.
Nam v[t] de viribus naturæ integræ nihil nunc dicam, certe quidē postquam per peccatum
Adæ [nat]ura toti[us] h[um]ani generis corrupta est, & mor[s] *per [v]num hominem intrans in omnes* Rom. 5.
pertransijt. fieri non potest, vt ab illa origine infecta quicquam boni promanet. *Arbor enim* 1. Cor. 2.
m[al]a [n]o[n] potest bonos fructus facere: Nec animal[i]s homo (qualem per naturam omnes sumus) *per-
cipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* Iudicare verò de rebus Ecclesiasticis nō mediocre bonum est,
sed vnum ex præcipuis quæ CHRISTVS Ecclesiæ suæ donauit. Quia pascendi *& soluen-* Matth. 18.
di ligandiq́; potestatem Apostolis, hoc est, summis Ecclesiæ suæ Magistratibus, velut donum
maximum contulit. quod vtique munus, nisi iudicio vel præcedente, vel comitante nun-
quam re[c]te possent exercere. Qui enim ligabit non nisi quod ligand[um], & soluet non nisi
quod soluendum est, is necessario prius & deliberabit, & statuet hoc ligandum, illud soluen-
dum esse. Rem vero talem faciendam, aut non faciendam in Christiana religione statuere,
hoc vtique est, quod appellamus de causa fidei iudicare.

Cum ergo potestas tam cælestis & præclara nō possit ex naturæ corruptæ principijs oriri:
sequitur, vt tantùm à gratuita Dei misericordia proficiscatur. Illa verò DEI misericordia 2. Thessal. 2.
sub t[em]po[re] noui Testamenti partim scripto, partim non scripto iure manifestata est. Neu-
tro autem modo vlla potestas Regibus in causis Ecclesiasticis conceditur. Neque verò aut
v[illegible] ab initio Christiani erant, quibus vllam potestatem CHRISTVS commiserit,
aut Apo[stoli] [illegible] vllam tradiderunt, secundum quam Reges, qui ad fidem postea ede-
re[illegible] causis Ecclesiasticis iudicarent. Nam si quis ob id solùm Reges dicat in causa fidei 1. Cor. 2.
iud[ices] [illegible]os, quia per Baptismum effecti sunt *spirituales, qui omnia iud[ic]ant, & spiri-
tus probant qui ex Deo sint:* hoc quidem fateor verum esse in priuati, nō autem in publici iu-
dicij genere & modo. Aliud est enim, cum Catholicæ Ecclesiæ membrum sis, nec Pastori- 1. Ioan. 4.
bus tuis te anteponas, quid tibi priuatim necessarium sit, iudicare (atq; hoc quidem vnctio Hebr. 5.
docet:) & aliud, cum ad publicum Ecclesiæ ministerium, tanquam Aaron, non sis vocatus,
tibi tamen docendi alios potestatem sumere, & Pastoribus tuis, quid ip[si] facere, aut docere
debeant, præscribere. Verùm de priuati iudicij ratione partim dicetur latiùs postea, partim,
quod [sa]tis erat, iam ante dictum est in eo loco vbi aliquot Christianos probauimus ita esse
ve[l]ut bra[chi]a, manus, latera, crura, pedes, aliaue inferiora corporis membra, vt nunquā re-
gen[d]i fac[ult]a[t]ē quæ [illegible] ratio[n]i propriæ est, c[o]nsequantur. Quod autem est ratio in ho-
mine, hoc vtiq; est in Ecclesia ministerium Episcopale, & Sacerdotalis Ordo. Reges verò &
laici omnes, tametsi quoad seipsos priuatim regendos per Baptismi sacramentum *Sacerdotes* Apocal. 5.
qu[o]dam[modo] [illegible]: non tamen publico sacerdotij ministerio funguntur, & ideo *scientiam distin-* Leuit. 10.
guendi [illegible] & profanum, aut inter mundum & pollutum cons[ilium], non habent, vt etiā Ca-
th[e]dram inua[d]ere debeant, & de publica Ecclesiæ doctrina iudicare. Verum vt præcipuum
ca[put] [h]uius quæstionis clarius intelligatur, libuit aduersariorum argumenta ex verbo Dei
petita & ore[n]te[r] proponere, & ex eodem Dei verbo confutare.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In toto veteri Testamento videmus, Duces & Reges tum præscripsisse Sacerdotibus, quid
in rebus Ecclesiasticis agere deberent, tum ipsos officium suum negligenter obeuntes à mi-
nisterio abdica[sse].

RESPONSIO.

[Et]si hoc ita euenisset in veteri Testamēto, tamen nulla ratio cogeret, vt idē in nouo Testa-
[ment]o fieret, cum mutata sit ratio Ecclesiastici regiminis. Nec iniuriâ. Synagoga quippe Iu-
dæorū li[ce]t vere Israëlitas & iustos aliqu[os i]n se cōtineret; tamen & fuit, & dicebatur terre-
n[um] [illegible] quàm celeste regnum: adeò vt Augustinus dubitet, an vnquam in veteri Testa-
men[to] [reg]num cælorum vel [n]ominetur, nedū in mercedem promittatur. Ea enim quæ ge-
r[e]bantur [sig]nificabant quidem res diuinas (vt & Lex ipsa erat etiam spiritualis) verum ipsæ
res in [illegible] erant diuinæ, ac nostræ sunt: adeò vt gloriam Synagogæ ne gloriam qui-
dē omnino fuisse Apostolus doceat, præ excellēte gloria eius ministerij, quod iā in Ecclesia 2. Cor. 3.
permi-

per miniſtros noui Teſtamenti non litera, ſed ſpiritu exercetur. Itaq; cum populus Dei [illegible]
ſtet ex corpore & anima ſeu ſpiritu: carnalis pars in vetere populo primas [illegible]
Exo. 19 & 20. Hebr. 12. bat, & ad ſpiritualia ſignificanda conſtituebatur. Vnde vt mons Sinai, ignis accenſus, turbo,
caligo, procella, & tubæ ſonus, & vox verborum, erat ex terra [illegible] tum & carnalia: [illegible]
omnia ſunt ſpiritualia & interna. Illic regnauit ſeruilis timor Dei, & gladius corporalis [illegible]
autem amor intimus, & gladius ſpiritualis. Abutuntur ergo Scripturis ſanctis, qui propter
illa quæ in vetere Teſtamento à regibus gerebantur, nunc etiam putant re[illegible]
(quod eſt Eccleſia) regibus terrenis ſubiectum eſſe. Alioqui ſi regum antiquorum ſtatus ad
Num. 3. tempus noui Teſtamenti trahetur, nónne etiam pontificum Leuitici generis ſtatus eadem
ratione ad noſtra tempora trahetur? Sit ergo vna tantum Tribus Sacerdotio externo addi-
cta, ſit vnum in mundo Templum, ſit vnicus Epiſcopus, & cruenta reputantur ſacrificia. Si
iſta concedis irrita eſſe facta: cur non etiam illa concedis irrita eſſe, quæ Reges circa diui-
nas cauſas egerunt? An verò ſolæ regum res geſtæ æternæ ſunt, nec à Chriſto (quoad re-
rum ſacrarum diſpoſitionem) mutari potuerunt?

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si quæ in lege veteri fiebant, ad tempus noui Teſtamenti non trahuntur: cur pro Ponti-
ficis Romani primatu Papiſtæ ad exemplum vnius Leuitici Pontificis, itemq; pro externo
ſacrificio ad vetera ſacrificia confugiunt?

RESPONSIO.

Quicquid in Lege excellens & perfectū fuit, id meritò in Eccleſia Dei multò magis exi-
ſtere debere, cōcedimus. Eſt enim Eccleſiæ ſtatus multò perfectior Synagogæ ſtatu. Verum
Gen. 4. & 14. ſecus eſt in ijs quæ imperfecta & minus eximia fuerūt. Sacrificare Deo etiam exterius per-
fecta eſt res, ideoq; nec in lege Moſaica tantùm, ſed etiam in naturæ melioris ſtatu recepta
erat. Perfectionis etiā erat, vt populus Dei ab vno Pontifice regeretur. Sic enim & finis li-
Deuter. 17. tibus imponebatur, & pax in populo Dei cōſeruabatur. Modus autē ſacrificiorum per cruo-
rem pecorū & ignem externum, erat imperfectus, itemq; ſucceſſio Pontificum ſecundum
carnem & ſanguinē, erat imperfecta. Illis igitur abiectis, quæ imperfectionis erāt, rectè dici-
mus ea quæ olim ad perfectionē pertinebant, retinenda eſſe: non illa quidē in eodē genere
& ordine, ſed in ſublimiore. Nam Pont. ſummus in ſtatu Euāgelij nō ſecundum carnis pro-
pagationē naſcitur, ſed eligitur ſecūdùm dona ſpiritualis gratiæ. Itemq; ſacrificia noſtra non
in ſanguine pecorū fundendo, ſed in immaculati Agni ſanguine, qui ſemel fuſus eſt, cōme-
morando, & per eiuſdē Agni ſubſtantiam incruento modo exhibitā quotidie annuntiando
conſiſtunt. Ita quod erat in Lege perfectum & ſpiritale, non amiſimus: quod verò erat im-
perfectum & carnale, non retinuimus. Vt autē Rex in negotijs eccleſiaſticis procurādis Sa-
cerdote Dei maior haberetur (ſi tamen vnquam ſic habitus eſt) magnę imperfectionis fuiſ-
ſet. Primùm quia Sacerdotium Regio iure antiquius fuit. Sacerdotū enim creatio partim
ab initio recepta eſt ſub lege naturali etiam ante diluuium, quando nulli adhuc erant Re-
ges: partim aliquot ſeculis poſt Moyſen ſecundùm legem ab ipſo latam obtinuit, cùm nul-
li adhuc Reges in populo Dei extitiſſent. Quò autem quicq; in religione antiquius eſt, eò
etiā dignius meritò cenſetur. Deinde Sacerdotium prorſus neceſſarium erat, vt nō deeſſet
in populo Dei aliquādo figura, per quam æterni Sacerdotij Chriſti admoneremur: cum ta-
men idē Dei populus adeò potuerit Rege carere, vt Deus abiectū ſe conquereretur, quan-
1. Reg. 8. do Samuele Leuita ipſius neglecto, Rex terrenus depoſcebatur. Præterea Rex a Deo ad po-
puli petitionem conceſſus eſt, *vt ad bellum egrederetur ante populum*, non autem vt res Eccle-
ſiaſticas adminiſtraret. Illis enim Deus iam prius per Leuitas & Sacerdotes ſuos cōſuluerat.
Quid quod Regis poteſtati acceptam ferre Iudæi potuerūt diuiſionem populi, Apoſtaſiam
regni Samariæ, & Captiuitatem Babylonicam? Vnde ab illa Captiuitate reuerſi, non ite-
rum ſibi Regem, qui maior Pontifice haberetur, ſed ducem coaptârunt, qui non minus prę-
eſſet in rebus profanis, quàm Pontifex in ſacris principatum gereret.

Illud vero in hoc genere primarium dixerim, quod Chriſtus in hoc mundo cùm eſſet,
totamq; legem atq; *omnem iuſtitiam impleret*, tamen rebus eccleſiaſticis tantùm vt ſacerdos,
ac nullo modo vt rex terrenus, præeſſe voluit. Recuſauit enim regnum terrenum palam ad-
miniſtrare, ideoq; fugit, cùm turbam hoc agere videret, vt eum conſtitueret regem, ſeque
diuiſorem inter fratres conſtitutū negauit. Si verò ſecundum perfectam legis Moſaicæ ra-
tionem & mentem decorū ſaltem fuiſſet, vel Eccleſiam, vel ipſum Pontificem à rege terre-
no gubernari: nec eam rem Chriſtus inexpletā reliquiſſet. Neque enim difficile illi fuerat,
etiam terrenum regnū ad breuiſſimum aliquod tēpus adminiſtraſſe. Quod cùm non fece-
rit, nec tamen aliquid omiſerit, quod ad perfectū Eccleſiæ ſuæ regimen iuſtè deſiderari poſ-
ſet: eo ipſo declarauit, nullius omnino perfectionis vnquā fuiſſe, aut etiā adhuc eſſe, vt Rex
terrenus in res eccleſiaſticas vllam aliam ſibi poteſtatem arroget, præterquam vt gladio ſuo
tueatur & propugnet, quod ſacerdotū ſententijs definietur. Atq; hæc ita ſe haberet, etiamſi
olim

olim reges Iudæorum in res eccleſiaſticas aut in ipſos Pontifices ſummam quandá poteſtatem exercuiſſent. Nunc autem nec id verum eſt, quòd Reges Iudæorũ Leuitici generis ſacerdotibus maiores habiti ſint in iis quæ ad res Eccleſiaſticas pertinebant, adminiſtrandis: id quod ſigillatim monſtrare non grauabor. Ac primùm Moyſes præcepit, vt poſtquam rex in ſolio regni ſui ſederet, *deſcriberet ſibi Deuteronomium legis ſuæ in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus.* Quòd ſi pro deſcribenda Lege ad ſacerdotes non modò à cæteris, verùm etiam à Rege ipſo eundum erat: quomodo rex in ea lege interpretáda princeps fuit, cuius exemplar ab aliis petere cogebatur? An non hoc ipſo admonitus eſt, vt meminiſſet, Sacerdotes in iis quæ ad legem ſpectabant, ſuperiores ſe eſſe? Nam vt quilibet Magiſtratus à rege gladium petens & accipiens, eo ipſo regem in iure gladij ſeipſo maiorẽ agnoſcit: eodem modo fit, cum rex à Sacerdotibus exemplar diuinæ legis accipit.

Deut. 17.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Moyſes cum eſſet ipſe Legiſlator & Princeps non ſolùm totius populi, ſed etiam Leuitarum omnium & ſacerdotum: tamen non fuit ſummus ſacerdos, ſed eum honorẽ fratri ſuo Aaroni contulit. Præfuit igitur velut politicus Princeps, qui populum Dei ad finem cæleſtem dirigeret, quod procurare cuiuſlibet fidelis Principis officium eſt.

RESPONSIO.

Vix dici poteſt, quàm ineptè hoc totũ nobis de Moyſe obiicitur. Si enim Moyſes, quãdo legẽ promulgauit, terrenum quendá Principatum geſſit: vtiq; ad reges Iudaicos etiam pertinuit, ſacerdotibus mitras imponere, eorũ manus initiare, Pontificem induere, docendi munus arripere, altare vngere, & ſacrificium offerre? Nam hæc omnia Moyſen feciſſe legimus. Dixit enim Dominus ad Moyſen: *Septẽ diebus conſecrabis manus Aaron & filiorũ eius, & vitulum pro peccato offeres per ſingulos dies ad expiandum, mundabiſq́ altare cum immolaueris expiationis hoſtiam, & vnges illud in ſanctificationem:* & quæ ſequuntur. Sin conſtet hæc nõ Regũ, ſed Pontificum & Sacerdotum officia fuiſſe: profectò nec Moyſes iſta fecit velut Rex, aut politicus Princeps, verùm vt Propheta & Sacerdos Dei. Nam quòd Moyſes etiam fuerit Sacerdos, Dauid atteſtatur, cum ait: *Moyſen & Aaron in Sacerdotibus Domini fuiſſe; Samuelem verò inter eos fuiſſe qui inuocabant nomen Domini.*

Exod. 28. & 29.

Pſalm. 98.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Per Sacerdotum nomen ſæpè intelliguntur Principes & Heroës, ſicuti in Samuelis lib. ſecundo legitur: *Filij Dauid Sacerdotes erant*: eodemq́ue modo etiam Sacerdos dicebatur, quia Princeps totius populi erat.

RESPONSIO.

Fatemur, Sacerdotum nomen aliquando porrigi ad primarios quoſq; viros. Verùm quòd Moyſes non ea tantùm ratione Sacerdos fuerit dicendus, ex ipſa definitione Sacerdotum conſtabit. *Omnis Pontifex* (inquit Apoſtolus) *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, vt offerat dona & ſacrificia pro peccatis.* Cæterùm Deus ipſe dixit ad Moyſen: *Aaron loquetur pro te ad populum, & erit os tuum, tu autem eris ei pro Deo, vel in iis quæ ad Deum pertinent.* Si ergo Moyſes etiã ipſi Aaroni erat pro Deo, vel in iis quæ ad Deum pertinebant; ſi Moyſes eum cõſecrauit, ſacrificiaq; pro peccatis eius obtulit: vtique non nomine tenus, ſed re ipſa Moyſes Sacerdos fuit. Iam quòd Propheta Dauid nõ acceperit nomẽ Sacerdotum pro nomine Principum aut Heroũ, quando ſcripſit, *Moyſen & Aaronem fuiſſe in Sacerdotibus Domini*, manifeſtiſſimè apparet: primùm, quia Moyſen cũ Aarone cõiunxit. Notum eſt autem, quo Sacerdotij genere Aarõ functus ſit. Deinde, quia dixit eos fuiſſe non ſimpliciter in numero ſacerdotum, ſed in numero *Sacerdotũ Domini*: Doctores verò Iudæorum eam differentiam animaduerterunt, vt quoties nomen *Domini aut Dei* ad Sacerdotum appellationem adiungitur (veluti cum Melchiſedec dicitur Sacerdos Dei altiſſimi) toties nõ de primariis viris tantùm, ſed de iis accipiatur, qui offerũt ſacrificia pro peccatis. Poſtremò Dauid Samuelẽ ab eadẽ appellatione Sacerdotali ſeiũxit; ita enim dixit: *Moyſes & Aarõ in Sacerdotibus eius*, id eſt, Domini, & *Samuel inter eos qui inuocãt nomẽ eius.* Quòd ſi nomen Sacerdotũ pro viris primatiis caperetur: iã & Samuel in Sacerdotibus Domini fuit, quia & is fuit primatius Propheta, & Iudex totius populi. Verùm is nõ in Sacerdotibus, ſed in iis qui inuocant nomen Domini, recenſetur. Aaron verò & Moyſes numerantur inter Sacerdotes, non quoſlibet (vt filij Dauidis) ſed inter Domini Sacerdotes. *Noſcendũ* (inquit Hieronymus) *quòd Samuel Leuita, non Sacerdos, non Pontifex fuerit. Vnde & in Pſalmis non nominatur inter Sacerdotes, ſed inter eos qui inuocant nomen Domini. Moyſes* (inquit) *& Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.*

Hebr. 5.

Exod. 4.

Rabbini.

Geneſ. 14.

Hieronymus aduerſus Iouinian. libr. 1.

Nec aliter ſanè Auguſtinus ſentit, dum eadẽ Pſalmi verba interpretatur. Quinimò Philo Iudæus *duas* (inquit) *partes vitæ Moyſis deſcripſimus, quæ ad Regnũ & leges latas attinẽt: ſupereſt tertia in qua dicetur de Sacerdotio.* Ac ne dicas, de Sacerdotio quidẽ agere Philonem, ſed non de Sacerdotio quo Moyſes ipſe fungebatur, ſed de eo quod Deus per illũ inſtituit: audi quo-

Auguſtin in Pſalm 98. Philo in lib. 3. de vita Moyſis.

modo idem Philo totam orationem suam de vita Moysis cócludat. *Huiusmodi fuit vita obitusq; Moysis, Regis, legislatoris, vatis & Pontificis, sicut sacris literis proditur.* Ecce tā Pótifex fuit
Eccles. Hier. cap. 5. Moyses, quàm Rex, idque sacris literis proditum esse, Philo Iudæorum omniū doctissimus affirmauit. Quid quod Dionysius Areopagita Moysen appellat *primū Pontificum, legaliū mystem & ductorem*: eundemq; ait consecrationis munus erga fratrē executū esse ἱεραρχικῶς, id est, vt eum decuit qui Pontifex verè esset. Gregorius etiā Nazianzenus cùm Moysen &
In oratione ad Gregoriū Nyssenum. Leo Epist. 86 alias 88. Aaronem inter se cōferret, ambos dicit *similiter Sacerdotes fuisse*; idq; probat, quoniā scriptū sit, *Moyses & Aaron inter Sacerdotes eius. Moyses* (inquit) *principū Princeps, & sacerdotum Sacerdos Aarone pro lingua vtens, ipsi vicissim in iis rebus operam nauauit quæ ad Deum pertinebāt.*

Denique Leo primus ita scribit: *Solus Moyses in tabernaculō Dei erexit altare, solus ipse vnxit, qui vtique summus Sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius.* Post tantam verò testium & rationum copiā, si quis adhuc Moysen negat Sacerdotem fuisse, is mihi & rationis expers, & ab illa fide quæ sacris scripturis debetur, omnino alienus videbitur. Principatus igitur Moysis probat quidem eum qui Pontifex sit, posse etiam res terrenas per aliorum operam gubernare, vt & Moyses per operam Iosue bellum gessit, multaque alia per alios administrauit. Verùm ex iis quæ Moyses Propheta & Pótifex gessit, non rectè concluseris, alios Reges & Principes quicquam in rebus sacris facere aut tentare posse, nisi vt Sacerdotum decreta comprobent & exequantur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Paral. 13. & 15. Post mortē Moysis Iosue duxit populum, & præscripsit Leuitis & Sacerdotibus, quando vel Arca Dei mouenda esset, vel populus circumcidendus. Itemque Dauid Sacerdotes reprehendit, quòd humeris suis non imposuissent Arcā Dei: constituit Cantores, & benedixit
3. Reg. 2. populo in nomine Domini. Salomon etiam abiecit Abiathar, vt nō esset Sacerdos Domini, & Sadoch Sacerdotem posuit pro eo. Similia quoque & Iosaphat, & Ezechias cæteriq; Reges fecerunt in rebus & causis spiritualibus. RESPONSIO.

Qui non totam rem, sed partem aliquā dumtaxat contemplantur, nihil miror, si eos contingat falli plerumque & decipi. Non negamus, quin optimi quique Iudices & Reges permulta omni ætate fecerint, quæ ad Dei religionem ornandam pertinerent. Sed aliud est, Regem ea quæ Dei sunt promouere, & aliud, illis ex Regia potestate præesse. Isti autē ferè omnes qui iam numerati sunt, non solùm Reges fuerūt, verùm etiā Prophetæ, quos Deus rerum sacrarum ministros etiā extra ordinē interdum constituere solitus est. Ita enim Elias non in Tēplo Hierosolymitano, vt lex præscripserat, sed in mōte Carmelo, secùs quàm lex
3. Reg. 18. tulerat, bouem sacrificauit, quemadmodū Spiritus Dei & vōluit eum facere, & factū eius insigni miraculo comprobauit. Frustra ergo in iis quæ extra ordinē, & præter solitum fiunt, ordinaria Principū iurisdictio & potestas inuestigatur. Nā si ordinem diuinitùs cōstitutum
Num. 27. sequimur, audi quā perspicuè Dominus ad Moysen de Iosue filio Nun locutus est: *Pro Iosue si quid agendū erit, Eleazar sacerdos cōsulet Dominū. Ad verbū eius egredietur, et ingredietur ipse, & oēs filij Israēl cū eo & cætera multitudo.* Siue igitur Arca Dei tollebatur, seu populus circūcidebatur, seu quid aliud ex iis quæ ad cultū Dei pertinebant, ex mādato Iosuæ fieret; aut ad verbū Eleazari hoc mandatū est, aut per extraordinariā Spiritus sancti reuelationem dispo-
Malach. 2. nebatur. Nā in vniuersum Malachias Propheta dixit: *Labia Sacerdotis custodient scientiā, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Si quid verò Deus aliquando Regi cuipiam (qui aliàs Propheta esset) reuelauit, hoc non irritam fecit ordinariā regulam, quæ ad Sacerdotes ascendi, & summorū Sacerdotum vltimam sententiam sub pœna mortis
Deute. 17. obseruari iubebat: sed tantùm demonstrauit, Deū non semper astringi ad ea media quæ per Moysen famulū suū constituerat. Ac sanè quod in his quæ obiiciuntur, longè maximi momenti videtur esse (eiectio videlicet Abiathar Sacerdotis per Salomonē Regem) manifesta
3. Reg. 2. fuit eius prophetiæ quā Deus antè reuelauerat, executio: idque in ipsa Scriptura sacra perspicuè his verbis exprimitur: *Eiecit Salomon Abiathar, vt nō esset Sacerdos Domini.* Cur ita? *Vt impleretur sermo Domini, quem locutus est super domū Heli in Silo.* Ecce quod Dominus faciendum antè prædixerat, id iam exequendum Salomoni reuelat. Salomon ergo non auctoritate Regia, sed diuina, & ea non ordinaria, sed inspirata vtebatur, quādo Abiathar abiecit à ministerio, & Sadoch pro eo substituit. Vt ergo semel concludam hunc locum, qui ad res veteris testamenti spectat: partim nō obligamur ad illam rudem & imperfectam rerū diuinarū dispositionem, quæ sub Lege fuerat: (nihil enim ad perfectū adduxit Lex) partim ea ipsa in rebus diuinis constituendis plus Pontificibus, quàm Regibus ex ordinaria saltē via & ratione detulit. Cęterùm Christus, qui omnis iustitię & in seipso impletor, & in Ecclesia instaurator est, ita res omnes Ecclesiasticas perfectè solus impleuit atq; ordinauit, vt neque Regiam potestatem ob eam causam ipse exerceret, neque regibus primatū in Ecclesia legaret. Imò ne Reges quidem vllos ad aliquot secula sui corporis mēbra esse voluit, vt eò apertius liqueret,

Ecclesiam suā, quando sub Apostolis perfectissimè gubernata, & omnibus numeris absoluta fuit, tamen Rege terreno caruisse, atque eodē modo in æternum carere posse, nisi quia nec illo ab æterna redemptione sua penitus excludi voluit. Intrauerunt ergo Reges & Imperatores in Ecclesiam Christi suo tempore, sed aut nihil vnquam sibi circa res Ecclesiasticas arrogarunt, aut ob eam rem tyranni & persecutores potius habiti sunt, quàm nutricij & cultores Ecclesiæ, cuiusmodi eos debere esse Isaias prædixit. Isaia 49.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Imperatores Christiani semper licere sibi existimârunt, vt de causis Ecclesiasticis iudicarent, adeò vt Constantinus Magnus causam Donatistarū & ipse audiuerit, & Episcopis tanquam eius vice iudicaturis sæpius delegauerit. Idem Imperator & Nicenā Synodum conuocauit, & in illa præfuit. Quod eius exemplum Theodosius, Martianus, Theodoricus Italiæ Rex, atque alij Imperatores & Reges secuti sunt, qui numquam aut hoc sibi sumpsissent, aut ab Episcopis id facere permissi essent, nisi iure diuino & Ecclesiastico talis potestas eis credita fuisset & collata.

RESPONSIO.

Quicquid Constātinus in causa Donatistarū fecit, non eo animo id fecit, tanquam se putaret iudicem legitimum esse, ad quem ab Episcopis in causa Ecclesiastici ordinis appellari deberet: verùm quòd aliter pacē Ecclesię tueri cōseruareq; nō posset, quodq; videbat, Donatistas Episcoporū iudicio nō acquiescere. Cęterùm quid Constantinus de eo Donatistarū facto iudicârit, illa eius verba testārur, quę apud Optatū extāt: *O rabida* (inquit Cōstantinus) *furoris audacia: sicut in causis gentilium fieri solet, appellationē interposuerunt.* Preterea Augustinus eandem historiā tractans, *Donatistæ* (inquit) *magis hinc arguimus, quia cum apud Imperatorem vltrò Cæcilianum accusassent, quem primo vtique apud collegas transmarinos conuincere debuerant, ipso autem Imperatore longè ordinatius agente, vt Episcoporum causam ad se delatam ad Episcopos mitteret: nec victi pacem cum fratribus habere voluerunt, sed rursus ad eundem Imperatorem venerunt, rursus non Cæcilianum tantùm, verùm etiam datos sibi Episcopos Iudices apud terrenum regem accusauerunt, rursus ab alio episcopali iudicio ad eundem Imperatorem appellauerunt.* Duo in his Augustini verbis notanda sunt. Nam primùm, ait: *Donatistas debuisse primo apud collegas transmarinos agere:* ostēdens vtiq;, ab Episcopis Africæ rem fuisse ad Episcopos orbis terræ deferendam. Deinde reprehendit eosdem Donatistas, quòd Episcopos Iudices apud *terrenū Regem* accusauerūt. Quem appellat *terrenū Regem*, profectò illū significat iudicium interposuisse non ob vllam authoritatē, quam propriè ab Ecclesia, vel etiam vt membrum Ecclesiæ accepisset (nam illa non esset potestas terrena) sed ob illam, quæ nō minus gentiliū, quàm Christianorū Regibus iure gentium competit. Accedit eodē quòd Augustinus alibi quoque de illa Donatistarū ad imperatorē appellatione disputans, *Qua in re* (inquit) *quemadmodum detestetur illos Constantinus, audistis. Atque vtinā saltem ipsius iudicio insanissimis animositatibus suis finem posuissent: atq; vt eis ipse cessit (vt de illa causa post Episcopos iudicaret, à sanctis Antistitibus veniam postea petiturus) sic & illi aliquando cederent veritati.* Videmus ergo & Cōstantinum cessisse Donatistarum furori in ea cognitione quā post Episcopos suscepit, & eam rem eiusmodi fuisse, *vt veniā postea deberet à sanctis Antistitibus petere.* Nihil igitur inde quoad legitimi iudicij potestatem colligere potes, vbi omnia hinc per *Donatistarum furorē*, inde verò per Cōstantini piam & quodammodo necessariam alieni iuris occupationē facta sunt. Nā & Donatistæ peccârunt ob id ipsum, quia venerunt ab Episcopis *ad Regē terrenum*: & Rex non suo iure, verùm ea spe iudicauit, quòd sancti Antistites veniam illi postea cōcessuri essent, eò quòd paci Ecclesiasticæ (quā procurare Imperator & suo iure potest, & ad beneficiū Ecclesiæ debet) optimè illo modo consultum fore existimauit. Quàm iniquè igitur tale factum Constantini citatur ab aduersariis, vt probent laicos in causis Ecclesiasticis legitimos esse iudices? Quòd si mentem Constantini extra necessitatis articulum liberè pronūciatam scire volumus: ecce cùm in media Episcoporum Synodo apud Nicęā sederet, & Catholici Episcopi vltrò ad eum querelas detulissent, apertè omnibus Episcopis dixit: *Deus vos constituit Sacerdotes: & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quæcunque sunt, ad illud diuinū reseruentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis Dij; & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus de quo scriptū est, Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit.* Hæc Constantinus.

Quòd verò idem Imperator Synodum Nicęnam, aliique eius successores alias Synodos indixerunt, nihil id præiudicij causæ nostræ adfert. Aliud enim est conuocare Conciliū, & aliud in eodē Concilio iam indicto cum authoritate iudicare. Neq; verò quicumq; aliquos conuocat, continuò iudex in ea causa est ob quā illos cōuocat, nisi tam causa, quàm personæ ex æquo subsint cōuocantis potestati. *Præcepit Rex Nabuchodonosor, vt cōuocarentur arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi.* Sed cur tandē? *Vt indicarent Regi somnia sua, quæ ab illius memoria*

Marginal notes: De schismate Donatist. lib. 1. — Epist. 48. — Apud terrenū Regem. — Epist. 162. — In Ecclesiast. histor. Rufini lib. 1. cap. 2. — Daniel. 2.

moria recesserãt. Quid ergo? An postquã accesserũt Magi & Chaldæi, etiã Rex, qui eos cõuocauerat, aut præscribebat ipsis quid agerent, aut vnà cũ illis iudicabat? Nequaquã. Etsi enim personæ istorum hominũ Regi subiectæ fuerunt; tamen in eorum scientiã non perinde potestatem vllã habuit. Sic omnino euenit in Episcoporũ conuocatione. Conuocat enim eos Imperator, vt de illa fidei causa iudicent, in qua ipse rudis est, & quam ab ipsis edoceri cupit. Ineptè igitur à conuocandi more iudicãdi potestatem Imperatoribus cõpetere, aduersarij nostri colligunt. Nihil enim aliud ex ea re infertas, quam personas eorum Episcoporũ, qui in orbe Romano fuerunt, Romano Imperatori subiectas fuisse; quod nos non negamus, saluo tamen honore, quem Patribus spiritualibus Christiani Reges ac Imperatores debent.

Imperatorũ verò authoritas in Synodis cõuocandis multas ob causas pernecessaria olim
1. fuit. Primùm, vt Episcoporum ex orbe terrarum coitio speciem illiciti Collegij, & seditiosę
conspirationis non haberet. Nã quæ ratio patitur, vt tot Præsules cum tanto comitatu in vrbe Imperiali absque Imperatoris consensu conueniant? Consensus verò illius optimè intel-
2. ligitur, si non modò patiatur, verumetiã inuitet Episcopos, vt certa in vrbe coëant. Deinde
Imperialis conuocatio effecit, vt cæteri gentiles ac præsertim Magistratus, qui nondũ erant Christiani, & tamen Romano parebant imperio, transitum liberũ & quietum Episcopis per
3. singulas prouincias concedere cogerentur. Tum autem, vt equi & iumenta, secũdùm quod
Cõstãtinus iusserat, Episcopis publicè præberentur. Præterea isto modo Imperatores (vt in
4. Aquileiẽsi Cõcilio dicitur) *fidei sua studiũ probant, dum ad remouendas altercationes congregare student sacerdotale Conciliũ, & Episcopis honorificentiam reseruare, vt nemo deesset volens, nemo congregaretur inuitus.* Atque hac quidem in re Imperatores verè pręstiterunt se *Aduocatos*
Epist. 241. *Ecclesiæ.* Nã sic D. Bernardus Conradum Imperatorẽ appellat. Quid quòd hoc modo Con-
5. cilia firmiora & sanctiora esse existimantur, dum vtraque potestas tam Ecclesiastica, quàm
secularis ad illorũ coitionem suffragatur? Postremò Imperatores & alij Principes eò prom-
6. ptius Concilij eius Decreta exequuntur, cui & ipsi conuocando operã dederũt, & conuocato interfuerũt. Cæterùm illud prorsus absurdũ est, vt ratum esse Concilium negetur, quod
Actor 15. Imperator nõ indixerit. Quomodo alioqui conuenerunt Apostoli & presbyteri Hierosolymis? Quomodo aliæ Synodi omnes cõgregatæ sunt in Italia, in Hispania, in Asia, & Africa ante Synodũ Nicęnam? Ac neq; necesse est, vt Episcopi ad solam Imperatoris vocem ex toto orbe terrarum conueniant: partim quòd Imperator in totum orbẽ terrarum non acceperit potestatem, sed tantùm in orbem Romanum: partim etiam, quòd Episcoporũ cõsensus necessariò requiritur ad id Concilium, quod Episcopale sit futurum. Nam si neque seruus cogi potest vt hæreditatẽ adeat, nisi ipse velit cõsentire: quàm abhorret à recta ratione, vt Patres Christianæ plebis ab ipsorum filiis in vnum etiam inuiti cõgregentur? Itaque Rufinus testatur, *Constantinum ex Sacerdotũ sententia episcopale Concilium apud Nicæam conuocasse.* Theodoretus etiam narrat, Constantinũ non quidem cũ authoritate in Cõcilio præsedisse, aut sententiam dixisse, sed *& vltimũ ex omnibus esse ingressum, & ab Episcopis postulasse, vt sella parua in medio posita considere sibi permitteretur.* Qui postulat ab altero, vt sibi cõsidere liceat, an ille tibi videtur suo iure tanquã Iudex in Concilio adesse? Ambrosius verò addit, *tam liberã fuisse*
Lib. 5. in epist. 32. *Concilij congregati disputationẽ, vt Constantinus nullas ei leges imponeret. Si conferendũ est de fide:* (inquit Ambrosius) *sacerdotũ debet esse ista collatio, sicut factum est sub Cõstantino augustæ memoriæ Principe, qui nullas leges antè præmisit, sed liberum dedit iudicium sacerdotibus.* Ex altera verò parte si aut Imperator per edicta cogit, aut magistratus seculares præsideant cognitioni alicuius causæ Ecclesiasticæ, etiamsi Episcopi adsint, non habebitur Episcopale iudicium, vel
in Apolog. 2. Athanasio teste, qui sic ait: *Præclari Eusebiani, quò veritatẽ scriptaq; sua obliterent, nomẽ Synodi suis actis prætexunt, cùm res ipsa negotium imperatoriũ, non Synodale haberi debeat: quippe vbi Comes præsideat, & milites suo satellitio Episcopos cingant, & Imperatoris edicta, quos ipsi volũt, coire compellant.* Distincta igitur sunt iudicia Episcoporum ab Imperatoriis: illa sunt Ecclesiastica, hæc secularia: illis Episcopi præsident, his Tribuni & Comites.

Ac mortuo quidẽ Constantino, filius eius Constantius tum patri suo, tũ fratri Constanti perdissimilis, vim Episcopis adhibere cœpit, eosq; ad suam sententiã exilij tædio pertrahere.
In epist. ad solitariam vitã agentes. Verùm Hosius Cordubensis Episcopus tam liberè illius tyrannidi restitit, vt (quemadmodũ Athanasius commemorat) ad Cõstantium Imperatorẽ in hæc verba scripserit: *Ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce. Tibi Deus imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit.* Et pòst paulò ipse Athanasius ex sua sententia dicit: *Si istud est iudicium Episcoporũ, quid commune cum eo habet Imperator? Sin contrà, ista minis Cæsaris conflantur; quid opus est hominibus titulo Episcopis? Quando à condito æuo auditũ est? Quando iudicium Ecclesiæ authoritatem suam ab Imperatore accepit? Aut quando vnquam hoc pro iudicio agnitũ est? Plurimæ ante hac Synodi fuere, multa iudicia Ecclesiæ habita sunt. Sed neq; Patres istiusmodi res Principi persuadere conati sunt, nec Princeps se in rebus Ecclesiasticis curiosum præbuit.*

Paulus

Paulus Apostolus habebat amicos in Cæsaris familia, & per eos in literis salutabat Philippinses, non tamen eos in iudicio socios assumpsit. Nunc autem nouum quoddam spectaculum ab Ariana hæresi editur. Conuenerunt enim in vnum heretici & Imperator Constantius, vt ille quidem sub prætextu Episcoporum sua potestate aduersus eos quos velit, vtatur, & tamen in persecutione mouenda persecutor non appelletur: illi verò succincti Principis potestate, insidias faciunt quibus volũt: volunt autem omnibus, qui non eadem impietate, qua ipsi viuntur, vti velint. Vixit iisdẽ temporibus Leontius quidam Tripolis Lydiæ Episcopus. Is cùm videret aliquando Constantium inter Episcopos præsidentem, & Ecclesiis præscribere volentem: cæteris Constantij dicta cum plausu excipientibus, solus tacuit. A Constantio igitur cur taceret interrogatus: *Miror* (inquit) *quî fiat, vt cùm aliis curandis destinearis, alia tractes. Cùm enim rei militari & ciuilibus negotiis præsis, tamen Episcopis ea præscribis, quæ ad solos pertinent Episcopos. Verecundia igitur tactus Imperator, eiusmodi edictis in posterum abstinuisse fertur.* Vide Suidã in verbo Leontij.

Valens autẽ Cõstantij tam in imperio, quàm in hæresi successor, beato Barsa Edessæ Episcopo in exilium misso, Lupum Arianũ in eius locum substituens, Presbyteros & Diaconos Edessæ, vt hæresi Arianæ fauerẽt, vi ac minis agere cœpit. Cùm ergo ad Eulogiũ Modestus Præfectus dixisset, *cõmunica cũ Imperatore:* Eulogius facetè respõdit: *Nũquid cũ imperio est etiã Sacerdotij dignitatem consecutus?* Non istud, dixi, ô stupide (inquit Præfectus) sed vos hortatus sum, vti communicetis cum iisdem, quibuscum Imperator cõmunicat. Vbi autẽ Eulogius dixit, *se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur:* Præfectus octoginta pariter comprehensos in Thraciã amandauit. Quemadmodum verò absurdissimum beato Eulogio visum est, vt quis iubeatur communicare cum Imperatore, quia principiũ communionis Ecclesiasticæ non à Regibus, verùm ab iis qui mysteria Christi dispẽsant, petendum est: sic prorsus est absurdũ, vt alij iudicent, quid inter sacrum & prophanum intersit, præter Episcopos & Presbyteros, quibus sacrorum potestas diuinitus creditur. Ex his ergo, quæ tũ Patres Catholici rectè senserunt, tum Ariani iniquè patrãrunt, perspicuè cõstat, nullam omnino potestatẽ Imperatoris, ac multò minus plebis in Ecclesiasticis negotiis in Ecclesia Catholica fuisse. Ob eamque causam cũ Imperator hæresi Arianæ fauens volebat Arianorũ hostes vlcisci, non per suum & plebis, sed tantùm per nomen & speciem iudicij Episcopalis id poterat agere. Itaque cùm sanctus Imperator Valentinianus videret, Ecclesiam per eiusmodi tyrannidem multũ detrimenti accepisse, meritò dicebat: *Non est meum iudicare inter Episcopos.* Sic enim eũ dixisse testatur Ambrosius. Si ergo totius populi caput Romanus Imperator, nõ modò Episcopos nõ iudicat, sed neque iudicat inter illos: quis iudicij locus iam plebi relinquitur in vllo Cõcilio quatũuis generali? Præterea Seuerus Sulpitius sacræ historiæ lib. 2. *Martinus*, inquit, *vir planè Apostolis conferendus satis superq; sufficere dicebat, vt Episcopali sententia heretici Priscillianistæ iudicati Ecclesiis pellerentur. Nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesiæ iudex sæculi iudicaret.* Hæc Martinus. Cùm verò Priscillianus ne ab Episcopis audiretur, ad Principẽ prouocasset: Sulpitius id nostrorum incõstantia permissum esse dicit, cùm potius Episcopi debuerint sententiam in refragantẽ ferre, nec Imperatori causam de tã manifestis criminibus permittere. Denique D. Ambrosius refert, Valentinianũ Imperatorem non solùm sermone respondisse, verumetiã legibus suis sanxisse, *in causa fidei vel Ecclesiastici alicuius ordinis eũ iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis. Hoc est* (inquit Ambrosius) *Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam, si aliàs quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa: etiam hanc voluit ad Episcopale iudiciũ pertinere* Hoc idẽ Sozomenus de eodem Imperatore cõmemorat his verbis: *Petentibus Episcopis vt sibi de doctrina fidei rectè cõstituenda in vnum conuenire permitteretur, Valẽtinianus respondit, sibi qui vnus è Laicorũ numero esset, non licere eiusmodi negotiis se interponere. Et ideò* (inquit) *Sacerdotes & Episcopi, quibus hæc cura sunt, per se, vbicunq; ipsis libitum fuerit, in vnum conueniant.* Ratio autẽ, quam Valẽtinianus attulit, non Imperatorem modò, sed præterea omnes *Laicos* à rerum Ecclesiasticarum cognitione remouet. Nam si non licuit Cæsari suam authoritatem interponere ad doctrinã fidei constituendã, idq; *quoniam Laicus esset*: non video qua ratione alij Laici, quorum minor est authoritas, aliquid sibi iuris in eadem re vendicare queant.

Theodoretus lib. 4. cap. 15. & 16. — Epist. 32. — Sulpitius sacræ histor. lib. 2. — Ambros. lib. 5. Epist. 32. — Sozomenus lib. 6. cap. 7.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

At enim Ambrosius in illa Epistola, quã toties laudatis, & in oratione subsequẽte fatetur, *quòd de fide in Ecclesia coram populo debet tractari:* & iterũ, *Causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis cõfidit, huc veniat.* & pòst: *Iste populus iudicat, cuius in corde lex diuina est, non humana: lex non atramento scripta, sed spiritu Dei viui.* Quibus in verbis Ambrosius iudicandi facultatem populo tribuit in causis fidei. Lib. 5. epist. 32.

RESPONSIO.

Vt huic authoritati satisfaciã, non alterius quàm D. Ambrosij iudicio, quàm variè nomen iudicij accipiatur, patefaciã. Iudiciũ quippe aliud est priuatũ; aliud publicũ: & priuatũ quidẽ illud est, cùm quisq; rationẽ eam sequitur, quæ ipsi recta apparet, quocũq; modo ad eam

menté ac sententiá sit adductus. Publicum verò iudiciú est, cum nó quisq;, sed Magistratus aut Iudex legitimus id solum sequitur, quod pro tribunali sedés legitimè probatú ac testificatum audiuit. De priuato iudicio Ambrosius in illa verba Apostoli (*Nonne de iis qui intus sunt, vos iudicatis*) ita scribit: *Iudicat quis, dum discernit cui fratri adhæreat, qué arguat, qué deuitet.* De publico aút iudicio non multò pòst sic ait: *Quia sunt sapientes fratres, aliqui horũ eligantur ad iudicandũ. Magnus enim pudor est, si inter eos qui dicuntur Deũ cognouisse, nõ inueniatur qui examinare possit negotiũ iuxta ius Euangelicũ.* Discernere aút cui adhæreas, & qué deuites, hoc priuati iudicij genus est: verùm examinare negotiú iuxta ius Euangelicú, hoc nó est cuiuslibet, verùm eius qui ad hoc authoritate publica eligitur & cóstituitur. Prius ergo iudicij genus permittitur populo in caussis fidei, posterius auté solis Episcopis & Iudicibus Ecclesiasticis. Et quòd Ambrosius de priuato iudicio in illa Epistola senserit, de qua iam disputamus, perspicuè cóstat. Sic enim ait de Iudicibus quos Auxentius dicebatur elegisse: *Veniãt planè, siqui sunt, ad Ecclesiam: audiant cũ populo: non vt quisquã iudex resideat, sed vnusquisque de suo affectu habeat examen: eligat quem sequatur. Agitur de istius Ecclesiæ sacerdote. Si audierit illum* (id est, Auxentium) *populus, & putauerit melius disputare, sequatur fidẽ eius: non inuidebo.* Hic videmus, nihil aliud intelligere Ambrosiú per iudiciú populi, quàm vt domi apud se discernat vnusquisq; cuius velit esse fidei, verú Catholicę, an Arrianę: & qué Episcopú sequi malit, Ambrosiúmne, an Auxentiú: non quòd Ambrosius quenquá vellet suæ prudentiæ in hac re inniti, verú quòd nec aliud obtineri túc potuit, cú Imperator potius faueret Arrianis quàm Catholicis, & Ambrosius probè nouerat, populú suum esse Catholicú. Mox enim subiúgit: *Omitto quòd tã ipse populus iudicauit. Taceo quia cum quem habet* (id est, Ambrosiú) *de Patre tuæ clementiæ postulauit.* Et iterú postea: *Hæc ego, fratres, coram Auxentio apud vos plenius disputarem:* sed (Auxentius) *certus, non ignaros vos esse fidei, vestrũ refugit examen, & gentiles quosdam quatuor aut quinq; fermè homines elegit cognitores sibi, si tamen aliquos elegit, quos vellem adesse in cœtu omnium, non vt de Christo iudicent, sed vt Maiestatem audiant Christi. Tamẽ illi iam de Auxentio pronunciauerunt, cui tractanti quotidie non crediderunt. Quæ maior eius condemnatio, quàm quòd sine aduersario apud Iudices suos victus est? Ergo & ipsorum sententiam contra Auxentium iam tenemus, & quòd gentes elegit, iure damnandus est, quia Apostoli præcepta dimisit.*

Quibus ita constitutis, videmus non hoc sensisse Ambrosium, vt populus de causa fidei publicum iudicium susciperet, aut alij cuipiam, quid esset credendum, præscriberet (qua de re nos cum aduersariis cótendimus): sed tantùm vt quisq; iudicaret, quid ipsi ad saluté consequendam magis expedire videretur. Quod priuati iudicij genus etsi ad iudicium Catholicæ Ecclesię conformari semper deberet, tamé ea tépora interdú accidút, vt ob Magistratuú, qui ius gladij habent, aut socordiá aut hęresim, plebs iudicio suo relinquenda sit. De eodem Theodosio D. Ambrosius in Aquileiési Concilio post rescriptú ipsius recitatum, dixit: *Ecce quod Christianus cõstituit Imperator. Noluit iniuriã facere Sacerdotibus, ipsos interpretes cõstituit Episcopos.* Nónne tibi nunc videtur Ambrosius dixisse, illú Imperatorem, qui Episcopos non constituit interpretes, iniuriá sacerdotibus facere? Nó enim laudat Theodosiú, quasi de suo iure aliquid Sacerdotibus concesserit, verùm quòd ius alienú, vt Imperatores quandoq; solent, nó inuaserit. Præterea cú Ambrosius intellexisset, Flauianú de Episcopatu Antiocheno cú Euagrio contendentem non acquiescere Sacerdotali iudicio, sed Imperatorú implorare auxiliú, hoc modo ea de re ad Theophilú Alexandrinú scripsit: *Cũ ex iis æquissima Synodi cõstitutis speraremus iam remediũ datũ, finemq; oblatum discordiæ: scribit Sanctitas tua, iterũ fratrem nostrum Flauianũ ad precum auxilia, & Imperialiũ rescriptorũ suffragia remeauisse. Frustrà ergo tantorũ sacerdotũ fusus labor: iterũ ad iudicia huius seculi reuertendũ, iterum ad rescripta, iterũ vexabuntur Sacerdotes senes;* & quæ sequútur. Quàm perspicuè iudicia Imperialia vocat *iudicia seculi*, eaq; Episcopalibus iudiciis tamquá contraria opponit? Ná vtcumq; Theodosius fuerit Imperator Christianissimus & vir sanctus; tamé potestas in qua Iulio Cæsari & Augusto ac Tiberio successit, seculi potestas fuit, ac nó Ecclesiastica. Quòd auté Flauianus ad fidem ac patrocinium Theodosij confugerit, Theodoretus in historia sua apertissimè docet.

His temporibus floruit Magnus ille Chrysostomus, qui potestatem Regiam cum Sacerdotali conferens, *Habent* (inquit) *& terrestres Principes vinculi potestatẽ, sed corporum solum. Id autem quod dico, Sacerdotum vinculum ipsam etiam animã contingit, atque ad cælos vsque peruadit: vsque adeò, vt quæcumque infernè Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus supernè rata habeat, ac seruorũ sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnã hoc aliud esse dicas, nisi omnium rerum cælestium potestatẽ illis à Deo concessam?* Quòd si ex D. Ioannis Chrysostomi iudicio Reges non nisi corporú potestaté habét, potestas verò Ecclesiæ ad animas pertingat: certú est, reges nó habere vllá potestaté Ecclesiasticá, ac multò minus plebé, quæ regibus minor est atq; inferior. Bonifacius auté Pont. Romanus cú ad Honoriú Augustú scribens, diceret, *Honoriũ res humanas regere, suũ verò sacerdotiũ Ecclesiæ Romanæ deputari*; adeò nihil ea distinctione Imperator

Margin notes: In 1. Cor. c. 5 — In 1. Cor. c. 6 — Lib. 5. epist. 32. — Lib. 10. epist. 78. — Lib. 5. cap. 23. — Chrysost. lib. 3. de Sacerd. — Distinct. 79.

rator offensus est, vt mox rescriberet, *se scripta Beatitudinis illius debita reuerētia cōgratulatione suscepisse, ac petere, vt Apostolatus eius studiū ac votū suum quotidianis orationibus circa salutem Imperij dignaretur impendere.* Nam quòd idē Honorius Episcopali collatione, quæ in Africa est habita, *Marcellinū* cognitorē dedit; id non nisi ad Episcoporū Catholicorū petitionem est factū, qui iam diu experti erant, alio modo quàm brachij secularis metu, ac manu militari, Donatistas in officio contineri non posse, aut ab iniuria Catholicis inferenda cohiberi. Quod ergo in Episcoporū gratiā, quò securius cōuenirent, factū est, stultè obiicitur nobis, velut ex ea re probetur, quòd Imperialis potestas Episcoporū disputationibus Præsidē iure suo constituere possit. Præsidet quidē imperator Episcopis ad pacē ac concordiā retinendā, non autē ad sententiā in rebus diuinis ferendā. Itaque Theodosius Iunior, qui Honoriū secutus est, partes tum suas, tum Episcoporū præclarè discernens, sibi quidem sumit, vt pacem Ecclesiæ tueatur: Episcopis autē rerum Ecclesiasticarum disceptationē & iudiciū relinquit. Eius enim hæc sunt verba in Epistola quadā ad Cyrillum Alexandrinū: *Volumus illā* (pietatis doctrinā) *coacta sacra Synodo ventilari & hactenus praualere, quatenus decere videbitur. Siue autē veniæ participes futuri sint, siue non sint qui à patribus victi fuerint, nos sanè non patiemur, vt simul & vrbes & Ecclesiæ turbentur, neque vt inexcussa sit nobis ea doctrina cui diiudicandæ præfici oportet eos qui circumquaque sacerdotio præsident, & per quos in sententia veritatis firmiores & sumus, & posthac erimus.* Idem Theodosius cum sanctæ Synodo Ephesinæ primæ scriberet, dixit: *Deputatus est Candidianus magnificentissimus Comes strenuorū domesticorū transire vsque ad sanctissimā Synodum nostram: & in nullo quidem, quæ faciēdæ sunt de piis dogmatibus quæstiones, seu potius expositiones, communicare. Illicitū namq; est eum qui non sit in ordine sanctissimorū Episcoporū, Ecclesiasticis intermisceri tractatibus.* Idē in Commonitorio ad Elpidiū, quod extat in actione prima Chalcedonensis Cōcilij, officiū secularis magistratus in Cōcilio præsentis ea ratione describit, *vt nullū fieri tumultū permittat, tumultuantē verò custodiæ mancipet; denique vt intersit iudicio, & operā det, celerem & circumspectā probationem à Synodo fieri, ac de his rebus Imperatorē faciat certiorem; atq; ad hos effectus cōplendos tā ciuile, quàm militare auxiliū illi delegauit.* Nihil hîc dicitur de Imperatoris præsidentia, nihil de suffragio quod laicorū nomine vnà cū Episcopis interponat, nihil de iudicandi authoritate præcipitur. Adeò enim illa fuerūt ab vsu Ecclesiastico remota, vt ne feminā quidem sanctissimā hæc res, qua de agimus, lateret. Pulcheria quippe Augusta cum sedulò curasset, vt vndique multitudo Episcoporum congregaretur, primùm in Nicæa, deinde Chalcedone, scripsit ad Consularem Bithyniæ Strategum, *vt monachos atque laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omnimodo de ciuitate & ipsis locis expelleret, vt cum omni disciplina considente sancta Synodo, sine aliqua commotione atque contentione, quæ à Domino Christo reuelata fuerint, communiter ab omnibus confirmentur.* Ecce antiqua Ecclesia passim credidit, *nullam rationem vocare laicos ad Concilium.*

In 4. Tomo operum Cyrilli, epist. 4.

Dist. 96. cap. Satis euidenter.

Iam verò si opponatur, quòd ipse Imperator Martianus, qui laicus erat, tamen Concilio interfuit: respondemus, eum nō ad ius in rebus Ecclesiasticis dicendum, sed ad pacē ciuilem conseruandā interfuisse. Etenim cum Episcopi paulò ante Chalcedonensem Synodū Ephesi conuenissent, ibique Dioscori minis & iniuriis omnia fuissent perturbata (vnde & illa *Synodus prædatoria* dicta est) ne quid simile Chalcedoni eueniret, reuerendi Episcopi & Presbyteri à reuerendissimo Leone Archiepiscopo vrbis Romæ venientes, à Martiano (quemadmodū ipse in sacris literis ad Episcopos transmissis attestatur) petierunt, *quatenus omnino adesset sancto Concilio, alioquin enim nec se affuturos, aiebant.* Martianus ergo cum in Synodū vnà cum Augusta Pulcheria introiuisset, præfatus est, *se nō ad ostendendam potentiam, sed ad confirmandam fidem exemplo Imperatoris Constantini adesse, ne in posterum multitudo populi institutionibus prauis attracta inueniatur dissentiens. Quare properarent Episcopi concordantibus animis fidem Catholicam secundùm doctrinam Patrum exponere.* Martiani ergo & Iudicum qui ab eo secundùm petitionē Episcoporum dabantur, illæ tantùm partes erant, vt curarent ea fieri, atque (vt ipsi sæpè interlocuti sunt) vt effectui manciparentur ea quæ Episcopi vel fieri petiissent, vel facienda esse iudicassent. Nam cùm Legati Leonis Papæ non paterentur Dioscorū vnà cum ipsis considere: Iudices curârunt, vt absq; omni tumultu in medio consessu statueretur, cùm alioqui illis absentibus timendum erat, ne Dioscorus vim potius intētasset, quàm vt vel tantillum de honore discederet. Verùm quod ad fidei quæstionem attinet, iidem gloriosissimi Iudices palā dixerunt ad Episcopos: *Scientes, quia Deo rationem reddituri estis, tā pro propriis animabus singuli vestrum, quàm pro nostris omnibus: doceri, quæ ad religionem pertinent, rectè desideramus, & omnem ambiguitatem auferri.* Et iterum: *Quod placuit reuerendo Concilio de sancta fide ipsum nos doceat.* Non opinor de fidei causis iudicaturi venerant, qui desiderabāt doceri, quę ad religionē & fidē pertinerent. Iudicaturus enim quę sit recta fides, non debet fidei veræ ignarus esse: Ignarus est autē, qui expetit doceri. Præterea cū Episcopi ad Imperatores Valentinianū & Martianū scriberēt, illosq; velut medicos à Deo cōstitutos

Hæc Martianus epi. penult. est inter eas quæ præambulares in Synodum Chalcedonēsem dicuntur.

Præter actionem primā Cōcil Chalcedonens. vide Euagriū lib. 2. cap. 4.

In actione secūda Chalcedonens. Action. 4.

Action. 1.

 agnoscerent;

agnoſcerēt: nihil tamē maius eis tribuerūt, quàm *quod omne cōmodaſſent auxiliū, vt factæ interimerentur diſcordiæ, & paternæ fidei doctrina roboraretur.* Diſcordias tollere, & fidē non quidē docere aut tradere, ſed ab Epiſcopis traditā roborare, hoc propriū eſt ſecularis Magiſtratus. At verò definire, quæ ſit vera fides, hoc vſq; adeò Epiſcoporū eſt, vt Martinus quãuis & presbyter & Archimandrita eſſet, id ſibi nō ſumpſerit tamen, verùm dixerit: *Non eſt meum ſubſcribere, Epiſcoporū tantùm eſt, & eorū qui digni ſunt.* In ea enim reſponſione patefecit Eccleſiæ morē patrium atq; auitum, in quo ſoli Epiſcopi velut definiētes, ſolebāt ſubſcribere.

In 1. Actio. Chalcedon. vbi Actio. 5. Conſtantin. Concilij recitatur.

Porrò ſi quando alij Catholici viri præter Epiſcopos vllā de rebus Eccleſiaſticis tulerunt ſententiam, id aut non niſi ex Sacerdotum expreſſo conſenſu fecerunt, aut certè ea mente fuerunt, vt ſententiā ſuam Epiſcoporum iudicio ſubiicerent, aut veniā ab illis, aut cōfirmationem ſecundùm rei qualitatē petituri. Nam in Synodo Chalcedonenſi præclarum diſcrimen inter Epiſcopos & Imperatores ſeu alios quoſcūq; laicos Ioannis Epiſcopi Germaniciæ verbis, quibus ille ad Dioſcorum vſus eſt, cōſtituitur: *Glorioſiſſimi iudices* (inquit) *& ſacratiſſimus Senatus vnà cū ſancta Synodo examinationē de peccatis Dioſcori fecit, & decernens promulgauit ſententiā, ſi hoc placuiſſet ſanctiſſimis Epiſcopis, quibus hanc inferre à Domino Deo creditum eſt. Sed quod ipſam decet ſancta & magna Synodus cōcipiens, hactenus Dioſcoro dedit inducias.* Ecce Laici, & fortè etiam Diaconi & Presbyteri volebant ſententiam in Dioſcorum promulgare, ſi penes ſe rei ſumma extitiſſet. Verùm ſi maximè ſententiam tuliſſent, tamen non ea mente id feciſſent, velut iure diuino ipſorum ſententiæ Dioſcorus parêre obligatus fuiſſet. Perſpicue enim dicitur, *ſanctiſſimis Epiſcopis à Domino Deo traditum eſſe, vt ſententiam inferant.* Iudicum igitur aliorum ſententia iuris humani, hoc eſt, vel naturalis, vel gentium, vel ciuilis tantùm fuiſſet, ac non etiam eius diuini iuris, quo Eccleſiaſtica negotia terminantur. Hoc enim ſcientes iudices, qui Concilio aſſidebant, etſi votū ac deſiderium ſuū in ferendo ſentētiam contra Dioſcorū Epiſcopū declarârunt, tamen omnia permiſerūt Epiſcopis, velut iis quibus ea res à Domino Deo eſſet credita. Itaque ſentētia in Dioſcorū non in Imperatoris aut Iudicum, ſed in Papæ Leonis nomine (per legatos ſuos & per Synodū iudicantis) lata eſt. Imò verò Cecropius Epiſcopus Sebaſtopolitanus Dioſcoro petenti, vt magnificentiſſimi Iudices & Senatus adeſſet, reſpondit: *Quando regularia quædā examinantur, neque Iudices, neque alios Laicos intereſſe oportet, niſi tantūmodo tuā ſanctitatē, quæ in propria accuſatur perſona.* Hinc apparet, dum excutitur cauſa fidei, Laicos quidem adeſſe poſſe, quia poteſt iis tractatus eis prodeſſe, dum confirmantur in fide, & addiſcunt quæ antè neſciebant. Verùm quando cauſa morū Epiſcopi alicuius examinatur, *ne intereſſe quidē Laicos debere*, multò minus præeſſe: ne incipiant ex ea re magis magiſque contemptui habere miniſtros Eccleſiæ Dei, & ex humano errore putent myſteria ipſa Chriſti minoris eſſe virtutis, quæ per homines interdum peſſimos diſpenſantur.

Actio 3. poſt tertiam vocationem Dioſcori.

In Actio 3. quādo Dioſcorus ſecundo vocatus eſt.

In Synodo aūt ſub Papa Symmacho Romæ habita cū Baſilius Patritius vices Regis Odoacris agens, edixiſſet de rebus Eccleſiaſticis, non quidē quatenus Eccleſiaſticæ fuerūt, verùm ſub hac ſpecie, *ne per occaſionē ſeditionis ſtatus ciuilis vocaretur in dubium*: tamen Epiſcopi omnes id ſtatutū ſeruari prohibuerunt, *quòd contra Patrū regulas eſſet, aliquid de Eccleſiaſticis facultatibus diſponi à Laicis quãuis religioſis, quibus nulla de Eccleſiaſticis facultatibus aliquid diſponēdi legitur vnquā attributa facultas.* Hæc Eulalius, cui omnes alij Epiſcopi aſſenſum præbuerūt. In quarta autē Synodo, quæ ſub eodē Papa Symmacho habita eſt, ne Theodoricus quidē Rex, licet Arianus eſſet, ſibi iudicium in Epiſcopos arrogauit, ſed poſtquàm ab Epiſcopis plurimis audiſſet, *Papā Symmachum ob prærogatiuā ſuæ Sedis non poſſe compelli, vt minorum iudicio ſe ſubiiceret,* reſpōdit *in Synodali eſſe arbitrio, in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe præter reuerentiam de Eccleſiaſticis negotiis pertinere.* O miram veritatis vim! Conuocat Theodoricus Epiſcopos, vt neſcio quid contra Papā Symmachum moliretur. At nūc libertate admonitionis Epiſcoporum conterritus, omnia Epiſcoporum iudicio relinquit, *nec ad ſe quicquam de rebus Eccleſiaſticis pertinere ait, niſi vt eas, quà par eſt, reuerentia proſequatur.* Porrò cùm Rex Vandalorum Hunericus Epiſcopos Africæ ad rationem fidei Catholicæ reddēdam cogere inciperet, *Eugenius Carthaginēſis Epiſcopus* (vt Victor ſcribit) *cauſam fidei communem eſſe reſpondit, & ideò ſe ſcripturum*: cui tandem? An omnibus per vniuerſum orbem Catholicis? Nihil minus, ſed *Fratribus ſuis, hoc eſt, Epiſcopis, vt in Africam veniant.* Communis igitur omnium cauſa per ſolos Epiſcopos expediri & poteſt, & debet.

In Synod. 3. ſub Symmacho.

De Vandalica perſecutione lib. 2.

Iam verò in quinta Synodo, quę ſub Iuſtiniano Cōſtātinopoli habita eſt, poſtquàm Clericorum teſtimonia de quæſtione, quæ tunc agitabatur, audita fuerant, iamq; oportebat laicos etiam ſuum teſtimonium dicere, ſanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: *Supereſt, vt rē præſentem teſtimonium conſequatur eorum qui extra ſacrum Concilium ſunt: & mox Comitū ac Palatinorum* teſtimonia ſequūtur. Qua ex re manifeſtò liquet, Laicos omni maiorum memoria ſemper extra ſacrū Conciliū habitos eſſe, præterquam ſi ad fidem ſuam confirmandā, vel ad pacem

In Collatione 1. Synodi quintæ.

Eccleſiæ

Ecclesiæ conseruandam adfuissent. Ab hoc tanto clarissimorum testiū numero Gregorium Magnū abesse non patiemur. Cum igitur Episcopus quidam Salonitanus de simonia & aliis criminibus apud D. Gregoriū Pontificem accusatus, & ideò Romā ad causam dicendā accersitus, respondisset: *Serenissimos Dominos* (Mauritiū Augustum, & Cōstantiam) *præcepisse, vt domi suæ, hoc est, in Illyrico eius causæ cognitio haberetur*: Diuus Gregorius respōdit, *Nobis & omnibus notum est, piissimos Dominos disciplinā diligere, & ordines seruare, Canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non miscere.* Quod ob eam causam in mediū protuli, vt tam pietas Mauricij Imperatoris, quàm iudiciū Gregorij Magni de hac etiā re cognosceretur. Ne autē ista oratio in infinitum euadat, finem huic quæstioni verba Basilij Imperatoris imponēt; qui cùm orationem grauissimam in octaua Synodo haberet: *vobis* (inquit) *laici tam qui in dignitatibus, quàm qui absolutè* (hoc est, absque dignitatibus) *versamini, nullo modo licet de Ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesiæ, & vniuersali Synodo aduersari. Hæc enim inuestigare & quærere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officiū sortiti sunt, qui sanctificādi, qui soluēdi & ligandi potestatē habēt, qui Ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claues: non nostrū, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamēto solui egemus. Quantacūq; enim religionis & sapiētiæ Laicus existat, vel etiā si vniuersa virtute interius polleat: donec Laicus est, ouis vocari nō desinet. Rursus Episcopus quantacūq; sit irreuerētia plenus, & nudus omni virtute: donec Antistes est, & veritatis verbum rectè prædicauerit, Pastoris vocationis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis? Pastores verborum subtilitatem discutiendi, & ea quæ super nos sunt, quærendi & ambiēdi habent. Oportet nos ergo cum timore & fide syncera hos audire, & facies eorum vereri, (cùm sint ministri Domini omnipotentis, & huius formā possideāt) & nihil amplius, quàm ea quæ ordinis nostri sunt, requirere.* Hæc Basilius Imperator. Etenim Imperatorū potius, quàm Præsulū hac in re sentētias in mediū produxi, partim ne Episcopi & Presbyteri talia docētes causam suā egisse viderentur, partim vt hæc res tā nota olim fuisse intelligeretur, quàm nec ij quidē ignorarent, qui minimè omniū Theologiæ aut diuinarum rerum scientiæ operam dedissent: vt minus hodie ferendi sint Theologi (si tamen sunt Theologi) qui rerum sacrarum non modò scientiam, sed præterea cognitionem & iudicium iis concedunt, qui per nullum visibile signum à Christo institutum in res sacras potestatem acceperunt.

In registro lib. 5. indict. 14. epist. 21.

Laicus est ouis.

Reges & Imperatores Christianos, qui populis Christianis præsunt, licet aliàs in causis & rebus seculi non subsint Ministris Christi, per illos tamen vi clauium regni cælorum tunc demū coërceri ac deponi posse, quando ipsorum Præfectura veritatem fidei ac salutem animarum lædunt. Ad quam fidem salutemq́; promouendam omnium Christianorum regna & bona quæcumque ex eo ipso, quòd Christiani sunt, necessariò instituuntur & ordinantur.

CAPVT IIII.

Quemadmodum est homo terrenus, & homo cælestis: ita etiam est regnū terrenū, & regnum cæleste. Homo terrenus est Adam, qui de terra factus est. Homo cælestis est Christus Dei Filius, qui secundùm diuinam suā naturam de cælo descendit, dum humanam naturam de Virgine Maria acceptam sibi vniuit. Regnū verò terrestre illud est, quod homines de terra facti per consensum humanum Principi suo detulerunt. Sic *Nemrod* factus est Rex primus per cōsensum quorundā posterorū Noë. Sic alij Reges alibi sunt facti, adeò vt in diebus Abrahæ quælibet ferè magna ciuitas Regem suum propriū haberet. Cæleste autem regnum est, illud, quod Christus in terra stabiliuit, dū homines terrenos fide, spe & charitate donatos in nouam creaturā gratiæ suæ potentia conuertit, & mēbra sua effecit. Etsi enim Christus per incarnationē suam omnium prorsus hominū Rex est (quia, quod in vnoquoq; rerum genere præcipuum est & dignissimum, id per naturæ vim cæterarum eiusdem generis rerū caput est & principium) tamen non ferè aliorū Rex dici vult, quàm eorū qui ad imaginem ipsius animo tenus cōformantur. Vnde Angelus prædixit, cum *in domo Iacob regnaturū in æternum.* Per Iacob autem intelligitur quicumque fidelis populus. Iam verò vt Christus in mundum veniens, non destruxit priorem hominis naturā ab ipso formatam, sed peccata, in quæ sua negligentia & culpa homines ceciderant, in iis qui eum recepissent, abstulit: sic etiam nō euertit regnum terrestre, quod ipse per hominē rationis cōpotem non sine admirabili prouidentia erexerat: sed vitia, in quæ terreni Reges sua culpa ceciderant, in iis qui sese regno ipsius cælesti subijcerent, emendanda curauit.

1. Cor. 15.

Genes. 10. & 14.

Genes. 14.

Luca 1.

Ioann. 1.

Non tantum igitur possunt terreni reges, Ecclesiæ Dei ciues fieri, verùm etiam iure suo veteri, & principatu liberrimo vtentur in iis causis omnibus, quæ fidē religionemq́; Christi non imminuūt. Præficiēt enim idoneos Magistratus ciuiles quos volēt, pœnas legitimas pro arbitrio suo in malefactores constituent: omniaq́; alia, quæ iure naturali, gentium, aut ciuili seu municipali probata fuerint, liberè administrabunt: nec Pastores Ecclesiæ in iis rebus authoritatē suā interponent, præterquā vt eos admoneāt interdū, ac fidele consiliū præbeant.

Potestas Christiani Principis.

Neque

Neque verò Dominia & Regna omnia pastoribus Ecclesię diuino iure vbiq; & in omnibus
Matth. 5. Lucæ 6. subiecta esse defendimus: sed in iis tantùm causis quæ fidē ac salutē Christianā impeditura
essent, nisi partim prohiberentur (vt diuortia, vsuræ, ac alia eiusmodi peccata, quę gētes impunè cōmittunt) partim præciperentur, vt eleemosynarum largitio, proximorū & maximè
Matth. 25. Isaiæ 60. Psalm. 2. inopum defensio, Ecclesiæ Christi & religionis Christianæ propugnatio: ac deniq; alia omnia, quæ ius diuinum velut res ad salutem necessarias Regibus imperat & præscribit. Nec
mirum cuiquā videri debet, vt Reges in iis rebus Christo pareant: Ipsorū enim hoc maximè
interest, cùm aliter vitā æternam adipisci non possint. Cùm igitur dicimus, terrenos Reges
Christi ministris subesse, id tantùm dicimus, eos aliter neq; saluari posse, neq; à Christianis
populis aut ad regnū assumi, aut in regni administratione tolerari debere, quā si ea & faciāt,
& prætermittant, quę lex Christi vel fieri, vel prætermitti iubet. Quæ autem sit Christi lex,
& quid præcipiat, nullibi melius cognosci potest, quàm ex eorum ore quibus Seruator di-
Matth. 28. Lucæ 10. 2. Cor. 5. xit: *Ite, docete omnes gentes:* &, *qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Nūquam enim
desunt in Ecclesia, qui *legatione pro Christo funguntur, tamquā Deo exhortāte per ipsos.* Quemadmodum enim tam alij homines, quàm ipsi terreni Reges Christo per ministros eius, per
Christum autem Deo reconciliantur: sic non tantùm Deo, sicut & antea, sed etiam Christō, atque adeò ministris Christi nunc subesse debent. Frustra enim se Christo subiicit, qui
recusat ministris Christi parere.

Porrò non satis est Regi Christiano, vt faciat ea quæ priuati solent, nisi etiam ea præstet,
1. Cor. 7. Ephes. 4. quæ ad Regis officiū ac dignitatem propriè spectāt. Vnusquisque enim Domino seruire, ac
dignè ambulare debet *in ea vocatione, in qua vocatus est.* Vocatus es in statu matrimonij? Seruias Deo, non tantùm vt homo, sed etiā vt maritus. Vocatus es in statu Regio? Seruiendum
tibi est vt Rex es, ac non tantùm vt homo. Alia verò sunt Regū, & aliā priuatorū officia. Vnde Augustinus eleganter ait: *Aliter seruit quia homo est, aliter quia etiā & Rex est. Quia homo*
in epist. 50. *est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, seruit, leges iusta præcipientes, & contraria*
4. Reg. 18. 4. Reg. 22. Ionæ 3. Daniel 14. Daniel 3. *prohibentes, conuenienti vigore sanciendo. Sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum, & illa excelsa, quæ contra Dei præcepta fuerāt constructa, destruēdo. Sicut seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo. Sicut seruiuit Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem ad placandum Dominum compellendo. Sicut seruiuit Darius, idolum frangendum in potestatem Danielis dando & inimicos eius leonibus ingerendo. Sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in regno suo positos à blasphemando Deo lege terribili prohibendo. In hoc ergo seruiunt Domino Reges, in quantum sunt Reges, cùm ea faciunt ad seruiendū illi, quæ non possunt facere nisi Reges.* His ita constitutis, iam nunc planū fiet, quanta
cum æquitate defendamus, Christianos Reges, qui populis Christianis præsunt, ministris
Christi saltem in iis quæ ad fidem religionemque pertinent, etiam sub pœna regni amittendi subesse debere, si prius hoc vnum proposuerimus.

1. Principio, & ius diuinum, & naturalis æquitas manifestè docet, non alium Regē à Christianis ad ius regni administrandū sponte vocari debere, quàm eum qui sit ipse Christianus.
Hoc enim est quod Dominus per Moysen Israëlitis dixit: *Cùm dixeris, Constituā super me Re-*
Deuter. 17. *gē sicut habēt omnes per circuitū nationes, eum cōstitues, quē Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus.* Per
fratrē verò intelligimus eum qui sit fidelis, & Christianus. Quamquam verò Christiani olim
cogebantur Imperatoribus Ethnicis parêre: tamen ipsi numquam cōmisissent, vt eiusmodi
homines ad Imperij administrationē vltrò accerserent. Quis enim ferat, vt membra Christi
præficiant sibi membrū diaboli? Certè Iouianus, cùm post mortem Iuliani Apostatæ saluta-
Theodoretus lib. 4. c. 1. retur Augustus & Cæsar: *Non possum* (inquit) *cùm sim Christianus, Iuliani exercitum regere, qui tam pestiferæ doctrinæ præceptis imbutus sit.* Tū milites responderunt, se à Christiana religione
alienos non esse. Verùm si tanta esse debet inter caput & membra similitudo & cohærētia,
vt Christianus Imperator non nisi Christianis militibus preesse vellet: quantò magis iniquū
atque indecorum est, vt Christiani milites Paganum aut hæreticum hominē spontè ad imperium accersant? Nā quid hoc aliud est, quàm seipsos in discrimē fidei amittendæ iniicere?

2. Ius autem Dei, quod præcepit, vt à Christianis non nisi Christianus præficiatur: idē ipsum
iubet, vt à Catholicis populis nō alius, quàm Catholicus ad regni gubernationē assumatur.
Qui enim Catholicus non est, licet verbo se Christianū vocet, tamen reipsa viuum Ecclesię
3. Christi membrum esse desiit. Quæ cùm ita sint, id porrò addendum est, etiamsi aliquis cùm
Rex primū fieret, Christianus & Catholicus fuit, si tamē postea fiat Apostata vel hæreticus:
rectam rationē postulare, vt is inter Catholicos populos à regni administratione remoueatur. Tāti enim momēti est Rex fidelis & pius, vt neq; infidelis fidelibus præfici, neque Apostata fideliū Princeps manere debeat. Neq; verò minus periculi subditis creatur ab eo, qui
postquàm in solio Regio collocatus est, ad hæresim deficit, quàm ab illo, qui antequam Rex
1. Cor. 6. fieret, hęreticus extitit. Ac nimirū si Apostolus indignè tulit, vt Christiani apud infideles magistratus

gistratus iã prius publica lege cõstitutos litigarent: quantò indignius ferret, vt iidẽ Christiani vel spõte sibi præficerẽt infidelẽ, vel hæreticũ pertinacẽ regnare paterẽtur? Cui enim nec *Aue* dicere debẽt, *ne communicent cum operibus eius malignis*: quomodo illũ tãquàm Regẽ suũ colere absq; insigni peccato possunt? Aut nonne plus est hæretico parere, quam ei salutẽ dicere? 2.Ioan.

Huc igitur iam tandẽ res deducta est, vt Regem hæreticum à regno, quod in Christianos obtinet, remoueri oporteat. Et quoniã crimen ob quod remouẽdus est, in fidem committitur, iamq; abundè satis paulò ante probatũ est, eiusmodi causas non à populo, qui instar ouiũ regitur, sed ab iis Pastoribus iudicandas esse, *quorũ est inter mundũ & immundum discernere, & quorum labia ideò scientiam custodiunt, vt populi ex eorum ore legem Domini requirant*: vtique ad Episcopos in primis spectat, tũ vt regẽ ipsũm pronũcient hæreticũ, aut alioqui Apostatã: tum vt subditos eius declarent ab omni deinceps obedientia illi prẽstãda liberos esse, ipsosq; operã dare debere, vt alius in eius locum quàm primùm surrogetur. Quòd si nec subditi hac in re officio suo consulãt, Pastorũ est, quacũq; ratione possunt, prouidere, vt qui sedet in cathedra pestilentiæ, nõ regnet in Ecclesia Dei. Nónne ita se res habet? Nõne *vigilant Pastores pro animabus* tam Regũ, quàm eorũ qui Regibus parent? Illorũ igitur est nihil eorum prætermittere quæ saluti animarũ expedire cognouerint. Quis autẽ non videt à salute animarum prorsus abhorrere, vt is regnare super fideles permittatur, qui ipse est infidelis? Nonne tunc necesse est populum quoq; infidelem euadere? Atqui cùm Ieroboã Samariæ Rex idola duo in Dan & Bethel erexisset, scimus ex ea re decem tribus pænè vniuersas in idololatriam dilapsas esse, ac vnius Dei fidẽ paulatim abiecisse. Eritne igitur hominis appellatione dignus, qui asseuerabit, impiũ Regem cogi nõ debere, vt sese à magistratu abdicet? Sin omninò, saltem ob hæresim, deponendus erit: quomodo ea lis absque Doctorũ Ecclesiæ cognitione iudicabitur, qui soli ordinariã & legitimam ex officio suo potestatẽ habent, *vt attendant gregi in quo eos posuit Spiritus sanctus ad regẽdum Ecclesiã Dei?* Iudices autẽ Regis alicuius, Pastores & Doctores Ecclesiæ non essent, nisi Rex illis ea in re minor atque inferior esset. Nam *neq; par in parem, nec inferior in superiorem potestatem habet*. Meritò igitur asserimus, quoscumque Reges Christianos in iis quæ ad fidei negotia pertinent, ita Episcopis & Presbyteris subesse, vt cùm in religionem Christianam *post vnam & alteram correptionem* pertinaciter delinquentes perseuerauerint, ob eam causam à temporali sua præfectura, quam in Christianos tenent, per sententiam Episcoporum deponi & possint, & debeant. Deus enim, qui cæleste regnum suum ita primùm à terreno regno disiunxit, vt pateretur *Reges terræ conuenire in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius*, ex eoq; potentiam suam insigniter ostendit, dum *per infirma mundi*, hoc est, per Apostolorum paupertatẽ, & tormenta Martyrũ, *fortia deuicit*. idem paulo pòst ita coniunxit regnum suum cęleste cũ terreno regno, vt ibi quoq; non minorem & potentiam & misericordiam ostẽderet: dum alij Reges pauperibus Christi ministris sese vltrò subiicerent: alij verò iisdem subiici primùm recusantes, per illorũ tamen spiritalem potestatẽ vel postea conuerterentur ad pœnitentiã, vel deiicerentur de sublimi gradu imperij quod possidebant: vt vndiq; verum sit quod Danieli reuelauit Deus: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum nõ dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autẽ & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum*. Hoc vtique est regnum cælorum, seu potestas Ecclesiæ Dei. Leuit. 10. Malach. 2. Hebr. 13. 3. Reg. 12. Actor. 20. Tit. 3. Psalm. 2. 1. Cor. 1. Dan. 2. & 7.

Ergóne (inquies) Episcopi & Pastores ouium Christi regnis tẽporalibus præsunt? Propriè quidẽ, & ex se, nullo modo. Sed ita demũ præsunt Episcopi regnis temporalibus, si talia regna subiiciant se fidei Christianæ. Hoc enim ipso quòd Reges & nationes Christi fidẽ & sacramenta postulant, hoc ipso promittunt, se aut diutius imperare, aut imperio cuipiã terrestri parere nolle quàm fides & religio Christiãna patiatur. Si ergo aut Regis imperium, aut populi obediẽtia incipiat aliò dilabi: ex vi siue taciti, seu expressi pacti, quod ab initio cũ Ecclesia Christi fecerũt, aut deponi ab imperio, aut etiã à potestate eligendi Regem iustissimè excludi possunt. Quicquid enim vsque adeò est ex natura eius quod agitur, vt si fortè illius mẽtio ab initio facta esset, aliter de illo quàm vno modo cõuenire nõ posset: id etiãsi expressũm inter cõtrahentes nõ fuit, pro expresso tamen habetur: quia in eius quod fiebat, natura necessariò continebatur. Verbi gratia: dicit vir mulieri, Ego te accipio in vxorẽ, illa vicissim respõdente, & ego te accipio in virũ. Quòd autẽ vsq; ad mortem simul victuri sint, hoc quàquàm in pactum expresse non sit deductum; tamen ita in ipsius rei natura cõprehenditur, vt necessariò intelligatur. Eodẽ modo fit, cùm siue Rex, siue priuatus aliquis Ecclesię mẽbrum per fidem & Baptismum efficitur. Eo enim ipso quòd *abrenunciat mundo & pompis eius*, vtiq; promittit, se regni sui terreni potestate contra fidem & Ecclesiam Christi nũquàm abusurũ. Sin id fecerit, se non recusaturũ, quin eodem regni sui iure priuetur. Quæro enim, si hoc nominatim veniret in quæstionẽ, vtrum hoc necessariò respondendũ ei Regi non sit qui velit fieri Christianus? Esto. Veniat Rex Lucius ad B. Eleutheriũ Papã, aut etiam Rex Clodoueus Huc facit quod Pōponius ait l. Cũ quid mutuũ, de rebus credit.

ad B.

ad B.Remigium,& postulent se in societatem plebis Christianæ admitti. Demus autem, B. Eleutherium aut Remigium alteri eorum respondere: Gratũ nobis est,charissime fili,quod
1.Cor. 10. Matth. 19. ciuis regni cælorum fieri exoptas, verùm enimuerò id scire debes,nõ ita in regno cælorum, sicut in seculo agi. Nã in Ecclesia sic viuendũ est, vt & *captiues intellectum in obsequium fidei, & serues mandata.* Tu autẽ quò maior es in hoc seculo,eò magis nocere potes Ecclesię Dei, si iure gladij tui ad hæreticorum defensionem contra fidẽ Catholicam abutereris. Nõ aliter igitur tibi aditus ad Ecclesiam patere potest, quàm si promiseris, te in ea fide permansurũ, eamque Ecclesiam totis viribus tuis defensurum,quæ ab Apostolis accepta,per successiones Episcoporũ in hunc vsq; diẽ propagata,& per orbem terrarum diffusa est. Sin aliter te facere contingat,te non recusaturũ,quin regni iure decedas,& priuatam vitã agere spondeas. Hic si Rex Lucius respõdeat: Ego fidem Christianam agnoscere paratus sum: sed nec promitto, me fidem Catholicam meo gladio propugnaturum,nec vestro me arbitratu regni ius,quicquid fecero,depositurum: poteritne Episcopus huic homini sic affecto Baptismum cõferre, & Eucharistiã tradere ? Ergóne ille fiet membrũ Christi, qui sceptrũ suum Christo subiicere,ac illi seruire abnuit? Quomodo igitur Dominus apud Danielem dixit, *Regnũ, & potestas*
Daniel. 7. *& magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, detur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnũ regnum sempiternum est, & omnes Reges* (seu potestates) *seruient ei & obedient?* Quomodo apud
Isaiæ 60. Isaiam dixit Dominus Ecclesiæ suæ: *Aedificabunt filij peregrinorũ muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi: & venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi?* Quomodo verbũ Christi verum erit, in quo ad Di-
Lucæ 10. Matth. 16. scipulos dixit, *Qui vos spernit, me spernit?* Aut illud quod ad Petrũ ait, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam?* Etenim si Episcopus illũ baptizabit,quem audit nominatim dicentem, se nolle diadema suũ Christo submittere,aut (quod idẽ est) se nolle ministris Christi regnũ suum etiã in causa fidei subii-
Rom. 1. cere: Vbi est illa *obedientia fidei*, ad quam in omnibus gentibus procurandam Apostoli missi sunt? Æquúmne est,vt is qui denunciat se ob nullũ omnino crimen velle imperio suo carere, tamẽ nomine Christiani ac Sacramẽtis Christi armetur ad maiores insidias Ecclesiæ ipsius struẽdas? Quis enim dubitat,maius discrimẽ esse ab hoste domestico,quàm ab externo?

Quòd si omnes fatebuntur, non posse Episcopum aliquem illi Regi absq; graui peccato Baptismum conferre,quem tam superbum esse viderit: profectò etiã si Episcopus per negligentiam aut obliuionem nihil Regi de ea re dixerit: tamen talis est illa obedientia,quã Rex ipse Euãgelio Christi prębet, quãdo se membrũ illius facit,ab eoq; saluari petit: vt,velit, nolit,in eo facto contineatur hæc promissio, quòd *Christo atq; Ecclesiæ Christi ministrabit* vel in legibus pro ea ferẽdis,vel in armis pro ea suscipiẽdis,vel in anima pro fratribus suis ponẽda,
Luc. 14. multoq; magis in regno suo pro eorũ salute vel impendẽdo, vel deponendo. *Si quis venit ad me* (inquit Christus) *& non odit patrẽ suũ, & matrẽ, & vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autẽ & animã suã, non potest meus esse discipulus.* Regnũ verò quodcũq; charius Regi esse non debet,quàm vita sua. Cùm igitur animã pro Christo quiuis Christianus odisse debeat: quãtò magis Rex aliquis regnũ suũ odio potius habere debet,quàm cõmittere, vt Christum deserat? Quòd si aliter quispiã,qui ad Christũ venit,apud se statuerit, nihil aliud quàm seipsum decipit. Ex eo enim quòd Christus hanc legẽ in Euãgelio posuit,vt nemo ad ipsum accedere,hoc est, in Ecclesiam eius ingredi queat, quin paratus esse debeat huius mundi bona omnia potius deserere, quàm Christi fidẽ relinquere; eo ipso quòd Rex aliquis fit Christianus,pollicetur se nõ modò regnũ , sed & vitã potius depositurũ , quàm vt scandalũ fratribus afferat. Si ergo postea idẽ Rex in fidẽ Christianã ita peccet,vt nullo modo emẽdari velit,per Christi ministros regno suo priuari potest: nõ quòd omnia regna tẽporalia ministris Christi subsint,sed quoniã Christianorũ Principum regna ex rei quæ agitur natura, iisdem subiiciuntur, quoties ea ob fideliũ populorum salutem vel hoc vel illo modo transferri expedit.

Quid quòd fideliũ Principum regna,quorum populi Deum timent,non prorsus terrena sunt aut secularia? Qua enim parte in Christũ crediderunt,de hoc mundo esse quodammodo desierunt, ac æterni regni membra cœperunt esse. Nam tametsi externa rerum facies in regno Christiano sit,quæ in regnis merè secularibus inuenitur: cùm tamen spiritus hominis longè potissima eius pars sit, isque totus Christum Regem ac solum Dominum agnoscat:
Christianorũ regna merè secularia nõ sunt. nihil video, cur Christiana regna secundùm potiorẽ suã partem spiritalia potius,quàm terrena iudicari non debeant. Atque hæc est causa, cur iam olim,qui populo Dei præfuerunt,à
1.Reg. 15. ministris eius,nõ aliter quàm Prophetę,aut Sacerdotes,inungi solebãt. Fiũt enim & ipsi Reges ministerij spiritalis aliquò modo participes,quando inunguntur: non vt illa faciant quæ
2.Paral 26. solis Sacerdotibus ad hoc ritè cõsecratis committuntur, sed vt ea quæ alij Reges tantùm ad finem profanum & terrenum referunt, isti iam ad sacrum finẽ se dirigere debere meminissent. Nam cùm ipsi facti sint spiritales, par est,vt omnia sua velut spiritalia etiã haberi velint.

Iam

Iam verò spiritalia omnia Ecclesię Christi ita subsunt, vt liberè de illis ad totius mystici corporis commodum disponere ac statuere queat. Cùm ergo populus Israël omnino Regẽ sibi concedi postularet: ex iussu Dei *Samuel tulit lenticulã olei, & effudit super caput Saülis, & deosculatus est eum, & ait: Ecce vnxit te Deus super hæreditatẽ suam in Principem*. Quod perinde mihi significare videtur, ac si dictum esset: nisi Dominus te vngeret in Principẽ, non posses rectè atq; ordine Princeps esse in populum suum, quem instar peculij de toto mundo sibi elegit & reseruauit. In id quippe, quod est Dei, nullus homo potestatem sibi sumere absque diuina permissione potest. Dominus autem non per se, verùm per ministrum suum Samuelem, Saulem vnxit in Principem. Quapropter quisquis dominatur in populũ Christianum (qui non minus Deo gratus est, quàm Iudæorũ populus fuerat) is pręter ius quod à Deo per cõsensum populi accepit, etiam à Christo per ministros eius agnoscere suum imperium debet, si tamen is est, qui fidem Christianam colit. Vnde in hodiernum diem omnes Christiani Reges ab Episcopo aliquo Christiano, aut ab alio Dei ministro vnguntur, eo ipso referentes principatum suum non modò ad populum, & ita ad Deum, sed præterea per Christi Sacerdotes ad Christum, cuius illi sunt ministri. Nam Leo Papa eleganter ad Leonem Augustum scripsit: *Debes incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam: vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his quæ sunt turbata, restituas.* 1 Reg. 10. Leo in Epist. 75 aliàs 75.

Quòd autem Christiani Regis imperium Christo acceptum feratur: non nisi à mysterio incarnationis Christi profluxit, vt omnes Christiani Reges humanã Christi naturam suo principatu superiorẽ agnoscerẽt, & ideo ministris etiã Christi in ijs rebus quæ ad fidẽ Christi, aut ad salutẽ æternam pertinent, se inferiores esse intelligerent. Quorsum alioqui spectat illa Regum inunctio solennis & consecratio, quæ præstari solet per Sacerdotes Christi? *Maior est* (inquit Chrysostomus) *Sacerdotis quàm Regis Principatus. Propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis: & vbiq; in veteri Scriptura Sacerdotes inũgebãt Reges.* Ac sanè vt populus Dei à cæteris omnibus populis per fidei donum differt, vtq; fidei promulgãdæ ministri Sacerdotes sunt: sic Sacerdotũ benedictio & cõsecratio quam Regibus impertiunt, peculiare quoddam signũ est, quo mysterium incarnationis Christi, & ministrorum eius in eodẽ mysterio dispẽsãdo principatus agnoscitur. Ponamus Christũ ipsum in terris hodie versari, vt olim versatus est. Quisquámne dubitare potest, quin omnes Christiani Reges illius imperio (vt homo est) tum in omnibus Ecclesiasticis, tùm in ijs secularibus causis, quæ causam Ecclesiæ promouere possent, subesse deberent? *Regnabit quippe in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Si ergo Reges terreni pars domus Iacob fiant, super illos regnabit Christus, illorumq; regna suo regno spiritali subijciet. Quæcunq; autem potestas ad æternã salutẽ necessaria Christo inerat: illius externum & visibile ministerium ad Apostolos trãstulit, cùm diceret, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Apostoli ergo & eorũ successores non minus in spiritalibus causis præsunt Regibus Christianis, quoad visibile ministerium: quàm Christus ipse, quoad sacram humanæ suæ naturæ potestatem, ijs in veritate præest. Vnde Epiphanius ait: *Largitus est Christus sub se cõstitutis regnum, vt ne diceretur à paruis ad maiora procedere. Manet thronus Christi, & regni eius non erit finis, & sedet super thronum Dauid, ita vt regnum Dauid vnà cum Pontificatu transtulerit ac largitus sit seruis suis, hoc est, Pontificibus Catholicæ Ecclesiæ.* Ecce, tam sacerdotalis, quàm regia potestas communicata est Pastoribus Ecclesiæ Christi, vt eo modo Christus in æternum, etiam velut homo spiritalis & cælestis, regnare ostendatur. Atque hoc quidem vnctio illa testatur quam Reges à Sacerdotibus accipiunt. Chrysost. Homilia 4. in verba Isaiæ. Luc. 1. Ioan. 20. Epiphanius in Hær. 29. 1. Cor. 15.

Quapropter cùm duplex in Ecclesia potestas existat, vna tantùm spiritalis, cuiusmodi est illa ministrorũ Christi, quibus præceptum est, *vt docerent ac baptizarent omnes gentes*; alia verò mixta, hoc est, origine quidem secularis, quæ tamen ad finem spiritalem referẽda iam sit: licet hæ potestates origine, vsu, ac medio quodã fine differãt (vt antea declaratũ est) tamen cùm & in eodẽ Ecclesiæ corpore concurrant, & ad vnum æternæ salutis finem ferantur: ob eas res velut vna quædã subordinata potestas haberi debent. Quemadmodũ enim *in Christo Iesu non est Iudæus neq; Græcus, non est seruus neq; liber, non est masculus neque femina, sed omnes vnum sunt in Christo*: sic in regno Dei non sunt velut prorsus distinctæ potestates vel patris in filiũ, vel viri in vxorem, vel domini in seruũ, vel principis in subditum, vel pastoris in gregem suũ, sed hæ omnes potestates in Ecclesia DEI vnum sunt. Ac inter omnes opinor constat, has omnes potestates ab immensa illa gloria, quæ in futura vita in filios adoptionis effundetur, sic absorbendas esse, vt nihil seculare futurum sit in regno Dei. Cumq; Ecclesia Christi futuræ vitæ expressa quædã imago sit, etiamsi manent adhuc (propter mixtam huius vitæ conditionẽ) istarũ potestatũ certa discrimina: tamen sic inter se disponuntur, & ordine suo collocãtur, vt quemadmodũ vnaquæq; earum ad futurã vitam propiùs accedit, sic alijs omnibus magis ac magis imperare debeat. Manifestum autẽ est, regiam & ciuilem quãlibet Matth. 28. In c. 1. huius libri. Galat. 3. Hebr. 10.

G potestatem

Ephes. 4. potestatē apud eos etiā esse qui nō sunt mēbra Christi. Nec minus liquidò patet, Pastorum
& Doctorū potestatem in sola Dei Ecclesia (ob ipsius ædificationē in Christo Iesu) positam
esse & constitutam. Ex quo euincitur, spiritalē Pastorū Ecclesiæ potestatē propiùs accedere
ad futuræ vitæ statū, quàm alia quæpiā vel familiæ, vel Reipublicæ terrenæ potestas accedit.
Hebr. 13. Nā ad hoc Pastores in Ecclesia præpositi sunt, *vt vigilēt pro animabus nostris, vt doceāt, baptizent, mysteria Christi dispensent, manifestos peccatores Satanæ tradāt, eisdemq́ secūdùm Deum ob peccata sua dolentibus in Christi persona condonent*, deniq; vt per claues suas in regnū cælorum
Matth. 28.
1. Cor. 4.
1. Cor. 5.
2. Cor. 2. & 7.
Matth. 16. tā Reges terrenos, quàm alios homines introducant. Cùm igitur Christus tā spiritali, quàm
terrenę potestati meritò velut Dominus omniū imperet: cumq́; spiritalis potestas à Christo,
non nisi vt is Redemptor humani generis est, promanet: eaq́; potestas ob æternæ vitæ cōsecutionem propriè sit instituta & comparata: nec vllo modo dici, aut cogitari à sapiente viro
Rom. 8. possit, velle Christū, vt potestas terrena spiritali præsit in sua ipsius Ecclesia, quæ tota *spiritu agi*, ac super terrena omnia eleuari debet: profectò necesse est, vt in Ecclesia Christi, quę vna
est, sola spiritalis potestas dominetur: vtq́; patris, viri, domini, atq; adeò Regis ipsius potestas
vnicæ Pastorū à Christo constitutorum potestati, cùm de rebus futuræ vitæ agitur, omnino
1. Cor. 2. subsit. Nam vt *animalis homo non percepit ea quæ sunt spiritus Dei*: sic neq; animalis potestas
moderatur & gubernat ea quæ sunt spiritus Dei. Nam etsi Reges præsunt mēbris Christi:
non tamē ea ratione ijs præsunt qua sunt mēbra Christi, sed qua secularibus negotijs adhuc
vacant. Membra enim Christi Rege carere possunt, vt quondā per tria ferè annorū millia,
iam inde ab orbe condito vsq; ad regnum Saulis, terreno Rege caruerunt. At verò Pastore
Rom. 10. aliquo nunquam caruerunt Christi membra: quia semper *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Qui autem verbum Christi prædicârunt, ij fuerunt Pastores gregis.

Quapropter cùm Reges & Pastores in vnum Ecclesiæ corpus iam cōuenerint, eorumq́;
distinctæ antea potestates, nūc vni Christo inseruire debeant, quæq́; videlicet in suo loco &
ordine. certissimū verò sit, potestatē spiritualem quæ ob Ecclesiā instituta est, cum Christo
propiùs connecti, quàm Regum terrenorū potestatē, quæ ob homines in pace terrena continendos, non modò intra, sed etiā extra Ecclesiam Christi cōparata est: nō video, quin communem sensum in rebus Dei dijudicādis perdiderit, si quis contendat, spiritalē Ecclesiæ potestatē terrenæ Regum potestati non præesse. Nam si neutra præsit alteri, quomodo in vno
Ecclesiæ corpore duæ potestates manēt non vnitæ? Aut quomodo vniuntur, si adhuc ita distinctæ manent, vt neutra possit alteri imperare? Aut quis vnquā in vno corpore animalis,
duo prorsus distincta mēbra in eodē loco & honore disposita vidit? Quis (præterquā in corpore prodigioso) pedem brachio, femur collo, tibiā lateri adæquatam cōspexit? Quòd si regia & spiritalis potestas nō sunt aut prorsus paria membra solo numero distincta, vt duæ manus, duo pedes, atq; oculi duo (quæ enim origine, vsu, ac fine differūt, nunquā paria esse possunt) aut etiā prorsus separatæ res quia in eodē corpore Ecclesiæ vniūtur, & coaptātur: omnino fatendum est, eas & situ differre, & vnius corporis ambitu contineri. Vtra ergo priores
partes in corpore Ecclesiæ obtinebit? Nónne spiritalis potestas, quæ ab ipso Deo per Iesum
2. Cor. 3. Christū in eum finē data est, vt nobis *iustitiā, spiritū, & vitā ministraret*? Nam regia potestas
1. Reg. 8. à Deo quidē profluxit, nō solùm ac propriè per Christū, vt is saluator est, sed per populi etiā
(siue is sit fidelis, seu infidelis) conspirantē animi sensum & voluntatē: nec ad cælū sola pertingere vnquā potuit, aut spiritū & vitā subditis suis ministrare. Si ergo priores partes in corpore Ecclesiæ spiritali potestati debētur: illa profectò regiæ, omniq́; terrenæ potestati, quę in
eodē Ecclesię corpore inuenitur, meritò præsidebit & dominabitur. Nam vt in eodem corpore hominis omnia mēbra, vnius rationis & mētis imperio debent obedire, quia nihil est
Rom. 12. ipsa mente in eodē corpore sublimius: sic etiā in Ecclesia, quæ instar humani corporis est,
1. Cor. 12.
Ephes. 4. cùm spiritalis potestas tanquā mens & ratio præsideat, quæcunq; alia potestas in eadem Ecclesia reperitur, spiritali potestati necessariò subiiciēda est. Subijcienda, inquam, nō vbique,
nec omnino: sed in ijs rebus, quæ ad animarum salutē, & propriam Ecclesiæ iurisdictionem
spectant. Si enim terrena potestas aut iniuriam sponsę Christi fecerit; aut eam ab alterius iniuria, cùm potest, non tuetur; aut in quapiam re deficiat à iustitia & veritate: qui præsunt Ecclesiæ Dei, debent admonere ciuilem magistratum, vt *declinet à malo, ac faciat bonum*. Quòd
Psal. 36. si magistratus ciuilis neque sic quidem sese emendauerit, ad alia remedia properandum est.
Nec enim fieri potest in bene cōstituta ciuitate, quin cuicunq; malo quod occurrere queat,
remedium sit præpararum. Si quis verò admonitus non emendat sese, iubemur eum *denunciare Ecclesiæ. Qui si Ecclesiam non audierit, habendus est tanquam Ethnicus & publicanus*. Iam
Matth. 18.
verò si Rex aliquis Ecclesiam non audiens, tamen regnum in Christianos tenere atq; administrare permittatur: quis non videt, totum populum cui Rex ille præest, in periculum certissimum amittendæ fidei venire? Nec enim minus verum quàm tritum est illud:

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Sic vno

Sic vno Ieroboam, vt antè dixi, adorante duos vitulos, vnum in Bethel, & alterum in Dan, & constituēte Sacerdotes, *non de filijs Leui, sed de extremis populi:* facta est res hæc in peccatū 3.Reg.12. decem Tribubus, & perijt fides de longè maxima parte Israëlis.

Cùm igitur sapiētia Dei non reliquerit Ecclesiam suā (quæ est ciuitas optimè fundata & Psal.86. Matth.16. munita) sine medicina, quam tali morbo adhibeat, nec tamē alia medicina opē ferre possit, quàm quæ *auferat Regem adeò malū de medio populi*, & regnū viro meliori tradat: credendum 1.Cor.5. est, talem potestatē saltem summo Pastori Ecclesiæ concessam esse in his verbis: *Pasce oues* Ioan.21. Matth.16. *meas*: &, *quicquid ligaueris in terra, erit ligatū & in cælis*: vt summus Pastor possit nō modò excommunicare impiū Regem, sed etiam subditos eius ab omni obseruātia ipsius liberos reddere. Si enim *quicquid soluit Petrus, aut Petri Successor in terra, solutū etiam sit in cælis*: profectò Matth.16. cùm ritè atq; ordine soluit subditos fideles ab obediētia impij Regis in terra, illi subditi etiā in cælis ab eiusdē Regis obedientia soluti sunt. Præterea *si quicquid Petrus, aut Petri Successor ligat in terra, ligatū etiam sit in cælis*: quandocunq; Petri successor ex æquo & bono iubet aliquem Regē aut cedere magistratu, quē iniustè (vt sic affectus) detinet, aut alium Regē qui fidelē populū ab æterna vita retardat, quibus potest modis impedire, ne in impiè agēdo pergat: is Rex obligatur etiā in cælis, id est, corā Deo, & Angelis eius, vt summi Pōtificis decre- Ioan.10. to pareat, nisi velit sua peccata corā Deo retineri, & nō remitti. Si enim quicquid potestatis Rex quispiā habet, id totum in honorem Christi cōuertere & accōmodare debet: qui secus fecerit, rationē de peccato suo in die iudicij redditurus est, quando is ipse gladius (quē olim aut contra Christū strinxit, aut pro Christo stringere noluit) ipsum inobedientiæ accusabit. Itaq; si rectam rationem sequeremur: vt Christi minister non deberet eum in Principē consecrare, quē videret Christianū, aut Catholicū non esse: ita nec eū in Christianos principatū diu gerere pati deberet, quē ab eodē legitima quapiam ratione remouere posset. Etenim Dominus ministro suo Ieremiæ tam personas regias, quàm regna eorū subiecit, dicens: *Ecce* Ierem.1. *dedi verba mea in ore tuo: Ecce cōstitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Quæ verba in Christi personā aptissimè cadere, ab eo autem per ministros eius quotidie in Ecclesia impleri, nemo Catholicus dubitat.

Verùm Protestantes, qui ferre nō possunt, vt caro spiritui, aut vt regnū temporale spiritali cedat, (nimiū enim vbiq; carni & seculo fauent) ante omnia nobis opponunt illud verbum Christi: *Regnum meum non est de hoc mundo.* Videndum est igitur, quid Christus in illis verbis Ioan 18. intelligi voluit. Protestantes enim huc ea detorquent, velut ministri Ecclesię Christi, *quæ est* Matth.13. *regnum cælorū*, nullā potestatem in Reges Christianos, aut in eorum terrena regna causasq; illis subiectas vllo vnquā tempore habeant, quia regnū ipsius Christi non sit de hoc mūdo. Sed nimiū fœdè in hac re falluntur. Aliud enim est *Christi regnū non esse de hoc mundo*; & lōgè aliud, regnū Christianum, quod in hoc mundo est, Christo & ministris Christi nō subijci. Quando Christus negat, regnū suū de hoc mundo esse: aut per *mundi* nomen, peccatum peccatiq; tyranniss, & reproborum massa intelligitur (sicut alibi Dominus ait, *de mundo non* Ioan.15. *estis, alioqui mundus, quod suū est, amaret: sed ego elegi vos de mundo*) aut per mundi nomen tota creatura ista visibilis intelligitur, cuius pars etiā fideles sunt, quanto tēpore hic degunt. Si ergo per mundum intelligimus tenebras, & peccata, & reprobos huius mundi: certum est, regnum Christi *nullo modo esse de hoc mundo*, quia totū Christi regnum lux est, & tenebræ non sunt in regno eius, *qui illuminat omnē hominem venientē in hunc mundum.* Sin per mundū, vi- Ioan.1. sibiles creaturas accipimus, in ijsq; Ecclesiā Dei cōprehendimus: non vtiq; negat, illas creaturas sibi subiectas esse, aut etiā temporalia hæc regna, quæ in ipsum credunt, sub regno suo æterno comprehendi. Sed negat suum regnum *hinc esse*, id est, ex hoc mundo (vti alia regna solent) originem trahere. Nec enim à iure Gentium (vt alia regna) sed à iure diuino, & naturali, atq; adeo supernaturali regnum Christi ortum est. Vnde Augustinus animaduertit, In c. 18. Ioā. Christum dixisse, non quidē, *regnum meum non est hic*, sed, *non est hinc.* In mundo quippe est, de mundo non est, sed de cælo. Et quanquā Christus supra naturæ ordinē de Virgine sit natus: cùm tamen & verus homo, & verè natus fuerit, ac per naturam is debeat esse omnium Rex & Princeps, qui in eo rerū genere primus & vnicus sit: mihi valde probatur eorum sententia, qui Christum, vt homo est, verum Regem, & totius humani generis Monarchā esse docent, licet regnum eius non sit eiusmodi, vt rebus terrenis vnquam se immisceat, præterquàm vbi ad finem spiritalem vsui esse possunt. Sane Christus est Rex Regum, et Dominus Dominantium.

Regnum ergo Christi & de cælo venit, & ad cælum tendit. Nam & *omnis potestas data est* Matth.28. *ei*, vt homo fuit, & mortuus est, ac resurrexit, vt & mortuorū & viuorum dominetur, vtq; *constitueretur super opera manuū Dei*, & *omnia subijcerentur sub pedibus eius, oues, & boues, insu-* Rom.14. Psalm 8. *per & pecora campi.* Quinimò D. Cyrillus dicit, etiā impios in die nouissimo ad pœnā resur- In Ioā lib.4. cap.12. recturos *propter Christū, qui primus resurrexit, et omnes, vt homo, in seipso cōtinebat.* Cùm igitur etiam terreni Reges administrent ea, quæ pertinent ad oues, & boues, & ad pecora campi:

etiamsi maneant Ethnici & infideles, tamen Christo Regi tanquã homini dignissimo, qui principatũ in res omnes huius mundi, nõ à terra, sed à cælo acceperit, verè subsunt, eiq; male administratæ Reipublicę ratione ob id ipsum reddẽt, quòd regna sua nõ retulerũt ad finẽ
Psalm. 8. spiritalem, id est, ad gloriam vnius Dei. Christus autem, quoad naturã humanam, *minor Angelis*, regnum illud (quod primus Adam in omnes creaturas ad vnius Dei gloriam administrasset, nisi à gratia excidisset) mihi videtur accepisse, & in seipso instaurasse, atq; ad spiritalem
1. Cor. 15. finẽ direxisse, vt cùm *subiecta fuerint Filio hominis omnia, tunc & ipse Filius subycietur ei, qui subiecit sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus.* Cùm ergo Christus per naturã humanam sit Rex omnium, omnia vtiq; dirigit ad finem spiritalem, id est, ad gloriam Dei. Nam DEVS
Rom. 9. etiam in ijs qui dãnantur, gloriam meretur, tum ob potentiã, tum ob iustitiã suam. Nec ista dico, vt inde ostendã, potestatem in vniuersum mundum Pontificibus Ecclesiæ concessam esse, tanquam illi sint in omnibus Christi hominis ministri, & vicarij: neq; enim totã Christi potestatem administrandi acceperunt, sed eam partem, quæ ad credentes propriè spectat.
Ioan. 21. Matth. 16. Pastori enim primo dictũ est, *Pasce* nõ omnes homines, sed *oues meas, & tibi dabo claues*, non totius mundi, sed *regni calorũ*. Cùm igitur Christus regnum quoddã cæleste acceperit, quòd etiam terrenis rebus vniuersis ad gloriam Dei vtatur; cumq; ex rebus totius mundi societatem quandã hominum segregauerit, quæ præcipua quadam ratione Deum in fide & charitate colat: in hoc tantùm secundo rerum genere vicarios Pastores instituit. Totũ ergo Christi regnum de cęlo venit, id est, de illa dignitate, quæ humanæ ipsius naturæ, propter vnionẽ ad diuinã, data est. Nec vllo modo ipsius regnum à iure gentium, aut ciuili originem traxit.
Ioan. 6. Luca 12. Recusauit enim populi suffragijs Rex creari, aut hæreditatem inter fratres diuidere, dicens: *Quis me constituit iudicem, aut diuisorẽ super vos?* tanquam diceret: neq; Respublica, neque Imperator me cõstituit iudicem: & tamen illi fratres de tali iudice cogitabant. Qua verò ex parte Christus fuit cõstitutus à Deo Iudex per incarnationem suã, ex illa dixit illis fratribus: *Cauete ab omni auaritia.* Videbat quippe, illos nondũ ita hæreditatem suã ad finem spiritalem retulisse, vt cæleste Christi iudicium ferre possent. Itaq; ostendens in quem finẽ omnia quæ
Luca 12. in mundo sunt, referri debent: *Quærite* (inquit) *regnũ Dei, & hæc omnia adycientur vobis*: vbi non negat, etiã res terrenas pertinere ad regnum Dei: sed illas non vult propter seipsas, sed tantùm propter Dei regnum quæri. Regnũ verò quod in Christum credit, de hoc mũdo ex ea parte esse desijt, qua ex parte Christus regnum suũ de hoc mũdo esse negauit. *Factum est*
In Ioan. tractatu 115. (inquit Augustinus) *regnum non iam de mundo, quicquid inde in Christo regeneratum est.*

Cùm ergo nos non dicamus, alia regna ministris Ecclesiæ Christi subesse, quàm illa quæ in Christum iam credunt, aut aliquando crediderunt: vtiq; stultissimè nobis opponitur, Episcopos nihil potestatis habere in Reges Christianos, eorúmue regna, quia scriptum sit, *Regnum Christi* (quod ministris eius pro parte, qua hic agit, committitur) *non esse de hoc mundo.* Nam nec nos quærimus de regnis quæ sunt de hoc mũdo, sed de ijs quæ licet in hoc mũdo sint, tamen per fidem in Christum de hoc mundo esse desierunt. Si ergo tale regnum, quod Christo dicatũ est, ita gubernari videmus, vt Rex per abusum gladij, quẽ portat, ciues Christianos in peccata grauissima, imò in schisma & hæresim abducat, si Christũ nõ nisi creaturam esse dicit, si diuortia passim permittit, vsurasq; esse licitas affirmet: nunquid nefarium
Tit. 3. erit, hunc Regem *post vnam & alteram correptionem*, primùm à communione fidelium remouere, deinde si adhuc sese non emendet, eundem per aliorum Principum operam à sui regni gubernaculis prorsus repellere?

Obiectio. At nulla (inquiet aliquis) Reges coërcẽdi, aut ab officio remouendi potestas Ecclesiæ data est. Itaq, si Reges sponte emendari nolunt, omnino ferendi sunt, nec aliud aliquid in eos tẽ-
Responsio. tari legitimè potest. Ita quidem nonnulli prædicant. Verùm ego non dubito, quin quælibet necessaria & vtilis potestas Pastori detur in omnes oues suas, siue sint agni, seu agnorum
Ezech. 34. matres, seu arietes, idq;, *vt quod infirmũ est, consolidet: quod ægrotũ, sanet: quod confractũ, alliget: quod abiectũ, reducat: quod perierat, quærat modò cum austeritate, & potentia non imperet.* Deinde mẽti ac rationi datur potestas in omnia mẽbra corporis, adeò vt putridum illud membrum de corpore amputari iubeat, à quo reliquis mẽbris, ne inficiantur, timeri possit. Pastores autẽ
In orat. de moderat. in disputat. seruanda. 1. Cor. 6. in Ecclesia sunt velut mens in humano corpore, vt D. Gregorius Nyssenus annotauit. Præterea Paulus nominatim docuit, potestatẽ Ecclesiæ datã esse in bona, seu in res corporeas fideliũ. Persuadet enim Corinthijs, vt si omnino litigare volunt, apud Christianos, & nõ apud Ethnicos litigent. Et quia dici poterat, nullos ex Christianis constituros esse publicos magistratus aut iudices: monet fideles, *vt ipsi cõstituant iudices ex seipsis*: &, si fortè sapientes in eo genere nõ essent (quod tamen nõ erat verisimile) saltem vt potius *contemptibiles ad iudicandũ constituerẽt*, quàm apud infideles litigarẽt. Porrò ne quis diceret, nihil esse Ecclesiæ Chri-
1. Cor. 6. sti cum negotijs huius mundi, expressè ait: *An nescitis, quoniã Sancti de hoc mundo iudicabunt? & , si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Nescitis, quoniã Angelos iudicabimus?*

iud[ica]bimus? Quanto magis ſecularia? Ecce argumentatur Apoſtolus à ſpirituali poteſtate ad tẽporalem, in hũc modum: Cui licet quod plus eſt, licet quod eſt minus. verùm nos Chriſtiani iudicabimus de hoc mundo, & Angelos apoſtatas, dæmoneſque ipſos iudicabimus: (quod quidem euenit per ſpiritualem poteſtatẽ, qua facti ſumus *filij Dei, & cohæredes Chriſti*) multò Roma. 8.
igitur magis poſſumus exercere iudicia ſecularia. Ex quo apparet, ſecularia ſpiritualibus & inferiora eſſe, & à ſpirituali poteſtate nõ eſſe aliena, verùm ſub illã cadere tũc præſertim, quãdo agitur de ijs hominibus coërcendis aut iudicãdis, qui Eccleſiæ Chriſti mẽbra ſunt. Illorũ enim bona vſq. eò ſubſunt Eccleſiaſticæ poteſtati, vt liceat Eccleſiæ ex priuatis conſtituere magiſtratus, qui de ſecularibus cauſis, ac nõ ſolùm de Eccleſiaſticis iudicẽt. *Nemo autem plus* De regulis iuris.
iuris in alium transferre poteſt, quàm ipſe habet. Eccleſia igitur, quæ habet poteſtatẽ eos cõſtituendi iudices, qui prius priuati erãt: ipſa multò magis in eaſdẽ ſeculares cauſas poteſtatem per eos miniſtros Dei accepit, qui *tanquã Aaron* ad Ieſu Chriſti publicũ miniſterium vocã- Hebr. 5.
tur. Quicquid enim à Chriſto ad Rempublicam Chriſtianã in commune defertur, per eos defertur, *qui legatione pro Chriſto funguntur, & myſteriorum eius diſpenſatores ſunt.* 2. Cor. 5. 1. Cor. 4.

Iam verò ſi potius conſtituẽdi ſunt noui iudices ab Eccleſia, quàm vt apud infideles in ſecularibus cauſis litigemus: nõnne potius etiam conſtituendi ſunt noui Reges ab Eccleſia, quam vt apud hæreticos & ſchiſmaticos Reges cauſas agere cogamur? Certũ quippe eſt, lõgè plus periculi eſſe ab hæreticis regibus, quàm ſit ab infidelibus iudicibus. Nã infideles iudices non niſi de ſeculi rebus iudicant, idq; ſecũdùm ius aut naturæ, quod ſemper eſt æquũ: aut ciuile, quod rarò iniquũ eſt. Deinde, quid ſi patereris iniuriam apud tribunal Pagani Iudicis? Parum damni eſt *pati rapinã bonorum temporalium, quam viri boni cum gaudio ſuſcipiunt.* At Hebr. 10.
verò hæretici reges cogũt ſuos ſubditos, vt abiecta fide Catholica, ipſorum hæreſim amplectantur, quod ſine detrimento æternæ ſalutis fieri non poteſt. Prorſus igitur licet Eccleſiæ Chriſti, Regem hæreticũ, ſchiſmaticũ, ſimoniacum, eum deniq;, qui ſe corrigere non vult, à regimine ſuo amouere, & aliũ eius loco inter Chriſtianos præficere. Nam ſi regnum Sau- 1. Reg. 10. & 13.
lis non ſtetit ob hoc ipſum, quòd Samuelis præceptum in expectando eum ſeptẽ diebus antequã ſacrificaret non obſeruaſſet: imò ſi Dominus *proiecit Saulẽ ne Rex eſſet*, eò quòd etiam 1. Reg. 15.
aliud præceptũ Domini, per miniſterium Samuelis annunciatũ in occidendo Agag, nõ impleſſet: ſi ob hanc Saulis inobedientiã, illo adhuc regnante, *Samuel iubebatur Dauidem vnge-* 1. Reg. 16.
re in Regem Iudæorum, idq; Samuel in Bethleem occulte fecit: nec poſt Spiritum ſanctum de cœlo miſſum, minor poſſit eſſe nũc in Eccleſia Chriſti ſpiritualis poteſtas, quàm in Synagoga olim fuit: etiã nunc fatendũ eſt, eum Regem, qui Dominũ per ſummi Pontificis os loquentem audire contempſerit, regni iure ita priuari poſſe, vt alius interim ab eodem Pontifice in Regem vngatur, vtq; ab illo die is verè ſit Rex, quem Pontifex ritè inunxit, aut aliâs conſecrauit, & non is, qui manu ſatellitũ armatus regni ſoliũ occupat. De talibus enim propheta dicit: *Ipſi regnauerunt, & non ex me.* Quod vſq; adeo verũ eſt, vt etiam Ionathas Saulis filius Oſeæ 8.
agnouerit, regnum ad Dauidem poſt mortem ſui patris deuoluendum, & percuſſerit fœdus 1. Reg. 23.
cum eo. *Et conuenerunt ad Dauidẽ omnes qui erant in anguſtia conſtituti, & factus eſt eorũ Princeps, fueruntq; cum eo quaſi quadringenti viri.* Cumq; Achimelech Sacerdos *conſuluiſſet Dominum pro Dauide*, & Saul, ea re intellecta, iuſſiſſet ſeruos ſuos irruere in Sacerdotes Domini: 1. Reg. 22.
nemo tam crudele impetũ exequi auſus eſt, præter vnũ Doeg Idumæum. Iam verò ne quis putet, ſaltem eorum Regum, qui ex Dauide orti eſſent, poteſtatẽ ſpirituali Synagogæ poteſtate maiorẽ extitiſſe: animaduertat præterea, quod *Ahias Silonites*, viuo adhuc Salomone, 3. Reg. 11.
prædixit, Ieroboam decẽ Tribubus præfuturum. Ex quo intelligitur, vel totum regnum, vel partem aliquam ab iniquo Rege per ſpiritualem Eccleſiæ poteſtatẽ auferri poſſe. Quæ enim poteſtas olim fuit in Sacerdotibus & Prophetis: eadem nũc eſt in Paſtoribus & Doctoribus Ephes. 4.
Eccleſiæ, quorũ eſt ita ſaluti animarum conſulere, vt nõ patiantur, per impij regis inobediẽtiam & tyrannidẽ infinitæ multitudinis populum ad ſchiſma & hæreſim cõpelli & pertrahi.

Eodem pertinet, quòd *Elias vnxit Aſael Regẽ ſuper Syriam, & Iehu Regem ſuper Iſrael, &* 3. Reg. 19.
Eliſeum vnxit in Prophetam pro ſe, ea cõditione, *vt qui fugiſſet manus Aſael, occideret eum Iehu; qui autẽ fugiſſet manus Iehu, interficeret eum Eliſeus.* Qua figura quid aliud ſignificatum eſt, quàm cõplures poteſtates idcirco in Eccleſia Dei excitatas erectaſq; eſſe, vt quod per vnam earum nõ fit, per alterã fiat: quarum poteſtatum vltima & ſuprema ſit penes Prophetas, hoc eſt, penes Eccleſiæ Dei Paſtores & Doctores? Nã vt Eliſei gladius vltimo loco enumeratur, velut quẽ nemo effugere poſſit, etiamſi gladium vel Aſaëlis, vel Iehu effugerit: ſic ſpiritualis poteſtatis cenſura euitari nullo modo poteſt, etiamſi quis poteſtatis ſecularis gladiũ effugerit. Spiritualis enim poteſtas non vtitur corporali aut viſibili gladio, qui certis modis impediri poteſt, ſed vtitur gladio ſpiritus, qui pertranſit omnia loca, & vſq; ad animam illius pertingit quẽ petit. Quid quod ſpirituali huic gladio paret etiã alius materialis gladius, qui & ipſe pœnas de eo ſumit, qui gladio ſpirituali ſe opponit? Nã Elias per gladiũ ſpiritus, hoc eſt per pre- 4. Reg. 1.

 ces ſuas

ces suas præcepit igni, vt de cælo descenderet, atq; eos quinquagenarios consumeret, qui despecta Prophetæ spirituali potestate, dicebant ad eū in terrenæ potestatis nomine: *Homo Dei, Rex præcepit, vt descendas.* & iterū, *hæc dicit Rex, festina, descende.* *Confidebat enim isti quinquagenarij* in terrena potestate sua, hoc est, tā in militū qui sub ipsis erant numero, quàm in Regis authoritate pro quo legatione fungebātur, & præ ista potestate contēnebant illā spiritualē potestatē, qua Elias præditus erat. Et ideo cū irrisione salutarūt eum, *hominē Dei.* At eum ad verbum Eliæ descendisset ignis de cælo, & deuorasset duos quinquagenarios, & bis quinquaginta viros, qui erant cum eis: tertius quinquagenarius à Rege Ochozia missus, agnouit 4.Reg.1. gladiū Eliæ, & ideo non imperauit ei (vt alij fecerant) sed *precatus est eum, et ait: Homo Dei, noli despicere animā meam, & animas seruorū tuorum qui mecum sunt.* Quid autē est, quòd regis imperio non curauit Propheta obedire, nisi quia ipse fuit in ea causa ipso rege maior, ac spiritalē Ecclesiæ potestatem terrena maiorē esse, rebus ipsis docuit? Nec enim à tertio etiam quinquagenario humillimè rogatus, ad Regē prius descendit, quam Angelus Domini iussisset eū non timere, sed descendere. *Sedebat quippe in vertice montis*, hoc est, in loco summo Ecclesiæ. quem locū terrenus Rex honore potius afficere debuit propter Christū, cuius personam Elias gessit, quàm ex imperio iubere, vt vir Dei relicta cathedra sua ad regem, velut Ambros. lib. 5 Epist. 27. Rom. 13. subditus, accederet. Nam & D. Ambrosium legimus questū esse, quòd *flarent inter Consiliarios Episcopus*, atq; Imperatori dixisse: *Si me agnouisses, non hoc loco videres.* Non quòd negem, Prophetas & Pastores Ecclesiæ, quoad bona & corpora sua, Regi subiectos esse; verum quòd potestatē illorum nō modò æqualem, verùm etiā ipsa regia iurisdictione superiorem esse contendam, quoties de animæ salute agitur. Nam nec illud ignorandū est, ideo Eliam noluisse obedire Ochoziæ regi, sed potius duces & milites eius interfecisse, propterea quòd 4.Reg.1. Rex ægrotans consuluisset non Domini Prophetam, sed *Beelzebub Deum Accaron.*

Si ergo Rex aliquis ad hæresim & schisma pertinaciter dilabitur, non modò nō parebit ei Episcopus & Propheta, verùm etiā puniet eū, non solùm negando illi bona spiritalia, verùm & auferēdo bona illius corporalia, debito modo & ordine. Indignū autē fuit persona Eliæ, vt manibus suis centum ac duos Regis milites interficeret, ideoq; verbo tātùm dixit, & descendit ignis de cælo, qui deuorauit duos quinquagenarios cū militibus ipsorum. Nunc demus, affuisse Eliæ Principem aliquē virum, qui potestate gladij accepta sese illo pro Elia vsurum esse obtulisset. Aut etiam demus, ei ab Elia dictum esse: quia isti milites me, ac in me Deum, cuius Propheta sum, contemnunt; irrue in eos, & occide eos. Nunquid peccasset ille Ex partibus non refert quid fiat. Princeps, si ad verbum Eliæ, regis subditos occidisset? Aut quod ministerium ignis de cælo præbuit, idipsum nō poterat gladius terrenus præstitisse? Nihil sane apud prudētes viros refert, quid ex ijs fiat quæ eiusdem ponderis & momenti sunt. Si ignis nobilius elementū est, quàm terra, vel etiam ea metalla quæ ex terra effodiuntur: non video quin is qui ignē euocauit de cælo, qui imperio ipsius satisfaceret, multò magis potuerit magistratui gladiū portanti dixisse, vt eum gladium pro se contra quemcunq; regem exereret, ac stringeret. Quāquam verò Principes seculi huius non videant potentiā gladij spiritalis, tamen si orante Eliseo, Deus dignabitur oculos eorum aperire: videbunt plures exercitus esse cum Pontifice, 4.Reg.6. quàm cum quouis Imperatore. *Ecce enim mons plenus equorū & curruum igneorum in circuitu Elisei.* Cùm autem rex Israël famis magnitudinem videns, iurasset, *caput Elisei non staturū illo die super illum*: Eliseus, qui sciebat hoc regis iuramentū fuisse illicitum, in spiritu præuidens nuntiū adesse qui iussum Regis exequeretur, dixit ad senes qui erant secum: *Nunquid* Ibidem. *scitis, quòd miserit filius homicidæ hic, vt præcidatur caput meum? Videte ergo, cùm venerit nuntius, claudite ostiū, & nō sinatis eum introire.* Imò Sāctes Pagninus ita vertit posteriora hæc verba: *Opprimite eū in ostio.* Quibus verbis non tantùm exclusio nuncij regis, verùm etiā vis quædā ei significatur illata. Quæ omnia in hunc finē adduxi, vt ostenderem, Pastores Ecclesiæ potestatem habere non tantùm in animas, verùm etiā in corpora & bona fidelium, quoties ex 4.Reg.2. ea re salus animarum promoueri potest. Scimus enim *& duos vrsos de saltu egressos lacerasse quadraginta duos ex ijs pueris qui Eliseo illudebāt.* Quo etiam declaratum est, omnes Dei crea-4.Reg.1. turas in eorum iniuriam vindicandam insurgere, quos Deus spiritali potestate ornauit. Et quidem cùm Reges boni deerant, qui contumeliam Pastoribus Ecclesiæ illatam vlcisci vellent, elementum ignis, & feræ siluestres eam curam sibi sumpserunt.

At nunc postquàm venit tempus acceptabile, in quo multi reges Christiani sint, quorum aliqui semper obediunt Vicario Christi: iam nō est opus miraculis, aut creaturarum rationis expertium ministerio, cùm non desint Principes fideles, qui hoc totū efficiant & exequan-Zacharias 13. tur. Cùm enim Zacharias Propheta Dei tantum fontē gratiæ diuinæ post Christi aduētū omnibus patentem fore prædixerit, vt etiā *pater & mater eius sint cōfixuri, quem intellexerint locutum esse mendacium:* quantò magis nō deerunt hodie, qui eum viuere nō patiētur, quem *summi Sacerdotis imperio nolle obedire perspexerint?* Tantò enim maior est ministrorū Christi, quàm

quàm Sacerdotum Leuitici generis potestas: quãto interuallo, *iustitia, spiritus & vita, quam* 2. Cor. 3.
nos ministramus, damnationi, literæ ac morti præstant, quas res Leuitici Sacerdotes per occasio-
nem ministrabant. Et tamen etiã in Leuitico sacerdotio tanta Ecclesiasticæ potestatis subli-
mitas figurabatur, vt tunc quoq; videamus, reges à sacerdotibus coactos esse, quò sese ma- 2. Paral. 26.
gistratu abdicarent. Nam *cum Ozias roboratus esset: eleuatum est cor eius in interitum suum, &*
neglexit Dominum Deum suũ, ingressusq́; Templum Domini, adolere voluit incensum super altare
thymiamatis. Tunc Azarias Pontifex, & alÿ Sacerdotes viri fortissimi post eum ingressi, restiterũt
regi. Cumq́; ille nihilominus *tenens in manu thuribulum, vt adoleret incẽsum, minaretur Sacer-*
dotibus: statim orta est lepra in fronte eius, quam sacerdotes respicientes, festinatò expulerunt eum.
Quid ergo subsecutum est? *Habitauit Ozias in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fue-*
rat de domo Domini. Porrò Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicauit populũ terræ. Quis
non videt, corporalem illam Regis è domo Domini eiectionem, liquidò exprimere potesta-
tem illam Ecclesiasticam, qua Reges officia Sacerdotum sibi sumentes, è regno cælorum
eÿci possint per summi Pontificis excommunicationem?

Præterea si quia rex Ozias leprosus est redditus, regiæ domus administratio, totiusq́; po-
puli gubernatio ad filium regis deuoluta est: quantò magis infectio hæresis, quæ per lepram Quæstion. Euang. lib. 2. q. 40.
(auctore Augustino) significatur, efficere debet, vt Princeps aliquis ad priuatæ vitæ cõditio-
nem redactus, cogatur vacuam domum successori suo relinquere? Atq; vt leprosi a solis Sa-
cerdotibus discernũtur, vtrum sani sint, an infecti: sic hæresum dijudicatio ad solos Dei Sa-
cerdotes spectat. Manifesto igitur diuinæ Scripturæ testimonio euincitur, Regẽ hæreticum
deponi & posse, & debere, ne subditos omnes eo morbi genere inficiat. Nec enim cõmuni
sensu præditus videri poterit, qui hac infectioni animorũ putabit indulgendum, quod infe-
ctioni corporum fateatur esse denegatum. De lepra corporali sic scriptum est: *Quicunque* Leuit. 13.
maculatus fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis: omni tempore, quo leprosus est &
immundus, solus habitabit extra castra. Quæ omnia cùm *in figuram contigerint Iudæis, scripta* 1. Cor. 10.
sint autem propter nostram doctrinã: res ita prorsus accipienda est, vt negetur eorum cohabi-
tatio cũ fidelibus permittẽda, qui doctrinas peregrinas velut lepræ maculis distinctas, in Ec-
clesiam afferunt. Iam si neq; priuati soli, verùm etiam Reges hac lege tenebãtur, (vti de O- 2. Paral. 26.
zia Rege Scriptura sacra testatur) profectò etiam Reges hęretica prauitate maculati à Chri-
stianorum consortio, & omni regiæ potestatis vsu atq; administratione, Sacerdotum iudicio
arcendi sunt. Sed quid argumẽtor? *Athalia Ochoziæ mater interfecit omne semen regium præter* 4. Reg. 11.
Ioam, quem Iosaba in domo Domini absconderat. Porrò Athalia regnauerat super terram
annis septem. *Anno autẽ septimo Ioiada pontifex assumens Centuriones, Duces & milites, pepi-*
git cũ eis fœdus, & adiurans eos in domo Domini, ostendit eis filium regis. Et præcepit illis quid fa-
cere deberent. Produxitq́; filium Regis, & posuit super eum diadema, & testimoniũ, feceruntq́; eum
Regem, & vnxerunt. Athalia verò cùm vidisset Regẽ stantem super tribunal iuxta morem, excla-
mauit: Coniuratio, cõiuratio. Præcepit autẽ Ioiada Sacerdos Centurionibus, & ait: Educite eam ex-
tra septa Templi, & quicunq; eam secutus fuerit, feriatur gladio & Athalia interfecta est in domo
regis. Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominũ & regem, & inter populũ, vt esset populus Domini,
& inter populũ & regem: fecitq́; Ioas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eũ Ioia-
da Sacerdos. Nónne hîc perspicuè videmus, totã regiæ causæ cognitionem penes vnũ Ponti- 4. Reg. 12.
ficem Ioiadam extitisse? Is milites conuocat, Reginam, quæ septem annis præfuerat, iniustè
regnasse iudicat, eamq́; & deponi, & occidi iussit, in eiusq́; locũ Ioam regem substituit, eũq́;
& Domino subiecit, & populo præfecit. Quæ omnia cum rectè facta sint, nónne iã verum
est secundum Scripturæ diuinæ sentẽtiam, Pontificem debere cognoscere etiam de regum
& Imperatorum causis, vtrum iustæ, an iniustę sint? Quicquid enim Pontifex in hoc genere
facit, siue regẽ esse deponendum, seu pręficiendum definit: nihil aliud quàm *Angelus Domi-* Malach. 2.
ni exercituũ est, de cuius labÿs legẽ Domini requirere tam reges, quàm priuati debent. Summus
Sacerdos, vt inter Dominum & regem, sic etiã inter regem & populum velut sequester est,
apud quẽ tam rex quàm populus eas querelas deponat, quibus iniuriã sibi fieri asseuerat. Ita
dum vnus iudex in Ecclesia tum inter ipsos reges mutuis litibus agitatos, tum inter eosdem
& populos suos constituitur, infinitæ bellorum & tumultuum occasiones præciduntur.

Si quis verò dicat, hæc omnia in vetere Testamento ita euenisse, aliam verò esse noui Te-
stamenti rationem: is primùm meminerit, ampliorem esse ministrorum Christi potesta-
tem in nouo Testamento, quàm Sacerdotũ Leuitici generis in vetere Instrumento fuerit,
sicuti paulò antè ex ipso Apostolo docui, qui hoc argumentum ex proposito tractãns, docet 2. Cor. 3. & 4.
ministeriũ noui Testamẽti Leuitico infinitis propè interuallis præstare. Quicquid ergo po-
terant Leuitici Sacerdotes: hoc ipsum, & multò plura efficere possunt Pastores Ecclesiæ
Christi. Deinde nec in nouo quidẽ Instrumento exempla desunt, quibus ostendatur, vitam
corporalem (ac multò magis bona fidelium) spirituali potestati toties subiecta esse, quoties

 harum

harum rerum dispositio saluti vel eorum, de quibus agitur, vel certe aliorum fidelium pro-
Marci 5. desse intelligitur. Ac constat quidem Saluatorem nostrum ob salutẽ vnius hominis, aut cer-
tè duorum, qui legionem dæmonum in se habebant, duo millia porcorum in mare præci-
pitari passum esse. Vt enim spiritus immundi exirent ex anima hominis, concessit eis vt in
Beda in ca. 8. Matthæ. gregem porcorum intrarent. Vnde Beda D. Augustini abbreuiator eleganter ait: *Erubescat Manichæus, qui hominum & bestiarum vnam dicit esse substantiam, dum pro vnius hominis salute duo millia porcorũ suffocantur.* Dignum verò ponderatione etiá illud est, quòd nõ modò por-
ci eorum, qui tenebantur à Dæmonibus, verùm etiá aliorum, qui in ea regione habitabant,
ob proximi salutẽ iustissimo & clemẽtissimo Christi iudicio perierunt. Quo admonemur,
tanti esse salutem proximi, vt non tantùm ipsius, verùm etiá aliena bona negligi debeant, vt
Matth. 28. vel animæ, vel etiá corpori hominis parcatur. Itaq. cùm Christus, *pènes quem fuit omnis pote-
stas*, ita regnum suũ spiritale administrauerit, vt animæ seruádæ causa tot porcos nihili æsti-
mauerit: ex ea re ministris suis exemplũ reliquit, vt dummodo animas fidelium à laqueis
Diaboli eximant, nihili æstiment vel Principũ à magistratu suo abdicationem, vel damna,
Marci 8. quæ ex bellis aut tumultibus plebeijs inferri solẽt. *Quid enim prodest vniuersum mundũ lucri-
Ioan. 2. facere, si quis animæ suæ detrimentũ patiatur?* Huc etiam spectat, quòd *Christus facto de funicu-
lis flagello, eiecit de Templo eos qui vendebant oues, & boues, & columbas, & nũmulariorũ effudit
æs, & mensas subuertit.* Quanquàm enim Christus temporale aliquod regnum administrare
noluit, tamen quũ omnia tẽporalia & propter spiritalia fieri, & illis per natura subijci probè
sciret: spiritalis regni sui partem hanc esse ostendit, vt quoties ea quæ tẽporaliter fiũt, & ad-
ministrantur, æternæ saluti cuiuscunq; hominis obsunt, ea disponi ab his debeant, quorum
curæ salus animarum cõmissa est. Nam & Apost. Paulus neglexit interitũ seu vexationẽ car-
1. Cor. 5. nis præ salute spiritus in eo Corinthio, qui patris sui vxorẽ habebat. *Tradidit enim hunc for-
1. Timoth. 1. nicatorẽ Satanæ in interitũ carnis, vt spiritus saluus esset in die Domini nostri Iesu Christi. Tradi-
dit etiã Hymenæũ & Alexandrũ Satanæ, vt discerẽt nõ blasphemare.* Quomodo autẽ Apostolus
tradidisset hos Satanæ, vt in carne affligerẽtur, ad spiritus emẽdationẽ: nisi quia idẽ Aposto-
lus potestatẽ habebat etiá in corpora Fideliũ? Et tamen Christus nusquam legitur tradidisse
Apostolis suis potestatẽ in corpora Christianorũ. Quid ergo est? Certe cũ dedit illis potesta-
tẽ in animas nostras: simul vtiq; potestatẽ in bona, in corpora, & in omnia illa dedit, quorum
1. ad Timot. Homil. 5. 1. Cor. 4. ministerio anima possit ad sanitatẽ reuocari. Vnde B. Chrysost. de ipso Paulo sic scribit: *Ipsi nõ deerat authoritas puniẽdi, sicut cũ dicit, Quid vultis? In virga veniã ad vos?* Qui autẽ cõcedit
alicui facultatẽ faciẽdi quippiá: cõcedit vtiq, & illa omnia, sine quibus id effici & cõsummari
ri nõ potest. Cùm igitur Christus dederit Apostolis & eorũ Successorib. potestatẽ in animas
Ioan. 20. nostras, dicens: *Quorũ remiseritis peccata, remittũtur eis, &c.* cumq; nulla res frequentius ani-
marũ saluti obsit, quàm dũ homines quærũt quæ sua sunt, & nõ quæ Iesu Christi: certè bo-
nus Pastor habet potestatẽ remouẽdi hęc terrena impedimenta: siue id fiat per pœná corpo-
1. Cor. 5. ralẽ dũ nos *tradit Satanæ in interitũ carnis*, seu per damna fortunarũ, dũ aut capere aliquid ex
1. Cor 4. testamento, aut in hæreditatẽ succedere, aut beneficij Ecclesiastici fructus percipere, aut in
Ecclesia terrenũ magistratũ administrare per pastoralis virgæ suæ potestatẽ vetat. Atq; vt de
potestate Pastorũ in alias res minus dubites, audi Petrum Apostolũ vita etiá priuantem eos,
Actor. 5. qui nõ implebát vota quæ Deo promiserant. *Vir enim quidã nomine Ananias cũ Saphira vxo-
re sua vẽdidit agrũ, & fraudauit de pretio agri, cõscia vxore sua: & afferẽs partem quandã ad pedes
Apostolorũ posuit. Dixit autẽ Petrus: Anania, Cur tẽtauit Satanas cor tuũ, mentiri te Spiritui san-
cto, & fraudare de pretio agri? Nónne manẽs tibi manebat, & venũdatũ in tua erat potestate? Qua-
re posuisti in corde tuo hãc rẽ? Non es mẽtitus hominibus, sed Deo. Audiẽs autẽ Ananias hæc verba,
cecidit & expirauit. Et factus est timor magnus super omnes qui audierũt. Surgẽtes autem iuuenes
amouerunt eũ, & efferentes sepelierunt. Factũ est autẽ quasi horarum trium spatiũ, & vxor ipsius
nesciens quod factũ fuerat, introiuit. Respondit autẽ ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti agrũ vendi-
distis? At illa dixit, Etiã, tanti. Petrus autem ad eã: Quid vtiq, conuenit vobis tentare Spiritũ Do-
mini? Ecce pedes eorũ qui sepelierũt virum tuũ ad ostium, & efferent te. Confestim cecidit ante pedes
eius, & expirauit. Intrantes autẽ iuuenes inuenerunt illã mortuam, & extulerunt, & sepelierũt ad
virũ suum. Et factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia, & in omnes qui audierunt hæc.* In hac
Chrysost. in Acta Apost. Homil. 12. Num. 15. autem historia D. Chrysostomus multa valde insignia annotauit. Primùm, quòd Petrus co-
gnouit ea, quæ in mente istorũ erant, quantumuis illi clam ea esse voluissent. Deinde, quòd
præcepto illos occidit: nec id iniustè. Nam (vt Chrysostom. ait) *Si is qui ligna collegerat, lapida-
tur: quantò magis qui sacra diripit, sacrilegus* (est?) *Etenim pecunia illa iam sunt sacra. Quare ac-
cipis, quod promisisti? Neq; vendere coëgimus, neq; pecunias, postquàm vendidisti, dare. Tu vero ex
tua voluntate fecisti. Cur igitur furatus es de sacris pecunijs?* Tertiò, Chrysostomus ostendit vti-
litatem huius occisionis. *Non oportet* (inquit) *quod fiebat, omnino contemni, sed vt putrefactionẽ
quandam excindi, vt ne postea totum corpus incommodet. Nam nunc quidem & ille* (Ananias) *vti-
litatem*

litatem accepit, ne vltrà pergat in malitia, & cæteri magis studiosi facti sunt. Et ortus est timor magnus super eos qui audiebant hæc. Ille punitus est, & alij lucrifacti sunt. Quartò, notat quanto cū timore Christiani Apostolū obseruabant. Cùm enim vir solus primò esset mortuus, ac triū horarum spatio intercedente, vxor intrasset, tamen toto hoc tēpore tanta res illi non fuerat nunciata. *Hoc erat metus magistri, honor Discipulorū, & obedientia.* Postremò, prudentissimè notat, *quòd Apostoli in suos erant austeri, in alios autem potentia non vtebantur.* Si ergo potestas Apostolorum vsq; ad vitam corporalem verbo solo, ac non exteriore gladio auferendam se extendit (nec enim decet incruenti Sacerdotij ministrū cruorem manu sua fundere & haurire) idq; ob id potissimùm cōparatum est, vt alij cautiores in posterum fiat, atq; à similibus peccatis abstineant: profectò etiam hodie licet Episcopo Romano, qui D. Petro successit, certis vijs & rationibus corporalem aliorum vitam (vbi alia remedia non sufficiunt) ad reliqui gregis vtilitatem auferre, modò id verbo ipsius, absque externo suæ manus ministerio effici queat. Verbo autem ipsius fit, si Principes Christiani, *qui gladium frustra non portant,* eius rogatu bellum schismaticis Regibus indicant, ex eaq; occasione vel tyrannos ipsos, vel defensores eorum interficiant. Id tantùm summopere à Pontifice cauendum est, ne aliud in ea re quærat, quàm sui gregis commodum & salutem.

Vtilitas mortis Ananiæ. | Rom. 13.

Ac profectò cùm Christus iusserit Petrum *pascere agnos & oues suas,* atq; ad rationem pascendi pertineat, tū vt lupi quocunq; modo arceātur, tum vt salutaria pabula ouibus ministrentur: non est cōmittendum, vt vlla corporea pascēdi oues via legitima habeatur, quę eadē in spirituali modo pascēdi putetur illegitima. Ideo enim à pascēdis ouibus corporeis metaphora sumpta est, vt inde admoneremur, quid in regēdis animabus faciendū esset. Ponamus ergo, pecora quædā nostræ curæ cōmissa esse. Sit prætereà quidā aries dux & caput reliqui gregis qui furore quodā percitus, aut morbo afflictus, cæteras oues vel cornibus petat, vel tabe inficiat. Nunquid nō & licebit nobis, & necesse erit (si pastores boni esse volumus) hunc arietē (etiāsi primus in toto grege sit) de suo principatu deponere, aliumq; in eius locū substituere? Aut possumus præstantiorē similitudinē ab vlla re, quàm ab ouibus & pastoribus petere, cùm Christus gregē suū vocet oues; ministros autē suos, eiusdem gregis pastores appellet? Quod autē in grege ouiū est aries, hoc in magna multitudine hominū est rex, aut quiuis alius magistratus. Pontifex igitur nō minus dabit operā, vt regē, qui populū Christianū falsa doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quàm Pastor operā dat, vt malè affectū arietem de medio auferat. Tunc enim tātùm potestas regia pōtificis iurisdictioni subijcitur, quando salutē animarū, cui promouēdę Pontifex præficitur, Christianus rex impedit. Nā si Rex, qui terreni regni minister est, omnes suas actiones ad saluris æternæ cōsecutionē dirigat: præclarè cum illo agitur, nec quicquā est, cur dispensator mysteriorū Christi sese in illius regis administrationē ingerat. Ita enim illa intelligenda sunt, quæ passim apud Sanctos reperias, *distinctas inter se res esse Regnū & Sacerdotiū: illud regibus, hoc Episcopis concreditum esse: nec aut reges Episcoporū officiū inuadere, aut Episcopos Regum potestatem imminuere debere. Deus enim vtriq; officio suos limites apposuit, quos trāsgredi non liceat.* Sin Rex ministeriū suum terrenū ad perniciē salutis æternæ conuertat, ipsumq; spiritale ministeriū ad suū cōmodum & honorē transferre cupiat: quid obsecro tunc facient Pastores gregis Christi? Nónne summa cū ratione ad talem regē dicent? Fili, tu semel gladium tuū Christo submisisti, ac Satanę pompisq; eius renunciasti. Cæterùm quia videmus, te iam abuti gladio tuo ad perniciē animarū, ac ad nostrum officiū pertinet, vt quia *modicum fermenti totam massam corrūpit, malum quoad possumus, de nobis ipsis auferamus:* monemus te, vt hæc celeriter emendes: quod si non facis, à communione Sacramentorū te repellimus. Iam si rex ille ministris ipsis vim inferet, si rectè monentes de regno suo expellet, si alios, qui vitia eius adorēt & defendāt, substituet, si hoc pacto periculū fit, ne regnum totū à Christi Euāgelio discedat: vtrum nihil maius tētabit Ecclesia? Nónne de manu furentis huius regis gladium, si potest, extorqueri curabit? Nónne, instar *Pauli cōtra Iudæos in se conspirantes ad militarem Tribuni potestatē confugientis,* Ecclesia quoq; aliorum fideliū Principum opem ad eā rem corrigendā implorabit? Si nihil horum facere Ecclesia potest, eò quòd maior sit istius insani regis terrena potentia, quàm, vt ei vllo pacto resisti queat: fateor Ecclesiā ferre necessariò debere, quod emendare non potest, sicuti ab initio per secula multa factum est, quādo aut vnus Imperator tantùm fuit, aut certè si qui erant præterea reges Christiani, vel ijdem fuerunt schismatici, vel nō ea potentia præditi fuerunt, vt tantis Imperij viribus sē tutò possent opponere.

Ioan. 21. | Ioan. 21. | Ephes. 4. | 1. Cor. 4. | Vide distin. 96. cap. Duo sunt quibus principaliter hic mundus regitur. | 1. Cor. 5. | Actor. 23.

Idem ergo istis respōdemus, qui nunc arma regum Ecclesiæ Christi seruire nollent, quod Augustinus olim respōdit Donatistis, qui dicebāt Apostolos non perijsse à regibus terræ, vt iustas leges cōtra hereticos ferrēt. *Non cōsiderant* (inquit Augustinus) *aliud fuisse tunc tempus, & omnia suis tēporibus agi. Nondum enim agebatur, quod in secundo Psalmo dicitur: Et nunc Reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* In epist. 50.

Quomodo

Quomodo reges Domino seruiũt in timore, nisi ea quæ contra iussa Domini fiunt, religiosa seueritate prohibẽdo atq; plectendo? Hæc Augustinus. Quando autẽ plures eodẽ tẽpore sunt reges, quorũ aliqui fidem oppugnant: tantò magis alij Reges Catholici Domino seruient, si eandẽ fidem gladio quẽ portant, tueãtur & defendant. Nam & Magnus Athanasius nihil dubitauit, Cõstantis Imperatoris Catholici fidem atq; opem cõtra Constantij Cæsaris vim ac perfidiam implorare. Et tamen Constantius erat Orientis, hoc est, eius regionis Imperator, in qua sedes Athanasij posita fuit. Ergo tantus Episcopus & athleta Dei nõ putauit illicitũ esse, vt cõtra suum Imperatorẽ ab alieno in causa bona subsidium postularet. Ac nimirum si militem Episcopus per plateas gladio stricto incedentẽ, & turbam, quæ occurrit, passim cædentẽ videt: vtrũ natura non docet, quòd fas ei erit, vt ciues iubeat gladiũ de militis huius manu vi potius exprimere atq; auferre, quàm vt sanguinem innocẽtem temerè fundi patiatur? Quæ autẽ ratio in cohibẽdo gregario milite est, cui gladiũ semel commisit terrenus Imperator: eadem est ratio in reprimendo Centurione aliquo, atq; etiam Tribuno, imò & in Cæsare, si gladio secus vtatur, quàm ei à Christo imperatũ erat. vt mihi propè insanire videantur, qui putant Pontifici non licere, illum regem & ex Ecclesia eijcere, & à regni administratione per aliorũ operam (si potest) repellere, quem gladio suo contra Christum abuti videt. Nam cùm tota societas Fidelium (vt antè dixi) vnũ corpus in Christo sit, cumq; hoc corpus à Spiritu sancto regi totum debeat: Christus verò dispensatores mysteriorum suorum idoneos noui Testamenti ministros non litera, sed spiritu fecerit: absq; omni controuersia quemadmodum dignior est in Ecclesia Christi ministrorum noui Testamenti, quàm Regũ aut Imperatorũ potestas: sic illa huic in rebus diuinis præscribere debet, per quod vtraq; Domino fideliter seruiat. Nã & in eodẽ humano corpore cùm sit duplex potestas, vna rationis, altera concupiscentiæ: nónne quemadmodum si concupiscentia rationi cedat, præclare cum toto corpore agitur: sic ex altera parte, si concupiscentia quam rationi parère oportebat, imperiũ in rationem sumit, à recta ratione reprimi & cohiberi debet? Ad eundem modum si rex terrenus egrediatur fines suos, & obliti saluti æternæ, ad quam dispensatores mysteriorũ Christi nos ducunt: nónne à spiritali dignioreq; potestate, quantum fieri potest, vel in officio cõtinebitur, vel ab iniusta gubernatione repelletur?

Ex his igitur, quę tum diuinum ius, tum ipsius naturę lumen reuelat, abundè apparet, quãtopere aberrent à veritate, qui putant Reges Christianos in suis regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cùm in fidem obstinatè peccant, à regno remoueri queant. Cur ergo Ambrosius Episcopus Theodosiũ, cur Innocentius Pontifex Arcadium Imperatorem excommunicauit? Et Ambrosius quidem excommunicauit Theodosium, non ob crimẽ Ecclesiasticum (qualis fuit Arcadij causa, qui D. Ioannẽ Chrysostomum iniustissimè persequebatur) sed ob hoc solum, quòd Thessalonicæ homicidium iniustè perpetrasset. Si ergo licuit Ambrosio ob homicidij crimen Theodosium punire, licuit eidem Ambrosio causam eiusdem homicidij cognoscere. Nemo enim rectè condemnat, antequam cognouerit causam. Licuit igitur Episcopo iudicare de ciuilibus aut criminalibus controuersijs, etiam illis quæ ad ipsius Imperatoris personam spectabãt: non tamen ea ratione, qua eædem causæ fuerunt ciuiles aut criminales, verùm qua reus earum rerum Christianus fuit, & Christi mysteria nondum ritè expiatus percipere volebat. Cùm enim Theodosius post cædem illã peractam in tẽplũ ingredi cuperet, Ambrosius obuiã procedens, interrogat qua fronte *manus iniusta cæde & sanguine respersas extendere auderet, vt eisdẽ sacrosanctũ Corpus Domini acciperet?* Post octo autem menses (tanto enim spacio Imperator à templo abstinuit) cùm Theodosius obsecrasset Ambrosium, vt vincula sibi solueret: is legem conscribi iubet, *qua cædis & publicationis bonorum cognitiones ac sententias nõ nisi post triginta dies ratas esse pateretur.* vt ita si quid per iracundiam pronuntiasset, intra tot dierũ spacium pœnitẽtiam agere, ac decretum reuocare posset. Quam legem postquàm Imperator subscriptione sua confirmauerat, tum demùm Episcopus vincula eius soluit, & mysteriorum participem vnà cum reliquis Laicis extra cancellos reddidit. Theodosius autẽ reuersus Constantinopolim, nec ibi quidem intra cancellos mansit, sed Nectario Episcopo fassus est, *ægrè se tandem didicisse, quid inter Imperatorem & Episcopum interesset: ægrè tãdem reperisse veritatis magistrum. Nam solum Ambrosium Episcopi nomine sibi dignum videri.* Iam verò qua potestate Ambrosius effecit, vt Imperator legem ad ipsius arbitrium conscriberet: eadem efficere posset alius quiuis Episcopus, vt arma caperet Princeps Catholicus ad obstinatum alterius regis animum reprimendum. Neque verò hæc efficiunt Episcopi tanquam ciuilium causarum & potestatum vndiq; Domini, sed per censuras Ecclesiæ, quibus obnoxij esse boni & Catholici Principes nullo modo volunt. At si restitisset Ambrosio Theodosius, ac non modò nullam de homicidio pœnitentiam agere, verùm etiam hæresim docere cœpisset, videlicet quòd impunè liceat Imperatori cædem committere, nec ob eam rem aut ab Episcopis

Theodoret. Lib. 4. cap. 5.

2. Cor. 3.

Vide Georgium Patriarcham Alexandrinum in vita D. Chrysostom.

Vide Theodoretum lib. 5. Ecclesi. hist. cap. 17.

Interesse inter Imperatorem & Episcopum.

Episcopis coërceri, aut à Deo iudicari debeat: profectò si ea tēpora id tulissent, licuisset etiā Sancto Ambrosio, cuius quorū erat Imperatorē creare, ad noui Imperatoris creationē adhortari. Indignus enim erat imperio in Christianos, qui Christianus cùm esset, tale crimen pertinaciter defenderet, ob cuius impiā defensionem cōmunicare cū Christianis amplius nō poterat. Sed ea tūc tēpora non erāt, in quibus tale aliquid tētandū fuerit: propterea quòd cum Comites Palatini & milites nondū essent omnes Christiani, forsitan Ecclesia plus detrimēti, quàm cōmodi ex ea re captura esset. Cùm autem cōmutata iam sint tempora, & omnes Christiani probè nouerint, Episcopos ad regendū Ecclesiam Dei constitutos esse: nō immeritò Ecclesiastici regiminis ratio aliquantulū commutata est. Itaq; & Chilpericum Franciæ regem ob solā socordiam à regno suo legimus (per Zachariæ pontificis authoritatē rogatu Francorū interpositā) fuisse remotū, substituto Pipino: & Constantinopolitanū Imperatorē partim ob hæresim Iconomachorū, partim ob Italiā nō defensam, parte Imperij sui mulctatum vidimus, translato in Occidentē, vel potius restituto Occidentis Imperio. Nec dubium est, quin Deus vtrāmq; translationem sibi valde placere, ex prospero vtriusq; rei successu reuelauerit. Certè Gregorius Magnus, postquàm priuilegia quædā monasterio in Gallijs per Brunichildam Reginam constructo donasset, non dubitauit ad extremū adijcere: *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum, ac personarum secularium, hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tētauerit: potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.* Tantus ergo Pontifex iudicauit, fieri posse, atq; interdum debere, vt tam Reges, quàm Sacerdotes ob iniquitatem perpetratam *carerent potestate honoreq; suo*. Non me latet, D. Gregoriū Papam appellare se *famulū Imperatoris Mauritij*, eademq; ratione illum agnoscere Mauritium *dominum suum*, & ipsius iussioni se proferri subiectū. Scio tamen, eundem Gregorium eiusdem Mauritij legem iniustā reprehendisse, & ad Imperatorē scripsisse, in hæc verba: *Ad hoc potestas super omnes homines Dominorum meorū pietate cælitus data est, vt qui bona appetunt, adiuuentur, vt cælorum via largius pateat, vt terrestre regnū cælesti regno famuletur.* Quòd ergo Gregorius Imperatori se tam humiliter subiecit, vtiq; id fecit, vt quanto apud homines humilius se gessisset, tanto & facilius fratribus prodesset, & maior coram Deo euaderet. Neq; verò mirandum est, si is qui se vbiq; & passim *Seruum seruorū Dei scribebat*, tanti Regis famulum se agnouit. *Omnibus enim debitor fuit, vt omnes lucrifaceret.* Quòd verò Imperatorē tum de officio ipsius admonuit, tum etiā dixit, *terestre regnum cælesti regno famulari debere*: satis manifestè insinuauit, Regni terrestris ministrū cælestis regni ministro secūdùm rectā rationem subesse. Quæ enim ratio est regni ad regnum, eadē est eorū inter se qui vel hoc, vel illud administrant. Mauritius regē & Dominū habebat in cælo nō minus, quàm Gregorius. Rex verò cælorū in terra non tam duplex regnū, quàm vnum duplicis cōditionis & naturæ habet: cuius vna pars terrestris vocatur, altera cælestis. Illam per Mauritiū, hanc per Gregoriū administrauit. Nam si prorsus diuersa essent hæc duo regna, quomodo scripsit Gregorius, *Regnū terrestre ad hoc esse constitutū, vt cælesti regno famuletur?* Famulus enim ab hero suo alienus non est, verùm aut cōciuis eius, aut certè domesticus. Quòd si terrestre hoc & cæleste regnū ita vniantur, vt in eadē Dei domo conhabitare possint: illaq; domus Dei à Gregorio potius regatur, quàm à Mauritio, quia Gregorij est, velut Pastoris, Mauritiū velut ouē Christi pascere: profectò iam constat, eam esse Gregorij Pontificis causam, vt quibuscunq; verbis quàmlibet humilibus vtatur, eius tamen monitis & præceptis Mauritius aut in re grauissima parēre, aut regno cælesti excidere necesse habeat. Si ergo Gregorius Mauritiū magni peccati reū iudicasset, nec id vellet emēdare Mauritius: quis neget, iustè illum ab eo Imperio deponi posse, quod sub nomine Christiani potius contra Christū, quàm pro ipso exerceret? Auferendus enim est gladius ab eo qui nō rectè illo vtitur, & alteri dādus, qui (vt Gregorij verbi vtar) *bona appetentes adiuuet, qui cælorum viam largius patefaciat, quiq; regnum suum terrestre cælesti regno Christi subijciat.*

Ado Vienēs. & Regino in Chron. Cedrenus in compend. histor.

Lib. 11. epi. 10.

Lib. 2. indict. 11. epist. 61.

Rom. 1.

Ioan. 21.

Supremum Ecclesiæ regimen nec olim fuisse, nec adhuc esse debere penes Optimates, cùm neq; qui sint Optimates Ecclesiæ satis perspicuè adhuc definitum sit, nec doceatur, vbi Christus illos præfecerit, nec illud regimen iuge vnquam aßiduúmue in Ecclesia fuerit, aut satis opportunum sit ad hæreses & schismata tollenda: & quæ sit vtilitas consociationis Ecclesiarum sub vno Pastore primo, de qua Magdeburgenses tam multa (ob vnius Primatum remouendum) ineptè scribunt.

CAPVT V.

NON me fugit, Protestantes verbo quidē non tam solis Optimatibus, quàm toti populo Christiano in cōmuni vniuersalis Ecclesiæ gubernatione summā tribuere potestatē. Sed cùm ad rem vētum est, nihil prorsus afferunt, vnde vel tenuis cōiectura capiatur, plebis Christianæ vllas omnino partes in gubernanda vniuersali Ecclesia extitisse. Contrà verò in omnibus Magdeburgensiū Cēturijs, vbi de politia & cōmuni Ecclesiarum gubernatione agitur, quid tantopere proponitur, quid toties tantoq; cum tædio repetitur, ac mu- Sub. c. 7.

ac mutuæ illæ operæ quas Episcopi & Doctores vel eiusdem regionis, vel pluriũ prouinciarum, in moderanda Christi Ecclesia cõmuniter tradiderunt? vt nihil dubitẽ affirmare, multò plures ex ijs qui vnitate Ecclesiæ deserta Centurias Magdeburgensiũ legunt, in eum errorem trahi, vt putent Ecclesiã olim aut à solis Optimatibus, aut ab illis præcipuè administratam fuisse: quàm sint qui vel suspicentur, plebẽ vnà cum Optimatibus ad commune regimẽ Ecclesiæ vlla vnquàm in re cõcurrisse. Quis enim (nisi insanit) vnquàm sibi persuadebit, tabernarios, opifices, & sedentarios de causis Episcoporum, & dogmatibus Ecclesiasticis inter Præpositos Ecclesiæ cognouisse, ac iudicasse? Verùm vt permulti etiã docti viri arbitrentur, Episcopos & doctores inter se de Ecclesiæ dogmatibus consulisse, controuersiasque ortas cõmunibus studijs, causa cognita, ex bono & æquo decidisse: hæc vtiq; opinio tam sanis iudicijs conuenit, vt verissime ita factum fuerit, nec in alia re isti decipiãtur, quàm quòd nesciant talia nihil derogare primæ Sedi: sed sub vnius Pastoris primatu à cæteris Episcopis & semper posse, & interdũ necessariò fieri debere. Sic enim fere argumẽtantur Magdeburgenses, vt quicquid ab alio præterquàm à Romano Pontifice fit, id cõtra illius primatũ esse aut ipsi putent, aut alios putare velint. Licet isto modo negent Christum, dum in terris ageret, maiorem Apostolis & Discipulis suis fuisse, quia quod Euangelium Christus docuit, hoc ipsum etiã & Apostoli, & Discipuli eius prædicârunt. At verò vt quãquàm Christus & Apostoli eius interdũ eandem rem facerent, alia tamẽ auctoritate Christus, & alia Apostoli eam faciebant: eodẽ modo licet alij Episcopi hoc persæpe fecerint, quod Romanus Pontifex in gubernanda Ecclesia fecit, nunquam tamen illi cum tãta Ecclesiasticæ iurisdictionis auctoritate quicquam administrârunt, quanta soli Romano Pontifici diuinitùs cõpetebat. Neq; verò nos negamus, quin sententia & cõsensus Optimatum, magni omnino momenti, tũ in quolibet regno, tum multò magis in Christi Ecclesia semper habitus fuerit, haberiq; in perpetuum debeat. Sed aliud est, magno in pretio haberi, & aliud, summũ honoris gradũ obtinere. Illud semper in Ecclesia Optimatibus cõcessum est, hoc non item. Nec iã illa profero, ex quibus euincitur, vnũ Pontificẽ ex institutione Christi cæteris omnibus in Ecclesia præponendum esse. Quanquàm enim ea ratio maxime omniũ Aristocratiã, hoc est, supremam primarij cuiusq; viri gubernationem expugnet: quia tamen proprius de Monarchia dicẽdi locus à sequẽte primum libro incipit: hoc tẽpore istam pluriũ & maximè insignium virorum communem præfecturam non nisi ex iis quæ ad hoc genus regiminis propriè pertinẽt, confutabo. In hac igitur quæstione hæc ferè spectanda sunt. Primùm quinam sint isti Optimates: Deinde, quibus verbis summum totius Ecclesiæ regimen illis à Christo sit commissum? Pòst autem, qua ratione id muneris executi sint: quot, quando, & vbi iudicauerint, qua via sciri possit, rem semel ab illis iudicatam ritè atq; ordine decisam esse: Deniq; an regimen hoc eum finem pacis & vnitatis in Christiana Republica vel assecutum sit, vel assequi potuerit, ad quem omne regimen potissimum referri debet.

Inepta ratiocinatio.

Methodus tenenda in hac re. 1. 2. 3. 4. 5.

Prima quæstio. Quinam igitur sunt isti Ecclesiæ Optimates? aut vnde huius rei notionẽ intelligẽtiamq; recipiemus? Certè quicũq; erũt, necesse est, vt maior illis in Ecclesia nemo sit. Alioqui quomodo erunt summi Iudices, qui alios supra se agnoscunt? Vtrũ igitur solos quatuor Patriarchas totius Ecclesiæ Optimates fuisse dicemus? Illos enim constat supremũ locũ in Ecclesia Dei olim tenuisse. Atqui nõ illi soli iudicabãt in Synodis: verùm omnibus præterea Episcopis & adesse, & sententiã cum potestate dicere licebat. Constabitne igitur Optimatũ ordo ex omnibus omnino Episcopis? Verùm si hoc demus, cùm positum sit Optimates iure suo præesse toti Ecclesiæ: quomodo factũ est, vt ipsis Optimatibus alij rursus præsint? Aut nunquid Metropolitani, atque etiã Archiepiscopi maiores in iure dicendo Episcopis non sunt? Vnde alioqui tam eximium ptę alijs Episcopis nomen atq; officiũ sortiti sunt? Vnde factum est, vt in Synodo Nicęna decernatur, *eum non debere Episcopum esse, qui præter voluntatem & conscientiam Metropolitani Episcopi fuerit ordinatus?* Vnde aliæ Episcopales Ecclesiæ præ alijs tanto honore afficiuntur, atq; etiam ante Synodum Nicęnã affectæ sunt, vt Alexandrini Episcopi iurisdictio & potestas per totã Ægyptum, Libyã, & Pentapolim extenderetur? Hinc certè apparet, Episcopos non fuisse olim summos Ecclesiæ Dei Magistratus. Nos verò de summis quærimus, quos iam appellamus Optimates. Dices fortè: Optimatũ nomen plures hominũ gradus cõprehendere, quorum primus Patriarcharum sit, secundus Primatum & Archiepiscoporũ, tertius deniq; Episcoporũ: qui omnes ad cõmunem Ecclesię gubernationem ita ordine suo concurrant, vt nemo istorũ omnium à sententia dicendã excludi possit.

Nicęn. Concil. Can. 6. *Arg Heb. 1. Can. 6.* *Obiectio.*

Respõsio. Fac ita esse, tamẽ ex altera parte occurret noua difficultas; vtrũ in solis Episcopis Optimatũ nomen concludatur, an porrigatur etiã ad Presbyteros, Diaconos, Abbates, atq; omnes Ecclesię Pastores & Doctores. Nam Presbyteros, & interdũ Diaconos (alieno saltem nomine) Synodis non modò interfuisse, verùm etiã aliquando præfuisse, constat. Et Archimandritas atque Abbates ad Synodos conuenire solitos, ex multarum Synodorum actis apparet.

Accedit eódem, quòd Protestantes (falsò quidé) sed tamen docent, Presbyteros iure diuino pares Episcopis esse. Qua opinione semel posita, necesse est nó minus Presbyteros, quàm Episcopos in Optimatú numero haberi. Et quoniam hæc disputatio cum Protestátibus potissimum initur, contra illos ipsorú sententia rectè vtimur. Nec tamen illorú opinio facit, vt mox quod opinantur verú sit; cæterùm id omnino facit, vt magis incerta & minus explorata sit Optimatú Ecclesiæ códitio & natura. Quid ergo, aut quæ tandé est Optimatú plena & perfecta descriptio? Quæ, inquá, regula in huiusmodi causá ob ré tam cognitu necessariam, à Christo, ab Apostolis, aut alioqui à maioribus tradita est? Vtcunq. sit, illud audacter notauerim, vt nihil satis explicatè in Ecclesia de tota Optimatú qualitate & statu esse traditum: sic ex eo ipso nó leuem coniecturá capi, quòd Christus Ecclesiá suam Optimatibus in summo gradu regendá non cómiserit. Nihil enim minus hominú etiam infimorú notitiá effugere solet, quàm id genus regiminis, quo vniuersum Reipub. corpus in summo potestatis gradu administratur. Neque verò illa hominú societas Reipub. nomine vnquàm digna erit, quæ post aliquot etiá secula, nó accuratissimè nouit supremú tribunal suú. Nouerant Assyrij & Persę Regis sui solium. Nouerát Athenienses & modú leges ferendi in sua Republica, & ordinem dicédi iuris, & necessariú vel iudicú vel ciuium numerú, sine quo nihil iure agi poterat. Nec vllus vnquá populus naturá illius vltimi & summi fori, cuius auctoritate lites omnes finiebantur, ignorauit. Ac profectò si Pótifex Romanus, vt verè totius militantis Ecclesiæ caput per tot iam secula ab omnibus Christianis habitus est, ita hodię ab Aduersarijs supremus Ecclesiæ Pastor esse agnosceretur: nemo etiam ex Christianis summum Ecclesiæ Tribunal ignoraret. Verùm quoniam & Pótifex Romanus negatur esse totius Ecclesiæ primus Pastor, & Optimates illius loco supponuntur: nec tamen post quindecim secula satis inter doctos viros conuenit, quinam sint isti Optimates: vel id solum satis argumenti est, vt eos certò sciamus nunquam in summo loco & gradu Ecclesiæ Dei præfuisse.

Vide Synodum Calcedonensem.

Nulla respublica ignorat supremū iudicem suum.

Veniamus iam ad illud alterum, vt istorum Optimatum primá institutionem inuestigemus. Cùm nemo sibi vendicare iuris aliquid in ciuitaté Dei & sponsam Christi possit, præterquàm si Christus ipse eius rei fecerit potestaté: quæro vbinam Christus, aut quibus verbis Ecclesiá suam alicui vel Episcoporum, vel alterius generis hominum congregationi gubernandam cómiserit. Nam quòd Apostolos omnes iussit *docere, baptizare, corpus suum conficere, ligare, soluere & peccata vel retinere vel remittere*, & quæ sunt eius generis: certè illa eiusmodi sunt, vt singula possint, atq. etiá interdum debuerint à singulis obiri, absque vlla Episcoporum congregatione. Nisi fortè nemo prædicabit, Sacrú faciet, Baptismú conferet, aut peccata cuiquá remittet, præterquàm in Episcopali Cócilio: quod neminem puto vnquam vel somniasse. Quòd si ea quę omnibus ex ęquo Apostolis pręscripta sunt, à singulis seorsum expediri poterant: nunquá ex iis quæ Christus Apostolis in vnum congregatis præcepit, necessitaté vllam inferre queas, quòd alicui Optimatum cógregationi administratio Ecclesiæ potissimùm credita sit & cómissa. Iam quod Christus alicubi dixit, *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorū*: hoc vtique non præscribit, quomodo ab Episcopis potissimú regenda sit Ecclesia: sed quomodo in charitate & pace cótinenda sit. Nó enim dictú est, vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi est principatus Ecclesiæ meæ: sed ibi sum in medio eorú. perinde ac si diceret: ibi est spiritus Christi. Quod verú est, etiási illi eo modo congregati, omniú infimi sint & idiotæ. Præterea Christi præsentia eò loci non tam ab ipsa cógregatione pendet, quàm *à nomine ipsius Christi, in quo duo aut tres cōgregantur*. Illud ergo ante omnia quærendú est, quid sit *nomen Christi*, in quo nos congregari oportet. Id auté si de gratia & virtute, *quam in cordibus nostris diffundit*, intelligatur: nihil ea res ad visibile regimen Ecclesiæ spectat. Ná quæ in animo cuiusque fiunt, ea nullam ijs quę foris geruntur, formá aut regulam imponunt. Sin velis ea verba ad visibilé aliquam congregationé referri, *nomenq́, illud Christi, in quo duo aut tres congregantur*, per signú visibile patefieri: profectò inuestigandú est, quod nomen, quamq́. potestatem Christus instituerit, in qua duo aut tres congregarentur. Equidem video, *Pastoris nomen* aptissimum esse ad congregandas oues, cùm Christus ipse dixerit, *Pastor proprias oues vocat nominatim, & educit eas, & oues illū sequūtur, quia sciunt vocé eius*. Si ergo per nomen Christi, in quo duo aut tres congregantur, potestatem vllam externá intelligimus: meritò affirmauerim, Christum esse in medio illius congregationis, quam is conuocat qué Christus primum sui gregis Pastorem instituit. Is verò vnum Petrum, *plus alijs amantem*, in eo gradu Pastorem instituit, ad quem nullus alius Apostolorum pertingebat. Alioqui eum vt plus alijs amanté non donasset illa potestate. Si ergo in Petri potestate oues conuocantur, tunc demùm in earú medio est Christus, quádo à Petro aut Petri successore Christiani congregantur. Atqui talis cógregatio non ipsa summum in Ecclesia locú tenet, sed supra se Pastorem primum, à quo in vnum vocetur, recognoscit. Aut igitur ista verba (*vbi sunt duo cōgregati in nomine meo*) nihil pertinent ad declarandú gu-

2. Quæstio.

Matth. 28. Luc. 22. Matth. 18. Ioan. 20.

Matth. 18.

Rom. 5.

Ioan. 10.

Ioan. 21.

bernationis Ecclesiasticæ modum, aut potius Principatum vnius, quàm plurium cōfirmant. Non enim cōgregatis absq; omni adiunctione, sed *cōgregatis in Christi nomine* spiritus Christi promittitur. Prius ergò definiendū est, quid sit nomē Christi eo in loco, quam ex illa oratione quicquam concludas. Oportet autem non modò perspicua esse verba, quæ rem tātam

Aug. 1. Cor. 11. decidant, verùm etiam eadē tum prædicatione Pastorum, tum fide ac moribus fideliū planissima fieri, quia regimen Ecclesiæ quod ad omnes & singulos spectat, numquā in obscuritate vocis alicuius latēre potuisset. Da ergo aut perspicuum Scripturæ sacræ locū, aut claram experientiam quæ testetur, cuinam Optimatū cōgregationi Ecclesiæ gubernacula sint credita. Sin nihil tale proferri potest: quod Christus non fecit, vt congregationem aliquam Ecclesiæ suæ præponeret, si quis hoc postea faciendum docet: sciat se de suo id ingenio docere,

Matth. 18. nec doctrinam illam suam Dominica niti auctoritate. Illa verò verba, *Dic Ecclesiæ*: &; *Si Ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*, partim à Catholicis ad singulos cuiusq; loci Præsules (vt antea declaraui) partim ad particularem cuiusque Ecclesiæ cœtū (vt Protestantes ipsi docent) ac non ad solos Episcopos in vnum conuenientes pertinent. Alioqui nemo delinquens alij, quàm Synodo Episcoporum ex toto orbe collectæ, denunciaretur: quod absurdissimum esse, nemo non videt. Cùm igitur nihil aut in sacris Euangeliis perscriptum, aut à maioribus traditum sit, quo doceatur, communem totius Ecclesiæ gubernationem pluribus Episcopis aut Optimatibus commendatam esse: non video qua auctoritate dicatur, summam Ecclesiæ potestatem penes Optimates esse.

5. Quæstio. Præterea, si penes Optimates summa rei Christianę foret: oportebat vel hoc genus semper exercēdo muneri suo vacare, vel certos homines fuisse aut à Christo, aut à maiore Optimatū parte designatos, qui perpetuò inseruirent maximis quibusq; controuersiis, quæ domi decidi non possent, ex illa summa Optimatum potestate finiēdis. Scimus autē, nullos vnquam aut Episcopos, aut alios primarios viros tali causarum cognitioni perpetuò vacasse. Scimus Oecumenicas Episcoporum Synodos non fuisse vnquam perpetuas, sed post certa tēporum interualla coisse. At certè regimen Ecclesiæ, quodcumq; illud erit, oportet vt nō per interualla quędam suscipiatur, sed statum ac certum sit: vt ciues Christiani semper sciant, vnde in rebus dubijs tale responsum ferāt, in quo securè possint ac debeant acquiescere. Quòd si & Episcopi dicātur esse Optimates, & illorū curia & forū (quoad vniuersalis Ecclesiæ regimē) nō nisi Oecumenicæ Synodi fuerint: efficietur, vt necessariò fatendū sit, tum regimen illud non nisi per longissima sæpè interualla exerceri solitum esse, tum per totos trecentos annos,

Actor. 15. hoc est, ab illo tempore, quo Hierosolymis Apostoli conuenerunt, vsque ad Constantinum Magnū Ecclesiam prorsus vniuersali suo regimine orbatā fuisse. Tanto enim spatio tēporis Episcopi totius orbis, nullibi ad vllas totius Ecclesiæ cōtrouersias publica auctoritate decidēdas, conuenerunt: cùm tamen interim grauissimæ quæstiones inter maximas Ecclesias &

Euseb. lib. 5. ca. 23. & 24. Item lib. 7. c. 7. & 8. Episcopos ortæ essent, *de sollemni Paschatis obseruatione, de pœnitentiū reconciliatione, de illorum qui ab hæreticis baptizati essent, rebaptizatione, de schismate Donatistarū*, atque aliis eiusmodi rebus. Nam multæ etiā hæreses interim disseminatæ sunt, Valētini, Marcionis, Origenistarū, & Manichæorū. Quid ergo potest absurdius cogitari, quàm vt Ecclesia, cum adhuc recens esset, maximeq; omnium rectore indigeret, ac tot scandalis premeretur, tamē omni regimine vniuersali per tot secula caruisse existimetur? Et tamen vt hoc dicant necesse est, qui putant ciuitatē Dei ab Optimatibus potissimū administrari. Optimates enim ex toto orbe ad cōtrouersias totius Ecclesiæ finiēdas, alibi quàm Nicçæ, iam inde à temporibus Apostolorū vsq; ad Constantini tēpora non conuenerunt. Quis ergo per annos fere trecētos Ecclesiam toto orbe diffusam in vnitate ac pace continuit? Verū nullus omnino? At & Petro dictū est:

Ioann 21. Ezech. 34. *Pasce oues meas*: & ab Ezechiele scriptum est: *Dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non esset Pastor.* Atque in remedium eius mali subiectum est: *Ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas. Sicut visitat Pastor gregem suum in die, quādo fuerit in medio ouiū suarum dissipatarum: sic visitabo eas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis.* Quo ex loco intelligitur, Christū non relinquere oues suas absque Pastore, hoc est, absque aliqua summa & certa gubernationis forma, & tā Protestantes, quàm Catholici de visibili regimine iam agunt. Nā semper apud homines verum est, quod Sapiens ait: *Vbi non sunt gubernacu-*

Prou. 11. Matth. 16. *la, populus corruet.* Nō corruit verò Ecclesia Christi, quia super Petram ædificata est, *& portæ inferi non præualebūt aduersus eā.* Erāt igitur in illis primis tribus à morte Christi seculis quędam vniuersalis Ecclesiæ gubernacula, licet Optimates ad illa nō sederint. Quòd si dicas, in-

Obiectio. terim Prouinciales aliquot Synodos extitisse, ac pręterea Episcopos mutuis literis & cōiunctis consiliis Rempublicā gubernasse (hoc enim Magdeburgenses passim repetunt) id abs te

Responsio. quæro: vtrum Optimates ita præesse velis, vt domi suæ manentes, aliis quid ex necessitate sequendū sit, præscribere queant: an verò, vt tantùm in Synodis suis eam auctoritatē exercere possint. Si dum in suis Ecclesiis singuli Episcopi agunt, fratribus suis præcipere aliquid possunt:

funt:mirabor,quis cui præcipiet. Cur enim non æquè præcipiat Irenæus Polycrati, ac Polycrates Irenæo? Aut vbi omnes afferuntur æquales,quis præcipiendi locus vni alicui relinquitur? Et certè vtcũq; aliquis Patriarcha vel Primas alteri eiuſdem Prouinciæ Epiſcopo præcipiat: quomodo tamen toti Eccleſiæ præcipiet? Aut qua pœna præceptum ſuum muniet,ne id contemptui habeatur? Præterea,quid potuit ab aliqua Prouinciali Synodo ita definiri,vt alteri Prouinciæ liberum non fuerit ab eodem recedere? Teſtatur hoc Synodus octoginta & amplius Epiſcoporum in Africa ſub Cypriano habita,quam cæteræ omnes Eccleſiæ non modò liberè potuerunt, ſed neceſſariò etiam debuerunt reiicere, & omni auctoritate vacuam decernere. Non igitur aut Epiſcoporum domi ſuæ agentium, aut Prouincialium Synodorũ auctoritas Eccleſiam Dei regere, & ab errore liberam ſeruare potuit. Non ignorant Catholici, quomodo illis trecentis annis Eccleſia tota regebatur. Sciũt,Pij & Victoris Pontificum Romanorum decreto cauſam Paſchatis eſſe deciſam, adiecta excommunicationis pœna,ſi quis non obediret. Nouerunt,Cornelij Pontificis decreto & auctoritate, Nouatianorum ſchiſma & hæreſim eſſe depreſſam. Sciũt Stephanum Papam decreuiſſe,ne rebaptizarentur in Eccleſia, qui fuiſſent ab hæreticis baptizati, atque ita oues Chriſti pauiſſe, vt in hæreſes aliquas non diſpergerentur. Sed qui negant clariſſimam illam vnius Romani Pontificis præſidentiam, & ad Optimates omnia reiiciunt, nullum habent vniuerſale regimen, quod totis annis trecentis in Eccleſia Dei vel fando auditum ſit. Euſebius in Chron & li. 5.c.24. & li. 7.c.7.& 8.

Poſtulat iam locus, vt de via & ordine, quo in Optimatum Synodis vtendũ fuerit, quæramus. Hoc enim ſemel poſito,quòd omnes Eccleſię Paſtores pari poteſtate ſint prędití,quis primùm cõuocabit Concilia? Nã olim cõſtat, Metropolitano in ſua Prouincia hoc iuris cõceſſũ eſſe. Vnde Polycrates Metropolita Epheſius, per Victoris Romani Põtificis literas admonitus, Epiſcopos Aſiæ ad Synodum conuocauit. Quodq; iuris in vna Prouincia Metropolitano ratione primæ ſedis,quam ibi tenebat,datum fuerat: hoc idem conceſſum eſt Põtifici Romano in omnibus Prouinciis,ratione poteſtatis,quam in vniuerſam Eccleſiã acceperat: qui tamen poteſtatẽ ſuam in Synodis indicendis exercere non potuit,quamdiu Imperatores nondũ fidem Chriſti amplexi fuerant,ſed potius eãdem perſequebãtur. Verùm Chriſtus non ita defuit Eccleſiæ ſuæ, quin quod vna via fieri nõ poterat,alia fieret. Ob hoc enim ipſum oportebat vnum, vice Chriſti,Eccleſiæ præeſſe,vt quia ſemper indici Cõcilia nõ poterant, ſemper tamen eſſet à quo Eccleſia regeretur. Cæterùm ſi,vt cœpi dicere,nullus Metropolita in qualiber prouincia,nullusque in tota Eccleſia primus Paſtor eſſet: quis Cõcilia indixiſſet? Verum Imperator? At per annos trecentos nullus fidẽ Chriſtianam publicè profiteri auſus eſt. Nec opinor ab idololatris obtineri potuit,vt Synodũ Epiſcopalem indicerent. Et quod aliquando euenit, quin iterũ euenire poſſit,quis denegabit, vt Imperator ſit maximus ac ſæuiſſimus Eccleſiæ & fidei totius hoſtis & perſecutor? Quis ergo tunc illa Concilia indicet,quibus tota Eccleſia in commune gubernetur? Quid quòd res ipſa docuit, Imperatores ad illas anguſtias iam reductos eſſe, vt vix paruã orbis Chriſtiani partẽ adminiſtrent, nec illorum edicto ij parère velint, qui extra ipſorũ iuriſdictionem degunt? An igitur omnes Chriſtiani principes cõmunibus ſtudiis Concilia generalia indicent? At quę ſpes vnquã erit, vt in ea re principes inter ſe diſſentientes conueniant,cùm tam ægrè,etiam nunc per auctoritatẽ ſummi Pontificis ad id perduci queant, vt Synodo per ipſum indictæ non ſe opponãt, liberúmve aditum Epiſcopis per ſuas regiones tranſeuntibus præbeant? Cùm autẽ ad Synodum iam conuentum eſſet: quis inter omnes æquali dignitate deliberaturos præſideret? Si nullus: nónne omnia perturbata forent & cõfuſa? Vult tamẽ Apoſtolus *omnia inter Chriſtianos ſecundùm ordinem fieri*. Si ergo primæ partes alicui deferendæ videbuntur: quantum in ea re ſchiſma expectandum erit,antequã definiatur,cui primus ille præſidendi locus, omnium aut maioris partis ſuffragio, deferatur? Quòd ſi Principum Legati ad Synodum capite viſibili carentem accederent: quantas etiam contentiones de eorum Legatorum præſidentia oriri neceſſe eſſet? Imò in re nondum conſtituta, iure timeri poſſit,ne Dioſcorus quiſpiam, aſſumptis vel Cæſaris, vel Principum,qui adeſſent, copiis, Primatum ſibi manu militari aſſereret. Vnde fieret, vt latrocinio quàm Synodo ea coitio ſimilior futura eſſet. Fac de locis inter Epiſcopos conuenire. Quid fiet,cùm ad ſententias dicendas venietur, dum vnus hoc, alius illud primùm proponi vult & expediri? 1.Cor.14. Vide Leonis epiſtolas de prædatoria Dioſcori Synodo.

4. *Quæſtio.* Euſeb. lib. 5. cap.24.

Conuenerũt Seleuciæ centum & ſexaginta Epiſcopi, nec illis nomine Pontificis Romani quiſquã præerat (quia erant Ariani) ſed præerat *Leonas vir illuſtris ex aula Conſtantij*. Nam nec Ariani quidem aliquo Præſide carere poterant: nunquã alioqui vel in ſuo ſcelere concordes ad vnam horam extitiſſent. Verùm quia Epiſcopi timere Leonem poterant, reuereri velut patrem ſuum non poterant: vide quid ſit conſecutum. Primùm aliquot Epiſcopi negabant, quicquam in quæſtionem vocari debere, donec qui deſiderabantur, aduentarent. Hæc lis vtcumque per Leonæ interlocutionem finita eſt, qui abſentes expectandos nega- Socrates lib. 2.cap. 31.

 bat.

bat. Sed maior quæstio mox orta est, vtrum prius agendum esset de criminibus eorum qui accusabantur, an de causa fidei? Ex huius enim rei contentione Synodus illa in duas partes distracta est, quarum alteri Acacius Cæsareæ Palęstinæ Episcopus, alteri Georgius Laodiceæ vrbis Syriæ Episcopus præeat. Cùm tandem vicisset illa factio, quæ primùm de fide quæri voluit: ecce è vestigio tertia lis orta est, dum alia pars fidem Nicænam abrogari, nouamque fidem scribi postulat; alia verò cætera in Concilio Niceno Decreta confirmari vellet, sublato solo *Consubstantialis* vocabulo, in quo nimirū omnia continebantur. Itaque licet

Hæc omnia habētur ibidē apud Socratem.

vtraque pars hæresim Arianā promoueret, adeò tamen Acatianis alterius partis cōtradictio displicuit, vt prorsus è Concilio se subducerent; eorumq; aduersarij postridie foribus occlusis, fidei formulam subscriptionibus ratam facerent. Cumque tertia die Leonas conaretur Acatianos in concordiam cum alijs reuocare, nihil aliud obtentum est, quàm vt noua fidei formula proposita, etiam nouæ quæstiones quotidie orirentur, atque ita Conciliabulum illud (vt eorum qui Ecclesiastico præside carebant) incertius multò dimissum est, quàm ab initio fuerat. Illud adhuc longe periculosius foret, si (quod etiam aliàs factum est) postquam ducenti aut trecenti Patres vno in loco quippiam decreuissent, in alio interim loco alij trecenti conuenirent, ac prorsus in contrariam sententiam concluderent. Nam si nullum primum Ecclesiæ Caput est, ad cuius communionem præcipuè retinēdam omnes obligentur: nónne tanta erit Ariminensis, quanta Nicænæ Synodi auctoritas? Inde ergo factionum & discordiarum vel origo, vel certè maximum fomentum proficisceretur, vnde pax & tranquillitas expectanda erat. Notum est, quot Synodos Ariani congregârint, & quantum damni Ecclesiæ Christi per eius rei speciem intulerint. In quibus certè grauissimis Ecclesiæ perturbationibus, ad Pontificem Romanum velut ad portum fidei Catholicæ semper cōfugiebatur, vt inde remediū peteretur, *vnde vnitas sacerdotalis esset orta.* Verùm sublata vnius primi Pastoris præsidentia nullus vnquā portus erit, ad quem se Catholici recipiāt: sed eueniet illud, de quo apud Ezechielē Dominus cōqueritur, *vt dispergantur oues, quia nō habent Pastorē.*

Cyp. lib. 1. Epist. 3.

Cap 34.

5. *Quæstio*

Neque verò leges aliquæ constitutæ vnquàm sunt, per quas intelligatur, quæ Optimatum Synodus, ex eo quòd Optimatum sit, legitima, vel adulterina haberi debeat. Nam si qua Synodus ideò recipitur, quoniam vnà cum Optimatum consensu primi Pastoris auctoritas cōiuncta est: ista Synodus non ex auctoritate sola Optimatum, sed potius ex auctoritate vnius Præsidis, Optimatum consensui adiuncta, vim capit. Verùm ego regulam quæro quę doceat, quale id Decretum esse debeat, quod sic ab Optimatibus interpositū dicatur, vt propter illorum summā auctoritatem ab eo recedi non possit. Talem regulā hactenus nō audiuit Ecclesia Dei. Conuenerant multi Optimates ad Polycratis Ephesij Synodum, in Asia: multi ad Cypriani Synodum, in Africa: multi ad Constantij Imperatoris Synodos, Syrmij, Arimini, Seleuciæ: ac sanè centum & sexaginta Episcopi Seleuciæ, Arimini autem amplius quàm trecenti cōuenerant. Quæ tamen omnes Synodi nullius vnquam auctoritatis in Ecclesia sunt habitæ: non profectò quòd Optimatum concursu, aut numero, aut consensu carerent: sed quòd Optimatum concursus ad plenarium Concilium constituendum satis virium non habuit: quia Christus in summo saltem gradu non præfecit Optimates gregi suo. Itaque cùm nulla vnquam Synodus absque Optimatibus celebrata fuerit: qui nesciunt inter veras rerum causas distinguere, putant ideò præcipuè Synodos omnes ratas fuisse, quòd Optimates in illis affuissent. Ideò quidem Synodi fuerunt, quia Optimates in illis erant: sed non ideò legitimæ ratæque Synodi fuerunt, quia illis aderant Optimates (alioqui omnes Optimatum Synodi ratæ fuissent) verùm quia illis aderat summi Pastoris vel auctoritas & consensus, vel saltem rati-habitio & confirmatio. Cuius auctoritas plerumque aderat, vt cōuocarentur: consensus verò semper, dum res agebatur: semper autē rati-habitio, dum quod actum antea esset, postea vel tacita, vel expressa Pontificis voluntate confirmabatur. Auctoritas conuocandi prætermitti aliquando poterat ob rei necessitatem: consensus numquam defuit Concilijs Generalibus, dum celebrarentur, quamuis defuerit alijs: rati-habitio saltem tacita nec Generalibus, nec Prouincialibus Synodis deesse vnquam potuit, si alicuius auctoritatis in Ecclesia DEI futuræ erant.

Socrates lib. 2. ca. 24. 29. & 32.

Papæ auctoritas, consensus, confirmatio.

Obiectio.

Responsio.

Nec tamen dicat quispiam, superuacanea esse Concilia, si hoc modo à summi Pontificis auctoritate potissimum pendent. Nihilominus enim maximè vtilia, & interdum necessaria sunt. Primùm, hac ratione intelligitur, quòd eadē sit fides Romanæ Ecclesiæ, cæterarumq; omnium, quæ saltem à Patrum regula non degenerant. Nā fideles & ignari populi permultum ædificantur in illa fide, quam omnibus Episcopis ex æquo probari vident. Paulus enim & Barnabas ad Apostolos & Presbyteros, Hierosolymas venerunt, non quòd ipsi dubitarent de proposita quęstione, sed vt omnes scirent, illam suam esse communem omnium Apostolorum fidem. Deinde, si in Scripturis difficile quid occurrit, quod hæretici ad suas partes trahunt: vera Scripturarum interpretatio per ingenia & doctrinam pluriū facilius inuenitur,

Actor. 15.

solidius

solidius confertur, clarius explicatur, & maiore cum auctoritate aliis traditur. Præterea, ex ipsa Episcoporum inter se collatione, multi Episcopi & docti viri, aut ab hæresi reuocantur, aut in recta fide stabiliuntur, ac multò doctiores domum redeunt. Quid quòd de moribus omnium plenior fit inquisitio, & abusus particularium locorum multo diligentius & deteguntur, & emendantur? Imò si quid in Pontifice Maximo, aut in collegio Cardinaliũ, aut in familia Pontificis, aut deniq; in Primatibus, & Metropolitanis corrigendum est: maiore cum auctoritate omnes eius rei admonentur à pluribus collegis suis, & eò facilius ad emendationẽ prouocantur. Reges etiam & Principes ex ea re excitantur ad vindicandum in eos qui cõturbant Ecclesiam, dum promittunt se velle exequi quod ab omnibus Dei Sacerdotibus cõstitmabitur. Postremò, si Põtifex nullus est, aut si quod schisma in Romana Ecclesia euenerit, quod aliàs difficulter tolli queat: plurimum in ea causa valet Episcoporũ auctoritas & consensus. Quò enim minus de vero Ecclesiæ capite cõstat, aut quò illud infirmius est & debilius: eò magis vel cõstituitur caput, vel declaratur, vel ad valetudinẽ reducitur, per præcipuorum membrorũ Ecclesiæ auxiliũ & cõsilium. Sit igitur (vt re vera est) maxima Optimatum necessitas vtilitasque in Ecclesia, sine Synodi perutiles, & necessariæ: nõ tamen propterea primas partes in moderanda Ecclesia vel hodie tenent, vel aliquando renuerunt.

Illud demũ restat inquirendum, an Optimatum præfectura possit illũ pacis, amoris, atque vnitatis Ecclesiasticæ finẽ conferre, ob quẽ præcipuè omnis externa gubernatio instituitur. Christus enim ad mortẽ (qua pacificaturus erat omnia quæ in cælis quæq; in terris erant) iã trãsiens, *pacẽ Apostolis suis dedit, pacẽ* (inquã) *non huius mundi, sed suam illis reliquit.* Et Apostoli nec aliquid frequentius, quàm Christi pacẽ Christianis cõmendàrũt, nec aliquid seuerius in eis reprehenderũt, quàm schismata & factiones. Pax aũt Christi duplex est: externa, & interna. De interna pace iã non agimus, nisi pro ea parte qua illa per externæ pacis vinculũ promouetur & adiuuatur. Videndũ igitur est, vtrũ præfectura Optimatũ sit vel optima, vel saltẽ satis cõmoda ratio pacem & vnitatẽ externã in Ecclesia efficiẽdi, necne. Tantum certè abest præfectura Optimatum ab isto effectu constituendo, vt ferè nulla res alia cogitari possit, qua pax & vnitas Ecclesiæ facilius dissoluatur. Nã externa Ecclesiæ pax dissoluitur maximè per hæreses & schismata: vnde tã Christus prædixit, vt *à Pseudoprophetis Ecclesia sibi caueret*, quàm Apostolus monuit, vt *declinaremus ab illis qui præter doctrinam quam didicimus, dissensiones & offendicula faciunt.* Cùm verò sint tria gubernationum genera, hoc est, vel vnius, vel optimatum, vel populi totius præfectura: ex iis tribus generibus nullum vsque adeò subiectum est periculo hæresum, quàm status Optimatũ. Cùm enim hæreses & schismata nihil aliud sint, quàm Ecclesiasticæ quædam partes ac factiones, facillimum verò sit, vt Optimatum status in factiones cadat, propterea quòd *factio* vicinum illud vitium est, in quod Optimates per vitiosæ naturæ inclinationem velut præcipiti cursu feruntur: profectò, vt tyrannis ab vnius principatu, & seditio à populari statu difficillimè arcetur, sic etiam longè difficillimum est, vt si Ecclesia per Optimates regitur, ab hæresibus & schismatis non penitus absorbeatur. Imò etiam multò magis Ecclesiæ timendum esset ab hæresibus ac schismatis, si ab Optimatibus regeretur, quàm ab iisdem timeri posset, si penes populum totius rei summa foret. Nã hæreses non aliunde magis oriuntur, quàm ab illa *scientia*, quæ caritatis expers *inflat potius, quàm ædificat.* Illa verò scientia non in vulgo aut infima plebe, sed tantùm in Optimatibus reperitur. Vnde vix vllæ vnquam hæreses in Ecclesia ortæ sunt, præterquam ab illis qui vel doctrina insigni, vel dignitate quapiam Ecclesiastica præditi erant. *Simon Magus fuit aliquis magnus* in sua scientia Magica. Nicolaus fuit vnus ex septem Diaconis. Marcion & Valentinus Philosophi fuerunt. Origenes, Tertullianus, Arius, Presbyteri: Eutyches fuit Abbas. Paulus Samosatenus, Macedonius, Nestorius, Dioscorus, Episcopi erant.

6. Quæstio

Ioan. 14.

1. Cor. 3. & 3

Matth. 24. Rom. 16.

Roman. 16.

1. Cor. 8.

Actor. 8.

Cùm igitur hęreses ab inflante scientia promanẽt, illa verò nõ sit in idiotis & rudi populo, ex altera verò parte, cùm adeò sit in Optimatibus, vt nullus propriè ad honorẽ Optimatum aspirare queat, nisi aliquousq; doctus habeatur: sine dubio nõ tantũ esset periculum ab hæresibus in populari, quàm in Optimatũ statu. Iã verò ab hæresibus pręcipuè labefactatur Ecclesia, adeò vt illas præcipuè *portas inferorum* à Christo dictas esse, sancti Patres docuerint. Cùm ergo credendum sit, Christum, qui promisit, *portas inferorum aduersus Ecclesiam nõ præualituras*, talem gubernationẽ non reliquisse, quæ ad hæreses & excogitandas, & alendas aptissima sit: non est etiã credendũ, quòd Ecclesiam voluerit ab Optimatibus potissimũ administrari. Vt enim homines *nõ colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus*: sic neq; de seminario factionũ & hæresum pacẽ Ecclesiasticã metere possunt. Aut quis, obsecro, finis contentionũ ibi erit, vbi quò plura factionũ capita sunt, eò semper lõgius ab vnitate ac pace receditur? Ac alij quidẽ Optimates vnius ferè Prouinciæ ambitu cõtinentur, & vna in vrbe ad deliberandũ adeò frequenter cõueniunt, vt tũ ex vicinitate loci, tum ex frequentia coitionũ, nõ leuis ratio ad factiones, aut ne oriãtur prohibẽdas, aut statim ab initio extinguẽdas, inde nascatur.

Epiphanius in Ancorato. Matth. 16.

Matth. 7.

 Verùm

Verùm Ecclesiæ Catholicę Principes & tã sunt locorũ interuallis per totũ orbẽ distincti, & tã rarò in vnũ coëunt, vt nõ eadẽ sit facultas cohibendi hæreses in Ecclesia, quæ alibi est ad factiones reprimẽdas. Præterea multò plures in Ecclesia sunt Optimates, quã in vlla vnquã Repub. extiterũt. Senatores enim quamlibet multi, tamen certo ferè numero comprehendũtur. Verùm Episcopi, Doctores, atq. alij Ecclesiæ primarij viri tot sunt, vt nunquã putem vllius ætatis Optimates ad certũ numerũ hactenus redactos fuisse. Quò autem plures sunt Principes, eò citius inter multos aliqui reperiuntur pertinaces, & contentiosi. Accedit eodẽ, quòd cæterorum Optimatum discordiæ statim apparent atque cernuntur. Hæresis autem

2. Tim. 2.

serpit vt cancer, nec statim ab initio animaduertitur: eoq; periculosius ille status gubernationis permitteretur, qui maximè idoneus est ad hæreses fouẽdas. Si ergo ciuitas Dei per Optimates regeretur: quis contentionum finis esset, aut quod aduersus hæreses ac schismata remedium excogitari posset? Aut quid in eo genere præstitit antiqua Ecclesia? Equidem scio

Magdeburgensium cõsociationes deteguntur.

Magdeburgẽses plurimũ in hac causa deferre Ecclesiarũ, vel in eadẽ prouincia, vel in vniuersali Ecclesia cõsociationi. Vnus (inquiũt) Episcopus alij ab exilio reuertẽti gratulabatur: vnus aliũ nominabat fratrẽ suũ. Itemq; literis ad se inuicem datis, alius ab alio petebat consilium, alius alium obiurgabat, & vel de officio suo monebat, vel de statu Ecclesiarum, siue tranquillo, siue turbulento, certiorẽ faciebat, vel fidem propugnabat, vel hæresim detegebat. Quasi verò hæc omnia non potuerint fieri, etiamsi vnus toti Ecclesiæ præsit. Hæc enim non sunt supremi regiminis indicia, sed tantùm ostendunt, omnes Episcopos in partem solicitudinis vocatos, eoq; munere suo diligenter esse functos. Nec ego vnquã negauerim, fuisse talẽ aliquã Ecclesiarũ inter se consociationem. Sed quòd supremũ Ecclesiæ regimẽ penes istarũ Ecclesiarũ inter se consociationẽ fuerit, idipsum est quod pernegamus. Alioqui fuissent certæ leges isti consociationi vel ex Apostolorũ institutis, vel omnium consensu præscriptæ, vt scirent cæteri, quæ causa legitimè definita esset, vel quæ adhuc discutienda restaret. Verùm nihil tale vnquam præscriptum est, nec in Ecclesia Dei promulgatum. Imò hæc ipsa Ecclesiarum consociatio à principio quodam visibili, & certo huius societatis auctore necessariò pendebat, quo cum nisi Episcopi alij communicassent, frustrà inter se cõmunem societatem inibant. Fiet hoc totum illustrius per exemplorum appositionem.

Caput consociationis.

Euseb. lib. 5. cap 23.

Episcopi Asiæ celebrabãt Pascha nõ in Dominica die, sed in decima quarta primi mensis Luna, quocumq; ea die obuenisset. Habebãt aliæ Ecclesiæ aliã consuetudinem: ex quo factũ est, vt Ecclesia nec in Paschate, nec in Ascẽsione Domini, nec in Pẽtecoste, imò nec in Dominicis diebus postea per totum annum celebrandis ipsa sibi consentiret. Si ergo iã quæratur, quomodo hæc lis componi, & hæc dissensio tolli possit: inueniemus, solam Ecclesiarum consociationem non satis auxilij ad eam rem cõferre. Nã vt aliæ fidelium Ecclesię, sic etiam Asiaticæ habebant inter se mutuã societatem. Nec minus Asiaticæ laborabãt, vt in sua illa vetere cõsuetudine relinquerentur, quàm aliæ Ecclesiæ operam dabant, vt totũ corpus mysticum in præcipuis festiuitatibus celebrandis eandem regulã teneret. Ac erat sanè duplex inita societas ad Asiæ defensionem: vna, quę omnino retinendam consuetudinẽ pristinam, velut longè optimã, in Prouinciali etiam Synodo cõtenderet, quæ fuit Polycratis & sociorum eius opinio: alia, quæ tametsi consuetudinem illam non valdè laudabat, tolerari tamen posse, ac etiã debere arbitrabatur: quæ mens fuit Irenæi, & Gallicanæ Ecclesię. Interim Romana Ecclesia (cui semper aderãt permulti Italiæ Episcopi) scandalũ hoc diutius nõ esse tolerandum, iudicauit. Quàm enim absurdũ erat, eodẽ die alios Christianos ieiuniis Quadragesimæ affligi, alios verò festum Paschatis celebrare, alios crucem & mortẽ Domini, alios eiusdẽ Resurrectionẽ publicè colere, alios adhuc in Ascẽsione occupatos detineri, alios iam descensum Spiritus sancti repręsentare? Imò fiebat interdũ, vt in eodẽ anno bis cõmemoraretur Domini resurrectio, in alio autem nec semel. Id omnium erat pessimum, quòd Asiatici Iudaico more festum Paschatis agentes, illorum errori fomentũ præbere videbãtur, qui Legem cum Christi religione coniungendam dicebant. Cùm hæc scãdala tolli oporteret, non tantùm cõsociatione Ecclesiarũ (quæ vtrinque adhibebatur, & ea multiplex) sed multò magis duce quopiam & auctore certo opus erat, ad cuius societatẽ cæteri necessariò deberent cõuenire, ne alioqui dissensio euaderet infinita. Posita igitur duce vno, quẽ in dubio sequi necesse sit: iam Ecclesiarũ consociatio multum planè prodest, quæ alioqui potius auget schisma, & dissensiones nutrit. Nec enim dubiũ est, quin hodiè tã Lutherani, quàm Zuingliani, & Caluinistæ quandã ineant societatem. Sed quo duce? Nõ vno aliquo. Alioqui non tantopere inter se dissiderent. Nũc autem dum Lutherani ad Lutherũ, Zuingliani verò ad Zuinglium, Caluinistæ ad Caluinum aspiciunt: fit, vt quotidiè magis magisq; secum ipsi pugnent. Vnum enim ducem oporteret statui ob hoc, vt duæ sectæ ad vnitatem reducerentur.

Euseb. lib. 5. cap 24.

De his vide Eusebium in vita Constantini.

Vide Optatũ lib. 2. vbi Petrum appellat Principem nostrum.

Verùm vt ad priorem quæstionem reuertar, cùm omnes Ecclesiæ fidelium scirẽt, Ducem ac Principem Ecclesiasticæ communionis Petrum Petriq; successorem esse debere: tandem

fratrum

fratrum societas vniuersa in hoc incubuit, vt principalem Ecclesiam cæteræ sequerentur. Quæ autē Ecclesia id recusaret facere, vt ea priuaretur cōmunione totius Christiani orbis. Hinc præualuit Ecclesiæ Romanæ cōsuetudo: & qui pertinaciter ei repugnabant, hæreticis annumerati, dicebantur *Quartadecimani*. Idem prorsus dicendū est de altera illa quæstione, an rebaptizandi sint, qui semel ab hæreticis baptizati, ad Ecclesiā postea se conferūt. Neque verò hac in re consociatio Ecclesiarū Africæ nobis ob oculos ponenda est, quia verus Princeps totius Ecclesiasticæ societatis non in Africa, verùm Romæ sedebat, cuius societatē qui sequebantur, illi tenebāt caput communionis Ecclesiasticæ, ac propterea societatem rectam & sinceram contrahebant. Alij verò aut errabant ad tēpus inuiti, non ea pertinacia errorem suum defendentes, vt ob eam rem primæ cathedræ societatem relicturi essent (quæ D. Cypriani causa fuit) aut si ad errorem primum pertinaciam vsque ad primæ sedis reiectionē addebant (id quod Donatistis aliquibus accidit) in hæresim perniciosam omniū Patrum iudicio inciderunt. Vnde Optatus de Donatistis ait: *Contra cathedrā Petri sacrilegio militatis*. Cōsociatio igitur Ecclesiarū præclara est, si Ducem à Christo datū sequitur: alioqui perniciem potius affert. Vnum præterea exemplum si adiecero, de hac re plura non dicam. Surrexit Arrius, & Filiū Patri cōsubstantialem negauit. Num is, obsecro, ille omni Ecclesiarum consociatione caruit? Nónne tum Alexandriæ, tum alibi multos habuit vel socios, vel sectatores? Nónne mox Ecclesia Nicomediensis, paulò aūt pòst etiā Constātinopolitana ei se adiūxit? Nónne tandem vniuersus propè Oriens in eam partē inclinauit? Imò adeò nō deerat Arrio Ecclesiarum consociatio, vt decē Synodi ab eius parte breui spatio fierent, Imperatores eius doctrinam propugnarent, orbis contremisceret, ac Arrianum se factum admiraretur. Quid ergo est? Nónne ab altera etiam parte inibatur Ecclesiarum societas cōtrà Arrium? Nónne Occidēs fidem integram seruabat? Maximè. Sed cùm maior pars orbis videretur Arrij perfidiam sequi, nec illa etiam Scripturarum testimoniis (malè tamen productis) careret: vnde scimus, illam partem in qua Ecclesiæ pauciores coëunt, veritatem tueri ac propugnare, nisi quia illic est sedes Petri, nexus & vinculum communionis Ecclesiasticæ? Consociationem igitur Ecclesiarum & semper fuisse, & adhuc esse debere, asseueramus. Verùm huic ipsi cōsociationi duce quodam & Principe opus est, vt sciat se non impiam, sed sanctā inire societatem. Hunc ducem ac principem si tollas, consociatio ad hæresim fouendam plus virium habet, quàm ad rectam fidem conseruandam.

Epiphan. hær. 70.

Lib. ... contr. Donat.

Vide ... Synod. ... Arrianos.

Protestantes verbo quidem aliquam, reuera nullam communem vniuersalis Ecclesiæ gubernationem in rebus fidei diiudicandis constituere.

CAPVT VI.

MEminerit lector, me iam non agere de particulari singularū diœcesiū, sed tantùm de cōmuni vniuersalis Ecclesiæ gubernatione. Cùm igitur omnes tam Lutherani, quàm Caluinistę verbo saltē cōcederent, cōmune aliquod esse totius militantis Ecclesiæ regimen; seriò inuestigare cœpi, quale tandē hoc regimen esse traddidissent. Occurrit mox Caluinus, qui postquā cōmunem hanc Ecclesiæ potestatē in Cōciliis vel prouincialibus, vel generalibus spectari, eamq́; potestatē vel in doctrina, vel in iurisdictione, vel in legibus ferēdis, consistere dixisset: tandē de facultate interpretandi sacrā Scripturā agens, *Nos* (inquit) *libenter concedimus, si quo de dogmate incidat disceptatio, nullū esse nec melius, nec certius remedium, quàm si verorum Episcoporum Synodus conueniat, vbi controuersum dogma excutiatur.* Si nullū est melius, aut certius remediū ad excutienda dogmata, quàm Episcopalis alicuius Synodi auctoritas: certè nulla est (Caluini saltem iudicio) maior in Ecclesia, quàm Synodorū vniuersaliū potestas. Maxima enim Ecclesiæ potestas certissimum est remediū ad quæstiones grauissimas, quæ de religione oriuntur, decidendas. Nā ob hoc ipsum oportuit olim Iudæos ex omni tribu & gente, in qua degerēt, ad summū Sacerdotem ac iudicem venire, vt inde certam auferrent de lite orta sententiam. Nec dubium est, quin dū Christus viueret, ille tū summus Ecclesiæ Pontifex esse à suis discipulis agnosceretur, tum ad decidendas controuersias de quacumq; re motas, certissimū remedium afferret, nec id ob aliud, quàm quòd maxima polleret potestate. Neq; verò magis ob vllam rem aliam institutum est summū in qualibet ciuitate regimen, quàm vt omnibus causis (quatenus inter homines fieri potest) vltimus finis imponatur. Cùm ergo ex sententia Caluini *certissimū sit remedium in Conciliis ad excutienda dogmata*: in Conciliis etiā maxima Ecclesiæ militantis potestas necessariò cernitur. Nam si qua sublimior potestas in Ecclesia diuinitùs constituta esset: ibi profectò melius & certius remedium ad dogmata excutiēda foret: quod secus esse Caluinus iudicat. Si ergo est aliqua gubernatio quæ in quæstionibus de fide ortis ad totam Ecclesiam pertinet, illa in Synodis quærenda est. At illa communis gubernatio quę à Synodis petitur, eiusdē Caluini iudicio vel nulla, vel incerta est. ait enim: *Hoc perpetuū esse nego, vt vera sit & certa Scripturæ interpretatio, quæ Concilij suffragiis fuerit recepta.* Et paulò ante: *Dum numerantur* (inquit) *non appen-*

In 4. Inst. c. 9. §. 13.

Deut. 17.

Ca. 8. ar. 16. Optime præfect. reicitur.

appenduntur sententiæ, meliorem partem à maiore vinci sæpius necesse fuit. Certè multas impias sententias protulerunt.

Ex quibus Caluini verbis rectè concluseris, Ecclesiam in commune per Synodorum auctoritate diuinitus non gubernari. Nam omnis gubernatio, maximè autē quæ diuinitus cōstituitur, est certa, semperque ei obedire nos oportet, si nolumus carere æterna vita. Verùm Caluinus nō vult, vt semper pareamus interpretationi Scripturarū, quam Synodi adhibent: imò putat, meliorē partem sæpius in Synodis vinci. Vult igitur Ecclesiā in causis fidei nō gubernari per Synodos. Idem tamen melius remediū ad excutienda dogmata esse negat: nullum igitur certum remediū ad excutienda dogmata in Ecclesia relinquit. Atqui fides nostra
Rom. 10. in dogmatū certa & cognita veritate omnino consistit. Oportet enim confiteri fidem, cum opus est. Quod vtique non possumus, nisi eam prius accuratè nouerimus. *Absque fide autem*
Hebr. 11. *impossibile est placere Deo*, quia quoad nostram eruditionem, fides est fundamentum id, prͤter quod nemo potest in animis nostris aliud ponere. Cùm igitur fides à dogmatum Ecclesiasticorū scientia pendeat, dogmata verò excutiantur optimè ac certissimè in Synodis; nihil autem in Synodis frequentius tractetur, quàm quis legitimus sit de qualibet cōtrouersia Scripturarum sensus: & tamen Synodorum interpretatio non semper sit certa & vera, imò pars melior sæpius in Synodis vincatur: efficitur ex Caluini iudicio, vt nulla sit ratio, qua vniuersalis Ecclesia in causis fidei vel per Synodos, vel per alium quempiam modum gubernetur. Quod ipsum liberè fatentur Ecclesiarum ministri Tiguri, Bernæ, Scaphusij, Sangalli, & alij
In cap. 2. plures in confessione fidei suæ. *Non patimur* (inquiunt) *nos in controuersiis religionis, vel fidei causis, vrgeri nudis Patrum sententiis, aut Conciliorū determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiam multitudine idem sentiētium, aut lōgi temporis præscriptione.* Ecce omnes vias remouent, per quas cōmunis aliqua gubernatio exerceri queat. Nam Patribus quid vnquàm erat in Ecclesia sanctius, vel doctius? At illorū sententiis vrgeri aut cogi nolunt. Conciliis quid magis vnitum & consentiens? At nec illis patiuntur se vrgeri. Porrò per consuetudinem, per multitudinem idem sentientium, & per longi temporis præscriptionem, à neotericis exclusam, eadem opera excluduntur suffragia non eorum modò fidelium, qui iam in terris agunt, sed omnium præterea fidelium qui vnquam extiterunt. Quis ergo modus re-
Democratia excluditur. stat, per quem gubernetur Ecclesia? Democratia vel regimen populare ibi valere non potest, vbi multitudo idem sentientium, consuetudines populorum fidelium, & tam Patrum sententiæ, quàm Conciliorum determinationes remouentur. Nam ex his tantùm partibus
Matth. 5. conflatur Ecclesiæ populus. In singulis Ecclesiis Patres præsident, velut *lumina in candelabris constituta*. In Conciliis eorundem Patrum consensus eminet. Domi verò plebs Christiana in multitudine consistit, & per consuetudines optimè suam fidem ac sententiam testatur. Si ergo nulla ratione ex his omnibus vrgeri se Protestantes patiuntur, nullam omnino admittunt vniuersalem gubernationem. Alioqui necesse erat, vt diuinæ ordinationi cederent:
Rom. 13. *Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*
Scriptura. Scio quid hoc loco respondebunt. Scriptura sacra erit id quod omnem Ecclesiā reget. Sit ita, quando est perspicua. Verùm vt Caluinus, ita & nos de interpretatione Scripturæ iam quærimus. Quis ergo interpretabitur illam, quando est obscura? Vtrum ipsa seipsam expli-
Collationis iudex. cabit? At quo pacto id fiet? Per collationem, opinor, vnius loci cum alio. Sed quis erit iudex, vtrum rectè, an secus fiat collatio? Nam & Lutherus contulit Scripturam, cùm affirmabat Domini corpus in Eucharistia contineri: & Zuinglius, cùm idem ipsum negabat. Nec cessant in hodiernum diem aut Lutherani conferre illam, aut Zuingliani & Caluinistæ. Ad quod ergo tribunal tandem venietur? Respōdent iidem ministri eodem in loco: *Non alium sustinemus in causa fidei Iudicem, quàm ipsum Deum per Scripturas sanctas pronunciantem, quid verum sit, quid falsum, quid sequendum, quidve fugiendū.* Audio: sed qui sciā, vtrū Deus intelligat verba ista (hoc est corpus meum) propriè, atque vt voces ipsæ significant, an tropicè, & aliter quàm voces significant? Respondent Ministri: *Iudiciis non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Verùm istos spirituales homines, aut hoc Dei verbum, quando absque ambagibus nobis exponetis? Nam Dei verbum esse nescitur, quod quo sensu accipiendum sit, ignoratur: quia verbum Dei non pro sono, verùm pro sensu accipiendum esse vnà cum D. Hilario, opinor, concedetis. At neque certam regulam profertis, qua sensum verbi diuini cognoscam: & eos Patres, concilia, multitudinem, consuetudinesque, & longi temporis præscriptiones tollitis, quibus potissimùm viis ad cognitionem diuinæ sententiæ perueniendum erat. Non igitur verè communem vllam gubernationem in Ecclesia relinquitis, vtcumq; verbis aliqua reliquisse videri velletis. Quæro enim talem gubernationem, quæ finem vltimū imponat litibus & controuersiis de fide ortis. Talem verò aliquam non-
Consociatio Episcoporū. dum protulistis. Nam quicquid Magdeburgenses de consociatione plurium Ecclesiarū, & Episcoporum collatione, vel in Synodis, vel extra Synodos afferunt; totum hoc amicabile quoddam

quoddam colloquium esse potest: verùm communis quæpiam gubernatio diuinitus constituta esse non potest. Nam quomodo habetur illa gubernatio à Deo profecta, cui non parêre impunè licet?

Nam si Concilio maximè vniuersali, sacram Scripturam certo modo interpretanti, quispiam responderit, non eam esse veræ sacræ Scripturæ interpretationem: Deum enim ipsi permisisse, vt cuiusuis Concilij Decreta conferret cum sacris literis: ibi autẽ se animaduertere, quòd Concilium ipsam verbi medullam & Spiritum Dei non sit assecutum: sed quòd maior Concilij pars meliorem vicit, in eamq́ue sententiam multa ex Lege, ex Prophetis, ex Euangelijs proferre incipiat: quid huic hominu facies? Vtrum, vt Concilio pateat, cogendum dices? At longè aliter scriptum reliquisti. Negas enim, veram semper & certam esse interpretationem, quæ Concilij suffragiis recipitur. Fateris meliorem partem sæpius vinci. Quod tu sæpius fieri concedis, ille hoc tempore factum esse affirmat. Iam si & ipse multos habet sectatores, si regem fortè aliquem secum sentientem habet: quis dubitat, quin mox Concilium aliquod, quod tuo opponatur, obtenturus sit: vt ita non verbis modò, sed rebus etiam ipsis fateri cogaris, non omnino Conciliorum Decretis standũ esse. Quid ergo fiet? Vtique in fide liberum cuique erit, quid velit, sentire ac docere. Quòd si ad certum dogma quemquam astringes, tyrannidem manifestam secundùm tuæ doctrinæ principia exercebis. Nam vt velis & cuique liberum esse quò diiudicet quod ab alio profertur, & sub pœna capitis quos potes cogas, vt tecum sentiant: hoc sane perinde est, ac si dicas, liberè crede ac doce quicquid vis, modò ne credas aut doceas, quod meo iudicio falsum existat. Ita tollitur ex vniuersali Ecclesia omne regimen, vt plenum totius Ecclesiæ regimen singulis quibusque Superintendentibus permittatur. Nam si quisquam in Caluini regno aliter, quàm ille sentit, docere audet: mox igni hominem tradẽdum curabit. Sin ipse aliquid igne dignum commisetit, iam de ipsius sententia nullus est Iudex in terris, qui hoc pronunciet, præter Dei verbum, quod Caluinus à se totum esse contendit. Verùm si Seruetus in suo regno Caluinum nactus fuisset, non dubito quin & ille iudicem aliquem viuum & mortalem interposuisset, cuius opera Caluinus quoque in ignem coniectus esset. Res ipsa clamat, hos homines (si tamen sunt homines) nihil aliud agere, quàm vt confusa vel sublata potius omni Ecclesiastica gubernatione, ipsi tyrannidem soli occupent. Verbo enim admittunt communem aliquam gubernationem: re vera nullam omnino admittunt, sed ἀναρχίαν constituunt, & ordinatissimum Ecclesiæ statum à Christo relictum miserrimè perturbant & dissipant.

ARGVMENTVM LBRI TERTII.

CVM VIDEREM, Caluinum cæterósque Protestantes adeò parum Monarchiæ deferre, vt alias Reipublicæ formas huic etiam in Ecclesia Dei regenda præponere nõ erubescerent: operæpretium me facturum putaui, si Monarchiæ laudes paulò plenius persequerer, ostenderémque multò verisimillimum esse, Christum id genus regiminis in Ecclesia sua instituisse, quod & optimum est in se, & maximè aptum toti rerum visibilium naturæ. Magna quippe est inter Ecclesiam, & alia Dei opera vicinitas & similitudo. Quæ igitur de cælis, de syderibus, de plantis, de animalibus, deque hominum & naturali, & ciuili regimine dicentur, quamquam fortè seorsim non efficiunt necessariò, vt Primatus visibilis in Ecclesia constituendus fuerit: tamen & Monarchiæ præstantiã (cui rei hic liber præcipuè destinatur) necessariò demonstrant; & reliquam de vnius Pastoris Primatu disputationem probabiliorem constituent. Sed ante omnia declarandum est, nec in se impossibilem esse, nec gloriæ Christi quicquam detrahere, vnius Pastoris Primatum.

DE VI-

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER TERTIVS.

Non esse impoßibile, vt vnus summus Episcopus vice Christi totam militantem Ecclesiam, ab alijs inferioribus Episcopis pro parte cuiusque gubernatam, in grauioribus causis dirigat, & velut ex altiore quadam specula moderetur. Imo nullum aliud visibile gubernationis genus aut facilius, aut suauius excogitari posse: quodq́; solicitudo omnium Ecclesiarum vni, aut potius vnicuique ex Apostolis incubuerit.

Caput I.

QVONIAM QVOD fieri non potest, frustrà factum esse contenditur: an-
te omnia probandum mihi est, eam vnius Præfecturam, quam aduersa-
rij prorsus impossibilem asserunt, rectè in Christi Ecclesia institui & col-
locari posse. Hinc apparebit, quàm ineptè vel in Apologia Ecclesiæ
Anglicanæ scriptum sit: *Neminem vnum esse posse, qui summa rerum vni-*
Cap. 5 arti. 5 *uersa præsit*: vel in Bezana Confessione legatur, *Deum, solum eße, qui huic
oneri sustinendo par eße poßit.* Ac primùm quis non videat, hanc ipsam
obiectionem à spiritu Antichristi atque à rectæ fidei defectu proficisci? Quis enim lo-
cus apud fideles relinquitur de eo disputandi, *poßitne Christus vnum supra omnes alios præfi-
cere in tota Ecclesia sua?* Nam si fatentur, Christum posse id facere: cùm nos dicamus, id non à
Nerone, aut à Iuliano, sed tantùm à Iesu Christo factum esse: frustrà eum vnius Primatum
velut impossibilē oppugnant, quē nos non nisi à Christo & optimè institui potuisse, & verè
institutum esse defendimus. Aut igitur ea quæ de impossibili vnius Præsidentia dicunt, ni-
hil ad rem pertinent: aut negant Christum posse facere, vt vnus homo totius Ecclesiæ ad-
ministrationem sustineat. Quòd si Christus hoc non potest efficere: aut ea res omnipoten-
tiam Dei vincit, aut Christus non creditur verè esse Deus. Est autem Christus verè Deus,
Ioan. 10. quia ipse & Pater vnum sunt, nec Deo quicquam est impossibile. Quare si Christus instituit
vnum præcipuum totius Ecclesiæ suæ Pastorē (sicuti posteà planum fiet) quàm ineptè nunc
ratiocinantur, qui negant, vnum hominem totam Ecclesiam regere posse? Etenim quam-
quam ordinariæ hominis vires eò vsque pertingere non possint: tamen Dei Filius de suo id
quod deest supplet, vt ita saltem verbum ipsius impleatur, quo vni Petro *plus alijs amanti
dixit: Pasce oues meas.* Quibus ita positis, oportet iam non amplius de potentia, sed tàntùm
Ioann. 21. de voluntate Christi reliquam disputationem instituere. Verùm quoniam Deo placuit alijs
etiam exemplis planum facere, non modò quàm non impossibile, verùm etiam quàm facile
fuerit, vnum hominem permultas gentes & prouincias gubernare: non abs re fuerit, istius
generis nonnulla ob oculos Lectoris proponere.

Summus Sacerdos, qui ex Leuitarū genere olim fuerat, in vno quidem loco iuxta Domi-
ni Templum assiduus erat, nec longè vnquam à sancta Ciuitate recedebat. Is tamen cùm
Pontifex vnicus in toto orbe esset, non modò illos Iudæos, qui propius à Templo aberát, ve-
rùm etiá illos regebat, qui per vniuersum orbem terrarum dispersi quocumq; in loco habi-
tabant. Quamquá enim Sacrificij locus omnibus Iudæis vnus erat, tamē cōstat eos in omni
natione, quæ sub cælo est, Synagogas habuisse. In quibus si aliqua causa (vt sæpè accidit) per
inferiores iudices definiri nō poterat, inde ascendebatur *ad locum quem elegerat Dominus, &*
Deuter. 17. *ad Sacerdotem Leuitici generis, cuius imperio qui non paruißet, eum oportebat mortem subire.* Vnde
statim apparet, quàm falsò ac ineptè philosophentur Pseudoëuangelici, dū dicunt fieri non
posse, vt vnus quispiá Episcopus Ecclesiæ per totum mundū diffusæ Iudex & Pastor existat.
Si enim vnus Pontifex Leuiticus omnes grauiores Iudæorum controuersias, in quacumq;
regione sub cælo habitassent, & poterat & debebat tum cognoscere, tum finire, cùm tamen
is neq; vllos foris collegas haberet, nec ferè in alias Prouincias legatos mitteret, nec generale
Concilium ex pluribus gētibus conuocare posset, nec tantá diuinæ gratiæ pollicitationem
(quanta nouæ legis Pontificibus & Petri successoribus iam data est) accepisset: profectò
etiam Pontifex Romanus tot coëpiscoporum fide industriaq́; adiutus, qui semper Legatos
in maximis quibusque Prouinciis constituit, vt eiusmodi rebus prouideant: quiq́; nō modò
Senatū grauissimum in Vrbe, verumetiam Synodum ex orbe toto collectá sæpissimè adhi-
bet: profectò etiam ille potest omniū Ecclesiarū grauiores dumtaxat causas ex æquo & bo-
no decidere. Quantò enim maior est Ecclesia Christi, quàm Iudæorū Synagoga fuerat: tan-
tò etiam plus & gratiæ, & auxilij Christianorum Pontifici præbetur, vt onus, quod Christus

D. Petro imposuit, vires eius, qui Petro in eadem Cathedra succedit, non excedat.

Præterea, qui negat vnũ Pontificẽ tã insigniter adiutũ, toti Ecclesiæ in causis grauioribus cõstituendis, præesse posse, clarissimè cõuincuntur, & omniũ Monarcharũ, & præcipue Romanorũ exemplo, qui licet spiritum gratiæ ac donum fidei non accepissent, tamẽ latissimas & maximas Prouincias per Procõsules, Præsides, & Prætores suos multis etiã seculis gubernârunt; & ita gubernârũt, vt numquã pacatius & trãquillius ageretur in terris, quàm cũ plurimę regiones vni primo Regi aut Imperatori parêrent: adeò vt Christus tunc demum nasci elegerit, quãdo totus penè orbis vni viro parebat, hoc est, Cęsari Augusto, qui per annos plurimos totum orbem Romanum tranquillè gubernauit. Audiamus in hac re Eusebiũ: *Quis* (inquit) *non obstupescat secũ cogitans atque animo versans, non hum inũ hoc fuisse opus, vel ex eo, quod numquã aliàs sub vno Romanorũ Imperio plurimæ orbis gẽtes esse potuerũt, nisi secũdùm Iesu tempora? Nam simul ac ille admirabiliter ad homines venit, atque inter homines versatus est: etiam res Romanas ad summũ peruenisse contigit; quo primùm tempore videlicet Augustus plurimarũ gentium Dominus euasit. Id verò fuit, cùm & Cleopatra capta est, & Ptolemæorũ successio in Aegypto dissoluta, atq; ex illo in hunc vsque diem, quod ab initio orbis, & ab ipsa (vt ita dicam) hominum origine steterat, Aegypti regnũ euersum est. Ex illo Iudæorum quoq; natio à Romanis in seruitutẽ redacta, Syrorũ item, & Cappadocum, & Macedonũ, & Bithynorũ, & Græcorũ, ac deniq; reliquorum omniũ, qui Romano Imperio cesserunt. Hoc autẽ non sine Deo vnà cũ doctrina, quæ de Saluatore nostro ferretur, introisse in orbem, quis non fateatur? reputans, non facilẽ Iesu Discipulis externarum regionum peragrationẽ futurã fuisse, si gentes inter se diuisæ, discordesq; fuissent, neq; vllũ prorsus ob multiplices Principatus inter illas commerciũ: quibus sanè sublatis Principatibus, intrepide iã atq; impunè negotiũ propositũ cõpleuerunt, cùm supremus Deus & iter illis expeditũ ac facile cõpararet, & superstitiosorũ in ciuitatibus animos terrore maioris Imperij cohiberet. Reputa enim tecũ parumper, si nulla res impedimẽto fuisset iis qui errore colendi multos Deos tenebãtur, ne doctrinã Christi oppugnarent: quàm multas antehac ciuiles seditiones & in vrbibus, & in agris vidisses; quot vexationes, quot bella non mediocria illa quidẽ, si superstitiosi illi suæ ipsorũ potestatis fuissent, ac penes se ius imperij habuissent? Nunc autẽ hoc quoque supremi Dei fuit opus, maiore quodã terrore supremæ alicuius potentiæ, proprij Verbi inimicos habere iam domitos: id enim proficere indies, & apud cũctos homines crescere volebat.* Si ergo Principatus politicus & tam opportunus instituto Christi fuit, & tã facilè ab vno, etiã nulla ęternæ vitæ gratia imbuto, regebatur: quantò facilius hoc idẽ in Ecclesia Christi fiet ab illo, qui talẽ à Christo potestatẽ accepit, vt plus aliis rum amaret, cum pasceret gregẽ Christi? Et tamẽ quod in Rep. seculari summo Dei beneficio sæpius factũ esse, hisce oculis vidimus, id vt in Dei Rep. fiat, prorsus obtineri non posse statuemus? Eritne igitur minor Ecclesię Christi iã gratia, quàm olim fuerit terreni regni potentia? Cur nõ potius credimus, in hoc pręparatã esse Monarchiarũ veterũ potentiã, vt illæ ipsę viã Euãgelio Christi sternerent? Certè magnus Leo ita iudicauit. *Verbum* (inquit) *caro factũ ita diuinam naturam naturæ vniuit humanæ, vt illius ad infirma inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Vt autem huius inenarrabilis gratiæ per totũ mundũ diffunderetur effectus, Romanũ regnum diuina prouidentia præparauit. Cuius ad eos limites incremẽta perducta sunt, quibus cunctarũ vndiq; gentiũ vicina & contigua esset vniuersitas. Dispositio namque diuinitus operi maximè cõgruebat, vt multa regna vno confœderarẽtur Imperio, & citò peruios haberet populos prædicatio generalis, quos vnius teneret regimẽ ciuitatis. Hæc autẽ ciuitas ignorãs suæ prouectionis auctorẽ, cùm penè omnibus dominaretur gentibus, omniũ gentiũ seruiebat erroribus, & magnã sibi videbatur assũpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantum per Christum est mirabilius absoluta. Nam cùm duodecim Apostoli, accepta per Spiritum sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcẽ Romani destinatur imperij, vt lux veritatis quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac tunc vrbe non essent? Aut quæ vsquã gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic cõculcandæ Philosophiæ opiniones, hic dissoluendæ erãt terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandi dæmonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas destruenda, vbi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid vsquã fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo Vrbem tu, beatissime Apostole Petre, venire non metuis, & (cõsorte gloriæ tuæ Paulo Apostolo, aliarum adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato) syluã istam frementium bestiarum, & turbulẽtissimæ profunditatis oceanum cõstantior, quàm cùm supra mare graderis, ingrederis. Nec mũdi dominã times Romã, qui in Caiphæ domo expaueras Sacerdotis ancillã.*

Eusebius de Demonstratione Euãg. lib. 3. cap. 9.

In serm. 1. de natali Petri & Pauli.

Flumẽ eloquẽtię quod è labiis Magni Leonis prorupit, longius quàm cogitaui, me in eius oratione detinuit. Id tantùm hoc in loco dicere volui, non modò impossibilem Deo vnius Pastoris Primatum in hoc mundo non esse, verùm etiã veteres Monarchias, ac potissimùm Romanã, in hoc esse præparatam, vt dum orbis totus in vnam quasi vrbem colligeretur,

illaque

illaque vrbs primo Ecclesiæ Pastori per Christi potentiam cederet: interim & facilis,& suauis esset vnius Episcopi super militantem Ecclesiam Præfectura. Qui enim tota mente secum cogitat, quantum intersit inter potentiam Christi, & naturam hominum; inter statum peccati, & statum gratiæ; inter hominẽ suis viribus relictum, & hominem diuina virtute renouatum; & tamen viderit hominem vnũ adhuc in statu peccati agentẽ (quales erãt Octauianus Augustus, & Tiberius Cæsar) potuisse orbem Romanũ, cui tot gentes & linguæ suberant, nõ modò regere, verùm etiam pacificè & tranquillè regere: is nisi malitia occæcatus fuerit, ex eo perspiciet, quantò faciliùs ab vno Dei Sacerdote nõ tantũ (instar cæterorũ fidelium) per gratiã renouato, sed etiam iussu & authoritate ipsius Christi ad hoc, vt oues suas pascat, ornato & prædito, vniuersus orbis Christianus regi & administrari queat. Itaque si orbis Christianus etiam decies orbe Romano maior esset (quod nondum vidimus extitisse) tamen facilius esset vni Pontifici, quem Christus gregem suum pascere iuberet, totum orbem Christianum per fratrum opem atque auxilium pascere, quàm vni Cæsari vel tertiam partem orbis Romani gubernare.

Ioan. 21.

Cuius rei ratio non modò à Christi potentia, quam suo Vicario eximiam tribuit, verùm etiam ab iis fidelibus peti potest, qui parent Vicario Christi. Quantũ enim ad regendi facilitatem inter feras, & cicures bestias, tãtum discriminis est inter Paganum, & Christianũ. Ille nihil facit, nisi coactus: hic omnia spontè ac voluntariè. Ille metu, hic amore. Ille nõ nisi suũ cõmodum honoremque: hic in primis Dei honorẽ, & commodum proximi spectat. Iã abs te quęro, quicũq; putas Ecclesiã ab vno supremo Iudice regi non posse, mallésne decẽ millia ouiũ, an vnũ vrsum aut leonẽ regere? Quòd si multò securius est, etiã centũ millia ouium, quàm vnum leonis catulũ in agris educare & pascere: dic mihi, vtrũ Christiani non sint agni & oues, Pagani autẽ vrsi & leones? Itaq; Christus ad Petrũ loquens, *Pasce* (inquit) *oues meas*.

Isaiæ 11.

At Isaias cùm gentes nondum ad fidẽ conuersas, vrsis, lupis, & leonibus comparasset, Christi aduentũ & gratiam, qua gentes feræ in mitissima animalia transmutarentur, considerans: *Habitabit* (inquit) *lupus cũ agno, & pardus cum hædo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos*. Audi hæretice: puer paruulus, hoc est, is qui ex se imbecillis, & secundùm seculũ contemptibilis est, per Christi gratiã minabit non modò mansueta animalia, vitulum & agnũ, sed etiam *leonem, vrsum, & pardum*, simul tamen cũ vitulo & agno in vna Christi Ecclesia morantes. Id est, homo nõ ideò magnus, quia seculari potestate eleuatur, sed quia spiritali auctoritate præditus est, gẽtes quãtumlibet feras Christo collum subiicientes facilè ducet quò volet, ac tranquillè gubernabit. Hæc quidẽ fateor permiranda esse. Nã & ab Isaia pro mirandis rebus prædicũtur. Sed nihilominus ita fient, vt cùm aliquã visibilem præfecturã nõ modò in singulis partibus, verùm etiã in toto corpore Ecclesiæ esse oporteat: nullum tamen aliud præfecturæ genus excogitari queat, quod minus difficile aut impossibile sit, quàm iste vnius Pastoris Primatus. Cùm enim sint tria gubernationum genera, vnum populare, alterum Optimatum, & tertium quod præcipuè vnius est: multò difficilius est, Ecclesiam totã vel à populo, vel ab optimatibus, quàm ab vno solo administrari.

A populo difficilius regi Ecclesiam, quã ab vno.

Ac primùm, si popularis esset Reipub. Christianæ status: quo tandem pacto fieri posset, vt vniuersus Dei populus per totum orbem diffusus in vnum aliquem locum ad ferẽda suffragia conueniret? Aut quis locus tantam multitudinem capere, quod tempus tot hominum suffragiis colligendis sufficere, quis modus eorũ animis, aut cùm rudes sunt informandis, aut cùm dissentiẽt, cõciliandis adhiberi posset? Caput est, quòd hactenus nulla Ecclesiæ lex fuit, quæ his rebus modũ ordinemq; præscriberet. Porrò si ad Optimates eadem dominatio deuoluetur, qui primùm erũt isti optimates? Vtrum soli Episcopi? At nonnulli hodie hæresim Aërij renouantes, putant Presbyteros Episcopis iure diuino pares esse, ob eamq; causam volunt Presbyteros Optimatum numero haberi. Taceamus de Presbyteris. Erúntne saltẽ Cæsares Augusti, Reges, & cæteri magistratus, qui fidem in Christum profitentur, ex Optimatum numero? Catholici negant, præsertim quoad definiendum id quod in quæstionẽ de regula fidei cadit. At cùm Lutherani aliter sentiãt, quis interim statuet de hac ipsã quæstione? Fac de Optimatibus ipsis inter nos conuenire. Quomodo tamẽ iudicabũt de maximis quibusque controuersiis? Qua lege? Qua forma? Quo exẽplo? Vtrũ singuli cognoscẽt seorsum? At hoc modo non deliberarent in cõmune (quod tamẽ Optimatum est) nec quisquã alium suo consilio iuuaret. Deinde quis rem ad cuiusq; domum referet? Quis suffragia excipiet? Quis recensebit? Quid si alius ab alio (vt ferè semper euenit) dissentiat? Cuius officiũ erit supremam controuersiæ manũ imponere? Quòd si dices, Optimates ipsos debere in vnum coire: quo duce quo die, in quem locum coibunt? Nã & probè scimus, quantopere homines de his rebus dissentiant, & penes quemcumq; erit hoc totum decidere, is vtique supra cæteros erit, & eo ipso ad primatum quendam aspirabit. Sin hęc omnia de omniũ aut plurimorũ Optimatũ consilio fient: iam non puto rem vnquam ad exitum peruenturam: adeò difficile est, vel

Difficultates quæ sunt in Optimatum regimine.

est, vel omnium per orbem Episcoporum sedes adire, vel eorum sententias exquirere, vel an tunc etiam, cum res definienda est, in hoc mundo supersint, cognoscere, vel modũ reperire, quo hæc integrè casteq; tractari & expediri queant. Age, conuenerint Optimates de loco & tempore: quot ad minimum necesse erit ad Synodum conuenire, vt retractari postea res non possit? Nam si quod iudicatũ semel fuit, postea rescindetur: quis non videt, hoc iudicij genus omniũ risui expositum esse? Quot ergo in vnum conuenient? Vtrùm omnes? At quæ vnquam spes erit, vt omnes per orbem Episcopi, Presbyteri, & Principes Christiani coëant. Quot annis ad tale opus conficiendũ opus erit? Quàm raro conuenient? Et tamen controuersiæ in tam immensa Repub. quotidianæ sunt. Cõuenient igitur plerique? Eadẽ fere difficultas existet. Quid quòd vix vnquam sciri potest, quę sit omniũ Episcoporum maior pars? Satísne igitur erit, vt pauci rẽ decidant? Cæterùm qua lege pauciores pluribus pręiudicabũt? Quid si, dum triginta Optimates vno in loco sedent, interim alij triginta in aliũ locum confluentes prorsus in contrarias sentẽtias eant? Imò quid si eiusdem Synodi Patres varia & repugnantia statuant? Quæ spes concordiæ? Aut quis exitus iudicij erit? Neq; verò negari potest, quin talia impedimenta passim occurrant. Denique ex omnibus gubernationũ generibus nullum æquius, melius, facilius à Deo cõparatum, & vel iure naturali, vel Mosaico, vel Euangelico reuelatũ fuit, quàm illud, in quo summa rei penes vnũ est. Quapropter ineptissimè sentiunt, qui & aliquam omnino Præfecturã in commune statuunt, & tamẽ vnius Præfecturam, quæ sola omnibus controuersiis finem facillimè imponit, impossibilẽ esse arbitrãtur. Nam si nulla ratio alia, certè illa sola deberet apud prudentes viros valere, vt ideò vnius Pastoris primatus in Ecclesia poneretur, quoniam omnes alij gubernationũ modi in tã immensa Repub. tũ minus faciles, tũ multò absurdiores forẽt. Nemo faciliùs cõsulitur, quàm vnus Princeps, nec quisquã potest ab altero minus dissidère, quàm idẽ à seipso: vnde meritò dixit Pomponius, Romæ *euenisse, vt necesse esset Reipub. per vnum consuli. Nam Senatus* inquit) *non perinde omnes prouincias commodè regere poterat.* Quod igitur plures facere nõ poterant, id necessariò ad vnum esse delatum Pomponius refert, vt ita demũ rectè fieret. Etenim cum vnus Princeps adhibuerit Optimates in consiliũ, omni periculo ea res vacabit, tũ quia satis erit, viros prudentes & bonos cõuocare, nec aut de numero, aut de genere hominũ, aut de modo sententiã ferendi vlla erit difficultas, propterea quòd siqua impedimẽta occurrent, ea omnia vnius arbitrio, quẽ Christus ipse gregi suo præfecit, ritè atq; ordine expediẽtur, sicuti res ipsa per tot secula in Ecclesia factũ esse demõstrat. Hactenus de eo sit dictũ, quòd nullũ dominationis genus aut minus impossibile, aut facilius existat, quã vnius Põtificis primatus.

Nõdum esse definitum quot Optimatum suffragia suffecerint.

Inter cæteros modos illum minus difficilem esse, et ab vno regatur Ecclesia.

In Pandectis de origine iuris.

Praxis Ecclesiæ.

Cæterùm qua fronte audent Protestantes id pro impossibili habere, quod non modò fieri posse, tum Lex Mosaica docet, tum experientia Monarchiarũ probat: verùm etiam re ipsa nouæ Legis tempore factum esse, verbum Dei pronunciat? Nónne Paulus Apostolus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse?* At quo tempore incubuisse? Cùm omnia essent adhuc in ipsa herba, cùm totus orbis idolorum cultu plenus esset, cùm Iudæorum templum nondum esset euersum, nec deformata religio, cùm Principes gentium, magistratus Iudæorum, populi propè omnes aduersarentur fidei Christianæ, cùm Euãgelia nondum essent in scriptum relata, cùm *in omnem quidem terram exirent verba Apostolorum*, sed nondum altas radices agere possent, cùm nondũ essent Ecclesiæ constitutæ, sed multa restarent disponenda, cùm fides nouella perpaucos reperiret, qui scirent Euangelij veritatem, nedum qui alios eam docerent, cùm surgerẽt falsi fratres, ac teneros adhuc Christianorum animos Legis ac Prophetarum nomine concuterent, ac *Satanas in Angelum lucis seipsum transfiguraret, multiq; Antichristi in mundo essent.* His tot impedimentis (quæ iam olim aut penitus cessârunt, aut maxima ex parte sunt imminuta) non obstantibus, tantus Apostolus non dubitauit dicere, *omniũ Ecclesiarum solicitudinem sibi incumbere.* Et nunc postquam idola gentium confracta sunt, postquam templũ Hierosolymitanum est euersum, & Iudæorũ regio translata, postquã Principes gentium ac populi pęnè omnes facti sunt Christiani, postquam non modò Euangelia sunt scripta, verùm multæ etiam Synodi OEcumenicę sunt celebratæ, postquam tot Episcopi & Primates in vinea Domini cooperantur, postquã Ecclesiæ sunt tot seculis confirmatæ, postquã tot hæreses tot modis confutatæ sunt, vt potiùs improbissimi quiq; veteres hæreses ab inferis reuocare cogantur, quàm nouas excogitare possint: nunc impossibile habetur, vt *vni Episcopo incumbat solicitudo omnium Ecclesiarũ?* Quod ergo in difficillimis Reipub. Christianę temporibus factum esse, nec ipsi Protestantes negare possunt, hoc in aliis facilioribus eiusdem Reipublicæ temporibus fieri posse, negabunt? Neque verò Paulus talem solicitudinem intellexit, quę solo animo, ac non etiã exteriore opere exerceretur. Nam postquam disseminauerat Euangeliũ in variis regionibus, dixit ad Barnabã: *Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, in quibus prædicauimus verbũ Domini, quomodo se habeãt.* Idẽ scripsit Epistolas ad Romanos in Italia, ad Corinthios in Achaia,

2. Cor. 11.

Rom. 10.

Actor. 20.

2. Cor. 11.

Actor. 15.

ad Galatas, Colossenses, & Ephesios in Asia, ad Philippenses & Thessalonicenses in Macedonia, ad Titum in Creta, ad Hebræos siue in Syria, seu alibi degentes: in quibus Epistolis, tum quæstionibus quæ ab alijs mouebantur, Apostolica authoritate respondet, tum facilè ostendit, quòd nō aliter cum illis Ecclesijs, quàm ex *persona Christi agit, legatione pro illo fun-*
2.Cor.4 & 5. *gens*, & potestate vtens, quam non in destructionem, sed in ædificationem acceperat.

Cùm igitur Pauli solicitudo talis omnino fuerit, qualē nos hodie Pontifici Romano vindicamus cur hodie quādo res pacatiores sunt, id in vno Pōtifice iudicatur impossibile, quod in tristissimis Ecclesiæ temporibus nō perinde habebatur? Si Pontificē Romanum dicas idē
1.Cor.3.&4. non posse præstare, quod præstitit Paulus (cùm tamē vterque nō sua, verùm Christi potentia confidat) iā à prima assertione dilapsus es, qua dicebas, Deum solum esse, qui totius militantis Ecclesiæ oneri sustinēdo par esse possit Paulus verò nō erat Deus, & tamen cùm *ei solicitudo omniū Ecclesiarum incumberet*, adeò sub hoc onere non defecit, vt paulò ante mortem
2.Timot.4. suam diceret: *Fidē seruaui, cursum cōsummaui, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Nec ad rem attinet, si dicas Paulū habuisse multos Coapostolos, pari cum illo potestate præditos. Hoc enim probat, duodecim fuisse viros, à quibus singulis omniū Ecclesiarū cura suscepta est. Neq; enim propterea de Ephesiorum Ecclesia solicitus non fuit Paulus, quia illic tā Ioannes Apostolus, quàm Timotheus Episcopus prędicabant: sed singuli Apostoli tū in totum orbē ex æquo mittebantur, tum de tota Ecclesia soliciti ex æquo erant; licèt ea cura Petro,
Matth.16. Ioan.21. tanquam omnium Principi maximè imposita fuerit, sicut suo loco planū fiet. Porrò Episcopus Romanus in hac generali cura & solicitudine tum omnibus cōmuniter Apostolis, tum specialiter Petro successit. Quid multis? Nondum quæritur de Pontificis Romani primatu, sed tantùm id volui demonstrare, ac iam demonstrasse me non dubito, quòd non sit impossibile, vnum hominem toti militanti Ecclesiæ Christi eo modo præesse, quo iam declaraui.

Primatum vnius Pontificis, qui se Vicarium Christi profitetur, non imminuere, sed potius augere gloriam Christi in hoc mundo: & Catholicos qui Pontificis Romani Primatum agnoscunt, multò pluribus modis, quàm Protestantes, Primatum & gloriā Christi colere & præseferre.

CAPVT II.

Ephes.1. Colos.1. QVia Christus *caput corporis Ecclesiæ* passim in Scripturis sacris appellatur, & *in omnibus Primatū tenere dicitur*: sunt qui putant, nonnihil de Christi gloria detractū, si alius aliquis vel *caput Ecclesiæ sub Christo* vocetur, vel Primatum aliquem in terris respectu eorum quos ad tēpus gubernat, tenere statuatur. Qui homines si ad sobrietatē saperent, iam olim animaduertere debuerant, permultū referre, non quibus verbis, sed qua mente quidq; dicatur, aut nominetur. Cùm enim verba pauca, res autē multæ sint: fit vt eadem verba diuersis rebus plerumq; inseruiant, cùm tamen non eodē sensu de illis omnibus enuntientur.
Ioan.8. Vnus Christus inter omnes homines verè est *lux mundi*: & tamen Apostolis idem ipse dicit,
Matth.5. *Vos estis lux mundi*, non quòd eodē modo Apostoli sint lux mundi, quo & Christus: sed quòd illi quoque aliquo modo lux mundi sint, licet nō sint vnà cū Christo illa æterna lux, *quæ il-*
Ioan.1. *luminat omnem hominem venientem in hunc mundū.* Eodem modo, si nos diceremus, aliquem præter Christū hîc esse caput Ecclesiæ, vt Christus est, aut talem Primatum tenere, qualem Christus tenet: meritò blasphemiæ accusari posset nostra oratio. Nūc autē dicimus, Christū suo iure esse totius corporis Ecclesiæ æternū caput: Petrum verò, & Papam Romanæ Ecclesiæ, nō nisi eius partis Ecclesię caput esse, quæ ad tempus aliquod in terris agit, idq́ue non
Ioan.21. suo, sed alieno iure, quod ius ipsi Christus delegauit. Quo posito: quæri fortè potest, vtrùm Christus tale aliquod ius Petro, aut Pontifici Romano delegauerit, nécne. Cæterùm etiāsi Christus nihil tale cuiquā delegasse probaretur: nō tamē video, cur illius oratio in Christum cōtumeliosa videri debeat, qui dicit hoc ius alteri delegatū esse, quod à Christo absq; detrimento gloriæ suæ delegari posset, etiamsi delegatū non fuisset. Aliud est enim falsò loqui: & aliud contumeliā Christo irrogare. De rei ergo veritate agetur postea. Interim illud affirmo nullam Christi gloriæ iniuriā ex eo fieri, quòd Christus dicatur temporale quoddam caput in Ecclesia sua præfecisse, quod visibilis pręsentię ipsius locū & vicē suppleat. Nam si nullus omnino particularis alicuius loci aut societatis caput absque contumelia Christi esse, aut dici potest: concedo, illā opinionem blasphemā esse, quæ ponit aliquod sub Christo esse mi-
Deutero.28. litantis Ecclesiæ caput, & primarium Pontificē. Sin Moyses dicat, Israëlem mandata Dei custodientē, præ alijs gentibus *constituendum esse in caput, & non in caudam*: Propheta etiam
Osee.1. Osee testetur, filios Iuda & filios Israël, quando post captiuitatē Babylonicam pariter congregabūtur, *posituros sibimet caput vnū*, idq́ secundùm litterā intelligi possit de Zorobabele,
Esaiæ 9. quo duce Iudæi redierunt in terrā suam: itemq́ue si Propheta Isaias, præterquā quòd *Rasin caput Damasci* vocat, etiā *longæuum & honorabilē in populo Israëlis caput esse* definiuit: certè non statim blasphemus est, qui aliquē dicit caput Ecclesiæ sub Christo esse. Videmus enim capitis appellationē, licet non prorsus in eodem significationis gradu, tamē aliquo modo in

alios,

alios, præterquam in Christum ipsum cadere. Vnde Magnus Athanasius *eximiarū vrbium Episcopos, tantarum Ecclesiarum capita vocat*. Non igitur gloriæ Christi repugnat, vt aliquis dicatur sub ipso caput Ecclesiæ constitui. Nam & caput quoddam esse alius præter Christū potest: & sub Christo caput esse, potius Christi dominium & Principatum, quàm vllam eius ignominiam aut contumeliam indicat. Qui enim sub Christo Ecclesiæ caput esse dicitur, vtique sic dicitur Ecclesiæ caput esse, vt eo ipso Christus longè magis, longeque excellentiore modo & via, eiusdem Ecclesiæ caput esse declaretur. (In Apologia secunda.)

Quibus ita constitutis, audacter dico: Christi gloriā in hoc mundo augeri, dum aliquis vnus dicitur sub illo totius militantis Ecclesiæ caput esse. Si enim gloria Christi est (vt verè est) caput Ecclesiæ suæ esse: quantò pluribus vijs hæc gloria prædicatur, & in omniū notitiā perducitur, tantò maior gloria Christo in hac vita defertur. Sint autem quotcunq; erūt modi, quibus Christi primatus annuncietur: certè pauciores erunt, quàm nunc sunt, si negetur vnus aliquis Episcopus in tota Ecclesia militante primus omniū, qui in terris agunt, & sub Christo reliquorū caput existere. (Christi gloriam augeri per capitis vicarij substitutionem.) Quotiescūque enim vnus in terris Vicarius Christi creditur, quotiescunque vnus summus sub Christo Pōtifex cogitatur, quotiescūque caput vnū & vnus Ecclesiæ Iudex ad tempus in hoc mūdo nominatur, quoties in eā sententiā aliquid scribitur, quoties ad vnū tanquàm ad vice Christi præsidentem ob quamcūque causam acceditur; toties Christus fide, mēte, verbo, scripto, aut facto summū Ecclesiæ caput agnoscitur, & eo ipso tanquā primatū in omnibus tenens, & fratribus suis benignissime consulens, pie colitur & adoratur. Quis ergo magis fauet gloriæ Christi? Verū ille, qui eos modos quibus honor Christi prædicetur, quàmplurimos esse cupit: an ille, qui multos ex his modis, quibus iā honor Christo defertur, auferre & præripere conatur? Honor Christi permagnus in hoc mundo ille est, vt profiteamur eū totius Ecclesię caput esse. Hoc ipsum Catholici profitētur, & alijs quidē omnibus, & præterea ijs rationibus, per quas vnū Pontificem vice Christi præsidentē agnoscunt. Est enim firmissima hæc cōclusio: *Pontifex Romanus est caput Ecclesiæ militantis sub Christo*, igitur Christus non modò est caput eiusdē militātis Ecclesiæ, verū etiā est sublimius & honorabilius caput, quā Pontifex Romanus sit. alioqui Pontifex Romanus nō esset caput Ecclesiæ sub illo, sed ante illū, vel vnà cum illo. Quicunque ergo credunt, cogitant, dicunt, aut opus aliquod faciūt, per quod Pōtificis Romani vicarius sub Christo primatus agnoscatur, ij omnes tantò pluribus modis Christi primatū prædicant & profitentur, quā illi qui negant eundem vicariū Pontificis Romani primatū. Illi enim licèt aliàs fateantur, Christū Ecclesiæ caput esse, tamen recusant Christum Ecclesiæ caput per illas omnes vias confiteri, quæ à vicaria Romani Pontificis sub Christo præsidentia, ad concludendū Christi supra vniuersalem Ecclesiam principatū, necessariò deducuntur. Quotcunque autem modis Protestantes agnoscunt aut confitentur Christi primatū, ijsdem ipsis nos etiam eundem Christi primatum confitebimur, & præ nobis feremus. Contrà verò nos primatum Christi per vicarium eius Pōtificem Romanum colimus, & adoramus illo modo quem Protestantes non tantùm nolunt agnoscere, verùm etiam oderūt & detestantur. (Catholicos pluribus modis Christi primatū agnoscere, quā Protestātes.) Catholici ergo manifestant pluribus modis Christi primatum, quàm Protestantes, & propterea Catholici Christum etiàm, eiusque primatum pluribus modis honorant, quàm Protestantes. Vnde fit, vt ex nimia cordis cæcitate laborent, qui eum modum quo Christi gloria non mediocriter augetur, ad Christi contumeliam pertinere opinantur.

Multo plura de hac re dici possent, quæ videntur in aliū locū opportuniorem differenda: quale illud est, quòd cū ex Protestantiū iudicio, multi sint Episcopi & Rectores in Ecclesia prorsus æquali potestate præditi, nec sub vnius alicuius visibili præsidentia in vnitatē visibilem collecti: ex ea re falsum aliquid insinuatur, videlicet nō vnicū Christum præsidere toti Ecclesiæ, sed eū habere consortes æterni Principatus sui. Cùm enim Ecclesia, quæ in hoc mūdo agit, imago quędā sit Ecclesiæ quę in cælis cum Deo viuit; sicuti Pastores multi sunt in hac vita, & ij ęquales absque vno qui omnibus præsit: sic in futura vita nō vnus Christus gregi vniuerso præfuturus, sed multi Christi ex æquo præfuturi videri possent. (Heb 10. Apocal. 22.) Nō solū autē hoc de Christo credendū nō est, verùm neque in suspicionem eius rei aliquo modo adduci deberemus. Talis enim vel suspicio sola nō minimā Christi gloriæ iniuriam inferret. Verùm de his aliàs. Tantū addemus in hoc loco: si quia Christus totius militantis Ecclesię caput est, alius sub Christo eiusdem Ecclesiæ caput esse nō posset: profectò neque particularis alicuius Ecclesię quisquā sub Christo caput futurus esset. Christus enim vt totius militātis Ecclesię, sic etiā singularū diœcesium, & parœciarum caput est. Tam firma igitur in genere suo est hæc cōclusio: *Christus est caput Parisiēsis, aut Londinēsis Ecclesiæ; igitur alij sub Christo earundē Ecclesiarū capita esse nō possunt*: quā illa putatur firma esse, *Christus est caput totius militātis Ecclesiæ, igitur alius sub Christo eiusdē militantis Ecclesiæ caput esse non potest*. (Infirmæ sunt vtraque conclusiones.) Si ergo nihil honori Christi derogat, qui fatetur alium sub Christo Londinensis Ecclesię caput esse, pro-

fectò nec ille honori Christi derogat, qui credit aliú sub Christo militantis Ecclesiæ caput esse. Imo si gloriæ Christi pars in eo cernitur, quòd singulis gregibus, qui aut Lódini, aut Parisijs, aut Venetijs degút, singulos Pastores præter seipsum præposuit: quáto maior eiusdem gloriæ Christi pars est, vt sciatur, vniuerso gregi suo per tot Prouincias & regiones diffuso, & ideo in maius errandi periculú incursuro, vnum Pastorem præter seipsum præposuisse, qui

Ioan. 10. omnes oues in vnum ouile Christi colligat? vt dú omnes Pastores vnú in primis agnoscere, & vni obedire tenétur, oues interim sciant, eú qui vnitaté primi Pastoris non seruat, schis-

Num. 16. maticú esse, & ideo cum Chore, Dathan & Abiron, ac nó cum Moyse & Aarone numerádum. Hæc est vera Christi gloria, qua gregi suo cósulit, eumque ad saluté æterná perducit. Quá Christi gloriá soli Catholici & nouerunt, & agnitá colunt: Protestantes verò ab hoste ipsorum & nostro circumuenti, eandem verá Christi gloria & oderút, & cótumelia afficiút, aliamque falsam gloriæ vmbrá sequuntur & amplexantur, dú putant ingloriú esse, vt Christus gregi suo per vnú visibilem Pastorem alijs omnibus præsidenté consular, cùm tamen

Ioan. 21. ille in aliquot Apostolorum præsentia vni Petro dixerit, *Amas me plus his? Pasce oues meas.*

Monarchiam esse optimum & dignissimum gubernationis genus: unde merito iudicare debemus, id à Christo in Ecclesia ipsius positum esse & constitutum.

Capvt III.

Omnes mihi facilè concessuros puto, Christú filijs ac fratribus suis, hoc est, Christianis hominibus multa longe præclariora dona contulisse, quàm in rerum naturá poterant

2. Cor. 9. 1. Cor. 2. vspiam inueniri. *Est enim eminens gratia Dei in nobis, & donum inenarrabile. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, ea spiritú qui ex Deo est, vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis.* Vt verò ex aliqua parte aliquid in rerú natura excellés & præstans fuerit, quo Christus

Rom. 8. Ecclesiam suam nó exornarit, id nunquá cócesserit is qui sano iudicio sit præditus. *Qui enim proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo nó etiam cú illo omnia nobis donauit?* Constat sanè, nullú gubernationis genus tá præclarú esse, quàm id quod vnius

Deuter. 6 1. Cor. 8 Ephe. 1. Actor. 17. est. Nam & *vnus est Deus* conditor ac gubernator omnium rerú, & *vnus Christus* omnium hominú redemptor, *quem Deus dedit caput super omnia, ipsi Ecclesiæ*, & ab *vno homine* omnes prognati sumus, cuius paternæ gubernationi per naturæ ipsius vim subijciédi eramus. Et in cælo igitur, & in Paradiso, & in mysterio Ecclesiæ per Christum renouatæ, certi Principis vnitas, & vnius potissimum Principatus nobis commendatur: vt dubitari iam nó possit, quin illud longè optimum genus regiminis habendum sit, quod & ante peccatú in Paradiso fuit, & post peccatorum remissioné in Christo renouatú est, & à principio vsque ad omné æternitatem in cælo perdurat. Ac Deus quidé cùm sit in essentia vnus, in personis verò trinus,

Vnitas in Deo in Trinitate. quemadmodum tota Trinitas eorum quę creata sunt, vnum omnino idemque principium est: sic in ipsa Trinitate cùm summa sit naturę simplicitas, tamen personarum talis est ordo, vt Spiritus sanctus a Patre Filióque, tanquàm ab vno principio procedat, Filius autem à Patre generetur, velut à principio, nó quidé per téporis interuallú antiquiore, sed quod propter causę originisque solùm rationem, principiú Filij nominetur. Pater denique, & Filij & Spiritus sancti vnum quoque principium est ingenitum, quod à nullo prorsus principio originem trahit. Adeò enim ab vnitate omnia & pendent, & profluunt, vt & tota Trinitas eorum quę extra ipsam sunt, vnum sit principium; & duę personę Pater & Filius non duo, sed vnum Spiritus sancti principium sint, & Pater solus principiú ingenitum existat, à quo cum Filius generetur, tum Spiritus sanctus procedat.

Vndique igitur vnum principium, & vnius Principis vnitas in ipso Deo & erga se, & erga illa quæ extra Deum sunt, nobis intuenda & admiranda proponitur. Quod auté regiminis genus in se est optimum, id etiá nobis, quoties obtineri potest, vtilissimú euadit. Posse auté Monarchiá apud nos obtineri, iá planú feci. Etenim si nó aliud vtile est, quàm quod honestú sit, quodq; est honestissimú, id etiá vtilissimú sit: non potest fieri, vt vlla regiminis forma sit nobis vtilior, quá Monarchia, cú illa sit lógè honestissima, & optima: vt mirer, Caluinú scri-

Instit. c. 20 bere ausum esse in hæc verba: *Si ipsos status extra circústátias inter se cópares, nó facile sit discernere, quis vtilitate præpóderet, adeò æquis códitionibus cótendut. Et quidé si in se considerétur tres illæ quas ponút Philosophi, regiminis formæ, minimè negauerim, vel Aristocratiá, vel temperatú ex*

Vide Epiphanium de his hæresibus Ephe. 4. Matth. 5. *ipsa & politia statum alijs omnibus lóge excellere.* Itane? Tu ergo faues aut multitudini Deorú, aut duobus tribúsue principijs, quæ Marcion, Lucianus, Manichæi, atque alij hæretici ponebat? Tu nó legisti, *Vnus Deus, & vnus Christus?* Aut nó credis *vná Ecclesiá?* Quod enim in Deo excellit, profectò excellit etiá in nobis, quia nos iubemur *perfecti esse, sicut Pater noster cælestis perfectus est.* Quicquid ergo in tuę insanię probationé partim ab experiméto, partim ab auctoritate affers, vanú est & nugis plenú. Ná quod experiméto probatú esse dicis, Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & politia statum excellere; eadem facilitate hoc à nobis negatur qua est à te positú. Imò vsus rerum à nobis totus est, quia & Angeli & homines op-

timè

timè ab vno Principe gubernâtur. Nã quod in Aristocratia longè optimũ est, vt multa videlicet consilia in re ardua & graui adhibeantur: hoc omnes Monarchæ, nõ Hebræi modò & Græci, verũ & Barbari obseruàrũt, sicut scriptum est: *Rex Assuerus interrogauit sapiẽtes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorũ faciebat cuncta consilio, scientium leges ac iura maiorum.* (Esther 1.) Vbi autẽ multa sunt cõsilia quibus præest vnus, ibi perfectissima est Reipublicæ forma. Nã nec prudẽtia, quæ in pluribus maior esse solet, ab illa Republica abest: & factionũ, quę inter Optimates plerumque seminantur, periculũ propter vnius, quem omnes obseruãt, præfecturã prorsus tollitur. Sed tu, Caluine, cælo bellũ indicis, & Ecclesiam à Deo impiè diuellis, cùm aliud aliquod regiminis genus in populo Dei, Monarchię præfers. quod tamẽ facis, nõ tantùm quoties certarum rerũ circumstãtiæ id cogunt, sed omnino *etiamsi res in se citra circumstantias consideretur.* O quantũ abest istorum hominũ sensus & mens ab omni veritate, qui præ odio in Papatum, nec Monarchiã quidem, quæ ipsius Dei tã propria est, alijs administrandæ Reipub. formis apud nos excellere, aut etiã adæquari volũt! Quasi verò fideles, ad quos Dei sermo factus est, *nõ sint etiã Dij*, ac non debeant se, quantum possunt, in sua ciuitate moderanda ad eius imitationem conformare, ad *cuius imaginẽ facti sunt.* (Ioan 10.) *Mundi vnus est Rector* (inquit Cyprianus) *qui vniuersa, quæcunq; sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtute cõsummat.* (Cyprianus, De vanitate Idolorum) Hũc ergo naturæ auctorẽ, hominũ politiæ imitari debent, vt etiã apud illos vnus sit sub Deo cuiusque Reipublicæ summus Rector & administrator. Ac sane Aristoteles etiã inter homines *illã esse primam & maximè diuinã Reipublicæ formam non dubitat, in qua vnus præstantissimus vir summa rerũ omniũ potestate defungitur.* (Aristoteles politicorum lib. 3. cap. 17. & lib. 4. c. 2.) Præterea si de cælo exemplũ Monarchiæ tã excellens non ostenderetur nobis, si natura infideles Philosophos hanc eandem veritatem nõ docuisset, nónne ipsa experientia nos docet, quòd homines ob pacem vnitatemque conciliandam, in societate degunt? Finis igitur præcipuus (in hac saltẽ vita) totius humanæ societatis & omnium Rerumpublicarũ est, pax & trãquillitas tum totius ciuitatis, tum singulorũ ciuiũ. Hic verò finis à qua gubernationis forma optimè conficitur? Nónne ab vnius Principatu? Nã si plures præsint, dissentire in modo gubernandi plerumque solent. Quapropter ab ijs belli & discordiarum semen oritur, qui ad pacem procurandã cõstituebantur. Quod malum Vlysses apud Homerum perpendens, dicebat:

Multos imperitare malum est, Rex vnicus esto.

Quod carmẽ cùm Iustinus Martyr laudasset, de suo adiecit: *Nõ esse multorum Principatũ salutarem, sed contrà noxiũ, reipsa declarandum docendũmq; suscepit, dum eorũ & bella propter multitudinẽ, & pugnas, & dissidia, & insidias inter se exponit. Vnius enim Principatus à bellis dissidijsq; solutus & liber esse solet.* (In oratione exhortatoria ad Gentes.) Atque hæc quidem fiunt, si plures illi qui præsunt, dissentiant, quod nunquã ferè aliter euenit. Et quã difficulter pax per multitudinem Principũ nũc efficienda speratur, quæ tam rarò hactenus eo modo effecta est? Sed ponamus multos cõsentire in regimine suo: tamen verũ instar vnius hominis in ea re non fiunt? Perfectior igitur vnitas & pax ab vno, quàm à multis efficitur. Nam vnus necessariò nõ nisi vnus est. Multi verò cupiunt esse tanquam vnus. Ibi ergo est vnitas naturæ, quæ nunquã mutatur: hic autem artis, quæ rarò summã perfectionẽ adipiscitur. Nam perfectius est exẽplar ipsum, ad cuius imitationẽ aliud quippiã refertur, quàm id sit, quod per imitationẽ ab alio deducitur. At multi Principes, vt etiã optimi sint, nihil magis cupiunt, nec aliquid diuinius vnquàm assequũtur, quàm vt sint tanquàm vnus Princeps. Exemplar ergo, quod multi Principes sibi proponunt imitandum, est vnitas, & cõstans in gubernando ratio vnius Principis. Ex quo liquet, natura ipsa perfectiorẽ esse vnius Principis, quàm multorũ gubernationem. Ac sanè inter multos si vel vnus fuerit malus, solus totã Rempub. perturbauerit: vnus autem Monarcha etiamsi pessimus fuerit, eò tamẽ minus lædet Rempublicã, quò minus aut à se ipso dissentire potest, aut aliũ reperire æquali potestate prẹditum, à quo dissentiat. Denique etiam tyrannis quanquàm singulis interdum plus noceat, tamen minus nocet publicæ paci, quàm Optimatũ factiones: adeò vt multæ Respub. coactæ sint potius tyrannorum imperio se subijcere, & vni vtcunque iniusto placere, quàm infinitos Dominos ita pati, vt cui potissimũ seruire aut placere debeat, incertũ sit. Quia enim filij Samuel, *quos ille posuerat Iudices, acceperunt munera, & peruerterunt iudiciũ*; (1. Reg. 8.) Hebræi postulauerunt Regem sibi constitui, quamuis ius Regis durũ ac propè iniquũ fore, ab ipso Samuele audissent. Nec Respub. Romana poterat vnquã bellorum ciuiliũ finẽ sperare, nedum adipisci, præterquã si ceruicem vnius Imperio subijcere in animum induxisset. Alioqui semper Syllæ Marijs, Cæsares Pompeijs, Antonij Brutis & Cassijs, vsque ad omnẽ posteritatis successionem restitissent. Itaque vt de tota vniuersitate prudentissimè à Philosopho scriptum est, *Multos esse Principes non est bonum, vnus ergo sit Princeps*: Sic de hominũ societate, quæ præcipua quædam totius vniuersitatis pars est, verissimè dixerim: Etsi bonum aliquando sit, multos esse in Republica Principes, tamen semper melius est, vnum constitui Principem. Ecclesia verò longè perfectissima Respublica

 est,

Apocal. 21. Matth. 13. est, vtpote quæ *Ciuitas DEI & Regnũ cælorũ* appellatur. Toto igitur cælo errant, qui negát Christum, qui optima quæque Ecclesiæ suæ consulit, præfecisse ei vnum Principem eiusdé conditionis & naturæ, cuius Ecclesia ipsa est, à quo & in hac vita tranquillè regi, & in futurá recta deduci queat, gratuito Christi dono habitante in cæteris quidem, sed maximè in eo, qui visibilem ipsius speciem, æternamque Monarchiam in terris repræsentat. Ac ne quis dicat, hanc de qua loquimur Monarchiam soli Deo propter simplicissimam eius naturam conuenire, in alijs verò creaturis eundem gubernationis modum non seruari: age, ostendamus in ipsis creaturis eandem Monarchiæ rationem diuinitus ita esse constitutam, vt inde etiam aliqua gubernandæ Ecclesiæ forma peti non immeritò posset.

Quòd in cælis Principatus quidam & Monarchia sit, quódque Pastores Ecclesiæ cælorum sint similes.

CAPVT IIII.

CÆlestia corpora plura esse, & oculi demóstrant, & diuinę literę tradút: cùm in principio cæli sint creati, secundo autem die firmamentum, & quarto luminaria sint facta in firmamento cæli. Er alibi Moses ait: *Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli.* Atque etiam D. Paulus *raptum se fuisse dixit vsque ad tertium cælum.* Vt igitur ab eo corpore cælesti, quod primũ omnium mouetur, incipiá: nónne omnes Planetarũ orbes ab vno mobili primo tá perspicuè reguntur, vt etiamsi aliâs ab Occidente versus Orientem proprio motu suo ferantur, interim tamé ad primi mobilis impetũ, velint, nolint, ab Oriente in Occidentem rapiantur, primíque mobilis velut Principis sui viam & reuolutioné tanquá honoris caussa comitentur & obeant? Præter Philosophos Græcos retulit hoc Plinius in historia naturali.

Genes. 1. Deut. 10. 2. Cor. 12.

Plinius lib. 2. cap. 8. *Certũ est* (inquit) *omniũ errantium siderum meatus, interq; ea Solis & Lunæ, contrarium mundo agere cursum, id est, læuũ, semper illo in dexteram præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensæ celeritatis attollantur ab eo, rapianturq; in occasum, aduerso tamé ire motu per suos quæque passus.* Vt auté inter cælos primum mobile, sic inter Ecclesiæ Pastores primus Pastor principatũ obtinet. Sunt enim Ecclesiæ Pastores instar cælorum; id quod Apostolus Paulus manifeste docet in his verbis: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona! Sed non omnes obediunt Euangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Ecce quod Propheta Dauid de cælis dixerat in libro Psalmorũ, id Apostolus ad prædicatores Euangelij ita accommodat, vt hos illorum similes existere intelligamus. Est igitur inter eos qui prædicant Euangelium, vnus quispiam Princeps, quemadmodum inter cælos vnum est quod cæteris dominatur. Nam si Pastores Ecclesiæ cælorum similes sunt, par est vt in eo sint simillimi, quod in cælis ipsis maximè suspicimus & admiramur. Id autem est non modò ipsorum magnitudo, qua vniuersitatem rerum complectuntur, sed prętereà ordo inter ipsos, & pulchritudo. Vnde & Moses nominat *exercitus cælorum*, & Dominus apud Iob ait, *Nunquid nosti ordinem cæli?* Cùm igitur Ecclesia Christi, ob quam hic mundus est factus, toto mundo sit pręstantior: absurdum est, eum primatum in Ecclesia non esse, quem singulæ mundi partes in suo quæque genere consecutæ sunt.

Rom. 10. Isai. 52. Psal. 18. Genes. 1. Iob 38.

Quòd inter luminaria quæ in cælis sunt, quidam primatus existit, quódque Pastores Ecclesiæ instar luminarium sint.

CAPVT V.

FEcit Deus luminaria in cęlo, nó vtique omnia eiusdé potestatis, sed *luminare maius, vt præesset diei, & luminare minus, vt præesset nocti, & stellas.* Maius verò illud luminare Sol dicitur, qué Basilius Magnus *quasi quendam oculum, qui hãc rerũ machinam illustrat,* meritò appellauit. *Medius siderũ Sol* (inquit Latinus ille Philosophus) *fertur amplissima magnitudine & potestate. Nec temporum modò terrarumq;, sed siderum etiam ipsorum cæliq; rector. Hic reliqua sidera occultat. Hic suũ lumen cæteris quoq; sideribus fænerat.* Húc Dauid velut *sponsum de thalamo suo progredi, ac velut giganté ad iter suum conficiendum exultare dicit: à cuius calore qui se abscondat, esse neminem.* Iam verò cùm Christus per naturá sit *Sol iustitiæ & lux mundi*, tamen per gratiam dignatus est Apostolis dicere: *Vos estis lux mundi.* Et Apostolus qui dixerat, *aliam esse claritatem Solis, aliam Lunæ, aliamq; stellarũ, stellamq; à stella differre in claritate:* alibi docuit, *Fideles in medio nationis prauæ & peruersæ lucère, sicut luminaria in mũdo.* Fideles igitur omnes, cũ ad infideles aspicimus, luminaria quędá sunt. Quádo auté ipsos fideles inter se cóferimus, túc Pastores & Doctores *lucernæ sunt in candelabro positæ, vt luceãt omnibus qui in domo sunt. Qui enim docti fuerint, fulgebũt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiã erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Quę cùm ita sint, quemadmodũ inter omnia mundi luminaria vnum est cæteris maius, quod velut fons luminis totius cóstituitur: sic inter omnes Doctores & Pastores oportet vnũ excellere, qui cęteris, cùm opus est, prælucear, ipsósque Doctores pro humana fragilitate interdũ cæcutientes ad scopum veritatis dirigat.

Gene. 1. In Hexaëm. orat. 6. Plinius naturalis historiæ lib. 2. c. 6. Psal. 18. Malach. 4. Ioan. 8. Matth. 5. 1. Cor. 15. Philip. 1. Matth. 5. Daniel. 12.

Et quia

Et quia Christus est verus ille Sol, qui corpore absens, spiritu autē præsens *nobiscum futurus est vsque ad consummationem sæculi*, decuit vt nobis, qui tā ex corpore quam ex spiritu constamus, spiritū suum per alterius visibilis hominis corpus reuelaret, vt ita *omnes iustitia impleretur*, dū neq; aliū haberemus primū Doctorē præter Christum, neq; nos; qui thesaurū cælestē *in vasis fictilibus*, hoc est, in corporibus nostris circūferimus, à solo spiritu, quē videre, audireue (ordinaria saltē via) nō possumus, doceremur: sed à spiritu quidem Christi per os alterius prolato, ab ignorātia omni purgaremur, & salutari doctrina institueremur. Vt autē vnus est Sol in mūdo, vnusq; orbis, in quo admirabilis illa fax circūfertur, vt *vnus est Christus magister* verax: sic & vnum oportuit illū esse, per quē præcipue velut per vehiculum Christi vox & oraculū ad nos perduceretur. Vnū aūt cūm dico, cæteros Doctores nō excludo, sed eos huic vni subijcio velut stellas minores maiori luminari. Sūt enim tritę quędā vię, quibus alij Pastores atque etiā summus Pontifex erudiuntur, vt alios iterū erudiāt. Cæterum quando res ad eum statum peruenit, vt incertū videatur, quid statuendū sit: tūc ad oraculū illud vnum confugimus, per quod Sol verus nobis respōdere dignatur. Hæc aūt à me ficta nō esse perspiciet, qui meminerit Christū iam breui corporaliter discessurū, vni *Petro plus alijs diligenti*, hoc est, ab alijs omnibus per Christū separato, & in altiorē gradū euecto, dixisse: *Pasce agnos, & oues meas*: quasi diceret, ego per te plusquàm per vllū aliū pascā oues meas. Ita impletur in Ecclesia quod figuratur inter sidera, vt sit vnū luminare maius quod præsit diei.

Math. 28. Math. 3. 2. Cor. 4. Math. 23. Ioan. 21.

In elementis principatum quendam esse, ex quo etiam principatus Ecclesiæ adumbratur.

CAPVT VI.

Qvis inter elemēta ignē, vt summum, ita & primum tenere locū ignorat? Quis aërem in secundis, aquā in tertijs, terram verò in infimis subsistere non fatetur? Neque verò ignis & aër primas ex æquo tenēt, sed quod inter elemēta est primū, idem etiam est vnum, vt vndique nobis ostenderetur, vbicunque est ordo, illic & aliquid esse primū, & idipsum ex instituto Dei semper esse vnū. Et sic ordo in Ecclesia militante ex Protestantiū ipsorū confessione. Est igitur & primū aliquid, & id vnicū in Ecclesia militāte. Quid tandē? Vtiq; aliquid igneum. Ignis quippe propriū est, ima deserere, ac semper in sublime ferri. Deus autē cū & *ignis consumens, & charitas* appelletur, *diffundendo charitatē per corda nostra*, in igneā qualitatē cōuertit tum cæteros, tum illos maximè, quos iussit pascere gregē suum. Quo enim quemque plus alijs pascere voluit, eò plus illi charitatis, qua id implere posset, donauit. Itaque nō prius Petro agnos & oues suas pascendas cōmisit, quàm ab eo quæsisset, an se *plus alijs diligeret*. Dicendo autē, *Diligis me plus his?* apertè significauit, ideo se maiorē in illo quàm in alijs Apostolis deposcere charitatē, quia maiorē pascendi potestatē illi vni, quàm alijs daturus erat. Ac sanè cōstat, Spiritū sanctū in figura ignis ita descēdisse & in Apostolos, & in alios qui credebāt, vt tamē omnes nō ex æquo gratiæ diuinæ compotes fierent. Omnes quidem loquebantur, sed *prout Spiritus sanctus dabat illis eloqui. Spiritus autem diuidens singulis prout volust*, omnibus vnū prætulit Petrum, *qui stans cum vndecim leuauit vocem suam*, & rationē huius miraculi ex Prophetis primus reddidit. Itaque tum illi omnes qui replebantur Spiritu sancto, in superiore quodā gradu præ alijs erant, qui eundem Spiritū non acceperāt; tum ex ijs qui Spiritum acceperāt, duodecim Apostoli alijs fidelibus prelati sunt, & inter duodecim vnus Petrus absque omni controuersia primus est designatus, qui & primus fidē docuit, Baptismique Sacramentū promulgauit, & fratres antea incredulos ad pœnitentiā conuertit. Quæ omnia licet postea multo copiosiùs explicanda sint, hic tamen attingenda erant, vt aliquam similitudinem esse ostenderem inter elementū ignis, quod primo loco præsidet, atque Spiritus sancti dona per linguas igneas figurata, quæ totam Ecclesiam sic exornant, vt vni tamen primatum tribuant.

Deutero. 4. 1. Ioan. 4. Rom. 5. Ioan. 21. 1. Cor. 12. Actor. 2. Ioel 2. Act. 2. & 10.

Et quoniā semel cœpimus de elemētis loqui, operæpretiū est animaduertere, quòd cùm aëris etiā vnicum sit corpus, id tamē inordinatū non est, sed in tres regiones, supremam, mediā, & infimā ordinatissimè diuiditur: ita vt cùm totus aër inter ignem & aquā interpositus, cum igne calorē, cū aqua humiditatem cōmunem ex natura sua habeat, tamē suprema eius pars ob ignis vicinitatē minus humida & magis calida, quā aliàs futura esset, efficiatur; infima verò magis etiā humida & magis calida, quàm natura ipsius postulabat, propter Solis reflexionē, & vapores ex terra ascendentes fiat; cū interim pars media propter calores extrinsecus nimium intentos, frigidissima perseueret. Tantū ergo charitatis symbolū in ipsis elemētis elucet, vt de sua natura nonnihil cedant, ne cū vicinis suis vlla ex parte dissentiant. Vnitas & ordo aëris.

Iam verò cùm aquas in vnū locum congregari oportebat, vt terram hominibus & bestijs vacuā relinquerent: sic in varias terræ partes ob agrorū irrigationem, aliaq; hominum commoda partitæ sunt, vt tamē vnitatē naturalem non amitterent. Vnde Cyprianus ait: *Cùm de fonte vno riui plurimi defluūt, numerositas licet diffusa videatur exundātis copia largitate, vnitas tamē seruatur in origine*. Nec tantū omnes riui ab eodē fonte promanantes in origine illa sua vnita- Vnitas aquarum De vnitate Ecclesiæ.

vnitatẽ seruãt, sed præterea omnes qui vspiã in orbe sunt, fluuij seruant generalẽ quandam vnitatẽ in ipso mari, *quò* (vt Salomon ait) *omnia flumina intrãt, & ad locum vnde exeunt reuertuntur, vt iterũ fluant. Aquæ* verò (inquit Angelus ad Ioannẽ) *populi sunt, & gentes & linguæ.* Quemadmodum igitur in aquis duplex vnitas apparet; vna particularis, quã singulæ in fonte suo habẽt; altera generalis, quam omnes simul in mari habẽt: sic etiã in populis Christianis duplex vnitas inuenitur: vna particularis, quã singulæ Parœciæ aut Diœceses in suis Pastoribus aut Episcopis habent; altera generalis, quã omnes simul in illo maximo primi Pastoris ouili adipiscuntur. Postremò terra ipsa quæ infimũ in mundo locũ tenet, nónne & in se vna est, & lapides, metalla, herbas, frutices, arboresq; omnes ita velut in gremio suo complectitur, vt res alioqui separatas & disiunctas in se cõiungat & vniat? Quid multis? Primatũ & vnitatem tota rerũ natura proclamat, diuinitúsq; cõparatum est, vt infima quæq; corpora ordine à superioribus ita regerentur, vt quod in tota corporum natura summũ est, id cęteris omnibus præesset. Cætera verò quæ interponũtur, inęstabili quidẽ ratione sic inter se colligata sunt, vt Plinius grauissime dixerit: *mutuo cõplexu diuersitate effici nexũ, & leuia ponderibus inhiberi, quo minus euolẽt: cõtraq; grauia, ne ruãt, suspẽdi, leuibus in sublime tendẽtibus. Sic pari in diuersa nisu, vi sua quæq; cõsistere, irrequieto mũdi ipsius cõstricta circuitu: quo semper in se currente, imã atque mediã in toto terrã, eandemq; vniuersi cardine stare pendente, librantẽ per quæ pẽdeat, ita solã immobilẽ circa eã volubili vniuersitate, eandemq; ex omnibus necti, eidémq; omnia inniti.*

Beclesi.c. 1. Apocal. 17.

Ioan. 10.

Vnitas terræ.

Naturalis hist. li. 2. c. 5.

Quòd si & cælestium corporum, & siderum, & elementorum hæc ratio est, vt in omnibus monarchia quędã eluceat: profectò cũ homines ex materia cum aliarũ rerũ corporibus cõmuni consistant, cũque in vniuersa hominũ multitudine fideliũ lõge maxima ratio habeatur: quis credat, illos ita esse in vnam Ecclesiam aggregatos a Christo melioris vitæ authore, vt neminẽ inter seipsos primũ, neminẽ mediũ, aut postremũ agnoscere debeãt? Quis (nisi præ inuidia in verã Dei Ecclesiam excæcatus) hominem, qui velut paruus mundus, imò totius inferioris creaturæ Dominus maxime per fidẽ in Christũ est constitutus, ita non in ordinem, sed infra omnem ordinem ad ἀταξίαν & perturbationem miserrimã redigat, vt inordinatiùs agat, quàm ignis, quàm aër, quam aqua, aut etiam terra? Si enim elementa præter vnius Dei principatum, etiam ex seipsis vnum cæteris dignius agnoscunt, si & sidera, & cęli hoc idem faciunt: quæ cæcitas hæc est, vt solis hominibus Christianis fas non sit, alium Pastorem primum sub Christo præsidentem agnoscere?

In singulis plantis atque arboribus primũ aliquid & id vnicum esse, per quod primatus Ecclesiæ à D. Cypriano velut per similitudinem quandam declaratur.

CAPVT VII.

Cyprian. de vnitate Ecclesiæ.

DIuus Cyprianus de vnitate Ecclesiæ nominatim agẽs, eã Soli & arbori comparat in his verbis: *Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis multi sunt radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed arbor vna tenaci radice fundata. Auelle radium Solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit.* In primis ponderandum est, quòd Cyprianus non de vna quapiã particulari Ecclesia iam loquitur, sed de illa, *quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* Tota igitur per orbẽ Ecclesia vna est. Quo tandem modo? Per fidem (inquies) & charitatẽ. Quis negat? Verùm Cyprianus de illo vnitatis modo iam non agit, vt neque de illo, secundùm quẽ spiritaliter in Christo vnum omnes sumus. *Episcopatus* (inquit) *vnus est, cuius à singulis in solidũ pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur.* De tali ergo vnitate Ecclesiæ agitur, quę fit per Episcopos, qui licet singuli totum Episcopatus officiũ pro parte sua in solidũ obeant; sic tamen ab vno Põtifice primo pendent, vt multi radij Solis ab vno corpore Solis, ac multi rami arboris ab vna eiusdem arboris radice. Nam & singuli radij Solis lumen Solis, quod vtique non nisi vnum est, communicãt: & singuli rami arboris illam arboris vegetantem vim, quæ & ipsa vna est, participant. Sed vt radij Solis à Sole, & rami arboris ab eius radice vim illam trahunt: sic & Episcoporum diffusa & fœcunda multitudo per vnam radicẽ, qui est summus Põtifex, Episcopalis officij sui partem in solidum tenent. Atque vt ramus non minus viuit, quàm arbor cuius est ramus, eadémq; vita viuit, quę in arbore ipsa inest: sic & Episcopi omnes per totum mundum non minus sunt Episcopi, quàm summus Pontifex; nec aliã Episcopatus naturã, sed eandem prorsus cum illo tenent. Cæterùm vt alia est potestas radicis, alia ramorũ, vtque radix alit ramos, non autem rami radicẽ: sic Dominus noster Iesus Christus non per alios Episcopos primũ Pontificem vel vegetat, vel confirmat, sed per communionẽ cum primo Põtifice alios omnes gregi suo præficit, & in fide stabiles reddit. Quod autẽ hoc tempore institui tractare, nihil aliud erat, quàm vt demonstrarẽ, per hanc similitudinẽ, quę ab arbore sumitur, in Ecclesia quoque primatũ quendam declarari. Nã vt arbor ab vna radice in plures ramos extẽditur: sic Ecclesia ab vno Pastore primo in plures Coëpiscopos diffunditur. Ac

Cyprian. de vnitate Ecclesiæ.

dum Christus in terra vixit, ipse vnus & solus radix ista fuit, ipse plures Apostolos, qui etiam Episcopi erant, instituit, ijque omnes ab illo velut ab æterna radice pendebant. (Marth. 10.) Postquàm verò Christus in cælum ascendit, ipse quidem retinuit & veritatē radicis, & vegetandi vim, sed ministerium visibile huius rei Petro cōmisit. Petrus verò cathedram suam posuit in vrbe Roma. (Lib. 1 epi. 10) Ex quo factum est, vt Romana Ecclesia fieret *radix & matrix*, quemadmodum à Cypriano sæpius appellatur. Atque etiam idem Cyprianus ob eandem causam appellat Romanam Ecclesiam, *Petri cathedram & Ecclesiā principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est.* (Lib. 1. epi. 3) vt plane aut cæcus, aut diabolica pertinacia præditus sit, qui negat Cyprianū sensisse, quòd Romanus Pontifex fuerit primus Pastor, & radix prę alijs omnibus Episcopis. Cypriani ergo mentem ex hac occasione declarauimus: cùm alioqui non id præcipuè ageremus, sed tantum in omni re naturali aliquid primum, & id vnicum cuperemus demonstrare. Cumque Ecclesiasticum ius & ordo nunquā violet naturæ ius, sed semper id exprimat & confirmet: par est etiam, vt quemadmodum in omnibus plantis vna est radix, ita & in omnibus qui in terris agunt Episcopis, vnus putetur in terris etiam primus, instarque radicis esse.

In animantibus singulis certum esse membrum, cui ex vi naturæ cætera pareant; & Ecclesiam corpori animalis ab Apostolo comparari.

Capvt VIII.

Singula seorsum animalia si spectamus, certum est, in ijs vnū aliquod esse, quod cætera omnia regat, & id ipsi corpori per omnia aptū esse & cōsentaneum, vtpote quod & crescit & minuitur vna cū corpore, eique secundùm motū & sensum perpetuò adest, atq; ad id siue cor, seu caput existat, alia membra naturæ ipsius vi potissimū respiciūt. Vnde Aristoteles in animali tum herile, tum ciuile regiumque imperiū animaduertit. (Aristoteles lib. 1. polit. cap. 3.) Herile, dū animal suo corpori; ciuile verò, dū mens appetitui præest. Iam verò Apostolus ait: *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli aūt alter alterius mēbra.* (Rom. 12.) Quæ verba licet ad vniuersam Ecclesiā, quæ aut ab orbe cōdito fuit, aut vnquā posthac erit, referri possint, eaq; ratione Christū solum vniuersalis Ecclesiæ caput in ęternū agnoscant: tamen ita de vniuersali Ecclesia vniuersaliter intelligūtur, vt interim ad singulas Ecclesiæ partes pro ea conditione quæ cuique parti ad tempus propria est, simul etiam accōmodari debeāt. Quatenus enim corpus Ecclesiæ, quod morti adhuc in hoc mūdo subiectū est, propriam quādam conditionem, & ab Ecclesia, quæ in cælis degit, separatam habet; eatenus hoc mortale corpus Ecclesiæ & mēbra mortalia & inter illa vnum velut præcipuū habet, siue id cor, seu caput appellatur, ad quod ante omnia respiciat, à quo cæterius gubernetur. Cùm igitur Ecclesia corpori animalis, quod ex pluribus membris constat, ab Apostolo cōparetur, cúmque in corpore Ecclesiæ visibili & mortali necesse sit id membrū quod cæteris secundùm huius vitæ conditionē excellit, visibile quoque esse & mortale, ne alioqui res mōstri similis euadat, si corpori mortali nullū aliud vicariū & mortale caput apponatur: profectò ex ista ratione efficitur, vt quemadmodū in vno corpore mortali nō nisi vnum caput est: ita & in tota militante Ecclesia non nisi vnū sit militās caput, quod militantem Ecclesiam externo & visibili modo regat. Quāquam enim Christus totum corpus Ecclesiæ spiritu suo vegetat, tamē quia nos nō solùm ex spiritu, sed etiā ex corpore constamus, *nec iam secundùm carnem Christum nouimus*: (2. Cor. 5.) ab alio, quem Christus inuisibiliter pascat, nos pasci debemus, qui secundùm carnē à nobis cognoscatur, & is erit militantis Ecclesiæ sub Christo Princeps, & summus Pastor.

In animalibus ijs quæ gregatim pascuntur, ac multò magis in Ecclesia, quæ grex Domini est, certum esse Ducem & Principem: & quid Caluini circa eam rem cauillationi respondendum sit.

Capvt IX.

Qvantopere author naturę Deus res omnes creatas incitauerit & cōmouerit, nō modò vt ipsius Monarchiæ obediant, verùm etiā vt propriā in suo genere Monarchiā exerceāt: tum ex alijs quæ iam commemoraui, tū præcipuè ex eo perspicitur, quod nūc dicam. Cùm enim ex animalibus quędam seorsum ac sola degāt, alia verò gregatim pascātur: in his quæ pascuntur gregatim, animaduertas ferè vnū quendam ducē ac Principē, non quidem electione, sed instinctu naturali constitutum, ad cuius vel motum, vel quietem cætera vel moueantur, vel quiescāt. Hoc in gruibus, plurimisque auiū generibus, in ceruis, in ouibus, multoq; magis in apibus cernitur. Vnde & Virgilius *ducē gregis arietē* vocat, & *Rex vnus est apibus* (inquit Cyprianus) *& dux vnus in gregibus, & in armentis.* (De idolorū vanitate.) Astipulatur etiā Cypriano Hieronymus, dicēs: *Muta animalia & ferarū greges, duces sequūtur suos: in apibus Principes sunt. Grues vnā sequūtur ordine literato* (Tom. 1. epist. 4.) Cū igitur homo sit animal sociale, nec vlla prę clarior societas in hoc mūdo sit, quā illa Ecclesiastica, quā per fidē in vnū Deū & Christum Filiū eius inter nos cōtrahimus: nónne par est, vt tota Ecclesię societas vnū ad tempus ducē sui generis conditionisque habeat, ad cuius vocem vel moueatur ad agendum, vel quiescat ab opere? Certū quippe est, quòd Ecclesia etiam grex quidam sit, dicente Domino apud

Ezechielem

Ezech. 34. Ioan. 10.

Ezechielem Prophetã: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.* Et Christus in Euãgelio ait: *Fiet grex vnus, & vnus Pastor.* De quibus verbis plura dicã, cú ad Euangelij tẽpus ordine peruenero. Nunc autẽ si Ecclesia Christi grex Dñi est, núquid solus Dñi grex illo Duce ac Principe visibili carebit, quẽ bruti greges nõ sine hominũ admiratione cõsecuti sunt? Plinius enim ita scribit: *Inter omnia insecta principatus apibus, & iure præcipua admiratio: Rempublicã habent, consilia priuatim, ac duces gregatim.* Quod ergo gregibus apũ Deus concessit, id gregi suo Christus negasse putabitur?

Natural. hist. lib. 11. cap. 5.

Caluini responsio ad prædicta. Eiusdem responsionis cõfutatio.

Nec vllius momẽti est illa Caluini respõsio qua dicit, *nõ ex toto orbe cõfluere apes, aut etiam grues, vt regem vnum eligant, sed singulos reges suis aluearibus aut cateruis contentos esse:* ideoq́ue nihil aliud inde euinci, quàm singulis Ecclesijs debere suos Episcopos attribui: hæc, inquã, Caluini respõsio nullius momẽti est: propterea quòd nõ modò quælibet particularis Ecclesia per se vna est, verùm etiã tota militans Ecclesia est etiam vna; quod in apibus & gruibus secùs se habet. Illorum enim cateruas Christus nõ ita collegit in vnũ aliquod corpus, sicuti vniuersam Ecclesiã, quæ in terris agit, vnam & dici, & esse voluit. *Iesus enim mortuus est, vt filios Dei, qui erãt dispersi, cõgregaret in vnũ. Deus vnus est* (inquit Cyprianus) *& Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna super Petrũ Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotiũ nouũ fieri præter vnũ altare, & vnũ sacerdotiũ nõ potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Audis, Caluine, quid dicat? *Colligisne tu enim cathedra vna super Petrum Domini voce fundata?* At spargis potius, tot vnas Ecclesias in mundo constituens, quot sunt apum aut gruũ vni greges. Tibi satis est, vt quælibet particularis Ecclesia sit in se vna. Verùm nos contendimus totam Ecclesiam militantem non nisi vnum esse gregem, & ideo Pastorem quoque & ducem spiritalem in summo gradu non nisi vnum habere. *Vt per totum mundum* (inquit Leo) *vna nobiscum sit vnius castæ communionis integritas.* Vt igitur in vno apum aut gruum grege vnus tantùm est rex, ita & in tota militante Ecclesia (quæ magis vna est, quàm vllus grex apum aut gruum) vnus visibilis Præpositus esse debet, quem cæteri velut Regem ac ducem suum ordine literaro instar gruum sequantur. Eodem vitio laborat & altera, quæ mox adiũgitur, Caluini responsio. Nam cùm Catholici Doctores Monarchiam plurium dominationi præstare dicerent, idq́ue ex Homero confirmarent qui dixit, *οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη,* non est laudabilis multorum Principatus: Caluinus respondet, *Homerum nihil aliud voluisse, quàm regnum duos non capere.* Imò (inquam) plus dixit. Nam & multorum dominationẽ reprehendit, & ex contrario illũ Reipub. statũ laudauit, in quo plures æquali potestate nõ præsunt. Ergo & regnũ supra cæteros gubernandi modos extulit, & præ illo plurium dominationẽ præclarã esse negauit. Cùm autẽ pulchritudo Ecclesiæ Christi apud Salomonem & Isaiã valdè prædicetur: necesse est, vt præclarissimã quanque gubernationẽ in Ecclesia constitutã existimemus. Verũ sit ita, vt Caluinus ait, non capiat duos regnũ. An oblitus est, Ecclesiam regnum esse, ac *regnum cælorum* à Christo vocari? Verùm de eo postea. Interim animaduertere oportet, non modò singulis animalium generibus, quæ saltem in societate viuunt, singulos duces præesse; verũ etiam toti auiũ generi aquilã; toti verò animaliũ terrestrium leonem dominari. Vnde & Plinius *ex his auibus quas nouimus, aquilæ maximũ honorem esse dicit, maximámque vim:* & Epiphanius *leonũ genus super alia animalia maximè regale esse attestatur.*

Ioan. 11. Cyprianus lib. 1. epist. 8.

Leo in Epist. ad Anatolium Constantinop.

Altera Caluini confutatio.

Salomon in Cantica Canticorum. Isaias ca. 60. 61. 62. Matt. 13.

Plinius li. 10. cap. 3. Epiphan. hæresi 30.

Hominem omnibus animantium & piscium generibus ex Dei voluntate dominari.

CAPVT X.

NE illę innumerabiles pisciũ, auium, cæterorumq́ue animaliũ species, quas author naturæ cõdidit, hac saltẽ ex parte viderẽtur inordinatæ, quod ijs omnibus nullus dux vnus preponeretur: *Deus hominẽ ad imaginem & similitudinẽ suã fecit, vt præesset piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestijs, vniuersæq; terræ, omniq; reptili quod mouetur in terra.* Quæ igitur in genera pęne infinita sigillatim distinguebantur, quæq; locis lõgissimè disiũcta erat, cũ alia in cælo, alia in terra, & alia in mari degerẽt; hæc omnia in vnũ Deus collegit, quando ea iterũ vniuersa vni homini, hoc est, præcipuo & primo *omniũ animantiũ* generi subiecit: vt ita nõ modò singula animaliũ corpora in seipsis, nec tatũ singuli greges aut genera singula, verũ etiã tota vniuersitas animaliũ haberet præter Deum & sub Deo certũ Ducẽ & Principẽ cui parẽret. Quò minus dubitare licet, quin præter caput, quod in hominũ singulorum corpore eminet, ac præter Duces Præpositosq; Ecclesiasticos, qui in singulis Ecclesijs cernũtur, sit etiã vnus dux primus omniũ quæ in mũdo sunt Ecclesiarũ, cui cæteræ omnes Ecclesiæ debeãt obedire. Quemadmodũ enim cæteræ omnes creaturæ Monarchiã vnius Dei agnoscũt nõ absque vlla re interiecta, sed primũ per interpositã suorũ in vnoquoque genere Ducũ, deinde per interpositã hominis cõmunẽ prefecturã: sic etiã Christiani homines vnius Christi Monarchiã in Ecclesia ipsius agnoscũt, nõ absq; vlla re alia interiecta, sed primũ per interpositos in singulis quibusque Ecclesijs singulos Pastores, ac deinde per vnũ Pastorẽ visibilẽ omnibus cõmuniter interpositũ, qui loco visibilis presentię Christi omnibus præest.

Gen. 1.

Monarchia Dei ... Principatus agnoscitur.

Homines

Homines ita conditos fuisse, vt omnes qui simul in terra viuerent, vni subesse debuerint, atque inde gubernationis Ecclesiasticæ exemplum petendum esse.

CAPVT XI.

Greges animalium suis singuli ducibus: Duces verò ipsi, omniaq. omnino animalia per Dei legé vni homini subijciuntur. Iam verò ne cùm plures sint homines, illi saltem putentur non iterũ alij duci, verùm absque vlla re interposita vni Deo, atq. vni Christo subesse: restat, vt & ipsos homines numerosa propagatione diffusos vinculo quodã naturali cohærere declaré, vt tã in terra, quàm in cælo nulla reperiatur multitudo, quæ nõ reuocetur ad certá suæ naturæ congruenté vnitaté & primatũ. *Deus* (inquit Apostolus) *ex vno fecit omne genus hominũ.* Primùm ergo (vt etiá D. Chrysostomus admonet) *Deus caput vnũ omnibus dedit ipsum Adã. Cur enim è terra (quemadmodũ ille) perfecti nõ sumus? nẽpe vt partus, vt nutricatio, vt successio generãdi nos inuicẽ ligarẽt. Hãc ob causam nec mulierẽ ex terra fecit. Itaque velut à capite quodam vno totũ humani generis corpus dependet. Et quia iam à principio parentes duo fuisse videri possunt, vide qui conglutinet, qui in vnum lege connubij coniungat. Et eum ex quo facta est, maritũ mulieri tradit. Deinde hunc imperare, illam subesse iussit: esse enim inter æquales æmulationem nouit: itaque noluit esse Democratiam, sed Regnum: & quod videre in exercitu licet, id in omni bene custodita domo deprehendas. Regis locum obtinet maritus, vxor Primatis & Ducis: imperium proximum liberi tenent, infimum familiares: nam & hi in subiectos similiter imperium tenent. Et vnus quispiam cæteris omnibus præfectus, heri vicem tenet, sed vt seruus. Atque aliud est rursus imperium inter ipsos, vxorũ & liberorũ dico: in ipsis denique liberis aliud, prout cuiusque ætas aut natura tulit: nam ne in pueris quidẽ æquale imperium fœmina tenet. Assiduis igitur, & cõtinentibus vndique vinculis, ad concordiam nos Deus disciplinamq́. coëgit.* (Et pòst) *Denique quòd ex viro sit mulier, & liberi item ex vtroque, hinc multi nascuntur affectionis modi: hũc, quia pater est, amamus; illum, quia auus; hanc, quòd sit mater; illam, quòd nutrix; hunc, quòd filius; illũ, quod nepos, & illum item, quòd pronepos; hãc, quia filia; illã quia neptis: hunc, quia frater; illum quia ex fratre nepos: hanc quia soror, illã ex sorore neptem. Et quid recensere vniuersam cognationis seriem attineret? Aliam coniunctionis formam cõmentus est insuper: cognatorũ connubio interdicto, ad alienos nos eduxit, illos vicissim ad nos pellexit, & quos naturali necessitudine copulari nõ licet, hos nuptijs conglutinauit, integras sæpè familias vnius nymphæ gratia conciliando, genus generi totum permiscet.* Ac ne tantùm in rebus politicis, non item in Ecclesiasticis hanc Primatus & vnitatis legem institutam dicas, audi etiam quid porrò Chrysostomus dicat. *Obedite* (inquit Apostolus) *illis, qui vobis præpositi sunt. Malum quidem est, vbi nullus est Principatus, & multarum cladium hæc res existit occasio, & cõfusionis est turbationumq́. principium. Sicut enim si ex Choro ipsum Coryphæum auferas, nequaquam modulatus chorus vel ordinatus existit: & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo acies illa numero vel ordine procedit: & nauis, si gubernatore priuetur, pessum eat necesse est: sic & gregi si Pastorem abstuleris, cunctus dispergetur & peribit.*

Actor. 17.
In 1. Cor. Hom. 34.
Caput vnum humani generis.
Noluit Democratiã, sed Monarchiá. Sic Papa Christi vicẽ tenet, sed vt seruus.
Chrysostom. in Hebr. 13. Homil. 34.

Ne autem morbo huic medicinã esse factam putes, si plures simul in alijs atque alijs Ecclesijs constituantur Pastores: subijcit ibidem Chrysostomus: *Malum igitur est, vbi nullus est Principatus.* Nisi ergo ipsi Pastores (cùm præsertim & plurimi sint, & linguis, regionibusq́ue disiungãtur) sub certo Principatu alterius visibilis Pastoris degãt: ei rationi, qua D. Chrysostomus vtitur, nullo modo satisfactum est. Nam si tot millia Pastorũ, quot in Ecclesia sunt, Pastore summo, cui obediãt, priuẽtur: nónne cùm ipsi Pastores in varias hæreses discedunt, necesse erit greges illis subiectos multò etiam magis diuelli, & dissipari? *Malum est igitur, vbi nullus est inter ipsos etiam Pastores Principatus.* Sicut autẽ cùm de vna sola naui agitur, eam, si gubernatore careat, rectè cum D. Chrysostomo peritură dicimus: eodẽ modo, si classis nauium instruatur, ipsam classem dicimus multò magis peritură, si & illa certum ducem non habeat, cuius auctoritate in hanc illámue partẽ feratur, & cuius arbitrio vel pugnam ineat, vel declinet. Singulæ autem Fidelium Ecclesiæ cum naui vna, verùm ipsa Catholica Ecclesia meritò cum classe nauium comparatur. Quemadmodum igitur qui nec vnam nauim absq; gubernatore incolumem fore dicit, multò magis intelligit, classem integram absq́ue duce aut principe vno, cui pareat, saluam esse non posse: eodem prorsus modo qui nec singulas Ecclesias absq. Pastoris alicuius Præsidentia in recta fide atque vnitate contineri posse dicit, multò magis intelligit, totam Fidelium multitudinẽ, quæ per vniuersum orbẽ diffunditur, ab hæresibus & schismate immunem permanere non posse, prçterquam si Pastorem vnum habeat, qui totius corporis Pastorumq́ue omnium curam gerat.

Inter Pastores ipsos de hæresie Principatus.

Hæc sæpius repetenda iudicaui, propterea quòd non ignoro, Aduersarios nostros illa, quæ de Pastorum Principatu vel in Scripturis sanctis, vel in Patrum libris leguntur, ad particularem quamque Ecclesiã sic referre, vt nolint vniuerso Ecclesiæ corpori illis modis consuli, quibus consultum est singulis quibusque membris. Quasi verò Deus maiorem rationem totius Ecclesiæ non habeat, quàm singularum eius partium. Quantò præclariùs sensit D. Augustinus,

Augustin. de vera religione. cap. 25. D. Augustinus, cùm diceret, *Deus non solùm singulis hominibus quasi priuatim, sed vniuerso generi humano quasi publicè consulit.* Deus ergo in gratiam totius generis humani Principatum quendam naturalem ab initio instituit, & sic instituit, vt inde gubernandæ Ecclesiæ suæ exemplum peti vellet. Nam vt vnus erat omnium hominum pater, qui dictus est à Sapiente pater non paucorum hominũ, sed pater orbis terrarum: sic vnus est omnium fidelium Pastor Christus Iesus. *Adam enim erat forma futuri. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de cælo cælestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes.* Iam verò quemadmodũ moriente Adamo nõ periJt de terra gubernatio paterna aut Principatus ille naturalis, verùm ad liberos Adæ, qui successerunt in ius paternum, pertransiJt: idemque fuit primùm Seth, deinde Noë & Abrahã cæteris mortalibus, quod Adã ipse futurus erat, si perpetuò vixisset: ad eandem rationẽ cùm placuisset Christo, vt postquã visibiliter in hoc mũdo præfuisset, ex hoc mũdo transiret ad Patrẽ, non periJt de genere humano visibilis præfectura vnius Pastoris. Verùm licet Christus maneat Ecclesiæ suæ caput in æternũ, & ob eam rem longè superet veterẽ Adamum; tamen quia visibiliter & manifestè hoc officiũ iam non exercet, loco visibilis præsentiæ suæ, alium substituit, per quẽ Ecclesiam vsque in finem seculi administret. Loco spiritus Christi nõ dico quenquam substitutum, sed tantùm loco visibilis præsentiæ eius. Spiritu enim adhuc nobiscum adest: visibili autem corporis sui ratione abest. Mirabilis sanè est Deus in operibus suis, & sapientia mirabili cuncta disposuit.

Sapient. 10. Rom. 5. 1. Cor. 15. Matth. 28.

Adam vnus omnium parens factus est, tum vt præterita imitaretur, tum vt futura præfiguraret. Præterita imitabatur, dum ea Monarchia quæ in cælo præcesserat, in ipso exprimebatur. Futura verò præfigurabat, dum ea quæ in Ecclesia quandoque futura erant, per ipsius originem & filiorum eius progressum adumbrata sunt. Ita vltimis prima, vltimaque primis; & media vtrisque respondent. *An ignoratis* (inquit Apostolus) *quoniam Sancti de mundo hoc iudicabunt? Ideo hunc mundum* (teste Ambrosio) *dixit, vt ostendat & alterum. Hic ergo mundus ad superioris similitudinem factus est. Vnde homo hic positus est, ad imaginem* DEI *factus, vt sicut in superiore mundo ab vno* DEO *sunt omnia, ita & in hoc ab vno homine omnes haberent originem. Hinc est vnde Moses in Deuteronomio: Cùm diuideret* (inquit) *Altißimus Gentem, quemadmodum dispersit filios Adæ, statuit fines gentium secundùm numerum Angelorum Dei. Quid tam apertum, hunc mundum superioris esse imaginem certa ex causa? Est enim & Hierusalem inferior, & illa superior, quam matrem nostram vocat idẽ Apostolus. Est & inferior Paradisus, in quo homo positus, mandatum, & vt operaretur, & vt custodiret, accepit. Est & ille cælestis, in quo raptus Apostolus audiuit verba arcana.* Hæc Ambrosius. Quæ ego in eum finẽ protuli, vt appareret, tum magnã esse consensionẽ inter iura & cælorũ, & naturæ, & Ecclesiæ, tũ illa omnia iura vnius præfecturã vbiq. constituere. Transeamus iã à naturali hominum Monarchia, cui Ecclesiastica similis esse debet, ad illud Monarchiæ genus, quod ab ipsis hominibus secundũ naturã institutum est, vt ab illa etiam Ecclesiasticæ Monarchiæ quoddam adminiculum petamus.

1. Cor. 6. Ambros. ibidem. Omnes ab vno. Hic mundus est imago cælestis Curix. Gal. 4.

Monarchiam in gentibus regendis iure ciuili, gentium, & diuino receptam esse: cùm interim non minus Ecclesiastico regimini, quàm ciuili necessaria sit. CAPVT XII.

Sequitur, vt quæramus an hominum gubernatio iure gentiũ & ciuili recepta, nõ perinde etiã præferat Monarchiã cæteris omnibus gubernãdi modis. Optandũ sanè fuerat, vt nemo relicta clementissima illa Patrumfamiliãs gubernatione, quã Deus per naturã ipsam instituit, ad aliam se contulisset. Verùm quoniã post peccati corruptelam, cæcum est genus hominũ, nec vnquam in vllo viuendi genere acquiescit: factum est, primùm vt *Cain à domo sui patris discedens, habitaret in terra profugus, ciuitatemq. à se ædificatam ex filij sui nomine Henochiam appellaret,* vbi videlicet ipse gereret principatũ à se excogitatũ, postquàm paternum iugum à Deo institutũ excussisset. Cuius exemplũ *Nemrod* etiam, post diluuiũ secutus, cœpit esse potens, non in Domino, sed *in terra*, factusque est tã robustus venator, vt quẽadmodum insignia quæque Domini esse apud Hebræos dicebãtur, sic etiam ipse diceretur *venator coram Domino*; vnde Prouerbiũ exiuit, *Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Hic autẽ primus erat Rex in terra. *Principium enim regni eius Babylon.* Quamuis autem hoc regni constituendi principiũ eatenus à malo videatur esse, quatenus aut Cain, aut Nemrod à meliore alterius Principatu defecerunt: tamẽ hoc posito, quòd semel deficere voluerunt, magnum sanè bonũ generi humano ex hoc nouo gubernationis Regiæ modo creatum est. Factũ quippe est, vt qui nolebant ministris Dei obedire, tamen sine omni obedientia nõ viuerent, sed obedirent saltem ei viro in cuius Principatum ipsi cõsensissent. Ita per Dei prouidentiam effectũ est, vt licet inordinata hominum ambitio præclarissimum ordinem diuinitùs institutum violasset, in ordinẽ tamen alium inferiorem illum quidem, sed tamẽ etiam diuinum redigerentur. Nata est ergo in diebus Nemrod terrestris Monarchia. Sed cùm alij quoque viri audaces & bellicosi eam rẽ animaduertissent, volebant & ipsi non amplius alteri subesse, verùm alijs in locis regnare, prout quisq. multitudinis alicuius assensum ad eam rem

Genes. 4. Genes. 10.

rem conciliare potuit. Itaq; cùm plures iam reges in omnibus pęnè vrbibus exifterent,eaq; res humanum genus,quod in vna focietate contineri totum debebat, nimium difiungeret, atq; in diuerfa ftudia traheret: immenfa Dei mifericordia *regnum Affyriorum in diebus Nini Regis excitauit*, quod fines fuos propagans, multa alia regna vniret atq; inter fe complecteretur. Succeffit poftea huic Affyriorum Monarchiæ primò Perfarum,deinde Græcorum,ac deniq; Romanorũ Monarchia, fub cuius initio Chriftus nafci voluit. Ac quantũ quidẽ bonum Orbi terrarũ ex his Monarchijs prouenerit, tum ex Prophetia Danieli de ijfdẽ reuelata, tum ex ijs,quæ ante ex *Eufebio & Leone Papa* in mediũ protulimus, abũde intelligi poteft. Sic enim ait Daniel ad Nabuchodonofor: *Tu Rex Regũ es, & Deus cæli regnũ, & fortitudinẽ, & imperiũ, & gloriã dedit tibi, & omnia,in quibus habitant filij hominũ & beftiæ agri:volucres quoq, cæli dedit in manu tua,et fub ditione tua vniuerfa cõftituit. Tu es ergo caput aureũ. Et poft te confurget Regnum aliud minus te: & regnũ tertium aliud æreum,quod imperabit vniuerfæ terræ. Et regnũ quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, fic cõminuet & conteret omnia hæc.* Et pòft: *In diebus autẽ regnorum illorum,fufcitabit Deus cæli Regnum,quod in æternum non diffipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & confumet vniuerfa regna hæc, & ipfum ftabit in æternum. Secundùm quod vidifti,quòd abfciffus eft lapis fine manibus, & comminuit teftam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Deus magnus oftendit Regi,quæ ventura funt poftea, & verum eft fomnium, & fidelis interpretatio eius.* Luc. 2. Huius li. c. 3. Danielis 2.

Hic autem duo præcipuè notanda funt: vnum,quòd de Regnis potius,quàm de vllis alijs ciuilium gubernationum generibus cura eft Deo. De ijs enim rebus Prophetias maximè reuelat,quarum maximã rationẽ habet. Alterum verò,quod infigniter animaduerti velim, illud eft: ifta Regna quæ Daniel prædicat, minora effe regno Chrifti: quod tamen *Chrifti Regnum Ecclefia eius* intelligitur effe. Quæ Chrifti Ecclefia,vt vifibiliter in hoc mundo agit, etiamfi ad cæleftia & inuifibilia fufpiret: fic non eft dubitandum, quin vifibilem cæleftis quidem,fed tamen Regni formam in hoc mũdo præ fe ferat: verùm de hac re poftea. Cùm igitur pęnè omnes per orbem nationes regibus quæq; fuis parẽrent, populus Dei eò tardius in regnum terrenum conceffit,quò prǽclarius ad regni cæleftis modum à fpirituali Paftore, quem Deus ei pręfecerat,regebatur. Nunc illud in primis vrgeo, Monarchiam omni generi hominum adeò fuiffe nõ folùm vtilem & opportunam,fed præterea neceffariam,vt neq; Dei populus in facris rebus vllo vnquam tempore,nec ferè quidem in profanis vno caruerit Rectore ac Duce, quocunq; is nomine vocabatur. Nam fi fortè poft obitũ Iofue,Dux qui præcederet in bello, defuerat (nã,qui præcederet in facrificio atq; in alijs tẽpli cærimonijs, nunquam defuit) mox aut ad oraculũ Dei,aut ad confenfum populi properatum eft, vt dux vnus conftitueretur,fine quo neq; pax in exercitu proprio,neq; victoria de hofte fperari poterat. *Poft mortem Iofue confuluerunt filij Ifraël Dominũ, dicentes: Quis afcendet ante nos contra Chananæum, & erit Dux belli? Dixitq, Dominus: Iudas afcendet. Ecce tradidi terrã in manus eius.* Et iterum: *Ifraëlitæ furgentes venerunt in domum Dei, hoc eft, in Silo;confuluerunt q, Dominum, atq, dixerunt: Quis erit in exercitu noftro Princeps certaminis contra filios Beniamin? Quibus refpondit Dominus: Iudas fit Dux vefter.* Erant quidẽ fingulis Tribubus fui Principes & Duces. Cęterum nifi Dominus nominatim defignaffet,cuinã potiffimùm totius rei fumma cõmitteretur, periculũ erat, ne prius inter fe de principatu, quàm cum hoftibus de victoria dimicarent. Neq; verò quifquã facilè patitur Imperij confortem. Vnde Alexander Magnus Dario,cùm is dimidium regni fui obtuliffet, refpondiffe dicitur: Vnum Regnũ non magis fert duos Reges,quàm vnus mundus duos foles. Itaq; cùm etiã D. Cyprianus vnicũ effe Deum contenderet: *Ad diuinũ*, inquit, *Imperium etiã de terris mutuemur exemplum. Quando vnq, iã Regni focietas aut cũ fide cæpit,aut fine cruore defiit? Sic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis diffidentibus etiã in morte difcordia: & Romanos geminos vnum non capit regnũ, quos vnũ vteri cepit hofpitium. Pompeius & Cæfar affines fuerunt,nec tamen neceffitatis fœdus in æmula poteftate tenuerunt. Nec tu de homine mireris,cùm in hoc omnis natura confentiat.* Et Cypriano Hieronymus affentiens, *Imperator*, inquit, *vnus, Iudex vnus Prouinciæ. Roma vt cõdita eft,duos fratres fimul habere reges non potuit. In Rebecca vtero Efau & Iacob bella gefferũt.* Nec aliter exiftimauit Auguftinus: *Nónne quæuis*, inquit, *multitudo eò minus vincitur,quò magis in vnũ coit? Vnde ipfa coitio in vnum, cuneus nominatus eft,quafi coüneus.* Iudicum 1. Iud. 20. Tom. 1. Epiftol. 4. Lib. 1. de ordine.

Quod fi tãta eft neceffitas vnius Ducis in bello, quod aduerfus carnẽ & fanguinẽ geritur, fi tot modis vnitati & cõcordiæ ciuili, per vnius præfecturã confulitur: quãtò magis nos, qui non cũ carne & fanguine, fed cũ fpiritibus tartareis, & cũ principibus tenebrarum de fide ac fpe dimicamus, vnius Ducis præfidentia muniri debemus, vt ne vexillũ diaboli trãsfigurantis fe in Angelũ lucis, putemus effe vexillũ Chrifti. Etenim fponfa Chrifti à Salomone aciei caftrorũ ordinatæ cõparatur, & ideo nõ minus Duce vifibili in hac fpirituali militia fua indiget, quàm olim populus Iudæorum Duce aliquo in bellis externis indigebat. Semper igitur Cantic. 6.

Dominum rogare debemus, vt certũ ducẽ, cuius vexillũ in conspectu nostro sit, nobis præbeat, dũ in hoc mundo militamus. Ac sanè si quis dixerit, corporalia Israëlitarũ bella, & singulos duces bellorũ, figurã fuisse eorum quæ nũc in Ecclesia Christi fiunt, nõ errabit; cùm

1.Cor.10. Paulus dicat, *omnia in figurã contigisse illis*. Plus dico: Visibiles & terrenæ Monarchiæ tũ cæteræ omnes, tũ potissimũ Romana, licet ob multas causas à Deo sint cõstitutæ, quas ante ex parte cõmemorauí: tamẽ ob nullã potius causam cõstitutæ sunt, quàm vt pacificũ iter Euãgelio Christi præpararẽt. Qua in re, vt Eusebij & Leonis testimonia, quæ ante posui, nũc o-

In Epist. ad Valerianum. mittã, ita elegãtissimè scribit Eucherius Lugdunẽsis Episcopus: *Illa* (inquit) *externa omnia, id est, nationes & regna, putásne ob aliud in ditionẽ ac iùs cessisse Romanum, & ob aliud magnã partẽ generis humani in vnũ transisse populum, nisi vt facilius tanquã medicamentum per corpus vnum, ita per vnã gentem fides infusa penetraret, & vt capiti ingesta velociter se per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes ritibus linguisq́, gentes, nec tam longè per*

Rom.15. *nouorũ semper graduum obiecta transisset. Deniq́; B. Paulus per hunc eundem populum disseminatis fidem scribit se ab Hierosolymis vsq́; ad Illyricum Euangelio Christi cuncta replesse. Quando autem istud inter nationes, aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quod nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christũ resonat, quod ad vitã omnia mundi latera concurrunt, dum fidẽ Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus. Magnum ergo ex hoc diuinæ pietatis argumentum est, quòd sub Cæsare Octauio, cùm vtiq́; Romana possessio verticẽ tenuit, tunc se Deus terris dedit. Itaq́; vt tua apud te proferã, cùm ab ortu regni huius cẽtesimus & octogesimus quintus ferè supra millesimũ vertatur annus, quicquid vel subsilla dominatione regum vetusta, vel sub illa deinde gemina administratione Consulũ Roman. accessit Imperio, omnia Christi aduentui præparata, & diffundendæ fidei prouisa, potest, si quis est idoneus assertor, ostendere.*

Quòd si Monarchiæ ciuiles tantum vtilitatis Euãgelio propagando attulerunt, idq́; quoniam per illas multi populi sunt in vnam gentem redacti & collecti: quantò magis necessarius est nunc aliquis Pastorum Princeps, qui eosdẽ populos in tam diuersis Prouincijs degẽtes in vnitate vnius ouilis & semel constituat, & semper cõseruet? Nam si Monarchia ciuilis, quæ foris cõstituta est, tantum Ecclesiæ profuit, dum viam Euangelio prædicando per aliatum gentium concordiam patefecit: quantò magis Monarchia Ecclesiastica, quæ ipsum corpus Ecclesiæ intus vegetat & nutrit, eidem Ecclesiæ ad concordiam domi stabiliendam proderit? Sed nunc relicta & naturali gubernatione, & ea quę secundùm naturam maximè est, ad eam Reipublicæ formam accedamus, quæ ab ipso Deo in Ecclesia ipsius instituta est.

ARGVMENTVM LIBRI QVARTI.

ETSI tota Dei Ecclesia verè vna est, quia & ab vno Deo est constituta, & vnico eius Spiritu conseruatur, & in eiusdem summi boni æterna fruitione acquiescit: tamen cùm alia sit Angelorum, aliaq́; hominum natura, & ij vtriq́; non statim à creatione sua Deum facie ad faciem viderint, sed prius probati fuerint, quàm ad contemplandã Dei maiestatem admitterentur, cumq́; homines pro varia tẽporum occasione aliter sub Lege naturæ, aliterque sub Mosaica vixerint: Ecclesiam Christi cum singulis & Angelorum & hominum degendi modis ita conferam, vt vbique vnius primatum diuinitus institutum, & à Prophetis vnicè commendatum fuisse declaraturus sim, eademq́ue opera ostensurus, eandem regiminis rationem in Ecclesia Christi collocandam fuisse.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER QVARTVS.

Inter Angelos, cùm ab initio crearentur, vnum extitisse Principem, qui postea, vt sancti Patres ex diuinis Scripturis collegerunt, defecerit à Deo, eandemq́; esse nunc Ecclesiæ Christi cõditionem, quæ Angelorum ab initio fuerit, nisi quòd Christus pro nostri Principis fide rogauit, vt ea non deficeret.

CAPVT I.

Ioan.4. PLACVIT Deo, *qui Spiritus est, & in spiritu coli vult*, de nihilo quosdam Spiritus

Ioan.8. purissimos mox ab ipso mũdi exordio creare, qui luminis & claritatis diuinæ non ita multò pòst (si tamen *in veritate persisterent*) participes redderentur. De quorum conditione & agendi modo antequam aliqui ex illis beati fierent, etsi nihil in Scripturis

in Scripturis diuinis satis perspicuè dictũ videatur: tamen multi Prophetæ & Apostoli quasi aliud agentes scripserunt multa, ex quibus viri sancti diuinitùs inspirati, quædam ad Angelorum conditionem pertinentia in vnum collegerunt. Quorum ego vt ingenium admiror, industriã laudo, fidẽ suspicio: sic argumenta & collectiones in hoc genere maximi quidem, non tamen pluris facio, quàm vt intra limites humanæ authoritatis (à qua tamen recedendum facile non sit) eas hac in re consistere existimem. Neq; enim puto, illũ vnius Angeli supra cæteros principatum, de quo nunc ago, tam clarè aut in Scripturis proponi, aut ab Ecclesia hactenus definitum esse: vt hæreticus aut infidelis haberi debeat, si quis contradixerit. Sed tamen qui ex altera parte id contemnet, quod ex diuinæ Scripturæ authoritate per ingenia grauissima, tanto fidei & charitatis dono exculta, conclusum fuerit: eum puto non instar magistri sui *mitem esse aut humilem*, sed inani superbię typho temerè inflari. Ego autem cùm in omni rerum vniuersitate, atq; etiam in singulis pæne rerum generibus principatum quendam diuinitùs institutum esse demonstrare conatus sim, non potui in Angelica natura hunc ipsum principatum non inuestigare. Iob 40. Isai. 14. Ezech. 28. Ephes. 3. Matth. 11.

D. Paulus scribens ad Ephesios, ait, se impetrandę cuiusdam rei gratia *genua flexisse ad Domini nostri Iesu Christi patrem, ex quo* (inquit) *omnis paternitas in cælis & in terra nominatur.* Quod autẽ Latinus interpres vocauit paternitatẽ, posset etiã verti familia, trib⁹, aut cognatio. Sed interpres ad nomẽ æterni Patris allusit, *vt ex Iesu Christi Patre omnem paternitatem, siue quæ in cælo, seu quæ in terra est, nominari diceret*. nominatur enim à patre paternitas. Nec erat cur Erasmus ex ista interpretatione sentẽtiã Pauli perijsse diceret, aut etiã cur D. Thomam Aquinatẽ notaret ob ea quæ de paternitate in Angelis existente inquirit. Nã Theophylactus vir doctissimus atq; etiã natione Græcus, in hunc ipsum locũ scripsit, πατρίας, quo verbo Apostolus est vsus, *à patrũ nomine appellatas*. Quo igitur pacto quod à patre deducitur, significãtius vertas, quàm per nomẽ paternitatis? adeò vt D. Hieronymus dicat: *πατρίαν Latini paternitatẽ interpretãtur, cùm ex vna radice multa generis turba diffunditur*. Qui etiam sensum Pauli reddẽs, *Solus pater* (inquit) *præstat cæteris, vt patres esse dicantur. De terrenis cælestia contẽplemur. Adam (quẽ primùm plasmauit Deus, & creator ipsius & pater fuit) certè Deo Patri scit se debere, quòd subsistit. Rursum hi qui geniti sunt ex Adã, patrem illum intelligunt, ex quo orti sunt. Vnde & in Euãgelio secundùm Lucã cùm paulatim à Christo, Dauid & Abrahã retrorsum esset generatio supputata, ad extremũ scriptura ait, filij Seth, filij Adã, filij Dei: vt paternitatis in terra vocabulũ à Deo primùm esse demonstraret. Quæritur verò, quã ob causam & in cælis ab eo omnis paternitas appelletur. Quomodo nos qui non sumus de genere Abrahã, si fidem illius habuerimus, filij vocamur Abrahã, Patriarchas quoq; & Prophetas (si tamen nos ab eis peccata non separẽt) nostros patres dicimus: ita puto Angelos cæterasq;. Virtutes habere Principes sui generis in cælestibus, quos patres gaudeant appellare. Archangelus enim nisi Angelorum dici non potest, & Dominatio, & Principatus, & Potestas, nisi inferiores subditos habeant, nõ vocãtur.* Licuit ergo D. Hieronymo paternitatẽ inter Angelos & inquirere, & inuenire: & D. Thomæ Aquinati hoc ipsum inquirere non licuit, nisi mox audiat ab Erasmo, *Thomas Aquinas vocẽ, vnde quæstionem omnẽ elicit, non intellexit?* Atqui, ô bone vir, nec aliud in hac re inuestigauit, nec aliud respondit D. Thomas, quàm vel D. Hieronymus, vel D. Chrysostomus. Vnde igitur scis, Thomã non intellexisse illã vocem vnde quęstionem elicit? An vocẽ satis perfectè nõ intellexit, qui rem voce significatã eodem modo explicauit, quo doctissimi quiq; tum ex Græcis, tum ex Latinis Patribus eandem intellexerunt, atq; explicârunt? Hieronymus igitur putauit, paternitatem illam quæ in cælo est, ita intelligi, vt Angeli, qui sunt alijs superiores, patres inferiorum dicantur: quod etiam ipsum nomen Archangelorum, Principatuũ, Potestatum, & Dominationũ significat. Omnia enim illa nomina referũtur ad aliud, cui dominẽtur & præsint, quẽadmodum pater suæ familiæ dominari solet. Chrysostomus etiã quærẽs, *quæ sint istæ paternæ cognationes*. *In hoc seculo* (inquit) *paternæ cognationes sunt generationes: in cælis verò cognationes vocat ordines ac familias cælestes*. Sunt igitur familiæ quædam Angelorũ. In omni verò familia ac tribu vnus est velut paterfamiliàs, & Princeps illius tribus. Iam hos patres omnium doctissimos pleriq; alij tam Latini quàm Græci imitati, tradiderunt Paulum hoc in loco significasse, quasdam esse Angelorũ familias & cognationes, non quidẽ per carnis & sanguinis generationem propagatas (nam neq; hoc D. Thomas sensit) verùm ita dispositas, vt non temerè ac fortuitò facti, sed ordine quodã certo procreati sint Angeli, cuius ordinis rationẽ homines melius intelligere non possunt, quàm per nomen Paternitatis. Quemadmodum enim videmus, maximã illam hominum multitudinem, quæ iam diu in mundo extitit, non simul productã, sed ab vno principio primùm exortam, ac deinde in plures familias per patrum diuersorum generationes esse diffusam: sic in productione Angelorum talis procreãdi modus à Patre omnium obseruatus intelligi potest, vt etiamsi omnes Angeli eodem tẽpore conditi sint, alius tamen alio dignior, atq; ob id prior etiam esset per naturã: donec ad vnum

Ephes. 3. Erasmi temeritas. Theophylactus in 3. ad Ephes. In libro aduersus Heluidiũ, & in 3. c. Epist. ad Ephes. Deus pater Adæ. Luc. 3. Paternitas in terris. Paternitas in cælis. Erasmus in annotat. In epistol. ad Ephes. Hom. 7. Vide Haimonem & Theophyl.

Ioan. 1. & 14. Vide Epistolā Alexandri apud Theodoretum lib. 1. cap. 4.

accederetur omnium omnino primum, hoc eſt, dignissimú, qui ob eá cauſam *Pater ac Princeps omnium Angelorum* cenſeri poſſet. Sic nimirum omnis paternitas, tàm in cælis, quàm in terris à Patre Ieſu Christi aptè nominarur. Ac de Patre quidem cælesti conſtar, eum ita eſſe Patrem Filij ſui, vt quanquam Filius tempore poſterior Patre non fuerit, nec in ſubſtantia minor: ſit tamen à Patre ſuo, tanquàm à principio, à quo ab æterno generatus eſt. Nam & eo modo Græci Doctores intellexerunt illud, *Pater maior me eſt.* Atq; vt Filius rectè a Patre eſſe creditur, licet nec illo ſit minor, nec iunior: ſic nihil obeſt, quin aliqui Angeli ab alijs velut à patribus ſuis, ac ij deinde omnes ab vno Angelo velut ab omnium Principe dependeant, quicunq; ſit ille nexus ſpiritalis, quo in vnum colligâtur. Nam ſi nec in ſimplicissima Dei eſſentia ordo Perſonarum deeſt, cùm cæteræ creaturæ, quæ rationis participes ſunt, ac præſertim ſpirituales & dignissimæ, quæq; ad ſimilitudiné & imaginé Trinitatis factæ ſint: magna ratione ducimur, vt etiam in Angelis ordinem quendam velut cuiuſdam communis originis ſeu paternitatis eſſe putemus, iuxta quem ſic omnes Angeli ab vno ſui generis Principe in gradu creationis ſuæ depédeant, quemadmodum Filius & Spiritus ſanctus à Patre, velut ab vno principio ſunt. Nam cùm & in Trinitate ab vno principio reliquę duę perſonæ exiſtant, & in hominibus omnes ab vno procreentur, Angeli verò propius ad imaginé Trinitatis per natûram accedant, quàm homines: pluſquàm probabile eſt, inter Angelos etiam vnum Principem extitiſſe, qui tanta fuerit dignitate prædıtus, vt omnibus emineret, omniumq; primus & ſupremus meritò appellandus eſſet.

Tatianus. Homilia 34. in Euangel. Zach. 28. Luc. 10. Ecclesiastici 10. 1. Tim. 3. Vide Theodoretum in diuin. Decretorum epitome. Apocal. 12. & ibidem D. Thomas. Matth. 25. Cap. 12.

Certè quidem Tatianus Iuſtini Martyris diſcipulus in Oratione quam contra Græcos edidit, ſic habet: *Angelus ille primogenitus in Dæmoné mutatur, & alij phantaſmata eius ſecuti, Dæmonũ exercitus deputantur, & propter arbitrij libertaté ſtultitiæ ſuæ permittũtur.* Fuiſſe igitur *Angelum aliquem primogenitũ* exiſtimauit. Vnde etiam D. Gregorius in hunc modũ ſcripſit: *Ipſi Angelo, qui primus eſt conditus, per Prophetã dicitur, Tu ſignaculũ ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decôre, in delicijs paradiſi Dei fuiſti. Vbi notandũ eſt, quòd nõ ad ſimilitudiné Dei factus, ſed ſignaculũ ſimilitudinis dicitur, vt quò in eo ſubtilior eſt natura, eò in illo imago Dei ſimilius inſinuetur expreſſa.* Et pòſt: *Dum cunctis agminibus Angelorũ prælatus eſt, ex eorũ comparatione clarior fuit.* Illum igitur Angelú, qui poſtea *tanquã fulgur è cælo cecidit*, D. Gregorius ab initio cunctis agminibus Angelorú putat fuiſſe prælatú. Nec ſanè id ipſum ratione caret. Quò enim maiora dona primus Angelorú acceperat, eò citius à Dei obedientia illum defeciſſe, veriſimile eſt, poſtquàm ſemel propriæ naturæ excellentiá contéplatus, nó Deo, ſed ſibi eius rei gloriá attribuiſſet. *Initium quippe omnis peccati ſuperbia ob id vocatur*, quoniá diabolus, qui primus peccauit, per mentis elationé Deo ſubeſſe recuſauit. Iam verò ſuperbię fomes malis ingenijs eſt Principatus. Vnde *Apoſtolus vetat Neophytum fieri Epiſcopũ, ne in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat Diaboli.* Ex quibus Apoſtoli verbis colligere licet, Diabolum ob id cecidiſſe, quòd dum adhuc *Neophytus*, id eſt, recens creatus erat, alijs ſpiritibus digniorẽ ſe vidẽs, Deum etiá ipſum, non modò cæteros omnes, contépſit. Ne igitur Epiſcopus, qui in ſua Eccleſia ſemper primus eſt habitus, eadé ſui primatus occaſione, quæ Diabolú decepit, in ſuperbiam elatus, in eandé cum Diabolo damnationé incideret: Apoſtolus prohibet, eum ex his eligi qui nuper ad fidé cóuerſi eſſent. Rectè igitur, opinor, ex his Pauli verbis cóijcimus, inter Angelos, dú adhuc Neophyti eſſent, fuiſſe vnú aliqué velut Epiſcopú, id eſt, maximú & dignissimú, cui ſuperbia cauſa fuit vt caderet. Quid quòd non facilè vllis, nedum tot ſpiritibus perſuaſiſſet, vt à creatoris ſui obediétia ſe ſubducerent, atq; ei adhærefcerét, niſi omniú Princeps extitiſſet? Si enim alius quiſpiá ex Angelis maior illo & dignior in veritate perſtitiſſet, cæteri Angeli duplicé cauſam habuiſſent, cur iſtum nó ſectarentur. Vnam, quia códitoré ſuum & Dominum euicunq; ſocio & æquali anteponere debebant: alteram, quia inter ipſos viderét alium digniorẽ, cui potius obediendú eſſet, quàm neſcio cui minus digno. Nunc autem dú nec faciem Dei Parris, adhuc igne tentationis probati, clarè contéplarentur, nec etiam aliú inter ſe digniorem illo viderent, qui per ſuperbiam cœpit deficere atque apoſtatare à Deo: factú eſt, vt multi Angeli abutentes proprij arbitrij libertate, non ea quæ per fidé reuelabátur, ſed quæ per naturam ob oculos mentis ipſorum poſita erát, intuenres, mallent eum qui coràm pulcherrimus erat, in perpetuum Principem abſq; vlla reuocatione eligere, quàm viſioné Dei, quæ nondum illis conceſſa erat, per parientiá expectare. Quibus conſtituris, nó miramur, Satanam ita cecidiſſe de cælo, táquam fulgur, *vt cauda eius tertiam partem ſtellarum cæli ſecũ traheret. Ipſe enim Diabolus* (inquit B. Thomas) *cùm primò eſſet omnibus excellentior, videns ſuã naturalem excellentiam, ſuperbiuit. Multi autem ex alijs videntes eum tam excellentem, conſenſerunt eius ſuperbiæ, & ei adhæſerunt.* Hinc legimus in Euangelio, *æternum ignem paratum eſſe Diabolo & Angelis eius.* Et in Apocalypſi maligni ſpiritus vocanrur *Angeli Draconis*, id eſt, Diaboli, nó quòd eius fuerint creatione, ſed tátum volûtaris propriæ ſubiectione. Nunquam auté ſe Diabolo ſubieciſſent, niſi eum natura ipſis digniorem conſpexiſſent.

ſpexiſſent. Imò Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus ne Diabolum quidē ipſum putat vlla re magis incitatū vt peccaret, quàm ex primatu ſuo: *Dum* (inquit) *apoſtata Angelus ad nouē Angelicorum ordinum comparationē, ſe clariorem cunctis aſpexit, confeſtim intumuit, & cor ſuum ad ſuperbiam eleuauit*. Et paulò antè: *Primatum habuiſſe inter Angelos Diabolum conſtat excellentia prælationis: ex qua fiducia cecidit, ita vt ſine reparatione laberetur.*

Iſidorus de ſummo bono li. 1. c. 12.

Ac ne quis dicat, vel Iſidorum, vel cæteros Patres hæc abſq; diuini verbi authoritate docere, audiat etiá quibus Scripturis ad eam ſententiam adducti ſint. Ab Iſidoro incipiamus; quoniam is iam eſt in manibus. *Ante omnem* (inquit) *creationem Angelorum, diabolus conditus eſt, ſicut ſcriptum eſt: Ipſe eſt principiū viarum Dei. Primus enim creatus extitit ordinis prælatione, non temporis quantitate.* Illud igitur propheticum, quod apud Iob perſcriptum eſt (*Ipſe eſt principium viarum Dei*) citatur à Sanctis, velut in eo verbo Diabolus vocetur principium viarū, id eſt, operum Dei. Extat verò Commentarius in eundem Prophetam ſub D. Hieronymi, atq; etiam ſub Venerabilis Bedæ nomine, in quo ita legimus. *Diabolus inter cæteras creaturas primus à Deo eſt conditus, & inde dictum eſt: Ipſe principiū eſt viarū Domini. Nam in Ezechiele Propheta in capite lapidum ignitorum refertur, quòd primus fuerit omnium Angelorum, & corona in manu Domini.* Hæc ibi. Ac ſanè D. Hieronymus Diabolū per *Behemoth* intelligēdum eſſe tradit in eo opere quod ad Damaſum Papam de filio prodigo ſcripſit. Eòdē pertinet, quod Iſaias *de Lucifero, qui manè oriebatur*, ſcribit. Omniū enim qui vſpiam ferè ſcripſerunt cōſenſu, illa Iſaiæ verba ita referuntur ad Regem Babyloniæ, vt interim mores & ingenium Diaboli depingant. Ille enim eſt, *qui dicebat in corde ſuo: Aſcendam ſuper altitudinē nubium, ſimilis ero Altiſsimo. Sub figurata perſona Principis Babyloniæ* (inquit Auguſtinus) *Diabolū notat.* Idem etiam ſentit de altero loco Ezechielis, quem mox proferam, non ſolùm Auguſtinus, verùm etiam Hieronymus, & Theodoretus in Epitome diuinorū Decretorum. Cyrillus autem refert, Draconé, hoc eſt, Diabolum *inſignem inter Angelos, & ſuperis Poteſtatibus ſpectabilem extitiſſe*; omniaq; illa quæ Iſaias de Rege Babyloniæ dixit, valdè meritò in diabolum cadere. Cùm igitur Iſaias Diabolum vocet *Luciferū, qui manè oriebatur*, videtur ſignificaſſe, quòd vt Lucifer inter ſtellas, ſic etiá Diabolus inter ſpiritus Angelicos primas tenuerit. Ezechiel verò eiuſdem ſpiritus excellentem ab initio primatū in figuram Tyrij regis ita depingit: *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientiæ, & perfectus decôre in delicijs Paradiſi Dei fuiſti. Tu Cherub extentus & protegens, & poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti, perfectus in vijs tuis à die conditionis tuæ donec inuēta eſt iniquitas in te. Quo ſermone demonſtrat* (inquit Hieronymus) *ad hominem vrbis Tyriæ Principem hæc pertinere non poſſe, ſed ad ſanctam quondam & præcipuā fortitudinē, quæ vrbis Tyriæ Princeps poſita ſit.* Iam verò D. Gregorius interpretans hæc verba (*Ipſe eſt principiū viarum Dei*) totam hanc rem hoc modo concludit: *Quid vias Dei, niſi eius actiones accipimus? de quibus per Prophetā dicit: Non enim ſunt viæ meæ, ſicut viæ veſtræ. Et principiū viarum Dei Behemoth dicitur: quia nimirum cùm cuncta creans ageret, hunc primum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorē fecit. Huius primatus eminentiam cōſpicit Propheta, cùm dicit: Cedri non fuerūt altiores illo in Paradiſo Dei, abietes nō adæquauerunt ſummitatē eius, platani non fuerunt æquæ frondibus illius. Omne lignū Paradiſi Dei non eſt aſſimilatum illi, & pulchritudini eius, quoniam ſpecioſum fecit eū in multis condēſis frondibus. Qui namque accipi in cedris, abietibus, et platanis poſſunt, niſi illa Virtutū cæleſtiū proceræ altitudinis agmina in æternæ lætitiæ viriditate plantata? Quæ quāuis excelſa ſint condita, huic tamen nec prælata ſunt, nec æquata. Qui ſpecioſus factus in multis condenſiſq; frondibus eſſe dicitur, quia prælatū cæteris legionibus tanta illum ſpecies pulchriorē reddidit, quanta & ſuppoſita Angelorum multitudo decorauit. Iſta arbor in Paradiſo Dei tot quaſi cōdenſas frondes habuit, quot ſub ſe poſitas supernorū Spirituū legiones attēdit. Qui idcirco peccās ſine venia damnatus eſt, quia magnus ſine cōparatione creatus fuerat. Hinc ei rurſum per Prophetam dicitur: Tu ſignaculum ſimilitudinis Dei, plenus ſapiētia, & perfectus decôre, in delicijs Paradiſi Dei fuiſti. Multa enim de eius magnitudine locutus, primo verbo cuncta complexus eſt. Quid namque boni non habuit, ſi ſignaculum Dei ſimilitudinis fuit? De ſigillo quippe annuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur, qualis in ſigillo eodē eſſentialiter habetur. Et licet homo ad ſimilitudinem Dei creatus ſit, Angelo tamen quaſi maius aliquid tribuēs, non eum ad ſimilitudinem Dei conditum, ſed ipſum ſignaculum Dei ſimilitudinis dicit, vt quo ſubtilior eſt in natura, eo in illo ſimilitudo Dei plenius credatur expreſſa. Hinc eſt, quòd primatus eius potentiā adhuc inſinuās idē Propheta ſubiungit: Omnis lapis pretioſus operimentū tuū: Sardius & Topazius, & Iaſpis, Chryſolithus, Onyx, & Beryllus, Sapphirus, Carbunculus, & Smaragdus. Nouē dixit genera lapidū, quia nimirum nouem ſunt Ordines Angelorum. Nam cùm per ipſa ſacra eloquia Angeli, Archāgeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Poteſtates, Cherubin, et Seraphin, aperta narratione memorantur: quantæ ſint supernorū ciuium diſtinctiones, oſtenditur. Quibus tamen Behemoth iſte opertus fuiſſe deſcribitur, quia eos quaſi veſtē ad ornamentum ſuum habuit: quorum dum claritatem tranſcēderet, ex eorum cōparatione clarior fuit.* Deniq; Petrus apud Clemētem ita

Iob 40. — In Tom. 7. operum Hieronymi. — Tom. 3. Epiſtol. 146. — Iſaiæ 14. — De Ciuitate Dei, lib. 11. cap. 15. — Cyrillus in ca. 14. Iſaiæ. — Ezech. 28. — Hieronymus in cap 28. Ezechielis. — Gregorius in 40. cap. Iob. lib. 32. ca. 18. — Iſaiæ 55. — Vnus Angelus eminentior alijs. — Ezech. 31. — Prælatus cæteris. — Sine comparatione. — Ezech. 28. — Signaculum ſimilitudinis Dei. — Primatus Angeli. — Nouem ordines Angelorum.

Lib. 1 recognitionum Clementis, Ruffino interprete. tem ita loquens introducitur: *Deus cùm fecisset mundũ, tãquam vniuersitatis Dominus singulis quibusq; creaturis Principes statuit. Statuit ergo Angelis Angelũ Principẽ, & Spiritibus Spiritum.*
Ex his quæ iam diximus, abundè liquet, Spiritus Angelicos ita fuisse conditos ab initio, vt vnus cæteris omnibus emineret, ac velut *Lucifer* quidã esset, *principiumq́ viarum seu operum*
Iob 40. *Domini.* Vnde intelligimus, Deum voluisse creaturas rationis compotes, nõ tãtùm à seipso, verùm etiam sub se, ab aliquo alio, qui eiusdẽ cum ipsis creaturis cõditionis esset, regi ac gu-
Matth. 19. bernari. Christus verò à vetere peccati statu ad nouitatẽ vitæ nos vocãs, instaurauit omnia, sicut à Deo creata erant *à principio*, & ob eam causam putandus est Ecclesiã militantem regere, non solùm per seipsum, verùm etiã per alium sub se, qui eiusdem cum Ecclesia conditionis existat: qui visibilis videlicet & mortalis sit, prout Ecclesia mortalis adhuc est, & oculis mortalium exposita. Ac neq; parua est inter Angelorum primam creationẽ, ac nostram hodie conditionem similitudo. Quemadmodum enim Angeli, cùm crearentur, nõ mox ad contemplandam Dei faciem assumpti sunt, (alioqui tãtam Domini gloriam nec potuissent
Ioan. 8. quidem contemnere) sed suo arbitrio ad tẽpus aliquod relicti, partim *perstiterunt in veritate*, partim declinauerunt ad mẽdacium: sic homines per Christi gratiam iustificati, non statim
2. Cor. 5. æterna beatitudine fruũtur, sed in eo statu degunt, vt *per fidẽ, non per speciem ambulantes*, partim stent, partim verò cadant. Itaq; cùm hæc vita tempus probationis nostræ sit, non minus credendum est, vnum aliquem peregrinationis nostræ ducem à Christo constitutum esse, quàm Angelorũ ordines vnum suæ naturæ Principem, dum adhuc de futura gloria decertarent, acceperunt: Præsertim cùm is Dux & Princeps lõgè magis necessarius nobis hodie sit, quàm olim fuerit Angelis. Nam & nostra natura minus digna est, quàm Angelica, & pronitas ad peccandum eò maior in nobis est, quò & grauius ab ipso diabolo tentamur, & diutius in peccato versati sumus, fomitemq́; peccati nobiscum perpetuò circũferimus. Nec ad rem pertinet, quòd primus ille Angelus auctor nonnullis fuit, vt à Dei obedientia deficerent. Etenim neq; ille ad eum finem, sed potius ad decus & ornamẽtum naturæ Angelicæ à Deo cæteris præpositus est: neq; idem in Ecclesia timeri potest, cùm Christus ipse *orauerit pro fide*
Luc. 22. *Petri, vt ea non deficeret, sed iusserit vt is aliquando conuersus, confirmet fratres suos.* Licet igitur successor Petri, quoad suam ipsius personam, ab æterna salute non minus quàm Princeps Angelorum possit excidere: tamen propter Christi orationem, & Ecclesiæ salutem, confirmator fratrum, non subuersor constitutus est. Ac nostra quidem cõditio primæ Angelorum conditioni ad hunc modum respondet.

Ecclesiam militantem, quæ est ciuitas noua de cælo descendens, ab vno visibili Pastorum Principe in hac vita regendam esse, quemadmodum triumphans Angelorum Ecclesia ab vno Deo, quem facie ad faciem vides, in cælis gubernatur. CAP. II.

POstquàm ille Angelorum Princeps *in veritate stare desiit, & tãquam fulgur de cælo* cum
Ioan. 8. Luc. 10. suis turmis decidit: cæteri spiritus, qui manserunt in veritate Dei, ad eam felicitatem translati sunt, vt *faciem* substantiamq́; *Dei Patris in cælo viderent*, æternamq́ue eius sa-
Matth. 18. pientiã & bonitatem perpetuò contemplarentur. Nec tamen propterea vel confusa in illis est naturæ prioris dignitas, vel eadẽ gratiæ dona omnibus ex æquo sunt collata. Si enim or-
Vide Augustinum li. 2. & 2. de ordine. do tam præclara est res, *vt nec mala (quæ neq; fecit, neq; diligit Deus) præter ordinem sint, ipsumq́ ordinem Deus in ijs diligat:* quantò minus bona illa quæ fecit Deus, quæq́ue (vtpote à seipso facta) vehementer diligit, ordinis expertia esse permittuntur? Ac sunt quidem in cælo Angelorum permulta millia, vel ipso Daniele attestante, *quòd millia millium ministrabant ei, &*
Daniel. 7. *decies millies centena millia assistebãt ei.* Porrò inter hos tot Angelos, ordinem quoq; aliquem ipsorum naturæ congruentem existere, inde clarissimè constat, quòd *cùm omnes administra-*
Hebr. 1. *torij spiritus sint*, ex eoq́; Angeli seu nuncij appellentur; tamen Apostolus Paulus *Archange-*
1 Thessal. 4. *lum* nominat, cùm ait, *in voce Archangeli Dominum de cælo descensurum:* & Iudas *Michaëlem*
Iudas in Epistol. *Archangelũ cum Diabolo altercatum esse dicit de Moysis corpore.* Scimus nihil esse aliud Archã-
Basilius in Epist. 141. gelum, quàm eum qui cæteris Angelis maior sit. Vnde tum Magnus Basilius *vnum Angelũ*
Nazianzenus in sanctum Baptisma. *alio maiorem esse* dicit, tum Gregorius Nazianzenus *classes ordinesq́; Angelorum* agnoscit.
Psal. 98. Præterea quando Paulus, *Thronos, Dominationes, Principatus, Potestatesq́; distinguit*, & quan-
Isaiæ 6. do regius Propheta *Cherubim*, Moyses autem atq; Isaias *Seraphim* nominant: vtiq, omnes hi per varias Angelorum appellationes docent, esse quasdam Angelorum classes atq; ordines in cælo. Neq; enim distinguerentur tot nominibus, si ratione aliqua inter se non differrent. Postremò, quoties Deus in Scripturis appellatur *Dominus Sabaoth*, hoc est, exercituum: toties ordinatissima multitudo Angelorũ in cælo nobis insinuatur, qui tanquàm acies in exercitu sub certis decurionibus, quinquagenarijs, centurionibus, tribunis, in classes atque or-
Ad Trallianos Epist. 2. dines distinguantur. Vnde B. Ignatius: *Non quemadmodum vinctus sum, ita cælestia intelligere possum, Angelicos ordines, Archangelorum & exercituũ diuersitates, Virtutum & Dominationum differentias, Thronorum & Potestatum distantias, æonorum magnificentias, Cherubin & Seraphin excellentias,*

excellentias, spiritus sublimitatem, Domini regnum, & præter hæc omnia, omnipotentis Dei incomparabilitatem. Dionysius verò ex Apostolica doctrina *nouem esse Angelorū ordines accepit,* eosque in tres sanctos Principatus (quos Hierarchias vocat) distingui tradit. Cumque singulæ Hierarchiæ ex ternis choris, hoc est, ex primis, medijs & infimis quibusdam ordinibus cōstant, prima Hierarchia sic à solo Deo absq; vlla re alia interiecta illuminatur & perficitur, vt ipsa iterum mediam Hierarchiā, media verò infimam illuminet, omniq; salutari mysteriorum cognitione imbuat. Infima verò Hierarchia hominibus nunciat ea quæ Dei sunt, non quidē omnia passim omnibus, sed maxima quæq; præcipuis Patriarchis, aut Prophetis, vt rursum illi alijs hominibus, qui eius rei capaces sunt, eadem exponant, atq; interpretentur. Atq; in his rebus cum Dionysio cōsentit etiam Magnus Athanasius. Ita ab ingenito Patre, per genitum Verbum, in Spiritu sancto, qui ab vtroque velut ab vno principio procedit, primùm ad Seraphim, Cherubim, ac Thronos: deinde per hos ipsos ad Dominationes, Virtutes, ac Potestates: inde autem ad Principatus, Archangelos, atq; Angelos: deniq; per istos ad homines ea cognitio defertur, qua & purgamur ab inscientia, & imbuimur necessaria doctrina, & salutari mysteriorum scientia perficimur.

Dionysius de cœlesti Hierarch. cap 4.

Athanas. de cōmuni essentia Patris & Filij pro-
pe finem.

Ac sanè si etiam in simplicissima Trinitatis essentia ordo quidā perspicitur, si pater à nullo, filius autem à patre generatur, Spiritus verò sanctus à patre filioque velut ab vno principio procedit: quis postea mirabitur, si & Dominationes Seraphinorū classi, & Principatus Dominationum choro sic subijciuntur, vt à superioribus per media quædā interiecta vsque ad infimos gradus ritè omnia ordineq; perueniant? Miraret potius, si omnia non imitarentur & id principium à quo profluxerunt, & eum finē ad quem tendunt. Præclarè igitur D. Gregorius ait: *Ad hoc diuinæ dispensationis prouisio gradus diuersos & ordines cōstituit esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionē impenderent, vera concordia fieret ex diuersitate cōtextio, & rectè officiorū gereretur administratio singulorum. Neq; enim vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eā differentiæ ordo seruaret. Quia verò quæque creatura in vna eademq; qualitate gubernari, vel viuere non potest; cælestium militiarū exemplar nos instruit, quia dum sunt Angeli, sunt Archāgeli, liquet quòd nō æquales sunt, sed in potestate & ordine sicuti nōstis, differūt vnus ab altero.* Illud ergo certū est, & esse maximam Angelorum multitudinem in cęlo, & esse inter eos quoddā sacrę Præfecturæ genus ipsorum naturæ conueniens, & quocunq; modo inter se vel per classes distinguātur, vel per principatus in vnū iterū coëant, omnes omnino vni Deo velut auctori summo parere: vt hoc modo tota cælestis curia & varijs Angelorū ordinibus repleatur, & cuiq; ordini sua quædam particularis vnio concedatur, & illi omnes in vno capite primò conueniant, *qui est Deus benedictus in secula.* Sed vt antequā ijdem Spiritus diuinæ gloriæ participes effecti erāt, alium Pnncipē suæ naturæ conditionisq; supra se agnoucrunt: sic nos, & dū faciē Dei clarè non videmus, nostræ naturæ conditionisq; vnum aliquem principē agnoscere debemus, & vbi semel Dei faciē viderimus, ab illo mortali Principe, sub quo nunc agimus, liberabimur, & æterno vnius Dei Principatu clarissimè fruemur. Postquā enim *Christus tradiderit regnū Deo & Patri, cùm euacuauerit omnē Principatum, & Potestatem, & Virtutē, tunc & ipse Filius,* (secundùm eā naturā qua cōmunicat cum Ecclesia, quæ Filij corpus & sponsa est) *subijcietur ei qui subiecit sibi omnia.* Interim verò dū Ecclesia in terris agit, quod in se est, imitari atq; exprimere debet cælestē illam Hierusalem, *quæ est mater nostra,* præsertim cùm ad illius exemplar *velut in monte ostēsum* noster cœtus ab initio cōformatus sit. Nihil enim est aliud *Ciuitas illa sancta, quam Ioannes de cælo descendentē conspexit, nisi ordo Ecclesiæ militantis, ad exemplum cælestis Ierusalem conformatus.* Illa igitur vera Christi Ecclesia in terris cēsenda est, quæ varios Laicorum, Monachorum, & Clericorum ordines ita distinctos habet, vt & singulis ordinibus suus quidā præcessor & primas cōstituatur, & ij deinde omnes vni primo Pastori subsint, qui vice Christi omnibus præsit, omnesq; illos in Christo vnum corpus mysticum esse demonstret. Itaq; B. Ignatius cælestē statum ad homines accōmodans, *Quid enim* (inquit) *est Episcopus, nisi quis Principatū omnem & Potestatē supra omnes obtinet, vt obtinere homo potest, qui est pro viribus Christi Dei imitator? Quid verò Presbyteriū, nisi collegium sacrum, consiliarij & consessores, Episcopi? Quid stē Diaconi, nisi imitatores Angelicarū virtutū, & ministrantes ministeriū purum & immaculatū, vt Sāctus Stephanus B. Iacobo, & Timotheus ac Linus Paulo, & Anacletus atq; Clemens Petro? Qui igitur his inobediēs fuerit, atheus & impius omnino fuerit, & Christū improbās, ac eius ordinationem imminuens.* Hæc Ignatius. In cuius verbis id eximie animaduerto, quòd in Ecclesia vult non solùm ordines Angelorū, sed etiam ipsius Christi Dei præsidentiā exprimi. Angelorum quippe imitatores facit Diaconos, Apostolorum verò Presbyteros. *At Episcopū vult supra omnes Principatum obtinere, instar Christi Dei.*

Gregor. lib. 4. Indict. 13. Epist. 52.

1. Cor. 15.

Galat. 4.

Exod. 25.

Apocal. 21.

Ad Trallianos Epist. 2.

Porrò quem ordinē in vnaquaq; particulari Ecclesia obseruari vir iste Apostolicus testatus est, eundem multò magis in vniuersali Ecclesia retineri oportuit, cùm singulæ quæque

Ecclesiæ aut Diœceses nũquam perinde possint cælestem ordinem exprimere, ac tota fidelium, quæ per orbem diffusa est, multitudo. Nam quod singulæ fidelium societates ex parte adumbrãt, id vniuersalis Ecclesia plenissimè exprimit & repræsentat. Vnde Gregorius Magnus, postquam de Angelorũ distinctione locutus illa esset, quę antè citaui, ad vniuersale totius Ecclesiæ regimen orationem conuertens, *Si ergo* (inquit) *inter Angelos, qui sine peccato sunt, istam constat esse distinctionem: quis hominum abnuat, huic se dispositioni libenter submittere, cui nouit etiã Angelos obedire? Hinc enim pax & charitas mutua se vice complectuntur, & manet firma cõcordia, in alterna & Deo placita dilectione, sinceritas. Quia igitur vnumquodq; tũc salubriter completur officiũ, cùm fuerit vnus, ad quem possit recurri, Præpositus: idcirco opportunũ esse perspeximus, in Ecclesiis, quæ sub regno præcellẽtissimi filij nostri Childeberti regis sunt, secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, id est, sanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres consacerdotésque nostros aliqua euenerit fortè contentio, authoritatis suæ vigore, vicibus nempe Sedis Apostolicæ functus, discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundam causarum tale fuerit certamẽ exortum, in quo aliorum præsentia opus sit: congregatis sibi in numero competenti fratribus, & coëpiscopis nostris, salubriter hoc, seruata æquitate, discutiat, & Canonica integritate definiat. Si quam verò contentionem, quod longè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit; aut negotium emerserit, cuius vehemens sit fortassè dubietas, & pro sui magnitudine, iudicio sedis Apostolicæ indigeat: examinata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari.* Nunc si tam Ignatij, quàm Gregorij verba mentemq; coniungimus: planè constat, illos hac mente fuisse, vt vellent vniuersalem Ecclesiam, singulasq; eius partes ad exemplum cælestis Ierusalem non aliter ab vno Episcopo, cui varij ordines hominum subijcerentur, gubernari, quàm cælestis curia ex varijs Angelorum Ordinibus constãs, ab vno Deo, qui omnibus superior est, gubernatur. De militante igitur Ecclesia ad Monarchiam triumphantis conformanda, hæc sint satis.

Lib. 4. indic. 13. Epist. 52.
Vnus Præpositus.
Legatus Papæ in Gallia.
Synodus prouincialis.
Relatio ad sedem Apostolicam.

Ab Adam vsque ad Moysen non nisi vnum Patriarcham ac Pastorem summum simul præfuisse ei populo in quo Deus fidem atque Ecclesiæ successionem conseruauit, & de quo Christum nasci voluit: nec alios Apostatas, aut Idololatras factos esse, præter illos qui ab eius Patriarchæ vnitate & communione defecerunt. CAP. III.

NIHIL præclarius Monarchia, quæ in Deo, in Angelis, in cælis, in sideribus, in elementis, in plantis, in corporibus animalium, in gregibus, in toto creaturarum inferiorum genere, quod vni homini subijcitur: præterea in hominis ipsius naturali erga primum parentem suum subiectione, ac deniq; in ea gubernatione, qua homo homini se spontè subiecit, ita excellere & præstare cernitur, vt nihil suprà. Iam verò militans Ecclesia Christi Deum imitatur, cuius etiam nomen imaginemq; participat: Angelorum vt societatem expectat, sic & gubernationẽ exprimit: cęlos etiam suos habet, hoc est, Pastores & Doctores, inq; ijs mobile quoddam primum, qui est summus Pontifex, à quo cæteri Pastores velut luminaria minora iurisdictionem nõ aliter participant, quàm cætera sidera lumen à sole mutuantur. Ecclesia etiam instar plantarũ est, in quibus radix primas tenet: instar corporis animati, quod à capite vel corde regitur: instar gregis, qui ducem certum & visibilem habet: instar regnorum, quæ ab vno potissimùm gubernantur. Porrò ex hominibus ijs tota cõstat, qui maximè omniũ ius naturæ obseruant, per quod vni visibili parenti omnes subijci debebant, si ordinem à natura institutum ob alias causas non mutassent. Magnæ profectò rationes ex ijs omnibus rebus quæ præcesserunt, petũtur, ad stabiliendam visibilem Ecclesiæ Monarchiam. Cæterùm quæ nunc sequuntur, adeò ipsius causæ arcem inuadunt, iugulumq; petunt, vt vnde illis queat satisfieri, nihil prorsus videam. Rectà enim procedunt ab ipsius Christi bona illa voluntate, qua Ecclesiam suam ab initio mundi fundauit erexitq;, & eandem vsq; ad consummationem seculi exædificare nõ cessat. Semper, inquam, fuit in Ecclesia Christi vnus visibilis Pastor tam naturæ, quàm legis, atque Euangelij tempore. Incipiamus primùm à natura, hoc est, à tempore fidelium Patriarcharum.

Ioan. 10.
Genes. 2.
Ephes. 2.
Rom. 10.
Ephes. 4.
Rom. 12.
Ioan. 10.
Matth. 13.

Dum Adam solus erat in mũdo, nõ propriè aut reipsa poterat dici Ecclesia quædã extare, cùm ea ex pluribus personis cõstet. Erat tamẽ Ecclesiæ principiũ, idq; in vno, vt sciremus nõ minus fidẽ, quàm naturã nostrã ab vno profluxisse. Adam quippe ita cõditus est, vt in Deum crederet, eumq; factorẽ & dominũ suũ agnosceret. Quomodo enim mox è somno euigilãs de Christo & Ecclesia, vel etiã de matrimonij lege tã insigniter prophetasset, nisi antequam obdormisset, omni scientia tum diuina, tum humana præditus fuisset? In vno igitur fides, in vno prophetia, in vno principiũ Ecclesiæ fuit: vt iam inde ostẽderetur, per vnum hominem Iesum Christum, nos omnes salutem consecuturos. Deus enim, qui & lapsum hominis, & incarnationẽ filij sui pręuidebat, ita rẽ disposuit, vt quæ tantò pòst futura erant, ab ipso mũdi exordio

Genes. 2.
Ephes. 5.

exordio prænunciarentur. Postquàm verò Deus ex Adæ costa Euá formauerat, iá congrega-
tio aliqua cœpit esse, nec illa tamen, quantúuis parua, capite suo caruit, quia *caput mulieris* 1 Cor. 11.
vir, caput viri Christus, caput Christi Deus. Adá enim primú formatus est, deinde Eua. Non enim 1. Tim. 2.
vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim non est creatus vir propter mulieré, sed mulier propter Genes. 2.
virum: vt esset nimirú *Adæ adiutor similis eius*, vel corá eo qui scilicet ministraret ei. Si ergo
nec duæ quidem personæ in mundo esse poterant, quin altera esset alterius caput, idq; ita in
paradiso cóparatum est quando humanú genus nondú peccauerat: quid post peccatú com-
missum in tá infinita hominú multitudine futurú putamus? Nónne multò magis vnum ca-
put illis omnibus præponetur, quos à peccato cohibere volumus? Ac nimirú si mulier, quá-
do primum tentabatur, non ipsa præbuisset auré serpenti, sed rem totá ad caput suum retu-
lisset, non eo modo fuisset seducta. *Adá quippe non est seductus. Mulier auté seducta in præua-* 1. Tim. 2.
ricatione fuit. Nec dubito, quin idé possit dici de Cain, qui nó patris, sed Diaboli monitis pa-
ruit, quando fratris occidendi consiliú cepit. Occiso autem per Cain Abele, *Adam cognouit* Genes. 4.
vxorem suam, & posuit ei Deus semen aliud pro Abele, vocauitq; nomen eius Seth. Sed & Seth na-
tus est filius, qué vocauit Enos. Ipse cœpit inuocare nomé Domini. Etsi auté dubitari non debeat, Sapient. 10.
quin Adam (*qué sapientia eduxerat è delicto suo*) inuocauerit etiá nomen Domini: tamen pro-
pterea de cultu, quem ille Deo exhibuit, non fit mentio, quia (vt etiá D. Augustinus sensit) Lib. 15. de ciuitate Dei, cap. 17.
ille per naturam fuit cómune principiú tam ad filios Cain, quàm ad posteros Seth. Cultus
verò Dei cùm suo proprio & peculiari principio carere non debuerit, primùm per se cósti-
tit in Abele, deinde illo sine liberis defuncto, in Seth, ac filijs eius. Nam *Cain egressus à facie* Genes. 4.
Domini habitauit profugus in terra, nec diuinæ religionis aut ipse, aut semé eius vllam curam
videtur habuisse: vnde ipsius posteri vocabátur *filij hominum*, sicuti ex altera parte procreati Genes. 6.
ex Seth (quem Theodoretus *ob pietatem rectè putat vocatum esse Deum*) vocabantur *filij Dei.* Theodoret. in Genes. q. 47.
Seth igitur omnium fidelium caput erat in illo primo seculo, dum viueret. Eò auté defun-
cto, primogeniti filij Seth locú patris sui ordine suppleuerunt, nec vnquam duo simul pari
potestate præerant: quia ætas illa secuta est ordinem naturæ, quæ etiá inter geminos (Esau Genes. 25.
videlicet ac Iacob) nouit primogenitum: adeò vt cùm posteri Seth non permanétes in vni-
co eius ouili & sacra cómunione, cœpissent sacra profanis miscere, filiasq; hominú, hoc est
mulieres ex Caino procreatas in vxores sibi accipere, mox Deus id sibi magnopere displice-
re declarás, cóstituerit vniuersam carné delere, excepto Noë, qui fuit *vir iustus atq; perfectus* Genes. 6.
in generationibus suis. Manifestú enim periculú erat, ne postquam filij Seth nuptias cótraxis-
sent cú genere Cain; fideles non iam sub vno capite catholico, sed aut sub sola Caini po-
steritate, velut sub filio maiore natu, aut certè sub duobus capitibus, quorú neutrú alteri ces-
surú erat, hoc est, tá sub Caino & eius primogenitis ordine succedétibus, quàm sub Seth &
eius posteris victuri, vel fidé & spem de Christo mediatore prorsus amitterent, vel in varias
partes & sectas distracti, eá indignissimè contaminarét. Itaq; *Theodoretus* in eodé loco repre- In Gen. q. 48
hendit *filios Seth, quòd impurarú mulierú pulchritudine capti, cófuderunt familias alioqui distin-*
ctas. Quòd si cófusio familiarú vitio illis dabatur, profectò virtutis erat, distinctas perpetuò
familias retinuisse. Distinctio autem optimè conseruatur per vnius primatú. Nam vel nul-
lius, vel plurium æqualis præfectura confusionis & perturbationis initium existit.

Præterea quis dubitet, eam legé inter posteritaté Seth ante diluuium in patrum ac filiorú
præfectura & successione seruatá esse, quę postea seruabatur in Abrahamo, ac filijs eius? Ná
vt Abrahamo solus Isaac, velut is primogenitus qué Deus elegisset, itemq; Isaaco solus Ia-
cob in gubernáda familia Dei successit: sic nihil dubito, vnú aliquem ex filijs Seth aut natu-
ræ ordine, aut diuina electione primogenituræ ius adeptum patri successisse in gubernanda
Ecclesia Dei. Certè quidé solus Noë illam Arcam gubernauit, quam D. Petrus militátis Ec-
clesiæ Christi figurá gessisse demóstrat, cùm ait, *Baptismum nó aliter nos facere saluos, quàm il-* 1. Pet. 3.
li octo in diluuio conseruati sunt. Quid igitur? Arcá, quæ figura est Ecclesię, vnus paterfamiliâs
gubernabat: & familiá Christi, quam illa figura obscurè adumbrauit, vnus ante alios nó gu-
bernabit? Solus Noë minister Dei factus in eo est, vt colligeret in Arcá suá non solùm vxo-
rem & filios, verùm etiam *animalia omnia*: ea re significans, Christum vnius potissimùm Pa- Genes. 7.
storis ministerio collecturum non modò Iudæos, velut filios regni, verùm etiá omniú gen-
tium aliquos in Ecclesiá suam. Animalium quippe ingressus in Arcam sub vnius Noë duca-
tu, gentiú ingressum in Ecclesiam Christi sub vnius Pastoris primatu designabat. Et núc di-
cemus, gentes in Ecclesiá Christi non vnius præcipuè auctoritate, sed innumerabiliú ęquali
præfectura intrare? Hoc si Christus effici voluit, quàm facile fuerat octo hominibus æquali
potestate præditis Arcá illá credidisse? At nunc vt vna est familia Noë, vtq; nauis vna est: sic
vnus est præter Deú, sed sub ipso visibilis Pater totius familiæ, vnus visibilis gubernator to-
tius nauis, vnus visibilis omniú animaliú Rector & Pastor, vnus ante alios cógregat ea in na-
uim, vnus cógregata cóseruat & regit, vnus emittit & coruú & colúbá, vnus ante alios egre- Genes. 8.
ditur, vnum

ditur, vnum alloquitur Deus, ad sacrificiũ vnitatis respicit, cũ vno paciscitur, vni benedicit, vt is postea vel benedicat bonis filijs, vel maledicat sceleratis Apostatis; nec tantùm ijs qui tũc erãt, sed nepotibus & pronepotibus suis, quãdiu viuerent in hoc mũdo. Cùm igitur Deus extincto schismate, quod per Caini & Sethi familias, nuptiarũ ratiõe cõfusas, oriri cœperat,
1. Pet. 2. deletoq; per diluuiũ reliquo humano genere, totũ velut de nouo in solo Noë *iustitiæ præcone*, atq; in eius familia inchoasset: iterũ extitit *vnus visibilis Pastor sub Deo*, & vnũ militantis Ecclesiæ caput, cuius vocẽ oues Christi audire, ac Dei voluntatẽ per illũ annũciatam, face-
Genes. 10. re deberent. Nec ad rem pertinet, quòd ex eius etiã filijs & nepotibus aliqui primum tyrannidem exercere, ac postea fidem verã deserentes, idolis seruire cœperũt. Non enim ad eam impietatẽ prius decidere potuerunt, quàm vnius Noë mitissimã præfecturã recusassent. Totius igitur Idololatriæ caput ac fons erat apostasia illa & defectio, qua vnius Pastoris à Deo constituti Præfecturã filij rebelles & superbia inflati reiecerunt. Nam quis, obsecro, in terris tunc esse poterat, qui Patriarchã Noë non & Patrem suũ, & Pastorem debuisset agnoscere?
Genes. 9. Genes. 11. Vixit autẽ Noë post diluuium *trecentis quinquaginta annis*. Porrò cùm Abraham ducentesimo nonagesimo secũdo anno post diluuiũ sit natus, necesse est vt annum quinquagesimum
Genes. 12. octauũ attigerit, antequã Noë moreretur. *Abraham verò septuaginta quinq; annorum erat, cùm egrederetur de Haran*. Septemdecim igitur anni fuerũt à morte Noë, ad egressum Abrahæ ex terra sua & cognatione sua. In illis verò diebus qui volebãt seruare vnitatẽ Spiritus in vinculo pacis (quia Deus nondũ patefecerat Abrahã dotes & propheticũ Spiritũ) ante omnia de-
Vide Hieronymum ad Euagrium. Genes. 13. bebant ad *Sem filiũ Noë* aspicere, illiusq; monitis obedire. Is enim tãtus fuit Propheta, vt & Hebræi tradãt, & multi Catholici patres assentiantur, eum fuisse illũ Regẽ ac Dei altissimi Sacerdotẽ, qui dictus est *Melchisedec*. Vixit verò Sem post diluuium propè quingentis annis, quem Abrahã Propheta, qui originẽ de stirpe Sem (interiecto etiam Hebero Propheta) tra-
Genes. 14. Heb. 7. xerat, vsq; eò veneratus est, vt ab illo (si tamẽ is fuit Melchisedec) iam victoria de hostibus parta, *benedictionem acceperit, decimasq; omniũ ei dederit*. Vnus autem idemq; Dei spiritus tam in Abrahamo, quàm in Noë, ac Melchisedec fuit. Sed defuncto iam Noë, auctoritatis culmen in Melchisedec potissimùm resedit. Quid verò postea vel de Sem, vel de alijs Noë posteris (prætetquàm de Abrahamo) factum sit, sacra Scriptura memoriæ non prodidit. *Propo-*
Lib. 15. de Ciuitate Dei, cap. 1. *sitũ quippe Moysis fuit* (attestante Augustino) *per successiones certarum generationũ ex vno homine propagatarum, peruenire ad Abrahã: ac deinde ex eius semine ad populũ Dei, in quo distincto à cæteris gentibus, præfigurarentur & prænunciarentur omnia quæ de ciuitate, cuius æternum erit Regnum, & de Rege eius eodemq; conditore Christo in Spiritu præuidebãtur esse ventura*. Festinatio igitur Moysis ad Abrahã & semen eius fecit, vt de rebus quæ ab alijs Noë filijs gerebantur, tantũ in sacra Scriptura silentium esset. Cæterùm cùm ipse Abrahã (tantus Dei Propheta) non sit dedignatus superiorẽ agnoscere Melchisedec, siue ille fuerit Sem, seu alius quilibet: quis non videt, alios omnes multò magis eidẽ Sacerdoti subijci, ac parêre debuisse? Fuit igitur Sem seu Melchisedec primus Patriarcha & Pastor in toto mundo: Abrahã verò, quamdiu vixerat Melchisedec (vt etiã alij fortasse nonnulli) inferior quidã Patriarcha & Pastor.
Genes. 14. Heb. 7. *Benedixit enim Melchisedec Abrahæ. Sine vlla autẽ contradictione quod minus est* (inquit Apostolus) *à meliore benedicitur*. Iam verò ponamus, fuisse eodẽ tempore in mundo centũ aut etiam mille Patriarchas & Pastores, qui fidẽ Christi castè integreq; simul conseruârint: hi omnes aut Prophetię spiritum habebant (vt Sem, Abraham, Iob, & si qui alij erant chari Deo) aut regula quapiã alia in vera fide continebantur. Si prophetico Dei Spiritu præditi erant, quanquam in tali re cùm alter ab altero dissentire non posset, non multũ referat, quis prior alijs foret: tamen vt videmus Abrahamũ Prophetam primatum quendam in Melchisedec Sacerdote Dei agnouisse: sic nihil vetat, quin hoc etiã modo alius Propheta potuerit alio maior perpetuò extitisse: ita vt vnus velut Princeps Prophetarũ, alij verò velut filij Prophetarũ
4. Reg. 2. essent, sicuti videmus in diebus Eliæ atq; Elisei factum esse. Verùm si omnes Pastores non habebant singulare illud Prophetiæ donum: quis dubitat, quin ij necessariò debuerint obedire ei quem scirent diuino Spiritu gubernatum esse? Ac nimirũ si nullus in mundo Pseudopropheta vllo tempore fuisset, satis erat quemcunq; audire, qui se Prophetam nominasset. Cæterùm cùm non sit verisimile, vnquàm defuisse multos Pseudoprophetas: is qui spiritum Prophetiæ non acceperat, nunquàm scire poterat, quis verus, & quis falsus Propheta esset, nisi regula quæpiam ei, quæ hanc rem indicaret, præscriberetur.

Porrò cùm videamus ante Abraham, Seth, Noë, Sem, ac primogenitum quemque fuisse totius posteritatis suæ Principem; post Abraham verò sub Moyse regulam talem fuisse vt
Deuter. 17. semper ei *Sacerdoti obediretur, qui præfuisset loco quẽ elegerat Dominus*: credendũ est, eandem regulã alijs etiam, qui seorsum ab Abrahamo vixerunt, præscriptam esse, vt in rebus dubijs
Hieronymus in quæstion. in Genes. oporterit ad certum aliquem hominem ascendere, qui indicaret iudicij veritatem cuiusq; imperio parêre necesse esset. Ac ferè quidem *primogenitus quisque* alijs præferebatur nisi Deus aliud

Deus aliud quippiam reuelasset. Fuit autem Abraham de posteris ipsius Sem, ad quem (cæteris antecessoribus suis defunctis) ordine tandem peruenturus erat totius Ecclesiæ primatus. Quicquid porrò cæteris Noë posteris accidit, illud & certum, & omni ratione obseruãdum nobis est: non alios diu fidem veram coluisse, aut se in Ecclesia Christi cõtinuisse, præter illos qui sub Pastore quopiam certo vixerunt, & illo tãtæ authoritatis, vt omnes cõtrouersiæ, tam de fide, quàm de moribus ortæ, illius arbitrio decidi & finiri possent. Quibus enim populis Deus vnum talem Pastorem nõ dedit, verè ijs euenit, quod Paulus & Barnabas dixerunt: *Deus in præteritis generationibus dimisit omnes gẽtes ingredi vias suas.* Quomodo enim congregarentur in vnum ouile, quibus aut nullus omnino Pastor, aut certè nõ vnus supra cæteros præerat? Nam si multos Pastores æquali auctoritate absq; vllo, qui omnes in officio retineat, cõstituas; breui futurũ est, vt in tot sectas abeant quot sunt Pastores. Aut quid aliud magis in causa fuit, cur cęteri populi ex Noë oriundi fidẽ amitterent, nisi quòd per totum orbem dispersi liberè colebant Deum, suo quisq; more & ritu, nõ attendẽtes, quid primus quispiam Propheta vel Sacerdos Dei prædicaret ac doceret? Neq; verò dubitandũ est, quin Patriarcha Noë, quoad vixit, omnes ad fidem verã sit exhortatus, ac singulis familijs singulos commẽdauerit Sacerdotes, ac ferè quidẽ eos, qui ius primogenituræ adepti essent. Sed quantum profuit aliquos habuisse Sacerdotes, tãtum obfuit nullum eos Primatẽ agnouisse, in cuius voluntate diuinitùs inspirata, omnes idem saperent ac sentirent. Id ergo semper nobis ob oculos versari debet, quòd ab Adam vsq; ad diluuiũ, primùm ipse Adam, qui Propheta fuit, deinde Seth, atq; illius semẽ proponebatur à Deo velut lucerna quædam cuius splẽdore sancta fidelium societas illustrari, ac ad vitam æternam dirigi posset. A diluuio autem vsq; ad Abraham, Noë primùm, deinde Sem idẽ officium erga populum Dei præstabant. Ab eo autem die quo placuit Deo *segregare Abrahamũ de cognatione sua*, & eum populi ex ipsius semine procreandi patrem ducemq; constituere, scimus nunquam defuisse vnum quendam de semine Abrahæ vel Patriarcham, vel Prophetam, vel Sacerdotem, vel Ducem (nam de nomine parum soliciti sumus) qui verbum salutis populo Dei ministraret, eumq; ad vitam æternam cælestibus monitis accenderet vsque ad Christi aduentum.

Actor. 14.

Hieronymus in quæstion. in Genes.

Genes. 12.

A Moyse vsque ad Christum ex instituto Dei, vnum Pontificem summum rebus sacris perpetuò præfuisse: ac simul Caluini rationes confutantur, ob quas idem iuris in Christi Ecclesia statuendum fuisse negat.

CAPVT IIII.

ANTE ingressum filiorum Israël in Ægyptũ, nemo ignorat, Abraham, Isaac, & Iacob primi Pastoris officio rectè atq; ordine functos esse. In ipsa verò captiuitate constat, fidem in vnum Deum ita mãsisse incolumem (pręsidente rebus Ecclesiasticis Leui, profanis autem Iuda) vt non modò viuente adhuc Iosepho, fides in Deum castè integreq; seruaretur, verùm etiam postea ipsæ nutrices Hebræorũ mallẽt Deo placere, quàm Pharaoni. *Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificauit eis domos*, id est, familias, & posteritatem fidelem. Nec tribus adhuc confusè miscebantur, sed *egressus vir de domo Leui, accepit vxorem stirpis suæ, quæ peperit Moysen, cuius parentes propter fidem occultabant eum mensibus tribus.* Moyses verò etiamsi ab infantia sua educatus fuisset in domo Pharaonis, nõ tamẽ ignorauit etiã ipse veram fidem in Christum. Imò cùm adoleuisset, *negauit se esse filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem.* Quæ cùm ita se habuerint, manifestũ est, nec fidem à populo Dei perijsse in Ægypto, minimeq; omniũ defecisse in tribu Leui, de qua Moyses ortus est. Iam verò frater Moysis Aaron erat, de quo Dominus ad Moysen dixit: *Applica ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis de medio filiorum Israël, vt sacerdotio fungantur mihi, eruntq; Sacerdotes mihi religione perpetua. Vestẽ sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, & consecrentur manus eorũ. Externus, qui ad ministrandũ accesserit, morietur.* Quid quòd Deus insigni miraculo declarauit, se in æternum elegisse Aaron & semen eius in Sacerdotes sibi, quando *germinare fecit virgam Aaron in domo Leui, & turgentibus gemmis erũpere flores, qui folijs dilatatis in amygdalas deformati sunt.* Quæ virga in tabernaculo testimonij seruata est in signum rebelliũ filiorum Israël. Core autem, Dathan & Abiron, qui steterunt aduersum Moysen & Aaron, terra dirupta sub pedibus eorum, deuorati sunt cum tabernaculis suis, & vniuersa substãtia eorum.

Exod. 1.

Exod. 2.

Hebr. 11.

Exod. 28.

Exod. 29.

Numer. 3.

Num. 17.

Numer. 16.

Mortuo autem Aarone in supercilio mõtis Hor, Moyses Eleazarũ filium eius induit veste ipsius, atq; ita sacerdotium in genere Aarõ stabilitum fuit, quamdiu lex Mosaica vigeret. A summo autem Pontifice Leuitico causæ omnes ambiguæ & difficiles, quæ ad Ecclesiastica negotia pertinebãt, definiri debebant, Moyse in hunc modũ præcipiente filijs Israël: *Si difficile & ambiguũ apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascẽde ad locũ quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesq; ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit*

Numer. 20.

Deuter. 17.

qui fuerit illo tempore: quæresq́; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcunq; dixerint, qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq́; sententiam eorum. Nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctusq́; populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Hinc apparet, non ad quoslibet Sacerdotes Leuitici generis, verùm ad illos tantum Israelitas venire iussos, *qui præessent loco, quem eligeret Dominus*, hoc est, qui tabernaculo testimonij tum alibi, tum maximè Hierosolymis inseruiẽt. Qui verò ab ista successione Aa-
3.Reg.12. ronis, quæ in templo Salomonis Deo ministrabat, defecerunt, aut Idololatræ (vt Ieroboã &
Iosephus antiq. iu. lib. 11. cap. 8. posteri eius) aut hæretici & schismatici (vt Samaritæ) meritò habiti sunt. Itaq; cùm Manasses Iaddi Pontificis frater per operã Sanaballetis, cuius filiam contra legem in matrimonio habebat, Templum in monte Garizim ædificandũ curasset, ac Samaritæ illud tẽplum Dei
Et li. 13. c. 6. verum & legitimum esse contenderent, Iudæi verò contradicerent: prouocatum est ad Ptolemæum Philometorem Ægypti Regem. Cumq́; Andronicus, qui tẽplo Hierosolymitano patrocinabatur, *per continuas Pontificum successiones, Sacerdotij vsq; ad sua tempora propagationẽ ostendisset, & ab omnibus Asiæ Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: persuasit Regi, vt decerneret templum Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis cõditum.* Quinimò cùm Chri-
Ioan.4. stus ipse in mundum venisset, ac mulierem Samaritanam audisset dicentem: *Patres nostri in monte hoc* (nempe Garizitano) *adorauerunt*, respondit ei: *Vos adoratis quod nescitis, nos adora-*
Matth.23. *mus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.* Et alibi: *Super Cathedram* (inquit) *Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite: secundũ opera verò eorũ nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt.* Ex his omnibus perspicuè liquet, fuisse olim Hierosolymis vnum Sacerdotẽ summũ, qui sedebat in Cathedra Moysis, hoc est, qui Aaroni, quem
Exod.28. Mõyses vnxerat, successit, à cuius Cathedra cõsortioq́; nemini licuit recedere, qui per Christum saluari confideret. Hæc olim. Porrò Hebræorum facta semper quidem, sed multò maximè à tempore Moysis (in quo propria & stata quædam ipsorum Respublica constituta est)
1.Cor.10. Ecclesiam Christi, quam in gentibus quandoq; habiturus erat, figurabant. *Omnia enim* (ait Apostolus) *in figura contingebant illis.* Ac Iudæorum quidem Sacerdotium figurabat Sacerdotium Ecclesiæ Christi. Etenim D. Paulus vtrumq; inter se confert, ita scribens ad Corin-
2.Cor.3. thios: *Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta, non atramento, sed spiritu Dei viui; non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: non quòd sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti; non litera, sed spiritu: litera enim occidit, spiritus autem viuificat. Quòd si ministratio mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est; multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.*

Apostoli ergo & eorũ successores non minùs hodie ministri sunt noui Testamenti, quàm olim Moyses & Leuitæ fuerunt ministri veteris Testamẽti. Res autẽ, quæ nũc ministratur, longè præclarior est & excellentior. Moyses enim ministrabat literã Legis, Apostoli verò & eorum successores ministrant spiritum sanctũ, & iustitiam. Illa enim secundùm Apostolum fuit administratio damnationis & mortis: hæc autẽ spiritus & iustitiæ. Licet enim Lex, quã
2 Corinth. Homil. 6. Moyses attulit, spiritualis erat: tamen (vt hoc in loco rectè declarat Chrysostomus) *eadem Lex non præbebat spiritum. Nobis autem*, inquit idem Chrysostomus, *credita est potestas dandi spiritum. Spiritum enim vocat gratiam, quæ per Baptismum viuificat à peccatis mortificatos. Nam in Baptismate sepeliuntur peccata, delentur priora, viuificatur homo, velut in tabula, ita in corde illius describitur omnis gratia.* Et pòst: *Deus alijs quoq; præstat remittendi peccata potestatem: Accipite,*
Ioan.20. inquit, *Spiritum sanctum: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Hæc Chrysostomus. Apostolus igitur videns tantam dignitatem & præeminentiam præ veteribus Leuitis collatam esse ijs qui ministri sunt noui Testamenti, sæpiùs repetit atq; inculcat, *hanc sufficientiam non esse ex nobis, sed ex Deo, qui fecit nos idoneos*, hoc est, tales *noui Testamẽti ministros, vt et ministerio obeundo sufficere possemus.* Paulus igitur confert ministerium veteris Testamẽti cum ministerio Noui, Moysen cum Apostolis, literã Legis quam Moyses ministrabat, cum Spiritu sancto & iustitia, quã Apostoli ministrant, gloriã vultus Moysis, cum gloria ministrorũ
2.Cor.2. Christi, quia *Deus* (vt idem Apostolus paulò antè dixerat) *odorẽ notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in ijs qui salui fiunt, & in ijs qui pereũt.* Et iterũ: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiã consecuti sumus, non deficimus*, & quæ sequuntur. Summa rei hæc est, ministerium noui Testamenti longè superare in omni honore, gloria, & dignitate veteris Testamẽti ministerium. Cùm ergo in vetere Testamento gloriosum fuerit Iudæorũ Ecclesiæ, vt totius gentis ac omniũ Synagogarũ, quæ per mundum

dispersæ fuerunt, vnus esset summus Pontifex, qui reliquis Sacerdotibus præesset: eadē ipsa res cum gloria maiore in tempus noui Testamenti translata esse intelligitur. Nam inter Leuitas & ministros veteris testamenti nihil fuit excellentius ipso Pōtifice maximo, qui caput erat & Sacerdotū, & Synagogarum omnium: atque vt ille Pontifex Leuiticus non nisi figuratiuū & visibile caput Iudæorum erat, cùm interim verū atque inuisibile ipsius populi caput solus Christus esset: sic inter noui Testamenti ministros, qui sub Christo capite inuisibili degunt, nihil potest excellentius in hac vita cogitari, quàm eorundē ministrorum visibile, ac typicum, seu vicariū sub Christo caput. Nam si corpus & societas ministrorū visibilium veteris Testamenti, præter inuisibile caput Christum Iesum (*in cuius domo* & Ecclesia *Moyses non nisi famulus fuit*) habebat aliud visibile caput in hoc mūdo: ex altera verò parte corpus & societas ministrorū noui Testamēti nō habeat vnū aliquod visibile caput sub Christo Iesu, in cuius domo & Ecclesia se famulos esse agnoscūt: profectò maior est gloria Synagogæ, quàm Ecclesiæ. Nam Christus vtrique ministrorū corpori & collegio Caput cōmune est, quem Synagoga per fidem aduenturū vidit, quem nos per eandem fidē aduenisse videmus. Verùm neque illi, neque nos, eundē Christū oculis nostris aliquando vidimus, licet Apostoli tam pro illis, quàm pro nobis viderint: *Habemus quippe omnes eundem spiritum.* Hebr. 3. 2. Cor. 4.

Si ergo Synagoga sub Christo habuit visibile caput, nos verò sub eodē Christo nullū visibile caput habeamus: maior fuit gloria Synagogæ, quā Ecclesiæ. Præcipua enim gloria corporis alicuius in capite continetur. Vnde sponsa apud Salomonem vocat *Caput sponsi aurum optimum*, siue obryzum: Cætera verò membra corporis nō tantæ dignitatis habētur. Et Apostolus cùm dicit, *virum caput esse mulieris, caput viri Christum, caput verò Christi Deū esse*; vtiq; per caput intelligit id quod reliquis omnibus maius atq; præstantius sit. Fieri autem nō potest, vt visibiliū ministrorū veteris Testamenti maior fuerit olim gloria, quàm hodie sit ministrorum visibiliū noui testamenti. Nam de visibili ministerio Apostolus agit, dignitatemq; suā in posteriore ad Corinthios Epistola præ Pseudoapostolis inde potissimū declarat, quòd sit vnus ex ministris noui Testamēti. Omnes verò ministri in vnū collecti corpus quoddam & societatem efficiunt. Hæc ergo societas aut caput in terris sub Christo habet, aut nō habet. Si habet, nostra causa est melior, & ij errant à fide vera, qui negant vnum aliquē in terris esse Pastorem primum, & summū ministrum Iesu Christi. Per Caput quippe nihil aliud iam intelligimus. Quòd si ministrorū noui Testamenti societas & collegium non habet aliquod caput in terris: est vtiq; eadem societas confusa, & inordinata, quia nihil in ea primū est, sed omnia sunt æqualia. Porrò ministrorū noui Testamenti societas infinitis partibus maior est, quàm fuerat societas veterum Leuitarum. Nam loco vnius tēpli Hierosolymitani, successerunt innumerabilia per orbem Christianū templa: & loco vnius gentis nō maximæ, successerunt plurimæ gentes, & illæ multò maximæ. Nā quæ comparatio est aut solius Italiæ, aut solius Galliæ, aut solius Germaniæ, aut Hispaniarū, ac multò magis totius Asiæ, atq; Africæ, cū vna Iudæa? Cùm ergo nullum omnino templū in orbe Christiano sit, quod aliquot ministros nō habeat, plurima verò habeant permultos: necessariò efficitur, vt plures iā sint ministri sub nouo Testamēto, quàm fuerint sub vetere. Quò autē plures homines eiusdē conditionis in hac vita visibili Capite careant, eò minus ordinata & magis confusa est illa societas. Itaq; minus absurdum fuisset, vt Leuitæ olim caruissent summo Sacerdote, quàm vt nos careamus. Præterea si verbum Dei, cùm adhuc non venisset in carnē, tamen non per solum spiritum, sed præterea per hominē vicarium, Leuitas regebat: quātò magis cōuenit, vt idem *Verbum caro factum*, per alterius vicariam carnem, ac nō solo spiritu suos ministros hodie regat? Nōne maior est vicinitas carnis Christi ad carnē Petri, quàm spiritus Christi ad carnem Aaronis? Quod ergo verbum Dei per carnē effecit antequam assumpserat carnē, id iam, assumpta carne, per carnem facere negabitur? Habuit Synagoga duplex caput, vnum in cælo vniuersale, Filium Dei, aliud in terra particulare, Aaronem, aut Eleazarum. Et nunc Ecclesia Christi habebit tantùm suum vniuersale caput Christū, qui est in cælo? aliud verò particulare, quod in terra manet, non habebit? Si ergo nullū particulare caput sub Christo esse potest: cur in qualibet particulari Ecclesia vnus presbyter, atq; in qualibet diœcesi vnus Episcopus cæteris presbyteris præponitur? Cur solus *Iacobus* ab Apostolis constituitur caput & Episcopus in Hierosolymitana Ecclesia? Cur Ignatius in Antiochena, Marcus in Alexādrina, Timotheus in Ephesina præficitur? Sin constet, particulare aliquod caput sub Christo constitui posse, cur supra totam militantem Ecclesiam (quæ pro parte sua multò magis indiget tali Capite) aliquod particulare caput nō præficitur? Anne & illud particulare Caput nō erit, quod toti Ecclesiæ militanti præponitur? Atqui omnes Christiani, qui vllo tēpore simul in terris viuunt, nō nisi pars quædā Ecclesiæ Christi sunt, si cōferantur cum iis qui ab Adam vsque ad finem seculi fuerunt, aut futuri sunt. De particulari ergo capite iam agitur, ac non de vniuersali, quod solum Christum fatemur esse. Cant. 5. 1. Cor. 11. 2. Cor. 3. Ioan. 1. Euseb. lib. 2. cap. 1.

L Quibus

Quibus ita declaratis, non dubito, quin rectè concludere liceat, ministrorũ Christi dignitatem esse duplicem: vnam sub vetere, aliam sub nouo Testamento. Illam præ ista non esse dignitatem, licet alioqui etiam ministrorum veterum fuerit magna dignitas. Illorum verò
2.Cor. 3. qualiscumq; dignitas pręfigurabat dignitatẽ ministrorũ noui Testamẽti. Nam vt Lex, quam illi ministrabant, erat sancta & bona, & spiritalis: ita illi nõ nisi literá eius à Moyse acceptam ministrantes, significabant futuros quandoque ministros, qui Spiritum à Christo accipiẽtes, etiam Spiritũ, hoc est, gratiam per Sacramenta nouæ Legis ministrarent. Illi erant homines,
Num. 8. Act. 13. & nos etiam homines sumus. Illi ab alia plebe separati, & nos itidem *segregati in ministerium Christi*. Illi plebẽ erudiebant, & nos plebẽ erudimus. Illi ministrabãt Sacramenta sua, & nos nostra: illi circuncisionẽ, nos baptismum. Illorũ alij erant Leuitæ, alij Sacerdotes, vnus autem summus Sacerdos. Et ex nostris ministris alij sunt Diaconi, alij presbyteri, alij Episcopi, vnus autẽ summus Episcopus. Hoc vltimum (inquies) non ita se habet. At hoc vltimum (inquam ego) in tota collatione est optimum & pulchertimum. Nisi ergo in eo saltem similes illorũ simus, non video cur aut Sacramenta nostra illorum Sacramentis, aut nostri Diaconi respondeant illorũ Leuitis, aut nostri prèsbyteri & Episcopi illorũ Sacerdotibus. Nam vin-
Hebr. 10. cere illos possumus, inferiores illis esse non possumus, quia *illi vmbrã, nos verò imaginem ipsarum rerum habemus*. Vincimus eos in hac re, quòd pro paucis illorum Sacerdotibus habemus multos presbyteros atque etiã Episcopos. At melius erat, nullos omnino habere Episcopos, ac per totum orbem nõ nisi vnum Episcopum esse, quàm vt tantus numerus Episcoporum suo quodam capite ac Principe careret. A capite enim reliquum corpus præcipuè dependet. Valde autem vtile fuit Iudæorũ Reipub. vt haberet vnum Pontificem alijs Leuitis & Sacer-
Ezech. 34. dotibus præsidentẽ. Primùm vt ne omnes Iudæi essent, *velut oues non habentes Pastorem*. De-
Deuter. 17. inde, vt Leuitæ melius illo modo in officio continerentur. Accedit eodẽ, quòd totius populi difficiliores causæ ac lites, quæ alioqui de rebus sacris infinitæ fuissent, eò & citius, & certius decidebantur. Tum autẽ, si aliquod aliud Templũ sub nomine veri Dei ab aliquo Leuitarũ erigi cõtingeret (vt sanè cõtigit tum in Garizim, tũ in Ægypto) facile erat scire, illud solum esse verum & legitimũ Templum, vbi summorũ Pontificum ordinaria successio extitisset. Præterea Pagani facilius ad fidem vnius Dei alliciebantur, quando religionem ritè atq; ordine constitutam videbant. Etenim apud ipsos quoq; erant summi Põtifices, & Reguli quidã sacris rebus præfecti. Quid quòd non paruum ornamentum hoc erat Synagoga, vt & exteri scirent, esse caput aliquod religionis Iudaicæ? Vnde tam Asiæ Reges, quàm alij Principes sę-
Iosephus lib. 13 ca 6 Antiquit. Iudai. pè honorârunt summum Pontificem Iudæorũ. Denique vnus summus Pontifex in illa particulari Iudæorũ Ecclesia significabat, vnum esse vniuersale caput Ecclesiæ totius, quæ vnquam fuit, aut in posterũ futura est. Atque hę omnes causæ multò nũc & vtiliores Christianis, & magis necessariæ sunt. Illi sunt oues plures, quàm Iudæi erãt, eoq; magis indigent Pa-
Ioann. 10. store vno. Illis plures ministri Ecclesiarum sunt, ad quos in officio continendos vnum caput magis est necessarium. Nostræ lites in tanta multitudine variarũ gẽtiũ plures sunt ac difficiliores, vt tãtò magis ab vno Iudice finiri eas oporteat. Multi sunt hodie, ac semper fuerũt Episcopi & presbyteri, qui nouas hæreses docent, & nouas sectas excitãt, quibus nulla ratione melius, ac manifestius, aut ad vulgi sensum accõmodatius occurritur, quàm per visibilem summorum Pontificũ Ecclesiæ successionem. Propagatio etiã Euangelij & Ecclesiæ Christi postulat certũ aliquod caput, quod à Persis, à Turcis, ab Indis, & alijs Paganis cõsulatur de fide: quodq; ab iis interdũ honoretur per munera & legationes. Postremò nũc valde necessarium est, vt per vnum Pastorem summum eius particularis Ecclesiæ, quæ ad tempus in terra peregrinatur, Christus significetur vnicus vniuersalis Ecclesiæ suæ ab initio mũdi vsq; ad finem Pastor esse. Ita veritas noua veteri figuræ, Euangeliũ legi, Ecclesia gentiũ Synagogæ Iudæorum, suauissimè respondet per vnũ Pastorẽ summũ vtrobiq; præpositum. Vtraque vnum Deum, vnum Christum, vnamq́ue Ecclesiam esse, non verbo tantùm, sed factis operibusq́ue demonstrat. Huic argumento Caluinus in hunc modum satisfacere conatur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Quod in vna natione fuit vtile, id in vniuersum orbem extendere nulla ratio cogit.

RESPONSIO.

Quinimò si fuit vtile, vt in natione vna Põtifex vnus pręesset, idq́; ne populus Israëliticus
3.Reg. 22. Ioann. 10. dispergeretur in montibus Idolorum cultu dedicatis, *velut oues Pastore carentes*: profectò recta ratio vtilius etiã esse demõstrat, vt pontifex vnus toti Ecclesiæ multò latius iã per orbem diffusæ præponatur, ne quantò plures sunt Pastores & oues, eò magis in montibus atq; hęreticorum latibulis errent, si Pastore vno carent, ad cuius supremum ouile cõgregentur, vt ibi saltem seruent vnitatem. Nam quos in gregibus particularibus, hoc est, in Antiochia Paulus Samosatenus, in Constantinopoli Macedonius, in Alexãdria Dioscorus, in Nicomedia Eusebius, in Mediolano Auxentius, in Britannia Pelagius, atq; alijs in locis alij lupi dispergũt: ij

omnes nisi vnum Pastorem primũ habeant, ad cuius ouile supremum concurrant, quæ spes foret, vel ad paucos annos conseruandi Ecclesiasticam vnitatẽ? Toto igitur cælo aberrauit Caluinus, quando minus vtilem toti orbi, quàm nationi vni Pastorem vnum iudicauit. *Ast Iudæi* (inquit) *idololatris vndique septi erant. Ideo Deus illic vnum Antistitem præfecit, quem omnes respicerent, quò meliùs in vnitate continerentur.* Et Christiani (inquã ego) non modò foris vndique ab idololatris obsidentur, à Tartaris, Mauris, Saracenis, Turcis, nouisque Indorum populis; verùm etiam intus ab hæreticis deuorantur, à Simoniacis, Manichæis, Arrianis, Donatistis, Pelagianis, Nestorianis, Eutychianis, Anabaptistis, Libertinis, vt de Lutheranis & Caluinistis nihil dicam. Igitur iam multò magis opus est, vt præficiatur vnus Antistes, ad quem omnes respiciant, quò melius contineantur in vnitate. Quære aliam, Caluine, responsionem. Etenim hæc, quam hactenus attulisti, à nobis tota est. Ait igitur: *Summum illum Pontificem typum fuisse Christi, nemo ignorat. Nunc translato sacerdotio, ius illud transferri conuenit. Translatum porrò est non ad Papam, sed ad Christum.* Hæc ille. Conuenit mihi tecum, vir bone, Leuiticum Pontificem typum fuisse Christi, itemque *translato sacerdotio, ius Leuitici Pontificis in Christum esse translatum.* Quod verò addis, *ad Papam idem ius translatum non esse*: equidem à Pontifice Leuitico mox ad Papam non esse idem ius translatum, fateor. Nam inter Leuiticum Pontificem & Papam intercessit Christus, impletor veteris Pontificatus, & auctor noui. Christus ergo ius tam Leuitici Pontificis, quàm veteris Ecclesiæ in semetipsum transferens, non reliquit orbem terrarũ aut sine aliqua Ecclesia, aut sine aliquo Pontifice. Verùm vt Ecclesiam voluit à seipso nominari, non Mosaicã, sed Christianam: sic Pontificem à semetipso voluit, non iam Aaronem, sed Petrum vocari. A Christo enim Petra Simon Petrus nomen accepit, super quem Christus Ecclesiam suam ædificaturum se promisit. Vnde D. Hieronymus in illa Isaiæ verba, quibus Ecclesiam affatur, dicens, *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit*, ita scribit: *Nequaquam vocabitur Ecclesia Ierusalem, aut Sion, sed nomẽ nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi nõ præualebunt aduersus eam. Quod vocabulum à nomine Domini deriuauit, vt dicatur Dominicũ: & populus illius nequaquã veteri nomine appelletur Israël, sed nouo, id est, Christianus.* Hęc Hieronymus.

Alia Caluini obiectio.

Alia Caluini ad prius argumentum responsio.

Eiusdem responsionis confutatio.

Matth. 16.

Isaiæ 62.

Matth. 16.

Quemadmodũ igitur à populo vetere ad nouũ, Christo angulari lapide interposito, peruentum est: sic à Pontifice Leuitico ad Papã est peruentum, non quidẽ absq; vllo intersecto lapide, sed per Iesum Christũ, qui finis erat Legis, & initium Euangelij, perfector veteris, & instaurator noui Testamenti. Nã si propterea quòd Christus transtulit in se ius Leuitici ministerij, & veri tabernaculi minister factus est, hodie nulli erunt amplius in Ecclesia ministri: frustrà dixit Apostolus, *sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, frustrà etiã sunt Prophetæ in nouo Testamento. Nam *Lex & Prophetæ vsque ad Ioannem.* His nugis miseros & infelices discipulos tuos, non item Ecclesiam Christi, *quæ columna & firmamentum veritatis est*, seducere potes, Caluine. Longè ante Hieronymũ D. Cyprianus dixerat, *Dominum (vt vnitatem manifestaret) vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuisse.* In quibus verbis & factum ipsius Domini, & simul facti ratio proponitur. Quoad factũ, *Dominus sua auctoritate disposuit vnitatis originẽ ab vno incipientem.* Non igitur in seipso tantùm cõclusit Dominus omnẽ vnitatẽ Põtificiam, sed eandẽ (quoad visibilẽ externãq; formã) disposuit in Ecclesia sua. Nec in tota Ecclesia sic eã disposuit, vt in nullo præter cæteros appareret, sed vnitatẽ ita disposuit, *vt certa eius origo extaret*, & ea origo extaret, nõ simul in pluribus, verũ in vno, videlicet in Petro, de cuius primatu Cyprianus eo loco agit. Nũc autẽ nihil aliud vrgeo, quàm vnitatẽ eius hominis, in quo Dominus originẽ Ecclesiasticæ vnitatis disposuit. Illius enim vnitatis origo ab vno, ab vno, inquam, ex Domini dispositione incepit. Atque hæc sint dicta de facto & dispositione Domini. Ratio autem huius facti erat, vt *Dominus vnitatem manifestaret* Oportebat quippe non tantùm esse vnitatem quandam Pastoralem in terra, nec tantùm illius originem esse in vno Discipulo Domini, sed ita esse in vno, vt per eam rem *manifestaretur vnitas*: hoc est, vt omnes scirent, atque intelligerent, vnum à Deo reliquis in Ecclesia præponi, quo Ecclesia crederetur verè vna esse. Nam & iterum Cyprianus eodem in loco ait: *Exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur.* Quòd si Ecclesiam oportet non modò esse vnam, verùm præterea *vnam monstrari*, vt ita vnitas illa intima, quam Ecclesia in CHRISTO habet, per visibilem Pastorem vnum, qui foris præest, manifestetur: cùm ista vnitatis manifestatio tam sit omnibus seculis necessaria, quàm Apostolico æuo fuit opportuna, imò cùm Apostoli, qui CHRISTVM in terris viderunt, faciliùs potuerint, absque alio vno Pastore vnitatem Ecclesiæ in CHRISTO & credidisse, & meminisse, quàm nos, qui CHRISTVM corporeis oculis non vidimus: sine omni controuersia in hodiernum diem oportet vnitatis Ecclesiasticæ originem in vno potissimùm auctoritate Dominica disponi, vt eo modo *Ecclesia semper mon-*

1. Cor. 4.

1. Timoth. 3.

De vnitate Ecclesiæ.

Responsio Caluini. *per monstretur vna*. Cæterùm istius rationis nerui facilius explorabuntur, si Caluini friuola responsio apponatur, & quàm inepta sit, declaretur. Ait Caluinus: *Quid si cum Cypriano & Augustino respondeam, non ideo* CHRISTVM *& communiter cum reliquis Apostolis, & seorsum Petro claues regni calorum dedisse, vt hominem vnum aliis praferret, sed vt Ecclesia vnitatem sic commendaret?*

Primùm, Caluine, lectorem decipis in eo, quòd scribis, cum Cypriano & Augustino te dicturum, quòd *Dominus Petro seorsum claues non dedit, vt hominem vnum aliis praferret.* Vis enim, vt lector suspicetur, tale quid à Cypriano & Augustino dici. Dicunt illi quidem, claues vni Petro dari, vt Ecclesiæ vnitas commendetur: sed non negant, vnum hominem ex ea re aliis prælatum fuisse. Nam ista duo non possunt separari, sed necessariò cohærent, vt is vnus præferatur aliis, cui aliquid seorsum in eum finem confertur, quò per eam collationem vnitas commendetur. Nam si nemo ei vni virò, de quo agimus, par est: vtique iam præfertur aliis. Sin ille vnus homo in re collata parem aliquem habet, iam per eam rem, quam alius perinde ac ille vnus habet, nulla vnitas commendari potest, quia non commendatur vnitas, præterquam vbi est vnitas. Non est autem in illa re vnitas, per quam duodecim sunt vni æquales. Vbi ergo non est vnitas, ibi vnitas monstrari quomodo potest? Nisi fortè dices, vnitatem quandam Ecclesiasticam nomine tenus in Petro fuisse, re autem vera non fuisse. At neque hoc ipsum aut de Domino cogitari debet, aut cum Cypriani verbis consistit. Dominus enim, qui dixit & facta sunt, quique *vocat ea qua non sunt, tamquam ea qua sunt*, & nominando facit quidque esse idquod ab eo nominatur, non solet vnitatem verbi nudi absque omni re subiecta cuiquam conferre. Deinde Cyprianus de vnitate Ecclesiastica tractat, quam re ipsa esse, & nō solo verbo nominari, omnes credimus. *Vt Dominus* (inquit Cyprianus) *vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdē originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit.* Vnitatis igitur origo ab vno incipiens, auctoritate Dominica disponitur. At cuius vnitatis origo? Eiusdem quam Dominus manifestare voluit. Quænam illa est? Non alia quàm subiecta verba demonstrant, vbi scribitur, *exordium ab vnitate proficisci, vt Ecclesia vna monstretur.* Illius igitur vnitatis quæ in Ecclesia est, origo disponitur ab vno incipere. Is ergo vnus re vera in se habet aliquem vnitatis Ecclesiasticæ gradum, quem gradum nemo alius Apostolorum (qui cæteris in rebus pari sunt præditi honore & potestate) in se habet. Nam si & in hac ipsa re forent pares, iam *nulla origo vnitatis in vno esset, nec vllum vnitatis exordium ab vno proficisceretur, nec manifestari per eum illa vnitas posset, qua in ipso prorsus non esset.* Sin hæc omnia sint absurdissima, inepta & minimè inter se cohærentia, desinat Caluinus negare, vnum hominem aliis Apostolis superiorem esse factum, etiam in nouo Testamento. Nec putet, vnitatis Ecclesiæ manifestationem in terris finitam esse, quia CHRISTVS in se transtulit veteris Sacerdotij iura. Facilius enim à CHRISTO instituitur, & ab illo deriuatur noui Testamenti vnitas in vno Pastore cæteris prælato manifestanda, quàm eadem primi Pastoris vnitas à Moyse in vetere Testamento deducebatur.

Rom. 4.

De vnitate Ecclesiæ.

In Ioann. tractat. 50. 118 & 124. Cæterùm vix dici potest, quàm turpiter se gerat Caluinus in istiusmodi rerum discussione. Citat enim ex Augustino, *quòd in Petro erat Ecclesia Sacramentum, quodq́ cùm claues regni calorum acciperet, Ecclesiam totam designauit, quodq́ in ea re personam gesserit ipsius vnitatis.* Et hæc omnia citat Caluinus in eum finem, vt doceat, vnum hominem claues pro omnibus aliis accepisse, non quia verè aliis maior esset, verùm vt ex ea re vnitatem in Ecclesia esse ostenderetur. Atque Augustinus hæc quidem dicit quæ à Caluino citantur, verùm sui dicti causam adiungit, quæ à Caluino prætermittitur. & meritò. Nam ratio ab Augustino allata sic expugnat Caluini propositum, vt nihil magis contrarium cogitari queat. Dicit enim Augustinus, *Petrum cùm acciperet claues regni calorum, significasse Ecclesiam totam.* Sed cur? *Propter Apostolatus sui primatum.* Et hoc dicit Augustinus in illa 124. Homilia in Ioannem, quam Caluinus citat. Vide nunc hæreticorū impudentem audaciam. Augustinus ait, *Petrus figurata generalitate propter Apostolatus sui primatū personam Ecclesia gessit, atque ita dum claues accepit, vniuersam significabat Ecclesiā.* Tria igitur dicit: vnum, quòd *Petrus accepit claues*: alterū, quòd *in ea re Petrus gesserit personam Ecclesia totius*: tertiū quòd *eam generalem personā gesserit ob Apostolatus sui primatum*: quia videlicet generaliter omnes in eo figurantur, qui primus omnium sit. Caput enim pro cæteris mēbris & loquitur, & annuit iis quæ donantur. Nūc ex altera parte Caluinus dicit, Dominū dedisse claues Petro, non quia vnum hominē aliis præferret, hoc est, non ob Apostolatus sui primatū, sed vt Ecclesiæ vnitatē cōmendaret. Atqui Augustinus credidit, Petrū non aliā ob causam accepisse claues pro omnibus, quàm *ob Apostolatus sui primatum.* Præcessit igitur primatus Petri (saltem in mēte Domini) clauium donationem. Ei enim primo, & ei vni dedit claues, quem vnum & statuerat, & iam cœperat facere primum Pastorem totius Ecclesiæ. Itaq; cùm Augustinus ita ratiocinetur: Petrus accepit claues pro omnibus, quia caput erat omniū, & ita significabat omnes: Caluinus eum in

In Ioan. tractatu 124.

contra-

contrar a sententiá detorquet, vt dicere eum velit: Petrus accepit claues pro omnibus, quia significauit omnes, verùm non quia caput omniú erat. Quid ab isto boni & æqui vnquá expectes, qui tam manifestè Augustini verba sententiamq; deprauat? Vnus accipit claues pro omnibus. Cur ita? Quia personá omnium gerit. At cur eam personá gerit? *Propter Apostolatus sui primatum*, inquit Augustinus. Imò (inquit Caluinus, Augustinú laudans auctoré) non propter Apostolatus sui primatú, sed vt vnitas sic commendaretur. De Augustini sententia circa primatum Petri sæpius mihi dicendú, eademq; sæpius repetenda erunt; quia tá Lutherani quàm Caluinistæ nunquá cessant doctissimi viri nomine ad suam hęresim stabiliendam abuti: cùm is nihil minus velit, quàm id quod isti de eo fingunt. Hactenus constitit, Christú in se quidem Pontificatus veteris honoré ac iura omnia transtulisse, verùm nó ita, vt neminem vnum vellet deinceps in Ecclesia sub se vicariú quédam Pontificatú gerere. Quinimò nó Mosaica, sed *sua auctoritate Dominus disposuit vnitatis Ecclesiasticæ originem ab vno incipientem, vt ita per vnum Pastorem primum Ecclesia monstraretur vna.* Maneat igitur firmum, quòd quicquid Deus per Moysen præstitit Synagogæ, hoc ad minimú, idq; multò magis Deus per Christum exhibet Ecclesiæ suæ. In Synagoga verè fuit vnus Pontifex supra omnes Leuitas, Sacerdotes, & Archisynagogos per totum orbem dispersos: igitur núc multò magis est vnus primus Pastor supra omnes Diaconos, Presbyteros, & Episcopos in vniuerso múdo diffusos. Et quemadmodum Prophetæ omnes, quantacumq; peccata in Leuitis & Sacerdotibus cóspexerunt, nunquam deseruerunt eorum cathedram, religionem, & vnitatem: sic quantacunq; essent hodie flagitia summorum Pontificum, non tamen propterea liceret eorú cathedram, religionem & vnitatem deserere. Ac ne, cùm ex omni rerum atque hominum genere tanta pro vnius Pastoris primatu colligantur testimonia, nihil ex Prophetis allatú esse aduersarij conquerantur. age, audiamus quid Salomon, Ezechiel, Ieremias, Daniel, & Osee de vno capite, vno Rege, & Pastore vno, in Spiritu Dei prædixerint.

Sanctos Prophetas prædixisse, quod Ecclesia Christi vnum quoddam caput præter Christum, sub illo tamen, habitura esset.

CAPVT V.

Apud Salomonem sponsus animarú fidelium Christus Iesus dixerat ad Ecclesiá sponsam suam: *Pulchra es amica mea, suauis & decora, sicut Ierusalé: terribilis vt castrorú acies ordinata.* Et iterú: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora cósurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorú acies ordinata?* Vel ex his verbis apparet, Spiritum DEI tum voluisse varios in Ecclesia sua ordines extare (sicut in exercitu varij sunt equitú, peditú, centurionum & tribunorú gradus) tum præterea significasse, quòd Ecclesia ista militans, quæ instar aciei castrorum ordinatæ habetur, nó minus ab vno visibili Pastore sit regenda, quàm quilibet exercitus ab vno visibili Duce gubernatur. Aut quomodo appellabitur *acies castrorú ordinata*, in qua nullus est ordo? Aut quis ordo erit, vbi certú aliquod principiú, & id vnicú non est? *In, quáuis grandi exercitu* (inquit Hieronymus) *vnius signú expectatur*. Et meritò. In omni quippe exercitu bene ordinato, adeò vnus est præcipuus & generalis Dux, vt etiá Respublicæ, quæ domi vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo reguntur, tamé militibus suis vnum præponát, qui summam rei solus moderetur. Cùm igitur Ecclesia militans (nam de illa Salomonem agere mox planum faciá) aciei castrorú ordinatę assimiletur: vtiq; apertè denunciatur, velut in exercitu, sic etiam in Ecclesia militante vnú præesse, qui aliis quibuscumque maior sit. Verùm propius ad causam intremus. Nec enim Christus apud Salomonem Ecclesiam aciei castrorú ordinatæ solùm comparauit, sed præterea singulas huius mystici corporis exercitusq; partes recensens, *Quid videbis* (inquit) *in Sulamite* (hoc est, in Ecclesia) *nisi choros castrorú? Quàm pulchri sunt gressus tui in calceaméntis, filia principis? Iúctura feminum tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis. Vmbilicus tuus crater tornatilis núquam indigens poculis: venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus liliis. Duo hubera tua sicut duo hinnuli gemelli capreæ. Collú tuú sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta filiæ multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani, quæ respicit cótra Damascú. Caput tuú vt Carmelus, & comæ capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quàm pulchra es & quàm decora, charissima, in deliciis? Statura tua assimilata est palmæ, & hubera tua botris.* Ecce Christus Ecclesiá suam alloquens, eá vni cuipiá eximiæ pulchritudinis personæ similé pronunciat. Quáuis enim Christus & Ecclesia vniuersalis non nisi vnú corpus mysticú existát, tamen cùm eam in terris degentem considerat, habet eá velut sponsam, quæ deducta quidé sit ex latere suo, verùm quæ (propter conditionem suá adhuc morti & peccato obnoxiam) in consortiú gloriæ Christi non plenè admittatur, sed interim per se, ac in sua quadá proprietate subsistat, aliaque persona & sit, & dicatur. Nam quòd de militante Ecclesia iam apud Salomoné agatur perspicuum est ex his sponsæ verbis: *Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalé.* Nigra enim Ecclesia dicitur ob eas persecutiones & maculas, quibus ad tempus in hac vita, velut in medio prauæ nationis habitans, propter mortalis conditionis necessitates inquinatur.

In Ioan. tractatu 124.

Cant. 6.

Hieronymus Tom. 1. Epistola 4.

Vide Aristotelem lib. 3. Politica. 10. in principio itemque in cap 10.

Cantic. 7.

Caput Ecclesiæ.

Cantic. 1.

Cant. 1. Quid quòd etiam Sponsus ad sponsam dicit: *Si ignoras te, ò pulcherrima inter mulieres, egre-
dere, & abi post vestigia gregum tuorũ, & pasce hædos tuos iuxta tabernacula pastorũ.* Egressus ve-
rò membrorum Ecclesiæ ab ipsa Ecclesia, & affectatio Pastorũ falsorũ (de quibus ibi agitur)
nõ potest alibi, præterquam in hoc seculo cogitari. Cùm igitur Christus de militante Eccle-
sia loquatur, valde perpendendum est, quòd vt *pedes eius & femora, vt vmbilicũ & ventrem,
vt hubera & oculos, vt collum & nasum; ita etiam caput eius* nominat. *Caput tuũ* (inquit) *vt Car-
melus, aut* (quemadmodũ alij legunt) *vt coccinum*. Militans igitur Ecclesia caput quoddam
habet, idque sub Christo quidem, & ab ipso constitutum, sed tamẽ præter ipsum. Ipse enim
Christus, qui Ecclesiæ caput æternũ est, ad sponsam non de seipso, verùm de ea loquens pla-
nè dicit: *Collũ tuũ sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscinæ in Hesebon, nasus tuus sicut turris Li-
bani. Caput tuũ sicut Carmelus aut coccinum, comæ capitis tui sicut purpura Regis iuncta canalibus.*
Ecclesia igitur militans habet vt oculos, nasum, & collum à Christo distinctum, sic etiã ca-
put à Christo capite suo distinctum. Nam sponsa Christũ antea laudans, de illo dixerat: *Di-
lectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurũ optimũ*. Quanto autem
interuallo *Carmelus mons aut coccinum* ab auro purissimo abest, tanto etiam caput vicarium
Ecclesiæ militantis, quod coccino assimilatur, inferius est illo capite quod Christus in se est,
1. Cor. 11. cuius caput *auro* cõparatur. *Caput enim Christi Deus*, quo nihil sublimius aut dignius; caput
verò Ecclesiæ velut granũ illud est ex quo purpura fit, quæ habet aliquid se præclarius, ipsum
scilicet aurum, hoc est, deitatem, quę est caput Christi. Quæramus igitur, quodnam sit pro-
prium hoc & temporale caput Ecclesiæ militantis? Ac primùm quidem illud non nisi vnum
esse potest. Vnum quippe corpus militantis Ecclesiæ vnico etiam capite militante contentũ
est. Neque vt crines sunt plurimi, oculi autem duo, genæ duæ, labia duo, vbera duo, ac pedes
duo; sic etiam sunt in eodem corpore capita vel plura, vel saltem duo. Verùm vt est *vnicum
collum, vnicus nasus, & vnicus vmbilicus*, ita est etiam *vnicũ caput*. Efficitur ergo ex mẽte Spi-
ritus sancti per sacras Scripturas reuelata, vt vnicum Ecclesiæ militantis caput eodem tẽpo-
re esse debeat. Porrò cùm oculi, cùm nasus, cùm labia Ecclesiæ, ex omnium quos vnquã le-
gerim consensu, Episcopi, presbyteri, ac reliqui Pastores ac Doctores existant, nihilq; ferè sit
illo euangelizandi munere in Ecclesia maius & excellentius, nec fieri possit, vt vllũ corpo-
ris membrum ipso capite sublimius aut dignius habeatur: necessariò fit, vt caput illud vnicũ
Ecclesiæ sit etiã Episcopus, qui summus honoris Ecclesiastici gradus est. Inter omnes igitur
Episcopos, vnus primus & summus Episcopus militantis Ecclesiæ caput apud Salomonem
vocatur. Atque hæc satis clarè ex Salomone deducuntur.

Ezech. 37. Transeamus nunc ad Ezechielem, apud quem hæc verba legimus: *Ecce ego assumam filios
Israël de medio nationum, ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum
suam, & faciam eos in gentem vnam in terra, in montibus Israël, & Rex vnus erit omnibus impe-
rans. Et non erunt vltrà duæ gentes, nec diuidentur amplius in duo regna.* Et pòst: *Seruus meus
Dauid Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorũ.* Equidem concedo, hunc regem & Pa-
Matth. 22. storem vnũ de quo Ezechiel prædicit, esse Christum qui est *filius Dauid* secundùm carnem,
& *Dominus Dauid*, secundùm deitatem. Cæterùm Ezechiel de Christo agit ea ratione quã
carnem in plenitudine temporis accepturus erat. Alioqui nõ dixisset, Rex vnus *erit*, sed, Rex
Ioan. 1. vnus *est*. Nec etiam Christum vocasset *Dauidem seruum Dei*. Nam verbum Dei *non seruit*,
sed *In principio erat apud Deum, & Deus erat*. Præterea Ezechiel significat, fideles aliter futu-
3. Reg. 12. ros vnam gentem & vnum regnum post Christi aduentum, quàm priùs fuerunt. Cùm enim
antea vnum fuisset regnum Iudææ, & alterum Samariæ: *Non diuidentur*, inquit, *amplius in
duo regna, sed faciam eos in gentem vnam, & vnus erit Pastor omnium eorum.* Porrò etiam an-
te Christi aduentum fideles, qui vel in Iudæa noti erant, vel in Samaria latebant, duo re-
gna in Deo, seu in spiritu Christi non erant: sed erant duo regna per externum & visibile
regimen duorum Regum, & duorum aut plurium Pontificum. Nam vt alius erat Rex in
3. Reg. 12. Ierusalem, & alius in Samaria: sic alij erant Sacerdotes in templo Hierosolymitano, &
alij in Dan & Bethel. Nec isti aut de tribu Leui fuerunt, aut parebant Pontifici maximo,
qui Hierosolymis in cathedra Moysis sedebat. Post aduẽtum ergo Christi Propheta signi-
ficat, nõ futura duo regna, id est, duo separata ouilia. Nam vt idem est hoc in loco, *Rex vnus,
& Pastor vnus*: sic idem est regnum Christi & ouile. Nec enim de seculi regnis agitur, quæ
sub Ecclesia Christi possunt esse etiam mille, si res ita ferat: sed agitur de ouilibus, quę nõ di-
Ioan. 10. uidentur amplius in duo, sed *vnus erit Pastor, & vnum ouile*, etiam quoad visibilẽ externãq;
speciem. Vnus enim Christus imperabit omnibus. Quo tandem pacto? Verũ spiritaliter tan-
tùm & inuisibiliter? Imò sic ab initio mundi solus semper imperauit. Ezechiel ergo, qui de
Christi regno velut tunc futuro prophetabat, docuit Christũ, quem etiam *seruũ Dei* appel-
lauit, imperaturũ omnibus secundùm carnis, quam accepit, rationem. Hoc autẽ impletum
est ad literam, dum Christus in terris visus, Euangelium regni prædicauit, & ab eadem terra
corpo-

corporaliter discessurus, in vno potissimú Petro visibile regimen Ecclesiæ suæ, quod in æternum perseueraret; instituit. Ista enim ratione & vnus Christi spiritus nunc imperat nobis, sicuti olim etiá Patriarchis ac Leuitis imperauit: & prætereа secundùm carnem aliter nobis imperat, quàm illis imperauit: quia ille visibilis præfecturæ modus, qui iá in Ecclesia obseruatur, ab ipso Christo, dum in carne esset, ore carnis suæ institutus est, & voce corporali cómendatus. Etenim quem principatum ipse in suo corpore gessit, ac dum viueret in oculis omnium administrauit, eundem (per spiritú non alterius cuiuspiam, sed suú, in carne tamen alterius à se constituti reuelatum) perpetuò gerit; sicut etiam *Christus est, qui baptizat*, dum alter, potestate ab illo accepta, baptismum, qué Christus in carne sua instituit, administrat. Nam quemadmodum *cathedra Moysis* rectè dicitur, quæ per Moysen constituta est, etiamsi ex alterius, hoc est, ex Dei potestate constituebatur: sic multò magis ille dicendus est primatus Christi, quem & ipse in terra semel exercuit, & ex potestate sua alij sub se administrádum reliquit. Omnium auté perfectissimus erit, hodieque est in cælo Christi primatus, vbi tam in spiritu, quàm in carne vnus Rex manet, vnusque pastor omnium nostrùm. Sed quæ in cælis perficiuntur, ea in terris inchoantur: quia regnum Dei etiá intra nos est, qui adhuc peregrinamur à Domino, per fidem, & non per speciem ambulantes. Ioan. 21.

Qui verò sic intelligit verba Ezechielis, vt velit Christum aut in solo spiritu *(quis enĩ iam secundum carnem non nouimus)* regere Ecclesiam suam, aut per plures pastores ex æquo præsidétes, & vni summo pastori, eidemq; visibili nó subiectos, eandem regere: is prorsus aberrat ab instituto Prophetæ, qui & præfecturam Christi secundùm formá serui, hoc est, corporalem, & eam nó pluriú, ac ne duorum quidem, sed vnius Regis, & vnius pastoris in æternum fore prædixit. A qua corporali vnius præfectura qui vel ipsi discedunt, vel fidelis alicuius animá diuellunt ac separát, hi dispergunt & diuidunt gregé Christi, & propterea contra Christum sunt. Vnde alius propheta pastorum multitudinem, quæ ad vnitatem aliquá visibilem nó reducitur, ruinę potius, quàm exædificationis causam fore preuidés, *Pastores* (inquit) *multi demoliti sunt vineá meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meá desiderabilem in desertum solitudinis*. Quantum ergo in laudem vnius Regis, & vnius Pastoris Ezechiel, tantum in reprehensionem multorú pastorum (qui Superiori alicui nó obediunt) Ieremias dixit: vt in eo vterque consentiat, longè optimum Ecclesiæ statum esse, quando multi pastores vni diuinitùs constituto parent. Eòdem pertinet quod Osee Propheta dicit: *Congregabuntur filij Iuda, & filij Israël pariter, & ponent sibimet caput vnum: & ascendent de terra, quia magnus dies Iesrahel*. Ecce postquá filij Iuda, & filij Israël per Dei filiú liberati fuerint de captiuitate peccati, quæ per captiuitatem Babylonicá figurabatur, ponent duo populi sibimet vnum Regem, & *vnum caput*, Christum, inquies. Equidem cócedo. Aliud enim caput, præter ipsum, & quod ab ipso constituetur, ego nunquam admiserim. Cæterùm Christus ita per *caput vnum* hoc loco intelligitur, vt alius tamen præter illum, & sub illo in iisdé verbis comprehendatur. *Hæc* (inquit Theodoretus) *typicè & adumbratè sub Zorobabel acciderũt: expressè verò & veritate ipsa, vbi Christus se hominem fecit, ac sibi Ecclesiam despondit in æternum*. Et pòst: *Decem tribus, quæ à Regibus ex posteritate Dauid profectis defecerant, post reuersionem ex Babylone, vnum habuerunt Ducem Zorobabel, ex Dauidica tribu procreatum*. Et iterum: *Hoc enim finem inuenit temporibus Zorobabel*. Hæc Theodoretus. Duo igitur nobis in huius Prophetæ verbis animaduertenda sunt: quorum prius est, quod in magna laude ducitur, vt filij Iuda, & filij Israël, qui ante captiuitatem habebant duos Reges, post reuersionem suá *ponant sibimet caput vnum*. Quod perinde est ac si diceretur: multò præstátius est *ab vno capite*, quàm à duobus gubernari. Alterum verò illud, quod iam perpendo, hoc ipsum est, quòd ista verba *(vnum caput)* simul intelliguntur de duobus quidé, non tamen ex æquo præfuturis, sed quorú vnum alteri subsit. Ná per *caput vnum*, intelligitur primùm Zorobabel, deinde Christus: Zorobabel velut figura Christi, Christus auté velut res ipsa, & veritas figurata. Cumq; Propheta de gubernatione populi Dei, & Ecclesiæ Christi loquatur, meritò hinc concludam, & Monarchiá seu primatum vnius pastoris cuilibet alteri politiæ in Ecclesia Christi præferendá esse, & vnum caput toti Ecclesiæ tunc præesse, quando is qui præest, non suo, sed Christi nomine præest. Nam vt Zorobabel figura Christi, & Christus ipse, nó duo, sed vnum caput cóstituunt: sic multò magis Christus, & Vicarius CHRISTI nó duo capita, sed vnum constituunt. Longius quippe abest à Christo figura, quàm Vicarius Christi: propterea quòd illa obscurior imago Christi est, quàm hæc. Ná Vicarius Christi etiá nomen Christi præ se fert, & vbiq; se fatetur Christi ministrú esse. At figura Christi fert quidem obscurá Christi speciẽ, non tamen præ se fert Christi nomen; adeò vt multi Iudæi nunquam intellexerint, Zorobabelé esse figuram Christi. Cæterùm non modo Christiani omnes, verùm & Iudæi, & pagani per vniuersum orbé, qui saltem nobis inter nos cognitus fuit, probè nouerunt, Pontificem Romanú non nisi in persona Christi, & velut Vicarium eius, toti Ecclesiæ præesse.

Ierem. 12.
Osee 1.
1. Cor. 3.
Theodor. in cap. 1. Oseæ.
Figura & veritas vnum sunt.

Quàm longè verò à Spiritu Prophetæ huius remoti sunt, qui statū populare cum Aristocratia temperatum in Ecclesia Dei regenda præferunt? Hoc quippe est, nō vnum caput, sed infinita capitum millia sibimet ponere. Si enim quilibet Episcopus, quilibet presbyter, quilibet Diaconus, atq; etiam quilibet de plebe Christiana (sic enim Protestātes volūt) ex æquo ad gubernandam Dei Ecclesiam concurret: nónne infinita millia capitū erunt? Nónne igitur peius cum Christianis agetur, quàm actum est cum Iudæis ante Captiuitatē Babylonieam? Graue ac perniciosum illis fuit, à duobus regi capitibus: & ideo Propheta in magno
3. Reg. 12. beneficio duxit, quòd post Captiuitatē finitam sibimet ponerent *caput vnum*. Et nunc vno capite visibili relicto, ad capita non duo, sed infinita reuertemur? Idq; faciemus illis auctoribus, qui se reformatores Ecclesiæ haberi volunt? O tempora, ó mores! Quis non videat, istos homines præ odio, quod contra legitimum Pastorem & Pontificē suum conceperunt, recti iudicij examen perdidisse, & pro veritate mendacium amplexos esse? Quātum verò bonum Ecclesiastica Monarchia sit, non tantùm Osee & Ezechiel, verùm etiam Daniel prædixit. Postquam enim de quatuor Monarchiis ordine sibi succedentibus apud Regem Nabucho-
Daniel. ca. 2. donosor prophetasset, mox adiunxit: *In diebus regnorū illorum suscitabit Deus cæli regnū, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem, & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum, secundùm quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum.* In quæ verba Danielis B. Hieronymus ita scribit: *In fine horum omnium regnorum auri, argenti, æris, & ferri, abscissus est lapis Dominus atque Saluator sine manibus, id est, absque coitu & humano semine de vtero virginali, & factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terrā.* Regnum igitur Christi, quod alia omnia regna comminuet, ab illo die ortum est in quo *lapis abscissus est de monte*, id est, Christus de Maria, *sine manibus*, id est, absque humano semine. Ortum, in-
Lucæ 1. quam, est regnum Christi ab ipsa natiuitate eius, quod numquam finietur. Nam *regnabit in*
Daniel. 7. *domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* In fine autem seculorum omnium, hoc ipsum Christi regnum manifestabitur vniuerso mundo. *Tunc enim* (vt etiam Daniel prædixit) *regnum, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, dabitur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes Reges seruient ei & obedient.* Cæterùm illud Christi regnum quod in die iudicij cunctis manifestum erit, non negabitur, opinor, iam nunc inceptum esse, & ab ipso Christi aduentu in carnem, quotidie augeri & propagari. Regnat ergo Christus in terris etiam nunc. Quòd si iam in terris regnat: quo in loco habendi sunt, qui putant Ecclesiam Christi aut populariter, aut saltem partim populariter, & partim ab Optimatibus gubernari? Aliud quippe regnū in terris Christus non habet, præter Ecclesiam suam, quæ regnum cælorum est.

Si ergo Ecclesia regnum est, quàm blasphemè Protestantes docent, Ecclesiam Christi non ab vno, sed à pluribus, atq; adeò ab infinitis simul & ex æquo præsidentibus administrari? An illud regnum est, quod à populo, aut etiam à multis æquali potestate præditis gubernatur? An ipsa natura nos non docet, vt Rempublicam à pluribus, sic regnum ab vno præci-
Daniel. 2. puè regi? Daniel cùm enumerasset Assyriorum, Persarum, Macedonum & Romanorū regna, subiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternū non dissipabitur.* Regnum verò quod in diebus Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum Deus cæli suscitauit, non est aliud quàm Christi Ecclesia. Quemadmodum igitur illa regna quatuor ab vno potissimùm Rege, & illo visibili gubernabātur: sic etiam Ecclesia gubernabitur ab vno Rege Christo, & illo visibili. Ac visibili quidem in seipso, tum ab initio regni sui quod in terris olim plantauit, tum in fine seculorum, quando in carne rediens, regnum suum ad æterna habitacula transferet: visibili autem, per hoc intericctū tempus, in Vicario suo, qui vices visibilis eius personæ gerit, & nomen Domini sui profitetur. Ita fit, vt & regni forma in Ecclesia conspiciatur, & per ea quæ videntur, ea quæ non videntur intelligan-
Psalm. 105. 146. tur. Postremò quæ apud Prophetas de collectione & congregatione dispersorum in vnum
Esa. 11. & 49. leguntur, eò pleraq; pertinent, vt significent, omnes Gentes post Christi aduentum non futuras sub diuersis religionibus & sacerdotibus idolorum, sed seruituros Christo in vna fide
Ioan. 21. & religione, sub vno Pastore inuisibili Christo IESV, & vno visibili Vicario eius, cui ipse oues & agnos suos cōmendauit. Proferamus in medium pauca vnius Prophetæ verba, vt inde
Ierem. 31. sciatur, quid etiā de similibus sacræ Scripturæ locis iudicandū sit. Ieremias ait: *Audite verbū Domini gentes, & annunciate in insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israël, cōgregabit eum, & custodiet eum, sicut pastor gregem suū. Redemit enim Dominus Iacob, & liberabit eum de manu potentioris.* Nō ergo quęlibet cōgregatio dispersorū in Prophetis intelligitur, sed eiusmodi, vt tanquā Pastor gregem suū, sic Christus populū ad se congregatū custodiat. Nónne vnius gregis vnus est Pastor? Nam si fortè plures fuerint Pastores: aut sub vno Pastore primo sunt, aut certè non est eorū vnus grex. Quòd si greges diuersi ad nullam visibilem vnitatem

collecti in Ecclesia fuerint, iam non congregantur fideles in vnũ, nec custodiũtur, sicut Pastor custodit gregem suum. Bonus enim Pastor vult gregem suum esse vnum, nec eadem pascua duos greges pacificè ac tranquillè ferunt. Ac nimirum, si tam insignes viri, tam iusti, & perfecti, quales Abraham, & Lot erant, non poterant suos greges simul pascere, quin iurgium inter ipsorum pastores futurum esset (ideoque *Abram dixit ad Lot: ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus*) quæ spes est, pacẽ inter alios Pastores, qui minus iusti, & minus perfecti sunt, vel ad paruum tempus duraturam, nisi vni Pastori primo, & ei visibili subiiciantur, in cuius vnitate & vnum sint, & vnitatem seruent? Atque hæc de vetere Testamento sumpsisse satis erit. Genes. 13.

ARGVMENTVM LIBRI V.

QVIA Christus cœpit facere & docere: *primùm ex factis, ac deinde ex doctrina eius ostendemus, vnum visibilem Pastorem toti Ecclesiæ militanti præesse debere. Tum autem Apostolorum & verba & facta, quæ ad hoc propositum spectabunt, in medium proferemus: id præcipuè intuentes, vt non ferè admisceamus ea quæ propriè pertinent ad primatum Petri, de quo in sexto libro dicetur. Denique rationes plerasque in vnũ colligemus, ob quas oporteat vnũ Pastorẽ cæteris omnibus præponi.*

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER QVINTVS.

Vnum Pastorem cæteris omnibus, qui Euangelium per orbem prædicant, præesse debere: quia Christus, dum in terris agebat, cæteris Apostolis & Discipulis visibili ratione præfuit. In quo visibili primatu suo nisi Christus Vicarium instituisset, aliter nunc ab ouibus suis cognosceretur, quàm cognitus est in primitiua Ecclesia.

CAPVT I.

ETSI NON negem, quin primitiuæ Ecclesiæ nomen multò latius accipi queat; tamen sine omni cõtrouersia per primitiuã Ecclesiam nihil prius, aut magis propriè intelligitur, quàm illa Ecclesia, quæ sub ipso Christo adhuc apud homines agente, nata ac enutrita est. Nihil enim magis primitiuũ eo quod omniũ est primũ, cogitari potest. Quid verò prius in religione ac fide Christiana extitit, quàm illa Ecclesia quæ Christũ audiuit prędicantẽ, quæq; ipsum noui Testamenti Sacramẽta instituentẽ coram aspexit? Quęcunq; igitur gubernatio in Ecclesia Dei esse debet, ea nec ab alio principio primo, quàm ab ipso Christo melius deduci; nec ad aliud exemplar conformari securius potest, quàm ad illud, quod Christus ipse primus in seipso, atque in primitiua Ecclesia sua expressit. Decuit enim, tum *vt ille omnem impleret iustitiam*, tum vt Ecclesia subsequens primitiuæ illius imitaretur exemplum. Quæ res in aliis omnibus causis permultum; in illa verò, quæ maxima omnium est, meritò plurimum valere debet. Quid autem in Christi factis maius vel obseruatu dignius inueniri potest, quàm ordo & modus, quo, dum in terris ageret, Rempublicam Christianam gubernauit? Cætera enim Christi facta pertinent ferè ad singulos, alia (vt fit) ad alios: verùm ordo & modus gubernandi complectitur planè tam singulos, quàm vniuersos: nisi fortè membrum Ecclesiæ Christi esse ac manere potest, qui vel nesciat, quod sit caput suum, vel eius imperio non obediat. Deus autem dedit *Christum caput Ecclesiæ super omnia.* Non temerè igitur, opinor, sed grauissimis de causis affirmo, illum in primis ordinem ac modum nobis obseruandum esse, quem Christus in gubernanda primitiua Ecclesia sua tenuit. Nam vt omnibus mystici corporis sui membris, cuique in suo genere cõsuleret: tam cum iis qui mortales erant, mortalis & ipse, vsq; ad mortem suã versabatur: quàm eos, qui iam ad immortalitatẽ transierant, per resurrectionẽ immortalis factus ad se collegit. Quid verò fiat in illo immortali statu, quo iam Christus cum suis fruitur, nos adhuc nescimus: sciemus autem per gratiam Dei suo tempore. Quid verò in hac vita Christus gesserit, hoc in primis ob oculos nobis, qui adhuc viuimus, proponi debet.

Primitiua Ecclesia.

Matth. 3.

Ephes. 1.

Nemo sanè ignorat, Christum in hoc mundo agentem rexisse Ecclesiam suam ritu eo, qui propriè ad vnius principatum pertinet. Nec enim aut ipse, dum vixit, populo suo Ecclesiam

Matth. 4. Lucæ 10. Matth. 4. Ioan. 3. & 4. clesiam commisit gubernandam? aut Optimates aliquos in societatem æqualem sui principatus admisit. Solus vocauit ad se Discipulos, solus binos & binos ad prædicandum misit, solus duodecim Apostolos, non in quandam æqualitatem regiminis, verum in ministerium dispensationis adsciuit. Solus instituit Sacramenta, quibus cæteri fideles initiarentur. Habemus igitur, quod maximè optandum erat, formam & exemplum ipsius Christi, ad visibilem

Prima ratio. Ecclesiæ Primatum, quem iam defendimus, stabiliendum. Negare non potes Lutherane, militantem Dei Ecclesiam fuisse in longè perfectissimo statu ea die qua Christus eam velut manibus suis formabat, & ore proprio moderabatur. Tunc autē regebatur ab vno Pastore primo, & eo visibili ac mortali. Qua ergo audacia tibi sumis, vt illam Reipublicę formam quæ Christo placuit, euertere, ac in aliam transferre velis? Putásne melius regi Ecclesiam nunc posse, quàm à Christo adhuc mortali regebatur? Ille rexit militantem Ecclesiam, velut Princeps vnus ad vniuersæ Reipublicæ gubernacula præsidens. Et nunc vis plures simul, atque adeò penè innumerabiles Episcopos ac presbyteros, imò plebem totam ad eiusdem Reipublicæ gubernacula sedere? At nos ab ipsius Christi rebus in Ecclesia primitiua gestis docemur, qualem postea gubernationem in reliqua Ecclesia ipsius expectare debeamus. Nam vt Christus, dum in carne ambularet, Apostolos primùm, deinde alios Septuaginta Discipulos instituit, fratres quidem vocans quoscumque fideles, verùm ipse interim summam rerum solus administrans: sic eo in cælum ascendente, alius Ecclesiæ Pastor, qui ab ipso institueretur, expectandus erat, qui vice ac nomine Christi & Episcopos sibi instar Apostolorum tamquam fratres adiungeret, & Presbyteros instar discipulorum Domini certis Ecclesiis præficeret, cùm interim solus ipse grauissima quæque negotia expediret. Nondū eò peruenimus, vt doceamus, quid Christus in huius primi Pastoris institutione dixerit ac præceperit. Illud ostendetur suo loco. Nunc manifestissimam Christi gubernationem ab Ecclesia imitandam esse, non abs re mihi vrgere videor. Nam vnde possumus sperare sapientiorem magistrum? Aut nónne cœpit IESVS *facere* primùm, ac postea *docere*? Doctrinam mox audiemus: nunc facta eius perpendamus. Ex magna auditorum turba quosdam vocauit ad fidem in se habendam, qui dicebantur eius Discipuli. Ex illis elegit *duodecim Apostolos*, velut Senatum fidelem, cuius ministerio maiora quæq; perficeret: mox alios etiam *Septuaginta* inferiore quadam potestate præditos misit ad prædicandum, velut qui viam ei apud rudem populum præpararent. His omnibus ipse vnus præfuit, vtpotè qui *verba vitæ æternæ habebat*. Hunc gubernationis modum Ecclesia Catholica hodie tenet, eundemque tenuit permultis iam seculis, etiam ex Aduersariorum confessione. Multi enim Presbyteri mittuntur, velut Septuaginta Discipuli, ad prædicandum in minoribus oppidis IESV Christi Euangelium. Illis maiores sunt Episcopi, velut Apostolorum chorus. Demum Pontifex vnus, instar Christi, præest omnibus, omnesque in vnum ouile, non suum, sed Christi congregat. Nec enim Vicarius Christi de suo, sed tantùm de Christi nomine, nos Christianos vocat. Nam qui aut à Donato Donatistæ, aut à Luthero Lutherani, aut à Caluino Caluinistæ appellantur; ij vel ex ipso nomine produnt, se non Christi, verùm Antichristi gregem factos esse.

Actor. 1. Ioan. 1. Marci 3. Lucæ 10. Ioan. 6.

Ephes. 4. Quid tibi videtur, ô amice? Vtrum Apostolis transeuntibus, nulli Pastores succedunt in eorum loca? Nónne alij iam sunt, qui doceant & baptizent omnes gentes? Nónne sunt, qui iam prædicent instar Septuaginta Discipulorum? Ex forma igitur illa quæ, Domino in terris agente, recepta est, duas partes infimas retinebis, & illam quæ fuit prima omnium, relinques? Erāt Discipuli Pastores gregis Domini: erant Apostoli eiusdem gregis in altiore quodam gradu Pastores. Erat Pastorum omnium primus, Pastor IESVS Christus. Tu ergo in Ecclesia hodie das mihi Episcopos, & Presbyteros instar Apostolorū & discipulorū Domini: & nō das aliquem summum Pontificem instar ipsius Christi? Das quod minus, quodq; in Ecclesię gubernatione erat inferius: & non das, quod totius gubernationis principium est &

Obiectionis remotio. 1. Cor. 2. caput? Respondebis (opinor) Christum non amisisse Pontificatum suū, sed manere in æternum Ecclesiæ caput: & ideò neminem aut personam eius, aut vicem gerere. At Paulus cùm dixisset, *se illi donare, cui Corinthij donarent*, addidit se id facere, *propter illos in persona Christi*. Cùm igitur Paulus personam Christi gesserit, est profectò modus quidam, per quem manente in æternum Pontificatu Christi, visibilem eius personam alij sustinere possunt. Lega-

2. Cor. 5. ti enim personam eius gerunt, à quo mittuntur. Apostoli verò *fungebātur legatione pro Christo*. Si ergo multi poterant personam Christi repræsentare; multò minus à vero abhorret, vt vnus quispiam id ipsum præstare potuerit. Vnus enim ab vno, quàm à multis, significantiùs exprimitur & repræsentatur. Deinde quemadmodum Christus in æternū solus manet caput Ecclesiæ suæ secundū infusionem spiritalis gratiæ, omnemque actum internum & inuisibilem: ita hodie non manet secundùm carnem & aspectum exteriorem caput Ecclesiæ suæ, illo visibili administrandi principatus sui modo, quem olim, dum viueret, exhibuit.

Audisne

Auditisne hodie prædicantem in auribus tuis Christum? Videsne castra & ciuitates obeuntem, conuocantem Apostolos, mittentem discipulos, expellentē dæmones, administrantē Sacramenta corporis & sanguinis sui? Et tamen hæc omnia gessit in carne secundùm visibilem principatum suum. Quid ergo iam actum est de illo visibili & externo principatu Christi? Vtrum periit? Ergóne periturum aliquid Christus (vt caput Ecclesiæ suæ) aut vnquam gessit, aut in Ecclesia gerendum præ se tulit? An verò idem principatus in cælum transiit? At quis ibi dicat prædicatores mitti, dæmones expelli, aut Sacramenta ministrari? Denique si Apostolorum & discipulorum dignitas, quæ minor fuit, non periit, sed in Ecclesia hodie extat: cur ille dignior principatus Christi pro illa parte qua visibilis fuit, periisse dicitur? Nā si Apostolorum visibilis dignitas reperit visibiles successores, in quibus vigeret: quantò magis illa visibilis dignitas Christi, quam nunc nec in cælo (quia ibi non est necessaria) nec in terris per seipsum exercet (quia hîc ipse non videtur) quantò magis, inquam, illa visibilis dignitas Christi nō periit funditus, verùm in vno Pontifice instar Christi præsidente, vsq; ad consummationem seculi perseuerat? Nihil enim eorū quæ Christus in terris gessit, multóque minus id, quod omnium ferè caput erat, ita perire potuit, vt non impleretur in Christi corpore, quod est Ecclesia. Quæ (obsecro) est, si hæc non est profunda cæcitas? Felicissima erat Ecclesia Christi, dum visibiliter ab ipso regebatur: & beata hodie meritò creditur illa Ecclesia, quæ saltem quàm proximè ad tempus visibilis præsentiæ Christi accedit. Verùm illa Ecclesia propius ad Christi tempus accedit, quæ instar tēporis Christi vnum Pastorem aliis omnibus præsidentem habet, quàm quæ nō habet: Romanæ igitur Ecclesiæ societas, in qua vnus Pastor aliis omnibus præsidet, felicior est Lutheranorum & Caluinistarum ecclesiis, in quibus Pastor vnus aliis omnibus non permittitur præsidere.

Visibilis principatus, quem Christus semel gessit, semper durat.

Nota.

Frustrà nunc mihi occinis de Spiritu Christi, à quo totum corpus Ecclesiæ regitur. Ego enim illud tibi nūquam negauerim. Spiritus Christi regebat Ecclesiam, ipso in terris degente. Idem Spiritus eandem Ecclesiam & rexit, antequam carnē assumeret, & iam regit, Christo in cælum assumpto. Cæterùm vt Spiritus & deitas Christi carnem in personā Filij Dei assumpsit, ac per eam velut per instrumentum vnitum visibiliter ad tempus Ecclesiā rexit: sic *in honorem illius carnis*, credimus eundem Spiritum Christi semper adhibere visibilem alterius hominis carnem, velut instrumentum remotius quidem, sed tamen instrumentū, per quod visibiliter regat Ecclesiam suam. Nam si Christus ipse nunquam in carne cum grege suo versatus fuisset, si palàm non prædicasset, si ad prædicandum alios externæ vocis instrumento non misisset, dicens, *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos:* si denique redemptionem nostram per carnem & sanguinem suū non fuisset operatus, verùm Spiritu hæc omnia iam inde ab initio peregisset: profectò nūc etiam diceremus, solum Spiritum Christi ad omnia, quæ in Ecclesia peragi debent, sufficere, absq; eo quòd alius quispiā visibiliter hæc in ipsius Christi nomine administraret. Cæterùm quia dum Christus in terris agebat, eam Ecclesiæ gubernationē quæ in æternum duratura esset, tam verbo quàm exemplo, per visibilē principatum suum primus inchoauit: qua iam ratione asseritur, Ecclesiā Christi aliter postea gubernandā esse, quàm sicut ab ipso, dum viueret, gubernata est? nónne ideo de cælo descēdit, vt nos doceret tum alia omnia quæ sciri expediebat, tum in primis fidei veritatem, quæ cognitu maximè necessaria est? Libet enim non solùm in rem gestam, verùm etiā in rationem rei paululum inquirere. Multi erant Pseudoprophetæ in mundo. Multi surrexerunt magistri mendaces, qui plebem seducebant. Ad mendacia illorum refellenda, & *ad opus diaboli dissoluendū*, Christus in mundū venit. *Omnes* (inquit) *quotquot venerunt, (à seipsis*, & antequā ego mitterē eos) *fures sunt & latrones. Fur nō venit, nisi vt furetur, & mactet, & perdat.* Quid ergo medicinæ attulit Christus cōtra hoc malum? *Ego* (inquit) *veni, vt oues vitā habeant, & abundantius habeant. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ.* Nemo autem ignorat, modum quo efficitur, vt oues Christum cognoscant, fidem esse. *Fides autem est ex auditu, auditus verò per verbum Christi.* Quapropter si auditus Euangelij ad hoc necessarius est, vt oues Christum cognoscant, & id non solùm intelligitur de interiore, verùm etiam de exteriore auditu (secūdùm quod scriptum est, *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*) profectò exterior auditus, per quem Christi vox in auribus multitudinis insonuit, ita pertinuit ad cognitionem Christi, vt in hodiernum diem Christus non aliter secundùm vsitatam rationem cognosci queat, quàm per auditum Euangelij. Arqui cùm Christi vox hodie non sonet in auribus nostris: quomodo iam illum cognoscimus, nisi quia alius quispiam à Christo missus, hanc vicem supplet?

Ioan. 20.

1. Ioan. 3. Ioan. 10.

Rom. 10.

Dices, multos Pastores hanc vicem supplere. Fateor. Sed nisi inter istos multos vnus quispiam emineat qui personam visibilem Christi supra cæteros gerat: nego huic rei satisfactum esse. Nam dum Christus vixit, erant permulti Apostoli & Discipuli, qui baptizabant, & Euangelium prædicabant, vt ex ipsis Euangeliis manifestè liquet. Sed præter illos omnes

3. Ratio. Ioann. 3.

erat

Nota. erat vnus Christus omniũ moderator ac Princeps. Da mihi ergo multos prædicatores Euangelij sub vno prædicatore primo: & video imaginem Ecclesiæ primitiuæ. Sin des mille prædicatores, qui nullum superiorem agnoscant, sed in mille sectas plebem diuidãt: tu hanc defendis veram Ecclesiæ formam ac typum esse? Erras, si ita putas. Nam vt eo tempore quo Christus apud nos vixit, *oues cognouerunt vocem eius*, non solùm per internã operationem, sed prætereà per auditum auris, & per visibilem ipsius principatum: sic in æternum oportet vt sit vnus visibilis Pastor supra cæteros, per cuius exteriorem auditum Christus cognoscatur: vt ita oues Christi & audiant vocem primi Pastoris, & per cõmunionem, quam cæteri Pastores cum illo habent, in æternum sciant, qui sint veri Pastores gregis Domini. Qui enim non colligit cum primo Pastore, qui vice Christi secundùm carnem olim prædicantis præsidet, is vtique dispergit gregem, & Antichristus est. Etenim quemadmodũ Christus non spiritum, sed carnẽ ab oculis nostris abduxit: sic Vicarium accepit, non secundùm deitatis spiritum, qui vbique est præsens, verùm secundùm carnis suæ repræsentationẽ, quæ sua caro à

2.Cor. 5. nobis hoc tempore abscondita est. Etenim *iam non nouimus Christum secundùm carnem*. Est igitur præsens nobiscum vsque ad consummationem seculi secundùm spiritũ. At secũdùm carnem videmus & audimus Christum in Vicario eius, qui Principatum ipsius externum & visibilem in oculis auribusq; nostris, non in mentibus supplet. Si multos das Vicarios vnius Christi, non eius omnino prædicationem & officium (quia is & vnus Princeps erat, & supra cæteros omnes visibili voce ac ritu suam Ecclesiam gubernauit) sed nescio quam prædicationem aliam, quæ ab vnitate non regitur, exprimere conaris. Non igitur potest cognosci Christus, hoc est, veritas & fides per talem prædicationẽ, nec in Christi nomine venit, qui vnitatem ipsius personæ propriam in eius Ecclesia non admittit. Quid hoc in loco prætexent Magdeburgenses? Vtrum negabunt, Christum toti Ecclesiæ suæ omnibusque eius Pastoribus velut summum Pastorem olim præfuisse? At in priore libro primæ Centuriæ, visibilem Primatum Christi vltrò concedunt, nec vel vno verbulo eum labefactare conantur.

Magdeburgẽses in Cẽturia 1. lib. 1 c. 7. pa. 168. 169. 170. *Etsi verè (inquiunt) esset summus Sacerdos (Psalm. 110.) tamen titulũ sibi arrogare noluit, sed res ipsas ad Pontificẽ pertinentes exequitur. Primò tradit cælestem doctrinam illustriùs, quàm vllo vnquam seculo factum erat: administrat claues regni calorũ, Matth. 9. quæstiones perplexas & obscuras tam Apostolis, quàm aduersariis soluit. Secundò, orat pro toto mundo, Ioan. 17. Tertiò, Sacrificium præstat pro toto mundo. Alios quoque ad iuuandum ministerium docendi, è reliquo cœtu adsciscit, nempe duodecim Apostolos, & Septuaginta, quos ante se binos ablegat.* Hæc Magdeburgenses.

Benedictus Deus, qui tam perspicuè visibilem vnius Pastoris primatum in ipsa radice ac origine prima reuelauit, vt ea res negari nec ab iis queat qui eundem visibilem primatum in Ecclesia, quæ ab eadem radice pullulat, vehementer oppugnant. Magdeburgenses Ecclesiæ Christianæ historiam per singula secula in singulis Centuriis memoriæ prodituri, nec aliud æquè molientes, quàm vt negent, Primatum aliquem visibilem in Ecclesia primitiua

1.Cor. 3. extitisse, coguntur à Christo primùm incipere: *Quis enim potest aliud ponere fundamentũ, præter Iesum Christũ?* Aut quæ fuit Ecclesia primitiua, si non illa primùm, quæ Christũ in carne vidit? A Christo autẽ incipientes, visibilẽ vnius Pastoris primatũ in eo primum & vident, & quamquã inuiti, tamen necessitate cõpulsi cõfitentur. Deinde cùm dicãt, se velle omnia reducere ad origines primas, & ad Ecclesiam primitiuam; nec possint negare, quin totius Ecclesiasticę gubernationis origo prima Christus existat, & Ecclesię primitiuę forma & regula ab ipso Christo peti maximè debeat: tamen & fatentur, Christum omnibus Apostolis, & Septuaginta discipulis visibili quadam ratione solum præfuisse, & super hoc fundamentum ædificare conantur istam propositionem spuriam & adulterinam, *quod vnus Pastor supra cæteros in tota militante Ecclesia esse non debeat.* O præclaram Magdeburgensium cõclusionem!

Inepta Magdeburgẽsiũ conclusio. Nam ita mihi concludere videntur: Christus fuit primus Ecclesiæ Christianæ Pastor: Illius exemplũ cæteri Pastores, nisi perire in æternũ velint, sequi necessariò debent: Is dum viuetet, Pastoribus multis in ipsa primitiua Ecclesia vnus præfuit: Ad primitiuã Ecclesiã omnia quæ sequuntur secula reduci debent: Ergo hodie in Ecclesia non vnus Pastor supra cæteros (vt sub Christo factum est) verùm innumerabiles æquali potestate prædití (quod sub Christo factum non est) præesse debent. Nónne ista est Magdeburgensium & omnium Pseudoeuangelicorum ratiocinatio? Certè conclusionem ipsorum esse, numquam negabunt. Negant enim, & cõstanter negant, vnum Pastorẽ hodie cæteris Episcopis visibili forma pręesse debere. Confitentur verò, & Christum in carne apparentem fuisse primum Ecclesiæ primitiuæ Pastorem, & illum omnibus discipulis atq; Apostolis vnum pręfuisse, quæstionesq; perplexas & obscuras ab illis propositas soluisse. Porrò vbiq; clamitant, & vociferantur, omnia debere in Ecclesia hodie geri, sicut gesta sunt in Ecclesia primitiua: nec possunt Christi primatũ à tempore primitiuæ Ecclesiæ separare, aut aliunde vetiùs, quàm à Christo Ecclesiam primitiuam incipere. Concludunt igitur, ideò non debere vnum Pastorẽ in Ecclesia hodie

primatum

primatum gerere, quia vnus Pastor Christus in Ecclesia primitiua primatum gessit.

Dicet aliquis, quòd Ecclesia primitiuam non inchoant Magdeburgenses nisi à tempore Apostolorum. At Centuriæ Magdeburgensiũ omnes ad Ecclesiam Christianã solum pertinent, & prima Centuria nominatim prosequitur Ecclesiã primitiuam. Cẽturiæ autẽ primæ Liber primus proponit nobis visibilẽ gubernationem, qua Christus in Ecclesia præfuit. Igitur præfectura Christi ex Magdeburgensiũ confessione pertinet ad Ecclesiam primitiuam. Quanquàm enim Christus nondum manifestè dissoluerat totũ legis Mosaicæ ritũ: tamen & ipse instituerat iam nouæ legis Sacramenta, & Discipulos misit ad prædicandũ, & illi baptizabant alios, & omnes veniebant ad Christũ, *& Iesus plures Discipulos faciebat & baptizabat, quàm Ioannes.* Baptismus verò, qui non datur nisi ad petitionẽ eorũ qui credunt in Christũ, est ipsa ianua, per quam ingrediuntur qui Ecclesiæ Christianæ membra fiunt. Erat igitur Ecclesia quædam sub Christo, & ea erat primitiua, & regebatur à Pastore vno, qui alijs multis Pastoribus præsidebat. Sic hodie fit in Ecclesia Romana, hoc est, in societate illa quę agnoscit Romanũ Pontificem, non quidem vnicũ, sed tamen primũ Pastorẽ suum. Sic non fit in Ecclesia Lutheranorũ, Caluinistarum, & Anabaptistarum. Igitur Ecclesia Romana gerit similitudinẽ Ecclesiæ primitiuæ, non item Ecclesiæ pseudoëuangelicorum. Nam quod obijcitur de tempore Apostolorũ, deq; primitiua, quæ sub illis fuit, Ecclesia, tanquã ea fuerit à multis Pastoribus æquali potestate gubernata: certò sciat Lector, me in sequente libro non minus clarè ostensurum, quòd solus Petrus alijs Apostolis præfuit, quàm nunc clarum est, quòd solus Christus & alijs Apostolis, & ipsi Petro etiã secũdùm visibilem externamq; gubernationẽ præfuit. Relinquamus igitur primatum Petri suo loco. Nunc vrgemus visibilem Christi primatũ. Nec dicat quisquã, aliã esse hodie rationẽ Ecclesiæ, quàm sub Christo fuit: quia tunc in sola Iudæa, nũc autẽ in omnibus gentibus Euangeliũ prædicetur. Nam si nunc in terris ageret Christus: quæro, vtrũ secundùm carnem & visibilem præfecturã futurus esset Ecclesiæ totius Pastor primus, nécne? Si hodie futurus esset totius Ecclesiæ Pastor primus: iã videmus, illã differentiã quæ allata est, nullius momẽti existere. Quanquàm enim sit aliqua differentia inter tẽpus illud quo Christus solis Iudæis euangelizabat, & hoc, in quo etiã toti mundo euangelizatur: tamen illa differentia non est talis, quæ visibilem primatum Christi etiã hodie à tota Ecclesia remouere possit. Positum enim est, quòd Christus etiam hodie, si in terris ageret, omniũ gentium primus Pastor secundùm visibilem gubernationis modum futurus esset. Ad illum enim ascenderetur ex omnibus gentibus, vt quæcunq; caussa nõ posset ab alijs Pastoribus dissolui, saltẽ à Christo ipso definiretur. Sin dicas, Christum, etiamsi hodie in terris ageret, non fore supremũ totius Ecclesiæ Pastorẽ: iterum abs te quæram, quis futurus esset etiam in externa & visibili gubernatione æqualis Christo? Quòd si nemo posset æqualis ei esse, profectò solus foret supremus omnium. Cùm igitur si hodie Christus apud nos ageret, futurus esset omnium supremus Pastor: nihil ad rem pertinuit, vt diceretur, Christum ideò fuisse in Iudæa supremum Pastorem, quia tunc Ecclesia parua erat. Nam quantumuis magna vel hodie sit, vel vnquam fuerit Ecclesia: tamen concedis, eum, si nobiscum ageret, solum ei fuisse præfuturum.

Ioan. 4. | Obiectionis remotio.

At ineptè (inquies) totum hoc iam quæritur, quia Christus noluit in terris agere post Ecclesiam vsq; ad orbis terminos dilatatam. Equidem fateor, noluisse Christum iam inter nos mortalem agere. Sed ad hoc proposita est quæstio, vt tu ipse videres, non ideò eum recusasse in terris agere, velut qui non potuerit totam Ecclesiam suam ex prima & principali cathedra sua regere, si adesset: verùm ob alias causas partim ipsi melius notas, partim nobis in Euangelio reuelatas. Dicebat enim: *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Si autẽ abiero, mittam eum ad vos.* Ecce cur Christus discesserit: non quia totam Ecclesiam vsq; ad fines terræ propagatam regere secundùm carnis assumptæ instrumẽtum, aut non potuerit, aut noluerit: sed quia expediebat nobis, vt accepto Spiritu eius sancto, non iam in carne eius, oculos corporis, sed in deitate eius, oculos mentis nostræ figeremus. Nam quicquid videtur ab hominibus, id nõ diuinũ, sed humanum potius existimatur. Caro autẽ Christi nõ fuit hominis nudi, verùm filij Dei caro. Vt igitur caro, quæ videbatur, nostram fidem nõ impediret, ablata est ab oculis nostris, & ibi posita, vbi crederetur potius per donũ Spiritus sancti, quàm videretur per oculos corporeos. Cæterùm qui totam militantem Ecclesiam per vnum Pastorem primum, in Christi nomine præsidentem, regi & administrari vident, eo ipso facilius admonentur, vt credant, Christum esse Deum, qui gentibus vsq; adeò & fide, & moribus, & municipalium legum varietate, & tanta linguarũ confusione diuisis, tantum beneficij contulerit, vt iam fit in toto mundo *vnum ouile Christi, & vnus Pastor.* Nec enim ab orbe condito vllum miraculũ tam diuturnum extitit, quàm hoc ipsum est, quòd, ex aduersariorũ etiam confessione, ad minimum per mille annos, tot gẽtes & Respublicæ vsq; adeò secundùm externos ritus diuisæ, ab vno visibili Pastorum Principe

Obiectionis remotio. | Ioan. 16. | Ioan. 10.

Christi vicario gubernari se passæ fuerint. Nos autem hunc visibilem vnius Pastoris primatum etiam per mille quingentos annos perseuerasse, planum facturi sumus. Verùm de his alias. Quod propositi nostri hoc in loco fuit, id iam absoluamus. Cœpimus enim demõstrare, nostrã Ecclesiam debere ab vno visibili Pastorũ Principe gubernari, quia Christus Pastorum omniũ Princeps Ecclesiam primitiuam supra cæteros Pastores vnus gubernauit, nobis relinquẽs exemplũ, quod intueri & imitari deberemus. Nihil enim primo cuiusq; rei principio (maximè quod à Deo constituitur) perfectius esse potest. Principium autem gubernationis Ecclesiasticæ in vnius Pastoris visibili primatu collocatum est. Ex quo visibili primatu procrearur vnius Pastoris supra cęteros omnes perpetuus quidam & semper visibilis primatus. Omne enim quod generat, vtique generat id quod sibi simile sit, & non quod dissimile. Is autem visibilis & externus vnius supra cæteros omnes Pastoris primatus, qui fuit in CHRISTO IESV, generauit omnem Ecclesiasticam gubernationẽ, quæ vnquàm postea extitit, quod nec aduersarij negant. Visibilis ergo primatus Christi alium visibilem primatum genuit, à quo primùm in Petro, deinde in successoribus Petri, Ecclesia vsq; ad consummationem seculi gubernaretur. *Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amaram aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus vuas facere, aut vitis ficus?* Sic neque vnius Pastoris primatus potest rectè atque ordine producere vel Optimatum, vel popularem gubernationem, ita vt ea sit omnium suprema, & vnus interim toti Reipublicæ non præsit. Nam Christi primatus non caruit quidem Optimatum gubernatione, cùm & Apostolos plures elegerit, & (quoad Apostolatus officium) pares omnino esse voluerit. Verùm ea visibilis Apostolorum gubernatio primùm visibili vnius Christi gubernationi, dum is vixit, ac deinde post Christi mortem, visibili vnius Petri gubernationi suberat. Poterit igitur semper in Ecclesia quædam esse Optimatum gubernatio, modò ea sit primatui cuidã subiecta. Cæterùm vt visibilis ille primatus Christi producat aliam gubernationem in Ecclesia, in qua nõ sit alicuius Pastoris primatus, hoc illud est, quod nego factũ esse. At quælibet visibilis Ecclesiastica gubernatio à Christi visibili primatu profecta est. Quò magis admiror, quo sensu præditi sint qui negant, hodie aliquem esse visibilem in Ecclesia primatum. De facto & exemplo Christi hæc sint dicta: nunc ad ipsius doctrinam accedemus.

1. Ratio.

Iacob. 3.

Christum per parabolas Euangelicas docuisse, quòd vnum sub se Ecclesiæ suæ militanti præesse voluerit. CAPVT II.

Matth. 13. CHristus vocauit Ecclesiam suam militantem, *regnum cælorum*, dicens: *Simile est regnũ cælorum homini qui seminauit bonũ semen in agro suo: inimicus autem superseminauit Zizania. Ager est mundus: bonum semen, ij sunt filij regni: Zizania filij sunt nequã.* Ex his cõstat, quòd per *regnum cælorũ* nihil aliud intelligitur, quàm Ecclesia in hoc mundo adhuc militans, in qua & boni, & mali vsq; ad messem, hoc est, vsq; ad consummationem seculi commiscentur. Quòd si militans Ecclesia *regnum quoddã est*, (in sola enim Ecclesia militante zizania sunt) vtiq; Ecclesia militans ab vno tantùm Rege gubernatur. Neq; enim natura regni magis duos Reges, quàm mũdi fabricatio duos Soles patitur. Iam verò tametsi Christus solis militantis Ecclesiæ suæ Rex & Gubernator supremus existit, gratiamq; inuisibilem solus in cordibus nostris diffundit: tamẽ quatenus ea est visibilis & mortalis, visibiliaq; & morti obnoxia membra complectitur, eam sine visibili & mortali capite non administrat. Est enim Christus *sapientia Dei, quæ disponit omnia suauiter.* Atqui perabsurdũ videretur, vt Ecclesia militans, quæ propriam regni conditionem per se habet, non etiam tali modo regeretur quo ipsa regnũ est. Non modò enim Rex regno, sed præterea tali regno Rex talis respondere debet, ibi præsertim, vbi nihil omnino aliter fit, quàm recta ratio statuit fieri oportere.

Sapien. 8.

1. Reg. 8. Quod, obsecro, est officiũ Regis? *Nónne vt ius dicat subditis? vtq; ante eos egrediatur, & bella ipsorũ pugnet?* Vt verò Ecclesia regnũ spiritale est, sic & spiritale ius in ea dicẽdum, & bellum spiritale in eius defensionẽ faciendũ est. Verùm neq; ius, neq; bellũ, quo de agimus, eo modo spiritale esse intelligitur, vt solo spiritu absque omni corporis adiumento administrari

Rom. 10. quęat. Nam in hoc spiritali regno verbũ Dei corporalibus hominũ auribus dispensandũ est,

1. Cor. 4. Actor. 15. quia *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.* Itemq; Sacramenta non aliter spiritui, quàm per corpora & dantium & suscipientiũ exhibentur. Quin etiam bellũ, quod pro fide contra hæreticos suscipitur, palam gerendum est per interposita decreta & sanctiones pu-

Matth 18. blicas. Deniq; tam hæretici quàm impij excommunicantur gladio spiritali, sed eo qui per

1. Cor. 5. os Pastoris in Ecclesia enunciatur, & in totius populi conspectu proferatur.

Nunc quæro à Protestantibus, an eam putent esse conuenientẽ & suauẽ Ecclesię militantis gubernationẽ, vt cùm expectat vel iudiciũ, vel consilium, vel auxiliũ sui regis; eũ tamen neq; videre, neq; audire, vel per se, vel per Vicariũ aliquem suum possit. Nam quòd Christũ ipsum in hoc seculo neq; videat iam, neq; audiat Ecclesia, certum est, quia, vt Apostolus ait,

2. Cor. 5. Actor. 1. *iam non cognoscimus Christum secundùm carnem.* Ascendit quippe in cælum, sedetq; ad dexteram Patris,

ram Patris, donec ad iudicium in fine mundi reuertatur. Quòd si Christũ per Vicarium aliquem suũ Ecclesia militans audit, iam si Vicarius ille per totã militantem Ecclesiam, erga cæteros Pastores eorumq; greges visibilem personam Christi gerat, vicemq; suppleat: efficitur, vt sit vnus aliquis primus, & supremus Pastor, cui tota militans Ecclesia tanquã regnũ regi suo subesse debeat. Et hoc illud est, quod solũ & quærimus, & probamus. Sin dicas multos esse tales Christi Vicarios, qui locũ visibilis præsentiæ ipsius teneant, nec interim vnum aliquẽ ijs omnibus præesse concedas: vtique tu mihi non vnius regis, sed plurimorũ potius Optimatũ gubernationem describis. At ego probaui tibi, militantem Ecclesiam *regnum cælorum* à Christo appellari, nec id frustrà, sed quia verè ab vnico rege Christo gubernatur. Ab illo autẽ per seipsum visibili quopiã modo non gubernatur. Superest igitur, vt ab illo quidẽ solo, quoad inuisibilis gratiæ infusionẽ: ab illo autem per aliũ, & eum non nisi vnum, quoad visibilẽ præfecturã, gubernetur. Ac ita quidẽ & regni naturæ, & Regis honori, & militãtis Ecclesiæ necessitati optimè satisfit. Illud nempe & moribus est receptum, & magna ratione introductum, vt quoties vnus atq; idem Rex plura sibi regna subiecta habet, quæ lõge inter se distant, variamq; & diuersam administrationẽ requirunt, in maximo ex illis ipse Rex assiduus sit: alia verò per Legatos & Vicarios suos gubernet. Quis nescit Christũ *in longinquam regionẽ profectum esse, vt regnum sibi maximum acciperet, & deinde reuerteretur?* Longinqua regio cælum est. Quid enim ab altero longius, quàm cælum à terra distat? In cælo autem regnum Christo defertur. *Dixit enim Dominus Domino meo, sede à dextris meis.* Interim ergo, donec reuertatur, per aliũ regit Ecclesiam suam, quoad illa quæ visibilem eius præsentiam postulãt. Nam inuisibilia ipse opportunè suppeditat, quia in spiritu *nobiscum est vsq; ad consummationem seculi.* Quod sæpius repeto, ne maledicentissimi Protestantes illam mihi sententiam affingant, quasi negem, Christum absentem posse gubernare Ecclesiã suam. Verùm ad hoc mihi cupio vt respondeant. Si pro gubernanda militante Ecclesia, quæ regnum quoddam est, prorsus ad omnipotentiam Christi confugiunt: cur vllum omnino Pastorem in vlla Ecclesia ferunt? quasi verò Christus absq; vllius ope aut ministerio nõ possit regere Ecclesiam suam. Sin aliquos volunt in singulas Ecclesias Pastores præfici: cur non multò magis vnum toti Ecclesiæ præfici patiũtur, præsertim, quia ille vnus vnitatẽ Regis & Pastoris nostri æterni solus repræsentat? cùm interim plures Pastores, per nullũ superiorem ad vnitatem reducti, nihil aliud repræsentent, quàm plures esse Christos, pluresq; Ecclesiæ militantis inuisibiles atq; æternos Pastores: quæ res prorsus aliena est à fide Catholica. Christus verò alibi assimilauit Ecclesiam suam *diuersorio cuidam*, in quod *Samaritanus, dum iter faceret, hominem de via vulneratum duxit, ac duobus denarijs prolatis, eum hospiti seu stabulario curandum & fouendũ, donec ipse rediret, commendauit.* Ac nimirum Ecclesia velut hospitium ac diuersorium est, in quod homines, *per fidem, non per speciem ambulantes*, ad tempus diuertunt, donec ad æterna tabernacula transferantur. Christus verò est Samaritanus, qui per hanc vitam vsq; ad cęlum pertransijt. Stabularius aut hospes quis, obsecro, erit? nõnne alius præter Christum? Illius enim fidei & industriæ Christus hominem à latronibus cæsum commisit. Porrò licet in magno diuersorio multi sint ministri, quorum alij stabulo, alij coquinæ, alij alijs cubiculis præponuntur: illis tamen omnibus hospes vnus præest, qui solus omnium aliorũ curam gerit, negligentiamq; supplet. Per hunc igitur hospitem Christus vnum aliquem significauit suo diuersorio (quod est Ecclesia) cum eminentiore quadam auctoritate præponendum. Hic est ianitor de quo alibi ait, *Sicut homo qui peregrè profectus reliquit domũ suam, & dedit seruis suis potestatem cuiusq; operis, & ianitori præcepit, vt vigilet.* Ecce multos seruos, id est, ministros Ecclesiæ multos reliquit cum potestate. Sed vni præcepit, vt vigilet, eumq; appellauit ianitorẽ. Quis, obsecro, potiùs dicetur domus Dei Ianitor, quàm is cui præcipuè ac ante alios *Claues regni cælorum* & promisit, & dedit? Is verò vnus Petrus erat.

Omnium autem manifestissimè per similitudinẽ gregis vnius, & vnius Pastoris hæc res significata extitit. In Euangelio enim dictum est, *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocẽ meã audient, & fiet vnũ ouile* (siue vnus grex) *& vnus Pastor.* Quæ verba licet de Christo Pastore vno intelligẽda esse, nemo negare debeat; tamẽ eo modo sunt de illo intelligenda quo res ipsa fert. Constat nimirũ *alias illas oues* fuisse gentes, quæ credituræ erant in Christum. Sed antequàm crederent, de ouili eius non erant. Vocem verò Christi gentes audierũt, non tã ex ipsius ore corporali, quàm in spiritu ipsius per os Apostolorũ manifestato. Rursus gentes venerũt primùm ad ouile militans, quod erat in hoc mũdo, vt ita in gloriosum illud Christi ouile, quod in cælis degit, transirẽt. Hæc enim duo in Christi verbis mutuò se respiciũt, & velut ex altera parte sibi respondẽt, *non sunt ex hoc ouili*, & *fiet vnũ ouile.* Quod, obsecro, *vnum?* nisi quod ante appellauit *ouile hoc?* Oues igitur quæ nõ sunt ex hoc ouili, fient de hoc ouili, & ita fiet *vnũ ouile, siue vnus grex.* Nã hoc ouile quod ex Iudæis cõstabat, semper vnũ erat, semperq; sub Christo de genere Leuitarũ vnus erat eiusdem

Matth. 13. Lucæ 19. Psal. 109. Matth. 28. Ephes. 4. Lucæ 10. 2. Cor. 5. Marc. 13. Matth. 16. Ioan. 10. Augustin. in Ioannem tract. 47.

gregis Pastor. Porrò cùm gentes ad illud ipsum ouile trãsierint, erit tam ex Iudæis, quàm ex gentibus non nisi vnum ouile, & vnus Pastor. Quemadmodum igitur ouile, de quo agitur, militans ac tẽporale erat (cui Christus inuisibiliter præfuit) ita & vnus ille Pastor, quẽ Christus ibi designat, militans Pastor fuisse intelligitur, qui tamen nõ nisi sub Christi signis militat. Quæ cùm ita sint, manifestè prædictũ est à Christo, vt vnum ouile suum in terris, ita & vnũ Pastorem sub ipso in terris futurũ, per cuius temporale ministerium oues ad ipsum, vt-
Lib. 1. Epist. 6. pote Pastorem verum æternumq; adducerentur. Itaque D. Cyprianus hæc verba Christi de vicario Pastore intellexit: *Et erit vnus grex, & vnus Pastor. Et mox Pastor haberi quomodo potest, qui (manente vero Pastore, & in Ecclesia Dei, ordinatione succedanea præsidente) nemini succedens, & à se ipso incipiens, alienus fit & profanus?* Et alibi: *Erunt vnus grex, & vnus Pastor, & esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Tota verò terra locus est vnus: in terra verò Ecclesia militans, quandam peculiarem & propriam conditionẽ sortitur, quæ eadem conditio in cælo non existit. Est igitur absurdum, vel Cypriano authore, in tota terra sic esse multos Pastores, vt interim hi omnes vni visibili Pastori non subsint. Alioqui nec est vnus in terra grex, nec ouile vnum.

De vnitate Ecclesiæ

Ex Apostolorum & verbis, & institutis constare, quòd Ecclesia vni primo eidémque visibili Pastori subsit.

CAP. III.

Rom. 12. APostolus Paulus comparat Ecclesiam Christi visibilẽ corpori humano. *Sicut* (inquit) *in vno corpore multa mẽbra non eundẽ actum habent: ita multi vnũ corpus sumus in Christo, singuli autẽ alter alterius membra: habentes donationes secundum gratiam quæ data est nobis, differentes.* Quemadmodũ igitur in membrorũ multitudine vnũ caput est, quod omnia mẽbra vnit & regit: sic etiã se res habet in visibili Ecclesia Christi. Dices, nos quidẽ esse vnius corporis mẽbra, sed eius corporis caput esse Christum. Fateor, & addo, Christum non
1. Cor. 12. tantùm esse caput, sed & membra eiusdẽ corporis. Nam alibi idem Paulus ait: *Sicut corpus vnum est, & mẽbra habet multa, omnia autem membra corporis cùm sint multa, vnum tamen corpus sunt: ita & Christus. Etenim in vno spiritu omnes nos in vnum baptizati sumus.* Ecce Christum hîc ita *vnum* esse dixit, quemadmodum corpus ex multis membris cõstans vnum est. *Totus*
Augustin. in Psal. 30. *Christus* (inquit Augustinus) *caput & corpus.* Vnde Chrysostomus etiã dicit, *nomẽ Christi pro*
Chrysosto. homil. 30. 1. ad Cor. *Ecclesia, quæ corpus Christi est, positum esse.* Quemadmodũ igitur licet Christus dicatur nõ solùm esse caput, verùm etiam corpus Ecclesiæ, tamen præter Christi personam alia sunt Ecclesiæ mẽbra, quæ Christum per gratiam induerunt: sic etiã præter Christũ, qui solus æternum totus Ecclesiæ caput est, alia sunt Ecclesiæ ad tẽpus capita, quæ sub Christo nos regũt.
1. Cor. 12. De quo genere capitũ Apostolus ibidem ait: *Non potest caput dicere pedibus, non estis mihi necessarij.* Vtiq; caput æternũ, quod est Christus, potest & pedibus, & manibus mystici corporis sui dicere, nõ estis mihi necessarij. Verùm caput temporale, quod est vnus quispiam visibilis Pastor sub Christo, nõ potest fratribus suis infimis dicere, nõ estis mihi necessarij. Itaq;
Basil. in Ep. 77. Basilius Magnus hæc ipsa Pauli verba ad tẽporale caput vniuersalis Ecclesiæ accõmodans, ad transmarinos (hoc est, ad Occidentales, quorũ Princeps Pontifex Romanus erat) scribẽs, *Si vosipsos* (inquit) *caput vniuersalis Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere caput, nõ est mihi opus vobis.* Corpus igitur Ecclesiæ, quod in terris agit, partim est visibile & mortale, partim inuisibile & immortale. In externis quippe actionibus (etiam sacris & Ecclesiasticis) visibile est Ecclesiæ corpus. At per spei expectationẽ & charitatis internæ flammam, inuisibile quo-
Coloss. 3. dammodo est corpus Ecclesiæ & immmortale, *quia quæ sursum sunt quærit, vbi Christus est ad dexterã Dei sedẽs, & nõ quæ super terrã, & vita eius abscõdita est in Christo.* Qua igitur ex parte corpus Ecclesiæ morti & externo aspectui subijcitur, visibili capite indiget, vt ne corpus in vllo gradu sit sine capite, quod in eodẽ gradu sibi aptũ sit & congruẽs. Qua verò parte Ecclesiæ corpus spiritale est, à solo Christo regitur. Cum ergo Ecclesiæ corpus, quod in terris adhuc agit, vnũ sit corpus, & nõ multa corpora: vnũ in terris caput habet, & nõ multa simul æqualia capita. Nam etiãsi multa in diuersis prouincijs capita habere videatur: quamdiu tamen illa omnia vni primo Pastori subsunt, vnũ caput sunt, & nõ multa. Et rursus, licet multi sunt in diuersis tẽporibus primi Pastores: tamẽ quamdiu omnes vnius Petri officiũ potestatemq; per vices suas exercent, Christoq; Pastorum Principi vnà cũ Petro subiecti sunt; non sunt multa Ecclesiæ capita, sed vnũ, quod est Christus, qui est omnia in omnibus. At verò si corpus Ecclesiæ, quod in terris agit, nõ haberet in terris vnũ aliquod primũ sui status caput; instar corporis ritè atq; ordine dispositi non esset, quia caput suo statui & peregrinationi accommodatum, quod manuum ac pedum ministerio indigeat, non haberet. Præterea Apo-
1. Timoth. 3. & 2. Tim. 2. stolus militantem Ecclesiam vocat *domum Dei viui: & in magna domo non solum esse ait vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædã autem in contumeliam. Si quis verò emũdauerit se ab istis, erit vas in honorẽ sanctificatum.* De illa igitur domo agit, in qua & mali sunt, & boni à malorũ inquinamẽtis emũdare se possunt, quod solùm fit in hac

in hac vita. Domus verò quantumuis magna, non à duobus, verùm ab vno tantùm patrefamiliâs regi solet. *In naui* (ait Hieronymus) *vnus gubernator: in domo, vnus dominus.* Tom. 1. ep. 4.

Tot igitur similitudinibus diuina Scriptura vnius Pastoris præfecturã nobis cõmendauit: videamus porrò quid Apostoli constituerint hac in causa. *Illi quidẽ constituerunt per singulas* Actor. 14. *Ecclesias Presbyteros.* At quot? Vbique aut vnum solum, aut vnum supra cæteros Presbyteri quippe nomen cùm ad Episcopũ, atq; etiam Episcopi ad Presbyterum interdum referatur: si Episcopus alicubi constitutus est, is constituebatur solus, vt Hierosolymis D. Iacobus, &, eo defuncto, Simeon, Ephesi Timotheus, Athenis Dionysius Areopagita, Marcus Alexandriæ, & Euodius Antiochiæ, eodemque modo in cæteris ciuitatibus. Sin aut Presbyterum proprie, aut Episcopum abusiuè dictum accipimus: tunc vno ante alios prælato, multi poterant eodem in loco esse Presbyteri seu Episcopi. quemadmodum Ephesi contigit, vbi Apostolus maiores natu Ecclesiæ allocutus, iussit eos *attendere sibiipsis, & vniuerso gregi, in* Philip. 1. *quo Spiritus sanctus posuerat eos Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Cæterùm propriè Episcopus Actor. 20. Presbytero maior fuit, quia permisit Apostolus Timotheo, qui verè ac propriè Episcopus 1. Timoth. 5. fuit, *accusationem aduersus Presbyterum sub duobus testibus admittere*; quod tamen facere, Epiphanius nisi Presbytero superior esset, Epiphanij etiam iudicio, non posset. Accusatio enim fit non hæresi. 75. apud parem, sed apud superiorem, quia *par in parem potestatem non habet, sicuti nec inferior in superiorem.*

Quod ad nostrum propositum attinet, singulos tantùm seu Episcopos, seu Presbyteros Libro prim. in singulis Ecclesijs locum primum renuisse constat. *Singulis Pastoribus* (inquit Cyprianus) Epist. 3. *portio gregis est adscripta.* Quod idem D. Hieronymus attestatur: *Singuli Ecclesiarum Epi-* Tom. 1. ep. 4. *scopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis ordo Ecclesiasticus suis rectoribus nititur.* Hinc mihi rectè videor inferre posse, quòd Apostoli singulos Rectores in singulis Ecclesijs constituentes, manifestè docuerunt, in tota militante Ecclesia vnum præesse Rectorem primum, & eum non aliter visibilem in tota Ecclesia, quàm in singulis Parœcijs vnus is qui præest, à suis tribulibus & ciuibus videtur atque cognoscitur. Eadem quippe ratio est totius Ecclesiæ in toto corpore ipsius, quæ est partium singularum in singulis ipsius partibus. Ex partibus enim totum conflatur. Quæ si dissimiles toti suo existant, non erit illud Analogia. corpus pulchrum & spectabile, sed turpe ac indecorum.

Ponamus igitur ante oculos, hinc vnum Pastorem totius Ecclesiæ tam triumphantis, quàm militantis Iesum Christum; inde autem, singularum Parœciarum singulos rectores, Presbyteros; itemque singularum ciuitatum maiorum singulos rectores, Episcopos. Inter vniuersalem Ecclesiam, quæ ab orbe condito vsque ad diem iudicij vnum Christum habet æternum rectorem, & inter singulos particularium in hoc mundo Ecclesiarum Pastores, velut medio loco interponitur tota Ecclesia militans: quæ ad partes eas omnes quæ fuerunt, futuræque sunt, collata, particularis cuiusdam Ecclesiæ locum tenet: ad eas verò partes quæ vnà cum ea in singulis sub cælo nationibus seorsum degunt, collata, vniuersalis non immeritò appellatur. Ea verò magis vna est in illa sua vniuersali conditione, qua permultas Ecclesias particulares sub se complectitur: sic, inquam, magis vna est, quàm singulæ Parœciæ, aut cathedrales Ecclesiæ, in seipsis vnæ sunt. Id inde planum fit, quia tota militans Ecclesia, velut omnium aliarum mater, omnes alias particulares locis & linguis diuisas, in vnum corpus mysticum congregat, magisque eas vnit in se, quàm in seipsis vniebantur. Nam si diuersos in singulis Ecclesijs rectores aspicimus, Ecclesiæ diuiduntur magis ea ratione, quàm vniuntur. Nam vt regnum Israëlitici populi magis 3. Reg. 12. diuisum sub Roboam & Ieroboam fuit, quando pro vno Rege duos accepit: sic etiam fit in illis Ecclesijs quæ reguntur æquali potestate à diuersis Pastoribus. Atqui cùm omnes eædem particulares Ecclesiæ agnoscunt, se cognatas esse inter se, ac singulæ omnium aliarum quæ in toto mundo sunt, se fratres & membra sub vno visibili capite esse perpendunt: tunc verè vnum corpus militans hæ omnes constituunt. Et hæc est illa radix & matrix Ecclesia, ad cuius communionem retinendam, & Cyprianus, & cæteri Patres tantopere Christianos hortantur. Lib. 4. ep. 8.

Si ergo tota militans Ecclesia & magis vna est in seipsa, & magis vnit alias particulares Ecclesias in se, quàm illæ in seipsis vnitæ erant: necessario efficitur, vt ob quascunque causas illæ particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ, ob illas etiam ad minimum tota militans Ecclesia dicatur & fiat vna. Illæ autem particulares Ecclesiæ dicuntur & sunt vnæ potissimùm, quia vnum Rectorem habent. Licet enim multæ præterea causæ sint, cur & singulæ Parœciæ & tota Ecclesia rectè dicatur vna esse (nimirum, quia vno spiritu Dei potatur, vna fide inseritur Christo, vnaque spe & charitate ad æternam vitam tendit) 1. Cor. 12. tamen nulla causa est, cur Hipponensis dicatur vna, & Constantinopolitana dicatur e- Ephes. 4. tiam vna Ecclesia, nisi quia Hipponensis alium, Constantinopolitana verò alterum, sed

Ioan 10. Th odoret. Ecclef. histo. lib 2 cap 17. Vide Epiph. Hæref. 68.

vtraque vnicum rectorem sortita est. *Docet Christus in Euangelio* (inquit Cyprianus) *dicens: Et erunt vnus grex, & vnus Pastor. Et esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Hinc etiam fideles Romani clamabant contra Constátij Arriani literas (qui volebat, duos Episcopos Romæ simul præesse) *Vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus.* Cæterum hoc nulla ex re clarius ostenditur, quàm ex Meletianorum secta, qui nulla hæresi ab initio maculati, ob hoc postea notati sunt velut schismatici, quòd non dubitarét, Episcopos & Presbyteros ibi constituere, vbi iam antea Episcopi & Presbyteri à Catholicis constituti fuissent. Nam hinc factum est, vt Ecclesia, quæ prius vna fuerat, diuideretur in duas. Atque hoc est, *Altare contra altare, & cathedram erigere contra cathedram.*

Vide Optatum lib. 1.

Quid quòd Miltiades Pontifex Romanus, cum ageret de tollendo schismate Donatistarum (qui alios Episcopos in ijsdem locis, vbi Catholici prius erant, constituerant) non est ausus decernere, vt vel pacis Ecclesiæ causa duo simul Episcopi perpetuò manerent in eadem Ecclesia, sed ita sententiam tulit, *vt qui prius fuisset ordinatus in quacunque Ecclesia Episcopus, is in ea Sede solus persisteret, alteri verò plebs altera regẽda prouideretur.* Quam Melchiadis Papæ sententiã D. Augustinus magnopere laudauit. Si ergo quælibet particularis Ecclesia ob id potissimùm visibiliter vna est, quia vnum rectorem habet: cùm tota militans Ecclesia, quæ omnium particularium mater & radix est, magis vna visibiliter in se esse debeat, quàm vlla particularis Ecclesia: profectò nec militans Ecclesia vno quopiam visibili rectore carere potest, per cuius visibile ministerium vna & fiat, & conseruetur. Et hoc quidem Apostolorum facta manifestè docebant, dum cuique Ecclesiæ non duos, aut tres æquali potestate, sed vnum præcipuè rectorem constituerunt. Illi enim & Christi primarum vniuersalem probè scientes, & non ignari, quòd vni quoque præ cæteris totam, quæ in terris agebat, Ecclesiam commisisset: ita & pluribus eiusdem Parœciæ familijs vnum Presbyterum, & pluribus Parœcijs vnum Episcopum, & pluribus Episcoporum cathedris vnum primatem per totum orbem præfecerunt, vt ijs gradibus ad Pontificis Maximi primatũ agnoscendum omnes adducerentur.

Apud Augustinum Epistol. 162.

Obiectio protestantium.

In cap. 1. Epist. ad Titum.

Hieronymus dicit: *Antequàm Diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis. Ego sum Pauli, ego Apollò, ego autem Cephæ: communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur.* Ex quo apparet, singulos Pastores, qui singulis Ecclesijs præsunt, nihil minus probare, quàm quòd Apostoli primatum aliquem supra totam Ecclesiam constitutum crediderint. Apostoli enim ab initio non vnum, sed plures simul Presbyteros eidem Ecclesiæ præfecerunt.

Responsio.

Primùm, hæc diui Hieronymi verba de particularibus tantùm Ecclesijs, & non de tota Ecclesia, quæ per orbem diffusa erat, accipienda sunt. Deinde non de omnibus Ecclesijs particularibus, verùm de quibusdam solùm accipienda sunt. Denique idem Hieronymus fatetur, in omnibus tandem Ecclesijs singulos vel Presbyteros, vel Episcopos ab ipsis Apostolis, vel saltem ex eorum voluntate ab alijs præfectos fuisse. Hæc tria ordine deinceps cófirmanda sunt. Primùm quod ad vniuersalis Ecclesiæ regimen attinet, certum est, Apostolos cum summa potestate in orbem vniuersum missos esse. quibus si Christus aliquem præfecit, eum necesse est orbis Christiani caput & summum Pastorem omnium fidelium extitisse. Certum etiam est, D. Hieronymum de facto ipsius Christi agentem ita scripsisse: *Propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et mox, cùm quæsiuisset, cur hoc honoris Ioanni Euangelistæ delatum non esset, subijcit: *Ætati delatum est, quia Petrus senior erat, ne Magister bonus in Ioannem adolescentem causam præbere videretur inuidiæ. Bonus ergo Magister Christus inter duodecim Apostolos constituit vnũ caput, vt schismatis tolleretur occasio.*

Marci 16.

Libro primo aduersus Iouinianum.

Quicquid ergo D. Hieronymus de particularibus quibusdam Ecclesijs senserit, tanquam illæ ab initio plurium Presbyterorum communi consilio gubernatæ fuissent: certè nunquã sensit, totam, quæ in mundo erat, Ecclesiam ita communi Apostolorum consilio gubernatam fuisse, quin præterea Petrus ab ipso Christo *caput inter duodecim cõstitutus fuerit, vt schismatis tolleretur occasio.* Postquam verò vnum caput supra cæteros constitutum est, eò facilius etiam illa schismata, quæ in singulis Ecclesijs oriuntur, per illum vnum tolli possunt. Deinde, quod secundo loco me ostensurum promisi, non sentit Hieronymus, quòd omnes omnino particulares Ecclesiæ plurium communi consilio gubernatæ fuerunt. Ita enim ipse scribit: *Iacobus frater Domini (cognomento Iustus) post passionem Domini statim ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatus,* & quæ sequuntur. Cùm ergo Hieronymus crediderit, Iacobum ab Apostolis ordinatum esse Hierosolymorum Episcopum, idque *statim post passionem Domini:* cumque idem scribat in eodem libro, *Simonẽ Cananæum Iacobo successisse in Episcopatum:*

In Catalogo Scriptorum Ecclesiast.

patum: ex eo, que [illegible] Iacobum, quàm diu viueret, consortem in Episcopatu non accepisse, verum ita solum præfuisse, vt ei defuncto, vnus etiam successor daretur: opinor, satis manifestum est, D. Hieronymum existimasse, aliquas particulares Ecclesias (qualis Hierosolymitana fuit) *statim post passionem Domini* ab vno solo, & non de tali plurium communi consilio, cui vnus non præfuerit, gubernatas fuisse. Postremò, idem Hieronymus in eodem loco, vbi dixerat Ecclesias communi Presbyterorum consilio gubernatas esse, e vestigio adiunxit: *Postquam verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus præponeretur cæteris, ad quē omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tollerentur.* In comment. in ep. ad Titum cap. 1.

Cum ergo viuentibus adhuc plerisque Apostolis dici cœptum sit: *Ego sum Pauli, ego verò Cephæ*: efficitur, vt ab ipsis Apostolis maiore ipsarum rerum experimēto iam edoctis decretum sit, vt in singulis per totum orbem Ecclesijs præessent singuli, quorum opera & studio schismata minora de ipsorum particularibus collegijs tollerentur: quemadmodum vnus in tota Ecclesia toti fratrum collegio, atq; adeò ipsis Apostolis ab ipso Christo præpositus erat, vt capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio. Quid quòd Caluinus nō tantùm fatetur, sed etiam affirmat, *non humanum esse inuentum, sed Dei ipsius institutum, vt singulis assignentur suæ Ecclesiæ.* Legimus (inquit) Paulum & Barnabam creasse per singulas Lystrensium, Antiochenorum, Iconum Ecclesias, Presbyteros: & Paulus ipse Tito præcepit, vt oppidatim Presbyteros constituat. 1. Cor. 1. Instit. c. 8. Act. 14. Tit. 1.

Tam igitur ex diui Hieronymi sententia, quàm ex aduersariorū confessione clarum est, Apostolos singulis Ecclesijs ab initio singulos plerunq; Presbyteros præfecisse. Et cùm totius Ecclesiæ regimen, suis partibus singulis consonum ac aptum iudicari debeat: oportet vniuersam militantem Ecclesiam (quæ maxime vna in suo genere est) ab vno etiam Pastore gubernari. Alioqui nec secum ipsa Ecclesiæ gubernatio consentiret.

Nec Dæmoniorum quidem conspirantem factionem, multóque minus Lutheranorum, aut Caluinistarum Synagogam absque vnius Pastoris alteriúsque generis visibilis primatu stare ac florere posse.

CAPVT IIII.

Tantum bonum ac tam necessarium cuiq; societati vnitas, & vnitatis externæ vinculum vnius aut Dæmonis aut hominis primatus est, vt Dæmonia ipsa & eorū fetutia & ministeria, quæ in hoc mundo agunt, vnitatem Ecclesiæ Christi non aliter, quàm per contrariā in seipsis institutam vnitatē labefactare possint. Quòd autem Satanas regnum quoddā habeat, probatur ex Euangelio Christi dicentis: *Omne regnū diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. Et si Satanas Satanā eycit, aduersus se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius?* Satanas ergo regnū habet, in quo ipse velut rex alijs tum spiritibus, tum hominibus malis ita præsidet, vt interim alios etiam sub se regulos permittat. Dum enim Apostolus ait, *nō esse nobis colluctationem aduersus carnem et sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, & aduersus mundi rectores tenebrarum harum, & contra spiritualia nequitiæ in cælestibus*: vtiq; docet, plures tenebrosi huius mundi Principes & rectores esse, non tamen æquali potestate præditos, verùm vni potissimùm, non charitatis gratia, nec obedientiæ bono, sed naturæ ordine subiectos, vt ita ex multis inferioribus vni primo obedientibus regnum Satanæ coalescat. Nec istud regnum Satanæ (saltē quoad voluntatē Dæmoniorū) alio vnitatis vinculo continetur, quàm quod omnia in oppugnanda Ecclesia Dei conspirant & consentiūt. Relinquamus Dæmones, & ad hominum malorum, ac præsertim hæreticorum regna transeamus. Nónne quęlibet secta hoc ab initio vsq; ad hodiernū diem obseruauit, vt noui cuiusq; dogmatis inuētor omnibus ijs præesset, qui ad eius sectam accessissent? Nónne à Simone Mago Simoniani, à Valentino Valentiniani, à Marcione Marcionistæ, & ita deinceps dicti sunt? Hoc verò perinde euenit, ac videmus Assyrios ab Assur, Chananæos à Chanaan, Idumæos ab Edom, hoc est, ab Esau, ac denique singulos populos à primo suo duce ac principe denominatos esse. Cùm igitur quilibet vnus per se nimium sit infirmus ad potentissimam Dei Ecclesiam oppugnandam, conuocat ad se multitudinem hominum, quantam potest, vt ita velut agmine facto fortius in vnicam Christi columbam irruat, faciliúsque eam, quoad potest, lædat. Matth. 12. Ephes. 6. Vide Iustinū martyrem in Tryphone.

Et quoniam nulla in re vtilius hoc totum, quàm in ipsa nostrorū temporum hæresi declaratur, operæpretium est animaduertere, quòd vt cæteri olim hæretici, ita & Lutherus pedetentim ab initio in aciem progressus fuerit, eo nimirū cōsilio, vt dum pugnam detrectabat, noua, quæ quotidie cōfluebant, auxilia colligeret. Ita cùm Pontifici Romano & Cęsari visus esset primùm se paululū submittere: postea reuocauit eam humilitatem suā, & pœnitentiā de illa egit: ac demum vbi satis numerosum exercitū se comparasse putabat, in bellū totus exarsit. Lutherus igitur omnium, qui vocem ipsius audire tubamque sequi volebant, Dux & Princeps factus est. Quid enim? Nónne solus voluit regere? An fortè consortē imperij admisit?

misit? Imò verò Carolstadiũ sese in Ecclesiæ administrationẽ vnà insinuare conantem, adeo tyrannicè ex Wittenbergensi, hoc est, ex sua sede eiecit, vt omnes viderent, Papatũ quen à Saxonicum in animo Lutheri iam olim fundatũ esse. Itaq; vt augeri suos subditos in immẽsum ambiuit, sic eosdẽ vlla ex parte imminui ægerrime tulit. Vnde agẽs de Sacramẽtariorũ

In responsione ad regem Angliæ.

ab ipso discessione, ait: *Quamuis multa ac varia quidẽ in vita sum perpessus, tamẽ illud adhuc experiendum restabat. Meus Absalon, qui suum patrem regno suo expulit: Meus Iudas, qui & Dominum prodidit, & dissipauit cœtum verum Discipulorum, nondum etiam in me idem designauerant.* Habet ergo Lutherus regnũ suum, habet cœtum discipulorum suorum: est pater, est dominus, habet filium Absalõ, hoc est, Zuingliũ, qui eum regno suo expulit; habet Iudã suum, hoc est, Zuinglium, qui discipulorũ suorũ cœtum dissipauit. Nec aliquid in vita molestius huic tyranno accidit, quàm quòd vidit se expulsum è regno, & Zuinglianos in locũ eius ex parte quadam surrogatos. O cęcitatem incredibilem! Lutherus vult regnũ in terris habere, in quo solus regnet, a quo nullus dissentire audeat: & Christi spõsa tale regnũ non habebit? Factus est Zuinglius velut alter Iudas Luthero: & non est factus Lutherus velut Iudas impijssimus Ecclesiæ Christi, quæ ipso antiquior necessariò fuit? Lutherus regnauit quidẽ, sed

Heb. 5.

hæreticorum more, hoc est, *nemini succedens*, verùm à seipso ad regnũ hoc nouum absque legitima & ordinaria vocatione ascendẽs. Atqui Ecclesia Christi perpetuos habuit Pastores

Ioan. 21.

& Reges spiritales iam inde à Petro, quem Christus gregi suo præfecit, vsq; ad Pium Quintum Pontificem maximum, qui nunc in Petri cathedra sedet. Verùm de his aliàs.

Nunc id demũ ostendere volui, nõ modò verã Christi Ecclesiã visibili quodam primatu in vnitate fidei contineri; verumetiã hæresim omnem (quæ velut simia Ecclesiam Christi conatur imitari) hoc agere, vt per primatum quendã inordinatũ, perfidiam suam stabiliat. Quò alioqui spectant singulorũ cœtuum singuli ministri? Quò *Superintẽdentes*, qui singulis vrbibus tantùm singuli per totam Germaniã præponũtur? Quò præterea nisi ad primatum referri potest, quòd quãuis Anglicani Superintendentes doceant, se omnia secũdùm ius diuinum administrare, & iure diuino pares Episcopos ac Presbyteros esse: tamẽ nõ modò ipsi presbyteris crudeliter imperant, sed etiã duos inter se Archiepiscopos tolerant, quorũ vnus

Cantuariẽsis archipræsul.

Angliæ totius Primas appelletur? Quò deniq; nisi ad primatum spectat supremum illud regimen quod in Anglia Regi soli defertur? & ita defertur, vt etiã si puer atq; adeò femina regnum occupet, tamẽ *omnes sub pœna capitis teneãtur nõ modò profiteri, verùm iuratò affirmare, quòd credant, idq; corã Deo, aut puerũ, aut feminã, quæ pro tẽpore ad regni gubernacula sedet, in omnibus causis, etiã spiritualibus & Ecclesiasticis, supremum caput aut Gubernatorem totius Ecclesiæ Anglicanæ sub Christo esse?*

Oh quale iuramentũ!

Et hoc iuramentũ ibi præscribitur, vbi omnia secundùm ius diuinũ, & id scriptum, atq; adeò expressum, agi simulantur. Ac sanè illud omni animaduersione dignũ est, quòd postquam Rex Henricus Octauus, legitima coniuge repudiata, alterã superinduxisset, & (quia Romanus Pontifex, qui tale Euangeliũ à Petro nunquã didicisset, secundas ipsius nuptias, prima vxore viuente initas, ferre non poterat) eum quoq; nec Petri successorem, nec militantis Ecclesiæ sub Christo caput esse docens, eũdem primatus honorem sibi in regno suo arrogasset: eò per Dei prouidentiam res deducta est, vt Henrico succederet Edouardus puer, & is tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum caput & dictus, & creditus

Gal. 4.

est, quanquam ipse per ætatem *sub tutoribus & curatoribus* necessariò degeret. Itaq; huic supremo capiti alio superiore capite opus fuit, non modò vt Ecclesiam Christi, verùm vt sese ipse gubernaret. Sed quia nec adhuc quidem euigilabant homines ex graui somno suę perfidiæ, decedente è vita puero Edouardo, itemq; felicis memoriæ Regina Maria, regnũ delatum iam est ad feminã Elisabetham, quæ & ipsa nõ quidem supremum caput (inuidiosum enim hoc nomen iam cœpit esse) sed quod reipsa idem prorsus est, *suprema Gubernatrix Ecclesiæ Anglicanæ in omnibus causis etiam spiritalibus & dici, & iuratò affirmari voluit*; ne de nouo nouæ Synagogæ primatu aliquid periret. Hæc alijs prædicatoribus silẽtium indicit, alios ad prædicandum mittit, alios in vincula conijcit.

Elisabetha femina Schismaticorum caput.

1. Cor. 14.

Iam verò quale hoc est, vt *femina, quæ in Ecclesia Dei* tanquã magistra & doctrix etiam *loqui prohibetur*, tãtum sibi in Caluinistarũ cœtu sumat, vt presbyteris & Episcopis præscribat, qua de re in visitationibus inquirãt, quid apud populũ in cõcionibus tractent, quid è cathedra sacerdotali doceant, imò quid credãt? Ergo caput illud muliebre, quod prorsus mutũ in vera Dei Ecclesia esse debet, tam eloquens in adulterina malignantium Ecclesia factum est, vt ad vocem feminæ de sedibus suis deturbentur, atq; adeò in vincula conijciantur veteris fidei sacerdotes, creẽtur noui, deijciãtur altaria, sacrificium publicum cesset, noua religionis formula, contradicẽtibus Episcopis, & clero vniuerso, cõponatur, deniq; hæresis & apostasia regnet. Et hoc totũ fit, ne illa hæresis quæ Petri primatum à Christo institutum velut sibi aduersariũ tollit, alio ipsa primatu à seipsa excogitato careat. Nã si quid in Anglia profecit siue Lutherana, seu Zuingliana, seu Caluiniana hæresis, profectò id totum huic nouo

primatui

primatu acceptũ ferre debet. Nisi enim *is qui gladium portat*, & quem homines terreni val- Rom. 13.
de timent, supremũ Ecclesiæ caput in Anglia factus esset: neq; ista hæresis tam generaliter
vnquam ab initio recepta fuisset, nec tã altas postea radices egisset, nec tã diu ab innumera-
bilibus sectis libera extitisset. Nam si adhuc, etiãsi passim omnes sub pœna capitis iurare co-
gãtur, se credere, quòd omnis iurisdictio Ecclesiastica & spiritalis à seculari potestate profi-
ciscatur & pendeat, tamẽ sectæ nouæ apud ipsos nascũtur & fiunt, adeò vt *Puritani* nuper in Noua secta Puritanorũ.
Anglia orti negẽt, fas esse, vt orent in tẽplis, quæ Catholicorũ olim erãt, aut etiã vt clericali
vestitu induantur; & eãdẽ opinionem vsq; ad bonorum amissionem & vinculorũ perpes-
sionem defendant: quid futurũ erat, si cuiq; liceret impunè id prædicare, quod in mentem
ipsi venit? Præterea si quanquã vni capiti subsunt, tamen per gradus quosdam ab vna hære-
si ad aliam profecerũt: quid euenisset, si nulli omnino capiti paruissent? Nam Henricus rex
etiam si Pontificis Romani primatum abrogaret (quòd ab illo veniã ducendi secundã vxo-
rẽ, prima viuente, non impetrasset) tamen vlterius non est progressus, quàm vt monasteria Henrici fides.
euerteret, ac bona ecclesiastica in suũ fiscum conuerteret. Missæ verò sacrificiũ, orationem
pro fidelibus defunctis, inuocationem Sanctorum, aliosq; Catholicæ fidei articulos vsq; eò
tutatus est, vt pœnã capitis in eos qui secus docerent, cõstitueret. Henrico autem defuncto
successit puer Edouardus, cui Cranmerus Cantuariensis Archiepiscopus Catechismũ dedi-
cauit, in quo docuit, verbũ Dei esse, *quòd vera & realis corporis Christi substantia in Euchari-
stiæ Sacramẽto cõtineretur.* Quod ipsum Petrus Martyr & credidit, & docuit Oxonij, quãdo Petri Martyris & Cranmeri fides.
primùm ex Argentorato (vbi Lutherana hæresis docetur) in Angliã euocabatur. Cæterùm
postquam hi duo intellexissent, supremũ caput Ecclesiæ, hoc est, Regiam pueritiã, hoc est,
regis adhuc impuberis curatorẽ & protectorem Somerseti Ducem (qui per inuidiã germa-
num fratrem suum securi percutiendum curauit) aliud credere & sentire; subitò magni isti
doctores ad aulæ voluntatẽ suam fidem accõmodantes, docere cœperunt, *Corpus Christi nõ* Petri Martyris & Cranmeri inconstantia.
aliter quàm signo tenus in Eucharistia existere: idq; tã Cranmerus nouo libro edito, quàm Pe-
trus Martyr publicè Oxonij professus est. Imò etiam Bucerus, quem Cantabrigiæ docẽrem
Lutheranæ sectæ cõstabat esse, tamen propter huius regij primatus siue timorẽ, seu reuerẽ- Buceri silentium.
tiam, non est ausus fidem suam palam apertèq; prædicare. Ac nimirum si per talẽ primatum
hi omnes non fuissent cohibiti, certum est, in Angliæ regno cõtrarias cathedras, & diuersas
tum de Eucharistia, tum de cæteris articulis doctrinas palàm erupturas fuisse.

Quod igitur ab initio dicebam, etiamsi contra expressum Dei verbũ sit, vt Rex aut secu- 2. Paral. 26.
laris Princeps *adoleat incensum*, hoc est, vt sacerdotale officiũ sibi arroget, tamen si primatus
iste secularis tam vtilis & necessarius est, etiã illi sectæ quæ negat, vllũ in Ecclesia primatum
esse debere: quid putãdum est de vtilitate ac necessitate illius Ecclesiastici primatus, quem
Christus ipse instituit? Hoc enim restat vt doceam, si prius ostẽdero, & Lutherũ, & Caluinũ
partim docere, quòd secularis Magistratus præesse in Ecclesia non debeat, partim ipsos qui
omnino præesse ambiunt, nihil aliud quàm seculares Magistratus esse posse. Lutherus ergo Contra Articulos Louan.
clamat, *non est Regum aut Principum, etiam veram doctrinam confirmare, sed ei subijci & seruire*:
Cui Philippus adstipulatur, dicẽs, *non sunt confundẽdæ functiones*. Porrò Caluinus ita scribit:
Qui in initio tantopere extulerũt Henricum Regem Angliæ, certè fuerũt homines incõsiderati. De- Cap. 7. in Amos.
derunt illi summam omniũ potestatem: & hoc me semper grauiter vulnerauit. Erãt enim blasphemi,
cùm vocarent ipsum summum caput Ecclesiæ sub Christo. Deniq; Magdeburgenses vehementer
inuehuntur in eos magistratus politicos, & prorsus *Antichristos vocant, qui hanc tyrannidẽ si-* In præfatione Cẽturiæ 7.
bi sumunt. Docent igitur omnes Lutherani & Caluinistæ, qui extra regnũ Angliæ degũt, nõ
licere politico magistratui supremũ in Ecclesia locum tenere. At eorum fratres, qui sunt in
Anglia, Bucerus, Petrus Martyr, & Cranmerus, ac reliqui eius prouinciæ Pseudoëpiscopi,
siue metu deterriti, seu cõmodo aliquo ducti, aliter docẽt. Nec vlli aut frequẽtius, aut seue-
rius id iuramentũ, quo Regina Ecclesiæ suprema gubernatrix cõstituitur, exigunt, quàm isti
noui ministri Ecclesiarum. Cæterùm quid agerent miseri? Cùm enim ipsorum religio nõ à
Deo per miracula, & bona opera eorum qui promulgabãt ipsam, verũ à regibus & politicis
magistratibus per gladios & spem lucri temporalis ex bonis Ecclesiasticis acquirẽdi, fundata
sit: aut eã religionẽ ferre illos oportet quæ Regibus & Magistratibus inseruiat, aut omnino
exulandum est ipsis, & in ea loca eundũ vbi minus commodi assequẽtur. Nec iam illud di-
co, Lutherum, Caluinũ & Magdeburgenses eo potissimùm consilio negasse, Magistratibus
politicis supremũ Synagogæ suæ regimen, quòd ipsi cuperẽt suas fimbrias dilatari, primum-
que in liberis ciuitatibus locũ sibi deferri, quod fortè si dicerem, multis etiã Caluinistis per-
suaderẽ, me, quod res ipsa est, dixisse: verùm illud & dico, & vehemẽter animaduertendũ es-
se prædico, quòd tam Lutherus, quàm Caluinus cæteriq; omnes omnium huius hæresis Ec-
clesiarũ ministri, nihil aliud sunt, quàm seculares & politici Magistratus. Cùm enim omnis
potestas, quæ à Deo est, vel per ius naturale, gentiũ aut ciuile, vel per ius diuinũ & Ecclesia-
sticum

ſticum ad homines delatũ ſit:ius verò Eccleſiaſticũ à Chriſto primùm ad Apoſtolos, deinde
1. Timoth. 4. Matth. 21. ab Apoſtolis ad Epiſcopos & Paſtores per manuũ impoſitionẽ, & cathedrarũ ſucceſſionem
ritè atq; ordine peruenerit: conſtet verò etiá ex ipſius Lutheri, & Caluini cæterorumq́, confeſſione, nec manum ipſis ab vllo Apoſtolorũ ſucceſſore ad hunc finem impoſitá, nec mandatum tale datũ eſſe, vt iſtam fidem quã docent, prædicarent: prorſus neceſſe eſt, aut ipſos nullam omnino prædicãdi poteſtatẽ habere, aut eam à Magiſtratu aut plebe ſeculari accepiſſe. Iam verò neq; Magiſtratus, neq; plebs vllam poteſtatem habent, quam non à iure aut naturali, aut gentium, aut ciuili acceperint. Neq; verò Chriſtus vnquam dedit claues regni cælorum alicui Principi (cùm nullus princeps etiã aliquot poſtea ſeculis Chriſti fidẽ ſuſce-
Actor. 1. piſſet) aut plebi: aut hãc, illúmue iuſſit ſuũ gregem paſcere & gubernare. Nec ad rem facit, quòd fideles in locum Iudæ Mathiã ſurrogârunt. Id enim fecerunt & Principe Apoſtolorũ ad id eos conuocante, & ipſis poſtea Apoſtolis id, quod fiebat, confirmantibus. Ita enim authoritas Eccleſiaſtica & initium huic rei bonum, & cõſummationẽ perfectam dedit. Cæterùm Lutherus & Caluinus à ſolo aut Magiſtratu, aut plebe creabantur, neq; præeunte aliquo Apoſtolo, aut Apoſtolorũ ſucceſſore, neq; ratum habente id quod fiebat. Quomodo enim ab aliquo eorum qui ſedent in cathedris Apoſtolicis, legitimè ordinari aut mitti pote-
Rom. 10. rant, qui negant ipſorum Apoſtolorum cathedras & ſucceſſiones? Porrò *niſi mittantur, quomodo prædicabũt?* Cùm igitur tam Lutherani, quàm Caluiniſtæ dicant, ſeculares magiſtratus præeſſe Eccleſiæ non poſſe, & ipſi tamẽ nihil aliud quàm ſeculares Magiſtratus eſſe poſſint: vtiq; ex ipſorum doctrina concludendum eſt, nec ipſos in ijs vrbibus præeſſe poſſe, quas per fraudẽ & ſimulationẽ occuparunt. Ac iſta quidem attigi, quoniã res ipſa eò me prouocauit. Ab initio autem id ſolum mihi erat propoſitum, vt oſtenderem, primatum vi naturæ ipſius quam Deus creauit, adeò vtilem eſſe cuilibet hominum ſocietati, vt neq; hæretici, qui eum in Eccleſia oppugnant, eodem in ſuis ſynagogis carere queant.

Summa omnium eorum quæ præceſſerunt in tertio, quarto, & quinto libro, ex quibus demonſtratur, ſupremam vnius Paſtoris præfecturam & ob rerum vniuerſarum conſonantiam inter ſe, & præterea ob externam pacem in Eccleſia conſeruandam, ſummè neceſſariam eſſe.

CAPVT V.

In lib. de mũdi fabricatione. R*Atio vult* (inquit Philo Iudæus) *vt parens ac procreator curã illius ſuſcipiat quod procreatum eſt. Vt enim pater ad liberorũ et poſteritatis, ſic opifex ad rerũ fabricatarum diuturnitatem cogitationes ſuas dirigit; & quæ illis damni quicquã incommodiue allatura videantur, omnibus viribus opibuſq́; propulſare: quæ autẽ vtilitatis & commodi, omni ratione ſuppeditare contendit.* Cùm igitur Chriſtus eò vſque ſit Eccleſiæ ſuæ parens & author, vt illam velut nouus Adam, de latere ſuo, dum in cruce dormiebat, eduxerit, & procreârit: fieri non poteſt, quin ſummam exhibuerit prouidentiã in eadem filia ſua & ſponſa nutrienda conſeruandaque.
Matth. 6. Nam ſi *volatilia cæli, quæ neq; ſerunt, neq; metũt, à Patre tamen noſtro paſcuntur; nos autem volatilibus longè pluris, longeq́; maioris pretij ſimus:* ſine omni controuerſia, maximam noſtri curam Deus ſuſcipit, noſtræq́; paci & quieti velut pius Pater & miſericors Dominus benigniſſimè omnino conſulit. Porrò manifeſtè videmus, non ita Deum agere cum Chriſtianis, vt eos ab humanę cõditionis aduerſis caſibus calamitatibuſq́; omnino eximat, aut vt quotidiana quę-
1. Cor. 14. dam miracula ob externam pacem in Eccleſia tuendam operetur. Miracula enim infideliũ potius quàm fidelium cauſa olim fiebant. Prouidentia igitur Dei erga Eccleſiam ſuam non in miraculoſa quapiam tutela & cura Eccleſiæ, ſed in ordinaria Eccleſiaſticæ pacis vnitatiſq́; procuratione conſiſtit. Quando enim per eam prouidentiam qua volatilibus cæli & fœno agri conſulit, ſe nobis multò magis conſulturum dixit; vtiq; inſinuauit, vt illarum rerum, ſic etiam noſtri apud illum curam eſſe ſtatam & certam. Ratio autem qua Deus tuetur ea quæ in multitudinem numeroſam diffunduntur, illa potiſſimùm eſt, vt per vnũ eius multitudinis caput & principium reliquis partibus vires ſuppeditet, roburq́; adminiſtret. Sic multi radij Solis ab vno Sole vim capiunt, multi arboris rami ab vna radice aluntur, multi riuuli ab vno fonte profluũt, multa eiuſdem animalis membra ab vno corde regũtur, multaq; animalia, quæ gregatim paſcuntur, ab vno principe in hanc illámue partem mouentur & inclinantur, multi homines ab vno ſolo homine & naſcuntur, & ſecũdùm ius naturæ ab vno patrefamiliâs gubernantur. Multæ familiæ ab vno Principe, quem ipſæ ſibi præfecerunt, in pace ac tranquillitate conſeruãtur. Nec ſingulę tantum creaturæ ab aliquo ſui generis principio vim quandam capiũt, ſed præterea vniuerſa corpora inferiora & ſuperioribus cælis, & ipſi homini ob cuius miniſterium condita ſunt, ita ſubijciũtur, vt ab illis naturaliter, ab homine autem ſecundùm ipſius voluntatem (ſaltem quoties ea Dei voluntate & iudicio non impeditur) ordinatiſſimè regantur & adminiſtrentur.

Quid quòd ipſe Deus hunc mundum ex rebus tam diuerſis atq; ex elementis planè contrarijs conflatum ita gubernat, vt ex ipſa inter ſe plurium rerum aptatione & ordinatiſſima connexione,

connexione, vnum ac solum se esse, qui rerũ vniuersitati præsit, perspicuè declaret? *Pugnantia* (inquir Athanasius) *& contraria ex ipsa natura in vnũ non coalescerẽt, nisi præstantior aliquis esset, & Dominus, qui ea coniungeret, cui & ipsa elementa (tanquã ancillæ Dominæ suæ obsequẽtes) cedant & obtẽperent. Non enim singula ad suã ipsorum naturam respectantia cum alijs depugnant, sed eum qui ea ita coagmentauit, Dominum agnoscentia, concordiam inter se fouent, & naturaliter quidem inter se contraria, gubernatoris tamen voluntate in amicitiã conciliantur.* Et pòst: *Si videas ciuitatem ex multis varijsq; hominibus constantem, paruis, magnis, opulentis, pauperibus, senibus, iunioribus, maribus, feminis bono ordine rectaq; disciplina coli, eosq;, qui ibi degũt, tametsi diuersos inter se, animo tamen consentire, neq; opulentiores contra pauperes, neq; magnos contra paruos, neque iuuenes cõtra senes insurgere, sed omnes æqualitate iuris pacem tueri: si hæc inspiciamus, fieri nequit, quin in mentem veniat, Principis inibi præsentia hanc concordiam foueri, tametsi ille in conspectum non prodeat. quum immodestia pro signo habeatur, sine capite Rempublicam esse: ordo autem contrà Principis curam moderationemq; demonstret. Vt enim cum in corpore membrorum inter se congruẽtiam videmus, neq; oculos cũ auribus pugnare, neq; manus contra pedes seditionem mouere, sed vnũquodque proprium perficit negotium absq; seditione, prorsus ex illo ipso intelligimus, esse animam in corpore, quæ ista ad istum modum temperet ac regat, etiamsi illa oculis non pateat: ita quoque in vniuersitatis istius ordine & harmonia, necesse est vt animaduertamus, omnium istorum Principem esse Deum, eumq; vnum, & non plures. Nam ille dispositionis ordo & rerum omnium consentiens harmonia nõ multos, sed vnum sibi ducem Principemq; esse declarat, nimirum verbum Dei. Non enim, si plures essent rerum naturæ Principes, seruaretur eiusmodi vniuersitatis ordo, sed omnia confusa & inordinata forent, propter multos istos: cùm vnusquisq; omnia ad suum arbitriũ traheret, et cum altero depugnaret. Vt enim diximus, multitudinem numinum nullitatem esse numinum: ita quoque necesse est, multitudinem Principum id efficere, vt nullus esse Princeps videatur (cum enim quisque alterius regnũ tollebat, nullus reliquus conspiciebatur Princeps) sed interregnum potius sine capite erat. vbi autem Princeps nõ est, ibi prorsus disturbatio nascitur. E diuerso in multis ijsq; diuersis, ordinis & concordiæ obseruantia, vnum quoque moderatorem ostendit, vt si quis è lõginquo citharam audiat ex multis & diuersis neruis compositam, & ex ijs concentus harmoniam admiretur, quòd non solùm grauis suum sonum absoluit, neque solus acutus, neq; solus medius, sed omnes pariter pari modo inter se consonãt, planè ex eo intellexerit, non à seipsa citharã moueri, aut à pluribus pulsari, sed vnum esse Musicum, qui vniuscuiusque nerui vocem ex arte ad concentum harmoniæ misceat, etiamsi illam non contueatur: ita quoque ex consona vbiq; & concinna mundi dispositione, nec superioribus contra inferiora, neque inferioribus contra superiora insurgentibus, sed omnibus in commune vnum ordinem conficientibus, consequens est, vt non plures naturæ Principes & Reges, sed vnum intelligamus, sua luce omnia illustrantem & mouentem.* Hæc Athanasius: apud quem (vt etiam apud reliquos Patres) multò plura huius generis legi possunt.

Athanasius In oratione cõtra Idola.

Vbi ordo, ibi princeps.

Animæ præsidentia.

Vnus princeps.

Multi principes confusionis causa.

Vbi non est princeps, ibi disturbatio.

Vbi concentus citharæ, ibi vnus musicus.

Si ergo in Ecclesia visibili ordinem aliquẽ obseruari oportet, si ob ordinem in Ecclesia diuinitus constitutum, Apostolus eam corpori humano comparat, in quo non totum corpus est vnum membrum, sed aliud est oculus, aliud auris, itemq; aliud manus, & aliud pes: si ob eundem ordinem Salomõ Ecclesiã comparat aciei castrorum ordinatæ, & Ioannes Apostolus Ecclesiam vocat *Ciuitatem nouam de cælo descendentem, & Tabernaculum Dei cum hominibus*: si Christus ob eundem ordinem vocat Ecclesiam *Regnum cælorum*, & eam comparat familiæ seruorum, in qua Dominus cõstituit ianitorem, vt vigilet, & in qua hospes præest, cui cura hominis à latronibus vulnerati cõmendetur: si hæc omnia ducunt nos nõ modò ad ordinẽ, sed etiam ad ordinẽ eiusmodi, qualis est in domo, vbi vnus paterfamiliâs præest, qualis in corpore humano, vbi vnũ membrũ præ alijs dominatur, qualis in exercitu ordinato, vbi vnus dux imperat, qualis denique in regno, vbi vnus Rex ad gubernacula sedet: in quo tandem hominũ ordine illos collocandos censebimus, qui cùm hæc audiant, legant, videãt, tamen in militante Ecclesia negãt, vllum debere esse Præpositũ vnum, qui præ cæteris Rempublicam Christianam moderetur: sed infinitos Episcopos æquali omnes potestate cõstitui volunt, illisq; omnibus aut nullum omnino in hac vita, aut certè non nisi totius Ecclesiæ indoctam multitudinem & infinitam præponi affirmant? Quid, obsecro, ab vnius primatu, quem natura, & sacræ literæ tantopere commendãt, longiùs recedere potest, quàm vt nemo vnus, ac non nisi vniuersa multitudo Christianorum militanti Ecclesiæ præsit? Quòd si quicquid nos pro vnius principatu asserimus, Aduersarij nostri ad Christum solùm referũt, nec alium Ecclesiæ præesse patiuntur præter vnum Christũ: cur saltem sub Christo vniuersum populum Christianũ toti Ecclesiæ præficiunt? Docent enim, regimen Ecclesiæ populare ac democraticum esse. Nunquid indecorum Christo est, vt vnum virum Ecclesiæ suæ moderatorem sub se habeat: & eidem nõ est indecorum, vt innumerabiles Christianos Ecclesiæ suæ moderatores sub se cõstituat? Præterea si omnino ferri non potest, vt vnus aliquis Pastor toti Ecclesiæ præsit: cur illud saltem toleratur, vt vnus Pastor particularis cuiuspiam Ecclesiæ

1. Cor. 12.

Cantic. 6. Apocal. 21. Matth. 13. Marci 13. Lucæ 10.

Oseæ 1. Ezechiel 32.

Ecclesiæ curam gerat? Nónne etiam tota militans Ecclesia quædã particularis Ecclesia est, si cum illo immenso Ecclesiæ corpore, quod ab initio mundi ad finem pertingit, cõferatur? Si tempus vniuersum, quo Ecclesia in terris ab Adã vsq; ad nos egit, primùm in secula ætatesq́, partiamur, ac deinde quantulo temporis spatio quisque Pontificum Romanorum in cathedra Petri sedeat, computemus: nónne apparebit, vnum aliquẽ Pontificem neq; trecentesimam quidem Ecclesiæ totius partem simul regere, atq; ideo longè ab eo esse, vt vniuersalis Ecclesiæ vniuersalis rector propriè appellari queat? Vis igitur particularem Ecclesiã quæ parua est, vnum habere Præpositum; illam verò, quę maior est, vni cuipiam non parere? Cur ergo non solùm vnus Pastor vni Parœciæ, sed etiam toti Diœcesi vnus Episcopus præponitur? Ac vna quidem Diœcesis octingentas interdum Parœcias continet, quemadmodum de sua Diœcesi Theodoretus attestatus est.

In epist. ad Leonẽ Papã Niceni Concilia. 6.

Quid quòd etiam multis Episcopis vnus Archiepiscopus more maiorũ, atq; etiam multis Archiepiscopis vnus Patriarcha præfuit? Imò nec illud negari potest, vnum Pontificẽ Iudæorum omnibus, quæ per totum orbem dispersæ erant, synagogis iure diuino præfectum fuisse. Si ergo Apostoli, atq; illorum exempla secuti antiquæ Ecclesiæ Patres, non solùm singulos Pastores in singulis Ecclesijs constituerunt, verùm etiam vnum Episcopum permultis Parœcijs, & multis Episcopis vnũ Primatem præfecerunt: nónne eo ipso testati sunt, quamlibet particularem Ecclesiam, siue illa minor, seu maior sit, pro ratione tamen suæ partis, ab vno visibili Pastore instar triumphantis Ecclesiæ moderandam esse? Quòd si & vniuersa Ecclesia, quæ vnquam fuit, eritve, soli Christo, & singulæ Parœciæ Pastoribus singulis, & Diœceses singulæ singulis Episcopis, & singulæ Prouinciæ singulis Primatibus, & omnibus in mundo Synagogis, vnus Iudæorum Pontifex præfuit: soláne militans Christi Ecclesia, quæ ab ijs omnibus distinctam & separatam cõditionem habet, non regetur ab vno aliquo Pastore primo, sed ab ipsa fidelium numerosa multitudine, cui ne vnius quidẽ etiam minimæ Ecclesiæ regimen à Christo aut Apostolis commissum vnquam fuit? Ergo decorũ atq; ordinem suum sub vno Duce ac Principe Angeli, cæli, sidera, elementa, plantæ, animalia, ipsiq; homines tam spõte sua, quàm ex Legis & Prophetarũ institutis obseruabunt: sed soli Christiani sic regimen Ecclesiæ absq; certo Præfecto confundent, & perturbabunt, vt neq; prima vltimis, neq; media extremis, neq; noua veteribus cõgruant? Quale enim monstrum illud esse statuemus, quod in toto corpore suo vnicum æternum caput habet Christum Iesum, & in singulis minoribus mẽbris (id est, in Parœcijs) vnum temporale caput, itemq; in singulis paulò maioribus mẽbris (id est, in Diœcesibus) vnum, & adhuc in alijs multò maioribus (id est, in Prouincijs) etiam vnũ, ac deniq; in omnibus membris, quæ per vniuersum mundũ sub lege degebant, non nisi vnũ temporale caput (id est, vnũ Pontificẽ) olim habuit: & nunc tamen idẽ ipsum corpus Ecclesiæ, si Protestãtibus credere libet, in vno quodã pręcipuo militãte mẽbro suo (quod inter hæc omnia mẽbra interijcitur, & propè mediũ totius corporis locum tenet, quodq; & maximo corporis sui mẽbro, id est, Ecclesia triũphante est longè minus, & minimo eiusdem corporis mẽbro, id est, Ecclesijs Parochialibus, est longè maius, & vmbra sua, id est, vetere synagoga Iudæorũ, est longè plenius & perfectius) in hoc, inquã, membro tã singulari, tam pulchro, tam ad impletionẽ legis accommodato, & ad imitationem cælestis curiæ fabrefacto, in eo tamen solo mẽbro, quod nunc in toto mundo militat, vnum suæ naturæ conditioniśq; tẽporale caput non habet? Sed & ab inferioribus mẽbris, quæ militant, & à supremo illo, quod triumphat, tota politia disiunctũ, interq; cognatas sibi & coniunctissimas partes degẽs, cũ neutris cohæret: sed & hæc, & illa (vt leuissimè dicã) pudore quodam afficit, quia inordinatã quandam formã vtriusq; imparẽ & multò dissimilimã gerit? Satis erat indecorũ, vt Ecclesia sola cũ cæteris mundi partibus in modo regiminis sui non consentiret. At nunc ne secũ quidẽ ipsa consentit, si Protestantiũ doctrinę fidem habemus. Qui vtinam tota mente perpenderent, cã doctrinã quę vnius Dei præcipuã creaturam ita non solùm ab alijs rebus creatis, verùm etiam à seipsa distrahit, nõ posse ab vno illo cæli & terræ conditore proficisci, verùm hanc ab aduersario Dei & nostro, ad odiũ Dei, & nostram perniciem, esse inuentam. Quæ enim Deus fecit, non solùm singula erãt in se bona, sed etiã simul collata *erãt valde bona:* adeò vt tã Græci, quàm Latini hanc molem ab ipsa pulchritudine & cõsensione singularum partiũ inter se, *κοσμὸν*, & mundũ appellarint, quasi quo nihil sit *mundius aut ornatius*. Et nunc soli homines, qui nexus & vinculum huius mundi sunt, imò Christiani homines, qui mediũ locum inter creaturas & Deũ tenent, quiq; ipsius Dei Tabernaculũ, & Templũ Spiritus sancti appellantur, illi iam soli neq; cum cæterarũ rerum ordine pulcherrimo, neq; etiam cũ cęlesti Angelorum & hominum Ecclesia, neq; cum vetere Patriarcharum statu, neq; cum Synagoga Mosaica, neq; cum alijs militantibus Ecclesiæ Christianæ mẽbris consentiunt. Certè quidem si militans Ecclesia ob hoc in terris à Christo posita & constituta esset, vt imaginem inferni gereret, vtque ex turpitudine sua turpitudinem

Deuter. 17.

Propositio.

Gen. 1.

turpitudinem peccati veteris ostenderet, ac omnibus patefaceret, ex eoq; ciuitas non Dei, sed dæmonũ haberetur: tunc faterer, optimè comparatũ fuisse, vt aliter eiusdem corporis pes, aliter manus, atq. aliter pectus regeretur. Nullus enim est aut in peccatis ordo, aut in loco vbi peccata puniuntur, species & pulchritudo. Ac sanè cùm peccata omnia per dæmonũ & hominũ liberas voluntates excogitata & orta sint: recta ratio monet, ibi deformitatẽ non inuisse spectari, vbi pœna violatæ legis Dei spectanda proponitur. Cæterùm cùm Ecclesia Christi non iræ diuinę, sed recõciliationis humanę pignus ac testimoniũ existat, cumq; eius gubernatio nõ à voluntate humana, sed ab institutione diuina promanauerit: nũc illius regimen tale constituere, quod neq; cum Angelis, neq; cum cælestibus corporibus, neq; cũ gregibus animalium, neq; cum Patriarchis, neq; cum lege, neq; cum alijs eiusdem vnitatis partibus consentiat: hoc vtiq; nõ nisi ab illo spiritu maligno profectũ est, qui veram Dei Ecclesiam, quantis maximè viribus potest, assiduè oppugnat. Scio hęc a me antè ex parte quadam cõmemorata esse. verùm quia nondũ fidẽ ijs fecimus ad quos hanc orationẽ habemus: faciendũ putaui, vt rem quàm maximè possem nudã & apertam iterum atq; iterũ proponerẽ. Quis enim scit, an aliqui fortè eorum conuertentur, & pœnitentiam agent de errore suo?

Adijcere illis volui etiam alias rationes aliquot, ob quas necesse sit, vnius primatũ in Ecclesia constitui, si tamen pacẽ vllam, quæ plurimi omnino facienda est, in illa cõseruari volumus. Nam si de Baptismo paruulorũ & Eucharistia lis aliqua inciderit, totaq; Ecclesia in duas pluresue partes discedat, nec in alterutra parte, vel Scripturæ sanctæ, vel Episcopi, vel populi, vel concilia desint: qua vnquã ratione sciemus, quænam sit vera Ecclesia? Iam si hoc non scimus: cùm illa sola quæ vera Ecclesia est, sit corpus Christi; Christus verò nõ nisi *corporis sui saluator* existat: prorsus de ipso fundamẽto salutis nostræ incerti sumus. Atqui Christus ideo dixit vni: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, vt siue pluuia decidat, seu flumina inundent, seu irruant venti, seu quodcunq; aliud malum in Ecclesiã irrumpat, nos tamen visibilẽ petram haberemus, cui adhærescere, & in qua pedes figere tutò semper liceret. Nec sanè ad charitatẽ vnici atq; æterni tectoris aliquid magis pertinere potuit, quàm vt mortali & visibili suo gregi de visibili Pastore sic prouideret, vt quanquã is Pastor naturâ mortalis esset, per gratiã tamen Dei ad immortalem vitã Christianos pasceret: *non quòd sufficiens sit cogitare aliquid à se, quasi ex se, sed sufficientia eius ex Deo est, qui & idoneũ facit illum ministrum noui Testamenti, non literæ, sed Spiritus.* Res nempe ipsa docuit, non hoc esse homines per fidem consecutos, vt iam non appareat in eis humana infirmitas. Videmus nõ modò Presbyteros, Episcopos, Primates, & Patriarchas in errorem, atq; adeò in hæresim cadere potuisse: verùm etiam non ferè aliunde ortas esse hæreses, quàm ab ordine Sacerdotali. Videmus plurimas dissensiones tum de personis Ecclesiasticis, tum de morũm & vitæ disciplina etiam inter Catholicos interdum extitisse, qualis illa fuit inter Epiphanium Cyprium, & Ioannem Chrysostomum Constãtinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum. Videmus orbem Christianum propè in duas partes abijsse, dum Ecclesia Græca de certis fidei capitibus à Latina dissentiens, communionem Ecclesiasticam in vniuersum abrumpit. Quinimò videmus Asiam, Africam, & Græciam propè vniuersam à fide Christiana excidisse, & ab infidelibus occupatam esse, dum homines obstinati malũt partium studijs indulgere, quàm de ingenio aut honore suo quicquam decedere.

Ephes. 5. Matth. 16. 2. Cor. 3. Socrat. lib. 6. cap. 11 & 14

Quæ nunc spes restare posset, vt vllæ duæ Episcopales cathedræ, aut etiam vt duæ quæpiam Parœciæ in terris vel ad vnum annum consentirent, nisi vinculo quopiam visibili, & eo maximè conspicuo, in vnitate & pace retinerentur? Aut vnde factum est, vt Romana Ecclesia in hodiernum diem stet ac floreat, nisi quia Pastore vno fideli vel nunquam, vel non diu caruit, qui omnes oues intra Dominicum ouile diligentia & industria sua contineret? Quæ autem gentes cũ Romana Ecclesia cõmunicant, illæ tantò magis in Ecclesiastica pace florent, quò magis communicant cum illa. Si penitus cum illa cõmunicant, penitus à schismate ac hæresi liberæ sunt: vt Sicilia, vt Neapolitanum Regnum, vt reliqua Italia, vt Hispaniæ, vt Lusitania, vt inferior Germania. Ex altera verò parte gentes illæ quæ aut penitus, aut ex parte recesserunt à Romana fide, aut Saracenis subiectæ sunt, vt Afri & Numidæ in pœnam hęresis Manichæorum, Donatistarũ, Arrianorum & Pelagianorum: aut Turcis parẽt, vt Ægyptus, Asia, Græcia, in pœnam schismatis, quo ab Ecclesiæ Romanæ vnitate discesserunt: aut certè nec secum quidem ipsæ consentiunt, vt Galliæ, Germania, Polonia, Suecia, Gothia, Anglia, & Scotia, quæ domesticis inimicitijs ob fidem & religionem susceptis, ita debilitantur, vt planè hosti externo viam strauerint, qua facilius eos in seruitutem redigat. *Gens enim & Regnum quod Ecclesiæ Dei non seruierit, secundum Isaiæ prophetiam peribit.* Non periit vnquam illud regnum quod vni Pastori in Petri cathedra sedenti obediuit. Peribunt autem illa omnia, & in futurum peribunt, quæ Petri fidem & sedem abdicantia, cathedram alteram contra vnã illam Petri cathedram erigunt, quæque incõsutilem Domini tunicam, Nota. Esaiæ 60.

cui milites pepercerunt, diuidere ac partiri conantur. Quid? Tot ista sectarum, quæ hodie regnant, monstra nónne ob id orta sunt, quia vni potissimum Pastori non obeditur? Nemo iam ferè est qui ignoret, D. Cyprianum scripsisse: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersum Sacerdotum collegium quidquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coëpiscoporũ consensum iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiã scinderet, nemo sibi placens ac tumẽs seorsum, foris hæresim nouam conderet.* Nec mihi iam curæ est, vtrum illa Cypriani verba quæ in Epistola ad Cornelium Papam scripta extant, ad Pontificem Romanum nominatim, an potius ad Cyprianum, & quemcunq; alium Episcopum referri debeant. Non enim iam de Pontificis Romani primatu loquor, sed tantùm de summa illa necessitate, quæ cogit, vt vnum in Ecclesia militante cæteris omnibus anteponi debere credamus. Nã si nec vna diœcesis aut prouincia pacem atq; vnitatem in fide ac religione seruare potest, *nisi fraternitas vniuersa illius prouinciæ vnum ad tempus iudicem vice Christi cogitet, illiq; secundùm magisteria diuina obtẽperet:* quantò minus potest Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, & in tot populos tam diuersis linguis vtentes, ac tam diuersis legibus & moribus gubernatos propagata, eandem fidei regulam perpetuò tenere atq; obseruare, nisi vnum sacerdotem & ad tempus Iudicem vice Christi cogitet, illique obtemperet fraternitas vniuersa?

Deus vnicuiq; diuidit gratiam suam pro mensura vniuscuiusq; membri, ad vtilitatem & ædificationem totius Ecclesiæ. Pastoribus verò populi sui eò maiorem gratiam impertit, quò magis *ad alios regendos vocantur, & peruigilant quasi rationem pro animabus aliorum reddituri.*

Actor. 20. Heb. 13. Cæterùm si omnes in mundo Pastores tam Episcopi quàm Presbyteri æquali potestate secundùm ius diuinum præditi essent, (vti Protestantes docẽt) nec alteri quisquam subesse deberet: peius cum Pastoribus, quàm cum alijs Ecclesiæ mẽbris ageretur. Quia cùm in toto mundo innumerabiles Pastores sint, & longè maximum Dei exercitum constituant, nec tamen vllum ducem vnum ipsis in hac vita sibi præpositum cogitent: quomodo vnquàm scient in tantis opinionum fluctibus, & sententiarũ cõtrarijs placitis, quid aut ipsis credendum sit, aut populis prædicandum? Aut quid interest, nullúsne omnino Pastor in Ecclesia constituatur, an verò constituantur infinita millia, quorum nullus alteri obedire teneatur? Licet enim vulgus Christianum Pastoribus nomine tenus non careat; cùm tamen ipsi Pastores & possint, & soleant errare: profectò populus Christianus per huiusmodi Pastores eũ finem non consequitur, ob quem Pastores gregi Christiano præfici solẽt. Hæc est enim Pastorum vtilitas, *vt educant oues, vt ante eas vadant, vt pascua illis procurent, ac denique vt vitam potius pro illis ponant, quàm à lupis mactari & dispergi sinant.* Cæterùm si Pastores ipsi cæcitate percussi, nesciant vbi sint salutaria pascua, sed ipsi potius indigeant Pastore visibili, cuius vocem audiant & sequantur, nec tamen vllum in terris reperiãt, qui cæteris firmior in fide aut constantior sciatur esse: ijdem ipsi Pastores, qui debebant duces plebi esse ad vitam, fiunt ei duces ad infernum, (vt de Pharisæorum & Scribarum proselytis Christus dixit) ex quo melius multo fuerat, aut nullos, aut paucissimos accepisse Pastores, quàm tot accepisse, qui nullo inter se obedientiæ vinculo copulentur. Si bellum alicui populo cum hoste ineundum esset; nunquid is populus congregato exercitu maximo, commissurus esset, vt infiniti duces constituerentur, quorum nullus alteri parere cogeretur? aut ibi speranda vnquam esset victoria, vbi cùm nullus ordo existeret, timeri potius posset, ne duces exercitus in seipsos arma conuerterent, quàm contra hostes bellum facerent?

Ioan. 10.

Matth. 23.

Si Deus nobiscum vt cum hominibus agit, si nos in Ecclesiam suá cooptans non mutauit naturá nostrá, sed quod in ea vitiosum erat, deleuit, quodq; virtutis capax erat, perfecit; si *dedit Pastores et Doctores*, tanquã duces in spirituali certamine, quod aduersus hæreses & peccata gerimus, futuros; si appellauit Israëlẽ, id est populũ in se credentẽ, *potestatẽ suã* & exercitũ; si exercitus ille in figura Ecclesiæ accepit Moysen ducẽ ab ipso Deo tanquã quo prorsus carere nõ poterat, cùm tamen inferiores alij duces à Mose ex consilio soceri sui fuerint postea designati, velut vtiles quidẽ futuri, nõ tamen perinde necessarij, ac primus ille totius multitudinis ductor ac rector: si Christus, dũ viueret, hanc visibilẽ præfecturá in seipso expressit; cumq; hinc ad cælos ascensurus erat, vni Petro dixit, *Pasce*, id est, rege *agnos & oues meas*, vt ne illo quidẽ abeunte, visibilis præfectus vnus gregi suo deesset: si Petrus postea & alij Apostoli singulis Ecclesijs Pastores præfecerũt, non quidẽ velut perinde necessarios, ac vnus ille Pastor fuerat, sed tamẽ vtiles & opportunos, qui vnius primi Pastoris vocem audire & sequi debebãt: quæ nunc insania est, vt gregẽ ouiũ in immensum iam multiplicatũ & auctũ, dicas adhuc manere incolumẽ, dicas etiã non deesse multa illa Pastorũ millia, quæ singulis Ecclesijs præposita sunt; & interim neges, vllum primũ & visibilẽ Pastorem in Ecclesia superesse,

Ephes. 4.

Psal. 113.

Ioan. 21.

quem

quem cætera turba vel ouium vel Pastorum velut ducem à Deo cõstitutum agnoscat & sequatur. Si Pastorem primum e terris omnino tollas, & in cælo tãtùm reponas: cur manẽt secundi ac tertij Pastores in terris? Cur etiã oues ipsæ in cælo tantùm non collocantur? Sin hîc sint oues visibiles, hîc sint infimi & medij Pastores visibiles: cur hîc etiã primus aliquis Pastor & ille visibilis non creditur esse constitutus? Cur autem vnus Pastor cæteris fidelibus à Christo præpositus putari debeat, nos tot ac tantas rationes afferimus.

Primùm, ne longè præclarissimum gubernationis genus (qualis est Monarchia) à Christi 1.
Ecclesia abesse censeatur, in qua secundùm ordinem omnia fieri debere Apostolus docet. 1 Cor 14.

Deinde, vt status Ecclesiæ cohæreat cum eo gubernationis modo qui obseruatur in cęteris omnibus creaturis, quæ ad vnum suæ naturæ conditionisq; principium referri solent, vt constat de cælis, sideribus, animantiumque & corporibus & gregibus. 2.

Tum autem, vt Ecclesia militans in suo genere sit similis triumphanti Ecclesię, quam nemo negat ab vno Christo ita gubernari, vt Christus ab eadem Ecclesia facie ad faciem videatur. Vnde & huic militanti Ecclesiæ vnus militans Pastor præesse debet, qui ab eadẽ Ecclesia videri queat. 3. Apocal. 22.

Præterea, vt regimen Ecclesiæ Christi respondeat statui, quem eadẽ Ecclesia sub Patriarchis habuit, quorum non nisi vnus eadem ætate eodemq; tempore primas tenuit, & cui cæteri omnes velut primati suo cedebant, sicuti constat de Melchisedec, qui benedixit Abrahæ, tanquam inferiori Patriarchæ. 4. Gene. 14. Heb. 7.

Atque etiam, vt status Ecclesiæ Christi respondeat statui legis Mosaicæ, sub qua vnus tantùm Pontifex omnibus quæ in mundo erant, Synagogis præfuit. 5. Deutero 17.

Vt status Ecclesiæ Christi non dissentiat à Prophetarum doctrina, qui prædixerunt, eam fore similem aciei castrorum ordinatæ, in qua vnus est primus dux seu Imperator. 6. Cantic. 6.

Vt respõdeat Christi doctrinæ, qui Ecclesiam appellauit *regnum, ouile, hospitium, seu diuersorium*, in quo vnus Rex, Dominus, aut Pastor, isque visibilis, & eiusdem conditionis cum subditis suis, præest. 7. Matth. 13. Ioan. 10. Luc. 10.

Vt respondeat doctrinæ Apostolorũ, qui Ecclesiam dixerunt similem esse corpori, cuius vnum est præcipuum membrum, & similem domui, in qua vnus paterfamiliàs dominatur. 8. 1. Cor. 12. Ephes. 4. 1. Timoth. 3.

Vt Ecclesiæ gubernatio consentiat ipsa secum, sitq; non minus in tota militante Ecclesia vnus militans Pastor, quàm in singulis militantibus prouincijs & parœcijs singuli sunt militantes Pastores. 9. Acto. 14. Tit. 1.

Vt æterna Monarchia Dei per vnum ad tempus Pastorem demonstretur. Nam Ignatius tradit, Episcopum figuram Dei in Ecclesia gerere, in Epistola ad Smyrnenses. Sit ergo vnus in Ecclesia summus Pontifex, qui figuret vnitatem Dei. 10.

Vt visibilis Monarchia, quam Christus in terris agẽs per seipsum inchoauit, & qua in hodiernum diem Ecclesiam gubernat, in terris per Vicarium ipsius cõtinuetur, & perseueret; nec alia nunc Ecclesia esse putetur, quàm sub Christo fuit. Esset quippe alia, & non vna eademque Ecclesia, si forma regiminis, quæ sub Christo in terris agente non nisi regia fuit, nunc in Aristocratiam vel Democratiam mutaretur. 11.

Vt Christi vnius in æternum Pastoris vnitas hoc modo figuretur. Nam cùm Ecclesia sit imago rerum ipsarum quæ in cælis elucent; vt ibi constat, vnum Christum esse totius Ecclesiæ suæ æternum Pastorem, sic oportuit illam Christi præsidentiam per vnius Pastoris primatum in terris figurari. 12. Heb. 10.

Vt etiam inuisibilis vnitas Ecclesiæ, hoc visibili vnius Pastoris primatu designetur, quæ Cypriani est ratio in libro de vnitate Ecclesię. Ex illa enim visibili connexione, qua cohærẽt inter se Presbyteri, Episcopi, primates, & summus Pontifex, facilè intelligitur, quãta sit illa spiritalis vnitas, quę intercedit Ecclesię tã cũ Christo capite, quàm cũ reliquis ipsius mẽbris. 13.

Vt militantis Ecclesiæ externa vnitas & pax per vnum Pastorem conseruetur, schismataque tollantur, quæ est Optati ratio in lib. 2. de schismate Donatistarum: & D. Hieronymi aduersus Iouinianum. 14.

Vt non desit in Ecclesia, qui iure diuino peccata inferiorum Pastorum Ecclesiæ puniat, & negligentiam prælatorum suppleat. quæ est Gregorij Magni ratio, lib. 7. epist. 8. 15.

Vt quando Synodus propter externãpersecutionẽ cõgregari non potest, sit tamen qui *pro authoritate sua* causas singulorũ cognoscat, & decidat. quę est Basilij Magni ratio in ep. 78. 16.

Vt cum singulis Pastoribus portio gregis aliqua sit assignata, nec illi teneãtur curã suscipere eorũ qui non sunt ipsis commendati: non desit tamen, qui & propagandi Euangeliũ curam gerat, & Episcopos nouos illis constituat, qui de nouo ad fidẽ conuertuntur. Hæc enim cura nisi ad vnum aliquem ante alios omnes spectaret, non tot nationes, post Apostolorum ex hac vita migrationem, Christi fidem suscepissent. 17.

Vt sit, qui Episcopatus antea constitutos vel diuidat, vel vniat, prout res ipsa videbitur 18.

 postulare.

postulare. Quod nisi ab vno præcipuè fieret; vel non fieret id omnino, vel cum graui scandalo sæpe fieret.

19. Vt certum sit, quæ concilia sint legitima, & quis vel congreget, quemadmodum oportet, vel quis econtrà dissipet: quæ est ratio Damasi contra concilium Ariminense.

20. Vt quæ de vno inter Apostolos maiore & præcessore in Euangelio scribuntur, vera, & Lucæ 22. in Ecclesiæ gubernatione, perpetua esse credantur, vt quę de primatu Petri tam perspicue in
21. Euangelio narrantur, & à sanctis patribus ita exponuntur, vana esse non existimentur.

22. Vt Ecclesia Christi, dæmonum societate inferior nō iudicetur, si eo visibili vnius primatu careat, quem Princeps dæmoniorum sortitus est.

23. Vt quæ de Romani Pontificis primatu sancti Patres & œcumenica Concilia tanto consensu docent, vera esse non dubitetur.

24. Postremò, vt eorum qui prædicant, & eorum qui credunt, in omnibus gentibus inanis & vacua fides non sit, qui primatum vnius visibilis Pastoris Romæ diuinitus constitutum esse, tum semper annunciarunt, tum semper crediderunt, de quibus rebus in sequentibus libris abunde copioseque agetur.

ARGVMENTVM LIBRI SEXTI.

HActenus demonstratum est, aliquem vnum Pastorem cæteris Ecclesiæ membris atque etiam Pastoribus ipsis præfici debuisse: Nunc ostendam, illum vnum & ex numero Apostolorum fuisse, & Petrum nominatim extitisse: idque tum quia Petrus accepit multa dona in Ecclesiæ ædificationem, quæ alij Apostoli vnà cum illo non acceperunt, tum quia Petrus etiam illa quæ alij ex æquo acceperunt, priùs accepit, eademque ordinario iure ad posteros transmisit.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SEXTVS.

Christum in Euangelio docere, quòd inter ipsos Apostolos quispiam fuerit maior cæteris, quem suo exemplo ad humiliter se gerendum exhortatus est.

CAPVT PRIMVM.

Matth. 23. QVEMADMODVM illa vnius Pastoris super gregem reliquū præfectura, quā
Gene. 49. in Ecclesia militante esse defendimus, non propriè dicitur Dominatus, aut dominandi potestas, ita primatus non immeritò vocatur. Est enim dominiū propriè in seruos. *Omnes autem nos fratres sumus.* At primatus etiā inter fratres inuenitur. Cùm enim omnes filij Iacob fratres inter se essent, tamen Patriarcha ipse, quid primogenito suo (nisi per peccatū iure hęreditario excidisset) deberetur, exponēs: *Ruben* (inquit) *primogenitus meus. Tu fortitudo mea, et principiū doloris* (*seu roboris*) *mei: prior in donis, maior in imperio.* Quod Sāctes Pagninus ita vertit: *Excellēs dignitate, excellēs fortitudine.*
In Traditionibus Hebraicis. Ac eōdem sanè recidit, etiāsi Hebraica cū Oleastro sic reddas, *residuū eleuationis, & residuum fortitudinis*, id est, is in quo honor meus & fortitudo potissimùm perstare debeat. Ostendit autē Hieronymus in hunc locū, *Primogenitæ regnū & sacerdotium fuisse obuenturū*, si nō peccasset in patrē. Cùm igitur, nō obstante fraternæ æqualitatis iure, potuerit vnus quispiā eorū in sacerdotio maior, seu in dignitate & honore excellentior esse; inde satis liquidò apparet, etiāsi omnes Christiani sint fratres, posse tamen vnū aliquem inter eos eminere, qui par natura, maior sit vocatione, & sacerdotali honore. Neq; enim aut Moyses, aut Aaron magis e-
Num. 17. rant de filijs Israël, quàm quiuis alius de plebe infima eius populi: & tamē videmus, Moysen atq; Aaronē cæteris fratribus suis vsq; eò prælatos esse, vt eorū præfecturā sibi placere Deus
Num. [illegible] [illegible] miraculo sit testatus, cum fecit, *vt virga Aaron germinaret*, atq; vt terra deuoraret [illegible] à Domino egressus interficeret ducentos quinquaginta viros, [illegible] M[illegible] *Sufficiat vobis, quod omnis multitudo sanctorū est: cur* [illegible] *in* [illegible] ūm inter filios aut posteros eiusdē Patriarchæ, verùm

etiam

etiam inter eiusdem Domini seruos primatus quidàm secundùm Christi Euangelium esse potest. *Quis putas* (inquit Christus) *est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quid aliud est constitui super familiã Domini, quàm inter conseruos suos primarem fieri? Quamuis enim, cùm ad cõmunem Dominum adspicimus, omnes ex æquo serui simus: tamen non modò in eius potestate est, vnum aliquem ex seruis suis cæteræ multitudini præficere, verùm etiam id se re ipsa fecisse manifestissimis indicijs declarauit.

Sæpius inter discipulos quæri atq; etiam litigari cœptum est, quis eorũ videretur esse maior. Animaduertebãt enim ex multis indicijs, nõ omnes in eodẽ honoris gradu aut ab initio fuisse, aut postea futuros esse. Etenim videbant, ex omnibus primùm gentibus vnicã Iudęorũ gentem electã esse, ad quã Christus ipse venisset, eiq; viã salutis prædicasset. Deinde ex omni turba Iudæorũ nõ nisi aliquos ad discipulorũ honorẽ vocari, ex reliqua verò discipulorũ turba duodecim præcipuè eligi, quibus Apostolorũ nomen imponebatur, tum autẽ & alios septuaginta duos designari, quos in messem suã binos mittebat. Præterea ex ipsis duodecim animaduertebãt tres potissimùm Apostolos, nouem reliquis longè anteponi, hoc est, Petrũ & duos filios Zebedæi, quos & in Iairi domũ, & in montẽ vbi transfiguratus est, & in hortũ seorsum à reliquis vnà secum duxit. Iam verò ex ijs etiã tribus licet nõ semper idem, tamen vnus quispiã alijs duobus præferebatur. Ac tametsi plurima huius præfecturæ signa in D. Petrũ caderent, tum ob nomen Petræ, quod solus accepit, tum ob claues regni cælorũ illi potissimũ promissas, tum etiam ob staterem Christi & Petri solius nomine solutum; ob eamq; causam Petro tantũ fiduciæ accreuisset, vt plerumq; cęterorũ os vel in quærendo, vel in respondendo fieret: tamẽ interdũ apparebat, vel eundẽ Petrum à primatu etiã deijci (eò quòd Satanas vocaretur, & post Christũ ire iuberetur) vel certè nũc duos filios Zebedęi, nũc saltem vnũ ex illis in gratia & fauore apud Dominũ Petro anteponi. Quęstio igitur illa quę ad minimũ quater de primatu inter discipulos mota est, quemadmodũ in illis qui nondum accepissent Spiritum sanctum, ab humana quapiã infirmitate proficisci poterat: sic non ferè accidisse legitur, præterquàm cùm aut paucis pluribus, aut vnus reliquis anteponi videbatur. Etenim cùm in monte transfiguratus fuisset Christus, quem in locũ soli tres eum comitati essent: ex ea occasione (id quod Beda etiam docet) dum irent Capharnaum, tractabant, Lucæ 9.
quis eorum maior esset. Deinde cùm Petrus pro Christo & seipso staterẽ dare iubebatur, *in illa hora* accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes, *quis putas maior est in regno cælorum?* Præterea postquàm mater filiorũ Zebedæi petijsset, vt vnus filiorũ suorum ad dexteram Christi, & alius ad sinistrã in gloria ipsius sederet: iterum reliqui cœperunt indignari de duobus, velut ægrè laturi, vt eis in loci aut sedis dignitate postponerẽtur. Deniq; postquàm in vltima cœna vidissent, tantũ honoris D. Ioanni delatum esse, vt in sinu Iesu recũberet, adeò vt ipse Petrus non iam auderet Christũ interrogare, sed innueret Ioanni, vt (eo interrogante) sciret, quis esset Iesum traditurus: ex illa occasione iam finita cœna, non tractatus aut disputatio quælibet, sed *contentio facta est inter eos, quis eorum videretur esse maior*. Comparabant quippe inter se res varias, & nunc Petrum, nũc Iacobum, nunc Ioannem pluris à Domino fieri suspicabantur. & fortè, vt fit in tali causa, vnus huic, alter illi magis fauebat.

Vidimus ergo varia discipulorum studia (verius fortè dixerim) varias eorum perturbationes & morbos: nũc, quodnã pharmacum bonus magister & dulcis medicus exhibuerit, attendamus. Hoc sanè vbiq; obseruatũ est, vt eorum animos à dominãdi libidine auocaret, & ad veram humilitatẽ conuerteret. Nec enim rectè præerit vnquàm, qui priùs parêre non didicit. Ac primùm quidẽ ait: *si quis vult primus esse, erit omniũ nouissimus & omniũ minister*. In quibus verbis regulã præscribit, qua nitentes ad verũ primatũ ascendere non vetantur. Ait enim alibi manifestius: *Qui minor est inter vos, hic maior erit*. Via quippe ad verum honorem nõ alia est, quàm per veram humilitatẽ. Nam qui se humiliat, exaltabitur. Deinde puerũ in medio statuens & complexus, ait illis: *Quisquis vnum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit: & quicunq; me susceperit, non me suscipit, sed eũ qui me misit*. Vbi vel hospitalitatẽ & beneficentiã cũ humilitate coniungi vult, vel ipsam puerilẽ innocentiã & animum ab omni ambitione & auaritia vacuũ nobis imitandũ proponit: sicut & alibi dicit: *Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, nõ intrabitis in regnũ cælorũ*. Postquàm verò ter illos ad humilitatẽ hortatus esset, primùm post transfiguratiõẽ suã in monte, deinde post petitionem vxoris Zebedæi pro filijs suis, ac demũ post staterẽ pro se ac Petro datum: tandem in vltima illa contentione, quæ in ipsa nocte passionis Dominicæ accidit, nõ solùm (vt semper antea) à seculari & profana dominandi cupiditate illos deterruit, humilesq; esse iussit, vt magni fierent: sed præterea quendam cæteris maiorem inter eos esse, palàm dixit, eiq; præscripsit, quẽadmodũ in primatus officio se gerere deberet. *Qui maior est* (inquit) *in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recũbit, an qui ministrat? Nónne*

Lucæ 6. Lucæ 10. Mat. 9. Matt. 10. Ioan. 13. Lucæ 22. Marci 9. Lucæ 9. Matth. 18. Lucæ 22.

qui recumbit? Ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat. Cæterùm quò incredibilior est aduersariorũ pertinacia, qui tam perspicuæ veritati obstinatè aduersantur, eò diligentius hæc verba examinanda & exponenda sunt, vt vel corrigantur quidam eorum, si fieri potest, vel saltem Catholicam fidem solidissimis fundamentis niti & confidere animaduertant.

Principiò sciendum est, Christũ ostendisse, quid in quæstione de primatu, Apostoli & cæteri fideles vitare debuerint. *Reges* (inquit) *gentium dominantur eorum, vos autem non sic*. Hoc est, vos non dominabimini instar regum qui gentibus præsunt, nec illo modo potestatẽ pro imperio vestro exercebitis in eos qui vobis subsunt. Qui verò dicit, non sic dominabimini, vtiq; non omnẽ gubernandi modum, sed illũ duntaxat prohibet, qui sit similis tyrannidi gẽtium, de qua iam satis me puto dixisse. Illa enim diui Lucæ verba, ὑμεῖς δ᾽ οὐχ οὕτως, ad literã significant: vos non ad eum modũ dominabimini. Ex quo statim rectè colligas, aliquo saltem modo Apostolos præfuturos esse. Etenim eo ipso, quòd certus quispiã dominandi modus vetatur, alius aliquis permitti videtur. Quis igitur est ille dominãdi modus, qui permittitur Apostolis? Ante omnia oportet ista Christi verba quæ nunc ex D. Luca citauimus, cũ alijs eiusdẽ verbis, vel quæ apud eundẽ Lucam alibi, vel quæ apud cæteros Euãgelistas in simili causa extant, conferre: vt ita per singulorũ inter se collationẽ perspicuè diiudicetur, in quo aut similia sint, aut inter se differant. Tam igitur Matthæus & Marcus, quàm ipse Lucas, vbi de primatu antea disputatũ esset, ita Dominũ eã litem repressisse demonstrãt, vt diceret: *quicunq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister*. Nã qui minor est inter vos, hic maior est. Vbi, vt antè declarauimus, Christus non tã de primatu in hac vita quàm in futura consequẽdo agit. Verùm in ista disputatione vltima quæ post institutionẽ Eucharistiæ contigit, ad solitã de humilitate admonitionẽ longè plus adiecit: vtpote in ipso transitu ex hoc mundo animi sui consilia magis magisq; aperiens. Iam ergo dicit, non (vt antè) *si quis vult magnus fieri, aut primus esse*: verùm *qui est maior in vobis, & qui præcessor est, fiat sicut minor, & sicut ministrator*. Quãquàm enim Latina exẽplaria legãt etiã priore in loco: *Quicunq; voluerit inter eos maior fieri*, & iterũ, *qui minor est, hic maior est*: tamen in Græcis exẽplaribus vtrobiq; legitur, nõ μείζων maior, sed μέγας magnus. Vbi enim de regno cælorũ agitur, verè magnus fit qui humilitate præditus est. At in hoc mundo potest quidẽ aliquis per primatũ suũ alijs esse maior, qui verè tamen magnus non est, nisi humilitatẽ vnà cum primatu suo coniunxerit. Et antè quidẽ Christus neminẽ discipulorum præ cæteris designabat, sed indefinitè, aut potius in vniuersum dixit, ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας, *quicunq; voluerit esse magnus*. Quasi dicat: Do potestatem vobis, & omnibus, & singulis, & nunc, & in posterũ tendendi ad verũ primatum per viam humilitatis & subiectionis. At nũc de certo quodã viro nominatim ait, ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, *ille qui maior est in vobis*: & rursus, ὁ ἡγούμενος, *ille qui præest*, vel qui est dux & rector, ille fiat sicut minor. Ille igitur primatus ambiri & potest, & debet; hic non item. Ille omnibus ex æquo permittitur; hic vni tãtùm tributus innuitur. Ibi primatus nondũ acquisitus est, & ideò dicitur, *qui voluerit fieri magnus*: fieri, inquam, licet adhuc talis non sit. Nec enim in hac vita quisquã certus esse potest de magnitudine sua, quam obtinebit in cælo, nisi Deus ei hoc ipsum reuelet. *Qui enim perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit*. Interim verò *qui stat, videat ne cadat*. Verùm in hac postrema discipulorũ litigatiõe, Christus docet, primatũ de quo agit, in hac vita geri præsentẽq; esse. Ait enim, *qui est maior*, nõ qui erit, aut qui cupit esse. Ibi humilitas primatum necessariò antecedit, veluti sine qua Primatus cælestis non daretur omnino: hic autem licet optabile sit, vt humilitas concurrat, tamẽ ad præfecturam constituendam prorsus necessaria nõ est. quia multi ad tempus præficiũtur in Ecclesia Dei, quorum animi superbia & ambitione in æternum tumenr. Atq; ideò Christus eum, *qui iam est maior*, ad humilitatem hortatur, dicens, *fiat sicut minor*. Hic igitur primatus tribuitur, siue sequatur humilitas, seu nõ sequatur: quia nõ agitur de primatu æterno, sed de tẽporali. Nec enim obliuisci debemus, Apostolos cõtendisse, non quis in cęlo, verùm quis in hac vita maior futurus esset. nec enim de humilitate iam illi, sed de præfectura temporali cogitabant.

Itaq; cùm Christus illorum cogitationibus respondens pronunciat, quẽdam *esse maiorem* inter ipsos, eumq; iubet fieri sicut ministrum: vtique non hoc dicit, aliquẽ vnum inter ipsos in humilitate & animi demissione maiorem esse. Nam licet hoc verè ita potuerit euenire, vt esset vnus aliquis humilior cæteris: tamen is minimè omniũ indigebat admonitione, qua iuberetur se gerere velut esset minor cùm iam tum verè fuerit minor; potiusq; exhortãdus esset, vt in humilitate perseueraret, quàm vt sicut minor fieret. Nam Christus in his verbis libidinẽ potius eorũ qui præfuturi erãt, repressit, quàm eos qui ab hac libidine alieni essent, collaudauit. Omniũ quippe interpretum confessione medicinã potius faciebat Apostolorũ vulneribus, quàm eorũ certaminibus & victorijs pręmia reddebat. Quapropter Christus palàm confessus, aliquẽ inter Apostolos *maiorem esse*, etiam secundùm temporalem hunc primatum de quo illi iam tum cogitabant, exhortatur eum, vt ita gerat primatũ suum tẽporalem, ne

Matth. 20.
Marc. 9.
Luca 9.

lem, ne amittat æternum. Quòd si dicas, neminem iam tum fuisse maiorem: ergóne illi, qui nusquàm est, Christus præcepta dat? Aut potest ille dux & præfectus gerere se, velut si esset minor, qui omnino dux aut rector non est? Hæc enim verba, *fiat sicut minor*, cui tandē præcipiunt humilitatem? Nónne illi, *qui est maior, & qui est dux aut præcessor?* Est igitur inter Apostolos vnus aliquis maior & rector. Nam ei quod non est, nihil omnino imperari potest. Est igitur duplex magnitudo seu dignitas: vna tēporalis, altera æterna. Temporalē quis habere potest, etiamsi æternam non habuerit: ob eamq; rem Christus eum qui maior est temporali præfectura, hortatur & iubet etiam pro æterna præfectura contendere & laborare. Nec id prætermittēdum est, quòd Christus hunc maiorem de quo post cœnam suam agit, non iubet omnino fieri seruum, aut minorem, aut ministrum, sed magna cum moderatione particulam (*sic*) adijciens, iubet eum fieri *velut minorem*, & *velut diaconum aut ministrum*: cùm tamen eum, qui primatum æternum quærit, absolutè iubeat *esse & seruū & ministrū Apostolorum* (vt apud Matthæū legimus) *& omnium nouissimum*, vt D. Marcus rem exponit. Simpliciter necessariū est, vt qui velit omnium primus esse in cælo, fiat omnium vltimus in hoc mundo: quia maiori humilitati maior dignitas, & maximæ humilitati maxima dignitas redditur. Cæterùm qui maior est & primus seu præcessor in hac vita, is quidem minor fieri debet, si vult in cœlum ingredi. Sed tamen ad hunc primatum vel acquirendum, vel administrandum, nō est necesse, vt fiat omnium vltimus, quia etiamsi minimum humilitatis gradum teneat, tamen primus & maior est. Matth. 20. Marc. 9.

Accedit eodem, quòd D. Lucas hæc verba inter se opponit, ὁ μείζων, maior, & ὁ νεώτερος, iunior. Ex qua collatione intelligimus, Christum de illo maiore egisse, qui præ alio iuniore sit maior. Nec tamen de eo tantùm locutus est qui sit maior annis (neq; verò de eo litigabāt Apostoli, quis eorum ætate maior aut senior foret) sed de eo, qui maior in authoritate ac potestate esset. Nouerāt quippe, solitum esse patremfamiliās, vnum aliquem ex liberis suis à cæteris segregare, eiq; primogenituræ ius tribuere. Christus autem qui corda illorum viderat, cùm prius admonuisset, primatum à se instituendū non esse similem illius qui apud Gentes exerceretur: (*Vos*, inquit, *non sic* dominabimini) postea declarauit, quemadmodum ille dominaretur, qui inter eos maior futurus erat, dicens: *Qui maior est in vobis*, hoc est, qui ius primogenituræ adipiscitur, ita se gerat, ac si minor esset inter omnes fratres suos. Talem igitur primatum se insinuasse docuit, qualis erat inter filios Patriarcharum, vbi solus Isaac fuit hæres, cùm cæteris munera tantùm darentur. Vbi solus Iudas potestatem Regiam retinuit, cùm fratres ipsius ipsum collaudarent, & ducem regemq; suum agnoscerent. Vbi omnes primogeniti à Noë vsq; ad Aaronē (vti Hieronymus ex Hebræorum traditione asserit) Pontifices & Sacerdotes fuerint. Non igitur de futuro in vita æterna, sed de temporali primatu Christus tractabat, quem iam tūc vni discipulorum suorū & in animo suo destinārat, & verbo suo promissum ex magna parte præstiterat. id quod postea (si Deus volet) planum faciam. nunc in eo, quod instituimus, pergamus. Apud Lucam igitur subiungit seruator noster hæc verba: *Ego autem in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat.* Suo enim exemplo Dominus illum qui maior erat inter Apostolos, ad humilitatem ita informandum putauit, vt in hunc modum ratiocinaretur: Si ego qui verè sum maximus & Dominus omnium, quique sum solus vniuersale caput totius Ecclesiæ ab initio mundi vsq; ad finem, tamen adeò demissè, humiliterq; inter vos versor, vt ministrare potius quàm recūbere videar (paulò enim antea etiam pedes Apostolorum lauerat) quàrò minus ei qui maior est inter vos, molestum esse debet, vt instar ministri gerat se inter cōseruos suos? Hic ab aduersatijs (qui ministeriū de quo Iesus agit, primatui ecclesiastico, velut ex diametro repugnare dogmatizant) libenter quæreram, vtrum non fateantur, Christum verè, absolutè, ac omnino caput totius Ecclesiæ suæ semper existere? Scio quòd eum hoc honore spoliare non audebunt. Inde igitur vide quid inferam. Si ministerium, quod in se Christus, dum viueret, humillimè suscepit, non repugnat sublimi & absoluto illi dominio quod in totam Ecclesiam, siue in cælis, seu in terris, constitutam habet: multò minus ministeriū quod ei, qui maior est inter Apostolos, præcipitur, huic particulari & vicario primatui repugnat, quem in terris ad breue tempus non suo, sed Christi nomine administrat. Sed cōtrà, quemadmodum Christus, etiamsi gessit se apud nos instar ministri, verè fuit Dominus omnium: sic & ille, quem Christus inter Apostolos maiorem facit, etiamsi iubeatur se ad Christi exemplum humiliter gerere; interim tamen verè maior est, in illo saltem primatus gradu qui decet seruum super familiam reliquam ex Domini voluntate constitutum. In quæstionibus Hebraicis.

Potestne aliquid adhuc ex diui Lucæ verbis pro vnius primatu produci? Potest quidem, & id eiusmodi, vt cætera omnia longè superet. Mox enim subiecit: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedeatis super thronos iudi-*

cantes duodecim tribus Israël. His quippe verbis Dominus declarauit, si non temporalem,
at certè perpetuum quendam primatum singulis Apostolis in cælo reddendum esse: vt ita
consolaretur & eos qui eodem primatu in hac vita carituri essent, & eum præsertim,
qui talem primatum hìc deberet gerere, vt ea res rectè perfuncta plus illi operis & laboris,
quàm gloriæ & vtilitatis in hoc mundo allatura esset. Animis igitur omnium hoc modo
in spem longè maximam erectis, ipsum illum nominatim compellat, quem inter Apo-
stolos maiorem ex magna parte iam antea designatum, perfectè post resurrectionem suam
in ea præfectura confirmare in animo habebat. Ait ergo Dominus Simoni: *Simon, ecce
Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.*
1. *& tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Ecce quò tandem peruenimus. Facta est con-
tentio inter Apostolos, quis eorum videretur esse maior: Christus dixit eis: *Vos non domi-*
2. *nabimini, sicut Reges Gentium.* Hinc primò deducitur, vt saltem [2] alio quopiam modo suo-
3. rum aliquis dominaturus videatur. Quid ergo sequitur? *Qui* (vel potius, [3] ille qui) *ma-
ior est in vobis:* est igitur aliquis vnus maior inter Apostolos. Non enim dictum est, quicun-
4. que (vt alibi) sed ille qui: non qui voluerit esse, aut fieri (vt antea) sed ille qui [4] est. Non qui
5. voluerit esse magnus (vt antè) sed ille, qui est [5] maior in vobis. Ille ergo, qui est maior inter
6. vos, fiat sicut minor, vel potius, sicut iunior. Non fiat minor aut iunior omnino, sed [6] sicut
minor & iunior, cùm interim verè sit maior. Nec tantùm ætate, aut humilitate maior, sed
7. etiam [7] authoritate & primogenitura maior. De tali enim primatu & Apostoli primùm
8. contendebant, & Christus [8] postea disputabat: præscribens vtique modum & cōditionem
illi viro qui verè maior erat, & non ei qui nusquam extabat.
9. Adde his, quòd ipse Christus, qui longè [9] maximus naturâ erat, suam humilitatem in ex-
emplum ei Apostolo qui maior inter cæteros erat, proponit: vt inde sciret, humilitatem
10. in quamuis excellente primatu rem valde pulchram fore. Postremò *Simonem* [10] demon-
strat hoc primatu donandum, & eum, post pœnitentiam de Domini sui negatione actam,
iubet confirmare fratres suos. quod vtique proprium est illius, qui maior est in Ecclesia Chri-
sti. Ad imbecilliores enim confirmandos, vnus inter cæteros maior efficitur. Sed de tota Si-
monis Petri prærogatiua iam accuratiùs (Deo adiuuante) pertractabo, si prius illud admo-
nuero, discipulos Christi nondum accepto Spiritu sancto, de primatu sæpe contendisse; ve-
rùm postea nō item: nō quòd nullius omnino primatum inter se agnouerint, sed quòd tum
In Matth. homil. 51. demum Petro eum deberi, omnes probè intellexerint. Hinc diuus Chrysostomus ait, cæ-
teros discipulos solamen ex eo consecutos esse, quòd Petrus super mare ambulans, mergi
cœpisset. *Nondum enim gratia Spiritus* (inquit) *corroborati, facilè mouebantur. Gratia verò acce-
pta, non tales nempe fuerunt, sed vbique primatum Petro præbent, & in concionibus eum anteponūt,
quamuis cæteris rudior videretur.* Hæc Chrysostomus.

Eorum quæ ad primatum Petri pertinent, breuis & dilucida explicatio.

CAPVT II.

Ioan. 1. Matth. 16. Lucæ 22. Matth. 17. Lucæ 5. Ioan. 13. Mat. 13. & 14 Ioan. 21.

DICTVRVS nominatim de Petri monarchia, illas tantùm similitudines breuiter
colligam, quæ ad Petrum & Ecclesiam ita pertinent, vt Petrum Ecclesiæ caput sub
Christo futurum esse insinuent. Ecclesia igitur militans in eo sermone quem Do-
minus aut ad Petrum solum, aut ad eum præcipuè habet, nunc per ædificium, quod à Do-
mino construitur, nunc per familiam, aliâs per nauim, aliâs per mare, aut rete, aut etiam
piscationem, nonnunquam per Regnum, ac denique per ouium atque agnorum gregem
1. designatur. Quando Ecclesia comparatur ædificio, intelligitur, omnes Christianos de-
bere inter se ritè atque ordine haud aliter cohærere, quàm multi lapides in vna eademque
domo affabrè cohærent. In domo autem qualibet quoddam huius connexionis princi-
pium est & fundamentum, cui reliqui lapides adhærent. Hoc fundamentum in Ecclesia
Christus est, non pro sola militante, sed etiam pro militante & triumphante Ecclesia. Ve-
Ioan. 1. Matth. 16. rùm Christus partem suæ immensæ dignitatis Petro largiturus, dicit ad eum: *Tu vocaberis
Cephas.* Et iterum: *Tu es Petrus.* Et mox rationem nominis ac similitudinis declarans, ait:
Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, Tu post me eris primus lapis Ecclesiæ il-
1. Pet. 2. lius quam in terris ædificabo. Ego te sustentabo, tu reliquos sustine. Omnes enim Chri-
stiani sunt viui quidam lapides, qui tali ordine inter se coniunguntur, vt maximus in ædi-
ficio lapis post Christum Petrus sit. De successore autem Petri non aliter, quàm de ipso est
sentiendum. Semper igitur domus Dei, quæ in terris ædificatur, vnum quendam maxi-
mum lapidem habet, cui reliqui adhærent, & *aduersus quem portæ inferi non præualebunt.*
Præterea secundùm hanc ædificij similitudinem ad eundem Petrum dicitur: *Tibi dabo cla-
Matth. 16. ues regni cælorum. Quodcunque ligaueris, aut solueris in terra, erit ligatum & solutum in cælis.*
Claues verò soluunt, & ligant seras ostiorum portarumque: & habere claues alicuius op-
pidi aut domus, est signum certum primatus & præsidentiæ in eadem domo. Si dicas &
alios

alios Apostolos habuisse easdem claues: dico, eos nec ante Petrum, nec statim vnà cum illo, sed postea illas habuisse vt intelligerent, Petrum eas habere velut omnium Principem, iure ordinario: se autem, velut ex speciali delegatione Christi, & extraordinario iure, quod ad posteros transmitti totum non possit.

Deinde Ecclesia comparatur familiæ cuidam, in qua sunt fratres, atq; etiam serui & ancillæ. Secundum hanc similitudinem Petro tanquam primogenito inter discipulos dictum est: *Da staterem pro me & te.* Nam paterfamiliâs aut primogenitus potissimùm dabat tributum, non autem cæteri perinde. Iterum verò secundùm hanc similitudinem dictum est: *Satanas expetiuit, vt cribraret vos: ego rogaui pro te, tu confirma fratres tuos.* Primogenitus enim cæteros fratres natu minores confirmare solet. Eodem etiam pertinet, quòd cæteri discipuli, bis præsente, ac semel absente Domino, dicuntur in Scripturis *cum Petro* esse, nimirum velut cum duce ac primogenito fratre suo. Denique ad eandem de familia & domo similitudinem illud referendum est, quod apud D. Lucam Petro nominatim est dictum: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Quod si seruus ille cœperit percutere seruos & ancillas, Dominus veniens partem eius cum infidelibus ponet. Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo.* Hæc sunt dicta de similitudine domus ac familiæ, in qua Christus est paterfamiliâs: Petrus autem primogenitus inter fratres, & confirmator illorum, idemque seruus supra familiam Domini, hoc est, supra conseruos suos constitutus. 2. Matt.17. Luc.22. Marc.1. Luc.8.&9. Luc.12.

Sequitur similitudo nauis, quæ etiam significat Ecclesiam, vti constat de illa naui quæ olim octo animas seruauit. Christus verò *intrans in vnam nauim, quæ erat Simonis, inde turbas docet*, idque non stans, sed *sedens*. Vt cessauit autem loqui, *dicit Petro: Duc in altum.* eo ipso significans, tum Christianos debere non aliter in vnum coniungi, quàm ex pluribus tabulatis vna fit nauis: tum se turbas in æternum docere ex Petri nauicula. Porrò Petrum *ducere in altum*, est nauim, hoc est, Ecclesiam visibiliter gubernare: idque facere ex Christi præcepto, qui in naui eius sedens, dixit ei, *Duc in altum*, id est, Tu sis gubernator. & hoc totum ad Ecclesiam spectare Christus docuit, dicens eodem tempore: *Posthac eris homines capiens.* Ecclesia verò Christi non mutat conditionem suam. Adhuc igitur est quidam Petrus in Ecclesia, qui gubernat eam. 3. Luc.5.

Quartò Ecclesia comparatur mari, & reti, & piscationi. Super mare solus ex Discipulis Petrus ambulat, & quamuis incipiat mergi, tamen à Christo sustentatur. Item solus *mittit se in mare, vt ad Dominum veniat, cæteris nauigio venientibus.* Mare significat orbem Christianum, qui totus Petro sic subijcitur, vt præter nauigium, hoc est, Ecclesiam suam particularem, habeat etiam vniuersi mundi ordinariam curam, cùm cæteri Discipuli non nisi intra nauigium, hoc est, intra certos limites ordinariè contineantur: quanquàm extra ordinem ex iure legationis singuli Apostoli habuerint *potestatē eundi in vniuersum mundum*, & tamen etiam sic Matthæus Petrum vocat primum Apostolum. Præterea secundùm eandem similitudinem Petrus dicit, *Vado piscari.* Et cæteri Discipuli respondent, *Ibimus & nos tecum.* quia Petrum vbiq; sequuntur velut ducem suum. Et licet omnes *traherent rete plenum piscibus*, tamen ad terram non attraxerunt, antequàm Petrus iterum *in nauim ascenderet.* Ille enim vbique aut primus est, aut solus. 4. Matt.14. Ioan.21. Marc.16. Matt.10. 5. Ioan.21.

Ecclesia etiam comparatur regno, & inde *regnum cælorum* nominatur. In regno autem is primas tenet, qui *gladiū* iure suo *portat.* Merum quippe imperium ab Vlpiano definitur esse, quando aliquis *gladij potestatem habet ad animaduertendum in facinorosos homines.* Porrò cùm *Apostoli duos haberent gladios*, nec id Christus nimium, sed *satis esse* diceret, eorumque vno spiritalis potestas, altero secularis figuretur: primus ex Apostolis Petrus tum gladij spiritualis plenissimum & ius & vsum accipit, quando ei dicitur, *Pasce oues meas:* tum ei seculari gladio, qui saltem intra ouile ipsius continetur, præesse manifestatur, quando ad eum Christus dicit: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Quibus verbis quemadmodum gladij secularis vsum Petro Christus inhibuit, sic eiusdem gladij ius penes eum esse docuit, in eo quòd *suum* appellauit. Suum vtiq; non solius dominij secularis, verùm etiam Euangelicæ authoritatis iure; quò sanè omnia Christi verba referri debent. Nec enim quicquam fecit aut dixit Christus, nisi ob finem spiritalem. 6. Matt.11. Rom.13. In Pandectis de iurisdictione. Luc.22. Matt.26.

Postremò Ecclesia comparatur ouium & agnorū gregi, secundùm quam similitudinē soli Petro dicitur: *Amas me plus his? Pasce agnos meos, pasce oues meas*, id est, sic pasce, vt amas plus his: hoc est, in eo gradu te Pastorē constituo, in quo reliquos Apostolos excellis. Vt plane impossibile sit, alium in pascendi potestate æquari Petro: alioqui nō ad eum fieret sermo, vt ad hominem *plus alijs amantem.* Si ergo agitur de ædificio domus Dei, Petrus *vocabitur Cephas, & Petrus est petra, super quam ædificabitur Ecclesia.* Ille *primus claues accipit*, cæteri post illū. Si de naui agitur, *Petrus est ductor & gubernator:* si de familia, pro solo Petro ex omnibus Discipulis 7. Ioan.vlt. Ioan.1. Matt.16. Luc.5. Matth.17.

Lucæ 22. Discipulis didrachmum soluitur, solus cõfirmat fratres, Discipuli Iesu dicuntur esse *cum illo*
Marc. 6. solo. Si ad mare ibimus: solus super mare ambulat, solus in mare se mittit, cæteris nauigio
Matth. 14. venientibus. Si ad rete & piscationẽ nos conferemus: dux est itineris, tractorq; retis. Si de
Ioan. 21. Ibidem. ouibus & agnis sermo habetur: *vt plus alijs amans, iubetur pascere*. Quid ergo nõ eximium in Petro? Ecclesia est domus Dei. Primus lapis in ea est Petrus, & clauiũ primus susceptor. Ecclesia est nauis: gubernator eius est Petrus. Ecclesia est familia: cuius familiæ vel secundus quidã paterfamilias, vel primogenitus frater est Petrus. Ecclesia est instar maris calcatur & transnatatur a Petro. Ecclesia est rete: ad terrã extrahitur principaliter a Petro. Ecclesia est
Matt. 16. ouile: Pastor plus alijs amans, est Petrus. Denique *primus* Apostolus est Petrus, primus intrat
Ioan. 20. Marc. 16. in monumentũ Domini, primus ex viris videt Christũ resurgentẽ, primus loquitur, idq; pro
Ioan. 6. Matt. 19. cæteris omnibus, primus Apostoli in locum Iudæ substituendi est author, primus prædicat
Act. 1. 2. 10. & 15. Euangelium in die Pentecostes, primus conuertit Iudæos, primus Gentes, primus sententiam dicit in Apostolorum concilio, idq; non velut deliberans, sed vt definiens. Illius præ-
Gala. 1. & 2. cipua ratio habetur à Paulo, qui etiam ascendit Hierosolymam, *vt videret Petrum, & mansit apud eũ diebus quindecim*. Primatus illius celebratur ab omnibus, tam Græcis quàm Latinis Patribus. Et tamen à Protestantibus nuper natis passim dicitur, nullam esse dignitatis prærogatiuam, nullum primatum Petri. O cæcas hominum mentes & saxea corda! Sed nunc præcipua quæque ex his quæ commemorauimus, sigillatim persequamur.

Quot modis hæc verba (Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) *exponantur à Patribus, & quidnam de illis Augustinus senserit. Quodq; nec ipse Christus, nec fides in diuinam eius naturam propriè sit illa petra de qua in his verbis agitur.*

CAPVT III.

Antequam ad plenam interpretationẽ eius promissionis quæ Petro facta est, accedo: necessariũ duxi, omnes, quæ vspiã occurrerunt, Patrũ interpretationes in mediũ proponere, non vt vllã omnino reijciam, sed vt declarẽ, quę sit maximè literalis & maximè propria. Augustinus igitur, & alij nonnulli, non quidem semper, sed interdũ sic interpre-
In Ioan. tractatu 124. tantur ista verba (*Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) vt dicant, Christum esse, qui petra iam appelletur, velut si dictũ esset à Christo, super hanc petram, quam tu Petre confessus es, dicẽs me esse Christũ filium Dei viui, ædificabo Ecclesiã meã. Quã interpretationẽ Augustinus ideo potissimùm secutus est, quòd eam sciret in se veram esse, licet fateatur, se nescire, an eius loci maximè propria & germana interpretatio fuerit. Nam & ipse narrat, se dixisse alio quodã in loco, *quòd in Petro tanquã in petra fundata sit Ecclesia*: & iã tunc vtramq; interpretatione ob oculos posita, lectori permittit, *vt ex duabus eã sententiã, quæ sit probabilior,*
Lib. 1. Retract. cap. 21. *eligat*. Illud ergo primùm ex Augustini iudicio certũ est, *probabilẽ sententiam esse, vt ipse Petrus credatur illa petra esse, super quã Dominus promittit, se Ecclesiã suam ædificaturũ*. Verè igitur credidit Augustinus, nõ repugnare fidei Christianæ, vt in Petro, velut in petra, fundari Ecclesia credatur: alioqui nũquàm fassus esset, illã sententiã esse probabilem, quæ verã fidem oppugnaret. Quo primũ constituto: iam vlterius dico longè probabiliorẽ eam interpretationem esse, quæ Petrum, quàm quæ Christũ, hoc in loco petram dici statuit. Cuius rei duas tantum nunc rationes afferã, postea multò plures allaturus. Certum est in Christi verbis *hanc petram* demonstrare, non quãlibet petrã, sed eam de qua sermo antè fuerat. Verùm in sermone qui prius inter Christũ & Petrum habebatur, Petrus non dixit nominatim, Christũ esse petram,
1. Cor. 10. licet Christũ, *qui verè fuit petra*, filiũ Dei esse dixerat. Aliud enim est si non re, saltem verbo tenus, dicere, Tu es Christus filius Dei viui, & dicere, Tu es petra. Nam de respectu qui ad verba habetur, nũc agitur: verbo autẽ Petrus nõ dixerat, Christũ esse petram. Ex altera verò parte Christus dixerat Simoni, *tu es Cephas*, hoc est petra. moxq; addidit: *& super hãc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Super hãc videlicet, quæ nominata est. Nam ad nihil aliud hæc demõstratio, quę verbo fit, quam ad petrã verbo expressam referri potest. Nulla enim ibi petra fuit, quæ oculis exhiberetur. Sed tota demõstratio & verbo facta est, & quænã ea sit, à præcedẽtibus verbis repeti debet. Cùm igitur ædificare Ecclesiam Christi super hanc petram, sit eam ædificare super petram quæ verbo antea demonstrabatur; Petrus verò ad Christum loquens, nullã petram in verbis suis nominauerit, Christus verò Petrũ alloquẽs, manifestissimè dixerit, *tu es Petrus*: efficitur, vt illa verba quæ sequuntur, *& super hanc petrã ædificabo Ecclesiam*, sic intelligi debeãt, *super te, ô Simõ, quem iam nunc Petrum cognominaui, ædificabo Ecclesiam meam*. Idem est enim, siue dicatur *super te, qui es Petrus*, vel *super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam*. Quia & Petrus denominatur à petra, & hæc petra non ad alium refertur, quàm ad eum de quo dictum est, *tu es Petrus*. Deinde animaduertendũ est, Christum non dicere, ædificaui, aut ædifico, sed *ædificabo*. Super Christũ verò iam inde ab incarnatione ipsius ædificata erat Ecclesia. Vt nõ satis propria & germana sit illa interpretatio, quæ super Christum Ecclesiã in posterũ ædificandam affirmat. Super Petrum verò in posterum optimè & potest

ædificari Ecclesia, & reipsa ædificata est, cùm ad eum *plus cæteris amantē* Christus dixit, *Pa-* Ioan. 21.
sce oues meas. Non igitur Christus propriè ac primùm dictus est petra hoc in loco, quãuis ipse
per naturam solus verè sit petra. Sed non quicquid Christus verè est, id statim quocunq; in
loco vocari intelligitur. Ex verbis verò istis (*Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Eccle-*
siam meam) rectè etiam (sed secundariò) deducitur, ipsum Christum esse petram. Neq; verò
Simonem Petrum posset petram facere, nisi & ipse multò dignius per se petra esset.

Scio nonnullos quandoq; opinatos fuisse, quòd Augustinus alicubi putasset, ipsam Eccle-
siam hìc vocari petram; verùm si rem accuratè inspexerimus, reperiemus Augustinũ sensisse
quidẽ, quòd per Petrum Ecclesia intelligebatur, non tamẽ putasse, quòd Ecclesia hoc in lo-
co vocetur petra, super quam ipsa ædificari dicitur. Aliud est enim apud Augustinum petra, In Psal. 30.
hoc est, Christus; & aliud Petrus, hoc est, Ecclesia. Vult igitur Petrũ, hoc est, Ecclesiã, ædifi- In Ioan. tractatu 124.
cari super petram, hoc est, super Christum. & rectè quoad rei veritatem, licet is non sit ger-
manus istorũ verborum sensus. Cęterùm omitti non debet, quòd Augustinus iudicauit, Pe-
trũ significare Ecclesiam, & illius personã gerere, non ob aliud, quam quia Petrus erat *Prin-*
ceps Apostolorũ. Ita enim scribit: *Petrus Apostolus propter Apostolatus sui primatũ figurata gene-* In Ioan. tractatu 124.
ralitate personã Ecclesiæ gerebat. Quod enim ad ipsum propriè pertinet, naturã vnus homo erat, gra-
tia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus, idemq́; primus Apostolus. Sed quando ei dictum est,
Tibi dabo claues regni cælorum; &, *quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis; vni-* De verbis Dom. ser. 13.
uersam significabat Ecclesiam. Et alibi: *In illo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum pri-*
mo & præcipuo, figurabatur Ecclesia. Hæc eò adduxi, quòd sciam, Pseudoëuangelicos hac au-
thoritate Augustini fraudulenter abuti. Dicunt enim, hæc verba Domini, quæ dicta sunt ad
Petrum (Tibi dabo claues regni cælorum) ad Ecclesiam dicta esse, quia Petrus Ecclesiæ per-
sonam gerebat: nec in hoc peccant. Sed addunt, nullum significari primatum diui Petri in
illis verbis Augustini: in quo turpiter mentiuntur. Neq; enim Augustinus dicit, Petrum si-
gnificare Ecclesiam, vel quia homo est, vel quia Christianus, vel etiam quia vnus quilibet
est ex Apostolis: verùm quia *vnus, idemq́; primus Apostolus est.* propter *Apostolatus* (inquam)
primatum in vno constitutũ Petrus Ecclesiæ personam gerit. Iam Pseudoëuangelici nostri
negant, Petrum esse primum Apostolum, aut vllum Apostolatus primatum vnquàm adep-
tum esse. Imò eũ cæteris Apostolis, velut ab illis in Samaria missum, subijciunt potius, quàm
anteponunt. Non igitur Augustini sententiam, sed sua mendacia imperitis ipsorum audito-
ribus propinant, cùm docent, Petro claues promissas non sui primatus causã, sed velut qui
significauerit totam Ecclesiã: non enim significauit Ecclesiam, aut personam Ecclesiæ ges-
sit, nisi quia primum Ecclesiæ membrum fuit. Primum verò membrum cuiusque corporis
aut naturalis, aut politici, aut mystici, caput rectè nominatur, & ob rationẽ illam primatus
totum reliquum corpus meritò & in se colligit, & repræsentat. Verùm de Augustini mente,
atque hæreticorum impudentia hæc sint satis.

Sequitur interpretatio altera, quæ nõ propria & germana, sed tota spiritalis & mystica est, In cap. 16. Mat. tract. 1.
quales pleræq; interpretationes Origenis esse solent. Origenes quippe ait, *petram esse quis-*
quis Christi Discipulus est. Licet verò ista ratione dicat, etiam quemlibet Christi discipulũ
Ionæ, seu Ioannis filium esse; quia Christus non nisi eum iam vocat Petrum, cui prius dixit,
Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus. Tu nimirum, qui es filius Ioannis.
Hanc verò tam significantẽ personæ Petri designationẽ superuacaneam eò vsq; facere non
licet, vt dicamus, hac in re nihil inter Petrum, & alios Christi Discipulos interfuisse. Talis
igitur verborũ Christi sententia necessariò quærenda est, in qua reperiatur aliquid, quod ob
aliud quidẽ præcipuè, sed tamẽ quod in ipsam personam Petri (qui filius Ioannis tam signifi-
canter hìc dicitur) aptè cadat. A persona enim Petri non potest omnino separari, quod ei
velut Ionæ filio attribuitur. Vnde idem Origenes postea dicit: *Petrus per promissionẽ meruit* In Matt. tractat. 3.
fieri Ecclesiæ fundamentum. Tertia igitur verborũ Christi, de quibus iam agimus, interpreta-
tio est, vt *fides Petri*, hoc est, fides quã ille confessus est, dicatur illa petra esse, super quã Chri-
stus promisit se ædificaturũ esse Ecclesiam suam. Christus enim (sicut docet D. Chrysosto- Chrysost. in Matt homil. 55. & [illegible]
mus) *super fidem atq; confessionem Petri se Ecclesiam suam ædificaturum promisit*, quãdo ei dixit,
Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meã. Quæ sententia non modò vera in se, verùm etiam
propria huius loci est, si eo modo accipiatur, vt à Chrysostomo intelligitur. Is enim ait: *Su-*
per hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, *super fidem atque confessionem*, siue, vt alij codi-
ces legunt, *super fidem confessionis. Hic* (inquit Chrysostomus) *apertè prædixit, magnã eorũ qui* In Matt. homil. 55.
credituri & erant, & sunt, multitudinẽ fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & Ecclesiæ Pastorẽ
constituit. Et pòst: *Deus concedere solus potest, vt Ecclesia, tot tantisq́; fluctibus impetu irrumpenti-* In Matt. homil. eadem.
bus, immobilis maneat, atq; vt homo piscator quauis petra firmior reddatur, vniuerso terrarum orbe
reluctante. Et Hieremiam quidem genti vni Pater, Petrum autem vniuerso terrarum orbi Christus In Matt. homil. 55.
præposuit. Et alibi: *Christus super confessionem Petri Ecclesiam ita fundauit atque muniuit, vt*
nullum

nullum periculum, neq; mors ipsa posset eum superare. Si ergo Chrysostomi iudicium sequimur, Ecclesia ędificatur super fidē & confessionē, non quamlibet, sed Petri; nec super fidem eius quatenus homo est, verùm quatenus vniuersi orbis *Pastor* est. At qualis Pastor? Nunquid instar cæterorū Apostolorum? De hac re non alterius hoc tēpore, quàm Chrysostomi iudi-

De Sacerdotio lib. 2. c. 2. ciū proferemus. *Petrum* (inquit) *authoritate præditum esse Christus voluit, & reliquos etē Apostolos longè præcellere.* Super fidem igitur & confessionem *Petri*, hoc est talis Pastoris, *quē authoritate præditum esse, & reliquos Apostolos longè præcellere Christus voluit*, nō tantum Chrysostomus, verùm etiam omnes Catholici Ecclesiam ædificatā esse & credunt & confitentur.

In Ioan. homil. 18. & in Acta Apost. homil. 3. &c. Possem verò ex multis præterea locis demonstrare, quid B. Ioannes Chrysostomus de Petri senserit prærogatiua. Cæterùm Protestantes ita hoc sanctissimi Patris testimonio abutūtur, velut ille putauerit, Ecclesiam ædificatam esse super fidem, quæ confitetur Christum esse filium Dei viui, nulla omnino Petri confitentis ratione habita.

Equidem concedo, *fidem & confessionem diuinæ in Christo naturæ* petrā in suo genere esse, & super illam petram inter cæteros fidei articulos ædificari Ecclesiam, non nego. Cæterum illa fides & confessio sola non satis habet virīū ad pondus Ecclesiæ sustentandū. Nam & Nicolaitę, & Nouatiani, & Eutychiani, & Pelagiani, & maxima Donatistarū pars credebant, & confitebantur, *Christum esse Filium Dei viui*; & tamen super illorū fidem Ecclesia ædificata non est. Deinde si nihil aliud dicitur, quàm Ecclesiā ædificandā esse super fidem qua Christus creditur Deus: nō tā dicendū erat *ædificabo*, quàm aut ædifico, aut ædificaui. Nam cùm illa fides iam nunc ad gloriam Dei prolata sit, atq; ideo ex aduersariorum iudicio nulla fundamenti pars absit aut desideretur; cumq; Christus posito semel fundamento, nō cesset ab ædificatione, quia *vsq; modò tam ipse, quàm Pater eius operatur*: si hæc sola fides petra esset: dicendū fuit, *super hanc petrā ædifico Ecclesiam meam.* Imò cùm Ioannes Baptista iam ante fidē

Ioan. 1. suam in diuinam Christi naturā confessus fuerit, dicens, *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mūdi, et prior me erat, et hic est qui baptizat in spiritu sancto, & hic est filius Dei*: cùm præterea Na-

Ioan. 1. thanaël dixerit, *Tu es filius Dei, tu es rex Israël*: imò cùm omnes Apostoli, postquā ventus cessasset, adorauerint Iesum, dicētes, *verè filius Dei es*; nec vnquā ab illo die cessauerit Christus aut à prædicando, aut à colligendo Discipulos: si tantùm de illa ædificatione agebatur quæ fieret super fidem deitatis Christi: dicēdum fuit, *super hanc petram ædificaui Ecclesiam meam*, & non tantùm, *ædificabo.* At nunc *solui Scriptura nō potest*, nec aut ei addere licet, aut derra-

Ioan. 10. here. Illa verò sic habet: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Non igitur de solo fidei (quæ iam sæpe confessione publica in medium efferebatur) fundamento agitur, sed præterea de persona illius qui multis modis ad hoc præparatur & effingitur, vt aptus demum per longam Christi eruditionem fiat, qui Ecclesiam non totam, sed militantem, hoc est, totius Ecclesiæ partem aliquam stabiliat ac sustentet; ob eamq; causam licet ædificatio Ecclesiæ super Christum ipsum Deum & hominem iamdiu cœpta fuerat per fundamentum fidei, qua Christus credebatur Deus (nam hoc Prophetæ omnes & Patriarchæ ab initio mundi crediderant) tamen ædificatio adhuc restabat facienda *super Petrum*, qui non nisi post Christi visibilem præsentiam ab oculis nostris ablatam, futurus erat visibile funda-

1. Cor. 3. 1. Cor. 10. mentum militantis Ecclesiæ. Non enim iam agitur de fundamento illo maximo, quod est Christus, qui semper fuit, atq; est petra Ecclesię solidissima: verùm agitur de fundamēto futuro, id est, de temporali fundamento, quod posthac sustineat Ecclesiam visibilē, sicut antea Seth, Noë, Abraham, Moyses, Aaron, & posteritas eius eandem Ecclesiam in potētia & virtute Christi sustinuerant. Quid multis? Semper fuerat Christus fundamentū Ecclesiæ, semper fides in Christum eandem Ecclesiam sustinebat. Sed non semper fuerat Petrus vllū omnino fundamentum; & hinc dictum est, *ædificabo.*

Is igitur super cuius fidē Ecclesia ædificabitur, debet non modò hunc vnum fidei articulū confiteri quo Christus creditur Deus, sed per omnia esse Petrus: hoc est talis Pastor, qui gratia Christi vsq; eò præueniatur, vt & nomē Petri promissum ei sit antequam cōfiteatur, & gratia detur confitendi, quoties hoc Ecclesiæ expedit, & pro eius fide Christus rogauerit,

Ioan. 1. Luc. 22. Ioan. 21. quò is cōfirmet fratres suos, & is deniq; cui amāti plus cæteris Christus dicat, *Pasce oues meas, pasce agnos meos.* Dicā breuius: Debet in officio pastorali successor esse Petri, super cuius fidē Ecclesia ædificabitur. Cum igitur tres ad minimum interpretationes huius loci proponantur, prima, vt Christus ipse dicatur & sit petra; secūda, vt quiuis Christi discipulus petra dicatur, & sit; tertia, vt fides diuinæ in Christo naturæ dicatur & sit petra, super quā ędificabitur Ecclesia: istarū nulla est propria & perfecta verborū Christi interpretatio, sed ea tātum, quæ statuit, Ecclesiam posthac noua quadam ratione ædificari super ipsum Petrum nō quocunque modo affectum, sed confitentē, nec id quandocunq, aut qualibet ratione, sed quando Ecclesiæ fidē in mediū proferri opus est. Tunc enim nec Petro Christus deerit, quin confitendi gratiā (Ecclesiæ saltem causa) sit habiturus: nec Petrus deerit Ecclesiæ, quin quod ei

reuelatum

reuelatum est à Patre, palam prædicaturus sit, ac denũciaturus. Hæc igitur veritas rebus rationibusq́ue ab initio repetitis, iam docenda est & confirmanda.

Primatũ Petri manifestißimè in Euangelio elucere, id quod permultis sacræ Scripturæ testimoniis euincitur. Et Christum in his verbis (super hãc Petram ædificabo Ecclesiã meam) *promisisse, quòd ædificaret militantem suam Ecclesiam super ipsum Petrum, non personæ suæ causa, verùm vt is* Pastor ouium Christi, & fratrum confirmator *à Christo constitutus, veram fidem, ad instructionem & cõfirmationem Christianæ plebis, quandocunque expediret Ecclesiæ, confiteretur. Quæq́, contra hunc primatũ iure diuino stabilitum à Protestantibus afferri solent, ex iuris diuini circumstantiis & rationibus confutantur.*

CAPVT IIII.

COnstat, Christum promisisse Petro nomen petræ seu saxi, quando eum nondũ fidem Ioan. 1.
in se confitentẽ gratiosè intuitus, dixit: *Tu es Simon filius Ioanna: Tu vocaberis Cephas,*
quod interpretatur Petrus. Præuenit igitur gratia & promissio Christi, confessionẽ Pe-
tri: nec tam promissio facta est ob præuisam confessionem, quàm confessio subsecuta est ob Psalm 58.
præcedentem promissionem. *Misericordia enim Dei præuenit nos:* & *ipse prior diligit nos. Hono-* 1. Ioan. 4.
rificè (inquit Chrysostomus) de eo prædicit. Certa autem prædictio futurorũ, immortalis Dei dũtaxat In Ioã. hom. 16.
opus est. Animaduertendum autẽ, quòd non omnia quæ euentura ei erant, hoc primo congressu prædixit. Non enim appellauit eũ Petrum, non dixit super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Sed dixit: Tu vocaberis Cephas. Illud enim maioris erat & potestatis, nec non etiã auctoritatis. Duo hîc notanda sunt: vnum, quòd prædicitur aliquid, nimirum, quòd Simon filius Ioãnis vocabitur Petrus: alterum, quòd non omnia prædicuntur. quia non prædicitur adhuc, quòd *super hanc Petrã Christus ædificabit Ecclesiam suam.* Quod cùm sit maioris potestatis, nõ in primo cõgressu prædicitur, licet postea præstetur. Habes ergo ex Chrysostomo, ad illum ipsum pertinere hoc verbũ, *Et super hanc Petrã ædificabo Ecclesiam meam,* ad quem pertinet illud, *Tu vocaberis Cephas.* Ad personã igitur Petri (quamquã non suæ personæ, sed totius Ecclesię causa) vtrũq; spectat. Deinde habes, hæc verba, *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiã meam,* verba potestatis & auctoritatis esse. Non igitur tantùm ad confessionem fidei, sed etiam ad officium aliquod pastorale referenda sunt. Cyrillus etiam in eundem locum dicit: *Nec Simon fore iam no-* In Ioannem
men sibi, sed Petrus prædicit, vocabulo ipso commodè significans, quòd in eo, tanquam in petra lapi- libro 2.
deq́, firmißimo suam esset ædificaturus Ecclesiã. In eo, inquam, ac nõ tãtùm in illa fide quam de Christo cõfessus est: vt & certa quædam persona vocetur ad hoc officium cõfitendi pascendique, & illa persona verã fidem, velut Petra per Christum fundata, Ecclesiæ causa in æternum confessura sit. Hoc quippe est in Petro, tanquã in lapide firmissimo, Ecclesiã ædificari. Nec tãtùm vrgeo sanctorũ Patrum verba & auctoritatem, sed multò magis rationẽ & vim
prædictionis Christi: Verbũ enim promissionis hoc est, *Tu vocaberis Cephas.* Quẽadmodũm
igitur cùm Deus dixisset ad Abrahã, *Sara vxor tua pariet tibi filium,* inde Chrysostomus te- Gen. 17.
ctè intulit, *hæc promißio & Dei verbũ hoc ipsum Isaac effinxit & genuit:* sic cùm Christus dixe- Rom. 9.
rit ad Petrũ, *Tu vocaberis Cephas,* ipsa illa promissio ipsum Simonem effinxit & adaptauit, vt Ad Roman. hom. 16.
Petrus saxumq; immobile fieret suo tempore. Itaque vt, quamquã Abraham postea cognouerit vxorem suam, tamen causa generandi filiũ non tam effetis & confectis naturæ suæ viribus, quàm verbo promissionis attribuitur: sic tametsi Petrus postea dixerit Christo, *Tu es Christus filius Dei viui,* tamen non ob id primùm aut præcipuè factus est Petrus, quia iã confessus erat veram fidẽ in veram Petram Christum Iesum: sed potius ideo gratiam confitendi hanc veritatẽ consecutus est, quia prius acceperat promissionẽ, vt Petrus vocaretur. Prima enim omniũ & potissima causa fuit diuina prædictio & promissio, quæ cæteras deinde causas & suo tẽpore disposuit, & suo loco adhibuit. Hinc illud efficitur, non satis esse cuiquã, fidelem esse ad hoc, vt sit Petra, super quam Ecclesia ædificatur, nisi prius etiam promittatur ei hoc ipsum quod soli contigit Petro. Nulli enim hominum, præterquã Simoni filio Ioannis, dictum est, *Tu vocaberis Cephas.* Illius ergo vices oportet vt subeat locumq́ue teneat, (id quod Romanus Pontifex facit) qui eodem prorsus modo Petra sit futurus.

Deinde vt soli Simoni nomen Cephæ ac Petri promissum est: ita ei soli etiã id nomẽ impositũ est. Cùm enim Christus conuocaret duodecim Discipulos, quos & Apostolos nominauit (auctore D. Marco Euãgelista) *imposuit Simoni nomen Petrus.* Vnde Euthymius, *verisi-*
mile (inquit) *est* (cap. 1. apud Ioan.) *Christum dixisse, Simonem vocandum esse Petrum, nunc au-* Marci 3.
tem (apud Marcum cap. 3.) *vocare eum Petrum.* Christi autem vocatio facit, rem ita esse vt vo-
catur. *Vocat enim ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt;* quia *vocando* facit ea quæ antè aliud
erant, deinceps illa esse quæ ab illo dicuntur & vocantur. Quapropter Simon filius Ioannis Rom. 4.
aliquo modo fuit Petrus, tum ex certitudine promissionis diuinæ, tum ex nominis impositione, antequam adhuc (externa saltem voce) confessus esset, Christum esse filium Dei viui. Antea enim aliquo modo factus est Petrus, vt intrepidè postea fidem confiteri posset: quia

O ex præ-

ex præcedente promiſſione confeſſio ſubſequens vires magnas accepit. Poſtquam ergo & præceſſit nominis gratuita promiſſio, & ſubſecuta eſt vera Petri denominatio: Matthæus Apoſtolorum nomina recitaturus, meritò Simonem primo loco velut digniſſimum collocat. [Matth. 10.] *Primus* (inquit) *Simon, qui dicitur Petrus.* Vnde Cyprianus [Cyprianus ad Quintū] dicit, quòd *Petrum Dominus primum elegit.* Et Epiphanius: [Epiphan. in Ancorato.] *Ipſe* (inquit) *Dominus conſtituit Petrū primum Apoſtolorū.* Itéq; Gregorius: [Gregorius in Ezech. ho. 18] *Primus in Apoſtolatum Petrus vocatus eſt.* Nec enim primus ille ideo eſt dictus ab Euangeliſta Matthæo, velut qui Christum ſequi ante alios omnes cœperit (cùm Andreas [Ioan. 1] prior Dominum ſecutus, poſtea fratrē ſuum *Simonem ad Ieſum adduxerit*) ſed quia verè omnium Princeps & Dux fuit. [In 1. Cor. ca. 12.] Vnde Ambroſius: *Prior* (inquit) *ſecutus eſt Andreas Saluatorem, quàm Petrus, & tamen primatum non accepit Andreas, ſed Petrus.* [Albertus Magnus in cap. 10. Matth. 8.] Vbi autem Simon Petrus ita nominatur primus, vt neque tempore acceſſionis ad Chriſtum alios anteceſſerit, neque alius quiſpiā in eodem ordine proprie appelletur ſecundus, aut tertius: ibi ſine controuerſia primus intelligitur dici, velut digniſſimus, & omnium aliorum Princeps. Vnde Albertus Magnus negat, Andream velut ſecundum, aut Philippum velut tertium eſſe numeratum: quia *omnes*, inquit, *ſubditi Petro, ſunt æquales.* Et iterum poſtea: *Attende, quòd licet Petrus vertex dicatur primus, non tamen dicitur Andreas ſecundus nec Philippus tertius, & ſic deinceps: ſed omnes ſecundi ſunt Petro ad iuriſdictionem, quia non vnus ſub alio, ſed omnes ſub Petro.* Hæc ille. Petrus igitur non ob ordinem numeri, ſed ob dignitatem officij paſtoralis, ad quod iam incipiebat vocari, dictus eſt primus. Quod vt certius conſtet, collige omnes Euangelij locos, vbi omnes Apoſtoli recenſentur, & vbique *Petrum* primo loco, *Iudam* verò *proditorem* in poſtremo conſtitui reperies: ex aliis autem Apoſtolis modò hunc, modò illum in interiectis locis poni. Quemadmodum igitur certiſſimè conſtat, Iudam in poſtremum locum ob hominis indignitatem reiici: ſic ex altera parte non minus certò conſtare debet, Petrum omnibus vbique anteponi ob ipſius hominis præeminentem excellentiam & dignitatem. [Matth. 10.] In Matthæo ſecundus à Petro collocatur Andreas, idque, vt arbitror, quia frater Petri erat: nec poſt Principem Apoſtolorū alius videbatur magis honorandus eſſe, quàm frater principis. Verùm ne, ſi hoc perpetuum fuiſſet, tam Petrus videretur ex eo, quòd primo loco ponebatur, nihil ſupra cæteros dignitatis adeptus, quàm certum eſſet, Andream propter ſecundum enumerationis locum non fuiſſe aliis Apoſtolis maiorem: propterea locus quidem Andreæ mutatus eſt apud Marcum Euangeliſtam, qui poſt Petrum proximè recenſet [Marci 3.] *Iacobum*. Imò & ipſe Lucas, qui in Euangelio Andream adiunxerat Petro, in Actis [Actor. 1.] Apoſtolorum ita eorundem Apoſtolorum nomina percurrit, vt *Ioannem* in ſecundis collocet. Quamquam verò Ioannes Euangeliſta non recenſeat ordine omnium Apoſtolorū nomina, tamen vbi aliquos recenſet, inter quos Simon Petrus fuerat, eum ſemper anteponit [Ioann. 21. Ioann. 13.] cæteris. *Erant ſimul* (inquit) *Simon Petrus, & Thomas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex diſcipulis eius duo.* Et in cœna refert Dominum veniſſe ad *Simonem Petrū*, vt pedes eius lauaret, nulla nominatim mentione de aliis, quorum pedes lauarentur, facta: cùm tamen adeſſent omnes, omniumque pedes loti fuerint. [Hilarius in Matth. Can. 16.] *Primus* (inquit Hilarius) *lauari ſibi pedes Petrus prohibuit.* Item Auguſtinus, negans, Chriſtum in lotione pedum poſt aliquos ad Petrum veniſſe: [Auguſtin in Ioan tra. 56.] *Quis enim* (inquit) *neſciat, primum Apoſtolorum eſſe beatiſſimum Petrum? Cùm ſederet Ieſus* [Marci 13.] (inquit Marcus) *in monte Oliuarum contra templum, interrogabant eum ſeparatim Petrus, &* [Luc. 22. Act. 3. & 4.] *Iacobus, & Ioannes, & Andreas.* Miſit Ieſus *Petrum & Ioannem* (inquit Lucas) eandemq; rationem in Actis Apoſtolorum perpetuò ſeruat.

Vtrum temerè aut fortuitò factum hoc eſſe putabimus, vt cùm toties occurrant in Euangeliis pluriū ſimul Apoſtolorū nomina, ſemper primas teneat Petrus? An potius hoc ipſum diuinitùs comparatum eſſe credemus, quia indignum ipſis Euangeliſtis videbatur, vt omnium Apoſtolorum principi quemlibet alterum anteponerent? Scio quidem Paulum Apoſtolum [Galat. 2.] ita cōmemorare vno tantùm in loco Iacobi, Cephæ, & Ioannis nomina, vt in medio Petrum locans, Iacobum ei præponat. Verùm quòd id nō eo animo fecerit, velut Iacobum parem per omnia Petro exiſtimauerit, ex eadem Epiſtola manifeſtiſſimè intelligitur: quia cùm in eadem vrbe tam Iacobus, quàm Petrus eſſet, tamen Paulus ait, *Poſt annos tres veni* [Galat. 1.] *Hierosolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus quindecim. Alium Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini.* Et ne vt ſolum Petrum videret, aſcendit: apud eum ſolum diebus quindecim manet. Iacobum vidit quidem, ſed ita, vt non magni hoc videatur æſtimaſſe, præ officio & ſtudio, quod exercuit in Petro inuiſendo. *Honorat Petrum* (inquit [In Epiſt ad Galat. cap. 1.] Chryſoſtomus) *& diligit plus omnibus. Nec enim ob vllum aliorum Apoſtolorum narrat ſe aſcendiſſe Hieroſolymam, ſed propter hunc ſolum.* Quando autē aliunde cōſtat de volūtate ſcribentis, nō refert quo in ordine ſcribātur perſonarum nomina. Deinde quod ſemel aliter ab vno fit, nō præiudicat perpetuo inſtituto reliquorū Euangeliſtarum. Quid quòd ipſe Paulus alibi Cepham nominans, eum & ſibi, & alteri cuidam anteponit in iis verbis? *Vnuſquiſq; ve-*

ſtrûm

ſtiam dicat, ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollò, ego verò Cephæ, ego autem Chriſti. ab iis
quos omnium infimos volu it, gradatim ad maiores aſcendens, in Chriſto, qui eſt maximus
omnium, deſinit, & ſecundum à Chriſto Cepham collocat.

At verò, ne Petrus ordine tantùm præiuiſſe aliis Apoſtolis putetur: illud etiam conſide-
randum eſt, quòd palam ſe geſſit velut omnium principem, etiã adhuc in terris agẽre Chri-
ſto. Nec enim ſuo tantum, vt alij, ſed planè omniũ Apoſtolorũ nomine, & interrogate, & ad
interrogata ſolebat reſpõdere. Chriſto enim ad perfectionẽ adhortãte, Petrus pro omnibus
ait: *Ecce nos reliquimus omnia, et ſecuti ſumus te: quid ergo erit nobis?* Itemq́; cum alibi pluribus Matth. 19.
Diſcipulis abeuntibus, Chriſtus quæreret, nunquid & vos vultis abire? Petrus omnium per- Ioann. 6.
ſonam gerens, dixit: *Domine ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus, & co-
gnouimus, quia tu es Chriſtus Filius Dei.* Rurſus Domino interrogante Apoſtolos, vos au-
tem quem me eſſe dicitis? Reſpondens Simon Petrus, dixit: *Tu es Chriſtus filius Dei viui.* Matth. 16.
Præterea cùm Dominus ad turbas locutus eſſet, vt vigilarent, & parati eſſent in aduentum
Domini: Petrus omnium nomine interrogauit, *Domine ad nos dicis hanc parabolam, an ad* Lucæ 12.
omnes. Cui Dominus: *Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudens, quẽ conſtituit Dominus ſuper
familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram?* Quaſi dicat, omnibus quidem loquor,
ſed tibi maximè, quem ſupra familiam meã cõſtitutum, etiam aliorum curã ſuſcipere volo.
Tres Apoſtoli dormierunt, & ad ſolum Petrum dicitur, *Simon dormis?* Ad eũ præcipuè An-
gelus perferri iubet nunciũ reſurrectionis Chriſti: *Ite, dicite Diſcipulis eius, & Petro*, quia præ- Marci 16.
cedit vos in Galilæam. Cùm is poſt reſurrectionem Domini dixiſſet, *Vado piſcari*, mox qui
aderant Apoſtoli, & Diſcipuli reſponderunt, *Venimus & nos tecum.* Eodemq́; modo etiã Iu-
dæi ad Chriſti fidem iam recens conuerſi dixerunt ad *Petrum, & ad reliquos Apoſtolos*: Quid Actor. 2.
faciemus, viri fratres? Petrus autem ſolus omniũ nomine reſpondet, *Pœnitentiã agite*, & quæ
ſequuntur. Hanc Petri ſupra cæteros prærogatiuam Ignatius animaduertens, dicit Chriſtum
veniſſe πρὸς τοὺς περὶ πέτρον, ad eos qui circa Petrũ erãt, id eſt, ad diſcipulos Chriſti, quorum
princeps & caput Petrus erat. Vtrum hæc omnia, & alia his ſimilia caſu tantùm acciderunt?
An fuit inſolentior cæteris Petrus, vt ſeipſum importunè ingereret? Hoc de tanto viro Spiri-
tus ſancti gratia prædito piè cogitari non poteſt. Quid ergo eſt? Vtique primus omnium id
agebat, quod ad omnes ſuæ curæ cõmiſſos ſpectat. Vnde B. Cyrillus in illa verba Petri, *Domine* In Ioan. li. 4. cap. 28.
ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes, ita ſcribit: *Per vnum qui præerat, omnes reſpondent, ſan-* Præcursrvaus
*ctam profectò, Sanctiq́; congruentem diſciplinam optimè conſeruantes, & poſterioribus prudentiæ
atque modeſtiæ laudabilia præbentes exempla. Decet enim non omnes cõfuſe, nec proſilientes impru-
denter, quaſi rapta vti oratione: ſed cedere iis qui & cõſilio, & ordine præpoſiti ſunt. Propterea Pau-
lus quoq; ait: Prophetæ duo aut tres, & viciſſim loquãtur. Opus igitur erat diuinitus cõprobatæ pru-* Ordine maior.
dentiæ, ſolis reſponſionem committere illi, qui ordine maior eſt. Idem etiam docet Auguſtinus, di- De verbis
cens: *Petrus in Apoſtolorum ordine primus, in Chriſti amore promptiſſimus, ſæpe vnus reſpon-* Domini ſermone 13.
dit pro omnibus: vnus pro multis dedit reſponſum, vnitas in multis. Et pòſt: Eccleſiæ figuram
portans, *Apoſtolatus Principatum tenens.*

Iam illud quàm inſigniter declarat præfecturam Petri, quòd reliqui diſcipuli poſt Chri-
ſtum velut de familia & comitatu Petri habẽtur? Nam cùm D. Marcus Petri, Andreæ, Marci 1.
Iacobi, & Ioannis vocationem expoſuiſſet: poſtea narrat, Ieſum adiſſe in deſertum locum,
vt oraret. *Et proſecutus eſt* (inquit) *eum Simon, & qui cum illo erant.* Quid aliud ſignificat illud,
qui cum Simone erant, niſi reliquos diſcipulos poſt Chriſtum agnouiſſe Simonem velut
Dominum aut Rectorem ſuum? Conſentit cum Marco Lucas: *Cum Ieſus comprimeretur à tur-* Lucæ 8.
bis, & mulier quædam fimbriam veſtimenti eius tangeret, ait Ieſus: Quis eſt qui me tetigit?
Negantibus omnibus, *dixit Petrus, & qui cum illo erant*: Præceptor, turbæ te comprimunt &
affligunt: & dicis, quis me tetigit? Eãdem verò hiſtoriam Marcus his verbis explicat: Dice- Marci 5.
bant ei diſcipuli ſui, vides turbam comprimentẽ te, & dicis, quis me tetigit? Diſcipuli Ieſu
ij ſunt qui cum Petro eſſe dicuntur. Et cur, obſecro, dicuntur diſcipuli Ieſu *cum Petro eſſe*,
tam abſente, quàm præſente Chriſto, niſi quia Petrus tanquam primogenitus, illis velut fra-
tribus ſuis ſub Chriſto communi omnium Patre ac Domino præerat? Vnde iterum Diuus
Lucas cum oſtendiſſet, Chriſtum in montem, vbi transfiguratus erat, ſecũ aſſumpſiſſe Pe-
trum, Iacobum & Ioannem: *Petrus*, inquit, *& qui cũ illo grauati erant ſomno.* Ex quo perſpi- Lucæ 9.
citur etiam filios Zebedæi, hoc eſt, eos Apoſtolos qui cæteris maiores habebantur, tamen
ſolere eſſe dici *cum Petro eſſe*, quia illum velut ſeipſis maiorem obſeruantia quadã fraterna In epiſt. ad
colebant. Vnde etiam Ignatius ait, Chriſtum à mortuis reſurgentem veniſſe ad eos qui *circa* Smyrnenſes.
Petrum erant. Cur *circa Petrum* dicuntur eſſe, niſi quia Princeps eorum erat Petrus? Quis nũc
rationem perſpicuam non videat, cur ij qui didrachmum Capharnai colligebant, *ad Petrum* Matth. 17.
præcipuè dixerunt: Magiſter veſter non ſoluit didrachmum: ait Petrus, etiam. Ad vnum lo-
quuntur Petrum, & tamen dicunt: Magiſter veſter. Vtique propterea, quòd totum Chriſti

comitatum sub vnius Petri persona comprahendi,[illegible] non [illegible] Antistes eius familiæ atque antesignanus haberetur.

Eodem etiam pertinet, quod Christus dixit ad Petrum: *Aperio piscis ore [illegible], illam sumens da eis pro me, & te.* Stater autem duo didrachma cōplectitur. Cum [illegible] Christus pro se vnum didrachmū, & pro Petro alterum solueret: [illegible] significar, [illegible] fuisse cuiusdam familiæ caput, aut certe velut primogenitum quendam, qui [illegible] tributum soluere deberet. Iosephus enim appellat id *sacrū didrachma quod Iudæi solebant [illegible] more offerre.* Hilarius etiam in hunc Matthæi locū, itemq; Chrysostomus [illegible] ex lege Moysis primogenitorum nomine debitum referūt. Hieronymus idem tributum ab Augusto Cæsare indictum putat. Origenes vtrunque sensum recipit. Ac sane poterat [illegible] ab Augusto Cæsare in ærarium Imperatoris rapi, quod ante Deo solebat offerri. Vtcunque fit, siue soli primogeniti cuiusque familiæ hoc didrachma debebant soluere, siue etiam soli parentes [illegible], seu paterfamiliâs debebat vnū pro se, & alterum pro familia exsoluere: quolibet modo primatus quidam Petri ex ea re intelligitur. Nam siue primogenitus in Christi comitatu Petrus habetur, nihil est primogenito per naturam prius: siue ipse velut [illegible] familias sub Christo [illegible] erat, qui secūdus a Christo est, discipulorum vtique primus est: siue Petrus ipse totam Christi familiam solus repræsentat, ne hoc quidem facere posset, si totam Christi familiam sub se complecteretur. Etenim in singulorum capita non [illegible] hoc tributum à Christo redditū, cōstat, cūm pro duodecim Apostolis nō duodecim didrachma, vel sex stateres, sed tantùm duo didrachma (quodque idem est) vnum staterem solueri[illegible], & cum pro se, & pro Petro. vt mentō Diuus Chrysostomus [illegible] scripsit, *primogenitus erat Christus, Petrus quoque discipulorum primus esse videbatur.* Et iterum: *Ingens hic honor Petro deferebatur.* Et pōst, *Pro me* inquit, *& te: quoniam & Petrus primogenitus erat.* Et paulò pōst: *In illa hora ceteris omnibus Petrum prætulit.* Ex eadem re Nazianzenus asserit, *Petrum discipulorum omnium fuisse charissimum.* Imo tam Origenes, quàm Chrysostomus putār, contentionē de primatu inter discipulos mox ortam, inde potissimum fluxisse, quoniam *maximum hunc existimabant honorem in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc indicasset eum ceteris discipulis meliorem.* Addit Chrysostomus: *Cum ex Iacobo & Ioanne alter primogenitus esset, nihil tamen tale pro [illegible] fecisse videtur.* Ac sanè cum ab Augustino quæreretur, cur Saluator pro se tantùm & Petro, ac non etiam pro cæteris Apostolis didrachma soluisset, respondit: *Saluator cùm pro se & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur, quia sicut in Saluatore erant omnes causa magisterii, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse caput eorum, vt Pastor* esset gregis Dominici. Denique alibi Augustinus *vnum didrachmum pro Christo, alterum pro Petro, id est, pro Ecclesia, datum docet.* Petrus ergo totam familiam Christi, id est, Ecclesiam repræsentat: & cur, obsecro, nisi quia totius Ecclesiæ sub Christo caput est? Atque hæc [illegible] dicta, vt obiter ostenderem, primatum Petri non tantùm verbis Christi, sed præterea rebus ipsis innixum, ab omnibus Euangelistis pro certissimo vbique habitum esse. Mihi enim ab initio illud præcipue propositum fuit, vt ostenderem, quid primum Christus Petro prædixisset, ac deinde, quomodo illam priorem prædictionem re ipsa præstans, mox aliud quippiam de nouo promisisset, donec tandem omnia complesset.

Primùm Simoni filio Ioannis prædictum est: *Tu vocaberis Cephas.* Deinde re ipsa Christus *imposuit ei nomen, Petrus.* Tertiò, inter Apostolos *primus eligitur Petrus.* Cæteri verò idem Apostolatus officium vna cum Petro assecuti, & eatenus pares, tamen dignitate inferiores erant: quia solus Petrus præter ipsum Apostolatus officium, ex omnibus Apostolis primus est & maximus [illegible] eamq; ob causam & os eorum omnium erat Petrus & *supra familiā Domini constitutus* significatur, & discipuli *cum Petro,* velut cum Principe suo esse dicebantur, cæterisque præsentibus, Christus pro se ac Petro solo didrachmum soluit. Nunc sequitur, vt ea persequamur quæ ad propriam petræ naturam officiumque in principe Apostolorum pertinent. Nam licet inchoata iam ex parte aliqua sit petræ huius fabricatio, tamē multò maiora sunt quæ adhuc restant. Christo igitur interrogante discipulos suos, *Vos autem quem me esse dicitis?* Petrus respondet: *Tu es Christus filius Dei viui.* De quibus verbis Cyrillus ita scribit: *Petrus vt princeps caputq; cæterorū primus exclamauit, Tu es Christus filius Dei viui.* Petrus non tantum dixit, sed *exclamauit,* nec tantùm vna cum aliis, sed *primus,* hoc est, ante omnes; nec id velut sola voce ex priuato studio præcurrens, verum vt *princeps caputq; cæterorum.* Fuit ergo iam tunc princeps, & caput Apostolorum ex aliqua parte antequā confessus est Christum esse Filium Dei viui. Nam *vt princeps caputq; cæterorum exclamauit,* hoc est, cōfiteri cœpit. Ac tametsi eadem potestas plenius postea Petro conferatur, tamen etiam id quod præcessit, magni momenti ad eius auctoritatem stabiliendam fuit. Quod ob eam causam [illegible] repeto, vt lector animaduertat, non totam rem à sola confessione pendere, sed multò magis ab illo viro qui iā ante nominatus est Cephas, & factus est Petrus, vt postea confitendo [illegible]

Iosephus antiquit. lib. 18 cap. 12.
Chrysost. in Matth. hom. 58
Hieron. in c. 17. Matth.
Origenes in Matth. ho. 5.
In Matth. homil 59.
Nazianzenus ad Iulianū.
Origenes in Matt. tract. 5.
In Matth. homil 59.
Augustin. in quæst. ex nouo Testamē. to q. 75.
De verbis Apost. serm. 6.
Ioann. 1.
Marci 3.
Matth. 10.
Ioann. 6.
Matth. 16.
Marci 1.
Luc. 9 & 12.
Matth. 17.
Matth. 16.
In Ioan. lib. 12. cap. 64.

cl[illegible] Christi per confessionem suam in fide Catholica stabilire posset. Christus ergo, audita [illegible] confessione, dixit ei: *Beatus es, Simon Barıona.* Ecce non sola confessio, sed etiã persona confitens appellatur beata. Pergit Christus: *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pa[illegible] qui in cælis est. Et ego dico tibi* (non item aliis qui minore auctoritate & dignitate quam tu a[illegible] sunt) sed *dico tibi*, cui iam ante & promisi, & imposui nomẽ Cephæ, quemq; p[illegible] Apostolorum constitui, *tibi dico: Tu es Petrus.* Nõ dico tantùm, quòd confessio hæc tua est petra, sed *tu ipse es petra*, vt possis tam alias confiteri veram fidem pro confirmandis fratribus tuis, quam nunc eam confessus es. Simon. Tibi. Tu. Petra.

N[illegible] mirum videatur cuiquam, si dico Simonem esse *Petram*. Nihil quippe aliud interest inter Petrũ & petrã hoc in loco, nisi quòd alia est proprietas linguæ Latinæ, quam fuerat Syriacæ aut Hebrææ, in qua Dominus loquebatur. Nam Latini vocabulum cõmune ad certam personam accommodantes, velut propriũ efferũt, quod alioqui solo terminationis charactere, & figura vocis (non itẽ re ipsa) differt à petra, siue à lapide solidissimo. Christus verò dixerat, *Tu es Cephas*, hoc est, *petra* seu Petrus. *Non aliud* (inquit Hieronymus) *significat Petrus, aliud Cephas: sed quam nos Latinè & Græcè* petrã vocamus) *hanc Hebræi & Syri propter linguæ inter se viciniam Cepham nuncupant.* Si ergo idem est petra, & Petrus, & Cephas; consequitur, vt Christus dixerit ad Simonem filium Ioannis, *tu es petra*: & quando addidit, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, profectò significauit, se super Simonem ipsum, quem vocauerat petram, ædificaturum Ecclesiam suam. Nam, vt iam antè declaraui, hæc petra (de qua dictum est, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) necessariò referrur ad petram priùs iam aut oculis, aut auribus demonstratam. Ad oculum autem nulla omnino p[illegible]ra demonstrabatur. Porrò quæ ad aurẽ demõstrabatur, non alia fuit, quàm *Simon filius Ioannis*, cui Christus dixerat, *Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam.* Super hanc, inquam, quæ tu es. Nam alia nulla erat, ad quam pronomen demonstratiuum (*hanc*) referri poterat: vt mihi videantur Protestantes aut communi sensu carere, aut malitia prorsus excæcati esse, cùm negant, *hanc petram* ad illum solum referri, qui solus verbo præcedenti dictus est *Petra.* Nec mihi opponant Augustinum. Is enim tametsi linguæ Hebrææ ignarus, putauit aliud esse petram, & aliud Petrum: tamen nunquam negauit, Simonem Petrum hoc in loco petram vocari: sed liberum cuique reliquit, vt vel Christum, vel Petrum alio atque alio modo petram vocari existimaret. Cæterùm Lutherani & Caluinistæ pertinaciter negant, Petrum hoc in loco per nomẽ Petræ intelligi. At Christus vbique vsus fuerat vocabulo *Cephæ*, quod ipsi Protestantes, linguarum satis iam periti, non ignorant, lapidem ingentem & petram significare. Accedit eòdem, quòd ædificatio, de qua Christus agit, in futurum differtur: quæ res nec in Christum, nec in fidem aptè cõuenit. nam super Christum, & super fidem in illum semper fuit ædificata Ecclesia, verùm nunc promittitur alia quædam ædificatio, quæ futura est, quæque nondum est completa. Hieronymus in commentariis cap. 2. ad Galat. Hanc. Retractat. lib. 1 cap. 21. Ædificabo.

Petrus (inquit Origenes) *per promissionem meruit fieri Ecclesiæ fundamentum. In Petro* (inquit Theodoretus) *Apostolorum principe Dominus in Euangelio se Ecclesiam suã ædificaturum promisit.* Promissionis ergo hoc verbum est, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quomodo autem super Christum, aut super fidem in Christũ promittitur in posterum ædificanda Ecclesia, quæ semper ab origine mundi illis modis ædificata fuit? *Et portæ inferi non præualebunt aduersus eam*: hoc est (inquit Origenes) *neque aduersus hanc petram, neque aduersus Ecclesiam, quæ super hanc petram ædificabitur.* Nimis autem absurdum videtur, vt Christus promittat, portas inferi non præualituras aduersus seipsum. Quasi verò fideliũ quisquã de Christo, quem credit filium Dei existere, solicitus esse, aut vllo pacto dubitare queat, an portæ inferi aduersus ipsum præualituræ sint. Nec etiam quisquam dubitat, quin portę inferi non sint præualituræ aduersus fidem quæ est in Christum IESVM, qui *Saluator est omnium fidelium.* Sed quoniam infirmitatis nostræ conscij, meritò poteramus de nobis ipsis, ac de visibili Pastore nostro soliciti esse: Christus per hoc verbum promissionis (*portæ inferi non præualebunt aduersus hanc petram*) id egit, vt nos de vna quapiam petra visibili a se constituta, securos redderet: promittẽs *portas inferi*, hoc est (inquit Epiphanius) *hæreses & hæresiarchas* non præualituras aduersus Petrum, hoc est, aduersus primum Ecclesiæ Pastorem, quatenus is Pastorali suo officio in decernendo ea quæ ad fidem spectant, fungetur. Nam quòd hactenus de Petro locutus sit, & adhuc loquatur, subiecta etiam verba declarant: *Et tibi dabo claues regni cælorum.* Quid est hoc, *tibi dabo?* Vtrúmne id significatur, quòd Christo, aut cuiuis fidei Christianæ dabuntur claues regni cælorum? Et certè *cui promittuntur claues regni cælorum*, is etiam appellatur *petra, super quam Ecclesia ædificari promittitur.* Ab initio quippe orationis eius quæ ad Petrum habetur, vsque ad finem omnia Christi verba diriguntur ad vnam personam. *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi* In Matth. tractat. 5. In Cantica Canticorũ. In Matth. tractat. 1. 1. Timoth 4. Epiphan in Ancorato. 1. Beatus es. 2. Tibi dico. 3. Tu es Petrus. 4. Super hãc petram. 5. aduersus eam.

dabo

6. Tibi dabo *dabo claues regni cælorum.* Nónne ad eandem personam spectant omnia quæ hoc in loco sub demonstrationis modo proferuntur? Nónne is dicitur *beatus*, qui est *Simon filius Ioannis?* Nónne eidem Simoni dicitur, *tu es Petrus?* Nónne qui est *Petrus*, idem appellatur *hæc petra?* Nónne super eũ qui est *hæc petra, ædificabitur Ecclesia Christi? Nónne portæ inferi negantur præualituræ aduersus hanc petram?* Nónne *ei promittuntur claues regni cælorum, qui & Simon, & Petrus, & hæc petra dicebatur?* Ostendant Protestantes rationem aliquam, si possunt, qua doceant, Christum orationem suam à Simone Petro aut ad seipsum, aut ad fidem in se habendam deflexisse. Vbi hoc fieri cœptum est? Nónne à persona Petri manifestè inchoatum est, cùm dicebatur, *Beatus es Simon Bar-Iona?* Nónne in eãdem personam ad postremum finita est oratio, vbi dicebatur, *Et tibi dabo claues regni cælorum?*

Quæ igitur inter principium orationis & finem interiecta sunt, frustra torquẽtur ad alienum quippiam, quod neq; ab initio nominatum, neq; ad finem orationis vllo modo cõclusum est. Aut vbi facta est in oratione Christi vel sui ipsius, vel fidei, quæ in se habenda esset,

Non dicitur, ego sum Petrus, sed tu es

vlla mentio? Vbi dixit Christus, *Ego sum Petrus, & super hanc petram ædificabitur Ecclesia mea?* Vbi dixit, *fides qua tu, Petre, dixisti, me filium Dei viui esse, petra est, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam?* Hoc in Euãgelio nusquam legitur. Ibi legitur, Christum ad Simonem, qui suam deitatem confessus erat, dixisse: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Hinc rectè concluseris, *super Petrum fidelem, super Petrũ veram fidem fratrum nomine confitentem*, Christi Ecclesiam ædificandam promitti. Hoc in Euangelio, hoc in fide Catholica, hoc in sanctorum Patrum consensu inuenitur. Verùm quòd fides à persona Petri separata, in quocunq; alio, qui officium sedemq; Petri non teneat, dicatur petra, super quam Ecclesia ædificabitur, id prorsus non inuenitur aut in Euangeliis, aut in maiorum doctrina. Ac nimirum quænam erit ista fides, super quam ædificabitur Ecclesia? Num absq; subiecto quopiam erit, in quo & ab initio sit, & cùm opus est inuestigetur? Oportet enim vt & in homine aliquo exstat, & certa ac stata sit, quoniã per demõstrationem *huius petræ* designatur. Si ergo dicas, Ecclesiam ædificari super fidem illam quæ cõfitetur, Christum esse filium Dei viui, in quocunq; homine ea sit: cõfessus est hoc Nouatianus, Donatus, Eutyches, & hodie Anabaptistæ eandem veritatem cõfitentur, nec tamen super illorum fidem ædificata est Ecclesia. Quid multis? Cui promissæ sunt claues regni cælorum, super eum promittitur ædificanda Ecclesia. Petro claues datæ sunt: super Petrum igitur ædificata iam est Ecclesia. Nec enim maius est instar petræ molẽ militantis Ecclesiæ sustentare, quàm triũphantis Ecclesiæ

1 Cor 3. Apocal. 3. Vide Aug. tract. 50. in Ioann.

claues possidere. Nam vt *nemo potest aliud fundamentũ ponere præter Christum Iesum: sic solus Christus habet clauẽ Dauid, qui aperit, & nemo claudit; claudit, et nemo aperit.* Cęterùm vt Christus, qui solus iure suo claues regni cælorum habet, eas Petro & successoribus Petri concedit ad Ecclesiæ militãtis vtilitatem: sic idem Christus, qui solus per naturã suam est vniuersalis Ecclesiæ fundamentũ, Petro & successoribus Petri concedit, vt ad tempus sint militantis Ecclesiæ fundamentum. *Nunquid enim non licet Christo, quod vult, de suo facere? Aut oculus*

Matth. 20.

Protestantium nequam est, quia Christus est bonus? Qui habet claues regni cælorum, is digno aperit, indigno autem claudit cælum. At hoc quid aliud est, quàm in ipsum cælum potestatem accipere? Per claues enim tam domus, quàm ciuitatis, alicui traditas, insignis quędam

Claues.

auctoritas & potestas in illam domum ciuitatemq; donatur. Sicuti ergo *qui minor est in regno*

Luc. 7.

cælorum, maior est Ioanne Baptista, hoc est, quouis homine extra cælum agente: sic etiam qui vel minimam potestatem in regnum cęlorum habet, maior est quolibet Ecclesiæ militantis magistratu, qui saltem in regnum cælorum potestatẽ non habeat: si tamẽ talis esse vllus magistratus in Ecclesia militante potest. Nã id tantùm dicere volui, plus quodammodo videri esse, vt claues regni cælorum quis habeat, quàm vt Ecclesiam militantem in terra sustineat: cùm tamen reuera hæ duæ potestates non separentur à se mutuo, sed omnino in eundẽ hominem coëant, atque adeò vna quædã potestas existant. Nisi quòd sub nomine fundamenti aut petræ, talis potestas indicatur, quæ aliquem in Ecclesiam admissum fouet ac regit: sub nomine verò clauium, etiam illa potestas continetur, quæ & aliquem ab Ecclesia Dei prius alienũ in eam iustè recipit, & aliquẽ iam prius cõmunionis Ecclesiasticæ participẽ ab eadem

In Matth. cap. 16.

iustè repellit. *O beatus cæli ianitor* (exclamat Hilarius) *cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata auctoritas sit in cælo, vt quæ in terris aut ligata sint aut soluta, statuti eiusdẽ conditionem obtineant & in cælo. Magna erat potestas* (inquit Chrysostomus)

In Matth. Homil. 55. De sanctis Serm. 29.

& doni magnitudo ineffabilis: & ego tamen dabo tibi, inquit. Denique Augustinus ait, *Petrum dignum extitisse, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad firmamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum.*

Si ergo non minus est, claues regni cælorum accipere, quàm fieri petram supèr quam ędificetur Ecclesia, cùm certò constet, claues regni cælorũ Petro, & soli Petro nominatim promissas esse: cur negatur, etiam illud eidem Petro esse promissum, quòd super eũ ædificabitur

Christi

Christi Ecclesia? præsertim eùm eodem tempore, eidem homini, ex eadē occasione, tam dicatur, *Tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam*, quàm illi dicitur, *& tibi dabo claues regni cælorum*? Aut quid aliud sibi vult illud, *Et tibi dabo*; nisi vt declaret, præcedentia Christi verba pertinere ad eundē Simonem, ad quē pertinent sequentia? Cùm igitur clarum sit, hæc verba, *Et tibi dabo claues regni cælorum*, ad ipsum Petrum dici: constare etiam nobis debet, eundem Petrum appellari *hanc petram, super quā ædificabitur Ecclesia Christi*. Hæc omnia dicta sunt, vt Euangelij veritatem, quæ super Petrum ædificari Ecclesiam docet, contra Protestantium calumnias defenderemus. Nam si pro ipsa Euangelij veritate nō certaremus, profectò sat erat nobis, quòd soli Petro claues regni cælorum ante alios omnes & promittūtur, & secundùm eandem promissionē absque omni controuersia donantur. *Fidelis enim est qui repromisit*. Hebr. 10. Porrò vel hoc solum ad primatum Petri stabiliendum satis habet viriū. Nam vt ante Apostolos omnes accepit clauium promissionem, ita & princeps eorum in hoc ipso est factus, quòd illi non nisi post illū easdem claues ab eodem Christo accipiunt. Nec enim nihil est, originem & principiū alicuius potestatis in aliquo fundatū esse, etiāsi postea eadem ipsa potestas cum alijs ex æquo cōmunicetur. Nam etsi reliqua potestas plena & tota in secundum aut tertium transeat, tamen hoc vtique transire non potuit, vt ille secūdus aut tertius fieret etiam primus, qui claues regni cælorum accepisset. Facta quippe infecta fieri non possunt. Negari non potest, quin soli Petro ab initio dictum sit, *tibi dabo claues regni cælorum*. Fuit ergo potestas clauium saltem vi promissionis diuinæ ad aliquod momētum in solo Petro. Saltem ergo hic primatus in Petro fuisse cōcedatur, vt ab vna visibili origine omnis Ecclesiastica potestas promanet. Si dicas, *Petrum Ecclesiæ personam in accipiendis regni cælorū clauibus gessisse*: Obiectionis Protestantiū confutatio. fatebor, ac simul quæram, quis Petro hanc personam imposuerit? Si Ecclesia constituit Petrū velut procuratorem suum in hac re, minor vtique est Petri, quàm Ecclesiæ auctoritas, quæ vice sua substituit illum. Sin certò constet, Ecclesiam nihil tale Petro commisisse, verum hanc personam Petro non nisi ab ipso Christo impositam esse: iam vidēdum est, quo iure ac nomine Christus constituerit Petrū, Ecclesiæ totius procuratorem. Si enim Christus constituit Petrum velut manum aut pedem in Ecclesiæ corpore: erit sanè aliquid in eadem Ecclesia maius Petro. Sin Christus constituit Petrum velut primum Ecclesiastici corporis membrum: iam etiamsi personam Ecclesiæ gerat, erit tamen caput ac princeps in toto Ecclesiastico corpore.

Videamus ergo Petri nomina, & inde perpendamus viri dignitatem. *Tu vocaberis Cephas*, hoc est, *petra*. Quid, obsecro, aliud est petra, quàm prima & solidissima ædificij pars, quæ alio nomine dicitur fundamentum? Quod aurē in corpore animalis est caput, hoc idem est fundamentum in ædificio. Accedit eōdem, quòd omnes fideles tanquam *viui quidā lapides sunt, qui ædificātur super Christum maximum & angularē lapidem*, vt ipse Petrus in Epistola sua docet. 1. Pet. 2. Petrus verò non frustrà & solus *accepit promissionem*, vt vocaretur Cephas, & solus reuera est cognominatus Cephas seu Petra. Est igitur & ipse lapis super Christum ipsum ædificatus, non instar aliorū, sed tantò maior, *quantò differentius nomen præ illis accepit*. Hebr. 1. Nam illi sunt lapides tantùm communes, ille verò est petra, id est, lapis magnus & rupes firma. Illi dicūtur lapides, quia super Christū lapidem angularem ædificantur. Petrus verò & hoc cum illis cōmune, imò & præ illis propriū habet, quia Christo proximus est: & præterea propriè cognominatur *Cephas*, id est, petra, velut etiam alios peculiari quadā ratione sustentans, sicut ipse à Christo peculiari quadam ratione sustentatur. Vt ergo solus cognominatur Petrus, ita solus aliquid veri lapidis proprium habet, in quo ram reliquos fideles, quàm ipsos Apostolos vincit. Item Petro dicitur postea, *Pasce agnos, pasce oues meas*. Pastor ouium, caput illarum, Ioann. 21. & gubernator est. Petro igitur vt lapidi firmissimo, eidemque vt Pastori & ouium, & agnorum, claues regni cælorum promittuntur. Hoc iure qui claues pro tota Ecclesia primus habet, profectò velut totius Ecclesiæ firmissimus lapis, & ouium agnorumque omnium Pastor, eas habet. Accepit ergo Petrus à Christo claues pro cæteris, vt Moyses pro populo Israël accepit à Deo Legem, atque vt Aaron pro eodem populo Sacerdotalem potestatem accepit: qui modus accipiendi claues regni cælorum, reddidit Petrum illis omnibus maiorem pro quibus dictas claues accepit. Nec aliter hanc rem intellexit Augustinus, vti iam antè planum fecimus, qui Petrum in accipiendis clauibus ait *propter Apostolatus sui primatum, Ecclesiæ personam gessisse*. In Ioan. tractatu 124.

Quid illis hominibus iniquius aut miserius cogitari potest, qui cùm verba ex subiecta ratione interpretari debeant, verba primùm separant ab ipsa illorum ratione, ac deinde id per illa verba concludunt, quod ab eorundem verborū ratione longissimè abest? Quid crebrius apud Lutheranos & Caluinistas legitur, & auditur, quàm quòd Petrus accepit claues regni cælorum *pro Ecclesia*, & velut *personam Ecclesiæ gerens*? Imò addunt, Augustinum ita dicere,

ita sentire: ac mox inde concludunt, Petrũ non fuisse caput Ecclesiæ, sed potius [illegible] dam de turba Apostolorũ, qui etiam fuerit inferior toto Apostolorũ collegio. Atqui [illegible] Christus fecerit eum Petram, & pastorem, & confirmatorem fratrum; cumque Augustinus qui dicit eum in accipiendis clauibus gessisse personam Ecclesiæ, dicat id eum fecisse *propter Apostolatus sui primatum*: quantæ impudentiæ hoc est, vt vrgeant illa verba [illegible] *Ecclesiæ*; & omittant, imò etiam negent illa alia, *propter Apostolatus sui primatum?* Atque vt [illegible] huc, si qui ex illis conuertendi sunt, facilius conuertantur, sin autẽ illi nolunt cõuerti, tamen alij sciant, eos certissimò a veritate Euangelij aberrare: perpendãt mihi illud quod alibi Augustinus scribit: *Quando super Christũ baptizatum Spiritus sanctus velut columba descendit, tunc corpus suum, id est, Ecclesiam suam præfigurare dignatus est.* Si Christus præfigurauit Ecclesiam suã, in ea ipsa re necessariò etiam comprehenditur, quod figurauit illam. Christus ergo gessit figuram seu personam Ecclesiæ suæ, dum quod toti Ecclesiæ præstandum quandoque erat, interim ostẽditur & figuratur in ipso Christo. Vnde Augustinus eodem in loco figura cum persona coniungens, dicit, *Petrum Apostolum propter Apostolatus sui primatum gessisse Ecclesiæ personam figurata generalitate.* Cùm ergo etiam Christus, dum baptizabatur, personam seu figurã Ecclesiæ gesserit: vtrum dicemus, Christũ propterea non esse caput Ecclesiæ, verum esse Vicarium & procuratorem eius? Sin vltrò conceditis, Christum etiamsi personam Ecclesię ad tempus in accipiendo Baptismo gessit, tamen æternum eiusdẽ Ecclesiæ caput esse: profectò etiam illud verum erit, Petrum in accipiendis regni cælorum clauibus gessisse personam Ecclesiæ, & tamen eiusdem Ecclesiæ caput ad tempus extitisse. Accepit enim claues pro Ecclesia quidem, sed nec ab illa, verùm a Christo: nec velut inferius quoddam illius membrum, sed vt primum & principale totius Ecclesiastici corporis membrum, idque ab ipso Christo eiusdem corporis æterno capite constitutum. Quæ cùm ita sint, certum est, in Petro velut in principe Apostolorum totius Ecclesiasticæ iurisdictionis originem sub Christo, ac plenitudinẽ extitisse; illumque fuisse fundamentũ Ecclesiæ militantis, & petram fidei, cuius rei, præter grauissimas rationes ex ipso Euangelio iam allatas, testem citabo vniuersam & Græcorum & Latinorum Patrum antiquitatem.

In lib. 15. de Trinit. c. 26.

In Ioann. tractat. 124.

Clemens in Epistola 1. ad fratrem Domini: *Simon Petrus veræ fidei merito, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est: qua de causa etiam Domini ore cognominatus est Petrus.*

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos: *Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum?* Adhuc autem infectus hæresi Tertullianus non fuerat, quando librum de præscriptionibus conscripsit.

Origenes hom. in Exodũ 5. *Vide, magno illi Ecclesiæ fundamento, & petræ solidissimæ, super quam Christus fundauit Ecclesiam, quid dicatur à Domino: Modicæ* (inquit) *fidei quare dubitasti?*

Hippolytus de consummatione mundi: *Princeps Petrus, fidei petra.*

Cyprianus lib. 1. epist. 3. & 12. & lib. 4. epist. 9. *Super Petrũ ædificata à Domino fuerat Ecclesia.* Et ad Iubaianum: *Ecclesia, quæ vna est, super vnum, qui & claues eius accepit, Domini voce fundata est.* Et ad Quintum: *Petrum Dominus primum elegit, & super eum ædificauit Ecclesiam suam.*

Hilarius lib. 6. de Trinitate. *Petrus ædificationi Ecclesiæ subiacet.* Et in cap. 16. Matthæi: *O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesiæ fundamentum, dignaque ædificatione illius petra, quæ infernas leges dissolueret!*

Ambrosius in Hymno quem Augustinus citat Retractationũ lib. 1. cap. 21. *Hoc* (id est, gallo gallinaceo) *canente, ipsa petra Ecclesiæ culpam diluit.* Non modò Petrum vocat petram, sed petram Ecclesiæ, atque adeò *ipsam Ecclesiæ petram.*

Basilius in concione de pœnitentia: *Petrus petra est propter Christum petram. Largitur enim Iesus suas dignitates: petra est, petram facit.*

Gregorius Nazianzenus in Oratione de moderatione in disputationibus conseruanda: *Petrus petra vocatur atque Ecclesiæ fundamenta fidei suæ credita habet.*

Hieronymus in illa verba, *Super hanc petram*, Matthæi 16. *Aedificabo Ecclesiam meam super te.*

Chrysostomus homil. 27. ex varijs in Matthæũ locis: *Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundauit Ecclesiam, verè immobilis petra & firma confessio.* Hinc videre licet, quo sensu idem Chrysostomus antea dixerat, Christum promisisse, quòd ædificaret Ecclesiã super fidem confessionis Petri. Non enim aliter hoc intellexit, quàm quòd Ecclesia ædificaretur super ipsum Petrum, quatenus is fidem inconcussè confiteretur.

Epiphanius in Ancorato: *Ipse Dominus constituit Petrum primum Apostolorum petram firmam, super quam Ecclesia Dei ædificata est, & portæ inferorum nõ valebunt aduersus illa. Portæ autem inferorum sunt hæreses & hæresiarchæ. Iuxta omnem enim modum in [illegible] accepit clauem cælorum.*

Paulinus ad Seuerũ Epist. 4. *Petra est Christus: bibebant enim de spiritali sequente eos petra, petra autem*

autem erat Christus. Etiam discipulo suo huius vocabuli gratiam non negauit, cui dicit: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

Augustinus in Psal. 69. *Petrus Christũ cõfessus erat Filiũ Dei, & in illa cõfessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia.* Augustinus lib. Retractationum 1. cap. 21. *Dixi quodam in loco de Apostolo Petro, quòd in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia. Qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosii.* Et in Ioan. tract. 11. *Respondit Petrus, petra illa, voce omnium: Domine, ad quem ibimus?* Et in Ioan. tractat. 7. *Petro dicente, tu es Christus filius Dei viui, ibi* (Dominus) *nominauit petrã, & laudauit firmamentũ Ecclesiæ in ista fide.* Et serm. 124. De tempore: *Petrum* (quãdo Christum negauit) *Dominus paululũ subdeseruit, vt Ecclesiæ Rectori futuro ignoscẽdi peccatoribus quædã regula poneretur.* Et pòst: *Totius corporis morbum in ipso capite curat Ecclesiæ, & in ipso vertice componit membrorum omniũ sanitatem, in ipsa confessionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet.* Et de Sanctis, serm. 29. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam. Dignus certè, qui ædificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum.*

Maximus Taurinensis in natali Petri & Pauli, Homilia 1. *Petro Christus cõmunionem sui nominis libenter indulsit. Vt enim, sicut Apostolus Paulus edocuit, petra erat Christus; ita per Christũ Petrus factus est petra, dicente ei Domino, tu es Petrus, & super hãc petrã ædificabo Ecclesiã meam.* Et in Homilia de fide Petri, quæ apud Ambrosiũ inter Sermones 47. est, Petrus (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra, tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemque continet.

Cyrillus in Ioan. lib. 2. cap. 2. *Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus prædicit, vocabulo ipso cõmodè significans, quod in eo tanquam in petra lapideq; firmissimo suam esset ædificaturus Ecclesiam.*

Theodoretus in Cantica Canticorum, *In Petro Apostolorum principe Dominus in Euangelius se Ecclesiam suam ædificaturum promisit.*

Prosper de vocatione gentium lib. 2. cap. 28. *Hæc fortissima petra ab illa principali petra communionem & virtutis sumpsit, & nominis.*

Leo in anniuersario assumptionis suæ ad Pontificatum, serm. 3. *Cùm ego sim inuiolabilis petra, tamen & tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris.*

In Actione 3. concilij Chalcedonensis: *Petrus Apostolus est petra & crepido Ecclesiæ Catholicæ.*

Gregorius Magnus lib. 6. Epist. 37. *Quis nesciat, sanctam Ecclesiam in Apostolorum principis soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, vt Petrus à petra vocaretur?*

Constantinus 4. Imperator in Edicto pro sexta vniuersali Synodo, quod extat in Actione 18. eiusdẽ sextæ Synodi, *Hæc* (inquit) *Petrus, qui et petra fidei, et princeps Apost. intemeratã seruauit.*

Damascenus in historia Iosaphat & Barlaam: *Princeps Apostolorum Petrus fidei petra.*

Theophylactus in cap. 22. Lucæ: *Post me, Ecclesiæ petra es & firmamentum.*

Euthymius in 16. Matthæi: *Fidei petra futurus es, siue, te ponam fundamentum credentium: ædificabo super te Ecclesiam meam.*

Andreas Episcopus Cretæ in oratione in Domini transfigurationem: *Petrus supra petram* (id est, Christum) *stabiliter fundatus, & fidei fundamentum, & eam quæ fit per virtutes, Ecclesiæ dispensationem in se suscipit.* Græcos autem recentiores cò libẽtius adduxi, vt animaduerteretur, etiam illos non dubitasse vnquam de ipsius Petri eximia prærogatiua. nam de Latinis recentioribus nec aduersarij dubitant.

Quanquã ergo tot modis constet, Petrũ fuisse tum petrã, super quam ædificata est militans Ecclesia, tum aliorum Apostolorum caput & verticem, vt salua fide in Euangeliũ Christi, & salua vnitate Catholica, nullo modo iã liceat de ista veritate dubitare: tamen quia nec ista sola hoc probant, etiã ad alia, quæ præcipuo quodam & singulari iure Dominus Petro largitus est, progrediatur oratio. Vix enim dici potest, in quot locis Petri primatus elucet. Lucæ 22.
Cùm igitur litigassent Apostoli, *quis eorum videretur esse maior*, Dominus vbi eos omnes à libidine dominãdi reuocasset, iussissetq; vt qui maior inter eos erat, fieret tanquã iunior: mox quisnã ille maior esset, non obscurè demonstrans, ad Simonem Petrum dixit: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce licèt omnes Apostoli tententur à satana, tamen pro solius Petri fide rogatur, vt ea non deficiat: vtique vt non deficiat in iis qui succedunt in cathedra eius. Nam ibi sic pro illo rogatum esse docetur, vt pro aliis Apostolis eodem modo non sit rogatum: & tamen pro personis omnium (excepto Iuda) Christus etiam illa ipsa nocte rogauit qua hæc ad Petrum dixit. Nam & hæc dixit post vltimam cœnam, & tunc (teste D. Ioanne) precatus est iis verbis: *Pater, manifestaui nomen tuũ hominibus, quos dedisti mihi* Ioann. 17.
de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognouerunt vere, quia à te exiui, & crediderunt, quia tu me misisti. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo.

rogo. Sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea omnia, tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mũdo: & hi in mundo sunt: & ego ad te venio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: vt sint vnum, sicut & nos. Cùm essem cũ eis, ego seruabã eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodiui: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, vt Scriptura impleatur. Et post: *non pro eis rogo tantùm, sed & pro eis qui credituri sunt per verbũ eorũ in me.*

Si ergo & pro Apostolis, & pro aliis fidelibus tã studiose orauit Christus, & tamen cùm satanas expetiisset *omnes Apostolos cribrare*, nõ nisi *pro Petro* se rogasse dixit. vtiq; intelligit, se nõ rogasse pro quoquã, velut qui caput militãtis Ecclesiæ solus futurus sit, nisi pro solo Petro. Nã & hoc apud Augustinũ legimus annotatũ: *Quid* (inquit) *ambigitur? Pro Petro rogabat; & pro Iacobo & Ioanne nõ rogabat, vt cæteros taceã? Manifestũ est, in Petro omnes contineri. Rogãs enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in præposito populus aut corripitur, aut laudatur. Quia & in alio loco dicit: Ego pro his rogo, quos mihi dedisti, Pater: & volo, vt vbi ego sum, & ipsi sint mecũ.* Ecce Augustinus pro cæteris etiã Apostolis rogatũ esse nõ dubitat, verũ pro illis rogatũ esse, dũ pro capite illorũ rogabatur: in capite enim mẽbra cõtineri. Quòd si pro Petro solo tanquã cæterorũ capite rogatũ est, vt illius fides non deficeret: cùm successores Apostolorũ multò magis indigeãt capite, quàm ipsi Apostoli: vtiq; hoc rogatũ est, vt capitis Ecclesiæ fides nunquã deficeret, sed vt omnes Apostoli, hoc est, vt Apostolorum Successores Episcopi cõfirmarentur in æternũ per stabilẽ Petri & Successorũ eius fidẽ ac firmitatẽ: vt ita Petri fides in sede ipsius nõ deficeret aliquando, sed tam is quàm successores eius confirmarent fratres suos vsq; ad consummationem sæculi. Nam quòd ista cõfirmatio fratrũ potestatem quandã eminentem Petro datam esse significet, tum ipsum *cõfirmationis* nomen abundè probat, tum sancti Patres idipsum contestantur. Quid enim est cõfirmare fratres, nisi eos fideles, qui per gratiã Christi etiã ipsi quidam lapides viui sunt, sua doctrina & cõfessione firmiores in fide reddere? De fide enim iam agitur, & in fide cõfirmari fratres iubentur. Nec ad rem pertinet, quòd Apostoli Spiritu sancto repleti in fide non errabãt. Nam partim ideo nõ errabant, quòd sciebant se eadem omnino docere quę Petrus docuit: partim verò non tam ipsis nominatim Apostolis, quàm per eos toti secuturæ Ecclesiæ forma hæc præscripta erat, vt omnes aliorum Apostolorum Successores in æternũ scirent, se non erraturos in fide, si cum successore Principis Apostolorum eadem sentirent & prædicarent. Sed de successoribus Petri agetur postea: nũc audiamus, quid ter maximus Leo, cui quarta Synodus tantum detulit, vt *Petrum in eo locutum esse agnouerit*, de hac Petri auctoritate dicat. *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri propriè supplicatur, tanquã aliorũ status certior sit futurus, si mens Principis victa nõ fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxiliũ, vt firmitas, quæ per Christũ Petro tribuitur, per Petrum Apostolis cõferatur.* Leoni assentitur Bernardus: *Hæc* (inquit) *prærogatiua sedis Petri, vt ibi nõ possit fides sentire defectũ. Cui enim alteri aliquãdo dictũ est, Ego pro te rogaui, Petre, vt nõ deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur, Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Chrysostomus eodem modo hanc ipsam rẽ interpretatur, sicuti postea suo loco ex ipsius verbis planũ fiet.

Quibus ita positis, omnino efficitur, vt Petrus illis omnibus præpositus sit, quos iubetur cõfirmare. Iubetur autem cõfirmare fratres suos. Fratres verò Petri, & alij Christiani, & ipsi etiã Apostoli sunt. Vnde & ipse appellat *D. Paulũ charissimũ fratrẽ suũ.* Iubetur ergo Petrus reliquos Apostolos cõfirmare. Ex quo sequitur, vt maior & fortior illis omnibus fuerit, non tam personali fortè profectu (nã sic *plus omnibus laborauit Paulus*) quam pastorali auctoritate. Nec enim tam quæritur, quantũ Petrus in laborando fecerit, quàm quantũ facere in gubernãdo potuerit. Nec tam ideo prælatus est, quia plus omnibus aut credidit, aut dilexit: quàm ideo & dilexit & credidit plus omnibus, quia Christus eũ voluit omnibus anteponi. Nam & antequã confitebatur, factus est Petrus; & postquã negasset Christũ, iussus est cõfirmare fratres suos: vt neq; cõfessio sit sola & prima causa, cur fiat Petrus, neq; negatio sit vltima ratio, cur desinat esse Petrus: sed hoc totũ pendeat à volũtate Christi, qui & Simonẽ fecit *Cepha*, vt cõfiteri eũ posset: & negare se permisit, vt sciretur, eũ aliunde quàm à sola cõfessione primatũ suũ accepisse. alioquin primatus nec præcessisset eius confessionẽ, nec post negationẽ perdurasset, cum nunc vtrumq; contrario modo euenerit: vt verum sit quod D. Paulus ait: *Sine pœnitentia esse dona & vocationem Dei.* Denique cùm D. Gregorius diceret, *curam totius Ecclesiæ & Principatum Petro commissum*, inter cætera etiã illud confirmandæ rei gratia protulit: *Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

Quæst. ex nouo testamento quæstion. 75.

1. Pet. 2.

Leo in serm. 3. assumptionis ad Pontificatum.

Epist. 190.

In Acta Apo. Homil. 3.

Epist. 2. ca. 3.

1. Cor. 15.

Ioan. 1. Marci. Lucæ 22.

Ioann. 1.

Rom. 11. Greg. lib. 4. epist. 32 & in lib. 6. epi. 37.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si Ecclesia super Petri personam ædificata est: illo negante Dominum suum, tota Ecclesiæ ædificatio periit, quia fundamentum ipsum defecit.

RE-

RESPONSIO.

Quàm friuola sit hæc obiectio, ipsa Euangelij verba declarant. Nõ enim ante passionem Domini factus est Petrus Ecclesiæ militantis fundamentum, sed promissionem accepit, vt quandoque fieret fundamentum. Nam dictum est: *Super hanc petram ædificabo, nõ autem ædifico Ecclesiam meam.* Matth. 16. Deinde nominatim expressum est, Petrum non esse confirmatorẽ fratrum antequam pœnitentiam de negatione Christi egisset. Nam ita habet Euangelium Lucæ: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Lucæ 22.

REPLICATIO PROTESTANTIVM.

Etiam post cõuersionem illam Petrus non in modica re errauit, & à Paulo est reprehẽsus.

RESPONSIO.

Non erat illa fidei aut doctrinæ, sed tantùm conuersationis & facti simulati reprehensio. Nam idem prorsus & docuit, & fecit ea in re Petrus, quod & Paulus. Etenim Petrus docuit, legalia nõ esse necessaria in cõcilio primo Apostolorũ Hierosolymis habito. Actor. 15. Et Paulus, non obstante illa sua doctrina, caput aliquando raserat, Timotheumq́; circunciderat, & omnia omnibus factus erat, vt omnes lucrifaceret. Actor. 16. 1. Cor. 9. Sed cùm vterq; illas cærimonias nõ esse necessarias doceret, & vterque eas breui cessaturas sciret, & vterque, cùm opportunũ videretur, eas omitere in animo haberet: Paulus rectè iudicauit, iam aduenisse ipsum tempus, in quo statim cessare atque omitti deberent: cùm interim Petrus putauerat, eas adhuc aliquantò diutius ob Iudæorũ conciliationem tolerari posse. Verùm postquam à Paulo admonitus, eum veritatem Euangelij rectè vrgere animaduertit: non ei restitit, sed tum ei mox dexteram dedit, tum postea epistolas eius insigniter collaudauit. 2. Pet. 3. Quod ipsum D. Gregorius omni animaduersione dignum esse testatur, *quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.* In Ezech. Homil. 18. Tertullianus verò ait de hoc D. Petri facto loquens: *Conuersationis fuit vitium, non prædicationis.* In libr. de præscript. Itemq́; Augustinus: *Neque enim negamus, in hac sententia fuisse tam Petrum, in qua & Paulus fuit. Non itaque tunc eum, quid in ea re verum esset, docebat, sed eius simulationem, qua gentes iudaizare cogebantur, arguebat.* Epist. 19. ad Hieronymũ. De facto igitur, non de prædicatione Petri agebatur. Facta verò ad mores potius, quàm ad fidem pertinent. At Christus non rogauit Patrem, vt Petrus nunquam erraret in moribus, sed vt *fides eius non deficeret.*

Nihil iam opinor impediunt hæ friuolæ obiectiones, quò minus credamus, Petrũ post resurrectionem Domini verè accepisse potestatem illam confirmandi fratres suos, quã Dominus ei promisit ante mortẽ suam. Porrò nihil est aliud, fratres, *qui & ipsi lapides viui sunt*, cõfirmare, 1. Pet. 2. quàm *petra* loco illis esse: adeò vt si tam apertè non dixisset Dominus Petro, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam:* Matth. 16. tamen vel iste locus, in quo iubetur fratres suos (qui lapides viui sunt) confirmare, manifestè ostenderet, Petrũ fuisse lapidẽ firmiorẽ, quàm vllus alius Apostolus extitisset: nisi forte is qui alios cõfirmat, iis qui confirmantur, firmior omnino esse non debeat. Hoc totũ adhuc manifestius euadet, si perpendamus, quòd Christus post resurrectionem suam Simoni Petro coram multis discipulis dixit: *Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei, etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei, pasce agnos meos.* Ioann. 21. Et postea: *Pasce oues meas.* Idem est pastor erga suum gregem, quod petra erga reliquum ædificium. Nam ille gregem regit defenditq́;: & ista ædificium sustentat & confirmat. Iam verò vt agni Christi sunt cæteri fideles, qui sunt in fide infirmiores, & lacte potius quàm solido cibo indigent: sic oues Christi sunt ipsæ matres agnorum, Apostoli videlicet ipsi, multoq́; magis alij Episcopi & presbyteri. Cùm ergo Petrus ouium & agnorũ sit pastor, clarum est, nec vllũ fidelem ab ipsius Præfectura excludi, & eũ qui excluditur, nec ouem, nec agnum Christi esse. Nec obstat, quòd Apostoli eandẽ & prædicandi, & remittendi peccata, & miracula operãdi potestatem acceperunt. Hoc enim probat, illos in multis, nõ tamen in omnibus caussis fuisse æquales. Matth. 10. & 18. Ne longè abeam, hoc ipso in loco Euangelium perspicuè docet, Petrum omnibus Apostolis in pascendi auctoritate prælatũ esse. Primùm in eo, quod Petrus *nominatim*, idque *trina vice*, iubetur pascere, *tam agnos quàm oues* Christi: quod idem cæteris Apostolis eodem modo dictũ esse, nusquã legitur. Quod verò non est scriptũ, Pseudoëuangelici tenentur non credere, ex eo quòd hãc seruitutem ipsimet sibi iamdiu imposuerunt. Sub pœna igitur infidelitatis non licet hæreticis credere, quòd vlli Apostolorũ, præterquã Petro, dicebatur vnquam, *Pasce agnos meos, pasce oues meas.* Iam verò si per Petri personam hoc etiam alijs dictum est: vel ex eo ipso Petrus illos superat. Nã cùm alij aliquot eo tẽpore adstitissent (vt Thomas, Iacobus, & ille discipulus quem diligebat Iesus) tamen soli Petro *ter* dictum est, *Pasce.* Ioann. 21. Certè si omnes Apostoli fuissent hac in parte æquales Petro: iis saltem qui simul aderant, ex æquo dictũ fuisset, *Pascite agnos, & oues meas.* Verùm quia princeps omnium Petrus personam gessit omnium: ideo soli capiti pro cæteris fratribus & membris hoc dicitur. Nec potest æqualis illa potestas esse, quæ à Christo ad Apostolos in gradu inæquali deriuatur. Est autẽ gradus inæqualis, vt hæc potestas pascendi à Christo mox ad Petrũ; à Christo autẽ ad alios Apostolos

non

nō mox, verùm Petri demū persona & auctoritate interposita, perueniat. Et hoc quidē necessariò ita se habet, si per hæc verba soli Petro dicta (*Pasce oues meas*) Pseudoëuangelici volunt, cæteros Apostolos accepisse potestatem pascendi oues Christi. Sin ad alia fortè verba
Matth. 28. Marci 16. confugient, quæ omnibus ex æquo Apostolis dicta sunt (veluti, *Docete omnes gentes, & ite in vniuersum mundū, & prædicate Euangelium omni creaturæ*) saltē hoc interim cogentur fateri, Petrū tam esse missum in vniuersum mundū ad docendum omnes gentes, & ad prædicandū Euangeliū omni creaturæ, quàm cæteros Apostolos: cùm tamē præterea solus acceperit potestatē pascēdi agnos & oues Christi. Si dicent, nihil interesse inter, *docere omnes gentes, & pascere agnos & oues Christi*: querā ab illis, an Christū Dei sapientiā putēt frustrā distinxisse illa, inter quæ nihil discriminis est, & ita significâtet distinxisse, vt dissimulari ea differētia nullo
Ioann. 21. modo queat? Aderant alij Apostoli, & tamē vni Petro Dominus loquitur: & ei loquitur, non tanquam Apostolo (quod erant & cæteri) sed tanquam *filio Ioannis*, quod cæteri non erant. Est igitur aliqua, & ea grauissima causa, ob quā cæteris astantibus, tamen soli Petro Dominus hæc dicit. Quæcunque verò illa sit, vtique testatur, in auctoritate pascendi competere aliquid Petro seorsum à cæteris. Nec enim frustrà quicquam agit Dominus. Quamquam quid opus est tot verbis? Ipse Dominus apud Ioannem manifestè declarat, hæc verba (*Pasce agnos & oues meas*) ita Petro dicta esse, vt cæteris Apostolis in eodem gradu conuenire non
Plus his. possint. Ait quippe Dominus: *Simon Ioannis, diligis me plus his?*

Audite, ô cæci Protestantes Euangelij verba, in quibus vos putatis vitam habere, sed ipsi vos fallitis. Nam si Euangelio crederetis, non ita confunderetis illa quæ Dominus tam insigniter distinxit. Audite Dominum dicentem, *Diligis me plus his?* Cogitate seriò, quidnam sit illud, *plus his*. Hoc enim verbo separatur Petrus à cæteris, & in superiore quodā gradu constituitur, quò nullus aliorū adhuc ascendit. Non tātùm dicit Dominus, *diligis me*, sed diligis me *plus quàm isti?* Respondet Petrus se amare Dominum: sed quòd amet plus his, hoc quidē sibi non sumit. Sed dum Dominus Petrum interrogat, an plus aliis amet, nihil aliud quàm nos
In 14. c. Luc. docet, quòd Petrus eū plus aliis amabat. *Interrogabat* (inquit Ambrosius) *nō vt disceret, sed vt doceret*. In eo igitur gradu in quo plus aliis Petrus amat, dictū est ei, *Pasce oues meas*. Et cū nullus alius Apostolorū in eodē gradu amârit Dominum (alioqui nō plus aliis eum amasset Petrus) efficitur necessariò, vt Petrus ex hoc verbo (*diligis me plus his, pasce oues meas*) plus potestatis ad pascendū, quàm vllus alius acceperit. Idem quippe est siue dicatur, vt iam dictū est, *diligis me plus his, pasce oues meas*: siue ita res efferatur, *si diligis me plus his, vel cùm diligas me*
In Ioann. hom 87. *plus his, pasce oues meas*. Vnde Chrysostomus verba Domini ad hūc modum explicat: *Si amas me, fratrum curam suscipias*. Cùm autē maior iste amor non iam propter se tantùm, sed multò maximè propter gregē Domini pascendum postuletur: vtiq; eadem excellentia & dignitas, quæ in amando requirebatur, multò magis in pascēdo intelligitur deposci. Propter quod enim quidq; fit, illud magis spectandū est. Cùm ergo à D. Petro duę res hoc tēpore flagitētur, vna, vt *amet Dominum gregis*, altera, vt *pascat gregē Domini*, cūq; cura gregis Domini sit finis amandi illū: nō potest fieri, vt plus iubeatur amare, quàm pascere. Amat enim vt pascat. Sed *amat plus aliis*: ergo & *pascere iubetur plus aliis*. Quod autē à Domino iubetur facere, vt id verè faciat, potestatem ab illo accipit. Vnde Augustinus in persona Domini sic loquitur ad Pe-
De tempore Serm. 144. In Ioan. tract. 124. trū: *Si dilectionē tuā erga me habes, vbi ostendas habes, vbi exerceas: pasce agnos meos*. Et pòst: *Modò iam vt possit hoc implere, charitate impletur*. Et in hoc ipsum Euangelium ita scribit: *Sciebat Dominus, non solùm quòd diligeret, veruetiam quod plus illis diligeret eum Petrus.*

Quis verò iam non videt, parum cohęrere orationem Christi, si potestatem pascendi oues suas Petro cōmissurus, plus amoris ab illo, quàm ab aliis discipulis postulet, & non simul iubeat, vt plus illis, verùm vt æqualiter cum illis pascat? Nam quorsum requiritur plus amoris ob æqualem pascendi auctoritatem? Longè aliter Christus, longeq; aliter sancti Patres cogitârunt. Nam vt ab eo primùm incipiā, Chrysostomus hæc ipsa Domini verba tractans, *Chri-*
De Sacerdotio lib. 2. *stus* (inquit) *Petrum auctoritate traditum esse voluit, ac reliquos itē Apostolos longè præcellere. Petre enim* (ait) *amas me plus quàm hi omnes?* Ecce Christus voluit Petrum *longè præcellere Apostolos reliquos*. Vnde id probas? Quia Dominus ait, *Petre amas me plus quàm hi?* Eandē ergo interpretationem, quam ego nunc attuli, sanctissimus hic & doctissimus Pater omnino cōprobauit. Ex quo rectè infertur, Petro maiorem gubernandi gregē Domini potestatem cōmissam fuisse, quàm vlli alij Apostolorū. Idem enim est pascere, quod regere, sicuti *Dauid se te-*
Psalm. 77. *statur electum, vt pasceret Iacob seruum Dei, & Israël hæreditatē eius*, id est, vt regeret Israëlitas Dei seruos: *& pauit eos in simplicitate cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.*
Lib. 10. in c. Luc. 24. Hęc omnia D. Ambrosius cōfirmat. Cùm enim dixisset, *Dominum interrogasse Petrum, nō vt disceret, sed vt doceret, quem eleuandus in cælum amoris sui velut Vicarium relinquebat*; & pòst, *Quia solus Petrus non ad tempus, assumptum, sed iamdudum Deo cognitum testificatur affectū, ideo omnibus antefertur*: demū subiicit: *Tertiò Dominus, non iā, diligis me, sed amas me, interrogauit.*

Et iam

Et iam non agnos (vt primò) quodam lacte vescendos, nec ouiculas (vt secundò) sed oues pascere iubetur, perfectiores vt perfectior gubernaret. Audisne, Petrũ à Christo, cùm in cęlũ eleuãdus esset, *vicariũ amoris sui relictum?* Et vt Christus nos idipsum *doceret*, ideo eũ de amore suo Petrum interrogasse? Audisne præterea, *Petrum omnibus antepositũ*, quia solus ex omnibus hũc amoris affectum profitetur? Audisne tertiò, *Petrũ iuberi, vt non agnos tantùm, aut ouiculas, verumetiam vt oues, id est, perfectiores pasceret, hoc est* (inquit Ambrosius) *gubernaret?* Vicarius ergo amoris Christi Petrus est. At cuius amoris? Nunquid Christus ipse iá gregẽ suum non amat? Imò verò quò magis gregẽ amat, eò magis *iam eleuandus in calũ, amoris sui Vicariũ relinquit:* ostendẽs videlicet, se vsq; eò gregẽ amare, vt nõ satis putarit, nos per seipsum inuisibili modo pascere, nisi etiá, quia corporali eius aspectu cariturí eramus, eam rem suppleret per visibilem *Vicarium sui amoris*, hoc est, per alium, qui Pastor agnorum & ouium vice Christi & sit, & dicatur. Nam cùm iste visibilis ac vicarius Pastor & ipse à Christo in causis fidei gubernetur, & reliquo gregi gubernando ab eodem Christo præponatur: fit, vt non minus consultum gregi sit, tum intus per ipsum Christum, tum foris per hunc Vicarium amoris Christi, quàm si Christus ipse adhuc in terris nobiscũ versaretur. Deinde Petrus *antefertur omnibus.* Cur? Quia se vehementius cæteris amare profitetur. Vnde autem ille tam vehemens amor in Petro? Vnde, præterquam à Christo ipso? Nisi enim Christus prius amasset Petrum plus quàm alios; non poterat fieri, vt Petrus amaret Christum plusquam alij, *quoniam Deus prior dilexit nos.* Christus ergo prius dedit Petro maiorem erga se charitatem, vt postea securè maiorem illi potestatem in oues suas dare posset. Dices, Ioannem fuisse *Discipulum, quem diligebat Iesus.* Fateor: sed vt cùm vnus atque idem homo esset *Rex Alexander*, tamen de duobus amicis suis eleganter dixit, *Craterus amat Regem, Hephastion Alexandrum:* sic mihi rectè videor dicturus, Christum amasse D. Ioannem plus aliis amore quodam personali castissimo, & integerrimo. Nam hoc videtur significari ex eo, quòd *in sinu Domini recũbebat, itemq; ex eo, quòd Dominus iam moriens matrem suam ei, velut virginem virgini, commendauit.* Cæterùm quoad amorem Domini vniuersalem erga totum gregem suum, in ea causa & Christus Petrum, & Petrus vicissim illũ, *vt principem Pastorum & Episcopum animarum nostrarum, plus aliis amauit.* Itaque Diuus Nazianzenus vtramque dignitatem egregiè distinguens, *Vides* (inquit) *quemadmodum ex Christi discipulis Petrus petra vocetur, atque Ecclesiæ fundamenta fidei sua credita habeat: Ioannes verò impensius ametur, & supra pectus Iesu requiescat, ac reliqui discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant?* Ecce quæ totius Ecclesiæ sunt, Petro, quæ autem amoris priuati, ea Ioanni potius tribuuntur. Nam & alibi idem Nazianzenus de persoluto didrachmo agens, dicit *Petrum fuisse omniũ Discipulorum Christi charißimum.* Charitatem igitur vniuersali Ecclesiæ communem, ac non Petri personæ propriam intelligit.

Amoris Christi vicarius.

Petrus antefertur omnibus.

1. Ioan 4.

Diodorus libro 17.

Ioan. 13. & 19.

1. Pet. 5.

In oratione de moderatione in disputationibus seruanda.

In oratione ad Iulianu.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Petrus ter nominatim iubetur pascere oues Christi, non quòd præferatur cæteris, verùm vt non dubitet, sibi iá restitutũ munus Apostolicum, quod Dominũ ter negando, amiserat.

RESPONSIO.

Etiamsi Petrus, Dominum ter negando, amisisset Apostolatum; tamen nunc non modò idem Apostolatus ei restitutus foret, sed quiá ob hoc ipsum esset cæteris Apostolis prælatus, quòd cùm plus quàm illi, amaret, etiam maiore auctoritate, quàm illi, pascere iuberetur. Nã ad restituendum ei Apostolatum satis fuisset, vt non minus quàm alij amaret, vtq; ei ob trinam negationem, ter ad summũ diceretur, *Pasce oues meas.* At cùm dictum sit etiá, *Amas me plus, quàm hi?* per hoc verbum (*plusquam hi*) Petrus nunc prælatus fuisset ipsis Apostolis, etiãsi antè amisisset Apostolatum. Vnde B. Ambrosius ita Petrum alloquitur: *Postquã fleuisti, erectus es, vt alios regeres*, qui te ipse antè non rexeras. Et Arnobius ait: *Apostolo pænitenti succurritur qui est Episcoporũ Episcopus, & maior gradus redditur ploranti, quàm sublatus est deneganti.* Et pòst: *vt non solùm recuperasse, quod amiserat, probaretur, verùm etiam et multò amplius pænitendo, quàm negando perdiderat, acquisiuisse.* Atque hæc Arnobius. Cæterùm hoc quod ait *de gradu* Petro deneganti *sublato*, potius de gratia ad tẽpus sublata, quæ antè fuerat diffusa in corde ipsius, quàm de sublato Apostolatus officio accipiendum est. Nam Cyrillus Hierosolymitanus de Petro sic scribit: *Petrus princeps Apostolorum excellentißimus, non solùm negationis illius accepit condonationem, verùm etiam dignitatem Apostolicam non ablatã retinuit.* Quinimò beatus Augustinus sic de eadem causa scribit: *Sanctus Dauid de criminibus mortiferis pænitentiam egit, & tamen in honore suo perstitit. Et beatum Petrũ, quando amarißimas lachrymas fudit, vtiq; Dominum negasse pænituit, & tamen Apostolus mansit.* Et pòst: *Apostolus Petrus quando Saluatorem negauit, & fleuit, & Apostolus mansit, nondum acceperat promissum Spiritum sanctum* Idem ipsum docet Optatus: *Petrus ter solus negauit, & tamen bono vnitatis de numero Apostolorum separari non meruit.* Et Bernardus, *Peccauit* (inquit) *peccatum grande Petrus Apostolus, & fortaßis quo grandius nullum est, & tam velocißimè quàm facillimè veniam consecutus*

Ambros in 22. ca. Luca.

Arnobius in Psalm. 138.

Cyrillus in cate. 2.

August. epi. 50.

Petrus Apostolus mansit.

Optatus lib. 7. de schis.

Bernardus in die Petri & Pauli.

est, & sic, vt nihil de singularitate sui primatus amitteret, Nec igitur Apostolatũ amisit Petrus, & quamuis amisisset, tamen quia plus alijs amans oues Christi pascere iuberetur, omnibus alijs in pascendi potestate fuisset antepositus.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Augustinus ait: Cùm Petro dicitur, ad omnes dicitur, pasce oues meas: non igitur debet Petrus ea in re cæteris Apostolis anteponi.

RESPONSIO.

De agone Christian. Antequam hoc diceret Augustinus, præmisit: *Non sine causa inter omnes Apostolos, huius Ecclesiæ Catholicæ personam sustinet Petrus. Huic enim Ecclesiæ claues regni cælorum datæ sunt, cum Petro datæ sunt. Et cùm ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas.* Si Petrus inter omnes Apostolos, hoc est, si præ omnibus Apostolis potissimùm Petrus Catholicæ Ecclesiæ personam sustinet: certè vel in eo ipso præfertur omnibus. Nõ enim paruus est hic honor, vt Catholicæ Ecclesiæ personam quis sustineat, nec sine causa id cuiquã euenire potest. Causam

In Ioan. tract. 124. De baptis. contra Donatist. lib. 2. cap. 1. verò alibi Augustinus exprimit, dicens, *eũ gessisse personã Ecclesiæ propter Apostolatus sui primatum.* Et alibi ex Cypriani sententia dicit: *In Petro primatum Apostolorum excellenti gratia praeminere.* Et iterum: *Petrus Ecclesiæ figuram portat, Apostolatus Principatum tenet.* Si ergo Petrus propter primatum Apostolatus, personam Ecclesiæ Catholicę gessit: verè fuit princeps Apostolorum, & ita cæteris omnibus eum fuisse antepositũ, Augustinus credidit. Cùm igitur Augustinus ait, *quod Petro dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas:* hoc absq; omni cõtrouersia sic intellexit, Petrum vtpote principem, omnes Apostolos, & omnes qui vnquàm futuri erant, Pastores in seipso comprehendisse, & ideo per eum omnibus, sed non omnibus in eodem gradu, sed cuique in suo gradu dictum esse, *Pasce oues meas.* Alioqui per hoc mandatum quilibet presbyter, cui parœcia minima commissa est, tantam omnes oues pascẽdi auctoritatem haberet, quantã ipse Petrus habuit; quod Augustinus nunquam sensit. Nã inter

Hæres. 53. Aërij hæreses hoc enumerat, quòd Aërius *diceret, presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni.* Præterea nec Episcopum vllum putauit Petro æqualem extitisse. Dicit enim:

De baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 1. *Quis nescit, illum Apostolatus principatum* (de Petro loquitur) *cuilibet Episcopatus præferendum?* Imò Augustinus nec Episcopum, nec etiam Archiepiscopum aliquẽ tanta præditũ esse auctoritate credidit, quantam successor Petri haberet. Conferens enim cathedrã, hoc est, successionem Petri cum cathedra Cypriani, quem totius Africæ primatem fuisse constat, dicit:

Ibidem. *Et si distet cathedrarum gratia, vna est tamen martyrum gloria.* Distat ergo cathedrarum gratia.

Quæ cùm ita sint, quod Petro dicitur, *Pasce oues meas*, ad omnes quidẽ dicitur, quia omnes in Petro cõtinentur, sed pro eo gradu & auctoritate ad singulos dicitur, quam sub Petro

De sanctis serm. 24. amoris Christi Vicario, variam & distinctam singuli obtinent. *In vno enim Petro* (auctore eodem Augustino) *figurabatur vnitas omnium Pastorum.*

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cùm omnes Apostoli in vniuersum mundum æquè ac Petrus missi fuerint, ac omnes gentes docuerint: quid amplius potuit Petro committi?

RESPONSIO.

Vtique hoc ipsum, vt Petrus non modò cæteris omnibus Christianis, verùm ipsis etiam Apostolis præesset. Nam etsi Apostoli, cùm essent pleni Spiritu sancto, non indigebant alio moderatore: tamen quia eorum successores tales futuri erant, vt absque vnius præcipui Pastoris præfectura in sectas infinitas abituri essent, id primò institutum est in Apostolis, quod

Ad Anastasium Thessalonicẽsem. posteris ipsorũ nõ vtile tantùm, sed etiam prorsus necessariũ futurũ erat. Vnde Leo sapienter scripsit: *Inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis: & cùm omniũ par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris praemineret. De qua forma Episcoporũ quoque est orta distinctio.* Hæc ille. Atq; hinc sanè & à D. Matthæo, cùm Apostolos enumeraret,

Matth. 10. Dionysius de diuinis nomin. cap. 3. Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 64. Chrysostomus in Ioan. homil. 87. Matth. 16. Ioann. 20. *primus collocatur Simon, qui dicitur Petrus*, & ab omnibus tam Græcis, quàm Latinis patribus, Apostolorum *Coryphæus, os, vertex, caput, princeps, & dux* appellatur. Ac nimirũ quicquid cæteris Apostolis à Domino collatum est in cõmune, id prius Petro soli collatum est, vt in vno totius rei origo, & ius ordinariũ constitueretur, ac tunc demum etiam alijs exercitium æquale in cæteras oues tribueretur. Hinc Petro soli claues regni cælorum ab initio promittuntur: & quodcunque ligaret aut solueret in terris, ligandum solutumq; promittitur in cælis. Postea verò etiam alijs idem ferè concessum esse fateor. Sed hoc nihil erat aliud, quàm Petrum omnibus præferre in eo, quòd Christus illũ constituerat ordinarium istarum rerum possessorẽ, ad cuius formam & exemplar alij postea idem ministeriũ ab eodem Christo ac-

De schismate Donati lib. 7. ciperent. Vnde Optatus ait: *Petrus præferri Apostolis omnibus meruit, & claues regni cælorum communicandas cæteris solus accepit.* Claues autem cæteris Apostolis intelligo non per solum Petrum, sed multò magis per Dominum communicandas. Dominus enim ipse quas claues primũ soli Petro dedit, vt origo totius Ecclesiasticæ iurisdictionis ab vno duceretur, easdem

ipse

ipſe Apoſtolis aliis dedit, ſed iam non niſi participes eos fecit eius poteſtatis, quam totam
prius Petro dediſſet. Nam quemadmodum olim *Deus tulit de ſpiritu Moyſis, tradiditq́. eum* Num. 11.
ſeptuaginta viris de Senibus Iſraël, ne in ſuſtẽtando populi onere ſolus Moyſes grauaretur: ita Vide Aug. 5. de trinit. c. 14.
etiam nunc tulit de poteſtate Petri, tradiditque eam duodecim viris quos elegit, vt vnà cum
Petro ſuſtentarent onus populi, ne Petrus ſolus grauaretur. Hanc originem poteſtatis Apo-
ſtolicæ in Petro primùm conſtitutam, ac deinde eiuſdem poteſtatis exercitium ad alios ex-
tenſum etiam Diuus Cyprianus multum ac ſæpe vrget; de cuius ſententia & antea dictum De vnitate Eccleſiæ.
eſt, & poſthac dicendum erit.

Apoſtoli ergo non inter ſe pares (quia prior omnibus Petrus) tamen præcipuo quodam
& extraordinario iure parem in cæteras oues exercent poteſtatem, quam impari modo, ſed
tamen ad eundem effectum omnes à Domino acceperunt. Verùm defunctis Apoſtolis, ſola
Epiſcopalis & Paſtoralis poteſtas, quæ ordinario iure Apoſtolis collata erat, remanſit in Ec-
cleſia Chriſti, in qua poteſtate Petri primatus eximiè cernitur. Nam iſta ratione non modò
maior poteſtas fuit Petri, quàm aliorum Apoſtolorum, verùm etiam eiuſdem poteſtatis ex-
ercitium longè ſublimius in ipſo Petro reſedit. Nam alij Apoſtoli (quatenus Paſtores ordi- Epiſcopalis Apoſtolorũ poteſtas.
narij & Epiſcopi erant, eandemq́; poteſtatẽ ad ſucceſſores ſuos tranſmittere debebant) non
niſi limitatam in has aut illas oues acceperunt iuriſdictionem. Nam ſiue illa ordinaria pote-
ſtas dicatur Paſtoralis, ſeu Epiſcopalis, ſeu Archiepiſcopalis: tamen ad omnes oues Chriſti
ſeſe non extendit. Nec enim Diuus Iacobus ex eo quòd fuit Hieroſolymorum Epiſcopus,
vllam in Epheſios, aut Corinthios poteſtatem habuit. Verùm Petrus etiam *vt Epiſcopus &*
ordinarius Paſtor, accepit poteſtatem non modò in has aut illas oues, quas vt proprias propriè
paſceret, verùm etiam in omnes oues totius mundi; adeò vt ipſi Paſtores, cùm opus eſſet, ab
eodem corrigi, & ab officio remoueri poſſent. Et hoc eſt propriè, *plus aliis paſcere*, quod Pe-
tro commiſſum fuiſſe, iam docuimus. Vnde cùm Arnobius Petrũ dixiſſet eſſe *Epiſcoporum* In Pſal. 138.
Epiſcopum: Quod vt doceã (inquit) *illud oſtendo, quòd nullus Apoſtolorum nomẽ Paſtoris accepit.* Ioann. 10.
Solus enim Dominus Ieſus Chriſtus dicebat: Ego ſum Paſtor bonus. Et iterum: Me (inquit) *ſequũtur*
oues meæ. Hoc ergo nomẽ ſanctum, & ipſius nominis poteſtatem poſt reſurrectionem ſuam Petro pœ-
nitenti conceſſit, & ter negatus, negatori ſuo hanc, quam ſolus habuit, tribuit poteſtatem. Hoc, in- Ioann. 21.
quam, totum de Paſtorali ſeu Epiſcopali poteſtate, quæ perpetuò in Eccleſia manet, intelli-
gendũ eſt. Quàm diu enim oues Chriſti ſunt in hoc mũdo, tam diu etiã ſuos Paſtores habẽt
ad ædificationem corporis Chriſti, vt Diuus Paulus in ſpiritu prædixit. Inter Paſtores autẽ ma- Ephes. 4.
nifeſtè audimus, vni dictum eſſe, *amas me plus quàm hi? Paſce oues meas.* Quod perinde eſt,
ac ſi dicat: In illo gradu paſce, in quo plus aliis amas. Hinc Euſebius ad Epiſcopalem Petri
poteſtatem intuens, ait *Petrum fuiſſe Chriſtianorum Pontificem primum.* Quàm diu ergo ma- Euſebius in Chronicis.
nent Chriſtiani, ſemper etiam erit aliquis primus Chriſtianorum Pontifex. Hinc Optatus In lib. 2. de ſchiſmate.
teſtatur, *in vna Epiſcopali cathedra Petri, vnitatem ab omnibus ſeruari debuiſſe, ne cæteri Apoſtoli* In anniuerſ. aſſumpt. ſerm. 2.
ſingulas (*ſibi quiſque*) *defenderent, vt iam ſchiſmaticus & peccator eſſet, qui contra ſingularem ca-*
thedram alteram collocaret. Petrum (inquit Leo ter Magnus) *omnium Epiſcoporum nouerũt eſſe*
primatem. Et iterum: *Petro ſupra cæteros poſt regni claues, ouilis Dominici cura mandatur.* Nec De Aſcenſ. Dom. ſer. 2.
aliud ſenſit D. Gregorius, qui tametſi aliàs fateatur, ſingulos Apoſtolos ex Apoſtolatus ra-
tione in vniuerſum mundum pleniſſimam auctoritatem conſecutos, ac nominatim *Paulum*
dicat effectum eſſe caput nationum, & obtinuiſſe totius Eccleſiæ principatum: tamen Epiſcopalem In 1. Regum lib. 4.
tam Pauli, quàm cæterorum poteſtatẽ perpendens, longè infra Petrum eos collocat, dicens:
Certè Petrus Apoſtolus primũ membrũ ſanctæ & vniuerſalis Eccleſiæ eſt. Paulus, Andreas, Ioan- Lib. 4 Epiſt. 38.
nes, quid aliud quàm ſingularum ſunt plebium capita? Ecce quando agitur de Apoſtolorum Epi-
ſcopali poteſtate (quæ poteſtas clariſſimè in eorum ſucceſſoribus ab ipſo Apoſtolatu diſcer-
nitur) tunc *Petrus eſt primum membrum vniuerſalis Eccleſiæ*: cæteri Apoſtoli non itẽ; ſed tan-
tùm eius Eccleſiæ, quam adminiſtrant, primum membrum ſunt. Denique D. Bernardus ait
ad Eugenium: *Paſtorum tu vnus omnium Paſtor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui* Lib. 2. de cõſyder. ad Eugenium.
enim nõ dico Epiſcoporum, ſed etiam Apoſtolorũ ſic abſolutè & indiſcretè totæ commiſſæ ſunt oues?
Si me amas Petre, paſce oues meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certi re-
gni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non deſignaſſe aliquas, ſed adſignaſſe omnes: nihil excipitur,
vbi diſtinguitur nihil. Ex verbo igitur Dei probatur, omnes oues vni Petro & ſucceſſoribus
eius abſolutè commiſſas eſſe.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Hæc verba quæ Chriſtus Petro dixit, *Paſce oues meas*, de ſolis Iudæis, & non etiã de genti-
bus intelliguntur, tanquam dictum Petro fuerit, Paſce Iudæos qui crediturі ſunt in me.

RESPONSIO.

Ergóne oues Chriſti non ſunt, qui ex gentibus in Deum per Chriſti gratiam credunt? 1.
Aut ſi & illi oues Chriſti ſunt, quomodo nõ iure paſcentur ab illo, cui Chriſtus oues ſuas no-

minatim nulla distinctione adhibita,commendat? Deinde si Iudæi tátùm per agnos & oues
2. Christi intelligerentur: tamen cùm Apostoli omnes, atque adeò Paulus ipse Iudæus fuerit, certè vel hoc modo Petrus potestatem acciperet pascendi ipsos Apostolos. Et quoniã Apostoli omnes Petro subsunt,etiã ij quibus Apostoli præsunt,multò magis Petro suberunt. Sed quàm noua & inaudita est hæc interpretatio, vt oues Christi dicantur soli Iudæi esse, cùm
Ioann. 10. Christus nominatim antè dixerit, *Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere?* Hoc autem de ouibus inter gentes congregandis nemo dictum esse ignorat. Cùm igitur illas oues Christus pro suis habuerit, antequam Petro diceret, *Pasce oues meas:* in illo verbo nec illas quidem oues exclusit, quæ longè maxima ouilis Dominici portio existunt.
In Ioan. homil. 87. Itaq; Chrysostomus ait: *Magna Christus Petro communicat, orbis terrarum curam demandat, martyrium prædicit, & maiorem erga eum dilectionem testatus est.* Ecce orbis terrarum cura Petro demandatur in his verbis, *Pasce oues meas.* Non igitur de Iudæis tantùm pascendis intelligẽda sunt. Arator etiam omnes oues Petro commissas his carminibus declarat:

Primus Apostolico parua de puppe vocatus
Agmine Petrus erat. Et pòst: *Cui tradidit Agnus*
Quas passus saluauit oues, totumq́; per orbem
Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus *Surgit.* & quæ sequuntur.

Si Christus Petro tradidit oues, quas saluauit, gregemq́ue Domini per totum orbem Petro Pastore auget: non potest dici, quòd solos Iudæos Petro commiserit: nisi fortè illi etiam soli
In cap. 21. Ioann. à Christo saluati esse existimandi sunt. *Totius orbis ouium præfecturam* (inquit Theophylactus) *Petro committit. Non autem alij, sed huic tradit. Primùm quidem, quia omnes præcellebat, & totius cœtus os erat. Deinde, ostendens ipsi fiduciam esse sumendam velut negatione deleta.* Eò libentius hunc Theophylacti locum adduxi, quòd & is mentem Chrysostomi fidelissimè referre soleat, & præterea testetur, duas causas extitisse, cur Petro Dominus oues suas cõmendârit. Vna verò, & illa prima fuit, quoniã Petrus omnes præcellebat. Altera verò, sed illa nõ nisi posterior fuit, quia ter Dominum negauerat. Hæc enim secunda causa potius numeri, quàm rei ipsius rationem reddit. Nam oues Petro commendantur simpliciter, quia Petrus omnes præcellebat. Ter verò cõmendantur, quia ter negauerat. Malè igitur sentiunt, qui totã rem in priorẽ negationem reiiciunt, cùm nõ nisi minima rei pars eò pertineat. Facillimum mihi esset hoc in loco illa omnia repetere, quibus antea probaui, Petrum Episcopis omnibus, nedum ouibus, hac Domini voce *(amas me plus his, pasce oues meas)* prælatum fuisse. Verùm eadem vbique inculcare superuacaneum fuerit. Id tantùm diligenter animaduerti velim, quo pacto fieri potuit, vt, cùm singuli Apostoli in totum orbẽ missi fuerint, atque ideo in omnes Domini oues potestatem plenã acceperint, interim solus princeps Apostolorum intra Iudææ limites concluderetur? quasi ob hoc princeps fuerit, vt minus auctoritatis, quàm vllus alius Apostolorum, haberet. Omitto iam, quòd Petrus omniũ primus iis gentibus quæ cir-
Actor. 16. & 15. cuncisæ non erãt, prædicauit, quòd Cornelium baptizari iussit, quòd Antiochiæ sedit, quòd Romæ cathedram posuit: de his quippe omnibus erit postea dicendum. Certè si Petrus cognouisset, se à Christo non nisi Iudæorum Episcopum fuisse constitutum, nunquã post acceptum Spiritum sanctum, tam ipse quàm Iacobus & Ioannes (vt Clementẽ in sexto Hy-
Euseb. Eccl. histor. lib. 2. cap. 1. potyposeωn libro narrasse, Eusebius refert) vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designassent. Hierosolymorum enim Episcopus adeò & in metropoli Iu-
Euseb. lib. 4. cap. 5. & 6. dæorum sedit, & Iudæorum Episcopus est habitus, vt quindecim primi eius ciuitatis Episcopi de circuncisione omnes fuerint, primusq́; ex gentibus fuerit Marcus, qui fuit à Diuo Iacobo non nisi decimus sextus. Nunquid ergo Petrus, quem aut solum, aut præcipuũ à Domino Episcopatum acceperat, eum tam citò alteri moderandum tradidisset? Imò verò ex ea re intelligitur, Petrum potius alibi præficiendum fuisse. Vnde sedem Antiochiæ semel posuit, quæ caput erat Orientis: postea verò etiam Romæ eandem fixit, quæ orbis terrarum caput erat. qua de re posteà.

In homil. de Pastoribus. Nunc illud vnum cõsideremus, quod Augustinus & sæpè & multis verbis repetit: *In ipso Petro* (inquit) *Dominus vnitatem commendauit. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, Pasce oues meas. Absit, vt desint modo boni Pastores. Sed omnes boni Pastores in vno* (Christo) *sunt, vnum sunt. Christus ipse pascit, cùm ipsi pascunt. Nam & ipsum Petrũ, cui commendauit oues suas quasi alter alteri, vnum secum facere volebat, vt sic ei oues commẽdaret, vt esset Christus caput, Petrus figuram corporis portaret, id est, Ecclesiæ, & tãquam sponsus & sponsa essent duo in carne vna. Proinde vt oues commendaret, quid illi prius dicit, ne illi tanquam alteri commendaret? Petre, amas me? Et respondit, amo.* Quibus verbis Augustinus docet, Petrum Domino per amorem vnitum, figuram gestare totius Ecclesiæ: profectò quia, dum totã Ecclesiam iubetur pascere, totam non immeritò repræsentat. Verùm si vnam dumtaxat partem pascere iuberetur (vt hæretici volunt) diuideretur vnitas, & iam ab ipso initio præberetur occasio schismatis, quod à Domino

mino longissimè abest. *Nisi cognoueris temetipsam* (inquit ad Ecclesiã in persona Domini Augustinus) *exi tu: non ego te eiicio, sed exi; vt dicatur de te: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis.* In Epist. 48.
Exi tu in vestigiis gregum: non in vestigiis meis, sed in vestigiis gregum: nec vnius gregis, sed gregum diuersorum & errantiũ: & pasce hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur, pasce oues meas) sed Cant. 1. 1. Ioan. 2.
pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Ioann. 11.
Pastor. Petri gregem Augustinus nõ dubitat & vnum, & per totam Ecclesiã diffusum fuisse. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat esse schismaticos hędos, nõ Catholicas oues. Et tamẽ noui isti Euãgelici gregẽ Domini ab ipso initio ita diuisum fuisse volunt, vt ne Petro quidem, *in quo figurabatur vnitas omnium Pastorum*, integer ac totus commendaretur. Hactenus ea omnia protuli & cõfutaui, quæ ab hæreticis vspiam adducta reperiri, vt illa Domini verba (*Petre amas me plus quàm hi, pasce oues meas*) aliorsùm traherẽt, quam ad primatum vnius Petri, quem sanè illa manifestissimè confirmant. Nunc verò illud ipsum à viris prudentibus ponderari velim, quòd Protestantes hac in re ne secum quidem ipsi consentiunt. Modò enim sic aiunt, Petro commendari oues Christi, vt ea, quæ propria sunt soli Petro, animaduerti velint, vtpote trinam negationem Domini, & quòd Apostolus erat circuncisionis, nõ etiam gentium: modò autem ea in Petro spectant, quæ illi cum cæteris omnibus Apostolis communia fuisse volunt, qualia sunt, vt eũm Petro dicitur, ad omnes dicatur, *Pasce oues meas*; atq; vt omnes ex æquo ad vniuersum mũdum missi fuerint. Illud igitur in primis quęrendum ab ipsis esset, cui potissimùm sententiæ adhærere statuissent. Vtrũ illi, qua proprium aliquid in Petro, an illi, qua omnia omnino communia in illo spectari volũt? Si ad communia prouocant, admoneo illos, vt meminerint, hæc verba, *Amas me plus quàm hi*, non permittere vt ea iam in Petro spectentur quæ illi cum aliis Apostolis communia sunt. Quocum enim agitur, vt cum amante plus aliis, cum eo non communi, sed propria quadam ratione agi, certissimò scimus. Si ergo ab altera parte proprium aliquid in Petro spectabunt, quicquid illud sit, cùm in pascendo, hoc est, in regendo agnos & oues Domini cõsistat: vtiq; inde constabit, fuisse in Petro potestatem aliquam propriam, qua plus aliis gregem Domini pasceret. Atque hoc nihil est aliud, quàm Petrum Pastorum omnium fuisse primatem. Fuit ergo primatus aliquis ab ipso Christo in Ecclesia sua institutus, quem vt Petrus primùm gessit, ita Petri successores eum deinceps iure diuino gerere debuerunt. Augustin. de sanctis serm. 24. Ioann. 21.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cyprianus affirmat, hoc esse cæteros Apostolos, quod fuit & Petrus, pari consortio præditos & honoris & potestatis: is igitur non intellexit, Petrum iure diuino talem primatum gessisse. De vnitate Ecclesiæ.

RESPONSIO.

Hoc fuerunt cæteri Apostoli in exercitio auctoritatis Apostolicæ erga cæteras oues, quod fuit & Petrus, pari que consortio & honoris & potestatis præditi sunt erga quoscunque alios fideles in vniuerso mundo. Sed Cyprianus manifestissimè declarat, se non intellexisse, quòd in origine potestatis æquales Petro fuerint Apostoli. Subinfert enim eodem ipso in loco: *Sed exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna monstretur.* Vnitatẽ verò, vnde exordium sit profectum, non aliam, quàm ipsum Petrũ intelligit, cui eodem etiam in loco ait Dominum post resurrectionem suam dixisse, *Pasce oues meas.* Et alibi, *Petrũ* (inquit) *primùm Dominus elegit, & super eum ædificauit Ecclesiam suam.* Itemque: *Ecclesia vna est, & super vnũ, qui & claues eius accepit, Domini voce fundata est.* Necesse autem est, vt exordium & fundamentum, & is, qui primus est electus, cæteris qui postea idem ius accipiunt, saltem ratione primatus & originis suæ anteponatur. Deinde quàm perspicuè docet Cyprianus *cathedram Petri esse Ecclesiam principalẽ, vnde vnitas Sacerdotalis exorta est?* Vt prorsus abutatur bonis literis, qui hoc affingere Cypriano conatur, quod ille nũquam cogitauit. Cyprianus autem docuit id, quod & nos credimus, Apostolos non inter se (nam sic primus electus, & omnium princeps est Petrus) verùm quoad alias oues Domini regendas fuisse pares: itemque non exordiũ, sed exercitium Apostolicæ potestatis æquale sortitos esse: Denique in Apostolatu, ac non in cathedris Episcopalibus, idem iurisdictionis exercitium omnes Apostolos esse consecutos. Nam hæc omnia suis quæque locis abundè probata sunt. Ad Quintũ. De rebaptizãdis hæret. Lib. 1. epist. 3

OBIECTIO ALIA EX EODEM CYPRIANO.

Cyprianus dicit, neque quisquam nostrùm Episcoporum Episcopum se constituit. Ad Quintũ.

RESPONSIO.

Hoc dixit ex humilitate, cùm alioqui reipsa Episcoporum Synodo etiam ipse non semel præesset, in eoq; Episcopum Episcoporum se quodammodo gereret. Nam etiam Gregorius Magnus, qui omnes Episcopos suæ sedi Apostolicæ subiectos esse affirmauit, tamen *vbi nulla in Episcopis culpa subesset, omnes ratione humilitatis æquales esse dixit.* Humilitatem igitur, quę in Gregorio Magno fuit, in Cypriano etiã fuisse fatemur. Vnde & Augustinus ait: *Cyprianus Catholicus Episcopus, quanto magis magnus erat, tantò se in omnibus humiliauit, vt corã Deo inueniret* Lib. 7. indi. 2 epist. 64. De baptis. contra Donatistas lib. 2. cap. 1.

niret gratiam. Deinde ait, *neminem ipsorum se constituisse Episcoporum Episcopum*: non autē negat, aliquem à Deo totius Ecclesiæ, atque ideo Episcoporum etiam constitutum esse Episcopum. [In annivers. assumpt. serm. 1.] Vnde Arnobius, *Petro* (inquit) *pœnitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus.* Et Leo: *Petrum omnium Episcoporum nouerunt esse primatem.* Postremò, cùm ad Stephanum Pó- [Lib. 3. ep. 13.] tificem Romanum Cyprianus scripsit, *vt abstento per literas ipsius Martiano Arelatensi Episcopo, alium in eius locum substitui curaret*: nónne tunc egit, vt Episcópus Romanus Episcoporum Episcopum se ostenderet? Nisi forte per literas ad Prouinciam & plebem Arelatensem scriptas Episcopum de sede sua deiicere, & alium substitui iubere, hoc non sit Episcoporum Episcopum agere. Extra propositum igitur Cypriani verba detorquent, qui putant, cum negasse primatum vnius Pontificis in Ecclesia Christi.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Supèr Petrum (inquit Hieronymus) fundata est Ecclesia, licet idipsum alio loco super [Lib. 1. aduersus Iouinian.] omnes Apostolos fiat, & cuncti claues regni cælorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesiæ fortitudo solidetur.

RESPONSIO.

Hæc quidem omnia Hieronymus, sed non hæc sola scribit: mox enim, etiam nondū explera præcedentiū verborū periodo, sequitur apud Hieronymū: *Tamen propterea inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Si prima igitur cum postremis coniungas, necessariò dicendum est, ex Hieronymi sententia, fuisse Apostolos çquales, præterquàm in eo, quòd vnus inter eos electus est, *qui caput cæterorū constitueretur.* Quod perinde est ac si dicat, quoad plebem regendam pari eos potestate præditos fuisse: verùm inter se non fuisse pares. Quomodo enim vlla membra capiti paria esse possunt? Dices, pares eos [Lib. 1 aduersus Iouinian.] fuisse iure diuino, cæterùm humano consilio vnū cæteris præpositum fuisse. Imò verò Hieronymus ibidem subiungit, Petrum fuisse illum qui ab ipso Christo electus est in caput. *Cur nō Ioānes electus est virgo? Aetati delatum est* (inquit) *quia Petrus senior erat, ne magister bonus, qui occasionem iurgij debuerat auferre discipulis, in adolescentem, quem dilexerat* (id est, in Ioannem) *causam præbere videretur inuidiæ.* Ergo magister bonus, qui est Christus, prætulit Petrū Ioanni, *& inter duodecim vnum Petrum elegit, vt capite constituto, schismatis tolleretur occasio.* [Lib. 2. Aduersus Iouinian.] Accedit eodem, quòd Hieronymus in sequenti etiam libro aduersus Iouinianum scribit in hæc verba: *Et in veteri & in nouo Testamento alium ordinem Pontifex tenet, alium Sacerdotes, alium Leuitæ, alium Ianitores, alium æditui.* Est ergo Pontifex tam in nouo, quàm in veteri Testamento, & vt ibi vnus, sic etiam hîc vnus, per cuius primatum cæteri Sacerdotes, hoc est, Episcopi & presbyteri in pace ac vnitate conseruentur.

Hactenus declaratum est, ex iure diuino Petrum cæteris Apostolis maiorem esse tribus ferè modis: vel quòd primus tam Apostolatus officium, quàm claues regni cælorum accepit, [Matth. 10. & 16.] quæ res cæteris Apostolis postea sunt donatæ: vel quòd accepit plus quàm illis donatum est, [Matth. 10. 28. & 18. Ioann. 20. Ioann. 21.] (quia nunquam illis donatum est, vt *plus aliis amarent, aut pascerent*, neque vt quilibet eorum aut *Petrus* vocaretur, aut *primus Apostolorum* esset, aut petra fieret, super quam ædificaretur militans Ecclesia) vel quòd illa eximia Petri potestas fuit ordinaria, sedesque perpetua, & [Lucæ 22.] successio nunquam deficiens, quò Christus respexit quando aiebat, *se pro fide illius rogasse, vt ea non deficeret*: cùm tamen res ipsa clamet, cæterorum Apostolorum cathedras defecisse. Hæc autem in ipsius Petri dignitate personali, & non tantum in fide & confessione sua singulare quiddam *designasse*, multis rationibus probaui. Primùm, quia soli Petro facta est promissio, quòd *vocaretur Cephas*, id est rupes, aut saxum ingens. Cognomina verò personis, & non solis ipsarum actionibus imponuntur. Deinde quòd *cognominatus est Petrus*, antequam [Marci 3. Matth. 10.] confiteretur: quòd *primus* in Apostolum est electus: quòd cæteri Apostoli dicebantur *cum illo esse*, velut is eorum dux, & tanquam primogenitus fuerit: quòd *pro illo* tantùm, & pro se [Matth. 16.] Christus didrachmum dederit: quòd confessus est vt petra, & *vt caput, atque os cæterorum*: quòd *super illū* eiusmodi promissionibus Christi, & aliis donis instructum (inter quç fides sua primas tenebat) *Ecclesia promittitur ædificanda.* Nā ædificatio, quæ futura esse dicitur, nec ad Christū solum, super quem Ecclesia semper fuit ædificata, nec ad fidem solam, quæ semper etiam in Patriarchis & Prophetis fuit, referri potest, sed potius referenda est ad Pastorem Ecclesiæ Christianæ iam deinceps constituendum, qui gratia tanta per Christum donetur, vt ad Ecclesiæ vtilitatem in æternum veram fidem confiteri, & ita molem Ecclesiæ militantis visibili modo sustentare queat. Deinde soli Petro promittuntur claues, nec aliis dantur, nisi postquam illius potestas constitui cœpta est, vt in illo potestas ordinaria, velut in [Lucæ 22. Ioann. 21.] vno & primo, constitura intelligatur. Pro illius fide rogatur ne deficiat, sicuti etiam Petræ proprium est non deficere aliquando. Is iubetur confirmare fratres, quod & ipsum firmissimæ petræ officium est. Is plus aliis amans, propterea etiam maiore, quàm alij, auctoritate pascere iubetur. Atque hactenus ex manifestissimis promissionibus & institutis Christi

declaratum

declaratum est, Petrum fuisse & Apostolorum principem, & totius militantis Ecclesiæ pri-
mum Pastorem. Sed quoniam ea quæ maximi ponderis & momenti in Christiana religione
sunt, non solùm verbis, verùm etiam factis quibusdam significantissimis cõmendari nobis
à Christo solent: videamus iam deinceps, quid fecerit Christus, aut quomodo ita se gesserit
erga Petrum, vt eum appareat longè cæteris Apostolis antepositum fuisse. *Quæcunque enim* Roman. 15.
scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.

Professus fuerat Petrus artem piscandi, priusquam illum Dominus in discipulum elegis-
set. Vnde vt Magi per stellam, sic ille per piscationem mirabilem, ad Domini fidem adduci-
tur. Christus ergo ad Petrum pisces antè capientem, dixit: *Ex hoc iam eris homines capiens.* Luc. 5.
Vnde nobis occasionem iustissimã præbuit, vt quicquid à Petro fieret circa piscium captu-
ram, id auderemus ad cõuersionem fidelium accommodare. Nam Christus apertè declara-
uit per hæc visibilia & externa signa, quòd interim vnum Petrũ supra omnes alios Aposto-
los Ecclesiæ toti præficeret. *Iesus igitur cùm vidisset duas naues stantes secus stagnũ Genezareth,*
ascendens in vnam nauim, quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pusillum, & sedens doce- Luc. 5.
bat de nauicula turbas. Cur dicuntur duæ naues secus stagnum affuisse, nisi vt inde clarius ap-
pareret, Dominũ ascendisse in nauim Simonis, nõ velut in solam, quę casu tunc affuisset, sed
velut in eam, quæ mysterij causa præ altera naui studiosè electa esset: idq; etiamsi altera illa
filiorum Zebedæi, ac propterea fideliũ quoq; discipulorũ nauis esset. In *nauim* ergo, & *vnam*
nauim, & illam *Simonis* Dominus ascendit: *ibi sedet, inde turbas docet.* Nũquid hæc omnia ni-
hil significârũt? Longè aliter sancti Patres de Christi rebus gestis nos docuerunt. *Dominus*
noster Iesus Christus (inquit Augustinus) *ex quæ faciebat corporaliter, etiã spiritualiter volebat in-* De verbis
telligi. Et pòst: *vt excepto eo, quod mira & magna & diuina erant, aliquid inde etiam disceremus.* Domini homil. 44.
Ac multa sanè in eam sententiã ibidẽ adducit. Nauis ergo Simonis, in qua Christus sedet,
& vnde docet turbas, nihil aptius quàm Christi Ecclesiam Petri curæ commissam, significa-
re intelligitur. Iã inde enim ab arca Noë edocti sumus, *nauim Ecclesiæ typũ ac figurã esse. Na-* Gen. 7. 1. Pet. 3.
uis (ait Hilarius) *Ecclesiæ typum præfert, intra quã verbum vitæ positum & prædicatum, hi qui ex-* In Matth. cap. 13.
trà sunt, & arenæ modo, steriles atq; inutiles adiacent, intelligere nõ possunt. Nauis verò Simonis,
in qua Christus sedet, atque inde turbas docet, id manifestissime innuit, Christũ in illo cœ-
tu fidelium, qui communionem ac fidem Petri seruat, quique sequitur Petri monita, sedere
& commorari, atque ex Petri Ecclesia velut ex cathedra pastorali, salutarem Euangelij do-
ctrinam populis prædicare, *quia* (inquit Beda) *de auctoritate Ecclesiæ docet vsque hodie gentes.* Beda in 5. ca. Luc.

Fit autem mentio apud Matthæum alterius etiam nauis, quæ in medio mari iactabatur Matth. 14.
fluctibus, in qua etiam Petrus vnà cum reliquis discipulis nauigabat. Vtramque igitur Diuus
Ambrosius inter se comparans, *Non turbatur* (inquit) *ista nauis quæ Petrum habet, turbatur illa* Lib. 4. in 5. cap. Lucæ.
quæ Iudam habet. In vtraq; Petrus. Sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caueamus igi-
tur perfidum, caueamus proditorem, ne per vnum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur hæc nauis,
in qua prudẽtia nauigat, abest perfidia, fides aspirat. Quemadmodũ enim turbari poterat, cui præerat In Petro est
is in quo Ecclesiæ firmamentum est? Quàm perspicuè docet Ambrosius hoc in loco, *& nauim* Ecclesiæ fir-
Petri significare Ecclesiam, & Petrum *huic naui præesse,* & in ipso esse *firmamentum Ecclesiæ?* mamentum.

Vt autẽ cessauit Christus è nauicula Petri turbas docere, dixit ad Simonẽ: *Duc in altum,* Ibidem.
& laxate retia vestra in capturam. Quid hæc significent, dicat idem Ambrosius: *Etsi aliis* (in-
quit) *imperatur vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur, Duc in altum, hoc est, in profundum*
disputationum. Et pòst: *Apostolorum quæ laxari iubentur retia, sunt verborum complexiones, &*
quasi quidam orationis sinus, & disputationum recessus, qui eos quos ceperint, non amittant. Hæc
ille. Si ergo retia quidem sua omnes Apostoli iubentur laxare, soli autẽ Petro dicitur, *Duc*
in altum; nónne ex ea re manifestè cernitur, quòd tametsi omnes Apostoli verbũ Dei præ-
dicando animas Christo concilient, eius tamen chori *dux* & antecessor solus Petrus est?
Illi retia sua laxant æquè ac iste. Sed *iste ducit in profundum,* id quod illi facere non iubentur.
Eleganter sanè Beda putat, *ducere in altum, & retia laxare in capturam, ad remotiores gentes,* In 5 cap. Lucæ.
quibus Euangelium annunciandum est, pertinere. Qui ergo Apostoli etiam ad gentes conuer-
tendas retia laxabant, *Petro duce,* idipsum egerunt. Quinimò Apostolis iam olim defunctis,
tamen Petri Ecclesia in altũ ducere nunquã cessauit, quin sub Eleutherio Pontifice Britan-
nos, sub Celestino Scotos, sub Gregorio Magno Anglos, postea Germanos, Bohemos, Hun-
garos Polonos, Pruthenos, Lituanos, ac demum incognitas prius mundo Indorum gen-
tes ad Christum adduceret. Simon autem Petrus Christo respondens, dixit: *Præceptor, per* Lucæ 5.
totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo rete: & cùm hoc fecissent, con-
cluserunt piscium multitudinem copiosam. Facilis est interpretatio huius loci, quo docemur,
absq; Christi gratia præueniente & cooperante frustrà nos in hominibus ad fidẽ conuerten-
dis laborare. Illo autẽ præeunte, mox multitudinem copiosam ad Euangeliũ cõfluere. *Rum-*
pebatur autem rete eorum, & annuerunt sociis qui erant in alia naui, vt venirẽt, & adiuuarẽt eos:

[In Ioan. tract. 122.] *& venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur. Rete* (inquit Augustinus) *propter significanda schismata rumpebatur: Oportet enim & hæreses esse* (ait ex Paulo Ambrosius) [1.Cor.11.] *vt probentur boni.* Quæcunq; autem hæreses aut schismata oriuntur, vtiq; rete Petri est quod rumpitur, quia semel omnes pisces, hoc est, omnes Christiani erant intra illius rete cóclusi, quod & hæc ista res gesta significat, & illa parabola Domini in qua dixit, [Matth.13.] *Simile est regnũ cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Omne igitur piscium genus intra vnum rete, quod est Simonis Petri, cócluditur. Vnde cùm aliqui recedũt, rete Simonis rumpitur. Quod quãdo euenit, *Petrus, & qui cũ eo sunt, annuũt socijs*, id est, coëpiscopis & fratribus suis, vt veniant (ad Synodum œcumenicam) & adiuuẽt eos: vt vniuerso mundo testatũ sit, non solam Petri Ecclesiam hoc docere & credere, quod hæretici oppugnant; sed omnes præterea fideles Ecclesias, quæ nondum ruperunt rete, nec vnitatem deseruerunt, idem omnino sentire. Atque hoc quidẽ fit ob eos qui rumpunt rete. Ob illos verò qui manent in reti, ad littus, hoc est, ad cælum trahendos, alij etiam vocãtur in auxilium, quia solus Petrus non satis habet in se virium ad totam militantem Ecclesiam absq; sociorum ope gubernandam. [Lib.4. in Lucam.] Vocantur ergo in partem solicitudinis etiam alij ex alia naui, *quam D. Ambrosius putat primò significare Iudæam, ex qua Ioannes & Iacobus allecti de Synagoga ad nauem Petri, hoc est,* (inquit) *ad Ecclesiam conuenerunt, vt implerent ambas nauiculas.* Posteà verò addidit: *Possumus tamen & aliam Ecclesiam intelligere nauem alterius: ab vna enim plures Ecclesiæ deriuantur.*

Siue ergo per nauem Iacobi & Ioannis, Synagoga, seu etiam alia quæcunq; Ecclesia præter eam, quæ propriè à Petro gubernatur, significetur: profectò nauis Petri nauis illa principalis est, ad quam cæteræ naues venire, atque in eius cõmunione & societate manere debẽt, [Matth 13.] si volunt suos vectores *tanquam bonos pisces in vasa Christi ad extremum colligi.* Nec sanè vnquam deerãt Ecclesiæ Petri tot socij, quin ambæ naues pænè mergerentur præ multitudine fidelium, inter quos necesse est multos fore malos, quorum turpis vita premit Ecclesiã vsq; [Augustin. in Ioan. tractat. 122.] eò, vt in periculum mersionis venire videatur. Quod cùm videret Simon Petrus, [Lucæ 5.] *procidit ad genua Iesu, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator sum. Stupor enim circundederat eũ, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperãt. Similiter autem Iacobum & Ioannem* [Ibidem.] *filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Ecce* (inquit Ambrosius) *alia solicitudo Petri, cui sua iã præda suspecta est. Sed nouit perfectus, quemadmodum seruare possit reconditos, qui scit quemadmodum capere possit dispersos. Quos in verbo capit, verbo credit* (*id est, Filio Dei committit*)*: negas suum munus: Exi, inquit, à me Domine, quia homo peccator sum. Admirabatur enim dona diuina, & quo plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Huc vsque Ambrosius. Verè Petri Ecclesia non sibi, sed gratiæ diuinæ tribuit hanc ingentem piscium capturam, qua nauis Petri vsq; in hodiernum diem repletur. Nec enim se pro Christo (vt aduersarij calumniantur) sed pro Christi Vicario semper gessit. Imò peccata sua fatetur, & licet ministerio dignissimo fungatur, tamen nõ ex suis meritis illo se fungi, vbique præ se fert & confitetur. Cæterùm qui iam ruperũt rete Petri, quòd graue ipsis videretur ab alio regi, maluerũtq; in magno huius vitæ mari animalem sequi libertatẽ, quàm intra Simonis rete coarctari: videant saltem, non deesse in Ecclesia Iacobum aliquem & Ioannẽ, qui sint *socij Simonis*, quique vnà cum illo ad pisces Domini colligendos in nauem suã seriò laborent. Quos omnes non minus quàm ipsum Petrum ingens stupor circundedit, dum vident, per annos iam mille quingẽtos tam innumerabilẽ piscium multitudinem à Petro quotidie captã, & Christi Sacramentis imbutã esse. Agnoscunt enim [Ibidem.] virtutem verbi, quod ad Petrum Dominus iam dixit, *Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.* Ita enim placuit ipsi Christo rem prius gestã interpretari, vt manifestè intelligamus, id omne quod circa pisces capiendos gestum est, ad homines postea capiendos spectasse, vt minus indignari hostes Petri debeant, si auctoritatem Christi sequentes, dicimus, *Nauem Simonis Ecclesiam Petro commissam esse: in qua licet plures Apostoli & Episcopi retia laxent, vnus tamen Petrus in altum ducit, & quicquid piscium est captum, intra illius rete vsque ad rupturam retis conclusum est: quos pisces quia solus ad terram trahere non potuit, alij vocantur & veniunt in eius auxilium, sed omnes sunt socij Simonis; & cùm adessent plures Apostoli, tamen soli Petro dicitur, Ex hoc iam eris homines capiens.*

Nam quòd obijcere possis, hoc idem Andreæ Simonis fratri dictum esse: equidem cõce- [Matth.4. Lucæ 5.] do, tam Petro quàm Andreæ dictum esse, *faciam vos fieri piscatores hominũ.* Sed iam prius Petro soli dictum erat, *Ex hoc iam eris homines capiens.* Vt cuicunque postea hoc idem fuerit dictum, is intelligatur socius quidem Petri esse, atque in auxiliũ ei venire, sic tamen, vt Petrus [De consensu Euangelistarũ lib. 2. cap. 17. Prius soli Petro.] interim totius rei dux & origo sit. *Tantùm Petro* (inquit Augustinus) *Lucas à Domino dictum commemorat, Ex hoc iam homines eris capiens: quod Matthæus & Marcus ambobus fratribus dictum esse narrarunt. Sed potuit vtique prius hoc Petro dici, cùm de capta ingenti multitudine piscium miraretur, quod Lucas insinuauit, & ambobus postea, quod illi duo commemorauerunt.* Con- [In 5.c. Luc.] sentit cum Augustino Beda: *Non* (inquit) *Lucas Petrum & Andream nunc à Domino vocatos,*

sed

sed tantùm Petro fuisse prædictum, quòd homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi iam pisces nũquam esset capturus. Nam & post resurrectionẽ Domini legimus eos esse piscatos. Vnde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, vt postea fieret quod Matthæus & Marcus narrant, quando eos binos vocauit. Tunc enim, non subductis ad terram nauibus tanquã cura redeundi, sed ita eum secuti sunt, tanquam vocantem & iubentem sequerentur. Hæc Beda. Cuius tum auctoritas tum præcipuè rationes conuincunt, soli Petro ab initio dictũ esse, *Ex hoc iam eris homines capiens*. Ac nimirũ quod iam factum & dictũ esse D. Lucas narrat, id persuasit tam Petro, quàm Andreæ, atq; etiã duobus filiis Zebedæi, vt tam facilè postea Christum sequerẽtur, *quando ambulans iuxta mare Galilææ, vocauit eos*. Apud Lucam enim *sedet in naui Simonis*; apud Matthæum, & Marcum *ambulat iuxta mare*. Ibi *ad vnũ Simonem loquitur*: hîc etiam *alios tres vocat*. Apud Lucam *simul aderant cum Simone Iacobus & Ioannes, quando subductis ad terram nauibus, secuti sunt Iesum*. Apud Matthæum verò & Marcum, *vno in loco erant Simon & Andreas, in alio autem Iacobus & Ioannes*. Nam post Simonem & Andream vocatos, ait Scriptura: *Et procedens inde, vidit alios duos fratres*. Deniq; apud Lucam *post retia subducta, piscesq; captos, & impletas naues, secuti sunt Iesum*. Sed apud Matthæũ & Marcum, *Simon & Andreas iam erant mittentes retia, quando eos Dominus vocauit; Iacobus verò & Ioannes reficiebant retia sua*. Vt manifestissimum sit, aliam esse historiã quę apud Lucam, & aliam quæ apud Matthæum & Marcum narratur. Ac verisimillimum est, eam prius gestam esse quæ narratur apud Lucam, propterea quòd & illo miraculo eorum animi sunt Christo conciliari, & post vocationem Christi non est putandum, quòd amplius reliquerint eum vsque ad mortem eius. *Vbique enim* (ait Irenæus) *simul cum Christo aßistentes inueniuntur Petrus, & Iacobus, & Ioannes.*

Matth. 4. Marci 1. Luc. 5. Matth. 4. Marci 1. Lib. 3. ca. 12.

Narrant præterea Euangelistæ, quòd cùm Petrus vidisset Dominũ super mare ambulantẽ, dixit: *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas. Et ipse ait: Veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum. Nemo enim* (ait Chrysostomus) *ita vt Petrus, Iesum amabat. Videns verò ventum validũ, timuit: & cùm cœpisset mergi, clamauit, dicẽs: Domine, saluum me fac. Et continuò Iesus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei, quare dubitasti? Et cùm ascendissent in nauiculam, cessauit ventus. Euangeliũ hoc* (inquit Augustinus) *admonet nos intelligere, mare præsens sæculum esse, Petrum verò Apostolũ Ecclesiæ vnicæ typum. Ipse enim Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptißimus*: & quæ sequuntur. Augustino assentiens Bernardus, *Mare* (inquit) *sæculum est: naues, Ecclesiæ. Inde est quòd Petrus instar Domini gradiens super aquas, vnicum se Christi Vicariũ designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cùm quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est grandißima nauis facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa.* Audiuimus iam & Dominũ è nauicula Petri docentẽ turbas, & Petrum super mare ambulantem, vt veniret ad Iesum. Ibi Petro prędicitur, quòd fiet piscator hominum: hîc admonetur, vt & magna fide præditus sit, & hominẽ se adhuc esse meminerit. Ibi *solus in altum ducere*, & hîc *solus ad Christum super aquas venire* iubetur, vt vtrobiq; aliquid in illo singulare animaduerteremus. Et titubat quidẽ in mari, quia personam gessit Ecclesiæ illius quæ adhuc inter huius vitæ fluctus crebrò labitur, & interdũ cadit, nec sine gratia Christi vnquam resurgit. Illud sanè prætermittendum non est, quòd cùm Christus à Iudęis apprehenderetur, Petrus exemit gladium suum, & percutiens seruũ principis Sacerdotũ, amputauit auriculam eius. Tunc ait illi Iesus: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Duo hîc sunt animaduertenda: vnum, quòd gladius iste secularis & communis, quo Petrus iam vsus est, ipsius esse non negatur; alterũ, quod eodem gladio per se vti prohibetur. Maior est enim dignitas Petri, quàm vt seipsum debeat immiscere secularibus negotiis, quorũ caput est potestas gladij. Nihil quippe gladij potestate sublimjus est in tota ciuili Repub. cùm in ea re *merũ imperium* consistere Vlpianus dicat. Sed quanquã vsus gladij abiectior sit, quàm vt Petrus ad spiritalem gubernationem assumptus, eum exercere permitti debeat; tamen etiã ille gladius rectè dicitur esse Petri, quia omnes Christiani principes ius gladij habentes, Petri oues sunt, & ideo gladium etiam suum Petro submittere debẽt in iis causis omnibus quę ad fidem Christi spectãt. Quam vtramq; rem D. Bernardus animaduertens, ita scribit ad Papã Eugeniũ Petri successorem: *Quid tu denuò vsurpare gladiũ tentes, quem semel iussus es ponere in vaginã? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non manu euaginandus. Alioqui si nullo modo ad te pertineret & is, dicẽtibus Apostolis, Ecce gladij duo hic; nõ respõdisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergo Ecclesiæ, & spiritalis scilicet, & materialis. Sed is quidẽ pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est. ille Sacerdotis, iste militis manu: sed sanè ad nutũ sacerdotis, & iussum Imperatoris.* Cùm igitur summæ potestatis signũ gladius sit, gladius verò sit duplex, vnus spiritalis, alter materialis: inter ceteras Petri prærogatiuas etiã illud

Matth. 14. In Matth. homil. 51. Serm. 13. de verbis Domini. De consideratione ad Eugenium Lib. 2. Vide Augustin. de agone Christiano cap. 30. Matth. 26. Bernard. lib. 4. de consideratione ad Eugenium.

illud non immeritò recenseas, quòd solus ex Apostolis etiam materialis gladij summã potestatem accepit, qui nutu quidem suo, sed manu alterius exeri debeat. Discernere enim, quãdo Christi Ecclesia materiali gladio defendenda sit, meritò non cuiuslibet, sed primi Pastoris officium est. Sed pergamus ad reliqua.

Post resurrectionẽ verò Domini hoc primũ in Petro singulare est, quòd ex omnibus viris *primus in Christi monumentum est ingressus*, idque tametsi Ioannes ad monumentũ prior venisset. Deinde *primus virorum dignus fuit habitus, qui Dominũ post resurrectionẽ suam videret.* Nam vt Angelus nominatim iussit Christi resurrectionẽ *Petro* annunciari; sic etiam duo discipuli qui cognouerant Dominum in fractione panis, ad discipulos reuersi, dixerũt eis, *quòd surrexerat Dominus verè, & apparuerat Simoni.* Vt meritò Ambrosius dixerit: *Sicut ex mulieribus Mariæ, & alij Mariæ Magdalenæ, ita ex viris Petro visus est primo mane. Et Paulus sic ait: Resurrexit tertia die secũdum scripturas, & visus est Cephæ. Et ideo Marcus specialiter induxit iuuenem mandantẽ, vt Petro & discipulis dicerent mulieres, quia surrexit Dominus. Petrus ergo vidit solus Dominũ, alibi cum Ioanne, alibi solus; vbique tamen impiger currit, vbiq; aut solus, aut primus.* Hæc Ambrosius. Petrus ergo perfectior iam ob crebrũ humanæ infirmitatis experimentum factus, & perfectiorẽ Ecclesiæ futuræ statum significans, dicit ad fratres suos, *Vado piscari: dicunt ei, venimus & nos tecum.* Et meritò quidem eunt cũ Petro, quia primogenitum reliqui fratres sequuntur, eiq; adhærent. Cùm autem illa nocte nihil prẽdidissent, *dicit eis Iesus. Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Mittere iubet rete* (inquit Augustinus) *in dexteram nauigij, vt significaret eos qui stabant ad dexterã, solos bonos.* In priore enim Petri piscatione tam boni, quàm mali pisces in rete intrãrunt. Sed in hac posteriore tantũ boni pisces intrant; quia de iis tantum agitur, qui perseuerãt in fide ac dilectione Dei vsq; in finẽ. Miserunt ergo rete in dexteram, *& iã non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dixit ergo discipulus ille quẽ diligebat Iesus, Petro: Dominus est. Simon Petrus cùm audisset, quia Dominus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) et misit se in mare.* Vt esset (teste Petro Chrysologo) primus in reditu, qui acceperat in ordine Principatũ. *Vidit cũ piscaretur* (inquit Ambrosius) *sed non vidisse contentus, impatiens desiderij, negligens captionis, immemor periculi, non tamen immemor reuerentiæ, vbi Dominum vidit in littore, veste se texit, ferum æstimans, si cum cæteris nauigio perueniret. Sic cùm in mari Dominus ambularet, super vndas maris naturæ suæ oblitus, occurrit. Sic cùm à Iudæis Dominus teneretur, aduersum turbas gladium solus exeruit. Sic & nunc cùm Dominus stetisset in littore, periculoso compendio religiosum maturauit obsequium. In omnibus locis.* (inquit Hieronymus) *ardentissima fidei inuenitur Petrus. Interrogatis discipulis, quem homines dicerent Iesum, Dei filium confitetur. Volentem ad Passionem pergere prohibet, & licet erret in sensu, tamen non errat in affectu: nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulo antè cõfessus. In monte cum Saluatore inter primos primus ascendit, & in Passione solus sequitur. Peccatũ negationis quod ex repentino timore descenderat, amaris statim abluit lachrymis. Post passionem cùm essent in lacu Genezareth, & piscaretur, & Dominus staret in littore, aliis paulatim nauigantibus, ille non patitur moras, sed accinctus ependyte suo, statim præcipitatur in fluctus. Eodẽ igitur fidei ardore quo semper, nunc quoq; cæteris tacentibus, credit, se posse facere per voluntatem magistri, quod ille poterat per naturam. Iube me venire ad te super aquas. Tu præcipe, & illico solidabuntur vndæ: leue fiet corpus, quod per se graue est.* Deniq; Bernardus ait: *Discipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore: quodq; iucũdius erat, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus, quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, aliis nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe signũ singularis pontificij Petri, per quod non nauem vnam, vt cæteri quiq; suam, sed sæculum ipsum susceperit gubernandum. Adscendit ergo Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus; & cùm tanti essent, nõ est scissum rete. Quoniam* (inquit Augustinus) *in illa summa pace sanctorum nulla erunt schismata, pertinuit ad Euangelistam dicere, Et cùm tanti essent, id est, tam magni, non est scissum rete. tanquam illud respiceret vbi scissum est, & in illius malis cõparatione commendaret hoc bonum. Petrus rete* (inquit Gregorius) *ad terram trahit: ipsi quippe sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: Simon Ioannis amas me? pasce oues meas.* Atq; hoc sanè diligenter ponderãdum est, quòd spiritus sanctus ita nos voluit in scriptura sancta versari, vt prima cum postremis conferentes, alia etiam interiecta non omitteremus.

Ter igitur negotium singulare D. Petro fuit cum mari. Semel, quãdo Christus è naui eius docebat turbas, vbi & ruptũ est rete præ multitudine piscium. Iterum, quando ambulabat super aquas, & mergi cœpit. Tertiò autẽ, quãdo misit se in mare, & rete integrum ad littus, hoc est, ad cõsummationem sæculi perduxit. Vt planè appareat, Petri nauim & piscationem ab initio primitiuæ Ecclesiæ Christi, vsque ad finem sæculi sic perseueraturam esse, vt quanquam interdũ & peccet Petrus, & titubet, & Petri nauis fluctibus agitetur: non tamen submergatur, aut deficiat vnquam; sed omnes, qui ad vitam æternam peruẽturi sunt, sub Petro

* Gubernatore ad illam sint peruenturi. *In illius naui Christus docet turbas, ille ducit in altũ, illius piscatio*

Ioann. 20.
Marci 16.
Lucæ 24.
Li. 10. in 24. cap. Lucæ.
1. Cor. 15.
Marci 16.
Ioann. 21.
In Ioan. tractat. 122.
Chrysologus in serm. 78.
Ambrosius lib. 10 in ca. 24. Lucæ.
Lib. 3. in ca. 14. Matthæi.
Ioann. 21.
De considerat. lib. 2.
In Ioan. tractat. 122.
In Euange. lia. hom. 24.
Lucæ 5.
Matth. 14.
Ioann. 21.

piscatio implet nauiculas, in illius nauium ascendit Christus vt sedetur tempestas, ille rete ad terram trahit, ille amat plus aliis, illi plus aliis amanti cõmendantur agni & oues, ille deniq; Domini mortẽ supra omnes alios imitatur. Nam hoc planè postremũ est inter omnia Petri priuilegia, quòd solus inter Apostolos inuentus est, cuius non dico mortem, sed mortis genus & modũ Christus ipse tanto antè prædiceret. *Cùm senueris*, inquit, *extendes manus tuas, & alius te cinget, &* (Ioan. 21.) *ducet quò tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Pro Christo* (inquit Augustinus) *fuerat crucifigendus, hoc est enim, Extendes manus tuas. Petrus* (inquit (De Sanctis serm. 24.) Tertullianus) *Passioni Dominicæ adæquatur.* Post hæc ait Dominus Petro, *sequere me. Non sic* (De præscr. aduers. hær.) (ait Augustinus) *quomodo prius, quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit: Sequere me. Sed* (serm. 66.) *tunc ad doctrinam, modò ad coronam. Petrus* (inquit Ambrosius) *crucis, sicut Saluator, exitum tulit, & à Dominicæ deuotionis similitudine nec morte discretus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imitaretur & passione.* Nec tantùm Euangelia, sed etiam res gestæ Apostolorum variis modis primatum Petri commendant. Atque erit sanè operæpretium iam deinceps animaduertere, quem in modum Petrus acceptum à Domino primatum exercuerit, ac potestatem sibi diuinitùs collatam gesserit.

Primatus Petri etiam ex iis quæ post Ascensionem Domini gessit, confirmatur.

CAPVT V.

PEtrus & primus, & solus, post Ascẽsionem Domini, pronunciat, Iudam ab Episcopatu suo depositum esse, aliumq; in eius locum substitui oportere, definit. Ex cuius auctori- (Actor. 1.) tate cæteri eligunt Matthiã, quod ipsum Petri factum D. Chrysostomus primatui eius acceptum fert. *Quàm est* (inquit) *feruidus? Quàm agnoscit creditũ à Christo gregem? Quàm in* (In Acta Apostolorum homil. 3.) *hoc choro princeps est? Et vbique primus omnium incipit loqui.* Et pòst: *Primus omnium auctoritatem* (Lucæ 22.) *vsurpat in negotio, vt qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce, *Princeps in choro Apostolorum* est Petrus, ei *grex à Christo creditur*, is *omnes habet in manu, & fratrum est confirmator.* Quæcunque autem sunt Apostolorũ prærogatiuæ, eas omnes primus, ac propè ab initio solus exercet atque exequitur Petrus. Nam cùm ad Euangelium prædicandum, & ad baptismũ in Christi nomine mi- (Matth. 28. B.) nistrandum præcipuè mitterentur, Petrus accepto Spiritu sãcto, primus omniũ hominum Ecclesiam Dei, verbo Euangelij fundat in fide Iesu Christi. *Stans enim Petrus cum vndecim*, & fidem in Christum Deum & hominẽ primus promulgat, & quid cõuersi facere debeãt, (A) præscribit, ex cuius auctoritate baptizãtur ferè tria millia. Verè igitur prima Christi Ecclesia (Actor. 2.) fundatur à primo Christi Apostolo, tam quoad verbũ fidei, quàm quoad Sacramenta noui Testamenti. Vnde Tertullianus ait: *Primus in Christi baptismo Petrus reserauit aditum cælestis* (Tertull. in lib. de pudicitia.) *regni.* Cùm Apostoli acceperint potestatem *curandi omnem languorem & omnẽ infirmitatem*, primus omnium Petrus visibili miraculo prædicationem suam cõfirmat, sanans claudum in (2.) nomine Iesu Christi, admirãte omni plebe. *Si Petrus petra est* (inquit Ambrosius) *super quam* (Matth. 10. Actor. 3.) *ædificatur Ecclesia: rectè prius pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei fundamentũ continet, ita & in* (serm. 66.) *homine membrorum fundamenta confirmet.* Hoc etiam primum fecisse Petrũ, Tertullianus a- (In lib. de pudicitia.) nimaduertit. Cùm Apostoli ad hoc assumerentur, vt *testes omnium gestorum Christi essent*, (Ioan. 15.) *vtq; confiterẽtur Christum corã hominibus*: primus omnium Petrus coram Principibus Sacer- (Matth. 10. Actor. 4.) dotum Anna, & Caipha, & Scribis fidem in Christum publicè confessus, & ad eum finem Spiritu sancto repletus est.

Quid vnquam homini sublimius collatũ est à Deo, quàm vt alterius hominis cor secretaque consilia inspiceret, qui suum ipsius cor interdum non videt? Hoc ergo, quod sanctis in cælo constitutis ex gratia Dei maxima confertur, Christus Vicario etiam suo in hac vita contulit, vt melius sciret, quomodo rudem adhuc & recens inchoatam Ecclesiã gubernaret. Videns ergo Petrus, Ananiam & Sapphiram de pecunia quã semel ex voto cõsecrârant, (Actor 5.) partẽ abstulisse: & cognouit ea, quæ in mente erãt, & occidit eos præcepto, quod vtrumque D. Chrysostomus annotauit. *Petrus auctore Deo* (inquit Gregorius) *Ecclesiæ sanctæ principatum tenens, à bene agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatius venerari recu-* (In Acta Apostolorum homil. 12.) *sauit, seq; illi similem recognouit, dicens: Surge, ne feceris, & ego homo sum. Sed cùm Ananiæ &* (Gregor. lib. 1. epist. 24.) *Sapphiræ culpam reperit: mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eo-* (Actor. 9.) *rum vitam perculit, quam spiritu perscrutante deprehendit, & summum se intra Ecclesiam contra* (Super cæteros.) *peccata recoluit, quod honore sibi vehementer impenso, coram bene agentibus fratribus non agnouit.* Quin & in hac re primatum solius Petri Tertullianus agnouit. Nihil diuinius Apostolis à (In lib. de pudicitia.) Christo vnquam promissum est, quàm quòd *opera, quæ ipse fecisset, illi quoque facerent, &* (Ioann. 14.) *maiora illis facerent.* Nec vllibi hoc verbum aut prius, aut excellentius impletum est, quàm in Apostolo Petro, *cùm in plateas eiicerentur infirmi, & ponerentur in lectulis & grabatis, vt* (Actor. 5.) *veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quemquam illorum. Hoc in Christo* (inquit Chry- (In Acta Apostolorum Homil. 12.) sostomus) *non est factum, quamuis in virtute Christi fieret. Educti è carcere Petrus & Apostoli,* (Actor. 5.)

dixerunt

dixerunt Principi Sacerdotum: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Cur autem *Petrus* nominatur seorsum ab Apostolis, cùm & ipse Apostolus fuerit; nisi quia fuit etiam in illo nonnihil quo Apostolos superabat? Ne igitur putaretur solus Princeps Apostolorum hoc dixisse, additum est, quòd *Petrus & Apostoli* hoc dixerunt. Et sanè quamuis hic loquendi modus non vbique repetatur, tamen vbique intelligi debet. Erat enim ordo inter Aposto-
Actor. 6. los. Neque verò *cùm duodecim Apostoli conuocarunt multitudinem discipulorum* ad septem Diaconos eligendos, tunc putandum est, eos perturbatè locutos, verùm ita, vt praeiret suffragio vel saltem auctoritate Petrus, atque assentirentur caeteri. Parum quippe interest, vtrum ipse nominet aliquos, an alios iubeat id auctoritate sua facere: quia vtrouis modo Petrus est, qui auctoritatem negotio praestat. Ineptè igitur obuiunt Protestantes, quòd septē diaconi ab omni multitudine sunt electi, & ab omnibus ex aequo Apostolis cōfirmati.
Actor. 6. Neque enim multitudo prius eligit, quàm duodecim Apostoli eos conuocassent, & eligendi potestatem fecissent, qui etiam confirmârunt electos, eis imponentes manus. Nec inter duodecim quisquam poterat prior esse primo, quem infinitis iam argumentis constat fuisse Petrum. Si ergo duodecim Apostoli & conuocârunt multitudinem, & septem Diaconis manus imposuerunt, cùm non modò inter duodecim fuerit Petrus, verùm etiam illis praefuerit: vtique Petrus omnium primus & conuocauit turbam, & confirmauit eos qui eligebantur.

Age verò, cùm & Euangelium Christi primò per ipsum Petrum sit praedicatum, & Baptismus primò sit ipsius auctoritate ministratus, & miracula maxima per illum sint facta: cōsideremus & illud, Spiritum sanctum effecisse, vt primus etiam Petrus cōfirmationis Sacramentum (in quo Episcopalis ordo eximiè cernitur) nōn solùm in Ierusalem, sed in *Samaria*,
Actor. 8. hoc est, extra Iudaeam conferret. Licet enim quiuis Apostolus potuerat illud conferre, quia singuli erant Episcopi (dicente Propheta de Iuda omnium infimo, *Episcopatum eius accipiat alter*) nec Petrus videatur se huic muneri spontè obtulisse: tamen factum est, vt à caeteris Apostolis in Samariam mitteretur, vt iis qui prius baptizati erant, vnà cum Ioanne ma-
Actor. 2. num imponeret, quò acciperent Spiritum sanctum ad robur cōfitendae fidei, quem prius in
Roman. 5. Baptismo ad remissionem peccatorū & charitatem in cordibus diffundendam acceperant. In Samaria verò dum Petrus esset, opportunè Simonis Magi nequitiā cognouit; & quoniam
Actor. 8. donum Dei pecunia existimauit possideri, Petrus dixit ad eum: *Pecunia tua tecū sit in perditionem. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.* Atque hinc originem traxit illa coorentio, quae postea inter Simonem Petrum, & Simonem Magum cōsecuta est. Par enim erat, vt fidei Petra & Princeps Apostolorum fontem omnis haeresis & radicem
De praescrip. aduer. haeres. omnium sectarum & primus deregeret, & ad postremū damnaret. *Simoniana Magia* (inquit
Hieron. in Catalogo. Tertullianus) *disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter idololatrias deputabatur, & à Petro*
Theodoret. haeret. Fab. lib. 1. *Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Itaque tam D. Hieronymus, quàm Theodoretus Petrum asseuerat Romam se contulisse, ad Simonē Magum expugnandum. Ac ne id quidem mysterio vacat, quòd in ipsa vrbe Roma hęresis extinguendę initium est factum, vbi omnes
De haeresib. 1 haer. postea haereses per diui Petri sedem reprimendae erant. Quin etiam Augustinus ait: *In vrbe Roma beatus Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*

Actor. 9. · Factum est autem, vt *Petrus, dum pertransiret vniuersos, deueniret ad Sanctos qui habitabant Lyddae: vbi cùm paralyticum sanasset, in Ioppen veniens, excitauit Tabitham à mortuis*, quod genus miraculi etiam ille primus omnium Apostolorum edidit. *Quemadmodū dux in exer-*
Hom. 21. in Acta Apost. *citu* (inquit Chrysostomus) *obambulans, considerabat, quae pars sit coadunata, quae ornata, quae suo aduentu egeat. Vide vbique illum circumcursare, & primum inueniri. Quando eligendus A-*
Primus. *postolus, hic primus: quando loquendum Iudaeis, non Apostolos esse ebrios, quando curandus claudus,*
Prae aliis. *quando concionandum, hic prae aliis est: quando agendum contra Principes, quando contra Ananiam, quando ab vmbra sanationes fiebant, hic erat. Et vbi quidem erat periculum, hic: & vbi moderatio. Vbi autem tranquillitate res erant plenae, communiter omnes. Sic non exigit honorem maiorem. Iterum quando fieri miracula opus erat, ipse prosilit. Et hic iterum ipse per se laborat, ac iter facit.* Longè adhuc praeclarius est, quòd Petrus omnium primus in gentibus fidem Christi plan-
Actor. 10. tat. Quando enim placuit Deo, Cornelium Centurionem in sanctorum coetum aggregare,
In Acta Apost. ho. 22. *iussit accersiri Petrum, vt per os eius gentes Euangelium audirent & crederent.* Vnde Chryso-
Praecipuus. stomus ait: *Dominus non Ananiam, sed praecipuum* (id est, Petrum) *adducit ad Cornelium.* Et in illa verba, *quae Deus purificauit, tu ne communia dicas: Hoc* (inquit) *videtur quidem ad Petrum dici, totum autem Iudaeis dicitur. Nam si magister increpatur, multò magis hi.* Et pòst: *Vides*
Hom. 24. in Acta Apost. *vnde initium sit Gentium?* Et iterum: *Vide etiam quanti fecerit, quòd eredat Cornelius, vt & An-*
In epist. ad Saluinam de seruanda viduitate. *gelus missus, & spiritus operatus, & Princeps Apostolorum accersitus.* Et in alia Homilia: *Petrus ferè simpliciter adest, vt discas, quòd oporteat posthac illos accedere ad Gentes.* Hieronymi verò de hac re iudicium tale est, vt ob Corneliū à Petro baptizatum, dicat, *Petrum de circuncisionis angustiis*

angu- ius translatum ad præputij latitudinem. Meritò igitur & hoc inter Petri singulares prærogatiuas numerandū est, quòd primus Euangelij minister fuit inter gentes. Nam Eunuchus ille Æthiops, qui iam ante per Philippum erat baptizatus, non propriè de præputio habebatur, quia & circuncisus erat, & proselytus, hoc est, Iudæorum Synagogæ insertus, vtpotè qui secundùm legem venerat adorare in Ierusalem. Actor. 8.

Dum autem Petrus ab Herode Rege, qui & Agrippas nominabatur, in carcere seruaretur, *oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Vide quàm soliciti fideles erant de principe Apostolorum. Nam licet Iacobus Hierosolymorum propriè Episcopus esset, tamen cùm scirent, Petrum etiam totius chori Apostolici esse Principem: meritò pro Pastore primo continuas preces fuderunt. Nec enim pro alio quoquam idem factum esse legitur. Actor. 12.

Orta verò inter fratres quæstione, vtrum necesse foret, credentes circuncidi secundùm legem Moysis: Paulus & Barnabas, & quidam alij super ea re *ascenderunt ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem.* Illa verò fuit potissima causa, cur in Ierusalem ascenderēt, quòd Petrus Princeps Apostolorū ibi esset. Vnde Theodoretus ita scribit: *Paulus præco veritatis, tuba sanctissimi spiritus ad magnum Petrum cucurrit, vt ijs qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret solutionē.* Quod vtiq; non eo sensu dixit, quasi Paulus ipse Petri doctrina indigeret: sed quia Petri nomen & auctoritas ad alios cōpescendos necessariò interponenda erat. Vnde etiam *cùm magna conquisitio ab alijs fieret*, surgens Petrus totā rem ex eorum quæ Deus per illū in Cornelij cōuersione gesserat, animaduersione definiuit: solusq; voce ac sententia sua præiuit toti concilio, docens quid absq; omni dubio credendū & statuendū esset. Secundùm cuius cōcilij formam, successor Petri, vsq; in hodiernum diem & omnibus Oecumenicis concilijs præest, & illis, quoties videtur, fidei veritatem aperit, quidq; sequēdum sit & confitendum, primus definit. Actor. 15. In epistol. ad Leonem. Actor. 15.

Omnium verò quæ primatum Petri demonstrant, illud sit vltimum, quòd D. Paulus, qui *neq; ab homine, neq; per hominem, sed per Iesum* Christum vocatus est ad Apostolatus dignitatem, quiq; nō quidem ob animi superbiam, sed ob gratiæ diuinæ, qua imbutus erat, copiam, non magni æstimauit quenquam Apostolorum videre, aut alloqui (ne fortè ab illis Christi fidem aut Euangelium didicisse putaretur) tamen adeò prçclara iudicia de solo Petro fecit, vt *ascenderet Hierosolymam videndi Petri causa, & maneret apud eum diebus quindecim.* Posteaq; cùm suæ doctrinæ contradiceretur, *iterum ascendit Hierosolymam, vt dexteram societatis à Petro & ijs Apostolis qui cum Petro erant, acciperet, ne in vanum aut in posterum curreret, aut antè cucurrisset,* si aliter quàm Princeps Apostolorum, & reliqui eius socij docuissent, docere putaretur. Verùm de hac grauissima quæstione latius paulò post agam. Nunc orationem hanc de Petri prærogatiua institutam his Bernardi verbis terminabo. *Quid Petro potentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddit, & mare sub pedibus eius se calcabile præbuit? qui Simonem Magum spiritu oris sui in aëre attigit, qui claues regni cælorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam cæli?* Primatum igitur Petri, quem soli hæretici ac schismatici oppugnant, terra, mare, inferi, aër, atque adeò cæli cælorum agnouerunt. Cæterùm diluamus etiam illa quæ in contrariam partem citari solent. Galat. 1. Galat. 2. In die Petri & Pauli sermon. 1.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostoli miserunt Petrum & Ioannem in Samariam. Non mittit inferior superiorem, sed contra: quare sequitur, Petrum fuisse singulis Apostolis æqualem, toto autem concilio inferiorem. Actor. 8.

RESPONSIO.

Varia sunt missionum genera. Vnum, quod à sola mittentis authoritate proficiscitur; veluti cùm Christus *misit Apostolos* ad prædicandum, & ad peccata remittēda. Nihil enim fuit præclarius in Apostolis, quàm quòd *pro Christo legatione fungebantur.* Aliud autem missionis genus est, cùm par parem mittit, non ex authoritate aliqua maiore, sed ex pari consensu & postulatione eius qui mittitur, veluti cùm *Herodes rex Magos, in quos nullam potestatem habebat, in Bethleem misit,* vtiq; quia ipsi iamdudum eò properabant. Est verò & tertium genus missionis, in quo non tam authoritas mittentis, quàm eius qui mittitur spectanda est. veluti cùm Senatus aut populus mittit suum Principem ad fœdus cum potentissimo aliquo rege ineundum, Maior quidem est Princeps, quàm Senatus Principis. Porrò licet totus populus eo Principe qui suffragijs populi creatur, maior putari debeat: tamen secus est in illo Principe quem non hominum suffragia, sed auctoritas Dei præfecit, ac præsertim si rebus non profanis, sed sacris præsit. Talem Principem si quando Senatus aut populus mittit, non tam pro authoritate sua iubet, quàm ex certa ratione persuader, vt iter illud suscipiat, ne rei gerendæ authoritas vlla defuisse videatur. Atq; isto modo *Israëlitæ ad Galaaditas miserunt Phinees Principem suum* (eundemq; non hominum, sed Dei sacerdotem, id est, à Deo, nō ab hominibus constitutum) *& decem Principes cum eo,* vt eos ab altari ædificando authoritate sua reuocarent. Cùm ergo & superior inferiorem, & par parem, & inferior nonnunquam supe- Math. 28. Ioan. 20. 2. Cor. 5. Math. 2. Iosue 22.

riorem mittat: facilè intelligitur, quàm infirma sit ista ratiocinatio: Apostoli miserunt Petrū ad gratiā Spiritus sancti Samaritanis conferendam, igitur Petrus aut inferior Apostolorum collegio, aut saltē non superior fuit. Nam si causa mittendi perpēdatur, apparebit eam non ab alia origine proficisci, quam ab eximia D. Petri potestate. Tanta enim res in tali regione nuper ad fidē conuersa, non poterat melius à quoquā perfici, quam ab eo qui foret omnium Princeps. Missus est igitur Petrus ad rē maximā obeundā, vt Princeps Apostolorū à Deo cōstitutus, qui auctoritatē suā in re tanta interponeret: ac nō vt inferior ijs à quibus est missus.

De confirm. vide Bedam in cap. 8 Actorum. Nam cum Samaritani tātum baptizati fuissent in nomine Christi, nec adhuc Spiritū sanctum in confirmationē spiritalem (quæ à solis Episcopis conferri potest) accepissent: poterāt quidem vel singuli, vel simul plures Apostoli sine cæterorū inuidia mox ad eos iuisse, vt imponerēt eis manus, fuissetq; ratum, quod is gessisset, qui primus vacuum munus occupasset. Verum quia res adhuc nouæ, & nō satis cōstitutæ erant, Samariaq; iam diu schismatica fuerat: in cōmune deliberatum est, quis hoc tam magno munere primus fungeretur. Ac Petrus quidē non minus humilitate, quàm potestate multò maximus, alijs ex fratribus suis huius legationis honorē deferri facile passus esset. Illi verò contrà putabant, rem tantam non nisi à præcipuis quibusdā subeundam, quò maior auctoritas rei adderetur. Ita factum est, vt cum Petrus ob suam humilitatē hoc sibi non arrogaret, tamen alij Apostoli (nō oneris imponendi, sed potius honoris deferendi causa) eum ad hoc munus obeundum eligerent. Quæ res ab

Actor. 8. Euangelista Luca *missionis* vocabulo exprimitur. Sic interdū Presbyteri Episcopum suū ad Sedem Apostolicā mittunt, non quia iubere possunt, sed quia rogare solent, vt grauiorē aliquam Ecclesiæ causam in se suscipiat. Suffragiorū igitur desiderio ac voto potius, quam superioris alicuius potestatis vi missus est Petrus. Atq; hac sanè in causa fidem bonā in aduersarijs requiro. Si enim plurima & pęnè infinita Scripturæ sanctæ loca non essent, quæ abunde testatū redderent D. Petri primatum: alicuius fortè ponderis apud eos vnus hic locus esse posset. Nunc autem fas non est, ob vnum *missionis* vocabulū, quod & ambiguum esse videmus, & aliò modo rectè interpretari possumus, tātas Petri prærogatiuas irritas reddere. Cedāt potius verba rebus, ambigua perspicuis, incerta certis, paucissima plurimis, facta legibus, tēporalia rerū gestarum exempla, æternis Euangeliorū decretis. Hoc enim totum, quod de missione D. Petri opponitur, cùm & ab ambiguo missionis vocabulo, & ab occulta mittētiū mente, & non à iure, quod Christus statuit, sed ab eo quod pro tēporis occasione gerendum inter homines videbatur, petitū sit: eò vsq; mouere sapientē non debet, vt propterea primatum Petri tam insigniter in Euangelio fundatum aut negare, aut in dubium vocare audeat.

Petrum non modo Circuncisionis, sed præterea Gentium fuisse Apostolum iure diuino, & humano.

CAPVT VI.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Gal. 2. Paulus in Epistola ad Galatas dicit, sibi concreditum esse Euangelium præputij, sicut Petro circuncisionis. Qui enim efficax fuit in Petro ad Apostolatum circūcisionis, efficax fuit in me (inquit Paulus) erga gentes. Ecce metas diuinitus Petro circunscriptas, vt sit circuncisorum Apostolus, id quod etiam dextris datis, ac sancto pacto Cephas, Iacobus, & Ioanes confirmârunt. Ergo Petrus diuino & humano iure particularis tātum Episcopus (circuncisorum videlicet) est constitutus, quamuis de facto per occasionem prædicauerit aliquando tam ille gentibus, quàm Paulus Iudæis.

RESPONSIO.

VEl hic vnus loc⁹ declarat, quòd Protestātes pessima fide versantur in sacrosancto verbo Dei. Quod enim D. Paulus de factis Apostolorū (quę Deus approbauit, & prospera ex ipsis effectibus reddidit) & nō de ipso iure diuino dixit, id ipsi ad iuris diuini ordinationē velut obtorto collo trahūt. Cumq; relicto Euāgelio (vbi ius diuinū ab origine apetitur, & dedita opera memoriæ pròditur) ad ea quæ Paulus per occasionē cōmemorat, se conferant: tamen ita hunc locū Apostoli Pauli vrgent, velut is esset locus institutæ primum Iurisdictionis Apostolicæ, cùm potius exercitiū illius, & non institutionē contineat. Ius ergo diuinū explicatur in Euangelio, vbi Dominus primùm Simoni Petro dicit: *Tu vocaberis*

Ioan. 1. Matth. 16. *Cephas, & tibi dabo claues regni cælorum.* Origo igitur totius rei est in ipso Petro, licet reliquis deinde Apostolis Christus det eandem potestatem ligandi & soluendi. Et iterum Petro ait:

Lucæ 22. *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* At illis Petrum confirmare nunquam iussit. De-

Ioan. 21. nique Petro ait: *Diligis me plus his? pasce oues meas.* Et posteà omnes in totū orbem terrarum ex æquo mittit, dicens: *Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ.* Ex quo firmiter credēdum est, Petro & prius omnia esse concessa, quæ postea reliquis Apostolis in cōmune data sunt, & illi nonnulla esse concessa, quæ nulli præterea sunt data: & tamen omnibus hoc esse diuino iure concessum, vt in vniuersum mundū ex æquo ad prædicandum Euangelium proficiscerentur, omnesq; tam Iudæorum, quam gentium Apostoli, si non forte, saltem iure, essent. Ista verò Protestātium obiectio, quæ negat, Petrum fuisse Apostolum tam gen-

tam gentium quàm Iudæorum, negat eum habuisse *ius eundi in vniuersum mundum, vt prædicaret Euangelium omni creaturæ*, id est, tam gentibus quàm Iudæis; quod prorsus repugnat expresso Dei verbo. Nam si Petrus iure diuino Circumcisionis tantùm Apostolus cõstituitur, nihil ei legitimæ iurisdictionis in eos competit, qui non sunt circuncisi. At longè maxima pars mundi circuncisionis expers fuit (vnde Apostolus Paulus frequentissimè appellat gentes præputium, idque circuncisioni opponit) igitur secundùm Protestãtes primus Apostolus, *Pastor agnorum & ouium Christi; & confirmator fratrum, atque adeò petra Ecclesiæ* à longè maxima parte mundi remouetur, & ad Iudæorum angustias coarctatur. Quodque singulis Apostolis à Christo non permittitur tantùm, sed & præcipitur, *vt omni creaturæ prædicent*, id primo Apostolorum prohibetur. O planè diabolicam Protestantium opinionem! Vide quid odium & inuidia in Romanum Pontificem Petri successorem effecerit. Iure autem diuino circa potestatem omnium Apostolorum ex Euangelijs cognito, iam deinceps ad actiones Apostolicas progrediatur oratio.

Marci 16. Math. 28. Marci 16.

Cùm Euangelio inter Iudæos Petri opera præcipuè disseminato, gentium etiam primitiæ maturescerent, quanquàm Paulus iam esset conuersus ad Christi fidem, tamẽ Angelus Dei ad Cornelium Centurionem venit, iubens vt *accersat, non Paulum, sed Simonem, qui cognominabatur Petrus, quia hic dicturus erat illi, quid eum oporteret facere*. Interim dũ Cornelius ad Petrum mittit, Dominus eidem Petro *visionem eandem ter ostendit*, in qua iubetur occidere & manducare omnis generis animantia: quo videlicet significatum est, vt quemcunque siue ex gentibus, siue ex Iudæis, in Christum credentem in ouile Domini aggregaret. Vnde Petrus ipse ad Cornelium fatur: *Mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem*. Et iterum: *In veritate comperi, quòd in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi*. Petro autem ea quæ fidei erant, explicante, cum Spiritus sanctus in eos qui audiebant verbum, cecidisset: *Iussit Petrus eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi*: & in Concilio Hierosolymitano eandem historiam Petrus attingens, *Vos scitis* (inquit) *quoniam ab antiquis diebus elegit Deus per os meum audire gentes verbum Euãgelij, & credere*. Quid hoc testimonio clarius excogitari potest? Venit *Angelus de cælo* ad Cornelium, iubens Petrum accersiri: ostenditur *cælestis visio*, & soli Petro *ter ostenditur: elegit Deus, elegit*, inquam, *vt gentibus annunciaretur verbum Dei per os Petri*: & tamen Petrus negatur iure diuino Apostolus gentium esse. Quodnam igitur ius hoc fuit, quod Angelus annũciat, visio testificatur, & electio Dei confirmat? Fuitne hoc humanum ius? At factum (inquies) hoc, non autem ius est. Fateor. Sed quia iniustum factum hoc non est, profectò factum hoc iuris diuini testificatio est, & ea tanta, vt D. Hieronymus non dubitauerit dicere: *Omne mysterium quo Petrus de circuncisionis angustijs transferebatur ad præputij latitudinem, ad Cornelij Centurionis merita pertinet, qui primus ab Apostolo baptizatus salutem gentium dedicauit*. Ecce per hoc mysterium Petrus *de circuncisionis angustijs translatus est ad præputij latitudinem*. Quod non eò dicitur, quasi Petrus nunc primùm ius acceperit pascendi gentes quæ ad Christum conuerterentur, sed quia ius antè donatum nunc perspicuè in vsum & exercitium deducitur. Sed tanti momenti res fuit, gentibus euangelizare, vt nõ modò ab initio Apostolis omnibus ista potestas à Domino concederetur; verùm etiam, quando primùm exercenda in gentes fuit, eidem ante omnia committeretur, cui semper in omni authoritate Ecclesiastica primas fuisse datas, nemo Apostolorum ignorabat. Et adhuc Petrus negatur esse gentium Apostolus? At enim Pauli verbis respondendum est. Optimè.

Act. 9. Act. 10. Act. 15. Ad Saluinã de seruanda viduitate.

Principio certum est, quicquid Paulus dicat; id Euangelio Domini contrarium non esse. Cùm igitur Euangelium Domini Petro, nec tãtùm Petro, sed etiam singulis Apostolis det potestatem *euangelizandi vniuerso mundo, & baptizandi omnes gentes*: certum est, eam potestatem per D. Pauli quæcunq; verba non esse reuocatam. Talis ergo verborum Pauli quærenda est interpretatio, quæ non destruat Euangelium Iesu Christi. Ea verò est commodissima, vt dicamus, licuisse quidem iure diuino singulis Apostolis, ac propterea multò etiã magis Petro, cuicunque populo verbum salutis & Christi Sacramenta ministrare. Verùm ne si quisque vel fortuitò, vel quocunque vellet, absque aliorum consensu iuisset, aut omnes in Iudæa mansissent, aut pleriq; in eundem locum profecti essent, atq; ita Euangelium Christi minus longè lateque diffunderetur: instinctu Spiritus sancti factum est, vt sortirẽtur prouincias, & alius aliam regionem Christo conciliandam capesceret. *Thomas* (inquit Eusebius) *vt memoriæ proditum est (ab Origene) Parthiam obtinuit, Andreas Scythiam, Ioannes Asiam obijt. Petrus autẽ, vt videtur, Iudæis, qui in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia et Asia dispersi vixerũt, verbũ Dei prædicauit. Qui ad extremũ cùm Romæ versaretur, capite deorsum statuto (sic enim perpeti cupiebat) cruci suffixus est. Quid attinet de Paulo dicere, qui simul ab Ierusalem ad Illyricum vsque fuerat Euangelij Christi prædicandi munus plenè executus; post Romæ, Nerone summam rerum administrante, martyrio occubuit*. Hinc facilè intelligimus, Petrum *Circumcisionis Apostolũ*

Marci 16. Matth. 28. Historiæ Eccles. lib. 3. cap. 1.

dictum esse, propterea quòd ea sors illius ab initio fuisset, vt Iudæis per Asiam dispersis prædicaret. Hæc enim meritò habebatur prima sors, & lógè dignissima, vt quemadmodum Christus ipse *ad oues quæ perierāt domus Israël, primùm est missus*, ita & Vicarius Christi ad easdem oues ante omnes alios mitteretur; præsertim cùm ex Paulo etiá didicerimus, Iudæos velut *radicem & oleam esse*, gentes verò velut *oleastrum* in oliuam insertas, socios radicis & pinguedinis oliuæ factos esse. Cùm igitur non facilè possent singuli Apostoli facto ipso totú orbem terrarum obire, licet iure id ipsis permissum, atque adeò commissum erat: sors omnium dignissima in honorem primatus sui Petro delata est, vt ille radicem atq; oliuam ipsam coleret, alij verò Apostoli velut nouos surculos in Petri oliuam insererent, atq; ita ex toto mundo vnum gregem sub visibili Pastore vno congregatum, vni Pastorú Principi Christo Domino in æternum aqua viua potandú incorporarent. Cęterùm quia Paulus post Ascensioné
Galat. 1. Domini ad fidé vocatus est, nec postea Hierosolymam statim venit, sed abijt in Arabiam: is non videtur sorte aliqua per consensum Apostolorum iacta certarum gentium Apostolus fuisse factus, verùm ab ipso Domino (præter curam Iudæorum) totam prouinciam gétium absq; limitibus vllis accepit per reuelationem de cælo factam. Dicebat quippe Dominus ad
Actor. 9. Ananiam: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram gentibus, & regibus, & filys Israël*. Ecce non excludútur à Pauli cura & potestare filij Israël, etiamsi primùm omniú fiat
Gala. 1. Actor. 9. mentio gentiú & regum. Nam & ipse testatur, se vocatú per gratiam Dei, *vt reuelaret Christum in gentibus*, cùm tamen prædicationé suá apud Iudæos inceperit, & aliàs in Actis Apostolorum sæpissimè legamus, illum *Iudæis primùm vbique ferè prædicasse*, atq; adeò palam cótestatum esse Iudæis in Synagoga ipsorum: *Vobis verbum salutis huius missum est*. Et iterum: *Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes*. Deniq; Paulus ipse fatetur, sibi *solicitudinem omnium Ecclesia-*
2. Cor. 11. *rum incubuisse*. Nunquid igitur Iudæorú aliquæ non erát Ecclesiæ? Aut solas illas à cura sua pastorali excluserat? Nunquid *ad Hebræos* etiam nó scripsit epistolam? Quid multis? Vt singuli Apostoli alij, sic & Paulus tam Iudæorú, quàm gétium Apostolus fuit, quia singuli *fun-*
2. Cor. 5. *gebantur legatione pro Christo ad* vniuersum mundum. Atque hæc de iure ita se habent.

Quoad vsum verò & praxim, exercitiumq; istius muneris: Paulus erat Iudæorum Apostolus vnà cum multis, atq; adeò post multos, qui ante illum Iudæos ad Christum conuerteranr. Idem erat gentiú Apostolus, & vnà cum multis, & post Petrum, qui Cornelium prius ad fidé conuerterat. Sed tamen in eo *Paulus erat princeps omnium, & planè primatum gerebat*:
Rom. 15. primùm quòd ad multas gentes profectus, ibi Christú prædicasset cum summo fructu & lucro animarum, vbi nemo ante illum fidei fundamenta iecerat. *Sic* (inquit) *prædicaui Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est annunciatum de eo, videbunt: & qui non audierunt de eo, intelligent*. Deinde alijs Apostolis certæ porissimùm Prouinciæ sorte committebátur. Sorte, inquam, non iure diuino. Etenim iure diuino singulis subijciebatur totus mundus. Vnde etiá quando Andreæ Scythia, vel Ioanni Asia committebatur; nó tamen ex ea re prohibiti sunt alibi prædi-
Vide Hieronymi cap. 3. in Amos Prophetam. care, sed ibi potissimùm munere suo defungebantur. At cùm ad Paulum est ventum, non ei dictum est, vade in Asiam, aut in Thraciam, aut in Italiam, velut in prouinciá tibi sortitò pręceteris obtingentem: sed vade ad omnes gentes, percurre, atq; adeò transuola per Arabiam, Syriam, Asiam, Macedoniam, Gręciam, Italiam, Hispaniam, Illyricum, & deniq; per omnes gentes quò te Spiritus sanctus deducet. Præterea licet aliorum Apostolorum sortes à Spiritu sancto promanauerint, tamen ea gratia videtur non immediatè à Deo, sed per conspirátem Apostolorum voluntatem reuelata, quando tractabant inter se de Euágelij disseminatione. Paulus verò ab ipso Christo præter potestaté iuris Apostolici, etiá sortem suam videtur nominarim accepisse, dicente Spiritu sancto ad Prophetas & Doctores Antiochenæ Ecclesiæ:
Actor. 13. *Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes & orátes, imponentesq; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à spiritu sancto abierunt Seleuciam, &*
Rom. 15. *inde nauigauerunt Cyprum*. Ab illo igitur die non cessauit Paulus *replere Euangeliũ Christi ab Ierusalem per circuitum vsq; ad Illyricum*. Per circuitum autem dixit, ne solùm recta via processisse Paulum putaremus, cùm ille omnes etiam circumiacétes regiones Euangelio repleuerit. Hic est ille primatus gentium, qui meritò soli *Paulo plus omnibus laboranti* deferendus est. *Hæc est gratia Dei, quam cùm Petrus, Iacobus, & Ioánes datam Paulo cognouissent, dexteras ei* societatis dederunt. Verùm hic primatus licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & Pastoralis prærogatiuam (vt primatus Petri) verùm ob facta eximia, & ob gratiæ personalis prærogatiuam primatus quidam & erat, & interdum à sanctis Patribus ita vocatur. Quemadmodum igitur Paulus iure diuino & Iudæorum, & Gentium Apostolus erat (licet ministerium ipsius magis eluceret in Gentibus, propterea quòd à Ierusalem ad Illyricum ibi fundasset Ecclesias, vbi prius nullæ omnino fuerant, cùm tamen multa millia

Iudæorum

Iudæorum crederent in Christũ & ante Pauli conuersionẽ,& postea per Petri & Iacobi studium & laborẽ) sic etiam Petrus tam erat gentium, quàm Iudæorum, tam præputij, quàm circuncisionis Apostolus,quãquàm ipsius ministeriũ ab initio saltem magis eluceret in fundandis Iudæorum Ecclesijs. Nam ad ipsius prædicationẽ in die Pentecostes baptizatę sunt & appositæ ad ouile Christi animæ circiter tria millia: nec ab eo die cessauit Euangelium Christi propagare,donec omnia complesset;ita vt ex ipso rerum euentu manifestum fieret, creditum esse Petro Euangelium præputij. Paulus igitur in eo loco Epistolæ ad Galaras,qui contra primatum Petri nõ modò impiè, verùm etiam ineptè citatur,nihil aliud dicit,quàm Deum dedisse felicem cursum & prosperum Euangelij successum tam ipsi & Barnabę inter Gentes,quàm Petro, Ioanni & Iacobo inter Iudæos. nec de iure toto ministerij, verùm de particulari executione sortis,tam suæ quàm Petri agit. Nunc Pauli verba ponderemus. Act. 2. Galat. 2.

Cum vidissent(inquit) Iacobus,Cephas & Ioannes,qui existimabátur colũnæ esse,quòd creditum est mihi Euangeliũ præputij,sicut & Petro circuncisionis; dexteras dederũt mihi & Barnabæ societatis. At quomodo vidcrũt ij tres Apostoli, quòd Paulo creditũ erat Euangelium præputij,sicut Petro creditum erat Euangelium circuncisionis?Id Paulus demõstrat ex euentu ipso,& rerum ipsarũ felici exitu. *Qui enim operatus est* (inquit) *Petro* (id est,per Petrum) *in Apostolatum circuncisionis,operatus est & mihi* (id est, per me) *inter Gentes.* Quid sibi vult illud,*qui operatus est?* Vtiq; nihil aliud, quàm quòd Deus efficaciam dedit Euangelio per Petrum inter Iudæos,& per Paulum inter Gentes prædicato. Fecit enim,vt neq; Petrus inter Iudæos,neque Paulus inter gentes frustra prædicaret. Vnde iterum subinfert Apostolus, *& cognouerunt gratiam quæ data est mihi.* Sed vnde cognouerunt? Non ex auditu,sed ex ipsis (inquit Chrysostomus) factis didicerunt. Nec aliter hæc Pauli verba intellexit beatus Irenæus,qui totum hoc ad id quod fiebat,non ad id quod iure fieri poterat,referẽs,ex Paulo refert: *Vnum & ipsum Deum operatũ Petro in Apostolatu circuncisionis,et sibi in gentes.* Ipsius ergo Dei Petrus erat Apostolus,cuius & Paulus. Et quem Petrus in circuncisione annũciabat *Deum & Dei filium,hunc & Paulus in gentes.* Ecce totam rem: Tametsi Petrus, Iacobus & Ioannes inter Iudæos hactenus prædicãtes,legalia diutius tolerauerunt,cùm Paulus interim,qui apud gentes Apostolatu potius fungebatur, legalia post certũ spatium temporis toleranda non putaret: tamen Petrus, Iacobus & Ioannes inierũt societatẽ cum Paulo,& doctrinam eius approbàrunt,eo potissimum argumento persuasi, quòd viderent Deũ non minus secundare prosperumq; reddere conatum Pauli inter gentes, quàm Petri inter Iudæos. Quòd si rediisset etiã Thomas Apostolus ex Parthia, itemq; Andreas ex Scythia vel Thracia,ostendissentq; non expedire,vt quisquam ex illis gentibus iudaizare cogeretur: nihil dubito,quin etiam Petrus,Iacobus & Ioannes illis daturi erant dexteras societatis,præcipuè si vidissent,& ex rebus ipsis cognouissent,Deum per illos quoq; operatum fuisse inter gentes: fuissentque cum illis pacti, vt illi iterum in gentes, Petrus verò in circuncisionem seu ad Iudæos conuertendos se conferret. Quibus ita probatis, apparet quàm vanum atq; adeò stupidum argumentum contra primatum Petri ab hoc Pauli testimonio deductum sit. Et tamen hoc ipsum verbis vsque eò augetur, velut permultum ad rem faceret. Insignia igitur Protestantium circa hanc rem mendacia hæc sunt. In Epist.ad Galat.cap. 2. Irenæus lib. 3. cap. 13.

Primùm dicunt,metas Petro *diuinitùs* circunscriptas esse. At hoc nusquam in verbo Dei legitur. Nam & *Christus minister fuit circuncisionis*,sicut Paulus docet. Nec plus est ministrũ circuncisionis, quàm Apostolũ circũcisionis esse. Nam etsi quilibet Apostolus sit minister, non tamen quiuis minister est Apostolus,quia summus ministerij gradus in Apostolatu cernitur. Vnde etiã Christus dictus est *Apostolus & Pōtifex confessionis nostræ.* Quemadmodum igitur licet Christus fuerit *minister circuncisionis*, inde non rectè concluseris,eũ nihil habere iuris & potestatis in gentes: ita nec quia *Petrus circuncisionis Apostolus* fuit, propterea licet inferre,metas ei *diuinitus* esse circunscriptas,cum etiam Apostolus iure diuino minimè fuerit. Nam illud secundum (& id valde impudens) mẽdacium est,apud Paulum *nō tam de facto,quàm de iure diuino* agi. Paulus enim penitus de facto ipso disputat: vtique secũdùm ius non negaturus,aut se circuncisionis, aut Petrum esse gentium Apostolum. Imò vt hoc mendacium rebus ipsis confutaretur,effecit Deus,vt Petrus ipse in Italiam, atq; adeò in vrbem Romã se conferret, ibiq; expugnaret Simonẽ Magum Samaritanũ,ecclesiamq; Christi & ipse illic regeret vnà cum Paulo: eandemque Lino ac Cleto sub se, post se verò etiam Clementi regendam,ritè atque ordine committeret. Cuius cathedram in Gentium capite constitutã Irenæus, Caius, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius & vniuersi tã Græci,quàm Latini Patres agnouerunt,quorum testimonia suo loco proferẽtur. Tantum igitur abest,vt aut diuino,aut humano iure Petrus non fuerit gentium Apostolus,vt etiam vtroq; iure Gentibus in summo gradu præfuerit,ac per suos successores cum omniũ fidelium summa gratulatione in hodiernum vsque diem perpetuò præsit. Est ergo & illud tertium mendacium, Rom. 15. Hebr. 3. Hieronymus in catalogo.

 dacium,

dacium, quod Petrus fuerit *particularis circuncisorum Episcopus*. Nunquid enim aut soli circũcisi Petrum Romæ prædicantem audierunt, aut ij soli cathedrã eius ab illo die vsq; ad istum Romæ obseruant? Certè si consensus omnium gentium, quæ Christi fidem amplexæ vnquàm sunt, ius humanum constituere potest: etiamsi iure diuino careret (non caret autem) saltem iure humano Princeps totius Ecclesiæ tam Petrus, quàm successor eius esset. Est ergo quartum illud mendacium, *quòd iure humano Petrus non fuit Apostolus gentium*. Neque verò per dexteras id egerunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, vt se ab Apostolatu gentium excluderent, sed vt Paulo illum suo consensu stabilirent. Iam illud quantæ cæcitatis est, quòd ab ipso exordio diuidunt Ecclesiam in duos greges, & in Pastores ad minimum duos, quorum vnus Iudæorum, alter sit gentium Apostolus? Cæterùm Augustinus Ecclesiam illam quæ ab ouili vnius Pastoris Petri discedit, schismaticam esse non dubitat, eamque ijs verbis quæ
In Epist. 48. superiùs etiam citaui, alloquitur: *Exi tu in vestigijs gregum: non in vestigijs meis, sed in vestigijs gregum: nec vnius gregis, sed gregum diuersorum, & errantium: & pasce hædos tuos (non sicus Pe-*
Ioan. 10. *trus, cui dicitur, Pasce oues meas) sed pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor.* Pro absurdissimo atque adeò pro certo schismatis indicio habet Augustinus, vt sint in Ecclesia militante diuersi greges, qui rursum vnius Pastoris vinculo inter se non vniantur. Petri verò gregem non dubitat & vnum fuisse sub ipso Pastore vno, & per totum terrarum orbem fuisse diffusum, quia *omnes Domini oues vnũ gregem fuisse statuit.* Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat hædos esse, non oues, id est, hæreticos aut schismaticos, & non Catholicos. Et tamen noui isti Euangelici ab ipso initio Petrum vnius, Paulum verò alterius gregis Pastorem fuisse volunt, illum circuncisionis, hũc præputij: à quibus interim si quæras, vbi sit grex Matthæi, Thomæ, Ioannis, & aliorũ Apostolorũ: adeò non habent quod respondeant, vt necesse sit ipsis, aut reliquos omnes Apostolos in ordinem redigere, aut Petrum circuncisionis, Paulum verò præputij Principatu aliqua saltem ex parte spoliare: adeò nihil apud illos honestè aut secundùm ordinem fit. Nostra verò fides & doctrina mirabili constat rerum pulchritudine ac decore.
1 Co. 3. & 10 Christus primùm solus totam Ecclesiæ molem ab initio mundi vsque ad finem sustentat.
Ioan. 21. Matth. 18 Is ex hac vita discessurus, Petrũ solum ab initio legitimè ac ordinariè toti suo gregi præficit.
Actor. 6. & 8. Mox duodecim socios extra ordinem Petro adiungit, nó ipsius principatum irritum faciẽs, sed oneris grauitatẽ imminuens. Ij cõmuniter omnes totum gregẽ pascunt, nulla in re graui dissentientes, quia omnes replebantur Spiritu sancto. Verùm si cõtingeret, eos dissentire, ad Petri vnitatem confugiendum erat, vt cuicunque ille dexteras societatis dedisset, eum totus grex pro legitimo Pastore agnosceret. Quem verò Petrus à communione sua repulisset, is
Actor. 15. vitaretur tanquàm schismaticus & factionũ author. Hinc ad Petrum & ad reliquos Apostolos, qui cum ipso Hierosolymis erant, itum est, vt orta de legalibus quæstio dissolueretur. Et mox dissoluta est ab ipso Petro, qui voce sua præiuit omnibus, ac sententiam tulit, vt Gentes à legalium obseruatione immunes & liberę manerẽt. Eodem modo diuus Paulus cùm eius prædicationi à nõnullis contradiceretur, ascendit Hierosolymam & contulit cũ illis Euan-
Gal. 1. geliũ quod prædicauit in Gẽtibus. seorsum autẽ cũ ijs qui erãt magni nominis: ne quo pacto in vanũ curreret, aut cucurrisset. Quid aliud hæc verba significãt, quàm necessarium fuisse, vt Apostoli cõferrent inter se id quod prædicabant, ne schisma inter ipsos cõtingeret. Porrò ne si fortè sex in hãc, & sex in illam partem inclinassent, infinita esset dissensio: principium cõmunionis & collationis huius non nisi Petrus fuit, in cuius velut in primi Pastoris authoritate omnes acquiescere debebant. *Tanta authoritatis* (inquit Hieronymus apud Augustinũ
Gala. 1. Epist. 11.) *Petrus fuit, vt Paulus in Epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrũ, & mansi apud eũ diebus xv. Rursumq́; in consequentibus: Post annos xiiij. ascendi iterum Hierosolymã cum Barnaba, assumpto & Tito: Ascendi autẽ secundùm reuelationem, & exposui eis Euangelium, quod prædico inter Gentes: ostendens se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri, et qui cum eo erant, fuisset sententia roboratũ.* Petrus ergo, & qui erant cum eo, Iacobus & Ioannes, cùm vidissent Dominum efficaciã dedisse Pauli doctrinæ, & cognouissent gratiam quæ data est illi (nam & Barnabam, & Titum assumpserat secum Paulus, ex quorum testimonio res tota sciri poterat) demũ dexteras societatis illi dederunt, nec doctrinam illius vlla in re vituperârunt, sed tantùm ab ipso postulabant, vt pauperum qui Hierosolymis erant, memor esset. Apostolis verò (qui & Episcopi fuerant) ex hac vita discedentibus, quia iam fundatæ & vbiq; constitutæ erant Ecclesię, non successerunt aliqui in Apostolicã, sed tantũm in Episcopalẽ auctoritatẽ. Qui ergo successit Petro, non minus erat primus Episcopus, & totius Dominici gregis Pastor, quàm ipse Petrus fuerat Princeps Apostolorũ, & cõfirmator fratrum. Qui verò in aliorum Apostolorũ cathedras successerunt, vnitatẽ & cõmunionem primi Pastoris, exemplo Apostolorum commendatã, tantò magis retinere tenebantur, quantò minus erant certi de tanta fidei & perseuerantiæ gratia quantã Apostoli habuerant.

habuerant. Atq; hoc quidem postea luce meridiana clarius demonstrabitur. Ex ijs quæ dixi, arbitror cóstare, quàm parũ hic locus Epistolæ ad Galatas aduersariorũ causam promoueat.

Accedit eòdem, quòd Paulus in eadẽ Epistola narrat, se anteetiam ascendisse Hierosolymã, vt videret Petrum. Cur obsecro? Vt potissimùm videret Petrũ? ac non perinde etiam, vt videret Iacobũ, aut Ioannẽ? Certè nõ de nihilo tanti fit à Paulo Petrus. Nam fateretur, se tunc etiam vidisse Iacobum fratrẽ Domini: cætetùm nõ ascendit vt Iacobum, sed vt Petrum videret. *Alium* (inquit) *Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Quòd si non fuisset Petrus alijs Apostolis maior, nihil video, cur Paulus tam seriò in Euãgelij prædicatione occupatus, ad Petrum vidẽdum ascenderet. Ascendit Hierosolymã (inquit Tertullianus) cognoscendi Petri causa, ex officio & iure scilicet eiusdem fidei & prædicationis. Itaque & dexterã ei dederunt signum concordiæ & cõuenientiæ, & inter se distributionem officij ordinauerunt, non separationem Euãgelij. Dignum erat (inquit Ambrosius) vt cuperet videre Petrũ, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curã Ecclesiarum. Et pòst: Et vt sciret Petrus, hanc illi datã licentiã, quã & ipse acceperat: *Paulus* (inquit Hieronymus) *fuit Hierosolymam studio honoris priori Apostolo deferendi. Apostolorum principi (ait Theodoretus) quem par erat, honorem tribuit.* Si quis iam cótulerit rem cum re, causam cũ causa & rationem cũ ratione, is animaduertet, Paulum fuisse dictum Apostolum Gentiũ, nõ ad coarctandã Petri potestatẽ, nec ad metas Petro circumscribẽdas, verùm ad Euangeliũ dilatandũ, saluo interim primatu Petri, quem Paulus etiã post tot gẽtes Christo subiectas agnouit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoq; & dissolutionẽ controuersiæ, quę Antiochiæ orta erat, & dexteras societatis expetijt. non quòd ipse de sua doctrina (quam à Christo immediatè acceperat) dubitaret, sed vt tota Ecclesia sciret, illum vnitatem amare, primatum Petri agnoscere, & eundem Spiritum sanctum in se atque in alijs Apostolis esse, confiteri.

Galat. 1.

De præscript. aduersus hæret.

In 1. cap ad Gal. In 1. cap ad Galat.

Confutantur ea causæ ob quas Magdeburgenses dicunt, tantum Petro in scripturis delatum esse.

CAPVT VII.

CVM sancti patres ex ijs prærogatiuis quæ in Euangelijs tã multæ ac tã singulares extant, meritò concludant, Petrũ fuisse coryphæum ac Principẽ Apostolorũ, hæretici verò nullum visibilem in Ecclesia Principem ferre queant: oportuit saltem illos aliquam causam afferre, cur Petrus vbique & in nominis dignitate, & in clauium acceptione, & in Pastoris honore, primas tuleti. Sic ergo habent.

Magdeburgensium verba in Centuria 1. lib. 2. cap. 7. Pag. 524.

Petrus videtur præcipuus inter Apostolos fuisse, siue propter insignia sua dona, siue propter ætatem.

RESPONSIO.

Duas ergo causas Magdeburgici afferunt, ob quas Petrus videtur inter Apostolos præcipuus fuisse. Prior est, eò quòd insignia dona ei collata sunt. Et quæ sunt, obsecro, ista dona? Verũ personæ ipsius propria? an potius ad officiũ, quod Petrus in Ecclesia gerebat, spectãtia? Si dona Petri talia sunt quæ tãtùm personã eius, & non etiã officiũ attingebant, tunc aliquid dicunt Magdeburgici. Sin dona Petri aut omnia, aut plurima pertinebant ad officiũ eius, & nõ nisi propter Ecclesiã in eum collata sunt: nihil omnino, quod ad rem faceret, mihi videntur dixisse Magdeburgici. Petrũ enim fuisse præcipuũ inter Apostolos propter insignia sua dona, est fuisse præcipuũ, quia Christus plura ei contulit, quàm vlli præterea Apostolo. Iam verò si ob Ecclesiã ea illi contulit Christus; vtiq; in Ecclesiæ gratiã Christus fecit eum præcipuũ inter Apostolos. Itaq; ob insignia dona quæ ad Ecclesiasticam administrationẽ pertinebant, Petrus fuit præcipuus inter Apostolos tanquã primus minister Ecclesiæ. Voluit igitur Christus inter Apostolos vnum aliquẽ ministrum præcipuũ esse, cui magis insignia dona in Ecclesiæ gratiã largiretur, quàm vlli alij. Ex his omnibus, quæ dixi, nihil est difficile aut obscurum, præter vnũ id, an dona Petri ad Ecclesiã spectauerint. Id verò quàm facilè demonstratur? Ait Christus ad eum: *Tu vocaberis Cephas*, id est, lapis ingens. Cur, obsecro, vocatus est ingens lapis? Nónne quia in Ecclesia, quã Christus ædificat, eum locum occupat, vt alios etiã possit sustentare? Hoc quippe lapidis ingentis officium est in construendis ædibus. Itaq; Christus ipse rem interpretatus, nominisq; impositi rationem reddens: *Ego* (inquit) *dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.* Hoc donũ Petri nónne ad Ecclesiã pertinuit? Nisi fortè totius Ecclesiæ plurimi nõ interest, vt super firmũ lapidẽ ædificetur. Deinde Christus addit: *Et tibi dabo claues regni cælorũ.* Nunquid & hoc donũ ad Ecclesiã non pertinet? Nónne claues regni cælorum datæ sunt propter *domũ Dei, quæ est Ecclesia?* Primus earũ promissionẽ accipit Petrus, & solus eas accipit, cùm alij Apostoli adessent, nec tamen adhuc eius doni participes redderẽtur. Nunquid ipsi Protestantes non dicunt, Petrum hoc tempore personam Ecclesiæ gessisse? Hoc ipsum donum (vt, multis præsentibus, tamen vnus aut solus, aut primus personam Ecclesiæ gerat) nónne & maximum donum est, & ad totam Ecclesiam spectat? Ad Petrum præterea

De Petri donis.

Ioan. 1.

Matth. 16.

1. Tim. 3.

 terea

Lucæ 22. terea dictum est: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*. Quale donum est hoc, vt pro
vnius fide oretur, & is alios fideles confirmare iubeatur? Poteritne fieri, vt hoc donũ ad fra-
tres, hoc est, ad Christianos, qui cõfirmandi sunt, nõ pertineat? Postremò Christus ad Petrũ
Ioan. 21. dicit: *Diligis me plus his? Pasce oues meas*. Pascere oues ad Ecclesiam præcipuè pertinet. ita ve-
rò pascere, vt non aliter iubearis pascere, nisi plus diligas alijs: est pascẽdi potestatẽ accipere
in summo gradu, ad quẽ nullus hominũ, qui vnus cũ Petro nõ habeatur, aspirare possit. Ideo
enim Petrus an plus alijs amet, interrogatur: vt nos sciamus, eũ ad talẽ dignitatem vocari, in
qua requiratur maior amor & Christi, & ouium, quàm in vllo pręterea homine: quia videli-
cet altius in officio pastorali præsidere iubetur, quàm alius quispiã. Hæc omnia ostendũt, in-
signia illa dona Petri ad Ecclesiã spectasse, idq; vt illa stabiliatur, cõfirmetur, & pascatur. Ob
illa igitur ipsa dona cùm Petrus fuerit præcipuus inter Apostolos, fuit vtiq; princeps illorũ
& caput ex ipsa vi pastoralis officij. Nihil ergo aliud in ista causa dixerunt Magdeburgici,
Confutatio secundę causæ. quàm quod ipsos manifestè condemnet. Veniamus ad alteram causam. *Petrus* (inquiunt) *vi-
detur præcipuus inter Apostolos fuisse propter ætatem*. O egregiam causam, ob quam tot ac tãtæ
prærogatiuæ in Petrũ conferantur! Nesciebant ergo isti, aut certè non meminerũt, scriptum
esse, *Senectus venerabilis est*. Quæ tandem? οὐ τὸ πολυχρόνιον, id est, *non illa quæ longi temporis
est, neq; annorũ numero cõputata*. Quænam igitur alia? πολιὰ δὲ ἐςὶν φρόνησις ἀνθρώποις. *Cani-
Sapient. 4. ties verò hominibus sapientia est, & vita immaculata est senectutis ætas*. Qui ergo sapiẽtior alijs,
& vitæ integrioris est, eum certè Deus pro illo sene habet, cui honor & reuerẽtia debeatur.
Vnde etiã *presbyteri* Ecclesiæ nominati sunt ab ordinis potius dignitate, quàm ab annorum
1. Timoth. 4. numero. Timotheus quippe, cùm adhuc esset adolescens, presbyter & Episcopus est factus,
nõ ob senectutẽ quam tunc nõ attigit, sed ob scientiã & morũ grauitatẽ qua senes etiam su-
perabat. Nã & Dauid longè antè scripserat, *super senes se intellexisse, quia mãdata Domini quæ-
Aduersus Ioannem Hierosolym. siuisset, seu obseruasset*: Hieronymus autẽ notãrit, apud Hebręos *triginta annorũ fieri Sacerdotẽ*.
Itemq; ad Timotheum perscriptum esse: *Adolescentiam tuam nemo contemnat*. Quę cùm ita
sint, miror eos qui tantam scientiam scripturarum præ se ferunt, putasse ætatem Petri satis
causæ fuisse, cur tot præcipuis donis ornaretur. Nam si præter ætatem prouectam habebat
etiam maiora sapiẽtiæ & immaculatæ vitæ dona, quàm alij Apostoli: eò iterum redibit ora-
tio vnde paulo antè deflexit. Quærã enim, quæ fuerint ista dona? Et cùm reperero, illa tum
esse propria solius Petri, tum illi data esse, non sua solùm, sed totius Ecclesiæ causa, vt eam
sustentet, confirmet, pascat: necessariò concludam, Petrum fuisse præcipuum inter Apostolos
ob illud ministerium quod in Ecclesia exercendũ accepit, ex eoq; etiam fuisse caput Apo-
stolorum & Principem: eademq; ratione successorem Petri debere inter omnes Episcopos
primatum tenere. Sola igitur ætas Petri non poterat satis magna causa esse, cur tam excellẽ-
ter alijs omnibus Apostolis vbiq; præponeretur.

Aduersus Iouinianũ. Præterea vnde nobis probãt Magdeburgenses, Petrũ alijs omnibus Apostolis maiorẽ na-
tu fuisse? Fuit quidẽ maior natu Ioãne Euãgelista, ob eamq; causam *D. Hieronymus ætati de-
latũ esse dicit, vt Petrus potius quàm Ioannes à magistro bono inter duodecim Apostolos caput cõsti-
tueretur ad tollendã schismatis occasionem*. Verùm quòd omnibus Apostolis senior fuit Petrus,
nõ perinde clarũ est. Debuit certè clarissimũ id esse, quod tanti historici velut fundamentũ
narrationis suæ esse voluerũt: *Petrus* (inquiũt) *videtur præcipuus inter Apostolos fuisse propter
ætatẽ*. Quã ætatẽ dicitis, ô boni viri? Non tenerã, opinor, sed adultam; non tãtùm adultã, sed
prouectã, & propè exactã. Constatne igitur vobis, ô boni viri, qua ætate Petrus, & qua reliqui
Apostoli fuerunt? Nam si neq; in sacris literis perscriptũ est, maiorem natu cæteris Petrum
fuisse, neq; aliunde singulorum ætatem didicistis; quo pacto cognoscitis, Petrum alios Apo-
stolos ætate superasse? Ergóne super arenã ædificant nostri Magdeburgẽses? Et in causa tam
graui per ædificiũ in arena constructum, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum in petra collo-
catum se concutere, aut labefactare posse, arbitrantur? Cùm tot Scripturæ Petro primatum
Ioan. 1. deferant, cùm solis ex omnibus *Cephas*, id est, lapis cognominetur, cùm etiã Apostolis duo-
Matth. 10. Marc. 3. decim à Christo electis, ille dicatur esse primus, cùm cæteri Discipuli sæpè dicantur cũ illo
Ioan. 6. Luc. 5. esse, cùm ille sit os eorũ, cùm de illius naui Christus doceat, eumq; iubeat eandem guberna-
Matth. 16. & 14. & 17. re, seu in altum ducere, cum illi permittat claues regni cælorum, illum iubeat ad se venire
Lucæ 22. super aquas, pro illo soluat didrachmũ, pro illius fide oret, eumque fratres confirmare velit,
Ioan. 3. cùm Petrũ plus alijs amantem, iubeat agnos & oues pascere, cum Petrus omniũ primus to-
Act. 1. 2. 10. & 15. tam Ecclesiã rexerit in eligendo Matthia, in conuertendis Iudæis, in euangelizando genti-
bus, atq; in decidenda quæstione de legalibus orta, cùm tot & tam eximia sint Petri vel so-
lius, vel ante alios omnes priuilegia: nũc istæ Scripturæ omnes ex mera coniectura Magde-
burgensium euacuabuntur? Adeóne leuiter, ô Germani & Angli, fundata est fides vestra in
Matth. 10. & 26. & 17. Euangelio Iesu Christi, vt somnio paucorum hominũ, quàm quatuor Euangelistarũ testi-
Ioan. 1. & 21. monio, plus fidei adhibeatis? Clamante Euangelio, Petrũ esse primum inter Apostolos, pro-
ximum

ximum Christo, cui & nomen suum & potestatē Christus præcipuè cōmunicauit, idq; varijs tum verbis, tum factis adeò testatum reliquit, vt id animaduerterint omnes omnino Patres Græci, Latini, & Barbari: nihilominus iam exurgent ætate nostra homines pauci, atque (vt nihil grauius dicam) neq; signis, neq; moribus Apostolicis commendati, & ij vobis prædicabunt, *Petrum quidem visum fuisse præcipuum inter Apostolos*, verùm id ita euenisse, non quòd verè maior illis fuerit, sed propter ætatē: tanquàm videlicet, quia senior alijs fuit, ideò maximè fuerit tā excellenti honore pre cæteris affectus. Primùm dico, istam senectutis causam, si vera fuisset, nō fuisse satis grauem, cū Deus senectutem nō annorum numero, sed virtutum pōdere æstimet. Deinde nec mihi, nec Magdeburgēsibus cōstat, an Petrus fuerit prouectioris ætatis, quàm alij omnes Apostoli. Ratio igitur ista prorsus incerta cùm sit, quis ferat certissimā scripturarū authoritatē per id, quod penitus incertū est, irritā fieri? Quid verò quod Epiphanius, auctor antiquus & grauis, scriptū reliquit, Petrū fuisse minorē ætate, quàm Andream? *Andreas* (inquit) *primus obuiam venit Iesu, deinde Petrus; & per ipsum vocatus est, neque hoc ægrè ferre incipias. Occursus enim Andreæ primus contigit, cùm minor esset Petrus tēpore ætatis. Postea enim rursus, quando perfecta renunciatio facta est, à Petro facta est: ipse enim fratrē suum præcessit. Insuper autem & in hoc Deus est, qui nouit vocationes cordiū, & scit, qui dignus sit primò locari, & elegit Petrum, vt dux esset suorū Discipulorum.* Non igitur tantùm super cōiecturam, sed etiā super mendacijs ædificant Magdeburgenses, qui Petrū dicunt præcipuum fuisse visum *propter ætatem*, cùm Epiphanius attestetur, Petrum ætatis tēpore minorem fuisse, quàm Andream, licet Christi electione Petrus sit primus & dux discipulorum constitutus. Epiphan. hæresi. 51. Minor natu Petrus. Petrus præcessit. Dux Petrus.

Postremò, demus Petrum fuisse maiorem natu alijs omnibus, & eam satis grauē causam esse, cur maioribus donis, quàm alij, ornaretur. Tamen etiāsi ob dona & ętatem primus fuit; nónne vel sic saltē primus fuit? Aut firma hæc argumētatio nō est: Petrus ob ætatem & dona quædā insignia præcipuus fuit inter Apostolos; fuit igitur quidā primatus inter Apostolos? Quod ergo semel inter Apostolos institutū fuit, quia non propter illos, verùm propter nos institutū fuit, perpetuò in Ecclesia manere debet. *Omnia enim vestra sunt* (inquit Apostolus) *siue Paulus, siue Apollo, siue Cephas, siue mundus, siue vita, siue mors, siue præsentia, siue futura, omnia vestra sunt: vos autem Christi, Christus autem Dei. Omnia enim propter vos.* Vbi est ergo nunc in Ecclesia primatus ille, qui referat primatum Petri? Vbi sunt illa dona insignia in alio cernenda, quæ olim cernebantur in illo venerabili sene D. Petro? Habentne Protestantes talē primatū in sua congregatione? Certum est, eos nō modò nullum talem habere, sed neq; vllum talem ferre posse. At Ecclesia Catholica talē & habet, & semper habuit, nec habere vnquā desinet vsq; ad cōsummationem seculi. Nam *portæ inferi non prævalebunt aduersus petram à Christo erectam & confirmatam.* Scripturæ ita prædicant, res ipsa hoc demonstrat: & tamen Protestantes duri cordis ac duræ ceruicis semper resistunt Spiritui sancto. 1. Cor. 3. 1. Cor. 4. Matth. 16.

Primatum D. Petri nec suæ tantùm personæ causa, nec extra ordinem ad certum aliquod tempus, sed ordinario ac legitimo iure in æternum totius Ecclesiæ causa institutum fuisse.

CAPVT VIII.

PRincipio illud certum est, eximium illud Cephæ ac Petri cognomē, primatū Apostolicæ dignitatis, clauiū regni cælorum promissionem, confirmandi fratres mandatum, pascendiq; agnos & oues authoritatē, nō ad solam Petri personam, sed ad Ecclesiasticam potestatem in illius persona fundatam & stabilitam spectasse. Ista quippe omnia quæ modò enumeraui, ad aliud quippiam referuntur. Nam Petrę nomen ad ædificium, quod sustentat: Principis Apostolorum, ad eos Apostolos, quorum est princeps: ianitoris, ad eos qui excluduntur à domo, vel in eam per Petri ministeriū intromittuntur: confirmatoris nomen ad eos quibus ex alieno robore plus firmitatis accedit: Pastoris, ad populos qui ab ipso reguntur & gubernantur, perspicuè refertur. Cùm igitur hæ omnes prærogatiuæ non tantùm ad Petrum, sed multò magis ad Ecclesiam totam pertineant: quis non videt, potestatē illā quæ semel Petro data est, tam diu perseuerare in Ecclesia debere, quàm diu eadē Ecclesia in eo statu est, in quo eā Christus ab initio posuit & reliquit? Ecclesia verò Christi ab eo die, quo post resurrectionē ipsius, in terris primùm constituta est, quoad eos qui docebunt & baptizabunt omnes gentes, quiq; Pastores & Doctores Ecclesiæ erunt, in eodem statu omnino permanebit vsq; ad secundum ipsius aduentum. *Ite* (inquit Christus) *docete, & baptizate omnes gentes: & ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi.* Quis verò de nouo condere Testamētum Christi, aut vltimam eius voluntatē sua ipsius morte & sanguinis effusione confirmatā, deinceps irritā facere audebit? Vnde etiam Apostolus testatur, Christum *Ecclesiæ suæ dedisse quosdam quidem Apostolos, quosdā autē Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis sui.* Sed quousque? *Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi,* hoc est, vsque ad consummationem Ioan. 1. Matth. 10. & 16. Luc. 22. Ioan. 21. Matt. 16. Matt. 10. Matt. 16. Luc. 22. Ioan. 21. Matth. 28. Ad Galat. 3. Ephes. 4.

mationem seculi. At qua tandem de causa dedit Christus Ecclesiæ suæ hos Pastores & Doctores? *Vt iam* (inquit) *non simus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris: veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis, secundum operationem in mensuram vniuscuiusque membri augmentum corporis facit in ædificationem sui in charitate.*

Si ergo Pastores & Doctores, qui ab initio Ecclesiæ erant, vsque ad finem mundi perseuerabunt, idque vt doceant nos, vt baptizent, vt efficiant ne decipiamur à falsis Prophetis, verùm vt in fide integra & charitate vera per Christi capitis nostri gratiam vsq; ad perfectionem crescamus & ædificemur: profectò constat, eundem baptizantium ac Pastorum Ordinem in Ecclesia Christi vsque ad hodiernũ diem permanere, qui temporibus Apostolorum

Ad Sympro. epist. 3. institutus fuit. Nam præclarè D. Pacianus: *Quæcunq; Ecclesiæ nascenti dicta sunt, ad plenitudi-*

Matth. 10. *nem Ecclesiæ pertinent.* Tunc autem inter duodecim Apostolos, qui docebant, & baptizabant

Luca 22. Ioan. 21. omnes gentes, Petrus fuit institutus Princeps, vt ille confirmaret fratres suos, agnosq; & oues Domini maiore, quàm alij, authoritate pasceret, gregemq; Domini à peruersa doctrina tueretur, & eum in veritate & charitate exædificaret: igitur nunc etiam vnus aliquis Pastor ratione ministerij sui alijs omnibus comministris sub Christo præfici debet, ad eosdem fidei charitatisq; effectus per gratiã Christi principalis ac æterni capitis, in reliquo Ecclesiæ corpore efficiendos, & consummandos. Nam si quàm diu permanet ratio institutionis Christi, tam diu etiam res instituta necessariò permanere debet; fieri non potest, vt id officium temporale sit, cuius ratio æterna est. Pastor instituitur propter oues: quamdiu ergo manent oues Christi, manebit & Pastor, quem Christus illis præfecit. Christus verò Petrum semel præfecit suis agnis & ouibus, manentq; oues aliquæ Christi vsque ad finem seculi: manet igitur & primatus Petri vsque ad finem sæculi. Nam vt illis ouibus quæ Petro suberant, aliæ per temporum spatia surrogatæ sunt: ita & illi Pastori alius surrogatus est Pastor: vt semper ve-

Lib. 2. de Sacerdotio. rum sit quod D. Chrysostomus dixit: *Christus sanguinem fudit, vt pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri successoribus committebat. Sicut permanet, quod in Christo Petrus*

Serm. 2 assumptionis ad pontif. *credidit: ita permanet* (inquit Leo) *quod in Petro Christus instituit.* Et pòst: *In Petri sede, sua viuit potestas, excellit auctoritas.* Quanquam ergo Apostolica dignitas extra ordinem instituebatur & temporaris fuit, quia potius ad fundandam Ecclesiam in multis Gentibus, quàm ad exædificandam Ecclesiam destinabatur: tamen primatus Petri est ordinarius, & in successoribus Petri vsque ad consummationem sæculi perseuerat, nec iniuria. Petra enim fidei, & Petra Ecclesiæ non potest cessare, donec ipsa fides Ecclesiaque cesset. Petrum verò fidei petram Hippolytus, petram Ecclesiæ Ambrosius nominat, vterque interim ad Euangelium

Matt. 16. aspiciens, vbi legitur, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Deinde nónne quamdiu aliqui sunt in regnum cælorum introducendi, tamdiu aliquis ianitor regni cælorum erit? Nónne etiam fratres, qui nunc in Ecclesia sunt, multò magis opus habent confirmatore, quàm ipsi Apostoli, qui primitias Spiritus sancti, potestatemq; in ædificationem, & non in destructionem acceperant? Quapropter absque omni controuersia munus petræ, munus ianitoris regni cælorum, munus confirmatoris fratrum, ac deniq; munus primi Pastoris vsque ad finem mundi perdurabit.

Obiectio protestantium.

Apostolatus nomen & officium iamdiu in Ecclesia Christi esse desijt: ac propterea etiamsi vnus inter Apostolos primus fuit, tamen vt post mortem Apostolorum alij Apostoli non sunt; sic neque alius Apostolorum Princeps esse debet.

Responsio.

Euseb lib. 2. cap. 1. Apostoli præter amplissimam & extraordinariam Apostolatus dignitatẽ, habebant etiam authoritatem Episcopalẽ, quę certis limitibus restringebatur, sicuti D. Iacobus Iustus frater Domini & Apostolus, per Petrũ, Iacobum Zebedæi filium, & Ioãnem, Ecclesiæ Hierosolymitanæ præfectus fuit; eundemq; locum post D. Iacobi mortem Simeon Apostolus tenuit. Atq; etiam Petrus nunc Antiochiæ, nunc Romæ, velut in suo proprio Episcopatu sedebat, Antiochiæ ad tempus, Romæ vsq; ad finem vitæ. Deniq; Ennodius Diaconus ius Episcopa-

Psalm 68. tus singulis Apostolis vendicat ex illo Dei verbo quod in Iudam prophetice dicebatur, *Epi-*

Theodoret. in 1. Timot. cap. 3. *scopatum eius accipiat alter.* Hinc Theodoretus factũ putat, vt *qui nunc vocantur Episcopi, olim nominarentur Apostoli.* Ita D. Paulus *Epaphroditum* vocat *Philippẽsium Apostolum.* Quibus ita

Philip. 2. constitutis, dico, primatũ Petri non sola ratione Apostolatus, imò verò longè magis ratione potestatis Episcopalis, quàm Apostolicæ, institutum fuisse. Apostoli enim habebãt aliunde,

Matth. 13. Luca 24. vt neq; falli possent, neq; alios fallere, quia illis datum erat *nosse mysteria regni calorũ: ipsis aperiebatur mens, vt intelligerent Scripturas. Illos Christus amicos dixit, omniaq; illis nota fecit quæ à Patre audiuit.* Verùm eadem priuilegia non sunt eodẽ modo Episcopis etiam omnibus com-

municata.

muni[illegible]ata. Id quod res ipsa probat, cùm plurimi etiã ex maximis Episcopis non modò seducti, verum etiã seductores fuerint, vt Paulus Sãmosatenus Antiochiæ Patriarcha, Macedonius & Nestorius Cõstãtinopolitani Patriarchæ, Dioscorus & Petrus Mongus Alexãdrini Patriarchæ, Ioãnes Hierosolymitanus Patriarcha, Eusebius Nicomediæ, Auxẽtius Mediolani, atq; alij penè innumerabiles tam Orientis, quàm Occidẽtis Episcopi. Cùm igitur cõfirmatur, maximè eorũ fratrũ causa, qui minimè ipsi firmi sunt, cõstitutus fuerit; necesse est, vt dicamus, illã potestatẽ qua Petro mandatum est, vt fratres suos cõfirmaret, multò magis ad Apostolos quatenus Episcopi, quàm quatenus Apostoli erãt, spectasse. Luc. 22. Imò cùm D. Paulus ait, Deũ dedisse quosdã Apostolos, quosdã verò Prophetas, alios Euangelistas, alios autẽ Pastores & Doctores vsque ad consummationem seculi: certum est, eum per Apostolorum nomen non modò illos duodecim primos, verùm etiam Episcopos, qui illis in ordinaria & Episcopali potestate successuri erant, comprehendisse. Ephes. 4. Quomodo alioqui dedisset Christus Apostolos, donec ei occurreremus in die iudicij? Porrò in auctoritate Episcopali, Apostolatus non est extraordinariũ, sed ordinarium officiũ, & munus Ecclesiæ Christi. Ac propterea vt omnes Episcopi succedũt Apostolis in cathedris Episcopalibus: sic etiam Petro in cathedra ipsius Archiepiscopali, & omnium cathedrarum prima Episcopus alius succedit, qui cõfirmet fratres suos, donec Christus ad iudicium reuertatur. Vnde Augustinus, vt *pro Apostolis Episcopos constitutos* alicubi dicit, In Psal. 44. sic etiam de Romana Ecclesia non dubitauit dicere, *in ea semper viguisse Apostolicæ cathedræ principatum.* Lib. 3. Imò longè ante illum Irenæus dixerat, *Petrum & Paulum Apostolos Lino suum ipsorum magisterij locum tradidisse.* Cap. 3. Licet igitur propriũ Apostolatus officium, ex eoq; etiam primatus Apostolicus cessauerit: tamen & authoritas, & primatus Episcopalis in Ecclesia Christi perdurat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Ratio cur Petrus inter duodecim primus est cõstitutus, non alia videtur fuisse, quàm quia ille numerus perexiguus extitit quem vnus commodè gubernare poterat. Quæ ratio cessauit post propagationem Ecclesiæ vsque ad terminos orbis terrarum.

RESPONSIO.

Quasi verò cùm dicimus, Petrum inter duodecim Apostolos primum fuisse cõstitutum, dicamus tantùm duodecim homines Petri curæ commissos fuisse: ac non potius omnes, qui tam ex Iudæis, quàm ex Gentibus ad Christi fidem per eosdẽ Apostolos sunt conuersi. Nam cùm isti duodecim viri Ecclesiam Christo congregaturi essent ex toto mũdo, atq; id ipsum per Dei gratiam reipsa fecerint: si Petrus inter eos caput extitit, vtiq; totius militãtis Ecclesiæ sub Christo caput eadem opera extitit. Itaque cùm circumcisionis hinc necessitas, inde abrogatio apud Gentes prædicaretur, licet vna tantùm pars ex duabus contrarijs vera esse posset, eandemq; D. Paulus rectè defenderet: tamen vt orbi vniuerso testatum faceret, se veritatẽ Euangelij asserere, nõ recusauit *Doctor gentium ad Apostolos ac Presbyteros, qui Hierosolymis erant, ascendere*, Actor. 15. ibique responsum Petri etiam in alieno Episcopatu expectare, *ne in vanum curreret aut cucurrisset.* Quàquam enim Iacobus Domini frater Episcopus Hierosolymorum esset, magnaque inter alios conquisitio fieret: tamen Petrus non Iacobi, sed sua fretus authoritate, primus sententiam dixit, idque non velut dubitans, aut consilium à fratribus quærens, verùm vt definiens, & toti concilio normam proponens, quam imitaretur, ex eaque se fratres suos confirmans. Quamobrem inter duodecim tales caput cõstitui, nihil est aliud, quàm totius Ecclesiæ, quę simul in terris agit, primùm Pastorem & Vicarium sub Christo iudicem constitui.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Episcopatus vnus est (inquit Cyprianus) cuius à singulis in solidum pars tenetur. De vnitate Ecclesiæ. Et Hieronymus ad Euagrium, Omnes (inquit) Apostolorum successores sunt. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, eiusdem meriti, eiusdem est & Sacerdotij.

RESPONSIO.

Quoad ordinem Episcopalem, qui per consecrationem cõfertur, omnes ex æquo Episcopos esse, atq; vnius Episcopatus partem à singulis in solidum teneri, facilè concesserim. Nec enim minus verè aut confirmabit baptizatos, aut per manus impositionẽ Presbyteros ordinabit Episcopus Eugubinus, quàm Romanus. Cæterùm de gradu & dignitate, seu iurisdictione Episcopali, neq; Cyprianus, neq; Hieronymus locuti sunt: cùm Cyprianus Ecclesiam Romanam non nisi ob cathedrã Petri, quæ illic erat, *Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est*, vocauerit, ac *Fabiani Pontificis Romani locum, Petri locum, cathedramq; sacerdotalem appellãrit.* Lib. 1. epist. 3. & lib. 4. epist. 2. Porrò Hieronymus tantũ Romano Pontifici præ omnibus alijs Episcopis defert, vt cum appellet *profanum, quicunque cum illo Agnum non comedit*, hoc est, qui in eadem cum illo fide ac societate non communicat. Frustra igitur quòd non nisi de ordine Episcopali dictum est, ad Episcopalem dignitatem trahitur, cùm ordo sit æqualis & idem

omnibus

omnibus Episcopis, digniras verò sit maior in Archiepiscopo seu Metropolitano, & in primare seu Patriarcha, quàm in cæteris Episcopis, quod tam Cyprianus per Ecclesiam principalem, quàm Hieronymus per patremfamilias, extra cuius domum Agnus legitime non comeditur, intellexit. Cùm igitur maximá illam dignitatem quæ Petro in cæteros Episcopos data est, ordinariam potestatem fuisse docuerim: nunc restat, vt ab vno solo eam exerceri debere ostendam,

Legitimum & ordinarium D. Petri primatum non ad plures Episcopos, sed ad vnum solum deriuari. CAP. IX.

Matt. 16. Ioan. 21.
CVM Petrus fuerit Princeps Apostolorum, & primus Ecclesiæ Pastor; fieri nõ potest, vt in ea potestate plures Episcopi simul ei successerint. Nã si non sunt primi omniũ qui Petro succedunt, illius in primatu successores nõ sunt. Sin autem sunt primi: iam sunt etiam soli & vnici. Nam quod in vllo rerum genere primum est, vtiq; etiam solum est. Alioqui quomodo est primum id, cum quo alia paria & æquè prima sunt? Ac possunt quidẽ omnes Episcopi aliquo modo Petri successores appellari, quatenus totum Domini gregem solius Petri curæ principaliter commissum, singuli pro parte sua pascunt & regunt. Sed hoc non est omnino, sed tantùm ex parte aliqua Petri successorẽ esse. Verùm qui penitus Petri successor sit futurus, debet tum vnus & primus esse, quemadmodũ Petrus ipse vnus fuit & primùs, tum in totum Domini gregẽ ad exemplum Petri potestatem accipere. Hoc enim & authoritas Euangelij, & ratio, quæ inde ducitur, & antiquorum patrum cõsensus, & vsus Ecclesiæ insigniter cõprobat. Euangeliũ primas vbiq; Petro defert, non solùm in ijs quæ soli Petro sunt propria, sed etiam in ijs quæ reliquis Apostolis & Episcopis cũ ipso Petro sunt communia. Ac nimirum quod nulli Apostolorum concessum est, nec Episcopo alicui concessum fuisse intelligi potest. Sunt enim Episcopi successores, non antecessores Apostolorũ. Quæcunque autem ordinaria potestas in Ecclesiam Christi collata est, illa sic est collata in Episcopos, vti prius concessa erat ipsis Apostolis. Verùm inter Apostolos constat, omnem Ecclesiasticam potestatem vni Petro prius concessam, ac deinde alijs Apostolis eãdem fuisse

Ioan. 1. Luc. 5. Math. 10. Matt. 16.
se eatenus communicatam, quatenus Christo visum est. Nam Petro soli dictum est, *Tu vocaberis Cephas*, antequam adhuc quisquã vocaretur ad Apostolatũ. Illi dicebatur: *Posthac eris homines capiens*, antequam adhuc alijs dixerat: *Faciam vos fieri piscatores hominum*. Ille *primus* Apostolus est electus. Ille primus, tanquam os & caput cæterorum, fidem in Christum est confessus. Illi soli dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &*

Marc. 1. Luc. 9.
portæ inferorum non præualebunt aduersus eam. Cæteri Discipuli *cum Petro*, velut cum duce quodam suo esse, in multis Euangelij locis significantur: Petrus verò cum aliquo illorum eo modo esse nusquam legitur. Imò nec ipsi cum vllo vnquam alio, præterquàm cum Simone

Matt. 17.
Petro fuisse memorantur. Itaq; *pro Christo & Petro didrachma solui iubetur*, velut pro ipso patrefamiliâs, & primogenito ipsius, aut familiæ reliquę præfecto & curatore. Soli Petro *claues*

Matt. 16.
regni cælorum promittuntur, & ligandi soluendiq; potestas illi primùm, ac deinde alijs conceditur. Ille solus iubetur *cõfirmare fratres*, idq; postquã pro ipsius fide Christus seipsum speciali modo rogasse docuisset. Petrus potestatẽ in agnos & oues primus & solus, etiam veluti

Luc. 22. Ioan. 21. Matt. 28.
plus alijs amans, accepit, nec nisi postea reliquis Apostolis dictũ est: *Ite in vniuersum mundum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*. Doctissimi enim viri ex magna ratione iudicârunt, illam reuelationem quæ Petro ad mare Tiberiadis (vbi solus agnos & oues Christi pascere iubebatur) facta est, antecessisse illam reuelationẽ qua omnibus simul Apostolis præceptũ est, vt docerent & baptizarent omnes gentes. Id quod ex Euangelio D. Marci perspicue apparet, qui Dominũ Iesum, postquam in vniuersum mundum iussisset Apostolos ire, *assum-*

Marc. 16.
ptum esse ait *in cælum, & sedere à dextris Dei*. Cùm ergo iam prius commisisset oues suas Petro, certum est, quòd etiãsi posteà cæteri Apostoli fiebant Pastores totius gregis Dominici: tamẽ ea potestas data est primùm vni Petro, nec id frustrà, sed vt omnis Ecclesiastica potestas sciretur in vno ante cæteros constituta esse. Deniq; de genere mortis solius Petri nomi-

Ioan. 21.
natim prædicitur: ac solus Petrus *Christum sequi iubetur vsq; ad mortem crucis*. Vt ergo cætera nunc priuilegia omittam, quæ soli Petro, & non etiam alijs postea vnquam data sunt; quicquid Ecclesiasticæ potestatis concessum est Apostolis omnibus, id prius soli Petro est

In Serm. 2. assumpt. ad Pontificat.
concessum: vt meritò dixerit Leo: *Cùm Petrus multa solus acceperit, nihil in quenquam sine illius participatione transiit*. Ex his ita, opinor, necessariò concluserim:

Est potestas quædam in Ecclesia Christi, qua docere & baptizare, soluere ac ligare, itemq; regere & coërcere alios ij possunt, qui Pastores & Doctores Ecclesię sunt. Illa verò potestas, quæ ad successores Apostolorũ pertransijt, necessariò dicenda est ordinaria & legitima fuis-

Ordinarium quid.
se. Id enim vocamus ordinariũ, quod certo ac solenni quodam ordine à primis Magistratibus ad sequẽtes iure officij peruenit. Non potest autem fieri, vt ordinaria potestas rectorum Ecclesiæ in vllo ęquè, ac in ipso Petro instituta per Christum, & stabilita fuerit: quia ordinarium ab

rium ab ordine denominatur: in ordine autem nihil potest eo prius esse quod primum est. Primus verò Petrus accepit potestatem ligandi & soluendi, atq; etiā pascendi, sicut iā antè planum fecimus, atq; vt ipse ordo Euāgeliorum demonstrat. Igitur ordinaria ligandi, soluēdi, & pascendi potestas in solo Petro primùm instituta fuit, eademque postea cæteris Apostolis per voluntatē Christi communicata est, sic tamen, vt nō mutaret, aut reuocaret, quod prius dederat Petro. Si ergo potestas, qua omnes Episcopi iam funguntur, in vno Petro ab initio fuit: vtique sacerdotalis potestas, quæ originē ab vno traxit, non nisi ad vnum secundùm ordinariam rationem pertransibit. Oportet autē res rationesq; omnes ad originē reuocare, si volumus scire, quid legitimū & solemne primùm fuerit, & quid deinde extra ordinē accesserit. Etenim Christus de matrimonio agens, cùm quid verè ad illud Sacramentum pertineret, ostendere vellet, *Ab initio* (inquit) *non fuit sic*. quasi diceret: Illa est vera & legitima natura matrimonij, quæ ab initio diuinitus instituta fuit. Quod autē postea ob duritiam cordis Iudæorum accessit, id præter legitimam matrimonij naturam est. Eodem modo nūc dicimus, ordinariam clauium potestatem in vno ab initio fuisse, & ideo ad vnum semper secundùm veram clauium naturam pertinere debuisse: nec obstare, quòd Apostoli omnes, quoad alios fideles conuertendos, postea pares facti fuerint, cùm & id extra ordinem grauissimis ex causis contigerit, & nihilominus eorum omnium princeps Petrus fuerit. Decedentibus ergo Apostolis, ordinaria pascendi potestas in vno primùm consistit, quocum reliqui omnes velut membra cum suo capite communicare debent. Etenim quicunque in vniuersa Ecclesia Episcopi aut olim facti sunt, aut adhuc fiunt, ab aliis nec eligi, nec legitimè consecrari possunt, quàm ab iis qui manent in eius Ecclesiæ communione, quæ ob cathedram Petri illic constitutam, *Sacerdotalis vnitatis origo est*. Hinc Hieronymus cathedram Petri cēsuit sibi consulendam: *Super illam petram* (inquit) *ædificatam Ecclesiam scio. Quicunque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Qui cum successore Petri non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Ecclesia ergo Christi velut vna ingens domus est, in qua sint multi quidem, qui agnum Paschalem comedant, sed ij omnes necessariò debent communicare cum primo agni discipulo, hoc est, cum Petri successore. Cuius etiam rei plures rationes reddi possunt: quarum illa primum teneat locū, quòd isto modo fidei veritas, & Christi gloria potissimùm prædicetur. Tota enim Ecclesia sub vno capite Christo ab initio mundi vsque ad finem vna & semper fuisse, & nunc esse, & in æternum fore monstratur, dum in hoc mundo per vnum Pastorem primum Ecclesia militans regitur & gubernatur. Visibilis ergo ista vnitas primi Pastoris, qui ad breue tempus Ecclesiam regit, signū est alterius inuisibilis vnitatis, in qua vnus Pastor Christus Ecclesiam suam totam in æternum regit. Cumq; ad gloriam Christi valde pertineat, vt ipsius æterna vnitas & præfectura, visibili quopiam signo prædicetur, & contestata fiat: qui negant hunc temporalem vnius primi Pastoris primatum, inuident æternæ vnius Pastoris præfecturæ.

Matth. 16.

Matth. 16.

In Epist. ad Damas.

2. Ratio cur vnus primus Pastor esse debeat.

Deinde non solùm Ecclesia vniuersalis hoc modo vna in se esse monstratur, sed etiam in hoc mundo vna optimè efficitur per vnius primi Pastoris gubernationem. Nam si rectè à Cypriano dictum est non aliūde ortas esse hæreses, aut nata schismata, quàm quòd vnus Iudex ad tempus vice Christi non agnoscitur, cui fraternitas vniuersa obediat: idq; secundùm aduersariorum cōfessionem de singulis Episcoporum diœcesibus dictum sit, in quibus nisi vniuersa presbyterorū fraternitas pareat vni Episcopo, necesse sit infinita schismata nasci, & hæreses oriri: quantò magis certū est, innumerabiles in tota Ecclesia hæreses oborituras, nisi vniuersa Episcoporum fraternitas vni primo Pontifici vice Christi ad tempus iudicāti obediat? Vt meritò idem Cyprianus alibi dixerit: *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna super Petrum Domini voce fundata.* Quid, obsecro, aliud vna cathedra in Ecclesia significat, quàm quòd vna sit aliis omnibus cathedris prior & sublimior, cuius cōmunionem & societatem reliquæ omnes tenere atq; obseruare debeāt? Vnde Optatus etiā ait: *In vna cathedra, in qua sedit Petrus, vnitatem ab omnibus seruandam, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam* (inquit) *schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram, alteram collocaret.* Eōdem respicit Pacianus, de Petro, ad quem Dominus loquebatur, sic dicens: *Locutus est Dominus ad vnum, vt vnitatem fundaret ex vno: mox idipsum in commune præcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit.* Itemq; Hieronymus: *Inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto schismatis tollatur occasio.* Deniq; Leo in hæc verba scribit: *Magna dispositione prouisum est, vt essent in singulis prouinciis singuli, quorū inter fratres haberetur prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, solicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura confueret, & nihil vnquam à suo capite dissideret.* Adde his omnibus illam *perfectionem, quam in vnitate esse* & ratio naturalis clamat, & auctoritas sanctorum attestatur. Nam *perfectio* (inquit Bernardus) *est in vnitate.* Quis enim dubitet, quin Christus illum gubernandi modū in Ecclesia sua instituerit, qui sit longè opti-

Libr. 1. epist. 3.

Libr. 4. epist. 8.

De schismate Donatistarum.

Ad Sympronianū epist. 3.

Hier. aduersus Iouin.

Epist. 84 ad Anastasium Thessalon.

4. Ratio.

5. Ratio. mus tum in se, tum ad stabiliendā Ecclesię pacem? Postremò (vt omittā plurimas alias rationes iam antè propositas) ipse vsus, qui magister satis bonus etiā rudibus & ignaris esse solet, nos docet, Ecclesiam Christi longè optimè ab vno semper gubernatam fuisse. Nam vnum in terris Iudicem vice Christi & olim vera Dei Ecclesia cōfessa est, & adhuc cōfitetur: adeò vt si quæ prouincię, aut ciuitates vnius Pastoris primatum repulerint, illæ per schisma & hæresim ab ipsa fide breui collapsæ fuerint. Quæ autē regiones aut semper, aut diutissimè in vnius primi Pastoris obedientia permanserunt, apud illas & fides & religio maximè semper floruerit: id quod ex his quæ postea dicemus, planissimum fiet. Nunc restat, vt doceamus, Romanum Pontificem, & Petri successorem, & illum vnum Iudicem esse, quem vniuersa Episcoporum fraternitas agnoscere, ab illoque in fide confirmari debeat.

Petrum fuisse Romæ, atque ibi cathedram suam collocasse.

CAPVT X.

1. Pet. 5. PEtrum fuisse Romæ, ipse in primis testatur in Epistola sua priore his verbis: *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Nam quòd per Babylonē hoc in loco Romā intellexerit, & scripturæ sanctæ ratio, & Patrum auctoritas docet. Scriptura enim noui Testamēti per Babylonis nomen Romā solet describere, vt ex Apocalypsi constat, secūdùm Tertulliani & Hieronymi interpretationem. Nec verò vnquā aut in libris sacris, aut in veteris Ecclesiæ historiis legimus, D. Petrū in alia Babylone fuisse, quàm in vrbe Roma, quæ idcirco Babylon appellata est, quòd ibi & monarchia, & insignis ædificiorum pulchritudo, & linguarum nationumq; velut quædam congeries & confusio, & idololatriæ caput tunc fuerit, & inde grauissima in Ecclesiam Christi persecutio per Imperatores iterum mouenda præuideretur. Accedit eòdem, quòd *Marci* nomen adiunctū sit, quem Romæ vnà cum Petro fuisse, ex antiquissimis Ecclesiæ historiis constet, ibiq; Euangeliū, quod à Petro Apostolo cōfirmaretur, scripsisse. Quid quòd Papias Hieropolitanus Episcopus Apostolorum ipse auditor, priorem Petri Epistolam Romæ scriptā fuisse, ipsamque Romam verbi translatione Babylonem appellari testatur? Quod ipsum & Eusebio, & D. Hieronymo visum est, quorum auctoritatem cùm Græca scholia sequendam putarent, ita scriptum reliquerunt: *Babylonem vocat Romam, eò quòd adeò insignis ac præclara esset.* Est igitur in verbo Dei satis apertè significatum, quòd Petrus Romæ fuerit, vt iam sciant, se oppugnatores codicum sacrorum esse qui hoc negare audent.

Tertullianus in lib. aduersus Iudæos. Hieronym⁹.

Vide Euseb. lib. 2 cap. 14. Hieronymus in Catalogo, in verbo Marcus.

Cæterum tametsi hoc in scriptura sacra nusquam significaretur, tamen vniuersalis Ecclesiæ traditio ad fidem huic rei faciendam iis qui sano cerebro præditi essent, sufficere deberet. Romæ sub Claudij dominatu (inquit Eusebius) fama est, *Philonem Iudæum* in colloquium Petri, qui Romanis eodem tempore verbum Dei prædicabat, venisse. Porrò hæc fama de prædicatione Petri in vrbe Roma non temerè orta, verùm ab antiquissimis prodita est scriptoribus.

Euseb. lib. 2. cap. 13.

Papias D. Ioannis auditor hoc in primis memoriæ prodidit. Nisi enim Petrū Romæ fuisse credidisset, nunquàm ita interpretatus esset illam priorem D. Petri Epistolam, velut is per Babylonem figuraliter (vt Hieronymus loquitur) significasset Romam. Deinde Caius apud Eusebium ita scripsisse perhibetur: Si lubet in Vaticanum proficisci, aut in viam quæ Hostiensis dicitur, te conferre, trophæa Apostolorum (Petri & Pauli) qui istam Ecclesiam suo sermone & virtute stabiliuerunt, inuenies.

Euseb. lib. 2. cap. 14.

Eccles. hist. lib. 2. ca. 24.

Dionysius Corinthiorum Episcopus in Epistola ad Romanos apud Eusebium lib. 2. Eccles. histor. cap. 24. Petrum & Paulū, qui Romanos & Corinthios primùm in Ecclesiā Christi inseruerunt, prudenti quadam admonitione impulsi, in vnum locū conclusistis. nam ambo cùm & nostram Corinthi, & vestram Romæ Ecclesiam fundassent, & eiusdem doctrinæ præceptis tū nostros animos, tū vestros imbuissent, eodē tempore pariter martyriū subierūt.

Irenæus lib. 3. cap. 3. Maxima, & antiquissima, & omnibus cognita à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta est Ecclesia. Et in eodem libro cap. 1. Petrus & Paulus Romæ euangelizabant & fundabant Ecclesiam.

Tertullianus de præscriptionibus aduersus hæreticos. Si Italiæ adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque auctoritas præsto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, postea quàm in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.

Cyprianus ad Cornelium lib. 1. Epist. 3. dicit eos *qui Romam ex Africa nauigabant, ad Petri cathedram* iuisse. Quomodo autem Petri cathedra est Romæ, si numquam Romæ sedit Petrus?

Athanasius in Apologia de fuga sua: Petrus & Paulus cùm audissent, oportere se Romæ martyrium subire, cum gaudio abierunt.

Eusebius Ecclesi. histor. lib. 2. cap. 13. sub ipso Claudij Imperio Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè principem Petrum Romam versus ad Simonem Magum delédum quasi manu deduxit. *Et lib. 2. cap. 24.* Paulum Romæ Nerone regnante securi percussum, & Petrum etiam suffixum cruci, historiarum monumentis proditum est. Quin etiam insignis ac testata Petri & Pauli inscriptio, quæ in cœmiteriis Romæ ad hoc vsque tempus manet, huius rei gestæ fidé facit.

Dorotheus in Synopsi: Petrus Apostolorum coryphæus tandem Romæ prædicauit, ibiq; crucifixus & sepultus est.

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 21. Christus decedens, aperuit discipulis suis futura omnia, quæ Petrus & Paulus Romæ prædicauerunt, & ea prædicatio in memoriam scripta permansit. Et pòst: Cùm eos Nero interemisset, Iudæorum nomen & gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia quæ illi futura prædixerant.

Hieronymus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum: Simon Petrus princeps Apostolorum post Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis cathedram sacerdotalem tenuit vsque ad vltimum, hoc est, decimum quartum Neronis annum, à quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum, quòd sic crucifigeretur vt Dominus suus.

Ambrosius lib. 5. post Epistolam 32. de Basilicis tradendis: Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos Gentilium: quibus eum quærentibus, Christianæ animæ deprecatæ sunt, vt paulisper cederet. Et quamuis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, vt ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret. Quid multa? Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemque ingredi, ait: Domine, quò vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucem diuinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptæ mortis exuerat. Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autem viuit, viuit Deo. Intellexit ergo Petrus, quòd iterum Christus crucifigendus esset in famulo. Itaque sponte remeauit, interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimque correptus, per crucem suam honorificauit Dominum Iesum.

Hegesippus lib. 3. c. 2. Dato à Nerone, vt Petrus & Paulus comprehenderentur, præcepto, rogabatur Petrus, vt aliò se cōferret. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione proficisci solus cœpit. Vbi ventum est ad portam, videt sibi Christū occurrentē, & adorans eum, dixit: Domine quò vadis? Dicit ei Christus: Iterū venio crucifigi. Intellexit Petrus de sua dictum passione, quòd in ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis: nō vtique corporis dolore, sed quadā misericordiæ compassione, aut gloriæ celebritate. Et cōuersus in vrbē redit, captusq; à persecutoribus, cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigiis cruci affigeretur, quòd indignus esset, qui simili modo crucifigeretur, vt passus est Dei Filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur vt Christus prædixerat, vel quia persecutor nō inuitus addiderit pœnarum incrementa, & ipse, & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Optatus lib. 2. de schismate Donatistarum: Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus.

Chrysostomus in Psalm. 48. Piscator Petrus, quoniam virtutem est persecutus, & ciuitatem orbis & regiam occupauit, etiam post mortem resplendet sole clarius. Et in Homil. 32. ad Romanos: Non ita cælum splendescit, quando radios suos sol ex se e dimittit, quemadmodum Romanorum vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapiétur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repentè ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus cathenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celebro hanc vrbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasiam, sed propter columnas illas Ecclesiæ.

Orosius lib. 7. cap. 6. Exordio regni Claudij Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fideli verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbauit, atque exinde Christiani Romæ esse cœperunt.

Epiphanius hæresi 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus, Apostoli iidem, ac Episcopi.

Prudentius in hymno S. Laurentij:

Roma iam regnant duo Apostolorum principes,

Alter vocatur gentium, Alter cathedram possidens
Primam, recludit creditas Aeternitatis ianuas.

Maximus Taurinensis homil. 5. in natali Apostolorum: Petrus & Paulus martyrium pertulerunt in vrbe Roma, quæ principatum & caput obtinet nationum, scilicet, vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis.

Sulpicius Seuerus in sacræ historiæ lib. 2. Diuina apud vrbem religio inualuerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo postea Romam deducto. Etenim tum illustris illa aduersus Simonem Petri ac Pauli congressio fuit. Et pòst: Paulus ac Petrus capitis damnati, quorum vni ceruix gladio desecta, Petrus in crucem sublatus est.

Augustinus de consensu Euangelistarum lib. 1. cap. 10. Merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & sollemniter Roma commendat. Et contra literas Petiliani, lib. 2. cap. 51. Cathedra tibi quid fecit Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit?

Leo in Natali Petri & Pauli, serm. 1. Petrus princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij.

Theodoretus in Psalm. 116. Magnus Petrus ab Hierosolyma vsque ad Romanorum vrbem percurrit.

Prosper in carminibus de ingratis: *Sedes Roma Petri.*

Arator in fine Actorum Apostolorum:

Venit ad excelsæ sublimia culmina Romæ
Petrus in Ecclesia sacrato corpore princeps.

Iornandes (aliàs Iordanus) Episcopus Gothorum in lib. de regnorum ac temporum successione. Nero ipsos doctores fidei Petrum & Paulum in vrbe interemit, alterum cruci affigens, alterum capite plectens.

Gregorius Magnus lib. 6. Epist. 37. Petrus sublimauit sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est.

Gregorius Turonensis lib. 1. cap. 25. B. Petrus Apostolus sub Imperatore Claudio, quarto ab Augusto, Romam aggreditur, ibique prædicans in multis virtutibus manifestissime Christum esse Dei filium comprobauit. Ab illis enim diebus Christiani apud ciuitatem Romanam esse cœperunt. Et pòst: Nero Petrum cruce, Paulum gladio iubet interfici.

Huc tandem, studiose lector, deductam esse rem vides, vt ex tribus gubernandi generibus nec populare, nec Optimatum in Ecclesia Christi, aut ab initio institutum, aut vnquam receptum esse, declaratum fuerit. Porrò quemadmodum vnius cuiuspiam Principatus in se longè præclarissimam gubernationis formam complectitur, tum quia Dei proprius, tum quia per vniuersitatem rerum diffusus est: sic vnius Pastoris visibilem primatum in Paradiso, & sub Patriarchis, & sub Lege Mosaica, & sub Christo in terris agente, & sub Apostolorum téporibus in Ecclesia Dei fuisse, ac deinceps omni ætate floruisse, iam satis perspicuè, opinor, demonstrauimus. Id solum restat, vt illam institutionem Christi de vnius Pastoris supra cæteros primatu, non in Petro Apostolorum principe finitam, sed in Romanis Pontificibus D. Petri successoribus ad nostra vsque tempora continuatam esse, ostẽdam. Id quod in libro sequente, si Deus adfuerit, ita præstabitur, vt à prima vniuersitatis origine vnius Pastoris primatum repetentes, eundem stabilem & perpetuum in Ecclesia DEI esse ostensuri simus.

D E

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

LIBER SEPTIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI SEPTIMI.

INSTITVTI *operis ratio postulabat, vt explicato iā D. Petri certißimò principatu, Episcopos Romanos in eodem Ecclesiæ militantis primatu D. Petri successores esse, demonstrarem. Verùm vt plenior esset & cumulatior tum voluptas, tum vtilitas lectoris, visum est eundem vnius Pastoris primatu non tantùm à Christo per D. Petrum, sed etiàm ab Adamo per filios & posteros eius ita persequi, & ad Apostolorum vsq; tempora deducere, vt nulla ætas vnquā fuisse intelligeretur, in qua non extarent huius Ecclesiastici primatus & ante Christi aduentum haud obscura vestigia, & post eius resurrectionem manifestißimæ demonstrationes. Iam verò vt ciuitatis Dei successio per aduersariæ ciuitatis comparationem illustrior fieret, paucis etiam exemplis patefeci, quinam singulis ætatibus ante aduentum Christi, relicta Dei ciuitate, ad idololatriam, hæresim, aut schisma delapsi essent. Postquam ad Natiuitatem Christi peruentū erit, paulò diligentius de hæresibus agam, earumque confutationem non ferè nisi ex iis Patribus adiungam, qui hæreticorum ipsorum temporibus vixerunt, iisque aut coram, aut libris non multò postea conscriptis, palam aperteque restiterūt. Itaq; constabit, non modò semper fuisse aliquam Dei Ecclesiam, verùm illam omni ætate illis qui tunc viuerent, probè cognitam fuisse: tum quia notißimi erant aduersarij, quorum vi & fraude oppugnabatur, tum quia in oculis omnium erant & primi sacerdotes, & cum iis communicantes alij Ecclesiæ Pastores, quorum fide, studio, & diligentia defendebatur. Interim etiam quædam hæreses antiquæ detegentur, quas ab inferis reuocatas Lutherani & Caluinistæ nobis iterum his temporibus obtruserunt, quales sunt hæreses Simonis Magi, & Manichæorum de sublata liberi arbitrij potestate, Nouatianorum de Chrismatis contemptu, deque Sacramento Pœnitentiæ reiecto, Donatistarum de altarium euersione, & Ecclesia Christi ad angulos & latebras nescio quas redacta, Aërianorum de spretis tum Ecclesiæ ieiuniis, tum precibus quæ pro defunctis fiunt, Pelagianorum de non necessario infantium baptismo, Iouinianistarum de nuptiis virginitati exæquatis, & aliæ complures eiusdem generis. Denique cùm tanta Doctorum Ecclesiæ in hæresibus refellendis diligentia & industria singulis ætatibus fuerit, vt ne minimā quidem hæresim prætermiserint, quam non primo quoque tempore cōfutārint, certißimum verò & clarißimum sit, quòd tum alij, tum nominatim Episcopi Romani iā olim & verbo dixerint, & in scriptum retulerint, & factis demonstrarint, se credere ac docere, penes Romanum Pontificem, vtpote D. Petri successorem, totius militantis Ecclesiæ primatum esse: nec tamen vllus vnquam Pastor, Doctor, aut vir Catholicus eam sententiam velut hæreticam reprehenderit, aut impugnârit, sed potius ita ipsi prædicauerint, docuerint, scripserint, vt ex ipsorum verbis in hoc libro citatis euincitur: ipsa luce manifestius est, eam fuisse fidem omnium Catholicorum Patrum, quòd Romanus Episcopus verè sit tum D. Petri successor, tum princeps Pastorum, quocum cæteri fideles necessariò semper communicare debeant. Re igitur ab initio mundi repetita, vniuersam & Patriarcharum ab Adamo vsque ad Mosen, & Leuitici generis sacerdotum ab Aarone vsque ad Christum, & Pontificum Romanorum successionem à D. Petro vsque ad Pium quintum, qui nunc Romæ in Petri cathedra sedet, ordine perpetuo continuatam, velut sub vnum lectoris aspectum in hoc septimo libro subiiciam.*

Regimen Ecclesiæ Dei iam inde ab orbe condito fuisse penes vnum præcipuè, qui reliquum gregem in figuram Christi æterni Pastoris ad tempus gubernârit, quod primùm ita factum esse ostenditur per Patres qui ante diluuium vixerunt.

ADam primùm formatus est *1. Cor.* 11. Deinde, *cùm ille obdormisset, costa ex eius latere sumpta in mulierem ædificata est; Gen. 2.* Adam verò statim vt euigilauit ex sopore illo suo, prophetauit de perpetuo nexu qui futurus erat inter virum & vxorē, *quod magnū Sacramentum est in Christo & in Ecclesia; Ephes. 5.* Fidelis igitur Propheta, & Ecclesiæ Christi prima origo in terris Adam fuit Cumq; Deus post lapsum Adæ promisso benedicto semine (quod serpentis, qui seduxit Euam, caput contereret) *Mulierem dixisset in viri potestate futuram, Gen. 3.* necessariò efficitur, vt vir fuerit spiritalis pastor & *caput mulieris; 1. Cor. 11.* Porrò qui postea ex Adamo & Eua in mundum nati sunt, necessariò subditi erant iis parentibus quos vt honorarent, Lex diuina (*Exodi 20.*) & naturalis præcepit. Forma igitur secundùm quam Ecclesia primùm regebatur, necessariò fuit vnius Pastoris præsidētia, & non aut plurium Optimatum æquale regimen, aut totius populi promiscua dominatio. nisi fortè aut filij parentibus, aut vxor viro, tam in Dei, quàm in sæculi causis subiecta non fuit. Bene habet. In monarchia igitur Ecclesiæ Dei regimen tam insigniter fundatum est, vt nec impudentissimus quisque id possit negare. Ac nimirum Theophilus Antiochensis doctissimus & antiquissimus auctor, *in lib. 2. ad Autolycum* docet, *Deum ideo ex costa viri mulierem finxisse, vt monarchiæ suæ mysterium demonstraret.* Itemque S. Martialis in Epistola ad Burdegalenses ait: *Ex quo primus homo cœpit, à Deo formatus de limo, congregatio filiorum Dei, quæ iam congregatur, in illo sæculo proclamabatur.* Imò & Epiphanius in lib. 1. contra hæreses ait: *Sancta & Catholica Ecclesia principium omnium est. Adam nouit patrem Deum, & filium, & Spiritum sanctum. Propheta enim erat: neque circuncisionem habens, neq. simulachra colens, sed Christianismi formam ostendens.* Denique diuus Chrysostomus in 1. Corinth. Homil. 34. cùm prius dixisset, *Adamum fuisse caput vnum omnibus datum*, paulo pòst adiecit: *Deus nouit inter æquales æmulationem esse. Itaque noluit democratiam, sed Regnum.* Nec tantùm viuente Adamo regimen Ecclesiæ penes vnum fuit, sed etiā illo defuncto, Seth inter fideles facilè primas obtinuit. *Seth* (inquit Theodoretus in Gen. quæstione 47.) *propter pietatem vocatus est Deus: vnde qui ex eo nati sunt, vocati sunt filij Dei, Gen. 6.* Seth igitur fuit pater & princeps filiorum suorum, non modò secundùm carnem, sed etiam secundùm externam & visibilem gubernationem, qua eos fidem & virtutem docuit. Nam circiter illud tempus in quo natus est Enos, *cœptum est inuocari nomē Domini*, quo ex verbo sollemnior quidam Dei cultus tunc institutus fuisse videtur. *Septimus verò ab Adam Enoch* prophetauit de vniuersali iudicio, sicuti Iudas Apostolus in Epistola sua scriptum reliquit. Quæ res abundè testatur, nec fidem, nec dona gratuita in Ecclesia illis diebus defuisse. In tota verò ista Patrum serie, maior natu cæteris præerat, nisi fortè circa fidem naufragium faciens (vt Cain, qui fugiebat à facie Dei, *Genes. 4.*) ab Ecclesia excidisset. Ex iis autem qui permansissent in Ecclesia, vt quisque maximus natu erat, sic depositum quod à maioribus acceperat, & ipse custodiebat, & posteris tradebat. Nec vnquam duo simul, nedum plures, æquali potestate præsidebant, cùm etiam inter geminos is qui priòr ex vtero prodierat, sciretur fuisse primogenitus. Idcirco enim hoc ipsum non legis Mosaicæ, neque etiam Euangelij aut gratiæ, sed naturæ tempus vocatum est, quia iam Dei populus regebatur non per instituta Mosaica, vel Euangelica & Apostolica, sed potissimum per eam Dei gratiam quæ tributa erat secundùm legis naturæ semina & ordinem nascendi. Quapropter cùm certissimum sit, Ecclesiam in primo exordio suo per vnum Adamum fuisse gubernaram, cumque Ecclesia & verè credatur ciuitas seu Respublica Dei esse, *Apocal. 22.* & vna eademque semper manere; nec tamen vna eademque ciuitas & respublica semper maneret, si diuersis temporibus secundùm aliam & aliam formam regeretur (mutata enim regiminis forma, etiam ipsa Respublica mutatur, vt eadem non sit, quemadmodum ex Philosophorum & Iurisprudentum iudiciis in primo huius operis libro docuimus) necesse est vt credamus, Ecclesiam, quæ semel ab vno summo Pastore manifestissimè gubernata esse cognoscitur, ab vno summo Pastore in æternum gubernari.

1. *Adam*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

PRIMA ÆTAS Mundi, Annorum 1656.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

1. Adam Pater orbis terrarum. Sapient. 10.

Cain *egressus est à facie Domini*: vt etiam omnes hæretici egrediuntur ab Ecclesia Dei. 1. Ioan. 2. *Exierunt è nobis*. Ferè autem exeundi origo ab inuidia promanat, dum sibi alium anteponi molestè ferunt. Vnde beatus Cyprianus in tractatu de zelo & liuore: *Ad hæreses atque ad schismata prosilitur, dum Episcopis inuidetur, dum quis aut queritur, non se potius ordinatũ, aut dedignatur alterum ferre præpositum. Hinc recalcitrat, hinc rebellat.*

2. Seth.

1. Ioan. 3. Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum; quoniam opera eius maligna erant; fratris autem eius, iusta.

3. Enos.

Iosephus antiquitatum Iudaicarum lib. 1. cap. 2. *Cain ex illa regione in qua fratrem occiderat, extorris, tandem Naida condidit, illicq́; sedem optauit. vbi etiam liberis procreatis, facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ socius, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhac simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamq́; sinceritatem & generositatem ignaram talium artium, in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq́; exstructam & communitam, coactis in vnum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enosa nomine imposito, ab Enoso liberorum natu maximo.*

4. Cainan.

5. Malaleel.

6. Iared.

7. Enoch.

Augustinus de ciuitate Dei lib. 15. cap. 8. *Moyses dicturus præcipuè de ciuitate Dei, nec de altera hominum societate tacet, quam terrenam dicimus ciuitatem, vt ciuitas Dei etiam sua aduersaria comparatione clarescat.*

8. Mathusalem.

Primus Lamech vnus ex posteris Cain duas simul vxores duxit, quod tamen vitio ei non vertitur. Ex matrimonio inter eos contracto, qui disparis cultus erant, gigantes nati sunt. *Isti sunt potentes à seculo, viri famosi.* Genes. 6.

9. Lamech.

Tota posteritas Cain absorpta est in diluuio: vt manifestò appareret, solam Dei ciuitatem esse Catholicam, hoc est, ab initio mundi vsque ad finem pertingere: cùm interim nulla sit perpetua & continuata terrenæ ciuitatis series aut successio. Nam vt nunc per diluuium tota periit: sic sæpe aliàs per Dei potentiam deformata est, & interrupta; quod in omnibus hæresibus locum habet.

10. Noë.

Anno autem vitæ Noë 600. extitit diluuium anno mundi 1656.

Epiphanius in præfatione libri sui de hæresibus: *Prima omniũ sectarum mater Barbarismus est, quæ durauit à diebus Adam in decem generationes vsque ad Noë. Appellatus est autem Barbarismus ex eo, quòd eius temporis homines non habuerint principem quendam aut vnam concordiam, sed quòd vnusquisque pro sua ratione procedebat, & sibi ipsi lex iuxta propriæ voluntatis prærogatiuam fiebat.*

Regimen Ecclesiæ Dei fuisse penes vnum præcipue sub Noë, Melchisedec, & alijs Patriarchis post diluuium.

DEi seco consilio diluuium induxisse videtur, ne per commixtionem infidelium filiorum Cain cũ fidelibus posteris Seth, Ecclesia Dei aut hæresi aliqua inficeretur, aut ignota & inter impios confusa delitesceret. Deleta igitur impiorũ generatione, soli remanserunt fideles & Catholici, vt ita sciretur, sæpè ciuitatis diabolicæ interrumpi solere & diuidi: Catholicã verò Ecclesiam habere immutabilem ordinis sempiterni continuationem. Iam verò ille vnius Pastoris in Ecclesia Dei primatus, qui tã insigniter ante diluuium in Adamo elucebat, clarius etiam, si fieri potest, in Patriarcha Noë post diluuiũ apparet. Nam cùm octo solæ personæ remansissent in arca Noë, quarum vna fuit vxor ipsius Noë, aliæ verò tres fuerunt filij, tres autem reliquæ vxores filiorum Noë: certũ est, & omnes vxores viris suis, & reliquos viros cum vxoribus ipsorum, patri suo Noë per legem naturæ subiectos fuisse; ipsúmque Noë *præconem iustitiæ* ab Apostolorum principe appellarum, *2. Pet. 2.* eos omnes in via iustitiæ secundùm Dei voluntatem direxisse. Nam & *cum illo Deus pepigit fœdus, Genes. 6. & ipse altare primus erexit, & de pecoribus ac volucribus mundis obtulit holocausta super altare, benedixitq́, ei Deus, & filiis eius, Genes. 8. & 9.* Fuit ergo Noë totius Ecclesiæ tunc in terra degentis summus Pastor & Rector, *vixitq́, post diluuium trecentis & quinquaginta annis*, ita vt Abraham quinquaginta duorum ferè annorum esset, antequam Noë moreretur. Quæ sola res quamquàm ad primatum vnius Pastoris confirmandum satis virium habeat, tamen illud etiam ex Hebraicis diui Hieronymi quæstionibus adijcere operæpretium erit: *Tradunt* (inquit) *Hebræi, Sem filium Noë fuisse Melchisedec, omnesq́, primogenitos Noë, donec sacerdotio fungeretur Aaron, fuisse Pontifices.* Si ergo vsque ad Aaron primogeniti erant Pontifices, certè quidem vt vnus erat primogenitus in singulis familiis, ita in omnibus simul tribubus erat etiam vnus, qui non ignorabatur inter alios primogenitos omnium esse primus & natu maximus. Fiet hoc illustrius per exempli appositionem. Abraham fuit primogenitus Thare. Nam cùm Thare (*Genes. 11.*) dicatur genuisse tres filios, Abraham, Nachor, & Aram; primus eorum commemoratur Abram tum in lib. Geneseos, tum *1. Paralipom cap. 1.* Præterea Sem fuit primogenitus filius Noë. Legimus enim *Genes. 5. Noë cùm quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, & Iapheth, Gen. 10. Hæ sunt generationes Noë, Sem, Cham, & Iapheth.* Denique *1. Paralip. 1. Noë, Sem, Cham, & Iapheth*, eodem ordine collocantur. Hæc eò pluribus persequor, quòd non ignorem, nonnullos contra scripturarum fidem insinuare velle, quòd Sem non fuerit primogenitus Noë.

Cùm ergo & Abraham primogenitus Thare, & Sem primogenitus Noë fuerit, si nũc hi duo aut etiam plures primogeniti concurrissent; facilè intellectum esset, quis eorum alteri cedere, quísve omnium primus haberi debebat. Sem quippe totis octo generationibus antecessit Abraham, & ideo maior natu sacerdos, ac dignitate potiore præditus fuit. Hinc factum est, vt cùm Abraham venisset ad Sem (*Hebræi* enim, vt D. Hieronymus auctor est, *tradunt Sem esse Melchisedec*) tantò se minorem illo atque inferiorem cognouerit, *vt Melchisedec benedixerit Abrahæ, Gen. 14. Abraham verò dederit illi decimas ex omnibus, Heb. 7.* Hinc apparet, cùm & Abraham & Sem primogeniti ambo ac sacerdotes fuerint, non ideo tamen æquales extitisse, verùm primas obtinuisse Melchisedec, eo quòd seculis aliquot Abrahamum anteiret. Vnde Theophilus Antiochensis in lib. 2. ad Autolycũ, meritò scripsit de isto Melchisedec, οὗτος ἱερεὺς ἐγένετο πρῶτος πάντων ἱερέων τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου: *Hic sacerdos fuit primus omnium sacerdotum Dei altissimi.* Apposui Græca verba, quoniam Conradus Clauserus Tigurinus malè ea Latinè reddidit; sic enim ea vertit: Hic primus omnium sacerdos Dei altissimi fuit. Theophilus non dicit, quòd Melchisedec primus omniũ fuit Dei sacerdos: Nam & Noë, & Abel fuit Dei sacerdos ante illum: sed dicit, *ex omnibus Dei sacerdotibus Melchisedec fuisse primum sacerdotem.* Quinetiam Hieronymus in quæstion. Hebraicis Melchisedeci & Abrahæ sacerdotium conferens, ait: *Apostolum in Epistola ad Hebræos ex eo quòd Melchisedec Abrahæ benedixerit, colligi velle, quòd sacerdotiũ Ecclesiæ habentis præputium benedixerit circumciso sacerdotio Synagogæ.* Fuit ergo etiam in illis diebus sacerdotium vnum altero maius. Quapropter, quotcunq; in loca fideles olim dispersi fuerant, salua tamen ordinis & dignitatis inter illos ratione, primatus penes maximum natu primogenitum perpetuò mansit. Qui verò sacerdotes neglecta maiorum suorum præsidentia, sibiq; solis cõfidentes omnia domi pro imperio egerunt; hi & ipsi errârunt, & alios in errorem similem trahentes, à vera & Catholica fide exciderunt. Id quod alijs generationibus penè omnibus, his quidem citius, illis verò tardius, at omnibus tãdem euenit, præterquam Israëlitis posteris Abrahæ, qui per Isaac & Iacob ab eo descendentes, incolumem sacerdotij primatum omnino conseruârunt.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*

SECVNDA ÆTAS Mundi, Annorum 292.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Noë.

Cham, Chus,

Nemrod. Ipse cæpit esse potens in terra. Principium regni eius Babylon, Genes. 10. Is dixit, non Deo, sed propriæ virtuti homines felicitatem suam debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat; ratus fore, vt plurimi homines ad se deficerent à Deo, si modò se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium. Hæc Iosephus antiquitat. lib. 1. cap. 4.

Sem.

Arphaxad.

Epiphanius hæresi 8. *Omnis gens Regem sibi in caput præficiebat: hinc bellum, & seruitus.*

Sale.

Nimrodo successit Belus Iupiter, quem Belū (auctore Eusebio in Chronicis) Assyrij Deum sibi nominauerunt. Eodem ferè tempore Dynastiæ Ægyptiorum inchoatæ sunt. Post annos verò sexaginta duos, Ninus, qui & Assur dicebatur, filius Beli Iouis, tam Assyriorum auream monarchiam erexit, quàm Niniuen ciuitatem condidit, quæ monarchia stetit annis 1240. Ex his autem nominibus Beli, ac Iouis, omnia pænè idola tum apud Chaldæos & Assyrios, tum apud Græcos & Latinos nominata sunt. Hinc Bel Babyloniorum Deus, quem Daniel destruxit. Hinc Beel-phegor Moabitarum, Belzebub Accaronitarum, & Baalim, & Baal-iada, & Baal-meon, & quæ sunt eius generis.

Heber.

Phaleg.

Reu.

Epiphanius tom. 1. lib. 1. *Tempore Sarug incepit inter homines idololatria ac Græcismus. Postea deificauerunt aut infelices tyrannos, aut præstigiatores monumenta ipsorum venerantes, & longo tempore postea Saturnum & Iouem, Rheamq; ac Iunonem, & alios deinceps. Hinc initium sumpserunt Ægyptiorum fabulæ.*

Sarug.

Nachor.

Epiphanius in præfatione libri sui de hæresibus: *Secunda sectarum omnium mater, est Scythismus à diebus Noë vsque post turris Babylonicæ tempus, ad paucos ipsius Phaleg & Rhagan annos, qui ad Europæ declinantes regionem, Scythiæ parti & ipsorum gētibus adiudicati sunt, ab ætate Thare & vlterius, ex quo Thraces nati sunt.* Et pòst libro 1. tom. 1. *Scythismus à diluuio vsque ad turrim & Seruch fuit. A Seruch autem vsque ad Abraham, & hinc, Græcismus.* Duæ igitur sectæ in hanc ætatem incidunt, Scythismus & Græcismus.

Thare.

Ciuitas

Regimen Ecclesiæ penes vnum præcipuè fuisse à diebus Abrahæ vsque ad Legem Moysi datam.

IN diuinis scripturis tanta ratio habetur vnius Abrahæ, vt Dominus ipse dicat, *Genes.* 17. *Num celare potero Abraham quæ gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam, & benedicendæ sint in illo omnes nationes terræ?* Deinde Apostolus *ad Rom.* 4. ait, eum fuisse *patrem* non modò *circuncisionis*, sed etiam *omnium credentium per præputium.* Augustinus verò in 15. de ciuitate Dei cap. 8. non dubitat affirmare, *Spiritum sanctum id egisse per Moysen, vt per successiones certarum generationum ex vno homine propagatarum, perueniretur ad Abraham, ac deinde ex eius semine ad populum Dei.* Iā verò in rebus gestis Abrahæ clarissime præfigurata est vnius summi Pastoris necessitas. Cum enim ex Chaldæa exiisset vnà cum Lot filio fratris sui, & tam ipse quàm Lot gregibus ouium abundaret, *non poterat eos terra capere, vt habitarent simul. Gen.* 13. *Vnde facta est rixa inter pastores gregum Abraham & Lot. Dixit ergo Abraham ad Lot: Ne quæso sit iurgium inter me, & te, & inter pastores meos, & pastores tuos: fratres enim sumus. Diuisiq; sunt alter ab altero.* Hęc verò in figura contigerunt illis. Designarunt autē, non posse duos Pastores aut præfectos populorū, qui prorsus æquali potestate præditi sunt, nec superiorē vllum agnoscunt cui ambo pareant, in eadē Ecclesia cum pace diu manere, quin rixa & iurgium vel inter ipsos, vel inter eorū presbyteros & vicarios intercedat. Nam si nę fratres quidem, & ij tam iusti & probi viri, poterāt simul pacificè habitare: quantò minus hoc idem in aliis non tam perfectis hominibus expectandū est? Frustra igitur Protestantes dicunt, omnes Ecclesiæ Pastores cum æquali potestate ad Ecclesiam regendam missos esse. Hoc enim perinde est, ac si dicerent, Ecclesiam in tot partes & sectas necessariò diuidendam esse, quot sunt in mundo Pastores & præfecti fidelium. Cùm autem Abrahæ familia ex Ismaële filio, ex vernaculis & empticiis consistens, *Gen.* 17. Christi Ecclesiam figurārit: quotquot fideles in Ecclesia Christi simul degunt, vni summo Pastori, qui vicem Christi nunc gerat, sicut Abraham olim gessit, subesse debent. In huius vnitate Sacramenta percipiant, sicut olim domus Abrahæ signaculum circuncisionis ab vno illo accepit. Mortuurn verò Abrahā constat *vni Isaac omnia quæ possederat, dedisse.* Quin etiam certum est, Deum post obitū Abrahæ, non Ismaëli, sed Isaac benedixisse; *Gen.* 25. Vnus igitur Pastor vni succedit. Et quamuis Rebecca vxor Isaac geminos vno tēpore pareret, non tamen ambo fuerunt æquales, sed qui prior ex vtero matris egressus est, primogenituræ honorem assecutus est, donec *primogenita sua paruipendens eadem fratri natu minori vendidit*, qui postea ius industria sua sibi acquisitum contemplans, in mysterio dixit: *Ego sum primogenitus tuus Esau.* Satis autē ad nostrū propositum est, quòd plures simul primogeniti esse non poterant, sed in vno simul Pastore primo benedicitur Ecclesia Dei. Atque hactenus quidem Ecclesia illius tēporis intra vnius familię fines continebatur. At postquam Iacob est mortuus, duodecim Patriarchas post se reliquit, atq; ij totidem familias alebant, & singularem familiarum singuli primogeniti sacerdotium administrātunt. Isti enim primogeniti sunt *illi iuuenes quos Moyses altari erecto, & duodecim titulis per duodecim tribus Israël constitutis, ad immolandum Domino misit, Exodi* 24. cùm nondum vnctus esset Aaron in summum Pontificē, aut filij eius in sacerdotes. Hoc enim postea factum est, *Exod.* 28. Habebant igitur singulæ familiæ sacerdotes suos. Sed nunquid omnes æquali prorsus potestate præditi erant? nihil minus. Imò primogenitus familiæ Ruben fuisset omnium dignissimus, secundùm quod Iacob ei dixit, *Gen.* 49. *Ruben primogenitus meus; prior in donis, maior in imperio*, nisi reiectus esset, quia maculauit stratum patris sui. Exhæredato igitur primogenito Ruben, is honor postea delatus est familiæ Leui. Sed hoc interim certum est, Ruben futurum fuisse priorem cæteris secundum ius naturæ tam in regni, quàm in sacerdotij administratione. Cæterùm vt regni hæreditas ad Iudam, sic sacerdotij primatus ad Leuitas extra ordinem translata est. Nec iam rectè mihi opposueris, solos Leuitas in sacerdotio successisse. Hoc enim factum est non per legem naturæ, quæ hactenus obseruata erat, sed per legem Mosaicam, quæ posthac primum incipiet. Neque verò fuisset opus, *vt solus Aaron & filij eius super cultum sacerdotij constituerentur, vtq́; externus, qui ad ministrandum accederet, moreretur*, nisi quia absque hac lege, quam Deus per Moysen tulit, omnium familiarum primogeniti sacerdotio fungi potuissent, sicuti constat, iustum Iob, aliosq; alibi degentes Deo sacrificium obtulisse. Hoc igitur est quod vrgemus, quoties multæ familiæ ad vnam fidei societatem pertinebant, certum ordinem fuisse inter illas constitutum, & primatum sacerdotij penes vnum semper extitisse: vt si fortè inter fideles ipsos lis quæpiam de sacris rebus orta fuisset, non deesset, qui pro auctoritate sua vel finem, vel certe modum controuersiis imponeret. Hoc enim fieri debere cùm natura ipsa nos doceat, non est putandum, id eo tempore prætermissum esse, in quo secundùm naturæ legem Ecclesia potissimùm regebatur.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

TERTIA ÆTAS
Mundi Annorum
505.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Abraham.

Isaac.

Iacob.

Esau pro pane & lentis edulio vendidit primogenita, & abiit paruipendens quòd primogenita vendidisset. Hieron. in Epist. 26. ad Euagriũ: *Hebræi tradũt, quòd vsq; ad sacerdotium Aaron omnes primogeniti ex stirpe Noë fuerint Sacerdotes, & Deo victimas immolarint, & hæc esse primogenita, quæ Esau fratri suo vendiderit Iacob.* Hæc ille. Parui ergo facere sacerdotalem dignitatem, & ei præferre bona seculi, quæ sunt esca ventris, hoc vnum est ex illis signis per quæ hæretici & apostatæ cognoscuntur.

Iudas. *Leui.*

Anni quadringenti & triginta afflictionis & seruitutis filiorũ Israël nõ post ingressum Iacobi in Ægyptum, sed ab egressu Abrahæ de Haram computãdi sunt. Primùm quia Paulus *ad Galat. 3.* significat, legem datam tot annis post promissionẽ Abrahæ factam. Deinde quia nõ est verisimile, inter ingressum aui Caath, *Gen. 46.* & egressum Moysis nepotis, Exod. 12. tot secula defluxisse. Deniq; 70. Interpretes ita litem dirimunt, *Exod. 12.* Habitatio (inquiunt) filiorũ Israël, quã habitauerũt ipsi & patres eorũ in terra Ægypti, & in *terra Chanaan, quadringenti & triginta anni.* Adiciũt (velut interpretationis loco) ad Hebraicorum codicũ lectionem ea verba, *Et in terra Chanaan.* quam lectionẽ Eusebius in Chronicis secutus est; eademq; sententia placuit Augustino lib. 16. cap. 16. de ciuitate Dei.

Phares. *Caath.*

Epiphan. in præfatione librorum de hæresibus: *A temporibus Abrahæ Iudaismus formã adeptus est, idemq; per Moysem septimum ab Abraham, Lege data ipsi à Deo, dilatatus: A Iuda verò quarto filio ipsius Iacob per Dauidem (qui primus ex eiusdem tribu regnauit) perfectum Iudaismi nomen sortitus. De his enim quatuor sectis Apostolus compendio dixit: In Christo enim Iesu non Barbarus, non Scytha, non Græcus, non Iudæus, sed noua creatura.* Barbarismum Epiphanius assignauerat primę ætati mũdi, Scythismum secundæ, & Græcismi initia: Iudaismum verò velut sectam numerat, præ illis cærimoniis quæ Dei cultum ad circuncisionem carnis, & ad templum Hierosolymitanum astringebant.

Esron. *Amram.*

Græcismus ergo antè inceptus, his gradibus creuit. Primùm homines à traditione maiorum recedentes, & nimium graue onus arbitrati vt Dei mandata custodirent, voluptatibus sese totos addixerunt. Deinde cùm molestia aliqua premerentur, ac necesse haberent opẽ, quam sibi ipsi ferre non poterant, aliunde petere eos ipsos, vnde aliquod solatium perceperant, diuinis honoribus prosequi cœperunt. Ita imagines vel hominum, vel aliarum rerum coloribus expresserũt, moxque religiosam ipsarum venerationem suis commendarunt.

Aram. *Aarõ et Moses nati.*

Eusebius in Chron. Anno Mosis 35. Cecrops regnauit primus in Attica: nec multo pòst Io in Ægyptum profecta est, & Isis ibi nuncupata. *Ferũt Cecropem* (vt est apud Cyrillũm lib. 1. contra Iulianum) *primum ex hominibus sacrificasse bouem, nominasseq; Iouem apud Græcos summum Deorum.*

Moses fugit in terram Madian. *Aminadab.*

Iam vsq; eò creuerat idolorũ cultus, vt sacerdotes ei rei publicè præficerẽtur, certaq; sacra & cærimoniæ cõstituerentur, quibus idola colenda essent. verùm præter alia omnia quibus ille vanissimus creaturarũ cultus reprehẽdi potest, illa duo sunt in primis perpendenda: vnum, quòd non ab initio hic cultus erat à Deo institutus, & continua maiorum serie traditus, sed nuper ab hominibus impiis introductus. Alterũ, quòd non vbique eodem modo est receptus, sed in tanta dissensione alibi aliter propositus, vt meritò Magnus Athanasius de ea re in Oratione contra idola sic scripserit: *Quot sunt gentes, totidem Deorum genera confingũtur. Est quoque vbi eadem regio, atque adeò eadem ciuitas inter se dissideat in superstitione Idolorum. Phœnices certè Aegyptios Deos non agnoscunt: neque Aegyptij eadem cum Phœnicibus simulachra adorant. Nec Scythæ Persarũ, nec Persæ Scytharum numina recipiunt. Pelasgi Threicios deos repudiant, Thraces Thebanos ignotos habent. Indi contra Arabes, Arabes contra Aethiopes, & Aethiopes vicissim cõtra illos, in ratione cærimoniarum dissentiunt. Syri Cilicum deos non colunt: & Cappadocum gentes, alios præter istos, deorum nominibus appellant. Diuersos item Bithynij, diuersos Armenij commenti sunt. Et quid opus multis? qui in continente sunt, alios ab Insulanis deos venerantur. In summa, quælibet ciuitas, & vicus, vicinorum numina non agnoscens, sua præstituit, eaq; sola Deorum loca habenda existimat.*

Moses populum Israël ex Ægypto educit.

Visibi-

Visibile regimen Ecclesiæ Dei penes vnum præcipuè sub Moyse extitisse, idq; tam ante Legem datam, quàm postea.

NE visibilis Ecclesiæ monarchia Legi Mosaicæ primùm accepta ferretur, cum per tres primas mundi ætates vnũ præcipuè aliis fidelibus præfuisse declaraui, tum id-ipsum ostendam in Moyse primo Pastore euenisse, etiam antequã à Deo Legem accepisset. *Deus enim cõstituit Moysen omnium Iudæorum principem*, mittens eum ad Pharaonem, vt educeret filios Israël de Ægypto, *Exod.3. Act.7.* Cùm autem eduxisset eos, & mare trãsiisset, venit ad eum Iethro cognatus suus, *Exod.18.* Qui videns Moysen solum sedere, vt populũ Dei iudicaret, non est ausus quidẽ principatũ eius à Deo constitutum euertere, auctorq; esse, vt alios Optimates in societatem Imperij adsisceret; verùm prudenter ei consuluit, vt inferiores quosdam magistratus eligeret, *qui minora tantùmodo iudicarent: quicquid autẽ maius esset, ad Moysen referrent. Quibus auditis, Moyses electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui faciliora tantummodo iudicantes, quicquid grauius erat, referebant ad Moysen.* Porrò Lex nondum erat data, nec constitutus adhuc fuit sacer ille status Reipublicæ, qui vsque ad Christum in populo Iudæorum perseueraret. Iste igitur principatus Mosis hactenus ad naturæ legem referendus est, secũdùm quã & Adam, & Seth, & Enos, & Noë, & Melchisedec, & Abraham, & Isaac, & Iacob, singuli suo tempore populo Dei præfuerunt. Quibus ita positis, absque omni dubitatione concluserim, vnius primi Pastoris pręsidentiam omni iure ac tempore nobis commendatam fuisse. Nam vt naturali iure ac tempore ita rem se habuisse hactenus ostendi, sic postea id ipsum de legis Mosaicæ, ac de gratiæ Christi statu planum faciam. Quod autem in lege Mosaica vnus potissimùm sacris rebus præfuerit, nec aduersarios puto negaturos. Scriptum est enim, *Exod.28. Applica ad te Aaron fratrem cum filiis suis de medio filiorum Israël, vt sacerdotio fungantur mihi.* Et Exod.29. *Indues Aaron vestimentis suis, linea, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo. Et pones tiaram in capite Aaron, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vnctionis fundes super caput eius.* Et pòst: *Vestem autem sanctam, qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum. Septem diebus vtetur illa, qui Pontifex proeo fuerit constitutus de filiis eius.* Et Num.3. *Applica tribum Leui, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, vt ministrent ei. Dixitq; Dominus ad Moysen: Ego tuli Leuitas à filiis Israël pro omni primogenito qui aperit vuluã in filiis Israël.* Hic manifesta ratio redditur, quare tribus Leui sacerdotalis fiat. Cùm enim primogeniti fuerint hactenus Sacerdotes, nunc Leuitæ ad id munus deputantur, vt primogenitorum vicem teneant. Leuitæ autem non fuerunt primogeniti filiorum Iacob, quia non de Ruben, qui primogenitus erat, sed de Leui, quem Iacob tertio loco genuit, nati sunt. Sed nunc instar primogenitorum à Deo habentur: Primùm quidem, quia Deo sic visum est. Deinde verò, quia Moyse contra idololatras clamante, *Si quis est Domini, iungatur mihi: congregati sunt ad eum omnes filij Leui, manusq; suas Domino in cæde filiorum fratrumq; suorum consecrárunt, vt daretur illis benedictio. Exod. 32.*

Quia ergo Leuitę peccatum adorationis vituli tanto feruore expiârunt, cæteris omnibus in sacerdotali honore prælati sunt. Inter Leuitas autẽ familiæ plures cùm essent, primatus sacerdotij fuit penes Aaronem solum: filij verò eius inferiorem sacerdotij gradum obtinebant. Mortuo autem Aarone, Moyses filium eius Eleazarum vestibus illius induit. *Num.20.* Primatus igitur ab Aarone ad filios eius ordine peruenit. Atque in æternum seruata est ea regula quam Moyses præscripsit, dicens: *Si Iudicum verba inter portas tuas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui pro tempore ministrat Domino, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israël.* Eadẽ igitur obedientia vsque ad Christi aduentũ debebatur iis qui post Aaronem sedissent in cathedra Moysis, quę ipsi Moysi, dum viueret, debita fuit. Quod hactenus de vnius primatu dixi, aut in posterum dicturus sum, ad Ecclesiasticum regimẽ atque ad res sacras totum referri debet. Neq; enim nego, Rempublicam Iudæorum in ciuilibus causis sæpius quidem à Monarchis, sed tamen interdum ab Optimatibus, interdum etiam à populo gubernatam fuisse. Verùm id in primis asseuero, vnum Pastorem cæteris omni ætate præfuisse, & regimen Ecclesiæ Dei præcipuè semper penes vnum fuisse. Quod vt in hac ætate ac sequentibus manifestè appareret, summorum Sacerdotum successionem partim ex 1. lib. Paralip. cap. 6. partim ex Iosepho, Nicephoro, & aliis auctoribus repetitam adscripsi.

Sacerdotum Leuiticorum successio.

1. *Aaron.*

2. *Eleazarus.*

3. *Phinees.*

4. *Abisue.*

5. *Bocci.*

6. *Ozi.*

7. *Zaraias alias Eli.*

8. *Meraioth, aliàs Achitob, sub quo Samuel.*

9. *Amarias, aliàs Abimelech,* quem Saul occidit.

10. *Achitob, aliàs Abiathar.*

11. *Sadoch:* sub quo templum constructum est.

Ciuitas

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	QVARTA ÆTAS Mundi, Annorum 480.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Lex datur in monte Syna.

Duces & Iudices post Mosen

Nasson. — *Iosue.* *Othoniel.* *Aiod.*
Salmon. — *Debora et Barac.* *Gedeon.* *Abimelech.*
Booz. — *Thola.* *Iair.* *Iephte.*
Obed. — *Abesan.* *Abialon* *Abdon.*
Iesse. — *Samson.* *Heli.* *Samuel.* *Saul Rex.*
David Rex.
Salomon.

Templum ædificari coeptum est Hierosolymis, Anno quarto Salomonis.

Core Nepos Caath: itemq; Dathan, Abîron atque Hor, alijque ducenti quinquaginta proceres Synagogæ, *surrexerunt contra Moysen & Aaron, dicētes. Sufficiat vobis, quòd omnis multitudo sancta est. Cur eleuamini super populum Domini?* Vide si hæc eadem Protestantium verba non sint contra diui Petri successorem. Ait autem Dominus ad Moysen: *Præcipe vniuerso populo, vt separetur à tabernaculis Core, Dathan, & Abîron. Et dixit Moyses ad turbam: Recedite à tabernaculis hominum istorum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. Terra igitur aperiens os suum, deuorauit eos cum vniuersa substantia eorum, descenderuntq; in infernum viui, operti humo. Sed & ignis egressus à Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum.* Num.16.

Ignatius ad Magnesianos, Epist.3. *Nemo remansit inultus qui se contra superiores extulit: neque enim Legi Dathan & Abiron restiterunt, sed Mosi: ac viuentes ad inferos detrusi sunt Chore & qui cum eo conspirauerant aduersus Aaron: ducenti, quinquaginta igne consumpti sunt.*

Cyprianus lib.1. epist.6. *Core, Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron & Mose eundem Deum nouerant, pari lege & religione viuentes, vnum & verum Deū, qui colendus atque inuocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron sacerdotem, qui sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, sacrificandi sibi licentiam vindicauerunt, diuinitùs percussi pœnas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata esse, & proficere sacrificia, irreligiose & illicitè contra ius diuinæ dispositionis oblata. Turibula quoque ipsa, in quibus incensum illicitè fuerat oblatum, ne in vsu de cætero essent sacerdotibus, sed potius indignationis & vltionis Diuinæ memoriam corrigendis posteris exhiberēt, iussu Domini consumpta atque igne purgata, in laminas ductiles producuntur, et affiguntur altari, secundùm quod loquitur Scriptura diuina: Memoriale, inquit, filijs Israël, vt non accedat quisquam alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma non fecerant, nec foras egressi, contra Dei sacerdotes impudenter atque hostiliter rebellauerant, quod nunc hi Ecclesiam scindentes, & contra pacem atque vnitatem Christi rebelles, cathedram sibi constituere, & primatum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vindicare conantur.*

Eusebius in Chronicis. Tempore Iephte Iudicis, Alexander, qui etiam Paris dicebatur, Helenam rapuit: vnde belli Troiani origo. Argonautarum nauigatio paulò antiquior habetur. Homerus longè postea floruit, in diebus, vt putatur, Heli Sacerdotis & Iudicis. *Constat autem* (inquit Iosephus libro 1. contra Apionem) *quòd apud Græcos nulla inuenitur conscriptio poëmate Homeri vetustior. Antiquissimum literarum vsum habuisse creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo se didicisse gloriantur.* Et paulò antè: *Apud Ægyptios, atque Chaldæos, & Phœnicas res gestæ antiquissimam & permanentem habent memoriæ traditionem. Quia* (vt alibi in eodem libro ait) *Sacerdotibus erat iniunctum, vt circa conscriptiones diligentiam adhiberent.*

Reges Iudæorum in sacris causis non fuisse pontificibus prælatos, diuino saltem iure.

QVI summorum Pontificum in Ecclesia Christi primatum oppugnãt, cùm omnino 12. Achimaas.
fateri cogátur, fuisse in Synagoga Iudæorum à diebus Moysis vsq; ad Christum cer-
tam Pontificum Leuitici generis successionem: hoc saltem obtendunt, Pontifices 13. Azarias.
illos adeò non solos rebus sacris præfuisse, vt etiã Iudæorum Reges maiorem in Ecclesiasti-
cis negotijs non quidem vsum aut scientiam, sed tamen auctoritatem ipsis Pontificibus ha-
buerint. Reges enim tum alijs Pontificibus præscripsisse quid agerent, tum alios ab officio
penitus remouisse. Hoc qui dicunt, adeò præ inuidia, quam cõtra summos Pontifices exer- 14. Iohanam.
cent, obcæcati sunt, vt propè communem sensum amisisse videantur. Vnde enim metiun-
tur auctoritatis magnitudinem in aliqua re? Vtrum ex factis hominum? An ex iure & præ-
scripto Dei? Quod illi à Regibus factum asserunt, etiam si à bonis hominibus, & bene inter-
dum fuisse factum, non negem, atq; ideo putandum sit, Dei voluntate idipsum esse factum: 15. Azarias.
tamen nihil inde aliud rectè concludas, quàm in simili causa per easdẽ aut similes personas
tale aliquid quandoq; fieri posse. At facta hominum, quantumuis bona & Deo probata, di-
uinas leges non immutant. Ab initio Deus creauit masculum & feminam, vt duo essent in
carne vna, & vir adhæreret vxori suæ. Postea rebus ita postulantibus, & vnus vir plures acce-
pit vxores (vt Abraham, Iacob, Dauid) & vxori suæ libellũ repudij dedit, vt Moyses Iudæis 16. Amarias.
permiserat. Hæc quidem facta sunt, & non semper malè sunt facta. Sed num propterea ius
Dei mutatum est, & non semper potius eodem modo se habuit, vt vnus vir vnam duceret
vxorem, eamq; (excepta causa fornicationis) nũquàm repudiaret? Sic omnino se res habet
in causa Pontificum Synagogæ. Quod enim vel Dauid, vel Salomon, vel quisquã alius Rex 17. Achitob.
bonus in rebus sacris fecit, illud quidem in factorum genere improbandũ illo tempore non
fuit: sed tamen ius Dei mansit illæsum, quod summam cognoscendi & iudicandi potestatẽ
sacerdotibus Leuitici generis commisit. *Qui enim superbierit, nolẽs obedire sacerdotis imperio*
qui eo tempore ministrat Domino; ex decreto Iudicis morietur homo ille; *Deuteron.17.* Sacerdotes 18. Sadoch.
enim ab omni quod inebriare poterat, abstinere iubebãtur, *vt haberent scientiam discernendi*
inter sanctum & profanum, docerentq; filios Israël omnia legitima Dei; *Leuit.10.* *Pactum meum*
cum Leui, dicit Dominus exercituum. Lex veritatis fuit in ore eius. Labia enim Sacerdotis custo- 19. Sellum.
dient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. vos autem re-
cessistis de via, & scãdalizastis plurimos in lege, irritum fecistis pactum Leui, dicit Dominus exer-
cituum. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis; *Malach.2.* Ecce 20. Helcias.
Propheta rationem reddit, cur mali sacerdotes non modò à Regibus Iudæorum, sed etiam
ab alienis ex Dei voluntate afflicti & puniti sint. Sed neq; ista mutant ius diuinum. Nos au-
tem quærimus, quid fieri Deus voluerit, quidq; ab initio præceperit. Si Reges Pontificibus 21. Azarias.
in sacris causis præesse iussit, tunc aduersarij nostri bonam causam fouent. Sin Põtifices Le-
uitici generis primum instituti sunt, nulla Regum facta mẽtione, Exod.28. & Num.3. si ne-
que suasit Deus, neq; auctor fuit, sed tantùm permisit, vt Reges à Iudæis crearentur: ex eoq;
si Pontificum creatio profluxit ab æterna Dei misericordia, qua homines saluos facere prę-
destinauit; Regum autem Israëliticorum electio ab ira potius Dei promanauit, qua punire 22. Saraias.
Israëlitas voluit, quòd ipsum abiecissent, ne regnaret super eos; 1.Reg.8. si Rex iam electus
iubeatur *exemplar Deuteronomij à Sacerdotibus Leuiticæ tribus accipere*, Deuter.17. si peccante
Sacerdote, populo, principe, priuato, primus sacrificij honor sacerdoti, secundus populo,
Principi autem non nisi tertius locus deferatur, Leuit.4. si Eleazarus sacerdos, quando ali-
quid agẽdum erat, iubebatur *pro Iosue consulere Dominum, vt ad verbum sacerdotis egrederetur*
& ingrederetur tam ipse Iosue, quàm omnes filij Israël, Num.27. si Rex Iosaphat inter Pon-
tificis & Regis officium distinguens, præclarè dixit, *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in* 23. Iosedech,
his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias, qui est dux in domo Iuda, super ea opera e-
rit quæ ad Regis officium pertinent; *2.Paral.19.* si Azarias Sacerdos laudatur, quòd ad Regem
Oziam diceret, *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filio-*
rum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium, 2.Paral.26. si is qui est Sacerdos, po- sub quo Captiuitas Babylonica Plures Pontifices à Nicephoro interponuntur lib. 2. ca. 4. sed ego nomina posui vt habentur 1. Paralip. 6.
test etiam ciuilibus causis præesse, vt constat in Abraham, Isaac, Iacob, Moyse & Heli eue-
nisse; imò si Deus ægrè tulit, quando filij Israël, reiecto Leuitico primatu, Regem eius-
modi postularunt, qualem Gentes habebant; 1. Reg. 8. Postremò si prophetæ & sacerdo-
tes inungebant Reges; 1.Reg.10. ex eoq; sacerdotum principatus maior fuisse intelligitur,
vt diuus Chrysostomus annotauit, Homil.4. in verba Isaiæ: quis poterit dubitare, quin vt
semper fuerint aliqui Pontifices Leuitici generis, sic etiam illi in rebus sacris ordinandis
iure diuino primatum semper obtinere debuerint?

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	QVINTA ÆTAS Mundi, Annorum 430.	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salomon.
Roboam.
Abia.
Asa.
Iosaphat.
Ioram.
Ochozias.
Ioas.
Amazias.
Ozias.
Ioathan.
Achas.
Ezechias.
Manasses.
Amon.
Iosias.
Ioacim.
Ioachim, qui & Sedechias & Ieconias.

Ieroboam primus Rex decem Tribuum, seu Samariæ, timens ne si populus ei commissus secundùm legem ascendisset in Ierusalem, vt ibi sacrificaret Domino, conuerteretur cor eius ad domum Iuda, cui prius paruerat, *excogitato consilio, fecit duos vitulos, posuitq; vnum in Bethel, & alterum in Dan, dicens: Nolite ascendere in Ierusalem. Ecce Dij tui, Israël, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Et fecit fana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant filij Leui.* 3. *Reg.* 12.

Augustinus de vnitate Eccles. *Deus easdem tribus iusserat separari, non vt religio, sed vt Regnum diuideretur, & hoc modo vindicaretur in regnum Iuda. Deus autẽ nunquam iubet schisma vel hæresim fieri. Neq; enim quia & in orbem terrarum plerumque regna diuiduntur, ideo & Christiana vnitas diuiditur, cùm in vtraque parte Catholica inueniatur Ecclesia.*

3. Reg. 19. Ecce vox ad Eliam dicens: *Quid hic agis Elia? Et ille respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuũ filij Israël, altaria tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, & quærunt animam meam, vt auferant eam.* Hæc verba quidã errantes ipsi, & alios in errorẽ mittentes, eò trahunt, velut Elias putasset, nullũ fidelem in mundo relictũ esse præter seipsum: ex eoq; effici volunt, vt lateat interdũ vniuersa Dei Ecclesia per totum orbẽ terrarum. Sed primùm etiamsi hoc ita in veteri Testamẽto euenisset: secus tamen esset in statu gratiæ, sub quo *ciuitas in monte constituta non potest abscõdi*; Matth. 5. Nam siue hoc verbum vel de quolibet insigni viro, seu de toto prædicatorum ordine, seu etiam de tota Ecclesia intelligatur: quolibet modo certum est, Ecclesiam totã latêre nunquàm posse. Nam si aut pauci Pastores Ecclesiæ, aut vnusquispiam vir insignis latêre non potest: nec illa quidem Ecclesia latêre potest, in qua illi pauci, aut vnus ille viuit. Iam verò nunquam deerunt in Ecclesia multi simul Pastores, Christo ad Apostolos dicente: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi.* Qui verò omnibus diebus docent & baptizant multas gentes (quomodo enim alioqui Christus cum illis esset *omnibus diebus*, nisi vt illi præcepto Christi *omnibus diebus* obedirent) ij nullo vnquàm die latêre possunt. Deinde Elias non est locutus de tota Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, sed tãtùm de Samaria. Ita enim dixit: *Dereliquerunt pactum tuum filij Israël.* At interim in Ierusalẽ templum stetit, altare Dei floruit, Leuitæ ministrabant, Prophetæ prædicabãt, sacerdotes officio suo fungebantur. Denique *Asa regnauit, qui fecit rectum in conspectu Domini, sicut Dauid pater eius*; 3. *Reg.* 15. Regnauit autem annis 41. & successit ei filius eius Iosaphat, qui & *ambulauit in omnibus vijs Asa patris sui, et regnauit in Ierusalem annis viginti quinque*; 3. *Reg.* 22. Cùm igitur Elias horum Regum tempore vixerit, nec illos ipsos, eorúmue sanctam societatem ignorare potuerit: filij maledictionis sint necesse est, qui non parum in Dei verbo versati, dicunt tamen, Eliã neminem præter se fidelem cognouisse. Ille autem non loquebatur de Iudæa (in qua tunc erant plusquàm vndecim centena millia hominum rectam fidem profitentium, vt apparet 2. *Paralip.* 17. sed de Samaria, in qua propter apostasiã Regum, non apparebat quidem vllus qui profitebatur veram fidem (vt nec hodie scitur esse, qui Catholicam fidem profiteatur in Geneua) licet Deus multa millia seruauerit, qui non curuârunt genua ante Baal. In aliqua ergo parte mundi latet interdum Ecclesia, non autem in toto mundo.

Templum combustum. 4 Regum 25 & Israelitæ in Babylonem traducti.

Eusebius in Chronicis: Ioathan apud Hebræos regnante, quadringentis ferè annis post Troiæ captiuitatem, Olympiades (quatuor annis in medio singularũ expletis) institutæ sunt. Ante quod tempus nihil certi habetur in Græcorum historijs. Circiter Olympiadem quintam aut sextam Roma fertur condita, regnãte apud Hebræos Achaz. Draco primùm, deinde Solon Legumlatores paulò ante captiuitatem Babylonicam Athenis floruerunt.

Pontifices Iudæorum non modo æternum vnius Christi sacerdotium & primatum, sed etiam Ecclesiæ Christianæ statum in eo adumbrasse, vt significarent, vnum Pastorem sub Christo ad tempus Primatu visibili potiturum esse.

QVAE tum ante legem Mosaicā, tum sub ipsa vel præcepta, vel facta sunt, ad Christum, qui finis est legis, præcipue referri debent. Sed quia Ecclesia est sponsa Christi, & os de ossibus, caroq; de carne eius, *Ephes. 5.* in Ecclesia quoque ex parte impletur, quicquid in populo Iudæorum velut figura futurorum præcessit. Vnde Apostolus ait: *Hæc in figura facta sunt nostri; 1. Corinth. 10. & ad nostrā doctrinam scripta sunt; Rom. 15.* Imò idem Apostolus probat, Euangelij prædicatores rectè posse eorum carnalia metere, quibus spiritalia seminârunt, quia scriptum est: *Non alligabis os boui trituräti*, & quoniam *qui operabantur in sacrario, quæ de sacrario fuerunt, edebant. Nā propter nos*, inquit, *scripta sunt.* Idem Apostolus, *2. Cor. 3.* Legē cum Euangelio, Moysen cum Christo, Leuiticos sacerdotes cum noui Testamenti ministris confert, atq; illos *mortem et dānationem*, hos verò *Spiritum & iustitiam ministrare ait.* Si ergo idē est Christus nobis, quod illis Moyses fuit, idemq; sunt nobis ministri Christi, quod illis Leuitæ: cur vt inter Leuitas vnus fuit Aarō, qui omnibus in mundo synagogis præfectus erat, sic inter Christi ministros non erit aliquis vocatus tanquam Aaron ad primatum reliqui totius gregis? Imò nisi hoc ita sit, Lex non modò aliqua in re, sed in re planè optima & præclarissima, vicit statum Euangelij. Nam vt in toto corpore caput est membrum dignissimum: sic etiamsi hinc Moysen inde Christum excipias, nihilominus tam inter Leuitas, quàm inter Christi ministros caput reliquorum reliquis dignius est. Quod ergo esset inter Leuitas minus dignum, scilicet vt aliqui essent subiecti & inferiores Aarone, hoc imitabitur & implebit Ecclesia: quod verò fuit dignissimum, vt videlicet præter Moysen vnus Aarō alijs Leuitis præesset, hoc solùm non assequetur, nec adimplebit eadem Christi Ecclesia? Passim videas, antiquos Patres argumentari à circuncisione ad Baptismum, à manna vel Paschali agno, ad Eucharistiam, à ieiunijs & sabbatis Iudæorum, ad nostra ieiunia, nostrosq; dies festos: itemq; ab alijs veteribus figuris ad ea quæ Euangelij tempore in Ecclesia fiūt. Duodecim fontes Elim, duodecim gemmas in sacerdotali tunica Aaron, & duodecim lapides ab Iesu de Iordane electos, totidem Apostolos portendisse, itemq; septuaginta palmarum arbusta totidem significasse Discipulos Domini, Tertullianus auctor est, lib. 4. aduersus Marcionē. At ne conqueraris, proprium nihil Petro datum affirmari, apud eundem Tertullianum ibidem sequitur: *Mutat & Petro nomen de Simone, quia & creator Abrahæ, & Saræ, & Auseæ nomina reformauit. Sed & cur Petrum? An quia & Petra & lapis Christus? Itaq; affectauit charissimo Discipulorum de figuris suis peculiariter nomen communicare.* Hæc Tertullianus. Cùm verò Moyses appellat Iudæos *gentem sanctam & regnum sacerdotale, Exod 19.* Princeps Apostolorum appellauit Christianos ijsdem nominibus, nisi quòd regnum sacerdotale commutauit in *Sacerdotium regale*; *2. Pet. 2.* Est igitur in Ecclesia *Regnum quoddam sacerdotale*, hoc est, Princeps quidam Sacerdotum & ministrorum omniū, qui Christi mysteria dispensant. Est, inquam, talis Princeps inter Christianos, qui nunc in terra degunt, ac fateor quidem, verum Regem æternumq; Sacerdotem nostrum non nisi vnum Iesum Christum esse. Is enim *regnat in domo Iacob in æternum*; *Lucæ 1.* Sed Christus (vt Isychius ait libro 2. in Leuit. cap. 10.) *Sacerdotes in proprium locum Ecclesiis constituit.* Et quemadmodum Iudæi præter internum fidei charitatisq; sacerdotium, habebant etiam externum sacerdotium, quod futuro tunc Christi sacerdotio testimonium dicebat: sic etiam Christiani præter internum eiusdem fidei charitatisq; sacerdotium, habere debent externum aliquod ministerium Ecclesiasticum, quod præsenti quidem, sed iam inuisibili sacerdotio Christi præsens & visibile testimonium ferat. Absurdum enim foret, vt plura essent signa & indicia futuri, quàm præsentis sacerdotij Christi, præsertim cùm id sacerdotium Christi, quod iam non videtur ab hominibus, eò magis indigeat visibili testimonio, per quod fides ei fiat.

24. *Iesus*, sub quo Iudæi è Babylone redierunt.
25. *Ioachim*, sub quo Esdras.
26. *Eliaseph*, sub quo Iudith.
27. *Ioachas*, sub quo Esther.
28. *Ioannes*,
29. *Iaddus*, sub quo templum in Garizim fit.
30. *Onias*
31. *Simon*
32. *Eleazar*, sub quo 72. bibliorū Interpretes.
33. *Manasses.*
34. *Onias*
35. *Simō.*
36. *Onias*
37. *Iesus.*
38. *Onias* sub quo Antiochus Epiphanes figura Antichristi
39. *Alcimus.* sacerdos illegitimus.
40. *Onias* qui in Ægypto templum ædificauit
41. *Iudas Machabæus.*
42. *Ionathas.*
43. *Simō.*
44. *Ioannes, aliâs Hircanus.*

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.* | SEXTA ÆTAS Mundi, Annorum circiter 580. | Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Salathiel. 4. Reg. 17. Trāslatis in Assyriam decem tribubus, adduxit Rex Assyriorū gentem de Babylone, de Cutha, de Anah, de Emath & de Sepharuaim, qui terram Samariæ incolerent. Hi autem cū idola colerent, à leonibus interfecti, postea simul Dominū colebant, simul diis suis seruiebāt. Inde Samaritanorum hæreses & sectæ.
1. Quinque libros Mosis admittunt, sed nullas præterea scripturas.
2. Dum orant, intenti sunt in montem Garizim.
3. Resurrectionem corporum, & Spiritum sanctum negant.
4. Vrina se proluunt, vbi ab externis veneriut. Hæc Epiphanius lib. 1. Secta 9.

Zorobabel. Diuiduntur (secundum eundem Epiphanium) in 4. sectas: Essenos, Ghorrenos, Sebuæos, & Dositheos. Præcipuæ contentiones inter eos erant de Festorum legalium ritu & celebratione.

Quanquam Pythagoras multo antè sub Numa Rege in Italia docuerit, tamē quia reliqui Philosophi ferè his temporibus floruerunt, hîc potissimum de sectis eorum agere visum est. Dissenserunt autem de rebus plurimis & maximis. Atq; vt coniicias, quantæ in aliis rebus Philosophorum fuerint dissensiones, de solo rerum omnium principio vide quàm varie opinati sint, Epiphanio authore in Compendio contra hæreses.

Abiud.

1.	Thales Milesius	Aquam	dicebant esse Principium vniuersi.
2.	Anaximenes	Aërem	
3.	Heraclitus	Ignem	
4.	Strato	Calidam essentiam	
5.	Archelaus	Terram	
6.	Anaximander & Parmenides	Infinitum	
7.	Anaxagoras	Similares rerum rationes	
8.	Epicurus	Atomos	
9.	Empedocles	Inimicitiam	
10.	Plato	Deum materiā & formam	
11.	Aristoteles	Deum, & materiam	
12.	Prodicus	Quatuor elementa	

Eliachim.

1. Pythagorici docuerūt quandā animorum immortalitatē, sed simul mendaciū adiunxerunt de eorundem animorum à corporibus ad corpora transmigratione.
2. Stoici Deum appellārunt animum mundi, animam verò Dei partem: Deitatem in Solem, aërem, & alia diuidebant. fatum posuerunt.
3. Platonici, qui & Academici, materiam Deo contemporaneam posuerunt.
4. Epicurei dixerunt, mundum casu, nōn prouidentia substitisse. Summū bonū in voluptate situm esse, sic tamen, vt voluptas etiam animi posset in ea sententia comprehendi. Sed Aristippus in voluptate corporis summū bonum posuit. Alii

Azor. mundos innumerabiles asseruerunt, alii vnūquidem, sed ipsum hi ortū, & interiturum: alii æternum dixerunt. Alii constituerunt tantùm in corpore finem bonorū, alii tatum in animo, alii in vtroq;, alii extrinsecus posita bona ad animū & corpus addebant. Quantopere verò dissenserint etiā de principiis rerum, ac de fide [illegible]ibus adhibenda vel non; quodq; nihil ferè aliud, quàm alii aliis contradicere conati sunt, videre licet apud Eusebium de præparatione Euangelica lib. 14. c. 1. 2. & 3. itemq; apud Epiphan. li. 1. tom. 1. & apud Augustin. de Ciuit. Dei, li. 18. c. 41. Idem lib. 19 ca. 1. ex Marco Varrone declarat, placita Philosophorum de finibus bonorum tam incerta & malè fundata fuisse, vt vsque ad ducentas & triginta & octo sectas multiplicari potuerint.

His omnibus sectis Augustinus opponit vnā Ecclesiæ Dei fidē & sententiam, de Ciuit. Dei, lib. 19. cap. 4. *Ciuitas Dei confitetur, æternam vitam esse summum bonum, propter illam adipiscendam rectè nobis esse viuendum. Et quoniam bonum nostrum iam non videmus, oportet vt credendo quæramus nam iustus ex fide viuit. neque ipsum rectè viuere nobis ex nobis est, nisi credentes adiuuet & orantes is, qui & ipsam fidem dedit, qua nos ab illo adiuuandos esse credamus.* Hæc ille.

Atque vt testimonio [illegible] sacerdotio Christi antequam aduenisset, non verbis tantum, sed etiam externo sacerdotum officio serebatur: sic etiam nunc oportet, aeterni Christi sacerdotium [illegible] & vero & facto contestatum reddi: *vt [illegible] traditiones Apostolicas* (inquit Hieronymus [illegible] *sumpta de veteri Testamento. quod Aaron et filii eius atq. Leuitae in templo fuerunt, hoc sibi* [illegible]*, & presbyteri, & Diaconi vindicent in Ecclesia.* [illegible] Quemadmodum igitur in Sacerdotio visibili Iudaeorum vnus Pontifex praefuit pluribus Sacerdotibus, vt ita sacerdotium Christi vnicum fore [illegible]: sic in Christianorum visibili sacerdotio seu ministerio, vnus Episcopus caeteris omnibus praeesse debet, vt ita & id quod fit in Ecclesia, legem plenius impleat [illegible]; ostendat, & vnitas aeterni Sacerdotis nostri verius atq; expressius demonstretur. Idem Hieronymus in lib. 2. aduersus Iouinianum, ita scribit: *Et in veteri, & in nouo Testamento alium ordinem Pontifex tenet, alium sacerdotes, alium Leuitae, alium Ian*[illegible]*, alium Aedituus* Ecce iterum confert ministros Christi cum Leuitico ministerio. Nec ita huic auctoritati satisfacias, si dicas, in singulis Christi Ecclesiis ita nunc esse vnum Episcopum, vt tunc inter omnes Leuitas vnus fuit Pontifex. Nam etsi hoc verum est, tamen vt olim, quae in toto mundo erant Synagogae, licet proprium Archisynagogum singulae haberent, tamen omnes vni summo Pontifici patebant: sic etiam nunc, licet singulae Ecclesiae per vniuersum mundum singulos habeant vel Presbyteros, vel Episcopos ipsis praepositos, tamen omnes vni summo Pontifici parere debent. Status enim Synagogae veteris & Leuitici ministerii non modo singulas Christianorum Ecclesias, & separatas Episcoporum dioeceses, verum etiam Ecclesiae militantis corpus connexum, & per omnes iuncturas sibi aptum & cohaerens, tanto magis significauit, quanto dignius est, & praestantius [illegible] sua parte.

Augustinus etiam in epist. 166 dicit Christum in illis verbis, *Quae dicunt, facite* quae verba constat [illegible] debent in cathedra Moysi, *plebem securam de propositis mal*[illegible]*e. Deum enim in cathedra vnitatis doctrinam posuisse veritatis, ita vt cogatur etiā malis bona d*[illegible]. Porrò non haec ad Ecclesiae Christi statū pertinerēt, nisi & veteris synagogae status non [illegible] amplexaret, & esset *vnitatis quae*[illegible] *cathedra* in Ecclesia Christi constituta. vt autē cathedra Moysis in synagoga, sic Petri cathedra in Ecclesia meritò *vnitatis cathedra* dicitur, quia vt [illegible] Sacerdotii successio primas obtinet, quae vel à Moyse in lege, vel à Petro in Euangelio deducitur. Caput est, quod Christus, dum in terris agens legem implebat, visibilem totius Ecclesiç suç curam gessit, & tam Discipulis, quàm Apostolis eius vnus praefuit. Quòd si lex illo tempore per visibilem vnius Christi praefecturam implebatur, debeatque nunc eodem modo, quo tunc impleta est, semper plena manere, & nunquam iterum ad priorem imperfectionem aut vacuitatem reuerti: omnino fatendum est, per omnia secula vsque ad finem mundi aliquem vnū in terris esse debere, qui sub Christo aliis fidelibus instar visibilis praefecturae Christi praesit: ne Lex, quae per visibilem Christi primatum semel impleri coepit, nūc aliter impleta censeatur, si nullus omnino existit primatus, qui sub Christi nomine in terris agnoscatur. Cum enim visibile regimen Ecclesiae eorum sit, non quae semel fiunt, & mox transeūt, vt mors & passio Christi, sed quae semper eodem modo manent, vt praedicatio Euāngelij, Baptismus, & alia Sacraméta, quae Christus instituit: certè [illegible] eadē [illegible] ab aliis [illegible] in Christi nomine datur, quae dabatur ab ipso Christo, dum in terris agebat: [illegible] primatus nunc in Ecclesia perseuerat, qui tunc aderat, quando Christus ipse visibilem Ecclesiae praefecturam in praedicando, in [illegible] Apostolos, & in ministrando Sacramenta exercuit. Dicebat enim ad Apostolos suos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Ioan. 20. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi.* Porro vt Christus cum Apostolis, ita nunc quoque docens & baptizans, vt tamen illi sub illo velut ministri eius tam doceat visibiliter, quàm baptizent: sic etiam Christus cum Apostolis & cum successoribus ita hodie quoq; vnus & solus primatum in Ecclesia exercet, vt tamen sub illo alius etiam vnus & solus visibile ministerium eiusdem primatus obeat, & exerceatur. Quicquid enim Christus per visibilem & externam actionem gessit, dum in terris erat: idipsum ita nunc inuisibiliter agit & praestat in caelis, vt simul eiusdem [illegible] visibile signum & ministerium in terris appareat, quod inuisibilē illam veritatem significet, ac hominibus contestatam reddat.

[illegible]

46. Iannaeus Alexander
47. Hircanus, sub quo [illegible] tempus [illegible]
48. Antigonus.
49. Ananelus ab Herode suppositus.
50. Aristobulus.
51. Iesus.
52. Simon.
53. Matthias.
54. Iosephus.
55. Iozarus
56. Eleazarus
57. Iesus
58. Ananus [illegible]
[illegible] Caiphas socer.
59. Ismael.
60. Eleazarus.
61. Simon.
62. Caiphas, sub quo Christus [illegible]

Ciuitas Dei, ... principio.

SEXTA ÆTAS Mundi, annorum circiter 580.

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Manasses, frater Iaddi Pontificis partim libidine ducendi alienigenam, partim spe summi sacerdotij consequendi à cathedra Moysis & successione Pontificum defecit, seque ad Sanabal etem Persam, cuius filiam duxerat, contulit, cuius opera templo in monte Garizim ædificato, schismaticum Pontificatum ibi administrauit, & posteris suis reliquit. *Iosephus antiquitat. Iudaic. lib. 11. cap. 8.* Cuius templi honorem cum Samaritæ Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Hierosolymitani templi maiestatem per continuas Pontificum successiones, vsque ad sua tempora continuatam demonstrante, Rex Ptolemæus Philometor decreuit, Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum. *Iosephus antiquit. libro 13. cap. 6.*

Ibidem ostendit, Oniam in Ægypto aliud templum ædificasse, velut ex Isaiæ prædictione.

Onias, qui & Menelaum se dici voluit, vnaque cum illo Tobiæ filij secedentes ad Antiochum Epiphanem, renunciârunt patrijs institutis, & legibus, ac ritus Græcanicos assumpserunt. *Iosephus antiquit. Iudaicar. libro 1. cap. 6.* Hinc Rex Antiochus accepit occasionem euertendi Iudæorum religionem, quam restituerunt *Machabæi.*

Iudaismus à tempore circuncisionis Abrahæ inculpatæ inceptus, tandem diuiditur in septem hæreses.

1. Sadducæos, qui negabāt resurrectionem.
2. Scribas, qui Scripturas sophisticè interpretātes, portabāt in pallijs suis latas ex purpura notas fimbrijs adiectas.
3. Pharisæos, qui fatum ponebant.
4. Hemerobaptistas, qui quotidie lauabātur.
5. Nazaræos, qui dicūt, fictos esse libros qui sub Moysis nomine feruntur.
6. Offenos, qui oderunt virginitatem.
7. Herodianos, qui Herodem esse Christū dixerunt.

Iesus Christus. ... anno 42. Au... ... anno 15. ... anno 18. eiusdem.

Reliqua vide apud Epiphanium lib. primo, tomo primo, ab hæresi 14. vsque ad 20.

Christus Ecclesia in nomine suo fundata, sectis Iudæorum finem imposuit.

Summa eorum ex quibus probatum est, Petrum a Christo Principem Apostolorum, & primum Pastorem totius Ecclesiæ secundum Euangelij veritatem constitutum esse.

1. Ioan. 1. Intuitus Simonem Iesus, dixit. Tu es Simon filius Iona, *Tu vocaberis Cephas quod* interpretatur Petrus, id est, saxum ingens, quale in fundamento ædium collocari solet. Petrus ergo post Christum molem Ecclesiæ militantis sustentabit, potestate in ipsum a Christo data.

2. Lucæ 5. Ascendens *Iesus in vnam nauem quæ erat Simonis, sedens docebat de nauicula turbas.* Vt cessauit autem loqui, *dixit ad Simonem: Duc in altum.* Nauis Petri, Ecclesia eius est, in qua Christus sedet, quia semper manet in Ecclesia Petri, & inde turbas docet. Quoties verò Ecclesia progreditur in altum, id est, in disputationem arduam ad hæreses confutandas, gubernator nauis & dux itineris Petrus est.

3. Marci 1. Prosecutus est Iesum *Simon & qui cum illo erant.* Ecce Discipuli Iesu dicuntur esse cum Petro, tanquàm videlicet cum duce ac præcessore suo. Idem loquendi modus habetur Lucæ 8. ac 9. & Ignatius in epist. 7. Apostolos nominat eos *qui circa Petrum erant.*

4. Matth. 10. *Primus* Apostolus *Simon qui dicitur Petrus.* A primo autem primatus denominatur. Primatus igitur Petri in Euangelio fundatus est & re & nomine.

5. Ioan. 6. Dixit Iesus ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? *Respondit ei Simon Petrus* tanquàm os & caput cæterorum. Capitis enim est pro reliquo corpore rationem reddere. Idem facit Lucæ 12. Matth. 18. & 19.

6. Matth. 14. Petrus dixit: Domine si tu es, *iube me ad te venire super aquas.* & ipse ait: *veni.* Et descendens Petrus de nauicula, *ambulabat super aquam, vt veniret ad Iesum.* Aqua maris populum totius mundi significat, qui curæ Petri plusquàm alterius cuiuspiam committitur. & ideo cæteris nauigio venientibus, solus Petrus super totam aquam graditur.

7. Matth. 16. Dixit Iesus ad Discipulos suos: *Vos* autem quem me esse dicitis? *Respondens Simon Petrus,* dixit *Tu es Christus filius Dei viui.* Ab omnibus quæritur, sed vnus respódet pro omnibus, quia omnium vicem tenuit, vtpote caput omnium. Respondés autem Iesus, dixit ei: *Beatus es Simon Bar-Iona,* quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cælis est. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Petra præsens demonstratur, *Tu es Petrus:* ædificatio in futurum differtur. Ex quo liquet, nec Christum, nec fidei confessionem, per hãc petram propriè intelligi: quia super illa fundamenta iam antea erat ædificata Ecclesia. Nunc igitur Ecclesia *promittitur ædificanda super Petrum,* vtpote qui primus lapis Ecclesiæ militantis erit: Cui reliqui omnes tanquam firmissimæ rupi securè adhæreant.

8. *Et tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque ligaueris* super terram, erit ligatum & in cælis &, *quodcunque solueris* super terram, erit solutum & in cælis. Primus accipit promissionem clauium, vt dum cæteri claues vni Petro prius datas postea ex dono Christi accipiunt, ab vno Christo per vnum visibilem Pastorem omnia proficisci intelligantur.

9. Matth. 17. Cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, *ad Petrum,* & dixerunt *ei:* Magister vester non soluit didrachma? *Ait, Etiam.* Et cum intrasset in domum, *dixit illi Iesus: Vade ad mare, & mitte hamum,* & eum piscem qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem: illum sumens, *da eis pro me & te.* Solus cum Domino verissimo patrefamiliâs censetur, tanquam & ipse militantis huius familiæ caput sub Christo constitutus.

10. Ioan. 13. Cœpit lauare discipulorum pedes & extergere. *Venit ergo ad Simonem Petrum.* Venit vtique primum ad Petrum, quia Princeps omnium erat Petrus.

A Matth.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

SEPTIMA ÆTAS mundi, & nouissima eius hora inchoatur à primo Christi aduentu, & pertinget vsque ad secundum, cuius tempore iam agitur annus 1571.

Anni Domini.	*Pontifices maximi.*	*Imperato. Rom.*	*Pseudoprophetæ, & signa falsa doctrina.*	*Doctores Catholici, & signa vera fidei.*
	Iesus Christus	*Iulius Cæsar imperans an. 5. m. 7.*	A Matth. 15. Pharisæi & Scribæ dixerunt: *Munus quod filius obtulisset Deo, id patri profuturum, nec vltrà dimittebant filium quicquam facere parentibus suis.*	A Matth. 15. Deus dixit: *Honora patrem & matrem: vos autem irritum fecistis mandatum Dei, propter traditionem vestram.*
1. 10. 13.	Pontifex Maximus in æternum manēs, natus anno 42. Augusti, baptizatus anno 15. Tiberij, & crucifixus anno 18 eiusdē: paulò antequā ascēderet in cælū, dixit Petro: *Simon Ioannis diligis me plus his? pasce oues meas.* Quibus positis his verbis Simon filius Ioānis iā antè à Christo nominatus Petrus seu Cephas, omniū discipulorum primus ac summus Ecclesiæ totius Pastor constitutus est.	*Octauianus Augustus an. 56.*	B Matt. 22. *Sadducai dicunt non esse resurrectionem.*	B Matth. 22. De resurrectione mortuorum non legistis quod dictum est à Deo, dicēte vobis: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed viuentium.*
		Tiberius an. 22 aliàs 23.	C Marci 7. *Iudæi nisi crebrò lauerint manus, non manducant: & baptismata calicum, & vrceorum, & aramentorum, & lectorum tradita sunt illis seruanda.* Isti dicebantur Hemerobaptistæ.	C Marci 7. *Quod extrinsecus intrat in hominem, non potest eum coinquinare:* quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit. *Quæ de hominum cordibus exeunt, illa coinquinant hominem.*
			D Ioan. 4. Samaritani *in monte Garizin adorauerunt.*	D Ioan. 4. *Samaritani adorant quod nesciunt: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.*
			Signa falsæ doctrinæ.	Signa veræ fidei.
		Caius Caligula an. 3. m. 10. d. 18.	Ioan. 10. *Omnes quotquot venerunt* ante me (id est, antequàm mitterentur à me) *fures sunt & latrones.*	Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* Ioan. 10. *Oues pastorem suum sequuntur, quia sciunt vocem eius, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.* Ioan. 21. *Simon Ioānis, diligis me plus his? Pasce oues meas.* Et Lucæ 22. *Et tu conuersus, confirma fratres tuos.*
			Matth. 12. *Omne Regnum diuisum contra se, desolabitur; & qui non congregat mecum, spargit.*	Matth. 18. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*
			Matth. 24.	Matth. 24.

11\. Lucæ 22. *Qui maior est in vobis*, fiat sicut minor, & *qui præcessor*, sicut ministrator. Est ergo aliquis maior inter Apostolos: & quisnam ille sit, ex ijs quæ Christus subiungit, apparet. Ait enim Dominus: *Simon Simon*, Ecce, *Satanas expetiuit vos*, vt cribraret sicut triticum, *ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua*. Satanas expetiuit, vt cribraret omnes: Christus rogauit *pro vno*, quia eius firmitas omnium firmitas futura erat. Vnde ait: Et tu aliquando conuersus *confirma fratres tuos*. Confirmare autem, Petræ seu fundamenti officium est.

12\. Matth. 26. Ait Petro Iesus: *Conuerte gladium tuum* in locum suum. Est ergo Petri gladius etiam is quo alius in Ecclesia percutitur, tametsi tanta officij spiritalis, quo Petrus fungitur, dignitas sit, vt nutu quidem suo, sed non nisi alienis manibus materialem gladium exercere debeat.

13\. Marci 16. Dixit Angelus ad mulieres: Ite, dicite Discipulis eius *& Petro*, tanquàm qui officium Discipuli non modò non amiserit, sed etiam nominatim certior de tanto gaudio fieri debuerit, vtpote maior cæteris.

14\. Ioan. 20. Cucurrit Maria Magdalena, & *venit ad Simonem Petrum* & ad alium discipulum quem amabat Iesus. Primùm venit ad Petrum, velut ad Principem omnium: ad alium verò velut ad socium Petri. Exijt ergo Petrus & ille alius Discipulus.

15\. Currebant autem duo simul, & ille alius Discipulus venit prius ad monumentum, *non tamen introiuit*. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, *& introiuit in monumentum*. Primitias introeundi Ioannes concessit Petro, velut digniori.

16\. Lucæ 24. Inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicétes, quòd surrexit Dominus verè, *& apparuit Simoni*. Primus ex viris Petrus Dominum post resurrectionem suam vidit. Et hoc quoque dignitati eius datum est.

17\. Ioan. 21. Erant simul *Simon Petrus*, & Thomas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex Discipulis duo. Dixit eis Simon Petrus: *vado piscari*. Dicunt ei, *venimus & nos tecum*. Cum Petro eunt Discipuli Iesu, & cum successore Petri semper manent successores Discipulorum Iesu.

18\. Ioan. 21. Simon Petrus cùm audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, & *misit se in mare*. Alij autem Discipuli *nauigio venerunt*, trahentes rete piscium. Mare significat mundum, nauigium verò singulas Ecclesias. Cæteri Pastores, Ecclesias singulas. Petrus præterea mundum gubernat, hoc est, Ecclesiam Christi per vniuersum mundum diffusam.

19\. Ioan. 21. *Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram* plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et cùm tanti essent, *non est scissum rete*. Rete significat Ecclesiam, terra verò significat vitam æternam. Nulla Ecclesia trahitur ad vitam æternam, nisi sub ijs Pastoribus, qui piscantur cum Petro, & quorum dux Petrus est.

20\. Ioan. 21. Dicit Simoni Petro Iesus: *Simon Ioánis, diligis me plus his?* Dicit ei: Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit ei: *Pasce agnos meos*. Iussus pascere, si plus alijs diligat, in eo gradu pascere iubetur in quo alios superat. Hæc igitur pascédi authoritas, quæ Petro vt ab alijs distincto datur, ad alios in eodem gradu, in quo ad Petrum pertinet, pertinere non potest.

21\. Ioan. 21. Amen amen dico tibi, cùm senueris, *extendes manus tuas*, & alius te cinget, & ducet quò non vis. Hoc autem dixit, significans, *qua morte clarificaturus esset Deum*. Et cùm hoc dixisset, dicit ei: *sequere me*. Si Ioannem volo manere donec veniam, quid ad te? *Tu me sequere*. In hoc toto sermone Christus nihil voluit alijs cōmune cum Petro esse. Petrus & pascere ita iubetur, vt nemo alius pascet; & Dominum ita sequi, vt nemo alius sequetur. Ac meritò sanè præfertur omnibus, qui omnium caput tot modis declaratur. Siue enim Ecclesiam militantem *ædificio* compares (Ioan. 1. Matth. 10.) Petra & firmitas eius, est Petrus: seu familiæ (Matt. 17.) ianitor & paterfamiliâs, qui soluit pro se, ac velut pro dignitate capitis sui, Petrus est: seu naui (Lucę 5.) gubernator eius est Petrus: seu reti (Ioan. 21.) dux piscationis & auctor præcipuus piscium ad terram attrahendorum Petrus est: seu legatis ad orbem missis (Mat. 10.) Legatorum primus est Petrus: seu agnationi plurium eiusdem patris filiorū (Lucæ 22. velut primogenitus & fratrum confirmator est Petrus: seu regno (Matth. 13.) eius regni gladium portat Petrus: seu gregi ouium & agnorum (Ioan. 21.) eorum Pastor Petrus est, idque *plus alijs amans*, id est, in ea sublimitate ad quam nemo alius pertingit. Tot igitur & verbis & figuris primatus Petri in Euangelijs commendatur.

Matth.

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Iesus Christus

Pseudoprophetæ, & signa falsæ doctrinæ.

Matth. 24. *Multi Pseudoprophetæ surgent, & seducent multos. Et quoniam iniquitas abundabit, refrigescet charitas multorum.* Ibidem prædicit, hæreticos Christum ostensuros non in luce omniũ gentium, aut in ciuitate supra montem posita, *quæ non potest abscondi*, sed *hic & illic*, id est, in particularibus tantùm cœtibus, quos etiam propter obscuritatem vocat *desertum, & penetralia.*

Surrectio igitur, id est, aduentus subitaneus & extraordinarius absque successione, aut missione legitima præcedente; *diuisio*, & *dispersio gregis*. Itemque *deserta*, & *penetralia*, id est, opinionum, quæ in particularibus tãtùm & abditis locis clam docentur, consectatio: & *cessatio à prædicando, & à Sacramenta Christi administrãdo* omnibus gentibus vllo die post Christi Euangelium promulgatum: tum autem *exeundi* ex antiqua Ecclesia libido, & *seductio*, id est, hominum à regia via & fide ad priuatas sectas auocatio: *Charitatis restinctio, & scandalorum atque iniquitatis abundantia*, hæresum & falsæ doctrinæ signa sunt. Denique cùm Christus dicit, Matth. 16. *Portas inferi non præualituras aduersus hanc petram, quæ Petrus est;* vtique docet, portas inferi tum oppugnaturas eam petram, tum non alium eius Petræ hostem futurum, quàm eum qui regni inferorum ciuis existat. Oppugnatio igitur Petræ, hoc est, diui Petri & successorum eius, est clarissimum signũ & infidelium, & Apostatarum, & hæreticorum, & schismaticorum, & denique omnium eorum qui sunt alieni à Dei regno, ac terrenæ ciuitatis membra. Erenim vt caput hæreticorum Simon Magus Petrum Apostolorum Principẽ potissimùm oppugnauit: sic etiam posteri Simonis Magi successores D. Petri potissimùm oppugnant, & ab illis potissimùm vincuntur vsque ad consummationem seculi.

Simon Petrus.

Doctores Catholici, & signa veræ fidei.

Matth. 24. *Videte ne quis vos seducat. Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus. Si quis vobis dixerit, Ecce hic est Christus, aut illic; nolite credere. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire. Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab Oriente, & paret vsq; in Occidẽtem: sic erit aduẽtus filij hominis*, id est, propter gloriæ splendorem, vbiq; videbitur. *Vbicunq; fuerit corpus*, id est, Christus, *illic congregabũtur & aquilæ*, id est, Angeli, Martyres, & reliqui sancti.

Matth. 23. *In cathedra Moysis sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcũq; dixerint vobis, seruate & facite.* Quod autem olim sub lege fuit cathedra Moysis, hoc nũc est cathedra Petri sub Christo. Petrum enim fecit Pastorem ouium suarum.

Matth. 28. *Ite, docete omnes gẽtes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad cõsummationem seculi.* Christus igitur omnibus non solùm annis, sed etiã diebus est cũ ijs qui prædicant, quiq; Sacramẽta ipsius administrant nõ vni aut alteri populo, pro vna aut altera ętate, sed *omnibus gẽtibus, omnibus diebus*. Nã Christus cũ talibus esse omnibus diebus non posset, nisi etiam tales *omnibus diebus docerent, & baptizarent omnes gentes vsq; ad consummationẽ seculi.* Præterea successio iam inde à Christi Apostolis, eorumq; discipulis; perseuerantia in fide antiqua; cautio, vt ne exeamus in desertum, aut occultas Ecclesias; vniuersalis prędicationis per totũ mundũ, & claræ, omnibusque notæ fidei obseruatio; Martyrum & sanctorum consensus; charitatisq; fraternæ, & vnitatis conseruatio, signa sunt veræ doctrinæ, ac veræ Christi Ecclesiæ. In summa Christus dixit ad Simonem: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Promissio igitur facta est Petro, & Ecclesiæ super illum ædificandæ, id est, populo doctrinam & fidem ab illo prædicatam & conseruatam complexuro. Vt autem aliæ oues alijs per singulas ætates succedunt, ita & alius Petrus, id est, alius summus Pastor, alij summo Pastori per singulas ætates succedit, super quem pro tẽpore ædificetur Ecclesia. Cathedræ igitur Petri successio, quæ per totum mundum semper clarissima erat, & cum qua omnes Sancti semper communicãrunt, quæque omnibus hæresibus vnicè restitit, veræ Ecclesiæ primarium & summarium quoddam signum est.

Quòd

Quod Petrus exercuit primatum suum aliquot annis in Iudæa.

1. Actor.1. Postquàm Apostoli reuersi sunt Hierosolymam à mõte qui vocatur Olìueti,cùm in-
2. troissent in cœnaculũ,ascenderũt vbi manebãt *Petrus & Ioãnes, &c.* In diebus illis *exurgens Pe-*
trus in medio fratrũ,dixit: Viri fratres,oportet impleri Scripturã quam prædixit Spiritus sanctus
per os Dauid de Iuda: *Et Episcopatũ eius accipiat alter.* Oportet ergo ex his viris qui nobiscũ sunt
congregari,testem resurrectionis Christi fieri vnũ ex istis. Primus ex his qui manebãt in cœna-
culo,annumeratur Petrus. Idẽ solus pronunciat, Iudã Episcopatu suo excidisse,cùm tamẽ ex cæ-
teris Apostolis nullus eodẽ excideret,etiã cùm moriebatur,nec in locũ alterius cuiusquam,alter
fuit vnquã substiturus. Quia manẽt in æternũ Apostoli, & sedebũt in regeneratione super sedes
duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Matth.19. Solus igitur Petrus habuit potestatẽ iu-
3. dicãdi & statuẽdi, quis excidisset è suo Episcopatu. Idẽ *primus & solus proponit noui Apostoli ele-*
ctionẽ. Vnde Chrysost. Homil.3.in Acta Apostolorũ ait: *Meritò primus omniũ auctoritatem vsurpat*
in negotio,vt qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquãdo conuersus cõfirma
4. *fratres tuos.* Acto 2. *Stans Petrus cũ vndecim*,prædicauit Iudæis Euangeliũ Christi. Illi autẽ dixe-
runt *ad Petrũ* & ad reliquos Apostolos, Quid faciemus viri fratres? *Petrus ad illos*, Pœnitentiã (in-
quit) agite. Primus Euangeliũ Iudæis prædicat Petrus: & quãuis cum alijs ster, atq; alij etiam in-
5. terrogentur,tamen solus respondet pro omnibus,quia dux omniũ erat. Actor.3. Petrus & Ioan-
nes ascenderunt in templũ,quos claudus ab vtero matris eleemosynã rogat. Petrus autẽ dixit ei,
In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Et apprehensa manu eius dextra, alleuauit eũ; et pro-
tinus cõsolidatæ sunt bases eius & plãta. Primus ex Apostolis Petrus miracula operatur. *Et primum*
signum (inquit Ambrosius ser.68.) *mirabiliũ suorum Petrus fecit, claudo pedũ restituendo vestigia.* Et
post: *Si Petrus petra est, super quam ædificatur Ecclesia, rectè primus pedes sanat, vt sicut in Ecclesia fidei*
6. *fundamentũ continet, ita & in homine membrorũ fundamẽta confirmet.* Acto.4. Annas Princeps Sa-
cerdotũ & Caiphas interrogabãt Apostolos: In qua virtute aut in quo nomine fecistis hoc vos?
Tunc repletus Spiritu sancto *Petrus, dixit: In nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis.*
7. Primus apud tribunal Pharisæorum, Christũ confitetur Petrus. Actor.5. Dixit Petrus ad Ana-
niã fraudantem de pretio agri,quẽ vendiderat: Quare posuisti in corde tuo hanc rem? Non es
8. mentitus hominibus,sed Deo. Audiẽs Ananias hæc verba, cecidit,& expirauit. Greg.in Ezech.
lib.2. Homil.18. *Petrus mentientes verbo occidit.* Et lib.1.epist.24. *Cùm Ananiæ & Sapphiræ culpã re-*
perit; mox quanta potentia super cæteros excreuisset, ostendit. Idem ægros corporis sui vmbra solus le-
gitur sanasse, Act.5. Actor.8. Primus Petrus vnà cũ Ioanne Samaritanis iã antè per Philippũ ba-
9. ptizatis *Spiritum sanctũ per manus impositionẽ dedit.* Ille Simonis Magi cor fictum deprehendit, &
10. Hæresiarchæ simulationẽ detexit primus. Actor. 9. Petrus transibat vniuersos, & Lyddæ quidẽ
paralyticũ verbo sanauit. In Ioppen verò ad hoc ipsum accersitus, Tabithã à mortuis excitauit,
nec tã in eo felix quòd ista fecit, quàm quòd talia primus fecit. Nã & ista inter eius prærogati-
uas D.Gregorius enumerauit, lib.2.in Ezech.Homil.18. Actor.10. Angelus Dei iussit Corneliũ
Centurionẽ accersere Petrũ, qui diceret illi quid oporteret eũ facere. Cumq; Petrus diuinã reue-
lationẽ de vocatione gentiũ primus omniũ, & adhuc solus accipiens, aduenisset; Cornelius pro-
cidẽs ante pedes eius, adorauit eũ. Sed cùm Petrus in hoc etiã ostẽdisset magnitudinẽ suã, quòd
adorari à cõseruo recusauit: primus fidẽ Christi Cornelio alienigenæ prædicauit, primusq; iussit
gẽtes, quæ in Christũ crederẽt, *in Christi nomine baptizari.* Vnde etiã ipse dixit: Act.15. *Vos scitis,*
quoniã ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meũ, audire gẽtes verbũ Euãgelij & credere. Hinc
11. Hiero. in epist. ad Saluinã ait: *Corneliũ primũ ab Apostolo baptizatũ salutẽ gentiũ dedicasse, & ad illius*
merita pertinuisse mysteriũ, quo Petrus de circuncisionis angustijs trãsferebatur ad præputij latitudinẽ.
Acto.15. Paulus & Barnabas ob quæstionẽ de Circuncisione propositã ascenderunt Hierosoly-
12. mã ad Apostolos & Seniores: vtiq; (vt Theodor. in epist. ad Magnũ Leonẽ annotauit) quia Pe-
trus Hierosolymis erat, cùm alioqui ne Antiochiæ quidem deessent Apostoli & Seniores, vbi &
Paulus, & Barnabas, Niger, & Lucius Cyrinẽsis, & Manahen, & Prophetæ ac Doctores erãt, sicut di-
citur Actor.13. Ad illos ergo Apostolos & Presbyteros ibatur, inter quos Petrus fuit; quia vbi ca-
put Apostolorũ erat, ibi totius Apostolici collegij maiestas versabatur. Præscriptaq; est forma in
æternũ, vt plenũ & Oecumenicũ conciliũ id demũ habeatur, vbi vnà cũ cæteris coëpiscopis suc-
cessor Petri, hoc est, Princeps Episcoporũ adesset. Ac sanè in eo cõcilio cùm magna fieret cõqui-
sitio, Petrus totã litẽ *primus definiuit*, ac velut voce sua præiuit alijs omnibus Apostolis. Paulus
ad Gal.c.1. *Veni Hierosolymã videre Petrũ, & mansi apud eũ diebus quindecim.* In quẽ locũ Ambro.
13. ita scribit: *Dignũ fuit, vt cuperet videre Petrũ, qui primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator*
curã Ecclesiarũ, & vt sciret Petrus, hãc datã Paulo licentiã quã & ipse acceperat. Idẽ Paulus Galat.2.
14. narrat, se Hierosolymã secundũ reuelationẽ ascẽdisse, & cõtulisse Euangeliũ cũ ijs, qui videbãtur
maiores esse, hoc est, cũ Petro, Ioãne, & Iacobo: non quasi eorũ eruditione indigeret, qui fuisset
ab ipso Deo edoctus: verũ *ne in vanũ curreret aut cucurrisset.* Quibus verbis declarauit, illum cur-
rere in vanum, qui vel vere discedit, vel putatur discedere à primi Pastoris fide ac doctrina.

Ciuitas Dei, *ſeu continuata Eccleſiæ ſucceſſio.*

Anni Domini.	Pontifices Maximi.	Imperatores Rom.
33.	Petrus Apoſtolorũ princeps poſt aſcẽſionem Domini mãſit in Iudæa annos quinque & paulò amplius.	

Pſeudoprophetæ, & ſigna falſæ doctrinæ.

Cauſæ hæreſum ſecundùm doctrinam Apoſtolorum.

A ſatana, *qui ſe transfigurat in Angelum lucis, quiq́; Euam ſeduxit aſtutia ſua,* (2. Corinth. 11.) hæreſes primùm ortæ ſunt. ſed nõ ferè alij aut merentur, aut permittuntur à Spiritibus erroris ſeduci, quàm *qui ſeipſos amant, qui ſunt cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quàm Dei* .2. Tim .3. Cùm enim tales ſecundùm Apoſtolum 1. Timoth 1. *aberrent à charitate, quæ eſt de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta: conuertuntur in vaniloquiũ, volentes eſſe legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.* Et iterum: *Quidam* (inquit) *repellentes bonam conſcientiam, circa fidem naufragauerunt.* Repulerũt verò bonam conſcientiam. qui grauiſſimorum ſcelerum ſibi conſcij, tamen emundare ſe ab illis negligunt. Eiuſmodi verò homines cùm in reprobum ſenſum dati ſint, & *ad diaboli voluntatem captiui teneantur*, quid mirum eſt, ſi quoſcunque vult errores faciliimè illis perſuadet? His igitur gradibus ad hęreſim perueniitur. Impij primùm, qui non diligunt fraternitatem, ſecundis proximorũ ſucceſſibus inuidẽt. Deinde ex inuidia oritur ſtudium litigãdi, & immenſa primatus obtinendi cupiditas. Hæc porrò detinet mentis aciem ſuipſius gloria præpeditam, ne veritatem videre aut amare queat. Et quia mali homines & *Seductores proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes* (2. Timoth. 3.) dum aliis etiã id in quo ipſi errant, probare conantur, ſcientiam velut de nouo ipſis reue-

Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici & Apoſtatæ, qui ſucceſſionem continuatam non habent.*

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

Quòd Catholica Eccleſia & religio ſecundùm Apoſtolorum res geſtas & doctrinam, per vnius Paſtoris Petro ſuccedentis primatum cognoſcatur.

Actor. 1. Poſt Chriſti aſcenſionem Diſcipuli narrantur ſimul in cœnaculo manſiſſe, inter quos primus collocatur Petrus, velut omnium dux ac princeps, qui etiam ſolus reliquis omnibus auctor fuit noui Apoſtoli eligendi; *Actor.* 1. Ad quod exemplar cum Apoſtolica Chriſti Eccleſia in æternum conformanda ſit, non alia cenſeri poteſt vera Eccleſia eſſe, quàm in qua vnus aliquis Paſtor præeſt, inſtar Petri. Nec iam curo, qualiſnam fuerit Petri præſidentia, hoc eſt, quàm lenis, & paterna, quamve modica & exigua. Sit ordinis tantùm (quod tamen falſum eſſe, antea demonſtraui) ſed ſit vel ſolius ordinis cõſeruandi cauſa inſtitutus hic primatus, modò aliquis fuiſſe primatus cõcedatur. Quod certè negari à nemine poteſt, prætérquam ſi omne iudicium atque intelligentiam amiſerit. Nã & cùm Apoſtoli ſimul erant, ille cæteris voce atque auctoritate præiuit; *Actor.* 1. & 2. & quando ſeorſum agebant, ad illum videndum Paulus aſcendit Hieroſólymam, *Galat.* 1. Idemque vnà cum Barnaba & Tito ad eundem Petrum ſociosq́ue eius iterum aſcendit Hieroſolymam, *ne alioqui in vanum curreret, aut cucurriſſet*; Galat. 2. Petrus item & Iudæis, *Actor.* 1. & gentibus, *Actor.* 10. primus verbum ſalutis annunciauit, & Sacramenta Chriſti adminiſtrari iuſſit. Primusq́ue & hæreſim Simonis Magi detexit, *Actor.* 8. & ſchiſmata ob doctrinam fidei commota ſuſtulit, *Actor.* 15. Et quamuis nec Apoſtoli, nec Prophetæ, ac Doctores Antiochiæ defuiſſent, *Actor.* 13. quando

T illic

Quòd D. Petrus Episcopatum Antiochensis Ecclesiæ assecutus, licet inde postea discesserit, tamen eam Ecclesiam honorabilem, ac totius Orientis metropolim reddidit.

NArrat Eusebius lib. 2. cap. 1. ex auctoritate Clementis Alexandrini, quòd Petrus, Iacobus, & Ioannes post Seruatoris ad cęlos ascensum, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designârunt. qua ex re non immeritò colligere licet, nihil minus cogitasse Apostolos, quàm Petrum solius circuncisionis Apostolum à Christo fuisse constitutum. Quanquàm enim Deus, qui filium suum ad perditas oues Israëlis reducendas primùm miserit, voluit etiā principē Apostolorū Iudæos primùm Christo lucrifacere, atque ideo Petri labores in Iudæis conuertendis mirum in modum prosperos reddidit; Galat. 2. tamen manifestissimè constat, & ex reuelatione facta Petro de Gentium vocatione, Actor. 10. & ex Cornelio per eum conuerso ac baptizato, quòd Petrus Gentium etiam, tum iure diuino, tum Ecclesiastico ministerio, ac non tantùm Iudæorum Apostolus erat. Alioqui cùm circuncisionis, id est, Iudæorum metropolis Hierosolyma esset; nunquàm commisisset Petrus, vt prouinciam ab ipso Christo sibi impositam, vltrò deponeret, aliiq; gubernandam traderet. Quid ergo est? Certè cùm Apostoli ad totum orbem non pertubatè, sed Petro ipsorum principe prius designato, delegati essent: Petrus qui erat omnium primus, putabat se debere in omnes occasiones paratum esse; atque ideo Hierosolymam Iacobo regendam commisit, ipse verò sibi libertatem reseruauit, vt quò spiritus Domini eum vocaret, illò se conferret. Cumque Antiochiæ primum cognominati essent discipuli Christiani, & inde non solùm toti Syriæ, verùm etiam toti Asiæ, in qoa Iudæi iam olim dispersi agebant, consuli posse videretur: post aliquot annos in Iudæa transactos, Petrus Antiochiam se contulit eo animo, vt ibi sedem Episcopalem figeret; idque eum ita fecisse, auctor est non solùm Anacletus epistola 3. sed etiam Hieronymus in Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum. Imò & Ignatius, Antiochenus ipse Episcopus à Petro tertius, in epistola ad Magnesianos ait, *Petrum & Paulum Ecclesiam in Antiochia fundasse.* Clemens verò in decimo Recognitionum libro auctor est, Theophilum quendā, qui erat eunctis potentibus in ciuitate Antiochena sublimior, admirantem quantæ sanitates per D. Petri orationem fierent, quotque animæ ad Christi fidem conuerterentur, domus suæ ingentem basilicam Ecclesiæ nomine consecrasse, *in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo cathedra, & omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum conueniens*, credebat sanæ doctrinæ, quam sanitatum efficacitas affirmabat. Quod autem de cathedra Petri Antiochię constituta dicitur, Ecclesiastica etiam traditione confirmatur, cùm in eius rei memoriam quotannis dies festus etiam in hodiernum diem celebretur octauo Calendas Martias, ac D. Augustinus sermonem quendam in eo festo habitum posteris reliquerit. Porrò Eusebius lib. histor. 3. c. 30. refert, *Ignatium post Petrum successione secundum, Episcopatum Antiochia sortito cepisse.* Petrum igitur primum Antiochiæ Episcopum fatetur fuisse. Quod verò Ignatium dicit secundum post Petrum Episcopatu functum, ita intelligendum est, vt Petro non connumerato, secundus fuerit Ignatius, quia primus post Petrum fuit Euodius. Nam cùm Petrus intellexisset, Simonem Magum Romam confugisse, admonitus vt eum illuc persequeretur, alium ordinauit Antiochensibus Episcopum; qua de re Ignatius in Epistol. ad Antiochenses ita scribit: *Pauli & Petri fuistis discipuli; ne perdatis depositum apud vos. Mementote meritò beatissimi Euody patris vestri, qui primus vobis ordinatus est ab Apostolis Antistes.* Hæc fuit dicta de illo Episcopatu quem Petrus Antiochiæ gessit. Vnde consecutum est, vt illa vrbs totius Orientis *metropolis* esset; atque ita eam nominat Hieronymus in Epistola aduersus Ioannem Hierosolymitanum. Theodoretus libr. histor. 5. cap. 2. & eius historiæ belli Iudaici, quæ sub Hegesippi nomine circumfertur, libr. 3. cap. 5. Hinc Leo ille Magnus ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum ita scribit: *Antiochena Ecclesia, in qua primùm, prædicante Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, numquàm se fiat inferior.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*		Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Pontifices Maximi	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.*

reuelatam, promittentes (quæ tamen verè scientia non est, sed ignorantia) *Circa fidem exciderunt, 1. Timoth. 6. & sectas non metuunt inducere*, 2. Pet. 2. Deus interim hoc malum ad suam gloriam, & Ecclesiæ suæ vtilitatem conuertens, per occasionem hæresum *manifestat eos qui probati sunt inter Christianos*, 1. Cor. 11. vt ea ratione triticum à paleis dignoscatur.

Signa & notæ quibus deprehenduntur hæretici.

Primum hæretici animi signum est, *litigare & verbis contendere* de iis rebus quæ ab Ecclesia firmiter credendæ proponuntur, qualis est incarnatio Christi, resurrectio mortuorum, sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ efficacia & necessitas, Eucharistiæ oblatio tam viuis quàm defunctis in Christo vtilissima, & alia eiusmodi. Nam de iis rebus iam olim in vniuersa Ecclesia prædicatis & receptis, nouas nūc quæstiones ex inani philosophia petitas (veluti quòd vnum corpus, etiamsi hoc idem Christi corpus fuerit, in pluribus locis simul esse non queat) commouere, & oppositiones seu obiectiones, quæ à scientia falsò sic nominata, proficiscuntur, in medium proferre: *ad nihil vtile est* (inquit Apostolus 2. Timoth. 2.) *nisi ad subuersionem audientium. Profanus enim talium sermo serpit vt cancer, & subuertit quorundam fidem.* Et iterum 1. Timoth. 6. *Deuita profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* Et Heb. 13. *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci.*

Secundū hæretici animi signum est, schisma in Ecclesiam introducere. Qui enim de fide litigāt, primò id clā faciūt apud indoctos & instabiles, *qui circūferuntur*

illic de legis obseruatione disceptari cœptum est, tamen is demum locus plenissimæ auctoritatis habitus est, in quo Petrus, & qui vnà cum Petro erāt, degebant; Actor. 15. Vnde omnes fideles decreto, quod illinc emittebatur, cum gaudio acquieuerunt. Prima ergo & certissima veræ Ecclesiæ nota est vnius Pastoris, vt inchoatus in Petro, sic perpetuò in Ecclesia perseuerans primatus, per quem Ecclesia & continetur in fidei veritate, & propagatur in nouas quotidie gentes; & defenditur aduersus intestinos hæreticorū tumultus, vt si fortè inter Episcopos, qui sunt Apostolorum successores, schisma aliquod interueniret (id quod persæpè accidit) illa demum multitudo Episcoporum atque fidelium sciretur vera & Apostolica Ecclesia esse, quæ communicat cum principis Apostolorum successore. Cum autem in Protestantium congregatione nullus ad exemplum Petri sit aliquo modo primus, qui cæteris saltem voce, loco, auctoritate præeat, multoq; minus aliquis sit, qui Petro in cathedra certa successerit: necesse est, illam congregationem, quæ ab Apostolica Ecclesia tantopere abhorret, veram Ecclesiam non esse. In Catholica verò Ecclesia & in ea sola notissimum est, Romanū Pontificem iam inde ab Apostolorum temporibus Petro in cathedra Episcopali successisse. Illa igitur sola est vera Christi Ecclesia, quæ communicat cum pontifice Romano in cathedra Petri sedente.

Vera Ecclesia cognoscitur per successionem Episcoporum iam inde ab Apostolis cum Petri successore in multis Gentibus communicantium.

2. Perfectio & plenitudo illius notæ quam de vnius Pastoris primatu iam

antè

inferior. Hæc Leo. Gregorius autem Magnus lib. 6. Epistol. 37. ad Eulogium Alexandrinum sic habet: *Cùm multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum principis sedes in auctoritate conualuit, quæ in tribus locis vnius est. Ipse enim sublimauit sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit. Ipse firmauit sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit.* Marcellus verò Pontifex vtroque antiquior, in Epistol. ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ: *Petri* (inquit) *sedes primitùs apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino) Romam translata est*. Imò etiam Nicæna synodus cùm in sexto Canone præfata esset, vt *mores antiqui præualerent*, prætereà iubet, apud Antiochiam cæterasque Prouincias honorem suum vnicuique seruari Ecclesiæ. Ex quo manifestè intelligitur, honorem quendam eximium vt Alexandrinæ, ita & Antiochenæ Ecclesiæ habitum esse iam olim ante Nicænæ synodi tempus. vt meritò verum putari debeat quod in Epistol. 3. Anacleti legitur: *Tertia sedes apud Antiochiam beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis, quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit.*

Quòd Petrus non solùm Romæ fuit, verùm etiam primus Episcopus Romanus extitit, cathedrámque suam Romæ collocauit in qua Episcopi Romani ei succederent.

1. Pet. 5. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus*. Papias apud Eusebium lib. 2. c. 14. *per Babylonem in petri Epistola Romam intelligi ait*. Consentit Hieronymus in Catalogo, & Oecumenius in eadem Petri verba. Imò etiam Tertullianus tam in libro *aduersus Iudæos*, quàm *aduersus Marcionem lib. 3.* ait, *Babylonem apud Ioannem portare figuram Romanæ vrbis, & ob magnitudinem, & ob monarchiam, & quia non minus tunc persequebatur sanctos*, id est, Christianos, *quàm olim Babylon persequebatur Iudæos vnum Deum confitentes*. Magna igitur ratione factum est, vt non quidem Ecclesia Romana (vt calumniantur nonnulli) sed vrbs Romana tunc longè maiore ex parte à fide abhorrens, Babylonis nomine in scripturis sanctis significaretur. Diuinis igitur scripturis cōtradicunt, qui negant D. Petrum Romæ vnquàm fuisse: cùm & inde Epistolam suam scripserit, & D. Marcum in Ægyptum destinârit. Paulus 1. ad Roman. *Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo*. Hoc ex prophetico spiritu de fide Romanæ Ecclesiæ dictum esse, præter alios D. Cyprianus lib. 1. Epist. 1. & D. Hieronymus in Apologia 3. aduersus Ruffinum, affirmat.

Clemens in Epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini. *Petrus Apostolorum primus obscuriorem Occidentis mundi plagam velut omnium potentior illuminare præceptus, regem omnium seculorum per orbem terræ vsque ad ipsius vrbis Romanæ notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, innexit*. Et quòd Petrus non solùm Romæ fuerit, sed etiam Episcopus Romanus extiterit, ex eo patet, quòd moriturus Clementem *loco suo* Episcopum Romanis dedit, vt paulo pòst dicetur, cum de Clementis ordinatione agemus.

Cyprianus lib. 1. Epistol. 3. Romanam Ecclesiam appellat *cathedram Petri*. Non esset autem cathedra eius, nisi Petrus in ea Ecclesia velut Episcopus sedisset. vnde etiam idem Cyprianus *locum Fabiani Pontificis Romani, vocat locum Petri*. libro 4. epistol. 2.

Hippolytus apud Prudentium περὶ στεφανῶν: { Vna fides vigeat, prisco quæ condita tēplo est:
Quā retinet Paulus, quamq́; *cathedra Petri*.

Eusebius lib. 3. c. 4. *Linus primus post Petrum in Romana Ecclesiæ Episcopatum sorte delectus est*. Fuit ergo Petrus Romanæ Ecclesiæ Episcopus ante Linum.

Dorotheus in Synopsi dicit, *Linum primū Romæ Episcopum fuisse post Petrum*. Fuit ergo & Petrus Romæ Episcopus ante Linum.

Epipha-

Ciuitas Dei, seu continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Maximi. | Imperator. Rom.

Petrus Antiochiæ sedit septem annis, vt Damasus in Pontificali tradit. Et Gregorius lib. 6. Epist. 37. | Idem Caligula.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

runtur omni vento doctrinæ. Vnde Apost. 2. Tim. 3. ait, homines eiusmodi *penetrare domos, & captiuas ducere mulierculas oneratas peccatis. quæ ducuntur variis desideriis, semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes.* Pôst autem vbi doctrinam suā certis hominibus probari intelligunt, in lucem erumpunt, & Ecclesiam turbant ac diuidunt. Tunc enim qui sunt fideles, mox his nouæ doctrinę auctoribus se opponunt, ex quo fit, vt alij hos, alij verò illos sequātur. vnde Apostol. *Audio* (inquit) *scissuras inter vos esse, & ex parte credo. Oportet enim hæreses esse, vt qui probati sunt, manifesti fiant in vobis.* & Actor. 15. *Quidam turbauerunt vos, euertentes animas vestras.* Et ad Galat. 5. *Vtinam & abscindatur* (ad circuncisionis nomen alludit) *qui vos conturbant.* Isti verò Actor. 20. dicuntur *lupi rapaces* (*seu graues*) *qui non parcunt gregi.* Nam gregis salus consistit in vnitate & pace: qui verò gregem diuidunt, & dispergunt, atque ex vna societate duas aut plures efficiunt, gregi non parcunt, sed sunt lupi rapaces.

Tertium & id certissimum hæretici animi signum est, nō obedire, sed resistére iis qui præsunt in Ecclesia Dei. Nam cùm Episcopus animaduertit, schisma in Ecclesia ortum esse, mox ad se auctores nouæ doctrinæ vocat, eósque monet, ne veritati amplius resistant. Qui si eum audierint, lucratus est fratres suos: sin, vt ferè fit, pacem cū Episcopo habere nolint, sed ei resistāt, id Apostoli verbum in eos rectè cadet, quod legitur in priore ad Timoth. 3. *Quemadmodum Iannes & Mambres restiterunt Moysi, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem.* post quod tempus & *per Epistolam notandi* (2. *Thessalon.* 3.) & omnino vitan-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

antè proposui, ea est, qua societas Christianorū in multis gentibus iā inde ab Apostolis aut Apostolicis viris inchoata, per cōtinuam Episcoporum ordine sibi succedentiū seriē, in Apostolorum doctrina & cōmunione perseuerasse intelligitur. De qua nota legimus Act. 2. *Erant perseuerantes in Apostolorum doctrina, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Nam hæc nota, vt primarū vnius Pastoris necessariò includit, quia inter Apostolos vnus extitit saltem aliquo modo primus; nec in Apostolorum doctrina perseuerat, qui degit in illa Ecclesia, vbi nullus omnino primus Pastor est iure diuino cōstitutus; sic eadē nota contingit aliorū Pastorū & fideliū necessariā societatem, eamq; in multis gentibus visibilem & cognitā, velut ciuitatē, quæ supra montem ædificata nō potest abscondi. Alioqui enim cōstare non posset, quomodo ea societas in Apostolorū doctrina perseuerasset. Nūc autē si fideliū aliqua societas ab Apostolis aut Apostolorū successoribus in cōmunione vnius primi Pastoris Petri succedentis, & fundata primùm fuit, & continuò perseuerat, certissimū & plenissimum hoc est signum veræ Dei Ecclesiæ. Hæc est *vnitas spiritus in vinculo pacis*, quam Apostolus commendat ad Ephes. 4. vbi etiam Apostolus vinculum Ecclesiæ docet esse *Pastores & Doctores, qui dati sunt ad ædificationem & redintegrationem seu consummationem totius Ecclesiæ.* Nam cùm res ipsa doceat, potissimam hæresum & schismarū materiam à Pastoribus Ecclesiæ perpetuò administratam fuisse: nulli alij Pastores vinculū Ecclesiæ possunt esse, præter illos, qui ad exemplū Apostolorū, vnius primi Pastoris vinculo ipsi inter se connectuntur. Hoc est enim *vnum corpus, & vnus spiritus*, de quo ibidem Apostolus agit: vnum corpus Ecclesiasticum, visibile, ac militans: & vnus spiritus inuisibilis à Christo subministratus. Qui Christus cùm sit vnus, etiam corpus hoc visibile in vnitate visibili cōtinet, non modò per spiritū suum qui est inuisibilis, verùm per vicarium suum Pastorē, qui est visibile vinculū pacis & vnitatis. Petrus enim fecit, vt Paulus, qui erat aliis suspectus, velut recentior Apostolus, qui Gentiū, quàm Iudęorū studiosior videretur, vinciretur tamē cum illis, quia *Petrus & qui erāt cum illo dederunt ei & Barnabæ dexteras societatis.* Gal. 2. Post quod pacis

Epiphanius hæresi 27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, iidem & Episcopi.*

Optatus lib.2.contra Parmenianum: *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo cathedram Episcopalem esse collatam.* At nunc quot insensati hoc idem negant? Hieronymus in Catalogo dicit, *Petrum ad expugnandum Simonem Magum Romam perrexisse, ibiq; viginti-quinque annis cathedram sacerdotalem tenuisse. Linum verò ait secundum Romæ Episcopum post Petrum fuisse.* Et in Epistola ad Damasum, vocat eum *Piscatoris*, id est, Petri *successorem.*

Sozomenus libro 4.cap.14. ait: *Non sine diuina prouidentia factum esse, vt mortuo Felice, solus Liberius Romanæ Ecclesiæ præesset, ne sedes Petri vlla infamia macula aspergeretur.*

Prudentius in Hymno S. Laurentij:

Romæ iam regnant duo
Apostolorum principes:
Alter vocator Gentium,
Alter *cathedram possidens*
Primam, recludit creditas
Æternitatis ianuas.

Cathedra igitur Petri, & in vrbe Roma est, & *prima cathedra* est in tota Ecclesia. Leo in sermone primo de natiuitate Petri & Pauli, dicit, *Romam caput orbis effectam esse, per sacram beati Petri sedem.* Sedes ergo Petri posita est in vrbe Roma. Vnde idem Leo ait Epistola 32. ad Martianum & Faustum Presbyteros: *Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit.*

Prosper: *Sedes Roma Petri.*

Gregorius Magnus, libro 2. epistola 33. *Nos, licet immeriti, sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum principis suscepimus gubernandam.* Et libro 6. epistola 37. Eulogius Alexandrinus Episcopus ad Gregorium Romanum scribens, multaque de Petri Apostolorum principis cathedra locutus, dixit *eundem Petrum in ea nunc vsque in suis successoribus sedere.*

Certum igitur est, diuum Petrum non modò primum fuisse Christianorum Pontificem, (sic enim illum Eusebius in Chronicis vocat) verùm etiam nominatim Romanum Episcopum extitisse, vt meritò cæteri omnes Romani Pontifices ob id ipsum, quòd in Petri cathedra sedent, eique in Episcopali officio succedunt, primi etiam & supremi Christianorum Pontifices & fratrum confirmatores existimari debeant.

Quòd

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom
44	1. Petrus sub Claudio & Nerone Imperatoribus Romanam fundauit Ecclesiã, ac in ea primus Episcopus sedit circiter annos 25. licet sæpius interim ab vrbe abfuerit, Gal. 2. Actor. 15. Epiphan. hær. 27.	Claudius, an. 13. m. 9. 28.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

vitandi sunt, secundũ Apost. doctrinam, Tit. 3. *Hæreticũ hominem post vnam & alteram correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio cõdemnatus.* Non enim tantùm ideo perit, quia ex infirmitate contra legem Dei & suam consciẽtiam peccat, vt alij qui scelerarè agũnt, sed ideo etiã perit, quia iudicium ipsum & cõscientiam, qua posset peccari sui admoneri, adeò corrupram gerit, vt in peccaro & hęresi sua glorietur, tamquã in vero Dei Euangelio. Mendacium enim pro veritate amplectitur & tenebras pro luce.

Quartum hæretici animi iam plane deplorari signũ est, deficere à fide & ab Apostolica Ecclesia, cũ qua semel vixerat, exire. 1. Tim. 4. *Discedẽt quidam à fide,* & 1. Ioan. 2. *Exierunt à nobis, sed si fuissent ex nobis, vtiq; permansissent nobiscum,* 2. Ioan. *Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, Deũ non habet.* Denique 12. Thess. 2. *veniet discessio primùm, & tunc reuelabitur Antichristus.*

Quintũ animi hæretici etiam deploratissimi signũ est, cũ is qui ab Ecclesia recessit, nouũ cœtum sua auctoritate absq; mãdato superiorũ colligit, in quo primatũ gerat. *Quomodo enim prædicabũt, nisi mittantur?* Rom. 10. & Act. 15. *Quidam ex vobis exeuntes turbauerunt vos, euertentes animas vestras, quibus non mandauimus.* Et 3. Ioan. *Scripsissem forsitan Ecclesiæ, sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes, non recipit nos.* Huic autem signo cõsentaneum est, vt qui nouã Ecclesiã congregauit, etiã nouã Euangelij interpretationem ei proponat. Vnde princeps Apostol. Petrus sub finem Epistolæ posterioris docet, *indoctos & instabiles deprauare & D. Pauli Epistolas, & cæteras Scripturas*

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

pacis vinculũ Christiani omnes & Catholici, tam Paulo & Barnabæ, quàm reliquis Apostolis idẽ Euãgeliũ prędicãribus obediuerunt. Hac igitur plenissima Ecclesiæ nota semel cõstituta certũ est, Romanã Ecclesiam iure diuino caput esse omniũ Ecclesiarũ, vrpote quæ tum Petro in Episcopali cathedra certissimò sciatur successisse, tum cęteras totius orbis Ecclesias (quæ schismate non sunt infectæ) secum in fide ac Sacramentis communicantes habeat, semperq́ue habuerit.

3. Veri Catholici solẽt obedire præpositis, & subiacere illis. Heb. 13. Vnde *Rom. 16.* dicit Apost. *Romanorũ obedientiam in omnem locum diuulgatam esse.* Et Ignatius in Epistol. 8. ait: *Animam meã pro iis ponerem, qui subditi sunt Episcopo, presbyterorum collegio, Diaconis,* &c.

4. Obseruant prædicationem, quæ non tantùm fit in priuatis & certis locis, verùm *vbique in omni Ecclesia;* 1. Cor. 4. *Et quæ per testes multos audita sunt, hæc commendat fidelibus.* 2. Timoth. 2.

5. Nec tantùm obseruant quid sit scriptũ in sacris codicibus, verùm etiã quid *prædicetur, credatur, & fiat à fidelibus Christianis per vniuersum orbem;* 1. Cor. 15. Christiani enim perseuerantes in doctrina Apostolorũ, sunt *Epistola Christi, ministrata ab Apostolis, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus;* 2. Cor. 3.

6. *Non gloriantur in hominibus.* 1. Cor. 3. hoc est, non committunt, vt priuato cuiquam Doctori à reliquis Pastoribus diuiso ita se addicant, vt ab illo denominentur: veluti ab Arrio, Arriani; à Luthero, Lutherani; à Caluino, Caluinistæ.

7. *Non exeunt ab Apostolis aut* Apostolorum successoribus, *1. Ioan. 2.* sed *permanent in eadem regula, Philippen. 3. & in doctrina Christi, Ioan. 2. Depositum custodiunt, 1.* Timoth. *6. & supercertant semel traditæ sanctis fidei,* vt in Epistola Iudæ admonentur.

8. Solent non latère aliquando, sed *lucere, sicut luminaria in mundo, Philip. 2. Et tanquam ciuitas quæ supra montem posita, non potest abscondi, Matth. 5.* Et tanquam *lucerna, quæ super candelabrum constituitur, vt ingredientes lumen videant. Luc. 8.*

9. Solent conuertere infideles ad fidem, Actor. 2. & 4. & 10. non autem *subuertere eos qui iam antè crediderunt. 2. Timoth. 2.*

10. Solent crescere in fide, àc nouos fidei articu-

Quòd Petrus Apostolorum princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Petrus Simonis Magi cor prauum detexit in Samaria; Actor. 8. Eundem in Cæsarea conuictum à Petro, & postea Romam se conferentem, & ibi tanquàm Deum statua illi posita adoratum, Petrus persecutus est, & precibus suis extinxit, vti scriptores omnium ætatum attestantur.

Clemens constitutionum Apostol. lib. 6. cap. 7. *Nouæ hæreses à Simone Samarita habuerunt exordium.* & cap. 8. *Cùm Petrus in Cæsarea Stratonis, tertiò cum Simone de Prophetia, Deiq́ monarchia disputasset, illum virtute Domini repressum, in Italiam confugere compulit.* Et cap. 9. *Cum Simon sublatus à dæmonibus volaret sublimis, Petrus verò precaretur, & imperaret dæmonibus, vt remitterent vires suas, Simon cum magno fragore corruens fregit coxendicem & pedum tarsos: clamorq́ plebis ortus est, quo ferebatur vnum esse Deum, quem Petrus nunciaret.*

Tertullianus de præscriptionib. *Simoniana Magia disciplina Angelis seruiens, vtique & ipsa inter idololatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Et pòst: *Felix Ecclesia* (Romana) *vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur.*

Eusebius lib. 2. cap. 13. *Sub ipso Claudij Imperio, Dei prouidentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facilè principem Petrum Romam deduxit, ad pestiferam Simonis Magi corruptelam delendam.*

Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi 6. *Petrus & Paulus cùm essent Præsides Ecclesiæ, Simonem Magum in aërem vehiculo dæmonum sublatum per concordem orationem deiecerunt in terram. Neque mirum. Petrus enim erat, qui claues regni cælorum portabat: & Paulus qui in tertium cælum raptus fuerat.*

Damasus in Pontificali in Petri vita: *Petrus cum Simone Mago multas disputationes habuit, tam coram Nerone Imperatore, quàm coram populo. Et quos beatus Petrus ad fidem Christi congregabat, ille per magias ac deceptiones segregabat; & dum diutius altercarentur, Simon diuino nutu interemptus est.*

Ambrosius in oratione in Auxentium de tradendis Basilicis: *Petrus victo Simone, cùm præcepta Dei populo ruminaret, doceret castimoniam: excitauit animos gentilium. Quibus eum quærentibus, deprecatæ sunt animæ Christianæ, vt paulisper cederet. Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemq́ ingredi, ait: Domine quò vadis? Respondit Christus: Venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucem diuinum pertinere responsum.*

Epiphanius hær. 21. *Simon Magus in Romanorum vrbe collapsus, mortuus est.*

Pacianus in 2. Epistola ad Sympronianum: *Nónne Simonem Petrus, Iudice astipulante, confundit?*

Hieronymus: *Petrus ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit.*

Hegesippus lib. 3. de excidio Hierosolymorum, c. 2. *Adolescentem nobilem defunctū, quem Simon Magus non poterat excitare, cùm Petrus suscitasset, Magus offensum se dicit à Galilæis, relicturum vrbem, quam tueri solebat. Sese igitur de rupe Capitolina deiiciens, volare cœpit. Mirari populus. Cæterùm ad preces Petri implicatis remigiis alarum, quas sumpserat, corruit, & fracto crure Ariciam concessit, atque ibi mortuus est. Nero autem virum sibi tam vtilem sublatum dolens, quærere cœpit causas, quibus Petrum occideret. Petrus rogatu populi vrbem egressurus, occurrente in porta Christo, in vrbem redit: & comprehensus, inuersis vestigiis cruci affigitur.*

Augu-

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Idem Petrus | Idem Clemens.

pturas ad suã ipsorum perditionem, maximè in iis rebus, quæ difficiles intellectu sunt.

Sextum hęreseos iam omni ex parte consummatæ signum est, cum noua ista congregatio in nomen Pseudoapostoli sui transit, veluti quando *à Nicolao dicũtur Nicolaitæ. Apocal. 2.* ab Artio Arriani, à Donato Donaristę, aut à Luthero Lutherani, & à Caluino Caluinistæ. Hoc autem Apostolus appellat, in carne aliorum gloriari. *Galat. 6. Volunt* (inquit) *vos circumcidi, vt in carne vestra glorientur*, id est, vt vos ipsorum discipuli & sectatores videamini, & illi appellentur Patres vestri spiritales & doctores. Hunc morem Ecclesię Dei non approbat, adeò vt Paulus non patiatur, ne à se quidē aut à B. Petro, aut à quopiam priuato homine fideles denominari. Itaque *1. Corinth. 3.* ait: *Cùm quis dicat, Ego quidem sum Pauli, alius autem, ego sum Apollo: nonne carnales estis?*

Septimum hæreseos signũ est, quòd quælibet hæresis præ Catholicæ fidei perpetua firmitate facilè transit ac perit. *Reprobi circa fidem* ait *Apost. 2. Timoth. 3.*) *vltrà non proficient. Insipientia enim illorũ manifesta erit omnibus.* Et *2. Pet. 2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem, & perditio eorum non dormitat.* Modi autē quibus hæreticorum insipientia manifestatur & destruitur, multi sunt. Nam & per Catholicos viros qui eis resistũt, & per concilia Episcopalia, & per schismata quæ inter ipsos oriuntur, & demum aut per fidelium principum iustam castigationem, aut per infidelium inuasionem & captiuitatem delentur de hominum memoria, vt res ipsa docet: cum interim Ecclesia Catholica & Apostolica permaneat in æternum: *quoniam maior est qui in nobis est, quàm qui in mũdo.* 1. Ioann. 4.

Petrus

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ticulos cum prioribus consentientes, ac diuinitùs reuelatos ad priorem cumulum adiicere; *Actor. 16. Ephes. 3.* ac non priores fidei articulos tollere aut diminuere. Hoc enim est ædificationem quam in Christo Iesu plebs Christiana obtinuit, dissoluere, & Antichristi studium promouere, cuius character est, *negare* omnia Christi mysteria. Vnde per *apostasiam & defectionem mysterium iniquitatis operatur. 2. Thess. 2. 11.* Solent *doctrinis variis & peregrinis non abduci.* Hebr. 13. *sed declinare ab illis qui dissensiones & offendicula faciunt præter doctrinam quam Catholici didicerunt. Rom. 16. Si quis enim euangelizat vobis præter id quod accepistis, etiamsi Angelus fuerit, anathema sit.* Galat. 1. Accepisse autem intelliguntur tam illa quæ per Epistolam Apostolorum, quàm ea quæ per eorum sermonem, hoc est, sine scripto tradita sunt illis; *2. Thessal. 2.*

12. Catholici licet persecutionem penè assiduam patiãtur, vt Abel à Cain, Gen. 4. Isaac ab Ismaël, Gal. 4. Iacob ab Esau, Genes. 27. Israëlitæ ab Ægyptiis, Babyloniis, & vicinis gētibus: tamen Catholici eandem persecutionem semper vincunt, *1. Ioan. 4. & 5. Matth. 16.* Sic Romana Ecclesia primis trecentis annis tantam persecutionem ab Imperatoribus paganis passa est, vt triginta ferè ex primis Pōtificibus Romanis martyrium subierint: nec tamen ideo defierunt, qui etiam cum certo vitæ discrimine sederent in Petri cathedra. Vicit ergo Romanorum fides. Postquàm verò Imperatores cœperunt palàm in Christũ credere, Constantius Imperator hæreticus eandem cathedram persecutus est; idemque fecerunt hæretici omnes, vt Theodoricus, Basiliscus, Iustiniani vxor Theodora, omnesque Imperatores Iconomachi. Sed eadem Romana Ecclesia tam insigniter vicit, vt non modò non deesset vnquam Pontifex qui sederet in Petri cathedra, sed etiam Leo tertius qui in eadem Petri cathedra sedit, Imperiũ Orientis diminueret, translato in Carolum Mag. Occidentis Imperio. Ac neque ex Caroli successoribus Imperatores Germani defuerunt, qui Pontificem Romanum sæuissime persequerentur: sed in tantum vicit fides Romana, vt non alij potuerint hactenus sibi ac suis Imperiũ tenere, quàm qui fidem & vnitatem cathedrę Petri teneant. Hæc enim est illa Petra, aduersus quam non præualent inferorũ portæ. *August. in Psal. aduersus Donatistas, tom. 7.*

Simon

Continuatio testimoniorum, quòd Petrus Apostolorum princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romæ extinxit.

Augustinus in lib. ad Quoduult-Deum hær. 1. *In vrbe Roma B. Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*

Theodoretus in lib. 1. hæreticarum fabularum: *Simon Magus Romanos suis præstigiis tanta admiratione affecit, vt etiam ænea columna honoraretur. Sed rursus veniens diuinus Petrus fraudis eum pennis nudauit. Qui cum eum tandem in miraculorum certamen prouocasset, & diuinæ gratiæ & præstigiarum discrimen ostendisset, omnibus Romanis videntibus, eum ex magna altitudine deturbauit, cum orasset: & qui miraculum viderant, eos cepit ad salutem.*

Mysterio quodam vacare non videtur, quòd princeps Apostolorũ Simon Petrus, principem hæreticorum Simonem Magum, ita & in Samaria detegit, & in Iudæa conuincit, & in Italiam persequitur, vt tandem in vrbe Roma hominem penitus extinguat. *De Sion quidem exiuit lex, & verbum Domini de Ierusalem.* Sed quia Iudæi non receperunt fidem, *Apostoli conuersi sunt ad Gentes*, & in capite Gentium Roma, caput Apostolorum Petrus, Simonem Magum omnis magiæ, hæreseos, & schismatis principem debilitauit, fregit, ac deleuit, eo ipso declarans, totum corpus totamque hæreseos & schismatis caudam per Episcopos Petro in Romana cathedra succedentes, in æternum reprimendam fore. Nec tantùm hæreticos repressura erat sedes Petri, sed etiam tum cæteros infideles, tum ipsos Reges & Imperatores ad fidem Christi conuersura, quemadmodum prædictum est à Sibylla Erythræa, quæ de Christi rebus gestis prophetiam edens, inter cætera prædixit, *quod eligeret sibi ex piscatoribus & deiectis numerum duodenarium, vnumq́; diabolum* (Iudam videlicet) *quodq́; non in gladio belloue Aeneadem vrbem Regésque subiiceret, sed in hamo piscantis*. Hæc prophetia primum ex Chaldæo sermone in Græcum, ac deinde in Latinum translata, extare dicitur Venetiis in Bibliotheca sancti Georgij Maioris, & citatur à Bernardino in sexta parte serm. 1. de festiuitat. Mariæ. Itemque in Chronicis Antonini, parte 1. tit. 3. c. 9. §. 14. Constat verò, per *Aeneadem vrbem* non nisi Romam, per hamum verò piscantis, non nisi diuum Petrum & successores eius intelligi. Vnde Augustinus in Tractatu 7. in Ioann. Christus (inquit) volens superborum frangere ceruices, *de piscatore lucratus est imperatorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solùm orator, sed & Imperator.*

Cæterùm vt ad hæreticorum primam originem inuestigandam accedamus: Hegesippus quidem apud Euseb. lib. 4. c. 21. testatur, *Thebulim quendam, eò quod in Episcopatus petitione repulsam tulisset, Ecclesiam eatenus virginem labe erroris inficere conatum esse*. Ibidémque subiicit: *Dositheum, Cleobium, Gortheum, Masbotheum, & alios ex septem Iudæorum sectis procreatos res impias in Deum & blasphemas iisdem temporibus docuisse*. Verùm quòd iidem fuerint Christi membra per Baptismum effecti, non perinde liquet: vt potius ad Synagogæ, quàm ad Ecclesiæ sectas referendi esse videantur. Inter hæreticos verò ab ipsis Christianis ortos, Irenæus fatetur, Simonem Magum fuisse omnium principem. lib. 1. cap. 20.

Quòd

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni | *Pontifices Maximi.* | *Imperator. Rom.*

68. Petrus sub finem imperij Neronis Simonem Magum in aere volitantē precibus ad Deū fusis, deiecit: qua res effecit, vt Nero eum ad mortem condemnaret.

Nero an. 14 m. 7. d. 28.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Simonianis.

[a] Simon Magus ex Dosithei schola prodiens (vt Clemens Romanus refert lib. 2. Recognitionum) & à Philippo baptizatus, obtulit pecuniam Petro & Ioanni, vt cui manus imposuisset, is acciperet Spiritum sanctum; Actor. 8. Hinc Simoniaci denominātur, qui donum Dei pecunia possideri existimant. [b] Simon præterea dixit, se esse eum qui sit super omnia, & in Samariam descendisse quasi patrem. [c] Inter Iudęos quasi filium apparuisse. [d] In reliquis gentibus quasi Spiritum sanctum aduentasse. [e] Per Selenem meretricem quæstuariam se mente concepisse Angelos, & Archangelos facere, [f] illamque eos generasse. [g] Ab illis Angelis mundum hunc esse factum. [h] Et Prophetas ab iisdem Angelis inspiratos prophetasse. [i] Docuit transmigrationem animarum de corpore in corpus. [k] Secundùm ipsius gratiam dicebat saluari homines, *non secundum operas iustas, quibus vacare seruitus esset.* [l] Eius mystici Sacerdores & sectatores libidinosè viuebant, & incantationibus vtebantur. [m] Itemque imagines ipsius & Selenæ tanquam deos adorabant. Hæc Irenæus lib. 1. c. 20. [n] Clemens præterea docet lib. 2. Recognit. quòd *multos deos posuit, quibus præesset vnus incomprehensibilis omnibus incognitus.* [o] Ex multis verò illis vnum sorte electum, vt Iudæorū populo Deus esset. [p] Itemque lib. 3. Recognit. quòd *liberum negans arbitrium, omnia fato assignabat.* [q] Et in Cōstitution. Apostol. lib. 6. cap. 16. dicitur, quòd quædam sub nomine Apostolorum falsò edidit. [r] Epiphanius hæres. 21. refert,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Petrus dixit Simoni Mago, *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniā existimasti donum Dei pecunia possideri: in obligatione iniquitatis video te esse,* Actor. 8. [b] Matth. 23. *Patrem nolite vocare vobis super terram: vnus est enim pater vester qui in cælis est.* Et Ioan. 5. *Neque vocem patris vnquam audistis, neque speciem eius vidistis.* [c] Matth. 24. *Multi venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus.* [d] Luc. 24. *Spiritus carnem & ossa non habet,* §. sicut Simonem habere videbant, qui vnà cum eo vixerunt. Qui verò S. Trinitatem postea negârūt, aut patrem cum filio vnum esse dixerunt, eorum pater est Simon, qui seipsum diuersis tātùm in locis & patrem, & filium, & Spiritum sanctum fuisse dixit. Et in Epistol. Iudæ secūdùm Græca exemplaria: *In somniis agitati carnem maculant, dominationem spernunt, in splendores maledicta congerunt,* [f] §. Hinc sumpserunt occasionem, qui materiam Deo coęternā posuerunt, ex qua velut ex Helena quadam & Angeli, & alia sint producta. [g] Heb. 3. *Qui omnia creauit Deus est.* [h] 2. Pet. 1. *Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* [i] Hebr. 9. *Statutū est hominibus, semel mori.* §. Sæpius autem moreretur, hoc est, dissolueretur eadem anima, si de corpore in corpus transiret. [k] 2. Pet. 2. *Superba vanitatis loquentes, pelliciunt in desideria carnis luxuriæ eos qui in errore conuersantur, libertatē illis permittentes, cùm ipsi serui sint corruptionis.* §. Hinc promanârunt, qui solam fidem sufficere existimant. [l] In epistola Iudæ: *Oculos habent plenos adulterij, cor exercitatum auaritia, maledictionis filij.* [m] Actor. 15. *Ego* (inquit Iacobus) *iudico scribendum ad cōuersos ex Gentibus, vt abstineant à contaminationibus simulachrorū.* Et Luc. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* [n] 1. Cor. 8. *Scimus, quòd nullus est Deus nisi vnus.* [o] Iudæus erat qui dixit, 1. Tim. 1. *Regi seculorum, soli Deo gloria.* [p] Paulus ad Philemonem: *Sine consilio tuo nihil volui facere, vti ne velut ex necessitate bonum tuū esset, sed voluntarium.* [q] Clemens lib. Constit. Apostol. 6. c. 16. ita loquitur in persona Apostolorum: *Nostro nomine promulgatos ab impiis libros ne receperitis. Non enim nominibus Apostolorum attendere debetis, sed naturæ rerum & rectæ sententiæ.* [r] Ioan. 3. *Scrutamini*

Quòd Petrus D. Marci Euangelium Romæ scriptum approbauerit, eundemq́ in Aegyptum ad prædicandum Christi Euangelium mittens, Alexandrinam Ecclesiam secundæ sedis honore cohonestauerit.

D. Marcum in Babylone, hoc est, in vrbe Roma cum Petro fuisse, illa diui Petri verba declarant, 1. Petri 5. *Salutat vos Ecclesia quæ est in Babylone coëlecta, & Marcus filius meus.*

Papias & Clemens Alexandrinus (vt est apud Eusebium libro histor. 2. cap. 14. tradunt, quòd *postquàm vesana Simonis Magi potentia extincta est, ac homo ipse actutum vnà penitus profligatus; tanta pietatis lux eorum mentibus qui Petrum audiebant, affulsit, vt à Marco Petri comite contenderent, quo monumentum illius doctrinæ quam verbo illis tradidisset, etiam scriptis mandatum apud eos relinqueret. Quam scripturam ferunt diuum Petrum auctoritate sua ratam fecisse, quò in Ecclesiis passim perlegeretur.* Hoc adeò constitit inter omnes Romanos, vt in Pontificali Romano, quod Damasi dicitur, ita perscriptum legatur: *Petrus scripsit duas Epistolas, quæ Catholicæ ac Canonicæ nominantur, & Euangelium Marci: quia Marcus auditor eius fuit, & filius à Baptismo.*

Eusebius lib. secundo, cap. 15. ex testimonio Papiæ & Clementis: *Aiunt Marcum primùm in Aegyptum traiecisse, & Euangelium quod ipse conscripserat, illic prædicasse, primumq́ Ecclesiarum Alexandriæ institutarum auctorem extitisse.*

Anacletus in Epistola tertia: *Secunda sedes apud Alexandriam beati Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est: quia ipse & in Aegypto primùm verbum veritatis directus à Petro prædicauit, & gloriosum suscepit martyrium.*

Gloria igitur Alexandrinæ Ecclesiæ beatus Marcus est, qui eam fundauit; Marci verò gloria, beatus Petrus est, cuius ille discipulus fuit. Petrus autem fuit Romanus Episcopus, & hoc illud est, quod Hieronymus in Epistola 68. ad Theophilum Episcopum Alexandrinum scribit: *Scito, nobis nihil esse antiquius, quàm Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq́ meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cuius se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Alexandrina verò Ecclesia, *Romanæ fidei se esse participem gloriatur*: quia vt Euangelistam suum à Petro Episcopo Romano illuc missum accepit, sic per eum discipulum, secundum Ecclesiam Romanam, prima in mundo Ecclesia facta est: adeò, vt Nicæna Synodus in sexto Canone, *mores antiquos conseruari volens, declaret Episcopum Alexandrinum habere potestatem in Aegypto, Libya, & Pentapoli, idq́ quoniam & Episcopo Romano hoc in more positum est.* Ad exemplum ergo formamq́; eius consuetudinis, quam Romanus Episcopus vel instituit, vel seruauit, constituta est ab initio Alexandrini Episcopi iurisdictio & præsidentia. Vnde Hegesippus in lib. 3. excidij Hierosolymitani, cap. 5. *Romam dicit esse primam ciuitatem, secundam vero Alexandriam.*

Præterea Leo Magnus in Epist. ad Anatolium Episcopum Constantinop. *Non conuellantur* (inquit) *prouincialium iura primatuũ, nec priuilegiis antiquitùs institutis Metropolitani antistites fraudentur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per S. Marcum Euangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis.*

Alexandrina igitur sedes dignitatem meruit per S. Marcum beati Petri discipulum. At quantam dignitatem? Vtique tantam, vt Petri etiam cathedra haberetur. Sic enim scribit D. Gregorius lib. 6. Epist. 37. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum: *Ille mihi de Petri cathedra locutus est, qui Petri cathedram tenet. Petrus enim decorauit sedem, in qua Euangelistam discipulum misit.* Imò Eusebius Ecclesiast. histor. lib. 4. cap. 1. de successione Episcoporum Alexandriæ agens, *Annum* (inquit) *circiter duodecimum Imperij Traiani, quidam nomine Primus,*

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Petrus.	Idem Nero	fert, quòd dixerit omnem credentem veteri testamento mortem subire. ˢ Legem verò non esse Dei; sed sinistræ virtutis. ᵗ Quam tamen legem (secundùm Augustinum hær. 1.) Simon se in monte Sina Iudæis dedisse dixit. Et apud Clementem lib. 2. Recognition. fatetur legem, in omnibus qui religionis curã gerunt, plenæ auctoritatis esse, modò secundùm proprium cuiusq; sensum intelligatur. verisimillimum vt sit, eum approbasse legem, hoc est, quinq; libros Moysis (quos & Samaritæ, ex quibus ipse erat, approbabant) donec ex eadem lege à Petro confutatus, eam cœpit detestari. ᵛ Adiungit Epiphan. hæres. 21. quòd interitum carnis asseruit, negata resurrectione. ˣ Augustinus addit hær. 1. quòd docuit *indifferenter vti feminis.* ʸ Philastrius in Catalogo hæreseon, & Theodoretus lib. 1. hæretic. fabularum, addunt, Simonem negasse, *quòd esset verè homo, aut verè passus*, quamuis appareret tanquàm homo, & tanquã passus. ᶻ Dicebat, Christum nec venisse, nec à Iudæis quicquam pertulisse. Augustinus hær. 1. *2. Pseudoapostolorum errores.* ᵃ Docebant circumcisionem obseruandam, Actor. 5. dies, menses, & annos, Gala. 4. ciborum discrimen, Col. 2. ᵇ Euangelicam gratiam dicebant meritis suis debitam fuisse, eò quòd Iudæi cognominarentur, quodque in Deo gloriantes, confiderent se habere formam scientiæ & veritatis in lege. Rom. 2.	*mini scripturas, illæ sunt quæ testimoniũ perhibẽt de me.* 5. Quę verba cùm Christus enunriaret, non erant aliæ, quàm veteris testamenti scripturæ, quas Iudæi possent scrutari. ˢ Rom. 7. *Lex sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bonum.* ᵗ Rom. 7. *Lex spiritualis est.* & Rom. 10. *Finis legis Christus.* 5. Simon autem totus carnalis cùm fuerit, nunquàm dedit legem, quæ spiritaliter intellecta ipsum oppugnaret. ᵛ 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* ˣ 1. Cor. 6. *Neque fornicarij, neque adulteri, regnũ Dei possidebunt.* Et c. 7. *Propter fornicationem vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquæque suum virum habeat.* ʸ Simon in cruce quidem Christi passus non est: sed si verè homo non fuit, quomodo cùm sublatus à dęmonibus volaret sublimis, imperante Petro improbis virtutibus, ab alto decidit, coxendice & pedũ tarsis cõfractis? Auctor est Clemens Constitut. Apostol. lib. 6. c. 9. ᶻ 1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ, annunciamus vobis.* Et c. 4. *Omnis Spiritus, qui cõfitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est. Et omnis spiritus qui soluit Iesum, ex Deo nõ est, & hic est Antichristus.* *Apostolorum prædicatio.* ᵃ Legis iugum non esse imponendum credẽtibus in Christum; Acto. 15. nec festa Iudaica; Gala. 4. & 5. nec vetera ciborum discrimina; Col. 2. Heb. 13. ᵇ *Intentio Apostoli in tota Epistola ad Romanos hæc est, vt non se quis arbitretur ideo percepisse gratiam, quia bene operatus est, sed bene operari non posse nisi per fidem perceperit gratiam:* verba sunt Augustini *ad Simplicianum libro 1. quæstione 2.*

Qui- Y ᶜ Apo-

mus, ab Apostolis successione quartus, ministerium Ecclesia Alexandrinæ sortitò capit. Cur Episcopum Alexandrinum ab Apostolis successionem ducere affirmat, nisi quia vel Apostolorum aliquis Alexandriam se contulit, atque ibi velut Episcopus sedit, vel certe D. Marcum ea lege illuc misit, vt Alexandrinam Ecclesiam velut Apostolorum legatus non sub communi Sedis Episcopalis, sed sub eximio Sedis Apostolicæ nomine construeret ac fundaret? Ac Nicephorus quidem lib.14.cap.39. Antheri Pontificis Romani verba profert, in quibus dicat, *D. Petrum ex Antiochia Romam, ex Romana verò vrbe in Alexandriam trāsiisse,* tanquam & illic sederit, velut Alexandriæ Episcopus. Fateor tamen ea verba (quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexādriam transiīt) in Antheri Epistola, quæ apud Latinos habetur, non extare. Simeon verò Metaphrastes in vita Petri & Pauli narrat, Petrum Lino Romæ ordinato Episcopo, *in Hispanias transiisse, inde autem venisse in Aegyptum, & Thebis Rufum, Alexandriæ autem Marcum Euangelistam Episcopatui præfecisse.*

De Clementis ordinatione à Petro Apostolo, déque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Clemens in epistol.1.ad Iacobum fratrem Domini, quam Rufinus abhinc annis mille & pęnè ducentis Latinam fecit: *Simon Petrus Apostolus primus, regem seculorum vsque ad Romanæ vrbis notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit. Hic pro pietate pati volens, apprehēsa manu mea in conuentu fratrum dixit: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli meæ prædicationis & doctrinæ cathedram trado.* Et iterum: *Ipsi trado à Domino mihi traditam potestatem ligandi & soluendi. Ligabit enim quod oportet ligari, et soluet quod expedit solui, tanquàm qui ad liquidum Ecclesiæ regulam nouerit.*

Epiphanius hæres.27. *Nemo miretur, quòd ante Clementem Linus & Cletus Episcopatum assumpserunt, cùm sub Apostolis hic fuerit contemporaneus Petri & Pauli: nam & illi contemporanei Apostolorum fuerunt. Siue igitur adhuc ipsis superstitibus à Petro accepit impositionem manuum Episcopatus, & eo recusato remoratus est: siue post Apostolorum successionem à Cleto Episcopo hic constituitur, non ita clarè scimus.* Quamuis autem Epiphanius neget, se hoc clarè sciuisse: tamē & declarat hoc ipsum nec ignotum sibi fuisse, nec pro absurdo habitum esse, vt à Petro Clemens ordinaretur Episcopus. Et quod ille, vtpote Græcus, minus clarè de rebus Romanis cognouerat, id Romani verum & clarum fuisse atrestantur. Plus autem creditur vni testi affirmāti, quàm vel mille dubitantibus. Ille enim quod scit loquitur, hi nihil aliud quàm se fatentur ignorare.

Anacletus & Alexander huius Epistolæ Clementis honorificam mentionem facientes, eo ipso docent, eum à Petro fuisse ordinatum, prout in eadem Epistola narratur.

Tertullianus de Præscriptionibus aduersus hæreticos: *Romanorum Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit, id est, per instrumenta & rationes publicas demonstrat.*

Dama-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni | *Pontifices Romani.* | *Imperat. Rom.*

Nero

Petrus antequam in crucem Romæ ageretur, & Marci Euangelium approbauit, & ipsum misit Alexandriam.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[c] Quidam ad salutem obtinendam sufficere solam fidem putauerunt: quia Paulus diceret iustificari hominem sine operibus legis, ex eoque opera iustitię neglexerunt.

[d] Affirmabant, Paulum dicere: *Faciamus mala, vt veniant bona. Rom. 3.*

[e] Dicebant Paulum aut non esse Apostolum, aut ab alijs Apostolis constitutum esse. 2. Cor. 1.

[f] Quidam inter Corinthios dixerũt, *quòd resurrectio mortuorum non est.*

[g] Terrebant Thessalonicenses, *quasi instaret dies Domini.* 2. Thessal. 2.

[h] *Subintroierunt quidã, Dei gratiã transferentes in luxuriã, & solum dominatorem & Christum negantes.* In epist. Iudæ.

[i] Auctores erant, vt qui essent in matrimonio deprehensi, quando ad fidem conuertebantur, à re vxoria velut iam illicita in perpetuum abstinerent, vtq; virgines, viduæ, aut cælibes non nuberent omnino.

[k] 2. Pet. 3. In ijs, de quibus Paul. in Epistolis scribit, sunt quædam difficilia intellectu, quæ *indocti & instabiles deprauârunt, sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.*

[l] Inflati scientia, quæ propter absentiam charitatis non ædificauit, docebãt, *Idolothyta posse mãducari, eò quòd idolum nihil esset.* 1. Cor. 8.

[m] Dicebant, bona hominum ab ipsis hominibus esse.

[n] *Consuetudinis erat quibusdam, deserere collectionẽ fratrũ. Heb.* 10.

[o] Acto. 13. Elymas Magus quærebat auertere Paulum Proconsulem à fide.

[p] Idem Elymas dicebat: *Si est omnipotens Deus, quomodo dicitur à Paulo, seipsum negare nõ posse?* Dionysius c. 8. de diuinis nomin.

3. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[c] *Apostolicæ Epistolæ Petri, Ioannis, Iacobi & Iudæ (sicut etiam ipsius Pauli, Gal. 5.) contra eam opinionem maximè dirigunt intentionẽ, vt ostendant fidem sine operibus nihil prodesse.* Augu. de fide & operib. c. 14 Idem in lib. de vnico Baptis. contra Petilianum, c. 10. *Apost. Iacobus cum quosdam redargueret, qui sufficere dicebant homini solam fidem, nec ei charitatis opera coniungebant, eos ex dæmonum comparatione conuicit.*

[d] *Quorum damnãtio iusta est.* Rom. 3.

[e] *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum patrem.* Gal. 1.

[f] *Si resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si Christus non resurrexit: inanis est prædicatio nostra, inanis est & fides vestra.*

[g] *Veniet discessio primum, & reuelabitur homo peccati, filius perditionis.*

[h] *Supercertate semel traditæ sanctis fidei, scientes Sodomam & Gomorrham ignis æterni pœnam sustinere.*

[i] 1. Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnusquisque suam vxorem habeat,* id est, eam cui ante conuersionem suam iunctus erat. Nam sequitur: *Dico non nuptis & viduis: bonum est, si sic permaneant, sicut & ego. Quòd si non se continent, nubant. Vidua beatior erit, si sic permanserit. Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit.*

[k] *Charissimus frater noster Paulus secundùm datam sibi sapientiam scripsit vobis. Vos igitur fratres præscientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate.* 2 Pet. 3.

[l] 1. Corinth. 8. *Videte ne fortè hæc licẽtia vestra fiat offendiculum infirmis. Si esca scãdalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem.*

[m] Iacob. 1. *Nolite errare: omne donũ perfectum desursum est, descendens à patre luminum.*

[n] Heb. 10. *Consideremus inuicem in prouocationem charitatis,* & *charitas fraternitatis habitet in vobis.* Heb. 13.

[o] Actor. 13. Paulus dixit ad Elymam: *O plene omni dolo, fili diaboli, non desinis subuertere vias Domini rectas? et nunc eris cæcus. Tunc Proconsul cùm vidisset factum, credidit.*

[p] Dionys. de diuinis nom. c. 8. *Seipsum negare, est à veritate decidere.* Porrò *Deus est veritas. A Deo igitur cadere Deus non potest: & non esse*

V 2 non

Continuatio testimoniorum de Clementis ordinatione à Petro Apostolo, deque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Damasus in Pontificali in vita Clementis: *In epistola quæ ad Iacobum scripta est, qualiter Clementi commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies.* Id ipsum etiam refert in vita sancti Petri.

Rufinus in præfatione recognitionum Clementis: *Epistolam sanè (in qua idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini scribens, de obitu nuntians Petri, & quòd se reliquerit successorem cathedræ & doctrinæ suæ, in qua etiam de omni ordine Ecclesiastico continetur) ideo nunc huic operi non præmisi, quia & tempore posterior est, & olim à me interpretata atque edita.*

Eusebius lib. 3. cap. 10. tradit, *Simeonem* (quem alij Simonem vocant) *Seruatoris consobrinum, post D. Iacobum Iustum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopatum accepisse.* Dorotheus autem Tyri Episcopus *in Synopsi*, putat illum qui dicebatur Simō, etiam Iacobum Alphæi dictum esse. Cùm igitur hic Simon non minus frater Domini fuerit, quàm Iacobus Iustus; atq; etiā idem Simon Iacobus cognominatus fuerit, facilè intelligimus, errore id factum esse, vt Epistola Clementis, quæ ad fratrem quidem Domini, atq; etiam ad Iacobum, sed ad Simonem eundemq; Iacobum Alphæi, non autem ad Iacobū Iustum scripta est; tamen ab ijs qui hoc non animaduerterant, ad Iacobum Iustum scripta esse putaretur. Iacobus enim Iustus ante Petrum aliquot annis mortuus fuerat, cum tamen Clemens non nisi post Petri mortem ad Simonem seu Iacobum Alphęi, eundemq; fratrem Domini, scripserit. Vtcunq; sit, ob tituli errorem Epistolam tot antiquorum testimonijs probatam non oportuit reijci. Nec ista hoc tempore ob aliud commemoramus, quàm quòd veritati consentanea sunt, cùm alioquin parùm referat nostrâ, vtrum vel Clemens à Petro sit ordinatus, vel ea Epistola quæ ad Iacobum Domini fratrem inscribitur, sit Clementis. Nec enim ab ijs rebus pendet Catholica fides. Sed cum primæ Pontificum Romanorum successiones aliter apud alios recenseātur, meritò Romanæ Ecclesiæ testimonium plurimi facimus in ea re quæ apud Romanos gesta, in eadem vrbe debebat etiam esse notissima. Ac Hieronymus quidē origine Romanus, verùm inter Græcos plurimum versatus, ita Clementem (in catalogo Scriptorum Ecclesiæ) quartum à Petro ex instituto Græcorum numerat, vt interim fateatur, *plerosque Latinorum putare, eundem Clementem à Petro secundum extitisse.* Nec tamen ita soli Romani aut Latini tradiderunt, Clementem à Petro secundum fuisse, quin Græci etiam idem ipsum fando acceperint, vt ex Epiphanij verbis paulò superius citatis constat. Quinimò *Ephram Episcopus Chersonis* (vt est apud Metaphrasten) in narratione de miraculo à Clemente in puerum facto, ait: *Clemens Romanus post Petrum fuit præco veritatis, & eius Romanæ Sedis successor fidelis.* Quæ cùm ita sint, meritò cum Damaso, Epiphanio & Rufino dicimus, Clemētem ordinatum quidem à Petro, sed Linum & Cletū ante illum scribi, & in Catalogo Pontificum reponi, quod eos ipse Petrus coadiutores sibi asciuisset, ac Clemēs eos, Episcopatus ministerium exercere coëgisset, recusans Episcopatus sui exercitium, quamdiu illi viuerēt. Quibus ita constitutis, ad rem ipsam, hoc est, ad probandum Pontificis Romani primatum nos conferemus, si prius insigne testimonium Eucherij Lugdunēsis Episcopi de nostro Clemente adscripsero. Eucherius in Epist. ad Valerianum. *Clemens vetusta prosapia Senatorum, atque etiam ex stirpe Cæsarum, omni scientia refertus, omniumq; liberalium artium peritissimus, ad hanc insitorum viam transiit. Itaque etiam in ea excellenter effloruit, vt Principi quoque Apostolorum successor extiterit.*

Romanos

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Clemẽs à D. Petro Pontifex Romæ ordinatus, ab administratione Pontificatus abstinuit vsq; ad mortem Lini & Cleti, quod ipse etiã Petrus prædicationi & orationi vacans, curam summi Pontificatus dũ viueret, demandasset. Clementis verò nomen hoc in loco asscripsi, non vt secundum locũ in Catalogo Pontificum ei darẽ, sed tãtum vt eas quæstiones, quę propter illum spectãt, prius expedirem, quàm ad reliquã primatus Romanę sedis demõstrationem aggrederer.	Galba 7.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

3. De Hymenæo & 4. Menandro.

[c] 2.Timot.2. *Hymenæus & Philetus à veritate exciderunt, dicẽtes resurrectionem esse iam factã, & subuerterunt quorundam fidem.*

[d] Menander Simonis Magi discipulus, dicebat se ab inuisibilibus missum pro salute hominũ, mundum verò per Angelos, ab intelligentia emissos, esse factum. Iren.lib.1.cap.21.

[e] Dicebat Discipulos suos post baptisma ipsius, non esse morituros. Iren.ibid. & Iustinus Apol.2.

[f] Seipsum præceptore maiorem iactabat. Epiph.hær.22.

5. De Diotrepe & 6. Cerintho.

[g] Diotrepes *verbis garriens in Apostolos, prohibebat suscipere fratres, & eos qui recipiebant, de Ecclesia eiecit.* 3.Ioan.

[h] Cerintho *impossibile visum est, vt Iesus ex Virgine nasceretur.* Ideo dicebat *Christum esse nudum hominem ex Ioseph natum. Ire.lib.1.ca.25.*

[i] Legem seruandam asserebat.

[k] Dicebat Christum nondum resurrexisse, & si qui ex Discipulis eius ante baptismum moriebantur, alios in nomen mortuorum baptizabat. Epiph.hær.28.

[l] Matthæi Euang. ex parte recepit, reliqua Euangelia, acta Apostolorum, & Pauli Epistolas reiecit.

7. De Chiliastis.

[m] Hinc sunt Chiliastæ seu millenarij, à Cerintho (vt August. ait hæres. 8.) oriundi, qui mille annos post resurrectionem secundùm ventris voluptates futuros fabulantur. Papias Irenæo, atque (vt videtur) etiam Iustino persimilis quidem, sed non penitus eiusdem erroris auctor extitit.

8. De Ebio-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

non est, *& non posse non potest, & non nosse secundùm priuationem non nouit. Paulum igitur pro viribus assequentes, Deum vt omnipotentem celebramus.*

[c] 1.Timoth.1. *Quidã fidem & bonam conscientiam repellentes, circa fidem naufragauerunt. ex quibus est Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ, vt discant non blasphemare.*

[d] Colossen.2. *Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione Angelorum in ijs quæ non vidit, ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ; & non tenens caput.*

[e] Rom. 8. *Corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus verò viuit propter iustitiam.* Licet ergo spiritus per baptismum Christi viuat, tamen corpus mortem ad tempus non euadit.

[f] Iacob. 4. *An putatis, quia inaniter scriptura dicit, ad inuidiam concupiscit spiritus, qui habitat in vobis?*

[g] *Nos debemus suscipere fratres, & hospites, vt cooperatores simus veritatis. Si venero, suggeram Diotrepis opera quæ facit.* 3. Ioan.

[h] Lucæ 1. dixit Maria: *Virum non cognosco.* Et Angelus respõdit: *Spiritus sanctus superueniet in te.* Et Luc.3. *vt putabatur filius Ioseph.* Non ergo verè fuit filius Ioseph.

[i] Rom. 6. *Non sub lege estis, sed sub gratia.*

[k] Corin.15. *Si Christus non resurrexit, quid facient, qui baptizãtur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt?* Vbi ab ipsis Cerinthianorũ institutis ipsorum opinionem conuellit. Epiphan. hæret.28.

[l] *Misimus fratrem* (id est, Lucam) *cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias.* 2.Corin.8. Et 1.Petri 5. Laudantur Epistolæ Pauli. Cum Cerintho inimico veritatis, Ioannes lauari noluit. Iren.lib.3.cap.3.

[m] Rom. 14. *Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax.*

Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, cap.7: *Aliqui ad carnales cogitationes declinantes, dixère præsenti vitæ similem eam, quæ sanctis promissa est, requiem: cibósque vitæ variabilis proprios, his qui æquales Angelis sunt euasuri, nefariè applicuerunt. Sed absit, vt vnquam sanctus aliquis vir in istiusmodi errores incidat.*

Causam erroris Papiæ vide apud Euseb.lib.3. cap.33.

Romanos Pontifices D. P. successores esse in prima Episcopali cathedra, idq́ sanctorum testimoniis, rerum gestarum singulari prærogatiua, diuturni temporis antiquissima præscriptione, denique & omnium Catholicorum fide, & multorum Gentilium confessione confirmari.

1. Dorotheus in Synopsi dicit, Linum post Petrum fuisse primum Romæ Episcopum. Id ipsum docet Euseb. lib. 3. cap. 4.

Epiphanius hær. 27. *In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, ijdem ac Episcopi, deinde Linus, deinde Cletus, deinde Clemens, qui contemporaneus fuit Petri & Pauli.*

Optatus lib. 2. de schismate Donatistarũ: *Cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus.* August. in epist. 165. *Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantò certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figuram gerẽti Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eam? Petro enim successit Linus.* Quòd si Linus Petro successit, vtiq; nihilominor fuit Lini quàm Petri in Episcopatu gerendo auctoritas. Eadẽ est quippe antecessoris & successoris ratio in alicuius muneris obeũdi potestate. Quemadmodũ igitur Optatus ibidem fatetur, *singularem & vnicam fuisse Episcopalẽ Petri cathedrã, vtpote quæ in vrbe Roma Petro collata est, vt in vna cathedra vnitas ab omnibus seruaretur,* & quemadmodũ August. lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. *Apostolatus Petri principatum cuilibet Episcopatui præferendũ docet, ita vt cathedrarũ gratia inter Petrũ & Cyprianum distet, quamuis eadem sit martyrum gloria:* sic fatendum est, cathedram Lini talem fuisse, *vt in illa vna & singulari vnitas ab omnibus seruanda fuerit, vt iam schismaticus fuerit, qui contra singularem cathedram alteram collocârit,* vtq́ue gratia cathedræ in qua Linus sedit, *præferri debuerit cuilibet alteri cathedræ & Episcopatui.* Transijt igitur primatus Petri ad Linum, aliosq́ue Pontifices Romanos. Atque hæc quidem ratio, quæ ad omnes æquè Pontifices Romanos pertinet, in ipso initio prætermitti non debuit.

2. Damasus in Pontific. *Linus fecit duas ordinationes, Episcopos quindecim.* (Et iterũ) *Clemens fecit Episcopos per diuersa loca quindecim.* Ex ista ordinatione Episcoporum, quæ à Romanis Pontificibus iam inde ab initio facta est (dum in tanta Ecclesiarum, præsertim cathedralium paucitate, à Lino quindecim, itemq́; à Clemente per diuersa loca quindecim Episcopi fierent) manifestè cõstat, Romanam Ecclesiam non ei tantùm diœcesi aut prouinciæ cõsuluisse, quæ Pontifici Romano propriè subiecta erat (quæ vtiq; prouincia & à sex ad summum Episcopis regebatur, & in tam paruo tempore tot ordinationes non desiderabat) verùm aliarum per orbem Ecclesiarum curam gessisse. Nam alij fiebãt Episcopi, vt in nouas prouincias nondum ad fidẽ conuersas mitterentur, alij verò, vt populos iam ad fidem conuersos, regerent. Hinc apparet, authoritatẽ Pontificis Romani etiam olim agnitam fuisse ab ijs omnibus qui Episcopis Romæ consecratis obediuerunt. Quanquam enim etiam aliæ Episcoporum sedes Episcopos in remotas prouincias interdum miserint, id tamen nec passim ab omnibus, nec præterquàm à maximis quibusq; factum legitur; nec adeò antiqua testimonia de tot Episcopis, tam breui spatio, tamq́; inde ab ipsis Apostolorum temporibus vllibi, quàm Romæ per diuersa loca ordinatis, extant: vt ex hoc signo cum infinitis alijs, quæ suo loco adiungam, non minima de toto primatu coniectura capiatur.

Gregorius Turonensis in libro quem scripsit in gloriam Confessorum: *Martialis Episcopus à*
3. *Romanis missus Episcopis, in vrbe Lemouicina prædicare exorsus est.*

Hildiwinus in Areopagiticis: *Dionysius cũ arcis Romanæ mœnibus præsentiam intulit, B. Clementẽ Pontificem sanctæ & summæ Apostolicæ Sedis iam apicem gubernantem inuenit. Cui Clemẽs ait: Frater charissime Dionysi, quia de omnibus Catholicæ pietatis es sufficienter edoctus, in nomine Domini partes Occidentis aggredere, & Apostolica nostra authoritate omnem suscipiens Galliam, opus fac Euangelistæ. Ita B. Dionysius sedis Apostolicæ priuilegio, tradente sibi B. Clemente Petri Apostoli successore, Lutetiam Parisiorum Domino iubente peruenit.* Romanus igitur Pontifex nõ in suam modò diœcesim, nec tantùm in Italiam, sed præterea in Transalpinas prouincias iurisdictionem iam inde ab initio exercuit. Ob hanc enim Martialis & Dionysij aliorumq́; præsulum à Pontifice Romano missionem in Gallias, factum est, vt Episcopi Galliarum ad Leonem Papã scribentes, dicerent, *se gratias Domino agere, quòd tantæ fidei Antistitem dedisset Apostolicæ Sedi, vnde* (inquiunt) *religionis nostræ proditio Christo fons & origo manauit.* Quæ verba reperiuntur in epistola Episcoporum Galliæ, ad Leonem Papam post epistolam Leonis 49.

4. Irenæus li. 3. c. 3. *Sub hoc Clemẽte dissensione nõ modica inter eos qui Corinthi erãt fratres facta, scripsit quæ est Romæ Ecclesia potentissimas literas Corinthijs, ad pacẽ eos congregãs, & reparãs fidẽ eorũ, et annuncians, quã in recenti ab Apostolis receperãt traditionẽ.* Romana igitur Ecclesia iam inde ab initio authoritatẽ suã interposuit in moderãdis etiã Græcis, & Trãsmarinis aliarũ gentiũ Ecclesijs.

Quod

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ,* * *qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. — *Pontifices Romani.* — *Imperatores Rom.*

2. Linus Herculani filius Volaterran. Tuscus, sedit an. 11. mē. 3. dies 12.

Otto an. 1. m. 3.

Vitellius m. 7.

77. 3. Cletus Æmiliani filius, Romanus, de Regione Esquilina, sedit ann. 6 men. 5. d. 3.

Vespasianus, an. 9. m. 11. d. 22.

Titus an. 2. m. 8.

4. 1. Clemens Faustini fil. Romanus, de Regione Secūda Cœlimontium, sedit ann. 9. mē. 4. d. 26.

Domitianus an. 15 m. 4.

Secūdo per secutio.

Nerua an. 1. m. 4 d. 8.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

8. De Ebionitis.

^a^ Ebionei cum Cerintho quo ad doctrinam de Christo sentientes (authore Irenæo lib. 1. cap. 26.) Christum aiebant nudum hominem fuisse, & ex Ioseph natum, & alium esse Iesum, alium verò Christum.

^b^ Ab animatis abstinebant.

^c^ Mysteria faciebāt ad imitationem sanctorum per azymos, sed alteram mysteriorum partem per aquam solùm.

^d^ Tertias simul nuptias admittunt.

^e^ Pauli epistolas reijciunt.

9. De Nicolaitis.

^f^ Nicolaitę docebant indifferenter mœchari & idolothytū ēdere. Iren. lib. 1. cap. 27.

Epiphanius hær. 25. Nicolaus Antiochenus Proselytus, vnus ex septem Diaconis, cum ab initio continuisset se ab vxore sua, ad imitationem eorum quos Deo addictos videbat, à proposito relapsus, & cum propria vxore formosa præ intemperantia coiens, dicebat, nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitę ęternę participem fieri: vnde etiam vxorem suā alijs cōmunicabat, & hinc (teste Augustino, hær. 5.) turpissima secta orta est, qua placet vsus indifferens feminarum.

10. De Sacramentarijs.

^g^ Ignati^g^ refert (vt est apud Theodoretum in Dialogo 3.) quosdam hæreticos fuisse, qui non cōfitebantur Euchatistiam esse carnem Seruatoris nostri Iesu Christi, quæ pro peccatis nostris passa est. Hæc ille. Porrò idipsum hodie Zuingliani & Caluinistæ docent.

11. De Sa-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

^a^ Ioan. 1. *Deus erat verbum, & verbum caro factum est. Ioannes Apostolus* (vt refert Hieronymus in Catalogo script. Ecclesiast.) *rogatus ab Asiæ Episcopis aduersus Cerinthū aliosq; hæreticos, & maximè Ebionitarum dogma consurgens, qui asserunt Christum ante Mariam nō fuisse, nouissimus omnium scripsit Euangelium, vnde & compulsus est, diuinam eius natiuitatem edicere.*

^b^ 1. Timoth. 4. *Discedent quidam à fide* (iubentes) *abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione.*

^c^ Mysteria non per aquā solam celebrari, sed *calicem Domini ex vino & aqua* illis diebus *mixtum fuisse*, tradit Clemens lib. cōstitut. Apostol. 8. cap. 17.

^d^ Matth. 19. *Ab initio masculum & feminam fecit eos, & erunt duo* (non tres aut quatuor) *in carne vna.* & 1. Corint. 7. *vnusquisque habeat vxorem suam, non suas vxores.*

^e^ 2. Pet. 3. Paulus secundùm datam sibi sapiētiam scripsit.

^f^ Apocalypsis 2. Angelo Ephesi Ecclesiæ scribe: *Hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* Et pòst reprehēdit Episcopum Thyatiræ permittentem *fornicari, & manducare de Idolothytis.*

Mathias (vt est apud Clementem Alexandrinū lib. Strom. 3. vbi de hoc Nicolao agit) docuit cū carne pugnare, & ea abuti, nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem: augere autē animam per fidem & cognitionem. Clemens Cōstitut. Apostol. lib. 6. c. 8. *Ex Dositbei discipulis aliqui inuerecundè fornicantur, quod nunc faciunt Nicolaitæ falsi nominis.*

Ignatius in Epist. ad Trallianos: *Fugite illos immundos Nicolaitas, falsi nominis, voluptatum amatores, calumniatores, & sycophantas.*

^g^ Martialis in Epistola ad Burdegalēses: *Christus immaculatum corpus habens, in ara crucis ipsum permisit immolari. Quod autem Iudæi per inuidiam immolauerunt, putantes se nomen eius à terra abolere, nos causa salutis nostræ in ara sanctificata proponimus, scientes hoc solo remedio nobis vitam præstandam, & mortem effugandam. Hoc enim ipse Dominus noster iussit nos agere in sui commemorationem.*

V 4 ^a^ Timoth.

Quod tantum abest, vt displicuerit antiquissimis Græcorum Episcopis, vt Euseb. (lib. histor. 3. c. 12.) testetur, *eam Epistolam tum antè, tum suapsiùm memoriâ plurimis in Ecclesiis publice lectam.* Neq; verò illud prætereundum est, quòd Clemens eam epistolam, non suo tantùm nomine, sed *ex Romanæ Ecclesiæ persona exarauit, vt etiam Eusebius eodem in loco tradit.* Plus enim authoritatis res habitura erat, quæ à sede Petri, hoc est, ab omnium Ecclesiarum capite promanasset. Etenim ne personæ Clementis hunc honorem delatum putaremus, vt eius epistola tot sæculis publicè legeretur, non in solo Clementis nomine, sed *in persona Romanæ Ecclesiæ* scripta est. Romanæ igitur Ecclesiæ prærogatiua, & in authoritate, qua ad scribendum venit, & in publico lectionis vsu elucet.

Multi scriptores putârunt, Cletum & Anacletum prorsus eundem fuisse: verùm libro Pontificali potiùs credendum est in hac re, qui tot differentias inter vtrumq; constituit, vt Cletum dicat fuisse Romanum, Anacletum verò Græcum natione: illum patre Æmiliano, hûc Antiocho procreatum: illum temporibus Vespasiani & Titi, vsq; ad Domitianum nonò, & Rufum consules: hunc temporibus Domitiani fuisse, vsq; ad Domitianum decimoseptimò, & Clementem consules. Cletum sedisse annis duodecim, mense vno, diebus vndecim: Anacletum annis 9. mẽsibus 3. diebus 10. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quàm vel mille qui negant, præsertim cùm nihil intersit scriptoris, vtrum hoc an illud credatur, nisi quia veritas historiæ præferenda est, quam in facto, non in iure positam Græci absque vllo peccato ignorare, historici autem Latini absque immani scelere corrumpere non potuerunt. Successit igitur Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus.

5. Ignatius in inscriptione Epistolæ ad Romanos: *Ignatius Ecclesiæ sanctificatæ ἥτις προκάθηται ἐν τόπῳ χωρίου ῥωμαίων*, id est, *quæ præsidet in loco regionis Romanorum.* Cùm verò Ignatius ad plurimas Ecclesias, atque etiam ad Antiochenam, cuius ipse Episcopus erat, scripserit, nec præcipuas eiusdem Antiochenæ Ecclesiæ prærogatiuas omiserit, sed eam dixerit *primam esse, quæ Christi cognomen accepit:* (quia fideles primùm Antiochiæ nominati sunt Christiani) tamen soli Romanæ Ecclesiæ hunc honorẽ detulit, vt eam diceret *præsidere.* Quod profectò non ob aliud dixit, quàm quia Romanam omnium Ecclesiarum præcipuam, & dignissimã esse intellexit. Nam quòd addidit Ignatius, eam Ecclesiam cui scribit *præsidere in loco regionis Romanorum,* ostendit, quo in loco sit illa Ecclesia quę alijs *præsidet,* hoc est, quæ ante alias sedet: ita vt pręsidere pertineat ad omnes Christi Ecclesias: locus autem præsidendi, sit proprius Romanis. Nisi enim hoc modo intellexisset Ignatius Romanam Ecclesiam *præsidere,* vtiq; & Antiochensem, & Smyrnẽsem, & Ephesinam Ecclesiam, aliasq; ad quas scripsit, dixisset etiam præsidere. Nam & Antiochena Ecclesia suis fidelibus populis, & Ephesina suis præsidebat. Sed nunc, tametsi ad multas scribebat Ecclesias, tamen solam Romanam Ecclesiam dixit *præsidere:* quia solam illam nouit ante alias omnes sedere, vtpote omnium primam & magistram, ex institutione diuina: quoniam Petrus Apostolorum Princeps ibi cathedram suam posuit.

6. Anacletus in epistola 3. *Aliæ primæ ciuitates, quas vobis cõscriptas in quodam tomo mittimus à sanctis Apostolis, & à B. Clemente (prædecessore nostro) siue à nobis, Primates prædicatores acceperunt. Hæc verò sacrosancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro primatum obtinuit: & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregẽ assecuta est, sic vt ipse B. Petro Apostolo dixit. Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meã:* Et pòst: *Prima ergo Sedes est cælesti beneficio Romanæ Ecclesiæ, quam Petrus & Paulus suo martyrio cõsecrârunt. Secunda apud Alexandriam B. Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est. Tertia Sedes apud Antiochiam eiusdem Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquàm Romam veniret, habitauit.* Hæc ibi. Cui Epistolæ quoniam derogari ab aduersarijs nõ ignoro (vt omittam quòd eiusdem fit mentio in Aniceti Pontificis Epistola decretali) illud in primis perpendant velim, Ecclesias omnes iam inde ab initio ita cõstitutas fuisse, vt secundùm dignitatẽ Apostolorum, qui aut ibi sedissent, aut eò prædicatores misissent, aliæ alijs digniores haberentur. Nec enim omnes Episcopi Apostolis æquali dignitatis iure successerunt. Quæ res clarissimè probatur, nõ solùm ex Nicæni Concilij sexto canone (de quo postea) sed præterea ex Dionysij Areopagitæ Epistola 8. quæ scribitur *ad Demophilũ monachũ.* Ac sanè tametsi opera, quæ sub nomine Areopagitę extãt, nõ essent à Dionysio Areopagita Pauli discipulo, verùm à Dionysio Corinthiorũ Episcopo conscripta (vt aduersarij ex sola inani cõiectura affirmant) tamen permagni referret, etiã tale antiquitatis testimoniũ protulisse, cùm Dionysius ille Corinthius nõ totis centũ annis ab ascẽsione Christi abfuerit. Nũc verò nec illius quidẽ, sed tãtùm Dionysij Areopagitę opera hæc esse possunt, cùm sæpè meminerit Apostolorum, velut quos ipse viderit & audiuerit, Epistolasq; ad Ioannẽ Apostolum, ad Apollophanẽ Philosophũ, ad Titum & Polycarpũ Episcopos conscribat, & librũ suũ de diuinis nominibus, ad *Timotheum Episcopum Ephesinum inscribat.*

Quæ cer-

Ciuitas Dei, seu continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
80.	5. S. Anacletus Antiochi fil. Atheniensis Græcus, sedit an. 12. m. 1. d. 10.	Traianus ... 19. m. 6. d. 1. 3 Persecutio.
96.	6. S. Euaristus Bethleemites, sedit an. 13. m. 3.	
105.	7. S. Alexander ... Romanus, ex vico ... an. 7. m. 5. d. 19.	Adrianus an. 21
...	8. S. Xystus Pastor ... fil. Romanus de regione via lata, sedit an. 9. m. 10. d. 19.	Quarta persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

11. De Saturnino, Et
12. Basilide.

a Saturninus (vt refert Irenæus lib. 1. cap. 22.) præter Simonianam hæresim, dicebat, nubere & generare à Satana esse.

b Vt verò idem Irenæus ait in cap. 23. Basilides dicebat, 365. cælos esse, non Christum, sed Simonem Cyrenæum crucifixum fuisse.

c Basilidis sectatores (inquit Clemens Stromat. libro 2.) fidem esse naturalem existimant.

13. De Gnosticorum hæresibus.

a Carpocrates (vt refert Irenæus, lib. 1. cap. 24.) dicebat Iesum è Ioseph natum.

b Resurrectionem animarum esse, non corporum.
c Sacrificabat Imaginibus tanquã dijs. vide Epiphan. hær. 27.
Epiphanes filius Carpocratis eandem hęresim consectans, adorabatur vt Deus. Clem. Strom. 3.
d A Carpocrate orti sunt Gnostici, hoc est, homines scientiæ opinione inflati, qui etiam ob turpitudinem, quam in suis mysterijs exercebant, Borborita, hoc est, Cœnosi vocabantur.
e Dicebãt animam esse Dei substantiam.

f Itemque duos esse Deos.

g Com-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a 1. Timoth. 4. *discedent quidam à fide prohibẽtes nubere.*
Martialis in epistola ad Tolosanos: *Coniugium honestum constitutum est à Deo, in tantum vt Christus quasdam nuptias præsentia suæ maiestatis sanctificauerit, aqua in vinum mutata.*

b Ignatius in epistola ad Trallianos: *Fugite Basilidem, & vniuersam eius malignitatis colluuiem.* Castor Agrippa (authore Eusebio lib. 4. cap. 7.) Basilidem scriptis confutauit.
Ignatius ad Tarsenses: *Verè crucifixus est Dominus ab impijs.*

c Dionysius Areopagita in lib. De diuin. nomin. cap. 7. Animus habet vnionem mentis naturæ præcellentem, per quam diuina intelligit, non humano more, sed à seipso excedẽs, & in Deum transiens: præstat enim Dei esse, quàm iuris nostri. (Et pòst) Diuina fides (inquit) est stabilis credentium sedes, quæ hos in veritate locat.

a Ignatius in epist. ad Philippenses: *Tu ignoras quis sit qui natus est, qui omnia te scire simulas? Multa enim te latent, virginitas Mariæ, admirabilis partus, quis ille sit qui est in corpore, &c.*
b Iustinus in Apologia 2. *Speramus mortuos corpora sua inhumata rerũ accepturos.* (Et pòst:)
c *Simulachra dicimus non esse adoranda, quia effector re quæ efficitur, maior sit.*

d Eusebius lib. 4. cap. 8. *Iisdem temporibus ipsa veritas complures eius defensores & patronos in lucem protulit. Ex quorum numero fuit Hegesippus.*

e Iustinus martyr in Tryphone: *Solus Deus nec generatus est, nec interire potest. Animi verò orti sunt. Alioqui si originem non haberent, nec peccarent.*
f Idem in lib. de Trinitate: *Vnus verè est Deus omnium.*

g *Euaristus*

Quæ certè omnia perspicue restantur, istorum operum authorem vel fuisse hypocritam maximum, (quod vtiq; de tam doctis, ac sanctis libris nemo bonus vnquàm suspicabitur) vel nō fuisse alium, quàm Dionysium Areopagitam, qui solus & tam excellenter sapuit, & cum ijs viris, quotum vbiq; meminit, familiarissime vixit. Is igitur ita scribit ad Demophilū Monachum, epist. 8. *Tibi* (id est, ordini Monachorum) *venerandi ministri moderentur, ministris sacerdotes, sacerdotibusque Pontifices, atque illis ipsis Apostoli, Apostolorumq; successores conuenientia dictent. At si quis fortè & inter ipsos à recto tramite deuiarit, is ab æqualibus atque sui ordinis sanctis corrigatur: vt non ordo in ordinem ruens, cuncta permisceat, sed vnusquisque in suo ordine, suóque officio maneat.*

Sunt igitur quidam Apostolorum successores, etiam Pontificibus ipsis, atq; Episcopis maiores, qui Episcopos à recto tramite deuiantes corrigant. Nam vt Sacerdores & Presbyteri superant ministros & Diaconos, atq; vt Pontifices & Episcopi superant Sacerdotes & Presbyteros: sic etiā Apostolorum successores superant Episcopos & Pontifices. Tametsi enim omnes isti ordines Apostolorum successores aliqua ex parte sint (nam Apostoli cum Christo collati, non modò Sacerdotum, sed Diaconorum etiam ordinem & locū tenuerunt) tamen aliquid in Apostolis fuit, quod neq; omnes Episcopi sunt, & tamen ad aliquos eorum successores pertransijt. Porrò qui sunt isti Apostolorum successores Episcopis ipsis præferendi? Profectò ij, quos nunc Metropolitanos & Archiepiscopos vocamus: quorum etiam maximi quiq; solent dici, *Primates & Patriarchæ.* Vtcunq; igitur Dionysius à nomine primatum abstinuit, tamen abundè satis docuit, rem ipsam nec suo seculo ignoram fuisse. Apostoli enim ita constituerunt ordinem Episcoporum, vt etiamsi in ordine functionis Episcopalis omnes forent æquales, tamen in ordine dignitatis & iurisdictionis, alij alijs essent maiores. Nec ista præfectura quorundam Episcoporum præ alijs, aut ab ijs qui pari inter se authoritate prædita essent, sine singulorum assensione decerni iustè potuisset, aut singulorum Episcoporum cōsensu decreta vnquam est: cùm ante Concilium Nicænum potestas omnibus aut plurimis per orbem Episcopis in vnum coëundi facta non sit. Porrò ante Concilium Nicænum ista quarundam Ecclesiarū prærogatiua in vsu fuit, vti constat, tum ex ijs quæ postea dicentur in gestis Dionysij Romani Episcopi, tum ex ipsius Nicæni Concilij sexto Canone, qui *mores antiquos obseruari, & sua priuilegia Ecclesijs rata esse iubens,* manifestè declarat, ante Nicæni Concilij tempora, certas Ecclesias alijs fuisse antiquo more prælatas. Et certè ista prærogatiua Ecclesiarum, origine certa carere nō potest. Neq; enim alioqui aut tres potissimùm Ecclesiæ illam authoritatem, in alias sibi supra cæteras arrogare ausæ essent, aut cæteræ omnes, cùm propè innumerabiles essent, seipsas tam facilè & tanta cum pace solis tribus aut quatuor Episcopis subiecissent. Itaq; nisi ab ipsa cathedralium Ecclesiarum institutione, ac prima Episcoporū ordinatione aut didicissent, se necessariò debere, aut fassæ essent, se vltrò velle huic aut illi Episcopo subijci: nunquàm illa eminens Patriarcharum, Primatum, & Archiepiscoporum iurisdictio in vsum venire potuisset. Iam verò qui factum est, vt solæ tres Ecclesiæ hunc honorē præ alijs consequerentur? Vnde etiam, vt tres istę potius, quàm tres aliæ? Vnde postremò, vt in bis tribus certus ordo constitueretur? Vnde Romana Ecclesia primas tulit? Vnde Alexandrina secundas? Vnde Antiochena tertias? Vnde factū est, vt Africa tota potius Romanæ, quàm Alexādrinæ Ecclesiæ subesset? Aut quare suo Patriarcha proprio tertia orbis terrarū pars caruit? Quid multis? Cum neq; casu Dei Ecclesia gubernetur, neq; cōsensu omnium aut plurimorū Episcoporū, qui nusquàm conuenerunt, hæc prærogatiua data, & hæc diuisio facta sit, neq; tamen certa origine carere, aut absq; grauissima authoritate constitui & obseruari poruerit, cumq; illius rei prima explicatio ad Anacletum Papam, in antiquis monumentis perspicuè referatur: eamq; à Romano Pontifice profectam, verisimillimum sit, quia & Romano Pontifici primæ tribuuntur, & ex affinitate, quam cæteræ Ecclesiæ cum Petro maiorem aut minorem habebant, ita vel secūdo, vel tertio loco præsint: nihil melius, æquius, prudentius dici aut cogitari potest, quàm Pontificē Anacletum D. Petri successorem, hunc ordinem primatum, aut ab Apostolis traditum accepisse, aut ipsum constituisse, eiusq; decreto ab omnibus obeditum fuisse: quia fideles ab initio edocti erant, Pastori primo cedere, illiusq; vocem audire, tanquàm qui loco Christi post Petrū præesset. Ac sine fieri vix, ac ne vix quidem poterat, vt tot Ecclesiarum Principes & moderatores in vlla, præterquàm in diuina authoritate conquiescerent.

7. Damasus in Pontificali: *Sixtus constituit, vt quicunq; Episcopus vocatus fuerit ad sedem Romanam Apostolicam, rediens ad Parochiam suam, nō susciperetur, nisi cum formatis salutationibus ad plebē à sede Apostolica.* Hoc ipsum Decretum Sixti Papæ, quod à Damaso commemoratur, extat in secunda Epist. ipsius, quam ad omnes Episcopos scripsit. Secunda igitur illa Sixti Epist. & maiorum traditione, & Damasi testimonio confirmatur. Porrò in ea Epistola videmus, Romanam Ecclesiam appellari caput cæterarū, his verbis: *Si quis vestrûm pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet sedem, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiatur.*

Eusebius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Chr. / *Pontifices Romani.* / *Imperat. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
9. 5. Telesphorus Anachoreta hi Græcus, sedit an. 10 m. 8. d. 28. / *Marc. Adr. anat.*	[g] Communes vxores habent, & liberorum generationem auersantur, vt Clemens ait, Strom. lib. tertio.	[g] Euaristus in epistola 1. docet, id demùm esse legitimum matrimonium, si vxor ab ijs in quorum potestate est, peratur, sponsetur, & à sacerdote benedicatur, vt bonæ soboles generentur. Vide etiam Theophilum lib. 3. ad Autolycum.
	[h] Dicebant, bruta esse rationis capacia, itemque creaturas factas esse à malo Deo, & quasdam earum esse in se malas.	[h] Iustinus in quæstionum à gentibus positarum explicatione, 127. & 128. docet, bestias rationis expertes nec bene aut malè agere, & tamen earum naturam bonam, hominibusque vtilem esse.
	[i] Tertullianus meminit quorundam Gnosticorum, qui martyrijs refragarentur.	[i] Contra Gnosticos Tertullianus librũ scripsit, quem Scorpiacum inscripsit.
	14. [k] Soboles verò quædam Gnosticorum sunt Ophitæ, qui (vt est apud Tertull. de præscriptionibus) Magnificant serpentem velut authorem scientiæ boni & mali.	[k] Irenæus lib. 1. cap. 35. *Illorum misereamur, qui adhuc tam miserrimis & instabilibus fabulis tãtam elationem assumpserunt, vt meliores semetipsos reliquis propter talem magnitudinem, imò ignorantiam, arbitrentur. Aduersus eos victoria est sententia eorum manifestatio.*
	15. Item Caiani, qui adorant Cain, velut ex potenti virtute procreatum.	
	16. Et Sethiani, qui adorant Seth, velut ex superna matre natum.	
	17. De Iudaizantibus. [l] Aquila (vt refert Epiphanius in libro de mensuris) ex Christiano Iudæus proselytus interpretatus est Scripturas, irruens in 72. interpretationem, vt testimonia de Christo in Scripturis prolata aliter ederet.	[l] Iustinus in admonitorio ad Gentes: *Posteaquàm Ptolemæus Aegypti Rex septuaginta interpretes non solùm eadem sententia, sed ijsdẽ etiam verbis vsos esse comperit, vi diuina interpretationem scriptam credẽs, omni quidem eos honore, vt Deo charos viros dignos iudicauit; libros autem cùm suspexisset, vt par erat, & consecrasset, in Bibliotheca sua reposuit.*
	18. De Nazaræis. [m] Nazaræi (vt refert Epiphanius hær. 26.) adhuc legi sunt obligati, circuncisionique, ac Sabbatho, & alijs.	[m] Iustinus Martyr in Tryphone: *Nos circuncisionem & Sabbata ob scelera durumq́ cor Iudæis præscripta scimus. Sine circuncisione autem, vel Sabbathorum obseruatione Abel, Enoch, & Noë placuerunt Deo. Et Melchisedec non circuncisus benedixit Abrahæ, qui primus accepit circuncisionem.*

19. De Cer- Tradi-

8. Eusebius in Chronicis: *Quadragesimale ieiunium à Telesphoro per hoc tempus institutum ac praeceptum, quidam scribunt.* Cęterùm aut hoc intelligendum est de ieiunio septem hebdomadarũ solis clericis proximè ante Pascha indicto (cuius rei tã illius Epistola decretalis, quàm pontificale Damasi meminit) aut certè quadragesimæ ieiuniũ iam ante ab Apostolis institutum (nam & Ignatius antea in epistola ad Philippenses *quadragesimam contemni vetuerat, quia continet imitationem cõuersationis Christi;* & Hieronymus *ex Apostolorum traditione quadragesimam obseruari* testatur, in Epistola aduersus Montanum) à Telesphoro nõ nisi renouatum esse, & de nouo præceptum. Vtcunq; sit, certè singularem Romanæ Ecclesię prærogatiuam iam olim esse oportuit, cui soli concessum semper fuit, vt decreta, etiam absq; Concilij œcumenici authoritate, proponeret, quæ cæteri per orbem Episcopi obseruarent. Nam si Alexandrinus Patriarcha, vel Antiochenus legitimè quicquam de ritibus Ecclesiasticis decreuisset, id vtiq; ab ijs qui fuerãt in eadem Prouincia, poterat fortè in vsum recipi. Verùm vt extra propriam cuiusque Prouinciam illud decretum obseruaretur, id soli Romano Pontifici tributum fuit, vt pote cuius potestas in omnes Christi oues iam inde ab initio extendebatur. Nam quod Damasus etiam restatur, ab eodem Telesphoro decretum fuisse, *vt in natali Domini Missæ noctu celebrarentur,* idipsum & in Epistola eadem legitur, & in vsu Ecclesiastico vsque in hodiernum diem cernitur.

9. Irenæus (vt est apud Eusebium Ecclesiast. historiæ lib. 5. cap. 24.) testatur, Sixtum, Telesphorũ, Higinum, Pium, Anicetum, licet ipsi non obseruarent festũ Paschatis eo die quo Episcopi Asiæ, tamen Episcopis illarum Ecclesiarum *ad se accedẽtibus Eucharistiam misisse,* & cum illis pacem & concordiam perpetuò retinuisse. Qua ex re id tantùm hoc in loco notandum putaui, quòd moris iam inde ab initio fuit, vt Episcopi non ex Occidente solùm, sed etiam ex Asia proficiscerentur ad Romanos Pontifices. Ita enim verba Irenæi se habent: εἰρήνευον τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἐρχομένοις πρὸς αὐτούς, *Pacem habebant Pontifices Romani cũ Episcopis qui ex parœcijs* Asiæ (de ijs enim agitur) *ad se accesserãt.* Episcopi ergo Asiæ solebant ad Romanos Pontifices accedere. Et ob quas, obsecro, nisi ob Ecclesiasticas causas, id quod ex ijs quæ de Polycarpo mox dicemus, constabit. Par enim fuit, vt inferiores militantis Ecclesiæ Pastores à primo totius gregis Pastore & in dubijs rebus certum responsum, & in rebus certis certissimam confirmationem acciperent.

10. Eusebius in Chronicis: *Sancitum est à Pio, vt resurrectio Dominica die Dominica celebretur: quod à pluribus postea Pontificibus confirmatum est.* Cuius decreti mentio fit in Epistola decretali prima Pij Papæ. Hic animaduerto, Pontificem Romanum huius decreti primum authorem extitisse: nec id nouũ in Ecclesia visum esse, vt is præscriberet alijs Episcopis & Ecclesijs quæ in Asia, vel vsquàm alibi fuissent, quid sequi, & obseruare deberẽt. Non enim ob suã Ecclesiam, quę semper in Dominica die resurrectionẽ obseruauerat, sed ob alias, & potissimùm Asiaticas, hoc Pius sanxit. Et sanxit authore Deo. Nam Damasus in Pontificali, de ista re sic scribit: *Sub huius Episcopatu frater ipsius Hermes librum scripsit, in quo mãdatum continetur, quòd ei praecepit Angelus Domini, cùm veniret ad eum in habitu Pastoris, vt sanctum Pascha die Dominica celebraretur.* Nec mirũ Protestantibus videatur, si Deus, qui Prophetis & Apostolis suis visiones olim de cælo reuelauit, id etiam tunc præstitit Romanis Pontificibus, aut ijs qui circa ipsos forent. Animaduertant potius in ea causa & testimonium antiquitatis, & rei exitum. Quamuis enim plurimi Episcopi & Ecclesiæ huic decreto se opponerent, tamen id tandẽ vicit, quod Romani Pontifices decreuerũt, vti postea docebimus. Nec sanè D. Cypriani temporibus, quæ diu pòst subsecuta sunt, nouum habitum est, vt cælestes visiones sanctis Episcopis ostenderentur. lib. 4. epist. 4. & 9.

11. Eusebius Ecclesiasticæ historiæ lib. 4. cap. 21. *Cùm essem* (inquit Hegesippus) *Romæ, mansi ibi vsq; ad Pontificis Aniceti tempora, cuius tum quidem Eleutherus Diaconus erat. Huic successit Soter, quo morte extincto, Eleutherus munus Episcopale capessit. Nulla Episcoporum sedes (successione ab Apostolis deducta) nulla ciuitas, in qua non ita obseruata essent omnia, vt lex præscripserat, docuerant Prophetæ, & Dominus ipse prædicauerat.* Cùm igitur Hegesippus Romæ sub Pio Pontifice agens, & postea ibi vsq; ad Aniceti tempora manens, eiusdem Pontificis Pij decretum de celebrãdo Paschate ignorare non posset, quo decreto etiam Orientales Ecclesiæ tenebantur, & tamen idem Hegesippus testetur, omnia tunc secundùm Domini præceptum obseruata fuisse: ne illo quidem tempore iniquum habitum est, vt Romanus Pontifex legem ferret, qua Oriens etiam teneretur.

Irenæus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom*
138.	10. S. Hyginus philosophi filius Atheniensis, Græcus, sed. an. 4. m. 0. d. 0.	*Antoninus Pius,* a 23. m. 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

19. De Cerdone, & 20. Marcione.

[a] Cerdon & Marcion (ait Irenæus lib. 1. c. 28. & 29.) duos posuerunt deos, vnum sæuum & ignotum, qui mundum, & vetus testamentum fecit: alterum bonum & cognitum, qui fuerit pater Christi.

[b] Christum dixerunt in phantasmate & natum, & passum.

[c] Resurrectionem animæ probant, corporis negant.

[d] Prophetias, Legem, Euãgelia (prætèrquàm Lucæ) Acta Apostolorum & Apocalypsim reiiciunt.

[e] Lucanus extitit sectator Marcionis, itemque Theodotion Bibliorum interpres.

21. De Archonticis.

[f] Archontici dicebant, rerum vniuersitatem à principibus seu Archangelis factam.

22. De Valentinianis.

[g] Valentinus (Irenæo auctore lib. 1. c. 1.) asseruit, quoddam Chaos ab initio in mũdo fuisse, quod profundum & silentium dixit. inde processisse intellectum & veritatem, atque ita deinceps vsque ad triginta æonum fœtus.

De incarnatione Christi.

[h] Christum de cælo carnem detulisse, non de Maria accepisse.

[i] Ani-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] *Traditio quæ est ab Apostolis (cuius testis est successio Episcoporum in omnibus Ecclesiis, & potissimùm in Romana) annuntiat vnum Deum factorem cæli & terræ, pàtrem Iesu Christi.* Iren. lib. 3. cap. 3.

Quomodo cònstabit eis, cum panem in quo gratiæ actæ sunt, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant? Iren. lib. 4 cap. 34.

[b] Polycarpus in Epistol. ad Philippenses (cuius epistolæ Irenæus meminit lib. 3. cap. 3.) *Omnis qui non confitetur, Iesum Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysterium crucis, ex diabolo est.*

[c] *Qui detorserit eloquia Domini ad propria desideria, & dixerit neq; resurrectionẽ, neque iudiciũ esse, hic primogenitus satanæ est.* Polycar. ibid.

[d] Quatuor Euangelia probat Irenæus, lib. 3. cap. 11.

Cerdon sub Hygino Romam veniens abstentus est à religiosorum hominũ conuentu. Irenæus lib. 3. cap. 4.

Polycarpus Marcioni occurrenti & dicenti, Cognosce nos, respondit: *Cognosco te primogenitum satanæ.* Iren. lib. 3. c. 3.

[e] Aduersus Marcionem Tertullianus scripsit quinque libros. Idemque Lucanum fatetur fuisse discipulum Marcionis, in præscript. aduersus hæreticos.

[f] Irenæus lib. 2. c. 2. *Deus verbo condidit omnia, neque Angelis indigens adiutoribus, neque virtute aliqua.*

[g] Valentinus alium Episcopatu, quem sperauerat, potirum indignatus, ad expugnandam veritatem conuersus est. Tertullian. in lib. aduersus Valentinianos.

Iustinus Martyr in Tryphone: *Alij aliter blasphemant rerum conditorem, Christumq́; ab illius Prophetis prænunciatum. Ex his alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniniani, alij alio vocabulo, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit auctor nouæ doctrinæ & sententiæ. Cum nemine istorum communicamus.*

[h] Iustinus in Tryphone in illud Isaiæ 7. *Dominus ipse signum dabit, Ecce virgo in vtero concipiet: Signum* (inquit) *verè fidele hoc est, vt ex vtero virgineo primigenius creaturarum omnium filius caro verè factus nasceretur.*

[i] Idem

12 Irenæus (vt est in lib. 5. cap. 24. apud Eusebium) refert, *Polycarpum Smyrnensem Episcopũ* (quem Hieronymus in Catalogo *totius Asiæ principem vocat*) *Aniceto Episcopatum administrante, Romam aduentasse, & tum de aliis rebus, de quibus inter se discrepabant, tum de festo Paschatis consulisse.* Perpende, obsecro, quòd cùm Pij decretum ad Polycarpi notitiam peruenisset, officij sui existimauit, aut ei obedire, aut Pontifici Romano satisfacere: ob eamq; causam quàuis Asiæ totius princeps seu primas esset, iam propè confecta ætate, Romam se contulit, ac pacem ab Aniceto impetrauit. Ex iis perspicitur, quantum honorem Pontifici Romano etiam primi Orientis Episcopi, iidemq; antiquissimi Martyres & ipsorum Apostolorum auditores detulerint, vtpote qui ad Romanum Pontificem accesserint, tanquã ad eum cuius communio ipsis necessariò retinẽda esset.

13 Damasus in Pontificali narrat, Anicetum constituisse, *vt clericus comam non nutriret.* In Epistola verò ad Galliæ Episcopos, vbi hoc Anicetus constituit, refert, Anacletũ prædecessorem suum quædã de Episcoporũ ordinationibus decreuisse. Præterea ipse decernit, *vt Metropolitani alicuius contumacia referatur ad Apostolicam sedem Romanam, vel penes primatem, eiusdem sanctæ sedis auctoritate iudicetur.* Hæc tot antiquitatis testimonia vsu etiam Ecclesiæ confirmata verbo solo eludere, hominum est in rebus grauissimis parum grauiter agentium.

14 Dionysius Corinthiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 4. cap. 22. vel secundùm Rufinum, 23.) ad Soterem ita scribit: *In hoc sacro die Dominico vestram epistolam legimus, quam semper (sicuti etiam priorem à Clemente missam) ad nostram institutionem legere solemus.* Romanorum igitur Pontificum Epistolæ in tanto pretio ab initio fuerunt, vt publice in Ecclesiis non semel, sed sæpe legerentur.

15 In eadem verò Epistola Dionysius testatur, *Ecclesiam Romanam à primis ipsius fundamentis mittere consueuisse vitæ subsidia, tum omnibus fratribus in metalla damnatis, aut alioqui afflictis, tum Ecclesiis permultis quæ in quaque ciuitate sunt. Quod etiam Soterem fecisse ait, dum fratres ad ipsum aduentantes tanquam pater indulgens & clemens in liberos, beato ac pio sermone ad virtutem confortaretur.* Ex his apparet, Pontificem Romanum semper omnium fidelium curam gessisse, nimirũ, quia omnes erant suæ oues: adeò vt Eusebius dicat, *eam Romanorum consuetudinem assiduè etiam vsque ad persecutionem sua ætate grassantem, fuisse obseruatam*, vt Romani Episcopi omnes fratres afflictos variis beneficijs afficerent, non Romanos tantùm, sed cuiuscunque linguæ ac gentis fuissent.

16 Eusebius lib. 5. cap. 3. *Martyres, qui circa Lugdunum & Viennam mortem pro Christo subibant, cùm adhuc tenerentur in vinculis, literas exarabant Eleuthero Episcopo Romano, vehementer eũ rogantes, vt pax & concordia in Ecclesiis constitueretur.* Hoc certè non fecissent, nisi maximè omniũ in manu Pontificis Romani positum esse intellexissent, vt pacem in Ecclesiis faceret. Ac verisimile est, intellexisse illos de tolerandis Asianis in illa sua Paschatis celebratione, quam Pontifices Romani hoc tempore prohibere inceperant. Videbant igitur, penes Romanum Pontificem esse, vt vel permitteret hunc morem, vel vetaret.

17 Hieronymus in Catalogo. *Irenæus Photini Episcopi, qui Lugdunensem in Gallia regebat Ecclesiam, presbyter, à Martyribus eiusdem loci ob quasdam Ecclesiæ quæstiones Legatus Romam missus, honorificas sub nomine suo ad Eleutherum Episcopum perfert literas.* Moris igitur erat etiam tunc, vt Ecclesiæ transalpinæ & Gallicanæ ad Episcopum Romanum legatos mitterent ob quasdam Ecclesiæ quæstiones. Cur, obsecro, nisi quia Gallicanæ etiam Ecclesiæ Romanum Episcopum curam ipsarum gerere agnouerunt?

18 Damasus in Pontificali refert, Eleutherium constituisse, *vt nulla esca humana, quã Deus creauit, à fidelibus reputaretur.* Quod ille quidem constituit contra Seuerianorum hæresim, qui docebãt, abstinendum à quibusdam cibis, velut ex se malis. Fidem igitur Catholicam propugnauit Eleutherius. Verùm in ea epistola quæ hoc decretum continet, illud etiam legitur, *vt finitiua Episcoporum tantùm iudicia Romanæ sedis auctoritate finiantur, sicut ab Apostolis eorumq́, successoribus multorum consensu Episcoporum iam definitum est.* Vt meritò (sicut postea declarabitur) Episcopatus causam, iudiciumq; de fide & Sacerdotibus, ad Apostolicæ sedis examen deferri debere, Leo Papa dixerit. Tantæ prærogatiuæ in variis ætatibus vno tamen consensu Romanæ sedi semper delatæ sunt, initio rei non nisi ab Apostolis petito.

19 Damasus in Põtificali: *Eleutherus accepit epistolam à Lucio Britannico Rege, vt Christianus efficeretur per eius mandatum. Et mox* (inquit Beda Ecclesf. historiæ gentis Anglorum, lib. 1. cap. 4.) *effectum piæ*

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

142. 11. S. Pius Rufini filius, Aquileiensis, sedit an. 11 m. 5. d. 27.

12. S. Anicetus Ioannis filius de vico Humisa, Syrus, sedit an. 9. m. 8. d. 24. — M. Antoninus Verus cum L. Aurelio, an. 19. m. 1

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[i] Animam solam non corpus saluari.

[k] Sectatores eius (vt est apud Tertul. de præscript.) erant Ptolemæus Secundus, Heracleon, Marcus & Colarbasus, quorum duo posteriores negant, veritatem sine Græcorum alphabeto inueniri, & ideò Christum dixisse aiunt, Ego sum α & ω.

23. De Bardesane, &
24. Hermogene.

[l] Bardesanes ex eadem Valentini schola prodiit, humana omnia fato ascribēs. Augustinus auctor est, hær. 35.

[m] Hermogenes materiam semper fuisse; Deumque illi appropinquando mundum condidisse dixit.

[n] Harmonius Bardesanis filius, eandem hæresim sectatus est, auctore Theodoreto in lib. 1. hæreticarum fabulatum.

25. De Tatiano, &
26. Seuero.

[a] Tatianus (præter Valentini hæresim) & nuptias, & [b] carnium comestionem damnauit, & negauit, [c] Adamum saluatum esse. Irenæus lib. 1. cap. 31.

[d] Hic erat princeps eorum qui vocantur Encratitæ, id est, continentes, de quibus Iren. lib. 1. cap. 30.

[e] Seuerus eadem cum Encratitis sensit, vnde Seueriani sunt appellati.

[f] Hi

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Idem in Apologia 2. *Quemadmodum ex parua gutta homines posse fieri non crederetis, & fieri cernitis: sic cogitate fieri posse, vt hominum corpora, seminum instar, in terram dissoluta, constituto à Deo tempore, excitentur, adipiscanturq́ immortalitatem.*

Iren. lib. 4. cap. 34. *Quomodo dicunt, carnem non percipere vitam, quæ à corpore Domini & sanguine alitur?*

[k] Tertullianus in lib. aduersus Valentinianos: *Viri sanctitate insignes ipsorum Hæresiarcharum contemporales, retuderunt Valentinianos: Iustinus, Miltiades, Irenæus, Proculus, quos in omni opere fidei optauerim assequi.*

[l] Iustinus in Apologia 1. *Non (vt Stoicis placet) fato, sed iudicio ac voluntate vnusquisque bene agit aut peccat.*

[m] *Apostolus cùm improbat elementis seruientes, aliquem Hermogenem ostēdit, qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparat.* Tertullianus de præscript.

[n] Theophilus Antiochensis Episcopus contra Marcionem & Hermogenē scripsit. Hieronymus in Catalogo. Tatianus etiam Iustini Martyris discipulus (licet postea hæreticus sit factus) in oratione contra Græcos dicit: *materiam principij haud immunem esse, cum aliquando inceperit*, nec parem Deo potentiam habere queat.

[a] Irenæus lib. 1. cap. 30. *Isti accusant Deum, qui masculum & feminam ad generationē hominum fecit. &* [b] *animalium abstinentiam inducentes, ingrati existunt ei, qui omnia fecit, Deo.* [c] *Contradicunt quoque eius saluti, qui primus plasmatus est à Deo. At nimis irrationabile est* (ait Irenæus lib. 3. cap. 34.) *illum, qui prior captiuitatem passus est, non eripi à Christo, qui vicerit inimicum, filios verò eripi, quos in eadem captiuitate generauit. Itáne victus quidem videbitur inimicus, veteribus spoliis (& maximè primis omniū) manentibus apud eum?*

[d] *Musanus* (vt est apud Eusebium lib. 4. c. 27.) *Encratitarum errorem iam tum ortum libro elegantissimo confutauit.*

[e] Eleutherus Papa decretum edidit, nullum cibum velut ex se malum, esse respuendum. Damasus in Pontif.

[f] Iren.

ctum pia postulationis consecutus est, susceptam q; fidem Britanni vsque in tempora Diocletiani Principis inuiolatam integramq; quieta pace seruabant. Cur, obsecro, tot Episcopis, quot iam tunc & in Gallijs, & in vicinioribus Italiæ regionibus erant, præteritis, ad Romanum Pontificem Lucius confugit; nisi quia ex iis fidelibus qui Christum in Britannia prædicabant, didicerat, Petrum Apostolorum principem Romæ Episcopalem cathedram collocasse, ibique principium & fontem Catholicæ communionis in æternum sedere, cuius in manu potissimum esset, nouas constituere Ecclesias, & illis nouos præficere Pastores?

Ac sanè Britannias illo seculo ad fidem conuersas esse, Tertullianus testis est in libro aduersus Iudæos, vbi ait, *Britannorum inaccessa Romanis loca Christo subdita esse.* Et Origenes in Ezechielem, homilia 4. *Quando* (inquit) *terra Britanniæ ante aduentum Christi in vnius Dei consensit religionem?* Ex quibus testimoniis apparet, Britannorum conuersionem ad fidem & apud Græcos, & apud Latinos celeberrimam ab initio fuisse.

29. Irenæus lib. 3. cap. 3. de successionibus Ecclesiarum nominatim agens, *Maxima* (inquit) *& antiquissima, & omnibus cognita à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundata & constituta Ecclesia, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem & malam sententiam, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorem principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his qui sunt vndique, conseruata est ea quæ est ab Apostolis, traditio.* Et pòst: *Cùm successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis, in Ecclesia traditio, & veritatis præconiatio peruenit vsque ad nos. Et est plenissima hæc ostensio, vnam & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis vsque nunc sit conseruata, & tradita in veritate.* Ergo ad Ecclesiam Romanam, velut ad *maximam, & antiquissimam, & omnibus cognitam, & à gloriosissimis Apostolis fundatã, necesse est omnem Ecclesiam,* id est, *eos fideles qui vndique sunt, conuenire,* idq; *propter potentiorem* eius Ecclesiæ *principalitatem.* Scio Lutheranos & Caluinistas hoc in loco respondere, quòd propter principalitatem Romanæ vrbis, atque Imperij, necesse fuerat, omnes fideles ad Romanam Ecclesiam conuenire. Verùm cùm non possint ostendere, quòd de vrbis aut Imperij gloria quippiã ibi sit ab Irenæo dictum, contraque cum certissimo constet, quòd de Ecclesia Romæ ab Apostolis fundata manifestè agatur: profectò *dicendum est, potentiorem principalitatem* non ad Imperium, de quo maximum ibi silentium est, sed ad *Ecclesiam Romanam,* quæ summis illic elogiis ornatur, omnino referri debere. Potentior est igitur principalitas Romanæ, quam cuiusquam alterius Ecclesiæ. *Ad hanc* (inquit) *Ecclesiam* (non autem ad hanc vrbem, quia vrbs est) *omnem Ecclesiam conuenire necesse est.* Ecclesia est & quæ conuenit, & ad quam conuenitur. Iam ratio conueniendi est *potentior principalitas*, non vtique tam vrbis quàm Ecclesiæ. Debent quippe media cum extremis cohærere.

Illud etiam in Irenæi verbis notatu dignum est, quòd antiqui Patres accuratissimè obseruabant & tenebant numerum Romanorum Pontificũ: adeò vt idem Irenæus alibi quoque Hygini Papæ mentionem faciens, lib. 3. cap. 4. dicat: *Qui fuit octauus Episcopus.* Et paulo pòst: *Marcion inualuit sub Aniceto decimum locum episcopatus continente.* Haud scio, an vllius præterea Ecclesiæ Episcopi numerum ordinis locique sui non modò tam crebrò, sed vnquam ferè omnino perinde adiunctum habeant, ac in Romanis Episcopis videmus vsuuenisse. Qua de re agetur posthac fusius.

Hector

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſsio.*

Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici & Apoſtatæ, qui ſucceſſionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom
	13. S. Soter Concordij filius, Fundamus Latinus, ſed. an. 7. m. 11. d. 18.	
		Antoninus Commodus an. 13.
	14. Eleutherus Habundi filius, Nicopolitanus, Græcus, ſedit an. 15. d. 23.	

Hæretici & Pſeudoprophetæ.

[f] Hi (inquit Euſeb. li. 4. ca. 27.) ſcripturarũ ſenſus pro ſuo arbitratu interpretãtur, Pauli epiſtolis & Actis Apoſt. fidẽ abrogant.

27. De Hydroparaſtatis.

[g] Hydroparaſtatæ hinc ſunt, qui aqua ſola in myſteriis vtebãtur, vt notauit Theod. li. 1. hær. fab.

28. De Apelle.

[h] Apelles Marcionis diſcipulus, & ab eodem ſegregatus (auctore Tertull. de præſcript.) legem & Prophetas repudians, [a] Chriſtum dicebat ipſo deſcenſu aëream ſibi carnem contexuiſſe, eandemq́; ſingulis elementis in aſcenſu reddidiſſe. Solo vtebatur Apoſtolo, & eo non toto.

[i] Philumenem puellam quaſi Propheτiſſam ſequebatur.

[k] Carnis reſurrectionem negabat.

29. De Alogis.

[l] Alogi. i. Bruti (auctore Epiphan. hær. 51.) nõ ſuſcipiũt æternũ Dei verbũ, nec Ioannis Euãgelium, aut Apocalypſim.

30. De Adamianis.

[m] Adamiani Adæ in Paradiſo nuditatẽ imitantes, condem nãt nuptias. Auguſtin. hær. 31.

31. De Aſcodrogitis.

[n] Aſcodrogitæ vtrem inflatum ponunt & cooperiunt in ſua Eccleſia circumeuntes eum, bacchantes ſicut Pagani Libero patri, non intelligentes, quod Saluator ait, nouũ vinum in vtres nouos mittendum. Philaſtrius.

[o] Marcion ſub Eleuthero Papa inconſtanter palinodiã cecinit, auctore Tertulliano.

32. De Montaniſtis.

[b] Mõtanus adhuc Neophytus, inſatiabili primatus cupiditate incenſus, cœpit aliter prophetare, quàm Eccleſiæ conſuetudo poſtulabat.

Doctores Catholici, & cuſtodes murorum Eccleſiæ.

[f] Irenæus lib. 4. c. 80. *Quæ à Paulo prædicatore veritatis dicta ſunt, hæretici nõ intelligũt.* Expoſitionem epiſtolarum Pauli in alio libro diſponemus. Idem lib. 1. cap. 20. *Actorum Apoſtolicorum auctorem Lucam citat & laudat.*

[g] Iuſtinus in Apolog. 2. tradit *vinum aqua mi-ſtum* in myſteriis adhiberi ſolitum.

[h] Rhodon Aſiaticus (vt refert Euſeb. li. 5. cap. 13.) ita ſcripſit de Marcionitis. *Ob hanc cauſam diſſentiunt, quod parũ ſibi conſtantem doctrinam ſtabilire nituntur.* Nã cùm Marcion ipſe, Potinus, & Baſiliſcus, *duo* induxiſſent principia, Synetos autẽ etiam *tria:* Apelles vnus ex eorum grege, *vnum* principium fatetur ille quidẽ, ſed prophetias ex ſpiritu ſibi repugnãte editas cõtendit, dæmonio Philomenæ obſecutus.

[*] Soter papa in epiſt. ad Epiſcopos Cãpaniæ, ex Propheticis & Apoſtolicis literis probat *Chriſtũ ex ſemine Dauid ſecundũ carnem factum eſſe:* Hortaturq́; eos, vt cõtra maleuolos homines inconcuſſum Eccleſiæ ſtatum defendant.

[k] Irenæus lib. 5. *Quomodo negant carnem, quæ ſanguine & corpore Chriſti nutritur, capacẽ eſſe incorruptibilitatis?*

[l] Irenæus lib. 4. c. 37. *Semper adeſt Deo verbum & ſapientia filius.* Idẽ laudat Ioãnis Euangeliũ lib. 3. c. 11. & Apocalypſim li. 5. Ireq́; Clemens Alexandrinus Stromatum li. 2. *Qui verbo credidit, nouit rem eſſe verã. Verbũ enim eſt veritas.*

[m] Clem. in 3. Strom. *Omnes Apoſtoli epiſtolæ, legũ cum Euãgelio ſeruantes conuenientiã, & eum admittunt, qui Deo gratias agens moderatè vtitur matrimonio, & eum qui (vt vult Dominus) viuit in caſtitate.*

[n] Iuſtinus Martyr in Apologia 2. Tradit myſteria Chriſtianorum confici ex pane, & vino aqua mixto, quæ per preces ſermonis à Chriſto accepti, caro & ſanguis Chriſti ſiunt: de vtre aũt inſanis moribus conſecrando nihil ſcribit; imò ibidẽ ait, dæmones ad imitationẽ myſteriorũ Eccleſ. vinũ in Bacchi ſacris prodidiſſe.

[o] *Marcion ſemel & iterum ex Eccleſia Romana eiectus, poſtmodum pœnitentiam confeſſus, cùm conditioni datæ ſibi occurrit, ita pacẽ* (id eſt, recõciliationẽ ſeu abſolutionẽ) *recepturus, ſi cæteros quoq., quos perditioni erudiſſet, Eccleſiæ reſtitueret, morte præuentus eſt.* Tertull. de præſcript.

[b] *Zoticus & Iulianus Epiſcopi cum aliis Aſiæ fidelibus recens inductam Montani doctrinam improbârunt, & Montaniſtas à communione repulerunt.* Euſeb. lib. 5. cap. 15.

[a] Ad- [b] In epi-

21. Hector Boëthius historiæ Scotorum lib. 6. *Donaldus Scotiæ rex apud Victorem pontificem maximum (qui quintusdecimus post Petrum Ecclesiæ præfuit) per legatos obtinuit, vt viri doctrina & religione insignes in Scotiam ab eo missi se cum liberis & coniuge, Christi nomen profitentes, baptismate insignirent. Regis exemplũ Scotica nobilitas secuta, Christi religionem complexa est, anno D. 203. à Scotorum regni restitutione, 533. nostri, qua fide & pietate instituti semel fuerunt, hactenus erroribus aspernatis, perseuerant.* Hector autem floruit anno D. 1526. post quod tempus Scoti primùm cœperunt Christi religionem in Caluinianam superstitionem commutare. Verùm vt id quod nobis propositum est, non prætermittamus: qui factum est, vt, cùm Britanni fidem Christi iam publicè profiterentur, tamen Scoti nec ab illis, nec à Gallorum Episcopis, sed tantùm à Romano Pontifice baptismum peterent, nisi quia volebant ab ipso fonte communionis Christianæ fidem religionemque suam deriuare?

De controuersia inter Episcopos Romanos & Asiaticos de Paschate.

22. Polycrates Ephesiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 5. capit. 23. aliàs capit. 24.) *scribit se rogatum esse à Victore, vt ad Synodum accerseret Episcopos Asiæ: quod & fecit.* Hinc patet, ius Pontifici Romano fuisse etiam in Orientales Episcopos, cùm & illos in Synodum cogendos curauerit. Quod enim de Polycrate expressum est, idem est de cæteris omnibus intelligendum. Nec ad rem pertinet, quòd vt in Synodum coirent, *rogauerit*, non iusserit. Huc enim Ecclesiasticæ modestiæ est, vt ius suum verbo quàm mitissimo exprimat, dum memor est, se ita maiorem esse inter fratres, vt tamen debeat se gerere tanquam ministrum, & non tanquam Regem & Dominum. Præclarè Gregorius lib. 7. epist. 64. *Siqua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus sedi Apostolicæ* (Romanam intelligit) *subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humanitatis æquales sunt.*

23. At postquam intellectum est, nec Polycratem nec reliquos Asiæ minoris Episcopos, Pij, aliorúmue Pontificũ Romanorum decretis de sententia dimoueri, aut omnino adduci potuisse, vt cum reliquis totius orbis Christiani Episcopis, Domini resurrectionem Dominica die celebrarent: Victor Pontifex Romanus, nolens tantum schisma diutius ferre, iterum decreuit Pascha in Dominico die celebrandum. Et (auctore Eusebio, lib. 5. cap. 24. ni id fieret, *totius Asiæ Ecclesias omnesq́; fratres eam regionem incolentes, à communione secludendos edicit.* Iam verò tametsi ea res Irenæo, & nonnullis aliis Episcopis parum ab initio placebat; tamen nemo eorum vnquam dixit: legitimam potestatem Romano Pontifici defuisse, quò minus ex legitima causa cæteras Ecclesias, & Episcopos omnes coërcere posset. Quinimò, quo diligentiùs Victorem Irenæus admonuit, ne tam multas Ecclesias, quæ antiqua maiorum traditione confidebant, à corpore vniuersæ Ecclesię penitus amputaret, & quò magis ad antecessores Victoris prouocauit, vt ostenderet, eos pacem cũ iisdem Ecclesiis in eadẽ causa constitutis antè retinuisse: eo certiùs docuit, tum fuisse in potestate priorum Pontificum Romanorum, tum in Victoris potestate iam esse, vt Episcopos non rectè se gerentes ab Ecclesiastica communione arcerent. Frustrà enim apud aliquem interceditur, ne illos excommunicet, in quos nullum tale ius exercere potest. Nam *supra iurisdictionem suam ius dicenti, impunè* (inquit Paulus iureconsultus) *non paretur.* Qui verò causam excommunicandi satis graué adhuc nũ esse contendit (id quod Irenæum fecisse videmus, de qua tamen re mox pluribus agam) vtique is fatetur, vbi causa grauis occurrit, Pontificem Romanum posse quemlibet Episcopum à communione remouere. Cur alioqui non vtebatur Irenæus illa fori exceptione, quæ omnium & prima, & tutissima est, vti quæreret: *Vnde Pontifici Romano hæc potestas excommunicandi fratres suos tam longè positos?* Nunc verò nihil tale dicitur, quia notissimum omnibus fuit, Pontificem Romanum Petri successorem existere, ideoque & omnes Christi oues illius vocem audire debere, & quod ligasset aut soluisset in terris, ligatum solutumque esse in cælis.

Refert

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Commod[o].
196.	15. Victor Felicis filius, Afer sedit an. 10. m. 1. d. 28.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Adiunxit sibi Priscillã & Maximillam velut prophetissas suas. Euseb. lib. 5. c. 14.

[d] Istæ prophetissæ maritos deseruerunt, vt Montanum sequerentur. Vnde nuptiarum diuortia eum docuisse, Apollonius refert. Euseb. lib. 5. c. 17.

[e] Oblationum nomine munera & sibi & suis prædicatoribus accepit. Euseb. ibid.

[f] Pepuzam, vbi habitauit, Hierusalem nominauit, in qua tres Antistitũ ordines constituit, Patriarchas primo, Cenones secundo, Episcopos tertio loco. Hieronymus ad Marcellam.

[g] *Introduxit tres Quadragesimas, quasi tres passi sint saluatores.* Hieronymus ad Marcellam. Et hæc sunt *noua ieiunia*, quæ Theodoretus narrat Montanum præter Ecclesiæ consuetudinem introduxisse.

[h] Montanistæ, à Phrygia dicti Cataphryges, dicebant Spiritum sanctum in Apostolis fuisse, Paracletum verò maiora & plura in Montano dixisse, quàm Christus in Euãgelio protulit. Tertullian. de præscript.

[i] Cataphrygum non vna doctrina est, sed alij dicebantur secundùm Proclum, alij secũdùm Æschinem.

[k] Isti secundùm Æschinem, dicebant, Christum ipsum esse filium & patrem: hos Praxeas & Victorinus secuti sunt. Tertull. ibidem.

[l] Tri-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] In Epistola quam Seraphion Antiochiæ Episcopus contra Montanistas edidit: *Aelius Publius Iulius ex Debelto in colonia Thraciæ Episcopus, ita subscripsisse legitur: Viuit Deus in cælis, quòd B. Sotas in Anchialo voluit Priscillæ dæmonem eiicere, sed veteratorij illi hypocritæ nequaquam permiserunt.*

[d] Clemens in 3. Stromatum: *Ipse Dominus dicit, Quod Deus coniunxit, homo non separet.*

[e] *An non vniuersa scriptura* (inquit Apollonius apud Euseb. lib. 5. cap. 17.) *videtur Prophetam vetare, ne munera & pecuniam accipiat.*

[f] Tertullianus (nõdum Montanista) in præscription. *Ecclesiæ Apostolicæ exhibent viros ab Apostolis vel Apostolicis viris in Episcopatum constitutos, vt ita edant origines Ecclesiarum suarum, & euoluant ordinem Episcoporum suorum per successiones ab initio decurrentem.* Hinc apparet nullum ordinem Episcopali maiorem ab initio fuisse. Nec aliud sunt apud Catholicos Patriarchæ, quàm Episcopi maxima quadam iurisdictione præditi.

[g] *Apostoli tradiderunt, vnam Quadragesimam toto anno, tẽpore nobis congruo ieiunandam, quod munus non tantùm voluntate, sed necessitate offerimus.* Hieronymus ad Marcellam, §. Traditio igitur Ecclesiastica, quæ & ante, & sub Mõtano viguit, eius hęresim abundè refellebat. Insigni cum impostura Magdeburgẽses in centur. 2. c. 5. pag. 105. dissimulantes tres Quadragesimas nouo more à Montano introductas, hæresim eius in eo ponunt, velut ieiuniorum, quæ eatenus libera fuissent, leges ille primus excogitasset.

[h] Tertullianus (nondum Mõtanista) de præscriptionibus hæretic. *Christus promisit, Apostolos omnem veritatem cõsecuturos per Spiritum veritatis, & vtique impleuit re promissum, probantibus Actis Apostolorum descensum Spiritus sancti.*

[i] *Pontifex Romanus recusauit literas pacis & communionis Cataphrygibus dare.* Tertullianus aduersus Praxeam.

[k] Clemens in 5. Strom. *Non est pater sine filio. Simul enim cum eo quod est pater, est filij pater.*

[l] Ter-

24. Refert quidem Eusebius lib.5.cap.24.excommunicationem Ecclesiarum Asię à Victore promulgatam, *cæteris omnibus parū placuisse Episcopis, eosq́; dicit Victorem acrius & acerbius coarguisse.* Verùm quò pluribus hoc Victoris decretum displicuit, eò manifestior fit & illustrior Pontificis Romani primatus. Nam si Episcopus Romanus nihil aliud tunc habitus est, quam vnus Episcopus è multis: qui factum est, aut etiam fieri potuit, vt omnibus pene aliis contradicentibus, vnius tamē auctoritas & sententia vinceret, ac prçualeret? Nónne hoc ipsum declarat, Episcopum Romanum caput ac principem omnium Pastorum & verè extitisse, & ita illis diebus habitum esse, à cuius communione cæteri non auderēt recedere, etiamsi hoc fecisset, quod illis omnibus parum placuisset? Aut nunquid in tot Episcopis atque adeò in tot Episcoporum conciliis quæ tunc vbiq; congregata fuerāt (auctore Eusebio lib.5.c.22.) vllus Episcopus, aut etiam vlla synodus Episcoporum reperta est, quę Victoris decretum contemni, aut irritum fieri iuberet; quæue ipsum Victorem, nisi fratrum & coëpiscoporum consiliis acquiesceret, Ecclesiastica communione interdiceret? Nihil tale vnquam tentatum est. *Cæteri omnes Episcopi* (inquit Eusebius lib.5.c 24.) *Victorem magnopere adhortabātur, vt pacis, concordiæ & charitatis erga proximos diligentem curam haberet*. Et pòst: *Irenæus* (inquit) *de hac re Victorem apposite & conuenienter admonuit*. Adhortabātur igitur cæteri Episcopi, & admonebant Episcopum Romanum, ne à corpore Ecclesiæ tot populos maiorum traditionem consectantes amputaret. Præcipere verò illi aut minari nō audebant, etiamsi tot ac tanti essent. Cur ita? Certè quia videbant, illum esse omnibus maiorem, vt qui nō ab hominibus, verùm à Iesu Christo (qui Petrum iussit *fratres suos confirmare, agnosq́; & oues suas, vt plus aliis diligentem, pascere*, hoc est, regere) potestatem præsidendi accepisset.

25. Hinc factum est, vt Episcopi Catholici omnes in vniuerso terrarū orbe Victoris decreto, etiamsi parum ab initio placuisset, reipsa tamen obedirent. Nam ab illo die pro hæreticis & schismaticis habiti sunt, & τεσσαρεσκαιδεκατῖται apud Græcos, apud Latinos verò *Quartadecimani* appellabantur, qui decima quarta die primi mensis Pascha celebrassent. Itaque *Tertullianus* in lib. De prçscriptionibus aduersus hæreticos, *Concilium Antiochenum ca.1. Laodicenum ca.7. Philastrius in Catalogo* hæreseon, *Augustinus* hær.29. *Theodoretus* in hęret Fab. lib.3.cap.vltimo, & *Damascenus* in hær. 50. eos, qui decima quarta die Pascha celebrabant, inter hæreticos recensent, non quòd illa obseruatio hæresim ab initio ex se saperet: verùm postquàm Pius, Anicetus, Eleutherius & Victor Pontifices Romani, quibuscum necessariò communicandum erat, aliter semel decreuissent, nec contrariam consuetudinem, vt eatenus fecerant, amplius tolerare vellent: qui iam deinceps pertinaciter defendebant, Pascha in decima quarta luna celebrari debere, hi ob illam pertinaciam in hæresim incidisse iudicati sunt. Imò etiam D. Ioannes Chrysostomus cùm Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesset, *eis, qui in Asia festum Paschatis decimo quarto die mensis primi celebrabant, Ecclesias non secus, quàm Nouatianis ademit*, auctore Socrate lib.6.c.10. Idemque fecit Leontius Episcopus Ancyræ apud Socratem lib. 6. cap. 20. Constat igitur auctoritatem Victoris Romani Pontificis in hac re meritò obtinuisse victoriam, illiusque iudicium tandem ab omnibus Catholicis, atque adeò à Nicæna synodo approbatum esse: adeò vt Nicæna synodus eodem modo Pascha celebrandum decreuerit.

26. Etenim synodus ipsa Nicæna cùm ad Alexandrinam Ecclesiam scriberet (cuius Epistolæ exemplar apud Theodoretum extat lib.1.cap.9.) *Scitote* (inquit) *cōtrouersiam de Paschate susceptam, prudenter sedatam esse, ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, iam Romanos, nos, & omnes vos sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps secuturi*. Hactenus Nicæni Patres: qui non ignari, quid Victor Pontifex Romanus in Episcopos Orientales, nisi decreto ipsius parêrent, iam olim decreuisset, ac probè scientes, totius controuersiæ summam inter consuetudinem Orientalium & Romanorum constitisse: tamen sedulò hoc egerunt, vt Orienrales in celebrando Paschatis festo Romanos deinceps sequerentur, idque effectū ab ipsis esse magno cum gaudio Alexandrinis significant. & ita significant, vt non cōtenti dicere, Orientales deinceps secuturos esse auctoritatem Nicænæ synodi, prius etiā dicerent: *Orientales velle deinceps sequi Romanos*: ac deinde adiicerent, eosdem Orientales velle sequi Nicænos Patres, tum autem velle etiam in ea re sequi Alexandrinam Ecclesiam. Romanorū igitur appellationem synodus ipsa Nicæna, ipsi Nicænæ synodo prætulit. *Orientales* (inquit) *in*

Paschate

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[l] Trinitatem in vnius personæ angustias cogebant. Hieronymus ad Marcellam.

[m] Pœnitentiæ virtutem velut nimium rigidi sustulerunt, erubescentes confiteri peccata quasi iusti. Hieronym. Ibidem.

[n] Secundas nuptias pro fornicationibus habent. Augustinus hær. 26.

[o] Docent Prophetas fuisse arrepticios, nec intellexisse quæ dicerent. Hieron. ad Marcellam.

[p] Pacianus in Epistol. 1. ad Simpronianum, testatur eos excitasse controuersias de Paschali die, & Catholico nomine.

Ælius Pertinax. m. 6.

186.

Idem Victor.

[q] Baptizant mortuos.

Iulianus imperans, m. 7.

[r] Appellabant eos animales, qui nouam non attenderent prophetiam. Clemens in 4. Strom.

[s] Infantis sanguinem in suis sacrificiis miscebant, sed illi non fatebantur hoc, vt ex Hieronymo & Theodoreto conici potest.

De falsis martyribus.

[t] Affirmabant se habere complures martyres. Eusebius libro 5. cap. 15.

[u] Publicè mysteria celebrabant, auctore Philastrio: fortè vt infamiam sanguinis puerilis quem fundere dicebantur, purgarent.

[x] Artotyritæ à Montano etiam promanantes, panem & caseum in mysteriis suis apponebant.

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

[l] Tertullian. aduersus Praxeam, & in lib. de Trinitate, *Tres personas vnius essentiæ egregiè asserit.*

[m] Clemens in 2. Strom. *Fidei officium & opus est pœnitentia: nisi enim crediderit, & id esse peccatum quo prius tenebatur, & delinquẽti impendere supplicium, & paratam esse salutem ei qui ex præceptis viuit, non dimouebitur* (à malo) *nec mutabitur* (in bonum).

[n] Clemens in 3. Strom. *Apostolus ex venia concedit secundum Matrimonium. Nam hic quoque non peccat, licet perfectionẽ Euangelij nõ impleat.*

[o] *Miltiades* (apud Euseb. lib. 5. c. 16.) *dicit minimè credere oportere, quenquam Prophetarum furore percitum prophetare solere.*

[p] *Ecclesiæ per orbem terrarum dispersæ* (præter Asianam) *consuetudinem ex Apostolica traditione tenebant, vt nõ alio die, quàm qua Seruator à morte resurrexit, ieiunia dissoluerent, aut Pascha celebrarent.* §. Catholici nominis fit mentio in Epistola 1. Victoris, & Ecclesiæ Catholicæ apud Clementem in 7. Strom.

[q] Victor Papa in Epist. 1. neminem permittit etiã in articulo necessitatis baptizari, præterquam si Christianæ credulitatis confessionem ediderit, §. quã exhiberi mortui nõ possũt, nec dũ baptizãtur (vt adulti) nec postea, vt paruuli.

[r] Aduersus Phrygas differemus, cùm agemus de *Prophetia*. Clemens in 4. Strom.

[s] Victor in Epist. 2. ad Afros: *Perlatum est ad sedem Apostolicam, aliquos vestrûm in Sacramẽtis discrepare, & ob id contentiones & æmulationes inter vos fieri, à quibus si vos auertere neglexeritis, ab Apostolicæ sedis & totius Ecclesiæ communione vos pelli non dubitetis.*

[t] Apollinaris Hierapolitanus (apud Eusebium lib. 5. c. 15.) refert, Gaium & Alexandrũ, atque alios martyres Christi vnà cum Montanistis quibusdam ad testimoniũ fidei vocatos, cum iisdẽ cõmunicare ad extremum vsq; spiritum prorsus recusasse. Quin & Marcionistæ permultis martyribus abundare se prædicant.

[u] Tertullianus ad vxorem: *Hoc delictum est, quòd Gentiles nostra nouerunt.*

[x] Irenęus lib. 4. c. 32. *Dominus noster eum qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit, dicens: Hoc est corpus meum. Et calicẽ similiter, qui est ex ea creatura quæ est secundũ nos, suũ sanguinẽ cõfessus*

De

Paschate celebrando sequentur deinceps Romanos: sequentur *nos*, id est, Patres Nicænos: sequentur & *vos*, id est, Alexandrinos. Cur ita loqueretur Synodus, in hac præsertim re, quam hæretici vitio Romanis vertunt: nisi quia cōstabat Patribus Nicænis, Romanam Ecclesiam ob D. Petri cathedram illic stabilitam, omnium Ecclesiarum caput formamque esse?

27. Vnde etiam Constantinus Magnus (apud Eusebium in vita Constantini lib. 3. c. 18.) dum Ecclesias hortatur ad festum Paschatis eodem die celebrandum, ante omnia proponit illis *vrbem Romam, deinde Italiam, Africam, Aegyptum, cæterasq; Christi Ecclesias.*

Ac primatum quidem Romani Pontificis ex hac de Paschate controuersia insigniter confirmari, iam demōstrauimus, idq; multis modis. Primùm *Deus* (vt est apud Damasum) *reuelauit Hermeti, vt Pascha celebraretur in Dominico die.* Deinde cùm Pius Pontifex Romanus, velut diuinæ voluntatis supremus in Ecclesia minister & executor, *hoc ipsum decreuisset*, Polycarpus probè sciens, decretum summi Pastoris contemni absque graui peccato non posse, *propter istas super die Paschæ quæstiones* (vt Hieronymus in Catalogo scribit) ad vrbē Romam venit, vbi Pio iam defuncto, cum Aniceto collocutus, impetrauit, vt liceret ipsius Ecclesiis in vetere consuetudine, quam à Ioanne Apostolo accepissent, perseuerare: qui certè ea de causa Romam non venisset, nisi auctoritatem Romani Pontificis maiorem sua ipsius auctoritate agnouisset. Pòst autem, cùm res ad maius periculum vergeret (id quod mox planum faciam) atq; ideò tolerari diutius non deberet: Victor Pontifex Romanus decretum Pij renouauit. Huic restiterunt pleriqne in Asia Episcopi. Sed nihil aliud est consecutum, quàm vt quotquot pertinaciter Episcopo Romano aduersabātur, hæreticorum numero tandem haberentur. Demum Nicæna Synodus finem controuersiæ huic imponens, iussit vt *Asiatici Romanos in Paschate celebrando sequerentur:* idque se facturos illi promiserunt: atque vt id facerent, Constantinus Imperator eos palàm est adhortatus. Vicit ergo Victor, vicit veritas, vicit Romani Episcopi auctoritas.

Finita igitur disputatione, quam ob probandum Romanæ sedis primatū institui, ad illud iam accedo, vt ostendā prętcrea, Victorem non id modò quod summo iure potuit, sed etiam id quod ex bono & æquo debuit, fecisse. Nam & hoc ipsum ad rem nostrā vehementer spectat. Dico igitur, decretum hoc de concordi Paschatis obseruatione tunc omnino rectè à Victore promulgatū esse. Nec enim schisma illud in quo Ecclesiæ Asianæ à reliquis omnibus dissidebant, intra fines Asiæ concludebatur, sed foras etiā prorupit; nec in sola facti dissimilitudine quieuit, verùm etiam ad diuersam Euangelicæ prædicationis doctrinam aspirauit. Nam Tertullianus auctor est in libro de præscriptionibus aduersus hæreticos, *Blastum* quendam iisdem ipsis temporibus *latenter Iudaismum introducere voluisse*, vt qui diceret, *Pascha non aliter custodiendum esse, nisi secundùm legem Moysi, decima quarta mensis. Quis autē* (inquit Tertullianus) *nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si* (Blastus) *ad Legem Christum redigit:* Constat verò ex Eusebij lib. 5. c. 14. Blastum Romæ vixisse, ibiq; hæresim suam promulgasse. Prætereа Nicephorus lib. 4. c. 36. sic habet: *Ecclesiæ Asianæ ex traditione vetusta, quæ ad eas vsque ad id tempus transmissa erat, quartumdecimum diem Lunæ obseruandum esse necessariò duxerunt, quando & Iudæi ex præscripto legis agnum mactare, & Pascha suum manducare soliti sunt. Perinde atque necessitas prorsus quædam imposita eis esset, in quemcumque diem hebdomadis incidisset, eo ipso die statæ consuetaq; soluerētur ieiunia, & (vt semel dicam) vnà cum Iudæis, apud ipsas quoque sacrum nostri Paschatis mysterium celebraretur.* Ecce Asiani rem ad legis *necessitatem* trahunt, ac iudaizandū in hac re esse constanter asseuerant. Qui ergo animaduerrit, vsq; eò creuisse Asiaticorū in Paschate celebrādo schisma, vt tam in Asia, quàm in ipsa vrbe Roma nō deessen qui Pascha more Iudaico celebrandū contenderet; is si Christo, quàm Legi magis studet, facilè concedet, non licuisse Victori iam deinceps quiescere, aut schisma illud Asiaticorum diutius ferre. Ibi enim primò corrigendum fuit malum, vnde primùm est ortū: vt curato capite, reliquis membris ritè atque ordine medicina adhiberetur. Tēpus igitur opportunum fuit; quod quidē vnà cum Victore alios Italiæ Episcopos iudicasse, non est dubiū. Nec enim aliquid maioris momenti vnquam est à Pontificibus Romanis susceptum aut factum, prætetquàm in concilio Sacerdotum. Porrò Eusebius restatur, *Concilium Romæ ob istam causam habitum fuisse*, lib. 5. c. 22. Si ergo causæ grauitatē inspicimus, tanti vtique ea res fuit, quanti est Euangelij gratiam à seruitute legis vindicare. Permitte enim, vt vel in vna re, quam Lex vetus præscripsit, liceat cuilibet regioni dissentire à reliqua Ecclesia, & pertinaciter

Victorem rectè excommunicasse Episcopos Asiæ.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
186.	Idem Victor.	Iulianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Pepuzianis, qui pars Montani sunt.

[y] Pepuziani, Quintilliani, seu Priscilliani (apud Epiph. hær. 49) gratias agebant Euæ, quòd de ligno prudentiæ comedisset.

De feminarum præsidentia in sacris.

[z] Iidem mulieres honorabant Sacerdotio, Augustinus hær. 27. Et apud Anglicanos Caluinistas mulier, quæ regnat, etiã summo Pontificatu in suo regno honoratur, diciturque in omnibus etiam spiritalibus causis summa Ecclesiæ gubernatrix seu caput.

33. De Prodico.

Qui Prodici dogmata sectantur, *inducunt non esse orandum.* quæ hæresis accepta est à Philosophis, qui dicuntur Cyrenaici. Clemens lib. 7. Strom. Prodicum inter hæreticos numeratum etiam videmus in actione 11. Synodi sextæ.

34. De Blasto.

[a] Blastus (auctore Tertulliano de præscription.) latenter voluit Iudaismum introducere. Pascha enim dicebat non aliter custodiendum esse, nisi secundùm legẽ Moysi decimaquarta mensis.

35. De Florino.

[b] Florinus (præter Valentinianã hæresim) dixit Deum esse auctorem mali. Eusebius lib. 5. c. 19.

26. De Theodotis, & Melchisedecianis.

[c] Theodoti duo erant. Prior cum Artemone & Asclepiodato (Eusebius lib. 5. c. 27.) dixit Christum esse hominem tantummodò. Posterior & hæc dixit, & præterea illum esse Melchisedeco inferiorem. Tertullianus de præscription. Hinc Melchisedeciani, qui Melchisedec spiritum sanctum fuisse opinabantur.

[d] Iidem

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

festus est, & noui testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in vniuerso mundo offert Deo. §. Vt autem caseus apponeretur, neque Euangelium, neque Ecclesia vnquàm docuit.

[y] Clemens in 3. Strom. *Heua fuit causa mortis, & prior inchoauit transgressionem. Appellatur autem vita, propter causam generationis, & eorum qui generantur, tam iustorum, quàm iniustorum mater est.*

[z] Tertullianus de Virginib. velandis: *Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, ne dum Sacerdotalis officij sortem sibi vendicare.*

[ȝ] Clemens lib. 7. Strom. *Si nonnulli certas horas, vt Tertiam, Sextam, Nonam constituunt orationi: at is qui est cognitione præditus, per totam orat vitam, per preces cum Deo studens versari. Non est autem petitio superflua, etiamsi bona dentur absque oratione.*

[a] *Blastus cùm Romæ esset Presbyter, Presbyterij Ecclesiastici gradu abdicatus est.* Euseb. li. 5. c. 14. Victor Pontifex Romanus constituit, *vt die Dominico Pascha celebraretur.* Damasus in Põtific. & Victor in Epist. ad Theophilum. Tertullianus de præscriptionib. *Quis nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si Blastus ad legem Christum redigit?* Irenæus Epistolam cõtra Blastũ compositam de schismate ad eum inscripsit. Eusebius lib. 5. c. 19.

[b] Irenæus cõtra Florinum scripsit Epistolam de monarchia, siue quòd Deus non sit fabricator mali. Euseb. ibidem.

[c] Liber, qui nomen auctoris inscriptum non habebat (vt est apud Euseb. lib. 5. c. 26. 27.) contra Artemonis & aliorum hæresim sic habet: *In Iustini, Miltiadis, Tatiani, Clemẽtis & aliorum libris Christus verè Deus esse confirmatur.* Et pòst: *Exploratè cognitum est, Victorem, qui tunc erat Pontifex Romanus, Theodotum illũ Coriariũ, qui primus Christũ solum hominem dicebat, Christiana cõmunione interdixisse.* Tertullianus contra Iudæos Melchisedecum vocat *patriarcham* instar Abrahæ, & Leuitam Leuitico sacerdotio antiquiorem: homo igitur fuisse tunc credebatur.

[d] Clemens

tinaciter Iudaicam religionem sectari: mox permiseris, vt in cęteris etiam tebus idem attentetur. Nec est, quòd quisquã obiiciat, hanc controuersiam non nisi de cærimoniis extitisse. Non enim est cætimoniæ quæstio, pro cuius defensione vsq; ad hæresim & schisma peruenitur. Hæresim Blastus docuit, schisma fecerunt Asiatici, iamq; schismati suo hæresim adiungere cœperunt: & tamen adhuc isti malo non fuit occurrẽdum? Nouimus, quàm seriò D. Paulus Cephæ in faciem restiterit Antiochiæ, cùm non de Euangelij veritate, sed tãtùm de cõuersationis peccato ageretur. Idem quippe docuit Petrus (Actor. 15.) quod & Paulus (Gal. 2.) Si ergo Paulus neque cõuersationem Petri, quæ ad Iudaismum tendebat, absque reprehensione prætermisit: quantò minus licuit Victori, doctrinam quæ Iudaismum palàm defendit, impunitam relinquere? Iam verò Victor, vt in re quam decreuit, non errauit: sic neq; in modo, quem secutus est, à recto deflexit.

Nam primum curauit, vt omnium Episcopotum atque Ecclesiarum sententiæ sigillatim in
28. synodis Prouincialibus exquiterentur, quos omnes secũ consentite deprehendit. *Omnes Episcopi* (ait Euseb. lib. 5. ca. 22.) *per literas ad omnes Ecclesias perscriptas vna sententia ratũ faciebãt decretum Ecclesiasticũ, nempe, vt non alio die aliquãdo, quàm Dominico, mysterium Domini Resurrectionis à mortuis celebraretur. Et vt in hoc solo ieiuniorum, quæ circiter Pascha fieri solent, finem faceremus.* Porrò in cap. 23. fit mentio Epistolæ Polycratis, quam ille ad Episcopum Romanum scripsit, vt rationem redderet, cur à cæteris Episcopis hac in re dissentiret. Quanquam enim omnes Ecclesiæ aliter faciendum decreuissent, quàm Asiani facerent: tamen si soli Episcopo Romano se Asiani purgassent, omnibus aliis satisfactum sciebant esse, quia omnes primum Pastorẽ secututi erant. His ita constitutis, Victor Asianis cedendum sibi esse non arbitrabatur, atque ideò fecit, quod ex officio Pastorali facere potuit. Et certè quanquam verisimile sit, Victorem aliosque Episcopos vrbis Romæ postea se ad tempus cohibuisse ab vltima sui illius Decreti executione; tamẽ in hoc magnum Ecclesiæ fructum Victor attulit, quòd Asianorum pertinaciam semel fregit, eorumque animos ad sententiæ mutationem maxima saltem ex parte præparauit. Nam id tandem effectum est, vt Asiani à schismate suo cessare cogerentur, quod ex Nicephori verbis melius intelligetur, quæ extant lib. 4. cap. 39.
29. *Hac in re Asia vix tandem cessit: & vbique terrarum in orbe decretum est, vt non cum Iudæis, sed ipso Dominico die mysterium Paschæ peragatur: quamuis adhuc in Asia reliquæ quædam maneant, consuetudinem eam in paucis prorsus inuiolatam retinentes. Vnde etiam Quatuordecimani cognominati sunt, cõsuetudinem eam & alia quædam ex illegitimis, & ab Ecclesia reiectis libris decerpta seruantes, & nominibus quorundam magnorum Apostolorum ea in re abutentes.* Porrò quantũ sit mysterium in Paschatis celebratione secũdùm Ecclesiæ Catholicæ morem, Augustinus diligenter ac plurimis verbis explicauit in Epist. 119. quam ad Ianuarium perscripsit, vbi inter cætera sic ait, c. 15. *In magno vtique, sicut iam intelligis, sacramento, & in Scripturis quidem veteribus ad agendum Pascha non est præceptum tempus, nisi ex mense nouorum, à luna quartadecima vsque ad vicesimam primam. Ex euangelio tamen, quia iam manifestum est, quo etiam die Dominus crucifixus sit, & in sepultura fuerit, & resurrexerit, adiuncta est etiam ipsorum dierum obseruatio per Patrum Concilia; & orbi vniuerso Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere.* Qui ergo iis rebus intellectis, Victoris factum reprehendunt, non videntur mihi satis intelligere, quid dicant. Nam si perpenderent, hominem *sexta die* in Paradiso conditũ, *sexta etiam die* per Christi mortem in Iudæa redemptum esse, *Sabbatum* verò Iudæis diem festum fuisse, dũ Lex Mosaica stabat, sed postquàm ea Lex per Dominum legis impleta fuerat, Domini corpus per *totum Sabbatum* in sepulchro quieuisse, vt designaretur, legem veterem iam *quiescere*, nec amplius vim suam exercere: si præterea considerarent, post sabbati dinumerationem, itetum nos reuerti ad *vnam sabbathi seu* Dominicum, quo die mundus primùm est per Dei verbum creatus, quo etiam die idem mundus per Christi resurrectionẽ ex mortuis, velut renouatur, & ad nouam futuræ vitæ immortalitatem per immortales corporis Christi primitias dedicatur & consecratur: si adhæc attenderent, quòd dum sollemne illud Pascha in Ægypto antea institutum, à Christo implebatur, idem Christus *noui testamenti calicem benedicens*, memoriam suæ mortis in eiusdem principio instituit, eo ipso docens, mysterium veri Paschatis ad noui etiam Testamenti statum debere spectare: si ex bono & æquo perpenderent, eos qui neglecta Dominicæ mortis & resurrectionis die festum Paschatis secundùm Lunæ veterem cursum obseruant, non modò cum Iudæis in ea obseruatione communicare, sed etiam multò *magis obseruare dies typicos* in lege præfiguratos, quàm vera mysteria per Christum reuelata: ex altera verò parte, eos qui Romano more Pascha faciunt ita semper id facere, vt & *feria sexta* Domini mortẽ, & *Sabbato* sepulturã eius, & *Dominica die* resurrectionem cõmemorent, ex eoq; & veteris hominis lapsum, & noui instaurationem rebus ipsis exprimãt, & repræsentẽt: si præter hæc omnia considerarẽt, quàm absurdũ sit, vt idẽ corpus Ecclesiæ præcipuũ totius religionis Christianæ festũ aliter atq; aliter celebret, atq; ita celebret, vt interdum bis, interdum verò neque semel in

vno

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			[d] Iidem sacras audacter deprauarunt Scripturas, veterísque fidei Canonem abrogârunt. Euseb. lib. 5. c. 72.	[d] Clemens in 7. Strom. *Si propheticis scripturis vsi fuerint hæretici, non omnibus vtuntur, et quæ dicta sunt, ambiguè traducunt ad proprias opiniones.*
			37. De Quartadecimanis. [e] Tessarescædecatitæ seu Quartadecimani cum Blasto, de quo paulo antè diximus, consentientes, dicebant Pascha celebrandũ, & ieiunium soluendum esse, non tantùm in Dominica die, sed in decima quarta lunæ Martij, in quamcunque diem incidisset. Epiphan. hær. 50.	[e] *Ecclesiæ per vniuersum orbem dispersæ, consuetudinem ex Apostolica traditione ad hoc vsq; tempus continuatam tenebant, vt non alio die, quàm quo Seruator à mortuis resurrexit (hoc est, Dominico) ieiunia dissoluerentur, et mysterium resurrectionis Domini celebraretur.* Sic decreuerunt Episcoporum Concilia in Palæstina, præsidentibus Theophilo Cæsariensi, & Narcisso Hierosolymorũ Episcopis: in vrbe Romana, sub Victore: in Ponto, sub Palma: in Gallijs, sub Irenæo: apud Osrœnam, itemq; apud Corinthũ, sub Bacchillo: & in alijs locis propè infinitis. Eusebius lib. 5. cap. 22.
		Seuerus Pertinax. an. 18 Quanta per factum.	*38. De Valesiis.* [f] Valesij dicebant, necessarium esse ad bene Deo seruiendum, vt quisque esset Eunuchus, & castratus, ideoque seipsos & discipulos suos exsecabant. August. hær. 37.	[f] Clemens in 3. Stromatum, tractans illud (*Isaiæ 56.*) *Ne dicat Eunuchus, lignum sum aridum: Eunuchus* (inquit) *dictus est, non qui per vim habet excisas partes, sed nec qui cælebs est, sed qui non gignit. Hic si fecerit mandata, erit honorabilior ijs qui absque recta vita institutione solo verbo erudiuntur.* §. Non ergo carnales, sed spirituales eunuchi debemus esse, vt Deo placeamus.
186.	Idem Victor.		*39. De Apostolicis.* [g] Apostolici se isto nomine arrogantissime vocauerunt, eo quòd in suam communionem non reciperent vtentes coniugibus, & res proprias possidentes, *quales habet Catholica Ecclesia* (inquit Augustinus) *& Monachos & Clericos plurimos. Sed ideo isti hæretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui vtuntur his rebus quibus ipsi carent.* Encratitis isti similes sunt. Nam & Apotactici appellantur. Augustin. hær. 40.	[g] Clemens in 3. Strom. *Sceleratum dicentes coitum, qui ipsi quoq;, vt consisterent, ex coitu accepêre, quomodo non fuerint scelerati?* Et pòst: *Qui ex proposito castitatis professus est vxorem nõ ducere, maneat cælebs.* Et iterũ: *Licet ex sana regula castitatem eligere eum pietate, gratias quidẽ agendo propter datã gratiam, non habendo autem odio creaturam, neque eos aspernando, qui iuncti sunt matrimonio. Est enim creatus mundus, creata est etiam castitas.* Et in lib. 4. *Quæ sunt mundi, aliena dicimus, qui in eis non permanemus: vsu vero sunt vniuscuiusque nostrûm propria, propter quos etiam facta sunt, sed tamen quatenus cum eis esse nobis necesse est.*
			40. De Angelicis. [h] Angelici Angelos adorabant. Aug. hær. 39.	[h] Clemens in 3. Stromat. *Curæ est Magis Angelos colere, & dæmones: simul à vino, & animatis, & rebus abstinere venereis.*

41. De

Y [i] Gaius

vno eodemq; anno (secundùm lunæ mobilem rationem, ac fidelium diuersam obseruationem) id festum recurrat (qua de re vide apud Euseb. in vita Constantini lib. 3. cap. 17.) præsertim cùm hoc Paschatis festum toti reliquo anno in Dominicarum dierũ obseruatione regulam præscribat, ob eamq; causam, qui eo in festo aberret, eum necesse sit in toto deinceps anno aberrare: Si hæc, inquam, omnia ob oculos ponerent, qui liberam & variam festi Paschatis obseruationem esse vellent: æquiores, opinor, Pontificibus *Pio & Victori* forent, nec aut Victorem veris rationibus vinci potuisse, aut Pium à sui decreti pietate deduci debuisse concederent.

30. Euseb. lib. 5. cap. 27. *Natalius ab Asclepiodoto, & Theodoto, qui Christum dicebant nudum esse hominem, deceptus, & persuasus, vt illius erroris Episcopus crearetur, cùm visiones à Domino ad se demissas negligeret, tandem per sanctos Angelos flagris grauiter cæsus, cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum lachrymis ad pedes Zepherini Pontificis se supplicem abiecit, & vix tandem in communionem Ecclesiæ receptus fuit.* §. Hinc perspicue cernitur, Zepherinum hæresibus sui temporis acriter restitisse, fidemque Catholicam propugnasse, & Episcopos schismaticos in Ecclesiam collegisse.

31. *Optatus* contra Parmenianum lib. 1. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & cæteri temporibus suis à Victorino Pictauiensi & Zepherino Vrbico* (is est Zepherinus Pontifex Romanus) *& à Tertulliano Carthaginiensi vsque ad Cataphrygas, & ab alijs assertoribus Ecclesiæ Catholicæ, superati sunt.* Zepherinus non Montanizauit, vt nonnulli de eo loqui non erubuerunt.

32. Cùm ex ijs qui Asiam incolebant, pauci Montanum admirarentur, pleriq; verò, & præsertim Episcopi Soticus & Iulianus, doctrinam eius profanam ac detestabilem esse contenderent: sectatores Montani (aliàs Cataphryges à regione in qua degerent, dicti) Romam (vt ex Tertulliani verbis necessariò deducitur) miserunt, Pontifici Romano supplicantes, quò ipsos in communionem suam receptos declararet. Obtenta enim primi Pastoris communione, sciebant se tutos cõtra omnes alios Episcopos fore. Cùm verò Pontifex Romanus, licet primùm pęne obreptum ipsi esset, tamen postea siue per *Praxeam*, seu aliundè instructus, negasset Montanistis communicatorias literas: tunc Tertullianus qui ad Montani dogma delapsus fuerat, eam rem indignè ferens, in libro aduersus Praxeam (aliàs non rectè sentientem) scripsit his verbis: *Praxeas Episcopum Romanum agnoscentem iam prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesijs Asiæ & Phrygiæ inferentem, falsa de ipsis prophetis & Ecclesiis eorum adseuerando, & præcessorum eius authoritates defendendo, coëgit & literas pacis reuocare iam emissas, & à proposito recipiendorum charismatum cessare.* Ex hoc Tertulliani loco patet, Ecclesiasticæ cõmunionis fontem in Romano Pontifice constituisse, eumq; tantæ authoritatis habitum esse, vt cui literas pacis ille dedisset, is Catholicus iudicaretur: qui verò eius communione caruisset, eius doctrina in suspicionem hæresis eo ipso deueniret. Nec enim ob aliam causam Montanistæ petierũt *literas pacis* à Romano Põtifice, quàm vt per illas ab impugnatione Episcoporum Phrygię securi essent. Primatus ergo Romanæ sedis nec Phrygiæ ignotus fuit.

33. Euseb. lib. 6. c. 12. aliàs 11 *Origenes (Zepherino eisdem temporibus Romanam Ecclesiam gubernante) scribit, se Romam propterea iter suscepisse, quòd sibi admodum erat in optatis, Ecclesiam Romanam planè antiquissimam visere.* Non igitur sola vrbs, sed multò magis *Ecclesia Romana* tanquàm antiquissima inuisebatur illis diebus: vt vel inde appareat, quando Irenæus dixit: *Omnes fideles ad Ecclesiam Romanam propter potẽtiorem principalitatem solitos esse accurrere*, id eum non tam de vrbis, quàm de Ecclesiæ principatu dixisse.

34. Damasus in Pontificali: *Calixtus constituit, vt ieiunium quater in anno fieret,* quod antea ter in anno celebrabatur, vt in ipsa Calixti epistola videre est, in qua vocat *Romanam Ecclesiã caput Ecclesiæ.* Por[illegible] ieiunij Quatuor temporum traditio, vt ante Leonis Magni ætatem aliquot seculis [illegible]a fuit, sic ab illo commemorata est & testificata his verbis, in Serm. 8. de Ieiunio septimi m[illegible] *[illegible] continentiæ obseruantia quatuor est assignata temporibus, vt in ipsum totius anni redeu[illegible], cognosceremus nos indesinenter purificationibus indigere.* Ex quibus Leonis [illegible] maior etiam fides tum Epistolæ, tum decreto Calixti accrescit.

Anterus

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
198.	16. S. Zepherinus Habundij filius, Romanus, sedit an. 20. m. 0. d. 17.	
		Antoninus Caracalla an. 6. m. 2
218.	17. Callistus Domitij filius Romanus, de vico Rauennatiû sedit an. 5. m. 1 d. 13.	
223	18. S. Vrbanus Pontiani filius Romanus, sedit an. 7. m. 7. d. 5.	M. Aurelius Antoninus Heliogabalus, an. 4.
		Diadumenus, Macrinus, Albinus, Edes... an. 1.
	19. S. Pontianus Calpurnij filius, Romanus, sedit an. 5. mens. d. 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

41. *De Proclo, &*
42. *Beryllo.*

[a] Proclus, Phrygum seu Montanistarum errorem propugnauit. Euseb. lib. 6. c. 14.

[b] Beryllus Bostrorum Arabiæ Episcopus asseruit, Christum ante incarnationem non habuisse propriam ex se diuinitatem, sed solam patris in eo extitisse. Euseb. lib. 6. c. 26.

43. *De Arabicis.*

[c] Arabici animos vnà cum corporibus mori & resurgere dixerunt. Euseb. lib. 6. c. 30.

44. *De Helchesaitis.*

[d] Helchesaitæ fidem ore tenus negare, cùm necessitas vrgebat, quiddã indifferens esse dicebant, modò interiore cogitatione rectè de fide sentiretur. Euseb. lib. 6. cap. 31.

[e] Paulum Apostolum reijciebant.

45. *De Tertulliano.*

[f] Tertullianus (vt Hieronymus in catalogo testatur) ad Montani dogma delapsus, aduersus Ecclesiã texuit volumina de ecstasi libros sex, & septimum aduersus Apollonium, qui scripsit longum & insigne volumen contra Montanum, Priscillam, & Maximillam. Tertullianus etiam scripsit libros de pudicitia, de persecutione, de ieiunijs, de monogamia, in quo libro secũdas nuptias damnabat. Augustin. hær. 86.

[g] Dicebat, animam esse corpoream.

[h] Item, quòd per traducẽ propagatur, tametsi eandem fatebatur esse immortalem.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Gaius *vir eloquentissimus Romæ, Zepherino Ecclesiam regente, Proclum reprimit refutátque.* Euseb. lib. 6. cap. 14.

[b] *Origenes cum Beryllo collocutus, hominem confutauit, & ad sanam de Christi diuinitate opinionem, quam olim tenuisset, restituit.* Eusebius lib. 6. cap. 26.

[c] Athenagoras de resurrectione mortuorũ: *Homines secundùm animam ex creatione habẽt, vt sine vlla vicißitudine variationis perdurent: secundum corpus verò, vt immutentur, & ita perdurent.*

[d] *Helchesaitarum doctrinam Origenes in concione publica, sceleratam & impiam appellauit.* Euseb. lib. 6. cap. 31. & Clemens in 4. Strom. declarat, *laudari martyrem, qui cõfessus est: vituperari autem, qui negauit.* Item *presbyteri atq; Diaconi Ecclesiæ Romanæ, apud Cyprianum* lib. 2. epist. 7. scribunt: *Cùm totum fidei sacramentum in cõfeßione Christi nominis intelligatur esse digestũ, qui fallaces in excusatione præstigias quærit, negauit, et qui vult videri propositis aduersus Euangelium vel edictis, vel legibus satisfecisse, hoc ipso iam paruit, quod videri paruisse se voluit.*

[e] Gaius in disputatione aduersus Proclum, commemorat tredecim Epistolas Pauli, Euseb. lib. 6. cap. 14. & Clemens in libris ὑποτυπώσεων, Epistolam ad Hebræos Pauli esse affirmat. Euseb. lib. 6. cap. 11.

[f] Tertullianus ipse Montanistas duobus modis destruxit; vno, quoniam eos inter hæreticos in libro de Præscriptionibus connumerat: altero, quoniam (vt Augustinus ait in hær. 86.) ab ipsis diuisus, sua conuenticula propagauit.

[g] Origenes contra Celsum lib. 7. *Scimus, animam suapte natura incorpoream & inuisibilem esse.*

[h] Origenes lib. 1. de principijs, *hominis anima nõ cum corporibus facta, sed extrinsecus probatur inserta. quomodo alioqui Ioannes adhuc in ventre matris positus, repletus est Spiritu sancto? Idem* in epistola ad Titũ (teste Euseb. in Apologia

35. Antherus Episcopus Romanus in Epist. ad Episcopos prouinciarum Bæticæ & Toletanæ: *De mutatione Episcoporum, vnde sanctam Sedem consulere voluistis, scitote eam communi vtilitate atq; necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusquam aut dominatione. Eusebius de quadam parua ciuitate, Apostolica authoritate mutatus est Alexandriam.* Exercuit ergo Pontifex Romanus authoritatem suam in Orientales Ecclesias; & ab Episcopis longè positis Sedes Apostolica semper solebat consuli, vt omnium Ecclesiarum prima & maxima. Porrò hæc Antheri Epistola scripturas veteris testamēti non iuxta Hebraicam Hieronymi versionem, sed potius iuxta editionem septuaginta Interpretum citat: nisi quòd ad finem eius, nescio quid aliunde assutum apparet, quod tamen priori eius parti præiudicium afferre nō debet. Nam quod ego ex ea Epistola sumpsi, etiam apud Græcos olim extitit, ob eamque causam nulla suspicionis nota inuri potest.

36. Nicephorus enim de legitima translatione Episcoporum agens, postquàm de ea re Cælestini verba laudauerat: *Eadem* (inquit) *& Anterius* (Antherus autem ille idem à nostris appellatur) *collega Cælestini refert, ita ad verbum dicens: Translationem Episcoporum communis vtilitatis aut necessitatis gratia scitote fieri licere: non autem cuiuslibet cupiditate, aut dominationis affectione. Siquidem Petrus Doctor & dux noster, Ecclesiasticæ vtilitatis causa ex Antiochia Romam translatus est, & inde postea Alexandriam transiit, vt qui istic prodesse magis Ecclesiæ posset. Eusebius autem ex oppido quodam paruo, Apostolica authoritate Alexandriam est traductus. Atq; eodem modo Felix ex ciuitate, qua ex ciuiū electione obtigerat, propter eam qua præditus erat egregiam doctrinam & vitam, de communi Episcoporum reliquorumq; sacerdotum atq; Apostolorum consilio Ephesum transiit. Non enim ciuitatem ciuitate mutat, qui id non cupiditate sua, aut vanæ gloriæ studio facit; verùm propter vtilitatem aliquam, aut necessitatem, aliorum authoritate maiore pollentium cohortatione & consilio, ex minore in maiorem vrbem transit: non inani gloria aut voluntate ipse sua ductus, sed authoritati potentiorum obsecutus, aut sede sua expulsus, aut etiam vtilitate loci vel populi permotus: & quidem non arroganter, sed humiliter ab alijs productus.* Hæc ipsa verba in Antheri Epistola in Tom. 1. Conciliorum leguntur, nisi quòd ibi non fit mentio, quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexādriam transijt. De quo tamen antè nonnihil dixi.

37. Cùm Origenes in varios errores incidisset, ob eamq; rem sciret, se debere & alijs quidem, sed potissimùm Romano Pontifici (vtpote primo Ecclesiæ Pastori) suæ fidei rationem reddere, *ad Fabianum Romanæ vrbis Episcopum scribit, in eaq; Epistola* (teste Hieronymo ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis) *pœnitentiam agit, cur talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium* (non Mediolanensem illum) *refert, quòd secretò edita in publicum protulerit.* Vnde perspicitur, quanta olim ratio tam Romanæ Ecclesiæ, quàm Pontificis Romani etiam à Græcis habita fuerit, vtpote apud quem etiam doctissimi viri pœnitentiam per epistolas agebant.

38. Episcopi Orientales cùm non eodem vbique tempore Chrisma fieri viderent, consuluerunt Sedem Romanam, quid aut de nouo Chrismate conficiendo, aut de vetere incendendo fieri oporteret. Quibus respondit Fabianus in hunc modum: *Exigit dilectio vestra Sedis Apostolicæ consulta, quæ vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopis egisse liquet: & nos, qui in eadem sede, Domino largiente, collocati sumus, agere debere, fraterna charitas & obedientia debitum compellit.* Hinc apparet, etiam Orientales Episcopos in omni causa difficili ad Romanam Ecclesiam confugisse, vt inde certam sententiam reportarent.

39. Idem Fabianus in epistola 3. ad Hilarium Episcopum: *Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolica authoritate, generali sanctione prohibemus: quia indignum est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales & à se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatum. Vnde oportet, si aliquis Episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur qui sunt in prouincia, Episcopis.* (& pòst:) *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur. Placuit etiam, vt si Episcopus accusatus appellauit ad Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem Sedis Pontifex censuerit.* Hæc quæ de peregrinis iudicijs prohibendis cōstituuntur, illius decreti portio sunt, de quo Cyprianus loquitur lib. 1. epist. 3.

40. *Cùm statutum sit* (inquit) *ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusque causa illic audiatur vbi est crimen admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit ascripta, quam regat vnusquisque & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus: oportet vtique eos quibus præsumus, non circumcursare, nec Episcoporum concordiam cohærentem sua subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suā, vbi accusatores habere & testes sui criminis possint: nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse authoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui iam de illis iudicauerunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vinctam iudicij sui nuper grauitate damnārūt.* Si iam verba Cypriani cum verbis Fabiani contulerimus, reperiemus, idem ipsum decretum ab vtroque indicari. Fabianus ait; *Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur:* Cyprianus verò, *vniuscuiusque causa illic audiatur, vbi est crimen admissum.* Quando igitur Cyprianus ait, *Statutum est ab omnibus nobis,*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
236.	20. S. Anterus Romuli filius, Græcus, sedit an. 1. d. 14.	Alexander Seuerus an. 13
237.	21. Fabianus Fabij filius, Romanus, sedit an. 14. d. 6.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[i] Animas hominũ pessimas post mortem in dæmones verti.

[k] Deum dixit esse corpus, ex quo tamen hæreticus non habebitur.

[l] Ducitur Chiliastarum errore. Hieron. in Catalogo sub nomine Papiæ.

Hinc Tertullianistæ.

46. *De Origenistis.*

[a] Origenes (vnde Origenistæ) dicebat (teste Epiphanio in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum) non posse filium videre patrem, neq; Spiritum sanctum videre filium. Imò (vt ait Augu. hær. 43.) filium patri collatũ, esse mendacium, nec orandum vnà cum Patre, sed Filiũ & Spiritum sanctum esse creaturas. Ob quos errores, Arrianorum pater meritò habitus est.

[b] Ani-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

pro Origene) *scribit Ecclesiasticam regulam non tradere, quod anima ex semine traducis ducatur.* Et addit Eusebius: *Si anima simul cum corpore seminaretur, esset mortalis, quod fides* (inquit) *nostra non recipit.*

[i] Origenes in Prouerbia Salomonis, & citatur ab Eusebio in fine Apologię pro Origene. *Cùm Dominus dicit hominibus; Ite in ignẽ æternũ, qui paratus est Diabolo & Angelis eius, ostendit, quia eadem species pœnarum peccatoribus hominibus, & Diabolo, & Angelis eius præparata sit, licet in eadem pœnâ diuersa sit quantitas pœnæ.* Hæc ille. Non esset verò eadem pœna hominibus & diabolo præparata, nisi hominum animæ etiam in pœnis perpetuò manerent humanæ. Etenim si mutarentur in dæmones, iam non eis diceretur, *ite in ignem, diabolo,* sed vobis ipsis *præparatum,* quia vos iam in diabolos conuersi estis.

[k] Tertullianus aduersus Praxeam: *Quis negabit, Deũ corpus esse, & si Deus spiritus est? Spiritus* enim (est) *corp⁹ sui generis in sua effigie.* Hęc ille. Hæresis esset, si per corporis nomen aliquid, quod sub sẽsum subijcitur, intelligeret. Sed ille per corpus intellexit *rem inanitati & nihilo oppositam,* hoc est, *veram naturã & substantiam,* auctore Augustino hær. 86.

[l] Clemẽs in 3. Strom. *Post resurrectionem* (inquit Dominus) *nec vxores ducunt, nec nubunt. Etenim de vẽtre & cibis dictũ est: Deus et illũ et hos destruet* (*seu otiosa reddet*) *hos impetẽs, qui instar caprorũ & hircorũ sibi viuendũ esse censent.*

[a] Pro Origene Apologiã fecit Eusebius Pãphili, in qua ex ipsius Origenis operibus probare conatur, *coæternam & coæqualem esse Trinitatem:* vt vel inde appareat, nec in suo quidẽ errore, aut satis apertum, aut satis cõstantem fuisse Origenem. Sed eodem tempore Ecclesia Romana (vt etiam cæteræ omnes) fidem Trinitatis apertè confessa est. Vnde Calixtus dicit in Epistol. 2. *Vno animo, & vno ore concorditer sancta glorificetur Trinitas in secula.* Et Fabianus (cui etiam Origenes per Epistolam se purgare voluit) in Epistol. 1. *Nec eis,* inquit, *omnino est credẽdum, qui Trinitatis fidem ignorant.* Felix Episcopus Roman. in epist. 3. *Quomodo astruunt, filium non posse patrem videre, in cuius sinu noscitur permanere?*

[b] Cle-

nobis, non tantùm de Episcopis Africæ agit, vt quidam calumniantur, qui non videntur meminisse, illam Epistolam, vbi hæc Cypriani verba leguntur, ad Cornelium Pontificem Romanum esse missam. Cùm ergo dicit, *ab omnibus nobis statutum esse:* tam ab Italiæ, & Africæ, quàm etiam ab Asiæ & Græciæ Episcopis idem statutum esse intelligitur. Nam per Epistolas hoc inter omnes videtur conuenisse, cùm fortè antea qui accusabantur, potius à peregrinis, quàm à prouincialibus causam cognosci optarent. Deinde cùm Cyprianus negat, *minorem esse auctoritatem Episcoporum in Africa constitutorum:* non ibi putandus est conferre Episcopos Africæ cum Episcopo Romano, sed cum Episcopis Galliæ, Hispaniæ, Asiæ, aut Græciæ, ac potissimùm Numidiæ. Nam si apud has regiones iudicia domi agebantur: cur non & in Africa? Cæterùm quod ad Romanum Pontificem attinet, ex verbis Epistolæ Fabiani satis constat, causam Sedis Apostolicæ exceptam esse, vt illuc Episcopi liberè possent appellare. Neque hoc negauit vnquam Cyprianus, sed potius approbauit, vt ex ijs quæ sequuntur, mox apparebit, in causa præsertim Martiani & Basilidis, de quibus agetur suo loco.

Cypriani fides & sententia de Romani Pontificis primatu.

41. Cyprianus lib. 1. epist. 8. *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & cathedra vna, super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotium nouum fieri, præter vnum altare & vnum sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Quisquis ergo extra vnam Petri cathedram collegerit, spargit. Porrò cathedram Petri Ecclesiam Romanam esse, idem Cyprianus docet lib. 1. epist. 3. *Pseudoëpiscopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audent: & ad Petri cathedrã atq; Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis literas ferre,*
42. *nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Petri cathedra apud illos Romanos est, *quorum fides Apostolo prædicante laudata est, & ad quos perfidia habere non possit accessum.* Iam verò illa cathedra Petri fecit, vt Ecclesia Romana esset *Ecclesia principalis, vnde sacerdotalis vnitas ex illa oriretur.* Cùm enim per totam Ecclesiam sit eadem fidei & Sacramentorum communio, sit etiam *copiosum corpus Sacerdotum & Episcoporum:* tamen illud corpus non est confusum & inordinatum, sed (vt alibi Cyprianus docet, lib. 3. epist. 13.) *concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro* (inquit)
43. *hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniant cæteri.* Iam verò quodnam est hoc glutinum cõcordiæ? Aut quænam hæc vnitas, cuius vinculo Sacerdotes, hoc est, Episcopi copulantur, præter vnam Petri cathedram, & Ecclesiam principalem, à qua vnitas sacerdotalis exorta est? Nam cùm vnumquodque ex ijs quæ ipsi familiaria existunt, confirmetur & augeatur, contrarijs verò corrumpatur & dissipetur: quemadmodum vnitas sacerdotalis ab vna Petri cathedra iudicio Cypriani exorta est, sic per eandem vnam Petri cathedram perpetuò fouetur, & conseruatur. Glutinum igitur concordiæ Sacerdotum, Ecclesia principalis est, cui cæteros Sacerdotes oportet adhærere; vt dum ei Ecclesiæ quæ vna est adhærent, ipsi inter se vnitatis vinculo copulentur. Iam verò Ecclesia principalis eiusdem Cypriani iudicio non nisi Ecclesia Romana est, idque non (vt Magdeburgenses in Centuria 3 cap. 7. docent) ob id solum, quia cæteras Ecclesias primùm ad cõsociationem exhortata est, sed potiùs quia Petri cathedra est. Nam quæ hæc est audacia, cùm Cypriani mentem requiras, expressam Cypriani rationem relinquere, & tuam supponere? Cyprianus ait, hæreticos ausos esse literas ferre *ad Petri cathedram atque Ecclesiam principalem, vnde vnitas sacerdotalis exorta est:* vbi tria ordine quodam annotauit, velut sibi cohærentia & omnino connexa. Petri cathedra fecit Ecclesiam Romanã principalem. Principalis autem Ecclesia est vnitatis sacerdotalis origo & caput. Nam si principalis à Principe nominatur; Princeps verò sit principium eius societatis cuius est Princeps: vnde potiùs oriretur, aut quo maiore vinculo copularetur Sacerdotum vnitas, quàm principij sui obseruantia & imitatione? At Magdeburgenses ad aliam rationem à consociatione petitam se conferunt, de qua Cyprianus nihil dixit. Equidem fateor, Ecclesiam Romanam semper fuisse consociationis Ecclesiasticæ principium, sed id non casu obuenit, verùm ei ex necessitate delatum est, quia omnis societas visibilis à capite suo visibili pendet. Communio autem & consociatio Ecclesiæ non debet esse incerta: & proinde nec libera prorsus & voluntaria. Alioqui non esset *vinculum vnitatis*, sed causa & origo dissensionis. Nam si Romana Ecclesia necessariò est principium Ecclesiasticæ consociationis: iam eâdem opera est etiam necessariò caput Ecclesiæ. Si enim ob aliud nihil; certe vel ob hoc vnum, quòd consociationis principium sit, Ecclesiæ principium quoddam est & caput. Sin Ecclesia Romana fuit quidem ad tempus consociationis principium, posteà verò idem principium sit aut aliò translatum, aut prorsus sublatum: iam talis consociatio non est vllum *vinculum vnitatis*. Aut quale hoc vinculum est, quod vel penitus tollere, vel suo arbitratu dissoluere is potest, qui debebat eo vinculo ad certam necessitatem obligari? Nisi

forte

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Maximinus an. 3.
		Sexta persecutio.
249.	Idem Fabianus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Animas, postquàm peccassent superius, in corpora velut in tumulos, pœnæ causa, relegatas fuisse.

[c] Adam perdidisse imaginem Dei.

[d] Pessimos homines atque adeò diabolum & angelos eius post longissima tempora cælo reddendos.

[e] Christum pro dæmonibus passum fuisse.

[f] Paradisum esse in tertio cælo.

[g] Aquas, quæ supra cælos sunt, tunicas pelliceas, & alia multa in Scripturis sanctis, non secundùm historiæ veritatem, sed allegoricè accipi debere.

[h] Carnem hanc non resurgere.

47. De Origenijs.

[a] Origenij non ab Origene Adamantio, vt videtur, appellati, reijciebant nuptias, cùm tamen luxuriosè interim & libidinosè viuerent. Epiphan. hęr. 63. & Augustinus hær. 42.

48. De Rebaptizantium errore.

Agrippinus Cypriani prædecessor (licet non proximus) irruente magna quæstione, vtrum remissio

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Clemens in 4. Strom. *Non huc de cælis anima ad ea quæ sunt deteriora, demittitur (Deus enim facit omnia ad ea quæ sunt meliora) sed ea quæ vitam elegit optimam ex Deo & iustitia, cælum terra commutat.*

[c] Theophilus ad Autolycum: *Homo figmentũ & imago Dei est.* §. Quàm diu igitur Adã mãsit homo, id est, ratione prędirus, etiã imaginẽ Dei (licet deformatam) circumtulit in seipso.

[d] Presbyteri & Diaconi Romæ consistentes ad Cyprianum scribunt in hæc verba: *Parauit* (Deus) *refrigeria, sed parauit etiã æterna supplicia. Parauit inaccessibilem lucẽ, sed parauit etiam perpetuæ noctis vastam æternamq́; caliginem.* Extant hæc apud Cyp. lib. 2. epist. 7.

[e] Tertullianus aduersus Marcionẽ lib. 4. *Spiritus nequam vociferantes, Tu es filius Dei, iubebantur tacere. Christus enim ab hominibus, non à spiritibus immundis volebat se filium Dei cognosci.* §. Non ergo perinde pro dæmonibus, ac pro hominibus passus est.

[f] Theophilus ad Autolycum li. 2. *Paradisum esse terram & super terram plantatum, docemur à Scriptura, dicente: Et plãtauit Deus paradisum in Eden, in regione Orientali.*

[g] Tertullianus de resurrectione carnis: *Plures prophetarum voces nudæ & simplices & ab omni Allegoriæ nubilo puræ defendi possunt. Res in literis tenentur, vt literæ in rebus legantur. Ita non semper, nec in omnibus allegorica forma est prophetici eloquij, sed interdum, & in quibusdam.*

[h] Athenagoras de resurrectione mortuorum: *Cùm Deus sit iustus, & tamen in præsenti vita nec boni præmia virtutũ, nec mali scelerũ pœnas pro meritis referant; homo autẽ nõ solùm ex anima, sed etiam ex corpore consistat: necesse est, eadẽ corpora in ijsdem animabus reddi, vt simul inhæreant præmijs, cùm simul sustinuerint labores.*

[a] In operibus Cypriano ascriptis, homil. de Natiuitate Christi: *Et si bona sunt, et à Deo instituta coniugia, melior est tamen continentia, & virginitas excellentior, quam non cogit necessitas aut mandatum, sed perfectionis suadet consilium.*

Saluberrimam cõsuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoq; schismaticis & hæreticis corrigere quod prauum est, non iterare quod datũ est, sanare quod vulneratũ est, non curare quod sanũ est.

fortè omne vinculum necessitatem vincto nō imponat. Languent igitur Protestantes,& insipidi penitus euadunt, cùm ad veras rerum rationes indagandas peruẽrum est. Omnis autẽ Ecclesiastica consociatio, quæ Christo auctore digna sit, debet certa & firma esse, ac talis, quæ ab hominibus commutari postea non queat. Cùm ergo Ecclesia Romana ex Protestãtium confessione semel fuerit *Ecclesia principalis, & Sacerdotalis vnitatis origo:* certè in hodiernum diem eadem Ecclesia manet, atq; in æternum manebit & principium cōsociationis Ecclesiasticæ, & Ecclesia principalis, & (quæ res omnium istorum causa est) cathedra Petri. Nam vt sacerdotium Legale in genere Leuitico semel inchoatum, & in Templo Salomonis Dei voluntate cōstitutum, perpetuò in eodem & genere & loco mansit vsq; ad primum Christi aduentum: sic in nouo etiam Testamento cùm sacerdotalis ministerij vnitas in Petro semel instituta, & per Petrum in Ecclesia Romana semel sit ex voluntate Dei collocata: in eadem Romana Ecclesia vsq; ad secundum Christi aduentum perseuerabit: nisi fortè Sacerdotalis ordo peraliam rationem nunc vnietur, quàm ab initio vnita fuit. Atqui cùm Christus vniuersalis Ecclesiæ Pastor primam vnitatis rationem instituerit: quis nunc illam audeat commutare, nisi eo ipso Antichristi membrum se esse fateri velit? Nam quod Protestantes nobis opponunt, gratiam noui Testamenti certo generi aut loco alligatam non esse, quis hoc illis negabit? Non enim dicimus, solos Romanæ vrbis incolas aut Christianos, aut Episcopos esse, aut in Roma tantùm noui Sacramenti ritu sacrificari posse: nec Sacerdotij successionem ad carnalem familiam Petri contrahimus, vt olim sub lege comparatum fuit. Sed cùm tota fides, & totius fidei ministerium per omnes gentes propagetur, dicimus nihil officere, sed potiùs plurimum honoris & vtilitatis id afferre libertati Christianæ, vt certam sedem habeat, quam in rebus dubijs consulat, & vnde vnitatis suæ originem ducens, schismata omnia excludat. Nam si D. Lucas origine ab ipso Deo petita, Christi ortum per Adã & posteros eius ad Iosephum vsque deduxit, vel potiùs à Iosepho Mariæ viro per eandem patrum seriem ad Deum vsque reduxit: profectò vt successio Patriarcharum Christo non dedecori, sed honori fuit: sic neque Principis Apostolorum non carnalis, sed spiritualis successio Ecclesiæ Christianæ dedecori, sed magno potius & commodo, & ornamento erit. Sed pergamus in Cypriano. Is libro quarto Epistola secunda, sic scribit:

44. *Vna est Ecclesia per totum mundum à Christo in multa membra diuisa. Item Episcopatus vnus Episcoporum multorum concordi numerositate diffusus.* Cùm ergo Cyprianus dicat, Episcopatum & esse vnum & tamen in multos numero Episcopos diffundi: quærendum est, quódnam vnitatis genus hoc sit. Interpretatur verò seipsum in libro de Vnitate Ecclesiæ, dicens: *Episcopatus vnus est, cuius*

45. *à singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur, quomodo solis multi radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum. Et cùm de fonte vno riui plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Auelle radium solis à corpore: diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum: fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum: præcisus arescet: Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latius expandit: vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur.* Hinc vides, vnitatem Episcopatus ijs rebus conferri, quæ vnæ sunt in origine, licet multiplicentur in propagatione. Ex quo efficitur, vt vnus Episcopus a Christo fuerit constitutus, à quo velut à matre fœcunda, cæteri Episcopi procrearẽtur. Quomodo igitur (inquies) *eiusdem vnius Episcopatus pars à singulis in solidum tenetur?* Si enim singuli partem vnius Episcopatus in solidum tenẽt, perinde Episcopus est, siue Eugubinus, seu Roffensis Episcopus, ac Alexãdrinus, aut Romanus. Nec ista ratione maior est Romanus, quàm quilibet alius Episcopus. Cui argumento vt satisfaciam, illud in primis animaduerti velim, omne genus hominum rectè vnum dici posse. Vna quippe est natura humana, & non multæ. Sed quomodo vna? Vtrum homines plurimi non sunt? Certè sunt. Sed quoniam ab vno ij omnes propagati sunt, quamuis magna sit numerositas in propagata multitudine, vnitas tamen seruatur in prima origine. Iam verò istius, vt ita dicam, humanitatis partẽ singuli homines in solidum tenent. Nam perinde homo est Martialis aut Barnabas, ac ille Adam quẽ Deus de limo terræ formauit. Sed nunquid propterea non est maior Adam cæteris hominibus? quasi verò ille non sit pater omniũ & ideo maior omnibus. Eodẽ igitur modo licet idem sit ordo & idem Episcopale officium tam Romani, quàm cuiuslibet alterius Episcopi; tamen quia Romanus Episcopus cathedrã Petri tenet, Petrus verò fuit ille primus Episcopus, quẽ Christus velut omniũ aliorum fontẽ & caput instituit: hinc fit, vt Romanus Episcopus eandem Episcopalis officij naturã vnà cũ cæteris Episcopis adeptus, atq; ideò *frater & collega* eorũ meritò nominandus, omnibus tamen sit maior, velut vnitatis à Christo in Petri persona instituta custos & conseruator. Cùm enim Petri principatus non natura insitus illi fuerit, nec per corpoream seminationem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Gordianus an. 6.
248	Idem Fabianus.	
		Philippus 1. Christianus an. 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

missio peccatorum & spiritalis regeneratio hominis posset apud hæreticos vel schismaticos fieri, cum cæteris Coëpiscopis suis, qui illo tempore in prouincia Africa, & Numidia Ecclesiam Domini gubernabant, statuit, baptizatos ab hæreticis in Ecclesia baptizari debere, velut prior baptismus nullus fuerit, eo quòd hæretici baptismum conferre non possint. Hæc habentur apud Cyprianum in libro ad Quintum, & apud Augustinum de baptismo contra Donatistas, lib. 2. ca 8 & 9.

Iam verò licet iste fuerit Episcoporum Africæ potius error, quàm hæresis; tamen quia cœpit posteà hoc decretum pertinaciter à Donatistis defendi, libuit primum eius principium hoc in loco recensere, vt appareat, quo primùm tempore prior consuetudo Ecclesiæ corrumpi cœpta fuerit.

49. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Quam consuetudinem, credo, ex Apostolica auctoritate venientem, sicut multa non inueniuntur in literis eorum, neque in cōcilijs posteriorum: & tamen quia per vniuersam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur. Porrò eiusdem consuetudinis ipse Cyprianus testis erat, quærens in Epistola ad Iubaianum, *quid fieret de ijs qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes, sine baptismo admissi sunt?* Hæc habentur apud Augustinū de baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 7. & 9. Licet enim Augustinus hac ætate nondum cœperit viuere, tamen cùm de consuetudine tali testetur, quæ Cypriani temporibus antiquior fuerit, rectè illius testimonium hoc in loco adhibetur.

Cor-

minationem propagari & ita permanere potuerit, sed in tali officio sacerdotali versatus sit, quod
semper in Ecclesia debuerit perseuerare: tam in illius primatu successor ex delectione consti-
tuendus fuit, quàm in suis posteris per naturalem generationem ordine succedentibus Adam in
hoc mundo viuit vsque ad finem seculi. Episcopalis igitur cathedra Petri semper habet Petrum
aliquem in ipsa toti Ecclesiæ præsidentem. Neque verò Episcopatus illius, qui Christo proprius
est, partem in solidum singuli Episcopi tenent. Christum quippe *Deus præ participibus suis vnxit*
(Psalm.44.) nec ille aut successorem, aut patem in æterno & vnice singulari Episcopatu suo ha-
bet. Vnus ergo ille Episcopatus, cuius partem in solidum singuli Episcopi tenent, non est Christi
Episcopatus, sed alius aliquis a Christo in gradu inferiore institutus. At quando institutus? Audi
46. ipsum Cyprianum in lib. de vnitate Ecclesiæ ita differentem: *Loquitur Dominus ad Petrum: Ego
dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et eidem post resurrectionem
suam dicit, Pasce oues meas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem
tribuat, & dicat, Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite spiritum sanctum: si cui remiseritis pec-
cata, remittentur illi, si cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdem
originem ab vno incipientem sua authoritate disposuit. Hoc erant vtique & cæteri Apostoli, quod fuit Pe-
trus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis, sed exordium ab vnitate proficiscitur, vt Ecclesia vna
monstretur.* In Petro igitur ista vnitas & fundata, & incepta est. Sunt ergo pares Petro alij Aposto-
li in ordine ac officio Episcopali, vt & cæteri homines in veritate naturæ humanæ pares primo
parenti erant. Nunquam tamen paritas vel naturæ vel officij primam originem subsecuta, ipsi
origini penitus adæquabitur. A Petro autem rursus progrediamur ad Pontificem Romanum,
quem Petri successorem esse D. Cyprianus manifestissime tradidit. Ait enim, *Cornelium* ad subli-
47. me fastigium Sacerdotij ascendisse. *Cùm Fabiani locus, id est* (inquit Cyprianus) *cùm locus Petri,
et gradus cathedræ sacerdotalis vacaret.* Hoc igitur Cypriani tẽpore fuit Ecclesiæ Christi Fabianus,
quod Apostolorum tempore Petrus in Episcopali ordine fuerat. Vt ergo super Petrum Ecclesiã
à Christo fundatam fuisse, D. Cyprianus persæpe tradit, lib.1.epist.3 & lib.4.epist.9. itemque ad
Iubaianum, & in alijs multis locis: eodem modo credidit, Ecclesiam militãtem super *Fabianum*,
aut quemlibet alium Petri successorem, ad tempus fundatam esse. Hinc etiam factum est, vt *ra-
dicis & matricis* nomẽ eadem opera tum ad Catholicam, tum ad Romanam Ecclesiam accom-
modet. Etsi enim tota per orbem Ecclesia, quoties singulorum fidelium ratio habetur, verissimè
sit eorum radix & mater: tamen quia per orbem non alia vera est Ecclesia præter illam, quæ ini-
tio à Principe Apostolorum Coapostolisque eius ducto, per cõtinuam Episcoporum seriẽ com-
municat cum Ecclesia principali, vnde vnitas sacerdotalis exorta est (& illam Cyprianus apertis-
simè lib.1. Epistol.3. dixit esse Romanam Ecclesiam) profectò sic tota Ecclesia singulorum fide-
lium radix est & mater, vt interim totius Ecclesiasticę communionis prima in terris origo & ca-
put sit Ecclesia Romana, Petri cathedram tenens. Quare Cyprianus de schismaticis Romæ agẽ-
48. tibus scribens, libro 2. epistola 10. *Miseramus* (inquit) *Caldonium & Fortunatum, qui elaborarent,
vt ad Catholicæ Ecclesiæ vnitatem scissi corporis membra componerent. Sed diuersa partis obstinata per-
tinacia non tantùm radicis & matricis sinum atque complexum recusauit, sed etiam adulterum & con-
trarium caput extra Ecclesiam fecit.* Si Nouatianus extra Ecclesiã fecit se *adulterum caput:* erat ergo
etiam verum & visibile caput intra Ecclesiam, & vtrq; vnius & totius Ecclesiæ militãtis non nisi
vnum caput, atq; hoc vnum necessariò erat Ecclesia principalis, quam Cyprianus tradit esse Ro-
manam. Vnde lib.4. epist. 8. Cyprianus ad Cornelium Papam scribens, *Singulos* (inquit) *nauigan-
49. tes hortati sumus, vt Ecclesiæ Catholicæ radicẽ et matricẽ agnoscerent, & tenerent.* Et pòst: *Vt te vniuer-
si collegæ nostri, & communicationẽ tuam, id est, Catholicæ Ecclesiæ vnitatem pariter & charitatẽ proba-
rẽt, ac firmiter tenerent.* Pontifex ergo Romanus vinculũ est sacerdotalis collegij, & velut visibilis
50. vnitas Ecclesiæ militantis. Et lib.4 epist.2. *vt sciret Cornelius, te secũ, hoc est, cũ Catholica Ecclesia cõ-
municare.* Cùm ergo in omni ordinata plurium hominũ communione, principiũ aliquod & ca-
put existat: Ecclesiasticæ cõmunionis principium & caput Ecclesia Romana semper fuit, adeò
vt illa Ecclesia cæterarũ omnium curam iam inde ab initio gesserit, non solùm per ipsum Ponti-
ficem Romanũ, sed etiã eo mortuo, vel relegato per clerũ eius, ob eamq; causam Cyprianus lib.
51. 1. epist. 3. dicit, *florentissimum clerum vnà cum Cornelio Romæ præsidere.* Cumq; idem Cyprianus ob
Decianam persecutionẽ secessisset, atq; ab Ecclesia sua Carthaginiensi abesset: clerus Romanus
(vt habetur in Cypriano, quẽ Morelius Parisijs edidit) scripsit ad Carthaginiensem clerũ in hæc
verba: *Didicimus secessisse benedictũ Papam Cyprianũ.* Et pòst: *Cum incũbat nobis (qui videmur præ-
positi esse & vice Pastoris) custodire gregẽ.* quibus sanè verbis declarát, vná causam vniuersalis præ-
sidentiæ Romani Pontificis illá esse, vt absentiam aliorũ Pastorũ & pręcipue primatum solicitu-
dine sua pastorali suppleat, & negligentiá emendet. Vacante autem Romana sede, Presbyteri &
Diaconi eiusdẽ Ecclesiæ, vice Pastoris præponebátur, & ideo ipsis incubuit, vt gregem Domini
custo-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
249	Post mortē Fabiani vacante Romana sede, presbyteri & Diaconi Ecclesiæ Romanæ ad tēpus aliquod vniuersalis Ecclesiæ curam gesserunt.	Decius. Septima persecutio.

Heretici & Pseudoprophetæ.

49. De Nouatiani moribus, vnde etiam heresis orta est.

Nouatianus (quem Græci Nouatum nominant) cùm propter grauem morbum, in lecto baptismum, aqua circumfusus, accepisset, neque cætera post baptismum iam morbo elapsus, acquisiuit, *neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit*. Hæc Cornelius, apud Eusebium lib. 6. cap. 35. Theodoretus verò in 3. libro hæret. fab. ait: *Sectatores Nouati* (sic enim appellat Nouatianum) *ij: qui ab ipsis tinguntur, sacrum Chrisma non præbent. Quocirca eos, qui ex hac heresi corpori Ecclesiæ coniunguntur, benedicti Patres vngi iusserunt.* Hæc ille.

Videant iam Lutherani & Zuingliani, verùm vna cum Nouatiano & reliquos ritus baptismum subsequi solitos nō despiciant, & vngi ac sigillo Domini ab Episcopo consignati non recusent. Nec enim aut cæremonias in baptismo ab Ecclesia iam inde ab antiquo receptas obseruant, aut sacramentum Confirmationis agnoscunt.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Cornelius Papa apud Eusebium lib. 6. c. 35. *Alijs quibusdam post Baptismum secundùm Ecclesiæ canonem imbui oportebat.* (Et pòst.) *Qui sigillo Domini* (hoc est, sacramento Confirmationis) *ab Episcopo obsignatus non fuit, quomodo, quæso, spiritum sanctum adeptus est?* Hæc ille aperte docens, ad robur vtiq; & cōfirmationem eum non accipere spiritum sanctum, si quis ab Episcopo non obsignetur Domini sigillo. Quid verò aliud est Domini sigillum quod post Baptismum accipitur, quam signū sacrum Chrismatis, aut (vt hodie loquimur) Confirmationis sacramentum?

Cyprianus lib. 2. epist. 1. *Parum est eis manum imponere ad accipiendum spiritum sanctum, nisi accipiant Ecclesiæ baptismum. Tunc enim demùm plenè sanctificari, & esse filij Dei possunt, si Sacramento vtroque nascantur.* 6. Cyprianus ergo non tantum Baptismi, sed & manuum impositionis quoddam Sacramentum esse credidit. Hæc enim duo sacra signa, *vtrumque Sacramentum* nominauit. Vnde etiam in Epistola ad Iubaianum, de ijs agēs, quibus à Philippo Diacono prius baptizatis, postea Petrus & Ioannes (Actor. 8) manus imposuerunt: *Quia* (inquit) *legitimum & Ecclesiasticum Baptismum consecuti fuerant, baptizari eos vlterà nō oportebat: sed tantummodo quod deerat, id à Petro & Ioanne factum est, vt oratione pro eis habita, & manu imposita, inuocaretur & infunderetur super eos spiritus sanctus. Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Ecclesia baptizantur, per præpositos Ecclesiæ offerantur, & per nostram orationem, ac manus impositionem, spiritum sanctum consequantur, & signaculo Dominico consummētur.* Et inter opera Cypriano adscripta, in titulo *De vnctione Chrismatis*: cùm author ille perantiquus de Feria quinta in cœna Domini ageret, *Hodie* (inquit) *in Ecclesia cum cæteris vnctionibus ad populum acquisitionis sanctificandum, in participationem dignitatis & nominis sacrum Chrisma conficitur, in quo mixtum oleo balsamum, Regiæ et sacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem, quibus dignitatibus initiandis diuinitùs est vnctio instituta.*

De No-

custodirent, non tantùm in Romana, sed etiam in Carthaginiensi, & in quacunq; alia per orbem
Ecclesia degentem. Itaq; in eadem epistola Romanus clerus Carthaginiensem admonens, pœ-
52. nitentes non esse arcendos ab Ecclesiasticis præsidijs, tandem ait: *Petimus harum literarum exem-
plum ad quoscunq; poteritis transmittere faciatis, vt stent fortes & immobiles in fide.* Sibi ergo id one-
ris impositum esse, Ecclesia Romana credidit, vt cōsuleret omnibus per orbē Ecclesijs, & ijs ma-
ximè, qui proprij Pastoris eiusdemq; primatis præsentia carebant. Sic enim antea B. Clementem
audiuimus ad Corinthios seditione laborātes in persona Ecclesiæ Romanæ scripsisse. Postea ve-
rò ipse Cyprianus hanc paternam gubernationem in Ecclesia Romana probè agnoscens, ad eun-
53. dem clerum Romanum ita scripsit, lib. 3. epist. 5. *Quoniam comperi, fratres charissimi, minus sim-
pliciter, & minus fideliter vobis renuntiari, quæ hic à nobis gesta sunt, & geruntur: necessariū duxi, has
ad vos literas facere, quibus actus nostri, & disciplina, & diligentia ratio redderetur.* Ac statim sub-
54. iungit, quomodo Episcopatum suum per epistolas administrauit; ac demum infert: *Cum vestra
scripta legissem, quæ ad clerum nostrum per Clementem Hypodiaconum nuper feceratis, vt ijs qui post la-
psum infirmitate apprehensi essent, & pænitentes communicationem desiderarent, subueniretur: stādum
putaui & cum vestra sententia, ne actus noster, qui adunatus esse, & circa omnia consentire debet, in ali-
quo discreparet.* Hæc autem verba, quæ iam retulit Cyprianus, habentur etiā in Epistola Romani
cleri ad clerum Carthaginiensem, vt vndiq; & fides Epistolæ cleri Romani, quam Morelius
edidit, ex ista Cypriani Epistola concilietur, & auctoritas Ecclesiæ Romanæ eniteat, quæ cæteris
per orbem Ecclesijs regulas præscripsit, & cui cæteri Episcopi administratæ Ecclesiæ rationem
reddere non dedignabantur. Nam & iterū Cyprianus ad clerum Romanū scribit in hunc mo-
55. dum, li. 5. epist. 4. *Post factas ad vos literas, fratres charissimi, quibus actus noster expositus, & discipli-
na ac diligentia quantulacunq; ratio declarata est, aliud accessit, quod nec ipsum latere vos debuit.* Et mox
rationem de singulis pæne rebus quæ in ipsius Ecclesia gestæ erant, accuratè reddit, seq; Roma-
56. ni cleri sermone adiutum docet, vtpote *cuius cleri sententia vnanimiter secum staret.* Idemque
lib. 5. epist. 5. clerum Romanum sic alloquitur: *Et dilectio communis, & ratio exposcit, fratres cha-
rissimi, nihil conscientiæ vestræ subtrahere de his quæ apud nos geruntur, vt sit nobis circa vtilitatem Ec-
clesiasticæ administrationis commune consilium.* Et pòst: *Quod si temeritas eorum nec meis, nec vestris
literis compressa fuerit.* Ergo valuit, aut Cypriani iudicio valere debuit Romani cleri auctoritas
ad comprimendam temeritatē etiam eorū qui in trāsmarinis partibus agebant. Alibi verò apud
Cyprianum (lib. 2. epist. 7.) ijdem presbyteri & Diaconi Romani modestissimè præfati, *se non tā
iudices, quàm participes eorum consiliorum esse*, quibus Ecclesiam suam Cyprianus rexit (nec enim
verè fuit, cur Iudicum personam sibi sumeret, cùm culpa nulla in Cypriano fuerit) tandem fatē-
tur, *pleniorem futurā auctoritatem suam*, si etiam Episcopum (qui tunc illis, mortuo Fabiano, dee-
57. rat) habuissent. In ea verò Epistola primum dicunt, *vigorem fidei & disciplinæ, quæ apud illos vige-
bat, mutuatum fuisse de temporibus Apostoli contestantis, fidem Romanā prædicari in toto mūdo; Rom. 1.*
Deinde adijciunt, *se literas etiam misisse in Siciliam, earumq; exemplum ad Cyprianum transmittunt.*
Quo ex loco illud intelligitur, Ecclesiæ Romanę curam sese ad Siciliam quoq; iam tunc extendisse. Quod etiam de cæteris per orbem Ecclesijs iudicandum est.

58. Postremò ibidem scribunt in hunc modū: *Absit ab Ecclesia Romana, vigorē suum profana facili-
tate dimittere. Sicut respici debet diuina clemētia, sic respici debet & diuina censura Cuius temperamenti
moderamen nos hic tenere quærentes, diu & quidē multi, & quidem cum quibusdā Episcopis vicinis no-
stris & appropinquantibus, et quos ex alijs prouincijs longè positis persecutionis istius ardor eiecerat, an-
te constitutionē Episcopi nihil innouandum putauimus.* Hinc appatet, quantū sit discriminis inter E-
piscopū Romanū, & alios Episcopos. Nam cùm & presbyteri ac Diaconi multi, & Episcopi tā vi-
cini, quàm longè positi Romæ simul affuissent; nihil tamen innouandum hi omnes putauerunt,
antequàm Episcopus Romanus cōstitueretur, qui maiore cū auctoritate omnia decerneret. De
59. illo quippe nominatim agitur, vt ex his verbis quæ nunc adscribā, constat: *Nobis differenda huius
rei necessitas maior incūbit, quibus post excessum nobilissimæ memoriæ viri Fabiani, nondum est Episco-
pus, propter rerum & temporū difficultates, constitutus, qui omnia ista moderetur, et eorū qui lapsi sunt,
possit cum auctoritate & consilio habere rationem.* Ecce quanquam ex maiorū traditione, & ex om-
niū Episcoporū consuetudine iam-dudum erat quædā regula de lapsis præfixa; tamē plenior au-
ctoritas rerum istarum futura erat penes Episcopū Romanū, qui posset *cum auctoritate omnia mo-
derari.* Quapropter cùm iam Cornelius ad moderanda Ecclesiæ Romanæ gubernacula coopta-
tus esset, decreuit vnà cum alijs quidem coëpiscopis suis, sed tamen velut maximus om[illegible]m,
quid in causa lapsorum fieri oporteret. Cuius decreti Cyprianus & alij Episcopi meminerunt, li.
60. 1. epist. 4. idq; cùm iam mortuus esset Cornelius. *Iampridem* (inquiunt) *nobiscum & cum omnibus
omnino Episcopis in toto mūdo cōstitutis etiā Cornelius collega noster sacerdos pacificus ac iustus & mar-
tyrio quoque dignatione Domini honoratus decreuit, eiusmodi homines* (hoc est lapsos) *ad pænitent[iam]*

quidem

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Decius.
250.	22. S. Cornelius Castimitibus, Romanus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Nouatiana seu Catharorum tam propria & præcipua hæresi quàm schismate.

Cum sciã, plerosq; ad illud quod in hæresi Nouatiana præcipuum est, nõ attendere: totam rem non meis, sed antiquorũ patrũ verbis exponã. Pacian. in ep. 3. ad Sympronia. *Nouatus presbyter ex Africa Romam veniens, cum de lapsis receptis inuidiam Cornelio cõflasset; quorundã Episcoporũ literas, qui tempestatẽ persecutionis (Decianæ) euaserat, ad Nouatianum dat. Ille ex auctoritate literarũ, sedente iam Romæ Episcopo, aduersum fas sacerdotij singularis, alterius Episcopi sibi nomen assumit. Cornelium lapsis cõmunicasse arguit, se vindicat innocentem.* Hæc ille. Socrat. verò lib. 4. c. 23. refert, Nouatum (quem Latini appellant Nouatianum) omnibus vbique Ecclesiis scripsisse literas, *vt eos qui simulachris immolassent, minimè ad mysteria admitterent, sed hortarentur ad pœnitentiam, remißionemq; permitterent Deo, qui potest & habet auctoritatem peccata remittendi.* Ex his etiam ipsius Nouatiani literis constat, illum non ab omni abhorruisse pœnitentia, sed tantùm ab illa quæ *per Sacerdotes Dei ministros dispensabatur.* volebat enim solum Deum recõciliare peccatores, nec vllum instituisse signum seu sacramentum pœnitentiæ, per quod iidem in Ecclesiam recepti esse cognoscerẽtur. Propria enim Nouatianorum hæresis hęc fuit, non posse eos qui post baptismum peccassent, per sacerdotes in Ecclesiam recipi, etiãsi pœnitentiã egissent, & crimen cõfessi essent. Cũ enim tria, hoc est dolor animi, oris cõfessio, & operis emendatoria quædam satisfactio pœnitenti necessaria sint, vt is ritè à sacerdote absolui atque Ecclesiæ reconciliari queat: Nouatiani dolorem cordis, & satisfactiònem operis nequaquam abstulerunt: sed potius ad ista hortati sunt.

Oris

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Nouatianæ hæresis condemnatio in concilio Romano sub Cornelio Papa.

Concilium maximũ (auctore Euseb. lib. 6. c. 39.) *Romæ cogitur, in quo sexaginta Episcopi, & presbyteri totidem, atque amplius vnà cum Diaconis in vnum conueniunt. A Pastoribus etiam separatim per singulas cuiusque regionis prouincias, quid de ea re agendum esset, deliberãtibus, colloquia fiunt. A quibus omnibus tandem decernitur, Nouatum eiusq; fautores tanta superbia inflatos, & qui illius inhumanißimæ & à fraterna charitate alienißimæ opinioni assentirentur, in eorum numero, qui ab Ecclesia excluderentur, haberi: fratres autem, qui casu infelici prolapsi essent, pœnitentiæ medicamentis curari.* Hæc ibi. Per *medicamenta verò pœnitentiæ*, nihil aliud, quàm Sacramentum pœnitentiæ, Synodus intellexit. Neque enim Sacramenti nomen illis diebus tam frequenter, ac nunc, ad certa illa Christianæ religionis signacula denotanda in vsu erat. Etenim Baptismũ, Eucharistiã, & Pœnitentiam de maioribus criminibus post Baptismum actum nominantes, intelligebãt quidem illas res quas hodie Baptismi, Eucharistiæ, ac Pœnitentiæ sacramenta vocamus. quanquam nomine Sacramenti tarò tam strictè ac propriè vterentur. Sed hoc ipsum ex D. Cypriani auctoritate confirmemus.

Ex Cy-

quidem agendam posse admitti, ab ordinatione autem cleri atque sacerdotalis honore prohiberi. Nõ parum auctoritatis decreto Episcopali additum insinuant, ex eo quod etiam Cornelius idem cum aliis decreuit. Nam alioqui fuisset forsitan Prouinciale, sed certè quidẽ non vniuersale decretũ, quo vbique omnes Ecclesiarum Pastores niti possent & confidere. Sed quoniam ad Cornelij mentionem iam est peruentum: age, quid ex Cypriano pro testificando illius primatu colligi queat, animaduertamus.

61. Cornelius (inquit Cyprianus lib. 4. Epist. 2.) *ad sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Nec vt quidam*, id est, Nouatianus) *vim fecit, vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus acciperet. Et factus est Episcopus à plurimis collegis nostris* (sedecim numero) *qui tunc in vrbe Roma aderant, cùm Fabiani locus, id est,* (inquit Cyprianus) *cum locus Petri & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret. Tum deinde sedit intrepidus Romæ in sacerdotali cathedra eo tempore* (id est, sub Decio) *cùm tyrannus infestus sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, cùm multo patientius & tolerabilius audiret, leuari aduersus se æmulum principem, quàm constitui Romæ Dei sacerdotem.* Significat verò, sublimem illam Romanorũ Pontificum cathedram tantæ, per vniuersum orbem fidelium multitudini præfectam, adeò formidolosam Imperatoribus Romanis visam esse, vt magis sibi ab illis timuerint, quàm ab æmulo principe, qui purpuram sibi vltrò imposuisset. Nec enim illis assentior, qui (lectione mutata) Cornelium dicunt, tolerabilius audisse æmulum Principem, id est, Imperatorem contra se leuari, quam æmulum sacerdotem, id est, Nouatianum Romæ constitui. Nam Imperatores à Christi fide ac religione abhorrentes, non rectè dicantur *æmuli Pontificum Romanorum*. Deinde Cyprianus de tyranno Decio proximè locutus erat, dicens, *tyrannum Dei sacerdotibus infestum, fanda atque infanda comminatum esse* & continuò subiunxit, *cùm multo patientius & tolerabilius audiret* (vtique Decius tyrannus) *leuari aduersus se æmulũ principem*, id est, Imperij competitorem, *quàm constitui Romæ Dei sacerdotem*, id est, Pontificem maximum. Præterea laudatur eo in loco virtus, robur, & firmitas Cornelij. Vnde obsecro? nisi quia tyrannum, Dei sacerdotibus tam infestum, vt mallet Imperij competitorem, quàm Pontificem Romanũ: ferre tamen vsque adeò non timuit, vt *eo tempore in sacerdotali cathedra intrepidus sederet.* Denique statim post verba illa, de quibus iam agitur, subiicit Cyprianus: *Nónne hic* (id est, Cornelius) *summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? Nonne inter gloriosos Confessores, & Martyres deputandus, qui tantum temporis sedit, expectans corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis vltores, qui Cornelium aduersus edicta feralia resistentem vel gladio inuaderent, vel cruci figerent, vel igne torrerent?* Hæc omnia in mediũ protuli, vt lector videret, vniuersam Cypriani orationem eo in loco ad Cornelij Papæ laudem ideò spectare, quòd tyrannum, à quo tantopere cathedra ipsius timebatur, ipse tamen prorsus non timeret? Quidnam ergo est, quod Romanus Imperator, hoc est, orbis terrarum dominus, Pontificem Romanum timet? Nunquid à singulis etiam Episcopis eodem modo sibi timebat? Minimè gentium. Ac neq; Cyprianus id affirmat: sed ait, *Imperatorem timuisse Dei sacerdotem Romæ constitutum. Romæ*, inquam, vbi caput Christianorum sedere, & Ecclesiam principalem esse audiuerat, vbi Apostolorum Petri & Pauli gloriam celebrari acceperat, quam vrbem (si fortè Sibyllæ oracula non ignorabat) piscatoris hamo fore quandoque expugnandam, didicisse poterat. Ita enim prædixerat Sibylla Erythræa, vt alibi declarauimus. Nec Gentiles tam imperiti rerum erant, quin scirent, quanta esset Romanorum Pontificum auctoritas, vt ex Aureliani Augusti, & Ammiani Marcellini, & aliorum gentilium verbis ac testimoniis posthac planum fiet. Præterea, vt alibi per vniuersum orbem quo maior quisque Episcopus fuit, eò magis ab illo timebant, & propterea infestiores ei erant Imperatores: sic cum intelligerent, maximum Pontificem Romæ consedisse, maximè omnium & metuebant, & persequebantur eundem Pontificẽ Romanum, adeò vt ex triginta primis Pontificibus, vix tres naturali morte defuncti sint, sed ab Imperatoribus Romanis violentam necem subire coacti fuerint.

Quid multis? Nónne de hoc ipso Cornelio narrat Damasus in Pontificali, *quòd Decius cùm audisset, Cornelium agentem apud Centumcellas, à beato Cypriano epistolam accepisse, ei coràm dixerit: Sic definisti, vt nec Deos consideres, nec præcepta Principum audias, nec nostras minas timeas, vt contra Rempublicam literas accipias & dirigas?* Vide quid sit, quod Decius timebat. vtique vt Herodes timebat, ne Christus Rex Iudæorum auferret sibi regnum terrenum: sic timebat Decius, ne Pontifex maximus auferret sibi terrenũm Imperium. Iam quippe videbat, in immensum creuisse Christianum populum. Iam verebatur, ne qui populus tam obediens foret Pontifici Romano, iuberetur aliquando ab illo inuadere imperium, & idola perdere. Sed alia erant Dei consilia, & ideo Cornelius Decio respondit, dicens: *Ego de corona Domini mei literas accepi, & direxi, & non contra Rempublicam, sed magis per spirituale consilium ad animas redimendas.* Hæc ille.

Post

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Decius.
		7. Persecutio.
258.	Idem Cornelius sed. an. 2. m. 2. d. 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Oris verò confessionem, & sacerdotis sacramentalem absolutionem penitus abstulerunt, velut solus Deus potestatem remittendi peccata sibi perpetuò retinuisset, nec illam à ministris Christi ad ædificationem Ecclesiæ vnquam voluisset dispensari.

Hoc testatur Cyprian. de Nouatiana hæresi nominatim tractans, in lib. 4. Epist. 2. prope finem: *O hæreticæ institutionis inefficax et vana traditio, hortari ad satisfactionis pœnitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam: dicere fratribus, plange, & lachrymas funde, & quæcunq; ad pacem pertinent, facies, sed nullam pacem, quam quæris, accipies.* (Et pòst:) *Dum fructus pœnitentiæ intercipitur, pœnitentia ipsa tollitur. Quòd si inuenimus, à pœnitentia agēda neminem debere prohiberi, & deprecātibus atque exorantibus Domini misericordiam, secundùm quod ille misericors & pius est, per sacerdotes eius pacem posse concedi: admittendus est plangentium gemitus, & pœnitentiæ fructus dolentibus non negandus. Et quia apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest: qui ex toto corde pœnituerint & rogauerint, in Ecclesiam debent interim suscipi.* Nouatiani ergo ad pœnitentiam homines hortabantur, sed pœnitentiæ fructum (qui est absolutio à crimine) dicebant per sacerdotes obtineri nō posse, velut qui nullum signum seu sacramētum à Domino institutum accepissēt, cuius vi talem potestatem exercerent. Fient hæc omnia suis tēporibus & locis planiora ex Ecclesiastica historia, ex Lactātio, Ambrosio, Hieronymo, Paciano,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Ex Cypriano certissimè intelligi, quòd Nouatianus peccatores ad pœnitentiam quidem adhortabatur, non tamen admittebat pœnitentiæ sacramentum, hoc est, absolutionem sacerdotis, qua pœnitentes reconciliarentur Ecclesiæ.

Cyprianus ad Cornelium libro 1. epistola 2. *Permisit Dominus, vt ligata in terris, etiam in cælis ligata essent: solui autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesia soluerentur.* Cùm peccata prius in Ecclesia, quam in cælo solui dicit, idque Domini permissione: nihil aliud significat, quàm Dominum instituisse Sacramentum Pœnitentiæ, quod sit instrumentalis quædam causa remittendi peccata. Et cùm causa effectum præcedat: peccatum non dimittitur in cælo, quod per Sacramentum Pœnitentiæ non sit prius dimissum in Ecclesia. Nam iterum in eadem Epistola sic scribit: *Episcopatus nostri honor grandis, pacem dedisse Martyribus.* Et pòst: *Quomodo potest ad Confessionem* (nominis diuini coram persecutore) *idoneus inueniri, qui non prius pace recepta receperit spiritum patris?* Pax ergo, quam Episcopus dabat, spiritum diuinum, hoc est, gratiam pœnitenti contulit: quod nunquam ita euenisset, nisi aliquod esset sacramentum Pœnitentiæ. Rursus ibidem subiicit Cyprianus: *Placuit, examinatis singulorum causis, pacem lapsis dare.* Non ergo talis erat pœnitentiæ Ecclesiasticæ ratio, vt satis esset prædicatori palàm dicere: si quem vestrûm in fide recta pœnitet suorum scelerum, is sciat, sibi remissa esse peccata: sed singulorum causæ, id est, circumstantiæ personarum & rerum à sacerdote solo examinabantur, & ita demum pax iis dabatur, qui vere pœnitentiam egissent. Nam postea in. 6. eiusdem libri Epistola, Cyprianus Baptismum & Pœnitentiam simul conferens; ait: *eum solum posse baptizare, & remissionem peccatorū dare, qui habeat Spiritum sanctum.* Baptizare autem, & remittere peccata, non essent eiusdem hominis, & potestatis, nisi vtrumque fuisset Sacramentum. Et quanquam Cyprianus in eo errabat, quòd Sacramentum Baptismi à schismaticis cōferri

Post Cornelij assumptionem ad Pontificatum, cæteros per orbem primates (vt moris erat) de sua ordinatione certiores fecit, vt scirent, quocum communicare, & a quo literas communicatorias accipere, atque ad quem dirigere in causis Ecclesiasticis deberent. Primates vero per prouinciam ipsorum hæc eadem collegis singulis in notitiam perferebant. Illa quippe eadem sunt
62. in hac re D. Cypriani verba lib. 2. ep. 10. vbi etiam Cyprianus testatur, *solius Pontificis Romani literis de sua ordinatione scriptis absque aliorum præterea testificatione credi solitum esse.* atque ideo excusat se, quòd non statim post acceptas de ea re Cornelij literas eius ordinationem promulgasset: hoc enim vtilius ipsi eo tempore visum est ad retardandum Nouatiani schisma & dissensiones inde subsecutas. Cypriani verba hæc sunt libro 2. Epist. 10. *Quod scripta collegarum nostrorũ, qui illic ordinationi tuæ affuerant, desiderauimus; non veteris moris obliti nouum aliquid quærebamus. nam satis erat, vt tu te Episcopum factum literis nuntiares, nisi esset ex diuerso discrepans factio.* Hoc ergo ad reliquas Romanæ sedis prærogatiuas accedit, quòd verus, etiam Cypriani tempore, mos fuit, vt vnius Pontificis Romani literis absque aliorum necessaria testificatione crederetur. Accedit & illud, quòd moris fuit per totum mundum, vt maiora quæque ad sedem Romanam quamprimum perferrentur. Ex quo Cyprianus, qui ad aliquod tempus nouam Pseudoëpiscopi creationem Romano Pontifici nunciare prætermiserat, de illa re seipsum purgaturus ad Corne-
63. lium scribit lib. 1. epist. 3. *Quod tibi de Fortunato isto Pseudoepiscopo, à paucis & inueteratis hæreticis constituto, non statim scripsi, frater charissime, non ea res erat quæ in notitiam tuam deberet per nos festinatò statim quasi magna aut metuenda perferri.* Cum autem Cyprianus dicit, hanc rem non debuisse festinatò, *quasi magnam, ad notitiam Romani Pontificis perferri,* nónne clarissime docet, res magnas ad illius notitiam festinatò perferri debuisse? Præterea cum Marcianus Arelatensis Episcopus Nouatiani hæresim sectaretur, Cyprianus lib. 3. epist. 13. ad Stephanum Papam scribens, *Faustinus* (inquit) *collega noster Lugduni consistens, frater charissime, semel atque iterum mihi*
64. *scripsit, significans ea quæ etiam vobis scio vtique nunciata, tam ab eo, quàm à cæteris Coepiscopis nostris in eadem prouincia constitutis, quòd Marcianus Arelate consistens Nouatiano se coniunxerit, & à Catholicæ Ecclesiæ vnitate atque à corporis nostri & sacerdotij consensione discesserit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem.* Tam consuetum erat, Pontificem Romanum de rebus istiusmodi ab Episcopis vbique degentibus admoneri, vt Cyprianus nihil dubitet, hoc illi à pluribus significatum esse. Nec est quòd dicas, hanc eãdem rem Cypriano quoque nunciatam fuisse. Nam vt hoc nõ negauerim: sic manifestum est, cum Cypriano eam rem fuisse ob id communicatam, vt is Pontificem Romanum ad Marciani excommunicationem incitaret. Ad multos quidem & Episcopos & cleros Cyprianus literas dedit, sed nunquam ita cum vllis alijs, vt cum clero & Põtifice Romano egit; nunquam vlli tam accuratam rationem rerum à se gestarum dedit; nec vllam præterea Ecclesiam vel *principalem*, vel tanquam *Petri cathedram* salutauit. Multa (fateor) cæteris Ecclesiis communia cum Romana erant: veluti vt scirent omnes & singulæ, quis à quibus esset ordinatus Episcopus, quis à communione abstentus, aut quis Ecclesiæ reconciliatus esset. Cæterùm quia quædam erãt communia omnibus inter se Ecclesiis; propterea dicere, quædam singularia, & ea longè maxima Ecclesiæ Romanæ tributa non fuisse, hoc illud est, quod à veritate alienum esse contendimus.

65. Cornelius Episcopus Romanus (vt est apud Eusebium lib. 6. cap. 35.) ad Fabium Episcopum Ecclesiæ Antiochenæ scribens, cùm exposuisset, quo pacto Nouatus procurasset, vt tres Episcopi simplices & agrestes ex angulo quodam Italiæ per fraudem euocati, imaginaria quadam impositione manuũ, ipsi Episcopatum tribuerent, postea declarat, *se vnum ex iis apertè confessum, vt laicum in communionẽ recepisse. Qui vero in reliquorum duorum loca succederent, alios* (inquit) *Episcopos misimus.* Non solùm igitur delinquentes Episcopos deponere potuit Romanus Episcopus, verùm etiam alios mittere, qui in depositorum loca succederent. Ex quo apparet, Pontificis Romani potestatem nec intra vrbem, nec intra suburbanas, & adiacentes vrbi Ecclesias (vt quidam volunt) conclusam fuisse.

66. *Gratianus Episcopus anno Imperij Decij primo, à Romanæ sedis Papa transmissus est in vrbem Turonicam, vbi de paganis nonnullos prædicatione sua conuerti fecit ad Dominum.* Auctor est Gregorius Turonensis, historiarum lib. 10. num. 31.

67. Lucius in Epistola ad Episcopos Galliæ & Hispaniæ: *Literas dilectionis vestræ, quas ad beati Petri Apostoli sedem pro vestri causa negotij misistis, libenter suscepimus.* Hoc igitur omnino verum & certum est, maiores causas ad sedem Apostolicam ex omni parte Ecclesiæ relatas fuisse. Hinc eidem Lucio Cyprianus cum collegis gratissimas literas misit, lib. 5. epist. 1. in quibus ei reditum ab exilio gratulatur, & demum subiungit: *Vicarias pro nobis ego, & collegæ, & fraternitas omnis has ad vos literas mittimus, frater charissime, & repræsentantes vobis per Epistolam gaudium nostrum, fida obsequia charitatis expromimus, hic quoque in sacrificiis atque orationibus nostris non cessantes Deo patri, & Christo filio eius Domino nostro gratias agere, & orare pariter ac petere, vt qui perfectus est atq; perficiens, custodiat & perficiat in vobis confessionis vestræ gloriosam coronã.*

Equidem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Gallus & Volusianus. an. 2. m. 4.
255.	23. S. Lucius Porphyrij filius, Romanus. sedit an. 1. m. 3. d. 25.	
		Aemilianus m. 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

no, Augustino, & aliis Patribus. Quoniam enim hæc hæresis, à Lutheranis plerisque, à Zuinglianis verò & Caluinistis omnibus renouatur; & licet verbo id illi negēt, re ipsa tamen ex aliqua parte Nouatiani sunt, & res magni momenti existit: de hac hæresi diligenter & sæpe agam.

ᵃ Nouatiani (vt apparet ex Epistola Cypriani ad Iubaiauum) rebaptizabant eos, qui ad ipsos à Catholicis venissent.

D. Cyprianum vnà cum 87. Episcopis errasse, verùm hæresim non incurrisse.

ᵇ Plura concilia in Africa habita sunt de iis baptizandis in Ecclesia, qui fuissent apud hæreticos baptizati, quorum in vno Episcopi ferè octuaginta septem ex diuersis prouinciis sub Cypriano Carthagini conuenerunt,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

non posse putabat, ob eamq; rem ab Ecclesia reprehensus est: tamen non errauit in eo, quòd baptizare, & peccata pœnitentibus remittere post baptismum, paria esse iudicauit, cùm id etiã Ecclesia semper docuerit. Imò etiam in 3. eiusdem libri Epistola Cyprian. docet, per eos, qui nimium citò lapsis manus imponunt, vtrunq; perdi, *vt & amissa sit gratia, quæ de baptismi sanctificatione percipitur: & non subueniat pœnitentia, per quam culpa curatur.* Vbi cùm significet, pœnitentiam curare, quod post baptismum de baptismi sanctificatione perierat, vtique docet, hanc, de qua loquitur, pœnitentiam nõ minus sacramentũ esse, quàm Baptismum. Quæ alioqui comparatio esset inter sacramenta Dei, & opera hominum? Denique hic ordo agendæ pœnitentiæ apud Cyprian. describitur lib. 3. Epist. 14. *Peccatores pœnitentia iusto tempore acta secundum disciplinæ ordinem, ad exomologesim (id est, confessionem) veniunt, & per manus impositionem Episcopi & cleri ius communicationis accipiunt.* Et in tractatu de lapsis docet, eos qui vel cogitauerunt de sacrificio idolis immolando, ipsum apud sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confitentes, exomologesim conscientiæ facere solitos, dum admitti confessio poterat, dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes apud Dominũ grata erat. Hæc omnia probãnt, & Nouatianos in eo hæresim suam posuisse, quòd Pœnitentiæ sacramentum negãrunt, & Catholicam Ecclesiam idem ipsum sacramentum contra eos defendisse. id quod ex his quæ postea subiungam, luce meridiana clarius euadet.

ᵃ Dionysius Alexandrinus apud Eusebium, lib. 7. cap. 7. contra Nouatum, qui Ecclesiam tam miserè discinderit, sanctum Baptismatis sacramentum abrogauerit, & fidem ac cõfessionem, quæ Baptismum præcedunt, condemnauerit, nõ sine causa graue odium concepimus.

ᵇ Stephanus Pontifex Romanus (teste Eusebio libro 7. capite 3.) cùm audisset, Cyprianum existimasse, non aliter, quàm per lauacrum Baptismatis, hæreticos in Ecclesiam admittendos, hac de re animo vehementer

Equidem non puto, rationem tantam cuiuslibet alterius, & præsertim transmarini Episcopi, aut in Africana, aut in vlla omnino Ecclesia habitam esse, quantam vndiq; probamus esse habitam vnius Pontificis Romani. Sed ad Stephanum Lucij successorem se conferat oratio.

68. Ex iis quæ dicuntur à Cypriano lib. 1. epist. 4. constat, Basilidem Asturicæ, vt videtur, in Hispania Episcopum, idololatriæ libello maculatũ, a sacerdotij administratione de iudicio sacerdotum eius prouinciæ fuisse repulsum, & alium in locum eius substitutum. *Basilides autem post crimina sua detecta, & conscientiam propria confessione nudatam, Romam pergens, Stephanum Pontificem Romanum longe positum, & gestæ rei ac veritatis ignarum fefellit, vt exambiret, reponi se iniuste in Episcopatum, de quo fuerat iuste depositus.* Hispaniarum igitur Episcopi cum viderent, Basilidem ex auctoritate Romani Pontificis Episcopatum suum repetere: hinc auctoritate sedis Apostolicæ, inde simulatione & fraude Basilidis commoti, ad Cyprianum & Episcopos Africæ scribunt, desiderantes *iustam pariter ac necessariam suam sollicitudinem vel solatio vel auxilio sententiæ ipsorũ sublevari.* Cyprianus ergo & reliqui Episcopi rescripserunt, Basilidem atque etiam Martialem, qui fuerat in eadem causa, iustè depositos videri, nec in pristinum honorem restituendos esse: eosq; perseuerare Episcopos debere, quibus loco ipsorum manus fuissent impositæ. *Nec rescindere* (inquiunt) *ordinationem iure perfectam potest, quòd Basilides Romam pergens, ambiuit se iniustè in Episcopatum reponi.* Iam ad totius causæ arcem ventum est. Quæri enim oportet, ob quam causam Cyprianus & reliqui Episcopi dicant, sententiam Romani Pontificis non debere seruari. Nam si putârunt, illum nihil iuris habuisse in longè positas Hispaniarum Ecclesias: omnino ista ratio stat à Protestantibus. Sin dicant (vt vere dicunt) *obreptum Episcopo Romano fuisse*, nec id videri ab eo

69. mandatũ esse, quod vt mandaret, fraude inductus fuit: tunc Magdeburgenses causa ceciderunt, Catholica verò fides vicit. Audiamus ergo Cyprianum. *Hoc*, inquit (id est, vt Basilides ad Stephanum Pontificem Romanum rei gestæ ignarum pergens, ambiret reponi se iniustè) *Hoc* (inquam) *eò pertinet, vt Basilidis non tam abolita sint, quàm cumulata delicta, vt ad superiora peccata eius, etiam fallaciæ & circumuentionis crimen accesserit. Neque enim tam culpandus est ille cui negligenter obreptum est, quàm hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit. Obrepere autem si hominibus Basilides potuit, Deo non potest, cùm scriptum sit, Deus non irridetur.* Vides iam, studiose lector, ex ista re potestatem Episcopo Romano in Hispaniarum Ecclesias vehementer confirmari: tantum abest, vt tollatur omnino, aut eleuetur. Nam qui ob eam solam causam dicit Basilidem in Episcopatum restitui non debere, quoniam fefellit Pontificem Romanum lõgè positum & veritatis ignarum; eo ipso fatetur, Pontificem Romanum iure potuisse Basilidem contra sententiam Episcoporum Hispaniæ restituere, si iusta fuisset Basilidis postulatio. Cyprianus igitur in facti cognitione Pontificem Romanum errasse dicit, non autem iure ac potestate ita priuatum esse, vt illum restituisse non potuerit. Et tamen in omni cognitione prima quæstio illa est, verum iure potuerit is causam cognoscere, à cuius sententia recedere conamur. Cùm autem qui causam cognouit, legitimus Iudex fuisse deprehẽditur, tum deinceps ad alia remedia confugiendum est. Cyprianus igitur contra Pontificis Romani potestatem nihil iure obiici posse, videns, ad obreptionem Basilidis se cõtulit, vt sententiam Pontificis irritam esse ostenderet. Nam nec illi, quod petunt, obtinent, qui fallunt Imperatores (cùm Theodosius & Valentinianus decreuerint, *vt mendax precator careat impetratis*, in Codice Iustiniani lib. 1. tit. 25.) sed tamen non idcirco carent Imperatores potestate priuilegia iis conferendi qui veritatem narrauerint. Sed quorsum de Cypriani sentẽtia quærimus, cùm ille ipse auctor fuerit eidem Stephano, vt in Gallicanas Ecclesias iurisdictionem suam exerceret? lib. 3. epist. 13. *Marcianus* (inquit) *Arelate consistens, Nouatiano se coniunxit, &*

70. *à Catholicæ Ecclesiæ vnitate, atque à corporis nostri & sacerdotij consensione discessit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem, vt seruis Dei pœnitentibus & dolentibus, & ad Ecclesiam lachrymis & gemitu, & dolore pulsantibus, diuinæ pietatis, & lenitatis paternæ solatia & subsidia claudantur, nec ad fouenda vulnera admittantur vulnerati, sed sine spe pacis & communicationis relicti ad luporum rapinam & prædam diaboli proiiciantur. Cui rei nostrum est consulere & subuenire, frater carissime, qui diuinam clementiam cogitantes, & gubernandæ Ecclesiæ libram tenentes, sic censuram vigoris peccatoribus exhibemus, vt tamen lapsis erigendis, & curandis vulneratis, bonitatis & misericordiæ diuinæ medicinam non denegemus. Quapropter facere te oportet plenissimas literas ad Coëpiscopos nostros in Gallijs cõstitutos, ne vltrà Marcianum peruicacem & superbum, & diuinæ pietatis ac fraternæ salutis inimicum, collegio nostro insultare patiantur.* Et pòst: *Dirigantur in prouinciam & ad plebem Arelate consistentem à te literæ: quibus abstento Marciano, alius in locum eius substituatur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus contemnitur, colligatur.* Et iterum: *Marcianus sententiam non dicat, sed accipiat; nec sic agat, quasi ipse iudicauerit de collegio sacerdotum, quando ipse sit ab vniuersis sacerdotibus iudicatus. Seruandus est enim antecessorum nostrorum beatorum martyrũ Cornelij & Lucij honor gloriosus, quorũ memoriam cùm nos honoremus, multo magis tu, frater charissime, honorificare & seruare grauitate & auctoritate tua debes, qui Vicarius & successor eorum factus es. Illi enim pleni spiritu Dei, & in glorioso martyrio cõstituti, dandã esse lapsis pacem censuerũt, & pœnitẽtia acta fructũ communica-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
	24.	
251.	Stephanus, quem Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos, vocat vigesimũ secundum à B. Petro.	Idem Æmilianus

Hæretici & Pseudopropheta.

runt, qui omnes licet à veritate in decernendo aberrarint, nõ tamẽ fecerunt hæresim aut schisma. Nec verò ab illis aliqui vnquam nominari sunt Cyprianistæ. nec Cypriani populus (vt Pacianus testatur in epist. 2. ad Symptonianum) aliud quàm Catholicus nominatus est. Hac enim conditione sententias dixerunt, nisi aliter fratribus suis per totum orbem diffusis videretur.

50. De Sabellianis.

Sabellius Afer Pẽtapolitanus (Noëti sectator, & tam Hermogenis, quàm Praxeæ in hæresi successor) dicebat (auctore Hilario in lib. 4. de Trinitate) eundem esse Patrem & filiũ, atque (vt ex Epiphanio & Augustino constat) etiam Spiritum sanctum: vt sint in vna substantia tres nomẽclaturæ. Hinc factum est, vt Sabelliani humanam filij naturam patri etiam imputarent, velut pater natus & passus sit pro nobis: ex quo iidem dicti sunt *Patripaßiani.* Calistus eandem hæresim sectatus est, auctore Theodoreto libro 3. hæret. Fab. 7.

51. De Nepote Chiliasta.

Nepos Ægyptius Episcopus promissa in sacris Scripturis quę sanctis viris fiebant, prętanda in hoc seculo docens, dicebat homines mille annis victuros in deliciis corporis, & voluptate; adeò vt nõ modò schismata nascerentur, sed integræ Ecclesiæ à fide deficerent. Eusebius lib. 7. cap. 19.

Hie-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

menter commotus fuit. *nihilque noui aut alieni à traditione ex Apostolorũ temporibus deriuata moliendum arbitrabatur.* Hæc Eusebius. Porrò verba decreti, quod Stephanus promulgauit, apud Cyprianum habentur in epistola eius ad Pompeium; *Si quis* (inquit Stephanus) *à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil innouetur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in pœnitentiam.*

Cyprianus in epist. ad Iubaianum Patripassianos appellat *pestes, quæ gladiis ac venenis subuertunt veritatem.*

Dionysius Alexandrinus hæresim Sabellij confutauit, vt apparet ex Eusebio lib. 7. cap. 5. itemq; ex Athanasio in libro quem scripsit de sententia eiusdẽ Dionysij, vbi hæc habet verba: *In Pentapoli superioris Libyæ, quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur; tantumq; eorum commenta inualuerant, vt vix vlterius filius Dei in Ecclesiis prædicaretur. Re cognita, Dionysius, ad cuius curam eæ Ecclesiæ pertinebant, legatos misit, qui auctores harum rerum ab illis prauis opinionibus retraherent. Illis autem in impietate pergentibus, Epistolam scripsit, & humanitatem Christi ex Euangeliis commonstrare, vt illis audacius filium Dei abnegantibus, & humana eius patri imputantibus, commonstrata res veritate (nõ patrem, sed filium pro nobis hominem esse genitum) rudibus illis & priscitis hominibus patrem non esse filium persuaderet.*

Dionysius Alexãdrinus duos libros de promissis contexens, in illis Nepoti (viro alioqui non malo) contradicit, vbi etiam cõqueritur, *Nepotianæ sectæ doctores legem & prophetas pro nihilo putare, Euangelia negligere, Apostolorum epistolas deprauare, nec pati homines de nostra cum Domino coniunctionis, & ad eius immortalem naturam assimilationis opere admirando cogitare; sed persuadere, abiecta & mortalia præmia tandem futura.* Denique in colloquio familiari Cotarionem eius opinionis apud Arsenoitem primarium quendam doctorem eò adduxit, vt ab ea opinione discederet. Euseb. lib. 7. cap. 19.

municationis & pacis negandum non esse, literis suis signauerunt, quam rem omnes omnino vbique censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus diuersus, in quibus vnus esset spiritus: & ideo manifestum est, eum Spiritus sancti veritatem cum cæteris non tenere, quem videmus diuersa sentire. Significa plane nobis, quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, vt sciamus ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.

Quàm multa, & quàm insignia testimonia eliciuntur ex his omnibus Cypriani verbis, pro Pontificis Romani primatu! Primùm animaduerto, Cyprianum sentire, quòd Pontifex Romanus cum Episcopis Galliarum iure suo agere potuit, vt Martianum Arelatensem Episcopum deponerent. Nec enim adhortatus esset Pontificem Romanum id facere, quod iniquum iudicasset. Deinde perpendo, maiorem fuisse Pontificis Romani, quàm Carthaginiensis potestatem in Ecclesias Gallicanas. Alioqui frustrà id ab illo petisset Cyprianus, quod ipse non minore cum auctoritate præstare potuisset. Præterea video, hac in re maiorem fuisse Pontificis Romani, quam aut Lugdunensis Episcopi, aut cuiusquam præterea in Gallia potestatem in ipsos Episcopos Galliarum. Nam in eadem epist. Cyprianus significat, *Faustinum Lugdunensem Episcopum illi semel atque iterum de isto Martiano scripsisse, addidíque, scire se, illa eadem Pontifici Romano tam per Faustinum, quàm per alios nunciata esse.* Frustra verò Faustinus implorasset opem Romani Pōtificis in ea causa, quam ipse potuisset pleniore quapiá auctoritate disponere. Accedit eodē quòd nō modò Episcopi Galliarum, sed etiā plebs Arelatensis eo tempore & cognouit, & agnouit Episcopi Romani primatum. Nam Cyprianus postular, *vt dirigantur literæ à Pontifice ad plebem Arelate consistentem:* quod nunquam fecisset, nisi probe perspectum habuisset, ne plebem quidem latuisse, quod Pontifex Romanus etiam in Gallicanas Ecclesias potestatem legitimam haberet. Quid, quòd perspicuè indicatur, quæcumque ab Episcopis omnibus contra Nouatianum decreta sunt, ea fuisse ab auctoritate Romani Pontificis potissimum profecta? *Illi enim lapsis* (inquit) *fructum pacis negandum non esse, literis suis signauerunt. Quam rem omnes omnino Pontifices Romani* siuè sua sponte, seu ab aliis admoniti, suis literis signabant, ac deinde illas literas ad primates mittebant, quorum opera eædem literæ ad singulos perferebantur Episcopos, vt ita omnium accedente consensu, ab omnibus eadem res decerneretur. Nec vllius momenti habitum est, si vnus aut alter Episcopus dissensisset. Cæterùm si res Pontifici Romano probata non fuisset, nunquam poterat vniuersalis decreti nomen auctoritatemve adipisci. Cæterum vt in eo, quod instituimus, progrediamur:

71. Cyprianus ait, *Stephanum Papam debere in Martiano abstinendo* (vt qui Nouatianus esset) *memoriā antecessorum suorum Cornely & Lucy sua grauitate & auctoritate seruare.* Non ergo res hæc erat consilij tantùm, aut exhortationis, verum etiam auctoritatis. Debuit enim Stephanus auctoritatem suam ad hoc interponere, vt qui Nouatiani dogma, quod sui antecessores damnauerant, defendere auderet, ab Episcopali sede remoueretur. Iam verò nec illud otiosum est, quòd Cyprianus Cornelium & Lucium Pontifices Romanos vocat non solùm Stephani, sed præterea *suos antecessores. Seruandus est* (inquit) *antecessorum nostrorū beatorum martyrum Cornely & Lucy honor gloriosus.* Ac nimirum ista ratione intelligitur, *quo mutua concordia glutino, & quo vnitatis vinculo sacerdotum cordis sit copulatum.* Nam cùm omnes Episcopi auctoritatem Romani Pontificis agnoscerent, illiusque Ecclesiæ Episcopos velut proprios antecessores numerarent, nec fas esse iudicarent, vt ab eorum decretis recederent: factum est, vt vnius cathedræ communis omnibus obseruatio congregaret omnes in vnum, faceretq; ne sensus esset diuersus in singulis, quibus vna esset cathedra, Episcopatus vnus, vna Ecclesia, vnus denique Christus, & vnus Deus. Nam his gradibus video me posse ad vnitatem Dei ascendere, quibus antea Cyprianum à Deo *ad cathedram vnam* descendisse perspicimus, lib. 1. epist. 8.

His ita positis, appareat facilè, quàm leuiter Magdeburgenses huic D. Cypriani loco, quē Catholici magnopere vrgere solent, satisfacere conentur. *Alius* (inquiunt Centur. 3. cap. 7. pag. 164.) *alium monebat de suo officio. Sic Cyprianus lib. 3. epist. 13. monet Stephanum Romanum Pontificem, vt ad Arelatensem Ecclesiam scribat, & populum excitet ad deponendum Martianum, & substituendum alium.* Ergo totum hoc, de quo hactenus actum est, nihil aliud volunt esse, nisi excitationē quandam populi. At longè plura in Cypriani verbis iam sunt annotata. Nam si tantùm excitatio populi quærebatur, quid causæ erit, cur Faustinus Lugdunensis, aut etiam ipse Cyprianus id efficere non posset? Quid necesse fuit, excitationem populi à Pontifice Romano tam seriò flagitare? Seriò enim agit Cyprianus, & velut rem magnam, quæ à se præstari non possit, multis verbis persuadere Pontifici Romano laborat. Excitat autem quisque eò melius, quo est doctior, facundior & eloquentior. Certè non puto, Stephanum Cypriano aut doctiorem fuisse, aut facundiorem. Sed bene habet, quòd Magdeburgenses dicūt, Cyprianum *monuisse Stephanum de officio suo.* Illorum igitur confessione, pertinuit ad officium Romani Pontificis, curare, vt Episcopus schismaticus in Ecclesia diutius non præsideret. Nam impudentissimam calumniam, quæ eodem in loco apud Magdeburgenses in Cornelium Papam velut auctorem, vt calix Domini absque vino in aqua sola consecraretur, vir doctissimus, & mihi summa familiaritate coniunctus Alanus Copus copiosè iam antè confutauit in Dialog. 1. cap. 16.

Vnum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
256.	24. S. Stephanus Iulij filius, Romanus.	
		Valerianus & Galienus an. 15.
		8. Persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

52. De Hierachis.

ᵃ Hierachas (vt est apud Hilarium lib. 4. & 6. de Trinitate) Vnigeniti ex Patre natiuitatem comparauit vnius lucernæ duobus luminibus, aut lychno in duas partes diuiso, tãquam esset substantia exterior, quæ, velut oleum aut alia quæpiam media materies, lumen ex se vtrumque protenderet.

ᵇ Hierachas (teste Epiphanio hær. 67.) nuptias non admisit, & ideo eum solis continentibus versabatur.

ᶜ Carnem negauit resurgere.

ᵈ Pueros ante cognitionem & merita certaminis morientes, reiecit à spe regni.

ᵉ Paradisum sensibilem negauit.

ᶠ Melchisedec putauit esse Spiritum sanctum.

Pau-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ *Dei religiosè non existimetur, quod impiè dictum & nunc & antè damnatum est.* Hilarius lib. 6. de Trinitate. Itaque testatur, antequam ipse scriberet, opinionem Hierachæ de diuinitate, velut lampade in duas partes diuisa, condemnatam fuisse. Sixtus secundus in epist. 1. ait: *Agnosce filium Dei ante omnia tempora de paterno vtero ineffabiliter generatum.* Et pòst: *Quod pater, est, id etiam est filius, Salomone dicente: Egò ex ore Altissimi prodij.*

ᵇ Cyprianus de habitu Virginum: *Cùm iam refertus est orbis, & mundus impletus: qui capere continentiam possunt, spadonum more viuentes castrantur ad regnum. Nec hoc iubet Dominus, sed hortatur, & cùm habitationes multas apud patrem suum dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat.*

ᶜ Hippolytus in oratione de consummatione mundi, præterquam quod ait, *Christum carnem suam tertia die suscitasse*; etiam docet ex Danielis c. 12. & Isaiæ 26. *excitandos è puluere terræ, qui sunt in monumentis, & denique omnem carnem mortalium visuram esse faciem Christi, cùm ad iudicandum venerit.*

ᵈ Cyprianus lib. 4. epist. 6. *Ob nomen Christi, à bimatu & infra qui fuerant, necabantur. Aetas nec dum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam.* Et lib. 3. epist. 8. *Est apud omnes siue infantes, siue maiores natu, vna diuini muneris æqualitas.*

ᵉ Methodius apud Epiphanium sub hær. 64. *Paradisus ex hac terra palàm locus eximius est.* Sixtus 2. in epist. 1. *Si antiquus hostis in paradiso hominem strauit, quis locus extra paradisum esse potest, in quo mentes hominum penetrare non valeant?* §. Paradisum igitur verè locum, ex eoque & sensibilem esse, Sixtus docuit.

ᶠ Cyprianus lib. 2. epistol. 3. Quòd Melchisedec, qui panem & vinum obtulerat, typum Christi portaret, declarat in Psalmis Spiritus sanctus. §. Spiritus sanctus igitur de Melchisedec locutus est, tanquam de alio à se, imò tanquam de sacerdote & ministro suo.

ᵃ In

Vnum illud iam superest explicandum in Cypriano. Maxima quæq; ad Episcopũ Romanum referri solita esse, iam ostendimus. Inter maxima verò non immerito habita sunt eiusmodi Synodorum decreta, in quibus de fide quippiam esset definitum. Dico igitur, Cyprianum etiã in hac re veterem Ecclesiæ morẽ obseruasse. Ipse id testatur lib. 2. in Epistola quam ad Stephanũ Pontificem Romanum scripsit, quæ numero prima est. *Ad quædam* (inquit) *disponenda & concilij com-*
72. *munis examinatione limanda, necesse habuimus, frater charissime, conuenientibus in vnũ pluribus sacerdotibus, cogere & celebrare concilium, in quo multa quidem prolata atq; trãsacta sunt. Sed de eo vel maximè tibi scribendum, & cum tua grauitate ac sapientia conferendum fuit, quod magis pertineat & ad sacerdotalem auctoritatem, & ad Ecclesiæ Catholicæ vnitatem pariter ac dignitatem, de diuinæ dispositionis ordinatione venientem.* Mox autem proponit quæstionem de rebaptizatione in eadem Synodo agitatã, & (vt Episcopis Africæ videbatur) rectè atq; ordine definitam. Sed vel in hac vna re apparet, quàm necessaria Ecclesiæ Dei fuit vnius primi Pastoris fides & præsidentia. Cum enim D. Cyprianus tanta doctrina præditus, quanta in eius Epistolis & aliis operibus elucet, tantaq; pietate afflatus fuerit, vt pro Christi nomine martyrium subierit, cum præterea frequentissimos sacerdores in consilium adhibuerit, nec antecessoris sui Agrippini exemplo caruerit, quem imitaretur, & tamen in causæ illius definitione vnà cum toto concilio errare permissus sit; cumq; eodem ipso tempore Stephanus Papa cum iis qui ipsi aderant, Cypriani decreto sese opposuerit, & in contrariam sententiam decretum aliud verum & catholicum promulgãrit: profectò insigni hoc exemplo Deus voluit toti Ecclesiæ suæ reuelare, quãtum inter successorem Petri, pro cuius fide rogasset, & alium quemcunque Episcopũ, imò etiam frequentem Episcoporum Synodum interesset. Sed hæc sint alterius loci. Nunc de Cypriani mente agitur, quam talem fuisse audacter dixerim, vt nullo modo sibi licere putauerit, ab ea fidei regula penitus dissentire, quæ illis Episcopis & populis placuisset, qui manerent in Pontificis Romani communione. Probabilius quidem visum est Cypriano, vt ab hæreticis baptizati de nouo in Ecclesia baptizarẽtur, tanquam prior baptismus ipso iure nullus extitisset. Nam vsque adeò illi placuit ea sententia, vt cùm vidisset, Stephanum Papam non modò illi non assentire, verùm etiam in contrariam partem decernere: contra Epistolam & decretum Stephani scribere non dubitauerit. Sed quid? An propterea deseruit Stephani communionem? Nihil minus. Et tamen si Protestantes verũ docent, maior fuit Stephano Cyprianus. Nam Pontifici Romano quidam Protestantium non nisi Romanam Ecclesiam & quasdam suburbicas, hoc est, vrbi vicinas subiiciunt: qui verò plurimum ei tribuũt, vltra Italiam non extendunt eius potestatem. At Cyprianus fuit totius Africæ Primas, vt colligitur ex iis Episcopis quos vndiq; ad tertiam Synodum suam Carthaginiẽsem cõuocauit, quibusq; in ea Synodo præfuit. Nam ibi aderant Episcopi ex Tripoli, ex Byzacio, ex Numidia, ex vtraque Mauritania, hoc est, ex Cæsariensi & Siticensi. Nam hæ sunt prouinciæ totius Africæ. Maior verò Africa est multis sanè partibus, quàm Italia: & tamen primas Africæ decretum sui concilij refert ad sedem Romanam, vt ab illa cognoscatur & confirmetur, cum interim Romana sedes adeò sese non subiecerit Africanis Ecclesiis, vt contraria potius omnia definierit. Non ergo ita se res habuit, vt Protestãtes impudentissimè affirmãt. Non Italiæ tantùm, sed toti præterea Ecclesiæ Romanus Pontifex præpositus iam inde ab initio fuit, atque ita hodie perseuerat. Hinc ad illam sedem acta sui concilij refert Cyprianus, quod multo melius ex Hieronymi verbis, quàm meis, intelligetur.

73. Hieronymus igitur in Dialogo aduersus Luciferianos: *Conatus est Cyprianus contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena: & idcirco hæreticorum baptisma reprobans, ad Stephanũ tunc Romanæ vrbis Episcopum, qui à beato Petro vigesimus sextus fuit, super hac re Africanam Synodum direxit: sed conatus eius frustrà fuit. Denique illi ipsi Episcopi qui rebaptizandos hæreticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem reuoluti, nouum emisêre decretum.* Hinc apparet, Cyprianum *Synodi suæ acta direxisse ad Romanum Pontificẽ*, certè vt eius assensum ad id quod agebat, obtineret. Sed quoniam Papa Cypriani Synodo, vtpote non rectè docenti contradixit; Hieronymus dixit, Cypriani conatum frustrà fuisse, adeò vt Africani Patres reuocato priore decreto nouum emiserint. Quibus ex rebus facilè animaduertas, quanti ponderis etiam longe ante Nicænam synodum Pontificis Romani auctoritas in Ecclesia fuerit. Etsi enim Cyprianus cum aliis *octoginta Episcopis* in concilio Prouinciali decreuisset, baptizatos ab hæreticis in Ecclesia Catholica baptizandos esse, eamq; rem multis scripturis confirmare visus esset; tamen quia Põtifex Romanus aliter decreuerat, nõ est ausus Cyprianus anathema illis qui secus docuissent, denũciare; id quod Hieronymus in eodẽ Dialogo attestatur. *Sciant* (inquit) *Cyprianũ hæc quæ de scripturis ob hæreticos rebaptizãdos in*
74. *Epistolis suis reliquit, non cũ anathemate eorũ qui se sequi noluerant, edidisse: siquidẽ in cõmunione eorum permãsit qui sententiæ suæ cõtraierant, sed hortatũ potius fuisse propter Nouatũ, & alias tũc hæreses multas enascentes, ne quisquam ab eo sine dãnatione erroris sui reciperetur. Sermonẽ denique suum, quem super hac re ad Stephanum Romanũ Pontificem habuit, tali fine compleuit: Hæc ad conscientiam tuam, frater charis-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
257.	Idem Stephanus, sedit an. 3 m. 3 d. 24.	Idem Valerianus & Galienus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

53. De Paulo Samosateno.

* Paulus Samosatenus, præter Sabellianam hæresim, quam eum tenuisse Epiphanius refert in hær. 65. etiam (vt est apud Eusebium lib. 7. cap. 22. & 24. vbi se res sua ætate gestas prodere ait) Christũ dicebat communi solùm hominis natura præditum, nec aliud quicquam fuisse. Conuictus à Firmiliano Cappadociæ Episcopo, sententiam se mutaturum pollicitus est, sed fidem non seruauit. Canone Ecclesiæ relicto, ad doctrinã adulterinã se transtulit: in verbi Dei interpretes, qui è vita excessissent, palàm debacchatus fuit. Psalmosque & cantus in honorem Christi tanquam à viris recentioris memoriæ editos explosit. Hæc eadem imitati sunt Lutherani & Zuingliani horum temporum. Nam & regulam Ecclesiasticæ prædicationis relinquunt, & interpretes, qui ex hac vita excesserunt, contemnunt, & Psalmos cantusque à Patribus compositos, velut à viris recentioris memoriæ editos exploserunt. Ista nec ipsi quidem negare possunt.

54. De ha-

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

* In concilio Antiochiæ Paulus sui erroris & peregrinæ opinionis perspicuè conuictus est, & tum ab Episcopatu, tum à Catholica Ecclesia exturbatus, præcipua Malchionis cum eo disputantis opera, qui presbyter & humanioris literaturæ in Antiochia magister fuit. deque ea re Patres qui aderant, epistolam communi consensu ad Dionysium Romanum & Maximum Alexandrinum Episcopos miserunt, cuius exemplar ad omnes prouincias mittebatur, vt testatur Eusebius lib. 7. cap. 23. & 24. In qua epistola cùm Pauli Samosatensis mores describantur, Synodus in magno vitio ponit, quòd *in Patres vita functos debacchatus sit, quodq́; priores cantus Ecclesiasticos mutarit, &* nouos ipse in sui laudem instituerit, simulque populi, dum prædicaret, clamores & applausus captauerit.

Confu-

charissime, & pro honore communi, & pro simplici dilectione protulimus, credentes etiam tibi pro re- nis tua & fidei veritate placere, quæ & religiosa pariter, & vera sunt. Cæterùm scimus, quosdam quod se- mel imbiberunt, nolle deponere, sed, saluo inter collegas pacis & concordiæ vinculo, quædam propria quæ apud se semel sint vsurpata, retinere. Qua in re nec vim cuiquam facimus, aut legem damus, quin habeat in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum vnusquisque sit præpositus, rationem actus sui Domino redditurus. Ad Iubaianum quoque de hæreticis rebaptizandis scribens, in fine libelli sic locutus est: *Hæc tibi breuiter pro nostra mediocritate rescripsimus, frater charissime, nemini præscri- bentes aut præiudicantes, quò minus vnusquisque Episcoporum, quod putat faciat, habens arbitrij sui li- beram potestatem. Nos, quantum in nobis est, propter hæreticos cum collegis & Coëpiscopis nostris non contendimus, cum quibus diuinam concordiam & Dominicā pacem tenemus: maximè cùm & Apost. di- cat, 1. Cor. 11. Si quis autem putatur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ec- clesia Dei. Seruatur à nobis patienter & firmiter charitas animi, collegij honor, vinculum fidei, & con- cordia sacerdotij.* Denique in sententia quam dixit primus in Synodo Carthaginiensi, *Superest* (in- quit) *vt de hac ipsa re singuli quid sentiamus proferamus, neminem iudicantes, aut à iure cōmunicationis aliquem, si diuersum senserit, amouentes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Epi- scopus pro licentia libertatis, & potestatis suæ arbitrium proprium, tamq; iudicari ab alio non possit, quàm nec ipse potest alterum iudicare.* Cum autem dicit, neminem ipsorum *se constituere Episcopum Epi- scoporum*, vtique significat, se, quanquam sit Primas, non tamen id sibi sumere, vt collegis suis præscribat, quid ipsi aut dicant, aut sentiant. Nihil verò hæc oratio detrahit Pontifici Romano, qui non se constituit, sed à Domino constitutus est Episcopus, non quidem Episcoporum (salte m quoad ordinem sacerdotalem) sed tamen etiam Episcoporum, quoad gubernationem mo- mnium Christi ouium, & fratrum confirmationem. Qui enim sunt æquales in potestate ordinis, possunt rectè impares in potestate iurisdictionis inueniri. Nostri autem instituti iam fuit, vt o- stenderemus, Cyprianum præclarissima iudicia fecisse de primatu Romani Pontificis, id quod multò etiam apertiùs contestatus esset, nisi hæc opinionum dissensio inter ipsum & Stephanum Papam incidisset. Cæterùm cuiusmodi est hoc, vt cùm tot modis primas Pontifici Romano con- cedat Cyprianus: hoc totum illo futili argumento Magdeburgenses eleuare conētur, quia Pon- tificem Romanum vocat *fratrem, collegam, & Coëpiscopum suum*? Quasi verò nos negemus, eos fuisse aut fratres, cùm ambo fuerint Christiani: aut collegas, cùm fuerint ambo Pres- byteri: aut Coëpiscopos, cùm fuerint ambo Episcopi, & quidem permagni ambo. Nunquid enim prouinciam Cyprianus non habuit? Nónne dixit (lib. 2. Epist. 10.) *Per prouinciam nostram hæc eadem collegis singulis in notitiam pertulimus*? Prouincia verò etiam plures Episcopos compre- hendebat, qui eidem Metropolitano suberant. Metropolis autem Africæ Carthago fuit, in qua sedit Cyprianus. Non ergo ad nomina, sed ad res attendamus, nisi volumus puerili more nomi- nibus abuti ad rerum certissimarum euersionem. Fuit Cyprianus plus quàm simplex Episcopus, si iurisdictionem spectamus. Fuit etiam Pontifex Romanus plus quàm primas, si ad Petri cathe- dram respicimus. Fuerunt tamen vterique Episcopi: & pro humilitate, cui ex æquo studebant, ambo non dici apud homines, sed esse apud Deum magni laborabant. Adamum aut Noë non legimus aliquādo Reges fuisse appellatos: & tamen si res ipsas, & nō sola nomina consideramus, nullus vnquam Rex cum illis cōferri potuit, vel antiquitate Imperij, vel amplitudine regionum subiectarum, vel æquitate legum & disciplinæ fidelis veritate. Apage ergò istas pueriles Magde- burgensium nugas. *Nolite* (inquit Apostolus 1. Cor. 14.) *pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote, sensibus autem perfecti estote*. Sed hæc sint satis de fide Cypriani & sententia.

75 Vincentius Lirinensis contra hæreses cap. 9. *Mos iste semper in Ecclesia viguit, vt quò quisque fo- reret religiosior, eò promptius nouellis adinuentionibus contrairet. Vnum aliquod exemplum, & hoc ab A- postolica potissimùm sede sumemus, vt omnes luce clarius videant, beatorū Apostolorū beata successio quā- ta vi semper, quanto studio, quāta cōtentione defenderit susceptæ semel Religionis integritatē. Quondam igitur venerabilis memoriæ Agrippinus Carthaginiensis Episcopus, primus omniū mortalium contra di- uinum Canonem, contra vniuersalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium consacerdotum, contra mo- rem ac instituta maiorum, rebaptizandum esse censebat. Quæ præsumptio tantum mali inuexit, vt non solùm hæreticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem præbuerit erroris. Cùm ergo vndique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquauersum sacerdotes pro suo quisq; studio reniterētur: tunc beatæ memoriæ Papa Stephanus, Apostolicæ sedis Antistes, cum cæteris qui- dem collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit: dignum, vt opinor, existimans, si reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci authoritate superabat. Denique in Epistola quæ tunc ad Africam missa est, idem his verbis sanxit, nihil nouandum nisi quod traditum est.* Ecce Episcopus Romanus re- liquos omnes Episcopos loci auctoritate superabat, etiam ante Nicænum concilium.

Diony-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
258	25. S. Xystus Iunior Philosophi filius. Atheniensis. Græcus, sed. an. 1. m. 10. d. 23.	
260	26. S. Dionysius Monachus, se. an. 10. m. 5. d. 5.	
		Claudius an. 1. m. 9.
		Quintilius dieb. 17.
		Aurelianus an. 5. m. 6.
		Persecutio.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

54. De hæresibus Manichæorum.

a Manes Persa (vnde Manichæi) duodecim Apostolos sibi adiungens, & in orbem mittens, Christum volebat simulare, auctore Euseb. lib. 7. cap. 25. cùm tamen Christianus nunquam fuisset, sed tantùm Catechumenus, vt Cyrillus Hierosolymitanus ait in Catechesi 6.

b Manichæus dixit, filiū esse partem vnius substantiæ patris, & id filium voluit intelligi, quod ex Dei substantia parte aliqua deductum apparuerit in carne. Hilar. de Trin. lib. 6.

De vetere Testamento.

c Veteris Testamenti Deus (inquit Manes) malorum est inuentor, dicens de seipso, *Ego ignis consumens.*

d Et qualis Deus, qui obcæcat? Paulus enim dicit: In quibus Deus seculi huius obcæcauit mētes infidelium, vt nō splendeat illis nomen Euangelij.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Confutatio hæresewn Manichæorum.

a *Archelaus Caschare in Mesopotamia Episcopus, Manetem in disputatione vicit, iudicibus etiam externæ doctrinæ Philosophis,* vt & Cyrillus Catechesi 6. & Epiphanius ait Hæresi 66.

b *Piæ Ecclesiæ fides Manichæum damnat. Nescit enim in filio portionem, sed scit Deū totum ex Deo toto, scit ex vno vnum, non defectum, sed natum: scit natiuitatem Dei nec diminutionem esse gignentis, nec infirmitatem esse nascētis.* Hilarius de Trinit. lib. 6.

c Manetis & Archelai ea quæ sequitur disputatio extat apud Cyrillum in Catechesi 6. *Si veteris* (inquit Archelaus) *Testamenti Deus ignem seipsum dicit, cuius erit filius ille qui dicit, Ignem volo in terram mittere? Si oderis eum qui dicit, Dominus mortificat & viuificat: quare honoras Petrum, qui Tabitham quidem suscitauit, Sapphiram autem mortificauit? Si oderis eum, eo quòd etiam mortem parauerit, quare non oderis eum qui dicit, Ite in ignem æternum? Si odisti dicentem, Ego Deus faciens pacem, & creans mala: perquire quid dicat Iesus, Non veni mittere pacem super terrā, sed gladium? Amborum sunt æqualia dicta; ergo è duobus alterum sit necesse est: aut vterque bonus, per eandem locutionem: aut si irreprehensibilis Iesus hæc dicens: quare vituperas eum qui in lege Veteri similia dicebat?*

d Lege quod præcedit paululum: *Si verò est obscurum Euangelium nostrum, in perditis est obscurum. Vides, quòd in perditis obscuratur. Non sunt enim sancta danda canibus. Nunquid autem solus veteris Testamenti Deus obcæcauit cogitationes infidelium? Iesus autem ipse nōnne dixit, Propterea in parabolis loquor, vt videntes non videant?* Et pòst: *Loquebatur Christus his qui audire non poterant, in parabolis: Discipulis autem seorsum dissoluebat parabolas. Splendor gloriæ illuminatis, excæcatio autem infidelibus. Hæc mysteria quæ nunc Ecclesia enarrat tibi Catechumeno, non est mos Ethnicis enarrare.*

a e Minu-

76 *Dionysius* (apud Eusebium lib 7.cap.4.) postquàm Stephanum Pontificem Romanū de omnium Orientalium Ecclesiarum fide & consensione certiorem reddidisset, demum ita scribit: *Syriæ vniuersæ & Arabiæ vestra doctrina & consilio semper magno adiumento fuistis, quibus etiam modo scripsistis epistolas.* Curam igitur omnium Ecclesiarū semper hæc Sedes sustinuit, etiamsi longissime tum spatio terrarum, tum lingua & moribus a se abessent.

77 Maximus Taurinensis, Hom. 2. in natali D. Laurentij: *Xistum (cùm Apostolicæ Sedis sacerdotio fungeretur) ante omnes summum Domini Sacerdotē furor gentilis aggreditur, vt Ecclesiastica membra, tam valido truncata capite, velut munimine præsidij cœlestis amoto, cruentus persecutor inuaderet.*

78 Hippolytus cùm Nouatiani schismate ab initio deceptus fuisset, postea sententiam mutans, dum ad martyrium duceretur (vt Prudentij verbis vtar) consultus, quænam secta foret melior:

Respondit: fugite, ò miseri, execranda Nouati
Schismata, Catholicis reddite vos populis.
Vna fides vigeat, prisco quæ condita templo est:
Quam Paulus retinet, quamq; cathedra Petri.

Vt autem per Paulum, Romanam Ecclesiam a Paulo edoctam, sic per cathedram Petri, perpetuam Pontificum in Ecclesia Romana successionem intelligit.

79 Dionysius Alexandriæ Episcopus (apud Eusebium li 7.cap.8.) in causa Ecclesiastica & consilium quærit, & *Xysti Pontificis Romani sententiam exquirit, veritus ne per errorem labatur.* Quod perinde est, ac si dicat, Pontificem Romanum in sententia sua de rebus Ecclesiasticis lata nō labi, vtpote qui ad fratrum fidem in rebus dubijs confirmandam a Christo sit constitutus. Nec enim Dionysius Xisti sententiam, velut qui doctior se fuisset, expetijt, sed velut eius, qui primus Ecclesiæ Pastor esset: vnde etiam prius ad Cornelium & Stephanum Pontifices Romanos de similibus causis scripserat. Auctoritas igitur Sedis, non hominum doctrina spectata est.

80 Athanasius in lib. de sententia Dionysij Episcopi Alexandriæ: *In Pentapole Superioris Libyæ quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur. Re cognita, Dionysius (ad eius curam eæ Ecclesiæ pertinebant) epistola scripta humanitatem Christi ex Euangelijs commonstrat, vt illis filium Dei abnegantibus, & humana eius patri imputantibus, patrem non esse filium persuaderet.* Et post: *Quidā ergo ex Ecclesia rectè quidem sentientes, sed tamē rogari eius causæ ob quā Dionysius ita scripsisset, Romā ascenderūt, ibiq; eū apud Dionysiū eiusdē nominis Romanū Præsulē accusauerūt. Re cōperta, Dionysius cū obiecta postulasset a Romano Præsule, eaq; accepisset, opus edidit sub nomine Elenchi & Apologiæ ad se purgandū. Porrò ex Dionysij Romani Episcopi voluminibus contra eos qui filium Dei creaturā asseuerant, scriptis clarè ostenditur, hæresim Arrianorū olim ab omnibus damnata fuisse.* Primū hoc in loco notandum est, antiquissimā fuisse illam Patriarcharum in certas regiones iurisdictionem, & eam non in Nicæno primùm concilio constitutam, quia temporibus Dionysij *Pentapolis Episcopo Alexandrino subiecta fuit.* Nec aliud ferè ex vllis actis Ecclesiasticis eius constitutæ iurisdictionis initium, quàm ab Anacleto Pontifice Romano deduci potest, qui sic vnamquamque Sedem honorauit maxime, vt illa propius ad D. Petri patrocinium & cathedram aspirauit. Deinde notandum est, *Episcopum Alexandriæ apud Romanum Pontificem fuisse accusatum:* cum tamen omnis accusatio apud superiorem Iudicem fiat. Denique Romanus Pontifex volumina mox edidit in fidei Catholicæ defensionem, ne illa ex vlla parte læderetur, vtpote ad cuius officium pertinuit confirmare fratres suos. Cùm Episcopi Orientales (vt est apud Eusebium lib.7.cap.22.23.& 24.) Antiochiæ in vnum conuenientes, Paulum Samosatenum Antiochię Episcopum ob hæresim (qua Christum dicebat nudum hominem fuisse) gradu suo deiecissent, atque in locum Samosateni Domnum rectè sentientem substituissent, deberentque ex antiquo more alios per totū orbē Episcopos de noua ista electione certiores facere, vt omnes & singuli scirent, quibus scribere, & à quo literas communionis accipere oporteret: mox communi consensu epistulam miserunt. Ad quem tandem? *Ad Dionysium Episcopum Romanum nominatim*, velut ad principium & caput Catholicæ huius communionis atque etiam nominatim ad Maximum, qui Ecclesiam Alexandriæ procurabat, velut ad Patriarcham, qui secundas post Episcopum Romanū teneret. Vnde constat, iam ab initio Ecclesiæ, primatum semper fuisse penes Pontificem Romanum, eamque rem nulli Episcopo nec in Oriente quidem, nedum in Occidente, ignotam fuisse.

81 Dionysius in Epist. ad Seuerū Episcopū: *De Ecclesijs Parochianis, vnde Apostolicā sedem cōsulere voluisti, qualiter sint per Cordubensem prouinciā diuidēda Sacerdotibus, nihil tuæ charitati melius nobis videtur intimare, quā vt sequaris, quod nos in Romana Ecclesia nuper egimus: Ecclesias verò singulas singulis Presbyteris dedimus, vt nullus alterius Parochiæ terminos inuadat. Hanc quoque normam, charissime, te & omnes Episcopos sequi conuenit. Et quod tibi scribitur, omnibus quibuscunque potueris, notum facias, vt non specialis, sed generalis sit ista præceptio.* Porrò Damasus in Pontificali narrat,

hunc

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas Diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
271.	27. S. Felix. Cōstantij filius. Romanus, sedit an. 4. m. 3.	Tacitus m. 6.
		Florianus m. 2. d. 20.
275	28. S. Eutychianus Maximi filius, Lunēsis, Tuscus, sedit an. 8. m. 6 d. 4.	Probus an. 6. m. 4.
		Carus cum Carino & Numeriano an. 2.
283.	29. S. Caius, Cai filius, Salonensis Dalmata, sedit an. 12. m. 4. d. 6.	Diocletianus & Maximianus an. 20.
		10. Persecutio.
296.	30. S Marcellinus Proiecti filius, Romanus, sed an. 7 m. 9. d 20.	Constantius 1. an. 13

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Principiis.

ᵉ Manichæi posuerunt duo principia cōtraria & coæterna: Deū, & materiam: Lucem & tenebras: bonum & malum. Epiphanius Hær. 66.

De malo.

ᶠ Malum dicunt certam habere substantiam. Vnde concupiscentiam carnalem volunt substantiā esse nobis contrariam, quæ separetur ab ijs qui purgantur.

ᵍ Animas de substantia Dei esse dicunt.

De libero arbitrio.

ʰ Manichæorum est (inquit Hieronymus in proœmio Dialogorū aduersus Pelagianos) hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitriū, & adiutorium Dei tollere. Itemq; fatum (inquit Socrates lib. 1. cap. 17.) Manichæus introducit; quod in nostra situm est potestate, tollit. Quæ omnia verba cùm ad eandem rem pertineant: tamen illa de fato, Magdeburgenses inter Manichæi hæreses posuerunt; de sublata verò per eundem Manichæum arbitrij nostri potestate, nihil dixerunt: ne si scipsos cum Manichæis in tollenda arbitrij libertate consentire prodidissent, suo miseri iudicio perijssent. Manichæos verò sustulisse liberum arbitrium, Chrysostomus etiam ait, Hom. 45. in Ioā. & Augustinus in lib. contra Fortunatum Manichæum.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵉ Minutius Fœlix in Dialogo (qui inter libros Arnobij aduersus Gentes octauum locum tenet, quique Octauius inscribitur:) *vnius imperio cæleste regnum gubernari, non est multi laboris aperire, cogitanti Imperia terrena, quibus exemplum vtique de cælo. Quando vnquam regni societas aut cum fide cœpit, aut sine cruore discessit?*

ᶠ Auctor Iustino annexus, qui circa hoc tēpus vixisse creditur, in quæstionibus (quas à Christianis propositas Ethnici nō rectè dissoluerūt) in reprehensione 1. sic habet: *Bona sunt, quæ hic sunt omnia: nec maximum malū in eis vllum est per essentiam. Ac Deus diem constituit, quo scelera omnia delebuntur. Interim permittit, vt ea mala faciamus, quæ sponte suscipimus ac diligimus, non propter imbecillam vim qua sit praditus, sed vt & nostrum liberū arbitrium, & ipsius patientia declaretur, sine quibus nec nos homines, nec ipse bonus, in hoc vitæ statu esse posset.*

ᵍ Apud Iustinum in Quæstion. quas gētes Christianis posuerunt, *Hoc differt Deus ab anima quo effector ab eo, quod effectorem habet.*

ʰ Minutius Fœlix in Dialogo quem inscripsit *Octauium.* Nec de fato quisquam aut solatium captet, aut excuset: *mens tamen libera est, & ideò actus hominis, non dignitas iudicatur.* Quid enim aliud est fatum, quàm quod de vnoquoque nostrûm Deus fatus est: *Qui cùm possit præscire materiam, pro meritis & qualitatibus singulorū etiam fata determinat. Ita in nobis non genitura plectitur, sed ingenij natura punitur.* §. Ex his constat, Minutij verba de meritis præscitis non nisi ad merita pœnarum referenda esse: vt nemo intelligatur, ex fati necessitate, sed voluntariè peccare; cùm interim non dicat, solam hominis voluntatem ad hoc sufficere, vt bonū quod cupit, suis viribus efficere queat. Ad hoc enim gratia Dei opus esse fatemur, quam solius Christi merita nobis primùm acquirunt. Sed tamen & illa Dei gratia cùm naturam hominis non mutet, sed ad altiora euehat, etiā libera & grata voluntate suscipitur.

ⁱ Chri- a 2 ⁱ Euty-

hunc Dionysium Papam *Presbyteris Ecclesias diuisisse, & cæmeteria, parochiasq; & diæceses constituisse*. Collata igitur Epistola Dionysij cum Damasi testimonio, manifeste indicat, Pontificis Romani potestatem sese ad omnes Episcopos extendisse: vtpote quibus Parochiarum terminos obseruandos præscripserit.

82 Cùm Paulus Samosatenus in concilio Antiocheno de Episcopatu deiectus (vt est apud Eusebium lib.7.cap.24.) ex Episcopi domo, quę illius Ecclesiæ propria erat, exire nollet: Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiã, sanctissimé, quid esset agendum, decreuit. Pręcepit enim, vt domus Ecclesiæ illis tribueretur, *quibus Christiani Italia & vrbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent*. Verisimile autem est, Imperatorem ab ijs qui Christo in comitatu eius nomen dederant, hac de causa instructum fuisse. Ita enim respondit & decreuit, ac si iam nosset, Orientales etiam Ecclesias Romani Pontificis, & Episcoporum Italiæ (qui solere rei adesse in Concilio) decreto gubernandas esse. quod ipsum etiam Eusebius (& ipse Orientis Episcopus) sanctissimè decretum fuisse testatur.

83 Felix Papa in Epist. 3. ad Benignum Episcopum: *Me requisisti super fidei documentis*. Et pòst: *Semper enim dubia & maiora negotia terminum ab hac sancta Sede (a tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt) accipere consueuerunt*.

84 Eusebius in Chronicis dicit, *D. Petrum fuisse primum Pontificem Christianorum*, additq́; eundem Petrum annis 25. perseuerasse *vrbis Romæ Episcopum*. Potrò tam in Chronicis, quàm in Ecclesiastica historia (lib.3 ca.4.) scribit, *Linum Romanam Ecclesiam primum post Petrum rexisse*. Et in lib.4.cap.1.ait, *Alexandrum successione à Petro & Paulo ducta, quintum Romanæ Ecclesiæ Pontificem fuisse*. Cùm igitur Petrum dicat fuisse primum Christianorum Pontificem, Episcopos autem Romanos D. Petri successores esse doceat: non est dubium, quin etiam sentiat, Episcopos Romanos esse primos Christianorũ Pōtifices. Quid quòd cũ ex proposito pręcipuarũ Ecclesiarũ Episcopos nominet, successionesque describat (nisi aut occasio rei narratæ, aut ratio tẽporis atque historiæ aliud postulet) primas in Episcoporum enumeratione tribuit Romanis Episcopis, secundas ferè Alexandrinis, tertias Antiochenis, vt videre licet apud eundem Eusebium li.3. cap.12. lib.4.cap.4.10.18.ac 19. Item lib.5.cap.21. lib 6.cap.15.21.ac 23. lib 7. cap. 13.24. ac 26. Hinc videas, quàm longè ab ipsa veritate absit, quod ab ipsis Magdeburgensibus in Centuria 3. cap.7.pag.173. scriptum est: *Nec Eusebius* (inquiunt) *cùm passim Romanorũ Pontificum facit mentionem, vsquam eis præ cæteris plus attribuit iuris aut etiam dignitatis*. An plus Romanis Episcopis præ cæteris non tribuit, qui eos & D. Petri (quem *primum Christianorum Pontificem fuisse tradit*) successores vocat, & in Catalogo Apostolicarum Ecclesiarum primos tot in locis tanto consensu collocat? Imò cùm liquidò pateat, Ecclesiasticam Eusebij historiam prius finitam esse, quam Concilium Nicænum indiceretur (vnde nec eius Concilij mentionem in historiarum libris facit) cumque præcipuè agat de præcipuarum Ecclesiarum successionibus, inter præcipuas verò Ecclesias vbique numerat Romanam, Alexandrinam, Antiochenam & Hierosolymitanam, ex ijs autem quatuor Sedibus Romanam cæteris præferat; certum est, ex Eusebij libris euinci posse, quòd & Romanæ Ecclesiæ primatus, & cæterarum trium prærogatiuę concilio Nicæno antiquiores fuerunt.

85 Synodus Sinuessana ex trecentis Episcopis & 30. presbyteris constans, ac de Marcellini Episcopi Romani apud idola thurificatione agens (vt legitur in tomo 1. Conciliorum) eum etiã conuictum præterquam ex ore suo condemnare nōn audet, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Sed eùm, cinere caput conuolutum habens, clamasset, *peccaui coram vobis, & non possum in ordine esse Sacerdotum, quoniam auro me corrupit: tunc subscripserunt in eius damnationem, dicentes: quia ore suo anathematizatus accepit maranatha. Nemo enim vnquam iudicauit Pontificem, nec præsul Sacerdotem suum, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquam*. *Ecce Romana Sedes prima est, & ideo non iudicatur à quoquam*, quia nec par in parem, nec inferior in superiorem, vllam potestatem habet.

86 Augustinus contra Epist. Parmeniani li.1.cap.5. *Arbitrio Constantini à iudicibus Episcopis causa* (Cæciliani) *cognita est, quibus præsuit Meltiades Romanæ vrbis Episcopus*. Et contra Iulianum Pelagianũ.lib.1.cap.2. *Melchiade Apostolicæ sedis Episcopo præsidente, Reticius cum alijs iudex interfuit*. Res autem ita se habuit. Post Cæcilianum rite apud Carthaginem ordinatum Episcopum, Donatus de Numidia veniens, & Lucillæ potentis feminæ opibus adiutus, Maiorinum per schisma ibidem ordinauit. Sed cùm & clerus & plebs Cęcilianum retinere Episcopum statuisset; Donatistæ ad Constantinum causam Cæciliani detulerunt. Sed quia (vt Augustinus ait in Epist.166. *Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, eam discutiendam atque finiendam Episcopis delegauit*. Dati sunt iudices, de Gallia tres, de Italia quindecim, qui omnes cum

87 ad vrbem venissent, præsidente Milciade Romano Pontifice, causa cognita, & iudiciũ ab eodem Milciade his verbis clausum est (vti Optatus lib.1.contra Parmenianum refert) *Cæcilianũ sua communioni Ecclesiastica integro statu retinendum meritò esse censeo*. De qua etiam re certa scribit

B. Augu-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
304.	31. S. Marcellinus Benedicti filius, Romanus, de regione Via lata, sedit an. 5. m. 6. d. 21.	*Galerius* an. 16	[i] Christum nō fuisse in carne vera, sed mortem ac resurrectionem similiter esse mentitum. [k] Nuptias damnant.	[i] Eutychianus Papa in ep. ad Ioannem & Episcopos Bæticæ: *Vitam suam nescit, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & verū ignorat hominem.* [k] Minutius in Octauio: *Nos vnius matrimonij vinculo libenter inhæremus: cupiditate procreandi aut vnam scimus, aut nullam.* 5. Intellige Christianos vnam tantùm vxorē simul habuisse.
309.	33. S. Eusebius Medici filius, Græcus, sedit an. 1. m. 7. d. 27.	*Maxentius & Maximinus* an. 6.	[l] Carnibus velut immundis non vescuntur. [m] Baptismum in aqua nihil perhibent salutis afferre.	[l] Lactantius de ira Dei, c. 13. *Omnia quæ generat mundus, ad vtilitatem hominum accommodata sunt: animantes quidem partim ad cibū, partim ad vestitum.* [m] Melciades Papa in ep. ad Episcopos Hispaniæ: *Spiritus sanctus super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu: in baptismo regeneramur ad vitā:* Regeneratio *per se (id est,* absq; Confirmationis Sacramēto*) saluat mox in pace beati seculi recipiendos: Confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos.*
311.	33. S. Miltiades Afer, sedit an. 3. m. 2.		[n] Vnà cum Pythagora & Platone dicebant, solas animas perpetuò manere, & in alia vel hominū vel pecudum corpora transmigrare: ipsa autem corpora nullo modo resurgere. [o] Reliquæ Manichæorū opiniones, de toto belli genere damnato, de sacrificijs externis (præter puras preces) omnino reiectis, de Imaginum sanctarum vsu improbato; ac denique de falsa Manichæorum perfectione & alijs eius generis, sub Fausti Manichæi nomine deinceps confutabuntur: quia nec ista omnia dogmata primo statim die sunt condita, nec ab omnibus simul Manichæis ex æquo recepta.	[n] Minutius in Octauio: *Ista sententia* (quæ corporibus dissolutis animas solas perpetuò manere, & in noua corpora sæpius vult cōmeare) *non Philosophi studio, sed Mimi officio digna est. Vide adeò quàm in solatium nostri, resurrectionem futurā omnis natura meditetur! Sol demergit, & nascitur; astra labūtur, & redeunt; flores occidūt, & reuiuiscunt; post seniū arbusta frondescunt; semina non nisi corrupta reuirescūt: ita in seculo corpus, vt arbores in hiberno occultāt virorē ariditate mētita. Quid festinas, vt cruda adhuc hieme reuiuiscat, & redeat? Expectandū nobis etiā corporis ver est.* [o] Quidam nomine Viator (apud Augustinum in hær. 46) tres Manichæorum sectas fuisse dicebat: vnā, quæ maneret in speciali nomine *Manichæorum*: alteram, quæ dicebatur *Macarij*, siue à certo authore, seu velut beati & *electi*: nam sic appellabantur, qui sanctius & excellentius auditoribus suis viuere putabantur: tertiam, quæ dicebatur *Catharistæ*, id est, purificatores, qui per alimenta, quæ sumebant, bonum à malo purgare se & liberare putabant. hi carnibus nō vescuntur, tanquàm de occisis fugerit diuina substantia, nec aliquid iam remanserit dignum, quod in electorum ventre purgetur. Denique Eusebius lib. 7. ca. 25. ait, *Manichæum falsa & impia dogmata ex infinitis erroribus iam olim extinctis, in vnum consersisse.*

B. Augustinus Epist.162. *Qualis ipsius B. Melciadis vltima est prolata sententia, quàm innocens, quàm integra, quàm prouida atque pacifica? qua neque collegas, in quibus nihil compererat, de collegio suo ausus est remouere, & Donato solo, quem totius mali principem inuenerat, maxime culpato, sanitatis recuperandæ optionem liberam fecit, cæteris paratus communicatorias literas mittere, etiam ijs quos à Maiorino ordinatos esse constaret: ita vt quibuscunque locis duo essent Episcopi, quos dissensio geminasset, eum confirmari vellet, qui fuisset ordinatus prior, alteri autem eorum plebs alia regenda prouideretur. O virum optimum! O filium Christianæ pacis, & patrem Christianæ plebis! Conferte nunc istam paucitatem cum*
88 *illa multitudine Episcoporum: neque numerum numero, sed pondus ponderi comparate.* Confert autẽ, atque adeò præfert octo decim Episcopos cum Milciade Romano Pōtifice in iudicio sedentes, alijs *septuaginta Episcopis*, qui Cæcilianum absentem temere damnauerant. Denique ait in eadem Epist.162., quòd *Cæcilianus Carthaginis Episcopus posset non curare conspirantem multitudinẽ inimicorum, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse coniunctum, vbi paratus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur.* Ergo Augustinus fatetur, non modò ante Nicęnum concilium primum, sed etiam *semper, semper*, inquam, *Apostolicæ cathedræ principatum* non modo fuisse, verum etiam *viguisse in Ecclesia Romana*, ob eamque causam Cæcilianũ cum Milciade Episcopo Romano, & cum cæteris coëpiscopis eius communicantem, *potuisse non curare alios etiam septuaginta Episcopos*, omnemq; clerum, & plebem illis adhęrentem, qui seorsum communicabant. Vnde, obsecro, hæc libertas Cęciliano tributa est, vt posset septuaginta Episcopos Africæ, hoc est, prouinciæ suæ non curare, modò cum Ecclesia Romana, & cum cęteris Episcopis in Romani Pontificis communione permanentibus communicaret, nisi quia Romanus Pontifex propius est cum Carthaginensi Episcopo coniunctus, quàm ipsi Africæ & Numidiæ Episcopi erant. Etenim si ad originem præcidendi aspicimus, caput pedibus est vicinius, quam femur & tibia: nam caput ægris pedibus consulere atque medicinam facere potest, tibia verò & femur non item. Christus autem in Euangelio definiuit, eum esse proximum, qui benignissimam vulnerato homini manum præbuit. Itaq; cùm Romanus Pont. visibile principium totius Ecclesiasticæ vnitatis fuerit, qui principiũ hoc tenet, meritò potest eos qui ab eodem principio deflectunt, non curare. Prætetea quando Milciades paratum se dixit cæteris Episcopis Africæ (præter Donatum solum) *communicatorias literas mittere*, eamq́ue benignitatẽ August. ita laudat, vt eum *virũ optimũ, & filium Christianæ pacis, patremq; Christianæ plebis appellet*: nonne eo ipso tam Milciades, quàm Augustinus contestantur, in manu Pontificis Romani positum fuisse, vt Donatistæ non haberentur amplius schismatici, idque propterea quòd *Pontifex Rom. communicatorias literas illis misisset?* Aut poterat alius quispiam in orbe terrarum Episcopus communicatorias literas illis qui tunc schismatici essent, mittendo, eosdem in Ecclesiæ corpus colligere? Imò vero si quisquam, præter primum, hoc esset conatus, multò citius seipsum in aliorũ schismate implicasset, quam alios a priore diuisione in vnitatem Ecclesiæ restituisset. Ordo in Ecclesia retinendus fuit: ordinis vero principiũ necessariò erat in Apostolicæ cathedræ principatu. Nam quid potest prius esse principatu ipso? Porrò *Apostolicæ cathedræ principatus in Ecclesia Romana semper viguit.* Inde igitur Ecclesiasticæ cõmunionis principiũ petendum erat, inde schismatici reconciliationis obtinendæ spem præcipuam habere debuerunt. Iterum atque iterum perpende, studiose lector, non verba modò auctorũ, sed multo magis rationes, ac sententias verborum. Milliades paratus fuit *dare communicatorias literas Africanis*, qui Cæciliano Catholico Episcopo hactenus aduersati erant. Augustinus verò ait, *Cæcilianum potuisse non curare Episcopos Africæ.* Cur ita? Quoniam *cum Romano Episcopo communicasset.* At quanti hoc (inquies) refert? An nónne Primatis Numidiæ communio tanti valet, quanti communio Romani Episcopi? Nullo modo. Quas tandem ob caussas? Quia *semper in Romana Ecclesia viguit Apostolicæ cathedræ Principatus.* Qui autem seruat principatum Apostolicæ cathedræ, de cætero securus est: sicuti ex altera parte qui excidit ab Apostolicæ cathedræ principatu, per nullius præterea communionem securus vnquam erit. Perturbatum quippe & ab ordine recto alienum est, quicquid extra ipsum principium seu principatum inuenitur.

Cõstantinus Magnus Romę cõstruxit Baptisteriũ, quod Ammianus Marcellinus in li.27. *Cõstantinianũ lauacrũ* appellat: vbi baptizatũ esse Imperatorẽ *Damasus* in vita Siluestri narrat, eandemq; historiã Adrianus Pōtifex in Epistola ad Cõstantinũ & Irenẽ cõmemorat. Et Adriano longe antiquior Gregorius Turonẽsis li. hist.2. num. 31. Clodouęũ iam baptizandũ dicit *processisse, velut nouũ Constantinũ ad lauacrũ, vt qui lepræ veteris morbũ deleturus esset.* Adde huc Bedã de sex ætatibus mũdi, anno mundi 4288. Zonarã tom. 3. Cedrenũ in cõpendio historiæ, Nicephorũ lib.8.ca.3. Petrũ de Natalibus in li.5. de Sanctis ca 26. Nec sane alioqui verisimile est, tam pium virum post tanta Dei beneficia in ipsum collata, baptismum suum vsque ad mortẽ fuisse dilaturũ, & salutari mysteriorũ fructu per annos fere 30. fuisse cariturũ, præsertim cùm & Synodo Nicęnę interfuerit, & multas res Ecclesiasticas rescriptis suis expedierit, & Persas ad fidẽ inuitãrit.

Quod

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperatores Rom.
324.	14. S. Siluester Rufini filius, Romanus.	Constantinus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

• Donati duo fuerũt: vnus, qui de Numidia veniens Maiorinum ordinauit Carthaginis Episcopum, cùm Cæcilianus iam antè fuisset ritè ordinatus: hic erat princeps hæresis Donatistarum. Sed Maiorino successit alius Donatus in eodem schismate Episcopus, qui eloquentia sua cõfirmauit hæresim Donatistarum. Ab vtrouis horum Donatistæ appellari potuerũt. Hi schisma potius, quàm hæresim ab initio condiderunt.

55. De schismate Donati.

• Donatus ab Episcopis nouẽdecim, à quibus erat condemnatus, ad Cæsarem appellauit. Ex quo apparet, schismaticos hoc animo iam olim fuisse, vt Imperatorum & regum tribunalia vellent Episcoporum cognitionibus etiam in causis ecclesiasticis anteferri. quã heresim multi Protestantiũ hodie sequuntur.

• Donatistæ dicebant, Catholicã Ecclesiam esse apud se, nec rationem vllam Episcoporũ aut Galliæ, aut Italię, aut vrbis Romæ habebant, cùm tamen octodecim Episcoporum iudicio, præsidente illis Romano Pontifice, condemnati fuissent, velut iniusti accusatores Cæciliani, & schismatis authores. Hodie itidem pauci, & nuper nati Lutherani dicunt, Ecclesiã Catholicã esse apud se. Zuingliani verò etiã apud se esse, cùm tamen & ipsi à se inuicem, & à reliqua Ecclesia dissentiant.

56. De schismate Meletij.

• Meletius Thebaidos in Aegypto Archiepiscopus, lapsos non nisi post longum tempus ad locum pœnitentiæ admittendos, dicti-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

• Cæcilianus legitimè ordinatus Carthaginis Episcopus, idque antequã Donatus Maiorinum ordinasset, *poteras* (inquit Augustinus in Epist. 162) *non curare multitudinẽ conspirantem inimicorum, cùm se videret & Romanæ Ecclesiæ, in qua semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus, & cæteris terris, vnde Euangelium ad ipsam Africam venit, per cõmunicatorias literas esse coniunctum.* Ibidem refert, *iudicante Melciade Romanæ vrbis Episcopo*, Cæcilianum fuisse absolutum. Idem Cæcilianus legitur etiam concilio Nicæno interfuisse, atque eius *nomen inter Episcopos qui subscripserunt, reperitur.*

• Constantinus Magnus de Donatistis ait: *O rabida furoris audacia! Sicut in causis Gẽtiliũ fieri solet, appellationem interposuerunt.* §. Quo dicto significauit Imperator, causas Ecclesiasticas non à Cæsare, verùm à solis Episcopis fuisse cognoscendas: & ideo Imperator in hac causa iudices dedit, non velut ea ratio legitima fuisset, verùm quia pax non aliter, imò ne sic quidem obtineri potuit.

• Duo Episcopi Eunomius & Olympius apud Carthaginem fuerunt per dies quadraginta, *vt pronunciarent, vbi esset Catholica.* Nonnulla eorum sententia talis legitur, *vt dicerent, illam esse Catholicam, quæ esset in toto orbe terrarum diffusa, & sententiam decem & nouem Episcoporum iamdudum datam non posse dissolui.* Hæc Optatus lib. 5. de schismate Donatistarum.

• Petrus Alexandrię Archiepiscopus, & idẽ Primas Ægypti, opposuit se Meletio, lapsos primo quoq; tẽpore suscipiens, quẽ pauciores Episcopi, presbyteri, & monachi abinitio se-

Quod autem Euſebius de Conſtantino refert, in Conſtantinum Conſtantini filium verius cadit, *quem ab Euſebio rebaptizatum Nicomediæ* Damaſus in vita Felicis Romani refert. Porrò ba-
89 ptizati Romæ ſolebant fidei ſuæ confeſſiones edere, vt legimus apud Auguſtinum lib. Confeſſ. 8. cap. 2. Conſtantinus ergo formulam ſua maieſtate dignam concipiens, publice confeſſus eſt, *id ſe credere, quod edoctus erat à B. Silueſtro, quem vocat vniuerſalem Pontificem.* Alioſq; ad ſimilem fidem ac baptiſmum cohortatur. Is verò etiam edixit (idque ex monumentis maiorum ad nos vſque peruenit, in tom. 1. Conciliorum, & rebus ipſis confirmatum eſt) vt ſedes imperij transferretur in Orientem. *Quoniam* (inquit) *vbi principatus Sacerdotum & Chriſtianæ religionis caput ab Imperatore cæleſti conſtitutum eſt, iuſtum non eſt, vt illic Imperator terrenus habeat poteſtatem.* Hæc ille. Ac plura quidem vel antecedunt, vel ſequuntur eodem in loco, quę honoris cauſa Pontificibus Romanis ab Imperatore conceſſa ſunt, quibus optimi quique Pontifices vel vſi ab initio nō ſunt, eo quòd pompam ſecularem illi honores ſapiebant, vel certè ijs nō ſunt delectati. Ammianus verò Marcellinus in lib. 27. de partium Vrcilini & Damaſi contentione ob Pontificatum
90 Romanum agens, *Neque ego* (inquit) *abnuo, oſtentationem rerum conſiderans vrbanarum, huius rei cupidos ob impetrandum quod appetunt, omni contentione laterum iurgari debere: cùm id adepti, futuri ſint ita ſecuri, vt ditentur oblationibus matronarum, procedantq; vehiculis inſidentes, circumſpectè veſtiti, epulas curantes profuſas, adeò vt eorum conuiuia Regales ſuperent menſas: qui eſſe poterant beati reuera, ſi magnitudine vrbis deſpecta, quam vitijs opponunt, ad imitationem Antiſtitum quorundam prouincialium viuerent, quos tenuitas edendi potandiq; parciſſimè, vilitas etiam indumentorum & ſupercilia humum ſpectantia perpetuo numini veriſq; eius cultoribus, vt puros commendant & verecundos.* Quòd ſi tanto cum ſplendore Pontifices Romani & procedebant & epulabantur, cùm certum ſit id ipſos ante Conſtantini ætatem non feciſſe; quis neget hoc ipſum à Cōſtantini temporibus inchoatum, debere etiam ex occaſione donationis ab ipſo factæ videri profectum? Quæ non dico, vt ſplendorem hunc externum expetendum iudicem (abſit) ſed tantùm vt declarem, quāta ſigna concurrant ad illius donationis veritatem demonſtrandam, quæ à Conſtantino facta dicitur, cuius rei etiam ad nos vſque perſcripta inſtrumenta & antiqua teſtimonia peruenerunt. Sed omnium teſtimoniorum authoritates illud ſuperat quod oculis intuemur. Cernimus enim domum Conſtantinianam, quæ Lateranenſis etiam dicebatur, in templum Saluatoris conuerſam eſſe: itemque ibi aliquando ſediſſe Pontificem Romanum, vbi Conſtantinus Magnus habitauerat. Legimus autem eiuſmodi rerum ſuarum largitiones à Chriſtianis potiſſimùm ſub ipſo baptiſmi ſui tempore fieri ſolitas, vt in primis ex cap. 2. Actorum Apoſtolicorum conſtat. Scimus verò Conſtantinum relicta Roma, quæſiſſe nouas ſedes. Conſtat poſteros illius nunquā ferè ad vrbem figendæ illic ſedis cauſa reuertiſſe. Ac ſanè ſi nihil omnino ſcriptum extaret, tamen quis non miretur Dei prouidentiam, & conſilium hac in re? Ex tot Imperatoribus Auguſtis, qui Romani Imperij nomine ac titulo tam in Oriente, quàm in Occidente tantopere gloriantur, videmus ab illo die nec vnum ferè in vrbe Roma, velut in ſtabili ſede Imperij ſui ſubſtitiſſe, verum aut Conſtantinopoli, aut Mediolani, aut Rauennæ, aut in aliqua Galliarum vrbe habitaſſe; Romam verò velut pænè peregrinos, honoris cauſa interdum inuiſiſſe. Zonaras in vita Conſtantis nepotis Heraclij refert, eum cogitaſſe de imperio in veterem Romam transferendo, quòd *plus honoris matri, quàm filiæ deberi diceret*; ſed id non ſucceſſit. Chriſtus enim videtur, vt omnia marmora & alia ornamenta, quæ Romam ex toto mundo portabantur, ſuis ac martyrū ſuorum templis, ita & ipſam vrbem, Principis Apoſtolorum cathedræ in æternum deſtinaſſe. *vt lux veritatis* (inquit Leo in ſerm. 1. natalis Petri & Pauli) *quæ in omnium gentium reuelabatur ſalutem, efficacius ſe ab ipſo capite per totum mundi corpus effunderet.*

Laonicus Chalcondylas de geſtis Turcorum lib. 1. *Romani cùm eſſent nacti Imperium in orbe longè lateq; maximum, commiſerunt Romam Pontifici maximo: Ipſi verò tranſierunt in Thraciam, Byzantium (quæ nunc Conſtantinopolis eſt) Thraciæ metropolim conſtituentes.* Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus in epiſtola ad Valerianum: *Quicquid vel ſub illa dominatione regum vetuſta, vel ſub illa deinde gemina adminiſtratione Conſulum, Romano acceſſit Imperio, omnia Chriſti aduentui præparata, & diffundendæ fidei prouiſa, poteſt (ſi quis idoneus eſt aſſertor) oſtendere.*

Nicænam Synodum Silueſtri tempore habitam eſſe.

Primā ſynodū Nicęnā ſub Silueſtro, & nō ſub Iulio celebratā fuiſſe, multis rationibus demōſtratur. Euſebius primū, qui iā tū vixit, in Chronicis ſuis ita deſcribit Nicænę Synodi tēpus, vt in Pontificatū Silueſtri neceſſariò ceciderit. Deinde in lib. 3. de vita Cōſtantini ca. 7. narrat, Epiſcopū vrbis penes quam Imperiū eſt, abfuiſſe, eo quòd ingraueſcente ætate impediretur. Hoc autē multò aptius de Silueſtro, quā de Iulio intelligitur: quanquā Sozomenus li. 1. c. 16. hoc de Iulio dictū fuiſſe putat, ſed malè. Verius ſcripſit Theodoretus li. 1. ca. 3. *Eodem tempore Silueſter Romana*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Siluester.

Idem Constantinus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

dictitans, absque authoritate legitima constituebat Episcopos & clericos, ac proprias Ecclesias ædificabat, quas Martyrum Ecclesias appellauit, à fide quidem ipse nõ discedens, sed in schismate tamen suo pertinax. cuius discipuli potius elegerunt, vt se cõiungerent cum Arrianis paulo pòst exortis, quàm vt re conciliarentur Catholicis, vnde etiam Theonam elegerũt Alexandrię Episcopum contra magnũ Athanasiũ. Epiph. hær. 68.

57. De Arrio, & Arrianis.

[a] Arrius dicebat, tempus fuisse, quando non erat filius, indeq́ue perspicuum esse, eum ex nihilo essentiam habuisse: nec nisi per abusionem verbum & sapientiam dici. Arrio statim adhæsit Eusebius Nicomediæ Episcopus, Alexander Baucalis Presbyter, Achillas, Æithales, Carpones, arrius alter, Sarmates, Euzoius, Lucius, Iulianus, Mænas, Helladius, Gaius, Secundus, & Theonas, qui dicti sunt olim Episcopi. Socrates lib. 1. ca. 2. & 3.

[b] Hinc Arriani prodierunt, qui etiam dicebant, Spiritum sanctũ esse creaturam creaturę, hoc est, à Filio creatum. August. hær. 49.

[c] Dicebant, Christũ carnem sine anima suscepisse. Augustinus ibid.

[d] Rebaptizabant Catholieos ad se venientes. Aug. ibid.

58. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

tio sequebantur: sed tamen fides illius vicit, ac Petrus martyrij coronam adeptus est sub Diocletiano, Alexandro in cathedra ipsius (aut, vt alijs videtur, Achilla) succedente. Qui autem Petro iungebantur, veteres Ecclesias suas non nisi Catholicas appellârunt. Nec obtinere post mortẽ Meletij Alexander potuit, vt Meletiani relicto schismate ad Ecclesię vnitatẽ redirẽt, sed Nicęna Synodus Meletium ipsum omnesq́ue Meletianos Alexãdro subiecit, vti videre est apud Theodotetum lib. 1. cap. 9.

[a] Alexander Archiepiscopus Alexandriæ Concilio Episcoporum ferè centum ex Ægypto & Libya cõuocato, Arrio & eius fautoribus anathema denunciauit. Et literas ad Episcopos cuiusque ciuitatis scribit, in quibus Eusebium Arrij fautorem ambitionis accusat, quòd Beryti Ecclesiam deserens, Episcopatum Nicomediæ inuaserat: & addit, *Quis est, qui non hæc tanquam insolita & peregrina obstupesceret? Aut quis est, qui Ioannem audiens dicentem, In principio erat verbum, non istos condemnauerit, dicentes, erat tempus aliquando cùm non esset?* Apud Soctatem li. 1. ca. 2. & 3. eandem hæresim Nicæna Synodus postea damnauit, docens, Filium Patri consubstantialem esse.

[b] Liberius Pontifex Romanus in Cõfessione fidei quæ extat in tom. 1. operum Athanasij, confitetur *Spiritum sanctum verè ex Deo naturaliter Deum, quò vera sit Trinitas sub vna substantia.*

[c] Athanasius tom. 3. de Incarnatione Christi: Spiritu conturbatus est Iesus: Ioan. 13. Quod nec brutæ carni, nec impatibili deitati congrueret, sed animæ, de qua Dominus dicit, Anima mea turbata est.

[d] Cyrillus Hierosolym. in præfatione Catecheseon: *Non licet bis aut ter hoc lauacro vti. Vnum enim Baptisma. Soli rebaptizantur hæretici, si modò prius illud nõ erat baptisma.*

Constan-

manæ Ecclesiæ gubernaculum tenuit. Ac sane cùm Socrates lib. 1.c.12. dicat, idque authore Eusebio, Constantinum post confectum Concilium Nicænum, celebrasse festum solenne ad vigesimum Imperij sui annum: constet verò, & Siluestrum annis viginti ad minimum præfuisse Ecclesiæ Romanę, & Cõstantinum Papæ Melchiadis tempore Imperium tenuisse, atque illi causam Cæciliani vnà cum alijs cognoscendam commisisse (vt tam Optatus, quàm Augustinus testantur) necessariò efficitur, vt Nicæna Synodus, quę ante vigesimum Constantini annum perfecta est, non fuerit acta sub temporibus Iulij Papæ, qui non poterat vllo modo ad Episcopalem cathedram ascendere ante vigesimum annum Imperij Constantini expletum. Imo verisimile est, Maxentium prius fuisse deuictum, quàm Constantinus Iudices daret, qui Romæ causam Cæciliani cognoscerent. Quomodo alioqui, Roma per Maxentium Constantini hostem occupata, Constantinus in Vrbe quicquam effecisset? Septimus porrò Imperij Cõstantini annus agebatur, quando is Maxentium in virtute signi Crucis deuicit, authore Socrate lib.1.cap.1. Quo posito, necesse est, Iulium Papam non sedisse in Cathedra Petri ante vigesimum octauum annũ Imperij Constantini. Postremò historiæ Latinorum, quibus hac in re plus credendum est, tradunt, Nicænã Synodũ sub Siluestro habitam; vti ex ijs quæ postea dicentur, liquido apparebit.

Nicænam Synodum non præcipuè ab Imperatore Constantino, sed magis necessario à Pontificibus alijs quidem, sed maximè Romano conuocatam fuisse.

Quin Constantinus Imperator Synodũ Nicænã conuocauerit, nemo dubitare potest qui vel Ecclesiasticam historiam legerit, vel iuris Romani peritus fuerit: vtpote quod illa collegia tanquam illicita condemnauit, quibus in vnũ coëundi legitima potestas facta non fuisset. Quid quòd cum plerique ciuiles magistratus illo tempore a fide Christi abhorrerent, nunquàm Episcopis commeatum liberum præbuissent, absque Imperatoris publico mandato? Sed in hoc versatur tota quæstio, vtrum vel solus Imperator, vel is præcipue Synodum indixerit, nec ne? Protestantes quippe ab Imperatore alijsque Regibus vel solis, vel potissimum Synodos indici volunt: nos verò ab illis quidem tanquam Ecclesiæ aduocatis, sed nec ab eis solis, nec ab eis potissimùm Synodos Episcoporum aut olim fuisse indictas, aut nunc esse conuocandas, defendimus. Nisi enim Synodi in nomine Christi congregentur, nunquam sciemus, quod is sit in medio earum. *Matth. 18.* At Christus nunquam dedit Imperatoribus aliquam huiusmodi præcipuam potestatem, sed tantùm eam ciuilem potestatem illis reliquit, quã iure Gentium vel Ciuili prius acceperant. Verum Petro dedit potestatem pascendi non agnos tãtum, sed etiam oues, quæ sunt matres agnorum, atque illum misit confirmare fratres suos, id est, tam alios Christianos, quam ipsos Episcopos. Pastoris verò est, vocare oues suas nominatim, & eas educere ad pascua, & reducere. *Ioan. 10.* Prima igitur Synodorum potestas est penes Petrum, & Petri successorem. Cui rectè suffragatur etiam ciuilis Imperatorum & Regum Christianorũ potestas: Nec refert, quo tempore interueniat Petri vel Successoris eius potestas: Vtrum præcedat iussio eius, an in ipsa re authoritas adsit, an ratihabitio subsequatur. Nam id tantum expetitur, vt *in Christi nomine*, hoc est, in potestate quam Christus ad eam rem instituit, Synodi coëant. Vtrum autẽ id fiat, nec ne: vt ex Pastorum aliorum, sic potissimũ ex primi Pastoris vel consensu vel contradictione intelligitur. Ac Synodum Nicænam *ex Sacerdotum*, hoc est, Episcoporum consensu indictam esse, Rufinus testatur in priore historiarum suarum libro. ca. 1. Inter cæteros autem Sacerdotes Romanum etiam eidem Concilio assensum præbuisse. Theodoretus narrat lib.1.cap.7. *Trecenti decem & octo* (inquit) *Episcopi Nicææ in vnum conuenerant. Episcopus autem Romanus propter ætatem admodum ingrauescentem abfuit; verùm duos illo misit presbyteros, potestate illis concessa, actis illius Concilij assentiendi.* Hæc ille. Nec tantùm id animaduertendum est, Pontificem Romanum per suos presbyteros actis Concilij assensisse, verum etiam illud, quòd hi duo *presbyteri* subscripserunt eidem Concilio ante quoscunque etiam Apostolicarum Sedium Episcopos. Nam in ipsis Episcoporum subscriptionibus primas quidem Osius Cordubensis Episcopus omniũ permissione extra ordinẽ tulit, velut qui fidẽ in persecutione gloriose confessus, ob eamq; rem Imperatori ac toti Synodo percharus esset. Post Osiũ verò sequuntur nomina *Viti & Vincentij* presbyterorũ, qui locũ Episcopi Romani suppleuêre. Ac propriũ hoc sedi Romanæ est, vt siue Episcopus, siue Presbyter, seu Diaconus locum Episcopi Romani suppleat, omnibus alijs Episcopis & Patriarchis in Concilio præferatur; cùm tamen Presbyteri, qui vices aliorum Episcoporum agunt, non nisi post omnes Episcopos suffragium ferant, aut subscribant. Oportuit enim aliquid inter primam sedem & sequentes interesse. Romanus igitur Pontifex non modò assensit Synodo Nicænæ, verùm etiã assensit primo in loco, velut cuius assensus maximè omniũ esset necessarius. Imo Damasus in Põtificali scribit, Concĩliũ id *cũ Siluestri consensu factũ esse.* Quibus verbis indicat, non tantùm post coitionem Episcoporũ affuisse cõsensum Siluestri, sed præterea in hoc

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores.
314.	Idem Siluester sedit an. 20 d. 4.	
	S. Primum vniuersale Concilium Ni. ex 318 Episcopis pro consubstantialitate filij Dei, contra Arrium. Loco Episcopi Romani aderat Vitus & Vincetius. Zozomenus lib. 1. c. 16. confirmatur idem Concilium a Siluestro in to n. 1 Conciliorum.	Constantinus an. 31 m. 11

Hæretici & Pseudoprophetæ.

58. De Acesio Nouatiano.

Acesius sectæ Nouatianorum Episcopus à Constantino Magno interrogatus, cur se à communione seiungeret, dixit, *eos qui post Baptismum in illud peccati genus, quod sacrosanctæ Scripturæ peccatum ad mortem appellant, delapsi fuissent, nō debere diuinorum mysteriorum fieri participes; sed ad pœnitentiam cohortandos, & remissionis spem non à Sacerdotibus, sed à Deo expectandā, qui & potest, & authoritatem habet peccata remittendi*. Socrates li. 1. ca. 7. Hinc manifeste patet, Protestātes, qui nunc sunt, cum Nouatianis eatenus consentire, vt neutri velint Sacramentum aliquod pœnitentiæ esse, quod à Sacerdotibus administrari queat, sed pœnitentiam quidem aliquam esse fateantur, cuius tamen dispensandæ authoritas non sit penes Sacerdotes.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Constantinus dixit: *Erigito tibi scalam Acesi, & solus in cœlum ascendito.* Zozomenus lib. 1. cap. 21. quod ironice dictum esse, nō est dubium. Lactantius Firmianus de vera sapientia li. 4. ca. 30. *Cùm Nouatiani aut Arriani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso, humana & externa vocabula induerunt. Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet.* (Et pòst) *Quia singuli quique cœtus hæreticorum se potissimùm Christianos, & suam esse Catholicā Ecclesiam putant: sciendum est, illam esse veram, in qua est confessio, & pœnitentia, quæ peccata & vulnera, quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.* Hæc vtique regula proposita est à Lactantio, vt distingueret Catholicos à Nouatianis, qui pœnitentiam, hoc est, confessionem & sacerdotalem absolutionē sustulerūt. In Catholica verò Ecclesia & cōfessio criminum semper fuit, & pœnitentia, quæ salubriter curabat peccata. Sacerdos enim, qui peccatorē absoluebat, medici loco erat. Absolutio autē ipsa fuit medicina, quæ curabat pœnitentis vulnera.

59. De hæresibus Eustachij.

[a] Eustachius ex monacho Sebastiensis Armeniæ Episcopus in concilio Cæsareæ Cappadociæ habito abdicatus, quòd se habitu pro dignitate sacerdotij parū decoro vestiuerat, præter ritus & cōsuetudines Ecclesiasticas multa tentauit. Socrates lib. 2. cap. 33.

De nuptijs.

[b] Nuptias damnauit, docens nullum eorum qui sunt in coniugio, habere in Deo spem.

[c] Nonnulli Eustachiani carnibus vesci detestabantur.

[a] Concilium Episcoporū Gangris in Paphlagonia coactum *gradu Episcopali Eustachiū dimouit*, eiusque dogmata damnauit. Soc. lib. 2. cap. 33.

[b] *Si quis nuptias accuset, velut mulier fidelis cū viro suo dormiens, in regnū Dei introire nō possit, anathema sit.* Cōcil. Gangrens. can. 1. Sed can. 9. idē Conciliū docet, *virginitatē propter sanctitatem ipsius absque contumelia nuptijs illata rectè suscipi.*

[c] *Si quis eum condemnat qui carnem (præter sanguinem, & idolothytum, & suffocatum) cum pietate & fide comedit, tanquàm eo quòd ea vescatur, spem non habeat, sit anathema.*

De

[d] Paphnu-

hoc affuisse, vt coire possent: adeò vt epilogus Synodi Romanæ sub Siluestro habitæ dicat, *tre-*
92 *centos decem & octo Siluestri vocatione fuisse congregatos*. Atque etiam in Actione 18. sextæ Synodi scriptum est, *Constantinum & Siluestrum magnam Synodum in Nicæa congregasse*. Cedrenus au-
93 ctor Græcus, ex eoque minus fauens Romanis, tamen in compendio historiarum addit, *Vitum & Vincentium Siluestri loco & nomine Synodo Nicæ præfuisse*. Nec tantum cęteri Chronographi, vt Marianus Scotus, Regino, Platina & Photius in lib. de septem Concilijs, verum etiam Ecclesiastica traditio, & instrumenta publica idem ipsum confirmant. Extat enim & Epistola Synodi ad Siluestrum (sub finem concilij Nicæni) & rescriptum Siluestri ad Synodum Nicænam. Denique in Synodo ducentorum, septuaginta & amplius Episcoporum intra Thermas Domitianas
94 celebrata, Siluester dixisse legitur: *Quicquid in Nicæa Bithyniæ constitutum est, ad robur sanctæ matris Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ à sanctis sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro ore conformiter confirmamus. Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni Concilij, quod apud Nicæam congregatum est, sub præsentia piissimi & venerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes*: Placet. De hac Romani Pōtificis in conuocandis generalibus Concilijs potestate, dicetur postea sępissime, prout locus postulabit, aut occasio se offeret. Prima Synodus Nicæna Can. 6. ait: *Antiqui mores seruentur qui sunt in Aegypto, Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quando quidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs prouincijs sua priuilegia & authoritates Ecclesijs conseruentur*. Et Can. 7. *Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, vt qui est in Aelia Episcopus, honoretur: habeat honoris consequentiam, Metropoli propria dignitate seruata*. Hæc Patriarchalium Ecclesiarum eximia priuilegia, quæ ante Synodum Nicænam recepta sunt, non potuerunt Synodali Episcoporū consensu stabiliri, qui nullibi ante illā Synodū ex omnibus, aut etiam plerisque gentibus in vnum conuenerunt. Aut igitur ab Apostolis, aut ab vno quopiam eorum, aut certè
95 à Principis Apostolorum successore, hic ordo præscriptus fuit. Quicunque verò illum præscripsit, & vnius Pastoris primatum in Ecclesia esse declarauit, & illum non nisi ob honorem D. Petri constitutum esse. Cur enim plures familiæ ad vnius primum Parochi curam? cur plures parochiæ ad vnius Episcopi diœcesim? cur plures Episcoporum cathedræ ad vnius Primatis pręfecturam? cur etiam plures prouinciæ ad vnius Patriarchæ iurisdictionem aggregantur; nisi vt ipsi demum Patriarchę vni etiam primo Pastori subsint, præsertim cùm nec Patriarchæ æquali omnes honore potiantur, sed Hierosolymitanus quarto, Antiochenus tertio, Alexandrinus secundo, Romanus autem primo loco præsideat? Porrò quòd hæc vnitas ad D. Petri honorē præcipue tendat, illud certissimo argumento est, quoniam iis potissimum Ecclesiis hic maximus honor est habitus, quæ per D. Petrum honore quopiam insigni affectæ sunt. Nec enim alia ratio vnquam audita est, cur Alexandria non solum Carthagini, Epheso, Corintho, vtrique Cæsareę, Mediolano, & Rauennæ, verùm etiam Hierosolymis & Antiochiæ prælata sit, quam quòd Marcus Euangelista D. Petri auditor & discipulus illuc sit à D. Petro missus, vt sedem ibi stabilem figeret. Et quoniam idem Petrus Antiochiæ septem annis consederat, illa etiam prǽlata est Hierosolymis, vbi & Christus est passus, & duo viri Apostolici Iacobus & Simeon, alter post alterum consederunt. Iam verò cum Petrus ipse cathedram suam Romę fixisset, ibique ex Domini mandato (vt D. Ambrosius commemorat, lib. 5. Epist. 32.) mortem obiuisset: meritò factū est, vt Roma esset omnium Ecclesiarum prima, id quod antiquissimus hic ordo Ecclesiæ iam inde ab initio vsque in hodiernum diem perperuò seruatus contestatur, & clamat. Vnde Hiero-
96 nymus in Epist. 68 *Romanæ fidei se esse participem, Alexandrina Ecclesia gloriatur*. Et epist. 78. *Prædicationem cathedræ Marci, cathedra Petri sua prædicatione confirmet*. Denique in concilio Chalcedonensi Actione 16. sextus Nicænę Synodi Canon (Paschasio eum recitante) sic incipit: *Ecclesia Romana semper habuit primatum*.

In ipso Chalcedonēsis concilij fine, Atticus Episcopus docet, qualiter Formata epistola fiat
97 ex decreto Nicęni concilij. *Græca* (inquit) *elementa literarum, numeros etiam exprimere nullus, qui vel tenuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis Epistolis Canonicis, quas mos Latinus Formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis decem & octo Nicææ congregatis saluberrimè inuentum est & constitutum, vt Formatæ Epistolæ hanc calculationis seu supputationis habeant rationem, id est, vt assumātur in supputationē prima Græca elemēta patris, & filij, & Spiritus sancti, hoc est, π, υ, α. Quæ elementa & octogenarium, & quadringentesimum, & primum significant numerū. Petri quoque Apostoli prima litera, id est, π, quæ numerū octoginta significat. Eius quoque, qui scripsit Epistolam, prima litera: cui scribitur, secunda litera: accipientis, tertia litera: ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta: & Indictionis (quæcunque est) temporis idē, qui fuit, numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis literis, quæ (vt diximus) numeros exprimūt, in vnū ductis, vnam, quæcunque fuerit collecta, summā Epistola teneat. Hanc qui suscipit, omni cū cautela requirat expressè, addat præterea separatim in Epistola nonagenarium & nonū numerū, qui secundū Græca elementa significat, Valete in Domino*. Dignū verò animaduersione est, quòd vt personarū

sanctis-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anno Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
		Idem Constantinus.
336.	35. S. Marcus Pinsi filius Romanus sedit m. 8. d. 22.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Presbyterorum vxoribus.

[d] Benedictionem & communionẽ *Presbyteri habentis vxorẽ, quam lege, cùm Laicus esset, duxisset*, declinandá præcepit. Socrat. ibidẽ. Licuit igitur Laico apud Græcos vxorem accipere, & posteà Sacerdotio fungi. Sed post sacros Ordines nunquam licuit vxorem ducere. At Protestantes nullo nec Latinorum, nec Græcorũ exemplo repetunt coniugia, quoties libet, etiam post sacrorum Ordinum susceptionem.

De locis sanctis.

[e] Loca Sanctorum Martyrum & Basilicas contemnebant.

[f] In Dominico ieiunandum docuit.

De Ieiunijs.

[g] Ieiunia præscripta aduersabantur, quod Lutheranos & Caluinistas hodie passim facere, certissimum est.

De Habitu.

[h] Suos peregrino vestitus genere vti voluit, velut in hoc iustitia quædam esset, adeò vt mulieres virili veste induerentur. §. Lutherani & Caluinistæ calumniam in eo nobis faciunt, quòd dicũt, nos in veste iustitiam constituere, quod nos nõ facimus.

60. De Asterio Arriano.

[a] Asterius Sophista scripsit, Christum esse Dei virtutẽ, sicuti Moses locustá & erucá dixit esse magnam Dei virtutẽ. qui Austerius posteà in persecutione sacrificauit Idolis. Socrat. lib. 1. c. 24.

De Fautoribus Arrianæ hæreseos.

Eusebius Nicomediæ, & Theognis Nicææ Episcopus noluerunt abdicationi Arrij subscribere, quamuis fidei formulæ consentirent.

Arrij

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[d] Paphnutius confessor (vt est apud Sozomenũ li. 1. c. 22.) in medio Nicæni Confessus dixit, *Veterẽ Ecclesiæ traditionẽ esse, vt qui cælibes gradum sacerdotalem cõsecuti fuissent, posteà minimè vxores ducerent: qui autem post nuptias ad eum Ordinem vocati essent, hi ab vxoribus, quas habebant, minimè separarẽtur. Atq; ista quidẽ licet coniugij expers, suasit Paphnutius. Cuius sententiã approbauit Conciliũ: & de hac re nullã legem tulit, sed eã in cuiusq; arbitrio, nõ in necessitate poni voluit.* Et Conc. 1. Neocæsar. c. 1. *Presbyter* (ait) *vxorem ducens, Ordine suo mouetur.*

[e] *Si quis docet, domum Dei contemnendam esse, & in ea populi conuentus esse despiciendos: anathema esto.* Conc. Gangren. c. 5. Idem in Can. 6. & c. 20.

[f] *Si quis, tanquam hoc continentiæ conuenire iudicans, Dominico die ieiunauerit: anathema esto.*

[g] *Si quis eorum, qui exercentur absque corporali necessitate, se insolenter gerat, & tradita ieiunia, quæ communiter seruantur ab Ecclesia dissoluat, perfecta in eo residẽte ratione, sit anathema.* Cõc. Gang Can. 19.

[h] *Si vir aliquis propter eã, quæ existimatur, exercitationem pallio vtatur, & tanquam ex eo iustitiam habens, condemnet eos, qui beros* (hoc est, sericas vestes) *cum pietate ferũt, quiq; alia cõmuni veste vtũtur, sit anathema.* Ibidem. C. 12. & 13. Vestis certè non affert iustitiam homini, nec id vnquá ita esse docuit Ecclesia, verùm docet, quid aliquis vouerit, & distinguit regulas, & genera eorũ qui exercentur, moneťq;, non deesse inter Christianos, *qui vendiderint omnia quæ habuerunt, seq; ipsos propter regnũ cælorum castrauerint, & Christũ secuti sint, vt perfecti essent.* Matth. 19. Cuculli autẽ, quo monachorũ caput iam olim tegi solebat, fit mẽtio apud Sozom. lib. 3. cap. 13.

[a] Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi 4. *Crede in filium Dei Iesum Christum consubstãtialem per omnia generanti, sapientiam Dei, & virtutem, & iustitiam substantialem.*

Constantinus Magnus Arrium, Eusebiũ & Theognidẽ exilio multauit, & pœná capitis in eum constituit, qui librũ ab Arrio conscriptum non illicò incẽdisset. Sozom. lib. 1. c. 20.

b Fidem

sanctissimæ Trinitatis primas literas Græcas, ita etiam & D. Petri primã literam exprimi voluerunt: certe eo ipso docentes se, vt fidem vnius Dei Patris & Filij, & Spiritussancti constanter tenere, sic etiam in vnitate Petri Apostolorum Principis, atq; in cathedræ quam ille fundauerat, communione perseuerare. Addita verò est etiam Paschatis mentio, vt ne in ritibus quidem externis (qui saltem vniuersales forent) aliqua dissentio reperiretur. Nam vt per has solennes literarum formas significare volebant, Catholicæ communionis eum clericum esse qui eiusmodi literas detulisset: sic forma Catholica ad eam rem vndique electa est. Vt nimirum & Trinitas omnium rerum caput, & Petrus omnium Episcoporum caput, & Pascha omnium Ecclesiasticorum Festorum caput in ijsdem literis delinearetur.

98. Domino & sanctissimo fratri Siluestro Episcopo Marinus vel cœtus Episcoporum, qui adunati fuerant in oppido Arelatensi. Ca. 1. *Quæ decreuimus cõmuni Concilio, charitati tuæ significamus, vt omnes sciant, quid in futurum obseruare debeant de obseruatione Paschæ Domini, vt vno die & tẽpore per omnem orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas.* Duæ res in hoc Arelatensis Concilij decreto ponderandæ sunt: vna, quòd acta eius Concilij mittebantur ad Siluestrum Pontificem Romanum, cuius intererat, maiora Ecclesiæ negotia scire: altera, quòd ab eo petitur, vt literas de obseruatione Paschatis ad omnes dirigat, idq; *iuxta consuetudinem.* Mons igitur fuit ante Concilium Nicænum (nec enim poterat illa Siluestri tempore consuetudo appellari, quæ post Nicænam Synodum iam tunc peractam inchoata fuisset) vt quicquid vniuersis fidelibus erat intimandum, per Episcopi Romani literas potissimùm intimaretur. Vnde hoc obsecro? nisi quia Romanus Episcopus fuit principium & caput totius Ecclesiasticæ communionis? à quo quicquid profectum esset, id Catholicum, & ex omnium Episcoporum sententia vel iam statutum, vel mox constituendum sciretur.

99. Synodus Romana sub Siluestro Can. 20. *Nemo iudicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iustitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neq; à populo Iudex iudicabitur. Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. Presbyteri, & 5. Diacones, & duo Sequentes* (id est Acoluthi) *& Augustus Constantinus, & Mater eius Helena. Et fixit Canonẽ hunc Siluester Episcopus in vrbe Roma, & omnibus Episcopis aspersit. Actum in Traianas Thermas 3. Kalẽd. Iunij, Donno Constantino Augusto tertio, & Prisco Consule.*

Plures quàm viginti Canones in Synodo Nicæna vel conditos, vel quauis ratione editos & approbatos fuisse, idq; ab antiquissimis Patribus tam Græcis, quàm Latinis abundè contestatum esse.

Athanasius & Ægyptij scribentes ad Marcum Pontificem Romanum, petũt ab eo septuagin-
ta Nicænæ Synodi capitula, quæ per Victorem & Vincentium Presbyteros Apostolicæ Sedis A-
100 pocrisarios ad Siluestrũ missa sint. *Optamus* (inquiunt) *vt à vestra sancta Sedis auctoritate, quæ est
mater & caput omnium Ecclesiarum, ea capitula percipere per præsentes legatos mereamur.* Respondet
Marcus Papa: se à suis, qui Nicænæ Synodo interfuerũt, didicisse omnia sic fuisse comparata, vt
101 in Ægyptiorũ literis perscriptum erat. Ibiq; Pontifex Marcus non modò affirmat, *Sanctã Roma-
nam Ecclesiam semper immaculatam mansisse, verùm etiam prædicit, eandem (B. Petro Apostolo opem fe-
rente) in futuro firmam & immobilem omni tẽpore mansuram esse. Quia Dominus fidem B. Petri non
defecturam promisit, & cõfirmare eum fratres suos admonuit. Quod* (inquit) *Apostolicos Pontifices meæ
exiguitatis prædecessores semper fecisse, cunctis est cognitum.* Has Epistolas tam Ægyptiorum, quàm
Marci Papæ, omnino confictas esse, Protestantes affirmant: atq; ex omni antiquitatis memoria
conantur docere, non septuaginta, sed tantùm viginti capitula fuisse Nicænæ Synodi. Quibus
nos non, opinor, male respondemus. Si hæc sunt ab aliquibus cõficta: id nobis obesse nõ debet,
qui eius mendacij nullo modo conscij simus. Imò longissimi tẽporis, atq; adeò plurium seculorũ
præscriptionem Aduersarijs opponimus, in quo interim spatio fidẽ bonam & in maioribus nostris versatam esse accepimus, & in nobis versari corã Deo & Angelis eius attestamur. Nam Gratianus cùm ante annos quadringentos, Isidorus verò etiam ante nongentos hanc rem tradiderint: non est dubium, quin nos ab omni fictione in hac re longissime absimus. Itaq; etiamsi hæc fuerint aliquando ficta: nos tamẽ, qui hoc intelligere non possumus, nõ idcirco debemus ea quæ bona fide possidemus, aut alijs vltrò concedere, aut pro derelictis habere. A nobis igitur cùm & rei honesta possessio, & iuris necessaria præsumptio stet: ne audiendi quidem essent Aduersarij,

quicquid

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
316.	Idem S. Marcus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Arrij verò hæresim præcipuè tuebantur Menophantus Ephesiorum Episcopus, Eustachius Sebasteæ, secundus Ptolemaidis, Quintilianus Gazeorum, Valens Mursiæ, Vrsacius Singidonis, Narcissus Neroniadis, Stephanus Antiochiæ, Maris Chalcedonis, Theonas Marmaricæ, Georgius Alexandriæ Episcopus, & Presbyteri, ac Diaconi permulti varijs in locis, Synodique nonnullæ in Antiochia, Tyro, Nicæa Thraciæ, Seleucia & alibi celebratæ, sed omnes non nisi Prouinciales.

De Euphrata Arriano.

• Euphratas Coloniorum Pseudopręsul Christū negabat Deum. In Synodo Agrippinensi, Tom. I. Concil.

De Sectis Arrianorum.

• Arriana hæresis in tres sectas abijt, in Aëtianos seu Eunomianos: in Macedonianos, Semiarrianos, seu Pneutomachos: & in eos qui manent in veteri ac proprio Arrianorum nomine, quorum Dux Acacius Cæsareæ in Palęstina Episcopus. Constantius verò Imperator eiusdem hæreseos patronus extitit. Dicemus iam ordine de singulis.

61. De Acacianis.

• Arriani seu Acaciani filium patri similem, non tamen consubstantialem dicebant. Vnde apud Seleuciam Isauriæ ita decretum est: *Coëssentialis vocem rejicimus: dissimilitudinem verò detestamur: similitudinem verò Filij ad Patrem clarè confitemur.* Epiphan. Hære. 73.

62. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Fidem Catholicā aduersus Arrianos propugnârunt omnes Romani Pontifices, Syluester, Marcus, Iulius, atque etiam Liberius, vt suo loco demōstrabitur. Alexāder & Athanasius Alexandriæ Episcopi, Macarius & Cyrillus Hierosolymorum, Eustachius Antiochię, Hilarius Pictauiensis, Lucifer Caralitanus, Eusebius Vercellensis, Osius Cordubensis, Eleusius, Antonius Eremita, Constantinus Magnus, Constans filius eiusdem Constantini, & Synodi œcumenicæ, Nicæna, & Sardica, præter plurimas Prouinciales, Romanam, Antiochenam, Arelatensem, Coloniensem, Hierosolymitanam, Syrmiensem & Laodicensem.

• Seruatius Tungrorum Episcopus in Conc. Coloniensi dixit: *Quid fecerit, quídne docuerit Euphratas Pseudoëpiscopus: non opinione, sed veritate cognoui, pro finitimi loci coniuncta ciuitate, cuique publicè & domesticè obstiti sæpe, cùm ille Christum Deum negaret, audiente Athanasio, &c.*

• Athanasius in Epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ: *Mala soboles* (vt in Prouerbijs scriptum est) *patrem execratur. Ipsi autem Ariani in se mutuò resurgunt, et à patribus suis deficientes, non tuentur eandem sententiam, sed varijs & multiplicibus mutationibus iactantur: & aduersus Nicænam Synodum contendentes, multas Synodos instituerunt, in quarum singulis nouam semper fidem edentes, in nulla earum perdurare possunt, neq. vnquàm aliter facient, quoniam malè quærendo, non inueniunt sapientiam, quam odêre.* §. Nónne hîc Zuingliani & Caluinistæ ad viuum depinguntur, qui non aliter à Luthero, quàm Eunomiāni & Macedoniani ab Arrio desciuerunt?

• Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ: *Acacius quídnam Eusebio suo Magistro responderit, qui non solum Synodo Nicænæ subscripsit, sed per Epistolam suis populis significauit, eam esse veram fidem, in quam in Nicæna Synodo consensum fuit? Etsi enim, vt voluit, se per Epistolam excusaret, voces tamen Synodi nō repudiauit. Quin & Acacianos criminatus est, quod dicentes, Non erat filius priusquàm nasceretur, cum ne ante Mariam quidē voluerint extitisse. Quid videlicet docebunt populos ab ipsis institutos? An Patres suos lapsos esse?*

quicquid in contrarium afferre parati essent. At nunc bonitate causæ nostræ confisi, non [illegible] mus, quin stemus etiam in iudicio cum illis, & ius nostrum in medio foro tueamur. Di[illegible] er go, non fuisse vnquam septuaginta Nicænæ Synodi capitula: idq; quoniam viginti solum Canones extant, nec plures olim apud se fuisse, Atticus, & Cyrillus, alijq́, tam Orientis, quàm Occidentis Episcopi affirmârunt. Huic argumento primum respondet hęc ipsa Ægyptiorum Epistola, quæ dicit, integra & vera eius Synodi capitula fuisse per Arrianos combusta. Cuius rei non paruum id signum est, quòd in his viginti Canonibus quos nobis reliquerunt, nihil ferè extat quod ipsos Arrianos vlla ex parte oppugnet: cum tamen omnes historiæ clament, Arrianam hęresim primam causam fuisse, cur ea Synodus conuocaretur. Deinde poterat fieri, & mihi verisimile fit, vt Synodus Nicæna verbo tantùm cõfirmaret sacros Canones permultos in alijs anteà Concilijs, aut etiam in Epistolis Synodicis promulgatos cum interim de nouo non nisi Canones viginti ederet, eos, qui nunc in eius Synodi nomine circumferũtur. Vnde etiam euenerit, vt alij solos Canones de nouo editos in scriptum retulerint, alij verò etiam illos antiquos, qui eo tempore confirmabantur, in Canonum Nicææ editorum numerum reponerent. Vtcunque id comparatum fuerit, certissimum est, plures Canones, quàm hos viginti qui nunc extant, à Synodo Nicæna vel primùm conditos, vel aliqua ratione receptos, & posteris commendatos fuisse.

i. Nam (vt ab eo potissimum incipiam) Socrates lib. 1. cap. 5. refert, Concilium non solum Arrio & omnibus eius opinionis fautoribus anathema denunciasse, verùm etiam vetuisse, *ne Alexandriam Arrius aduentaret*, neue liber, quem Thaliam inscripserat, legeretur. Sozom. lib. 1. cap. 20. De quibus rebus non fit aliqua mentio in 20. Canonibus qui iam extant.

ij. Deinde Eusebius in lib. 3. de vita Constantini cap. 13. testatur, in Synodo Nicæna obtentum fuisse, vt *vnum idemq́; tempus in salutari festo Paschatis celebrando ab omnibus obseruaretur*. At neque hæc res in viginti Canonibus decreta fuisse inuenitur.

iij. Ex oratione etiam Constantini Magni (apud Eusebium de vita Constantini lib. 3. cap. 17) colligitur, Nicænam Synodum vsque a prima Passionis die recoluisse Paschatis celebrandi tẽpus. Imò & Gennadius in Catalogo virorum illustrium (sub nomine Theophili Alexandrini) recursum quendam Paschalem narrat, quem magna Synodus Nicæna inuenerat. Idemq́; facit Isidorus in Præfatione in opus Conciliorũ. Quę tamen res ad nos in eiusdem Synodi Canonibus minime peruenerunt.

iiij. Præterea Synodus Nicæna in literis quas ad Ecclesiam Alexandrinã dedit (quæ apud Theodoretum extant in libro historiarum primo cap. 9.) refert, seipsam decreuisse, vt Meletius in sua quidem ciuitate remaneat, nullam verò habeat potestatem manus cuiquã imponendi, vel quenquam ad aliquod munus Ecclesiasticum deligendi: vtque presbyteri ab eo designati & sanctiore ordinatione confirmentur, & omnibus presbyteris ab Alexandro ordinatis inferiores habeãtur, nec quicquam omnino transigant absque consensu Episcoporum qui sub ipso Alexandro sunt. Quorum certè nihil in his viginti Canonibus Nicæni concilij promulgatum est.

v. Nihil etiam in ijsdem viginti Canonibus de Sabellio aut Photino perscribitur, quos tamen in Synodo Nicæna condemnatos, & Damasus in vita Siluestri, & Epilogus Romanę Synodi sub Siluestro habitæ refert: nisi fortè (quod interdum suspicor) per Synodum Nicænam omnes antiquæ Synodi Catholicæ, quæ cum illa consenserunt, intelligi debeant. quanquã fit etiam mentio Photianorum seu Photinianorum apud Rufinum in Eccles. histor. lib. 10. cap. 6.

vj. Concilium Constantinopolitanum (apud Theodoretum lib. 5. cap. 9.) sic habet: *Sanctorum Patrum in Concilio Nicano decisio est, vt singularum Ecclesiarum Antistites vnà cum finitimis Episcopis (modo ipsis ita visum fuerit) ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum prouinciis ordinent*. Hoc decretum in 20. Canonibus Nicænis minimè reperitur.

vij. Secundum Arelatense Concilium, quod penè statim post Nicænam Synodũ in Gallia Narbonensi celebratum est, affirmat, *Magnam Synodũ ante constituisse, vt qui fratres falsò accusasse conuicti essent, vsque ad exitum non communicarent, nisi digna satisfactione pænituissent*. Porrò quòd per *Synodum Magnam* Nicæna intelligatur, abundè liquet tum ex cap. 2. & 3. Nicæni, tum ex cap. 6. eiusdem Arelatensis Concilij, vbi dicitur eum qui sine conscientia Metropolitani constituitur Episcopus, *iuxta Magnam Synodum* esse episcopum non debere. Hoc autem ipsum reperitur decretum in can. 6. Nicænæ Synodi. Nunc verò nihil inter viginti Canones Nicænæ Synodi reperitur in eos decretum qui fratres falso accusassent.

viij Legati Prouinciæ Mauritaniæ Sitifensis in Africano concilio dixerunt, can. 14. *De fide Nicani Tractatus audiuimus, verùm & de sacrificiis inhibendis post prandium, vt ab ieiunis, sicuti dignum est, offerantur, & tunc, & nunc firmatum est.* Dicunt autem in concilio Nicæno statutum esse, vt ne sacrificium Eucharistiæ fieret, aut acciperetur, præterquàm à ieiunis. At hoc non habetur in 20. Canonibus.

Ambro-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
316.	96. S. Iulius Rustici filius, Romanus, sedit an. 24. m.5.d.16.	Constantinus, Constans, & Constantius, an.24

Hæretici & Pseudoprophetæ.

62. De hæretico edicto Constantij.

ᵃ Constantius Imperator Synodum in Seleucia Isauriæ conuocans, præcepit, vt *Episcopi nihil præter diuinas Scripturas Ecclesiasticæ fidei adderent.* Vnde Synodus ibi definiuit in hęc verba: *Coëssentialis vocem reijcimus velut à Scripturis alienam.* Epiphan hær.73. Fides etiam ab hæreticis Arrianis Arimini edita (vt est apud Athanasium in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ) iubebat vocabulum substantiæ de medio tolli, eo quòd sacræ Scripturæ nusquam meminissent substantiæ Patris & Filij. §. Nónne hoc ipsum, quod in Constantio & Arrianis tanquam impium omnes sancti Patres condemnârunt, hodie renouant Lutherani & Caluinistæ, ad solas Scripturas, ad solas, inquam, nos reuocantes?

63. De Metangismonitis.

ᵇ Metangismonitæ dicebant, filium in Patre sic esse, vt vas minus in maiore.

64. De Aëtianis & Eunomianis.

ᵃ Aëtius Syrus vnigenitũ filium alterius esse substantiæ, quàm sit Pater, primus asseruit. Basil. lib.1. cont. Eunomium.

ᵇ Idem primus dixit ea quæ secundùm naturam dissimilia sunt, dissimiliter proferri. Vnde illa Apostoli verba, *ex quo omnia*, referebat ad Patrem; illa verò, *per quem*, ad filium velut patri dissimilem

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non solis Scripturis nitendum in causis fidei.

ᵃ Hilarius in lib. contra Constantiũ Augustũ: *Nolo* (inquit Constãtius) *verba quæ non scripta sunt, dici. Hoc tandem rogo, quis Episcopis iubeat? Et quis Apostolicæ prædicationis vetet formam? Dic prius, si rectè dici putas: Nolo aduersum noua venena, nouas medicamẽtorũ comparationes. Nolo aduersum nouos hostes noua bella. Nolo aduersum nouas insidias concilio recentia. Si enim Arriani hæretici idcirco ὁμούσιον hodie euitant, quia prius negauerunt: nónne tu hodie idcirco refugis, vt hi nunc quoq; denegent? Nouitates vocũ, sed profanas, deuitari iubet Apostolus. Tu cur pias excludis? cùm præsertim ab eo dictũ sit: Omnis scriptura diuinitùs inspirata vtilis est. Innascibilem scriptum nusquam legis. Nunquid & hoc negandum erit, quia nouum est? Decernis, similẽ Patri filium, Euangelia non prædicant. Quid est, quòd non refugis hanc vocem? In vno nouitas eligitur, in alio submouetur. Vbi impietatis occasio patet, nouitas admittitur: vbi autem religionis maxima & sola cautela est, excluditur.*

Epiphan. hær.71. *Oportet & traditione vti. Non enim omnia à sacra scriptura accipi possunt.*

Basilius in lib. de spiritu sancto, cap.27. *Dogmata quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus è doctrina scripto prodita; quædam rursus ex Apostolorum traditione, in mysterio, id est, in occulto tradita recepimus. Quorum vtraq; parem vim habent ad pietatem, nec his quisquam cõtradicit, quisquis sanè vel tenuiter expertus est quæ sint iura Ecclesiastica.*

ᵇ Philaster Brixiens. Episc. in Catalogo hæreseωn: *Soluator non dixit, filium in Patrem intrare, sed æqualitatis causam in diuinitate & potentia docuit.*

ᵃ Athanasius in lib. de Synodis: *Aëtius cognomento Impius, in Arrianam insaniam transiens, cum suis quos decepit, naufragium fecit.*

ᵇ Basilius de spiritu sancto cap.4. *Spiritus libertas nullo modo seruit iuxta rerum sensibilium indignitatem.* & cap.5. *Ex quo*, etiã ad filium refertur; Ephes.4. & Coloss.2. Caput Christus, *ex quo* totum corpus augescit. Itemque *per quem*, ad Patrem interdũ refertur; 1. Cor.1. *Fi-*

104 Liberatus in Breuiario: *B. Athanasius Romanum Pontificem appellauit.*

105 Hieronym. in epist. 16. dicit, Athanasium confugisse Romam, quasi ad tutissimum communionis suæ portum.

106 Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes: *Eusebiani Romam contra Athanasium scribunt. Episcopus autē Romanus Iulius Synodum iussit fieri, vbicunq; vellemus: vt tuto & crimina obycerēt, & inuicem sibi obiecta refutarent. Id enim eorum Legati, cum se vinci animaduerterent, postularunt.* Papa igitur Synodum vbicunq; vellet, cōuocandi potestatē iam olim habuit, quia videlicet totius Ecclesiæ curam gessit. Et post: *Athanasius semel re cognita, Romā profectus est, non ignarus hæretici furoris. Iulius vero Presbyteros suos Elpidium & Philoxenē cum literis ad Eusebianos misit, certum diem definiens, vt aut præsentes se sisterent, aut cognoscerent, se omnibus modis suspectos haberi. Cæterum Eusebiani vbi semel audissent, Ecclesiasticum consessum fore, vbi nec Comes affuturus esset, neque satellites pro foribus excubarent, nec ex Cæsaris præscriptis omnia fierent, quibus rationibus & non aliis Episcopos vicerant, imo qui sine hoc præsidio ne loqui quidem auderent: ita inhorruerunt, & metu quidem contracti sunt, vt Presbyteros detinerent vltra diem condictam, causificationem interim turpem fingentes. Certè Presbyteros suos dimiserunt cum absurdissima excusatione.* Et post. *Romæ vero congregati Episcopi propè quinquaginta Eusebianos vt suspectos, timentesq; se sistere non receperunt, & quæ ab ipsis scripta essent, pro vanis habuerunt: nos autem receperunt, nostramq; communionem amplexi sunt.*

107 Ex epistola Iulij quæ ad Eusebianos in Cōcilio 50. Episcoporū cōscripta extat apud Athanasiū in Apolog. 2. *Si, vt dicitis* (Athanasius & alij) *omnino in culpa fuerūt, oportuit scribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus, quod iustū est, decerneretur. Episcopi enim erant, & non vulgaris Ecclesia, quæ ista patiebātur, sed quā ipsi Apostoli suamet opera ad fidē instruxerāt. Cur in primis nihil nobis de Alexādrina ciuitate scribere voluistis? An ignari estis, hāc cōsuetudinem esse, vt primùm nobis scribatur, vt hinc, quod iustum est, definiri possit? Quapropter si isthic huiusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit.* Et post: *Quæ accepimus à B. Petro Apostolo, ea vobis significo.*

108 Sozomenus lib. 3. cap. 7. *Athanasius fugiens Alexandria, Romam aduentauit. Eodem tēpore Paulus etiam Constātinopolitanus Episcopus forte illo accessit, & Marcellus quoq; Episcopus Ancyræ, & Asclepas Gazæ Episcopus: qui cùm doctrinæ Arrianæ aduersaretur, in crimen vocatus est ab Arrianis quibusdam, quod altare euerterat, & fuit propterea abdicatus. Cuius locū in Ecclesia Gazæ administranda obtinuit Quintinianus. Itémque Lucius Episcopus Adrianopolis ab aliis accusatus, sua, quam regebat, Ecclesia spoliatus, Romæ ætatem degit. Quorū criminationes cùm Episcopus Romanus intellexisset, & omnes fidei concilij Niceni consentientes reperisset, in cōmunionem recepit.* Ac cùm propter Sedis dignitatē cura omnium ad ipsum spectaret, *singulis suam Ecclesiam restituit, scripsitq; ad Episcopos Orientis, eosq; incusauit, quòd inconsultò de hisce viris iudicassent, Ecclesiasq; perturbassent, cùm decretis concilij Niceni stare nollent. Deditq; mandatum, vt quidam illorū omnium nomine ad diē constitutum accederent perspicuè declaraturi, sententiā, quā de his tulerant, æquā iustamq; esse. Quinetiam minatus est, se de reliquo non passurum eos inultos esse, nisi nouis rebus studere desisterent.* Ita quidem scripsit Iulius.

109 *Athanasius autē & Paulus ad suas Sedes reuertūtur, literasq; Iulij Episcopis Oriētis mittūt. Quibus illi grauiter cōmoti, conueniunt Antiochiæ in vnum, & epistolā verbis elegantibus ornatā, & disertè, vt Rhetorū mos est, compositam ad Iulium scribunt, eamq; plenā ironiæ, & minarum non expertē grauissimarum. Nam quanquā literis suis fatebantur, Ecclesiā Romanam primas apud omnes ferre, vtpotè quæ Apostolorū schola, & pietatis metropolis (licet auctores Religionis Christianæ primum ex Oriente eò venissent) iā ab initio fuisset; tamen indignati sunt, se posteriores idea ferre, quod magnitudine Ecclesiæ superarētur.* Nec hæretici ergo negare poterāt, quin Romana Ecclesia primas apud omnes tulerit.

110 Socrates lib. 2. cap. 11. & 13. Quoniam *Ecclesia Romana priuilegiū præter cæteras obtinebat, cùm Iulius intellexisset, contra Athanasium Antiochiæ pseudosynodum fuisse celebratam, scripsit eos cōtra Ecclesiæ Canones egisse, quòd illum ad Conciliū non vocassent, quippe cùm Canon Ecclesiasticus vetet, præter sententiam Episcopi Romani Concilia celebrari.* Hosius Episcopus Cordubensis ad Constantiū Imperatorem (teste Athanasio in Epist. ad solitar. vitam agentes) ita scripsit: *Ego Athanasii accusationibus non subscribo, quem nos, & Romana Ecclesia, & vniuersa Synodus innocentem pronunciauit.*

111 Sozomenus lib. 3. c. 9. *Iulius* (ab Episcopis Ægypti) *certior factus, non tutū esse Athanasio in Aegypto vitā agere, eum ad se accersiuit. Ad illos autem qui Antiochiæ in vnū conuenerant (nā forte fortuna id temporis eorū acceperat epistolam) scripsit; atq; adeò incusauit, quod clam contra fidē concilij Niceni nouas res molitī fuerāt, quodq; contra leges Ecclesiæ ipsum ad Conciliū non vocârant. Nam legem esse ad sacerdotij dignitatē spectantem, quæ pronunciat, Acta illa irrita esse, quæ præter sententiā Episcopi Romani constituuntur. Ea autē quæ Tyri & in Mareote aduersus Athanasium decernebantur, iniqua esse.*

112 Sozomenus lib. 3. cap. 10. Occidentis Episcopi ad Episcopos Orientis rescripserunt, *se nunquam ab Athanasii & Pauli communione refugisse, neque iam velle ab ea refugere, præsertim cùm Iulius Episcopus Romanus causa eorum accuratè cognita, illos nequaquam condemnasset.* Quis hic non videt, Episcopum Romanum primam Ecclesiasticæ communionis regulam ab omnibus Catholicis haberi, eundemque schismaticis vnicè inuisum esse?

Synodum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
348.	Idem Iulius.	
		Constantius Arrianus.
358.	37. S. Liberius Augusti filius Romanus, sedit an. 15. m. 4. d. 17.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

65. De Macedonianis, seu de spiritus sancti diuinitate.

ᵃ Macedoniani a Macedonio vrbis Constantinopolitanæ Episcopo nominati, dicebantur & Semiarriani, eo quòd Arrianorū similes ex aliqua parte essent. Et Pneumatomachi, eo quòd Spiritus sancti consubstantialem cum Patre deitatem vnà cum Arrio negabant. Isti dicebant, Spiritum sanctum esse administratorium, & seruilem Spiritum, ex eoque creaturam, & non creatorem. Basilius epist. 78.

ᵇ Photinus Syrmij (quod oppidum in Illyrico est) Episcopus, temporibus Constantini (auctore Epiphanio hæresi 71.) asseruit, Christum ante Mariam non fuisse.

ᶜ Trinitatis verò plenitudinem negauit. Neque vllam Dei verbi, aut Spiritus sancti putauit esse personam. Et Deum ergo singulum ac solitarium, & Christū docuit solum hominem esse.

66. De Audeanis seu Vadianis.

ᵃ Audeani siue Anthropomorphitæ formam & partes humani corporis Deo tribuerunt. Epiphan. hær. 70.

ᵇ Tenebras, aquam, & ignem dicunt ingenita. Theodoret. hæret. Fab. lib. 4.

ᶜ Pascha cum Iudæis celebrabāt. Epiphan.

De Di-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Basilius Magnus in Epist. 78. *Declaratio recti sensus in eo est, si spiritus sanctus à Patre & filio nō separetur. Oportet enim baptizari nos, iuxta quod à Domino accepimus, & credere sicut baptizamur. Glorificare verò Patrem, et Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodū credidimus. Et posteaquàm hac in re conuenit, oportet simul communionem eorum fugere qui spiritum sanctū creaturam esse dicunt.* Damasus in cōcilio Romæ postea celebrato (vt habetur lib. 5. Theodoret. cap. 11.) *Anathema denunciamus omnibus qui non liberè prædicant spiritum sanctum vnius & eiusdem tum essentiæ, tum potestatis cum Patre & Filio.*

ᵇ Hilarius in lib. de Synodis: *Eam fidem retractemus, quæ tunc cùm Photinus Episcopatu deiectus est, Syrmij conscripta est. Credimus in vnum Filium Dei ante omnia secula ex Patre natum: Si quis hominem solum dicit de Maria filium, anathema sit.*

ᶜ Hilarius in lib. de Synodis: *Si quis Patrem, et Filium, & Spiritum sanctum vnā personam dicat, anathema sit. Necessitas & tēpus admonuit eos qui tum conuenerant, per multiplices quæstiones latius ac diffusius expositionem fidei ordinare: quia multis & occultis cuniculis in Catholicā domum ea quæ per Photinum renouabatur, hæresis tentaret irrepere: vt per singula genera intemeratæ & illæsæ fidei omnium generi hæreticæ ac furtiuæ fraudulentiæ contraireretur.*

ᵃ Athanasius in orat. cont. Arrianos, quòd ex Deo Deus est verbum: *Sicuti dum mentio fit de corde Dei, non humanū cor intelligimus: ita quoque dum Scriptura loquitur de vtero Dei, non ita accipiendū est, quasi corporeus sit ille vterus. Consuetudo enim est Sacræ scripturæ, humanitùs ea quæ supra hominem sunt, eloqui.*

ᵇ Basilius homil. 2. in Hexam. *In principio fecit Deus cælum & terram. Multa sane obticuit, vt ignem, aërem, aquam, quæ simul cum vniuerso substitêre.* Et pòst: *Dicimus tenebras non secundum substantiam existere, sed affectionē esse, quæ aëri ex luminis priuatione accidit.*

ᶜ Concil. Laodicense, c. 7. *Qui quartadecima Luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, non sunt recipiendi, priusquam condemnent omnem hæresim in qua detinebantur.*

ᵈ Cyril-

Synodum Sardicam fuisse OEcumenicam & Generalem.

Athanasius in principio Apologiæ secundæ testatur, *in magno Concilio Sardico ad edictum religiosissimorum Principum Constantij & Constantis plures quam trecentos Episcopos conuenisse ex multis Prouincijs Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, Palæstinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphyliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Sciciæ, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Piceniæ, Thusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Brutiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum*. Idem ferè ipsum tradit Hilarius de eadem Synodo in libro de Synodis aduersus Arrianos.

Sulpitius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Constantinus* (Iunior) *iubet, ex toto orbe apud Sardicam cõgregari Episcopos. Synodus congregata Athanasium absoluit, &c.* Socrates lib. 2. cap. 16. *Edicitur Concilium Generale, vt omnes Sardicam conuenirent (est autem hæc ciuitas Illyrij) idq; de sententia duorum Imperatorum. Episcopi circiter trecenti, qui versus Occidentem habitabant, vt ait Athanasius, eò conueniunt. Ex Episcopis autem Orientalibus, vt Sabinus narrat, solum septuaginta sex Sardicam aduenerunt.* Theodoretus lib. 2. cap. 7. *Ducenti & quinquaginta Episcopi, sicut est à veteribus memoriæ proditum, Sardicæ in vnum conuenêre.* Iustinianus etiam in fidei confessione, quam ad Ioannem Papam secundum transmisit, *Synodum Sardicensem appellat vniuersalem*. Quid multis? Literæ Synodicæ docent, ex quot gentibus ea Synodus conflata sit. Sic enim habent. *Sanctum Concilium, ab Episcopis Romæ, Hispaniæ, Galliæ, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, Aphricæ, Sardiniæ, Pannoniæ, Mysiæ, Daciæ, Dardaniæ, & Daciæ inferioris, Macedoniæ, Thessaliæ, Achaiæ, Epiri, Thraciæ, Rhodopæ, Asiæ, Cariæ, Bithyniæ, Hellesponti, Phrygiæ, Pisidiæ, Cappadociæ, Ponti, Phrygiæ minoris, Ciliciæ, Pamphyliæ, Lydiæ, Insularum Cycladum, Aegypti, Thebaidis, Libyæ, Galatiæ, Palæstinæ, Arabiæ, per Dei gratiam Sardicæ celebratum, omnibus vbique Episcopis, & ministris Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, dilectis Fratribus in Domino, Salutem.*

Porrò quòd Sardica Synodus etiam ex Romani Episcopi sententia fuerit indicta, perspicuum fit ex verbis Socratis lib. 2. c. 16. Testatur enim, Orientales Episcopos culpam absentiæ suæ à Sardica Synodo in Iulium Episcopum Romanum contulisse, *eo quod nimis angustum tempus præstitutum esset.* Non autem potuisset vel suspicio aliqua culpæ in Romanum Pontificem cecidisse, nisi omnes sciuissent, illum fuisse conscium & approbatorem eius temporis, in quo Synodus illa indiceretur. Moris enim fuit, vt vel Imperator (saltem si Catholicus esset) cum Pontifice Romano communicaret, vel certe Pontifex Romanus peteret ab Imperatore Synodi Oecumenicæ conuocationem, vtq; vel tempus & locum ipse præscriberet, in quo Synodus coiret, vel certè hæc ad Imperatoris arbitriũ referret. Quæ tum paulò pòst in Synodi Constantinopolitanæ conuocatione ita se habuisse demonstrabuntur, tum idipsum ex ijs quæ protulimus, manifestè colligitur. Cum enim Constans Imperator Catholicam fidem amplecteretur, is nihil huius generis fecit, quod non prius de consilio vel rogatu primi Pastoris susciperet. Quantuli verò Imperatoris potestas in rebus sacris ex se habita sit (præterquàm si rectam fidem tuebatur, & ita vtilis erat Ecclesiæ) inde cognoscatur, quòd omnes Patres, qui ex Imperatoris edicto Arimini conuenerant (quos Sozomenus lib. 4 c. 16. ad quadringentos fuisse tradit) inuito Imperatore atq; etiam illo prohibente, ad suas singuli Ecclesias reuerterunt, eidemq; Imperatori scripserunt in hæc verba *Iam per hasce literas confitemur, tibiq; confirmamus, nos a nostro proposito & sententia nequaquam discessuros, legatis etiam nostris idem imperauimus.* Hæc habentur apud Socratem lib. 2. cap. 29. Ex quibus abunde liquet, Imperatoris potestatem in Concilijs cogendis non maiorem fuisse, quàm ipsis Episcopis visum esset per spontaneam obedientiam illi concedere. Neque enim Cæsares à Christo potestatem acceperant res sacras cum auctoritate obeundi, sed tantum inseruiendi Ecclesiæ, quando Episcopi hoc expedire iudicarent.

113 Sardicense Concilium Canone 3. aliàs 4. Osius Episcopus dixit: *Quod si aliquis Episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, vt iterum iudicium renouetur: si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, vt scribatur vel ab his, qui examinauerunt, vel etiam ab ijs Episcopis, qui in proximo morantur, Iulio) Romano Episcopo. Et si iudicauerit, renouandum esse iudicium, renouetur, & det Iudices. Si autem probauerit talem causam, vt ea non refricentur, quæ acta sunt, quæ decreuerit Romanus Episcopus, confirmata erunt. Si ergo omnibus placet, statuatur. Synodus respondit. Placet.*
114 Et Canone 7. Osius Episcopus dixit: *Placuit autem, vt si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
352.	Idem Liberius.	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudopropheta.

De diuitijs Clericorum.

ᵃ A Catholicorum communione abstinebant propter Episcopos diuites, & alia eiusmodi. Epiphan. ibidem.

67. De Bonosianis.

ᶻ Bonosus Episcopus dicebat, Christum Dei filium adoptiuum esse, non autem naturalem. Isidorus Etymologiarum lib. 8. c. 5. Fit autem præterea mentio Bonosi, ac damnationis eius in Epistola Innocentij Papæ primi, ad Martianum Episcopum, quæ numero est vigesima prima. Et apud Gregorium lib. 9. Epist. 61.

68. De Nouatianis huius ætatis.

ᵃ Sympronianus Nouatianę hęresis sectator dicebat, solùm Deum ignoscere posse pœnitẽti: quod idem plerique Lutherani & omnes Caluinistæ hodie dicunt. Pacianus in Epistola 1. ad Sympron. Et in Epistol. 3. ad eundem refert, hoc continere tractatum omnem Nouatianorum, quòd post Baptismum pœnitere non liceat, quòd mortale peccatum Ecclesia donare non possit.

ᵇ Aiebant Nouatiani (vt est apud Ambrosium lib. 1. cap. 2. de pœnitentia) se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reseruent. Hinc apparet, Nouatianos non prorsus pœnitentiam abstulisse, imò, vt Ambros. lib. 1. cap. 1. dicit, ipsi pœnitentiã indicebant, sed eandem non relaxabant: cùm tamen (vt idem Ambrosius. ca. 2. ait) qui soluendi ius non habet, nec

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵈ Cyrillus Hierosolym. in Catech. 8. *Manifestè per prophetam dicit Dominus: Meum est aurum, et meum est argentum. Non est malũ argentum, tu modo vtaris bene, seminans illud pauperibus.* Ecclesiam agros habuisse, constat ex oratione D. Ambrosij de Basilicis tradendis, Epistol. lib. 5.

ᵉ Hilarius lib. 6 de Trinit. tractans hæc verba Euãgelij, *Hic est filius meus, ipsum audite, sic infert: Ne per communionem adoptiuæ hæreditatis cognomentum filij Vnigenito Deo adderetur, naturæ veritas per significationem proprietatis ostẽsa est, Hic est filius meus. Donani adoptionis plurimis nomen, sed iste mihi filius est. Hunc ego tãquàm indice digito ac verbi significatione contingo, qua dico, & meus est, & hic est, & filius est.* Hæc Hilarius. Porrò si quis rationem dictorum attendat, videbit eandem afferri posse, vt ista verba (hoc est corpus meum) doceantur non figurata, sed propria esse.

ᵃ Pacianus in Pyrenæi iugis Barcilonæ Episcopus in Epistola 2. ad eundem Sympro. ait: *Quod Deus per sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolis dicit, Quæ ligaueritis in terris, ligata erũt & in cælis: & quæcunq; solueritis in terris, soluta erũt & in cælis? Cur hoc, si ligare hominibus ac soluere nõ licebat? An tantùm hoc solis Apostolis licet? Ergo et baptizare solis licet, & spiritum sanctum dare solis. Si ergo et Lauacri et Chrismatis potestas maiorum longè charismatum, ad Episcopos inde descendit: & ligandi quoq; ius adfuit atque soluẽdi.* Et in Epist. 3. *Incestum peccatorem Paulus tradidit Satanæ in interitum carnis, non animæ. & hunc ipsum idem Paulus absoluit. 2. Cor. 2.*

ᵇ Ambrosius lib. 1. de pœnitentia, cap. 2. *Ius ligãdi & soluẽdi solis permissum sacerdotibus est. rectè igitur hoc Ecclesia vẽdicat, quæ veros sacerdotes habet: hæresis vendicare non potest, quæ sacerdotes veros non habet.* Et cap. 6. *non habent enim Petri hæreditatem, qui Petri fidem non habẽt, quã impia diuisione discerpũt. Sed hoc improbè, quòd etiam in Ecclesia donari peccata negant posse, cùm Petro dictũ sit, Tibi dabo claues regni cælorum.* Et ca. 7. *Cur baptizatis, si per hominem*

peccata

*deiectus est, & fugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt re-
nouetur iudicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua
Prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, et iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui ro-
gat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyte-
rum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse qui præ-
sentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si ve-
ro crediderit, Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo*
115 *iudicauerit.* Cum hac Sardici Canonis sententia consentit Iulij Pontificis Epistola in Tom. 1.
Conciliorum, vbi dicitur, *à Synodo Nicæna permitti omnibus Episcopis, vt libere Apostolicam appel-*
116 *lent Sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant.* Itemque Augustinus Epist. 162. *Neque enim
de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis clericis, sed de collegis* (id est, de Episcopis) *agebatur,
qui possunt aliorum collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram
reseruare.* Iam verò inter Apostolicas Ecclesias Romanam semper principatum tenuisse, ibidem
dixit.
117 Athanasius in Epist. ad Solitar. vitam agentes refert, *Valentem & Vrsatium Romam vltrò profe-
ctos esse, & in Ecclesia, vbi nullius nisi Dei metus, & vbi libere quisq. sententiam proferebat, sponte pæ-
nitentiam suam professos esse, & scripto edidisse.* Vide quãtis laudibus efferat Romanam Ecclesiam,
ac præterea quàm notum omnibus Episcopis tunc fuerit, Romanæ vrbis Episcopum omnium
aliorum & cognitorem & iudicem esse.
118 Epiphanius hær. 68. *Vrsatius & Valens Pannoniæ Episcopi vnà cum libellis profecti sunt ad B. Iu-
lium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore & delicto, quod calumnias struxissent
Papæ Athanasio. At suscipe* (inquiunt) *nos in communitatem ac ad pænitentiam.* Et Sozomenus lib.
3. cap. 22. *Hoc quoque* (inquiunt Vrsatius & Valens) *confitemur, si quando nos Episcopi Orientis vel
Athanasius ipse præ malitia in iudicium de hac re vocare voluerint, nos ab eo, quod tu statueris, minimè
decessuros.*
119 Sozomenus lib. 3. cap. 11. *Osius & Protogenes, qui principem locum inter Episcopos Occidentis, qui
Sardicæ conuenerant, obtinebãt, veriti ne quibusdam viderẽtur decreta Cõcilij Nicæni innouare, scripsè-
re ad Iulium, & testati sunt, se illa quidem rata habere, sed quo faciliùs intelligerentur, eadem pluribus
verbis explicasse, eo consilio, ne Arrianis, qui breuitate formulæ fidei in eo Concilio editæ, abutebantur, fa-
cultas ex verbis daretur, imperitos in absurdam aliquam opinionem rapiendi.* Apud Papam ergo, velut
apud summum Ecclesiæ Iudicem se purgant.
120 Sozomenus lib. 3. cap. 12. *Ecclesia versus Solem obeuntem sita quoniam Patrum decretis ritè guber-
nata erat, omnino à contentione, & captiosis verborum argutijs, quæ inde nasci solẽt, libera & vacua fuit.
Nam quamuis Auxentius Episcopus Mediolani, & Valens, & Vrsatius ex Pannonia oriundi, impensè
laborarent, opinionem Arrij in illam imperij partem tradocere: tamen eorum conatus haud quaquam suc-
cessit ex sententia, quandoquidem Sedis Romanæ Antistes, & alij Episcopi ac Sacerdotes studiosè præca-
121 uerunt, & illius hæresis germina amputàrunt.* Sozomenus lib. 3. cap. 19. *Athanasius à Constantio do-
mum accersitus, cùm eo tempore Aquileiæ vitam ageret, acceptis Constantij literis, venit Romam, cum Iu-
lio, quid sibi agendum sit, constituturus, qui eum perhumaniùs dimisit, deditque eius causa ad clerum &
populum Alexandrinum literas.*

*Præter declarationem primatus Romanæ Ecclesiæ, ostenditur, quòd Papa Liberius non fuerit
Arrianæ, aut vllius alterius hæreseos vel promulgator,
vel ex animo fautor.*

Ita dicam de Liberio Pontifice Roma. vt quid ante exilium de fide senserit, quid in reditu ab exilio aut fecerit, aut fecisse putetur, quidq; post reditum crediderit, atq; adeò qualis post obitũ à viris præclarissimis existimatus fuerit, ordine exponam. Principio constat, Liberium fuisse catholicum, & ab omni labe Arrianæ hæreseos immunem, antequam in exilium à Constantio relegaretur. Athanasius enim non modò communicauit cum Liberio iam Episcopo Romano, sed etiã scripsit ad eum vna cũ Episcopis Alexandriæ cõgregatis, vbi cum vim & fraudem Arrianorum insinuasset, *Vestra* (inquit) *hæc recensentur authoritate.* Et pòst: *Huius rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis.* Quæ epistola Athanasij habetur in Tom. 1. Cõciliorum. Quinimò apparet ex operibus Athanasij, quòd idem Athanasius ad Liberium scripserit, quodq; Liberius confessionẽ fidei Catholicæ proposuit, cui Athanasius subscriberet. In qua confessione Liberius declarat, se credere, *Verbum Dei filium secundùm naturam ex Deo, eodemq; Patre suo genitum esse, non creatum. Anathema vero dicit Sabellij & Arrij dogmata.* Quæ confessio extat in 1. Tom. operum Athanasij. Quòd verò etiam pro Athanasio scripserit, ex ipsius Athanasij verbis manifeste colligitur. Nam in Epistola *ad Solitar. vitam agentes*, Athanasius introducit Liberium enunciantem, quòd Imperator Constantius *iubebat deleri, quæ Liberius pro Atha-*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
354	Idē Liberius	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nec ligandi habet. Sed Nouatiani solùm negabant, Sacerdotes Ecclesiæ posse fideles à peccaris maioribus absoluere, prætérquã in Baptismo. Non igitur credebát Nouatiani, esse aliquod Sacramentum Pœnitentiæ, sicut Baptismi est. Et in hac parte Lutherani & Caluinistæ eorum hæresim renouârunt.

• Sympronianum ita loquentem introducit Pacianus. Epist. 3. Age, certemus exemplis, & ratione pugnemus.

69. De Aërianis.

De Oblatione pro defunctis.

• Aërius præter hæresim Arianam, negauit oportere orare, vel oblationem offerre pro mortuis. Augusl. hær. 53. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ negant.

De Ieiunijs indictis ab Ecclesia.

• Negauit statuta solẽniter celebrãda esse ieiunia, sed cùm quisque voluerit ieiunandum, ne videatur esse sub lege. ibid. Hoc idem Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De Episcopi & Presbyteri differentia.

• Dicebat, Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni. ibidem. Hoc etiam Lutherani & Caluinistæ dicunt.

De celebratione Paschatis.

• Negauit, oportere Pascha peragi. Epiph. hær. 75.

De perfectione.

• Quidam perhibent, eos non admittere ad communionem suam, nisi continentes, & eos qui nulla propria possident.

70. De

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiæ.

peccata dimitti non licet? In Baptismo vtiq; remissio peccatorum omnium est. Quid interest, vtrum per pœnitentiam, an per lauacrum hoc ius sibi datũ Sacerdotes vindicent? Vnum in vtroque mysterium est, id est, Sacramentum.

• Pacianus Epi. 3. *Ego huc vsq; securus ipsa Ecclesiæ serie, congregationis antiqua pace contentus, nulla certaminũ argumenta quæsiui. tu postquàm à reliquo corpore segregatus es, totos librorum recessus assiduus scrutator inquiris.*

• Chrysostomus Homil. 69. ad pop. Antioch. *Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim, illis inde multum contingere lucrum, vtilitatem multam. Cùm enim totus cõstiterit populus extensis manibus, Sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum nõ exorabimus pro his deprecãtes?*

• Ambrosius in serm. 34. *Qui in Quadragesima prandetis, in conscientijs vestris rei estis, quòd abstinente toto populo, vos soli deuoratis. Sicut reliquo anno ieiunare præmiũ est, ita in quadragesima non ieiunare peccatum est. Illa voluntaria sunt ieiunia, ista necessaria: illa de arbitrio veniunt, ista de lege: ad illa inuitamur, ad ista compellimur.*

Hieronymus in Epist. 54. *Vnam quadragesimã secundum traditionem Apostolorum toto anno ieiunare, appellat munus, quod necessitate offertur.*

Philastrius in Catalogo. *Per annum quatuor ieiunia in Ecclesia celebrantur.*

• Epiphanius hær. 75. *Episcoporum Ordo patres generat Ecclesiæ.* (per manuum impositionem, vt postea significat) *Presbyterorũ ordo per lauacri regenerationem generat filios Ecclesiæ, non autẽ Patres aut Doctores.* Et pòst. *Si Episcopus super Presbyterum potestatem non haberet, quomodo diceret Apostolus ad Timotheũ Episcopum: Aduersus Presbyterum ne citò admiseris accusationem, nisi coram duobus aut tribus testibus?*

• Epiphanius ibidem. *Qualem Pentecostẽ perficiebat Paulus, si non Pascha perficiebat?*

Augustinus in Epist. 118. testatur, *Passionẽ Domini, Resurrectionem, &c. toto terrarum orbe anniuersaria solennitate celebrari.*

• Ambrosius in 6. cap. Luc. *Non eos, qui habẽt diuitias, sed qui vti his nesciunt, sententia cælestis authoritas condemnat.*

pro Athanasio scripsit. Pro Athanasio igitur scripserat quædã Liberius. Sed quid argumentor vel-
ut in re minus perspicua? Audiamus potius, quàm præclara iudicia de Liberio Athanasius in ea-
dem Epistola faciat. *Clarissima* (inquit) *sunt confessionis viri religiosi, & Episcopi boni, Paulinus E-
piscopus Treuirorum, quæ Galliarum Metropolis est, Lucifer Metropolitanus Episcopus Sardiniæ, Euse-
bius Vercellis ciuitate Italiæ, Dionysius Mediolani, quod & ipsum est Metropolis Italiæ.* Et post. *Ne Liberio*
122 *quidem Romano Episcopo pepercerunt, nulla reuerentia ducti, vel quòd Sedes illa Apostolica esset, vel quòd
Roma Metropolis esset Romanæ ditionis, vel quod eos Apostolicos viros in literis suis appellassent, sed omnia
simul miscentes, æquè omnium obliuiscebantur, neque quicquam illis curæ nisi sola impietas fuit. Nam quum
Liberium vidissent orthodoxum, & osorem quidem Arrianæ sectæ, studiosum vero in hoc, vt cũctos ab ea
hæresi retraheret; isti secum impij cogitarunt: Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes bre-
ui superabimus. Rem igitur ad Imperatorem deferunt. Ille autem sperans, per Liberium omnes se posse attra-
here, mittit e unuchum quendam Eusebium cum literis & donis ad eum, vt donis quidem blandiretur, lite-
ris vero minaretur. Profectus igitur Romam spado primùm incitabat Liberium, vt contra Athanasium sub-
scriberet, & cum Arrianis communicaret: id enim Imperatorẽ velle, & pro imperio iubere. Deinde munera
ostentans, verbis instabat, manuq; Liberij apprehensa, ita locutus est: Obtempera Regi, & ista accipe. Episco-
pus contrà verbis quærebat, quomodo hoc contra Athanasium posset fieri? Quem enim (inquiens) non vna,*
123 *sed iam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronunciauit, & Romana Ecclesia cum pace dimisit,
quomodo poterimus condemnare? Aut quis nos probaret, si quem præsentem dileximus, & habuimus in no-
stra communione, eundem absentem auersemur? Non ita se habet Ecclesiasticus Canon, neque vnquã accepi-
mus talem à Patribus traditionem, quam ipsi à B. & magno Apostolo Petro acceperunt. Quod si Imperator
curam suam pro Ecclesiastica pace interponere quærit, aut si scripta à nobis pro Athanasio deleri iubet: dele-
antur quoque ea, quæ contra illum scripta sunt, fiatq; deinde Ecclesiastica Synodus longè à Palatio, vbi nec Im-
perator præsto est, nec Comes se ingerit, nec Iudex minatur, & vbi solus timor Dei ad omnia sufficit, &
Apostolorum institutio: vt eo in loco ante omnia Ecclesiastica fides asseratur, quemadmodũ à Patribus de-
finitum est in Nicæno Concilio, ijq; qui Arrianica sententia sunt, ejiciantur, & eorum hæresis anathemate
damnetur, ac deinde iudicium de Athanasio fiat. Eunuchus autem oblitus fuit, quòd coram Episcopo staret,
magnis minarum denuntiationibus ictus, domo egressus, in templo Apostoli Petri ea ipsa dona consecrauit.
Quod cùm rescitum esset à Liberio, magnopere increpuit custodem loci, quod id non prohibuisset. Ipse dein-
de progressus, dona illa vt victimam illicitam proiecit.* Et iterum: *Scribit igitur Imperator Romam, rur-
sumque Palatini & Comites emittuntur, & literæ ad Præfectum, vt Liberium aut per dolum è Roma sedu-
ctum in castra ad se mitterent, aut vim in eo persequendo adhiberent. Cœpit tũ Romæ experimẽtum Christi
perduellium, cognouit tandem quod antea non credebat, quomodo Ecclesias in singulis vrbibus deuastassent.*
Hæc Athanasius.

124 Porrò D. Hilarius facilè ostendit, quid de Primatu Romanæ Ecclesiæ senserit, dum alijs Con-
stantij sceleribus & persecutionibus enumeratis, tandem ait in lib. contra Constantium vita de-
functum: *Tribuni tui adierunt Sancta Sanctorum, protraxerunt de altario Sacerdotes. Vertisti deinde
vsque ad Romam bellum tuum, eripuisti illinc Episcopum.* Hæc Hilarius, qui grauius putat, quòd ex
vrbe Roma Episcopus Romanus eripiebatur, quàm alia scelera, quæ in Alexandrinam, Treui-
rensem & Mediolanensem Ecclesiam à Constantio committebantur. Certè quia maior est di-
gnitas Romanæ, quàm vllius alterius Ecclesiæ. Sed reuertamur ad Athanasium. *Trahitur ergo
Liberius ad Imperatorem; quo cum peruenisset, magna quoque & ibi libertate dicendi vsus est, Desine, in-
quiens, persequi Christianos, ne tenta per me hæreticã impietatem in Ecclesiã introducere. Ad omnia potius
sustinẽda parati sumus, quam nos Christiani eò deueniamus, vt Arriani appellemur. ne coge nos fieri Christi
perduelles. Ita tunc Liberius locutus, omnibus admirationi erat.* Et pòst: *Missis à Liberio ad Cæsarem,
Eutropio Presbytero, & Hilario Diacono, alterũ eorum, nẽpe Presbyterum in exilium misere: alterius ve-
ro terga detractis vestibus flagellis conciderũt, flagellatumq; extorrem fecere, inter verbera ita Diacono ver-*
125 *bis insultantes: Quare Liberio non restitisti, sed eius literas attulisti? Ad istum modum Romanam Ecclesiam
adorti sunt peruertere, cupientes illi admiscere suam impietatem.* Ex his omnibus Athanasij verbis,
duo hæc valde perspicua fiunt: vnum, quòd Liberius in defendenda Catholica fide constantissi-
mus fuerit: alterum, quòd non modò Catholici, verùm etiam omnes hæretici, atq; adeò Impe-
rator ipse plus positum esse videbat in vno Romano Episcopo, quàm in maximo illo Episco-
126 porum Orientalium consensu, quem in multis iam Concilijs obtinuerant. Ita enim dicunt
Eunuchi: *Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes breui superabimus.* Vnde mox
Imperator dona misit ad Liberium, *sperans per eum se omnes posse attrahere.* Vnde etiam idem Im-
127 perator Constantius apud Theodoretum lib. 2. cap. 16. ita Liberium alloquitur: *Tantá ne orbis
terræ pars, Liberi, in te residet, vt tu solus homini impio subsidio venire, & pacem orbis ac mundi totius
dirimere audeas?* Athanasius interim profitetur, *Ecclesiam Romanam esse Apostolicam Sedem &
metropolim non tantùm Italiæ* (nam eum honorem paulo ante detulerat etiã Dionysio Episco-
po Mediolani) nec etiam solius Occidentis metropolim (vt multi nuper asserere cœperunt)
sed *Roma-*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator Rom.	
355	Idem Liberius.	Constantius & Arrianus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

70. De Patricianis, & 71. Paternianis.

[a] Patriciani carnem non à Deo, sed à diabolo conditam dicunt. Vnde quidam eorum mortem sibi intulerunt, vt carerent carne. Aug. hær. 61. Symmachiani erant Patricianorum discipuli. Philast. in Catalogo.

[b] Paterniani partes corporis inferiores à diabolo factas opinantur. Aug. hær. 85. Hos quidam Venustianos vocant, qui omnium vitiorum licentiam illis partibus tribuunt.

72. De ijs qui negant mundi renouationem.

[c] Innominati quidam dicebant, hunc mundum post resurrectionem in eodem statu, in quo nunc est, esse mansurum. Aug. hær. 67.

73. De nimium silentibus, & 74 Excalceatis.

[d] Pattalorinchitæ naribus & labijs suis digitum opponentes, nimium silentio studebant. Aug. hær. 63.

[e] Apud August. sub hær. 68. est hæresis quædam nudis pedibus semper ambulantium, quia non propter corporis afflictionem sic ambulant, sed testimonia Scripturæ malè intelligunt, in quibus Moyses, Iosue, aut Esaias sic ambulare iubebantur.

75. De Rhetorijs.

[f] Rhetorius quidam laudabat omnes hæreses, tanquàm omnes bene sentirent.

76. De corporea imagine Dei.

[g] Hæresis quædam est, quæ dicit, corpus hominis, non animam, esse imaginem Dei. Aug. hær. 76.

77. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Gregorius Nyssenus in oratione de dormientibus: *Ineptum est, naturæ carnis infensum esse. Non enim ab hac malorum causa dependet, sed à voluntate vitia & affectus procreante.* Et pòst: *Dilige proprium corpus iuxta præscriptum Apostoli, qui ait, quòd nemo suum corpus odit.*

[b] Cyrillus Hierosolym. in Catechef. 9. *Ex tua substantia cognosce artificem. Quid improbandum in corpore tuo creatum est? Nihil vile ex omnibus membris tuis reperies. Adam in Paradiso cũ Eua nudus, non propter membra reiectus erat. Non igitur membra sunt causa peccati, sed malus membrorum vsus. Sapiens membrorum creator construxit vasa matricis ad puerperia, inanimatum animat, neruis & ossibus carnẽ & cutẽ induit. Ex magnitudine pulchritudineq́; creaturarum secũdùm proportionem creatorem contemplare.*

[c] Idem Cyrillus Catechef. 15. *Creatus hic mũdus rursus renouabitur. Et complicabitur sicut liber, cælum (inquit Isaias) & omnia astra cadent. Et Euangelium inquit, Sol obscurabitur, & Luna non dabit splendorem suum, & astra cadent de cælo. Cæli (ait Dauid) peribunt: sed mox addit, & mutabuntur. Vnde sicut iustus perijt, & resurrectio eius expectatur: sic & cælorum resurrectionem expectamus.*

[d] Basilius in Epist. 73. Hilarius cõtra Cõstantium vita defunctum: *Non minus periculi est semper tacuisse, quàm nunquam.*

[e] Basilius in Epi. 1. ad Greg. Theologũ: *Vnum modò sit vestitus propositũ, operimentũ vt existat, ab æstus frigorisq́; iniuria corpus asserere aptum & idoneum. Calcearium esto pretio illud quidem vili, sed quod vicem suam implere possit.*

[f] Philaster Brixiẽsis Episc. in Catalogo hæresεωr: *Christus dixit, nõ dimitti hominibus in Spiritũ sanctum blasphemantibus (& perseucrãtibus) neq; hic, neq; in futuro. Propter quod constat, istum Rhetoriũ esse hæreticũ, qui eos laudãdos iudicauerit.*

[g] Basilius in Hexam. homil. 10. *Quòd ad Dei imaginem facti sumus, id non possidemus in istius corrupti corporis forma. Nihil corruptiuũ rei incorruptæ imago esse potest. Scriptum est: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & dominetur piscibus. Ista imperandi vis sita est in diuite copia rationis. Primas sibi asserit primogenia præsidendi authoritas attributa animæ. Quæ concernunt carnem, secundas obtinent.*

sed *Romanæ ditionis*, in qua vtique ditione, tam Alexandria, quàm Antiochia, Constantinopolis, & Hierosolymorum Ecclesia continebatur. Iam verò Liberius ipse *negat, se posse damnare Athanasium, quem Romana ecclesia cum pace dimisit*. Vndique igitur eminet atque elucet Romani Pontificis primatus & prærogatiua, adeò vt Ammianus Marcellinus, cum alienus à religione Christiana esset, tamen in hunc modum non solum de Liberio, verùm etiam de Romani Episcopi authoritate scripserit.

118 Ammianus Marcellinus lib. 15. *Athanasium Episcopum apud Alexandriam Synodus remouit à sacramento quod obtinebat. Hunc per subscriptionem abijcere sede sacerdotali, paria sentiens cæteris, iubente Principe, Liberius monitus perseueranter renitebatur, nec visum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum sæpè exclamans, apertè scilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim Constantius Athanasio semper infestus, licet sciret impletum, tamen authoritate, qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari, desiderio nitebatur ardenti. Quo non impetrato, Liberius ægrè populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit asportari. Et hæc quidem Romæ.* Licet ergo Imperator sciret, Athanasiũ & suo imperio, & per Synodum Episcoporum iam eiectum Sede sua; tamen quia *Romanæ vrbis Antistites authoritate potiores erant*, idipsum Pontificis Romani authoritate confirmari vehementer cupiebat, vtpote qui nouerat, nec Imperatoris vllas esse partes in rebus religionis decidẽdis, nec vllam Synodum, multò minus eam in qua Episcopus deponeretur, Ecclesiastica lege ratam esse, quam Põtificis Romani (vtpote primi Pastoris) authoritas non confirmaret. Hoc igitur vidit Constantius hæreticus Arrianus, hoc vidit Ammianus Marcellinus ethnicus: & tamen idipsum non vident nostri temporis hæretici. Præterea fides populi Romani iam inde ab Apostolo laudata (Roman. 1.) nunc quoque insigniter elucet, dum Episcopum suum etiam contra Imperatoris voluntatẽm in sua Sede retinere nitebatur. Hactenus declaratum est, qualis fuerat Liberius, & antequam exularet, & in exilio ipso. Sequitur vt videamus, quo pacto ab exilio redierit.

Socrates lib. 2 cap. 29. *Constantius Vrsacio præcepit, vt qui non subscriberent formulæ fidei quæ in Ariminensi concilio perlegebatur, ab Ecclesijs expellerentur. Principio igitur Liberius Episcopus Romanus, simul ac se illi fidei assensiri denegauerat, ab Vrsacio in exilium eiectus est.* Et pòst: *Liberius autem non multo pòst ab exilio reuocatus, Sedem Episcopatus propterea recuperauit, quòd populus Romanus, seditione conflata, Felicẽ Ecclesia illa eiecerat, Imperatorq; ipse inuito animo illis consenserat.* Theodoretus li. 2. ca. 16. *Liberius à Constantio accersitus, vt contra Athanasium subscriberet: Ego (inquit) æquum censeo, vt primũ generalis proponatur Episcoporum subscriptio, qua fides in Concilio Nicæno exposita confirmetur: deinde vt fratribus nostris ab exilio reuocatis, & ad suas ipsorum sedes restitutis, si illi qui nunc tumultus cient, fidei Apostolicæ assentire compertantur, tunc omnes contendamus Alexandriam, vbi reus, vbi accusatores, & causa eorum patronus sunt: atq; litigantium causa diligenter cognita, sententiam de ea pariter feramus. Cui*
119 *Constantius tandem ait: Si consilium Liberius non mutet, exules velim vsque Berœam Thraciæ.* Et cap. 17. *Cum Magistratuum & Nobilium vrbis Romæ coniuges orassent Constantium, vt Pastor Liberius suo gregi redderetur, eidemq; significassent, quòd nemo ex Romæ habitatoribus in Ecclesiam ingredi voluit, dum Felix, qui Liberio absenti successerat, intus esset, propterea quòd Felix cum ijs qui fidem Nicænam labefactare studebant, liberè communicaret; sic inflectebatur Imperatoris animus, vt Pastorem illum longè præstantissimũ Romam redire, vtrosque communiter inter se Ecclesiã illam regere iuberet. Itaque lectis Imperatoris in circo literis, plebs clamat, æquam esse Imperatoris sententiam. Nam bifariam diuisos esse spectatores, quibus nomen impositum est ex colorum varietate: & propterea alterum Episcopum his, illis alterum præesse debere. Itaque cum hoc modo Imperatoris literas irrisione lusissent, omnes vno ore vociferantur: Vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus. Has enim voces emittere rectum esse censebant. quibus vocibus cum pietate & iustitia à pia plebe profusis, redijt Episcopus Liberius: Felix autem clàm Roma se subducens, ad aliam vrbem migrauit.* Sulpicius Seuerus Sacræ historiæ lib. 2. *Liberius vrbis Romæ, & Hilarius Pictauorum Episcopus, dantur exilio. Sed Liberius paulo pòst Vrbi redditur ob seditiones Romanas.*

Hactenus manifestè constitit, Liberium non modò ab omni labe Arrianæ hæreseos, verùm etiam ab omni contra Athanasium subscriptione liberum fuisse, vtpote qui ob alias causas narretur Sedi suæ restitutus. Nunc autem veniemus ad ea quæ causam præbuerunt, cur alij aliter de illo sentirent. Sozomenus lib. 4. c. 7. *Constantius iam solus Imperio Romano potitus, Episcopis Occidentis primò persuadere conatus est, vt rebus contra Athanasium ab Episcopis Orientis iudicatis suffragarentur. Nam si Athanasius communi omnium sententia è medio remoueretur, sic cogitabat, se res ad Religionem pertinentes facilè ex sententia confecturum.* Ibidem, cap. 10. *Liberius Episcopus Romanus ad Constantium Imperatorem accersitus postulauit ab eo, vt fides in Concilio Nicæno tradita subscriptionibus omnium vbique Episcoporum confirmaretur, & illi qui propter eius defensionem in exilio ætatem degerent, domum reuocarentur. Imperator verò cùm dedisset mandatum, vt Liberius in Thraciam relegaretur: vt primùm Romam ingressus est, & ingens ibi populi multitudo pro Liberio clamorem edidit, eumque denuo habere postulauit, consilio cum Episcopis qui secum erant, inito, decreuit eum reuocare, &*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

356 | Idem Liberius. | Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

77. De Concilio Ariminensi.

Valens Mursiensis Episcopus hæresi Arriana infectus, tamen Arrianum se negauit, vt eò facilius Patres Arimini congregatos deciperet. Quibus persuasit, vt à voce Vsiæ, hoc est, substantiæ abstinerent, tum quòd scripta non esset, tum quòd multos offenderet, atque Ecclesiæ concordiam impediret. Patres arbitrati, non vocabulum, sed rem ipsam curæ sibi esse debere, Valenti assenserunt, præsertim cùm audirent, ipsum anathema denunciantem ijs qui tempus aliquod extitisse dicerent, quando non erat Filius. Hæc diffusius narrārut apud Hieronymum in Dialogo contra Luciferianos.

Cùm autem non consentiant, qui errant (nihil enim, vt aiunt Iurisconsulti, tam contrarium est consensui, quàm error) manifestum est, Patres Arimini congregatos in hæresim aliquam non consensisse, licet ab hæreticis (id quod humanum est) decepti fuerint.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Athanasius de Synodo Arimini refert, Catholicos Patres ad Constantium Augustum ita scripsisse: *Conati sunt Vrsacius & Valēs per vafriciem & tumultum, cum socijs illius factionis Germinio, Auxentio, Gaio, contentiones discordiasq́; Arimini seminare. Vbi autem viderunt, non esse ibi homines qui illorum prauis sententiis astipularentur, in nostrum Concilium se transtulerūt, vt viderentur aliud quippiam scribere, sed ipsi non ita diu postea animum suum ostenderunt. Ne igitur tumultus Ecclesiasticas res inuoluat, visum est olim decreta pro legitimis inconcussim seruanda esse, & istos à nostra communione submouendos.*

Ibidem Patres narrant, Vrsacium & Valentem de peccatis suis veniam postulasse, dum Mediolani Synodus in consessum iret, *Præsentibus ibidem Romanæ Ecclesiæ Presbyteris.*

Ariminense verò Concilium Oecumenicū non habetur, tum quia solus Imperator, non item Pontifex Romanus id approbauit, (vt videre est apud Theodoretum lib. 2. cap. 22.) tum quia Patres, qui per fraudem inducti erant, vt subscriberent, postea sententias mutarunt, & cum Liberio vrbis Romæ Episcopo communicarunt, anathema priori formulæ, quam Valens ediderat, denuntiantes, vt refertur apud Socratem lib. 4. ca. 11.

Ambrosius in 6. cap. Lucæ, in illa Euangelij verba, *Væ cùm vobis benedixerint homines, Non ne* (inquit) *tibi videtur, his dicere, qui dudum in Ariminensi Concilio perfidæ præuaricationis auctores, cùm Imperatoris gratiam sequuntur, Dei gratiam perdiderunt?*

Hieronymus in Catalogo: *Hilarij Pictauorū Episcopi liber aduersus Valentem & Vrsacium, historiam Ariminensis & Seleuciensis Synodi continet.*

Syricius Papa in Epist. ad Himerium Tarraconensem, significat, *Concilium Ariminense cassatum sub veneranda memoriæ Liberio prædecessore suo.*

care, & populo petenti reddere, si modo Episcopus, quos secum haberet, consentire in animum indu[...]ret.
Et cap.14. *Haud longo tempore post, Imperator Roma Syrmium reuersus, rogatu Legatorum, quos Epi-
scopi Occidentis ad ipsum miserant, Liberium Beræa reuocauit. Atque præsentibus Legatis Episcoporum O-
rientis, & quibusdam Sacerdotibus, qui erant fortè in exercitu, in vnum coactis, compellere tentauit eum fa-
teri, Filium Patri non esse consubstantialem.* Et post: *Vicissim autem confessionis fidei formulam à Li-*
130 *berio adduxerunt, quæ illis qui Filium Patri non substantia & cæteris rebus omnibus similem assenerarēt, in-
terdixit Ecclesia. Nam cùm Eudoxius, & cæteri cum eo Antiochiæ, hæresis Aëtianæ fautores, epi[st]olam o[ccasio]-
nacti fuissent, rumorem dissiparunt, Liberium quoque verbum Consubstantiale reiecisse, asseruisseq́, Filium
Patri dissimilem esse. Vbi vero hæ res Legatis Episcoporum Occidentis hoc pacto successere, Imperator dat Li-
berio potestatem Romam reuertendi. Atque Episcopi Syrmij congregati scribunt literas Felici tum Romanæ
Ecclesiæ Antistiti, & clero eiusdem Ecclesiæ, vti Liberium accipiant, & ambo pariter Sedem Apostolicam
administrent, communiq́ consensu & concordia sacerdotio illo fungātur, atque tum casum acerbum, qui in
electione Felicis obtigisset, tum exilium Liberij obliuione deleant. Nam populus Romanus Liberium, tum quod
in alijs rebus vir excellens & spectatus erat, tum quod Imperatori animo adeo excelso & constanti in fide
defendenda contradixerat, tam eximiè charum habuit, vt seditionem plane maximam eius exilij causa con-
flaret, resq́ ad cædem prorumperet. Haud ita diu post moritur Felix, solusq́ deinceps Liberius Ecclesiæ illi*
131 *præest. Quod quidem non sine diuina prouidentia factum est, ne Sedes Petri a duobus Præsulibus guberna-
ta (quæ est plane nota di[ssi]dij, & a sacrosanctis Ecclesiæ legibus aliena) vlla infamiæ macula aspergeretur.*

Iam audiu[im]us, & quis rumor de Liberio fuerit falsò dissipatus; *nempe quod verbum Consubstātiale reiecisset:* & quis eum dissiparet, nimirum *impius Eudoxius & Aëtianæ hæreseos auctores* & quid Liberius fecerit ob eam infamiam purgandam; etenim *formulam edidit, quæ illis interdixit Ecclesia, qui Filium Patri substantia & omnibus rebus similem non assenerarent:* & quid post illā pur-gationem factum sit, vtique *vt Romanæ vrbi redderetur.* Satisne perspicuè res tota declarata est? Nunc autem qui sermonibus per impium Eudoxium & Aëtianos hæreticos dissipatis ideo crediderunt, quòd veritatem integram non audiuissent: ij scriptum reliquerunt, quòd Liberius hæ-resi subscripsisset. Ex ijs fuit D. Hieronym. qui sic habet in Catalog. *Fortunatianus Aquileiēsis Episcopus in hoc habetur detestabilis, quod Liberium Romanæ vrbis Episcopum pro fide ad exilium pergentem primus sollicitauit ac fregit, & ad subscriptionem hæreseos compulit.* Et in Chronico ait: *Arriani post annum cum Felice Roma eiecti sunt, quia Liberius tædio victus exilij, & in hæreticam prauitatem subscribēs, Romam quasi victor intrauerat.* Verùm quod Hieronymus in ea causa deceptus fuerat, Socratis, Theodoreti, Sozomeni, & Sulpicij Seueri testimonia abunde probant. Athanasius verò quanquā iisdem rumoribus quos Aëtiani excitauerant, falli poterat; tamen nunquam (quod sciam) dicit, Liberium contra fidem subscripsisse. Ita enim scribit in Epist. ad solitar. vitam agentes: *Liberius post exactum in exilio biennium, inflexus est, minisq́ mortis ad subscriptionem inductus est. Verùm illud ipsum quoque & eorum violentiam, & Liberij in hæresim odium, & suum pro Athanasio suffragium, cùm liberos affectus habebat, satis coarguit. Quæ enim per tormenta contra priorem eius sententiam extorta sunt, ea iam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habendæ sunt.* Quòd vero Athanasius Liberium putauit subscripsisse, præterquàm quòd summa diligentia hominem in eo purgauit, vt non putetur ex animo id fecisse: etiam non ita est accipiendus, velut putarit, Liberium nominatim contra fidem Nicæni concilij, sed tantùm *contra se*, hoc est, contra Athanasium subscripsisse. Hoc enim Imperatorem postulasse, & Ammianus Marcellinus testatur, & Athanasius in eadem ad solitar. vitam agentes Epistola significat, vbi & Constantium *imperasse Episcopis Paulino, Lucifero, Eusebio, & Dionysio, vt contra Athanasium subscriberent*, & cum Arrianis communionem inirent. Et postea hæreticos iam loquentes ad Constantium Imperatorem introducit: *Omnia quidem à nobis facta sunt. Proscripsimus in exilium Romanorum Pontificem, & quàm plurimos Episcopos. Sed tamen nihil profecimus, quamdiu reliquus est Osius. His auditis, Constantius edicit, vt Osius ad se veniat, quemadmodum & Liberium initio tentauit, cohortatus vt in nos subscriberet, & cū Arrianis communionem haberet.* Non ergo alia subscriptio vel Osij, vel Liberij intelligenda est, quàm quæ fiebat contra Athanasium, velut [ri]ritè ab Orientalibus in eorum concilijs damnatus esset. Quę subscriptio quanquā poterat etiam ad fidei causam quodam modo trahi, quia constabat Athanasium fuisse Catholicum; tamen poterat etiam salua fide fieri, quia Catholicus Episcopus meretur interdum vt deponatur: non quòd Athanasium tale quid meritum esse dicam, sed quòd minus sit contra Episcopū Catholicum, cui morum vitia imputantur, subscribere, quam contra fidem ipsam, quæ semper immaculata est. Etenim nec Orientales in iudicio Episcopali tam fidem Athanasio, quàm nescio quæ morum peccata obiecerunt. Subscriptio igitur Liberij, si qua fuit, non contra fidem fuit, sed cōtra Athanasium, & ea non nisi vi minisq́; extorta. quod autem Liberius cū hæreticis Arrianis vnquam communicauerit, nullum in vlla historia vestigium me animaduertisse memini.

Ac ne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni ...	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
		Constantius Arrianus.	78. *De Luciferianis, seu de pænitentium honore saluo.*	
	Idem Liberius.		Lucifer Caralitanus Episcopus aliàs Catholicus, negauit Episcopos aut ab hæreticis creatos, aut in hæresim lapsos, etiam post satisfactionem, cum Episcopatus honore in Ecclesiam recipiendos esse.	Hieronymus aduersus Luciferianos: *In Synodo Nicæna, quæ propter Arrianam perfidiam cõgregata est, octo Episcopos Arrianos susceptos scimus. Hilarius etiam confitetur, à Iulio, Marco, Siluestro, & cæteris veteribus Episcopis similiter in pænitentiam omnes hæreticos susceptos. Synodus Nicæna Episcopo Nouatianorum si cõuersus fuerit, Presbyterij gradum seruat.*
			De Ecclesia.	
			[b] Volebat suos tantùm sectatores Ecclesiam esse: antiquam verò illam Ecclesiam dicebat factum de Ecclesia lupanar. Hieron. contra Lucifer. Hoc idem & Lutherani ac Caluinistæ iamdiu de antiqua Patrum nostrorum ætate dixerunt.	[b] Hieronymus ibidem: *Allocutio patris impleta est, postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Si Ecclesiam Christus in Sardinia tantùm habet, nimium pauper factus est. Quomodo ad angulum vniuersæ terræ Crucis trophæa collata sunt?* Et pòst: *In illa est Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata vsque ad diem hanc durat.*

Ac ne dicas, Liberium antea quidem fuisse Catholicum, post reditum verò ad Arrianam hæresim declinasse, audi porrò quid post reditum fecerit scripseritque. Macedoniani cùm sub initio Imperij Valentis valde affligerentur, constituerunt (auctore Socrate lib. 4 ca. 11.) ad Valẽtinianũ & Liberium Episcopum Romanum confugere, illorumq́; fidem amplexari. Sed cum Imperator in Gallijs fuisset, Eustachius, Siluanus, & Theophilus Episcopi *Liberio literas offerunt. Ille eas recipere noluit. Nam eos secta Arriana fautores esse dixit, & propterea ab Ecclesia non posse recipi, utpote qui fidem Concilij Nicæni abrogassent.* Cui illi respondent, *se pœnitentia inductos veritatem agnouisse, & fidem eorum qui Filium Patri dissimilem esse docent, iam pridem reiecisse, Filium in omnibus Patri similem confiteri, atque illam vocem Similem nihil a voce Cõsubstantialis discrepare.* Quę cum dixissent, *Liberius postulat ab illis, vt opinionis suæ declarationem scriptis mandarent.* Illi libellum ei obtulere, in quo verba, in fidei formula Nicææ edita comprehensa, fuere perscripta. Et mox sequitur libellus, quem Legati dederunt Liberio, in quo *Arrium, impiam eius doctrinam, discipulos, opinionis fautores, hæresim Sabellij, Patripassianos, Marcionistas, Photinianos, Marcellianos, & Pauli denique Samosateni sectatores condemnant,* ac demum subiungunt:

132 *Quòd si quis post hanc fidem à nobis expositam, aut contra nos, aut contra illos qui nos miserunt, aliquod crimen adduxerit, cum tua Sanctitatis literis ad Orthodoxos Episcopos, quos tua pietas probauerit, veniat, & coram illis nobiscum de eo disceptet: & si quid offensum esse constiterit, in auctorem illius vindicetur.* Liberius (inquit Socrates ibidem) isto libello tanquam sponsione Legatos obstringens, in communionem recepit, literasq́; dedit tam ipse, quàm alij Occidentis Episcopi ad omnes in Oriente orthodoxos Episcopos, in quibus ait, *se hanc Catholicam & Apostolicam fidem agnoscere, quæ vsq. à Concilio Nicæno hactenus* (inquit) *integra stabilisq́; permansit. Et quanquam nequam & scelerati Arriani effecere, vt omnes Episcopi Occidentis Arimini in vnum cogerentur, quo ibi vel persuasione, vel, vt verius dicam, Imperatoris auctoritate, illud quod erat ad summam cautionem in fidei formula positũ, aut tollerent, aut peruersè inficiarentur, nihil hac fraudulenta molitione omnino profecerunt. Nam omnes illi ferè Episcopi, qui Arimini conuenerant, quiq; vel fallacibus inescati illecebris, vel vi compulsi à fide tum quidem desciuerant, nunc tamen ad sanam mentem reuersi, fidei formulæ ab Episcopis Arimini conuocatis editæ, anathema denunciarunt, & fidei Catholicæ & Apostolicæ Nicææ confirmatæ subscripserunt, & nobiscum iam vnà communicant.*

133 Hinc, opinor, planũ fit, Liberium neque post reditum ab exilio aut Arrianũ fuisse, aut ita esse habitum. Nec ad rem pertinet quod quidam dicunt, eum iam cum Macedonianis communicasse. Licet enim aut olim fuissent Macedoniani, aut forte etiam tunc essent, ac post ad ingenium redirent, & vocem illam Consubstantiale auersarentur (apud Socratem lib. 5. c. 4.) tamen hoc tam Liberius, quàm alij Episcopi Occidentis ignorabant. Nec enim Macedoniana hæresis fuerat adhuc perlata vsque in Occidentem, sed tantùm in Græciam vel Asiam paulo antè irrepserat. Satis verò est, quòd in ipso libello quem Legati Orientalium obtulerunt, præter pœnitẽtiæ professionem, omnis perfidia est damnata, quodq́ue conscientiæ Occidentalium Episcoporum fuerunt liberæ tam à Macedoniana, quàm ab Arriana hæresi. Sozomenus verò, qui eãdem historiam perscripsit, li. 6. c. 10. dicit, perfectum esse tum ad Liberium Episcopum Romanum, tum ad reliquos 134 Episcopos Occidentis, *vtpote qui fidem ab Apostolis ductam ratam firmamq́; tenerent, & præ cæteris deberent religioni prospicere.* atque in c. 12. narrat, Concilium Tyanis à Catholicis Episcopis habitũ (inter quos aderat Gregorius Nazianzenus) magnam cepisse lætitiam de literis Liberij, scripsisseque omnibus Ecclesijs, vt tum decreta Episcoporum Occidentis, tum *literas Liberij & aliorum Episcoporum Italiæ, Africæ, Galliæ & Siciliæ diligenter perlegerent, deinde numerum omnium (Concilium namq; Ariminense longè superabant) secum subducerent, tum vt doctrina se illis & communionis* 135 *socios adiungerent.* Hæc adduxi, vt appareret, tum quanta ratio per vniuersam Ecclesiã habita sit communionis cum Romano Pontifice, tum quòd totus orbis Catholicus longè post reditum Liberij ab exilio communicauit cum eo, tanquam cum Episcopo, qui & fidem Nicænam propugnaret, & *præ cæteris religioni deberet prospicere.* Quòd si tam præclara & numerosa innumerabiliũ propè Episcoporum testimonia Liberium ab hæresi non vindicant, credatur iam paucis homuncionibus, qui non tam ex fama nobiles, quàm ex infamia notabiles, huic sancto Pontifici hac primùm ætate hæreseos infamiam inurere conantur. At forte omnes qui tunc viuebant Episcopi, adulabantur Liberio. Credat hoc, qui vidit eos nec Imperatori Iuliano, nec Valenti adulatos fuisse. Quid quòd mortuo etiam Liberio, tamẽ Magnus Basilius, Ambrosius, & Epiphanius vocant eum beatæ memoriæ virum?

Ambrosius de Virginibus li. 3. *Tempus est, Soror sancta, beatæ memoriæ Liberij præcepta reuoluere, vt quò vir sanctior, eo sermo accedat gratior. Namque is, cùm die Saluatoris Natali ad Apostolum Petrum virginitatis professionem vestis quoque mutatione signares, bonas* (inquit) *filia nuptias desiderasti.*

Epiphanius hæresi 75. *Eustathius ad Liberium beatum Romæ Episcopũ vnà cum multis Episcopis Legatum agebat.*

Basilius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores.	*Hæretici & Pseudopropheta.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			De rebaptizatione.	
			* Hilarius Diaconus post Synodum Ariminẽsem dixit, Arrianos ad Ecclesiam reuertentes rebaptizandos esse.	* Ambro. lib. 5. Epist. de tradendis Basilicis: *Si baptismum Ioannis non soluerunt Iudæi, Auxẽtius soluit baptismum Christi?*
366	146 Liberius	Constantius Arrianus.	79. *De Aga-*	Hieronymus ibidem: *Hilarius cùm Diaconus de Ecclesia recesserit, neque Eucharistiam cõficere potest, nec vllum clericum ordinare. Ecclesia autem non est, quæ non habet Sacerdotes. Si hæretici baptisma non habent, Hilarius Christianus non est. In ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ baptizatos ab hæreticis recepit.*

^a Hierõ-

Basilius in Epist. 74. docet, Eustathium ex Sebastea minoris Armeniæ fugatum in Occidentẽ
136 confugisse. Vnde, quibusdam cõditionibus illi *à beatissimo Liberio* propositis, *Epistolam retulit,*
qua in concilio Tyano ostensa, restitutus est in locum. Sed quoniam fidem, propter quam susceptus
est, depopulabatur: petitur, vt tã ipse quàm Apollinarius, & Paulinus per literas Episcoporum
Occidentis, ad omnes Ecclesias Orientis perscriptas, nisi errores corrigant, à cõmunione separentur.
Ita & admittuntur ad communionem, & ab ea repelluntur, quos Põtifex Romanus, cui
Occidentales Episcopi assident, causa cognita, vel admittit, vel repellit per vniuersam Ecclesiã.
Syricius in Epist. ad Himerium, appellat Liberium venerandæ memoriæ prædecessorem suum.
137 Socrates lib. 3. cap 4 & 7. Sozomenus lib. 5. cap. 11. & 12. itemque Theodoretus lib. 3. cap. 4. &
5. testantur, *Luciferum Carallorum vrbis Sardinia, & Eusebium Vercellarum in Italia, Episcopos, ex
Thebis, in quibus regnante Constantio exulárunt, reuertentes, obiuisse Orientales Ecclesias, ac nominatim
Alexandrinam & Antiochenam, vt viderent, ne decreta concilij Nicani violarentur. At Lucifer quidem
Antiochia Paulinum designauit Episcopum: Eusebius vero Alexandria vnà cum Athanasio Concilium
coëgit, cùm interim Lucifer etiam eò mitteret Diaconum, per quem significat, se rebus quas Concilium decerneret,
assensurum.* Atque hæc sanè hi tres historici vna voce narrant. Ceterùm si quæras, vnde
his duobus non maximarum ciuitatum, idq; etiam in Occidente Episcopis, hæc tanta auctoritas
extiterit, vt in Sedibus Apostolicis, atque in maximis Orientis Ecclesijs concilia cogerent,
Episcopos constituerent & canones Ecclesiæ stabilirent. in historijs ipsis nihil aliud reperias,
quàm quòd reuersi ab exilio ista fecerint. Qua verò potestate fecerint, non memini me legisse,
præterquàm quòd in Monodia D Gregorij Nazianzeni, quam is in D. Basilij vitam cõposuit,
legitur, *Luciferum & Eusebium Episcopos ex vrbe Roma Cæsaream missos fuisse, ad seditionem quæ in*
138 *Ecclesia Cæsariensi orta fuerat, sedandam.* Ex quibus verbis intelligimus, Luciferum & Eusebiũ nõ
sua priuata auctoritate, sed missos venisse, & missos quidem *ex vrbe Roma*. Didicimus præterea
eos non tantùm ad Antiochenam, aut Alexandrinam, sed præterea ad Cæsariensem Ecclesiam,
quæ in Cappadocia est, missos, vt vndiq; causis Ecclesiasticis opem ferrent. Quæ cùm ita sint,
omnes qui præ inuidia non sunt excæcati, facilè vident, hos Occidentis Episcopos a Romano
Pontifice ad vniuersas Oriẽtis Ecclesias, quæ Catholicam fidem seruarent, missos fuisse, vt quæ
corrigenda essent, corrigerent: quæ verò statuenda, stabilirent. Hoc etiam ex eo fit multò probabilius
quia legimus apud Hieronymum in Catalogo, *Eusebium istum ex Lectore vrbis Romanæ
Vercellensem Episcopum fuisse factum*. Itemq; *Luciferum Caralitanum Episcopum, ad Constantium
Imperatorem à Liberio Episcopo pro fide Legatum esse missum.* Eusebius igitur & Lucifer, qui tam
manifeste probantur & Ecclesiæ Romanæ aliàs paruisse, & ex vrbe Roma Cæsaream Cappadociæ
ob seditionem tollendam missi esse, absq; omni controuersia, non nisi ex Romanæ Ecclesiæ
auctoritate Orientales, Apostolicasq; Ecclesias & inuiserunt, & tum Concilijs conuocatis, tum
decretis Apostolica auctoritate interpositis moderati sunt. Atq; hoc quidem est, quod Basilius
139 Magnus in Epist. 52. & optat, & petit. *Visum est nobis* (inquit) *consentaneum, vt literas ad Episcopum
Romanum mittamus, quo res nostras consideret, & iudicij sui decretum interponat, vt quia difficile est,
de communi & Synodali decreto aliquos illinc mitti,* αὐτὸν αὐθεντῆσαι περὶ τὸ πρᾶγμα, *ipse authoritate
sua in re vtatur, delectis viris qui Acta Ariminensis Concilij secum ferant, ad ea rescindenda quæ illic
violenter acta sunt.* Hæc Basilij verba ostendunt, quàm necessarius sit in Ecclesia vnius Pastoris
primatus, nimirum vt cùm perdifficile sit, Synodum de graui qualibet causa congregari, saltem
vnus aliquis ea sit authoritate præditus, vt ipse Ecclesias visitare, decreta interponere, & res malè
gestas emendare queat. Hanc authoritatem Romanum Pontificem etiam in Orientales Ecclesias
habere, tùm res à Lucifero & Eusebio gestæ, tùm ipse D. Basilius perspicue testatur.

Idẽ Basilius in Epist. 77. ad Epis. trãsmarinos, id est, eos qui Occidẽtalibus Ecclesijs præerant:
140 *Cùm ad hunc modum habeant res nostræ, debebant continuè à vestra dilectione ex sinceris fratribus aliqui
mitti, qui nos afflictos & oppressos inuiserent, & multo crebrius amicæ ad nos vestræ destinari literæ, quibus
vel in proposito confirmaremur, vel si qua in re offendamus, corrigeremur. Non enim negamus, innumeris
nos erroribus obnoxios esse, cùm homines simus, & in carne viuamus, parati hac in re vestram institutionem
amplecti.* et pòst. *Vnus nobis est Dominus, vna fides, spes eadem. Siue Caput vosipsos vniuersalis
Ecclesiæ reputatis, non potest pedibus dicere caput, non est mihi opus vobis: siue in reliquum vos Ecclesiasticorum
membrorum ordinem collocatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti
sumus: non estis nobis necessarij.* Concedit igitur Basilius, Occidentales Episcopos & reputasse
interdum, & rectè potuisse reputare (nec enim eam rem ipse reprehendit) *seipsos Caput vniuersalis
Ecclesiæ.* Cur obsecro? Nisi quia in Occidente erat Cathedra Petri, in qua Pontifex
Romanus sedebat? Et tamen etiam si Occidentales reputent se *caput vniuersalis Ecclesiæ,*
hoc est, primos omnium, qui vbique sunt fidelium, Basilius id nec pro blasphemia, nec
pro contumelia habet. Moris enim erat, vt aliqui viciniores Italiæ, Siciliæ, Galliarum, atq; etiã
Africa-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	366 Felix Anastasij filius, Romanus sedit in schismate, dum adhuc Liberius viueret.	Constantius Arrianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

79. De Agapetis.

a Hieronym. ad Ctesiphontem, aduersus Pelagianos: In Hispania Agape Elpidium, mulier virum, cæcũ cæcus duxit in foueam, successoremq; suum Priscillianum habuit. Porrò vt Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ docet, Marcus ex AEgypto profectus Agapen docuit hanc sectam. Vir & mulier simul habitabant, velut spiritalis consortij causa: cùm re vera turpiter viuerent, nec matrimonio iungerentur. Idem hodie faciunt Anabaptistæ.

80. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a Hieronymus ad Eustochium de custodia virginitatis: *Vnde in Ecclesias Agapetarũ pestis introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomẽ vxorum, imò vnde nouum concubinarum genus? Plus inferam. Vnde meretrices vniuiræ? eadem domo, vno cubiculo, sæpe vno tenentur & lectulo, & suspiciosos nos vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem virginem deserit. Cælibem spernit virgo germanum: fratrem quærit extraneum, & cum in eodẽ proposito esse se simulent, quærunt alienorum spiritale solatium, vt domi habeant carnale commerciũ. Alligabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non comburentur?* Prouerb. 6.

Cùm

Africanorum Episcopi asiderent Pontifici Romano in Concilio. Inde quod erat proprium Episcopo Romano, vt vniuersalis Ecclesiæ Caput reputaretur (velut quem ipse Basilius in Epist. 52. dixit *ex auctoritate sua* visitare posse Orientem) hoc ad omnes Episcopos Romano Pontifici assidentes transfertur.

141 Vnde iterũ subinfert Basilius: *siue volueritis ad nos proficisci, & per vosipsos infirma nostra scrutari, an verè ita habeant vt audistis, vel ex falsis adiectionibus grauiora sint de nobis ad vos relata delicta, fiat & hoc. Parati namque sumus, obuiis manibus vestrum excipere aduentum, nosq; ipsos diligenti subiicere examini: duntaxat in iis, quæ fiunt superiores habeat charitas. Siue vestro iudicio locum quendam designare placuerit, in quo & quod nos concernit, visitationis debitũ implebimus, & quãtũ fieri potest, nostri experientia offe-*
a *remus, vt & præterita curentur, & nullus deinceps calũniæ locus relinquatur, per nos licebit vt & hoc fiat.*

Sozomenus lib. 6. cap. 22. Tam hi hæretici, qui Filium Patri dissimilem, quàm qui similẽ asserebant, Spiritum sanctum administrum, & à Patre substãtia diuersum affirmabant. Qui verò Filium Patri Consubstantialem putabant, hi de Spiritu sancto idem ipsum censebant. *Quæ con-*
142 *trouersia* cùm contendendi studio, vti credibile est, in dies magis magisq; cresceret, *Episcopus Romanus de ea certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, vt vnà cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & consubstantialem esse, & gloria æqualem existimarent. Quo facto, singuli rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis acquieuerunt, hæcq; controuersia finem habere visa est.* Quid potuit pro Ecclesiæ Romanæ Primatu expresius aut clarius dici? Orientis Ecclesiæ acquieuerunt rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis.

Extat Liberii Pontificis Romani ad Constantium Augustum Epistola nuper à Reuerendissimo Ioanne Tilio Meldensi Episcopo edita, & per Lucifetum, Pancratium atq Hilarium missa, quos viros Hieronymus (in Catalogo) à Liberio ad Cõstantium pro fide missos testatur. Ibi ergo ita scribit Liberius: *Ad istud officium, testis est mihi Deus meus, inuitus accessi. In quo cupio quidẽ*
143 *sine offensa Dei, quam diu in sæculo fuero, permanere: & nunquam mea statuta, sed Apostolica vt essent semper firmata & custodita perfeci: secutus morem ordinemq; Maiorum, nihil addidi Episcopatus vrbis Romæ, nihil minui passus sum. Et illam fidem seruans, quæ per successionem tantorum Episcoporum cucurrit, ex quibus plures Martyres extiterunt, illibatam custodiri semper exopto.* • Hactenus de Liberio.

Felix Romanus (teste Damaso in Pontificali) *declarauit Constantium filium Constantini hæreti-*
144 *cum, & secundo rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi in Aquilone villa.* Iam tunc ergo Papa exercuit suam potestatem in malos & schismaticos Imperatores.

Secundam Generalem Synodum mandato literarum Damasi potissimùm fuisse conuocatam.

Theodoretus lib. 5. cap. 8. Episcopi Oriẽtales Constãtinopolim ob necessaria Ecclesiæ negotia euocati, Epistolam à Concilio Episcoporum in Occidente coactorum acceperũt, quæ illos hortabatur, *vt Romam, vbi tam maximus Episcoporum cœtus congregatus erat, accederẽt.* At illi tam longum iter suscipere omnino recusantes, inter alia multa etiam in hæc verba rescripserunt ad Da-
145 masum, Ambrosium, & alios ibidem collectos cap. 9. *Vos, quo fraternam vestram erga nos charitatem declararetis, Concilio per Dei voluntatẽ ac nutum Romæ coacto, nos velut membra propria per Imperatoris sanctissimi literas accersiuistis.* Hæc ibi. Porrò si Orientales *velut membra propria* ab Occidentalibus accersebantur, certe Occidentales erant eiusdem corporis mẽbra digniora, & ideo velut caput proprium Orientalibus erant. Capitis enim est reliqua membra colligere & conuocare. Occidentales verò caput erant non vtique ob aliud, quàm quia Princeps Episcoporũ in Romana vrbe, ad quam Orientales vocati iam erant, residebat. Vnde in eadẽ Epistola cum Orientales,
146 quid in Synodo cõfectum esset, diligenter exposuissent, tandẽ subiungunt *Quibus rebus tanquã legitimè & secundùm Canones constitutis, obsecramus vestram reuerentiã vt congratuletur.* Talibus enim verbis Romani Episcopi consensum, & eorum quæ fecerant confirmationẽ postulãr. Porrò nec illud est prætermittendum, quod ex iisdem verbis intelligimus, Imperatoris quidem literas ad Synodum indicendam impetratas fuisse, verum ita vt Romanus Pontifex in primis consensum suum authoritatemq; ad eam rem præbuerit, vt pote qui Imperatorem præuenire, ac per Epistolam, in qua Pontificis Romani consensus Imperatori exponebatur, Imperatoris literas impetrare solebat: vt ita Papæ atque Imperatoris conuocatio vna eademque esset. Dicunt enim Episcopi Orientis ad Occidentales Episcopos: *Accersiuistis nos per Imperatoris literas.* ita vt prima generalis Concilii causa sit Romani Episcopi, hoc est, primi Pastoris conuocatio: Modus autem, quo primus Pastor in ea re vtitur, sit *per Imperatoris literas Episcopos conuocare.* Vt nimirũ brachio seculari ad Ecclesiasticam auctoritatem adiuncto, plenior ex omni parte esset conuocatio. Quid quòd in iis verbis, quæ in eadem Epistola Orientalium Episcoporum sequũtur, clarissimè exprimitur, Papæ Damasi literas, quæ ad Imperatorẽ missæ sunt, mandatum cõplexas esse, quo in vnum conuocarentur Episcopi. Etenim Episcopi Oriẽtales Damaso rationem reddẽtes,

cur non

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
366.	38. Damasus Anton; filius genere Lusitanus. Secunda œcumenica synodus Constantinopoli conuocata est a Damaso, & celebrata per 150 Episcopos cōtra Macedonium Theodoretus lib. 5 c. 8. 10. 11.	*Iulianus Apostata an. 1. m. 8.* *Iouinianus m. 8.* *Valentinianus cū Valente, & Valentiniano An. 11. m. 5.* *Valens lege lata, vt Monachi militarent, volentes nisi fustibus percussi. Sozom. Socrates in lib. de temporum successione.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

80. De Iuliano Apostata.

[a] Iulianus cùm antea fidē Christianam professus fuisset, subitò mutata religione, se Pontificem (vtique Græcum) nominauit. Sozomenus lib.5.c.1. Hoc idem in Christi religione imitatus Angliæ Rex Hēricus 8. abdicata sedis Apostolicæ vnitate, se appellauit summum Ecclesiæ Anglicanæ caput; quod perinde est, ac si se Pontificem nominasset.

[b] Cùm Iulianus in adyta quædam oraculi consulendi causa descendisset, spectrisque ex improuiso apparentibus, se Cruce consignasset, diffugère spectra. Magus ita rem interpretabatur, velut dæmones tam sceleratum Iuliani factum ferre non possent. Socrates lib.3. c. 3. Hoc idem hodie Protestantes nobis respōdent, cùm obiicimus eis virtutem signi Crucis.

[c] Iulianus Christi statuam apud Cæsareā Philippi à muliere quæ sanguinis profluuio laborabat, erectam deturbauit, suamq; eius loco posuit. Id temporis Gentiles Christi statuam cum violentia trahentes confregerunt. Sozom. lib. 5. cap. 20. Hoc idē in Anglia, tempore schismatis sub Edouardo 6. passim fieri vidimus, vt remota Christi statua, eius loco regia insignia proponerentur.

[d] Iulianus contra Christianos pro idololatria gentium scripsit. Ibique signum Crucis Christi reprehendit, quod nec Caluinistæ nostri temporis ferre possunt.

Doctores Catholici & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Cùm ad Eulogium Presbyterum Modestus Præfectus dixisset, communica cum Imperatore, *Eulogius respondit: Nunquid cum Imperio est etiam sacerdotij dignitatem consecutus?* Tum Præfectus, non istud (inquit) dixi, sed vos adhortatus sum, vt cum eisdem communicetis, quibuscum communicat Imperator. *At Eulogius addidit, se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur.* Theodoretus lib.4. cap.16.

Osius Cordubensis (vt est in Athanasij epistol. ad solitar. vitam agent.) ad Constantium dixit: *Nobis in Ecclesiasticis ne præcipe, sed ea potius à nobis disce.*

[b] Gregorius Nazianzenus orat. 1. in Iulianū: *Iulianus dæmonū conspectu perculsis, ad crucem, vetusq; remedium confugit. Valuit signaculum, cedunt dæmones, pelluntur timores.*

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap.27. *Cùm quidam ministrorum nostrorum sacrificantibus dominis assisterent, imposito frontibus signo, Deos illorum fugauerunt. Sed aiunt hoc Deos non metu, verùm odio facere, quasi quisquam possit odisse, nisi eum qui aut noceat, aut possit nocere. Sed dæmones nocere iis non possunt, quos signum immortale munierit.*

[c] *Ignis violentus de cælo delapsus statuam Iuliani circiter pectus perscenit, caputq; vnà cum collo in terram deiecit. At Christiani cùm fragmenta statuæ Christi collegissent, in Ecclesia posuerunt, vbi etiam adhuc custoditur.* Sozom. lib.5.cap.20.

[d] Iuliano respondit doctissimè D. Cyrillus Alexandrinus libris decem, in quibus habet suum locum & laudem atque honorem signum Crucis Christi lib. 6. *Curæq; semper esse dicit Christianis, domos, & frontes signo pretiosæ Crucis signare.*

147. cur non possent Romani venire, ita scribũt: *Est nobis in optatis si fieri posset, Ecclesiis ... necessario Ecclesiæ negotio inseruire. Verum quoniam hoc modo Ecclesia nuper renouata ... darentur, ... res à plerisque fieri omnino non queat, propterea quod Constantinopoli mandato literarum ... ab ... à vestra reuerentia post concilium Aquileiense ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum ad iter duntaxat Constantinopolim vsque faciendum nos præparauimus, atque de hoc ... concordando consensum Episcoporum, qui in Prouinciis manserant, vna nobiscum attulimus: ideirco neque longiori itinere opus esse expectabamus, neque de vllo alio omnino ante acceperamus, quam Constantinopoli in ... conuentum esset.* Mandato igitur literarum *à Damaso ad Theodosium missarum*, Episcopi cõuenerũt ad secundam Synodum œcumenicam Constantinopoli celebrãdam. Non temere igitur defendimus, œcumenicas Synodos potissimùm a Romano Episcopo semper fuisse cõuocatas. Postremò, Damasus Orientalibus Episcopis (vt videre est apud Theodoretum lib. 5. c. 10.) hoc modo

148. respondit: *Quod debitam sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit, filij honoratissimi, vobis ipsis quoque maximo sanè honori est. Nam tametsi in sancta Ecclesia (in qua sanctus Apostolus sedens nos docuit, quo pacto illius gubernacula, quæ suscepimus, tractanda sint) nobis primæ partes deferuntur: tamen confitemur, nos illo dignitatis gradu longe inferiores esse.* Ecce, & Orientales Episcopi *debitam sedi Apostolicæ reuerentiam* tribuerunt, & Damasus Papa cæteros Episcopos vocat *filios*, tantamque sedis suæ dignitatem etiam tunc fuisse vidit, vt in *sancta Ecclesia primæ partes Romano Pontifici ob honorem D. Petri deferrentur.*

149. Sozomenus lib. 7. cap. 9. & Socrates lib. 5 cap. 8. *Decretum fuit, vt Episcopus Constantinopolitanus secundum Episcopum Romanum primas obtineret.* Quin ergo Romanus Pontifex omnium primus esset, nulla vnquam fuit dubitatio.

150. Leo Pontifex in epist. 51. aliàs 53. ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, huius decreti (in quo sedes Constantinopolitana secundum Romanam primas obtinere conabatur) mentionem facit, dicens *quorundam Episcoporum subscriptionem factam esse, cum quæ ad eius res notitiam ad sedem Apostolicam transmissa.* Et in epist. ad Pulcheriam Augustam, de eadem re agens, *Frustra* (inquit) *quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negauit effectum.* Nec igitur Damasus, nec alius quispiam Pontifex Romanus id decretum eatenus approbauerat, & ideo a Leone pro nullo habetur.

151. Rufinus in Symbolo: *Hæresis nulla in Ecclesia vrbis Romæ sumpsit exordiũ.* Apud Hieronymum
152. tom. 4. in Symboli explanatione ad Damasum: *Si quid parum caute positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedem tenes.*

153. Sulpicius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Instantius, Saluianus, & Priscillianus in synodo apud Cæsaraugustam damnati, Romam profecti sunt, vt apud Damasum Vrbis ea tempestate Episcopum, obiecta purgarent. Hi vbi Romam peruenere, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem eius admissi sunt.* Id tantùm animaduerto, compertum omni memoria fuisse, quòd in Romani Pontificis potestate fuit, etiam res in Episcopalibus Synodis iudicatas rescindere, si post interpositam purgationem hoc illi æquũ visum esset. Hac enim spe ad Damasum ibatur, licet ille hominum improbitatem non ignorans, eos audire noluerit.

154. Hieronymus in Apologia pro libris aduersus Iouin. *Dum adhuc viueret sanctæ memoriæ Damasus, librum contra Heluidium de beatæ Mariæ virginitate perpetua scripsimus, in quo necesse fuit nobis, ad virginitatis beatitudinem prædicandam, multa de molestiis dicere nuptiarũ. Num vir egregius, & eruditus in scripturis, & virgo, Ecclesiæ virginis doctor, aliquid in illo sermone reprehendit?* Cum Damasus appellatur *Virginis Ecclesiæ doctor*, cumque Hieronymus illum librum nunquam reprehendendum putat, quem Damasus Ecclesiæ doctor nõ reprehendit; vtique significat Damasum fuisse doctorem sponsæ Christi, hoc est, totius militantis Ecclesiæ, non communi modo, sed ita, vt in summa specula sedens, ea quæ reprehendẽda in quocunq; erant, pro auctoritate sua reprehenderet. Sic enim semper in more positum fuit Pontificibus Romanis.

155. Hieronymus epist. 61. Idolorum cultor solebat ludens Papæ Dámaso dicere: *Facite me Romanæ Vrbis Episcopum, & ero protinus Christianus.* Improbe quidẽ ille: sed tamẽ inde apparet, quam nota etiam Ethnicis Romani Episcopi auctoritas fuerit, quam nunc hæretici nuper natam fuisse volunt.

156. Theodoretus lib. 2. ca. 22. *Damasus in Ecclesia Romana primatu Liberij successor,* & nonaginta Episcopi ex Italia & Gallia Romæ in vnum collecti, Episcopis qui erant in Illyrico, in hæc verba
157. scripserunt: *Numerus Episcoporum qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere non debet, ... cum formula illa composita sit, Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, non consentiente, neque Vincentio &c.*

158. Sozomenus lib. 6. cap. 23. Cum ostendisset, dissensionem inter Vrsinum & Damasum de Episcopatu exortam fuisse, *De doctrina* (inquit) *neq; Romani, neque vlli alij in Occidẽte inter se dissentiebant, sed omnes concilij Nicæni decreta approbabant, excepto Auxentio Mediolanensi Antistite*

Atque

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			81. De Apollinaristis.	
384.	Idem Damasus.	*Gratianus cum Valentiniano 2. an. 6. cũ ipso & post ipsum, Theodosius 1. an. 11.*	[a] Apollinaris dicebat, Christũ suscepisse carnem sine anima. Tandem Euangelicis testimoniis victus, dixit ipsum verbum in Christo fuisse pro mẽte, qua rationalis est anima hominis. Augustin. hær. 55. Eundem errorem sectatus est Timotheus. [a] Polemius dixit, cõmixtionem diuinitatis [a] & corporis factam esse. Theodor. lib. 4. hær. Fab.	[a] Damasus in epist. ad Orientales apud Theodoret. lib. 5. c. 10. *Timotheus vnà cum magistro suo Apollinari iudicio sedis Apostolicæ abdicatus est.* Et c. 11. *Ipsum Dei verbum nõ animæ rationis & mentis compotis locũ in corpore, quod sibi sumpserat, obtinuit, sed nostram animam ratione & mente præditam (expertem tamen peccati) accepit seruauitque.* [a] In Symbolo Athanasij: *Iesus Christus perfectus Deus, perfectus homo, vnus omnino, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ.*
			82. De Seleucianis & Hermianis.	
		Iustina Valentiniani Iunioris mater, & ipsa fuit Arriana, & omnia infecit.	[b] Seleucius & Hermias materiam elementorum Deo coæternam ponebant. Augustin. hær. 59.	[b] Ambros. Hexam. lib. 1. cap. 5. & 6. *Pulchrè ait Moyses: Fecit Deus cælum & terram. Ex ipso ergo materia. In cælo enim & terra quatuor illa elemẽta creata sunt, ex quibus generantur ista quæ mundi sunt.*
			[c] Angelos de igne & spiritu creare animas. Ideo non baptizant in aqua.	[c] Damasus ad Paulinum Thessal. lib. 5. Theodoreti c. 11. *Non in nomina Angelorum, sed in Patrem & Filium, & Spiritum sanctum baptizati sumus.*
			[d] Malum nunc à Deo esse, nũc à materia.	[d] Ambros. Hexaëm. lib. 1. c. 8. *Malitia ex nobis orta, non à creatore Deo condita, morum leuitate generatur: non vllam habens auctoritatem substantiæ naturalis.*
			[e] Saluatorem in carne ad dexteram Patris non sedere, sed eam exuisse.	[e] Damasus Papa ad Paulinum Thessal. lib. 5. Theodor. ca. 11. *Si quis negauerit, Christum in carne, quam sumpsit, sedere ad dexteram Patris, anathema esto.*
			[f] Visibilem Paradisum non esse.	[f] Epiphan. in epist. ad Ioannem Hierosolym. *Quis audiat Origenem Paradisum de terra ad cælestia transferentem? Ego aquas Geon* (qui est Paradisi fluuius) *his carneis oculis aspexi, & bibi de magno flumine Euphrate.*
			[g] Resurrectionem non putant futuram, sed quotidie in generatione filiorum fieri.	[g] Hieronymus in epist. aduersus errores Ioannis Hierosolymitani: *In symbolo fidei & spei nostræ, quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trinitatis, & vnitatem Ecclesiæ, omne Christiani dogmatis Sacramentum, carnis resurrectione concluditur.*

83. De

Atque cùm Episcopi Galliæ, & agri Venetorum alios etiam nonnullos apud se eadem seriò conari significassent, breui tempore pòst, multi multarum Gentium Episcopi Romæ in vnum congregati cum Auxentium, tum alios, qui eidem fauebant doctrinæ, à sua communione alienos esse pronunciarũt, fidemq; à Concilio Nicæno confirmatam ratam manere statuerunt: denique decreta Concilij Ariminensis huic repugnantia irrita esse, propterea quod neque Episcopus Romanus, neque alij item cõplures illis consenserant, imò verò etiam quod à multis, qui illi concilio intererant, eadem ipsa decreta improbata fuerant. Quæ ita gesta esse & constituta, testis est Epistola Damasi Episcopi Romani, & cæterorum cum eo id temporis simul coactorum ad Episcopos Illyrici scripta, quæ ita se habet: Episcopi ad Sanctum Concilium Romæ conuocati Damasus, Valerianus & cæteri. (& post) *Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in vnum congregati, præiudicij vim habere non debet, præsertim cum formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integre gesserat, neque alijs eidem consentientibus.*

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica leg. 1. Imperatores Gratianus, Va-
159. lentinianus, & Theodosius AAA. ad populũ vrbis Cõstantinopolitanæ. *Cunctos populos, quos Clementiæ nostræ regit Imperium, in tali volumus religione versari, quam D. Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio vsque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamq; Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandriæ Episcopum virum Apostolicæ sanctitatis.* In hoc Edicto fidei Ecclesiasticæ regula petitur primùm, & velut deriuatur à Petro Apostolorum principe, deinde à Romanis velut fide sua contestantibus, quid illis Petrus tradidisset: Tum autem à Damaso, velut successore Petri & Romanorum Episcopo: Denique à Petro Pontifice Alexandrino, velut ab eo, qui & Petri Apostoli doctrinam sequeretur, & successionem eius in Romana vrbe agnosceret, & cum Damaso Petri successore communicaret. Ita enim scribit D. Hieronymus de hoc eodem Petro in epist. ad Principiam, quæ numero est 16. *Petrus persecutionẽ Arrianæ hæreseos declinans quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugit.* Porrò (vt Socrates lib. 4. ca. 30. tradit) Christiani, qui vbique persecutionis tempestate iactabantur, & potissimùm Alexandriæ, magnopere re-
160. creati erant, propterea quòd *Petrus ex vrbe Roma cum literis Damasi Episcopi Romani Alexandriam reuersus erat. Quæ quidem literæ & Mosis fidem confirmabant, & Petri creationem. Populus igitur illis literis confisus expellit Lucium, Petrum autem in eius locum introducit.* Hactenus verba Socratis. Licet ergo Damasus & Petrus in edicto Theodosij simul nominentur, tamẽ Petrus ita pendebat à Damaso, vt simul atque Alexandrini vidissent, ex duobus Episcopis, qui Ecclesiam Alexandrinam occupare cupiebant, non Luciũ, sed Petrum à primo Pastore confirmatum esse, mox Lucium expulerint; Petrum verò in Episcopali sede collocârint. Quòd verò Socrates dixit, *literas Damasi confirmasse Mosis fidem*, id ab eodem Socrate in capite præcedenti narratum ita se habet. Mauia Saracenorum Regina pacem ea cõditione obtulit Romanis, si Moses monachus sanctus crearetur suæ gentis Episcopus. Moses verò ea de causa Alexandriam ductus, non est passus à Lucio Pseudoepiscopo Alexandrino manus sibi imponi, quòd is foret Arrianus. Cùm igitur Damasi literæ venissent Alexandriam, in quibus non Lucius, sed Petrus declarabatur legitimus ipsorum Episcopus esse, tunc fides Mosis confirmabatur, qui prius ab eodem Lucio ob ipsius perfidiam recusauerat ordinari. Itaque omnibus ritè perspectis, Theodosij, Gratiani, & Valentiniani edictum hanc regulam credendi præscripsit, vt cuncti populi sequerentur fidem Episcopi Romani, eò quòd is D. Petro succederet. Vnde Theodoretus lib. Eccles. histor. 5. cap. 2. ita recitat
161. sententiam edicti: *Gratianus toto Imperio potitus scripsit legem, quæ iubebat sanctas Ecclesias tradi his qui Damasi (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur.*

162. Ambrosius in prioris ad Timoth. c. 3. *Ecclesia domus Dei dicitur, cuius hodie rector est Damasus.* Cùm autem Paulus eo loco totam militantem Ecclesiam appellauerit *domum Dei*: efficitur, vt Ambrosius intellexerit, totius Ecclesiæ militantis Rectorem esse Damasum.

163. Hieronymus ad Ageruchiam de Monogamia epist. 11. *Cùm in chartis Ecclesiasticis iuuarem Damasum Romanæ vrbis Episcopũ, Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondi.* Ergo totius orbis Christiani etiam Synodicæ consultationes ad Romanum Episcopum deferri solebant.

164. Idem ad Damasum tom. 2 epist. 57. *Cum successore piscatoris, & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communione cõsocior: super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ fine determinat, nec possum sanctum Domini, tot interiacentibus spatiis, à sanctimonia tua semper expetere: ideo hic collegas tuos Aegyptios confessores sequor, & sub onerariis nauibus parua nauicula delitesco. Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Et in
165. epist. 58. ad eundem Damasum. *Si quis cathedræ Petri iungitur, meus est.* Cathedra ergo Petri secundùm Hieronymum *illa Petra est, super quam ædificatur Ecclesia.* Et illa est cathedra Petri secundum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Damasus.	Iidem imperantibus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

83. De Proclianitis.

[h] Proclianitæ, præter Seleucianam hęresim, negârunt, Christũ in carne venisse. Augu. hær. 60.

84. De Priscilliano.

[i] Priscillianus ab Agape & Elpidio institutus, Gnosticorũ & Manichæorum turpissima dogmata sequebatur. Ob quã causam Episcopali iudicio in Hispaniis apud Cæsaraugustã, vnà cum Instantio & Saluiano Episcopis cõdemnatus est. Qui tres, cùm Romam peruenissent, vt apud Papam Damasum se purgarent, ac ne in cõspectum quidem eius admissi essent, ad Imperatorem se contulerunt; vbi quãquam corrupto Macedonio Ecclesiis restituti essent, postea tamen ex sententia Maximi Treueris imperitantis, capitis damnantur. Seuerus Sulpicius lib. 2. Sacræ historiæ.

85. De Messalianis, Euchitis seu Enthousiastis.

An Sacramenta conferant gratiã.

[a] Dicunt Baptismum nihil iuuare, neque excindere peccati radicem, precatione verò assidua id fieri. Theodoretus hęret. Fab. lib. 4. Sic hodie Protestantes dicunt, Baptismum non auferre peccata, nec gratiã dare.

[b] Negant diuinorũ mysteriorũ participationem, animi sordes expiare. Damascenus hęr. 80. In hoc quoque Protestantes cum illis sentiunt.

De Sacramento Ordinis.

[c] Dicũt, in clericorum ordinationibus Spiritum sanctum non suscipi. Damasc. hæres. 80. §. Nónne & hoc illis commune est cum hodiernis Protestantibus, qui negant vllum esse ordinis Sacramentum?

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[h] Gregorius Nyssenus de sancto Baptismate: *Cùm maleficus ille serpentem (dignum suo consilio velamentum) nactus, peccatum aduersus nos introduxerit: Christus illius nequitiam corrigens, hominem perfectum assumit, & seruat hominem.*

[i] Hieronymus ad Ctesiphontem aduersus Pelagianos, Priscillianum appellat *Manichæi partem*, eumq́; *& seculi gladio, & totius orbis auctoritate damnatum asserit.*

De Priscilliani nonnullis erroribus Orosius ad Augustinũ, & vicissim Augustinus ad Orosium scripsit, quæ in 6. tom. operum D. Augustini extant. Quoniam verò Priscilliani dogmata & per discipulos eius aucta sunt, & non tã sigillatim, & clarè mox ab initio, quàm postea emerserunt, idcirco sub Leonis Papæ (eius nominis primi) temporibus, de Priscillianistarum nefariis dogmatibus fusiùs agam.

[a] *Baptisma Christianorum Trinitate confectum, confert gratiam.* Optatus lib. 5.

Hieronymus in epist. 83. *Baptismus hominem ex toto nouum facit, impietas in Deũ, parricidium, incestus in parentes Christi fonte purgantur.* Augustin. in Psalm. 73. *Sacramenta noui testamenti dant salutem.*

[b] Ambrosius de sacram. lib. 4. c. 6. *Quotiescumque accipimus, mortem Domini annunciamus: si mortem annunciamus, annunciamus remissionem peccatorum: si quotiescumque effunditur sanguis, in remissionem peccatorum funditur: debeo illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper debeo habere medicinam.*

[c] Gregorius Nyssenus in lib. de S. Baptismate: *Sanctificatio, quæ à spiritu procedit, sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum.*

Augustin. contra Epistol. Parmen. lib. 2. c. 13. *Vtrumque sacramentum est, & quadam consecratione vtrumq. homini datur, illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur: ideoq́; in Catholica vtrumque non licet iterari.*

[d] Gre-

cundùm eundem, in qua Petri successores (qualis Damasus fuit) sedent. Romani ergo Pontifices illa petra sunt supra quam Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam suam.

166. Ambrosius lib. 10. in epist. ad Syricium Papam: *Fideliter commissam tibi ianuam seruas, & pia sollicitudine Christi ouile custodis, dignus quem oues Domini audiant & sequantur.* (Et ibidem) *Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat* (Et pòst: *Quid plura apud magistrum atque doctorem? Iouinianum, Auxentium, &c. quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.* Hæc Ambrosius. Ergo tanti doctoris & Episcopi, quantum constat Ambrosium extitisse, magister & doctor Syricius (alioqui vir simplex, vt mox docebimus ex Hieronymo) ob id tantum esse dicitur, quia Pontifex Romanus est, cuius Ecclesia semper custodit intemeratū Symbolum, hoc est, fidem ab Apostolis prædicatam.

167. Optatus lib. 2. aduersus Parmenianum: *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma, Petro primò cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorū caput Petrus, vnde & Cephas appellatus est: in qua vna cathedra vnitas ab omnibus seruaretur, ne cæteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram, alteram collocaret. Ergo cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedit prior Petrus. Cui successit Linus* (& post alios Episcopos Romanos ordine enumeratos) *Iulio successit Liberius, Liberio Damasus. Damaso Syricius hodie, qui noster est socius: Cum quo nobis totus orbis commercio formatarum, in vna communionis societate concordat.*

168. Augustinus contra epist. Fundamenti cap. 4. *In Ecclesia me tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad præsentem Episcopatum successio sacerdotum.*

169. Hieronymus ad Eustochium epist. 27. tom. 1. *Orientis & Occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxerunt.* Et epist. 16. ad Principiam: *Et me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphanio Ecclesiastica traxit necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit Ecclesiam.* Et pòst: Cum dixisset, per occasionē librorum Origenis, quos Rufinus Latinos fecerat, *Romanæ fidei purissimum fontem cœno permixtū fuisse, & fidem Apostolico ore laudatam in plerisque (hoc est, in Macario & aliis Rufini sociis) cœptam esse violari;*
170. ostendit etiam, eundem Rufinum & comites ipsius *illudentes simplicitati Episcopi, qui de suo ingenio cæteros æstimabat, petisse* (à Siricio Papa) *& impetrasse Ecclesiasticas epistolas, vt* (inquit) *communicantes Ecclesiæ discessisse viderentur.* Tanti semper habitum est, Romanæ Ecclesiæ communionem sortitum esse.

171. Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus ad Papam Syricium scripsit literas, *quas* (inquit Hieronymus in epist. ad Ioannem Hierosolymitanū) *si perlegeris, peruidebis, quomodo tua dicta* (ironicè loquitur) *miratus sit, & Catholica declarauerit.* Et post, *in epist. ad Romanum Pontificem dicit Epiphanius, se Ioannem coram multis de dogmatibus arguentem, non meruisse responsum.* De singulorum igitur Pontificum fide aut perfidia, ratio apud sedem Apostolicam reddebatur.

172. Hieronymus ad Demetriadem: *Dum sancta ac B. memoriæ Anastasius Episcopus Romanam regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere conata est. Sed vir Apostolicæ solicitudinis statim noxium percussit caput, & sibilantia hydræ ora compescuit.*

173. Hieronymus ad Principiā: *Succedit in Pontificatu vir insignis Anastasius.* Et pòst: *Acciti frequentibus literis hæretici* (Rufinum intelligit) *vt se defenderent, venire non sunt ausi: tantáque vis conscientiæ*
174. *fuit, vt absentes damnari, quàm præsentes coargui maluerint.* Idem in Apologia 3. aduersus Rufinum: *Confessionem tuam ab omnibus Italiæ Episcopis asseris esse susceptam: & tamen miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma contempsit; Episcopi susceperint, quod sedes Apostolica condemnauit.* Vbi apparet, Hieronymo visam esse rem impossibilem, vt Episcopi cæteri id probarent quod Romana Eccle-
175. sia condemnasset. Idem etiam paulo antè dixerat: *Scito, Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigias non recipere: etiamsi Angelus aliter annunciet, quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari.* Cùm Rufinus dixisset, Latinum lectorem nihil in suis libris inuenturum quod a fide nostra discrepet; *Fidem suam* (inquit Hieronymus in Apologia prima
176. contra Rufinum) *quam vocat? Eámne qua Romana pollet Ecclesia; an illam quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit: ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transtulimus.* Eadem igitur est Romana, quæ & Catholica fides. Vnde hoc, nisi quia Romana Ecclesia errare in fide non potest?

177. Ambrosius de obitu fratris, narrat Satyrum quæsisse, *vtrùmnam Episcopus loci, ad quem venerat, cum Catholicis, hoc est, cum Ecclesia Romana conueniret.* Nónne hęc declarant, Ecclesiam Romanam semper habitam esse caput Catholicæ communionis? Vt cuicumque illa communicatorias literas daret, is Catholicus; cui verò negaret, is à communione Catholicorū exclusus intelligeretur?

178. Augustinus in epist. 165. *Si ordo Episcoporū sibi succedentiū considerandus est, quantò certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiæ figurā propter Apostolatus sui primatū* (in Ioānem Tractat. 124.)

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
385.	39. S. Siricius Tiburtij filius, Romanus, sedit an. 15. m. 1. d. 25.	Theodosius.
		Arcadius & Honorius, a. 13.
388.	40. S. Anastasius Maximi filius, Romanus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De honore altarium.

[d] Ecclesias & altaria despiciũt, eo quòd non deceat monachos & Ecclesiasticos, cœtus & sacrificiũ celebrare. Damasc. ibid.

De Sacramento Matrimonij.

[e] Nuptias dissoluũt. Damascenus ibidem.

[f] Spiritum S. sic dicebant accedere, vt sentiretur: vnde & Enthusiastæ dicti sunt.

An omnes Monachi necessariò debeant operari.

[g] Detestantur operationẽ quæ manibus fit, vt Christianis indignam. Damascenus ibidem. §. Negare verò, quòd deceat operari manibus, aut dicere, quòd cuicunque hominum generi aliquando (id est, cùm necessitas ad id cogit) necessarium id non sit, hæresis est. At contrà docere, quòd omnes monachi necessariò debeant manibus victũ quærere, nec liceat vel mẽdicando id impetrare, vel euangelizãdo, & altari ministrãdo id promereri, hoc quoque est hæreticum.

[h] Parentibus suadent, vt liberorum educationem negligant.

[i] Pauperum curam habendam negant.

86. De Hypsistariis.

[k] Hypsistariorum hæresim ita describit Gregorius Nazianzenus in Oratione de funere patris, vt dicat eam ex Iudaico & Gentili errore cõflatam. Ex gentilium enim religione ignis & lucernarum cultum; ex Iudaismo Sabbatum, & abstinentiam à certis cibis retinebant: & solum Omnipotentem venerabantur.

87. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[d] Gregorius Nyssenus de S. Baptis. *Altare hoc sanctum, cui adsistimus, lapis est natura communis, nihil differens ab aliis crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimenta exornantur; sed Dei cultui consecratum atque dedicatũ est, ac benedictionem accepit mensa sancta: altare immaculatum est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis sacerdotibus iisq́ venerantibus contrectatur.*

Ambros. epist. 33. *Irruentes in altaria osculis, significabant pacis insigne.*

[e] Basilius in epist. ad Amphilochium Can. 9. *Domini dictum ex æquo viris & mulieribus conuenit, quòd non liceat à matrimonio discedere, præterquam propter fornicationem.*

August. de bono coniugali, cap. 7. *Vsque adeò fœdus illud initum nuptiale cuiusdam Sacramenti res est, vt nec ipsa separatione irritum fiat.*

[f] Gregorius Nyssenus in Apologetico: *Per Spiritũ solum Deus & intelligitur, & exponitur, & auditur.* Et in oratione in S. Baptisma: *Dauid* (inquit) *Spiritum rectum in visceribus innouari petens, intellectricem animi facultatẽ, atque huius motus cogitationésque significat.*

[g] Augustinus de opere monachorum cap. 1. *Dicit Apostolus, qui non vult operari, non manducet; quod propriè de opere corporali, cibóque dixit.* cap. 2. Et pòst, ca. 21. & 22. *Si fratres isti* (seu monachi) *Euangelistæ sunt, si ministri altaris, dispensatores Sacramentorum: bene sibi istam* (manibus non operandi) *vindicãt potestatem. Si saltem habebant aliquid in hoc seculo, quo facilè sine opificio sustentarent istam vitam, quod conuersi ad Deum, indigentibus dispertiti sunt, eorum infirmitas ferẽda est. Solent enim languidius educati, laborẽ operum corporalium sustinere non posse. Tales fortasse multi erant in Hierosolymis,* Actor. 2. & 4. *Nũc autem veniunt plerũque ad hanc professionem seruitutis Dei, vel serui & liberti, vel rustici & opifices, & tales ex malè intellecto Euangelio præcepta Apostolica peruertere meditantur.* Et cap. 25. *Tales si nolunt operari, non manducent.* §. Illi ergo monachi non tenentur operari, qui aut sunt infirmi, aut delicatius educati, aut altaris ministri, aut concionatores, aut lectores, aut simili de causa excusati.

[h] Chrysostomus lib. 3. aduersus vituperatores vitæ monasticæ: *Quid me prosequi necesse est*

d 4 *educando-*

Tractat. 124.) gerentis Dominus ait: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam & portæ inferorum non vincent eam. Petro enim successit Linus. Et pòst: *Iulio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Syricius, Syricio Anastasius, qui nunc eandem cathedram sedet. In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus inuenitur.*

179. Hieronymus ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis: *Quisquis es assertor nouorum dogmatum, quæso te, vt parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod antè nesciuimus? Cur profers in medium, quod Petrus & Paulus edere noluerunt?*

180. Anastasius Papa in epist. ad Germaniæ ac Burgundiæ Episcopos: *Exigit dilectio vestra, vt ex auctoritate sedis Apostolicæ vestris deberemus respondere consultis. Et quamuis succinctè hoc agere festinaremus, denuò tamen ob has vel alias necessitates, quasi ad caput mittere charitatiuè non dubitetis.*

181. Concilium Toletanum primū sub fine assertionis fidei, sic habet: *Si quis in errore Priscilliani sectam sequitur, vel profitetur, vt aliud in salubri Baptismo contra sedem S. Petri faciat, anathema sit.* Nihil ergo in sacramentis faciendum agnoscunt, quod *contra sedem Petri* fiat. Cur id? nisi quia sedes Petri Ecclesiasticæ communionis principium est.

182. Concilium Africanum canone 35. *Placuit, vt literæ mittantur ad fratres & coëpiscopos nostros, & maximè ad sedem Apostolicam, in qua præsidet venerabilis frater & collega noster Anastasius, vt nouerit, habere Africam magnam necessitatem, vt ex ipsis Donatistis, quicumque clerici correcto cōsilio ad Catholicam vnitatem transire voluerint, in suis honoribus suscipiantur.*

183. In Concilio Carthaginiensi sub Anastasio Papa: *Recitatis literis Beatiss. fratris, & consacerdotis nostri Anastasij, Ecclesiæ Romanæ Episcopi, quibus nos paterna ac fraterna charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, vt de hæreticorum, & schismaticorum Donatistarum insidijs & improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam Catholicam grauiter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino nostro, quòd illi optimo ac sancto Antistiti suo tam piè curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est.* Qui appellant Pontificem Romanum non modò fratrem, sed etiam *patrem suum*, quique laudant curam eius pro membris Christi adhibitam; quæ membra quamuis in diuersitate terrarum, tamen in vna compage corporis constituta fatentur. illi eadem opera fatentur, se non aliter Pontifici Romano iure Ecclesiastico subesse, quam iure naturali filius patri subest: eumque agnoscunt vniuersalis Ecclesiæ velut nexum in terris & vinculum.

De schismate quod per annos ferè octogiata quinque Ecclesiam Antiochenam tenuit, & quo pacto in eo seditione Romani Pontificis primatus eluxerit.

Cùm S. Eustachius Eusebij Nicomediensis dolo in exilium pulsus esset, atque Arriani Episcopi locum eius inuaderent, quamplurimi Orthodoxi tum ex clero, tum ex populo separatim per se cōuentus agere cœperunt, quos Eustachianos nuncupauêre. Auctor est Theodoretus lib. 1. c. 21. & 22. Post annos verò pęnè triginta Meletius Arrianorū adhortatione primùm, sed tamen etiam cum assensu Catholicorum (vt Theodoretus narrat lib. 2. c. 31. Episcopus Antiochenæ Ecclesiæ creatus est, & ob fidem Catholicam iterum per Constantium Imperatorem expulsus. At cùm Lucifer Caralitanus Episcopus (quem ex vrbe Roma cum Eusebio Vercellensi Episcopo missum paulo antè docuimus) Antiochiam veniens Paulinum Catholicis non satis consideratè ordinasset Episcopum: reuersus postea Meletius studiis suarum partium, quæ etiam erant Catholicæ, sedem Episcopalem recepit. Inde (vt est apud Socratem lib. 5. c. 5.) iusiurandū fit, vt siue Paulinus, seu Meletius è vita prior exiret, qui superesset, demortui locum solus obtineret. Quo fœdere nō obstante, post mortem Meletij, Flauianus, viuente adhuc Paulino, contra sacramenti sui pollicitationem constitutus est Episcopus. Quam rem velut seditionis fomitem Pontifices Romani ægre tulerunt, & ideo cum Paulino, dum is viueret (auctore Sozomeno lib. 7. c. 11.) *tam Pontifex Romanus, quàm alij Occidentis Episcopi communicabant: Flauiano autem ijdem acerrimè restiterunt.* Nam Paulinum etiam ob istam Ecclesiarum dissensionem, vnà cum Epiphanio venisse
184. Romam, ex epistola Hieronymi ad Eustochium intelligitur, quæ numero est 27. Pendente autem adhuc inter Euagrium & Flauianum lite, D. Ambrosius ad Theophilum Alexandriæ Episcopum in hæc verba scripsit, lib. 10. epist. 78. *Non habet quod vrgeat Euagrius; & habet quod metuat Flauianus, ideoq; refugit examen. Scribit Sanctitas tua, Flauianum ad Imperialium rescriptorum suffragia remeoans[illegible]e. Frustrà ergo tantorū sacerdotum fusus labor: iterum ad huius sæculi iudicia reuertendum.* Ex post: *Sanè referendum arbitramur ad sanctum fratrem nostrum Romanæ sacerdotem Ecclesiæ, quoniam præsumimus, ea te iudicaturum quæ etiam illi displicere nequeant.* Et pòst: *Vt nos quoque cùm id [illegible] nos scripserimus, quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobauerit, læti fructum huiusmo[illegible] a[illegible] lipsamur.* Mirari satis non possum, quid sibi velint hæretici, quòd negent, primatum

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Anastasius.	
402.	S. Innocentius. Innocentij filius, Albanus.	Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

87. *De Iouinianistis.*

An paria sint peccata.

[a] Iouinianus dicebat, omnia peccata esse paria, Aug. hær. 82. Eòdem tendit doctrina Protestantium non discernentium peccatum mortale à veniali.

[b] Non posse peccare hominem post lauacrum. Aug. ibidem.

De ciborum delectu.

[c] Ieiunia, vel à cibis aliquibus abstinentiam non prodesse. Hoc idem, quoad animæ saluté, Protestantes affirmant.

An Maria sit virgo in partu.

[d] Mariá pariendo fuisse corruptam dicebãt. Hoc idem Bucerus & Molinæus in 3. parte Vnionis Euang. vbi dicunt, Iesum nascentem adaperuisse vuluam Mariæ.

De Sanctimonialium dignitate.

[e] Virginitaté Sanctimonialiũ, & continentiam sexus virilis in sanctis eligẽtibus cælibẽ vitam, cõiugiorum castorum atque fideliũ meritis adæquabat. Aug. hęr. 82. Hoc idem hodie Lutherani & Caluinistæ docent.

[f] Quædam Virgines sacræ prouectæ iam ætatis in Vrbe Roma, vbi Iouinianus hæc docebat, eo audito, nupsisse dicuntur. Hoc idem & fecit, & faciendum docuit Lutherus, atque illius sectatores.

De meritorum & præmiorum in cælo inæqualitate.

[g] Dicebat, in regno cælorum par omnium fore præmium. Hieron. in lib. 2. aduersus Iouinianum. Hoc ipsum etiam Protestantes docent.

Sectatores Iouiniani.

[h] Iouinianus habuit discipulos Auxentium, Genealem, Germinatoré, Felicem, Prontinum, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum.

88. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

educandorum liberorum summas necessitates? (Et pòst) *Nos in liberis nostris studij cælestis disciplinam solidari permittamus. Quantò enim amplius fuerint in schola virtutis exercitati, tantò ampliores vires adipiscentur. Denique ab exemplo Heli probat, eos, qui seuerè non corripiunt liberos suos, diuinæ vindictæ subiacère.*

[i] Gregorius Nazianzenus elegantissimã scripsit orationem de pauperũ amore, vbi sic ait: *Si ex Pauli atque ipsius etiam Christi sentẽtia & auctoritate charitatem, vt legis & prophetarũ caput, præceptorum omnium primum maximumq́; censendum est: huius potissimã partem in eo sitam esse cõperio, vt pauperes amore & beneuolentia cõplectamur, atque eorum, qui nobis cognationis iure sunt cõiũcti, calamitate moueamur atq. doleamus.*

[k] Nazianzenus in Apologetico 1. Cùm tres morbi circa diuinitatis doctrinam versentur; Atheismus, Iudaismus & plurium Deorũ assertio: nos nec in Iudaicæ paupertatis angustias reducamur, solo Ingenito diuinitaté circunscribentes, nec tria principia construentes gentilem Deorum multitudiné inuehamus: quandoquidem & Deus vnus necessariò retinendus est, & tres personæ confitendæ, atque vnaquæque cũ sua proprietate. Et in Orat. ad Gregor. Nyssenum. Festos dies Iudæus agitat, sed secundùm literam. Festos iterum Gentilis, verùm vt dæmonibus placeat. At nobis quẽadmodum omnia, sic etiam festorum celebrãdorum ratio spiritualis est.

[a] August. epist. 29. *De parilitate peccatorũ soli Stoici ausi sunt disputare cõtra omnem sensum generis humani, quorũ vanitaté Hieronymus in Iouiniano, de scripturis sanctis dilucidissimè cõuicit.*

[b] Hieron. li. 3. aduer. Pelag. *Scito Baptismũ præterita donare peccata, nõ futurã seruare iustitiã, quæ labore, & super omnia Dei clemẽtia custoditur, vt nostrũ sit rogare,* illius tribuere quod rogatur.

[c] Hieron. aduer. Iouin. li. 2. *Adã in Paradiso accepit præceptum, vt ab vna arbore ieiunaret. Et Christus docuit, acriora dæmonia non nisi oratione & ieiuniis posse superari.*

[d] Aug. ep. 120. c. 12. *Quòd ait: Tu extraxisti me de ventre matris meæ, inde significare voluit partũ virginis, seruata virginis integritate mirabili.* Amb. ep. 81. *Scriptũ est: Virgo in vtero accipiet, & pariet filiũ. Non concepturam tantummodo, sed & parituram virginem dixit. Isaias 7.*

[e] Am-

matum Romani Pontificis ab antiquis Patribus agnitum fuisse, cùm & singuli,& vniuersi nihil
aliud clamare videantur. Hæc enim rei summa est apud Ambrosium, vt id non fiat quod Episco-
po Romano displiceat. Quid quòd etiam D.Ioannes Chrysostomus,qui fuerat à Meletio dia-
conus ordinatus, tamen ab Euagrio,qui Paulino successerat, Presbyter designatus est, vt est apud
Socratem lib.6.cap.3. At cur, obsecro, Chrysostomus, qui ab initio Meletium Paulino prætule-
rat, tamē Paulini successorem Euagriū prætulit Flauiano, qui Miletio successerat? Vtique pro-
pterea quod intellexit, Flauianum optimi quidem viri successorem, tamen iniquè creatum esse
Episcopum. Itaque cùm Flauianus ab optimis quibusque & potissimum à Romano Pontifice
reprehenderetur, cumq́; vt Sozomenus lib.7. cap.11. scribit) tam Episcopus Romanus cum om-
nibus Episcopis Occidentis, quàm Gratianus Imperator in Occidentem cōuocarent Episcopos
Orientales: *Theodosius* (vti Theodoretus lib.5.cap. 23. attestatur) *Flauianum Constantinopolim ac-
cersit, & Romam proficisci iubet.* At Flauianus respondit, hiemem iam esse. Itaque pollicitus se in-
185. eunte vere imperata facturū, in patriam reuertit. Sed *cum Episcopi Romani, non Damasus solum ille
admirabilis, verùm etiam post illum Syricius, & Anastasius Syricii successor, vehementius in Imperato-
rem inuecti essent, dixissentq́, eum illos qui tyrannidem contra se exercere molirentur, opprimere, sed hi
qui per tyrannidem Christi leges euertere studerent, impunitatem concedere: eum accersit denuò Impera-
tor, Romamq́, vt contendat, cogere laborat.* Tum sapientissimus Flauianus coram Theodosio velut
abdicans seipsum Episcopatu, fecit vt Imperator Romam aduentans causam eius in se suscipe-
ret, eaque ratione Occidentis Episcopos placaret. Præter Imperatorem verò & D. Ioãnes Chry-
sostomus Constantinopolis Episcopus (vt est apud Sozomenum lib.8.cap.3.) & Theophilus A-
lexandriæ Episcopus (vt Sozomenus refert lib.5. ca.16.) & Epiphanius (vt coniicimus ex Hiero-
nymi epist.27.) operam suam interposuerunt, *vt Flauianus in gratiam Romani Episcopi reduceretur.*
186 Atq́; (vt Socratis ea in re verbis vtar, lib.5.ca.15.) *Theophilus per Isidorum Presbyterum misit, vti Da-
masi animum in Flauianum exulceratum mitigaret, doceretq́, ex vsu Ecclesiæ esse, si propter populi con-
cordiā peccatum à Flauiano commissum remitteret.* Tandem igitur Pontifex Romanus & alij Occi-
dentis Episcopi (mortuo iam Euagrio) promittunt, se Legatos, qui mitterentur à Flauiano,
187. admissuros. Qua re intellecta (inquit Theodoretus lib.5.cap.23.) *Diuus Flauianus Episcopos quos-
dam illustrissimos, Presbyteros etiam Antiochiæ & diaconos Romam misit.* In qua legatione princi-
pem locum tenebat Acacius Episcopus Berœæ oppidi Syriæ, vir omnium ore ac sermone pas-
sim celebratus. Qui vnà cum cæteris *Romam aduentans, inimicitias ad decem & septem annos con-
188. tinuatas extinxit, Ecclesijsq́, pacē restituit.* Qua re audita, *Aegyptij quoque odio sedato, sunt concordiam
amplexati. Id temporis Innocentius, successor Anastasii, Ecclesiæ Romanæ Antistes fuit, vir ingenij &
prudentiæ ornamentis egregiè instructus.*

Primùm animaduerto, hanc simultatem in Oriente inceptam esse, idq́; in primaria totius O-
rientis Ecclesia. Deinde video, quatuor Pontifices Romanos ordine sibi succedentes, Damasum,
Syricium, Anastasium, & Innocentium pacem Orientalium Ecclesiarum ita quæsisse, vt suam
interim aŭctoritatem in ea re potissimùm spectandam esse iudicauerint. Tum autem perpendo,
inter tot Episcopos Orientales nullum omnino (qui saltē Catholicus fuerit) reiecisse auctorita-
tem Pontificis Romani, velut is alienus aut peregrinus in illis partibus fuerit, nihilque sibi iuris
in Orientales Ecclesias vindicare potuerit. Præterea tametsi Theodosius vehementer fauebat
Flauiano, tam longè tamen ab eo aberat, vt iuberet Flauianum nihili facere Episcopum Roma-
num tanquam extra suum territorium ius dicentem, vt potiùs Flauianū iusserit bis *Romam ire.*
Cur ita quæso? Nisi quia oportebat, maximas quasq; controuersias Romæ velut apud summum
Ecclesiæ tribunal decidi? Quid quòd primi totius Ecclesiæ Patriarchæ Alexandrinus & Con-
stantinopolitanus Episcopus pro tertio, hoc est, pro Antiocheno apud sedem Romanam interce-
dunt? Et Epiphanius, & Ambrosius, & Hieronymus nihil perinde in hac re spectârunt, quàm vter
eorum qui de Episcopatu contendebant, in Episcopi Romani communionem admitteretur,
quodq́ue Flauiano remitti ab Episcopo Romano delictum ipsius, deprecati sunt? Denique post-
quam Episcopus Romanus Flauiano indulsit, mox Ægyptij & reliqui omnes Occidentis Epi-
scopi cum eodem cōmunicarunt. Omnes enim Catholici Principem suū & Pastorem primum
meritò sequuntur. Hæc omnia certissimò probant, Episcopum Romanum in tota Ecclesia & ve-
rè fuisse, & semper habitum esse totius Ecclesiasticæ communionis principium & caput.

189. Innocentius Papa in epist. ad Decennium Eugubinum Episcop. *Quis nesciat, aut nō aduertat id
quod à Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus
debere seruari, nec superinduci aut introduci aliquid quod aut auctoritatē non habeat, aut aliunde accipere
videatur exemplum? præsertim cùm sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque
Siciliam, insulasq́; interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos venerabilis Apostolus Petrus,
aut eius successores, constituerint sacerdotes? Aut legant, si in his prouinciis alius Apostolorum inueni-
tur aut legitur docuisse.*

190. Idem ad Victriciū Rhotomagensem Episc. *Quia Romana Ecclesia normam atque auctoritatē ma-*

gnope-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
400.	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

88. De Sabbatianis, seu de Paschatis celebratione.

[i] Sabbatius ex Iudæo, sectę Nouatianorum Episcopus, volebat festũ Paschatis, Iudæorũ more, celebrari. Sozomenus li. 7.c.18.

An celebratio Paschatis sit res indifferens, seu mysterij cuiusdam grauis.

[k] Martianus Nouatianorũ Põtifex maximus, suæ sententiæ Episcopos Sangarum Bithyniæ conuocauit. Vbi Canonem cõscripserunt ἀδιάφορον, hoc est, promiscuum, quo permittebatur vnicuique festum Paschatis vtcunque vellet celebrare. Sozomenus ibidem. Protestantes etiam in hac re cum Nouatianis consentiunt, quia & ipsi dictitant, parui momenti esse, quo tempore aut ritu hoc festũ celebretur, ob eamq; causam Victorem reprehendunt, qui studuerit Ecclesiam vniuersam ad vnum morem hac in re tenendum reuocare.

89. De Hilario Laico, seu de Canticis Ecclesiasticis.

[l] Hilarius Laicus Catholicus asserebat, nõ oportere fieri, quòd tunc apud Carthaginẽ fieri cœperat, vt Hymni ad altare dicerentur de Psalmorum libro, siue ante oblationem, siue dũ distribueretur populo, quod fuisset oblatum. August. lib. 2. Retract. cap. 11. Ac ne hodie quidẽ Protestantes cessant reprehendere Cantica Ecclesiastica, quæ Catholici a maioribus etiam accepta, du oblatio celebratur, sollemniter canunt.

90. De Abelianis.

[m] In campo Hipponensi erant, quibus nec sine vxoribus viuere secta ipsius dogmate licebat, nec

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] Ambro. epist. 81. *Iure laudatur bona vxor, sed melius pia virgo præfertur, dicente Apost. qui iũgit virginẽ suã, bene facit, et qui nõ iũgit, melius facit.* Nazianz. in carmine Virginitatis:

Virginitas mundũ abrũpens, abruptaq; mundo,
Connubiũ tantum exuperat, & vincula vitæ,
Quantũ animus carni præstat, cæliq; rotundũ,
Tellurem pretio vincit, quantumq; fugaci,
Illud in æternum durans præstantius æuum est,
Quantò mortali melior Deus.

[f] Epiphan. hær. 61. *Tradiderunt Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem ad nuptias conuerti. Et quod scripsit Apostolus: Si nupserit virgo, non peccauit: illam virginem dicit, quæ non est dicata Deo. nam idem Apostolus dicit, iuniores viduas nubere velle, habentes damnationẽ, quòd primã fidem irritam fecerunt.* Et hær. 48. de iisdem Apostoli verbis agens: *Quæ* (inquit) *promiserũt, & reprobauerunt, iudicium habent.* August. hær. 82. *Citò ista hæresis extincta est, nec vsque ad deceptionem aliquorum sacerdotum potuit peruenire.*

[g] Amb. epist. 81. *Agrestis vlulatus est diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cælestiũ remunerationũ inducere, quasi Christo vna sit palma quam tribuit, ac nõ plurimi abundent tituli præmiorum.* Hieron. lib. 2. cont. Iouin. *Vnus denarius nõ vnũ est præmiũ, sed vna vita. Nostri laboris est pro diuersitate virtutũ diuersa nobis præmia præparare.*

[h] Syricius Papa in epist. ad Mediolan. Ecclesiã, apud Amb. 80. *Nos sane nuptias nõ aspernãter accipimus, quibus velamine interfuimus, sed virginũ nuptias Deo deuotas maiore honorificentia veneramur. Facto igitur presbyterio, constitit doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi, esse cõtraria. Vnde Apostoli secuti preceptũ, quia aliter quàm quod accepimus annunciabant omniũ nostrũ tam Presbyterorum, & diaconorũ, quàm totius etiã cleri vna suscitata fuit sententia, vt Iouinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Protinus, Martianus, Ianuarius & Ingeniosus, qui incẽtores nouæ hæresis & blasphemiæ inuenti sunt, diuina sententia & nostro iudicio in perpetuum dãnati, extra Ecclesiam remanerent. Quod custodituram sanctitatem vestram, non ambigens, hæc scripta direxi.*

Ambrosius, Bassianus, Euétius, Maximus, Felix, Ge-

gnopere postulasti, voluntati tuæ morem gessi, &c. Idem Episcopis per Macedoniam c[illegible] *Graue non oportuit videri mentibus vestris, cuiuscunque retractari iudicium, quia veritas [illegible] gis resplendescit in luce. Hanc autem paginulam nostram solicitius, credentibus sibi Episcopis [illegible] dam mittite, vt sciant plenissime, quid sit de Bubalio & Tauriano, cæterisq. pronunciatum, vt [illegible] digni admonitione sunt, cauere à talibus ne talibus socientur.*

200 Idem in epist ad Aurelium Episcopum, postulat, *vt scripta sua de Episcoporum ordinatione per [illegible] nes Africanas Ecclesias dirigantur.*

201. Idem in epist. 17. ad Alexandrum Antiochenum Episcopum, significauit, *Atticum Constantinopolitanæ vrbis Episcopum à se fuisse suspensum*, seu abstentum.

202 Idem in epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ, dicit, *se aduertisse, aliquam iniuriam fieri sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad caput Ecclesiarū missa currebat, cuius adhuc in ambiguū sententia duceretur*

Præter tomum 1. Cōciliorum, etiam Leo primus in epistol. 1. meminit decretaliū constitutionum tam aliorum prædecessorum, quam nominatim b. recordationis Innocentij, vt vel inde appareat, solitos esse Romanos Pontifices decreta constituere.

203. Hieronymus ad Demetriadem epist. 8. Quia cognoui, in quibusdam pullulare venenata plantaria, te præmonendam puto, vt *S. Innocentij, qui Apostolicæ cathedræ & Anastasij successor, & filius est, teneas fidem, nec peregrinam doctrinam recipias.* Patres concilij Carthaginensis apud Augustinum epist. 91. postquam ostendissent, quid cōtra Pelagium & Celestium decreuissent: hoc gestum inquiunt charitati tuæ, frater sancte, intimandum duximus, *vt Statutis nostræ mediocri-*

204. *tatis etiam Apostolicæ sedis adhibeatur authoritas.* Et pòst: *Consideret ergo sanctitas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus.* Synodus Mileuitana apud Augustinum in epist. 92. Arbitramur, adiuuante misericordia Christi, qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, *auctoritati sanctitatis tuæ de sanctarum scripturarum auctoritate deprompta*, facilius eos, qui tam peruersa sentiunt, esse cessuros. Christus ergo regit Papam consulentem, exauditque orantem: & *Papæ auctoritas de scripturarum auctoritate depromitur*. Quæ omnia dicuntur a Synodo, quia Pontifex Romanus tenet locum Petri, pro cuius fide Christus rogauit, & cuius primatus in

205. scripturis tam insigniter elucet. Et in eadem 92. Epistola: *Quia te Dominus gratiæ suæ munere in sede Apostolica collocauit, magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastoralem diligentiam quæsumus adhibere digneris.* Episcopi Numidiæ pastoralem Pontificis Romani diligentiam flagitant. Est igitur & ipsorum Pastor, idque quoniam in Apostolica sede collocatur, quæ omnes Christi oues pascit.

206. Innocentius in responso ad Patres concilij Mileuitani, apud Augustinum epist. 93. Consulitis super anxiis rebus, quæ sit tenenda sententia: *Antiquæ scilicet regulæ formam secuti, quam toto semper ab orbe mecum nostis esse seruatam.* Et pòst: *Scientes, quod per omnes Prouincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent, præsertim quoties fidei ratio ventilatur, quod arbitror omnes fratres & coëpiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.*

207. Augustinus epist. 106. Missæ sunt ex duobus Concilijs Carthaginensi & Mileuitano *relationes ad Apostolicam sedem.* Et pòst: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, *quo fas erat atque oportebat Apostolicæ sedis Antistitem.* Ergo Augustinus agnouit, hæc omnia quæ Innocentius rescripsit, vera esse.

208. Idem August. contra Iulianum Pelagianum, lib. 1. *Puto tibi eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidentem beatum Innocentium si audire voluisses, iam tunc periculosam iuuentutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit vir ille sanctus Africanis respondere concilijs, nisi quod antiquitus Apo-*

209. *stolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia.* Et pòst: *Sancto Innocentio vide quid*

210. *respondeas, qui cum Irenæo, Cypriano, Hilario, Ambrosio considet, etsi posterior tempore, prior loco.* Locus igitur Pontificis Rom. dignior est, quam cuiuscunque alterius Episcopi locus. Augustinus cōtra Pelagiū & Celestiū lib. 2. cap. 7. *Celestius B. Papæ Innocentij literis non est ausus obsistere; imo se omnia quæ sedes illa damnaret, damnaturum esse promisit.* ô magnam sedis Romanæ auctoritatem!

211. Chrysostomus per factionem Theophili Alexandrini Episcopi in exilium actus, ad Innocentium Papam (apud Chrysostomum tom. 5.) quatuor Episcopos mittit, inter cætera sic scribens: *Obsecro, vt scribas, quod hæc tam iniquè facta & absentibus nobis, & non declinantibus iudicium, non habeant robur: sicut neque sua natura habent. Illi autem, qui iniquè egerunt, pœnæ Ecclesiasticarum legum subiaceant.* Poterat ergo Papa & irrita facere acta Theophili, & eum secundum canones punire. Cum Theophilo consenserant triginta sex Episcopi, & Epiphanius Cypri.

212 Prosper in Chronicis. *Ioānes* Chrysostomus, *à Theophilo oppressus, Pontū exilio pergere cogitur: cum tamen communionem eius maxima pars Episcoporū, Romani Pontificis exemplum secuta, seruauerit.* Ecce,

duobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
415.	Idem Innocentius.	*Idem Honorius.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nec tamen eis permiscebâtur: sed sub continentiæ professione simul habitabant, morte præuentis singulis alij surrogabâtur. August. hær. 87. Hæc non dissimilis erat Agapetarũ sectæ, de qua iam antè dictum est. Hæresis in eo consistit, quòd necesse erat in coniugio viuere. Fuit etiam periculũ, ne simul viuentes votum continentiæ violarent.

91. De Donatistarum hæresibus.

An Ecclesia semper maneat apud omnes gentes?

[a] Postquàm Donatistæ pertinaci dissensione schisma in hæresim verterunt, dicebant *Ecclesiam de toto orbe perisse, & in sola parte Donati remansisse.* August. hær. 69.

Hoc singuli hæretici ab initio docuerunt. Hoc nostra ætate Lutherani, Zuingliani & Caluinistæ docent. Dum enim singuli volunt suam sectam esse veram Dei Ecclesiam, eumque singulorum secta necessariò ab ipsis inchoata sit à quibus denominatur: omnes & singuli docẽt, Ecclesiam de reliquo terrarum orbe perijsse, & apud se tantùm manere, cùm illa semper maneat apud omnes gentes, & vbiq; diffundi sciatur.

De re-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

lix, Geminianus, Eustasius, Constantius, Episcopi, & omnes ordines ad Syricium Papá. *Quos sanctitas tua dãnauit, scias apud nos quoque secundùm iudicium tuum esse damnatos.*

[1] Conciliũ Laodicenũ Can. 37. *Non oportet cũ Iudæis dies agere festos.* Amb. epist. 83. *Christus quartadecima Luna Pascha cũ discipulis mãducauit, quintadecima crucifixus est. Sabbato illo magno, sextadecima fuit. Septimadecima resurrexit à mortuis: vnde Lex Pascha nobis seruanda est, vt non quartamdecimã, in qua ieiunandũ nobis maximè est, obseruemus in die Resurrectionis. Quia Resurrectionis celebritas die Dominica celebratur, in qua ieiunare non possumus.* (Et pòst: *Ad literam legis nos teneri non oportere, licet ipsa cõsuetudo celebrandi Pascha nos instruat, tamen & Apostolus docet qui ait: Pascha nostrum immolatus est Christus.* August. epist. 119. *Patres nostri censuerunt, vt nostra festiuitas à Iudæorum (Paschali) festiuitate distingueretur.*

[b] Ambrosius epist. 83. *Non mediocris est sapiẽtia, diem celebritatis definire Paschalis. Maiores nostri conuenientes ad Synodum Nicænam, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouem annorũ collegêre rationẽ, sequentes illud, quòd nõ debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, vt vna nocte vbique sacrificium pro Resurrectione Domini deferatur.*

Augustinus epist. 119. *Dies natalis Domini non in Sacramento celebratur, sed tantùm in memoriam reuocatur, quòd natus sit. Sacramentum est autem in Paschatis celebratione, quò pertinet quod primus mẽsis anni (qui et Nouorũ dicitur) huic celebrationi attributus est* (vt videlicet innouatio vitæ nostræ in Christo significetur) *quodq; tertia hebdomada Lunæ, Pascha fit,* (ob tertium tẽpus, quod iam sub gratia est, significandum) quodq; fit *à decimaquarta vsque ad vigesimam primam* (propter numerũ septenarium, quo vniuersitatis signatio sæpe figuratur.) Et hæc fiunt *secundùm motum lunæ*, per quam Ecclesia in ista carnis mortalitate signatur: quodq; Pascha *sabbato interposito, tantùm fit in Dominico die*, qui est *vna sabbati* & *dies octauus* ab eo qui primus erat, vt & prima stola, quæ peccatibus ablata est, reddi, & ea in æterna requie permanere signetur. *In magno igitur sacramento ex Euangelio dies crucifixi, sepulti & suscitati Domini ad veterem Iudæorum obseruationem adiuncta est, per Patrum concilia,*

e *& orbi*

duobus tantis Patriarchis, etiam Catholicis, contendentibus, & altero iniustè agente, [illegible] Episcopi nescirent, quocum potius communicare, & à cuius communione abstinere deberent, nisi Pontifex Romanus ita omnibus emineret, vt cum quocunq; ille, cum eodem & cæteri [illegible] communicarent. Itaq; (vt est apud Georgium Patriarcham in vita Chrysostomi) *Presbyteri An-*
213 *tiochiæ in hac causa scripserunt, se agnoscere decorum ac disciplinam Romanæ Ecclesiæ. Innocentius enim*
(vt est apud Sozomenum li. 8. c. 26.) *& ea damnauit quæ contra Ioannem acta erant, et concilium œcumenicum conuocare studuit.* Itemq; cùm post Arsacium breui defunctum Atticus in Chrysostomi
214 locum suffectus esset: *Innocentius Papa* (Georgio Alexādrino in vita Chrysostomi attestāte) *scribit Proclo Cyzici Episcopo, vt pasceret Constantinopolitanam Ecclesiam, donec Attici causa cognosceretur; quod & Proclus fecit.* Porrò Innocentius videns Arcadij Augusti & Eudoxiæ culpa factum esse, quòd Chrysostomus in Sedem non restitueretur: scribit ad Arcadium ijs verbis, vt præter Georgium attestatur Nicephorus lib. 13. c. 34. *Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deū aduersum*
215 *te, o Imperator.* Et pòst: *Quapropter ego minimus & peccator, cui thronus magni Apostoli concreditus est, separo te & illam* (id est, Eudoxiam) *à participatione immaculatorū sacramentorum, & quemcunq; Episcopum aut clericum, qui præsumpserit ea vobis ministrare.* Postquam verò Arcadius & vindictam in calumniatores Chrysostomi transtulisset, & absolutionem pro se atq; Euxdoxia velut iam à se afflicta efflagitasset, Innocētius rescripsit: *Confirmato animo accedite ad Dominica symbola, subiecte Io-*
216 *annis nomen sacris tabellis inscribi. Quæ enim aduersus Ioannem gesta sunt à Theophilo, nos authoritate freti S. Petri eximij Apostolorum Principis, discussis causis docebimus ex animo sanguinario processisse.* Et simul ad Synodum Oecumenicam Thessalonicæ celebrandam Episcopos conuocat. Sed hanc totam historiam fusius à Palladio explicatam audiamus.

Historia exilij Ioannis Chrysostomi, in qua insigniter elucet Romani Pontificis primatus, idq; ex totius orbis Christiani consensu.

Palladius Helenopolitanus Episcopus, Ioannis Chrysostomi discipulus, in eiusdem Chrysostomi vita introducit Theodorum Ecclesiæ Romanæ Diaconum ea quæ D. Chrysostomo iniustè
217 acciderant, ita exponentem: *Primus omnium profectus est ad nos Alexandrinæ Ecclesiæ Lector cum Papæ Theophili literis, quibus indicabat, Ioannem à se fuisse depositum. Eas literas cùm legisset beatissimus Innocentius, Romanæ Sedis Antistes, exhorruit temeritatem fastumq; Theophili ægrè ferens, & quod solus scripserat, & quòd rei totius seriem referre omiserat, cuius scilicet rei gratia, quibusue adiunctis sibi socijs, illum deponere ausus fuisset: inter hæc mansit admirans, nihilq; rescribere voluit, rei indignitate commotus. Dum Eusebium quidam Diaconus Constantinopolitanæ Ecclesiæ, qui tunc Romæ erat Ecclesiasticæ vtilitatis gratia, Innocentium adijt, libellisq; traditis admonuit, sustineret vt modicum temporis. fore enim breui, vt*
218 *sibi totius scenæ facies patesceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor à Ioanne missi, reuerendissimi profectò viri, Pansophius Pisidiæ, Pappus Syriæ, Demetrius Galatiæ secundæ, Eugenius Phrygiæ, sibi Innocentio epistolas deferentes, vnam quidem Ioannis Episcopi, secundam verò Episcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis clerus, omnes indisciplinatum tumultum, & seditionem pariter significantes. Erat autem Epistola Ioannis huiusmodi series.*

Domino venerabili, ac beatissimo Episcopo Innocentio, Ioannes in Domino Salutem.

219 Postquam verò exposuisset, quid Theophilus fecerat, tandem ait: *Ne immanis ista confusio cuncta percurrat, & vbiq; dominetur: scribite, precor et authoritate vestra decernite, huiusmodi inique gesta, nobis absentibus, & iudicium non declinātibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profectò & irrita, & nulla. Porrò qui talia gessēre, eos Ecclesiasticæ censuræ subijcite. Nos autem insontes neq; conuictos, neque deprehensos, neque vllius criminis reos comprobatos, Ecclesijs nostris iubete restitui, vt charitate frui ac pace cum fratribus nostris consueta possimus. Quòd si modo quoque voluerint authores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuste eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli proferantur in medium, veniāt accusatores mei, sedeat incorruptum integrumq; iudicium. non recuso, non renuo, imo & constanter hoc expeto iudicemur. Crimina profectò diluemus, nosq; ostendemus innocentes, neq; criminibus vllis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modo gesta sunt, omni prorsus ratione carent. Extra omnem ordinem omnemq; legem*
220 *ac regulam Ecclesiasticam sunt.* Ad hæc rescripsit beatissimus Papa Innocentius, communioneq; vtriusque partis emissa, Theophili iudicium cassum atque irritum esse decreuit: dicens, oportere conficere aliam irreprehensibilem Synodum, Occidentalium, & Orientalium Sacerdotum.

Pauca

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

An. Dom. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De rebaptizatione.

[b] Rebaptizabát Catholicos. Ambrosius, 1. ad Cor. cap. 1. idq; quoniam putabant Baptismum non esse qui dabatur à Catholicis. Aiebant enim, conscientiam dãtis in Baptismo attẽdi. Augustin. cont. lit. Petiliani, lib. 1. cap. 1.

De Trinitate.

Idem Innocentius.

Idem Honorius.

[c] Minorem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum sanctũ putabant.

[d] Circumcelliones pet mortes varias præcipitiorum, aquarum & ignium sese necare consueuerunt, & inde sibi martyrum nomen assumebant.

[e] Facta sunt inter eos schismata, & ab eis se diuersi cœtibus alij atque alij separauerunt. Hinc sunt Donatistę, Circumcelliones, Maximianistæ, Patmeniani, Rogatistæ.

Demo-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

& orbi vniuersò Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere. Hæc Augustinus. §. At ab isto Christiano orbe vniuerso, vt olim Nouatiani, sic hodie Protestanres non fortasse tam factis, quàm doctrina dissentiunt: quia & Nicæni concilij & omnium Patrum solicitudinem in hac re impiè irrident.

[l] Huic Hilario, D. Augustin. lib. 2. Retract. cap. 11. fatetur, se respondisse.

Augustinus lib. Confessionum 10. cap. 33. *Cùm reminiscor lacrymas meas quas fudi ad cãtus Ecclesiæ tuæ in primordijs recuperatæ fidei meæ, magnam instituti huius vtilitatem agnosco.*

Idem in epist. 119. *Cùm in Ecclesia fratres congregantur, tempus est sancta cãtandi, nisi cùm legitur, aut disputatur, aut Antistites clara voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicitur.*

Ambt. lib. 5. epi. in Orat. de tradẽd. Basilicis: *Grande carmen hymnorum est. Quid enim potẽtius, quàm confessio Trinitatis, quæ quotidie totius populi ore celebratur?*

Soctates lib. 6. cap. 8. *Chrysostomus, crucibus argenteis excogitatis, quibus lucernæ cereæ imponebantur, nocturnos Hymnos in laudem Consubstantialis decantari curauit.*

[m] Aug. cont. Faustum lib. 15. cap. 7. *Matrimonium ex hoc appellatum est, quòd non ob aliud debeat femina nubere, quam vt mater fiat, quod vobis odiosum est.*

Hieronym. lib. 1. cont. Iouin. *Si solutus sum ab vxore, non quærã vxorem. Vt ego non soluo cõiugia, si semel ligata sunt: ita tu non liges quod solutum est.* Hæc ille. Portò si hæc vox in vllum alium, aptissimè in eos cadit, qui cùm profiteantur non permisceri vxoribus suis, tamen eis mortuis alias ducunt.

Possidius in vira Augustini cap. 26. *Feminarum intra domum Augustini nulla vnquam conuersata est, nec quidem germana soror, aut patrui sui filiæ: tum quia sine alijs necessarijs feminis esse non possent, tum quia de ijs scandalum infirmioribus nasci posset.*

[n] Chrysostomus in homil. quòd Christus sit Deus: *Cogita tecum, quid sit in tam breui tẽpore omnem sub Sole terram tantis Ecclesijs impleri, tantas gentes ad fidem transferri, populos persuaderi, vt excitent altaria vbiq; gentium, in regione Romanorum, Persarum, Scytharum, Maurorum, Indorum, & vltra orbem nostrum. Sunt enim etiã in Britãnicis insulis extra hoc mare sitis fundata Ecclesia, & erecta altaria.* Et paulo antè:

Paucis pòst diebus, aduenit vnà cum martyrio Petrus Theophili Presbyter, cum Epistola quadam
221 commentariola deferens, in quibus 36. Episcopi (ex quibus 29. erant Aegyptij) Ioannem Chrysostomum condemnasse videbantur. Cumque ingemuisset Papa ob indignitatem rei, ad Theophilum rescripsit:
222 Frater Theophile, nos ad te, & fratrem nostrum Ioannem communionis nostræ esse decreuimus. Si conscientiæ confidis, tu quoq; accurre ad Synodum proxime in Christo celebrãdam. Modicum temporis fluxerat, cùm Theotecnus Constantinopolitanus Presbyter venit, literas concilij Ioannis viginti quinq; Episcoporum, aut paulo plurium ferens, quibus docebant, Ioãnem militum auxilio vrbe depulsum, & Cucu-
223 sum in exilium missum, Ecclesiamq; incensam fuisse. Cui & ipsi communionis literas, & ad Episcopum Ioãnem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat cum lachrymis, vt patienter tolerarent, cùm opẽ ipse ferre non posset, eo quod nonnulli obsisterent potentes aduersarij, Ecclesiasticæ pacis inimici. Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu fœdus, animo perditus, Paternus nomine, Cõstãtinopolitanæ Ecclesiæ se Presbyterum dicens, qui & ipse totus elatus, & fastu turgidus, & ipso gestu inimicitias præferens,
224 plurima contra Ioannem Episcopum vomebat. Hic literas paucorũ Episcoporum Acacij, Pauli, Antiochi, Syriani, Seueriani & aliorum quorundam, Innocentio reddidit, quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset Ecclesiam. Mendaciũ apertè deprehensum est, cum eius rei (quippe quæ cùm illi non fuisset obiecta) mentionem in Synodo nulla fecisset Ioannes. Eũ Innocẽtius cũ indignatione reijciens, ne rescribere quidẽ voluit. Post diebus aliquot venit Episcopus Cyriacus fugiens propter comminationem Regalis Edicti, ita continentis: Si quis non communicat Theophilo, Arsacio & Porphyrio, hic Episcopatu quidem arceatur, amittat verò, si quam videtur habere, substantiam pecuniarum, siue prædiorum. Post Cyriacum aduenit Eulisius Apameæ Bithyniæ Episcopus, afferens literas à quindecim Episcopis de Ioannis concilio, & à præclaro sene Anysio, Thessalonicense Episcopo, in quibus illi quidem & præcedentem, & quæ tunc erat, Constantinopoleos totius deprædationem vastitatemq; signabant. Anysius verò Romanæ se Ecclesiæ iudiciũ
225 sequi fatebatur. Porrò Eulisius ipse consona per omnia Cyriaco dixit. Vix mensis fluxerat, cùm Palladius quoque Episcopus Helenapoleos absque literis venit, qui & ipse fugisse dicebat vesaniam Principum. Expressius autem, ac signantius enarrauit omnia, ipsumq; exemplar Edicti protulit in hanc sententiam. Quicunque occultasset Episcopum, ac Clericum, siue in suam domum susciperet, qui Ioannem communicaret, eius domum publicandam. Post Palladium Germanus Presbyter, Cassianusq; Diaconus Ioãnis, viri magnæ religionis literas ab omni clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perpessam esse, Episcopo per vim militum eiecto, & in exilium misso, agentibus id Acacio Beroënsi, Antiocho Ptolemaidis, Seueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Ostenderunt & breuiculum memorati viri, vbi ornamenta subindicibus testibus tradunt, subscriptum manu Studij Præfecti vrbis, Eutychiani Prætoris, Ioannis Comitis Thesaurorum & Eustachij Quæstoris ac Tabularij, in auro, & argento, & vasis vt Ioannis Episcopi calumniam dilue-
226 rent. Post istos venit secundo Demetrius Episcopus Pisinuntis, qui peragrato Oriente prædicauerat communionem Ecclesiæ Romanæ cum Episcopo Ioanne, testibus Papæ Innocentij literis, afferens literas ab Episcopis Cariæ, in quibus Ioannis amplectuntur communionem. Ab Antiochena itidem Ecclesia Presbyteri, vbi Romanorum sequũtur disciplinam, laudantes integritatem iudicij: & ordinationem apud se factam de Por-
227 phyrio, vt illicitam ac nefariam, execrantes. Post hos omnes venit Domitianus Sacerdos, Constantinopolitanæ dispensator Ecclesiæ, & Vallagas quidam Nysibius Presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamiæ ge-
228 mitum & eiulatum. Hæc Theodotus. Cuius orationem Palladius excipiens, ac vitam D. Chrysostomi latiùs explicans, tandem ait: Theodorus quidem Tyaneus Episcopus, vir summæ grauitatis, vbi ex his quæ venerant ad aures eius, quid ageretur aduertit; ne Theophili temeritatem sequeretur, relictis omnibus ad suam remeauit Ecclesiam, valefaciens comitatui, suamq; prouinciam vallans pietatis muro, &
229 ad finem vsque in communione persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus testatur & dicit: Fides vestra annunciatur in vniuerso mundo.

Hæc Theodorus & Palladius, quorum alter Latinæ Ecclesiæ Diaconus fuit, alter Græcæ etiã Episcopus. Vterque verò testatur, duos maximos Orientalis Ecclesię Patriarchas vnà cum Synodis Episcoporum illis adhærentium certatim contendisse, quis causam suam Episcopo Romano melius probaret. Et quanquam Imperator Theophilo potius studeret, tamen vicit D. Ioannis Chrysostomi causa, eo quòd Pontifex Romanus ab illo staret. Nunquam enim præualuerũt, sed nec aliquando præualebunt portæ inferi aduersus primæ Sedis decretum.

230 Gelasius Papa in epist. ad Episcopos Dardaniæ: Sanctæ memoriæ Ioannem Constantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum præsulum certè damnauerat: quem Sedes Apostolica etiam sola, quia non consensit, absoluit.

231 Prosper contra Collatorem: Tunc Pelagianorum machinæ fractæ sunt, quando b. memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.

Possidius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
410	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De moribus Donatistarum.

Eucharistia contempta.

* Donatistarum Episcopi iusserunt Eucharistiam canibus fundi. Optatus lib. 2. Hoc idem fecerūt Caluinistæ in Anglia, Belgia, & Gallia nostris temporibus.

Chrisma contemptum.

* Ampullam quoque Chrismatis per fenestram, vt frangerent, iactauerunt. Idem lib. 2 Similiter se fecisse nec ipsi Caluinistæ negauerint.

Altaria Dei contempta.

* Altaria Dei fregerunt, raserunt, remouerunt. Idem lib. 6. Hæc eadem hodie Lutherani & Caluinistæ faciunt.

Calices contempti.

* Fregerunt etiam calices & passim vendiderunt. Optatus lib. 6. Hoc idem fecerunt nuper Lutherani & Caluinistæ.

Sacerdotes contempti.

* Raserunt capita Sacerdotum. Optatus lib. 2. id testatur, vt sacrā Vnctionem auferrent. Portò Lutherani & Caluinistæ negant vngi debere Sacerdotes, in eo peiores Donatistis.

San-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non solùm hoc mirū est, quòd Christus ædificauit Ecclesiam per totū mūdum, sed quia inuictā fecit, licet tot bella insurgant. Et pòst: *Et portæ inferi non præualebūt aduersus eam. Ab his, & de futuris crede, quòd nullus obsistet. Si enim cùm ex paucis constaret, tot pugnæ non præualuerunt,* multò magis (non præualebūt) *cùm vniuersum orbē, & omnem locū, & montes, & colles, & valles, et terram, & mare, & omnes gentes, quæ sub cælo sunt, cōprehenderit.* Augustinus autē cōtra hūc errorē Donatistarū, & Epistolas, & libros permultos perscripsit, quorū vnus inscribitur *de vnitate Ecclesiæ*, vbi latissimè hanc hæresim confutat. Et de Agone Christiano, cap. 29.

* Syricius Papa in epist. ad Himerium: *Denuò baptizare & Apostolus vetat, & Canones contradicunt, & missa ad prouincias à venerandæ memoriæ prædecessore meo Liberio generalia decreta prohibent: quod etiam totus Oriēs Occidensq́; custodit, à quo tramite vos quoque posthac minimè conuenit deuiare, si nō vultis à nostro collegio, synodali separari sententia.*

Optatus lib. 4. *Christus dicit in Euāgelio: Qui semel lotus est, non habet iterum necessitatem lauandi. Tu rebaptizādo iterum lauas.* Et pòst: *Per exorcismum spiritus immundus depellitur, intrat Deus & habitat. Vos rebaptizādo exorcizatis hominem fidelem, & dicitis Deo habitanti: maledicte exi foras.*

August. in Ioan. Tract. 5. *Baptisma tale est, qualis est Christus in cuius potestate datur, non qualis est ille per cuius ministerium datur.*

* Episcopi Illyrici Ecclesijs Dei (apud Theodoretum lib. 4. c. 8. *Qui opinantur Trinitatem non esse consubstantialem, anathema sunto.*

* August. epist. 50 *Hæc tria mortis genera Diabolus eos docuit, qui & Saluatori nostro, vt se de pinna templi præcipitaret, tanquam de lege suggessit. Ergo sic pereunt, quemadmodum grex ille porcorum, quem de monte in mare turba dæmonū deiecit.*

* Augustinus de Agone Christiano: *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est, sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Hæc ille. Quis autem idipsum Luthero accidisse ignorat? imò ipse appellat Zuinglium Iudam suum & Absalom suum, quia primus Zuinglius se ab illo adhuc viuente diuisit.

* *Iidem canes, quibus Eucharistia fundebatur, accensi rabie, ipsos dominos suos, quasi latrones sancti corporis reos, dente vindice tanquam ignotos & inimicos laniauerunt.* Optatus lib. 2.

Non

232 Possidius in vita Augustini cap. 14. *Literæ Sedis Apostolicæ compulerunt Augustinum Cæsariensem Mauritaniæ ciuitatem venire vna cum alijs Episcopis, ob terminandas videlicet aliquas Ecclesiæ necessitates.*

233 Augustinus in epistola 157. *Iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo Apostolicæ Sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas ad Cæsaream in Mauritania nos traxerat.* Potuit ergo Papa etiam transmari-
234 nis Episcopis ea quæ pro Ecclesia gerenda erant, iniungere. Atque etiam in capite 6. Carthaginiensis Synodi sextæ, Augustinus appellatur *Legatus prouinciæ Numidiæ*. Item in epist. 157. *Pela-*
235 *gius & Cælestius Conciliorum Episcopalium vigilantia, etiam à duobus venerabilibus Antistitibus Apostolicæ Sedis Papa Innocentio, & Papa Zozimo, nisi correcti, etiam egerint pœnitentiam, toto Christiano orbe damnati sunt.* Et iterum: *Vt iam verbis vtar Beatissimi Antistitis Zozimi, Christi illud propagatione contractum Chirographum rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequam per Baptismum liberetur,*
236 *non tenetur obnoxius. In his etiam verbis Apostolicæ Sedis* (inquit Augustinus) *tam antiqua atq; fundata, certa & clara est Catholica fides, vt nefas sit de illa dubitare Christiano.* Vide quantum tribuat decretali Epistolæ Romani Pontificis.

237 Augustinus contra Pelagium & Celestium libro secundo cap 8. *Pelagius fefellit iudicium Palestinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam Ecclesiam, vbi eum esse notissimum scitis, fallere vsquequaque non potuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zozimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis senserit gestis. Attendit etiam quid de illo sentiret prædicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.*

238 Augustinus contra duas epist. Pelagianorum lib. 2. cap. 4 *Quomodo ab istis fidei desertoribus & oppugnatoribus gratiæ, Romani clerici præuaricationis arguuntur sub Episcopo Zozimo, quasi aliud senserint in damnatione posteriore Celestij & Pelagij, quam quod sub Innocentio in priore senserunt? Quia vtique cum literis venerabilis Innocentij de paruulis, nisi baptizarentur in Christo, in æterna morte mansuris, Catholica fides clareret antiquitas, profectò Ecclesiæ Romanæ præuaricator potius esset, quicunque ab illa sententia deuiasset.*

239 Prosper Aquitanicus in carminibus de Ingratis, de Pelagio agens, ita scribit:

pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,
Relligione tenet.

240 Prosper in Chronicis: *Concilio apud Carthaginem habito 217. Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Cur
241 petierunt decreta Synodi ad Papam, nisi vt ab eo confirmentur? Vnde idem contra Collatorem cap. 41. ait *Africanorum conciliorum decretis beatæ recordationis Papa Zozimus sententiæ suæ robur adnexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armauit Antistitum.*

Gennadius Massiliēsis Presbyter meritò putatur eius libri (qui apud Augustinum de Eccle-
242 siasticis dogmatibus inscribitur) auctor esse. Vbi cap. 26. *authoritatem Papæ Zozimi* appellat *regularem*, velut quæ ad Canones aut regulas constituendas satis virium habeat. Cuiusmodi authoritas nulli viri, præterquam Romano Episcopo, vnquam tributa est.

243 Possidius Calamensis Episcopus in vita S. Augustini, cap. 17. *Innocentius & Zozimus Apostolicæ Sedis Antistites, suis diuersis temporibus Pelagianistas notantes, atque à membris Ecclesiæ præcidentes, datis literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias, eos anathematizandos & deuitandos ab omnibus Catholicis censuerunt. Et hoc tale de illis Ecclesiæ Dei Catholicæ prolatum iudicium etiam pijssimus Imperator Honorius audiens, ac sequens, suis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere constituit.*

Præter authoritatem Sedis Apostolicæ in literis ad totam Ecclesiam mittendis, etiam illud perpendo, quòd Possidius appellat *iudicium Sedis Apostolicæ, iudicium Ecclesiæ Dei Catholicæ*. Denique Imperator non sibi sumpsit causam hæreseos cognoscēdam (vt hodie apud Protestantes, & potissimùm in Anglia fit) sed Apostolicę Sedis & Ecclesię Dei iudicium *audiuit, & secutus est.*

Contro-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Sanctimoniales contemptæ.

[f] Denuò nudârunt capita virginum velata. (Optatus libro 2.) vt priorem professionem ita irritam facerent. Lutherani & Caluinistæ nullam omnino virginitatis professionem tolerant, in eo Donatistis longè peiores.

Pallæ altaris contemptæ.

[g] Extorserunt velamina & instrumenta Dominica, & cum codicibus pallas, arbitrati ea apud Catholicos esse polluta. Optat. lib. 6. At Lutherani & Caluinistæ, nec pallas quidem vllas, aut velamina in altari esse volunt, in eo Donatistis peiores.

[h] Speculam quandam foris à ciuitate Romana, gradibus sepserunt, vbi pro tempore conuenticulum habere potuissent, vnde Montenses appellati sunt. Optatus libro 2. Talem speluncam VValdenses in Gallia, VVicleflstæ in Anglia, & Protestantes in Germania ab initio frequentârunt.

Successio Episcoporum contempta.

[i] Non habebant plures quàm quinque Prædecessores Episcopos. Optat. lib. 2. At Lutherani etiam pauciores habent.

Nouum nomen Christianis impositum.

410	Idem Innocentius.	Idem Honorius.

[k] Cùm ante Donati superbiam omnes qui in Christo crediderant, Christiani vocarentur, ausus est populum cum Deo diuidere, vt qui illum secuti sunt, iam non Christiani vocarentur, sed Donatistæ. Optat. libro 3. Hoc idem cadit in Lutheranos à Luthero, in Zuinglianos à Zuinglio, in Brentianos à Brentio, & in Caluinistas à Caluino vocatos, cùm antea omnes vocarentur Christiani.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] *Non defuit manus angelica, quæ ampullam spiritali subuectione deduceret: proiecta casum sentire non potuit: Deo muniente illæsa inter saxa cõsedit.* Synodus Laodicena Can. 7. iubet *hæreticos ad Ecclesiam reuersos vngi sancto Chrismate.*

[f] *Quid est tã sacrilegũ, quàm altaria Dei (in quibus & vos aliquãdo obtulistis) frangere, radere, remouere? Quid enim est altare, nisi sedes & corporis, et sanguinis Christi?* (Et posteà:) *Quid vos offenderat Christus, cuius illic per certa momenta corp⁹ & sanguis habitabat? Iudæi intulerũt man⁹ Christo in cruce, à vobis percussus est in altari.*

[g] *Fregistis etiam calices Christi sanguinis portitores: atq. ad mercedem nefarijs nundinis prouocatam nec emptores eligere voluistis sacrilegi, dum inconsideratè vendidistis.*

[a] Optatus li. 2. *Oleum Sacerdoti à Deo collatum non debuisse vos tãgere, à puero Dei Dauid discere debuistis, qui sic per Samuel vngitur, vt Sauli, quod iamdudum datum fuerat, minimè tolleretur.* Hæc ille. Sacerdotes igitur Catholici olim vngebantur.

[f] Optatus lib. 6. *Spiritale nubendi hoc genus est. In nuptias sponsi* (Christi) *virgines iam venerãt volũtate & professione sua. Et vt secularibus nuptijs se renunciasse monstrarent, spiritali sponso soluerant crines. Nudastis denuò capita iam velata, de quibus professionis detraxistis indicia, quæ contra raptores aut petitores videntur inuenta: vt iam Deo deuotam nec qui sponsabat, perseueret petere, aut ne raptor audeat violare.*

[g] Optatus lib. 6. *Quis fidelium nescit, in peragendis mysterijs ipsa ligna linteamine cooperiri?* §. Hoc vtique Caluinistæ nesciunt.

[h] Optatus lib. 2. *Cùm ipsa luce sit clarius, nos cũ tot innumerabilibus populis esse, et tot prouincias nobiscum: iam videtis vos in parte vnius regionis positos, & ab Ecclesia vestris erroribus esse separatos, frustrà vobis solis hoc nomen Ecclesiæ cum suis dotibus vindicare.*

[i] Optatus lib. 2. *De dotibus Ecclesiæ, cathedra est prima, quam probauimus per Petrum nostram esse. Vestræ cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam Ecclesiam vindicare. Missus est Victor ex Africa Romam. Erat ibi filius sine patre, sequens sine antecedente.*

[k]. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos: *Sicubi videris eos qui dicuntur Christi, nõ à Domino Iesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates: scito, non Ecclesiam esse, sed Antichristi Synagogam.*

Controuersiam quæ inter Pontifices Romanos & Episcopos Africæ in Apiarij causa est agitata, non tam lædere, quàm adiuuare Pontificu Romani primatum.

Apiarius Siccensis Episcopus, per Synodum Africanam abiectus, ab Episcopo Romano petijt, vt Ecclesiæ suæ redderetur. Romanus Episcopus Faustinum Ecclesiæ Potentinæ in prouincia Piceni Episcopum, & Presbyteros duos in Africam misit cum tali Commonitorio, quod hæc quatuor capita complectebatur: *Vnum de appellationibus Episcoporum ad Romanæ Ecclesiæ Sacerdotem:*
344 *Alterum, ne ad Comitatum Episcopi importune nauigent: Tertium, de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si à suis perperam excommunicati fuerint: Quartum, de Vrbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea quæ videbantur corrigenda, corrigeret.* Hæc Pontifex Romanus.

Et Zozimus quidem Papa dixerat, in concilio Nicæno firmatum fuisse, vt esset in potestate Episcopi Romani, vel causam Episcopi alicuius ad se prouocantis, ab alijs Episcopis cognoscenda committere, vel è latere suo Presbyterum mittere, qui vna cum Episcopis iudicaret, habens authoritatem eius à quo destinatus esset. Sic enim tum in Sardicensi concilio aperte scriptum extat, cap. 4 & 7. (vt antea sub Iulio Papa exposuimus) tū prius in Nicæno, si non perspicue scriptum, at certe ex eo firmatū fuit, quod ante idipsum in vsu extiterat. Etenim Faustinus in 6. Carthaginiensi concilio, his verbis vsus fuisse legitur: *Iniuncta nobis sunt à Sede Apostolica aliqua tractanda de Nicænis Canonibus, vt conseruentur, & constitutio eorum* (aliàs constituta *& consuetudo: quia aliqua ordine & Canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt.* Hucusque Faustinus. Ac sane cùm in canone 6. Nicæni concilij, *mores antiqui obtinere iubeantur*: quicquid in more principalium Ecclesiarum antea positum erat, id a Nicæno cōcilio recte firmatum esse intelligitur, eoq; magis, si de Ecclesia Romana agatur. Nam in Synodo Nicæna tantum *Ecclesiæ Romanæ moribus* defertur, vt ideo potestas Alexandrino Episcopo in Ægyptum, Libyam, & Pentapolim cōcedatur, *quia Episcopus Romanus ita consueuit.* Quæ cum ita sint, si quid in Ecclesia Romana receptum fuit ante Synodū Nicænam, id etiam in ipsa Synodo firmatum probatur per hæc ipsa eiusdem Synodi verba, *Mores antiqui seruentur*. Et pòst: *In alijs prouincijs sua priuilegia, suæ dignitates, & authoritates Ecclesijs seruentur.* Itaque Romanus Pontifex cùm de vsu Ecclesiæ suæ iam olim securus fuerit, de authoritate etiam Nicænæ Synodi securus extitit. Nam & Victor Papa Episcopos Asię iudaizantes excommunicauerat; & Cornelius Papa Episcopos Italię, qui Nouatiano manus imposuerunt, deposuerat: & D. Cyprianus Papam Stephanum hortatus fuerat, vt Martialem Episcopum Arelatensem deponendum curaret: & Dionysius Alexandriæ Episcopus apud Dionysium Romanum de hæresi causam dixerat: & Milciade Papa cum Cæciliano Episcopo Carthaginiensi communicante, poterat Cæcilianus (teste ipso Augustino) *non curare communionem etiam septuaginta Episcoporum Africæ, qui eum excommunicauerant*: quæ omnia suis temporibus & locis in hoc eodem libro abundè sunt iam antè explicata. Quapropter cùm Faustinus non tantùm constitutionum, sed etiam consuetudinis apud Nicænam approbatæ mētionem fecerit, hac saltem consuetudinis authoritate ab omni vitio falsitatis Papa Zozimus immunis declaratur. Deinde Canon septimus concilij Sardicensis, quem liquidò apparet a Faustino citatum fuisse, ita se habet: *Si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus est, & confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt renouetur iudicium vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quòd si is qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit, mittendos esse, qui præsentes cum Episcopis iudicent, habentes eius authoritatem, à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si verò crediderit Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet, quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.*

Iam si dicamus, Pontifices Romanos hunc ipsum Canonem, qui Sardicæ in concilio generali est descriptus, Nicænum appellasse: quid aliud erit, quàm nominis tantùm error, & nō rei aut veritatis alicuius (quæ ad rē pertineat) ignoratio? Cum enim (sub Marci Papæ nomine) superius declarauerim & cōcilia multa, in ijsq; etiam Africanum, & permultos Patres antiquos varia capita sub concilij Nicęni appellatione laudasse, quæ inter viginti hos Nicæni concilij Canones minimè extant: cur non æquè Zozimo in ea re ac alijs etiam Patribus falli & errare licuit, si errarunt illi, ac non potius verè plures quàm viginti Canones Nicæę sunt cōstituti? Aut maioris forte authoritatis sunt Nicæni Canones, quam Sardicenses? Videntur quidē forte nonnullis, vt etiā

Pentateuchus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
416	42 S. Zosimus Habraham filius, Cesareensis, Cappadox. sedit an. 1. m. 4. d. 7.	Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Ecclesia prior dissecta.

[l] In Africa, sicut & in cæteris prouincijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur ab ordinatoribus Maiorini. Optat. lib. 1. Sic in Germania, Anglia, & Gallijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur à Luthero, Zuinglio, Henrico octauo, Caluino & Beza.

De Canticis Ecclesiasticis.

[m] Donatistæ reprehēdebant Catholicos, quòd diuina Cantica Prophetarum in Ecclesia psallerent. Augustin. in epist. 119. ca. 18. Eodem modo Protestātes reprehendunt Catholicorum psallendi morem & institutum.

92. De Collyridianis.

[a] Collyridiani (apud Epiphan. hær. 79.) in Arabia Collyridem seu panem offerebant in nomen Mariæ: & cæteri de eo pane participabant.

De muliebri Præfectura in rebus sacris.

[b] Et hoc sacrificium per mulieres fiebat. Epiph. ibidem. Porrò nostris temporibus in Anglia vidimus mulierem Caluinistā non quidem sacrificantem, sed tamen quod plus est, & Sacerdoti, & Prædicatori palàm in rebus sacris dominantem. Elisabetha enim, nescio vtrùm Lutherana, an Zuingliana quoad sectam (quia vtriusq; sectæ plures Pseudoepiscopos præfecit) occupato Angliæ regno, præcepit venerandæ memoriæ Carliolensi Episcopo ad altare iam constituto (cùm adhuc religio Catholica non esset abrogata) vt in sua Missa non eleuaret corpus Domini. An hoc non est sacrificio præesse? cui ille respondit, *Ecclesiam Dei non habere talem consuetudinem.* Præterea eadem mulier (abdicata iam Catholica religione) Alexandrū Nowellum è suggestu ad populum verba facientem coram omni populo reprehendit, velut à proposito suo digressum,

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Chrysostomus hom. 33. in Acta Apostolorū: *Habent heretici quosdam, à quibus appellantur: prout enim hæresiarchæ nomē, ita et secta vocatur.* (& de Catholicis subijcit:) *Nūquid scindimur ab Ecclesia, nunquid hæresiarchias habemus? nū ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis dux quidā, sicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreseos dux?* Et pòst: *Assistit nomen accusans illos.* Hoc etiam in Lutheranos, Zuinglianos, & Caluinistas conuenire quis non videt?

[l] Optatus lib. 1. *Videndum est, quis in radice cū toto orbe manserit, quis foras exierit, quis cathedram sederit alteram, quæ antè nō fuerat, quis altare contra altare erexerit, quis ordinationem fecerit, saluo altero ordinato.* i. dum viueret alter, qui prius fuisset ibidem canonicè ordinatus. Hæ omnes notæ in Lutheranos cadunt, qui foras exierunt, & Superintendentes ordinârunt, vbi prius Catholici Episcopi erant, cùm interim reliqui Catholici in radice cum toto orbe manserint.

[m] August. epist. 119. cap. 18. *Etiam de Scripturis defendi potest illud de Hymnis & Psalmis canendis, cùm & ipsius Domini, & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta de hac re tam vtilia.*

[a] Epiph. hær. 78. *Sit Maria apud se sancta Virgo, sanctum vas: non conuenit colere sanctos vltra decorum. Neq; enim Deus est Maria, neque de cælo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris: secundùm promissionem vero velut Isaac disposita.* Et in hær. 79. *Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus.*

[b] Epiph. hær. 79. *Deo ab æterno nullatenus mulier sacrificauit, non ipsa Eua. Deueniā & ad nouum Testamentū. Si mulieribus præceptum esset sacrificare Deo, aut regulare quicquam operari in Ecclesia, oportebat magis ipsam Mariam Sacrificium perficere. At non complacuit. Electi sunt Apostoli sacrificantes per terram Euangelium, & ab Apostolis cōstitutæ sunt successiones Episcoporum & Presbyterorū in domo Dei, & nusquam mulier inter hos constituta est. Fuerūt quatuor filiæ Philippo Euangelistæ prophetantes, non tamē sacrificantes. Et est Diaconissarum ordo in Ecclesia, sed non ad sacrificandū, verum vt quando nudatum fuerit corpus mulieris* (dū baptizaretur, aut vngeretur oleo sacro) *ne à viris sacrificantibus conspiciatur, sed à ministrante muliere, cui præcipitur à Sacerdote, vt curam gerat ad tempus indigentis mulieris, in tempore denudationis corporis ipsius.*

Pentateuchus Mosis videbatur olim Samaritanis plenioris authoritatis esse, quam reliquorum Prophetarum libri. Sed cum nos sciamus, vnū Spiritum sanctum siue in Mose ac Prophetis, seu in Nicæno & alijs Oecumenicis Concilijs extitisse: parui refert, vt in quo libro, sic in qua Synodo Oecumenica hoc vel illud statutum fuisse dicatur. Nam quòd Synodus Sardicēsis Oecumenica etiam sit, ex Athanasij testimonio clarissimè constat, qui tam Nicæno quam Sardicensi cōcilio interérat. Is in ipso Apologiæ secundæ principio sic habet *In magno Sardica concilio* (quod coierat ad edictum Religiosissimorū Principum Constantij & Constantis) *nostram innocentiam plures quàm trecenti Episcopi suis calculis comprobârunt, qui ex multis prouinciis Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, Palæstinæ, Arabiæ, Isauriæ, Cypri, Pamphiliæ, Lyciæ, Galatiæ, Daciæ, Mysiæ, Thraciæ, Dardaniæ, Macedoniæ, Epiri, Thessaliæ, Achaiæ, Cretæ, Dalmatiæ, Siscia, Pannoniarum, Norici, Italiæ, Picini, Tusciæ, Campaniæ, Calabriæ, Apuliæ, Brutiorum, Siciliæ, Africæ vniuersæ, Sardiniæ, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum eo se ad Concilium contulerant.* Idem ferè tradit Hilarius in lib. de Synodis, & Socrat. lib. 2. cap. 16.

Si ergo tam frequens concilium Sardicæ, tum ex Oriente, tum ex Occidente coierat: quid impedit, quò minus etiam Oecumenicū & vniuersale perinde ac Nicænum habeatur? Quibus ita positis: dico, primatum Romani Pontificis ex eodem sexto Carthaginiensi concilio vehementer confirmari, per quod eum magnopere frangi & debilitari Protestantes arbitrabantur. Nam Patres ducenti & septendecim, qui ex Africa sola in sexta prouinciali Synodo conuenerant, vna voce omnes Faustino responderunt: *Id nos seruaturos profitemur, quod in Nicano concilio cōstitutum est.* Et pòst: *Vniuersum Concilium dixit, omnia quæ in Nicæno cōcilio statuta sunt, nobis omnibus placēt.* Iam nemo nisi insanus dixerit, hos Patres grauissimos de verbis tantùm solicitos, rem ipsam neglexisse. Idem igitur est, siue in Nicæno concilio, seu in alio, quod Nicæno par sit, aliquid decernatur. At Sardicense concilium par fuit Nicæno, & quoad authoritatem coēundi (cùm vtrunque & Episcopali, & Imperiali authoritate & consensu coierit) & quoad loca vnde coijt, (nam ex orbe vniuerso vtrumque coijt) & quoad Patrum qui coierunt grauitatem, nam partim iidē Sardicæ coierunt, qui prius Nicææ conuenerant, partim eo clariores viri Sardicæ coierunt, quo iam per Arrianorum persecutiones magis probati erant.) Nihil igitur interest ad rem ipsam, vtrum aliquid Nicææ, an Sardicæ decretum fuerit. At in concilio Sardicę decretum est, vt *Episcopus à Concilio damnatus, liberè appellet ad Pontificem Romanum, qui causam vel cognoscendam alijs mā-*
245 *dare, vel per presbyterum à latere suo missum de nouo cognoscere potest*, vt statuitur in Canone 7. Sardicensis concilij. Omnes igitur *ducenti & septemdecim Episcopi*, qui conuenerunt in 6. Synodo Carthaginiensi, hac mente fuerunt, vt concederent Episcopo Romano potestatem mittendi Presbyterum è latere suo, qui cognosceret causam Episcopi alicuius, qui domi condēnatus ad ipsum prouocasset. Ac ne quis dubitet, hanc esse Patrum Africanorum sententiam, audiamus quid ipsi ad Papam Cælestinum scribant: *Vt aliqui tanquam à tua Sanctitatis latere mittātur, nulla* (inquiūt) *inuenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud quod pridem per eūdem Coēpiscopum nostrum Faustinum, tanquàm ex parte Nicæni concilij, exinde transmisistis: in Concilijs verioribus, quæ accipiuntur Nicæna, à sancto Cyrillo coēpiscopo nostro Alexandrinæ Ecclesiæ, & a venerabili Attico Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, quæ etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum, per quos ad nos ab eis directa sunt, venerabilis memoriæ Bonifacio Episcopo prædecessori vestro, à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire.* Hæc illi.

Porrò cùm dicunt, *se nec in synodo Nicæna*, quam *solam Pontifex* videtur ab initio nominasse, *nec in alia quapiā constitutū inuenisse, vt aliqui tanquam a latere Pontificis Romani mittantur:* vtiq; ostendunt nec se inuenisse hoc idem in Sardicensi concilio statutum, nec se fuisse id propterea nihilo ductuṙos, si hoc ipsum quod verè ibi statutū erat, inuenissent. Ipsa enim Sardicēsis concilij verba erāt, quæ Faustinus protulit. Canonum igitur Ecclesiasticorum, qui Græcè scripti erant, tolerānda ignoratio, & Apiarij fortè infamia effecit, vt Africani Patres vsq; adeò resisterent Pontifici Romano. Verebantur enim, ne pessimus quisq; ad Papam deinceps confugiens, infinitas molestias ipsis afferret. Cui malo dum cupiebant remedium adhibere, in aliud maius malum inciderunt, vt à vero (licet inuiti) deflecterent. Quis enim negare potest, illos fuisse in hac re deceptos, dum putant *in nulla Synodo statutū fuisse, vt aliqui a latere Pontificis Romani mittantur*, cùm id ipsum in Synodo Sardica tam apertè perscriptū legatur. Aut quis Magdeburgensiū cæcitatem & duritiā cordis satis admirari potest, qui non ignorātes hæc ipsa verba quæ Faustinus recitauit, in 7. Canone Sardicensis cōcilij extare, atq; adeò ea ipsa verba in Centuriam tertiam cap. 9. pagina 763. describentes, tamen in Centuria quarta cap. 9 pag. 852. & sequentibus, vocāt Zozimum Papam Romanum *omnium facinorosorum perpetuum Asylum, et falsatorem Nicænorum* Canonum: itemq; Bonifacium appellāt *Romanum illum Malefactum.* Quasi verò falsarores Canonum Nicænorum Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, Theodoretus, atq; adeò ipsi Africani Episcopi habēdi sint, quia sub Nicænæ Synodi nomine omnes isti permulta citārunt, vt antea sub nomine Papæ Marci

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

gressum, quò eum redire iussit. Eadem appellat se supremã Gubernatricem Ecclesiæ Anglicanę. An hæc non sunt persimilia ijs quæ ab Arabicis mulieribus olim fiebant?

93. De Heluidianis, seu Antidicomarianitis.

° Antidicomarianitæ (quos Heluidianos fuisse Augustin. indicat hær. 84.) sunt aduersarij Mariæ Virginis, qui dicebant, Mariam, postquàm Christum genuit, ipsi Ioseph viro suo copulatam esse, & ex eo filios genuisse. epist. hær. 78. Hieron. contra Heluid.

De virginitatis dignitate.

Idem Zosimus. | Idem Honorius.

ᵈ Heluidius etiam (vt author est Hieronymus in fine opusculi, quod aduersus eum scripsit) volebat eiusdem esse gloriæ virgines & maritatas.

94. De Feliciano.

ᵉ Præter hæresim Arrianam, qua infectus erat, hoc de suo adiunxit, vt diceret: *Melior mihi ad docendũ videtur hæc via, qua primùm fidei ratio sine testimonijs redditur, pòst, ratione conuicto, idem illud Scripturis respondentibus expolitur.* Apud Augustinum in Dialogo contra Felicianum.

95. De Vigilantij hæresibus. De cælibatu Clericorum.

ᶠ Vigilantius impugnabat Cleri cælibatum, adeo vt Episcopi sceleris

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ipsius. Diaconissis olim indiguit Ecclesiasticus ordo; nusquàm autem Presbyteras aut sacrificulas constituit. Nam neq; Diaconis in Ecclesia concreditum est, vt aliquod mysterium perficiant, sed solùm vt administrent, & exequantur commissa. Hæc Epiphan. Porrò vt hinc cõllar, sacrificãdi potestatem mulieribus negatam esse, ita ex eodem hoc loco manifeste constat, eãdẽ Presbyteris in nouo Testamẽto esse commissam: vt miranda sit Protestantium impudentia, qui negant externum & publicum Ecclesiæ Christi sacrificium.

ᶜ Epiph. hær. 78. *Si filij fuissent Mariæ, Christus non tradidisset ipsam Ioanni, dicens: Ecce mater tua. Nunc autem id fecit propter virginitatem, & ab illa die accepit illã Ioannes ad seipsum.* Et pòst: *Nuptiæ alijs honestæ, à Prophetis & Pontificibus prohibentur propter maius ministeriũ. Postquàm prophetauit Moyses, non amplius vxori coniunctus est. Prophetissa vero est Maria. Et Philippi filiæ prophetabant propter virginitatem. Et Tecla cùm sponsum haberet formosissimũ, Primariũ vrbis, incidit in S. Paulum, & à nuptiis exoluitur: quantò magis Maria contẽnit sancta illa terrena, vt cælestium potẽs fiat?* Hieron. in lib. aduersus Heluidium: *Inuocandus est Dominus Iesus, vt sacri ventris hospitium, cuius nouem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspicione tueatur. Ipse quoque Deus Pater est imprecandus, vt matrem filij sui virginem ostendat fuisse post partum, quæ fuit mater antequam nupta.*

ᵈ Chrysost. in lib. de virginitate: *Bonũ est connubiũ. Est verò ob eã causam virginitas admirabilis, quæ eo, quod bonũ est, melior existit: tantoq́ melior, quanto remigibus gubernator, quanto est militibus dux præstãtior: ac si libet, illud adiungã, tanto nuptiis virginitatem præstare, quanto cælũ terræ, quanto hominibus Angeli antecellunt.* August. in lib. de sancta virginitate cap. 1. *Iure diuino continentia connubio, & nuptijs pia virginitas anteponitur.*

ᵉ August. contra Felicianum de vnitate Trinitatis ad Optatum: *Quam rationẽ afferre potes, si partum prædicas Virginis: et sepultos redisse ostendas a mortuis? Si ergo horum & incõprehensibilis ratio, & veritas prompta est: facilius in negotijs fidei testimonijs creditur, quàm ratio inuestigatur.*

ᶠ Ambrosius de officijs lib. 1. cap. 50. *Ministro altaris* (futuro, nã de illius electione iã agit) *vna tantùm nec repetita permittitur copula. Inoffensum autem exhibendum & immaculatum mini-*

pæ Marci planum feci) quæ hodie non reperiuntur in Canonibus Nicænæ Synodi. V[illegible]-
mum est, plura fuisse ab initio Nicænæ Synodi capitula quam viginti. Poterat etiam fi[illegible]-
tres antiqui hoc in more habuerint, vt quicquid ab vlla Synodo antiqua, quæ cum N[illegible]-
sentiret, statutum aut vbique receptum fuerat, id Nicænæ Synodi Canonē appellarent. V[illegible],
iam manifeste cernitur, quid inter Catholicam fidē, & Protestantiu hæresim intersit. [illegible] et
cælum terræ, quia in nomine tantùm concilij sit erratum, si tamen vel in eo est erratum. Pro Sar-
dicensi enim concilio positum est concilium Nicænum, cum forte in vtroque olim [illegible] fuerit
constitutum. Sed demus, in Nicæno prorsus non fuisse hoc scriptum: tamen in Sar[illegible].
Hoc autem perinde est, ac si quod est in Matthæo, quisquam velut in Marco Euangel[illegible] a con-
scriptum proferat. O nefarium scelus! ô insignem falsatorem! Perinde quasi de nomine autho-
ris multum referat, quoties de re ipsa constat. Verùm ex altera parte cum Protestantes in re [illegible]
errent, nec tantùm negent, in concilio Nicæno perscriptum esse, *vt Papa e latere suo Presbyterum mittat, qui vnà cum Episcopis prouinciæ cognoscat causam eius qui à Synodo in qua damnatus erat, prouocauit:* verùm etiamsi concedant, hoc in Sardicensi concilio scriptum e[illegible] tamen hoc ita d[e]be-
re fieri, prorsus negant & ita non in verbo errant, sed in spiritum sanctum peccant, negantes id
obseruandum esse, quod statutum fuisse nec ipsi negant.

Si ergo tantum est scelus Catholici hominis, qui solius nominis errore decipitur: qualis est il-
lorum damnatio, qui & errant in rebus permultis, & permultas, in quibus non errāt, tamen sciē-
tes ac prudentes condemnant? Sed illorū audacia prætermissa, reuertamur ad Africanos Patres,
qui nunquàm hoc animo erant, vt quod in Generali concilio statutum fuisse intelligerent, de-
spectum essent. Ac præcipuè hoc de sanctissimo viro Augustino affirmārim, qui post Canonē de
246 inferioribus clericis citatum, *Et hoc nos* inquit *seruaturos profitemur, salua diligentiore inquisitione concilij Niceni.* Nonne hic perspicuè apparet, Augustinum sensisse, quòd Episcopi Africani vel-
lent quidem & illa seruare quæ in Sardicensi concilio decernerentur, si talia ibi statuta fuisse co-
gnouissent? Sed quoniam mētio facta est Nicæni concilij, cupere se ait, vt diligenter inquiratur,
quid ibi sit definitum. Ac fateor, tunc fuisse prolatum Canonem Sardicensis concilij decimum
septimum, qui statuebat de clericorum inferioris ordinis appellationibus. Verùm quis nō videt,
eiusdem necessariò potestatis & roboris fuisse Sardicensis concilij Canonem septimum, cuius
fuit decimus septimus? Qui ergo se promittit seruaturum Canonem decimum septimum con-
cilij Sardicēsis, in quo de clericis minorum ordinum decernebatur: obseruabit profectò & septi-
mum Canonem eiusdem concilij, in quo statutum erat, *vt Episcopus a concilio condemnatus posset Romanum Pontificem appellare, atq; eius opera, si passus iniuriam fuisset, in integrū restitui.* Quid quod
ex eiusdem Synodi fragmentis apparet, Augustinum voluisse rem de minoribus clericis ad Pon-
tificis Romani arbitrium referri? Neque verò tam breuiter putandum est vnumquemque lo-
cutum esse ac res ibi narratur, cùm singula vix inter se cohæreant. Leguntur autem in illo sexto
Carthaginiēsi concilio hæc verba, sub persona Faustini: *Ad sanctum & venerabilem Ecclesiæ Romanæ Bonifacium Episcopum, vestra scribere dignetur Sanctitas, vt & ipse, quod S. Augustinus statuere dignatus est, deliberare possit, vtrumnam & hoc concedendum sit, an reticendum, hoc est, de appella-*
247 *tionibus inferioris gradus?* Vnde apparet, Augustinum statuisse, vt ista res de appellationibus inferio-
ris gradus *ad Pontificem Romanum referretur.*

Non ergo (vt somniant, aut potius calūniantur Magdeburgenses) omnes Africani Patres op-
posuerunt se Pontifici Romano, sed potius multi cupiebant, rem ad ipsum referri. Et hoc quidē
planius euaderet, si omnes totius rei actiones extarent. Quamuis enim Aurelius Carthaginien-
sis Archiepiscopus totius Africæ Primas iniquior Potifici Romano fuisse videatur, idq; vt suum
fortè honorem tueretur, neminemque superiorem seipso in causis morum ac disciplinæ agno-
sceret: tamen multa sunt signa, ex quibus apparet, & alios aliter fuisse affectos, & ipsum non idē
in causis fidei sensisse. Nām (vt antea plenissimè docui) quæ decreuerāt de fide Africani Episco-
pi, vno consensu ad Sedem Apostolicam miserunt, *vt Apostolicæ authoritatis robur illorum decretis adderetur.* Præterea mortuo iam & Zozimo & Bonifacio, ad Cælestinum Papam ita scripserūt:
Præfato debitæ salutationis officio impendio deprecamur, vt deinceps ad vestras aures hinc venientes non
248 *facilius admittatis.* Timidè igitur scribunt, vt ad eum cuius multò maiorem esse authoritatem,
quàm ipsorum foret, non ignorabant. Et ideo precantur, non quidem vt penitus non admittat
eos qui ex Africa venirent, sed vt *facilius non admittat.* Cæterùm si de Presbyteris agitur, ne Pon-
tifex quidem Romanus iam postulat, vt causa extra prouinciam Africæ cognoscatur, sed tātum
à vicinis Episcopis. Sin de Episcopo agatur, iam nec Africani Episcopi (saltem qui ex illis doctio-
res & grauiores erant) eam cognitionē (si ritè appellatum esset) Apostolicis Ecclesijs (quarum
prima erat Romana) denegabant. Vnde Augustinus in epist. 162. affirmat, Cæcilianū *paratū fuisse causam dicere apud cæteras Ecclesias extra Africam. Neq, enim* (inquit) *de Presbyteris, aut Diaconis,*
aut infe-

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Zosimus. | Idem Honorius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sceleris Vigilantij consortes, non ordinarent Diaconos, nisi prius vxores duxissent. Hieronymus in libro aduersus Vigilantium. Et hoc quidem illi faciebant more certarum Ecclesiarum Asiæ & Græciæ, in quibus cùm post sacros Ordines acceptos, vxorem ducere fas non esset, prius ducebant, vt postea illius consuetudine vti possent. Nostri ergo Protestantes eatenus sunt imitatores Vigilantij, vt velint etiam in Occidentali Ecclesia coniugatos fieri Presbyteros; eatenus verò peiores, quòd & Presbyteros postea quoq; vxorem accipere volunt, nec vnam modò, sed & secundá, & tertiam, & non minus viduam, quàm virginem. Quod nunquá ante hæc tempora in Ecclesia est vel fando auditum.

De Reliquiarum veneratione.

[b] Reprehendebat venerationem, quam Catholici Martyribus & eorum reliquijs exhibebát, quas ab eis adorari mentiebatur.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ministerium, nec vllo coniugali coitu violandũ cognosciitis, qui aliēni etiam ab ipso consortio coniugali, sacri ministerij gratia recepistis. (Nota gratiá sacri ministerij, quia est aliquod Ordinis Sacramentum.) Idem Ambros. in 1. Timoth. *cap. 3. Nunc autẽ Diaconi, Presbyteri, & Episcopi a conuentu feminæ abstinere debent, quia necesse est eos quotidie præsto esse in Ecclesia. Omni enim hebdomada saltem bis offerendum est.*

Epiph. hær. 59. *Nõ suscipit sancta Dei prædicatio post Christi aduentũ, Diaconũ, & Presbyterũ, & Episcopum, & Hypodiaconum liberos gignentẽ vnius vxoris virum, sed eum qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit, maximè vbi sinceri sunt Canones Ecclesiastici.*

Hieronymus contra Vigilantium: *Isti ostẽdũt quàm sanctè viuant, qui nisi prægnantes viderint vxores Clericorum, Christi Sacramẽta nõ tribuũt.* Hic obiter iterum annotarim, Sacramentum aliquod Ordinis iam olim creditum fuisse.

Pergat D. Hieronymus: *Quid facient Orientis Ecclesiæ?* (id est, Antiochena & vicinæ.) *Quid Aegypti & Sedis Apostolicæ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes. aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt.*

August. de adulterinis cõiugijs li. 2. c. 20 probás per exempla feminarum, quę viris absentibus per plurimos annos continenter viuũt, continentiam non esse impossibilẽ, tandẽ ait: *Quando terremus homines, ne adulterinis coniugijs hærendo pereant in æternum, solemus eis proponere etiam continentiam Clericorum, qui plerũque ad eandem* (continentiæ) *sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamq́; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, perducunt. Dicimus ergo eis: Quid si & vos ad hoc subeundum populorum violentia caperemini? Nónne susceptum castè custodiretis officium, repente conuersi ad impetrandas vires à Domino, de quibus nunquam antea cogitastis?* Nota quid ei faciendum sit, qui post votum continentiæ tentatur.

[b] Hieronymus ibidẽ: *Quis aliquando Martyres adorauit? Quis hominem putauit Deum? Dolet Vigilantius, Martyrũ reliquias pretioso operiri velamine. Ergo sacrilegus fuit Cõstãtinus Imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei trãstulit Cõstantinopolim, apud quas dæmones rugiũt. Sacrilegus & nũc Arcadius, qui ossa B. Samuelis longo pòst tempore de Iudæa transtulit in*

aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis (id est, de Coëpiscopis) *agebatur, qui possunt aliorū Collegarum iudicio, præsertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare.* Ecce Africanus Episcopus dicit, quòd *Episcopi possunt reseruare causam suam iudicio Coëpiscoporum, & præsertim iudicio Apostolicarum Ecclesiarum.* Atque idem Augustinus in eadem Epist. dicit, *in Romana Ecclesia semper Apostolicæ cathedræ viguisse principatum.* Et postea: *Cæcilianus videbat, apud Ecclesiam transmarinam incorruptum & integrum examen suæ causæ remanere.* Insigniter animaduertēdū est, quòd Augustin. distinguit inter Presbyteros & Clericos inferiores, atque Episcopos. Itaque omnibus inter se collatis, id certum est: Patres Africanos in sexto Carthaginiensi concilio, vt pro iure suarum Ecclesiarum enixè contendisse, ita nihil minus quam negasse primatum Romani Pōtificis.

i. Nam primùm Acta suarum Synodorum in causis fidei ad Sedem Apostolicam confirmanda miserunt.

ij. Deinde parati erant, Papæ legationem in Episcoporum etiam iudicijs admittere, si hoc in vlla Synodo statutum reperissent. Nec Aduersarij negare possunt, hoc ipsum in Sardicensi concilio & antea statutum fuisse, & adhuc in libris tam Græcorum, quàm Latinorum, atque adeò in ipsis Magdeburgensium Centurijs extare.

iij. Tum autem Episcopos Africæ extra Africam apud Sedes Apostolicas iudicari posse, Augustinus docet, atque ex omnibus Apostolicis Sedibus principatum Apostolicæ cathedræ in Romana Ecclesia semper viguisse, affirmat in Epist. 162.

iiij. Adde his mores antiquos in Synodo Nicæna confirmatos, & priuilegia Ecclesijs conseruata, cùm certissimum sit, moris fuisse, vt Pontifex Romanus etiam ante Cōcilium Nicænum haberetur in Ecclesia summus Iudex, vti varijs exemplis antè est demonstratum.

v. Postremò, si Patres Africani potuissent ea mente fuisse (quod nunquàm existimauerim) vt aliquam sui primatus partem Romano Pontifici auferri voluissent: tamen ne hoc quidem tam ad Apostolicæ cathedræ, quam ad Africanæ Ecclesiæ infamiam valere deberet. Nā Romana fides
249 ita per hos mille quingentos annos floruit, vt *portæ inferi*, hoc est, hæreses aut schismata nūquam contra eam præualuerint: cùm interim Africana Ecclesia breui post illud sextum Carthaginiense concilium & à Vandalis deformata ac penè extincta sit: & per hos annos ferè septingentos Catholica fides a Saracenis ita fuerit ex vniuersæ Africæ finibus eiecta, vt vix nomē Ecclesiæ Catholicæ illic sit per aliquot secula vel fando auditum. Ac de his quidem hæc sint satis.

250 Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum lib. 1. cap. 1 ad Bonifacium: *Non dedignaris, quamuis altius præsideas, esse amicus humilium.* Et pòst: *Specula Pastoralis communis est omnibus nobis qui fungimur Episcopatus officio, quāuis ipse in eo præemineas celsiore fastigio.* Et iterum: *Hæc ergo quæ duabus Epistolis* (Pelagianorum) *ista disputatione respondeo, ad tuam potissimùm dirigere Sāctitatem,*
251 *non tam discenda, quàm examinanda, & vbi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.* Romani ergo Pontificis est, examinare etiam doctissimorum scripta.

252 Augustinus in Psalmo quem fecit contra partem Donati, qui habetur in initio Tomi 7. *Venite fratres si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cùm vos videmus præcisos ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede: & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Ecce successio Pontificum Romanorum Petra Ecclesiæ est.

253 Gregorius Turonensis Histor. libr. 2. non longè à principio: *Briccius Diui Martini apud Turonos successor, cum tricesimo tertio ordinationis suæ anno per tumultum populi ex Ecclesia sua eijceretur, Romanæ vrbis Papam expetijt, & ad Sedem Apostolicam residens, plerumque Missarum solennia celebrans, initio quicquid in Sanctum Dei (Martinum) deliquerat, deflendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma, cum authoritate Papæ illius, Turonos redire disponit, & tandem* (duobus iam, qui in eius locum suffecti erant, defunctis) *in locum suum regressus est.*

Arnobius Afer (non ille qui disputationum libros aduersus gentes edidit, sed alius, qui sub
254 Augustini ætate vixit) in Psalm. 106. *Petrus in deserto huius seculi perambulans quousque perueniret ad Romam, prædicauit Baptismum Iesu Christi, in quo vniuersa flumina benedicuntur vsque hodie à Petro. Ipse posuit exitus aquarum in sitim, ita vt qui exierit foras ab Ecclesia Petri, siti pereat.*

255 Incertus author huius (vt puto) ætatis ita scribit, vt videre licet apud Hieronymum tom. 4. de Virginitatis laude: *Romana Ecclesia sine dubio, Apostolico, cuius Sedem obtinet, spiritu animata,* & quæ sequuntur.

256 Prosper in lib. contra Collatorem, cap. 41. *Sanctæ memoriæ Papa Bonifacius, contra inimicos gratiæ Dei, non solùm Apostolicis, sed etiam Regijs vtebatur edictis.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Pontif. Romani. | Imperator. Rom.

Honorius & Theodosius Iunior.

419 43. S. Bonifacius, Iucundi filius Rom. sed. an. 4. m. 5. d. 28.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De cereorum vsu in Ecclesia.

[c] Reprehendebat, quòd Sole adhuc fulgẽte Catholici moles cereorum ad memorias Martyrum accendebant. Hoc & Lutherani & Caluinistæ in nobis reprehendunt.

De Vigilijs.

[d] Vigilias volebat esse non frequẽtes, verùm proprias festi Paschatis. Nostri Protestantes nec in Paschate Vigilias approbant.

De Miraculis.

[e] Dicebat signa & virtutes quæ in Basilicis martyrum fiũt, incredulis prodesse, non credentibus. Irrident etiam Protestantes eiusmodi signa.

De Sanctorum inuocatione.

[f] Dicebat, Apostolorum & Martyrum animas non posse suis tumulis & vbi voluerint adesse præsentes. Hoc idem dicunt & Protestantes.

[g] Nullius mortuũ orationem pro alio exaudiri dicebat. Et hodie Protestantes eum Vigilãtio, Sanctos cum Christo viuentes appellant mortuos, negantq́; illos audire preces nostras.

De Eleemosynis in loca pia.

[h] Prohibebat Hierosolymam in vsus Sanctorum aliqua sumptuũ solatia dirigi. Eodem modo Protestantes ægrè ferunt, quòd Sanctis, qui iam Hierosolymis & in monte Sina degunt, vel alijs etiã alijs, qui sæculo renunciarunt, eleemosyna detur.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Thraciam. Omnes Episcopi non solùm sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui cineres dissolutos, in serico & vase aureo portauerunt. Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta lætitia, quasi præsentẽ viuentemq́; Prophetã cernerent, susceperunt, vt de Palæstina vsq. Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vna voce resonarent. Malè ergo facit Romanus Pontifex, qui super mortuorũ hominũ Petri & Pauli secundùm nos ossa veneranda, secũdùm te vilem puluisculum, offert Domino sacrificia, & tumulos eorum Christi arbitratur altaria.

August. Epist 103. *Reliquias B. Martyris Stephani nõ ignorat Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quàm conuenienter honorare debeatis.*

[c] Hieron. ibid. *Si aliqui secularium hominũ zelũ Dei habentes, non secundum scientiam, cereos clara luce pro honore Martyrum accendunt, secundum fidem suam habent mercedem. Et absque Martyrum reliquijs per totas Orientis Ecclesias, quando legendum est Euangelium, accenduntur luminaria ad signum lætitiæ demonstrandum.*

[d] Hierony. ibid. Ergo *& die Dominico non sunt Christo offerẽda sacrificia, ne resurrectionis Domini crebrò Pascha celebremus. Quod semel fecisse bonum est, non potest malum esse, si frequenter fiat.*

[e] Hiero. ibid. *Non iam quæritur, quibus fiant, sed qua virtute fiant. Sentio quid timeas. Spiritus iste immũdus, qui hæc te cogit scribere, sæpe hoc vilissimo tortus est puluere, imò hodieq́; torquetur.*

[f] Hieron. ibid. *Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula inijcies, ne sint cum Domino suo? De quibus scriptum est: Sequuntur agnũ quocunq́; vadit. Si agnus vbiq;: ergo & hi qui cum agno sunt, vbiq. esse credendi sunt.* Non quidẽ per seipsos (vt nõnulli verba Hieronymi calumniosè interpretantur) sed per hoc, quòd cũ agno sunt, qui per suam diuinitatem vbique est.

[g] Ambros. in lib. de Viduis: *Obsecrãdi sunt Angeli pro nobis, obsecrandi Martyres. Isti sunt nostri Præsules, speculatores vitæ actuumq́; nostrorum.* Hieronym. ibidem: *Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc esse debent soliciti: quantò magis post coronas? aut postquàm cum Christo esse cœperint, minus valebunt? Deniq. Sancti non appellãtur mortui, sed dormientes.*

[h] Hieron. ibidem: *Paulus in cunctis penè Epistolis suis præcepit Ecclesijs gentium per vnam sabbati,*

Beda in Ecclesiastica Historia gentis Anglorum, lib. 3. cap. 4. Australes Picti [illegible]
que horrentia montium Scotiæ iuga habent sedes, multo tempore ante Imperium [illegible]
157 iunioris, *relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperant, prædicante eis verbum Nynia [illegible]*
reuerendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fidem & [illegible]
ria veritatis edoctus.

158 Socrates lib. 7. cap. 35. *Perigenes Ecclesiæ Patrensis designatus fuit Episcopus, quem [illegible]*
illius vrbis repudiauerat, Episcopus Romanus mandauit, vt Episcopo Corinthi metropolis iam mortuo,
in Sede Episcopali illius vrbis collocaretur: cui Ecclesiæ reliquo vitæ spatio præfuit. Quam perspi-
cuum hinc fit, Episcopum Romanum habuisse potestatem etiam in primarias Græcorum
Ecclesias!

159 Socrates lib. 7 cap. 39. & 40. Cælestinus Episcopus Romanus Cyrillum Alexandriæ, Ioannem
Antiochiæ, Rufum Thessalonicæ Episcopum edocuit, vnius ciuitatis Episcopum ad alterum
transferri posse: cuius decreti authoritate Proclus designatus Episcopus Cyzici sedem Con[illegible]
tinopolitanam obtinuit.

Prosper in Chronicis: *Nestoriana impietati præcipuè Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Pa-*
160 *pæ Cælestini repugnat authoritas.* Vtcunque igitur alij laudentur ob industriam, certè *auctoritas præ-*
cipua est in Romano Pontifice: nam alioqui nec Cyrillo sua defuit auctoritas, cum fuerit secundus
Patriarcha. Sed multum interest, vtrum quis primus in Ecclesia sit, an secúdus, cúm magnus ho-
nor Episcopo secundi loci accedat, si locum primi ad tempus aliquod possit gerere.

161 Euagrius lib. 1. ca. 4. *Episcopi conuenientes Ephesi, Nestorium accersunt, Cyrillo obtinente locum Cæ-*
lestini antiquæ Romæ Episcopi. Vtique si par Cælestino fuisset Cyrillus, nunquam se vsque eo de-
misisset, vt eius vices gereret. Ipsa verò Epistola Cælestini Pontificis Romani ad Cyrillum A-
lexandriæ Episcopum missa, in qua vices suas ei committit, extat in operum Cyrilli tomo 4.
Quam ex Græca lingua in Latinam conuertit Ioannes Clemens Anglus, vir optimus, & præ-
ter accuratam linguarum scientiam, artis medicæ integerrimus Professor. Partem igitur extre-
mam Epistolæ Cælestini ex Ioannis Clementis translatione (quòd ea translatio mihi purior vi-
debatur) adscripsi.

162 *Quod si Nestorius in inceptis persistat, dilucida in eum feratur sententia. Vulnus enim eiusmodi exciden-*
dum, quippe quod non vni solùm membro damnum, sed compagi corporis Ecclesiæ vniuersæ plagam infligit.
Nam quorsum cum ijs qui inter se mutuò consentiunt, versatur is qui solus sibi videtur rectè sapere, a no-
163 *strâq; dissentit fide? Proinde nostra se sciant in communione manere ij omnes, quos ille sibi repugnantes, com-*
munione (vt putabat ipse) priuauit, intelligantq; nostra eum communione frui non posse, si constitutioni ad-
164 *uersatus Apostolicæ, in hac peruersitatis via permanserit. Igitur adiuncta tibi nostræ Sedis authoritate, ipse*
qui vice nostra potestateq; fungeris, sententiam hanc summa seueritate pronunciabis, vt ni intra decem ab hac
admonitione dies, prauas suas conciones confessione mandata literis execretur, confirmétque se eam de Chri-
sti, Deiq; nostri ortu fidem tenere, quam tum Romana Ecclesia, tum Sanctitas tua, tum etiam Catholica Re-
165 *ligio prædicat; tu Ecclesiæ ipsius curam, prouidentiámq; suscipias, discasq; se omnibus modis nostro cœtu pel-*
lendum, qui ne medentium quidem auxilium admittere voluit, sed indesinenter ad suam perniciē, eorumq;
omnium qui illi commissi sunt, proteruè, ac velut pestifer morbus procurrere properat, de Ecclesiæ corpore pro-
fligatus. Hæc Cælestinus.

Cyrillus præterea in Epistola quam scribit ad Presbyteros & populum Cōstantinopolitanum,
166 de hac eadem re tale testimonium dicit: *Nisi Nestorius ad terminum à sanctissimo Romanæ Ecclesiæ*
Episcopo Cælestino præfixum, nouis suis dogmatibus abstineat, & scripto anathemate detestetur, quæ apud
vos & locutus est, & libellis inseruit siue vt insererētur, subornauit: nihil cum Sacerdotibus Dei habiturus
commercij, sed omnino futurus est alienus.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
423.	44. Cælestinus Prisci filius, Rom. sedit an. 8. m. 10. d. 17.	*Theodosius Iunior.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De voto paupertatis.

[i] Dicebat eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim earum fructus pauperibus diuidūt, quàm eos, qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur. Hoc idem hodie Protestantes dicunt ac docent.

De voto Religionis.

[k] Deterrebat Monachos à suo studio, dicens: Si omnes se clauserint, & fuerint in solitudine: quis celebrabit Ecclesias, quis seculares homines lucrifaciet? Hodie Protestantes nullum omnino se claudere in monasterio, aut in solitudine religiosius colendi Deū causa, fugere volunt.

96. De libris Canonicis.

[a] Inter innominatas hæreses Philastrius numerat & illas quæ reprobarunt quasdam Canonicas Scripturas, vt Salomonis Ecclesiasten, & Cātica canticorum, in quibus putant Salomonem de amore concubinarum suarum egisse. Quam hæresim Lutherus ex parte, Castalion autē ex toto videtur amplexus. Omnes verò Protestantes fidem abrogant libris quibusdam canonicis, vt Machabæorum, &c.

97. De Septuaginta duobus Interpretibus.

[b] Idem Philastrius inter hæreticos censet eos, qui Aquilæ, Symmachi, Theodotionis, aut cuiuscunque alterius translationem sacrorum Codicum ex lingua Hebræa ei translationi præfert, quam Septuaginta duo Interpretes olim ediderunt: quam tamen Protestantes hodie contemnunt.

98. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

bati, hoc est, in die Dominico omnes conferre debere quæ Hierosolymam in Sanctorum solatia dirigantur. Aliјs quidem diuidere poterat quæ accepisset. Sed sanctorum locorum pauperibus dare cupiebat, qui sua pro Christo facultates relinquentes, ad Domini seruitutem tota mente conuersi sunt. In sanctis pauperibus beatitudo est intelligentiæ, vt ei tribuat, qui erubescit accipere, metens carnalia, & seminans spiritalia.

[i] Hieron. ibidem: *Non à me eis, sed à Domino respondebitur: Si vis perfectus esse, vade & vende omniaque habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Iste quē tu laudas, secūdus, & tertius gradus est.*

[k] Hieron. ibidē: *Vtinam hoc omnes essent, quod pauci sunt. Idcirco vrbium frequētias declinamus, ne facere compellamur, quæ nos non tam natura cogit facere, quàm volūtas. Monachus non Doctoris, sed plangentis habet officiū, qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Auctores huius dictatiunculæ D. Hieronymi, præter Sisinnium, sancti Presbyteri Riparius & Desiderius fuerunt, qui parochias suas vicinia Vigilantij scripserunt esse maculatas.

[a] Librum Ecclesiastes, & Cantica Canticorū præter omnem antiquitatis traditionem in Canone hoc sæculo numerat Innocētius Papa in Epist. ad Exuperium Tholosanum Episcop. cap. 7. Vbi quinque libros sacros Salomoni attribuit. Idem facit Synodus tertia Carthaginensis cap. 47. Itemque Augustinus li. 2. de Doctrina Christiana, ca. 8. & Hieronymus in Prologo Galeato tres libros Salomoni assignat. Deniq; totus Canon Scripturarum habetur & in illis locis, & in traditione maiorū, & in obseruatione Ecclesiastica. Vt meritò hę retici habēdi sint, qui nūc aut Machabęorum aut quoscunq; eiusmodi libros à canone repellunt.

[b] Chrysostomus Homil. 5. in Matthæum: *Ad faciendam veræ trāslationis fidem, omnibus aliis iure Septuaginta interpretes sunt digniores.* Aug. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 43. *Eā trāslationē quæ Septuaginta est, tanquam sola esset, sic recepit Ecclesia: spiritus autē, qui in Prophetis erat, etiam in 70. viris erat, qui & prætermittere aliquid & addere potuit authoritate diuina.* Nec D. Hieronymus vnquá negauit, 70. Interpretes fuisse Prophetas, licet eos negauerit iuxta literá omnia trāstulisse. At nunc Protestantes pro verbo Dei

Cyrillus Alexandriæ Episcopus cum in Epist. 18. ad Cęlestinum Episcopum Romanum, ordinẽ
hæreseos à Nestorio promulgatæ, ac pertinaciam eius exposuisset, quoq́; Episcopi multi, tum
in Oriente, tùm in Macedonia hæresi eius infici cœpissent, declarasset; denuum ita concludit:
267 *Veruntamen ipsi ab illius communione cum fiducia nos non eximimus, donec ista Pietati tuæ communicemus. Quapropter quid videatur, exprimere dignare, an aliquando debeamus illi communicare, aut in posterum confidenter edicere, quòd talia & sentienti & docenti nemo nostrûm communicet. Scopum verò integritatis tuæ perspicuum oportebit fieri per literas etiam religiosissimis, qui per Macedoniam sunt, Episcopis, & simul omnibus per Orientem.* Hæc Cyrillus.

§. Quàm perspicue autem docet, Caput Ecclesiasticæ communionis Pontificem Romanum esse! Nam nec a Nestorij tam impij hominis & pertinacis hęretici communione ausus est prorsus ac sine vlla cunctatione abstinere, donec sciret, quid Sedi Apostolicæ videretur.

268 Cyrillus in Epist. 13. ad Ioannem Patriarcham Antiochenum: *Nestorius Romanorum quoque aures corripere se & occupare posse arbitratur. Scripsit enim enormia quædam, congerens in Epistola prolixa ad Dominum meum pientissimum Romanæ Ecclesiæ Episcopum Cælestinum, & scriptis etiam suis hoc inseruit contra eos qui à se diuersa sentiunt, quod non horrescant, cum S. Virginem Deiparam esse dicunt. Deinde & quaterniones expositionum suarum misit, quibus lectis, qui in magna Roma pij reperiuntur Episcopi,
269 multis habitis consessibus, reclamarũt disertè, dicentes eũ omnino periculosam renouare hæresim.* (Et post:) *Lectis itaque in Concilio cum expositionibus, tum Epistolis, præsertim in quibus non est sycophantiæ locus (habent enim illius subscriptionem) S. Romana Synodus, quæ manifesta sunt, notauit. Quanquam & ad tuam pietatem scripsit, quibus etiam obediendum est necessario ab illis qui vniuersa Occidentis communioni adhærent. Exemplaria namque scripserunt ad pientissimum Rufum Thessalonicensem Episcopum, & alios quosdam sapientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius adhæsere sententiis.
270 Scripserunt autem nihilominus & ad Iuuenalem pientissimum Hierosolymitanæ Ecclesiæ Episcopũ. Est itaq. Pietatis tuæ considerare, quid conducat. Nos enim illius sequemur iudicia, veriti ne à tantorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de causis indignantur, neq; ob res minutas, sed propter ipsam fidem, & quæ vbilibet sunt Ecclesias, populiq. ædificationem nostris istos excusarunt.* §. Catholicis igitur Ecclesiis tam Orientis quàm Occidentis definitissimum semper fuit, *Romanæ Ecclesiæ iudicia sequi, nec vnquam ab illius communioni separari.*

Leo Pontifex in Epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum, testatur, *Cyrillum perhorrescentem Iuuenalis Episcopi ambitionem* (qui, dum Ephesi Concilium habebatur, Palæstinæ
271 prouinciæ primatum appetebat) *ad ipsum Leonem* (tunc quidem non Pontificem, sed tamen qui apud Cælestinum authoritate plurimum valeret) *scripsisse, & solicita prece multum poposcisse, vt* (Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum) *solicitis conatibus nulla præberetur assensio.* Cyrillus igitur probe nouerat, etiam si reliqua Synodus primatum Palæstinæ prouinciæ (eatenus Metropolitano Cæsariensi addictum) Episcopo Hierosolymorum assignaret: tamen Episcopum Romanum pro suæ Sedis auctoritate id impedire potuisse.

Quid quod Synodus Ephesina (vt est apud Euagrium cap. 4) accusata prius Nestorij cõtuma-
272 cia, sic demum concludit: *Tum Ecclesiæ Canonibus, tum Epistola Sanctissimi Patris nostri & collegæ Cælestini, Episcopi Ecclesiæ Romanæ, necessario compulsi, ad hanc seueram sententiã, idq; non sine crebris lachrymis contra Nestorium pronunciandam venimus.* Hinc perspicere licet, solitos esse Romanos Pontifices, postquam reliquis in veræ fidei confessione velut voce sua præiuissent, præscribere, vt si quis à dicta formula pertinaciter aberrasset, is omni Ecclesiastico honore exutus ab Ecclesiæ communione excluderetur.

Pręterea extat Ephesinæ Synodi Epistola in tomo primo Conciliorum, vbi Patres ita scribũt:
273 *Quoniam necessitas postulauit, vt quæ cõsecuta sunt in hac sancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctitatis tuæ referrentur, necessariò scribimus.* (Et post:) *Ioannis Antiocheni temeritatẽ* (qui B. Cyrillũ Alexãdrinũ, & Memnonem Ephesiorum Episcopum in Synodo triginta Episcoporum deposuerat) *reseruauimus Pietatis tuæ iudicio. Etenim viri triginta, quorum alij hæreseos macula sunt notati, alij extorres & reiecti, quam Synodi faciem, aut quid roboris haberent contra Synodum ex vniuerso, qui sub cœlo est, orbe collectam? Fuerunt etiam in consessu nostro etiam illi qui à Sanctitate tua sunt missi pientissimi Episcopi Archadius & Proiectus, & cum illis religiosissimus Presbyter Philippus, qui vicem & præsentiam tuam nobis consessu suo exhibuerunt, & Apostolicæ Sedis locum adimpleuerunt.* Ecce ille numerus Episcoporum semper vincit, cui Sedes Apostolica communicat.

Operæpretiũ etiã est audire, quid ex ista legatione, qua Cyrillus pro põtifice Romano functus est, tã Cyrillo, quã successori eius obtigisse, Nicephorus scribat, lib. 14. cap. 34. Cælestinus Romę
274 Episcopus, propter nauigatiõis pericula, ipse Synodo adesse detrectauit: *ad Cyrillũ tamẽ, vt locũ sibi suũ obtineret, Cælestinus scripsit. Ex quo tẽpore, fama est, mitrã illum & Papæ appellationẽ, atq. vt orbis*

vniuersi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Idem Cælestinus.

Tertia Oecumenica Synodus Ephesi contra Nestorium celebrata.

Vaticinium 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

98. De Fortunati, Fausti, Felicis, Secundini, & aliorum huius temporis Manichæorum hæresibus.

De anima.

[a] Manichæi dicebant, animam esse Dei substantiam.

De Iustificatione & libero arbitrio.

[b] Anima à contraria natura cogitur delinquere. *nam prudentia carnis inimica est Deo, nec subyci potest eius legi*. patet ergo quòd anima peccare videtur, non sua sponte, sed quoniam à tenebrarum gente ad id cogitur. §. Hinc videmus quo fundamento Manichæi negent hominis liberum arbitrium. Protestantes verò eatenus cum Manichæis consentiunt, vt dicãt, nos cogi grauiter peccare etiam post iustificationẽ: idq́ue, *quoniam prudentia carnis legi Dei non potest subyci*. Nam eò torquent Apostolica illa verba non secus ac Manichæi.

De Serpente.

[c] Augu. lib. 1. cõt. Faustum: Manichæi solent laudare Serpentem, quòd per suum consilium oculos homini aperuit.

De Christo.

[d] Negabant, Christum esse natũ, aut in Euangelio vsquam se natũ ex hominibus dicere.

[e] In illa genealogia Christi apud Matthæũ & stella inducitur, quę confirmat genesin. i. fatum.

[f] Lib 3 c. 1. Luc. & Matth. dissentiunt circa genealogiam Christi.

De vetere Testamento.

[g] Lib. 4. Testamentum vetus abyicio, quia circumcisis, & sacrificãtibus, & alia iam antiquata obseruantibus, repromittit miseram & temporalem hæreditatem.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

nõ habẽt, quicquid Testamẽti veteris in Hebræorum codicibus hodie non legitur.

Cõfutationes hæresum dictarũ ex solis D. Augustini libris sumentur, vt nõ sit necesse illius nomen sæpius repetere.

[a] Aug. in lib. cont. Fortunatũ: *Animam videmus & peccatricẽ esse, & in ærumna versari, & veritatem quærere, & liberatore indigere, quæ mutatio ostendit, quòd non sit Dei substantia, quæ nec errat, nec corrumpitur. Anima quidem à Deo facta est de nihilo, quia omnipotens non quærit adiuuari aliqua materia, sed quod Deus fecit, non potest esse æquale illi qui fecit.*

[b] August. ibid. *Qui cogitur necessitate aliquid facere, nõ peccat. Qui autem peccat, libero arbitrio peccat. Quod nisi Deus dedisset, nec iudicium puniendi, nec meritum rectè faciendi, nec præceptum de peccatis pænitendi, nec indulgentia peccatorum esse posset. Postquam autẽ primus homo libera voluntate peccauit, posteri eius in necessitatem præcipitati sunt. Consuetudo autem mala, quæ fit in carne, appellatur prudentia carnis, quæ legi Dei subyci nõ potest, quandiu carnis prudentia est: vt neq; nix, quandiu nix est, calida esse potest. Sed vt nix calefacta desinit nix esse: sic Deus, cùm fuerit mẽs nostra illuminata, pro mala anima consuetudine facit cõsuetudinem bonam. Cùm autem gratia Dei amorẽ nobis diuinum inspirauerit, liberans nos à lege peccati & mortis, ab ista lege liberamur, cùm iusti esse cæperimus.*

[c] Idem lib. 1. cap. 3. *Puto iustum esse, vt serpentem illum à vobis laudatum, agnoscas parentem tuum.*

[d] Li. 2. ca. 2. *Quomodo se natũ ex hominibus nusquã dicit, qui penè nunquã se filiũ hominis tacet?*

[e] Lib. 2. c. 5. *Sub fato nullius hominis (quãto minus Christi) genesin ponimus, vt liberum arbitrium volũtatis ab omni necessitatis vinculo vindicemus. Nam illud sidus non Christum subyciebat imperio, sed indicabat obsequio.*

[f] Lib. 3. c. 3. *Matthæus narrat, qui fuerint parentes Ioseph per naturam: Lucas, qui fuerint per adoptionẽ. Nam in rebus humanis fieri solet, vt alius carne generet filium, alius eum voluntate adoptet, ac sic vnus duos patres habeat.*

[g] Lib. 4. c. 2. *Vetus Testamentum non ad consequendas illas promissiones, sed ad intelligendas in eis noui Testamenti prænuntiationes accipimus.* 1. Cor. 10. Lucæ 24.

vniuersi Iudex appellaretur, accepisse. Quæ deinde omnia per successionem ad eos etiam peruenerint, quibus
sorte Alexandrinæ Ecclesiæ thronus legitime obuenisset, sacros Episcopos.

275 Prosper in Chronicis: *Pelagianus Seueriani, Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britanniæ dogmatis*
sui insimulatione corrupit. Sed Papa Cælestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice sua mittit, vt
deturbatis hæreticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat. Et pòst: *Ad Scotos in Christum credentes ordi-*
natur à Papa Cælestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.

276 Idem Prosper contra Collatorem: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad catholicæ Ec-*
clesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen iustitiæ, sed so-
lùm pœnitentiæ remedium esse præstandum: Cælestium, quasi non discusso negotio, audientiam postulantem,
totius Italiæ finibus iussit extrudi. Nec verò segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando
quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Sco-
tis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam. Per hunc
277 *virum etiam Orientales Ecclesiæ gemina peste purgatæ sunt, quando Cyrillo Alexandrinæ vrbis Antistiti, glo-*
riosissimo fidei Catholicæ defensori, ad execandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio:
quo etiam Pelagiani, dum cognatis confœderantur erroribus, iterum prosternerentur. Per hunc virum intra
Gallias istis ipsis qui sanctæ memoriæ Augustini scripta reprehendunt, maleloquentia est adempta libertas,
quando consultantium actione suscepta, & librorum qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporte-
ret eorum authoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio.

Episcopi Europæ, hoc est, Ioannes Heracleæ, Theophyonius Aphrodisiadis, Theotegnus Cy-
clensis, & Babilas Episcopus nouæ Theodosiopolis, ad Leonem Imperatorem in 2. Concil. tom.
278 Ephesium concilium sub B. memoriæ *Cælestino successore sancti, & venerandi, & custodis clauiū*
Regni cælorum Petri, & sub S. memoriæ Cyrillo Alexandrino Pontifice *congregatum est.* Et pòst: *Rectè*
279 *sapimus semper, & sicut sapit Apostolica Romanorum Sedis* Ecclesia. *&c.*

Prosper contra collatorem: *Ad Beatissimum Apostolicæ Sedis tum Presbyterum Xystum, nūc ve-*
rò Pontificem ab Augustino emissæ paginæ recurrantur. Et pòst: *Confidimus Domini protectione præ-*
280 *standum, vt quod operatus est in Innocētio, Zozimo, Bonifacio, Cælestino, operetur & in Xysto; vt sicut illi la-*
pos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.

Prosper in Chronicis: *Iulianus Pelagiani erroris assertor, correctionis spem præferens, molitus est in*
281 *communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidijs Xystus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens,*
nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestiæ gaude-
re fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius obtruncasset.

Prosper de vocatione Gentium lib. 2. cap. 16. *Roma per Apostolici sacerdotij principatum amplior*
282 *facta est arce Religionis, quàm solio potestatis.*

Concilium Vasense (quod celebratum est in Gallia Narbonensi) Can. 4. decernit, *vt in omnibus*
283 *Missis nomen Papæ vrbis Romæ in nostris Ecclesiis recitetur.*

Vincentius Lirinēsis contra hæreses cap. 42. *Testes indicesq; in Ephesino Concilio producti sunt, ex*
Alexandrinis quidem Episcopis, Petrus, Athanasius, Theophilus, Cyrillus; ex reliqua Græcia, Gregorius de Na-
zianzo, Basilius, & Gregorius Nyssenus. Atque vt Latinus etiā orbis ita semper sensisse probaretur, lecta sunt
284 *ibi Epistola Felicis Martyris, & S. Iulij vrbis Romæ Episcoporum. Et vt non solum (inquit) caput orbis,*
verùm etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibiti sunt à Meridie Cyprianus, à Septentrione
Ambrosius. Quis hic non videt, Episcopos Romanos *Caput orbis* appellari, quorum velut latera
Cyprianus & Ambrosius existunt?

285 Theodoretus in Epistola ad Renatum Presbyterum: *Tenet ista Sedes gubernacula cūcti orbis Ec-*
clesiarum, cùm propter alia, tum quia semper hæreticis fœtoris exors permansit. Neque vllus vnquàm, qui con-
traria sentiret, in ea sedit, quin potius Apostolicam gratiam inuiolatam custodiuit.

286 Apud Bedam tom. 3. in lib. 1. vitæ S. Patricij: *S. Patricius à Domino missus, vt Euangelium eius*
in Hibernia prædicaret, ita precabatur: Perduc me obsecro Domine, ad Sedem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, vt
accepta inde authoritate prædicandi cum fiducia verbum tuum, fiant Christiani per me populi Hibernorum.
Nec multo pòst vir Domini Patricius venit ad caput (vt postularat) omnium Ecclesiarum Romam. Ibique be-
nedictione Apostolica petita, & accepta, dum reuerteretur, ab Amatore Archipræsule Episcopali gradu sub-
limatus, in Hibernia magno cum fructu Euangelium Christi prædicauit. Quis hic non videat, &
quàm necessaria fuit vnius summi Pastoris cura, quæ aliorum negligentiam suppleret, & quàm
latè patuit solicitudo Romani Pontificis, qui transmarinis etiam Ecclesiis, totoque diuisis orbe
Britannis & Hibernis, tam paterno affectu consuluit?

Petrus

Ciuitas Dei *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

432 | 45. S. Xistus Romanus, sedit an. 7. mens. 11. | *Iisdem imperatoribus.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Perfectione.

[h] Lib.5. Aes in zonis habere destiti, omnia mea dimisi, vxorem, filios, voluptates.

De sacrificijs Legis.

[i] Sacrificia credo esse velut Idololatriam.

De natura carnis.

[k] Omnem carnem immundam existimo.

De Scripturarum veritate.

[l] Lib.10. Illud, quòd filius Dei sit natus ex semine Dauid secundú carnem, Pauli non est, sed est falsatum.§. Et in hoc imitantur Faustum Caluinistæ. Nam Beza in suis annotationibus in c.22. Lucę falsatú vult esse quod ibi dicitur, *Calicem hunc* (videlicet Eucharistiæ) *fusum esse in remissionem peccatorum*. Quamuis ibidem fateatur, ita in omnibus codicibus haberi. Necessariò autem sanguis Christi reipsa est in eo calice qui dicitur in remissionem peccatorum fundi. Sed vt August. hic ait, *vsq, adeò inuicta sunt quæ aduersus hæreticos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicant, nisi eos esse falsatos.* Lib.10.c.2.

De Prophetis.

[m] Lib.12. Nihil est cur Prophetas accipere debeamus: nec enim de Christo prænunciarunt.

De manifesto vera Ecclesiæ signo.

[n] Lib.13. Hebræorum testimonia nobis ante fidé inutilia sunt, quia Gentiles cùm simus, non credimus Hebræis. At Augustinus eadem Prophetarum testimonia & ad homines conuertendos, & ad eosdé ab hæresi muniédos, vtilia esse demóstrat. Vbi etiá declarat, quo manifesto signo vera Christi Ecclesia cognoscatur. Nec aliud signú edit, quàm vt illa Ecclesia vera esse existimetur, quæ omnibus sectis eminet, vtpote nú quàm abscondita, sed in oculis omnium

Doctores catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[h] Lib.5.c. 9. *Quàm multi in nostra cõmunione veraciter faciũt ista sublimiora, de quorũ specie falleris imperitos? Multa (sunt) fraterna congregationes, nihil habẽtes propriũ, sed omnia cõmunia. Multi humiliter sanctũ custodiẽtes propositũ salui fiunt. Nec tamen illi soli pertinent ad regnũ cælorũ, sed & hi, quorum domos ex liberis, vxoribus, & seruis constantes, componit Apostolus.* Coloss.3.

[i] C. .*Sacrificia vetera varijs modis vnũ sacrificiũ, cuius nũc memoriam celebramus, significauerunt. Et audetis sacrificia talia Idololatriam nominare?*

[k] C.6. *Nullam carnem immundam ducimus, tenentes illud Apostoli: Omnia munda mundis.*

[l] Lib.10.c.2. *Vbi manifesta veritate isti præfocãtur, testimoniũ, quod prolatũ est, falsum esse respõdent. Quis sacer liber ad cõuincendos errores exeri potest, si hæc vox admittitur? Vides in hac re, quid Ecclesia Catholica valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis Sedibus Apostolorum vsq, ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporũ serie, & tot populorum consensione firmatur.*

Et c.8. *Quantò religiosius diuinæ Scripturæ ita pertractantur, vt discussis omnibus concordare inueniantur, quam deficiente homine in quæstione quã soluere non potest* (vt Beza nescit, quomodo calix fundatur in remissionem peccatorum, nisi contineat Christi sanguinem, quod ille credere non vult) *tanquam vera in parte acceptentur, & tanquam falsa in parte damnentur?*

[m] Lib.12.c.2.Rom.1. *Paulus ait se segregatũ in Euangeliũ Dei, quod antè promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis.* Et Rom .3. *Iustitia Dei testificata est per Legem & Prophetas.*

[n] Lib.13.c.14. *Cum magna & multa, quæ prædixerunt Hebræi Prophetæ, iam ad effectum manifestationémq; perducta sint (vt est primùm persecutio, deinde fides Regum & populorum, abolitio Idolorũ, cæcitas Iudæorũ, probatio codicum ab ipsis custoditorum, amentia hæreticorum, excellentia sanctæ Ecclesiæ verorũ & germanorũ Christianorũ ante prædicta, & nũc impleta) planè qui catechizandus esset, nec ista vllo modo cõtemneret, nec illos Prophetas à quibus prauideri & prænunciari potuerunt.*

Et cap.12. *Si hæc regentilis moueretur, cur Christiani in multas hæreses variáq; discedũt, neq; hoc à Prophetis Hebræis prætermissum esse doceremus.*

Et cap.13. *Tanquam enim ille quẽ catechizamus, quæreret, quo manifesto indicio nondũ valẽs à tot erroribus liquidam discernere veritatẽ, tenebo Ecclesiam*

287 Petrus de Naralibus de Sanctis, lib. 1. cap. 20. Episcopatu Rauennate vacante, quidam Rauennas
à clero & populo electus est, & pro confirmatione habenda, multi nobiles Romam ad Xistu Pa-
pam tertium accesserunt. Sed *Xistus ex Petri Apostoli reuelatione, Petrum Chrysologum, cunctis ap-
probantibus, in Episcopum consecrauit.*

288 Gennadius in Catalogo: *Xistus vrbis Romæ Episcopus ad Orientis Episcopos aduersus errorem Ne-
storij & succidendum sententias direxit.*

289 Maximus Taurinensis Episcopus, Homil. 1. in Natali Martyris Laurentij, Ecclesiam Roma-
nam appellat *Sedem gloriosissimi Patriarchæ.* In secunda verò de eodem Homilia, eandem Eccle-
siam appellat *Apostolicam Sedem.*

290 Prosper Aquitan. in Præfatione ad responsiones suas contra Vincentianas obiectiones, ait:
Fidem contra Pelagianos ex Apostolicæ Sedis authoritate defendimus.

Cùm Polychronius Hierosolymitanus Episcopus simoniacæ prauitatis accusaretur, Xistus Pō-
291 tifex Romanus in concilio Episcoporum 81. & Presbyterorum 48. misit Legatos suos Hieroso-
lymam, qui Synodo Episcoporum 76. conuocata, *damnauerunt Polychronium Patriarcham,* quem
Xistus postea sedi suæ restituit. In tom. 1. Concil.

Leo Epist. 4 ad Episcopos Siciliæ: Diuinis præceptis & Apostolicis incitamur, vt *pro omnium*
292 *Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquam reprehensioni inueniatur obnoxium, celeri
solicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptionis vsurpatione reuocemus. Monente enim Do-
minicæ vocis imperio, quo Beatissimus Apost. Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Chri-
sti oues, qui Christum diligit pascat: ipsius Sedis, cui per abundantiam diuinæ gratiæ præsumus, reuerentia co-
hortamur, vt periculum desidiæ quantum possumus declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorē
Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quia negligenter pascens toties commendatum Dominicū
gregem, conuincitur summum non amare Pastorem.* Et pòst c. 1.

293 *Quā culpam* (Sacramētū Baptismi numerosius in die Epiphaniæ, quā Paschali tēpore celebrādi)
*nullo modo potuissetis incidere, si vnde consecrationē honoris accepistis, inde legem totius obseruātiæ sumere-
tis. Et B. Petri Apostoli Sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra rationis.*
Et cap. 7. *Quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debe-
294 re esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam fraterno concilio
sociandi occurrant, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur.*

295 In Epist. 7. *Eutyches ad Sedem Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam misit.* Et Epist. 8. ad
Flauianum Constantinop. Episcop. *Facti tui nosse volumus rationem, & vsque ad nostram notitiam
296 cuncta deferri, quoniam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis
rebus in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquàm vniuersa quæ gesta sunt, veraciter audiamus.*
Et pòst: Quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessario esse solicitos, quàm plenissimè &
lucide *vniuersa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet,* ne inter assertiones partium aliqua
297 ambiguitate fallamur. Et mox: *Flauianus* (vt in Epist. sequente apud Leonem apparet) Papam de
tota re certiorem fecit. Vnde Leo in Epist. 18. ad Iulianum ait: Postquàm *gestarum ad nos Episco-
palium documenta prolata sunt, omnia illa quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quàm essent de-
testandi, patuerunt.*

298 In Epist. 27. ad Anastasium Thessalon. Definitissimum est, *in nostra communionis numero non
futuros eos qui conantur antiqua Catholicæ fidei fundamenta conuellere.*

In Epist. 30. ad Martianum & Faustum: *In scriptis nostris, quæ non solùm Apostolicæ Sedis authorita-
te, sed etiam sanctæ Synodi, quæ ad nos frequens conuenerat, vnanimitate directa sunt, quantam curam totius
299 Ecclesiæ habeamus, apparet. Et pòst: Memor sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino Ie-
su Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit.*

300 In Epist. 38. ad Anatolium Constantinop. Episc. *Vt per totum mundum vna nobiscum sit vniuersalis
communionis integritas.* Et pòst: De fratribus nostris (qui metu in damnationem Flauiani consen-
301 serunt) quos communionis nostræ cupidos esse cognouimus, *illud quidē, quod præsentibus & agē-
tibus nostris cōstitutum est, approbamus, vt suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti* &c.

302 In Epist. 41. ad Martianum Augustum: Poposceram quidem à gloriosissima clemētia vestra, vt
Synodum, quam pro reparanda Orientalis Ecclesiæ pace *à nobis etiam petitam* necessariā iudicastis,
aliquātisper *differri ad tempus opportunius iuberetis.* Hinc apparet Synodum & à Pōtifice Romano
petitam, & dilatam; quia illius authoritas ad Synodū congregandā semper necessaria iudicata est.

303 In Epistola 44. ad Anatolium Episcopum Constantinopol. *Eorum qui in hac causa cōtra Flauianū
grauius peccauere, si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus Apostolicæ Sedis cō-
silijs reseruetur; vt examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum agnitionibus quid cōstitui debeat, æsti-
304 metur.* Et pòst: Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter *ad nos relatio dirigatur,* vt
pertractata qualitate harum causarum, *nostra, quid obseruari debeat, solicitudo constituat.*

In Episto-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idē Xystus.	
		Martianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

omnium omni tempore posita. Cùm ergo Protestantes fateantur, Ecclesiam suam aliquando latuisse: nō potest illorum Ecclesia vera esse.

De Scripturarum intelligentia.

[n] Lib. 16. cap. 2. Scripturas perscrutatus, nullas ibi de Christo prophetias inueni. Hoc idem de sacrificio Missæ, & de operum iustificatione cæterisque fidei articulis Protestantes dicunt.

De Trinitate.

[p] Lib. 20. cap. 2. Vnum sub tripliei appellatione numen colimus: sed Patrem credimus lucem incolere summam & inaccessibilem.

[q] Filius in hac secunda luce cōsistit, cuius virtus in Sole, sapientia in Luna habitat. Sedem Spiritus sancti omnem hunc aëris ambitū fatemur.

[r] Virtute Spiritus, terram concipientem credimus gignere patibilem Iesum omni suspensum ex ligno.

De Eucharistia.

[s] Nobis circa vniuersa, & vobis similiter erga panem & calicem par religio est. § Hoc mihi videtur in Brenrianos cadere, qui corpus Christi vbique esse docent. Illis enim cum Manichæis par religio esse debet circa vniuersa, cùm in vniuersis dicunt esse corpus Redemptoris.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

clesiam Christi: Propheta docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictam, quæ omnibus eminet & appares. Ipsa est enim Sedes gloriæ, de qua Ieremias dicit cap. 17. Sedes gloriæ exaltata est sanctificatia nostra. Propter hos enim motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus prouidens ait: non potest ciuitas abscondi supra montem constituta. Lib. 16. c. 17. Se scilicet montem, fideles autē suos in sui nominis gloria asserens ciuitatem, vt non audiantur qui ad religionum scissuras traducūt. Partes enim, ostendūt, dicentes: Ecce hic est Christus, ecce illic. Nec audiantur, qui nomine quasi secreta & apocryphæ veritatis & hominum paucitatis dicūt, ecce in cubiculis, ecce in deserto: quia non potest abscondi ciuitas supra montem constituta.

o Lib. 16. c. 14. *Nō inuenit, quia nō intelligit, & non intelligit, quia inimico animo legit: non ideo scrutatus vt sciat, sed quod nescit, scire se putat. Hæc præsumptio tumidæ arrogantiæ oculum cordis vel claudit, vel distorquet.*

p Lib. 20. cap. 7. *Hoc conspicuū omni carni lumē in immensum augentes, dicitis in ea patrem habitare cum regnicalis suis. Nec enim discernitis lucem quam cernimus, à luce qua intelligimus. At hoc lumen creatura est, cùm Deus sit creator: hoc mutabile, ille immutabilis.*

[q] Ibid. *Incōmutabilem Trinitatis substātiā etiā locis diuiditis: nec saltē Trinitati loca tria datis, sed quatuor, patri lumē inaccessibile, filio solē & lunā, Spiritui sancto aërem. At filius in ipso Patre inseparabilis manet (ca. 8.) nec à Christo separatur Spiritus sanctus. Hinc vos Paganis dicimus deteriores, quòd illi ea quæ sunt, sed Dij non sunt, pro Dijs colunt. Vos ea colitis, quæ nec Dij, nec aliquid sunt.*

[r] Lib. 20. cap. 11. *Potestne terra de Spiritu sancta concipere patibilem Iesum, & Maria virgo non potuit? Compara, si audes, virginalia viscera tanta castitate sanctificata cum omnibus terræ locis. Dicite nobis, quot Christos dicatis. Secundum præsentiam quippe spiritalem, nullo modo pati posset. Secūdum corporalem simul & in sole, & in luna, & in cruce esse non posset.*

[s] *Noster panis & calix non quilibet (quasi propter Christum in spicis & in sarmentis ligatum, sicut illi desipiunt) sed certa consecratione mysticus fit nobis, non nascitur. Proinde quod non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est refectionis, non Sacramentum religionis.*

De

[t] Lib.

In Epist.45.ad Synodum Chalcedonensem: Amplectendum est Clementissimi Imperatoris ple-
305 num religione consilium, in quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas insidias dia-
boli,& ad reformandam Ecclesiasticam pacem voluit conuenire, *Beatissimi Petri Apostoli Sedis
iure atque honore seruato, adeo vt nos quoque suis ad hoc literis inuitaret, vt venerabili Synodo nostram præ-*
306 *sentiam praberemus. Quod quidem nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamē in
his fratribus Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede di-
recti sunt, me Synodo vestra fraternitas existimet præsidere, nec seiunctam à nobis præsentiam meam cōfidat,
qui nunc in vicarijs meis adsum, & iamdudum in fidei Catholicæ prædicatione non desum, vt qui non pote-
stis ignorare, quid ex antiqua traditione credimus, non possitis dubitare, quid cupiamus.*

In Epist.46. Ad Anatolium Episc. Constantinop. *Filij nostri Basilius & Ioannes Presbyteri lon-*
307 *ginquæ peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica Sede patefecere, damnantes Nestorium
& Eutychianam hæresim. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes dile-
ctioni tuæ scripta nostra direximus, fidenter orantes, vt qui gratia Apostolicæ communionis ornantur, etiam
tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari.*

In Epist 49.ad Pulcheriam Augustam: *Binos de Coëpiscopis meis & Presbyteris ordinaui, qui vicē
meam implere sufficerent, etiam datis ad venerabilem Synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas ad-*
308 *uocata cognosceret, quam formam seruare in hac dijudicatione deberet, ne vlla temeritas, aut fidei regulis, aut
Canonum statutis, aut beneuolentiæ remedijs obuiaret.*

309 Episcopi Galliarum *Apostolico honore venerando Papæ* Leoni: *Deo gratias agimus, quòd tantæ san-
ctitatis, tantæ fidei, tantaq; doctrinæ Apostolicæ Sedi (vnde Religionis nostræ propitio Christo fons & origo
manauit) Antistitem dederit*, petentes etiam, vt datum concessumque munus Pontificij vestri lō-
310 gissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.

Eusebius Mediolanensis Episcopus Domino sancto & beatissimo Patri Leoni: *Placuit omni-
bus, quorum nomina subscriptio subter annexa poterit declarare, eos qui seipsos abiectione dignos fecerint, suo
etiam consensu, authoritatis vestræ præcedente sententia, damnatione congrua persequendos.*

Episcopi secūdæ Mœsiæ, Martianus, Martialis, Monophilus, Marcellus, Petrus & Dittas sem-
311 per Augusto Leoni: *In Chalcedonensium ciuitate multi sancti Episcopi conuenerunt, per iussionem Leo-
nis Romani* Pontificis, *qui verè caput est Episcoporum*. §. Papa igitur Synodum etiam conuocauit, &
Episcopos conuenire iussit.

312 Valentinianus Imperator Theodosio Augusto, ante Synodum Chalcedonēsem. *Fidem à nostris
maioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerati-
nis beato Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conseruare: quatenus beatissimus Romanæ ci-
uitatis Episcopus, cui Principatum sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de
fide & Sacerdotibus iudicare, Domine sanctissime Pater, & venerabilis Imperator. Hac enim gratia secun-
dum solennitatem Conciliorum & Constantinopolitanus Episcopus eum per libellos appellauit, propter conten-
tionem, quæ orta est de fide.*

313 Galla Placidia ad Theodosium: *In Apostolica Sede primus ille qui cælestes claues dignus fuit acci-
pere, principatum Episcopatus ordinauit.*

314 Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino: *Petrus Apostolicum à Domino accepit princi-
patum, & Romana Ecclesia in eius permanet institutis.*

315 In Actione prima Synodi Chalcedonensis secundū editionem Coloniensem anni 1567. pagina
15.a. *Cùm omnes ordine consedissent ante cancellos altaris, Paschasinus vicarius sedis Apostolicæ dixit. Papa
vrbis Romæ, quæ est caput omnium Ecclesiarum, præcipit, vt Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non
sedeat in Concilio. Et Lucentius collega ipsius addidit, quia cùm personam iudicandi non haberet, præsumpsit,
& Synodum ausus est facere sine authoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est.*

Hęc eadem narrat Euagrius [illegible]or.lib.2.cap.4. Dioscorus igitur de sententia Senatus in medio
constitutus, accusatur ab Eusebio Episcopo Dorylei. Et demum, Actione tertia Synodi Chalce-
donensis) per Legatos B. Leonis omni Concilio consentiente, spoliatus est omni dignitate Epi-
scopali, & omni ministerio sacerdotali abdicatus.

Vrbs Roma igitur dicitur à Paschasino Ecclesiæ Lilibetanæ Episcopo, *caput esse omnium Eccle-
siarum*. Et quanquam id coram Imperatore Martiano, & gloriosissimis Iudicibus, atque a-
deò coram *sexcentis Episcopis* diceretur; tamen nec vnus quidem ab eo verbo velut nouo & in-
audito abhorruit, sed potius per vniuersum Concilij tempus ita se Patres gesserunt erga eun-
dem Paschasinum, vt eum cognoscerent & Catholicæ fidei Episcopum, & Leonis Papæ Le-
gatum, eumque permitterent primo loco tùm sedere, tum loqui sententiámq; in Diosco-
316 rum sub Papę Leonis nomine pronunciare, & in hæc verba subscribere. *Paschasinus Episcopus
Ecclesiæ Lilibetanæ vice Beatissimi atque Apostolici vniuersalis Ecclesiæ Papæ vrbis Romæ Leonis, sancta*

Synodo

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	45. S. Leo Romanus sedit an. 20. m. 1. d. 13.	Martianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De vno principio.

Pagani corporalia & diuina vnum habere principiũ dogmatizant: ego bonis omnibus principium fateor Deum, contrarijs verò Hylen. Vos igitur estis schisma gentium, quia cum gẽtibus in hac re conuenitis.

De publicis & externis sacrificijs.

Pagani aris, simulachris, victimis Deum colunt. Ego honores diuinos, ac sacrificia in solis orationibus, & ipsis puris ac simplicibus pono. §. Manichęi ergo nõ admittebant externa sacrificia vlla, sed solis orationibus Deum colebant, qua in re illos imitantur Lutherani, Zuingliani, ac Caluinistæ, qui negant publicũ & externum Sacrificium ac Sacerdotium vllum esse in nouo Testamento. Itaque non culpãt solùm, quod offertur dæmonijs (vt gẽtes impiè fecerũt) nec solùm quod Iudaico ritu offertur (quod nunc non licet) verùm culpant, quòd ritu noui Testãmenti vero Deo veri Mediatoris sacrificium offeramus.

De Imaginibus.

Ibidem: Pagani delubris & simulachris Deum colẽdum putant. Ego ab his in hoc quoque multum diuersus incedo, qui simulachrum Christum Dei filiũ accipio, ac postea Christianos Paganorum similes monstrare conatur. § Hinc apparet, Manichæos nullas Christi externas imagines tulisse, vt nec hodie Caluinistæ ferunt, cùm Christiani semper sanctas imagines fabricãrint.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lib. 20. ca. 19. *Monarchiæ opinionẽ non ex Gẽtibus habemus: sed Gentes non vsque adeò ad falsos Deos sunt delapsæ, vt opinionem amitterent vnius veri Dei, ex quo est omnis qualiscunque natura.* Et ca. 10. *Vos autẽ nec quid sit Hyle scitis, qui gentem tenebrarũ eam dicitis. Hylen namque Græci cùm de natura disserũt, materiã quãdam rerũ definiũt nullo prorsus modo formatã, sed omniũ corporaliũ formarum capacem. Sed cùm quidam gentiliũ eã Deo coæternam coniungant, (quod alienũ est à veritate) vos illis Paganis similes estis, quòd eam quoque suũ habere principium, nec ex Deo esse perhibetis. In eo autem, quòd Gentiles Hylen non nisi à Deo formari asserunt, nostræ veritati consentiunt.*

Lib. 20. ca. 18. *Si templum, ara & verum sacrificiũ vero Deo non debentur, cur laudabiliter in vera religione prædicãtur? Si autem Deo vero verum sacrificiũ ritè debetur: cætera, quæ dicuntur sacrificia, ad similitudinẽ fiunt cuiusdam veri sacrificij. Hæc partim sunt imitamenta fallacium dæmoniorũ diuinos honores superbè sibi exigentium (vnde Apostolus ait, quæ gentes immolant, dæmonijs immolant & non Deo: non quòd offerebatur culpans, sed quia illis offerebatur) partim sunt prædicamenta venturi vnius verissimi sacrificij, quo Dei altare solus Christus impleuit, vnde iã Christiani peracti eiusdem sacrificij memoriã celebrant sacrosancta oblatione, et participatione corporis & sanguinis Christi. Manichæi verò nescientes, quid damnandum sit in sacrificijs Gentium, & quid intelligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid tenendũ vel obseruandũ in sacrificio Christianorũ, vanitatẽ suam sacrum offerunt diabolo.* Hæc Augustinus. Vt ergo cætera illa Gentium, & Iudæorum sacrificia erant publica & externa: sic & hoc quod fit in nouo Testamento. Quod qui negat (negabant autem olim Manichæi, & nunc Protestantes negant) *vanitatem suam* (authore Augustino) *sacrum offerunt Diabolo.* Protestantes igitur sunt dæmonum cultores & idololatræ.

Lib. 20. cap. 15. *Quòd inde Paganis vultis esse meliores, quòd illi delubris & simulachris Deũ colendum putant, vos autem nihil horum facitis: quis non irrideat? Planè Christus vester phantasticus nõ à similitudine, sed à simulatione simulachrum vocari potest.* August. verò, vt in lib. contra Faustum 22. cap. 73. testatur, factum Abrahæ immolantis filium suum *tot locis pictum esse, vt aures & oculos dissimulantes feriret:* sic in lib. 1. de consensu Euangelistarum cap. 9. fatetur, *Petrum & Paulum vnà cum Christo in pluribus locis Romæ pictos fuisse: vt inde scias, picturas* imaginum sanctarũ,

Synodo præsidens, in Dioscori damnatione consensu vniuersalis Concilij subscripsi.

Item quotquot libellos accusationis contra Dioscorum in Synodo porrexerunt [illegible] rus, & Ischyrion Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconi, Athanasius presbyter, & Sophronius [illegible]
317 nus Leonem vel *vniuersalem Archiepiscopum*, vel *Patriarcham vniuersalem* salutarunt [illegible] mum, ac deinde sancto vniuersali concilio Chalcedonensi præcedentia [illegible] obe[illegible] [illegible] rorem Calumniandaciam, qui Gregorium Magnum ob id notauit, quasi falso dixisset, [illegible] Chalcedonensem obtulisse B. Leoni vniuersalis Episcopi nomen. Cum enim [illegible] Concilio præsidens ita Leonem appellârit, & libelli omnes in eam formam [illegible], nec quisquam de Concilio non modo Paschasinum, aut formam libellorum ob eam causam reprehenderit, sed potius appareat, libellos per patres concilij Notarios ex [illegible] voluntate sub ea forma editos fuisse, alioqui enim in formula & modo non vsque adeo [illegible] sent [illegible] facile [illegible] eundem vniuersalis Episcopi, seu Patriarchæ [illegible] Episcopus R[illegible] recipere in æternum ex concilij Chalcedonensis [illegible] nisi [illegible] alter [illegible] tificibus Romanis visum est, ob id, credo, periculi, aut [illegible] Vniuersalis appellatione latebat. De qua re postea.

Senatus autem, qui aderat in Chalcedonensi concilio, [illegible] in alijs rebus [illegible] cupiebat: tamen de primatu Romani Pontificis adeò non dubitabat, vt multis Episcopis [illegible]
318 fertim Ægyptijs reclamantibus, tamen *Theodoretum in concilium introduxit, quia Leo [illegible] pere voluerit*, quia [illegible] Actione prima eiusdem concilij dicitur [illegible] *sanctissimo Episcopo [illegible] Romæ.*
319 Præterea in Actione [illegible] Illyrici Episcopi dixerunt. *Qui contradicunt, Romam [illegible] Leo, si credimus.*
320 Imo & F[illegible] postea [illegible] Actione octaua. *Post Deum Leo iudicauit.*

In Actione vero decima, Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus dixit. *Definiuimus [illegible] que [illegible] facta, [illegible] circa maximum Antiochiæ Episcopum,*
321 *quoniam & [illegible] Leo Romæ [illegible] Archiepiscopus in communionem [illegible] Antiochenum iudicauit Ecclesiæ.* Quo [illegible] in quolibet concilio factum Papa ratum habuit, id validum iudicarur, [illegible] omnia fuerint irrita.
322 In Actione decima sexta legimus hæc verba: *Deus nobis impenetrabilē in omni errore propugnatorem prouidit, Romanæ Ecclesiæ Papam ad victoriam præparauit.*
323 Tum autem Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestârunt Dioscori damnationem verbis: *Sanctissimus ac beatissimus Papa caput vniuersalis Ecclesiæ Leo, per nos [illegible] consentiente, Petri Apostoli praeditus dignitate qui Ecclesiæ fundamentum, [illegible] Petra [illegible] ianitor nuncupatur, Episcopali dignitate Dioscorum nudauit, [illegible]* (vt paulò ante [illegible])
324 *Alijs vero Episcopis qui Flauianum damnârunt, Sedes Apostolica [illegible] quia contra [illegible] tatem [illegible] que [illegible] approbantur: ita vt nunc vsque adhæreant & beatissimo Papa, & vniuersali, sanctæque [illegible] Quæ de re sacrosanctæ communi [illegible]*
325 Denique Illustrissimus Senatus Canonibus tam Nicænæ, quam Constantinopolitanæ Synodi [illegible] Episcoporum auditis, dixit in eadem Actione decima sexta. *Ex his quæ [illegible] sunt, vel ab vnoquoque depositâ perspeximus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum, [illegible] dum Canones, antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari.*
326 Quibus ita gestis, Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribit ijs verbis: [illegible] *tu quidem sicut membris caput præeras.* Et pòst: *Dioscorus contra ipsum, cui vineæ custodia [illegible] commissa est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam Sanctitatem. Et [illegible]*
327 *nem quoque meditatus est contra te, qui corpus Ecclesiæ vnire festinas.* Et pòst: *Rogamus igitur, [illegible] decretis nostrum honora iudicium, & firmitas tua filijs quod decet adimpleat.*

6. Sexcentorum ergò Episcoporum in nomine Christi congregatorum iudicio, R[illegible] piscopus agnoscitur, non modo singulis seorsum Episcopis, verùm toti simul C[illegible] aliter præesse, quam caput membris præest. Accedit eòdem, quòd ex ijs Episcopis [illegible] sexcenti ex Græca Ecclesia erant, cùm & in Asia Synodus haberetur, & propter [illegible] itineris, non multi ex Hispanijs, Gallijs, Italia, & Africa facile possent conuenire. [illegible] idem Romanus Pontifex a sexcentis Episcopis agnoscitur is esse, *cui custodia [illegible]* sit, non per homines, neque ab hominibus, sed *à Saluatore commissa est.* E[illegible] Episcopalis, quæ instar vnius ex quatuor Euangelijs a [illegible] Patribus [illegible] est, *Primatum Romani Pontificis ab ipso Christo esse.* Quid quòd etiam S[illegible] expressit, vt vnum aliquem oportebat *velut caput cæteris præesse,* nimirum [illegible] quod Leonem Papam, vt faceret, festinasse ait. Denique Synodus Episcoporum [illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Idem Leo.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De adoratione Solis.

[r] Solem istum corporeum adorabant, idque quoniam Christus interdum in Scripturis per Solem significatur.

[s] Ibidem: Idola paganorum vertistis in martyres, quos votis similibus colitis. Idem ferè de nobis ex eadem blasphemia Protestantes dicunt. Displicuit ergo tum olim Manichæis, tum iam Protestantibus, quòd apud memorias martyrũ offerimus Deo: quodq; martyres cultu dilectionis fraternæ inuocamus, vt eorum orationibus apud Deum adiuuemur.

De corporibus humanis.

[t] Apud Augustinum libro 2. ca.22. Manichęi corpora humana opificium dicunt esse gentis tenebrarum, non Dei. Idem argumentum tractat Faustus in lib.24.cap.1.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quæ Manichęis & Caluinistis tantopetè displicēt, olim à Catholica Ecclesia receptas fuisse.

[r] August. in Psal.103. *Ne putetis, fratres, ideo nõnullis Solem adorandum, quia Sol in Scripturis aliquando Christum significat. Talis est enim dementia hominum. Adora ergo & Petram, quia Christum significat. Ouis, Leo, Sol, Christus in similitudine, nõ in proprietate. Quæris proprietatem Christi? In principio erat verbum, & verbum caro factum est. At de isto Sole quid dictum est? qui facit Solem suum oriri super bonos & malos.* 5. Animaduerte diligenter, Christiane Lector, quòd quanquàm Augustinus sępissime dicat, & petrã vnde aqua Iudęis fluxit, significasse Christum, & Eucharistiã esse figuram corporis & sanguinis Christi: nunquàm tamen dicit, aut petrã, aut aquam illam fuisse adorandam ob signum & figuram Christi quam gerebat. Imò idipsum hoc in loco apertè negat. Dicit verò, *neminem manducare carnem Domini, quam ipse nobis manducandam dedit, nisi prius adorauerit*, in Psal.98. Ex quo manifestè docet, aliud signi genus fuisse illam petram, & longè aliud genus esse Eucharistiam. Petra significatione fuit Christus, non substantia: sed Eucharistia & substantia est corpus Christi, & significatione mors Christi est.

[s] Ibid.c.21. *Populus Christianus memorias martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuuetur. Ita tamen, vt nulli martyrũ, sed ipsi Deo martyrũ altaria cõstituamus apud memorias martyrum, vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem & in illos quos imitari possumus, & in illũ quo adiuuante possumus. Colimus ergo Martyres non cultu latriæ, aut sacrificij oblatione, sed cultu dilectionis ac societatis. Sacrificamus enim Deo frequentissimè in memorijs martyrũ, illo dũtaxat ritu, quo sibi sacrificari noui Testamenti manifestatione præcepit.* Hæc Augustinus. Est ergo præceptũ a Deo, vt sacrificemus palam certoq; ritu sub tempore noui Testamenti. Et quod aliud sacrificiũ habet, aut vnquã habuit Ecclesia Christi, pręter sacrificiũ Eucharistiæ, quod oẽs Lutherani & Caluinistę detestantur?

[t] Ibidem, cap. 22. *Paulus fideles corpus Christi effectos alloquitur, dicens: Obsecro vos, fratres, per misericordiã Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem.* Et li.21. cap.9. dicit Apost.1.Cor.12. *Deus tẽperauit corpus: & dicit iste, Hyle, non Deus.* Eandem hæresim confutat August.lib.24.cap.2.

[u] Ibid.

Synodo præsidens, in Dioscori damnatione consensu vniuersalis Concilij subscripsi.

Item quotquot libellos accusationis contra Dioscorum in Synodo porrexerunt, vt Th[illegible] rus, & Ischyrion Ecclesiæ Alexandrinæ Diaconi, Athanasius presbyter, & So[illegible] us C[illegible]
317 nus Leonem vel *vniuersalem Archiepiscopum*, vel *Patriarcham vniuersalem* salutârunt, e[illegible] mu[illegible]n, ac deinde sancto vniuersali concilio Chalcedonensi preces suas obtul[illegible]r. Vn[illegible] ror Calu[illegible]ni audaciam, qui Gregorium Magnum ob id notauit, quasi falsò dixi[illegible] Chalcedonensem obtulisse B. Leoni vniuersalis Episcopi nomen. Cum enim & [illegible] Concilio præsidens ita Leonem appellârit, & libelli omnes in eam formam [illegible] nec quisquam de Concilio non modò Paschasinum, aut formam libellorum ob eam [illegible] reprehenderit, sed potius appareat, libellos per [illegible] cos co[illegible] N[illegible] luntate sub ea forma editos fuisse, alioqui enim in formula & modo non vsque ad[illegible] sent: facile constat, eundem vniuersalis Episcopi, seu Patriarchæ titulum Episcopis R[illegible] recipere[illegible] ex concilij Chalcedonensis auth[illegible] nisi quod al[illegible] tificibus Romanis visum est, ob id, credo, pericul[illegible], aut scandali [illegible] in Vniuersalis appellatione latebat. De qua re postea.

Senatus autem, qui aderat in Chalcedonensi concilio, [illegible] in alijs rebus fi[illegible] doc[illegible] cupiebat, tamen de primatu Romani Pontificis adeo non d[illegible], vt multis Episcopis, ac p[illegible]
318 sertim Ægyptijs reclamantibus, tamen *Theodoretum in [illegible] tum intro[illegible] & proprium lo[illegible] pere voluerit*, quia [illegible] vt in Actione prima eiusdem concilij dicitur *pr[illegible]um recepit l[illegible]um a [illegible] simo Ep[illegible]opo [illegible] vrbis Romæ.*
319 Præterea in Actione quinta Illyrici Episcopi d[illegible]erunt: *Qui contradicunt, Roma[illegible] Leo, [illegible] credimus.*
320 Imo & Episcopi postea clamabant (Actione octaua) *Post Deum Leo iudicauit.*

In A[illegible] vero decima, [illegible] Archiepiscopus Constantinopolitanus dixit: *Defin[illegible] ni[illegible] liborum valere quæ [illegible] Synodo Ephesina sunt facta, ni[illegible] maximum Antiochena Ep[illegible],*
321 *quoniam [illegible] sanctissimus [illegible] Archiepiscopus in communionem eum re[illegible] cos præ[illegible] eum Antiochen[illegible] iudicauit Ecclesiæ.* Quo igitur in quolibet concilio factum Papa ratum habuit, id [illegible] lidum in dicatur, etiam [illegible] qua omnia fuerint irrita.
322 In Actione decima sexta legimus hæc verba: *Deus nobis impenetrabilé [illegible] ex omni errore propugnatorem prouidit, [illegible] Romanæ Ecclesiæ Papam ad victoriam præparauit.*
323 Tum autem Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestârunt Dioscori damnation[illegible] verbis: *Sanctiss. ac beatiss. Papa caput vniuersalis Ecclesiæ Leo, per nos [illegible] Legatos suos, sancta S[illegible] consentiente, Petri Apostoli praeditus dignitate qui Ecclesiæ fundamentum, [illegible] Petra [illegible] cale[illegible] ianitor nuncupatur, Episcopali dignitate Dioscorum nudauit, [illegible] ab omni [illegible] extre[illegible]* (Et paulo ante)
324 *Alijs vero Episcopis qui Flauianum damnarunt, Sedes Apostolica [illegible] tribuit, quia contra [illegible] tatem [illegible] quæ patrata sunt, approbantur: ita vt nunc vsque adhæreant [illegible] beatissimo Papæ, & [illegible] sale, sanctoq; co[illegible] Qua de re sacrosancta communi[illegible] consent[illegible] medi[illegible]nam.*

Denique [illegible]issimus Senatus Canonibus tam Nicænæ, quam Constantinopolitanæ Syno
325 di ac sententijs Episcoporum auditis dixit, in eadem Actione decima sexta: *Ex [illegible] quæ [illegible] sunt, v[illegible] vnoque [illegible] deposita perpendimus, omnem quidem primatum & honorem præcipuum, [illegible] dum Canones, antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conseruari.*
326 Quibus ita [illegible], Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribit ijs verbis: *S[illegible] tu quidem sicut mem[illegible] præeras.* Et post: *Dioscorus contra ipsum, cui vinea custodia à S[illegible] commissa est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam Sanctitatem. [illegible] excommuni[illegible]*
327 *nem quoque meditatus est contra te, qui corpus Ecclesiæ vnire festinas.* Et post: *Rogamus [illegible] decretis nostrum honor[illegible] sum, & firmitas tua fil[illegible] quod decet adimpleat.*

§. Sexcentorum ergo Episcoporum in nomine Christi congregatorum iudicio Romanus E piscopus agnoscitur non modo singulis seorsum Episcopis, verum toti simul Co[illegible] aliter præ[illegible] quam caput membris præest. Accedit eodem, quod ex ijs Episcopis [illegible] sexcenti ex Græca Ecclesia erant, cum & in Asia Synodus haberetur, & propter lo[illegible] itineris, non multi ex Hispanijs, Gallijs, Italia, & Africa facile possent conuenire. [illegible] idem Romanus Pontifex a sexcentis Episcopis agnoscitur is esse, *cui custodia [illegible]*, id est [illegible] siæ, non per homines, neque ab hominibus, sed *à Saluatore commissa est.* E[illegible] tanta S[illegible] Episcopalis, quæ instar vnius ex quatuor Euangelijs à sanctis Patribus honoratur [illegible] est, *Primatum Romani Pontificis ab ipso Christo esse.* Quid quod etiam Syno[illegible] express[illegible] vnum aliquem oportebat *velut caput cæteris præ[illegible] nimo[illegible]* *ret*, id quod Leonem Papam, vt faceret, festinasse ait. Denique Synodus Episcoporum tot [illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pont. Roman.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De adoratione Solis.

[y] Solem istum corporeum adorabant, idque quoniam Christus interdum in Scriptutis per Solem significatur.

[z] Ibidem: Idola paganorum vertistis in martyres, quos votis similibus colitis. Idem ferè de nobis ex eadem blasphemia Protestantes dicunt. Displicuit ergo tum olim Manichæis, tum iam Protestantibus, quod apud memorias martyrũ offerimus Deo: quodq; martyres cultu dilectionis fraternæ inuocamus, vt eorum orationibus apud Deum adiuuemur.

Idem Leo.

Leo Imperator

De corporibus humanis.

[a] Apud Augustinum libro 20. ca.22. Manichęi corpora humana opificium dicunt esse gentis tenebrarum, non Dei. Idem argumentum tractat Faustus in lib.24.cap.1.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quæ Manichęis & Caluinistis tantoperè displicẽt, olim à Catholica Ecclesia receptas fuisse.

[y] August. in Psal. 103. *Ne putetis, fratres, ideo nõnullis Solem adorandum, quia Sol in Scripturis aliquando Christum significat. Talis est enim dementia hominum. Adora ergo & Petram, quia Christum significat. Ouis, Leo, Sol, Christus in similitudine, nõ in proprietate. Quæris proprietatem Christi? In principio erat verbum, & verbum caro factum est. At de isto Sole quid dictum est? qui facit Solem suum oriri super bonos & malos.* §. Animaduerte diligenter, Christiane Lector, quòd quanquàm Augustinus sępissimè dicat, & petrã vnde aqua Iudęis fluxit, significasse Christum, & Eucharistiã esse figuram corporis & sanguinis Christi: nunquàm tamen dicit, aut petrã, aut aquam illam fuisse adorandam ob signum & figuram Christi quam gerebat. Imò idipsum hoc in loco apertè negat. Dicit verò, *neminem manducare carnem Domini, quam ipse nobis manducandam dedit, nisi prius adorauerit*, in Psal. 98. Ex quo manifestè docet, aliud signi genus fuisse illam petram, & longè aliud genus esse Eucharistiam. Petra significatione fuit Christus, non substantia: sed Eucharistia & substantia est corpus Christi, & significatione mors Christi est.

[z] Ibid. c. 21. *Populus Christianus memorias martyrum religiosa solennitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum consocietur, atque orationibus adiuuetur. Ita tamen, vt nulli martyrũ, sed ipsi Deo martyrũ altaria cõstituamus apud memorias martyrum, vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem & in illos quos imitari possumus, & in illũ quo adiuuante possumus. Colimus ergo Martyres non cultu latriæ, aut sacrificij oblatione, sed cultu dilectionis ac societatis. Sacrificamus enim Deo frequentissimè in memorijs martyrũ, illo dũtaxat ritu, quo sibi sacrificari noui Testamenti manifestatione præcepit.* Hæc Augustinus. Est ergo præceptũ a Deo, vt sacrificemus palam certoq; ritu sub tempore noui Testamenti. Et quod aliud sacrificiũ habet, aut vnquã habuit Ecclesia Christi, preter sacrificiũ Eucharistiæ, quod oẽs Lutherani & Caluinistę detestantur?

[a] Ibidem, cap. 22. *Paulus fideles corpus Christi effectos alloquitur, dicens: Obsecro vos, fratres, per misericordiã Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem.* Et li. 21. cap. 9. dicit Apost. 1. Cor. 12. *Deus tẽperauit corpus: & dicit iste, Hyle, non Deus.* Eandem hæresim confutat August. lib. 24. cap. 2.

De

g 2 [b] Ibid.

E[illegible] Romani [illegible]cat, confirm[illegible]onemque eius, quod gestum erat, ab [illegible] in mundo Eccl[illegible]ia Christi sub Leone: certe illius præcipua [illegible] bra [illegible] gregata, cum ibi & veritas Euangelij contra E[illegible]chis hære[illegible] defensa fuerit [illegible] [illegible] vniuerso terrarum orbe illis diebus vix [illegible] demonstrari possit, [illegible] non [illegible] cum ha[illegible] [illegible] Synodo. Ibi ergo erat illa Ecclesia, *quæ domus Dei e[illegible], columna [illegible] veritatis*. Videte nunc vos omnes, quorum oculos Deus aperuit, [illegible] quam nota [illegible] mani pontificis prælidentia, & Græci postea, & nuper Angli, & Germani defe[illegible] qua[illegible] rimam [illegible]eant, nec *[illegible]inea Domini [illegible], nec membra [illegible]* apud Deum haben[illegible]

Cum autem Episcopus Constantinopolitanus obtinuisset [illegible] Synodo, vt Patri[illegible] drino & Antiocheno præferretur, & post pontificem Romanum primas in Ecclesia [illegible] Leo Pontifex ægre ferens, antiquos Ecclesiæ & Nicæni Concilij canones violari, ad M[illegible] Augustum in hæc verba rescripsit, Epist. 52. *Multum Anatolius [illegible] proprio detr[illegible] si dacato crescere optat augmento. Habeat, sicut optamus, Constantinop[illegible] tana ciuitas gloriam [illegible] te[illegible]ente dextra Dei, diuturno Clementiæ vestræ fruatur Imperio. [illegible] tamen ratio est re[illegible]*

328 *alia diuinarum, nec præter illam petram, quam Dominus in fundamento [illegible] [illegible] erit [illegible] [illegible]o. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis [illegible] præ[illegible] quod [illegible] stræ pietatis aux[illegible] [illegible] as[illegible], Episcopatum tantæ vrbis obtinuit. Non dedignetur Regiam ciuitatem, quam [illegible] Apost[illegible] tel facere Sedem.*

Hic insigniter animaduerto Prophetiæ donum in Papa Leone. Prophetiam ver[illegible] tal[illegible] te[illegible]igo, qualis noui Testamenti propria est, quæ sic futura per fidem in Euangelio [illegible] uidet, vt simul in præteritis declarandis laboret. Quod enim Dominus Petro dixit [illegible] *T[illegible] tras, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt a[illegible]*, hoc de Apostolica Petri Sede, id est, de Romana Ecclesia dictum esse, Leo affirmat, *ne[illegible] stru[illegible]tione m stabilem fore prædicit*. Certe nos vidimus, gloriam vt omnium [illegible] arum Patria[illegible] lium Sedium, sic & Ecclesiæ Constantinopolitanæ vel prorsus extinctam, vel mirum in [illegible] [illegible] esse, non modò quia Imperium in Turcos translatum est, sed multo ma[illegible], [illegible] G[illegible] pene omnes (etiam Protestantium iudicio) ab Euangelij veritate aberrant, & [illegible] [illegible] quam in captiuitate agunt: cum interim *stabilis sit illa Ecclesiæ Romanæ constructio, q[illegible] Dominus in fundamento militantis Ecclesiæ posuit*. Quod certè non solus Leo, sed multi præt[illegible] Episcopi Romani sæpe magna cum fide prædixerunt, vt suo loco videbitur, idque ex teru[illegible] [illegible] euentu fidem apud nos capere debuit.

329 Idem Leo epist. 53. *Consensiones Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis re[illegible] nantes, vnita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per authoritatem B. Petri Apo[illegible] nerali prorsus definitione cassamus.*

330 Leo epist. 57. Ad Martianum Augustum: *Ad vestræ deuotionis pertinet pal[illegible]am, si m[illegible] in suis diebus e[illegible] opre[illegible]sum, etiam in quibuscunque re[illegible]gijs de[illegible]atur. Quod facilius Clementiæ [illegible] bi re[illegible] implendam, si per vniuersas Ecclesias definitiones Synodi Chalcedonensis Apostolica Se[illegible] se doce[illegible]tur.*

Et post: *Co[illegible]utionibus Synodalibus, quæ mihi de confirmatione fidei Catholicæ, & hæret[illegible] damna[illegible] [illegible] nerunt, [illegible] adieci sententiam meam, quæ vt in notitiam omnium Sacerdotum [illegible]*

331 *[illegible]arum [illegible] ruen[illegible], [illegible] [illegible] Clementiæ præceptio ordinare dignetur.*

Pr[illegible] hic perpendo, quod omnes Episcopi & Ecclesiæ videntur expectasse confirma[illegible] Synodi [illegible] [illegible]um à Sede Apostolica, & hac mente fuisse, vt nisi eam viderent esse [illegible] non p[illegible] ad Canonum ibi decretorum obseruationem obligari. Deinde pe[illegible] p[illegible]ator[illegible] esse publicare, quod Sedes Apostolica decreuisset: quod id [illegible] te[illegible]geretur, quo modo Imperatores Catholici olim Synodos Episcopales in[illegible] sent. Non enim sua hoc solum authoritate poterat legitime fieri, sed aliorum etiam & [illegible] [illegible] Romani pontificis authoritas interponebatur. Cuius consensu semel cogn[illegible]o, I[illegible] eff[illegible] [illegible] [illegible] conuocatio Synodi Oecumenicæ ad omnium notitiam perueniret.

332 Leo epist. 58. Ad Pulcheriam Augustam: *Quod piissimus Imperator ad omnes Ep[illegible] ceden[illegible] Synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illi de fide sunt re[illegible] rem, libenter impleui ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vell[illegible] [illegible] stantinopolitanum Episcopum, ut lætitiam meam largiter indicaui, in omnium p[illegible] notit[illegible] re, quod scripseram, ne malus[illegible] meum gaudium tacere, quàm rep[illegible] sui ambitus publi[illegible]are.*

333 Leo epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum: *Decet te hæreticis authorit[illegible] [illegible] re[illegible]stere, [illegible] sæpius de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid a[illegible]atur, in[illegible]truere.*

334 Theodoretus Cypri Episcopus ad Leonē Romæ Episcopū: *In[illegible] aliter vestra vrbē exorn[illegible]* (Et pòst.) *Alexandrinus Præsul* (Dioscorus) *nos codemnauit, vt voluit. E[illegible] autem Apost[illegible]*

S[illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Leo.

Synodus Calcedonensis.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De moribus Gentium & Christianorum.

[b] Ibidem: De vita Paganorum mutastis nihil: estis sanè schisma gentium. Eodē modo Protestātes nobis exprobrāt, quòd instar gentium quidam ex nobis profitētur castitatem, quodq́ue festos dies, & alia eiusmodi colimus, cùm tamen omnia hæc in honorem veri Dei faciamùs per Iesum Christum filium eius.

De Matrimonio.

[c] Lex Manichæorum, prolem ante omnia deuitari à concumbentibus iubet.

An liceat Pontifici bellum gerere?

[d] Lib.22.c.5. Reprehēdit Moysen, quòd bella gesserit, cū esset Propheta, quodq́; crudelia multa & mandārit, & fecerit. Nónne etiam hodie Protestantes reprehendūt Pontificem Romanum, quòd bellum interdū vel aduersus externos hostes Christianorum, vel aduersus hæreticos Ecclesiæ inimicos, vel ipse per suos ministros gerit, vel alijs gerenda persuadet?

De Virgine Maria.

[e] Lib.23. Virginis Mariæ origo ex tribu Iuda fuisse non monstratur.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Ibid.cap.23. *Cùm ad confirmandā vitam fideliū tria hæc maneant, Fides, Spes, Charitas: vnde fieri potest, vt pares cum aliquo mores habeat, qui hæc tria cum illo paria non habet? Qui enim aliud credit, aliud sperat, aliud amat: necesse est, vt aliter viuat. Et, si vsus quarundam rerum similis videtur nobis esse cum gentibus, sicut cibi, potus, & tectorū: tamen aliter his rebus vtitur Gentilis, qui ad alium finem vsum earum refert, & aliter qui ex his Deo gratias agit.* Et cap.21. *Nec ideo contemnēda est vel detestanda virginitas sanctimonialiū, quia & Vestales virgines fuerunt. Quia multum distat, quæ virginitas cui voueatur atque reddatur.*

[c] *Lex æterna, id est, voluntas Dei, vt saluti generis prospiciatur, ad prolem tantummodo propagandam mortalis carnis delectationē dominatu rationis in concubitu relaxari sinit. August. lib.22.cap.30.*

[d] Cap.74. *In illis bellis Moyses diuina secutus imperia, non sæuiens, sed obediens fuit. Bella verò licitè suscipi à bonis inde cōstat, quod Ioannes nō iusserit milites quærētes ab eo, quid facere deberēt, abijcere arma, sed suis stipendiis contentos esse.* Lu.3.

Cap.76. *Bella gesserunt Patriarchæ, & Prophetæ, vt tales quoq; victorias appareret Dei voluntate præstari. Non resistendo interfecti sunt Apostoli, vt potiorē esse doceret victoriā, pro fide veritatis occidi.*

Et c.77. Idē ipse Christus & antea dicit: *Nisi vos sine sacculo & pera.* & posteà: *qui habet sacculū, tollat similiter & perā: & qui habet tunicā, vēdat, & emat gladium. Ita pro temporum diuersitate vel consilia, vel præcepta, vel permissa, mutantur. Atq; obtemperantium quoque Discipulorum facta in Euangelio secuta sunt. Nam & tunc sine sacculo & pera ierunt: & dixerunt ei nunc, cùm de gladio emēdo iussisset, ecce sunt hîc duo gladij: & ille respondit, sufficit. Hinc & Petrus armatus inuētus est, cùm aurem persecutoris abscidit, vbi spontanea eius coërcetur audacia, quia non vt iussus fuerat ferrū tollere, ita iussus fuerat & ferire. latebat certè Domini volūtas, cur arma portare præcepisset, quibus eos vti noluisset.* Hæc Augustinus: qui certè non dubitat, portationem armorum re vera discipulis imperatam, licet Christus eorundem vsum non perinde eis præceperit, ex quo deducitur, ius quidem gladij penes Petrum Petriq́ue successorem esse; vsum verò eiusdem gladij tanquàm spiritali viro minus dignum, alijs in hoc mundo militantibus committendum esse.

[e] Lib.23. cap.9. & 10. *Scriptura confirmatissimæ authoritatis & Christum dicit ex semine Dauid, & eius matrem sine vllius concubitu virginē Mariam. Vnde credimus, Mariam fuisse in cognatione*

Sedis expecto sententiam: & iustum vestrum appello iudicium. Ante omnia rogo, vt sciam à vobis, an in hac iniusta depositione me oporteat acquiescere, an non.

Leo Papa in epist.61.ad Theodoretũ: *Agnoscimus dilectionem tuã tam Nestorianæ, quàm Eu-
tychianæ impietatis nobiscum extitisse victricem. Adiutorium nostrũ in nomine Domini, qui nullum nos in
335 nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, vniuersæ fra-
ternitatis irretractabili firmauit assensu, vt verè à se prodisse ostẽderit, quod prius à prima omniũ Sede for-
336 matũ, totius Christiani orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoq; capiti membra concordent.* (Et pòst:)
*In hoc quoque tua vigilantia sollicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione currente, quid apud Euty-
chianos ac Nestorianos, Religionis doctrina Dominica proficiat, Apostolicã Sedem festines instruere.*

337 Leo in epist.62.ad Martianum Augustum: *Quicquid pietas vestra de hac consultatione cogno-
338 uerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis mysteriis nulla dissonantiæ culpa nasca-
tur.* Et in epist.63. *Ad meam notitiam iubeat peruenire, vt Dei cultus nullo errore lædatur.* Et 65. *Ad
339 Coensem Episcopum, ne quid possit de statu fidei me latère.*

Leo epist.66.ad Iulianum Episcopum: *Christianissimus Princeps ad nos Epistolam dedit, inter-
ueniens pro Anatolio Episcopo, vt nostri animi gratia illi præbeatur, quoniam correctionem eius pro-
misit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur.* ¶. Certe
Imperator, qui pro ipso primate suæ Regiæ vrbis apud Sedem Apostolicam intercessit, nec se-
metipsum, nec supra sui regni Episcopos ius habere didicerat, nec Patriarcham suæ Regiæ vr-
bis Episcopo Romano subesse ignorabat.

340 Leo in epist.68. *Iulianum Episcopum in speculis propter fidem illic esse constitui.*

341 Leo in epist.73.ad Leonẽ Augustũ: *Cum vniuersalis Ecclesia per illius principalis petræ (idest,
Christi) ædificationem facta sit petra; & primus Apostolorũ beatissimus Petrus voce Domini audie-
rit, Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiã meã. quis est nisi aut Antichristus, aut Dia-
bolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem?* Antichristum vocat, qui aduersatur Ecclesiæ
Romanæ.

342 Leo in epist.75. *Chalcedonensem Synodum Apostolicæ Sedis firmauit authoritas.*

343 Leo in epist.77. ad Nicetam Aquileiensem Episcopum: *Dilectio tua poposcit, vt de his à nobis
authoritatem Apostolicæ Sedis acciperes, quæ magnam difficultatem diiudicationis videntur afferre.*

344 Leo epist.82. Anastasio Episcopo Thessalonicensi: *Sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita
ego dilectioni tuæ, priorum secutus exemplum, vices mei moderaminis delegaui, vt curam quam vni-
uersis Ecclesiis principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus
adiuuares, & longinquis ab Apostolica Sede prouinciis præsentiam quodammodo nostræ visitationis
345 impenderes.* (Et pòst:) *Cum omnium (Apostolorum) par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris
præemineret. De qua forma, Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum
346 est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouinciis singuli, quorum inter fratres ha-
beretur prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti, sollicitudinem susciperent
ampliorem, per quos ad vnam Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vsque à suo ca-
pite dissideret.*

347 Leo in epist.85.ad Episcopos Mauritaniæ: *Cùm de ordinationibus Sacerdotum quædam apud vos
illicitè vsurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret: ratio pietatis exegit, vt pro sollicitudine,
quam vniuersæ Ecclesiæ ex diuina institutione impendimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem
curæ nostræ proficiscenti à nobis fratri, & consacerdoti nostro Potentio iniungentes, qui secundũ scri-
pta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas ha-
beret, inquireret, nobisq́; omnia fideliter indicaret.*

348 Et pòst c.2. *Causam Lupicini Episcopi illic iubemus audiri, cui multum & sæpius postulanti com-
munionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset.*

349 Et cap.3. *Donatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum,
ita Dominico volumus gregi præsidere, vt libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum.*

350 Et cap.5. *De componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, vt ea quæ iuxta
Ecclesiasticum morem iuste & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur.*

Leo in

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Leo.	Leo Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De veritate carnis Christi.

[f] Lib. 26. Christus & omnes humanæ conditionis affectus & mortem simulauit.

De Canone Scripturarum.

[g] Cùm Manichæi reijcerent Matthæi Euangeliū, tamē li. 28. cap. 1. Faustus dicebat, quærendū esse, quid Christus ipse de se, quidue Apostoli sui de eodem prædicârint. Hoc ipsum clamât & nunc Protestantes, cùm interim non credant Ecclesiæ, quæ custos est & interpres vnica verborum Christi.

De abstinentia à certis cibis.

[h] Lib. 30. c. 3 & 4. *Si Quadragesima sine vino & carnibus non superstitiosè à vobis, sed diuina lege quotannis omni cū studio per orbē terrarū in conuentu Catholico seruatur:* videte, ne summæ demētiæ sit, hoc à Paulo dictū putare, quòd dæmoniorum doctrina sit abstinentia omnis ciborū. Hæc Faustus. Porrò etiam Protestantes Catholicis hodie obijciunt, quòd dæmoniorū doctrinæ cōsentiunt, quia iubent populum Catholicum aliquando à certis cibis castigandi corporis & significandi mysterij causa abstinere. Itaq; idem spiritus in Protestantibus est, qui fuit in Manichæis.

De voto cælibatus.

[i] Ibidem c. 4. *Certatim semper ad virginitatis professionem virgines incitatis*, vt pęnè iam maior in Ecclesijs omnibus virginum apud vos, quàm mulierū, numerositas habeatur. & Paulus Iconij Theclam oppignoratam iam thalamo, in amorem perpetuæ virgini-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

tione Dauid, quem constat fuisse de tribu Iuda.

[f] Lib. 26. ca. 8. *Ergo ille mentiebatur, quando dicebat, oportet filium hominis occidi, & tertia die resurgere? Quis tibi hoc contra Euangelium concessurus est, quod omnes humanæ conditionis simulauit affectus? Dormiuit Iesus, esuriuit, contristatus, exhilaratus est: omnia vera sunt, non necessitate conditionis (vt in alijs hominibus, qui etiam nolentes dormiunt & contristantur) sed magisterij voluntate, & diuina potestate.*

[g] Lib. 28. ca. 4. *Istum librum crede esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum, Ecclesia certa successione ab Apostolicis Sedibus vsque ad præsentes Episcopos perduxit. Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cælo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino nō crederet.* Galat. 2. 5. Nota, studiose Lector, quàm necessarium sit, communicare cum illa Ecclesia, quę non interrupta temporum serie ab Apostolis ad nos vsque per certas Episcoporum successiones deuenit.

[h] Lib. 30. cap. 5. *Christiani Catholici edomandi corporis causa propter animā ab irrationalibus motibus amplius humiliandum, non quod illa esse immunda credant, non solùm à carnibus, verùm à quibusdam etiam terræ fructibus abstinent, vel semper, sicut pauci, vel certis diebus atq; tēporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes; quanto magis quisque vel minus seu voluerit, seu potuerit. Vos ipsam creaturam negatis bonam, quòd carnes diabolus operetur feculentiore materia mali, hoc animo ab escis huiusmodi tēperatis, quòd non significatione, sed natura malæ & immūdæ sint. qua in re Creatorem sine dubio blasphematis, hoc est quod pertinet ad doctrinam dæmoniorum.* Hæc ille. Cùm igitur Catholici credant & doceant, naturam carnium esse bonam, eaq; sæpissimè in cibis vtantur, illorum à carnibus abstinentia siue per quadragesimam, seu alijs diebus, nō est dæmoniorum doctrina, vt Protestantes calūniantur.

[i] Ibidem ca. 6. *Si ad virginitatem sic hortaremini, quemadmodū hortatur Apostolica doctrina (qui dat nuptū, bene facit; & qui nō dat nuptum, melius facit) vt bonum esse nuptias diceretis, sed meliorem virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ verè Christi est Ecclesia: non vos Spiritus sanctus ita prænunciaret, dicens, Prohibentes nubere. Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit, nō qui huic bono aliud melius anteponit.* Hæc Augustinus. Quemad-

351 Leo in epist. 86. *Episcopos Ecclesiarum Germaniæ & Galliæ reprehendit, quod Chorep[illegible]*
narent, qui absente Pontifice altaria erigerent, Basilicasq; consecrarent.
Leo in epist. 87. Ad Episcopos per Viennensem prouinciam: *Prædicationis E[illegible]*
tum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, vt in beatissimo Petro, [illegible]
omniũ summo, principaliter collocaret, vt ab ipso quodam capite, dona sua velut in corpus omne di[illegible]
ret, vt exortẽ se mysterij intelligeret esse diuini, qui ausus fuisset à Petri soliditate recedere. [illegible] post
Hanc Petræ illius sacratissimam firmitatem, Deo (vt diximus) ædificante, constructam [illegible]
pia vult præsumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere. Et post: *Nobi[s] cum [illegible]*
352 *vestra fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem pro sui reuerentia, à vestra etiam Prouincia Sacer[dotibus]*
bus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo pos[cebat])
appellatione causarum, aut retracta, aut confirmata fuisse iudicia, adeo vt seruata vnitate Spiritus in [vin]
culo pacis, commeantibus hinc inde literis, quod sanctè agebatur, perpetua proficeret charitati. Quam sol[li]
citudo nostra, non sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem diuinitus datam, nec Ecclesiis, nec Ec[cle]
siarum Sacerdotibus arrogabat. Sed hunc tramitem semper inter maiores nostros & bene tentum, & salu
briter constitutum, Hilarius Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum nouis præsumptionibus tur
baturus excessit, iterum sua vos cupiens subdere potestati, vt se B. Apostolo Petro non patiatur esse [sub]
353 *ctum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vendicans, & debitã Metropolitanis Sacer[dotibus]*
in suũ ius transferens dignitatem, ipsius quoque Beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantibus minue[n]
do; cui cum præ cæteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura spe[cialius]
mandata est. Cui quisquis Principatum æstimat denegandũ, illius quidem nullo modo potest minuere di[gni]
354 *tatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum in inferna demergit.* Et post:)
Quod Patroclo à Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum est meliore sententia
sublatum. (Et post:)
355 *Nec vltra Hilarius audeat conuentus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini iudicia se interferen*
do, turbare, qui non tantùm nouerit se ab alieno iure depulsum, sed etiam Viennensis prouinciæ (quam male
356 *vsurpauerat) potestate priuatum.* (Et denique:) *Fratrem & Coëpiscopum nostrum Leontium pro*
babilem Sacerdotẽ, hac (vobis si placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterius Pro
uinciæ non indicatur à vestra Sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius &
probitas exigit, honoretur.
357 Leo in epist. 91. ad Turbium Asturicensem Episcopum, cap. 17. *Dedimus literas ad fratres &*
Coëpiscopos nostros, Terraconenses, Carthaginienses, Lusitanos, atque Gallicos, eisq; Concilium Synodi
generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis sollicitudinem pertinebit, vt nostræ ordinationis authoritas
ad prædictarum Prouinciarum Episcopos deferatur.
358 Leo in epist. 92. *Fratres mei vice mea Orientali Synodo præsiderunt.*
359 Celerius, Salonius & Veranus Episcopi Gallorum ad Leonem Papam: *Quasi in quadam spe*
cula charitatis constituti, Apostolica illa cura ac sollicitudine, conclamatis, ne inopinantibus improui[s]
hostis adueniat. (Et post:) *Verè consona omnium sententia declaratur, meritò illic Principatum [Sedis]*
Apostolicæ constitutum, vnde adhuc Apostolici Spiritus oracula referantur.
Gregorius Romanus li. 4. epist. 76. & 80. *Pro B. Petri Apostolorum Principis honore, [per] ve*
nerãdã Chalcedonensem Synodũ Põtifici Sedis Apostolicæ hoc vniuersitatis nomen oblatũ est, id est,
Põtifex Romanus à tãta Synodo appellatus est vniuersalis Põtifex. Et li. 7. epist. 30. *In sancta [Chal]*
cedonensi Synodo atque post a subsequentibus Patribus, hoc id est, vniuersalis Episcopi nome[n] [præde]
cessoribus meis oblatũ vestra Sãctitas nouit. Sed tamẽ nullus eorũ vti hoc vnquã vocabulo voluit. Hæc [illegible]
Qui [di]ligenter legerunt Epistolas vel Papæ Leonis ad alios, vel aliorum ad ipsum cõ[scriptas]
vid[ent] in il[li]s plura etiam primatus indicia contineri, quàm ego adhuc produxerim. Sed illa [ple]
ne abundè probant, & illum ea fide fuisse, vt crederet, *Ecclesiam Romanam caput omnium [Eccle]*
siarum e[ss]e, & neminem in toto mundo repertum esse, qui vir bonus & Catholicus cum habe
[re]tur, Leoni Papæ tanquam Antichristo alicui aut inimico Euãgelij sese opposuerit. Quò [illegible]
sæpius ad omne genus hominum, ad omnium Prouinciarum tam Orientis quàm O[ccidentis]
Episcopos, ad Imperatores Augustos, ad Synodum etiam vniuersalem scripsit, ac primatũ [suum]
semper professus est, ac præ se tulit: eò maior & occasio alijs offerebatur, & necessitas quibu[s]
imponebatur, vt eius doctrinæ contradicerent, nisi omnes Catholici verè credidissent, Ro[ma]
num Episcopum & D. Petri verum atque vnicum in summo Episcopatus gradu successor[em],
& totius Ecclesiæ omniumque membrorum eius *Caput ac Primatem* esse: adeò vt Concil[io]rum
etiam Oecumenicorum definitiones vltra id quod ipse Legatis suis præstituerat, interposi[ta]
Apostolica authoritate irritas reddiderit.

Si ergo

Christi Dei, seu Communio Ecclesiae successio.	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices	Impe.

Haeretici & Pseudoprophetae.

virginitatis sermone suo occendit. Quòd si haec daemoniorum doctrina non fuit extra culpã & nos sumus. Haec Faustus. Quid quod Protestantes dicũt, nostrarum virginum professionem esse gradum quendam prohibendi nuptias.

De Festis diebus.

[k] Lib. 32. c. 3. Christiani Pascha & Pentecosten assumunt, sed agnum non mactat, nec azymos edunt per septem dies.

De Apostolatu.

Felix dicebat, Apostolũ Christi esse Manichaeũ, eundemque Spiritũ sanctum esse. Victus tamẽ ab Augustino, anathematizauit Manichaeũ, & omnes blasphemias eius.

De Animarum differentia.

[m] Animas hominum & pecorum dicebant esse similes.

De Ieiunijs.

[n] Die Dominica ieiunabant, quod & quosdam nostri tẽporis haereticos facere, compertũ est.

99. De Pelagianis & Celestianis.

De Peccato originali.

[a] Pelagius patria Brito, professione Monachus, habebat discipulum nomine Celestium, qui vterique docuerunt peccatũ ex primo homine in alios non propagatione, sed imitatione trãsisse August. de pec. mer. lib. 1. c. 9.

[b] Negabant paruulos secundũ Adam carnaliter natos, contagiũ mortis antiquę prima natiuitate contrahere.

De Baptismo paruulorum.

Etiam si nõ baptizarentur paruuli, promittebat eis vitã beatã, sed extra Dei regnũ, & tamẽ baptizandos dicebant nõ in originalis, sed in propriorũ peccatorũ remissionem, aut regni etiam Dei, non aeternae vitae causa. Dicunt

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiae.

modum ergo Catholici non prohibent nubere, quia non docent nuptias esse malum, licet ad virginitatem, quę magis bonum est, hortentur. Protestantes ab Ecclesia vera & ab Apostolica doctrina alieni sunt, quia docent, virginitatem nuptijs meliorẽ non esse, cum Augustinus dicat, Apostolum & veram Christi Ecclesiam aliter docere.

[k] C. 11. & 12. *Immutat, quod Pascha Iudaei nõ celebramus, cum omnes ... nos ... in re praesent ... cum quotidie, tum maxime anniuersaria ... memoremus. Vt ... inter excellentia certis diebus facta sunt, eorũ ... anniuersaria ... memoriam festiuitas concelebrata custodiat.*

[l] August. in lib. de Actis cũ Felice Manichaeo: *Manichaeũ inter Apostolos non legimus. Spiritus autẽ sanctus quẽ venturũ promisit Dominus, Ioã. 16. in Apostolos venit, Act. 2. antequã Manichaeus natus esset.*

[m] Aug. in lib. de fide cont. Manich. ca. 73. *Quomodo Christus tã multas animas necãdas daemonibus in porcis tradidit, cum illi has animas dicatis esse pecorũ, quales sunt hoĩm?* Et c. 44. *Anima irrationalis peccare non potest, quia nec praecepta rationis potest accipere. Rationalis autẽ, quia potest rectè factorum rationabilia praecepta percipere, & rectè factis ad aeternam beatitudinem peruenire, si hoc peccando noluerit, iustè ad inferiora damnatur.*

[n] Amb. epist. 8. *Manichaeos ob Dominicae diei ieiuniaiure damnamus. In Resurrectionẽ Christi non credit, si Legem quis ieiunij die Resurrectionis indicat.*

[a] August. de peccat. merit. & remissione, lib. 1. c. 11. Apost. ait Rom. 5. *Regnauit mors ab Adam vsq. ad Moysen etiã in eos qui non peccauerunt in similitudine praeuaricationis Adam, id est, qui nondũ sua propria voluntate, sicut ille peccauerunt, sed ab illo peccatum originale traxerunt.*

Ibid. c. 16. *Praedixit Apostolus Rom. 5. iudiciũ ex vno delicto in condemnationem. Itaq. paruuli simul peccato, & morti primi hominis obnoxij nascuntur in carne.* ... Post c. 18. *Si nulla originalis peccati aegritudine sauciati sũt, quomodo ad ... sacramẽtũ salutis aeternae ... currentiũ pio timore portatur?*

[c] Concil. Mileuitanum c. 2. *Placuit, vt quicunq. paruulos recentes ab vteris matrũ baptizandos negat, aut dicit in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma Baptismatis non verè, sed falsè intelligatur, anathema sit.* Aug. de verb. Apost. Ser. 14. *Dicimus, paruulos aliter ... vitam aeternã nõ habituros, nisi baptizentur in Christo.* Et

Si ergo vlla fuit [illegible] diebus in orbe terrarum Ecclesia Christi [illegible] Leone [illegible] cauit, v[illegible] N[illegible]quam ver[illegible] vllum fidel[illegible] tisse, atque eum vocasse Antichristum. excipio [illegible] No[illegible]anos, Manichæ[illegible] Pelagianos, Nestorianos, Eutychianos, & alia eiu[illegible] contra. Cum illo aute[illegible] runt omnes Patriarchæ, Primates, Episcopi & populi fideles per vniuersum mundum.

Iam verò si quis dicat, latuisse quendam cœtum [illegible] in illo sæculo, qui [illegible] fuerint immunes, & tamen primatum Romani Episcopi non agnouerint [illegible] part[illegible] pit, quod id suspicetur fuisse, de quo certam scientiam ex historia Ecclesiastica no[illegible] tim manifeste ex eo conuinc[illegible] quod pu[illegible] po[illegible]sse v[illegible] Dei [illegible] in [illegible] Pastores sese pro veritate Euangel[illegible] contra Episcopum Romanum [illegible] blasph[illegible] lunt, a fide aberrantem palam aperteque non o[illegible]luerint. Christus enim pr[illegible] *diebus vsque ad consummationem seculi cum illis e[illegible] qui docerent & ba[illegible] omnes gent*[illegible] 28. Nunquàm ergo potuerunt dee[illegible] veri & boni Pastores in Ecclesia [illegible] quæ regitur a[illegible] Qui autem vidit lupum venientem, & fugit, non est Pastor bonus [illegible] mercenarius [illegible] cura de ouibus. Si autem vllus Pastor bonus in tali cœtu qualem [illegible] Leone Papa in[illegible] tuisse Protestantes somniant, exaltasset velut tuba vocem suam [illegible] excel[illegible] bus supra viã in medijs semitis stãs clamasset, iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus l[illegible] prædicasset super tecta, instetisset opportunè, importunè, & tanquã lux in candelabro [illegible] omnibus qui in domo Dei erant, præluxisset, vt *tanquã ciuitas in monte co[illegible] tuta, nõ pot*[illegible] *di*. Verum ita non attestantur Prophetæ, Euangelistæ, Apostoli. Tum autem ex ista pr[illegible] ne contraria, dissentiones inter populos Christianos ortæ fuissent, alijs hoc, ali[illegible] bus: inde Episcoporum factiones, factionumque duces mox apparuissent [illegible] Imperatoru[illegible] tia, aut simulatio in hanc illamue partem prodita fuisset [illegible] Concilia conuenissent [illegible] anathemata huic illiue parti fuissent indicta: denique pars altera victa, & finibus Ecclesiæ abdicata f[illegible] æternum. Nunc autem cum nihil horum extiterit, imò cum Hilarius quidam D[illegible] P[illegible] pr[illegible] tum verbis arrogantibus minuendo, nihil aliud obtinuerit, quam vt in reprehensionem [illegible] bonorum caderet, nec aut temeraria verba sua defendisse, aut vir bonus habitus esse [illegible] aut [illegible] Ecclesiam ipsi consentientem habuisse legatur, nec vllos suæ opinionis aut antecessor[illegible] d[illegible] strârit, aut successores reliquerit: ex altera verò parte D. Leonis primatus omnium prouinci[illegible] relationibus, Episcoporum literis & appellationibus, atque etiam maximæ Synodi man[illegible] ma confessio reeluxerit, adeò vt eadem Synodus pro absurdissimo habuerit, quòd P[illegible] Dioscorus contra ipsum Papam, *cui vinea custodia à Domino commissa erat, & qui al[illegible] E[illegible] velut caput membris præerat, excommunicationem ferre ausus esset*: necesse est, vt ea sola C[illegible] clesia fuerit, quæ [illegible]lis diebus cum B. Leone, primatum in omnes Ecclesias iure optimo [illegible] dicante, communicauit.

Cæterùm ne quis putet, aut solũ viuente Papa Leone, Ecclesiã adeò magnifice de [illegible] Romano sensisse, aut Chalcedonensem Synodum in hac vna causa errasse, operæ pre[illegible] est audire, quid Gregorius Magnus, qui centum & quadraginta ferè annis post Leonis mortem [illegible] de Synodo Chalcedonensi attestetur, lib. 7. epist. 53. *Valde* (inquit) *libenter accep[illegible] quod [illegible] charitas de sua dubitatione requisiuit, an Orientales Ecclesiæ fidem atque doctrinam san[illegible] m[illegible] Leonis sequantur, ne fortassis earum sensus inter semetipsas pro trium capitulorum defensione di[illegible]*
360 *Vnde certam dilectionem tuam esse desidero, quia prædictæ sanctissimæ Orientales Ecclesiæ [illegible], vna doctrina, fidem eiusdem sanctæ memoriæ Leonis tenent, sanctamq́ Chalcedonensem Syn[illegible] nobiscum custodiunt atque venerantur, vt nullus esse Episcopus reputetur, qui eiusdem Synodi defensor [illegible] ctatorq́ non fuerit. Hinc est etiam, quod quoties in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, [illegible] odales sibi Epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum ali[illegible] bus Synodis custodire fatentur. sicut & nos auersamur, atque anathemate plectendos ducimus [illegible] q[illegible] fide eiusdem Synodi aliquid minuere, vel aliquid in ea addere præsumunt.*

Si tanta diligentia fides Leonis & Synodi Chalcedonensis custodita est [illegible] certè per aliquot [illegible] cula vel nulla erat Ecclesia Christi (quod fieri non potuit) vel ea est vera & sola Christi Ec[illegible] sia, quæ primatum Romani pontificis amplectitur.

Protestantes igitur, qui pontificis Romani primatum oppugnant, vt certissimè habiti fuis[illegible] impij & blasphemi [illegible] si quo[illegible] docent, in Synodo Chalcedonensi enunciassent: [illegible] illis omnibus qui fidem Synodi Chalcedonensis conseruare volunt, impij & blasphemi nec[illegible] sario habendi sunt.

Le[illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Romani	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.
			cunt etiam Protestantes, quòd paruuli absque Baptismi Sacramento vitam æternam, & Dei regnum obtinere possunt. neq; mirum, cum dicant; Sacramenta Christi gratiam nō conferre, quia peccatum auferatur. [d] Adam dicunt, etiamsi nō peccasset, fuisse corpore moriturū, neque moriturum merito culpæ, sed conditione naturæ.	*sto.* Et in Epist. 28. *Ab Ecclesia cū baptizandis paruulis festinatur, quia sine dubio creditur aliter eos in Christo viuificari non posse.* Aug. in Psal. 73. *Sacramenta noui Testamenti dant salutem.* [d] *Corpus* inquit Apost. Rom. 8. *mortuum est propter peccatū: no[n] d[icit], propter fr[agilitatem] terrenā sed propter peccatū.* C[onc.] Mileuit. can. 1. [Qui dicit Adā mortale factū, ita vt siue peccaret, siue non peccaret, moreretur, id est, de corpore, non peccati merito, sed necessitate naturæ exire, anathema sit.]
			De gratia Dei.	
	Idem Leo.	Leo ...	[e] Sine gratia Dei dicunt hominem per liberum arbitrium posse facere licet non tam facilè omnia diuina mandata, si velit.	[e] Conc. Mileuit. c. 5. *Placuit, vt quicunque dixerit, ideo nobis gratiā iustificationis dari, vt quod facere iubemur per lib. arbit. a[c]ilius possimus implere per gratiā, tanquā etiā si gratia non daretur, non quide facilè, sed tamē possimus etiā sine illa implere diuina mandata, anathema sit.* Dominus enim ait Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* Hieron. li. 1. aduers. Pelagian. *Possibilia præcepit Deus, & ego fateor. Sed animi lassitudo cūctas simul & semper nō potest habere virtutes. Dices, si nō possū, ergo peccatū nō habeo. Habes peccatū, quare no feceris, quod alius potuit facere.* Et li. 2. *Si non quod volumus facimus, sed quod nolumus, operamur* (Ro. 7.) *quomodo dicis, posse hominē sine peccato esse, si velit? Quod autē scriptū est, Et sanguis Iesu mundat nos ab omni peccato, tā in cōfessione Baptismatis, quàm in clementia pœnitudinis accipiendū est* [...] *q; igitur ex æquo est Sacramentum* [...] *, sed aliud est mūdari a Deo, aliud per se esse sine* [vitio].
			De Lege & mandato.	
			[f] Dicunt legem Dei & doctrinā ad hoc adiuuare, vt discamus, quę facere & sperare debeamus, charitatem autem, qua pie viuitur, dari negant.	[f] *Quisquis dicit, per gratiā Dei non præstari, vt quod faciendu cognoscimus* [...] *facere diligamus atq; valeamus, anathema sit. Sicut scriptū est Psal. 93. Qui docet hominē scientiā: ita scriptū est, 1. Ioā. 4. Charitas ex Deo est.* Concil. Mileuitanū, cā. 4.
			De perfectione.	
			[g] Dicunt vitam iustorum in hoc seculo nullum omnino habere peccatum.	[g] Concil. Mileuit. can. 6. *Quod ait Ioannes, Si dixerimus, quia peccatū nō habemus, veritas in nobis nō est: Quisquis propter humilitatē ita dici putat, & non quia verè ita est, anathema sit.*
			De meritis prævenientibus & libero arbitrio.	
			[h] Dicebant, gratiam Dei, qua liberamur ab impietate, secundū merita nostra dari. Aug. hær. 88. Bene addidit Augustinus, *qua liberamur ab impietate,* quia hoc verè Pelagi[anum] est, vt quis dicat, primam gratiam [...] tiue [...] illam qua impius fit [iustificatus], secundum meri-	[h] Aug. li. 3. Hypognosticωn: *Præcedit misericordissima gratia sua Deus hominis ignorantis et nōdū se quærentis voluntatē liberi arbitrij, vt eū se scire & quærere faciat.* 1. Ioan. 5. *Filius dedit nobis sensū, vt cognoscamus verū Deū, & simus in vero filio eius.* Hieron. in Procemio aduers. Pelagian. *Manichæorum est, liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere: ad[spectum] propria voluntatis, Dei semper credamus auxilio gubernari.* Augustinus de gratia Christi contra Pelagianos, lib. 1. cap. 44. *Vbique* (inquit Ambrosius in Lucā, lib. 2. cap. 12.) *Domini virtus studiis cooptra-*

161. Leo in Natali Petri & Pauli, Serm. 1. *Roma per sacram B. Petri Sedem caput orbis effecta, latius præsidet religione diuina, quàm dominatione terrena.*

Petrus Chrysologus in Sermone 175. *Edicto Cæsaris & Pagani, Dominus (Iesus) obtemperaturus occurrit: & Decreto beati Petri, Decreto Principis Christiani seruus adhuc aliquis irreuerenter obsistit?*
162. Non est dubium, quin hoc in loco *per Decretum B. Petri*, D. Chrysologus intelligat Ecclesiæ Romanæ Decretum, sicut etiam per Decretum Principis Christiani, Decretum Imperatoris insinuat. Vult igitur Chrysologus, perinde obediri Ecclesiæ Romanæ in Ecclesiasticis, quàm Imperatori Christiano in ciuilibus causis.

163. In Concilio Romano Hilarius Papa dixit: *Nulli fas sit sine status sui periculo, vel diuinas constitutiones, vel Apostolicæ Sedis Decreta temerare. Acclamatum est ab Episcopis: Hilario vita. Ista per S. Petrum, vt in perpetuum seruentur, optamus.*

164. Tarraconenses Episcopi ad Hilarium Papã: *Ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, inde responsa quærentes, vnde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pontificali totum deliberatione præcipitur.*
165. Simplicius Papa ad Zenonem Hispalensem Episcopum: *Congruum duximus, Vicaria Sedis nostræ te authoritate fulciri. Cuius vigore munitus, Apostolicæ institutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo transcendi permittas.*

Dioscoro per Synodũ Chalcedonensem ab Alexandrina Sede pulso, grauissimũ schisma in Alexandrina Ecclesia oritur. Et ex Catholicis quidẽ sederunt primum Proterius, deinde Timotheus, Salophaciolus, ac demum Ioannes Talaia. Ex altera verò parte flabellum seditionis fuit Petrus Moggus Diaconus ex Dioscori ordinatione, qui Alexandriæ latitans, & Proterium occidi, & Timotheum Ecclesia pelli curauit. Et hactenus quidem Acatius Constantinopolitanus
166. Episcopus, Catholicis fauebat, adeò vt *Synodicam Epistolam Papæ Romano mitteret, petens ne adulterum & hæreticum in Episcopali dignitate reciperet.* Cæterùm postquàm vidisset, Ioannem Talaiam nõ transmisisse ad se Epistolam Synodicam (siue ea res per negligentiam, seu diuinitus ab illo prætermissa est, vt cor iniputum Acatij reuelaretur) Acatius, odio in Ioannem suscepto, curat per dolum ab Imperatore proponi Henoticon, id est, pacificatorium quoddam rescriptum, quo Ecclesiæ inter se hactenus dissidentes, vniri viderentur. Ex qua occasione & cũ Petro Moggo cõmunicat, & eum (Ioanne Talaia reiecto) Episcopum Alexandrinę Ecclesię cõstitui curat.
167. Tunc *Ioannes Talaia (communicato cum Calendione Antiocheno Patriarcha consilio) Romanũ Pontificem Simplicium appellauit*, vt Liberatus in Breuiario attestatur, cap. 18. Simplicius igitur ad Acatium pro Ioanne Talaia scribit. Cumque Acatius respondisset, se non cum Ioanne, sed cum
168. Petro Moggo communicate: *Simplicius Acatium reprehendit, quòd hæreticum in communionem cõtra Sedis Apostolicæ sententiam recepisset.* Interim verò cùm Ioanni Talaiæ Papa Nolanã dedisset Ecclesiam, tam Simplicius, quàm Ioannes in pace defuncti sunt.

169. Simplicio autem in Episcopatu Romano succedit *Felix*, qui postquàm intellexisset, Petrum Moggum palam anathematizasse Synodum Chalcedonensem, itemque Acatij pœnitentiam
170. per quinquennium frustrà expectasset: tandem *abdicauit Acatium.* Quo defuncto, *Flauitas non consensit sine Romano Episcopo inthronizari.*

171. Euphemius etiam Flauitę succedens, *Felicis Papæ nomen, quod Acatius ex Commentarijs deleuerat, reposuit.* Historiæ autem istæ referuntur à Liberato, à cap. 14. vsque ad cap. 19. & à Zonara, Cedreno, & Nicephoro lib. 16. In omnibus autem controuersijs liquidò apparet, solam Sedem Romanam veræ fidei per omnia omnino tempora Petram fuisse; nec alios, quàm qui cum illa communicabant, mansisse Catholicos.

172. Nicephorus li. 16. c. 16. *Felix ad Zenonem misit, vt Acatius Romam aliquos mitteret cum Ioanne* Alexandrino Patriarcha, *in iudicio, si quam haberet actionem, experturus, aut causam dicturus.* Idem Felix Zenonem quoque de Vandalica persecutione admonebat, velut pius pater, de ijs fidelibus qui in Africa essent, solicitus.

173. Victor lib. 1. de persecutione Vandalica: *Cùm Theodoricus Regis filius iussisset Armogastem B. Confessorem capite truncari, prohibetur à Iucundo Presbytero suo, dicente: Si gladio peremeris, incipient eũ Romani martyrem prædicare.* Vbi per Romanos intellexit, *Catholicos.* Eò enim res iam à multis seculis deuenit, vt quia Pontifex Romanus Catholicæ Ecclesiæ caput est, idem prorsus sit inter Christianos Romanum & Catholicum dici, quod & antè ex Ambrosio & Hieronymo docui.

Idem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Leo Imperator.
461.	47. S. Hilarius Crispini filius. Sardus, sedit an. 6. m. 3. d. 10.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

merita dari, quod nemo Catholicus vnquàm sensit, licet Protestantes eiusmodi calumniam nobis impingant.

De splendore vestium.

[i] Dicebant (vt est apud Hieronymũ li. 1. aduersus Pelagianos) gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam. Hoc ferè opinantur Caluinistæ, ac præsertim Puritani, hoc est, ij Caluinistæ qui cæteris puriores in Anglia videri cùm velint, pro ingenti piaculo habenr, vt in administratione vllius Sacramenti veste candida minister Dei vtatur.

De regno cælorum.

[k] Item, regnum cælorum in veteri Testamenro repromitti, Hieronymus ibidem.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Zeno.
467.	48. Simplicius Castini filius, Tiburtinus, sedit an. 15. m. 6. d. 23	

De iustitia huius vitæ.

[l] Visus est Pelagius dicere, eum qui peccauit in quibusdam, iustũ esse desiisse: vt ita ostenderet, eos qui appellantur iusti in scripturis, in nullo peccasse. Hieronym. lib. 2. ibid. Protestantes etiam hodie neminem iustum, aut perfectum putant, qui vel in minimo peccat, imò nullum veniale peccatum admittunt.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
473.	49. S. Felix 2. iunior vocatus 3. Rom. sedit an. 8. m. 11. d. 8.	Anastasius.

De securitate Iustitiæ.

[m] Per nimiam sanctitatem securamque iustitiam audacter vobis cælestia dona vendicatis, inquit Hieron. aduersus Pelagian. libro 3. In qua etiam fiducia de sua imputata iustitia Protestantes securos se faciunt de regno cælotum.

Existi-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

operatur humanus, vt nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino.

[i] Hieronym. lib. 1. aduersus Pelagianos: *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorẽ: si Episcopus, Presbyter, & Diaconus, et reliquus Ordo Ecclesiasticus, in administratione sacrificiorum candida veste processerint?*

[k] Hieronymus lib. 1. aduersus Pelagianos: *Perspicuum est, regnum cælorum primùm in Euangelio prædicari per Ioannem Baptistam, & Dominum Saluatorem, & Apostolos.* Augustinus contra Faustum, lib. 19. cap. 31. *Quod non temerè dixerim, nescio vtrum quisquam in illis libris* (Veteris Testamenti) *inuenit nomen regni cælorum, quod tam crebrò nominat Dominus. Fit quidem mentio æterni regni, beatæ vitæ, & immortalitatis. Sed hoc nomen regnum cælorum, de nullo inde loco mihi occurrit. Hoc enim propriè pertinet ad reuelationem noui Testamenti.*

[l] Hieron. lib. 2. cont. Pelag. *Nõ ex eo quòd parua quis peccauit, iustitiæ nomen amisit, sed ex eo quòd multa bona fecit, iustitiæ nomen possidet.* Aug. De spir. & ca. 28. *Nõ impediũt à vita æterna iustũ quædã peccata venialia, sine quibus vita hæc non ducitur.* & cap. 36. *Dici potest quædam iustitia minor, huic vitæ competens, qua iustus ex fide viuit. Neque enim si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plenæ perfectæq; debetur, iam culpæ deputandum est.*

[m] Hieron. lib. 2. ibid. Propheta Michæas ait: *Indicabo tibi, ô homo, quid Dominus quærat à te: vtiq; facere iudiciũ, & diligere misericordiam, & solicitũ ambulare cum Deo tuo, vt nunquã* (inquit Hier.) *securus sis. Qui cautus & timidus est, potest ad tempus vitare peccata. Qui securus est de iustitia* (vt Lutherani & Caluin. iubẽt quẽlibet nõ minus de æterna salute, quàm de sua fide securũ esse) *repugnat Deo, illiusq; auxilio destitutus insidiis hostiũ patet.* Aug. de correpr. & gratia c. 6. *Quis ex multitudine fideliũ, quàm diu in hac mortalitate viuitur, in numero prædestinatorũ se esse præsumat, quia id occultari opus est in hoc loco, vbi sic cauẽda est elatio, vt etiã per satanæ angelũ, ne extolleretur, tãtus colaphizaretur Apostolus. Hic & Apostolis dicebatur, Si manseritis in me: dicẽte illo, qui illos vtiq; sciebat mãsuros. Omnes etiã qui bene currunt, timeant; dũ occultũ est quò perueniãt.*

h DE

Idem Victor in lib. 2. Cùm Rex Vandalorum & Alanorum Hunericus Catholicos Episcopos prouocasset ad rationem fidei suæ reddendam, Eugenius Carthaginiensis Episcopus respondit, *causam fidei communem esse, & ideo sine vniuersitatis consensu non debere tractari. Se igitur scripturum fratribus suis, vt in Africam veniant & præcipue* (inquit) *Ecclesia Romana, quæ caput est omnium Ecclesiarum.*

174. Hinc apparet, non hoc actum esse in sexta Synodo Carthaginiensi, vt in causis fidei Africana Ecclesia non agnosceret Ecclesiam Romanam, velut omnium Ecclesiarum caput, sed tantum, vt presbyterorum & inferiorum clericorum appellationes extrà Africam facile non admitterentur. Cum alioqui totius Africæ Primas de communi fratrum sententia vltro præ se ferat, *Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum.* Et certè in omnibus Ecclesiis etiã Africana comprehenditur. Africani ergo etiam eo tempore quo Dei gratia stabiliti pro fide Christiana patiebantur, confessi sunt, Romanam Ecclesiam Ecclesiæ Africanæ caput esse.

175. Gelasius in commonitorio ad Faustum fungentem legationis officio Constantinopoli: *Appellationes totius Ecclesiæ ad huius sedis examen Canones voluère deferri: sententiamq́; illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius decreta sequenda mandarunt.*

176. Idem ad Anastasiũ Augustũ: *Nosti fili clementissime, quòd licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus diuinarũ deuotus colla submittis: quanto potius sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem Christus vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est, & habet deuota primatem?* (Et post:)

177. *Hoc est quod sedes Apostolica magnopere cauet, vt quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si* (*quod Deus auertat, quod fieri non posse confidimus*) *tale aliquid proueniret* (nimirum vt Petri confessio, hoc est, sedes Apostolica, contagione aliqua falsæ doctrinæ macularetur) *vnde cuiquam resistere auderemus errori? Vel vnde correctionem errantibus posceremus?*

178. *Gennadius Massiliensis Presbyter de fide sua scripsit librum ad Papam Gelasium.* Sic enim moris erat vt facerent de quorum fide vel suspicio leuis fuisset.

179. Gelasius Episcopis per Lucaniam, Brutios & Siciliã constitutis: *Indignum est, quenquam Pontificum hanc obseruantiam refutare, quam B. Petri sedem & sequi videat, & docere; satisq́; conueniens est, vt totum corpus Ecclesiæ in hac sibimet obseruatione concordet, quam illic vigere conspiciat, vbi Dominus Ecclesiæ totius posuit principatum.*

180. Gelasius ad Episcopos Dardaniæ: *Vniuscuiusque Synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesiæ probauit assensus, nullam exequi sedem præ cæteris oportet, quàm primam: quæ & vnamquamque Synodum & sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.*

Idem in concilio 70. Episcoporum, & sanctarũ scripturarum Canonẽ tradidit, & ex Patrum opusculis, quæ rata, quæq́; apocrypha habẽda essent, declarauit, & vniuersos hæreticos, eorũque scripta perpetuo damnauit anathemate, sub cuius concilij initio sic habetur: *Romana Ecclesia nullis Synodicis constitutis, cæteris Ecclesiis prælata est. Sed Euangelica voce Domini primatum obtinuit; Matth. 16. Est ergo prima Petri Apostoli sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid huiusmodi.* Hæc septuaginta Episcopi in Synodo.

Quidam nescio cuius hæresis Anastasium insimulant, quòd cum Photino Thessalonicensi Diacono Acatij consorte communicasset, atque Acatium ab antecessoribus suis damnatum reuocare voluisset. Primùm Acatius reuocari non poterat ab Anastasio, qui ante pontificatum eius vita defunctus fuerat, vt constat ex Euagrio lib. 3. cap. 23. Deinde Anastasius Pontifex in epistola quam scribit ad Anastasium Imperatorem, precatur eius clementiam, *vt nomen Acatij, quod multis ex causis offendiculum Ecclesiæ concitauit, taceatur.* Quomodo autẽ putabimus, eum communicasse cum Acatij consorte, qui neque Constantinopolitanos quidem cum nuda Acatij appellatione communicare passus est. Tertiò, qui hæresis accusant hunc Pontificẽ, nullum ea de re testimonium antiquitatis proferunt. Quartò, crimen hoc, quodcunq́; id est, schismatis potius est, quàm hæreseos crimen. Neque enim Acatium ipsum, ac multò minus Photinum Diaconum, in hæresim lapsum esse probant, etiamsi pacis causa non rectè cum hæreticis communicarent. Quintò, si vel maximè cum hæreticis communicasset Anastasius, tamen ab omni hæresis crimine libera mansisset Romana Ecclesia, quæ in illa causa (quam Gratianus commemorat distinct. 19.) ob id Anastasij factum ab eo discessisse dicitur. Sextò, si & Romana Ecclesia potuisset ad punctum aliquod temporis lapsa esse: tamen Deus prouidentiam suam ex ea re mirabilem erga illam sedem ostendisset, eo quòd Pontifex, qui fuisset causa erroris, diuino nutu ideo percussus est, ne per Petri sedem Catholica Ecclesia in errorem aliquem duceretur: nemo enim id in Anastasio imitatus esset, ob quod eum a Deo percussum intellexisset.

Postremò

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
492.	50. S. Gelasius Valeri Episcopi filius, Afer, sedit an. 4. m. 8. d. 19.	Idem Anastasius, 5.
496.	51. Anastasius 2. Iunior. Petri filius, Roman. sedit an. 1. m. 11. d. 24.	

DE CERTIS DVBIIS, QVÆ INTER CATHOLICOS HOC TEMPORE CIRCA

prædestinationem exorta sunt, quorum pleraque si quis pertinaciter defenderet, Semipelagianus habendus esset.

IN VRBE MASSILIENSI, ET IN RELIQVA GALLIA viri quidam Ecclesiastici lectis D. Augustini opusculis, quæ contra Pelagianos ediderat, Pelagianos quidem pro hæreticis habuerunt; sed nonnulla in Augustini dictis Patrũ opinioni & Ecclesiastico sensui contraria putauerũt.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De principio Iustitiæ.

ᵃ Existimabant (vt Hilarius in Epistola sua ad Augustinum refert) adiuuari gratia Dei eum qui cœpisset velle, non etiam donari, vt velit.

De Perseuerantia.

ᵇ Deinde quicquid donatum sit prædestinatis, id eos amittere posse, & retinere propria voluntate.

De numero prædestinatorum.

ᶜ Non esse definitum eligendorum reiiciendorumque numerum.

De præuisis paruulorum operibus.

ᵈ Ex paruulis tales baptizari antequàm moriantur, talesq; mori antequàm baptizentur, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruarentur ætatem, diuina scientia præuiderit.

ᵉ Præ-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Contra hunc errorem D. Augustinus scripsit librum priorem de Prædestinatione Sanctorum, vbi ex scripturis probat, *nihil nos habere quod non accepimus*, 1. Cor. 4. *Cùm ne cogitare quidem ex nobis ipsis aliquid possimus, sed omnis sufficientia nostra ex Deo sit.* 2. Cor. 3. *Misericordiam enim consequimur, vt fideles simus*; 1. Timoth. 1. *Nam & fides Dei donum est*; Ephes. 2. *Nec ad Christum aliquis venire potest, nisi Pater traxerit eum.* Ioann. 6.

ᵇ Contra istum errorem August. scripsit posteriorem librum de bono perseuerantiæ, de quo scriptum est, Philip. 1. *Vobis donatum est, pro Christo non solùm, vt credatis in eum, verùm etiam vt patiamini pro eo. Optimus enim finis Christiani est, pati pro Christo, & qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit.* Matth. 10. *Qui videtur stare, videat ne cadat. Potens est Deus* (non autẽ ipse seipsum) *statuere illum, dum non permittit tentari supra id quod possumus.* 1. Cor. 19. *Deus operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Philipp. 2.

ᶜ Augustin. de corrept. & gratia, cap. 13. *Prædestinatorum ita certus est numerus, vt nec addatur eis quisquam, nec minuatur ex eis. Potens est Deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.* Matth. 3. Quasi dicat: *Non deerit vllo modo numerus Abrahæ promissus.* Et Apoc. 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdiderit, certus est numerus.*

ᵈ Augustin. de bono perseuerant. ca. 10. *Falsum est secundùm ea mortuos iudicari, quæ facturi essent, si ad viuentes Euangelium perueniret.*

Saluianus Episcopus Massiliensis, de iudicio & prouidentia Dei lib. 4. *Quæ fieri non video, quasi facta habere non possum. Nullus pro eo quod non admittit, scelere punitur.*

ᵉ August.

Postremò, non quid Episcopi faciant, sed quid legitimè faciendum decernant, spectandum esse, Christus ipse docuit, *cùm iuberet suos facere id quod sedentes in Moysis cathedra dicerent illis*. Id autem legitimè decretum intelligitur, quod ex more maiorum de concilij sententia liberè decernitur. Cum ergo nihil tale sub Anastasio Ecclesia Romana decreuerit, vtique illa & quoad factum ipsum, & quoad ius omne, ab hæresi est immunis.

382. Ecclesia Orientalis ad Symmachum Episcopum Romanũ: *Quotidiè à sacro Doctore tuo Petro*
383. *doceris, oues Christi per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere.* Ennodius in libro Synodorum sub Symmacho habitarum, *Athanasium Romano Antistiti imparem locus ostendit.* Itemque de
384. Pontifice Romano ait: *Qui B. Petri Apostoli Vicarius æstimatur.* (Et pòst:) *Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem sedis Romanæ factã toto orbe venerabilem, dum illi, quicquid fidelium est vbique, submittitur, cum totius corporis caput esse designatur.* Et paulo antè: *Causas Præsulis sedis istius suo Deus reseruauit arbitrio.*

385. Paulus Diaconus in vita Anastasij Imperatoris: *Transamundus Vandalorum Rex clausis Catholicorum Ecclesiis, 220. Episcopos in Sardiniam exilio relegauit, quibus B. Papa Symmachus quotidiana subsidia ministrare non destitit.* Et hoc quidem sedi Apostolicæ proprium fuisse, iam ante ex Eusebio docuimus. Natura quippe iubet, vt omnium Ecclesiarum Pastor nullius gentis aut linguæ fideles à se putet alienos, sed omnibus potius tanquàm pater filiis thesaurizet.
386. In Synod. 3. sub. PP. Symmacho Eulalius Syracusanus Episcop. dixit: *Apostolicæ sedis Præsul prærogatiua Petri per vniuersum orbem primatum obtinens sacerdotij, statutis Synodalibus consueuit tribuere firmitatem.*
387. Theodorus lector Collectaneorum lib. 2. *Imperator Anastasius Macedonium Patriarcham Constantinopolitanum vehementer vrsit, vt Synodum Chalcedonensem anathemate damnaret. Ille verò sine vniuersali Synodo, cui magnæ Romæ* Episcopus præsideret, nihil se facturum dixit. §. Illa ergo Synodus verè vniuersalis & vnicè rata est, cui Romanus Episcopus præsidet. Græci etiam Episcopi testimonium est hoc.

In Synodo 4. sub Symmacho plusquam 70. Episcopi à Rege Theodorico Romam conuocati, vt Papæ Symmachi Acta discuterent, Regi dixerunt, *Papam debere Synodum conuocare, quia eius*
388. *sedi primùm Petri principatus, deinde cõciliorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec facilè formam aliquam testari, antedictæ sedis Antistitem minorum subiacuisse iudicio.* Vnde
389. Theodoricus (tametsi hæreticus alioqui esset) tamen veritate ac vsu Ecclesiastico victus, *ipsum Papam in colligenda Synodo voluntatẽ suam significasse, declarauit.* Cumque Episcopi non crederent Regis verbo, *Rex ipsius Papæ literas exhibuit:* Qua ex re conuincitur, concilia quidem generalia persæpe ab Imperatoribus esse conuocata, verùm id nunquam esse factum absque Pontificis Romani literis, quas ille prius ad Imperatores ob eam causam misisset. Nam si legimus, & in Synodo Romana Siluestrum conuocasse concilium Nicænum, & alibi Damasum ad Theodosium scripsisse, vt Constantinopolitanum primum congregaretur, itemque si Leonis permultæ literæ extant, quibus Martianum ad conuocandam Synodum sæpissimè hortatus est, si ne Theodoricus quidem Arrianus, cùm Rex Italiæ esset, Synodum contra Papam cogere ausus est, præterquàm ex eiusdem Papæ auctoritate per literas consignata: quis dubitet, quin etiamsi non iam extet testimonium de vnius alicuius concilij generalis conuocatione per Papam facta, per eum tamen ea conuocatio & plerũq; ab initio procurata, & semper ad postremũ cõfirmata sit?

390. In quinta ducentorum octodecim Patrum Synodo, sub Papa Symmacho habita, idem Symmachus dixit: *sedes Apostolica (cui, licet indigni, præsumus) solida Petri confessione stabilita est.*

Paulus Diaconus in vita Anastasij: *Dum Anastasius in heresi qua delapsus fuerat, perseueraret, duásque in Christo naturas, Deitatis videlicet, & humanitatis, Eutychen heresiarcham sequens, denegaret: Hormisda Papa, qui Symmacho successerat, direxit Enodium Ticinensem Episcopum, aliosq; cum eo Constantinopolim Legatos, cum Catholicæ fidei inscripto, quatenus Anastasium ad Ecclesiæ reduceret*
391. *gremium. Is Legatos naui fragili imposuit, mandatq;, ne vspiam per totam Græciam ad aliquam ciuitatem accederent. Quam eius impiam temeritatem diuina continuò vltio subsecuta est. Nam cùm iam septimum & vigesimum Imperij annum ageret, ictu fulminis interiit.* Hinc puto errorem illum cepisse originem, quo putatum est, Anastasium Pontificem Romanum nutu diuino percussum esse. Quod enim Anastasio Imperatori accidebat, Anastasio Pontifici per errorem facillimè ascribi potuit.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
492.	52. Symmachus Fortunati filius, Sardus, sedit an. 15 m. 7. d. 28.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Prædestinationis doctrina.

ᵃ Prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quàm exhortationis afferri.

An omnibus offeratur gratia?

ᶠ Arbitrabatur, velle Deũ omnes homines saluos fieri, vt nullus habeatur exceptus, sed propitiationem, quæ est in Sacramẽto sanguinis Christi, vniuersis hominibus sine exceptione esse propositam.

ᵍ Prædictatum opinionum assertores, licet manifestè errauerint, tamen hæretici iute habendi non sunt, quia sic à S. Augustino dissenserunt, vt & ad ipsius dicta, quæ antè scripsisset, & ad alios Catholicos Patres, & ad sedem Apostolicam prouocarent. Vnde nec in eis pertinacia fuit, nec vllum nomen apud antiquos hætesum censores acceperunt.

100. De Nestorianis.

An Maria Deum pepererit.

ᵃ Nestorius sententiam Anastasij presbyteri (qua dixerat, Mariam à nemine Deiparã vocari debere) pertinaciter defendens, nouam hæresim condidit. Socrat. lib. 7. cap. 32. Theodoret. hæret. fab. lib. 4. ca. pænultimo.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵉ August. de bono perseuerant. cap. 17. *Hoc est dicere, tunc de sua salute hominẽ desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere*, cùm Ieremias clamet cap. 17. *Maledictus, qui spem ponit in homine.*

ᶠ Cælestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliæ, cùm & Augustinũ eximie laudasset, ca. 2. & *gratiæ Dei præuenientem continuamq́; necessitatem exposuisset*, cap. 5. 6. & 9. tandem ita cõcludit: *Profundiores verò, difficilioresq́; partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractârunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita nõ necesse habemus astruere. Quia ad confitendam gratiã Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt.*

ᵍ Cœlestinus ibidẽ cap. 3. *Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, cùm Pelagiũ atq; Celestiũ anathematizare non dubitent, ea tantùmodo sequi & probare profitẽtur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit & docuit.* Augustinus de prędestin. Sanctorũ ca. 1. *Peruenerunt isti fratres nostri, vt credant cum Ecclesia Christi peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanũ, nec ab isto malo, nisi per iustitiã secundi hominis aliquẽ liberari. Peruenerũt etiam, vt præueniri voluntates hominum Dei gratia fateantur: atque vt ad nullum opus bonum vel incipiendũ, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse, consentiant. Retenta ergo ista, in quæ peruenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orent eum qui dat intellectum, si quid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis quoque reuelabit.*

ᵃ Socrates lib. 7. ca. 32. *Anastasii verba* (quibus Mariã negauit vocandã esse Deiparã) *omnium animos tam clericorũ, quàm Laicorũ magnopere conturbârũt. Nam iam olim didicerant, Christum verè Deũ esse, & nequaquàm propter incarnationis mysterium, tanquam solum hominem à diuinitate separatum.* Hæc Socrates. Quæ verba produxi, non ob Socratis, verùm ob populi Constantinopolitani, atque adeò cleri totius Catholicam fidem ac testimonium.

ᵃ August.

Ioannes Maxentius in responsione ad epistolam quæ falsò ab hæreticis dicebatur Hormisdæ Papæ. An non est Catholicum, Christum filium Dei viui vnum confiteri ex indiuidua Trinitate? Pro hac enim sola sententia *Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum*. Nam & ipsi hæretici ad hoc vbique hanc ipsam, cui respondimus, epistolam proferunt, quatenus & sæpe dicti Monachis inuidiam conflent, *& omnes quasi ex auctoritate Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei vnum confiteri ex Trinitate. Absit, vt ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat.*

Ex libro Pontificali in vita Hormisdæ. Postquam Anastasius Imperator Eutychianus fulmine
392. percussus interiit, *Iustinus Orthodoxus Imperium sumpsit, & direxit auctoritatem suam ad Hormisdam Papam sedis Apostolicæ, per Gratum Illustrem nomine, petens à sede Apostolica, vt redintegraretur pax Ecclesiarum.* Acacius enim Constantinopolis Episcopus, se ac suos ab Ecclesia Romana diuiserat. Cumque Hormisda *misisset Legatos ex omni parte, fide, & textu libelli pœnitentiæ munitos,* Monachorum Orthodoxorum & illustrium virorum in quibus Iustinus Imperator, & Vitalia-
393. nus Consul) simul occurrerūt, & illos cum gloria susceperunt. Iustinus verò Imperator ad Hormisdam Papam rescripsit, *Episcopum Constantinopolis, & clerum cum Papa consentire.* Sed ipsius Constantinopolitani Episcopi verba referamus. *Certus* (inquit Ioannes Constantinopolitanus E-
394. piscopus ad Papam Hormisdam) *scito, quòd omnes à te repudiatos hæreticos renuo. Et ego pacem diligens, sanctissimas Dei Ecclesias, id est, Superioris vestræ, & nouellæ istius Romæ, vnam esse accipio: illam*
395. *sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ ciuitatis, vnam esse definio.* (Et pòst:) *Non potest prætermitti sententia Domini, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica inuiolabilis semper Catholica custoditur re-*
396. *ligio. Quopropter sequentes in omnibus sedem Apostolicam, prædicamus omnia quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero, in vna communicatione vobiscum quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra deuotio Christianæ religionis, & perfecta soliditas.*

397. Hormisda Pontifex in epist. ad Ioannem Episcopum Melicitanæ Ecclesiæ, vt refert, Constantinopolitanam Ecclesiam ad cōmunionem suam reduxisse: sic adiicit, *plurimos Episcopos per Orientis partes sic fecisse.* Tum autem in epistol. ad Episcopos Hispaniæ scripta, libelli formam edit, se-
398. cundùm quam in communionem recipi Orientales clerici queant. Simulque declarat, *de Thraciæ, Scythiæ, Illyrici, vel Epiri veteris partibus, itemq́; de Syria multos iam esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & deuio declinasse.*
Idem Hormisda Sallustio Hispalensi Episcopo iniungit, *vt & prouinciis longinquitate disiun-*
399. *ctis Pontificis Romani exhibeat personam, & Patrum regulis adhibeat custodiam. Vices itaque nostras* (inquit) *per Bæticam, Lusitaniamq́; prouincias, saluis priuilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decreuit antiquitas præsente tibi auctoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerij dignitatem, releuantes nostras, eiusdem remedio, dispensationis excubias. Quoties vniuersalis poscit religionis causa, ad concilium te cunctis fratres euocante conueniant. Quicquid pro fide & veteribus constitutis formidibus, totum ad scientiam nostram instructæ relationis attestatione perueniat.*

400 Ioannes Maxentius Constantinopolitanus velut fidei adderet aliquid, accusatus, Catholicam fidei suæ confessionem apud sedes Apostolicæ Legatos edidit, eo ipso agnoscens & communionem, & obedientiam Ecclesiæ Romanæ.
Paulus Diaconus in vita Iustini: *Theodoricus Arrianus Ioannem Papam Constantinopolim ad Iustinum principem Catholicum mittit, interminatus, vt nisi hæreticis* (quos Iustinus relegare volebat) *Ecclesias redderet, vniuersos Italiæ populos deleret. Re obtenta, cùm Ioannes Papa Rauennam ad Theodoricum venires, in carcerem (vbi etiam felici morte decessit) coniectus est, quod eum Iustinus Catholicæ*
401. *pietatis defensor honorificè susceperit.* Iustinus quippe Imperator (vt Pontificale Romanum habet) gaudio repletus est, *quia meruit temporibus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius*
402. *manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus.* Miraculo tribuit D. Gregorius in 3. Dialogorum, cap. 2. quòd equus qui Ioannem Papam portauerat, post *tanti Pontificis* sessionem, mulierem ferre recusauit. Quem eundem Papam in aurea Constantinopolis porta cæco lumen reddidisse testatur.
403. Ioannes Papa in epistola ... respondet Zachariæ Archiepiscopo, *Romana Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulanti.*

404. In tom. 2. Conciliorum, Afri Episcopi cum Episcopo Romano (qui tunc erat Bonifacius) sese cōmunicare, his verbis testati sunt: *Non potest Domini sententia prætermitti, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholico seruato religio.* Deinde anathematizant omnes qui con-

[illegible] Dei, *seu* [illegible] Ecclesiæ *successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De persona Christi.

Imperator. Rom.

[b] Dicebat Christũ hominẽ tantùm in vtero virginis de Spiritu sancto fuisse cõceptum: sed post-

53 Iustinus I. ea Deum homini fuisse permixtum, nec Deũ hominẽ passum sepultũq; dicebat. Aug. hær. 89.

De Patrum scriptis.

[c] Nestorius veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est, seipsum omnibus antecellere existimans. Socrat. lib. 7. c. 32. Nónne & hodie Protestãtes dedignãtur veterum Ecclesiæ doctorum scripta perdiscere? Quomodo alioqui negarent orã[t]ionum pro defunctis, quod tota per orbem semper docuit, prædicauit & exercuit Ecclesia? quod idẽ de aliis eorũ erroribus sentiendum est, in quibus à fide Catholica impudẽter discedũt.

De Quaternitate.

[d] Theodorus Mopsuestenus dũ impiè negat, Deũ (hoc est, Dei Filiũ) de Virgine natũ esse, nec tamen negaret, aut Filiũ Dei esse consubstantialẽ Patri, aut verum hominẽ assumpsisse ex virgine: Quaternitatẽ pro Trinitate impiè dogmatizauit, vt & cæteri Nestoriani, & Anastasius Imperator, qui postea eandẽ hæresim propagasse traditur. Dum e-

54 nim vni Christo duæ personæ tribuũtur, fit Quaternitas. Hæc to. 2. cõc. in Syn. 5. & apud Ioã. Maxentiũ in Catholicæ fidei cõfes-

55 Iustinianus. sione, & in Dial. cõtra Nestoriũ.

101 De heresi Prædestinatorum.

[e] Prædestinatorum hæresis dicebat, nec pie viuẽtibus prodesse bonorũ operũ laborẽ, si à Deo ad mortẽ præ[d]estinati fuerint:

56 nec impiis obesse, quòd impiè viuãt, si a Deo prædestinati fuerint ad vitã. Hæc hæresis ex libris Augu. male intellectis, initiũ sumpsisse dicitur. Sigebertus in Chron. sub an. Domini 415.

102. *De*

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] August. hær. 89. *Nestorius euacuare contendit omne nostrũ remediũ, quo verbũ Dei sic hominem suscipere dignatũ est in vtero virginis, vt vna persona fieret Dei & hominis.* Socrates lib. 7. c. 33. & Euagrius lib. 1 c. 4. testãtur, *Nestorium à Cyrillo (Episcopi Romani locũ obtinẽte) in cõcil. Ephesino abdicatũ Episcopatu, et postea Oasim deportatũ esse.*

[c] Socr. lib. 7. cap. 32. *Veteres Mariam Deiparam appellare non sunt veriti. Sanctissima Helena inquit Euseb. Pamphili Deiparæ partũ eximiis monumẽtis decorauit.* Quinetiã Origenes in epist. ad Rom. causam explicat, cur Deipara dicta sit. Aug. cõtra Iuli. Pelag. in principio secũdi libri. *Oportet, vt populi Christiani, eloquia Sanctorũ vestris profanis nouitatibus anteponant: eisq; potius eligãt adhærere, quàm vobis.* Et li. 1. c. 2. *Quod credũt (Oriẽtis & Occidentis Episcopi) credo, quod tenent, teneo; quod docẽt, doceo; quod prædicãt, prædico.* Ambros. lib. epist. 5. de traden. Basilicis: *Absit vt tradam hæreditatem Patrum, hæreditatem Dionysii, qui in exilio in causa fidei defunctus est, hæreditatem Eustorgy Confessoris, hæreditatem Myroclis, atque omnium retrò fidelium Episcoporum.*

[d] Proclus Constantinopolitanus Episc. (Armeniis id ab eo petentibus) Theodori blasphemias cõfutauit. *Vnus* (inquit) *ex Trinitate est, qui crucifixus est (hoc enim crucifixũ est, quod incarnatũ est, quia causa Incarnationis est Crux) solutum est iurgium.* Nimirum vna est Christi persona: & sola Trinitas in diuinis adoratur. *Sin alius aliquis præter Trinitatẽ* (id est, preter vnũ ex Trinitate crucifixus est) *quartus est sine dubio gloriæ Dominus, et ab illa glorificatione, qua Seraphin glorificãt, existit alienus. Seraphin aũt Trinitatem laudant, & vnitatẽ cõfitentur.* Hæc etiam citãtur à Ioanne Maxentio in Catholica professione.

[e] Prosper Aquitanicus in responsionibus ad capitula Gallorũ cap. 6. *Iustificatus homo, id est, ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donum, quo medio acquirat & meritum: vt quod in illo inchoatum est per gratiam Christi, etiam per industriã liberi augeatur arbitrij, nunquam remoto adiutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquã potest. Prædestinationem Dei, siue ad bonum, siue ad malum in hominibus operari, vt ad vtrumque homines quadã necessitate videatur impellere, ineptissime dicitur, cum in bonis voluntas sit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas intelligenda sine gratia.*

[f] Leo

qui contra Ecclesiam Romanam erigunt ceruices.
405. In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica: *Iustinianus Augustus Ioāni Archi-*
episcopo Romæ. Nec patimur quicquam, quod ad E[illegible]l[illegible]siarum statum pertinet [illegible] quamuis manifestum &
406. *indubitatum sit, quod mouetur) vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium sancta-*
rum Ecclesiarum.
407. In Authenticis Collatione 2. Tit. 4. *summi Pontificatus apicē apud Romā esse, nemo est qui dubitat.*
Idem, Collatione 9. tit. 6. aliàs in Constitutione 131. *Sancimus secundum quatuor Synodorum*
408. *definitiones, sanctissimum Senioris Romæ Papam, primum esse omnium sacerdotum.* Tantum igitur
abest, vt Romanæ sedis primatus à Phocæ Imperatoris tēpore inceperit, vt Iustinianus, qui Pho-
cam diu antecessit, in primatu Romanæ cathedræ sanciēdo, fateatur, se *quatuor primarum Syno-*
dorum definitiones sequi.
409. Liberatus in Breuiario cap. 20. Ad Ioannem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius E-
phesiorum Episcopus, & Demetrius à Philippis, *consulere sedem Apostolicam contra legatos Acu-*
micorum: negantes B. Mariam verè & propriè Dei genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum
& carne passum. Sed *Papa Ioannes nobis ibi positis hoc confitendum Epistola sua firmauit, & Impera-*
tori direxit. Nunquid Theologos Græcia hoc tempore non habuit, vt ad Romam de tali re mit-
teretur? An potius inde petitum est responsum, vbi subesse in doctrina fidei falsitas non potest?
Quod vtique verius est.
410. Procopius lib. 1. de Bello Gothorum: *Ex Byzantio ad Romanum Antistitem Legati venerunt,*
Christianorum altercationis sedandæ causa. (Et pòst:) *Christianæ fidei disciplinam si alij vnquam, Ro-*
mani præcipuè sunt venerati.
Exemplar precum Eulalij Carthaginiensis Episcopi ad Bonifaciū Papā extat in tom. 2. Con-
ciliorum. De qua etiam re Bonifacius mētionem facit in epistola sua ad Alexandrinum Patriar-
411. cham. Ait igitur Carthaginiensis Episcopus: *In sede Apostolica extra maculam semper est Catholica*
seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, ana-
thematizamus omnes qui contra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas eri-
gunt ceruices: sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per
omnia spero, vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est
integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas.
Ex lib. Pontificali. Iustinianus Augustus videns, Agapetum vicisse Anthimum Patriarcham,
412. *humiliauit se sedi Apostolicæ, & adorauit Agapetum Papam: Anthimum verò expulit in exilium.*
Aimoinus (aliàs Annonius) de gestis Francorum lib. 2. cap. 16. *Agapetus Romanæ sedis Pontifex*
413. *Iustinianum in Eutychis sectam delapsum ad veram reduxit fidem, & Anthimum Patriarcham Con-*
stantinopolitanum damnauit.
Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 3. *Dum Agapetus S. Romanæ Ecclesiæ Pontifex ad Iustinia-*
num principem proficisceretur, in Græciarum partibus propinqui cuiusdam muti & claudi obtulerunt
414. *eum Agapeto curandum, dicentes se in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam illius spem habere. Proti-*
nus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum sollemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei
Omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & a-
spiciente populo, eum mox à terra in propriis gressibus erexit. Cumq. ei Dominicum corpus in os mitte-
ret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumq.
gentes il[illegible]o metus & reuerentia inuasit, cùm videlicet cernerent, quid Agapetus facere in virtute
Domini ex adiutorio Petri potuisset: Non puto aut vulgo ignotam olim, aut omnino vanam fuisse
Romani Pontifi[illegible]s Petrique successoris auctoritatem, quæ cùm vulgi fide, tum editione miracu-
lorum contestata est.
415. Liberatus cap. 21. *Petentibus principibus, vt Agapetus Anthimū* (qui abhorrebat à Synodo Chal-
cedonensi) *in communionem sus[illegible]peret: recusauit, nisi se libello probaret Orthodoxum, & cathedræ*
suæ (id est, Romanæ) *reconciliaretur. Anthimus igitur pallio Imperatoribus reddito, discessit, & Pa-*
pa ex Imperatoris consensu Menam sua manu consecrauit Antistitem. Si iam olim certissima per-
suasio non t[illegible]isset omnium Christian[illegible]rum a[illegible]mos, illum manere Episcopum iure non posse,
qui non communicaret cum Romano Pontifice: nunquam Imperatores tam potentes, ad vnius
Episcopi vocem, Anthimum in exilium egissent, pro quo tanta iterum certamina cum Romano
Pontifice post[illegible]a subiuerunt.
416. In epistola Orientalium ad Agapetum: *Christus sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, com-*
misit, & firmauit super firmam petra pedes vestros. Reperitur hæc epistola in Actione prima quin-
tæ Syn[illegible] Constantinopol[illegible]æ.
417. Synodus Constantinopolitana [illegible], Actione 4. in sententia quā tu[illegible]t contra Anthimum:
Anthimus deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæcunq. [illegible]mus Pontif[illegible]x magnæ
sedis Apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos Patriarchas scri[illegible]sit, se sequi per omnia [illegible] dem A[illegible]o-
stolicam.

Tanta

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
532.	57. Ioannes Iunior Mercurius, Proiecti filius, Rom. sedit an. 2. m. 4. d. 6.	Idem Iustinianus.
534.	58. S. Agapetus Gordiani filius, sedit an. 1. d. 29.	Idem Iustinianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

102. De Eutychianis.

An duæ naturæ in Christo?

a Eutyches Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter & Monachus dicebat, ante inhumanationem Christi, duas naturas esse, diuinitatis & humanitatis: post humanitatem verò, vnam naturam factã. Flauianus Archiepiscopus Constantin. in Epistola ad Leonem Papam.

De carne Christi.

b Dicebat corpus Domini, quod ex Maria factum est, non esse nostræ substantiæ, neq; humanæ conspersionis, sed humanũ quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neque genitrici eius secundùm carnem. Flauianus ibidem.

De Christi diuinitate.

c Dicebat, verbum immutabiliter conuersum per virginem solum traiecisse, cruciq; appensam vnigeniti diuinitatem, & eam sepulchro mãdaram resurrexisse. Theodoretus hæret. fab. lib. 4. cap. vltimo.

De conciliis.

d Gesta Ephesi confecta pro nihilo habuit. Flauianus ibidem.

Contra

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

a Leo in epist. 10. ad Flauianum: *Tam impiè duarum naturarum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuisse dicitur, quàm nefariè, postquàm verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.*

Theodoretus in Dialogo 2. *Post conceptionem fuit fœtus in vtero, & natus est infans, circumcisus, & auctus ætate, quorum nihil conuenit diuinitati, vt nec esurire, sitire, ambulare, dormire. Non ergo post vnionem humanitas suam naturam amisit.*

b Leo ibidem c. 2. *Superare non possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatũ contaminare, nec mors potuit detinere.* Et c. 4. *Qui verus est Deus, idem verus est homo. Agit enim vtraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.* Et c. 5. *Propter hanc vnitatem personæ in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cùm filius Dei carnem de ea virgine de qua natus est, assumpserit.*

Euagrius lib. 2. c. 4. *Synodus Chalcedonensis approbat sanctissimi antiquæ Romæ Archiepiscopi Leonis epistolam ad Flauianum Archiepiscopum de tollendo insano Eutychis errore scriptam, vtpote eximij Petri confessioni consentientem, & velut columnam quandam, quæ veram doctrinam contra malè de fide sentientes roboret.*

c Theodoretus in dialogo 3. *Si cognouissent (inquit Apostolus) Dominum gloriæ, non crucifixissent. Quia verò diuinã naturã ignorauerunt, humanã crucifixerunt. Itaque carnem esse affixam conuenit dicere, diuinam naturam ab ea inseparabilem confiteri & in cruce, & in sepulchro.*

Vigilius Tridentinus lib. 4. cõtra Eutychem: *Quia verbum, id est, vita mori non potest, Christus autem mortuus est: nihil aliud restat, nisi vt carnis habuerit naturam, quæ mori potest.*

d Prosper Aquitanicus paulo ante finem libri contra Collatorem: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cælestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, & Prædecessorum suorum statuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat: vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.*

Vigi-

Vigilius verò etsi ad Synodum ipse non accessit, tamen (vt Euagrius ait lib.4.cap. 37.) *per literas concilio consensit.* Et condemnauit tria capitula, id est, Theodorum Mopsuestiæ Episcopum, librosque eius, Theodoriti scripta contra Cyrillum, & epistolam Ibæ ad Marim Persam scriptam. imò *Rusticum & Sebastianum ex B. Petri auctoritate* ob easdem hæreses à diaconorum honore alienos decreuit, vt habetur in 7. collat. 5. Synodi.

Præterea in eadem quinta Synodo etiam Origenis dogmata sunt damnata. vnde Cassiodorus
410. ca. 1. de diuinis lectionibus ait: *Origenem, licet tot Patrum oppugnet auctoritas, præsenti tamen tempore & à Vigilio viro beatissimo* Papa, *denuò constat esse damnatum.*

Arator Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, cùm Acta Apostolica Hexametro carmine celebras-
411. set, opus suum Vigilio Pontifici Romano his verbis dedicauit: *Domino S. beatissimo, Apostolico, & in toto orbe, primo omnium sacerdotum Papæ Vigilio.*

Vigilius Papa in epist. ad Eucherium: *Sancta Romana Ecclesia Petri merito, Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput semper referenda sunt.*

Idem Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, tum quia in Ecclesia
412. sua non resedisset, tum ob alia scelera condemnauit his verbis, quæ habentur in tom. 2. Conciliorum: *Ex persona & auctoritate B. Petri Apostoli, cuius (licet exigui) nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanensi* (& aliis duodecim Episcopis) *Theodorum Cæsareæ ciuitatis quondam Episcopum hac sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communione Catholica, quàm vel omni officio Epi-*
413. *scopali seu potestate spoliatum esse decernimus. Teq. Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam Diœcesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, qui excessibus Theodori præbuistis assensum, tamdiu à sacra communione suspendimus, donec vnusquisque vestrum culpā apud nos propriam sua satisfactione diluerit.* De Theodori blasphemiis agitur apud Euagriū, lib. 4. c. 37. Mennam verò 4. mensibus à communione exclusum, & postea per Vigilium Papam ad communionem admissum esse, Nicephorus refert lib. 17. cap. 26.

Gregorius lib. 7. epist. 115. *Childebertus Francorum Rex, Catholicæ religionis amore succensus, intra muros Arelatensis ciuitatis, Monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete Monachorum disposita fuerant, turbarentur, quæq. contulit in iure Monasterij, epi-*
414. *stolis suis Apostolica petiit auctoritate firmari: hoc quoque suæ petitioni subiungens, vt eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quàm in ordinatione Abbatis, quædam pariter priuilegia largirentur: Sciens quippe, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, à Vigilio Romanæ sedis Antistite ad Aurelium Arelatensem Episcopum scripta transmissa sunt, vbi omnia quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, Apostolicæ auctoritatis libenter annisu firmata sunt, quia difficultatem pati non potuit huiusmodi res petita.*

Metaphrastes in vita Gregorij Agrigentini Nouēbris 23. *Theodoro Episcopo Agrigenti* (quod op-
415. pidum est in Sicilia) *vita functo, alij (vt fit) alium in sede collocare studebant. Cúmque vnusquisque designatum à se auctoritate Pontificis firmari ratumq. fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis maximi arbitrio permissuri. Pontifex verò ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundémque apud eum postea falsi criminis accusatum absoluit.* De hoc (opinor) Gregorio fit mentio apud Nicephorum lib. 17. cap. 27. & apud Gregorium Magnum lib. 2. epist. 12. indict. 11.

Sub temporibus Agapeti, Silucrij ac Vigilij Papæ, Iustinianus Imperator, & eius in Imperio successores propter vrbem à Gothis liberatam, hoc iugum imposuerunt Romanis Pontificibus, vt eorum creatio firma & stabilis censeri non deberet, donec Imperatoris consensus accessisset: ob quem consensum obtinendum oportebat certam pecuniæ summam à nouo Pontifice exsolui. De hoc onere imposito Gregorius Magnus in 4. Psalm. Pœnitentiali conqueritur. Vbi de Simonis Magi hæresi disputans, & Simoniacam prauitatem siue in Imperatore Mauritio, seu in aliquo rege accusans, *Huius* (inquit) *erroris vesania concitauit aduersus Ecclesiam Dei, regiam, si fas est dicere, potestatem. Qui turpissimi lucri cupiditate illectus, Ecclesiam Christi, quam Saluator noster voluit esse liberam, potestatis regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam; quantò melius foret sibi,*
416. *Dominam suam esse cognoscere?* (Et pòst) *In tantum autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet?* Dominā Gentium Gregorius paulo antè appellauerat totam quidem Christi Ecclesiam. Sed quia totius Ecclesiæ caput Romæ in Petri cathedra sedet, propterea *Romanā quoq; Ecclesiam*

vocauit

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani.	Imper. ator. Rom.
Idem Vigilius.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De filijs promissionis.

[i] Filios promissionis ex mulieribus natos, sed ex spiritu sancto dicunt esse conceptos, ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertinere videatur. §. Calumniatæ verò etiam filios promissionis eos volút esse, qui nascuntur ex baptizatis parentibus, etiamsi filij moriantur ante baptismum.

De animarum origine & præexistentia.

[k] Animas ob peccarum in cælestibus cõmissum ad inferiora delapsas corporibus fuisse inclusas, prout in æthereas potestates vel duriores, vel minores incidissent: & fatalibus stellis tam corpora, quá animas hominum astringi.

De Canone Scripturarum.

[l] Corruptissimos codices suos pro Canonicis vindicabant.

[m] Dictionij libros pro Canonicis habuerunt, quos ille postea correctus reuocauit. Eodem modo sacramentarij horum temporum verbis Berengarij vtuntur, qui ipse correctus non semel reuocauit.

De sectis Nestorianorum & Eutychianorum.

[n] Eutychiani (sub quorum etiam nomine comprehendendos puto quosdá, qui etiã erant Nestoriani) in duodecim sectas diffecti sunt, vt author est Nicephorus lib. 18. c. 45. Qui nõ eadem omnes ætate, verum ex eadem malæ arboris radice orti, varijs nominibus appellati sunt, Ægyptij, Schematici, Theodosiani, Monophysitæ, Acephali, Trotiniamitæ, Tritheitæ, Theopaschitæ, Barsaniani, Chrystolytæ, Iacobitæ, Iulianistæ, Seuetitæ, Armenij, Aphthartodocitæ, Contobalditæ, Angelitæ, Tetraditæ, Cononitæ, Gainitæ, Caazarij, de quorum præcipuis sectis

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Leo c. 9. *Catholica fides omnem hominẽ in corporis animæq; substantiam à conditore vniuersitatis formari, atq; animari intra materna viscera, confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisq; contagio, quod in prolem à primo parente transcurrit, sed regenerationis sacramento subueniente, quo per spiritum sanctum promissionis filij renascuntur, non in vtero carnis, sed in virtute Baptismatis.* Et cap. 10 *Nemo potest a conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramẽtum Baptismatis Christi.*

[k] Leo c. 10. *Catholica fides constanter prædicat, animas, priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuisse, nec ab vllo incorporari, nisi ab opifice Deo, qui & ipsarũ est creator, et corporum. Quid hic agunt cursus siderum, quid figmenta fatorũ? F[illegible], quæ corpus est Christi, nihil de mundi [illegible] nalitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiscit.* Idem argumentum persequitur, cap. 11. 12. 13. 14. Et Braccarẽse Concilium cap. 9.

[l] Leo ca. 15. *Sacerdotali diligentia prouidendum est, vt falsati codices in nullo vsu lectionis habeantur. Apocrypha scripturæ sub nominibus Apostolorum habentes seminarium falsitatum ignibus concremanda sunt.*

[m] Leo c. 16. *Inter Catholicos non cẽseatur, quisquis vtitur scripturis non ab Ecclesia solummodo Catholica, sed etiã à suo authore damnatis.* Bracear. cap 7.

Denique Leo c. 17. ait: *Habeatur inter vos* (id est, inter Hispaniarum Ecclesias) *Episcopale concilium & ad eum locum qui omnibus opportunus sit, [illegible] earum prouinciarum cõueniant sacerdotes, vt secundũ ea quæ ad tuam consultum respondimus, plenissimo de [illegible] quiratur examine, an sint aliqui inter Episcopos, qui huius hæreseos contagio polluantur, à communione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensuũ prauitates damnare noluerint.*

[n] Fulgentius lib. 3. ad Moninium: *Sic totum confundunt, qui à veritate dissentiunt. Ecce, quibus adinuentionibus fidei veritas impugnatur. Sed quibuslibet arietibus Ecclesiam sanctam hæretici quatere nitantur, certi sumus de Domino Deo nostro, quoniam ciuitatem supra montem cõstitutam subuertere non valebunt. Imò seipsos prorsus subuertunt & exterminant.* Gregorius Magnus lib. 7. Indict. 1. epist. 3. *Magna omnipotentis Dei est gratia, quod in ipsis qui a S. Ecclesiæ doctrina diuisi sunt, vnitas non est, quoniã*

vocauit Dominum gentium, honorem qui toti corpori debetur, præcipuo corporis membro, nēpe capiti præcipuè tribuens. In his autem verbis nihil dubito, Gregorium de illa pecunia conquestum esse, quam Imperatores Græci nuper cœperant à Pontifice Romano exigere, vt in Sede ab ipsis pacifice confirmaretur. Huius enim pecuniæ nō quidem coactā ex Pontificis parte solutionem, sed auarā ex parte Imperatoris exactionē, simoniæ speciem habere innuit. Et hoc est quod Paulus Diaconus in vita Mauritij dicit, *Pelagium Romanæ Ecclesiæ Pontificem absq; iussione Principis ordinatū esse, eo quòd Longobardi Romā per circuitum obsiderent, ne posset quisquā à Roma progredi*. Ante Iustiniani verò tempora nunquam fit mentio (quod aut sciam, aut audiuerim) de confirmatione Imperatorū expectāda. Huc etiam spectat quod Aimoinus lib. 2. de gestis Francorū ait c. 16. *Siluerius eleuatus est à tyranno Theodoro, qui apud Gothos regnū arripuerat, sine deliberatione decreti Imperialis*. Cum enim Gothi essent hostes Imperatorum: quos Græci oppresserant tributis, eos Gothi releuabant, vt Romanorum beneuolentiam sibi conciliarent. Vnde idem Aimoinus de B. Gregorij electione ad Pontificatum agens, lib. 3. cap. 74. ait. *Non enim licebat tunc tēporis ad Pontificatum promoueri absque iussione Principis Constantinopolitani*. Ecce, *ad id temporis*, & ad *Principem Constantinopolitanum* hoc totum restringit. Non enim hoc oneris antea imposuerant Ecclesiæ ne tyranni quidem ipsi, nedum cæteri Christiani Imperatores Occidentis. Quod ideo notandum duxi, quia nonnulli cùm vident, his diebus & sequentibus aliquot seculis, mentionē Imperialis assensus in Pontificis Romani electione fieri, putant nullum olim Pontificem electū fuisse, cuius electioni Cæsares non debuerint assentire, quod secus se habet.

437 Concilium Aurelianense 4. Can. 1. *Quoties aliquid de solēnitate Paschalis dubitatur, inquisita vel agnita per metropolitanos à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur.*

438 Turonica Synodus 2. Can. 21. post decretum Innocentij Papæ recitatum, *Quis* inquit *Sacerdotum contra decreta talia quæ à Sede Apostolica processerūt, agere præsumat? Et quorum authorum valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper intromisit? Et Patres nostri hoc semper custodierunt quod eorum præcepit authoritas.*

Turonica Synodus 3. Can. 1. sectas Eutychis & Nestorij, *quas Sedes Apostolica sancta condemnat, cum suis authoribus & sectatoribus execramur.*

439 Longobardi ad Iustinianum (vt refert Procopius lib. 3. de bello Gothico) sic loquuntur: *Nos
440 cum Romanis de vera iustitia diuinoq; cultu eadem semper & rectè sensimus. Gepedes verò, vt Arrianæ hæreseos sectatores, nulla vobiscum in re conueniunt.* Ijdem ergo Romani sunt, qui & Catholici: omnes autem hæretici, cùm de fide agitur, minimè sunt Romani.

Gregorius lib. 12. post epist. 31. *Testatur, Dominum Papam Ioannem comitante Illustrium Regum
441 clementia, Clotarij & Sigeberti, sub anathematis vinculo priuilegia quædam monasterio S. Medardi in Gallia concessisse.* Quæ res docet, in Gallia etiam ab ipsis Regibus authoritatem Sedis Romanæ agnitam vsque eò esse, vt ea firmissimè stabilia iudicarent, quæ Romani Episcopi sanciuissent.

442 Pelagius in episto. ad Episcopos in Synodū illicitè conuenientes Constantinopoli: *Nec vnquam Romana Sedes, quæ instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum, priuilegijs suis vsquam careat.*

Gregorius lib. 3. Dialog. c. 31. Richaredus ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus totam Visigothorum gentem ad veram perduxit fidem. Sub hoc Rege Episcopi Hispaniarum ante om-
443 nia sic decreuerunt, Toletani Concilij tertij cap. 1. *Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & synodicæ sanctorum Præsulum Romanorum epistolæ.* Initium ergo instauratæ fidei Catholicæ in Hispanijs à Conciliorum statutis & synodicis Romanorum epistolis petitur. Quas Epistolas certum est, & non minus olim ab Arrianis, quàm nunc à Lutheranis cōtemptas fuisse, & semper à Catholicis magno in pretio habitas esse.

Gregorius lib. 4. epist. 36. *Ante hos annos octo sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagij tempore, frater & Coëpiscopus noster in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis literis ex
444 authoritate sancti Petri Apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit.* Gregorius igitur Magnus iudicauit, illam Synodum ratam non esse, quam Romana Sedes non approbat. Sed nunc audiamus verba illius epistolæ, in qua Pelagius præcessor Gregorij Synodum illam Constātinopolitanam irritam reddidit.

Vniuersis (inquit) *Episcopis illegitimè conuocatis Pelagius: Relatū est ad Apostolicā Sedem, Ioannē Cō-
445 stantinopolitanū Episcopum vniuersalē se scribere, vosq; ex hac sua præsumptione ad Synodū conuocare generalem, cum generaliū Synodorū conuocādi authoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradita, & nulla vnquā Synodus rata legatur, quæ Apostolica authoritate nō fuerit fulta. Quapropter, quicquid in
446 prædicto vestro cōuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta, esse non potuit) statuistis, ex authoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua B. Petro potestatem ligandi atque soluendi, ipse*

Saluator

[illegible] Dei, *seu* [illegible] *Ecclesiæ* [illegible]

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sectis agetur postea sigillatim.

De secta Pacificatorum seu tepidorum in rebus fidei.

• Zeno Imperator per edictum quod Henoticum seu Pacificatorium appellauit, id egit, vt cum Catholici de fidei veritate, cum hæretici Eutychiani de sua vanitate nonnihil cedentes, vnitatem quandam & pacem imaginariam amplecterentur. Nam vt vna cum Catholicis Eutychi anathema indixit, sic decisionem Synodi Chalcedonensis vnà cum hæreticis parui facere videbatur. Vnde consecutum est, vt singuli Ecclesiarum Præsides pro suo arbitratu in ea re agerent. Euagrius lib.3.cap 14. Anastasius verò Imperator imaginariam Zenonis pacem consectatus est, adeò vt Chalcedonense concilium neq; palam in Ecclesijs prædicaretur, neque reijceretur ab omnibus. Euagr.lib.3.cap.30.

104. De Theopaschitis.

• Petrus Cnapheus (id est, fullo) Pseudoepiscopus Antiochenus, præter Eutychianam hæresim, illud nouo more in Ecclesiam introduxit, vt in Trisagio (*Sanctus Deus, sanctus fortis, S[illegible] & immortalis*) adderetur *Qui crucifixus est pro nobis.* Nicephor.lib.15.cap.28. Vnde hæresis Theopaschitarum orta est.

Idem Petrus, cùm Xenaiam nondum baptizatum creasset Episcopum, dicebat, consecrationem sufficere ei pro baptismo. Nicephor.lib.16.cap.27.

105. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

omne regnū in se diuisum nō stabit. Et [illegible] Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum quæstionibus impugnatur.

• Theodor. Lector, li.2 Collectaneorū. [illegible] *omnes, vt fertur, alij Patriarchæ conciliationem Zenonis approbarent, solus Felix Romanus illi non communicauit.* Hæc ille. Porro sub nomine Felicis Episcopi Romani, tū omnes Occidentis Episcopi, tum alij etiā Orientis Episcopi cū eo cōmunicantes cōprehenduntur. Nam Euagrius li.3.c.3[illegible]. ait: *Nonnulli Præsides Ecclesiarū decretis in Chalcedonensi concilio editis firmè & constanter adhæserunt, et [illegible] de rebus in illo definitis remittere, imo vero ne literæ mutationem admittere voluerint. Quinetiam ab illis qui eiusdem decreta repudiabant, [illegible] cum animi confidentia refugerunt, renuerunt q; penitus cū illis cōmunicare.* Et post: *[illegible] Occidentis & Libyæ cum Orientalibus reduci non poterāt.* Itemq; Niceph.li.16.c.27. *Occidētales nō aliter communicare cum Oriente voluerunt, quàm si Nestorium, Eutychetē, Dioscoru, Petrū Mongum & Acatiū anathematis ubij erat.* Vnde etiam ait, Alexandriam, Ægyptum & Libyam cœpisse dissidere. [illegible] fidei Christianæ semper à Romana Ecclesia potissimum pependit, cui omnes ferè Occidentales Episcopi, & optimi etiam quiq; ex Orientalibus adhæserunt, vti constat fecisse hoc tempore *Macedoniū Constantinopolis, Flauianum, & postea Caladionem Antiochiæ, [illegible] Petrum Damasci, & Episcopos omnes, qui [illegible] parebant Apameæ* Euagrius lib.3.c.[illegible]3 Fulgentius de mysterio Mediatoris paulo post principium: *Apud Christianos pene idem est, fidem nolle asserere, quod negare.*

• Felix Episc.Rom in epist. ad Petrum Cnapheum: *Quoniam nō statuisti credere veritati, & litteris nostris contra te scriptis, nunc incepi sententiare contra te, imo ille qui est vertex omnium pastoralium Sedium, Apostolorum optimus Petrus, [illegible] immaculata fide valde [illegible]. Quandoque enim dicis, Trinitatem propter nos crucifixā, non Christum [illegible] spiritum, Manichæizans: quandoq;, Patrem, Filiū, & Spiritum sanctum, Sabellia[illegible] simul continuas: Trinitatem negans, [illegible] credimus, & confitemur. Tam [illegible] facinus fingentes, alteros putauimus ab orthodoxa fide & à communione [illegible] præde[illegible]ris Petri, qui claues regni a Saluatore nostro recepit.*

• Theo-

Saluator dedit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit, præcipio, omnia quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse, ita vt deinceps nunquam appareant, nec ventilentur. Et post:

447 *Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissime Epistolas atque ... propria manu subscriptas sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, se nunquam proterue contra Apostolicam Sedem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquam vsurpare. Quæ hactenus in archiuo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorum roboratis habetur integra.* (Et post: *Nullus Patriarcharum profano* (vniuersalis) *vocabulo vnquam vtatur, quia si summus Patriarcha vniuersales dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Perspicue cõstat ex huius epistola, itemq; ex Gregorij Magni verbis in vnum collatis, eos hac mente fuisse, vt neq; vllum Patriarcham, nedum Episcopum, vellent Vniuersalem appellari: & tamen interim crederent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, totiusq; militantis Ecclesiæ caput ac summum Iudicem esse. Itaq; ineptè arguunt, qui Pontificis Romani potestatem ab ijs negari putant, qui negant, aliquem appellãdum esse vniuersalem Patriarcham aut Episcopum. Quia ex eo quod agitur constat, non omnem verbi significationem, sed potius illam reijci & damnari, quæ merito in inuidiam trahi posset. *Vniuersalis* enim ab vniuerso nomẽ sortitur. Vniuersum autem tum continet in se vim & potestatem eius quod vnum est, tum aliud quiddam præterea significat. Iam, Rufino auctore in symbolo ad Laurentium, *vnus vel numero dicitur, vel vniuersitate: numero, vt vnus homo, tanquã vnus inter multos: vniuersitate, vt vnus Sol, vel vnus Deus, tanquam vnus in vniuerso, qui propterea* (inquit) *vnus dicitur, quod alius non sit.*

Quibus ita constitutis, qui se vniuersalem Episcopum aut Patriarchã nominat, cùm non tantùm dicat, se vnum Episcopum è multis esse, verùm etiam aliud quidpiam, quod ad vniuersitatem referatur, in vniuersalis nomine præ se ferat: videndum est quidnam aliud id esse queat. Ac proprijssime quidem nõ est aliud Episcopus vniuersalis, quàm Episcopus vnus in vniuersa Ecclesia. Quod siue intelligatur de tota Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, seu de illa tota quæ simul in terris agit: *solus Christus proprie vniuersalis est Episcopus*, quia nullus in eodẽ ordine cum illo, aliquo modo est. Vnde Tertullianus in lib. 4. aduersus Marcionem ita scribit: *Homo verò Dei emaculatus offerre debet orationem, & gratiarum actionem Deo apud Ecclesiam per Christum Iesum Catholicum Patris Sacerdotem.* Hoc autẽ est vniuersalis Latinè, quod Catholicus Græce. Catholicus ergo Patris vel Episcopus, vel Sacerdos propriè solus Christus est. Cæterùm si nomen vniuersalis non tam accuratè vrgebitur, sed abusiuè (vt verba ferè solent) accipietur: iam vniuersalis Episcopus erit, non quidem qui vnus, sed tamen qui primus Episcopus est in vniuerso mundo. Nam quod in vnoquoq; genere primum est, quia etiam idem solet vnum esse: fit interdum, vt vnius atq; vniuersalis nomine præcipuum illud & primum alicuius multitudinis membrum intelligatur. Itaq; cùm Pacianus in epist. 1. ad Sympronianum, de Catholico nomine disputans, rationi consentaneum esse ostenderet, *vt inter diuersas hæreses plebs Apostolica certum nomen retineret, quo nomine incorrupti populi vnitas distingueretur: Nonne* (inquit) *appellatione propria decuit caput principale signari?* Caput principale, vniuersalem Ecclesiam appellat, ex qua sectæ aliæ sub appellationibus auctorum suorum exierint. Caput ergo principale potest etiam in suo genere dici Catholicum, & Vniuersale. Atq; in eo sensu dicimus Magnum Leonem Põtificem Romanum ab vniuersali Synodo Chalcedonensi appellatum esse *Vniuersalem Episcopum.* Sicuti Gregorius Magnus testatur lib. 4. epist. 32. 36. & 38. Sed cum Episcopus Constãtinopolitanus vniuersalis nomen non ita sibi arrogasset, velut qui primus in tota Ecclesia esset (nam vt Gregorius testatur lib. 7. epist. 64. seipsum dicebat Sedi Apostolicę subijci) quid superest, quod intelligatur dixisse, nisi se solum in tota Ecclesia Episcopum esse? Volebat quidem (vt puto) per eam appellationem seipsum Episcopo Romano parem facere. Sed cùm rẽ ab initio non succedere animaduerteret: nomine retento, ad tempus à re abstinuit. Vtcunq; illud sit, tam Pelagius, quam Gregorius Magnus ei opponunt idipsum, quod in verbo vniuersalis propriè intelligi poterat: videlicet, quòd tanquam vnicus Episcopus & Patriarcha præesse voluerit, in quo tamẽ sensu nec ipse Romanus Pontifex potest vniuersalis dici. Quia licet primus Episcopus & Patriarcha sit, tamen solus Episcopus aut Patriarcha non est, sed gradus Episcopalis seu Patriarchalis illi cum omnibus Patriarchis aut Episcopis ex æquo est communis.

Porro quod tam Pelagius, quàm Gregorius ita verbum hoc intellexerint, apparet ex ipsorum scriptis. Nam Gregorius ait lib. 4. epist. 38. *Vt despectis fratribus Episcopus appetas solus vocari.* (Et epist. ... *Ne si sibi Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur.* Ecce in Pontificatus gradu gloria ista singularitatis non est quærenda velut vnus et mundi loco sit Episcopus. & epist. 36. *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Dicet

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*

105. De Iconomachis.

ᵃ Xenaias Persa nondum baptizatus, & tamen pro Episcopo se gerens, primus vocem illam euomuit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas. Niceph. lib. 16. cap. 27.

ᵃ Theodoretus in historia sanctorum Patrú cap. 26. *Aiunt Romæ, quæ est longe maxima, Simeonem adeo fuisse omnium ore celebratum, vt in officinarum omnibus vestibulis & porticibus, et paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.*

106. De Acephalis.

ᵇ Acephali Eutychianam hæresim defendunt, hoc est, vnam in Christo naturam. nó inde appellati, quòd capite aut certo authore suæ sectæ careant (cùm Seuerus Antiochiæ Episcopus eorum dux fuerit) verùm aut quia Seuerus ipse ἀκέφαλος est dictus, authore Nicephoro lib. 16. cap. 27. aut quia post mortem Seueri, aut Episcoporum, qui ab initio illi adhæserant, isti hæretici non viuebant sub aliquibus Episcopis, quos instar capitum in Ecclesiasticis ministerijs haberent, quod ipsum etiam Nicephorus illis euenisse testatur lib. 18. ca. 45. Hoc autem posteriore modo Protestátes etiam Acephali sunt, quia Episcopos à successoribus Apostolorum ritè consecratos non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis ministrent.

ᵇ Ioannes Maxentius contra Acephalos elegantem libellum scripsit. Item Hierosolymitani, Antiocheni, & Secundæ Syriæ clerici, in supplicatione ad Iustinú Imperatorem porrecta, *Eutychianistas, & Acephalos (inquiunt) toto animo odientes, anathematizamus.* Vigilius etiam Episcopus Romanus Constantinopoli agens, *contra Acephalos damnationis promulgauit sententiam, vt author est Gregorius Magnus* lib. 2. indict. 10. epist. 36. Fulgentius in sermone de confessoribus: *Apostolus Episcopos dispensatores esse ostendens, ait: oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem.* ʃ. Qui ergo Episcopos non habent qui Sacramenta Ecclesiastica illis dispensent, vera Christi Ecclesia esse non possunt. Contra Seuerum Leontius Byzantius scripsit, vt Euthymius testatur in 2. parte Panopliæ, tit. 15.

107. De Christolytis.

ᶜ Dicebant, Christi corpore & animo apud inferos relicto, cum ascendisse in cælos cum sola diuinitate. Damasc. hær. 93.

ᶜ Vigilius lib. 2. cótra Eutychen: *Iure dicimus, Chri tum in sepulchro* (per triduum) *iacuisse, sed in sola carne, Chri um nó derelictú in inferno, sed in sola anima.* Et lib. 1. *Post resurrectioné ad demonstrandam sui corporis veritaté & comedit, & bibit, & contrectandum se Discipulis obtulit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Postea vero quàm cælos ascendit, quid facit nomen filij hominis, si non erat ibi natura humanitatis? Dicit enim, cum venerit filius hominis in gloria Patris sui. Secundum quam filij hominis naturam iuxta Ioannis Apostoli verba, ipse interpellat pro pe atis no tris secundum deitatem enim, aduocati aut sacerdotij officio non fungitur.*

108. De Agnoitis.

ᵈ Agnoitæ (quorum dux Themistius Diaconus Alexandrinus erat) dicebant, Christum ignorare diem iudicij, quia scriptum sit, De

ᵈ Eulogius Patriarcha Alexandrinus contra Agnoita pst libru q; suum ad Gregorium Papam misit, qui lib. 8. indict. 3. epist. 42. respódet, *ita doctrina Eulogij per omnia Latinis Patribus cócordare, vt in diuersis linguis spiritus nó fuerit diuersus.* Eulogius auté dixerat, illud Euangelij de die illo filius nescit *non ad filium, iuxta hoc quod caput est, sed iuxta corpus eius,*

i 3 quod

Dicet aliquis, Episcopum Constãtinopolitanum nihil tale cogitasse. Sit ita. Sed [illegible] usurpabat, ad eam cogitationem alios ducebat. Vnde non tam vsurpantis mens, quàm [illegible] vocabuli merito spectatur. Vniuersalis enim cùm ab vniuersitate dicatur; si quis Episcopus vniuersalis dicitur in vniuerso terrarum orbe, is vnicus Episcopus, atq; eodem tempore nullus alius esse Episcopus intelligitur. Qui ergo cùm sit, & ab omnibus habeatur vnus Episcopus ex multis, tamen prætetea nominat se vniuersalem: is non tantum dicit, se vnum esse numero, quã hoc illi nemo vnquam negauit, verùm etiam se vnũ esse vniuersitate. Ex quo sequitur, eum vi ipsius verbi dicere, quòd ipse sit solus Episcopus. Qui sensus quoniam offendit pias mẽtes, ne vocabulum quidem ipsum permitti debet, ne hoc aliquis appetere putetur, quod eo nomine significatur, quo vti nõ timet. Aliud enim est primus Apostolus, quod fuit Petrus: aliud vniuersalis, quod ille nunquàm dicitur fuisse.

Hic vero insignis Magdeburgensium, an inscitia, an impudentia, prætermitti non potest. qui in Centuria 5. cap. 9. pag. 868. vel stultè putant, vel impudẽter fingunt, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, ne Pontifex Romanus appellaretur Vniuersalis. Quid enim attinuit ad Africanos, hoc est, ad inferioris gradus Episcopos (hoc enim ipsi de se fatentur) de Pontificis Romani appellationibus statuere? Res vero sic se habet. Gratianus cum in 99. Distinct. dixisset, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, *ne prima Sedis Episcopus appellaretur summus Sacerdos, aut Princeps Sacerdotum* (quia vetè nullus in Africa Episcopus hoc erat, sed tãtùm Episcopus Romanus vere fuit summus Sacerdos, & Princeps eorum qui suo tempore in terris degebãt Sacerdotum) inde voluit Gratianus ad tale nomen transire, quod nec ipsi Episcopo Romano vere cõpeteret. Itaq; nõ tertiæ Synodi, sed Gratiani verba illa sunt: *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*: adeò vt nec in Græcis exemplaribus, nec in Latinis ea verba vnquam Synodo tertiæ attributa fuerint: sed eius tituli tertiæ partis ad duas præcedentes, Gratiano authore, continuatio quædam sunt per modum incrementi. Quod nec glossa illic ignorauit, nec typographus: nec ego Magdeburgenses puto tam stupidos fuisse, vt id ignorare possent: verùm diabolicam in illis malitiam & video sæpe, & nunc iure accuso, vt alij ab illorum imposturis sibi caueãt. Nihil quippe agunt sincere aut fide bona. Vnde sæpe nec authorum suorum verba proferunt, sed rem ipsi mendacissimè narrant, atque inde propositum suum cõcludunt, id quod in historia sextæ Carthaginiẽsis Synodi passim faciunt. Sed de Vniuersalis appellatione hæc sint satis. Plura si quis expetat, habet doctissimam Remundi Rufi ea de re disputationẽ, in defensione pro Pontifice Maximo contra Molinæum. Vbi cùm tres causas reddidisset, cur vniuersalis Episcopi nomen Pelagio & Gregorio displicuisset: præclarè ex omni antiquitatis memoria repetijt, maximos quosque Imperatores id dici recusasse, quod & esse, & credi vellent. Quinimò & Paulum Apostolum, qui & haberi, & esse voluit omnium seruus, quiq; ob eandem causam inanes nouarum appellationum titulos nunquam æquo animo tulisset: acriter tamen pugnasse pro Apostolatus sui potestate, quam Dominus ei dedisset in ædificationem, & non in destructionem. Quod idem Pelagium & Gregorium Pontifices tum in recusanda Episcopi vniuersalis appellatione, tum in propugnanda Sedis Apostolicæ quam tegebant, dignitate, vno consensu fecisse contendimus.

Gregorij Magni fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ primatu.

Gregorium Magnum, licet ob declinandam ambigui vocabuli inuidiam, vniuersalis Episcopus aut Patriarcha dici noluerit, primatum tamen supra omnes Episcopos & Christianos totius militantis Ecclesiæ, tam verbo sibi debitum agnouisse, quàm rebus ipsis & factis per annos tredecim exercuisse, nunc planum faciam.

1 Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Italiæ.

448 Libro primo, indict. 9. epist. 16. Iuxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iussionem *ad B. Petri Apostoli limina cum suis sequacibus venire Aquileiensem Episcopum iubet, vt in Synodo, quod iustum est, iudicetur.*

449 Epist. 19. *Episcopus Cumanus solenniter electus ad nos sacrandus occurrat.*

450 Epist. 22. Ioannem *Episcopum Rauennatem* monet, *vt grauiora quaque ad Sedem Apostolicam referat.*

451 Epist. 31. *Vnit Cumanam atque Misenam Ecclesias ex sua authoritate.*

452 Lib. 2. epist. [illegible] indict. 11. Scholastico Campaniæ Iudici iniunxit, vt *peruersitatem in Paulum Episcopum commissam, districta emendatione corrigeret.*

453 Epist. 1[illegible]. Hortatur Neapolitanos, *vt eligant Episcopum qui Romæ ordinetur.*

454 Epist. 20. *Vnit Ecclesiam S. Anthemij Numentano Episcopo.*

Epist. 26.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

sit, De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Marci 13. Nicephorus hunc Themistium Philosophum fuisse putat, qui sub Valente Imperatore floruerit. Verùm rectius sensisse credo Liberatum, qui in Breuiario ca. 19. eum asserit fuisse Diaconum Timothei Alexandrini Episcopi. Nã de Agnoitis sub Valente nihil vnquam legi.

quod nos sumus, esse referendum. Addit verò Gregorius ex Augustini sensu, *Deum aliquãdo loqui more humano, vt dicat se scire, quod scire nos facit; vel nescire, quod nos non facit scire. Vnde* (inquit Gregorius) *subtilius intelligi potest, quòd incarnatus Vnigenitus in natura quidem humanitatis nouit diem & horã iudicij, sed tamẽ hunc nõ ex natura humanitatis nouit, quia diem & horam iudicij, non nisi per deitatis suæ potentiam nouit.* Et post: *Qui quis Nestorianus non est, Agnoitæ esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam: qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Omnia per ipsum facta sunt, & omnia dedit ei Pater in manus. Si omnia: proculdubiò etiam diem iudicij & horam.*

109. De Aphthartodocitis.

* Aphthartodocitæ (ramusculus quidam Eutychis) asserebant, Christi corpus ab ipsa conceptione nulli obnoxium fuisse internecioni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter absque vlla reprehensione insitæ sunt, particeps fuisse: cuius hæreseωs duces Iulianus Halicarnasseus, & Gaianus Alexandrinus fuerunt. Damascenus in libro de centum hæresibus. Eandem verò hæresim Iustinianus edicto promulgare in animo habuit. Euagrius lib. 4. cap. 38.

* Fulgentius in sermone de duplici natiuitate Christi: *Vnigenitus Deus sicut pro nobis dignatus est nasci, sic pro nobis secundum carnẽ dignatus est mori. Cõceptus in vtero, factus est particeps mortis nostræ.*

Anastasius Antiochiæ Patriarcha per literas suas Iustiniano contradixit, ostendens *diuinos Apostolos confessos esse, atq; adeo tradidisse, corpus Domini internecioni obnoxium esse, & affectionum quæ sunt natura in animis impressæ, quæq; reprehensione carent, participem.* Euagrius lib. 4. cap. 39.

* Cassiodorus in fine Psalm. 107. tum ex sua, tum ex D. Ambrosij authoritate affirmat, eos Arrianis peiores esse, qui diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnius dicere tẽtauerunt. Idem in conclusione Psal. 138. quatuor rationibus demonstrat, eum, qui confitetur Christum esse perfectum Deum & perfectũ hominem, id quod confessus est perimere, nisi duas perfectas naturas in Christo fateatur.

110. De Monophysitis.

* Monophysitæ Eutychianorum portio vnam compositam naturam in Christo statuunt: ex diuinitate videlicet, atque ex humanitate.

Gregorius Magnus li. 10. epist. 55. Monophysitas (inquit) ab errore conuersos, ab hæreticorum iniurijs arceri postulat.

111. De hæresi circa resurrectionem carnis.

* Quidam Presbyter Ecclesiæ Turonensis in Gallia dicebat, nõ esse futuram nostræ carnis resurrectionem. Apud Gregorium Turonens. libro 10. num. 13. quia in Psalmis dicitur, quòd non resurgent impij in iudicio.

* Gregorius Turonensis lib. historiarum 10. num. 13. Resurrectio Sacris literis prædicatur, & Apostolicæ traditionis authoritate firmatur. Tunc, vt in Apocalypsi est scriptum, reddet mare mortuos suos. Impij autem non resurgunt vt iudicent, verùm vt iudicẽtur. Denique Apostolus ait: Omnes quidem resurgemus. Canet enim tuba, & mortui resurgẽt incorrupti.

112. *De*

Postremò, non quid Episcopi faciant, sed quid legitimè faciendum decernant, spectandum esse, Christus ipse docuit, *cum iuberet suos facere id quod sedentes in Moysis cathedra dicerent illis*. Id autem legitime decretum intelligitur, quod ex more maiorum de concilij sententia liberè decernitur. Cùm ergo nihil tale sub Anastasio Ecclesia Romana decreuerit, vtique illa & quoad factum ipsum, & quoad ius omne, ab hæresi est immunis.

382. Ecclesia Orientalis ad Symmachum Episcopum Romanũ: *Quotidiè à sacro Doctore tuo Petro*
383. *doceris, oues Christi per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere.* Ennodius in libro Synodo-
tum sub Symmacho habitarum, *Athanasium Romano Antistiti imparem locus ostendit.* Itemque de
384. Pontifice Romano ait: *Qui B. Petri Apostoli Vicarius æstimatur.* (Et pòst:) *Sanctorum voce patet, Pontificum dignitatem sedis Romanæ factã toto orbe venerabilem, dum illi, quicquid fidelium est vbique, submittitur, cum totius corporis caput esse designatur.* Et paulo ante: *Causas Præsulis sedis istius suo Deus reseruauit arbitrio.*

385. Paulus Diaconus in vita Anastasij Imperatoris: *Transamundus Vandalorum Rex clausis Catholicorum Ecclesiis, 220. Episcopos in Sardiniam exilio relegauit, quibus B. Papa Symmachus quotidiana subsidia ministrare non destitit.* Et hoc quidem sedi Apostolicæ proprium fuisse, iam ante ex Eusebio docuimus. Natura quippe iubet, vt omnium Ecclesiarum Pastor nullius gentis aut linguæ fideles à se putet alienos, sed omnibus potius tanquàm pater filiis thesaurizet.

386. In Synod. 3. sub. PP. Symmacho Eulalius Syracusanus Episcop. dixit: *Apostolicæ sedis Præsul prærogatiua Petri per vniuersum orbem primatum obtinens sacerdotij, statutis Synodalibus consueuit tribuere firmitatem.*

387. Theodorus lector Collectaneorum lib. 2. *Imperator Anastasius Macedonium Patriarcham Constantinopolitanum vehementer vrsit, vt Synodum Chalcedonensem anathemate damnaret. Ille verò sine vniuersali Synodo, cui magnæ Romæ* Episcopus præsideret, nihil se facturum dixit. §. Illa ergo Synodus vere vniuersalis & vnicè rata est, cui Romanus Episcopus præsidet. Græci etiam Episcopi testimonium est hoc.

In Synodo 4. sub Symmacho plusquam 70. Episcopi à Rege Theodorico Romam conuocati,
vt Papæ Symmachi Acta discuterent, Regi dixerunt, *Papam debere Synodum conuocare, quia eius*
388. *sedi primùm Petri principatus, deinde cõciliorum auctoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec facilè formam aliquam testari, antedictæ sedis Antistitem minorum subiacuisse iudicio.* Vnde
389. Theodoricus (tametsi hæreticus alioqui esset) tamen veritate ac vsu Ecclesiastico victus, *ipsum Papam in colligenda Synodo voluntatẽ suam significasse, declarauit.* Cumque Episcopi non crederent Regis verbo, *Rex ipsius Papæ literas exhibuit:* Qua ex re conuincitur, concilia quidem generalia persæpe ab Imperatoribus esse conuocata, verùm id nunquam esse factum absque Pontificis Romani literis, quas ille prius ad Imperatores ob eam causam misisset. Nam si legimus, & in Synodo Romana Siluestrum conuocasse concilium Nicænum, & alibi Damasum ad Theodosium scripsisse, vt Constantinopolitanum primum congregaretur, itemque si Leonis permultæ literæ extant, quibus Martianum ad conuocandam Synodum sæpissimè hortatus est, si ne Theodoricus quidem Arrianus, cùm Rex Italiæ esset, Synodum contra Papam cogere ausus est, prætcrquam ex eiusdem Papæ auctoritate per literas consignata: quis dubitet, quin etiamsi non iam extet testimonium de vnius alicuius concilij generalis conuocatione per Papam facta, per eum tamen ea conuocatio & plerũq; ab initio procurata, & semper ad postremũ cõfirmata sit?

390. In quinta ducentorum octodecim Patrum Synodo, sub Papa Symmacho habita, idem Symmachus dixit: *sedes Apostolica (cui, licet indigni, præsumus) solida Petri confessione stabilita est.*

Paulus Diaconus in vita Anastasij: *Dum Anastasius in hæresi qua delapsus fuerat, perseueraret, duásque in Christo naturas, Deitatis videlicet, & humanitatis, Eutychen hæresiarcham sequens, denegaret: Hormisda Papa, qui Symmacho successerat, direxit Euodium Ticinensem Episcopum, aliosq; cum eo Constantinopolim Legatos, cum Catholicæ fidei inscripto, quatenus Anastasium ad Ecclesiæ reduceret*
391. *gremium. Is Legatos naui fragili imposuit, mandatq;, ne vspiam per totam Græciam ad aliquam ciuitatem accederent. Quam eius impiam temeritatem diuina continuò vltio subsecuta est. Nam cùm iam septimum & vigesimum Imperij annum ageret, ictu fulminis interiit.* Hinc puto errorem illum cepisse originem, quo putatum est, Anastasium Pontificem Romanum nutu diuino percussum esse. Quod enim Anastasio Imperatori accidebat, Anastasio Pontifici per errorem facillimè ascribi potuit.

Ciuitas Dei, seu continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
498.	52. [illegible] Fortunati filius, [illegible]us, sedit an. 15 m. 7. d. 28.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Prædestinationis doctrina.

ᵃ Prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quàm exhortationis afferri.

An omnibus offeratur gratia?

ᶠ Arbitrabatur, velle Deũ omnes homines saluos fieri, vt nullus habeatur exceptus, sed propitiationem, quæ est in Sacraměto sanguinis Christi, vniuersis hominibus sine exceptione esse propositam.

ᵍ Prædictarum opinionum assertores, licet manifestè errauerint, tamen hæretici iure habendi non sunt, quia sicù S. Augustino dissenserunt, vt & ad ipsius dicta, quæ antè scripsisset, & ad alios Catholicos Patres, & ad sedem Apostolicam prouocarent. Vnde nec in eis pertinacia fuit, nec vllum nomen apud antiquos hæresum censores acceperunt.

100. De Nestorianis.

An Maria Deum peperit.

ᵃ Nestorius sententiam Anastasij presbyteri (qua dixerat, Mariam à nemine Deiparã vocari debere) pertinaciter defendens, nouam hæresim condidit. Socrat. lib. 7. cap. 32. Theodoret. hæret. fab. lib. 4. ca. pænultimo.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵉ August. de bono perseuerant. cap. 17. *Hoc est dicere, tunc de sua salute hominẽ desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere,* cùm Ieremias clamet cap. 17. *Maledictus, qui spem ponit in homine.*

ᶠ Cælestinus Papa in epist. ad Episcopos Galliæ, cùm & Augustinũ eximiè laudasset, ca. 2. & *gratiæ Dei præuenientem continuamq́; necessitatem exposuisset,* cap. 5. 6. & 9. tandem ita cõcludit: *Profundiores verò, difficilioresq́; partes incurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita nõ necesse habemus astruere. Quia ad confitendam gratiã Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt.*

ᵍ Cælestinus ibidẽ cap. 3. *Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, cùm Pelagiũ atq; Celestiũ anathematizare non dubitent, ea tantũmodo sequi & probare profitẽtur, quæ sacratissima B. Apostoli Petri sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxit & docuit.* Augustinus de prędestin. Sanctorũ ca. 1. *Peruenerunt isti fratres nostri, vt credant cum Ecclesia Christi peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanũ, nec ab isto malo, nisi per iustitiã secundi hominis aliquẽ liberari. Peruenerũt etiam, vt præueniri voluntates hominum Dei gratia fateantur: atque vt ad nullum opus bonum vel incipiendũ, vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse, consentiant. Retenta ergo ista, in quæ peruenerunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orent eum qui dat intellectum, si quid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis quoque reuelabit.*

ᵃ Socrates lib. 7. ca. 32. *Anastasii verba* (quibus Mariã negauit vocandã esse Deiparã) *omnium animos tam clericorũ, quàm Laicorũ magnopere conturbârũt. Nam iam olim didicerant, Christum verè Deũ esse, & nequaquàm propter incarnationis mysterium, tanquam solum hominem à diuinitate separatum.* Hæc Socrates. Quæ verba produxi, non ob Socratis, verùm ob populi Constantinopolitani, atque adeò cleri totius Catholicam fidem ac testimonium.

Ioannes Maxentius in responsione ad epistolam quæ falsò ab hæreticis dicebatur Hormisdæ Papæ. An non est Catholicum, Christum filium Dei viui vnum confiteri ex indiuidua Trinitate? Pro hac enim sola sententia *Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum*. Nam & ipsi hæretici ad hoc vbique hanc ipsam, cui respondimus, epistolam protulerunt, quatenus & sæpe dictis Monachis inuidiam congererent, *& omnes quasi ex auctoritate Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei vnum confiteri ex Trinitate. Absit, vt ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat.*

Ex libro Pontificali in vita Hormisdæ. Postquam Anastasius Imperator Eutychianus fulmine
392. percussus interiit, *Iustinus Orthodoxus Imperium sumpsit, & direxit auctoritatem suam ad Hormisdam Papam sedis Apostolicæ, per Gratum Illustrem nomine, petens à sede Apostolica, vt redintegraretur pax Ecclesiarum.* Acacius enim Constantinopolis Episcopus, se ac suos ab Ecclesia Romana diuiserat. Cumque Hormisda *misisset Legatos ex omni parte, fide, & textu libelli pœnitentiæ munitos,* Monachorum Orthodoxorum & illustrium virorum (in quibus Iustinus Imperator, & Vitalia-
393. nus Consul) simul occurrerũt, & illos cum gloria susceperunt. Iustinus verò Imperator ad Hormisdam Papam rescripsit, *Episcopum Constantinopolis, & clerum cum Papa consentire.* Sed ipsius Constantinopolitani Episcopi verba referamus. *Certus* (inquit Ioannes Constantinopolitanus E-
394. piscopus ad Papam Hormisdam) *esto, quod omnes à te repudiatos hæreticos renuo. Et ego pacem diligens, sanctissimas Dei Ecclesias, id est, Superioris vestræ, & nouellæ istius Romæ, vnam esse accipio: illam*
395. *sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ ciuitatis, vnam esse definio.* (Et pòst:) *Non potest prætermitti sententia Domini, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica inuiolabilis semper Catholica custoditur re-*
396. *ligio. Quapropter sequentes in omnibus sedem Apostolicam, prædicamus omnia quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero, in vna communicatione vobiscum quam Apostolica sedes prædicat, me futurum, in qua est integra deuotio Christianæ religionis, & perfecta soliditas.*

397. Hormisda Pontifex in epist. ad Ioannem Episcopum Melicitanæ Ecclesiæ, vt refert, Constantinopolitanam Ecclesiam ad cõmunionem suam reduxisse: sic adiicit, *plurimos Episcopos per Orientis partes sic fecisse.* Tum autem in epistol. ad Episcopos Hispaniæ scripta, libelli formam edit, se-
398. cundum quam in communionem recipi Orientales clerici queant. Simulque declarat, *de Thraciæ, Scythiæ, Illyrici, vel Epiri veteris partibus, itemq́; de Syria multos iam esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & deuia declinasse.*

Idem Hormisda Sallustio Hispalensi Episcopo iniungit, *vt & prouinciis longinquitate disiun-*
399. *ctis Pontificis Romani exhibeat personam, & Patrum regulis adhibeat custodiam. Vices itaque nostras* (inquit) *per Bæticam, Lusitaniamq́; prouincias (saluis priuilegiis quæ Metropolitanis Episcopis decreuit antiquitas) præsente tibi auctoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerij dignitatem, releuantes nostras, eiusdem remedio, dispensationis excubias. Quoties vniuersalis poscit religionis causa, ad concilium te cuncti fratres euocante conueniant. Quicquid pro fide & veteribus constitutis formabis, totum ad scientiam nostram instructæ relationis attestatione perueniat.*

400. Ioannes Maxentius Constantinopolitanus velut fidei adderet aliquid, accusatus, Catholicam fidei suæ confessionem apud sedis Apostolicæ Legatos edidit, eo ipso agnoscens & communionem, & obedientiam Ecclesiæ Romanæ.

Paulus Diaconus in vita Iustini: *Theodoricus Arrianus Ioannem Papam Constantinopolim ad Iustinum principem Catholicum mittit, interminatus, vt nisi hæreticis* (quos Iustinus relegare volebat) *Ecclesias redderet, vniuersos Italiæ populos deleret. Re obtenta, cùm Ioannes Papa Rauennam ad Theodoricum veniret, in carcerem (vbi etiam felici morte decessit) coniectus est, quod eum Iustinus Catholicæ*
401. *pietatis defensor honorifice suscepit.* Iustinus quippe Imperator (vt Pontificale Romanum habet) gaudio repletus est, *quia meruit temporibus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius*
402. *manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus.* Miraculo tribuit D. Gregorius in 3. Dialogorum, cap. 2. quòd equus qui Ioannem Papam portauerat, post *tanti Pontificis* sessionem, mulierem ferre recusauit. Quem eundem Papam in aurea Constantinopolis porta cæco lumen reddidisse testatur.

403. Ioannes Papa in epistola 1. respondet Zachariæ Archiepiscopo, *Romanæ Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulanti.*

404. In tom. 2. Conciliorum, Afri Episcopi cum Episcopo Romano (qui tunc erat Bonifacius) sese cõmunicare, his verbis testati sunt: *Non potest Domini sententia prætermitti, dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata religio.* Deinde anathematizant omnes

qui con-

... Dei, seu ... Ecclesia ... fracti...

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Impe- rator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De persona Christi.

[b] Dicebat Christũ hominẽ tantùm in vtero virginis de Spiritu sancto fuisse cõceptum: sed postea Deum homini fuisse permixtum, nec Deũ hominẽ passum sepultũq́; dicebat. Aug. hær. 89.

53.

De Patrum scriptis.

[c] Nestorius veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est, seipsum omnibus antecellere existimans. Socrat. lib. 7. c. 32. Nónne & hodie Protestãtes dedignãtur veterum Ecclesiæ doctorum scripta perdiscere? Quomodo alioqui negarent orã[ti]um pro defunctis, quod tota per orbem semper docuit, prædicauit & exercuit Ecclesia? quod idẽ de aliis eorũ erroribus sentiendum est, in quibus à fide Catholica impudẽter discedũt.

De Quaternitate.

[d] Theodorus Mopsuestenus dũ impie negat, Deũ (hoc est, Dei Filiũ) de Virgine natũ esse, nec tamen negaret, aut Filiũ Dei esse consubstantialẽ Patri, aut verum hominẽ assumpsisse ex virgine: Quaternitatẽ pro Trinitate impie dogmatizauit, vt & cæteri Nestoriani, & Anastasi[us] Imperator, qui postea eandẽ hæresim propagasse traditur. Dum enim vni Christo duę personę tribuũtur, fit Quaternitas. Hæc to. 2. cõc. in Syn. 5. & apud Ioã. Maxentiũ in Catholicæ fidei cõfessione, & in Dial. cõtra Nestoriũ.

54.

55.

101. De hæresi Prædestinatorum.

[e] Prædestinatorum hæresis dicebat, nec piè viuẽtibus prodesse bonorũ operũ laborẽ, si à Deo ad mortẽ prædestinati fuerint; nec impiis obesse, quòd impiè viuãt, si à Deo prædestinati fuerint ad vitã. Hæc hæresis ex libris Augu. malè intellectis, initiũ sumpsisse dicitur. Sigebertus in Chron. sub an. Domini 415.

56.

102. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] August. hær. 89. *Nestorius euacuare contendit omne nostrũ remediũ, quo verbũ Dei sic hominem suscipere dignatũ est in vtero virginis, vt vna persona fieret Dei & hominis.* Socrates lib. 7. c. 33. & Euagrius lib. 1 c. 4. testãtur, *Nestorium à Cyrillo (Episcopi Romani locũ obtinẽte) in cõcil. Ephesino abdicatũ Episcopatu, et postea Oasim deportatũ esse.*

[c] Socr. lib. 7. cap. 32. *Veteres Mariam Deiparam appellare non sunt veriti. Sanctissima Helena (inquit Euseb. Pamphili) Deiparæ partũ eximiis monumẽtis decorauit.* Quin etiã Origenes in epist. ad Rom. causam explicat, cur Deipara dicta sit. Aug. cõtra Iuli. Pelag. in principio secũdi libri. *Oportet, vt populi Christiani, eloquia Sanctorũ vestris profanis nouitatibus anteponant: eisq́; potius eligãt adhærere, quàm vobis.* Et li. 1. c. 2. *Quod credũt (Orientis & Occidentis Episcopi) credo, quod tenent, teneo; quod docẽt, doceo; quod prædicãt, prædico.* Ambros. lib. epist. 5. de traden. Basilicis: *Absit vt tradam hæreditatem Patrum, hæreditatem Dionysii, qui in exilio in causa fidei defunctus est, hæreditatem Eustorgii Confessoris, hæreditatem Myroclis, atque omnium retrò fidelium Episcoporum.*

[d] Proclus Constantinopolitanus Episc. (Armeniis id ab eo petentibus) Theodori blasphemias cõfutauit. *Si vnus* (inquit) *ex Trinitate est, qui crucifixus est (hoc enim crucifixũ est, quod incarnatũ est, quia causa Incarnationis est Crux) solutum est iurgium.* Nimirum vna est Christi persona. & sola Trinitas in diuinis adoratur. *Sin alius aliquis præter Trinitatẽ* (id est, præter vnũ ex Trinitate crucifixus est) *quartus est sine dubio gloriæ Dominus, et ab illa glorificatione, qua Seraphin glorificãt, existit alienus. Seraphin aũt Trinitatem laudant, & vnitatẽ cõfitentur.* Hæc etiam citãtur à Ioanne Maxentio in Catholica professione.

[e] Prosper Aquitanicus in respontionibus ad capitula Gallorũ cap. 6. *Iustificatus homo, id est, ex impio pius factus, nullo præcedente bono merito accipit donum, quo medio acquirat & meritum: vt quod in illo inchoatum est per gratiã Christi, etiam per industriã liberi augeatur arbitrii, nunquam remoto adiutorio Dei (sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquã potest) Prædestinationem Dei, siue ad bonum, siue ad malum in hominibus operari, vt ad vtrumque homines quasi necessitas videatur impellere, ineptissimè dicitur: cùm in bonis voluntas sit intelligenda de gratia, in malis autem voluntas intelligenda sine gratia.*

[e] Leo

qui contra Ecclesiam Romanam erigunt ceruices.
405. In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica: *Iustinianus Augustus Ioãni Archi-*
episcopo Romæ. Nec patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet (quamuis manifestum &
406. *indubitatum sit, quod mouetur) vt non etiam vestræ innotescat sanctitati, quæ caput est omnium sancta-*
rum Ecclesiarum.
407. In Authenticis Collatione 2. Tit. 4. *summi Pontificatus apicẽ apud Romã esse, nemo est qui dubitat.*
Idem, Collatione 9. tit. 6. aliàs in Constitutione 131. *Sancimus secundum quatuor Synodorum*
408 *definitiones, sanctissimum Seniori Romæ Papam, primum esse omnium sacerdotum.* Tantum igitur
abest, vt Romanæ sedis primatus à Phocæ Imperatoris tẽpore inceperit, vt Iustinianus, qui Pho-
cam diu antecessit, in primatu Romanæ cathedræ sanciẽdo, fateatur, se *quatuor primarum Syno-*
dorum definitiones sequi.
409. Liberatus in Breuiario cap. 20. Ad Ioannem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius E-
phesiorum Episcopus, & Demetrius à Philippis, *consulere sedem Apostolicam contra legatos Acu-*
micorum: negantes B. Mariam verè & propriè Dei genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum
& carne passum. Sed *Papa Ioannes nobis ibi positis hoc confitendum Epistola sua firmauit, & Impera-*
tori direxit. Nunquid Theologos Græcia hoc tempore non habuit, vt ad Romam de tali re mit-
teretur? An potius inde petitum est responsum, vbi subesse in doctrina fidei falsitas non potest?
Quod vtique verius est.
410. Procopius lib. 1. de Bello Gothorum: *Ex Byzantio ad Romanum Antistitem Legati venerunt,*
Christianorum altercationis sedandæ causa. (Et pòst:) *Christianæ fidei disciplinam si alij vnquam, Ro-*
mani præcipuè sunt venerati.
Exemplar precum Eulalij Carthaginiensis Episcopi ad Bonifaciũ Papã extat in tom. 2. Con-
ciliorum. De qua etiam re Bonifacius mẽtionem facit in epistola sua ad Alexandrinum Patriar-
411. cham. Ait igitur Carthaginiensis Episcopus: *In sede Apostolica extra maculam semper est Catholica*
seruata religio. De qua spe & fide minimè separari cupientes, & Patrum sequentes constituta, ana-
thematizamus omnes qui contra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas eri-
gunt ceruices: sequentes in omnibus Apostolicam sedem, & prædicantes eius omnia constituta, & per
omnia spero, vt in vna communione vobiscum, quam sedes Apostolica prædicat, esse merear, in qua est
integra & vera Christianæ religionis & perfecta soliditas.
Ex lib. Pontificali. Iustinianus Augustus videns, Agapetum vicisse Anthimum Patriarcham,
412. *humiliauit se sedi Apostolicæ, & adorauit Agapetum Papam: Anthimum verò expulit in exilium.*
Aimoinus (aliàs Annonius) de gestis Francorum lib. 2. cap. 16. *Agapetus Romanæ sedis Pontifex*
413. *Iustinianum in Eutychis sectam delapsum ad veram reduxit fidem, & Anthimum Patriarcham Con-*
stantinopolitanum damnauit.
Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 3. *Dum Agapetus S. Romanæ Ecclesiæ Pontifex ad Iustinia-*
num principem proficisceretur, in Græciarum partibus propinqui cuiusdam muti & claudi obtulerunt
414. *eum Agapeto curandum, dicentes se in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam illius spem habere. Proti-*
nus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum sollemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei
Omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atque assistente & a-
spiciente pôpulo, eum mox à terra in propriis gressibus erexit. Cumq́; ei Dominicum corpus in os mitte-
ret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt, eorumq́;
gentes illicò metus & reuerentia inuasit, cùm videlicet cernerent, quid Agapetus facere in virtute
Domini ex adiutorio Petri potuisset: Non puto aut vulgo ignotam olim, aut omnino vanam fuisse
Romani Pontificis Petrique successoris auctoritatem, quæ cùm vulgi fide, tum editione miracu-
lorum contestata est.
415. Liberatus cap. 21. *Petentibus principibus, vt Agapetus Anthimũ* (qui abhorrebat à Synodo Chal-
cedonensi) *in communionem susciperet: recusauit, nisi se libello probaret Orthodoxum, & cathedræ*
suæ, id est, Romanæ *reconciliaretur. Anthimus igitur pallio Imperatoribus reddito, discessit, & Pa-*
pa ex Imperatoris consensu Menam sua manu consecrauit Antistitem. Si iam olim certissima per-
suasio non tenuisset omnium Christianorum animos, illum manere Episcopum iure non posse,
qui non communicaret cum Romano Pontifice: nunquam Imperatores tam potentes, ad vnius
Episcopi vocem, Anthimum in exilium egissent, pro quo tanta iterum certamina cum Romano
Pontifice postea subiuerunt.
416. In epistola Orientalium ad Agapetum: *Christus sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, com-*
misit, & firmauit super firmam petra pedes vestros. Reperitur hæc epistola in Actione prima quin-
tæ Synodi Constantinopolitanæ
417. Synodus Constantinopolitana secunda, Actione 4. in sententia quã tulit contra Anthimum:
Anthimus deceptibilibus rationibus vsus, promisit se omnia facere, quæ vniuersalis summus Pontifex magnæ
sedis Apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia sedem Apo-
stolicam.

Tanta

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
536.	57. Joannes Iunior Mercurius, Proiecti filius, Rom. sedit an. 2. m. 4. d. 6.	Idem Iustinianus.
534.	58. S. Agapetus Gordiani filius, sedit an. 1. d. 19.	Idem Iustinianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

102. De Eutychianis.

An duæ naturæ in Christo?

[a] Eutyches Constantinopolitanæ Ecclesiæ Presbyter & Monachus dicebat, ante inhumanationem Christi, duas naturas esse, diuinitatis & humanitatis: post humanitatem verò, vnam naturam factã. Flauianus Archiepiscopus Constantin. in Epistola ad Leonem Papam.

De carne Christi.

[b] Dicebat corpus Domini, quod ex Maria factum est, non esse nostræ substantiæ, neq; humanæ conspersionis, sed humanũ quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neque genitrici eius secundùm carnem. Flauianus ibidem.

De Christi diuinitate.

[c] Dicebat, verbum immutabiliter conuersum per virginem solum traiecisse, crucíq; appensam vnigeniti diuinitatem, & eam sepulchro mãdatam resurrexisse. Theodoretus hæret. fab. lib. 4. cap. vltimo.

De conciliis.

[d] Gesta Ephesi confecta pro nihilo habuit. Flauianus ibidem.

Contra

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Leo in epist. 10. ad Flauianum: *Tam impiè duarum naturarum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuisse dicitur, quàm nefariè, postquàm verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.*

Theodoretus in Dialogo 2. *Post conceptionem fuit fœtus in vtero, & natus est infans, circumcisus, & auctus ætate, quorum nihil conuenit diuinitati, vt nec esurire, sitire, ambulare, dormire. Non ergo post vnionem humanitas suam naturam amisit.*

[b] Leo ibidem c. 2. *Superare non possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatũ contaminare, nec mors potuit detinere.* Et c. 4. *Qui verus est Deus, idem verus est homo. Agit enim vtraque forma cum alterius cõmunione, quod proprium est, verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente quod carnis est.* Et c. 5. *Propter hanc vnitatem personæ in vtraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de cælo, cùm filius Dei carnem de ea virgine de qua natus est, assumpserit.*

Euagrius lib. 2. c. 4. *Synodus Chalcedonensis approbat sanctissimi antiquæ Romæ Archiepiscopi Leonis epistolam ad Flauianum Archiepiscopum de tollendo insano Eutychis errore scriptam, vtpote eximij Petri confessioni consentientem, & velut columnam quandam, qua veram doctrinam contra malè de fide sentientes roboret.*

[c] Theodoretus in dialogo 3. *Si cognouissent (inquit Apostolus) Dominum gloriæ, non crucifixissent. Quia verò diuinã naturã ignorauerunt, humanã crucifixerunt. Itaque carnem esse affixam conuenit dicere; diuinam naturam ab ea inseparabilem confiteri: & in cruce, & in sepulchro.*

Vigilius Tridentinus lib. 4. cõtra Eutychem: *Quia verbum, id est, vita mori non potest, Christus autem mortuus est: nihil aliud restat, nisi vt carnis habuerit naturam, quæ mori potest.*

[d] Prosper Aquitanicus paulo ante finem libri contra Collatorem: *Venerabilis memoriæ Pontifex Cœlestinus, cui ad Catholicæ Ecclesiæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, & Prædecessorum suorum statuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat: vt quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.*

Vigi-

Tanta ergo fuit ſedis Apoſtolicæ auctoritas apud ipſos Patriarchas, vt hæretici ad eius nomen confugere neceſſe habuerint, quò ſeipſos ad tempus aliquod à ſuſpicione hæreſeos tuerentur. *At*
418 *magno Deo* (inquit Synodus) *non permittente talia vſque in finem procedere, miſſus eſt huic Regiæ vrbi Agapetus Papa, qui ſtatim ipſum de ſede ſibi non conueniente depulit, data venia his qui talis rei participes*
419. *aut communicatores ſunt. Nos igitur* (inquit Synodus) *ſequentes ea quæ à beatiſſimo Papa bene examinata ſunt, conſpicimus omnino ipſum tanquam membrum inutile.*

420. Mennas Patriarcha in ſententia contra Seuerum, Petrum & Zoaram in Synodo 5. Actor. 1. *Contempſerunt quidem Eccleſiam Romanã ſucceſſorem Apoſtolorũ, quæ ſententiã contra ipſos protulit.*

421. Petrus Hieroſolymorum Epiſcopus in ſententia ſua contra Anthimum, quintæ ſynodi Act. 4. *Depoſitionis ſententia in Anthimum venit, principata quidem ab Agapeto antiquæ Romæ Pontifice.* (Et pòſt:) *Conſententiatiui ſumus his quæ bene formata ſunt ab ipſo Agapeto.*

Aimoinus de geſtis Francorũ li. 2. ca. 17. *Auguſtæ petẽti à Silu erio, vt reuocaret Anthimũ in ſedem Conſtantinopolitanã, Siluerius reſcripſit: Auguſta domina, rẽ hanc nunquam faciam, vt reuocem hominem in damnata perfidia permanentẽ. Auguſta igitur Beliſario præcipit, vt Siluerium in exiliũ agat.*

422. Liberatus in Breuiario cap. 22. *Cùm Siluerius Papa ob veræ fidei conſtantiam à Iuſtiniano cogeretur apud Pataram Lyciæ exulare, venerabilis Epiſcopus Pataræ venit ad Imperatorem, & iudicium Dei conteſtatus eſt de tantæ ſedis Epiſcopi expulſione, multos eſſe dicens in hoc mũdo Reges, & non eſſe vnum, ſicut ille Papa eſt ſuper Eccleſiam mundi totius, à ſua ſede expulſus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iuſſit.*

Quale hoc eſt Græci Epiſcopi, atque adeò Aſiatici teſtimonium, quo inter vnius Paſtoris primatum ſuper Eccleſiam mundi totius, & multorum regum in eodem mundo gubernacula, perſpicuè diſtinxit.

423. Amator Epiſcopus ad Siluerium Papam: *Audiuimus, vos à ſede S. Petri iniuſtè pulſum. Quid pu-*
424. *tas de nobis fieri, Pater ſumme, cùm de ſummo Paſtore, & Vicario S. Petri talia fiunt?*

Iuſtinianus in Cõſtitutione 131. *Sãcimus, vt Archiepiſcopus Iuſtinianæ primæ patriæ noſtræ in prouinciis ipſi ſubiectis locũ teneat Apoſtolicæ ſedis Romanæ ſecundũ ea quæ ſanctus Papa Vigilius cõſtituit.*

Vigilius Beliſarij, aut potius Theodoræ Auguſtæ factione ad hoc ordinatus Epiſcopus, vt Anthimum reſtitueret, Synodumque Chalcedonenſem abdicaret: iam in Petri cathedra conſtitutus, turpem ſponſionem implere noluit. Cum enim Theodora Auguſta iuberet eum venire, & reuocare Anthimum in priſtini gradus honorem (auctore Aimoino de geſtis Franc. lib. 2. ca. 32.) reſcripſit: *Abſit hoc à me, domina Auguſta. Prius locutus ſum malè & inſipienter, nunc autem nullo modo tibi conſentio, vt reuocem hominem hæreticum & anathematizatum.* Vnde Conſtantinopolim adductus, in faciem cæſus, ab altari auulſus, fune in collum iniecto, per vrbem circumducitur, ac pane & aqua in ergaſtulo nutritur.

Vigilium verò, propterea quòd Anthimum in ſedem Cõſtantinopolitanam reſtituere nollet, in exilium eſſe miſſum, præter Aimoinum, Pontificale Romanũ atteſtatur. Itemq; Paulus Diaconus in vita Iuſtiniani, Marianus Scotus & Platina in vita Vigilij, Blondus Decadis 1. lib. 6. Petrus de Natalibus lib. 6. de vitis Sanctorum, cap. 12. Martinus Polonus in ſupputationibus temporum. Sabellicus Enneadis 8. lib. 4. Quod ipſum ex Nicephoro colligi poteſt lib. 17. cap. 26. Immò Gregorius Magnus, qui vnà cum Vigilio Romæ vixit, & poſtea in eadem D. Petri ſede
425. præfuit, de Vigilio ſic ſcribit, lib. 2. in dict. 10. Epiſtol. 36. *Recordãdæ memoriæ Vigilius Papa in vrbe Regia conſtitutus, cõtra Theodorã tunc Auguſtã & Acephalas, dãnationis promulgauit ſententiã.* Vnde conſtat, minus rectè ſenſiſſe illos, qui deprauato Liberati diaconi Breuiario nitentes) Vigilium dicunt in Anthimi reſtitutionem conſenſiſſe. Nec enim condemnaſſet Vigilius Theodorã Auguſtã & Acephalos Eutychianiſtas, ſi Anthimum (& ipſum Eutychianum) reſtituiſſet. Aut quomodo Anthimũ reſtituit, qui patronã & præcipuã fautricẽ Anthimi Theodoram cõdemnauit?

Eutychius Patriarcha Conſtantinopolitanus in epiſt. ad Vigilium Papam, quæ habetur in fine
426. 1. Collationis 5. Synodi, 2. tom. concil. *Scientes quantorum bonorum cauſa eſt pax Dei, ideo feſtinantes vnitatem conſeruare, ad Apoſtolicam ſedem V. beatitudinis manifeſtum facimus, quòd ſeruamus fidem à Chriſto Apoſtolis traditam, & à S. Patribus maximè in S. 4. Synodis explanatam. Suſcipimus & epiſtolas Præſulum Romanæ ſedis Apoſtolicæ. Et ideo petimus, præſidente nobis veſtra beatitudine, de tribus capitulis quæri & conferri.*

427. Vigilius Papa reſpõdit Eutychio, ibid. *Annuimus, vt de tribus capitulis, facto regulari cõuentu, mediis ſacroſanctis Euangeliis collatio habeatur, & finis detur placitus Deo.* Papa igitur aſſentit, vt Synodus quinta celebretur, licet ipſe noluerit intereſſe collationi, eo quòd pauci Occidentis Epiſcopi adeſſent. Aderat verò ex Africa *Primaſius Byzacenæ Parœciæ Epiſcopus* (vt in collat. 2. quintæ Syn-
428. odi legitur) à quo vbi poſtulatũ eſt, vt concilio intereſſet, ille dixit: *Papa non præſente, non venio.* Hic eſt ille Primaſius, qui teſtimonium Apoſtoli atteſtantis, quòd *fides Romanorum annuntiatur in vniuerſo mundo* (Rom. 1.) ad ſua vſque tempora verum fuiſſe demonſtrat, ita ſcribens in ea D.
429. Pauli verba: *Et verè vbique fides clara eſt Romanorum.*

Vigilius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	59.	Idem Iustinianus.
535.	S. Siluerius Hormisdæ Papæ filius, Campanus, sedit an. 1. m. 10. d. 7.	
	60.	
537.	Vigilius Ioannis consularis viri filius, Romanus, sedit an. 17. m. 6. d. 26.	
	Quinta Synodus Oecumenica Constantinopoli celebrata est cõtra Theodori scripta in Cyrillum, Theodorum Mopsuestiæ, & epistolam Ibæ, itémq. contra Origenem.	Idem Iustinianus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Contra Chalcedonense verò concilium etiam contumeliosis vocibus antlarunt, vt B. Vigilius Tridentinus refert in fine lib. 4. contra Eutychen. Quis autem ignorat, Protestantibus quoque in more positum esse, vt tam veterum quàm recentium conciliorum decreta pro nihilo habeant?

103. *De hæresibus Priscillianistarũ.*

De Trinitate.

[a] Cum Sabellio, Patris, & Filij, & Spiritus sancti vnam asserunt esse personã sub tribus vocabulis. Leo epist. 91.

De Processionibus ex Deo.

[b] Quasdam virtutes ex Deo procedere commenti sunt, quas ipse sua essentia præcesserit, & ita cum Arrio senserat Patrem Filio priorem esse.

De Vnigenito.

[c] Vnigenitum ideo volebant dici filiũ Dei, quòd solus esset natus ex virgine.

De Incarnatione Christi.

[d] Natalem Christi non verè honorabant, ieiunantes eo, sicut & Dominico die, idque quoniam cum Marcione & Manichæo Christum non putabant verum hominem.

De anima humana.

[e] Animam hominis disserebant esse diuinæ substantiæ.

De Angelis malis.

[f] Diabolũ nunquã fuisse bonũ, nec eius naturam opificiũ Dei esse: sed ipsum ex Chao emergentẽ, omnis mali esse substantiam.

De Matrimonio.

[g] Nuptias & procreationem nascentium perhorrescunt.

De corporibus humanis.

Plasmationẽ humanorum corporum diaboli esse figmentũ, & ideo ea non resurgere.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Vigilius Martyr, Episcopus Tridẽtinus li. 5. contra Eutychen: *Nulli erit profectò ambiguum, istos hæreticos esse, qui sancti ac venerabilis concilij Chalcedonensis decreta respuunt, atq; contemnunt, tantorumq; Patrum religiosis constitutionibus audaci temeritate resistunt.*

[a] Leo in epist. 91. c. 1. ad Turibium: *Alius est qui genuit, alius qui genitus est, alius de vtroque processit, quia Vnitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia.* Hæc Leo. Qui autem hoc non cõfitetur, ei Toleranum concilium primum & Braccarense primum denunciat anathema, cap. 1.

[b] Leo ibidem: *Catholica Ecclesia detestatur istos, qui putant vnquam Deo id quod eiusdem est essentiæ, defuisse. quem sicut mutabilem, ita proficientem dicere, nefas est.*

[c] Leo ibid. c. 3. *Ista dicendo aut Christum negãt (vnà cum Samosateno & Photino) fuisse, antequã nasceretur ex Maria, aut alios ex summo patre progenitos volunt, quorum hic appelletur vnigenitus, quia vnus sit natus ex femina, cùm & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de Patre nemo sit genitus præter verbum.* Item c. 5. Braccarensis concilij.

[d] Leo ibidem c. 4. *Natalem Christi secundùm susceptionem veri hominis Catholica Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*

[e] Leo c. 5. *Non intelligunt nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabilẽ, & ipsum perpeti quicquid potest naturæ eius (id est, animæ humanæ secundùm illos) inferri.* Bracear. c. 5.

[f] Leo c. 8. *Catholica fides omnium creaturarum bonam confitetur substantiam, & mali nullam esse naturam. Vnde & diabolus bonus esset, nisi à summo bono, cui debuit adhærere, descruisset. Ipsum autem malum non est substantia, sed pœna substãtiæ.*

[g] Leo c. 7. *Coniugalem copulam detestantur, quia non est illic libertas turpitudinis, vbi & pudor matrimonij seruatur, & spes sobolis.* Bracear. c. 11.

[h] Leo c. 8. *Hoc immundissimum virus de Manichæo impietatis speciatiter fonte procedens, olim fides Catholica reprehendit atque damnauit.* Braccar. c. 13.

[i] Leo

Vigilius verò etsi ad Synodum ipse non accessit, tamen (vt Euagrius ait lib. 4. cap. 37.) *per literas concilio consensit.* Et condemnauit tria capitula, id est, Theodorum Mopsuestiæ Episcopum, librosque eius, Theodoriti scripta contra Cyrillum, & epistolam Ibæ ad Marim Persam scriptam. imò *Rusticum & Sebastianum ex B. Petri auctoritate* ob easdem hæreses à diaconorum honore alienos decreuit, vt habetur in 7. collat. 5. Synodi.

Præterea in eadem quinta Synodo etiam Origenis dogmata sunt damnata. vnde Cassiodorus
410. ca. 1. de diuinis lectionibus ait: *Origenem, licet tot Patrum oppugnet auctoritas, præsenti tamen tempore & à Vigilio viro beatissimo Papa, denuò constat esse damnatum.*

Arator Ecclesiæ Romanæ Subdiaconus, cùm Acta Apostolica Hexametro carmine celebrasset,
412. opus suum Vigilio Pontifici Romano his verbis dedicauit: *Domino S. beatissimo, Apostolico, & in toto orbe, primo omnium sacerdotum Papæ Vigilio.*

Vigilius Papa in epist. ad Eucherium: *Sancta Romana Ecclesia Petri merito, Domini voce consecrata, & sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quàm & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad caput semper referenda sunt.*

Idem Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, tum quia in Ecclesia
411. sua non resedisset, tum ob alia scelera condemnauit his verbis, quæ habentur in tom. 2. Conciliorum: *Ex persona & auctoritate B. Petri Apostoli, cuius (licet exigui) nos locum gerimus, cum Datio Mediolanensi* (& aliis duodecim Episcopis) *Theodorum Cæsareæ ciuitatis quondam Episcopum hac sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore & communione Catholica, quàm vel omni officio Epi-*
413. *scopali seu potestate spoliatum esse decernimus. Teq; Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Episcopis ad tuam Diœcesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, qui excessibus Theodori præbuistis assensum, tamdiu à sacra communione suspendimus, donec vnusquisque vestrûm culpã apud nos propriam sua satisfactione diluerit.* De Theodoti blasphemiis agitur apud Euagriũ, lib. 4. c. 37. Mennam verò 4. mensibus à communione exclusum, & postea per Vigilium Papam ad communionem admissum esse, Nicephorus refert lib. 17. cap. 26.

Gregorius lib. 7. epist. 115. *Childebertus Francorum Rex, Catholicæ religionis amore succensus, intra muros Arelatensis ciuitatis, Monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quædam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea quæ pro quiete Monachorum disposita fuerant, turbarentur, quæq; contulit in iure Monasterij, epi-*
414. *stolis suis Apostolica petiit auctoritate firmari: hoc quoque sua petitioni subiungens, vt eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quàm in ordinatione Abbatis, quædam pariter priuilegia largirentur: Sciens quippe, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur. Vnde quia effectum & regia voluntas, & res valde desiderata poscebat, à Vigilio Romanæ sedis Antistite ad Aurelium Arelatensem Episcopum scripta transmissa sunt, vbi omnia quæ amplectendæ voluntatis studium deposcebat, Apostolica auctoritatis libêter annisu firmata sunt, quia difficultatem pati non potuit huiusmodi res petita.*

Metaphrastes in vita Gregorij Agrigentini Nouẽbris 23. *Theodoro Episcopo Agrigenti* (quod op-
411. pidum est in Sicilia) *vita functo, alij (vt fit) alium in sede collocare studebant. Cúmque vnusquisque designatum à se auctoritate Pontificis firmari ratumq; fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis maximi arbitrio permissuri. Pontifex verò ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundémque apud eum postea falsi criminis accusatum absoluit.* De hoc (opinor) Gregorio fit mentio apud Nicephorum lib. 17. cap. 27. & apud Gregorium Magnum lib. 2. epist. 12. indict. 11.

Sub temporibus Agapeti, Siluerij ac Vigilij Papæ, Iustinianus Imperator, & eius in Imperio successores propter vrbem à Gothis liberatam, hoc iugum imposuerunt Romanis Pontificibus, vt eorum creatio firma & stabilis censeri non deberet, donec Imperatoris consensus accessisset: ob quem consensum obtinendum oportebat certam pecuniæ summam à nouo Pontifice exsolui. De hoc onere imposito Gregorius Magnus in 4. Psalm. Pœnitentiali conqueritur. Vbi de Simonis Magi hæresi disputans, & Simoniacam prauitatem siue in Imperatore Mauritio, seu in aliquo rege accusans, *Huius* (inquit) *erroris vesania concitauit aduersus Ecclesiam Dei, regiam, si fas est dicere, potestatem. Qui turpissimi lucri cupiditate illectus, Ecclesiam Christi, quam Saluator noster voluit esse liberam, potestatis regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam; quantò melius foret sibi,*
416. *Dominam suam esse cognoscere?* (Et pòst) *In tantum autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet?* Dominã Gentium Gregorius paulo antè appellauerat totam quidem Christi Ecclesiam. Sed quia totius Ecclesiæ caput Romæ in Petri cathedra sedet, propterea *Romanã quoq; Ecclesiam vocauit*

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

1 Idem Vigilius.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De filijs promissionis.

[i] Filios promissionis ex mulieribus natos, sed ex spiritu sancto dicunt esse conceptos, ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertinere videatur. §. Caluinistæ verò etiam filios promissionis eos volũt esse, qui nascuntur ex baptizatis parentibus, etiamsi filij moriantur ante baptismum.

De animarum origine & præexistentia.

[k] Animas ob peccatum in cælestibus cõmissum ad inferiora delapsas corporibus fuisse inclusas, prout in aërias potestates vel duriores, vel miriores incidissent: & fatalibus stellis tam corpora, quã animas hominum astringi.

De Canone Scripturarum.

[l] Corruptissimos codices suos pro Canonicis vindicabant.

[m] Dictitinij libros pro Canonicis habuerunt, quos ille posteà correctus reuocauit. Eodem modo sacramentarij horum temporum verbis Berengarij vtuntur, quæ ipse correctus non semel reuocauit.

De sectis Nestorianorum & Eutychianorum.

[n] Eutychiani (sub quorum etiam nomine comprehendendos puto quosdã, qui etiã erant Nestoriani) in duodecim sectas dissecti sunt, vt author est Nicephorus lib. 18. c. 45. Qui nõ eadem omnes ætate, verùm ex eadem malæ arboris radice orti, varijs nominibus appellati sunt, Ægyptij, Schematici, Theodosiani, Monophysitæ, Acephali, Trotmianistæ, Tritheitæ, Theopaschitæ, Barsaniani, Chrystolytæ, Iacobitæ, Iulianistę, Seuerirę, Armenij, Aphthartodocitæ, Contobalditæ, Angelitæ, Tetraditæ, Cononitæ, Gainitæ, Cazizarij, de quorum præcipuis sectis

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Leo c. 9. *Catholica fides omnem hominẽ in corporis animæq; substantiam à conditore vniuersitatis formari, atq; animari intra materna viscera, confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisq; contagio, quod in prolem à primo parente transcurrit, sed regenerationis sacramento subueniente, quo per spiritum sanctum promissionis filij renascuntur, non in vtero carnis, sed in virtute Baptismatis.* Et cap. 10 *Nemo potest à conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramẽtum Baptismatis Christi.*

[k] Leo c. 10. *Catholica fides constanter prædicat, animas, priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuisse, nec ab alio incorporari, nisi ab opifice Deo, qui & ipsarũ est creator, et corporum. Quid hic faciunt cursus siderum, quid figmenta fatorũ? Ecclesia, quæ corpus est Christi, nihil de mundi instabilitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiscit.* Idem argumentum persequitur, cap. 11. 12. 13. 14. Et Braccarẽse Concilium cap. 9.

[l] Leo ca. 15. *Sacerdotali diligentia prouidendum est, vt falsati codices in nullo vsu lectionis habeantur. Apocryphæ scripturæ sub nominibus Apostolorum habentes seminarium falsitatum ignibus concremanda sunt.*

[m] Leo c. 16. *Inter Catholicos non cẽseatur, quisquis vtitur scripturis non ab Ecclesia solummodo Catholica, sed etiã à suo authore damnatis.* Braccar. cap. 7.

Denique Leo c. 17. ait: *Habeatur inter vos* (id est, inter Hispaniarum Ecclesias) *Episcopale concilium & ad eum locum qui omnibus opportunus sit, vicinarum prouinciarum cõueniant sacerdotes, vt secundum ea quæ ad tuum consultum respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter Episcopos, qui huius hæreseos contagio polluantur, à communione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensuũ prauitates damnare noluerint.*

[n] Fulgentius lib. 3. ad Moninium: *Sic totum confundunt, qui à veritate dissentiunt. Ecce, quibus adinuentionibus fidei veritas impugnatur. Sed quibuslibet arietibus Ecclesiam sanctam hæretici quatere nitantur, certi sumus de Domino Deo nostro, quoniam ciuitatem supra montem cõstitutam subuertere non valebunt. Imò seipsos prorsus subuertunt & exterminant.* Gregorius Magnus lib. 7. Indict. 1. epist. 3. *Magna omnipotentis Dei est gratia, quòd in ipsis qui à S. Ecclesiæ doctrina diuisi sunt, vnitas non est, quoniã omne*

vocauit Dominum gentium, honorem qui toti corpori debetur, præcipuo corporis membro, nẽpe
capiti præcipuè tribuens. In his autem verbis nihil dubito, Gregorium de illa pecunia conque-
stum esse, quam Imperatores Græci nuper cœperant à Pontifice Romano exigere, vt in Sede ab
ipsis pacificè confirmaretur. Huius enim pecuniæ nõ quidem coactá ex Pontificis parte solutio-
nem, sed auará ex parte Imperatoris exactionẽ, simoniæ speciem habere innuit. Et hoc est quod
Paulus Diaconus in vita Mauritij dicit, *Pelagium Romanæ Ecclesiæ Pontificem absq; iussione Prin-
cipis ordinatũ esse, eo quòd Longobardi Romã per circuitum obsiderent, ne posset quisquã a Roma progre-
di.* Ante Iustiniani verò tempora nunquam fit mentio (quod aut sciam, aut audiuerim) de con-
firmatione Imperatorũ expectãda. Huc etiam spectat quod Aimoinus lib. 2. de gestis Francorũ
ait c. 16. *Siluerius eleuatus est à tyranno Theodoro, qui apud Gothos regnũ arripuerat, sine deliberatione
decreti Imperialis.* Cum enim Gothi essent hostes Imperatorum: quos Græci oppresserant tribu-
tis, eos Gothi releuabant, vt Romanorum beneuolentiam sibi conciliarent. Vnde idem Aimoi-
nus de B. Gregorij electione ad Pontificatum agens, lib. 3. cap. 74. ait. *Non enim licebat tunc tẽpo-
ris ad Pontificatum promoueri absque iussione Principis Constantinopolitani.* Ecce, *ad id temporis*, & *ad
Principem Constantinopolitanum* hoc totum restringit. Non enim hoc oneris antea imposuerant
Ecclesiæ ne tyranni quidem ipsi, nedum cæteri Christiani Imperatores Occidentis. Quod ideo
notandum duxi, quia nonnulli cùm vident, his diebus & sequentibus aliquot seculis, mentionẽ
Imperialis assensus in Pontificis Romani electione fieri, putant nullum olim Pontificem electũ
fuisse, cuius electioni Cæsares non debuerint assentire; quod secus se habet.

437 Concilium Aurelianense 4. Can. 1. *Quoties aliquid de solennitate Paschatis dubitatur, inquisita vel
agnita per metropolitanos à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur.*

438 Turonica Synodus 2. Can. 21. post decretum Innocentij Papæ recitatum, *Quis* (inquit) *Sacer-
dotum contra decreta talia quæ à Sede Apostolica processerũt, agere præsumat? Et quorum authorum va-
lere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper intromisit? Et Patres nostri hoc semper custodie-
runt quod eorum præcepit authoritas.*

Turonica Synodus 3. Can. 1. sectas Eutychis & Nestorij, *quas Sedes Apostolica sancta condem-
nat, cum suis authoribus & sectatoribus execramur.*

439 Longobardi ad Iustinianum (vt refert Procopius lib. 3. de bello Gothico) sic loquuntur: *Nos
440 cum Romanis de vera iustitia diuinoq; cultu eadem semper & rectè sensimus. Gepedes verò, vt Arrianæ
hæreseos sectatores, nulla vobiscum in re conueniunt.* Ijdem ergo Romani sunt, qui & Catholici: om-
nes autem hæretici, cum de fide agitur, minimè sunt Romani.

Gregorius lib. 12. post epist. 31. *Testatur, Dominum Papam Ioannem comitante Illustrium Regum
441 clementia, Clotarij & Sigeberti, sub anathematis vinculo priuilegia quædam monasterio S. Medardi in
Gallia concessisse.* Quæ res docet, in Gallia etiam ab ipsis Regibus authoritatem Sedis Romanæ
agnitam vsque eò esse, vt ea firmissimè stabilita iudicarent, quæ Romani Episcopi sanciuissent.

442 Pelagius in episto. ad Episcopos in Synodũ illicitè conuenientes Constantinopoli. *Nec vnquam
Romana Sedes, quæ instituente Domino, caput est omnium Ecclesiarum, priuilegijs suis vsquam careat.*

Gregorius lib. 3. Dialog. c. 31. Richaredus ab Arrianæ hæreseos prauitate conuersus totam Vi-
sigothorum gentem ad veram perduxit fidem. Sub hoc Rege Episcopi Hispaniarum ante om-
443 nia sic decreuerunt, Toletani Concilij tertij cap. 1. *Permaneant in suo vigore Conciliorum omnium
constituta, simul & synodicæ sanctorum Præsulum Romanorum epistolæ.* Initium ergo instauratæ fi-
dei Catholicæ in Hispanijs à Conciliorum statutis & synodicis Romanorum epistolis petitur.
Quas Epistolas certum est, & non minus olim ab Arrianis, quàm nunc à Lutheranis cõtemptas
fuisse, & semper à Catholicis magno in pretio habitas esse.

Gregorius lib. 4. epist. 36. *Ante hos annos octo sanctæ memoriæ decessoris mei Pelagij tempore, fra-
ter & Coëpiscopus noster in Constantinopolitana vrbe ex causa alia occasionem quærens, Synodum fecit,
in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem decessor meus vt agnouit, directis literis ex
444 authoritate sancti Petri Apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit.* Gregorius igitur Magnus iudicauit,
illam Synodum ratam non esse, quam Romana Sedes non approbat. Sed nunc audiamus verba
illius epistolæ, in qua Pelagius pręcessor Gregorij Synodum illam Constãtinopolitanam irritam
reddidit.

Vniuersis (inquit) *Episcopis illegitimè conuocatis Pelagius: Relatũ est ad Apostolicã Sedem, Ioannẽ Cõ-
445 stantinopolitanũ Episcopum vniuersalẽ se scribere, vosq; ex hac sua præsumptione ad Synodũ conuocare ge-
neralem, cùm generaliũ Synodorũ conuocãdi authoritas Apostolicæ sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradi-
ta, & nulla vnquã Synodus rata legatur, quæ Apostolica authoritate nõ fuerit fulta. Quapropter, quicquid in
446 prædicto vestro cõuenticulo (quia Synodus taliter præsumpta, esse non potuit) statuistis, ex authoritate S. Pe-
tri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua B. Petro potestatem ligandi atque soluendi, ipse
Saluator*

seu Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sectis agetur postea singillatim.

De secta Pacificatorum seu tepidorum in rebus fidei.

* Zeno Imperator per edictum quod Henoticum seu Pacificatorium appellauit, id egit, vt tum Catholici de fidei veritate, tum hæretici Eutychiani de sua vanitate nonnihil cedentes, vnitatem quandam & pacem imaginariam amplecterentur. Nam vt vna cum Catholicis Eutychi anathema indixit, sic decisionem Synodi Chalcedonensis vna cum hæreticis parui facere videbatur. Vnde consecutum est, vt singuli Ecclesiarum Præsides pro suo arbitratu in ea re agerent. Euagrius lib.3.cap 14. Anastasius verò Imperator imaginariam Zenonis pacem consectatus est, adeò vt Chalcedonense concilium neq; palam in Ecclesijs prædicaretur, neque reijceretur ab omnibus. Euagr.lib.3.cap.30.

104. De Theopaschitis.

* Petrus Cnapheus (id est, fullo) Pseudoepiscopus Antiochenus, præter Eutychianam hæresim, illud nouo more in Ecclesiam introduxit, vt in Trisagio (*Sanctus Deus, sanctus fortis, S. & immortalis*) adderetur. *Qui crucifixus est pro nobis.* Nicephor.lib.15.cap.28. Vnde hæresis Theopaschitarum orta est.

Idem Petrus, cùm Xenaiam nondum baptizatum creasset Episcopum, dicebat, consecrationem sufficere ei pro baptismo. Nicephor.lib.16.cap.27.

105. De

Doctores Catholici, & ca[...]les murorum Ecclesiæ.

omne regnũ in se diuisum nõ stabit. E[...] sã[...] Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur, dum hæreticorum quæstionibus impugnatur.

* Theodor.Lector, li.2. Collectaneorũ: *Cum omnes, vt fertur, alij Patriarchæ con[...]ationem Zenonis approbarent, solus Felix Romanus illi non communicauit.* Hæc ille. Porro sub nomine Felicis Episcopi Romani, tũ omnes Occidentis Episcopi, tum alij etiã Orientis Episcopi cũ eo cõmunicantes cõprehenduntur. Nam Euagrius li.3 c.30. ait: *Nonnulli Præsides Ecclesiarũ decretis in Chalcedonensi con[...] edi[...]s firmè & constanter adhæserunt, vt ne [...]llam de rebus in illo definitis remittere, imo vero ne literæ mutationem admittere voluerint. Quinetiam ab illis qui eisdem decreta repudiabant, magna cum animi confidentia resilierunt, recusaruntq́; penitus cũ illis cõmunicare.* Et pòst: *Episcopi Occidentis & Libyæ cum Orientalibus reduci non poterãt.* Itemq; Niceph.li.16.c.27. *Occidentales nõ aliter communicare cum Oriente voluerant, quàm si Nestorium, Eutychetẽ, Dioscorũ, Petrũ Mongum & Acatiũ anathemati subijceret.* Vnde etiam ait, Alexãdriam, Ægyptum & Libyam cœpisse dissidere. §. Salus igitur fidei Christianæ semper à Romana Ecclesia potissimum pependit, cui omnes ferè Occidentales Episcopi, & optimi etiam quiq; ex Orientalibus adhæserunt, vti constat fecisse hoc tempore *Macedoniũ Constantinopolis, Flauianũ, & posteà Calãdionem Antiochiæ, Iulianum Bostri, Petrum Damasci, & Episcopos omnes qui Ecclesiæ parebant Apameæ* Euagrius lib.3.c 33. Fulgentius de mysterio Mediatoris paulò post principium: *Apud Christianos pene idem est, fidem nolle asserere, quod negare.*

* Felix Episc.Rom. in epist. ad Petrum Cnapheum: *Quoniam nõ statuisti credere veritati, & litteris nostris contra te [s]criptis, nunc incepi sententiare contra te, imo ille qui est vertex omnium pastoralium Sedium, Apostolorum optimus Petrus, à cuius immaculata fide valde declinasti. Quandoque enim dicis, Trinitatem pro te [...] crucifixã, non Christum; quandoq; immortalem spiritum, Manichæizans; quandoq; Patrem, Filiũ, & Spiritum sanctum, Sabellianizans, simul confundis: Trinitatem negans, in qua baptizamur, et credimus, & confitemur. Tam in[...] fa[...] fingentes, alienos putauimus abortodoxa fide & à communione Diuini [...] gloriosi prædecessoris Petri, qui claues regni à S[...] accepit.*

* Theo-

Saluator dedit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transiuit, præcipio omnia quæ ibi statuistis, & vana & cassata esse, ita vt deinceps nunquàm appareant, nec ventilentur. (Et post.)

447 *Prædecessores vero Ioannis, & ipse Ioannes non semel, sed sæpissimè Epistolas atque libello propria manu subscriptas sanctis antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil vnquam proteruè contra Apostolicam Sedem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquam vsurpare. Quæ hactenus in archiuo sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorum roboratis habentur integra.* (Et pòst:) *Nullus Patriarcharum profano* vniuersalis *vocabulo vnquam vtatur, quia si summus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Perspicue cóstat ex huius epistolæ, itemq; ex Gregorij Magni verbis in vnum collatis, eos hac mente fuisse, vt neq; vllum Patriarcham, nedum Episcopum, vellent Vniuersalem appellari; & tamen interim crederent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, totiusq; militantis Ecclesiæ caput ac summum Iudicem esse. Itaq; ineptè arguunt, qui Pontificis Romani potestatem ab ijs negari putant, qui negant, aliquem appellãdum esse vniuersalem Patriarcham aut Episcopum. Quia ex eo quod agitur constat, non omnem verbi significationem, sed potius illam reijci & damnari, quæ meritò in inuidiam trahi posset. *Vniuersalis* enim ab vniuerso nomẽ sortitur. Vniuersum autem tum continet in se vim & potestatem eius quod vnum est, tum aliud quiddam præterea significat. Nam, Rufino auctore in symbolo ad Laurentium, *vnus vel numero dicitur, vel vniuersitate: numero, vt vnus homo, tanquã vnus inter multos: vniuersitate, vt vnus Sol, vel vnus Deus, tanquam vnus in vniuerso, qui propterea* (inquit) *vnus dicitur, quòd alius non sit.*

Quibus ita constitutis, qui se vniuersalem Episcopum aut Patriarchã nominat, cùm non tantùm dicat, se vnum Episcopum è multis esse, verùm etiam aliud quidpiam, quod ad vniuersitatem referatur, in vniuersalis nomine præ se ferat: videndum est quidnam aliud id esse queat. Ac proprijssimè quidem nõ est aliud Episcopus vniuersalis, quàm Episcopus vnus in vniuersa Ecclesia. Quod siue intelligatur de tota Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, seu de illa tota quæ simul in terris agit: *solus Christus propriè vniuersalis est Episcopus*, quia nullus in eodẽ ordine cum illo, aliquo modo est. Vnde Tertullianus in lib. 4. aduersus Marcionem ita scribit: *Homo verò Dei emaculatus offerre debet orationem, & gratiarum actionem Deo apud Ecclesiam per Christum Iesum Catholicum Patris Sacerdotem.* Hoc autẽ est vniuersalis Latinè, quod Catholicus Græce. Catholicus ergo Patris vel Episcopus, vel Sacerdos propriè solus Christus est. Cæterum si nomen vniuersalis non tam accuratè vrgebitur, sed abusiuè (vt verba ferè solent) accipietur: iam vniuersalis Episcopus erit, non quidem qui vnus, sed tamen qui primus Episcopus est in vniuerso mundo. Nam quod in vnoquoq; genere primum est, quia etiam idem solet vnum esse: fit interdum, vt vnius atq; vniuersalis nomine præcipuum illud & primum alicuius multitudinis membrum intelligatur. Itaq; cùm Pacianus in epist. 1. ad Sympronianum, de Catholico nomine disputaret, rationi consentaneum esse ostenderet, *vt inter diuersas hæreses plebs Apostolica certum nomen retineret, quo nomine incorrupti populi vnitas distingueretur: Nonne* (inquit) *appellatione propria decuit caput principale signari?* Caput principale, vniuersalem Ecclesiam appellat, ex qua sectæ aliæ sub appellationibus auctorum suorum exierint. Caput ergo principale potest etiam in suo genere dici Catholicum, & Vniuersale. Atq; in eo sensu dicimus Magnum Leonem Põtificem Romanum ab vniuersali Synodo Chalcedonensi appellatum esse *Vniuersalem Episcopum*. Sicuti Gregorius Magnus testatur lib. 4. epist. 32. 36. & 38. Sed cùm Episcopus Constãtinopolitanus vniuersalis nomen non ita sibi arrogasset, velut qui primus in tota Ecclesia esset (nam vt Gregorius testatur lib. 7. epist. 64. seipsum dicebat Sedi Apostolicę subijci) quid superest, quod intelligatur dixisse, nisi se solum in tota Ecclesia Episcopum esse? Volebat quidem (vt puto) per eam appellationem seipsum Episcopo Romano parem facere. Sed cum te ab initio non succedere animaduerteret: nomine retento, ad tempus à te abstinuit. Vtcunq; illud sit, tam Pelagius, quàm Gregorius Magnus ei opponunt idipsum, quod in verbo vniuersalis propriè intelligi poterat: videlicet, quòd tanquam vnicus Episcopus & Patriarcha præesse voluerit, in quo tamẽ sensu nec ipse Romanus Pontifex potest vniuersalis dici. Quia licet primus Episcopus & Patriarcha sit, tamen solus Episcopus aut Patriarcha non est, sed gradus Episcopalis seu Patriarchalis illi cum omnibus Patriarchis aut Episcopis ex æquo est communis.

Porro quod tam Pelagius, quam Gregorius ita verbum hoc intellexerint, apparet ex ipsorum scriptis. Nam Gregorius ait lib. 4 epist. 38. *Vt despectis fratribus Episcopus appetas solus vocari.* (Et post.) *Ne si sibi Pontificatus gradu gloriam singularitatis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur.* Ecce in Pontificatus gradu gloria ista singularitatis non est quærenda velut vnus omnium solo sit Episcopus. & epist. 36. *Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur.*

Dicet

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

105. De Iconomachis.

ᵃ Xenaias Persa nondum baptizatus, & tamen pro Episcopo se gerens, primus vocem illam euomuit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas. Niceph. lib. 16. cap. 27.

106. De Acephalis.

ᵇ Acephali Eutychianam hæresim defendunt, hoc est, vnam in Christo naturam. nō inde appellati, quòd capite aut certo authore suæ sectæ careant (cum Seuerus Antiochiæ Episcopus eorum dux fuerit) verùm aut quia Seuerus ipse ἀκέφαλος est dictus, authore Nicephoro lib. 16. cap. 27. aut quia post mortem Seueri, aut Episcoporum, qui ab initio illi adhæserant, isti hæretici non viuebant sub aliquibus Episcopis, quos instar capitum in Ecclesiasticis ministerijs haberent, quod ipsum etiam Nicephorus illis euenisse testatur lib. 18. ca. 45. Hoc autem posteriore modo Protestātes etiam Acephali sunt, quia Episcopos à successoribus Apostolorum ritè consecratos non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis ministrent.

107. De Christolytis.

ᶜ Dicebant, Christi corpore & animo apud inferos relicto, eum ascendisse in cælos cum sola diuinitate. Damasc. hær. 93.

108. De Agnoitis.

ᵈ Agnoitæ quorum dux Themistius Diaconus Alexandrinus erat) docebant, Christum ignorare diem iudicij, quia scriptum sit, De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Theodoretus in historia sanctorum Patrū cap. 26. *Aiunt Romæ, quæ est longe maxima, Simeonem adeo fuisse omnium ore celebratum, vt in officinarum omnibus vestibulis & porticibus, et paruas posuerint imagines, hinc sibi præsidium & tutelam parantes.*

ᵇ Ioannes Maxentius contra Acephalos elegantem libellum scripsit. Item Hierosolymitani, Antiocheni, & Secundæ Syriæ clerici, in supplicatione ad Iustinū Imperatorem porrecta, *Eutychianistas, & Acephalos (inquiunt) toto animo odientes, anathematizamus.* Vigilius etiam Episcopus Romanus Constantinopoli agens, *contra Acephalos damnationis promulgauit sententiam, vt author est Gregorius Magnus* lib. 2. indict. 10. epist. 36. Fulgentius in sermone de confessoribus: *Apostolus Episcopos dispensatores esse ostendens, ait: oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem.* §. Qui ergo Episcopos non habent qui Sacramēta Ecclesiastica illis dispensent, vera Christi Ecclesia esse non possunt. Contra Seuerum Leontius Byzantius scripsit, vt Euthymius testatur in 2. parte Panopliæ, tit. 15.

ᶜ Vigilius lib. 2. cōtra Eutychen: *Iure dicimus, Christum in sepulchro (per triduum) iacuisse, sed in sola carne, Christum nō derelictū in inferno, sed in sola anima.* Et lib. 1. *Post resurrectionē ad demonstrandam sui corporis veritatē & comedit, & bibit, & contrectandum se Discipulis obtulit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Postea vero quàm cælos ascendit, quid facit nomen filij hominis, si non erat ibi natura humanitatis? Dicit enim, cum venerit filius hominis in gloria Patris sui. Secundum quam filij hominis naturam iuxta Ioannis Apostoli verba, ipse interpellat pro peccatis nostris. Secundum deitatem enim, aduocati aut sacerdotij officio non fungitur.*

ᵈ Eulogius Patriarcha Alexandrinus contra Agnoitas scripsit, librumq; suum ad Gregorium Papam misit, qui lib. 8. indict. 3. epist. 42. respōdet, *ita doctrinā Eulogij per omnia Latinis Patribus cocordare, vt in diuersis linguis spiritus nō fuerit diuersus* Eulogius autē dixerat, illud Euangelij (de die illo filius nescit) *non ad filiū, iuxta hoc quod caput est, sed iuxta corpus eius,*

Dicet aliquis, Episcopum Constantinopolitanum nihil tale cogitasse. Sit ita. Sed nomen quod vsurpabat, ad eam cogitationem alios ducebat. Vnde non tam vsurpantis mens, quàm natura vocabuli meritò spectatur. Vniuersalis enim cùm ab vniuersitate dicatur; si quis Episcopus vniuersalis dicitur in vniuerso terrarum orbe, is vnicus Episcopus, atq; eodem tempore nullus alius esse Episcopus intelligitur. Qui ergo cùm sit, & ab omnibus habeatur vnus Episcopus ex multis, tamen præterea nominat se vniuersalem: is non tantùm dicit, se vnum esse numero (nã hoc illi nemo vnquam negauit) verum etiam se vnũ esse vniuersitate. Ex quo sequitur, eum vi ipsius verbi dicere, quòd ipse sit solus Episcopus. Qui sensus quoniam offendit pias mẽtes, ne vocabulum quidem ipsum permitti debet, ne hoc aliquis appetere putetur, quod eo nomine significatur, quo vti nõ timet. Aliud enim est primus Apostolus, quod fuit Petrus; aliud vniuersalis, quod ille nunquam dicitur fuisse.

Hic verò insignis Magdeburgensium, an inscitia, an impudentia, prætermitti non potest: qui in Centuria 5. cap. 9. pag. 868. vel stultè putant, vel impudẽter fingunt, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, ne Pontifex Romanus appellaretur Vniuersalis. Quid enim attinuit ad Africanos, hoc est, ad inferioris gradus Episcopos (hoc enim ipsi de se fatentur) de Pontificis Romani appellationibus statuere? Res verò sic se habet. Gratianus cum in 99. Distinct. dixisset, in tertia Synodo Carthaginiensi cautum esse, *ne prima Sedis Episcopus appellaretur summus Sacerdos aut Princeps Sacerdotum* (quia verè nullus in Africa Episcopus hoc erat, sed tãtùm Episcopus Romanus verè fuit summus Sacerdos, & Princeps eorum qui suo tempore in terris degebãt Sacerdotum) inde voluit Gratianus ad tale nomen transire, quod nec ipsi Episcopo Romano verè cõpeteret. Itaq; nõ tertiæ Synodi, sed Gratiani verba illa sunt: *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appelletur*: adeò vt nec in Græcis exemplaribus, nec in Latinis ea verba vnquam Synodo tertiæ attributa fuerint: sed eius tituli tertiæ partis ad duas præcedentes, Gratiano authore, continuatio quædam sunt per modum incrementi. Quod nec glossa illic ignorauit, nec typographus: nec ego Magdeburgenses puto tam stupidos fuisse, vt id ignorare possent: verùm diabolicam in illis malitiam & video sæpe, & nunc iure accuso, vt alij ab illorum imposturis sibi caueãt. Nihil quippe agunt sincere aut fide bona. Vndè sæpe nec authorum suorum verba proferunt, sed rem ipsi mendacissimè narrant, atque inde propositum suum cõcludunt, id quod in historia sextæ Carthaginiẽsis Synodi passim faciunt. Sed de Vniuersalis appellatione hæc sint satis. Plura si quis expetat, habet doctissimam Remundi Rufi ea de re disputationẽ, in defensione pro Pontifice Maximo contra Molinæum. Vbi cùm tres causas reddidisset, cur vniuersalis Episcopi nomen Pelagio & Gregorio displicuisset: præclarè ex omni antiquitatis memoria repetijt, maximos quosque Imperatores id dici recusasse, quod & esse, & credi vellent. Quinimò & Paulum Apostolum, qui & haberi, & esse voluit omnium seruus, quiq; ob eandem causam inanes nouarum appellationum titulos nunquam æquo animo tulisset: acriter tamen pugnasse pro Apostolatus sui potestate, quam Dominus ei dedisset in ædificationem, & non in destructionem. Quod idem Pelagium & Gregorium Pontifices tum in recusanda Episcopi vniuersalis appellatione, tum in propugnanda Sedis Apostolicæ quam tegebant, dignitate, vno consensu fecisse contendimus.

Gregory Magni fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ primatu.

Gregorium Magnum, licet ob declinandam ambigui vocabuli inuidiam, vniuersalis Episcopus aut Patriarcha dici noluerit, primatum tamen supra omnes Episcopos & Christianos totius militantis Ecclesiæ, tam verbo sibi debitum agnouisse, quàm rebus ipsis & factis per annos tredecim exercuisse, nunc planum faciam.

1 *Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Italiæ.*

448 Libro primo, indict. 9. epist. 16. Iuxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iussionem *ad B. Petri Apostoli limina cum suis sequacibus venire Aquileiensem Episcopum iubet, vt in Synodo, quod iudicatum est, iudicetur.*

449 Epist. 19. *Episcopus Cumanus solenniter electus ad nos sacrandus occurrat.*

450 Epist. 22. Ioannem *Episcopum Rauennatem* monet, *vt grauiora quæque ad Sedem Apostolicam referat.*

451 Epist. 36. *Vnit Cumanam atque Misenatam Ecclesias ex sua authoritate.*

452 Lib. 2. epist. 1. indict. 11. Scholastico Campaniæ Iudici iniunxit, vt *peruersitatem in Paulum Episcopum commissam, districta emendatione corrigeret.*

453 Epist. 4. Hortatur Neapolitanos, *vt eligant Episcopum qui Romæ ordinetur.*

454 Epist. 20. *Vnit Ecclesiam S. Anthemy Numentano Episcopo.*

Epist. 26.

[illegible], *seu* [illegible] *ßio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

sit, De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Marci 13. Nicephorus hunc Themistium Philosophum fuisse putat, qui sub Valente Imperatore floruerit. Verùm rectius sensisse credo Liberatum, qui in Breuiario ca. 19. eum asserit fuisse Diaconum Timothei Alexandrini Episcopi. Nã de Agnoitis sub Valente nihil vnquam legi.

109. De Aphthartodocitis.

• Aphthartodocitæ (ramusculus quidam Eutychis) asserebant, Christi corpus ab ipsa conceptione nulli obnoxium fuisse internecioni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter absque vlla reprehensione insitæ sunt, particeps fuisse: cuius hæreseos duces Iulianus Halicarnasseus, & Gaianus Alexandrinus fuerunt. Damascenus in libro de centum hæresibus. Eandem verò hæresim Iustinianus edicto promulgare in animo habuit. Euagrius lib. 4. cap. 38.

61. Gregorius Magnus [illegible]

Idem [illegible]

110. De Monophysitis.

• Monophysitæ Eutychianorum portio vnam compositam naturam in Christo statuunt: ex diuinitate videlicet, atque ex humanitate.

111. De hæresi circa resurrectionem carnis.

• Quidam Presbyter Ecclesiæ Turonensis in Gallia dicebat, nõ esse futuram nostræ carnis resurrectionem. Apud Gregorium Turonens. libro 10. num. 13. quia in Psalmis dicitur, quòd non resurgent impij in iudicio.

112. De

quod nos sumus, esse referendum. Addit verò Gregorius ex Augustini sensu, *Deum aliquãdo loqui more humano, vt dicat se scire, quod scire nos facit; vel nescire, quod nos non facit scire. Vnde* (inquit Gregorius) *subtilius intelligi potest, quòd incarnatus Vnigenitus in natura quidem humanitatis nouit diem & horã iudicij, sed tamẽ hunc nõ ex natura humanitatis nouit, quia diem & horam iudicij, non nisi per deitatis suæ potentiam nouit.* Et post: *Qui quis Nestorianus non est, Agnoita esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam: qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Omnia per ipsum facta sunt, & omnia dedit ei Pater in manus. Si omnia: proculdubiò etiam diem iudicij & horam.*

• Fulgentius in sermone de duplici natiuitate Christi: *Vnigenitus Deus sicut pro nobis dignatus est nasci, sic pro nobis secundum carnẽ dignatus est mori. Cõceptus in vtero, factus est particeps mortis nostræ.*

Anastasius Antiochiæ Patriarcha per literas suas Iustiniano contradixit, ostendens *diuinos Apostolos confessos esse, atq; adeo tradidisse, corpus Domini internecioni obnoxium esse, & affectionum quæ sunt natura in animis impressæ, quæq; reprehensione carent, particeps.* Euagrius lib. 4. cap. 39.

• Cassiodorus in fine Psalm. 107. tum ex sua, tum ex D. Ambrosij authoritate affirmat, eos Arrianis peiores esse, qui diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnius dicere tẽtauerunt. Idem in conclusione Psal. 138. quatuor rationibus demonstrat, eum, qui confitetur Christum esse perfectum Deum & perfectũ hominem, id quod confessus est perimere, nisi duas perfectas naturas in Christo fateatur. Gregorius Magnus li. 10. epist. 55. Monophysitas (inquit) ab errore conuersos, ab hæreticorum iniurijs arceri postulat.

• Gregorius Turonensis lib. historiarum 10. num. 13. Resurrectio Sacris literis prædicitur, & Apostolicæ traditionis authoritate firmatur. Tunc, vt in Apocalypsi est scriptum, reddet mare mortuos suos. Impij autem non resurgunt vt iudicent, verùm vt iudicẽtur. Denique Apostolus ait: Omnes quidem resurgemus. Canet enim tuba, & mortui resurgẽt incorrupti.

 • Grego-

455 Epist.26. *Mediolanensem Presbyterum à Laurentio Episcopo Mediolanensi immeritò excommunicatum, officio suo restituit.*

456 Epist.29.& 30. *Ioannem Subdiaconum nostrum transmisimus, vt electi uni[...]irum sua imminentia secundùm morem prædecessoris eius à proprijs Episcopus cum nostra authoritatis assensu factas Episcopum consecrari. Nam sicut ab alijs nostra exigimus, ita singulis sua iura à nobis concessa seruamus.* A[...]tem de consecratione Mediolanensis Episcopi.

457 Libro 3.indict.12.epist.33.ad Theodelindam Longobardorum Reginam: *Cum integritatẽ nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis : dignum est, vt de Ecclesia B.Petri Apostolorum Principis nullum[...]terius scrupulum dubietatis habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestrã in Petra Ecclesiæ, hoc est, in confessione B.Petri Apostolorum Principis solidate.* Per confessionẽ Petri, confessionem & fidem Romanæ Ecclesiæ intelligit. Nec enim Theodelinda dubitauit de fide Apostoli Petri, sed tantum an Ecclesia Romana fidem Synodi Chalcedonensis integram conseruaret. Fidem ergo Romanæ Ecclesiæ appellat *Petram Ecclesiæ*.

458 Lib.5.epist. 9. *Carinensem Episcopatum Regitano vnit.*

459 Lib.6.epist.13. Fauensis Episcopus petit, *vt authoritate Apostolica liceat ei ob redemptionem captiuorum sacra vasa vendere*, quod D.Gregorius concessit.

460 Lib.7.indict.2.epist.10.ad Rauennæ Episcopum scribit, *vt de causa Maximi Salonitani Episcopi cognoscat, si Maximus habeat tuam fraternitatem suspectam, etiã reuerendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis Episcopus Rauennam veniat, & de eadem causa pariter discernite.* Ecce quàm paucis verbis declarat, se in tres maximos Episcopos authoritatem habere, dum vnius causam ab alijs duobus cognosci iubet.

461 Lib.10.epist.56.Ioannes Episcopus Rauennæ ita scribit: *Recolo me in gremio sacrosanctæ Ecclesiæ vestræ Romanæ & nutritum, & Deo auxiliante prouectum, & quibus ausibus ego sanctissimæ illi Sedi, quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit, præsumpserim obuiare, propter cuius conseruandam authoritatem, sicut Deo manifestum est, multorum contra me inimicorum inuidiam grauiter excitaui.* (Et post) *Sanctæ Rauennati Ecclesiæ, quæ peculiariter vestra est, non solùm vetera priuilegia conferuetis, sed & maiora vestris temporibus conferatis.*

462 Lib.11.epist.33.Anthemio Subdiacono Campaniæ: *Hac tibi authoritate præcipimus, vt si quem Episcoporum Campaniæ post hæc negligentem esse cognoueris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittas : vt quam sit graue nolle ab his quæ reprehensibilia sunt, corrigi, regulari in se valeant districtione sentire.*

2. *Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Siciliæ.*

463 Lib.1.epist.1. *Petro Subdiacono Sedis nostræ intra prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus, sicut prædecessorum nostrorum fuit iudicium, vni personæ omnia committere.*

464 Lib.2.indict.10.epist.4. *Maximinianũ Episcopum Syracusanum super cunctas Siciliæ Ecclesias, vices Sedis Apostolicæ ministrare decernimus, vt non sit necesse pro paruulis causis Romam ire. Sed difficilia solummodo nostrum iudicium flagitent, vt subleuati de minimis, in causis maioribus efficacius occupemur.*

465 Lib.6.epist.19. *Nouit dilectio tua, hanc olim cõsuetudinem tenuisse, vt fratres & Coëpiscopi nostri semel in triennio Romam de Sicilia conuenirent.*

466 Lib.7.epist.8.Episcopo Catenensium: *Ad hoc, locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, vt nec præpositi in opprimendos se frustrà valeant occupare subiectos, nec subiectis iterum contra suos Præpositos effrenata sit resultandi licentia.*

467 Lib.7.epist.62. *Lucillum de Episcopatus ordine deponendum pronunciat.*

468 Lib 11.epist.42.ad Ioannem Episcop.Panormitanum: *Illud admonemus, vt Apostolicæ Sedis reuerentia nullius præsumptione turbetur. Tunc enim status membrorum integer manet, si caput fidei nulla pulset iniuria.* Ecce Sedem Apostolicam, hoc est, Romanam Ecclesiam vocat *caput fidei*.

469 Lib 12.epist.31.Felici Episcopo Siciliæ: *Exegit dilectio tua, vt ex authoritate Sedis Apostolicæ tuis deberemus consulti[...] respondere. De tribus enim Apostolicam Sedem consulendam prædecessorum tuorum sequens exempla, credidisti*, & quæ sequuntur.

3. Gre-

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

112. De Eutychio.

* Eutychius Constantinopolitanus Patriarcha, corpus nostrũ in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aëreque subtilius esse futurum scripserat. Gregorius libro 14. in Iob, cap. 29.

* Dicebat Eutychius post confirmata palpantium corda, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquã redactum.

* Euticius addidit: Caro & sanguis Regnum Dei possidere non possunt.

* Euticius statim cessit Gregorio, quoad veram naturam resurrecturæ carnis: non tamen assensit, palpabile fore resurgentium corpus, quia diceret Apostolus, non corpus quod futurum est seminas.

* Euticium, vt ab hac disputatione discessit, ęgritudo & mors protinus secuta est.

113. De Iacobitis.

De baptismo.

* Iacobus Syrus huic sectæ nomen dedit, quæ præter Eutychianam heresim, candenti ferro characterem crucis baptizatorũ frontibus inurit, quia scriptum est: Ipse baptizabit vos aqua & igni. Bernardus Lutzenburgus.

De auriculari Confessione.

* Dicunt, non esse necessarium confiteri Sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri. Bucchingerus in Ecclesiastica histor. Nónne etiam hoc ipsum docent Protestantes?

114. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

* Gregorius Magnus in Iob lib. 14. c. 29. *Erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentiæ, sed palpabile per veritatem naturæ, iuxta verbum Domini: Palpate, quia carnẽ & ossa me videtis habere.*

* Gregorius respondit: *Christus resurgens ex mortuis, iã non moritur. Si quid vero in eius corpore post resurrectionem potuit immutari, post resurrectionem Dominus rediyt in mortem.*

* Grego. ibid. *Caro & sanguis iuxta culpam & corruptionem suam regnum Dei possidere nõ possunt. Iuxta naturam vero suam in illa cælestis regni gloria caro erit, sicut scriptum est, Iob 19. Circundabor pelle mea.*

* Gregorius ait. *Id insinuat Apostolus, granum quod sine culmo & folys seminatur, cum folys et culmo nasciturum. non ergo deerit, quod erat: sed aderit, quod non erat.*

* Greg. ibid. *Qui tamen dum adhuc viueret, pellem manus suæ ante oculos astantium tenebat, dicens: Confiteor quia omnes in hac carne resurgemus. Tiberius verò tunc Imperator librum Euticy flammis tradi voluit.*

* Claudianus Mamercus Viennensis Galliarũ Episcopus li. 1. de statu animæ ca. 14. docet *ignem in Euangelys allegoricè accipi pro Spiritu sancto, veluti cùm dicitur: Ignem veni mittere in terram* Hæc ille. §. Ex isto autẽ loco perspicuè videmus, quàm necessarium sit, Catholicæ maiorũ traditioni fidẽ habere. Nam cùm nunc ignis, nunc aqua in Scripturis Baptismũ nominantibus exprimatur: sola traditio testatur, elementum aquæ, non item ignis, in vsu Baptismi adhibendum esse.

* Gregorius homil. 26. in illa Euãgelij verba, quorũ remiseritis peccata: *Discipuli principatũ superni iudicy sortiuntur, vt vice Dei quibusdã peccata retineant, quibusdã relaxent. Horum nunc in Ecclesia Episcopi locũ tenent. Causæ ergo pensandæ sunt, vt Pastores Ecclesiæ ei pœnam debeãt amouere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit.* Idẽ lib. 1. indict. 9. epist. 44. *Talẽ se, qui præest, exhibeat, cui subiecti quoq; occulta quoq; sua prodere non erubescant.* Nicephorus Chartoph. in epist. de ligandi soluendiq; potestate, ad Theodosium Monachũ: *Olim omnes oportebat ad ipsos Pontifices accedere, suaq; illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem, vel repudium ferre: Põtifices vero frequenti multitudinis turbulentia (vt arbitror) defatigati, id operæ ad probatos monachos transmiserunt.*

* Grego-

3. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Corsicæ.

470 Lib.1.epist.76.Leoni Episcopo in Corsica: *Pastoralis nos cura constringit, Ecclesiæ Sacerdotis moderamine destitutæ sollicita consideratione concurrere. In Ecclesia Sagonensi Diaconos & Presbyteros tibi concedimus ordinandi licentiam.*

4. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Sardiniæ.

471 Lib 4.epist.33. Vnum ex Italiæ Episcopis misit in Sardiniam ad conuertendos Paganos.

472 Lib 7.indict 2 epist.2. Caralitanus in Sardinia Episcopus petijt, *personam à latere Gregorij deputari, cui causas Gregorio referendas insinuaret.*

5. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Africæ.

473 Lib.1. epist.72. ad Gennad. *Ex concilio Numidiæ, si qui ad Sedem Apostolicam venire voluerint, permittite, & contradicentibus eorum viæ, obuiate.*

474 Epist 75.Vniuersis Episcopis Numidiæ: *Per Hilarium Chartularium nostrum petijstis, à B.memoriæ prædecessore nostro, vt omnes vobis retro temporum consuetudines seruarentur, quas à B.Petri Apostolorum Principis ordinationum initijs, hactenus vetustas longa seruauit.*

475 Lib.2.indict.10.epist.33.*Constantius & Mustellus Maximinianum Ecclesiæ Pudentianæ in Africa Episcopum, apud Sedem Apostolicam accusarunt, quod præmio Donatistarum corruptus, Episcopum nouà licentia fieri permisit.* Vnde Gregorius Columbo Episcopo Numidiæ mandat, *vt adunato Episcoporum vniuersali Concilio, si reus conuincatur, à dignitate officioq. degradetur.*

476 Lib 2.indict.11.epist.47.Columbus Numidiæ Episcopus *tota mente Apostolicæ Sedi inhæret.*

477 Epist 48.Adeodatus Primas Numidiæ ad Gregorium ita scripsit: *vt spiritus eorum vniti fuerint.* Idem ergo de primatu Romanæ Ecclesiæ credidit Adeodatus quod Gregorius: alioquin enim magnopere dissensissent.

478 Lib 7.epist.32.ad Dominicum Carthagin. Episcopum: *Sedem Apostolicam diligendo ad officij vestri originem recurritis, scientes vnde in Africanis partibus sumpserit ordinatio sacerdotalis exordium.*

479 Libro 10.epistola 8. *Donadeus Diaconus à Victore Numidiæ Episcopo gradu officij sui deiectus, querelam apud Gregorium Papam deposuit, qui Columbo Numidiæ Episcopo sic scribit: Vnà cum primate Concilij vel alijs Coëpiscopis nostris omnia quæ petitio eius continet, diligenti vobis examinatione quærenda sunt: & si querela eius veritate fulcitur, in Episcopo eius Victore Canonici rigoris districtio teneatur.*

480 Epist 32 Cùm Paulinus Regensis Episcopus in Numidia Ecclesiasticos ordines per Simoniacam hæresim dare diceretur: *Papa Gregorius rem Columbo Episcopo Numidiæ, & Victori, qui primatus ibi locum tenuit, examinandam commisit.*

6. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Hispaniæ.

481 Lib.11.epist.50.Ioanni defensori eunti in Hispaniam: *Is qui superstite Episcopo innocente, contra Canones in Ecclesia eius ordinari præsumpsit, sacerdotio priuatus ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur, qui etiam in custodia habeatur, vel ad nos transmittatur. Episcopi vero, qui eum ordinauerunt, sex mensibus Dominici corporis, & sanguinis communione priuati, agere pœnitentiam decernantur in monasterio.*

482 Porro epist.53.Idem Ioannes: *Ex deputatione* (inquit) *& iussione Beatissimi atque Apostolici Domini mei Gregorij, inter Episcopos cognitor resedi.* (Et pòst:) *Memoratos Episcopos in monasterium recipiendos ad agendam in tempus pœnitentiam decerno.*

7. Grego-

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	

Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

114. De nouis quibusdam Origenistis.

[a] Georgius Presbyter & Theodorus Diaconus dixerant, Christum ad inferos descendentem, omnes qui illic cõfiterentur eum Deum, saluasse atque à pœnis debitis liberasse. Quam hæresim Philaster antea prodidit, sed sub nullo certo authore.

115. De nouis Donatistis.

Idem Gregorius. | Idem Mauritius.

[b] Donatistarum in Africa his diebus ita creuit authoritas, vt de suis Ecceſijs eijcerent Catholicæ fidei sacerdotes. Gregor. libro 3. indict. 12. epist. 32. & in 4 Psal. pœnitent. Fuerunt hæretici qui dicerent, *Ecclesiam non esse generalem*, sed in tempore Donati, & ante finem seculi consummandam. Protestantes verò in hac parte Donatistarum similes, Ecclesiam nonnunquam in angulis latere, & ita de mundo visibili petite dicunt.

116. De nouis Pelagianis.

[a] Pelagianus quispiam erat, qui tanquam hæreticum notauit illud dictum, *quod Adæ anima cùm peccauit mortua est.* Gregor. lib. 5. indict. 14. epist. 14.

De Sereno sacras imagines confringente.

[b] Serenus Massiliensis Episcopus inconsiderato zelo succensus, sanctorum imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregit. Gregorius lib. 9. epist. 9. Vt autẽ qui fuerint huius hominis mores nos non lateat, (Nam ex fructibus eorum, inquit Christus, cognoscetis eos) Gregorius ibidem affirmat, istum Serenum libẽter malos homines in sua

[a] Gregorius lib. 6. indict. 15. epist. 15. *Descendens ad inferos Dominus, illos solũmodo ab inferni claustris eripuit, quos viuentes in carne per suã gratiam in fide & bona operatione seruauit.*

Philaster in lib. de hæresibus (inquit Gregorius) Prophetam dixisse ait: *In inferno quis confitebitur tibi? & Apostolum: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.*

[b] Greg. in 4. Psal. pœnitent. *Dominus in Apostolis promisit, dicens: Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem seculi* (Et pòst:) *Toto vitæ istius tempore debet fides Christiana in mundo vigere.*

Iustus in Cantic. Canticorum. cap. 12. *Legimus in Euangelio: Si dixerint, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite exire. Hic enim atq; illic partes esse noscuntur. Christus autem in Ecclesia Catholica tanquam in meridie cubans, mũdum vniuersum suo fulgore perfudit, & in spiritu feruentibus requiescit. Atque ex ea charitate qua orbem vniuersum irradiat, credentes in se populos quotidie pascit.* §. Non alia ergo est vera Ecclesia, quàm quæ sic vno tempore viget, vt semper eodem modo viguerit, & credẽtes ex ea charitate pascit, quæ orbem vniuersum irradiat: Quæ autem Ecclesia vllo temporis momẽto post Euangelium in multis gentibus prędicatum in angulis latuit, vera Dei Ecclesia, quæ abscondi nunquam potest, vtique non fuit.

[a] Gregor. lib. 5. indict. 14. epist. 14. *Deus dixit: Qua hora comederitis, morte moriemini. Cùm ergo comedit de ligno vetito Adã, quia in corpore mortuus non est: (nam post hoc filios genuit) si nec in anima mortuus est (quod dici nephas est) ipse mentitus est, qui prædixit, hunc die quo peccasset, moriturum.*

Sacris imaginibus non illa, quæ Dei propria est, sed typica quædam adoratio ob res quas significant, debetur.

[b] Gregorius lib. 9. indict. 4. epist. 9. *Quia Sanctorum imagines adorari* (cultu latriæ) *vetuisses, omnino laudamus.* (Et pòst:) *Omne manufactum adorare non licet, quoniam scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.* Et postea monet Serenum, *vt doceat plebẽ suã in adoratione solius Omnipotẽtis S. Trinitatis prosterni. Nam talẽ adorationẽ picturis incõpetenter exhiberi.* Quibus vtiq: verbis insinuat aliud esse adorationis genus, quod factis picturis com-

7. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Hiberniæ.

483 Lib.9.Indict.4. epistola 61. ad Quirinum Episcopũ & cæteros Episcopos in Hibernia Catholicos: *Lator præsentium ad B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiam veniens, fraternitatis vestræ se asseruit ad nos Epistolas accepisse. In quibus (sicut ipse ait) studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes, quæ Nestorianæ hæreseos errore confusæ sunt, cùm ad matrem electorum omnium Catholicam Ecclesiam reuertuntur, vtrum baptizari debeant, an certè solius veræ fidei confessione eiusdem matris Ecclesiæ visceribus adiungi?* Hibernorum igitur Ecclesiæ tanto interuallo ab orbe reliquo diuisæ, tamen didicerant ad Romanam Sedem maiora quæque referri debuisse.

8. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Angliæ.

484 Beda Ecclesiasticæ historiæ gentis Anglorum lib 2.cap.1. *Beatus Papa Gregorius cùm primum in toto orbe gereret Pontificatum, & cõuersis iamdudum ad fidem veritatis esset prælatus Ecclesiis: Anglorum gentem eatenus idolis mancipatam Christi fecit Ecclesiam, ita vt Apostolicum illum de eo liceat nobis proferre sermonem: Quia etsi alijs non est Apostolus, sed tamen nobis est.*

485 Lib. 11.epist.15. Augustino Episcopo Anglorum: *Per loca singula duodecim Episcopos ordinet, quatenus Londinensis Episcopus ciuitatis honoris pallium ab hac Apostolica Sede percipiat: Eboracensis quoque Episcopus 12. Episcopos ordinet, & Metropolitani honore perfruatur. Sed tua fraternitas omnes Britanniæ sacerdotes habeat subiectos.*

9. Gregorium exercuisse primatum in Episcopos & Ecclesias Galliæ.

486 Lib.4.epist.51.52.& 53. Ad petitionem Regis, *Virgilium Arelatensem Episcopum facit suum Legatum in regno Childeberti Regis Galliarum iuxta antiquum morem.*

487 Lib.4.Indict.13. epist. 51. sic ait: *Quia cunctis liquet, vnde in Galliarum regionibus fides sancta prodierit, cùm priscam consuetudinem Sedis Apostolicæ fraternitas vestra repetit, quid aliud quàm bona soboles ad sinum matris Ecclesiæ recurrit?*

488 Epist. 2. *Quia vnumquodque tunc salubriter completur officium, cùm fuerit vnus, ad quem possit
recurri, Præpositus: idcirco opportunum esse perspeximus, in Ecclesiis quæ sub regno præcellentissimi fi-
lij nostri Childeberti Regis sunt, secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelaten-
sis ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicæ fidei integritas, idest, Sanctarum
quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres consacerdotésque
nostros aliqua euenerit forte contentio, authoritatis suæ vigore, vicibus nẽpe Sedis Apostolicæ functus,*
489 *discreta moderatione compescat. Cui etiam iniunximus, vt si quarundã causarum tale fuerit certamen
exortum, in quo aliorum præsentia opus sit, congregatis sibi in numero competenti fratribus & coëpi-*
490 *scopis nostris, salubriter hoc seruata æquitate discutiat, & Canonica integritate definiat. Si quam verò
contentionem, quod longè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negotium emerse-
rit, cuius vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio Sedis Apostolicæ indigeat: exa-*
491 *minata diligentius veritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari.*

492 Lib.7.Indict.2.epist.112. Episcopo Augustodunensi vsum pallij concedens, *Hoc* (inquit) *pariter perspeximus concedendum, vt Ecclesia ciuitatis Augustodunæ post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostræ authoritatis indulgentia vendicare.*

493 In priuilegio, quod monasterio S. Medardi in Gallijs concessit, ita scribit: *Hæc Sedes Romana speculationem suam toti orbi indicit.*

10. Grego-

Ciuitas Dei, *seu* ... *Ecclesiæ* ... 10.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

in sua societate recepisse, adeò, vt Presbyterum antea lapsum, & adhuc in suæ iniquitatis pollutione versantem haberet familiarem. Tales sunt hæreticorum nostri temporis antecessores, qui nec sanctis hominibus (qualis fuit D. Gregorius) placent, nec improbos deuitant.

Leo Man...

Idem Gregorius

117. De Simoniaca hæresi Regiæ potestatis, Ecclesiam Romanam opprimentis.

* *Simoniaca hæresis* (inquit Gregorius in 4. Psal. Pœnitent.) *nostris maxime temporibus concitauit aduersus Ecclesiam Dei non modò innumerabilē populi multitudinem, sed etiam regia potestatem, in tantū, vt in Romanam Ecclesiam terrenæ ius potestatis vsurpet.* 5. Puto autem, quod contra eam hæresim agat, qua Imperatores Græci non diu ante nouo more adducti sunt, vt nemi-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ris competēter exhibeatur. Vnde etiam in li. 7. epist. 5. *& crucē Christi, quæ in synagoga Iudæorū ponebatur, venerandā appellat, & tū venerandam crucē, tū imaginē genitricis Dei, qua dignū est veneratione, de eadē synagoga Iudæorū auferri iubet.* Deniq; Ionas Aurelianensis Episcopus, qui abhinc annis fere octingentis floruit, in lib. 1. de cultu imaginū, testatur D. Gregoriū in lib. Sacramentorū ita scriptū reliquisse: *Deus qui vnigeniti tui Domini nostri Iesu Christi pretioso sanguine humanū genus redimere dignatus es, concede propitius, vt qui ad adorandū viuifica crucem adueniunt, à peccatorū suorū nexibus liberentur.* Quēadmodum igitur adoratio, qua soli Deo seruitur, nullo modo vllis aut imaginibus, aut creaturis deferēda est, sic alia quædā longè inferior adoratio (quā frequētius venerationem S. Patres appellant, licet sacra scriptura etiam adorationis nomē sacris imaginibus, id est, tabernaculo fœderis attribuat, cùm ait Psal. 98. *Adorate scabellū pedū Domini*) nec imaginibus quidē sacris negari debet. Postquā verò S. Gregorius sanā de re proposita doctrinā explicasset, ad Serenū ait: *Sanctorū imagines fregisse reprehendimus. Dic frater, à quo factū sacerdote aliquādo auditū est, quod fecisti? Si nō aliud, vel illud te non debuit reuocare, ne despectis aliis fratribus, solū te sanctū, & esse crederes sapientē?* (Et pòst:) *Si quis imagines facere voluerit, minimè prohibe.* Præterea docet, quæ sit imaginū vtilitas. *Nam quod legētibus scriptura, hoc idiotis præstat pictura cernētibus, quia in ipsa etiā ignorātes vidēt, quod sequi debeant; in ipsa legunt, qui literas nesciunt. Vnde & præcipuè gētibus pro lectione pictura est.* Postremò hoc Sereni factū in damnum Christianæ plebis cessisse testatur, iis verbis: *Dum in hoc animi tui incautè nimis motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhiberis, vt maxima eorum pars à tua se communione suspenderit. Quando verò ad ouile Dominicum errantes oues adducas, qui quas habes, retinere non præuales?*

* Gregorius in 4. Psal. Pœnitentialē: *Christus præcepit, dicens: Gratis accepistis, gratis date. Nostris verò temporibus* (Rex seu Imperator) *turpissimi lucri cupiditate illectus, sponsam Christi captiuā cupit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Salvator noster voluit esse liberam, hanc iste potestatis Regiæ iura transcendens, facere conatur ancillam.*

13. *Imperatorem Ecclesiæ Romanæ primatum agnouisse.*

511 *Sicut parentes priores vestri principes* (inquit ad Constantiam Augustam) *S. Petri Apostoli gratiã quæsierunt, ita apud vos eius honor nullatenus minuatur.* (Et iterum:) *Si Episcoporum causæ mihi commissorum apud piissimos Dominos aliorũ patrociniis disponuntur* (qui curauerant, vt Imperator iuberet, Maximum Episcopũ cum honore suscipi) *infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Vt Episcopi mei ad seculares iudices refugium habeant, peccatis meis deputo.* Suos vocat, quia ei suberant.
Lib. 4. Indict. 13. epist. 34. *Salonitanæ ciuitatis Episcopus à me ac Responsali meo ordinatus est, & facta res est, quæ sub nullis anterioribus principibus euenit.*

512 Lib. 7. epist. 64. *Piissimus Imperator primatem Byzaceenum* (id est, Patriarcham Constantinopolitanum) *iuxta statuta Canonica per nos voluit iudicari.*

513 Lib. 11. epist. 43. ad Phocam Augustum, *Antiquam consuetudinem fuisse testatur, vt Apostolicæ sedis Diaconus in Palatio Imperatoru permaneret.*

14. *Hæreticos pertinaces Ecclesiæ Romanæ primatum non agnouisse.*

514 Lib. 7. epist 53. *Peruersi homines* (trium capitulorum damnatores) *subesse sedis Apostolicæ præceptis nolunt.* Omnibus omnino hæreticis hoc semper in more fuit, hodieque Protestantibus in more est, vt sedis Apostolicæ præceptis subesse nolint.

15. *Reges diuersarum nationum & Magnates, Ecclesiæ Romanæ primatum agnouisse.*

515 Lib. 3. Indict. 12. epist. 41. ad Bonifacium Magnificum Africæ: *A B. Petri Ecclesia (cui claues regni cælestis commissæ sunt, & ligandi ac soluendi potestas attributa) vestra anima non inueniatur diuisa, ne si hic beneficium eius despicitur, illic vita aditum claudat.*

516 Lib. 5. epist. 61. Gennadio Patricio Africę: *Episcopum communione priuatum esse, valde miramur, cur nobis hoc non primatis eius Epistola indicauit.*

517 Lib. 7. Indict. 2. epist. 3. Proconsul Dalmatiæ *petit gratiam D. Gregorij pro causa Maximi.*

518 Lib. 7. epist. 95. Magistro militum in Istria: *Nullum illic ab Apostolica segregatum remanere vultis Ecclesia: tantusq́; vos B. Petri Apostolorum principis amor accendit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturæ sunt tradita, summo redintegrare cum desiderio cupiatis:* Ecclesiam Romanam vocat ouile Petri, & omnes fideles vbique diffusos illi traditos docet.

519 Lib. 7. epist. 97. Gallinico Exarcho Italiæ: *Petimus, vt pro bono desiderij, quo* (Istrici) *ad Apostolorum principis petram solidam concurrerunt, habere dignemini commendatos:* Quęnam est petra solida Apostolorum principis, quò Istrici concurrebant, præterquàm vnitas Ecclesiæ illius quæ Petri sedem caput & fundamentum suum post Christum agnoscit?

520 Lib. 7. epist. 114. *Theodericum & Theobertum Reges Francorum filios vocat, hortaturq́;, vt Synodum congregari præcipiant, in qua præscribit sub anathematis obligatione, quid debeat constitui.*

521 Epist. 115. *Sciens Childebertus Francorum Rex, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius decreto fuissent disposita, nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur: petiit, ea quæ disposuerat de monasterio à se constructo, auctoritate Apostolica firmari.*

522 Lib. 11. epist. 8. Brunichildæ Reginæ Francorum: *Filij nostri ex vestra perhibuère iussione sibi mandatum, vt talis debeat à nobis in Gallias persona transmitti, quæ facta Synodo, cuncta quæ contra Canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore possit corrigere.*

523 Lib. 11. epist. 10. *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum ac personarum secularium hanc Constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit, potestatis honorisq́; sui dignitate careat, reumq́; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.*

524 Lib. 12. epist. 7. Theodelindæ Reginæ Longobardorum: *Falsa sunt omnia quæ contra sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit, nos cuiuslibet hæretici recipere sensum.*

16. Fide-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
600.	65. Idem Gregorius.	Idem Phocas.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Vinum aqua non miscent. Nicephorus lib. 18. cap. 53. Et hoc etiam Protestantes obseruant contra omnem Ecclesiæ totius morem.

De originali peccato & gratia Sacramentorum.

[c] Negantes vllum esse originale peccatum, etiam ab omnibus Sacramentis virtutem conferendi gratiam tollunt. Auctor est Guido Carmelita. Et in hoc Protestantes imitātur illos Vnde tam Armenij, quàm plerique Protestantes putant, pueros absque baptismo saluari posse.

An beati Deum videant.

[d] Volebant beatos ante diem Iudicij Deum non videre.

De antiquorum fidelium salute.

[e] Dicebant, omnes homines ante Passionem Christi damnatos fuisse.

De peccatorum remissione per sacerdotes.

[f] Dicebant quædam esse peccata quæ à nullo sacerdote remitti possint. Protestantes verò vix, ac ne vix quidem vlla omnino peccata per sacerdotes remitti docēt.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Concil. Aurelianense quartum, cap. 4. decernit, *vt nullus in oblatione sacri Calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, aqua mixtum offerre præsumat.*

[c] Gregorius in Iob, lib. 4. cap. 3. *Quem salutis vnda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit.*
Et lib. 12. Indict. 7. cap. 10. *In illo quippe mysterio omnis culpa funditus extinguitur.* Et Dialog. lib. 4 cap. 58. de sacramento Eucharistiæ agens: *Hæc* (inquit) *singulariter victima ab æterno interitu animam saluat.* §. Tam Baptismus igitur, quàm Eucharistia conferunt gratiam iis qui digne illa sacramēta percipiunt. Quod idem de cæteris etiam sacramentis credendum est.

[d] Gregorius in Iob, lib. 12. cap. 14. *Animæ sanctæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nec vllo modo credendum est, quia foris sit aliquid quod ignorent.*

[e] Gregorius in Iob, lib. 4. cap. 3. *Quod apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro paruulis sola fides* (parentum & aliorum fidelium) *vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro his qui ex Abrahæ stirpe prodierant, mysterium Circumcisionis.*

[f] Nicephor. Chartophylax in epist. ad Theodosium Monachum: *Ligandi soluendiq́; prouincia Pontificibus ipsis à clementissimo Deo nostro demandata est. Siquidem ad Petrum ait: Quæcunque ligaueris, ligata, & quæcunque solueris, soluta erunt.* (Et pòst:) *Si quis expertus sacerdotio fungatur, quamuis & sæpe & multum delinquentes, quo pacto abiiciet? Qui autem hinc emigrant, in quocunque fuerint peccato detenti, ne ligaueris.*

16. Fideles populos factis suis demonstrasse, quantopere supra cæteras omnes Romanam Ecclesiam coluerint velut Petri sedem.

525 Lib.4.epist.44. *Indignos nos pro B. Petri Apostoli reuerentia mens fidelium veneratur. Ex amore quippe fidelium huius sedis Rectoribus mos vltra meritum erupit,vt cum eorum corpora humanda deferuntur, Dalmaticas pro sanctitatis reuerentia sibimet partiendas, populus scindat.*

526 Lib.7.Indict.2.epist.115. *Sciebat, eam Apostolicæ sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent decreto disposita,nullius deinceps illicitæ vsurpationis molestia quaterentur.*

Lib. 3. Dialogorum cap. 3. D. Gregorius refert, in Græciæ partibus propinquos cuiusdam muti & claudi ab Agapeto Papa *ex auctoritate Petri* postulasse, vt sanitati redderetur. Quod & factum est *post Missarum sollemnia celebrata, & sacrificiũ in conspectu Dei omnipotentis immolatum.*

17. Patriarchas omnes Ecclesiæ Romanæ subiectos fuisse, & ipsos id confessos esse.

527 Lib.2.epist.37.Ad Natalem Episcopum Solanitanum scribens,ait: *Fraternitatem tuam etsi non vita,tamen loco transgredior, contempta & decessoris mei & mea sententia, Honoratus Archidiaconus proprio gradu priuatus est. Quod si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset,sine grauissimo scandalo tanta contumacia nullo modo transire potuisset.* §. Agnouit ergo se maiorem quouis Patriarcha in peccatis vllius Episcopi auctoritate sua puniendis.

528 Eulogius Patriarcha Alexandrinus ad B. Gregoriũ scripserat(vt cõstat ex lib.6.epist.37. indict. 15.) *quòd B.Petrus Apostolorũ princeps in cathedra sua* (Romæ) *nunc vsque in suis successoribus sederet.*

Lib.5.epist.60.ad Eulogium Episcopum Alexandrinum: *Semper ad magistri sui gremium,vnde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre deuotione sentimus.*

529 Lib.7. epist. 30. Eulogius Gregorium salutauit vniuersalem Papam, sed ille nomen recusat, dicens: *Ego non verbis quæro prosperari, sed moribus: nec honorem esse deputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Et quidem in Chalcedonensi Synodo atque post à subsequentibus Patribus hoc decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas nouit, sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo voluit.* Ius ergo rei agnitum est in Pontifice Romano.

530 Lib.7.epistol.63. *De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt,quis eam dubitet sedi Apostolicæ esse subiectam? Quod & Dominus piissimus Imperator,& frater noster Eusebius, eiusdem ciuitatis Episcopus assiduè profitentur.*

531 Lib.7.epist.64. *In quodam crimine Byzancenus primas fuerat accusatus.* (Et pòst:) *Nam quòd idem primas se dicit sedi Apostolicæ subiici: si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit. Cùm verò culpa non exigit, omnes secundùm rationem humilitatis æquales sunt.*

532 Lib.11. Indict.6.epist.46.Eulogium Patriarcham Alexandrinum monet, vt simoniacam hæresim funditùs euellat *à sanctissima sede Alexandrina, quæ* (inquit Gregorius) *nostra est.* Nimirũ, quia Ecclesia Alexandrina per B. Marcum D. Petri discipulum, sedis Petri, hoc est, Romanæ Ecclesiæ porro quædam est.

533 Lib. 1. Indict. 9. epist.27. Gregorius significat, *se vsum pallij Anastasio Patriarchæ Antiocheno concessisse.* Vnde constat, ipsos Patriarchas honorem pallij à Romano Põtifice velut à suo maiore & superiore solitos esse accipere.

18. Romanam Ecclesiam ex iudicio D. Gregorij synodis etiam præfuisse, easq́, vel indicendi, vel irritas faciendi ius habuisse.

534 Lib. 4. epist. 34. *Cuncta acta illius Synodi* (in qua Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem se vocauerat) *sede contradicente Apostolica, soluta sunt.*

535 Lib.2.Indict.10. epist.33. Columbo Episcopo Numidiæ mandat, *vt vniuersale concilium Episcoporum adunet in Africa.*

536 Lib.7. Indict. 2. epist. 69. *Sine Apostolicæ Sedis auctoritate atque consensu, nullas, quæcunque acta* (in Synodo) *fuerint, vires habent.* (Et pòst:) *Si quis scripta præsentia aliqua in parte neglexerit, à B. Petri Apostolorum principis pace se nouerit segregatum.*

19. Hæreti-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			De sacrificio externo. [g] Cultu Iudaico boues & agnos sacrificant, & in Paschate non corpus Dominicum, sed agnum igni assum sumunt.	[g] Isidorus ibidem: *Sacrificium, quod à Christianis Deo offertur, primum Christus instituit, quando commendauit Apostolis corpus & sanguinem suum. Accepit Iesus panem, & calicem, & benedicens, dedit eis. Hoc ergo sacrificium Christianis celebrare preceptum est, relictis ac finitis Iudaicis victimis, quæ in seruitute veteris populi celebrari imperatæ sunt.*
			De Crucis veneratione. [h] Crucem non prius venerantur, quàm eam baptizauerint, & in eius medio vnum clauum fixerint (quo significant, vnum ex Trinitate crucifixum, id est, diuinam eius naturam) & sacrificij sanguine ipsam inunxerint.	[h] *Gregorius Magnæ Præsul Armeniæ ante omnes iussit, cruces ligneas quibusdam in locis à se collocatas adorari, ad eásque tanquam ad sacra profugia concurri, idq; cùm nondum esset Pontifex declaratus, eásque nec ablutione, nec clauo, nec sanguine expiasset.* Euthym. parte 2. tit. 20. circa medium.
602.	Idem Gregorius.	Idem Phocas.	*De Purgatorio.* [i] Negabant vllum esse Purgatorium, in quo minora fidelium delicta emendentur.	[i] Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 34. *De quibusdam leuibus culpis esse ante iudicium purgatorius ignis credendus est, pro eo quod Veritas dicit: Quia si quis in sanctum Spiritum blasphemiam dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei, neque in futuro. In qua sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse laxari.* (Et pòst:) *Hoc tamen sciendum est, quia illic saltem de minimis nihil quisquam purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus, vt illic obtineat, promereatur.*
			De origine peccati. [k] Peccatum simpliciter à dęmone esse aiunt, non autem omnino à libero arbitrio.	[k] Greg. in Iob, li. 33. c. 20. *Reprobi nequaquã patriæ celestis præmia æterna percipiunt, quia ea nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio contemserunt.*
			De liberorum procreatione in Paradiso. [l] Dicunt, Adamum & Euam in statu innocentiæ nunquam fuisse carnali copula coniungendos, humana specie aliter propagata.	[l] Greg. in Iob, lib. 4. c. 28. *Si parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, nequaquam ex se filios gehennæ generaret, sed hi, qui nunc per redemptionem saluandi sunt, soli ab illo electi nascerentur.*
			De sexuum resurrectione. [m] Omnes in virili, nullum autem in femineo sexu resurrecturum asserunt. Hactenus Guido.	[m] Greg. in Iob, lib. 3. c. 7. *Sensus prauæ voluntatis mulieribus in vitio est, non autem sexus.*

19. Hæreticos & schismaticos ad Ecclesiæ vnitatem reuertentes agnouisse primatum Romanæ Ecclesiæ.

537 Lib 7. Indict. 2. epist. 97. quosdam de Istriæ partibus à schismaticorum errore ad vnitatem Ecclesiæ reuertentes, & Romanæ Ecclesiæ militare desiderantes, Exarcho Italiæ commendat, *pro bono desiderij, quo ad Apostolorum principis, Petram solidam concurrerunt.*

538 Lib. 10. indict. 5. epist. 38. ad Firminum Episcopum Istriæ: *Credimus* (inquit) *de Dei nostri potentia, quia S. Petrus, ad quem reuersi estis, vos deserere non debet.*

Forma abiurationis Episcopi schismatici apud Gregorium lib. 10. epist. 31.

539 Lib. 10. Indict. 5. epist. 31. *Ego ciuitatis illius Episcopus, comperto diuisionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & spontanea voluntate ad vnitatem sedis Apostolicæ, diuina gratia duce, reuersus sum. Et ne praua mente seu simulatè reuersus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te sancto Petro Apostolorum principi, atque eius Vicario beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocunque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum: sed semper me in vnitate sanctæ Ecclesiæ Catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permansurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem, & hæc sancta quatuor Euangelia, quæ in manibus meis teneo, & salutem gentium atque Illustrium dominorum nostrorum Rempublicā gubernātium, me in vnitate, sicut dixi, Ecclesiæ Catholicæ, & communione Romani Pōtificis, semper & sine dubio permanere. Quod si, quod absit, aliqua excusatione vel argumento ab hac me vnitate diuisero, periurij reatū incurrens, æterna pœnæ obligatus inueniar, & cū auctore schismatis habeā in futuro seculo portionem.*

20. Zelus & feruens studium D. Gregorij pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

540 Lib. 7. epist. 1. *Antè paratior sum mori, quàm B. Petri Ecclesiam meis diebus degenerare.*

541 Gregorius in 4. Psalm. Pœnitentialem: Simoniacus Rex *in tantum sua temeritatem extendit vesania, vt caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrenæ ius potestatis vsurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens, Tibi dabo Ecclesiam meam.*

Qui hæc omnia in D. Gregorio legerit, ac plura etiam eius generis, quæ in scriptis eius extāt, animaduerterit, & tamen perfricta fronte non timet ea quæ apud Gregorium contra nomen vniuersalis Episcopi conscripta sunt, ita interpretari, tanquam D. Gregorius non potuerit ferre, vt vnus aliquis Pontifex totius militantis Ecclesiæ primam sedem & summum regimen teneret: is mihi videtur aut sensum hominis exuisse, aut obstinatam diabolica peruersitate induisse. Quid enim dici apertius potuit, quàm *sedem Apostolicam Deo auctore cunctis prælatam constare Ecclesiis?* (lib. 2. epist. 30.) *omnes Episcopos, si qua culpa in eis inuenitur, sedi Apostolicæ subiectos esse?* (Lib. 7. epist. 64.) *Cuiuslibet ex quatuor Patriarchis tantam contra ipsum contumaciam transire sine grauissimo scandalo non potuisse?* (Lib. 2. epist. 37.) *sedem Apostolicam caput omnium Ecclesiarum esse?* (Lib. 2. epist. 55.) *Denique Romanam Ecclesiam ob ea quæ Christus ad Petrum dixit* (Matth. 16.) *omnium Ecclesiarum esse caput?* in 4. Psalm. Pœnitentialem. Sic ergo locutus est D. Gregorius: quia verè credidit, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, fidei caput, petram solidam, denique velut Petrum ipsum esse. Nam sic etiam interdum locutus est, vt ex iis quæ iam diximus, abundè constat.

Isidorus in Præfatione sua in opus Conciliorum & decretalium Epistolarum: Subiecimus (post concilia diuersa Græcorum & Latinorum) reliqua *præsulum Romanorum decreta vsque ad S. Gregorium, & quasdam ipsius Epistolas, in quibus pro culmine sedis Apostolicæ non impar concilio-*

542 *rum* (auctoritati) *extat auctoritas.* (Et pòst:) *Nec vllam Synodum ratam esse legimus, quæ non fuerit Apostolicæ sedis auctoritate congregata, vel fulta.*

Paulus Diaconus rerū humanarū li. 8. in Phocæ vita: *Phocas, rogante Papa Bonifacio, statuit sedē*

543 *Romanæ Ecclesiæ, vt caput esset omniū Ecclesiarū, quia Ecclesia Cōstantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat.* Nimis impudēter dicūt Pseudoëuangelici, Pontificē Romanū à Phoca primùm accepisse hūc honorē, vt Romana Ecclesia caput omniū Ecclesiarū fieret: cùm ex iis quæ iam dixi,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			119. De Chazinzariis.	
602.	Idem Gregorius.		* Chazinzarij (& ipsi Armeniorum pars) etiam Nestoriani sunt, & solam crucem (non etiam alias sacras imagines) venerantur. Niceph. lib. 18.	* Gregor. lib. 9. Indict. 4. epist. 9. *In locis venerabilibus sanctorum depingi historias, non sine ratione, vetustas admisit.*
604.				
	66. Sabinianus Blesianus, Tuscus, sedit an. 1. m. 5. d. 24.	Idem Phocas.	*De execrandis ieiuniis.*	
			* Ieiunium Artziburtzi colunt in memoriam canis à dæmone inhabitati, quo Sergius eorum doctor, velut duce itineris, aut potius præcursore, vtebatur.	* Isidor. de summo bono, libro 2. cap. 44. *Sæpe abstinentia simulatè agitur, ieiuniaq; per hypocrisim exercentur, tantumq; miseri laboris exercitium non pro Dei amore, sed sola humanæ laudis admiratione sectantur.*
607.	67. Bonifacius 3. Romanus, sedit m. 8. d. 27.			

120. De Isido-

iam dixi, manifestè probetur, cùm honorem à Petro vsq; ad hoc tempus Pontifici Romano tributum esse. Verùm quia Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem Patriarcham se vocabat, cùm inde videretur securum, quod nunc securum esse vidimus, vt Ecclesia Constantinopolitana vel exæquaret, vel præferret se Romanæ Ecclesiæ: opportunè cauit Bonifacius, ne sedi Apostolicæ ac Petri cathedræ hic honor iniustè auferretur, ac propterea petiit, vt Imperator Cõstantinopolitanus finem huic rei per sanctionem suam imponeret. Verùm aliàs declarauimus, & Optatum in lib. 2. contra Parmenianum, & Victorem in lib. 1. Vandalicæ persecutionis, & concilium Chalcedonense in Actione 3. & Episcopum Pataræ in Lycia (vt est perscriptum in Breuiario Liberati) & Iustinianum Imperatorem in Codice suo, & Gregorium Magnum in epistolis, & alios quàm plurimos nominarim appellasse aut Põtificem Romanum, aut Romanam Ecclesiam *omnium Ecclesiarum caput* longè ante Phocæ tempora.

544. Concilium Braccarense secundum, can. 22. *Placuit, vt eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius Metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ sedis auctoritate suscepit scriptum.* Et can. 23. *Nullus ordinem baptizandi prætermittat, quem pro amputanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus sibi directum à sede beatissimi Petri Apostoli suscepit.*

545. Beda historiæ Ecclesiast. Anglor. lib. 2. cap. 17. Eduino Regi Anglorum Honorius Episcopus seruus seruorum Dei salutem. *Ea quæ à nobis pro vestris sacerdotibus ordinanda sperastis, sine vlla dilatione tribuimus, & duo pallia Metropolitanorum Honorio & Paulino direximus, vt dum quis eorum ad auctorem suum fuerit accersitus, alter in loco ipsius alterum Episcopum ex hac nostra auctoritate surroget.* Et ibidem, cap. 18. *Ne sit necesse ad Romanam vsque ciuitatem pro ordinando Archiepiscopo fatigari.*

Etiamsi Honorius in hæresim Monothelitarum incidisset, non tamen propterea errasse in fide Ecclesiam Romanam, quæ non modò nihil tale credendum decreuit, verùm etiam hæresim illam detestata semper est, & summis viribus persecuta.

Honorij epistola ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham perscripta in sexta Synodo Actione 12. prolata est, quæ declarabat, eũ errasse in articulo de duabus quæ in Christo sunt, voluntatibus. Quod totũ etsi fateamur verum esse (nihil enim iam in ea causa definio) tamen Ecclesia Romana ex ea re non probatur hæresim aliquam aut prædicasse, aut professa esse, ac multò minus prædicandam & profitendam publico decreto sanxisse. Quemadmodum autem Simon aliter filius Ioãnis erat, aliter verò cognominabatur à Christo Petrus, cùm illud naturæ, hoc gratiæ nomen esset: sic omnino quilibet Pontifex Romanus duplicem personam sustinet, vnam sibi lege naturali propriam, in qua velut Simon quidam, aut alius quilibet homo errare etiam in fide potest, aliam à Christo impositam, in qua velut petra, supra quam Ecclesia militans pro tempore ædificatur, *velut confirmator fratrum, & Pastor agnorum atque ouium errare non potest, quia pro eius fide, vt ea non deficiat, Christus rogauit.* Cùm enim hanc publicam personam non suæ, sed totius militantis Ecclesiæ causa sustineat, non magis in ea persona errare potest, quàm Ecclesia ipsa, quæ *columna est, & firmamentum veritatis.* Porrò hanc publicam personam sustinet, quoties hoc ipsum ex proposito agitur, vt sedes Petri conuocatis Episcopis & fratribus, qui pro tempore adsunt, & magna conquisitione facta (Actor. 15.) videat, deliberet ac decernat de re in controuersiam vocata. Tunc enim liberè poterit cum Apostolis concludere, *Visum est Spiritui sancto & nobis*: quia Christus promisit, *se fore in medio eorum qui in nomine eius congregarentur.* Nunquam autem certius sciri poterit, aliquos in nomine Christi congregari, quàm cùm ab illo Pastore quem Christus plus aliis amantem agnis & ouibus præfecit, Episcopi & presbyteri, *quos Spiritus sanctus regere Ecclesiam iussit*, conuocantur, *vt difficile & ambiguum iudicium, quod domi inter fratres componi non potuit, ab iis qui præsunt loco quem elegit Dominus, decidatur.* Tunc enim fides consulitur *Apostolico ore laudata, quam Augustinus prædicandam in Domino vocat, & quæ, vt Hieronymus ad Oceanum ait, mutari non potest.* Tunc aditur *cathedra Petri, & Ecclesia principalis, vnde vnitas sacerdotalis exorta est, quæ apud eos Romanos collocatur, ad quos* (vt Cyprianus lib. 1. epist. 3. ait) *perfidia non potest habere accessum.* Id ergo restat, vt qui Romanam Ecclesiam errasse vnquam in fide affirmant, demonstrent tale aliquid decretum in causa fidei palam publiceq; de fratrum consilio à sede Apostolica interpositum, quod hæresim statuere ac stabilire conatum sit. Tale autem nihil ab Honorio factum proferri potest.

Accedit eòdem, quòd hic Articulus (*Christus duas in se voluntates habet*) nondum erat in aliquo Ecclesiæ consessu expressè definitus, quando Honorius illam epistolam scripsit. Deinde publica Honorij decreta & facta erant eiusmodi, vt potius læderent Monothelitas quàm iuuarent: quemadmodũ apud Platinam in Honorio, & apud Sabellicum Ennead. 8. lib. 9. videre licet. Egit enim Honorius apud Heraclium Imperatorem, vt Pyrrhũ Patriarcham Cõstantinopolitanum Mono-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
608.	68. Bonifacius 4. Valerien. sis, Marsus, sedit an. 6. m. 8. d. 12.	
615.	69. Deus dedit Romanus, sedit an. 3. m. 0. d. 21.	Heraclius an. 29. Mens.
619.	70. Bonifacius 5. Neapolitanus, sedit an. 5. m. 10.	
	71. Honorius Campanus, an. 12. m. 11. d. 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

120. De Heicetis.

[a] Heicetæ cum tripudiis in feminarū cœtu Deum à viris laudandum asserebant. Damasc. 87.

[a] Isidorus de summo bono, lib. 3. cap. 20. *Dei seruum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne fortè mentem otio deditam spiritus fornicationis subripiat.*

121. De Gnosimachis.

[b] Superuacaneū dicunt eorum laborem, qui scientiam in diuinis scriptis exquirunt. Damasc. hær. 88. Nónne & hoc aliquando Protestantes opinabantur, quando abiectis libris, cœperunt opificiis sese dedere?

[b] Concil. Toletan. 4. cap. 24. *Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter admonet Paulus Apostolus, dicens ad Timotheum: Intende lectioni & exhortationi, doctrinæ quoque, & semper permane in his. Sciant igitur Sacerdotes scripturas sanctas, & Canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina & doctrina consistat, atque ædificent cunctos tam fidei scientia, quàm operum disciplina.*
Iustus Episcopus Orgelitanus in Cantic. cap. 154. *Qui verbo Dei assistunt, quotidiano profectu per nitorem iustitiæ in excelsiora proficiunt.*
Olympiodor. in Ecclesiast. cap. 1. *Scientia Dei ac diuinus sermo semper est vtilis.*

122. De

[c] Sophron.

Monothelitam sede deiectum in Africam relegaret. Postremo cum Honorio, dum vixit, totus orbis Christianus communicauit, nec ab eius communione vllus Catholicus Episcopus nedum Ecclesia vel Prouincia tota vnquam discessisse legitur. Itaque epistola eius cum secreto ha-beretur, & non nisi eo mortuo prolata, & mox ab ipsa Petri sede in concilio generali sexto condemnata est: vt certò constaret, Monothelitarum hæresim nunquam approbaram esse ab Ecclesia Romana, quæ vt cæteras omnes, ita & illam hæresim vsque ad internecionem persecuta est, vti deinceps planum fiet.

Apud Bedam tom. 3. in vita S. Bertolfi. Cum Procus Cleronensis vrbis Pontifex conaretur si-
bi subiicere monasterium Bertolfi, Bertolfus Arioaldi Longobardorũ Regis opera *Romam iter*
arripiens ad Honorium Papam accessit. Erat venerabilis Præsul Honorius, sagax animo, vigens consilio,
146. *doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens. Et præbuit optatum munus S. Papa, priuilegia scilicet*
Apostolicæ sedis, quatenus nullus Episcoporum in præfato cœnobio quolibet iure dominari conaretur.

Beda in vita S. Eustatij Abbatis: Agrestinus, qui quondam Theodorici Regis notarius fuerat,
religionis speciem in monasterio S. Eustatij præ se ferens, sed reuera mentis arrogantia clarus,
postulat vt gentium esse prædicator permitteretur. Qui cùm in regionem Baioariorũ venisset,
nullum fructũ exercens ibi, post aliquantum temporis ad Aquileiam transit. *Aquileienses etenim*
dis ord... a communione sedis Apostolica, de qua Dominus in Euangelio ad B. Petrũ loquitur dicens:
147. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus*
eam ... trium ... capitulorum dissensionem, quæ præsenti operi necessarium non duximus inserere.
Itaque veniens Aquileiam, socius statim, chismatis effectus, Romanæ sedis à communione seiunctus ac di-
uisus est, totius orbis communionem, quicunque Romanæ sedi iungeretur, damnans, in sola Aquileia Or-
148. *thodoxam fidem retineri decertans.* Hinc apparet, totum orbem Christianum communicasse cum
Romana sede, præter paucos hæreticos Eutychianistas.

Maximus Monachus sui temporis facile doctissimus cum Ecclesia Romana communicauit, ac tam gratus illi fuit, vt Nicolaus Papa primus in epistola ad Michaëlem Constantinopolitanũ Imperatorem dicat, *Maximum propè solum illo tempore apud Constantinopolim Catholicum fuisse.*

Zonaras in vita Heraclij, & Cedrenus in compendio Historiarum: Heraclius Imperator Ser-
gium Constantinopolitanum & Cyrum Phasidis Episcopum interrogat, vtrum Christus duas
149. voluntates & operationes, an vnam solam haberet? Ij respondent, Christum vnam solam habe-
re. *Quorum sententiam cùm ad Ioannem Papam Romanum perscriberet, hac ab eo improbata est: imò con-*
gregata Synodo, Monothelitarum hæresim detestatur. Ecce mox vt huius controuersiæ notitia publicè ad sedem Apostolicam delata est, Ecclesia Romana in Synodo pænè statim ab Honorij morte, illam hæresim condemnat, quæ ab Honorio in priuatis forte literis, re ad nullam Synodum relata, approbari visa est, & cum Pontifice Romano Ecclesia Hierosolymitana & Africana vniuersa consensit. Nam si Honorius in Synodo legitima decreuisset, in Christo vnam tantùm voluntatem inesse: quomodo id clam esse potuit, vt non etiam eius rei mentio in omnibus historiis fieret, cum nihil prorsus, quod Romæ acciderat, latere vnquam posset? Adeò, vt cùm Papa quispiam vel nomen forte mutasset, vel spectaculo cuipiam interfuisset, id ab omnibus diligenter notatũ sit. Deinde quàm necessarium erat, vt illa etiam Synodus præsertim Romæ celebrata nominatim anathemati subiiceretur? quod tamen factũ esse nusquam legimus. Præterea cùm aliquod decretum in Synodo fieri non potuerit sine plurium Episcoporum & Presbyterorum assensu: iidem Episcopi & Presbyteri Synodum illam Honorij, cuius auctor sede Apostolica celebratam defendissent, atque ob id anathemati fuissent subiecti ab aliis conciliis, vnde maximas dissensiones in Ecclesia ipsa Romana oriri necesse fuit: quarum nihil vnquam auditum est, quia nihil tale euenit.

150. Ex Pontificali, in vita Theodori Papæ: Pyrrhus Patriarcha in libello sedi Apostolicæ oblato,
condemnauit omnia quæ scripta vel acta sunt à se, vel a decessoribus suis *contra immaculatam no-*
stram ... est Romanam *fidem.*

151. Beda in Chronico de sex ætatibus, anno mundi 4593. Pyrrhus (Constantinopolitanus Patriar-
cha) sub Theodoro Papa Romam veniens, *obtulit eidem Papæ libellum cum sua subscriptione, in quo*
152. *condemnauit omnia quæ à se, vel à decessoribus suis acta essent aduersus Catholicam fidem*, & benignè
susceptus est. Sed quia ad errorem postea rediit, *Papa conuocatis sacerdotibus & clero condemnauit*
153. *eum sub vinculo anathematis.* Consentiunt Zonaras, & Cedrenus historici Græci.

Beda ibidem an. 4594 Paulus Patriarcha Constantinopolitanus & Monothelita *Catholicos*
154. *cruciauit, Apocrisiarios sanctæ Ecclesiæ Romanæ, qui ad eius correctionem missi fuerant,* partim carceri-
bus, partim exiliis, partim verberibus afficiens. Sed & *Altare eorũ in domo Placidiæ sacratum in ve-*
155. *nerabili oraculo subuertens diripuit, prohibens eos ibidem Missas celebrare: vnde & ipse, sicut præcessores*
illius, ab Apostolica sede iusta depositionis vltione damnatus est.

Theodorus (vt habetur in epist. Stephani, quę extat in synodo Martini Papę) *ordinauit Stephanũ Dorensem,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Honorius.	
	72. Seuerinus Romanus, an . m. . d. 4.	Heraclius Monothelita.
639.		
	73. Ioannes 4. sedit an. 1. m. 9. d. 18.	
640		
	74. Theodorus Hierosolymites, sedit an. 6. m. 5. d. 18.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

122. De Monothelitis.

ᵃ Monothelitarũ dux fuit Cyrus Alexandrinus Patriarcha, licet etiam Macarius Antiochiæ Episcopus, & Theodorus Pharanitanæ Ecclesiæ Episcopus eodẽ morbo prius laborasse putentur. Eiusdem verò hæreseos confirmatores fuerunt Sergius, Pyrthus, & Paulus Constantinopolis Episcopi. Qui omnes vnam voluntatem, vnamq́ actionem & operationem in Christo ponebant. Damasc. hęr 99. & Martinus Papa in concil. Roman.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in concilio demonstrauit, *qui vnam in duabus Christi naturis voluntatem, atque actionem affirmarent, eos palàm vnam quoque naturam statuere. Cui Ioannes Papa Romanus assensus est.* Zonaras tom. 3. in vita Heraclij.

Martinus Papa dum præsideret concilio centum & amplius Episcoporum, ita locutus est: *Qui confirmat vnam operationem, apertissimè abnegat sanctorum Patrũ (Basilij, Cyrilli, & Leonis) consonam doctrinam. Per differentiam enim naturæ differentia naturalium operationum introducitur. Illi verò duas naturas, operationes & voluntates, diuinam dico & humanam, inconfusam, & indiuisam in vnione, in vno eodemq́ sanctæ Trinitatis Dei Verbo propter nos incarnato, tradidisse monstrantur.* Eandem Monothelitarum hæresim Synodus sexta Constantinopoli celebrata damnauit.

Maximus monachus in epistola ad Nicandrũ Cypri Episcopum, sicuti refert Euthymius in parte 2. Panopliæ tit. 18. *Neque diuinam increatamq́ naturam sine essentia & voluntate, aut actione consideramus, neque naturã nostram humanam creatamq́ sine essentia & voluntate, aut actione cognoscimus.* Hic Maximus cum Pyrrho disputationem de hac re iniit, in qua totam quæstionem doctissimè explicauit.

123. De Thnetopsychitis.

ᵇ Thnetopsychitæ hominum animos cum corporibus, instar pecudum, interire. Damasc. 90.

ᵇ Claudianus Mamercus de statu animæ lib. 1. cap. 3. *Nunquid illud Apostolicum tibi in mentem venire non debuit? Etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur. Anima sine corpore viuit melius: corpus sine illa nec peius.* Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 14. *Animæ habent initium, finem verò nullum.*

Olympiodorus in Eccles. cap. 3. *Quòd rationalis anima sit immortalis, brutorum verò anima corpori immoriatur, manifestum est.*

124. De

556 *Dorensem* (Hierosolymitanæ Diœceseos primum Episcopum) *loci seruatorem, per Apostolica eius*
scripta, quatenus ea quæ fuissent Ecclesiastica capitula, perageret, & Canonicè, si nullatenus emendaren-
tur) deponeret eos qui sub denominato (Monothelitarum) *prætextu ordinati essent Episcopi, nisi libel-*
lum pœnitentiæ offerrent. Exercuit ergo Pontifex Romanus iurisdictionem in Palęstina & Iudæa.

Sergius Cypriensis Episcopus Theodorum Pontificem Romanum vocat in epistola sua (quæ
557 citatur in Synodo Martini Papæ) *Patrem Patrum, Archiepiscopum, & vniuersalem Papam.* Et addit:
Christus Deus noster (ò sacer vertex) firmamentum à Deo fixum & immobile, atque tituli formam lu-
cidissimam fidei, vestram Apostolicam sedem constituit. Tu es enim (sicut diuinum veraciter pronunciat
verbum) Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt. (Et post: *Thius no-*
558 *ster Archadius vestram Orthodoxam sequitur doctrinam.*

Primates & Episcopi trium prouinciarum Africæ, Numidiæ, Byzacij, & Mauritaniæ, Theo-
dorum Papam salutant *Patrem Patrum, & summum omnium Præsulum Pontificem.* Et addunt:
559 *Magnum & indeficientem, omnibus Christianis fluenta redundantem, apud Apostolicam sedem consi-*
stere fontem, nullus ambigere possit, de quo riuuli prodeunt affluenter vniuersum largissimè irrigantes
560 *orbem Christianorum, cui etiam in honorem beatissimi Petri, Patrū decreta peculiarem omnem decreuê-*
re reuerentiam in requirendis Dei rebus, quæ omnino & solicitè debent, maximè verò iusteq; ab ipso
561 *Præsulum examinari vertice Apostolico, cuius vetusta solicitudo est, tam mala damnare, quàm probare*
laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, vt quicquid quamuis in remotis, vel in longinquo positis
ageretur prouinciis, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almæ sedis vestræ fuisset
562 *deductum, vt huius auctoritate, iuxta quæ fuisset pronunciatio, firmaretur, indeq; sumerent cæteræ Ec-*
clesiæ (velut de natali suo fonte) prædicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis
incorruptæ maneant fidei sacramenta salutis.

Victor Carthaginiensis Episcopus ad eundem Papam Theodorum ita scripsit: *Vestrum est, fra-*
563 *ter sanctissime, Canonica discretione solicitè contrariis Catholicæ fidei obuiare. Nos enim vno vinculo*
caritatis vobiscum sumus constricti.

Beda in Chronico de sex ætatibus: *Martinus Papa congregata Romæ Synodo centum & quinque*
564 *Episcoporum*, damnauit sub anathemate præfatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum hære-
ticos. Et post hæc missus ab Imperatore Theodorus Hexarchus, tulit Martinum Papam de Ec-
clesia Constantiniana, perduxitque Constantinopolim, qui post hæc relegatus Cersonam, ibi-
dem vitam finiuit, multis in eodem loco virtutum signis vsque hodie refulgens. Cum Beda con-
sentit Pontificale Romanum.

In illo Martini concilio Abbates & Monachi propè quadraginta ex diuersis Græcæ potissi-
mùm Ecclesiæ locis confluentes, libellum Papæ obtulerunt, vbi hæc verba habentur in tom. 2.
Conciliorum, pag. 776. a. *Omnium corda post Deum in vos pendent, summam Ecclesiarum scientes*
565 *vos caput à Christo Deo nostro præpositum.*

Maurus Rauennatis Ecclesiæ Episcopus appellat Martinum Papam *toto orbe Apostolicum &*
566 *Vniuersalem Pontificem*, in Epistola quam ad eum concilio præsidentem scripsit.

Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha, cùm propter incursionem Saracenorum ipse Ro-
mam venire non posset, Stephanum Hierosolymitanæ diœcesis primum Episcopum sic allocu-
567 tus est: *De finibus terræ ad terminos eius ambula, donec ad Apostolicam sedem, vbi Orthodoxorum dog-*
matum fundamenta existunt, peruenias. Imò *reuerēdissimi Episcopi & Christiani populi penè omnes,*
de eadem ipsa re Stephano supplicârunt. Stephanus igitur Dorensis Episcopus Romā veniens
ad Martinum Papam, in supplicatione ac libello suo ita scripsit, cùm de Monothelitarum erro-
re ageret: *Annunciemus hæc omnia omnium præposita, dico autem, summæ vestræ, & principali (sedi)*
568 *ad medicinale consultum emersi vulneris. Quippe quoniam hoc potestatiuè olim & ab antiquitus facere*
per Apostolicam siue Canonicam consueuit auctoritatē, dum aperta lucubratione non solùm claues regni
cælorum credita sunt ei, atque ipse tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minimè au-
tem Euangelij gratiæ credentibus iustè claudere magnus secundùm veritatem & princeps Apostolorum
569 *meruit Petrus, sed etiam & pascere primus iussus est oues totius Catholicæ Ecclesiæ, & confirmare exa-*
gitatos consortes suos & spiritales meruit fratres, vtpote dispensatiuè super omnes, ab ipso qui propter
nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & sacerdotalem auctoritatem. Quod sciens Patriarcha
Sophronius, me ad hanc Apostolicam, magnamq; direxit sedem.

570 Pontificale in Eugenij vita refert, *Petrum Patriarcham Constantinopolitanum Synodicam dire-*
xisse ad Apostolicam sedem iuxta consuetudinem. Sed cùm operationes aut voluntates in Christo non de-
clararet, accensus populus vel clerus proiecit eam, vt etiam nec Eugenium Papam dimitteret Missas cele-
brare, nisi promisisset, minimè eam Synodicam aliquando suscipere. Hic apparet, fidem Romanam
571 Apostolico ore laudatam non solius Pontificis Romani propriam, sed etiam communem illi
cum clero & populo Romano esse.

Beda

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini | Pontifices Romani | Imperator. Rom.

Idem Theodorus.

Constantinus 3. an. 4.

75.
647 S. Martinus Tudertinus, Tuscus, sed. an. 6. m. 1. d. 26.

Constans. mi. 1. an. 18

76.
654 Eugenius Romanus, sed. an. 2. m. 9. d. 24.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

124. De Theocatagnostis.

[a] Theocatagnostæ in Deo & sanctis nonnulla reprehendebant. Damasc. 92.

125. De Mahometanis.

[b] Mahomet (quem Ioânes Damascenus Mamedium appellat) ex Iudaica & Arriana superstitione, nouam sectam condidit, quam Saraceni (eatenus idololatræ) amplexi sunt. Auctor est Ioannes Damascenus, hær. 100.

[c] Docuit vnum esse Deum, qui neque genitus sit, neque generauerit.

[d] Christum esse verbum Dei, & Spiritum, sed creatum & seruum.

[e] Christum, quem à Maria sine semine generatum fatetur, in crucem à Iudæis actum esse negat.

[f] Mahometani crucem abominantur, & Christianos eam adorantes appellant idololatras.

[g] Deum omnis mali auctorem esse dixit. Cedrenus in vita Heraclij.

[h] Latrones, veneficos, aliosque vetiti facinoris conuictos, à Deo ad hoc dixit certo consilio destinatos fuisse, vt sic morerentur. §. Quid hoc à Caluinistarum & Bezanorum hæresi differat, non video.

126. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Olympiodorus in Ecclesiasten, c. 2. *Operibus Dei nullus quicquam potest adiicere.* Beda in illa verba, *Dominus equum & ascensorem proiecit in mare, omnes* (inquit) *qui persequuntur sanctos, equi sunt, & habent ascensores diabolos.*

[b] *Mahometus ex mercenario camelorum pastore factus locupletis mulieris eiusdemq; gentilis maritus, & hæres, cùm morbo comitiali laboraret, finxit se ad Archangeli Gabrielis cælitus ad se missi conspectum prosterni. Quam imposturam Sergius monachus è Constantinopoli ob hæresim Nestorianam abdicatus vehementer adiuuit.* Zonaras & Cedrenus in vita Heraclij.

[c] Concil. Toletan. 4. can. 1. *Patrem à nullo factum, vel genitum dicimus: Filium à Patre non factum, sed genitum: Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio.*

[d] Concil. Tolet. ibid. *Christus Dei filius, & creator omnium, ex substantia Patris ante secula genitus, æqualis est Patri secundùm diuinitatem.*

[e] Concil. Toletan. 4. ibid. *Christus vna persona in vtraque natura pertulit passionem & mortem pro nostra salute, non in virtute diuinitatis, sed in humanitatis infirmitate.*

[f] Et in Canone 73. sextæ Synodi: *Cùm crux viuifica illud salutare nobis ostenderit, nos omne studium adhibere oportet, vt ei per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum qui par est, honorem habeamus, vnde & mente, & sermone, & sensu adorationem tribuimus.*

[g] Isidorus de summo bono, lib. 1. cap. 11. *Deus malũ non fecit. Malum verò natura nulla est, quia accedendo in bonam naturã, efficit eam vitiosam.*

[h] Isidorus de summo bono lib. 2. c. 5. *Obcæcare dicitur quosdam Deus, non vt in eis eandem ipse cæcitatem faciat: sed quòd pro eorum inutilibus meritis cæcitatem eorũ ab eis ipse non auferat.* (Et c. 6.) *Gemina est prædestinatio, siue electorum ad requiem, siue reproborũ ad mortem: vtraq; igitur diuino iudicio, vt semper electos superna, & interiora sequi faciat; semperq; reprobos infima & exteriora deserendo sectari permittat.* §. Etsi ergo Deus mala, quæ ab impiis fiunt, nõ impediat: tamen *nullo modo prædestinationi diuinæ imputãda sunt*, (vt Prosper loquitur in responsionibus ad calumnias Gallorum, cap. 1.) quia *Deus nemini mandauit impiè agere.* Ecclesiast. 15.

Beda in histor. Eccles. Anglorum lib.3.cap.25. Contendentibus de obseruatione Paschæ hinc
Colmanno cum clericis suis de Scotia, inde VVilfrido, & Agathone Presbyteris, illo traditionem
Ioannis, hoc autem Petri & Pauli doctrinam vrgente, tandem *VVilfridus dixit: Si tu, Colmanne,
& socij tui, audita decreta sedis Apostolicæ, imo vniuersalis Ecclesiæ, & hæc sacris literis confirmata se-
qui contemnitis, absq; vlla dubietate peccatis. Etsi sanctus erat Columba vester, imò & noster, & Chri-
sti erat, num præferri potuit beatissimo Apostolorum principi, cui Dominus ait, Tu es Petrus, & super
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam, & tibi dabo cla-
ues regni cælorum?* Hæc perorante VVilfrido, dicit *Osvvi Rex Saxonum: An vtrique vestrûm in
hoc consentiunt, quòd hæc principaliter Petro dicta, & ei claues regni cælorum sint datæ à Domino.* Re-
572 sponderunt: *Etiam, vtrique.* At ille ita conclusit: *Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille cui ego
cõtradicere nolo, sed in quantũ noui vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, ne fortè me adue-
niente ad fores regni cælorum, non sit qui reseret, auerso illo qui claues tenere probatur.*
573 Beda eiusdem histor. lib.3.cap.29. Osvvi quamuis educatus à Scotis, intellexerat veraciter, *quia
Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia: vnde tam ipse quàm Egbertus Cantuariorum Rex VVi-
ghardum Romam miserunt, vt accepto gradu Archiepiscopatus, Catholicis Anglorum Ecclesiis per om-
nem Britanniam ordinare possit Antistites.* Ad Regem verò Osvvi Vitalianus sic rescripsit: *Opor-
574 tet vestram Celsitudinem, vtpote membrum existens Christi, in omnibus piam regulam sequi perenni-
ter principis Apostolorum, siue in Pascha celebrando, siue in omnibus quæ tradiderunt sancti Apostoli
Petrus & Paulus.*
575 Beda lib.4 c.1. *Vitalianus Theodorum natum ex Tarso Ciliciæ in Britanniam misit, adiungens ei A-
drianum Abbatem, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Eccle-
siam, cui præesset, introduceret.* Tanto semper studio pro fide & propaganda, & ab erroribus con-
seruanda, Romani Pontifices contenderunt.
576 In Pontificali Romano: *Donni temporibus Ecclesia Rauennas, quæ se ab Ecclesia Romana segrega-
uerat causa Autocephaliæ, denuò se pristinæ sedi Apostolicæ subiugauit.*
577 Constantinus quartus Imperator Donnum adhortans, vt Legatos Constantinopolim con-
cordiæ causa mittat, eundem salutat *Archiepiscopum antiquæ Romæ, & vniuersalem Papã*: Non
quòd Papa hunc titulum (vniuersalis) ambiret, sed quòd qui ex Græcis Catholici essent, libenter
eum Episcopo Romano tribuerent, non aliud in ea re sentientes, quàm quòd Episcopus Roma-
nus vniuersalis Ecclesiæ primus esset Episcopus & Pastor. Ineptè igitur Magdeburgenses no-
tant, Pontifices Romanos hac demum ætate cœpisse dici vniuersales. Nam si ad ipsorum vo-
luntatem respicimus, ne tunc quidem ita se aut vnquam postea vocârunt. Sin aliorum erga illos
obedientiam & charitatem spectamus, in ipso Chalcedonensi concilio id nomen eis oblatum
est: vti Gregorius Magnus sæpius attestatur, libro 4. indict. 13. epist. 32. & 36. Itaque Magdebur-
gensium annotationes, vt ex inuidia profectæ sunt, ita non nisi ex mendaciis totæ constant.
Beda lib.5. histor. Gentis Anglorum cap. 20. VVilfridus monasticam vitam secutus, cùm a-
nimaduerteret, minimè perfectam esse virtutis viam quæ tradebatur à Scotis, *proposuit animo
venire Romam, & qui ad sedem Apostolicam ritus Ecclesiastici siue monasteriales seruarentur, videre.*
Qui postea ordinatus Nordhanhumbrorum Episcopus, regnante Egfrido, pulsus est Episcopa-
578 tu: *Romam igitur iuit, corã Apostolico Papa causam dicturus. Vbi præsente Papa Agathone & pluribus
Episcopis vniuersorũ iudicio absque crimine accusatus, & Episcopatu dignus inuentus est*, & dimissus cũ
579 hoc elogio: *VVilfridus Eboracensis Episcopus Apostolicam sedem de sua causa appellans, & absolutus,
& cum aliis Episcopis 125. in Synodo in iudicij sede constitutus, pro omni Aquilonari parte, Britanniæ,
& Hiberniæ insulis, fidem Catholicam confessus est.* Cumque iterum a Rege Alfrido Episcopatu
580 pelleretur, causa eius Romæ cognita, *Scriptum est ab Apostolico Papa Ioanne ad Reges Edilfredum
& Alfridum, vt eum in Episcopatum suum facerent recipi.*
Postquam Agatho in Epistola ad Constantinum quartum Imperatorem, veram fidem tum de
Trinitate, tum de Christi persona vna, & naturis ac voluntatibus duabus confessus esset: *Hæc*
(inquit) *Apostolica Petri Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cuius
auctoritatem (vtpote Apostolorum omnium principis) semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vni-
uersales Synodi fideliter amplectentes in cunctis secutæ sunt, omnesq; venerabiles Patres Apostolicam
581 eius doctrinam amplexi.* Et pòst: *Hæc est vera fidei regula, quam & in prosperis & in aduersis viua-
citer tenuit ac defendit hæc spiritalis mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia,
quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæ-
reticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christianæ percepit, ab auctoribus suis
Apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus manet, secundum Saluatoris pollicitationem: Ego
582 pro te* (Petre) *rogaui, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos:* Prædixit
Agatho Papa, fidem Romanam vsque ad finem fore illibatam. & per nongentos iam annos iu-
stificata est prophetia eius.

Iam ve-

[C]iuitas Dei, seu [c]ontinuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
57	77. Vitalianus Segninus, Volscus, Latinus, sedit an. 14. m. 5 d. 29.	Constantinus 4. à patre in partē Imperij suscipitur, solus imper. an. 17.
72	78. Adeodatus Romanus monachus, sedit an. 4. m. 2. d. 15.	
6	79. Domnus Romanus, sedit an. 1. m. 5. d. 10.	
9	80. Agatho, Siculus, sedit an. 2. m. 6.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

126. De Gentilium imitatoribus.

ᵃ Ethnophrones fortunam, fatum, astrologiam, auspicia, & veneficia probabant, diesq; obseruabant & annos. Damasc. 94.

ᵃ Olympiodorus in Eccles. cap. 2. *Qui studens circa ea quæ vana sunt, & sese voluptatibus tradunt, excusare non possunt carentes ratione fortunæ motum, neque fati necessitatem. Humanæ siquidem actiones proficiscuntur ab electione.*

127. De Parermeneutis.

ᵇ Parermeneutæ diuina scripta arbitratu suo interpretabantur. Dam. 97. Hoc etiam Protestantes passim faciunt, nulla veterum Ecclesiæ doctorum habita ratione.

ᵇ Isidorus de summo bono lib. 1. cap. 19. *Via, per quam fit hæresis, est obscuritas diuinarū scripturarum, in qua caligantes hæretici aliud, quàm se res habeat, intelligunt.* §. Cùm verò Protestātes nihil nisi diuinas scripturas, vnde illarum obscuritas tollatur, admittant, illas verò non ex sanctorum Patrum sententia, sed ex suo libito interpretentur: necesse est, eos in summo gradu hæreticos euadere.

128. De Lampetianis.

ᶜ Lampetiani liberum vitæ institurum etiam monachis, tam in vestitu, quàm in aliis rebus permittunt. Dam. 98. Huc Erasmus respexit in D. Hieronymi vita, & quotquot ex Protestantibus vota monastica nihili faciunt.

ᶜ Concil. Aurelian. 1. can. 21. *Monachi Abbatibus omni obedientia & deuotione subiaceant.*
S. Dorotheus in sermone 1. de obedientia: *Nihil adeò homines iuuat, quàm vt proprias amputent & abrumpant voluntates.* Et pòst: *Dicebat Ioannes Abbas: Quicunque se Patrum obedientiæ totum dediderit, talem animi tranquillitatem sentiet, vt nullam sibi videatur sustinere tribulationem. Atque ita dum vult propriam explere voluntatem, inuenietur illam semper expleuisse, quia quicquid euenit, propriū arbitratur ac suum.* Et in sermone 5. Ij *quibus nulla est gubernatio, decidunt tanquam folia.*

ᵈ Natu-

ᵈ Si Do-

Iam verò Episcopi Occidentales centum viginti quinque in Epistola quæ in sextæ Synodi A-
ctione quarta proximè sequitur, ita scribunt: *Lumen Catholicæ atque Apostolicæ fidei per beatos Pe-*
583 *trum & Paulum Apostolorum principes, eorumq; discipulos & Apostolicos successores, gradatim vsque*
ad nostram paruitatem, Dei opitulatione seruatum est, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum,
nec falsitatis nebulis confœdatum, nec intermixtis hæreticæ prauitatibus velut caliginosis nebulis perum-
bratum, immune atque sincerum, & suis radiis perlustratum, piissimis conatibus conseruare cupit ve-
strum à Deo coronatum fastigium. In hoc enim tam Apostolicæ sedis, quam nostri exigui famulatus præ-
decessores vsque hactenus non sine periculis desudarunt, nunc decretali commonitione cum Apostolicis
Pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quæ veritatis regula continebat, omnibus innotescen-
tes, & terminos, quos transgredi nefas est, vsque ad animæ ipsius exitum constanter defendentes. 3. Præ-
terquàm quòd his omnibus Episcopis de re alioqui nobis ignota credendum esset, etiam res ipsa
docuit, hoc verum esse quod dicunt, sicuti & decursus ætatum singularum, & testimoniorum
584 quæ apposuimus, concordia declarat. Denique iidem centum viginti quinque Patres in eadem
Epistola dicunt: *Veram & Apostolicam confessionem nunc vsque nobiscum S. Romana seruat Ecclesia.*
Beda de sex ætatibus mundi. Finito huius Synodi conflictu, *Georgius Patriarcha Constantinopo-*
585 *litanus* (qui fuerat Monothelita) *correctus est, tantaq; gratia Legatos Catholicæ pacis comitata est, vt*
Ioannes Portuensis Episcopus, qui erat vnus ex ipsis, Dominica octauarum Paschæ Missas publicè in
Ecclesia sanctæ Sophiæ coram principe & Patriarcha Latinè celebraret. 5. Patriarcha igitur Constan-
tin. iudicatus est & correctus à R. Ecclesiæ legatis.
586 Zonaras in vita Constantini Pogonati: Constantinus conciliũ Constantinopoli indicit, *cuius*
fuêre principes Agathonis Papæ Romani Legati, Georgius Constantinopolitanus, & Theophanes
Antiochenus: *Neque Alexandria, neque Hierosolyma Patriarcham habebant, à Saracenis occupatæ.*
587 In Actione 18. sextæ Synodi Generalis: *Antiquæ Romæ & Apostolicæ summitatis Pôtificalis An-*
tistes pro se literarum paginam, eosq; qui eius persona describerent, sacerdotes cõstituit. (Et post:) *Sum-*
588 *mus nobiscũ concertabat Apostolorum princeps: illius enim imitatorem, & sedis successorem habuimus*
fautorẽ, & diuini sacramenti mysterium illustrantem per literas. Confessionẽ tibi à Deo inscriptam illa
Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus extulit. Charta & atramen-
589 *tum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.* (Et iterũ:) In literis *Constantini ad Synodũ Apo-*
stolicæ sedis antiquæ Romæ. Tanquam ipsius diuini Petri vocem Agathonis relationẽ supermirati sumus.
Cùm autẽ Agatho mortuus fuisset, priusquam Legati ipsius à Synodo reuersi essent, Leo Papa
secundus Agathoni succedẽs, literas Imperatoris & gesta Synodi accepit, eaq; cõfirmauit iis ver-
bis quæ extãt in Actione 18. sextæ Synodi: *Quia sancta vniuersalis & magna sexta Synodus defini-*
tionẽ rectæ fidei (vt dictũ est) plenissimè prædicauit, quã & Apostolica sedes beati Petri Apostoli (cuius,
licet impares, ministerio fungimur) veneranter suscipit, idcirco & nos, & per nostrũ officium hæc vene-
randa sedes Apostolica concorditer ac vnanimiter his quæ definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri
auctoritate confirmat, sicut supra solidatam petra, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem.
590 Rodericus rerũ Hispanicarum lib. 3 cap. 13. *Benedictus Papa Romanus Iuliani primatis librũ de*
591 *tribus substantiis reprobandum indixerat, ob id quod voluntas genuit voluntatem.* Sed cùm S. Iulianus
Apologeticũ fecisset, *Roma dignè & piè suscipiens, cunctis legendũ indixit.* Est igitur sedis Aposto-
licæ vel auctoritatem libris Catholicis tribuere, vel iis quæ secus conscripta sunt, fidem abrogare.
592 Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. cap. 4. *Cedoaldus Rex Anglorum Saxonum*
(rectius dixisset, Rex Britonum, vt est apud Galfridũ lib. 9. de gestis Britannorum) *ad Christum*
cõuersus Romã properauit, vbi à Papa Sergio baptizatus ad cælũ trãsiit, hoc Epitaphio tumulo inscripto:

Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos
Armipotens Cedoal liquit amore Dei:
Vt Petrum, sedemq; Petri Rex cerneret hospes,
Cuius fonte sacras sumeret albus aquas.

593 Beda histor. Eccles. Anglorum lib. 5. cap. 12. *Pipinus, fauente omnium consensu, virum venerabi-*
lem VVilbrordum Romam misit, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulans vt eidem Freso-
num genti Archiepiscopus ordinaretur. Quod ita, vt petierat, impletum est, anno ab incarnatione
Domini sexcentesimo nonagesimo sexto. Ordinatus est autem in Ecclesia sanctæ martyris Cæ-
ciliæ, die natalis eius, imposito sibi à Papa memorato nomine Clementis, ac mox remissus ad
sedem Episcopatus sui, id est, post dies quatuordecim, ex quo in vrbem venerat. Donauit autem
ei Pipinus locum cathedræ Episcopalis in Castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum
vocabulo VVilraburg, id est, oppidum VViltorum, lingua autem Gallica Traiectum vocatur: in
quo ædificata Ecclesia Reuerendissimus Pontifex longè lateque verbum fidei prædicans, mul-
tosq; ab errore reuocans, plures per illas regiones Ecclesias & monasteria nonnulla construxit. 6.
Deus ergo fidem suam per Papæ ministerium propagauit.
594 Paulus Diacon. lib. 8. in vita Iustiniani 2. *Aquileia ob imperitiam fidei quintum vniuersale conci-*
lium suscipere diffidit, donec salutaribus B. Papæ Sergii monitis instructa, & ipsa huic cum cæteris Chri-
sti Eccle-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
679	80. Idē Agatho.	
682	81. Sanctus Leo iunior, Siculus, se. m. 10. dies 19.	
684	82. Benedictus 2. Roman. sedit m. 10. d. 27.	*Iusti-nianus* 2. an. 10.
685	83. Ioannes Antiochenus, sedit an. 1. d. 9.	*Leontius Imperatorium ornatus an. 3. quo expulso, Libertus 3. eligitur, regnat m. 7. Sed paulo post Iustinianus Imperio restituitur, reg. an. 6.*
686	84. Conon, Thrax, sedit m. 11.	
687	85. Sergius Tyberij filius, Antiochenus Syrus sedit an. 13. m. 8. d. 23.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Naturalibus perturbationibus obsisti non postulabant. Ibidem. Hinc Lutherus didicit illud suum, quod pudet dicere. Sed omnia volebat suos sequi, ad quę naturales perturbationes commouissent eos.

329. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] S. Dorotheus ibidem: *Sancti omnes post sacrosanctum Baptismum non modò passionum assultus & impetus resecarunt, sed ipsas etiam passiones atq; animi affectus radicitùs auellere conati sunt: quales fuisse credimus Antonium, Pachomium & reliquos Deiferos Patres.*

Isidorus de summo bono lib. 2. cap. 9. *Multi post conuersionem etiam nolentes motum libidinis sustinent, vt semper habeant pro excutienda inertia hostem cui resistant. quod ad probationem, non ad damnationem tolerant, dummodo non consentiant.*

I 4 [a] Cæsa-

sti Ecclesia annuere consensit. §. Vnitas igitur Catholicæ fidei non parum adiumenti semper accepit per vnius primi Pastoris operam.

Beda in natali Benedicti Abbatis inter sermones hiemales de sanctis: *Beatus Benedictus cùm esset nobilis natu, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit, vt quia rudis adhuc in gente Anglorum fides & Ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam sumeret,*
595 *vbi per summos Christi Apostolos totius Ecclesiæ caput eminet eximium.* Romæ igitur eminet *totius Ecclesiæ caput*, idque *eximium.*

Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. cap. 10. *Aribertus Rex Longobardorum donationem patrimonij Alpium Cottiarum, quæ quondam pertinuerunt ad Apostolicam sedem, sed à Lon-*
596 *gobardis multo tempore fuerant ablatæ, restituit, & hanc donationem aureis exaratam literis Romam misit. Tunc quoque venit Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis Romam, & causam egit pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est eo quòd à priscis temporibus Ticinenses Episcopi à Romana fuerant Ecclesia*
597 *consecrati.* A priscis igitur temporibus tanta fuit Ecclesiæ Romanæ auctoritas, vt cuiuscunque Archiepiscopi aut etiam Episcopi consecrationem sibi reseruare posset.

Iustinianus secúdus in Imperiú restitutus (vt Beda narrat de sex ætatibus an. m. 4665.) *Constan-*
598 *tinú Papam ad se venire iubens, honorificè suscepit, ac remisit, ita vt eum die Dominica Missas sibi facere iubés, comunionem de eius manu acceperit: quẽ prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cúcta Ecclesiæ priuilegia renouauit.* Quod etiá à Paulo Diacono traditur li. 8. in vita Iustiniani secúdi.

Cùm Philippicus & contra sextam Synodum se armaret (quemadmodum testatur Zonaras
599 in vita eius) & picturam iuberet auferri, in qua sex vniuersalium Synodorum gesta cótinebantur, etiam *literas praui dogmatis* (vt narrat Paulus Diaconus lib. 8. in vita Philippici) *Constantino Papæ direxit, quas ille cum Apostolicæ sedis concilio respuit:* tunc (vt tá Diaconus, quàm Beda an. m. 4667. testantur) *statuit populus Romanus, ne haeretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent. Vnde nec eius effigies in Ecclesiam introducta est, nec nomen ad Missarum sollemnia prolatum.* §. Hic non Pontificis tantùm, sed & populi Romani fidem ab Apostolo non immeritò laudatam admirari licet. Præterea hæreticus Imperator ob hæresim suam non parua imperij parte ab iis qui prius ei subditi erant, mulctatur.

600 Paulus Diaconus lib. 8. in vita Anastasij 2. *Anastasius literas Constantino Papæ Romam per Scolasticum Patricium & Hexarchú Italiæ direxit, quibus se fautorem Catholicæ fidei, & sanctæ sextæ Synodi prædicatorem esse declarauit.* §. Fidem enim suam potissimùm primo Pastori debuit probare, tum vt se membrum Ecclesiæ Catholicæ ostenderet, tum vt à primæ sedis communione vnà cum antecessore suo non excluderetur.

601 Beda in Martyrologio Idibus Februarij: *Gregorius in Germania per Bonifaciú Episcopú verbú salutis prædicauit.* Papá igitur dilatat fidem & Ecclesiá Christi, quod certè Antichristus non faceret.

In Pontificali Romano in vita Gregorij 2. tom. 3. concil. Paulus Diaconus in vita Leonis lib. 8.
602 Leo Imperator sanctorum imagines incendens, Romano Pontifici, vt similia faceret, mandauit. Sed *Pontifex hoc facere contempsit. Vnde & Rauennæ & Venetiarum exercitus Imperatoris iussionis restiterunt, ac nouum Imperatorem elegissent, nisi Pontifex eos prohibuisset.*

Cedrenus in compendio historiarum: Romæ: Gregorius Apostolicus vir, & Petri coryphæi
603 σύνθρονος (seu consessor, hoc est, qui in eadem sede succedit in qua Petrus primùm sedit) *à Leone Iconomacho ob eius impietatem defecit, & pacto cum Francis icto, tributa Leoni denegauit. Anastasium* (qui deposito Germano sanctissimo Patriarcha spiritu prophetiæ prædito, per Imperatoré in Episcopatum Constantinopolitanum intrusus erat) *ac socios anathemate feriit,* Imperatoremq; multis epistolis manifestò redarguit. Leo *cùm contra Papam emisisset classem, ea periit in Adriatico mari.* Iratus ergo, patrimonia templorum D. Petri & Pauli (quæ pecunia cùm esset talentorum trium & semis, Romam antiquitùs deferebatur) in ærarium publicum inferri iussit.

Polydorus Virgilius libro 4. Angl. histor. *Inas Occidentalium Anglorum Rex, regnum suum Ro-*
604 *mano Pontifici vectigale fecit, singulis argenteis numis, quos Petri denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit idem Merciorum Rex.*

Theodorus Cœnobij Studiensis Constantinopoli Antistes, in Dogmatica de adoratione sanctis imaginibus exhibenda: *Intelligo asseruari Romæ claues Petri, Apostolici Senatus principis, honoris gratia, etiamsi claues nullas sensibiles dederit Dominus Petro:* sed ore tenus, in hoc, vt penes illú esset potestas ligandi atque soluendi. Eas autem argento confectas palam adorandas proponunt. Sanè
605 *tanta est eorum fides, vt & illic infracta videatur esse petra fidei, nimirum iuxta verbum Domini fundata.* §. Græcus homo, & regiæ vrbis Antistes, ipsa Græcarum opinionum multiplici varietate, & turpitudine adactus est, vt apud Romanam Ecclesiam fateretur esse *Petram fidei, & illam infractam, idq; iuxta verbum Domini.*

Bonifacius, qui Martyr postea in Frisia est factus, in epist. ad Pontificem Zachariam petiit, *vt auctoritate sedis Apostolicæ tres Episcopatus in Germania constituerentur,* Herbipolensis, Bamber-
606 gensis, & Erpfordiensis.

Cedrenus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani	Imperator. Rom.
	Idem Sergius.	
701	86. Ioannes 6. Græcus, sedit an. 3. m. 2. d. 14.	
705	87. Ioannes 7. ... Græcus, sedit an. 2. m. 7. d. 17.	
707	88. Sysinnius, ... Syrus sedit dies 20.	Monothelita an. 2. m. 6.
		Anast. ... an. 2. m. 3
	89. Constantinus ... Syrus, sedit an. 2. m. 3 d. 20.	Theodosius 1. an. 2.
716	90. Gregorius 2. Romanus, sedit an. 14. m. 10. d. 22.	
731	91. Gregorius 3. Syrus, sedit an. 10 m. 8. d. 24.	Leo 3. Iconomachus an. 24.
	92. Zacharias Græcus, sed. an. 10. m. 3. d. 21.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

129. De Agonychitis.

[a] Agonychitæ quoties orant, genu flectere prouoluique nolunt, sed semper stantes precantur. Damascen. hær. 91.

130. De Iconomachis.

[a] Licet tam Iulianus Apostata imaginem Christi iam olim deponi curauerit, quàm Philippicus Imperator imaginem sex synodorum gesta continentem ante hæc tempora deposuerit: tamen & ille Christum, & hic Synodum sextam potius odio prosecutus est, quàm imaginum ipsarum rationem & naturam. Xenaias verò etsi docuit Sanctorum imagines non esse venerandas: tamen illa eius hæresis non est illo seculo pertinaciter defensa, nec etiam latè propagata. Primus igitur, qui & Sanctorum imagines venerandas negauit, & auctoritatem suam ad easdem palàm deponendas atque igni mandandas interposuit, erat Leo Imperator, qui ex ea re *Iconomachus* est cognominatus, velut imaginum sanctarum oppugnator. Paulus Diaconus, & Zonaras in vita eiusdem Leonis.

[b] Icono-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Cæsarius Arelatensis Episcopus in hom. 30. *Diacono clamante, flectemus genua, Christianis erectis stare nec licet, nec expedit. Ipse Dominus procidens in terram, orauit: & non se prosternit multis peccatis obnoxius?* (Et pòst:) *Quoties Diaconus clamauerit, vt vos ad benedictionem inclinare debeatis, & corpora & capita fideliter inclinetis, quia benedictio nobis licet per hominem, non tamen ab homine datur.*

[a] Leo ad imagines Sanctorum oppugnandas addictus est à duobus Hebræis, qui regnum ei prædixerant sub eo pacto, vt id nactus, Christi & Sanctorum (quos isti Iudæi oderant) imagines demoliturum se iuraret. id quod fecit. Auctores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Mox autem huic Leonis hæresi opposuerunt se primùm *Germanus Patriarcha Constantinopolitanus*, quem ob eam rem Leo deiecit Episcopatu: deinde *Oecumenicus magister cœnoby Constantinopolitani, cum 12. socius*, quos ob eam rem crudeliter combussit. Tum autem *Ioannes Damascenus*, qui eo tempore tres libros Apologeticos contra sanctarū imaginum criminatores doctissimè conscripsit: Denique *Gregorius secundus Pontifex Romanus* tam Imperatorem, quàm eos qui illi adhærerent, *synodico anathemate obstrinxit, ac tributo Roma & Italiæ prohibuit: missa etiam decretali Epistola monuit, non esse Imperatoris de fide statuere, aut vetera Ecclesiæ decreta immutare.* Auctores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Tandem verò in secunda Synodo Nicæna omnibus Iconomachis anathema indictum est iis verbis, actione 5. *Qui sententias scripturæ de idolis torquent in venerandas imagines, aut clamant Christianos imagines vt Deos adorare, aut venerandas imagines non complectuntur, anathema.*

[b] Epi-

Cedrenus in Compend. histor. in vita Leonis Isauri: *Memoriæ proditum est, Regem Franciæ, con-*
607 *suetudine sic obtinente, regnum per stirpem à maioribus suis ad se delatum gerere, nulli alij negotio inten-*
tum, quàm brutæ voracitatis atque poculis. Præfectum aula Regis, rerumq́; gentis eius omnium curam
gerere. Hinc perspicere licet, quàm iustè regnum ab hac stirpe ablatum sit postea per populum
Franciæ & sedem Apostolicam.

Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. c. 5. *Apud Gallias Francorum Regibus à solita*
fortitudine & scientia degenerantibus, ij qui maiores domus regalis esse videbantur, administrare Re-
gis potentiam, & quicquid Regibus mos est, agere cœperunt: quippe cùm cælitus esset dispositum, ad ho-
rum progeniem Francorum transferri regnum. Hinc secutum est, quod Ado Viennensis Archiepi-
608 scopus in Chronicis refert: *Pipino enim per Buchardum Herbipolensem Episcopum ad sedem Apo-*
stolicam referente, Zacharias Papa respondit, Regem potius illum debere vocari, qui Remp. regeret. Vn-
de Rhegino in Chronicis addit, *iussisse Papam, vt per auctoritatem Apostolicam Pipinus Rex crea-*
retur. Tantæ ergo auctoritatis Apostolica sedes olim habita est, vt mutatio regnorum, quæ illius
iudicio interposito fiebat, non seditiosè, verùm legitimè fieri crederetur. Nam omnes Catholi-
ci semper habebant Pontificem Romanum pro Christi Vicario, per quem res in tota Republica
Christiana grauissimæ semper decidendæ essent. Mentiuntur verò, qui hanc mutationem ex
mera Pontificis libidine factam dicunt. Nam is nihil aliud quàm interrogatis Francorum id
quod rectæ rationi conueniebat, respondit, auctoritatemque rei dedit. Res verò ab ipsis Fran-
cis inchoata est, & perfecta.

Paulus Diaconus de gestis Longobardorum lib. 6. c. 13. *Venerabili viro Petronati, sacerdotum*
609 *præcipuus & Deo dilectus Pontifex Zacharias regulam, quam B. Pater Benedictus suis manibus con-*
scripsit, paterna pietate concessit.

Ambrosius Ansberrus in Epistol. præfixa Commentariis suis in Apocalypsim, quam Papæ Ste-
610 phano dedicat: *Sanctorum* (inquit) *Ecclesia corpus Redemptoris sui est, cuius tu quoque Pontificalis*
ordinis primatum sortitus es. Et in fine addit: *Temporibus Pauli Pontificis Romani, & Desiderij Regis*
Longobardorum hoc opus compleui.

Cedrenus in Compendio histor. in vita Irenes & Constantini: Tarasius, qui prius à secretis
611 fuerat, Patriarcha Constantinopolis electus, *missis Romā de concilio literis, & fidei sua confessione,*
ab Adriano Papa est approbatus. Hic Tarasius (vt est in Actione 2. Synodi Nicænæ 2. post lectionem
Epistolæ Adriani Pontificis Romani, quam is de sacrarum imaginum veneratione scripserat, ita
612 in Synodo respondit: *Paulus Apostolus studium sinceræ fidei Romanorum erga verum Deū nostrum*
exosculatus, sic inquit: Fides vestra prædicatur in vniuerso orbe. Hoc testimonium & nos insequi par
est, temerariumq́; repugnare arbitramur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ primas, & testatorum
principum successor, clarè & verè mihi scripsisse videtur.

De Synodo quæ septima falsò dicebatur.

Cùm autem ante Synodum hanc, quæ à Constantino & Irene Augustis sub Adriano Pontifi-
ce pro sacrarum imaginū veneratione indicta, verè septima est, Constantinus Copronymus fal-
sam Synodum in Constantinopoli contra sacras imagines congregasset, quam hæretici vole-
bant septimam haberi: necessarium fuit, vt cùm vtrobiq; & Imperator conuocasset Synodum,
& permulti Episcopi affuissent, ratio aliqua redderetur, ob quam hæc Synodus illi deberet præ-
ferri. Plures igitur huius rei rationes in Actione sexta his verbis redduntur: *Qui in Synodo* (prio-
re sub Copronymo) *congregati fuêre* (*vt cum Propheta loquar*) *inter sanctum & profanum non*
distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt. Imaginem enim Domini Dei
nostri cum imagine simul satanæ, idolum appellârunt. Quomodo autem magna & vniuersalis, in
quam neque omnes consenserunt, & reliquarum Ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed anathe-
mate eam deuouerunt? Non habuit cooperatorium, vt hæc quæ nunc celebratur, Romanum Papam,
neque illius sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Prouinciales literas, quemadmodum fieri in
613 *Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrum, inquam,*
Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam mystas & sacerdotes. Et
pòst: *Neque in omnem terram Apostolicè egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba*
eorum, quemadmodum sex priores sanctæ vniuersales Synodi. Septima autem quomodo erit vtpotè
quæ non concordes cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis? Omne enim septimum ordina-
tum, in eadem numeratione, quæ res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet.
Quandoquidem id quod nihil cum antè numeratis participat, simul connumerari nequit. Quatuor
igitur grauissimæ rationes proferuntur, ob quas Synodus septima secunda priorem vinceret.
Prima ex rebus ipsis: quoniam prior illa Synodus idolum Iouis, & imaginem Iesu Christi eo-
dem loco habuit. Secunda, quoniam illi Synodo Romani Episcopi auctoritas non aderat, quæ
omnibus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
	93. Idem Zacharias.	
752.	94. Stephanus 2. Romanus, sedit dies 4.	Constantinus Copronymus an. 34. m. 2. d. 16. cum Leone 4. filio an. 5.
	95. Stephanus 3. Romanus, sedit an. 5. dies 29.	
757.	96. Paulus Romanus, sedit an. 10. m. 1.	
768.	97. Stephanus 4. Siculus, Monachus, sedit an. 3. m. 5. dies 27.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Iconomachi sacrarum imaginum contemplationem cupientes obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, *Eucharistiam appellantes veram imaginem naturalis carnis Domini.* Qua in re tam vafrè locuti sunt, vt quamquam nō negarint veritatem Dominicæ carnis in Eucharistia: tamen aures Catholicorum Patrum offenderint, vt constat ex verbis Epiphanij in concilio Nicæno secundo.

[b] Iconomachi Catholicōs imitari cupientes, Synodum Cōstantinopoli sub Copronymo congregārunt, quæ septima falsò est nominata, in qua Pseudosynodo inuocationem sanctorum secundùm antiquam Ecclesiæ fidem; semel confessi sunt iis verbis quæ habentur in Actione 6. secundæ Synodi Nicænæ, tom. 6. definitione 17. *Si quis non confitetur Sanctos venerandos esse coram Deo,* & anima & corpore, & horum intercessiones non petierit, vtporè qui libertatem apud Deum habeant, pro mundo secundùm Ecclesiasticam traditionem, intercuenire, anathema. De quibus tamen verbis pœnitentiam postea egisse dicuntur, eaque delesse ex libris suis. Talis est hæreticorum inconstantia.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Epiphanius Actione 6. Concilij Nicæni secundi paulo ante finem tertij tomi: *Nemo vnquàm sanctorum Apostolorum, qui tubæ sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum Patrum nostrorum, incruentum nostrum sacrificium in memoriam Passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginē corporis illius dixerit.* (Et pòst:) *Christus dixit: Accipite, edite, hoc est corpus meum: non autem dixit, sumite, edite imaginem corporis mei.* (Et pòst:) *Legas quousque voles: nunquam inuenies, neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres, incruentum illud sacrificium, quod à sacerdote offertur, imaginem dixisse, verùm ipsum corpus, & ipsum sanguinem.*

[b] Epiphanius in secundi Nicæni concilij Actione 6. tom. 1. cùm ageret de Synodo illa quæ falsò dicebatur fuisse septima, quam Iconomachi congregauerant in vrbe Constantinopolitana: *Execrabilis* (inquit) *est, & profana, & adulterina. Non enim habuit cooperarium, vt quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam Mystas & Sacerdotes.* (Et pòst:) *Septima quomodo erit, quæ nō cōcordet cum sex prioribus sanctis & vniuersalibus Synodis?* Et iterum tom. 6. in responsione ad definitionē decimamseptimam: *Post hanc illorum editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem, reuecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes nouère. Hunc namque morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempserint, & à veritatis via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniformis enim res veritas, mēdacium autem in varia distrahitur.* Et iterum ad finē sextæ Action. *Cum timore Dei omnia agamus; postulantes intercessiones Deiparæ & semper virginis Dominæ nostræ Mariæ: item sanctorum Angelorum, omniumq́ue Sanctorum, salutantes & venerandas illorum reliquias, vt nos sanctitudinis eorum simus participes.*

131. De Paulinus

omnibus Synodis adesse debet. Tertia, quòd neque aliorum Patriarcharum & sacerdotum vnanimis consensus interuenit. Quarta, quod prior illa Synodus in vniuersa Ecclesia non est recepta, vti sex Oecumenicæ Synodi fuerant. Tota enim Occidentalis Ecclesia nunquam deturbauit, sed moderate semper venerata est sacras imagines, vt impudentia eorum merito appareat, qui busque ij fis tefellatur, qui volunt, septimam Synodum, quæ sub Constantino & Irene congregata est, Francofurti ab Episcopis Occidentalibus, cum etiam *Romanæ Ecclesiæ Legati Theophylactus & Stephanus Episcopi non modo interessent, verumetiam præessent*, reiectam esse. Ostendant igitur sacras imagines in Germania, in Gallia, & Italia eo tempore deiectas. Sed id nunquam facient. Quod ergo de reiecta septima Synodo in Platina, in Chronicis Adonis, & Rheginonis, ac similibus dicitur, de illa Synodo intelligitur, quæ sub Copronymo congregata est, *& falso dicebatur septima Synodus*. Ac sane mihi videntur carere communi sensu, qui aliter opinatur. Nam si nulla de hac re literarum monumenta extarent, tamen res ipsæ confutendæ essent ab iis qui mendacii supra modum non delectarentur. Res autem clamat, imagines sacras in tota Occidentali Ecclesia propugnatas, & non deiectas esse, vti ante ex Paulo Diacono docuimus. Nam & Imperiū ex ea occasione potissimum ex Oriente in Occidentem est translatum. Ex eadem insania laborant, qui putant, Carolum Magnum aut edidisse, aut edendum curasse librum aliquem contra sacrarum imaginum venerationem, cum res ipsa declaret, cum quadriennio post illius libri, quem in Synodo editum, & a Carolo approbatum fingunt, conscriptionem, a Romano Pontifice Imperatorem salutatū & inauguratum esse: quod beneficium Romanus Pontifex nunquam sponte obtulisset illi viro quem sciuisset, eam Synodum septimam, cui Romana Ecclesia auctoritatem dedisset, oppugnasse. Hæc hæreticorum mendacia non tantùm historiis & monumentis antiquorum, sed etiam ipsis rebus & factis manifestissimis confutantur. De quibus omnibus & D. Alanus Copus in Dialogis doctissime, & nos pro mediocritate nostra disputauimus in libris quos inscripsimus, *De typica sacrarum imaginum adoratione.*

614 Post Synodum Francofordiæ Carolus ad Elipandum sic scribit: *Nec vestra me paucitati in consensione huius nouæ adserti onis sacium admitto: sed Apostolicæ sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesiæ, & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungo.*

615 Ex concilio Caroli Imperatoris apud Gratianum Distinct. 19. *In memoriam beati Petri Apostoli honoremus sanctam Romanam Ecclesiam & Apostolicam sedem: vt quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, Ecclesiasticæ esse debeat magistra rationis. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus.*

616 Opus quod in Caroli Magni nomine contra Synodum in partibus Græciæ habitam a nescio
quo sub ficto Eli Phili titulo editum est, primatum Ecclesiæ Romanæ his verbis commendat,
lib 1.c.6. *Sicut cæteris discipulis Apostoli, & Apostolis omnibus Petrus eminet: ita nimirum cæteris se-*
dibus, Apostolicæ, & Apostolicis, Romana eminere dignoscitur. Hæc enim nullis Synodicis cōstitutis, cæ-
teris Ecclesiis prælata est, sed ipsius Domini auctoritate primatum tenet, dicentis: Tu es Petrus, & super
617 *hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* (Et pòst:) *A cuius* (scilicet Romanæ Ecclesiæ) *sancta & ve-*
neranda communione multis recedentibus, nostra tamen partis (id est, Galliarum) *nunquam recessit*
618 *Ecclesia.* (Et iterum:) *Non solùm omnium Galliarum prouinciæ, & Germania, siue Italia, sed etiam Sa-*
xones, & quædam Aquilonaris plagæ gentes, Deo annuente, ad B. fidei rudimenta conuersæ, B. Petri se-
dem in omnibus sequi curant.

619 Albertus Cranzius in Metropoli sua li.1.c.7. Extat priuilegium Caroli Regis, quod Bremensi Ecclesiæ contulit in hæc verba: *Summi Pōtificis & vniuersalis Papæ Hadriani præcepta, necnon & Moguntinensis Episcopi Lullonis, omniumq́ qui affuère, Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam, cum omnibus suis appendiciis, VVillebado probabilis vitæ corā Deo & sanctis eius commisimus.*

620 Paulinus Aquileiensis Episcopus aduersus Felicem Vrgelitanum: *Eliphandum & Felicem à gremio S. Ecclesiæ censeo alienos, reseruato per omnia iuris priuilegio summi Pontificis, & Patris nostri Adriani primæ sedis beatissimi Papæ.*

Cùm Carolus Magnus adstante populo & clero in Basilica Petri, Episcoporū qui ex tota Ita-
621 lia & Francia conuenerant, sententias de vita & moribus Leonis Papæ rogasset, *ab omnibus vna*
voce responsum est, sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum caput à nemine (*Laico præsertim*) *iudicari*
debere. Platina in vita Leonis tertij, consentiente Paulo Æmilio lib.3. de rebus gestis Francorum,
in hæc verba: *Cognituris de Leone venerat Rex. Cùm vero ad rogandas sententias descendit, tunc*
Episcopi magis Sacrosanctæ potestatis, quàm regiæ Maiestatis memores, consentienti ore reclamauère,
summum optimumq́ Regem esse Carolum: sed cuinam tandem de Pontifice maximo iudicium facere fas
622 *esse? Sin cederet Leo in gremium causam (namq́ in cæteros clauium ius haberet, de se quoq́ ipse incor-*
ruptè iudicaret, solo numine vel teste conscientia, vel vindice. Ita Leo (haud ægrè ferente Franco, demptum
sibi graue onus de Pontifice maximo iudicandi) suggestum conscendit, crimenq́ iureiurando diluit.

Albinus

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

131. De Felice & Eliphando.

[a] Felix Vrgelitanus, & Eliphandus Toletanus, Episcopi, dicebāt Christum secundum humanam ipsius naturam esse adoptiuum, & non proprium DEI Filium. Itaque necesse est, vt isti fuerint Nestoriani, duasque vnius filij Dei personas constituerint, vnam secundum diuinitatem, & alteram secundùm humanitatem. Ionas Aurelian. de cultu Imaginum.

132. De Paulicianis.

[a] Pauliciani à ducibus Paulo & Ioanne appellati, præter Manichæorum & Valentinianorū hæreses, dicebant Baptismum esse hæc verba: *Ego sum aqua viua*, & corpus & sanguinem Domini esse illa verba, *Accipite, & comedite, & bibite*. Euthym. parte 2. tit. 21. Elementum igitur seu materiam isti sustulerunt à Sacramentis, totámque rem ad nudam prædicatiónem redegerunt, in quo non longè ab illorum opinione absunt Caluinistæ.

[b] Signum crucis non adorant. Euthym. ibidem. Nec Protestantes hoc faciunt.

[c] Sacer-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Paulinus Aquileiensis Episcopus in lib. aduersus Felicem Vrgelitanum, *Paulus ait: Misit Deus Filium suum natum ex muliere: Et iterū: Proprio filio suo nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Proprius igitur filius factus est ex muliere, non adoptiuus.*

Adrianus Papa in Epist. ad Episcopos Galiciæ, de errore Eliphandi Toletani Episcopi: *Christus distinctè dixit: Ascendo ad Patrem meū (per naturam) & vestrum, per gratiam adoptionis. Hinc Paulus dixit: proprio filio suo nō pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus, quia non est traditus secundum diuinitatem, sed secundum id quod homo verus erat. Illum nimirū, qui traditus est, id est, hominem, ipsum Apostolus proprium Dei Filium protestatur.*

Ado Vien. in Chron. *Felix ad præsentiam Adriani Pontificis Rom. deductus, hæresim verbis solummodo abdicauit.*

[a] Paschasius in li. de corpore & sanguine Domini: *Sacramentum est, quicquid in aliqua celebratione diuina nobis quasi pignus salutis traditur, cùm res gesta visibilis longè aliud inuisibile intus operatur, quod sanctè accipiendum sit. Vnde & Sacramenta dicuntur, aut à secreto, eo quòd in re visibili diuinitas intus aliquid vltrà secretius efficit per speciem corporalem: aut à consecratione sanctificationis, quia Spiritus sanctus manens in corpore Christi, latenter hæc omnia Sacramentorum mystica, sub tegumento visibilium pro salute fidelium operatur.* Ab eo igitur quod fit, quodque per Dei verbum consecratur, ac non solùm à nudis verbis ratio Sacramentorum petenda est. Vnde Paschasius ibidem subiungit: *Corpus Domini & sanguis, ob hoc Sacramenta vocantur, quia sub earum specie visibili, quæ videntur, secretius virtute diuina caro consecratur, vt hæc sint interius in veritate, quod exterius creduntur virtute fidei.*

[b] Ioannes Damasc. de Orthodoxa fide lib. 4. ca. 17. *Imaginem transfixionis Christi videntes, in Saluatoris Passionis memoriam redimus, & procidentes adoramus, non materiam, sed imagine repræsentatum.* (Et pòst: *Est autem hæc traditio non scripta, perinde ac adorationis ad Orientem: adorare scilicet crucem.*

m 'Alcui-

623 Albinus (aliàs Alcuinus) Caroli Magni præceptor in lib. de diuinis officijs: *Religionis cultum sic Dominus instituit, vt in beatissimo Petro Apostolorum summo principaliter col[illegible]caret, atque ab [illegible]o quasi quodam capite dona sua vellet in corpus omne manare. Vnde constat, ab vniuersi orbis communione [illegible] paratos esse, sicut docet B. Pelagius, qui qualibet dissensione inter sacra mysteria Apostolici Pontificis memoriam secundum consuetudinem non frequentant.*

Romani Pontificis authoritate, Imperium Occidentis constitutum esse.

Ado in Chronicis: *Leo Pontifex capiti Caroli coronam imposuit, sicq; ab vniuerso Romanorum populo acclamatũ est: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria.*

Eginhartus in vita Caroli Magni: *Carolus Imperatoris Augusti nomẽ primò tantum auersatus est,*
624 *vt affirmaret, se eo die, quamuis præcipua solẽnis esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset.* A consilio igitur Pontificis propè solius trãslatio hæc Imperij profecta est, quod postea Deus tam illustre ac magnificum reddidit.

Zonaras in vita Irenes & Constantini: *Adriano Papæ suffectus Leo vir venerendus & honorabilis, qui penè excæcatus à populo, cùm se ad Carolum Francorum Regem contulisset, ab illo Sedi Romanæ re[illegible]itutus inimicos suos vltus est: ab eoq; tempore Romã prorsus Franci potiti sunt Carolo à Leone coronato, & Romanorum Imperatore appellato.*

625 Innocentius tertius in rescripto cuius fragmentum extat in Decretalibus, sub titulo, de electione & electi potestate: *Apostolica Sedes Romanum Imperium in persona magnifici Caroli à Græcis transtulit in Germanos.*

626 Albertus Crantzius in Metropoli sua, lib. 1. cap. 14. *Pontifex Leo (cuius ac suis esse videbatur de Imperatore creãdo) volente populo, peregit sacrum ministerium in Caroli Magni coronatione.* (Et post:) *Olim Imperatores non passi viuere Pontifices ad supplicia deuorabant & Græculi, postquam apud eos, extincta stirpe Constantini, & deinde Magni Theodosij, non habuere Romanum Pontificem, nisi quem ip[si] confirmassent: mutatæ sunt rerum vices, vt non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmarit, & consecrârit. Domini est terra & plenitudo, ipse transfert regna & Imperia, dignissimeq; ad suum in terris Vicarium hoc sacrum ministerium delegauit.*

627 Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorum Pontifex maximus cùm longo tempore concertassent cum Græcis in Christianæ religionis quibusdam articulis, tandem à Græcis defecerunt, Romanum Cæsarem nunc è Gallis nunc è Germanis eligentes.*

628 Blondus Decadis 2. lib. 1. *Leo Pontifex Patriarchæ Gradensi pallium de corpore B. Petri sumptum misit per manus Eustachij Primicerij S. Sedis Apostolicæ.*

Ado in Chronicis: *In Nicephori locũ Michaël gener eius Imperator creatur. Cuius legati Aquisgrani ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes.*
629 *Et pacis libello ab Imperatore accepto, & denuò à Leone Papa Romæ, reuersi sunt.* Ecce, Græci quoque pacis libellum à Papa Leone accipientes, Occidentale Imperium renouari potissimum Pontificis Romani opera fatentur, nec id tã ægre ferunt, quã illi ipsi Germani, ad quos hoc Imperiũ est translatum. Germanos hìc dico, non germanè legitimis patribus in fide legitima succedentes, sed spurios & adulterinos, qui relicta prius fide Catholica, mox indignantur, quòd Papa Græcos etiam hæresi deditos aliqua Imperij parte multasset. Qui legerit Centur 8. cap. 10. in vita Leonis Papæ, videbit Magdeburgenses attribuere Imperij translationem vel præcipuis operibus Antichristi. Ex quo efficitur, vt omnes qui tam in Gallijs, quam in Germania ex illo die imperarunt, per istos historicos Antichristi clientes & alumni haberi debeant. Næ istæ historiæ, aut potius fabulæ impiæ, dignæ sunt quę in Imperio solùm & excudantur & approbentur, quia iam augusti Imperij origines ad Antichristũ referunt. Miror, si hæc Imperatoribus placere possint. Si non placent, miror quòd earum rerum auctores in Imperio solo viuunt, atque adeò regnant.

630 Methodius (qui postea fuit Patriarcha Constantinopolitanus) *ob crimina Nicephoro Patriarchæ intentata* (vtique vt illum purgaret) *Romam missus est.* Cedrenus in vita Michaëlis & Theodoræ rem narrat, quamuis ea prius, id est, hoc tempore facta sit.

631 Ionas Aurelianensis de cultu imaginum lib. 1. *Iussu Caroli Magni in vnum coacti milites Christi, adhibita etiam S. Romanæ Ecclesiæ authoritate, Felicem damnauerunt.*

632 Ioannes Turpinus Rhemensis Archiepiscopus de vita Caroli Magni c. 19. *Iure Romæ Sedes Apostolica prima præponitur, quia eam princeps Apostolorum Petrus prædicatione sua, & proprio sanguine & sepultura dedicauit.*

633 Blondus Decadis 2. lib. 2. *Ludouicus mitissimi Imperator ingenij semper multum fidei Apostolicæ detulit, adeò vt quatuor Romani Pontifices (quos illius Imperij tempora habuerunt) adiumento nunquam caruerint, quo in Romanorum persecutionibus sæpenumero indiguerunt.*

634 Marianus Scotus anno Christi 817. *Stephanus Papa obuiante Ludouico Imperatore, in campo magno Rhemensium, sequenti die Dominico, corã omni populo, ante Missam, vnxit eum in Imperatorem.*

Hildi-

Ciuitas Dei, *seu* ... *Ecclesiæ* ... *successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Sacerdotes Ecclesiæ non recipiunt. Euthymius ibidem. Nec Protestantes eosdem recipiunt.

133. De Bertramo.

[a] Sub nomine Bertrami, liber quidam de Eucharistia extat, qui hoc fere seculo dicitur esse scriptus, in quo is author conatur ostẽdere, Eucharistiam nihil esse aliud quàm panis & vini substantiam, quæ figuram & similitudinẽ corporis & sanguinis Christi gerat. De qua doctrina, deque libro Bertrami eam confirmante, quia nihil vspiam illa ætate legitur: nonnulli suspicantur, totam rem ab alijs Berengarij studiosis confictam, & sub nomine Bertrami falsò editam.

134. De Claudij Taurinensis hæresibus.

[a] Claudius Taurinensis Episcopus, Felicis Nestoriani discipulus, pestiferum dogma (vt ait Ionas Aurelianensis) in commissam sibi plebem transfudit, idque libello in defensionem sui dogmatis conscripto confirmauit.

[b] Picturas rerum sacrarum, & cruces materiales euertit, nec vllo genere aut modo adorationis dignas iudicauit.

[c] Aduer-

Doctores catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] Alcuinus Caroli Magni preceptor, in lib. De diuinis officijs, sub titulo De Ecclesiastico ordine, cùm enumerasset veteris Leuitici sacerdotij gradus & officia, tandem ait: *Hac de octo gradibus diximus, qui Veteris legis tempore obseruantissime custodiebantur, quod in Nouo Testamento suscepit Ecclesia tanto melius, quanto & verius, quia illis omnia in figura contingebant.* Et in titulo sequente, cum ab Ostiario incipiens, omnes Ordines enumerasset, denique Sacerdotem definit *eum, qui sacrificium offert Deo.*

[a] Ioannes Damascenus de orthodoxa fide lib. 4. ca. 14. *Panis hic, & hoc vinum, nõ est figura corporis & sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est ipsum corpus Domini deificatum, ipso Domino dicente: Hoc est meum (non figura corporis, sed) ipsum corpus: non figura sanguinis, sed ipse sanguis.* (Et paulo antè:) *Non quod ipsum corpus assumptum ex cælo descẽderit, sed quòd ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei.*

Paschasius de corpore & sanguine Domini: *Omnia quæcunq. voluit Dominus, fecit in cælo & in terra. Et quia voluit, licet figura panis & vini hic sit, omnino nihil aliud quàm caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt. Vnde ipsa Veritas ad discipulos: Hæc, inquit, caro mea est, pro mundi vita. Et vt mirabilius loquar, non alia planè, quam quæ nata est de Maria, & passa in cruce, & resurrexit de sepulchro.*

[a] Ionas Aurelian. in Præfat. ad Carolũ Regẽ: *Theodemirus Abbas Claudium à superstitione, à doctrina auertere volebat. Idemq. indicauit Claudio* (vt constat ex ijs quæ à Iona Aurelianensi dicuntur in li. 3.) *quod Paschalis Pontifex Romanus Claudio indignatus esset.* Præterea libellus Claudij à Ludouico Pio suiq; palatij sapientissimis viris examinatus iusto iudicio repudiatus est, ac Ionæ Aurelianensi Episcopo negotium datum, vt Claudij hæreses cõfutaret.

[b] Ionas in lib. 1. de cultu Imaginum: *Sancta Ecclesia consueuit vti picturis rerum sanctarum & crucibus ob honorem & recordationem redemptionis suæ.* Et pòst: *Quod ob recordationem salutiferæ Passionis Dominicæ annuatim in sanctissimo die Parasceues secundum traditionem Ecclesiasticam Crucem Christi adorat, id est, supplicando salutat.*

635 · Hildivvinus in Areopagiticis: Extant apud nos Epistolæ Innocentij,& post eum Gelasij, nec
non & modernius B.Papæ Gregorij, aliorumque Pontificum ad Episcopos vrbium Galliarum,
& Antistitum nostrorum ad ipsos, *de more Romano in cunctis Ecclesiasticæ authoritatis munys imitando.*

636 Saxo Grammaticus lib. 9. Haraldus Daniæ Regno occupato, *Sanctissimi tenoris specimen a Romanis ritibus mutuatus, incondita patriæ Christianismi sacra primus intulit, qui tamen postea Christianæ Religionis desertor euasit.*

637 Gratianus distinct 63. *Ego Ludouicus Imperator concedo (tibi B. Petro Principi Apostolorum, Vicario tuo D. Paschali Summo Pontifici, & successoribus eius in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris vsq. nunc in vestra potestate & ditione tenuistis) Romanam ciuitatem cum Ducatu suo, seu cunctis ciuitatibus, oppidis, castellis, & villis in Tusciæ partibus. Et quem Romani ad Pontificatus ordinē elegerint, sine contradictione consecretur, & cùm consecratus fuerit, Legati ad nos vel successores nostros dirigantur, qui inter nos & illum pacem consocient.*

Ionas Autelianensis de cultu Imaginum lib. 3. *Quid enim si, vt suprà dictum est, Claues regni cælorum quasi eminentissimo sanctæ Ecclesiæ membro intelligo traditas, B. videlicet Petro, vt per illum ad cæteros hæc dignitas transeat? Num idcirco mens mea ab eius amore tepescet, quem plurus videam a Domino honorari? Potius namq. in eius deuotione amoris concalescit ignis, qui adeo inter reliquos cōstituitur insignis, vt quod omnium est commune, ipse quodammodo accepisse videatur singularis.* Hæc de primatu Petri:
cuius successores Romanos Pontifices idem Ionas agnoscens, in eodem libro appellat Grego-
rium Magnum *Romanæ sedis gloriam post B. Petrum.* Præterea cum Paschalis Papa indignaretur
Claudio Taurinensi ob peruersa eius dogmata, Claudius verò diceret, Paschalem iam corruisse
præsente vita, Ionas respondet: *Improbitatem hominum ex eo sibi scelerum promittere impunitatem, si*
eos contingat euadere iudicij humani seueritatem. Quibus verbis significat, Paschalem Pontificē Ro
manū voluisse iudiciū aliquod seuerius in Claudiū Taurinensem Episcopū exercere. Postea ve-
rò cum de interpretatione Apostolici (quod nomē Papæ attributū est) ageretur, & Claudius in-
638 epte diceret, Apostolicū dici velut Apostoli custodem: *Imò* (inquit Ionas) *is dicitur Apostolicus,*
qui tanquam Vicarius sub Apostolo substituitur: & mox ad Claudium orationem conuertens: *Ca-*
uere (inquit Ionas) *te decuerat, ne incautè eum* (id est, Paschalem Papam) *reprehensione tua læderes,*
quem tibi prælatum nosses, iuxta consilium Sapientis, Fili, ne contemnas patris tui senectam. Audi denique
(subiungit Ionas) *quid B. Gregorius de incautis reprehensoribus dicat: Is, qui sub manu Pastoris est, li-*
garī timeat vel iniustè, ne Pastoris sui iudicium temerè reprehendat. Hactenus Ionas. Ex cuius oratio-
ne animaduertere licet, eum habuisse Pontificem Romanum pro Vicario & successore D. Pe-
tri, atque etiam pro Iudice & Pastore Claudij Taurinensis Episcopi.

Ado in Chronicis circa an. Domini 850. *Lotharius filium suum Lodouicum, quem in Italia Regē*
639 *fecerat, vt Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patruum Romam misit, cui Sergius iam tum Pon-*
tifex coronam imposuit, acclamante vniuerso populo, Imperator & Augustus est salutatus. Hinc
animaduertimus, aliud esse Regem, & aliud Imperatorem fieri. Illud à voluntate Patris, hoc à
coronatione Summi Pontificis & acclamatione populi pendebat.

640 Aimoinus lib. 4. de gestis Franc. cap. 112. *Legati Michaëlis Imperatoris Constantinopolitani, inter cætera ad legationem suam pertinentia, quædam de Imaginum veneratione protulerunt, propter quæ se Romam ire, atque Apostolicæ Sedis Præsulem* (qui tunc erat Eugenius 2.) *consulere debere dixerunt.*
Græci igitur nec adhuc quidem in caussis fidei cessarunt consulere Ecclesiam Romanam.

Paulus Aemilius de gestis Francorum lib. 3. *Lugduni Concilium Episcoporum, quos Ludouici Im-*
peratoris filij (iam in patrem arma sumentes) *contraxerant, habitum, Imperiumq. patri abrogatum.*
641 *Quod decretum mox a Gregorio Pontifice maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunensis*
multata. Ex Sede enim deiectus est. Idem verò Gregorius 4. (vt est apud Aimoinum, lib. 5. cap. 14)
patri filios reconciliaturus aduenerat, sed re non impetrata, discessit. Et in eodem lib. cap. 16.
Gregorij lætitiam de restitutione Ludouici Pij commemorat.

De Ioanne femina.

Post Leonem 4. collocatur à quibusdam Ioannes femina, velut Papa. Quod ita si euenisset, quia non iuris, sed facti error esset, qui etiam in prudentissimos cadere potest, nihil præiudicij ea res Sedi Apostolicæ afferret, sed omnia perinde habenda essent, ac si toto illo biennio sedes vacasset. Verum hanc fabulam in annotationibus suis ad Platinæ historiam in vitam Ioannis 8. egregiè confutauit Onuphrius Panuinius, antiquitatum omnis generis diligentissimus perscrutator. Ascribam in huius rei testimonium verba Anastasij Bibliothecarij, qui non modò eodem tempore Romæ vixit, verùm etiam plurium Pontificum electionibus interfuit, eorúmq; vitas diligentissime perscripsit. Is ergo ait: *Sanctissimus Leo Papa 4. obdormiuit in Domino XVI. Calend. Augusti, sepultus ad S. Petrum, & cessauit Episcopatus dies 15. Quo mortuo, mox omnis clerus Romanæ sedis,*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem. Paschalis.	
		Ora. Michael Balbus an. 9.
4	102. Eugenius 2. Iunior Romanus, sedit an. 3. m. 2. d. 14.	
	103. Valentinus Romanus, sedit m. 1. d. 10.	
		Gra. Theophilus an. 12
18	104. Gregorius 4. Romanus, sedit an. 16.	
	105. Sergius 2. Iunior Romanus, sed. an. 3 m. 2. d. 3.	Lot. Lotharius 1. an. 15
47	106. Leo 4. Romanus, sedit an. 8. m. 3. d. 6.	
		Gra. Michael & Theodora mater, an. 12

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[c] Aduersus reliquias & sepulchra Sãctorum quædam nefanda dogmatizauit.

[d] Omnes S. Ecclesiæ cultores Galliam & Germaniam incolentes Idololatriæ abominatione irretitos dixit.

[e] Verba Dei, quibus similitudo omnium quæ in cælo & in terra sunt, fieri prohibetur, (Exo. 20.) ita interpretatus est, quasi non liceat imagines Sanctorum in Ecclesijs ob recordationem depingere.

[f] Peregrinationes fidelium precipuè ad limina Apostolorum Petri & Pauli velut minus vtiles cauillabatur.

[g] Claudius Taurinensis (vt Ionas Aurelianensis refert in præfatione librorum suorũ de cultu Imaginum) se Arrij sectatorẽ monstrauit. In vita quidem docendo & prædicando: in morte quoque in nefandis codicibus suis eundem errorem à se scriptum relinquendo.

[h] Inuocationem Apostolorum eo argumento labefactare conatus est, velut postquàm obierint, iudiciaria potestate nõ fungantur, quia in eorum locum alij Episcopi succedunt.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[c] Ionas ibidem: *Non sunt contemnendæ Sanctorum reliquiæ, quorum mors speciosa* (est) *in conspectu Domini: eorumq́. sepulchra, vt à sanctis Patribus traditum est, honoranda.*

[d] Ionas ibidem: *Qui sana fidei sincerissimis cultoribus abominationum nomina non metuit adscribere, author schismatum ac superstitionum iudicandus est.*

[e] Ionas ibidem: *Sanæ fidei congruentissimum est, nullam prorsus similitudinem omnium quæ in cælo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt, faciendam, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Sed aliàs quæro abs te, cur, præcipiente Domino, Moses duos Cherubim aureos, & cætera quæ in Exodo leguntur, in tabernaculo Domini fecerit, & Salomon in domo Domini similitudines boum & leonum expresserit?* (Et pòst:) *Alius est cultus, quo non nisi diuina potentia famulandum est: Alius est, qui non solùm rationabilibus, verùm etiam irrationabilibus creaturis iuxta modum proprium impenditur.*

[f] Idem Ionas lib. 3. de cultu Imaginum: *Licet Deus vbique præsens sit, tamen non in quocunque loco, sed in monte, quo sibi placuit, filium (Abraha) offerri præcepit. Et trium dierũ spatio ad eundem locũ Abrahã ire voluit; Gen. 22. Moses item præcepit, victimas non in quouis loco, sed in eo quem Dominus elegisset, offerri. Si locus retinens arcam insensibili ligno compactam tanta frequentia populi meruit honorari: cuius putandus est ille religionis, qui complectitur corpus Apostoli tãquã cælestis thesauri arcam?*

[g] Ionas in præfat. *Secta Arrij olim à Patribus damnata, quæ ab eodem Claudio dicitur resuscitata, necesse est, vt diligentissimo serutamine eum resuscitatore suo ab Ecclesiasticis viris rursus sanctarum Scripturarum telis feriatur, ne simplicium mentibus in processu temporis virus mortiferum propinet.*

[h] Ionas lib. 3. *Sapientium virorum in S. Ecclesiæ gremio consistentium est, pro absolutione animæ suæ B. Petrum, cæterosq́. Sanctos nõ quasi Deũ, sed quasi familiares exorare. Nec credendum est, Apostolos amittere iura iudiciaria, cùm hominẽ exuentes, ad vitam transeunt potiorem.*

dis, vniuersi Proceres, cunctúsq; populus, ac Senatus congregati sunt, Domini elementiā exorantes, vt beatificum illis in omnibus demonstrare dignaretur Pastorem, qui Apostolatus culmen regere valuisset tran-
642 quillè. Qui diuinitùs, æthereoq; lumine inflammati, vno consensu, vno conamine Benedictum pro tantis,
quibus pollebat, sacris operibus, Pontificem promulgauerunt erigere. Miro verò vniuersa & alacri studio
plebs & populi cœtus ad Callisti titulum properantes, eum cum hymnis & canticis spiritualibus ad Pa-
triarchium Lateranense perduxerunt, &, vt moris est, in Pontificali solio collocârunt. §. Post Leonem
igitur non Ioannes femina, sed Benedictus statim succeesit.

Otgarius Archiepiscopus Moguntinensis (vt testatur Ioánes Trithemius in Hirsaugiensis mo-
643 nasterij Chronicis) donationem comitis Erlafridi (qui primus illud erexit) vice Apostolici domini
Gregorij Papæ 4. & pijssimi Imperatoris Ludouici primi, banno perpetuæ stabilitatis communiuit.

Idem Gregorius 4. (eodem Trithemio ibidem non ita multo pòst attestante) cùm audisset, S.
644 Fridericum Traiectensem Episcopum iussu Iudithæ interfectum (eo quod dixerat ad Imperatorem: Non li-
cet tibi Iudith sanguine proximam pro vxore habere) Ludouicum Imperatorem pro agenda pœnitentia in
monasterium posuit.

645 In vita S. Remberti (quæ extat 1. tom. Sanctorum) scriptum est, Anscharij primi Hambur-
gensis Archiepiscopi ministerium Sedis Apostolicæ approbatione & priuilegijs sub Ludouico
Pio communitum fuisse.

646 In Synodo apud Medardum habita: Ego Hincmarus metropolis Ecclesiæ Remorum Episcopus eli-
go mihi Iudices (hunc & illum) salua reuerentia Apostolicæ Sedis, cui in omnibus causis debet reueren-
tia exhiberi. (Et pòst:) Idem Hincmarus in conspectu Principis & Synodi porrexit epistolam totius
Galliæ Episcoporum manibus subscriptam, ad Apostolicam Sedem pro confirmatione ipsius ordinationis,
647 quoniam Sedes Apostolica per Sergium Papam sæpe dictum Ebbonem damnauit Episcopum, adeò vt inter
Laicos communionem tantùm habere mereretur. Ostendit etiam diploma venerandi Principis manibus in-
signitum, & sigillo subter signatū ex approbatione suæ ordinationis, ad eandem sanctam & Apostolicam,
omnium scilicet Ecclesiarum matrem, Romanam Ecclesiam.

648 Edelphus Rex Anglorum (vt est apud Polydorum Virgilium Anglic. histor. lib. 5. Romam voti
causa petiuit. Vbi à Leone 4. Pontif. è benignè acceptus, fecit Romano Pontifici eam quoque insulæ partem
quam Egbertus pater ad regnum adiunxerat, vectigalem.

649 Rhegino Chron. li. 2. anno Domini 842. Romana vrbs ab omni sancta Ecclesia propter præsentiā
Apostolorum Petri & Pauli speciali quodam veneratur priuilegio.

Lotharium Regem ob adulterium à Papa iustè excommunicatum, itémque Coloniensem & Treuerensem Archiepiscopos iustè depositos fuisse.

Rhegino an. Dom 864. Lotharius Rex (Ludouici Imperatoris frater) propter VValdradam
concubinam suam odio habens legitimam vxorem Thietbergam, cum Guntherio Coloniensi
Episcopo, ac per eum cum alijs agit, vt Episcopali authoritate liceret ei vxorem repudiare: ac
eiusmodi sententiam ab Episcopis in concilio Remensi pronunciari curat. Qui etiam anno proximo
nouam vxorem accipi permittunt. §. Hic manifestè apparuit, quàm necessarium sit, non modò,
vt vnus summus Pontifex Ecclesiæ toti præsit, verum etiam vt is à Spiritu sancto ita guberne-
tur, vt Ecclesiam in re quapiam grauissima errare non permittat. Alioqui partim vi & tyránide,
partim opibus & blanditijs Principum iustitia penitus extingueretur. Quid enim aliud iam præ-
ter summi Pontificis authoritatem restabat? Episcopi & Germaniæ, & Galliarum in publica
Synodo vel seducti sunt, vel seduxerunt alios. Legati à Sede Apostolica missi, accepta pecunia,
rem infectam reliquerunt. Rex abdicata per iniuriam coniuge, secundam, quod fœdius erat, ex
Episcoporum auctoritate ducturus erat. Quod ergo solum & ad fidei præsidium, & ad honesta-
tis tutelam supererat, Nicolaus Papa Archiepiscopos Coloniensem & Treuerensem Romam vocat, ac
650 opem Imperatoris frustra implorantes omni Ecclesiastica dignitate priuat. Lothario, ni pellice abdicata
vxorem reuocet, anathema denunciat. Vnde (inquit Rhegino) vellet nollet, Thietbergam reginam
in matrimonium recepit. Cætera apud ipsum auctorem videri possunt, in qua tam insigni causa
651 Rhegino sic meritò scribit: Stultitiæ quidem elogio denotandi (sunt) qui illam Petri Sedem aliquo pra-
uo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab aliqua hæresi vnquàm falli potuit.

652 Sigebertus, Guntharius, & Thergaudus Archiepiscopi Romæ à Papa Nicolao pro adulterio
Lotharij Regis examinati, cùm & suis synodalibus gestis, quæ præferebant, & suorum ore etiam
conuicti fuissent, Episcopatu & sacris gradibus exordinati, anathematizati sunt, eisq; tamen laicalis
communio concessa est.

Ioã. Trithemius in Hirsaugiēsis monasterij Chronicis: Anno Do. 856. Lotharius Rex frater Lu-
douici Imperatoris duxit in vxorē Thietbergā filiā patrui sui Caroli Calui postea Imperatoris. Sed nō mul-
to pòst repudiauit eam, & superduxit VValdradem concubinā suam pristinā, sororem Guntheri Archiepi-
scopi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Leo.	
855.	107. Benedictus 3 Romanus, sedit an. 2. m. 8. d. 16.	Lot. Ludouic.² an. 21
858.	108. Nicolaus Magnus Romanus, sed. an. 9 m. 6. d. 20.	Græ. Michael solus an. 13

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De schismate Græcorum: seu, ob quas causas Græci ab Ecclesia Romana defecerunt.

Defectionis Græcorum ab Ecclesia Romana plures causæ extiterunt. Ac prima quidem causa huius mali erat leuitas Græcorum, ac totius Orientis vel in excogitandis, vel in defendendis aut hæresum, aut schismatum causis. Qua de re Hieronymus in Epistola ad Damasum conqueritur.

Secunda causa fuit Cõstantinopolitani Præsulis inuidia & ambitio, qui nec Romanũ Episcopum superiorem libenter agnouit, nec à superbo vniuersalis Episcopi titulo, vt abstineret, adduci potuit. Cuiusetiam rei Gregorius Magnus locupletissimus testis est, lib. 4. Indict. 13. Epistola 32. & libro 7. Indict. 1. Epistol. 30.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Non Romanos à Græca, verùm Græcos à Romana Ecclesia defecisse.

Cùm duo, qui diu simul in eadem Repub. & societate vixerunt, inter se postea dissident, siquidem pares & æquales omnino erant; non magis hic ab illo, quàm ille ab hoc discessisse videri potest. Verùm non ea erat Græcorum & Latinorum causa. Ita enim vixerunt in vna domo Dei, vt quanquàm fides ab Oriente in Occidentem allata primùm esset; tamẽ ob D. Petri cathedram in Occidente ex voluntate Dei constitutam, Occidentalis & Romana Ecclesia omnium fideliũ cõsensu, primas tenere agnosceretur. Quod tam perspicuè relucet, tum ex ijs quæ sub Pio, Victore, Cornelio, Stephano, Dionysio, & alijs Pontificibus Romanis gesta commemorauimus, tum præcipuè ex Concilio primo Constantinopolitano, vt nullus pateat contradicendi locus. Cùm enim Episcopus Constantinopolitanus non dubitaret, (Ecclesijs Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, præteritis) sibi priores partes arrogare, eo quòd Regiæ vrbis, ac nouæ Romæ cathedram teneret: tamen neque parem se Romano Episcopo vel ipse facere, vel Imperator & Synodus eum constituere ausa est. Itaque decretũ (quod tamen Romana Ecclesia tunc non approbauit) ita scriptum est, c. 3. *Constantinopolitanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eo quòd sit ipsa noua Roma.*

De schis-

m 4 Cùm igi-

ſcopi Colonienſis: ex qua coniunctione multa mala non ſolùm illi, ſed etiam omni regno eius ſuborta ſunt. (Et pòſt:) *Sãctus Papa Nicolaus primus Lotharium Regem fratrem Imperatoris propter Thietbergam Reginam iniuſtè repulſam, vnà cum pellice VValdrada excommunicat ad inſtantiam fratrum Reginæ, qui cauſam ad Apoſtolici audientiam detulerunt. Ob eandem cauſam Guntherus Colonienſis, & Thiedgaudus Treuerenſis Archiepiſcopi ab eodem Papa depoſiti vſque ad laicalem ſtatum, dignam iniquitatis ſuæ mercedem acceperunt; quippe qui falſis criminibus arte confictis Reginam innocentem damnare præſumpſerunt.* §. Tot huius rei teſtes eo cõſilio produxi, vt omnes viderent, quã maledicè Magdeburgẽſes Nicolaũ primũ accuſent, velut hãc Regis Lotharij & Archiepiſcoporũ cauſam iniuſtè decidiſſet.

653 Rhegino anno Dom. 868. *Directi ſunt à Sede Apoſtolica in Bulgarum gentem* (quæ iam cœperat ad religionem Chriſtianam tranſire) Sacerdotes ac viri religioſi, qui incultam barbariem ſacris dogmatibus excolerent.

VValafridus Strabo de rebus Eccleſ. cap. 22. *Romanorum morem ideo in ſacris rebus tam multæ*
654 *gentes imitantur, quia & tanti magiſterij ex apice Apoſtolico primordijs clarent, & nulla per orbem Eccleſia, æquè vt Romana, ab omni fece hæreſeon cunctis retro temporibus pura permanſit.*

Zonaras in vita Michaëlis, qui fuit filius Theophili & Theodoræ: *Papæ Romani Legati contra*
655 *Iconomachos miſsi Conſtantinopoli aderant*, & S. Ignatio ab exilio reducto, dignitatẽ (aliter quàm ipſis mandatum erat) abrogant.

Gloſſa ordinaria, quæ Strabi Fulgenſis monachi fuiſſe creditur, in 2. Paralip ca. 17. *Spiritua-*
656 *lis iudicat omnia, & ipſe à nemine iudicatur. Et hoc Papæ conuenit in vniuerſali Eccleſia: Archiepiſcopis autem in ſuis prouincijs, & Epiſcopis in diœceſibus ſuis.*

Nicolaus primus in Epiſtola ad omnes veræ Religionis miniſtros: Poſtquàm Ignatius ab Eccleſia Conſtantinopolitana, cui iure præſidebat, tyrannicè proiectus, & Photius ex militia ſeculari eidem Eccleſiæ præfectus eſt, ex eaque re ſcandalum & ſchiſma Conſtantinopoli ortũ erat:
657 *Imperator Michaël (qui & ipſe Bardæ Patricij verſutijs ſuaſus, Photij parti fauebat) ad Apoſtolatũ noſtrum Legatis cum epiſtolis deſtinatis, accuſationes quaſdam aduerſum Ignatium deferentibus, petijt, vt à Sede Apoſtolica miſſos daremus, qui ſcandala illa ſedarent.* (Et pòſt:) *Legatus Imperialis nomine Leo, à ſecretis, duo volumina obtulit, quorum vnum depoſitionis Ignatij geſta continebat, alterum de ſanctis habebat imaginibus acta. Detulit prætcrea idem Leo Imperiales literas, vt in depoſitionem Ignatij, & confirmationem Photij ſubſcriberemus. Quod coram tota Eccleſia nos facturos non eſſe, profeſsi ſumus.* Quis hic non videt, Græcos vſque in hoc tempus agnouiſſe primatum Romanæ Eccleſiæ, vtpote ſine cuius approbatione id quod egiſſent, conſiſtere non poſſet?

Nicolaus Papa (quem Ado In Chron. virũ religione præcipuum vocat) in epiſt. ad Michaë-
658 lem Imperatorem: *Priuilegia Eccleſiæ Romanæ Chriſti ore in B. Petro firmata, perpetua ſunt, diuinitùs radicata atque plantata ſunt; impingi poſſunt, transferri non poſſunt; trahi poſſunt, euelli non poſſunt. Quæ ante Imperium veſtrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hactenus illibata, manebuntq́ poſt vos, & quouſque Chriſtianum nomen prædicatum fuerit, illa ſubſiſtere non ceſſabunt immutilata.* Hæc ille. Ego autem non ſolùm in illis verbis authoritatem viri, ſed etiam conſtantiam fidei & propheticum gratiæ donum admiror. Ante annos ſeptingentos hoc ſcripſit Nicolaus Papa, nec verbum eius aut per tot ſecula irritum fuit, vt vir prudens rerum effectus cum oratione Pontificis cõferens, meritò putare debeat, Spiritum ſanctum in eo locutum eſſe, idq́ue ſi non ob aliud, certè quia fuit Pontifex Sedis illius.

Rhegino: *Poſt B. Gregorium vſque in præſens, nullus Præſul in Romana vrbe Nicolao videtur æquiparandus.*

Otto Friſingenſis lib. 6. ca. 3. appellat eundẽ Nicolaũ *religioſum, ac Dei zelo plenũ Sacerdotem.*

659 Lotharius Rex (vt eſt apud Rheginonem an. D. 868.) ſcribit ad Papam Hadrianum 2. *Quia Deus omnipotens Princeps Paſtorum in illa ſancta Sede veſtri Pontificatus apicem ſublimauit, veſtrũ multipliciter deſideramus conſpectum. Adhæc ſupradictus Papa reſcripſit, Sedem ſancti Petri ſemper*
660 *paratã eſſe, dignam ſatiſfactionem ſuſcipere, nec quod diuinæ humanæq́ leges iuſtè decernunt, vnquàm repuliſſe. Itaque ſi immunem ab obiectis ſe ſciret, cum omni fiducia Sedem Apoſtolicam oporteret adire, vt expeditam benedictionem perciperet: ſi culpam autem recognoſceret, nihilominus abſque hæſitatione venire* feſtinaret, condigna pœnitentiæ remedia ſuſcepturus.

Hincmarus Remorum Epiſcopus ad Hadrianum ſecundum ſcribens, vocat eum, *Patrem Patrum, primariæ Sedis Apoſtolicæ & vniuerſalis Eccleſiæ Papam. Et quantum* (inquit) *ſciui & potui,*
661 *ſemper Apoſtolicæ Sedis priuilegium extuli.* (Et iterum:) *Hanc meæ ſuggeſtionis humillimam ſubiectionem ea benignitate ſuſcipite, qua primus Apoſtolorum non ſolùm minoris ſui Apoſtoli redargutionem pro ſimulatione ſuſcepit, verum & minorum ſuorum quæſtionem cur ad præputiatos intrauerit, lenire curauit.*

Rodericus rerũ Hiſpan. li. 5. c. 16. & 17. *Cũ Rex Aldefonſus duos Presbyteros ad Ioannẽ Papã deſtinaſſet, is reſcripſit in hæc verba: In cura totius Chriſtianitatis B. Petri Apoſtolorũ Principis ſucceſſores,*

Eccleſiam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
	Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*

Anni | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Nicolaus.

Gra Basilius,

Imp. Hadrianus 2. sed an. 4. m. 10. d. 11.

Concilium 8. Generale Constantinopoli celebratũ

De schismate Græcorum.

Tertia demùm causa erat, Imperatorum Orientalium hæresibus addictorum tyrannis & superbia. Cùm enim ipsi Imperatores non modò hæresum propugnatores (vt Constantio, Valenti, Iustinæ, Valentiniano, Anastasio, & Heraclio contigerat) verùm etiam hæresiarchæ facti essent (vt Leo Iconomachus, & Copronymus) iam quis dubitat, eos vllo modo laturos amplius fuisse, vt Pontifici Romano subessent, qui eorum hæresim approbaturus nunquam esset?

Cùm igitur omnis defectio, quæ inter inæquales contingit, ab inferiore suum priorem deserente committatur: omnino dicendum est, non Romanos à Græcis, verùm Græcos à Romanis defecisse. Nam vt Core, Dathan, & Abiron ab Aaron defecerunt, & non Aarõ ab illis: sic etiam Græci ab Ecclesia Romana, cui primas olim nec ipsi negabant, defecisse conuincuntur.

Claues salutares (inquit Optatus lib. 2. contra Parmenianum) *contra portas inferorum accepisse legimus* Petrum, *principem scilicet nostrũ.* (Et paulo antè:) *Vt iam schismaticus esset, qui contra singularem (Petri) cathedram alterã collocaret.* Itemque Hieronymus in Epistola ad Damasum, quæ est numero 58. *In tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. Ego interim clamito: Si quis cathedræ Petri iungitur, meus est.*

Quid potuit dici aptius? In omni ergo schismate Ecclesiastico adhærẽdum est Petri cathedræ, vt ne fias schismaticus.

Puto tibi (inquit Augustinus contra Iulianum lib. 1.) *eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidere tunc B. Innocentium dixit.*

Si ergo & cum Græcis, & cum Romanis in doctrina fidei sentimus, bene est. Sin autẽ illi non consentiant inter se: sola Occidentalis & Romana Ecclesia debet sufficere nobis, Augustini iudicio. Hoc autem de sola Orientali Ecclesia tot antiqui Patres perinde constãter scripsisse non facilè monstrabuntur.

De schis-

Deinde

Ecclesiam Onetensem vestro consensu & assidua petitione, Metropolitanam ... itu ... eius omnes ... sub-
662 *ditos esse mandamus.* Et cap. 18. *Rex cum Episcopis & Magnatibus authoritate D. Papæ ... ad*
663 *celebrandum Concilium conuenerunt.*

Cedrenus in vita Basilij: *Res Ecclesiasticas correxit, Pontificatu exturbans (authoritate ad hoc congregati Concilij) Photium, qui in eum se ingesserat, restituitq; Ignatium.* Hoc autem Conciliú octauú
664 Generale ex trecentis & septuaginta Episcopis constans, Can. 21. (cuius Canonis ... habetur apud Gratianum distinct. 22.) *decreuit honorandos Patriarchas, præcipuè Sanctissimum Papam Senioris Romæ. Nec oportere sententiam dicere etiam in Synodo vniuersali contra summos Seniores Romæ Pontifices.* Præterea in eiusdem Synodi Actis Basilius Imperator legitur dixisse. *Neque enim vt*
665 *sacratissimus Patriarcha ad proprium regrederetur thronum, Imperij mei opus vel excogitatio facta est: sed multum antè sanctissimus & beatissimus Papa Nicolaus, quæ circa illum erant certissime discens, Synodice decreuit, reddi ei ius proprij throni, & anathema cum tota sancta Romanorum Ecclesia pronunciauit contra resistentes huiusmodi decreto atque sententiæ. Hoc autem nos olim scientes, & pauentes iudicium ana-*
666 *thematis promulgari, obsecundare Synodico iudicio Romanæ Ecclesiæ necessarium duximus. Et huius rei gratia reddidimus ei proprium thronum.* Ob hanc Synodum Aimoinus testatur (lib. 5. c. 28.) Donatum Hospiensem, & Stephanum Nepesinum Episcopos, & Martinum Diaconum S. R. E. ad Basilium Imperatorem missos esse, cum quibus perrexerit Anastasius Bibliothecarius Romanæ Sedis, Græcæ & Latinæ linguæ peritus.
667 Rhegino an. D. 871. *Ioannes Papa Imperatorem à iuramento quo se ob mortis periculum euadendum Adalgyso tyranno obligauerat, authoritate Dei & sancti Petri absoluit.*
668 Ado in Chronic. circiter an. D 877 *Ioannes Papa in Galliam venit, & apud ciuitatem Trecas habuit Synodum Episcoporum,* vbi diploma illi (vt est apud Aimoinú li. 5. c. 37.) in hæc verba porrectú est: *Domine sanctissime, ac reuerendissime Pater Patrum, Ioannes Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ (sanctæ*
669 *videlicet Romanæ primæ Sedis) Papa, nos filij, famuli, ac discipuli vestræ authoritatis Galliarum & Belgicarum Episcopi, his quæ super vulnera dolorum vestrorum maligni homines, ac ministri diaboli addentes in sanctam matrem nostram, ac magistram omnium Ecclesiarum commiserunt, compatimur, & dolori vestro consentes condolemus: atque iudicium vestræ authoritatis (quod priuilegio B. Petri & Sedis Apostolicæ in eos & complices eorum iuxta sacros Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, ac secundum eiusdem S. Romanæ Sedis Pontificum prædecessorum vestrorum decreta protulistis) voto, voce, & vnanimitate nostra, atque authoritate sancti Spiritus (cuius gratia in Episcopali ordine sumus consecrati)*
670 *gladio Spiritus sancti, quod est Verbum Dei, eos interimentes persequimur: scilicet, quos, sicut prædiximus, excommunicastis, excommunicatos tenemus, & quos regulariter satisfacientes vestra authoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus.* Hæc Episcopi Galliarum.
671 Adrianus tertius ad Senatum & populum Romanum tulit, *ne in creando Pontifice Romano Imperatoris authoritas expectaretur,* vti Platina in vita eius attestatur. Neque hoc ita est accipiendum, velut creatio Pontificis Romani, semper antea per Imperatorem confirmari debuerit: ... potestatem Græci tantùm Imperatores a Iustiniani demùm sæculo sibi sumpserunt, postquam a Romani Pontificis potentia timere sibi cœperant. Intererat quippe ipsorum, vt tantæ ... tantum Pontificem saltem in ciuilibus causis non haberent sibi aduersarium. Nam in Ecclesiasticis causis quicunque Imperatores semper experti sunt eam Sedis Apostolicæ reprehensioné, quę Christi Vicarium decebat. Nunc igitur creatio Pontificis ad eam libertatem reuertitur, qua ante Iustinianum Romani vtebantur: & Ecclesia Romana ab illa ... ruitute eruitur, quam Gregorius Magnus (vt à me antea notatum est) in 4. Psalmum Pœnitentialem, *Dominæ Gentium* iniquè impositam fuisse, conquetitur.

Rhegino an. Dom. 895. Synodus apud Triburias 26. Episcoporum celebrata est. Tomo autem
672 3. Conciliorum in Tiburiensis Synodi Epistola prælocutoria (vt vocant) legimus, *Decreta Apostolicorum Romanæ Sedis eodem in loco haberi, quo habita sunt Nicæni concilij statuta.*
673 Rhegino an. Dom. 896. *Arnulphus a Formoso Apostolicæ Sedis Præsule ante confessionem S. Petri coronatus, Imperator creatus est.* Et an. Dom. 898. Ludouicus, fugato Berengario, Romæ a summo Pontifice coronatus Imperator appellatur.

De gestis Formosi Papæ.

674 Luithprandus Ticinensis, rerum per Europam gestarum lib. 1. c 8. *Formosus Papa religiosissimus à Romanis vehementer affligebatur, cuius & hortatu Rex Arnulphus Romam aduenerat, in cuius ingressu, vlciscendo Papæ iniuriam, multos Romanorum Principes decollari præcepit.* Paulo autem post
675 appellat Romanum Pontificem *Apostolorum Vicarium,* eius q; Sedem vocat *Romanam vniuersalem*
676 *Sedem.* Idem lib. 3. c. 13. fatetur *Petrum Rauennatis Sedis Archiepræsulem, debita subiectionis ... Ioannem quendam suæ ministrum Ecclesiæ, Romam sæpius Domino Papæ direxisse: eundemq; Ioannem (Petro defuncto) Rauennatis Ecclesiæ Episc. Romæ ordinatum esse.*

Ciuitas Dei, *seu* ... *Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Pontifices Romani. — *Imperatores Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De schismate Græcorum.

Tunc demum accessit quarta, & ea fortè omnium grauissima huius defectionis causa, videlicet, quòd Pontifex Romanus Græcorum Imperatores ob hæresim vrbis Romæ Imperio, ac magna parte Italiæ priuasset. Vnde post sextam Synodum magis in dies ac magis cessarunt Orientales Apostolicam Sedem consulere. A 6. Synodo (inquit Nicolaus magnus & primus in Epist. ad Michaëlem Cõstantinop. Imperatorẽ) *Imperatores aut hæretici, aut (licet perpauci) Catholici fuerunt. Et hæretici quidem, si mittere ad nos dedignati sunt, non est mirum. Nouerunt enim, per gratiam Dei nos nunquam penitus sibi sociaturos. Catholici vero nostrum præsidium quæsierũt, sicut Synodus sub Constantino & Irene facta indicat.*

De schis-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Deinde etiamsi Græci & Latini omnino inter se pares extitissent, tamen in eo superiores erant Latini, quòd non omnes Græci aut simul, aut vnquam ab eis defecerunt. Etenim Patriarchæ Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus etiam illo tempore cum Ecclesia Romana communicârunt, quo Episcopi Constantinopolitani ab ea sese diuiserant, id quod tum aliunde (vt in ijs quæ in hoc libro scripsimus, apparet) tum ex eo insigniter elucet, quòd Antiochenus Episcopus (vt constat ex ijs quæ sub Leone Papa nono, in 3. tom. Conciliorum extant) fidem suam vnà cum literis synodalibus ad Leonem nonum transmisit eo tempore quo Michaël Constantinopolitanus & Acridanus Bulgarorum Episcopus vel maximis contumelijs Ecclesiam Romanam affecerunt. Nec verò vnquam simul omnes Græci ab Ecclesia Romana defecerunt. Præterea quoties vel sponte sua, vel ab Imperatoribus coacti, Constantinopolitani & reliqui Græcorum Episcopi ad Romanam Ecclesiam se cõtulerunt, tum priuatim, tum publicè in Lateranensi, Lugdunensi, & Florentina Synodo? Illud etiam singulari animaduersione obseruandum puto, quod cùm Græci octo Synodos Oecumenicas intra quadringentos annos (à Nicæna initio facto) in Oriente celebratas videant (quamdiu videlicet cum Ecclesia Romana consenserunt) tamen nec vnam, quæ vel nomen Synodi falsò habeat, per hos annos septingentos ibi celebrare potuerunt, postquam à Latina Ecclesia separati sunt.

Accedit

Formosus à Ioanne 8. degradatus, cùm iurasset, se Romam non rediturum, [illegible] fisset, se perpetuò mansurum in statu laici: postea Romam rediens, & per Martinum [illegible] vt Sigebertus ait an. Dom. 900. *à periurio absolutus, factus est Pontifex*. Hinc non [illegible] ebant, Formosum non potuisse quenquam ordinare. Vnde Stephanus Septimus ordinato à Formoso (vt ait Sigebertus anno Dom. 903.) *per vim exordinat, cum alij saniore iudicio praditi reclamarent, qualiscunque fuerit Formosus, tamen propter sacerdotalis officij dignitatem & fidem eorum qui ordi-*
678 *nati fuerant, consecrationes eius ratas esse debere.* Itaque Theodorus Papa violentum illud Stephani decretum irritum faciens, reconciliauit ordinatos à Formoso. Ioannes etiam nonus teste Sigeberto an. Dom. 903.) *In Synodo Episcoporum 74. praesentibus Francorum Archiepiscopis, & Regibus apud Rauennam Formosi ordinationes confirmauit.* §. Hoc igitur notatu dignum est, illam non fuisse legitimam Synodum quæ à Stephano contra Formosi ordinationes habita est: verùm ea demū censeri legitima Concilia, in quibus Episcoporum sententiæ non per vim extorquētur (vt à Stephano factum erat) sed liberè & more maiorum dicuntur. Pontifex verò, qui vel minas, vel blāditias in decernendo adhibet, non tam decernit in legitimo fratrum conuentu quid iustum sit, quàm præiudicatæ opinioni suæ quoquomodo satisfacit. Nec vnquàm vllus Pōtifex Romanus ita in facto publico errauit (facti enim erat, & non iuris, vt aliquid Synodo reclamāte velut Synodicum decerneretur) quin mox alij Pontifices Romani se velut muros oppofuerint pro fide veritate & domo Domini.

Quod Ecclesia Romana omni tentationum genere probata, in omnibus victoriam consecuta est.

Sedes Romana vix vnquàm hactenus à Tyrannorū persecutionibus libera fuit. Primis enim trecentis annis à Principibus Babylonis, hoc est, ab Imperatoribus Romanis, adhuc infidelibus persecutionem passa est vsque ad Cōstantinum Magnum. Deinde à Constantio, Iuliano, & Iustina pòst autem, tam à Theodorico & alijs Italiæ Regibus, quàm à Constantinopolitanis Imperatoribus. Interim etiam non cessauit hæreticorum contra eandē Ecclesiam furor & rabies. Nec enim vllus fuit hæreticus à Simone Mago vsque ad hunc diem, qui nō & ab hac Sede tādē excommunicaretur, & hanc Sedē ob eandem causam (quod in se erat) oppugnaret. Verum illa omnium grauissima persecutio extitit, qua Sedes Petri iam pacem foris sortita, in seipsam arma conuertit, quod hoc potissimum seculo euenisse constat. Hæreses enim propè omnes iam erant extinctæ, primùm luce ipsa Catholicæ fidei, deindè potētia Principum Christianorū, postremò vindictæ diuinæ seueritate, quæ Manichæorum, Marcionitarum, Sabellianorum, Arrianorum, Monothelitarum, Iconomachorum, & aliarum hæresum reliquias conuerterat in Mahometi sectam, quæ totam fidem in Christum Dei Filium abnegauit. Ac nimirū hæresum vt vltimus finis, ita & grauissima pœna est apostasia illa quæ totam simul fidem abdicat. Porrò Imperatores Constantinopolitani (translato iam in Occidentem Italiæ Imperio) non ferè amplius Pontifici Romano infesti erant. Itaq; vt D. Bernardus egregiè alicubi scripsit, in pace Ecclēsiæ, amaritudo eius amarissima. Tunc enim Pontifices Romani, hinc quidam eorum ambitione & gloria terrena elati, inde alij zelo iustitiæ commoti, alij alios ita oppugnant, vt planè videas, nullum genus tentationis omissum esse, quod in illam Sedem non irruerit. Nec enim alioqui diuinæ promissiones tam admirabiliter in oculis omnium completæ fuissent, quibus dixit: *Portas inferi aduersus Petram à se constitutam non præualituras.* Nam siue per inferorum portas intelligamus tyrannidem Principum huius seculi, seu hæreses & schismata, seu peccata & improbos mores, nisi ab omnibus his rebus oppugnata fuisset Petri sedes, cum tamen à nulla earū penitus expugnari potuerit: diuinæ promissionis nō tā clarum & illustre testimoniū ea in re extitisset, quam nūc extat. Nūc autē post tot Imperatorum persecutiones, post tot schismata domestica, in quibus pro gloria Romanæ cathedræ inter ipsos Pontifices dimicatū est, post tot externas hæreses, à quibus & minis & blanditijs ea Sedes tentata est: tamē cathedra & successio Petri non modò aliqua est, verùm etiā stat, floret, atq; adeò regnat, cùm interim Alexādrini, Antiocheni, Hierosolymitani, atque etiā Cōstantinopolitani Patriarchæ, (quos tamen ijdem Imperatores, qui Romanam cathedram oppugnarūt, summis viribus euehere conati sunt) vel prorsus nihil sint, vel certè ita iaceant, vt in miserrima captiuitate degant. Vnde iste honor cathedræ Romanę? Nunquid ex meritis Pontificū? Non puto. Illi enim licet per octingentos ferè annos quàm optimi sanè fuerint, tamē & hoc ipso tēpore, & sæpe deinceps tā male meriti sunt, vt si ad opera hominū respiceretur, illa Ecclesia in æternū obscuranda fuisse videri posset. Vix enim vllum peccatum (præter hæresim) cogitari potest, quo illa sedes non sit maculata. Porrò cur in hæresim aliquam non impegerit, nihil prorsus præter diuinam bonitatem afferri potest. Cùm enim hæresis, quę cum cæcitate cordis coniuncta est, nunquàm sit primum alicuius hominis peccatum, sed pœna potius

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anno Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
895	215. Bonifacius 6. d. 15.	Lat. Berēgarius 1. an. 4. apud Germanos Conradus 1. an. 7.
896.	216. Stephanus 7. dictus 6. Romanus, sedit an 1. m. 2. d. 19.	
897.	217. Romanus, Tuscus, sedit m. 4. d. 23	
897.	218. Theodorus 2. Romanus, sedit d. 20.	
897.	219. Ioannes 9 Tiburtinus Monachus, sedit an 2. d. 15.	Berēgar 2 an. 4.
898.	220. Benedictus 4. Romanus sed. an. 3. m. 6. d. 15.	
902.	221. Leo 5. Forensis, Ardeatinus, sedit m. 1. d. 10.	Græ. Alexander Constantinus & Romanus Lacapenus an. 39
902.	222. Christophorus Roman sedit m. 7.	
905.	223. Sergius 3. Romanus, sed. an. 7. m. 3. d. 16.	
910.	224. Anastasius 3. Romanus, sedit an. 2. m. 1. d. 22.	Apud Germanos Henricus 1. an. 18
912.	225. Lando. Sabinus, sedit m. 6. d. 22.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De schismate Græcorum.

Cùm igitur hæc ita se haberent, nec tamen ignorarent Græci, Romanum Pontificem omni maiorum suorum memoria Ecclesię totius gubernatorem, & Pastorum omnium principem habitum fuisse, nec deficere penitus à Romana Ecclesia (si tamen vnquam penitus defecerunt) sed nec satis constanter ab illius obedientia se maiore ex parte subducere poterant, præterquàm si aut verè ostenderent, aut etiamsi falsò, tamen seriò sibi persuaderent, Romanam Ecclesiam in fide atq; in Catholica doctrina errare. Cuiusmodi autem illę res fuerũt, quas vel tanquàm absurdas, vel tanquam impias Romanæ Ecclesiæ obiecerint, mox videbimus, si prius ostenderim, quantis iniurijs eam affecerint, cùm ne adhuc quidem aliquid hęreticum ei possint opponere.

Iniuria

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Accedit eòdem, quòd per manifestã Dei vindictam subijciuntur iam Turcis & Mahometanis: adeò vt fidem propè vniuersam perdiderint, & Apostatæ pæne omnes facti sint. Taménne tot argumentis, tot rerum successibus victi, audebunt sese cum Romana Ecclesia conferre? Aut nónne etiam indignius est, quòd Protestantes, qui fatentur, Græcos in causa de processione Spiritus sancti palàm errasse, quique eos diuino iudicio tam seuerè afflictos vident, tamen eosdem & semper opponunt Romanæ Ecclesiæ, & interdum anteponunt? Græcos verò ab Ecclesia Latina velut non rectè ad Euangelij veritatem ambulantes, iam olim notatos esse, Beda testatur in Ecclesiastica historia gentis Anglorum lib. 4. cap. 1. *Cùm enim Vitalianus Papa Theodorum in Tarso Ciliciæ natum in Angliam misisset, Adrianum adiunxit, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui præesset, introduceret.* Hæc Beda. Porrò Græci magis magisque in suis erroribus progressi, tandem à D. Bernardo notati sunt in lib. 3. de cõsideratione ad Eugenium, his verbis: *Ego addo & de pertinacia Græcorum, qui nobiscum* (id est, Christianis) *sunt & non sunt iuncti fide, pace diuisi, quanquam & in fide ipsa claudicauerint à rectis semitis.* Denique S. Antoninus Archiepiscopus Florentiæ in historiarũ parte 3 tit. 22. cap. 13. §. 1. 2. & sequentib. declarat & docet, principales Ecclesias Orientis, & præcipuè Constantinopolitanã, duodecim vicibus seipsas ab Ecclesię Romanæ obedientia subtraxisse.

n * Nico-

na potius grauissimorum, quæ præcesserunt, scelerum: non puto grauiora scelera facilè præcessisse, aut in Alexandrina, aut in Antiochena, aut in Constantinopolitana Sede, quàm in Romana. Ac sane vt ad superbiam & ambitionem accedamus (ex quibus hęresis proximè oritur) nulla vnquàm Ecclesia tantam superbiendi materiam & occasionem habuit, quantam Romana, quæ vt omnium prima meritò semper est habita, sic ea ipsa dignitas in multorum Pontificum oculis non tam boni operis, quàm fallacis honoris causa videtur interdum fuisse. Cum ergo in singulis aliorum Patriarcharum sedibus non hæretici modo permulti, verùm etiam Archihæretici aliquot fuerint (Paulus Samosatenus in Antiochena, Ioánes Origenista in Hierosolymitana, Dioscorus & Petrus Mongus in Alexandrina, Nestorius & Macedonius in Cōstātinopolitana) qui factum est, vt Sedes omnium prima, quæ maximè impunè aberrare potuit, nullam omnino hæresim aut excogitauerit, aut defenderit: nisi quia Christus hoc honoris visibili Ecclesiæ suæ delatum esse voluit, vt saltem prima Sedes in ipsa fide Christiana (quæ fundamentum & substantia est omnium aliorum) nō erraret? ne si Petra ipsa defecisset, reliqua exædificatio tota corrueret. Omnis igitur homo (etiam Pontifex Romanus) vt mēdax per naturam est, ita (quoad propriam personam ipsius) mendax per me habeatur. Sed tamen Deus interim vsque eò verax credatur, vt fateamur eum, quod res ipsa clamat, Petri Sedem & successionem velut petram solidissimā cōstituisse, in quam talia vel fidei, vel morum doctrina constanter cadere nunquàm potuerit, quia Christus ipse dixit Petro. *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Sed [illegible] hæretici, quod [illegible] plura & grauiora Pontificum Romanorū peccata enumerant, eo fortius stabilitur fides nostra. Nam prorsus fieri non posset, vt post tot scelera Pontificum, tamen Pontificalis au[illegible] annos mille quingentos eādem perpetuò doctrinam retineret, eandemq; totius militantis [illegible] communionem in seipsa colligeret atq; adunaret: nisi hoc immensum beneficium à Christo effectum fuisset, qui est æternum totius Ecclesiæ suæ caput, quique per ministerium Pontificis, Ecclesiæ suæ corpus in vnitate fidei ac doctrinæ conseruat & confirmat. Illud etiam omni animaduersione dignum est, quòd nulla vnquàm Pontificum Romanorum [illegible] efficere potuerunt, quo minus tota Catholica Ecclesia cū Petri Sede per omnes ætates communicaret, nec vnquam Catholica Ecclesia eum quem constabat Pontificem iure esse, aut excommunicauit, aut spreuit, sed ad eius cognitionem grauissima quæque negotia semper detulit.

679 Polydorus Angl. histor. lib. 6. Cum Edouardus bello nimis intentus nouos Episcopos præfici non curaret, Ioannes 10. Pontifex Romanus per literas Regi minatus est, *se illum vna cum populo religionis hostem denunciaturum, nisi negligentiam resarciret. Rege igitur hortante, Plegmundus Cātuarensis Archiepiscopus primum creat plures Episcopos, deinde purgandi sui causa Romam profectus, Pontificem placauit.*

680 Æneas Siluius cap. 13. historiæ Bohemicæ: *Cyrillus Morauorum Apostolus, baptizato Suatocopio Rege, Morauis Christiana sacra crediderat, multasq; alias Sclauorum gentes ad fidem Christi conuerterat. Referunt Cyrillum, cum Romæ ageret, Romano Pontifici supplicasse, vt Sclauorū lingua eius gentis hominibus quam baptizauerat, rem diuinam faciens vti posset. De qua re dum in sacro Senatu disceptaretur, essentq; non pauci cōtradictores, auditam vocem tanquàm de cælo in hæc verba missam: Omnis spiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei. Indeq; datum Cyrillo indultum.* Nec quenquam hæc res moueat, velut diuinitus iam reuelatū sit, sacra officia in vulgari lingua celebrari posse. Nam vt hoc vltrò fateamur, ita ne hic quidē dicitur, aut sacra officia tātùm in vulgari, aut melius in vulgari, quàm in sacra lingua peragi. Adeò, vt quacunq; in lingua Cyrilli ætate, vel in Morauia, vel etiam Bohemia sacrum ab ipso tactum sit, certissimò constet, postea Latinam linguam in ijsdem locis generaliter ad sacros vsus accommodatam esse. Neq; verò eadem ratione agitur cum Neophytis, & cum ijs qui plenè sunt edocti fidem Christi. Quod verò ad nostrum propositum attinet, hinc perspicitur, *Apostolicam Sedem* pro matre & capite reliquarum Ecclesiarum tam à Cyrillo, quam ab ipsa gente Morauorum & Bohemorum agnitam fuisse. Nam in Romanæ Ecclesiæ sancta communione Vincesiaus Rex Bohemorum & sanctè vixit, & Martyr ad postremum effectus est. Imò etiā Angelica vox illa quæ de cælo sonuit, satis manifestè significauit, nec sacra in Ecclesia Occidentali absque venia Pontificis Romani aliter quàm in sacra lingua ritè atq; ordine celebrari posse, & penes Pontificem Romanum esse, vt is pro temporis & loci opportunitate in ea re dispenset, ac ius ex bono & æquo dicat.

681 Æneas historiæ Bohemicę cap. 16. *Boleslai Bohemorum Regis soror Milada cum Romam orationis causa petiuisset, à Ioanne Pontifice maximo excepta, ipsius authoritate monasteriū S. Georgy in arce Pragensi construxit, ibiq; (sacerdos* (id est, monialis) *consecrata est. Eadem quoque S. Viti ædem à Venceslao*
682 *fundatam in Pontificalem leuari obtinuit.*

Schafnaburgensis anno D. 948. Synodus Ingelheim congregata est, *cui Marinus legatus Apostolicus præsedit.*

Sigebertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
913	126. Ioannes 10. Romanus, sedit an. 15. m. 2. d. 15.	*Lot. Hugo, an. 10*
928	127. Leo 6. Romanus, sedit m. 6. d. 15.	
929	128. Stephanus 8. dictus 7. Romanus, sedit an. 2. m. 1. d. 15.	*Orrigarius 3 an. 11.*
930	129. Ioannes 11. Romanus, sedit an. 4. m. 10. d. 15.	
935	130. Leo 7 Romanus, sedit an. 3. m. 6. d. 10.	
19.	131. Stephanus 9. dictus 8 Romanus, sedit an. 3. m. 4. d. 15.	*Lotharius 2. an. 2.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Iniuriæ Græcorum & contumeliæ in Ecclesiam Romanam.

Latina lingua reprehensa.

ᵃ Michaël Theophili & Theodoræ filius Constantinopolis Imperator cùm Ignatium Patriarcham iniustè deponendum curasset, ob eamque rem à Pontifice Romano iustè reprehensus esset, eo insaniæ prorupit, vt *linguæ Latinæ iniuriam irrogans*, in epistola sua eam appellaret Barbarã & Scythicam.

ᵃ Nicolaus primus in epist. ad Michaëlem Constantinop. Imperatorem: *O furorem, qui nec linguæ nouit parcere, quam Deus fecit! Et quæ inter cæteras, in nomine Domini, hortante Apostolo, confitetur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei patris: & quæ cũ Hebræa atq; Græca, in titulo Dominicã reliquis discreta, insignem principatum tenens omnibus nationibus prædicat Iesum Nazarenum Regem Iudæorum.* (Et pòst:) *In principio Epistolæ vestræ, Imperatorem vos nũcupãstis Romanorum, & tamen Romanam linguam Barbaram appellare nõ veremini. Ecce quotidie, imò verò in præcipuis Festiuitatibus, inter Græcam linguam veluti quiddam pretiosum, hanc, quam Barbaram & Scythicam linguam appellatis, misectis.* (Et pòst:) *Ipsius enim dictione linguæ Constantinopolitana Ecclesia lectionem Apostolicam & Euãgelicam in stationibus fertur primitùs recitare, sicq; demum Græco sermone, propter Græcos vtique, ipsas lectiones pronunciare.*

Ecclesiæ Latinorum clausæ.

ᵇ Sub Constantino Monomacho Græci Constantinopolitani omnes Latinorum Ecclesias, quæ penes ipsos erant, clauserunt, & Monachis monasteria abstulerunt, nisi Græcorum viuerent institutis.

ᵇ Leo nonus Pontifex Romanus in epist. ad Episcopum Constantinopol. Michaëlem & Acridanum Bulgarorum Episcopum cap. 29. *Ecce in hac parte Romana Ecclesia quantò discretior, moderatior, & clementior vobis est? Siquidem cùm intra & extra Romam plurima Græcorum reperiantur monasteria siue Ecclesiæ, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione siue sua consuetudine: quin potius suadetur & admonetur eam obseruare.* Scit namque, quia nil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes.

Sacri- n 2 ᶜ Con-

Sigebertus an. Dom. 942. *Ad Marinum Papam Waldricus Romam veniens, ab eo cognouit, se futurum Episcopum Augustæ Vindelicorum, quod post annos quindecim factum est.*

Saxo Grammaticus histor. Danicæ lib. 9. *Frotho apud Angliam solennibus aquis humectatus, pri-*
683 *uatam salutem suā in publicam exuberare cupiens, ab Agapeto, qui tunc ciuitatis Romanæ sacris præerat, Daniam diuinitus erudiri petiuit. Sed fatis suis Romanæ legationis præcucurrit aduentum.*

Abbas Vrspergensis in Chron. *Otto à Ioanne Papa literis suppliciter exoratus, quatenus pro amore Dei sanctorumq; Apostolorum Petri & Pauli Romanam Ecclesiam ex faucibus Berengarij liberaret,*
684 *collectis copijs in Italiā veniens, ab eodem Apostolico Ioanne Imperiali vnctione, & benedictione sublimatus, Imperator & Augustus est appellatus.*

685 Luithprādus Ticinensis lib. 6. rerum per Europam gestarum cap. 6. *Otto à summo Pontifice & vniuersali Papa Ioanne vnctionem suscepit Imperij.*

686 Blondus Decadis 2. lib. 3. *Ioannes Pontifex Capuanā Ecclesiam ob Pandulfi Principis merita Metropolitanam fore constituit.*

Otto Frisingensis lib. 6. cap. 22. Otto Rex à Summo Pontifice Ioanne ac toto populo susceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur. Et cap. 23. Idem Otto audiens, eundem Ioannem Papam in partes Alberti & Berengarij inclinasse, cùm prius absentem
687 vocasset, *collecta Synodo Episcoporum, Leonem ei in pontificatu substituit.* Quod factum Otto Frisingensis modeste notans, *quæ omnia* (inquit) *vtrum licitè, an secus facta sint, dicere, præsentis nō est operis.* Et cap. 24. Cùm Otto discessisset, Romani pulso Leone, Ioannem restituunt, eidemq; postea mortuo, Benedictum substituunt. Verùm Otto armis eos coëgit, vt Leonem, quem ipsi antè (vt Rhegino testatur) elegerant, Pontificem agnoscerent.

§. Inter cætera, quæ Deus miris modis in B. Petri Vicarij sui cathedra stabilienda operatus est, nec illud prætermittēdum videtur, quòd cùm *Papa iste Ioannes* multò nequissimus esset (vt tam ex Luithprandi Ticinensis, quàm Platinæ verbis constat) ob eamq; causam à subditis, vt se corrigeret, admoneri quidem seriò deberet, deponi tamen ab officio non posset (quia nemo summā Sedem, excepta hæresis causa, rectè iudicat) cumq; nihilominus prudens & pius Imperator Otto Dei zelo motus, sed Ecclesiasticarum legum non satis peritus, in Synodo Romanā Ioannem à Sede sua remouere, aliumq; substituere conaretur, quæ res maximi schismatis occasio futura erat, alijs legitimum, licet improbum Pontificem ritè creatum agnoscentibus, alijs verò eūdem ob immania crimina velut ritè depositum nihili æstimātibus: cùm hæc, inquam, ita se haberent, Deus, qui solus summi Iudicis Iudex est, Papam Ioannem subitò in medijs ferè turbis ex hac vita sustulit, vacuumq; eius locum nouo Pontifici reliquit. Nec ista solùm ratione cōsuluit Ecclesiæ suæ, sed præterea cùm *Benedictus* in locum Ioannis à Romanis surrogatus esset, Leone octauo iam prius ad eam dignitatem, dum viueret adhuc Ioannes, minus legitimè assumpto, cumq; & Imperator, & Synodus Leoni, populus autē Romanus Benedicto studeret: Deus etiam huic morbo duplicem medicinam fecit, vnam ex persona sumptam, quòd *Benedictus*, qui antè consenserat in Leonem, eo ipso electioni suæ præiudicasse videbatur: alteram ex ipsa rei natura petitam, quòd idem Benedictus (authore Luithprando, qui tunc vixit, in fine lib. 6. cap. 11.) *sponte cessit iure suo, ad Domini Leonis Papæ, ipsiusq; Imperatoris pedes se abijciens, & pallium sibi auferens, idq; cum Pontificali ferula, quam manu gestabat, Domino Leoni Papæ in præsentia Synodi reddens.* Ita & pium Imperatoris totiusq; Synodi studium Deus à schismatis horrendo scelere cohibuit, & duos Pontifices, qui nullius hominis authoritate iustè remoueri poterāt, sua potestate remouit, alterum ex hoc mundo euocās, alteri humilitatis donum, vt officio suo cederet, infundens. Nec mihi opponat quisquam, hinc saltem probari, quòd Synodus Episcoporum errare possit. Nec enim legitima Synodus fuit, quæ celebrata est contra voluntatem eius Pontificis à quo præcipuè tum omnes Synodi confirmantur, tum illæ potissimùm, quæ vel de causa fidei, vel de Episcoporum depositione tractant. Quibus ita constitutis, hoc est, & Ioanne iam mortuo, & Benedicto cedente: meritò Luithprandus de Papā Leone ita scripsit in vita Othonis primi, quæ iam habetur in fine lib. 6. rerum per Europam gestarum: *Leo* (inquit) *venerabilis in Sede B. Petri Apostolo-*
688 *rum nunc Vicarius.*

Stanislaus Orichouius Roxolanus in Chimæra: *Admonitu piorum virorum quorundam, Miescone Monarcha, cùm audiuissemus, esse ciuitatem quandam Dei cuius Antistes esset Romanus Petrus, penes quem authoritas esset summa, ex seruitute Diaboli in libertatem Christi homines vindicandi: ab hoc ipso istius ciuitatis Antistite, Miescone Monarcha, opem aduersus Diaboli vim implorauimus. Itaq; Ioannes 13. Vicarius Iesu Christi, Simonis autem Petri successor, exoratus à Monarcha, Senatu ac po-*
689 *pulo, doctissimos viros Italos, videlicet Villibaldum, Prochorium, Iordanum, Gotfridum, Lucidum, Angelotum, Octauianum, Iulinum ad nos Vandalos ac Lechitas doctum misit, qui & Miesconem Monarcham, & genus nostrum illi subiectum sacri Baptismatis vndis ab originali culpa abluerent, & ex ciuitate Diaboli solutos ac mundatos, in ciuitatem Dei transferrent, in Christiq; Ecclesiam ducarent. quod*

etiam

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
942.	132. Marinus 2. Romanus, sedit an. 3. m. 6. d. 14.	
946	133. Agapetus 2. Iunior, Romanus, sedit an. 9. m. 7 d. 10.	Berengarius 4. cũ Alberto filio an. 13
952.	134. Ioannes 12. Romanus, sedit an. 8. m. 4. d. 6.	Trāsfertur Imperium ad Germanos.
963.	135. Benedictus Romanus, sedit an. 6.	Gra. Romanus, an. 15
964.	136. Leo 8 Romanus, sedit an. 1 m. 3. d. 21.	Lat. Otho 1. an. 12
	137. Ioannes 13.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Sacrificium & Baptismus Latinorum pro immundo habitus.

* Si quando Sacerdotes Latini super eorum celebrassent altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in illis, quàm ea, tanquàm per hoc inquinata, lauissent. Baptizatos etiam à Latinis rebaptizare præsumebant. In concil. Lateran. cap. 4.

* Concilium Lateranense sub Innocentio tertio (cui præter Patriarchas Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, interfuerant Prælati mille ducenti & amplius) cap. 4. *Licet Græcos in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicæ reuertentes, fouere & honorare velimus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possimus, sustinendo; in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum, & Ecclesiasticæ derogent honestati.* (Et pòst:) *Volentes ergo tantum ab Ecclesia Dei scandalum amouere, sacro suadente concilio, districtè præcipimus, vt altaria (in quibus Latini celebrārunt, lauare, & baptizatos ab illis, rebaptizare) de cætero non præsumant, conformantes se tanquàm obedientiæ filij sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matri suæ: vt sit vnum ouile, & vnus Pastor. Si quis autem quid tale præsumpserit; excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur.*

Transitus Latinis in Terram sanctam inhibitus.

* Alexius primus Imperator Constantinopolis, fœdere cum Turcis icto, & Nicæa Solimanni filijs reddita, custodias ad prohibendum transitum peregrinis (ex Occidente venientibus) terra, marique constituit: Babylonicum Regem contra Latinos (in Terra sancta bellum Domini gerentes) frequentibus nuncijs animauit. Vrspergens. in Chron. an. Do. 11 6. Nicetas etiam Choniates in libro 1. rerum à Manuele Comneno gestarum fatetur, eum Latinos in Syriam euntes ferro, fraude, veneno persecutum esse, calce in farinam iniecta.

* Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib. 4. cap. 13. Græci cùm sint Christiani, non secus, imò plerumque etiam ferocius, quàm Saracenos, abominari Latinos noscuntur. Cumq; Imperator Latinus (Fredericus) à Græco, Christianus scilicet à Christiano, per nuncios peteret, (quod olim Israël sub Moyse petierat ab Edō Amorrhæo) obsecro te, inquiens, vt transire mihi liceat per terram tuam: Græcus ille impio tegi simillimus, & Saladino, quàm Christo fidelior, concedere noluit, vt Christianus exercitus simpliciter transiret per fines suos.

De Græcorum erroribus.

* In fermentato pane conficientes, appellarunt Latinos Azymitas, & eos anathematizauerūt, eo quòd de pane azymo Christi corpus conficerent. Addebant etiam

* Leo nonus in epist. posteriore ad Michaëlem Cōstantinop. Episcopū: *Christus, qui non venerat soluere legem, sed adimplere, iuxta ipsius legis præceptum, ex azymis & vino vetus Pascha adimpleuit, & protinus ex azymis & vino nouum (sicut apertè Lucas narrat) Discipulis tradidit. Neque enim totis octo diebus vllũ fermentatum*

etiam est factum. Nam illi viri sanctissimi Vandaliam, siue tu malis Poloniam dici, ingressi prædicabant nouū Christum, & q... eius qua nos in communionem suorum Deus conuocauerat, celebrabant: homines turmatim ad flumina confluentes baptizabant, idola ex Vandalia exterminabant

Rhegino an. Dom. *967*. Otto Imperator apud Rauénam Pascha celebrans cum Domino Ioanne Papa, plurimos ibi ex Italia & Romania Episcopos coadunauit, & habita Synodo, multa ad vtilitatem sanctæ Ecclesiæ adinuenit, & *Apostolico Ioanni vrbem & terram Rauennatium, aliaq́*

690 *complura multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit.*

Polydorus Angl. histor. lib. 6. Edgarus Rex rogatu Dunstani, Etheluoldi & Osualdi (qui erant

691 sanctissimi Episcopi) *à Ioanne 13. Romano Pontifice obtinuit, vt secularibus presbyteris eiectis, liceret monachos in eorum loco stabilire.*

Martinus Crometus de rebus Polonorum lib. 3. sub Miecislao primo Polonorum Christiano Principe, *ad diœceses Episcopis, & prouincias Archiepiscopis distribuendas, & basilicas dedicandas,*

692 *Aegidius Cardinalis Episcopus Tusculanus Ioãnis decimitertij Pontificis Maximi Legatus præfuit: qui primos Archiepiscopos & Episcopos Italici, nonnullos etiam Gallici, & Germanici generis fecit.* §. Putàtim hæc serius aliquanto sub Ioanne 16. aut etiam 17. contigisse. Verùm & nomina horũ Pontificum, & tempora vsqueadeò sunt confusa & perturbata vt (Blondo etiam attestante decadis 2. lib. 3.) vix scias, quam rationem inire oporteat. Nam quem Platina Ioannem decimumoctauum numerat, eundem ipse fatetur, nullo in loco numerandum fuisse, quia tempore Gregorij quinti per factionem Pontificatũ occupauit. Quod idem de multis alijs Pontificibus censeri potest, vt non multum referat, de ordine ac numero eorum qui eiusdem nominis fuerunt, contendere, modo constet de reipsa. Constat verò ex Cromeri, Bonfinij, & Platinæ testimonijs, Vngaros à Romano Pontifice tum Regiæ coronæ ius, tum Sedis metropolitanæ honorem petijsse, atque impetrasse.

693 Crescentius Numentanus (vt est apud Blondum decad. 2. lib. 3.) qui se Consulem Romanum fecerat, *Ioannem decimumquintum (qui Othonem 3. ad opem Sedi Apostolicæ ferendam inuocauerat) debita veneratione prosecutus est, in faciemq́ cernuus pedes osculatus.*

694 Æmilius de gestis Francorum lib. 3. *Cùm Arnulfus Rhemorum Archiepiscopus in Synodo Episcoporum, reclamante vno Seuino Senonum Archiepiscopo, Sede sua excelusus esset: Ioannes Pontifex Maximus Leonem in Franciam legatum misit, qui cognita causa, concilij acta rescidit.* Idem traditur apud Aimoinum lib. 5. cap. 45.

Crometus lib. 3. de rebus Polonorum: Adalbertus Pragensis Episcopus, cum apud suos admo-

695 nitionibus nihil proficeret: *Romã primùm, ac deinde impetrato à Pontifice Maximo commeatu, in Vngariam profectus est.* Vbi Stephanum Regis filium vel baptizauit, vt volunt quidam, vel baptizatum antè confirmauit. Inde Poloniam venit, vbi Gnesnensis Archiepiscopatus ei defertur. Denique (vt etiam Otto Frisingensis lib. 6. cap. 26. ait) in diebus Ottonis tertij B. Adalbertus Pragensis Episcopus prædicans Prutenis, martyrio coronatur, anno Dom. *997*.

A Gregorio quinto ex Ottonis Imperatoris assensu, septem ex Germaniæ Principibus constitutos esse, qui Imperatorem eligerent, recentiores historici passim tradunt, Blondus decad. 2. lib. 3. Platina in vita Gregorij quinti, Æneas Siluius in Epitome Blondi, Cromerus de rebus Polonorum, & alij alibi. Verum id valde admiratur Onuphrius, qui factum sit, vt inter tot historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerũt, de tanta re prorsus nulla fiat mẽtio. Silet hac in parte Sigebertus, Otto Frisingensis, Schafnaburgensis, Vitichindus, Luithprandus, & Aimoini appendix. Sabellicus dubitat de re tota Enneadis 9. lib. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur. Onuphrius ergo negat, vllum tale decretum Gregorij quinti ætate factum esse, in libro *de Imperatorijs comitijs*. In omnibus autem controuersijs longè quidem probabilior est sententia cõmunis: præsertim cùm Onuphrij opinio veterum historicorum obscuro potius silentio, quàm expressa authoritate nitatur.

In electione autem Philippi Regis, & Ottonis quinti, quæ longè post Gregorium quintũ facta est, Ioan. Tritemius ita testatur, plures quàm septem Principes ius suffragiorum cõsecutos esse. vt tamẽ tam Andernaci, vbi Philippus, quàm Erfordię, vbi Otto electus est, primæ fuerint penes Archiepiscopos & Ducem Saxoniæ. Apparet, Episcopos, Comites, & alios nobiles in curiã Generalem (sic enim vocat) conuenisse. Ex altera verò parte Henricus Ostiẽsis Cardinalis, qui floruit circa annũ Domini 1240. dum epistolam decretalem Innocentij tertij explicat (quæ extat lib. tit. de electione c. Venerabilem) septem Principum meminit, qui ius eligendi Cæsarẽ ante ipsius ætatem habuerint. Recentior quidẽ est Aluarus (sed & ipse abhinc annis ducentis & quadraginta vixit) qui de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 41. dicit, eam electionis formã, quæ tam sua quàm nostra ætate in vsu est, institutam esse à Gregorio quinto. *Ista* (inquit) *electio incepit anno Domini 1030. & perseuerabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna transferre, & Principes de sua Sede deponere.* §. Vtcunque sit, cùm ex omnium Authorum consensu certissimè constet,

post

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
965	Idem Ioannes 1 Romanus, sedit ann. 6. m. 11. dies 5.	*Lat. Otho. 1. an. 17*
972.	138. Benedictus 6. Rom. sedit an. 1. m. 6.	*Græ. Nicephorus Phocas an. 10*
	139. Donus 2. Roman.	
974.	140. Bonifacius 7. Rom. sed. an. 1. m. 1. d. 12.	
975.	141. Benedictus 7. Rom. sedit an. 9. m. 1. d. 10.	
984.	142. Ioannes 14. Papiensis, sedit m. 8.	*Græ. Ioannes Zimisces, an. 6.*
985.	143. Ioannes 15. Romanus, sedit an. 9. m. d. 10.	*Græ. Basilius et Constantinus fr. an. 51*
995.	144. Ioannes 16. Romanus, sedit m. 4.	*Lat. Otho 4. an. 18*
	145. Gregorius 5. Saxo, an. 2. m. 8.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

etiam Græci, fermẽtatum panem fuisse, quo Dominus Apostolis suis corporis sui mysterium in cœna commendauit.

ᶠ Damascenus de fide lib. 1. ca. 11. Ex filio Spiritum sanctum non dicimus. sed spiritum Filij nominamus. Theophylactus in cap. 3. Ioannis. Latini malè exponentes, quid sit, Deum mittere Spiritum Filij sui, vel etiam nos habere spiritum Christi, dicunt quòd spiritus etiam ex Filio procedat. Cæterùm esse ex Filio Spiritum nulla scriptura testatur, vt ne duo principia Spiritus introducamus Patrem & Filium.

ᵍ Latini (vt ibidem Theophylactus adijcit) dicunt Christum inspirasse discipulis, & dixisse: Accipite Spiritum sanctum. At hæc quidem ridicula. manifestum enim, quòd tunc illis Spiritum sanctum non dederit, sed donum vnum Spiritus sancti, remissionem scilicet peccati.

ʰ Purgatorium ignem reiecerũt, contendentes, illa verba Pauli (ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem) de igne quidem, qui post mortem secuturus esset, verùm de perpetuo igne inferni, ac non de temporali & purgatorio quopiam igne intelligi posse.

ᵉ Ex

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

tatum apparebat in omnibus finibus Israël: Anselmus in lib. de fermenraro & azymo. *Certum est, quia Christus azymum benedixit, & melius sacrificatur de azymo.*

ᶠ Vt antiquus Ecclesiæ Doctores prætermittam (Basilium in fine lib. 2. contra Eunomiũ, & Epiphaniũ in Ancorato) Beda de elementis Philosophiæ li. 1. *Spiritus sanctus* (inquit) *à Patre & Filio procedit.* Leo nonus in epist. ad Petrum Antiochenum Episcopũ, fidem, quã ad Sedem Apostolicam miserat, approbans, suamq; simul explicans, ita profitetur, *Spiritũ sanctum à Patre & Filio procedere, vt Antiochenus Episcopus idipsum antè confessus videatur.* Denique Anselmus doctissimum libellũ De processione Spiritus sancti aduersus hunc Græcorum errorem conscripsit.

ᵍ Rupertus in Ioannem cap. 20. *Sicut non solùm à Patre, sed etiam à Filio Spiritus sanctus procedit: sic non semel, sed bis pro diuersis effectibus dari illum oportuit. A Filio namq; in remissionem peccatorum procedit, sicut Euãgelista manifestè hoc verbo expressit, dicendo: Insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum: Nam insufflauit. i. de seipso procedentem dedit.*

ʰ Vt omittam Latinos Doctores, Ambrosium qui in 1. Cor. ca. 3. eius meminit, qui per ignem in die Domini fit saluus: & Augustinum, qui in Psal. 37. meminit ignis emẽdatorij, qui grauior, quàm quicquid potest homo pati in hac vita, & Gregoriũ Magnũ, qui manifestissimè probat, lib. 4. Dialogorum ca. 37. & 25. vrũ; ad Græcos de quibus iam agitur, accedam: apertè Ioannes Damasc. in oratione de dormientibus, ait, *Apostolos edixisse memoriam eorum qui fideliter obdormierũt, in tremendis & vitalibus sacramentis habendam.* Atq; idipsum docuisse Dionysium Areopagitam, Athanasiũ, Gregoriũ Nazianzenum in oratione funebri ad Cæsarium, Chrysostomũ in Commẽtarijs Epistolarum ad Philipp. & Galat. ac deniq; Gregorium Nyssenũ, qui certè in oratione de dormientibus, ignis Purgatorij sæpius meminit. § Ac sane quorsum oblationes pro mortuis ab Apostolis institutæ sunt, nisi quia nonnulli post mortem in eo loco sint, vbi orationes & sacrificia viuentiũ prodesse illis queant?

n 4 ᶠ Beda

post Imperij translationem ad Francos & Germanos, eum núquam habitum esse imperatorem
Augustum, qui non fuisset à Pontifice Romano coronatus: orbi Christiano ab[illegible] est,
Deum, qui Occidentalis Imperij conditor atque author fuit, in eo constituendo con[illegible] quandoq;
singulari ministerio Romani Pontificis vsum esse. Quod vtiq; nó fecisset, si Romanus Pontifex
aut Antichristus esset, aut Antichristi signifer & minister. Nam vt peccát in Spiritum san[illegible]um,
qui boni operis gloriam Deo auferunt, & satanæ tribuunt: sic in eiusdem blasphemiæ periculú
incidunt, qui eum, per cuius operam Deus tam admirabile Imperium constituit, non Dei, sed
Satanæ ministrum appellant.

Blondus Decad. 2. lib. 3. *Nullus Scriptorum affirmare dubitat, Siluestrũ secundum literis moribusq́; ornatissimum fuisse.*

Blondus Decad. 2. lib. 3. Post Ioannem 17. & 18. *suffectus est Sergius quartus, honestæ & inte[gr]æ*
vitæ vir. Qua tempestate & Saraceni de Sicilia, & Græci de magna parte Apuliæ pulsi sunt. (Et
697 pòst:) *Henricus optimus, & Christianissimus Princeps, & castitatis laude insignis, à Stephano Octa-*
uo (Pontifice Romano, *Imperator Augustusq́; appellatus est, & diademate ornatus.* §. Puto autem
voluisse Blondum dicere, *à Benedicto octauo.* Nec enim Stephanum aliquem (legitimum saltem
Episcopum) his diebus fuisse inuenio. Platina verò in vita *Benedicti octaui* refert, *Henricum Ro-*
698 *mam venientem accepisse coronam Imperij,* additque, *Benedictum, mortuo Henrico (quo defensore in*
omnibus vtebatur) vrbe pulsum, sed iterum postea in Sedem esse restitutum. Illud animaduerto,
vt quisq; Imperator alijs melior & sanctior fuit, eò promptius illum & alacrius Pontificem Ro-
manum, ac Sedem Apostolicam defendisse. Quod idem etiam de Regibus omnium quæ Chri-
sto nomen dederunt, nationum, audacter affirmauerim. Nec enim alius quisquam se vnquam
opposuit Vicario Christi præter illos qui erant hostes Christi.

Burchardus VVormatiensis Episcopus decretorum libros viginti hac ætate conscripsit, in
quibus quantum decretalibus Epistolis Pontificum Romanorum tribuerit, & quid de illius Se-
dis authoritate senserit, tum ex alijs multis rebus, tum ex eo in primis perspicias, quòd lib. 1. cap.
699 42. dicit, *authoritatem congregandarum Synodorum Sedi Apostolicæ priuata* (hoc est, speciali) *potesta-*
te commissam esse.

700 Antonius Bonfinius (qui res Hungaricas literis mandauit) Decadis 2. lib. 1. *Stephanus cum bello*
contra Cupã pro fide Christiana inito, victor euasisset, Astricum virum sanctitate conspicuum, Romã ad
summum Pontificem mittendum esse censuit: mandata dat, vt à Christi Vicario in Vngaros, qui eius fi-
dem nuper inierint, Apostolicã benedictionẽ imploret, & inter oues Petri adnumeret. Posthæc vt Stri-
goniensem Basilicam Metropolitanam esse iubeat: item cæteros Episcopatus nuper in Vngaria erectos, sa-
crosancta authoritate confirmet: Demum quando potestas omnis à Deo est, & maxima cœpta sine diui-
701 *na ope confirmari nequeunt, Regalia insignia cum Pontificia benedictione assequatur.* (Et pòst:) *Cùm le-*
gatus omnia non solum è sententia, sed præter spem & opinionem impetrasset: magno refertus gaudio, in
Pannoniam se recepit. Strigonio appropinquanti Rex eum singulari sacerdotũ Pontificumq́; pompa obuiã
702 *prodijt. Astricum Pontificia munera deferentẽ, & coronam & crucem ostentantem honorificentissimè,*
Deo gratias agens, excepit, Apostolica insignia prærenerenter accepta: quando ad vnam quamq; Roma-
ni Pontificis mentionem, Stephanus, spectante populo, inclinato capite se ingeniculabat, vt exemplo suo ad
Romani Pontificis Apostolicíq́; Senatus obsequiũ & obseruantiã omnes hortaretur. §. Certè cùm hic
sanctus Rex Stephanus tã charus Deo fuerit, vt per eius operã & Vngaria fidẽ Christi primũ re-
ceperit, & Christianæ fidei hostes bello domiti sint: nõ est paruũ hoc primatus Romani testimo-
niũ, quòd tãtus Rex agnouit, Romanũ Episcopũ Iesu Christi Vicariũ esse. Quid quòd eodẽ ipso
703 tẽpore (vt Martinus Cromerus refert lib. 3. de rebus Polonorũ) *Princeps Polonorũ Miecceslaus, hor-*
tãte Senatu, Lambertũ Cracouiensem Archiepiscopũ mittit ad Benedictũ septimũ Pontificẽ Romanum,
vt Regiũ diadema sibi mitteret, Regemq́; Polonorũ se & posteros suos esse iuberet. Sed cùm Põtifex co-
ronã regiam Miccesiao donare in animo haberet (authore Bonfinio Dec. 2. li. 1.) Deus reuelauit
Pontifici Romano, vt eam coronã in Stephanũ potius Vngarorũ ducẽ trãsferret. quod & fecit.

704 Polydorus Angl. histor. lib. 7. Canutus postquàm tertiodecimo anno, postquàm in Anglia re-
gnari cœperat, *voti causa Romam petiuit, vbi à Ioanne 20.* (melius dixisset 19.) *benignè acceptus est.*

705 Polydorus Angl. histor. lib. 8. Robertus Normannorum Dux pœnitens, quòd fratrem veneno
necasset, cùm Hierosolymam voti causa esset iturus, *primùm Romam proficiscitur, vt Benedictum*
nonum (melius octauum) *Pontificem Romanum abeundi facultatem, vti mos est, rogaret.*

Berno Augiensis in lib. de rebus ad missam spectantibus: *Cùm Romanorum Presbyteri ab Henri-*
co Imperatore interrogarentur, cur post Euangelium (vt in alijs Ecclesiis fiebat) Symbolum non canerẽt:
706 *me* (inquit Berno) *assistente, audiui eos huiusmodi responsum reddere, videlicet quod Romana Ecclesia*
non fuisset aliquando vlla hæreseos fece infecta, sed secundùm S. Petri doctrinam, in soliditate Catholi-
cæ fidei permaneret inconcussa: & ideo magis his necessarium esse, illud symbolum sæpius cantando fre-
quentare, qui aliquando vlla hæresi potuerunt maculari. At Imperator Domino Benedicto Apostoli-
co persuasit, vt ad publicam missam illud decantarent.

Ex Ottone

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
998.	146. Siluester 2. Aquitanus, sedit an. 4. m. 6. d. 12.	*Lat. Henricus 2. (cognomento Vr. sperg. ... Chronica) an. D. 1001 regnare coepit, et regnauit an. 23 m. 4.*
1003	147. Ioannes 17. Romanus, sedit m. 4. d. 13.	
1003	148. Ioannes 18. Romanus, sedit an. 5. m. 7. d. 29.	*Lat. Henricus 2. an. 14*
1009	149. Sergius 4. Rom. sedit an. 2. m. 9. d. 12.	*alios vndecim imperauit.*
1012	150. Benedictus 7. dictus 8. Romanus, sedit an. 11. m. 8. d. 8.	*Græ. Constantinus solus an. 3. & Romanus Argyropolus an. 5.*
1024	151. Ioannes 19. Romanus, sedit an. 9. m. 9. d. 9.	
1032	152. Benedictus 8. dictus 9. Romanus, sedit an 12. m. 4. d. 20.	*Lat. Conradus 2. an. 15.*
1045	153. Gregorius 6. Rauennas, sedit an. 1. m. 7. d. 20.	*Græ. Constantinus 9. an. 12*
1047	154. Clemens 2. Saxo Germ. sedit m. 9. d. 11.	*Henricus 3. an. 17.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

i Ex altera verò parte, quidam ex Græcis putabant, etiam ignorationem ipsius fidei, per cognitionem in alio seculo reuelatam, in nonnullis purgari posse. id quod Damascen. in Oratione de dormientibus videtur opinari.

k Tandem verò negabant primatum Romanæ Ecclesiæ, & Constantinopolitanam ei prætulerunt. Sigebertus anno Domini 1054.

l Sanctorum animas non putabant in cælum, atq; ad aspectum Dei ante resurrectionem admittendas, licet beatè eos agere, & pro nobis orare, nostrasque preces exaudire fatebantur: quanquam ipsa opinio nec propria Græcorum fuit, nec ab illis pertinaciter defensa est in Concilio Florentino.

m Græci multa alia & in Latinis detestabantur (vt connubia eorũ vbi cognati cognatis copulabantur, de qua re meminit Anselmus in lib.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

i Beda in Psalm. 37. *Domine purgatum me hic redde, vt non corripias me tunc (id est, post hanc vitam) in ira tua. Corripiuntur in ira Dei, qui super Christum ædificãtes, intermiscent ligna, fœnum, stipulas, id est, committũt quædam venialia peccata, grauiora & leuiora: & ideo necesse est, vt hi tales in ira corripiantur, id est, in purgatorio igne nunc interim ante diem iudicij ponantur, vt quæ in eis immunda sunt, per illum exurantur, & sic tandem idonei esse cum his qui in dextera coronandi sunt, inueniãtur.* (Et post:) *Sunt* (inquit) *quidam ex sanctis, quorum leuia peccata ignis tribulationis, quem patiuntur, vel pœna mortis penitus exurit. tales statim transeũt ad vitam æternam, sicut è contra quidam malorum statim æternas pœnas incurrunt.*

k Leo Papa nonus in epist. ad Michaẽlẽ Episcopum Constantinop. & Acridanum: *Postquam enumerasset quindecim, aut eò amplius Cõstantinopolitanos Episcopos, quorum aliqui fuerunt Arriani, alij Macedoniani, Nestoriani, Eutychiani, Monothelitæ; tandem ostẽdit omnes quĩ Ioannem quendam secuti sunt, tunc per quadringentos annos & amplius, nomen vniuersalis Episcopi sibi sumpsisse, nec oblatum à quoquam, nec concessum, imo sub anathematis interpositione ab Apostolica & prima Sede, & à sancta & Orthodoxis Patribus interdictum.* De Romana verò Ecclesia in epist. ad Petrum Antiochenum Episc. sic ait: *Venerabilis & efficax Christi oratio* (qua rogauit, vt fides Petri non deficeret) *obtinuit, quod fides Petri hactenus non defecit, nec defectura creditur in throno illius vsq; in seculum seculi: sed confirmabit corda fratrum varijs concutiẽda fidei periclitationibus, sicut vsque nunc confirmare non cessauit.*

l In Synodo Francofordiæ ad Mœnum habita Episcopi Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, præsidentibus eidem Romanæ Ecclesiæ Legatis, ad Episcopos Hispaniarum scripserunt in hæc verba: *Sufficit vobis sanctorum Patrum vestigia sequi, & illorum dicta firma tenere fide, quorum animæ apud Deum Dei Filium Dominum nostrum Iesum Christum pro magno pietatis labore regnant in cælis. Hos ergo sequimini, vt horum doctrinis inconcussa veritate inhærentes, consortiũ æternæ beatitudinis, donante Christo, cum illis habere mereamini in cælis.*

m Rupertus Tuitiẽsis de diuinis officijs, lib. 2. c. 22. *Romana Ecclesia per Apostolicæ fidei petrã altius*

Ex Ottone Frisingensi lib.6.cap.32. Cùm tres simul inuasissent Ecclesiæ Romanæ Pontifica-
707 tum, religiosus quidem Presbyter Gratianus, zelo pietatis *matri suæ compatiēdo*, illis pecunia per-
suasit, *vt a Sede sancta cederent*, redditibus Angliæ relictis Benedicto, qui maioris videbatur esse
authoritatis. Vnde ciues Romani Gratianum velut Ecclesiæ liberatorem in summum Pontifi-
cem eligentes, Gregorium vocauerunt. Cui postea velut de simonia notato cùm Henricus Im-
perator Pontificatu cedere persuasisset, Clemens in eius locum suffectus est. At Hildebrandus
hominem admiratus, trans Alpes vsque ob amorem insecutus est.

Blondus Decad.2.lib.3. *Damaso mortuo, Romani ab Henrico Imperatore Pontificem de mala cōsue-
tudine petunt. Datur Bruno, qui ab Ildebrando admonitus, Papalia deposuit ornamenta, vt apostasiæ pe-
riculum cuitaret.*

Otto Frisingensis lib.6.cap.33. Bruno, qui & Leo, authoritate Regalis excellentiæ ad Sedem
708 B. Petri destinatus fuit. Cumq; assumpta purpura Pontificali, per Gallias iter ageret, contigit cū
Cluniacum venire, vbi forte tunc Hildebrādus Prioratus, vt dicitur, obedientiā administrabat.
*Is Leonem adiens, æmulatione Dei plenus, constanter eum de incepto redarguit, illicitum esse inquiēs, per
manum laicam summum Pontificem ad gubernationem totius Ecclesiæ violenter introire. Verùm si suis
se credere velit consilijs, vtrumq;, & quod maiestatis Imperialis in ipso nō exacerbetur, quodq; libertas Ec-
clesiæ in electione Canonica renouetur, se pollicetur effecturum.* Inclinatus ille ad monitum eius, pur-
puram deponit, peregriniq; habitum assumens, ducens secum Hildebrandum, iter carpit. Igitur
ad vrbem vsq; venientes, *consilio Hildebrādi à clero & populo Bruno in summum Pontificem eligitur.*
709 (Et iterum:) *Post hæc Synodus Moguntiæ celebratur in præsentia summi Pontificis Leonis, & Impera-
toris.* § Hic est ille Pontifex, qui hortatu Hildebrandi ad summam præfecturā assumptus, Chri-
stū hospitio suscepit. Sic enim tradit Sigebertus an. Dom. 1048. *Bruno, qui et Leo, cùm ad capessen-
dam Sedem Apostolicam Romam tenderet, audiuit voces Angelorum canentium: Dicit Dominus, ego
cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Hic de multis sanctis cantus composuit, & multa fecit &
scripsit Ecclesiæ vtilia. Hic cùm in Papatu pauperem leprosum ante fores offendisset, eum sotum diligen-
ter in lecto suo collocauit, quem cum reserato ostio non inuenisset, in paupere se Christum suscepisse obstu-
puit.* Et an. Dom. 1049. *Leo Papa in Gallias veniens, Godefridum Imperatori reconciliauit, & in Ger-
mania & Gallia Synodis habitis, statum Ecclesiæ meliorauit.*
710 Vrspergensis in Chron. an. Dom 1053 Cum Papa Hunibertum Episcopi VVurmatiensis Dia-
conum ob inobedientiam sub ipso missæ tempore degradasset, Episcopus contestabatur, nec se,
nec alium quempiam completurum illud officiū, nisi reciperet ministrū suum. *Quod vbi Apo-
stolicus intellexit, reindutum ministrum continuo remisit. Qua in re & Pontificis (Wormatiensis) au-
thoritas, & Apostolici consideranda est humilitas, dum & ille officij sui dignitatem defendere contende-
bat, & iste licet maioris dignitatis, Metropolitano tandem in sua diœcesi cedendum perpendebat.*
711 Sigebertus an. D. 1051. Francia turbatur per Berengarium Turonensem, qui asserebat, Eucha-
ristiam quam sumimus in altari, non esse reuera corpus & sanguinem Christi. Inter cæteros au-
tem Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis contra errorem illius per Dialogum disputauit.
712 Itaque (teste Guillelmo Malmesberiensi lib. 3. de gestis Anglorum) *soliditati Catholicæ timens
sanctissimæ memoriæ Leo Papa, Vercellis contra Berēgarium instituto concilio, tenebras nebulosi erroris
Euangelicorum testimoniorum fulgore depulit.*

Lanfrancus in lib. de Sacramento altaris: *Humbertus cùm esset vir religiosus, fide Christiana &
713 sanctissimis operibus perseuerantissimè decoratus, scientia diuinarum & secularium literarum apprimè
eruditus, eum de Lotharingia sanctus Leo Romam traduxit, & ad prædicandum Siculis verbum Dei
Archiepiscopum ordinauit.*
714 S. Eduardus Rex Anglorum à Leone Papa (vt in vita eius narrat Altedus) voti, quo Romam
ire promiserat, redemptionem Apostolica authoritate obtinuit.
715 Leo Papa nonus in epist. aduersus præsumptiones Michaëlis Constantinop. Patriarchæ, & A-
cridani Bulgarorum Episcopi cap. 32. *Romana Ecclesiæ fides per Petrum super petram ædificata, nec
hactenus defecit, nec deficiet in secula, Christo eius Domino rogante pro ea, ceu testatur ab ipsa passione
sua: Ego rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.
Quo dicto demonstrauit, fidem fratrum vario defectu periclitandam, sed inconcussa & indeficiente fide
Petri, velut firmæ ancoræ subsidio figendam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmādam.* § Ec-
ce quanta cum fidei constantia prædicit, Romanamq; fidem aliquando in posterum non defectu-
ram: & iam quingenti & eò amplius anni sunt, in quibus rerum euentus huic prædictioni testi-
monium dicit.
716 Idem Papa Leo in epist. ad duos Episcopos Africæ: *Solus Carthaginiensis Episcopus pallium ab
Apostolica Sede habere solet.*
717 Idem Papa Leo in epist. ad Petrum Patriarcham Antiochenum: *Promotionem tuam ad Episco-
pale fastigium, electione cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuā secundùm antiquæ consuetu-
dinis*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

in lib. de azymo) & multa in suis Ecclesijs male administrabát, dũ vel rebaptizabant à Latinis baptizatos, vel neophytos, vel eunuchos ad sacerdotiũ promouebát, vel paruulos ante diem octauum morientes, & mulieres adultas in partu periclitantes non baptizabant. quarum rerum author est Sigebertus in Chron. Verum quia nec omnes Græci hæc passim faciebant, nec pertinaciter ea propugnabant, in hæresibus numeranda non videntur.

153. Gregorius 6.

154. Clemens 2.

136. *De Ioanne Scoto.*

1048 155. Damasus 2. Bauarus, Germanus, sedit d. 23.

La Henricus 3.

[a] Libellum quendam impium de Eucharistia scripsit Ioannes Scotus, a quo Berengarius hausisse videtur doctrinam suam, non super tecta, instar Apostolicæ doctrinæ in multis gentibus per testes multos prædicatam, sed in penetralibus & deserto à paucis homũcionibus, sicuti Christus de Pseudoprophetis prædixerat (Matt. 24.) obscure ab initio traditam & disseminatam.

137. *De Berengariana, seu sacramentaria hæresi.*

[b] Berẽgarius Archidiaconus Andegauensis ad B. Lanfrancum literas quasdam scripsit, in quibus Ioannem Scotum extollebat, Paschasium damnabat, & communi de Eucharistia fidei aduersa sentiebat. Per hanc occasionem prodita est Berengarij hæresis, quæ dicebat, *superesse in altari post consecrationem substantiam panis et vini.* Hæc enim sunt ipsius Berẽgarij verba, quæ apud Lanfrancum sub persona eius extant. Quo errore semel posito, quod necessariò sequi videbatur, adiunxit, *non esse in altari veram corporis & sanguinis Domini substantiam post cõsecrationem.*

Gra. Theodora ob. an. 2.

1049 156. Leo 9. Alsatius Francus, sedit an. 5. d. 8.

Roma-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

altius fundata firmiter stetit, et tã Græciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tribunali data sententia iudicauit.

[a] Liber Ioannis Scoti de Eucharistia in Synodo Vercellensi palam lectus est, & omnium sententia damnatus, vt Lanfrácus testatur in libro de veritate corporis & sanguinis Domini in Eucharistia.

Fulbertus Episcopus Carnotensis in epist. ad Adeodatum: *Christus non inanis mysterij symbolum, sed verum corpus suũ nobis reliquit, quod quotidiana veneratione sub visibili creaturæ forma, inuisibiliter virtus secreta in sacris solennibus operatur. Vnde in nobis manet, non solùm per concordiam voluntatis, sed etiam per naturæ vnitæ veritatem.* (Pauloque pòst:) *Et quæ substantia panis & vini apparebat exterius, iam corpus Christi & sanguis fit interius.*

[b] Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium: *Cùm clerici quidam literas Berengarij legissent, contra vsitatissimã Ecclesiæ fidem scriptas animaduerterunt. Ecclesia enim Christi panem in carnem, vinum credit conuerti in sanguinem.* (Et pòst:) *Confitetur Ecclesia toto terrarum orbe diffusa, panem & vinum ad sacrandum proponi in altari, sed inter sacrandum incomprehensibiliter & ineffabiliter in substantiam carnis & sanguinis commutari* Hæc Lanfrancus.

Hoc igitur cum cæteris hæreticis cõmune habet Berengarius, quòd fidem Ecclesiæ cõmunem & vsitatissimam oppugnauit, vt nemo excusari posset, qui postea profanas vocũ nouitates contra consilium Apostoli amplectens, doctrinis varijs & peregrinis abduceretur. Deinde illa fides Ecclesiæ vsitatissima nõ modò Zuinglij (vt vulgo putatur) sed etiá Lutheri hæresim destruit. Hæresis enim Berengarij non ea solùm habita est, quę veritatẽ carnis Christi in Sacramento Eucharistiæ negauit, sed ea etiam, quæ panis & vini materiam post consecrationem superesse asserit.

Magde-

dinis religiosum & valdè necessarium studium, Apostolicæ & primæ Sedi, cui Deo authore quamuis in-
718 *digni præsidemus, annunciare & exponere curasti.* (Et pòst:) *Cunctis in toto orbe terrarum Ecclesiis*
sancta Romana & Apostolica Sedes caput præponitur, ad quam maiores & difficiliores causæ omnium
Ecclesiarum definiendæ referantur.

Thomas Carthaginiensis Episcopus ad Leonem Papam scribens, declarauit, *quinque vix Epi-*
719 *scopos tunc superfuisse in tota Africa, ac S. Romanæ Ecclesiæ matris suæ sentẽtiam requisiuit super quæ-*
stionibus suis.

Schafnaburgensis, anno D. 1054. *Victori eius nominis secundo Subdiaconus toxicũ in calicẽ misit,*
quẽ cùm ipse post consecrationẽ leuare vellet, nec posset, à Domino causam facti inquisiturus, cum populo
ad orationẽ prosternitur, statimq; toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur causa manifestata, Dominus
Papa calicem cũ sanguine Dominico cuidã altari iussit includi, & pro reliquijs in perpetuum conseruа-
720 *ri. Deinde iterum cum populo tam diu ad orationem prosternitur, quousque Subdiaconus à dæmonio li-*
beraretur. Certè Papa, quem Deus orantem exaudit, Antichristus non est.

721 Schafnaburgensis anno D. 1057. *Principes & plebs Romana Fridericum monasterio extractũ su-*
per candelabrum extulerunt Sedis Apostolicæ, qui Stephanus Papa dictus est. Et an. D. 1058. *Eius iam*
mortui sepulchrum, signis & prodigijs vsque hodie diuinitùs illustratur.

722 Alredus in vita S. Eduardi Regis: *Summo vniuersalis Ecclesiæ Patri Nicolao, Eduardus gratia Dei*
Anglorum Rex, debitam & subiectionẽ, & obedientiam. Glorificamus Deũ, quia curã habet suæ electæ
Ecclesiæ, quoniam in loco boni prædecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter iustũ iu-
723 *dicamus, apud vos velut ad solidam Petram acuere & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram*
notitiam atque societatem in bono habere: quatenus eas donationes & priuilegia, quæ obtinuimus apud
prædecessorem vestrum, renouetis & augeatis nobis: videlicet, vt quod ille iniunxerat nobis sub nomine
724 *obedientiæ & pœnitentiæ propter votum, quod voueram ire Romam & in remissionem omnium pecca-*
torum meorum, construere cœnobium monachorum in honore Apostoli Petri, ratum faciatis, priuilegia
possessionum & dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis & decernatis. Ego quoq; pro modulo meo
augeo, & confirmo donationes & consuetudines pecuniarum, quas habet S. Petrus in Anglia: & ipsas
pecunias collectas cum regalibus donis mitto vobis, vt oretis pro me, & pro pace regni mei, & continuam
ac solennem memoriam instituatis totius gentis Angliæ coram corporibus Sanctorum Apostolorum. Re-
scripsit autem ei Papa, & omnia quæ Rex postulauit, Dei, Apostolorum, & Romanæ Sedis authoritate
concessit ac confirmauit.

725 Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium de condemnatione Berengarij agens: *Et cætera* (in-
quit) *à Nicolao totius Christiani nominis summo Pontifice, & à centum tredecim Episcopis Romæ exa-*
726 *minata atq; damnata sunt.* (Et pòst:) *Beati Doctores si non eisdem verbis, eisdem tamen sententijs mul-*
tis in locis concorditer astruxerunt, hæreticum esse omnem hominem qui à Romana & vniuersali Ec-
clesia in fidei doctrina discordat.

727 Guitmundus de Sacramento altaris: Berengarius defunctum S. Leonẽ Papam maledicis ver-
bis & scriptis lacessebat, *Sanctissimum illud ac reuerendissimũ Ecclesiæ Dei speculum summum, non*
Pontificem, sed pompificem atq; pulpificem vocãs, eumq; infatuatione Lanfranci infatuatum, Concilium
vanitatis adunasse blasphemans: Turonis item generali aggregato concilio, præsenti venerabili Gregorio
Romano tunc Archidiacono, panẽ & vinum in sacrificio Domini non vmbraticè, sed verè Christi car-
728 *nem & sanguinẽ fieri, dato propria manus Sacramento, confirmauit. Inde postmodũ desipiscens, itidem*
Romæ in generali Concilio cõflictu rationis reuictus, libellos suos propria manu sub præsentia felicis me-
moriæ Papæ Nicolai, corã omni Synodo cremauit, errorẽ anathematizauit, confessionemq; bonam, quam
729. *Turonis fecerat, præstito itidẽ propria manus Sacramento, renouauit his verbis: Ego Berengarius ana-*
thematizo omnẽ hæresim, consentio autem sanctæ Romanæ Ecclesiæ & Apostolicæ Sedi, & ore & corde
profiteor, de Sacramentis Dominicæ mensæ eã fidem me tenere quã Dominus & venerabilis Papa Ni-
colaus, & hæc sancta Synodus authoritate Euangelica & Apostolica tenendã tradidit, mihiq; firmauit:
scilicet panem & vinũ, quæ in altari ponuntur, post consecrationem non solùm Sacramentum, sed etiam
verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse. (Et pòst:) *Eos qui contra hanc fidem ve-*
nerint, cum dogmatibus & sectatoribus suis æterno anathemate dignos esse pronuncio.

Æneas Siluius in Epitome 2. Decad. Blondi, li. 3. Otho Coloniẽsis Archiepiscopus Alexandrũ
increpauit, qui Pontificatũ Romanum iniussu Cæsaris præter consuetudinẽ accepisset. *Respondit*
Ildebrandus Archidiaconus, consuetudinẽ illam malã esse, & iustè reuocatã. Quo audito, Otho sibi satis-
factũ duxit: petijt tamen, vt pro pace populorũ concilium Mantuæ fieret. Annuit Pontifex, & cum Car-
dinalibus eò se transtulit: vbi omnes eum venerati sunt, & Apostolicam Sedem magistram recognouère.

730 Marianus Scotus Chron. lib. 3. *Viri Catholici multa nefanda & inaudita Regis Henrici flagitia*
videntes, directis Romam nuncijs ad Alexandrum Apostolicæ Sedis Antistitem, hæc ei tam literis, quàm
viua voce conquesti sunt.

731 Otto Frisingensis lib. 6. cap. 34. *Alexander in Summum Pontificem promotus, Ecclesiam in pristi-*
nam reduxit libertatem. (Et pòst:) *Multa inhonesta de Principe* (Henrico quarto) *ad aures summi*
Pontificis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	*Imperator. Rom.*
	Idem Leo.	
1055	157. Victor 2. Sueuus, Germanus, sedit an. 2. m. 3. d. 16.	*Gra. Michael Stratioticus an. 4.*
1057	158. Stephanus 10 dictus 9. Lotharingus Gallus, sedit m. 7. d. 28.	
1059	159 Nicolaus 2. Allobrox. sedit an. 2. m. 6 d. 25.	*Lat. Henricus 4. an. 48 persecutor Ecclesiæ Romanæ*
		Gra. Constantinus 10 m. 7.
		Gra. Eudoxia m. 7.
1061	160 Alexander 2. Mediolanensis, sed. an. 11 m. 6 d. 23.	*Romanus Diogenes an. 3.*
		Michael 7. an. 6.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Romanam Ecclesiã, cùm adhuc palinodiam non cecinisset, vocauit Ecclesiã malignantiũ.

Cri-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Magdeburgenses igitur licet id non animaduerterint, seipsos insigniter condemnatos confessi sunt, cùm ita scripserũt in Centuria vndecima, cap. 10. pag. 527. *Leo nonus in eo meretur laudem non exiguam præ multis suis antecessoribus, quòd sub initium statim Berengarianæ hæreseos, in Synodo* Romana eam cum authore damnauit. §. Berengarianę verò hæreseos pars illa fuit, quę panis & vini substantiam post consecrationem in altari superesse docuit. Ergo Magdeburgẽsium iudicijs, Leo meretur non exiguam laudem, quòd ipsorum Lutheranorum atque adeò Magdeburgensium hæresim statim sub initiũ eius in Synodo condemnauit. Berengarius verò primùm à Leone Papa nono Romæ excõmunicatus est: deinde in Synodo Vercellensi, ad quam Berengarius vocatus non venit, fides Ecclesiæ sub Papa Victore concordi omnium assensu confirmata est. Tum autem in concilio Turonensi Berengarius, data potestate partem suam defendendi, cùm eam non auderet suscipere, *confessus est coram omnibus communem Ecclesiæ fidem, & eam se ab illa hora seruaturum iuratò* promisit. Denique palinodiã suam in concilio Romano sub Nicolao secundo repetijt. Aduersus Berengarium scripsit Adelmanus Episcopus Brixiensis, Guitmundus Archiepiscopus Auersanus, Algerus primùm Canonicus Leodiensis, deinde Monachus Benedictinus, Iuo Carnotẽsis Episcopus, & ante omnes Lanfrancus Cantuariensis Archiepiscopus.

[b] Lanfrancus de Sacramento Eucharistiæ aduersus Berengarium: *Traditus in reprobum sensum Ecclesiam Romanã vocas Ecclesiam malignãtium, Concilium vanitatis, Sedem Satanæ. Et hoc impio ore garrisli, quod garrisse nemo legitur, non hæreticus, nõ schismaticus, nõ falsus aliquis Christianus. Quotquot enim à primordio Christianæ Ecclesiæ, Christiani nominis dignitate gloriati sunt, etsi aliqui, relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerunt; Sedem tamen S. Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nullamq́; aduersus eam huiusmodi blasphemiam vel dicere, vel scribere præsumpserunt.*

Pontificis referuntur. Deinde missis à Rege, Annone Coloniensi, Hermanno Babenbergensi, pro iustitia re-
gni Romam Episcopis, peractà legatione reuertentes literas summi Pontificis reportant, Regem ad satisfa-
ctionem pro simonia, alijsq; multis, quæ ei obiecta fuerant, inuitantes.
732 Petrus Damianus Ostiensis Episcopus in vita sancti Barbatiani: *Roma absque dubio caput est*
& principalis Sedes totius sanctæ Ecclesiæ. Et in vita S. Vitalis Martyris: *Roma per duos summos A-*
postolos Petrum & Paulum totius orbis sibi vindicat Principatum. Et in vita S. Odilonis Abbatis:
Romanorum Pontifex omnium Christianorum caput est.
Saxo Grammaticus historiæ Danicæ li.12. Forte *Hamburgensis Antistes ob inanes & falsas*
733 *suspiciones Ericum execratione mulctandum censuerat. Quod veritus Rex, appellatione sententiam præcu-*
currit, Romámque è vestigio petiuit: vbi causa sua examine diligentius habito, Pontificis accusationem potẽ-
ter repulit, cunctisq; defensionis partibus actore superior rediit. Nec contentus efficacissimum causæ dictio-
nis suæ propugnatorem egisse aduersariæ partis odio, penetralium sacrorum decus externo sacerdotio subie-
ctum habere passus non est. Quamobrem Romam regressus, tum se, tum etiam patriam ac domestica sacra
734 *Saxonica prælatione liberari petiuit: ne religionis ratione, exteris admodum obsequi cogeretur: aut eius disci-*
plinam ab alienigenis petere necesse haberet. Nec difficilem curiæ consensum habuit. Quæ ne clarissimum
virum repulsa afficeret, tum dignitatis, tum etiam fatigationis eius intuitu mota, petitioni annuit, seq; re-
gnum ipsius summi Sacerdotij insignibus adornaturam spopondit. (Et pòst:) *Nec eum Romanæ promissio-*
nis fides fefellit. Profectus enim à curia Legatus, qui sacri insignis prærogatiua nostræ gentis sacerdotium
adornaret: cùm celeberrimis Danorum vrbibus inspectis, cuncta curiosissimè collustrando, non minorũ per-
sonarum, quàm ciuitatum respectum egisset, Lundiæ ob egregios Asceri mores, tum quòd ad eam è finitimis
regionibus terra marìq; transitus abundè pateat, hunc potissimum honorem deferendum existimauit, nec
solùm eã Saxonica ditione eruit, sed etiã Suecia, Nornegiaq; religionis titulo magistrã effecit. Nec parũ Da-
nia Romanæ benignitati debet: quo nõ solũ libertatis ius, sed etiam exterarũ rerum dominium assecuta est.
735 . Schafnaburgensis an. D. 1069. *Rex Henricus Episcopum Moguntinum, aliósque Regni Principes*
rogat, vt patiantur ipsam vxorem repudiare. Cunctis ergo, licet ægrè, id fieri decernentibus, Synodum conf-
ciendo negotio indixit Moguntiæ. Ibi Petrus Damianus vir ætate & innocentia vitæ reuerendus, Legatus
736 *Sedis Apostolicæ occurrens, mandata exposuit Romani Pontificis, qui & discidium fieri prohibebat, & E-*
piscopo Moguntino Apostolicæ animaduersionis sententiam minitabatur, quòd tam nefariæ separationis
se authorem promiserit. Adhæc, suis manibus nunquàm Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti
exemplo, quantum in se esset, fidem Christi perdidisset. Principes aiebant, æqua censere Romanum Pontificẽ.
Ita fractus magis, quàm inflexus Rex, ab incœpto abstinuit.
737 Idem Schafnaburgensis pòst, an. D. 1071. *Carolus, cui Rex Henricus Constantiensem Episcopatũ*
dederat, ab eodem arcetur ob crimen simoniæ & furti, in quod incidisse conuictus est, Episcopo Moguntino
ex delegatione Sedis Apostolicæ sententiam in eum ferente, cùm etiam Rex in iudicio assideret, causámque
Caroli quoad posset, tueretur.

Hildebrandum, qui Gregorius septimus vocatus est, & sanctissimum virum fuisse, & sanctissima decreta edidisse contra Presbyteros concubinarios, & simoniacos, quorum antesignanus Henricus quartus, & communione, & regno iustissimè priuatus est.

De Gregorij sanctissima & integerrima vita ij testes erũt locupletissimi, quos illa ætate vixisse, & Gregorij mores probè cognitos & perspectos habuisse, constat. Illi autem sunt in primis clerici ac ciues vrbis Romæ. qua in vrbe Gregorius annis viginti & amplius, antequàm Pontifex crearetur, summa cum laude, imò insigni cum admiratione vixit. Nam sub *Leone Papa nono (quem ex omnium historicorum consensu Romam comitatus est) itémque sub Victore secundo, Stephano decimo, Nicolao secundo, & Alexandro secundo* ita Romæ egit, vt maximæ res tam domi quàm foris ipsius auspicijs faustè feliciterque gererentur. Itaque & in Germaniam Pontificis nomine profectus est, & in Gallijs Turonensi concilio interfuit, & in clericorum improbos mores summa cum authoritate & fructu sæpius inquisiuit. Porrò cùm in cathedra Petri collocaretur, ita & Episcopis, & clericis, & ciuibus vniuersis integritas eius probata est, vt insigni cum elogio, suæ electionis verba memoriæ posterorum apud Platinam & Sabellicum commendata extent, quæ nos etiam suo loco proferemus. Iam verò dum rexit Ecclesiam, optimis quibusque viris maiorem in modum placuit, vt *Guilielmo Abbati & Monachis Hirsaugiensibus*, vt *Hugoni Abbati Cluniacensi*, vt *Anselmis duobus, Cantuariensi & Lucensi Episcopis*, vt *Mariano Scoto*, & *Lamberto Schafnaburgensi* grauissimis omnino historicis. quod idem constat

etiam de

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Alexander.			
			Crimina Gregorio intentata.	*Gregorij contestata integritas & innocentia.*
1073	161. Gregorius 7.	Henricus 4 persecutor Ecclesiæ Romanæ.	* Apud Brixiam Noricam certi Episcopi, mandato Regis Henrici quarti conuenientes, accusabant Gregorium septimũ, primò velut simoniacum. Marianus Scotus in Chron.	* Ioannes Trithem. in Chron *In Synodo apud Brixiã Noricorum habita, S. Pontificem inauditis criminibus falsò accusarũt.* Et alibi de illiusmodi Synodo agens: *Ad hoc* (inquit) concilium *malignantium VVilhelmus Abbas Hirsaugiensis vocatus, ire cõtempsit: quippe qui Vicariũ Christi sanctum & innocentem nouerat.* Itemque Lambertus Schafnaburgẽsis in historia rerum Germanicarum ait: *Hildebrandi constãtia & inuictus aduersus auaritiã animus, omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ.* Martinus Polonus in Chron. *Gregorius Septimus propter laudabilem vitam est in Papam electus.* Denique Platina & Sabellicus commemorant electionis verba in hanc formam: *Nos sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Clerici, Acolyti, Subdiaconi, Presbyteri, præsentibus Episcopis, Abbatibus, multisq́; tum Ecclesiastici tum laici ordinis, eligimus hodie decimo Calendas Maij in Basilica S. Petri ad Vincula, anno salutis 1072. in verum Christi Vicarium Ildebrandum Archidiaconum virum multæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ, religionis, modestum, sobrium, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitalem, in gremio sanctæ matris Ecclesiæ liberè à teneris annis vsque ad hanc ætatem educatum, doctum. Quem quidem cum ea potestate præesse volumus Ecclesiæ Dei, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit.*
			* Item	

etiam de *Bernardo Corbiensi* Monacho, deque *Paulo Benriedtensi*, *& Gerocho Richerspergensi Antistite*, quorum libros Apologeticos pro Gregorio septimo scriptos, *Auentinus* *Annaliū Boiorum lib. 5.* se legisse confitetur, vbi adiungit, eosdem Antistites ob studium quo erga Gregorium afficiebantur (Boiarij cùm essent) sedibus pulsos, & in exilium actos fuisse, idemque Giselberto & Diemoni sanctissimis Archimandritis euenisse, Trithemius narrat. Quid de Anglia, Italia, Polonia, Hispania, Gallia, Græcia, Dania, Saxonia, cæterisque orbis Christiani regionibus, dicam: quas Gregorio semper paruisse, & grauissimæ historiæ contestantur, & nos ex ipsius rebus gestis paulò postea declarabimus. Porrò cùm idem Gregorius septimus vita excessisset, nō solum omnes Romani Pontifices, *Victor, Vrbanus, Paschalis*, Eugenius, Innocentius, Alexander, cæterique causam eius tutati sunt, sed etiam omnes alij præstantes Theologi & hominem laudàrunt, & decreta eius magnopere suspexerunt. Fidem verbis meis faciunt Gratiani Decreta (15. q. 6. cap. *Nos sanctorum.*) & Diui Thomæ Aquinatis doctissima scripta, (2. 2. q. 12. art. 2.) qui ambo illud ipsum Gregorij septimi decretum, quo Henrici quarti subditos à iuramenti religione absoluit, velut æquissimum commemorant. Horum verò authoritatem cæteri fere omnes Theologi sequuntur. Quid quòd miraculis etiam claruit Gregorius, vt sigillatim hoc in loco docemus, vbi eum & Catholicum, & optimum virum fuisse contra paucorum, qui Henrico adulabantur, calumnias, dedita opera defendimus.

Nam quòd Sigebertus in Chronicis suis Gregorium notat, velut negasset, Presbyterum concubinarium, si fortè sacrum faceret, corpus Christi conficere: nihil eiusmodi aut dixit vnquam Gregorius, aut sensit. *Hildebrandus Papa* (inquit Schafnaburgensis in Chronicis) *cum Episcopis Italiæ conueniens, iam frequentibus Synodis decreuerat, vt secundùm instituta antiquorum Canonum, Presbyteri vxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur.* Sed *cùm plures clerici* (vt ait Marianus Scotus an. Domini 1075.) *sub sententia interdicti Apostolici libentius esse mallent, quàm feminis & vxoribus carere; vt saltem per alios castigarentur; decreuit Papa etiam Synodica legatione, vt nullus Christianus audiret Missam coniugati Presbyteri.* Cuius decreti sententiam Trithemius his verbis in Chronicis refert: *Laicis interdixit, ne Missas Sacerdotum concubinas habentium, audire præsumerent.* Non vtique negat Gregorius, Presbyterum qui cōcubinam habet, si temerè ad altare Dei accedat, verè corpus Domini conficere; sed tantùm vetat, ne vel is id facere præsumat, vel alij eius oblationi adsint: vt nimirum qui sententiam excommunicationis nō timebāt, saltem populi fidelis abalienationem & odium pertimescerent. Sed ne hoc sine graui testimonio affirmasse videar, Anselmi Cantuariensis Episcopi verba proferam ex Epistola quā ad VVil-
738 helmū Abbatē Hirsaugiensem (authore Trithemio in Chron.) exarauit. *Anselmus* (inquit Tri-
themius) *dū pro defensione iuriū Ecclesiæ suæ ad Sedē Apostolicā perrexisset, VVilhelmū Abbatē Hir-
saugiensem (quem pro confirmatione institutæ libertatis Romam sub Gregorio Papa septimo iuisse iam
diximus) reperit*, ad quem postea scribens, deque illa ipsa Henrici quarti excommunicatione a-
gens, quam nunc iustè factam defendimus: *Comes* (inquit) *vester, qui excommunicatus vobis diui-
na celebrantibus se immiscet, mihi videtur humiliter admonendus, ne contemnendo sententiam eorum à
quibus & in quibus Deus se confirmat audiri cum audiuntur, & sperni cùm spernuntur, séque ligare, cùm
ligant, & soluere cùm soluunt, aggrauet super se Dei iudicium, à quo fugere nusquàm homo potest. Quare
739 illi melius esset, vt per salubrem humilitatem abstineat ab his à quibus eum sententia Apostolica segregat,
quàm per præsumptionis contemptum se ingerat in illa, quæ nusquam nisi per humilitatē quæsita prosunt,
at semper inordinatè præsumpta obsunt: nec deberet cum nullo suo commodo, & grauissimo vestro malo co-
740 operari vos, vt cùm eum offendere nolitis, Deum & Apostolici authoritatem grauiter irritetis, ad quos pacan-
dos illum adiutorem habere non possitis: facilius quoque ac benignius Apostolicū eius rationes suscepturū, si
suam illam sententiam cognouerit reueritum. Quod si Comes idem hāc admonitionē respuerit, scitis quia
741 Deus plus timendus est, quàm homo. Quapropter aut secundùm iam prolatam Apostolicam sententiam erga
illum agendum, aut ipsum Apostolicum, seu aliquem vices eius gerentem, de hoc ipso consulendum æstimo.
De Presbyteris verò, qui se apertè reprobos libidinis commercio Deo execrabiles exhibent, omnino tenen-
742 dum est, quod Apostolica prouidentia Ecclesiastico iustoq; rigore constituit. Nempe nullatenus conuenit, vt
ibi reuerenter astetur, vbi pertinaciter aperta & impudenti libidine fœtentes, Dei & Sanctorum prohibi-
tionem contemnendo, sacris altaribus deseruiunt: imò non deseruiunt, sed quantum ad ipsos pertinet tur-
piter commaculant: non quò quis ea quæ tractant, contemnenda, sed ipsos potius tractantes execrandos exi-
stimet, vt qui Dei & Angelorum præsentiam non reuerentur, vel hominum detestatione repulsi, sacra
contaminare desistant.* §. Habemus in ijs Anselmi verbis & sententiam eius de iustè lata in Regē
Henricum excommunicatione, cui omnes parêre optat, & interpretationem legis quam Gre-
gorius constituerat, de non audiendo Presbyteri coniugati sacro. *Non* (inquit) *ea quæ tractant,
contemnenda, sed ipsi potius qui tractant, execrandi sunt.* Et persona igitur Gregorij septimi, & de-
creta magnam merentur laudem, sed nullam planè vituperationem.

At Henri-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Christi.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1073.	161. Gregorius 7. Saonensis, Bonicij filius, Monachus, & Prior Cluniacensis.	Græ. Nicephorus 1. Lat. idem Henricus 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[b] Item accusabant eundem velut hæreticum, qui Catholicam & Apostolicam fidem de corpore & sanguine Domini in quæstionem posuerit, hæretici Berengarij antiquus discipulus. Hæc illi, vt testatur Vrspergensis in Chron.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[b] Fides Gregorij septimi de corporis & sanguinis Domini veritate in Eucharistia, multis modis toti Ecclesiæ probata fuit. Primũ, quia communicauit cum Leone Papa nono, dum ad vrbem Romã eum deduceret, vt ex Sigeberto iam antè docuimus. Leo autem is erat, qui primus hęresim Berengarij condẽnauit. Deinde Guitmundus author est (cuius etiam verba paulo antè in mediũ protulimus) mortuo iam Papa Leone, Hildebrandũ Ecclesiæ Romanæ tũc Archidiaconum, in Turonensi concilio affuisse, vbi Berengarius iterũ damnatus est. Prętereà Schafnaburgensis testatur, eundem Gregoriũ *& missas celebrasse, & sacra confecisse, & corpus Dominicũ manu præferentẽ*, tum velut Iudicem suum agnouisse, tum aduersario suo Imperatori Henrico eam conditionem detulisse, vt non alio iudice, quàm Dominici corporis sumptione purgari eum exoptaret. Denique Aeneas Siluius in Epitome Blondi, 2. Decadis lib. 3. sic habet: *Romæ à Gregorio Synodus cẽta est, in qua error Berengarij de Sacramento damnatus est.* Potuitne hæc res contestatior fieri? Quòd si Episcopos illos in hæresi Berengariana Gregorio imponenda impudenter mentitos fuisse constat: (vt certè iam constat) idem omnino de reliquis etiam criminibus in eum confictis iudicandum est. Sin posset fieri, vt Gregorius septimus cum Berengario sensisset: saltem id efficeretur, vt omnia hæc crimina in eum caderent, qui non Catholicæ fidei vir, sed ex Protestantium huius temporis antecessoribus extitisset. Verùm hoc adeò falsum est, vt Victor, Vrbanus & Paschalis secundus (quos certum est insignes & Catholicos Præsules fuisse) honorauerint memoriam Gregorij septimi, eiusque sententiã in Henricum latam confirmarint.

[c] Obijcie-

At Henricus interim, quem Gregorius excommunicauit, qualis tandem extitit? Certè is, qui matrem Agnetem ex suo regno aufugere compulit, qui Praxedem vxorem acerrime persecutus est, in quem filius arma sumpsit, quemque Principes Germaniæ tam clerici, quam laici, iusto iudicio deferendum iudicârunt. Sed de ijs postea. Nunc ea primùm attingamus, quæ ad hanc orationis partem spectant. Abbas Vrspergensis, testimonio nec aduersarij quidem recusare possunt, propterea quòd eum omnibus eorum temporum Historicis longe anteponunt, tamen is de Henrico Imperatore ita scribit, anno Dom. 1068. *Henricus Rex adolescentiæ vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cœpit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, venatui, lusibus, cæterisq́; huiusmodi exercitijs, plus quàm iustitijs faciendis (vt incusatus est) operam dare, filias Illustrium quibuslibet obscurè natis coniugare, priuata præsidia (nimirum potentibus regni non satis fidens) instituere. His discordiæ seminarijs contigit Regi quàm plurimos insidiatores tam vitæ, quàm regni sui crescere.* Talia igitur initia ipsius erant, qui tot Pontifices Romanos persecutus postea est.

Adiungamus Abbati Vrspergensi Auentinum, qui & ipse plurimum arridet Protestantibus, quorum partes fouet. Is autem in li. 5. Annalium Boiorum hæc habet verba: *Hainricum stupris, amoribus, impudicitiæ & adulterij flagrasse infamia, nec amici quidem negant.* Ore igitur ac voce duorum testium, quos ipsi Protestantes omni exceptione maiores esse concedunt, nostra oratio nititur ac confidit. Cùm autem peccata æquè ac virtutes velut funibus & vinculis quibusdam inter se connectantur: cuius cor adulterij ac stupri plenum esse non negas, difficile est, vt illum immunem à cæteris criminibus esse persuadeas. Quanquàm enim necesse non sit, qui vnius grauis peccati reus est, eum statim omnibus sceleribus esse obnoxium: illud tamen certissimum est, eum qui ob vnum crimen quod æterna morte puniatur, charitatis expers fuerit, nullius veræ virtutis comporem esse. Nam eum qui charitatem non habeat, nihil esse Apostolus docet. Multum igitur interest inter Henricum quartum, quem nec amici quidè ab immani scelere excusant, & Gregorium septimum, quem permulti sanctissimi viri testantur omni virtutũ genere abundasse, turpitudinis autem nullius reum fuisse. His ita positis, accedamus ad alia grauiora peccata, ob quæ Henricus excommunicatus fuit. Marianus igitur Scotus, qui sub Henrico quarto in Germania vixit, ac propterea rei veritatem optimè scire potuit, qui etiam scribendis Annalibus operam dedit, is, inquam, Marianus in Chron. suis (anno Dom. 1075.) hunc in
743 modum scribit: *Gregorius querimonijs & clamoribus Catholicorum iustis aduersus Henricum & scelerum eius immanitatem auditis, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maximè propter simoniam. Quod factum Catholicis quidem viris bene placuit: simoniacis verò ac fautoribus Regis nimium displicuit.* Hæc Marianus. Fuit ergo in Henrico scelerũ immanitas: in Gregorio autem zelus Dei. Huius acta Catholicis placuerunt: illius fautores appellantur Simoniaci. Ac ne frustrà hoc infame Simoniaci nomen Henrico impositum quisquam putet, audi quid Ioannes Trithemius in Chron. suis referat. *Stephanus* (inquit) *Halberstatensis Episcopus vir do-*
744 *ctus & sanctus, semper Henrici quarti scelera detestatus, cum Romana Ecclesia optimè sensit. Scripsit ex persona Ludouici fidelis Ecclesiæ Romanæ, ad VValramum Episcopum Naumburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi Pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegãtem, quàm prolixam: in qua cunctos errores, crimina, & scelera ipsius Henrici Regis tã apertè describit, vt nulla deinceps potuerint excusatione negari. Inter cætera verò eiusdẽ Epistolæ sic dicit ad VValramum defensorem Regis schismatici & excommunicati: Audi igitur vera, non fucata: audi fortia, non faceta. Omnis qui dignitates spirituales diuendit, hæreticus est: Dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus & Abbatias vendit. Etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem, & plures alias pecunia: Ratisponensem, Augustensem, & Strasburgensem, pro gladio, Abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem verò Episcopatum, quod dicere & audire nefas est, pro Sodomitica immunditia vendidit. Quia si impudenter negare volueris, teste cælo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli, con-*
745 *cludent hoc: Dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit exercere. Hæc viri constantissimi scripta, & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam Ecclesiam temeritas manifestant, qui persequebatur vsque ad mortem omnes qui Christi Vicario obedientiam exhibebant.* Hæc Stephanus. Vt autem alia eius generis omittam quæ non solùm de reliquo comitatu Regis, verumetiam de Ruperto & Hildolpho, quos Rex creauerat Episcopos, Schafnaburgensis perscribit: illud vnum de VVilhelmo Traiectensi Episcopo quàm insigne est? *Qui repentè grauissima ægritudine correptus, miserabili eiulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, & æternam, quod Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operã*
746 *suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ eius, Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem, vt asserunt, sine communione, sine vlla satisfactione expirauit.* Hæc ille. Iam verò cùm Henricus Rex à Pontifice

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*	
Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1073	Idem Gregorius 7.	Lot. idem Henricus 4.	ᶜ Obijciebant illi præterea ijdē Episcopi, quòd esset diuinationum & somniorū cultor, & Necromanticus. Quod vtique non aliunde factum est, quàm quòd gratiam Dei, qua Gregorius miracula operabatur, diabolo (vt quondam Iudæi fecerāt) in Spiritum sanctum peccantes, ascribebant.	ᶜ Lambertus Schafnaburgensis ibidem: *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequentius fiebant, & Zelus eius feruentissimus pro Deo & Ecclesiasticis legibus satis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant.* Vincentius Gallus in speculi histor. lib. 25. c. 44. Ex Gulielmi Historici verbis refert, *Hildebrandum dono Prophetiæ præditum fuisse, tùm quia intimas Hugonis Cluniacensis Abbatis cogitationes vidit, tum quia pestem prædixit, tum quia reuelatum ei est, quòd simoniacus quidam Episcopus ad hunc versum* (Gloria Patri & Filio) *non posset voce tenus adijcere hæc verba* (& Spiritui sācto) *quod etiam rei exitus comprobauit.* Martinus Polonus etiam fatetur, cū miraculis coruscare.

Pontifice Romano ob simoniam, & alia eiusmodi scelera excommunicatus, conuentum Prin-
cipum VVormatiæ indixisset: commodè (inquit Schafnaburgensis) interuenit Hugo quidam, quem
ante paucos dies propter ineptiam eius & mores inconditos Papa de Cardinalium ordine amouerat. Huius
authoritatem cæteri secuti, sententiam promulgârunt, quòd Gregorius Papa esse non posset, nec vllam iuxta
priuilegium Romanæ Sedis ligandi aut absoluendi potestatem habuerit. Hic obiter illud animaduer-
to, neminem istorum Sedis Apostolicæ primatum, sed tantùm Hildebrandi personam oppu-
gnasse. Imò in illo ipso conuentu Episcopi aliquot dixerunt, contra Canonum statuta esse, vt Epi-
scopus aliquis (nedum Romanus) absens, necdum probatis criminibus condemnaretur. Vbi autem Papa in-
tellexit, in suam damnationem subscriptum esse, in Synodo frequente Regem cum tribus Episcopis nomina-
747 tim excommunicat. Interim Teutonici Principes Henrici flagitijs commoti, Papam inuitant, vt Augustam
veniat ad discutiendam Regis causam. Eodem etiam tempore Vtonis Episcopi Treuerensis authoritate ad-
ducti, optimi quique sese à Palatio subtrahunt. Præterea Altmannus Patauiensis Episcopus magnarum in
Christo virtutum, & Patriarcha Aquileiensis à Pontifice missi sunt, vt omnibus per Gallias contestaren-
tur, iustis de causis excommunicatum esse Henricum, & ad eligendum alium Regem Apostolicæ authoritatis
748 suffragium pollicerentur. His angustijs Rex conclusus, Romano Pontifici apud Canusium occurrit. Et quoniã
pœnitentia eius vera esse non credebatur, ægrè post tridui expectationem his conditionibus absolutus est, vt
certo die & loco ad generale Concilium præsto esset, accusationibus quæ à Teutonicis Principibus intende-
rentur, responsurus. Rex promisit, & alij aliquot Principes sub iureiurando confirmarunt, hoc eum facturũ.
Papa verò vbi Missarum solennia celebrasset, præferens manu corpus Dominicum, ad regem palàm ait: Ego
iam pridem à te tuisq; fautoribus insimulor, Sedem Apostolicam per simoniacam hæresim occupasse, &
alijs criminibus vitam maculasse. Quo igitur satisfactionis compendio, omnem omnibus scandali scru-
pulum auferam, Deum precor, vt suo me hodie iudicio vel absoluat subiecti criminis suspicione, si in-
nocens; vel subitanea morte interimat, si reus. Et mox partem Dominici corporis accepit, & comedit.
749 Qua liberrimè absumpta, cùm populus innocentiæ Pontificis congratulatus in laudes Dei aliquandiu
acclamasset, ad regem conuersus: fac (inquit) fili, si placet, quod me facere vidisti. Rex post dilationẽ im-
petratam, recusauit eo modo se purgare. Nec iniuriâ: vbi enim ad suos redierat, statim etiam ad ingeniũ
redijt, nec prius quieuit, quàm & B. Gregorium vrbe expulisset, & Gibertum Rauennatensem Episcopũ
eius loco supposuisset. Gregorius verò (vt author est Otto Frisingensis lib. 6. c. 36.) Salerni manẽs, ap-
propinquãte vocationis suæ tempore, dixisse fertur: Dilexi iustitiam, & odi iniquitatem, propterea mo-
rior in exilio.

Guilielmus verò Tyrius Metropolita, rem isto modo exponit belli sacri lib. 1. c. 13. Henricus
Teutonicus Rex, & idem Romanorum Imperator, à D. Gregorio Papa septimo passus fuerat quæstionẽ
& controuersiam non modicam, super annulo Episcoporum defunctorum, & baculo. Inoleuerat enim
consuetudo (præsertim in Imperio) quòd defungentibus Ecclesiarum Prælatis, annulus & virga Pasto-
ralis ad Dominum Imperatorem dirigebatur. Vnde postmodũ vnumquemlibet de familiaribus & Ca-
pellanis suis inuestiens ad Ecclesiam vacantem dirigebat, vt ibi Pastoris fungeretur officio, non expe-
ctata cleri electione. Quod Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo
facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundò, ac tertiò eundem Imperatorem commonuit, vt à
750 tam detestabili desisteret præsumptione. Quem præceptis salutaribus commonitum, cùm reuocare nõ pos-
set, vinculo anathematis innodauit. Quod factum nimis indignè ferens Imperator, cœpit Ecclesiã Ro-
751 manam persequi, & Domino Papæ Guibertum Rauennatem Archiepiscopum, virum literatum & lo-
cupletem nimis, suscitauit aduersarium. Qui de viribus Imperatoris præsumens, & de multitudine di-
uitiarum confisus, excluso violenter prædicto venerabili viro, Sedem inuasit Apostolicam: ita delirus, &
ab intellectus sinceritate deficiens, vt id se esse crederet, quod falsò dicebatur. §. Ecce tam illustres hi-
storici, tamq; affines illorum temporum, vno consensu & factum Gregorij septimi laudant, &
Imperatorem eiusque imaginarium Pontificem reprehendunt. Sed pergamus etiam ad alios,
huiusce rei testes idoneos.

Vrspergensis in Chron. Postquàm ostendisset, quid 19. Episcopi ab Henrico Imperatore con-
tra Papam Gregorium in vnum conuocati factitassent, itemq; quòd Antipapam Gisbertum
(aliàs VVigbertum) constituissent, adiungit hæc verba: Scripsit post hæc Anselmus, Lucensis Epi-
scopus, epistolam ad eundem VVigbertum, in qua illum præuaricatorem ac superbum cognominat, inter
alia subinferens: Vt ergo de B. Gregorio Patre nostro dicam, quod de Cornelio scripsit beatus Cypria-
752 nus: factus est Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de clericorum penè omnium, &, vt verius di-
cam, omnino omnium testimonio de plebis, quæ tunc aderat, suffragio, de sacerdotum antiquorum & bo-
norum virorum collegio, cùm nemo ante se factus esset, cùm Alexandri locus, id est, cùm locus Petri, &
753 gradus sacerdotalis cathedræ vacaret. Quo occupato, & de Dei voluntate, atque omniũ nostrũ consen-
su ordinato, quisquis iam Episcopus voluerit fieri, foras fiat necesse est; nec habet Ecclesiasticam ordinatio-
nẽ, qui Ecclesiæ nõ tenet vnitatẽ. Quisquis ille fuerit, licet multũ de se iactans, sibi plurimũ vendicans,
profanus est, alienus est, foris est. Et cùm post primũ secũdus esse nõ possit, quisquis post vnum, qui solus
debet esse, factus est, iam non secundus ille, sed nullus est. Hæc priori (Episcoporum) sententiæ valde

contraria

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			[d] Postremò vocârunt eum homicidam, & sacrilegum.	[d] Otto Frisingensis Histor. li. 6. c. 32. sic habet: *Hildebrandus semper in Ecclesiastico rigore constantissimus fuit.* Et in codē li. c. 36. *Ecclesia tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes & Romanos Pontifices præcipui zeli ac authoritatis fuit, orbata, dolorem non modicum habuit.*
				Gotfridus Viterbiensis in Chronicor. part. 17. Gregorius septimus seipsum athletam Dei, pro domo Domini murum constituit.
		Ora. Alemanus an. 33 Occupatus Ecclesiæ persecutor, qui cōmunes se cū Turcis, obsidendū sā Latinos Principe, tunc in Palestina illū Domini captiuis.		Trithemius in Chron. Hildebrandus cultor & defensor iustitiæ, & libertatis Ecclesiasticæ omnium acerrimus. (Et pòst:) Vir multæ doctrinæ, magnæque pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ.
1073	Idem Gregorius sedit an. 12. m. 1. d. 3.			Nauclerus, qui & ipse Germanus fuit, de eo sic scribit in generatione 37. *Vir fuit Gregorius religiosus, timens Deū, iustitiæ, & æquitatis amator, in aduersis constans, qui propter Deum in his quæ ad iustitiam pertinebant, nil timuisset perficere.*
				Crantzius in Metrop. li. 5. c. 20. *Henricus quartus Ecclesiarū iura inuasit, Episcopos pro suo arbitrio instituens destituensq́. Summū Pontificē Gregorium septimum, virum sanctum, insectatus est.*
				Platina in vita Gregor. septimi: *Salerni sanctè & piè moritur. Vir certè Deo gratus, prudens, iustus, clemens, pauperū, pupillorū, viduarum patronus.*
		Lat. abm Henricus 4.		Consentit Sabellicus Ennead. 9 lib. 3. Viderint Protestantes, vtrum authores satis graues habeant, quos Anselmo Cantuariensi, Bernardo Corbiensi, Mariano Scoto, Lamberto Schafnaburgensi, Guilhelmo Tyrio, Ottoni Frisingensi, Gotfrido Viterbiensi, Vincentio Gallo, Martino Polono, Trithemio, Platinæ, Crantzio, Nauclero, Blondo, Sabellico opponāt. Abbatem Vrspergensem illi quidem laudant: sed eum etiam à nobis stare ipsius verba, sæpius à me citata, satis perspicuè demonstrant. Cùm igitur hi omnes causam Romani Pontificis æquiorem iudicarint, admiror Auentinum non animaduertisse, quòd ab historiæ veritate permultum aberrauit, dum in Gregorium septimum maledicè inuectus, Henricum quartum immeritò laudat.

138. *De*

* *Alexius*

contraria scripsit Anselmus Episcopus, vir literis apprimè eruditus, ingenio acutissimus, facundia præci-
puus: & quod omnibus maius est, in Dei timore & sancta conuersatione nominatissimus, adeò vt tam in
vita, quàm post mortem referatur miraculis clarus. §. Porrò (quoniam facta est mentio illorũ no-
uemdecim Episcoporum, qui sententiam depositionis in Sedis Apostolicæ Pontificem protule-
tunt) vt sciatur, quid illis eorumque similibus postea euenerit, sciendum est, eos qui pœniten-
tiam de ea re egerunt, reconciliatos Ecclesiæ fuisse. Qui autem impœnitentes mortui sunt, de
ijs Abbas Vrspergensis in Chron. (an. D. 1106.) ita scribit: *Fætet & respuitur, condemnatur &*
754 *anathematizatur hæresis VVigbertina, vel Henriciana. Abdicatis siue fugatis hæresibus, Catholici cathe-*
dris Pontificalibus destinantur, è quibus etiam aliqui inter ipsa Festa consecrantur. Denique in tantũ di-
uinæ legis subitò zelus efferbuit, vt etiam ipsa cadauera Pseudoëpiscoporum ab Ecclesiis eliminarentur.
755 *Quotquot autem ab ipsis erant ordinati, vsque ad generalem audientiam ab officijs suspenderentur. Iam*
enim exaltatis sibi diuinitùs Ecclesia Romana cornibus, ad incutiendum timorem cunctis vsquequaque
schismatum membris, etiam capitis ipsius ossa, VVigberti scilicet dicti Papæ, de sepulchro suo, quod per quin-
que iam annos in Ecclesia Rauennensi possederat, proijci fecerat, vniuersaq́ eius instituta, vt verè non Apo-
stolici sacerdotis, sed Apostatici inuasoris annullari decreuerat.

Inter hos omnes tumultus, qui sub Henrico quarto acciderunt, id magnopere animaduer-
tendum est, quòd nec ipse Henricus (nedum alius quisquam) Romanæ Ecclesiæ primatum vl-
la ex parte impugnauit. Imò idem *Henricus & apud Gregorium Papam intercessit, vt Rudolphum*
Regem excommunicaret, & de Paschali Papa ad Principes Germaniæ dixit: Domino Papæ in præsen-
756 *tia Legati sui & vestra obedire parati fumus: & nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiã & obe-*
dientiam sincero corde & deuotione præsentialiter exhibere. (Et pòst:) *Appellamus* (inquit) *Romanũ*
757 *Pontificem, & sanctam vniuersalem Romanam Sedem & Ecclesiam.* Hæc Henricus apud Vrsper-
gensem in Chron. Si ergo vlla fides in Henrico fuit, ea primatum Romani Pontificis agnouit
perinde ac debuit. Cætera quæ ad tempora Henrici pertinent, sub Vrbani & Paschalis ætate
explicabuntur.
758 Blondus Decad. 2. lib. 2. *Michaël per Nicephorum ab Imperio Constantinopolitano deiectus, ad*
Gregorium confugit, qui Nicephorum excommunicauit. §. Græcorũ igitur Imperator agnouit Gre-
gorij septimi primatum.

Cromerus de rebus Polonorum lib. 4. *vbi Romæ nunciatum est, Boleslaum Poloniæ Regem eius*
759 *nominis secundum apud ipsum altare S. Stanislaum (qui mortuum etiam suscitauerat) nefariè occidisse:*
Gregorius septimus toti Poloniæ sacris interdixit, Boleslaum diris deuouit, regnumq́ ipsi solenni ritu abdi-
760 *cauit. In posterum quoque ne quem Episcopi Regem sine suo iussu inungerent, & coronarent, edixit. Quod*
edictum adeò seuerè obseruatum est, vt à Rege Boleslao secundo vsque ad Pramislium, hoc est, per ducentos
& eò amplius annos nemo Principum Bohemiæ auderet regium nomen sibi sumere. Boleslaus verò, etsi anno
ferè vno post Papæ sententiam in regno permanere videbatur, (quod tempus ei Deus ad pænitentiam con-
cessit) tamen post annum expletum, primi omnium imperium eius detrectârunt nuper subacti Russorum
Principes. Deinde in eum conspirârunt Nobiles ac Proceres nonnulli. Tum autem in Vngariam fugit. De-
mum amentia corripitur atque ad postremum sibi ipsi necem consciuit. §. Tam seuerè Deus Pontificis
Romani sententiam in Regem latam curauit exequendam; vt omnes sciant, Reges Christianos
in causis fidei & morum, Pontificibus Romanis subesse.
761 Ioan. Trithem. in Chron. *Rupertus Abbas Augiensis per Papam Gregorium 7. depositus, quia Ro-*
mam, vt se de obiectis criminibus purgaret, ire contempsit, monasterium in Gegenbach à Rege Henrico sus-
cepit, vbi dum pro consuetudine sæcularis temporalibus immoderatius intẽderet, ac progressus ipse ad vim
arcendam ius suum defenderet, vnà cum alio monacho adolescente occisus est. §. Tales sanè monachi
solent esse, qui malunt Cæsari, quàm Petro adhærere.
762 Rodericus rerum Hispanicarum lib. 6. c. 25. & 26. *Gregorius septimus misit Ricardum Abbatẽ,*
vt Ecclesias Hispaniæ Ecclesiastico moderamine ordinaret.
763 Ioannes Trithemius in Chron. *Præfuit eo tẽpore sacrosanctæ Romanæ & vniuersali Ecclesiæ re-*
uerendissimus Papa Gregorius septimus, qui precibus Adalberti de Calua Sedi Apostolicæ humiliter dire-
ctis acquiescens, Apostolicæ authoritatis priuilegio muniuit liberalitatis ipsius institutionem in Hirsaugensi
monasterio reparando.
764 Idem Trithemius ibidem: *VVilhelmus Abbas Hirsaugiensis, qui Gregorium septimum Vicarium*
Christi sanctum & innocentem nouerat, cum sancta Romana Ecclesia optimè sentiebat.

Victor Pontifex creatus (inquit Platina in vita ipsius) *statim Gregorij partes suscepit. Hanc ob rem*
crediderim, eum Henricum Regem hostem habuisse, cuius fraude (vt Martinus scribit) *veneno in ca-*
licem iniecto, dum sacrificat, necatur: licet Vincentius dysenteria perijsse hominem dicat.
765 Iuo Episcopus Carnotensis primatum Pontificis Romani plurimis authoritatibus ac testi-
monijs probat in quinta parte eius libri qui *Decretum Iuonis* inscribitur.

Crantzius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1086	162. Victor 3. Beneuentanus, sedit an. 1. m. 3. d. 24.	Lat. Idem Henricus 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

138. *De Bogomilis.*

[a] Primarius Doctor Bogomilorū (authore Zonara in vita Imperatoris Alexij) Basilius quidā fuit.

[b] Trinitatē negauit, vt est apud Euthymiū Panop. par. 2. tit. 23.

[c] Septem Scripturę libros dumtaxat suscipiebant, reijcientes Moysen.

[d] Deum humana forma præditum putabant.

[e] Angelos vel potius dæmones creasse mundum.

[f] Michaëlem Archangelū fuisse incarnatum.

[g] Basilium Magnum, Naziázenum, Chrysostomum, ac Patres omnes qui sacras imagines venerati sunt, fuisse reprobos, & idololatras.

[h] Crucem despiciunt, quòd in ea Seruator occisus fuerit.

[i] Aiunt, dæmones fictè crucē fugere, vt homines eam velut dæmonum expultricem magis honorent.

[k] Baptismum nostrum (quia per aquam fit) Ioannis baptismū esse; suum verò esse Christi, quia fit per Spiritum. Caluinistæ dicunt, & eum baptismū qui ministratur in Ecclesia, esse eundem cum Ioannis Baptismo.

[l] Mysticum venerandum sacrificium contemnunt, vt hodie Lutherani & Caluinistæ.

[m] Panem

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[a] *Alexius Imperator communi suffragio Basilium impostorem in equestri theatro comburi iussit.* Zonaras in vita Alexij.

[b] Theophylactus in Matth. c. 28. *Christus præcepit baptizare in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, non in nominibus, sed in nomine. Vnus igitur Deus, tres.*

[c] Paschalis Papa in Lateranensi concilio (vt Vrspergensis testatur, an. D. 1112.) *Amplector* (inquit) *omnem diuinam Scripturam veteris & noui Testamenti, Legem à Moyse scriptam & sanctis Prophetis.*

[d] Theophylactus in Ioan. cap. 4. *Deus spiritus est, hoc est, incorporeus.*

[e] Anselmus in Prosologio, c. 5. *Deus solus existēs per seipsum, omnia alia fecit de nihilo.*

[f] Anselmus in lib. Cur Deus homo, c. 5. *Redemptio hominis non potuit fieri per aliā quàm per Dei personam*, ne homo, qui Redemptoris sui seruus necessariò esse debebat, si alterius quàm Dei seruus fieret, non in eam dignitatem instauraretur, quam habiturus erat, si non peccasset.

[g] Euthymius Panopliæ par. 2. tit. 23. c. 11. *Venerandas imagines idola gentium appellant, ignorantes falsa esse idolorum exemplaria, cùm Deos appellent, qui dæmones, aut scelerati homines sunt. At imaginum apud nos exemplaria verè id referunt quod appellantur.*

[h] Euthym. *Crucem potius debebant honorare tanquàm diaboli per dstricem.*

[i] Euthym. cap. 15. ibidem: *Gemitus & corporis vexatio eorum qui opprimuntur à dæmonibus, tormenta & cruciatus dæmonum indicant.*

[k] Euthym. c. 16. *Si noster Baptismus aqua solùm perageretur, Ioannis esset. Nunc autem aqua peragitur & Spiritu. Ioan. 3.*

Theophylactus in Luc. ca. 3. *Baptisma Ioannis præparabat homines vt acciperent Christi Baptismū, quod solum habebat remissionem peccatorum.*

[l] Iuo Carnotensis Episcopus in Ep. ad Haimericum Abbatem: *Cùm Christus semel in distinctione membrorum suorum, in manifestatione corporis sui, se obtulerit hostiam viuentem, passibilem & mortalem: quotidie tamen sub velamento panis & vini, à sancta Ecclesia immolatur, & non in partes scissum, neque cruentum corpus eius fideliū ore percipitur.*

[m] Adelman-

Crantzius in Metropoli sua lib.5.cap.21.Henricus quartus cùm iam alteram sibi iunxisset vxorē,
filium suum Conradum ad vxoris fertur inuitasse complexum. Cumq́ horreret infandum crimen bonus
iuuenis, Henricus dixisse fertur, se patrem illius non esse, & ideo thorum suum non esse illi tantoperè refu-
giendum. Hinc iuuenis in Italiam concedens ductu Mathildis ad Vrbanum Pontificem venit, qui detesta-
766 tus scelera Regis, renouauit excommunicationem in ipsum. Eôdem mihi videtur Abbas Vrspergen-
sis respexisse in Chron. cum laudata Conradi castitate, ait illum reueritum esse illud legale præ-
ceptum, Turpitudinem patris tui non reuelabis.
Aimoinus lib.5.c. 48. anno D.1095. Felicis memoriæ Papa Vrbanus, vir deuotus Deo, vita &
767 moribus egregius, ad partes Gallicanas descendit, & in Aruernia apud Clarummontem Concilium coadu-
nari fecit: in quo, assistentibus trecentis decem tam Episcopis quàm Abbatibus, ipse sicut erat vir magnæ
eloquentiæ, quomodo se deberent habere, & subditos regere, eos plenè instruens, & de pace per Prouincias
eorum reformanda & tenenda admonens, desolationem terræ Dei, Orientalis scilicet plagæ, in qua Salua-
tor noster natus est & passus, sicut à multis vera relatione cognouerat, lachrymabiliter manifestauit: & vt
Christianitati, quam Turci, gens scilicet Persica, deuastabant, succurreretur, suspirando prædicauit. Quod
verbum audientium cordibus diuinitùs intimatum plurimum inualuit.
768 Rodericus terū Hispan. li.6.c.26. Bernardus ab Vrbano secundo benignè acceptus, consecrationē,
palliū & priuilegiū obtinuit, & Primas institutus est Hispaniarū, Apostolicæ Sedis benedictione suscepta.
769 Et c.27. Sed cū Toletanus Primas Hierosolymā iturus Crucis insigne accepisset, prohibuit eū D. Papa
Vrbanus, ne per absentiā Pastoris nouella plātatio periculo subiacēret, eūq́ à voti et Crucis proposito absoluit.
Otto Frisingensis lib.7.c.2. Vrbanus Papa verbo sanctæ prædicationis circiter centum millia homi-
num ex diuersis nationibus in militiam Christi coadunauit, præfectis sibi ducibus Gotfrido Lotharingensi,
Roberto Flandrensi, Regimundo Comite de Sancto Ægidio, Hugone fratre Philippi Regis Galliæ, aliisq́ Nobi-
770 libus & viris bellatoribus, quorum omnium curam venerabili Podiensi Episcopo commisit.
Sigebertus an.D.1095. Vrbanus per Burgundiam & Franciam habitis Conciliis, Hildebrandi
771 decreta renouat & confirmat; Philippum Regem Francorum, qui viuente vxore sua superduxerat alterius
viuentis vxorem, excommunicat. idque fecit (inquit Aimoinus lib.5.c.49.) Regis saluti prouidēs, &
timens, ne animam eiusdem Saluator exigeret.
Anselmus Cantuariensis Episcopus ca.1. de Incarnatione verbi: Domino & Patri vniuersæ Ec-
772 clesiæ in terra peregrinantis, summo Pontifici Vrbano. Diuina prouidentia vestram elegit Sanctitatem, cui
vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret. Ad nullum alium
rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, vt eius authoritate corrigatur, nec vlli
alij tutius, si quid contra errorem respondetur, ostenditur, vt eius prudentia examinetur.
Vrspergensis in Chron. Vrbanus Papa super Ecclesiarū hactenus heu manente commotione, Conci-
773 lia multa congregauit: inter quæ, etiā conuocatis ad Placentiā ciuitatem 200 ferè Patribus, Henricum Im-
peratorem tam à se, quàm à prædecessoribus suis communione priuatum declarauit: maximè Regina Agne-
te (nescio an rectius legeretur Praxede) ipsius Imperatoris vxore astante, multáque nefanda in illum
ad aures totius Synodi testificante. §. Qualem hunc Imperatorem fuisse putabimus, quem Princi-
pes Germaniæ, & optimi quique Episcopi apud Sedem Apostolicam constantissimè accusārūt?
Quem omnes historici reprehendunt? A quo vniuersi Saxones defecerunt? Quem non solus
Gregorius septimus, verùm plures Romani Pontifices, tum antecessores, tum successores Gre-
gorij, etiam in Synodis Episcoporum, toties, tanto cum vitæ periculo excommunicârunt? Quē
mater ipsius Agnes Romam cōfugiens, deseruit? In quem vxor palàm in Synodo testificata est?
A quo filius Cōradus, & is bonus ac modestus adolescens, vehemēter abhorruit? In quē postre-
mò alter filius Henricus, vt postea constabit, arma sumpsit, & quē vniuersi Principes filio Impe-
rium cedere coëgerunt? Et tamen hic est ille Henricus, quem Protestantes maximi faciunt, &
cuius calumnias in Papam Gregorium intentatas pro Euangelio habent.
Vrspergensis in Chron. Antequàm Vrbanus Papa ex hac vita migraret, spiritu instructus diuino,
Reginerum Cardinalem de S. Clemente, sanctæ conuersationis & boni testimonij Abbatem, nobilē Ro-
774 manum, designauit in regimen Apostolicum eligendum, quem etiam reuelationibus alijs insuper deno-
tatum, vniuersa Romana Ecclesia Pastorem sibi consecrat, licet inuitum, Paschalem appellans eum.
Anselmus Cantuariensis Episcopus in libro de fermentato & azymo ad VValtrannū Naum-
775 burgensem Episcopum, de quo dubitabat, ne Imperatori contra Pontificem Romanū faueret.
Si certus essem, prudentiam vestram non fauere successori Iulij Cæsaris, & Neronis, & Iuliani Apo-
statæ contra successorem & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè vos, & amicissimum & reuerendū
Episcopum salutarem. Et pòst in lib. de diuersitate Sacramentorum ad eundem VValtrannum iá,
relicta parte Cæsaris, Pontifici Romano adhærentem: Gaudeo, & gratias ago Deo, quia sicut scri-
776 bitis, glorificat eum in vobis Catholica Ecclesia: quoniam in vestra mutatione diuinæ voluntatis appa-
ret gratia, & Domini Papæ Paschalis amicitiam habetis & familiaritatem, vt iam mihi liceat vestrā
amicabiliter salutare Sanctitatem.

Vrspergen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anno Domini. — *Pontifices Romani.* — *Imperator. Rom.*

163.
1088. Vrbanus 2. Gallus, D. Oddo, ex oppido Castilionis diœcesis Remensis, sedit an. 11. m. 4 d. 18. — Idem Henricus 4.

164.
1099 Paschalis 2. sedit an. 18. m. 6.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Panem Communionis interpretantur esse orationem Dominicam, *Pater noster.*

ᵇ Reliquas orationes, præter Dominicam, multiloquia vocãt, eaque sola vtuntur.

ᶜ Aiunt suos omnes concipere verbum Dei, gestare in vtero, & parere, non secus, quàm Dei genitricem.

ᵉ Dicebant, non aliam esse resurrectionem, præter pœnitentiam & vitam Euangelicam.

ᶠ Aiunt, licere fidem simulate, vt se à morte liberent.

139. De errore quorundam circa inuestituras Ecclesiasticas.

ᵃ Erant qui dicerent, inuestituras Ecclesiæ à laicis per virgam & annulum accipiendas esse; quoniam illi prædia & alia bona temporalia Ecclesiis donassent: adeò vt nollent, electum Canonicè consecrari, *nisi prius à Rege inuestiretur.* Quem errorẽ Henricus quartus & quintus propugnarunt.

De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Adelmannus Episcopus Brixiensis in epist. ad Berẽgarium: *Qui dixit in principio, fiat lux, & facta est lux de nihilo: non potuit dicendo de pane, Hoc est corpus meũ, ita fieri efficere? Et qui tacita virtute aquam vertit in vinum: non efficacius poterat (si quid tamen de Deo efficacius dici debet) sonante vocaliter eadem virtute, vinum ipsum in sanguinem suum transferre?* (Et pòst:) *Christus per manum & os sacerdotis, corpus & sanguinem suum creat.*

ᵇ Euthym. cap. 19. *Non animaduertunt in eo Euangelij loco (vbi de multiloquio in precibus vitando agitur) non tam verborum multitudinem, quàm rerum non conuenientium petitionem, reprehendi. Porrò Dominus noster precationem illam, Pater noster, nobis tradidit tanquam obsecrandi formulam, & exemplum ac radicem, non vt illis verbis precandi rationem concluderet, sed vt inde aliarum precationum argumenta, propagata iam fide, sumeremus.*

ᶜ Euthym. c. 22. *Tantum mentis non habent, vt intelligere valeant, quid intersit inter verbum in sua subsistens persona, & verbũ quod ore pronuntiatur, vt omittamus res venerandas, & admirabiles, quæ in Dei genitrice propriæ sunt.*

ᵉ Theophylactus in 1. Cor. ca. 15. *Eam ob causam resurrexit Christus, vt vniuersalem resurrectionem faceret.* (Et pòst:) *Vbinam iustitia est, si corpus, quod animam in laboribus adiuuit, nullo bono perfruatur?*

ᶠ Theophyl. in c. 10. ad Romanos: *In confessione oris est perfecta salus: tunc enim effulget fides, adeoq; plures adiuuantur.* Et in 1. Timoth. 6. *Non solum confessione est opus, verùm etiam patientia.*

ᵃ Paschalis Papa 2. in Epistola ad Anselmum Cantuariensem Episcopũ, quæ inter Anselmi Epistolas duodecima est: *Si virgam pastoralitatis signum, si annulum signaculum fidei tradit laica manus: quid in Ecclesia Pontifices agunt? Ecclesiæ honor atteritur, soluitur disciplinæ vigor, & omnis religio Christiana conculcatur, si quod nouimus sacerdotibus solis deberi, laica patiamur temeritate præsumi. Non est laicorum, Ecclesiam tradere; nec filiorum, matrem adulterio maculare. Iure ergo priuandus est patrimonio, qui matrem polluit adulterio. Nec meretur Ecclesiasticæ benedictionis consortium, qui eam impia infestatione insequitur.*

P Laicorum

Vrspergensis in Chro. an. D. 1102. *Constat, quòd Imperator Henricus alterum Papam [illegible]*
Paschali superponere, si fieri posset, conatus sit, ne prof[illegible] cerit. Transacta post hæc media [illegible]
conuenientibus vniuersis Apuliæ, Campaniæ, Siciliæ, Tusciæ, totiúsque simul Italiæ Præ[illegible], [illegible]
tramontanorum quàm plurimorum Patrum Le[illegible]s, Synodus magna Romæ est habita, vbi præter anti-
777 *qua Patrum constituta more solito reuerenter confirmata, etiam sæpe dictum nostri temporis schisma in-*
ter præcipuas hæreses computatur, atque perpetuo cum suis auctoribus atque sequacibus anathemate hu-
iusmodi subscripta professione condemnatur: Anathematizo omnem hæresim, & præcipue eam quæ sta-
tum præsentis Ecclesiæ perturbat, quæ docet & astruit, Anathema contemnendum, & Ecclesiæ ligamen-
ta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicæ sedis Pontifici Domino Paschali, eiusq; suc-
778 *cessoribus, sub testimonio Christi & Ecclesiæ, affirmans quod affirmat, & damnans quod damnat v-*
niuersalis Ecclesia.

Idem Vrspergensis an. D. 1105. *Henricus quintus rebellationem aduersus Patrem in Baioaria pa-*
779 *rans primò hæresim præscriptam anathematizans, Apostolicæ sedis Pontifici debitam profitetur obedien-*
tiam. Consilio tamen atque ministerio Ruothardi *Moguntini, atque Gebehardi Constantiensis Episcopi,*
Responsalium scilicet Domini Paschalis Papæ, totam Saxoniam Romanæ Ecclesiæ communioni reconci-
780 *liauit.* (Et pòst:) *Vidimus (in Synodo) quod silentio præterire non possumus, Regem Henricum non modi-*
cam bonæ indolis spem magna simul humilitate & auctoritate prætendentem. Inter hæc obortis lachry-
mis ipsum Regem cæli, cunctamq; cæli militiam testabatur, se nulla regnandi cupiditate paternum sibi
regimen vsurpare; neque Dominum & patrem suum à Romano deponi Imperio exoptare, imo debitam
781 *pertinacia & inobedientiæ eius semper compassionem exhibere: sij; sancto Petro suisq; successoribus lege*
Christiana subijci velit, siue regno cedere, siue seruiliter, ipsi se subesse promisit. Quod auditū omnis mul-
titudo collaudans, lachrymas simul & preces, tam pro patris conuersione, quàm pro filij prosperitate fun-
dere cœpit, voce magna Kyrieeleison declamans. Eadem hora Vto Hildinisheimensis, & Henricus Pa-
derbrunensis, ac Fredericus Halberstatensis, Præsules, vestigiis Metropolitani prostrati, ipsius atq; Re-
782 *gis stantis, totiusq; præsentis Ecclesiæ testimonio, Apostolicæ se dederunt obedientiæ. Quorum etiam com-*
missa Apostolico nihilominus iudicio reseruantur sub officij sui tantùm suspensione. (Et pòst:) *Henricus*
quintus patrem suum Bingæ repertens, ore ad os de anathematis vinculo, cæterorumq; in Rempubli-
cam insolenter commissorum, ordine quidem præpostero, sed necessariè commutato, filius patrem com-
monuit, obedientiæ debitum, si resipiscere duntaxat dignetur, repromisit. Senior has & quamplures
huiusmodi sententias ad audientiam Optimatum & Senatum, Consulum instanti curiæ distulit, sicq;
comitatus vterque pacificus ad inuicem, pariter contra sæpe dictam se metropolim conuertit. Inter hæc,
aliquas, quæ huic pacto paciq; non conuenirent, dum per occultos nuncios conari patrem, filio fideles de-
notarent, visum est eisdem, vt pater separatim cum suis in castello quodam tutissimo principum conuen-
tum expectaret, præsertim cum Præsules Moguntinus atque Spirensis, cæteriq; qui aderant, inter nu-
per reconciliatas suas, Ecclesiæ communicationem illi præstare se non posse, publicè reclamarent. His
itaque dispositis, custodibus quoque ne noui quicquam ab ipso, vel ad ipsum procederet, adhibitis; Rex Mo-
guntiam publico conuentu principum occurrit, sed vulgaris inde stultitia patrem à filio dolo captum, &
783 *custodiæ mancipatum, circumquaque diffamauit.* (Et pòst:) Anno D. 1106. *Tantus apud Moguntiam,*
mediante Henrico Iuniore, factus est conuentus, vt ibi adessent 52. & amplius Optimates. Ibi cùm Lega-
ti sedis Apostolicæ confirmassent sententiam excommunicationis in Henricum latam, principes illum
generali circumuenientes consilio, vsque ad reatus confessionem, satisfactionisq; professionem perducūt.

De nouo tumultu per Henricum quintum excitato, eodemq; ob Romani
Pontificis captiuitatem sacris interdicto; quæ etiam
in re victoria penes Papam fuit.

Vix iam quietis aliqua spes per Henrici quarti vel pœnitentiam, vel debilitatem oborta erat,
cùm ecce noua turbatio interponitur per Henricum quintum. Is enim cum exercitu maximo
in Italiam transiens, atque ad vrbem accedens, dum a Paschali Papa & clero, populoque Roma-
no magna sollemnitate suscipitur, *præfatum Pontificem* (Ottonis Frisingensis hæc verba sunt lib.
Chron. 7. c. 14.) *consilio quorundam sceleratorum, cum magna tamen reuerentia, captiuauit, ac Vlricho*
Aquilesensium Patriarchæ custodiendum commisit: sicq; tumultu orto, ac omnibus pretiosis rebus ad
decorem & regale fastigium expositis, immaniter distractis, in luctum versum est gaudium. Occasio sce-
leris hæc fuit, quòd Rege Romam tendente, inter ipsum & Papam conuentio facta, ac obsidibus firmata
narratur, vt scilicet Rex inuestituras Episcoporum remitteret, & Papa ipsis regalia eorum resignaret.
Itaque dum Romam venisset, ac à Pontifice promissa sibi persolui exegisset, Papa eo quod reclamanti-
bus Episcopis, ea quæ petebantur, adimplere non posset, tanquam nocens, cùm per omnia esset innocens,
custodiæ mancipatur. Videns hoc venerabilis Iuuauiensis Ecclesiæ Archiepiscopus Conradus, qui
784 *cum Rege venerat, zelo æquitatis vicem Dei dolens, factum hoc improbauit. Cui dum quidam ex mini-*
strîs Regis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1107	Idem Paschalis.	Idem Henricus 5. an. 19.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

140. De clancularijs Berengarij discipulis.

ᵃ Postquam Berengarius venenum illud suum contra Eucharistiã semel effuderat, orti sunt, non velut à Christo, qui lux mũdi est, ciuitas quædam in monte constituta, quæ abscondi non potest, sed velut ex spiritibus caliginosum hunc aërem inhabitantibus, nescio qui obscuri homunciones hinc inde velut aspides ex antris suis prorepentes. Itaque *clericus quidam probabilis vitæ in Lesmor* (oppido Hiberniæ) *præsumpsit dicere, non esse in Eucharistia corporis Christi veritatem:* eamq; opinionem vsque ad anathemaris denũtiationem pertinaciter defendit. Sed postea conuersus est ab errore, non sine miraculo. Verùm Pantaleon in Chronologiaᵇ sua huius clerici turpissimũ errorem cum laude ipsius commemorat: admirabilem verò conuersionem ad Dei laudem Malachiæ ministerio factam, ne significat quidem vllo verbulo.

141. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Bernardus in vita S. Malachiæ: *Ad illum clericum prius publicè conuictum Malachias Episcopus dixit: Dominus fateri te veritatem faciat, vel ex necessitate. Is igitur clericus infirmitate graui non multo pòst correptus, errorem abiicit, veritatem agnoscit, confessus reatum, absoluitur; petit viaticum, datur reconciliatio.* §. Ceterùm si mansisset pertinax: quæ comparatio futura fuisset inter viros Dei celeberrimos Bernardum & Malachiam, qui communicantes cum Ecclesia Romana hunc clericum in fide errasse iudicabant, & illum vsque adeò obscurum homuncionem, vt neque nomen eius memoriæ mandatum sit, neque scire vnquam possimus, vbi ea Ecclesia fuerit, cum qua cõmunicauerit. Nam Berengarius neque à maioribus eam opinionem accepit, neque reliquit post se vllam suæ opinionis (quam reuocauit) Ecclesiam.

Hugo Lingonensis Episcopus in Epistola ad Berengarium: *Sicut non capis, quomodo verbum caro factum est: sic nec potes iterum capere, quomodo panis iste mutetur in carnem, & vinum in sanguinem transformetur, nisi te docuerit omnipotentiæ fides.*

ᵇPater

789 *missis nuntiis ad Romanam Ecclesiam, petiit vt quascunque prouincias sua solicitudine de potestate ho-*
stiũ eriperet, omnes regimini Hierosolymitanæ Ecclesiæ subiacerent. D. Paschalis Papa id cõcessit, de
illis nominatim Ecclesiis, *quarum terminos diutina infidelium possessio cõfudisset.* Alioqui verò Pa-
triarchæ Antiocheni Prælationem integram conseruari voluit.
Leodienses scripserunt Epistolam aduersus Paschalem Papam circa annum D. 1107. acerbio-
790 rem illam quidem, quàm par erat: in qua tamen sæpissimè agnoscunt Romanæ Ecclesiæ prima-
791 tum. *Romanus* (inquiunt) *Præsul Pater omnium Ecclesiarum.* Et iterum: *Non infirmamus aut re-*
792 *prehendimus verbum Episcoporum Episcopi.* (Et pòst:) *Non inuehimur in Christum Domini, ad*
793 *quem pertinet solicitudo omnium Ecclesiarum.*
Rodericus rerum Hispan. lib 6. c. 28. Gelasius Paschali succedens, Bernardo Toletano scribit,
vt ad electionem noui Archiepiscopi Braccharensis operam suam præbeat: Gelasio Calixtus secundus
succedens, *Burdinum tam ab Imperatore abiectum Sutry conclusit, & captum trusit in monasterium.*
794 Vaseus Chron. Hispan. tom. 1. cap. 21. *Calixtus secundus Compostellanam Ecclesiam (quod & an-*
tea Vrbanus secundus facere cœperat) Metropolitana dignitate sublimauit, & in eam omnia Emeri-
tensis Ecclesiæ iura transtulit.
795 Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum li. 1. c. 10. *Concilium Lundoniis ab Henrico VVin-*
toniensi Episcopo sedis Apostolicæ Legato, pro quiete & Prærogatiua ordinis clericalis celebratum est.
Vrspergensis in Chron. an. D. 1122. *Cùm Rex Henricus quintus adolescentem nomine Gebehar-*
dum nulla Ecclesiastica promotione mancipatum in VVirciburgensis Episcopi locum, fauore cleri & po-
puli parte id ipsum constanter renuente, Pontificali inuestitura sublimaret, ex eaq́ re principibus viris
& Episcopis inter se dissentientibus ingens schisma exarsurum videretur, benignus & amator homi-
796 *num Iesus per seruorum suorum sedis Apostolicæ Legatorum, qui tunc Moguntiæ morabantur, indu-*
striam, imo per habitantem in eis spiritum suum, charitatem in cordibus principum diffundere cœpit. Fa-
cto igitur vniuersali conuentu apud vrbem VVangionum, quæ nunc VVormatia dicitur, sicut longum,
ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quamq́ per omnia sollicito cunctorum
797 *Procerum consilio, pro pace & concordia, per vnam vel amplius hebdomadam, certatum sit, donec ip-*
se, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reuerentiæ obedientiam
causa matris Ecclesiæ, etiam vltra spem plurimorum inflexit. Mox tamen ab Apostolicæ sedis Apocri-
siariis in communionem receptus tam Imperator, quàm vniuersus sibi subiectus exercitus, imò generali
absolutione cunctis hoc schismate pollutis per auctoritatem Apostolicam facta, qualiter Ecclesiasticas
inuestituras, cæteraq́ spiritalia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici administrauerãt, quæq́ ipse,
ne regni diminueretur honor, nunquam vita comite se dimissurum proposuerat, humiliatus pro Christo
coram multitudine maxima abnegauerit, & in manus Domini Episcopi Ostiensis, ac per ipsum Domi-
798 *no nostro Iesu Christo, suæq́ in perpetuum suæ Ecclesiæ dimiserit, rursumq́ qualia sibi ob honorem regni*
obseruandum auctoritas Apostolica concesserit, virtusque partis melius edocebunt subter annotata scri-
pta: Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei & sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ, & Domini Papæ Calisti, & pro remedio animæ meæ, dimitto Deo & sanctis eius Apostolis Pe-
tro & Paulo, sanctæ Catholicæ Ecclesiæ omnem inuestituram per annulum & baculum, & concedo in
omnibus Ecclesiis fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones & regalia B. Petri, quæ à
principio huius discordiæ vsque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei, siue etiam meo ablata sunt,
quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo: quæ autem non habeo, vt restituantur fideliter iuua-
bo. Vicissim verò Papa Calistus 2. cõcessit Henrico Regi electiones Episcoporum & Abbatum
regni sui, atque vt electus regalia per sceptrum ab eo reciperet. Ita pax facta est, Deo victoriam
sedi Apostolicæ vltra omnem humanam fidem conferente, vt iustificetur in verbo quo dixit, *In-*
ferorum portas, hoc est, quamcunque mundi potentiam *aduersus petram à se stabilitam non præ-*
ualituras. Denique Vrspergensis de Rege Henrico tale iudicium fecit. *Henricus quintus primo*
sub specie Religionis patrem excommunicatum Imperio priuauit: cõfirmatus in honoribus mores mutauit:
799 *sed post iniurias Apostolicæ sedi illatas, semper sero inferior fuit: iustitiis regni non multũ inuigilauit.*
Vrspergensis in Chron. an. D. 1124. *Otto Babenbergensis Episcopus diuino admonitus instinctu,*
Calisti secundi Apostolici auctoritate & assensu roboratus, partes Pomeranorum Paganorum, cum qui-
800 *busdam ciuitatibus terræ Lubeciæ aggressus est, vt eos ab errore suo reuocaret, & ad viam veritatis, &*
ad agnitionem filij Dei perduceret. Quibus baptizatis & conuersis, Ecclesias construxit & consecrauit.
Bernardus in vita S. Malachiæ. *Gillebertum aiunt primã functum legatione Apostolicæ sedis per v-*
801 *niuersam Hyberniam.*
Martinus Polonus an. D. 1136. *Honorius Papa descendit in Aquileiam, vt eam, quia iuris est B. Pe-*
802 *tri, tueretur à Comite Rogerio Siculo.*
Apud Bernardũ epist. 49. Summo Põtifici Honorio Stephanus Cisterciẽsis, Hugo Põtiniacen-
803 sis, Bernardus de Clarau alle: *Nõ cessamus orare pro vobis, et pro cõmissa vobis Ecclesia Dei, cõgaudentes*
& sponsæ

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
	Idem Paschalis.	*Idem Henricus 5.*
1118.	165. Gelasius 2. Caietanus D. Ioann. Crescentij filius, sedit an. 1. d. 5.	*Gre. Imperator Cômenus an. 16.*
1119.	166. Calixtus 2. Burgundus, Guido, Guilelmi Burgundiæ Comitis filius, sedit an. 5. m. 10. d. 13.	*Lot. Lotharius 2. alias 3 an. 12.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

141. De Tandemo.

ᵃ Tandemus hæreticus circa Anruerpiam agens, sacri ordinis ministros, & Episcopalem ac sacerdoralem gradum nihil esse dicebar. In Supplemento ad Chronica Sigeberti.

ᵇ Corporis & sanguinis Christi perceptionem sumentibus ad salurem prodesse negabat.

ᶜ Filias in matrum præsentia, & sponsas maritis inruentibus, corrumpere (id quod tribus ferè millibus armatorum stipatus factitabat) spirituale opus esse asserebat.

142. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

ᵃ Pater Nobertus (qui post sumpta mysteria in oculos cæcæ mulieris insufflando visum ei restiruerat) Anruerpiensem Ecclesiam regēs, per salutarem suam doctrinam sustulit hæresim Tandemi, adeò vt viri ac mulieres corpus Domini, quod per decem annos & amplius in cistis & foraminibus reposuerant, afferrent & ad sanctam fidem resipiscerent.

Petrus Lombardus Parisiēsis Episcopus lib. 4. senten. Distinct. 24. ait, *Christū septem ordines sacros Ecclesiæ obseruandos reliquisse, quorum septimus (qui est Presbyterorum) sacramētum corporis & sanguinis Domini in altari Deo conficiat, in quorum ordinum collatione res sacra* (inquit) *id est, gratia confertur, quam figurant ea, quæ ibi geruntur: Episcopus verò dignitatis simul & officij nomen est.* Hæc ille.

ᵇ Idem Petrus Lombardus lib. 4. distinct. 12. H. *Institutum est hoc sacramentum in augmentum charitatis & medicinam quotidianæ infirmitatis.* (Et pòst:) *Mysterium fidei dicitur, quia credere debes, quòd ibi salus nostra consistit.*

ᶜ Rupertus Tuitiensis Abbas in Marth. c. 5. docet ex verbis Christi, vel *solam voluntatem adulterij damnandam, etiam non sequente effectu:* Quantò autem magis hoc impium Tandemi facinus condemnaret?

ᵈ Bernar-

& sponsæ Domini super tam fido custode, & sponsi amico super labore tam fructuoso. Et epist. 50. ad Pa-
804 pam Honorium, Vt tenendum irrefragabiliter, quicquid præcipitis: sic sperandum indubitanter bo-
num de omni re quam decernitis.
805 Trithemius in Chron. an. D. 1120. Præmonstratensis ordo cœpit, quem Calixtus Papa confirmauit.
806 Rupertus Abbas Tuitiensis lib. 2. de diuinis officiis cap. 22. Tantis hæresibus fermentata est Græ-
cia, vt mirum videri non debeat hoc, quòd de fermento immolat. Tanta econtrà sinceritatis semper
fuit sancta Romana Ecclesia, vt cui deest scripturarum notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de
azymo contra Græcos sufficere debeat eius auctoritas. Nam Constantinopolitana non solùm hæreticos,
sed & Hæresiarchas protulit multos. Romana verò Ecclesia, super Apostolicæ fidei petram altius funda-
807 ta, firmiter stetit, & tam Græciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tri-
808 bunali data sententia iudicauit. (Et pòst:) Beata Romana Ecclesia, quòd in fundamento suo petram il-
lam excepit, quam in suo veritas ore laudauit, & beatificauit, tali structura super illam ædificata est, vt
contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunque mundi ex parte periclitata fides
ad illam confugit, mille clypeos ex ea, omnemq; armaturam fortium, qua se defenderet, pendentem &
præparatam inuenit.
809 Idem Rupertus in Ionam Prophetam lib. 2. Roma, eo quòd B. Principis Apostolorum Petri sedes
facta sit, (eiusdem, & consortis eius Pauli sicut prædicatione illustrata, ita & martyrio coronata) cunctis
810 Ecclesiis caput altius extulit, latiusq; dominatur per omnes gentes sacra Pontificum eius lingua, quàm
dominata fuerit Cæsarum siue Augustorum purpura.
Rupertus lib. 11. in c. 20. Apocalypsis, vbi scriptum est, Et vidi sedes, & sederunt super eas, & iu-
dicium datum est illis: Istæ (inquit) sedes Ecclesiasticæ sunt dignitates, quibus datum est iudicium ligan-
di & soluendi. Summum iudicij huius tribunal in Ecclesia paratum est Romana, vbi sedes Apostolica B.
811 Petri & nomine, & corpore fundata est, cui specialiter dictum est, Tu es Petrus, & super hanc petram
ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum.
812 Idem Rupertus de officiis diuinis lib. 3. c. 10. Petro primo post Christum Ecclesiæ summum collatum
est Pontificium, quiq; primus & princeps sacras in Ecclesia celebrauit ordinationes, cuius vice maximè
fungitur Romanus Pontifex.

De schismate Petri Leonis, & vero Innocentij secundi primatu in Ecclesia Romana, S. Bernardi & aliorum Patrum fides.

Innocentius Papa secundus (vt constat ex Ottone Frisingensi lib. 7. c. 18.) competitorem ha-
buit Petrum quendam Leonis, qui electus à paucioribus, cum armata manu Ecclesiam S. Petri
adiit, sacra templa spoliauit, & Innocentium ab vrbe discedere coëgit. Cùm igitur plurimi ab
Innocentio, pauci verò contra eum starent, D. Bernardus ad Hildebertum Turonensem Archi-
episcopum, qui nondum receperat Papam Innocentium, ita scripsit: Ecce Christus Domini iste
813 Innocentius positus est in ruinam & in resurrectionem multorum. Nam qui Dei sunt, libenter iun-
guntur ei: qui autem ex aduerso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus. Cernitur abominatio (id est,
Petrus Antipapa) stare in loco sancto, quem vt obtineret, incendit igni sanctuarium Dei.
Insignis planè est Protestantium quorundam impostura, qui dum ignaris persuadere conan-
tur, Pontificem Romanũ esse Antichristum, in eam rem impudentissimè producunt hæc D. Ber-
nardi verba. Bernardus (inquiunt) clamat: Cernitur abominatio stare in loco sancto. Quibus ver-
bis eam sententiam ascribunt, velut S. Bernardus dicere voluerit, Pontificem Romanum etiam
ritè electum, esse abominationem illam quæ stat in loco sancto, id est, in sede Petri, atque in
Ecclesia Dei: cùm absq; omni controuersia Bernardus nõ nisi de Petro Leonis loquatur, qui non
ritè electus, verùm sese ingerens atque obtrudens, vi, non iure obtinebat locum sanctum, id est,
cathedram Ecclesiæ Romanæ, in qua primus omnium D. Petrus Apostolorum princeps ex Dei
voluntate sederat: & quæ nunc Innocentio secundo, quem maior pars Cardinalium elegerat,
debebatur. Vnde idem Bernardus in eadem ad Episcopum Turonensem Epistola subinfert: Pul-
814 susvrbe Innocentius (per factionem Petri Leonis) ab orbe suscipitur. Et epist. 125. Nec infructuosè
Alemaniæ, Franciæ, Angliæ, Scotiæ, Hispaniarum & Hierosolymorum Reges cum vniuerso clero &
populis fauent & adhærent Domino Innocentio tanquam filij patri, tanquam capiti membra, solicitè
815 seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Et epist. 126. de eadem agens Innocentij electione, Dei
esse iudicium (inquit) senserunt, & consenserunt vniuersæ Orientales Ecclesiæ tam Archiepiscoporum
816 quàm Episcoporũ, quorum nomina sunt in libro vitæ. His ex verbis diligenter animaduerto, vsque in
hæc tempora Catholicos Orientalis Ecclesiæ Episcopos communicasse cum sede Romana. Nec refert
vtrum hoc ad solos Græcos, an ad Latinos etiã, qui iam in Syria cathedras Episcopales acceperãt,
pertineat: quia vel hoc ipsum Dei opus erat, vt quàm diu Ecclesia Christi in Oriẽte quoquo mo-
do florebat, in eadẽ semper essent Catholici Episcopi, qui vnitatem & prærogatiuã primæ sedis
agnosce-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1140	Idem Innocentius 2.	Idem Lotharius.
1143	169. Cælestinus 2 Tifernas, Tuscus, sedit m. 5. d. 13.	Gre. Emanuel an. 39.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Transsubstantiatione.

[a] Ex præcedente hæresi necessariò sequitur, vt Transsubstantiationem negarint, quod etiam illis imputat Cluniacensis.

De sacrificio Missæ.

[f] Ex illa etiam priore opinione iterum efficitur, vt Eucharistia ne Sacramentũ quidem sit mortis Christi, hoc est, vt nulla sit sollemnis & publica cõmemoratio mortis Christi inter Christianos: sed vt Ecclesia sit absq; proprio sui status & noui Testamenti sacrificio. id quod illis etiam Cluniacensis imputat. §. Illud verò est insigniter animaduertendum, quòd istorum hæresis à Zuinglianorum & Caluinistarum differt, quia Petrobusiani concedebant, Christum saltem in cœna illa prima suum corpus confecisse: at isti nec illud quidem cõcedunt. Ita in Ecclesia malignantium, quod aliis est Euangelium, aliis est hæresis.

De sacrificio pro fidelibus defunctis.

[g] Ridebant orationes, oblationesque pro mortuis, vt post D. Bernardum Clareuallis Abbatẽ, alius Bernardus Bonæuallis Abbas in vita B. Bernardi testatur.

De Sanctorum inuocatione.

[h] Ridebant inuocationes Sanctorum.

De ex-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[e] Cluniacensis ibidem: *Quisquis in sacramento Ecclesiæ panẽ in Christi carnem, vinum in eius mutari sanguinẽ, aut non credis, aut dubitas; vel de voluntate Christi, vel de potentia, vel de vtroq; diffidis. Quòd voluerit, si Euangelio credis, dubitare non potes. Nam in sui memoriam hoc fieri non præciperet, si hoc fieri noluisset. Si vero omnia quæcunq; voluit, facit; vtique & voluit, & potuit, vt panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguinẽ suum: idcirco & fecit.* (Et pòst:) *Manet tamen tecta veritas carnis & sanguinis, honesta panis & vini specie, vt & vsui humano condescendatur, & fides exerceatur, & meritum augeatur. Inde est, quòd sacramentum, mysterium, species & figura vocatur: quia intra hoc, quod exterior forma nunciat, virtus diuina verum corpus & sanguinem Redemptoris occultat.*

[f] Idem Cluniacensis: *Respondet vobis, ô hostes Dei, Ecclesia Dei, se neq; absque sacrificio esse, nec illo suo sacrificio aliquid aliud, quàm corpus & sanguinem sui Redemptoris offerre. Cur sacrificia Christiana vobis Christianis (si tamen hoc estis) nõ placent; cùm signo sacrificiorũ semper suos Deus ab alienis discreuerit? In omni loco (Malachiæ 1.) offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomẽ meũ in gentibus, dicit Dominus. Nónne videtis, sicut Legem, sic sacra, sic sacrificia, sic cultum omnem diuinum à Iudæis ablatum, & ad Gentes translatum? Etsi non eodem ritu celebrentur apud nos sacra, si non eodem ordine constant sacerdotia: sunt tamen sacerdotia. Si non de eisdem rebus fiunt sacrificia: sunt tamen sacrificia, quia alio quidem modo, sed non alij Deo sacra celebrantur, sacerdotia ordinantur, sacrificia exhibentur. Cessit pluralitas Iudaicarum victimarum vnitati victimæ Christianæ. Solus agnus, qui tollit peccata mundi, altari superponitur Christianorum. Quod semel Christus obtulit, hoc semper Ecclesia sua offerendum reliquit.*

[g] Bernardus in Cantica, sermone 66 *Mortui, qui opus habebunt, & digni erunt, viuentium preces & hostias mediantibus percipient Angelis.*

[h] Bernardus in Cantic. serm. 66. *Eorum qui iam peruenerunt* (ad cælum) *viuentibus adhuc nequaquã solatia deerunt, per Deũ, qui vbique est, & in Deo nũsquam affectũ charitatis absentium.*

Petrus

832 Lucius Papa (inquit Platina in vita Lucij) *nihil prætermittebat, quod ad Hierosolymitanam expe-*
ditionem pertineret. Eius præterea consensu in Gallia Synodus Episcoporum facta est contra Ebalar-
dum philosophum Peripateticum, non benè in quibusdam cum fide nostra sentientem. qui victus, mona-
sticam vitam induit.

833 Bernardus ad D. Papam Eugenium in epist. 237. *Locus in quo stas, terra sancta est, locus Petri est,*
locus principis Apostolorum, locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus suæ, & princi-
834 *pem omnis possessionis eius. Constitutus es super gentes & regna, vt euellas & destruas, & ædifices*
& plantes.

835 Idem Bernardus in Epistol. 236. *Ridiculum, an miraculum? Pannosum homuncionem* (Eugenium)
assumi ad præsidendum principibus, ad imperandum Episcopis, ad regna & imperia disponenda.

836 In epist. 238. *Peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis*
noscitur esse: pro eo nimirum, quòd etsi alij multi vocati sunt in partem solicitudinis, solus ipse plenitudi-
nem habet potestatis.

837 In epist. 243. *Conradum Regem Romanorum appellat aduocatum Ecclesiæ.* In epist. 314. *testatur,*
Eskilum per Daciam & Sueciam, itemq́; (in epist. 315.) *Malachiam per Hiberniam sedis Apostolicæ*
Legatum fuisse.

838 Item de consideratione ad Eugenium lib. 2. *Tu es cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt. Sunt*
quidem & alij cæli ianitores, & gregum pastores: sed tu tantò gloriosius, quanto & differentius v-
trumq́; præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos: tibi vniuersi
839 *crediti, vni vnus. Nec modò ouium, sed & Pastorum tu vnus omnium Pastor.* Et lib. 3. *Orbe exeundum*
ei qui fortè volet explorare, quæ non ad tuam pertinent curam. (Et pòst:) *Appellatur de toto mundo ad*
te, id quidem in testimonium singularis primatus tui. Et in libr. 4. *Quid tu vsurpare gladium tentes,*
quem semel iussus es ponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere
840 *verbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu,*
etsi non tua manu euaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis, Ecce
gladij duo hic; non respondisset Dominus: satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesiæ, & spiritalis sci-
licet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est. Iste sacer-
dotis, is militis manu: sed sanè ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris.

841 *Hildegardis* in epist. ad Eugenium Apostolicum: *Tu, qui es in vicè Christi sedens in cura Ecclesia-*
842 *sticæ cathedræ, meliorem partem tibi elige.* (Et pòst:) *De summo Iudice dirigitur ad te, vt graues & im-*
pios Tyrannos eradices.

843 Ioannes Magnus de vitis Pontificum Vpsalensium, lib. 2. *Eugenius tertius Nicolaum Anglicum*
Cardinalem Albanensem ad Noruegiam misit, vt pallium Archiepiscopale Ioanni Archiepiscopo Ni-
droiensi daret, nouem Suffraganeis ei subiectis.

844 Petrus Comestor in historia Euangelica cap. 90. cùm tractaret ea verba Matth. 20. *Qui vo-*
luerit primus esse inter vos, erit vester seruus: hunc tractum esse ait, quòd primus omnium in Ecclesia
seruum seruorum Dei se fatetur: Vtique nec dubitans, quin aliquis in Ecclesia sit omnium primus,
nec ignorans, Pontificem Romanum esse, qui hoc genere tituli vtatur.

Otto Frisingensis lib. 7. cap. 32. *Legati Armeniorum Episcoporum, & eorum Metropolitani (quem*
quod amplius mille Episcopos sub se habet, Catholicon vocant) ab vltimo penè Oriente summum Ponti-
ficem Eugenium Viterbij, post iter vnius anni & sex mensium adeunt, eiq́; ex parte illius Ecclesiæ subie-
ctionem omnimodam (nobis cum aliis multis præsentibus) obtulerunt. Cum enim inter eos & Græcos
845 *de ritu sacrificij disceptaretur, Romanā Ecclesiam iudicem eligentes, formam sacrificij iuxta consuetudi-*
nem eius sibi tradi deposcunt. Et cap. 33. *Vidimus etiam ibi tunc de Syria Gabulensem Episcopum, cuius*
præcipuè opera ad plenum Antiochia Romanæ sedi subesse cœpit.

846 Gulielmus Tyrensis belli sacri lib. 16. c. 17. *Cùm Tyrensis vacaret Ecclesia, pars Episcoporum dari*
sibi deposcebat Dominum Radulphum Regis Cancellarium, Anglicū natione: pars altera, interposita ap-
pellationis voce, modis omnibus prohibebat. Factum est autem, quod per violentiam obtinens prædictus
Cancellarius, Ecclesiam & eius bona inuasit, possedítq́; per biennium, quousq; per Romanum Pontificem,
847 *præsentibus partibus lis decisa, dictante Romano Domino Eugenio, factum prædicti Cancellarij in ir-*
ritum est deductum. (Et cap. 18.) *D. Eugenius Papa tertius, vir Deo plenus, paternā gerens pro filiorum*
Orientalium afflictione solicitudinē, & eis affectu pleniore cōpatiens, viros religiosos, & exhortatorij
848 *sermonis habētes gratiam, potentes in opere & sermone, ad diuersas Occidentis partes dirigit. Qui prin-*
cipibus, populis, & tribubus, & linguis, Orientalium fratrum denuntient pressuras intolerabiles, & ad
tantas vltum iri fratrum sanguinis iniurias, eos debeant animare. Inter quos vir immortalis memoriæ
& honestæ conuersationis, Dominus Bernhardus Clareualiensis Abbas, pia in Domino, & per omnia
amplectendæ recordationis, ad prædicti Dei placiti muneris executionem præcipuus eligitur: qui iniunctæ
sibi dispensationis sedulus executor, eiusdem operis secum Deo amabiles trahens comministros, impiger,
indefessus, licet corporis esset inualidi (tum propter ieiunia penè cōtinua, & subtilē nimis diætam) regna
circuit,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*
1144	170. Lucius 2. Bononiésis, sedit m. 11. d. 4.	Lot. Conradus 3. an. 15.
1145	171. Eugenius 3. Pisanus, sedit an. 8. m. 4. d. 12.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De excommunicatione.

[i] Ridebant excommunicationes Sacerdotum.

De peregrinationibus.

[k] Ridebant peregrinationes fidelium.

De festis diebus.

[l] Ridebant dierum solennium vacationes.

De Chrismate.

[m] Item, Chrismatis & olei consecrationes.

[n] Denique ridebant omnes Ecclesiasticas institutiones.

De moribus istius Archihæretici.

[o] Apostata est (inquit Bernardus in epistola 240.) qui relicto religionis habitu, factus Gyrouagus, & venale distrahens verbum Dei, si quid supra conductum à simplicioribus populi, aut aliqua matronarum elicere poterat, id ludendo aleis, aut in vsus turpiores effundebat. Frequen-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

[i] Petrus Lombardus lib. 4. distinct. 18. *Est modus ligandi & soluendi per excommunicationem, qua pœna qui percelluntur, gratia Dei & protectio illis amplius subtrahitur. Orationes quoque Ecclesiæ, & benedictionum ac meritorum suffragia eis nequaquàm suffragari putantur.*

[k] Bernard. in vita Malachiæ narrat, quòd is vir sanctus *mensem integrũ fecit in vrbe Roma, loca sancta perambulans & frequentans causa orationis.* Deniq; Otto Frisingensis Chron. lib. 7. ca. 31. *Nefarij ausus arguit eos, qui peregrinis, causa orationis Romam venientibus, vim aliquam intulerunt.*

[l] Gratianus de consecrat. distinct. 3. cap. 1. ex concilio Lugdunensi decretum hoc profert: *Pronuntiandum est Laicis, vt sciant tempora feriandi per annum. i. omnem Dominicam a vespera vsq; ad vesperam, ne à Iudaismo capiantur. Feriãdi verò per annum isti sunt dies: Natalis Domini, S. Stephani,* (& cætera) *& illæ Festiuitates quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cũ populo collaudauerint.*

[m] Rupertus de diuinis officijs lib. 5. c. 16. *Erat olim mystica vnctio tantùm in Regibus ac Sacerdotibus. Sed post Domini aduentum, qui Christus à Chrismate nuncupatur, omnis Ecclesia vnctione Chrismatis per impositionem manuum consecratur.* (Et pòst:) *Chrisma Spiritus sancti signũ est, cuius & virtutem continet.*

[n] Bernard. in Cantica Serm. 66. *Qui Ecclesiam non agnoscunt, non est mirum, si Ordinibus Ecclesiæ detrahunt, si instituta non recipiunt, si Sacramenta contemnunt.*

[o] In B. Bernardi vita lib. 3. cap. 5. *Bernardus ab Ecclesia Regionis Tolosanæ, sæpius antè rogatus, & ab Alberico Hostiensi Episcopo Sedis Apostolicæ legato deductus, prædicauit in ciuitate Tolosa, & in cæteris locis, quæ nuper ille Henricus frequentasset. Cæterum etsi tunc fugit hæreticus ille, & latuit; postea tamen catenatus Episcopo traditus est. In quo itinere Sarlati post sermonẽ completum panes ad benedicendum oblatos, eleuata manu, & signo crucis edito, in Dei nomine benedicens: In hoc, inquit, scietis, vera esse quæ à nobis; falsa, quæ ab hæreticis suadentur, si infirmi vestri, gustatis panibus istis, adepti fuerint sospitatem. Timens autem venerabilis Episcopus Carnotensium magnus ille Gaufridus (siquidem præsens erat & proximus viro Dei) Si bona, inquit,*

q

circuit, regiones obambulat, euangelizans vbique regnum Dei: afflictionem populi, qui & in Oriente est,
simul & molestias, quibus incessanter opprimuntur, aperit diligenter.
Trithemius in Chron. *Dum Eugenius Papa Treueri Synodum celebraret, Henricus Archiepi̇sco-*
849 *pus Moguntinus, & B. Bernardus ipsi summo Pontifici retulerunt mirabilia, quæ Deus operabatur in*
Hildegarde Abbatissa. Papa rem diligentius inuestigare volens, Virdunensem Episcopum ad S. Hilde-
gardem misit, cui illa simpliciter, quæ de se erant, aperuit, & legatos cum scriptis reuelatis sibi diuinitus,
dimisit. Quibus coram Cardinalibus, Archiepiscopis, Abbatibus, & omni clero, cum omnium stupore
& Dei laude recognitis, Papa ad eam scripsit in hæc verba: Gratiam, quæ in te est, per humilitatem serua:
ita vt ea quæ in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas. At virgo Christi diuinitùs inspirata,
summo Pontifici literas remisit, in quibus eum de arcanis quę habebat in corde suo, admonuit,
& diuinam circa hæc voluntatem indicauit.

Gotfridus Clareuallensis monachus in lib. 3. vitæ S. Bernardi, fidem suam de Romana Eccle-
sia confitetur ijs verbis: *Petrus Abaylardus Sedem Apostolicam appellauit. Quando verò Petrus ille*
refugium inuenirent in Sede Petri, iam longè dissidens à fide Petri? Et ipsum ergo authorem, eadem sen-
850 *tentia cum erroribus suis Apostolicus Præsul inuoluens, scripta incendio, scriptorem silentio cōdemnauit.*
Theobaldus Episcopus in vita Gulielmi Eremitæ: Cùm Gulielmus Pictauiensis Comes Petri
851 Leonis partem & schisma tueretur, ob eamq́; causam Episcopum Pictauiensem Catholicum
virum e sede sua expulisset, D. Bernardus Comitem aggressus, ei dixit: *Innocentio subdere, & ele-*
852 *cto à Deo tanto Pontifici pare, sicut ei obedit omnis Ecclesia sanctorum.* Gulielmus igitur paulatim ad
se rediens, mundum relinquit, erēmum adit, lorica ad carnem nudam induitur, catenis ferreis
seipsum circundat, ac de consilio sancti cuiusdam Eremitæ ad Eugenium Papam accedit, ita eū
853 allocutus: *Tu, qui Vicarius Christi es, Patrem misericordiarum, quem repræsentas in terris, iure imita-*
re. Sana me medicamento pœnitentiæ, cui commissum est vice Christi super terram soluere & ligare. Pa-
854 *pa verò potestatem suam in animam comitis Patriarchæ Hierosolymitano commisit*, à quo absolutus
multis postea miraculis tam viuens, quàm mortuus floruit.

Cùm Fridericus Imperator Guicmannum Cicensem Episcopum ad Magdeburgēsem Eccle-
siam sua authoritate transtulisset, Eugenius (vt videre est apud Ottonem Frisingensem de gestis
855 Friderici, lib. 2. c. 8.) ad Episcopos Germaniæ scripsit in hæc verba: *Quoniam quicunq; temporalis*
auræ flatibus agitentur, nos in illius petræ soliditate fundati, quæ in fundamento meruit Ecclesiæ collo-
cari, sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrinæ, aut à sacrorum canonū recti-
tudine impulsu aliquo deuiare: per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus causæ isti fauorem vlte-
rius non præstetis, & apud clarissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro seruā-
da libertate Ecclesiæ in eminentiā regni erexit, efficere vestris exhortationibus studeatis, vt & ipse à sua
super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros Canones, contra Regiæ dignitatis officium,
eidem causæ fauorem suum vlterius non impendat, sed Ecclesiæ Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesiis re-
gni à Deo sibi commissi, liberam facultatem quem voluerit secundùm Deum eligendi relinquat, & ele-
ctionem ipsam postmodum fauore suo, sicut decet maiestatē Regiam, prosequatur. Postquàm Eugenius
ea libertate quæ Christi Vicario conueniebat, hæc perscripsisset, ex hac vita decessit, *vir iustus*
(vt Otto ibidem c. 9. ait) *& religione insignis.* Ab Anastasio autem Eugenij successore Fridericus
856 obtinuit, vt Guicmannus in episcopatu Magdeburgensi confirmaretur. Qua ex occasione (vt
Otto adiunxit) *authoritas Principis in Ecclesiasticis negotijs disponendis plurimū creuit.* Quod ideo
prætermittere hoc loco nolui, vt prudens lector animaduerteret, quanta necessitas Adriano &
Alexandro, qui postea in Petri cathedra sederunt, imposita sit, opponendi se pro domo Domini
aduersus profanos Friderici conatus: qui suæ vocationis oblitus, iam deinceps non modò Regiā,
sed etiam Ecclesiasticam sibi potestatem magna ex parte vindicauit. Verùm de his postea.

Sancta Hildegardis (vt auctor est Trithemius in Chron.) cùm ab Anastasio Papa literas pater-
no affectu plenas accepisset, Pontifici rescribens, omnia quæ illi pro emendatione vitæ necessa-
857 ria erant, etiam occultissima cordis aperuit. Inter cętera verò Hildegardis vsa est ad eum his ver-
bis: *Tu sedes in principali cathedra Domini.*

Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. ca. 24. *Memini me, causa visitandi*
Dominum Adrianum Pontificem quartum, qui me in vlteriorem familiaritatem admiserat, profectū in
Apuliam. Cùm itaq; ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiarius & diligen-
tius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala quæ in diuersis prouincijs audieram, patenter
858 *exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, quæ mater omnium Ecclesiarum est, se non tam*
matrem exhibet alijs, quàm nouercam: sedent in ea Scribæ & Pharisæi, ponentes onera importabilia in
humeris hominum, quæ digito non contingunt. (Et pòst:) *Vnum tamen audacter, conscientia teste, profi-*
teor, quia nusquam honestiores clericos vidi, quàm in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam dete-
stentur. Quis Bernardi Redonensis, sanctorū Cosmæ et Damiani Diaconi Cardinalis continentiā, con-
temptumq́;

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Eugenius 3.	
1153	172. Anastasius 4. Romanus sed. an. 1. m. 4. d. 24.	Fridericus 1. reg. an. 37 persequutor Ecclesiæ.
1155	173. Adrianus 4. Anglus, sed. an. 4. m. 8. d. 28.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Frequenter post diurnum populi plausum, nocte insecuta cũ meretricibus inuentus est, interdum etiam cum coniugatis. Inquire quomodo de Lausana ciuitate, de Cenomanis, de Pictauis, de Burdegali exierit. Nec patet ei vspiam reuersionis aditus, vtpote qui fœda post se vbique reliquerit vestigia. Hæc Bernardus de Henrico isto, quem Pantaleon in Chronologia sua hæretica doctũ vocat.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

quit, fide sumpserint, sanabuntur. Cui Pater sanctus de Domini virtute nil hæsitans: Non hoc ego dixerim (ait) sed verè, qui gustauerint, sanabuntur, vt proinde veros nos, & veraces Dei nũcios esse cognoscant. Tam ingens multitudo languentium, gustato eodem pane, conualuit, vt per totam prouinciam verbum hoc diuulgaretur, & vir sanctus per vicina loca regrediens, ob concursus intolerabiles declinauerit, & timuerit illo ire. Porrò hæc res per ipsius D. Bernardi epistolã ad Tolosanos (quæ numero est 241.) confirmatur, cùm ait: *Mora quidem breuis apud vos, sed non infructuosa, veritate nimirum per nos manifestata, non solùm in sermone, sed etiam in virtute. Propterea, dilectissimi, persequimini, & comprehendite eos, & nolite desistere, donec penitus depereant, et diffugiant de cunctis finibus vestris, quia non est tutum dormire, vicinis serpentibus.* §. Confer nunc Henricos & Petrobusianos hæreticos cum Catholicis Bernardis & Rupertis: videbis illic inauditi erroris nouitatem turpissimis moribus condemnatam: hic verò antiquam veritatis traditionem miraculorum illustribus signis, & vita planè Apostolica relucentem, ac orbi Christiano cõmendatam.

143. De Gilberti Porretani errore.

ᵃ Dicebat, Deum diuinitate sua esse Deum, sed ipsam diuinitatem non esse Deum. quam hæresim ab illo reuocatam discipuli eius contentiosius defendebant. Bernard. in Cant. hom. 80.

ᵃ Eugen. in concil. Remensi definiuit, *Diuinam essentiam esse Deum.* Otto Frisingensis de gestis Friderici lib. 1. cap. 57.
Bernardus in Cant. Serm. 80. *Si diuinitas, quæ tanta est, vt faciat Deum, Deus non est, quid est? Absit, vt assentiat Catholica Ecclesia esse substãtiam, vel aliquam omnino rem, quæ Deus sit, & quæ non sit Deus.*

144. De Pseudoapostolicorum hæresibus.

ᵃ Hæretici quidam, qui se Apostolicos dixerunt, cõtinentiæ voto se insignientes, rusticani homines & idiotæ, nuptias primùm omnes damnabant. Bernardus in Serm. 66. in Cantica.

ᵇ Postea quidam ex illis volebãt, non nisi virgines licito matrimonio coniungi.

ᵃ Bernardus in Cant. Serm. 66. *Hæc hæresis est per immissionem dæmoniorum in hypocrisi prohibentiũ nubere. 1. Timoth. 4. Fingebant enim se amore castitatis id dicere.* (Et paulo antè:) *Sola cum vxore causa est, quæ turpitudinem excusat in coitu.*
ᵇ Bernardus ibid. *Mulier, si dormierit vir eius, soluta est à lege viri. Cui vult, nubat; tantùm in Domino 1. Cor. 7. Paulus concedit viduæ, vt cui vult, nubat: & tu præcipis, vt nulla præter virginem nubat, & hoc non nisi virgini.*

ᶜ Absti- q 2 ᶜ Idem:

temptumq; pecuniæ non miretur? Nondum natus est, à quo munus acceperit. Quod tamen à communione
fratrum sinceriore iure proueniebat, interdum accipere persuasus est. Quis non stupeat Episcopum Præ-
nestinum, qui scrupulum conscientiæ metuēs, et a participatione bonorum communium abstinebat? Plu-
rium tanta modestia, tanta grauitas est, vt Fabricio non inueniantur inferiores, quem agnita salutis via
modis omnibus antecedunt. Quia ergo instas, vrges, præcipis; cùm certum sit, quod Spiritui sancto men-
tiri non licet: fateor, quia quod præcipis faciendum est, etsi non sitis omnibus operibus imitandi. Nam
859 *qui à doctrina vestra dissentit: aut hæreticus, aut schismaticus est.* (Et lib.7.cap.21.) de hypocritis a-
gens: *Ad Ecclesiam* (inquit) *Romanam confugiunt, quæ mater pietatis religioni consueuit prouidere*
quietem. (Et pòst:) *Claues Ecclesiæ vsurpantes, aut surripientes Petro.* Et lib.8.cap.17. *Ecclesia Roma-*
na, parens authore Deo, & nutricula fidei & morum, non potest ab homine iudicari & argui, cælesti pri-
860 *uilegio munita.* Et cap.23. *Quis præsumet, Summum iudicare Pontificem, cuius causa Dei solius reser-*
861 *uatur examini? Vtique quisquis hoc attentauerit, laborare quidem, sed proficere nequaquàm potest.* (Et
862 iterum:) *Quid ponderosius est solicitudine omnium Ecclesiarum? Apostolicum priuilegium transit ad*
successores. Et planè pars priuilegij est, quod Apostolus ad Corinthios loquitur: Quis, inquit, infirmatur,
& ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Si totum non vultis reuoluere: vel istud ven-
dicet, qui de primatu contendit: &, vt puto, cito faciet locum. Præterea, qui Romanus Pontifex est, eun-
dem pro conditione Ecclesiæ, quæ nunc est, esse seruum seruorum necesse est.
863 Petrus Lombardus Parisiensis Episcopus, lib.4.distinct.24. *Petri Vicarius & successor est Pon-*
tifex summus. Vnde dicitur Apostolicus, & Papa. (Et pòst:) *Ordo Episcoporum quadripartitus est, sci-*
licet in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, & Episcopis: Patriarcha Græcè summus Patrum
interpretatur, quia primum, id est, Apostolicum tenet locum: vt Romanus, Antiochenus, Alexandrinus:
sed omnium summus est Romanus.
864 Gratianus etsi nihil sæpius inculcat in libro decretorum suorum, quàm primatum Romani
865 Pontificis: tamen id nominatim proponit & persequitur, causa 9. quæstione 3. & in distinct.19.
20.21.& 22. vbi ait in ipsa præfatione: *Romana Ecclesia primum locum inter cæteras obtinet.* Ac de-
866 mum in distinct 93. ait: *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communi-*
care, cui pro actibus suis inimicus ipse extiterit. nec in Ecclesia esse poterit, qui eius cathedram deserit.

Quòd Fridericus primus, licet grauiter peccauerit, quia se Pontifici Romano sæpius
iniustè opposuit, tamen primatum Ecclesiæ Romanæ
semper confessus est.

Fridericus Imperator, cùm Romæ esset, vidit imaginem depictam quasi Papæ Innocentij in
cathedra Pontificali sedentis, ante quem Lotharius Imperator se incuruás, ab eodem coronam
Imperij acciperet. Hinc prima Friderici contra Pontificem Romanum indignatio concepta est.
Imaginē enim, quæ historiæ contestandæ causa pingebatur, velut contumeliæ causa factam in-
terpretabatur. Postea verò Hadrianus Papa cùm intellexisset, *Lundensem Archiepiscopū*, dum à
Sede Apostolica rediret, captū & in vinculis detentū esse, ac tantum scelus ab Imperatore dissi-
mulari conspiceret: non dubitauit pius Pater ea de re filiū Ecclesiæ Fridericū per literas suas ad-
monere. Quibus in literis dixit, *Sacrosanctam Romanam Ecclesiam Friderico Imperatori dignitatis*
& honoris plenitudinem contulisse. Intellexit autem Pontifex de Imperiali corona, quam capiti
Friderici paulo antè imposuerat. Et addidit in eandem sententiam, *gauisurum se fuisse, etiamsi*
Regia excellentia de manu eius maiora beneficia suscepisset. Imperator igitur ex nomine *beneficij* oc-
casionem captans, remq́ue ita interpretatus, velut si Pontifex diceret, eum regnare suo benefi-
cio ac dono, legatos Apostolicos ignominiosè dimisit. Pontifex verò ad Episcopos Germaniæ
hac de re scribens (teste Radeuico in 1. lib. de Friderici gestis) inter cætera sic habet: *Si filium*
867 *nostrum* (Fridericum Imperatorem) *ad rectam sententiam non reduxeritis, noueris ex promissionis*
Euangelicæ veritate, quòd sacrosancta Romana Ecclesia super firmissimam petram Deo collocante fun-
data, quantocunque ventorum turbine quatiatur, in sua firmitate, protegente Domino, in sæculum sæculi
868 *permanebit.* §. Si hæc verba non nisi ab hominis priuata opinione proficiscerētur, contemni for-
tassis non immeritò possent. Nunc autem cùm & promissionis Euangelicæ veritate nitantur, &
tot sæculorum vsu atque experientia confirmentur: apud prudentes viros grauissimi omnino
ponderis ac momenti esse debent. Episcopi verò Germaniæ ita Pontifici responderunt, vt ex
869 Imperatoris mandato atque eius nomine dicerent: *Debitam Patri nostro reuerentiam libenter ex-*
hibemus: liberam Imperij nostri coronam diuino tantùm beneficio ascribimus. §. Agnouit ergo, Pon-
tificem Romanum Patrem suum esse, quem etiam (apud Radeuicum lib.1. cap.10.) *caput san-*
870 *ctæ Ecclesiæ vocat.* Quod cùm ita sit, certum est, Fridericum de Protestātium societate non esse.

Alioqui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			[c] Abstinebant à lacticinijs, & ab omni quod ex coitu procreatur.	[c] Idem: *Hinc quoq; hæreticos se probãt, non sanè quia abstinent, sed quia hæreticè abstinẽt. Nam & ego interdum abstineo. Sed abstinentia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate. Nũ redarguimus Paulũ, quod castigat corpus suum & in seruitutẽ redigit?* 1. Cor. 9. *Hæreticus autem de insania Manichæi, quod Deus ad percipiendum eum gratiarum actione creauit, immundum discernit, & tanquam à malo abstinet.*
			[d] Irridebant Catholicos, quòd baptizarent infantes.	[d] Idem: *Pro infante clamãt hæc omnia ad Deum: sanguis fratris* (Christi) *iubentis paruulos venire ad se: fides matris* (Ecclesiæ) *destitutio miseri, & miseria destituti, quia in originali peccato infans concipitur. Mater inuoluit infanti fidem in Sacramento* (Baptismi) *quousque idoneus fiat, proprio non tantùm sensu, sed assensu euolutam purámque percipere.*
1155	Idem Adrianus 4.	Idem Fridericus.	[e] Irridebant, quòd oramus pro mortuis.	[e] Gratian. causa 13. q. 2. in c. Non æstimemus, & sequent. probat per D. August. Ambro. Gregor. & alios Patres, *eorũ animas qui dum viuerent cooperabantur vt eis talia prodessent, quatuor modis adiuuari, & à pœnis peccatorũ solui, oblationibus sacerdotum apud altare, precibus sanctorum, charorum eleemosynis, & ieiuniis cognatorum.*
			[f] Irridebant, quòd sanctorum suffragia postulamus.	[f] Theophylact. in cap. 11. Paul. ad Hebr. *Sancti iam nũc arrhabonem & pignus honoris habent. Vnde enim eis potestas esset, vt succurrere queant inuocantibus se? Vnde ipsis, quòd fiduciam habent intercedendi?*
			[g] Non credunt ignem purgatorium restare post mortem.	[g] Petrus Lombard. lib. 4. dist. 21. *Christus in Euangelio ait: Qui peccauerit in Spiritũ sanctũ, non remittetur ei, neq; in hoc seculo, neq; in futuro. Ex quo datur intelligi, sicut sancti Doctores tradunt, quòd quædã peccata in futuro dimittantur, si bonis actibus meruerunt in hac vita, vt dimittantur eis. De illis etiã qui ædificãt lignũ, fœnũ, stipulã, dicit Aug. quod ignẽ tribulationis transitoriæ inuenient cremabilia ædificia, quæ secũ portauerunt homines, cremantem.* Idq; post ipsius corporis mortem: vt habetur apud Aug. de ciuit. Dei lib. 21. c. 26.
			[h] Se solos corpus & Ecclesiam Christi esse gloriantur. Vnde etiam se Apostolicos nominabant, velut qui essent successores Apostolorum, in quos potestas Ecclesiæ primitiuæ translata esset.	[h] Bernard. in Cantica serm. 66. *Nempe se iactant esse Apostolorũ successores, et Apostolicos nominãt: nullũ tamen Apostolatus sui signũ valentes ostendere. Quousq; lucerna sub modio? Vos estis lux mũdi, dictum est Apostolis: & ideo Apostoli super candelabrum, vt toto luceant mundo. Pudeat successores Apostolorũ lucem non esse mundi, sed modij, mundi antẽ tenebras. Dicamus eis, vos estis tenebræ mundi. Se dicunt Ecclesiã, sed contradicunt ei qui dicit, Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Itáne lapidẽ de monte abscissum sine manibus,*

Alioqui Romanum Præſulem *caput S. Eccleſiæ* non appellaret. Vtcunq; igitur Proteſtantes cau-
ſam Friderici defendant, certò ſciant, ſe eum virum defendere, qui opinionem ipſorum hæreti-
cam & impiam iudicârit. id quod adhuc planius fiet ex his quæ ſubijciam. Cùm enim per mor-
tem Anſelmi, Rauennas Eccleſia vacaret, Imperator Guidonem Eccleſię Romanæ Diaconum
871 in ea Eccleſia præficere cupiens, ad Papam Hadrianum (Radeuico authore lib. 2. cap. 16.) literas
ſcribit in hunc modum: *Decentiſſimum eſt ſanctam Romanam Eccleſiam tanquam matrem omnium*
872 *Eccleſiarum filios aggregare, & aggregatos ad decorem domus Dei, per domos & familias distribuere:
quibus etiam noſtrum Imperium tanquam ab vtero & gremio matris noſtræ progredientibus debeat, &
velit congruum honorem impendere.* §. An non ſatis apertè vocat Romanam Eccleſiam *& vterū,
& gremium matris ſuæ*, atq; adeò *matrem omnium Eccleſiarum?* De ceteris controuerſiarum capi-
tibus quæ inter Pontificem & Imperatorem agitabantur, non neceſſe habeo loqui hoc tempo-
re. De primatu enim tantùm ago, quem non minus agnouit Imperator Fridericus, quàm Pon-
tifex Adrianus.

Certè poſt Adriani mortem Fridericus in hominis perſona errauit, Octauianum Alexandro
tertio anteponens. Sed tamen ne ſic quidem voluit, aut nullum eſſe Pontificem primum in Ec-
cleſia, aut intra limites Italiæ iuriſdictionem eius claudi. In epiſtola enim (quæ extat apud Rade-
873 uicum lib. 2. c. 56.) *Quod in paſſione* (inquit) *ſua Chriſtus duobus gladiis contentus fuit, hoc in Roma-
na Eccleſia, & in Imperio credimus mirabili prouidentia declaraſſe: cùm per hæc duo rerum capita &
874 principia totus mūdus tā in diuinis, quā in humanis ordinetur. Cumq; vnus Deus, vnus Papa, vnus Im-
perator ſufficiat, & vna Eccleſia Dei eſſe debeat; quod ſine dolore dicere nō poſſumus, duos Apoſtolicos in
Romana Eccleſia habere videmur.* §. Meritò ſanè de hoc ſchiſmate doluit Imperator. Sed in eo pec-
cauit, quòd iudicem ſe in cauſa Eccleſiaſtica cōſtituit: quòd altera parte abſente & inaudita, ſen-
tentiam tulit & promulgauit: quòd à pleniore Epiſcoporum concilio in Gallijs habito admoni-
tus, veritati non ceſſit, ac denique quòd mortuo Octauiano, qui author ſchiſmatis fuerat, *Guido-
nem Cremenſem* ſubſtituit, nec id tantùm, ſed ei extincto ſurrogauit *Ioannē Sarmienſem* ſutto etiā
infamem, vt Platina ſcriptum reliquit in vita Alexandri tertij.

Quòd verò totus orbis Chriſtianus, præter Fridericum & eius factionem, Alexādro paruerit,
tanquam legitimo D. Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori: tum ex omnium hiſtoricorum
teſtimonio, tum ex generali concilio, quod idem Alexander in Baſilica Conſtantiniana conuo-
cauit (de quo mox plura) tum poſtremò ex ipſius Friderici confeſſione abundè conſtat, qui poſt
decem & nouem annos, omiſſa perſecutionis ſuæ rabie, Alexandri tertij primatum Venetijs in
875 veſtibulo S. Marci vltrò confeſſus eſt, vt Platina teſtatur. Sed habemus præterea locupletiſſimū
eius rei teſtem Gulielmum Tyrenſem Archiepiſcopum, qui vixit illis tēporibus, ac rem totam
optimè perſpectam habuit. Is belli ſacri lib. 18. c. 26. *Tandem* (inquit) *anno decimo nono, redeunte ad
vnitatem Eccleſiæ D. Friderico Romanorum Imperatore (qui partis oppoſitæ auxilium ſuggerebat & cō-
876 ſilium) & Domino Alexandro Papa plena charitate reconciliato, reddita eſt pax Eccleſiæ.* §. O quātum
intereſt inter Catholicos, & ſchiſmaticos! Catholici non dubitabant, pacem eſſe redditam Ec-
cleſiæ, quādo Imperator qui eatenus vnitatem rupiſſet, verum & legitimum Petri ſucceſſorem
agnouerat. Hæretici verò, qui ex diſcordijs & diſſenſionibus paſci ſolēt, tunc demùm Eccleſiam
diuidi putant, cùm ex omni fidelium in terris agentium cœtu fit vnus Paſtor, & ouile vnum. Sed
quoniam in hāc litem ingreſſi ſumus, alios etiam grauiſſimos authores producamus, Neubrigē-
ſem Anglum, & Saxonem Grammaticum, qui & ipſi, cùm ea ætate florere cœperint, teſtimo-
nium omni exceptione maius hac in cauſa dicent.

Gulielmus Neubrigenſis rerum Anglicar. lib. 2. cap. 9. *Adriano mortuo, pars maior ſaniorq; in
Alexandrum virum religioſum & literatum concordans, eundem ritu Canonico conſecrauit: pars verò
nonnulla, & ferè nulla in Octauianum conuenit. Poterat ſanè ſciſſura illa citò reſarciri, poterat multi-
tudini paucitas cedere atq; vniri, niſi Fridericus Imperator veteri odio Rolandi Alexandrum non ferēs,
partem Octauianam tuendam fouendamq; modis omnibus ſuſcepiſſet. Itaque Epiſcopi ditionis Imperialis
Papæ congregati, in gratiam Imperatoris in Alexandrum tanquam rebellem, ſententiam tulerunt. Im-
perator Anglorum etiam & Francorum Reges ſollicitauit in eandem ſententiam. Sed illi, re per legatos
vtriuſque partis cognita, nō cunctabantur, repudiata parte Octauiani, D. Alexandrum recipere, & cum
877 regnis ſibi ſubditis ei de cætero in ijs quæ Dei ſunt, tanquam Patri parere. Imperator verò ex priuata ſi-
multate ſemel in reprobum ſenſum datus, & vel à ratione vinci indecorum Imperatoriæ reputans maie-
ſtati, multo tempore diſtulit palmam dare perſpicuè veritati.*

Saxo

Ciuitas Dei, *seu* Continuata Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas diaboli, *seu* Schismatici *&* Apostatæ, *qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1159	174. Alexander 3. Senensis, sedit an. 21. m. 11. d. 23.	Idem Fredericus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[l] Circumducebāt secum feminas, cùm tā viri quàm feminæ continentiā vouissent.

[k] Quæsiti fidem, omnia de quibus suspecti videbantur, suo more prorsus negabant.

[l] Læti ducebantur ad mortē.

[m] Omne iuramentū dicebāt esse illicitum, vt author est Guido Carmelita.

145. De Eudone.

[n] Quidam Eudo Ecclesijs & monasterijs infestus, dicebat se esse eum qui venturus est iudicare seculum per ignem. Guliel. Neubrigens. rerum Anglic. lib. 1. c. 19.

[o] Discipuli huius Eudonis (quos nominauerat Scientiā, Sapientiam & Iudicium) ardere, quàm corrigi maluerūt.

146. De Petro Abaylardo, & Arnoldo Brixiensi.

[a] Constituebāt Deum patrē plenam esse potētiam tam in gerēdo, quàm in discernēdo: Filium quandam potentiam in discernendo per sapientiā: Spiritum sanctum nullam esse potentiam, sed benignitatem. Bernardus in epist. 190.

[b] Spiritum sanctū minimè de Patris esse Filij ve substantia.

[c] Fidem sine ratione admittendam non esse.

[d] Fidem definiebant æstimationem.

[e] Spiritum timoris Domini negabant fuisse in Domino.

[f] Timorem Domini castum in futuro seculo nō futurum.

[g] Post cōsecrationem panis & calicis, priora accidentia quæ

Doctores Catholici.

nibus, montē factū, et implentem mundū, vestris credit is inclusum antris? Habet & semper habebit integrā Christus hæreditatē suam, et possessionem suā terminos terræ. Se potius subtrahunt huic magnæ hæreditati, qui Christo illam conantur detrahere.

[i] Bernard. in Cant. ser. 66. *Cogendi sunt vel abijcere feminas, vel exire de Ecclesia. Et feminas quidem eum aliis sui & sexus, et voti degere cogas, viros æquè cum sui propositi viris. Per hoc enim consultum erit vtrorumq; voto simul & famæ, cùm continentiæ suæ & testes habuerint & custodes.*

[k] Bern. ibid. *Melius procaldubio gladio coërcerentur (illius videlicet, qui non sine causa gladium portat) quàm in suum errorem multos traycere permittātur.*

[l] Bern. ibid. *Nōnne plus est, sibimet hominem inycere manus, quàm id libenter ab alio sustinere? Hoc autem in multis potuisse diabolum, frequenter experti sumus, qui seipsos aut submerserunt, aut suspēderunt. Denique Iudas suspendit seipsum, diabolo sine dubio immittente.*

[m] Theophylac. in c. 6. ad Heb. *Dominus in Euangelio Amen amen dicens, iuramentum iurat.*

[n] Otto Frisingensis de Friderici rebus lib. 1. ca. 55. *Eudo pro contumaci fatuitate sua Sigerio Abbati sancti Dionysii commissus, ab eoq; arctæ custodiæ mancipatus, vitam in breui finiuit.*

[o] Bernard. in Cant. Serm. 66. *Mirabantur aliqui, quòd læti ducerentur ad mortem: sed qui minus aduertunt, quanta sit potestas diaboli, non modò in corpora hominum, sed etiam in corda, quæ semel permissus possederit.*

[a] Ber. in ep. 190. *Ille digne diuinam æstimat magnificētiam, qui nil in ea cogitat dispar, vbi totū est summū: nil distās, vbi totum est vnum. nam quod alter ex altero, vel alter ad alterum veracissimè dicitur, personarum designatio est, non vnitatis diuisio.*

[b] B Ansel. in Monolog. c. 74. *Pater et Filius cū suo Spiritu, sunt vna eademq; summa essentia, in quam solam omnis homo debet credere.*

[c] Ansel. in I cur Deus homo, c. 2. *Rectus ordo exigit, vt profunda Christianæ fidei credamus, priusquam ea præsumamus ratione discutere.*

[d] Ber. ep. 190. *Scio cui credidi, & certus sum, clamat Apost. (2. Ti. 1.) Non est fides æstimatio, sed certitudo.*

[e] Petrus Lombar. lib. 3. dist. 34. *Castus & si talis timor fuit in Christo, quatenus Deum præ omnibus reueritus est.*

[f] Idē Petrus ibid. *Spiritus timoris casti & filialis erit in futuro, sicut & alia dona Spiritus S. Sed faciet nos reuereri Deū, nō autē timere, ne separemur ab eo.*

[g] Petr. Lōb. l. 4. dist. 12. *Accidētia quæ remanent, potius existūt sine subiecto, q̄ in subiecto quæ remanent per se subsistētia ad mysterij ritū, ad gustus, fideiq; suffragium,*

Saxo Grammaticus histor. Dan. lib. 14. *De vrbis pontificatu cötrouersia inter Cardinales or[illegible]e-
riè prouinciarum suffragia ferebantur. Nam Gallia Alexandro obtentui fuit: Germania, at tiror[illegible]a-
re, Octauiani partibus obsecuta est. Sed iustior religioniq; propior Gallorum sequacitas fuit.*

Idem Saxo Grammaticus lib. 14. *Waldemarus Daniæ Rex* Eskyllo Archiepiscopo contendenti,
vt cum bona Regis venia sibi liceret Episcopatu se abdicare, quoniam summus Põtifex eam ipsi
878 licentiam fecisset: *votis eius annuere se dixit, quòd Romanæ sententiæ decreto obuiam ire nequeat, pe-
nes quam publicæ religionis norma consistat.* Hæc VValdemarus Rex.

Ioannes Trithemius in Chron. an. Domini 1175. *Magna fuit in Imperio turbatio, propter inobe-
879 dientiam & rebellionem Friderici primi Imperatoris contra Sedem Apostolicam. Rupertus Abbas &
880 fratres Hirsaugiensis monastery apertè in primis cum S. Romana Ecclesia sentientes, multas à fautori-
bus Imperatoris iniurias susceperunt.* Hæc sint satis de hoc schismate.

*De S. Thomæ Cantuariensis exilio
& martyrio.*

Thomas Bekettus (auctore Polydoro lib 13.) ciuis Londinẽsis, patre Gilberto, matre Syra seu
Saracena, vir summa integritate atq; prudentia, cum cerneret, Regem quotidie minus idoneos
eligere Episcopos, atque omnem sacerdotalis ordinis dignitatem frangere: primò Regem amicè
admonuit. deinde propalam resistens, multis eum argumentis ab incepto deterrere conatus
est. Verùm Henricus Rex postquàm aliquot Episcopos in suam sentẽtiam traxerat, Antistitem
881 nullo in honore iampridem a se habitum in exilium egit. *Thomas ad Alexandrum tertium Ponti-
ficem Romanum, qui tunc Senone in Galliis erat, se contulit, apud quem spontè se Episcopatu abdicauit,*
quòd diceret se ascendisse in ouile Christi, non per Christi ostium, *velut quem* (vt ipse tunc dice-
bat) *non Canonica vocauit electio, sed terror publicæ potestatis introduxit. Verùm si ad Regis commina-
tionem, vt Coëpiscopi mei* (inquit) *persuasere instantius, renunciassem authoritatis Episcopalis mihi in-
dulto priuilegio; Catholicæ Ecclesiæ relinqueretur perniciosum exemplum. Nunc igitur in manu tua, Pa-
ter, Archiepiscopatum Cantuariensem resigno.* Pontifex verò eam dignitatẽ vltrò ei restituens, post-
882 eà etiam eius admonitu *interdixit administratione sacrorũ Rogerio* Eboracensi Archiepiscopo (vi-
ro sanè improbo) quòd ille in Cantuariensi prouincia sine Cantuariensis permissu Henricũ Re-
gis filium coronasset. Iam pęnè sex annos Thomas exularat, cùm *Ludouicus Galliæ Rex, vnà cum
883 Theobaldo Comite Blesensi viro integerrimo, Romanũ Pontificem rogat, vt sua authoritate Regẽ cogeret
ad pacem cum Thoma conciliandam.* Henricus verò cùm sanctissimum Antistitem in gratiam acce-
pisset, de industria tamen cauit, *ne cogeretur inter sacra, vti moris est, optimi Patris osculum pacis acci-
pere.* Thomas in Angliã reuersus, Eboracensi Archiepiscopo, itemq; Londinensi & Saisburiensi
veniam ab eo petentibus absolutionem non negauit, *modo sponderẽt, se ipsius iusto iudicio staturos.*
Quod facere cùm recusassent, ob eamq́ue rem vsu sacrorum priuati remanerent, Eboracensis
homo facinorosus (inquit Polydorus) Thomæ nomen apud Regem defert. Tum Rex miserum
se exclamans, quòd nemo suorum esset qui eum hac molestia liberaret: ea voce quatuor impios
satellites suos visus est prouocare, vt sanctissimum Antistitem ante venerandum altare orantem
interficerẽt. Quo intellecto, *Alexander Pontifex Romanus pro sua dignitate & pro sceleris atrocitate
884 quæstionem habendam statuit.* Henricus interim *Legatos Romam misit,* partim vt purgarent facinus,
885 partim vt veniã à Romano Pontifice impetrarent. *Missi ergo à Sede Apostolica (vt etiam Gulielmus
Neubrigensis refert lib. 2. c. 25. et 34.) duo Cardinales, in celebri Episcoporũ & Nobilium cõuentu sus-
886 ceperunt purgationem Henrici Regis Anglorum de nece B. Thomæ Cantuariensis: vbi Rex iuxta morem
publicè pœnitentiũ, nudũ se Ecclesiasticæ submisit disciplinæ. Idemq́ posteà & ad sepulchrum B. Thomæ
fusis vberim lachrymis orauit, & ingressus capitulum monachorũ, à cunctis per ordinẽ fratribus propria
petitionis instãtia virgis corporaliter castigatus est. Qua ipsa die atq; hora hostem eius Regem Scotorũ in
extremis Angliæ finibus virtus diuina pessumdedit, vt merces pij operis* (inquit Neubrigensis) *non con-
secuta ipsum opus, sed comitata potius videretur: nullusq́; super hoc ambigere sineretur.* §. Debuit certè
Neubrigensis ab hac generali oratione sua Caluinistas excepisse, qui adeò nihil istorum aut pro-
bant, aut ferunt, vt Regem contendant in procurando cædẽ tanti martyris præclarè fecisse, in a-
gendo autem pœnitentiã vehementer peccasse. Ex quo & sepulchrum B. Thomæ diruerunt, &
nomen eius ex libris suis deleuerunt, & memoriæ ipsius notam proditoris inurere non erubue-
runt. Ego autẽ eo diutiùs in tota re attingenda immoratus sum, quo certius & plenius videbam,
Romani Pontificis primatũ ex hac historia confirmari. Constat enim ex his quæ cõmemoraui,
non solum *B. Thomam,* sed tam *Ludouicum Galliæ,* quàm *Henricum Angliæ Regem,* atq; etiam *illu-
strem Comitem Theobaldum,* denique vniuersos vtriusq; regni populos ne minimũ quidem dubi-
tasse,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Fridericus 1. reg. an. 37 persecutor Ecclesiæ Romanæ.

1159 Idem Alexander 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

quæ remanent, pendêre in aëre.

[h] Dæmonum suggestiones in nobis contactu lapidum & herbarum fieri.

[i] Mundum iuxta Platonem tantò excellentius animal esse, quantò meliorem animam habet spiritum sanctum.

[k] Diabolum ius in homine non habuisse, nisi vt carcerarium.

[l] Filium Dei non assumpsisse carnem, vt hominem liberaret, sed vt institueret, charitatemque suam ostenderet. Quæ opinio eò tendit, velut Christus iustitiam nõ infundat, quæ nos liberet, nostrisque cordibus inhæreat, sed solùm sit exemplaris quædã causa iustitiæ nostræ.

[m] Ab omnium sanctorum Patrum fide ac doctrina discedere non curabant: quod illis cum Lutheranis & Caluinistis omnibus commune est.

[n] De persona Christi sapiebat Nestorium.

[o] Idem Abaylardus docuit etiam falsa quædam de anima Christi, de Christi descensu ad inferos, de Sacramento altaris, de potestate ligandi atq; soluendi, de originali peccato, de cõcupiscentia, de

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

fragium, quibus tegitur Christi corpus, habens formam & naturam suam.

[h] Petrus Lombardus lib. 2. dist. 7. & 8. declarat ex Augustino & Beda, *nec materiam rerum visibilium dæmonibus ad nutum seruire, nisi quatenus Deus permittit*, & illos per energiã quãdam illabi animæ, & applicatione illa vnitos, malitiæ suæ effectum operari, quousq; Deus sinit.

[i] Ansel. in lib. de Imagine mũdi ca. 2. ostẽdit, mundi creationẽ vel in mente diuina cõcipi, vel in materia, & in 4. elemẽtis simul creari: vel in forma per sex dies produci: vel postea vnumquodq; de semine sui generis nasci: vel deniq; in consummatione seculorum innouari. Idem verò in Monolog. ostendit, Spiritũ sanctum esse increatum, & Patri Filioq; consubstantialem. vt impossibile sit, Spiritũ sanctũ qui & immutabilis, & increatus est, creati mundi animam vel spiritum esse.

[k] Bernardus in epist. 190. scriptum est Psalm. 106. *Redemit nos de manu inimici. & 2. Timoth. 2. A diabolo captiui tenentur ad ipsius voluntatem. Idem Ioan. 14. appellatur Princeps huius mundi, & principatus eius, potestas tenebrarum. Luc 22.*

[l] Bernardus in epist. 190. *Quid prodest, quòd nos instituit, si non restituit? Si omne quod profuit Christus, in sola fuit ostensione virtutum; præstat vt dicatur, quod Adam quoq; ex sola peccati ostensione nocuerit. aut si Christianæ fidei, et non heresi Pelagianæ acquiescentes, generatione, non institutione in nos traductum confitemur Adæ peccatum, & per peccatum mortem: fateamur necesse est, & à Christo nobis non institutione, sed generatione restitutam iustitiam, & per iustitiam, vitam.*

[m] Bernard. ibid. *Quid secretius tibi reuelatum iactas, quod tot præterierit sanctos, effugerit sapientes? Tu verò de tuo nobis tradis, & quod à nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de suo loquitur. Ioan. 8.*

[n] Anselmus de incarnatione verbi cap. 5. *Verbum caro factum assumpsit naturam aliam, non aliam personam: quoniam proprietatum collectio eadem est assumpto homini, & verbo.*

[o] Innocentius Papa in epistol. ad Senẽsem & Remẽsem Archiepiscopos, itemq; ad B Bernardũ scribit in hũc modũ: *Nos qui in B. Petri cathedra (cui à Domino est dictũ, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos) licet indigni, residère conspicimur, cõmunicato fratrũ nostrorũ Episco-*

tasse, quin Pontifex Romanus & totius Ecclesiæ Pastor, & Regum ipsorum legitimus Iudex in ijs quæ ad Deum pertinent, habendus esset. Quin imò *ipsi homicidæ* (vt Neubrigensis refert lib.
887 2.cap.25.) *conscientia stimulante, ad Sedem Apostolicam profecti, ad agendam pœnitentiam à summo Pontifice directi sunt Hierosolymam, vbi annis aliquot indictum satisfactionis modum nõ segniter exequentes, vitam omnes finiere.* Et addit Neubrigensis (qui vixit abhinc annis trecentis & amplius) hæc verba: *Quàm pretiosa in conspectu Domini mors B. Pontificis fuerit, quantáque facinoris in eum commissi atrocitas ratione & loci, & temporis, & personæ, signorum sequentium frequentia declarauit.* Hæc sint dicta de B.Thoma, quem *idem Alexander Papa tertius* in numerum diuorum relatum
888 esse orbi Christiano denunciauit.

Platina in vita Alexandri tertij: *Cùm Emanuel Constantinopolitanus Imperator Græcorum cum*
889 *Ecclesia Romana vnionem promitteret, si pateretur Imperium diuisum in vnum corpus redigi: Alexander tam tunc, etiam si ab imperatore Occidentis exagitaretur, tamen respondit, se nolle in vnum coniungere, quod olim de industria maiores sui disiunxissent.* §. Non ergo suo, sed Ecclesiæ Dei commodo vir sanctus prospexit.

890 Ioannes Magnus de viris Pontif. Vpsalensium lib.2. *Carolus Sueciæ Rex ab Alexandro Papa 3. impetrauit, vt Vpsalensis Ecclesia in metropolim erigeretur.*

Radeuicus lib. 2. appendicis suæ ad Ottonis Frisingensis historiam, cap.11. *Otto Episcopus Frisingensis, dum sacro liquore olei, sicut moris est, perunctus fuisset, & de pecunia sua laudabili testamento ordinasset: inter cætera, quæ solicitus de sua salute prouidebat, etiam hunc codicem (de gestis Friderici) manibus suis offerri præcepit, eúmque literatis & religiosis viris tradidit, vt si quid pro sententia magistri Gilberti, vt patet in prioribus, dixisse visus est, quod quempiã posset offendere, ad ipsorum arbitrium corrigeretur, seq. Catholicæ fidei assertorem, iuxta sanctæ Romanæ, imò & vniuersalis Ecclesiæ regulam,*
891 *professus est.* §. Otto igitur vtcunque, dum vixit, liberius scripsit: in mortis articulo tamen de futura vita solicitus, nec fidem profiteri voluit iuxta alterius quàm Romanæ Ecclesiæ regulam, nec aliam iudicauit Romanam Ecclesiam esse, quàm quæ Catholica eadem esset & vniuersalis.

Anno Domini 1177. (inquit Neubrigensis lib.3.cap.2.& 3.) *Friderici Imperatoris in venerabi-*
892 *lem Pontificem Alexandrum rabies conquieuit. Vnita igitur Ecclesia, Pontifex totius Latini orbis Episcopos ad concilium euocauit. Vbi decretum est, Papam à duabus Cardinalium partibus eligendum. Quæ*
893 *forma electionis in Romana Ecclesia specialiter obseruari præcipitur, quia in ea non potest ad superiorem recursus haberi.*

Huic

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			de peccato delectationis, de peccato infirmitatis, de peccato ignorantiæ, de opere peccati, de voluptate peccandi, vt S. Bernardus testatur in epistola 188.	*Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretione capitula, & vniuersa ipsius Petri peruersa dogmata sanctorum Canonum authoritate cum suo authore damnauimus, eique tanquàm hæretico perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque erroris sui sectatores & defensores, à fidelium consortio sequestrãdos, excommunicationis\[que\] vinculo innodandos esse censemus.*
			ᵖ Apud Gabrielem Prateolum reperi etiam alias hæreses Abaylardo attributas: nimirum quòd Deus naturæ necessitate agat, nec alia possit facere, quàm quæ propter iustitiæ & sapientiæ suæ ordinem faciat. Et verè hæc hæresis Petri Lombardi ætate agitata est.	ᵖ Petrus Lombardus lib. 1. dist. 43. 44. & 45. *hanc hæresim oppugnat, & rem* de qua agitur, distinctè explicat, docẽs: Deum & plura posse facere quæ non vult, & posse dimittere quæ facit, sicut scriptum est, Matth. 26. *An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquàm duodecim legiones Angelorum? Vbi & filius poterat rogare, quod nõ rogabat; & pater exhibere, quod non exhibebat: cùm tamen qui naturæ necessitate agit, aliud agere non possit.*
115[q]	Idem Alexander 3.	Lot. Fridericus 1. an. 37. persecutor Papæ ad tempus.	ᑫ Deum omnium bonorum authorem non esse: & aliud quiddam æternum esse, præter Deum.	ᑫ Anselmus in Monolog. ca. 3. 4. 5. 6. & 7. eleganter probat, & *illud necessario esse vnum, per quod sunt omnia, & illud solum esse per seipsum & æternum: per ipsum autem fieri omnia quæ facta sunt.*
			ʳ Deum per essentiam à beatis non videri.	ʳ Petrus Lombardus lib. 4. dist. 49. *Summo bono electi omnes perfruentur, videndo per speciem, non per speculum in ænigmate. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum: id est, vt per cognitionem habeant bonum quod tu es.*
			ˢ In Deum aliquid compositionis inesse.	ˢ Anselmus in Monolog. cap. 16. *Omne compositum, quicquid est, per illa est ex quibus componitur: & idcirco penitus summum non est. Deus autem est id quo nihil superius esse queat.*
			ᵗ Præter creatorem & creaturas, aliud quiddam esse.	ᵗ Anselmus de casu Diaboli cap. 1. *Si non est aliquid, nisi vnus qui fecit; & quæ facta sunt, ab vno sunt: clarum est, quia nullatenus potest haberi aliquid, nisi qui fecit, aut quod fecit.*
			ᵛ Angelos aliquid creare.	ᵛ Petrus Lombardus lib. 2. distin. 1. A. *Et homo, & Angelus dicitur aliquid facere, sed non creare. Creatoris enim nomen soli Deo propriè congruit, qui & de nihilo quædam, & de aliquo aliqua facit.*
			147. De Catharorum, seu Patarenorum hæresibus.	
			ᵃ Catharorum hæreses quatuordecim, de mundo à dæmonibus facto, de Baptismo paruulis negato, & vsu lacticiniorũ damnato, deque omnium Sacramentorum cõtemptu, Guido enumerat. Verùm ex locis in quibus isti vixerunt,	ᵃ Concil. Lateranense sub Alexandro 3. parte prima cap. 27. *Quia in Gasconis, Allegesio* (forte Albigesio legendũ esset) *& partibus Tolosanis, et alys locis ita hæreticorũ (quos aly Catharos, aly Patrinos (seu Patarenos) aly Publicanos, aly alys nominibus vocant) inualuit dãnata peruersitas, vt iam non in occulto, sicut aliqui, sed suum errorem*

Huic Lateranensi concilio interfuit optimus & doctissimus vir Gulielmus Tyrensis Archiepiscopus, vt ipse testatur belli sacri lib. 20. cap. 26. *Romæ celebrata est Synodus in Basilica Constantiniana, quæ dicitur Lateranum, trecentorum Episcoporum*, anno Pontificatus D. Alexandri [illegible] *si quis statuta, & Episcoporum nomina, numerum, & titulos scire desiderat, relegat scriptum quod nos ad preces sanctorum patrum qui eidem Synodo interfuerunt, confecimus diligenter: quod in archiuio Tyrensis Ecclesiæ iussimus collocari.*

894 In concilio Lateranensi primo sub Alexandro tertio, parte 2. cap. 4. Alexander Papa rescribit ad Vigilensem Episcopum in hanc formam: *Cùm Romana Ecclesia, cui licet immeriti præsidemus, sit mater Ecclesiarum omnium & magistra; cogimur ex debito suscepti honoris & regiminis, prout Domi-*
895 *nus nobis dederit, respondere consultationibus singulorum, vt dubiæ quæstiones Apostolicæ Sedis prouidentia enodentur.*

896 In supplemento Sigeberti an. D. 1182. *Ioannem Cardinalem Romanus Pontifex miserat Constantinopolim ad petitionem Manuel Imperatoris, qui erat vir religiosus, et volens per prædicationem illius Cardinalis reuocare Ecclesiam Græcorum ad instituta & subiectionem Romanæ Ecclesiæ. Cùm ergo per tyrannidem & inuidiam Andronici (qui Alexium Cæsarem demerserat in mare, & Latinorum hostis erat) Ioannes Cardinalis periculum imminere cerneret, ac propterea fugere moneretur: Absit (inquit:)*
897 *Ego hic sto pro vnitate Ecclesiæ, & præcepto Papæ Alexandri Domini mei. Tunc irruentes in eum Græci perfidi, occiderunt eum. Ad cuius sepulchrum crebrò fiebant miracula.*

898 Lucius Papa 3. extrà de hæreticis in cap. Ad abolendam: *Vniuersos qui de Sacramento corporis et sanguinis D. N. Iesu Christi, vel de Baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio, vel reliquis Ecclesiasticis Sacramentis aliter sentire, aut docere non metuunt, quàm sacrosancta Romana Ecclesia prædicat, & obseruat, & generaliter quoscunq; eadem Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi per diœceses suas cum consilio clericorum, vel clerici ipsi, Sede vacante, cum consilio, si oportuerit, vicinorum Episcoporum, hæreticos iudicauerint, vinculo perpetui anathematis innodamus.*

Gottofridus Viterbiensis vniuersalis historiæ suæ libros Vrbano tertio, sub quo floruit, dedi-
899 cat in hæc verba: *Summo & vniuersali Papæ Vrbano tertio, Domino & Patri suo reuerendissimo, Gotfridus Viterbiensis sacerdos indignus. Dum sacrosanctæ matris nostræ Romanæ Ecclesiæ culmen inspicio, & eius eminentiæ considero maiestatem, illud ante omnia necessarium esse intueor, vt sicut ipsa omnibus*
900 *noscitur præesse Principibus, ita omnes Reges, & Principes, & vniuersæ orbis Ecclesiæ, doctrina eius & regimine adornentur, & ab ea tanquàm à fonte iustitiæ, totius sapientiæ regulis instruantur: quia nullum Scripturarum elogium noscitur esse authenticum, nisi ab eius sapientiæ fluminibus, sit ictibus propinctur.*

901 Clementis Papæ hortatu Christiani Principes (vt Platina refert) in Saracenos ducunt: quorum de numero præcipui fuere Fridericus Imperator, Philippus Franciæ, Richardus Angliæ Reges, & Ottho Burgundiæ Dux.

Gulielmus Neubrigensis rerum Anglicarum lib. 4. cap. 13. *Fridericus Imperator Teutonicus iter Ierosolymitanum ingressus, cum in gurgitem fluuij equo stimulato prosilijsset, in momento suffocatus interijt. O abyssus multa iudiciorum Dei! Vir tantus, & qui diuino quodam feruore relictis delicijs opibus, Imperij, mille se exposuerat propter Christum periculis, tam subito miseroq; casu absumitur. Peccatum tamen eius tantum & tale elucet, quod forte in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq; ideo oportue-*
902 *rit, ne æternaliter plecteretur, pia diuinitatis prouisione in hac vita seuerius castigari. Siquidem nefarij schismatis sub venerabili Papa Alexandro principalis fautor extiterat, & pacis Ecclesiasticæ per Imperialem potentiam, multo tempore perturbator. Tandem verò perspicue dans palmam veritati, minus tamen in delicijs Palatij piaculare malum defleuerat.* §. Ac illud quidem sæpissimè vsuuenit, vt Reges qui se Romano Pontifici opposuerunt, aut in se, aut saltem in posteris suis manifestam eius contumaciæ pœnam luere coacti sint.

Cùm Richardus Angliæ Rex ab Hierosolymitana expeditione rediens, primùm à Duce Austriæ, ac deinde a Frederico Imperatore in custodia teneretur; Regis Angliæ mater *ad Cælestinum*
903 *Pontificem* Petro Blesensi Archidiacono Bathoniensis Ecclesiæ dictante eam epistolam quæ est 144. in hæc verba scripsit: *Gentes diuulsæ, populi lacerati, prouinciæ desolatæ, & generaliter tota Occidentalis Ecclesia confecta lamentis, in spiritu contrito & humiliato supplicant vobis, quem constituit Deus super Gentes & Regna in omni plenitudine potestatis.* Afflictorum, quæso, clamor introëat in aures vestras. calamitates enim nostræ multiplicatæ sunt super numerum, nec ista dissimulare potestis citra criminis & infamiæ notam, *cùm sitis Vicarius crucifixi, successor Petri, sacerdos Chri-*
904 *sti, Christus Domini, Deus etiam Pharaonis.* (Et pòst:) Vbi est zelus Heliæ in Achab, zelus Ioannis in Herodem, zelus Ambrosij in Valentem? *Zelus Alexandri tertij, qui sicut audiuimus & vidimus,*

patrem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Alexander 3.

Concilium Lateranense ex Episcopis 300. sub Alexandro 3.

1181 175. Lucius 3. Lucensis an. 4. m. 2. d. 18.

Otto. Alex. an. 2. an. 3. & An. Annum an. 2.

1185 176. Vrbanus 3. Mediolanensis an. 1. m. 10. d. 25.

& Isaac & Angelus an. 16.

1187 177. Gregorius 8. Beneuentanus m. 1. d. 27.

1188 178. Clemens 3. Rom. an. 3. m. 2. d. 10.

1191 179. Cælestinus 3. Rom. an. 6. d. 12.

Lot. Henricus 6. an. 10.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

rũt, & erroribus, quos docuerũt, apparet, eos non propriam hæresin cõdidisse, sed Henricianorũ portionẽ fuisse, ac fortè eosdem omnino cum Albingensibus.

148. *De Correriorum, seu Coterellorum hæresibus.*

a Præter aliquot Petrobusianorum errores, de quibus antè egimus, dicebant, B. Virginem fuisse angelum. Guido in Summa.

b Corpus Christi non esse glorificatum in cælo, sed post diem etiam Iudicij putridum cadauer fore.

c Animas Sanctorum non esse in gloria ante diem Iudicij.

149. *Errores hæreticorum de Barulo.*

d Dicunt, animas ante mundi constitutionẽ creatas, tũc etiam peccasse. Guid. in Sum. de hær.

e Christum assumpsisse corpus cæleste, non carnem de Virgine.

150. *De VValdensibus.*

a Quoniam Protestantes, & præsertim Caluinistæ, hos hæreticos pro maioribus suis agnoscunt, admonendum censui lectorem, Caluinistas, qui vbicunque iam regnant, Monachos aut occidunt, aut in exilium mittunt, tamen colere & laudare VValdenses, qui etiã genus quoddam monasticæ vitæ professi sunt. Hoc testatur Abbas Vrspergensis, Guido Carmelita, Trithemius & Paulus Aemilius, quorũ verba sigillatim proferemus, vt omnes intelligant, in quantas angustias nostrorum temporum hæretici adducantur; qui quorum vitæ statum condemnant, eorum sectantur opiniones. De VValdensibus maiorem in modum gloriantur. At VValdenses quicquid erant, monachi

Doctores Catholici.

errorẽ publicè manifestẽt, & ad suũ cõsensum simplices attrahãt & infirmos: eos, et defensores eorũ, et receptores anathemati decernimus subiacere.

a Gotfridus Viterb. in parte Chron. 14. de B. Virgine agẽs, ita canit: *Anna fuit mater, Ioachim narro genitorem: Tempore quo placuit Domino, parit Anna puellam*: id est, Mariam.

b Gotfridus ibidem ex Prophetis & Euangeliis probat, carnẽ Christi post resurrectionẽ ascendisse in cælũ, nec vnquã sensisse corruptionem.

c Alter Gotfridus Claræuallẽsis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 2. ait: *Verè beatus à corpore mortis in terram viuentium migrauit. Felix ille dies, quo plenus illi meridies Christus illuxit. Felix transitus de fide ad notitiam, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad Patrem.*

d Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Deus simul ab initio temporis creaturam angelicam & mundanam condidit, ac deinde humanam ex corpore & spiritu constitutam.*

e Ibid. *Christus ex Maria semper virgine cõceptus, ex anima rationali & humana carne compositus, viam vitæ manifestius demonstrauit.*

VValdenses genus quoddam monasticæ vitæ professos esse, & sedem Apostolicam ab initio coluisse, donec hypocrisim suam ab ipsa nullo modo approbatũ iri viderent.

a Vrspergens. Abbas, cùm viueret hoc ipso tẽpore, in Chron. an. Dom. 1212. *Exortæ sunt duæ religiones in Ecclesia, quæ etiam à sede Apostolica sunt cõfirmatæ, videlicet minorũ Fratrũ, & Prædicatorũ. Quæ fortè hac occasione sunt approbatæ, quia olim duæ sectæ in Italia exortæ, adhuc perdurant, quorũ alij Humiliatos, alij Pauperes de Lugduno se nominabant. Quos Lucius Papa quondam inter hæreticos scribebat, eo quòd superstitiosa dogmata & obseruationes in eis reperirentur. In occultis quoque prædicationibus, quas faciebant plerumque in latibulis, Ecclesiæ Dei, & sacerdotio derogabatur. Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud sedem Apostolicam cum magistro suo quodam, vt puto Bernardo, & hi petebant, sectã suam à sede Apostolica confirmari, & priuilegiari. Sanè ipsi dicentes, se gerere vitã Apostolorum, nihil volentes possidere, aut certũ locũ habere, circuibãt per vicos & castella. Ast Dominus Papa quædã superstitiosa in conuersatione ipsorũ eisdẽ obiecit, videlicet quòd calceos desuper pedem præcidebant, & quasi nudis pedibus* (id est, non verè nudis, sed si-

r mulatione

patrem istius principis Fredericum, plena auctoritate Apostolicæ sedis sollemniter & terribiliter à fidelium communione praecidit? Porro tyrannus Apostolicas claues habet ludibrio, nec nisi verba reputat Legem Dei: sed tantò constantius deberetis arripere gladium Spiritus, quod est verbum Dei. Scriptum est enim: Qui vos spernit, me spernit. Ideo si vestram non vultis, aut Ecclesiæ Romanæ iniuriam persequi, vobis tamen dissimulare non licet Petri opprobrium & iniuriam Christi.

905 Erasmus Stella in lib. 2. de Borussiæ antiquitatibus: *Cælestinus Pontifex Romanus Christianum ordinis Cisterciensis monachum in Episcopum Borussiæ designat.*

906 Cœlestinus 3. (teste Gulielmo de Nangiaco) *toti Franciæ sacris interdixit, ob Gelbergam uxorem à rege Philippo repudiatam.*

De Constantinopoli à Latinis expugnata, & Latinis Episcopis in sedibus tam Constantinopolitana, quàm Hierosolymitana & Antiochena collocatis. Unde factum est, ut hæ omnes Ecclesiæ Romani Episcopi communionem, sicut olim fiebat, amplecterentur.

Magna planè & admirabilis est diuinæ prouidentiæ ratio in totius Ecclesiæ suæ statu regendo atque administrando. Sed quemadmodum capitis, quàm reliqui corporis, maior solet esse augustiorque species, & pulchritudo; sic Dei prouidentia erga Ecclesiam suam cernitur potissimùm, maximeque elucet in Ecclesia Romana, quæ mystici corporis Christi velut visibile caput ac principium existit. Huic Romanæ Ecclesiæ cum cæteri hæretici omni memoria restiterunt, tum nuper Græci pænè omnes, auctore Constantinopolitano Patriarcha vehementissime aduersari cœperunt. Cùm igitur Græci recentiores sponte sua nollent Petri cathedræ, quam ipsorum maiores semper summa obseruantia coluerant, debitum honorem deferre: factum est diuinitus, ut ipsi ex suis sedibus eiecti, viderent non modò eos Episcopos in ipsorum Ecclesiis constitutos, qui communicarent cum Ecclesia Romana, sed etiam viderent ipsos Latinos, quorum nomina ferre non poterant, non minus Regia, quàm Episcopali dignitate per vniuersum pænè Orientem reliquamque Græciam præfulgere. Ita placuit Patri misericordiarum, perfidam ac rebellem Constantinopolim leniter primùm corripere atque admonere, si fortè hac ratione ad officium, hoc est, ad Ecclesiæ Romanæ communionem reuocari possent. Qua paterna castigatione cùm nihil redderentur meliores, Deus seuerius in eos animaduersurus, pro Latinis Episcopis & Regibus dedit illis magistros duriores, nimirum Saracenos & Turcos. Ac de illis quidem posteà. Nunc illud quod institui, persequar.

Cùm

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1193	Idem Celestinus 1.	
		Le idem Henricus 6.
1198	180. Innocentius 3.	

Ciuitas diaboli, seu Schismatici Apostatæ, & hæretici.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

nachi erant, fraterculi erant, pauperes ex voto & professione erant. nec ita erant monachi, vt quondam Lutherus, qui ex monacho factus est apostata, & ita cùm hæresim suam profiteretur, pro nō monacho haberi voluit: sed VValdenses habuerūt monachismum pro doctrinæ suæ fundamento.

De Valdensium hæresibus.

Primùm non puto, Æneam Siluium in c.35. de origine Bohemorū, tam Valdensiū, quàm Hussitarū hæreses recensere, licet magna ex parte idē ambo docuerint. Valdēsium ergo hæreses ex Guidone sumemus, & ex Antonino in 4. parte Summæ, tit.11. c.7. §. 2.

[b] Dicunt, quòd Romano Pōtifici obedire nō tenētur, imò totum Ecclesię Romanæ statū in capite ac membris damnāt. Guido in errore Valdensium 1. & 11. §. Sed hoc prius nō dixerūt, quàm viderent, suā professionem à Pōtifice Romano reie-

Doctores Catholici.

mulatione quadā) *ambulabāt. Præterea cùm portarēt quasdā cappas quasi religionis, capillos capitis nō attondebāt, nisi quasi laici. Hoc quoq; probrosum in eis videbatur, quòd viri & mulieres simul ambulabāt in vijs, & plerumq; simul manebāt in vna domo, vt de eis diceretur, quod quādoq; simul in lectulis accubabāt. Quæ tamē omnia ipsi asserebāt ab Apostolis descendisse. Cæterum Dominus Papa in loco illorum exurgentes quosdā alios, qui se appellabant Pauperes minores, confirmauit: qui prædicta superstitiosā & probrosa respuebant, ac præcisè nudis pedibus tam æstate, quàm hieme ambulabant, & neq; pecuniā, nec quicquam aliud præter victum accipiebant, & si aliquando vestē necessariā quisquā ipsis spontè conferebat.* §. Iste Vrspergensis, qui de suo visu testimoniū dicit, quiq; Romę fuit, cùm ista professio & petebat se approbari, & iustissimè repudiata fuit: nec rē ignorare potuit, nec erat cur falsum narraret. Hinc efficitur, vt cùm hypocritę isti viderēt se non posse Romanā Ecclesiā fallere, omnino illam oppugnârint: ne si ab incepto desisterent, victi esse viderentur. Nec solus Vrspergensis tradit, istos monachatum professos esse. Guido etiā Carmelita, qui vixit ante annos ducentos, in Summa de hæres. *Secta* (inquit) *Valdēsium incepit circa annū Dom. 1170. Fuit Valdesius ciuis Lugdunensis, qui diuitias reliquit, vt pauper fieret, & Christum sequeretur, & Euangelicam perfectionem seruaret. Sed errore prauæ intelligentiæ scripturarum, ipse & eius sequaces ab vnitate & obedientia Ecclesiæ alienati, per schisma in hæresim sunt prolapsi.*

Trithem. in Chron. an. D. 1160. *His temporibus perniciosa hæresis Valdensium cœpit per quendam ciuem Lugdunensem diuitem, qui relictis omnibus paupertatem euangelicam profitebatur.*

Æmilius de gestis Francorum lib. 6. *Per idem tempus ordines duo abrogati: Humilium (ita se vocitabant) & pauperū à Lugduno, qui neq; fundos sui iuris, neq; certas sedes habere volebant: errabāt, mulieres idē professas secū circūducebant, nec secubare dicebantur. Prædicatorū, Minorumq; ordines (conditoribus Dominico, & Francisco) saniores visi: hoc remedio illi priores sublati.* §. Vt igitur nunc Franciscanorum, sic olim Valdensium seu pauperum de Lugduno erat quidā ordo & professio. Denique Pantaleon in hæretica Chronologia sua, an. D. 1160. *Ordo* (inquit) *pauperū de Lugduno incipit.*

[b] Gratianus in principio dist. 93. *Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, vt nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse*

 exti-

Cùm igitur ad Pontificis Vrbani ſanctam exhortationem in Synodo apud Clarummontem habitam, Chriſtiani pro terræ ſanctæ liberatione arma & crucis inſigne ſumpſiſſent, cùm Antiochiam, Cæſaream, Tripolim, Tyrum, ipſámq; vrbem Hieroſolymitanam in poteſtatem redegiſſent, ac in præcipuis quibuſque ciuitatibus Patriarchas, Primates, Epiſcopos, ſecundùm Pontificis Romani mandatum & confirmationem præfeciſſent, & alibi quidem Prælides, Hieroſolymis autem Regem collocaſſent: iam certum erat, duas ex primis ſedibus Romani Pontificis communioni redditas eſſe, Antiochenam & Hieroſolymitanam. Porrò cùm ad annos octoginta aut amplius Syria Latinis paruiſſet, quod temporis ſpatium ſatis amplum eſſe videbatur ad voluntatem Dei circa primatum Eccleſiæ aperiendam: de Syria quidem aliquamdiu variè dimicatum eſt, donec in poteſtatem infidelium tota demum reuerſa eſſet. Cæterùm quia ne ſic quidem euigilarunt Conſtantinopolitani Patriarchæ, & reliqui Græci; paulò propius attingi eos oportuit.

Anno igitur Domini milleſimo, ducenteſimo & ferè ſeptimo, cùm Alexius Imperatoris
Conſtantinopolitani filius ad vrbem veniſſet, ac primùm Pontifici, deinde Imperatori Oc-
cidentis expoſuiſſet, quantæ iniuriæ tum ipſi, tum patri ipſius in vincula iniquiſſime conie-
cto, à patruo ſuo illatæ fuiſſent, ac iuratus promiſiſſet, ſe curaturum; vt Eccleſia Græcorum
Romanæ vniretur: data eſt opera, vt copiæ Latinorum (quæ Venetiis eo tempore conue-
nerant, in terram ſanctam traiectæ) Conſtantinopolim ducerentur. Qua vrbe feliciter
expugnata, Balduinus Flandriæ Comes, Orientis Imperator, ac Thomas Maurocenus
Venetus eiuſdem vrbis Patriarcha eſt creatus. Erit ita (vt Blondus Decad. 2. lib. 6. annotauit)
907 *Eccleſia Græca Romanæ iterum pleniſſimè ſubiecta eſt.* Iam verò hanc rem totam ad procuran-
dam vnionem Græcorum & Latinorum fuiſſe ab initio deſtinatam, non modò paſſim hi-
ſtorici Latini, ſed etiam Græci, vellent nollent, memoriæ prodiderunt. Ait enim Laonicus
908 Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Ob cauſam diſſidij, quod propter religionem inter Græ-
cos & Romanos erat, Occidentalium plurimi, adiunctis etiam Venetis, Pontifice Maximo ſic inſti-
gante, decreuerunt, claſſe maximè magna proficiſci aduerſus Græcos. Appellentes igitur Byzan-
tium, vrbem eam vi ceperunt.* Quòd autem vnio Græcorum ex ea re conſecuta fuerit, Conci-
lium Lateranenſe (quod frequentiſſimum ſub Innocentio 3. conuenit) atteſtatur, c. 4. *Græ-*
909 *cos* (inquit) *in diebus noſtris ad obedientiam ſedis Apoſtolicæ reuertentes, fouere & honorare volu-
mus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino poſſumus, ſuſtinendo.*

Hoc ergo à Domino mirabili benignitate factum eſſe contendimus, vt quoniam Græ-
ci nolebant Romanam Eccleſiam velut matrem ſuam honore & charitate debita proſe-
qui, ſaltem Dei voluntatem eam eſſe cognoſcerent, vi ac armis ad officium coacti. *Latini*
910 *autem præfuerunt in vrbe Conſtantinopolitana ad annos ferè ſexaginta.* Et quoniam Græci
neque ſic quidem diuinæ voluntati ceſſerunt, iam demum in manus Turcorum venerunt;
id quod neminem latère poteſt.

Ottonem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Chr. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

1198 Idem Innocentius 3.

Lat. idem Henricus 6.

Hæretici & Pseudopropheta.

reiectam fuisse, vt ex Vrspergensis relatione constat.

De Pontificum decretis.

[b] Summorum Pontificũ Canones & decreta nullius momenti esse.

De potestate iudicandi.

[c] Nullum omnino iudicium sanguinis, aut cuiuscunque corporalis supplicij ferunt, quia scriptum sit, Nolite iudicare. §. In hac etiam à Protestantibus dissentiunt Valdenses, nec ad eandem Ecclesiam vtrique pertinent.

De consecratione Eucharistiæ.

[e] Auctoritatem conficiendi corpus Christi dicunt datam esse etiam laicis, modò iusti sint. Presbyteros autem qui grauiter peccant, nec Eucharistiam conficere, nec alios à peccatis absoluere.

De confessione peccatorum homini facta.

[f] Potestatem confessiones audiendi & absoluendi etiã laicis à solo Deo datam esse. §. In hoc autem ab Hussitis & nostrorum temporũ hęreticis differunt, quòd crimina putabant cõfitenda: quod hodie à Caluinistis non obseruatur.

De sacrificio Missæ.

[g] Semel tantùm in anno, id est, in cœna Domini Missam celebrant, & illam absq; forma verborum Christi (hoc est corpus meum) dicendo septies Pater noster, & benedicendo panem & vinum.

De indulgentijs.

[h] Irrident indulgentias per Prælatos Ecclesiæ datas. §. At illas contritis & confessis virtute clauium Christi rectè dari, concilium generale sub Innocentio 3. docuit.

Doctores Catholici.

extiterit, nec in Ecclesia esse poterit; qui eius cathedram deserit.

Gregorius 9. extrà de hæreticis: *Excommunicamus & anathematizamus vniuersos hæreticos, Catharos, Patharenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Tossepinos, Arnaldistas, Speronistas,* & quæ sequuntur.

[b] Gratianus distin. 20. in principio: *In negotiis definiendis non solùm necessaria est scientia, sed etiam potestas. Vnde Christus dicturus Petro, quodcumque ligaueris, prius ei dedit claues regni cælorum.* Et dist. 21. *Decretis ergo Romanorum Pontificum, & sacris Canonibus conciliorum Ecclesiastica negotia terminantur.*

[c] Ioannes Sarisbetiensis in Policratico, lib. 4. c. 2. *Princeps publicæ vtilitatis minister omnium iniurias, damna & crimina æquitate media punit. Non enim sine causa gladium portat, quo innocenter sanguinem fundit.*

[e] Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Sacramentum Eucharistiæ nemo potest conficere, nisi sacerdos, qui fuerit ritè ordinatus secundum claues Ecclesiæ, quas Christus concessit Apostolis & eorum successoribus.* §. Gratianus autem in causa 1. q. 1. c. Multi seculatium, & deinceps, doctissime probat, sacerdotum immunditiam sacramenta Christi non polluere.

[f] *In ordinatione Sacerdotum hoc obseruat Ecclesia Catholica, vt post datam potestatem conficiendi corpus Domini & sanguinem, per Episcopum detur eis potestas remittendi peccata.* Notauit id Guido in quinto Valdensium errore. Vniuersalis igitur Ecclesiæ consuetudo probè confutat hunc errorem.

[g] Gotfridus Claræuallensis de vita S. Bernardi lib. 5. c. 1. *S. Bernardus oblationem hostiæ salutaris vsque ad defectum vltimum vix aliquando intermisit.* Innocentius 3. de sacro altaris mysterio lib. 4. c. 17. *Ad prolationem verborum istorum (hoc est corpus meum) panis mutatur in corpus: & ad prolationem istorum verborum (hic est sanguis meus) vinum mutatur in sanguinem.*

[h] Innocentius 3. ad finem ipsum concilij Lateran. *Nos omnipotẽtis Dei misericordia, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis* (licet indignis) *Deus ligandi, atque soluendi contulit potestatem, omnibus qui laborem proprijs personis subierint atque expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & confessi, veniam indulgemus.*

Ottonem quintum ab Innocentio Papa 3. iustè excommunicatum, & Imperio priuatum fuisse.

911 Post mortem Imperatoris Henrici 6. cùm Philippus Henrici frater, & Otto, per contentionem Reges Romanorum ab aliis atq; aliis eligerentur: *Innocentius Papa Ottoni magis studens, eum in Imperatorem inunxit*: Philippus autem contra Ottonem mouens, breui extinctus est. Mathildis verò filia Rogerij principis Siciliæ donauerat Ecclesiæ Romanæ Marchiam Apuliæ. Hanc donationem Otto sine principum Imperij consensu inualidam fuisse calumniatus, cùm nullo modo ipsam Marchiam Ecclesiæ concederet, quinimò contra iusiurandum, quod paulo ante susceperat (vt B. Antoninus in 3. parte Chronicorum tit. 19. annotauit) Apuliam & Calabriam vi & armis sibi subiiciens, obedire mandatis Apostolicis contemneret; Papa sententiam excommunicationis primùm, ac postea depriuationis in
912 eum ferens, Siphrido Archiepiscopo Moguntino (vt est apud Trithemium in Chron.) *præcepit, vt per totam Alemaniam Imperatorem excommunicatum, & ab Imperio depositum denunciaret.* quod & fecit. Interea cùm Otto Archiepiscopum persequens neque de absolutione petenda, neque de transactione ineunda quicquam curaret: Papa Fridericum Imperatorem Henrici sexti filium de consilio Regis Franciæ, ex voluntate etiam certorum Princi-
913 pum Germaniæ, è Sicilia euocatum in Alemaniam misit, *mandans Principibus Imperij, vt ipsum in Imperatorem susciperent.* Dum autem Otto cum exercitu occurrit Friderico, à suis derelictus, loco cedere, & in Saxoniam secedere compulsus est: *Fridericus verò ab omnibus, tanquam Rex, in conuentu Principum Aquisgrani habito, suscipitur.* Postea Otto contra
914 Philippum Regem Francorum (qui Friderico studebat) in bellum vnà cum Rege Angliæ auunculo suo, cumque Brabantiæ Duce, & Comite Flandriæ profectus, *apud Tornacum*
915 *superatur*, ac demum anno Domini 1216. ab omnibus derelictus, & præ mentis dolore infirmatus, post multas angustias moritur. Talis ferè illorum exitus est qui se Romanæ Ecclesiæ opponunt.

Blondus etiam cùm Trithemio consentiens, In Decad. 2. lib. 6. ait: *Otto cùm ab Innocentio coronam Imperij suscepisset, postea eo quòd contra iurisiurandi religionem multa oppida Romana Ecclesiæ occuparet, Regnumq; Neapolitanum legitimo heredi auferre cuperet, à Pontifice*
916 *post multas admonitiones excommunicatus, Imperij etiam titulis priuatur. Vnde Rex Bohemiæ, Lantgrauius Turingiæ, Dux Austriæ, Archiepiscopi Moguntinus, & Treuerensis, & ex militibus præstantiores quique Othonem deseruerunt.* §. Quòd si manus Dei sententiam Pontificis Romani & in euehendo, & in deturbando eodem Othone apertè confirmauit: quis est qui neget, Ecclesiæ Romanæ primatum non modò Euangeliorum auctoritate, & Patrum assensione, verùm etiam rerum ipsarum & factorum euentu pulchrè stabilitum & contestatum esse? Quodque nominatim de Othone dixi, hoc idem de multis aliis Imperatoribus & Regibus intelligi debet, quos à Vicario suo vel erectos, vel deiectos ipse Deus aut in regno tueri, aut abiicere dignatus est: durum vt sit Protestantibus, contra stimulum calcitrare.

Vincen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
		Lat. Otto persecutor Papæ an. 3.
1198.	180. Innocent. 3. Romanus, sedit an. 18. m. 6. d. 9.	
		Gr. Alexius Comnenus: Alex. Angelus: Alexius Ducas: Balduinus & Henricus an. 12.

Hæretici & Pseudo-prophetæ

De Purgatorio.

[g] Negant post hanc vitam esse Purgatorium.

De ordinibus Ecclesiasticis.

[h] Dicunt, tantùm tres ordines in Ecclesia esse: diaconatum, presbyteratum, & Episcopatum.

De miraculis.

[i] Vera miracula in Ecclesia non fieri.

De inuocatione Sanctorum.

[k] Sanctos in cælo nec audire, nec attendere preces nostras.

[l] Dies festos contemnũt, & in illis manibus operantur.

[m] Ieiunia Ecclesiæ contemnunt, & in illis carnes comedunt.

De illicitis commixtionibus.

[n] Vrente carnis libidine, dicunt omnem carnalem commixtionem esse licitam.

De labore manuum.

[o] Dicunt, quòd perfecti non debeant manibus laborare.

Doctores Catholici.

[g] Otto Frisingensis Chron. lib. 8. c. 26. *Esse apud inferos locum purgatoriũ, in quo saluandi, vel tenebris tantùm afficiantur, vel expiationis igne decoquantur, quidam asserunt, iuxta illud Patriarchæ: Lugens descendam ad inferos. Et illud Apostoli: Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem.*

[h] Gulielmus Durand. de diuin. offic. lib. 2. c. 1. *Sacrosancta mater Ecclesia gradus & ordines habet distinctos.* (Et pòst:) *Communiter asseritur, septem ordines fore, quorum Ostiarius est primus, & sacerdos vltimus.*

[i] Gotfrid. Clareuallens. de vita S. Bernard. lib. 4. c. 4. *Testati sunt, qui affuère in territorio Cõstantiensi circa vicũ Doniguent, vna die ad impositionẽ manus S. Bernardi illuminatos cæcos vndecim, sanatos etiam mancos decẽ, & claudos erectos decẽ & octo.* (Et pòst:) *In pago Senonico inter Missarum sacra sollemnia, femina, cuius ibidem cæcitas per annos decem omnibus innotuerat, sub manu viri Dei omnibus admirãtibus visum recepit.*

[k] Gotfridus ibidem in prologo lib. 3. *S. Bernardum alloquens: Durè* (inquit) *momordit mors improba, sed non totum pariter deglutiuit: tulit aspectum, sed non rapuit fidem præsentis etiam nũc opitulationis.* Et lib. 5. c. 3. *Euge, Pater sancte, iam ad thesauros sapiẽtiæ & scientiæ peruenisti, vbi omnes iam docibiles Dei: adesto laborantibus, subueni periclitantibus. Dat fiduciam tua nobis ab olim experta, nec exinanita modo, sed amplius cumulata benignitas.*

[l] Alexander 3. extrà de feriis in c. licet: *Tam veteris, quàm noui Testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit. Et tam eum quàm alios dies Maiestati altissimæ deputatos, nec non natalitia sanctorum martyrum Ecclesia decreuit obseruanda, & in his ab omni opere seruili cessandum.*

[m] Innocentius 3. extrà de obseruatione ieiuniorum, c. cõsilium: *Omniũ Apostolorum Vigiliæ (præterquam Philippi & Iacobi, & B. Ioãnis Euãgelistæ) sunt in obseruatione ieiunij celebrandæ.* Illos tamen qui necessitate coacti carnes in Quadragesima comedunt, non credit puniendos, nec vult, vt infirmis & debilibus propter abstinentiam à carnibus periculũ emergat.

[n] Gratianus causa 32. q. 4. parte 2. *Præter coniugale debitum, nec fecunditatem in aliqua licet alicui quærere.* Quod ipsum multis auctoritatibus sanctorum Patrum probat, ac nominatim Ambrosij dicentis in lib. 1. de Abraham c. 4. *Nulli scire licet mulierem, præter vxorem.* Et quæ sequuntur.

[o] Idem Gratianus dist. 91. in principio: *Si Ecclesia Ecclesiastico sufficere non potuerit, proprio artificio vel agricultura (exemplo Apostoli, qui de labore manuum viuebat) sibi necessaria inueniat, ita tamen, vt occasione sui operis Ecclesiæ vigiliis non desit.*

917 Vincentius in historiali Speculo, lib 29. cap. 93. *Missi sunt ab Innocentio Papa, 12. Abbates*
Cisterciensis ordinis cum vno sedis Apostolicae Legato, in terram Albigensium, vt fidem Catho-
licam praedicantes, haeretica venena pro viribus expulsarent; id quod pompa omni abiecta in sum-
ma humilitate fecerunt. Petrus igitur de Castro nouo D. Papae Legatus à Comite Tolosano (quem
918 *propter haereticorum defensionem excommunicauerat) occiditur. Ideoq; terra eius Comitis expu-*
gnanda Regi Francorum a Papa exponitur. Sed postea per Legatum Papae idem Comes absolu-
tus est.

919 Vir nobilis erat de monte Pessulano, qui, legitima vxore exclusa, filios adulterinos ex
alia susceptos *ab Apostolica sede legitimationis titulo decorari petierat.* Ad eamque rem faci-
lius persuadendam, Regis Francorum exemplo abusus fuerat, cum cuius filiis in simili cau-
sa dispensatum esse affirmabat. Huius petitionem cùm Papa Innocentius 3. concedendam
non esse perspiceret, tum de exempli dissimilitudine, tum de Romani Pontificis auctorita-
te ita plane disseruit in lib. Decretalium 4. tit. 17. c. 13. *Cùm Rex superiorem in temporalibus*
minimè recognoscat, sine iuris alterius laesione in eo se iuri dictioni nostrae subiicere potuit, in quo
videretur aliquibus, quòd per seipsum (non tanquam pater cum filiis, sed tanquam princeps cum sub-
920 *ditis) potuit dispensare; tu autem aliis nosceris subiacère.* (Et infra:) *Rationibus igitur his inducti,*
Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex veteri, quàm ex nouo Testamento trahentes, quod
non solùm in Ecclesiae patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verùm
921 *etiam in aliis regionibus certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus.*
Non quod alieno iuri praeiudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur, (Deut.
17.) *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem,*
causam & causam, lepram & lepram, & iudiciū inter portas videris variari: venies ad sacerdotes
Leuitici generis, & iudicem qui fuerit illo tempore: qui indicabunt iudicij veritatem: & facies
quaecunque dixerint qui praesunt loco quem elegerit Dominus: sequerisq; eorum sententiam. qui
autem superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo,
ex decreto iudicis morietur. Sanè cùm Deuteronomium Lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli
comprobatur, vt quod ibi decernitur, in nouo Testamento debeat obseruari: locus enim quem elegit
922 *Dominus, Apostolica sedes esse cognoscitur. Cùm enim Petrus vrbem fugiens exiuisset, volens eum*
Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quò vadis? respondit: ve-
nio ad Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuer-
sus. Sunt autem Sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sa-
923 *cerdotalis officij coadiutores existunt. Is verò super eos sacerdos siue iudex existit, cui Dominus in-*
quit in Petro: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis. Eius vicarius, qui
est sacerdos in aeternum secundùm ordinem Melchisedec, constitutus à Deo iudex viuorum &
mortuorum. Tria quippe distinguit iudicia. Primum inter sanguinem & sanguinem, per quod
criminale intelligitur & ciuile. Vltimum inter lepram & lepram, per quod Ecclesiasticum & cri-
minale notatur. Medium inter causam & causam, quod ad vtrumque refertur, tam Ecclesiasti-
cum quàm ciuile. In quibus cùm aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium est sedis Apo-
924 *stolicae recurrendum. Cuius sententiam qui superbiens contempserit obseruare, mori praecipitur, id*
est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Paulus
etiam, vt plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens, ait: (1. Cor. 6.) *Nescitis, quo-*
niam Angelos iudicabitis? quanto magis secularia?

Concilij

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1198.	Idem Innocent. 3.	Idem Otto.

Hæretici & Pseudoprophetæ

De salutatione Angelica.

Contemnunt salutationem Angelicam.

De Symbolo.

Contemnunt Symbolum Apostolorū. §. In hoc quoque Protestantes ab illis dissentiunt.

De iureiurando.

Omne iuramentū protsus illicitum esse dicunt. Quæ hæresis apud Bernardū Lutzemburgū propriè attribuitur Insabbatatis, siue illi omnino iidē sunt cū VValdēsibus, seu pars & secta VValdēsium. §. Verùm nec in ista hæresi Protestantes nostrorum temporum cum VValdensibus consentiunt.

151. De Albigensium hæresibus.

[a] Ponebant duo principia, malum, & bonum, id est, Deum, & diabolū, quem credebant creasse corpora omnia. Bernard. Lutzem.

[b] Corporum resurrectionem negant.

[c] Quicquid beneficij mortuis à viuis impenditur, irrident.

[d] Ire ad Ecclesias, vel in eis orare, nihil dicunt prodesse.

[e] Baptismum abiiciunt.

[f] Sacramentum corporis & sanguinis Christi blasphemant.

[g] Negant nouas animas à Deo infundi, sed animarū transmigrationem de corpore ad corpus, etiam animalium & serpērum, docent. Hactenus Lutzemburgius. Verùm Antoninus plures etiam istorum erro-

Doctores Catholici.

Gulielmus Durand. li. 7. de offic. diuin. c. 7. declarat, in salutatione Angelica benedictiones quatuor contineri, quarum præcipua est illa quæ pertinet ad annuntiationem incarnationis Christi. §. Quò minoris igitur hæretici faciunt hanc salutationem, eò longius à fructu incarnationis Christi absunt.

Idem lib. 4. c. 25. *Euangelio lecto, mox cantatur alta voce Symbolum, vt Ecclesia ostendat, quòd Euãgelij verbum & prædicationem fide & corde recipit, & ore decantat. Omnis enim Christianus tenetur publicè fidem Catholicam confiteri.*

Conciliū Lateranense sub Innocentio 3. sub finem capitis tertij: *Si qui ex illis qui de hæresi accusantur, iuramenti religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici reputentur.*

[a] Concilium Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quòd vnus solus est verus Deus, Pater, & Filius, et Spiritus sanctus: vnū vniuersorum principium, spiritualium & corporalium.*

[b] Concil. Lateran. ibidem: *Omnes cum suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant; vt recipiant secundùm merita sua, siue bona, siue mala.*

[c] Innocentius 3. de sacro altaris mysterio lib. 5. c. 5. *Orat pia mater Ecclesia pro defunctis, & eos sacræ oblationis intercessione commendat, certissimè credens, quòd sanguis effusus in remissionem defunctorum, ad defunctorum etiam valeat absolutionem.*

[d] Gulielmus Durand. in Rationali diuin. offic. li. 5. c. 2. num. 58. *Licet vbique sit Deus adorandus, specialiter tamen in Ecclesia.* Psal. 5. *Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Vndè Salomon orauit (3. Reg. 8.) *vt vir pro quacunque tribulatione in templo Dei clamans exaudiretur.*

[e] Concil. Lateran. c. 1. *Sacramentum Baptismi ritè collatum, tam paruulis quàm adultis proficit ad salutem.*

[f] Concil. Lateran. c. 1. *Corpus Christi & sanguis in Sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, vt ad perficiendum mysterium vnitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro.*

[g] Gotfridus Viterb. 2. parte Chron. declarat, animā hominum in bestiis nunquam reperiri. Alioqui nec irrationales forent: nunc autem nec consilia, nec virtutes, nec aliud ad intellectum pertinens in ipsis est. Deinde vnumquodque animal secundùm suam speciem similiter eadē operatur. Omnis lepus similiter timet, & omnis lupus similiter insidiatur. Sed mille sunt semitæ actionum humanarū, propter humani

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

1215 180. Idem Innocent. 3.

Fridericus 2. & ipse persecutor Papæ regn. an. 15.

Lateranense concilium.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

errores connumerat, nisi fortè (quod non puto) alij sint Albigenses, quàm Albanenses.

[h] Dicunt, Christum nec fuisse verũ Deum, nec verũ hominem. Antonin. 4. parte Summæ, tit. 11. c. 7.

[i] Quòd ante aduentum Christi non fuerunt aliqui boni.

[k] Quòd malus homo non potest esse Episcopus, vtpote cuius vitia subditis obsint.

[l] Quòd Ecclesia non potest aliquid possidere, nisi in communi.

[m] Quòd Ecclesia non potest facere constitutiones.

[n] Quòd Ecclesia non potest excommunicare, nec malos persequi.

[o] Quòd peccatum originale nihil est.

[p] Quòd

Doctores Catholici.

mani arbitrij libertatem. §. Ex his efficitur, vt anima hominis in nullius animalis corpus aliquando transmigret. Ac neq; vnius hominis anima in alterius hominis corpus ingreditur secundùm fidẽ nostram, cùm vnaquęque rationem reddítura sit de iis quæ in corpore suo gessit, ac non de iis quæ in pluribus gessit corporibus.

[h] Cõcil. Later. c. 1. *Vnigenitus Dei filius verus homo factus, in ligno crucis passus et mortuus, descẽdit ad inferos in anima, resurrexit in carne, ascẽdit pariter in vtroque.*

[i] Conc. Lat. c. 1. *Sancta Trinitas per Mosen et Prophetas, aliosq; famulos suos iuxta ordinatissimã dispositionẽ temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem.*

[k] Ioannes Sarisberiensis in Policratico, lib. 8. cap. 19. *Caiphas licet sacrilegus, & qui cum Iudæis cõspirauerat in necem Saluatoris, cùm esset Pontifex anni illius, prophetauit, vt constet, ipsum ab officio, prophetiæ gratiam quam demeruerat, accepisse.*

[l] Alexander 3. mandat, *vt si terræ quæ arabiles sunt, intra certam alicuius Ecclesiæ parœciam fuerint, earum decimæ assignentur eidem Ecclesiæ.* c. Quoniã à nobis, extrà de decimis. §. Vnusquisq; igitur Presbyter suæ parœciæ decimas sibi propriè, ac non aliis in commum possidet. Alioqui nec locare eas posset, quod tamen Innocentius 3. permisit, in c. Vestra nobis, extrà, *de locato & conducto.* Hinc etiam certæ distributiones & velut dimensa singulis assignantur præbendarijs pro loci & dignitatis ratione, quam in Ecclesiis cathedralibus obtinent. Extrà de præbendis.

[m] Concil. Later. 2. c. 6. *Sicut olim à S. Patribus noscitur institutũ, Metropolitani singulis annis cum suis Suffraganeis Prouincialia concilia celebrantes, Canonicas regulas, & maximè quæ statutæ sunt in hoc generali concilio, faciant obseruari, debitam pœnam transgressoribus infligendo.* Et in c. 50. declaratur, *statuta Ecclesiastica propter necessitatem, aut vtilitatem laudabiliter mutari, quoniam ipse Deus ex his quæ in veteri Testamento statuerat, quædam mutauit in nouo.*

[n] Innocent. 3. extra de sentent. excommunic. ca. A nobis: *Ecclesiæ legitur attributa potestas ligandi atque soluendi homines super terram.* Forma verò excommunicandi, monitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, & ob causam iustam præscribitur in concil. Lateran. 2. c. 47. & 49.

[o] Innocentius lib. 1. de contemptu mundi, c. 3. *Habet anima tres naturales potentias: rationalem, vt discernat inter bonũ & malũ: irascibilem, vt respuat malum: concupiscibilẽ, vt appetat bonũ. Istæ tres vires tribus oppositis vitiis originaliter corrumpũtur: Per hominẽ vnum peccatum in hunc mundum intrauit; Rom. 5.*

[p] Inno-

Fridericus Imperator, licet ægrè ferret, ſe ob crimen ſuum à Pontifice Romano deponi
atque ideo negaret, eum poſſe id iure facere: tamen aliàs ipſa veritate victus, de poteſtate
931 *Romani Pontificis* ita ſcribit in epiſt. 3. *Fatemur collatã in ſpiritualibus poteſtatem, vt quantum-
cumque (quod abſit) ſit ille peccator, quod in terra ligauerit, ſit ligatum in cælis, & quod ſoluerit, ſit
ſolutum.*

Innocen. 3. de ſacro altaris myſterio lib. 1. c. 8. *Omnibus Apoſtolis Chriſtus vnum præpoſuit,
videlicet Petrum: cui totius Eccleſiæ principatum commiſit, & ante paßionem, Matth. 16. & circa
932 paßionem, Luc. 22. & poſt paßionem, Ioan. 21. Fides enim Apoſtolicæ ſedis ſuper firmam petram
ſtabili ſoliditate fundata, nullis vnquam errorum ſordibus potuit inquinari, ſed à cæteris maculas
deterſit errorum.*

Vincentius lib. 29. cap. 97. 98. & 99. *Franciſcus Fratrum Minorum inſtitutor, in ciuitate
Aßiſio negotiator, & mundi vanitatibus indecenter vſque ad annum ætatis ferè 25. nutritus, ſed
poſteà conuerſus ad Dominum, & iis quæ poſſederat in pauperes diſtributis, alios exemplo ſuo ad
pœnitentiam agendam commouit. Cernens igitur accreſcere numerum fratrum, breui ſermone re-
gulam conſcripſit, interpoſitis in ea verbis ſacri Euangelij, ad cuius perfectionem, quantum potuit,
933 anhelauit. Deſiderans autem, quæ ſcripſerat, à ſummo Pontifice confirmari, cum vndecim fratri-
bus Romam perrexit. Quibus Papa Innocentius de regula confirmanda dans conſenſum, & de pœ-
nitentia prædicanda mandatum, cum gaudio illos dimiſit.*

Rodericus rerum Hiſpan. lib. 7. c. 29. *Rex Alphonſus, & Regina Verengaria propter con-
ſanguinitatem ab Innocentio Papa tertio fuerunt ſeparati.*

Vincentius lib. 30. c. 65. *Cùm B. Dominicus Papam Innocentiũ ob ſui ordinis confirmationem
935 adiiſſet, Papa difficilem ſe non niſi nutu diuino exhibuit, vt nimirum ex reuelatione diuina Vica-
rius Ieſu Chriſti cognoſceret, quàm neceſſarium eſſet vniuerſali Eccleſiæ, cui præſidebat, id quod
vir Dei Dominicus petebat. Pontifex enim videns in ſomnis Lateranenſem Eccleſiam, quæ tam-
iam minabatur ruinam, B. Dominici humeris ſuſtentari, eiusq́; ordinem Eccleſiæ profuturum: ex
ea re intelligens, regulam qua confirmaretur, ex fratrum B. Dominici conſenſu, deſcribi iubet. Ho-
936 norius verò Pontifex confirmationem, quam Innocentius promiſerat, compleuit.*

Hugo de S. Victore in lib. 1. eruditionis Theologicæ de ſacramentis Eccleſ. cap. 43. *Papa
dicitur, quia Pater Patrum. Hic vniuerſalis dicitur, quia vniuerſæ præeſt Eccleſiæ. Hic quoque Apo-
937 ſtolicus vocatur, quia principis Apoſtolorum vice fungitur. Hic etiam ſummus Pontifex nuncupa-
tur, quia caput eſt omnium Epiſcoporum. Huius nomen in ordinatione mutatur, quia Petri nomen
in prælatione Eccleſiæ à Chriſto mutatum eſt. Huic etiam claues traduntur, ſicut Petro à Domino
938 claues regni cælorum traditæ ſunt, vt ſe ianitorem regni cælorum eſſe cognoſcat.* Idem parte 3. cap.
14 *Sedes Apoſtolica cunctis in orbe terrarum præfertur Eccleſiis.*

Gulielmus Antiſiodorenſis in lib. 4. Summæ ſuæ in lib. 4 Sententiarum, titulo de ordi-
939 nis ſacramento: *Cùm Dominus Papa non habeat ſuperiorem vel parem, de neceßitate inferior
conſecrat eum.*

Ioannes Angliæ Rex ob ſacerdotes ab Eccleſiis vi prohibitos aut expulſos, à Pontifice
940 Romano *excommunicatus, non antè abſoluitur, quàm diadema capiti ademptum Pandulpho ſe-
dis Apoſtolicæ Legato tradidiſſet, nunquam id aut hæredes, niſi à Pontifice Rom. accepturi.* Po-
lyd. lib. 15.

De Friderici ſecundi iuſta excommunicatione, & miſero exitu.

Cùm Eccleſia Romana Fridericum ſecundum ab ineunte ætate ſub tutela ſua (teſte An-
tonino parte Chron. 3. tit. 19. c. 3.) in regno Apuliæ educaſſet, & Papa Honorius 3. an. Dom.
1220. in Imperatorem vnxiſſet: poſteà tamen, mortua matre Conſtantia, quæ ipſum (au-
ctore Platina) in officio continebat, immemor accepti beneficij contra ius faſque Pontifi-
941 ciam ditionem vexabat. Ob quam cauſam *ab Honorio excommunicatus*, Ioannis Hieroſoly-
mitani Regis interceſſione, ea lege abſolutus, & Eccleſiæ reconciliatus eſt, vt tum res abla-
tas reſtitueret, tum ad recuperationem terræ ſanctæ cum exercitu ſe conferret. Quas con-
ditiones cùm non ſeruaret, ſed ægritudine ſimulata maximam Chriſtianorum multitudi-
nem Brundiſij expectantem, ipſumq́ue Regem Hieroſolymitanum, atque adeò Chri-
ſtianos in Aſia bellantes deciperet, eaq; fraus adeò apertè deprehenderetur, vt ad nuncium
mortis Lantgrauij Haſſiæ ſtatim ad res eius diripiendas homo valetudinarius è Sicilia Brun-
942 diſium adnauigaret: *Gregorius nonus Honorij ſententiam prius in Fridericum latam, denuò re-
petiit, & confirmauit.*

Frideri-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. — *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. — *Pontifices Romani.* — *Imperator. Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ. — *Doctores Catholici.*

[p] Quòd extremæ Vnctionis Sacramentum nihil est.

[p] Innocent.3. extra de sacra Vnctione: *Vnctio visibilis (de qua Iacobi 5. Vngentes eum oleo in nomine Domini) signum est inuisibilis vnctionis, quæ docet nos de omnibus.* 1. Ioan. 2. §. Hinc & Sacramentum est.

1216 — Idem Innocentius 3.

[q] Quòd peccatum non est à libero arbitrio.

[q] Gotfridus Viterbiensis in 1. parte Chron. *Deus non creauit Angelos tales, quin peccare possent, vt aliquod initium boni vel mali ex arbitrio eorum fieret, quod à Deo remunerari debuisset.* Et paulo antè: *Aly Angeli, qui erant cum Lucifero, in hoc præcipuè peccauerunt, quia ei consenserunt, placuitq; illis extollentia ipsius.* Et iterum: *Quia sponte sua malum elegerunt, iustè ablata est eis voluntas bene volendi.* §. Hinc apparet primam peccati causam a libero Angelorũ arbitrio profluxisse.

Gra: Petrus Antisiodorensis an. 1. et Robertus an. 7. & Balduinus an. 11

[r] Quòd non potest quis pœnitere post peccatum.

[r] Concil. Lateran. c. 1. *Si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam semper potest reparari.*

[s] Quòd non est confitendum.

[s] Ibidem c. 21. *Omnis vtriusque sexus fidelis, postquàm ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno proprio Sacerdoti.*

1217 — 181. Honorius 3. Rom. an. 10. m. 8.

[t] Quòd infernus nihil est.

[t] Ibid. c. 1. *Reprobi cum diabolo secundùm merita sua mala, pœnam recipient perpetuam.*

[v] Purgatorium nihil esse.

[v] Gulielmus Durand. lib. 4. de offic. diuin. cap. 45. in Canone Missæ vocantur quiescentes in Christo, qui in charitate mortui sunt, habentes tamen aliqua purgabilia, eo quòd non plenè satisfecerint pro peccatis confessis: propter quod ad locũ purgatorij descenderunt, vbi existentes, suffragio indigent Ecclesiæ militantis.

[x] Quòd mũdus semper fuit, & semper erit.

[x] Gotfridus Viterb. in 1. parte Chron. Qui viuit in æternũ, creauit omnia simul. omnia simul, & semel fecit. Distinxit autẽ per partes in sex dieb[9].

Otto Frising. li. 8. c. 8. Terribili ignis virtute cũcta cremabuntur. Quam sæculi per ignem exterminationem nõ solum Prophetæ, sed & Plato, & quidam Poëtarum, & Sibylla prædixerunt. Vnde Petrus: Adueniet (inquit) dies Domini magnus, in quo cæli magno impetu transibunt, id est, (inquit Otto ibidem c. 9.) de hoc statu ad alium pulchriorem transfigurabuntur.

1228 — 181. Gregorius 9. Romanus an. 14. m. 5.

[y] Quòd matrimonium malum est.

[y] Concil. Lateran. c. 1. *Non solùm virgines & continentes; verùm etiam coniugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire.*

[z] Quòd vsuræ non sunt prohibitæ.

[z] Concil. Lateranẽ. sub Alexandro 3. parte 1. c. 25. *Cùm vsuræ vtriusq; Testamenti pagina condemnentur, cõstituimus, vt manifesti vsurary nec ad communionem admittantur altaris, nec ad Ecclesiasticam (si in hoc peccato decesserint) sepulturam.*

[a] Quòd — f — [a] Con-

Fridericus autem vncias auri centum & viginti millia Ecclesię Romanæ ob damna illata persoluens, pacem impetrat, ac pro Siciliæ regno verum Ecclesiæ feudatariû se confitetur. Sed cum in Romanos Pontifici resistentes moturum se pollicitus, adeò fideiu nô liberaret, vt in Germaniam abiens, voluerit milites suos in Italia relictos Romanis ciuibus in omni re obedire: nec ita multo pòst in Italiam reuersus tam ipse quàm eius nomine Ecelinus socias ciuitates oppugnaret, factionumque teterrimarum, quæ iam tum Guelphi & Gibellini appellati sunt, auctor esset, Saracenis & magistratus mandaret, & vrbem (quæ Nuceria Saracenorum dicta est) concederet, Ecclesias & monasteria spoliaret, Siculos tyrannide grauissima opprimeret, fratrem Regis Tunisij Baptismum Panormi petentem à tam sancto proposito verbis deterreret, vias praecluderet, ne concilium, quod Gregorius Romæ indixerat, conuenire posset, Cardinales & alios Prælatos in vinculis teneret, Innocentio quarto post Gregorij & Cælestini mortem Pontifici creato insidias strueret, eumque in Franciam proficisci cogeret, denique ad concilium Lugduni congregatum vocatus venturum se promitteret, nec veniret: omnium consensu in eodem Lugdunensi concilio & Imperio, & Regnis priuatur. Vnde literis ad Principes Germaniæ ab Innocentio datis, Henricus eligitur Imperator, qui Conradum Friderici filium bello deuicit. Fridericus verò ipse cùm legatum Apostolicum biennio Parmæ obsedisset, nouamque vrbem eò loci condere in animo haberet, cui Victoriæ nomen imponebatur: Legatus subito erumpens, Fridericum fundit, & castris exuit. Sententiæ autem in Fridericum latæ forma & ratio in sexto decretalium libro extat sub titulo de sententia & re iudicata, ca. ad Apostolicæ: vbi postquàm permulta grauissima crimina, quæ Fridericus commiserat, commemorata
943 essent: *Nos* (inquit Innocentius Papa quartus) *super præmißis, & quàm pluribus alijs eius nefandis excesßibus, cum fratribus nostris, & sancto cócilio deliberatione præhabita diligenti (cùm Iesu Christi vices, licet immeritò, teneamus in terris, nobisq; in B. Petri persona sit dictum, Quodcunque ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis) memoratū Principem, qui se Imperio & regnis, omniq; honore & dignitate reddidit tam indignum, quiq; propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, vel imperet, est abiectus, suis ligatum peccatis, & abiectum, omniq; honore ac dignitate priuatum à Domino ostendimus,*
944 *denunciamus, & nihilominus sententiando priuamus omnes qui ei iuramento fidelitatis tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuò absoluentes: authoritate Apostolica firmiter inhibẽdo, ne quisquam de cætero sibi, tanquàm Imperatori vel Regi, pareat & intendat. Decernendo quoslibet, qui ei deinceps velut Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ipso facto excommunicationis sententiæ subiacère. Illi autem, ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem. De præfato Siciliæ Regno prouidere curabimus, cum eorundem fratrum nostrorum consilio, sicut viderimus expedire.*

Post tot ac tantas exagitationes, quibus tamen ad officium reuocari nunquam voluit, is demum Friderici exitus fuisse memoratur, vt ex graui morbo conualescens, *à Manfredo filio, quem ex nobili concubina susceperat, compresso per vim ore ac spiritu, mori cogeretur.* Nec mirum est, si is qui Ecclesiam Romanam matrem suam tot modis, per tot annos, tam nefarie persecutus est, à filio demùm spurio interfectus, diuinæ iustitiæ exemplum fieret, dum talia patitur à carnali filio, qualia in patrem spiritualem machinatus erat. Hæc autem quæ scripsimus, passim habentur apud Vincentium, Blondum, Antoninum, Platinam, Sabellicum, Nauclerum, Trithemium qui omnes Friderici scelera non dissimulant. Solus autem Vrspergensis Abbas in Friderici partes inclinat, de quo Paulus Æmilius (de gestis Francorum libro 7.) tale iudicium fecit: *Abbas Vrspergensis* (inquit) *historias suas claudit laudibus Friderici, insectationeq; Pontificum. Fama frequentior, & sensus propè omnium conspirans eum damnant. Satis constat (quod & Vrspergensis non dissimulat) Augustum Frangipanes & alios Principes vrbis Romæ viros euocasse, & emptos ipsorum agros posteà reddidisse, sacramento fidelitatis seruandæ exacto, eorumq; opera exactum vrbe Pontificem.* §. Non solùm autem ex historicorum iudicio, sed præterea ex tot Pontificum Romanorum ordine succedentium perpetuo consensu, ex Imperatoris Constantinopolitani, Regumq; Angliæ, Franciæ, Danię, & Hierosolymorum studijs & sententijs, quas pro Pontifice contra Fridericum non obscurè præ se ferebant, ac denique ex grauissima concilij Lugdunensis auctoritate abundè constat, Vrspergensem à vero deflexisse, ac immeritò vel Fridericum laudasse, vel tot Pontifices Romanos insectatum esse, quorum tamen authoritati nihil vspiam detractum esse in tota Ecclesia gubernanda voluit.

Innocen-

Ciuitas Dei, *seu* ... *Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

* Quòd non tenetur quis restituere ablata.

† Bagnolenses & Concordenses Albigensium potius fuerunt.

154. Concilium 4. Mediolanen. ... 7.

152. De errore Abbatis Ioachimi.

* Ioachimus iste, Petrum Lombardum iniustè reprehendens, dicebat, quòd Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sunt vna essentia: verùm vnitatem eiusmodi nō propriam & veram, sed quasi collectiuam, & quasi similitudinariam esse, vt multi fideles sunt vna Ecclesia.

195. Innocent. 4. Concilium 11. c. 3. d. 14.

Generale Concilium Lugdunense.

* Alios siue istius Abbatis (seu alterius, qui similiter Ioachim dictus sit) errores atque hæreses Guido Carmelita commemorat, de triplici videlicet statu mundi, quorum primus, secundùm carnem ad Christum vsque durauerit: secundus velut mixtus inter carnem & spiritum, à Christo vsque ad sanctum Benedictum: tertius secundùm spiritum tantùm, à sancto Benedicto vsque ad finem mundi perseueret.

Doctores Catholici.

* Concil. Lateran. parte 1. c. 27. in fine iubet eū qui ob fraudem pro fide militanti factam excommunicatus est, non absolui, *donec & ablata reddat, & pro illatis damnis congruè iterum satisfaciat.* Denique in lib. 6. regula iuris notissima est: *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*

† Albigenses, Bagnolenses & Concordēses in multis erroribus conueniebant, licet in paucis discordabant, inquit Antoninus in 4. part. Summæ suæ, tit. 11. c. 7.

Albigenses verò cùm ad B. Dominici & duodecim Abbatum prædicationē (quos Papa Innocētius ad illos misit) non resipiscerent: per Simonem Comitem à Mōteforti bello eis indicto, circiter centū millia eorum à vix decem millibus Catholicis contrita sunt: cùm Catholici & duces, & milites tam confessione, quàm sacra communione se prius muniissent. Auctor est Æmilius lib. histor. Fran. 6.

* Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 2. *Nos sacro & vniuersali concilio approbante, credimus & confitemur cum Petro, quod vna quædam summa res est, incōprehensibilis quidem & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personæ, ac singulatim quælibet earūdem. Et ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia siue natura diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quod aliud inueniri non potest, & illa res non est generans, neque genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, & Spiritus sanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitas in natura.*

* Bernardus in Sermone de natiuitate Ioannis Baptistæ: *Ioannes tantò propinquior Deo, quantò ex verbo vicina, cui nulla voce alia media, quod foris sonet, oporteat indicari.* (Et pòst.) *Victu & vestitu contentum esse, Apostolica perfectio est: Sed Ioannes etiam hæc contempsit. Venit Ioannes* (inquit Dominus) *non manducans, nec bibens, planè nec vestiens. Sicut enim locusta non est cibus* (humanus) *sic nec pilus cameli humanum est indumentum. Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum,* Luc. 7. 6. Ex his videmus, non modò in eo errasse illum Ioachimum, quòd tempus illud abadue... Christi vsq. ad S. Benedictum (in quo Apostoli vixerunt) minus perfectum posteriore monachorum statu putauerit: verumetiam quòd mundi statum ante Christum (in quo præter cæteros Patriarchas & Prophetas Ioannes Baptista vixit) secundum carnem fuisse dixerit. Ioachimi ergo partitio tota est friuola & carnalis, quæ nec S. Benedicto, nec vlli sancto Monacho vnquam probari potest.

153. De

Innocentius quartus antequàm adhuc Papa crearetur, in Epistolas decretales Co[illegible]
945 scribens lib. 3. tit. de voto, c. Quod super. *De Christianis* (inquit) *non est dubium, quod e[illegible]*
potest Papa, si contra legem Euangelicam facerent: & quæ tum præcedunt in eandem se[illegible]am
tum sequuntur.

946 Vincentius in Speculo lib. 31. ca. 2. *Innocentius Papa 4. fratrem Ascelinum de ordine Prædi[illegible]*
rum, & alios cum literis Apostolicis ad exercitum Tartarorum misit, hortans eos, vt a cædibus ab[illegible]
nentes, fidei veritatem reciperent.

Ibidem c. 39. narratur, cum quanta gratulatione Papæ nuncij excepti sint *apud Kiouien, c[illegible]*
totam Rusciam, Poloniam & Boëmiam. Et tandem *re cum Episcopis collata, responderunt communiter,*
dicentes quod Dominum Papam habere vellent in specialem Dominum & in patrem, sanctam quoque
947 *Romanam Ecclesiam in Dominam & Magistram. Super hoc etiam ad Dominum Papam nuncios suos*
& literas transmiserant.

948 Nicephorus Gregoras lib. 5. ca. 2. *Nicephorus Blemmydes Græcus multa è sacra scriptura testimo-*
nia, quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere ac conscribere cœpit, clam ille quidem in[illegible]
949 *miæ metu, sed tamen scripsit quædam, quæ postea cùm Beccus Charthophylax legisset, mutauit sent[illegible]iam,*
& in Latinorum partes iuit.

Hugo Cardinalis in Deuteronom. cap. 17. *Si difficile iudicium esse perspexeris, ascende ad [illegible]*
950 *cum quem elegerit Dominus. Ex hoc* (inquit) *loco inoleuit consuetudo appellandi ad summum Pon-*
tificem.

951 Accursius Glossator in Authentica, vt Ecclesia Rom. gaudeat 100. annorum præscriptione
Vetus Roma habet primam Sedem Ecclesiarum, item originem legum, item fontem Sacerdotij.

Henricus Cardinalis Osthensis in Summa, §. Vnde in fine Prooemij: *Sed nunquid Papa est ma-*
952 *ior Imperatore? Quicquid autem dicatur, hæc veritas est, quod distinctæ sunt iurisdictiones, quamuis*
vna maior sit reliquis: & quælibet secundùm legem suam iudicabit, sed vtraque tamen Ecclesiasticos Ca-
nones sequi debet.

Idem in summa de authoritate & vsu pallij, §. Et quo loco. *Speciale est in Papa, quòd semper*
953 *& vbique pallio vti potest: item quia vniuersa Christianitas prouincia sua intelligitur: item & respe-*
ctu ipsius vnus est Episcopatus, nedum quoad hoc, vt intelligatur sponsus vnius Ecclesiæ (quia hoc com-
mune est sibi & omnibus Episcopis) quinimò etiam quoad administrationem: item & respectu huius ge-
954 *neralis administrationis potest dici, quòd alas habet latas & liberas, qui nulli subest, & vbique domina-*
tur. sed alij habent ipsas alligatas nexibus præceptorum.

Gulielmus Durandus Mimatensis Episcopus in Rationali diuinorum officior. lib. 6. c. 53. agē
955 de cærimonia rosæ aureæ, quæ in quarta Dominica Quadragesimæ portatur: *Huius* (inquit) *flo-*
ris baiulus est Romanus Pontifex, successor vtique Petri, & Vicarius Iesu Christi.

956 Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Sacramento Ordinis: *Papa est successor Petri, quantum ad*
potestatem & dignitatem.

Alexander de Ales in 3. par. Summæ q. 40. membro 2. *In ordine potestatum secularium nullus*
est maior Rege vel Imperatore, quemadmodum in ordine potestatum spiritualium, nullus est maior Papa:
957 *tamen collatione facta potestatis spiritualis ad secularem, potestas spiritualis est super secularem, sicut spi-*
ritus est supra corpus. Vnde & Ierem. 1. dicitur: Ecce constitui te super gentes & regna. Et ostensum
est 2. Paralip. 26. in Ozia, quòd voluit sibi vsurpare sacerdotalem dignitatem, & percussus est lepra. Idē
parte 4. q. 83. membro 3. *Pontifex est totius vniuersalis Ecclesiæ sponsus & rector.*

Nicephorus Callistus sententiam suam de primatu Romanæ Sedis pluribus in locis declarat.
958 Nam in lib. 4. c. 38. cùm loqueretur de Victore Pontifice Romano: *Alij Episcopi* (inquit) *acrius*
seueriusq́; cum illo, qui gloria eos anteiret, egerunt. Victorem igitur fatetur antecelluisse alios Episco-
pos, gloria. Itemq; in lib. 9. c. 37. dicit, Deum rectè consuluisse Ecclesiæ rebus, cùm Felicem (qui
959 Liberio in exilium misso erat surrogatus) è vita sustulisset, *ne primaria Apostolorum Sedes fœdam*
illam & incommodam a duobus gubernata ducibus contraheret notam.

Albe-

Ciuitas D.i, *seu* Communita Ecclesiæ *successio.*	Ciuitas diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

153. De Almarico.

a Negabat, aut generationem filiorum, aut distinctionem sexuum in paradiso futuram, nisi Adam peccasset. Bernardus Lutzemburgensis.

b Non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quã in alio pane, & in alia qualibet re. 5. Hic homo videtur fuisse antecessor Brentij, ac non solùm Caluini.

c Turificationem, qua in Ecclesijs vtuntur, Idololatriam vocabat.

d Negabat resurrectionem corporum, Paradisum, Infernum, & idearum in mente diuina æternitatem.

e Dicebat, quemlibet fidelem teneri, vt credat se esse membrum Christi, & hoc esse de articulis fidei. Vincẽtius in Spec. lib. 29. c. 107. Quod ipsum Protestantes credunt.

154. De Dauide Dinantio.

f Iste (præter hęreses Almarici, cuius fuit discipulus) dicebat, Deum esse materiã primam.

155. De Petro Ioannis Ioachimi Abbatis discipulo.

a Negabat animam rationalẽ, qua rationalis est, formam esse humani corporis. Guido in Summ. de hæres.

b Gratias & virtutes in Baptismo infundi negabat, imputatiuæ tantùm iustitiæ primus (vt videtur) auctor.

Doctores Catholici.

a Petrus Lombardus lib. 2. Sentent. distin. 20. *Si nõ peccassent primi parentes, sine omni macula, carnali copula in Paradiso conuenissent: & genitalibus tererentur membris sine aliquo pruritu carnis.*

b Innocent. tertius de sacro altaris mysterio cap. 8. *Vbi panis est consecratus* (non ergo ante) *sub tota specie totum corpus existit.* (Et pòst: *Deus illam virtutem verbis attulit, vt ad prolationem eorum corpus Dominicum incipiat esse sub specie Sacramenti.* 5. Ecce, nõ nisi post prolationem verborum incipit illud esse.

c Gulielm. Durand. Mimatensis Episcopus in Rationali diuinorum lib. 4. cap. 10. *De turibulo Moyses ad Aaron specialiter ait: Tolle turibulum, & hausto igne de altari, mitte incensum desuper.* Et in Proœmio 1. lib. Num. 6. *Licet res veræ figuræ, quarum hodie veritas apparuit, recesserint: tamen adhuc multiplex latet veritas, quam non videmus, propter quod vtitur Ecclesia figuris.* Innocentius de altaris mysterio lib. 2. ca. 16. *Per turibulum enim verbum incarnatum accipitur,* id est, intelligitur, *quia per fidem mediatoris incensum offerimus Deo.*

d Concil. Lateran. sub Innocẽtio 3. c. 2. *Damnamus peruersissimum dogma impij Almarici, cuius mentem sic pater mendacij excæcauit, vt eius doctrina non tam hæretica censenda sit, quàm insana.*

e Bernardus Serm. 2. de octaua Paschæ: *Nouit Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit quos elegerit à principio. Quis verò scit hominum, si amore est dignus vel odio? Quod si, vt certum est, certitudo nobis omnino negatur, nunquid non tanto delectabiliora erunt, si qua fortè electionis huius signa perceperimus inuenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum prædestinationis suæ nullum adhuc testimonium tenet?* Et postea hæc tria signa enumerat, *si continues à peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus, si facis opera vitæ.* 5. Nemo autem aut scire potest, aut in hac vita credere tenetur, se hæc tria indubitato consecutum esse, licet id sperare & possit & debeat, nisi conscientia reclamat.

f Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. *Deus simul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem.* Non igitur de sua substantia, veluti de materia, res omnes condidit. Contra hũc huius Dauidis errorem Thom. de Aquino disputat contra Gentes lib. 1. c. 17.

a Concilium Viennense in Clementinis de summa Trinitate ca. 1. *Substantia animæ rationalis verè ac per se humani corporis forma est. Qui contrariam doctrinã pertinaciter defendit, hæreticus est censendus.*

b Concil. Viennense c. 1. de sum. Trinit. *Tam adultis quàm paruulis in Baptismo informans gratia & virtutes conferuntur.*

Albertus Magnus in illa verba Christi ad Petrum, Math. 16. *Dico autem tibi: Singular[illegible]* (inquit
Albertus) *non quod singulariter acceperit* (claues) *Petrus, sed quia in vnitate ordinis E[illegible],*
qui accipit in plenitudine potestatis, qui est successor Petri, & Petrus in potestate. Alij a[illegible] in [illegible]
vnitate accipiunt in parte potestatis, eo quod vocantur in partem solicitudinis.
960 Idem c. 22. Lucæ, in illa verba, *Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: Hoc* (inquit) *argumētum*
efficax est pro Sede Petri & successore ipsius, quòd fides eius non finaliter deficiat.
961 Nauclerus in 43. generatione: *Vrbanus instituit sollemnitatē de corpore Christi.* §. Ex mirabili cō-
sensu quo Ecclesia festum illud iam per annos tercentenos coluit, constat, & fidē realis præsen-
tiæ corporis Christi in Eucharistia certissimam semper fuisse (alioqui saltem aliquæ Ecclesiæ re-
962 stitissent Pontificis decreto) & vniuersam Occidentis Ecclesiam Romani Pōtificis primatum
agnouisse, vtpote cuius decretum tanta cum alacritate suscepit & obseruauit.
963 Thomas de Aquino edidit opusculum *cōtra Græcorum errores*, idq; Vrbano quarto dedicauit:
in quo probat ex authoritatibus antiquorum Patrum Orientalium, *Romanæ Ecclesiæ Pontificem*
habere vniuersalis Ecclesiæ primatum, quodq; ad eum pertineat, ea quæ fidei sunt, determinare.
964 Blondus Decad. 3. Inclinationis Imperij lib. 7. *Vrbanus Guidonem Cardinalem componendis inter*
Henricum Angliæ Regem & Simonem Montisfortis Comitem contentionibus legatum miserat. Guido
965 *autem absens Pontifex creatus & Clemens dictus, Carolum corona Hierusalem & Siciliæ ornat, spon-*
dentem Romanæ Ecclesiæ recognitionem, & duodequinquaginta millē aureos in feudi subiectionisque
pensionem.
966 Thomas de Aquino in opusculo de Symbolo Apostolorū ait: *Sola Ecclesia Petri (in cuius partē*
venit tota Italia, dum discipuli mitterentur ad prædicandum) semper fuit firma in fide. Cumque in alijs
partibus vel nulla fides sit, vel sit commixta multis erroribus: Ecclesia tamen Petri & fide viget, & ab
erroribus munda est, quia Dominus dixit Petro: Ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua.
Idem in lib. de regimine Principum ad Regem Cypri, cap. 14. *Quia finem fruitionis diuinæ non*
consequitur homo per virtutēm humanam, sed virtute diuina (iuxta illud Apostoli, Roman. 6. Gratia Dei
vita æterna) perducere ad illum finem, non humani erit, sed diuini regiminis. Ad illum igitur Regem hu-
967 *iusmodi regimen pertinet, qui non est solùm homo, sed & Deus, s. ad Dominum nostrum Iesum Chri-*
stum, qui homines filios Dei faciens, in cælestem gloriam introduxit. (Et postea:) *Vnde omnes Chri-*
sti fideles, in quantum sunt membra eius, Reges & Sacerdotes dicuntur. Huius ergo regni ministe-
rium, vt à terrenis esset spiritualia distincta, non terrenis Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, &
præcipuè summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario, Romano Pōntifici, cui omnes Reges populi
Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino Iesu Christo. (Et pòst:) *Et quia in veteri lege promit-*
tebantur bona terrena, non à dæmonibus, sed à Deo vero, religiosò populo exhibenda: inde & in lege ve-
968 *teri Sacerdotes Regibus leguntur fuisse subiecti. Sed in noua lege est Sacerdotium altius, per quod homi-*
nes traducuntur ad bona cælestia. Vnde in lege Christi Reges debent Sacerdotibus esse subiecti. Propter
quod mirabiliter ex diuina prouidentia factum est, vt in Romana vrbe, quam Deus præuiderat Christia-
ni populi principalem Sedem futuram, hic mos paulatim inolesceret, vt ciuitatum rectores Sacerdotibus
subiacêrent. Vide præterea, quid D. Thomas de hac re dicat, contra Gentiles, lib. 4. c. 76.
Bonauentura in lib. 4. Senteot. distinct. 25. quæst. 3. *Cùm ordinis potestas principaliter sit ordinata*
ad dispensationem Sacramentorum, & maximè illius nobilissimi Sacramenti, scilicet corporis Christi.
vltra Sacerdotium non est gradus ordinis. Sed tamen intra hunc gradum et ordinem cōtingit esse distin-
ctionem dignitatum & officiorum, quæ tamen nouum gradum vel ordinem non constituunt, vt Archi-
969 *presbyter, Episcopus, Patriarcha, Pontifex summus.* Et 106. parte Breuiloquij c. 12. *Quia* (inquit) *ex-*
cellentia quanto magis descendit, tanto magis dilatatur; & quantò magis ascendit, tanto magis vnitur:
970 *hinc est, quod plures sunt Episcopi, pauciores Archiepiscopi, paucissimi Patriarchæ, & vnus Pater Pa-*
trum, qui Papa meritò appellatur, tanquam vnus primus, & summus Pater spiritualis omnium Patrum,
Pastor omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, sponsus vnicus, caput indiuisum, Pontifex summus,
Christi Vicarius, fons & origo & regula cunctorum Principatuum Ecclesiasticorum, à quo tanquam à
summo deriuatur ordinata potestas vsq, ad infima Ecclesiæ membra, secundùm quod exigit præcellens di-
gnitas Ecclesiæ in Ecclesiastica Hierarchia
971 Blondus 2. Decad. lib. 7. *Clemens 4. vacantis Imperij curam suscipiens, Carolum Siciliæ Regem, suū*
in Hetruria Vicarium instituit. Cùm autem Henricus & Conradinus in Carolum mouerent, Clemens
Papa spiritu, vt videtur, prophetico prædixit, Conradinum ad cædem tanquam victimam deduci. quod &
factum est.

Blondus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & heretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1254	155. Alexander 4. Romanus Anagninus, sedit an. 6. m. 5. d. 5.	Græ. Michael Paleologus an. 2[illegible]
1261	157. Vrbanus 4. Trecensis, Gallus sedit an. 3. m. 1. d. 4.	Lat. Rodulphus an. 19
1265	158. Clemens 4. Narbonensis Gallus, sedit an. 3. m. 9. d. 25.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Christum adhuc viuentem lancea vulneratum & quòd Euangelista rem aliter narret, perturbatè narratum videri.

[d] Per Babylonem meretricem magnam in Apocalypsi, vniuersalem Romanam Ecclesiam intelligi.

156. De Gulielmo paupertatis hoste.

[a] Gulielmus de Sancto Amore in libello quodam suo affirmabat, licitam quidem esse promptitudinem ad relinquendū omnia pro Christi nomine, cùm necessitas vrgeret: sed illicitam esse illam paupertatem spontaneam, qua nondum ad id compulsus renunciat quis omnibus, quæ possidet, vt liberiùs Christo inseruiat.

[b] Desiderius quidam hæresiarcha Lombardus nostri temporis (inquit F. Thomas de Aquino in opusculo contra impugnantes Religionem) in Tractatu, quem edidit contra Catholicam veritatem, inter cætera condemnat statum eorum, qui relictis omnibus, egere volunt cum Christo, dicens non esse licitum, antequam necessitas vrgeat, sua omnia pro Christo relinquere.

[c] Addebat Desiderius, non nisi talem Religionem intrandam, quæ possessiones habeat, saltem in communi.

[d] Postre-

Doctores Catholici.

[c] Concil. Viennens. ibidem: *Declaramus, Ioannem (c. 19.) rectum facta rei ordinem tenuisse in narrando, quod Christo iam mortuo, vnus militum lancea latus eius aperuit.*

[d] Thom Aquin. in Apocal c. 14 Babylon est multitudo mundanorum, qui alios ad peccatum trahunt vel exemplo, vel verbo. *Eodem modo Augustinus, Primasius, Beda, Haymo & alij Patres vno semper consensu Babylonis figuram interpretati sunt.*

[a] Thomas de Aquin. in 2. Secundæ, q. 186. articul. 3. ad 2. *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, 1. Timoth. 6. Iste affectus deponitur ab ijs qui voluntariam paupertatem sequuntur.* Et ad 5. *Voluntaria paupertas est efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem, & ideò multum valet ad cælestem beatitudinem consequendam. Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, et veni sequere me, & habebis thesaurum in cælo. Diuitiæ autem habitæ per se quidem natæ sunt perfectionē charitatis impedire. Vnde Matth. 13. dicitur, quòd solicitudo sæculi & fallacia diuitiarm suffocant verbum Dei. Et Matth. 19. Diues difficilè intrabit in regnum cælorum.* Denique ad sextum ait ex B. Gregorij sententia: *Qui ex rebus possessis subsidia egentibus ministrant, Deo sacrificium (minus dignum) offerunt. Qui verò nihil sibi reseruant, offerunt holocaustum, quod est maius alio sacrificij genere.*

[b] Thomas de Aquin. in opusculo contra impugnātes Religionem c. 6. *Perfectio Euangelica consistit in imitatione Christi et Apostolorum, & aliorum Patrum. Sed Christus (Luc. 9.) non habuit, vbi caput suū reclinaret: Apostoli vero dicebāt, sicut res erat (Math. 19.) Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: Itemque alij discipuli & fratres in primitiua etiam Ecclesia omnia sua vendiderunt, & ad pedes Apostolorum posuerunt, Actor. 2. & 4. Denique multi Patres in Aegypto (& Syria) possessionibus suis relictis paupertatem spōtè amplexi sunt: Omnes verò tam cōtra Iouinianum, quàm contra Vigilantium docuerunt, melius esse, vt nudū Christum nudi sequamur (quæ sunt verba Hieronymi ad Rusticum Monachum) vtique absoluti à solicitudinibus egeamus cum Christo (apud Augustinum de Ecclesiast. dogmatibus:) ergo actualis & spōtanea paupertatis electio & exercitatio ad perfectionem Euangelicam pertinet. Nec tantùm licita est, sed etiam laudabilis.*

[c] D. Thom. ibidem: *Apostolici viri (in Actis Apostolorum c. 2. & 4.) ita vendiderunt propria, vt nullas possessiones in communi reseruarent sibi Et Augustin. li. 3. de Doctrin. Christian. præfert perfectionē Iudæorū Ecclesiæ primitiuæ ijs qui ex Gentibus conuersi erant, in eo quòd illi omnia sua vendiderunt (non seruanda in commune, sed) pauperibus distribuenda. Ergo maioris perfe-*

Blondus Decad.2. lib.8. *Gregorius Pontifex Lugduni concilium indixit. Contulit ... ad id con...*
972 *Michaël Palæologus Græcorum Imperator, & unioni Orientalis ad Occidentalem E... am co...*
973 *Secutiq; illum nonnulli Tartari, Gentis Scythicæ Proceres, sacro baptismatis charactere ... Chri- stianos se & Catholicos fore professi sunt. Sed & Rodulphus ab Electoribus Germanis in Roma... Regem declaratus, ea conditione a Gregorio Pontifice in concilio est acceptus, ut Romam pacifi... ad inan- ctionem accipiendam se conferret, ac rebus Hierosolymæ, quantam posset, opem ferret.* In eodem conci- lio, ut est ab Onuphrio annotatum apud Platinam in vita Gregorij decimi, cautum est, *ut ... car- dinales, nisi Romano Pontifice creato, e conclaui, quod decimo die post mortem Pontificis ingressi fuerant, non permittantur egredi.*

Niceph. Gregoras lib.5.c.1. Michaël Palæologus à Carolo Rege sibi timens, Legatos ad P... à mittit de secunda veteris & nouæ Romæ Ecclesiarum concordia, modò Caroli expeditionem auerteret. Concordiæ capita fuerunt: 1. *Ut in sacrorum voluminum hymnodys Papæ cum quatuor Patriarchis mentio fieret: 2. Ut liceret cuius, Romam veterem, quæ curia maior & perfectior e... appellare. 3. Ut ... principatus in omnibus deferretur.*

974 R... undus Sebundius de natura hominis, Dialog.6.c.81. *Quia oportuit Christum ascendere in cælum, ideo per seipsum aliquos magnos constituit Sacerdotes, quibus potestatem contulit altos Episcopos & Presbyteros ordinandi, & unum præ cæteris loco sui Vicarium constituit, qui haberet præeminentiam longe supra alios, in quo tanquam in capite uno omnes Christiani fideliter unirentur. Hic est Petrus A-*
975 *postolus, & omnes summi Pontifices sui sequaces, qui gerit personam Christi, qui habet uniuersalem po- testatem illimitatam, & Sacramentum ordinis conferendi, & omnia peccata pœnitentium Christiano- rum, & om... a celera ...ndi, absoluendi, & donandi.*

M. Paulus ... etus lib.1. de regionibus Orientalibus cap.4.6.& 7. *Magnus Cham* (Cublai voca-
976 tus ... *Principibus inito consilio, rogat Latinos (ciues Venetos è clarissima Paulina familia na- tos) ... ad Papam proficiscantur, petántque ut centum viros mittat, qui sapientibus suis per- suadeant Christianorũ fidem cæteris omnibus sectis præferendam, &c.* Gregorius vero Papa decimus cum literis suis ad Tartarorum Principem, etiam Nicolaum & Gulielmũ Tripolitanũ probitate & literatura conspicuos adiunxit. à quibus literas Pontificis Tartarorũ Imperator lętatus accep...

Ioannes de Parisijs in tractatu de potestate Regia & Papali c.3. *Manifestum est, quod licet populi di... nguantur per diuersas diœceses & ciuitates, in quibus præsunt Episcopi diuersi in spiritualibus ta- men una est omnium fidelium Ecclesia, & unus populus Christianus. Et ideo sicut in qualibet diœce... est*
977 *unus Episcopus, qui est caput Ecclesiæ in illo loco vel populo: ita in tota Ecclesia, & in toto populo Chri- stiano, est unus summus Episcopus, Papa scilicet Romanus, Petri successor: ut sic Ecclesia militans per si- militudinem à triumphante deriuetur, ubi unus præsidet, qui præsidet toti uniuerso.*

978 Antoninus in 3. parte historiarum tit.20. c 4. *Martinus quartus* (aliàs secundus) *excommunica- uit ... cos, qui Ecclesiæ Romanæ non parebant.*

Henricus à Gandauo in Quodlibeto 6. q.23. *In Ecclesia militante sub Deo Christus (secundum*
979 *quo homo) caput est & Monarcha. Hierarcha primus post Christum Petrus erat, cui ambas claues tra- didit, ... duos gladios commisit. Unde Papa habet utrumque gladium, spiritualem & temporalem in au- ctoritate ... quadam prima & superiore.*

980 Trithemius in Chron. an. Dom. 1287. *Honorius 4. Ordinem Eremitarũ S. Augustini confirmauit.*

Frater Robertus vir sanctus ita Deum allocutus est: *Ego, Domine, fidem sanctâ Catholicam, quã*
981 *docet ... et & prædicat S... mater Ecclesia Catholica Romana, credo firmiter, confiteor simpliciter. pro qua ... tuenda paratus sum semper cum tuo adiutorio ponere vitam, anathematizans omnem hæresim ad- ue... m sanctam Romanam Ecclesiam se extollentem. Abnego, & reprobo omnes schismaticos, & diui... os a... an... matris Ecclesia Romana Catholica.*

982 E... ertus Abbas Admontensis in lib. de ortu & fine Rom. Imperij ca.18. *Appropinquante tempore aduentus Antichristi, veniet discessio primum regnorũ omnium ab Imperio, deinde Ecclesiarũ ab*
983 *obed... ... Sedis Apostolicæ, & ultimò fidelium à fide. Et c.21. Stante adhuc capite Ecclesiæ in spiritualibus, scilicet Apostolica Sede.* & capite in temporalibus, scilicet Imperio Rom. & statibus adhuc fidelibus in ... locũ & commoditatẽ non habebit deceptio, & dominatio Antichristi, capitibus prædi- ctis & mẽbris ipsorũ ei resistentib. Et c.22. Cum igitur cõstans sit, & indubiũ, quòd non nisi ante aduẽtũ Antichristi futura sit prædicta triplex discessio; scilicet primò regnorũ a Romano Im- perio, per quam discessionem ipsum Romanum Imperium deficiet & cessabit in totum: secun- dò *Ecclesiarum ab obedientia Sedis Apostolicæ*, quæ ad prædictam primam discessionem causarum ordine consequetur, quia gladio secularis siue temporalis potestatis sublato, gladius spiritualis carebit finaliter tandem suo defensore contra schismaticos & hæreticos tertiò fidelium à fi... quæ discessio similiter consequetur ad duas primas discessiones: quia *nec potestate spirituali ... se- culari tunc valente coercere homines schismaticos sub Christianæ fidei unitate & obedientia, sicut pri...* singuli secundum suas affectiones & voluntates confingent & eligent sibi diuersos errores, quos teneant & defendant, & secundum quos (sicut volunt) viuant & agant, secundum Prophetiam Apostoli, 1. Timoth. 2.

Sabellicus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Pontifices Romani. | *Imperator. Rom.*

1272 189. Gregorius 10. Placentinus, an. 4. m. 4. Concilium Lugdunēse.

1276 190. Innocentius 5. Burgundus m. 5. d. 1.

1276 191. Adrianus 5. Ligur, m. 1 d. 7.

1276 192. Ioannes 20 alias 21. Lusitanus, m. 8. d 8.

1277 193. Nicolaus 3. Rom. sedit an. 2 m. 8. d. 29.

1281 194. Martinus 2. dictus 4. Turonēsis, Gallus, sedit an. 4. m. 1. d. 7.

1285 195. Honorius 4. Roman. sedit an 2. d. 1.

1288 196. Nicolaus 4. Alculanus, Picenus, an 4 m. 1, d. 14.

Lat. Adolphus 7.

197. Calestin.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[a] Postremò, volebat nullam religionem esse licitam, nisi quæ de labore manuum viuere intendat.

157. De Raymundo Lullio.

[a] Libellum scripsit de inuocatione dæmonum, magiæ plenum.

[b] Oppugnauit etiam sanctæ Trinitatis vnitam essentiam, & personarum æqualitatem.

[c] Iniuriam eos facere, qui punirent hæreticos.

De Templariorum perfidia.

[d] Vrspergensis in Chron. post an. Dom. 1227. Fridericus 2. apud Acon in terra sancta, vt aiunt, multa sustinuit ex perfida proditione Templariorum.

Platina in vita Clementis quinti. Rescitum est, Templarios à nostris ad Saracenos defecisse. Hanc ob rem eorum bona partim Rhodijs militibus, partim nouis Religionibus sunt attributa.

De

Doctores Catholici.

ctionis est illa paupertas, quæ in cōmune possessiones non habet, quàm quæ habet: adeò vt ista per tyrannum omnia temporalia nobis auferentē impediri nō possit, longiusq; à solicitudinibus seculi recedat, tàm ne de communibus quidem excolendis curet.

[d] D. Thomas ibidem: *Nullus ad laborem manuum tenetur, quasi ex præcepto, nisi quando aliàs victum licitè habere non posset. Et tunc quilibet homo (ac non soli Monachi) tenetur manibus laborare. Si ergo aliquis nec voueat ex labore manuum se victurum, nec intret Religionem, quæ illum ad eiusmodi laborem nominatim obliget, ac possit victum suum aliter quærere, siue id fiat prædicando, seu deseruiendo altari, seu mendicando, seu ex spontaneis aliorum oblationibus: non tenetur manibus laborare, præsertim cum ista corporalis exercitatio non sit absolutè necessaria propter se, & interdum spiritualem contemplationis finem impediat.* Hæc est summa eorum quæ D. Thomas eo in loco doctissimè persequitur.

[a] Thomas in 2. 2. q. 90. art. 2. *Non licet dæmones adiurare per modum deprecationis: quia is ad beneuolentiam pertinet, qua non licet ad dæmones vti.* 1. Cor. 10. *Ne socij dæmoniorum fiamus. Licet tamen per virtutem diuini nominis eos adiurando eijcere, ne noceant: non autē vt aliquid per eos discamus, aut consequamur.*

[b] Idem in c. 5. 1. epist. Ioannis: *Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt in essentia, quia vnus Deus.* Genesis 23. *Abraham tres vidit, & vnum adorauit.*

[c] Idem 2. 2. q. 11. art. 3. *Post primam & secundam correptionem* (Tit. 3.) *Ecclesia de pertinacis hæretici cōuersione desperans, aliorum saluti prouidet excommunicando, & eum seculari iudicio relinquendo, vt per mortem exterminetur. Si enim qui adulterant pecuniam Regiā, morte plectuntur: multo magis, qui corrumpunt fidem, per quam est animæ vita.*

[d] Gulielmus Tyrius Archiepiscopus in historia belli sacri: Templariorum quibus de mandato D. Honorij Papæ, & D. Stephani Hierosolym. Patriarchæ regula & habitus assignabatur professio hęc fuit, vt vias & itinera maximè ad salutem peregrinorū cōtra latrunculorum incursiones in terra sancta conseruarent: qui, quoniā iuxta Domini templū mansionem haberent, *Fratres militiæ Templi dicebantur.* Cùm autem Patriarchæ Hierosolymitano, à quo prima beneficia susceperant, obedientiam denegarent, & Ecclesijs Dei decimas & primitias subtraherent, earū indebitè turbando possessiones, facti sunt omnibus molesti. Hæc Tyrius.

Blondus Dec. 2. lib. 9. In concilio Viennensi Clemens 5. Templariorum nomen extinxit.

Aluarus

Sabellicus Ennead. 9. lib. 7. Cælestinorum nobilis ad posteros religio per idem tempus [illegible]
est, quam auxit perspecta Cælestini auctoris sanctitas, & indubitata quædã circa iacentis corpus
facta miracula.
984 Bonifacius 8. in Extrauagante, Vnã sanctam. *Siue Græci, siue alij se dicant Petro, eiusq́ successori-*
bus non esse commissos: fateantur necesse est, se de ouibus Christi non esse; dicente Domino in Ioanne, v-
num ouile, & vnicum esse Pastorem.
985 Blondus Decadis 2. lib. 9. *Bonifacius Pontifex Romanus prudenti pioq́ vsus consilio, Patres imita-*
tus veteris Testamenti, annum instituit iubileum, in quo (inquit Antoninus, 3. parte, tit. 20. c. 8. vi-
sitantibus certas Ecclesias, & pœnitentibus, ac confessis, plenaria indulgentia pœnæ peccatis de-
bitæ concedebatur. Et addit Blondus: *Magnum ea Pontificis indulgentia alicubi fructũ attulit, quod*
dissidentes aliqui in pacem conciliati sunt. §. Cum autem constet, vniuersam Ecclesiam Occiden-
talem hanc Romani Pontificis de anno Iubilei constitutionem vsq; in hodiernum diem obser-
uasse; constat etiam ea ex re, hanc fuisse vniuersæ occidentalis Ecclesiæ fidem, quòd Pontifex
Romanus legitimè poterat & hanc rem & alias eiusmodi decernere.
Petrus de Palude distinct. 24. quæst. 6. *Potestas iurisdictionis, quæ ad regẽdum populum tota in suo*
fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius, quando cura Ecclesiæ sibi soli commissa fuit, dicente
986 *Domino Ioan. 21 Pasce oues meas. Hoc nulli aliorum Apostolorum dictum fuit nec tunc, nec antè, nec*
pòst: ergo talem potestatem plenam & perfectam habet solus successor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, qua-
si Pater Patrum.
987 Antoninus parte 3. tit. 20. c. 8. Duodecim legationes, quarum Florentini extiterant principes,
vno anno ad Bonifacium 8 ex diuersis mundi partibus accesserunt.
988 Ioannes Andreæ Glossator lib. 6. decretalium in c. Felicis, in fine de pœnis lib. 6. *Romanus Pon-*
tifex est totius orbis Episcopus.

De excommunicatione Philippi Regis Franciæ, & diuina
vltione subsecuta.

Platina in vita Bonifacij 8. Philippus 4. dictus Pulcher, Fráciæ Rex, Apameensem Episcopum
à Papa missum, vt Regem ad expeditionem Hierosolymitanam hortaretur, in carcerem ob mi-
nas precibus additas coniecit. Bonifacius verò si non dimitteretur legatus suus, Regnum Fráciæ
ad Ecclesiam deuolui contẽdebat. Addit huic historiæ Antoninus in part. 3. tit. 20. §. 20 Comes
Atrebatensis literas Papæ in ignem proiecit in contemptum Pontificis, propter *quod iusto Dei*
989 *iudicio malè perijt* (in bello Flandrico postea interfectus.) Rex ergo vias interclusit inter Franciã
& Pontificem. *Papa verò Regem excommunicauit.* Rex conuocatis Prælatis & nobilibus suis, corã
Abbate Cisterciensi appellauit à sententia Papæ. *Sed Abbas non acceptauit appellationem.* Rex igi-
tur conduxit Sciarram Columnensem, qui Papam Pontificalibus indutum inueniens, *Domino*
disponente, ob dignitatem Apostolicæ Sedis non est ausus mittere manus in eum: sed prædæ cum suis tri-
990 duo vacans, Papam custodiæ commisit. Cumq; nuncius interim ad Regem Franciæ properaret,
Episcopus Morinensis vir sanctæ conuersationis coram multis ait: Hoc nuncium dabit magnum gau-
991 *dium Regi Franciæ, sed propter tantum excessum notabile iudicium Dei irruet super eum & pro[...]niem*
eius. Quod totum impletum est non multo pòst tempore. Nam Rex, intercurrente apro inter
992 equi sui crura, mortuus est. Tres autem filij eius vnus post alium breui spatio regnárunt, eorum
que omnium vxores in adulterio deprehensæ sunt. Et hoc ideo scriptum est, vt hoc exemplo cę-
teri obseruent illud oraculum, *Nolite tangere Christos meos.* Benedictus Bonifacij successor vit
993 sanctæ viræ, qui etiam miraculis dicitur claruisse, *violatores Pontificis excommunicat[...]* cum Rege
verò Franciæ pacem inijt.
Raynerius Pisanus in [...] parte Pantheologiæ sub verbo, Ordinis. *Supra potestatem Episcopalem*
994 *debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cùm regimen Ecclesiæ sit optimum, vtpote per eum dis-*
positum, per quem Reges regnant; pax autem & vnitas sit finis optimi regiminis: vnitas regentis est con-
995 *uenientior causa vnitatis in Repub. quàm multitudo. Secundò, quia in triumphante Ecclesia, quæ mili-*
996 *tantis exemplar est, (Exod. 25. Apocalyp 21.) vnus præsidet Deus. Tertiò, quia vnus Pastor Christus*
997 *principaliter soli Petro immediate promisit claues regni calorũ. Matth. 16. Quartò sicut in vno speciali*
998 *populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnam Ecclesiam facit) vnum sit*
caput, quod est Papa. Quinto, sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per ca-
put suum vnicum.

Generalis concilij Viennensis, quod sub Clemente quinto celebratum est, de
Romani Pontificis primatu fides & sententia.

Quanquã nihil certius existat, quam conciliũ Viẽnense primatũ Ecclesię Romanæ agnouis-
se, id quod singulæ pęne constitutiones à Clemente 5. in eodem concilio editæ clamant & con-
testantur,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anno Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1294	Idem Celestinus 5. m. 5. d. 7.	
	198. Bonifacius 8. Anagninus, an. 8. m. 9. d. 18.	
		Ore. Andronicus cū filio an. 25
1303	199. Benedictus 9. dict. 11. Taruisinus, m. 8. d. 10.	
		La. Albertus an. 10
1305	200. Clemens 5. Vasco, an. 8. m. 10. d. 10.	
	Generale Concilium Viennense.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De Templarijs verò conquestus est Alexander 3. in Concil. Later. part. 1. c. 9. & potissimùm, quòd aburentes priuilegijs à Sede Apostolica concessis, robur Episcopalis authoritatis eneruatent.

Doctores Catholici.

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. ca. 23. paulò post principiū capitis: *Templary modo propter eorum flagitia ab Ecclesia reprobati sunt.* §. Cùm autem & Clemēs quintus causam Templariorum cognouerit, eorumq; ordinem abrogauerit, & hic Aluarus, vir certè insigni doctrina & pietate, vixerit eo tempore quo Templariorum nomen deletum est, multò securius ei creditur, quàm nescio quibus rumusculis, qui aut ab incerto, aut certè à priuato auctore prodierunt.

158. De hæresi Waldachiana.

ª Durandus de VValdachia dicebat, matrimonium esse occulrum metetriciū. Bernard. Lutzenburg.

ª Thomas de Argentina in Sentent. lib. 4. distinct. 26. art. 1. & 2. *Matrimonium est verum Sacramentum, quia non solùm est signum gratiæ (quam in animis dignè contrahentium efficit)* quatenus ex diuina institutione principaliter depēdet: (Genes. 2. Matth. 19.) verùm etiam est signum coniunctionis Christi & Ecclesiæ. Ephes. 5.

159. De Fratricellis & Dulcinistis.

ᵇ Fratricelli (quorum dux Hermanus quidam Italus fuit) promiscuos concubitus in locis occultis exercebant. Alij quoq; in Alpibus eandem fœditatem (Dulcino quodam duce) exercuerunt. Lutzenburg.

ᶜ Fratricelli dicebant, visionem animarum sanctarum differri vsque ad nouissimum diem.

ᵇ Bonifacius octauus (authore Palmerio in Chron.) hæresim eorum qui se Fratricellos dicebant, damnauit: Clemens verò quintus bello per legatum suū illato, Dulcinistas pænè vsque ad internecionem deleuit. Ber. Lutzemburgius.

ᶜ Bonauent. in lib. 4. Sentent. distinct. 21. quæ. 2. f. 3. *Aliqui errant, dicentes animas non esse glorificādas ante diem iudicij. Certum enim est, quòd Christus expoliauit Principatus & Potestates tenebrarum, ac per hoc cōstat, Sanctos qui in limbo erant, ad cælum cum Christo sublimatos, ac per hoc & omnes iustos, qui non habent reatum pœnæ.*

160. De Begardis.

ª Dicebant, hominem in hac vita posse talem perfectionis gradum acquirere, vt reddatur penitus impeccabilis, nec amplius in gratia proficere valeat. §. Hæc Lutheranorum hæresis est, quatenus dicunt, nullū peccatum fidelibus imputari. Quod ipsum est, impeccabilem quoad peccati pœnam fieri.

ᵇ Post talem perfectionem ieiunare non oportere hominem, nec orare. quia sensualitate spiritui subiecta potest corpori concedere, quicquid placet.

ᶜ Eos qui sunt in spiritu libertatis, non esse humanæ sub-

ª Aluarus de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 52. *Iste error (qui hominem in hac vita constituit impeccabilem) ab illo errore videtur trahere ortum, qui dicit nullum peccatum imputari ys qui manent in fide,* 23. q. 3. c. *Quidam. Sed si ad impeccabilitatem in hac vita venire possemus, frustrà oraremus: Dimitte nobis debita nostra, Matth. 6. Et Paulus dicit Rom. 7. Video aliam legem repugnātem legi mentis meæ. Quodq; semper possimus in gratia proficere, testatur Psalm. 83. Ibunt de virtute in virtutem, vsque quò videatur Deus in Sion, id est, in gloria.*

ᵇ Aluarus ibid. *Quantumcunq; quisq; in hac vita perfectus sit, caro contra spiritum concupiscit. Gal. 5. Non enim, quod volo, bonum, hoc facio. Roma. 7. Semper igitur necessarium est ieiunium, impetum carnis refrenans. 1. Corinth. 9. Castigo corpus meum. 2. Corinth. 11. In ieiunijs multis, et vigilijs. Genus enim maximè subtilium dæmonum ieiunio & oratione expellitur, Matth. 17. Et Matth. 26. Orate ne intretis in tentationem. Et Eccles. 18. Non impediaris orare semper.*

ᶜ Aluarus ibid. *Deuteron. 17. Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, moriетur. Rom. 13. Omnis anima*

testantur, tamen cùm mei propositi fuerit, ea quæ in hoc genere occurrebant, sanctorum testimonia in hunc librum referre, & velut ad cumulum adiungere: ex magna copia, quam Viennense concilium suppeditat, illud vnicum hoc tempore delegi, quod illic de magistris & linguarum professoribus in academijs gratuitò præficiendis decernitur: tum vt hæretici ex eo videant Ecclesiam Romanam nec vllam prętermisisse occasionem, qua fides Christiana dilatari possit, nec vllam scientiam sacram, artémue liberalem, ac ne linguarum quidem peritiam (vt ipsi loqui solent) subterfugere aut negligere, barbariemve cupide sectari & amplecti, cum ante annos trecentos huiusmodi constitutionem ediderit: *Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti cura reuoluimus, vt errãtes in via veritatis inducere, ipsosq́; lucrifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequendum, diuinorum eloquiorum sit expositio cõgrua, ipsorumq́; fidelis prædicatio admodũ opportuna. Sed nec ignoramus, quin & hæc promi noscantur inaniter, vacuaq́; redire, si auribus linguam loquẽtis ignorantium proferantur. Ideoq́; illius cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitãtes exemplum, qui ituros per vniuersum*
999 *mundum ad euangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruditos, viris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtuntur infideles, præcipuè abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumq́; collegio, per doctrinam Christianæ fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Vt igitur peritia linguarum huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciã obtineri, hoc sacro approbante cõcilio, scholas in subscriptarum linguarum generibus, vbicunq; Romanam curiam residere contigerit, nec non in Parisien. Oxoniẽ. Bononiẽ. & Salamantino studijs prouidemus erigendas. Statuentes, vt in quolibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici, sufficientem habentes Hebraicæ, Arabicæ & Chaldææ linguarũ notitiam, duo videlicet vniuscuiusq; linguæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicitè doceant, earumq́; peritiã studiosa in illos instructione transfundant: vt instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi fructum speratum possint (Deo authore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles.* Porrò eadem constitutio renouata est in concilio Basiliensi, Sess. 19.

Platina in Clementis 5. vita: *Veneti cum Carolo secundo contra Imperatorem Cõstantinopolitanum fœdus ineuntes, eo Rasianum Regem perpulêre,* (anno D. 1307.) *vt orthodoxæ fidei rationem à Roma-*
1000 *no Pontifice peteret. Verùm cùm postea Veneti ac Carolus refrixissent, Rasiani ipsi malo exemplo sententiam mutant.*

Æneas Siluius in histor. Bohemica c. 28. Ioannes ex Rodulphi Imperatoris filio natus, cùm Albertum Cæsarem sua manu interfecisset, *pœnitentia ductus, Clementem quintum Pontificẽ maximum, qui sibi purgationem indulgeret, apud Auinionem adijt: Põtifex Imperatoris occisionem ab Imperatore iudicandam ait.* §. Quod ideo in medium protuli, vt constaret, Pontifices Romanos non alienam sibi arripuisse iurisdictionem, sed eam quæ à Christo ipsis credita erat, omni studio cõseruasse. Nec enim quæ merè secularia erant, sibi arrogârunt.

Antoninus part. 3. tit. 21. c. 2. *Clemens quintus confirmauit Henricum in Imperatorem, & Robertũ in Siciliæ & Apuliæ Regem.* Et cap. 3. Cùm ad plusquam trecentos Episcopos Viennæ congrega-
1001 tos causa Bonifacij delata esset, quem Rex Franciæ volebat ostendere hæreticum fuisse: *Concilium declarauit, ipsum fuisse Catholicum & indubitatum Pontificem.*

1002 Ioannes Scotus super Sententias distinct. 19. artic. 5. significat, quemlibet Christianum teneri obedire Papæ.

1003 Guido Carmelita in Summa de hæresibus, primo errore Valdensium: *Constat, quòd Dominus Petrum (& in Petro Petri successores) posuit omnium fidelium caput: cui ait Dominus Luc. 22. Rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: tu autem aliquando cõuersus, confirma fratres tuos: ita quòd in directione & confirmatione fidei Petro, & Petri successoribus est standum & obediendum. Sic quod Petri fides nõ*
1004 *deficiet à Sede Apostolica, nec à Romana Ecclesia Christi Sponsa, quæ tota pulchra est, & labes hæresis seu macula non est in ea. Item nolentes obedire Romano Pontifici Pastori ouium Christi, cui in Petro Dominus ait (Ioannis vltimo) Pasce oues meas, desinunt esse oues Christi, quia oues Christi vocem eius libẽter in doctrina fidei audiunt, Ioannis 10. Et Christus cum Petri successoribus adest, per suam gratiã eos*
1005 *dirigens, & confirmans in fide, vt eorum doctrina & regimine perseueret Sedes Apostolica & Romana Ecclesia sine ruga aut macula hæreticæ prauitatis.*

Ioannem

Ciuitas Dei, *seu Continuatio Ecclesiæ suo ordine.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1313	Idem Clemens 5.	Lud. Henricus, an. mi. 9
		Ludouicus tertius an. 33.
		Gra. Andronicus Iunior Cantacuzenus, an. 52

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

næ subiectos obedientiæ, nec ad præcepta Ecclesiæ obligari [c]. Et hoc illis cũ Lutheranis commune est.

[d] Hominem posse perfectã beatitudinem consequi in hac vita, sicut in futura.

[e] Quamlibet intellectualẽ creaturam in seipsa naturaliter beatam esse.

[f] Animam non indigere lumine gloriæ ipsam eleuante ad videndum Deum.

[g] Exercere se in actibus virtutis esse hominis imperfecti, & animam perfectam licentiare à se virtutes.

[h] Osculũ mulieris (cùm ad hoc non inclinet natura) esse mortale peccatum.

[i] Actum carnalem (cùm ad hoc natura inclinet) non esse peccatum, maxime cum tentatur exercens.

[k] Imperfectionis fore, si ab altitudine contemplationis ad mysterium humanitatis Christi & Sacramentum Eucharistiæ attendetent:

Doctores Catholici.

anima potestatibus sublimioribus subiecta sit. Nullã excepit, quantũuis perfectã. Heb 13. Obedite Præpositis vestris. Luc.10. Qui vos audit, me audit. Et Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Ergo quilibet est obligatus ad Canones seruandos, sicut ad præcepta Dei. 1. Pet. 2. Quasi liberi, & nõ quasi velamen habẽtes malitiæ libertatẽ, sed sicut serui Dei. Gal. 5. Vos in libertatem vocati estis, fratres: tantũ ne libertatẽ detis in occasionẽ carnis.

[d] Aluarus ibid. Mat.11. *Inter natos mulierũ nõ surrexit maior Ioanne Baptista. Qui aũt minor est in regno cælorum, maior est illo. Et 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Et Philipp. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo.*

[e] Aluarus ibidem: *Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Iacob. 1. Omne datum optimum de sursum est. 1. Corinth. 15. Gratia Dei sum id quod sum. 2. Cor. 3. Nõ quòd sufficientes simus ex nobis. Luc. 18. Vnus est bonus Deus: est autem creatura bona, & ex consequenti beata suo modo, sed non essentialiter: alioqui non posset suum illud bonum perdere & peccare.*

[f] Aluarus ibid. *Apocal. 21. Claritas Dei illuminat ciuitatem Dei, & lucerna eius est agnus. In lumine ergo filij ambulabunt (non in eo quod à se habent) Sancti in patria. Psal. 25. 35.*

[g] Aluarus ibid. *Matth. 4. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. 1. Timot. 4. Exerce teipsum ad pietatẽ, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Phil. 3. Quicunq; perfecti sumus. (Et post: Nõ quòd iã acceperimus, aut perfecti simus: sequor aũt, si quomõ cõprehẽdã.*

[h] Aluarus ibid. *Oscula per pacem danda vel ratione cõsuetudinis possunt fieri bona intẽtione absq; peccato mortali & veniali. Si autẽ ex libidinoso animo fiat, mortale est, propter deliberatum consensum in actum peccati. Matth. 5. Siue autẽ natura inclinet, seu non inclinet (& tamen etiam ad oscula inclinat peruersa voluntas, quæ creaturæ delectationẽ creatori præponit, est id quod facit peccare. Matth. 15. De corde procedunt cogitationes malæ. &c.*

[i] Aluarus ibid. *Dominus dicit: Exod. 20. Non mœchaberis. Itẽ Apostolus Gala. 5. præmissa fornicatione, ait: Qui talia agunt, regnum Dei nõ possidebunt. Tobiæ 4. Præter vxorem tuam non patiaris crimen scire. 1. Cor. 6. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Licet vero nõ tentari sit impossibile, tamen non consentire tentationi, per Dei gratiam facile est. Matth. 6. Ne nos inducas in tentationem. 1. Ioã. 4. Maior est qui in nobis est, quàm qui in mundo est.*

[k] Aluarus ibid. *Vidẽdo corpus Christi, vident per fidem diuinitatẽ eius, quæ coniuncta est carni Christi, quanquã ipsum in hoc altissimo Sacramento corporaliter videmus sub illis visibilibus speciebus latentem, si veraciter in ipsum credimus, & propterea ipse nobis in hoc Sacramento*

Ioannem, qui vulgo dicitur 22. errasse quidem, sed neque hæreticum
rectè dici posse, & certè nihil hæreticum decreuisse,
ac falsò ab hæreticis calumnioseque
accusatum esse.

Huius Ioannis temporibus quæsitum est, an Sanctorum animæ iam purgatæ fruan-
visione diuinæ essentiæ ante diem Iudicij. Ioannes quidem (vt apparet tum ex libri
Occami, tum ex Sermone Gersonis 4. tom. in festo Paschali) magis putabat, Sanctos nond
ra Dei visione frui. Sed tam longè ab omni pertinacia aberat, vt Benedictus Papa, qu
successit, quique ab eo in ea re dissensit: tamen in publica Constitutione sua (quæ in lib. Al-
fonsi de Castro aduersus hæreses sub verbo Beatitudinis extat integra) testatus sit, *Papam Ioan-*
nem multis Prælatis & Magistris in Theologia districtius in consistorio mandasse, vt in ea quæstio-
1006 *ne vnusquisque deliberatè diceret quod sentiret. Ad decisionem enim concertationum huiusmodi se*
parabat. Tamen morte præuentus (inquit Benedictus Papa) *illud perficere nequiuit.*

Primùm animaduerto, quòd licet Ioannes Papa vt homo errauerat, tamen non ita suo errori adhæsit, quin omnia quæ ab altera parte dici possent, audire paratus esset. Deinde admirabilem planè Dei prouidentiam in hac re circa Sedem Apostolicam perspicimus, quòd non est passus, decretum aliquod falsum in causa fidei à Vicario suo (fortitan in falsam partem nimium inclinante) interponi, sed potius morte hominis honorem Sedis Apostolicæ stabiliuit. Mortuo autem Ioanne, *Benedictus Papa* (vt verbis Laziardi Cælestini in Epitome vniuersalis historiæ vtar) *Decretalem edidit, determinans, quòd animæ sanctæ nihil habentes expurgabile, statim, vt decedunt, ante diem Iudicij faciem Dei vident.* Occamus verò factionum odijs (quæ tunc inter Papam & Imperatorem erant, occæcatus) nimis acriter in Ioannem scripsit, id quod ex ipsius Occami verbis clarè perspicitur. Fatetur enim (in Dialogorum tractatu primo secundæ partis c. 9 & 10) Papę Ioannis verba hæc esse: *Licet nos postquam fuimus in isto statu, studuimus singulariter Sanctorum originalia:* (Et pòst) *nunquàm tamen meæ intentionis fuit, dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus.* Hæc Ioannis verba Occam oppugnat, cum tamen & honestissimam orationem contineant, & sophisticè vrgenda non sint, præsertim extra iudicium, in quo demum post vnam & alteram admonitionem cernitur, quis hæreticus sit, aut non sit. Ioannes verò nunquam ita est in iudicium Ecclesiasticum vocatus ad causam dicendam, vt contumaciam suam in prædicta opinione prodiderit. Temerarium igitur fuit, vt homo priuatus tantum Præsulem, etiam vltrò fatentem, *se reuocare quicquid contra fidem dixerat*, tamen hæresis accusaret. Nec alioqui modestè satis locutus est Occamus. vnde AEmylius de gestis Francorum lib. 8. ait: *Occamus Theologus Papam Ioannem maledictis lacerat.*

Quid quòd hic error, qui Sanctorum animas Dei faciem *ante diem iudicij clarè intueri negat*, adeo communis est huic Pontifici cum multis veteribus & Latinis, & Græcis Patribus (vt ex Latinis Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius & Bernardus; ex Græcis verò Iustinus Martyr, Irenæus, Origenes, Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus, Euthymius, in eundẽ errorẽ impegisse videantur: quorum verba videre in Bibliotheca Sixti Senensis li. 6. annotatione 345.) vt iniquissimum sit, in vnum Papam Ioannem conuicia ob eam rem iacere, quæ illi cum tot Sanctis communis est; nec aliâ ob causam communis est, quàm quòd is Papa in scriptis Patrũ religiosè versatus, credebat se nõ debere à tot Doctorum sententia dissentire. Ac fateor quidem, non defuisse alios Patres, ac hos etiã ipsos, qui alijs in locis aliter interdum docuerint, ac verba ipsorum piè intelligenda esse, tum debere contendo. Sed quænam impudentia est, ob causam aliquam papæ Ioanni crimen hæreseos intentare: & ob eandem ipsam idem crimen Iustino, Irenæo, cęterisque Patribus non intentare? Sin illos nota ipsorum & generalis fides liberat ab omni suspicione hæresis, qui doctrinam suam Ecclesiæ decretis semper parati erant subijcere: certe hoc idem Ioannes Papa de seipso quoque testatur, vt verba ipsius, quæ ante ex Occamo citauimus, manifestè

Quæ

Ciuitas Dei seu [illegible]uata Ecclesiæ successio.	Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

derent: & ideo non esse assurgendum in eleuatione corporis Christi.

[l] Bonomatus, Iacobus Iustus, Gulielmus, Gilibertus, & Bartholomæus inter Begardos primarij quidam viri extiterunt.

161. De errore Michaëlis de Cesena & VVilhelmi Occami.

[m] Erant hac ætate qui dicerent, Christum eiusque Discipulos & veros imitatores nihil in speciali aut in communi, velut suum, habuisse. Ob quam doctrinam Michaël de Cesena Fratrũ minorum generalis minister, & VVilhelmus de Occam excommunicati sunt à Ioãne 22. Ac potest quidem fieri, quòd isti duo nihil aliud senserint, quàm Christum & Apostolos nihil habuisse proprij, secundũ seculi huius consuetudinem. Sed in eo peccarunt, quòd summi Iudicis decreto suũ qualemcunque sensum non subiecerunt.

162. De Beguinorum hæresib.

[n] Beguini dicebant, Christum & Apostolos nihil habuisse nec in proprio, nec in communi. Vnde inferebant, cõtra perfectionẽ Euãgelicã esse, aliquid etiam in cõmuni habere. Apud Guidonem Carmelitã ab errore Beguinorũ primo vsque ad se[illegible]um. Videtur enim Guido sine causa tot Beguinorũ errores facere, cùm ad paucissi[illegible]a capita redigi possint.

[o] Papam non posse dispensare in [illegible]egula S. Francisci, & votis, ac transitu Fratrum mino-

Doctores Catholici.

cramento sui memoriam dereliquit, dicens Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationẽ. Non ergo descendunt à contemplatione perfecta, adorando carnem illam vnitam inseparabiliter verbo, sed ascendunt. Nihil enim sic hominem ad Deum trahit, sicut Deum hominem contemplari. Nam via veniendi ad contemplationẽ diuinitatis, est contemplatio humanitatis (Christi) quæ est facilior. Deum nemo vidit vnquam. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit: vtique per assumptam humanitatem.

[l] Begardorum hæreses vnà cum authoribus & sectatoribus eorum condemnari sunt in Viennensi cõcilio, sub Clemente quinto.

[m] Ioãnes Papa 22. (in Extrauagãte. Cùm inter. c. 4. de verbor. signifi) de fratrum cõsilio declarat, illã assertionẽ hæreticã, quæ pertinaciter asserit Christũ eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliqua, nec in communi: vtpote quæ assertio sacræ scripturæ cõtradicit, quæ in plerisq. locis (Ioan. 4. & 13.) ipsos nonnulla habuisse asserit. Iis autem, quæ habuerunt, vtendi, vendendi, seu donandi ius illis competijt: alioqui enim talis vsus earum rerum iniustus fuisset.

Aluarus Pelagius de plãctu Ecclesiæ li. 2. cap. 59. distinguit duplex dominiũ: vnũ, quod sit iuris merè humani & positiui, quod soli seculares habẽt, cũ interim Religiosi tale ius abdicent: aliud verò, quod sit naturalis & diuini iuris, cui renunciare licitum non sit. Christum igitur, & Apostolos, atque omnes Religiosos ait habere dominium istud posterius, dũ simplicem, sed tamen iustum facti vsum circa res ipsis donatas habent, absque omni aut proprietate positiui iuris, aut affectione ad illã. Errare igitur illos, qui omnem habẽdi modum à Christo & Apostolis tum in speciali, tum in communi excludunt.

[n] Guido Carmelita Episcopus Perpinianus in Summa de hęresibus in cõfutatione huius erroris Beguinorum c. 2. Christus loculos habuit ad suam & suorum necessitatem; Ioan. 13. (Et pòst.) Constat, quòd Ecclesia tempore Pauli reseruabat oblata à fidelibus ad prouidendum viduis. 1. Timot. 5. (Et iterũ pòst: Paulinus Nolanus, & Hilarius Arelatensis Episcopi, cũ ex amore perfectionis suæ propria reliquissent, facti Episcopi nõ solũ susceperunt, sed etiã laudabiliter Ecclesiæ facultates cõmunes auxerunt, nõ ad propriũ dominatum, sed ad dispensandum ministris Ecclesiæ & pauperibus. Imò, inquit, sicut in veteri, sic etiam in nouo Testamẽto fuerũt multi Reges, & Martyres, & Confessores valde perfecti, cùm tamen proprium aliquid possiderent.

[o] Guido ibidem cap. 7. Dominus Papa (Ioannes 22.) in hoc iustè & sanctè fecit, tollẽs erroneũ intellectũ, quẽ isti habebãt de paupertate Christi & Apostolorũ. Et c. 8. Papa potest dispensare in votis, vt dicit S. Bernard. 3. ad Euge-

Quæ cum ita sint, non minus ab heresi liber & [illegible] est Ioannes Papa, [illegible] Martyr, vel sanctus Augustinus, quos vtrosque cum Deo in cælis degere, [illegible] quid de illa insigni Ioannis Caluini audacia dicam, qui non dubitauit literis [illegible] cap. 8. num. 133. *quod Ioannes 22. palam asseruit, animas esse mortales, & vnà cum corporibus [illegible] re, que ad diem resurrectionis*: & addit, *neminem Cardinalium huic se tantum in[illegible]*

Hic sunt duo egregia Caluini mendacia. Primum, Ioannes 22. nunquam asseruit [illegible] mortales: sed tantū dubitauit, vtrū postquàm a corpore separatæ atque a peccat[illegible] piatę essent, mox nudam Dei faciem intuerentur; an verò in loco aliquo dolori[illegible] sed non etiam summi gaudij pleno expectarent, donec reliqui fratres ipsorum con[illegible]rur. Aliud autem est, animam interire cum corpore, quod nemo fidelis [illegible] ad tempus retardari a conspectu diuinitatis, quod permulti Patres [illegible]re nondum per [illegible] definita, opinati sunt. Deinde erant ex Cardinalibus, qui se opponerent illi [illegible] tificis opinioni. Etenim Benedictus Pontifex, qui proxime Ioanni 22 successit, qui [illegible] dinalium numero tunc erat, quando Ioannes Papa istam controuersiam proposuit, to[illegible] his verbis complectitur, quæ extant apud Alfonsum de Castro, lib. 3 aduersus hæreses.

Benedictus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. benedictus Deus in donis [illegible] ctus in omnibus operibus suis, qui sacrosanctam, Romanam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam [illegible] vt vineam plantauit dextra sua, quamque vt præcipuam in Ecclesiarum omnium caput erexit, & vt [illegible]
1007 *dicente Domino ad Petrum, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, sua [illegible] tione non deserit, sed per beatos Apostolos suos, præcipue Petrum & Paulum, singulares eiusdem E[illegible] defensores, pia benignitate & continua pietate custodit, quatenus eisdem rectoribus gubernata, in [illegible] maneat fundata super firmam petram, omnesque Christianæ fidei cultores illi obediant, illi pareant, illi int[illegible]*
1008 *dant, sub illius magisterio degant, sub eius disciplina & correctione consistant.* Et pòst: *Sane dudum [illegible]pore felicis recordationis Ioannis vigesimi secundi prædecessoris nostri, inter nonnullos etiam The[illegible] facultatis magistros, super visione animarum iustorum hominum post mortem suam, in quibus ni[illegible] purgabile, cum de hoc seculo decesserunt, vel si fuerat, iam purgatum fuerat ex toto, an diuinam essentiam [illegible]deant ante corporum suorum resumptionem ac Iudicium generale, & super nonnullis alijs orta materia quæstionis, ipsorum aliqui negatiuam, aliqui affirmatiuam, alij verò secundùm suas imaginationes, de [illegible]ne diuinæ essentiæ ab animabus huiusmodi, diuersa & diuersimodè ostendere nitebantur, prout ex d[illegible] & scriptis eorum noscitur apparere: super relectis suis vero concertationibus, quas hic causa breuitatis o[illegible] mittimus, quia ita ex nostris etiam determinationibus inter se dissidebant, cumque id in Prædecessor n[illegible] ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet, in [illegible]*
1009 *consistorio publico tam fratribus suis, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quàm Prælatis & Magistris in Theologia, qui multi aderant præsentes, iniungendo [illegible] mandando, vt super materia de visione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnusquisque d[illegible]ret quod sentiret tamen morte præuentus, sicut Domino placuit, perficere nequiuit. Defuncto itaque Prædecessore præfato, nos diuina dignatione ad apicem summi Apostolatus assumpti, diligentius attendentes quanta ex præmissis eorum concertationibus non solutis, animarum imminent pericula, quanta exinde po[illegible] [illegible] suboriri, vt ipsorū varietas pereat, & veritatis soliditas innotescat, habita prius super prædictis [illegible] examinatione, & diligentis deliberatione cum fratribus nostris [illegible] Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de ipsorum fratrum consilio hac in perpetuum valitura constitutione, authoritate Apostolica [illegible]*
10 *nimus, quod secundum communem Dei ordinationem, animæ Sanctorum omnium, qui de hoc mundo ante Domini nostri Iesu Christi passionem decesserunt, nec non Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, vt aliorum Fidelium defunctorum, post Sacramentum Baptismi ab eis susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando decesserunt, nec erit quando decedent etiam in futurum, vel [illegible] tūc [illegible] aliquid purgabile in eisdem, tamen post mortem suam purgabunt, atque animæ puerorum eodem Christi baptismate renatorum, & baptizandorum, cum fuerint baptizati, ante vsum liberi arbitrij decedentiū, mox post mortem suam, & purgationem præfatam in illis qui purgatione huiusmodi indigebant, etiam ante sumptionē suorū corporū, & iudiciū generale, post ascensionem Domini nostri Iesu Christi in cælū, fuerunt, & erunt in cælo, cælorum regno, & Paradiso cælesti, cum Christo sanctorum Angelorum consor-tio aggre-*

[...] Dei, seu [...] Ecclesiae successio.

Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatae & haeretici.

Haeretici & Pseudoprophetae.

Minorum ad aliam religionem. & ideo D. Papam Ioannem 22. perdidisse suã potestatem, quia cum non posset (inquiebant) hoc facere, concessit Fratribus minoribus vt haberẽt frumentum in granarijs, & vinum in cellarijs pro communi vita.

Idem [...]

[c] Dicebãt, quòd status Fratrũ minorũ, est perfectior statu Episcoporum.

[d] Papam non posse dispensare in voto simplici, etiamsi ob pacis bonum id fieret, vel ob gentis alicuius conuersionem ad fidem.

[e] Quòd interrogati ab inquisitoribus non tenentur respondere, nisi tantùm de articulis fidei & Sacramentis.

163. *De Lolhardorum heresibus.*

[a] Trithemius in Chron. refert, fuisse in Germania quosdam,

Doctores Catholici.

Eugenium Papam de dispensatione & praecepto. Et sicut regulae & status Religionum habent vim ex authoritate summi Pontificis, per quem approbantur, ac confirmantur: sic subsunt eius authoritati, vt suos obligent, vel non, prout rectè ipsi Domino Papae videbitur expedire. Et sicut poterit eius authoritate ex vna religione transire in aliam etiam minus arctam: quia poterit esse causa transitus. Item licet Ordo Fratrum minorum praemineat alijs statibus in voto paupertatis: non sequitur tamen, quòd praemineat in alijs votis, quia inter vota religionis minimum est votum paupertatis. Vnde & Hieronymus super Matth. dicit, quod cum Dominus ait, Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quae habes, & da pauperibus: praemisit, quod minus est: scilicet, õ[...] stuere pauperem, & subiungit quod maius & perfectius est: dicens, Et veni, & sequere me.

[c] Guido ibid. c. 9. *Est de necessitate status Episcopalis, euangelizare, 1. Timoth. 3. baptizare, cõfirmare, ligare & soluere: non sic Fratrum minorum, nisi quantũ Sedes Apostolica concedit eis, ex gratia. Requiritur in Episcopo tanta perfectio [...]t possit subditorũ salutẽ operari, & paratus sit pro fratribus & ouibus animã ponere, Ioan. 10. In cuius rei signũ Dominus Petro Romanorũ Episcopo martyriũ fugienti, & plebem deserenti apparuit. Cui Petrus: Domine quò vadis? Et Christus respondit: Venio Romam iterũ crucifigi. In quo didicit, quod pro fide Christi & salute populi martyriũ pateretur. quod & fecit. Et quia maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, vt animam suã ponat pro amicis suis: praeminet in perfectiõe status Episcopalis statui simplici Fratrũ minorũ qui non [...]it Papa, vel Episcopi.*

[d] Guido ibid c. 16. *Licet alij [...] dicunt, quod in voto solẽni [...]entiae non possit summus Pontifex dispensare [...] tus oppositum tenet Innocentius, cui credo magis) tamen de voto simplici omnes [...] Doctores tenet, quod Papa potest dispensare [...] Bernard. Dispensatio licita est, cum vrget necessitas, aut expostulat communis vtilitas [...] vel necessitas, vel omnis vtilitas, qui periclitatur fides, vel [...] commune, quod est maius, & diuinius [...] bono priuato continẽtiae vt dicit in primo Ethicorum laudabiliter de voto continentiae dispensatur. Quamuis enim status virginitatis de se sit altior & perfectior statu matrimonij secundũ se: tamẽ ratione maioris boni a [...], propter quod dispensatur, praefertur tunc matrimoniũ, vt [...] in Abrahae propter Christũ, qui ex eius semine erat nasciturus in quo futura benedictio & redẽptio generis humani. praeferebatur caelibatui Ioãnis, secundũ Augustinũ de bono cõiugali.*

[e] Guido ibidem c. 18. & 19. De erroribus Pseudoapostolorum. *Iuramentum pro omni veritate, dum adsit iudicium & iustitia, licitum est; Ieremiae cap. 4.*

[a] Bonauentura in 4. Sentent. dist. 2. c. 18. *Sacramẽta*

tio aggregata, ac post Christi Iesu passionem & mortem viderunt & vident & videbunt di[illegible] tiam immediatè, se bene & clarè & apertè illis ostendentem, quódque [illegible] videntes, eadem diui[illegible] perfruuntur: nec non quòd tali visione & fruitione earum animæ qui iam decesserunt, sunt ver[illegible] habent vitam æternam & requiem.

Qui perpenderit ista Benedicti Põtificis verba, primùm animaduertet, nihil omn[illegible] ne defuitum esse: atque ideo non fuisse, vbi [illegible] se opponeret ill[illegible] opi[illegible] perspiciet, aut omnes omnino, aut pene omnes Cardinales Pontifici Ioanni se oppositur[illegible] se, si semel ad rem peruentum fuisset. Cum enim statim post mortem Ioannis omnes in [illegible] riam sententiam sub Benedicto iuerint, non est credibile, quin ab Ioanne adhuc viue[illegible] dissenserint, præsertim cùm ipse Benedictus testetur, *aliquos Theologos negatiuam, alios vero [illegible] matiuam partem veram ostendere conatos esse*, ac Ioannem ipsum mandasse, *vt deliberate [illegible] que diceret quod sentiret.*

Postremò si omnes alij assensum Ioanni Papæ erant præbituri, quis tamen credat, ipsum [illegible] nedictum, qui ad contrariam sententiam definiendam auctor extitit, quique sub Ioanne [illegible] erat Cardinalis, suum quoque iudicium fuisse dissimulaturum? Quid multis? Tota res [illegible] à Caluino, vt ostéderet, se filiũ eius esse qui ab initio mendax fuit, & in veritate nõ [illegible] verò ad Occamum attinet, iracundia commotus, vindictæ potius quam veritatis causa, [illegible] nem oppugnauit.

Guilielmus enim Occamus (vt scribit Trithemius an. Domini 1324.) à Ioanne Papa exc[illegible] municatus, ad Ludouicum Imperatorem confugit, à quo susceptus, multa & varia scri[illegible] tra Papam. (Et pòst:) Vir doctus quidem, sed temerarius nimium. *Sunt qui dicant, eum cir[illegible] vitæ suum recognouisse errorem, & Apostolicæ Sedis gratiam impetrauisse.*

Paulus etiam Aemilius in lib. 8. de gestis Francorum: *Occamus*, inquit) *Theologus minor, Ioannem Pontificem non criminibus modo, sed maledictis lacerat.*

Licet autem iste Occamus contra Papam Ioannem scripserit, tamen sine omni controuer[illegible] sia velut contra hominem, non autem velut contra Ecclesiæ Romanæ fidem authoritate[illegible]

1011 scripsit. Nam alioqui fidem suam de Romana Ecclesia apertissime confitetur in prologo li[illegible] li, quem scripsit de Sacramento altaris. *De illo (inquit) altissimo Sacramento aliqua breuia conf[illegible] pturus, protestor, me nihil asserturum, nisi quod Romana tenet & docet Ecclesia.*

De Ludouici Bauari iusta excommunicatione, & nefario schismate.

Ludouicus Imperator (inquit Trithemius in Chron. an. D. 1324. (vxorem potẽtis cuiu[illegible] viri abstulit, quocum annis vndecim matrimonialiter vixerat, eamque Ottoni filio suo [illegible] uit, vt eo pacto Ducatum Carinthiæ & Tirolis ad muliere iure hæreditario deuo[illegible] neret. Ioannes autem Papa commotus tanta iniquitate, cum nec monendo, nec comm[illegible] quicquam proficeret, o[illegible]nem Ecclesiæ Ludouico interdixit. Ludouicus a[illegible]

1012 1327. Romam profectus, [illegible]bique a simplici quodam Episcopo, reclamante Papa, coronatus, in Concilio [illegible]orum Ioa[illegible] 2. temeraria præsumptione deposuit, eundemque hæ[illegible] & schi[illegible]ticum denunciari cum fecisset, Petrum Corbarium ordinis Minorum Papam [illegible] tuit. Qui post discessum Imperatoris in Germaniam, Pisis relictus, & à Bonifacio Comite P[illegible] no Auinionem ad Ioannem Papam adductus, errore prius recognito, in ca[illegible] vitam [illegible] te permutauit.

1013 Persistente autem Ludouico in contumacia sua, ex *Clementis Papæ 6. mandato*, ma[illegible] pum pars elegit Carolum 4. qui etiam post Ludouici mortem, quæ breui subsecuta est, pa[illegible] imperauit [illegible] licet factio Ludouici primum Edouardum A[illegible]æ Regem, deinde Ma[illegible] nem Mi[illegible]nensem, ac denique Guntheru Con[illegible]tem de Svvartz[illegible]urg ei opponere conata e[illegible] Deus igitur effecit, vt Vicarij sui Pontificis Romani sententia præualeret.

Al[illegible]

Ciuitas Dei *seu* ... *ata Ecclesiæ* ... *esio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

quosdam hæreticos (quorũ dux fuit Lolhardus, nomine Gualtherus) qui Sacramenta Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Matrimonij & extremæ Vnctionis, ieiunia Ecclesiæ, Festos dies, Ecclesiarum, altarium & similium rerum consecrationes, inuocationes Sanctorum, ac denique Romanam Ecclesiam contempserint, ac irriserint, non aliter quam Petrobusianos, Henricianos, VValdenses & Albigenses fecisse, antea declarauimus. Nec tamen isti Lolhardi propterea vnius eiusdemque Ecclesiæ, seu fidei, cum Petrobusianis & reliquis illis erant: cùm proprias præterea hæreses docuerint, ob quas necesse fuit, eos propriam habuisse & sectam, & congregationem. Proprias verò istorum hæreses Ioannes Trithemius cõmemorat in Chron. circa annum Domini 1315.

[b] Luciferum cum dæmonibus suis cælo iniuria pulsum, beatitudini cum suis restituendum esse.

[c] Michaëlem & bonos Angelos omnes æternis cruciatibus deputandos.

[d] Mariam non mansisse virginem post partum; aliòqui (vt dicebant) non hominem, sed Angelum peperisset. Hanc hæresim Protestantes amplectuntur.

[e] Deum negabant aut scire, aut punire mala, quæ sub terris fierent, & ideo in subterraneis turpitudinem exercebant. Vnde puella quædam,

Doctores Catholici.

sanant infirmitates tã culpæ quã pœnæ, & virtutes adiuuant. Infirmitas culpæ primũ est peccatum originale, cõtra quod est Baptismus Sacramentum fidei, deinde peccatum actuale mortale, contra quod est pœnitentia, quæ datur in auxilium iustitiæ: tum autem peccatum veniale, contra quod est extrema Vnctio in auxilium spei. Pœna autem infirmitas est quadruplex. 1. pœna ignorantiæ, contra quã est Ordo, in quo potestas discernendi traditur in auxilium prudentiæ. 2. impotentiæ, contra quam est Confirmatio, in auxilium fortitudinis. 3. pœna malitiæ, contra quam est Eucharistia, in auxilium charitatis. 4. pœna concupiscẽtiæ, contra quam est Matrimonium, in auxiliũ tẽperantiæ. D. Thomas p. 3. q. 65. art. 3. *Inter sacramẽta potissimũ est Eucharistia. Primũ, quia Christus in eo substãtialiter cõtinetur. Deinde, quia cætera sacramẽta & ad Eucharistiam ordinantur, & per illam consummantur.* Bonauentura in lib. 4. distinct. 23. de Sacramentorũ formis agens: *Romana* (inquit) *Ecclesia vitat ea quæ possunt esse occasio deuiandi.*

[b] Bonauent. in Sentent. lib. 2. distinct. 6. q. 1. a. *Lucifer eleuatus in superbiam, quia altior erat, cecidit profundius; & quia dignior, ad malũ se conuertit inseparabilius. Vnde scimus, quantũ Deus odit peccatũ, & maximè superbiam, quia pro vno motu cordis nobilissima creatura omniũ creaturarũ (Angelica) æternaliter sine spe veniæ est damnata.*

[c] Tho. de Aquin. p. 1. q. 62. at. 8. *Angelorũ beatitudo in hoc consistit, quòd essentiã ipsam bonitatis vident. Vnde cùm nemo operetur, nisi attendens ad bonum; illi attendentes ad Deum, qui summum est bonum, peccare non possunt.* §. Et ideo nec puniri possunt.

[d] Thom. p. 3. q. 28. art. 2. *Propheta nõ solùm dixit, virgo concipiet, sed etiã, & pariet filiũ. Nã licet Christus, vt corpus verũ ostenderetur, natus est ex femina; tamẽ vt ostenderetur eius deitas, miraculosè processit ex virgine.* Et q. 35. art. 6. *Nulla violentia apertionis meatuum in partu Mariæ fuit, & propter hoc nullus in illo partu fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio.*

[e] Thom. p. 1. q. 14. art. 11. *Cum Deus sit causa rerũ per suã scientiã, necesse est, quod essentia sua sit principiũ sufficiens sciendi omnia, quæ per ipsum fiunt, non solùm in vniuersali, sed etiam in singulari.* Bonauent. in Sentent. lib. 4. distinct. 48. c. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonũ, siue malum. 2. Cor. 5. Si iustitia Dei manifestatur, potissimũ in iudicio id fiet, quantum ad omnia merita & omnes merentes: quod vtique faciendum intelligitur vel per manifestam collationem meriti ad præmium, vel etiam per discussionem, vel denique per ipsam condemnationẽ.*

 [e] Auguſt.

1014 Aluarus Pelagius in Procemio lib.1.de planctu Ecclesiæ: *Vnam, sanctam, C... Romanam, sponsam Christi confiteor, veneror & obseruo, extra quam salus non est. Spo... & caput Dominum reuerendissimum & sanctissimum, Dominum Ioannẽ Papam ... de Papatu durante, & in annum 14. se Dei gratia extendente, hoc opus in ciuitate Auinionen... sua vera curia residebat, incepi successorem almi Petri Apostoli, & Vicarium Domini nostri ... vicem non puri hominis, sed Dei & hominis Domini Iesu Christi tenentem in terris, verè c...lo...*
1015 *amplector. Petrum de Corbario Apostatam Fratrum Minorum, quem Ludouicus Bauarus intr... se pro Imperatore gerit, & pro suis sceleribus à dicto Domino Ioanne vero Papa, schismaticus, ... eius sententialiter extitit condemnatus, in prædicta sancta Sede Petri intrusit, cum Dathan & ... schismaticis, quos ... viuos terra absorbuit, nisi pœnituit, habere censeo portionem.*
1016 Idem cap.6.lib.1. *Synodus vniuersalis in Papam (corrigibilem præsertim) iurisdictionem ... bet, nec in eum sententiam depositionis profert, etiam in hæresi, sed dicit ei. Ore tuo in ... causam tu...*
1017 *quoniam ex te (inquit) iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis.* Et post: *Papa enim super omnia ge-neralia Concilia est, & ab ipso ipsa recipiunt iurisdictionem, & auctoritatem, & licentiam congregandi ... non ipse ab eis principaliter.*
1018 Idem ca.13. *Iurisdictionem habet vniuersalem in toto mundo Papa, nedum in spiritualibus, sed & temporalibus: licet executionem gladij temporalis, & iurisdictionis, per filium suum legitimum Imperatorem, quum fuerit, tanquam per aduocatum & defensorem Ecclesiæ: & per alios Reges & mundi Principes ... in patrimonio sancti Petri, & in regno Siciliæ, quod est regnum Ecclesiæ & patrimonium, & in a... ris Ecclesiæ eam per suos Rectores debeat exercere: quia sicut vnus Christus Sacerdos & rex Domin... nium: sic vnus est in terris & in omnibus Vicarius generalis. Ad hoc Hierem.1. Ecce constitui te hodie*
1019 *per gentes & super regna. Hieremias autem Sacerdos fuit typus Papæ, ... alienum a sua demonstraret ... qui Petrum & successores eius magistros non cognosceret, & Pastores.*

Item in cap.26.& 37.doctissimè probat, quoto Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit, antiquius fuit regno temporali, quod demum post diluuium incepit. Ex regibus ... primum Regem iustum & verum fuisse *Melchisedec Sacerdotẽ Dei:* cæteros enim tyrannos ... fuisse. In populo autem Dei primum institutum esse sacerdotium, & postea *per Sacerdotem regalem potestatem à Deo esse ordinatam.* Sacerdotes autem veteris Legis etiã materiali gladio ...s esse, *vt Moysen, quando Aegyptium interfecit, & quando Leuitis mandauit interficere fratres ... idololatras;* Exo.32. Itemque Phinees, Num 25. Samuelem, dum regem Agag in frusta ... dit, & Matathiam, dum iudæum idololatram in altari occidit. In nouo ... Te... *Christus per flagellum de funiculis eiecit ementes è templo. Petrus amputauit Malcho auriculam, ... occidit Ananiam. Paulus obcæcauit Elymam Magum. E... igitur habet gladium temporalem, licet ... se exercitium eius non habeat, quod propter maiorem puritatem ordinatum est, quia David ... sanguinem quem effudit, non poterat ædificare domum nomini diuino. Alioqui etiam Angelus ... centum octoginta 85. millia virorum, Isaiæ 37. Vnde Papa, qui singulariter animas ligat & soluit, tam ... bus quæ animabus subsunt, quàm temporalibus alijs quæ ad sustentationem corporis comparata sunt ... magis præest. Papa igitur hoc modo vtramque habet potestatem, quod qui negaret, duo principia ...*
1020 *cionitis poneret.* Plura eius generis vide ... Aluarum eo loco.
1021 Petrus de Bella Pertica Bartoli præceptor, lib. ... de summa Trinitate & fide Ca... *sunt in terris loco Dei Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus.*

Durandus de S.Portiano in lib.4 Sentent. dist 24 q.5. *Potestas iurisdictionis, quæ ...*
1022 *populum, tota & in suo fonte data fuit ... Petro & successoribus eius. Ioan.21. Pasce oues meas ... omnes ... & sacerdotes & Episcopos & Archiepiscopos Papa collocatur, penes quem re... primitas huius potestatis. Et hoc est rationabile, quia optimum regimen vnius multitudinis e... tur per vnum supremum, a quo descendit authoritas regendi in medios & vsque ad infimos ... hoc regimen est optima politia, secundum Philos. 2. Politic. Sed regimen Ecclesiæ ... à Christo ... tum: ergo in tota Ecclesia debet esse vnus vniuersalis rector, à quo descendat authoritas re...*
1023 *vsque ad rectores infimos, & hic est Papa. Et propter hoc stat vnitas Ecclesiæ, quod omnia ... vno capite. Qua de causa illi qui hanc potestatẽ negãt, schismatici dicũtur, quasi vnitatem ... diui...*

Augustinus de Anchona insignem librum edidit de potestate Ecclesiastica, ... Io...
1024 dedicauit, in cuius libri procemio huc in modum scribit. *Error est, vt puto pertinac... re, Romanum Pontificẽ vniuersalis Ecclesiæ Pastorem, Petri successorem, & Christi legitimum Vicarium.*
1025 Idem ... 1. declarat *potestatẽ iurisdictionis spiritualis conuenire Papæ, ... vndũ imm... tutionẽ & executionẽ: temporalis vero, secundum institutionem per analogiam quandam ... e...*
1026 *cundũ immediatam executionẽ, nisi in quibusdã casibus.* In q.3. probat, potestatẽ Papæ ...

alia

Ciuitas Dei, *seu* *separata Ecclesiæ* *successio.*	Ciuitas diaboli, *seu* *Schismatici, Apostatæ* *& Hæretici.*	
	Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici.*

quædam, nomine Gisla, cũ interrogaretur in ipso tempore, quo propter hæresim suam comburebatur, vtrum virgo esset. Super terram (inquit) virgo sum, sub terra minime.

164. De Ioanne Poliaco.

Idem ... Ioannes de Poliaco dicebat, stante statuto Concilij generalis, quod omnes homines iubebat crimina sua omnia proprio Sacerdoti confiteri, nec Papam, nec Deum ipsum facere posse, vt alius præter Parochialem sacerdotem ita posset quenquam absoluere, quin is eadem peccata proprio sacerdoti denuò cõfiteri obligaretur. Vnde inferebat, frustra fieri confessiones apud Fratres mendicantes, etiam de Papæ licentia.

165. De flagellantium secta hæresibus.

Flagellantes, cùm seipsos virgis conciderent, interim prædicabant, neminem saluari posse, nisi in sanguine de proprio suo corpore per flagella excusso baptizaretur. Nam Baptismum aquæ mutatum esse in baptismũ sanguinis. §. Quæ hæresis etiamsi prius aliquanto in Italia dicatur exorta, in Vngaria & Alemania percrebuit demum circa an. Do. 135[illegible] authore Trithemio in Chron.

Dice-

Augustinus Anconitanus in lib. de Ecclesiastica potestate, quæst 65. art. 1. 2. & 3. in sũma sic docet. *Proprius sacerdos intelligitur in isto decreto, quicunque non est alienus. & sic nomen proprij Pastoris accipitur.* Ioan. 10. *Oues proprium pastorem sequuntur, alienum vero fugiunt.*

Quo sensu & Episcopus diœceseos, & Papa sũt proprii sacerdotes. Atque etiam alius quiuis presbyter, cui Episcopus vel Papa legitimam potestatem concedit, non ordinariã, sed dispensatoriam, quæ fundatur in exẽplis Apostolorũ. *Planũ est enim, quod Apollo fuit presbyter Corinthiorũ, iuxta illud Apostoli 1. Cor. 4. Ego plãtaui, Apollo rigauit: & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionẽ exercebat, iuxta illud quod ipse dicit 1. Cor. 3. In virga veniam ad vos, aut in charitate? & illum publicum fornicarium Satanæ per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorum Corinthiorum instructionem destinauit.* Est autem necessarium, religiosos & alios viros idoneos tanquam coadiutores Episcoporum in prædicationibus & confessionibus ordinare, tum propter Parochialium presbyterorum ruditatem & ignorãtiam, tum propter multitudinem eorum qui confitentur, ac denique quoniam nonnulli vel erubescũt ei Parochiano quocum familiariter agunt, cõfiteri, vel monita eius negligũt, vel etiã de homine illo minus bene sentiunt. Qui vero peccata legitimè semel confessus fuerit, is neque ab ipso Papa cogi potest, vt eam confessionem repetat; quia Sacramentum, quod operatur ex institutione diuina, effectum iam sortitum est, nec quisqua potest cogi ad id quod nõ est præcepti, sed tantum consilij.

Durandus de S. Porciano lib. 4. distinct. 4. q. 8. *Loquẽdo propriè, solũm est vnus Baptismus in aqua.* Eph. 4. *Alio modo dicitur aliquid Baptismus secundum proportionem ad effectum veri Baptismi: et sic est Baptismus flaminis, seu pœnitentiæ, in casu necessitatis, & sanguinis in martyrio.* Idem lib. 4. distinct. 1. q. 9. declarat, legalia Sacramenta ideò cessasse, quia *nimis onerosa erat* ijs qui debebant ea obseruare, Actor. 15. 5. Cum igitur onus circumcisionis in eo consisteret, quòd sanguis illius fundebatur, qui sacramentum illud percepturus erat: nunquam credendum est, Christũ sublata circumcisione, in qua non maximũ vulnus perferebatur, ad durissima flagellorum verbera & sanguinis abundãtem fusionem ex necessitate Sacramẽti nos fuisse obligaturum. Quid, quod Ioannes Gerson tom. 1. in Tractatu *contra sectã flagellantiũ*, testatur, quod *Ecclesia Christi hãc sectã, postquã insurgere videbatur, in diuersis partibus mundi reprobauit, tam in Lotharingia, quam in Alemania & Francia.*

Ludolphus

alia e[illegible]e, quia spiritualis est in summo gradu. Spiritualis autem homo iudicat omnia & [illegible]

1027 *tur.* Item q.22.art: Si Papa mandat aliquid contra ius diuinum, aut naturale, n[illegible] Sed *in ijs quæ sunt iuris positiui, obediendum est ei*, siue aliquid præcipiat contra ipsa, se[illegible] scripta sunt, ea interpretetur.

In q.26.art.3. *Est* (inquit) *in Ecclesia duplex vnitas: vna membrorum ad caput id est ad* [illegible] *& alia membrorum inter se, secundum rationem, qua alia eorum alijs ma[illegible]s eminent,* [illegible] *propinquiora sunt. Si ergo Tyranni primam tantum vnitatem, qua tota spiritualis e[illegible] per corn[illegible] nicam violentiam turbent: satis est, vt pœna spiritualis (nimirum excommunicatione [illegible]),* [illegible] *nisi spiritalem pacem violant. Sed si in tantum progressi fuerint malum, vt superioribus suis ma[illegible] sistendo) velint turbare vnitatem secundam, quæ visibilis est puniendi sunt etiam pœna tempora[illegible] do iustitia diuinæ requirit, vt secundùm multiplicationem culparum, fiat multiplicatio pœnarum* [illegible]

10.2 cal. 8. Et in responsione ad secundum argumentum: *Hinc fit, vt Papa (mediante potestate* [illegible] *possit, & debeat in Tyrannos turbantes pacem Ecclesiæ, iustitiam exercere. Dicit enim* [illegible] *stola ad Vincentium: In talis primitus sententia eram, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum* [illegible] *esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fictos Catholicos haberem, quos* [illegible] *reticos noueram. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis tantum, sed demonstrantium super*[illegible] *exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, quæ cùm tota esset in partem Donati, ad vnit[illegible] cam, legum Imperialium timore, conuersa est. Quam nunc videmus ita illius animositatis perniciem de*[illegible]

1080 *stari, vt in ea nunquam fuisse credatur.* Et in sequente Articulo: In eo tantum ca[illegible] putat P[illegible] *bere cruce signatos contra Tyrannos destinare, quando graue scelus, quod emendare nolunt, per e*[illegible] *teretur. Exemplum habetur iud. 20. vbi cùm aliqui de filijs Beniamin grande piaculũ comm*[illegible] *rigere parati essent: alij filij Israel congregati ex præcepto Domini vindicta fu[illegible]erunt in fratre[illegible] su[illegible] interficerent 25. millia pugnatorum.* §. Multa huiusmodi habentur in eo libro Augu[illegible] A[illegible] ta n[illegible]quæ hunc in locum trasf[illegible]ribi non possu[illegible]t. Hæc autem protuli, vt cum nonnull[illegible] se Catholicos haberi volunt) in Papam commoti esse videantur, quòd eum vide[illegible] potestatem suam ad temporale dom[illegible]ium filiorum Ecclesiæ nonnunquàm extend[illegible] hoc eum, quoties causa postulat, necessariò debere facere, ne alioqui ob neglectam o[illegible] tionem Dei iudicio sit obnoxius. Cùm enim omnia quæ filijs Ecclesiæ data sunt, ob v[illegible] totius mystici corporis dentur, secundũ illud Apostoli (1.Cor.3.) *Omnia vestra sunt, vos autem* [illegible] *sti, Christus autem Dei:* certe etiam bona temporalia & temporales pœnæ at[illegible] vind[illegible] eos qui præsunt, ea ratione temperati debent, quæ ad ædificationem Ecclesiæ vtilissim[illegible] biтur. Sed de his aliàs.

Her[illegible] librum scripsit de potestate Papæ, quem librum ego nõ vidi, sed [illegible] ta, quæ S. Antoninus ex eo citat, hæc quæ sequuntur, apud eundẽ Antoninũ haben[illegible] part. 22.c.3.§.4. Primum, *collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum,* quia [illegible] & [illegible] foro conscientiæ superat omnem authoritatem humanam, nec nisi ad Dominum toti[illegible]

10.0 siæ talis delegatio spectat. Deinde, *prima collatio fuit facta determinatè & singulariter,* [illegible] *dicente ad eum Christo, Tibi dabo claues regni cælorum.* Et, *Pasce oues meas.* Terti[illegible] *Petri succ[illegible] e soribus factæ,* sunt factæ à Christo, velut personis ab Ecclesia electis, [illegible] qui habent vices Ecclesiæ, vt modò habent Cardinales. Et §.5. *Omnis potestas F*[illegible] *subsit quoad tria: primo, quantum ad correctionem abusuum secundo, quantum ad* [illegible] *collationem* [illegible]*ius potestatis inferioris. tertio, quia inferior potestas tenetur adiuuare Pap*[illegible] *modo iudicere[illegible].* Primum [illegible] rueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem [illegible] quos ad aliquem finem, & tollere ea quæ impediunt motionem & profectum [illegible] Hæc [illegible] sunt vitia & abusiones, quæ inordinant hominem a Deo. Tota autem [illegible] Christiana ad hoc ordinatur, vt coniungatur Deo per opera virtuosa. & quia hoc [illegible]

10.1 tur per vitia & diuersas abusiones: pertinet *ad Papam, qui est primus Præsiden*[illegible] vel [illegible] vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum. Omnes potestates [illegible] à Papa (vt Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatæ, vt apparet de facto. Non a[illegible] tutæ [illegible] a Christo immediatè (vt iam, saltem quantum ad nomina, popu[illegible], t[illegible] sium contentiosum ac pœnitent[illegible] habent) quia nihil de ea te in Euangelio ne[illegible] [illegible] re habetur. Præterea si Christus immediate hæc instituisset, non poss[illegible] immutari quod secus fit de communi consuetudine Ecclesiæ. Deinde nec [illegible] a limit[illegible] t[illegible] est ab vniuersali Ecclesia, velut dante authoritatẽ ipsi institutioni: tum quia Ch[illegible] [illegible] potestatẽ Ecclesiæ [illegible] tũ quia quandocunq; in aliquo e[illegible] al[illegible]

1096 *tota authoritas diuinis vigorẽ [illegible] statutis, est in solo Papa.* A[illegible] possunt facere ad directio[illegible] orationibus iuuare, quòd indubijs à Domino dirigantur: sed *solus Papa habet ple[illegible]* *ta.* Ex quo igitur institutio potestatum inferiorum non est facta immediate a Christ[illegible]

vniuersa[illegible]

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Ann. | Pontifices Romani. | Imperator Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

[c] Dicebant, aquam benedictá qua in Ecclesijs aspergimur, nihil habere efficaciæ.

[d] Postquam aduenisset ipsorum secta, Euangelium Christi & Sacerdotium Ecclesiæ cessare.

Idem Ioannes 22. | Idem Ludouicus.

[e] Sacramentum confirmationis nihili esse.

[f] Sacramentũ altaris corpus Christi realiter nõ continere.

[g] Confiteri mortalia crimina Sacerdoti, inutile esse.

[h] Extremæ Vnctionis nullũ esse Sacramentum.

[i] Purgatorium non esse nec viuentium suffragia defunctis prodesse.

[k] Quendam Begardum de Erfordia fuisse Heliam: Enoch verò fuisse quendam Conradum Smet, qui has hæreses primus in Turingia publicauit, quem etiam in vltimo iudicio Christi loco sessurum dicebant.

Om-

Doctores Catholici.

[c] Ludolphus de Saxonia de vita Christi, c. 12. Dum explicat rationem purificationis B. Mariæ, dixisserq; *ingressuros Ecclesiam prius debere à peccatis purificari: Propter quod* (inquit) *consuetudo est, quod aqua benedicta habetur ante fores Ecclesiæ, vt ingressuri eius aspersione purificentur etiam a venialibus. In cuius figura labium cum aqua erat ante ostium Tabernaculi: & ibi Aaron & filij eius ingressuri Tabernaculũ, lauabãt manus & pedes.*

[d] Harueus (in c. 7. ad Hebræos, interpretãs illa verba quæ Apostolus de Melchisedec dixerat, *manet Sacerdos in perpetuum*) *Sacerdotium* (inquit) *Christi & Ecclesiæ est æternum.* (Et pòst:) *Nam Melchisedec panem & vinum obtulit Deo pro Abraha, & quotidie panẽ & vinum Deo Sacerdotes offerunt pro salute fidelium, atque panis ipse & vinum fiunt corpus & sanguis Christi, ac permanent in æternum; ita vt vitã æternam dignè accipientibus conferant. Propter ista rectè dicitur Melchisedec manere Sacerdos in perpetuum, quia nullus alius ritus instituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Christum designat perpetualiter interpellantem pro nobis.*

[e] Durandus li. 4. dist. 2. q. 2. *In Confirmationis sacramento datur Spiritus sanctus ad robur: ideo dictũ est Luc. 24. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.*

[f] Idem li. 4. dist. 10. q. 1. *A principio Ecclesiæ fuit articulus fidei ab omnibus concessus, quòd verum corpus Christi esset realiter in hoc Sacramento, & non figuratiuè, nec sicut in signo tantùm, nec per solam communicationem idiomatum.*

[g] Idem li. 4. distin. 17. q. 9. *Confessio (habita copia Sacerdotis) de necessitate salutis est ijs qui peccauerunt mortaliter: quia ministri quadam peccata remittere (Ioan. 20.) & quædam retinere non possent, nisi eis innotescant. quod fit per vocem confitentis.*

[h] Idem li. 4. dist. 23. q. 1. *Extrema vnctio est sacramentum, quia est remedium sub rebus sensibilibus appositum, quod in subsidium vitæ spiritualis ordinatur. Iacobi 5.*

[i] Harueus in 1. Cor. 3. *Catholici Doctoris minus recta doctrina, quam ignis in die Domini probabit, damnum patietur: ipse autẽ saluus erit, sic tamẽ quasi per ignẽ. vt per ignẽ purgatus fiat saluus, & nõ sicut perditus æterno igne in perpetuum torqueatur.* Thomas verò de Argentina li. 4. dist. 45. q. 1. docet, *viuos per suffragia sua ijs defũctis prodesse, qui sunt membra eiusdem mystici corporis, quia membrorum natura est, sibi mutuo subuenire.*

[k] Harueus in c. 11. ad Hebræos: *Deus posuit Enoch in alia secreta regione, donec circa finem seculi cum Elia veniat, reliquias Israël ad fidem conuertere.* §. Non ergo adhuc aut Elias, aut Enoch venit, ac multo minus isti nebulones taliũ Prophetarũ personas gestàrunt.

[l] Thom.

1033 vniuersali Ecclesia: sequitur, *quod sit facta a Papa, vt à Vicario Christi generali* quod etiam patet
ex hoc, quia *frequenter Papa creat nouas Sedes, seu Episcopatus, & mutat & priuat. Et Iura*
expresse, hoc eum facere posse. Quantum ad tertium: *Omnes potestates inferiores etiam* [illegible]
1034 *nentur iuuare Papam in eo quod expedit ad bonum regimen Ecclesiæ*: quia bonum Reipub. ad cuius
conseruationem omnes tenentur, potissimè dependet ex potestate eius cuius est ordinare gra-
dus & status in tota Ecclesia. Et quantum ad hoc, ei subsunt. Hæc dicta sunt de sentétia Herucí.

1035 Platina: *Benedictus* 10. (aliàs 12.) *censuras in Bauarũ à Ioanne, vt in vsurpatorem Imperij* [illegible]*as,*
confirmauit.

Ludolphus Saxo de vita Christi, in 2. parte ca. 1. *Petrus tanquam senior, ac princeps, & caput*
aliorum, fit os totius collegij, & præ omnibus, & pro omnibus respondit, qui omnibus præesse & prodesse
1036 *debuit. Ex quo patet, quòd præcipuè ad Petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide, & per-*
tinentibus ad eandem.

Ioannes Beletus de diuinis officijs cap. 13. *Ecclesiastica persona, aliæ sunt dignitatis, aliæ ordinis.*
1037 *Dignitatis sunt, vt Papa, Patriarcha, Cardinalis, Primas, &c.* (Et ca. 14.) *Dominus Papa, id est, Pater Pa-*
trum, summi Pontificis, qui in Lege fuit, personam gerit.

Ioannes Boccatius in ea siue historia, seu fabula, quam de Abrahamo Parisiensi Iudæo, post
inspecta Romanæ curiæ flagitia, ad fidem Christi conuerso, narrat, eleganter insinuat, singula-
re opus Dei, & veritatis fidei Christianæ certissimum signum esse, quòd in tanta Pontificum &
clericorum Romanæ vrbis auaritia & luxuria, tamen eiusdem Ecclesiæ fides & successio firma
1038 per omnes ætates perseuerat. vt cùm Ecclesia Romana nihil interdum aliud agere videatur,
quam vt seipsam perdat: solus Christus eam ex gratuita misericordia sua sciatur conseruare, ad
veritatem fidei suæ ea potissimùm ratione manifestandam.

Bartolus in Constitutione extrauagante, quæ incipit, Ad reprimendum, quomodo in læsæ
maiestatis crimine procedatur, verb. totius orbis. *Primo fuit imperium Babylonis, secundo Persa-*
rum & Medorum, tertiò Græcorum, quartò Romanorum. vltimo adueniente Christo, istud Romanũ Im-
1039 *perium cœpit esse Christi Imperium, & ideo apud Christi Vicarium est vterque gladius, scilicet spiritualis,*
& temporalis. Christus enim est lapis abscissus sine manibus, cuius regnum non dissipabitur: de quo prophet-
auit Daniel cap. 9. Post Christum igitur omne Imperium est apud Christum & eius Vicarium, & transfer-
tur per Papam in Principem secularem.

Nicolaus de Lyra in c. 16. Matthæi: *Potestas clauium data Petro, intelligitur dari alijs, licet Pe-*
tro principalius, in quantum erat aliorum Capitaneus. Et in cap. Lucæ 22. super illa verba, (*Vt non*
deficiat fides tua, & tu conuersus confirma fratres tuos:) *Ex hoc* (inquit) *patet, fidem non deficere ad finẽ*
mundi, potissimùm in Ecclesia Romana, quæ à Petro post Christum fuit data est.

1040 In Reuelationibus S. Brigittæ, Deus conqueritur de Papa lib. 1. c. 41. *Conqueror super te, caput*
Ecclesiæ meæ, qui sedes in sede mea, quam Petro & successoribus eius tradidi ad sedendum in ea, triplici
authoritate & dignitate: primo, vt potestatem haberent ligandi animas & soluendi à peccato. Secundo, vt
aperirent cælum pœnitentibus: Tertio, vt clauderent cælum maledictis & contemnentibus &c.

1041 In Reuelationibus B. Brigittæ, lib. 4. c. 49. de Papa ad Deum hæc verba proferuntur: *Ecce Vi-*
carius tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxeriam sedem suam in antiquum & priorem locum, vbi
sedit primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum.

1042 Ibidem ex parte filij Dei ad Vrbanum quintũ dicitur ca. 137. *Regulam religionis, quæ fundari*
incipi debet in loco VValzsteno, volo vt non solum authoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui
Vicarius meus es in terris, roboretur.

1043 Ibidem ex parte matris Dei ad B. Brigittam: *Audi & attende diligenter quid ego* [illegible] *de*
duobus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est filius meus dilectus Christus. Secundus,
re [illegible] *pro filio meo, est ille qui residet in Papali sede: videlicet sede Dei in mundo.*

1044 Deus B. Brigittæ reuelans quædam ad Regnum Cypri spectantia, lib. 7. c. 19. [illegible] *inquit* [illegible]
b. loquor ego ad illos Christianos Latinos, obedientiæ Romanæ Ecclesiæ subiectos, qui mihi in [illegible] *more*
fidem Romanam Catholicam deuouerunt, & per opera mihi contraria, a me totaliter recesserunt. Græci au-
tem, qui sciunt, quod omnes Christianos tenere oportet vnam tantùm fidem Christianam Catholicam,
[illegible] *tantummodo subesse Ecclesiæ, scilicet Romanæ, vnumq́; solum Vicarium meum generalem in mundo*
debere Romanum summum Pontificem supra se spiritalem habere Pastorem: & tamen nolunt [illegible]
1045 *clesiæ Romanæ, & Vicario meo spiritualiter subijcere, & humiliter subiugare, propter eorum* [illegible]
per [illegible]*, & propter cupiditatem, vel propter carnis petulantiam, siue propter aliquod aliud, quod ad* [illegible]
pertinet: indigni sunt post mortem veniam a me & misericordiã obtinere. Alij vero Græci, [illegible]
vellent, se fidem non possunt fidem Catholicam Romanam, & tamen si scirent & possent, eam deuote [illegible]
benter reciperent, & Romanæ Ecclesiæ se humiliter subiugarẽt, & nihilominus secundum ipsorum con-
ditas in statu & fide sua, in qua sunt, abstinent à peccando, & piè viuunt: istis talibus post ipsorum mortem
in supplicijs misericordia mea debetur, quando ipsi ad iudicium meum vocati fuerint.

Ciuitas Dei seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas diaboli seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1314	202. Benedictus 10. dictus 12. Tolosanus, Gallus, sedit an. 7. m. 4. d. 6.	
1342	203. Clemens 6. Lemouicen. Gallus, sedit an. 10. m. 7.	Lud. Carolus 4. an. 32
	204. Innocentius 6. Lemouicensis, Gallus, sedit an. 9. m. 8. d. 26.	
	205. Vrbanus 5. Lemouicensis, Gallus, sedit an. 8. ... d. 27.	Gra... Ioannes Paleologus an. 3...

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

[l] Omnium hominum animas ab initio simul creatas esse in Paradiso.

[m] Ieiunia per sacerdotes indicta non esse obseruanda, nisi tantùm Vigiliam Natiuitatis Domini, & Assumptionis B. Mariæ.

[n] Imagines Sanctorum, & Christi crucem non esse adorandam.

[o] Licere Flagellantibus dissimulare, & tam sacerdotes, quàm Ecclesiastica sacramenta exterius profiteri, atque etiam peierare corá Inquisitoribus, quoniam hæc & cætera peccata per flagellationis victimam expientur.

166. De Marsilio Patauino.

[a] Marsilius dicebat, nec Episcopum à presbytero, nec presbyterum à Papa differre in potestate. Bernardus Lutzenburgus.

[b] Christum, quando cælos ascendit, non dimisisse Vicarium, & ideo Papam non esse Vicarium Christi.

[c] Papam iudicari posse ab Imperatore, sicut Christus,

Doctores Catholici.

[l] Thom. de Argent. lib. 2. distinct. 17. *Nullius corporis anima fuit producta ante corporis humani productionem. Alioqui nec opus Dei fuisset perfectum: & anima vel bene agens cum Angelis beatificata esset, vel malè cum dæmonibus damnata.*

[m] Ioannes Belethus de officiis diuin. c. 8. q. 10. & 11. *Ab ipso Deo, in Paradiso statim post ipsam hominis creationem ieiunium cœpit, cùm dicebatur: De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. Quod ante Legem à Moyse, sub lege ab Elia, tempore gratiæ à Christo obseruatum est. Vnde & nos ex Patrum institutione Quadragesimam ieiunãtes, decimas dierũ Christo damus. Et loco Vigiliarũ, quæ fiebãt in profestis Sanctorũ, ieiunia successerũt.*

[n] Durandus lib. 3. distinct. 9. q. 2. *Solus Deus adoratur adoratione latriæ per se, humanitas Christi per accidens. Crux autem & imago nunquàm propriè adoratur ea reuerentia quæ debetur exemplari, sed tantùm reuerendæ sunt vt signa, per quæ admoniti illa rem adoramus, ac si præsens esset in se.*

[o] Durandus lib. 4. distinct. 7. q. 1. *Confiteri fidem tempore persecutionis, necessarium est ad salutem cuilibet fideli, adeò vt sacramentum confirmationis ad hoc institutum esse dicat, vt baptizatus, qui tempore pacis iam habebat gratiam confitendi fidem, haberet deinceps tantam fortitudinem, vt etiã tunc confiteretur, quãdo mortis periculũ ex confessione immineret.* Clemens Papa 6. (vt auctor est Trithem. in Chron.) hác sectá è medio sustulit: corrigibiles per publicã pœnitentiá ad viá veritatis reducẽdo, pertinaces iudicio seculari tradẽdo.

[a] Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 68. *Nedum Papa, sed quilibet Episcopus maior est in iurisdictione & administratione quolibet presbytero, vt ait Isidorus 25. distinct. c. Perlectis. Summus autem Põtifex maior est omnibus Episcopis, excepta consecratione Episcopali, Presbyteri tenent typum septuaginta Discipulorum, Episcopi Apostolorum, Papa verò Christi.*

[b] Aluarus in eodem lib. c. 68. *Hoc fuisset Ecclesiam dimittere sine capite, contra illud concilij Parisiensis dictum: Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & prouidẽtia gubernantur. Tales enim ἀκεφάλους, id est, sinè capite prisca consuetudo nuncupauit.* Et c. 55. *Petrus inter Apostolos (Ioannis 1. Matth. 16. 17. 18. Marci 16 Lucæ 5. 22. Ioan. 6 13. & 21. Actor. 1. 5. & 10.) & per consequens successor Petri inter vniuersos Ecclesiarũ Prælatos præcellit potestate & dignitate.* Et c. 12. notat ex Cypriano, *locum Fabiani Papæ locum esse Petri.* Et cap. 68. *Omnes Romani Pontifices successores Petri sunt.*

[c] Aluar. c. 56. *Potestas spiritualis, quæ supremũ finẽ hominis intẽdit (1. Cor. 2. Spiritualis à nemine iudicatur)*

V habet

*Sciant etiam Græci, quod eorum Imperium & regna, siue dominia nunquàm stabunt secura, neque in
pace tranquilla, sed inimicis suis semper subiecti erunt, à quibus semper sustinebunt grauissima damna,
& miserias diuturnas, donec ipsi cum vera humilitate & charitate, Ecclesiæ, & fidei Romanæ se deuo-
tè subiecerint, eiusdem Ecclesiæ sacris constitutionibus & ritibus se totaliter conformando.* Hæc ibi.
1046 Quam reuelationem vere diuinam extitisse, ex eo scimus, quòd ita res tunc futuras prædixit, vt
eas euenisse nunc videmus. Nam D. Brigitta multis annis prius mortua est, quàm tota Græco-
rum respublica (expugnata per Turcos Constantinopoli) penitus deleretur. Futura vero præ-
dici vere non possunt, præterquàm à Dei spiritu, qui solus futura nouit, velut is qui & auctor est
eorum, & cui iam nunc præsentia existunt. Itaque apud Isaiam ad idola & idolorum cultores ait:
(cap. 41.) *Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia dij estis vos.* Romanæ igitur
Ecclesiæ primatus non modò certissima de cælo reuelatione testificatus, verùm etiam [illegible]
prædictione earum rerum quæ tunc futuræ erant, munitus, & prædictionis manifesto euen-
tu ac veritate confirmatus est.
1047 Baldus l. f. in fine C. D. ll. nu. 4. *Solus Papa potest deponere Imperatorem, & non ex omni causa, sed
solum ex causa graui & notoria, ex qua turbatur vniuersalis status Christianus vel Ecclesiæ.*
Idem ibidem nu. 2. *Nihil est maius siue sanctius Imperio, intellige, nisi Apostolatus B. Petri. Cùm
enim Apostolicus confirmet principem, istud est manifestum signum superioritatis, vt in Authentica de
defensore ciuitatis. §. Interim. Et ideo Imperator iurat Domino Papæ fidelitatem.*
Idem ad ius Canonicum in Procœmio decretalium nu. 6. *Papa est seruus seruorum Dei, quantum
ad humilitatem. Nam quantum ad potestatem, est Dominus dominorum, & quæcunque potestas est sub
cælo, est in summo Pontifice.*
Iacobus Nauarchus in epistola Asiatica: *Factum est* (inquit) vt anno circiter 1368. *Nestorianus
quidam Maraus nomine Romam venerit, quem initiatum summus Pontifex ad suos remisit. Romanum
enim Pontificem Apostolorum principis successorem appellant.*
1048 Richardus de Media villa in lib. 4. sentent. dist. 24. *Cùm Ecclesia sit vnum corpus Christi my[illegible]i-
cum, ex diuersis statibus & membris constitutum, ad obseruationem huius vnitatis oportet esse vnum
caput, sub quo diuersi status Ecclesiæ & membra diuersa conueniant secundum proportionem in vnum,
vt sic conformetur Ecclesia militans suo exemplari in cælo. Ille autem Episcopus, qui præest toti Eccle[illegible]æ,
est Episcopus Romanus.*
1049 In tract. Parisiis edito contra errores Ioannis de Montesono, qui extat in fine libri Sent. Pe-
tri Lombardi: *Præsentem* (inquiunt) *tractatum sub Apostolicæ Petri sedis, & sedentis in ea summi
Pontificis correctione duximus compilandum.* (Et pòst:) *Prima conclusio est. Ad sanctam sedem Aposto-
licam pertinet, auctoritate iudiciali suprema circa ea quæ sunt fidei, iudicaliter definire. Et hæc proba-
1050 tur, quia ad illius tanquàm ad supremam iudicis auctoritatem pertinet, in fide iudicialiter f[illegible]re, cuius
fides nunquàm deficit: Sed sanctæ Apostolicæ sedis fides nunquàm deficit. Maior est nota, sed minor
probatur: quia de hac sancta sede in persona Petri Apostoli in ea præsidentis dictum est: Petre, rogaui pro
te vt non deficiat fides tua.*

*Vnum Pastorem primum omnino esse debere: illum autem hoc tempore videri fuisse
Vrbanum 6. & quomodo se gerere aliquis debeat in schismate, quando
plures simul Pontifices Romani eliguntur.*

Ioannes de Gerson p. 1. de auferibilitate Papæ ab Ecclesia, Consideratione 8. *Auferibilis est &
mutabilis, lege stante, qualibet politia ciuilis, Monarchia seu regalis, vt fiat Aristocratica: & non sic de
1051 Ecclesia, quæ in vno monarcha supremo per vniuersum fundata est à Christo. Potest deduci consideratio
tam à priori, quàm à posteriori, deducendo variationes, quæ fuerunt in aliis politiis: quia nullam aliam
politiam instituit Christus immutabiliter monarchicam, & quodammodo Regalem, nisi Ecclesiam. Et op-
1052 positum sentientes de Ecclesia, quòd scilicet fas est esse plures Papas, aut quòd quilibet Episcopus est in sua
Diœcesi Papa, vel Pastor supremus, æqualis Papæ Romano, errant in fide, & vnitate Ecclesiæ, contra arti-
culum illum, Et in vnam sanctam &c. Et si pertinaces maneant, iudicandi sunt hæretici: sicut Mar-
1053 tinus de Padua, & quidam aliorum. Consonat ratio: quia sicut ad vnam fidem, & ad easdem sacramenta
obligantur omnes viatores: sic oportet, vt non esset schisma, reductionē finalem fieri ad vnum supremum.
Secus, vbi cōmunitas regitur legibus solis naturalibus & traditionibus humanis quæ pro varietate tem-
porum & locorum laudabilius & vtilius variantur, quàm vt vno tenore [illegible]ligent omnes.*
Ioánes de Gerson in 4. parte, serm. de pace, & vnitate Græcorum: *Quamuis principale caput &
tanquam essentiale sit Deus, in carne humana caput Ecclesiæ Christus; voluit tamen cons[illegible]tuere caput
1054 secundum, tanquam Vicarium, quod in his inferioribus esset. Et hoc caput vocamus Papam, Patrem no-
strum sanctum, qui est verus & solus Christi Iesu Vicarius: alioquin facilè Eccle[illegible] [illegible]
sionem, nisi esset ei caput quoddam principale & summū, ad quod potest & debet fieri recursus.* Et p[illegible]
1055 *Omnes homines principes, & alij subiectionem habent ad Papam: inquantum eorum iur[illegible],
temporalitate & dominio abuti vellent contra legem diuinam & naturalem: & potest [illegible]
nominari potestas directiua & ordinatiua, potius quam ciuilis vel iuridica.*

Theo-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Iesu Chr.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1371	206. Gregorius 11. Lemouicensis, Gallus, sed. an. 7 m. 2 d. 27.	Lu. VVenceslaus an. 22.
1378	207. Vrbanus 6. Neapolitanus, sed. an. 11 m. 6 d. 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

stus à Pilato aut Cæsare iudicatus est.

[d] Ecclesiam temporalia habere non posse.

167. De impio Bertoldo.

[e] Bertoldus de Rorbach Begardus dicebat, Christũ in sua passione sic derelictum, vt præ dolore dubitauerit de salute. In Appendice Vsperg.

168. De Turelupinis.

[f] Dicebãt, de nulla re naturaliter indita, erubescẽdum esse: & ideo in nuditate & pudendorum exercitio palàm viuendum esse. Bern. Lutzenb.

169. De VViclefi hæresibus.

[g] Quadraginta quinque articuli, qui ex variis VViclefi operibus decerpti, in concilio Constãtiensi extant in Sess. 8. neq; singuli sunt pro diuersis hæresib. habẽdi, cùm permulti eorũ eandem rem sæpius inculcent & repetant: neq; plerique eorum nouam hæresim condunt, sed plerumq; vnam ex antè damnatis renouant. Quas iam sub Berengarij, Petrobusianorum, Henricianorum, VValdensium, Albigensium, Lolhardorũ, aut Marsilij Patauini impiis placitis cõfutatas esse, declarauimus. Itaque hoc in loco non veteres illas cõtra Eucharistiã, Cõfessionẽ, Excõmunicationem, religiones Mendicantiũ, Indul-

Doctores Catholici.

habet iudicare temporalem potestatem, quæ intendit finem ordinabilem ad finem spiritualis potestatis. Et c. 68. *Pilatus iudicauit Christum, quasi personam priuatam, & tanquam populi deceptorem, à Iudæis accusatum. Papa verò succedit Christo, non secundùm quod ille malignè accusatus est, sed in potentia.*

[d] Aluarus ibidem c. 68. *Christus habuit loculos, Ioann. 12. & Ecclesia primitiua pecunias in communi, Actor. 4. & 5. Item si sancti martyres & confessores Prælati sciuissent, esse peccatum bona temporalia possidere, nunquam donationes talium recepissent, & dispensassent.* Sic argumentatur Prosper 12. q. 1. c. Expedit.

[e] Thomas de Argentina in 3. sent. distinct. 15. art. 1. *Secundùm fidem, quam tenemus, Christus fuit verus comprehensor, & nunquã à fruitione beata destitit, & tamen fuit verus viator, & acerbissimam mortem sustinuit.*

[f] Nicolaus de Lyra c. 12. 1. ad Corinth. in illa Pauli verba: *Quæ putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorẽ circundamus.* Cultus (inquit) *exterior magis adhibetur membris ignobilioribus. Nam pudenda & partes egestioni deseruientes, propter aliquam fœditatem diligenter tegimus. Honesta autem nostra nullius egent operimenti.*

[g] Postquam intellectum est, VViclefum noui aliquid in Ecclesia moliri, mox Pontifex Romanus (cuius epistola extat apud Foxum in hæreticis ipsius Commentariis) ad Richardum Angliæ Regem scripsit, vt cùm Archiepiscopus Cantuariensis & Episcopus Londinensis mandatum ab ipso accepissent, VViclefi confessionem ad se transmittendi, suam auctoritatem ad eam rem, si opus esset, interponeret. Deinde silentium VViclefo est indictum. Nec ita multo pòst concilium Prouinciale conuocatum est, in quo multi eius articuli condemnabantur. Et illi in primis, qui trãssubstantiationem & realem corporis Christi præsentiam in Eucharistia oppugnabant. Tum autem complures viri docti scripserunt contra VViclefi hæreses, Ioannes Kyningam, Strodus, Richardus Lauinham, Guihelmus Bertho, Ioannes Gascoyn, Simon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas VVynterton, Richardus Maydeston, Gualterus Disse, Robertus Humbleton, Ioannes Tyssington, Ioannes Maronis, Ioannes Mark, Gulielmus VVodfordus. Et hi omnes Angli cùm essent, eadem ferè ætate cum VViclefo vixerunt. Demum Constantiense concilium Sess. 8. sic habet: *Nostris temporibus vetus ille & inuidus hostis noua certamina (vt probati temporis huius manifesti fiant) suscitauit, quorum dux & princeps extitit quondam Ioannes VViclef, Pseudochristianus,*

Theodoticus à Nien in lib. 2. de ſchiſmate cap. 2. *Cardinales in electionem Vrbani nemine di-
erepante concordârunt.* Et cap. 15. *Carolus Imperator, & Ludouicus Hungariæ Rex ſcripſerunt ad
1056 Cardinales, qui iam ab Vrbano ſchiſmaticè receſſerãt, ipſos rogando, vt Vrbano, quẽ ipſis regibus & toti
1057 Chriſtianitati generalem Pontificem paulo antè dederant, obedirent.* Et cap. 17. *Habuit Vrbanus ſecum
quaſi totam Tuſciam, Lombardiam, pro maiori parte Alemaniam, Bohemiam, Hungariam, Angliam,
Poloniam, Daciam, Sueciam, Noruegiam, Pruſſiam, Friſiam, & multas alias nationes Alemaniæ
contiguas.*

Platina in vita Vrbani ſexti: *Poſt menſem tertium Galli Cardinales veriti ſeueritatem Vrbani acerrimè ſimoniacis interminantis, Anagniam primò, deinde Fundos confugêre, vbi priorem Pontificis electionem velut non liberam accuſantes, Ioanna Regina fauente, nouum Pontificem creant Clementem ſeptimum. Hinc grauiſſimum ſchiſma ortum eſt, cùm pars Chriſtianorum principum Vrbano, pars Clementi fauerit.* §. Clementi autem adhæſit Francia & Hiſpania.

Franciſcus de Zabarellis Cardinalis Florentinus, interim dum ſchiſma hoc durabat, ita ſcripſit
1058 in tractatu de ſchiſmate Pontificum: *Quærimus, quibus modis prouideri poſſit, vti ſit in Eccleſia vnicus Romanus Pontifex, cui Catholici omnes pareant, & non duo, vti nunc de facto? Si contingat eſſe contentionem inter duos de papatu, concilium eſt iudex. Nam regimen vniuerſalis Eccleſiæ, vacante papatu, conſiſtit penes ipſam Eccleſiam vniuerſalem, quæ repræſentatur per concilium generale, & ipſo Concilio congregato, penes ipſius concilij partem potiorem.*

Ioannes de Gerſon de modo habendi ſe tempore ſchiſmatis: *In ſchiſmate præſenti, tam dubio, temerarium, iniurioſum, & ſcandaloſum eſt, aſſerere, omnes tenentes iſtam partem, vel alteram, vel omnes neutrales etiam abſolutos, eſſe vniuerſaliter extra ſtatum ſalutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de ſchiſmate ſuſpectos.* (Et pòſt:) *In præſenti ſchiſmate poteſt apud plurimos applicari rationabiliter documentum Ambroſii ad Auguſtinum de ieiunando vel non ieiunando Sabbato, ſecundùm diuerſitatem temporum, locorum & perſonarum. Poteſt ſine periculo ſchiſmatis aut damnationis nunc illi, nunc iſti, modis iſtis, obedire: & nunc cum iſtis, nunc cum aliis cõmunionem præſtare. Et hoc totum dicitur propter probabilem ignorantiã iuris, iſtius vel illius partis. Et ſuppoſito, quòd ab initio ſchiſmatis fortè tentanda fuiſſet alia via, ad ſciendum, ſi per excommunicationes, aut prædicationes, vel aliter, omnes ad vnam obedientiam trahi potuiſſent; attamen cognito per experientiam, quòd talia nihil proficerẽt, imò nocuerunt, quòd de die in diem maior inuolutio ſequitur: videtur faciendum, vt dictum eſt. Secundum documentum, quòd inter omnes eiuſdem obedientiæ expedit adhærere ſententiis latis à ſuo ſuperiore credito, alioquin non eſſet vinculum charitatis. Tertium documentum eſt, de caſibus reſeruatis Papæ,*
1059 *de diſpenſationibus, & aliis in foro conſcientiæ, vel publico, poſſint homines ſecundum credulitatem ſuæ partis, & ſeipſos quietare pro facto tenendo, id quod eorum ſuperior creditus fecerit. Neutrales autem videntur habere ſufficientem recurſum ad Ordinarios, apud quos ſecundùm eorum opinionem, communiter loquendo, eſt poteſtas deuoluta.*

Antoninus part. 3. tit. 22. à cap. 2. vſq; ad 6. de hoc ſchiſmate diligenter copioſeq́; agens, tan-
1060 dem ait: *Etſi neceſſarium ſit credere, ſicut vnam eſſe Catholicam Eccleſiam, non plures; ita & vnicum eius Paſtorem Vicarium Chriſti* (iuxta id Ioan. 10. *Fiet vnum ouile, & vnus Paſtor:*) *tamen ſi contingit, plures per ſchiſma creari ſeu nominari Pontifices ſummos vno & eodem tempore; non videtur ſaluti neceſſarium, credere iſtum eſſe, vel illum; ſed alterum eorum, qui ſcilicet fuerit canonicè aſſumptus. Quis autem fuerit canonicè electus, non tenetur quis ſcire, ſicut nec ius Canonicum; ſed in hoc populi ſequi poſſunt maiores ſuos ſeu Prælatos.*

Epiſtola Ioannis VVicleſi ad Vrbanum Papam ſextum. Quodq́; præcipua cauſa, cur hæretici tantopere ſemper oppugnârunt Eccleſiam Romanam, non ea fuit, quòd ab initio negârint eam eſſe primam ſedem, aut caput omnium Eccleſiarum, ſed quòd ſuam hæreſim ab ea condemnari, moleſtè ferrent.

Ioannes Foxus VVicleſiſta ex parte, ſed ex toto Caluiniſta, in rerum geſtarum Commẽtariis, lib. 1. fatetur, VVicleſum ad Vrbanum Papam ſextum in hæc verba ſcripſiſſe: *Gaudeo planè detegere cuicunque fidem meam, & ſpecialiter Romano Pontifici, quia ſuppono, quòd ſi ſit orthodoxa, ipſe fi-
dem meam humiliter confirmabit, & ſi ſit erronea, emendabit.* (& pòſt:) *Suppono iterum, quòd Romanus
1061 Pontifex cùm ſummus Chriſti Vicarius in terris ſit, ad illam legem Euangelij inter viantes maximè obligatur.* (Et pòſt:) *Si in iſtis erranero, volo humiliter, etiam per mortem, ſi oporteat, emẽdari. Et ſi in perſona propria ad votum potero laborare, vellem præſentiam Romani Pontificis humiliter viſitare.* (Et iterũ:) *Cùm Dominus dederit Papæ noſtro inſtinctus iuſtos Euangelicos, rogare debemus, quòd inſtinctus illi non per ſubdolum conſilium extinguantur, nec quòd Papa aut Cardinales aliquid agere contra legem*

Domini

Ciuitas Dei *seu continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

Indulgentias, Decretales Epistolas, & Romanæ Ecclesiæ primatum, iam olim damnatas hæreses, profe-tam, sed aut prorsus nouas, aut eas certè, in quibus à VViclefo Lutherani aut Caluinistæ dissentiunt, vt ipsi videant, se nō esse eiusdem fidei & Ecclesiæ, cuius VViclefistæ fuerunt.

[b] Prima VViclefi hæresis hæc fuit, non licere Ecclesiasticis tēporales aliquas possessiones obtinere: adeo vt ne decimas quidem eis deberi dixerit. Quod principium hæreses suas promulgandi instituto eius maxime opportunū fuit. Ea enim re & apud laicos alios qui diuitiis cleri iam inuidebant, & apud principes aliquot viros tantam gratiam iniit, vt Episcopis non liceret in eum aliquid grauius statuere. Ad hanc verò hæresim pertinent septem articuli 10. 16. 18. 32. 33. 36. 39.

Idem Vrbanus 6.

Idem

[c] Deus debet obedire diabolo. Artic. 6. 5. Quem articulū quacūque occasione VViclefus proposuerit, certum est, nihil dici potuisse, quod diabolo iucūdius foret: multa verò istiusmodi adscribit ei Thomas VValden. in principio tomi 2. doctr. 4. veluti, quòd Deus est quidlibet.

[d] Artic. 15. Nullus est Dominus ciuilis, nullus Prælatus, nullus Episcopus, dū est in mortali peccato. Eodem pertinent alij sex articuli 4. 8. 13. 17. 26. & 30. Nam in sexto articulo ait: Si Epi-

Doctores Catholici.

stianus, qui dum viueret, aduersus religionem Christianam & fidē Catholicā, pertinaciter asseruit & dogmatizauit plures articulos. (Et pòst:) *Aduersus quos in Dei veritate exurgētes magistri & doctores vniuersitatū & studiorum Oxoniensis & Pragensis, articulos prædictos scholasticè diu pòst reprobarūt: reuerendissimi insuper Patres Archiepiscopi, Episcopi, pro tempore Cantuariensis & Eboracensis, sedis Apostolicæ Legati in Anglia, & Pragensis in Bohemiæ regnis, condemnārūt. Libros etiam eiusdem Ioannis VViclefi comburendos fore, dictus Archiepiscopus Pragensis, sedis Apostolicæ Commissarius in hac parte, sententialiter iudicauit, & eorum qui superessent, prohibuit lectionem. Rursus his ad notitiam sedis Apostolicæ & generalis concilij deductis, Romanus Pontifex in concilio Romano vltimo celebrato, dictos libros, Tractatus & opuscula condemnauit, iubens illos publicè concremari.*

[b] Nicolaus de Lyra in Moralibus super c. 18. libri Numerorū: *Per hoc quod sacerdotibus assignantur primitiæ, & Leuitis decimæ pro sua familiarumq́; suarum sustentatione, ostenditur, quòd in nouo Testamēto populus tenetur prouidere seruientibus Deo de victu & vestitu, secundùm rationem statuum & personarum.* Ioannes de Gerson in 1. parte, de statibus Ecclesiasticis sub litera K sic ait: *Status summi Pontificis & alter quicunque inferior Ecclesiasticus dotandus est vel fouendus pro debita & honesta sustētatione temporaliū, sine quibus in hac vita misera, spiritualia diu non subsistunt.* Et in tractatu De contractibus, parte 1. consideratione 20. *Licitum est Ecclesiasticis, de redditibus in communi vel proprio viuere iuxta determinationē Christi & Apostoli,* (1. Cor. 9.) *& obseruationem totius Ecclesiæ. Dignus est enim operarius mercede sua. Denique detrahentes Ecclesiasticæ dotationi, propter hoc damnati sunt, vt hæretici, nouissimè in concilio Constantiensi. Et hæc est causa, quæ martyrem Thomā* (Cantuariensem) *fecit.* Hæc Gerson.

[c] Gerson de passionibus animæ, Cōsiderat. 6. *Iustum Dei iudiciū dæmones excæcat, illudens eis, & peruersissimos eorum conatus aduersus electos suos conuertens in vsum suæ bonitatis.* 5. Hoc vtique non est, Deum obedire diabolo, sed illius ministerio vti ad fidem diabolo molestissimum.

[d] Lyranus in 23. c. Matth. *Prælatis etiam malis est obediendum, nisi in eis quæ sunt manifestè contra Deum. Et sunt habendi in reuerentia, quàm diu tolerantur in suo officio. Quod patet per exemplū Dauid, qui venerabatur Saulem, licet sciret, eum malum & à Deo reprobatum.* Item in Reuelation. S. Brigittæ lib. 1. c. 47. *Etsi*

V 3 *pessimus*

Domini moneantur. Igitur rogamus Deum nostrum cuiuslibet creaturæ, quòd sic excitet Papam nostrum Vrbanum sextum, vt inceperat, vt imitetur cum clero suo etiam in moribus Dominum Iesum Christum, & rogemus specialiter, Papam nostrum à maligno consilio præseruari. §. VViclefi verba planè docent, illum in principio suæ hæreseos à primatu Romani Pontificis non abhorruisse, cùm Vrbanum sextum & *suum Papam* vocet, & *summum Christi Vicarium in terris* esse dicat, ab eoque fidē suam vel *confirmari*, si orthodoxa est, vel *emendari*, si erronea est, supponat, contentusque sit, etiam per mortem, si oporteat, emendari. Deinde agnoscit iustos instinctus Euangelicos in Vrbano, eosque petit præseruari. Quæ omnia declarant, VViclefum fuisse hoc animo, vt si Romanus Pontifex hæresim ipsius tolerare voluisset, eū semper habiturus esset pro summo Christi Vicario in terris;
1061 imò semper ita videtur habuisse Vrbanum sextum. Nam *in articulo nono* sic ait: *Post Vrbanum sextum non est aliquis recipiendus in Papam, sed viuendum more Græcorum sub propriis legibus.* Quid verò? Qui negat aliquem recipiendū in Papā *post Vrbanum sextum*, nónne eo ipso fatetur, & Vrbanum sextum, & Romanos Pontifices, qui *ante Vrbanum* in Petri cathedra sederunt, legitimos Christi Vicarios fuisse? Quòd ergo idem VViclefus in articulo 37. dicit, *Romanam Ecclesiam esse Synagogam satanæ, & Papam non esse immediatum Vicarium Christi & Apostolorum*: vtique illam dicit Romanam Ecclesiam, quæ post Vrbanum sextum extitit: illam vtique Romanā Ecclesiam, quæ iam cœpit dogmata VViclefi reiicere, & velut hæretica condemnare. Sin autē Romana Ecclesia hæreses VViclefi approbasset, iā absq; omni controuersia nō modò Catholica & orthodoxa, verùm etiam prima sedes, & omnium Ecclesiarū caput, ipsius VViclefi iudicio habita semper fuisset. Heretici enim cogitationum & adinuentionum suarum idola sic adorant, vt qui ea coluerit, ab ipsis in summo pretio; qui verò non coluerit, in nullo numero habeatur. Et quoniam huc vsque progressi sumus, non abs re erit, pauca exempla producere, vnde appareat Romani Pontificis primatum non alia de re ab hæreticis tam olim quàm nuper oppugnatū, quam quod ipsorum aut hæreses, aut impia facinora noluerit confirmare.

Tertullianus in libro aduersus Praxeam fatetur, Montanistas suos à Romana Ecclesia *literas pacis* petiisse, & pęne impetrasse: qui tamen cùm viderent, Romanum Pontificem non recipere ipsorum hæreses, iudicio ipsius stare, nouamq; & falsam prophetiam abiicere omnino recusarunt. Eusebiani, qui hæresim Arrij sectabantur, accusarunt quidem Athanasiū (vt præter alios Athanasius in epistola ad Solitariam vitam agentes fatetur) apud Romanum Pontificem, velut apud summū in Ecclesia iudicem; nec enim alioqui poterat causam Patriarchæ Alexādrini cognoscere. Sed postquam intellexerunt, eum studere fidei Catholicæ, atque ipsi Athanasio, licet *fatebantur* (vt est apud Sozomenum lib. 3. cap. 7.) *Ecclesiam Romanam primas apud omnes ferre, vtpote quæ pietatis schola, & Apostolorum metropolis (licet auctores religionis Christianæ ex Oriente primùm eò venissent) iam ab initio fuisset: tamen indignati sunt, se posteriores ideo ferre, quòd magnitudine Ecclesiæ superarentur, cùm pro viuendi studio & virtute lōgè superiores essent.* Ac demum (vt cap. 10. ibi Zozomenus narrat) abdicarunt ipsum Papam, & Hosium Cordubensem, & Maximū Treuerensem Episcopū. Eodē modo *Pelagius* operam dedit, vt sua hæresis Romanæ Ecclesiæ probaretur. Quod cùm non succederet, iudicio eiusdem sedis, quo ad potuit, restitit. *Eutyches etiam Archihæreticus*, à Flauiano Constantinopolis Episcopo ad Pontificem Romanum appellauit. Sed postquam vidit, suam insaniam sedi Apostolicæ displicere; nec amplius ei etiam placuit primatus Romanæ Ecclesiæ. Quid quòd paulo antè ex Abbate Vrspergensi ostendimus, ipsos *VValdenses* ab Ecclesia Romana petiisse suæ religionis confirmationem? Qua non impetrata, mox clamant, Romanum Pontificem esse Antichristum. Idem iam videmus fecisse VViclefum: idemque Lutherum factitasse, suo loco demonstrabimus. Hæc ergo est summa rei. Primatus Romani Pontificis tam illustris semper & perspicuus fuit, vt nemo fere hæreticorum potuerit negare, quin penes eam fuerit, ac in æternum debeat esse summum Ecclesiæ tribunal & iudicium: sed cùm propter mentis suæ cæcitatem certissimò sibi persuadeant hæretici omnes, sua placita esse verum Dei Euangelium, concludunt demum, potius optandum atque eligendum ipsis esse, vt summo iudici Ecclesiæ recusent parère, quàm vt mendacium, quod instar veritatis amplexi sunt, quodq; iamdiu palàm defendere cœperunt, cum famæ suæ detrimento deserant, postea, & condemnent. Sed iam reuertamur ad schismatis, quod sub Vrbano exortum est, persecutionem.

Cùm igitur post Vrbanum sextum vita functum, ei primum Bonifacius 9 deinde Innocentius 7. demum Gregorius 12. Clementi autem Benedictus 13. successisset: de concordia, ex parte Gregorij sincere, ex parte autem Benedicti simulatè actum est. vnde Benedicto pareri desitum est ab omnibus, præterquam fortè à rege Aragonum. Interim Cardinales multi vtriusque partis, vnioni Ecclesiæ addicti, *tertium Pontificem Pisis creabant Alexandrum quintum*, quem volebant solū haberi pro vero Petri successore. Quo mortuo, elegerūt in locū eius Ioan. 22. [illegible] cùm legatos ad Imperatorē Sigismundū missurus, statuisset primū certa loca præscribere, [illegible] bus [illegible] concilium generale indiceretur, demū vbi legatis mādata dedit, [illegible] tia, eisq; liberā loci electionē reliquit. vnde Cōstantiæ indictū est conciliū, cuius etiā indictionem

Gre-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1389	208. Bonifacius 9 Neapolitanus, sedit an. 14 m. 11.	
1404	209. Innocentius 7. Sulmonensis sed. an. 2. d. 21.	Lu. Rupertus Bauarus an. 10.
1406	210. Gregorius 12 Venetus, sed an 8. m. 7. d. 5.	
1409	211. Alexander 5. Cretensis, Græcus sedit m. 10. d. 8.	
1410	212. Ioannes 22. alias 23 Neapolitanus, sedit an. 5. d. 15.	Lu. Sigismundus an. 27.

Hæretici & Pseudoprophetæ

Si Episcopus vel sacerdos est in peccato mortali; non ordinat, non cõficit, nõ cõsecrat, nõ baptizat. §. Illud notarim, VViclefum non minus ordinis, quàm Baptismi aliquod sacramentum posuisse.

[e] Contra institutionẽ religiosæ vitæ, & contra eos qui sustentant religiosos eleemosynis suis, agit in articulis 11. Videlicet in 20. 21. 22. 23. 24. 25. 31. 34. 35. 44. 45. Adeò vt dicat, Augustinum, Benedictum, & Bernardum, & omnes religiosos esse damnatos, nisi eos pœnituerit.

[f] Artic. 27. Omnia de necessitate absoluta eueniũt. §. Nec hoc quidem placet Protestãtibus, saltem omnibus.

[g] Artic. 29. Vniuersitas, Studia, Collegia, Graduationes, & magisteria in iisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantùm prosunt Ecclesiæ, sicut diabolus. §. Scio, nec hũc articulũ Protestantibus probari, licet aliquando Melanchthon, & alij, hoc idem sentientes, abiecerint libros.

[h] Artic. 43. Iuramenta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandũ humanos contractus, & commercia ciuilia. §. Nec istum articulũ puto Protestantibus placere. Cùm igitur VViclefus dissenserit primùm à Lutheranis ob denegatã corporis Christi præsentiam in Eucharistia, deinde tam à Lutheranis, quàm à Zuinglianis & Caluinistis ob Deũ diabolo subiectũ, ob Vniuersi-

Doctores Catholici.

pessimus homo fuerit sacerdos, & dixerit verba illa, Hoc est corpus meum: ipse consecrat verum corpus meum.

[e] Lyranus in Moralibus super c. 9. Matthæi: *Vocatio Matthæi ad Apostolatum significat vocationem hominis secularis ad religionis statũ. Pharisæi murmurantes sunt homines maligni, religionis statui detrahentes.* Idem in c. 33. Ezechielis: *Monachorum & Canonicorum regularium temporalia bona frequenter vsurpare nititur terrena potestas crudelitati coniuncta. Sed sicut per venditionem hominis factam eius res transfertur, sic & magis per donationem factam monasteriis, quia fit principaliter ipsi Deo.*
Nicolaus VVoldford art. 10. cõtra VViclefum: *Certum est, quòd Apostoli monachos instituerint.* Actor. 2. & 4. *& moniales* 1. Timoth. 5.

[f] Gerson de consolatione Theologiæ lib. 1. Prosa 4. §. *Neque audiendus est Cicero, qui vt libertatem in hominibus statueret, abstulit à Deo prouidentiam; neque alter, qui diuinam prouidentiam sic instituere voluit, vt arbitrio nostro (prô nefas) etiam in peccatis necessitatem imponeret. Theologia viam mediam tradit, reuelata fide subnixa. Et in* Centilogio de conceptibus. p. *Concursus Dei generalis non impedit libertatem, imò causat, fortificat & actuat: quamuis non necessitet. quia tolleret primum motum suum.*

[g] Gerson in Oratione facta de licentiandis in Decretis consideratione 14. & 15. *Dominus sicut in vno corpore naturali diuersa mẽbris singulis officia cõstituit: sic in corpore mystico diuersos voluit esse Doctores pro varietate doctrinarũ, legum, vel iurium, vt vnusquisque gratiam quam accepit, communicaret sine inuidia, & in alterutrum administraret.* Et 20. *Dominus voluit, vt euitetur confusio in politico regimine, & ne insufficiens vel immeritus ad hoc ipsum se ingerat. Postremo honor alit artes, & omnes accedunt ad studia propter gloriam.*

[h] Lyranus in c. 6. Deuteron. *Nolite iurare omnino, id est, non iuretis ex qualibet causa: quia hoc ad irreuerentiam nominis Dei pertinet. Sed tamen ex causa necessaria, vt si occurrit necessitas aliquid affirmandi inter homines, debet fieri per veritatem immobilem, quod fit iurando per nomen Domini.* Et in c. 6. ad Hebræos: *Homines per maiorem suum iurant, & omnis controuersiæ eorum finis ad confirmationem est iuramentũ.* Vbi Lyranus ait: *Quia facta hominum sunt fallibilia, ad confirmationem oportet recurrere ad diuinam veritatem infallibilem, quæ in iuramento vocatur in testem.*
Thomas VValden. tom. 2. doctrina 6. scribit, *Oxoniẽse studium per publicum duodecim electissimorum viro-*

Gregorius 12. confirmauit, & Papatui renunciauit, vir *sanctissimus* (inquit Antoninus) *& vnitatis Eccle[siæ] a[mato]r amantissimus, quem multi Deum timentes & periti reputabant Pōtificem summum.* Ioannes autem coactus Papatui cessit, Benedictus verò dignitate priuatus est, ac demum *Martinus quintus* aliàs tertius omniū cōsensione est in Pont. summū electus. Atq; hæc quidē Antoninus.

Fides & [s]ent[en]tia concilij Constantiensis de primatu Romani Pontificis, & quomodo id concilium vel œcumenicum, vel secus haberi debeat.

Constantiense concilium (quod Ioannes 23. Papa, subsecuto postea Gregorij 12. consensu, aut saltē ratihabitione, cōuocarat) in Sessione 8. cōdemnat vt cæteros Ioānis VViclefi articulos, ita & istum, numero 41. Non est de necessitate salutis, credere Romanā Ecclesiā esse supremam inter alias Ecclesias. Hæc VViclefus. *Error est* (inquit concilium) *si per Romanam Ecclesiam intelligat vniuersalem Ecclesiam, aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* Martinus etiam Papa huius concilij studio & opere electus (hoc idem requirente sacro concilio, vt in Sess. 45. dicitur) *absoluit dictum concilium*, omnibus & singulis ad propria remeā[d]i licentiam impartiens. Idemque in approbatione damnationis errorum Ioannis VViclefi & Ioannis Hus in concilio Constant. damnatorū, iubet eos qui de illis hæresibus suspecti habebantur, interrogari vt alia permulta, sic & hoc ipsum: *Vtrum credant, quod B. Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi & soluendi super terram?* Item: *Vtrum credāt, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit (eius nomine proprio expresso) sit successor B. Petri, habens supremam authoritatem in Ecclesiam Dei?* Hæc ibi. §. Quòd autem concilium hoc videtur innuere; Romanam Ecclesiam non nisi *super alias particulares Ecclesias primatum obtinere*: quódque in Sessione 4. asseruit, *ipsam Synodum potestatem à Christo immediate habere, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis existat, obedire tenetur:* hęc quidem sua difficultate non carent, & ideo diligenter examinanda sunt. Illud interim velut à tot Episcopis concessum mihi sumo, *Romanam Ecclesiam primatum supra quamlibet aliam habere*, quod tamen ipsum Lutherani & Caluinistæ negant. Nunc ad reliqua se conuertat oratio.

Debemus ante omnia ob oculos ponere temporum illorum conditionem & statum. Erant eo tempore tres Pontifices, quorum singuli satis magnam speciem habebant, cur soli præesse debere putarentur. Vnus habebat prærogatiuam electionis suæ, quia Vrbano sexto successerat, qui solus aliquot mensibus in Petri cathedra sederat. Alter à pluribus de collegio Cardinalium postea electus, dicebat priorem electionem esse nullam, eo quòd facta esset à Cardinalibus, tali metu per Principes Romanos incusso, qui cadere posset in constantē virum. Tertius de quorundam Cardinalium, imò & de concilij (vt dicebatur) consensu cum magna totius Ecclesiæ expectatione electus est, vt priore schismate sublato, vnicus deinceps Papa Ecclesiam gubernaret. Singuli habebant suas prouincias & nationes, quibus præessent. Quæ res cùm in hoc statu essent, ab initio non nisi vnus ex his tribus (nimirum Ioannes 23.) Constantiensem Synodum indixit: idque, vt concilium Pisanum (cui Synodo alij duo Pontifices ferè semper aduersabantur) continuaret, vt habetur in Constantiensi concilio, Sess. 1. Idem Ioannes in 2. Sessione sub certis legibus & modis cessit papatu suo. Ea igitur Episcoporum pars quæ Ioanni eatenus paruerat, cùm & ipsum putaret iustissimum titulum habuisse, & cum videret eidē titulo in Synodi manibus renuntiasse, iamq; penes se fore crederet tam Synodale, quàm Papale ius: his tot causis commota, vt solidiore fundamento niti & confidere videretur, asseruit, non quamlibet Synodum (vt aduersarij calumniātur) sed illam Constantiensem *habere potestatem immediatè à Christo, cui quilibet, etiamsi Papalis dignitatis esset, (vtique propter Papæ cessionem, & schisma inter plures Papas) obedire teneretur*; non tamen in re qualibet, nec ad quemlibet effectum, sed (vt mox ibidem adiungitur) *in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite, & in membris.* Hæc autem dicta sunt in 4. Sessione. Porrò in decimaquarta demū Sessione Gregorius 12. (quē titulum iustissimum habuisse putauerim) per Carolum Malatestam Papatui suo renūciauit. Tertius autem Papa Benedictus ne sic quidē adduci potuit, vt speciem illam iuris quam ad Papatū habebat, relinqueret, nisi quòd à suis desertus est, & ita sine populo & Ecclesia relictus. Quæ cùm ita fuisse ex ipsius Synodi actis deprehendantur, nec verba illa de quibus agitur, tanquā vniuersalis cōcilij decretū censeri debēt, nec generalia sunt, nec vnquā illud conciliū rectè haberi poterit œcumenicū, quod ab vno tātùm ex tribus Romanis Episcopis indicebatur, quodq; ab vnius tantū partis Antistitibus celebrabatur. Aut nūquid illud erit œcumenicū cōcilium, quod duabus Christiani orbis partibus neglectis, vna verò parte etia renitente & reclamante, conuocatū est? Nec enim legitime se ad conciliū vocari putabant, qui vocantis auctoritatē non agnoscebant. Aberat adhuc Gregorij consensus cum suis Episcopis & prouincijs: aberat semper Benedicti cōsensus cū suis. Accedit eodem, quòd verba Synodi possunt nō in vniuersum, sed pro causa, tēpore & personis ita accipi, vt non alium statum, quàm in quo tunc Ecclesia fuit, comprehendant. Quoties autē nescitur, verum hic, an ille Papa legitimus sit; verū aliquo modo est, concilium Episcopale immediate a Christo potestatē habere ad schisma illud extirpandū. Vtcūq; fuerit, absq; omni cōtrouersia nondū erat illa Synodus vniuersalis, quādo ea verba de quibus agitur, pronun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

1415 Constantiēse concilium semper quidem legitimum, sed nō semper, verū in fine suo œcumenicū.

Hæretici & Pseudopropheta.

uersitatem studiorum abdicatam, ob fati resolutam assertioné, ob ciuilis magistratus potestaté grauiter peccanti statim sublatá, & obiuramenti vsum in cōmerciis ciuilibus denegatū: necesse est, vt aut quęlibet hæresis liberè possit apud Protestantes doceri, aut certè VViclefus tot hæreses tam repugnantes Euágelio apertè docés, de illorū Ecclesia non fuerit. Quot enim sunt hæreticorum sectæ, tot etiam sunt eorū synagogæ: cùm interim Catholica fides vna sit. *Ephes.* 4.

170. De Ioanne Hus.

[a] Ioannes Hus VViclefi discipulus, præter magistri articulos, etiā alios triginta de suis adiecit, eiusdem ferè sententiæ, nisi quòd quædam attigit quæ in articulis VViclefi non exprimebantur.

[b] Ioannes Hus vniuersalem Ecclesiá ex solis prædestinatis constare dicebat. Artic. 1. 3. & 6. Et isto modo (inquit) Ecclesia est articulus fidei: præscitos verò negabat esse partes Ecclesiæ.

[c] Artic. 2. Paulus numquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

[d] Defendit etiā vnà cum VViclefo (teste Siluio in Bohem. histor. c. 35.) quòd qui mortalis culpæ reus sit, is neque seculari, neque Ecclesiastica dignitate potiatur, nec ei pareri debeat.

Doctores Catholici.

rum decretum damnauisse dogma plusquàm ducentarum hæresum VViclefi.

[a] Concilium Constantiense in Sess. 15. declarat, Iohannem Hus esse verum hæreticum, ipsumq; hæreses dudum damnatas publicè prædicasse in fidei Catholicæ detrimentum.

[b] Ioannes de Turre-cremata in Summa de Ecclesia, lib. 1. c. 3. *Ecclesiam accipimus Catholicorum collectionem, siue sint prædestinati, seu non. Qui modus acceptionis est cōuenientior sacræ Scripturæ, quæ comparat Ecclesiam (Matth. 3.) sagenæ ex omni genere piscium congreganti, quia nunc bonos malosq́ communiter continet: item agro, in quo simul cum bono semine orta sunt zizania: Item virginibus decem, quarum quinque sunt fatuæ. Matth. 25. Deinde sub hac nominis Ecclesiæ amplitudine omnes alij modi comprehenduntur, secundùm quos nomē Ecclesiæ particularius accipitur. Tertiò magis in gloriam Dei cedit hæc acceptio; quia in multitudine populi, dignitas Regis. Prouerb. 14. Quàm magna domus Domini! Baruch* 3. Sic Gen. 13. & 15. *Ecclesia comparatur arenæ maris, propter carnales & aridos; & stellis cœli, propter eos qui virtutibus fulgent. Nec alioqui posset Ecclesia esse nota.*

[c] Idem li. 1. c. 55. *Omnes infideles & peccatores, quādiu in infidelitate & criminibus iacent, sunt membra diaboli, qui Rex est super omnes filios superbiæ; Iob 40. & 1. Ioan. Qui facit peccatū, ex diabolo est. In hoc manifesti sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non est iustus, non est ex Deo.* 5. Paulus verò dum adhuc infidelis persequebatur Ecclesiam Dei, non erat iustus.

[d] Gerson de vita spirit. lect. 3. B. *Nunquid Dauid perdidit ius in regno, quia adulterij crimine pollutus est? Nunquid apud infideles, quoties scriptura Reges nominat, nemo iustè politizat? Absit.*

Ioannes de Turre-crem. lib. 1. c. 99. *Potestas spiritualis in ministris Ecclesiæ sicut per bonitatem vitæ non acquiritur (superat enim omnem humanam facultatem, nisi diuinitùs*

pronunciata sunt. Nemo autem negat, concilium, quod vniuersale non sit, in quacunque re de-
cernenda errare posse. Postquam verò & Gregorius 12. iuri suo renunciauerat, & Benedictus non
modò sine successore, sed etiam sine Ecclesia est relictus, & *omnium consensu Martinus* ad Petri
cathedram est assumptus: iam deinceps quicquid vel fiebat in illo cōcilio, vel factum antea, per
consensum Martini Pontificis ratum habebatur, hoc verè dixeris fuisse sacrosanctum, & rectè
atque ordine ab vniuersali concilio definitum, gestum seu approbatum.

Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus in lib. de obedientia: *Redemptor noster post Ascen-*
sionem suam, principem in terra vicem suam gerentem voluit habere in Ecclesia, ad quem vniuersi con-
fluerent, vt ad Patrem apud quem totius Ecclesiæ esset auctoritas. Huius Apostolicæ sedis arcem, huiusq́;
1066 *Ecclesiæ Catholicæ monarchiam Petrus primus accepit, Matth. 16. Hanc potestatem sortiti sunt, quotquot*
post illum canonicè in ipsa cathedra resederunt, qui respectu cæterorum Summi sunt nominati Pontifi-
1067 *ces. Istis vtique tanquam Christi Vicariis totius Ecclesiæ est attributa facultas instituendi per ciuitates*
Episcopos, & per prouincias Metropolitas ordinandi, congregandi concilia. Cæteri Præsules certis depu-
tati sunt præesse in locis: Istis verò vniuersalis Ecclesiæ incumbit regimen.

Ioannes de Przibram Bohemus, qui fuerat quandoque VVicleffista, iam reuocans errorem, in
professione fidei suæ ait: *Profiteor fideli corde & ore: Quia omni voluntate & desiderio sum in spe,*
& esse cupio in re, ex integro inuiolabiliter & inseparabiliter membrum sanctæ matris Ecclesiæ Catho-
1068 *licæ, vniuersalis, & Romanæ, per totum orbem diffusæ, in Apostolicis sedibus à beato Petro Apostolorum*
principe fundatæ, & vsque modò continuatæ, & super firmam petram tam firmiter roboratæ, quòd portæ
inferi non possunt aduersus eam quomodolibet præualere.

Petrus de Alyaco in Speculo considerationis in serm. facto in concilio generali Constantiensi:
Episcopali auctoritati nimis detrahunt, qui definire præsumunt, Episcopos non posse in suis diœcesibus
errores in fide & moribus notoriè scandalosos cum peritorum consilio condemnare. Sicut enim hoc potest
generaliter in vniuersali Ecclesia summus ille Episcopus, qui habere dicitur plenitudinem potestatis, sic
1069 *inferior Episcopus vocatus ab eo in partem solicitudinis, hoc vtique poterit particulariter in sua diœcesi*
seu particulari Ecclesia.

1070 Ioannes de Nyder, Præcepto 3. c. 9. *Papa habet iurisdictionem in omnes, Episcopus in diœcesa-*
nos, plebanus in Parochianos suos, &c.

Post multa prœlia inter Sigismundum Imperatorem & Ziscam, Orebitas, Taboritas, Orpha-
nos, & alia eiusmodi monstra infeliciter commissa, tandem schismaticis à Mainardo Catholi-
corum procerum duce victis, maioreque eorum parte vel cæsa, vel igne combusta, reliqui (au-
ctore Ænea Siluio, in Bohemiæ historia cap. 51. & 52.) has conditiones à concilio Basileensi ac-
ceperunt, vt quæstione illa (vtrum ex præcepto Dei necessariò sub vtraque specie communi-
candum esset) generali concilio reseruata, Bohemi de integra carnis & sanguinis Domini sub-
stantia, sub alterutra specie plenissimè exhibita, rectè instructi, tunc demum vtriusque speciei
communionem (missa legatione id petentes) liberè acciperent. His ita constitutis, & certis aliis
fœderibus cum Imperatore initis, *Rochezana* (schismaticorum eo tempore princeps) *cum aliis*
quatuor Presbyteris nomine totius cleri sibi adhærentis sedente Sigismundo pro tribunali in foro ciui-
tatis erecto, assistente Alberto genero, magnáque Procerum & Oratorum circumstante corona, obe-
1071 *dientiam Romanæ Ecclesiæ sese præstare professus est. Sequenti verò die haud absimili sollemnitate*
absoluti sunt ab anathemate, cæterísque censuris hæretici, & in Ecclesiam per concilij Legatos
introducti.

1072 Nicolaus de Gorran, in enarratione super c. 16. Matthæi: *Petrus & successores eius soli vocantur*
in plenitudine potestatis: cæteri in partem solicitudinis.

Nicolaus Plonius Posnaniensis serm. 97. de tempore: *Quoties dubia occurrunt & perplexa cir-*
ca fidem, ad Papam est recurrendum, penes quem est plenitudo potestatis.

1073 Thomas VValden. Anglus in tom. 2. de Sacramentis contra VVicleffistas, doctrina septima:
Moneo (inquit) *fideles, ne permittant se abduci varia ista & peregrina VVicleffistarum doctrina, quòd*
1074 *non sit attendendum monitis aut decretis Papæ. Attendite fideles, quid lex dicat, Deuteron. 17. Qui*
superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudi-
cis morietur homo ille. Quod ne dicatur intelligendum de Christo textus adiunxit, qui eo tempore mini-
strat, sacerdotem temporaneum distinguens à perpetuo, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis.
Respice Petilianum Donatistam, contra quem Augustinus scribit (lib. de vnico Baptismo, c. 16.) quàm
superba fronte despexit Papam Romanum & eius clerum, quia contra suam hæresim decreta præscripse-
rant. Sic semper mos est hæreticorum, iudices errorum suorum insectari. Gregorius de trium Capitulo-
rum damnatoribus dicit: subesse sedis Apostolicæ præceptis nolunt. Denique idem Thomas VVal-
dens. ad extremum tom. 2. sic Papam Martinum eius nominis quintum alloquitur: *Te in terris*
præsta Vicarium Iesu Christi. Amen.

Deca-

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

beat. §. Quæ hęresis ius omne humanum ac diuinum confundit & tollit. Et tamen eam defendentes non videntur Lutheranis & Caluinistis fuisse hæretici, sed boni Catholici, & Euangelici.

[a] Recepit quatuor tantùm sacramenta. Quintum (id est, Pœnitentiã) ex parte oppugnauit. Alia verò duo penitus sustulit. §. Quomodo igitur Foxus, & cæteri Caluinistæ VVIclefitas & Hussitas pro antecessoribus suis habent, cùm Caluinistæ ne quatuor quidem, sed duo tantùm admittant? Namq legitima Sacramentorum celebratio, etiam secundùm ipsos, vna ex illis notis est, per quas vera Ecclesia cognoscitur.

Lat. Sigismundus an. 17.

171. De Hieronymo Pragensi.

[a] Permultis in rebus primùm VVIclefo assentiens, deinde abiurata eius hæresi ad Catholicam fidẽ reuersus, demum rediit iterum ad VVIclefi errores, à quo tamen in causa Eucharistiæ penitus dissensit, vt concilium Constantiense testatur, in Seß. 21.

1417 213. Martinus 5. dictus 5. Romanus, an. 13. m. 3. d. 10.

172. De errore Ioannis Parui circa tyranni occisionem.

[b] Ioannes de Gerson, in Cõmentariis ad illud præceptum Dei, *Non occides,* refert,

Doctores Catholici.

diuinitùs conferatur) sic per malitiam non amittitur. (Et pòst:) *Christus iubet malis Prælatis obedire.* (Matth. 23.) *quod non faceret, nisi in eis etiam malis existentibus potestas spiritualis maneret.*

[a] Æneas Siluius in epist. 130. *Bohemi & Taboritæ ex sacramentis Ecclesiæ, Baptismum, Eucharistiam, Matrimonium ordinemq; recipiunt. De Pœnitentia parum sentiunt, de Confirmatione & extrema Vnctione nihil.* Et paulo ante finem. *Septem sunt Ecclesiæ sacramenta, etsi vos (ad Bohemos loquitur) tantùm quinque recipitis.* Antonin. Archiep. Florent. p. 3. tit. 14. c. 1. §. 3. *Ad eripiendum nos ab infirmitatibus spiritualib animæ, Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum.*

[a] Concilium Constantiense in Seß. 21. *Hieronymus de Praga,* postquàm errores VVIclefi semel abiurasset, iterum ad vomitum reuersus asserebat, se inique cõsensisse damnationi Ioannis VVIclefi & Ioannis Hus: nec se in libris eorum vllam hæresim aut errorem legisse, licet *in sacramento altaris, & transsubstantiatione panis in corpus Christi se tenere & credere profiteretur, quod tenet & credit Ecclesia, magisq; in ea re Augustino & cæteris Ecclesiæ Doctoribus, quàm Ioãni VVIclefo & Ioanni Hus credere.* §. Hæc mira Dei prouidentia est, vt cùm hæretici caudas coniungant, tamen capita diuisa habeant: vt omnes perspicerent, non esse veram vnitatem fidei extra Ecclesiam Catholicam.

[b] Ioannes de Gerson in præceptũ illud, *Non occides: Omnes qui gladiũ acceperint (propria auctoritate, inquit Glossa) gladio peribunt.* Item illa Ioãnis Parui assertio

De calumnia quam Henricus Pantaleon & alij Protestantes Constantiensi concilio iniquissimè fecerunt.

Scribit Henricus Pantaleon in hæretica Chronologia sua circiter annū Domini 1415. idemq́; passim ab hæreticis occinitur & iactatur, decretum in Constantiensi concilio fuisse, *vt fides hæreticis non seruetur*. Quod decretum extare aiunt in Constantiensis concilij Seß.19. Hoc autem ibi non legitur, sed Constantiensis Synodus in eo loco declarat, (hæc enim sunt Synodi verba:) *Ex saluoconductu per Imperatorem, aut alios seculi principes hæreticis concesso, nullum fidei Catholicæ vel iurisdictioni Ecclesiasticæ præiudicium generari posse, aut debere, quò minus liceat Iudici Ecclesiastico de huiusmodi personarum erroribus inquirere, eosq́; punire, quantum iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint: etiamsi de saluoconductu confisi, ad locum venerint iudicij, aliàs nō venturi. Nec sic promittentem, cùm fecerit quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obligatum.* Hactenus verba concilij; quæ non modò non dicunt, fidem hæretico seruandam non esse ab eo qui dat illam; sed planè significant, illum qui dat fidem, *in causa honesta, facere debere quod in ipso est, vt fides illa præstetur.* cum verò id fecerit, de reliquo securum esse. Cùm igitur *non Synodus*, sed Imperator fidem hæreticis dederit, nec Synodus illam fidem quam non dedit, seruare potuit, nec ob fidem ab alio datam suo iuri cedere, aut renunciare tenebatur; cùm magis interfit reipub. Christianæ, vt Pseudopropheta puniatur, ne fidelium animas in grauiorem perniciem trahat, quàm vt Synodus in gratiam Imperatoris eundem impunè abire patiatur. Sin autem Synodus ipsa fidem hæretico dedisset, vtique Imperatori liberum erat, extra Synodum in eundem hæreticum manus inijcere. Nam ratio ipsa dictat, *rem inter alios actam, alijs præiudicium afferre non debere.* Quòd autem hæreticus tam Synodi quàm Imperatoris fidem interponendā curare oblitus est, diuino iudicio adscribimus, qui voluit huius mundi sapientes in astutia sua comprehendi. Aliàs verò manifestissimum est, quatuor hæreticos Hussitas ad Synodum Basiliensem sub fide publica Synodi venisse, ac post quinquaginta dierum disputationem liberè domum dimissos esse: quod idem Tridenti quoque euenit. Non igitur docet Ecclesia, fidem hæretico seruandam non esse: verum declarat, alium neminem cogi eam seruare, quàm eas personas à quibus honestè data est. Non me fugit, illud quoque à multis dici, quòd Ioannes Hus, de quo tūc agebatur, conditiones quasdam sibi præscriptas violauerit. Sed mihi non videbatur hoc tempore ab ipsis concilij verbis ad nescio quas prætereà lites diuertendum; præsertim cùm honestissima Synodi ratio sit, vt tum *Imperator faceret quod in se est*, tum Synodus non obligaretur, fidem ab Imperatore datam, à seipsa verò non datam, pro sua parte præstare, cùm & distincta sit secundùm fidem nostram vtriusque potestas & iurisdictio; & in causa fidei maior sit Synodi, quàm Imperatoris auctoritas. Minor verò auctoritas nunquam potest maiorem cohibere, quò minus iure suo vtatur.

Nullum concilium, ex quantacumque Episcoporum multitudine conflatum, ei quem constat esse Pontificem Romanum, præesse, aut iudicium legitimum in illum (extra causam hæresis) exercere posse: ex eoq́; Basiliense concilium, quod Papam Eugenium deponere conatum est, illegitimum meritò iudicandum esse.

Per occasionem schismatis quod inter plures Pontifices, quorum singuli primatum sibi vendicabant, per annos ferè quadraginta exercebatur, multæ graues controuersiæ in Ecclesia Dei exortæ sunt, atque illa in primis, *Vtrum Papa sit supra concilium, an verò concilium supra Papam?* Principiò nullum est concilium perfectè œcumenicum, & omni ex parte plenum, à quo D. Petri aut eius successoris auctoritas omnino absit. Nec enim perfecta illa ouium Christi congregatio videri potest, quā primus ouiū Christi Pastor aut non efficit, aut nō approbat. Ouiū enim est, *sequi pastorem suum ad pascua* (Ioan. 10.) & illum quidem qui primus est omnium, maximè omnium sequi. Nec in nomine Christi per ordinariā Ecclesiæ potestatem congregantur (Matth. 18.) qui contemnunt congregationis totius visibilem ducem, & *regni cælorum ianitorem*, Matth. 16. Petrus verò, & successor illius Pontifex Romanus, *illa petra est, super cuius confeßionem visibilis Ecclesia ædificatur*, vt iam antea plenissimè probauimus. Eritne ergo illa domus firmiter ædificata, quæ præter petram & fundamentum à Domino positum alibi se construere atque erigere velit? Aut rectè vnquam pascēt Christi gregem, qui Pastorem *plus alijs amantē* (Ioan. 21.) & ideo maiore pascendi auctoritate præditum, negligunt? eoq́; inuito & repugnante, concilium

œcumeni-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	
An. Dom.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Martinus 5.		refert, quendam Ioannem Paruũ asseruisse, quòd honorabile, meritorium, & licitum est vnicuique subdito, absque quocunque præcepto vel mandato, secundum leges, naturalem, moralem & diuinam, occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui machinatur contra salutem naturalem sui Regis, aut superioris, non obstante præstito iuramento, seu confederatione facta cum eo.	assertio condemnata est in concilio Constantiensi, Session.15. ita vt eam pertinaciter defendẽs, declaretur esse hæreticus.
143	214. Eugenius 4. Venetus, an.15.m.11. d.22.		*173. De Orebitis.* ᵃ Orebitarum secta profitebatur, Catholicos sacerdotes, si quos intercepissent, aut igne cremare, aut alio modo vel mutilare, vel occidere. Æneas Siluius de Bohem.c.43.	ᵃ Antoninus p.3.tit.14.c.7.§.1. *Vos autem (inquit Isaias c. 61.) Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Verùm quantumcunque sunt mali, tamen quia ministri Dei sunt, & personam eius repræsentãtes (præcipuè in baptizãdo, & in absoluendo, & in locutio eorum est in persona Dei) honorari debent: primò, quia Scriptura vocat eos Deos, Psal.81. aliquando Angelos, Malach.2. Secundò, Constantinus noluit sacerdotum accusationes audire. Tertiò, etiam Pagani sacerdotibus Deorum ligneorum tribuebant magnum honorem. Non ergo pro vita eorum mala debent contemni, aut lædi.*
	Con illum & iterate schismatis grauissimi ac diuturni peractum.		*174. De Piccardo Adamita.* ᵇ Piccardus quidam è Belgis in Bohemiam profectus, ac sese Dei filium professus, sectatores iubebat nudos incedere, & promiscuos inire concubitus. Bonfin. Dec.3. lib.2.§. Hic videtur fuisse de Turelupinorum secta.	ᵇ Ioannes Gerson de examinat. doctrinarum, consideratione 6. *Sicut nulla est vehementior affectio, quàm luxuriosa libido: sic ad errandum falsumq; docendum nulla pernitiosior. Non est nostrum, fœditates horrendas detegere, considerantes illud Apostoli: Quæ in occulto fiunt ab eis, turpe est dicere.*

175. De

œcumenicum conantur contra ipsum celebrare. At enim Papa (inquit Burgensis Episcopus in Basileensi concilio) est tanquam Rex in regno. Vt autem Rex male administrans, a ... regno excluditur: sic per generalia concilia Romani Pontifices possunt deponi. Hęc ille. Ego potius dixerim, Papam esse velut patremfamiliâs à Christo in domo non sua, sed ipsius Christi cōstitutum (Matth. 24.) quem tota familia nō possit à principatu suo excludere, tum ob familiæ naturam, quæ semper capiti suo per legem cōmunem subijcitur, tum ob Christi honorem & maiestatem, qui dominus Ecclesiæ cùm sit, hunc hominem præfecit familiæ suæ. Quicquid ergo regnum possit facere in Regem à se constitutum: certè familia non idem poterit facere in patrēfamiliâs, quem Dominus constituit supra familiam suam. At *Ecclesiam* (inquit alius) *qui non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. Concilium verò Oecumenicū repræsentat Ecclesiam: vnde concludit, quamlibet dignitatem, etiam Papalem debere audire concilium generale, tanquam supremum iudicem suum. De quibus rebus etsi iam antè nonnihil dixi: tamen quoniam de ijs verbis (*Si Ecclesiam non audierit*) nonnulla est etiam inter Catholicos controuersia: non abs re erit, veram eorum sententiam ex Euangelij circumstantijs iterum indagare.

Primùm apparet, per *Ecclesiæ* nomen eo in loco nec totam vniuersalem Ecclesiam per vniuersum orbem diffusam, nec Synodum aliquam Episcoporum necessariò ac pręcipuè intelligi. Hoc enim & infiniti laboris esset, singulos peccatores, vel sigillatim apud singulos fideles, vel etiā necessariò apud Episcoporum Synodum accusare: & tam rarò fieri posset, vt magna vtilitas ex ea re subsecutura non esset. Deinde per Ecclesiam non intelligitur multitudo quælibet cōfusa & inordinata. Alioqui Christus non tam exquisitā ordinis rationem in hoc præcepti genere habuisset, vt primùm vellet peccatorem corripi solùm, ac deinde apud paucos testes. Qui ordo in primo & secundo correptionis gradu tam accuratè adhibendus, satis declarat, ne tertium quidem correptionis locū & gradum inordinatum esse. Non igitur ita hunc peccatorem Ecclesiæ denūciabis, vt palàm publicéq; in plateis, aut in foro, aut passim vbicunq; libuerit, eius peccata detegas; verùm ordine quodam & ritu iudiciario id facies. Reum igitur hunc denunciabis Ecclesiæ, hoc est, multitudini fidelium ritè atq; ordine congregatę. Sic autē congregari fideles non solent, nisi per Iudices & Præpositos suos. Nec id ritè denunciatum Ecclesiæ intelligitur, nisi quod per eosdem Præpositos causa cognita, sic demum Ecclesiæ denunciatur, vt sanè per illorū, qui præsunt, sententiam hoc totum absolui & consummari debeat. Vnde patet, talem Ecclesiam particularem in his Christi verbis intelligi, in qua saltē Episcopus, aut alius iudex Ecclesiasticus adsit, qui iurisdicendi potestatem habeat. Et hic sensus tum vsu ipso asseritur, tum manifestè confirmatur per illud Apostoli verbum, quod ad Timotheum Episcopum scripsit: (1. Tim. 5.) *Peccàtes coram omnibus argue, vt & cæteri timorē habeant.* Et iterum: *Aduersus Presbyterum noli accusationē accipere, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Nam ex eo, quòd alius palàm arguitur ab Episcopo, alterius autem accusatio non nisi certo modo admittitur; manifestum est, iudiciarium quempiam ordinem in criminum cognitione obseruandum præscribi. Atq; hoc totum planissimum etiā fit ex ipsis Euangelij verbis. Statim enim post illa verba (*Dic Ecclesiæ; si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*) statim, inquā, sequitur: *Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terrā, erit ligatum & in cælo.* quasi dicat: Nemo contemnat vestrum iudiciū & sententiam in Ecclesia latam. Illa enim rata erit, nō in terris modò, verùm in cælo. Sic etiam Corinthius ille, qui patris vxore abutebatur (1. Cor. 5.) denunciatus est Ecclesiæ. Sed quo tandem modo? *Congregatis*, inquit, *vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu* (ecce legitimam Ecclesiā) *Ego* (ecce Iudicē) *iam iudicaui vt præsens, tradere hominem huiusmodi Satanæ, &c.* Ecce formam sententiæ. Nisi ergo Paulus in Ecclesia iudicans audiatur, verè tunc Ecclesia non auditur. Ex his non dubito quin cōstet, hæc verba (*Dic Ecclesiæ*) pertinere præcipuè ac primùm ad Ecclesiam particularem, in qua Iudex ritè de crimine aliquo cognoscat, & ita sententiam publicè ferat. Nec etiam dubito, quin eadem verba rectè ad quamcunq; Synodum accommodari possint: quæ Synodus quò maior & grauior erit propter Iudices in eo congregatos, eò sententia illius Synodi erit maioris momenti & ponderis. Sed quemadmodū in particulari quopiam foro Ecclesiastico, sic etiam in maiore quapiā Synodo, ac denìq; in omniū maxima, quæ vniuersalis & œcumenica dici solet, cauè rario semper teneri debet, vt nihil fiat inordinatè, sed vltima sententia per summū in ea Synodo Iudicē ritè atq; ordine feratur. Itaq; hæc verba Christi (*Dic Ecclesiæ, si Ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*) adeò non præferunt Ecclesiam (quæcunq; illa siue maior, seu minor sit) Iudici ac Præposito in ea constituto, vt in ipso *Ecclesiæ* nomine nihil priùs designetur & intelligatur, quàm primus Iudex, & summus Pastor illius Ecclesiæ, apud quam de crimine tum cognoscitur, tum sententia dicitur. Quę sententia (nisi per Iudicem superiorem eiusdem ordinis velut iniusta reuocetur & corrigatur) in cælis quoq; rata erit: vt iam ille dicendus sit Ecclesiam nō audire, qui Iudicem in Ecclesia præsidentē, & in persona Christi (1. Cor. 5.) quod iustum & æquum est pronunciantē, recusat audire: ac nō, vt summus Ecclesiæ Pastor cæteris inferioribus, ac deinde medij Pastores vulgo infimo per hæc verba subiecti esse intelligātur. Nam si eorum illa esset sententia,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domi ni.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
1432	138 Eugenius quartus.		*175. De Petro Drefensi, aliàs Tracési, & de quatuor Hußitarū erroribus, quos in Basileensi concilio proposuerunt.* ᵃ Hussitæ cùm data fide ad concilium Basileense accessissent, obtulerunt quatuor tantùm articulos, quibus concessis, promittebant vnionem cum Concilio, & subiectionem quibuscunque legitimè præfectis. Primus autem ex ijs articulis postulabat, vt communio sub vtraque specie in regno Bohemiæ & Marchionatu Morauiæ liberè ministraretur. Notandum autem est, hunc errorem non à VViclefo, aut Iohanne Hus, verùm *à Petro Dresensi* excogitatum fuisse, vt Bonfinius rectè animaduertit, Dec. 3. lib. 3. Hæretici ergo proficiunt in peius, & apud eos discipuli sunt supra magistros suos, quod in sua Ecclesia secus fore, Dominus prædixit. Nonnulli Iacobellum Misnienfem huius hæresis authorem constituunt. ᵃ Secun-	ᵃ Æneas Siluius in epist. 130. post medium: *Quæ sunt de necessitate Sacramentorum, immutabilia perseuerant: quæ circa ritum sunt, immutare Ecclesia potest.* (Et pòst:) *In Eucharistia verò sicut antè prolatum est, non est vsus vtriusque speciei populo necessarius: adimi ergo altera species non ineptè potuit, quia non est hoc Sacramentum variare, sed vsum.* (Et iterum:) *Nec subtracta vini specie, subtrahitur Sacramentum, quia totum in altera sumitur. Rectè igitur & sanctissimè Romana Ecclesia in huius obseruantia Sacramenti sese habet.* Gerson in compendio Theologiæ de Sacramento Eucharistiæ, A: *Quare non datur populo sub vtraque specie? Dicitur, quòd triplex est ratio: vna, quia non legitur, Christum corpus suum sanguini intinctum præbuisse. Nec est contrarium de Iuda, cui videtur Dominus intinctum panem porrexisse: quia secundùm Augustinum, prius verum corpus dedit, et postea panem vsualem intinctum. Alia causa est, imminens periculum: quia scilicet facilius caderet gutta sanguinis, quàm mica hostia: quia in hostia partes cohærent sibi, non sic in sanguine. Tertia causa est præcedens signum, quia in lege, qua in sacrificijs offerebant libamina, de libamine nihil habebant offerentes, sed sacerdotes tantùm: licet de alijs haberent. Vt ergo congruat veritas signo, non datur populo Eucharistia cum sanguine.* K 2 ᵇ Gerson

ſententia, vt ſi Papa nollet Epiſcoporum Synodo parêre, tanquam Ethnicus haberetur: profectò futurum etiam eſſet, vt dicerent, ipſam Synodum Ethnici loco habendam, niſi & illa vocem totius multitudinis fidelium auditura eſſet. Nam ſi *Eccleſia* ſummum eſt tribunal, Epiſcopi verò in Synodo congregati, non niſi multitudinis vicem gererent: omnino ſequeretur, Epiſcopos non minus debere totius multitudinis infimæ vocem audire, quam primus Paſtor ad vocẽ plurium aut omnium Epiſcoporum audiendam obligaretur. Neq; verò dubitari poteſt, quin *Eccleſiæ* nomen propriè acceptum ad totam fidelium multitudinem primò pertineat. Quo poſito, non erit verum, quod à Baſileenſi concilio pro vero ponitur, *Concilium habere poteſtate immediatè à Chriſto ſupra quemcunq; ſtatum*. Iſtiuſmodi ergo interpretationes non rectè ad verba Chriſti accõmodantur. Nunc autem ad Eccleſiam quidem res pertinet, ſed nõ tanquam ab illa petatur tota iudicandi authoritas, verùm tãquàm & illa *teſtis* debeat aſſiſtere, dum res examinatur & abſoluitur. Etenim vt ab vno primo *teſte* ad duos aut tres non tam iudices, quam *teſtes* tranſitur: ſic à tribus *teſtibus* peruenitur ad Eccleſiam, non tam velut iudicem in ſeipſa cõſtitutam, quàm velut teſtem locupletiſſimam, quæ tamen iudicem à Chriſto deſignatum & conſtitutum, in ſe comprehendit, & velut præſupponit, per quem legitimè ad audiendam ſententiam (quæ feretur de tali crimine) conuocetur. Ita res incipitur priuatim, progreditur verò per teſtes duos aut tres: finitur autem in pleno (vt dici ſolet) conſiſtorio. Quæ cùm ita ſe habeant, non rectè vrgẽtur hæc Domini verba, velut per illa concilium generale conſtituatur iudex ſummi Pontificis. Nec interim ego ſuam concilijs authoritatem vlla in parte derogatam aut immutatã velim. Quinimò fateor, pleniſſimam eſſe conciliorum authoritatem, ſed tunc demum, quando ipſa quoq; ſunt pleniſſima. Diximus autẽ *pleniſſima* eſſe concilia, in quibus præſidet vnus quiſpiam velut Chriſti Vicarius, qui cęteros fratres ſuos & cõuocet authoritate Paſtorali, & ſecundũ Chriſti promiſſionẽ (Lucæ 22.) ita *confirmet*, vt illi adhærentes petræ à Domino conſtitutæ, fiant *columna & firmamentum veritatis*. Si verò concilia indicantur ad deponendũ Catholicũ Pontificem, qui vice Domini iubetur oues Chriſti paſcere: nunquam ego dixerim, illa vel plena, vel ſalutaria. Quãtumuis enim caput laboret ac doleat, quàm diu tamẽ viuit ac ſpirat; quis feret, vt reliqua membra idipſum amputent ac præcidant? Caput verò Eccleſiæ (quod ad Eccleſiæ regimen ſatis ſit) viuit per fidem rectam, qua ſi caret, mortuum eſt. *Qui enim non credit, iam iudicatus eſt*. Itaq; ſi Põtifex aut hæreticus eſt, aut nullus omnino eſt, ac ne ſperatur quidem breui fore: aut propter infinitas contentiones Cardinalium incertus ac dubius eſt: facilè conceſſerim, & concilium aliquod Epiſcopale iuuandæ Eccleſiæ cauſa coire tum poſſe, tum debere: & certum Epiſcopale cõcilium, ſiue ſit œcumenicum, ſeu non, vel nulli, vel incerto Papæ anteponendum eſſe.

Ac nimirum ſi Monarchiam & à Chriſto exercitã, dum in terris ageret, & in Eccleſia inſtitutã, cùm in cælum aſcenderet, manifeſtiſſimè demonſtrauimus: ſi deinde Chriſtus optimates nõ quidẽ ſummæ rerũ pręfecit, ſed in partem ſolicitudinis neceſſariò aſciſcendos per Apoſtolorum res geſtas declarauit; nec primum Paſtorẽ certum & indubitatũ, cui poteſtatis plenitudo diuinitùs commiſſa eſt, minorũ ordinũ Patres per minorem illam authoritatẽ ſuam in iudicium vocare legitimè vnquàm poſſunt, nec interim ad alios magis, quam ad hos ipſos ſpectat, quoties primus Paſtor aut nullus, aut omnino incertus eſt, vel vnum eligendum curare, vel verum Paſtorem patefacere, cui reliqua Eccleſia velut certiſſimo Chriſti Vicario in rebus ad Deum ſpectantibus obediat. Ita nec par, nec maior eſt concilij, quàm Pontificis à Chriſto inſtituti poteſtas: nec tamen nulla; ſed poſt Pontificem proxima eſt concilij Epiſcopalis authoritas. Quoties igitur primus Eccleſiaſtici regiminis gradus in vigore ſuo non exiſtit, proximum eſt, vt proximus eiuſdem regiminis gradus, quoad poteſt, Eccleſiæ ſuccurrat, in oſtendendo illo quem Dominus elegit in Paſtorem primum. Atq; ea in cauſa concilium non ſupra Papam, ſed ſupra nullum aut incertum Papam eſſe rectè concluſeris. Quoad nos verò, idem ferè eſt, aut nullum eſſe Papam, aut incertum. Nam apud homines, quod prorſus neſcitur, perinde habetur, ac ſi non eſſet. Cumq́ue Deus viſibilem Paſtorem ob nullam perinde cauſam conſtituerit, quàm vt ab ouibus cognoſcatur, & cognitus Eccleſiam in vnitate contineat: qui non poteſt cognoſci, nec eſſe quidem viſibilis Paſtor poteſt. Nec eo in ſtatu multum refert, quis concilium indicat: vtrum Cardinales, an Patriarchæ, an Imperator, an Rex aliquis, an Epiſcopi ſe mutuò ad tam pium opus prouocent, an etiam quiuis laicus eos roget, vt in vnum conueniant. Non enim authoritas conuocantis iam quæritur, cùm rei neceſſitas nullum omnino remedium negligi patiatur. Imò ſecundùm Euangelicam parabolam, *Ille proximus eſt*, (Luc. 10.) qui Eccleſiæ laboranti quocunq; modo ſuccurrit, *ſiue ſit Leuita, ſeu Samaritanus*. Quoties igitur Papa certus non ſperatur: Concilio non cuilibet, ſed tali primas detulerim, quòd eo animo & propoſito congregetur, vt certum Papam Eccleſiæ reliquæ vel demonſtret, vel conſtituat. Tale verò concilium ideo legitimũ eſt, & *in Chriſti nomine congregatum*, quia nihil agit in contemptum Paſtoris primi, quem Chriſtus inſtituit, ſed potius & illius honori, & Eccleſiæ vtilitati conſulit. Sed ſi iam certus quiſpiam, idemq́ue

fidelis

Ciuitas DEI, seu ... Ecclesiæ successio.	Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.
Hæretici & Pseudoprophetæ.	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
[b] Secundus, vt omnia peccata mortalia, & præsertim publica eliminarentur. §. Quibus verbis intelligebát, nullum peccatum mortale, quamlibet maioris mali euitandi causa, tolerari posse aut debere.	[b] Gerson, part. 1. in Tractatu de concilio generali vnius obedientiæ, T *In delictis tangentibus communitatem, aut homines grandis status, consultius tolerantur errores communes, quàm vindicari seuero rigore quærerentur. Nunquid non tolerat Ecclesia meretrices? Nónne hæc est expressa prudentissimi Augustini sententia in scriptis suis multis?* Et part. 2. De regulis moralibus, E. *In omni Repub. tolerari possunt aut debent vitia, quæ absque deteriori periculo neque corrigi, neque extirpari valerent. Quando autem illud est, & quando non; difficile est, & penè impossibile generaliter definire: nisi prout circunstantijs particularibus inspectis, Prælati sapientes & superiores determinabunt. Exemplum est de meretricibus, & vsuris, & similibus, quæ quandoque permittuntur. Et ita de concubinarijs sacerdotibus pro loco & tempore staret fortè esse faciendum.*
[c] Tertius, vt verbum Dei à Sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis liberè prædicaretur. §. Intelligebant verò, missionem ab Episcopis non esse necessariã, vt tam Æneas quàm Bonfinius rem explicant.	[c] Gerson p. 1. in Sermone habito in concilio Remensi Dominica 2. post Pascha: *Quomodo prædicabunt* (inquit Apostolus) *nisi mittantur? Confunderetur enim penitus Ecclesiastica hierarchia, si cuilibet indifferenter authoritati num prædicationis officium laxaretur. Fit autem missio per Deum vel immediatè* (*quæ tamen probari debet apud recipientes per miraculum, aut prophetiam, aut aliud tale sufficiens signum*) *vel mediante Superiorum authoritate.*

Idem Eugenius 4.

fidelis atque Catholicus Papa est (nec enim alioqui est Papa, sed quolibet Catholico, nedu Episcopali concilio minor) iam nihil dubitarim asserere, illum Papam, sit quantumlibet improbus & nequam, verius tamen repræsentare Ecclesiam totam, quæ in terris agit, quàm ipsum concilium Episcopale. Nam si Episcopi ob id personam Ecclesiæ referunt, quia (certe nõ sine Episcopi Romani societate & communione) sunt capita certarum administrationum & prouinciarũ: quanto verius ille totam Ecclesiam repræsentabit, qui velut Vicarium caput, Ecclesiam totam regere, à Domino totius gregis iubetur? Si ergo *debet esse nobis tanquam Ethnicus & Publicanus, qui non audierit* Episcopos, qui minus perfecte ob singulas tantum Ecclesias, quibus præsunt, totam Ecclesiam repræsentant: multò magis is tanquam Ethnicus & publicanus haberi debet, qui totius Ecclesiæ Pastorem, qui totam simul Ecclesiam in seipso perfectissime exhibet, non audierit. Nullum igitur concilium audiendum est, quod vero Papæ se opponit, nisi quòd admonere illum atque obsecrare vt patrem, iniustoque illius imperio resistere, non tamen de solio deturbare licet.

At Papa (inquies) non est constitutus supra totam Ecclesiam simul collectam, sed tantùm supra singulas particulares Ecclesias. Quasi verò Domini grex possit vnquam aliter considerari, quam velut collectus & congregatus. *Vos greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, ait Dominus* apud Ezechielem c.34. *Qui autem congregat dispersos Israel* (Isaiæ 56.) ipse est qui dicit, *Fiet vnus Pastor, & ouile vnum, seu grex vnus*: eumq; gregem vni Petro plus alijs amãti, alijs etiam Apostolis præsentibus, commendauit dicens, *Pasce oues meas*. Si ergo totus militans Christi grex in vno Christi ouili agit, & vni Petro cõmendatur: quis negauerit, Petrum ac Petri successorem toti simul gregi præesse? Aut quis dixerit, verius colligi gregem Christi, quãdo Episcopi vna quapiam in domo coëunt, quàm congregatur in orbe terrarum qualibet die atque hora, quando *filij Iuda & Israël* in vna fide & vna Sacramentorum communione congregati, *ponunt sibimet caput vnũ*, quod Dominus illis præscripsit? Aut cur *Ecclesia* semper creditur & vocatur *Catholica*, si tũc *Ecclesia*, id est, multitudo congregata & conuocata non est, quando etiam per vniuersum orbẽ diffunditur? Aut cur semper similis dicitur ædificio (1. Tim.3.) cuius fundamẽtum post Christum Petrus est, (Matth.16.) si non cohæret, nisi quando Episcopi simul coëunt? Sin autem Ecclesia semper sit *domus Dei, columna & firmamentum veritatis*, semperq; sit grex Domini Petro ante alios commendatus: vtique semper ei toti præficitur Petrus, & certissimus Petri successor Pontifex Romanus. Non igitur singulis tantùm Episcopis Papa, sed & omnibus simul collectis eò magis præficitur, quò manifestius tunc gregis & familiæ rationem habent. Deinde si Papa singulis tantùm Episcopis præesset, pluribus autem simul congregatis subesset: ista ratione schismatis occasio per summum Pontificem non tolleretur. Nam cùm nec numerus Episcoporũ qui coire debeant, nec modus ferendi suffragia, nec authoritas conuocantis eos (si semel à Petro discesseris) vel in Scriptura sacra, vel in Ecclesiastico vsu præscribatur: futurum est, vt vna Episcoporum congregatio aliam impediat, imò etiam condemnet. Ita vnitatem Ecclesiæ turbaueris potius, quam adiuueris.

Postremò qui tenetur *audire Ecclesiam*, tenetur audire eam illo potissimùm modo, per quem modũ illa potissimùm loquitur. Illa verò potissimùm loquitur in Petro, qui & sæpè respõdit pro fratribus suis (Ioan.6. Matth.16.17.& 18.) & os Apostolorũ tum à D.Chrysostomo, tum à cæteris Patribus dicitur. Tota enim Ecclesia cum nõ nisi vnũ visibile primum caput habeat, & in solo primo capite linguã suam principalem gerat: primũ autem visibile caput Ecclesiæ Romanus Pontifex sit: procul dubio nullius vox æque audienda est in tota Dei domo, ac Romani Pontificis. At ille (inquies) nocet Ecclesię per improbos mores suos. Imò (inquam) dũ Christus (Matth. 23.) iussit suos non quidem facere quæ *sedentes in cathedra Mosis* facerent, sed *facere quæ illi dicerẽt: de præpositis malis* (vt rectè annotauit Augustinus in epist. 166.) *plebem securam fecit*. Licet ergo Papa (vt homo) possit Ecclesiã malo exemplo grauiter lædere: tamen id non facit vt Papa. Et cùm puniri vt homo non possit, quin vt Papa etiam puniatur: in honorẽ publicæ personæ, quam ei Christus imposuit, priuatæ personæ, quam ex naturæ suæ conditione gerit, parcendum ei esse crediderim. Nec minima Dei prouidentia in ea re cernitur: partim dum ostendit se tam bonum esse, vt gratia ipsius, qua Ecclesiam regit, neq; per malum hominẽ in reliquum Ecclesiæ corpus diffusa, inquinari possit: partim dum se tam iustum & seuerum esse declarat, vt membris malitãtibus (quæ maiore ex parte plerumq; mala sunt) simile caput quandoq; accõmodet: quia *propter peccata populi facit hominem hypocritam regnare*, Iob 30. Præterea Dei potentia & veritas tunc maxime elucet, quando apparet, *portas inferi* neq; sub illo Pontifice, qui propter improbã vitã ipse porrio inferorum sit, *aduersus Ecclesiam Christi præualere*. Quid quòd per mali Põtificis persecutionem (quam aduersus Ecclesiã per improbos mores suos exercet) Deus interdũ constituit electos ad vitam æternam adducere. Quis ergo es tu, qui opus Dei reprehendis? Certè si vnquam verum est Domini verbum (vt semper est verissimum) quo dixit, *zizania euellenda non esse, ne fortè triticum*

C[illegible]s Dei, *seu* [illegible] *Ecclesiæ* [illegible] *cc. 10.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni | *Pontifices Romani.* | *Imperatores Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

[a] Quartus, non licere clero tempore legis gratiæ super bonis temporalibus seculariter dominari. §. Appellant seculariter dominari, vt hodie Pseudoëpiscopi Lutherani & Caluinistæ in Anglia dominantur. Licét enim, cùm adhuc miseré victitarent, mirum in modum opibus, quas fideles Christiani Ecclesiæ ad honoré Christi obtulerant, inuiderent; tamé postquàm reperti sunt impij Principes, qui paterentur ipsos ijsdem bonis potiri; videmus hisce oculis, quòd Protestantes multo magis seculariter cum vxoribus etiam & liberis iam dominentur, quàm vnquàm dominati sunt Catholici. Adeò vt Pilkentonus Caluinista, & Dunelmensis in Anglia Pseudoëpiscopus, nô Episcopum modò, sed & Comitem agat. Hinc appatet, quale Euangelium isti prædicent, quod vtique pro suo arbitratu inuertunt, & conuertunt, donec totam Ecclesiam, quod in ipsis est, euerterint.

1431 Eugenius quartus.

176. De

[a] Gerson p.4. in Sermone de inuidia: *Ecclesiastici status est, dirigere ad bene operandum, vt veniamus ad finem principalis nostri præmij, scilicet Paradisum: & quia hoc facere non posset, & simul laborare; necesse est, ciuilem & militarem statum sustentare cum dando redditus, vel decimas, vel similes huiusmodi subuentiones.*

Ioannes de Turre-cremata, in Summa de Ecclesia lib. 2. cap. 116. *Licet spiritualis & temporalis iurisdictio sint distincta, tamen cum non sint contrariæ, sed temporalis ad spiritualem ordinetur: ita possunt in eandem personam cadere, vt aliqua persona Ecclesiastica possit habere temporalem aliquam iurisdictionem, vel castrum, vel villam, vel aliquod aliud. Vnde tempore legis naturæ simul ambæ currebant: & omnes primogeniti Regum, Sacerdotes erant & Reges, & iurisdictionem in temporalibus & spiritualibus exercebant.* (Et pòst:) *Abrenunciatio propriarũ facultatum, quò ad actum ipsum, non est ad perfectionem necessaria, sed tantùm quoad animi præparationem. Multi enim sancti Prælati ex deuotione fidelium habuerunt multam temporalem iurisdictionem, quorum tamen perfectioni & bonitati nihil ex hoc derogatum esse creditur.*

triticum simul eradicetur: hoc tunc potissimum valere debet, quando agitur de tali zizanio quod sub Pseudo, quod ipsam tritici radicem & occupat, & in se cóplectitur. Tunc enim non modo longe maximum, sed etiam longe certissimum periculum erit, *ne triticum simul eradicetur.* Radix vero Ecclesiæ militantis Petri successor est, qui licet pessimus in se fuerit, tamen in virtute Christi complectitur sub se triticum *quod in horreum Domini congregandum est.*

Præterea si Rex terrenus Præsidem alicubi loco suo cóstituat, is vero malè administret Remp. nónne solius Regis iudicio, quam diu saltem Rex viuit & regnat, is homo subest? Christus autem Rex regum, qui viuit & regnat in æternum, visibilis præsentiæ suæ locum per Pontificem Romanum suppleri voluit. Tu ergo si iudicas & Vicarium Christi, & Pastorem tuum, nónne & Christo Domino, & Pastori tuo iniuriam infers? Huic ergo Pontifici, etiamsi ob impiam vitam in zizanium degenerauerit, merito est parcendum: vel quia Iudicem supra se præter Deum non habet: vel quia Deus nouit, eum quandoq; ad se conuertendum esse: vel quia Deus potentiam suam, bonitatem, iustitiam, veritatem, patientiam hoc potissimum pacto aperit & reuelat, ac denique certorum hominum salutem isto modo operatur ac perficit. Notæ sunt Deo cogitationes eius, nos autem decet ei relinquere secreta sua. Cæterùm ne solus ego videar hoc sensisse, non quidem omnium Patrum (de quorum sententijs alibi dictum est) sed eorú testimonia hoc in loco producam, qui hac fere ætate vixerunt. Sic enim postulat instituti mei ratio.

Henricus Boicius in Rubrica decretalium de constitution. *Cum Papa non recipiat potestatem*
1075 *ab homine, sed à Deo, & est successor Petri, & Vicarius veri Dei: nulla regula seu constitutio Apostolica illum ligat, quoniam non habet imperium par in parem. Item: Nulla concilia ligant ipsum. sed potius ipse est supra ipsa.*

1076 Ioannes de Turre-cremata, in summa de Ecclesia, lib. 2. c. 93. *Romanus Pontifex verus & indubitatus, extra casum hæresis pro sublimitate Principatus sui, Iudicem non habet superiorem in terris.* Quam conclusionem probat sex modis, quos hoc in loco transcribere opus non est, cùm satis sit admonuisse lectorem eius rei.

Vt autem propius ad id accedamus, quod nostri instituti proprium est, idem vir lib. 2. c. 100. probat concilium Basileense (de quo nunc potissimum agitur) licet legitimè ab initio indiceretur, tamen desijsse legitimum esse multas ob causas. Primum, quia eos qui missi erant à Papa
i. Eugenio 4. vt concilio præsiderent, noluit in authoritate sua recipere, iuxta morem cóciliorum
ij. vniuersalium. Deinde, quia eius concilij decreta ne Synodi quidem vnanimi consensu fuerunt cóclusa: tum quia multi Prælati & Doctores vtriusq; iuris eiusmodi decretis restiterunt, tú quia in fraudem legatorum, quos à Castellæ & Angliæ Regibus missos in itinere esse, ac Synodo iam appropinquare cognouerant, id definire festinabant, cui dictos legatos nolle assentiri sciebant. Quod factum (inquit) est in Sessione 18. Et addit Ioannes de Turre cremata: *Nullus sanæ mentis vir, qui nouit, cum quanta grauitate, integritate, & modestia, fidei iudicia tractanda sunt, iudicabit esse vniuersali consensu totius Ecclesiæ conclusa, Spirituq; sancto dictata, in quibus huiusmodi factiones et*
iij. *practica interuenerunt.* Præterea eiusdem concilij decreta negat ab Eugenio 4. approbata vnquam esse, licet progressum concilij aliquando approbasset. In eo autem quòd decreta non approbauit, ait Eugenium sapientissime fecisse, propterea quòd decreta ipsa nunquàm examinasset, vtrum aliquid minus rectum, minus verum, aut minus expediens continerent. *Vnde mos* (inquit) *fuit summorum Pontificum, cum confirmaturi essent decreta conciliorum vniuersaliū, quibus per-*
1077 *sonaliter non interfuerant, congregare Synodum Prælatorum, qui erant sub Patriarchatu Romano, & ibidem diligenti examinatione facta, illa confirmabant, sicut de B. Siluestro legitur, cum decreta concilij Nicæni approbasset. Item, diebus posterioribus Papa Clemens quintus ita fecisse legitur, vt Ioannes Andreæ in principio Clementinarum ponit, de constitutionibus factis in concilio Viennensi.*

1078 Idem lib. 3. c. 28. *Romano Pontifici cura totius Ecclesiæ commissa est, & non alteri personæ aut congregationi, cum dictum sit soli B. Petro pro se & suis successoribus: Petre, pasce oues meas.* Ioan. 21.

1079 Bernardinus in Mariali p. 3. Sermonis 3. *Cum Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in*
1080 *terris, ex quo sequitur, quod habet plenitudinem potestatis, & illud quod facit, præsumitur facere authoritate Dei. ideo ipso approbante aliquid, & nos approbare debemus: immo ipsius sententiæ est magis standum, quàm sententiæ totius mundi.*

Antonius de Rosellis in Tractatu de concilijs, num. 40. & post: *Principale fundamentum fuit in Christo, & deinde non in Ecclesia vniuersali (alioqui Ecclesia fuisset fundamentum, ut ipsius, quod est ridiculum) sed in Petro, & hodie in Papa.* Et nu. 52. ac deinceps vsq; ad nu. 72. *Cum potestas Papæ non*
1081 *sit à toto concilio, vel à tota Ecclesia, sed a Deo: ex consequenti docet, potestatem eius non ideo esse mino-*
1082 *rem si reliquæ partes mystici corporis ab eo dissentiunt: quia potestas Papæ non dependet ab illis, sed illorum potestas dependet a Papa. Nam & Christus cum sit caput Ecclesiæ, sola potestas eius maior est,*
1083 *quàm totius reliqui corporis. Et tamen fatetur, potestatem fuisse concessam toti Ecclesiæ, sed sub Petro, quodq; Petri & Ecclesiæ potestas vna est, non duæ. Et est in solidum in Papa, in alijs pro parte, nisi quado*

Papa

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
	Idem Eugenius 4.		*176. De Nicolao Galeco.* Præter VViclefi errores, hic illum de suo adiecit, tēpore nouæ legis nullum in iudicio esse occidendum, quia nouum Testamentum id non dictat. Bernard. Lutzemb.	Gerson in compendio Theologiæ de decem Præceptis: *Personæ priuatæ, quæ nullam habet iurisdictionem & authoritatem, Deus prohibet occidere. Legi autem, vel ministro iustitiæ præcipit occidere.* Exod. 22. *Maleficos non patieris viuere.* Dionysius Ricelius Carthusianus in ca. 13. ad Rom. *Si male feceris, time potestatem. Non enim sine causa gladium portat. Potestas secularis portat gladium materialem, Ecclesiastica spiritualem: vtraque verò habet iudiciariam potestatem, quæ per gladium designatur.*

177. De

Anto-

1084 Papa est hæreticus. Nam Papa subest concilio in causa fidei & schismatis, quia ista sunt de iure diuino,
cui Papa subest. Et num. 66. Vbi agitur (inquit) causa fidei, & quæritur vtrum aliquid sit peccatum, vel
non peccatum; credo, quod sit maior tunc sententia concilij quàm Papæ, vbi Papa solus esset, vel paucos sequaces haberet. Sed si concilium prouinciale Romanorum, & Ecclesia Romana, & Sedes Apostolica ali-
1085 quid in prædictis pro vero deliberasset; tunc credo, quod esset maior sententia Papæ & Ecclesiæ Romanæ,
1086 quàm alterius concilij generalis, sententiam Sedis Apostolicæ non habentis, tum quia non est generale
concilium, à quo discrepat caput (sicut ait in num. 70.) tum quia rogauit Dominus, vt non deficeret fides
1087 Petri: & debet intelligi de Ecclesia sibi specialiter commissa, vt per ipsius Ecclesiæ indubitabile iudicium,
maiores causæ finem susciperent. Hæc Rosellus multò copiosius dilatauit.

Cataldinus de Boncompagnis, de translatione concilij Basileensis (cui ipse Cataldinus interfuit) ad Ferrariã, num. 26. 27. & deinceps. Cùm in Synodo Basileensi tractaretur de loco in quo
1088 Græci cum Latinis conuenirent, & maior pars concilij de ciuitate Auinionensi concordaret,
Græci verò illam ciuitatem, velut non maritimam, recusarent: Licuit Domino nostro Papæ ex ea
causa illud concilium Basileense dissoluere, & ad Ferrariensem ciuitatem edicere transferendum, vt ipse
1089 personaliter simul cum Græcis cõueniret ac præsideret. Nam Papa simul cum concilio deberet, & non solus, quæstionem fidei terminare. Et num. 21. Nititur ergo illa Synodus Basileensis, verum Vicarium Iesu
Christi (qui non puri hominis vicem, sed Dei viui gerit in terris) suis literarum monstorijs infestare. Et
1090 num. 45. & 46. Si constaret, Apostolicum nedum ista quæ narrantur in Citatorio, sed etiam homicidium
commisisse: quamuis peccet, tamen de hoc accusari vel inquiri non potest, quia cunctos ipse iudicaturus à
1091 nemine est iudicandus, nisi à fide deuius. Nec potest concilium pro quocunque crimine vel delicto, nisi pro
hæresi, Papam deijcere de Papatu, quia electionem summorum Pontificum Dominus sibi reseruauit.

1092 Petrus à Monte Venetus, in Tractatu de concil. generalibus c. 1. num. 4. & 6. Ad denotandum
Ecclesiæ vnitatem, vnus creatus est Pastor, qui alijs præesset, & apud quem esset omnis potestatis plenitudo, quoniam monstruosum esset, vt in vno corpore essent plura capita. Sicut ergo vnicus est Dominus cæ-
1093 lestis totius mundi, ita decens fuit, vt vnum in terris relinqueret Vicarium, qui fuit Petrus, & post eum
sui successores. Petrus enim, præter dona personæ ipsius concessa, habuit quædam realia pro se ac suis successoribus, vt fuit potestas clauiũ: aliàs portæ inferi aduersus Ecclesiam præualuissent. Petri autem succes-
1094 sores sunt Romani Pontifices. Et num. 17. Verum caput Ecclesiæ Christus est: Papa verò est ipsius Vicarius & caput ministeriale; quod qui negat, est hæreticus. Et c. 2. Magna cum ratione ait ad solum Roma-
1095 num Pontificem congregationem generalium Conciliorum pertinere, à quo robur ea sumere posse dicit,
etiamsi prius ab alio congregarentur. Si autem duo contenderent de Papatu, concilium (per modum declarationis) iudicare debet, tanquàm vacante Ecclesia. Nam ratione dubij quædam permittuntur, quæ regulariter non permitterentur. Deinde, si fortè esset infidelitas in Papa, concilium etiam declarat, eum eo
1096 ipso priuatum esse, quia desinit esse caput Ecclesiæ, secundùm illud (Deuteron. 17.) non poteris alterius
Gentis Regem facere, qui non sit de fratribus tuis. Ac tandem: Pro nullo (inquit) alio crimine Papa,
etiamsi incorrigibiliter et notoriè scandalizaret Ecclesiam, potest per concilium quouis modo deponi: quia
generalia concilia confirmantur à Papa (Lucæ 22. Confirma fratres tuos:) potest tamen exemplo Pauli
(Galat. 2.) Papæ sine causa turbanti Ecclesiam resisti (seruata mansuetudine humilitatis) vel orando,
vel exprobrando, vel concilium generale contra eum (non tamen in quo deponatur) congregando, vel brachium seculare inuocando.

1097 Antoninus, par. 3. tit. 22. cap. 10. §. 4. Eugenius 4. Concilium Basileæ congregatum authoritate Apostolica dissoluebat. Illi tamen obturauerunt aures suas, & cœperunt Eugenium citare, solicitati ad hoc à
Duce Mediolani agrè eius Pontificatum ferente. Sigismundus verò Imperator & Veneti dissuadebant
ijs qui Basileæ erant congregati, ne pergerent. At illi deposito Eugenio, ducem Sabaudiæ Amedeum in ido-
1098 lum sibi erigentes, Felicem quintum nuncupauerunt. Cui tantùm intra territorium suum obeditum
fuit. Is cum Abbatem Panormitanum, & Ioannem quendã instituisset Cardinales, Ioannes morte sub-
1099 tractus est, Abbas verò Panormum reuersus, pileum sponte dimisit. Denique Iulianus Cardinalis relicto
Basileensi conciliabulo, ad Eugenium Papam se contulit. §. Ex eo quòd Papa, quem Synodus creauit,
ab vnica tantum prouincia est receptus, apparet totam Ecclesiam credidisse, quòd Synodus non
habuerit ius Papam Eugenium deponendi.

Panormitanus c. Significasti, de elect. ext. Nota 7. quòd cõcilia generalia nõ sunt supra Papã. Vnde nõ
1100 possunt statuẽ lo præfigere legem Papæ: imò in omnibus statutis concilij intelligitur excepta authoritas Papæ.
et iste est textus satis in hoc notabilis, et quotidie allegatur, præsertim vbi disputatur de põtẽtia Papæ et cõcilij.
1101 Et infrà ibidem:) In his quæ sunt iuris positiui, indubitanter Papa est supra cõciliũ, quia ipse est caput Ec-
1102 clesiæ. Vnde licet potestas fuerat data Papæ & toti Ecclesiæ; Papæ tamẽ fuit attributa, tanquã capiti. vnde debet moueri corpus ad dispositionem capitis. Sed in his quæ non dependent à plena potestate Papæ, non est simpliciter dicendum, quòd Papa sit supra concilium: ideo in concernentibus fidem, concilium est supra Papam.
Vnde

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	Hæretici & Pseudoprophetæ.	Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.
	Idẽ Eugenius quartus.	La. Albertus 2. an.	*177. De Rochezana Hussita.* ᶠ Rochezana Hussitarum facilè princeps, etsi Romanæ Ecclesiæ aliquando se subiecerat, tamen iterum rebellis, *paruulis ac dementibus Christi sanguinem præbebat.* Æneas Siluius in Bohemica historia cap. 57. §. Nec tantùm hac in re à Protestãtibus nostrorum temporum Hussitæ dissentiebant, sed præterea in multis alijs rebus. Nam Rochezana iste, etiam post hæresim susceptam publicè missarum solennibus interfuit, & ad altare accedens, inde Eucharistiam dispensauit. *178. De*	ᶠ Antoninus p. 3. tit. 14. c. 12. §. Perpetuò furiosis & amentibus Eucharistia, quia nunquàm habuerunt actualem deuotionem ad Sacramentum, quæ tamen requiritur, dicente Apostolo, Probet seipsum homo. & pòst: Impuberibus, qui carent omnino discretione, non est danda; sed si habent aliquam deuotionem circa annum vndecimum vel duodecimum, potest eis dari. Gerson in regulis moralibus de Sacramẽto Eucharistiæ, C: Vituperabile est & sæpe criminale, vt Catholicus habẽs vsum rationis, ab Eucharistiæ susceptione totaliter abstineat. Illi pueri sunt idonei suscipere Eucharistiam, & ad hoc ligari videtur semel in anno, qui secundùm leges censentur habiles ad nubendum. Potest quoque deuotio ætatem præuenire, sicut in quibusdam ætatem supplet malitia. *Quòd*

Vnde non potest Papa disponere contra dispositum per concilium. Item dic, quòd in concernentibus vniuersalem statum Ecclesiæ, non potest Papa disponere contra statuta concilij, si statuendo contrarium, decoloraretur status ipsius: secus dicerem, vbi non decoloraretur seu diffamaretur Ecclesia.

Idem Panorm. ibidem num. 9. *Quare autem dicit Textus, quòd Archiepiscopi sunt membra de mēbro? Solutio. Dicunt Doctores, quòd vnica est Ecclesia vniuersalis (24. q. 1. c. Loquitur) cuius caput est ipse Deus, seu Papa loco Dei. Cæteri verò Prælati, & Ecclesiæ particulares sunt membra huius capitis, vel mē-*
1303 *bra ex membris. Nam sicut in humano corpore à brachio procedit manus, & à manu digitus, à digito vnguis: ita à capite Romanæ Ecclesiæ procedunt Sedes Patriarchales: ab istis, Archiepiscopales: ab istis, Episcopales: ab eis inferiores Prælati.*

Postremò, Pius 2. (Æneas Siluius antea dictus) in Bulla Retractationum suarum ita scribit: *In minoribus agentes, nondum sacris ordinibus initiati, cum Basileæ inter eos versaremur, qui se generale concilium facere, & vniuersalem Ecclesiam repræsentare aiebant, Dialogorum quendam libellū scripsimus,* (& pòst:) *in quo ignorantes (vt Paulus) persecuti fuimus Romanā primamq́; Sedem. Vnde in Domino commonemus, ne fidem vllam præstetis prioribus illis scriptis, quæ supremā Apostolicæ Sedis authoritatē quouis pacto elidūt. Nec cū Pontificatu hæc nobis opinio aduenit. Sed cùm Iulianus S. Angeli, & Ioannes S. Petri, Cardinales, quibus plurimū credebamus, ad Eugenium defecissent, cùm paucissimi in fide Basileensi remansissent,*
1304 *cùm Fridericus Romanorū Rex Felici 5. in Eugenij locum suffecto, honorem tanquàm Pontifici Romano ex-*
1305 *hibere nollet, cùm in Friderici aula agētes, Eugenium in multis falsò accusatum inuenissemus, cùm Iulianus*
1306 *Cardinalis post vnionem Græcorū Ferrariæ Florentiæq́; cōclusam in Vngaria legatione functus, Viennæ nobis occurrisset, dixissetq́; vnā vocem Græcorum & Latinorum hanc esse, saluari non posse, qui S. Romanæ Eccle-*
1307 *siæ non teneret vnitatem, cùm Ioannes Carauaialis Apostolici palatij auditor, alijq́; docti viri multum nobis frequentibus colloquijs suis profuissent, cumq́; Cæsar Basileenses induceret, vt Ecclesiasticæ pacis causa, se ad nouum concilium, quod Constantiæ indiceretur, transferrent; illi verò id primi recusarent, ob eamq́; rē multi doctissimi viri, & opinione sanctitatis illustres, scire se dicerent, Basileenses Spiritum sanctum non habere ductorem: His omnibus consideratis, recognouimus errorem nostrum, Basileense dogma reiecimus, Eugenio*
1308 *Pontifici maximo caput submisimus, illud Hieronymi diximus: Cathedræ Petri communione consocior, super illam fundatā Ecclesiam scio. Eramusq́; adhuc clericali tantùm charactere insigniti, quādo ad Eugenij obediētiam rediuimus. Inter genera gubernationum, communis Philosophorum sentētia est, præstare Monarchiam. Romani in aduersis casibus ad vnum Dictatorem recurrerunt, cuius dicto non liceret aduersari. Nec vnquam Romana res admirabilior fuit, quàm sub Augusti Cæsaris principatu: quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen cæteris prætulisse videtur gubernationibus. Orbis maximam partem gubernant Reges, siue Christiani, seu Barbari. In cælesti aula vnus est omniū Rex æternus Deus, cuius vnigenitus filius Christus Iesus, seruili accepta forma, in Ecclesia tanquàm dux verus corporaliter præsedit, & cùm ascendisset in cælum, Petrum indubitanter sui gregis Pastorem reliquit, cui dixerat, Pasce oues meas; quem omni potestate donauit, quæ ad bene regendum oues necessaria ducitur. Alioqui sapientia Patris Ecclesiæ suæ haud sufficienter prouidisset. Petrus ab Antiochia Romam veniens, ibi glorioso martyrio vitam finiuit, successore Clemente substituto. Atq; ita in hunc vsque diem seruatum est, vt qui Romæ sederit Antistes ritè institutus per legitimum electionis tramitem, tanquàm Aaron vocatus à Domino, hunc omnes Christianæ plebes, po-*
1309 *puli, Reges, Clerici, Episcopi tanquàm Iesu Christi Vicarium & B. Petri successorem, vniuersalis Ecclesiæ ca-*
1310 *put, ac rectorem, & ducem venerati sint. Christus, qui pacem in vltimo Testamento reliquit, dedit & regi-*
1311 *men pacis amicum, id est, Monarchicum, sub Petro & successore illius Romano Pontifice, cui & congregare generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui ipsi filius est Ecclesiæ propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur, & præfertur ei, vt pastor gregi, princeps populo, rector familiæ. Hæc iam senes, & in Apostolatus apice constituti, credimus, & profitemur.*

Fridericus Imperator (vt est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græcorum Emanuëli salutem. *Sicut ille Rex regum, à quo omnis potestas, Romanum imperium caput totius orbis constituit; ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum vnicam matrem, dominā & ma-*
1312 *gistram ordinauit, quod vtique duorum gladiorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostræ. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus nobis & Romano Imperio honorem debitum impendas, & summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem.*

Fides & sententia generalis Concilij Florentini (in quo tam Græci quàm Latini consenserunt) de primatu Romanæ Ecclesiæ.

In tom. 3. Concil. in Actis Synodi Ferrariensis & Florētini, secūdùm Græcā translationē. Anno 1438. Ioānes Palæologus Imperator, & Iosephus Cōstātinopolitanus Patriarcha vnà cū Græcis Episcopis Ferrariæ à summo Pōtifice Eugenio & Latinis Episcopis excepti sunt, qui simul ad

Synodum

Ciuitas Dei, seu continuata Ecclesiæ successio.	Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.	
Anni. · Pontif. Roman. · Imperat. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
Generale concilium Florentinum.		
Fridericus 3. an. 54.	*178. De Bohemorum sectis & dissensionibus inter se.*	*Quòd Lutherani & Caluinistæ nec cum VVicleso, nec cum Hussitis in doctrina consentiant.*
[illegible] Idem Eugenius 4.		
	• VViclefus transsubstantiationem, & realem Christi præsentiam in Eucharistia condemnauit. Eandem Hieronymus Pragensis, & ipse ex parte VViclefista, iam moriens acerrime defendit.	• Quoties à Lutheranis aut Caluinistis quærimus, quas origines Ecclesiarum suarum edant, quosque antecessores proximè ante se habuerint: ad VViclefum & Hussitas mox confugiunt.
	Petrus	y Porrò

Synodũ celebrandam conuenerunt. In eo concilio definitum est in hanc sententiã: *Definimus,*
1113 *sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem tenere primatum, & ip-*
sum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi Vica-
rium, totiusq; Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac doctorem existere, & ipsi in beato
Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam
1114 *potestatem traditam esse, quemadmodum etiam gestis œcumenicorum conciliorum, & in sacris Canoni-*
bus continetur.

Est verò animaduersione dignum, quòd Græci Episcopi & Doctores primatum Pontificis Ro-
mani hoc tempore agnouerunt, non vi quapiam coacti, neque numero suffragiorum à Latinis
superati, sed sponte sua ipsius veritatis ponderi cedentes. Nam cùm soli Græci in Imperatoris
Constantinopolitani domo, absentibus Latinis, conuenissent, lectis (vt in Sessione vltima conci-
lij Florentini dicitur) Græcorum Doctorum de summi Pontificis potestate sententiis, eo modo
definierunt, quo superius declaratum est. Ex quo etiam constat, antiquos Græcorum Doctores
& Patres ea ipsa iudicia de primatu Pontificis Romani iam olim fecisse. Ac ne hoc dicatur tan-
tùm in Latinorum historiis aut libris conscriptum extare, libuit aliquot etiam Græcorum testi-
monia hoc in loco ascribere.

1115 Georgius Pachymerus historiarum lib. 5. hæc recenset capita pacis Græcorum & Latinorum:
1116 *Principatus sit Romanæ sedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria Romani Pontificis vnà cum*
Patriarchis celebretur.

Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorũ Pontifex maximus nullam*
prorsus omittentes occasionem, Legatos miserunt ad Græcos, vt conuenientes in vnum, conciliumq; cele-
brantes, concordiam, quantum ad religionem Christianam attinet, inter se conglutinarent. At Græci
cùm plurimis annis aduersus Romanos contentiones mouissent, noluerunt patrium religionis suæ cultum
perturbari. Tandem Ioannes Palæologus Græcorum Rex, assumptis Byzantij Episcopis & Græcorum do-
1117 *ctis, ad colloquium venit cum Pontifice Romano Eugenio quarto. Tandem Græci pariter & Romani in*
religionis negotio consenserunt. Sed Græci, qui domi manserant, noluerunt stare iis quæ acta erant in
Italiæ Synodis. Hinc perpetuò discordiã fouisse Græcos in negotio religionis aduersus Romanos, constat.

Præterea ne Græcos ipsos non domestica conscientia, sed sociorum cohortatione ad hanc
Romanæ Ecclesiæ obedientiam tractos putaremus: perpendendum est quòd Iosephus Patriar-
cha Constantinopolitanus cùm esset solus, ac horam mortis suæ, quæ etiam subitanea erat, præ-
sentiret, ita scriptum reliquit, vt habetur in Sessione vltima concilij Florentini. *Quoniam ad*
extremum vitæ meæ perueni, ideirco pro meo munere dilectis filiis benignitate Dei meam sententiam his
1118 *literis palàm facio. Nam quæ Domini Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Romæ veteris*
sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire credereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum
autem Patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romæq; veteris Papam, Domini nostri Iesu Christi
Vicarium esse concedere, atque animarum purgatorium esse, non infitior: Datum Florentiæ, die octaua
mensis Iunij, anno D. 1439. 6. Quid quòd ista Græcorũ confessio non subitò, nec verbo tantùm
nuncupata est? Nam hoc totum decretum, quod antè perscripsi, ab ipsis Græcis post diuturnam
deliberationem & singulorum subscriptionibus (excepto Marco Ephesino) & sigillo Impera-
toris Cõstantinopolitani confirmatum est? Aderant verò etiam *Vicarij trium Patriarcharum*, qui
singuli exemplar literarum quæ subscriptæ fuerant, ad singulas Patriarchales Ecclesias detule-
runt. Denique Legati Patriarchæ Armeniorum superuenerunt, & cum Ecclesia Catholica cõ-
1119 iuncti sunt, accipientes ab Eugenio Pontifice Romano fidei regulam. Nam vt in decreto Eu-
genij quarti legimus, postquam & veterum conciliorum decreta proposita, & septem sacramen-
ta ritè explicata erant: *Armeniorum Oratores nomine suo, & sui Patriarchæ, & omnium Armenio-*
rum, hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus,
traditionibus, præceptis & statutis, omnemq; doctrinam in ipsa descriptam, nec non quicquid tenet &
docet sancta sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, susci-
piunt, & amplectuntur. Illos quoq; Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi re-
uerenter suscipiunt: quascunq; verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat, & reprobat,
ipsi pro reprobatis & damnatis habent: profitentes, tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo suprà
ipsius sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.

Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui in Synodo Florentina interfue-
1120 rat, pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque scripsit, e quibus vnum erat *de primatu sum-*
mi Pontificis, quem primarum ex Græcorum Patrum testimoniis confirmauit.

Matthæus quidam Hieromonachus, cùm de variis canonibus Græcè scriberet, tum Constã-
tini Magni, tum Iustiniani primi leges ac testimonia de Romani Pontificis primatu dicta & con-
scripta protulit, nec homo Græcus Apostolicæ sedis Romanæ prærogatiuam timuit confiteri.

Iacobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom
	Idem Eugenius quartus.	
1452	Generale concilium Florentinū.	
		Idem Fridericus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Petrus Dresensis, ex parte VViclefista, primus intulit necessitatē vtriusque speciei, quam VViclefus nunquàm docuit.

Rochezana & ipse VViclefista, demētibus & paruulis Euchariſtiam ministrauit: quod & Petrus Dresensis, non item VViclefus, approbasse dicitur.

Orebitæ, Hussitarum non parua factio, sacerdotes passim occidendos clamabant.

Nicolaus verò Galecus, etiam Hussita, neminem, ne in iudicio quidem, occidendum affirmabat.

Romanam Ecclesiam VViclefus appellauit Synagogam satanæ, cùm ea tamen & VViclefus communicauit, sedente iam Vrbano sexto, ad quem scripsit, eumq́, Vicarium Christi agnouit, & quatuor Bohemorum legati totam Bohemorū factionē communicaturā cum eadem Ecclesia Romana concilio Basileensi spondebat, si quatuor tantùm articulos illis concederet, ex quibus tres ad summū fuerant à VViclefo prædicati. Vnde apparet, Hussitas non curasse reliquos VViclefi articulos, etiamsi permulti essent. Ita nec secum VViclefus, nec cum Hussitis, nec Hussitæ aut cum VViclefo, aut cum seipsis potuerunt cōsentire, quia omnes à vera Dei Ecclesia dissenserunt, extra quam nec vnitas fidei, nec salus animarum inuenitur.

Deni-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Porrò etiamsi VViclefus in Angliæ latebris Protestantium fidem aliquousque disseminasset; quid tamen hoc esset ad multas gentes, in quibus eam secundùm Prophetias & Euangelium *omnibus diebus* manifestè prædicari oportuit? Nuper nati sunt VViclefus & Hus. Ecclesiam in toto mundo, nec vnam quidem, nedum in variis gentibus simul innumerabiles habuerunt, in quibus Episcopi iam inde ab Apostolis originem suam ducentes, omni ætate palàm publicéq; fidem ipsorum prædicarent. *Non exiuit sonus eorum in omnem terram,* non in Asiam, non in Africam, multoque minus in Æthiopiam aut Indias nouas: imò neque in Græciam, quæ pars Europæ est, peruenit: nec in Hispaniis, aut in Italia concionem hactenus vel minimam consecuta est.

Quid quòd ne VViclefus quidem, aut Hussitæ de Lutheranorum aut Caluinistarum Ecclesia fuerunt? Illi enim crediderunt, & celebrârunt ad minimum *quatuor Sacramenta*: hi ad plurimum *tria*, plerumque verò non nisi *duo* recipiunt. VViclefus & Hus *propter quodlibet mortale peccatum, quemlibet ciuilem aut Ecclesiasticum ministrum officio & magistratu excidere dicebant.* Hoc Lutherani & Caluinistæ serió negant. Vtriusque speciei necessitatē nec VViclefus, nec Hus vrgebant: Isti eam cum Bohemis vrgēr. Bohemi *dementibus & paruulis* Euchariſtiam præbebant: Reprehendunt hoc Lutherani & Caluinistæ. *Eucharistiam honoris causa per plateas ciuitatis circumtulerunt Bohemi, & nominatim Rochezana,* vt auctor est Æneas Siluius in histor. Bohem. c. 62. Hoc ipsum vehementer damnant Lutherani & Caluinistæ. Illi Romanam Ecclesiam propter primatum ipsum non accusabant, imò apud Æneam (c. 130.) Bohemorum Pastores & Duces ita loquuntur: *Obediremus Apostolicæ Maiestati, & omni deuotione subiecti essemus, nisi legi diuinæ contraria iuberet.* Quid, quòd Rochezana, & reliqui Bohemorum Legati spondebant in Basileensi concilio, *se obedituros Ecclesiæ Romanæ*, si tantùm quatuor articulos ipsis concederet. At Lutherani & Caluinistæ ipsum primatum Ecclesiæ Romanæ *à diabolo fundatum* dicunt, etiamsi nulla in re alia Romanus Pontifex ab illis dissentiret. Non igitur eadem est VViclefi, Hussitarum, Lutheranorum & Caluinistarum congregatio aut fides.

Luthe-

Iacobus Nauarchus Ondischotanus in Epistola Asiatica: *Cùm* (inquit) *Eugenius ad Orientis & Aethiopum Patriarchas scripsisset, illi in suis Epistolis de Latina Ecclesia, & Pontificis auctoritate honorificè, Catholicè ac distertè scripserunt. Iacobita enim Ioannes (qui se B. Marci sedis Alexandrinæ, & totius Aegypti, Libyæ, Pentapoleos, & Occidentalis Africæ, Patriarcham nominat) Pontificē Romanum,*
1121 *sacerdotij perfectionem, & omnium Ecclesiarum Apostolicum Pastorem vocat, sacerdotum principem, peregrinantium, qui cæteris viam salutis ostendat, ducem, & languentiū medicum: Ipsius vero Vicarius Hierosolymitanus Andreas Abbas Syrus, caput & vniuersalis Ecclesiæ Doctorem eum appellat.*
1122 *Latinam vero Ecclesiam retinere doctrinam, quam ab initio Petrus & Paulus tradiderunt, quam aliæ Ecclesiæ deserentes, & se* (vt ait) *à Romana Ecclesia matre & magistra omnium separantes, gentibus in opprobrium & ruinam traditæ sunt, vt euidenter* (ait) *in Armenis, & Græcis, & nobis Iacobitis cernitur. Postremò Deum trinum & vnum confitetur, & ipsius nomen* (vt habet translatio Epistolæ) *ex immaculata matre carne suscepta, mediatorem factum esse.* Eandem ferè sententiam Nicodemus Abbas Æthiops & Hierosolymis Vicarius Patriarchæ, de sede Romana tenet: *Palàm est,* (inquit) *eos qui à Romana Ecclesia defecère, corruisse, & dum quisque suam fidem veriorem prædicat (quod a dæmone est) relicta Apostolorum sententia, in vias sui sensus abiisse omnes: Aethiopicā tamē integram & liberam perdurasse, quia nequaquam perfidia & voluntaria defectione, (vt aliæ Ecclesiæ) peccasset, ac propterea in seruitutem & exterminium non incidisse, sed locorum distantia & itinerū periculis seiunctam fuisse, nec non Pontificum negligentiâ accidisse, vt nulla visitationis memoria, aut literarum ratio à quingentis annis apud eos extaret. Nihilominus Aethiopes tanta veneratione sedem Romanam colere, vt pedes eorū osculentur, qui Roma veniunt in Aethiopiam, vestiumq́; eorum partes rapere, & reliquiarum loco seruare; nec mirum. Si enim Regina Saba abiit Hierusalem, vt audiret sapientiam Salomonis: plus quàm Salomon* (inquit) *summus Pontifex est. Regem item Aethiopum tantum facere Romanum nomen, & Latinorum fidem, vt nihil æquè in votis habeat, atque vt cum Romanis iungantur Aethiopes, & se Pontificis subdat pedibus, auidissimeq́; amplexurum esse, quæ de concordia ineunda statuentur in Synodo.*
Pontificem autem omnium Ecclesiarum caput fatetur, suoq́; splendore orbem illustrare, cui omnes Pa-
1123 *triarchæ, Episcopi, Imperatores & Reges inclinantur. Nec se Legatos disputandi gratia mittere, sed vt summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur: quis enim, ait, Soli lumen inferat? Ingens est (inquit) & vetusta Latinorum scientia, & orbi nota, nec oportet discipulum esse supra magistrum. Hæc illi in suis literis 1441. 18. Octob. ab Eugenium missis.* Addit his omnibus, *se adfuturum Pontifici, inscijs Iacobitarum Patriarcha & Saracenis, ne vi impediatur, vel ambitione aliqua. Philetus verò Alexandriæ & Aegypti Patriarcha, petram fidei summum Pontificem vocat, & luporum repulsorem, omnium*
1124 *Ecclesiarum caput, cæterorumq́; Patriarcharum protectorem:* addit, *se executurum Pontificis sanctiones, scripsisseq́; Ioanni Imperatori Palæologo, tanquam tyrannos exterminādos esse, qui ea quæ in S. Synodo statuta essent, non reciperent. 1. Septemb. 1440.* Hæc apud Iacobum Nauarchum.

Isidorus Ruthenus cùm esset ex iis Græcis qui ad concilium accesserant, præter honorem Cardinalicium, *Legatus Papæ apud Constantinopolin est* factus, vbi vsque ad vrbem à Turcis captam ipse non captus permansit. Bessarion etiam, qui erat Nicęnus Episcopus, & omnium Græcorum optimus ac doctissimus, Romanæ Ecclesiæ fidem secutus, in Italia remansit, & ab Eugenio 4. S. R. E. Cardinalis postea est factus. A Nicolao autem quinto Episcopatu Tusculano donatus, vt Andreas Barbatia Siculus attestatur in tractatu de Cardinalium præstantia, quem Bessarioni dedicauit.

1125 Mathias à Michovv de Sarmatia li. 2. *Isidorus Metropolitanus Kiouiensis, lingua & doctrina Græcus peritissimus, tempore Eugenij ad concilium Florentinum iuit, & vnione Ecclesiæ Romanæ percepta, in Russiam rediit. Hunc Moscouitæ obedientiam Romanam eis prædicantem spoliauerunt, & in necem extremam impulerunt.* §. Non defuerunt igitur, qui pro Ecclesiæ Romanæ primatu martyrium etiam inter Barbaros subiuerint. Idem Mathias paulo ante in eodem libro dixerat, in Russia plures sectas esse: Græcorum videlicet, Armeniorum, & Iudæorum. *Est etiā* (inquit) *religio Christiana Romano Pontifici subiecta, & illa regit ac præualet, quanquam sit exigua numero.*

1126 Platina in vita Pij 2. *Fridericus 3. Aeneam Siluium Romam mittit, qui Eugenio publicè diceret, se ac Germanos omnes in humanis diuinisq́; ei deinceps obtemperaturos.*

Paulus de Castro consilio 414. num. 2. cum seq. in prima parte consiliorum suorum: *Certum*
1127 *est, quòd solus Papa est immediatus Vicarius Christi, & quod ipse facit, ab ipso Domino fieri. Ipse enim solus Dominus Romanam fundauit Ecclesiam, cuius ipse Papa caput est c. 1. distinct. 22. Aliæ verò Ecclesiæ particulares fundatæ fuerunt non immediatè à Christo, sed à Petro & eius successoribus, vt ibi dicitur: maximè in Italia, Hispania, Gallia & Africa.* Item ibid. *Romana Ecclesia mater est & magistra omnium aliarum Ecclesiarum, aliæ verò dicuntur filiæ.*

1128 Ioannes Hugo Selestadiensis in tract. de officio 4. Prælatorum in principio: *Papa est caput omnium, ideoq́; à nemine iudicandus est.*

1129 Andreas Barbatia Siculus ad Bessarionem de præstantia Cardinalium, num. 15. *Papa est Petri successor, & Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed veri Dei vices gerens in terris.*

Fran-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Pontifices Roman. | Imperat. Rom.

Idem Eugenius 4.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Denique Mathias Vngariæ Rex (apud Bonfinium decret. 4. libr. 2.) *Bohemica hæresis* (inquit) *tam multiplex est, & diuersa, vt contrariis semper fluctuet opinionibus. Hic Adamitas cum mulieribus nudos incedentes, sine pudore pudibunda ostendentes cernere erit. Hic Iacobitas, hic Paulinos, hic Taboritas, hic Hussitas, ac varias hæreticorum sectas quisque spectabit: nec abs re quidem, quando postquam ab ipsa veritate diuertitur, diuersi vtrum sue nos errores excipiunt.*

179. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lutherus etiam ipse (apud Roffensem in articulo 30.) sic ait: *Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant. Non enim mecum ille sentit.* (Et post:) *Ioannes Hus non repugnare videtur, quo minus sit Monarchia Papæ: hoc tantum agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ.* (Et iterum:) *Fortassis & in hoc peccauit Ioannes Hus, quòd duodecim consilia Euangelica fecit, cùm non sit nisi vnicum virginitatis siue cælibatus. Denique omnia* (inquit) *Ioannis Hus, etsi ab illis probata, non admitto.* Hactenus Martinus Lutherus.

Præterea Philippus Melanchthon ad Fridericum Miconium: *Inspexi VViclefum: sed deprehendi in eo multa alia errata, ex quibus iudicium de spiritu eius fieri potest. Prorsus non intellexit, nec tenuit fidei iustitiam. Ineptè confundit Euangelium & politica: nec videt, Euangelium nobis concedere, vt legitimis omnium Gentium politiis vtamur. Contendit, Presbyteris non licere, vt possideant quicquam proprium: decimas nullas vult solui, nisi docentibus. Quasi verò Euangelium vetet, vti politicis ordinationibus. De dominio ciuili sophisticè & planè seditiosè rixatur. Ad eundem modum de cœna Domini sophisticè cauillatur publicè receptam sententiam.* Hactenus Melanchthon.

 *Dionysius

Franciſcus Philelphus in epiſt. ad Poggium & Laurentiũ Vallam: *Quid inſanius queat excogi-*
1128 *tari, quàm viros doctos ac ſenes maledicendi intemperantia gloriari? Et id quidem Romana in curia,*
in oculis ſummi ſanctiſſimiq́; Pontificis Nicolai quinti, qui non minus mirabili virtute & ſapientia,
quàm ſuprema dignitatis præſtantia vices Chriſti in terris gerit.

1129 *Amedeus Antipapa coram Nicolao Pontifice renunciauit omni iuri, quod in papatu viſum eſt habere.*
Et ita ſchiſma Baſileenſe ceſſauit in totum. Antoninus par. 3. tit. 22. c. 12. §. Hinc manifeſtiſſimè li-
quet, opus Baſileenſium nõ fuiſſe à Deo. Alioqui ſtetiſſet (Actor. 5.) nec diſſolui potuiſſet. Nunc
autem quia fuit ex hominibus, diſſolutum eſt.

Georgius Trapezuntius in dictum Euangelij; *Si volo eum manere,* Papam Nicolaum 5. ſic allo-
quitur: *Ad ſanctitatem tuam, quæ in hac perfacili quæſtione auxilio eius cuius tu in terris Vicarius es,*
dictamus, mertò mittenda putauimus. Id enim propoſitum ſemper erit, non dico ſcribere, aut dicere, ſed
1130 *ne cogitare quidem quod Apoſtolicæ doctrinæ ac Eccleſiæ Dei, cuius tu princeps es, repugnare videatur.*
(Et pòſt:) *Commendatio militantis Eccleſiæ Petro tunc (quando ter interrogatus eſt, an Chriſtum ama-*
ret) facta, ſucceſſoribus etiam ſuis facta cognoſcitur. Oportet enim, ſicut oues agniq́; (veteres videlicet
in fide atque nouelli) ad diem vſque aduentus in gloria Domini per ſucceſſionem duraturi ſunt, eodem
1131 *vtique modo illum permanere, cui commendatio facta eſt.*

Nicolaus de Cuſa. in epiſt. 2. ad Bohemos de vſu communionis: *Si ſcire velis, an in Eccleſia*
1132 *exiſtas, hac veſtiges ratione: ſi cathedræ Romani Pontificis adhæreas, quæ per continuas ſucceſſiones bo-*
norum malorumq́; in Petrum principem continuatur. Credendum eſt, hanc ſedem ſacratiſſimam, quoad
locum, etiam inexterminabilem. Et tamen ſi caſu Roma deficeret: ibi vera Eccleſia remanebit, vbi erit
1133 *principatus & Petri ſedes, modo prædicto. Cùm enim Epiſcopi ſuccedant Apoſtolis: primo Apoſtolo rectè*
primus ſuccedit Epiſcopus, ad quemcunq́; particularem locum aliũ à Romana vrbe fuerit ſedes cõtracta.

Æneas Siluius, antequam adhuc eſſet Pontifex electus, in epiſt. 288. *Cũ neceſſe ſit ad perfectum*
regimen vnum præeſſe, à quo cæteri dependeant: minimè dubitandum eſt, quin ex ordinatione Chriſti v-
nus Eccleſiæ præſit. Dixit enim Petro: Paſce oues meas. Nec fas eſt dicere, hanc dignitatem Petro datam
ad ſucceſſores eius non deriuari. Matth. 28. Ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſæculi. Itaq́;
poſt Chriſtum Petrus fuit Pontifex vnus, qui Eccleſiæ præfuit. Petro autem vita functo ſucceſſores eius
1134 *vſque ad Calixtum tertium, Chriſti Vicariatũ tenuere. Nam Chriſtus cùm Vicarium ſuum Petrum ele-*
git, ei loco hanc dignitatem conceſſit, quem Petrus ipſe ſuo ſanguine conſecraret. Romana igitur Eccleſia,
1135 *vt ſacri Canones dicunt, caput omnium eſt.*

Idem Æneas Siluius in Dialogo cõtra Bohemos, Epiſtol. 130. *In his quæ ſunt fidei, nunquam re-*
1136 *perta eſt Apoſtolica ſedes erraſſe, aut adulterinis acquieuiſſe dogmatibus.* (Et pòſt:) *Hoc auſim dicere,*
1137 *Romanus Præſul indubitatus nemo vnquam inuentus eſt falſæ doctrinæ publicus aſſertor.*

1138 Calixtus Papa 3. in epiſt. ad Fridericum Imperatorem, quæ apud Æneã Siluium eſt 371. *Nota*
1139 *eſt omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritas, manifeſta cuique primæ ſedis dignitas, vulgata per orbem Vi-*
1140 *carij Dei poteſtas, cui dictum eſt à Domino: Paſce oues meas. Nec huius, aut illius prouinciæ, ſed vniuer-*
ſi orbis Præſulatum in Apoſtolicæ ſedis ſpecula conſecuti ſumus.

Platina in vita Calixti 3. *Calixtus ad Vſumcaſſanum, Perſarum & Armeniæ Principem miſit, eum*
1141 *in Turcam excitans. Ferunt Vſumcaſſanum ad Pontificem ſcripſiſſe, ſe ob eius preces victoriam ab hoſte*
reportaſſe.

Angelus de Clauario in Summa Angelica: *Papa ſummus eſt inter omnes, quia ipſe ſolus habet ple-*
1142 *nitudinem poteſtatis.*

Pius Papa ſecundus (Æneas Siluius antea dictus) *ad Ducem Burgundiæ*, epiſt. 376. *Inualeſcente*
magno Turco fidei Chriſtianæ aduerſario, felicis recordationis Prædeceſſores noſtri Nicolaus 5. & Cali-
xtus 3. quiſque eorum ad Aſiam & Orientis partes miſit dilectum filium Ludouicum de Bononia, fra-
trem ordinis Minorum de obſeruantia regulari, vt is pro ſua prudentia, rerum, locorum, hominumq́; no-
titia, Chriſtianos Orientis, & alios Chriſtianorum amicos excitaret, ad faciendum ſimiliter arma con-
tra Turcum. Accedens frater Ludouicus, omnia ſibi per nos commiſſa diligentiſſimè & prudentiſſimè eſt
executus, qui vt optimam illorum Principum & Regum obedientiam & deuotionem quam habent ad
hanc ſedem Apoſtolicam, intelligere poſſemus, curauit ſecum aduenire dilectos filios Michaëlem Impera-
1143 *toris Trapeſſundarum, Nicolaum Regis Perſarum, Coſtopam Ducis Georgianæ, Maunethem Aſſenbech*
Soldani Meſopotamiæ, Morathum Verbrecht in Armenia Dominum, Oratores & nuncios, qui nobis li-
teras attulerunt ſuorum Dominorum exprimentes fauorem, ad præſumptuoſiſſimi Turci deſtructio-
nem, & ſimul motiuam noſtrorum deſideriorum executionem. §. Hinc abunde liquet, ne his quidem
diebus defuiſſe Chriſtianos in Aſia & reliquo Oriente, qui ſedem Apoſtolicam & Romanam
debita obſeruantia colerent, & cum ea communicarent.

Idem Pius in epiſt. 375. ad Regem Frãciæ: *Dicis te obſequentiſſimũ & obedientem ſanctæ Romanæ*
1144 *ſedis filiũ. Si filius obedientia es, cur Pragmaticam ſanctionẽ tenes, atq́; defendis? Eugenius te hortatus*
eſt, vt

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & heretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.	*Heretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
1447	216. Nicolaus 5. Lunensis, an. 8. d. 19.	Ora. Constantinus Palæologus an. 9. / Lat. Fridericus 3.	179. *De Ioanne Behaim.* • Ioannes Behaim tympanista, & pecorum pastor vitam cleri accusans, decimas persoluendas vnà cum VViclefo negans, illud habebat proprium, vt etiam telonia, vectigalia, & tributa negaret persoluenda, aquas verò & nemora omnibus libera esse vellet. Hæc apud Munsterum in libro Cosmographiæ 3. de Germania.	• Dionysius Ricelius Carthusianus, in 22. caput Matthæi: *Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari; vtpotè censum, tributum, subiectionem: & quæ sunt Dei, Deo, videlicet oblationes, & cætera quæ in lege iubentur. Hæc subiectio Iudæorum in temporalibus sub Romanis, non derogauit spirituali libertati & subiectioni eorum sub Deo.* Et in cap. 13. ad Romanos: *Omnis homo existens sub alio, subditus sit per obedientiam promptam ac humilem constitutis à Deo principibus secularibus, spiritualibusque Prælatis. Ideo enim & tributa præstatis, quod est signum subiectionis.*
1455	216. Calixtus 3. Valentinus, an. 3. m. 4.			
1458	217. Pius 2.			

180. *De* Y 4 • Diony-

eſt, vt illam dimitteres quæ non eſt ſecundùm Deum. Idem petiit Nicolaus, idem rogauit Calixtus: tres Romani Pontifices ſancti ac venerandi Patres modò nuntiis ac Legatis, nunc literis te rogauère, vt Pragmaticã relinqueres magni in Eccleſia diſſidij ac mali: tamẽ nunquã audiuiſti in hac parte vocem Eccleſiæ Romanæ. Vbi ergo tua obedientia? vbi religio? Plus regni tui aliquibus Prælatis, quàm Eccleſiæ Romanæ
1145 *fides auſcultaſti. Loquimur cum fiducia ſine felle, ſine arrogantia, amor in te noſter loqui vrget. Deus in terris per Filium ſuum Ieſum Chriſtum crucifixum Apoſtolicam ſedem erexit, & primum ac ſummum*
1146 *tribunal eſſe voluit. Nulla poteſtas eſt quæ huic æquari poſſit. Hæc de omnibus hominibus ac dignitatibus iudicat: eam ſolus iudicat Deus. Non eſt de grege Dominico qui Romanum Pontificem ſuum eſſe Paſtorem negat. Audi quid dicat Dominus: Qui non colligit mecum, diſpergit. Certè cum Chriſto non colligit, qui cum Vicario eius non ſeminat.*

Ludouicus Francorum Rex (vndecimus:) *Beatiſſimo Patri noſtro Pio Papæ ſecundo obedientiam*
1147 *filialem. Te Vicarium Dei viuentis ea veneratione proſequimur, vt ſacra præſertim in Eccleſiaſticis rebus tua monita, veluti vocem Paſtoris audire, illiq́; parère prompta mente velimus. Te principem totius Eccleſiæ, Antiſtitem ſacrorum, te Dominici gregis Paſtorem profitemur, & ſcimus, teq́; iubentem ſequi-*
1148 *mur, tibi & beatiſſimi Petri cathedræ conſentimus, & iungimur. Itaque ſicut mandaſti, Pragmaticam ſanctionem (tuæ ſedi infenſam, vtpotè quæ ſchiſmatis tempore atque per ſeditionem mota ſit) à regno noſtro, noſtroq́; Viennenſi Delphinatu & omni ditione noſtra per præſentes pellimus, deiicimus, ſtirpitusq́; abrogamus.* Datæ Turonis ſub magno ſigillo noſtro, die 27. menſis Nouemb. anno Dom. 1461. & regni noſtri primo.

Antoninus part. 3. tit. 22. c. 13. *Anno Dom. 1453. die 29. Maij capta eſt ciuitas Conſtantinopolitana à Turcis. Quàm iuſto Dei iudicio fuerint Græci illi exterminati, & ad nihilum redacti ab infidelibus, ſatis patet ex hoc, quòd poſtquam Conſtantinus tranſtulit ſedem Imperij ab vrbe Romana in Conſtantinopolim, 12. vicibus in diuerſis temporibus ſucceſſiuè receſſerunt ab obedientia Romanæ Eccleſiæ*
1149 *per diuerſas hæreſes & ſchiſmata, cùm tamen ſecundum Catholicam fidem Romana Eccleſia ſit mater omnium Eccleſiarum & magiſtra. Et Petro, & ſucceſſoribus eius canonicè intrantibus in ſedem eius omnes Chriſticolæ Imperatores, Reges & alij Principes, & Domini temporales, nec non & omnes Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Epiſcopi, ac religioſi cuiuſcumque ſtatus & conditionis exiſtant, ſint Pontifici Romano ſubiecti, vt ſucceſſori Petri, & vicario Ieſu Chriſti, & omnes teneantur ei obedire. Quam auctoritatem & poteſtatem non accepit Petrus & quilibet ſucceſſor eius ab homine, vel à concilio, ſed à Domino Ieſu Chriſto promittente, cùm ait, Tibi dabo claues regni cælorum, &c. Matth. 16. Et poſt reſurrectionem exhibente, cùm ait ter, Paſce oues meas.* Ioan. 21. Porrò Antoninus ordine ſingula Orientalis Eccleſiæ ſchiſmata enumerat, & lariſſimè explicat.

1150 Ioannes Annius Viterbienſis in Apocalypſim Ioánis, c. 1. *In medio Eccleſiæ eſt poſita ſedes, ſancta Romana Eccleſia, caput omnium Eccleſiarũ, in qua reſidet Agnus, & eius Vicarius Pontifex maximus.*

1151 Nicolaus de Orbellis ſuper ſententias lib. 4. diſtinct. 24. q. 4. *Omnium Epiſcoporum eſt aliquis in Eccleſia ſuperior, qui ſub Chriſto totius Eccleſiæ caput eſt, ſcilicet Epiſcopus Romanus, vt ſic conformetur Eccleſia militans ſuo exemplari in cælo.*

1152 Ludouicus Bologninus in additionem ad Cataldini tractatum de poteſtate Papæ num. 5. *Papa non poteſt iudicari ab Imperatore, nec à quocunq́; alio, cùm ipſe non habeat ſuperiorẽ, niſi in cauſa hæreſis.*

Ioannes de Lignano in tractatu de cenſura Eccleſiaſt. num. 5. *Inter miniſtros Chriſti ſolus Ro-*
1153 *manus Pontifex, vt vicarius Chriſti, eſt caput: à quo ad totum corpus myſticum & ſingulos miniſtros ipſius velut à capite defertur poteſtas omnimoda.*

Rodericus Zamorenſis de ſpeculo humanæ vitæ lib. 2. c. 1. *Si teſte Ambroſio nihil in hoc ſæculo excellentius atque excelſius inueniri poteſt ſtatu & dignitate ſimplicium ſacerdotum & particularium*
1154 *Præſulum, qui per diuerſa orbis loca in partem ſolicitudinis aſſumuntur: quid cogitandum eſt de ſummo Pontifice, qui vicem veri Dei gerit in terris, qui ad plenitudinem ſtatus, qui ad Apoſtolicum thronum, qui ad culmen omnium dignitatum aſſumitur.*

1155 Dionyſius Carthuſ. in Lucam, artic. 48. *Chriſtus orauit pro Petro, vt non deficeret fides eius, quoniam Petro ſpecialiter fuit Eccleſia committẽda. Vnde quod dicitur, Vt non deficiat fides tua, exponitur, vt non deficiat fides Eccleſiæ tibi committendæ, ſicq́; ex verbis his ſumitur argumentum, quòd fides Romanæ Eccleſiæ, quam in ea Petrus plantauit, ſit vſque in finem duratura.*

In noui orbis deſcriptione, ſub nauigatione Ioſephi Indi, c. 33. eorũ populorum qui circa inſulam Ormũ & reliquum Orientem inhabitant, magnus quidá Antiſtes refertur eſſe, qui Catholicus appellari ſolet, cui aſtant Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiſcopi verò & Epiſcopi complures. *Tempore igitur quo Alexander ſextus ſceptra moderabatur Eccleſiæ vniuerſalis, Io-*
1156 *ſephus Indus patria Caragonorenſis, vir Chriſtianus & verax, Romam cõtendit. Hunc Alexander maximus Pontifex percontatus eſt, à quo Catholicus præfatus facultatem antiſtandi* (hoc eſt, auctoritatem Epiſcopos & cæteros prædicatores in Domini vineam mittendi) *habuiſſet in Oriente: huic reſpondit Ioſeph, olim D. Petrũ Apoſtolũ Antiochiæ præfectũ fuiſſe. Et cùm S. Romana Eccleſia ſchiſmate laboraret*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*	

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem	
58	Pius 2. Senēsis, Æneas Siluius dict. an 5. m. 11. d. 27.	Idem Fridericus 3.
1464	218. Paulus 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ

180. De Pontificum paupertate.

* In Poli oppido in Æquicolis posito, hæretici erant, qui dicerent, nullū verè Christi Vicarium esse eorum qui post Petrum fuerūt, nisi qui paupertatem Christi imitati sunt. Platina in Pauli 2. vita. §. Hic Henricus Pantaleon patefecit malam fidem suam. Ita enim rem narrat: *Poli* (inquit) *in Æquicolis quidam dicentes, Pontificem nullum post Petrum Christi in terris agere Vicarium, hæretici à Romana Ecclesia iudicantur.* Hæc Pantaleon velut ex Platina refert: cùm Platina id non dixerit. Nam ego Platinæ verbis vsus iam sum. Ex quo apparet, Protestantes per mendacia velle suam hæresim propagare. Vellēt enim lectori persuadere, tanquam aliqui semper (licet plerumque occulti) fuissent, qui restitissent Romanæ sedis primarui. Verùm is qui dicit, *nullum esse Vicariū Christi post Petrum, nisi qui paupertatem Christi imitatus est*, vtrique fatetur, eum qui post Petrum Pontificatu functus, Christi simul paupertatem *imitatus est*, verum Christi Vicarium extitisse. Non igitur fuerunt isti hæretici de Protestantium secta. Tam enim à legitimis maioribus isti laborár, vt malint videri occultis hæreticis, quàm nullis omnino successisse.

181. De

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

* Dionysius Carthus. in c. 9. Lucæ. *Christus habuit pecuniam, cuius custodem posuit Iudam. Nam & loculos habuit, & quæ mittebātur, portauit, & discipuli introierunt ciuitatem, vt emerent cibos. Sed Christus hæc ex eleemosyna habens tulit, & habuit ea pro communi gregis sui ac egenorum necessitate, non quasi propria priuataq́; bona: dans posteris formam, quòd ob totius sustentationem congregationis, hæc licitè habeantur.* Angelus de Clauario in Summa Angelica: *Episcopus potest intendere multiplicationi temporalium ad vtilitatem Ecclesiæ, quando opportunitas adest, & fieri posset sine damno spiritualium notabili: aliàs non. Et si necessitas non imminet pro pauperibus, potest reseruare in futurum, vel emere possessiones, vt tempore necessitatis prouidere possit. Bona verò patrimonialia potest tenere ad libitum.*

* Hiero-

laboraret atroci, duce Simone Mago, qui sui nominis monumenta reliquit: S. Petrus accersitus est Romam, vt Simonem confunderet, & laborantibus Christianis non deesset. Hic itaque Petrus non prius soluit Antiochia concessurus Romam, quàm Vicarium Antiochiæ præfecerit; & is est, qui Orientalem plagam moderatur, & dicitur Catholicus, geritq́ Petri vices. Hunc verò Catholicum præficiunt Cardinales duodecim in Armenia, & id iactant auctoritate Romani Pontificis se facere: quod esse falsum, nemo est qui nesciat, quandoquidem vna est sponsa Christi, quæ vnam figurat Ecclesiam Romanam, ex-
1117 *tra quam salus est nulla. Quæ verò dicuntur de aliis, commenta sunt omnia, & fides nullius. Hæc dixerim, ne quis putet, à soliditate petræ Christi esse recedendũ. Vnus Deus igitur, vna fides, vna est sancta Romana Ecclesia.* Hęc ibi. Qua in historia illud certè notãdum videtur, omnibus tã Græcis, quàm Latinis, tam Orientalibus, quàm iis qui Occidentem inhabitant, persuasum semper fuisse, nullam post Apostolorum è corpore migrationem, in terris potestatem spiritalem esse, quæ non à D. Petri & successorum eius Pontificia & pastutali dignitate pendère debeat. Sed cùm ignotum sit nobis, quænam fuerit Episcoporum in Oriente fides, quæ doctrina, quæ successio, quis cõsensus: nónne prorsus insani hominis esset, Occidentalium Episcoporum notissimam fidem, doctrinam, successionẽ, consensumq́; & aliàs, & potissimùm in conciliis generalibus interpositum, orbiq́; vniuerso contestatũ relinquere, atq; ad fabulas Armeniorũ, aut Iacobitarum se conuertere?

Idem iste Alexander sextus Pontifex Romanus, vt dissensionum occasiones, quas ob nouas
nauigationes nuper inchoatas videbat inter Hispanos & Lusitanos oriri facile posse, prudenter
1118 amputaret: sua interposita auctoritate effecit, vt Castellani Occidentem versus, Lusitani verò ad Australem polum nauigarent. Qua ex re factum est, vt Catholica & Romana fides (à qua nõnullæ Occidentis prouinciæ per Lutheri hæresim defecturæ præuidebantur) diuina Christi prouidentia longè latéque in noui orbis regionibus diffunderetur. Alexandri Puntificis hoc decretum vidi aliquando, & legi, licet iam in promptu illud non haberem.

De Georgio Pozebracio Bohemorum Rege à Papa ob hæresim excommunicato, & regni iure tum decreto Pontificis, tum Regis Vngarorum armis priuato.

1159 Antonius Bonfinius dec. 4. lib. 1. *Paulus Pontifex verus Romanæ Ecclesiæ Pastor, fideliumq́ Pater, ad corrigendos hæreticos animum aduertens, Georgium Bohemiæ Regem execrabilis hæreseos planè con-*
1160 *uictum, publico, grauiq́ edicto regno ac dignitate priuauerat.* an. Dom. 1466. *Itaque tam Pontifex Paulus, quàm Fridericus Imperator, Mathiam Vngariæ Regem ad bellum Georgio inferendum incitant. Accessit eodem auctoritas Vngarici Senatus, qui pestilentissimam Bohemorum hæresim esse dicebat: verendumq́, ne vt ex Bohemia prius in Morauiam, sic breui è Morauia in Vngarorum animos illaberetur.* Tum Rex Mathias (vt apud eundem Bonfinium habetur, dec. 4. lib. 2. Quodnã (inquit) bellum
1161 gloriosius nobis proponi posset, quàm id in quo de animarum salute agitur? Vos nunc *Pastor gentium* sacrosanctum collegium, & Romanum Imperium hortatur, vt Christi populum ab hæreticorum contagione liberetis. *Inter Turcos & hæreticos nati sumus, qui Turcis longè pernicio-*
1162 *siores in perpetuam animorum miseriam nos asserere conantur.* Reputate, quid à vobis sacrosancta mater Ecclesia, quid sponsus eius Seruator noster, quid *Christi Vicarius, quid Apostolicus ordo,* quid Cæsar Augustus, quid res denique ipsa postulare videatur. Pro victoria nostra Romæ Ponti-
1163 ficis edicto supplicationes indictæ. Secundùm grauissimam regis orationem *parendum Pontifici,* obsequendum Cæsari, vna voce affirmârunt. Bohemicum igitur bellum an. Dom. 1468. initum
1164 est. Morau Slesitæque interdicto promulgato deterriti, Georgij partes sectari non decernunt.
1165 A Bohemica fide pars magna deficiunt, *vrbes Romanæ Ecclesiæ dogma retinent,* Senatus populúsque Brunensis legatione ad Regem Mathiam missa, *Romanæ fidei ac dogmatis sectatores* se esse
1166 cùm dixissent, mox addiderunt hæc verba: *Omnes ad vnum interire malumus, quàm ab Apostolica*
1167 *Romanæ Ecclesiæ veritate deficere.* Rex cum legato Pontificio congratulatur, quòd *à Rege Bohe-*
1168 *mico, quàm à summo Pontifice deficere maluerunt.* Olomutij etiã ciues *se fideles, & Romanæ Ecclesiæ sectatores esse profitentur.* Mathias Rex Trebychũ expugnat, arcem per deditionem capit. Geor-
1169 gium id recusantem ad singulare certamen prouocat. Arce Olomutij vi, & Spilbergo post diu-
1170 tinam obsidionem potitur. *A Catholicis Bohemis & Morauis Rex Bohemiæ eligitur.* Bradislauia Slesiæ caput Mathiam vltrò aduocat, *eumq́ Orthodoxæ fidei vindicem* perpetuò se habituros, profitẽ-
1171 tur & iurant. Id ipsum ceteræ ciuitates & oppida faciunt. Victorinũ Georgij filium cũ validissimo præsidio oppidum Vezele tenentem obsidet, & capit, vitáque donat, cùm patris hære-
1172 sim deserere, ac *verissima Romanæ Ecclesiæ dogmata sectari* iussisset. Georgius interim pater ex morbo quem filij capti dolor ei inflixerat, è viuis excessit. Mortuo Rege, Mathias per Legatos suos Regem se in comitiis declarari petit, quoniam *regni titulum à Paulo summo Pontifice habuisset:*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*			Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*	
Anni Domini.	*Pontifices Romani.*	*Imperator. Rom.*	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*
			181. *De Hermanno Rissuich Apostata.*	
1464	Idem Paulus 2. Venetus, sed. an. 6. m. 10. d. 26.		° Hermannus Rissuich à fide Christiana penitùs defecit, eam totam velut stultam accusans, & Aristotelis doctrinam Christianæ gratiæ ac veritati præferens. Bern. Lutzenb.	° Hieronymus Sauanorola de triumpho crucis Christi lib. 3. cap. 3. 4. 5. & deinceps, doctissimè probat, nullam religionem Christiana perfectiorem, aut rectæ rationi magis consentaneam esse posse. Primùm, quia beatitudinem hominis (quæ nec in hac fallaci vita, nec in creaturis desiderio eius nunquam satisfacientibus sita est) in vnius perfectissimi Dei plena æternâque visione ac fruitione positam esse, sapientissimè tradit. Deinde, quia modum quo ad hanc Dei fruitionem peruenitur, rationali naturæ aptissimum adhibendum esse docet, puritatem videlicet cordis, quam fieri credit per dona supernaturalia diuinitùs infusa: in qua re superat Christiana religio doctrinam Philosophorum omnium, qui tantùm de mediis imperfectis, vtpotè solùm humanis & naturalibus, & loqui, & cogitare potuerunt. Quid quòd sola Christiana religio sacrosanctos Prophetarum libros habeat, qui non solùm de Iudæis, verùm de Monarchiis Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum admiranda quędam aliquot mille annis prædixerunt antequam euenirent, quæ tamen partim euenisse, iam omnes vident, vt Imperiorum translationes, Christi natiuitatem & mortem, Gentiúmque conuersionem ad Christi fidem: partim euentura esse non dubitant, vt mortuorum resurrectionem, & vitam æternam; & quæ sequuntur.

° *Vita*

1173 *habuisset: sine cuius* (inquiunt Legati) *auctoritate approbationeq́; nullũ regnũ, nulla potestas haberi potest.* At cum Bohemi Vladislaum Polonorum Regis filium cooptassent, isque a patris exercitu adiutus Morauiam & Slesiam à Mathia repeteret, Mathias in vtrumque tam Poloniæ quàm Bohemiæ Regem arma capiens, ad has conditiones eos adigit (teste Bonfin. dec. 4. lib. 3.) vt Morauia & Slesia Mathiæ cederent quoad viueret. Post mortẽ verò eius (si saltem superstes ei Vladislaus foret) ad Vladislaum pertinerent, quadringentis millibus nummûm aureûm successoribus Mathiæ rependis. §. Hinc videmus, Pontificis Romani sententiam eò vsque valuisse, vt Georgius & vinceretur viuus, & moreretur citius, & posteritas eius regno priuaretur: tantaque pars regni Bohemiæ Regi Mathiæ cederet, quantam in eo bello quod pro fide gesserat, occupasset.

Platina in vita Bonifacij 3. fidem suam de Romanæ Ecclesiæ primatu ita exprimit: *Petrus A-*
1174 *postolorum princeps successoribus suis Pontificibus Romanis, regni cælorum claues, potestatemq́; à Deo sibi concessam reliquit, non Constantinopoli, sed Romæ. Illud tantùm dico, multos Principes, maximè ve-*
1175 *rò Constantinum comparandæ Synodi, ac dissoluendæ, confutandi vel confirmandi ea quæ in Synodis decreta erant, Romanæ sedi tantummodo concessisse. Meritò igitur sedes Romana cæteris anteferetur, cuius integritate, & constantia cunctæ hæreses confutatæ sunt & explosæ.*

1176 In Summa Concil. Bartholomæi Caranzæ Archiepiscopi Toletani: Petrus Oxoniensis palinodiâ canit Compluti in hæc verba: *Consentio sanctæ matri Ecclesiæ Romanæ, & sedi Apostolicæ; & ore ac corde confiteor Sacramenta Ecclesiæ, & illam fidem tenere quam Dominus Sixtus Papa modernus auctoritate Apostolica & Euangelica tenet.*

1177 Bernardus Iustinianus in oratione ad Paulum 2. *Magnum quidem est, Ecclesiam vnam admini-*
1178 *strare; longè verò præstantius, Metropolitanam: quid dicam autem, vniuersas totius orbis Ecclesias?*

1179 Gabriel Biel in sacri Canonis expositione, Lect. 23. *Papa est caput Ecclesiæ, saltem vicarium & ministrale* (& addit) *secundum tempus sui Pontificatus, & statum præsentis peregrinationis & viæ.* (Et pòst:) *Diuina ordinatione Romana Ecclesia primatum obtinuit.*

1180 Bernardus Iustinianus in Oratione quam ad Sixtum 4. nomine Venetorum habuit: Cùm vi-
1181 deret Illustrissimus princeps noster atque senatus, tuæ diligentiæ *dilectissimam Christi sponsam, totius orbis Ecclesiam esse commissam, misère* nos Legatos, vt tuæ B. humilem deuotamque obediẽtiam suo nomine deferamus: *te primum Pastorem, summum sacerdotem, Petri successorem, Christi Vicarium omni cultu venerationis prosequamur.*

Pomponius Lætus in Romanæ historiæ compendio, de Gallo Cæsare agens, postquam osten-
1182 derat, Paulum Episcopum Constantinopolitanum à Constantio pulsum, Romam se contulisse
1183 ac petiisse, *vt ab Episcopi Romani auctoritate restitueretur in sedem suam,* affirmat, *Episcopum Roma-*
1184 *num caput Catholicæ fidei semper fuisse.* (Et pòst:) *Romani Pontifices* (inquit) *semper habiti Orthodoxi & iustissimi, vt ipsi Græci in historiis tradiderunt. Episcopus igitur Romanus & diuino iussu, & humanæ rationis vinculo generis humani parens & princeps est. Nam illud perpetuò mansurum, quis dubitat? Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Quasi dicat: Quod verbo nititur, deficere aliquando non potest.

1185 Hector Fliscus Genuensium Reip. Orator, in oratione sua ad Innocentium 8. *Christus te vnum in terris Vicarium sibi delegit, cui gregem suum committeret, & claues traderet regni cælorum.*

Ioannes Camerarius VVormatiensis Episcopus, in orat. ad Innocẽtium 8. Bauariæ Ducis nomine: *Si maiores nostri Romam communẽ generis humani esse patriam volebant, nec intelligi potuisse, in exilio fuisse eum qui vndecunque veniens Romæ fuisset, hácq; ratione velut sacro quodam affectu animos omnium vrbi terrarum principi obligabant: quam ergo necesse est esse nunc mentem, quod studium cunctis erga hanc vrbem, & sanctissimum illius atque adeò orbis terrarum Antistitem & Rectorem?*

1186 Titus Vespasianus Stroza in oratione ad Innocentium 8. Ferrariensium Ducis nomine: *Te*
1187 *Christi vices in terris agentem & videmus, & confitemur, & colimus.*

1188 Iacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus in Psalm. 106. *Qui antè non audebant publicè Christum nominare, nec Ecclesias erigere, iam exaltent Christum, & Papam Vicariũ eius. Nam Christus in suo Vicario Papa & cæteris Prælatis Ecclesiæ veneratur.*

Naucletus in volumine 2. generatione 21. pag. 754. *Petrus Apostolorũ princeps successoribus suis*
1189 *Romanis regni cælorum claues à Deo sibi concessas reliquit.* Et volum. 3. pag. 458. generatione 49. *Hæreticum esse ait, vt Ecclesia Constantinopolitana negetur sub Romana esse.*

Iacobus Spinola in oratione ad Alexandrum sextum Genuensium nomine: *Tu ad tantæ glo-*
1190 *riam sanctitatis admitteris, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, &*
1191
1192 *ad gloriam æternam dirigas, instruas, & promoueas.* (Et pòst:) *Quis tam vesanæ mentis & vecordis animi, qui te primum sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusq; nauiculæ Petri gubernatorem nesciat? eundemq; sacrosanctæ vniuersalis Ecclesiæ basim & fundamentum, Petriq; successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?*

Iason

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imper. Patr. Rom.
	Idem Paulus 2.	
1471	219. Xystus 4. Saonensis, sed. an. 13. d. 4.	Lat. Ma. [illegible] an. 28
1484	220. Innocentius [illegible] Genuensis, ses an. [illegible] m. 10. d. 27.	
1492	218. Alexander 6 Valentinus, Hispanus, se. an. 11. d. 8.	

Viæ ac methodi, qua in hoc opere antehac vsus sum, iam deinceps immutandæ ratio reddita.

Tametsi hactenus illis me limitibus vltrò conclusi, vt nihil ferè in medium afferrem, quod sub aliorum nominibus, atque etiam verbis non proferrem: tamen cùm iam ad eas hæreses ventum sit quæ nostris potissimùm temporibus extiterunt, quæque adhuc deletæ penitus ex tinctæque non sunt; illam mihi veniam ab humanissimo Lectore non immeritò dari peto, vt liceat deinceps non quidem authoritate, sed tamen libertate mea in huiusmodi hæresibus oppugnandis vti: nec semper necesse habeam, dum alienos libros reuoluo, temporis permultum operæque plurimum insumere: cùm interim fortè aliquid non inutile statim occurrisset, quod ad rem non ineptè accommodari posset. Agam igitur deinceps modò meis, modò aliorum rationibus, semper tamen meo more apponens eius nomen, qui eorum verborum auctor extitit. Vbi autem nullius nomen apponitur, Nicolaum Sanderum *eius rei rationisque authorem esse Lector intelligat.*

Z *Lutherum*

Causa

Iason Mainus in oratione ad Alexandrum 6. Mediolanensiũ Principis nomine. *Tu Alexander*
1193 *sexte Pontifex maxime, suscepisti culmen Pastoralis fastigij, locum summi sacerdotij, Vicariatũ Christi.*
Te Christus non vni tantùm Ecclesiæ, sed vniuersis; non in parte, sed in plenitudine præesse voluit.
Gentiles Episcopus Aretinus in orat. ad Alexandrum 6. Florentinorum nomine. *Locus, in quo*
1194 *sanctus stas, beatissime pater, terra sancta est: locus Petri Principis Apostolorũ, vbi steterunt pedes eius,*
locus illius, quem constituit Dominus Principem omnis possessionis eius. Stat inconcussum priuilegium
tuum tibi. Tu hæres Apostolorum, tu es, cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt.
1195 Angelus Politianus in Orat. ad Alexandrum 6. pro Senensium Oratoribus. *Meritò de Petro ma-*
ter decantat Ecclesia: Tu es Pastor omnium, Princeps Apostolorum: tibi tradidit Deus omnia regna mũ-
di. Sed quando Ecclesiam suam Christus ita instituit, vt non protinus euanesceret, sed ad consummatio-
1196 *nem seculi vsque perduraret: dubitandum nõ est, quin potestas illa tanta in ipsius quoque Petri successo-*
rem, quasiq́; è posteritate descenderet. Sed quis, rogo, verus Petri successor? An alius, quam Romanus
Pontifex?
1197 Baptista Egnatius in lib. 2. de Romanis Principibus. *Vnum hoc in Phoca laudes, quòd Romanum*
Pontificem Principem omnium iure declarárit.
1198 Nicolaus Tigrinus in oratione ad Alexandrum 6. pro Lucensibus. *Te verum Iesu Christi Vica-*
rium credimus, veneramur, & colimus.
1199 Ioannes Franciscus Picus Mirandula in Theoremate 13. *Ad Romanam Ecclesiam caput & ma-*
gistram Ecclesiarum mentis acies dirigenda est, atque huic ipsi Ecclesiæ, hoc est, Apostolicæ Sedi Petri
1200 *Christi Vicarij, sanctissimi viri adhæserunt semper, & dictis scriptisq́; fauerunt. Apud Areopagitam*
1201 *Dionysium obseruauimus, Petrum Apostolum, cui succedunt Romani Pontifices, supremum discipulo-*
rum fuisse.
1202 Ioannes Murmellius in fine commentariorum ad libros Boethij de consolatione: *In his com-*
mentarijs & cæteris, quæ edidimus, vel Dei gratia sumus edituri, nihil omnino approbamus, nisi quod à
Romana Ecclesia decretum atque assertum fuerit.
1203 Franciscus Guicciardinus historiarum sui temporis lib. 11. Iulius secundus Papa edictũ in Lu-
douicum duodecimum Galliæ Regem promulgauerat, quo eum, & quotquot illi studerẽt, om-
nibus & schismaticorum & hæreticorum pœnis subijciebat, facta cuiq; potestate fortunas, re-
gna, resq́; illorum omnes occupandi. Cùm igitur Iohannes Albretti filius (Catharina Foissea in
matrimonium accepta) per eam causam Regnum Nauarræ possideret, ac Regi Ludouico sup-
petias ferret: Ferdinandus Aragoniæ Rex magna celeritate Regnum Nauarræ inuadens non a-
lio magis nomine se illud legitimè possidere affirmabat, quàm quòd *Sacrosanctæ Sedis authorita-*
1204 *te adductus, Pontificij edicti iure illud occupasset.* §. Tanti ergo momenti est Pontificium edictum,
vt regni iura transferat à veteribus Dominis ad nouos. Ac in hodiernum diem eo titulo ac no-
mine Regnum Nauarræ à Regibus Catholicis detinetur.
1205 Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis lib. 4. c. 1. probat primùm, Ecclesiam debere ab
vno potissimùm visibili Pastore gubernari, quoniam id genus gubernationis & optimum est, &
triumphantis Ecclesiæ statui maximè respondet, & tam in vetere, quàm in nouo Testamẽto in-
stitutũ est, vtpote sine quo neque lites de fidei causis decidi, nec hæreses reprimi possent. Vnde
1206 Christum (Matth. 16. Lucæ 22. Ioan. 21.) Petro contulisse primatum: illi verò succedere Pontifi-
ces Romanos: ac manifestum esse, quòd *Ecclesia Romana sit dux & magistra omnium aliarũ, quodq́;*
omnes fideles Christiani debent in vno Pontifice Romano, velut in suo capite, vniri. Qui verò discedit ab
vnitate & doctrina Ecclesiæ Romanæ, illum sine dubio discedere à Christo. Cumq́; omnes hæretici ab Ec-
clesia Romana discedant, neq; Christianos illos esse, licet hoc nomine se falso appellent. Deinde cùm verũ
vero semper cohæreat aptumq́; sit, omnes autem sectæ hęreticorum inter se dissentiant, Ecclesię
autem Romanæ doctrina in ijs quę pertinent ad fidem & rectè viuendi rationem, summè secum
ipsa cõsentiat, idq́; etiamsi Doctores penè innumerabiles in Romana Ecclesia extiterint: neces-
1207 sariò effici, vt *solius Ecclesiæ Romanæ, Patrumq́; cum ea consentientium doctrina, sit vera, cæterorum*
verò falsa. Denique cùm Christi & militantis Ecclesiæ regnum non tantùm vsque ad finem se-
culi, sed post mundi renouationem in æternum durare debeat: illam necessariò esse veram Ec-
clesiam, quæ per omnia tempora durauerit. Cùm igitur, *licet hæretici omnes oppugnauerint Eccle-*
siam Romanam, illa tamen victrix persistiterit, hæreticorum verò sectæ & falsæ opiniones, ad nihilum re-
1208 *dactæ fuerint: certum esse, istorum congregationes nõ esse veram Dei Ecclesiam.* Hæc Hieronymus Sa-
uanorola. §. Nec miretur quisquàm, si non tam verba ipsius, quàm verborum sentẽtiam descri-
psi. Nec enim Hieronymum ipsum Latinè loquentem in promptu iam habebam, sed tantùm
interpretationem eius Hispanicè conscriptam sequi coactus sum.
Paulus Cortesius cùm in 4. Sententiarum libros scripsisset, eosq́; Iulio Põtifici dedicasset, sub
finem ait, se etiam scripturum de potestate summi Pontificis. quod an fecerit, nescio.

Petrus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. | *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Alexander 6.	
1503	222. Pius 3. Senensis d. 26.	
1503	223. Iulius 2. Saonensis, an. 10. d. 11.	Idem Maximil.
	Concilium Lateranense, sub Iulio.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lutherum certissimè hæreticum fuisse, vtpote omnibus tam causis hæresum, quàm signis in eum concurrentibus: idq; tam ex factis, quàm ex verbis ipsius perspicuè deprehendi.

Causæ ac signa hæresum.

Lutherum à diabolo seductum fuisse.

a In genere causarum exteriorum, prima hæresum atq; errorum omnium causa diabolus est, qui Euam seduxit astutia sua. Gen. 3. 1. Cor. 11.

a Lutherus tom. 7. in lib. de Missa priuata, fol. 228. narrat, diabolum sub mediam noctem disputationem secum inijsse, in qua diabolus cócludebat, nec Missam esse sacrificium, nec sub vna specie communicari debere, nec aliquid credendum esse quod scriptum non sit. Denique Lutherus coram diabolo confessus est, se peccasse, eo quòd Missam celebrasset.

Hîc nos dicimus, Missam cæteraq; omnia meritò nobis probari, vel ob hoc ipsum, quòd diabolo veritatis aduersario non placet. Respondet Lutherus, diabolú quidem esse mẽdacem, non tamẽ mentiri quando accusat. Illum verò accusasse Lutherú, eo quòd Missam legisset aliquando, & ob id peccatum voluisse hominem ad desperationem redigere. Ob quam causam negat Lutherus, diabolum in his articulis mentitum esse.

Ego autem etsi non negem, diabolum vera interdum crimina hominibus obijcere; tamen nihil dubito, quin multò etiam studiosius det operam, vt veras virtutes instar grauissimorum criminum habeant. Hac enim ratione tú intelligentiæ tenebras offundit, tum voluntatem ad ea odio prosequenda inflectit, quæ summis viribus erant consectanda. a

Cùm igitur constet, Satanam Christo aduersari, Missam verò & communionem sub vnica specie nullo modo Satanæ probatam fuisse: vtiq; constat, Satanam bis decepisse Lutherum, tam in eo, vt res optimas condemnaret, quàm vt de præclarissimis virtutibus impiam ageret pœnitentiam.

Lutherum adhuc nouitium, instar diaboli, principatum in noua sua congregatione sibi arrogasse.

b Apostolus 1. Timoth. 3. vetat Neophytum, hoc est, in fide Christi aut in ministerio Ecclesiastico nouitium, fieri Episcopum, ne per superbiam elatus, incidat in iudicium diaboli,

b Lutherus pro fideli se non habuit, nisi ab illo die quo à Romana Ecclesia deficiens, *ad cœtum piorum* (quem vocat) se contulit. In illo autem cœtu prima statim hora, nó cathedram modò aliquá, sed omniú primam cósecutus est: prædicauit Euangeliú, misit alios ad prædicandú, visitauit Ecclesias, Carolosta-

z 2 dium

1509 Petrus Galatinus in opere *de arcanis Catholicæ veritatis*, lib. 12. ita concludit: *Quæcunq; in hoc opere dixi, omnia Sedis Apostolicæ ac sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio corrigenda, ac determinanda relinquo, atque subiicio.*

Fratris Baptistæ Mantuani Carmelitæ Theologi ad *Iulium secundum Pontificem maximum*:

1510 Maxime Quercentum Princeps, & *summe Sacerdos*,
Qui iura & leges diuumque, hominumque gubernas,
Ense potens gemino, cuius vestigia adorant
Cæsar, & aurato vestiti murice Reges:
Non Italæ solùm gentes, sed tota per orbem
Sparsa tibi æternas grates Ecclesia soluit.
Nam postquam *in Petri solium* te Roma leuauit,
In decus antiquum maiestatemque vetustam
Publica res Christi tandem reuocata, tyrannis,
Respirare potest, & ducere gaudia victis.

1511 Henricus 7. Angliæ Rex à Iulio 2. impetrauit, vt Catharina Ferdinandi Regis & Elisabethæ Hispaniarum Reginę filia, quæ prius Arthuro iam sine liberis defuncto nupserat, in matrimoniū daretur fratri Arthuri Henrico (qui postea eius nominis octauus Rex fuit) ob pacem inter Angliæ & Hispaniæ regna conseruandam. Iulij autem rescriptum sic habet: *Romani Pontificis præcellens authoritas, concessa sibi desuper vtitur potestate, prout personarum, negotiorum & temporū qualitate pensata, in Domino conspicit salubriter expedire*, &c.

De Pisano conciliabulo, quod meritò à Iulio Papa 2. & Leone 10. per Lateranensis concilij authoritatem irritum, vel potius ipso iure nullum est declaratum. In quo omnium pane gentium fidem quam de Romanæ Ecclesiæ primatu habebant, licet intueri.

Cùm Iulius Papa secundus iuratò promisisset, se infra biennium ab assumptione sua in Pontificatum generale concilium celebraturum, nec id necessarijs causis impeditus, præstitisset: Cardinales quidam à Pontifice recedentes, concilium generale Pisis indicere conati sunt. Quorum audaciam vt Iulius Papa reprimeret, cùm eorum facta ipso iure nulla esse planum fecisset, primùm, quia *soli Pontifices Romani generalia concilia indicunt, & aliter indicta rata nō sunt*: Deinde, quia nec trimestre tempus indictionis erat satis longum, nec ciuitas Pisana diuturnis bellis exhausta, locus satis opportunus esset: ipse verum vniuersale concilium apud Lateranum in vrbe habendum de fratrum suorum consilio & assensu cōuocauit. Quod ipsum concilium ante Lutheri defectionem indictum, more maiorum Romani Pontificis primatum agnouit & confessum est. Ac primum Iulius Papa in Bulla indictionis eiusdem concilij, *Romanam Ecclesiam* vocat *sacrosanctam, martyrum sanguine consecratam, magistram fidei, veritatis alumnam, omnium errorum*
1512 *expertem, vnicam & immaculatam, diuina institutione, sanctorum authoritatibus, conciliorum Canonumq; omnium testimonio, primatum Ecclesiarum cunctarum tenentem.*

1513 Ægidius Viterbiensis in concilio Lateranensi. *Appello te, Iuli secunde, Pontifex maxime. Summus ille te appellat Deus, qui suam te gerere in terris vicem voluit.*

Bernardus Zane Patricius Venetus, & Archiepiscopus Spalatensis, in oratione quam habuit in 1. sessione concilij Lateranensis: *Ego* (inquit) *qui coram te, beatissime ac sacratissime Pontifex ma-*
1514 *xime Iuli, hoc est, coram totius orbis Principe, & vero Christi Vicario, in excellentissimo humani generis fastigio posito, sum verba facturus, quo dicendi genere tantum oneris sustinere, ad finemq; perducere valeam, nescio.* (Et pòst:) *In vno spiritu omnes nos, in vnum corpus baptizati sumus. Huius corporis et Ecclesiæ sub Christi vexillo militātis potestas libera amplissimaq; iurisdictio & habenæ sunt demādatæ, nō quidem per internuncios, siue Prophetas seu Apostolos, vel sanctos alios, sed ab ipsa prima veritate Iesu*
1515 *Christo, vero Domino & Deo nostro, dicente Petro, & in eo omnibus summis Pontificibus: Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis. Et, Pasce oues meas.* (Et iterum:) *Ecclesiæ vnitatem in duobus consistere sacri Doctores affirmârunt, primò in membrorum Ecclesiæ, id est fidelium ad inui-*
1516 *cem connexione: Secundò in eorundem ordine ad vnum caput, Christi scilicet Vicarium. Inde meritò infertur, schismaticos illos appellari, qui summo Pontifici subesse, membrisque Ecclesiæ subiectis communicare recusant.*

Ferdinandus Arragonum Rex mandauit conciliario suo Hieronymo Vich, vt suo & Ioannæ
1517 Reginæ nomine interesset sacro Lateranensi concilio, *ad obedientiam debitam beatissimo* (inquit) *Domino nostro Papæ Iulio præstandum, atque ad recognoscendum eundem D. Iulium Papam secundum esse verum, vnicum, Canonicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.*

Thomas

Ciuitas Dei, *seu* ... *Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Pontifices Romani.	Imp. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*	*Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.*

boli hoc est, in talem damnationem, in qualem diabolus (in ipso creationis suæ initio, principatum sibi arrogans) incidit. Nam vt diabolus, cùm se alijs Angelis prælatum conspexit, Dei Principatu derelicto, nouam sibi ex Apostatis synagogam per superbiam congregauit: hoc idem in illo timendum est, qui adhuc rudis & ignarus Ecclesiasticæ disciplinæ, ad præsidendum alijs cooptatur.

Idem Iulius 2.

Ex interdium eo inconsulto mutante certos ritus in Ecclesia, e ministerio eiecit, e cathedra docuit, libros cum summa potestate edidit, libros Iuris Pontificij comburendos decreuit, postremò Episcopum, hoc est, Christi ministrum in summo gradu egit. Quamobrem, secundùm Apostoli prudentissimam regulam statuendum est, Lutherum qui tam subitò in tantum honoris gradum sua solius authoritate euectus est, vt diaboli præsumptionem in ea re imitatū esse, sic & damnationem ipsius incurrisse.

At Ambrosius (inquies) nec adhuc quidem baptizatus, in Episcopum electus fuit. Nihil (inquam) simile in Luthero. Nam præterquàm quòd Ambrosij electio per infantis vocem in populo insonātem (Paulino teste) miraculosè effecta est: Ambrosius etiam multis ante annis nouerat eam Ecclesiam, ad cuius partem regendam adoptabatur. Audiuerat Christi Euangelium in ea prædicatum, dederat nomen Christo in eadem Ecclesia, viderat ordinem ritumque religionis in ea obseruarum, sacramentorum dispensationem, Episcopalium Synodorum formam, ministeriorum Ecclesiasticorum varietatem; nouerat populum Catholicum ab Arriano distinguere, nec nisi à Catholico Episcopo voluit baptizari; fuerat Romæ, vbi sororem habuit, quæ non modò fidem Catholicam, sed præterea virginitatem professa erat; matrem suam viderat Sacerdotis manum osculari, quo tempore ludens & ipse manum suam sorori offerebat, dicens se quoque futurum Episcopum. Sciebat se habere multos collegas in Episcopatu, à quibus antiquam fidem consuetudinemq; Ecclesiæ posset addiscere. Vnum etiam ex his collegis suis (Siricium videlicet Episcopum Romanum in epist. 81. magistrum & doctorem suum iam grandæuus ipse Episcopus appellauit.

At verò Lutherus neque fidem, quam de pœnitentia, & iustitia fidei primus omnium sua ætate prædicauit, alibi antè prædicatam audierat, neque collegas ipsi æquales, nedum magistros & doctores habuit, à quibus officij admoneretur, neque prius eam Synagogam in qua Neophytus fuit, nouerat, quàm in eadem primatum solus obtineret. Itaque in præfatione primi tomi, *Solus* (inquit) *primò erā, & quidem ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus.*

Quis iam dubitet, talem nouitium in tali Ecclesia etiam noui[...]a, hoc modo ad summum regimen à seipso vocatum, per eiusmodi superbiam in eam damnationem quæ à diabolo inflicta est, incidisse?

Thomas de Vio Caietanus in oratione quam habuit in 2. Seſſ. Lateranẽſis concilij: *Illius bea-
tiſſimæ Reipublicæ, quæ in cælis eſt, exemplo, huius quæ in terris eſt regimen conſtituit Deus, vt illud non
1518 penes omnes aut multos, ſed penes vnum Chriſti Vicarium & Dominici gregis Paſtorem cõſiſtat. Nam
ſicut in Hieruſalem illa quæ in cælis eſt, matre noſtra vnus tantum Dominus eſt Ieſus Chriſtus: ita in
hac Hieruſalem illius filia, quæ Chriſti ſanguine irrigata, & matris eſt illuſtrata ſplẽdoribus, vnus tan-
1519 tùm Princeps eſt, Vicarius Chriſti & Pont. maximus, cui omnes de cælo deſcendentis Hieruſalem ciues
& incolæ, non ſolùm vt ſeparatim ſinguli, ſed etiam vt ſimul vniuerſi, obedire debẽt: quemadmodum qui
in ſuperna ſunt Hieruſalem ſancti, cùm ſingulatim, tum vniuersè, diuiſimq́ ac ſimul, omnes vni omniũ
creatori ſubſunt, parent, obtemperant. At dicet fortè quis: Cùm iis temporibus duæ nobis Eccleſiæ, & duæ
Synodi proponantur, vna Romana, Piſana altera; vtrum ambæ de cælo deſcenderunt? Alteram enim ea-
rum tantummodo deſcendiſſe neceſſe eſt, ſiquidem Chriſti ſponſa vna eſt.* (Et pòſt:) *Tantum abeſt, vt Ec-
cleſia illa Piſana vera Dei ciuitas ſit, quantum abeſt, vt ſancta & legitima ſit: quantum ad errorum ſor-
des accedit. Accedit autem plus tanto, quanto magis Petrum Eccleſiæ, & Papam concilio, & ſuo concilia-
bulo ſummum, verum, certumq́ Chriſti Vicarium ſubiicere conatur. Quod tamen nil aliud eſt, mea ſen-
1520 tentia, quàm naturæ ipſius rationiſq́ ordinem peruertere, & filios patri & membra capiti Paſtoriq́ ipſi
ſuarum greges ouium præficere.*

Maximilianus Imperator conſtituit Gurcenſem Principem procuratorem ſuum ad compa-
rendum pro ipſo in concilio Lateranenſi: *Per ſanctiſſimum* (inquit) *in Chriſto Patrem & D. Do-
1521 minum IVLIVM II. ſacroſanctæ Romanæ ac vniuerſalis Eccleſiæ ſummum Pontificem, Dominum
noſtrum ſanctiſſimum, de conſenſu ſacri Reuerendiſſ. Dominorum Card. collegii indicto & denuncia-
to, & illud approbandum & proſequendum, etſi, & in quantum opus foret, illud ad alium locum ac aliud
tempus transferendum, etiam ex toto tollendum, & extinguendum, necnon reuocandum, annullandum
& irritandum, & penitus delendum omnia & ſingula ea quæ per Eccleſiam Gallicanam in ciuitate Tu-
ronis eodem anno ſuperiori fuerunt acta, concluſa & deliberata, & ſimiliter ad reuocandum omnia &
ſingula mandata & procuratoria, ſi qua à nobis emanauerunt pro indictione concilii Piſani, quod nõnul-
li Cardinales tunc indixerant, & idem concilium Piſanum penitus tollendum & extinguendum.*

Alexius Epiſcopus Melfitanus in 3. Seſs. Lateranenſis concilij: *Eccleſia per regiones & prouin-
cias conſtituta annis ferè ſingulis capite cum ſuis membris in locum omnibus tutũ coëuntibus, quæ emẽ-
dari oportebat ad publicam honeſtatem animarumq́ ſalutem redigebantur. De rebus verò ponderoſis &
dubiis, ſummum caput, vt communis omnium magiſter & doctor, conſulebatur.* (Et pòſt:) *Primi tres &
1522 triginta* (Pontifices Romani) *à Petro ad Meltiadem vſque ita certarunt aduerſus Romanum Imperium,
vt non modo Eccleſiam, pro qua certabant, ſuo ſanguine ſolidauerint, dilatauerint, extulerint, ſed ita ip-
1523 ſos quoq; hoſtes orbis domitores & armis inſuperabiles deuicerint, vt ſibi corona victoriæ, cæliq́ regno
per martyrium comparatis, illos illorumq́ ſucceſſores Eccleſiæ iugo æternum ſubegerint. Vel quis non in-
ueniet ſubſecutos à Silueſtro ad ſplendidiſſimum ſidus Gregorium Gordiani, totidem quidem numero,
quamuis alio rerum curſu tenoreq́ certandi, perſecutione Eccleſiæ per Chriſtianos Principes in fauorem
protectionemq́ conuerſa, ita & præcepta ſui Principis ſeruantes, & exempla maiorum ſequentes, digni-
tati incrementoq́ religionis & Eccleſiæ conſuluiſſe, vt ipſi quoq; omnes ſicut priores, iure optimo in diuo-
rum numerum ſint relati.* (Et iterum:) *Quos ſex & ſexaginta* (Pontifices) *Redemptor noſter ita par-
titus eſt, vt æquo portione & plus quàm miranda ratione, & primi confitẽdæ tuendæq́ veritatis, paſcen-
darumq́ ouium curam martyrio, & ſecundi eadem cura voluntatem martyrii terminarent, & alterutri
ſuo numero annos eius temporales æquarent.*

Laurentius Lauredanus dux Venetiarum: *Cùm ſanctiſſimus & beatiſſimus in Chriſto Pater &
1524 Dominus noſter Dominus Iulius, digna Dei prouidentia ſacroſanctæ Romanæ ac vniuerſalis Eccleſiæ
Pontifex maximus, diuino afflatus numine pro ſuo Paſtorali officio (vt verum decet in terris Chriſti Vi-
carium) & ad extinguendum hæreſes, tollendumq́ peſſimum exortum ſchiſma, ac reprimendam eorum
temerariam audaciam, qui diabolico ſpiritu inducti, tunicam inconſutilem Domini noſtri Ieſu Chriſti
diſcindere & dilacerare conãtur, & deniq; pro bono pacis omnium Chriſtianorum, celebrare decreuerit,
& iam indixerit generale & vniuerſale concilium in Laterano, noſq́ inter alios Chriſtianos Principes
& Potentatus, eiuſdem ſancto operi adeſſe paterna charitate ſit hortatus: ſedulam adhibuimus operã, vt
ſtatus noſtri viri Eccleſiaſtici & ſeculares, doctrina, religione & moribus præſtantes, qui rei conducere
poſſent, ſeſe Romam conferrent. Et ne vlla in re à ſumma deuotione, reuerentia, cultu & obſeruantia no-
1525 ſtra erga ſacroſanctam Sedem Apoſtolicã, & eundem ſanctiſſimũ Dominum noſtrum deeſſe videamur,
demandamus nobili & dilectiſſimo Patricio Veneto Franciſco Foſcaro, Equiti, Oratori noſtro Romæ
agenti, vt ſacroſancto concilio Lateran. noſtro nomine interſit, aſſiſtat.* & quæ ſequuntur.

Chriſtophorus Marcellus in Seſs. 4. *Cùm tantæ Reipublicæ vnicus atque ſupremus Princeps fueris
1526 inſtitutus, beatiſſime Pontifex, cui ſumma data poteſtas, ac diuinum iniunctum Imperium: tuum eſt,
quemadmodum oppreſſam armis erexiſti, amplificaſti, ita moribus deprauatam Eccleſiam reformare, cor-
rigere, illuſtrare.*

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Iulius 2.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Ex internis hæresum causis, nulla maior est, quàm amor sui. Vnde Apostolus 2. Timoth. 3. *Instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes.* In sui autem amore id in primis cõprehenditur, vt sui honoris aut commodi causa, hæreticus non curet reliquæ totius Ecclesiæ pacem, vnitatemque dissoluere. Vnde Apostolus, vt huic suiipsius amori, tanquam graui morbo medicinam faciat, vbique ad *amorem fraternitatis* adhortatur, iubetque *retinere vnitatem Spiritus in vinculo pacis.*

Hære-

Doctores Catholici, & custodes murorum Ecclesiæ.

Lutherum, etiamsi fateretur, suam doctrinam sibiipsi suspectam fuisse, tamen præ nimio sui amore (id quod hæreticorum proprium est) maluisse totius Ecclesiæ vnitatem discerpere, quàm vt tantillum de ingenio aut honore suo cederet.

Lutherus adeò suum honorem toti Ecclesiæ prætulit, vt quamuis fateretur, se nescire an verum doceret: mallet tamen vniuersam Ecclesiam perturbare, quàm palinodiam canere. Itaq; tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, ita scribit. *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cùm non liceret referre pedem, in multis ac magnis articulis Papæ non solùm cedebam, sed vltrò etiã adorabam. Ego vero tam confidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nunc scio. Deniq; de indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam. Ideo non disputabam, vt eas tollerem, sed cupiebam discere, quidnam essent. Statui ipsam Ecclesiam Dei audire. Mox indicitur mihi silentium, & allegatur consuetudo. Ego territus authoritate nominis Ecclesiæ, cessi, & Cardinali Caietano Augustæ obtuli silentium, humiliter petens, vt & clamoribus aduersæ partis silentium indiceret. Ille verò nõ solùm hoc denegauit, sed addidit: nisi reuocarem, sese dãnaturum omnia quæcunque docuissem. Docueram autem iam Catechismum non paruo fructu, quem damnari non oportere sciebam: neque mihi hoc ferendum esse, nisi vellem Christum abnegare. Ita ventum est ad hanc necessitatem, vt cogerer extrema tentare & expectare.* Hæc Lutherus.

Primùm attendat lector Lutherum esse, qui hæc de seipso narret: nec dubitet, quin omnia in suæ causæ gratiam, quoad fieri potest, exaggeret. Deinde animaduertat, etiamsi hæc quæ narrat, vera essent, manifestè inde probari, quòd *seipsum immoderatè amarit*, vtpotè qui suum honorem totius Ecclesiæ paci prætulerit. Ac se quidem fatetur, *per imprudentiam in causam esse lapsum*, nescisse autem, quid esset, quod de indulgẽtijs docebat, diffisum esse suæ causæ, *consuetudinẽ Ecclesiæ* contra se esse animaduertisse, eo fuisse animo, *vt vellet Ecclesiã Romanã audire:* paratũ fuisse, *vt cederet*, vnumq; illud ei rei obstitisse, quòd errores reuocare iubebatur. Nam si eos reuocasset, non erat opus vt timeret (quod se dicit timuisse) ne damnarentur omnia quæ docuerat. Nec enim fuissent dãnata cætera, si errores tantùm suos reuocasset. Is igitur status causę est: licueritne bono viro, quod ignorabat esse verum, imò quod propter contrariã Ecclesiæ consuetudinẽ suspicabatur esse

 falsum,

Ioannes Maria de Monte, Archiepiscopus Sipontinus in Seff.5. Lateran.concilij *Nihil aliud*
1227 *sacrarum literarum continent monumenta, quàm vnum esse Deum, vnum Christum, vnam Ecclesiam,*
vnam fidem, vnam cathedram super firmissimam petram Domini voce fundatam.

Florentini, vt in Seff.6. habetur, dederunt mandata certis suis ad concilium Lateran. Legatis,
1228 in quibus agnoscunt, *Iulium secundum fuisse verum, & indubitatum Christi Vicarium, Catholicæ*
Ecclesiæ Pontificem Maximum, Petri successorem.

1229 Sigismundus Poloniæ Rex. *Posteaquàm accepimus, Iulium secundum diuina prouidentia sanctæ*
Romanæ Ecclesiæ, vniuersalis Ecclesiæ summum Pontificē, pro defendenda sanctæ Romanæ Ecclesiæ v-
1230 *nitate, & sanctissima contra Catholicæ fidei et crucis Iesu Christi hostes expeditione suscipienda, con-*
cilium generale in Laterano indixisse; memores officij ac debiti nostri, quo eidem sanctæ Romanæ Ec-
clesiæ matri nostræ sumus adstricti, pro cuius honore & tranquillo statu omnes vires nostras effun-
dere semper parati sumus, Ioannem Ecclesiæ Metropolitanæ Gnesnensis Archiepiscopum, & Stanislaum
1231 *de Ostrorog Equitem auratum designauimus, & designamus Oratores nostros, dantes illis potestatem co-*
ram sanctitate Leonis decimi Papæ comparendi, ibidemq́ obedientiam iuxta maiorum meorum consue-
tudinem præstandi, & recognoscendi, eundem esse verum, vnicum & indubitatum Pontificem, & Do-
minici gregis Pastorem.

Simon Begnius in Seff.6. concilij Lateran. coram Leone Papa 10. *Sicut Christianus populus te*
solum, & verum Pontificem veneratur: ita & Christiani nominis hostes te religiosissimum metuant, te
potentissimum contremiscant: & iuxta Legislatoris nostri potentiam, portæ inferi, id est, inferiores mū-
1232 *di potestates, aduersus Romanam Ecclesiam quæ summa est & suprema, non præualeant.*

Maximilianus Maria Sfortia dux Mediolani: *Nuper certior factus sum, D. Leonem Pontificem*
1233 *maximum in Lateran. Concilio Sessionem sextam celebrasse. A sancta nostra matre Ecclesia separare me,*
iniquissimum esset. &c.

1234 Franciscus Marchio Mantuæ. *D. Leonem indubitatum Pontificem Dominici gregis Pastorem es-*
se, nunquam negabimus.

1235 Stanislaus dux Mazouiæ Russiæque ad idem Lateranense concilium per Iulium Papam in-
stitutum legatos mittit: *Iussis* (inquit) *sanctissimi Domini nostri morem gerentes.*

1236 Baltazar del Rio in Sefs.7. concilij Lateran. *Tu* (Papa Leo) *Christianæ Reipublicæ primus, &*
caput es. Sit vna fides, vnum baptisma. Vt es vnus Pastor, sit vnum ouile.

1237 Ioachimus Marchio Brandeburgensis legatos mittit ad concilium *à Iulio secundo indictum,* &
à Leone decimo continuatum.

1238 Idem fecit Marchio Montisferrati *ad exaltationem S. Romanæ Ecclesiæ* & concilij Lateranensis.

Ioannes Baptista Gargia Senensis in 8. Sefs. *Tibi Leo Pontifex maxime, Christus ligandi & sol-*
1239 *uendi potestatem dedit. Tibi omnium Ecclesiarum Præsides, & totius orbis Christiani Principes parere*
affectant.

Emanuel Rex Portugalliæ & Algarbiorum, Oratores mittit *cum obedientia ad Leonem S. Ro-*
1240 *manæ vniuersalis Ecclesiæ Pontificem maximum.*

In 9. Seff. Prælati Gallicani, qui in congregatione Pisana interfuerant, certiorem faciunt Pa-
1241 pam Leonem, *se talem gerere voluntatem erga Sedem Apostolicam, vt ab illius vnitate nunquam vo-*
luerint, nec in futurum velint discedere: nec schismaticos vnquam fuisse, sed vnam Ecclesiam Catholi-
cam sub vno Pontifice maximo coluisse, & obseruasse: itemq́ expressè renunciare congregationi Pisanæ
1242 *iam dissolutæ, adhærere autem concilio Lateranensi, & petere absolutionem, quatenus opus sit, à sanctis-*
simo D. Papa Leone.

1243 Antonius Puccius in 9. Seff. *vniuersum Ecclesiæ corpus vni capiti, hoc est, tibi (Leo Pontifex Maxi-*
me) subditum esse conspicitur.

Stephanus Patracensis Archiepiscopus in 10. Seff. *Quatuor Patriarchales Ecclesiæ, aliæq́ innu-*
merabiles propter illarum hæreses rebellionem contra obedientiam S. Sedis Romanæ ad manus infideliū
1244 *deuenerunt. Siquidem in Sede Romana in suo Vicario Deus sibi obedientiam incommutabilem reserua-*
uerat.

Carolus Dux Sabaudiæ mittit Oratores ad concilium Lateran. *Qui obedientiam exhibeant*
1245 *Leoni, tanquam Vicario Christi, & B. Petri Apostolorum Principis vero successori.*

Mandatum Patriarchæ Ma-
ronitarum.

Gratias Deo reuerēter agimus sub mūdissimis pedib⁹ Patris nostri sanctiss. Christi Vicarij & D. nostri
1246 *Papæ Leonis 10. qui vices B. Petri veritatis Petræ gerit in terris, sedetq́ super Apostolicā Sedē ipsius san-*
ctissima

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici; Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Iulius 2.	
1513	224. Leo 10. Florentinus, sed. an. 9.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

* Hæretici præterea (vt apud Apostolum videre est 2. Timoth. 3.) solent esse *elati & superbi*, vt & glorientur de seipsis, iactabundi, & alios præ se contemnant. Superbia enim

Doctores Catholici.

falsum, tamen contra summum Ecclesiæ iudicem id potius pertinaciter defendere, potiusque schisma facere, & nouam Ecclesiam instituere, quàm vt in eo se errasse fateatur? Ibidem enim fatetur, *se adorasse Papam, & Ecclesiã Papæ pro vera Ecclesia coluisse.* Quæ cum ita sint, necesse est Lutherum sic apud se statuisse, vt etiamsi erraret, etiamsi Ecclesiã veram non audiret, tamẽ potius quàm reuocare aut palinodiam canere vellet, se errorem pro veritate amplexurum esse, Ecclesiamq́; nouam, in qua errorem suum reuocare nõ cogeretur, quæsiturum. Necesse est, inquam, vt ita concluserit apud se. Verbis ipse suis tenetur, nec effugere potest. Nam quòd timet, ne Christus negaretur, quem se in Catechismo docuisse putabat: primùm hoc non fuisset factum, si reuocasset suos errores. Deinde etiamsi nollet reuocare, idq́; verum fuerit quod dicit: nihilominus nõ iubebat Caietanus, vt ipse Lutherus omnia sua dãnaret, sed tãtùm dixit, se, hoc est Caietanum id esse facturum. Quid verò ad Lutherum attinuit, si Caietanus etiam Catechismi doctrinam damnasset? An maluit Lutherus malè ipse facere, quàm vt Caietanus peccaret (fingamus enim, quòd peccasset Caietanus) permittere? Nihil ergo dicit Lutherus, quod ipsum ab immoderato sui amore excuset. Noluit sua, nedum alterius, onera portare: maluitq́; infinitas turbas in Ecclesia ciere, quàm vt videretur id quod ignorãs docuit, reuocare. Nam quòd postea finxit, ipsam Euangelij veritatem se in omnibus suis opinionibus assecutum esse: non vidit miser, se per istum nimium sui amorem meruisse, vt cæcitate incredibili percuteretur, ac deinceps non nisi in tenebris ambulasse, quia modicum illud lumen quod semel habuit, vt saltem verã Ecclesiam coleret, repugnante primùm conscientia reprimere, ac vi adhibita restinguere summis viribus cõtendit. O qualem magistrum Lutherani & Caluinistæ in fidei iustitia multisque alijs articulis sequuntur!

Lutherum fuisse elatum & superbum, quod ipsum hæretici animi non paruum est signum.

* Quantopere, & quàm inaniter ac vanè Lutherus seipsum iactet, cùm infinita sint exempla, ab illis incipiemus quæ in eius libris extant contra Regẽ Angliæ. *Certus* (inquit) *sum, dogmata mea habere me de cælo. Dogmata mea stabũt, & Papa cadet. Deus viderit vter primò fessus defecerit, Papa, an Luther*[9]. (Et pòst:) *Christus mihi spiritum suppeditabat insignẽ.* Et iterũ:

Atq ego

*ctissimæ benedictionis super nos. Amen. Cogimur in diurnas laudes erumpere, Deoq́; à quo omne bonũ,
gratiarum actiones indesinenter agere, qui purissimæ S.V. menti illabi dignatus est, eamq́; per inspiratio-
nem pulsare, vt nos per sanctum nuncium suum fratrem Ioannem Franciscum de potentia visitaret. Is
enim Fratre Francisco Reatino interprete, & viam salutis nobis ostendit, & sancta documẽta reliquit,
nempe quomodo sanctum conficiatur chrisma, ex puro videlicet oleo, & balsamo, nihilq́; præter hæc im-
miscendum. quo etiã tempore aquis salutaribus infantes ablui debeãt, et sacro Baptismatis fonte renasci:
non sitq́; quadragesimus præstolandus dies, sicuti antea erroris tenebris inuoluti præstolari consueuimus,*
1247 *sed in octauo, vel etiam antea si necessitas expostulauerit: qua vero ratione, iuxta Patrum & sanctæ Ro-
manæ Ecclesiæ instituta, matrimonia contrahantur, quæ eadem impediant; ac sacri quonam pacto confe-
rantur Ordines: quibus etiam verbis in consecratione Dominici corporis ac sanguinis vti debeamus; &
quòd Spiritus sanctus à Patre procedit & Filio, sicuti ab vnico principio & vnica spiratione, & quod
Christianus, qui in hac vita sufficientem de suis peccatis pœnitentiam non egit, ea functus ad quendam
(diuina permittente iustitia) ducatur locum, qui Purgatorium dicitur, vt ibidem (quousque dignior sit,
cælum ascẽdere) maneat, & quod semel saltem in anno nostra proprio sacerdoti cõfiteamur peccata, san-*
1248 *ctissimumq́; Eucharistiæ Sacramentum in Paschate suscipiamus D.N. Iesu Christi, qui in sanctorũ A-
postolorum Petri & Pauli natali hoc consueuerimus adimplere, & vt semper, & in omnibus Apostoli-
cæ Sedis, ac S.V. eiusq́; successorum submittamur mandatis, præsentibus Archiepiscopis, Episcopis, nec nõ*
1249 *doctoribus nostris, cleri ac populi maioribus, & claro nos docuit eloquiõ, & dulciter instruxit. Nos verò
cum prælibato fratre Ioanne Francisco, quosdam ex nostris ad S.V. destinamus, ea ducti opinione, vt Pa-
trum instituta, ac S.R.E. dogmata addiscant; & cùm edocti fuerint, ad nos, docturi alios postmodũ re-
deant. Interea non paruo afficimur tædio, quoniam ad deosculandum adorandumq́; sanctiss. S.V. pedes
accedere prohibemur, & quæ mente gerimus, fixis in terram poplitibus proprio ore exprimere ipsi nequi-
mus. Vt autem affectui nostro & voto vtcunque satisfaciamus, cum præfato S.V. nuncio fratre Ioanne
Francisco, Oratorem nostrum Acuri Ioseph cum Helia, ac Helia monacho, ad S.V. destinandum decre-
uimus, vt nostro, ac totius cleri Maronitarumq́; populi nomine, terrã fronte tangẽs, flexisq́; genibus san-*
1250 *ctiss. S.V. & adoret, & deosculetur, ac sanctæ Apostolicæ Sedi, coram fratribus vestris S.R.E. Cardina-
libus, S.V. obediẽtiam præstet, & fidelitatem iuret, & quod veraciter S. Sedis Apostolicæ, & S.V. serui
fideles sumus, demisso capite firmiter protestetur, Amen, Amen. Quædam vero alia supradicto fratri no-
stro Ioanni Francisco reseruauimus, quem, vt S.V. enarret, sub Dei attestatione adstrinximus. Erit enim
veluti noster amabilis frater Benedicti monasterij S. Mariæ de Camibin in monte Libano sancto, ac to-
tius cleri & Maronitarum populi, ad pedes S.V. solicitus procurator. Omnia quidem nostra, & quomodo
sub infidelium detestanda seruitute, tanquam omni auxilio orbati, infelicissimam vitam ducimus, pro-
prijs oculis ipse conspexit. Hoc est responsum paruitatis nostræ sanctiss. & purissimo Patri nostro. Cuius
sanctas benedictiones misericors Deus ad nos transmittat, Amen, Amen, Amen. Scripta sunt hæc an-
no Dominicæ incarnationis 1515. mensis Februarij die 14.*

A tergo.

11 *Præsentabuntur cum Dei gratia in manus sanctiss. D.N. Leonis, qui super sanctam Sedem Petri A-
postoli residet, pro parte pauperis discipuli sui Petri Patriarchæ Maronitarum ex monasterio Camibin
in monte Libano serui seruorum Dei. Quo perlecto, dicti Oratores accesserunt ad Sanctiss. D.N. &
deosculati sunt eius beatissimos pedes, præstantes eidem S.D.N. nomine, quo suprà, debitam obediẽtiam
& reuerentiam. Qua præstita, D. Marius de Peruschis Procurator concilij, petijt instrumentum, & in-
strumenta dictæ obedientiæ.*

1251 Iudocus Clicthouæus Neoportuensis in expositione canonis Missæ: *Papa omnium Episcoporũ,
Patriarcharum, & cæterorum Ecclesiæ Patrum spiritualium Pater est supremus atque summus.* Debet
autem ipsius Papæ nomen exprimi nominatim, vt nunc celebrantes *Leonem nominare debent,
qui his temporibus Sedi Apostolicæ præsidet.*
1253 Iacobus VVimpelingius in Præfatione ad Epitomen rerum Germanicarum, probat, Argen-
tinam, Selestadium, cæteraśque ciuitates à Rheni littore Galliam versus sitas tum ob alias ra-
tiones, tum etiam ob hanc à Germanicis laudibus non excludi; *quoniam Ecclesia Romana inter*
1254 *Germaniæ metropoles Maguntinam, Treuerensem & Agrippinam collocauit. Cumq́; summus Pontifex*
(inquit) *Legatos à latere ad Germaniam mittit, in his patriæ quoque nostræ ciuitatibus munus legatio-
nis sua illi exercent.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1514	Idem Leo 10.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

enim velut ramus quidam est ex immoderato sui ipsius amore procreatus.

Post

Doctores Catholici.

Aio ego D. Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu Christi indignus Euangelista, quòd hunc articulū, (sola fides sine vllis operibus iustificat apud Deum) saluū & incolumē esse sinere debebit Imperator Romanorū, Imperator Turcarū, Imperator Tartarorū, Imperator Persarū, Papa, Cardinales omnes, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus, dæmones vniuersi: atq; insuper sine alicuius bona gratia ignem tartareum habebunt in capita sua. Hic meus esto Doctoris Lutheri à spiritu sancto proficiscēs instinctus, germanumq́; sacrosanctum Euangelium. Et iterū: *Tanta* (inquit) *est dignitas mea, quod ad doctrinam & ministerium mihi diuinitus datum attinet, & quatenus vita ac mores cum illo congruunt, vt nemo vnquàm (præcipuè verò Tyranni) nec patientiam, nec submissionem, nec assentationem in me experturus sit. Hoc pacto, velint, nolint, debent me, Deo sic volente, piū sanctumq́; Dei organum agnoscere.*

Quid quòd in ep. 2. ad Leonē 10. *Carolus* (inquit) *Miltitius beatitudinis tuæ nūcius cursans & recursans, vix tandē etiā auxilio Friderici Electoris effecit, vt semel et iterū familiariter mecū loqueretur.* §. Qui versati sunt in historijs Ecclesiasticis, facilè vidēt, Romani Pōtificis nunciū à nullo vnquàm Imperatore aut Rege tā superbè cōtemptū fuisse, quàm à Luthero.

Idem Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, nullius miraculi patrator, tamē petit, vt *ne quis existimet de illo supra id quod in illo videt: & eum fuisse hominem, & esse, nihil dubitet.* Timebat nequissimus Apostata, ne velut Deus haberetur. Et in præfatione ad tractatum de excommunicatione, seipsum vocat *Christum. Mei* (inquit) *studij erit, omnibus viribus sudare, vt Christus* (hoc est, Lutherus) *Christum* (Iesum) *Christo* (id est, Discipulis suis) *nunciet.* Iam verò inter Apostolos suos vnum *Zuinglium* vocat *Iudā suum.* Satanas enim, qui operabatur in Luthero, cupit se modò *Euangelistā*, modò *sanctum Organū*, modò *Christum* dici, ac interdū etiam *Deum videri:* submittere autem se cuiquam, nullo modo in animū inducit. Vnde per ministrum suum Lutherū ita Regē Angliæ ad finem operis alloquitur: *Neq; ego quæro, quid Ambrosius, Augustinus, Concilia, & vsus seculorum dicunt: nec fuit opus mihi Henrico Rege Magistro, qui me hæc doceret, qui adeò pulchrè ea noueram, vt etiam impugnarim.* Sed quid ago? Omnia scripta Lutheri plenissima sunt istiusmodi portentorum, quæ nihil nisi elationem, superbiā, & arrogantiam sonant. Et certè hæc permagna est hæreseos nota. Discipuli enim Christi discunt ab illo, quòd humilis fuit & mitis corde, qui etiam ait Matth. 5. *Beati pauperes spiritu.*

Christophorus Longolius in oratione ad Lutheranos: Obsecro, viri optimi, quale vobis spe-
ctaculum illud visum est, cùm Martinum Lutherũ in Reipublicæ Principes nominatim aper-
1515 teq; incurrentem, cùm *tot summorum Pontificum decreta, tot populi Christiani festa*, furiosè & im-
pie comburẽtem intueremini? Breuiter, cùm illum inflammato ore, ardentibus oculis, *Pontifi-
ci maximo sacris interdicentem* audiretis? (Et pòst:) Quis Nestorio quodam tempore vulgo gra-
tiosior? Quis Arrio aliquando etiam potentior? Quis Dioscoro popularior? Cæterarum factio-
num duces floruerunt quondam opibus, floruerunt artibus, viguerunt ingenio, eloquentia, in-
dustria. iacuerunt tamen ad extremum omnes, obsoletisq́; & extinctis tandem eorum partibus,
recuperauit ius suum Respublica· atq; ita recuperauit, vt *summi Pontificis & amplissimi collegij
decreta*, quanquàm minimè omnium popularia, sed seuera & improbis tristia, valerent tamen,
1516 eamque inter mortales omnes, quam etiam nunc habent, authoritatem assequerentur & obti-
nerent.

Ioannes Lupus de libertate Ecclesiastica, lib. 6. *Romanam Ecclesiam Saluator ipse fundauit, &
1516 supra petram fidei mox nascentis erexit. Et sic Romana Ecclesia non habet maculam neque rugam, ideo
dicitur Catholica, & caput aliarum Ecclesiarum.*

1516 Ioannes Randeus in Tractat. de formulis dispensationum: *Papa tenet locum B. Petri, & est Vi-
carius Iesu Christi.*

1516 Petrus Bertrandus de origine iurisdictionum, q. 4. *Omnis humana creatura subest Papæ, & sic
potestati spirituali.*

1517 Ioannes Reuclin siue Capnion in fine trium librorum de arte Cabalistica, Leonem Papam
(cui eos libros dedicauerat) ita alloquitur: *Totum hunc librum tuæ subijcio authoritati, cuius in ar-
bitrium collata est totius mundi censura.*

Martinus Lutherus cùm an. D. 1517. certas conclusiones de Pœnitẽtia & pœnarum remissio-
nibus seu indulgentijs edidisset (ex quibus ortum est illud incendium quo postea orbis Chri-
stianus conflagrauit) tam longè ab omni Spiritus sancti gratia & dono aberat, vt in maximis re-
bus nihil constanter ab initio crederet, sed potius hæsitaret, *similisq́; esset fluctui maris, qui à vento
mouetur & circumfertur.* Nam ex vna parte & primatum Pontificis Romani, velut rem certissi-
mam, itemq́; Purgatorium agnouit: & ex altera, de modo pœnitendi aut remittẽdi pœnas tum
in hac vita, tum in futura, partim dubitauit, partim impiè sensit. Sequente verò anno, qui fuit
1518. idem Lutherus edidit priorum suarum disputationum quasdam resolutiones, quas Leoni
decimo Pontifici maximo dedicauit, vbi epistolam suam ita claudit: *Quare, beatissime Pater, pro-
1518 stratum me pedibus tuæ B. offero, cum omnibus quæ sum, & habeo. Viuifica, occide, voca, reuoca, approba,
reproba: vocem tuam, vocem Christi in te præsidentis & loquentis agnoscam.*

Idem Lutherus an. D. 1519. Resolutiones de alijs propositionibus edidit, in quarum vna (quæ
erat decima tertia) tractat nominatim de Pontificis Romani primatu. Et quanquàm (vt solus vi-
deatur sapere) neget, Romani Pontificis primatum illis rationibus probari, quas alij hactenus
attulerunt; tamen ipse sex nouas rationes proponit, quibus idem primatus fortissimè stabiliatur.
1519 Hæc autem eius verba sunt: *Primum quod me mouet, Romanum Pontificem esse alijs omnibus (quos
saltem nouerimus se Pontifices gerere) superiorem, est ipsa voluntas Dei, quam in ipso facto videmus.
1520 Neque enim sine voluntate Dei, in hanc monarchiam vnquàm venire potuisset Romanus Pontifex. At
voluntas Dei quoquo modo nota fuerit, cum reuerentia suscipienda est, ideoq́; non licet temerè Romano
Pontifici in suo primatu resistere. Hæc autem ratio tanta est, vt si etiam nulla Scriptura, nulla alia causa
esset, hæc tamen satis esset ad compescendam temeritatem resistentium. Et hac sola ratione gloriosissimus
martyr Cyprianus per multas epistolas confidentissimè gloriatur contra omnes Episcoporum quorum-
cunque aduersarios, sicut 3. Reg. legimus, quòd decem tribus Israël discesserunt à Roboam filio Salomo-
1521 nis, & tamen quia voluntate Dei siue authoritate factum est, ratũ apud Deum fuit. Ideo non video, quo-
1522 modo sint excusati à schismatis reatu, qui huic voluntati contrauenientes, sese à Romani Pontificis au-
thoritate subtrahunt. Ecce hæc est vna prima mihi insuperabilis ratio, quæ me subijcit Romano Pontifici,
& primatum eius confiteri cogit.* Hactenus Lutherus. Secunda ratio eiusdem Lutheri est, quia *ce-
1523 dendum potius ait*, (iuxta Christi præceptum in 5. c. Matthæi) *aduersario* (id est, Romano Pontifi-
ci, vt sibi cedatur, exigenti) *quàm vt vnitas, charitas, & humilitas dissoluatur. Ideo* (inquit) *non du-
1524 bito, peccare eos qui in dissensionem sese tradunt.* Tertia Lutheri ratio est: *Si propter peccata nostra nos
Deus voluerit premere multis Principibus (sicut in Prouerbijs dicit Salomon) nunquid resistendum est
1525 flagello Dei?* Quarta Lutheri ratio: *Apostolus Rom. 13. clarè asserit, nullam potestatem nec esse qui-
dem posse, nisi à Deo. Cùm autem Romani Pontificis potestas tam sit robustissimè stabilita, vt videmus;
1526 certè non oportet Dei ordinationẽ hanc impugnare.* Quinta Lutheri ratio: *Cùm arbitremur* (inquit)
*Romani Pontificis potestatem humano decreto statutam, & ordinante Deo sic roboratam: sine crimi-
ne non est* (iuxta verba 1. Pet. 2.) *qui sese suæ authoritate subduxerit.* Sexta Lutheri ratio hæc est:

Ad hoc,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Idem Leo 10.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵉ Post sui amorem & superbiam, Apostolus 2. Timoth. 3. blasphemiam adiungit: quò significet, amorem illũ sui, quem hæreticus habet, adeò non esse diuinitùs datum, vt potius erigat se contra Deum, & in blasphemiã erumpat.

ᶠ Non minima etiam hæresis causa est inuidia, ira & odium. Qui enim his peccaris implicantur, ex his sunt, quos Apostolus (2. Timoth. 3.) appellat *sine affectione* (seu fœdere) *sine pace criminatores, incontinentes* (hoc est, qui non refrenant iram,) *immites, sine benignitate, proditores, proteruos, tumidos.*

ᵍ Qui

Doctores Catholici.

Lutherum spiritu blasphemiæ repletum fuisse.

ᵉ Lutherus in Præfatione primi tomi operũ suorum: *Ego* (inquit) *non amabam, imò odiebam iustum & punientem peccatores Deum, tacitaq́, si non blasphemia, certè ingenti murmuratione indignabar.* (Et pòst:) *Furebam sæua & perturbata conscientia.* & quę sequũtur. Si hæc non est blasphemia, equidẽ nescio, quid appellem blasphemiam, aut quid eo nomine accipi debeat. *Non amabam* (inquit) *Deum.* Parum hoc ei visum est. *Imò* (inquit) *odiebam*: quem tãdem? Deũ. Quid? Creatorem tuum? At fortè putaueras, illum potuisse iniustum esse. *Oderam* (inquit) *iustũ, & peccatores punientem.* Itáne? Oderas iustum Deum? Imprudens, opinor, id fecisti, odio quodam occulto, quod ipse non intellexeras. *Imò* (inquit) *si non tacita blasphemia* (fortè igitur, te ipso authore, etiam *tacita blasphemia*) *certè ingenti murmuratione indignabar, atque adeò furebã sæua & perturbata conscientia.* O mõstrum hominis, qui non didicerat illud mite verbũ Heli Sacerdotis 1. Reg. 3. *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.* Nec refert, qua occasione Lutherus hæc dixerit. Nulla enim potest satis iusta causa interuenire, ob quam Deus, etiam vt iustus est, odio haberi, & ingens murmuratio contra illum commoueri debeat. Idem Lutherus cùm in disputatione Lipsica (vt est apud Cochleum in actis Lutheri) à Concilijs Ducis Georgij admoneretur, vt nihil per iram, sed omnia modestè ageret: *Non propter Deum* (inquit) *hæc res cœpta est, neq́ propter Deum finietur.* Quam blasphemiã se ex ore Lutheri audisse, Hieronymus Emserus scripsit. Meritò igitur Lutherus ob hunc blasphemiæ spiritum in hæresim præceps ferri permissus est.

Lutherum inuidiæ atque odij stimulis agitatum non potuisse cernere veritatem.

ᶠ Lutherum inuidia præcipuè commotũ fuisse, vt has turbas excitaret, illud satis apertè probat, quòd tunc demum conciones habuit, & propositiones contra Indulgentias edidit, quando Indulgentiarũ prædicatio nõ Augustinianis (quod illi expectabant) verùm *Ioanni Tetzelio Dominicano* commissa est. Hinc etiam passim tot contumelias in *Thomistas* euomit: hinc sæpissimè testatur, se *casu, non voluntate in has turbas dilapsum.* Quo casu? Nisi quòd occasiones captauit, quibus detraheret Ioanni Tetzelio, illisq́; indulgentijs, quas de suis ac sui Ordinis manibus eripi dolebat. Nam alioqui tum in Ep. ad Archiep. Moguntin. tũ in Præfat. ad proposit. suas de

 viribus

1267 *Ad hoc* (inquit) *facit vnus ille consensus omnium fidelium, qui hodie sub Romano Pontifice sunt.* (Et
pòst: *An possibile* (inquit) *est, Christum non esse inter tot ac tantos Christianos? Si autem Christus ibi
est, & Christiani: cum Christo & Christianis standum est in quacunque re, quæ contra Dei præcepta
non fuerit. Hæc, inquam, ratio fortis est & insolubilis: & ex ijs possunt alia multa formari. Quin huc
1268 potest vniuersa Scriptura duci, quæ vbique charitatem, humilitatem, vnitatem spiritus, & timorẽ Dei
commendet, non violandas esse pro vlla re mundi, ne dum pro vnius Pontificatu vel primatu, etiam, so-
lo iure humano esset institutus.* Hæc Lutherus.

§. Nunc mihi perpendat prudens lector, has sex rationes à Luthero in verbo Dei fundatas es-
se. Perpendat nihilominus, eundem postea discessisse ab eiusdem Romani Pōtificis, atque adeò
totius Ecclesiæ vnitate atque obedientia. Si posteriora eius facta & consilia magis alicui probā-
tur, is animaduertat, Lutherum non fuisse præditum spiritu Dei eo tempore quo suum hoc
schisma incepit. Nam idẽ Dei spiritus nunquam duas res contrarias docet. Lutherus verò post
inchoatũ schisma suũ docuit ista duo: *quòd nõ oportet se à Romani Pontificis authoritate subtrahere:*
(nam & hæc ipsa eius verba sunt) *& quod omnino oportet se a Romani Pontificis authoritate velut
ab Antichristo ipso subtrahere.* Et hoc posterius facto suo confirmauit. Ipse enim, qui fatebatur,
Romani Pontificis potestatem necessariò esse à Deo, tamen illam ipsam potestatem & cōtem-
psit, & scriptis suis oppugnauit: imò eundem primatum à diabolo fundatum esse dixit. Si etra-
uit Lutherus, cùm diceret, fœdissimum crimen, imò schismaticum crimen esse, vt quis Roma-
ni Pontificis primatui resisteret: idem sciat, iam tunc eum, imò & biennio antea suas illas dispu-
tationes proposuisse, vnde omnis, quæ secuta est, Lutherana congregatio & secta originem suā
traxit. Lutherana igitur hæresis tunc fundata est, cùm spiritus mendacij (vt saltem Pseudoeuā-
gelici rem accipere coguntur) regnaret in Luthero. Quis verò Prophetarum & Apostolorum
isto modo in initio suæ prædicationis hæresim scripto publicè edidit, & ex verbo Dei confir-
mare conatus est? Quæcunque igitur sit vera fides: impossibile est, doctrinam Lutheri à Spiritu
sancto inceptam ac stabilitam fuisse. Nam si Romanæ Ecclesiæ fides vera est, (vt certè est veris-
sima) Lutherus in causa Indulgentiarum atque in alijs pluribus articulis eā oppugnauit. Quòd
si fides Ecclesiæ Romanæ (quam D. Paullus propheticè dixit *in vniuerso mundo annunciari*, quę-
que authore Hieronymo *mutari non potuit*) falsa esse potuisset: tamen Lutherus eam confirma-
uit, quia docuit, Primatum Romani Pontificis secundùm Prophetarum & Apostolorum verba
omnino agnoscendum esse. Porrò nisi obedias ei doctrinæ quā primus Pastor Ecclesiæ prædi-
cat; necesse est, te huic primatui resistere, atque ita schismaticum esse, quod Lutherus ipse *fœ-
dissimum crimen* appellat. Qui ergo tale initium Lutheranicæ doctrinæ perpendit, is facilè vide-
bit, eam in mendacio & leuitate fundatam, non potuisse deinceps à Spiritu sancto exædificari
& compleri. Cùm reliqua igitur ædificatio Lutheranica primo fundamento respondeat: neces-
sariò tota leuis, inconstans, & errorum plena est. Nam hoc in vniuersum obseruari potest, Pro-
phetas Dei mox ab initio prædicationis suæ, maximis donis & miraculis fuisse alijs hominibus
commendatos. Sic ignis cælestis holocaustum Abelis inflammans, Abraham secundum tradi-
tionem Iudæorum per miraculum ex Vr Chaldæorum, id est, ex incendio eductus, Moyses &
Aaron miracula operantes in Ægypto, Christus, dum baptizaretur, è cælo testimonium acci-
piens, Apostoli varijs linguis loquentes doctrinam Dei mundo probauerunt. At nunc Lutherus
mendacem se in ipso initio prophetiæ suæ fatetur, & ideo se filium diaboli esse demonstrat.

Iason de Maino Mediolanensis Iurisconsultus & Orator summus ad L. Qui Romæ. §. Seia.
1269 1270 in Pandectis de verb. oblig. *Papa est omnium ordinarius. Item est Pater Patrum, & concurrit cum om-
ni Prælato in iurisdictione. Item ad* L. Duo Iudices. ff. de re iudicata. *Papa à nullo dependet, contra
quem nullus est superior.*

Ioannes Tetzelius in suis positionibus, Francofordiæ ad Oderam editis, an. Dom. *1517.* *Do-
cendi sunt Christiani, ex quo in Ecclesia potestas Papæ est suprema, & à solo Deo instituta, quòd à nullo pu-
1271 ro homine, nec à toto simul mundo potest restringi, aut ampliari, sed iurisdictionis authoritate superior est
1272 tota vniuersali Ecclesia & Concilio: quódque iudicium Papæ in his quæ sunt fidei, & ad humanam salutem
necessaria, de eis sententiando errare non potest, quodq; claues Ecclesiæ, non vniuersali Ecclesiæ, quæ dicitur
omnium fidelium collectio, sed Petro & Papæ, & in eis, omnibus eorum successoribus, & vniuersis Præla-
tis futuris per deriuationem eorũ in ipsos, sunt collatæ.*

Siluester Prierias in Epitome responsionis ad Lutherum, li. 1. *Quòd Ecclesia militans sit Chri-
1273 sti monarchia & hierarchia, in qua Petrus fuerit, & nũc Romanus Pōtifex sit Hierarcha primus & sum-
mus, & Iudex à nemine mortaliũ iudicandus, quodq; vt Papa vel caput, id est, si vtatur auxilio membrorũ,
& faciat bona fide quod in se est, quò intelligat veritatẽ, de fide & moribus decernendo errare nequit, licet vt
1274 singularis persona possit malè operari, & malè credere. Quòd si in materia fidei inter Papam & Concilium
esset dissidiũ, si quidem iam res esset decisa per iudicium irrefragabile Spiritus sancti, illi standum esset qui
pro se haberet illam decisionem. Si verò res decidenda esset, standum esset Pontifici bona fide & maturo con-
1275 silio procedenti: quia Concilium sine Papa non habet irrefragabile iudicium.*

Lutherus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

viribus hominis) fatetur, *se non disputasse, vt Indulgentias tolleret*. Inuidia igitur præbuit huic schismati occasionem. Deinde subsecuta est ira in omnes quidem aduersarios, maximè in eos qui iustè damnabat ipsum, & à quibus sibi timebat, vtpote in Episcopos tum alios, tum præcipue Romanũ. Quæ ira in tantum odium tandem excreuit, vt (Tom. 7. in farragine epistolarum eius) ita ab ipso scriptum sit: *M. Lutherus Ecclesiastes & Euangelista VVittenbergensis amicis & Christianis Argentinæ. Hoc diffiteri non possum, nec volo, quòd si Carolstadius, aut alius quispiam ante quinquennium mihi persuadere potuisset, in Sacramento præter panem & vinum esse nihil, ille magno beneficio me sibi deuinctũ reddidisset. Grauibus enim curis anxius, in hac excutienda materia multum desudabam, omnibus neruis extensis, me extricare, & expedire conatus sum, cũ probè perspiciebam, hac re Papatui cum primis me valde incommodare posse.* Hinc apertè liquet, Lutherum summis viribus ea expetijsse, per quæ posset Papatui incommodum aliquod afferre. Nónne hoc propositum ab odio in Papatum concepto profectum est? Cum igitur verum sit quod ille dixerit,

Impedit ira animum, ne possit cernere verum:

quis non videt, inuidiam & odium Lutheri oculis mirandas tenebras offudisse, quò minus veritatem fidei Catholicæ perspicere posset?

Lutherum fuisse voluptatum amatorem magis quàm Dei: & ideo religionem quam inuitus susceptt, spontè deseruit.

1516 | Idem Leo 10.

[a] Qui seipsum ita amat, vt nec Deo quidem parcat: eũ necesse est suas voluptates magis amare, quàm Deum. Itaque D. Paulus 2. Timot. 3 hæreticos ait *voluptatum amatores magis esse, quã Dei.*

[a] Lutherus quanquam fateatur, cælibatum esse consilium Euangelicum (apud Roffensem articulo 30.) nec possit negare, quin vouerit cælibatum, quando monachum sollẽni ritu se professus est: debeatq́. reddi quod Domino vouetur, Deuteronomij c. 23. ac manifestè in Euangelio legatur (Matth. 19.) *esse quoddam eunuchorum genus, quod se castrat propter Regnum cælorum*: nec id possit aliter euenire, præterquàm si quis per votum efficiat, vt iure ipso tam impossibile ei sit filios legitimos generare, quã impossibile per naturam est, vt natus eunuchus filios omnino generet: tamẽ contra expressam Euangelij sententiam, contra votum suum sollemne, & mulierem in vxoris locum accepit, eamq́ue etiam sollemni ritu Christo dedicatam, & ex ea filios generauit: vtique *voluptatum amator magis quàm Dei*, cui promisit, imò & vouit, se aliter facturum: nec præstitit fidem quam dedit. Et quomodo eam fidem

[b] Christus

Lutherus cùm à Cardinali Caietano citatus Augustam venisset, atque ex mandato Papæ (vt
in actis Lutheri Coclæus scribit) iussus esset errores præteritos reuocare, ab eisdem in futuro
abstinere, & pacem Ecclesiæ non perturbare; *post deliberandi tempus impetratum, altero die reuer-
sus, cùm adessent quatuor viri ex ordine Procerum, & Consiliariorum Cæsaris, vt omnem hæreseos suspi-*
1276 *cionem è mentibus illorum tolleret, coram Legato personaliter protestationem suam in hæc verba scriptam
ex scheda quam in manibus tenebat egit, ac recitauit: Ego Frater Martinus Luther Augustinianus, pro-
testor, me colere ac sequi sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis dictis & factis, præsentibus, præ-
teritis & futuris. Quòd si quid contra, vel aliter dictũ fuit, vel fuerit, pro non dicto haberi & haberi volo.*

Idem Lutherus in disputatione Lipsica cùm Eckius ei obijceret, quòd ex verbis suis suspe-
ctus haberetur fautor Bohemorum: *Nunquam* (inquit) *mihi placuit, nec in æternum placebit, quod-
cunque schisma iniquè faciunt Bohemi, quòd se authoritate propria separant à nostra vnitate, etiamsi ius di-
uinum pro eis staret, cùm supremum ius diuinum sit charitas & vnitas spiritus. Petebat igitur ab Eckio,
ne vellet impingere tantam contumeliam, vt eum Bohemum faceret, quia semper sibi inuisi fuissent, ideo,
quia ab vnitate dissentiant.*

1277 Ioannes Eckius tres libros de *Primatu Petri & Romani Pontificis* ad Leonem decimũ inscri-
psit. Idem præterea in Enchiridio locorum communium post multas authoritates ex Scriptu-
1278 ris sacris de primatu Petri adductas, tandem ait: *Nullus sanctorum Martyrum subtraxit se ab obe-
dientia Petri & successorum eius, vbi, & quando oportebat. Fallitur* (inquit) *hæreticus, quod, si Papa sit
1279 supremus, oporteat omnes Episcopos ab eo confirmari.* Et pòst: *Suscipiamus omnes authoritatẽ Ecclesiæ,
in Apostolica Sede Romana relucentem, quum eam in rebus arduis fidei consuluerit Hieronymus ex Asia
ad Damasum, Augustinus ex Africa ad Innocentium, & Bonifacium, ac Cyprianus ad Corneliũ, Atha-
nasius ex Ægypto ad Marcum, & Iulium, Ambrosius ex Italia ad Syricium.*

Erasmi sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Erasmus Roterodamus, etsi opinione scientiæ, ac præcipue linguarum in illó rudiore seculo
inflatus multa temerè scripsit quæ Dei Ecclesiam non ædificabant, temeritatemque suam ipse
in responsione sua ad Albertum Pium vltrò agnoscat, dicens *Quicquid edo, abortus verius est, quã
partus*, ob eamque causam à viris doctis & Catholicis admonitus seipsum corrigere, ac inter-
pretationem verborum suorum benigniorem efflagitare coactus sit: tamen eò vsque non est
progressus, vt Ecclesiam Catholicam, successiones Episcoporum aut Pontificis Romani com
munionem sibi deserendam vllo modo esse arbitraretur. Ac primum in scholijs suis ad Episto-
lam Hieronymi, quam ille ad Damasum scripsit, fatetur, Episcopum Romanum ex mẽte Hie-
1280 ronymi tum *D. Petri successorem esse*, tum *Crucifixi*, hoc est, Christi *vices gerere*. Deinde addit:
*Ecclesia ædificata est, non super Romam, vt arbitror (nam fieri potest, vt Roma quoque degeneret) sed super
eam fidem quam Petrus professus est, & quam hactenus Romana quoque seruauit Ecclesia, quæ non alia mi-
nus laborauit hæresibus.* Hæc Erasmus. Si Romana Ecclesia fidem quam Petrus professus est, ha-
ctenus seruauit; non opus fuit dicere, nullam aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, sed
prorsus efficitur, vt Ecclesia Romana nullis laborârit hæresibus. Petri enim fides (vtpote quam
Deus ei reuelauit) integra & perfecta, nullam hæresim ferre poterat. Sed Erasmus in more ha-
buit, orationem suam ita moderari, vt neminem, quò ad posset, offenderet, plurimis verò pla-
ceret. Illud certum est, Erasmum voluisse in ea Ecclesia manere, quam Apostolicam & maxi-
mè sinceram iudicasset. Fatetur autem, *non aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, quam Ro-
manam, & eam hactenus Petri fidem seruasse.* Romanæ igitur Ecclesiæ membrum esse voluit, ac
non Lutheranæ, quam mox ab initio grauissimè errasse & vidit, & in Epistola ad fratres inferio-
ris Germaniæ questus est. Sed pergamus ad reliqua. *Hieronymus* (inquit Erasmus ibidem) *omni-
no videtur sentire, omnes Ecclesias debere subesse Romanæ Sedi, aut certè ab hac non alienas, quæ peculiari-
ter hoc Apostolo gloriatur, qui inter Apostolos primas tenuit, & sic est orthodoxa, vt sit orthodoxarum pri-
1281 ma dignitate.* Fatetur igitur, Ecclesiam Romanam *dignitate primam esse.* Idem in Spongia aduer-
sus Huttenum: *Non indixi bellum Romano Pontifici, non professus sum me protectorem Lutheranæ
1282 factionis.* Et iterum: *Constat, Græciam in Romani Pontificis potestatem concessisse. Et si Principatus
Pontificis non esset à Christo, tamen expediret vnum esse, qui cæteris authoritate præemineret. Christum
1283 agnosco, Lutherum non agnosco, Ecclesiam Romanam agnosco.* (Et pòst.) *Quòd aduersetur dignitati Se-
dis Romanæ, certo certius habeto, non esse profectum ab Erasmo, quocunque titulo circumferatur.*

Idem Erasmus in fine Annotationum ad priorem Petri Epistolam: *Friuolum* (inquit) *est, quod
1284 quidam cauillantur, vacillare Principatum Romanæ Sedis, si Petrus hanc Epistolam scripsit Babylone: quasi
fieri non potuerit, vt Petrus hac scribens egerit Babylone, ac postea Romæ sederit.* Ecce *Principatum Roma-
næ Sedis* agnoscit.

Idem

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Leo 10.	
1520		Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

rectè præstaret, quam non sua sponte velut filius Deum timens atque amans, sed inuitus & coactus dedit, velut improbus seruus, qui tantùm timore pœnæ, vt quicquam agat, adducitur? Itaque Lutherus ipse in Præfatione ad tractatum de votis monasticis: *Neque* (inquit) *libens & cupiens fiebam monachus: sed terrore & agone mortis subitò circumuallatus, voui coactum & necessarium votum.* Hæc ille. Vt autem ea verba melius intelligantur, sciendum est, Lutheri sodalem subitò vi quapiam cælitus immissa, fuisse interfectū: id quod Philippus Melāchthon in Præfatione 2. tomi operum Lutheri non dissimulat: ab eaq; die, Philippus ibidem dicit, *Lutherum attentius de ira Dei & mirandis pœnarum exemplis cogitasse.* Ob solum igitur metum seruilē Lutherus impulsus est, vt vitam meliorem profiteretur, ne alioqui Deus illum quoque subitò interficeret. Cùm ergo solus filius hæres sit, seruus autem non maneat in domo Dei in æternum: quis miretur, si Lutherus è domo Dei, hoc est, ex Ecclesia Catholica eiectus sit, cùm nihil se aliud, quàm ingratissimum mancipium etiam eo tempore ostenderit, quo Deus illum per sodalis sui interfectionē, ad officium misericordissimè inuitauit?

Lutherum fuisse infidelem, vt qui diu de notissimis fidei articulis sese dubitasse confitetur.

[a] Christus D. Thomam de resurrectione sua dubitantem (Ioan. 20.) appellat incredulum, dicens: Noli esse incredulus, sed fidelis. Itemque Apostolus Rom. 4. Abrahæ fidem laudans: *Nō hæsitauit* (inquit) *diffidentia, sed confortatus est fide.* Hæsitans ergo in tali causa fidei, quæ obscura & inuoluta non sit, vel iam infidelis est, quia non assentitur perspicuæ veritati: vel certè mox infidelis fiet, si paulò contumacius permanserit in sua hæsitatione. Ipsa enim hæsitatio, dum iudicem se in re ad Deum pertinente, omnemque humanam rationem superante, constituit, meretur eam pœnam

[a] Lutherus Tom. 1. in præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, apertè ostendit, se in multis hæsitasse ab initio: *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cùm nō liceret referre pedem, in multis & magnis articulis Papæ nō solùm cedebam, sed vltrò etiam adorabam. Quæ & qualia cor meū illo primo & secundo anno passum fuerit, quantaq́; fuerit mea tum non ficta humilitas, ac penè desperatio: ah quàm parū norunt illi qui postea vulneratam Pontificis Maiestatem cœperunt superbissimè inuadere? Ego verò, dum illi spectatores essent, & vnum me sinebant periclitari, tam lætus, cōfidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nūc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam.* §. Certus ergo non fuit, neque de ijs quidem, quæ docebat è cathedra, imò de quibus populo ausus est prædicare. Miramur nunc, si pertinax hæsitatio in hæresim cōuersa est? Nihil vnquàm ipsa Ecclesia illustrius cuiquā Christiano esse potuit. Illam enim omnes profitentur in Symbolo. Illi etiā denunciari debet, quisquis peccat in fratres. *Ecclesiam vero si quis non audierit, debet nobis esse tanquam Ethnicus & Publicanus.* Cùm illa in verbo Dei audiendo,

Idem Erasmus in respõsione ad exhortationem Alberti Pij Carporum Principis: *Tot* (inquit)
1185 *scriptis tribuo Romano Pontifici totius Ecclesiæ primatum, frementibus cunctis qui Romano Pontifici male volunt. Ego apud Lutherum no alio nomine peius audio, quàm quod vbique sartam tectam volo Pontificis authoritatem.* Et iterum: *Nos toto pectore agnoscimus Episcopi Romani primatum, præsertim in spiritualibus.*

Denique præterquam quòd in Præfatione ad Arnobij Commentarios in Psalterium, declarat, *Arnobium Ecclesiæ Romanæ hoc honoris videri deferre, vt extra Ecclesiam Catholicam sit, qui sit ab hac alienus*: etiam in eadem Epistola, quam ad Adrianum sextum scribit, *Orbi Christiano gratulabor* (inquit) *si, quod fore confidimus, ita tractaris munus istud Apostolicum, vt mundus intelligat tandem, Romæ contigisse Pontificem, qui Christi vicarium sic gerat, vt orbis sentiat Christi spiritum in*
1186 *illo versantem. Neque grauatim agnoscet populus Apostolicam potestatẽ, si senserit Apostolicã pietatem.*

Alberti Pij fides & sententia de Romanæ Ecclesiæ primatu.

Albertus Pius Carporum Princeps in responsione ad primam Erasmi Epistolam: *Cùm diuina*
1187 *lege (etsi prisca) summum sacerdotium institutum sit, nouaq; non fuerit improbatum; etsi ea expressè sancitum esse non constaret, at certè illius imitatione vel exemplo à populo Christiano videretur esse constituendum, præsertim si comperiatur, eadem rationes illius constituendi Christianis esse, quæ Iudæis fuerint; quarum non minima censenda est quæ in Deuteronomio habetur, vt constitueretur Iudex qui valeret definire quæ in controuersiam venissent, & quorum magis ambiguum & difficilius esset iudicium, cuius sententia tam rata esset, vt ab ea prouocari non liceret, & alia quàm plurima. Præterea, vt rectè sit Respublica constituta, sitq; in ea ordo congruus, & nulla confusio. Cùm igitur tam consentaneũ rationi sit, vt si non esset sancitum, tamen anciri debuisse: quantò magis retinendum, cùm iam tot seculis, vt à Christo Seruatore institutum publico consensu fuerit receptũ? Quòd si nec veteris Legis exemplo, nec noua decreta institutum fuisset; constituendum tamen foret à Christianis, vel solo rationis naturalis iudicio, ne populus Christianus acephalus maneret, careretue summo Magistratu in rebus*
1188 *quæ ad Religionem pertinerent. Veteres enim Romani, etsi veræ religionis cultus eis non fuerit reuelatus, sapientissimi tamen viri cùm optimis legibus Rempub. fundarent, hoc vel in primis ratione ducti naturali, cauisse videntur, vt omnis cuiusque ordinis multitudo ad vnitatem redigeretur. Ita cùm collegium Sacerdotum & Pontificum haberent, vnum esse voluerunt cunctis præpositum, qui maximũ gereret Pontificatum, & præcipuum inter Pontifices locum obtineret. Lutherus autem aduersus rationis iudicium, aduersus exemplum antiquæ legis, aduersus decreta Patrum, consensum publicum omnium Catholicorum, consuetudinem vetustissimam populi Christiani, institutum Iesu Christi, Christianum populum obtruncat, expoliatq; capite, & omnem Ecclesiasticam hierarchiam, dum inde scelerum suorum iudicium pœnamq; timet, subuertit. Cùm tamen apertissimè constet, non solùm populi Christiani consensu, aut*
1189 *veteris Legis exemplo, sed & filij viuentis Dei decreto summum sacerdotium fuisse institutum. Primùm, quia ipse Sacerdos maximus fuit, iuxta illud: Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec: Pontifex factus in æternum. Quod & Paulus ad Hebræos scribens, confirmat ferè tota Epistola. Cùm igitur Ecclesia Christum in terris habuerit Pontificem, iamq; introierit in ipsum cælum, vbi militans Ecclesia non est constituta, quæ proprio & terreno ministro indiget: conuincitur, quòd & terras relinquens, alium sibi in terris substituerit, qui Pontificia munera loco illius in Ecclesia peragerer. Hunc autem fuisse Petrum, sacræ literæ attestantur, Matth. 16. & Ioan. 21. His igitur verbis (Pasce oues meas) Sacerdotes tum Græci, tum Latini, Petrum testantur Apostolorum Principem, summumq; Præsulẽ fuisse constitutum. Hoc receptum est ab vniuerso orbe Christiano, hoc decretis publicis definitum & declaratum, & sine controuersia retentum. A quo scopo & certissima regula quotquot declinarunt, in errores inexplicabiles prolapsi sunt. Itaque præclarissimæ nationes & populi persistentes in solida & antiqua pieta-*
1190 *te puritatis fidei, Episcopum Romanum agnoscunt Pontificem maximum, & tanquam Christi Vicarium, Petriq; successorem (vt par est) reuerentur, eiusq; decretis obtemperant; quod omnes Catholici semper fecerunt. Qui Romanus Pontifex etsi cæteris Episcopis par sit ordine, tamen sublimior est munere & potestate. Neque putandum est, sine numine Diuũm hanc sibi Petrum Sedem postremò delegisse, vt etiam ex loco ipso collocatæ Sedis declararetur, nõ ciuitatis vnius primatũ, sed publicum totius orbis & summum esse Pastorem: quandoquidem in qua vrbe solium terrarum & corporum haberetur, in ea sedes etiam Imperij animorum esset collocata, vt illud Imperium ideo institutum fuisse videretur, vt huic alteri tantò maiori, quantò animi corporibus præferuntur, locum prepararet: & huic iam non sine illius opera constituto & propagato cederet loco, quod ipsum diuino decreto fecit, victaq; dedit manus, posteaquàm acerrimè de-*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.	*Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1520	Idem Leo 10.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

pœnam, vt præ cæcitate intellectus, non apprehendat postea ipsam veritatem: vtpote quam non humiliter à Deo per Ecclesiæ ministerium oblatam accipit, sed velut ratione sua discutiendam curiosè inuestigat.

[1] Est etiam inanis gloria non parua hęresis causa. Vnde Paulus de Pseudoprophetis agens, *Volunt* (inquit ad Galat. 6.) *vos circumcidi, vt in carne vestra glorientur.*

[k] Consummatio autem hęresis in pertinacia consistit.

Doctores Catholici.

diendo, & Sacramētis participandis, necessariò cōmunicandum est. Ecclesia igitur nota semper fuit ijs qui membra eius extiterunt. Lutherus verò etiā de Ecclesia dubitauit. Nā in Præfatione ad easdem cōclusiones suas dicit: *Cùm magistri mortui seu muti, id est, libri Theologorum & Iuristarum mihi non sufficerent, statui viuos consulere, & ipsam Ecclesiam Dei audire.* (Et mox:) *Hi multi boni viri meas propositiones extollebant, sed hos vt Ecclesiam, aut organa spiritus sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Cardinales, Episcopos, Theologos, Iuristas, Monachos suspiciebam, & ex ijs spiritum expectabam.* (Et pòst:) *Cùm omnia argumenta superassem per Scripturas, hoc vnum cum summa difficultate & angustia tandem (Christo fauente) vix superaui, Ecclesiam scilicet esse audiendā.* Denique tom. 2. de seruo arbitrio fatetur, seipsum *vltra decennium authoritate, scientia, multitudine Martyrum, Episcoporū, Pontificum, Conciliorum & Academiarum sic motum esse, vt incredibile esset, hanc Troiam tanto tempore, tot bellis inuictam, posse aliquando capi.* §. Quis non videt, omnem quæ cogitari potest, cæcitatē huic homini diuinitus infligendam fuisse, qui hoc modo se in apertissimis fidei articulis gerere non exhorruit, vt per decēnium totū de vera Ecclesia dubitaret, cùm tamen alijs in doctrina fidei præire videri vellet?

Lutherum ex sua confessione inanem gloriam captasse.

[1] Lutherus in primi tomi operum suorum Præfatione, quam, vt videtur, post viginti & amplius annos ab apostasia sua edidit: *Ego* (inquit) *cœpi dehortari populos, ne Indulgentiarum clamoribus aurem præberent. Mox scripsi epistolas duas ad Moguntinensem & Brandeburgensem Episcopos. Contemptus, edidi disputationis schedulam, & paulo pòst, resolutiones. Accusor apud Papam. Dux Saxoniæ Fridericus apud Cardinalem Caietanum à latere Legatum agit, vt ipse, me vocato, rem cōponeret. Interim Germani suspensis animis expectabant euentum tantæ rei, quam nullus antea neque Episcopus, neque Theologus ausus esset attingere. Et fouebat me vtcunque aura ista popularis, quòd inuisæ iam essent omnibus artes & Romanationes illæ.* Ecce aggressus est Lutherus, *quod nullus ante eum audebat tentare: & fouebat eum vtcunque aura illa popularis.* Habemus igitur confitentem reum, quòd inanis gloriæ cupidus erat.

Lutherum mansisse pertinacem vsque ad excommunicationem in eum à Summo Pontifice latam. nec vnquam Iudicem vllum super terram agnouisse.

[k] Lutherus in Præfatione ad 1. tom. fatetur, *& Cardinalem Caietanum* corripuisse ipsum, & *Carolum*

rimè depugnârat: prius quàm diuinū arcanum cognosceret, seq́ intelligeret fuisse institutū, vt huius præcursorem ageret, & figuram illius & typum gereret, cui demum subministraret, vt quidem par erat, cum omnifaria facultas diuino decreto huic tributa esset.

Carolus Quintus in edicto VVormatiensi: *Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet, non solùm fines huius sacri Imperij, quod prædecessores nostri Germaniæ Principes, ob defensionem sanctæ*
1291 *Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, suo suorumq́ sæpius effuso sanguine, per diuinam gratiam sibi quæsierunt, ad Orthodoxam fidem adductis vel expulsis infidelibus, propagare; verùm etiam ne qua hæreseos labes aut suspicio, in iam sibi subditis nationibus, sacrosanctam Religionem nostram commaculet, summo studio pro-*
1292 *uidere. At si qua iam oriri cœperit, eam omni ope, omniq́ cura, iuxta normam à sancta Romana Ecclesia ha-*
1293 *ctenus obseruatam, delere penitus & extinguere.* (Et pòst:) *Ad honorem Dei omnipotentis, Romaniq́ Pō-*
1294 *tificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ debitam reuerentiam, pro Imperialis dignitatis officio debito, nec non Zelo & studio, quo nostrorum maiorum more, & ingenita etiam nobis vi, ad defensionem Catholicæ fidei, sanctæq́ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ honorem, tutelam & protectionem, omnes nostras vires & facultates, Imperium, Regna, dominium, amicos, vitam denique & animam ipsam nostram exponere sumus parati. Ex Imperiali & regia authoritate, nec non consilio & assensu Electorum, & omnium sacri Rom. Imp. Principum, Ordinum, & Statuum, in hac celeberrima & frequentissima Imperiali diæta VVorma-*
1295 *tiæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam exequendo sanctissimi Domini nostri Papæ, veri in hac parte Iudicis, sententiam, decretum & condemnationem in literis Apostolicis (vt suprà dictum est) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, vt membrum ab Ecclesia Dei abalienatum, vt obstinatum, schismaticum, & notorium hæreticum à nobis haberi declaramus, & vt talem à vobis omnibus, & singulis habendum, decernimus & edicimus.*

Henricus Octauus Angliæ Rex in assertione septē Sacramentorū aduersus Lutherū, artic.
1296 *2. Negare Lutherus non potest, quin omnis Ecclesia fidelium, sacrosanctam Sedem Romanam velut matrem primatemq́ recognoscat ac veneretur, quæcunque saltem neque locorum distantia, neque periculis interiacentibus prohibetur accessu. Quanquam si vera dicunt qui ex India quoque veniunt huc, Indi etiam ipsi, tot terrarum, tot marium, tot solitudinū plagis disiuncti, Romano tamen se Pontifici submittunt. Ergo*
1297 *si tantam ac tam latè fusam potestatem, neque Dei iussu Pontifex, neque hominum voluntate consecutus est, sed sua sibi vi vindicauit: dicat velim Lutherus, quando in tantæ ditionis erupit possessionem. Non po-*
1298 *test obscurum initium esse tam immensæ potentiæ, præsertim si intra memoriam hominum nata sit. Quòd si rem dixerit vnam fortasse aut duas ætates superare, in memoriam nobis rem redigat ex historijs. Alioqui si tam vetusta sit, vt rei etiam tantæ obliterata sit origo: legibus omnibus cautum esse cognoscit, vt cuius ius omnem hominum memoriam ita supergreditur, vt sciri non possit, cuiusmodi habuerit initium, censeatur*
1299 *habuisse legitimum: vetitumq́ esse constat omnium consensu gentium, ne, quæ diu manserunt immota, moueantur. Certè si quis rerum gestarum monumenta reuoluat, inueniet iam olim protinus post pacatum orbē*
1300 *plerasque omnes Christianorbis Ecclesias obtemperasse Romanæ. Quin Græcium ipsum, quanquam ad ipsos commigrasset Imperium, reperiemus tamen, quod ad Ecclesiæ Romanæ primatum pertinebat, præterquā*
1301 *dum schismate laborabat, Ecclesiæ Romanæ cessisse.*

1302 Bernardus Lutzenburgus in responsione ad Lutherum, particula 8. *Papæ obediendum est de necessitate salutis; & peccatum paganitatis incurrit, qui cùm Christianum se asserit, Sedi Apostolicæ obedire contemnit.*

1303 Paulus Annicola Cellæ veteris Abbas, *de authoritate Papæ* libellum scripsit.

Gaspar Schatzigerus lib. 9. tractatu 3. de primatu Romani Pontificis & Romanæ Ecclesiæ
1304 præeminentia: *In regimine Ecclesiæ Catholicæ successit Petro non quiuis fidelis, sed Romanus Pontifex. Quia enim Petrus totius Ecclesiæ Pastor Romæ resedit, ibiq́ vitam martyrio glorioso consummauit, nō immeritò Romana Ecclesia B. Petri nuncupatur Sedes. Accedit ad hoc totius Ecclesiæ Catholicæ concors sententia, vnde, etsi fingatur (vt nonnulli somniant) Petrum nunquàm venisse Romam, contra commune*
1305 *Historiographorum testimonium; nihilo secius approbante & decernente Ecclesia, B. Petri Sedes est Romæ habita.*

Caietanus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni. | Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

1521 | Idem Leo 10. | Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sistit. Apostolus enim (ad Tit.3.) *subuersum dicit eum, & suo iudicio condemnatum, qui post vnam & alteram correptionem non emendatur.*

[l] Hactenus causas eas enumerauimus, ob quas Lutherus meruerit, vt derelictus à Deo, in laqueum diaboli, & in hæresim caderet. Nunc signa etiam quæ comitari hæreticum solent, in eo reperta esse, declarabimus.

Primum hæretici animi signum est, litigare, & verbis contendere. 2. Tim.2.

[m] *Quomodo prædicabunt* (inquit Apostolus) *Rom.* 10. *nisi mittantur?* Et Heb. 5. *Nec quisquam sumit sibi honorē, nisi qui vocatur à Deo, quemadmodum & Aaron.* Certum verò est, Aaronem fuisse missum à Moyse per visi-

Doctores Catholici.

Milititiū egisse cum eo: quos ipsos, aut vllos prętereà tantum abest vt audiuerit, vt ad Papam Leonem perscripserit in hæc verba: *Beatissime pater, palinodiā vt canam nō est vt vllus præsumat, nisi malit adhuc maiore turbine causam inuoluere. Deinde leges interpretādi verbi Dei non patior:* (intelligit verò, se non admittere Patrum & Conciliorū in Scripturis interpretandis consensum) *cùm oporteat verbum Dei esse non alligatum, quod libertatem docet omnium aliorum. His duobus saluis, nihil est quod non facere aut pati possim.* Et hæc dixit Lutherus, cùm nondum renūciasset Papæ, aut eum à suo cœtu penitus abdicasset. Permāsit ergo Lutherus in sua pertinacia vsque ad excommunicationem in eum latam, nec tantùm à Pontifice, verum etiam à Cōcilio generali Tridentino (pęne singulis eius hæresibus anathemate indicto) memoria ipsius est damnata. Lutherus verò etsi prouocauit à sententia Leonis Papæ (in eaque re agnouit illum pro Iudice suo) ad Concilium generale: tamen tale Concilium intellexit, in quo ipse Iudex præsideret. Nam voluit illud Concilium esse *Christianum & liberum*, hoc est, quod nullis Ecclesiasticis legibus subesset, nisi tantùm verbo Dei secūdùm Lutheri sensum interpretando. Iudicē igitur nullum super terrā agnouit, & ideo secundùm Dei sententiam (Deuteronomij 17.) mortuus est Lutherus morte animæ ob superbiam & contumaciam suam.

Lutherum fuisse cupidissimum litis & contentionis.

[l] Lutherus in responsione ad Regem Angliæ: *Adeste omnes, vos, inquam, Papistæ, Sectarij, Satanæ administri, & satellites, ac totum agmē Diabolici gregis: vnanimes vires coniungite vestras, huc copias adducite, confertis agminibus vnum Lutherum adorimini. Papistæ in frontem aciem dirigite, à tergo inuadant Sacramentarij.* Quid est hominem rixæ & contentionis spiritū habere, si hoc non est? Rursus ad Prefationem in libro de libertate Christiana: *Prouocari rursus* (inquit) *nolo: prouocatus autē Christo magistro, elinguis nō ero.*

Lutherum absque legitima vocatione aut missione prædicasse Euangelium.

[m] Lutherus ab initio quidem ad prælegendum vocatus est à Stupitio Generali ordinis Eremitarum D. Augustini Vicario Sed postquàm ab Ecclesia Romana defecit, ex eoq; si illa caruit authoritate, quæ ab Apostolis per successiones Episcoporum ad nos vsque peruenit: deinceps à nemine mortalium, qui potestatem mittēdi eum habuerit, legitimè, vel vocatus est ad docendum, vel missus ad prædicandū.

Nam

Caietanus in Tractatu de authoritate Papæ & Concilij, c.1. *Saluator noster statuit, vt non popu-*
1306 *lare, non dictatum, non potentum, non optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, ea vnius tantùm:*
promittens soli Petro, (Matthæi decimosexto) Tibi dabo claues &c. eidem soli promissionem exhibens,
curam omnium ouium suarum committens; Ioannis vltimo: Pasce oues meas. Comparatiua siquidem inter-
1307 *rogatio, à qua sermo incepit, dicens, Simon Ioannis, diligis me plus his? conuincit prò ceteris, quod Petro vt*
distincto ab Apostolis ceteris præsentibus ad quos refertur comparatio, & non in persona eorum, loqueba-
tur Dominus.

Ibidem c.7. *Christus Petrum fecit Pastorem, non modò singularum ouium, sed totius simul Ecclesiæ:*
1308 quia (Ioan.10.) ait: *Alias oues habeo, quas oportet me adducere, & fiet vnum ouile, & vnus Pastor.*
Verbo futuri temporis vtitur: *Fiet (inquit) ouile vnum, & vnus Pastor.* Christus autem, qui de
seipso dixit, *Ego sum Pastor bonus*; non est postmodum factus Pastor vnus. Sed dum soli Petro
postmodum dictum est, *Pasce oues meas*, non has, vel illas: impletum est illud, *fiet vnus Pastor, loco*
illius summi Pastoris, qui solus per essentiam est Pastor bonus Ecclesiæ. Per vnum ouile intelligitur
Ecclesia vna ex Iudæis & Gentilibus. Ergo Ecclesia, vt vna & simul collecta est, sub Petro est, vt
1309 ouile aut grex sub Pastore. Ibidem ad extremum capitis vndecimi: *Christus disponit regimen*
Ecclesiæ suæ vt viuus, non vt defunctus: propter quod non ante mortem, sed post resurrectionem in æternũ
non moriturus, Petrum instituit, non successorem, sed Vicarium suum. Commune est autem omnibus Prin-
cipibus viuentibus vicarios substituentibus, vt potestatem Reipublicæ super vicarium non dent, sed sibi re-
1310 *seruent iudicandum. Dominus igitur Iesus Christus communitati Ecclesiæ non dedit potestatem super suo*
Vicario: sed illi suam assistentiam non defuturam aperiens: (Lucæ 22.) Ego rogaui pro te, vt non deficiat
fides tua, ipsi confirmationem aliorum commisit, dicens, Confirma fratres tuos.

Idem in Tractatu de institutione Romani Pontificis, postquàm primatum Petri ex Euan-
gelio egregie confirmasset, in c.13. *Mors (inquit) Petri à Christo (vt Ambrosius ait lib. 5. post epi-*
1311 *stolam 32) præcepta in vrbe Roma, firmauit Romanam Sedem in Petri successione: ita quòd quem Ponti-*
ficatum ad Ecclesiam Catholicam relatum Petrus à Christo habuit, eundem retulerit Petrus ex voluntate
Christi ad Ecclesiam Romanam, appropriando sibi illam. Ratio autem successionis, est Euangelica institutio.
1312 *Romanus siquidem Pontifex Petro succedens, authoritatem habet Apostolicam ab Euangelica Christi voce,*
Pasce oues meas. Scitur autem hoc, diuina reuelatione facta tum vniuersali Ecclesiæ, tum sanctis Doctoribus
1313 *innumeris, tum sacris Concilijs.* Et pòst: *Romanus Pontifex errare non potest, sententialiter definiendo*
de fide Christiana, quoniam in huiusmodi definitione construitur fides vniuersalis Ecclesiæ, & per eam ædi-
ficatur Ecclesia Christi ab ipso Christo super petram Sedis Apostolicæ ædificata. Impossibile autem esse cõ-
stat, vniuersalem Ecclesiam errare in fide. Libet autem intueri, quàm suauiter commendata sit huiusmodi
fidei definitio, voce Euangelica. Fide siquidem construi Ecclesiam constat, cùm sit (vt ad Hebr. 10. dicitur)
sperandarum substantia rerum, & ideo ædificandi, & confirmandi actui respondet. Vterque autem actus
substantiam ad fidem respicit; sed quoniam fides donum Dei est, ideirco Christus sibijpsi attribuit ædificationẽ
Ecclesiæ super Sedem Apostolicam, dicens. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Firmare verò
fideles in ambiguitatibus & quæstionibus fluctuantes, quæ circa fidem emergunt, quia ministeriale opus est
Petri & successorum, ideo dicitur Petro & successori, Confirma fratres tuos. Quicquid enim agit Sedes A-
postolica definiendo de fide, nihil aliud est, quàm declarare, quid sub fide à Christo data cõtinetur: sic enim cõ-
firmat fratres suos. Et hinc oritur, vt definitis de fide ab Apostolica Sede, subsit etiam ipse Roman. Ponti-
fex, sicut subest fidei. Non enim alicui propterea definitio subijcitur, sed quod implicitè credebat, tenetur ex-
plicitè credere. Sed quid mirari fidelis debet de tali tantaq́; diuinæ gratiæ assistentia suo in terris Vicario:
1314 *cùm Caiphæ Pontifici Synagogæ minus legitimo ac persecutori ipsius Christi astiterit ad prophetandum,*
ratione Pontificatus: testante Ioanne Euangelista, dum dicit, A semetipso non dixit, sed cùm esset Pontifex
anni illius, prophetauit, quod Iesus erat moriturus pro gente. Ioan. 11. Cur enim Ioannes hoc docuit, cur hoc
reuelauit? nisi vt diuinam assistentiam peculiarem Pontificis esse, reuelaret.

1315 Ioannes Driedo de Ecclesiast. Scripturis lib.4. *Pontificis Ecclesiæ Romanæ officium est, omnem*
orbem pascere, sollicitè curantis, vt pascantur omnes. Christus vniuersalis Pastor Iudæam non exiuit: in to-
tum orbem Apostolos misit. Et Christiani vbilibet locorum constituti, & qui Romanam Ecclesiam secũdùm
1316 *faciem seu famam non nouerunt, Ecclesiæ Romanæ subsunt, etiam ignorantes, quamuis obedire, priusquàm*
nouerint, non teneantur. Porrò suæ constitutiones Romanæ Ecclesiæ non ligant probabiliter ignorantes.
Denique post Scripturarũ & sanctorũ Patrum testimonia prolata, in hunc modum concludit:
1317 *Romanæ igitur Ecclesiæ Pontifex est vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, Iesu Christi in terris Vicarius, & Pe-*
tri Apostoli successor, non quia Bernardus sic docet, non quia Cyprianus, aut Hieronymus, aut Augustinus,
sed quia Ecclesia Christi ab initio, secundùm successionem seriè tracta ad hac vsque tempora, ex Scripturis
sic credidit, tenuit, docuit & prædicauit. Et antè: *In fide errat, quisquis dixerit, quod fas esset plures*
1318 *esse Papas.*

Franciscus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Pontifices Ro. | Impe. at. Rom.

225. Adrianus 6. 1522 Traiectens. 4. | Idem an. fui 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

visibilem inunctionem ad Pontificale munus. Moyses verò suam misionem extraordinariam per miraculum probauit. Exod. 4. Sed ideo Scriprura nominauit Aaronem, & non Moysen, vt sciremus, extraordinarias missiones expectandas iam non esse.

Doctores Catholici.

Nam quòd dicere solebat, se à cœtu pioru ad id officium vocatum esse, præterquàm quòd nihil affert vnde probet, cœtum aliquem in seipso accepisse à Christo claues regni cælorum, aut pascendi & regendi potestatem: etiam falsum est, quòd quoquo modo à cœtu fideliu est missus. Nec enim fieri potuit, vt ab illo cœtu mitteretur, qui adhuc non erat. Lutherus verò docendo & prædicando cœtum sibi nouum aggregauit, & ita non à cœtu missus est, sed ita se gessit, velut si ad cœtum nouum colligendum aliunde missus fuisset. Quæro igitur, quis illi dedit potestatem congregandi cœtu, à quo posteà mitteretur? Si ad Spiritum Dei confugit, quò se missum dicat, nec id aut Prophetæ alicuius prædicatione, aut miraculo certissimo comptobet: audiri non debet. Nam hoc eodem argumento ipse Carolstadiu, & alios, à ministerio Ecclesiastico abdicauit.

Lutherum exiuisse à Romana Ecclesia, sed ad aliam in terris antiquiorem nunquam se contulisse, verùm sibi ipsi nouam fabricasse; quod hæretici certissimũ est signum.

ⁿ Exire ab vna Ecclesia Christiana, & ad aliam, quæ certius à Christo per successionem Fidelium propagara sit, nõ ingredi, certum est hæreseos signum. De talibus Ioannes dicit, 1. Ioan. 2. Exierunt à nobis, sed nõ erant ex nobis: alioqui permansissent nobiscum. Licet quidem exire à Donatistis, à Nestorianis, à Græcis aut Hussitis, vt accedas ad Catholicos, qui se ab Apostolis descendere, °per Episcopotum certissimã successionem demonstrant: sed à Catholicis non habes quò eas, nisi ad hæreticos.

°Cer-

ⁿ Lutherus fatetur, se Romanæ Ecclesiæ aliquando membrum fuisse. Item fatetur, se ab illa Ecclesia exiuisse. Ad quam aliam verò iuerit, nunquam exposuit. At certè, qui omnino credidit, aliquam esse Ecclesiam cuius membrum esse debuit (hoc enim fatetur in libello de notis verę Ecclesiæ) quiq; fatebatur, Romanam Ecclesiam fuisse aliquam Ecclesiã (ibi enim dixit, esse verum Baptismũ, & verũ Euãgelium) non debuit aliquam illam Ecclesiam relinquere, donec meliorem in terris alicubi agentẽ inuenisset. Nec enim aut à persona Lutheri Ecclesia Christi potuit inchoari, aut ille ad aliam debuit Ecclesiam accedere, præterquàm ad veram: quę in terris cùm necessariò fuerit (secũdùm illud Matth. 28. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cõsummationem seculi*) certè prædicatores Luthero antiquiores, & vnà cum illo viuẽtes habuit, qui velut lucerna in candelabro posita lucebant, tam ijs omnibus qui in domo erant, Matth. 5.) quàm ijs qui debebãt in domum ingredi, Lucę 8. Sed Lutherus ad nullam Ecclesiam in toto mundo se contulit, nullis prædicatoribus ita per doctrinam suam ante ipsius apostasiam in domo Dei lucentibus se submisit, non est reconciliatus Græcis, non Æthiopibus, non Bohemis: igitur absque omni controuersia ædificauit nouam Ecclesiam super seipsum, & hoc ipsum est Antichristi; Ioan. 5. 1. Ioan. 2. Fuit ergo Lutherus de Antichristi comitatu & familia.

Luthe-

1119 Franciſcus de Siluestris in Commentarijs ſuper c. 76. 4. libri D. Thomæ cōtra Gentiles: *Manifeſtum eſt, quod Chriſtus in Eccleſia Petrum ſuum Vicarium & ſucceſſores eius inſtituit.*

1120 Philippus Francus Peruſinus ad lib. 6. Decretalium in prooemio li. 6. Sacroſanctæ nu. 1. *Principatus Romanæ Eccleſiæ ab ipſo Deo proceſſit: vnde videtur, quod eius priuilegium per Papam vel Cōcilium tolli non poſsit.*

1121 Ludouicus Gomes, auditor Rotæ ad regulas Cancellariæ, in Prooemio regularum: *Papa habet iuriſdictionem vniuerſalem, & eſt Ordinarius totius mundi.*

1122 Adrianus Papa Sextus ad Fridericum Saxoniæ Ducem: *Lutherus non modò Sacerdotes Dei, ſed & Principem Sacerdotum, Petri ſucceſſorem, Ieſu Chriſti in terris Vicarium, tam nefarijs infamibuſq; nominibus, tam inauditis contumelijs, conuicijs ac blaſphemijs, nuſquam non lacerat, diſcerpit, & inſectatur, vt ea commemorare pudica refugiat lingua, & audire horreant aures caſtæ. Qui Apoſtolicam cathedram, in qua præſidet caput Apoſtolorum Petrus, cui præfuerunt tot ſancti Pontifices, quam Eccleſiam principalem, vnde ſit exorta vnitas ſacerdotalis, ſanctus ille & glorioſus martyr Cyprianus non dubitat aſſerere, impio ac peſtilentiore cathedram peſtilentiæ, Antichriſtianam, diabolicam, & ſi qua potuit excogitare nefandiora, toties appellare non ceſſat.*

Buceri confeſsio primatum Eccleſiæ Romanæ in ſuam condemnationem agnoſcentis.

1123 Bucerus in præparatorijs ad Concilium, *Ingenuè* (inquit) *confitemur, apud veteris Eccleſiæ Patres Romanam Eccleſiam præ cæteris primatum obtinuiſſe, vt quæ cathedram D. Petri habeat, cuiuſq; Epiſcopi ſucceſſores Petri ferè ſemper habiti ſint.* Hæc Bucerus. Qua ex re neceſſariò fatetur, ſe tū à vetere Eccleſia, tum à Petri cathedra defeciſſe. Cum ergo Bucerus nō fuerit in reti quod Petrus ad terram traxit (Ioan. 21.) nec erit cum Petro in cælo, quod per illam attractionem ſignificatum fuit.

Fides Ioannis Roffenſis de primatu Romanæ Sedis, quam fidem martyrio etiam ſanguinis ſui confirmauit.

Ioannes Roffenſis Epiſcopus in articulo 25. contra Lutherum, poſtquàm decem Prærogatiuas Petri ex Euangelijs, aliaſque decem ex Actis Apoſtolorum collegiſſet, eamque ſententiam Patrum antiquorum teſtimonijs corroboraſſet, vnitatemque militantis Eccleſiæ ab vnitate Epiſcopatus Petri pendere docuiſſet; tandem ait: *In Synagoga, quæ fuit vmbra Eccleſiæ, præfuit vnus Princeps Sacerdotum, ſub quo multi gradus & ordines fuerunt. Eccleſia etiā triumphans, cui velut exemplari noſtra militans reſpondet, vnum habet Præſidem Deum: ſub quo nouem Angelorum ordines eſſe, cunctis eſt creditum. Quomodo igitur Eccleſia, quæ media inter vmbram & exemplar eſt, ex vna quidem par-*
1124 *te reſpiciens vmbram, ex altera verò ſpectans exemplar, carere poteſt vnitate Præſidis? Sed etſi naturæ modum intueamur, proſpiciemus, omnem multitudinem, quæ quouis modo dicitur vna, nunquam non ad v-*
1125 *num, ceu caput & principium referri. Vnde nunquam poteſt Eccleſia rectè gubernari, niſi tanta varietas*
1126
1127 *ordinum ad vnum referatur. Primùm, vt lites de rebus fidei per aliquem ſupremum iudicem decidantur. Deinde, vt generalia Concilia per quendam ceu Principem (cuius mandato cæteri pārituri ſunt) conuocen-*
1128 *tur: denique propter contumaces reprimendos, maximè cum inter ſe diſſentiunt Epiſcopi.* (Et pòſt:) *Nos itaque cum Græcis & Latinis Patribus, & ij nobiſcum ſentiunt, Petrum exordium Eccleſiæ Chriſti fuiſſe, & ab eodem Chriſti Eccleſiam profluxiſſe velut à ſummo capite & ſupremo poſt Chriſtum, cuius & ſucceſſio perpetuabitur, finem nullum habitura, quàm diu ſæculum hoc durauerit. Nónne cernimus, Chriſtianos è ſacerdotibus naſci, ſacerdotes autem ex Epiſcopis, Epiſcopos quoque ab ipſo Pontifice ſummo (quoties neceſſe fuerit) propagari? Sed & ipſum denique, qui iam ſummus eſt, ab ipſo Petro per ſucceſſionem, quæ nullis dæmonum inſidijs hactenus interrumpi potuit, rectiſsima quadam linea deſcendiſſe?*
1129 Idem Roffenſis in eodem articulo declarat, Eccleſiam à Chriſto ædificandam promitti non iam ſupra ſeipſum, quod antea factum erat, ſed in poſterum ſupra poteſtatem Pontificiam Petri & ſucceſſorum eius, qui fideles (quoad ea quæ poteſtatem ſpectant) in æternum permanent. Supra fidem verò (quæ Pontificia poteſtate ac ſucceſſione in ſede Petri careat) Eccleſiam non potuiſſe ædificari, grauiſsimis rationibus demonſtrat. Primùm, quia hoc ædificationis genus, quod fit per fidem, non erat futurum, ſed & præteritum erat, & præſens; cùm & ſemper fuerint, & iam tunc eſſent alij fideles, & ante Petrum, & præter Petrum, qui crediderunt in Chriſtum. At Chriſtus dixit, *Ædificabo.* Futura igitur erat ædificatio illius. Deinde cùm lapides qui ſuperædificātur, ſint fideles homines (1. Petri 2.); fundamentum congeneū & eiuſdē naturæ illis hominibus optimè cōgruerit, alter videlicet homo fidelis, qui eſt Petrus, nec is tātū, velut fidelis homo, (alioqui alius quilibet fidelis ex æquo fundamentū eſſet, atque ita cū ſinguli forent

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
	Idem Adrianus 6.	
		Idem Carolus 5.
1523	226. Clemens 7. Florentinus an. 10. d. 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

• Certum hæresis signum est, si quis propter doctrinam ab alio quàm à Christo nominetur. Nicolaus enim ex eo probatur fuisse hæreticus, quoniã Scriptura sancta quosdam eius discipulos nominat Nicolaitas, Apocal. 2. Idem sentit Iustinus in Tryphone, Hieronymus contra Luciferianos, & Chrysostomus in epistolam ad Hebræos.

ᵛ Sola Dei Ecclesia stat in æternum, Matt. 16. Hæreses verò omnes deficiũt, idq́ue citò; 2. Pet. 2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem.

182. De

Doctores Catholici.

Lutherum sectæ alicuius auctorem extitisse, ipsum Lutheranorum nomen abundè testatur.

• Lutherum dedisse nomen nouo cuidam cœtui fidelium, vt ab ipso appellentur Lutherani, res ipsa clamat. Nec enim possemus exprimere aut describere multitudinem illam quæ ab antiqua fide recedens, Lutheri prædicationem amplexa est, nisi per nomẽ aliquod; nec aliud aptius cogitari potest, quã vt discipuli priorem fidem mutantes, ab eo cognominentur, cuius auctoritate illam mutãrunt. Quid quòd Lutherus ipse alicubi definiuit, Ecclesiam Dei cœtum illum esse, qui suas propositiones laudaret. Sic enim ipse loquitur in Præfatione ad suas propositiones, de viribus hominis: *Multi boni viri meas propositiones extollebant. Sed hos vt Ecclesiam aut organa Spiritus sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Episcopos, monachos suspiciebam,* & quæ sequuntur. Seipsum igitur accusat, quòd ab initio non intellexit, illos Ecclesiam esse, qui suas propositiones extollebant. Factus autem prudentior, non dubitauit, suarum propositionũ laudatores vera esse organa Spiritus sancti. Hoc vtique est illud, quod Christus (Matth. 24.) dixit: *Surgent Pseudoprophetæ dicentes se Christum esse.* Nimirum, quia gloriam illius æmulantes, non aliter sibi Ecclesiam asciscent quæ ab ipsorum doctrina cognominetur, quàm Christiani à Christo sunt cognominati.

Lutheri sectam inde hæreticam probari, quoniam celeriter defecit, ac pæne tota periit.

ᵛ Sectam Lutheri pæne totam periisse, multis argumentis docetur. Primum, quia per concilium Tridentinum insipientia eius detecta est: deinde maior pars sectatorum eius facta est Zuingliana, quam sectam Lutherus diabolicam iudicauit, vt constat ex eius libellis quos scripsit contra Sacramentarios. Quicquid enim est quod à Romana Ecclesia defecit in Galliis, in Anglia, in Heluetia, in Scotia & Polonia, id totũ Zuinglio addictum est, aut Caluino. Deinde ex ipsis Germanis alij sunt in Zuinglianos mutati, vt Basileenses, Augustani, Bremenses: alij verò in Anabaptistas, vt Frisij pæne omnes, & Batauí, vt alias sectas pæne innumerabiles omittam. Caput omniũ est, quòd ipsi VVittẽbergenses & Lypsici, ac pæne omnes alij tã Saxones quàm Sueui & Lituani abhorrent ab illa rigida Lutheri secta, & molliorem aliam à Philippo Melanchthone compositã colũt. Vnde nõ simpliciter Lutherani, sed molles Lutherani iamdiu appellantur. Propria ergo Lutheri doctrina iamdiu periit, nec habet in vigore suo certam sedem aut successionẽ. Quid quòd Turca omnium Germanorum ceruicibus imminet, ac nisi ad Ca-

forent fundamentum, nulli essent loco parietum aut tecti) sed velut fidelis Pastor, qui omnibus præsidens, omnes in se fideles complectatur.

Ad hæc, si ratio petræ ac fundamenti dumtaxat in fide constituetur, Christus hoc modo fundamentum Ecclesiæ dici non poterit, cùm fide careat: vtpotè qui vera semper fruitus sit visione. Petrus verò cùm non sit aliud fundamentū à Christo vera petra, sed in illo & sub illo fundamentū agat: fundamentum & petra factus intelligitur per id potissimùm, quod illi cum Christo cōmune est, hoc est, per Pontificiam potestatē ipsi à Christo collatam, & in fide ipsius (quæ visionis, qua Christus fruitur, locum tenet) receptam & stabilitam. Has insignes rationes Roffensis
1110 latius explicans, demum ita concludit: *Solius Petri sedes ad hunc vsque diem absque hæreseos aliqua nota, manet inuiolata, solidiorq́; quolibet saxo perdurat.* Et sub finem articuli: *Si quis euentum rei trutinauerit, quomodo non Hierosolymis, nec Antiochiæ, nec alibi locorum postremam sedem elegerit Petrus, quàm in ea vrbe quæ tum erat totius orbis caput; in qua iam ad hunc diem prosperatur, cùm cæte-*
1131 *rorum Apostolorum sedes vel Papæ sedem venerentur, vel prorsus euanuerint; non poterit, opinor, amplius super hoc primatu dubitare.*

Postquam ista præclarissimè conscripsisset Roffensis, euenit, vt Rex Angliæ *Henricus octauus*, quem sanctissimæ vxoris suæ Catharinæ iam tædebat, illa repudiata, cuperet Annam Bolenam in matrimonium accipere. Quod cùm *à Clemente septimo* Pontifice maximo vt facere permitteretur, impetrare non posset; oblitus eorum quæ prius contra Lutherum scripserat, imò Christi & fidei suæ oblitus, id consilij cepit, vt Pontificis Romani auctoritate abrogata, suo arbitratu Rempublicam Christianam in Anglia moderaretur, ac tum de priore vxore (ex qua filiam Mariam posteà regno potitam, genuerat) repudianda, tum de noua domum ducēda, secum ipse dispensaret. Volebat ergo, *summum Ecclesiæ Anglicanæ caput immediatè sub Christo non dici tantùm, sed & scribi, & iuratò credi.* Quod idolum sanctissimus Episcopus Roffensis cùm adorare nollet, Deus illi mercedem laborum suorum redditurus ad martyrij coronam hominem euexit. Cùm enim Tyrannus intelligeret, Cardinaliciam dignitatem Roffensi delatam esse (quam Pontifex eo proposito detulerat, vt eius honoris ratio facilius Regem ab illius cæde auocaret) mox timens sibi à tanto viro, senem omni veneratione dignum, vita, quam diu per naturam tenere non poterat, mox priuandum curauit. Quod igitur de primatu Pontificis Romani Episcopus Roffensis verbo scripserat, *hoc demum sui sanguinis effusione obsignauit*; nō aliud ferè, cùm ad supplicij lo-
1131 cum peruenisset, locutus, quàm *Te Deum laudamus, te Dominum confitemur*: in qua cygnea cantione tum præsentem vitam finiuit, tum futuram inchoauit.

Fides & sententia Thomæ Mori de primatu Romanæ Ecclesiæ, quam fidem sanguine suo pro Ecclesia Dei fuso confirmauit.

Thomas Morus pro Regis Henrici octaui Catholico libello, quem is de Sacramentis contra Lutherum ediderat, in eundem Lutherū scribens, *Vt Romana* (inquit) *sedi obedienter obtemperē, cùm illa mouent omnia quæ docti sanctiq́; in eam rem collegerunt: tum illud profectò non mouet mi-*
1311 *nimè, quod toties sumus experti, non modo neminem inimicum fuisse Christianæ fidei, qui non illi sedi bellum simul indixerit, sed etiam neminem vnquam extitisse, qui se professus sit eius sedis inimicum, quin idem paulo pòst se declarârit insigniter Christiq́; & religionis nostræ capitaliter hostem & prodi-*
1114 *torem esse. Valdè me mouet & illud, quòd si ad istum modum hominū vitia imputentur officiis: nō modò nō cōsistet papatus, sed & regnū, & dictatura, & consulatus, & omnis omnino Magistratus corruet, & erit populus absq́; rectore, sine lege, & ordine. Quæ res si aliquādo contingat, id quod aliquot Germaniæ locis videtur imminere: tum demum magno cum damno sentient, quantò magis intersit mortalium, vel malos habere Rectores, quàm nullos. Certè quod ad Papam pertinet, quid mali fuerit caruisse, nouit*

Deus,

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Iesu.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1525	Idem Clemens 7.	Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

182. *De hæresibus Martini Lutheri in causa Iustificationis.*

Non referam hoc in loco eas hæreses quæ communes Luthero fuerũt cũ Hussitis, VViclefistis, Lolhardis, Albigẽsibus, Henricianis & Petrobusianis, atq; aliis eiusmodi hæreticis iã antè confutatis. Hoc enim esset idem millies repetere. Prima & maximè propria Lutheri hæresis hæc erat, *solam fidem etiam ante infusam dilectionẽ Dei iustificare.* Ita enim dicit Lutherus in disputatione sua de illo Domini verbo Lucæ 7. *Dimittũtur ei peccata multa, quia dilexit multũ.* Fidẽ formatã charitate Catholici iustificare dicũt. Sed hos Lutherus negat intelligere quicquam istarum rerum.

Vnde Lutherus didicit hæresim suam de speciali fide.

Apprehensionem Christi per fidem non vult Lutherus sub vlla conditione ad se applicari, velut Christus nos saluet, *si compatimur* (Rom. 8.) aut si obedimus ei, prout tenemur, sed *absolutè quemlibet fidelem de salute sua certũ esse vult, ac firmiter statuere, sibi priuatim remissa esse peccata, &* hãc esse fidẽ quæ iustificet.

Cùm autem Lutherus (vt narrat Melanchthõ in Præfatione ad 2. tom. operũ Lutheri) terrores acerrimos de ira Dei in animo suo sentiret, ac seni cuidã ordinis Augustiniani consternationes suas exponeret, ille senex dicebat, mãdatum Dei esse, vt singuli homi-

Doctores Catholici.

tholicam Ecclesiã, vnde exierunt, iterum reuertantur: eos omnes eodẽ captiuitatis laqueo implicabit, quo Græcos schismaticos iamdiu inuolutos tenet?

De iustitia fidei quæ non fit nisi per illam fidem quacum charitas in cordibus nostris per Spiritum sanctum diffusa, concurrit.

Caietanus tomo 3. tit. de fide & operibus cap. 4. *Cùm homo ex iniusto per Christum fit iustus, fit ex inimico Dei, amicus Dei.* Rom. 5. *Charitas autem est ipsa amicitia inter hominem & Deũ.* 1. Ioan. 4. & Cant. 2. *Ergo peccatorem iustificari, hoc est, remissis iam peccatis, Dei amicum fieri, sine amicitia, hoc est, sine charitate nec fieri, nec intelligi potest. Vnde Christus & Apostoli attribuunt remissionem pecatorum fidei & charitati simul.* Cui enim dixit Christus (Lucæ 7.) *Fides tua te saluam fecit: de eadem dixit; dimittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Fides enim inchoatiuè, charitas autem completiuè, est causa remissionis peccatorum.* 1. Pet. 4. *Charitas operit multitudinẽ peccatorũ.* 1. Ioan. 3. *Nos scimus, quòd translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* Translatio autem de morte ad vitam verificatur de tali charitate dumtaxat, qua diligimus Deum propter seipsum, & proximũ propter Deũ: & Gal. 5. *In Christo Iesu neque præputium, nec circuncisio aliquid valet, sed fides quæ per dilectionem operatur.*

De certitudine iustificationis in singulis hominibus.

Hosius contra Brentium lib. 1. *Aduersatur Scripturis illud axioma Lutheranorum, cuius ad peccatorum remissionem assequendã esse necessarium, vt credat, absq; vlla hæsitatione propriæ infirmitatis & indispositionis, esse peccata sibi remissa. Dicit enim Scriptura* Eccles. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.* Et c. 7. *Non te iustifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est.* Et Hieremiæ 17. *Prauum est cor hominis & inscrutabile. Quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans corda & renes.* Et 1. Cor. 4. *Sed neq; meipsum iudico. Nil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum.* Et quę ibi tũ præcedunt, tum sequuntur in eandẽ sententiam.

Caietanus de fide & oper. c. 2. & 3. *Fides, qua iste homo credit se hîc & nunc iustificari, multũ distat à fide quæ verè iustificat. Nã fides quæ iustificat, est substantia rerũ sperandarũ, argumentũ non apparentiũ, cui subesse falsum nõ potest. Credulitas autẽ illa potest falli, quia est non de cõmuni re, quã omnes credũt, sed de singulari effectu, partim quidẽ proueniens ex fide ad salutẽ necessaria, quatenus est de merito Christi & sacramentorũ efficacia (& in ea parte falli non potest:) partim verò prouenit ex humana cõiectura, quatenus credit, quòd ego nunc intus & extrà, absq; vllo impedimẽto, ritè suscipio fidem*

1515 *Deus, qui eum suæ præfecit Ecclesiæ: nec optandum puto, vt res Christiana periculo perdiscat. Quanto magis optandum, vt tales Deus faciat esse Pontifices, quales è re Christiana & Apostolici muneris dignitate fuerint, vt sua sponte contẽptis diuitiis, & terrenis honoribus toti cælum spirent, pietatem in po-*
1516 *pulo promoueant, pacem procurent, & auctoritatem quam acceperunt à Deo, aduersus mundi Satrapas & robustos venatores exerceant, dittis omnibus persequentes, & tradentes satanæ, si quis aut alienam ditionem inuadat, aut malè tractet suam. Breui sentiret Christianus orbis ab vno aut altero tali Pontifice, quanto fuerit satius emendari Papas, quàm auferri. Nec dubium est, quin iam olim Pastorem sui gregis respexisset Christus, si Christianus populus salutem Patris potius precari, quàm persequi, & nudita-*
1517 *tem patris tegere, quàm pudenda ridere maluisset. Sed non deseret, Luthere, Vicarium suum Deus. Respiciet aliquando, & nunc fortasse respicit, cùm patrem dolore quem patitur à perditissimo filio, flagellat.*
1518 *Nam planè te, Luthere, puto flagellum Dei esse, magno sedis illius bono, magno cum malo tuo.*

Nec satis huic sancto viro fuit, Romani primatus causam scriptis suis hunc in modum de-
1519 fendisse, nisi etiam vnà cum Roffensi animam pro fratribus poneret. Quod tanta constantia fecit, vt ne charissimæ quidem filiæ conspectu, quæ illi iam ad mortem properanti occurrit, à proposito abduci posset.

Morus autẽ cùm & ex Lutheri defectione admoneretur, & longè antè prospexisset, quò Regis consilia tenderent: toto septennio (quod ipse fatebatur) huic causæ operam dedit, vt cognosceret, atque ex scripturis sacris omnique antiquitate reperiret, quid de vnius summi Pastoris, aut de Romani Põtificis primatu perscriptũ esset. Cumq; nihil eo viro ingeniosius, nihil doctius,
1540 nihil sanctius in terris ageret, post septenniũ in ea quæstione positũ, dicebat: *Se Pontificis Romani primatum semper quidem coluisse, velut rem orbi Christiano summè necessariam*: illud tamen examinandum cæterũs non putasse, vtrum diuino, an humano iure niteretur. Nunc autem se nihil
1541 dubitare, *quin diuino iure is primatus institutus & stabilitus fuisset.* Ac de ingenio quidem & doctrina Mori tum ipsius libri, tum Erasmus Roterodamus præclarissimum testimonium dicunt. Sanctitatis verò id vnum insigne specimen esto.

Cùm humanioribus literis & legibus Angliæ municipalibus operam ab ineunte ætate dedisset, atque à conditione mediocri per omnes honorum gradus ad summam Cancellariæ seu Prætoris Vrbani præfecturam peruenisset, adeò vt princeps senatus, regni moderator, ac Regi proximus esset, duasque ordine vxores, ac liberos aliquot haberet: tamen in tot magistratibus administrandis tot annis versatus, ac in tãto splendore agens, non auxit facultates suas vsque ad annuos reditus centum aureorum. Qua vna ex re meritò coniicias, quantam in omni virtutis genere laudem promeruerit. Qui enim cùm facillimè id posset, tamen *post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris*: hic est Thomas Morus, & laudabimus eum. Fecit enim mirabilia in vita sua, sed mirabiliora in morte. Maiorem enim charitatem nemo habet, quàm vt ponat animam suam pro fratribus suis; Ioann. 15.

Eandem primatus Romani causam Abelus & Povvellus presbyteri, Forestus ordinis Mino-
1542 rum frater, Reginaldus Brigittensis, Carthusiani octodecim, & laicus quidam nomine Germanus, aliique complures Angli, sub Henrico tyranno, sanguine suo tutati sunt, iidemque martyrij palmam adepti. Iamdiu enim capitale in Anglia fuit, Romanum Pontificem Christi Vicarium confiteri.

Catharina vxor Henrici octaui cùm videret, se per iniustissimam Archiepiscopi Cantua-
1541 riensis sententiam à Regis consortio separari, *ad Põtificem Romanum Clementem septimum prouocauit*, qui diuortium illud iniquè tentatum esse, matrimonium verò legitimum fuisse, deliberatione prius cum omnibus orbis Christiani academiis habita, pronuntiauit.

Lauren-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1527	Idem Clemens 7.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

homines crederent, non solùm aliquibus in genere, sed sibi nominatim remitti peccata. Qua voce confirmatus Lutherus, eã persuasionẽ mordicus semper postea tenuit, & defendit. Hanc igitur fidem specialem Lutherus non è Scripturis hausit, nõ ab Ecclesia didicit, non in ciuitate supra montem posita palam in luce fidelium populorum vbique prædicatam audiuit, sed in deserto Saxoniæ, in penetralibus Erphordiæ, sub modio Augustiniani collegij accepit & didicit. Scilicet in illius senis tam obscuri homunciouis pectore, vt neque nomen ipsius literis vnquam mandatum viderim, latuit veritas Euangelij, & Catholicæ Ecclesiæ lux, quã Prophetæ & Euãgelia per totum orbẽ diffundendam, & in candelabro ponendam, vt luceret omnibus qui in domo essent (Psal. 2. Matth. 5.) prædixerunt. Hæreses quidem in deserto & penetralibus disseminandas, Christus Matth. 24.) admonuit.

[c] Iustitiam nostram in sola peccatorum remissione constituebat, absque interioris hominis innouatione, ad ambulandum in operibus bonis.

[d] Nec illa opera (inquit Lutherus in disputation.) quæ ex fide fiunt, iustificãt coram Deo. §. Hæc omnia tametsi pendeant ex prima hæresi, quæ solam fidem, seclusa dilectione diuinitùs infusa, iustificare statuit: tamen sigillatim pro-

Doctores Catholici.

Christi & sacramenta, & in hac parte falli potest. Nam fides omniũ Christianorũ vna est, Ephes. 4. Sub fide autem, quæ est in me, non continetur credere, quòd ille suscipiens sacramentum nunc, & hic, iustificetur: ergo nec sub illius fide, qui iustificatur, hoc cadit, quia vna est mea & illius fides, credens & sperans easdem res. Errant ergo Lutherani, dum ea quæ attribuuntur in scripturis fidei omnibus communi, ascribunt suæ priuatæ credulitati, velut illa credulitas purificaret corda eorũ. Nam (Ioël. c. 2.) de iis qui conuertendi erant ad Deum ex toto corde, tamen subiungit: *Quis scit, si conuertatur & ignoscat Deus?* Hãc hæresim Lutheri doctissimè confutauit Ioã. Hessels à Louan. in lib. quẽ inscripsit, *Cõfutationẽ notitiæ fidei, quã vocãt specialẽ*, vbi docet hãc Lutheri doctrinã & Dei timorẽ tollere, & de occultissima eius prædestinatione pronunciare, & orationi, spei, sacramentis, ac denique scripturis aduersari:

[c] Michaël Baius de iustitia & iustificatione li. 1. c. 3. *Iustitia huius vitæ duabus constat partibus, remissione peccatorũ* (Actor. 13. Rom. 6.) *& vitæ nouitate*, de qua scriptũ est (1. Ioan. 3.) *Qui facit iustitiam, iustus est.* Et Rom. 8. *Vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui nõ secundùm carnem ambulamus, sed secundùm spiritũ.* Et Rom. 12. *Præputium, legem consummans, iudicabit te, qui per literam & circumcisionem præuaricator es legis.* Hebr. 11. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam.* Quapropter Dominus apud Ieremiã c. 31. non tantùm suis pollicetur, quòd propitius erit iniquitatibus eorum, sed etiam (idque prius) *quòd dabit leges suas in mentem eorum.* At quas leges? *Et spiritum meum* (inquit Ezech. 36.) *ponam in medio vestri, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & operemini.*

[d] Dietenbergius in Freno Lutheranorũ: *Iustificatio, cũ accipitur pro adeptæ iustitiæ augmẽtatione, & cõsummatione, etiã operibus tribuitur.* Apocal. 22. *Qui iustus est* (gratia videlicet per fidẽ à peccatis purgatus) *iustificetur adhuc*, bonis nimirum operibus in iustitia crescendo, atq; *iustitiã adimplendo*; *Matth. 3.* Sic ergo iustificatus, apud Deũ & homines iustorũ albo adiudicatur. Roffensis, artic. 1. cõtra Lutherũ. Christus ob opera misericordiæ iustificationẽ pollicetur, Luc. 11. *date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* (Et post) Matth. 7. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, sed *qui facit voluntatẽ patris mei, intrabit in regnũ cælorũ.* Certũ est, nemini iustificato ianuas regni cælorũ occludẽdas esse. Verũ est igitur quod ait Iacob. (c. 2.) *Ex operibus iustificatur homo, & nõ ex fide tatùm.* Et Matth. 6. *Si nõ dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittit vobis peccata vestra. Factores legis iustificabũtur.* Rom. 2. & 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Ecce vitam, hoc est, iustificationem pollicetur iis qui facta carnis mortificauerint.

 [e] Hosius

Laurentius Campegius Cardinalis, ſedis Apoſtolicæ ad Germaniam, ac Hungariæ, Bohemię,
Poloniæque regna de latere Legatus, cum Sereniſſimo Principe Ferdinando Archiepiſcopo
1544 Saltzburgenſi, Epiſcopis plurimis, Gulielmo & Ludouico Ducibus Palatinis Rheni, communi-
catis Ratisbonæ conſiliis conſtitutionem piam auctoritate Apoſtolica edidit, ad remouendos
abuſus, & cleri vitam reformandam.

Anno Dom. 1528. celebratum eſt concilium Senonenſe in Galliis contra Lutheranos, & ſe-
1545 cundùm fidem Eccleſię Romanæ, vbi ſic habetur: *Intelleximus, Lutheri libellos pernicioſos iam pri-
dem cum ſuo auctore à ſanctiſſimis Pontificibus Leone Papa & Adriano, nec non Clemēte Papa moder-
no damnatos.*

Et in decreto 3. Si vbi duo vel tres in nomine Domini congregantur, in medio eorum ſit Do-
1546 minus: quantò magis vbi ſummus Pontifex, cæterique primores Eccleſiaſtici conueniunt?

Denique in eius concilij c. 17. iſte articulus recenſetur (*Primatus ſummi Pōtificis non eſt à Chri-
1547 ſto*) inter damnatos errores collocatur.

In eadem fide, atque in eiuſdem Romanæ ſedis obedientia habitum eſt concilium Colonien-
1548 ſe, anno D. 1536. cum expreſſa renouatione decretalis Epiſtolæ Honorij 3. in parte 12. c. 7.

Anno Dom. 1548. Otho Cardinalis & Epiſcopus Auguſtanus Synodum diœceſanam tenuit,
1549 in qua præter alia decreta Catholica, in cap. 2. renouauit Laurentij Campegij ſedis Apoſtolicæ
Legati Conſtitutiones Ratiſponæ publicatas. Et in c. 19. *Caſus ſedi Apoſtolicæ reſeruatos* agnoſcit,
& obſeruari iubet.

Synodus Treuerenſis Romanæ Eccleſiæ fidē & vnionem retinens, eodem anno celebrata eſt,
1550 in qua doctor *Pelargus* ait, *Petri naviculam fluctibus ventiſque concuti:* nihil aliud per nauiculam
Petri, quàm Catholicam Eccleſiam intelligens.

Anno Dom. 1549. Synodus Prouincialis Colonię habita eſt, *vbi Canonici, qui ex indulto Apoſto-
1551 lico præbendas habent cum onere legendi collatas, muneri ſuo, iuxta tenorem Bullæ ſummi Pontificis, ſa-
tisfacere iubentur; alioqui decernitur, negligentiam eorum deferendam ad ſummum Pontificem, & pe-
tendam prouiſionem, qua huic caſui prouideatur.*

Eodem anno celebrata eſt Synodus Moguntina, vbi ſecundùm Eccleſiæ Romanæ fidem &
1552 conſuetudinem omnia decernuntur, adeo vt Synodus his verbis concludatur: *Hæc omnia cum
debita obedientia, ſubmittimus ſacroſanctæ Romanæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ iudicio, cuius au-
ctoritatem in omnibus ſaluam conſeruari volumus.*

Alia etiam Treuerenſis Synodus eodem anno (1549.) celebrata ſic habet: *Quando vera in Ie-
ſum Chriſtum fides fundamentum eſt, & petra illa de qua Saluator noſter dixit (Matth. 16.) ſuper
eam ædificandam eſſe Eccleſiam ſuam, aduerſus quam inferorum portæ nunquā præualituræ eſſent (præ-
ualerent autem, ſi Eccleſia errare pernicioſè poſſet, aut docere noxia) fateri oportet, Eccleſiam in fide &
veritate radicatam & fundatam, errare non poſſe. Nam & in confeſſo eſt, teſtantibus nimirum ſanctæ
1553 Eccleſiæ Patribus, ac re ipſa clamante, Chriſti Apoſtolos Petrum & Paulum, Dei ſanctum Euangelium
in ſanguine quoque ipſorum ſignatum, Romanæ Eccleſiæ reliquiſſe, atque in illius fidem Eccleſias omnes,
quæ vbique ſunt fideles in toto orbe terrarum, religioſè conſpiraſſe, atque ſocietatis Sacramenti confœde-
ratas & coniunctas eſſe. Itaque cùm ad nos per Epiſcoporum ſucceſſionem perpetuò continuatam ea fi-
des peruenerit, non dubitamus, hanc vnam eandemq́; eſſe, atque adeò veram fidem, quæ ab Apoſtolis ipſis
in veritate eſt tradita, & vſque nunc religioſè ſemper cuſtodita, & in Catholica Eccleſia ſemper conſer-
uata. Nihil proindè aliud credendum, tenendum, aut docendum eſt, niſi quod ſancta Romana tenet &
1554 docet Eccleſia, omnium conſentientium Eccleſiarum mater & magiſtra. Eum verò qui à fide Catholicæ
& Romanæ Eccleſiæ recedit, neceſſe eſt à veritate & capite deficere.*

In Enchiridio Chriſtianæ inſtitutionis in concilio Colonienſi edito, de Sacramento ordinis:
1555 *Patriarcharum ſummus eſt Romanus, non quòd ordine ſacerdotij cæteros antecellat, ſed magis plenitudi-
ne adminiſtrationis, regiminis ac poteſtatis. Hanc enim apud vnum oportet eſſe in Eccleſia, vt Eccleſiæ v-
nitas monſtretur ac conſeruetur. Sacerdotij poteſtatem, quæ diuidi non poteſt, ſinguli Epiſcopi in ſuum
quiſque gregem in ſolidū poſſident. Sed Pontifex Romanus (veluti ſucceſſor illius, in cuius perſona Chri-
1556 ſtus hanc poteſtatem Eccleſiæ tradidit) hanc in vniuerſum ſuper totum gregem Chriſtianum tenet. In
hoc enim conſtitutus eſt, vt fratrum ſuorum negligentiam ſuppleat, Lucæ 22.*

Alfonſus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1528	Idem Clemens 7.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

proponenda erant, vt manifestò appareret, quantæ absurditates ex illa malè intellecta iustificationis radice oriantur.

[e] Iustitiam verò in nobis à Deo nō creari, aut in nobis inhærere, sed tātùm ait iustitiā Christi nobis propter fidem imputari. Lutherus ibidem.

[f] Peccatum in renatis etiam pueris verè esse, ac manere: licet non imputetur ad pœnam propter fidem in Christum.

[g] Christianum, etiam volentem, non posse perdere salutem suā, nisi nolit credere. Nulla enim peccata posse damnare, nisi solā incredulitatem. Cætera omnia in momento absorberi per eandem fidem. Lutherus de Captiuitate Babylonica, & de Sacramento Baptismi.

[h] In omni opere bono iustus peccat.

[i] Dicebat bona fidelium opera in gratia Dei facta, non

Doctores Catholici.

[d] Hosius in confessione Cath. c. 72. Aperta sunt scripturæ verba, Rom. 5. *Per obedientiam vnius Christi iustos constitui multos.* Et Ioan. 8. Si vos filius liberauerit, *verè* (ac nō imputatione tantùm) *liberi eritis.* 1. Ioan. 3. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei nominemur & simus.* Rom. 8. *Prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui.* Ad exemplum ergo Christi, iustitia nobis secundùm mensuram nostram inhæret.

[e] Hosius ibidem: Deus dixit, Isaiæ 43. *Ego sum qui deleo iniquitates tuas propter me.* Et Ioan. 1. *Agnus Dei tollit peccata mundi.* Paulus 1. Cor. 6. Cùm recensuisset fornicarios, idolis seruientes, & aliis id genus criminibus infames: *Et hæc quidem fuistis* (inquit) *sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis.*

Roffensis artic. 2. contra Lutherum: Voce peccati Paulus multifariam vtitur. Primò pro fomite peccati, Rom. 7. *Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū.* Deinde pro impuris motibus carnis, Rom. 6. Coloss. 3. Item pro consensu mentis ad seruiendum illis moribus, Rom. 6. *Ne regnet peccatū in mortali vestro corpore, vt obediatis concupiscentiis eius.* Denique pro hostia quæ pro peccatis offertur, 2. Cor. 5. *Deus Christum pro nobis fecit peccatum.* Insignis ergo est vel inscitia, vel malitia Lutheri, qui tam varias peccati acceptiones in vnum confundere molitur.

[g] Ruardus Tapper tom. 2. art. 11. Hæc Martini Lutheri verba blasphemā illā hæresim insinuāt quam improbat Augustinus lib. de fide & operibus, quòd videlicet fides eos saluare potest qui in peccatis viuunt. De quibus est aperta sententia Apostoli, Galat. 5. *Opera carnis sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidia, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia: qualia qui agunt, regnum Dei non consequentur.* Atqui Ioannes Caluinus in fine capitis de iustificatione impij, efficaciter probat cōtra Martinum Lutherum, *infidelitatem non esse in quolibet peccato rationem ob quam peccatum est.*

[h] Roffensis in artic. 31. contra Lutherum: *Quamdiu homo pro viribus iam possibilibus, gratia cooperante, seipsum ante Deū erigit, in illo opere peccato caret. Alioqui Paulus cùm raptus in tertium cælum operam dedit arcanis illis verbis quæ non licet homini loqui, peccasset,* cùm tamen etiam de operibus aliis dicat (1. Cor. 7.) *Si nupserit virgo, nō peccauit.* 1. Ioan. 2. *Qui seruat verbum eius, verè in hoc charitas Dei perfecta est.*

[i] Caietanus tomo 3. de fide & operibus c. 6. 8. & 9. *Opera fidelium, etiamsi per naturam suam, aut per vires*

Alfonsus de Castro aduersus hæreses lib. 12. in verbo Papa: *Alijs* (inquit) *Apostolis data sunt claues cæli: Petro autem cælorum. Quod illi soluunt, aut ligant in terra, soluitur & ligatur in cælo. sed*
1557 *quod Petrus soluit, aut ligat in terra, soluitur et ligatur in cælis.* Quod ipsum Origenes antè animaduertit. (Et pòst:) *Certè nisi à Deo fuisset ita institutum, vt vnus in Ecclesia esset summus sacerdos, eueniret in Ecclesia necessariò id quod in libro Iudicum dicitur: In illis diebus non erat Rex in Israël, sed vnusquisque quod sibi videbatur bonum, faciebat. Et hac sola de causa (vt existimo) hæretici conãtur primatum Petri & eius successoris minuere, vt videlicet liberius, quæ voluerint, possint docere hæreses.* Vbi autem Alfonsus ostendisset, antiquas Græcorum Ecclesias, itemque Galliam & Hispaniam semper obediuisse Pontifici Romano: *Ergo* (inquit) *si tantam, ac tam latè fusam potestatem, non Dei iussu Romanus Pontifex, sed sua vi (vt Lutherus ait) acquisiuit: ostendat, obsecro, Lutherus, quando primùm tam latam possessionem adeptus est, quibus suffragijs, quo milite hanc tyrannidem vsurpauit. Non est enim vero simile, vt tam immensæ potentiæ obscurum sit initium. Ex historijs nobis rei initium deducat. Illud sane coget, vt huic fabulæ nulla præstetur fides, si aduertat quisque, minimè fieri posse, sa-*
1558 *cerdotem inermem, solum nullo milite stipatum (qualem fuisse necesse est prius, quàm hac tyrannide potiretur) nullo iure fultum, nullo fretum titulo, in tot vbique pares Episcopos, apud tam varias, tamq́ diuisas nationes, tantum obtinere imperium, vt non solum Episcopi, sed Reges & Imperatores, qui extra illius diœcesim vitam degunt, illi obediant. Quis enim tam stupidus est, vt credat populos omnes, Regna, Prouincias fuisse sui iuris ac libertatis tam prodigos, vt externo sacerdoti, cui nulla subiectionis causa tenerentur obnoxij, tantum in se potestatis darent, quantum ipse fortè vix ausus esset optare, aut saltem petere? Abeant ergo hæretici, & nos fidem Ecclesiæ Catholicæ tenentes, fateamur, vnum esse in illa summum sacerdotem, vt sicut ipsa vnum est ouile, ita sit vnus illius Pastor.*

Dominicus Soto in 4. lib. Sentent. tom. 2. q. 1. art. 1. docet, *Christum instar monarchiæ Ecclesiam*
1559 *suam instituisse.* Matth. 16. & Ioan. 21. idque *vt Petri successores non minus quàm ipse Petrus, vice Christi fungerentur, atque adeò vnusquisque eorum summum in Ecclesia fastigium teneret.* Ac decentissimum quidem esse ait, vt Romana sedes Petri sanguine decorata, sit sedes successorum Petri. Dubitat tamen, vtrum fieri non posset, vt successor Petri vel sedem suam mutet in aliam Ecclesiam, vel nullibi omnino resideat, sed maneat tantùm vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, vt quondam Apostoli per totum mundum obambulabant.

Ibidem q. 2. artic. 1. in Conclusione 5. *Potestas* (inquit) *quæcumque ciuilis eatenus est Ecclesiasticæ subiecta in ordine ad spiritualia, vt Papa possit per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei & religionis exegerit, non solùm Ecclesiasticarum censurarũ fulminibus aduersus Reges agere, eosq́ cogere;*
1560 *verùm & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & vsque ad eorum depositionem procedere.*

Franciscus à Victoria in lib. de potestate Ecclesiæ q. 2. in 4. propositione: Christus sic instituit Ecclesiam, vt esset vsque in seculum duratura. Vnde Isaiæ 9. Super solium Dauid & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio & iustitia, amodo & vsq; in sem-
1561 piternum. Sed *Christus ædificauit Ecclesiam super Petrum* (Matth. 16.) *velut super potestatem ordinariam in perpetuum duraturam: ergo opus fuit, vt Petro è medio sublato alius loco illius subrogaretur cum simili auctoritate & potestate iurisdictionis in totum orbem. Qui ordo vnius summi sacerdotis & summo sacerdoti legis respondet, & rationi, quæ monarchiam præfert. Et reuera non minus perniciosus fuit error negantium perseuerare in Ecclesia vnum Pontificem, cui omnes Christiani subesse teneantur, quàm eorum qui omnes Christianos æquales esse volunt. Hic enim maiorem orbis Christiani partem primo in schismata deduxit, deinde ab Ecclesia alienauit, postremò in impientissimam Mahumeti perfidiam impulit.*

Deinde ostendit, Petrum potuisse constituere formam qua ei post obitum succederetur: quia cùm haberet omnem potestatem, quæ necessaria Ecclesiæ foret, hæc etiam fuit necessaria. Si autem Petrus absque successore à se constituto mortuus fuisset, tamen reliqua Ecclesia per Episcopos potissimùm poterat potestatem semel à Domino institutam continuare.
1562 Postremò ait, *Episcopum Romanum esse summum Pontificem, nec vllum alium se gessisse pro Episcopo vniuersalis Ecclesiæ, præter Pontificem Romanum.* Quem siue clerus, seu populus Romanus aliquando elegerit, eam eligendi formam non à diuino iure, sed vel à lege per summos Pontifices lata, vel à consuetudine accepta promanasse.

Petrus à Soto in assertione Catholicæ fidei circa articulos confessionis VVirtenbergensis: *Christus qui Ecclesiam suam vnicè dilexit, & firmissimè vsque ad finem seculi duraturam fundauit, Petrum constituit Vicarium suũ atque visibile caput loco sui, vt curam vniuersalis Ecclesiæ in corpore hic peregrinantis*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domi ni. | Pontifices Romani. | Imperator Rom.

Idem Carolus 5.

1528 Idem Clemens 7.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

non mereri vitã, quia hoc putabant derogare merito Christi.

[a] Deum præcepisse nobis impossibilia. Quale illud esse dicebat: Diliges Deum ex toto corde. Nec enim volebat illud præceptum sic interpretari, vt spiritus Dei Ecclesiam docuerat, sed secũdũm suam voluntatem.

[l] Primos motus, etiã quibus Christiani resistũt, volebat verè esse peccata, & nos

Doctores Catholici.

liberi arbitrij non mereantur à Deo vitam æternam, tamen nunc ea merentur: partim quia placuit Deo, talem conuentionem cum fidelibus facere (Matth. 20.) & ita seipsum non tam nobis, quàm sibi ipsi debitorem constituere: partim quia charitas tanquã semẽ Dei (1. Ioã. 3.) in nobis manens, fit in nobis (vtique per cooperationem nostram, qua Deo cooperamur (1. Cor. 3.) fons aquæ salientis in vitam æternam (Ioan. 4.) partim quia Christi membra cùm simus, non tam soli nos, quàm Christus in nobis & operatur, & meretur, sicut scriptũ est (Gal. 2.) Viuit in me Christus. Cùm enim Deus prædestinauerit nos conformes fieri imaginis filij sui (Rom. 8.) cõformiores sumus habendo meritum æternæ vitæ, tum ex Christi solius morte, tum ex Christo operante & merente in nobis, quàm si vno dumtaxat modo, id est, per Christũ solum eam mereremur. Nam Christus ex duplici causa vitam æternam habuit, & sine merito suo per vnionem ad verbum, & per meritum suum, dum Deus (Phil. 2.) propter mortem eius dedit illi nomen supra omne nomen. Gloriosius igitur Christo est, vt paruulos tantùm ex ipsius merito saluet, adultos faciat etiam per suam gratiam in se mereri vitam æternam. Huc spectant permulta Scripturæ loca; Gen. 15. Isa. 40. Matth. 20. Apocal. 22. & 2. Tim. 4. Mihi certanti, cursum consummanti, & fidem seruanti, Dominus iustus iudex reddet coronã iustitiæ.

[a] Hosius de confes. Cathol. c. 74. *Sunt qui blasphemãt, impossibilia Deũ præcepisse. Nos Christo potius credamus dicenti, Marc. 9. Omnia possibilia sunt credenti. Et cum Paulo quisque nostrûm glorietur, Phil. 4. Omnia possum in eo qui me confortat Christo.* Mox idipsum probat auctoritatibus Basilij, Marci Eremitæ, Dorothei, Augustini, & Hieronymi.

Ruardus Tapper tom. 1. artic. 2. *Deum ex toto corde diligere dicitur (ex mẽte Chrysost. August. Bernard. & cæterorũ Patrum) qui nihil diligit supra Deum, contra Deum, aut æqualiter cum Deo, sed amorem Dei tanquã scopum sibi proponat, ad quem omnia referat. Sic dicitur Deut. 4. Inuenies illum, si toto corde quæsieris eum. Et 1. Reg. 7. Si in toto corde vestro reuertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra Domino, & seruite ei soli. Vnde toto corde aliquid facere, est auferre impedimenta contraria, & facere seruitium necessarium. Sic Dauid ait: In toto corde meo exquisiui te. In toto corde meo scrutabor mandata tua. Et clamaui in toto corde meo, exaudi me Domine. Nam vt homo aliter est perfectus in pueritia, & aliter in virili ætate: sic alia est peregrinantium, & alia in patria degentium perfectio. Illa nobis in hac vita præcipitur, quam per Dei gratiam implere possumus.*

[l] *Adulteria, fornicationes, furta* (Matth. 15.) *de corde exeunt:* hoc est, de voluntate libera, & non de inuoluntario carnis motu. *Non regnet peccatum*

1363 *peregrinãtis gereret, ita vt hoc in perpetuum in Ecclesia permaneret. Quare in Petro etiam eius succes-*
sores, Romani scilicet Pontifices, hoc ipsum acceperunt, vt caput sint vniuersalis Ecclesiæ. Et in defen-
sione Catholicæ confessionis in tit. de vno certo iudicio Ecclesiastico c. 4. *Quo pacto* (inquit) *ser-*
1364 *uari potest vnitas hæc fidei, quam Deus à nobis exigit, & vt à nobis inuicem eam exigamus, præcipit, nisi*
vnum manifestum visibile iudicium sit, in quo audiri causa, & proferri posit sententia.

1365 Idem in defensione Catholicæ confessionis c. 96. *Si Augustinus (in epist. 165.) triginta octo Pon-*
tificũ (Romanorum) successiones, & quadringentorum plus minus annorum tanti fecit: quanti nos nunc
facturi sumus successionem continuam ducentorum, & amplius, quàm triginta Pontificum vsque ad
Paulum huius nominis quartum, mille quingentorũ & amplius annorum, de quibus & dicere possumus,
quod Augustinus eo loco inquit, in hunc ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro vsque ad Pau-
lum quartum, qui nunc in ea cathedra sedet, etiamsi quis traditor per illa tempora surrepsisset, nihil præ-
iudicaret Ecclesiæ, & innocẽtibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait de malis Præpositis: Quæ
dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & non faciunt. (Et pòst:) *Cùm perpetua*
quædam Ecclesiæ persecutio durauerit à Nerone vsque ad Constantinum non multò minus quàm trecen-
tis annis, licet nonnunquam paulò remissior, vel ad breue tempus intermissa videri posit: nónne igitur
miranda diuinæ prouidentiæ efficacia fuit, quòd in sede Romana satanas, & Imperatores obtinere non
1366 *potuerunt, vt deesset certa & legitima successio? Certè qui hæc per singula (vt ita dicamus) membra con-*
siderauerit, intuebitur miranda Dei opera. Occidebantur vno die Petrus & Paulus, & tam atrociter sæ-
uiebat Nero in Christianos, vt ex cadaueribus interfectorum lumina continuata per aliquot noctes fuis-
se dicantur. Et tamen intrepidè audet Linus locum Petri tenere, nec officio deesse boni Pastoris. Affici-
tur ille supplicio vltimo, & mox succedit Clemens, aut accedit potius ad periculum & victimam, atque sic
deinum, omnibus illis temporibus neque defuit populi & cleri cura & constantia in eligendo Pontificem,
nec in electis virtus & charitas animas suas ponendi pro ouibus. Quæ maiora miracula spectare debe-
mus, quibus hæc confirmetur fides? Succedunt post hæc mutationes circa imperium, diuersaq; irruptio-
nes in Italiam, & Romam, & hinc circa ipsas electiones Pontificum difficultates plurimæ ortæ sunt, &
contentiones: & inter hæc omnia nec defuit hæc successio, nec legitimi Pontifices defuerunt officio suo, ita
vt etsi nonnulla aliquando fuerit turbatio, vnde & in historiis inuenitur diuersitas: tandem semper il-
luxit diuina gratia Ecclesiæ suæ, qua & agnosceretur verus Pastor, & ipse vel præstaret quod sui erat
1367 *muneris, vel certè non læderet Ecclesiam. Et in hac præcipuè sede Vicarij Christi illud quod in domo*
Dauid, ex cuius successione Christus nasciturus erat, factum legimus, videmus impleri: Vt remaneat, ait,
lucerna seruo meo Dauid cunctis diebus coram me in Hierusalem ciuitate quã elegi, vt esset nomen meum
1368 *ibi. Multò enim iustius dicere possumus, elegisse Christum Romam, in qua sedem suam collocaret, dum*
eam Principum Apostolorum sanguine fundauit, & multorum millium nobilissimorum martyrum con-
1369 *stantia, & meritis ædificauit.* Pòst autem iudicium Dei patefecit in Episcopos Constantinopoli-
tanos oppugnatores Romani primatus, qui tum à fide Christi exciderint; tum in miserrimam
seruitutem inciderint.

Cumque Mauricius Romanæ sedis primatum euertere, & Cõstantinopolitanum Episcopum
1370 illi æquare, aut etiam præferre conatus sit, eum in ipso conatu extinctum esse, quod ipsum & mi-
raculo viri apparentis in monachi vestitu contestatum fuisse (monachus enim fuit Gregorius
Papa) & à Phoca Imperatore animaduersum, qui emendata Mauricij negligentia, dignitatem
suam Romanæ sedi restituerit. Denique egregiè explicat discrimen quod est inter ipsam Roma-
ni Pontificis potestatem, & eiusdem potestatis vsum. Illam tollere nullus vnquam Catholicus
conatus est: hunc ex parte aliqua moderari, & contra eum præscribere, tum Reges, tum quidam
Episcopi ac populi nonnunquam tentârunt, tum ipsi Pontifices interdum id permiserunt, vel
1371 ob humilitatem, qua fratribus cedendum arbitrabantur, vel ob charitatem, ne grauiora scan-
dala excitarentur.

1372 Iacobus Sadoletus Episcopus Carpentoracti Cardinalis ad ciues Gebennenses elegantem
epistolam scripsit, qua eos ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ reducere conatur.

Ruardus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1541	227. Paulus 3. Romanus, an. 15.	
		Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ

nos coram Deo reos facere.

Discipulorum Lutheri opiniones de iustitia fidei & operibus.

183. De Osiandro.

[m] Dicebat, hominem iustum fieri ea iustitia qua Deus ipse essentialiter iustus est.

[n] Idem docuit, Christum esse iustificatorem humani generis secundum solam diuinam ipsius naturam, exclusa humana.

[o] Docuit etiã Christum iuxta vtramque naturam, quemadmodum in matris vtero fuit, eandem esse imaginem ad quam, vel secundum quam primus homo conditus sit.

184. De Stancaro.

[p] Iste docuit, Christũ esse iustificatorem nostrum, secundum solam naturã humanam, exclusa diuina, vt Staphylus ait, de cõcordia Lutheranorum.

185. *De*

Doctores Catholici.

catum (Rom.6.) *in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentiis eius.* Obedire igitur peccato, aut concupiscentiis, hoc vtique est peccare. At verò si non obedimus, non peccamus. Nã vt *qui facit peccatum, seruus est peccati* (Ioan.8.) sic qui non est seruus peccati, non facit peccatum. Si autẽ motus primi, quos impedire non possumus, nos facerẽt peccatores, frustra moneret Apostolus, *ne peccatum regnaret.* Semper enim, nobis etiam inuitis, regnaret. Nunc autem Apostolus dicit (Rom.6.) *peccatum in vobis non dominabitur. Non enim estis sub lege, sed sub gratia.*

[m] Psal.50. *Cor mundum crea in me Deus.* Ephes.2. *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis.* Ioan.1. *De plenitudine Christi nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.* Ephes.4. *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Iustitia igitur nostra non Dei essentia, sed creatum aliquod Dei donum est.

[n] 1. Timoth.2. *Vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ephes.5. *Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra sumus corporis eius de carne eius, & de ossibus eius.* Homo igitur Iesus Christus redemptionẽ semetipsum dans pro nobis, quod fit secundum carnem, quæ sola potuit mori, qua vna oblatione consummauit in sempiternũ sanctificatos. Hebr.10. Factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio; 1. Cor.1. Humana ergo Christi natura fuit quædam causa (videlicet meritoria) iustificationis nostræ.

[o] Gen.1. Dixit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Dicẽdo *nostram*, significauit, hominem ad totius Trinitatis imaginem factum esse. Tota verò Trinitas non est incarnata, sed tantùm secũda persona, quia *Verbum caro factum est.* Ioan.1. Ratio igitur imaginis, ad quam factus est primus homo, petitur à diuina Trinitatis essentia. Postquam autem homo lapsus est, reficitur & reparatur ad exemplum humanæ in Christo naturæ. *Nã Deus* (Rom.8.) *prædestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Et (1.Cor.15.) *Qualis homo terrenus, tales & terreni: & qualis cælestis, tales & cælestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis.*

[p] Rom.8. *Deus est qui iustificat.* Et Rom.2. *Quoniam quidem vnus est Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem,* Cõcilium Tridentinum Sess.6.c.7. *Efficiens causa iustificationis nostræ est misericors Deus, qui gratuitò abluit & sanctificat, signans & vngens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.*

[q] Philip.2.

Ruardus Tapper in explicatione articulorum Louaniensium, quoties occasio fert, Romanæ
Ecclesiæ primatum libenter agnoscit & prædicat. In articulo autem 17. *A seculari Magistratu*
(inquit) *nulla iurisdictio vel administratio in Ecclesia Pastores transfundi potest, sed sequitur ipsum*
Episcopatum, vel potius à capite, Romano Pontifice, in ipsum promanat. Id docent sacri Canones, & Ni-
1173 *colaus Papa, & Leo Pontifex.*

Ioannes Viguerius Granatensis in Christianæ Theologiæ institutionibus, de Sacramento ordi-
1174 nis, versu. 5. *Christus dedit potestatem Petro* (Matth. 16. & Ioan. 21. & Lucæ 22.) *& successoribus*
suis, tanquam capiti Ecclesiæ, sicut olim Moysi tanquam capiti Synagogæ, & successoribus suis: vt ex-
pressè Christus dixit de iis qui sedent super cathedram Moysis; Matth. 25. *Et sic apparet, quod D. Petro*
data est primò potestatis plenitudo, per Petrum ad alios deriuanda, & ab eo dirigenda, tutanda, & con-
firmanda. Vnde Luc. 22. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, hoc est Apostolos, quoad po-
testatem, & directionem ac soliditatem fidei. Ratione etiam naturali ac manifesta conuinci potest, Chri-
stum vnum super omnes dimisisse Pastorem. Quia cum Christus sit sapientia Patris, necesse est dicere,
ipsum perfectiorem instituisse politiam in Ecclesia sua, quàm fuerit aliqua politia humana. Sed euidēter
constat, politiam regalem, in qua præsidet vnus, esse omnibus aliis perfectiorem, vt probat Philosophus 12.
1175 *Metaph. Et ideò illi qui primatum Petri negant, sunt schismatici & hæretici. Negant enim vnitatem,*
quam Christus tantum commendauit, & pro ea orauit. Manifestum est etiam, quòd inter Episcopum &
Papam sunt alij gradus dignitatum, correspondentes gradibus vnionis Diœcesium, Prouinciarum, &
1176 *regnorum, secundùm quos vna congregatio vel communitas includit aliam, & communitas totius mundi*
includit communitatem omnium regnorum, & sic sunt Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ.

D. Conradus Clingius in locis communibus lib. 3. c. 12. *Essentiale primum ac principale caput Ec-*
clesiæ in quod tendit fides nostra, quòd caput influit membris gratiam & iustitiam, Christus est. Dein-
1177 *de caput ministeriale & secundarium Ecclesiæ, Petrus ac sui successores sunt, in quod caput non credi-*
mus, sed obedimus veluti Vicario Christi. Cui Christus in terris hoc commisit, statuit & ordinauit.

Fridericus Nausea Episcopus Viennensis in Centuria 1. Homiliarum, homil. 89. de Sanctis:
Christo visum est, in Ecclesia varios esse gradus & ordines oportere, non modò sacerdotes, verùm etiam
1178 *Episcopos, & summum etiam ipsum Pontificem, & qui vnus vice capitis toti præsideret Ecclesiæ. Pri-*
mò, quoties lites emergerent de rebus fidei, & quoties incideret de scripturarum sensu controuersia, vt
aliquem supremum iudicem haberemus, cuius iudicio staretur. Deinde vt per principem (cuius mandato
cæteri sunt parituri) conuocari facilius possit Episcoporum Synodus. Tertiò, propter contumaces repri-
mendos, & maximè cùm inter se dissentiant Episcopi, necessaria est capitis vnitas, quæ studeat eos ad
concordiam reducere, ne fautoribus hinc inde multiplicatis, pusilla principio lis in perniciosum tandem
schisma prorumpat; id quod accidisse aliquoties compertum est. (Et paulo pòst:) *D. Petrum (& non mi-*
1179 *nus Romanum Pontificem Petri successorem) Christi esse Vicarium, & super omnes vniuersi orbis Ec-*
clesias primatem institutum, totiusq; Ecclesiæ esse caput atque Patrum Patrem, testatur vnanimis tam
Græcorum, quàm Latinorum sacræ Scripturæ interpretum, & Patrum deniq; omnium Orthodoxorum
qui spectatissimi sunt, consensus.

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1535	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

185. De Andrea Musculo.

ᵃ Asseruit, diuinam Christi naturam vnà cum humana in cruce mortuam esse.

186. De Amsdorfio.

ᵇ Amsdorfiani docent, bona opera ad salutem homini esse perniciosa.

187. De Maioristis.

ᶜ Isti contrà docêt, nullum hominem (ne infantê quidem) iustum fieri posse, aut vnquàm saluatû fuisse, absque bonis operibus præcedentibus. Ita docuit Georgius Maior in multis aduersus Illyricum scriptis. Illyricus etiam in suo scripto côtra Lipsenses, accusat Melâchthonem, eo quòd dixerit, hominem in puris naturalibus potuisse disponere se ad recipiendam gratiam Dei.

188. De Antinomis.

ᵈ Antinomi negant, homines Euangelicos ad bona opera diuinæ legis obligari. Staphylus de Lutheranorû inter se concordia.

ᵉ Denique tam inconstans & secum ipsa dissentiens est Lutheranorum opinio de iustificatione, vt cùm quatuordecim Ecclesiæ contra Osiandrum scripsissent, totidem iustificationis inter se discrepantes definitiones afferrent. Staphylus ibidem.

Doctores Catholici.

ᵃ Philip.2. *Christus cùm in forma Dei esset, formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo, factus est obediens vsq; ad mortê crucis.* In eo *quod accepit*, in eo quod *obedire* Deo potuit, id est, *in forma serui* mortuus est, nô in forma Dei, qui *non mutatur* (Malach. 3.) *nec sicut vestimêtum veterascit, sed idem permanet.* Psalm.101. Heb.1.

ᵇ Ad Tit.3. *Curent bonis operibus præesse, qui credunt Deo: hæc sunt bona & vtilia hominibus.* Heb.6. *Non enim iniustus Deus, vt obliuiscatur operis vestri.* Ro.2. *Reddet vnicuique secundum opera, ijs quidem qui secûdùm patiêtiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam.*

ᶜ Ephes. 2. *Gratia saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis (Dei enim donum est) non ex operibus, vt ne quis glorietur.* Rom.11. *Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioqui gratia iã nô est gratia.* Rom.9. *Cùm nôdû nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, vt secundùm electionê, propositû Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia maior seruiet minori; sicut scriptû est: Iacob dilexi, Esau autê odio habui.* Aut quid præcessit iustificationê Pauli iam persequentis Ecclesiam Dei, præter mala ipsius opera? Tridentina Synodus in Session.6.cap.5. declarat, *ipsius iustificationis exordium in adultis (Dei per Christû Iesum præueniente gratia) sumendum esse ob eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis, vocantur.*

ᵈ Dauid ait Psal.14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiã.* Rom.8. *Deus mittês filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatû in carne, vt iustificatio legis impleretur in nobis, qui non secundùm carnem ambulamus, sed secundùm spiritum. Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Matth.7. *Omnis arbor, qui nô facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Tit.2. *Christus dedit semetipsum pro nobis, vt mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorû operû.* Iacob.1. *Qui perspexerit in lege perfectæ libertatis, et permãserit in ea, nô auditor obliuiosus factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.*

ᵉ Hosius contra Brêtium lib.1. Postquàm ex Osiandri confessione ostendisset, Protestantes, simul vt locum aliquem in Scripturis viderunt, in quo iustitiæ mentio fieret, statim nouam ex eo iustificationê esse fabricatos, idq; varijs exemplis ita se habere demonstrasset: ad serenissimû Poloniæ Regem côuersa oratione, ita subiungit: *Certum esse dicit argumentum Lutherus, quandoquidem septem aut octo sectas enumerauit Sacramentariorum, doctrinam eorum ab authore Satana profectã esse, quòd in ipso statim exordio sit in tot capita dissecta. Atqui nos non septê, sed bis aut ter septem Lutheranorum sectas de vno saltê iustificationis articulo, qui summam Euangelij continet, recensuimus.*

Gaspar Contarenus Cardinalis in libello de potestate Pontificis: *Obtestatur Christus Petrum*
(Ioan. 21.) *per eum amorem quo præ alijs omnibus ab illo amabatur, vt pasceret oues suas. Si ergo Chri-*
1380 *stus ouium suarum Pastor & Dominus* (Ioan. 10.) *Petrum item constituit, non Dominum, sed Pasto-*
rem ouium suarum; vicem Christi gerit Petrus. Proportio igitur Petri eiusq́ successorũ ad populũ Chri-
stianum, est proportio Pastoris ad oues. Vnde, *quæcunque pertinent ad institutionem Christiani gregis*
in vita Christiana, quæcunque ad gubernationem, aut curationem: ad Petrum & successores Petri spe-
ctant. Nam cuicunq; aliquod munus iniunctum fuerit, vtiq; omnia etiam quæ pertinent ad id munus,
iniuncta illi fuisse videri debent. Quamobrem cùm coërcere multásque imponere spectet ad eum cui
commissa est gubernatio; præ alijs ergo data est Petro ligandi & soluendi potestas. Alia item potestas Pe-
tro data est, declarandi scilicet & discutiendi ea quæ pertinent ad fidei Christianæ dogmata, eiúsque
1381 *sententiæ parêre cæteri debent. fides enim Petri* (Lucæ 22.) *nititur Christi oratione, quæ inefficax*
nulla ratione esse potest. Subdit deinde: Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Quapropter cùm Pon-
1382 *tifex Romanus Petri successor sit, ius hoc Romani Pontificis nullo hominum consensu, sed diuinitùs ei*
tributum est.

Præterea: *Iacobus erat Hierosolymitanæ vrbis Episcopus: Petrus tamen constitutus erat à Deo Apo-*
stolus circumcisionis, id est, Iudæorum. (Galat. 2.) *Habebat ergo Petrus potestatem à Deo traditam,*
qua Episcopum superabat. Ratio etiam nobis persuadet, multitudinem omnem quæ vna sit, nequaquam
posse vnam esse perseuerare, nisi contineatur ab vno. Nam suapte natura multitudo omnis in plura dilabi-
tur: ac nisi id à quo in vnione continetur, vnum fuerit, ipsum quoque aliena opera indigebit, vt vnum
1383 *sit. Cùm ergo Ecclesia Christiana vnum corpus sit, hominumq́ genus à sensibilibus & disciplinam & in-*
stitutionem omnem hauriat, adeò vt Christi sacramenta in rebus sensibilibus constituta sint: vni homini,
quem sentiat, gubernationem Ecclesiæ demandari oportuit. Nisi ergo velimus fateri, defuisse, deesséne di-
uinam prouidentiam gubernationi ac vnitati Ecclesiæ: cuiuis ratio persuaserit, diuinitùs datam fuisse
1384 *Petro hanc potestatem, sicq́ per manus ad nos deuenisse.* Denique *semper à probis omnibus Christianis*
Romanæ Sedi, Sedi, inquam, Petri summa veneratio, summa authoritas est delata.

Hosij Car-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreses ex doctrina Lutherana iustificationis procreatæ.

• *Contritio maiorem facit hypocritam & peccatorem.* Luther. in Serm. de pœnit.

• *Confeßio peccatorum nō est necessariò facienda sacerdoti: nec illius absolutio sacramentalis expectanda.* 5. Quæ fuit olim Nouatianorum hæresis, vti iam antè probaui ex Cypriano, Lactantio & Ambrosio.

Idem [illegible] 5.

155 Idem Paulus 5.

• *Post peccata etiam grauißima satisfactio nulla facienda est à nobis, ne satisfactioni Christi derogemus.* 5. Hæc hæresis ante annos mille trecētos à Cypriano confutata est, lib. 1. epistol 3. Datur (inquit) opera, ne satisfactionibus, & lamentationibus iustis delicta redimantur, imminente Antichristo, exarmatur fides militantis populi, dum tollitur vigor & timor Christi.

• Omne

Doctores Catholici.

De contritione.

• Ezech. 18. *Conuertimini, & agite pœnitentiā ab omnibus iniquitatibus vestris. Proycite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuaricati estis.* Psalm. 6. *Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectū meum.* Isaiæ 38. *Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.* 2. Cor. 7. *Quæ secundùm Deū tristitia est, pœnitētiam in salutem stabilem operatur.* Meritò igitur Tridentina Synodus in Sess. 14. can. 5. hác hæresim Lutheri anathemate percussit.

Peccata mortalia ministro Christi necessariò confitenda esse.

• Christus dixit Apostolis, Ioan. 20. *Accipite Spiritum sanctū: quorum peccata remiseritis, remittuntur eis, & quorū retinueritis, retenta sunt.* Remittere autem vel retinere peccata minister Christi non debet, nisi cum iudicio & discretione matura: ne aliquis *communicet cum peccatis alienis*, (1. Timoth. 5.) & potestate, *quam in ædificationem accepit* (2. Cor. 13.) ad destructionē abutatur. Nam si est *peccatū ad mortem*, pro quo vt rogetur, Apostolus præcipere (1. Ioan. 5.) non audet: certè etiam est peccatū, quod per Apostolos aut eorum successores remitti non potest. Vt ergo sciat minister Christi, quando vel remittere peccata, vel retinere debeat: necesse est, vt species, numerus, & grauitas criminum ab illo enuncietur, qui solus cogitationum suarum conscius est. *De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia*, & quæ (Matth. 15.) sequuntur. Christus ergo, qui peccata per ministros suos soluit (Matth. 16. & 18.) per illos verò non remissa pro ligatis & retentis habet, illum ad confessionem peccatorum suorum obligat, qui crimina post baptismum commissa remitti sibi exoptat. Et hoc iure Ecclesia Dei vtitur, semperq; vsa est, vt constat ex oratione Cypriani de lapsis, & ex D. Hieronymo in c. 16. Matth. Et magno Leone in epistol. 78.

De satisfactione pro temporali pœna peccatorum suscipienda.

• Plenissima Christi satisfactio promeruit, vt (deleto reatu criminum quæ post baptismum committuntur, per gratiam in sacramento Pœnitentiæ, aut etiam in voto eius collatam) nos deinceps vtiliter possimus pœnam temporalem exoluere, quæ post peccatum dimissum remanet. Nam & Dauid (2. Regum 12.) & Moyses atq; Aaron (Num. 20.) post peccata ipsis remissa temporaliter afflicti sunt. *Qui enim sciens Domini voluntatem, peccat* (Luc. 12) *vapulat multis*. Dominus verò *purgat filios Leui*. (Malach. 3.) *Et Ephesios iubet* (Apocal. 2.) *agere pœnitētiam, & prima opera facere: nisi enim compatiamur* (Rom. 8.) *non cōregnabimus*. Fit autem satisfactio per *eleemosynas* (Luc. 11. Tob. 4.) per *ieiunium* (Ioël 2. Ionæ 3.) per *orationem* (Daniel 9. 2. Machab. 12. Iacob. 5.) per *corporis castigationes*; (1. Cor. 9.) Hæc pœnitentiæ opera dum agimus, Christi pro nobis passi (1. Pet. 2.) *vestigia sequimur*. Et *iugum eius* (Matth. 11.) *tollimus, facientes dignos fructus pœnitentiæ*. Luc. 3.

Hosii Cardinalis fides & sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Stanislaus Hosius Cardinalis, Episcopus VVarmiensis, in Catholicæ fidei Christiana confes-
sione c.26. *Christus cùm sub sua tempus passionis orasset Patrem, vt quos dederat sibi, essent vnum, sic-*
1185 *ut ipse cum Patre vnum est, quò facilius hæc vnitas sempiternis temporibus retineri posset, ascensurus*
1186 *ad Patrem, vni Petro pascendas oues suas commisit, vnum illum Principem designauit multis argumē-*
tis: vt ipse quidem in cælis author esset vnitatis perpetuæ, Petrus autem, & quisquis ei successisset, eiusdē
retinendæ dux et Princeps in terris haberetur. (Et pòst:) *Si petram nolis nisi Christum ipsum intellige-*
re: quod futurum Christus prædixit, dicet Lutherus, ecce hic est Christus: dicet Zuinglius siue Caluinus,
ecce hic est. Anabaptistæ contrà apud neutrum esse dicent, sed sibi solis eum vindicabunt. Idem Adami-
tæ facient, idem Iconomachi. Quid ergo aliud, quàm commētitia erit Ecclesia, cuius nec fundamentum,
nec ædificium agnosci poterit? Si vero petram interpreteris fidem quam confessus est Petrus: idem illud
eueniet. Nam & hanc isti certatim ad se rapient, sibiq́ singuli certatim vsurpabunt. Quamobrem si ta-
lem esse volumus Ecclesiam, quæ videri & agnosci possit; necesse est, vt visibilem esse petram statuamus,
1187 *super quam illa sit visibilis ædificata, vt Petræ nomine Petrum, Petríque successorem confitentem Chri-*
stum intelligi velimus.

1188 Idem c.28. *Sola Romana Ecclesia, quam ab exordio fidei Christianæ normam accepit, in ea semper il-*
libata permansit. Defecit Hierosolymitana Ecclesia, cui præsedit Iacobus, defecit Achaia, vbi Andreas,
defecit Asia, vbi Ioannes, defecit India, vbi Thomas, defecit Persis, vbi Iudas, defecit Aethiopia, vbi
1189 *Matthæus, defecit Phrygia, vbi Philippus, defecit Græcia, vbi Paulus. Sola fuit, & est, Ecclesia Roma-*
na, ad quam, sicut præclarè scribit Cyprianus, nunquam accessum habere potuit perfidia. Quæ mille iam
quingentis & amplius annis, ita est Catholica semper & Apostolica habita, nunquam vt vlla fuerit hæ-
reseos labe maculata. In qua videre etiamnum licet viros & vitæ sanctimonia, & doctrina præstantissi-
mos. Neque enim existimandum est, si quando ad Petri cathedram de causis maioribus refertur, solum
esse Paulum, aut Iulium Pontificem, qui de illis iudicet. Habet ille lateri suo assidentes totius orbis viros
doctissimos, quibus ipse minimè doctrina secundus præsidet, de quorum consilio de rebus grauioribus pro-
1190 *nunciat. Quamobrem ferendi non sunt, qui Pontifici se dicto audientes fore profitentur, non autē Pau-*
lo aut Iulio, sibiq́ hoc arrogant, suum vt esse velint iudicium, quando vt Pontifex, quando vt Iulius de-
cernat. Quæ si semel admissæ fuerint captiones, omnis erit è terris obedientia sublata. Cùm enim non ea-
dem ratione sibi sumat quisquam, vt de Regis sententia iudicet, quòd Sigismundum, non autem Regem
pronuntiasse dicas: nihil captione hac perniciosius cogitari potest.

Idem in lib.2.cōtra Brentium: *Si Caiphas (Ioan.11.) qui sedebat in cathedra Moysi, quamuis esset*
impius, non destituebatur dono Prophetiæ; certè multò minus eo destitui credendus est, qui sedet in cathe-
1191 *dra Petri, super quem Christus ædificauit Ecclesiam suam, pro cuius fide propriè supplicatur. Recensen-*
tur quidem à nonnullis, qui cùm in cathedra Petri sedissent, ab hæresi dicantur alieni non fuisse. Verùm
falsò notam hanc eis inuri, dubitandum nō est. Ac statim deinceps Marcellinū, Liberium, Felicem,
Anastasium, Honorium, Benedictum, Ioannem vigesimum secundum nihil à fide alienum do-
cuisse, ostendit.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1536	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Doctores Catholici.

[a] Omne peccatum per se & suapte natura esse mortale, nullum veniale.

Venialia quædam peccata esse.

[a] 1. Cor. 3. *Si quis ædificauerit super fundamentum hoc* (id est, super Christum, aut fidem in Christũ) *ligna fœnum, stipulam* (id est, opera minus perfecta, in quibus est peccatum veniale, vel doctrinam friuolam & inutilem) *vniuscuiusque opus manifestum erit, quia in igne reuelabitur. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Si quis autem templum Dei violauerit*, (id est, peccatũ mortale commiserit, vel doctrinam hæreticã prædicauerit) *disperdet illum Deus.* Cùm igitur alius fidelium (opere suo detrimentum patiẽte) saluus fiat per ignem, alius verò vnà cũ opere suo pereat: manifestum est, alterius peccatũ esse mortale, alterius autem veniale. Differũt ergo hæc duo. Vnde etiam Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) *peccatum non ad mortem, à peccato ad mortem* distinguens, pro illo rogari vult, pro hoc non item.

[b] Euangelium nihil præcipere, nec venisse Christum, vt legem aliquam ferret.

[b] Matth. 5. Dictum est antiquis hoc & hoc: *Ego autẽ dico vobis.* Perfectius igitur aliquid in nouo, quàm in vetere Testamento præcipi videtur; Ioan. 15. *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Manete in me, & ego in vobis, Lucæ 22. Hoc facite in meam cõmemorationem. Matth. 28. Ite, docete omnes gentes, baptiZantes eas: docentes seruare, quæcunque mandaui vobis.* Nec certè Ioannes Euangelista diceret (1. Ioan. 5.) *Mandata Dei grauia non sunt*, si nulla omnino essent. Et Rom. 8. *Si secundùm carnem vixeritis, moriemini.* Quicquid autem in Decalogo præceptum olim fuit, idipsum (præter Sabbati cærimoniam, quæ in Dominicum diem cõmutata iam est) hodie etiam (Matth. 19.) præcipitur, sed velut renouatum, & nunquã veterascente charitatis vinculo ita nobis commendatum, vt noua hæc charitatis & gratiæ lex, non tantùm bona iubeat, sed spiritum etiam subministret, quo & impetrentur, & impleantur, quæ mandata sunt. Vide Augustin. de spir. & liter. itemq; de natura & gratia. Cum igitur Christus tulerit legem charitatis, quæ diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis; nec vlla vnquam lex fuerit, quæ cum illa conferri queat (Iere. 31. Heb. 8.) in illa verò lege regali si quis offenderit, omnium mandatorum reus sit: (Iacob. 2.) certè optimus & seuerissimus omnium legislatorum Christus est.

De Melanchthone.

[c] Omnia mala fieri à Deo non tantùm permittente, sed etiam decernente & operante. Imò adulterium Dauidis, & proditionem Iudæ proprium Dei opus fuisse

Deum non operari mala, id est, peccata.

[c] Psalm. 105. *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Imò (Marci 10.) *nemo bonus, nisi vnus Deus.* Bonus verò nũquã est author aut causa mali. Nã *Deus intẽtator malorũ est.* Iacob 1. *Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? 2. Cor. 6. Aut quæ societas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Christi ad Belial? Deus lux est (1. Ioan. 1.) & tenebræ in eo non sunt vllæ. Qui seminauit bonum semen (Matth. 13.) est filius hominis: Inimicus autem, qui seminauit ZiZania, est Diabolus. Vos (qui non potestis audire sermonem meum) ex patre Diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida*

Peresii sententia de primatu Ecclesiæ Romanæ.

Peresius de diuinis traditionibus in parte 3. *Vnus est Episcopatus in Ecclesia, cum quo debemus vni-*
tatem tenere, puta, Romanus, quem præter hoc quod Ioannis vltimo statuere videtur Christus, cùm vni
1392 *Petro oues suas commisit regendas: ipse etiam diuus Petrus, in ordinatione Clementis potestatem suam*
1393 *ex diuina dispositione Clementi resignans, his verbis nobis tradidit hanc necessariam cõmunionem: Vos,*
fratres charissimi, huic qui præsidet vobis ad veritatem docendam, in omnibus obedite, scientes, quòd si
quis eum vnquam contristauerit, ipsum qui ei docendi credidit cathedram, non recipit, ideo nec ipse sus-
cipietur in regno cælorum. Propter quod satagite ad omnem collectam congregationem semper cõuenire,
conuenientes vero semper date operam pro ipso sentire. Et infrà: Si inimicus fuerit alicui malorum pro
actibus suis, vos nolite sperare, vt ipse vobis dicat: cum illo nolite amici esse, sed prudenter obtemperare de-
betis voluntati eius, auertentes vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum. Quæ verba à sanctis Patribus &
1394 *martyribus, nec non & multis Synodis ad hoc propositum allegãtur. Adde quòd sicut Ecclesia est visibilis*
& manifesta, necesse erat, vt caput esset in ea visibile & manifestum, à quo, quantum ad externam poli-
tiam, & ea qua Christus in Ecclesia instituit, gubernaretur & regeretur. Quare non sufficit Christia-
1395 *no, dum in Ecclesia visibili militat, quòd putet, se Christo in cælo regnanti adhærere, quippe cui impossi-*
bile est, nisi cum suis Vicariis communionem teneat. Quare rebelles & ceruicosi aduersarij, quia cum vi-
sibili capite Ecclesiæ non communicant, ad visibilem Ecclesiam minimè pertinent, ac proinde Christo re-
pugnant. Sed argumentum hoc alibi à nobis, tum per scripturas, tum totius Ecclesiæ consensum, ab ipsis
Apostolis vsque in præsentem diem abundè tractatum & corroboratum est, & propediem, si Deus vi-
tam & opportunitatem dederit, in lucem edemus.

Robertus Præsul Arboricensis in tom. 1. de vtroque gladio: *Apertissimè constat, Ecclesiam ex*
1396 *verbo Christi ædificandam super Petrum, quæ iam ædificata erat super Christum.* (Et pòst:) *Nec mirũ,*
si cathedra Petri succedat cathedræ Moysi, adiecta etiam imperandi facultate ac præcipiendi, cùm Chri-
stus ipse dicat: Quæ dicunt, facite. Qui ergo iubet imperata facere in Moysi cathedra, nemini dubium es-
se debet, quin idem ipse obtemperandi necessitatem imponat his, qui Sedi Petri subijciuntur.

1397 Ioannes Quintinus Æduus in Aristocratia: *Caput Ecclesiæ Christus. Petrus etiam petriq; suc-*
cessor in vsu clauium Ecclesiæ caput est. (Et pòst:) *Ista hæc* (inquam) *omnibus cognita, Romana Eccle-*
sia meritò caput habetur aliarum omnium Ecclesiarum orbis.

Fides

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperatores Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ. | *Doctores Catholici.*

fuisse non minus, quàm vocationem Pauli. Ita docet Melanchthon in epistol. ad Rom. & Caluinus in Institution.

erat ab initio. Ex his liquet, nō Deum, sed diabolum ad mala opera quos potest, incitare & impellere. Cæterum (vt Augustinus præclarè dicit ad articulos sibi falsò impositos, artic. 10.) *Nec casus ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccantium prædestinatio Dei aut excitauit, aut suasit, aut impulit. Sed planè prædestinauit iudiciū suū, quo vnicuiq; retributurus est, prout gessit, siue bonum, siue malum.*

[g] Liberum arbitrium post peccatum; esse rem de solo titulo.

De libero arbitrio.

[g] Gen. 4. Dixit Deus ad Cain: *Cur iratus es? Nónne si bene egeris, recipies? Sin autem malè, statim in foribus peccatum aderit.* Luc. 13. *Quoties volui cōgregare filios tuos, Hierusalē, & noluisti?* 1. Cor. 7. *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatē, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruare virginem suam, benè facit.* In epist. ad Philemonem: *Sine consilio tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.* Hinc constat, & malos liberè peccare, & bonos liberè per Dei gratiam benè operari.

[h] Si vxor debitum reddere improbè recusasset, ancillā voluit in viri thorū traduci, quemadmodum ipse dixit in sermone quodam de matrimonio, tom. 4.

1557 | Idem Paulus 3. | Idem Carolus 5.

[h] Christus (Matth. 19.) ait: *Deus ab initio masculum & feminam fecit eos. Propter hoc adhærebit vxori suæ, & erunt duo* (non tres) *in carne vna. Itaq; iam nō sunt duo sed vna caro.* Et 1. Cor. 7. *Viuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Cùm autē vir & vxor iam sint non tantùm in carne vna, sed vna caro, & ideo non possint vsum carnis suæ ab inuicem separare, adeò vt *ne vir quidem* (1. Cor. 7.) *potestatem sui corporis habeat, sed mulier*, etiamsi mulier peccet grauissimè, recusando reddere debitum; non potest tamen vir absque mortali peccato, & æternæ damnationis reatu ad ancillā confugere: *ne quod Deus coniunxit, id homo separet.* Quod Christus vetat fieri. (Matth. 19.) Hoc ergo Lutheri consilium manifestè probat, eum spiritu satanæ repletum fuisse.

[i] Deus ex æquo iubet, nos vxorem ducere, ac cibum sumere & potum. Lutherus in epistol. ad VVolfganyum Reissenbush. Vbi etiam ait, castè & integrè viuere,

[i] Quæ ad vitam cuiusque tuendam pertinent, ea sunt penitus necessaria, vt cibus & potus: nec per votum aliquod ab ijs in vniuersum abstinere quisquam debet. Quæ autem pertinent ad speciem cōseruandam (vt generatio prolis) illa non sunt penitus necessaria. Vnde Apostolus, qui neq; perfectissimos quidem à cibo, potu, & vestitu in totum abstinere permittit (1. Tim. 6.) tamen *omnes optat sui similes esse in abstinendo à nuptijs*, 1. Cor. 7. consulitque, vt *qui sine vxore est, non quærat vxorem*, permittens interim, vt qui non continet, hoc est, qui nec reipsa continet, nec ob causam aliquam cōtinere debet, matrimoniū contrahat. Qui enim debet continere, etiāsi non contineat, is à Paulo (qui semper secundū ius Dei & loquitur, & intelligendus est) pro continente habetur. Debet autem continere qui vel vxorem accipere non potest, quia nulla in eum consentit, vel cuius vxor impedita est, ne possit debitum reddere, vel qui vouit, se nunquam velle vxorē ducere. Nam vt qui vxorem habet viuentem, etiāsi ea sit à latronibus capta, nec restituatur; tamē aliā ducere non potest, sed iure diuino cōtinere iubetur, ne alioqui reus fiat adulterij (Matth. 19. Ro. 7.) sic etiam,

Fides Aethiopum de primatu Episcopi Romani.

Damianus à Goes Eques Lusitanus, Paulo Pontifici Romano tertio: *Aethiopum Imperator cum omnibus suis regnis, sub tua disciplina viuere cupit, nec quicquam magis optat. Nec etiam ignorat, ex Apostolorum doctrina, quam in octo libris digestam habet, Episcopo Romano omnium Episcoporum to-*
1398 *tius orbis Principatum deberi: cui planè sanctéq́ parère vult, ab eoq́ in Christi Ecclesiæ institutis bene & sanctè instrui: ad quod viros doctos sibi dari orat, atque exorare audè affectat.*

1399 Hæc sunt quæ de fide & religione apud nos Æthiopes habentur, & obseruantur: *Credimus in nomen sanctæ Trinitatis &c.* (Et pòst.) *Præterea Pontificem Romanum tanquam primum Episcopū, & Pastorem ouium Christi agnosco, ac omnes Patriarchas, Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, quorum ille caput est: quibus tanquam ipsius Christi ministris pareo, ac obedio.*

Francisci Titelmanni testimonium & sententia de primatu Pontificis Romani.

Franciscus Titelmannus in 7. cap. Canticorum, ad illa verba, *Caput tuum vt Carmelus: Caput Ecclesiæ duplex consideramus, alterum primum & principale, quod est Christus:* (Ephes. 1.) *alterum se-*
1400 *cundarium & vicarium, cui Dominus tradidit vniuersalem & plenariam potestatem soluendi atq; ligandi super vniuersitatem omnium Christi fidelium. Qui propter sui eminētiam, Papa, id est, Pater Patrum ab Ecclesiis meruit nominari. Voluit enim Sponsus à Sponsa abscedens, non solùm ipse caput eius inuisibile remanere, verùm etiam aliud visibile caput suo loco ei aßignare, ne quasi acephala posset ab hosti-*
1401 *bus irrideri. Huius capitis locum post Christi ascensionem primus tenuit Simon Petrus, quem totius Apo-*
1402 *stolici collegij caput & Principem Dominus constituit.* (*Matth. 16. Luca 22. & Ioan. 21.*) *Post hunc verò alij quoq; eiusdem capitis locum obtinuêre, qui in eius locum diuina vocatione & Canonica electio-*
1403 *ne fuerunt surrogati, per quos illa Petri nauicula inter fluctus & procellas turbulenti seculi exitus gubernata, & in fidei rectitudine hactenus non sine peculiari Dei munere conseruata. Vt manifestè pateat, non inanem fuisse sermonem Domini quo dixit Petro, Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.*
1404 *Quod quidem non solùm ad ipsam illam singularem Petri personam pertinere arbitrandum est, verùm etiam ad vniuersos posteros, & successores illius, qui secundùm diuinam & Canonicam electionem, ad huius Pastoralis regiminis vniuersalem curam fuerint assumpti, quemadmodum & cætera, quæ paulò antè citata sunt, vt dicta Petro, illis quoque dicta intelliguntur, iuxta sanctorum & Orthodoxorum Patrum enarrationem.*

Petrus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1?37	Idem Paulus 3.	
		Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

viuere, tam non esse in manu nostra, quàm omnia Dei miracula. Et ideò votũ continentiæ impossibile minimeque seruandum esse.

[k] Non esse aduersus Turcas prœliandum.

[l] Non tantùm humanam naturam, sed etiam diuinã, seu verum Deum pro nobis passum esse & mortuum. Quia quod vni naturæ proprium est, hoc communicatur alteri, propter inseparabilem cohærentiam: vt passio competit humanæ naturæ, & tamen eam diuina

Doctores Catholici.

qui castrauit se propter regnum cælorum (Matth. 19.) hoc est, qui ob vitæ æternæ amorem fecit, vt iure diuino eunuchus fieret, nec iam legitimos filios generare queat, (hoc autem nullo modo fit, prætérquã voto continentiæ) is etiam si actu continere nõ vult, tamen vxorem ducere non potest, *quia se castrauit*, non quidem naturaliter & facto externo, sed euangelicè & iure diuino; tantumq; abest, vt hoc continentiæ votum sit impossibile aut inhonestum, vt Christus ad illud nos adhortetur, dicens, *Qui potest capere* (vt se castret propter regnum cœlorum) *capiat*, id est, *castret se*. Quod proculdubiò nihil est aliud, quàm si dixisset, voueat continentiam, seu voueat se vxorem non ducturum. Quamdiu enim hoc non vouet, etiamsi abstineat ab vxore, nõdum castrat se, nec eunuchus fit, quia nondum habet se ad similitudinem Eunuchi, aut hominis castrati. Nam eunuchus & castratus non modò non generant, sed nec possunt generare filios. Is ergo qui potest capere hoc donum continentiæ, admonetur, vt voueat, se nunquam ducturum vxorem. Satis ergo est, vt illo tempore quo vouet, capere hoc possit. Nã alioqui nunquam voueret, si deberet semper timere, ne fortè postea non posset illud donum capere. Est autẽ aliquando vouendum, prout ipsa Christi verba apertissimè sonant: Igitur si quis semel vouerit, non aliter debebit votum suum posteà seruare, quoad iuris diuini obligationem, & à liberis procreandis refrenationem: quàm si vel natus, vel etiam ab hominibus factus fuisset eunuchus.

[k] Roffensis in artic. 34. contra Lutherum: *Si possessiones nostras bello defendere licet aduersus Christianos (quemadmodum ostendimus licere, non solum ex Augustini testimonio, verùm etiam ex Baptistæ doctrina, quam ipse militibus Luc. 3. tradidit:) quantò magis aduersus Turcas præliari licet?* (Et pòst:) *Si nemo Turcis repugnet, idem reliquis Europæ prouincijs eueniet, quod alijs pridem euenit, timendumque ne inexpectata clades (vt olim Constantinopolitanos) sic propediem reliquos opprimat.*

Diuinam naturam non esse passam aut mortuam pro nobis.

[l] Licet eadem sit in Christo diuinæ & humanæ naturæ persona, & ideo per communicationem idiomatum ea quæ sunt vnius naturæ, attribuantur personæ solam diuinam naturam (vt Deus) vel solam humanam (vt homo) significanti: tamen neutrius naturæ proprietates alteri naturæ attribui possunt. Itaq. *filium Dei* rectè dicimus *morti traditum*, diuinam verò eius naturam non item. *Dominum gloriæ crucifixum* Apostolus dicit, non tamen diuinam gloriã. Cum enim vtraque natura in vna & eadem persona conueniat, sed non vna & eadem in se fiat: vt per solam personam fit naturarum vnio, sic per solam personam communicantur vtriusque naturæ proprietates, Deus patitur, Deus moritur, quia Christus, qui est Deus, patitur & moritur. Sed si homo etiam non esset, non rectè diceretur

Petrus de Anchorano ad lib. 6. decretalium ad c. Fundamenta de ele-ctione lib. 6. *Deus distin-*
xit Dominia, præferens Papam in spiritualibus, & Imperatorem in temporalibus, & secundùm hoc non
1405 *esset disputandum, quis sit maior: & quilibet debet reputari maior in suo Dominio. Dic tamen, vt nota-*
tur de iudic. c. Nouit. & de foro compet. c. Licet. per Innocentium. Ibi autem constat, Innocentium
dicere, ad officium Pontificis spectare, *vt de quocunque mortali peccato corripiat quemlibet Christia-*
num, seu magnum, seu paruum.

1406 Clemens Monilianus Cardinalis Araæ cæli Catholicarũ institutionum cap. 57. *Romanus Pon-*
tifex succedit B. Petro in ea perfectione potestatis & dignitate Vicariatus Christi, qua ipse beatus Pe-
trus à Christo in Ecclesia est sublimatus.

Et antè in eodem capite, *Fides habitualis ita necessaria est ad esse Papam, quòd sine illa nec potest fie-*
ri Papa, nec conseruari in Papatu. Et pòst: *Christus dicit expressè, se super fidei confessionem fundatu-*
rum Ecclesiam, & propter talem fidei confessionem promisit, se daturum Petro in præmium claues regni
cælorum. Vnde Papa hæreticus effectus, iure diuino eo ipso est Papatu priuatus. Licet enim, vt persona pu-
1407 *blica & communis, in dandis toti populo Christiano fidei decretis (vt piè creditur) errare non possit: vt*
tamen singularis & priuata persona, & errare potest, & hæreticum fieri nonnulli opinantur.

Idem Monilianus cap. 107. *Sacræ literæ docent, quòd conciliũ non debet sine Papæ authoritate con-*
gregari. Vnde in simili (primo Machab. 14.) dicitur, quòd inter alia, quæ Simoni sacerdoti magno totius
populi & omnium sacerdotum consensu attributa sunt, hoc singulare priuilegium fuit, vt conuentus sine
ipso non fieret in regione. Cùm autem secundùm Apostolum sacerdotium veteris legis figura sit sacerdotij
noui instrumenti, & summus sacerdos noui Testamenti, prout Paulus ad Hebræos testatur, excellentio-
ris sit dignitatis, quàm veteris: non est dubium, quin simile priuilegium diuina institutione habeat sum-
1408 *mus sacerdos & Pontifex in lege noua, ne videlicet sine eius authoritate conuentus vniuersalis fiat in*
Ecclesia.

Felicianus Ninguarda in assertione fidei Catholicæ art. 10. *Si Papa Antichristus esset appellan-*
dus, ad quid Christus ipsum tamdiu perseuerare permisit? Omnis enim plantatio quam non plantauit Pa-
ter cælestis, (Matth. 25.) eradicabitur. Quare vnumquemque Pontificum mundo talem esse, non mani-
festauit Christus, & spiritu oris sui non interfecit? Nam ait Apostolus, de ipso Antichristo loquens (2.
Thessal. 2.) Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui Impossibile
1409 *nempe esset, quòd Deus tot, & tantos homines, Principesq́ue, amore, feruore, zelo erga Christum affectos,*
Romano Pontifici (si talis esset) obediendo, perire permisisset, & tantam Romanorum Pontificum succes-
sionem sustinuisset, sed tandem ipsis finem prorsus imposuisset, quemadmodum omnibus reliquis hæreti-
corum sectis, quæ non diu perseuerare valuerunt. Qualis enim reperiri potest synagoga, quæ tantam, diu-
tinamq́ue suorum Pontificum retinuerit successionem, quemadmodum Romana fecit Ecclesia? Fortassis
Simoniacorum, vel Ebionitarum, aut Marcionistarum, Manichæorum, Pelagianorum, Arrianorum, aut
Lutheranorum? Qui Martino illorum Deo adhuc viuente, inter se diuisi, neminem in superiorem reco-
gnoscentes, diuersas constituerunt factiones, vt citius eradicarentur: cùm omne regnum in seipsum di-
uisum desolari sit necesse Quod indicat, ipsorum sectas verè Antichristi esse synagogas, & non Chri-
sti Ecclesiam, quæ vna est, sectionem non patiens, vti benè dicebat Cyprianus lib. 2. epist. 12. Ecclesia Ca-
tholica vna esse potest, scindi, vel diuidi non potest, & omnes hæreses destruens, quemadmodum benè ait
1410 *& Laurentius Pudericus Neapolitanus, in Breuiario Decreti 24. quæst. 1. cap. Memor. Romana Ecclesia*
nullam hæresim tenet, sed hæreses destruit.

Antonius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

uina quoque subijt: *Propriũ filium pro nobis tradidit, Dominum gloriæ crucifixerunt.* Hanc doctrinam ex ore docentis Lutheri bona fide exceptam Musculus euulgauit, auctore Staphylo in respons. ad maledicentiã Andreæ Musculi.

Hæreses Lutheranorum circa sacras scripturas.

ᵃ Solis scripturis credẽdum esse, nec alia esse in fidem & mores necessariò trãsferenda, præter illa quæ in expresso Dei verbo continentur. §. Hoc isti valde impudenter & penè contra communem sensum affirmant, quia ipsarum scripturarum Canonẽ ex non scripta traditione acceperunt. Itaque dum non scriptas traditiones reijciũt, ipsarum scripturarum & numerum, & ordinem, & authoritatem reijciũt, quia nos hæc omnia per solam traditionem accepimus.

Ibid. Carolus 5.

1558 Idem Paulus 3.

De scripturis quas Lutherus & eius discipuli à Canone abiecerunt.

ᵇ Cùm Lutherani abiectis traditionibus Ecclesiasticis

Doctores Catholici.

diceretur Deus pati & mori. Cùm ergo Deus quidẽ moriatur, sed tamen non quia Deus, verùm quia homo; vtiq; id vocabulum quod hominis rationem prorsus excludit, prorsus etiã excludit mortis & passionis rationem. Tale autem est vocabulum *naturæ diuinæ.* Illa enim nec est homo, nec natura humana. Dicere igitur, naturã diuinam esse mortuã, nihil est aliud, quàm dicere, Deum quà Deus est, mortuum esse. Quod ita si esset, etiam pater & Spiritus S. moreretur: quia vterq; illorum Deus est. Hæc hæresis in *Theopaschitis* iam olim dãnata fuit. Sed magnopere laborat diabolus, vt talis cõtumelia naturæ diuinæ inferatur; & quoties aptum ad eãrem instrumentum nanciscitur, non prætermittit huiusmodi blasphemias euulgare.

Verbum Dei multis alijs modis, quàm per scripturas nobis reuelari.

ᵃ Dietenbergius in Freno Lutheranorũ c. 1. *Spiritus sanctus non per solas nudas scripturas loquitur, sed per Christum. (Heb. 1.) Prophetas (Luc. 1.) Apostolos, (Matth. 10.) Euãgelistas (Luc. 10.) Pastores & doctores (Ephe. 4.) Synodos vniuersales. (Mat. 18. & Act. 15) Apostolicas traditiones (2. Thessal. 2.) per generales Ecclesiæ consuetudines (1. Cor. 11.) deniq; per Spiritũ sanctum Ecclesiam suam docet, docebitq́ amodo vsq; in sempiternum (Ioan. 15.) non se obligans ad solam chartã & atramentum. Nec enim Deus frustrà dedit sacerdotes ad ambiguitates legis definiendas (Deuter. 17.) nec in vanũ iussit legem ex ore sacerdotis requiri (Malach. 2.) nec sine causa Christus Apostolis dixit (Luc. 10.) Qui vos audit, me audit.* (Et post:) *Nec enim Dominus solis scripturis vsus est, sed exemplis, parabolis, rationibus à natura sumptis, quemadmodum & Paulus Poëtarũ carminibus, consuetudine, Apostolicisq́ traditionibus. Denique Apostolus (Rom. 10.) fidem ex auditu esse protestatur. Quòd si ex solis scripturis fides hauriẽda esset, diceretur potius fides ex visu esse, vel ut ex primo fidei principio; cũ tamen Dominus ipse (Matth. 28.) iusserit Apostolos ire & docere omnes gentes, vt seruarent omnia quæcunque mandasset illis, hoc est, quæ audiuissent ab illo. Auditus igitur est verum fidei principium. (1. Cor. 15.) Sic prædicauimus, & sic credidistis. Et (Matth. 4.) De omni verbo quod procedit ex ore Dei, viuit homo, siue id verbum procedat per atramentum & chartam, seu tantùm viua voce Pastorum & doctorum (2. Thess. 2.) Hæc qui spernit, non hominem, sed Deum spernit.* (1. Thessal. 4.) §. Illud insigniter animaduertendũ est, eos qui solas vrgent scripturas, ex ipsis scripturis docere non posse, quot sint scripturarum libri, aut quis earum certus canon. Cùm ergo ipsis scripturis fides aliundè, hoc est, ex traditione non scripta fiat: vtiq; traditio vniuersalis, quæ nisi verbum Dei esset, scripturas indubitatè ostendere non posset, in omni etiam alia causa pro verbo Dei vero & indubitato habenda est.

ᵇ Melchior Canus Episcopus Canariensis de locis Theologicis lib. 1. c. 7. *Iudiciũ de scripturis per scripturas ipsas nullo pacto idoneum esse potest. Nam vt de pluribus alijs taceamus, quorum similis omnino causa est, certè libros Ruth, Esther, Iob, esse Canonicos,*

nullo

1411 Antonius Flotebellus de authoritate Ecclesiæ: *Nullum à Christo constitutum fuisse Ecclesiæ re-*
ctorem atque Antistitem, repugnat sacris Euangelijs, repugnat grauißimorum scriptorum testimonijs,
repugnat Imperatorum legibus, antiquißimorum conciliorum iudicijs, totius Christiani nominis perpe-
tuo consensui: deniq; rectæ multitudinis cuiuscunque hominum regendæ rationi repugnat, & vero Dei
ipsius etiam instituto, quod in constituenda Iudæorum Ecclesia declaratum est. An populus Iudaicus, qui
præ Ecclesia Christiana exiguus fuit admodum & pusillus, vsq; eò curæ Deo fuit, vt Pontificem illi per-
petuò præsidere voluerit, ad quem controuersiæ deferrentur, cuius decreta & iudicia rescindere aut im-
probare non esset fas, id quod, vt in Deuteronomio est, capite etiam sancitum fuit, Ecclesia Christi, quam
Deus, repudiata Iudaica, sibi adoptauit, cui non terrestria & caduca bona proposuit, sed cælestis eam hæ-
reditatis, & beatitudinis, ac gloriæ suæ participem esse voluit, quam tantoperè dilexit, vt eam filij sui cru-
1412 *ciatu & morte redemerit: cùm quidem Christus ab vno eam moderatore & Principe regi voluisset, quò*
commodius gubernaretur, paxq; in ea & cõcordia facilius seruaretur, quibus temporibus potißimùm re-
ctoris præsidium, authoritatem, & prouidentiam requirebat, in seditionum procellis ac tempestatibus sine
duce, sine gubernatore, deserta ac destituta est?

1413 Marianus Socinus Senensis ad tit. Decretalium, de foro competenti. c. significasti. nu. 10. *Pa-*
pa non debet submittere se iurisdictioni Iudicis secularis, quia hoc redundaret in opprobrium Dei, cuius
Papa Vicarius est.

Idem Marianus c. licet ex suscepto, eodem tit. nu. 6. *Iesus Christus Vicarium suum cõstituit Pe-*
1414 *trum & successores, dum dixit, Pasce oues meas. Et rursus, Tu es Petrus, Matth. 16. Et licet in multis*
distincta sint officia & regimina mundi: quandoque tamen necessarium est recurrere ad Papam, siue sit
necessitas iuris, quia alius non est Iudex superior, siue facti, quia de facto minores iudices vel non possunt,
vel nolunt iudicia exercere.

1415 Idem ad c. qualiter & quando 2. ext. de accusat. num. 5. *Papa est ille, qui confirmat constitutionem*
concilij, non econtrà. Pro quo facit (secundùm Hostiensem) quia confirmatio pertinet ad superiorem: &
ideò statutum Papæ non confirmatur à concilio, cùm sit inferius.

Ambrosius Catharinus Archiepiscopus Compsanus in epist. ad Iulium 3. Pontificem maxi-
1416 mum: *Illud Catholicum est, quod scriptura euidenter profert, quod Catholica recipit ac declarat Eccle-*
sia: in quod vnanimes sancti Patres conueniunt: denique quod ex contentione & inquisitione à tua illi-
batißima Sede & veritatis cathedra, vt Catholicum, certa sententia fuerit definitum.

De eri-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperatores Rom.
		Carolus 5.
1540	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

siasticis auctoritatem solis Scripturis deferrent, pateret, vt scripturas saltẽ quã plenissimas esse cuperent, nec vllam earũ partẽ tollerent. Nunc autem negârunt eos libros veteris Testamẽti, qui nõ erant in canone Iudæorum, Baruch, Tobiã, Iudith, Sapiẽtiam, Ecclesiasticũ, & duos Machabæorũ libros. Tum autem ex nouo Testamẽto alios ferè totidem libros sustulerunt. Nã Iacobi Epistolam Lutherus *aridam et stramineã appellat*, quæstionem etiam mouet de Epistola Pauli ad Hebræos, de secunda Petri, & de secunda & tertia Ioannis, de Iudæ Epistola, & Apocalypsi Ioannis Apostoli.

De Iacobi Epistola.

Caluinus in Præfatione ad Epistolam Iacobi non sequitur Lutheri iudiciũ, sed potius nihil se in ea videre ait quod non sit dignum Apostolico spiritu.

189. *De epist. D. Iacobi cẽsura ministrorum Heluetiæ.*

[a] Ministri cõgregationum Heluetiæ in confessione quam ediderunt an. 1566. cap. 15. ita scribunt: *Iacobus dixit*

Doctores Catholici.

nullo modo ex ipsis scripturis comprobabitur. Deinde si in controuersia sit, an ambo Testamenta nouum & vetus Deo auctore sint edita: per nullam alterutrius Testamenti auctoritatem hæc disceptatio componi potest. Qua enim ratione de toto volumine dubitabitur, eadem quoq; de qualibet particula voluminis ambigetur. Necesse est igitur, huius quæstionis aliquẽ, præter sacras scripturas, iudicem constituere. Præterea priuatas cuiusque vel reuelationes, vel opinationes velle sequi; idq; in quæstione fidei necessaria, stultũ erit. Pro sua etenim factione quisque definiet, & quæ ipse existimauerit, ea sibi asseret à Deo reuelata. Quid? quòd nullus homo priuatus habet in Ecclesia certã auctoritatẽ, nullus apud reliquos fideles exploratã & solidã veritatem? Ab Ecclesia igitur est determinãdum, quisnã liber sit Canonicus, & illius auctoritas certa regula est, ad libros vel in sacrorum numerum recipiendos, vel etiam ex eo numero reiiciendos. Hãc tenuit Iren. lib. 3. aduers. hæreses c. 2. 3. & 4. & Aug. lib. cont. Faust. 13. c. 4. & li. 28. c. 2. & 4. & 2. lib. de doctr. Christian. c. 8. Deniq; in lib. cont. epist. Manich. c. 5. Vbi illa est omnium sermone trita sententia, Euangelio non crederẽ, nisi me Ecclesiæ moueret auctoritas. Hæc eadem definitur à concilio Toletano 11. in hæc verba: Si quis dixerit vel crediderit, alias scripturas esse Canonicas, præter eas quas Ecclesia Catholica recipit, anathema sit. Nõ est autem vnde commodius atque constantius huiusmodi iudicium censuramq; petere debeamus, quàm ab Ecclesia, quæ est columna & firmamentum veritatis. Atque (vt Augustinus cont. Faust. lib. 28. c. 4. ait.) Si Apostolus Paulus non inueniret in carne Apostolos (Gal. 2.) cũ quibus conferret Euangelium, Ecclesiæ illi omnino non crederet. Ostendit se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri & qui cum eo erãt fuisset sententia roboratum. Ego verò primùm sentio, ad Apostolos pertinuisse libros sacros probare, non reiicere. Existimo deinde, huiusmodi traditionem Apostolicam non alia ratione melius innotescere, quàm per Patres & Doctores Ecclesiæ post Apostolos succedentes. (Et c. 8.) *Nec tamen fidei vltima resolutio fit in Ecclesiæ testimonium. Sed licet oporteat humana quædam & exteriora adminicula interuenire, sine quibus non eramus credituri, quoniã ab his quæ sunt notiora nobis, ad ea quæ minus nota sunt, quodam quasi naturæ ductu ferimur: tamen ratio formalis assentiendi lumen fidei est, quod Deus infudit credenti. Vnde Ioann. 4. Iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.*

Idem Canus c. 9. probat, omnes istos quatuordecim tam veteris quàm noui Testamenti libros ab hæreticis negatos, verè Canonicos esse; idque per auctoritates tum Pontificum, Innocentij, Gelasij, Augustini & Isidori, tum etiam conciliorum Laodiceni, Carthaginiensis, Florentini & Tridentini.

[a] August. in lib. 83. quæst. c. 76. *Qui putant, Iacobi sententiã Pauli sententiæ (Rom. 3.) contrariam esse, possunt arbitrari etiam, ipsum Paulum sibi esse contrarium, quia dicit (Rom. 2.)*

DD

De origine Societatis Iesu, & quo fructu fidem Christi tum in Europa confirmârint, tum in Asia propagârint.

Iacobus Payua Andradius Lusitanus in lib. de origine Societatis Iesu: *Ignatius Layola Canta-
ber in Pōpeiopolitanæ arcis obsidione, à Gallis vulneratus & captus, ab illo die cùm viginti sex annos na-
tus esset, non armis modò, verùm etiam omnibus humanis curis & cogitationibus abiectis, Christianæ
militiæ se addixit. Cumq́; in pœnitentiæ, charitatis, virtutumq́; omnium palæstra se aliquot annis exer-
1417 cuisset, iamq́; optimi quidam viri se commilitones illi adiunxissent: anno Dom. 1540. à Paulo tertio Pon-
tifice maximo Contareni Cardinalis opera impetrarunt, vt institutum ipsorum (quo erudiendæ iuuen-
tuti, & hominum animis tam doctrina salutari, quàm peccatorum extirpatione purgandis vacare decre-
uerant) confirmaret. Quod sapientissimus Pontifex libentissimè fecit, atque adeò diuino quodam spiri-
tu, qui in Pontificibus peculiari quadam ratione residere solet, afflatus, prædixit, hanc vitæ rationem ma-
ximæ instaurandæ Christianæ Reipublicæ auxilia esse allaturam. Ne verò inconsideratè tantam rem
gessisse videretur, principio cauit, ne plures quàm sexaginta viri ad eam Societatem asscriberentur.*

*At posteaquàm idem Paulus 3. Pontifex prudentissimus intellexisset, quàm illi se indies præclarius
in curanda animarum salute gererent, & quantum pietate, fide, honestate, grauitate, innocentiaq́; excel-
lerent: ne Spiritui sancto, quem instituti huius auctorem, atque procuratorem esse apertissimis indiciis co-
gnouerat, resistere videretur: anno à Christo nato 1543. illud ipsum rursus firmauit, & Apostolica au-
1418 ctoritate communiuit, neque vllis ipsum terminis aut virorum numero circumscriptum esse voluit, quod
augeri, atque amplificari summopere iam optabat. Prævidebat enim sanctissimus Pontifex, nullam fore
tam barbaram & incultam gentem, quam horum hominum ardentissima charitas non esset peruasura,
nec vllum tam apertum ac ingens periculum, cui pro Christi gloria non illi se libenter offerrent.*

*Erat per id temporis Romæ Petrus Mazcarenhas Lusitaniæ Regis ad Summum Pontificem Orator. Is
1419 à Paulo tertio impetrauit, vt ex illa Societate duo viri, Franciscus Xauier, & Simon Rodericus in Lusi-
taniam anno Dom. 1541. mitterentur. Cùm autem Ioannes Lusitaniæ Rex ex India ac cæteris Orien-
tis prouinciis quæ Lusitano Imperio subsunt, cælestes potius quàm terrenas opes quæreret: relicto in Lu-
sitania Simone Roderico (vbi prima societatis Iesu fundamenta iaceret) curauit, vt Franciscus Xauier in
Indiam nauigaret, vt Christum Iesum Barbaris hominibus cum reliquis religiosis viris, qui illud iam
ibi munus præclarè obibant, annunciaret.* (Et pòst:)

*Vt verò egregios aliorum ordinum viros, præsertim instituti D. Dominici atque Francisci, qui in iis-
dem prouinciis Euangelio amplificando summa cum laude incumbunt, & de Christi Ecclesia præclarè
admodum merentur, taceam: vix sanè dici potest, quot hominum millia, diuina inprimis virtute, Socie-
tatis verò Iesu opera, & industria, idolorum impietate abiecta, fideiq́; lumine illustrati, sacro sunt laua-
cro expiati, adeò vt non semel Goæ, quæ inter omnes Indiæ ciuitates quæ Lusitano Imperio subsunt, regia
est atque præcipua, tria circiter hominum millia simul baptizati fuerint. Et vt ex eorum Ducum qui in
India Regis locum ac vicem tenent, literis nuper ad Lusitaniæ Regem potentissimum Dominum meum
missis constat, intra vnum aut duos annos ex barbaris illis hominibus viginti ferè millia Christianæ mi-
1420 litiæ sese sacramento obligarunt, quos diligenter salutaribus documentis Societatis Iesu viri imbuunt,
atque pietate, & religione instituunt.*

*Quid commemorem eos qui illorum opera, & incredibili diligentia quotidiè omnem impietatem
abiiciunt, & sacro lauacro expiantur in Tana, Cochim, Malacha, Malucho, Amboim, Ormuz, Daman,
1421 Coulam, Mannar, vbi octoginta iam circiter hominū millia in Christi Iesu, Euāgeliiq́; dilucidam cogni-
tionē venerunt: cùm nullus ferè sit angulus in latissimis illis regionibus Orientis, quem officiosissimi hi
viri præclara Euangelij luce non aliqua ex parte illustrauerint? Quibus verò ac quantis laboribus his in
rebus perfungantur, satis intelliget, qui nauigationum discrimina, in perdiscendis barbaris & incultis
linguis difficultatem, atque abducendis agrestibus animis ab ea in qua nati & educati sunt, perfidia,
& superstitione, negotium secum perpenderit.*

Inter

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1540	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

dixit opera iustificare, non contradicens Apostolo, resciendus alioqui: Ergo isti nô admittunt Epistolam Iacobi, tanquam quæ verbû Dei fuerit: alioqui nullâ ob causam reiici posset. Sed ideò recipiunt eâ, quia putât se posse Iacobum ita intelligere, vt non contradicat ipsorum sententiæ in Paulo interpretando.

190. *De Castaleone.*

ᵃ Sebastianus Castaleo Anabaptistas in ea re sectatus, dicebat Canticû Canticorû esse colloquiû Salomonis cum amica quadam sua Sunamitide, quod est profani potius, quàm sacri amoris argumentum. De venereis enim amoribus hîc agi, Castaleo impiè putauit.

ᵇ Anabaptistæ plurimos veteris ac noui Testaméti libros reiiciunt, etiâ præter illos, qui per alios Pseudoëuangelicos à Canone remouentur, vt librum Iob, Psalterium Dauid, librum Danielis Prophetæ.

De intelligentia scripturarum.

ᶜ Quas autem scripturas Lutherani, Zuingliani aut Anabaptistæ recipiunt, eas recu-

Doctores Catholici.

(Rom. 2.) *Factores legis iustificabuntur.*

Michaël Medina de recta in Deû fide, lib. 6. ca. 8. *Epistola Iacobi recensetur inter Canonicas scripturas ab Innocétio 1. in ep. ad Exupertum in cõcil. Carthag. 4. can. 47. ab August. lib. 2. de Doct. Christ. à Gelasio, ab Isidoro etiam & Damasceno; denique à conciliis Florentino & Tridentino: adde & Mileuitanum* c. 7.

Ibid. c. 23. *Fex hæreticorum nostra memoria cû epistola Iacobi bellû gerit irrecõciliabile ob inueteratû bonorum operû odiû, quo sua sterili fide contenti flagrant. Hæc enim caput omnium hæresum amputat, dum ait, fidem sine operibus mortuam esse; Iacob. 2. Eusebius lib. 2. Ecclesiast. historiæ c. 23. Scimus, inquit, Epistolam Iacobi & Iudæ cum cæteris ab omnibus pæne Ecclesiis recipi. Et Hieronymus de Viris illustribus: Iacobi (ait) Epistola paulatim tempore procedente obtinuit auctoritatem.*

Sixtus Senensis Bibliothecæ sanctæ lib. 7. *Lutherus abiecit de Canone epistolam Iacobi, nulla alia de causa, quàm quòd dogmati suo de iustificatione per solam fidem aduersetur.*

ᵃ Sixtus Sen. lib. 8. hær. 8. *Tales sunt similitudines, per quas adamata sponsa describitur, vt si iuxta literam exponatur, magis eã deturpent, quàm exornent. Dicit enim sponsam habere amplum caput instar montis Carmeli, oculos persimiles piscinis magnis, quæ sunt in Esebon, nasum instar turris, quæ respicit contra Damascû. Oportet igitur in hoc Salomonis, viri omniû sapientissimi, Cãtico, nõ carnale aliquid, sed castas Christi & Ecclesiæ nuptias intelligere, quarû Epithalamiû præsenti volumine canitur: Sicuti omnes Patres & concilia rẽ intellexerût.*

ᵇ Præter consuetudinem auctoritatemque Ecclesiæ, quæ libros Iob, Dauidis & Danielis semper velut Canonicos recepit, vt cõstat ex Laodiceno & Carthaginensi cõciliis: etiam Sixtus Senensis in Bibliothecæ sacræ libr. 8. respondet illis Anabaptistarum friuolis obiectionibus, quas opponunt.

ᶜ *Gregorius Nazianzenus & Basilius Magnus* (auctore Rufino histor. Eccles. lib. 2. c. 9.) *per annos tredecim solis diuinæ scripturæ voluminibus operã dabant: earumque intelligentiam non ex propria præsumptione, sed ex maiorum scriptis, & auctoritate sequebantur: quos & ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat.* Hunc morem seruabât sancti Patres. At contrà, quod nunc Caluinistæ & Lutherani dicunt seipsos facere, id veteres hæreticos facere solitos esse, antiqui Patres attestantur. Tertullian. in lib. de Præscript. aduers. hæret. ait: *Ista hæresis non recipit quasdam scripturas: & si quas recipit, adiectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui interuertit. Et si recipit, non recipit integras: & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstrepit adulter sensus, quantum & corruptor stylus. Varia præsumptiones necessariò nolunt agnoscere ea per quæ reuincuntur. his nituntur, quæ ex falso composuerunt, & quæ de ambiguitate ceperunt.* Itaque Tertullianus ibidem rectè admonet, priusquã in scripturis certamen cõstituatur,

 illud

1541 *Inter egregios verò sanctissimæ huius societatis viros, qui de Christi Ecclesia præclarè admodum in Orientis regionibus promeriti sunt, fuit Franciscus ille Xauier, vaticinandi spiritu (vt ex Lusitanis hominibus, qui cum eo familiariter vixerunt, accepimus) cum primis exornatus, quem omnes Indiæ incolæ velutì alterum Franciscum Minoritarum parentem habent, & illius corpus (quod integrum huc vsque non sine miraculo conseruatur) religiosissimè colunt & venerantur; qui cùm crebris aliquorum sermonibus Iapanicæ gentis ingenium morumq́; suauitatem intellexisset, in magnamq́; spem venisset, fore, vt Iapanici innumerabilibus diis, quibus maxima cum superstitione sacra facere solent, abiectis & repudiatis, veram Christi fidem complecterentur, Christianiq́; nominis gloriam consectarentur; illo nauigauit, Christianæq́; religionis ibi prima fundamenta iecit, quam alij deinde eiusdem societatis viri, nouem iam templis exædificatis, maiorem in modum auxerunt & amplificârunt.*

5. Hoc verò tantum propagandæ fidei studium & donum à Pontificis Romani primatu promanasse, dubitare non potest, qui videt, alios Episcopos non nisi de sua quemque prouincia solicitum esse (atque vtinam hoc ipsum omnes præstarent:) Romanum verò Episcopum & singulorum negligentiam domi supplere, & de Christi Euangelio Barbaris annunciando, vel solum, vel certe supra omnes alios solicitè prouidere. Cuius Ecclesiæ primatus si non esset à Deo: vnde, obsecro, haberet, vt tam præclarè supra omnium aliorum Episcoporum cathedras de fide Christi mereretur?

Cardinalem Polum & libros doctissimos conscripsisse, & damna maxima pertulisse, & labores grauissimos subiisse pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

Reginaldus Polus Cardinalis pro vnitatis Ecclesiasticæ defensione quatuor libros ad Henricum octauum eiusdem vnitatis in Anglia euersorem conscripsit. In quorum secundo ait, *Deum ita voluntatem suam Ecclesiæ patefecisse, vt nomen hoc nouum Ecclesiæ dederit* (Isaiæ 62.) *Vocaberis voluntas mea in ea. Interroga ergo maiores tuos* (*Deut. 32.*) *& dicent tibi, Petrum à Christo accepisse Christi in terris locum, capitis locum in Ecclesia, cui qui succedunt Romani Pontifices, eundem locum teneant.*

1411

Pòst autem, accuratissimam disputationem *de Petra*, *super quam Christus ædificabit Ecclesiam suam*, instituens eo argumento probat, nescire hæreticos quid illis verbis significetur; quia *modò Christum, modò fidei confessionem, modò etiam Ecclesiam* dicunt illam Petram esse. Ipse autem docet, Simonem Christi potestate præditum, Petram esse, de qua Christus (Matth. 16.) agit. In cuius rei signum nomen Simoni mutatum esse, vt qui Petrus à petra diceretur. Et cùm Christus Ecclesiam, quæ multitudine hominum constat, exædificare in animo haberet; ante omnia locutus est de lapide vno, qui tanquam caput reliquis membris prouideret: *quasi planè intelligi vellet, multitudinem nullam posse vllo modo consistere, nisi in vno aliquo firmaretur. Eoq́; magis decere, illam multitudinem, quæ vnitatis vinculo reliquas omnes superaret (qualis futura erat Ecclesia) ad vnius*

1414 *curam ac solicitudinem reduci. Quod ipsum Apostoli, natura illis indicante, cùm viderent, non semel præsente Christo contenderunt, quis eorum maximus foret. Hanc contentionem de Principatu Christus ad humilitatem eos cohortans, sic ab initio repressit, vt clarè non intelligerent, quem cæterorum Principem faceret.*

Sed tandem

[illegible] Dei, *seu* [illegible] *ita Ecclesiæ* *[illegible] ce[illegible]io.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

recusant vel secũdum traditionem Ecclesiasticam, vel secundùm interpretationem antiquorũ Patrum intelligere, adeo vt ministri Heluetiorum in confessione fidei an. 1566. editæ dicant: *Illam dumtaxat scripturarũ interpretationẽ pro orthodoxa & genuina agnoscimus, quæ ex ipsis est petita scripturis.* (Et pòst: *Non patimur, nos in controuersis religionis vel fidei causis vrgeri nudis Patrũ sententiis, aut cõciliorum determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiã multitudine idẽ sentientium, aut longi temporis præscriptione. Ergo nõ alium sustinemus in causa fidei iudicem, quàm ipsum Deum per scripturas sanctas pronuntiantem, quid verum sit, quidve fugiendum. Ita iudiciis non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Hæc illi.

Idem
1541 Paulus 3.

Idem Carolus 5.

191. De Svvenckfeldianis.

[a] Svvenckfeldiani sacras literas penitus abiiciunt & ab

Doctores Catholici.

illud prius quærẽdum, *quibus competat fides ipsa, cuius sint scripturæ, à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina qua fiunt Christiani. Vbi enim apparuerit, esse veritatem disciplinæ & fidei Christianæ: illic erit veritas scripturarũ, & expositionũ, & omniũ traditionum Christianorum.* Hæc Tertullianus. Portò Augustinus cùm dixisset, (in Ioan. tractat. 18.) *non esse natas hæreses, nisi dum scripturæ bonæ intelliguntur non bene*, & (in lib. 83. Quæstion. q. 69.) *non posse hæreticis errorem oboriri palliatũ nomine Christiano, nisi de scripturis non intellectis.* idem alibi (de moribus Ecclesiæ Catholicæ lib. 1. c. 1.) remediũ contra malam scripturarum intelligẽtiam adhibens: *Quis* (inquit) *mediocriter sanus nõ intelligat, scripturarum expositionem ab his petendam esse, qui earum doctores se esse profitentur?* Cuius rei grauissimas aliquot rationes tradit in lib. 2. contra Iulianum. Primùm enim, Patres antiqui (quod optimorum iudicum est) *ab omni odio & amicitia vacui sunt*, quia tunc scripserunt, quando adhuc nulla fuit mota lis de illis quæstionibus quas nunc agitamus. Deinde, *Sancta Ecclesia per tales Pastores plantata, rigata, ædificata creuit.* Id vtiq; signum est, eos Deo placuisse. Quod certe illis non accidisset, nisi veritatem fidei docuissent. Postremò, quo propinquiores Apostolis erant, eo faciliùs, quid ab illis prædicatum fuerat, didicerunt. §. Cùm ergo Catholici & plures scripturas recipiant quàm hæretici, & non minus diligenter eas & inter se, & cũ regula charitatis cõferant, atq; etiam Patrum, & conciliorum fidem doctrinamque cum sua scripturarum intelligentia consentientem habeãt, cum præterea consuetudine maiorum & præscriptione longi temporis nõ parum adiuuentur, & quod omnium caput est, cum nihil de suo confingant, sed ita dumtaxat interpretentur scripturas, quemadmodum à Spiritu sancto pluribus modis veritatem reuelante acceperunt: fieri non potest, quin Catholici & verius nôrint, & rectiùs intelligant scripturas sacras, quàm ii qui solas scripturas iudices admittunt, in ea re non nisi *spiritualium hominum*, hoc est, suo proprio iudicio vtentes. Nam cùm nec Patrum sententiis, nec decretis conciliorum vrgeri se patiantur: non est dubium, quin per *spirituales viros* intelligant seipsos, & prætereà neminem. Qui verò seipso tantùm iudice litigat, miror si causa cadere vnquam velit.

[a] Ioan. 5. *Scrutamini scripturas. Illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me.*

Rom. 15. *Quæcunq; scripta sunt, ob nostram doctrinã scripta sunt, vt per patientiã & con[solati]onem scripturarũ spem habeamus;* 2. Tim. 3. *Sacræ literæ te possunt ad salutem instruere per fidẽ quæ est in Christo Iesu. Omnis scriptura diuinitùs inspirata vtilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendũ in iustitia, vt perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Catholici hæc omnia fide amplectentes, tãto sincerius nõ modò Svvenckfeldianis, verùm etiã Lutheranis & Caluinistis sacras scripturas recipiunt, quanto religiosius omnes eos libros pro Canonicis

Sed tandem cum eos corporali sua præsentia esset omnino relicturus, ad Simonem, quem petram firmam se facturum promiserat, sermonem dirigens, Luc.22.) *Satanas, ait, expetiuit, [illegible] cribraret [illegible]: ur de futuris omnium tentationibus loquens, ad vnum tatum sermonem dirigit, nisi quia is [illegible] caput omnium erat?*
1425 *Nec enim id fecisset, nisi aliquid præcipui in illo notari vellet. Quale autem id e[illegible] verba sequentia declarant: Ego autem rogaui, vt non deficiat fides tua. Oratio Christi pro fide [illegible] caput remedium est contra communes omnium tentationes. Vnde adiecit. Tu vero conuersus, confirma fratres tuos.*

Denique *si omnes quicunque in Ecclesia sunt, oues Christi sunt, cùm oues Christi* Ioan 21. *sine*
1426 *vlla exceptione Petro committantur: nonne tota E[illegible] illius curæ & gubernationi sine [illegible] exceptione attribuitur? En Christi testamentum. En omnes suas opes, quas in hoc seculo reliquit, Petri curæ commendauit. En Dei filius Petrum vnum, neque aliū præterea tutorem relictum. Post tot secula oues Christi, Petri & eius successorum custodiæ commissas, iam à successore Petri abigere, hæretici student.*

In tertio autem libro Ecclesiam Christi cum synagoga Iudæorum cōferens, eleganter infert: *Ecclesias quæ à Romana secesserunt, non aliter ac Dathan & Abiron absorptas esse, vnámque Petri Ecclesiam velut virgam Aaronis effloruisse, vtpotè quam nulla vnquam hæresis occupauerit. Illud etiam*
1427 *præclare admonet, quòd vndecim Apostolis ad gentes iam dimissis, Christus hoc munus ad vnum Paulum, quem Gentium Apostolum nominauit, reuocans, eo ipso significauit, à multitudine præfectorum recessum esse, atque omne genus humanum, duobus præcipuis Legatis commissum esse, Petro & Paulo, huic Gentium, illi circumcisionis Apostolo. Tum autem, quemadmodum Paulus dixit, oleastrum oleæ, hoc est, Gentes stirpi Abraham insitas esse: sic etiam res ipsa demonstrat, Pauli Apostolatum quasi surculum in Petri Apostolatum, tanquā in arborem, insitum, atque ita ex duobus vnum esse effectum. Nam in Eccle-*
1428 *sia Romana amborum Apostolatus in vnum coaluit, quod in nulla alia Ecclesia de duobus Apostolis accidisse videmus. Omnia igitur ad Petri Apostolatum, hoc est, ad Ecclesiam Romanam tanquam ad vnam arborem sunt conducta, quo magis vnitas Ecclesiæ conseruetur: quæ arbor ex Christo viuificum humorem trahens, omnibus deinceps ramis eum dispertit.*

Scripsit præterea Polus librum de summo Pontifice, in quo sic habet, c.8. *Christi Vicarius, cui singulare & maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod ad vltimum spectat*
1429 *hominis finem in orbe terrarum, Ecclesiaq; gubernanda, obtinet summam ac præcipuam potestatem inter cæteros omnes Dei ministros, seu Imperatores, seu Reges seu Principes, aut quocunque alio nomine nūcupentur: quos etiam diuina scriptura vocat ministros regni Dei, sed illos quidem iustitiæ potius, quam misericordiæ: cùm Vicarius Christi, misericordiæ, quæ superexaltat iudicium, propriè minister sit.*

Venio

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Idem Carolus 5.

·34· Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ab inspiratione diuina toti pendent.

Doctores Catholici.

nonicis habent, qui sunt ab Apostolis & Apostolicis viris vlla maiorum suorum memoria in sacrum Canoné relati. At interim Pseudoëuangelici veré scripturis honoré nó deferre ex eo probatur, quòd non nisi eos libros pro sacris habent, quos aut ipsorū opinionibus minus apertè aduersari putant, aut tam clarè ab omni antiquitate, omni memoria in Canone recensitos vident, vt pudeat eos contradicere. Nam si vel minimam quæstionem à quibusdam Catholicis olim de sacro quopiam libro motam fuisse intelligunt, mox ipsi negant, eum librum indubitatæ auctoritatis esse, atq; inter apocrypha eum recensent. Hæc non sunt hominum scripturas ex fide non ficta, & corde puro amantium: sed eorum potius, qui testes Christianæ fidei & doctrinæ quàm paucissimos in vtriusque Testamenti Canone esse cuperét. Nam scripturas verbo quidem magnifaciunt, non ipsarum causa, verùm vt hac specie traditionibus nó scriptis auctoritatem abrogent. Quo semel impetrato, etiam scripturas ipsas, in quátas possunt, angustias cogunt: alij quidem pluribus, alij paucioribus; sed omnes aut aliquot, aut omnibus scripturis fidem auctoritátemque adimentes. Non ita Catholici, non ita se gerunt. Omnes admittunt scripturas, non tamen solas. Nam vt *illæ testimonium perhibent de Christo* (*Ioan.* 5.) sic etiá Ecclesia perhibet, sicut scriptum est, Ioan. 15. *Et vos testimonium perhibebitis de me.* Sic etiam *Spiritus sanctus perhibet.* Ioan. 15. & 16.

De translatione scripturarum in linguas doctas.

[h] Penè omnes horū temporum hæretici nouis sacrorum codicum editionibus & ipsi vtuntur, & alijs vtendum esse contendunt, abrogata fide non solùm vniuersis editionibus Latinis & Græcis, verùm etiam ipsá translatione Septuaginta interpretū, qua con-

[h] Verissimè mihi iam videor cum Apostolo (1. Timoth. 6.) exclamare debere: *O Timothee, depositū custodi, deuitans profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ; quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.* Quod enim vnquam depositum fuit custodiendum, si non illud, quod ipse Christus & Apostoli eius nobis commendassent? Nec enim quicquam Apostoli apud Ecclesiam deposuerunt, quod non *à Christo & spiritu eius accepissent*, 1. Cor. 11. Constat verò, Apostolos tradidisse Ecclesiæ sanctas scripturas in Græcam linguam à Septuaginta interpretibus conuersas, adeò vt cum ipsi, tum D. Lucas Euangelista sæpissimè ac pæne semper eandem editionem secuti fuerint, quoties ex vetere Testamento quippiam citabát. Nec tamen ideò vel Hebræos codices damnamus, vel nouas translationes fieri prohibemus. Hoc molestum est, quòd noua cuduntur ad persuadendá veterum abiectionem & contemptum, quòd *profanæ vocum nouitates in Ecclesiam* introducuntur. ac neq; nomina quidem vrbium & virorū eadem quæ per annos mille quingentos habita vbiq; sunt, deinceps manere permittantur. Iam pro Ezechia, Iehiskiahu; pro Cyro, Choresk legendum est, & audiendum. Verè *falsi nominis hæc scientia est*, ad nihil vtilis, nisi ad pugnas verborum, & inflationem adolescentium, qui putant neminem vnquam, ne Apostolos quidem ipsos, præ seipsis quicquam sciuisse, aut fontes Hebræos satis accuratè explorasse. Quantam fidem

Venio nunc ad damna & labores, quos pro Ecclesia Romana Polus sustinuit. Cùm enim vir tam sanctus esset, vt neque ambitione intumesceret, cùm duobus tantùm suffragiis a Romanæ cathedræ principatu abesset, neque rursus animo deiiceretur, cùm in Iulium tertium vota Cardinalium trãstulisse intelligeret, ob eamq; rem fateri debeamus, eum virum spiritu nõ huius mundi, sed ipsius Dei actum fuisse: plurimi omnino refert, vt sciamus, non modò quid ille senserit de primatu Ecclesiæ Romanæ, verùm etiam quid pro eius defensione fecerit, aut etiã passus fuerit,

Quo igitur tempore Polus animaduertit, Regem Henricum, cui sanguinis ratione coniunctus erat, vsque eò voluptatibus diffluere, vt non modò legitimam vxorem, ex qua prolem susceperat, repudiare, verum etiam Pastorem animæ suæ Romanum Episcopum omni potestate in
1410 Anglia spoliare vellet: patriam potius, quàm fidem sibi deserendam ratus, ex Anglia sponte exiuit, non certe vt exteras regiones inuiseret, quas iam ante obiuerat, sed vt conscientiæ tantùm ac saluti æternæ consuleret. Matrem igitur charissimam, cognatos amicosque, & quod amplius est, spem ad summos honores aspirandi non inuitus reliquit, vt Ecclesiæ vnitatem, quæ in Romana potissimum cathedra eminet, incolumem sibi conseruaret. Ac non multo quidem posteà, cùm se à Regis Henrici pessimis consiliis abhorrere ostendisset, mox audit, fortunas primum omnes
1411 ablatas esse, deinde læsæ Maiestatis notam falsò quidem, sed tamen publici decreti specie nomini suo inustam: matrem postremò non tantùm ad carceres, verùm & ad mortem, literarum causa, quas à filio accepisse dicebatur, pertractam.

Nec ita quieuit Regis furor. Quinimò Polum vbique persequitur, nec aut in Galliis, aut in Belgis vel exulem tranquille agere illum virum permittit, cui similem eo tempore nec tota quidem Anglia (ob schisma quo tunc laborabat) vllo modo habere potuit. Quinimò tam chara vnius Poli mors Henrico Regi fuit, vt stipendia in decem menses pro quatuor millibus peditum Senatui Cæsaris apud Belgas ea tantùm lege offerret, si vir integerrimus in homicidæ illius potestatem daretur. Quod Polus cùm intellexisset, id tantùm dixisse fertur, *Regem Henricum, què vita illa eum spoliare tantoperè studeret, nihilo plus ei molestiæ afferre, quàm si quis dormitum ire cupienti vestem detrahat.* Hactenus de Poli scriptis & periculis pro sede Apostolica susceptis dictum sit. Quomodo enim Angliæ ad Ecclesiæ vnitatem reuocandæ ministter fuerit, id suo posteà loco narrabitur.

1412 Michaël Bucchingerus Colmariensis in historia Ecclesiastica: *Sancta Romana Ecclesia sem-*
1413 *per fuit maior auctoritas, quàm quarumcunque aliarum Ecclesiarum. Hæc hæresiarchas nullos vnquam produxit.*

Caluini

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1542	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

constat Apostolos esse vsos) reiecta, & præ Munsteri aut Castaleonis translationibus, nihili æstimata.

[1] Scripturas necessariò debere in vulgares linguas conuerti. •

Doctores Catholici.

Iudæi præstiterint in suis codicibus conseruandis, Ecclesia Dei nec facilè scire, nec temerè affirmare potest. Illud certum est, Hebræos codices nec palam in Ecclesiis Gentium vbique lectos, nec passim apud omnes Ecclesias custoditos esse. Potuit igitur fieri, vt corrumperentur ab iis quibus nihil impurius, nihil Christo infestius vnquam extitit. Græcos verò codices Ecclesia Græca, Latinos Latina semper magna fide tutata est. Latina tamen Ecclesia laudem præripuit Græciæ hac in parte: sicuti fides Latina & Romana tum in profanis rebus, tum in sacris, castior Græca & integrior habita semper fuit. Ob quas causas Tridentina Synodus (in decreto 2. Sessio. 4.) neque Hebræos codices, neque Græcos contemnens, sed vtrosque in sua fide & auctoritate relinquens, nec tamen quàm incorruptè seruati sint, definiens, id vnum rectè decernit, *vulgatam editionem & veterem, quæ longo tot seculorum vsu in ipsa Ecclesia probata est, ex omnibus Latinis editionibus pro authentica habendam esse*, nec reiici à quoquam, velut suspectæ fidei, posse. Quo decreto nec fontes consulere vel Hebræorum vel Græcorum codicũ: (quod quidam secus, & id praue intellexerunt) nec etiam vetamur id inde repetere, quod vtilitatem Ecclesiæ Dei afferre queat. Denique nec ipsam veterem editionem à mendis purgare, & suæ veritati restituere prohibemur. Tantùm salua sit fides Catholica, conteptusq; absit: & sanè deprehendes, nullam scientiam, quæ ędificare Ecclesiam possit, ab Ecclesia Romana contemni. Nam præclarè Adrianus sextus Pontifex maximus cùm apud illum Erasmus accusaretur, respõdisse fertur: *Se non bonas literas, verùm impias hæreses persequi.*

[1] Certissimum est, Apostolos non tradidisse Gentibus à se conuersis ad Christum, scripturas in linguam vulgarem cuiusq; gẽtis translatas. Nam vsque ad Origenis ætatem (qui floruit an. Dom. 220.) non erant in Orientali & tota Græcorum Ecclesia plures quàm sex interpretationes Græcæ, vnde ipse Hexapla confecit. Nec enim fieri poterat, si Apostoli aut in Cilicum, aut in Ægyptiorum, aut in Galatarum vulgarem linguam scripturas conuertissent, vt hæ conuersiones aut ab Origene, aut ab aliis Patribus prætermitterentur, vel in paruo pretio haberentur. Præterea cùm nemo dubitet, quin Apostoli epistolas suas Græcè rantũ, ac nõ etiã in vernacula cuiusq; gentis, ad quam missæ sunt, lingua conscripserint, certumq; sit, nullam partem scripturarũ magis esse necessariam cognitu, quàm sint Apostolorum epistolæ: profectò hinc efficitur, vt Apostoli satis esse iudicauerint, si scripturæ in linguis doctis extarent, vt inde per Pastores explicari plebibus ea possent, quæ ipsarum scire maximè interesset. Imò Hieronymus in Prologo ad libros Paralipom. docet, *totũ orbem Christianũ ab Alexandria vsq. Cõstantinopolim septuaginta interpretum versionẽ, vel ab Hesychio, vel à Luciano, vel ab Origene elaboratam*

592. De

Caluini confeßio de honore sedi Romanæ
iam olim exhibito.

1414 Caluinus in suis Institution.c.8. num.103. *Non nego* (inquit) *quin magnum Romanæ Ecclesiæ ho-*
norem vbique deferant veteres, reuerenterq́ de ea loquantur. Quod tribus maximè causis fieri arbitror.
Opinio enim illa, quæ nescio quomodo inualuerat, fundatam & constitutam eam fuisse Petri ministerio,
1415 *ad conciliandam gratiam & auctoritatem plurimum valebat. Itaque in Occidente sedes Apostolica,*
1416 *honoris causa, vocabatur. Deinde, cùm illic esset caput Imperij, & hac ratione credibile esset, præstan-*
tiores tum doctrina, tum prudentia, tum peritia, & multarum rerum vsu, viros illic esse, quàm alibi v-
quam; eius rei meritò habebatur ratio, ne & Vrbis nobilitas, & alia etiam Dei dona multò excellentiora
contemni viderentur. Accessit ad hæc & tertium, quòd cùm Orientales & Græca Ecclesiæ, Africanæ
etiam, multis opinionum dissensionibus inter se tumultuarentur, hæc sedatior aliis & minus turbulenta
1417 *fuerit. Ita factum est, vt pij & sancti Episcopi, sedibus suis pulsi, illuc se veluti in asylum aut portum*
quendam, sæpe reciperent. Nã quo minus acuto & celeri ingenio sunt Occidentales Asiaticis, & Afris,
eo etiam sunt rerum nouarum minus cupidi. Hoc ergo Romanæ Ecclesiæ plurimum addidit auctorita-
tis, quòd non ita dubiis illis temporibus tumultuata est, vt reliquæ: ac doctrina semel tradita fuit aliis
omnibus tenacior, quemadmodum melius statim explicabimus. Has, inquam, tres ob causas non vulgari
in honore habita fuit, & multis præclaris veterum testimoniis commendata.

§. Primùm Caluinus fatetur, *veteres vbique magnum honorem detulisse Romanæ Ecclesiæ.* Si er-
go fides Caluini cum veterum fide consentit; ipse quoque magnum honorem Ecclesiæ Roma-
næ deferre debet. Neque verò mutatam esse Romanam fidem, ostendere vnquam poterit,
cùm eius rei nullum in historiis vestigium extet; nec tamen vlla ferè sit historia quæ non passim
Romanorum Pontificum & rerum ab his gestarum meminerit. Sua ergo ipsius confessione
Caluinus tenetur.

Deinde dum causas exquirit ob quas tantum vbique apud veteres Ecclesiæ Romanæ defe-
rebatur: illam refert primam, quòd illi *Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam & constitu-*
tam existimauerint: Caluinus verò neq; in ista re eum veteribus sanctis consentit. Non vult enim,
rem certam fuisse, quòd Ecclesia Romana Petri ministerio sit fundata. Sed quid opinetur Calui-
nus, nihil ad nos. Id plurimi refert, quòd fatetur, veteres nobiscum omnino consentire. Credi-
mus enim vnà cum illis, Ecclesiam Romanã Petri ministerio fundatam esse, nec id temerè aut
casu, verùm certo Dei consilio, vt Princeps Apostolorum idololatriam quæ in vrbe Roma præ-
1418 cipuè vigebat, in prima vrbe funditùs euertens, ibi successores suos velut in candelabro illustris-
simo collocaret, vnde lucem gentibus ad Christi fidem secundùm prophetias conuertendis om-
ni ætate præberent, easdemq́ue conuersas in recta fide perpetuò conseruarent, quorũ vtrumque
videmus te ipsa effectum esse.

Putat etiam Caluinus, *ob nobilitatem primæ vrbis, & ob doctorum virorum in ea concursum*, Ec-
clesiæ Romanæ multum esse delatum. Sit ita. Sed nũquid ista quoque diuinitùs prouisa & ordi-
nata non sunt? O cæcum hominem, si non videt, Patrem cęlestem, cuius prouidentia neque pas-
seres quidem deserit, insigniter effecisse, vt lux Euangelij quam ad Gẽtium salutem præparaue-
rat, inde potissimùm effulgeret, vnde plurimum vtilitatis instituto Christi afferre posset. Nam
quòd Caluinus postremo in loco fatetur, *Ecclesiam Romanã minus tumultuatam esse, cõstantioremq́*
Orientali

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
1545	Idem Paulus 3.	
		Idem Carolus 1.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

192. De Biblistis.

[a] Dicebant, nihil proponendũ vel in Ecclesia populo, vel in scholis iuuentuti, præter Biblia, nec discendas esse vllas Philosophiæ artes. Hinc Carolstadius factus est agricola, Melanchthõ verò pistoriã artem meditabatur. Ludi etiã literarij per bienniũ in quibusdam Germaniç partibus occlusi sunt. Staph. de Lutheranor. concord.

193. De Anabaptistis.

[a] Anabaptistæ (siue eorum dux primus fuerit Thomas Muntzerus Nicolai Storkij discipulus, seu Baltazar Pacimontanus, seu Bernardus Rotman, seu etiam Carolstadius) inde nomen sumpserunt, quòd cùm paruulos actu fidei carentes, non rectè baptizari dicerent, eos iterum baptizabant: cuius erroris occasionem ex Lutheri libris sumpsisse dicuntur. Cùm enim Lutherus Pikardos reprehenderet, quòd paruulos ad futuram fidem, quam in ætate grandiore habituri erant, baptizarent, diceretq́; eos fidem

Doctores Catholici.

beratã recepisse, atq; in vsu habuisse. Porrò Hesychius, Lucianus & Origenes longè post ætatem Apostolorũ vixerũt. Ac neq; Aquila Põticus, neque Symmachus & Theodotion Apostolorum tempore floruerunt: sed Aquila quidem annis pæne centum viginti post Christum, Symmachus centum & nonaginta, Theodotion ducẽtis. Apostoli ergo solã Græcam Septuaginta interpretum conuersionem, ac nouũ Testamentum Græcè etiam conscriptum Ecclesiis Dei reliquerunt. Adeò vt Augustinus de ciuitate Dei lib. 18. ca. 43. dicat, *plerosque Christianos populos neq; scire quidem, vtrum alia sit translatio ex Hebræo in Græcam edita, præter illã quæ septuaginta interpretum dicebatur.* Iã verò in tot ac tantis Orientalium Prouinciarum populis, innumerabiles pæne vulgares linguas extitisse constat, adeò vt Mithridates Rex Ponti duas & viginti linguas addisceret, vt suis tantùm populis ius dicere, ac responsa dare posset in propria cuiusque lingua. Deinde varias in Cappadocia, Phrygia & Pamphilia dialectos fuisse, ex 2. c. Act. abundè liquet. Quod ergo Apostoli dono linguarũ & Spiritu sancto instructi necessarium non iudicàrunt, vt scripturæ in vernaculas cuiusque gentis linguas cõuerterentur: hoc neq; nos hodie, qui multò facillimè in cõuertendis scripturis errare possumus, necessarium iudicare debemus: licet nõn negem, id fieri tum in omnibus scripturis posse, vbi occurrit idoneus interpres, tum in iis libris ex decoro debere, qui cùm difficultatis parùm contineant, vtilitatis plurimum fidelibus præstare possunt.

[b] In Ecclesia primitiua, Eusebius testatur (lib. 3. cap. 12) *Clementis Epistolã* (quæ certè Bibliorũ pars non fuit) *tam Corinthi, quàm in aliis plurimis Ecclesiis publicè lectam vsurpatamq;*. Quod idem de *passionibus martyrum* dicitur in concil. Cartha. 3. c. 47. Iam verò Actor. 7. *Eruditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis & in operibus suis.* Salomon etiam (3. Reg. 4.) *disputauit super lignis à cedro vsque ad hyssopum, & disseruit de iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus, & veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis.* Danielis c. 1. Ananiæ, Misaëli, & Azariæ *dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia.* Paulus etiam vsus est Poëtarum carminibus, Actor. 17. Tit. 1. Denique vide Basilium in homilia, *Quomodo adolescentes ex Gentilium doctrinis proficiant.*

[a] Concil. Trident. Sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit, paruulos, eo quòd actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cùm ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut præstare omitti eorum baptisma, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit.*

Richardus Smithæus Anglus in lib. de Baptismo infantium: *Infantes peccato originali obnoxij* (Psalm. 50. Rom. 5.) *licet fidem propriam non habeant; tamen* (vt Augustinus ait cõtra duas epistolas Pelagij, lib. 1. c. 22.) *in Ecclesia Saluatoris per alios credunt,*

Orientali Ecclesia se in fide conseruanda præbuisse, exclamem necesse est: ô magnam veritatis vim: quæ virum tam obfirmati cordis & obduratæ ceruicis, tamen fateri coëgit, *Romanam Ecclesiam esse eam pro qua Christus rogauit, ne deficeret fides eius*. Nam sine oratione Christi, nunquam hoc diuinum & cæleste munus consequi potuisset. Atque Caluinus hoc ad minus acuta Romanorum ingenia refert. Scilicet, Italis desunt ingenia. Testátur hoc Romanæ leges, & responsa iurisconsultorum, quibus haud scio, an quicquam verius, æquius, solidius excogitari queat. Quàm deinde à recta ratione abhorret, vt fidem diuinam secundùm humanorum ingeniorum vel acumen perdi, vel stupiditatem retineri dicamus? Putabam non ignorasse Caluinum, *fidem esse donum Dei* (Ephes. 2.) nec per ingenia humana, sed per Dei gratiam retineri. Quòd ergo Ecclesia Romana minus tumultuata est quàm Græca, magisque ab omni errore se continuit: sine omni controuersia non aliunde ortum est, quàm ab illo Dei gratuito dono, quoad Petrum dixit, *Tu es Petrus*, hoc est, firmus in veræ fidei confessione; *& super hanc petram* (quæ tu per meam gratiam es) *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam. Rogaui, ne fides tua deficiat, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Qui firmitatem Ecclesiæ Romanæ, quam neque Caluinus ei affuisse negat, alij causæ, quàm Dei promissioni & gratiæ tribuit, Pelagianus est, & inimicus gratiæ Dei. Id ergo de Ecclesia Romana cõfessus est Caluinus, quod eum ipsum qui ab eiusdem Ecclesiæ fide ac vnitate defecit, hæreticum esse necessariò conuincit.

Petrus Auratus in Paradoxo 70. *Conuenit, vt sicut in vno corpore naturali est caput vnum, sic & in vno corpore mystico. Et sic Ecclesia inuisibilis vnum habet Christum, visibilis autem Ecclesia, quæ di-*
1410 *cit adiurationem fidelium in vnam fidei professionem, habet caput visibile, Petrum, sub capite Christo.*
Proinde ad vnitatem Ecclesiæ oportet sit vnus, qui toti Ecclesiæ præsit; quia Christus in necessariis Ecclesiæ haud defuit. Manifestum est, quòd omnia Ecclesiastica Sacramenta ipse Christus perficit. Ipse est enim qui baptizat, ipse est qui peccata remittit, ipse est verus sacerdos, qui se obtulit in ara crucis, & cuius virtute corpus eius in altari quotidie consecratur. Et tamen quia corporaliter aut visibiliter, non cum omnibus fidelibus præsentialiter erat futurus: elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret. Eadem igitur ratione, quia præsentiam visibilem & corporalem erat subtracturus, oportuit vt alicui committeret, qui loco sui vniuersalis Ecclesiæ gereret curam. Hinc est, quòd Petro ante suam ascensionem dixit: Pasce oues meas.

Paulus 3. Pontifex maximus Carolo quinto Imperatori: *Charissime fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex edicto Maiestatis tuæ acta cõuentus tui Spirensis cognouimus, de quibus cùm nostram sententiam dissimulare paternus noster erga te amor non patitur, tum verò officij & muneris à Deo no-*
1440 *bis per Christum commendati ratio in cura vniuersalis Ecclesiæ, vt apertis verbis te admoneamus, compellit. Omnia verò, fili, in eo sunt, si ab vnitate Ecclesiæ te abduci non sinas, à consuetudine maiorum tuorum religiosissimorum Principum nõ recedas, sed eundem, vt debes, morem in omnibus quæ ad Ecclesiæ disciplinam, ordinem, & instituta pertinent, obserues, quem multos annos summa cum pietatis animi tui significatione edidisti. Is verò est eiusmodi, vt quoties de his quæ ad religionem pertinent, disceptatur,*
1441 *ad sedem Apostolicam omne iudicium semper referatur, nihil, illa inconsulta, statuatur.* (Et pòst:)
Qui verò huius sedis auctoritati restitêre, à Deo sic castigatos constat, vt manifestè appareat, quàm
1442 *grata sit ac semper fuerit Deo huius sedis obedientia. In primis eum ex Imperatoribus qui in apertam defectionem & contemptum huius sanctæ sedis erupit, legimus fuisse Anastasium primum, quem à Gelasio Pontifice Romano admonitum, ne Acacij Episcopi Constantinopolitani à sede Apostolica damnati, partes foueret: cùm nec monitis eius paruisset, & Hormisdæ eiusdem successoris Legatos, ad eum ea de causa missos, vt à communione cum hæreticis desisteret, contemptim primùm auditos contumeliosius dimisisset, diuina tandem ira fulmine è vita sustulit.*

Sequuntur

Ciuitas Dei, *seu Continua ita Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

fidem actu iam habere, *alioqui præstare* (vt Staphylus verba Lutheri citat in Tractatu de Lutheranorum intet se concordia) *Baptismum in paruulis omitti, quàm baptizari eos sine ipsorum fide*: quidam illorum videntes, nec fidem habere actu iam paruulos, nec sine ipsorum fide baptizari iudicio Lutheri posse, nec omnino quidem baptizandos paruulos censuerunt.

De sectis Anabaptistarum.

Duodecim Anabaptistarum sectas Staphylus ponit: sed de Adamitis inter Bohemorum hæreses paulo antè dictum est.

Idem Carolus 5.

1544 Idem Paulus 3.

194. De Stebleris.

[b] Stebleri docent, nec gladium, nec peram portandá, nec in iudicio quenquam accusan posse.

195. De Sabbatariis.

[c] Sabbatum, non Dominicam diem colendam. Patréque, nó item Filium, & Spiritum sanctum esse inuocandum.

196. De Clancularijs.

[d] Satis esse, vt fides clam afferatur: eandem verò palam negari posse.

197. De Dæmoniacis.

[e] Dæmones post finem mũdi saluandos.

198. De Communia habentibus.

[f] Vxores, liberos, & omnia volebant esse communia.

199. De Condormientibus.

[g] Viros & feminas in eodem loco dormire volebant.

200. De Eiulantibus.

[h] Nihil Deo perinde gratũ esse, ac lachrymas.

201. De

Doctores Catholici.

dunt, sicut ex alijs ea quæ illis remittuntur in Baptismo, peccata contraxerunt. (Et pòst:) *Fateor, promissionem gratiæ et salutis æternæ ad infantes Ecclesiæ insitos pertinere: ac propterea paruulos necessario esse inserendos Ecclesiæ per Baptismum.* Sed id tamen probari sola Apostolorum traditione, citra scripturũ quoduis sacrum. Ac in eo quidem libello Smithæus docet, ea scripturæ loca ex quibus multi existimabant baptisma infantum statui, non efficere necessariò, vt qui per ætatem doceri non possunt infantes, quique actu non credunt, in fide aliena baptizari debeant, solaq; non scripta, sed ab Apostolis tradita & per fidelium manus retenta authoritate & consuetudine tantum hoc mysterium, ac tot animarum salutem niti & consistere. Nec enim parua Ecclesiç Dei sunt portio illi ipsi paruuli, qui post Baptismum acceptũ ante adultam ætatem ex hac vita migrant. Ex qua vna re manifestè ostenditur, tum quantæ sit authoritatis Ecclesiæ Catholicæ communio, quæ fidem propriam non habentibus, alienam per sacramentum baptismi attribuit, tum illam non veram Dei Ecclesiam esse, quæ non scriptas traditiones reijcit, sicut omnes Protestantes passim illas reijciunt.

[b] 1 Pet. 2. *Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum ad vindictam malefactorum.* Et Ioan. 12. *Iustum iudicium iudicate.* Et 1. Cor. 11. *Nónne ipsa natura vos docet?* Quasi dicat, quod natura duce fit, rectè fit. Iure autem naturæ gladium in defensionem & peram ob necessitates quotidianas portare licet.

[c] *Vna Sabbati* (hoc est, primo die post Sabbatum, qui est Dominicus dies) *fideles conuenerunt ad frangendum panem*; Actor. 20. & Stephanus (Act. 7.) *Domine Iesu* (inquit) *suscipe Spiritum meum.*

[d] Rom 10. *Ore fit confessio ad salutem Omnis enim qui credit in eum, non confundetur*, hoc est, non timebit confiteri eum.

[e] Matth. 25. *Ignis æternus paratus est Diabolo & Angelis eius.*

[f] 1. Cor. 7. *Vnusquisque suam vxorem habeat, & vnaquaque suum virum.* Et 2. Cor. 9. *Vnusquisque eleemosynam conferat, prout destinauit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate.*

[g] Eccle. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* Et 1. Cor. 15. *Nolite seduci: corrumpunt bonos mores colloquia mala.*

[h] Michęæ 6. *Indicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo.* Hæc autem qui obseruârit, etiamsi lachrymas interdum prætermittat: nihil refert. Sine horum autem obseruatione, parui momenti sunt lachrymæ.

EE [i] 1. Pet. 5.

Sequuntur huius impietatis successores, sed per interualla, multi alij Imperatores, quales fuère Mauritius, Constans secundus Iustiniani Constantini Pogonati filius, Philippus, Leo. Henricum quartum à suo filio captum Leodij vltio diuina in carcere mori fecit, iustissimam quidem inobediẽtiæ pœnam ab ipso repetens, vt à filio castigaretur, qui eum, quem patris loco diuina ei prouidentia in Ecclesia constituerat, tot modis vexauerat, eiusq; authoritatem neglexerat. Id quod & de Friderico secũdo dici potest, nisi quod infeliciori mortis genere est sublatus, qui (filio suo ipso carnificis munere fungente) strãgulatus interijt. Nec verò in singulos tantùm homines hæc vltio diuina, castigans eorũ inobedientiã erga hãc principẽ Sedem, est peruagata, sed in nationes etiam & prouincias, in quibus videmus, cùm grauissimè omniũ ij sunt castigati qui Christum Dominum habere recusarẽt, proximum miseriæ locum eos sortitos esse, qui Vicarij Christi authoritati restitère. Duas verò nationes à Deo in primis castigatas, atq; afflictas videmus, quæ olim florentissimæ fuère. Quarum vna pertinax in negando Christo permansit, altera aliquamdiu cum Vicario eius præ cæteris omnibus contendit. Illa est Iudæorum, quæ nulla maiori miseria est oppressa: hæc verò Græcorum, quæ proximè ad miseriam Iudæorum accessit, quia proximè ad impietatem accesserat. (Et pòst:)

*Cùm autèm vniuersalis Ecclesiæ vtilitatis causa concilium fieri summopere cupimus, tum verò præci-
pue illius inclytæ nationis Germanicæ, quæ iampridem discordijs, in his quæ ad religionem pertinent, plu-
rimum vexata dissidet, cuius saluti (vt tua etiam maiestas fatetur) commodissimè per generale conciliũ
opitulari nos posse semper sperauimus. Horum autem consilijs, qui iam ab hac Sede sunt damnati, te vsum
esse (quod nunc conquerimur) non ob id quidem conquerimur, quòd semper hos remotos à tua amicitia
1443 esse cupiamus, aut id quæramus, quia semel damnati sint, vt semper damnati maneant. Testis enim nobis
est Deus, quàm nihil magis in votis habeamus, quàm vt oues perditas ad Dominicum ouile reducamus, et
vt illam nobilem prouinciam vniuersam in fide & religione, cum capite & reliquo corpore in omni amo-
re atq; amicitia coniunctam videamus. Sed tu nunc, dum extra Ecclesiam sunt (per edictum etiam tuum
damnati) eorum amicitiam pluris, quàm par est, facis, dum indulgentius eos tractas: cùm hæc tua indul-
gentia, & præteritorum edictorum declarationes separatim à te factæ, non solùm hactenus illis non pro-
fuerint, vt ad saniorem mentem redirent, sed potius, quod re ipsa compertum est, occasionem dederint, vt
insolentiores sint facti, & ad occupanda vicinorum bona animosiores. Dissidium certè ipsum magis hoc
modo fouere, quàm tollere videris. Sed hæc quia ad meliorem formam, non ijs quidem vijs alienis ab omni
more & consuetudine maiorum, atque ab ipso iure diuino, sed per generale concilium optimè perduci po-
tuisse, semper in Domino sperauimus, & nunc etiam speramus: ideo nos plus illius prouinciæ commodis,
1444 quàm vllius alterius consulentes, ad Germaniæ fores, Tridentum vsque, Legatos nostros misimus. Sed
vocauimus, & non erat qui audiret: venimus, & non erat vir. Verum nec propterea desistimus, sed ad-
huc vocamus, & clamamus ad te, & ad cæteros Principes; clamamus verò cum Propheta Dauide: Veni-
te, ploremus coram Deo. Nec enim aptius principium concilij esse poterit. Quare sterne viam, dilecte fili,
ad tale concilium. Hoc enim tui muneris proprium erit. Sternes autem, si vel pacem reddas, quantum in
te est Christiano populo, tantopere ab omnibus expetitam, vel saltem arma cohibeas, dum Ecclesia in con-
cilio congregari possit, vbi æquius est, quàm per vim, vestras disceptationes decidi. Datum Romæ, an-
no Dom. 1544.*

Albertū

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperat. Rom.
		Idem Carolus 5.
1544	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

201. De Georgiodauidicis.

[i] Negant, esse diabulum, & carnis resurrectionem.

202. De Memnonitis.

[k] Negant, Christum carnē ex Maria sumpsisse.

203. De Bernardino Ochino, seu de Polyzamistis.

[l] Docēt, licere vni viro plures vxores eodem tempore habere. Et hic error tam Luthero videtur placuisse, qui vxore non reddente debitum, ancillam vocari voluit; quàm Bernardino Ochino Caluinistæ, qui librū de licita vxorum multitudine conscripsit.

[m] Articuli viginti à Monasteriētibus Anabaptistis propositi erant.

Hæreses Pseudoeuangelicorum de Sacramentis.

[a] Lutherus in captiuitate Babylonica: Non hæc (inquit) dico, quòd damnem Sacramenta septē, sed quòd e scripturis ea probari negē. Pòst autē: Si rigide (inquit) loqui volumus, tantùm duo sunt Sacramēta, Baptismus & Panis.

Tria verò Sacramenta posuit *Iacobus Præpositus Flander*, & in ea perfidia Bruxellis cōbustus est. Is Baptismo & Eu-

Doctores Catholici.

[i] 1. Pet. 5. *Aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide.* 1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem.*

[k] Matth. 1. *Maria peperit filium suum primogenitum, & vocauit nomen eius Iesum.* Rom. 1. *Christus ex semine Dauid secundùm carnem.*

[l] Marci 10. *Quicunque dimiserit vxorem suam, & aliam duxerit; adulterium committit super eam.* Si ergo ne dimissa quidem vxore aliam ducere licet; quanto minus hoc licet, eadem adhuc retenta? Ephes. 5. Matrimonium declaratur *signum esse coniunctionis Christi & Ecclesiæ.* Vna verò est Ecclesia, vt in Symbolo confitemur. Vna ergo vxor solum esse debet, non plures: in ijs præsertim, quorum matrimonium significat vnam sponsam Ecclesiam vni Christo adhærere.

[m] Viginti Anabaptistarum articulos Coclæus confutauit, vt ipse refert in Actis Lutheri.

De septem Sacramentis à Christo institutis, & olim in Ecclesia receptis.

[a] Præter Baptismi & Eucharistiæ Sacramenta, Christus etiam instituit Sacramentum Confirmationis. Vnde Apostoli non nisi quod à Domino acceperant, alijs tradētes, iam antè baptizatis *imposuerunt manus, vt acciperent Spiritū sanctum.* Actor. 8 & 19 Itaque tam Cyprianus (lib. 2. epist. 1. & in epist. ad Iubaianum) quàm Augustinus cōtra literas Petiliani, lib. 2. c. 104. & in Ioan. tractat. 98. agnoscunt Sacramentum Cōfirmationis nō minus quam Baptismi. Augustinus verò etiam *Olei & Chrismatis* mētionem facit. De Sacramento Pœnitentiæ Dominus ipse ait Ioan. 20. *Quorum peccata remiseritis, remissa erunt.* Idemque Sacramentum Ecclesia iam inde ab Apostolis in vsu habuit, vt ex ijs apparet quæ antea ex Cypriano citauimus, cùm de Catharis seu Nouatianis ageremus. Et Augustinus in lib. de adulterinis coniugijs, c. vltimo: *Eadem* (inquit) *Baptismi & reconciliationis est ratio.* De Ordinatione autem seu de ordinis Sacramento Paulus agit 1. Timoth. 4. & 2. Timoth. 1 Et ita rem ab Ecclesia semper acceptam fuisse, intelligimus ex concilio Nicæno, quod negat, Diaconis potestatem offerendi Eucharistiam esse collatam, cùm tamen Presbyteris eadem facultas tributa sit. Et Augustinus conferens Ordinationem cum Baptismo (contra epist. Parmen. lib. 2. c. 13.) *Vtrumque* (inquit) *Sacramentum est, & quadam consecratione vtrumque homini datur: illud cùm baptizatur, istud cùm ordinatur; ideóque in Catholica vtrumque non licet iterari.* Hæc ille. Ex quibus etiam verbis intelligimus *characterem* in Sacramento ordinis imprimi. quam rem Lutherus improbè (vt omnia) in captiuitate Babylonica irridet. De Sacramento Matrimonij & Dominus, Matth. 19. & Paulus loquitur. Ephes. 5. Quo in loco non tam nomen Sacramenti seu mysterij vrgemus, quàm rei sacræ naturam, quam Paulus in coniugatis

Alberti Pighy fides de primatu Romanæ Ecclesiæ.

1445 Albertus Pighius in illa insigni Ecclesiasticæ hierarchiæ assertione, quam sex integris libris
1446 doctissimè explicauit: Postquam *ex ipsa primum forma societatis Ecclesiasticæ*, deinde *ex vmbra in*
1447 *Synagoga veteri*, tum autem ex *clarissimis Christi verbis*, & postremò ex *Catholicæ Ecclesiæ consen-*
1448 *su & sententia* demonstrasset, Petrum à Christo constitutum Ecclesiæ caput, *& Romanos Pontifices in Petro accepisse vniuersam illam authoritatem, quæ patrifamiliàs necessaria erat*, nempe vt omnes qui de Christi familia sunt præceptionum suarum vinculis obligatos teneret. Deinum lib. 5. cap. 14. ita scribit:

Multorum communio conspirans in vnum subsistere non potest, nisi multi illi regantur alicuius principantis imperio. Ecclesia verò est regnum Christi, de quo Apostolus dicit (1. Cor. 15.) *deinde finis, cùm tradiderit Regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit omnem principatum, & potestatem, & virtutem. Vbi Apostolus loquitur de regno Christi super terrã.* Addit enim, *oportere Christũ regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Nouissimè autem inimica destruetur mors. Christus ergo, antequam mors adhuc destruatur, regnabit in Ecclesia super terrã, donec sponte & vltro Principatus & potestas omnis euacuetur, & ei subdatur: quod fiet, cùm plenitudo gẽtium, & vniuersus Israël in Ecclesiam intrauerit. Cui Regno terrestri Christus inuisibiliter præsidens, Petrũ vice sua visibiliter præfecit, committens ipsi totius Ecclesiæ curã & regimen. Oportet igitur, vt Reges & Imperatores, quicunq; de hoc ouili Christi esse voluerint, sub Petro se humiliẽt. Cessit Christi regno Constantinus, & Romani Imperij caput Petri successoribus concessit. Attamen si quando Principes alios minus cohibuerat Christiana religio, conabantur quidem illius authoritatem, cui ouilis gubernatio commissa erat, sibi facere obnoxiam, donec iuxta Danielis vaticiniũ, lapis ille abscissus de monte sine manibus, ab initio modicus, sed qui paulatim in montem magnum excreuit, impleturus adhuc vniuersam terram, percuteret illã statuam quam viderat Rex ille Babylonius, succedentium sibi regnorum exprimẽtem imaginem, in suis pedibus ferreis & fictilibus. Quos (eodem Daniele fideli interprete) Romanũ Imperiũ circa sui finem significare certum est. Lapidem autẽ istũ, quem sic ille prædixit comminuturum, & sibi subiecturum Romanum imperium, esse hoc Regnũ Christi, hoc est, Catholicam Ecclesiam, idem ille Daniel certissimus testis. In diebus autem, inquit, Regnorum illorum, suscitabit Deus cæli Regnum, quod in æternum non dissipabitur, & Regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet vniuersa Regna hæc, & ipsum stabit in æternum, secundum quod vidisti, quòd de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & æs, & argentum, & aurum. Vides itaque, quis sit ille lapis de monte abscissus sine manibus, nempe hoc Regnum Christi, Catholica, inquam, Ecclesia: quod, inquit, consumet vniuersa Regna hæc, sibiq; subijciet.*

Rectè verò Catholica Christi Ecclesia per lapidem significatur abscissum de monte sine manibus: vt quæ instar sui capitis, sine carnali commixtione de Spiritu sancto concepti & nati ex virgine sine virginitatis iniuria, & ipsa ex aqua & Spiritu sancto regenerata, virgo ex virgine, sine ruga & macula permanens, noua tamen quotidie sobole contra legem naturæ fecunda est. Cui etiam Esaias sub nomine Hierusalem ita loquitur: Surge, & illuminare, Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos, & vide; omnes isti congregati venerunt tibi, filij tui de longè venient, & filiæ tuæ de latere consurgent. Tunc videbis, & afflues; mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, &c. Et ædificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorũ ministrabunt tibi, &c. Gens enim & Regnum, quod non seruierit tibi, peribit, & gẽtes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meæ, &c. Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te: & adorabunt

vestigia

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

& Eucharistiæ Pœnitētiam adiecit. Quod etiam in Lipsensi districtu seruatur.

Melanchthon verò etiam illis tribus quartum Ordinis Sacramentum annexuit. Quæ inconstantia satis declarat, eos non intelligere quid loquantur, aut de quibus affirment.

Idem Carolus 5.

ᵇ Lutherus vt doctrinam suam de fide sola iustificante corroboraret, non modò charitatem diuinitùs infusam eiusdem iustificationis formam, & perfectionem, aut omnino causam esse vllam negauit: sed etiam Sacramentorum gratiam exclusit. Cuius impietatem sectatus Caluinus contendit, Sacramenta esse nuda signa bonæ voluntatis Dei erga nos, & ideo aliquam significandi, sed nullam sanctificandi internam vim habere. Fatendum tamen est, Norimbergensem Institutionē docere, nos per Baptismum à diaboli potestate liberari, & fieri filios vitæ.

1544 Idem Paulus 3.

ᶜ Negant, intentionem in ministris requiri, dum Sacramenta

Doctores Catholici.

iugatis exprimi fatetur. Vnde Augustinus (de bono coniugali, c.24.) *Bonum* (inquit) *nuptiarum per omnes gentes atq; omnes homines in causa generandi est, atque in fide castitatis: quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, per quam nefas est, etiā repudio intercedente, alteri nubere, dum vir eius viuit, nec saltem ipsa causa pariendi.* Denique extremæ Vnctionis Sacramentum non instituit, sed per occasionem tradidit Iacobus c.5. Et Augustinus per eādem *olei sacri delibutionem intelligi ait, Spiritus sancti typicalem vnctionem.* de Visitatione infirmorū lib.2. c.4. Denique septem Sacramentorum doctrina in concilio Florentino stabilita est, antequā natus esset Lutherus: Vt meritò Synodus Tridentina in Sess.7. Can.1. anathema illis indixerit, qui septem Ecclesiæ Dei Sacramenta esse negant.

Sacramenta nouæ legis conferre gratiam ijs qui obicem non opponunt.

ᵇ Ephes.5. *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mūdans eam lauacro aquæ in verbo vitæ.* Vnde Ananias (Act.22.) ad Paulum iam conuersum, dixit: *Baptizare & ablue peccata tua, inuocato Christi nomine.* Et ad Tit.3. *Saluos nos fecit per lauacrū regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Et 1.Pet.3. *Saluos vos facit Baptisma.* Cumque baptizati prius per *impositionē manuum Apostolorum acciperent Spiritū sanctum* (Actor.8.& 19.) quid aliud illis, quàm gratiæ augmentum conferebatur? De Eucharistia verò Dominus ait, Ioan.6. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me*, id est, (Hilario lib.8. de Trin. & Cyrillo in Ioannem attestantibus) propter naturalem Christi in se præsentiā viuet, quem instar cibi & ore foris, & corde intus capit. Et Apostolus (1. Cor. 10.) *vnum panem, vnumq́ corpus illos fieri* (id est, magis ac magis Christo & Ecclesiæ inseri) *docet, qui de vno pane participant.* Iam verò quāta gratia hæc est, vt Apostolorū in Presbyterio successores *remittant nobis peccata nostra?* Ioan.20. Mat.18. Itemq; vt *per impositionem manuū presbyterij gratia in nobis & sit, et resuscitari queat?* 1.Tim.4.& 2.Tim.1. Tum autē, vt *Deus coniungat eos* (Matth.19.) qui per matrimonium significant copulationem Christi & Ecclesiæ? Ephes. 5. Denique vt *infirmo, qui oleo in nomine Domini per orationem fidei vngitur, peccata remittantur? Iacobi 5.* Quemadmodum igitur Christus nec sine fide, nec sola fide, sed vel verbo, vel tactu suo credentes curans, non solùm interim significauit aliquid, sed etiam maius quippiam effecit atq; operatus est: eodē modo Sacramenta Christianæ religionis, etiamsi res præclarissimas visibiliter significent, tamen quia instrumēta quædam sunt à Christo ipso instituta, operātur etiam aliquid ex Dei volūtate in nobis, & quod significāt foris, intus conferūt, vt impleatur quod Dominus (Marci 16.) dixit, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.*

Intentionem ministri, dum Sacramenta dispensat, necessariam esse.

ᶜ Cùm is qui Sacramenta Christi dispensat, in ea re *minister* (1.Cor.4.) *Christi sit & dispen-*

*vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi, &c. Pro eo quòd fuisti derelicta & odio habita, & non erat
qui pertrāsiret per te, ponam te in superbiam seculorum, & gaudium in generationem, & generationem.
Et suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis. Hactenus ille.*

*Hoc autem Esaiæ vaticinium an non impletum clarissimè cernimus, cùm iam Gentes & Reges ambulēt in lumine fidei, illuminati splēdore ortus illius primitiuæ Ecclesiæ, qui fugauit tenebras & caliginem infidelitatis, quæ operuerat terram & populos? Quæ pro eo quòd fuerat derelicta & odio habita, oppressa, & in camino tribulationum persecutionumq́; excocta, nunc vice versa dilatata affluit, conuersa ad eam multitudine maris, et fortitudine gentium. Itaq; & filios peregrinorū & alienorum ædificasse nunc videmus muros Ecclesiæ, & Reges illi ministrasse ac ministrare. Ita Constantinum, Pipinum, Carolos,
omnes deniq; Christiani orbis pios Imperatores & Principes se curuos illi humiliasse, & adorasse vesti-
1449 gia pedum Ecclesiasticæ hierarchiæ Principum. Cui nunquid indignum quisquam putabit, obedientiam
& reuerentiam deberi ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus? Si filij nunc sunt Ecclesiæ, nunquid
eidem, atque eius Pastori ac Præsidi non debent obedientiam & reuerentiam?*

*Quid igitur hanc indignaris impiè sibi subiecisse Reges, Imperatores, Principes, Regna deniq; & Imperia, quod ab æterno ita futurum præordinauit omnipotens illa sapientia, & priusquam fieret, tanto antè (vt audisti) fore & ab Esaia, & Daniele prædictum est? Nunquid non legisti in Apostolo, Qui Dei ordinationi resistunt, sibi damnationem acquirere? Et hæc si nō tanto antè tam apertè & clarè prædicta legerentur Propheticis oraculis: quis tamen, modo ad Gamalielis sententiam, imò ad ipsa Christi verba respiceret, dubitare posset, diuinæ prouidentiæ & ordinationis ea esse opera, à quibus dependent Ecclesiastici regiminis vigor, ordo, & vnitas? nempe vt omnis ciuilis in Ecclesia authoritas iam dudum subiecta
1450 cernatur authoritati Ecclesiasticæ hierarchiæ Præsidis. Dixit ille: Si ex hominibus est hoc opus, dissoluetur. Et tu vis, vsurpatione & fraude Romanos Pontifices sibi subiecisse authoritatem Regum, Imperatorum, & Principum, quam ante annos octingentos aut mille illis subfuisse videmus? Tu vis, rem tantam, vnde pendet salus, vnitas, vigor disciplinæ totius domus Ecclesiasticæ, & quam tot annorum vsu confirmatam videmus, humana tantùm præsumptione factam, sine diuina ordinatione & prouidentia, sine qua vel minima fieri Christus pernegat? Et quo tandem pacto verum erit quod affirmat Apostolus, nullam esse potestatem, etiam ciuilem, nec apud Ethnicos, nisi à Deo, hoc est, vt idem ipse exponit, à diuina ordinatione & prouidentia: Quarum tamen initia plerumq; vi, fraude, & scelere vsurpata, & planè tyrannica fuisse, indubitatum est: vt authoritatem illam Cæsaream, quæ initium traxit ab illo Iulio, qui credita sibi vt ciui arma Reipublicæ perfidè in eiusdem conuertit viscera, in necem & proscriptionem suorū conciuium optimè meritorum de Republica, super quam tyrannicè sibi vsurpauit dominationem & imperium. Quo deinceps in Senatu confosso vulneribus, Octauianus eadem perfidia sibi credita arma Reipublicæ, coniungens cum hostibus Reipublicæ, crudelitatis in conciues, & vsurpatæ in Rempublicam dominationis successor factus est. Ab his initijs processit authoritas & potestas illa Cæsarea. Cui tamē & ipsi, vt à Deo, diuinaq; ordinatione existenti, quamdiu viguit, obediendum fuit à subditis, iuxta illam sententiam Apostolicā. Quanto magis Ecclesiasticæ authoritati non vi aut fraude vsurpatæ ab homine, sed præordinatæ diuinitus, prædictæ Propheticis oraculis, deinde ab ipsò Christo omnium nostrûm Domino commissæ Petro successoribusq́; eius super vniuersum hoc ouile aut Regnum suum, obediendum est omnibus
1451 qui in eodem ouili sunt, quantumuis Imperatores sint, quantumuis Reges aut Principes? Certè nihil sibi vi vsurpauit in quenquam indebitum, sed vltrò se ei submittentes ad propriam salutem, Reges & Principes benignè suscepit. Audisti equidem, quid ille dixerit Ecclesiæ: Gens enim & regnum, quod nō seruierit tibi, peribit. Vides esse necessarium ad salutem omnibus, etiam Regibus, & Principibus, seruire Ecclesiæ, authoritatiq́; Ecclesiasticæ. Hoc ipsum est quod Christus dixit Petro, quodcunque ipse obligaret in vniuersa terra, hoc ipsum obligatum haberi coram Deo. Eius verò præceptis & mandatis contumaciter inobedientes, eodem loco habendos à nobis quo Ethnicos & Publicanos, qui ad Christi ouile non pertinēt, nec in illa arca continentur quæ sola saluat ab inundante diluuio.*

Comme-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cramenta dispensant. Caluinus in Antidoto.

Lutheranorum inconstans doctrina de fide baptizandorū infātium: & hæresis de Sacramētis per opus operatum gratiam non conferentibus.

[4] Infantes necessariò esse baptizandos, rectè statuunt. Sed cùm Baptismus aliud nonnihil sit, quàm sola fides: vtique ex Baptismi necessitate solius fidei iustificatio excluditur. Deinde

Doctores Catholici.

& dispensator mysteriorum eius, ac inter dispensatores quæratur, vt fidelis quis inueniatur: signum id perfectum est, hoc animo esse Christum, vt quoties hominibus tanquàm instrumentis suis vtitur, nolit eis aliter vti, quàm vt homines sunt. Alioqui nec solis hominibus publicum ministerium Ecclesiæ imposuisset, nec pueros, feminas, neophytos & alios id genus à publico ministerio prohibuisset, ac neq; fidem in ministris suis postulasset. Nunc autem cùm & certos homines ad ministerium assumat, & illis per manuum presbyterij impositioné, gratiam ad id munus obeundū cōferat (1. Tim. 4. 2. Timoth. 1.) certum est, eum velle hominibus in ministerio suo secundùm ipsorum dignitatem vti: adeò vt Apostolus de ministerio suo loquens, dicat, *Dei cooperatorem se esse.* 1. Cor. 3. At minus in homine, quà homo est, & quà Deo cooperatur, spectari non potest, quàm vt velit, & intendat, Christi ministrum in eo quod agit, se præbere. Hoc igitur saltem in ministro expectandum est. Nam & veteres Iurisconsulti cùm scirent, seruum iure gentium non nisi domini sui instrumentum esse: tamen quia viuum, animarum, & ratione ac volūtate præditum instrumentum est; statuerunt, *seruum, qui hæres in testamento scriptus sit, non acquirere domino suo illam hæreditatem, nisi hoc ipsum velit & intendat.* Itaq; in lib. ff. 29. tit. 2. c. 6. *Celsus perhibet, seruum, qui metu verberum, vel alio timore coactus fallēs adierit hæreditatem, dominum hæredem non facere. Si autem liber sit, ipsum non fieri hæredem.* Vnde etiam in lib. 6. Cod. Iustiniani, tit. 24. L. Cùm proponas: *Seruus dicitur potuisse nolle adire hæreditatem, quamuis iubente domino.* Ac sanè filius Dei neq; carnem de B. Virgine, antequam ea cōsensisset (Luc. 1.) accepit: neq; Pauli ministerio ad gentes conuertendas vsus est, antequam eum ex inuito volentem effecisset. Actor. 9. Certè Christus nos dixit *amicos, & non seruos.* Et tamen si tantum seruili conditione in Christi ministerio præditi essemus, cùm homines per naturā simus, non nisi viuens & ratione præditū Domini instrumentū putari deberemus. Christus per incarnationis suæ mysterium, naturam humanā non depressit, sed ad maiora euexit, cùm per eius gratiam audeamus clamare, *Abba pater.* Cùm ergo nō vtatur nobis velut inanimatis & brutis instrumentis, sed velut ijs qui ratione ac voluntate sint præditi: quoties nolumus cooperari Christo, seu agere quod in Sacramento administrando Ecclesia Christi agere solet, non sumus in ea re *cooperatores Christi, aut ministri eius.* Vt meritò Tridentina Synodus in Sess. 7. de Sacramentis can. 11. decreuerit in hunc modū: *Si quis dixerit, in ministris, dum Sacramenta cōficiūt & conferunt, nō requiri intentionē saltē faciendi quod facit Ecclesia; anathema sit.*

Idem Carolus 5.

1543 Idem Paulus 3.

Nec Baptismum esse solam fidem, nec infantes actu habere vllam fidem, nec aliter quàm per opus in Baptismo operatum, ex Lutheranorum confessione iustificari.

[4] Aliud esse fidem, aliud Baptisma, nemo dubitare potest, qui fatetur, Christum dixisse Apostolis (Matth. 28.) *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas. Fides enim ex auditu docentiū,* (Rom. 10.) Baptismus ex facto & opere est eorū qui nos in Christi nomine lauāt. Fidei doctrina Baptismū necessariò præcedit in adultis: Baptismus autem in paruulis necessariò doctrinā fidei antecedit. Frustrà enim docentur, qui non intelligunt docentē. Barbarus enim est talis magister, nec auditorē suum ędificat, qui ab eo non intelligitur. 1. Cor. 14. Cùm igitur constet, infantes non intelligere, & ideo Apostolus (1. Cor. 14.) *nolit adultos sensibus paruulos effici:* profectò cōstat, etiam infantes non habere fidem ex auditu per verbum Christi. Quòd si habitum

1452 *Comminuit igitur Christi Ecclesia, & sibi subiecit, iuxta Danielis vaticinium, Principatus & Re-*
gna, Reges & Principes, sed illorum submissione vltronea, atq; ita hoc volente & ordinante diuina pro-
uidentia, pro conseruanda vnitate necessaria & concordia in domo Ecclesiastica, vt nō solùm subesset, sed
planè dependeret etiam eorum authoritas ab authoritate Ecclesiastica, abolita paulatim omni illa seculari
potestate, quæ se in gentilitatem quoquo modo referre posse videretur.

Thomas Campegius Episcopus Feltrensis de potestate Romani Pōtificis c. 22. *Asserimus, Ro-*
manum Pontificem superiorem, nedum singulis particularibus Ecclesiis, sed etiam ipsi vniuersali Eccle-
1453 *siæ, si de congregatione fidelium sine Romano Pontifice sit nobis sermo, & eadem ratione generali concilio*
vniuersalem Ecclesiam repræsentanti, si contingeret concilium à Romano Pontifice dissidere. Sicut enim
minus rectè diceretur, singulas oues pastorem habere, non autem vniuersas; & singulos Regem habere,
non autem Regnum, aut populum: sic nec rectè dici potest, singulas Ecclesias caput habere, non vniuersa-
lem Ecclesiam. Cùm itaq; Pastor authoritate & potestate maior sit grege cuius est Pastor; & Petrus &
eius successores Pastores sint Dominici gregis ex eo, quòd dictum est Petro, Ioannis vltimo, Pasce oues
1454 *meas: subsequitur, Romanum Pontificem, Petri successorem, fore superiorem Ecclesia vniuersali, & cō-*
cilio generali illam repræsentante. Ex eo autem potissimùm cognoscitur Romani Pontificis supra concilia
1455 *authoritas, quòd absoluit, & suis Ecclesiis restituit Episcopos, quos Synodus damnauerat, & expulerat.*
Item ex eo, quòd spiritualis & Ecclesiastica potestas suis legibus & præceptis non solùm hominem dirigit
ad humanam felicitatem, quæ est viuere secundùm virtutem, sed ad perpetuam etiam & æternam, quæ
1456 *à solo Deo est expectanda. Propterea necesse est, talem potestatem à Deo, non ab hominibus tribui, & à so-*
lo Deo, à quo pendet, iudicari. Præterea quemadmodum terreni Principes illius iudicium sibi reseruant,
cui vices suas commiserint: sic rationi congruere videtur, cælestem Dominum Christum Iesum nulli de-
1457 *disse super Vicarium suum iudicij potestatem, pro cuius fide, vt non deficeret, rogauit Patrem, & cui fra-*
trum confirmationem demandauit: non autem, quòd coram eis iudicio sisteret.

Ioannes Morocurtius Neruius in Threnodia contra Lutherum:

——Rerum per te confunditur ordo,
Omnia perturbans sacrorum iura, mouésque
1458 *Aduersus quoscumque stylum, linguámque procacem.*
Romanum tu Pontificem aspernaris, hiánsque
Gutture Cerbereo iactas conuicia, & audes
Blasphemo sermone tuos sine more latratus
Scribere, & immodicis illum ridere cachinnis.
1459 *Quisquis is est, reddenda illi subiectio supplex,*
Præcipuè ratione loci, Sedísque supremæ,
Quam tenet.

Remun-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Annus Dom.	Pontifices Romani.	Impe-rator. Rom.
1548	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

inde cùm negent, Sacramẽta *ex opere operato* (id est, ex vi & potestate diuini operis, quod in illis dispensandis à ministro Christi fit) gratiam non ponenti obicem conferre, & tamen infantes per baptismum saluos fieri, & propterea gratiam accipere concederent: partim coacti sunt dicere, infantes habere fidem, cùm tamen fateâtur, eos non intelligere doctrinã fidei; partim nescierũt prorsus quid dicerent: & ideo Caluinistæ nullo modo volentes solam fidem suam deserere, necessitatem Baptismi negârunt, vt mox videbitur.

204. Cal-

Doctores Catholici.

bitum infusæ fidei accipiunt in Baptismo: certè *per opus operatum* accipiunt eum habitum, id est, vi Sacramenti, quod illis in Christi nomine administratur. Præterea, cùm vi eiusdem Sacramenti accipiãt remissionem peccatorũ, vtiq; tum Sacramenta gratiam ex opere operato conferunt, tum sola fides nõ iustificat. Sed cùm disputamus ex ijs quæ aduersarij nobis concedunt: age, verba ipsorũ proferamus, quę (vt præter Coclæũ Ruardus Tapper testatur, to. 1. artic. 2.) ita se habent: Anno Dom. 1536. die 23. Maij, VVittenbergæ in solenni consessu, Lutherani in ædibus Martini Lutheri, præsente etiam Bucero, de Baptismo infantiũ omnes sine vlla dubitatione cõsenserũt, *quòd necesse sit infantes baptizari. Cùm enim promissio salutis pertineat etiam ad infantes, & pertineat non ad illos qui sunt extra Ecclesiam; necesse est, eã applicare infantibus per ministerium, & adiungere eos membris Ecclesiæ. Cumq; de talibus infantibus qui sunt in Ecclesia, dictum est, Non est volũtas Patris, vt pereat vnus ex illis: constat, infantibus per Baptismum contingere remissionem peccati originalis, & donationem Spiritus sancti, qui in eis efficax est pro ipsorum modo. Reijcimus enim errorem illorum qui imaginantur, infantes placere Deo, & saluos fieri sine actione aliqua Dei, cùm Christus clarè dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Etsi igitur nos non intelligimus, qualis sit in infantibus: tamen certum est, in eis nouos & sanctos motus effici, sicut & in Ioanne in vtero noui motus fiebant. Nam etiamsi non est imaginandum, quod infantes intelligant: tamen illi motus & inclinationes ad credendum Christo & diligẽdum Deum, sunt aliquo modo similes motibus fidei & dilectionis. Hæc dicimus, cùm infantes habere fidem dicimus: ideo enim sic loquimur, vt intelligi posit, quod infantes non fiant salui & sancti sine actione diuina in ipsis. Quanquam igitur mos est alicubi, vt certis diebus publicè administretur Baptismus, tamen docendi sunt homines, si quid periculi est vitæ infantium, vt eos interim baptizari curent; & ministri debent talibus impartiri.* Hæc Lutherus & Lutherani. Principiò rectè dicunt, *necesse esse infantes baptizari.* Hoc ipsum tamen Caluinistæ negant. Deinde cùm scripturam proferre non possint quæ iubeat infantes baptizari; efficitur vt Lutherani dicant, *aliquid necessariò efficiendum esse, quod scriptum non est in sacris literis.* Nã quòd dicunt promissionem salutis pertinere ad infantes: ad illos quidem pertinet, qui sunt membra Ecclesiæ, non autem ad omnes. Sed quòd membra Ecclesiæ per Baptismum fieri debeant; idque dum infantes nec adhuc in fide instructi sunt: hoc quidem ex traditione sine scripto accepimus, non tamẽ in scripturis id expressum inuenimus. Tertiò, rectè statuunt, necessitatem Baptismi ex illis Christi verbis, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto:* in quibus tamen infantium non fit mentio, imò eadem verba omnino spectare ad Baptismum, Caluinistæ negant. Quartò dicunt, *per actionem diuinam in Baptismo nouos & sanctos motus in paruulis effici, ad credendum Christo & diligendum Deum, & per Baptismum contingere infantibus remissionem peccatorum, & donationem Spiritus sancti.* Atqui hoc ipsum est quod nos dicimus, *Sacramenta velut instrumenta Dei ex opere operato conferre gratiam.* Cumque hoc in nobis illi derideant, mutatis tamen verbis idem prorsus dicere ipsi coguntur: nisi velint, infantes nihil gratiæ per Baptismum accipere. Quintò *fatentur, infantes non intelligere.* ex quo etiam certũ est, eos fidem non habere

Remundi Rufi sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Remundus Rufus in opere doctissimo quod pro Pontifice maximo in Molinæum edidit: *In-*
3460 *telligebam (inquit) hanc semper de Romano Pontifice fuisse sententiam, vt eum tanquam omnium maxi-*
mum colerent & obseruarent non populares modò homines, verum etiam optimi, clarissimi & potentis-
simi viri. Donec non ita pridem ad quendam ludimagistrum ventum fuit, eorum qui Hussitæ diceban-
tur, principem. Hic enim vt posteà explicabimus, anno 1385. in scholis otiosus nimium, concitauit in
Germania contra Pontifices, turbulentos quosdam homines, qui primùm singulari quadam pietate ac re-
ligione duci videbantur: deinde multitudine & viribus aucti, cæde, rapinis, incẽdijs Germaniam vastà-
runt, Sophiam Sigismundi Imperatoris vxorem obsederunt, Bohemiæ regnum inuaserunt, eius denique
potiti sunt. Postremò cùm damnati fuissent concilio Constantiensi & Basileensi, decreto Catholicorũ om-
nium & armis fuerunt oppressi. Itaq; magis vi, quàm doctrina aliquo genere isti facinorosi homines tue-
bantur sententiam: nullum verò doctum ac probum virum in Pontifices commouere poterant, prædæ dul-
cedine tantùm pellexerant ad latrocinium, agreste vulgus atq; imperitum. Postea verò, an. 1515. Vnus
cognomento Lutherus extinctum iam illud bellum accendit atq; inflammauit vehementius, fretus maiori
3461 *sanè ac acutiori dicendi præsidio. Ego autem, quale istud genus causæ esset, cùm considerare cœpissem, visa*
est mihi eorum sententia, qui huius Pontificatus Romani magnitudinem negãt & potestatem, multò sco-
pulosior & periculosior, quàm sit eorum à quibus summa esse creditur. Si quid enim iubet aut vetat Ro-
manus Pontifex, quod per se, aut propter legem diuinam expetendum sit, aut fugiendum; dubium non est,
quin obtemperare oporteat, non tam quòd Pontifex ita iusserit, quàm quòd tale genus causæ est, vt propter
suam vim & naturam faciendum sit, vel non faciendum. Honesta enim & diuina sua dignitate debent
nos ad se trahere, & turpia deterrere. Sin res est eiusmodi, vt nec ita sit per se bona vel mala (sunt enim
inter illa media quædam, quæ Græci ἀδιάφορα καὶ τὰ ἀνὰ μέσον appellant) ea verò præcipiat collega tuus,
vxor, vel seruus, & tu obtemperes: quod, quæso, scelus, aut peccatum est? Itaque si quis putet, Pontificem
Romanum esse maximum, atque eum, cui omnes vt pareant, eo ducant pium, religiosum & Christianum,
3462 *quòd primas Christus Petro in repub. Christiana concesserit: hæc sanè opinio etiamsi aut error esset, aut*
verba Christi non tam perspicua, sed aliquod genus continerent ambigui, multò tutior eo errore foret, quo
illud ipsum de Romano Pontifice negaretur. Nam hic semper obest, si quis non pareat, cùm parendum sit:
ille vero parendo, cùm parère sit liberum, nihil, aut minus certè nocere potest; vt cùm obsequimur, vel mo-
rem gerimus sodali, vel alij, cui non sit necesse. Quare genus causæ ita primùm consideranti mihi, visum
est tutius fuisse Molinæo in alteram partem scripsisse, vel tacuisse potius, quàm illam suam sentẽtiam dis-
criminis plenam defendisse, apud Francorum præsertim Regem ac populum. Neq; enim ignorat ipse, qui
historiæ scientiam sibi vendicat, si huiusce regni antiquissimi, florentissimi & potentissimi memoriam
3463 *recordetur vltimam, summam semper rationem Gallos habuisse Sedis Apostolicæ. Nam Alpes sæpe traie-*
cerunt, fortunas & salutem eius causa in discrimen obtulerũt; vnde dicta est Gallia Pontificum Asylum
tutissimum, & fortissimum propugnaculum, Regesq́ nostri Christianissimorum cognomen sunt nacti.

(Et pòst:)

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Roman.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

204. Caluinistarum hæreses de Baptismo.

• Caluinus in Antidoto cõcilij Tridentini docet, Baptismum non esse necessarium ijs paruulis qui ex fidelibus parentibus gignuntur. Ait enim, salutem promissam esse fidelibus, & eorum semini. §. Quod quidem verum est, si semẽ illud intelligamus etiã spirituale esse, & non tantum carnale. Nam

Doctores Catholici.

bere, qua in Deum credũt. *Fides enim ex auditu est:* (Rom. 10.) *auditus autem per verbum Christi.* Quod verbum qui aliquo modo non intelligit, credere nõ potest. Et tamen mox addunt, se dicere, *infantes habere fidem*, id est, (vt nunc rem interpretantur) *quosdam nouos & sanctos motus seu inclinationes ad credẽdum*: à quibus si roges, cuiusmodi sint isti motus: ingenuè respondent, *se nescire*. Sed exemplum à Ioanne Baptista petunt, qui adhuc in vtero matris cum esset, aduenieute Christo exiliuit præ gaudio. Verùm Augustin. (in epist. 57.) dicit, *Illud quod Ioanni euenit, in miraculis diuinæ potentiæ habendum, & non trahendum ad exemplum humanæ naturæ.* Dum igitur nec id volunt dicere, quod Ecclesia dicit (nimirum, infantes absque fide sua per Sacramentum fidei in fide Ecclesiæ saluos fieri) nec tamen explicare possunt quid velint dicere: fecerunt, vt tum Caluinistæ ab illis, velut nescientibus quid dicant, dissenserint, tum Catholici eos pro huiusmodi hæreticis habeãt, quos Paulus ita describit, vt *nesciant quæ loquantur, neque de quibus affirment*. Postremò excusant, vel potius corrigunt se in his verbis: *Hæc dicimus; cùm infantes habere fidem dicimus.* Ab initio enim dicebant, *infantes baptizatos fidem non secus, quàm adultos habere*: nunc rem ad motus quosdam fidei reuocant. Sed cùm fateantur, infantes necessariò baptizandos, fides autem sola secundùm illos necessaria sit iustificando: qui fit, quòd non vident, & Baptismum aliquid esse præter solam fidem, & tamen sine Baptismo infantibus collato & ab ipsis percepto, infantes non saluari? Non igitur sola fides, sed Baptismus etiam, qui est sacramentum fidei, ad salutem infantibus ministrandam ex eorum confessione necessarius est.

Paruulos non posse consequi vitam æternam absque Baptismo.

Apostolus (Ephes. 2.) ait: *Eramus natura filij iræ, sicut & cæteri.* Et Rom. 5. *Sicut per vnius delictum in omnes homines* (peccatum vel iudicium deriuatum est) *in condemnationem: sic & per vnius iustitiam* (gratia seu donum deriuatum est) *in iustificationem vitæ in omnes homines.* Quemadmodum igitur omnes qui procreantur ex semine Adæ, sunt ob idipsum damnati, donec per vnum Christum liberentur: ita non liberantur à Christo, donec vel re ipsa, vel voto suo *renascantur ex aqua & Spiritu sancto.* Ioan. 3. Paruulus autem, qui per actum fidei suæ non post regenerationem suã intus inchoare, nisi per Baptismum Christi actu ipso ei dispensatum renascatur, nullo modo regeneratur in Christo. Nam promissio Dei non pertinet ad alios, quàm qui per fidem aut fidei sacramentum inseruntur Christo. Quid quòd Augustinus (in epist. 28. ad Hieronym.) non modò suam in hac re, sed totius Ecclesiæ fidẽ his verbis docet? *Quisquis dixerit, quòd in Christo viuificabuntur paruuli qui sine Sacramenti eius participatione de vita exeunt; hic profectò & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: vbi propterea cum baptizandis paruulis festinatur et curritur; quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo viuificari nõ posse.*

Qui

1464 (Et pòst:) *Sit igitur hæc nostra sententia & Catholicorum omnium, non solùm alios Episcopos alys*
præstantiores esse, & antecedere tempore, dignitate & potestate: sed etiam Romanum Pontificem omniū
omnibus illis rebus esse primum, & præstantissimum, cui omnes obtemperare oporteat. Fuit quidem prius
in Oriente Christus notus, quàm Romæ, sed omnium Apostolorum primus Petrus delectus à Christo, vt
in Euangelio scriptum est, Lucæ 5. Marci 1. Matth. 4. & Matth. 10. Nomina (inquit Matthæus) duo-
decim Apostolorum hæc sunt: Primus Simon, qui dicitur Petrus. Petrum autem Romanum Episcopum
1465 *fuisse, Molinæus non negat. Quocirca nullus Episcopus in orbe terrarum potest profiteri se successorem*
vllius antiquioris Apostoli, vel discipuli: Romanus verò Pontifex se primi omnium. Si igitur Episcopi
priores & antiquiores dicerentur, quòd Apostolorum vel Discipulorum antiquiorum sunt successores,
Romanus erit omnium antiquissimus. §. Hæc pauca ex Remundo Rufo descripsi, cùm alioqui to-
tus liber dignissimus in hoc genere, meo iudicio, existat, qui ab omnibus legi debeat, & postero-
rum memoriæ commendari.

Melchioris Episcopi Canariensis fides de primatu
Romanæ Ecclesiæ.

Melchior Canus de locis Theologicis lib. 6. c. 7. *Si legū Christi interpres nullus sanior est, quàm*
perpetuus Ecclesiæ vsus; Ecclesia verò in fidei religionisque quæstione ac cæteris grauissimis cōtrouersiis
1466 *non ad Antiochenum, Alexandrinum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Mediolanēsem, Parisiensem,*
Coloniensem, Toletanum, aut Braccarensem Episcopos, sed ad Romanum omni semper ætate recurrit:
quis dubitet, hunc esse, quem vt successorem Petri, ita quoque doctrinæ Apostolicæ magistrum, quæstio-
numq́ de fide Iudicem habemus? Nam si aliquem eiusmodi post Petrum, in Ecclesia instituenda atque in
veritate continenda reliquit Christus: nimirum aut hic est, aut nullus est: quippe cùm de aliarum Eccle-
siarum Episcopis nulla quæstio sit, quin non fuerint loco Petri, vniuersalis Ecclesiæ doctores pastoresq́ à
Deo dati. Romanus igitur Episcopus, Ecclesiæ vsu interpretante, ille est cui Dominus in Petro ait, Super
hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & quodcunque solueris, &c.
Ac rursum: Pasce oues meas. Et iterum: Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu cōfirma fratres
1467 *tuos. Quid, quòd ipso rerum experimento comperimus, Christi de Petro et successoribus vaticinia in Ec-*
clesia Romana manifestius impleri? Hanc enim constat fixam & immobilem, orbe etiam toto omni illam
machinarum genere quatiente, in fide & authoritate Petri permāsisse. Et cùm cæteras Apostolorum Ec-
clesias vel ab infidelibus occupatas, sine fidei vestigio, vel ab hæreticis aliquando affectas viderimus: at ad-
uersum hanc vnam Romanam Sedem, nec Pagani, nec hæretici præualere potuerunt. Pugnatum est siqui-
1468 *dem vehementer, non à Græcis solùm, sed ab alys plerisq́: totius orbis Episcopis, vt hoc Romanæ Ecclesiæ*
priuilegium labefactaretur. Atque habebant pro se illi quidem & Imperatorum arma, & maiorem Ec-
clesiarum numerum: nunquam tamen efficere potuerunt, vt aut Romani Pontificis potestatem abrogarēt,
1469 *aut in alium transferrent Episcopum. Quinimò, qui à Romana quidem Sede defecerunt, hi schismatici*
semper in Ecclesia sunt habiti: qui verò huius Sedis de fide iudicium detrectârunt, hæretici. Quæ profe-
ctò omnia satis ostendunt, non humano, sed diuino decreto, Ecclesiam Romanam & cæteris esse præposi-
tam, & Petri priuilegia iure sibi suo vindicasse, & eam demum petram esse supra quam Christus vni-
1470 *uersalem construxit Ecclesiam, aduersus quam portæ inferi præualere non possunt.*

Robertus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator Rom.
		Idem Carolus 5.
1542	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Nã promissio fit fidelibus & semini eorum, id est, iis quos constat sectari vestigia fidei parentũ suorum, non autem iis qui quoquo modo ex fidelibus secundùm carnem nascuntur, cùm interim ex spiritu nõ renascantur. *Primus enim homo ex terra terrenus, & nos portamus imaginem terreni* (1.Cor. 15.) *donec induamus nouum hominem per Baptismum. Galat. 3.*

[l] Illa verba Ioan.3. (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*) Caluinus negat, ad Baptismum referri, ne videlicet scriptura sacra contradicere existimetur suæ opinioni, qua statuit, absque Baptismo salutẽ paruulis dari. Non igitur fidem suam ad scripturarum normam dirigunt, sed scripturas ad suam volũtatem velut obtorto collo trahunt. Nam Lutherani fatentur, illud Domini verbum pertinere ad Baptismum.

[a] Bucerus in Mat.c.3. Non ideo, inquit, paruulus saluatur, quia baptizatus est. Multi enim baptizati statim morientes dãnantur, & alij nõ baptizati saluantur.

[b] Cal-

Doctores Catholici.

Qui autem non viuificatur in Christo, restat vt in eadem damnatione maneat de qua dicit Apostolus: Per vnius delictũ in omnes homines condemnationẽ. Ineptissimè aũt Caluinus *promissionẽ semini Abrahæ factam,* ad carnalẽ natiuitatẽ applicat, cùm Apostolus dicat, Rom.9. *Non omnes qui ex Israël sunt, ij sunt Israëlitæ, nec qui semen sunt Abrahæ, omnes filij; sed in Isaac vocabitur tibi semen, id est, non qui filij carnis, ij filij Dei, sed qui filij sunt promissionis, æstimantur in semine.* Cuius verba tam perspicua sunt, vt *etiam filios Abrahæ, qui pater est omnium credentium,* neget tamen filios promissionis esse ob id, quòd ex Abram nascuntur, nisi præterea ipsis hæreditas promissa fuerit. Cuius promissionis sacra signa & instrumenta efficacia sunt Christi Sacramenta, si obicem non opponas, quem non opponunt paruuli.

[l] *Omnis prophetia scripturæ propria interpretatione non fit*; 2.Pet.1. Quòd aũt aqua (ex qua Christus nos dicit renasci debere, (Ioã.13.) nõ significet aquã Baptismi: hoc vtiq; nõ ex publica, sed ex priuata interpretatione promanauit. Nam & minus propria est illa interpretatio, quæ negat, *aquã naturalẽ* per nomẽ *aquæ* intelligendum esse, & minus apte cadit in verã Euangelij circũstantiam. Agit enim Christus (Ioan.3.) de regeneratione, seu de secunda natiuitate, quã cõstat in Baptismo fieri. Baptismus autẽ, id est, lotio fit per aquã naturalẽ. Vnde Eunuchus (Actor.8.) *Ecce aqua* (inquit) *quid prohibet me baptizari?* Postremò Cyprian.li.3.ad Quirin.art.25. Basil. in lib. de Baptismo; Chrysost. homil.24. in Ioan. Augustin. tractat. 11. in Ioan. Cyrillus in Ioan. lib.2.c.42. cæteriq́; Patres tam Græci quã Latini vno consensu docent, illa Christi verba, (*Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*) Baptismi necessitatẽ statuere: vt meritò concilium Trident. ita decreuerit in Sess.7.c.2. *Si quis dixerit, aquã verã & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque ideo verba illa D.N. Iesu Christi (Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto) ad metaphoram aliquam detorserit; anathema sit.*

[a] Paulus ad Tit.c.3. ait: *Deus secundùm suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christũ Saluatorem nostrum.* Quòd si quisquã per lauacrũ regenerationis saluus fit, certè etiam de paruulo idem verissimè dicetur, qui eo quòd nullum ipse peccatũ per se commisit, sed alienum participat, per alienũ beneficiũ facillimè purgatur. *Nã magis abundat donũ & gratia Christi, quàm delictũ Adæ*; Rom.5. *Quicunq; enim baptizati sunt, Christũ induerũt*; Gal.3. Quod ipsum de infantibus verissimè dicitur, qui nũquam fictè aut indignè accipiũt baptismũ, vt in adultis aliquando contigit, Act.8. Infans igitur cũ Christũ per baptismũ induat, vtiq; ideò saluatur, quia baptizatus est: nec perdere potest beneficiũ Baptismi, si adhuc infans moriatur, quia cùm in veritate (Ioã.8.) sit collocatus, nõ habet vnde ab eo statu excidat, donec deseratur à Spiritu sancto; quod nõ fit nisi propter peccata, quæ in tenera ætate vel nulla, vel non grauia sunt. Et ideo Apostolus (1.Cor.14.) vult, *vt malitia simus paruuli.*

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus, vsque eò Parisiis in literis profecit, vt Theologiæ
Doctor creatus, non modò sacerdos Romæ, verùm etiam Archiepiscopus Armachanus in Hi-
1471 bernia fieret, & paulo pòst *Legatus à latere* vicem Pontificis Romani in Hibernia gereret.

Andreæ Modreuij confessio de vnius Pontificis primatu.

Andreas Modreuius lib. 2. cap. 10. de Ecclesia, etsi contendat, Pontificem Romanum non necessariò debere summæ rerum hoc tempore præesse: tamen & fatetur, eum aliquando summæ rerum præfuisse, & Gregorium Magnū concedit ea mente fuisse, vt primatus quidam in Ecclesia Christi conseruari debuerit, & denique summam rerum Ecclesiasticarum præfecturā ad vnum potissimùm esse deferendam affirmat, quem vnum vellet nullo certo in loco sedere, sed liberè tum eligi, tum in quauis regione aut prouincia cathedram suam collocare. Atque hæc quidem est Modreuij sententia. Ac sanè si D. Petrus nullo certo successore sibi surrogato ex hac vita decessisset, si perpetuus maiorum mos & traditio Ecclesiastica non declarasset, eam Christi voluntatem fuisse atque esse, vt Roma foret summi Pontificis sedes, & velut candelabrum, in quo lucidissima Ecclesiæ Dei fax constituta omnibus qui in domo sunt, præluceret: nos quoque fateremur, non necessariò primum Ecclesiæ Pontificem in Romana vrbe assiduum esse debere. Illud ad hoc quod agimus, satis est, ex ipsis Protestantibus nonnullos existere, qui primatum vnius Pastoris in Ecclesia Dei constituant: adeò fortis est veritas, inuictaque Romana & Catholica fides.

Ioannes Gropperus in capitibus institutionis ad pietatem: *Vt* (inquit) *Ecclesiæ vnitas, & disci-
plina conseruetur, Hierarchia seu sacer ordo in Ecclesia constitutus est, vt superiores inspicerent, & cùm
res postulat, corrigerent inferiores. Multis presbyteris vnus Episcopus, in schismatis remedium, præpo-
situs est. Episcopis cuiusque prouinciæ vnus Archiepiscopus, qui & Metropolitanus dicitur. Metropolita-
nis verò pluribus vnus primas, inter quos omnes Pontifex Romanus, veluti tenens legitima successio-
1472 ne cathedram sancti Petri, Apostolorum Principis (quem Christus singulariter ouili suo præfecit, & cui
confirmationem fratrum imposuit) summus est amplitudine iurisdictionis & solicitudinis omnium
Ecclesiarum.*

Ioannes Bunderius à Gandauo in Compendio, tit. 31. *Ea intelligenda est Catholicæ Ecclesiæ au-
ctoritas, quæ est in conciliis vniuersalibus, aut in Romana Ecclesia, quæ est caput omnium Ecclesiarum,
1473 vt caput à Spiritu sancto directum, regat & confirmet cætera membra, secundùm pollicitationem ipsius
veritatis. Et hæc quidem Ecclesia non immerito dicitur Catholica seu vniuersalis, quia cæteris præsidens
eas gubernat sana fidē & doctrina: ac in maioribus negotiis dubia discutit. Docet hoc Augustinus contra
1474 Epistolam Manichæi c. 4. & 5. Dicitur & Apostolica, quia ab ipsis Apostolis Petro & Paulo, verbo &
exemplo instituta ac roborata est, quia Apostolorum fidem, doctrinam & auctoritatem hactenus tenet,
nec vnquam in fide aut bonis moribus deuiauit.* (Et pòst:) *Nec miretur quispiam, si Romanam Ecclesiam
insectentur hæretici. Nunquam pueri virgas, nunquam canes baculos, quibus cæduntur, nunquam lupi
canes, quibus coërcentur, diligunt.*

1475 D. Conradus Brunus de seditionibus lib. 1. c. 5. *Ab obedientia Romanæ & Apostolicæ Ecclesiæ
nemo, quantalibet dignitate præfulgeat, exemptus est. imò ab ea nemo eximi à quoquam, & ne à Romano
quidem Pontifice potest: tum quia omnis anima sublimioribus potestatibus subiecta, eisdem fideliter obe-
dire debet: tum quia hæc Ecclesia omnium aliarum mater est & caput. Cui non solùm aliæ omnes commu-
1476 ni lege naturæ tanquā minores maiori seruire & obedire, sed ipsius etiam iudicio omnes Reges & Prin-
cipes voluntatem suam subdere, & legibus & mandatis parēre tenentur.*

Iacobus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1548	Idem Paulus 3.	
		Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

[h] Caluinus in Antidoto suo dicit, Baptismum à Christo in aqua institutum, & ab Ecclesia receptum, nihil differre à Ioannis Baptismo.

Doctores Catholici.

Quantũ intersit inter Christi & Ioannis Baptismum.

[h] Inter Baptismum Ioãnis & Christi, ad minimum quinque differentiæ colligi possunt ex verbo Dei. Ioannes *baptizabat in aqua* tantùm (1.Ioã.& 1.Mar.) Christus verò *in aqua & Spiritu sancto.* Ioannis c. 3. Deinde Baptismus Ioannis *nõ remittebat peccata*, sed præparabat corda hominum, vt *peccata sua confitentes*, & in Christum credentes, ab illo acciperent remissionem peccatorum. Matt.3. Ioan.1. Marci 1. Baptismus verò Christi remittit peccata, dicente Petro (Act.2.) *Baptizetur vnusquisq; vestrûm in nomine Iesu Christi in remissionẽ peccatorum.* Et Ephes.5. *Christus Ecclesiam mundare dicitur lauacro aquæ in verbo vitæ.* Tertiò, Ioannes prædicauit *baptismum pœnitentiæ*, non gratiæ; & ideo iis qui ad ipsum veniebant, indixit, vt *facerent dignos fructus pœnitentiæ*, Luc.3. Non autẽ dabat Ioannes nouum Spiritum à se baptizatis. Christus verò *per suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum* (non iam pœnitentiæ) *sed regenerationis & renouationis Spiritus sancti.* Tit.3. Et ideo qui accipiunt Baptismũ Christi, *accipiunt etiam* (Act.2.) *donum Spiritus sancti.* Quartò, nullus vnquam, qui Baptismum à Christo institutum dispensabat, illud dixit suum, sed tantùm Christi Baptismum esse. *Hic est enim qui baptizat.* Ioan.1. Cæterùm Matthæus Euangelista c.3. dicit, Ioannem *vidisse multos Pharisæorũ venientes ad baptismum suũ*; ad *suũ*, inquam, id est, ad Ioannis baptismum. Quintò, qui prius acceperat baptismum Ioannis, non poterat modò, sed etiam debebat postea (si occasio sese obtulit) baptismum Christi accipere. Et ita D. Paulus (Act.19.) *baptizabat illos in nomine Iesu, qui prius acceperant Ioannis baptismũ.* Sed qui semel accepisset baptismum à Christo institutum, nullo modo poterat vel Ioannis baptismum accipere, vel eundem Christi baptismum repetere. Hebr.6. *Vnum quippe est baptisma*, Ephes. 4. Gregorius Nazianzenus in Oratione *in sancta lumina*, primum baptisma esse dixit, *per figuram in mari & nube.* 1.Cor.10. Secundum *Ioannis, in pœnitentiam.* Tertium *Christi in Spiritu, per quod nos ait diuinitatem assequi.* Quartũ porrò, quod martyrij sanguine cõparatur. Quintum quoque lachrymarum, quale fuit Manassis & Niniuitarum. Græci ergo alium crediderunt esse Ioannis, aliũ Christi baptismum. Nam idem etiam discrimen apud Cyrillum reperitur. Imò Cyrillus narrat, Ioannem Baptistam in spiritu Dei præuidisse hanc Zvvinglianorum hæresim. Itaq; in Ioannem lib.3.c.57. ita scribit: *Ioannes spiritus gratia illuminatus videbat, quàm necessarium esset ea enarrare quibus aperiretur, quantum Christi baptismus Ioannis baptismo præstaret. Perspexit non multo pòst aliquos futuros, qui aut nullam inter baptismum & baptismũ differentiam facerent, aut meliorem esse baptismũ Ioannis putarẽt.* §. Cõstat sanè, Zvvinglianos & Caluinistas esse illos, *qui nullam inter Ioãnis & Christi baptismũ, quo Ecclesia Christi vtitur, differentiã statuunt.* De istorum igitur hæresi prædictũ est tot antea seculis. Denique Augustin. cont. duas liter. Petilian.c.37. *Manifestum est* (inquit) *ex scripturis, alium fuisse baptismum Ioannis, alium Christi.*

[i] Omnes administrandi Baptismi sanctos ritus & cærimonias contemnunt velut vanos, quia in scripturis sanctis non extent: cùm tamen ab ipsis Apostolorum temporibus hæc in vsu fuisse, ex omnibus omnium

[i] Exufflationis & exorcismi tum Dionysius lib. 1. de hierar. Eccles. c.1. tum Augustin. meminit lib. 1. c.1. de Symbol. ad catechum. *Per exorcismum* (inquit Optatus lib.4. contra Parmen.) *spiritus immundus depellitur.* De apertione auriũ & nariũ baptizati, deque vnctione, seu chrismate & abrenuntiatione, Ambros. lib.1. ca.1.& 2. imò & Tertul. in li. de baptismo: de vestimentorum candidorum mysterio Ambrosius agit in lib. de iis qui initiantur, c. 7. De statione ante

1477 Iacobus Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ sacrificio aduersus anatomen Missæ, versus finem libri: *Romam Ecclesiæ Catholicæ caput à Domino constitutam confitemur.*

Gaspar Casalius Lusitanus de cœna & calice Domini, lib. 3. c. 18. *Sancta Ecclesia Romana, si consideratur vt est Ecclesia quædam particularis cathedralis, multas habet similes cathedrales in orbe. Si con-*
1478 *sideratur vt est metropolis, multas habet similes Metropolitanas. Si consideratur vt est Patriarchalis, multas habet similes patriarchales. Si autem consideratur vt habet sedem Apostolicam, Petri sedem & Petri auctoritatem; sic considerata, non habet similem in terris. Sed vt sic, est caput, prima atque princeps orbis totius Christiani: vt sicut partes orbis habent distinctas cathedrales per orbem; sic totius orbis habeat hanc vnam cathedralem, in qua nunc est & semper fuit Petri Apostolica sedes, atque Petri Apostolica auctoritas, in qua ob id qui præsidet, non solùm vrbis Romæ, sed & totius orbis est Episcopus, Pastor, atque Rector. De his S. Thomas multa dicit contra Gentiles, quæ omittimus breuitatis causa. Con-*
1479 *cordat cum aliis sanctis Patribus, & quæ dicta sunt, sufficiunt. Hæc igitur Ecclesia est audienda, quia caput, quia mater, quia magistra, quia domina.*

Adamus Delphinus in oratione de Ecclesia: *Hoc nunc restat ostendere, videlicet Romanum Pontificem esse legitimum successorem Petri, adeoq; Christi in terris Vicarium: nec hoc sanè difficile. Habe-*
1480 *mus traditionem antiquam iam inde ab initio ad nos vsque deriuatam, quæ quidem adeò plena est veritatis ostensio, vt ea maior aut certior alia haud vlla esse queat. Scripturæ adulterinus sensus affingi potest, at traditæ doctrinæ non item. Ac primùm, quòd ita senserit Ecclesia ante annos quadringentos, vt hinc incipiamus, constat ex Bernardo ad Eugenium. At verò Ecclesia tempore Bernardi hoc credidit & docuit, quod ante annos plusquam quingentos inuenit docuisse Ecclesiam temporibus Hieronymi (ad Damasum Papam) & ante hunc temporibus Cypriani (ad Antonianum.) Rursus quam viuente Cypriano Ecclesia doctrinam profitebatur, eandem tenuit & docuit Ecclesia iam olim ante mille trecentos annos temporibus Irenæi (libro tertio contra hæreses Valentini, capite tertio.) Quam profectò successionem cùm nec tyranni, nec hæretici, nec machina demùm vlla diabolica infringere hactenus valuerint, cùm dixisset Christus, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: rectè subiunxit, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ex his quæ diximus, certum est, Romanum Ponti-*
1481 *ficem esse Petri successorem, adeoq; Christi in terris Vicarium, ac vniuersalis Ecclesiæ Episcopum, nõ quidem ob id quòd doceat sic Bernardus, non rursus quia hoc tradit Cyprianus, Hieronymus, Augustinus aut cæteri, sed quia iam inde ab initio ad hæc vsque tempora Ecclesia sic credidit, tenuit, docuit & prædicauit, quæ (vt diximus) plenissima veritatis ostensio est. Atque hac potissimùm machina sanctissimi Patres aduersarias munitiones deiecerunt, cunctæq; hæreses vsque abolitæ sunt. Quid, inquit Irenæus, si nec Apostoli scripturas reliquissent nobis? Nónne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt his quibus committebant Ecclesias? Oportebat sanè.*

Sepul-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni | Pontif. ex Roman. | Imperator. Rom.

1548 | Idem Paulus 3. | Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

omnium Patrum scriptis abundè constet.

Erasmi error de infantium baptizatorũ ratihabitione.

[a] Si non potest obtineri, vt is qui adhuc infans baptizatus est, cùm ad pubertatem venerit, ratũ habeat quod gestum erat. fortassis expediet, illum non cogi, sed suo relinqui animo, donec resipiscat, nec ad aliam interim vocari pœnã, nisi vt à sacramentis arceatur.

Ordo & progressio hæresum in causa Eucharistiæ.

[a] In primis Lutherus negabat, Eucharistiæ celebrationem publicum, aut vllo modo propitiatorium nouui

Doctores Catholici.

ante sacrarium, Psalmorum cantillatione, & lampadibus accensis, Nazianzenus in Oratione in S. Baptisma. De spirituali cognatione inter susceptores & baptizatum contracta, Origenes loquitur in Epistolam ad Romanos. Postremò Basilius Magnus de Spiritu sancto c. 27. *Vt signo crucis (inquit) eos qui spem collocarunt in Christum, signemus, quis scripto docuit? Cõsecramus aquã baptismatis, & oleum vnctionis. Iam ter immergi hominem, renunciare satanæ & Angelis eius, ex qua doctrina habemus? Nõnne ex priuata hac & arcana traditione?* Cætera vide apud Cardinalem & Dominum meũ Hosium in tit. de baptism. in Cõfes.

[a] Si Apostolus vere testificatur (Gal. 5.) omnem hominẽ circuncidentẽ se debitorem esse vniuersæ Legis faciendæ; cùm apud Christianos baptismus locũ circũcisionis teneat, vtique etiam qui baptizatur, ad Christi legem obseruandã obligatur, hoc est, ad seruanda mandata, si vult ad vitã ingredi (Matth. 19.) ad sumendam Eucharistiam, si vult manere in Christo, & Christũ in se manentem habere (Ioan. 6.) ad obediendum præpositis (Heb. 13.) & ad pœnam subeundam, quæ ab illis in virga & austeritate infligetur; 1. Cor. 4. & 5. Quemadmodũ igitur is qui nascitur in aliqua Repub. vel etiã adhuc infans in eã cooptatur; ad seruandas eius Reipub. leges tenetur, etsi de nouo in eas nunquã consentiat: sic multò magis eueniat in eo qui per Sacramentũ regenerationis fit ciuis Ecclesiæ Dei. Quod adeò verum est, vt ne possit quidem Ecclesia talem hominẽ iam adultũ à legũ Christi obseruatione vllo modo absoluere, quia membrũ aliquod Christo semel insitum & acquisitũ, non potest eorum arbitratu dimitti aut sacramento solui, qui potestatem habent in ædificationem, & non in destructionem.

Missam seu Eucharistiæ celebrationem publicum & propitiatorium sacrificium esse.

[a] Mors Christi publicũ sacrificium fuit, Ephes. 5. Heb. 9. 10. & 13. Eademq; mors fuit propitiatio pro peccatis totius mũdi, 1. Ioan. 2. Eucharistia verò est signum & commemoratio Dominicæ mortis, Luc. 22. 1. Cor. 11. Omne autem signum necessariam communionem cum re significata habet: quod tum ratio docet, tum Augustin. tradit in epist. 23. Cũ igitur Eucharistię celebratio consistat in operibus externis, nempe in accipiendo panem & vinũ, in benedicendo, seu cõsecrationis verba ex persona Christi pronuntiando, in frangendo & distribuendo: cumq; hęc omnia *per ministros Christi* (1. Cor. 4.) *& dispensatores mysteriorũ eius fiant ob mortẽ Domini annunciandã*, adeò vt ipsum id quod benedicitur, & distribuitur, non tantùm dicatur Domini corpus & sanguis, sed etiam *corpus Domini datum pro nobis, & sanguis noui Testamenti pro multis fusus in remissionem peccatorum*: necesse est, huius operis peractionẽ sacrificium publicũ & propitiatoriũ esse: ac sacrificium quidem, quoniã auctoritate diuina instituitur ad commemorandũ summũ illud mortis Dominicæ sacrificium. Cuius vtiq; symbolũ esse nõ posset, nisi & ipsum esset symbolicũ quoddã sacrificiũ. Deinde publicum sacrificiũ est, quia per opus publicum à publicis Christi ministris efficitur atq; exercetur. Deniq; propitiatorium sacrificium est, quia cõmemorat & annunciat corpus Domini, prout *datum est pro nobis*, & sanguinem Domini, prout fusus est pro nobis, hoc est, ipsam propitiationẽ Domini cõmemorat & annuntiat; quod nunquã facere posset, nisi esset signum ipsius propitiationis. Ac nimirum si vetera Leuitarum sacrificia futuram Domini mortem ac propitiationem adeò verè obumbrabant, vt quædam eorum

Sepulueda sententia de auctoritate Romani Pontificis in legibus ferendis aut relaxandis.

Ioannes Genesius Sepulueda lib. 2. de ritu nuptiarum & dispensatione: *Si Regum atque Princi-
pum tantam esse ferendarum atque moderandarũ legum potestatem, non solum homines esse voluerũt, sed
Deus etiam, qui per Apostolum Paulum subditos nos esse iubet Magistratibus, & dicto audientes: atq;
per Petrum, Regi parere, tanquam praecellenti, ducibus tanquam à Deo missis: qua tandem potẽtia eum
esse, credi par est, cui Christus claues dedit regni cælorum, & summam contulit auctoritatem verbis illis:*
1482 *Quicquid solueris super terram, erit solutum & in cælis; & quicquid ligaueris, ligatum: ad summam
quem terris excedens Ecclesia sua ac respublicæ Christianæ cum summa potestate præfecit, suiq; loco in-
ter homines esse voluit? Hanc igitur potestatem cum in Petro Apostolorum Principe datam esse constet
1483 summis sacerdotibus eius successoribus: nefas esset dubitare, quin Pontifici Maximo, quem Papam appel-
lamus, ferendi, abrogandi, intendendi, remittendiq; leges, potestas longè maior, quàm cunctis Regibus &
Principibus à Deo tributa sit. Quid est enim ligare & soluere, nisi leges cõdere, easdemq; pro sua pruden-
tia & arbitratu moderari: vel etiam, si res poscet, abrogare? Aut quid aliud verba illa significant: Quic-
quid ligaueris super terram; nisi illud, quamcunque legem hominibus dederis, hæc auctoritate Dei confir-
mabitur, eritq; rata? quamcunque legem abrogaueris, vel ex parte remiseris, in tribunali relaxabitur.
Quicquid demum iusta de causa siue in vniuersos, siue in singulos statueris, ratum erit. Sic enim loquun-
tur omnes, vt qui legi subiectus est, hunc lege teneri, lege constringi, lege obligari, aut è diuerso lege solu-
tum esse dicant, vt non temerè quibusdam viris doctissimis à ligando lex dicta fuisse videatur.*

Ioannis à Louanio sententia & fides de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Ioannes Hesfels à Louanio de perpetua cathedræ Petri firmitate c. 2. *Christus peregrè profectu-
rus, mandauit seruis suis, cuique vt vocationi suæ non ignauè inseruiret. Sed vni ianitori iniunxit, vt
1484 omnibus vigil intenderet, an suũ officium persoluerent, dans ei claues seu regimen Regni sui. Ipsi ei oues
suas pascendas, fouendas, atque regendas ter diligentissimè commendauit. Quibus institutis, vtique non
minus seruos subditos atque oues obstrinxit, ad audiendum, obediendum, pabulumq; à Pastore accipien-
dum, quàm Pastorem ad vigilandum, regendum & pascendum. Et ne vel de tanto onere sustinendo de-
sperares Pastor, vel oues parum fiderent suo Pastori: ipse insignem promissionem huic Pastori dedit:
nempe quòd rupes esset planè immobilis, super quam tam firmiter construeretur ipsius domus, Ecclesia, vt
portæ inferi, hoc est, tribunalia, iudicia, principatus diaboli sectatorumq; eius ei præualere nequirent.
Qua de causa hunc Pastorem appellauit Petrum: vt ipso nomine hæc Christi promissio in omnium oculos
statim incurreret. Hæc Christi promissio quàm verax esset, cœpit ostendere, quando orante Christo inde-
fectibilis fides viri Petro concessa est: & hac via omnibus Christi discipulis prouisum: ipso videlicet Pe-
tro confirmaturo Dei institutione omnes fratres suos. Quod enim dicit Christus, Confirma fratres tuos:
1485 non tam est imperantis aliquid, vnde vel obedientia laudaretur, vel inobedientia puniretur (incerto inte-
rim manente euentu obedientiæ, vel inobedientiæ) sed est Christi ordinantis atque instituentis confir-
matorem fratrum in fide. Sicut est illud quod dixit Deus volatilibus, Crescite, & multiplicamini. Vnde per
Petrum eiusque sedem, & huc vsque confirmati sunt, & vsque in seculi finem confirmabuntur fideles.
1486 Nec solum promissum est à Christo, quòd per hunc Pastorem insuperabilis esset à portis inferi Ecclesia,
quodq; contra hæreses vniuersas in fide firma persisteret: verùm etiam adiecit, se eius regimen ratum ha-
biturum: Quodcunque, inquiens, ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis: & quodcunque solue-
ris super terram, solutum erit & in cælis. Requiritur enim non solùm, vt paterfamilias atque Pastor do-
mum & oues ab hostibus extrinsecus oppugnantibus tueatur, sed etiam vt intus prudenter gubernet &
1487 pascat suos. Hæc autem non pro Ecclesia dumtaxat & ouibus tempore Petri viuentibus sunt dicta, sed &
pro tota Ecclesia Christi in finem vsque seculi duratura, testante Christo: Super hanc petram ædificabo
Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt: id est, numquam præualebunt aduersus eam. Vnde
etiam ad Petri successores transeunt: vt compleatur quod dictum est discipulis: Ecce ego vobiscum sum
omnibus diebus vsque ad seculi consummationem.*

Et cap. 3.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1549	Idem Paulus 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

ui Testamenti sacrificium esse. Putabat enim, se non paruum incommodũ Pontifici Romano & Presbyteris omnibus allaturũ, si persuaderet suis, Eucharistiam vtiliter Deo non offerri. Verùm hanc doctrinam, vt antè declarauimus, à diabolo hausit.

Doctores Catholici.

dicerentur *Sacrificia pro peccatis & pro delictis* (Leui. 4.5.& 6.) quanto magis Eucharistia, quæ instituitur ab ipso Christo, quæ vocatur & est *corpus datum pro nobis, & sanguis fusus in remissionem peccatorũ*, quæq; ob mortem Christi annuntiandam fieri iubetur, donec Dominus veniat, verè propitiatorium est & publicum sacrificium? Quid, quod Eucharistiæ celebratio sacerdotium Melchisedec Gen.14.) per figuras quidem panis & vini, demonstrat, per corporis verò Christi & sanguinis veritatem, etiam implet? quòd maximè sollemnis sacrificij, nimirum veteris Agni Paschalis locum (Exod.12.) in nouo Testamẽto supplet? quòd veterẽ similæ oblationem Leuit. 2.) & specie refert, & virtute superat? quòd *munda illa oblatio est*, quæ in omni loco inter gentes immolata (Malach.1.) nomen Dei summo honore afficit? quòd ab Apostolo (1.Cor.10.) *cum Iudæorum & Gentium sacrificiis* confertur? quòd ab eodem vocatur *altare* (Hebr.13.) id est, arca, sedes, repositorium, & velut vehiculũ, in quo sacrificium crucis conseruatur, & ad nos commodissimè defertur? Non potest autem fieri, vt Christus Ecclesiam suam relinquat in eo statu, quem antè per Prophetas suos miserum & execrandũ esse docuerat. Nam *vt dies multi absq; sacerdote transeant*, Azarias (1.Paral.15.) pro pœna grauissima habet: itemq; Ozee, vt populus Dei (c.3.) *sine sacrificio & sine altari sedeant*. Ioël autem (c.1.) *plangere sacerdotes iubet, quoniam interiit de domo Dei sacrificium & libatio*. Vnde apud Danielem (c.9.) tres pueri velut rem miserrimam deplorant, quòd *non sit sacrificium, neque oblatio, vt inuenire possint apud Deum misericordiam*. Et ij omnes de publico & externo sacrificio agunt. Quid multis? Nulla hominum congregatio, quæ Deũm vllũ credit, exterius confitetur & colit, sacrificio carere potest, quod per ministros sub totius populi nomine Deo immolet, nisi & à iuris naturæ instinctu atque officio, & ab omniũ Gentiũ moribus, & à legis Mosaicæ forma deficere velit. Summus autem cultus quem populus Christianus publicè Deo exhibet, omnium confessione est Eucharistiæ celebratio, in qua mẽbra Christi & cum capite suo, & inter se, per modum iugis sacrificij ac sacramenti, mirabiliter & suauissimè cõmunicant, quem iugis sacrificij mundum & incruentum cultum abrogare, & (quod in se est) tollere: hoc profectò Antichristi & opus & labor erit: quemadmodum legitur in Prophetia Danielis c.12. vt vel hinc manifestè constet, Lutherum in abrogando Eucharistiæ sacrificio Antichristi præcursorem extitisse.

[a] Idem Lutherus negat, Eucharistiam pro defunctis offerri posse.

[a] Imò

Eucharistiam, pro defunctis in Christo, rectè offerri.

[b] Cùm mors Christi defunctos etiam redemerit, non quidem omnes, verùm eos qui dum viuerent, fide Christi & charitate donati fuissent: Eucharistia, quæ mortis Dominicæ efficacissimum signũ est, pro illis etiã defunctis rectè offertur qui (vt August. ait in Ench c.110.) *cum viuerent, vt hæc sacrificia altaris sibi posteà prodesse possent, meruerunt*. Ergo sacrificia altaris *pro valde bonis gratiarũ actiones sunt, pro nõ valde malis propitiationes sunt*. Hinc D. Chrysostomus homil.69. ad pop. Antioch.) *non temerè ab Apostolis sancitum fuisse refert, vt in tremendis mysteriis defunctorum agatur cõmemoratio. Cum enim tremendum proponatur sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes?* Inde Tertullianus (in lib. De corona militis) *oblationes* (inquit) *pro defunctis, pro Natalitiis, annua die facimus*. Inde apud Cyprianũ lib.1.Epist.9. fit mẽtio *sacrificij pro dormitione fidelium celebrati*. Deniq; Augustin. (de verbis Apost. serm.34.) *Hoc*

Et cap. 3. *Hæc maxima fidelium consolatio, quæ securi sunt, per Petrum eiusq́ successores semper fidei doctrinam propugnandam atq́ custodiendam, seq́ errare non posse in fide, dum Petri cathedram sequuntur, similis est consolationi fidelium, quam habuerunt ante Christi aduentum de futura eius incarnatione ad hominum salutem. Ex quo enim dixit Deus Abraham, Benedicentur in semine tuo omnes gentes: fideles fuêre semper certi, Christum expectandum esse ex semine Abrahæ, & eius domum respiciendam, vt agnosci posset Christus. Et multiplicata post Abrahæ stirpe, quia nec tota Abrahæ posteritas mansura erat in vera & religiosa expectatione Messiæ; iterum Deus pro consolatione fidelium aliam domum delegit & determinauit, in quam respicientes fideles, Messiam expectarent; nempe domum Dauid: ita vt vulgo notissimum esset, Christum nasci debere ex stirpe Dauid, imò ex Bethleem ciuitate Dauid. Et quamquam fuerint in domo Dauid impiissimi Reges, Achaz, Amon, aliiq́ permulti: non fuêre tamen turbati fideles. Respexerunt magis in Dei promissionem Dauidi factam, quàm in præsentium suis temporibus Regum impietatem. An putamus, & tempore gratiæ & effusionis largissimæ Spiritus sancti non prouisam etiam sensibilem & corporalem successionem, in quam intuentes fideles expectarent ex ea Christi solidam doctrinam, fidei & pietatis custodiam? Si Christus designauit, ex qua familia esset nasciturus: vtique & sensibiliter designauit, ad quam domum & familiam saluandam esset venturus.*

Cap. 4. *Si enim oriatur quæstio fidei: quò quæso respicient idiotæ fideles, vt rectam non deserant fidem? An in totam Ecclesiam? Sed admodum lata est, nec vna esse eius per tam diuersa loca diffusa sententia, facilè & certò à quolibet percipi potest: & iactant se de Ecclesia esse illi ipsi, qui eius acerrimi sunt hostes. An expectabunt futurum concilium? Sed in longum tempus se eius extendit congregatio: & si id placeat, interea non pauci morientur anxij quid sequi debeant: summaq́ cum difficultate conuenire videas ex toto orbe in vnum locum. His & plerisque aliis incommodis benignissimè remedium prouidit Christus, dicens nobis, quòd pro Petro orauerit, vt ipse à fide non deficiat, omnesq́ fratres suos consolidet. Omnes igitur veri fideles in promissionem Petro factam intuentes, non tam attenderunt in successoribus Petri mores, quos quandoque malos fuisse constat (etsi non adeo frequenter, nec tales, vt clamitant hæretici) non tam morati sunt priuata eorum facta vel dicta, quàm Christum esse veracem in suis promissis.*

Cap. 7. Hæc differentia est inter cathedram Moysi & Petri, quòd *Dominus prædixit* (Isaiæ 6. & 29.) *Pontificatum Iudæorum auferendum.* At in Euangelio hanc facit promissionem: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Quapropter dubitare non oportet, quin politia hæc à Christo instituta immutabilis sit permansura vsque ad diem iudicij.*

Cap. 12. Arbitramur, non pertinere hanc promissionem (quæ fit Lucæ 22.) ad priuatam Pontificis fidem aut doctrinam, aut quando contra apertè prius definita docet, *sed tùm in Ecclesia quæstio aliqua religionem Christianam concernens exoritur, & ad eum à fidelibus ea refertur, illeq́ consideratis prius definitis, adhibitoq́ Pastorum inferiorum consilio præscribit & præcipit toti Ecclesiæ, quid fide sequatur: tunc locum habet Christi promissio de fide eius non defectura, sed fratres omnes confirmatura. Sic enim semper Petri successores immaculatam fidem custodisse legimus: quamquam & in priuatis consultationibus, in quibus aliis particularibus Episcopis similes sunt, longè excellentiores misericordia diuina Petri successores fecerit, etiam hoc modo plerumque fideles confirmans.*

Denique hoc diuina misericordia prouidit per ipsam sedem B. Petri, vt priuatos errores, siue imperitia & rerum inexperientia, siue malitia (cuius tamen certum exemplum non habemus) Petri successoribus subrepentes, statim per eandem sedem aboleret, vt Ecclesia non nocumentum, sed tutelam in fide à Petri sede semper susceperit, omnibusq́ modis firma sit Christi vera promissio.

Patriar.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Imò etiam negat, vllos esse in nouo Testamento sacerdotes publicos, sed vult omnes ex æquo sacerdotes nasci.

ᵇ Nihil

Doctores Catholici.

(inquit) *à Patribus traditū vniuersa obseruat Ecclesia, vt pro eis qui in corporis et sanguinis Christi cōmunione defuncti sunt, cùm ad ipsum sacrificiū loco suo cōmemorantur, oretur, ac pro illis quoq; id offerri cōmemoretur.*

Sacerdotes externos à Christo institutos esse.

ᵃ *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli alter alterius membra* (Rom. 12.) *habentes donationes secundùm gratiā quæ data est nobis, differentes.* Et 1. Cor. 12. *Si essent omnia vnū mēbrum, vbi corpus?* (Et paulo antè) *diuisiones gratiarum sunt, diuisiones ministrationū sunt, & diuisiones operationum sunt.* Et 1. Cor. 3. *Dei enim sumus adiutores,* (seu cooperatores) *Dei agricultura estis.* Vbi inferiores manifestè velut ager Domini coluntur, maiores verò colunt inferiorum mētes, velut agrum ipsis subiectum. Non eadem est igitur omnium Christianorum ratio, quoad sacerdotium. Etenim ij qui verbum Dei ministrant, sacerdotium quoddam visibile exercent. Vnde etiam Paulus (Rom. 15.) cùm dixisset, se *ministrum Christi esse in Gentibus*: mox addit, *se sanctificare* (seu sacrificare) *Euāgelium Dei, vt fiat oblatio gentium accepta & sanctificata in Spiritu sancto.* Quòd si ipsa prædicatio Euangelij sit sacrificatio quædam, & non cuiuslibet ministerij, sed propriè sacerdotale opus, nō omnes autē possint Euangeliū prædicare (quia *Deus* Ephes. 4. *quosdā posuit Pastores & Doctores*; nec omnes eo munere ex æquo fungi possunt:) profectò est quoddā externū sacerdotiū, quod non est cū omnibus Christianis cōmune. Vnde Leo in epist. ad Maximū Antiochen. Episcopum: *Præter eos* (inquit) *qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docēdi & prædicādi audeat vēdicare.* Imò cùm par atq; eadē sit ratio *legis & sacerdotij* (Heb. 7.) cūq; lex vetus trāsierit in nouā (Heb. 8.) litera in spiritū (2. Cor. 3. & 4.) timor seruilis in filialem amorem: (Rom. 8. & 1. Ioan. 4.) necesse etiā est, vt publicū sacerdotij secundū ordinē Aaron ministeriū transierit in aliud publicū ministeriū sacerdotij externi secundùm ordinē Melchisedec. Nam Christus ab Apostolo (Heb. 7 & 8.) vocatur *ἀρχιερεὺς*, id est, sacerdotum princeps, velut qui sacerdotes plurimos sub se habeat ordinis sui sacerdotio deseruientes. Ac profectò fieri non potest, vt *minister Christi & dispensator mysteriorū eius* (1. Cor. 4.) minoris sit auctoritatis quàm *minister Sanctuarij* veteris; qui tamē non solùm priuatus (per Sacramentū circumcisionis) verùm etiam (per Sacramentum visibilis vnctionis) publicus sacerdos fuit. Vt igitur apud nos Baptismus circūcisioni, sic vnctioni sacerdotali sacramentum ordinis respondet, de quo Paulus ad Timotheum ait: (2. Timoth. 1.) *Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei quæ est in te, per impositionem manuum mearum.* Et iterum: (1. Tim. 4.) *Noli negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij.* Nisi enim hoc genus ordinationis Sacramentum quoddam esset, gratia Dei per visibile signū impositionis manuū in eius collationę nō daretur. Itaque Augustin (contra epist. Parmen. lib. 2. cap. 13.) *ordinem cum baptismo conferens: Vtrumque* (inquit) *Sacramentum est.* Sacerdotium verò, quod singulis fidelibus in baptismo confertur, (1. Pet. 2. Apocal. 5.) priuatum est, quod tam pueris datur quàm feminis, quæ *nec docere in Ecclesia.* (1. Cor. 14.) *nec aliis præesse possunt, cùm viris suis subiectæ esse debeant.* Quid quòd Dominus apud Isaiam (c. 66.) de gentibus per Apostolorum prædicationē conuertendis agens, *Assumam* (inquit) *ex eis in sacerdotes & Leuitas.* Primùm gentes conuertuntur, deinde non omnes conuersi fiunt statim eiusmodi sacerdotes quales ibi describit; sed ex ipsis conuersis *assumam* (inquit) *in sacerdotes & Leuitas.* Vides, non solùm ex tota multitudine aliquos *assumi*, verùm etiam eos in diuersis ordinum gradibus constitui. Nam alij fient *sacerdotes* (quorum est sacrificare, & maximis quibusque rebus gerendis præesse:) alij verò fient *Leuitæ*, hoc est, Diaconi, quorum est ministrare & sacerdotibus parēre. Quem Isaiæ locum Augustinus (libr. 2. de ciuitate Dei, capite 31.) inter-

Idem Carolus 5.

Idem
1549 Paulus 3.

Patriarchæ Antiocheni fides de primatu Ecclesiæ Romanæ anno Domini 1552.

Fidei professio nomine Patriarchæ Antiocheni, Romæ facta anno Dom. 1552. quam ex auto-
grapho Syrico traduxit Andreas Masius Bruxellanus: Ego Moses (Mardenus) credo in Patrem,
& Filiũ, & Spiritũ sanctum. (Et post professionẽ fidei in Christum Deum & hominẽ perfectum,
1494 itemque quatuor conciliorum approbationem) Recipio (inquit) Pastores veros, qui instituerunt S.
Ecclesiam Romanam ac Patres omnes qui in ea habentur ab initio Christianæ religionis vsque ad hunc
diem. Obtestor Patrem Patrum, & Pastorem Pastorum, benedictionem vniuersæ Respub. Christianæ,
portantem claues regni, fontem, ex quo profluit suauitas, Pontificem Iulium tertium, qui accepit si-
gnaculum nominis Trinitatis, vt dignetur acceptare hanc meam professionem meo nomine, atque etiam
nomine Patriarchæ nostri. Insuper vos, Patres electos, qui estis sepes Ecclesiæ sanctæ, vos, inquam, Car-
dinales sanctissimos obsecro, vt acceptetis hanc professionem fidei ab humilitate mea, pro me, & pro Pa-
triarcha nostro, qui iussit me cõfiteri coram vobis fidem hanc vestram, dicens se acceptare professionem per
me factam. Ego verò ex quo huc aduení, non sum illico eam professus, quia ille iussit, ne præproperus essem
in profitendo, donec ipsam professionem probè assecutus essem. Nunc verò animaduerti, professionem ve-
1495 stram esse veluti lucernam, quæ super candelabrum posita est, ad quam nullæ pertingunt tenebræ, etsi vel
totus mundus tenebras offuderit, illa nihilominus luxerit, ceu Sol, super omnes. Plus quàm illa verò, aut
minus, non accepto. Charitas autem Iesu Dei nostri sit vobiscum in sæcula.

Nestorianorum fides de primatu Ecclesiæ Romanæ anno Domini 1553.

Epistola Nestorianorum (qui nunc tamen abiurarunt hæresim Nestorianam ductu Romani
Pontificis) ad Pontificem Romanum, eodem Masio interprete: Hoc scito, Pater noster excelse,
1496 quòd sacerdotium nostrum à priscis temporibus ex Roma sit, quæ est sedes Petri Principis Apostolorum:
verùm ex quo confusus est ordo Christianorum à filiis Agar Aegyptiæ, interrupta est via nostra ad vos
inde à spatio trecentorum annorum vsque ad hunc diem. (Et in alia Epistola ad eundem Pontificẽ Ro-
manum) Pater Patrum, & Apostolorum maxime, Petrus temporis nostri, & Paulus dierum nostrorũ,
qui es loco Christi Domini & Dei nostri, sedensq́; super sedem Petri Apostoli. (Et pòst:) Gregem suum
1497 tradidit tibi Christus, ne perturbaretur per lupos. Tu es Pater vniuersi populi Christiani, sicut Petrus
caput omnium Discipulorum, cui obuenerat sors docendæ Romæ magnæ & celebris. Nos serui tui Nesto-
riani Orientales, sumus pupilli absque patre electo, qui possit dare Ordines sacerdotales. Neque supersunt
apud nos Metropolitæ, quorum est ordinare Catholicum: sed soli pauci Episcopi, Arbele, Salmasti, Adur-
beigan. Approbauimus monachum Siud, quocum misimus tres viros primates, Thomam, Adamum, &
1498 Caleph, ante pedes tuos. Nunc igitur petimus à Celsitate tua, absoluito negotium ipsorum, & ordinate il-
lum in Catholicum, dateq́; ipsi potestatem per verbum tuũ, vt possit conferre gradus Ecclesiasticos, prout
opus habuerit grex, pro more Patriarcharum, & vt ligare possit & soluere pro consuetudine Patrum, &
Canonum Apostolicorum.

Professio fidei quam Siud Patriarcha fecit Romæ, anno Dom. 1553. eodem interprete: Profite-
1499 mur Trinitatem gloriosam. Et pòst:) Conciliũ Nicanum scripsit de Ecclesia S. Romana, quæ est sedes Pe-
tri, quòd sit caput omnium Ecclesiarum, quod donum dedit ipsi Christus per illa verba quæ dixit ad Pe-
trum plantatorem illius, nimirum: Tu es petra, & super istam petram ædificabo ipsam Ecclesiam meam.
Habetur apud nos illa fides. Et fecerunt ipsam trecenti & octodecim Patres orthodoxi. (Et iterum:) Re-
1500 cipimus omnia illa concilia quæ recepit Ecclesia Romana. Et excommunicamus quos excommunicat Ec-
clesia Romana & illa quatuor cõcilia. (Et denique:) Habetur in libris nostris, quòd sacerdotium nostrum
ex ista Ecclesia Romana sit.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudoprophetæ.*	*Doctores Catholici.*
1549	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 1.	[a] Nihil miror, si Lutherus, sacrificio ipso abdicato, Canonem etiam Missæ maledicentissimè lacerauit & derisit.	

interpretans: *Nunc* (ait) *videmus, sacerdotes & Leuitas ex Gentibus accipi. Non enim ex genere carnis & sanguinis (sicut erat primum secundùm ordinem Aaron) sed (sicut oportebat in Testamento nouo, vbi secundùm ordinem Melchisedec summus sacerdos est Christus) pro cuiusque merito, quod in eo gratia diuina cōtulerit, Sacerdotes & Leuitas elegit, sicut nunc videmus.* Postremò, nullum sacrificium typicum in terris vnquā, vel ante legē, vel sub lege oblatum est, quod propiùs accessit ad referendam Christi crucem & mortem, quàm celebratio Eucharistiæ, quę vocatur à Christo *corpus suum datum pro nobis.* Potestas verò factū publicum faciendi, nihil est aliud, quàm publica sacerdotalis potestas: igitur Apostoli verè facti sunt sacerdotes publici, quando eis per ista verba (*hoc facite, Luc. 22.*) collata est potestas corpus & sanguinem Domini consecrandi. Est ergo publicum quoddam sacerdotium in Ecclesia, quod & à Prophetis prædictum, & in Euangelio institutū, & ab Apostolis administratū, & in Ecclesia per impositionē manuum Presbyterij (1. Tim. 4.) vsq; ad hanc diē retētum est.

De canone Missæ.

[a] Canon Missæ nihil aliud est, quàm regula & ordo ab Apostolis & eorum successoribus ritè præscriptus, quem in celebranda Eucharistia obseruare debemus. Quod nomen vsu iam & cōsuetudine loquēdi propriè assignatur, nō missæ Catechumenorū, de qua iā non agimus, sed ei parti Missæ, quæ in mysteriorum benedictione & cōsecratione versatur. Qui totus Canon ab Innocent. 3. & aliis præterea multis doctissimè iam olim explicatus est. Licet autem verba quædam & nonnulla sacræ orationis velut mēbra sint ab aliis atque aliis Pontificibus pro temporis occasione adiecta: ordo tamen & summa rerum ab Apostolis instituta & tradita fuit. Nunquā alioqui eadem precādi ratio à Græcis, Latinis, Æthiopibus & Armeniis tam accuratè obseruari potuisset. Quanquā enim alij pluribus, alij paucioribus verbis vtantur: tamen res eædem vbiq; reperiuntur, hoc est, panis, vinum, aqua, altare & sacerdos, inuocatio S. Trinitatis, crebra signi crucis repetitio, memoria & eorum qui adhuc in terris militant, & Sanctorum cum Christo regnantium, & fidelium in Christo quiescentiū: quodque caput omnium est, verborum Christi super elementa proposita, sacerdotalis, immolaticia, & efficax pronuntiatio, orationis Dominicæ adiectio, pacis osculum, & benedictio populi. Quod autem præcipuè Lutherus in hoc sacro canone reprehendit, apud Ambros. pro sanctissima prece habetur, in lib. 4. de Sacram. c. 6. Quinimo D. Aug. in epist. 118. *Quia multum* (inquit) *erat, vt Apostolus* (qui 1. Cor. 11. cætera, cùm veniret, se ordinaturum dixerat) *in Epistola totum illum agendi ordinem insinuaret, quem vniuersa per orbem seruat Ecclesia: datur intelligi, ab ipso ordinatum esse, quod nulla morum diuersitate variatur.* Dum autem D. Cyprianus (lib. 1. Epist. 9.) dicit, *eos qui clericos ad tutelam vel curam nominabant, antecessorum suorum iudicio non meruisse, vt apud altare Dei nominarentur in prece*: profectò illam precem intellexit, quam hodie canonem Missæ vocamus. In illa enim prece suus quidam assignatur locus, tam viuentibus quàm fidelibus defunctis nominādis. Denique de illa prece super oblatione dicta D. Gregorius agit lib. 7. Indict. 2. Epist. 63. Lutherani ergo, dum Missæ canonem accusant, nihil aliud efficiunt, quàm vt prodant, se non esse eiusdem in Christo societatis & cōmunionis, cuius fuerunt omnes omnium ætatum Græci Latinique Patres.

De aqua

Ioannes Antonius Delphinus in libr. 2. de Ecclesia, dum docet, Romanam Ecclesiam esse
veram, sanctam & Catholicam Ecclesiam: *Ab initio* (inquit) *constitutis diœcesibus, cùm Petrus iu-*
bente Deo suam cathedram posuisset Romæ, quicunque vbiuis gentium constituebantur Episcopi, tam in
1501 *Asia quàm in Africa & in Europa, nonnullis adhuc viuentibus Apostolis, cathedram Ecclesiæ Roma-*
næ peculiari honore prosequebantur vt primam: ad quam in rebus fidei controuersis, aliisq́ arduis vni-
uersæ Ecclesiæ negotiis recurrebatur, ad quam & gratis omnibus Episcopis licuit semper appellare. (Et
1502 pòst:) *Concilium supra Papam est, quantum ad sapientiam, prudentiam & doctrinam spectat. Veruntamen Papa quando supremus in tota Ecclesia est, solusq́ immediatè habet à Christo iurisdictionem Eccle-*
siasticam, vt probauimus antea, etiam supra concilium est auctoritate, potestate & iurisdictione. Quare
debet Papa referre ad concilium generale quæstiones altissimas & ambiguas passim orientes in Ecclesia.
Propterea verò statuta nulla per concilium generale ordinata, quamuis commoda sint ac vtilia, propemo-
dumq́ necessaria (de iis quæ sunt ex verbo Dei, nõ loquor: ea quidẽ cùm à Deo sint, obligant omnes homi-
1503 *nes absque vlla humana determinatione & confirmatione, quamuis ea declarari oporteat aliquando ab*
Ecclesia, vt suprà diximus:) neminem tamen fidelium astringunt & obligant, nisi prius accedat Papæ
auctoritas, qui iure suo illa diligenter à Patribus examinata, discussa, iudicata, definita, approbata confir-
met, planeq́ rata efficiat.

Ioannes Slotanus in lib. disputationũ aduersus hæreticos in c. de primatu Petri & Romanę Ec-
clesiæ: *Ecclesia Catholica regnum est ordinatissimũ, non Babylonica confusio, cui Christus in regionem*
longinquam abiens, Petrum suavice præfecit, illiq́ tradidit claues eiusdem, hoc est, illud ipsum regendi
auctoritatem, vt eo commodius conseruaretur in hoc Regno necessaria illa communicatio membrorum om-
nium & vnitas ad totius salutem. Cumque hanc Petri prærogatiuam quindecim ferè modis Slota-
1504 nus probasset, tandem ostendit, Papam Romanum Petro succedere in primatu. Licet enim Pau-
lus etiam Romæ prædicauerit Euangelium, non tamen *tam Pauli quàm Petri cathedra sedes Ro-*
mana dicitur.

Tilmannus Segebergensis in libro de septem Sacramentis capite tertio: *Vt Romana sedes omni-*
1505 *bus aliis & prior & excellentior est, & omnium (vt ita dicam) domina ac magistra: ita rationi consen-*
taneum est, vt clerici ac ministri sedis illius quadam singulari dignitate cæteris præfulgeant, vt Cardi-
nales Romanæ Ecclesiæ omnibus aliis Prælatis præferantur honoris dignitate. Quis enim ignorat, Ro-
manam Ecclesiam duorum Apostolorum sanguine consecratam, esse principalem, vnde vnitas sacerdo-
talis exorta est, cuius fides Apostolo prædicante laudata est, ad quam perfidia non potest habere accessum?
1506 (Et c. 5.) *Malè habet hæreticos, Papam in canone Regi prælatum. At frustra eam ob rem marcescunt in-*
uidia. Nulla enim in hoc Regi fit iniuria, cùm Summus Pontifex Christi sit in terris Vicarius, Petriq́
successor, non Rex. Christus enim instituit piscatorem, cui oues suas pascendas commisit, non Regem. In
cœna quoque pro Petro rogauit, ne deficeret fides eius. Et pro liberatione Petri Ecclesia sine intermissione
orabat ad Dominum, dum in carcere sub Herode detineretur. Hinc Ecclesia orandi formam didicit, &
1507 *primò orat pro Papa, deinde pro Rege. Non enim tam sacerdotium subest Imperio, quàm Imperium sa-*
cerdotio.

Legati à Pontifice Romanò ad Aethiopas & Indos missi
cum auctoritate summa.

Iacobus Nauarchus Ondiscotanus in epistola Asiatica: *Anno 1554. postquam iam multi Lusitani*
Aethiopiam non solùm frequentarent, sed etiam Regis concessione ibi vxores ducerent, & more Romanæ
Ecclesiæ viuerent, & vxores suas Catholicos ritus docerent: cœpit Lusitanorum Rex de Patriarcha eò
mittendo cogitare. Visus est ipsi idoneus pater Ioannes Nunezius, Societatis Iesu vir, qui in Africa inter
1508 *Saracenos & Christianos summo cum fructu & pietate versabatur. Ad summum igitur Pontificem*
eum misit. Pontifex Patriarchatus onere ei imposito, in Indiam cum Episcopo Andrea Ouiedo, alio de
eadem Societate Iesu viro integerrimo, amandauit. vbi an. 1556. appulère. Andream verò ex India,
Patriarcha, & Inata primores in Aethiopiam anno 1557. præmittendum esse concludunt. Iuit, huma-
nissimeq́ exceptus est.

Verùm

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1549	Idem Paulus 3.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

ᵃ Lutherus in formula Missæ: Nondum (inquit) constitui mecum, miscendáne sit aqua vino. Magis tamen inclinat, vt non misceatur.

ᶜ Postquam Lutherus Eucharistiæ sacrificium abrogasset: restabat etiam, vt altaria, hoc est, diuini sacrificij sedem, destrueret. Hinc Lutherus in formula Missæ pro Ecclesia VVittenbergensi, Altaria vni Deo viuo & vero sub Christi nomine, aut Sanctorum titulis & memorijs cõsecrata, vocat insignia Baal & omnium Deorum.

Doctores Catholici.

De aqua vino miscenda.

ᵃ Iam inde ab Apostolorum temporibus aquam in sacrificio Domini vino mixtã fuisse, præter Alexãdrum Pontificem quintum à Petro, etiam Iustinus Martyr in Apologia 2. testatur. Cuius rei mysteriũ Cyprianus docet lib. 2. in Epist. ad Cæcilium. Quã rationẽ Lutherus in suæ Missæ formula irridet. Sic enim decuit nouum Euangelistam veteres Apostolicas institutiones contemnere. Illud verò quàm ridiculum est, quòd post mille quingẽtos annos à deliberatione vilissimi & nequissimi Apostatę pendet, miscendáne sit aqua vino, an non? O bene constitutam Protestantium Ecclesiam!

De altaribus.

ᶜ Ioannes (Apocal. 6.) dicit, *se vidisse animas occisorum sub ara.* Augustin. hoc de visibili ara Dei, quæ in Ecclesijs passim erigitur, accipiens: *Rectè* (inquit in Serm. 11. de Sanctis) *sub altario iustorum animæ requiescũt, quia super altare corpus Domini offertur, vbi etiam pro peccatoribus Christi sanguis effunditur.* Optatus etiam altare noui Testamenti definiens (lib. 6. contra Parmenianum) *Quid est* (inquit) *altare, nisi sedes corporis & sanguinis Christi?* Nec aliud ferè apud Apostolum (1. Cor. 10. *mensa Christi*, quàm altare Christi significat. Nam cũ dixisset, *eos qui edunt hostias, communicare cum altario*: postea concludit, eos qui comedunt idolothyta, *non posse mensæ Christi participes esse.* Constat certè, illos posse manducare panem Christi, & bibere vinum eius, vt Iudas fecit. Verùm nõ possunt communicare cum sacrificio Christi, & ita *participes fieri mensæ*, id est, altaris Christi. Mensa enim tũ pro altari sæpissimè ponitur (Malach. 1. Prouerb. 9. Isaiæ 65.) tum pro altari necessariò accipitur, quoties cibum continet Deo in ipsa consecratum. Cibus autem mensæ Dominicæ cùm sit *corpus & sanguis Christi*, nec ibi hæc sacra sponte nascantur, sed per benedictionem ministrorum Christi fiãt, (*Hoc enim*, ait, *facite in meam commemorationem*) nec fiant in alterius quàm in honorem Dei, cui mox ab initio *gratia aguntur*: certè mensa talis, in qua talis cultus offertur Deo, non potest aliud esse, quàm altare Dei. *Altare hoc sanctum, cui assistimus* (inquit Gregorius Nyssenus in lib. de sancto Baptismate) *lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pauimenta exornantur. Sed Dei cultui consecratum atque dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta: Altare immaculatum est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis Sacerdotibus, ijsq́; venerantibus contrectatur.*

ᵉ Cùm Protestantes viderent, sacrorum altarium mentionem passim apud antiquissimos Patres fieri: dixerunt, vnicũ saltem altare in quolibet templo fuisse, & vnicum sacrum in eo templo eodem die celebrari solitum esse. •

De pluribus Missis celebratis, & multis altaribus in eadem Basilica constitutis.

ᵉ Quamdiu pauci erant Christiani, vnũ illis templum in eodem oppido, vnũ altare in eodem templo, vnumq́; sacrificium in eodem altari oblatum sufficiebat. Sed postquàm per Dei gratiã in immẽsum multiplicati sunt, non modò plura templa in eadem ciuitate, sed & plura constituta sunt altaria in eodem templo, & plura in eodem altari eodem etiã die oblata sunt sacrificia. Adeò vt apud S. Gregoriũ (lib. 5. indict. 14) Palladius Sanctonis in Gallia

De GG Episcopus

*Verùm cùm defuncto pio Rege, qui hos auidè expectarat, Claudium quendam regnantem inuenisset, à Ca-
tholica religione adeò alienum, vt diceret, se nec Romano Pontifici pariturum, nec Concilio Ephesino quic-
quam tributurum: ab eo, anno 1559. sine fructu discesserunt. Ille verò in Turcas cùm mouisset, qui re-
giouem suam vastabant, à suis desertus occubuit. Victoria hac adeò insperata fuit Turcis, vt eorum dux soli
1509 Deo eam acceptam referret, & asello insidens victoriam celebrare voluerit. Hic fuit finis illius, qui Romana
Ecclesia subesse noluit.*

Idem Iacobus ibidem: *Soli Ecclesiæ Catholicæ, & potissimùm omnium Ecclesiarum capiti Ro-
1510 manæ, Deus reseruauit, vt oues dispersas quærat, & ad Christum adducat, & hanc rei veritatem esse, om-
nis historia tam profana quàm Ecclesiastica clamat, & modo in America & India fieri videmus. Pro-
prium autem hæretico est, quæ hæc acquisiuit, perdere; quæ congregauit, dissipare.*

*Francisci Turriani fides de Romana Ecclesiæ
primatu.*

Franciscus Turrianus ait, se *tres libros scripsisse de primi capitis ac iudicis authoritate & princi-
patu*, quos ego hactenus non vidi. In libro autẽ 3. de dogmaticis characteribus verbi Dei, sic ha-
bet: *Christus pro Petro orauit, propter Ecclesiam, quæ se ad illum debet tanquam ad caput conuertere,
vt vxor ad virum suum. Itaque vt illud quod Dominus à principio dixit: Propter hoc relinquet homo pa-
trem & matrem, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carnem vnam, non de Adam & Eua tantùm
dixit, sed idem in futuro de cæteris omnibus legitimis coniugibus dictum esse voluit: sic quod de Petri fide
non defectura, & de Ecclesia sorore & sponsa casta firmanda dixit, idem in futuro de vnoquoque successo-
1511 re Petri, & de Ecclesia fratrum Catholica sustentanda, & perpetuo stabilienda intelligi voluit, secundùm
promissionem suam de ædificanda Ecclesia super Petrum, quem propter firmitatem fidei nunquam defectu-
ra Petrum appellauit, vt magni Doctores Gregorius cognomento Theologus, Basilius, Cyrillus & alij quos
prætereo, interpretati sunt.* (Et pòst:) *Cur Petro successerit, & vsque ad consummationem seculi perpetuò
succedat Episcopus Apostolicus, reliquis verò Apostolis non ita (neque enim Alexandriæ Episcopus Aposto-
1512 licus beato Marco semper successit, aut Hieros. beato Iacobo, aut Ioanni, Ephesi) in causa est, quia diuina pro-
uidentia ac sapientissimo consilio vnum esse voluit Christus totius Ecclesiæ caput, quod ita sanum esset, vt
reliqua corporis ex eo connexi membra sanitate firmare posset, si sanis Domini nostri Iesu Christi sermoni-
bus, vt Apostolus ait, acquiescere vellent. Quod quidem effecit, orando pro eo, & pro fide Ecclesiæ Catholicæ
cui præerat. Quam quidem prærogatiuam vnius capitis supra reliqua omnia, quia non conueniebat cum
alijs communem esse: non sic pro aliorum fide, neque pro fide Ecclesiarum quæ eis commissæ sunt, rogauit, ita
vt eas super fidem huius, aut illius Apostoli ædificaret. Vbi enim, aut quando dixit de Ioanne, aut fide eius:
Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, Ephesinam? Aut de Marco: Super hanc Petram ædi-
ficabo Ecclesiam meam, id est, Alexandrinam? in qua Gregorius, Sergius Cappadox, Lucius, Dioscorus, Timo-
theus, Ælurus, Moggus, & alij hæretici sederunt. Quare falsum est, quod scribit Cal. in Institut. de fide,
c. 8. art. 23. nunquam apud Græcos interruptam fuisse Episcoporum successionem, apud quos tamen (inquit)
1513 Ecclesiam esse negemus. Falsum, inquam, est. Loquimur autem de legitima successione Episcoporum. Quis
enim ignorat, quàm multi præterea hæretici Patriarchæ fuerint Constantinopoli (quæ noua Roma appellata
est, & facta simul totius Græciæ princeps Ecclesia) Macedonius, Acatius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus,
Anastasius, & alij? Hierosolymis vero Ioannes Origenista, Salustius, Arsenius, Heraclius, Ilarius: Antiochiæ
Paulus Samosatenus, Eulalius, Euzoius, Ioannes, Domnus, Petrus Gnappheus, Macarius.* Pòst au-
1514 tem copiosè exponit, *Papam Romanum per vniuersas Ecclesias Catholicorum in cuncto orbe, velut
nouum Aaronem esse*: cæteros autem Episcopos, velut filios Aaronis existere. & quæ præterea
sequuntur.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Ann. Pontifices Roman. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

De sectis ad minimũ duodecim circa verba cœnæ Domini.

[h] Carolstadius per pronomen (hoc) tantùm *Christi corpus visibile* intelligit. Zuingliani plerique tantùm intelligunt *hunc panem*. Lutherani *& hunc panem & inuisibile Christi corpus*. Ioannes à Lasco (per hoc) intelligit *actionem cœnæ Domini*. Deniq; Cratoaldus per pronomen (hoc) intelligit panem spiritualem, qui descendit de cælo, tanquam ita dixisset Christus: *Corpus meum est hoc.* i. *panis quidem* & cibus, sed spiritualis & viuus. Sunt igitur circa pronomen hoc quinq; hęreses. Nam Zuinglius verbũ (est) ait poni pro *significat*, quod ipsum defendit Beza contra VVestphalum. Oecolápadius mauult (corpus) poni pro *figura corporis*, quod etiam Viteto placet. Musculus verba singula propriè accipiens, ait, esse *prædicationem sacramentalem*. Caluinus *efficaciter* ea Domini verba intelligit. Bucerus *in vsu* demum vera esse prædicat. Beza negat, poculum seu *calicem*, (Lucæ 22.) effundi pro nobis. Svvenckfeldius intelligit hoc est *corpus meũ*, velut Christus

Idem Carolus 5.

149 Idem Paulus 3.

Doctores Catholici.

Episcopus dicatur *Ecclesiam cõstruxisse, in qua tredecim altaria collocârit.* Magnus autem Leo (in epist. 80. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum) *Missam in eadem Ecclesia toties repetendam admonet, quoties basilicam præsentia noua plebis impleuerit. Quam consuetudinem ex forma paternæ traditionis insedisse,* ibidem ait. Et sanè cùm Christus dixerit, *hoc facite in meam commemorationem*: cui, præterquàm diabolo & membris eius, ingratum esse potest, quòd mortẽ Domini commemoramus assiduè? Aut nunquid licuit olim plura holocausta in figura Christi victimę eodem die offerre: & nunc non licebit, plures eodẽ die eandẽ Christi victimam à Christianis in eodem loco sacro commemorari? Hactenus de sacrificio Ecclesiæ dictum sit.

Verba cœnæ Domini operantur quod sonant, & quid operentur, per pronomen (hoc) incipiunt demonstrare.

[h] Protestantium inter se dissensiones certissimam fidem faciunt, doctrinæ veritatem non penes illos, verùm penes Ecclesiam Romaná esse: in qua multitudinis credentium cor vnum est, anima vna, labiumq; vnum, quia vni Pastori vicem Christi in terris gerenti subsunt, à cuius ouili vno qui discesserũt, illorum & labium, & mens, & cor confusum est, factiq; sunt *plures magistri*, nullam alicuius primi Pastoris vocem audiẽtes, atq; ideo *errârunt ipsi, aliosq; in errorem miserunt.* Verùm ne tantùm ab ipso rerũ euentu, ac non potius à causis proprijs nostras petamus probationes; dicimus, illa Domini verba (*Hoc est corpus meum*) non tam conferenda esse cum illis alijs, *semen est verbum Dei, petra est Christus*, & quæ in eodem genere ad solam doctrinã pertinẽt, quàm cum his omnibus quę dum dicũtur, aliquid interim faciunt. Nam quod Christus in cœna dixit, nõ tam docendi quàm faciẽdi causa dixit, ideoq; subiũxit: *Hoc facite in meam commemorationem*. Quemadmodum igitur Christus, cùm dixit leproso, *mũdare*: surdo, *adaperire*: mortuo, *surge*, vel *exi foras*, iam tũc per mutationem prioris eorum status tum noui aliquid fecit, tum nõ quomodo, sed quid faceret, verbo demõstrauit (surdo enim aures adaperuit, mortuumq; suscitauit:) sic omnino in hac oratione sua (*Hoc est corpus meum*) & hoc quod digito demonstrauit, nouum quippiam esse fecit, & quidnam faceret, verbo aperuit, dicens, *Hoc est corpus meũ*. Itaq; vt illa Christi verba, *Exi foras*, ad mortuum relata, mortem eius in vitam cõmutàrunt, nec tamen de morte remouenda, sed de vitali quadã actione, quæ mortem abesse ponit, mentionem faciunt: sic ista verba (*Hoc est corpus meum*) ad panem acceptum & benedictũ relata, substantiã illius panis in substantiam corporis Christi commutarunt, licet non de substantia panis remouenda, sed tantũ de alia corporis Christi substãtia ibi exhibita, vbi panis antè fuit, mentionẽ faciant. Nam vt qui foras exit, mortuus eodem tempore esse nõ potest:

 sic quod

Fides & sententia Concilij Tridentini de primatu Romanæ Ecclesiæ, sub Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4.

8515 Tridentina Synodus, *per Bullam Pauli tertij Pontificis Romani* datam, anno Dom. 1543. indicta perpetuò præsidentes sibi habuit Sedis Romanæ Legatos. Itaque in Spiritu sancto legitimè congregatam se asserens, vbique rationem eius rei hanc adiungit: *In ea præsidentibus Sedis Apostolicæ Legatis.*

8516 Eadem Synodus in sessione 7. can. 3. affirmat, *Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarũ matrem ac magistram esse.*

8517 Eadem in session. 14. cap. 7. *Meritò* (inquit) *Põtifices maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare.*

8518 Eadem in sess. 23. can. 6. *Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse hierarchiam diuina ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris: anathema sit.* Et can. 8. *Si quis*
8519 *dixerit, Episcopos qui authoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum humanum: anathema sit.*

8520 Eadem negotium de vsu calicis *ad sanctissimum dominum retulit.* In sess. 22. & in sess. 24.
8521 c. 1. profitetur, *Pontificem Romanum solicitudinem debere vniuersæ Ecclesiæ ex muneris sui officio.* Et c. 5. *Causas criminales grauiores contra Episcopos, etiã hæresis, quæ depositione aut priuatione dignæ sunt,*
8522 *ab ipso tantùm Summo Romano Pontifice cognosci iubet ac terminari.*

Deniq; *ex decreto ipsius Concilij petita fuit omnium & singulorum quæ in Synodo Tridentina decernebantur, confirmatio. Et Pius Papa quartus eadem omnia authoritate Apostolica, de fratrum suorum Car-*
8523 *dinalium consilio & assensu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmauit, atque ab omnibus Christi fidelibus recipi, & inuiolabiliter obseruari, mandauit.*

Quòd Imperatores, Reges & Respublicæ Christianæ Tridentinam Synodum à Romano Pontifice indictam, Legatorum suorum præsentia cohonestauerint, ac eadem opera fidem suam & obedientiam erga Apostolicam Sedem professi fuerint.

8524 Anno Dom. 1545. Didacus à Mendoça in oratione coram Sedis Apostolicæ Legatis habita, fatetur & narrat, *Dominum de Granuela Episcopum Atrebatensem & seipsum à Carolo 5. Romanorũ Imperatore Augusto Tridentum missos fuisse, vt generali Concilio Tridentino, quod Paulus 3 summus Pontifex indixisset, Cæsareæ Maiestatis nomine interessent.* Qua etiam in oratione idem Didacus agnoscit, *Summi Pontificis munus atque præcipuũ officium esse, vt indicto Concilio Christianæ Reipublicæ non desit.*

Anno Dom 1546. *Franciscus à Toleto* ad eandẽ Synodũ Tridentinã à Carolo 5. missus, testatur *Cæsaream Maiestatem illud tempus vehementissimo animi gaudio amplexatam esse, quo per sanctissimum dominum Paulum 3. publicati patefactiq́; Concilij Oecumenici dies populo Christiano faustissimus primùm illuxit.*

Ioannes 3. Portugalliæ Rex in literis suis ad Paulum tertium Papam: *Nulla* (inquit) *res conce-*
8525 *ptam de sanctitate tua opinionem æquè, vt Oecumenici Concilij indictio confirmauit. Quam obrẽ supplex ipse Sedis Apostolicæ filius, Sanctitatem tuam oro atque obtestor, quàm modestissimè possum, vt ad omnem se difficultatem confirmet, ne animum contrahat ac remittat.*

Franco-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anno Domini. | Pontifices Roman. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

stus dixisset, *hæc est deitas mea.* Denique Petrus Martyr negat, potentiam Dei ad hoc se extendere, vt corpus Christi simul sit in multis locis. Non igitur prius hæc hæresis perfectionem suam sortitur, quàm Dei omnipotentia negetur: de quibus rebus agetur iam ordine & sigillatim.

Idem Carolus 5. Cum sacrificij Missæ negatione etiam error ille necessariò coniunctus est, quo Lutherus negabat, in Eucharistia vllá fieri transsubstantiationem; sed pané & vinum volebat vnà cum carne & sanguine Domini adesse, velut Christus dixisset, vnà cum hoc pane, aut in hoc pane, est corpus meum. Itaque hæc Lutheranorum interpretatio consistere nullo modo potest, quin verba Euangelij violet; quibus semel inuersis, aut priuatorum opinione commutatis, nihil certi relinquitur, quod ex eodem Euangelio constitui queat.

1549 Paulus 3. Idem

205. De

Doctores Catholici.

sic quod corpus Christi est, eodem tempore panis triticeus esse nõ potest Prorsus enim disparata sunt, panis triticeus, & Christi corpus. Vnde meritò dicimus, pronomẽ (hoc) nec ad visibilẽ corporis Christi formam, nec ad hunc panem, velut qui maneat panis, nec simul ad hunc panem & hoc corpus, nec ad cœnæ totius actionem, sed tantũ ad corpus Domini iam rum de substantia panis factũ, & sub figura panis demõstratum, certissimè referri. Quod qui negârunt, in errores infinitos prolapsi sunt, vt mox clarius apparebit.

De Transsubstantiatione, quodq; pronomen (hoc) duas simul substantias non demonstrat.

Natura sacrificij iam inde ab orbe condito hæc fuit, habitaq; semper est, vt res quę sacri faciẽdi causa offerebatur, perderet substãriam suam, & id quidẽ per ignem, qui celerrimè absumit, & in se mutat id quod in altari consecrarur. Sic Abelis hostia cælitus fuisse incensa traditur; Gen. 4. Sic Abrahã in ariete immolando non modò gladium, sed etiam ignẽ adhibuit; Gen. 22. Sic non modò Legis Mosaicæ (Leuit. 2. & 6.) verùm etiã Elię sacrificiũ per ignẽ consumptum est. 3. Reg. c. 18. Dominus verò noster *ignis consumens* est. Deut. 4. &, *Eloquia eius ignita sunt*. Psa. 118. & Prouerb. 30. Itaque cùm panis in altari positus per os eius *qui minister est Christi & dispensator mysteriorum Dei, percipit* (vt Irenæus loquitur) *verbum Domini* (videlicer, *hoc est corpus meum*:) *per omnipotentiam Dei* (vt Cyprianus ait) *non effigie, sed natura mutatus, fit Christi caro*. Et ita verũ est, *hoc*, quod Discipulis Christi datur, *esse corpus Domini datũ pro nobis*. Nam si in Euchatistia non nisi vnica substãtia est (vnde velut res vna demonstratur numero singulari, non plurali, dum dicitur, *hoc*) & illa substantia *est corpus Domini* (quam Domini substantiã Lutherus præsentem fatetur (vtique iam substantia panis ibi non est: alioqui oportuisset dicere, *vnà* cum hoc, est corpus meum. At nunc pronomen (*hoc*) quod totã tei propositæ substantiam demonstrar, nihil ramen aliud, quàm corpus Domini demonstrat: nisi forte panis triticeus, manens idem panis, est etiam corpus Domini; quod nemo dixerit, cùm corpus Domini nec pani de nouo vniri, nec augeri iã, nec minui quear. Adde huc, quòd Spiritus sanctus, quo inspiranre locuti sunt (quoties eandem fidem vno ore prædicauerunt) sancti Patres, ràm Græci quàm Latini, per illos docuit nos, *panẽ factũ esse carnẽ Christi, de pane fieri carnẽ, panem in carnem Domini per operatoriũ Christi sermonẽ conuerti, panẽ corporis Christi præsentia cõsumi, nec id aliter in Eucharistia fieri, quàm cùm comestus in substãtiam comedentis vertitur, transelementari panem in corpus Christi*. Denique in concil. Lateran. sub Innocentio 3 rei veteri nouum *Transsubstantiationis* nomen, ob nouam hæresim ea de te sulcitatam, impositum est.

Transsubstantiationem statui ex Lutheranorum positione, vt Zuingliani iudicant.

Boquinus contendit, *nulla ratione dici posse, quod in cæna verè & substantialiter sumatur ore corporis verum Christi corpus, quod pro nobis in morte traditum est, nisi statuatur prius ἡ μεταβολὴ καὶ μεταποίησις τοῦ ἄρτου, conuersio & transsubstantiatio panis.*

Francorum Rex Franciscus Petrum Danesium ad Synodum Tridentinam à Rom. Pontifice
indictam allegauit. Danesius autem in Oratione quam ad Synodum habuit, sic habet: *Cùm
Franci Romanam Ecclesiam, cui ille Apostolorum Princeps præsedisset Petrus, orbis terrarum Principa-
1516 *tum semper obtinuisse, eiusq́; Episcopum capitis loco, reliquis magno consensu Episcopis habitum esse, didi-
cissent: piè hoc quoque ac præclarè fecerunt, vt qui & Ecclesiam & Episcopum præcipuè sibi colendos propo-
suissent, vtriusque & opes opibus suis augerent, & quum res posceret pericula periculis item suis propul-
sarent.*

Et iterum postea: *Ab his profectus maioribus Christianissimus Rex Franciscus cùm animaduer-
1517 *teret, quantam semper vim habuisset ad res continendas, esse vnum in Ecclesia Romanum Episcopum, vtpo-
te Petri successorem, reliquorum & dignitate & authoritate Principem, ad quem cæteri vt ad caput re-
ferrentur, qua maximè re, nostra hæc in terris militans Ecclesia, illius in cælo triumphantis effigies quædā
agnosceretur: non minori cura ac studio prouidit, nequa inde secessio defectione vllam ob causam accideret.*

Anno Domini 1550. Iulius 3. Pōtifex factus mox celebrat Iubileum. Ac primo Pōtificatus sui
anno Concilium œcumenicum quod antea inchoatum fuerat Tridenti, sed ad tempus aliquod
intermissum, de nouo indixit. Cui concilio Pius demum quartus finem imposuit. Cuius tem-
pora etsi cum Iulio tertio minimè concurrunt, tamen ne ea quæ ad Tridentinum concilium
pertinebant, nimium disiungerentur: huic in locum cætera Imperatorum & Regum Christia-
norum mandata visum est aggregare.

1518 Mandatum Ferdinandi Imperatoris: *Cùm beatissimus in Christo Pater D. Pius 4. S. Romanæ
ac vniuersalis Ecclesiæ Pontifex maximus ad id nos hortatus sit: Oratores nostros constituimus, vt vices
nostras in concilio Tridentino gererent, ratum habitur: quicquid per illos actum fuerit &c.*

Mandatum Sebastiani Portugalliæ Regis: *Constituimus N. nostrum Oratorem ad ea nostro no-
1519 mine Tridenti agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Catholicæ Ecclesiæ supremo
Præside, & Christi Vicario, sanctaq́; Sede Apostolica omnium Ecclesiarum parente & magistra, vni.nē,
hæresum errorumq́; extirpationem, & morum reformationem, & reliqua, quæ ad Catholicæ religionis
augmentum, fidei exaltationem & Christiani nominis hostium debellationem, expedire & conducere sa-
cro Concilio & eidem nostro Oratori videbuntur.*

1520 Carolus Gallorum Rex ad concilium Tridentinum à Pio 4. indictum misit Guidonem Fa-
brum, qui testatur in Oratione sua, *eundem Carolum Regem allegasse Ludouicum Sangelasium ad
Pium 4. Pontificem maximum, vt ipsum Pontificem currentem quidem sponte sua ad Concilij procuratio-
nem acrius incitaret, Galliæq́; vulnera ita nudaret, ita detegeret Pontifici ceu parenti bono; vt tamen ea ipsa
ne obduci quidem alia ratione, nisi libero Concilio, nedum curari penitus, aut sanari posse contenderet.*

Mandatum Philippi Hispaniarum Regis: *Cùm beatissimus in Christo Pater, & Dominus no-
1521 ster D. Pius 4. diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ Sedis Pontifex maximus*, vniuersale Conci-
lium Tridentinum continuandum indixerit: illustrem Dominum N. Procuratorem constitui-
mus, *vt coram reuerendissimis S. R. E. Cardinalibus à beatissimo Pontifice Legatis nominatis*, alijsq́;
Patribus ibidem congregatis, nostro nomine compareat.

Literæ Ducis Florentiæ ad Legatos Concilij Tridentini: *Cùm summo affectu, summaq́; pietate
1522 iam inde à maioribus nostris sanctam sedem Apostolicam, summosq́; Pontifices Iesu Christi Domini nostri
Vicarios, & Catholicam Ecclesiam in fide ac sinceritate Patrum nostrorum coluerim semper ac studiosè
obseruauerim, officij ac reuerentiæ meæ fore arbitratus sum, ne in sancta ista tantorum Patrum vniuersali
Synodo, authore Deo, summoq́; Pontifice pientissimo congregata, cessarem, quin pro virili mea per Ioannem
hunc studiosissimum Legatum nobilitate natalium, fide, moribus, ac doctrina insignem, reuerendissimis at-
que illustrissimis DD. vestris adessem, qua optimū sancta Catholicæ atque Apostolicæ fidei alumnum decet
promptitudine atque obsequio.* Sequitur mandatum eiusdem Cosmi Medices Florentiæ ac Sena-
rum Ducis in eandem sententiam.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Ann. Dom. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

218. Iulius 3. Aretinus an. 5. m. 1. d. 16.

1550

Ferdinandus.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

295. De Brentio, seu de Vbiquarijs.

[k] Brentius (alioqui Luteranus) cùm Trásubstantiationis doctrinam ferre non posset, & tamé veram corporis Christi præsentiam in Eucharistia constitueret; modum præsentię talem inuenit, vt diceret, corpus Christi post ascensionem in cælum vbique esse, atque illo modo in pane manducari, dum panis editur; quo accepto, Christus dixerit: *Edite, hoc est corpus meum.* Quorum verborum hanc putat esse interpretationé: Edite hoc quod in pane est, illud enim est corpus meú. Isti ergo vt transsubstantiationem tollerent, ad opinionem monstrosam confugere coacti sunt.

De

Doctores Catholici.

Lutherani autem ponút, verum Christi corpus ore corporis nostri vere sumi: ponunt igitur illud, ex quo doctrina trásubstátiationis necessariò infertur Zuinglianorú iudicio. Quin etiam Beza (in sua De cœna Domini tractatione, contra VVestphalú, vt etiam passim alij Zuingliani & Caluinistæ alibi) cú obiecisset Lutheranis illas loquendi formulas, quòd alij dicant *in pane*, alij *cum pane*, alij *sub pane* corpus Domini esse, tandem ait: *Hoc quidem sæpè diximus, quod nunc quoque repetam, reipsa non posse retineri τὸ ῥητὸν in his Christi verbis, Hoc est corpus meum, quin Transsubstantiatio papistica statuatur.* Hæc Beza. Sic igitur concludo: Lutherani dicút, & rectè, illa Domini verba (*Hoc est corpus meum*) propriè ac secundùm id quod sonant, accipienda esse: hoc si fiat (inquiunt Zuingliani) trásubstantiatio statuitur. Trássubstátiatio igitur ab ipsis Lutheranis iudicio Zuinglianorum statuitur, nisi tropum in Christi verbis intelligi velint. Hæc certè non parú ædificant fidem Catholicam, quòd cùm illa credat, *& Dominú propriè locutum esse, & inde transsubstátiationé necessariò inferri,* omnes Lutherani cócedunt, *Dominum propriè locutú esse,* & omnes Zuingliani cósecutionem istam firmam esse docent, quòd si *Dominus propriè locutus sit, transsubstantiatio statuitur.* Benedictum sit nomen Domini, qui sic linguas Protestantium confudit, vt vtriq; aliquid ponerent, quod coniunctum antiquam & communem Ecclesiæ fidem stabiliret. Nostra igitur de Trássubstantiatione fides, & cum sacrificio Eucharistiæ necessariò cónexa est, & proprietati verborum Christi vnicè conuenit, & Patrú doctrina, Cóciliorum generalium authoritate, populorum fide, ac denique aduersariorum confessione stabilitur.

---

[k] Ioannes Hessels à Louanio in lib. De probatione corporalis præsentiæ corporis & sanguinis Dominici in Eucharistia, paulò post principium: *Brentij sententia Scripturis contraria est, docentibus, Christum secundum corpus non solùm ante resurrectionem, sed & post resurrectionem non fuisse vbique. Ait enim ipse: Non eram ibi. Et Ioannes de eo: Reliquit, inquit, Iudæam. Angelus quoque: Surrexit, non est hîc. Et è cælo venturus est ad iudicandos viuos & mortuos. Vbique esse, & immensum esse, diuinitatis est proprietas, sicut omnipotentem esse, & æternum. Quemadmodum & personæ filij proprium est gigni à Patre, æqualem esse Patri & Spiritui sancto. Si igitur immensitas Christo conueniat etiam secundùm carnem, vt caro Christi vbique sit; consequens est, vt & æterna sit, & omnia tempora præcesserit, imò vt omnipotens sit, & Deo Patri æqualis. Atque sic falsum erit illud: Pater maior me est. Rursum & hoc: Filius subiectus est ei qui sibi subiecit omnia.* (Et pòst:) *Qui asserit, Eucharistiam fieri, priusquàm Euangelicis verbis benedicantur panis & vinum: prorsus aduersatur Scripturis. Nam hanc consecrationem panis & vini primus protulit Christus, sicut Marcus ostendit, dum non tantùm voce, Eucharistizas (quæ cùm gratias egisset, significat) vtitur; verùm etiam voce, Eulogizas, quæ idem est ac, cùm benedixisset, & ad panem refertur. Quemadmodum & cùm multiplicaret paucos illos*

panes,

Literæ Reipubl. Venetiarum ad concilium Tridentinum: *Cùm Pio 4. digna Dei prouidentia*
1533 *ſacroſanctæ Romanæ atque vniuerſalis Eccleſiæ Pont. Max. (vt Christiani gregis incolumitati ſalutiq́;*
conſuleret) vniuerſali placuerit in iſta vrbe Trident. haberi Concilium, quod ſanctum & venerabile om-
nibus ſemper habitum eſt, ac propterea eò mandauerit conuenire tot ſingulari ſapientia ac religione pradi-
tos viros, qui Christianam diſciplinam, diuina in primis aura fauente, in ſuam reſtituant integritatem: ad
nos etiam pertinere viſum eſt, pro ſumma noſtra in Chriſtum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuan-
1534 *dæ religionis deſiderio, proq́; ea qua eundem Pont. Max. Chriſti Vicarium in terris gerētem proſequimur,*
obſeruantia, qua omnia à maioribus noſtris edocti, perpetuò retinere & volumus, & debemus: præter
Eccleſiaſticos noſtræ ditionis viros, quos iſtuc ſe conferre quàm primùm curauimus, noſtros certos ac gra-
ues homines eòdem legare, qui noſtro nomine ſancto iſti Concilio interſint ac faueant.

1535 Mandatum ſeptem Cantonum Heluetiorum: *Nos ſacroſanctæ Apoſtolicæ Sedis obedientes*
filios ac defenſores oſtendimus ab antiquo.

Adamantus Orator ſeptem Cantonum Heluetiorum: *Pius Pontifex maximus Oecumenicum*
Concilium in hac Tridentina ciuitate aperuit. Itaque Lucernenſes, Vranienſes, Suithienſes, Siluanienſes
1536 *ſupra & ſubtus Siluam, Tugienſes, Friburgenſes, & Solodorenſes, qui erga Sedem Apoſtolicam, & veſtrū*
hunc ſanctiſsimum Ordinem bene ſemper fuerunt affecti, noluerunt & ipſi in re tam neceſſaria, & in pu-
blica quaſi totius orbis cauſa, ſuos Oratores deſiderari. Cupiunt enim maximè, & vehementer exoptant hoc
vobis teſtatum relinquere, ſe quidem, quod ad fidem, religionem & obedientiam attinet, itémque alacritatē
1537 *& ſtudium iuuandi Romanam Sedem, nullis populis, qui Chriſtiani cenſentur, cedere. Gratias enim Deo*
agunt, quòd eius munere ſibi datum eſt, quòd ijs viribus, quibus inuicti ferè ſemper extiterunt, in huius Se-
dis beneficium ſemper vſi ſunt. Quorum fidem ſatis erit hoc tantum argumento comprobaſſe, quòd cū ſint
ipſis fidei hoſtibus coniunctiſsimi, nunquam tamen adduci potuerunt, vt in eorum peruerſa dogmata ali-
quando concederent, quin potius eis ſemper conſtantiſsimè reſtiterunt. Et hoc apertiſsimè declarârunt,
quando inito cum ipſis fidei hoſtibus religionis cauſa bello, immaniſsimum ac nefandiſsimum Eccleſiæ ho-
ſtem Zuinglium Hæreſiarcham peremerunt, extractumq́; è cadaueribus combuſſerunt. Hæc autem teſtari
placuit, vt quiqui exploratiſsimum & perſuaſiſsimum habeant, Heluetios erga Romanam Sedem tales ſem-
1538 *per fore, quales omnibus pro ſæculis fuerint.*

Sigiſmundus Poloniæ Rex ad Tridentinam Synodum miſit Valentinum Præmiſlienſem E-
piſcopum, qui loco ſuo eidem Synodo aſſiſteret, cum literis inſcriptis, *Ad S. Romanæ Eccleſiæ*
1539 *Cardinales Concilij Legatos.* Valentinus autem indictionem Concilij Deo primum, deinde *bea-*
tiſsimo ac maximo Pontifici Pio 4. acceptam fert.

1540 Philibertus Sabaudiæ Dux in literis ad Synodum Tridentinam: Et *Pontifici ſummo, qui hoc*
tam ſalubre medicamentum adhiberi voluerit, & vobis omnibus maxima ſunt agenda gratiæ.

1541 Raynaldus Ferrerius Orator Chriſtianiſsimi Regis in oratione apud Concilium habita: *Vos*
Itali, vos Hiſpani Patres, appello: periculum ex alijs facite, vobis quod ex vſu ſiet, cuius magis interſit, hanc
veram & ſeriam diſciplinæ Eccleſiaſticæ emendationem fieri, quàm Romani Epiſcopi Pontificis maximi,
ſummi Chriſti Vicarij, Petri ſucceſſoris, in Eccleſia Dei ſupremam poteſtatem habentis.

Martinus Royas Portaleubeus Magni Magiſtri ac totius Ordinis Hieroſolymitani Orator
in generali congregatione: *De Magiſtro & ſocietate noſtra id vobis, ampliſsimi Patres, ſanctè*
promitto, quæ ab hoc ſanctiſsimo conuentu decreta emanabunt, pro ijs omnibus non fortunas modo & fa-
cultates, ſed etiam vitam & ſanguinem, ſi opus fuerit, eſſe effuſuros. Cùm in hoſpitalitate & Chriſtiana
1542 *militia piè ac fortiter exercendis Ordo noſter perpetuò incumberet (omnipotente Deo, ſummorum Pontificū,*
Principum, aliorumq́; piorum hominum animos permouente) tandem effectum eſt, vt non exiguum facul-
tatum atque fortunæ acceperint incrementum. Et quæ ſequuntur.

Ioannes

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

De ijs qui ponunt Sacramẽtalem vnionem Christi cũ pane.

[1] Lutherani, quibus vbiquitas non placet, interrogati qua authoritate Christum pani vniunt: respondent, eam corporis Christi & panis vnionẽ esse, qualem Deus in Sacramento constituit: se aliud nihil statuere posse.

206. De Carolstadio.

[a] Cùm nimis absurdum Carolstadio videretur, vt Eucharistia ex pane triticeo ac simul vera Christi carne constaret: ad illud confugit, vt diceret, panem quidem manducandum à Christo proponi, verba autẽ illa (*Hoc est corpus meum*) non ad panem Eucharistiæ, sed ad corpus Domini quod mensæ assidebat, pertinere.

207. De

Doctores Catholici.

panes, & pisciculos, benedixisse panibus ac piscibus legitur, & Lucæ vltimo suis discipulis, dum in cælum ascẽderet, & apud Marcũ, pueruli. Nos vero eius imitatione id quoque debere facere, constat tum ex Christi institutione, dicentis, Hoc facite in meam cõmemorationem: tum ex Apostolo, qui ait, Calix benedictionis, cui benedicimus, nónne communicatio sanguinis Christi est? Adde, etiam veteres constanter hoc docuisse, nimirum consecratione atque mysticis precibus opus esse, vt habeamus Eucharistiam. (Irenæus id tradit lib. 4. c. 34) Iustinus Martyr in Apol. 2. *Cibus* (inquit) *per preces sermonis, quem ab eo accepimus, consecratur.* Idem docet Hieron. ad Euagrium, tom. 2. Ambrosius de ijs qui initiantur mysterijs c. 9. August. contra Faustum li. 20 c. 13.

[1] Ecclesia Spiritu sancto edocta semper, quantumuis occultũ seu Trinitatis, seu incarnationis Christi mysterium tunc aperuit & explicauit, quando ad id per hæreticos coacta fuit. Cùm aũt Christi corpus, quod vbiq; esse nõ potest, in Eucharistia non sit, nisi per Dei operationẽ: Catholici modum talis præsentiæ docent esse conuersionẽ panis & vini in substãtiam corporis & sanguinis Christi. Sed cùm Lutherani hunc modum & sacrificio meruento, & incarnationi ac morti Seruatoris nostri significandæ longè accõmodatissimũ nolint recipere: cogũtur, gloriosum Christi corpus & substantiam panis ita in Eucharistia vniri, affirmare, vt neq; ipsi aliquid tale vnquã legerint vel in scripturis, vel in sanctis Patribus, neque prædicatum vnquam audierint, ac ne præcipuam quidẽ aliquam & specialẽ eius rei rationem possint reddere: sed tantùm dicant, nouam esse hanc & sacramentalẽ vnionem. Noua igitur est doctrina, quæ hanc vnionem effingit, cùm verbum Dei iam olim audierimus *incarnatum*: nunquã verò audierimus *impanatũ*. Nec enim Christus in personam suam, quæ vnica tantùm est, vel tres diuersas naturas vnquam assumpsit, vel iam immortalis in cælo agens panis substantiam de nouo sibi vnit. Abhorreant igitur Lutherani à transsubstantiatione, quantum volunt. Certè quilibet alius præsentiæ Christi modus multo erit absurdior, vt iam res ipsa clamat: adeò vt Carolstadius, Zuinglius & Oecolampadius, ipsius Lutheri sodales & cõmilitones, seu (vt ipse appellat) Iudæ ac proditores sui, maluerint præsentiam corporis Christi prorsus negare, quàm vel vbiquitatẽ, vel impanationẽ eius credere.

Pronomen (Hoc) ad visibile Christi corpus nõ referri.

[a] Cùm Christus *post acceptũ panem*, & benedictionem interpositam, *fregerit, ac dederit discipulis suis, dicens, Accipite & manducate,* hoc est corpus meũ: ex ipsius orationis ordine & collocatione clarum est, eum illud appellasse corpus suum, *quod dedit, quodq; discipulis manducare iussit*: adeò vt in tradi-

Ioannes Moronus Cardinalis concilij Tridentini Legatus & primus Præsidens, in generali
congregatione tum alia multa, tum hæc habuit verba: *Verè dicam, Patres, quantum licuit, quantū
potui, hoc anus recusaui, eius grauitatem & virium mearum imbecillitatem reformidans. Sed quid? Hunc
1543 timorem vicit obedientiæ necessitas. Parendum fuit Vicario Christi, qui Petro & eius successoribus oues
suas pascendas regendasq́ commendauit. Huc igitur iussus veni. Ac, vt cætera desint, duo certè præcipuè
mecum affero: alterum, optimam voluntatem summi Pontificis certam & exploratam: alterum, huic non
dissimile, propensam voluntatem meam ad ea peragenda (Deo adiuuante) quæ sanctitas sua verbo præcepit.*

Paulus Guidellus Tridentinus ad Patres Concilij: *Christus vt dispersos Israël, nempe mysticū
Ecclesiæ corpus, congregaret in vnum, se cruci mortiq́ obtulit: quo nobis veram lucem apertámque verita-
tem ob oculos poneret: ac non vt, Apostolis & primis Ecclesiæ proceribus sublatis, iterum ei in antro Tro-
phonij, in Democriti puteo, in specubus Cimmerijs esset delitescendum, donec post mille quingentos & am-
plius annos vnus cum nefandissima sua schola, vnus, inquam, impurissimus Lutherus insurgeret. Nónne
hoc perinde esset, ac si mercator cùm pro pretiosa margarita comparanda nullis laboribus pepercisset, maxi-
masq́ opes & fortunas erogasset, in profundum abyssi illam abijceret atque demergeret? Deberent saltē isti
satanæ satellites contemplari, quis ipsius S. Ecclesiæ fuerit cursus & status à Christo passo ad hæc vsque tē-
pora. Primò Apostoli & eorum discipuli in proprio sanguine per annos 330. religionis iecerunt fundamē-
tum. Deinde apertius Iesu Christi imperium cœpit orbi innotescere, cœperunt templa aperiri. Tum autem
Constantio Arriano, & Iuliano Apostata sublatis, reddita est pax Ecclesiæ per Iouinianum, ab hocq́ Ioui-
niano ad vsque Caroli cognomento Magni tempora, omnes pij Cæsares religiosiq́ Principes se S. Romanæ
1544 Ecclesiæ subditos esse, iuxta Nicænæ Synodi sanctionē, professi sunt: adeò vt Græci Cæsares ferè omnes Ro-
manæ Ecclesiæ protectores fuerint, vsque ad Caroli Magni tempora. Tunc siquidem vexata Ecclesia, nul-
lisq́ suppetias afferente Græco Cæsare, Stephanus Pontifex Pipinum Francorum Regem accersiuit, Leo &
Adrianus Carolum ipsum contra Astulphum & Desiderium Longobardorum Tyrannos. Ob quam cau-
sam Adrianus coacto Romæ Concilio 150. Patrum, Imperium à Michaële Cæsare Græco in Carolum transtu-
lit. Cúmque iterum perturbata Ecclesia nullam opem ferret Ludouicus Caroli successor, Leo 7. Othonem 1.
Saxonum Ducem in Ecclesiæ subsidium euocauit, eúmque compressa hostium feritate, Imperij diademate
decorauit. Cui secundus & tertius Otto continua serie successerunt. Túmque per Gregorium quintum na-
tione Germanum inuecta fuit Cæsarum electio per septem Germaniæ Principes, quæ in hunc vsque diem
1545 perdurat, & tam diu perdurabit, quoad Christi fidelibus expedire iudicauerit sacrosancta ipsa Romana Ec-
clesia, quæ supremum gradum & primas in Imperia iure merito sibi vendicat. Nam quemadmodum corpo-
ra ipsa per animam consequuntur virtutem, vim & functiones: ita & temporaria Principū Imperia vim,
virtutem & maiestatem consequuntur per ipsum spiritale Christi, Ecclesiæque Petri, eiúsque Pontificum
imperium contra quod nunquam præualuerunt portæ inferi, quæ nihil aliud (meo quidem iudicio) sunt,
quàm ipsæ aulæ & curiæ Tyrannorum, à quibus omnium errorum qui militantem Ecclesiam inuadunt,
causæ semper exoriuntur, cùm ad huiusmodi Tyrannos hæretici & impij confugere consueuerint.*

Maximianus Beniamus Cremensis in oratione apud Concilium habita: *Cæci sunt omnes, qui
1546 ab Ecclesia Romana deficientes, non solùm suis legibus viuunt, sed aduersus eam armatas acies instruxerūt.
Pastoribus grex non obtemperat, Pontificibus Principes non parent, nec Sacerdotes populus veneratur.
1547 Tu, Pie Pontifex Maxime, à Deo tanquam Aaron vocatus, super gentes & Regna positus, quod cœpisti, iam
perfice. Tu verò, Christe Seruator noster, in nobis effice, vt vna tandem sit Petri domus à te electa & dile-
cta, tantóque studio complexa.*

Ioannes Franciscus Lombardus: *Summus hierarcha & Pontifex futurorum bonorum Christus
1548 non sine singulari prouidentia in pascendis ouibus Ecclesiæ suæ de tanto Pastore prouidit. Pium Pontifi-
cem Maximum intelligo, qui noctu diúque incumbens in solicitudinem omnium Ecclesiarum, vt boni
Pastoris, ac Episcopi animarum nostrarum officio ritè fungatur, diligentissimè curat orta dissidia com-
1549 ponere. Facite, vt Satanas, tanti exercitus vnitis fide non ficta, & charitate de corde puro, retundatur, &
draco ille rufus, summum Apostolorū coryphæum, & milites Christianæ Respub. euigilare, intelligat.*

Roma-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

207. De Ioanne à Lasco.

* Ioannes à Lasco pronomen (Hoc) non quidē præcipuè ad panem (vt cæteri Zuingliani) sed ad totius Cœnæ actionem retulit, velut dictum fuisset, panem accipere, benedicere, frangere, distribuere, & manducare, *Hoc* totum est corpus meum. Quam hæresim VVestphalus ait, Caluinum quoque defendere, sed Beza id pernegat. Qui autem defendunt eam, volunt pronomen (*Hoc*) in his verbis, *Hoc est corpus meum*, idem significare, quod in his, *Hoc facite.* Et rectè: sed vtrobique corpus Christi præcipuè & factum ostenditur, & fieri iubetur.

Idem Iulius 3.

Idem

Doctores Catholici.

in traditione calicis diceret (Math. 26.) *Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus.* Frustra verò post bibēdi præceptū, adiecisset illud (*enim*) nisi sanguis quem demonstrabat, non tunc tantùm in venis sui corporis credendus, sed præterea in calice potādus exhiberetur. Itaque omnium (quod sciam) hominum cōsensu hæc opinio Carolstadij repudiata est, velut non modò falsa, verum etiam stulta, quæ vnà cum authore suo iamdudum explosa est.

Pronomen (Hoc) ad totius Cœnæ actionem præcipuè nō referri, sed ad corpus Christi, velut ad rem iam nunc confectam & permanentem in mensa Domini, vt manducetur.

* Christus dicendo (*Hoc est*) certam aliquam permanentem demonstrauit substantiam, ac non prætereuntes quasdā actiones, & præsertim plures: cuiusmodi sunt accipere, benedicere, frangere, dare, comedere. Alioqui dicendum erat, *Hæc omnia sunt corpus meum*, id est, (secundùm Tropistas) figurant & adumbrant corpus meum. Nunc autem vt enallage numeri hoc in loco statuatur, nulla ratio permittit. Nam præterquàm quòd dicendo (hoc) vnū quiddā singulare demonstrauit: etiam dicendo (est) illud quod non transijsset, verùm adhuc existeret ac perseueraret, demonstrauit. Acceptio autē & benedictio iam transierat. Deinde cùm Christus subiunxit, τοῦτο ποιεῖτε, *hoc facite:* non solùm præcepit, vt id ageremus, quod ille panem accipiēdo, benedicēdo, frangendo, & destribuendo egit, verùm etiam vt opus quoddā relinqueremus in mēsa Domini post nostras actiones finitas. Quod opus ipse appellat *corpus suū*: Cuius operis perfectio & absumptio, est eiusdem corporis manducatio. Præclarè enim Basilius (in Hexameron, Homil. 1.) distinguit inter contemplationē, actionē & vim factiuam. Contemplatio foris nihil agit, actio vnà cum corporis motione transit: vis autem factiua opus quoddam spectandum post se relinquit, vt domū aut nauem. Cùm igitur Christus iusserit nos non hoc contemplari, aut *agere*, sed *hoc facere*, quidq; ipse fecisset, planū fecerit, dicens, *Hoc est corpus meum:* vtiq; pronomen (Hoc) quod cum permanentis substantiæ verbo ac nomine coniungitur, non tā plures illas actiones transeuntes, quàm vnū certū opus factū & permanens demōstrat. Vnde Iustinus Martyr, *Christū*, ait (in Apolog. 2. *accepto pane, cùm gratias egisset, dixisse, Hoc facite in memoriā mei, hoc est, corpus meū.* quasi dicat, facite corpus meū in memoriā mei. Inde apud Patres passim legimus, *fieri & ore Sacerdotis cōfici* corpus Christi. Proprium enim Cœnæ Domini opus non aliud est, quàm corpus Domini de panis substantia confectum, & sub panis figura exhibitum, ad contestandā Sacerdotij secundùm ordinem Melchisedec admirabilem impletionem.

208. De Tropistis, qui pronomē (Hoc) ad solam panis substātiam referunt.

* Explosa tam Lutheranorum, quàm Carolstadij & Ioannis à Lasco falsa opinione: ad id ventum est, vt saltem alius aliquis tropus præ-

Pronomē (Hoc) in Christi verbis nō substantiuè accipi pro hoc pane, sed referri ad Christi corpus, quod sub figura panis (vnà cum reliqua oratione Christi) & facit, & factum demonstrat.

* Certum est, pronomen (Hoc) si adiectiuè vsurpetur, nec posse cum pane tāquam cum substātiuo nomine à quo pendeat, cohærere (cū panis masculini, pronomen autem (*Hoc*) neutrius generis sit) nec etiā substantiui nominis loco positū esse, verùm à solo

Romanam Ecclesiam ex eo probari veram Christi Ecclesiam esse, quòd Synodum Oecumenicam Tridenti ritè celebrauerit his diebus atque absoluerit.

Semper quidem Ecclesia Christi velut acies castrorum ordinata, dæmonibus, atque hæreticis planè terribilis est, & formidabilis. Verùm alijs temporibus habet se vt regnum quoddam maximum, cuius copiæ in præsidijs separatim agunt. Quoties verò Concilium Episcoporũ ex orbe Christiano conuocat, tunc sanè copias vndique collectas in vnum cogens, tantũ hostibus suis terrorem incutit, vt in speluncas suas se abdentes, prodire in aciem ex aduerso non audeãt. Nã quis nescit, Lutheranos & Caluinistas, qui antequam Synodus vlla indiceretur, nihil aliud in ore habebant quàm Concilium Oecumenicum, ad quod se etiam vltrò prouocare dicebãt: quis, inquam, nescit, eosdem Concilio semel Tridenti celebrato, etiam data fide publica, tamẽ recusasse, vel ad Concilium omnino adire, vel certè cum Catholicis ibidem congredi? Fatetur quidẽ Melanchthon in Præfatione quam tertio operum Lutheri tomo præfixit, *non defuisse eruditionem illi cœtui*. Sed addit, *Monachos noluisse veritatem cernere*. Quod de Concilij cœtusque Tridentini doctrina Melanchthon dat, accipimus. Quòd autem sancto Monachorum ordini contumeliam infert, Augustini verbis ei respondemus: (in Psal. 132.) *Meritò* (hæreticis) *displicet nomen Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus, sed sequentes Donatum* (quod perinde est, ac si diceret Lutherum) *Christum dimiserunt*.

Verùm vt ad id quod hoc tempore explicãdum suscepimus, reuertamur: vidimus iam Synodum Tridentinam à Pontificibus Romanis indictam, à Legatis Ecclesiæ Romanæ gubernatam, ab Archiepiscopis & Episcopis ex omni gente cõfluentibus celebratam, ab Imperatoribus Romanis, primum Carolo 5. deinde Ferdinando agnitam, & in magno pretio habitam, à Regibus Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, Poloniæ, Hungariæ, Bohemiæque per Legatos suos frequentatam, à Rebuspub Venetorum, & Heluetiorum, itemque à Ducibus Sabaudiæ, Florentiæ & alijs regionum Præfectis ordinumque Magistris, studiosè ac summo cum honore obseruatã. Aderant præterea insignes Theologi, de quorum dictis tum antea nonnihil, tum postea plura, quæ ad nostrum propositum accommodari queant, sumemus. Porrò vt tot viri omnium ordinum ac generum in vna eademque fide non semel, sed ter sub diuersis Pontificibus & Imperatoribus Romanis tanto cum sumptu & labore suo conuenirent, vt tot annis post interualla etiam plura & impedimenta grauissima, tamen simul persisterent, vt in tanta linguarum, morum, & ingeniorum varietate omnes idipsum in Domino saperent ac sentirent, vt tot quæstiones, quot aliâs nunquam in vllo Concilio propositæ fuerunt, tanta cum diligentia & doctrina deciderent, vt postremò tantum Concilium feliciter absoluerent, finemque & manum vltimam, idque oblatrantibus vndique hæreticis, imponerent: hoc quale opus Dei sit, ille cogitet, qui oculis suis videt, nihil simile vel in vna quapiam Prouincia per protestantes vnquam effici potuisse, etiamsi illud sæpissimè, frustra tamen semper, tentauerint. Conuenerunt Lutherani & Caluinistæ quot vicibus, quot in locis, quanta cum quorundam optimatum cura & impensa? Et tamen quis nescit, nunquam eos aut in tanto etiam infimę sortis Theologorum numero cõuenisse, quantus Episcoporum Tridenti affuit? Aut tot mensibus simul perstitisse, quot annis Tridentina Synodus perdurauit, aut ita discessisse ad postremum, vt acquiescerẽt vni sententię, ac eandem fidem de Eucharistia cęterisque articulis inter ipsos agitatis, vel reciperent ipsi, vel alios docerent.

Fuerunt sanè Tridenti nonnullę contentiones de iurisdictione, ac necessaria Episcoporum assiduitate, seu residentia, de sacrificio propitiatorio, de clandestinis matrimonijs, de certitudine gratię, deq; alijs rebus nõnullis: & tamẽ cũ istę res semel definitę, atq; altera pars cõfirmata erat, cessit quisq; de iure suo priuato, vt frueretur cõmuni omniũ iure & charitate publica: nec vel vnus est repertus, qui deficeret ab ea sentẽtia, quę Concilio ipsi & Pontifici Romano tandẽ probata esset. Quicquámne simile Pseudoëuangelici in suis conuentibus effectum ostendunt? Neque mirũ. Dei enim gratia, non autem humanis viribus efficitur, vt quis ingenio suo cedat,

vt sen-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

prærer numeri mutationẽ, in ipsa enuntiatione Christi quæreretur. Dum enim sectarij plerique omnes volunt, pronomen (Hoc) significare nihil, nisi *hunc panem*; dicunt, ita se rem habere, ac si Christus dixisset, *Hic panis est corpus meum.* vt ita dum duæ separatæ naturæ simul copulantur, salua vtriusque substantia, *hic panis* in similitudine quadã significetur esse corpus Christi, & ita signũ eius esse, quemadmodũ petra olim fuit. Quanquam enim Luthetani per pronomen

Doctores Catholici.

à solo nomine corporis secundũ præcepta grãmatica regi. Ac primũ quidẽ, vt *hoc panis*, aut *τοῦτο ἄρτος*, dictum intelligatur: neq; Græca oratio, neq; Latina permittit. Vnde si pronomẽ (hoc) adiectũ huc ponitur, (vt mox constabit) non ad panem, sed ad corpus Christi solùm necessariò refertur. Nam quòd pronomen (hoc) substãtiue non ponatur, quodque hæc res, quæ panis est, per pronomen (hoc) non intelligatur: id inde constat, quia cum ad sanguinem ventum erat, non est dictum, *hoc est sanguis meus*, verùm, *Hic est sanguis meus*: itemq; *hic est calix nouum Testamentum in meo sanguine.* Eadẽ verò est panis & calicis consecrati ratio. Itaq; vt in his verbis (*Hic est sanguis meus*) pronomen (*hic*) non ponitur substãtiæ vini loco, sed ad sanguinẽ refertur, velut ad nomẽ, à quo in constructione grammatica regitur: sic in istis (*Hoc est corpus meum*) pronomen (hoc) non substantiæ panis loco ponitur, sed ad corpus refertur, velut ad nomen substantiuum, à quo regitur. Vnde apud Cyprianum, vbi corporis nomen in vocabulũ *carnis* mutatum legitur, non legitur, *hoc est caro mea*, sed, *hæc est caro mea.* Et Augustinus (in Psalm. 33. cõcione 1.) *Ferebatur* (inquit) *Christus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meũ. Ferebat enim illud corpus in manibus suis.* Cum Augustinus dicat, *Christum tulisse illud corpus in manibus suis, de quo dixerat, Hoc est corpus meum*: vtiq; vt pronomen (illud) ad solum Christi corpus, sic etiam pronomen (hoc) ad idem Christi corpus retulit. Idem enim est, *hoc corpus*, & *illud corpus*: nisi quòd Christus dixit *hoc*; Augustinus verò, illud. Ac ne putes, Augustinum per *illud corpus* intellexisse vel corpus triticei panis, vel signum Christi corporis: aduerte quòd antea dixit, *Christum commendasse ipsum corpus suum*, quando aiebat, *Hoc est corpus meum.* Pro eodem ergo ponitur, *hoc Christi corpus, illud corpus*, & *ipsum suum corpus.* Nec tamen dicimus, hoc corpus meum, est corpus meum: sed, substantia quam demonstro, est substantia corporis mei: perinde ac si diceretur, En substantiam corporis mei: aut, En corpus meum sub his huius panis accidentibus. Vbiq; igitur pronomen ad solum nomen, quod attributi ac prædicati loco ponitur, necessariò refertur, siue id sit corpus seu caro, seu sanguis, seu calix. nec iniuria. Etenim pronomen demonstrat, non quidnã id sit quod pistor antea fecerat, sed quidnam id sit quod Filius Dei iam faciat: *Hoc* (inquit) *est corpus meũ.* id est opus, quod ego panem accipiens, benedicens & distribuens, operor & cõficio, est corpus meũ quod pro vobis datur. Quid quòd Paulus volens declarare, quàm necessariò pronomen (*hoc*) cum nomine corporis subsequente connecteretur, ita scribit: *τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα, hoc meum est corpus.* Vbi ista verba, *hoc meum*, ita coniunguntur & copulantur, vt facile appareat, vtraque debere ab eodem nomine regi. Vnde si pronomen (*hoc*) ad substantiam panis pertineret, etiam pronomen (*meum*) ad eandem panis substantiam referri deberet. Dicit enim *τοῦτό μου*, hoc meum, vtique illud suum esse dicens, quod per pronomen (*hoc*) demonstrat: quasi dicat, hoc non est aliud, quàm meum corpus. Eò igitur prorsus refertur illud pronomen (hoc) quò illud pronomen (meum) quod vtiq; refertur ad solum Christi corpus. Cùm igitur pronomen (hoc) non solum possit, verùm necessariò debeat ad corpus Christi solùm adiungi: non modò nulla necessitas cogit nos ad aliquã orationis figuram & tropum in hac oratione quærendũ; sed potius maxima necessitas cogit, vt tropum non quæramus: ne pronomen à suo nomine, ad quod necessariò refertur, tã incon-

vt ſententiam propriam mutet, vt ad ſobrietatem ſapiat, vt deniq; à ſchiſmate abſtineat,& cha-
ritatem fraternitatis ex animo colat. Hoc ibi tantùm euenit, vbi Paſtor vnus, ouile vnum,& vna
eſt Eccleſia. Hoc quidē eſt ſignū veræ Dei Eccleſię, de quo Chriſtus ad Apoſtolos dixit, (Ioā.13.)
1550 *In hoc cognoſcent omnes quod mei diſcipuli eſtis, ſi diligatis inuicem.* Talis ſocietas liberè poterit
dicere, (Actor.15.) *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis. Ibi* (Matth.18.) *ſunt duo vel tres in Chriſti no-
mine congregati, in quorum medio Chriſtus eſt.* Ac nimirum ſi capita ſola, quæ conuenerunt, nume-
raremus, ſi nemo illorum Epiſcopus, nemo Presbyter, nemo Imperatoris, Regis, aut Reipublicæ
legatus extitiſſet: tamen vel ſoli tot homines, ex tot nationibus, tantopere conſentientes, non
temerè dicerentur in Spiritu ſancto congregati. Nunc verò hi conuenerunt non ſuo tantùm pri-
uato, ſed etiam publico totius Eccleſiæ nomine. Conuenerunt Epiſcopi ad primi Paſtoris cōuo-
cationē, conuenerunt Theologi ad fidem ſuā vel conteſtandā, vel docendā, conuenerunt capita
Eccleſiæ ad hæreſes auferendas, atq; ad pacem in Eccleſia Dei procurandam. Quid hîc eſt non
pulcherrimum? *Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona!* Omittamus
Paſtores, quibuſcum Chriſtus (Matth.28.) *ſe omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi affu-
turum promiſit.* Ponamus tantùm Cæſaris primùm, deinde tot Regum & Principū Legatos con-
ueniſſe. Poteritne aliquis negare, poteſtatem illorum Magiſtratuum à Deo eſſe? Aut vllum eiuſ-
modi conuentum Proteſtantes vnquàm indicere potuerūt? Quod igitur illi ex poteſtatum ſua-
rum collatione pro domus Dei pace concluſiſſent, etiamſi promiſſionem Spiritus ſancti aſſiſtē-
tis non haberet annexam: contemni tamen, opinor, nullo pacto deberet, quia Deus facere cre-
ditur, quicquid ritè atque ordine fit per miniſtros ſuos.

Habent quidem Proteſtantes non parua Regna ſuis hæreſibus ſubiecta, quæ defecerūt à Ro-
mana Eccleſia. Numerant gentes fere quinque: Angliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam, & Sue-
ciam. Habent præterea liberas Germaniæ ciuitates: Heluetiorum magnam partem: non paucos
in Pruſſia, Lituania, & Liuonia aſſentientes. Habent in Gallijs velut quoddam Regnum, non
quidem in rupe inſtar Sedis Petri, ſed tamē in Rupella poſitum, prout Antichriſtus more ſimia-
rum Chriſti regnum imitatur, quantum poteſt. Cur non ex omnibus his regionibus & locis
quoddam generale concilium alicubi conuocant, in quo & de perfidia ſua propaganda tractent,
& controuerſias inter ipſos tam diu motas aliquando componant? In promptu cauſa eſt In Dei
nomine ritè non coëunt, quicunque à ſucceſſore Petri deficiunt. Plus dico: Quingenti propè
anni erant, cùm Græcia Sedem Romanam odio habēs, & Epiſcopis domi abundans, & Impera-
tores Conſtantinopolitanos errori ſuo aſſentientes nacta, nullum tamen potuit Oecumenicum
aggregare concilium, in quo vel ſpecie tenus opponeret ſe ac parem Eccleſiæ Romanæ cōſtitue-
ret. Nam quòd olim Arriani plures indixerunt Synodos, nihil aliud ex ea re lucrati ſunt, quàm vt
ſuam infirmitatem detegentes, poſteris ſuis tentandi quicquam ſimile deſperationem injice-
rent. Nulla enim Synodus Græca vnquam rata fuit, quam Romana Eccleſia reieciſſet.

Hoc igitur, hoc proprium eſt Eccleſiæ Romanæ, Synodos indicere, continere, & confirmare.
Hoc fecit in diebus noſtris Eccleſia illa Romana, cuius peſtem ſe Lutherus fore putauerat. Hoc
ſane eſt, quod nobis credendum, prædicandum, & profitendum erat hoc in loco, vt omnes in-
telligerent, Deum per Synodi Tridentinæ conuocationem & cōſenſum voluiſſe orbi Chriſtia-
no teſtatum facere, quòd Eccleſia Romana verè ſit illa petra ſuper quā ædificatur reliqua Chri-
ſti Eccleſia, contra quam portæ inferi non præualebūt. Hæc Romana Eccleſia claues habet re-
gni cælorum, per quas conuocantur Synodi, quęſtiones ambiguæ definiuntur, & fratres, hoc eſt,
Epiſcopi omnes in fide confirmantur. Quod enim ſub Conſtantino Magno in Synodo Nicæna
factū eſt contra Arrianos, quod in Conſtantinopolitana ſub Theodoſio contra Macedonianos,
quod in Epheſina ſub altero Theodoſio contra Neſtorianos, quod in Chalcedonenſi ſub Mar-
tiano contra Eutychianos, quod iterum Conſtantinopoli ſub Conſtantino quarto factum eſt in
ſexta Synodo contra Monothelitas; hoc idem nuper ſub Ferdinando factum eſt in Tridentina
Synodo contra Lutheranos & Zuinglianos. Quemadmodum igitur ea fuit Eccleſia Chriſti ve-
ra, quæ Nicææ, Conſtantinopoli, Epheſi, & Chalcedone repræſentata eſt; ſic etiam illa ſola eſt
1551 hodie vera Chriſti Eccleſia, quæ Tridenti conuenit, quæque cum ijs qui affuerunt Tridenti, cō-
municat, qui omnes fatentur & credunt, ſe Pontificis Romani oues agnoſque eſſe.

Petri

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

nomen (hoc) & panem & corpus simul intelligi volût (quos satis ipse numerus singularis redarguit) tamen alij Pseudoeuangelici per idem pronomen non nisi panem verè ac naturaliter demonstrari dicunt: corpus autem Christi non quidem per pronomen (hoc) demõstrari (cùm tamen solum Christi corpus, ac non panis à Christo nominetur) sed adumbrari volunt per modum quendam loquendi figuratiuũ, vnde Figuristæ & Tropistæ dicti sunt.

209. De

Doctores Catholici.

gruè quàm impiè separemus. Iam puto planum esse factum, quòd hæc oratio Christi (*Hoc est corpus meũ, &, Hic est sanguis meus*) nullum prorsus tropum admittit, cùm vtriq; non duæ, sed vna tantùm natura, in illis verbis tam ore Christi proferatur, quàm facto ad postremum demonstretur, licet ab initio rei gerendæ, naturam panis affuisse, perspicuum sit: quę tamen quia non erat perpetuò mansura, pronomen ita enũciatum est, vt cum sola corporis & sanguinis Domini substantia (quam vnà cum reliqua Christi oratione & facit, & ad postremum demonstrat) in constructione cohæreat. Qui aliter docent, nõ modò Theologiam nouam, sed nouã etiam Grammatices præcepta, nouam Euãgelij phrasim, & nouam pattum doctrinam edãt oportet; nisi fortè *hoc panis, & hic vinum*, simul constare possint. Nam quòd ipsi quoq; hodie hęc verba Christi (*Hic est sanguis meus*) isto modo conuertunt, (*Hoc est sanguis meus*:) iam non adiuuat causam illorum, sed vehemẽter lædit, quia contra communem totius antiquitatis sensum verba Euangelij nunc demum mutare coguntur, vt ipsorum opinioni consentanea sint: cùm potius debuerint suam opinionem expressis Euangelij verbis accommodare. Aut vtrum nouitas vocum (quam Paulus vitari iubet 1. Timoth.6.) hæc non est, vt dicatur, *Hoc est sanguis meus?* Aut nostra primùm ætate Matthæi ac Marci Euangelium Latinè redditum fuit? An ipsa primitiua Ecclesia semper non legit, *Hic est sanguis meus?* Aut à Germanis verbum Dei processit? (1. Cor.14.) Aut in solos Caluinistas peruenit? *Si quis ignorat* (inquit Apostolus) *ignorabitur*. Postremò illud istis Tropistis responsum sit: Quælibet oratio ex Iurisconsultorum atq; adeò omnium prudentium iudicio propriè accipienda est, donec figurata esse & impropria demonstretur. Quod multò magis in Sacramẽtorum institutione valere debet: quę cùm sacra signa sint, nec eorum significatio melius intelligatur, quàm per illa verba, quibus fiunt & administrantur: si verba illa vel omnino propria, vel secundùm communem loquendi vsum intelligenda non essent; illa Sacramenta; quæ certæ rei significandæ causa instituuntur, certum signum ob incertam verborum significationẽ nõ essent. Et ita Christi actio seipsam destrueret: quo nihil absurdius cogitari potest. Hæc autem verba (*Hoc est corpus meum*) nihil propriè significant, nisi hoc quod demonstratur, quamcunque speciem gerat, secundùm substantiam suam esse ipsissimum Christi corpus. Et hæc interpretatio consuetudine & fide Ecclesiæ, imò etiam scripturarum collatione aptissimè confirmatur. Illa enim verba, *Hic est Filius meus*, persimilia sunt istis, *Hoc est corpus meum*: nisi quòd ibi nouum nihil fiebat, dum Filius, qui prius fuerat, tantùm demonstrabatur: hîc autem accepto pane, *per benedictionem* de nouo ibi fiebat Christi corpus, vbi antè non fuerat. Itaque ista verba, *Hoc est corpus meum*, ad panem acceptum & benedictum directa, substãtiam panis mutant in Christi corpus; illa verò, *Hic est Filius meus*, ad filium directa, qui duas naturas in vnica sua persona vnitas habebat, talem eum demonstrant qualis fuerat, nihil tunc nouum operantia. Verùm, excepta ista differentia: vt ibi verbum, *hic est*, secundùm Tertullianum (lib.4. aduersus Marcionem) *sistit & repræsentat eum quẽ Deus antea per Prophetas promisit*: sic ista verba, *Hoc est corpus meum*, sistunt & repræsentãt illam Domini carnem in alimentũ, de qua iam antè dixerat (Ioan.6.) *Et panis quem ego dabo, carò mea est pro mundi vita*. Deinde secundùm Hilariũ (lib.6. de Trinitate) *pronomina obtinẽt in se*

Margin (at "verbis accommodare"): Idem Carolus 5. — 1550 Idem Iulius 3.

Petri Fontidonij fides & sententia de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Petrus Fontidonius in oratione pro concilio Tridentino· *Illud abs te, Fabrici, quæro, cùm hac in*
sanctam Synodum scribere, aut potius euomere cogitabas, nunquid ex Italia, Hispania, Gallia, Hungaria,
Anglia, Græcia, Dalmatia, Boemia, Polonia, Hibernia, ipsa Germania, ex toto denique orbe Christiano do-
ctissimos & grauissimos Episcopos, alios etiam quamplurimos omnium literarum genere præstantes &
excellentes homines, florem, inquam, Reipub. Christianæ, in hunc locũ confluxisse, sciebas, an non? Nun-
quid Ferdinãdi Cæsaris, omnium Regum, Principum Christianorum, & Rerumpublicarum legatos hic
adesse intelligebas, an non? Nunquid eos omnes, non alio nomine conuenisse, quàm vt Ecclesiæ saluti con-
sulerent, & ruenti religioni Christianæ subuenirent, ignorabas, an non? Si intelligebas: quæ tanta demẽ-
tia tuum istum sceleratum animum potuit impellere, vt vinolenta atque furentis orationis aculeos in eos
exereres, quos lumina Christianæ Reip. agnoscebas? (Et pòst.) *Illam vnicam esse Ecclesiæ reformationẽ*
existimatis, si Romanus Pontifex ab illo loco in quo illũ Christus collocauit, depellatur. O vos deceptos, de-
lusósque Germanos, quibus vel hæc vnica persuasio tãtum hactenus malorum inuexit, & in posterum ma-
iora comminatur. Hæc vobis funestissimas excitauit tragœdias, hæc clades acerbissimas edidit, hæc dul-
cissimum eripuit otium, pacem abstulit, bellum ciuile, seruile, domesticum & intestinum intulit: hæc om-
nia erroribus infinitis, insanissimóque compleuit. Quæ quidem mala non aliũde (mihi credite) nata sunt,
1552 *quàm quòd Ecclesiam Romanam, veritatis magistram, antiquæ religionis scholam, rectæ & incorruptæ*
fidei religiosissimam aram, columnam denique atque firmamentum Euãgelicæ veritatis deseruistis; & sum-
mum Pontificem, quem & Christus suæ Ecclesiæ Principem, & Pastorem supremum instituit, & totus
orbis Christianus iam inde ab ipsis Ecclesiæ primordiis, ad hæc vsque nostra tempora, Christi Vicarium ag-
nouit, non modo non veneremini, sed odio plusquàm Vatiniano, & contumeliis improbissimis prosequa-
mini. Et iterum: *Res ipsa clamat, Fabrici: conuerte oculos in Germaniam vniuersam, Galliam, Polo-*
niam, Vngariam, Boemiam, Angliam: Vicinas prouincias, atque regiones animo & cogitatione perlustra:
incendia, cædes, strages populi Christiani circumspice: hunc tantum tumultum, quasi fremitum quendam
concussi tempestatibus maris, ausculta: tot erroribus miseram plebem fluctuantem tacitus ipse considera:
quot hæresibus scissa atque distracta sit, tecum expende: circumiacentes prouincias, tot erroribus & tumul-
1553 *tibus æstuantes, contemplare. Vnde hæc tãta fluctuatio? Vnde tam varius spiritus erroris, atque vertiginis?*
Vnde istæ furiæ proruperunt, vt Christiani milites non modo infinitis hæresibus dissideant, sed mutuis
se iam vulneribus conficiant, nisi quòd vnius Ecclesiæ Principis, Romani, inquã, Pontificis signa deserue-
runt? Vnde illos tot errorum procellis, tempestatibúsque iactari animaduertimus, nisi quod Gubernato-
rem illum diuinum clauo assidere non patiantur? Vnde miseras oues errantes per tot præcipitia ferri cer-
nimus, nisi quòd summo Pastori baculum à Christo traditum eripere voluerunt? Vnde hæ omnes pertur-
bationes, tumultus, hæreses profectæ sunt, nisi quòd, quemadmodum Africanus ille Pastor & martyr in-
clytus dixit, Sacerdoti Dei non obtemperatur? Quid habes quod hic opponas? Quam tu aliam horum
malorum causam adduces?

Leontius Antiochenus Episcopus auctore Nicephoro, in grauissima illa apud Antiochenos de religionis
negotio dissensione, cùm timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non auderet, aliquando ca-
put suum canis florescens demulcens dixisse fertur: niuem eam solutam lutum multum consecuturum es-
se: indicans, eo capite sublato, quod sua auctoritate homines in officio continebat, dissidia ciuium in aper-
1554 *tam seditionem euasura. Quanta igitur malorum sentina secutura sit, quantæ tenebræ Christianum or-*
bem occupaturæ, si caput istud Ecclesiæ vniuersalis, Romanus, inquam, Põtifex à Sede sua deturbaretur,
testatur iam istud fœtidum hæresum cœnum, quo nunc illi miserè volutantur, qui illum non reuerẽtur.
Quæ cùm ita sint, audes tu, homo audacissime, tot Patres & Pastores Ecclesiæ reprehendere, eos defor-
matores veritatis & religionis hostes appellare, quòd non animo euertendi summum Pontificium ad con-
cilium accesserint? Quòd Ecclesiæ membra contra caput (sine quo fides, pax, religio, salua esse non possunt)
non coniurauerint?

Professio

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Item Carolus 5.
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

209. De Zuinglio.

Illud Zuinglio in Carolstadij opinione placuit, quòd veritatem corporis Christi ab Eucharistia remouisset: non tamen placuit modus quo illud fecit. Voluit enim Zuinglius, verba Christi ad Eucharistiam referri, sed in eo sensu, tanquam verbum substantiuum (est) in oratione Christi positum fuerit pro significat. Nam à spectro suo (quod albúmne, an atrum esset, ipse dubitabat) sed à spectro suo sine controuersia diabolico admonitus, dicebat, illa verba, *Hoc est corpus meum*, sic interpretanda esse, *Hoc significat corpus meum*. Quam interpretationem Beza cõtra VVestphalum defendit.

Doctores Catholici.

in se nominũ virtutẽ. Itaq; vt ille agens de his verbis (*Hic est Filius meus*) rectè subiungit: *Proprietatis significatio est*, vbi &, *Hic est*, dictum esse auditur, & *meus est: hunc ego tanquam indice digito ac verbi significatione contingo, qua dico, & meus est, & hic est, & filius est: quid post hæc intelligentiæ poterit esse, ut nõ esse credatur?* eodem prorsus modo iam & ego dixerim, pronomen (*Hoc*) itemq; pronomẽ (*meum*) obtinere in se *nominum virtutẽ. Proprietatis significatio est, vbi &, Hoc est*, dictũ esse auditur & *meũ est.* Perinde valent hæc pronomina Hilarij iudicio, ac si diceretur, *Proprius est filius*, aut, *Proprium est corpus quod demõstro.* Nam qui dicit, *Hoc est corpus meum:* hoc suum corpus tanquam indice digito & verbi significatione contingit, qua dicit, & *meum* est, & *hoc est*, & *corpus est.* Quid post hæc intelligentiæ poterit esse, quò minus propria & naturalis corporis Christi substantia esse credatur, quæ tam significanter ostenditur?

Verbum substantiuum (est) nunquam ex se vsurpari pro alio verbo composito.

Verbum (est) quod substantiuum dicitur, simplex omnino ac purum, affirmationibus & negationibus deseruit, easq; res quæ alijs attribuũtur, cum ijs connectit, quibus attribuuntur, nec vnquã ex se compositum aliquid significat. Etenim composita verba omnia in partes suas vltimas per hoc verbum resoluuntur, & distinctè explicantur: adeò vt Hebræi nũquã ferè exprimant illud verbũ, quia per cõmunem sensum vbique suppletur absque vlla ambiguitate. Quinimò Lucas cùm verba benedictionis Dominici calicis (c.22.) recitaret, protsus omisit verbũ (est) velut ex communi more ac sensu tam supplendum quàm intelligendum. Nam quòd ista oratio (*Petra erat Christus*) soleat ita exponi, *Petra significat Christum:* id non accidit, quoniam verbũ (est) pro (significat) ex se collocetur: sed quoniam Petra illa cum Christo aliter cohærere, quàm per similitudinem & signũ quoddam non potest. Cùm igitur in rebus per eiusmodi orationem connexis ratio tantùm signi reperiatur: fit, vt parum referat, dicásne, *petra est signum Christi*, an, *petra signo tenus Christo conuenit*, an etiam, *petra significat Christum.* Sed nisi prius per naturã rerum vis signi ac potestas in ipsis nominibus petræ & Christi fuisset: nunquam posses illud (est) pro significat interpretari. Iam verò cùm in rebus per verbum (est) copularis ratio ac natura signi necessariò insit: non illud (est) ponitur pro significat, sed illud verbum (significat) ponitur pro toto hoc (est signum) quod quidem signum in rebus ipsis, ac non in verbo constitutum, à rebus ad verbum transfertur, ac non in verbi substantiui natura propriè constituitur. Ineptè igitur Zuingliani tropum quærunt in simplicissimo verbo substantiuo, quod nihil aliud ex se facit, quàm vt duo extrema cõnectat, & tali modo connectat, qualia in se iam sunt, nihil omnino illis addens aut detrahens. Itaque si tropus in oratione Christi quærendus est, in nomine corporis, non in verbo (est) quæri debet.

210. De Oecolampadio, seu Viretto.

Oecolampadius non quidem hæresim Zuinglij deseruit,

Nomen corporis in his verbis (Hoc est corpus meum) propriè ac non figuratè seu tropicè accipi, & cur id ita se habeat.

Corpus quod datum est pro nobis, verum Christi corpus erat, secundùm naturam: sed Christus dixit, *hoc est cor-*

Professio fidei R.D. Abd-Isu Patriarchæ Assyriorum Orientalium, &c. facta sub S.D.N. Papa Pio quarto.

Ego Abd-Isu filius Ioannis de domo Martia ex ciuitate Geziræ in Tigri flumine, olim Monachus ordinis sancti Antonij, monasterij sanctorum Rahæ & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriarcha ciuitatis Muzal in Assyria Orientali, iuro, quòd ita corde credo, & ore confiteor, *Sanctaq; Romanæ Ecclesiæ fidem, approbatis omnibus & singulis illis quæ ipsa approbat, & damnatis si-*
1561 *militer omnibus quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuò me amplexurũ, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropolitas, siue Episcopos ac diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectas, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor: ita me Deus adiuuet & hæc sancta Dei Euangelia.* In quorũ omnium fidem, hanc meæ fidei professionem, & attestationem manu mea scripsi, & subscripsi coram Reuerendissimis, & Illustrissimis Dominis D. Michaële titulo sanctę Sabinę, Alexandrino, & Domino Marco Antonio tituli sancti Marcelli, Amulio, vulgariter nuncupatis, S.R.E. Presbyteris Cardinalibus, Romæ die vij. Martij: an. Dom. M. D. L X I I.

Alia professio eiusdem Patriarchæ, qua iurat, se credere, recipere & tenere omnia decreta Conciliorum, præsertim Tridentini, &c.

Ego Abd-Isu, nunc Dei & Apostolicæ Sedis primas, siue Patriarcha ciuitatis Muzal, in Assyria Orientali, sub cuius iurisdictione multi Metropolitę, Episcopi, & Diœcesani continentur (videlicet, Arbel Metropolis, Saraua, Hancaua Episcopatus, Cheptiá Metropolis, Caráleys, Achusch Episcopatus, Nassybin Metropolis, Macchazzin, Tallescaui, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis, Azzen Episcopatus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchię, Hayn, Tammir Episcopatus, quæ omnes simul regiones subsunt *Turcarum Imperio*, Ormi superior Metropolis, Vscimi & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior Metropolis, Durra, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare, Gien nunc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumat, Sciabathan, Vaschan Episcopatus, omnes *Persarum Regi, vulgo Sophi* nũcupato subiecti: in India verò *Lusitanis subiecta*, Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quæ adhuc ab Idololatris, & Ethnicis hominibus possidetur) *iuro & polliceor* (cùm mihi nõ liceat ad sanctam sacram Tridentinã Synodum accedere, sed necesse sit, vt ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eget auxilio, & sine custode, me absente permanet)
1556 *tam meo quàm earum nomine, quos omnes ex corde sanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ partes tenere non dubito*, inhærendo iuramento fidelitatis, aliàs per me confecto, siue per me præstito: iuro, inquã, & polliceor, *omnia nos tenere, & credere, quæ in sanctis Oecumenicis concilijs hucusque sunt acta, & secundum eorum decreta promitto omnes filias nostros instituere, & præcipuè in ijs quæ in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima congregatione nihil penitus dubito, sed ei & meo & eorum nomine reuerenter & humiliter me subijcio, vocatusq; ad hanc seu ad aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter semper accedam. Sic me Deus adiuuet & hæc sancta Euangelia.*

Gaspar

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.	*Hæretici & Pseudo-prophetæ.*	*Doctores Catholici.*

stetuit, sed modum aptiorẽ excogitare conatus est, quo eandem propugnaret. Dicebat igitur, nomen *corporis Christi* positum esse pro signo & figura corporis Christi, atque ita figuram dictionis constituit in prædicato & attributo, non autem in verbo (est.) Vnde etiam Vitettus, *Metonymiam* (inquit) *quam eorũ aures in verbo (est) respuunt, collocemus in nomine corporis, vt corpus capiatur pro corporis figura & significatione.*

Idem Caroli 5.

1551 Idem Iulius 3.

211. De

esse corpus suum, illud ipsum, quod datum erat pro nobis, & sanguinem suũ pro nobis effusum in remissionẽ peccatorum: non igitur abusus est nomine corporis pro figura & significatione corporis, quia figura corporis Christi non est data pro nobis. Itaq; si qua dubitatio poterat in corporis nomine suboriri, eadem prorsus est sublata per adiuncta illa verba, *quod pro vobis datur.* Vt, Christo dicente, *hoc est corpus meum*, si tu interroges, quod corpus? rum ille respondeat, *idem ipsum, quod pro vobis datur.* Nam articuli Græci manifestum faciunt, vim ac proprietatem Christi corporis prorsus per subsequentem descriptionem explicari, & indubitatã reddi. Nam quòd nonnulli Patres dicunt, *Christũ dedisse figuram corporis sui:* nõ vtiq; Rhetoricam dictionis aut sententiæ alicuius, sed mysticam figuram intelligunt. Cuius quidem figuræ substantia non alia fit, quàm vera Christi & naturalis caro sub specie panis in cibum mentis data. Nam vt non panis aut vinum, sed sola Christi caro mortem pro nobis in cruce pertulit: sic mortis eiusdem commemoratio, quæ fit per sacrum epulum, non potest legitimè fieri, præterquam si eadem ipsa caro ab ijs qui comedunt hostias & participes fiunt altaris, ore corporis manducetur. Sacra enim mensa, quæ ad sacrificium aliquod refertur, eandem substantiam, quæ in altari oblata fuit, necessariò continet. Alioqui nõ est eius altaris aut sacrificij mẽsa & participatio. Sic agno Paschali oblato, eiusdem solius agni caro in memoriam transilientis olim Angeli comedebatur, Exod. 12. Altare, vbi Christus magnũ sacrificium pro genere humano obtulit, crux fuit: Ibi certum est veram Christi carnem vsque ad mortem fuisse pro nobis oblatam. Eucharistia verò tam necessariò refertur ad illam Domini mortem & crucis oblationem, vt *quoties manducamus hunc panem, & calicem Domini bibimus, mortem eius annuntiemus, donec veniat.* Vnde Christus, *Accipite* (inquit) *& manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.* Cùm igitur verba Domini cum reipsa conueniant, nec solùm oporteat id corpus Domini esse, quod manducandum porrigitur, quia Christus ita dixit, verùm etiam quia rei natura id postulat: absq; omni controuersia id quod in cœna Domini ore corporis manducamus, propriè corpus Domini est sine vlla orationis, non itẽ sine vlla rei alicuius figura. Corpus enim Christi sub specie panis (ob demonstrationem sacerdotij, quod secundùm ordinem Melchisedec Christus obiuit & impleuit) discipulis datum, sui ipsius vel in cruce ad mortem traditi, vel iam in spiritu nos viuificantis & nutrientis, vel posthac in cælesti gloria exhibendi, figura est. Nam vt *vitam in nobis habere non possumus* (Ioan. 6.) *nisi manducauerimus* (spiritu saltem & desiderio) *carnem filij hominis*: sic necessitas internæ huius manducationis nulla re alia perfectè figurari & exprimi potest, nisi eadem ipsa Christi caro in Sacramento Eucharistiæ ore corporis capiatur. Etenim si aliud quippiam comeditur, ex eo potius figuratur, in alio præterea cibo, quàm in sola viuifica Christi carne alimentum nostrum cõsistere. Sin autẽ solius Christi carnis (vt verè facimus) substantiam manducemus; perfectissimè significatur, in solo Christo vitam spiritualem nobis repositam esse. Et hæc vera est ratio, cur Eucharistia toties appelletur figura corporis Christi. Figurat enim caro Christi hoc modo porrecta, & mortẽ ipsius prçteritã, & viuificationẽ nostrã præsentẽ, & gloriã in futuro per eiusdẽ corporis meritũ acquirendã. Sola talis ac tanta figura Christo auctore digna est, nõ autẽ vmbratilis illa, quam Sacramẽtarij nuper excogitârunt, dum rerũ tantarũ mysticam figurã in tropum & figuram orationis conuerterunt.

1557 Gaſpar à Foſſo Archiepiſcopus Rheginus: *B. Petri eiuſq́; in Romana & Apoſtolica Sede ſucceſ-
ſorum authoritatem, eminentiamq́; ſuper cæteros omnes ab ipſa Chriſti reſurrectione indubitatam acce-
perunt, ad quos alij quiuis grauia fidei dubia & Eccleſiæ negotia tanquam ad ſupremos Doctores, & to-
1558 tius Dominici gregis Paſtores ſummos referebant.* (Et pòſt:) *Sola hæc Eccleſia nunquam fuit errori-
bus deprauata.*

1559 Gaſpar Cardillus Villalpandeus: *Eccleſia Catholica & Apoſtolica eadem prorſus eſt cum Eccleſia
Romana.*

Petrus Fontidonius in concione ad Patres Tridentinos: *Sedem illam Apoſtolicam Romanam vel
ipſi antiqui Eccleſiæ hoſtes ſumma veneratione iam inde ab ipſo Apoſtolorum Principe Petro, continua
1560 Pontificum ſucceſsione deductam, tanquam cæterarum omnium Eccleſiarum principẽ & moderatricem
proſequebantur. In hanc igitur vnam curã & cogitationem de conſeruando diuino ſacrificio, quod illi ex-
tirpare; de aſſerenda Sede Romana, quam illi euertere & funditùs delere conantur, incumbite: ad ſuſten-
tandam vnicam illam & firmiſsimam Eccleſiæ columnam, omnes ingenij vires adhibete: quam qui ere-
1561 ctam & firmam eſſe cupit, ſaluam cupit eſſe Eccleſiam. Illa etenim collapſa, ruet totum Eccleſiaſticum æ-
dificium: illa extincta ſplendidiſsima face, omnia hæreſum & errorum tenebris occupabuntur, quæ non
aliunde nata ſunt, quàm quòd Sacerdoti Dei (vt dixit Cyprianus) non obtemperatur: illa occidente, occũ-
bit ſimul Chriſtiana religio: adeò vt mihi quidem cum illius funere miſerabile etiam Eccleſiæ funus con-
iunctum eſſe videatur. Nihil eſt quod aduerſarij maiori odio proſequantur, & maiori rabie inſectentur.
Sed nihil mirum. Nefarium illum & improbiſsimum magiſtrum atque ducem imitantur. Quò maiori
ſtudio & animi contentione laborandum eſt, vt quod illi ad affligendam magnopere religionem è medio
tollere conantur, nos illud vnum ad eam firmandam ſtabiliendamq́; fulciamus.*

Gaſpar Ferrantius Sueſſanus in oratione ad Patres Tridentinos: *In cælum Saluator noſter a-
ſcenſurus, agnos & oues ſuas Petro Apoſtolorum principi cæleſtis doctrinæ pabulo paſcendas ter commẽ-
dauit, apertè oſtendens, quantum illas diligeret. Ac Petrum ipſum, cui ſoli, antequàm cruci pro noſtra
ſalute affigeretur ſe claues regni cælorum daturum, & ſuper illum Eccleſiam ſuam ædificaturum promi-
ſerat, pro quo Patrem quoque orauerat, ne illius vnquam fides deficeret: quò alios docere, & in vera reli-
gione confirmare poſſet, orbis vniuerſi magiſtrum ac Paſtorem præpoſuit. Et ab eo ſublimi quadã ſapien-
tia Eccleſiam ſuam vnam, gregemq́; vnum monſtrari voluit, vt omnis perturbatio & confuſio ab Eccleſia
tolleretur, & ordo ſeruaretur: noſq́; cum capite noſtro Romano Pontifice, Chriſti Vicario, petriq́; ſucceſ-
1562 ſore quaſi membra compacti Chriſti corpus in terra referremus.*

Ludouicus Bloſius Abbas Lætienſis in Collyrio hæreticorum lib. 2. c. 2. *Quòd hæretici prima-
1563 tum ſummi Pontificis & eminentiam Sedis Apoſtolicæ deſpiciunt atque impugnant; hoc faciunt quod
ſibi proprium eſt. Nec enim aliunde ortæ ſunt hæreſes, quàm dum vnus in Eccleſia ad tempus vice Chri-
ſti iudex non cogitatur.*

1564 Laurentius Surius in appendice ad Naucleri Chronica: *Pontificis Romani ſententiam & au-
thoritatem vniuerſus orbis Chriſtianus ſemper agnouit, ſuſpexit & reueritus eſt, quem nunc Lutherus
& diſcipuli eius non alio quàm ipſiſsimi Antichriſti loco habent. Sic enim expedit iſtis Euangeliſtis, vt
nulla ſit Romanæ Sedis authoritas, cuius pondere ſciunt ſuperiorum temporum hæreſes omnes mirabili-
1565 ter oppreſſas & eliſas.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Carolus 5.
1550	Idem Iulius 3.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

211. De Valentino Cratoaldo.

' Ioannes Langus in Apologiam Iustini Martyris ad Antoninum Pium Annotationes conscribens, non modò narrat, sed etiam approbat Valétini Cratoaldi præceptoris sui nouam & hactenus inauditam de verbis cœnæ Domini opinionem, qua dixerat, propositionem istam, *Hoc est corpus meum*, ita ordinandam, *Corpus meũ est hoc*, videlicet, panis (nam hunc demonstrat) & cibus, sed panis & cibus spiritualis & viuus, qui de cælo descẽdit, sicut Ioan. 6. dicitur, *Caro mea verè est cibus*. Et ibidem Langus rationem suæ opinionis hanc reddit, quia in Græca lingua articulus efficit, vt ea vox cui is adiectus sit, subiecti & altera prędicati locum obtineat: articulum verò (τὸ) adiectum esse corporis nomini.

212. De

Doctores Catholici.

' Cùm in omni enuntiatione illud sit subiectũ, cui nonnihil tribuere, & de quo aliquid affirmare volumus: liquidò apparet, Christum in cœna sua de pane potius, quàm de corpore suo aliquid affirmare voluisse. Accepit enim ab initio, nõ quidem corpus suũ, sed panem, velut materiam & elementum, ad quod verbũ suum mox accessurũ erat, vt fieret Sacramentũ. Panis igitur elemenrum est & primũ initiũ cœnæ Domini. Corpus aurem non initium, sed perfectio est cœnæ Domini. Ac sane cùm Domini verba factis eius consentanea esse debuerint, sicuti primùm facto ipso accepit panem in manus suas: sic quod postea, dum benediceret ac frangeret, locutus est, ita interpretari debemus, vt potius de pane iam accepto aliquid fieri & affirmari statuamus, quàm de Christi corpore, cuius adhuc nulla ibi mentio facta fuerat. Nam si verba Domini sic intelligimus, vt à corpore suo inchoauerit, & id ante omnia ostenderit panem cibumq; esse: iam præterquàm quòd verba Christi factis eius non respondẽt (nam volumus verba eius incipere à Christi corpore, cũ facta Christi à pane inceperint) etiam corpus Christi cõstituimus elementum cœnæ Domini: panẽ verò facimus velut virrutem quandam maiorẽ, quæ attribuatur Christi corpori: quo nihil à recta ratiõe alienius dici potest. Nam quòd Cratoaldus vim articuli Græci tantopere vrget, nihil omnino dicit. In his enim orationibus, *Hic est Filius meus, hic est hæres, nõ erat ille lux*, ' articulus in Græca lingua filio, hæredi, & luci præponitur. Nec tamen propterea sic inuertendæ sunt illæ enuntiationes, *Filius meus est hic, hæres est hic, lux non erat ille*. Quòd autem hęc propositio (*Deus erat verbũ*) ita ordinetur, verbũ erar Deus; non tam ob articulum verbo illi præpositum id accidit, quàm quòd manifestè constat, Euangelistam id ex proposito agere vt aliquid attribuarur Dei verbo, quod & ab initio fuisse, & apud Deum, imò etiam Deum esse, affirmat. Res igitur subiecta docet, verbum eo in loco subiecti locum tenere, sicuti eadem res docet, in cœna Christi panem esse, qui primùm vocatur & fit Christi corpus: & tunc quidem corpus Christi iam prius de pane confectum, cibus etiam esse declaratur. Itaque corpus Christi cibus quidem noster est, sed hoc non prius ita comparatur in cœna Domini, quàm panis acceptus verbo & benedictione Christi fiat corpus ipsius. Iam quòd Ioannes Lãgus dicit, corpus Christi panem spiritualem & viuũ vocari, quemadmodũ vbi dieitur, *Caro mea verè est cibus*: certè quidem per hane opinionem pronomẽ illud (hoc) non propriè accipitur, sed figuratè. Nec enim corpus Christi re vera est panis hic triticeus, quem Christus (secundùm Cratoaldi mentem) demonstrat, sed velut panis hic. vt ita suppleri debear Christi oratio, corpus meũ (subaudi, spiritui vestro) est verè ac reipsa (subaudi velut) hic panis triticeus (subaudi, corpori vestro.) Nam multũ interest, verũ dicat Christus, corpus meũ est panis in genere, hoc est, cibus (sicuti Ioã. 6. dicitur, *Caro mea verè est cibus*) an verò dicat, corpus meum est hoc, videlicet hic triticeus panis quem accepi. Quod certè vt absurdissimè diceretur de vno aliquo certo pane: sic non minus absurdè suppleretur illa vocula (velut) aut (tanquã) perinde ac si Christus

Hieronymi Osorij fides & sententia de Romana
Ecclesiæ primatu.

Hieronymus Osorius Episcopus Siluensis in Gualterum Haddonum, lib. 1. *Consentaneum opti-*
mæ moderationi fuit, vt cùm summus ille Princeps, qui cælum atque terrã imperio sempiterno deuincit,
Rempublicam cælestem in cælis condere statuisset: primùm leges daret, deinde Magistratus & Principes
crearet, qui ex legum præscripto & ratione eandem Rempub. temperarent. Hi fuerunt Apostoli & reli-
qui discipuli Christi. Postremò ne societatis vinculum dissolui, & consensus ciuitatis huius turbari pos-
1566 *set: Monarchiam, Petroq́; summum Imperium delegauit.* (Ex post:) *Si ergo Christus Ecclesiam sempi-*
ternam esse voluit, eo illam tunc ordine constituit, qui semper in omni temporum varietate conseruari de-
1567 *beret. Si igitur constat, & luce meridiana clarius constat, Petrum fuisse aliorum omnium Apostolorum*
Principatu collocatum; constat certè, omnibus qui in locum illius successerint, eandem dignitatis & hono-
ris excellentiam deberi. Aliter enim in vna Christi Ecclesia minimè fuisset Monarchia cælestis ratio, sed
multorum potestas instituta. Quod igitur fuisset cõcordiæ vinculum? Cuius authoritate tempestates se-
dari, turbulentæ opiniones euelli, superbia & contumacia coërceri & comprimi potuisset, si nullus in Ec-
clesia constitutus ab initio fuisset, cuius authoritate & imperio omnes continerentur? Cùm igitur Eccle-
1568 *sia Christi simplex & vnica sit, & vnica esse non possit, nisi vnus Princeps existat, & constet id à Chri-*
1569 *sto fuisse cõstitutum, vt vnus esset summus Ecclesiæ Rector, quem omnes intuerentur, & perspicuum sit,*
eam dignitatis præstantiam ad Petri successores pertinere, & nemo vnquam ex antiquis hominibus diui-
na virtute præditis dubitarit, quin Romani Pontifices Petri successores essent, quod eorum monumẽta, &
communis vniuersæ Ecclesiæ consensio declarat: cuius spiritus impulsu Apostoli vestri hanc nouã Euan-
gelij disciplinam attulère, quæ ordinem à Christo institutum disturbaret, cõcordiæ vinculum dirimeret,
& Ecclesiam de statu conuelleret? Sed ne omnino temerè eos id facinus suscepisse, quispiam suspicari pos-
sit, quod eorum aut Satanæ potius consilium fuerit, exponam.

Nunquam fieri potuisset, vt pestilentes sectæ vires colligerent, nisi prius Pontificis maximi labefactata
1570 *fuisset authoritas. Quomodo enim pestis diu viguisset, cùm facillimum fuisset, eam nascentem Pontificis*
authoritate resecari? Capite, inquit sponsa, nobis vulpes paruas, quæ vastitatem inferunt vineis. Huic
sponsæ postulatio quis satisfaciet, si nullus erit ea potestate præditus, qua possit hæreticorum prauitatem,
antequam adolescat, extinguere? Per vulpes enim hæreticos constat intelligi. Itaque Paulus in secunda ad
Thessalonicenses epistola negat futurum, vt Antichristus ante defectionem adueniat. Necesse igitur est,
vt minores Antichristi, qui iam, vt Ioannes ait, illius futuri Antichristi imaginem gerunt, antequam
scelus impium moliri queant, non solùm ab Ecclesia, & ab illius summo Rectore deficiant, verùm etiam
1571 *omnes quos discipulos abducere conantur, ad eandem defectionem solicitent. Inde adeò factum est, vt om-*
nes hæretici, qui conatus omnes ad Ecclesiæ euersionem comparant, in hanc primùm arcem inuadant, hãc
tormentis oppugnent, huic machinas admoueant, ad illam subruendam cuniculos agant: nec enim illa ex-
pugnata diffidunt, se liberè posse sementem omnium malorum facere, & cum multorum exitio & interi-
tu quacunque illis libuerit, impunè volitare.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.*

Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

212. *De Wolfgango Musculo, seu de ijs qui propriè Sacramentarij dicuntur.*

Id demum, post hæc omnia tentata, restabat, vt Tropistæ absque verbo Dei scripto, imò contra manifestam Scripturam, tamen contendere non cessarent, suam opinionem esse veram, saltẽ ex natura & proprietate Sacramenti, quod necessariò ex signo rei sacræ constat. Est enim Sacramentum nihil aliud, quàm sacrum signum. Quod autem signum corporis Christi sit, idipsum Christi corpus nõ esse, præterquàm in signo, & Sacramentali modo. Ob quam causam VVolfgangus Musculus, quanquã in locis suis communibus (sub titulo, De cœna Domini) fatetur,

Idem Carolus 5.

1550 Idem Iulius 3.

Doctores Catholici.

stus voluisset dicere, corpus meum est tanquàm iste panis. Itaq; si à fide Catholica semel discesserimus, ne illud quidẽ pronomen (hoc) quod omniũ certissimum esse debeat, quodq; rei ad oculum demonstrandę maximè seruit, certa habet significationem. Nam alij ex Protestantibus (vt Carolstadiani) aiunt (hoc) referri ad visibile Christi corpus, alij (vt Zuingliani) tãtùm ad panem acceptum, alij (vt Lutherani) simul ad panem hũc & Christi corpus in eodem pane exhibitum, alij (vt Lascitæ) ad actionẽ cœnæ, postremò alij (vt Cratoaldini) referũt pronomẽ (hoc) ad spiritualem panem de cęlo descendentem.

Ratione certissima demonstratur, Corpus Christi necessariò adesse in Eucharistia, idq; secũdũ in rationem eius Sacramenti quod nouo Testamento congruit.

Fides nostra de substantiali Christi corporis præsentia in Eucharistia, tam solide in Dei verbo, & in ipsa veritate Euangelij fundatur, vt Sacramenti natura non modò præsentiam Christi realem non oppugnet, sed etiam permultũ adiuuet firmiterq; stabiliat. Licet enim signum ac res signata inter se differant; nõ est tamen necesse, vt ob eam differẽtiam signum alterius naturæ ponatur, sed tãtùm vt in ratione alia fundetur, cùm Dei filius, qui est eadẽ natura cum patre suo, *figura tamen substantiæ Patris* dicatur, (Heb. 1.) & manna de cælo cadens iubeatur (Exod. 16.) in memoriam eiusdẽ panis de cælo cadentis conseruari. Sic vtiq; Christi corpus vere adest ac repræsentatur in Eucharistia, vt per hanc eius præsentiã fide sciamus, quali esca nos Deus & quodam in cruce redemerit, & nunc nutriat in deserto huius seculi. Sed parum est respondere aduersarijs. Audiant potius, quàm certa ratione fidei nostræ veritatem demonstremus: & ea ipsa ratio petetur a Sacramenti etiam natura, tali quidem, qualem in nouo Testamento institui secundum scripturam sacram necesse fuit. Eucharistia instituta est *ad mortem Domini commemorandam* (Lucæ 22.) eademque summus cultus est, quem ritu noui Testamenti offerimus Deo, vt manifestè apparet ex verbis Pauli (1. Cor. 10.) Eucharistiam eo loco ponentis apud Christianos, in quo sacrificia Leuitica erant apud Iudæos. Vnde celebrationem Eucharistiæ ad modum sacrificij se habere, paulo antè demonstrauimus. Vetera verò sacrificia *vmbram futurorum habebant, non ipsam imaginem rerum.* Heb. 9. & 10 *Reprobatio autem fit præcedentis mandati* (Heb. 7.) *propter infirmitatem eius & inutilitatem.* Nouũ ergo hoc celebrãdæ Eucharistiæ mandatum, quod illis veteribus surrogatum est, *nec infirmum esse debet, nec inutile.* Sed veteris mandati hæc erat infirmitas, quòd nec sacerdos, nec hostia erat perfecta, sed tum *plures sacerdotes facti sunt, quia nemo vnus eorum mansit in æternum*, tum quotidie repetebãtur aliæ atq; aliæ eiusdem generis, licet numero diuersæ hostiæ, *quæ non poterant auferre peccata.* Nos ergo, qui debemus ab his infirmitatibus sub nouo Testamento liberari (cum tamẽ nec cultu omni carere possimus, nec vllum externum Eucharistia præstantiorem habeamus) nec vno æterno sacerdote in cultu nostro destitui, nec nouas quotidie hostias, sed semper eandem & illam efficacem offerre debemus. Si autem Eucharistia constaret ex panis & vini substantia, nec iam ex creaturæ verè transirent in cor-

Michaël Medina Christianæ Paræneſis lib.7.c.17. *Poteſtas in diuinas leges, ordinarie quidem in*
1572 *Romano Pontifice reſidet. Hoc eſt enim quod illi a Domino in regionem longinquam profiſcenti, quaſi Vicario & Reipub. Chriſtianæ, dum reuertitur, Præſidi, in procinctu ſuggeritur: Quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum in cælis, &c.*

Idem Medina de ſacrorum hominum continentia lib.5.c.43. *Conſtat, Chriſtum ſacrum quendam principatum inſtituiſſe, cui omnes parerent. Hunc autem principatum non paucorum, aut multorũ,*
1573 *ſed vnius dumtaxat qui ſuo loco Eccleſiæ præſideret, fuiſſe, Catholici omnes plane confitemur. Reliquit enim Petrum ac eius ſucceſſores Romanos Pontifices, regia cuiuſdam ac Pontificalis poteſtatis heredes.*

1574 Thomas Elyſius Neapolitanus in Clypeo piorum, quæſt.36. artic.2. *Chriſtus cõſtituit Petrum caput omnium Chriſtianorum, & Vicarium ſuum in terra, cui dixit, Paſce oues meas. Paſcere, eſt gubernare & regere oues verbis, exemplis, & alijs neceſſarijs ad regimen animarum, à cuius regimine nullus Chriſtianorum eſt exemptus, qualicumque dignitate fulgeat. Quæ authoritas datur ſucceſſoribus Petri*
1575 *a Chriſto, mediante vera & bona miniſtrorum electione, alijs Epiſcopis & Prælatis datur à Chriſto, mediante Petri ſucceſſore.*

Marianus Victorius Reatinus in lib. de Confeſſionis Sacramento, quem Pio 4. Pontifici maximo dedicat, recte aſſerit, *diuinam, & ab ipſo Chriſto ad nos vſque manãtem, doctrinam eſſe, qua hodie Romana Eccleſia vtitur, quáque ſemper etiam vſa eſt, cùm et in Petro promiſſum fuerit, defuturam*
1576 *nunquam eſſe illius fidem, nec portas inferi aduerſus eam vnquam præualituras, ſed ab ea potius, veluti omnium matre, cæteras in fide confirmandas fore Eccleſias.*

Fides & ſententia Cardinalis Seripandi de Petri & ſucceſſorum eius primatu.

Hieronymus Seripandius Cardinalis ad epiſt. Pauli ad Galatas, in refutatione 14. *Tu es Simon (inquit Chriſtus Ioan.1.) Tu vocaberis Cephas. Cephas autem (auctore Ioanne) eſt Græcè πέτρος, quæ Græca dictio Latinè petrãm, & ſaxum omnibus ſignificat. Qua quidem voce & appellatione, cum eodẽ Simone aliunt longo poſt interuallo ſermonem habens, hanc ipſam metaphoram petræ ſecutus, vſus eſt: Tu es Petrus, inquit: ideoq; rectè intulit: Et ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: vt hac breui oratione tria potiſſimùm ſint, quæ Chriſti mentem, atque ſententiam palam & apertè demonſtrẽt. Primum eſt cognomentum ipſum & nouum nomen Petri, Simoni inditum, quod petram ſonat. Alterum eſt quod, quam petram intelligit, quaſi digito oſtendens, Super hanc (inquit) petram, cum qua loquor, id eſt, ſuper*
1577 *teipſum, ô Simon, quem Petræ cognomento cohoneſtaui ad ſoliditatem & firmitudinem tuam oſtendendam. Tertium eſt verbum, ædificabo: quod & metaphoram explet, & Chriſti conſilium, atque animum omnibus aperit, planeq; ſub aſpectum ponit.*

Iam ve-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

tur, singula sacræ benedictionis verba propriè accipienda esse, tamen *modum* (inquit) *prædicati non possum statuere proprium (nisi cõfusionem intolerabilem in hãc causam inducere velim) sed sacramentalem, Sacramento conuenientem: vtpotè panis, quatenus est Sacramẽtum corporis Domini, hactenus est corpus Domini pro nobis traditũ ratione ac modo sacramentis conuenienti, quemadmodum ratione ac modo naturæ ipsius naturaliter est panis.* Hæc Musc ul.

Idem Carolus 5.

Doctores Catholici.

in corporis & sanguinis Domini substantiam, profectò nostræ hostiæ nosterque sacer cultus nihilo esset potentior aut vtilior legali. Nam quotidie repetuntur panis nouus & vinum nouum, *quæ nõ possunt auferre peccata*. Fuit etiam fides mortis Christi non minus in Moyse, Aarone, Dauide, cæterisq; iustis olim, quàm nunc in nobis est. Et tamẽ cultus istorum ob externi operis infirmitatem reprobatus est (Heb. 7.) Oportet igitur vt credamus, Eucharistiam, quæ hostia nostri cultus est, nullã veterem infirmamque substantiam, post interpositam benedictionẽ Christi sacerdotis æterni (cuius personam visibilis minister gerit) in se continere: sed sub specie panis & vini esse verum corpus Domini & verũ sanguinem, *quæ solæ hostiæ possunt auferre peccata*, quoniã virtus sacrificij crucis semper manet in illa corporis Christi substãtia ad applicandum nobis Dominicæ passionis fructum. Et ita non mutamus quotidie hostias & summum sacerdotem (vt olim fiebat in lege) *sed per vnũ sacerdotem Christum, qui semper viuit ad interpellandum pro nobis*, offerimus vnicam ipsius Christi ho-

1552 Idem Iulius 3.

stiam, quæ in æternum potens est (corpus videlicet eius ac sanguinem) *ad cõsummandam in nobis illam sanctificationem*, (Hebr. 10.) quam in cruce per mortem suã omnibus iis meruit qui per fidem & mandatorum obseruationẽ obtemperarent sibi. Mutamus quidem quotidie panem & vinum, mutamus etiam persæpe ministerialẽ presbyterum, ac sacerdotem: & ob has ipsas mutationes noster cultus deficit à veritate nuda, quæ vel iam in cælis est, vel in Christi cruce præcessit, vbi solus ipse sacerdos, ac solum corpus illius sacra hostia fuit. Verùm noster cultus per has externas & initiales, vt ita dicam, mutationes ita figuralis & typicus est, vt interim verus sacerdos Christus ipse sit, qui consecrat hostiam suam & Eucharistiæ sacramentum: ipse etiam sit victima, in quam panis & vinum conuertitur. Itaque licet imperfectum aliquid in sacramẽti nostri materia & visibili ministro existat; est tamen etiam perfectio ipsa, propter quam cultus noster non *quidem vmbra futurorum est* (vt olim legis Mosaicæ sacramenta) sed præterea *imago rerum*, id est, veritas quædam occulta, veritas velata & abdita, veritas tamen ipsa, *quæ per Christum facta est*, quæ facit, vt non reprobetur Eucharistia nostra, *velut infirma & inutilis*, sed grata sit Deo propter ipsam Christi substantiam, quæ non tantum in nostra fide, sed etiam in sacramento visibili continetur. Quę ratio tam efficax est, vt D. Ambrosius, Sedulius, Chrysostomus, Theodoretus, Primasius, & quotquot præterea sancti viri Catholicos commentarios in Epistolam ad Hebręos scripserunt, nulla ratione alia potuerint sese ab illa obiectione liberare, quin alioqui noster cultus nunc in Ecclesia Christi positus, foret tam infirmus, & inutilis, quàm cultus Leuitarum fuit. Quod vt vel cogitetur, blasphemũ est. Omitto infinitas pænè alias rationes, quibus hoc ipsum certissimò demonstrare possem, si locus & causa pateretur.

213. De Caluino, seu de Energicis.

[1] Cùm Caluinus animaduerteret, Zuinglij, Oecolampadij & cæterorũ opinionem [1]

Corpus Christi in Eucharistiæ sacramento non tantùm efficaciter à spiritu iustorum, sed substantialiter à corpore omnium communicantium, & spiritualiter à spiritu iustorum accipi.

[1] Præterquam quòd hic modus præsentiæ corporis Christi, quem Caluinus ponit, nec ad celebrandũ publicum Ecclesiæ sacrificium, nec ad transsubstan-

Iam vero quod sequitur, his quæ diximus non solum est consentaneum atque conforme, [illegible] Christi sententiæ adauget, & veritatem multo illustriorem reddet. Et tibi dabo (inquit) claues regni cælorum. Deplorate miseri, deplorate cæcitatem vestram, lugete surditatem mentium vestrarum, qui solis lucem non videtis, qui vocis huius Christi sonum tam grandem, tam plenum, tam clarum non auditis. Aut velitis, aut nolitis, claues habet regni cælestis Petrus, claudendi & aperiendi cæli potestatem & Petrus
1574 *& eius successores habent. Claues præterea [illegible] Petro datæ sunt, cùm cæteris Apostolis de clauibus non solum nihil actum, sed ne verbum quidem factum fuisse legitur, vt altius quiddam, & excellentius omnino, claues attulisse Petro, & tradidisse, necesse sit, quàm ligandi & soluendi potestas, æqualiter omnibus communicata, cæteris attulerit. Claues enim potestatē Petro dederunt, & de fide, & de moribus decernendi, quæ credendi, quæ non, quæq; agenda quæ non, vniuersæ Ecclesiæ præscribendi. Claues Petri & vniuersam Ecclesiam administrant, & singulas eius partes ordinant, & temperant, præcepta fidei, spei, charitatis dant, hisq; præceptis iter, & aditum in cælum obtemperantibus, & bonis aperiunt, contumacibus & improbis claudunt. Claues hæ non solum infimis ac medijs, sed etiam summis & excellentioribus Ecclesiæ membris, Cæsaribus, Augustis, Regibus, Principibus, Rebuspub. Dynastis, Tetrarchis, omnibus gentibus ac nationibus quæ ad regnum cælorum adipiscendum facere videantur, præscribunt. Hæ terrarum orbi, quatenus ad religionem spectat, leges imponunt. Soluendi autem atque ligandi potestas ea est, quæ cùm omnibus Apostolis communiter ac promiscuè à Christo data sit, ad omnes sacerdotes pertinet, & in omnes sacerdotes ab Apostolis est propagata. Hac potestate ligandi atque soluendi, sacerdotes omnibus Christianis hominibus, quos peccasse pœnitet (tanta vis est pœnitendi) peccata condonant: sumpta tamen à pœnitentibus aliqua pœna atque supplicio.* Et pòst: *Ligandi & soluendi potestatem Christus ita omnibus Apostolis communem esse statuit, vt in ea etiam ipsa, penes Petrum tamen esset Prin-*
1578 *cipatus, qui hanc suæ potestatis, seu muneris procurationis partem, ad salutarem Ecclesiæ gubernationem, alijs impertiret, acremq; curam & diligentiam adhiberet, vt eam omnes purè, castè, & diuini potius quàm humani spiritus consilio administrarent. Qui si corruptum quid esset in Ecclesia, aut temporis longinquitate, aut hominum negligentia, ipse sanaret: si quæ vnius, aut alterius peccato, longaq; deinceps consuetudinis corruptela, in abusum delapsa, & deprauata essent, ipse corrigeret. Quod ipsum iam tum ab Orientis Ecclesiæ principio Petrū fecisse legitur, aduersus Ananiam & Sapphiram, qui Spiritui sancto mentiri non dubitârant, & in Simonem Magum, qui donum Dei pecunia comparari posse existimarat. Quæ quidem animaduersiones, & pœnæ de impijs sumptæ, Apostolorum cœtu astante, & vniuersa Ecclesia vim & virtutem Petri admirante, ac trepidante, summam eius in Ecclesia potestatem facile ostendunt. Patet igitur, omnes Christianos homines hanc Petri potestatem, & Pontificis Max. excellen-*
1580 *tiam oportere admirari, suspicere, venerari, timere, colere, obseruare, si in Christi grege esse cupiunt. Soluendi enim potestatē communicare cum alijs solus Petrus potest, vt iure meritoq; Pater Hilarius vir sanctissimus, Petri potestatē his verbis admiretur: O beatus cæli ianitor, cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur, cuius terrestre iudicium præiudicata auctoritas sit in cælo: vt quæ in terris aut ligata sunt aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cælo. Iam vero Christus etiam (Ioan. 21.) omnem gregem suum amori fideiq; Petri commendauit. Cùm autem Pastoris officiū ex seruitute & imperio commixtum sit, ideo fit, vt munus hoc interdum seruitutem, interdum imperium esse iure dicamus: & seruitutem quidem, quia non ad suas, sed ad ouium cōmoditates, vtilitatesq; respicere Pastor semper debet. Imperiū, quia viuendi præcepta dare, viamq;, quæ ad salutem ferant, cōmonstrare Pastor pro suo iure potest. Seruitutem, quia nunquam illi deserendæ sunt oues, quarum gratia omnes aspernandæ sunt voluptates,*
1580 *pericula omnia subeunda. Imperiū, quia si quæ oues obedientiam abijciant, & imperata facere detrectent, supplicio & vinculis coërcendi ius & potestatem habet, ac de omnibus quæ ad oues spectant, cognoscere, statuere, iudicare, huius muneris & officij maxime proprium ac peculiare est.*

Est igitur.

Ciuitas Dei, *seu Catholica Ecclesia successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

nionem habere in se permultum absurdi, eo quòd rem ad veteres vmbras reducere viderentur: primus mortaliū excogitauit hunc modum præsentiæ corporis Christi, vt diceret, panē & vinum *efficacia signa corporis & sanguinis Domini esse*, & ita *efficacia*, vt nō solùm per fidem, sed *reipsa* corporis Christi substantia manducetur, & sanguinis bibatur à spiritu nostro, quoties cum fide panem illum edimus, & vinū bibimus: adeò vt etiā indignè manducātibus offeratur corpus Christi vnà cū pane & vino, licet ab illis (vt ait) non manducetur. Itaque hęc Domini verba, *Hoc est corpus meum*, sic interpretatur, *Hic panis est signum efficax corporis mei.*

De Ludoico Zuingliano Caluini doctrinam oppugnante.

Claudius Sanctes in doctrinæ Caluinianæ examine, tradit, Ludoicum Alemani natione Italum, secta Zuinglianū, pręstigias verborum, quibus Caluiniani vtūtur, animaduertentem, ad purum Zuinglianismū rediisse. Vnde has positiones apud Lugdunēses Ludoicus edidit, an. D. 1566. 1. *In hoc Sacramento Cœnæ nulla nobis ad edendum & bibendum datur substantia corporis & sanguinis Christi.* 2. *Neque etiam per fidem, seu incomprehensibili modo, vt vocant.* 3. *Quia hoc totum imaginarium, & repugnat apertissimo Dei verbo.* 4. *Hanc autem manduca-*

Doctores Catholici.

tiationem statuendam satis aptus est (quia quod in altari offertur, & in quod panis natura vertitur, verè, ac non sola efficacia te præsentatur, & adest) nec etiam cultum nostrum exteriorē ab infirmitate Iudaica & legali vendicat (quia tepetimus, & quotidie in cultu noui Testamenti proferimus eundē panem, & idem vinum, *quæ non possunt auferre peccata*) etiam aliis modis iam confutabitur. Cōuenit inter Catholicos & Caluinum, *corpus Christi & sanguinem spiritu manducatum & haustum, esse longè præcipuam cœnæ Dominicæ partem.* Dicit enim Caluinus, *panem & vinum esse velut arrhabonem & sigillum:* res verò ipsas quæ promittuntur & exhibentur, *non nisi corpus & sanguinem Domini esse.* Quod ergo præcipuè in sacramento Eucharistiæ capiendum est, id à Domino in eiusdem Sacramenti administratione præcipi ac doceri, quis negabit? Nam vt baptismus extra causam necessitatis non datur, præterquam iis *qui prius catechizantur*, (Galat. 6.) sic neque Eucharistia nisi iis qui prius docentur quemadmodum dignè accipienda sit. Christus verò in distributione corporis & sanguinis sui nihil præcepit aut docuit de sacramento Eucharistiæ, nisi hoc ipsum, quod coram Apostolis *benedixit, fregit, ac dedit, quodq; illos accipere & māducare iussit, esse corpus & sanguinem suum.* Si ergo Discipuli iubebantur in spiritu corpus Domini & sanguinem accipere, vtique per istud verbum (*accipite*) hoc illis est præceptum. Sed hoc verbum (*accipite*) pertinet ad illud aliud verbum (*dedit illis*) nam non accipitur à Christo nisi quod Christus dat: verbum verò *dandi* translationem rei corporeæ de manu Christi in manus Discipulorum significauit (nam manu illis *dedit*, dicens, *accipite:*) quicquid ergo Discipuli debebant *accipere*, id ipsum erat prius in manu Domini. Sed iubebantur *in spiritu potissimùm accipere corpus & sanguinem Domini:* corpus igitur & sanguis Domini erat prius in manu Christi, & inde spiritu quoque accipi necessariò debuit.

Quod autem fuit in manibus Christi, speciem panis & vini habebat: quod ergo etiam spiritu accipiendum erat, sub specie panis & vini continebatur. Corpus igitur & sanguis Domini verè continebatur sub specie panis & vini. Alioqui ne iubebantur quidem Discipuli omnino in illa cœna corpus & sanguinem Domini spiritu accipere; quo nihil à vero alienius dici potest. Quod enim facere homo iubetur, vtiq; secundùm rem subiectam id facere debet, quatenus homo est, id est, quatenus ratione præditus est & voluntate: & hinc multò maximè in sacramentis alicuius participatione. Sensus igitur sacramentalium verborū Christi necessariò talis est:

Est igitur Ecclesia Christi, ouium & agnorum Christi grex. De agnis enim bis, Pasce agnos meos, dixit: de ouibus semel, Pasce oues meas. Quæ definitio si à translatione atque metaphora ouiū, ad proprium & expressum dicendi modum traducatur; quid aliud erit Ecclesia Christi, quàm cœtus & congregatio tam eorum hominum qui lacte indigent, quàm eorum quibus solidiore pastu opus est? Illud in quo iam insolenter gloriantur de Græciæ, Indiæ, Persidis, Africæ, Aegypti Ecclesiis, prorsus irridendum, & pueriile est. Quasi verò nos mundum vniuersum Petri curæ Christum commisisse dicamus, non suam Ecclesiam tantum, suos agnos, suas oues. An non etiam ipsi videmus, nondum vniuersum orbem Christo dedisse manus, eiusq. admisisse doctrinam, & pietatem? id quod oraculo Dauidis Deus fore pollicetur:
1582 *Postula à me (inquit) & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Neque*
igitur vnquam Ecclesia Christi erit illa, quæ non & Petri, & eorum qui in eius munere substituuntur,
sedem, auctoritatem, doctrinam, potestatem suscipiat ac veneretur; neque Christi oues vllo modo erunt
1583 *(sint licet apud Antipodas) quarum mentes hæc non imbuerit fides, Christum, antequàm in cælum regrederetur, aliquem, qui eius locum teneret in terris, omnino reliquisse, successoresq. nunquam esse defuturos, qui Ecclesiam rectè super hanc petram ædificatam & stabilitam moderentur ac tueantur. Quibus quidem Petri successoribus (si daretur facultas) & libenter obtemperarent, & ab vltimis Orientis Occidentisq. partibus ac terris, ab omnibusq. Oceani vel iamdiu, vel paulo antè cognitis Insulis, ad eos tanquam Christi Vicarios venerandos atque colendos conuenirent.*

Hæc autem pauca de multis, quæ sese nobis ad dicendum offerebant, si partim ex Christi promissionibus, partim ex factis ipsis hausta & deriuata sunt, si totius antiquitatis sententiam sequuntur: quæ quo
propius à primo Ecclesiæ ortu & ædificatione aberat, hoc melius vera cernebat: si contrà, hæreticorum,
1584 *qui huic veritati bellum indixerunt, dicta factaq. omnia eò pertinent, vt eis quicquid libet liceat: nullius*
Christi loco Ecclesiæ præsidentis, nomen aut iudiciū reformident: Si ex huiuscemodi arrogantia atque cōtumacia omnes ortæ semper sunt in Ecclesia seditiones & sectæ pro temporibus damnatæ, vt Cyprianus
(Epist. 3.) est testis: quid dubitamus, & Patrum, & multorum conciliorum auctoritate diuina subnixi,
1585 *libera & quanta maxima possumus voce, vt omnis orbis exaudiat, pronuntiare: Qui summam in Christi*
Ecclesiam Petri & successorum auctoritatem non agnoscit, ac non pronus adorat, anathema esto.

Gulielmus Postellus (teste Cōrado Gesnero in Bibliotheca) librum (quem ego hactenus non vidi) conscripsit, *de æterno Christi in interioribus regno, & sacro Petri primatu iam inde ab Adamo per Noachum, Abrahamum, Moysen & Christum ad nos vsque deducto.*

Idem in libro de Etruriæ originibus & institutis: *Noachus* (inquit) *sub primogenituræ Imperio volebat in æternum regi mundum.* Et mox addit, *Sabbathium Sagam (qui etiam Saturnus dictus est) Asiæ Pontificem summum instar Adami institutum, à sua sede, quam illi Noachus pro Pontificatu externo constituerat, ita per Babyloniæ tyrannum esse pulsum, vt sit coactus ad Romæ locum refugere, & ibi bonum agere Saturnum, vbi iam pater Ianus & longè melior Saturnus instituerat primogenituræ Imperij sedem. Volebat vero sanctorum ille sanctissimus Noah, vt secundum voluntatem Dei in vno mundo vnum esset paternum & solius primogenituræ Imperiū. Vnde qui primus hoc ius infregerit, quin sit omnium tyrannorum & impiorum fons, dubium non est.*

Reconci-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

ducationem corporis, & sanguinis Christi spiritualem tantùm esse contendimus. 5. Christus licet à suis fidelibus non sit absens, tamen constanter affirmamus, illius substantiale corpus non esse præsens in hac cæna. Hæc Ludoicus.

Doctores Catholici.

est: *Accipite* (corpore & spiritu) *manducate* (corpore & spiritu) *hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Idem verò non euenisset in agno Paschali, qui cibus erat ventris, non mentis, licet cibum mentis figuraret. Verùm corpus & sanguis Domini præcipuè *cibus mentis sunt:* mente igitur illas res accipere iubemur. Sed cùm manu fuerint datæ, vtiq; per manûs etiam ministerium in mentē deriuari debuerũt: & ita totus homo pascebatur, non de alia & alia re (hoc infirmitatis esset, ob quã lex reprobata est, cùm in lege quoq; de vna re corporea, vt de agno Paschali, & de alia re spiritali, vt de verbo Dei carnem suscepturo mãducare oporteret) sed de eadem ipsa re, quæ cùm caro sit, carne potest capi, cumq; Dei sit caro, spiritu quoq; capi & manducari tum potest, tũ debet. *Spiritus enim est qui viuificat;* vtiq; Spiritus Christi in carne sua datus & acceptus. Negare corpus Domini spiritu accipiendũ esse, nihil est aliud, quàm tanti sacramēti fructu nos priuare. Negare idem corpus manu accipiendũ esse, nihil est aliud, quàm & cultum nostrum exteriorem instar legis infirmũ statuere, & sacramenti veritatē tollere, & spiritũ ipsum, qui iã totus tãtùm pēdet ab eo quod Christus manu sua dat, ea re quę in manu Christi negatur esse, spoliare. Prætetea Caluinus ponit, *efficaciam corporis necessario annexam esse pani & vino: idemq; ponit, veritatem corporis Christi ab efficacia sua non seiungi.* Cùm igitur panis & vinũ capiatur ore nostro, capitur & efficacia simul cum pane, & veritas carnis cum efficacia, idq; ore etiam indignè manducantis. Hoc si negat, vel efficacia non cohæret cum signo, & tunc non semper est signũ efficax: vel veritas separatur ab efficacia, & tunc non est vera corporis efficacia quæ adest, sed aliud quoddam separatum à carne Christi donum. Quale porrò est hoc, vt panis & vinum, quod sacramentum est, tamen sit aliis signũ efficax, aliis verò, id est, indignè manducantibus, nudũ signũ & inutile. Nã aliud esset, si hoc diceretur de fructu sacramenti. Nunc autē de sacramenti signo, quod semper efficax debet esse, hoc dicitur. Postremò (Lucæ 22.) Christus dedit calicem benedictũ, dicens, *Hic calix* (id est, contentũ in hoc calice) *effunditur pro multis.* Græca enim verba manifeste ostendunt, non sanguinem secundùm constructionem eo in loco, sed *calicem* dictum esse *pro multis effundi,* quod ipsum Euthymius in eum locum annotauit. *τὸ ποτήριον ἐκχυνόμενον, calix effusus.* Calix verò spiritum non habuit, quo sanguinem Christi caperet. Sanguinem igitur Christi sub vini specie tam verè præsentem calix continebat, quàm vere sanguis Christi est in remissionem peccatorum in cruce effusus. Huic loco tam perspicuo nihil satisfacere potest, salua Euangelij veritate. Itaque videamus, quid Beza in hæc verba dicat. Forte enim Euangelium negabit, vt ne cogatur à sua hæresi discedere.

Idem Carolus 5.

Idem Iulius 3.

314. De Beza ipsius Euangely verba oppugnante.

Sciens Beza, de sua & Caluini hæresi actum esse, si Euangelium D. Lucę incolume ac saluum consisteret: celeriter affuit sibi, & Euãgelium dixit corruptum esse. Quid enim nisi corruptum esset, quicquid Bezæ

Calicem pro nobis (Luc. 22.) effundi nõ potuisse, nisi quia sanguis Christi effusus pro nobis in calice Domini continebatur. Qua in re discutienda, vera hæretici hominis natura & effigies apparebit.

Bezæ oratio ipsa se accusat, imò & condemnat. Nam vt ab eo quod vltimùm dixit, primum incipiã: *Omnes* (inquit) *vetusti nostri codices ita scriptum habebant,* videlicet calicem effundi pro nobis, Lucæ 22. Sed qui erant isti vetusti codices? Certe sacri codices noui testamenti Græcè potissimùm scripti. Omnes ergo illi, cùm etiam vetusti essent, habebant id

 scriptum

Reconciliatio Regni Angliæ sub Maria Regina ad sedis Romanæ vnitatem, & Catholicæ Ecclesiæ fidem.

Andreas Duditius Episcopus Tininiensis in vita Cardinalis Poli. Posteaquam Maria omni hu-
mano præsidio destituta, non sine admirabili Dei benignitate atque auxilio, Ducem Northum-
1586 briæ omni exercitu atque opibus, quas contra se maximas comparauerat, spoliasset: Iulius tertius
Pontifex maximus Polo legationem in Angliam decernit. Is anno 1554. post Christum natum,
Caleto in Angliam traiicit. Tertio die postquam venerat, Regem Philippum cui Maria nupse-
rat, adit, quo cum agit de ratione, qua regnum Angliæ ad Ecclesiæ vnitatem reuocandum esset.
Huius rei causa postero die habitus est in Regia Conuẽtus coram ipsis Regibus, in quo Legatus
quoque interfuit. Hic summus regni Cancellarius Polum Cardinalem à Pontifice maximo Le-
gatum ad Reges, atque vniuersum Angliæ regnum missum esse dixit, eumq́, cum Legationis suæ
mãdata Regibus exposuisset, illuc venisse, vt omnibus qui aderant, qui totius regni velut corpus
quoddam referrent, eadem exponeret. Tum Polus patria lingua satis longam orationem habuit;
& prius quàm de causa dicere ingrederetur, sibi antea non modò illuc, sed in ipsum regnum præ-
clusum fuisse dixit omnem aditum legibus, quæ contra se nominatim latæ essent. Has quòd illi
abrogassent, iis sese pro tanto beneficio gratias agere, & habiturum semper, quantas posset maxi-
mas. Atque hoc quidem beneficium eo sibi contigisse gratius, quòd facultatem sibi præberet vi-
cissim illis inseruiendi in tanta re & causa quæ tantopere ad eorum incolumitatẽ & salutẽ perti-
neret, seq́; illuc propterea venisse, vt, quemadmodũ ab illis in terrenam patriam nobilitatemq́ue
restitutus ipse fuerat: ita rursus eos in cælestem patriam ac nobilitatem restitueret, qua ipsimet
sese tum priuassent, cùm ab Ecclesiæ vnitate desciuerant. Atque ex eo tempore quantas illi cala-
mitates perpessi essent, & quantum nunc iis beneficium summa Dei benignitate proponeretur,
quantaque omni tempore extitissent in eos præcipuè sedis Apostolicæ & Rom. Pontificum me-
rita, commemorauit. Vt superioris temporis errata demum agnoscerent, eaq́ue verè, atque ex a-
1587 nimo detestarẽtur, & quod iis beneficium Deus Vicarij sui nomine per eius Legatum detulisset,
id omni animorum alacritate acciperent, studioseq́ue retinerent, adhortatus est. Illud verò iam
reliquũ esse, vt, cùm ipse adesset, clauesq́ue attulisset, quibus fores Ecclesiæ illis aperiret, quem-
admodum aditum ei in patriam patefecerant, legibus quæ illum præcludebant, abrogatis: ita
rursus leges omnes abrogarent, quæ contra sedem Apostolicam latæ essent, quibus ipsi quidem
à reliquo Ecclesiæ corpore abscissi penitus ac diuulsi fuerant.

Hæc dum Legatus diceret, magno omnes silentiò attenteq́ue audiebant, multi etiam manus
sæpe tollebant, vt eos quidem valde commotos, nec mediocrem fructum cepisse iam ex Legati
oratione cerneres. Tum Cancellarius, Regum, atque vniuersi Conuentus nomine Legato gra-
tias egit, eosq́ue inter se de iis quæ ipse retulisset, deliberaturos respondit. Denique cùm Legatus
in proximum cubiculum secessisset, rursus exorsus Cancellarius: *Prophetam suscitauit Dominus
ex fratribus nostris, vt saluos faceret nos:* breuiter ea commemorauit quæ Legatus dixerat, atque
1588 hæc ipsa maximè confirmans, & se quoque vna cum cæteris lapsum esse, & cecidisse confitens,
admonuit, quantum hoc esset Dei beneficium quod iis deferretur: atque vt omnes aliquando
tandem exurgerent, & oblatam veniam amplexarentur, est cohortatus. Ita eo die discessum est.

In proximo Conuentu, qui postridie manè fuit, cùm de eo relatum esset, vt ad Ecclesiæ vnita-
tem rediretur, id omnes mirifica consensione approbârunt. Atque insequenti die, qui dies An-
dreæ Apostolo sacer erat, vniuersi in Regiam conuenerunt, misitq́; Rex ad Legatum Arondelli
Comitem, Regiæ domus præfectum, vnà cum sex aliis primariis viris, Garteri ordinis qui appel-
lantur, Equitibus totidémque Episcopis, qui eum in Regiam deducerent. Isq̀ò venit Legati or-
natu, atque omnibus insignibus, magnóque honore ab ipsis Regibus est acceptus. In ipso Con-
uentu Cancellarius, quæ pridie acta essent, Anglicè exposuit, atque eos qui aderant rogauit, num
hæc ipsa rursus confirmarent: placeretq́ue iis vt ipsorum nomine venia peteretur, & ad Ec-
clesiæ vnitatem, ac Pontificis Romani, supremi eius capitis obedientiam rediretur. Id cun-
1589 ctis magno clamore assentientibus: porrexit Cancellarius supplicem libellum Regibus, quo v-
niuersi cum declararent, sese præteriti schismatis, atque eorum omnium quæ aduersus sedem A-
postolicam & Romanam Ecclesiam admissa essent, pœnitere, profiterenturque, sese, quantum in
ipsis

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1553	Idem Iulius 3.	
		Idem Carolus 5.
1555	229. Marcellus 2. Tuscus. d. 21	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Bezæ opinioné oppugnatet? Sed ipsius verba in medium proferamus. Beza in c. Lucæ 22. ita scribit: *Qui pro vobis effunditur*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. *Cùm hæc verba, si constructionem spectemus, necessariò non ad sanguinem, sed ad poculum pertineant, neq; tamen de vino (nedum de poculo) intelligi possint, aut manifestum est Solæcophanes, cùm dicẽdum fuerit*, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνομένῳ, *vt legit Basilius in Ethicis* ὅρῳ κά, *aut potius cùm hæc essent ad marginem annotata ex Matthæo aut Marco, postea in contextum irrepserunt: quod eo quidem facilius est admissum, quòd cùm in superiore versiculo ad scriptum esset*, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον, id est, *quod pro vobis datur, simile quippiam vide.*

Doctores Catholici.

scriptum, quod Beza velut non rectè scriptum oppugnat. Habebant videlicet scriptum, quòd Christus dicebat, *calicem* (id est, liquorem in calice contentum) pro nobis *effundi*. Ex quo efficitur necessariò, vt liquor in calice contentus fuerit sanguis Domini. Cur igitur non credit Beza omnibus his codicibus vetustis? Quia noluit? At cur noluit? Quia non poterat esse verum, quod Lucas Euangelista (cuius laudem in Euangelio esse Paulus dixit) contra opinionem Bezæ scriptũ reliquit. Cur, obsecro, verum non fuerit, quod tantus Dei minister pro vero narrauit? An quia Beza aliter opinatur? Lucas ergo dicit, *calicem effundi pro nobis*. Et quod Lucas dicit, Catholica & Romana Ecclesia verũ esse credit, ac docet, nec audet Euangelio se opponere. Beza verò quid ait? *Hæc* (inquit) *verba* (*effunditur pro nobis*) *necessariò pertinent non ad sanguinem, si constructionem spectemus.* Sanguis enim (apud D. Lucam c. 22.) legitur in casu datiuo, verùm τὸ ἐκχυνόμενον, *qui effunditur*, recti casus est. Licet igitur apud Lucam fiat mẽtio sanguinis, dum dicitur, *Hic est calix nouũ Testamẽtum in meo sanguine*: tamen verba illa, *qui effunditur*, non possunt in Græcis codicibus ad sanguinem referri, sed tantùm *ad poculũ*. *Neq; tamen de vino* (inquit Beza) *ne dum de poculo intelligi possunt*. Quid ergo superest? Profectò nihil, *nisi vt de liquore, qui continetur in poculo, intelligãtur, qui tamen liquor nõ sit vinum, sed sanguis Christi*. Et ita idem est sanguis, & poculum, apud Lucã: nimirũ, quia licet differãt casu, tamẽ poculũ, de quo agitur, sanguinẽ Christi cõtinet. Hoc si creditur, perit Bezę opinio, quę negat, Christi sanguinẽ in poculo cõtineri. Quid ergo [illegible] ipsi respondet. Primum putat, *solæcismũ esse*, in quo rectus casus ponatur pro obliquo, nominatiuus pro datiuo. In hac igitur sentẽtia sibi constat? Nequaquam. Subiicit enim: *Causam nõ video, cur Lucas vsurparet Solæcophanes.* Hoc ipse Beza dixit? Ipse profectò. Cur ergo ita vertit, ac si fuisset scriptũ, *qui sanguis effunditur?* Nã Beza totam D. Lucę orationẽ ita interpretatus est: *Hoc poculũ est nouum illud Testamentum in meo sanguine, qui pro multis effunditur.* Ecce dicit, *qui sanguis effunditur*, cùm debuisset ita vertisse, *quod* (videlicet poculum) *pro nobis effunditur*. Ita cùm ipse scribat, *se non videre, cur Lucas vsurparet Solæcophanes*: tamen ita interpretatur Lucam, vt necessario statuat, eum vsurpasse Solœcophanes. Cùm enim Lucas participium illud ἐκχυνόμενον (*qui effunditur*, retulerit ad poculũ: Beza illud in ipsa constructione *ad sanguinem* refert. Et cum hoc faciat, tamẽ scribit, *se non videre causam, cur Lucas aliũ casum pro alio vsurparet*: & ipse interim ita Euãgelium peruertit, tanquam si Lucas id fecisset, quod Beza non credit eum fecisse. An hoc non est seipsum cõdemnare? O monstrum hominis, ô cor durum, ô mentem reprobam! Si Lucas igitur oratione tecta vsus est, si omnes vetusti codices ita scriptum habent: cur Beza non credit, *sanguinem Domini* (qui solus funditur pro nobis) in poculo contineri? Causámne affert aliquã, cur hoc non debeat concedere? Imò nescio quam affert coniecturam, videlicet, quòd hæc verba (*qui effunditur*) *ex margine in textum irrepserint*. Verùm hanc si admittimus: quis vllum Euangelij versum cõtra hæreticos sartum tectũ præstabit? Quid quòd hanc coniecturam ipse destruit, non quidẽ alia coniectura, sed alio necessario argumento,

ipsis quidem esset, eo ipso conuentu leges omnes antiquare, quæ cōtra sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ auctoritatem latæ fuissent. Reges ipsos orabant, vtpote quos Deus ab hac labe puros atque integros conseruasset, veniam sibi à Pontifice Maximo per eius Legatum impetrarent, atque vt in gremium matris Ecclesiæ, tanquam filii reciperentur, quos eorum omnium quę in illam antea deliquissent, vere atque ex animo pœniteret, vtque eiusdem corpori a quo diuulsi fuerant, velut germana & viua membra rursus agglutinarentur. Hunc libellum Reges cum ipsi legissent, Cancellario reddiderunt, qui eum alta voce, ita vt exaudiretur ab omnibus, recitauit. Deinde surgentes Legatum adibant, qui eis confestim occurrit, ac Regina tum suo tum Regis nomine ab eo petiit, vt, quod supplici libello rogabatur, vniuerso regno veniam tribueret, illudq; ad Ecclesiæ vnitatem aggregaret. Hic Legatus, cum rursus omnes consedissent, recitari iussit quæ ad eius legationem & facultates pertinebant, Bullam vocant, & Breuia. Deinde in hāc sententiam locutus est, vt diceret, immortales gratias ab vniuerso conuentu immortali Deo agendas esse, qui eis tam præclaram sua errata corrigendi facultatem dedisset, ac plane declararet, se illius Regni præcipuam curam gerere. Etenim, quemadmodum priscis Ecclesiæ temporibus Anglos hoc munere affecerat, vt primi omnium relictis gentium erroribus, verum Dei cultum publico consensu amplexarentur; ita nunc eosdem tribuisse, vt, cum sese ab Ecclesia seiunxissent, primi omnium quàm grauiter deliquissent, agnoscerent. Quòd si eos vere atque ex animo pœniteret, quantum gaudij putandum esset capere Angelos ex tanti populi tamq; ampli regni conuersione, quibus vel vnius peccatoris pœnitens animus incredibilem afferre lætitiam soleret? Hæc atque alia permulta cùm Legatus diceret, visi sunt omnes vehementer commoueri.

Tum surrexit ipse, & cùm omnes in genua procubuissent, vniuersos, Anglicè loquens, absol-
1550 uit. Atque hæc postrema verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, vix protulerat, cum ab omnibus continuò acclamatum est, *Amen, Amen.* Ac dum ille absolutionem tribueret, Reginæ, & plerisque aliis præ gaudio, summoque pietatis studio obortæ sunt lachrymæ, omnesque absolutione peracta, amanter inter se amplexabantur, atque hæc verba sæpius vsurpantes, Hodie renati sumus, mutuò gratulabantur. Deinde in Regiæ sacellum processum est ad agendas Deo gratias, ibique Hymnus, *Te Deum laudamus*, decantatus est. Postridie ad Cardinalem Polum salutandi causa domum venit Londinensis ciuitatis Prætor, (Maiorem illi appellant) atque vnà cæteri Magistratus, cum permulti quidem adessent ex nobilissimis totius Regni, & amplissi. viris, ab eoque petierunt, vt vrbem, Legati ornatu atque insignibus omnibus ingredi vellet, quòd eum cuperent tanquam sedis Apostolicæ Legatum accipere, meritisq; honoribus afficere. Hoc ille libenter annuit, postridieque qui primus fuit Dominicus dies Aduentus, magno comitatu
1551 Londinum ingressus est, cùm ei tota ciuitas obuiam processisset, quę illum ad D. Pauli templum deduxit, vbi sacrum sollemniter peractum est, assuitque Rex ipse & vniuersa regni nobilitas, ac Vintoniensis Episcopus summus regni Cancellarius concionem ad populum habuit, cuius argumentum sumpsit ex illis Apostoli verbis, *Tempus est iam de somno surgere.* Ac postremò Legatus omnibus quicunque aderant, Pontificalem benedictionem simul cum indulgentia de more impertiuit. Hactenus Tullensis Episcopus.

Ego autem illud hoc in loco addendum putaui, quod regno Angliæ post defectionem à Romano Pontifice insigniter contigit. Cùm enim Henricus octauus ob negatam illi à Pontifice Romano repudiandę vxoris facultatem ita cuperet ipsum Pontificem vlcisci, vt solam ipsius potestatem a regno suo vellet excludere, in cæteris autem omnibus fidei capitibus Catholicam religionem retinere firmiter statueret, ob eamque causam Indictis totius regni publicis Comitus grauissimas pœnas in eos constituisset, qui vllum ex septem sacramentis vel negassent, vel reueriti non essent: tamen vt intelligeremus, præcipuum vnitatis in Ecclesia retinendæ vinculum in Pastore primo (nempe Romano Pontifice) consistere, diuinitus factum est, vt quod regnum se-
1536 mel vinculum concordiæ reiecisset, nullo modo posset cæteris in rebus Catholicam fidem conseruare. Itaque vt, viuente adhuc Henrico Rege, omnia penetralia hæresibus referta erant: sic illo semel defuncto, mox illa eadem Comitia quæ antea hæresim tot modis persequebantur, eandem religioni Catholicæ statim prætulerunt. Tam difficile est, rupto semel vnitatis vinculo, reliquos fidei articulos incolumes conseruare.

Fides

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperator Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

videtur adiiciendum fuisse, vbi agitur de sanguine. Sed neq. hoc additur apud Paulũ, 1. Cor. 11. c. 25. *qui tamen videtur ex hoc loco descripsisse cœnæ institutionẽ: neque causam video, cur Solœcophanes Lucas vsurparet. Omnes tamen vetusti nostri codices ita scriptũ habebant.* Hactenus Beza.

Doctores Catholici.

cũ dicit, *omnes vetustos codices ita scriptũ habere.* Magis enim credendũ est omnibus codicibus, & iis præsertim vetustis, quàm decies mille hominibus (vt nihil dicam grauius) ex quacunq; suspicione aliter opinantibus. Nam quòd Basiliũ ait legere sanguinem pro nobis effusum esse, ille quidem Domini sententiam fideliter tradit, non tamen negat, in Euangelio haberi, quod poculum pro nobis fundatur. Imò Euthymius expresse notat, in Euangelio legi, poculum seu calicem pro nobis effundi. Quid ergo tandẽ cõcludit Beza? Quid affert, quod ipse non destruit? Nihil omnino. Fatetur Lucam esse Euangelistam; apud eum legi, *quod calix effunditur pro nobis*; nec ea verba intelligi posse de vino, ac multò minus de poculo, quòd neq; vinum ipsum, neq; poculũ (quod ad ma-

Idem Carolus 5.

teriam poculi attinet) effusum sit, aut effundi potuerit in remissionem peccatorũ. Quid ergo? An parum congruè scripsit Lucas? *Hoc* (inquit Beza) *cur fecisset, non video.* Suntne igitur ista D. Lucæ verba vera, an non? Beza quidem vera esse non putat. Et tamẽ *omnes vetustos codices ita scriptũ habere, testatur.* Nõ ergo credit vetustis codicibus, etiamsi omnes codices totius Ecclesiæ ita legant. Mentiar, si vnquàm vidi tantam in homine audaciam. Nihil affert omnino, cur nolit huic loco Euangelij credere, quin ipse multò afferat plura, & ea longè fortiora, cur debeat eidem loco, vt in omnibus Græcis codicibus extat, credere; & tamen prudens ac sciens fatetur, se non credere, quòd scriptum sit, poculum effundi pro nobis, etiãsi Euangelistæ verba, & constructio Grammatica, & vetustorum codicum lectio, & Catholicæ Ecclesiæ fides eius hæresi cõtradicat. Beza igitur in hac re bellè ostendit, quid sit esse hæreticum. Est vtique pertinacẽ te in eo quod semel affirmãdum elegeris, exhibere, etiãsi & scriptura sacra, & Ecclesia tota iudicet te errasse. Nos autem, omissa tam insigni huius hominis impudentia, sic tandem concludimus: *Calix dicitur apud D. Lucam pro nobis effundi; sed vinum pro nobis non effundebatur, sanguis vero Christi effundebatur: non igitur vinum post consecrationem, sed sola sanguinis Christi substantia in calice Domini continetur.* Hoc qui negat, expressis Euangelij verbis non credit. Expressa Euangelij verba mauult negare hæreticus, quàm ad Romanæ Ecclesiæ fidem, à qua temere defecit, consultò redire.

1555 219. Paulus 4. Neapolitanus, an. 4. m. 2. d. 17.

215. De Bucero.

Præter inconstantiam, qua Bucerus non modò à monasticæ religionis voto ad seculum, & a Catholica fide ad hæresim, verũ etiam à Luthero ad Zuinglium, & rursum à Zuinglio ad Lutherum defecit ac trãsiit, illud propriè huic homini tribuitur, quòd primus persuasit Luthero, corpus & sanguinẽ Christi non adesse in Eucharistia, nisi in sacramẽtali vsu, hoc est, dum comeditur, & bibitur.

Corpus & sanguinẽ Christi adesse in Eucharistia aliàs quàm dum manducatur & bibitur; & cur ita in hoc solo sacramento eueniat.

Calix benedictionis (inquit Apostolus 1. Cor. 10.) *cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* Si liquor in calice post benedictionem interpositam effectus & contentus, cõmunicatio sanguinis Christi est (calix enim noster non nascitur, sed fit sacer) profectò cùm liquor ille ibi sit, antequàm de calice quicquam hauriatur; etiam *communicatio sanguinis Christi* non tantùm in iis est qui de calice bibunt, verumetiam in ipso calice, antequam de eo bibatur. Nam & *calici benedicimus*, antequã ex eo bibamus, & idem calix iam tum appellatur *calix benedictionis*, quia iam tum, id est, mox postquam ei benedixerimus, in se habet ea mysteria, per quæ laudemus Deum & gratias illi agamus. Eodemq; modo Aposto-

Fides & confeßio Richardi Britanni de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Richardus Britannus annorum ferè vigintiquatuor Oxoniæ agens, cum Locos communes Eckij, & aliorum qui Catholicam fidem propugnabant, legeret, animaduertissetque singularem rationem Pontificis Romani, tanquà primi Pastoris Ecclesiæ, omni ætate ac memoria habitam fuisse; cœpit de primatu Ecclesiæ Romanæ tum loqui liberius, tum etiam interdum disputare. Quæ res cùm læsæ maiestatis crimen in Anglia haberetur, Britannus ad Iudicē delatus est, velut
1553 Regiæ maiestatis legumque Regni hostis publicus. Ille autem in iudicio libertima voce confitebatur, *Pastorem suum atque omniū Catholicorum esse Pontificem Romanū*, atque eam esse Catholicam fidem asseuerabat, nec aliter debere Iudicem ipsum credere, si vellet æternam salutē consequi. Iudex autem secundùm tyrannicas eius regni leges, hominem in custodiam duci iubet, rem de more ad Regium Senatum relaturus. Ibi adolescens, quod verbo dixerat, scripto confirmans, *multa in primatus Romani defensionem perscripsit*, eaque ad iudicem deferri curauit, conscientiamque hominis (quem & Ecclesiasticum, & doctum, & aliàs Catbolicum esse, non ignorabat) vehementer commouit, vt ipse etiam, quod sciret verum esse, non dubitaret confiteri. Huic cōfessioni liberrimæ adiunxit idem Britannus insignem vitæ innocentiam ac pietatem, adeò vt mirabili & nostris temporibus inaudita vteretur abstinentia. Nam solo pane, & eo perexiguo quotidie victitabat, nisi quòd in Dominicis atque aliis festis diebus paululum fortè iusculi sorbebat. Qua ex abstinentia, vt ego quidem puto, nimium austera, cùm passionem cholicam grauissimam contraxisset, nunquam tamen adduci potuit, vt vitæ rationem mutaret: tantaque cum patientia morbum suum pertulit, gratias Deo continuas etiam in mediis perpessionibus seriò agens, vt magnæ omnino inhabitantis in se gratiæ Dei specimen ederet.

Erat sanè stuporis plena hæc res, quòd cùm Episcopi, Theologi, omnesque homines in Anglia eo tempore agentes, tantum abessent à primatu Pontificis Romani agnoscendo, vt neque auderent nomen eius in libris suis pati extare, neque mentionem eius ferre, ne hoc in capitis periculum eis cederet: quod illis ipsis diebus Deus hunc iuuenem in medio Academiæ florentissimæ excitauit, qui tam lingua & calamo, quàm vitæ probitate ac mortis contemptu sedem Romanam confiteretur. Nihil enim aliud hic vir in votis habebat, quàm vt pro fide Catholica & fratribus suis animam poneret. Non quod audiui, sed quod vidi & noui, hoc scribo. Nam & in eodem collegio cum hoc homine vixi, & patientiam eius incredibilem aspexi, & in carcere positum inuisi, & per eius preces in animum quoque meum induxi, vt si necessitas imponeretur, pro eadem fide per Dei gratiam decertaturus essem, quod aliis præterea multis eiusdem collegij persuasum erat. Cæterum, Deo aliud prouidente, mutatus est subitò rerum Angliæ status. Edouardo enim Rege mortuo, ius regni ad Mariam spectabat quæ fidem Catholicam omnibus viribus tuebatur. Emissus igitur e carcere post aliquot menses Britannus, in societatem D. Francisci se contulit, in eoque habitu quod reliquum erat vitæ transigens, breui postea ex hoc mundo ad cælestem patriam commigrauit.

Quot

Ciuitas Dei, *seu continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & hæretici.*

Pont. Roman. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.	*Doctores Catholici.*
bibitur. Dum enim capita Lutheranæ & Zuinglianæ factionis VVittébergæ cõuenissent, an. Dom. 1537. ac viderent, suam discordiam maxime iam offensioni omnibus esse: tádem auctore Bucero cum protestatione quadam subscripserunt huic errori, adesse quidem Christi corpus, dum sumitur sacramentú, nec vnquam præterea. *216. De*	Apostolus de altera parte sacramenti agẽs. *Panis,* inquit, *quẽ frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* Pané verò frangimus, antequá eú dispensemus, aut manducandú porrigamus. Fit enim fractio, cú ad insinuandú mysteriú passionis (in qua Christi caro flagellis, clauis, & lancea, fracta & cõscissa est) tum vt iis qui participabũt de mysteriis, distribuatur vnicuiq; sua pars & velut buccella. Prius ergo, quam iste panis frãgatur, *corporis Domini cõmunicatio est.* Etenim benedictio facit, vt panis ille corporis Domini communicatio sit: benedictio, inquam, Domini, qua & ipse gratias agens, dixit: *Hoc est corpus meum,* & nos *hoc facere iussit in suam cõmemorationem.* Quocũque autem ex loco panis ille dispensatur, & calix porrigitur; is vtiq; locus appellatur 1. Cor. 10. *mensa Domini.* Nam ibi Apostolus negat, eos posse *mensæ Domini participes esse, qui participant de mensa dæmoniorum.* Quemadmodum igitur cibus quem gentes in

Idem Caro. 15.

epulis Deorum suorum mãducabant, prius in mensa quàm in ore ipsorum fuit: sic etiam cibus ille quem Christiani capiũt in mysteriis, prius est in Domini mẽsa, hoc est, in loco aliquo externo, vbi benedicitur & consecratur, quam sit in ore fidelium. Nam de mensa Dominica in os nostrum accipitur. Non igitur Dominici corporis præsentia pendet à nostra manducatione, sed nostra mãducatio pẽdet a Dominici corporis præsentia in mensa Domini. Quod nisi ita se habere primitiua Ecclesia credidisset, nunquam apud Tertullianum legissemus hæc verba in lib. de corona militis: *Calicis aut panis etiã nostri aliquid decuti in terram, anxie patimur.* Cur id, obsecro, nisi quia in calice ipso, & sub figura benedicti panis, mysteria sanguinis & corporis Domini continebantur. Quid ergo est? Vtrum sacramentale aliquod elementum, præterquam in vsu ac dispẽsatione sua, vim sacramenti habet? Non, opinor. Sed Eucharistia non modò sacramentú, sed præterea sacrificium est. Adest enim corpus Christi, non primum, aut solum, vt à nobis comedatur, sed multò magis, vt per hanc oblationem *nomen Dei magnificetur in Gentibus*, Malach. 1. dum oblatio non immunda (qualis illa Iudæorú fuit) sed *munda* & incruenta *offertur nomini eius inter gentes.* Vnde Christus statim post acceptum panem *gratias egit*, Matt. 26. Cui tandem, nisi Deo? Itemq́, vt est apud Marcum Euangelistam c. 14. *benedixit*, vtiq; etiam pani. Quod planissimum fit ex D. Paulo, qui dicit, se aliosque Dei ministros *calici benedixisse*; 1. Cor. 10. Quis aũt dubitet, quin eadẽ ratio faciat, vt pani benedictionẽ impẽsam credamus, quæ disertè exprimit, Apostolos *calici*, hoc est, liquori contento in calice *benedixisse?* Quòd si Eucharistiæ consecratio primùm per gratiarum actionem referatur ad Deum, deinde per benedictionem ad res propositas, hoc est, ad panem & calicem (vt illa videlicet sint corpus & sanguis Domini, sicut verba Christi significant:) profectò primus Eucharistiæ vsus non est, vt nos eam participemus, verum vt in gratiarum actionem offeratur Deo corpus & sanguis Christi sacerdotis æterni, qui suam Ecclesiam neq; sine sacrificio relinquere, neq; aliud sacrificium habere voluit, præter seipsum: vt is qui redemptionem nostram in corpore & sanguine suo vere semel operatus erat, per eorundẽ rerum veritatem & semper glorificaret Dei nomen in hoc mundo, & quotidie exequeretur, quod ante inceperat. quò ista ratione omnes intelligerent, *non esse aliud nomen sub cælo*, per quod vel Deus coli velit, vel nos saluari possimus, *præter nomẽ Iesu Christi.* Quare præcipuus Eucharistiæ vsus est, vt per mortis Christi cõmemorationem in carne ipsa, quæ olim

Idem Paulus 4.

morte-

Quot millia Sanctorum in Galliis pro Ecclesiæ Romanæ primatu martyrium subiuerint.

Iacobus Payua de origine Societatis Iesu: *In ciuilibus* (inquit) *bellis, quibus Gallia nuper exarsit,*
cùm à Deo Opt. Max. Regiaq́ Maiestatis hostibus sacerdotũ circiter sex millia capta fuerint, qui rese, la
1594 *salutis impia conditione, maluerunt diuersis cruciatuum generibus affecti interire, quàm debitam Roma-*
no Pontifici obedientiam abiicere, atque veram sanctissimi corporis Christi in Eucharistia præsentiam
cum Caluino sceleratè denegare: ex illis tria ferè millia fuerunt omniũ ordinum monachi religiosissimi,
quorum sanguis ad Deum è terra clamans, non minorem sanè sceleribus vestris (Lutheranos alloquitur) *vltionem comminatur, quàm vniuersæ Galliæ, totique Christiano orbi pacis religionisq́ instaurationem pollicetur.*

Friderici Staphyli fides de primatu Romanæ Ecclesiæ.

Fridericus Staphylus in defensione contra Illyricum: *Falsò prorsus moreq́ suo Illyricus, cum*
1595 *ait, Cyprianum disceptasse cum Cornelio de primatu. Nam D. Cyprianus multis in locis primariæ digni-*
tatis honorem defert Romana Ecclesiæ, tanquam sedi Apostolicæ. Et pòst:
Fatendum quidem est, fuisse inter Ecclesias Latinam & Græcam ingens certamen variis de rebus,
de quibus tamen in Florentino concilio maxima ex parte concordia inita est. Vtræ autem Ecclesiæ illius
schismatis auctores fuerint, nec ipsi Græci dissimularunt, nec ira Dei vindex iustissima reticuit, vtri
1596 *parti adiudicârit causam, cùm Romanam Ecclesiam hactenus incolumem conseruârit, dissipârit Græ-*
cam: quæ (perinde atque nos Germani nunc) dum Petri Apostoli sedem iudicem non ferebat, iam ferre
1597 *cogitur Turcicam seruitutem vindicem rebellantis contumaciæ.*

Quot

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

216. De Svvencfeldio.

* Docuit, Christi corpus in cælo assumptum planè Deū esse factum: & ita in cœna Domini adesse quidem corpus Domini, sed quod iam sit diuina essentia. Sic docuit in lib. de duplici statu Christi, artic. 17. & 18.

217. De Luca Sternbergero.

* Iste (vt in more positum habent plerique Sacramentarij) Eucharistiæ Sacramētum blasphemè irridere solitus, quodam die communicaturus, ad sodales qui minus frequentes conuenerunt, dixit, Venite huc, non enim possum solus illum deuorare; Staphyl. de concord. Lutheranorum.

Ferdinandus Imp. an. 6.

1517 Idem Paulus 4.

218. *De Petro Martyre, seu de ys qui negant, Deum posse corpus suum sub specie panis exhibere.*

* Petrus Martyr contra Stephanum Girdinerum Vintoniensem Episcopum, post obiectionem vndecimam, ita scribit: *Queritur vos dicere, corpus Christi esse in multis locis, quodq; Dei potentiam obijciatis, cum hoc ex illarum sit rerum genere, ad quas Dei potentia se non extendit: nempe, vt multis locis eodem tempore corpus humanum, salua natura sua, diffundatur.* Hæc ille. Negat igitur, Deū posse facere, vt corpus Christi manens semper (vt verè manet) verum corpus Christi, sit eo modo simul in pluribus locis, quo in Eucharistia id esse Catholici atque etiam Lutherani credunt. Vide in quantam blasphe-

Doctores Catholici.

moriebatur, nunc factā, Deus inter gentes honorificetur & colatur: secundus verò, vt post fractionem mysterij eadem Christi mors (per veritatem carnis quæ mortua est, à nobis corporè & spiritu acceptā) operetur in nobis fidei, charitatis & iustitiæ augmētum, donec eò vsq; creuerimus, vt mercedem plenā de manu Domini capiamus in cælis.

Corpus Christi assumptum non esse conuersum in diuinitatem.

* *Iesus Christus, qui est ad dextrā Dei* (Rom. 8. *etiam interpellat pro nobis.* Hoc autem secundum diuinitatem facere non posset. Angeli etiā dicunt (Act. 1.) *Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Humana igitur forma & natura quæ in cælū assumpta est, manet in Christo in æternum. Quomodo alioqui māducaremus corpus eius, & sanguinē biberemus, (Matth. 26. Lucæ 22. si corpus & sanguinē amplius non haberet? Denique Fridericus Staphylus in responsione ad tergiuersationē Longini Svvēcfeldiani hanc hæresim & verè à Svvencfeldio affirmatam ostendit, & doctissimè confutat.

* Basilius Magnus in Serm. 2. de Baptismo, c. 3. *Grauissimum supplicium in lege Deus aduersum eos decreuit, qui cùm sint immūdi, sancta contingere non verentur. Quanto autem maius aliquid Christus est templo, (secundùm Domini vocem) tāto grauius & terribilius est in anima impuritate constitutum, Christi corpus temerè contingere, quàm sit accedere ad arietes vel tauros, dicente Apostolo: Qui manducat aut bibit indignè, iudicium sibi ipsi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Ita ergo ad sancta accedamus, vt iudicium eorum qui Dominum occiderunt, effugiamus.*

Sacramentarios nunquam posse causam aliquam satis grauē afferre, ob quam necesse sit, hanc orationē Christi (Hoc est corpus meum) *figuratam esse et impropriam: nisi ponant & credant, Deum non posse facere, vt corpus Christi sub specie panis verè adsit.*

* Scio, plerosque Sacramentarios verbo tenus non negare, quin Deus per omnipotētiam suā possit efficere, vt corpus Christi sub specie panis verè adsit. Itaque id tantùm hactenus pleriq; eorum profiteri audent, nolle Deū, vt corpus Christi adsit sub specie panis. At cur nolint, si roges, coguntur eas rationes afferre, quæ vel necessariæ ac certæ non sint, vel certè vt necessariæ sint, id necessariò ponāt, Deum non posse facere, quod Catholici eum in Eucharistia quotidie facere credūt. Quæro enim abs te, Beza: cur dicis, hanc orationem Christi (*Hoc est corpus meum*) esse impropriam? Vtrum sacra Scriptura hoc te docuit? Vbi tādem id legis? Nusquā profectò.

 Primùm

Quot & quanti tum Episcopi, tum alij tam Ecclesiastici, quam nobiles & illustres in Anglia, Hibernia, & Scotia viri, dignitatem, fortunas, patriam, libertatem, ac denique vitam, Elisabetha apud Anglos regnante, atque hæresim profitente, amiserint, vt ne cogerentur Pontificis Romani primatum abijcere atque abiurare.

Henricus octauus Angliæ Rex, vt Annam Bolenam in Catharinæ vxoris suæ adhuc viuentis
1598 locum introduceret, Pontificis Romani ab eo diuortio abhorrẽtis potestatem ex Anglia eiecit.
Hanc Pontificiam potestatem Regina Maria Catharinę filia, vt desereret, adduci nunquam po-
tuit, etiamsi mors, viuente adhuc Henrico eius patre, ob eam causam illi fuisset intentata. Cum
igitur Deus Mariam Regno Angliæ præfecisset, illa honorem Sedi Apostolicæ debitum publi-
co Regni assensu reddendum curauit, vt iam antè explicuimus.
Maria vero sine liberis mortua, cùm Elisabetha Annæ Bolenæ filia Regium thronum occu-
passet: mox de reijcienda Pontificis Romani authoritate cogitare cœpit, nec iniuriâ. Videbat e-
nim, si primatum Romanæ cathedræ agnosceret, suo, matrisq; suæ honori derogatum iri, quam
illa cathedra non legitime nuptam Henrico Regi fuisse pronuntiauerat. Ne igitur aut matrem
illegitimè Regi nuptam, aut seipsam, viuente adhuc priore eiusdem Regis coniuge, illegitimè
natã fateretur, maluit Sedi Apostolicæ in æternũ stanti atq; adeò florenti repudij libellum dare,
quam breui periturо honori suo quicquam detraxisse videri. Conuocatis igitur publicis Regni
comitijs, cùm ad regni ordines de Papatu deserendo, & hæresi stabiliẽda retulisset, quanquam
dederat operam, vt non fere alij ad ea comitia conuenirent, quam qui iam ante abhorrerent à
Catholica fide: tamen quia Episcopos & Optimates ab illo conuentu excludere nõ potuit, post-
quam omnes neruos intendisset, vix tandem obtinuit, vt hæreticorum partes constantiam Ca-
tholicorum vel solis tribus suffragijs superarent. In tam exiguo momento salutis æternæ ratio
apud Anglos pependit illo tempore. Ac tunc quidem Episcopi, & cæteri, qui aderant, Prælati,
cùm essent viri grauissimi, atq; ab omni crimine immunes, ad vnum omnes huic impio decreto
restiterunt.
1599 Nobilissimus etiam Baro & Vicecomes *D. Antonius Brunus* de Monte-acuto, liberè copiose-
que exposuit, quãto dedecori ea res toti Regno futura esset, si, cùm paucis antè annis Sedi Apo-
stolicæ reconciliatum fuisset, ob eamq; rem vsq; ad vrbem Romam legationem publicam mi-
sisset, nunc iterum ab eiusdem Sedis vnitate sponte sua resiliret: nec dedecus modò, verùm etiã
ingẽs periculum natum esse, si forte Sedes Apostolica ob tãti sceleris vindictam, excommunica-
tis hæreseos authoribus, Regnum ipsum gladio & direptioni vicinorum Principum, exponeret.
Quo tunc in statu & publicas, & priuatas res suas fore arbitrarentur? Se quidem vnum ex ijs le-
gatis fuisse, qui *Paulo quarto* Pontifici Romano debitam obedientiam publicè tum præstitisset
ipse, tum totius Angliæ & Hiberniæ nomine eandem in posterum sartam tectam conseruandã
esse promisisset: nec sibi iam integrum esse, vt aliter vnquam faceret aut statueret. Rogare igi-
tur Optimates, vt fidei ab se nuper datæ memores, retinerent illius Pontificis communionem,
cuius authoritate religionem Christianam & primùm accepissent, & perpetuò conseruassent.
1600 Hæc illo apud optimates cum magna ingenij, fidei, constantięq; laude perorante, interim *Ioan-
nes Storæus* Iurisconsultus, vir ingenio, doctrina, & longo rerum gerendarum vsu excellens, ean-
dem causam apud inferiorum Ordinum viros diligenter accurateq; egit, multa interponẽs tum
de necessitate vnius summi capitis in Ecclesia, tum de longa & maxime diuturna maiorum cõ-
1601 suetudine, qui Romanam Sedem velut Apostolorum Principis cathedram semper omni obser-
uantia coluissent.
Porro cùm ob contraria Reginæ studia nec hi viri, nec alij qui eandẽ causam fouebant, quic-
1602 quam proficerent; id demũ restabat, vt *Episcopi omnes* recusarent Ecclesijs suis præesse in ea Re-
publica quæ a capite Catholicæ cõmunionis defecisset. Omnes igitur sedibus suis abdicati vel
in exilium spontaneum iuerunt (quæ sors obtigit Thomæ Goldvvello Reuerendissimo Episco-
po Asaphensi, qui nihil minus presbyterij Romæ imposuit) vel in custodiam, alij priuatam, alij
publicam, traditi, Pontificis Romani primatũ gloriosius confitebantur & prædicabant iam vin-
cti, quam liberi & soluti potuissent. Nam (vt Apostolus de seipso dicebat, Philip. 1.) non parum
lucri attulit Euangelio, *dum vincula eorum quæ ob Christum perpetiuntur, manifesta fiunt in omni
prætorio, adeo vt plures etiam ex fratribus in vinculis eorum confidentes, abundantius auderent sine ti-
more verbum Dei loqui.*

Ac sanè

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
		Idem Ferdinandus
1560	Idē Pius 4. Mediolanē. sis, an. 5. m. 11. d. 15.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

sphemiam hæc hæresis ad postremum desinit. Quod nequissimis hominibus cedere non libet, hoc Deum posse efficere negant. Id verò pium Lectorem admonendum hîc putaui, nullam esse in ijs articulis omnino contradictionem, si quis dicat, *Corpus Christi esse in cælis, & simul esse in omnibus ijs locis vbi panis ritè consecratur in corpus Christi.* Hæc enim duo, *Corpus Christi est in cælis, & corpus Christi non est in cælis*, contradictionem manifestam continēt, & ideo simul esse vera non possunt: certè non quia Deus est infirmus, aut quicquam sit, quod ille facere non possit, verùm quia eorum quæ in contradictionē cadunt, alterum est à vero alienum, & ideo est eiusmodi, vt quia non est verum, non sit etiam bonū, & quia non est bonum, non est vllo modo aptum, vt à Deo creetur, qui summè bonus cùm sit, nihil creare potest, quod nō participet aliquam eius bonitatem. At mendacium est idolum, & minus nihilo. Si autem verum est,

Doctores Catholici.

Primùm igitur dicis ac doces aliquid, & id contra maiorum nostrorum communem & Catholicā fidem, quod in Scriptura sacra non reperitur. Deinde cùm Christum esse Deum nō neges, ex eoq́; fatearis, eum posse facere quicquid vult: quare non credis, eū fecisse, vt hoc vere esset corpus suū, quod ille non solo verbo, sed, *benedictione* etiam interposita, & *corpus suum esse* dicit, & à discipulis in mortis suæ memoriam comedi iubet? Cumque fatearis, corpus Christi verè mortuum, & eadem opera verè sacrificatum esse, hanc verò cœnam eiusdē sacrificij commemorationē participationemq́; esse concedas, debeatq́; in mensa, quæ sacrificij alicuius propria est, eadē caro corporaliter manducari, quæ ante corporaliter oblata fuit: cur tamen dicis, veram Christi carnem ore Christianorum nō accipi? Verba Christi hoc ita esse dicunt, rei natura & ratio, vt ita sit, omnino flagitat: & tu interim tam verborū significationem, quàm rationem rerum contemnēs, contrariam sententiam defendis. Dic tandem, quid potissimùm ad hoc te impellit? *Veritas corporis Christi* (ait in Tractatione sua contra VVestphalū) *& articulus de ascensu Domini in cælos, & eius in cælis commoratione, manifestè repugnat.* Quid? Vtrum nos credimus, verum Christi corpus in cælum ascendisse, & ibi vsque ad finem mundi commorari? Credimus sanè, & simul credimus, idem corpus, quod ad dextram Patris assidet, in Eucharistia verè adesse, non quia è cælo descendat, sed (vt Damascenus de Orthodoxa fide lib. 4. c. 14. loquitur) *quia ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei.* Cùm ergo nos & maiores nostri semper ex æquo crediderint tam articulum ascensionis, quàm realis præsentiæ Christi in Eucharistia, adeò vt Chrysostomus hæc vtraq; simul vera esse doceat (lib. 3. de Sacerdotio:) cur tu propter Christi commorationem in cælis, negas eius præsentiam sub specie panis? Dicis, *hos duos articulos manifestè repugnare.* Cur tandē? An Deus efficere non potest, vt simul vtriq; veri sint? Si potest id efficere, cùm ipse & ascenderit, & nihilominus benedicens dixerit, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum*; cur non tam credis, hoc quod in cœna Domini comeditur, esse corpus Christi, quàm credis eum in cælis commorari? Christum huius verbi authorem habes, Euangelistæ plures ita rem narrant, de parabolica phrasi nihil admonent (quod tamen alias Ioan 2. 4. 7. 21. & Matth. 13. sæpe faciunt) Ecclesia Christum sub specie panis præsentem semper agnouit & adorauit, Berengarium aliter opinātem ad palinodiam coëgit: cur igitur non putas, id velle Deum ita se habere, quod tot modis ita esse, planum facit? Restat ergo vt dicas, articulum Ascensionis Christi sic pugnare cum reali eius præsentia in Eucharistia, vt hi duo articuli simul constare non possint. Certè nihil est aliud, hos duos articulos simul constare non posse, quàm Deum facere nō posse, vt vterq; eorum simul sit verus. Nam si facere hoc Deum

 posse;

Ac sanè, vt ne id quidem prætermittam, postquàm Episcopi & cæteri Theologi atq; Ecclesiarum cathedralium Presbyteri Canonici tum vincula, tum mortem in carceribus ob affectũdum summi Pastoris primatum subiuissent; diuinitus factum est, vt Angli Catholici, qui apud Belgas sub Regis Catholici clientela agebant, auderent libellis veritatem fidei suæ non verbis modò, sed scriptis etiam cõfiteri. Quo in genere facile princeps extitit *Thomas Hardingus* sacræ Theologiæ professor, qui Iuellum Pseudoëpiscopum Sarisburiensem iuueniliter exultantẽ ita repressit, vt cùm Iuellus palam in suggestu affirmasset, *se Catholicæ fidei subscripturum, si locus aliquis aut è Scripturâ sacrâ, aut ex Patribus, qui primis sexcentis annis vixissent, proferretur, in quo Pontifex Romanus diceretur vniuersalis Ecclesiæ caput* (de alijs enim articulis iam non agimus:) mox Hardingus librũ doctissimum Anglico idiomate conscribens, docuit inter cætera, Damasum Pontificẽ Romanum ab Ambrosio (in Commentarijs 1. ad Tim. 3.) vocatum esse *Rectorẽ eius Ecclesiæ quæ*
1603 *domus Dei & columna ac firmamentum veritatis* ab Apostolo dicitur. Nec enim dubium est, quin & *Rector* idem sit quod *caput*, & illa fuerit vniuersalis Ecclesia quã Apostolus eo in loco describit. Romanus igitur Pontifex, qui *Rector est domus Dei, quæ est columna & firmamentum veritatis*, idem vtiq; vniuersalis Ecclesiæ caput existit. Multa etiam alia in eandem sententiam ex Cypriano, Athanasio, Augustino, Hieronymo, alijsq; Patribus Hardingus in mediũ protulit, quæ Iuellum eò tandẽ redegerunt, vt per edictum regium curaret, eiusmodi libros interdicẽdos & abdicandos, adiecta etiam mulcta & minis terrore plenis, si quis eos apud se tenere deprehenderetur.

1604 Hardingi exemplum secuti sunt alij Theologi complures, in primis *Thomas Dormannus*, & *Ioannes Martialis*, pòst autem *Hugo Heskinus sacræ Theologiæ Professor, Ioannes Rastellus, Nicolaus Sanderus, Gulielmus Alenus, Thomas Stapletonus & Robertus Poyntzeus*: qui omnes, vbi occasio tulit, eundem Pontificis Romani primatum & confessi sunt egregiè, & rationibus tum è sacrâ scriptura, tum ex authoritate Patrum, & vsu rerum petitis, vehementer corroborârunt. Quod argumẽtum *Thomas Stapletonus* omnium copiosissimè tractauit in eo libro quem omni & eloquentia & doctrina refertum contra *Hornum Pseudoëpiscopum Vintoniensem*, edidit. Hæc non esse omittenda hoc in loco putaui, vt aliæ nationes scirent, non Angliam vniuersam ita recessisse a Romani Pontificis obedientia, quin optimi quiq; & doctissimi viri adhuc persistant, ac in æternum permansuri sint in sancta Sedis Apostolicæ communione atq; obseruantia. Quam Sedem in hoc exilio nostro benignam sanè matrem experti sumus, vt verè appareat, hanc esse, ac manere prorsus eandem, quæ olim fuit, cùm ad eam veluti ad Catholicæ cõmunionis portum cõfugerunt *Athanasius*, & *Petrus Alexãdrinus*, cæteriq; Episcopi Catholici per Vãdalos ex Africa eiecti. Proprium enim petræ ac rupis solidæ est, alios minores lapides mole sua sustentare, ac locum vbi securè quiescant, præbere.

Qui autem pro Apostolicæ cathedræ Principatu confitendo, vel in vinculis domi, vel in exilio foris, partim vsque ad mortem perstiterunt, partim vsque ad hodiernum diem detinentur, hi sunt:

1605. Edmundus Bonnerus, Londinensis, 1606. Ioannes Vitus, Vintoniensis, 1607. Cuthbertus Tonstallus, Dunelmensis, 1608. Oglethorpus, Carleolensis, 1609. Pateus, Vigorniensis, 1610. Baynus, Lichfeldensis, 1611. Thurlebeus, Elyensis, 1612. Polus, Petroburiensis, 1613. Burnus, Bathoniensis, 1614. Scottus, Cestriensis, in exilio defunctus.	Episcopi Angli aut in vinculis, aut exilio vita defuncti.
1615. Hethus, Eboracensis Archiepiscopus, 1616. VVatsonus. Lincolniensis, 1617. Troblefildus, Exoniensis, 1618. Thomas Goldvvellus, Asaphensis, Romæ exulat.	Episcopi Angli adhuc in custodia detenti, aut exules, sed superstites.
1619. Richardus Creueus, Archiep. Armacanus, 1620. Mauritius, Archiepiscopus Casselensis, 1621. Gulielmus VValsius, Medensis Episcopus, 1622. Thomas Leurus, Darensis, 1623. Thomas Ternanus, Rossensis, 1624. Redmundus, Episcopus Alladensis.	Episcopi Hiberni aut vincti, aut exules.

Ioan-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Ann. Do. | Pontifices Romani. | Imperator. Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

est, corpus Christi esse in cælo: mentitur, qui dicit, corpus Christi non esse in cælo: verum qui dicit, corpus Christi esse in Eucharistia, non negat idem esse in cælo. Potest igitur Deus facere, vt vtrumque simul sit verum.

Hæ-

Doctores Catholici.

posse concedis, cùm ille sit vtriusq; operator: nihil affers, cur necesse sit, te credere, aut hanc Domini orationem (*Hoc est corpus meum*) esse impropriam, aut corpus Christi verè non adesse sub specie panis. Tu verò credis, non adesse Christi corpus substãtialiter in Eucharistia. Cur ita credas interrogatus, ais, Christum in cælis commorari. Si tua ratio necessaria est: qui commoratur in cælis, non potest in Eucharistia præsens fieri, etiamsi Christus ipse dicat, hoc, quod in terris comeditur, corpus suum esse, & id corpus suum, quod pro nobis datur, quod per Apostolum suum docet à nobis comedi, vt *mortẽ eius commemoremus*, quod etiam *qui manducat indignè, reus est corporis Domini, quoniam non dijudicat corpus Domini.* Hæc enim omnia demonstrant, substantiale corpus Christi verè manducandum in Eucharistia dari: vt sanè, si possit Deus id præstare (quid ni autem possit?) omnino credendum sit, eum id præstitisse. Si ergo (vt dixi) tu affers necessariam rationem, cur aliter, quàm nos, credas: dicis profectò, non posse Deum facere, vt corpus, quod in cælis commoratur, eodem tempore in Eucharistia substantialiter manducetur. Aut igitur negas omnipotentiam Dei, aut nihil omnino dicis. Quapropter vtcunque verbo id dissimules, tamen reipsa putas, non posse Deũ facere, quod nos eum fecisse, & perpetuò facere, credimus. Relicto igitur Beza, conuerto me ad Petrum Martyrem, qui fatetur ingenuè, Deum non posse facere, vt curpus Christi, quod commoratur in cælis, eodem momento præsens fiat in multis altaribus & locis. Huc, huc Satanæ consilia tendunt, vt Dei nomen blasphemetur, vtque omnipotentia summi numinis denegetur. Certè aliter nos docent scripturæ sacræ, aliter Symbolum Apostolorum. *Credo* (inquit Ecclesia) *in Deum patrem omnipotentem.* Angelus etiam Domini (Lucæ 2) loquens de re omnium maxima (nempe quòd Dei Filius Deus manens fieret homo) *Non erit impossibile* (inquit) *apud Deum omne verbum.* Item Christus ait (Lucæ 18.) *Quæ impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum.* Quibus verbis significat, Deũ posse facere, *tum vt camelus transeat per foramen acus* (quod tamen apud homines ex his rebus est quæ fieri non possunt) *tum vt diues ingrediatur in regnum calorum.* Præterea, Christus natus est clauso vtero virginis, & ingressus ad discipulos clausis ianuis. Itaque Augustinus (in epist. 3.) *Ipsa virtus* (inquit) *per inuiolata matris virginea viscera, membra infantis eduxit, quæ postea per clausa ostia membra iuuenis introduxit.* Hæc ille. Cùm igitur per omnipotentiam Dei duo corpora (Christi & ianuarum) ita in eodem loco substiterint, vt neutrum naturam suam amiserit, & tamen secundùm nostram philosophiam vtrumque eorum vt suam quantitatem, ita locum separatum habere debuerit: clarum est, Deum posse de rebus, salua ipsarum natura facere, quę nostrum ingenium comprehendere non potest. Vnde Augustinus (lib. 9. de Gen. ad liter. c. 17) ait: *Potestas Creatoris potest de omnibus rebus naturalibus facere aliud, quàm eorum quasi seminales rationes habent.* Deus igitur efficere potest, tum vt idem corpus sit in distantibus locis, tum vt plura corpora sint in vno loco, tum vt corpus aliquod seruetur extra omnem locum, sicut totum vniuersum seruatur, extra quod nihil corporale aut locale est, à quo fulciatur. Atque hæc in genere dicta sint. Quod verò ad Eucharistiam attinet, corpus Christi nec sine loco ibi est (quia locum habet sub speciebus panis & vini, quas ad tempus per miraculum sustentat absque sua mutatione, sicut diuinitas immutabilis in se manens naturam Christi humanam sustentat) nec ibi locum tenet respondentem propriæ ac visibili suæ quantitati, quam in se perpetuò habet (secundùm illam quippe in cælo tantùm suam habet extensionem) sed in Eucharistia per

Idem Ferdinandus.

1530. Idem Pius 4.

1625. Ioannes Hamiltonus, Archiep. S. Andreæ,
1626. Iacobus Beton, Archiep. Glasconensis,
1627. Gulielmus Cheisolne, Episcop. Dumblanensis,
1628. Ioannes Leslie, Episcopus Rossensis,
} Episcopi Scotiæ sedibus eiecti.

1629. D. Feknamus monachorũ D. Benedicti Abbas, in carcere adhuc agit,
1630. Mauritius Chaceus Carthusianorum Prior cum suis omnibus Brugis in exilio agit.
1631. VVilsonus Carthusianorum de monte Gratiæ Prior,
1632. Catharina Palmera Monialium D. Brigittæ Abbatissa cum Hugone Huberto eiusdem Ordinis generali confessore, ac reliquis fratribus & sororibus suis locum exilij sui prope Antuerpiam in Brabantia sortitur,
1633. Elisabetha Cresnera Monialium D. Dominici Priorissa cum suis apud Brugenses agit,
1634. Franciscani per inferiorem Germaniam dispersi in exilio agunt,
1635. Richardus Shelleus ordinis D. Ioannis in Anglia Prior cum fratre suo Iacobo eiusdem Ordinis milite, in exilio agit,
1636. Georgius Dureius Dunfermlemensis Abbas Scotus,
1637. Abbas etiam de Neuhall, Scotus.
} Religiosorũ Ordinũ Archimandritæ & Priores tum Angli, tum Scoti ob fidẽ suis sedibus pulsi.

1638. D. Henricus Colus, Ecclesiæ Londinensis,
1639. D. Edmundus Stuardus, Ecclesiæ Vintoniensis,
1640. D. Reginaldus, Ecclesiæ Exoniensis,
1641. Robertsonus, Dunelmensis,
1642. Setholandus, Vigorniensis,
1643. D. Ioannes Ramrigius, Lichfeldiensis,
1644. D. Ioannes Harpsfildus, Nordouicensis,
1645. Henricus Iolifus, Bristoliensis,
1646. D. Iohannes Boxollus, Vindelisoriensis,
1647. Daniel, Herfordensis,
1648. Petrus VVhitus, VVaterfordiensis,
1649. Thomas Moeranus, Corcensis,
1650. Dauid Hurle, Iemlacensis.
} Decani cathedraliũ in Anglia Ecclesiarum.

1651. D. Nicolaus Harpsfild, Cantuariensis,
1652. D. Dracottus, Eboracensis,
1653. Richardus Petreus, Bokingamiæ,
1654. D. Chedseus, Middelsexiæ,
1655. Maruinus, Surriensis,
1656. Fitz Iacobus, Bathonensis,
1657. D. Albanus Langdalus, de Levvis,
1658. Taylerus, Cicestriensis,
1659. Hodsonus, Lincolniensis,
1660. Ioannes Hansonus, Richmundensis,
1661. Robertus Perceuallus, Cestriensis,
1662. Robertus Monensis, in VVallia,
1663. Luttellus, Archidiaconus Medensis in Hibernia,
1664. Thomas Chone, VVaterfordiensis, ibidem.
} Archidiaconi vel vincti, vel exules.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Ferdinãdus.
1561	Idem Pius quartus.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreses connexæ cum Sacramentariorum doctrina de Eucharistia.

219. De Molinæo.

[b] Vide vt hæresis hæresim pariat. Nam cùm nos vtamur exemplo Christi clauso virginis vtero in mũdum exeuntis, ad corporis Christi præsentiam in Eucharistia facilius persuadendam; illi negant, Christum clauso virginis vtero natum esse, id quod authore etiam Bucero Molinæus affirmat in tertiam vnionis Euangelicæ partem, vbi dicit: *Iesum nascentem adaperuisse vuluam Mariæ.* Quæ hæresis in persona Iouiniani ante annos mille & pæne ducentos cõdemnata fuit.

[c] Eòdem pertinet, quòd Caluinistæ passim negant, Christum intrasse ad discipulos (Ioan. 20.) per ianuas clausas. Caluinus in institut. c.18. §.26. putat, Christum sua virtute patefecisse ianuas, sibique cedere iussisse. Petrus Martyr addit, fortè non per ianuas, sed aliunde Dominum posse dici ingressum. Brentius ex ista re asserit, corpus Christi post resurrectioné fuisse incircũscriptum & vbique; & ob id ibi discipulis apparuisse. Tam male sibi constant hæretici, vnum hoc agentes, vt veram fidem vno consensu velut caudis colligatis oppugnent, cùm alioqui vulpium istarum capita lõgè inter se disiuncta sint.

[d] Qui-

Doctores Catholici.

ristia per substantiæ modũ adest, quo panis ipse, cuius substantia in Christi corpus iam conuersa est, ibi ante conuersionem fuerat. Itaq; præter Dei omnipotentiam blasphemè ab hæreticis traductam, verè etiam dicimus, corpus Christi non esse in pluribus locis per suam visibilem ac propriam quantitatem, quam in cęlo tenet; sed esse quodammodo in pluribus locis, quia est sub pluribus panis & vini speciebus, quæ species naturaliter sunt in pluribus locis. Et in hoc stat miraculum, quòd corpus Christi species panis & vini sustentat, velut quantitatẽ ad tempus ascitam, propter vtilitatẽ nostrã. Quo in sensu Chrysost. dicit in lib. 3. de dignitate sacerdotali: *O miraculum, ô Dei benignitatem! Qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertractatur.* Et in c. 9. ad Hebræos, homil. 17. *In multis locis offertur Christus, hic plenus existens, & illic plenus, vnum corpus.* Hæc ille.

Christum clauso virginis vtero natum esse.

[b] Isaias c.7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* In quibus verbis Ambrosius (in epist. 81.) notauit, Prophetam dixisse, non modò *concepturã*, sed & *parituram virginem.* Quæ autem parit virgo, non aperit vuluam in partu. Alioqui secundùm ea quæ de ventre inspiciendo Prætor edixit, Maria post partũ virgo non esse deprehenderetur. Ezechiel etiam ait: (c.44.) *Porta Orientalis, per quam Deus Israel ingressus est, clausa erit, & non aperietur.* Porta verò per quam Redemptor in mundum intrauit, (auctore Ambrosio ibidem) est B. Maria. Chrysostomus etiã in homil de Ioanne Baptista: *Da potentiæ Dei, quia de virgine natus sit, & tamẽ ipsa virgo fuerit virgo post partum. Porta hæc* (Ezechielis 44.) *semper clausa erit, & non aperietur.* Augustin. de ciuitate Dei (lib. 22. c. 8.) profitetur, *se credere, Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum.* Hieronymus in 44. Ezech. *Pulchrè quidam per portam clausam Mariã virginem intelligunt, quæ & ante partũ, & post partũ, virgo permansit.* Deniq; Ecclesia nõ solùm credit, verùm etiã publicè canit in laudem Mariæ: *Post partũ virgo inuiolata permansisti.* De qua eius perpetua virginitate Hugo de sancto Victore librum edidit.

Christum per clausas ianuas ad Apostolos intrasse.

[c] Hilarius lib. 3. de Trinit. *Quæro, per quas clausæ domus partes sese corporeus intulerit. Omnia sunt obserata. Sed ecce, assistit medius, cui per virtutẽ suã omnia sunt peruia. Nihil cedit ex solido. Neque per naturam suam aliquid, tanquã lapsu insensibili, ligna & lapides admittunt. Corpus enim à sese non deficit, vt se resumat ex nihilo, & vnde qui assistit in medio est? Extra rationem humanam est veritas facti.* Ambros. in Lucam lib. 10. c. 24. ait, *Christi corpus, clausis omnibus, per inuia septa*

1664. Belserus, collegio D. Ioannis in Oxoniensi Academia,
1665. Elius, eius successor in eodem collegio,
1666. Slithurstus, collegio S. Trinitatis,
1667. Henricus Henshaus, Lincolniensi collegio,
1668. D. Georgius Bullocus, collegio S. Ioannis in Cantabrigia,
1669. D. Ioannes Yongus, collegio Penbrukensi,
1670. Edmundus Cosin collegio S. Catharinæ,
1671. Thomas Pecok, collegio Reginæ,
1672. Gulielmus Taylerus, collegio Christi,
1673. Thomas Redmannus, collegio Iesu,
1674. Thomas Baylcus, collegio de Clare,
1675. Laurentius Vausæus, collegio Mancestriensi,
1676. Gulielmus Martialis, Aulæ S. Albani,
1677. Ioannes Smithæus, collegio regali in Oxonio,
1678. Hodgesonus, collegio Reginæ in Oxonio,

} Studiosorũ collegijs vel in Oxonio, vel in Cantabrigia præfecti, partim vincti & vita defuncti, partim exules.

1679. Hillus, Ecclesiæ Cantuariensis Canonicus.
1680. Ardenus,
1681. Mauritius Clenok,
1682. Palmus,
1683. D. Setonus,
1684. D. Mortonus,
1685. Henricus Bouel in Ecclesia Suthvvellensi eiusdem diœceseos.

} Ecclesiæ Eboracensis,

1686. D. Thomas Darbisherus,
1687. VVillertonus,
1688. Cosinus,
1689. Moruinus,

} Ecclesiæ Londinensis,

1690. Thomas Hidus,
1691. Langrigius,
1692. Billsonus,

} Ecclesiæ Vintoniensis,

1693. Saluinus,
1694. Dantonus,
1695. Tutinus,
1696. Nicolaus Marley,

} Ecclesiæ Dunelmensis,

1697. D. Faucetus,
1698. Robertus Mannerus,
1699. Gulielmus VVilsus,
1700. Thomas Villerus,

} Ecclesiæ Lincolniensis,

1701. Thomas VVilsonus,
1702. Gulielmus Colinvvod,

} Ecclesiæ Cestriensis,

1703. D. Heskinus, Cancellarius,
1704. D. Thomas Hardingus, Thesaurarius,
1705. Ricardus Dominicus,
1706. Dauid Povvellus,
1707. Faulerus,

} Ecclesiæ Sarisburiensis,

} Canonici cathedralium Ecclesiarum, ob Sedis Apostolicæ primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

Ioannes

Ciuitas Dei, *ſeu Continuata Eccleſiæ ſucceſſio.*	Ciuitas diaboli, *ſeu Schiſmatici, Apoſtatæ & Hæretici.*

Anni Domi.	Pontifices Romani.	Imperatores Roma.
1161	Idem Pius 4.	Idem Ferdinand.

Hæretici & Pſeudo-prophetæ.

^a Quidam etiam Sacramẽtarij non credunt, Chriſti corpus clauſo tumulo, verùm tunc demum ſurrexiſſe, quando Angelus Domini reuoluit ſaxum à monumento.

Hæreſes Proteſtantium circa perceptionem Euchariſtiæ.

* Aiunt, nemini licere, Euchariſtiam abſq; alijs ſimul participaturis, percipere: alioqui communionem illã non eſſe, quam ſolus quiſpiam capit. Quaſi verò agatur de corporali, & non potius de myſtica & ſpiritali communione, quæ tamen ſollennius exercetur, ſi corporalis conueniens ſpirituali fructui reſpondeat.

Incon-

Doctores Catholici.

corporibus, inoffenſa cõpage inſertum eſſe. Auguſtin. in lib. de agone Chriſtiano, c.24. *Contra naturam huius corporis videmus corpus Chriſti per clauſa oſtia intrare. Omnia enim poſsibilia ſunt Deo: de corpore ſuo fecit quod voluit.* Chryſoſtom. homil. de Ioanne Baptiſta: *Qui intrauit per oſtia clauſa, verè corpus erat.* Hieronymus lib.1. in Iouinian. *Si clauſis ingreſſus eſt oſtijs, quod humanorũ corporũ natura non patitur, ergo & Petrũ, & Dominũ negabimus vera habuiſſe corpora, quia ambulauerunt ſuper aquas, quod cõtra naturã eſt?* ſ. Nõ igitur aut patefaciendo fores, aut ingrediendo aliũde, hoc miraculum operatus eſt Dominus, ſed (vt verbis Cyrilli vtar, lib.12. in Ioan. c.53.) *Clauſis foribus repentè Dominus omnipotentia ſua, natura rerum ſuperata, ingreſſus eſt ad diſcipulos. Nullus quærat, quomodo clauſis ianuis corpus Domini penetrauit: de omnipotente filio Dei hæc conſcribuntur.*

^a *Angelum non putemus* (inquit Hieronym. ad Hedibiam q.6.) *idcirco veniſſe, vt aperiret ſepulchrum Domino reſurgenti, & reuolueret lapidẽ: ſed poſtquam Dominus reſurrexit, hora qua voluit, & quæ nulli mortalium cognita eſt, indicaſſe quod factum eſt, & ſepulchrũ vacuum reuolutione lapidis & ſui oſtendiſſe præſentia.* Auguſtin. de tempore, Serm.130. *Quomodo de ſepulchro exire nõ poſſet, qui ex incorruptis matris viſceribus ſalua virginitate proceſsit? Fefellit cuſtodes, exiliuit de ſepulchro, apparuit diſcipulis, ianuis non apertis. Inde clauſus exijt, huc excluſus intrauit.*

Euchariſtiam ab vno ſolo participatam verè communicationem eſſe tam cum Chriſto, quàm cum Chriſti membris.

* Cùm iam antè probatum ſit, corpus & ſanguinem Chriſti verè adeſſe antequã ſacramentum ſumatur; non eſt dubium, quin Sacerdos verè conficiat ſacra myſteria, etiamſi nemo adſit, modò verba Chriſti ad elementa panis & vini rectè adiungat. Id igitur demum reſtat examinãdum, an myſteria percipi ab vno ſolo poſſint, ſiue ſit Sacerdos, ſeu laicus. Euchariſtia dicitur κοινωνία, ſeu communio (vt Damaſcenus tradit lib.4. de fide orthod. c.14.) *quia communicamus per ipſam Chriſto, & participamus eius carne & diuinitate, & quia communicamus & vnimur inuicẽ per illam.* Hæc Damaſcenus. Duplex igitur communionis ratio ſpectanda eſt: vna, vt cum Chriſto capite noſtro; altera, vt cum membris etiam Chriſti vniamur. Neutra verò iſtarum aut perit, aut imminuitur, etiamſi Euchariſtiã ſoli perceperimus. Cùm enim & ſpecies granorum tritici, ex quibus panis confectus eſt, multitudinem fidelium in vnum corpus coaleſcentiũ ſatis exprimat, & ſub illa ſpecie Chriſtus ipſe adſit, qui totius vnionis fons & origo ſolus exiſtit, nec corporea, ſed ſpiritualis communio ſit quam quærimus, eaq; non in ſocietate quapiam viſibili, ſed in animo per fidem & dilectionem in cordibus noſtris diffuſam efficiatur: vtique tum verè cum Chriſto, membriſq; Chriſti communicamus, etiamſi nullus nobiſcum exterius communicet, tum eandem interiorem & ſpiritalem noſtram communionem ſatis clarè exterius deſignamus, per ſpeciem panis ex multis granis cõfecti, quam corporaliter ſumimus. Non eſt autem dubium, quin Serapion (apud Euſeb. lib.6.c.36.) ſolus communicarit, *puero exiguam quandam Euchariſtiæ partẽ ad eum deferente, & madefactam in os ſenis infundente.* Quem cõmunionis accipiẽdæ

modum

Canonici item cathedralium Ecclesiarũ, ob Sedis Apostolicæ primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

1708. Ioannes Bicardikus,
1709. Edouardus Cratfordus,
1710. Gilbertus Burnfordus,
1711. Ægidius Capellus,
1712. Ioannes Hemingus,
1713. Huchinsonus, } Ecclesiæ Bathonensis.

1714. Bemundus Cancellarius,
1715. Edouardus Godsaluus,
1716. Thomas Stapletonus, } Ecclesiæ Cicestriensis.

1717. Thomas Nurom,
1718. Ioannes Blaxtonus,
1719. Gualterus Muggus, } Ecclesiæ Exoniensis.

1720. Richardus Ludbius, } Ecclesię Herefordensis.

1721. Harcottus, } Ecclesiæ Nordouicẽsis.

1722. Gulielmus Dalby, Cancellarius Ecclesiæ Bristoliẽsis.

1723. D. Richardus Smithæus,
1724. D. Treshamus, } Ecclesiæ Oxoniensis.

1725. Morganus Philippus, Præcentor Eccles. Meneuensis.

Non sic autem res accipienda est, velut hi soli Ecclesiarum cathedraliũ Canonici, quos hoc in loco ascripsi, ob Sedis Romanæ cõfessionem patria, opibus, libertate aut vita priuati fuerint. Nec enim dubito, quin alij præterea valde multi hanc laudem meriti sint. Sed illos ego recensui, quos aut ipse noueram, aut ab alijs hac dignitate motos esse, acceperã. Presbyteri verò Parochiales, & alij clerici, qui ob retinẽdæ Sedis Apostolicæ communionem, vel in vinculis defuncti, vel adhuc vincti, vel in exilium ire coacti sunt, multò difficiliùs enumerari possunt. Sed tamen ne ordo ipse, si penitus prætermittatur, iniuriam sibi factam existimet: eos hic adiungam, de quibus me audire contigit.

1726. Edouardus VVilliamsonus,
1727. Gulielmus Sotton,
1728. Gretus,
1729. Hartus,
1730. Ioannes Cubbidgus,
1731. VVoddus,
1732. Ionsonus,
1733. Ramseius,
1734. Georgius London. } Presbyteri in carcere aut defuncti, aut adhuc detenti, ob primatus confessionem.

Clemens

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini | Pontifices Romani | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Inconstantia Lutheri, de vnius aut vtriusque speciei necessitate.

Tam Lutherani quàm Zuingliani & Caluinistę dicunt, iam nemini licere, alteram Eucharistiæ speciem sine altera sumere, quia Christus vtramque simul instituit & tradidit. Sed quidnam Christus instituerit, ij nunquam rectè scire possunt, qui deserta Ecclesia, in qua Christi Spiritus habitat, Christi fidem in Antichristi Synagoga exquirunt. Vt autem liquidò appareat, quanta cum inconstantia hoc ipsum, quo de agitur, Luterus docuerat, sciendum est, eum ab initio scripsisse ad Bohemos, *Christum de vtraque specie nihil tanquam necessarium præcepisse. Debere* igitur illos *pacem Ecclesiæ sectari, nec de Sacramenti speciebus contendere.* Deinde in articulis per Leonem Papam cōdemnatis affirmauit, *Bohemos ob vtriusque speciei vsum schismaticos quidem esse, non tamen etiam hæreticos.* Tum autem optauit, vt liber vtriusque speciei vsus non quidem à priuatis, sed in concilio generali decerneretur. Itaque in captiuitate Babylonica: *Non hoc* (inquit) *ago, vt rapiatur vtraque species, quasi necessitate præcepti ad eam cogamur.* Et paulo antè: *Non peccant* (inquit) *in Christum, qui vna specie vtuntur. Pulchrum videretur, si generalis concilij statuto, cuique suum arbitrium re-*

1561 | Idem Pius 4. | Idem Ferdinandus.

Doctores Catholici.

modum *Dionysius Alexandrinus Episcopus* ante annos mille ducétos rite factū duxit, atq; adeò collaudauit. Ac idem omnino dicendū est de ijs omnibus qui Eucharistiá à Sacerdote in Ecclesia acceptam, domú portabant, eandemq; secūdùm quod ipsis videbatur, absq; vlla sollenni fratrum conuocatione, capiebant. de quibus vide *Cyprianum in Oratione de lapsis.* Fateor quidem, pleniorem extare intimæ cōmunionis fideliū significationem, quoties plures simul de ijsdem mysterijs participant. Verum ita vrgere visibilem & externum cómunicandi modum, vt neges, ad mésam Domini omnibus & singulis fidelibus propositá eú accedere iure posse, qui alium eodem loco & tempore communicaturum non inuenit: hoc profectò satis ingenuú & liberale nō est. Vsq; eo enim à seruitute legis, hoc est, ab externis & corporalibus cæremonijs liberati sumus, vt nihil in mundo, quod extra nos est, profectum nostrum spiritalē impedire possit. Vnde illud verum est verbū quod D. Chrysostom. doctissimè explicat *Nemo læditur nisi à seipso.* In potestate autē alterius esset, me lædere, si ego mortem Domini per mysteria, quæ Christus ad eam rem instituit, ideo commemorare, & cū Christo per Eucharistiam magis magisq́ vniri non possem, quia nemo alius aut vellet, aut etia hoc tempore posset, mecum ad Domini mensam accedere. Sed quid argumentor? Vtrum per solā Eucharistiam cum Christo & Ecclesia connectimur? An non idipsum per Baptismum rite acceptum efficitur? Etenim *in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus;* 1. Cor. 12. Nunquid igitur nemo baptizabitur, nisi & alij plures adsint, qui simul cum illo Baptismū percipiant? Deniq; in cærimonia Paschatis (Exod. 12.) non nisi tot personas conuenire necesse fuit, quot sufficere possent ad vescendum agnum. Nunc autem vnus homo solus potest sufficere ad vescendum agnum, quia *panis quem frangimus, est communicatio corporis Domini,* hoc est, totius agni. Non est igitur necesse, vt plusquā vnus ad agnum noui Testamenti vescendum cōueniat. Nam (vt Eusebius Emisen. dicit in hom. 5. in Paschate) *tantum est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Licet igitur plenior & sollennior sit Synaxis, quando plures simul comedunt fas tamē est vel vni soli in participandis mysterijs vti iure suo.

Alterius speciei participationem ei sufficere ad salutem qui Eucharistiam non consecrat.

Ex causis permultis manifeste intelligimus, Christum in Eucharistia instituēda non eo animo fuisse, vt quenquam, præter illum qui Eucharistiam cōsecrasset, ad vtramq; speciem sumendam obligari vellet. Ac primùm in 6. c. Ioan. (quemadmodum in libello

1735. Clemens Burdettus,
1736. Edmundus Hargattus,
1737. Thomas Dauys,
1738. Gregorius Bellus,
1739. Laurentius VVebbus,
1740. Robertus Painus,
1741. Nicolaus Langrigius,
1742. Richardus Adamus,
1743. Ioannes Peritonus,
1744. Thomas Cranus,
1745. Richardus VVodlock,
1746. Richardus Iacobi,
1747. Thomas Haukins,
1748. Crocus,
1749. Grangerus,
1750. Gulielmus Giblettus,
1751. Coquus,
1752. Hugo Tenant,
1753. Thomas Palmerus,
1754. Thomas Atkinſonus,
1755. Pilus,
1756. Colinus,
1757. Redus,
1758. Durſtonus,
1759. Edouardus Chamberus,
1760. Simon Belloſtus,
1761. Kingus,
1762. Rogerus Bobettus,
1763. Robertus Ionus,
1764. Ioannes Fezardus,
1765. Gulielmus Shepardus,
1766. Richardus Biſshop,
1767. Ioannes Bervvikus,
1768. Mattinus,
1769. Antonius VVilkinſon,
1770. Courtmillus,
1771. Richardus Prattus,
1772. Gulielmus Atkinſus,
1773. Heivvardus,
1774. Harperus,
1775. Ioſephus,
1776. Ioannes Feltonus,
1777. Stephanus Markus,
1778. Ioannes Oliuerius,
1779. Gulielmus Greshoppus,
1780. Thomas Kirtonus,
1781. Edouardus Brumbrogus,
1782. Henricus Alvvayus,
1783. Ioannes Raſtellus,
1784. Cuthbertus Vauxeus,
1785. Edmundus Brunus,

Presbyteri beneficijs ſuis exuti, aut in exilio degentes, ob primatus Romani confeſſionem.

Georgius

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Ferdinandus.
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

relinqueretur. At non longè post in formula Missæ VVittenbergensis: *Simpliciter* (inquit) *iuxta institutũ Christi vtraq; species & petatur & ministretur. Concilia nec morari, nec audire volumus in his quæ manifestè sunt Euangelij. Quin amplius dicimus,* inquit: *Si quo casu conciliũ propria auctoritate id statueret aut permitteret:*

Doctores Catholici.

bello ea de re duobus ab hinc annis edito planissimũ feci) de sacramento Eucharistiæ agens, vt quodã in loco ait, *Nisi manducaueritis carnem, & biberitis sanguinem filij hominis, non habebitis vitam in vobis:* sic etiam ibidem adiungit, *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* & iterum: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Ecclesia igitur parem vtrique Dei verbo fidem habens, docet, sanguinẽ sub specie vini tum à quibusdam (illis nimirũ, qui sub vtraq; specie cõsecrant Eucharistiam) necessariò bibendum esse; tum ab aliis (qui tantùm participant de mysteriis) non eadem necessitate sumi oportere. Qui autẽ dissentientes ab Ecclesia, dicũt, neminẽ posse alteram speciem sine altera sumere, fidẽ derogant his Christi verbis, *Qui manducat me, seu hunc panem, viuet in æternũ.* Nam per solã manducationẽ, vitã æternam haberi posse, negant. Deinde, Eucharistia non modò sacramentum, sed multò etiã magis sacrificium est, quod paulo ante manifestissimè probaui. Est autem omne sacrificium sacramentũ, quia rem sanctam significat per sanctum opus quod celebratur: sed non omne sacramentum est etiam sacrificium. Itaq; sacrificia veteris legis fuerunt quidem sacramenta, vtpotè quæ res futuras in Christo (Heb. 9. & 10.) adumbrabant. Iam eius sacramenti, quod simul sacrificium sit, hæc est natura, vt sacrificio semel ritè atq; integrè completo, si partem quamlibet in sacramentum postea sumas, cum sacrificio, non in eo solo quod sumis, verum etiam in toto reliquo, perfectissimè communices. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) Eucharistiam cum sacrificiis Iudæorum conferens, *Qui edunt* (inquit) *hostias, κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ, communicant cum altari*, seu, cum sacrificio ipso. Atq; inde probat eos qui scientes & prudentes edunt idolothytã, cũ idolorum cultu, hoc est, cum dæmonibus, qui præsident idolis, communicare. Si ergo is qui partem de sacrificata re, prout sacrificata est, capit, cum toto sacrificio communicet: in sacrificio autem Eucharistiæ sanguis Domini & cõsecratus fuerit, & à sacerdote, qui consecrauit, sumptus: ille, qui postea vel minimam corporis Dominici particulam accipit, sanguinis etiã cõsecrati & sumpti fit particeps, idq; secundùm iuris, non humani, sed diuini interpretationẽ & auctoritatẽ. Ex eoque nulla re ad salutẽ suã necessaria caret. Ac nimirum sacrificiũ quod offertur Deo, integerrimum debet esse, ac omnibus suis numeris absolutũ, Malach. c. 1. In sacramento autem, quod hominibus de altari diuino datur, sola participatio, id est, partis tantùm acceptio necessaria est. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) de Eucharistia, vt sacrificium est, agens, dicit, *Panem, quem frangimus, esse* non modò *μετοχὴν* participationem, sed *κοινωνίαν, communicationem corporis Domini.* Calicem etiam, cui benedicimus, vocat *communicationem sanguinis Christi.* Verùm ibidem de iis loquens, qui sacramentum hoc manducant, *de vno* (inquit) *pane omnes μετέχομεν participamus*, id est, partẽ singuli de immolato pane (quod attinet ad speciem panis) capiunt, ac non totum panem qui offertur. Et iterum postea dicit, *nos non posse mensæ dæmoniorũ, & mensæ Domini participes esse.* Itaq; ratio sacrificij habet se, vt communicationem; ratio autem sacramenti, vt participationẽ: & tamẽ per hanc sacramẽti participationem, cum toto Christi corpore oblato, & cum tota immolatione cõmunicamus. Nec enim participationis nomen sic est accipiendũ, velut de spirituali fructu quicquã desit, sed tãtùm quia corporea species tota, quæ immolatur, non etiam tota his qui adstant, necessariò impartiatur. Alioqui verò etiã qui

1580. Georgius Storeus,
1581. Gulielmus Smitheus,
1582. Grenvvellus,
1583. Clemens,
1584. Petrus de Southvvarmborough,
1585. Edouardus Taylerus,
1586. Gulielmus VVoddus,
1587. Knightus,
1588. Ioannes Raftellus,
1589. Ioannes Danifterus,
1590. Hauardus,
1591. Thomas Fremannus,
1592. Philippus,
1593. Ioannes Fuccius,
1594. Antonius Gardinettus,
1595. Ioannes Bradshaus,
1596. Miniuerus,
1597. Robertus Kentus,
1598. Iakfonus,
1599. Henricus Gillus,
1600. Ioannes Redshaus,
1601. Alanus Cheuetie,
1602. Richardus VViftus,
1603. Leonardus Stopius.
1604. Ioannes Dalus,
1605. Edmundus Lyfterus,
1606. Ioannes Boltonus,
1607. Thomas Hamedinus,
1608. Henricus Pius,
1609. Dauid de Skenthnft,
1610. Tomfonus,

} Presbyteri item beneficiis fuis exuti, aut in exilio degentes, ob primatus Romani confeffionem.

1611. Dauid VVolfius,
1612. Edmundus Tannerus,
1613. Thomas Povverus,
1614. Petrus Dillonus,
1615. Ioannes VVhitus,
1616. Petrus Fitzgerot,
1617. Bernardus Kerulanus,

} Sacerdotes Hiberni, ob primatum vincti, aut exules.

1618. Adamus Kingorn,
1619. Ioannes Gray,
1620. Andreas Gray,
1621. Gulielmus Meldrom,
1622. Iacobus Fynlafon,
1623. Iacobus Chalmer
1624. Ioannes Chalmer,
1625. Georgius Zong,

} Sacerdotes Scoti, ob primatum beneficiis fuis priuati, aut exules.

Eos

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1562	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

mitteret, tunc minimè omnium nos velle vtraque specie potiri. Imò tūc primùm in despectum tam concilij quàm statuti sui vellemus aut alterutra tantū, aut neutra, & nequaquam vtraq; potiri, ac planè eos anathema habere, quicunque auctoritate talis concilij vel statuti vtraque potiretur. Incredibilis prorsus hæc impudentia est, vt cùm dicat, vtrāq; speciem iuxta institutū Christi ministrandam esse; tamen addat, se velle alterutra tantùm, aut neutra vti, si concilium generale vtraque specie vtendum decreuisset. Quo manifestè docet, se

Doctores Catholici.

partem capit, verè cōmunicat & cū toto sacrificio, & cum Deo, cui offertur, & cum corpore Ecclesiæ, pro quo offertur. Terriò, cùm magna sit concordia inter sacrificia & sacramenta veteris ac noui Testamēti, *omniaq; in figurā cōtigerint illis* (1. Cor. 10. Heb. 9. & 10.) insigniter animaduertendum est, tum quòd sanguis animaliū in circuitu altaris fundebatur, nec aliter eū à quoquā bibi fas erat; tum quòd (Eze. 44.) *in sacrificiis veteribus omnia libamēta ex omnibus quæ offerebantur, sacerdotum erant.* Ex quo nunc etiam intelligimus sanguinem ad altare Domini, hoc est, ad sacrificium præcipuè spectare; nec necesse esse vt à quoquam sumatur, præterquàm ab iis qui ministerio sacerdotali in mysteriis conficiendis funguntur. Quartò, cùm manna olim Iudæis post rubri maris transitum (Exod. 16.) de cælo daretur, vt significaret, nobis quoq; post acceptū baptismum, panē verè cælestem in sacramento Eucharistiæ dandum esse (nam & Augustinus ita eam figuram interpretatur, tractatu 11. in Ioannem:) profectò manna cibi tantùm, ac non etiam potus vllam speciem habuit: ex quo rectè colligimus, rationem Sacramenti perfectè à nobis in vna sola specie acceptā impleri; duplicem verò speciem potius ob sacrificiū institutam esse. Quintò, ea est sacramenti Eucharistiæ perfectio, vt qui vnam dumtaxat speciem capit, totam sacrificij non modò vim, sed & substantiam in ea specie capiat. Nam cùm illud, quod accipimus, corpus Christi sit, Christus verò diuidi iam non possit, etiamsi panis species in mille particulas diuidatur: tamen (vt ex Eusebio Emiseno homil. 5. in Pasch. veterem quoq; Ecclesiam docuisse, & credidisse, intelligimus) *corpus Domini, sacerdote dispensante, tantū est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Vt iam non modò per interpretationem diuini iuris, verùm etiam per substantiæ totius perceptionem, ille sanguinem quoq; accipiat, qui Domini corpus, quod exangue non est, manducat. Sextò ipsius Christi exemplum & magisterium vnius speciei vsum confirmat. Nam *Christus cùm recumberet cum duobus discipulis* in Emmaunte, (*Luc. 24.*) *accepit panē, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerūt Dominum in fractione panis.* Quem locū de Eucharistia intelligunt Chrysost. in Opere imperfect. August. de consensu Euangelist. lib. 3. c. 25. Beda & Theophyl. in quo tamē loco nulla vini facta est mentio; quia nimirū necessitati huius sacramēti, per vnius speciei suppeditationem, satisfit. Septimò, post Domini ascēsionem, fideles discipuli iam nuper baptizati, dicuntur *perseuerasse in doctrina Apostolorum atq; in communicatione & fractione panis, & in orationibus* (*Actor. 2. & Actor. 20.*) *ad frangendum panem vna Sabbatorū conuenisse.* Nec dubitari potest, quin de Eucharistia sit sermo, id quod ex modo & tēpore conuentus celebrati facilè perspicitur. Iā verò si dicas, sub nomine *cōmunicationis & fractionis panis*, alterā quoq; speciem comprehendi, præterquam quòd satis certò scire non potes, vtrum hoc verè ita sit intelligendum in eo loco, & propterea tutò in ea sententia non possis acquiescere: tamen quicquid illi fideles egerint, sine cōtrouersia Spiritus sanctus, qui fecit, vt nihil amplius exprimeretur, quàm *cōmunicatio & fractio panis*, non modò præuidit, vnius speciei cōmunionem eo exēplo cōfirmari posse, verūetiam vt id fieret, prouidere dignatus est. Octauò, vt de Serapionis (apud Eusebiū lib. 6. c. 36.) de

Eos præterea, qui honestum locum in collegiis vtriusque Academiæ fortiti, & eodem ob fidem Catholicam per hos duodecim annos eiecti sunt, non minus trecentos fuisse, verè dixerim, quos hic singulos recensere nolui, partim ne tædio lectorem afficerem, partim quia difficulter nomina singulorum addiscerem. Quos tamen aut publicè legendo aliis præiuisse, aut insignem literarij honoris gradum quandoque ascendisse intellexi, non putaui prætermittendos.

1833. Nicolaus Sanderus, qui tanquam Regius Professor Ius Canonicum suo iure in Oxonio publicè prælegit, ei loco & muneri ob fidem conseruandam renuntians, & postea sacræ Theologiæ professor factus, hunc librum ad communem vtilitatem conscripsit.

1834. Gulielmus Zonus in Cantrabrigia iuris ciuilis Regius Professor, fidei causa eo officio carere elegit.

1835. Georgius Ethrigius Græcarum literarum in Oxonio Regius Professor, ob fidem & eo munere priuatus & in carcerem coniectus fuit.

1836. D. Babingtonus,
1837. D. Carterus,
1838. D. Sedgius,
1839. D. Nicolaus Mortonus,
1840. D. Carolus Parkerus,
1841. D. Richardus Hallus,
1842. D. Gaspar Heivvoddus,
1843. D. Gulielmus Alenus,
1844. D. Thomas Stapletonus,
1845. D. Simon Symson, Scotus,
1846. D. Edmundus Hayus, Scotus.

} Doctores S. Theologiæ ob fidem aut beneficiis priuati, aut exules.

1847. D. Ioannes Storæus,
1848. D. Richardus Micheus,
1849. D. Edmundus VVindam,
1850. D. Ioannes Pauleus,
1852. D. Gulielmus Knottus,
1853. D. Audoenus Ludouicus, hodie in Duacensi Academia Regius Professor.
1854. D. Thomas Butlerus,
1855. D. Richardus Vitus,

} Iuris Ciuilis & Canonici Doctores, aut in vinculis defuncti, aut adhuc vincti, aut exules.

1856. D. Ioannes Frierus pater, in carcere mortuus,
1857. D. Ioannes Frierus filius, exulat Patauij,
1858. D. Nicolaus Carrus,
1859. Thomas Vauaserus,
1860. D. Ioannes Clemens, exul,
1861. D. Henricus Blacknodeus, Scotus,
1862. D. Richardus Smitheus,
1863. D. Edouardus Atslous,

} Doctores artis Medicæ, in cõfessione Romani primatus constantes.

1864. Richardus Bernardus,
1865. Gulielmus VVilsus,
1866. Thomas Dormannus,
1867. Richardus Fleming,
1868. Gregorius Bellus,
1869. Ioannes Martialis,
1870. Nicolaus Quemerford,
1871. Gulielmus Pomtellus,
1872. Thomas Darellus,
1873. Ricardus Bristous.
1874. Iohannes VVhitus,
Fremannus,

} Licentiati Theologiæ.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & haeretici.*

Ann. Domi. ni.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

se malè in despectum concilij Euangelium ipsum violare, quàm vtriq; simul obedire. Habes ergo in hac vna re insigne exemplum & inconstantiæ Lutheri, & superbiæ ac pertinaciæ.

De

Doctores Catholici.

c.36.) de Satyri (apud Ambros. in orat. de fratris obitu) deque aliis eiusmodi singulorum hominũ exemplis, quæ vel apud Gregorium in Dialogis, vel apud Bedam in Ecclesiastica gentis Anglorum historia leguntur, plura non dicam: tam Tertullianus in lib. de oratione quàm Cyprianus in oratione de lapsis testatur, in more Africanæ Ecclesiæ fuisse, vt fideles Eucharistiam de manu sacerdotis acceptam non statim, sed vel *statione primùm absoluta*, tũc demum sumerent, vel etiam domũ secum portarent, atque ad futuras necessitates reponerent. Ac in manibus quidem Eucharistiã portari solitã esse, idẽ Cyprianus docet; adeò vt quidam idolorum sacrificiis maculatus cùm Eucharistiam à sacerdote prius acceptã in manibus se ferre putasset, *apertis manibus nihil præter cinerem inueniret.* Cùm igitur fideles de loco sacrificij Eucharistiã manibus acceptam, vel in Ecclesia seruàrint, vel domum asportàrint; & in futurum tẽpus reposuerint, nec vini speciẽ eodem modo in manibus ferre, aut etiam diu seruare potuerint: apparet, iam tũc neminem fidelium dubitasse, quin vel in Ecclesia, vel domi semper fas fuerit sub vnã specie cõmunicare. Sed quid loquor de priuatis hominibus? Ipse Romanus Pontifex, ac in singulis quibusq; Ecclesiis Episcopus, aut alius quilibet *minister Christi & dispensator mysteriorũ eius*, more maiorũ palã publiceq; apud ipsum altare sub vna specie cõmunicat in die sancta Parasceues, nõ quòd eo die Missam celebret, aut in sacro faciendo sanguinis Dominici consecrationẽ vllo tẽpore prætermittat, sed quòd corpus Domini vnã cum sanguine pridie cõsecratũ, & sub sola specie panis repositũ, in die Parasceues comedit tãtùm, ac non etiã conficit, vino cõmuni adhibito, quod Christi verbis minimè consecratur. Cuius antiquissimæ traditionis fit mentio in libello qui inscribitur *Ordo Romanus*, in quem libellum ordinemque, ante annos septingentos Alcuinus, Amalarius Treuerensis Archiepiscopus, & alij nonnulli commentarios scripserunt. Quid, quòd populi etiã fideles qui aderant, in eadẽ sancta Parasceues die corpus Domini sumẽtes, vino simplici, ac non etiam in Domini sanguinẽ cõsecrato vtebantur: vt mirer, qua impudentia tam illustre antiquitatis exemplum ab aduersariis contemnatur. Nonò & postremò, cùm non vsus tantùm publicus Ecclesiæ in die Parasceues communicationem sub altera specie approbaret, verumetiam D. Thomas de Aquino (in p.3. Summæ suæ, q.80. art. 12.) generaliter in quibusdã Ecclesiis obseruatum esse doceret, *vt sanguis populo sumendus non daretur*, eumq; vsum laudaret, nec quisquam pius aut Catholicus vel ei consuetudini fidelium Ecclesiarum, vel doctrinæ D. Thomæ contradiceret: ecce quidam Bohemi nuper cœperunt affirmare, quemlibet Christianum etiam infantem & demẽtẽ, non humano quopiam decreto, (hoc enim euenire posset, vt quondam à magno primùm Leone, & pòst à Gelasio in Romana vrbe decretum esse dicitur ob Manichæos abhorrentes à sanguine, quem negabant Christum verè habuisse) verùm diuino iure ad vtramq; speciem obligari. Quæ controuersia simul ac moueri cœpta est, ei statim restiterunt omnes aliæ fideles Ecclesiæ, & viri cuiusque nationis doctissimi & optimi, donec tandem in conciliis Constantiensi & Basileensi ea doctrina falsa & hæretica fuisse declarata est, *Decreto etiam facto, vt nemini, præter illos qui Eucharistiam consecrarent, sanguinem Domini bibere liceret.* Quæ constitutio in concilio etiam Tridentino confirmatur. Ecclesia enim, vt hanc hæresim de vtriusque speciei necessitate grassantem, non solùm verbo, sed facto etiam fidelium confutaret, rectè iussit, filios suos ob contestandã fidei Catholicæ veritatem, à sanguine Domini sumendo abstinere. Et hanc legem iam aliquot seculis obseruat Ecclesia Dei.

Idem Ferdinandus.

1563 Idem Pius 4.

1874. Fremannus, S. Pauli in vrbe Londinensi,
1875. Ioannes Harrisius, in Bristoliensi,
1876. Benedictus, in Sarisburiensi,
1877. Gulielmus Gooddus, in VVellensi,
1878. Plumtreius, in Lincolniensi,
1879. Ioãnes Fennus, apud memoriam S. Edmundi,
1880. Ioannes Potzus, in Leicestrensi,
1881. Thomas Iuisonus, in ciuitate Dunelmensi.

} Ludimagistri, ob primatus confessionem officio suo abdicati.

1882. Sebastianus, in cathedrali Ecclesia Londinensi,
1883. Thornus, in metropoli Eboracensi,
1884. Prestonus, in oppido Vindelesoriensi,

} Magistri Musices, officio suo ob primatus confessionem eiecti.

Omitto studiosorum planè maximam multitudinem, qui ob primatus Romani confessionem partim rapti sunt in vincula, partim in exilium acti, partim suis collegiis eiecti. Cæterùm ne soli clerici videantur istam in fide profitenda constantiam tenuisse, commemorabuntur etiam aliquot illustrium laicorum exempla in eodem genere.

1885. Henricus VVrisleius, clarissimus Comes Suthantonensis, ætate iuuenis, fidei confessione aliis natu maioribus tam insigniter prælucet, vt ob eam præcipue rem, licet alia specie obtenta, in custodiam sit missus.

1886. Geraldus Desmoniæ in Hibernia Comes, Catholicæ fidei semper studiosissimus, & propterea hæreticis inuisus, iam diu in vinculis detinetur.

1887. Henricus Parkerus, illustris Baro, Dominus de Morleo, cùm in Anglia fidem Catholicam liberè profiteri non posset, spontè in exilium se contulit, iamque Brugis cum duobus fratribus suis, & reliquo comitatu agit.

1888. Ioannes de Mordant, illustris Baro in vincula ob Catholicam fidem in Anglia coniectus est.

1889. Inclytus Baro Scotiæ Dominus de Seton, cùm Catholicus semper esset, ob eamq; causam Mariæ serenissimæ Scotorum Reginæ, quæ & ipsa fidem Catholicam omni obseruantia colebat, summo studio adhæresceret; captus & in vincula ductus, carceris tædium pluribus annis sustinuit, donec ad postremum Iacobo Spurio interfecto, è custodia liberatus est: à quo tempore iam iterum Reginæ suæ fidele obsequium tam domi quàm foris præstat.

1890. Nobilis Baro de Slan, Hibernus, ob fidei confessionem vincula persæpe sustinuit.

1891. Edouardus VValgrauius, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm ob fidei Catholicæ confessionem in vincula duceretur, atque aliis vinctis tam verbo exemploque suo solatium quàm facultatum suarum largitione opem assiduam ferret, ex fœtore carceris in morbum incidens, martyrij palmam adeptus est.

} Illustres laici ob fidē Catholicam & Romanæ sedis primatum, aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officiis suis & dignitate priuati.

Fran-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1564	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

De Iscariotistis.

[a] Caluinus in sua vltima admonitione cõtra VVestphalum, & Suencfeldius in libello de hac quæstione inscripto, negãt, à Iuda Iscariote verum corpus Domini acceptum in cœna Domini. Quod siue ita dixerint, velut Iudas non id symbolum acceperit quod cæteri Apostoli, seu quòd non putent, malos veram corporis Domini substantiam capere: vtroq; modo falsum dixerunt.

Doctores Catholici.

Malos accipere in sacramento substantiam, sed non participare in spiritu gratiam corporis Christi.

[a] Christus discubuit cum duodecim; Matth. 26. Iudas erat vnus de duodecim; Matt. 10. Quod Dominus dedit Ioanni & Petro, dedit etiã Iudæ, quia omnibus ex æquo dixit: *Accipite, comedite, hoc est corpus meum: & bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus. Et biberunt ex eo omnes.* (Marci 14.) Cùm ergo inter omnes adfuerit etiam Iudas, vtique ille comedit & bibit idipsum quod Ioannes. Quod etiam Chrysostomus in homilia de proditione Iudę, atque alibi frequenter docet. Nec Augustin. (in epist. 162.) dubitauit ita scribere: *Tolerat ipse Dominus Iudã, diabolum, furem & venditorem suum. Sinit accipere inter innocentes discipulos, quod fideles nouerunt, pretium nostrum.* Deniq; Apostolus *indignè manducantes panem hunc, & calicem Domini indignè bibentes* (1. Cor. 11.) ait *iudicium sibi manducare & bibere, non diiudicantes corpus Domini.* Fiunt ergo non tantùm æternæ mortis ob sacramentũ aliquod indignè acceptũ, sed fiũt rei *corporis Domini*, ob ipsam eiusdem corporis indignam manducationem. Mali ergo idem Christi corpus ad suam condemnationem accipiunt, quod bonis ad salutem æternã prodest. Nam vt fidem & Ecclesiã cum bonis cõmunem habent, ita etiam percipiunt eadem fidei & Ecclesiæ sacramenta. Sed quemadmodũ eandem charitatem cum bonis cõmunem non habent, ita nec in eodem sacramentorum fructu cõmmunicant. Fructus autem Eucharistiæ est, non corporis Christi substantia (quam & Iudęi quondam crucifixerunt, & impij in die iudicij aspicient) sed vnitatis gratia inde promanans; qua fit, vt qui Deo adhæret, vnus spiritus cum eo fiat: quam gratiam mali non participant.

[b] Officia sacra non nisi vernaculo & vulgari sermone celebranda esse, vt plebs intelligat quod dicitur. Id quidẽ Lutherus nõ docuit.

Sacra officia decentiùs in sacris, quàm in vulgaribus linguis celebrari.

[b] Si nulla sacra officia ritè peragerentur, nisi quæ ab astante plebe intelligũtur; summus sacerdos noster Iesus Christus, qui peccatũ nec fecit, nec facere potuit, in summi sacrificij (quod in altari crucis obtulit Deo pro totius mundi salute) celebratione errasset. Tunc enim exclamauit ardentissima prece, & eleuata voce: *Eli Eli lãmazabacthani*: & adeò nõ est, non modò à Romanis, verũ nec à Iudæis quidem intellectus, vt putarent eũ inuocasse Eliam. Desierãt enim Iudæi post captiuitatem Babylonicã Hebræa dialecto vti, & Syriacã potius proprietatem sequebantur. Officia tamen sacra in synagogis Iudæorum passim fiebant in Hebræa lingua, & ea docta (Actor. 13.) vt longè verisimilius sit; officia sacra nec ante captiuitatem à plebe Iudaica potuisse intelligi, quia linguæ vulgares à puritate originis suæ, quæ in solis libris conseruatur, vbique deficiunt. Deinde Apostoli cùm Eucharistiæ celebrationem, itemq; Psalmorũ in sacris officiis decantationem, & lectionem Prophetarum gentibus ad fidem conuersis traderent, (auctore Iustino in Apologia 2.) nũquam tamen has res illis in vulgari lingua peragendas tradiderunt. Nam scripturæ non erant ab Apostolis trãslatæ in vulgares linguas, sed tantùm in Græca lingua fidelibus legẽdę relinquebãtur. Quis autem nescit, in tot ac tantis Asiæ prouinciis innumerabiles interim vulgares linguas extitisse, in quarũ nulla tamen officia sacra fierẽt, vel sacramẽta administrarẽtur?

1892. Franciscus Englefildus, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm ob Catholicæ fidei studium statim ab initio regni Elisabethæ mare transiisset, reuocatus postea domū, elegit potius & patria, & prædiis suis amplissimis carere, quam a fidei suæ confessione discedere. Cumque domi pupillis Regijs præfectus fuisset (quod munus apud Anglos honorificum in primis & amplum habetur) hoc idem officium domi ademptum foris per hos duodecim annos exercuit, non iam erga regios, sed erga pupillos Dei, quos fouere, & suis opibus pascere nunquam destitit, meque in primis, cùm & ductu eius Angliam ab initio reliquerim, & sumptu eiusdem per hos duodecim annos potissimùm alar & sustenter.

1893. Robertus Peccamus, equestris ordinis vir, & à consiliis Reginæ Mariæ, cùm aliquot annis in exilio sponranco sanctè vixisset, mortuus est Romæ, quò se ob fidem suam confitendam cum manifesto fortunarum omnium domi amittendarum periculo contulit.

1894. Edouardus Carnus, equestris ordinis vir, pro Maria Regina ad Pontificem Romanū Legatus, post eiusdem Mariæ obitum, recusauit in Angliam tunc schismaticam reuerti, sed Romæ Catholicam fidem tam suo, quàm Catholicorum Angliæ nomine præclarè confessus est vsq; ad mortē suam.

1895. Thomas VVhitus, equestris ordinis vir, qui Reginæ Mariç fuerat à supplicibus libellis, illa mortua, fidem Catholicam retinuit, officium publicum amisit. Hic idem vir in illis comitiis quæ sub Elisabethæ regno prima fidem Catholicam reiecerunt, Deum hominesque palàm contestatus est, si hoc æquū videretur, vt religionem miraculis inchoatam, perpetua grauissimorum Pontificum successione stabilitam, conciliis generalibus auctam & vetustate corroboratam, par esset abrogari ab adolescentibus qui ne barba quidem adhuc potiti essent.

1896. Thomas Fitzherbertus,
1897. Thomas Mettamus,
1898. Ioannes Southvvott,
1899. Thomas Stradlingus,

} equestris ordinis viri, ob primatus Romani fidem in custodia detenti.

1900. Gulielmus Rastellus, ciuiliū & criminalium causarum iudex, cùm prius sub Edouardo sexto exulans, vxorem suam Louanij sepeliisset; nunc iterum sub Elisabetha in exilium spontè rediens, Louanij sanctissimè diem suum obiit, & in eodem sepulchro cum vxore sepelitur.

1901. Thomas Copleius, vir tam generis nobilitate, quàm pietatis & doctrinæ laude insignis, cùm in Comitatu Surrensi publicæ paci procurandæ præfectus fuisset; patriam, officium, & patrimonium satis amplum ob Romani primatus confessionem dimisit, iamque in exilio agit.

1902. Thomas Shelleus cùm in Comitatu Hantonēsi præfuisset paci publicæ, ne si in officio mansisset, primatum abiurare cogeretur, spontè in exilium se contulit, quem tres ipsius filij non ita multo post comitati sunt, quorum vnus etiam in Carthusianorum ordinem se contulit.

1903. Ioannes Gageus, nobilis viri filius nobilis ipse vir, cùm patrem suum iam ætate confectum (qui multis honorum gradibus insigni cum laude in Re-
1904. pub. perfunctus erat) ob fidei Catholicæ confessionem omni honore spoliarum vidisset, honorificæque sepulturæ tradidisset, seipsum vnà cum Margareta prudentissima & castissima vxore sua, cum fratribus, ac reliqua familia in Belgium recepit, malens Deo patre foris in conscientia pura frui, quàm patrimonio amplissimo domi cum timore gehennæ vti.

Illustres item laici, ob fidē Catholicam & Romanæ sedis primatū aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officiis suis & dignitate priuati.

Ac ne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, apostatæ, & heretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
		Idem Ferdinandus
1563	Idem Pius 4.	

Hæretici & Pseudoprophetæ.

docuit. Nam in formula Missæ VVittenbergensis, facilè passus est, officia in sacra lingua fieri, modò vulgares admiscerentur cantiones.

Doctores Catholici.

Nā si Parthi, Medi, Ælamitæ, & qui habitabāt Mesopotamiā, Iudæā, & Cappadociā, Pontū, & Asiam, Phrygiā & Pamphiliā, diuersas vocū proprietates habuisse, in c.2 Actor tradūtur, nec tamē Psalmi & Lectiones in officiis Ecclesiasticis vel ex vetere, vel ex nouo Testamento sumptæ, in alia quàm Græca lingua, & ea nō vulgari, sed vel Attica, vel certè docta ex Apostolorum traditione proponebantur: vtique certissimum est, iam inde ab Apostolorū temporibus officia sacra legitimè potuisse in ea lingua peragi, quam rude vulgus ignorabat. Nam quod Apostolus dicit (1.Cor.14.) *eum qui lingua loquitur, Ecclesiam non ædificare*: id quidem de lingua partim prorsus peregrina dicit, quæ nō est illius populi apud quem agitur, Presbyteris & Concionatoribus cognita, (ab hac, quoad fieri potest, etiam in sacris officiis abstinendum fatemur) partim de concionibus ad plebem habendis tractat, quas in vulgari lingua semper haberi, vel saltē ab interprete in vulgarem conuerti necesse est: alioqui prorsus inutiles auditoribus illæ conciones erunt. Verùm officia sacra dedicantur Deo non plebi. *Qui verò loquitur lingua* (secūdùm Apostolū 1.Cor.14.) *Deo loquitur, mysteria loquitur, semetipsum ædificat*, deniq; *bene gratias agit*. Quòd verò Apostolus addit, *Si benedixeris spiritu, qui supplet locum idiotæ, quomodo dicit Amen super tuam benedictionem, quoniam, quid dicis nescit*) de precibus quidem Ecclesiasticis hoc eum dicere fateor, quas in spiritu, hoc est, in dono linguæ prorsus peregrinæ recitari nollet. Verbi gratia: nollet in Latina Ecclesia Hebręā, vel in Græca Persicam aut Æthiopicam linguam vsurpari. Deessent enim plerumq; viri periti linguæ illius, qui populo interpretari possent, quid in illis cōtineretur. Secus autem euenit in lingua cōmuni & docta, quā Pastores & doctores populi cōmuniter sciūt. Nam quod Hieron. de Galatis narrat, (in Præfat. cōment. suorū ad c.3. eius epistolæ) *eos, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriā linguam eandē ferè quam Treueros habuisse*: hoc idē de qualibet ferè alia Christiana & Catholica gente intelligi potest. Habet enim duplicem linguam: vnam cum aliis gentibus communē, (cuiusmodi est in Oriente Græca lingua, in Occidente autē Latina) aliam verò sibi propriam & vulgarem. Hinc Beda in historia gentis Anglorū narrat, Britannos præter quatuor vulgares linguas Britonum, Pictorum, Scotorum, & Saxonū proprias, *vnam eandemq; veritatis scientiam scrutari & confiteri Latinorum lingua, quæ meditatione scripturarū omnibus* (inquit) *est facta cōmunis*. In illa igitur communi lingua, & nec in peregrina, nec in vulgari, preces Ecclesiasticæ optimè persoluuntur. Ita enim tum sacræ literæ, tum sanctorum Patrum scripta, quæ nō nisi in linguis doctis extāt, perfectius à Pastoribus populi cognoscuntur, & cōmunio cum Ecclesiis aliarum gentium firmius tenetur: & concilia generalia facilius atque vtilius coëunt: & ignorantia, quæ omnium malorum mater est, à Doctoribus & Pręfectis melius arcetur (cùm alioqui doctiores linguas neglecturi essent) & Deus per linguam communem & doctam honorificentius, quàm per indoctā & vulgarem, colitur: & sua mysteriis reuerentia religiosius conseruatur.

De blasphemia Molinæi.

[1] Molinæus in annotationibus ad vnionē Euangelistarū: Errarūt (inquit) monachi & sacrificuli, doctoresq; Papistici, vrgentes meritatum incarnationis, tum

Incarnationem, natiuitatem, tentationes & afflictiones Christi prodesse nobis.

[1] Mortem Christi summè vtilem, atq; adeò necessariam nobis fuisse, credimus & confitemur. Verùm si incarnatio, natiuitas, tentationes & afflictiones Christi nihil nobis profuissent; numquam dixisset Isaias, *c.9. Paruulus natus est nobis*. Nam si *natus est nobis*, vtiq; profuit nobis natiuitas eius. Nec etiā Apostolus

Ac ne si proprias singulorum laudes conscriberem, ea res infiniti laboris futura esset; deinceps nuda cæterorum nomina proponam, quos ob fidem Catholicam aut carcerem, aut exilium passos esse, aut à locupletissimis testibus accepi, aut ipse cognoui.

1905. Thomas Rousus,
1906. Ioannes Sacheuerellus,
1907. Thomas Roperus,
1908. Ioannes VVestonus,
1909. D Husseus,
1910. Gulielmus Treshamus,
1911. D. Maio,
1912. Michaël Harus,
1913. Dauid Stradlingus,
1914. D. Smithisonus,
1915. Ioannes VVhitmore,
1916. Gulielmus Hough,
1917. D. Curson,
1918. D. Standon,
1919. Petrus Groutus in carcere mortuus.

Viri nobiles ob fidem Catholicam in custodiam missi.

1920. Ioannes Talbottus,
1921. Humfridus Sheltonus,
1922. Ioannes Lidsus,
1923. Thomas Vachellus,
1924. Thomas Haruæus,
1925. Franciscus Pætous,
1926. Robertus Gylius,
1927. Georgius Chamberlanus,
1928. Simon Norvvichus,
1929. Edouardus Parkerus,
1930. Richardus Shelleus,
1931. Richardus Hopkineus,
1932. Dominicus Vaughanus,
1933. Gerardus Marinus,
1934. Thomas VVottonus,
1935. Gulielmus Seburnus,
1936. Ioannes Digbius,
1937. Georgius Neuellus,
1938. Gabriel Dionysius,
1939. Ioannes Hayvvodus,
1940. Thomas Perdeaxus,
1941. Rogerus Fitzvvilliamus,
1942. Thomas Redmannus,
1943. Robertus Redmannus,
1944. Edouardus Alpertus,
1945. Aplebeius,
1946. Humfridus Sanfordus,
1947. Ludouicus Barlous,

Viri nobiles, ob fidem Catholicam in exilio degentes.

Qui

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

tum natiuitatis, tum tentationum & afflictionum Christi. Nihil hæc omnia profuerant nobis, nihil poterant. Sed sola mors Christi, sola à Deo acceptata pro expiatione nostrorum peccatorum, & iure vitæ æternæ. Hæc impudens ille Molinæus.

230. De Sampsone, *seu de Laicocephalis.*

Idem Ferdinandus.

Propriè spectat hæc hæresis ad Anglicanum schisma. Nam illius prouinciæ Pseudoëuangelici primò Henricum eius nominis octauum, deinde filiũ eius

1565 Idem Pius 4.

impuberem Edouardũ sextum, ac demum Elisabetham feminam appellarũt *summa Ecclesiæ Anglicanæ & Hibernicæ capita immediatè post Christũ in omnibus causis & rebus, tam secularibus, quàm spiritualibus.* Quod qui credere & iuratò affirmare nollet, primũ coniiceretur in vincula, deinde fortunis omnibus, mox etiam vita spoliaretur. In cuius insaniæ cõfirmationem plures libelli ab istis Pseudoprophetis conscripti sunt. Quod malum eò vsque progressum est, vt per litteras Regias iurisdictio Episcopalis & auctoritas visitandi Ecclesias daretur, *durante beneplacito Regis.* Rex etiam, quoties libuit, omnibus omnino Episcopis & Pastoribus interdixit, modò ne in hanc illámve partem, modò ne omnino quicquam cócionarentur, sed prorsus omnis Euangelij prædicatio per

Doctores Catholici.

stolus dixisset (2. Cor. 8.) *Christus propter vos egenus factus est* (per incarnationem) *cùm esset diues* (per diuinitatem) *vt illius inopia vos diuites essetis:* si nihil nobis profuisset incarnatio eius. *Filium suum vnigenitum misit Deus in mundum* (1. Ioan. 4.) *vt viuamus per eum.* Missus autem est in mundum per incarnationem & natiuitatem: & *viuere per eũ* prodest nobis: ergo incarnatio & natiuitas Christi prodest nobis. *Factus est sub lege* (Gal. 4.) *vt eos qui sub lege erant, redimeret:* profuit ergo nobis humilitas & obediẽtia Christi. *In eo in quo passus est & tentatus* (Heb. 2.) *potens est & eis qui tentantur, auxiliari:* tentationes igitur & afflictiones Christi prosunt nobis. Meritò igitur Ecclesia in Litaniis ad Christũ clamat: *Per mysterium incarnationis tuæ, per natiuitatem tuam, per baptismum & ieiunium tuum, libera nos Domine. Prior tentatus est Christus,* inquit Augustin. in Psal. 90.) *ne nos in tentatione vinceremur. Illi tentatio non erat necessaria. Tentatio Christi nostra doctrina est.*

Laicos, etiamsi Reges sint, non posse cum potestate summa rebus Ecclesiasticis præesse.

Hæresis eorum qui laicos, hoc est, Reges & Magistratus politicos summę rerum etiam in causis Ecclesiasticis præesse volunt, abundè confutata est à me in secundo libro huius operis, c. 2. & 3. Eadem præterea hæresis, Episcopi Roffensis, Thomæ Mori, Carthusianorũ & aliorum complurium testimoniis, ipsorum sanguine consignatis, condemnata est. Hi enim omnes, dum tyrannico Regis Henrici eius nominis octaui edicto in Anglia se opponũt, mortę ab illo propter iustitiam affecti sunt. Tertiò, eadem hæresis Mariæ Reginæ sanctissimis operibus & confessione publica ibi profligata est, vbi primùm oriri cœpit. Hæc enim mulier admirabili ope Dei contra totius Regni opes & potentiam, ad summum honoris fastigium euecta, recusauit appellari summũ Ecclesiæ Anglicanæ caput, idq; (vt ipsa dicebat) quia viro ipsius necessariò subiicienda erat, nec ratio ferre posset, vt summo capite, quicquã superius foret. Quartò eadem hæresis rerum ipsarum euentu diuinitus patefacta est, & omnibus opprobriis exposita. Nam Henricus Rex, postquàm illum honorem sibi sumpsit, in reprobum sensum est datus. Etenim Ecclesias Dei solius nomini consecratas euertit, & bona quæ diuinis vsibus inseruiebãt, lenonibus & meretricibus distribuit, vxorem secundam, viuente prima, bis accepit, legem tulit, eamq; consensu publico totius regni ratam haberi voluit, si quis matrimoniũ de præsenti contraxisset, ac priusquam id carnali copula consummasset, mulierem alteram in vxorẽ acceptã cognouisset; vt secunda hæc mulier eius vxor esset,

Qui autem in Anglia degẽtes, ab omni cum hæreticis communione tam in ſacramentis quàm in precibus abſtinent; præterquàm quòd infiniti ſunt, nec enumerari facilè à quoquam poſſunt, etiam tutum illis non eſt, vt hoc in loco detegantur, ne per eã occaſionem citiùs eos ad pœnam rapi cõtingat. Cæterùm quia etiam feminæ repertæ ſunt, quæ fidem intrepide vſque ad vincula & mortem confiterentur, nec illas oportet prætermittere.

Mariæ ſereniſſimæ Scotorum Reginæ conſtantia in fide Catholica tuenda.

1948. Primam in hoc genere laudem Maria, per Dei gratiam, ſereniſſima Scotorum Regina promeretur, quæ ob Catholicæ fidei ſtudium & amorem, à ſubditis ſuis hæreticis primùm odio habita, deinde in carcerem iniquiſſimè coniecta eſt. Cumq́; ex illa cuſtodia vnius adoleſcentis opera, non ſine quodam miraculo educta eſſet; iterum à ſubditis ſuis bello petita, & in Angliam fugere coacta, ibi hæreticam immanitatem denuò ſubiuit, nõ hoſpes apud hoſpitem tuta, licet priuſquàm in Angliam ingreſſa eſſet, fides ei multis verbis & munuſculis de ſecuro ingreſſu data fuiſſet. Porrò dum in Anglia degit, hæc ei condicio delata dicitur, vt ſi hæreſim, quæ iam in Anglia regnat, ſeſe confirmaturam ſponderet, proxima regni hæres in comitiis publicis declararetur. Illa verò Catholicam fidem ſibi antiquiorem eſſe regno ſuo reſpondit, verè fortis mulier, & digna quæ à ſubditis hæreticis tot modis oppreſſa, Catholicis demum populis pręſit. Quamquã ſanè maius quiddam mihi eſſe videtur, pro fide Catholica pati, quàm in fide Catholica regnare.

1949. Nobilis vidua, Domina Iana Dormera, auia illuſtriſſimæ Duciſſæ de Feria, cùm patriam ſuam hæreſi occupatã videret, exilium ſponte ſubiens, per hos duodecim annos ita Louanij egit, vt non ſolùm ſeipſam à ſchiſmate omni contineret, ſed etiam pes claudo, oculus cæco, baculus infirmo facta ſit, verè mater pupillorum, & viduarum patrona.

1950. Domina VVhartona,
1951. Domina VValgrauia,
1952. Domina Carevv,
1953. Domina Mettama,
1954. Domina Broka,

} Virorum inſignium equeſtris ordinis vxores, in vincula ob fidei confeſſionem coniectæ.

1955. VVilkinſona,
1956. Malena Hetha,
1957. Fremanna,
1958. Ioanna Stubs,
1959. VVilliamſona,
1960. Ioanna Storea,
1961. Dorothea Harriſia, Margaretæ Mori filiæ quondam ancilla, nunc Ioannis Harriſij vxor, quæ & ipſa Moro tunc morti adiudicato obuiam occurrens cũ domina, vltimum ab ipſo oſculum in hac vita tulit: cuius truncatum capite corpus paulo pòſt dominæ famulata & linteo inuoluit, & ſepulchro vnà cum Margareta Clementis officioſè impoſuit.

} Graues matronæ ob fidem aliquando aut vinctę, aut exules.

1962. Virgo quædam nomine Sandra, Ioannis Cublei ciuis Herefordiæ filia, cùm annorum ferè quindecim eſſet, in carcerem à Scoreo Pſeudoëpiſcopo coniecta, in fide permanſit vſque ad mortem, cuius cauſam ex carceris fœtore hauſiſſe creditur.

} Illuſtrium feminarum conſtantia in fide Catholica tuenda.

Nec tan-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni. Pontifices Romani. — Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

per vniuersum regnum cessaret, donec Rex Apostolos suos cum noua potestate ad prædicandum mitteret. Hanc hæresim Sampson & Morisonus præcipue rutati sunt. Sampsonem verò egregiè confutauit Cardinalis Polus in lib. de vnitate Ecclesiæ.

esset, non autem prima: Principes totius Reipub. virosinius tè occidit, vt Ducem Buckingamiæ, Marchionem Exoniæ, Comitissam Sarisburię Cardinalis Poli matrē, aliosque pęnè innumerabiles ex omni genere hominum atq; ordine. Postremò cùm videret mortem appropinquantem, vocatis ad se aliquot Episcopis, sacrilegium & defectionem suam à Sede Romana spontè agnouit, nec tamen aliàs emēdare se aut præterita peccata corrigere, in animum induxit, quàm si honore saluo id facere liceret, hoc est, ita vt neq; restitueret Ecclesijs res ablatas, neq; Pontifici Romano pœnitentiæ causa caput submittere cogeretur. Itaq; vel suo ipsius iudicio condemnatus e vita excessit. Secutus est virum omnibus infamiæ notis iniustum filius Henrici octaui Edouardus puer, qui decimum ętatis annum vix dum attingens, atq; ideo sub tutore adhuc agens, tamen summum Ecclesiæ caput paterno more dicebatur. Absurditatem rei notàrunt omnes, emēdauit nemo. Tādem successit puero femina Elisabetha, quæ licet in Ecclesia loqui non debebat, tamen summum Ecclesiæ caput ex more dicta est. Illa verò Mariæ Reginæ exemplo admonita, recusauit quidē capitis titulum, seq; supremam Ecclesiæ in omnibus causis etiā spiritalibus Gubernatricem dici, & iuratò affirmari voluit. Itaq; dū & inuidiā vocabuli declinat, & rem tamē ipsam retinet, se in eadē cum patre d[illegible]natione esse, demonstrat. Fallor aūt, nisi grauissimæ adhuc pœnæ illi Regno subeundæ restent ob hæc flagitia tot annis impunè cōmissa & perpetrata.

Idem Ferdinand.

221. *De Puritanis in Anglia.*

[b] Illi sunt in Anglia pars quædam & secta Caluinistarum, nisi quòd cæteris purio-

Tam loca orationis schismaticæ in veri Dei cultum conuerti possunt; quàm decens aliquis habitus ab ys retinendus est, qui diuina dispensant.

1561 Idem Pius 4.

[b] Quod ad locum orationis attinet, etiamsi Catholica religio (quod lōgè secus se habet) à veritate aberrare potuisset; tamen loca orationis ad verum veri Dei cultum rectè conuerti possent. Nam vt certum est, Apostolos post Christi religionem promulgatam, intrasse in Iudæorum Synagogas, idq; *in die Sabbatorum*, id est, in tempora quo Iudæi vacabant orationi, Actor. 13. sic D. Gregorius (li. 9. indict. 4. Epist. 71.) Mellitum Abbatem Augustino Anglorum Apostolo nūciate iubet, *Fana Idolorum destrui non debere. Ipsa* (inquit) *quæ in eis sunt, idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, altaria construantur, Reliquiæ ponantur: quia si Fana eadem bene constructa sunt, necesse est, vt à cultu dæmonum in obsequium veri Dei debeant accommodari.* Hæc ille. Porrò quod ad vestitum sacerdotalem aut ministrorum Christi attinet, Hieronymus in Genesim ex Hebræorum traditione refert, *Primogenitos, qui sub lege naturæ Deo sacrificabant, habuisse stolam sacerdotalem ei proposito destinatam.* De veste autem Aaronis & filiorū eius Sacerdotum, in lege Mosaica (Exod. 28. & 29.) certissimum ius à Deo constitutum est. Paulus etiam vult, omnia *ordine in Ecclesijs fieri*; 1. Cor. 14. & *tam viros nudo, quàm mulieres velato capite orare propter Angelos.* 1. Cor. 11. Licet enim habitus nec solus, nec præcipuè nos Deo commendet; tamen ratio naturalis (quam Apostolus in hoc genere disputationis vrgēt, 1. Cor. 11.) præclarè monet, vt quorum aut sexus, aut munus est aliud atq; aliud, ij alio atq; alio more vestiti incedant. Primū ob decorem Ecclesię, vt quemadmodum *stella differt à stella in claritate:* sic alius sit Episcopi, alius clerici, alius monachi, & alius laici habitus. Nam & solus Imperator purpuram gestat, & alius est Senatoris, alius militis habitus. nec minus ordinata debet esse Ecclesia Dei, quàm Respub. ciuilis: cùm ipsa Ecclesia in Canticis

Nec tantùm singuli homines, verùm etiam integræ familiæ domum ac patriam reliquerũt, vt Sedis Apostolicæ vnitatem non desererent.

1962 Quo in numero facilè primas tenet Shelleotū antiqua stirps & clara cognatio. Eius enim nominis & sanguinis fratres primùm tres, hoc est, quotquot supersunt; deinde alij tres patrueles in exilio voluntario agunt.

1963 Quos in ea virtutis laude comitatus vir optimus & præstantissimus Humfridus Sheltonus, vnà cum vxore, liberis, omniq́ue familia Cameraci agit.

1964 Georgius Tyrellus, cum duobus filijs Angliā reliquit, vt Ecclesię Dei adhæreret.

1965 Gulielmus Stapletonus, cum vxore, liberis & nepotibus ex Anglia exiuit, vt ex Ecclesia Romana & Catholica non exiret.

1966 Ioannes Harrisius, quondam à Secretis insigni martyri Thomæ Moro, cum vxore, liberis & familia eandem crucem sustulit, & insigni cū patientia portat.

1967 Ioannes Foulerus, qui hunc librum typis excudit, Harrisij filiā in vxorē duxit, qui & ipse cum liberis & familia Louanij agit, vir Græcè Latineq; doctus.

1968 Nec mihi fas est Elisabetham Gulielmi Sanderi patris mei olim vxorē, nunc viduam, charissimam matrē meam, hac eadem laude priuare, quæ præter me, quē Christo ab infantia dedicauit, duas filias sanctissimo D. Brigittæ monaste-
1969 rio tradidit, vbi ambæ laudabiliter degunt, quarum natu maior, Margareta, sub Catharina Palmera, sanctissima eius cōuentus Abbatissa, Priorissæ locū tenet.

Integræ familiæ Regnum Angliæ reliquerunt, vt Romano Pōtifici adhærescerent.

1970 Andreas VVagus, cum vxore & liberis Louanij degit.

1971 Storeorum familiæ dux, cum liberis & nepotibus, Louanij agunt.

1972 Ioannem Clementem artis Medicæ Doctorem Græcæ Latinæq́ue linguæ peritissimum, sed fide ac pietate multò insigniorem vltimo loco posui, non quin priorem meritus sit, verùm vt eò diutius in eius memoria posteris commendanda versaretur. Tanta enim huius viri atque vxoris eius constantia in fidei Catholicæ negotio semper fuit, vt bis ob eā causam è regno Angliæ sub Principibus Edouardo & Elisabetha exulauerit.

1973 Cui cùm Deus filium quidem vnicum *Thomam Clementem*, virum grauē & doctum, filias verò quatuor donasset; omnes tum Græcè Latineq́ue docuit, tū ex hæretica & schismatica Insula eduxit; duas verò ex filiabus Christo apud
1974 Louanium despondit, quarum altera *Dorothea* apud sanctam Claram sanctis-
1975 simè viuit; altera verò *Margareta* apud sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus iunior, Germanis Angla, ex earundem spontanea electione, insigni cum laude præest.

1976 Cùm verò *Elisabetha VVoodford* sanctissima virgo, & ipsa Angla, tum in eadem domo agat, tum omnium consiliorum Margaretæ particeps sit, nec ipsius nomen mihi licuit hoc in loco præterire.

Sed

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ succeßio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

puriores haberi volunt, adeò vt recusent, in ijs locis orare, baptizare, aut conuenire, quæ Catholico ritu consecrata vnquam fuerunt. Cuius factioni Dux alter quidam Sampson mille aureorũ annuis reditibus carere potius elegit, quàm vt (minister Ecclesiæ cuiusdam cùm esset) habitum presbyteri gestare, vel solo sacerdotali pileo indui, in animum induceret.

222. De Goodmanno, seu De mulierum gubernatione.

Idem Ferdinandus.

Idem Pius 4.

1563

c Christophorus Goodmanus, natione Anglus, religione Caluinistæ, fidem suã ex propria libidine metiens, eo quòd à B. memoriæ Maria Angliæ Regina aliquid eorum quæ merebatur, Geneuæ exulans, pateretur: cœpit docere (ac demum eam doctrinam in libello quodam Anglicè de fratrum suorum sententia edito promulgauit) *non licère mulieribus ad gubernacula Reipub. alicuius sedere.* Eãque hæresim tum scripturis, tum rationibus à natura petitis, quantum potuit, corroborauit. At postquam, Maria ad cælos migrante, mulier Lutherana, hoc est, Elisabetha regnauit: iam aliud cœpit esse Euangelium, aliaq; fides. Nec tantùm regnare mulier poterat, verũ etiam suprema Ecclesiæ Gubernatrix in omnibus causis etiam spiritualibus esse, & credi, sub pœna capitis & fortunarum omniũ debuit. Itaque Goodmannus iste viuit iam in Anglia

Doctores Catholici.

eum *ordinata castrorum acie conferatur.* Deinde vestitus ipse admonet hominem, ne quid eo indignũ publice faciat. Præterea decet, vt interno ministerio exterior incessus respondeat. Hinc velatæ sunt Sanctimoniales etiã olim, vt Optatus refert. Imò Dionysius Areopagita Ecclesiast. Hierarch. c. 6. meminit tonsuræ monachorum, & mutatæ vestis. Deniq; Basilius Magnus præclarè de hac re disputat in regulis fusius disculsis, c. 22.

Mulieres ad Regni alicuius gubernacula sedere posse.

c In lege Mosaica (Num. 27.) scriptum est: *Homo cùm mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius trãsibit hæreditas.* Cùm igitur nihil contra eam legem in Euãgelio decernatur, illa eadem lex (quæ inhonesta nõ esse ex eo probatur, quòd diuina aliquando fuit) poterit apud Christianos vel institui, vel instituta tolerari. Ex quo, si Regnum alicubi hæreditario iure ad proximos deferatur (vt apud Anglos fit) in Regno etiã rectè succedit mulier, vbi nullus est masculus propinquior. Quid quòd *Debora Prophetes, vxor Lapidoth iudicabat populũ Dei* post Ahod, Iudic. 4.) ascẽdebãtq; ad eam filij Israël in omne iudicium? Regũ etiam tempore *Athalia præfuit annis ferè septem,* 4. Reg. 11. Et post captiuitatem Babylonicam, *Alexandra regnauit annis nouem,* vt Iosephus tradit, Antiquit. Iudaicar. lib. 13. c. 24. Iam verò post Christum *Pulcheria Augusta, defuncto fratre eius Theodosio Iuniore, accersito Martiano, in religione ac pudicitia conuersante, sene videlicet & idoneo viro, dicit ei: Quoniã Imperator mortuus est, & ego te elegi, tanquam bene placentẽ ex omni Senatu: da mihi verbũ, quod custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, & pronunciabo te Imperatorem. Quod illo, sacramento pollicente (accersito Patriarcha Anatolio pariter & Senatu) pronunciauit eum Imperatorem Romanorum.* Hæc habentur apud Paulum Diaconum à Landulpho auctum in fine lib. 14. *Hirene* etiam apud Græcos regnauit cum filio suo Cõstantino. Regnarunt quoq; apud Gallos feminæ, donec Salica lege id interdictũ esset. Neque verò femina potest minus apta imperio esse, quàm puer, quem tamen in omni gente, vbi Regnũ hæreditario iure ad posteros transit, regnare conspicimus. Viri enim prudentes, ex malis minimum eligendũ esse, non ignorantes, minus malè esse iudicârunt, vt Republica per successionem gubernata, puero interdum aut mulieri subsint, quàm vt re ad electionem relata, perpetuæ factiones foueantur & disseminentur.

1577 Sed vt redeam ad Clementem meum, is habuit vxorem *Margaretam* nomine, Græce Latineque scientem, nec artis etiam Medicæ ignaram, in omni
1578 autem virtutis genere multò peritiorem: quę quondam apud Thomam Morum vna cum reliquis ipsius liberis tanquam & ipsa charissima filia, educata fuerat ad martyrium properanti cum osculo & amplexu in via occurrerat. in qua sane familia hæc Ioannis Clementis vxor insignem animi fortitudinem pietatemque didicerat, eandemque vsque ad mortem, quam Mechliniæ nuper obijt, integerrime conseruauit. Cui vir eius illud monumentum posuit, quod in tantæ matronæ memoriam hoc in libro extare volui:

Clementis coniunx hoc Margareta sepulchro
Dormit, qua nulli charior vlla fuit.
Hæc mihi plus quàm quadraginta & quatuor annos
Iuncta fuit, raræ norma pudicitiæ.
Gnatos & gnatas docuit Græcè atque Latinè,
Sed magis instituit, iussa tenere Dei.
Ex ijs pars nupsit Christo pars altera mundo:
Vtraque sed viuit, dispare sorte, Deo.
Posthabuit Christi fidei patriamque, domúmque,
Ausa peregrino credere membra solo.
Margareta vale, mi dilectissima coniunx,
Moribus eximijs, & pietate pari.
Vos rursum, pater, & fili, gnatæque valete,
Et pro me assiduas fundite, quæso, preces.

Testes isti, quos ad primatum Pontificis Romani confirmandum iã protuli, non sunt de plebeia fece sellulariorum, non milites, non scholastici auditoriales, non nautæ, tabernarij, cetarij, coqui, lanij, non adolescentes ex Monachis dissoluti. Quidam istorum Episcopi sunt, veritatis acerrimi defensores: reliqui verò Decani Ecclesiarum, Archidiaconi, Canonici, Presbyteri, collegijs præfecti, Theologi, Iurisconsulti, Medici, ludimagistri, denique omnes docti viri & graues, qui non tam verbis nudis loquuntur quàm factis & rebus ipsis clamant: Sic à maioribus accepimus, sic prædicatum audiuimus, sic credimus, pro hac Petri cathedra, pro huius Pôtificatus primatu, alij vincti sumus, alij vinctis compatimur, alij bonorum nostrorum rapinam cum gaudio suscepimus, alij animas in charitate perfecta posuimus, cognoscentes, nos habere meliorem & manentem in cælo substantiam.

De mi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

glia sub mulieris imperio, & ministrum Ecclesiæ cuiusdam agit, studiosus sectæ Puritanorum, vt aiunt.

223. *De Samosatenicis.*

[a] Samosatenici negant, apud Ioannem hanc vocem, ὁ λόγος, secundam personam Trinitatis significare.

224. *De Sepulchralibus.*

[a] Negant Christum in anima descẽdisse ad inferos, seu ad limbum Patrũ, sed tantùm corpore in sepulchro quieuisse. Vnde inferos interpretantur sepulchrum. Imò Beza (in c. 2. Actor.) dicit, *somnia esse, quæcunque apud Patres de limbo Patrum habentur.*

Idem 1561 Pius 4.

225. *De Infernalibus.*

[a] Aiunt, Christum descendisse vsque ad locum damnatorum, & ibi æternos cruciatus in anima perpessum esse: id quod senserunt Caluinus, Nicolaus Gallus, & Iacob. Smidelin.

226. *De Adiaphoristis.*

[a] Dicunt, Cærimonias essẽ res indifferentes, quas siue serues, siue violes, nihil te peccare.

227. *De*

Doctores Catholici.

Verbum (de quo agitur Ioan. 1.) esse secundam Trinitatis personam.

[a] Quid potest esse *Verbum illud, quod erat in principio apud Deum,* quinimo *quod erat Deus, per quẽ omnia facta sunt, & sine quo factũ est nihil,* nisi talis quędam seu ratio, seu mens, seu oratio æterna & viua, quæ nec poterat esse creata, cùm fuerit *in principio & fecerit omnia* nec prima Trinitatis persona, cùm ad alium velut ſe priorem referatur, cuius verbum vel ratio sit, & apud quem erat: nec tertia Trinitatis persona esse queat, cùm procedat secũdùm intelligentiam Dei Patris instar verbi & rationis, non autem instar volũtatis atq; amoris, vt Spiritus sanctus? præsertim cùm hoc *Verbũ caro factum sit, & habitauerit in nobis.* constet autem, non Patrẽ, aut Spiritũ Sanctum, sed secundam Trinitatis personam ex Virgine carnem assumpsisse.

Animam Christi descendisse ad inferos.

[a] In Symbolo Apostolorum profitemur, Christum nõ modò sepultum esse, verùm etiam *descendisse ad inferos.* Iam cùm Beza ... dicant, idẽ esse in Symbolo inferos & sepulchrum: nõ potest fieri, vt isti melius intellexerint mentem Apostolorũ qui Symbolum condiderunt, quàm ipsi eorundẽ Apostolorum discipuli: ex quibus Ignatius (in Epistol. ad Trallianos, quæ est 2. *Christus* inquit) *descendit ad inferos solus, ascendit vero cum multitudine, & quadraginta dies conuersatus cum Apostolis, assumptus est ad Patrem.* Nec in fidei tantum Symbolo semper creditum est apud Athanasium, in Symbolo Ariminensi, & Epiphan. in hær. 6... Christum in anima descendisse ad inferos: verum etiam id in 2. ca. Actorum expresse conscriptum esse, Augustinus asserit in Epistola 57. & in Epist. 99. adeo vt concludat in hæc verba: *Quis nisi infidelis negauerit, fuisse apud inferos Christum? &* per inferos non sepulchrũ intelligit, sed *Abrahæ sinũ,* vt in eo loco aperte declarat.

Christum cruciatus infernales non esse passum.

Christus (Coloss. 1.) *pacificauit per sanguinem crucis suæ, siue quæ in terris, siue quæ in cælis, recõciliãs nos in corpore carnis eius per mortem.* §. Nihil igitur pœnarũ ob reconciliationem hominum remansit subeundũ post mortem. Nam in cruce Christus dixit, *Cõsummatum est:* significans, dolores finitos esse, quos redemptionis nostræ causa perferendos assumpserat. Alioqui ea reconciliatio fieret non *in corpore carnis Christi,* sed in anima separata iam à corpore, quod inauditũ est in Ecclesia Dei vsq; ad hunc diẽ. Deinde cum Christus (Luc. 23.) Latroni dixerit in cruce pendens, *Hodie mecũ eris in Paradiso* (qui certe locus est nõ doloris, sed voluptatis & gaudij:) quomodo isti dicũt, Christũ eo die post expirationẽ suã ęternos etiã cruciatus perpessum esse? Hæc Prædicãtium Paradisus est?

Licet Cærimonia sit res indifferens, tamen obedire ei qui Cærimoniã legitime seruari iubet, nõ est res indifferens. 1. Reg. 15. *Melior est obedientia, quam victimæ, quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare: & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* §. Cum igitur is qui

De misero exitu Archidiaconi Oxoniensis, qui primatum Romani Pontificis in concione læserat.

Fuit VVritus quidam, vtriusque Iuris Doctor, & Oxoniensis Archidiaconus, qui fidem Catholicam frigidè amplexus, cùm nollet post statum Catholicæ religionis in Anglia mutatum, dignitate sua carere; dum quodam die apud Presbyteros suæ olim iurisdictioni subiectos concionem haberet, incidit in ea D. Pauli verba, quibus ait, *Christum in ædificationem Ecclesiæ, dedisse quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores.* Quibus recitatis, de suo (vt tempori nimirum seruiret) intulit, dicens: *De papa hic
1979 verbum nullum auditis.* Quod cum in extrema cócione prolocutus esset, mox graui morbo correptus, atque adeò quasi mutus effectus, & à suggestu, non ad prandium, vt consueuerat, sed ad lectum delatus, octauo pòst die è vita excessit: incertumque est, an toto hoc tempore pœnitentiam de impia voce egerit, nec ne. Tales sunt eorum exitus, qui vt seculo adulentur, Dei Ecclesiam deserunt.

Franciscus Forerius Vlyssiponensis ad c. 59. Isaiæ, in illa Domini verba, *Hoc fœdus meum cum eis: Hoc* inquit Forerius in persona Domini apud Prophetam loquentis *est fœdus meum, quod ego cum eis ferio, id est, istæ sunt promissiones fœderis, nempe vt non auferas spiritum suum, & mentē suam à Tsione, id est, ab Ecclesia, non quæ initio fuit tantum, sed quæ in futurum erit; neque ab ore ipsius, à Pastoribus videlicet, & Rectoribus eius, qui tum erant, & successoribus ipsorum in sempiternū. Hoc summopere necessarium erat, alioqui parum profuisset redemptio. Oportuit itaque vnam esse Ecclesiam, in qua perpetuò Spiritus Domini resideret, quæ deesset in rebus ad salutem necessarijs nequaquam posset. Nam licet ipsi ministri malè viuant, simul tamen iuncti, & quatenus Ecclesiam vnam constituunt, sensu Domini non destituuntur. Hoc est Dei fœdus, hæ promissiones, quas Lutherani infringere non
1980 poterunt. Nam Ecclesia Romana est, quæ à tempore Apostolorum perpetua Pontificum serie spiritum hunc Domini habuit: licet aliqui ex eis perditè viuerent. In qua etiam semper idem fuit sensus, eadem fides, eadem semper fuerunt Dei verba. Hoc est ipsum fœdus. quod si quis neget, fœdus Dei abnegat & infringit, & venisse Deum negat. Nempe enim si venisset, & abijsset, & sic rem non disposuisset, aduentus eius parum admodum nobis vtilitatis attulisset, dum quisque sensum suum pro sensu Christi afferret & tot essent sententiæ quot capita, vt nunc in quibusdam prouincijs magno cum animi dolore, magno etiam totius Reipub. Christianæ malo, experimur. Ad Tsion autem referenda sunt verba hæc, & promissiones istæ. de qua præcedenti versu. Quòd si ad redemptorem referre velis, idem sensus est. Semen enim Christi sunt Apostoli ipsius, & semen seminis eius sunt successores eorum in Ecclesia Catholica & Apostolica: & ob hanc promissionem sancti Patres aduersus hæreticos decertantes, perpetuam
1981 in Ecclesia Romana seriem Pontificum narrant, qui semper eundem sensum habuere: quod in Ecclesijs suis hæretici ostendere non valent: siquidem negare non possunt, aliud se, aliud Patres suos credidisse: neque Pontifices, qui ante quinquaginta annos Ecclesias Germaniæ gubernarunt, spiritum illum habuerunt quē nunc plures ipsorum habent, qui multò alia sentiunt nunc ab illis. At Patres istorum fidem eandem tenuerunt, quam Apostoli, & successores eorum tempore, vt ex serie Pontificum, & fidei, & Conciliorum patet. Ergo non sunt Ecclesia Christi, quæ eundem spiritum, & eadem verba semper habuit. Ita pugnabant cum hæreticis Patres: ita & nobis nunc agendum est, vt id credamus, quod semper, quod vbique, quod omnes, & à nouitatibus in fide caueamus, vt fœderis Christi participes simus.*

Franciscus Horantius in locis Catholicis lib. 6. de primatu Romanæ Sedis copiosè disputans, tandem c. 13. ait: *Cum scire te non dissimules, Caluine, supremum honorem, Ecclesiasticumq́;
1982 principatum vbique Romanæ Sedi veteres detulisse, ac religiosissimè, summaq; cum reuerentia de ea fuisse locutos, vt quæ diui Petri hæres esset; solitu diuerticulis vsus, ad imperium seculare, ad doctrinæ præstantiam, prudentiam, peritiam, & multarum rerum vsum (quæ omnia multum splendoris, non totum, illi Sedi addidisse, neque volumus, neque possumus negare) non ad Christi institutionem, non ad Euangelij ver-
1983 bum (Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam) vt faciunt semper veteres, confugis, cum etiam optimè noueris, pios & sanctos Episcopos, sedibus suis pulsos, Romam se, vt eius in asylum, aut portum quendam, sæpe recepisse, quærentes aut absolui, aut ligari ab eo qui præ omnibus Sacerdotibus vtriusque rei potestatem in diuo Petro accepisset. Quid tu ad hæc? Sæpe quidem factum, non negas; eam tamen rem nullius iurisdictionis in Pontifice Romano signum extitisse, sed quod hæc Ecclesia non ita dubijs illis temporibus tu-
1984 multuata fuerit, vt reliquæ Orientales, Græca, & Africana. Fuit hoc aliquid, Caluine, sed in eo non sunt omnia quæ ad auctoritatem illius Sedis pertinebant, quam vno ore Apostolicam, & omnium Ecclesiarum magistram & parentem vniuersi, et qui Romam confugiebant, imò qui longissimè aberant, apertissimè nominabant. Vnde itaque habuit Ecclesia hæc, nullis opinionum dissensionibus tumultuari; inde etiam habet
1985 authoritatem & iurisdictionem, tumultuantes cæteras in fide, religione, atque officio retinendi, nempe à Christo Domino, & à Petri primatu.*

Cunerus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

227. De Michaële Seruetto.

Seruettus natione Hispanus, religione ab initio Zuinglianus, vtpotè Farelli & Caluini collega, cùm in Africam trajciens Alcoranum didicisset, doctrinam Ecclesiæ, in Mahometismũ transformans, *dicebat, Deum esse vnicam personam, Christum vero negabat duas habere naturas.* Quem Caluinus igni tradendum curauit.

228. De Trinitariis.

Extiterunt in Polonia, qui docerent, esse quidem Patrem, esse Filium, esse Spiritum sanctum: *nec tamen debere dici tres personas*, quia sic non loqueretur Scriptura: *multoq́; minus debere dici, Deum esse trinum & vnum, aut vnum in tribus personis.* Sic ab initio locuti sunt. Pòst autem facti audaciores, Athanasij Symbolum vocârunt Symbolum Satanasij: ac Lutherum quidem aiebant tectum Papatus, Zuinglium autem parietes, se verò fundamentum ipsum diruere. Felix certe domus Ecclesiæ Catholicæ, cuius fundamentum est sanctissima Trinitas, parietes corpus Christi præsens in Eucharistia, tectum Papa Vicarius Iesu Christi. Bene fundata est ista domus supra firmam petram.

1566 | Idem Pius 4. | Idem Ferdinan.

Hæreses Protestantium & Zuinglianorum de Ecclesia.

Ab initio docuerunt, Ecclesiam esse inuisibilem, eo quòd Deus solus nosset qui essent ipsius. Post autem cùm

Doctores Catholici.

qui prudens ac sciens violat cærimonias, non acquiescat, nec obediat mandato superiorum suorũ (sicuti nec Saul obediuit mandato Samuelis:) tum ob istum contemptum & superbiam grauiter peccat, tum offendit infirmos. Rom. 14. *Quæ pacis sunt sectemur, & quæ ædificationis sunt, in inuicē custodiamus. Malum est homini qui per offendiculum manducat.* Manducare pomum, aut nõ mãducare, quis dubitet rem ex se indifferentem esse? Et tamen quia primi parentes comederunt ex vetito pomo, & illi, & omnis eorum posteritas mortem æternam subit, nisi per Christum ab ea liberetur.

In Deo tres personas, in Christo duas esse naturas.

Christus, qui iussit Apostolos *baptizare omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, Mat. 28. eo ipso docuit, aliũ esse Patrem, aliũ verò Filiũ, & aliũ deniq; Spiritum sanctum. Dixi aliũ, nõ aliud. Et ideo dictum est, vt baptizarent in trium quidem, non tamen nominibus, sed nomine, quia trium personarũ nomẽ, id est, potestas & authoritas vna est. *Ego* (inquit, Ioan. 14.) *rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis*: Pater igitur vnus est, Filius alter, (& is ex duabus naturis constans, vna hominis qua rogat Patrem, vtpote secundùm quam inferior est Patre (Ioan. 14.) altera Dei, secundum quam dixit, Ioan. 14.) *Ego mittã vobis Paracletũ, qui à Patre procedit*: tertius est Spiritus, qui à Patre filioq́; mittitur.

Tres personas rectè dici. Deumq́; esse trinũ & vnũ.

Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) *tres ait esse, qui testimonium dant in cælo, Patrem, Verbum & Spiritũ sanctum, & hos tres vnum esse.* Habemus igitur *Patrem, Verbum, ac Spiritum sanctum, & esse tres & esse vnũ.* Quem vnum? Vtique vnum Deum, quia *Deus vnus est*, Deuter. 6. Rom. 3. Quos verò tres? Nõ certè tres Deos. Quia *vnus Deus*, Ephes. 4. Oportuit igitur nomẽ aliquod excogitare, quo audito, mẽs ita quiesceret, vt saltem ab omni errore & adinuẽtione priuata liberaretur. Itaq; apud Græcos receptũ est, vt Pater, Filius, & Spiritus sanctus dicerentur *tres hypostases*; apud Latinos verò *tres Personæ*. quod vocabulũ etsi tã ineffabili mysterio plene exprimẽdo non satisfaciat; quia tamẽ in eo sensu, qui verissime prædicatur & creditur, iamdiu receptum & vsurpatum est, nihil melius aut significantius dici potest, quam vnum esse Deum, ac tres Personas, vel (quod eõdẽ recidit) Deum esse trinum & vnum. Dum enim constet de re significata, parum refert de verborum forma & modo.

Ecclesiam semper nõ modò esse visibilem, sed etiã illustrẽ & conspicuã, nec obscurari aut latêre vnquã posse.

Si Ecclesia visibilis non esset, quomodo posset peccator aut *denũciari Ecclesiæ*, vt Christus Matt. 18.

Cunctus Petri, Episcopus Levvardiensis, cum veram Christi Ecclesiá per quatuordecim pro-
prietates a qualibet falsa religione dignosci ostendisset, demum eas proprietates in Ecclesia
Romana inueniri sub finem libelli demonstraturus, in hunc modum scribit. Cum Ecclesiam
quærenti inexplicabilis occurrat silua conuentuum, vt quæ vera sit Christi Ecclesia difficile sit
imprudentibus agnoscere: oculos paulisper ad maximam & antiquissimam illam, & omnibus
1986 (vt ait Irenæus) cognitam Romanam Ecclesiam, conuertamus, eamq; cum alijs in his pruden-
ter conferamus. Romanam autem dico, non tantùm quæ Romæ est, sed etiam quæ quaquauer-
sus in mundum diffusa, Christi fidem in communione cum Romano Pontifice profitetur. In
hac enim eas quas nunc prosecuti sumus, Ecclesiæ proprietates ad oculum sane videre licet. vt
nemo prudens de eius authoritate meritò dubitet. Hæc enim vnum Pastorem a Christo sibi
1987 cum certo Episcoporum, Presbyterorum, & ministrorum ordine, per modum Regni velut acies
ordinata se habens, visibile Deo offert sacrificium, mundam videlicet corporis & sanguinis
1988 Christi hostiam: bonos complectitur & malos: semper iam olim a temporibus Apostolorú, & in
toto orbe viguit, sic vt nulla gens vnquam sub Sole ad Christum conuersa fuerit, quæ non huic
(velut arbori & viti, ramus & palmes) inserta fuerit, cathedram Petri agnoscit, & perpetua suc-
cessione primæ Apostolicæ arbori connectitur: & in omni quæstione quæ de fide & religione
1989 exorta est, semper in sua sententia, non partis, sed corporis rationem obtinuit, sibi nunquam in
fidei professione deformis, cuius desertione hæreses inter se pugnantes exortæ sunt, miraculis
infinitis clara est, neque aliquid in eius doctrina ostendi potest, quod aut cú aperta ratione, aut
Scriptura sacra pugnet. Quamuis apud sapientes etiam certú sit, nullam quantumuis obscurá
Scripturam rationemve illi refragari: vt vir prudens & salutis suæ studiosus, tot in mundo sectas
considerans, non dubitet, se huius gremio tuto committere, & in eius societate tranquillè ac
quiescat. Id quod paulò altius repetito principio sic declarat: Primùm (inquit) nemini dubium
esse potest, quin societas hominum, qui Hierosolymis fuerunt cum Apostolis, in quorú medio
fuit Petrus, fuerit vera Christi Ecclesia. Huic societati vna die apposita fuit tria millia, & paulo
pòst factus est numerus virorú quinque milliú. Deinde ad prædicationé Apostolorú gentes etiá
sunt conuersæ, quas omnes in vnú corpus & ouile Apostoli congregabát. Petrus tandem venit
1990 Romá, aut si hoc negabitur, saltem Paulus eó venit: (Actor. 28.) vt vel hac ratione Christi Ec-
clesia potuerit Romana etiá appellari: vt pote cuius populi fides annunciabatur in vniuerso mú-
do, Rom. 1. Res enim tota solet à parte notabiliore denominari. Quoniá verò multi hæretici (vt
à Christo & Apostolis prædictum erat) ex Ecclesia erant exituri: necesse est, eos Catholicá Ec-
1991 clesiá esse, penes quos corpus prædictę societatis remansit. A quibus alij vt Simoniani, & Nico
laitæ sese tanquam partes abruperunt. Petrus verò Simoné Magum & cæteros schismaticos
1992 damnauit. Ecclesia igitur Christi fuit illa societas hominum quæ remansit cum Petro, in qua
erant Romani. Apostolis vero iam mortuis, Ecclesia Christi cum successoribus Petri perstabat,
exeuntibus ab eadem societate Valentino, Marcione, Montano, Manichæo, & Donato cum
interim varij Pontifices Romani vsque ad Meltiadem continua serie præessent, martyrioque
pęne omnes coronarentur. Quorum fidem & authoritatem Irenęus, Tertullianus, Cyprianus,
Eusebius, alijq; grauissimi authores & Concilia eximie laudant. Post Cóstantinum vero, ab ea-
dé Romana societate defecit Arrius, Macedonius, Nestorius, Eutyches, Iouinianus, Vigilantius,
Heluidius, Petrus Antiochenus, aliaq; eiusmodi monstra, quibus omnibus restiterút Pontifices
1993 Romani à Siluestro vsque ad Gregoriú Magnum, quo annorum spatio Concilia & sancti Pa
tres vbiq; primas Pontificibus Romanis in Ecclesia Dei tribuerút. Nec quisquá in mundo Ca-
tholicus fuit, qui non & cum antecessoribus Gregorij, & cum ipso Gregorio Romano commu-
nicaret. A Gregorij autem & successorum eius communione recesserunt Mahometani, Icono-
clastæ, Berengariani, Petrus Abaylardus, VValdenses, VViclefitæ, Husitę, ac demú Lutherani,
& Caluinistę. cum interim generalia Cócilia, grauissimiq; Patres, Isidorus, Beda, Haymo, Ber
1994 nardus & prouinciæ Christianæ Pontificum Romanorum fidem sequerentur. Nam & Græci
1995 per hæc temporú spatia recóciliati sunt Ecclesiæ Romanæ, & Romani Pótifices fidé Christi in
multas gentes propagarút, Angliá, Germaniá, Noruegia, Bohemia, Poloniam, Prussiam. Quòd
igitur ante hanc Lutheri commotioné, inter tot exorientia schismata, vera Christi Ecclesia ab
ipsis Apostolis cótinua serie, perpetuaq; corporis ad corpus successione remáserit apud eos qui
cohęrerent Sedi Apostolicę, manifestú fecimus. Quæritur nunc ergo, quá Lutherus aliá Eccle-
siá inuenerit, postquá hęc ab ipso est oppugnata? Neque enim cum ipse Romanę Ecclesię per
baptismum insereretur, & per professionem, excellentioris vitę generi se Deo consecraret, Ec
clesia Christi extincta iam erat. Extabant quidem adhuc reliquię VValdensium, Hussitarum,
alteriusque generis hęreticorum, sed nullam horum colluuiem tanti fecit, aut eiusmodi

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*	*Doctores Catholici.*

Anni | Pontifices Romani | Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

cùm viderent, nec eam hæresim probabilẽ esse in se, nec dubitarent asserere, suã synagogam, quæ ab omnibus videbatur, esse Dei Ecclesiam: eò delapsi sunt, vt dicerent, Ecclesiam quidẽ esse in se visibilem, aliquando tamen ita obscurari, vt penitus perijsse videatur.

Hære-

iubet) aut is pro *Ethnico haberi, qui nõ audiret Ecclesiã?* Aut quomodo futurã esset *Domus Dei colũna & firmamentũ veritatis* (1. Tim. 3.) *si omnino infirmi & imperiti ne carent, vbi esset?* Aut quomodo *ad montem Domini ascendere possent, vt ibi discerẽt vias Domini?* vt apud Isaiam legimus c. 2. Certè Christi Ecclesia nunquã caret Pastoribus & Doctoribus (Ephes. 4.) nec etiã qui succedentes Apostolis *doceant & baptizent oẽs gentes, quibuscum Christus est omnibus diebus vsque ad finẽ seculi.* Matth. 28. Illi autem Doctores appellãtur a Christo *lux mũdi* (Matth. 5.) & *lucerna, non sub modio, sed super candelabrum posita* id est, præcipuis quibusq; Ecclesijs præpositi, seu in sublimi Ecclesiæ loco constituti) *quæ lucet omnibus qui in domo sunt, atque etiã vt ingredientes lumen videant;* Lucæ 8. *In omnem terrã exiuit sonus* annũciantiũ Christi Euangeliũ, *& in fines orbis terræ verba eorũ.* Psal. 18. Rom. 10. *Qui autẽ docti fuerint,* (Daniel. 12.) *fulgebũt quasi splendor firmamẽti, &*

Marcus … imp. *qui ad iustitiã erudiũt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* De ijsdẽ Isaias scribit c. 62. *Super muros tuos, Ierusalẽ, cõstitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuũ non tacebunt. Nunquid nõ sapientia clamitat* (Prouerb. 8.) *In summis excelsisq; verticibus, supra viam, in medijs semitis stans, extra portas ciuitatis, in ipsis foribus loquitur, dicẽs: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.* Et Prouerb. 9. *Sapientia misit ancillas suas, vt vocarẽt ad arcẽ & ad mœnia ciuitatis. Timebunt* (inquit Isaias c. 60.) *qui ab Occidente, nomen Domini, & qui ab ortu solis, gloriam eius. Hoc fœdus meum cũ eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te* (alloquitur Christum, seu Sionem, id est,

1564 idem Pius 4. Christi Ecclesiam) *& verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodò & vsq; in sempiternũ.* Quid potuit planius dici? Nunquàm defuerũt aut deerũt prædicatores in Ecclesia, qui spiritũ Christi habeãt, & veritatem annuncient. Ij sunt *lux mundi,* sunt *lucerna in candelabro posita, quæ lucet omnibus qui vel in domo sunt, vel ingredi cupiunt, tota die & nocte non tacent, clamitant in locis notissimis, in ciuitatibus florentissimis, in capite viarum, in multis gentibus simul, qui etiam baptizant, atque illi mysteria Christi dispensant.* 1. Cor. 4. Nunquam igitur ad vllum temporis momentũ tales Pastores aut deesse, aut obscuri esse potuerunt, adeò vt Christus appellet eos *ciuitatem quæ non potest abscondi:* non potest, inquam, abscondi. Quod autem hæretici afferunt de Elia, velut in diebus eius Ecclesia latuerit: nec Elias egit de tota militante Ecclesia (quæ nunquam latẽre tota potest) sed de illa tantum egit, quæ fuit in Samaria, cum interim Ecclesia in Ierusalem & Iudæa minime latuerit, sed iam tunc florentissima esset: nec etiam egit de gloriosa Christi Ecclesia, sed de sola Iudæorum Synagoga, quæ vmbra tantùm fuit præ luce immẽsa Ecclesiæ Christi. Vnde (Isaiæ 6[illegible]) *vocabunt te ciuitatem Domini, Sion sancti Israël. Pro eo quòd fuisti derelicta & odio habita* (sub lege, & ante aduentum Christi) *& non erat qui per te transiret, ponã te* (post Christi aduentum) *in superbiam* (id est, in gloriam & magnificentiam) *seculorum, & gaudium in generationem & generationem.* Et antè, *Portæ tuæ aperientur iugiter die ac nocte, non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur.* Cùm autem ista lux, & claritas, & magnificentia, & clamor, & notitia Ecclesiæ neq; dæmones, neq; tyrannos, neq; hæreticos lateat, (iam omnes isti persequuntur veram Dei Ecclesiam, & eandem propugnant, *exaginta viri fortes, & mille clypei pendentes ex ea,* hoc est, Doctores plurimi & Pastores; Cant. 3. & 4. profectò qui Ecclesiam Christi latuisse aliquando asserit, tum Scripturis manifestissimis

tum ſe credidit, vt ad illam, tanquam vere Christi Eccleſiam, ipſe ſe transferret, ſed illos potius ad ſe tranſire vellet. Cum neque ipſe omnia ab illis prodita, neque illi quæ ab ipſo proficiſcebãtur, omnia comprobarent: ſed vt illi ſeparatim ſua, ita hic ſeorſum propria propoſuit, atque ita nouam confuſionem, velut alteram in Occidente Babylonem condens, ipſo nouitatis nomine ſuos ſectatores, & omnes qui ex ipſo prodierunt, Eccleſiæ honore ac priuilegijs ſpoliauit.

Paulus Manutius Aldi filius in Præfatione ad librum Cardinalis Poli de Concilio. *Optimè*
1996 *conſuluit Eccleſiæ ſuæ Deus, atque humano generi vniuerſo, cum in tanta rerum omnium perturbatione &*
extremi iam periculi metu, Vicarium te ſuum, Pie quarte, inter homines conſtituit, vt omnibus malis prudentia tua mederetur, noſq; è ſummis difficultatibus, vel impendenti potius exitio ereptos, ad ſummam felicitatem, & optatam antea magis, quàm ſperatam felicitatem traduceres.

Vitellotius Cardinalis in Præfatione ad opera Ioannis de Turre-cremata, ad Pium 4. *Hunc*
librum S. V. dedicandum curaui, cùm opus, in quo de Catholicæ Eccleſiæ poteſtate diſſeritur, nulli melius
1997 *conueniat, quam tibi, qui totius Eccleſiæ & omnium Chriſtianorum caput es, rector ac magiſter, vt Chriſti*
Vicarius, & Petri ſucceſſor.

Author libri *de officio pij & Chriſtianæ pacis verè amantis viri: Pleriſque ex ijs qui ſibi ab Euã-*
1998 *gelio nomen ſumpſerunt, eam partem quæ vetus Catholicorum & Romanæ Eccleſiæ nomen retinet, prorſus*
aſpernantur, qui quomodo à ſchiſmatis nota eximi poſſint, non video.

Iacobi Pamelij ſententia de primatu, deq; ordine & modo
eligendi Romanum Pontificem.

1999 Iacobus Pamelius in Annotation. in Epiſtolam Cypriani 55. *Experientia certè ipſa nos docet, hæreſes ſolere ex ſchiſmate, id eſt, ſeparatione voluntaria ab Eccleſia, atque adeò ab Eccleſiæ capite, Romano, inquam, Pontifice, initium ſumere.*

Idem in Epiſtolam Cypriani 52. *Sæpe variatus eſt mos eligendi Romani Pontificis. Primùm D. Petrus ſuos ſucceſſores deſignauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacletus & cæteri vſque ad ſecundũ ſchiſma inter Damaſum & Vrcifinum, cleri & populi ſuffragijs creati ſunt, & ab Epiſcopis, ſi qui fortè præſentes eſſent, vt ex hoc loco colligere eſt. Tum autem in electione Damaſi interponi cœpit Imperatorum auctoritas. Et primum quidem in ſchiſmate dumtaxat, ad ſedandos tumultus, vti à Valentiniano res compoſita eſt inter Damaſum & Vrcifinum, ab Honorio inter Bonifacium & Eulalium, & à Theoderico Rege inter Symmachum & Laurentium. Deinde etiam extra ſchiſma, ne fortè tumultus contingeret. Imo eo res paulatim deuenit, vt ſine illorum aſſenſu conſecrationem ſuſcipere non auderent. Durauit hic mos ad Imperat. Conſtantinum 3. qui ſanctitate Benedicti 2. permotus, permiſit liberam, vti antea, poteſtatem ſoli clero & populo Romano, eligendi & deſignandi Pontificis. Poſtea Adrianus Papa, conuocata ad hoc Synodo Lateran. Epiſcoporum 153. (quod antea nulli Imperatorum conceſſum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulſos Italia Longobardos) Carolo Magno conceſſit. Ille tamen iuri paulo pòſt filius eius renunciauit, vt patet 63. diſtinct. apud Grat. C. Ludouicus. Sic libera denuò fuit Romanis electio & conſecratio Papæ per multum temporis vſque ad Leonem 8. Qui cùm ab Othone primo vi & armis in Sede Apoſtolica collocatus eſſet, denuo à clero & plebe ad Imperatorem ius omne eligendi Pontificis tranſtulit. Hoc priuilegio vſi ſunt ſucceſſores Othonis, imo abuſi potius ad Henricum 4 vſque. Quare iuſtiſſimis de cauſis iterum reuocatum eſt id ius ad Romanos a Gregorio 7. etiam paulo ante Pontificatum, occaſione ſumpta à ſchiſmate illo inter Benedictum, Silueſtrum & Ioannem, ſub Henrico Imperatore 3. Nam Stephanus 9. Nicolaus 2. & Alexander 2. ſine aſſenſu Imperatoris creati ſunt. Quod cùm iterum ſurreptitiè per inſidias impetraſſet à Paſchali 2. Henricus 5. per ipſum Paſchalem denuò reuocatum eſt in Synodo Lateran. Poſtremo ad ſolos Cardinales ius eligendi Pontificis delatum eſt: quod quo tempore cœperit, non perinde conſtat. Nam etſi à Nicolao 2. tale quoddam ſtatutum promulgatum ſit; poſtea tamen adhuc aliquoties interceſſerunt populi & cleri Romani ſuffragia. Porrò conſtitutiones de electione in conclaui celebrãda, editæ ſunt in Concil. Lugdun. à Gregorio decimo.*

Doctiſſi-

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | Pontifices Romani. | Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Hæreticis non vna, sed duplex est Ecclesia.

ᵇ Præterea, duplicem Ecclesiam excogitârunt Pseudoëuangelici: vnam, quæ veram doctrinam profitetur, & Sacramentis rectè vtitur, quæ cerni quoque potest, in qua sunt multi verè pij, in qua sunt & quidam hypocritæ, sed exterius in doctrina & Sacramentorũ vsu consentientes: alteram verè piorum ac electorũ, quæ sit columna & firmamentum veritatis, qui cœtus (inquit Illyricus in lib. de sermo-

Doctores Catholici.

stissimis cõtradicit, tum *portas inferi præualuisse* cõtra Christi promissum affirmat, tum se illius obscuræ Synagogæ membrũ esse prodit, de qua Christus dixit (Mat. 24.) *Ecce in deserto est, ecce in penetralibus.* Hæc enim sunt obscura loca Sed quid consulit nobis Christus in ista tentatione? *Nolite* (inquit) *exire, nolite credere*, nolite in desertum exire: nolite ijs credere qui ostendũt Christum in penetralibus. Christus habitat *in domo Dei, quæ fundata est in vertice montium* (Isaiæ 2.) & *eleuatur supra omnes idololatrarũ* & hæreticorum *colles*. Ciuitas eius nõ potest abscõdi (Matth. 5.) quia ipse Agnus Dei *est lux mundi* (Ioan. 8.) & ille *prædicatus est gentibus, creditus est in mũdo, aßumptus est in gloria* (1. Tim. 3.) *& populi cõfitẽtur ei in æternum, & in sæculum sæculi.* Psal. 44.

Vnicam Christi Ecclesiam (in qua boni & mali fideles continentur) esse columnã & firmamentum veritatis.

ᵇ In Symbolo Nicæno: Confitemur *vnam, sanctã, Catholicam & Apostolicam Ecclesiã.* Quinimò Christus in Euangelio dixit: (Ioan. 10.) *Fiet vnũ ouile,* (seu grex vnus) & *vnus Pastor.* Præterea Salomõ ait Cantic. 6. *Vna est columba mea.* nec iniuriâ: cùm Ec-

Idem | Ferdinandus. Maximilianus 2.

1564 | Pius 4.

clesia sit *regnum*, quod profectò non nisi vnum est: sit *virgo, vni viro desponsata*, (1. Cor. 11.) sit *domus Dei, sub vno patrefamilias Iesu Christo agens*; 1. Tim. 3.) sit denique velut vnũ corpus, quod vni capiti Iesu Christo aptatur (1. Cor. 12. Ephes. 1.) Cùm igitur sit vna Ecclesia: quomodo iam dicitur esse duplex? Potest quidem vna eademq; Ecclesia duplicis esse conditionis, vt altera eius pars triumphet, altera militet, vt altera sit sana, & altera morbo affecta. Cæterùm istæ differentiæ non faciunt ipsam Ecclesiam duplicem, sed ostendunt, alia & alia membra eiusdem Ecclesiæ diuerso in statu ad tempus degere, donec malis paulatim à Christi corpore, instar noxiorum humorum, separatis atq; eiectis, soli boni recipiantur in vitam æternam. Sunt, fateor, *mali pisces*, verùm in eodẽ *reti* cũ bonis, Matth. 13. sunt *quinque fatuæ virgines, & quinque prudentes*, verùm neq; illæ seorsum, neq; istæ cõstituunt regnum cælorum seu Ecclesiam, sed *omnes decem simul.* Ita enim Dominus Matth 25. dixit: *Simile est Regnum cælorum decem virginibus, quarum quinque erant fatuæ, & quinque prudentes* Vnum est Regnum cælorum, quod decem virginibus comparatur: sed virgines illæ, quibus comparatur, non sunt omnes eiusdem pietatis & ingenij. Eodem modo Paulus ait (2. Timoth. 2) *In magna domo sunt vasa quædam in honorem, & quædam in contumeliam.* Sed vasa tantùm sunt, quæ distinguũtur: *domus* verò vna, & non nisi vna est Ineptißimè igitur hæretici distinguũt Ecclesiam, velut ista sit duplex: cùm nihil certius sit, quàm esse vnam Christi Ecclesiam. sed in illa vna Ecclesia sunt etiam mali homines, qui doctrinam vnã profitentur, & Sacramentis ritè vtuntur, clamantes, *Domine, Domine, aperi nobis*: quos tamen Christus minimè agnoscit, quia vestem nuptialem, & oleum in vasis suis, id est, charitatem erga Deum & proximum non habent. Sed quæ tandem causa est, ob quam Pseudoëuãgelici duplicem istã Ecclesiam fingunt? Non alia certe, quàm vt ista ratione, quoties Ecclesiæ Dei authoritate premuntur, id quod obijcietur eis, effugere queant. Si enim dicimus illis, *Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis*: respondent, hoc rectè affirmari de Ecclesia vere piorum, sed non de ista Ecclesia quæ ex bonis & malis consistit, etiamsi ea veram doctrinam profiteatur, & Sacramenta rectè dispenset. At hoc si ita se habet, nihil egit Paulus, quando ad Timo-

Doctissima interpretatio verborum quæ Dominus ad Petrum locutus est, Matth. 16.

Paulus de Palatio in c.16. Matthæi, *Ego dico tibi: Tu es Petrus.* Hęc Christi ad Petrũ verba sex
promissiones continent. *Prima: tu es Petrus, id est, vt Sanctes Pagninus & doctissimi interpretes*
3000 *nomen Syriacum accipiunt, Tu es petra, seu robur, & firmitas. Quo colligitur, Pontificatum Petri fore*
firmissimum, & nunquàm defecturum. Paulus enim dicit: Spiritualis consequente eos petra: quasi dice-
ret, Iudæos in sua peregrinatione semper petram habuisse comitem: habebunt ergo & Christiani suam
petram, id est, Pontificatum Petri in comitem perpetuum. Philo enim dixit, aquas de petra percussa pro-
3001 *deuntes nunquàm deseruisse Iudæos per desertum. Secundo dictum est: Petra refugium herinaceis. Voluit*
igitur Christus, Sedem Petri fore refugium omnibus iniuriam potientibus. Tertio, habet Isaias: Attendite
ad petram, vnde excisi estis. Igitur Abraham erat petra, vnde omnes Iudæi excisi erant secundùm carnem:
3002 *ideò iubentur, vt eum imitentur. Ita proponit nobis Dominus alteram petram, Simonem: vnde excisi sint,*
secundùm fidem, Christiani: quem imitari debent. Verbum ergo Domini, Tu es petra, significat, Tu es pe-
tra in seculum duratura: Tu refugium calamitosis: Tu exemplum fidelibus.

Secunda promissio Christi ad Simonem est: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Quod hunc
sensum habet. Lapis super quo tota ædificij moles surgit, primus est, & qui super eo lapide non radicantur,
ad ædificium non pertinent. Ita Petrus primus est in ædificio Christiano. Quæ Petri maxima laus est. Iam
3003 *qui cum Petro non radicatur, & colligatur, ad ædificium Christianum non spectat. Vt igitur Christus lapis*
3004 *offensionis est, in quem qui credit, non confunditur, qui vero offendit, conteritur. ita Sedes Petri petro est,*
cui qui credit, non confundetur; qui non credit, perit.

Tertia promissio: Portæ inferi non prævalebunt. In portis iudices, consilia, arma, hoc est, authoritas &
3005 *potentia vrbis. Deuteron. 22. Gen. 22. & 24. Iob 41. Nunquam ergo Petrus carebit Ecclesia. Siquidẽ totus*
infernus non prævalebit aduersus Ecclesiam in Petro fundatam.

Quarta promissio: Tibi dabo claues regni cælorum. Clauis vna, est authoritas docendi (Luc. 11.) Tulistis
clauem scientiæ. altera clauis, est authoritas gubernandi, Isaiæ 22. & Apocal. 1. Ergo cùm Dominus dat cla-
ues Petro; dat cathedram docendi, dat & imperium gubernandi in Ecclesia. Igitur omnes difficultates de-
3006 *finire, ad eum spectat. Habet enim cathedram, licet ignorantissimus fingatur. Ita habetur in cap. Maiores,*
de Baptismo, & 24. q. 1. Canon. Quoties. Similiter addere ministros in Ecclesiam (à Cardinali ad Acoly-
tum) ad Papam spectat, vt ad Eliacim spectabat admittere in templum. Item norma ministerij diuini, al-
taris, Sacramentorum, ad præscriptum Papæ spectat, vt ad summum Ecclesiæ gubernatorẽ. Latissimæ sunt
hæ claues, & tam latè patent, quantum patet Ecclesia. Si enim Petro datur cathedra; ergo ipse definiet, quid
3007 *sit de fide, quid contra hæresis. Definiet, quid sit peccatum, quid contrà sit iustum. Si item Petrus habet Eccle-*
siasticum imperium, eius mandatis (si iusta sint) parendum erit: Meditare verò, quod Dominus dixit, Tibi
dabo claues regni: indicans, claues esse super humeros, non sub pedibus. Nam Christus habet imperium su-
per humerum suum. Planè qui clauibus in suum commodum abutitur, is sui, non Petri vicem gerit. Sicut
Rex qui propriam, & non communem quærit vtilitatem, non Rex est, sed tyrannus. Rursum nota: non di-
cit, Tibi dabo claues regni terrarum sed cælorum. Quomodo enim Christus daret (certè quãtum ad vsum)
Imperium terrenum Petro, quod ipse habere nolebat? Dixit enim: Regnum meũ non est de hoc mundo. Scio,
Canonistas Imperatorem terræ facere Papam, nixi quodam testimonio Nicolai Papæ, Tit. de Rom. Ecclesia, c.
1. Sed hanc rem si cognoscere vis, vide cap. Vnam sanctã, de maior. & ob. in Extrauagantibus cõmunibus.

Quinta promissio est: Quodcunque ligaueris, erit ligatum. Et sexta promissio: Quod solueris, erit solu-
tum. Ex dictis habetur, Papam posse excommunicare, ex hoc, quòd ligare potest. Siquidem Cyprianus Epist.
2. tom. 1. per ligare, excommunicare intellexit. Secundò habetur, Papam in foro animæ peccata absoluere,
& ligare. Ita Gelasius Papa in Tomo de vinculo anathematis confessus est. Tertiò habetur, Papã posse Indul-
gentias ex Christi thesauro concedere. Hac enim ratione ab omni pœna, vel ab eius parte pœnitens absoluitur.
Quod si absoluitur, absolutus erit. Quartò habetur, Papã posse ligare pœnitentes, in Sacramento pœnitentiæ,
ad pœnam pro peccatis debitam; quicquid recentiores Theologi dicant: Quod enim ligauerit, ligatum erit.

3008 Idem in Argumento: *Me (inquit) ac mea Romana Ecclesiæ, & doctis iudicijs libentissimè sub-*
mitto.

Hector

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Dom.	Pontifices Roman.	Imperator. Rom.
1566	232. Pius 5. Alexandrinus Catechismum edidit, & Breuiarium ac Missale reformauit ex Tridentini Concilij decreto.	Idem Maximilianus 2.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

sermone sacrarum literarum) *magis creditur, quàm corporeis oculis cernitur.* Idē Magdeburgenses docenr in Centuria 1. c. 4. p. 171.

Doctores Catholici.

Timotheum illam epistolā scripsit, dicēs (1. Tim. 3.) *Hæc tibi scribo, fili Timothee, vt scias quomodo te oporteat in domo Dei conuersari, quæ est Ecclesia Dei viui, columna & firmamentum veritatis.* Ea igitur societas hominum fuit *columna veritatis*, qua cū Timotheus conuersabatur. Ille verò conuersabatur cum *senioribus, cum viduis, cum coniugatis, cum Iudæis conuersis, cum gentibus, cum presbyteris, cum Diaconis, cum Neophytis, cum dominis, cum seruis*, quos videbat & sciebat. Nam de istis omnibus præcepta suo Timotheo Paulus dat in illa epistola, docens, quomodo conuersetur cum domo Dei, quæ est columna veritatis. Igitur isti ipsi, quorum alij luxuriabantur in Christo, & alij obsecrandi, aliiq́; arguēdi erant, & fortè alij erant vasa in honorem, alij verò in contumeliam: tamen isti ipsi diffusi per mundum vniuersum consentientes in fide cum fratribus suis erant *columna & firmamentum veritatis.* Ecclesia igitur, quæ columna veritatis dicitur, nō est illa tantùm, quæ constat ex verè pijs, quæq́; non cernitur corporeis oculis, sed etiā ea ipsa, quam Timotheus & quilibet alius vir fidelis & audit, & cernit, & nouit, & cum illa conuersatur: quia Catholici omnes illa Ecclesia sunt de qua Paulus loquitur. Nam & mali veritatem Euangelij prædicant in Ecclesia (Matth. 23.) etiāsi vel ob *lucrum temporale*, (1. Cor. 9.) vel ob *inuidiam & contentionem* (Phil. 1.) id agant. Quid quod a recta ratione alienum est, vt Ecclesia quæ non videtur, dicatur *columna & firmamentum veritatis?* Cui enim vsui veritatem firmaret Ecclesia, si ea interim à nemine videretur? Nam veritas, quæ in sublime erigitur ab Ecclesia, & quæ fundatur & stabilitur in illa, certè & aliquibus spectanda proponitur, & ob infirmiores confirmandos tam stabilem sedem sortitur. Verùm si sedes ipsa non videtur, nec veritas quidem, quæ in ea sede constituitur, videri potest. Nam si dicat quis, Christum in vna persona duas complecti naturas, suadeatque illam esse veritatem, quia Dei Ecclesia illam fidem proponit & sustētat; alius verò dicat, sed ista Dei Ecclesia, quæ veritatem ipsam in se fundatam habet, cerni oculis corporeis non potest, ac propterea nescimus, vtrum hæc veritas, quam tu statuis, à verè pijs sustentetur & defendatur, nec ne: Nónne hac ratione inanis & superuacanea est probatio, quæ ab Ecclesia petitur? Verùm Apostolus (1. Cor. 15.) cùm resurrectionem & Christi & mortuorum inde probaret, quia *sic prædicauimus, & sic credidistis*, doceretque *fidem Christianorum inanem esse non posse*: ille profectò veritatem ostendit in Ecclesia visibili fundatam & stabilitam. Visibilis igitur Ecclesia ex bonis & malis consistens, est columna & firmamētum veritatis. Licet quippe nesciamus, qui sint prædestinati: scimus tamen eam Ecclesiam, extra quam nullus potest esse prædestinatus.

ᶜ Heluetij videntes, Illyrici & Magdeburgensium opinionem de Ecclesia duplici non esse Scripturis sacris consentaneam, in confessione edita an. Domini 1566. c. 17. fatentur, vt vnum Deum, & vnum mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verùm ipsius membra ita distinguunt,

Ecclesiam Dei semper esse columnam veritatis, nec eam posse Christum deserere.

ᶜ Si verbo Dei, quod absq; omni adiunctione profertur, conditionem, quæ in eodem Dei verbo non exprimitur, adijcere cuiquam liceбit, actum est de scripturarum atq; omni Ecclesiastica fide & authoritate. Apostolus (1. Tim. 3.) dicit, *domum Dei, quæ est Ecclesia Dei viui, esse columnam & firmamētum veritatis.* Tu de tuo loquens (& propterea mendacium loquens, Ioan. 8.) adiungis, Ecclesiam esse colūnam veritatis, si quidem adhæreat Christo: alioqui nō esse mirum, si erret. Atqui Spiritus sanctus, qui dixit, Ecclesiam *esse columnam & stabilimentum veritatis*, non hoc sub cōditione protulit: quia & præuidit, &

NN prouidit,

Hector Pintus in Ezechielem, c. 36. *In vrbe Roma constituit diuus Petrus cathedram suam, Deo*
1009 *ita pracipiente, & Ecclesiam hāc Romanam rexit idem Petrus Apostolorum Princeps, eiusq; successores*
summi Pontifices.

Idem c.44. *Si Deus Synagoga prouidit, tribuens ei Pontificem maximum, qui vltimam ferret sen-*
tentiam, ne tota corrueret Respublica illa: qui fieri poterat, vt Ecclesia non prouideret, quam suo sanguine
acquisiuit, quam admirabili amore prosequitur, pro qua vitam in crucis ara profudit? Thronus ille anti-
quus cathedra Apostolica imaginem gerebat, & supremus ille Sacerdos & iudex summum nostrū Pon-
tificem adumbrabat, vniuersalem totius Ecclesia Pastorem & magistrum, ad quē pertinet, controuersias
de fide & religione componere & definire. Si nauis absq; nauclero gubernari non potest, si humanum cor-
pus absq; capite nō existit, si ouile absq; pastore direptioni committitur, si ciuitas absq; gubernatore euer-
titur, & ad excidium & vastitatem vocatur: qui fieri potest, vt Ecclesia Catholica sit nauclero, capite, pa-
store, & gubernatore destituta, cùm sit nauis, corpus, ouile, & ciuitas supra montem sita, vt litera diuina
testantur? Est igitur confitendum & profitendum, Romanum Pontificem, qui re vera est immediatus
1010 *Christi Vicarius & Petri Apostolorum Principis successor, & totius Ecclesia caput, habere supremam*
in Dei Ecclesia potestatem & authoritatem; ad ipsumq; esse maiores & difficiliores causas deferendas,
vt ipse eas definiat, & quastiones dirimat & absoluat.

Gulielmus Lindanus Episcopus Ruremundensis, in Panoplia, lib. 4. c. 83. *Cùm D. Petrus Apo-*
stolus Romana Ecclesia Episcopus Roma 25. annis (ait Hieronymus in Catalogo) cathedrā sacerdotalē te-
nuerit; fieri non potest, quin Episcopus illi mortuo succedens in eadem cathedra sacerdotali, in ijs prorsus
1011 *omnibus succedat priuilegiis atq; prarogatiuis, quas dudum ex scriptorum vetustissimorum commenta-*
rijs recitauimus, quòd videlicet Romanus Episcopus totius familia Christi sit oeconomus, et seruus pra-
positus, vti appellat Cyprianus, totiusq; ouilis Christi pastor atq; caput. Quòd enim Romana Ecclesia E-
piscopus verè credatur D. Petri Apostoli successor, hinc liquido efficitur, quòd veteres Orthodoxi scrip-
tores sanctissimi non modo hoc illum nomine appellant, vti Hieronymus: eum piscatoris successore loquor
(epist. ad Damasum) & de Anastasio in Petri cathedra successore (epist. ad Marcum Celed.) vti & Au-
gustinus (epist. 162.) sed illam quoq; indubitatam esse credendam docuēre Christi domum & Ecclesiam,
1012 *in qua Romanus Pontifex praesideret. Romana enim cathedra nota, tanquam cælum Sole, censuerunt ve-*
ram Christi Ecclesiam in hoc mundo & agnoscendam, & à schismaticorum conuenticulis discernēdam.
Si enim eos percunctēris suis adhuc in scriptis loquentes, vbinam locorum ante annos mille, hoc est, sua a-
tate, fuerit domus Dei à Christo in terris fundata, veráque Christi Ecclesia Catholica: mox audies, vbi
Romanus Episcopus praeest Pastor. Sic D. Ambrosius sua atate domum Dei totam, à Paulo veritatis fun-
damentū atq; columnā dictā, Damasum gubernasse testatur, Commēt. in cap. 3. ad Timoth. 1. D. Hiero-
nymus quoq; hunc eundem Damasum profitetur Petri & fidem & sedem tenere, Epistola ad eum data.
Pòst autem c. 84. & deinceps probat, *Romani Pontificis primatum nō tantùm ex Episcoporum cuius-*
que nationis ad Episcopum Romanum appellatione, aut improborum excommunicatione, simul & electio-
ne, atque electorum confirmatione, sed ex conciliorum etiam vniuersalium tum approbatione, tum dam-
natione, Episcoporum quoq; vel per concilia damnatorum absolutione, ac eiectorum restitutione, Patriar-
charum denique omnium, post longa cum illo dissidia, reconciliatione.

Gulielmus Eysengreinius Centenario 1. par 1. distinct. 1. de summis Pontificibus &c. *Doctrina*
1013 *est Catholica, sine Papa auctoritate concilium nullum esse.* Idem Pio quinto sub titulo *Pontifici ma-*
ximi Centenarios suos dedicat, & in epistola dedicatoria Christianorum Rempublicam appel-
lat *Petri naniculam.*

Catechismus Tridentinus de Ordinis Sacramento: *Catholica Ecclesia Romanum Pontificē ma-*
ximum totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham semper venerata est. Cùm enim in Petri Aposto-
lorum Principis cathedra sedeat, in qua vsque ad finem vita sedisse constat, summum in eo dignitatis gra-
dum, & iurisdictionis amplitudinem diuinitùs datam agnoscit. Quamobrem omnium fidelium, & Epi-
1014 *scoporum, caeterorumq; Antistitum, quocunque illi munere & potestate praediti sint, Pater, ac moderator;*
vniuersali Ecclesia, vt Petri successor, Christique Domini verus & legitimus Vicarius, praesidet.

Georgius Ederus in Præfatione partitionum Catechismi Catholici ad Senatum & Acade-
1015 miam Coloniens. *Accedit huc Pontificis nostri, & re, & nomine verè Pij, maxima, nec temerè vnquā*
violanda authoritas: quem vt Principis Apostolorum B. Petri agnoscimus successorem, ita diuinitùs eum
afflictissima nunc Ecclesia in praesidium quoddam singulare datum esse, minimè dubitamus.

Alanus

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1566	Idem Pius 5.	Maximilia-nus 2. Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

guunt, vt alia triũphent, alia militent. Sed cùm ad rem, qua de agimus, hoc est, ad columnam & firmamẽtum veritatis ventum est, ita scribunt: *Non errat Ecclesia, quàm diu innititur petræ Christo, & fundamento Apostolorum & Prophetarũ. Nec mirum, si erres, quoties deserit illum qui solus est veritas.* Illi ergo putant, columnam veritatis errare posse, quia putant Ecclesiam posse deserere Christum.

Doctores Catholici.

prouidit, vt Ecclesia semper adhæreret Christo, vtpote quæ sponsa ipsius est. Iam enim *no sunt duo, sed vna caro*, imò & *vnus Spiritus*, quia Deus *Spiritũ suũ in Ecclesiam diffudit abundè per Iesum Christum Dominum nostrum.* Tit. 3. *Et quod natũ est de spiritu, Spiritus est.* Ioan. 3. Ista igitur Christi & Ecclesiæ cõiunctio, tã quoad carnem, quã Christus accepit de nostro, quàm quoad Spiritũ, quem nos accepimus de suo (nam *de plenitudine eius omnes accepimus*, Ioã. 1.) perpetua est, nec vllo modo violari aut diuelli potest. *Et sponsabo te mihi in æternum*, ait Dominus ad Ecclesiã, Ozeæ 2. Et, Matth. 16. *Portæ inferi nõ prææualebunt aduersus eam.* Et Matth. 28. *Ego vobiscũ sum omnibus diebus, vsq; ad consummationẽ seculi.* Et, Ioan. 16. *Cùm venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnẽ veritatem.* Quibus ita constitutis, tam certum est, Ecclesiã errare aut Christũ deserere nõ posse, quàm certum est, Christum fallere, aut mentiri non posse.

Illa igitur Ecclesia Christi, quæ tum visibilis, tum semper illustris apparet, quæq; vna sola est, & ex bonis & malis in hac vita consistit, illa ipsa est columna & firmamentum veritatis, & ideo errare nõ potest. Deinde omnes Euangelici concedunt, electorum Ecclesiam nõ posse Christum deserere. Sed eadem est fides electorum, & eorum qui reprobi sunt, quàm diu manent in vna domo, & in vno ouili (*est enim vnus Dominus, & vna fides*, (Ephes. 4.) certum igitur est, quod illa Ecclesia Dei, in qua sunt ad tempus etiam reprobi (Gal. 4. sicuti Ismaël est in vna domo ad tempus cum Isaac) non potest à Christo deseri, ne simul cum paleis deseratur & triticum. quod fieri non potest.

[4] Omnes horum temporum hæretici dicunt, veras Ecclesiæ Dei notas esse Ver.

Quæcunq; sunt veræ notæ per quas Ecclesia Dei cognoscatur, ProteStantiũ & Pseudoeuangelicorũ Ecclesias non posse vllo modo veram Dei Ecclesiam esse.

[4] Quia multę sunt hominum societates in mundo, & pęne semper fuerunt, quæ appellant se verã Dei Ecclesiam, non satis ad propositum accommodatè loquuntur, qui legitimam verbi prædicationem, & legitimum Sacramentorum Christi vsum, pro notis Ecclesiæ Dei adhibent. Nàm quælibet congregatio dicit, se vtraque hæc habete & obseruare. Oportuit igitur & illud explicare, quænã sit legitima verbi prædicatio, & quis legitimus Sacramentorum vsus. Nec illud suffecerit, vt dicas, oportete Sacramenta secundùm Dei verbum administrari. Quęrimus enim, quódnam sit Dei verbum? Si tu Scripturas profers: primùm dico te omnes non proferre: quia libros Machabæorum, aliosq; multos à Canone Ecclesiastico reijcis, quod antiqua Ecclesia non fecit, vt cõstat ex Canone quem Innocentius, Gelasius, Augustinus & multa concilia olim proposuerunt, de quibus rebus alibi dictum est. Deinde quas profers scripturas, priuata interpretatiõe detorques a vero sensu, quod facere nõ licet, 2. Pet. 1. Tum autem solum scriptum verbum recipis, cùm illud, quod non in codicibus, sed *in cordibus fidelium scribitur*, & ab Apostolis acceptum per manus traditur nobis, sit verissimũ Dei verbum. Hier. 31 Heb. 8. & 10. 2. Thessal. 2. Donec igitur has & alias controuersias, quæ occurrunt, ita expresseris, vt statim appareat, quæ dicatur legitima prædicatio, & quę legitima Sacramenta: nihil attulisti, quo Ecclesia Dei planè ac perspicuè internosci queat. Nos verò successionem & concordiam innumerabilium Episcoporum ab Apostolorum ætate vsque ad hæc tempora, in varijs gentibus non sine ingenti miraculo, per concilia plurima roboratam & continuatam, dicimus esse veram

Alanus Copus in Dialogo 1.c.20. *Nos Catholici firmiter asserimus, & omnino contendimus, Chri-*
1016 *stum suæ vniuersæ Ecclesiæ solum Petrum præfecisse, in cuius vicariā potestatem Romani Pontifices succedunt. Vnam esse Christi Ecclesiam, quæ & inter se, & cum suo Pastore potissimùm in fide consentiat, cum quo reliqua membra congruere debeāt, omnis humana & diuina ratio postulat. Quare in rebus fidei controuersis, & eius dogmatis sanciendis, nihil est citra eius consensum, vel certè nihil omnino cōtra eius sententiam constituendum.* (Et post:) *Omnia rerum terrestrium & cælestium exempla ad vnam quandam in vniuersis rebus originem principatumq́ nos deducunt. In homine certè, quem μικρὸν κόσμον appellant, omnia corporis membra ad vnum capitis imperium reguntur. Et eam demum optimè constitutam Rempub. Philosophi definiunt, quæ ab vno Principe administratur. Vnde & Homerus: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω. Et eo demum tempore Christus nasci dignatus est, quo vnius solius Imperio Romanus orbis gubernabatur. Si dimissis Philosophis, veterum Iudæorum Rempub. à Deo institutā consideremus, quæ sine controuersia typus nostræ fuit: vnus Pōtifex cæteris omnibus Sacerdotibus præerat, cui non paruisse, capitale fuit. Si inferiora ista nihil nos moueant, quid dicemus ad primum illud, vt philosophi appellant, Mobile, quod suo cursu Solem, Lunam, Stellasq́; secum trahit? Id deniq; in rebus naturalibus verissimum esse constat, vt quo quidq; superius & eminentius sit, eo magis ad hanc vnitatem tēdat. Sed altius adhuc erigamur. Inter tot Angelorum millia, singuli suos ordines, & singuli ordines suos Principes habent. Atq; ita tandem omnia, & cælestia, & terrestria ad vnū in cælis Principem & Deū reuocantur. Quid ergo? Cùm omnia in hac vniuersitate rerum, siue in cælo, siue in terra, ad originem & caput quoddam redigantur: solam Christi Ecclesiam, quam suo sanguine expiauit, & quā optimo & pulcherrimo ordine constat esse dispositam, tanti boni expertem, & ἀκέφαλον faciemus? Et cùm singula familia suos dominos, singula Respublicæ suos Principes, singulæ Diœceses suos habeant Episcopos: tota*
1017 *Ecclesia suo in terris capite carebit? Vbi est ergo illud in Ecclesia vel Philosophis tam tritum, bonum commune & latè patens, præstantius & diuinius esse, quàm quod in arctum angustumq́ concluditur. Solem certe mundo potius, quam hunc tam pulchrum & necessarium ordinem Ecclesiæ eripi patiemur: quo omnia gradatim & ordinatim ad Petri in terris cathedram, tum ad Christum ipsum, & Deum denique Patrem, tam in terris quam in cælis summum Principem decurrunt.*

Renatus Benedictus in locorum Scripturæ expositione in c. Matth. 16. *Cùm Christus in cælos conscenderit, nec visibiliter in Ecclesia aliquid ministret, operæpretium & necessarium est, in ipsa esse aliquem ministrum visibilem, qui eius vices suppleat, & hominibus corporatis corporaliter & sensibiliter diuina & sacra per corporata & sensibilia ministret. Talis fuit primus B. Petrus, cui etsi reliqui Apostoli in Apostolatus vocatione, & verbi Dei prædicatione pares erant; ipso tamen in regenda Ecclesia inferiores fuerunt. Hoc diluecidum fit ex Actis Apostol. in quibus scribitur, in Apostolorum conuentibus, B. Petrum primum loqui solitum. quod ita minime fecisset, nisi à Domino in primatum ministerij se vocatum cognouisset. Hoc confirmat hic locus, vbi specialiter dictum est ei: Dabo tibi claues regni cælorum: is qui scribitur, Luc. 22. vbi ita dicitur: Rogaui pro te, Petre, vt non deficiat fides tua: tu ergo conuersus cōfirma fratres tuos: vt etiam is qui scribitur Ioā. 21. cap. Vbi postquā eum Christus ter interrogauit, an se*
1018 *plus quam alij diligeret, dixit ipsi: Pasce oues meas, pasce agnos meos. In Ecclesia igitur ex ordinatione Christi, quæ est ordinatissima, est quidam primus & præcipuus minister eius Vicarius, quem qui non agnoscunt, Christum, qui hanc ipsi delegauit potestatem, rectè agnoscere non possunt. Qui enim missum à Deo spernit, Deum ipsum sperneré, ait sacra scriptura. Nulla quoq; illorum est ratio, qui dicunt, summos Pontifices falsò gloriari de tali prælatura, quia dictum est, Tibi, nō autem adiectum est, & successoribus tuis. Nam talis potestas & administratio data est ipsi Petro, non propter ipsum, sed propter Ecclesiam; quæ cum duratura sit vsq, in finem mundi, certum est, talem potestatem & administrationem nunc in ea requiri non minus quàm tempore Apostolorum. Semper enim ouibus opus est pastore, ignaris doctore, & infirmis directore atq; gubernatore.* (Et pòst: *Etsi summus Pōtifex hodiernus successit B. Petro in potestate gubernanda Ecclesiæ, non tamē in Apostolatu. Nec sanè illis calculum meum addiderim, qui affirmarent, Episcopos nostros non à Papa, sed à solo Christo immediatè mitti & pendêre. Etenim si vnus non sit in Ecclesia minister cui omnes obediant Christiani, & à quo reliqui Christiani mittantur*
1019 *& dependeant: non satis sane video, qua ratione Ecclesia Catholica vna possit dici. Apta est huic proposito figura qua præcepit in communicatione Spiritus sancti quieras in Moyse.*

1020 Martinus Cromerus de falsa Lutheranorum religione lib 1. *Omnes Christiani fuerunt ac debent esse sub vno Præside & Pastore, non tantùm Christo, ede et Papa Christi Vicario, & successore D. Petri, cui Christus (Matth. 16.) claues regni cælorum tradidit, & oues agnosq; suos (Ioan. 21.) pascēdos & regendos commendauit.*

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anno Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
1567	Idem Pius 5.	Idem Maximilianus 2. Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Verbum Dei legitimè annunciatum, & Sacramenta ritè administrata.

Doctores Catholici.

Ecclesiæ Dei notam: vtpote consentaneam illi Ecclesiæ splendori, quem Prophetas & Euangelia prędixisse, paulo antè ostendimus. Nec enim vlla res tã mirabilis in mundo vnquã permansit, quàm ista, aut quæ incarnationem Christi certius & insignius cõtestetur. Adeò vt Magdeburgenses etiã inuiti hanc ipsam notam sequantur in historia sua Ecclesiastica; & per illam demonstrent Ecclesiam Dei, ad suam ipsorum inexcusabilem cõdemnationem. Sed his hoc tempore omissis, illud vnum dico: quæcunq; prædicatio verbi, & quicunque Sacramentorum vsus vera Ecclesiæ Dei nota sit, per illam ipsam notam clarissimè probari, quòd Protestantium Ecclesia non sit vera. Nam illi non possunt ostendere, quòd verbum Dei per omnes ætates in multis gentibus fuerit aut bene, aut malè, aut omnino, per aliquot secula secundùm eam fidem quam illi sectantur, prædicatum: nec etiam, quòd Sacramenta vllo modo per omnes ætates in multis gentibus administrata sint, sicuti nunc ab illis ministrantur. Dent mihi gentes aliquot, si non easdem perpetuò, at certè nunc has, nunc illas, modò semper aliquas, quibus prædicatum sit, quæque omni ætate crediderint, & præ se tulerint, *Eucharistiæ celebrationem sacrificium non esse.* Ostendant Baptismũ sine oleo, sine signo crucis, sine candida veste, sine exorcizatione, & alijs eiusmodi cærimonijs vllibi in mundo per omnia secula administratum. Dent populum Christianum per omnia secula sine professione sacrarum virginum, & Sacerdotum: quod sine controuersia nunquàm poterunt facere. Fatentur quidem iam illi, Ecclesiam esse, ac semper fuisse visibilem: Pastores in illa & Sacramenta nunquam defuisse, in historia sua Ecclesiastica demonstrant. Sed non ostendunt in tot gentibus Græcis, Latinis, Barbaris, quot ibi recensent, vllam seriem hominum, ac multò minus gentium, quæ Baptismum in Ecclesia per Christi ministros absq; oleo, cruce, sale, & lumine, per omnes ætates, imò per vllas ætates administrauerit. Quid igitur quærimus? Si Ecclesia vera & prædicatione, & Sacramentis indiget, nec isti possint non modò legitimũ, sed nec vllum omnino Sacramentorum vsum quem ipsi approbent, proferre: vtique ipsi non possunt vera Dei Ecclesia vllo modo esse.

* Omnes Lutherani, Zuingliani, Caluinistæ, Anabaptistæ, Libertini, Trinitarij vna

Ecclesiam Romanam cum ijs Ecclesiis quæ manent in ipsius communione, veram Dei Ecclesiam esse.

* Si Ecclesia Domini *ciuitas est in monte ædificata, quæ non potest abscondi* (Matth. 5.) *si lucernam in candelabro positam habet, quæ lucet tam omnibus qui in domo sunt, quàm ijs qui domum Ecclesiæ ingredi cupiunt,* Lucæ 8. sine omni controuersia nec fuit vnquàm, nec adhuc est vlla multitudo Christianorum vspiam in mundo congregata, quę iam inde à prima Petri Apostolorum Principis ad vrbem Romanam accessione vsq; in hodiernum diẽ tam longè ab omni occultatione abfuit, & tam clarè lumẽ prębuit tum ijs qui prius essent fideles, tum barbaris gentibus, quæ ad fidem Christianã deinceps conuertẽdæ forent, quàm Ecclesia Romana. Et sanè Augustinus contra Faustum Manichæum lib. 13. c. 13. sic habet: *Ieremias docet, Ecclesiam Christi ipsam esse prædictam, quæ omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim sedes gloriæ.* Et c. 17. *Propter hos motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus* (inquit Augustinus) *prouidẽs ait,* Matth. 5. *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Augustinus igitur tã secundùm Prophetias quàm Euangelia, nõ dubitat illã esse verã Christi Ecclesiã, quæ omnibus ita eminet, vt abscondi non possit. Constat verò Ecclesiã Romanã omnibus semper pręluxisse, hodieq; eminere. Nã illius fides ante annos mille quingẽtos (Ro. 1.) *annunciabatur in vniuerso mundo.* Illius Pontifex omnium Patriarcharum primus vniuersi orbis confessione habitus est in concilio primo Constantinopolitano. Illa Ecclesia nũquam defecit ab Apostolica fide: id quod omnes Ecclesiasticæ historiæ

Francisci Vargæ sententia de primatu Romani Pontificis.

Franciscus Vargas in respõso de Episcoporũ iurisdictione, propositione 4. & deinceps: *Potestas iurisdictionis externæ, quæ ad politicam Ecclesiæ gubernationẽ spectat, & ad quam hæc omnia (excõmunicare, ab excommunicatione absoluere, dispensare, casus reseruare, indulgentias, & beneficia, atque id genus alia conferre, leges ponere, statuere, punire, pœna & præmio afficere, tandem Ecclesiasticam hierarchiam moderari) pertinent & referenda sunt: ea, dico, potestas non modò à summo Pontifice ad Episco-*
1011 *pos deriuata censetur, sed in eo etiam tanquam in fonte reposita est, ab eoq́; ad alios, seu per riuulos & canales quosdam transfunditur, atq; ab eo immediatè promanat: id quod Catholica veritate, plurimis fundamentis ac confirmationibus innixi, affirmare cogimur. Primò, quia Petro tanquam Ecclesiæ fundamẽto, quod sibi Christus substituit (Matth. 16.) plenariam pollicitus est clauium potestatem, quam Ioannis vltimo contulit. Quapropter Petrus, tanquam qui perpetuò futurus erat caput, eam plenitudinem suscepit, non modo vt Apostolus, sed vt Christi Vicarius, cuius authoritas permansura erat in eis qui in ean-*
1012 *dem Sedem succederent. Hoc enim Petrus, quemadmodũ Theologi inquiunt, habuit singulare, tanquã caput, quòd cæteris Apostolis data erat potestas tantùm personalis, non successura scilicet in alios, nisi per authoritatem Petri. Quo fit, vt etsi Episcopi successores Apostolorum dicantur, illam tamen authoritatẽ*
1013 *non suscipiant, nisi per Romanum Pontificem Petri successorem: tantum abest, vt potestas iurisdictionis, quæ politicam Ecclesiæ gubernationem spectat, Episcopis iure proprio absq; summi Pontificis concessione obueniat. Papa enim in Ecclesia Pastor est, rector & dispensator, quẽ Dominus constituit super familiam suam: est idem & Princeps, & tanquam Rex, & Imperator. Sic enim Christus rem Ecclesiasticã administrari voluit, vt ex iis Reipublicæ formis, quas viri sapientes iustas esse tradiderunt & naturales, non popularem illam, aut eam quæ dicitur Optimatũ (vt falsò ab hæreticis prædicatur, qui cæteros Episcopos*
1014 *pares faciunt Pontifici Romano) sed eam tantũ, quæ Regia dicitur, potissimã omnium, & præstantissimã imitaretur, in qua Imperii summa ad vnum aliquem virtute præstantẽ virum deferretur, qui partim iustis legibus, & optima ratione institutis, partim sua prudentia sapientibus etiam viris, si res poscat, adhibitis, ciuitates, ac populos, & rem cõmunem, ac vniuersam denique Ecclesiasticam hierarchiam moderetur, ita vt hæc inferior militans ad exemplar illius triumphantis instituta appareat, dicente Ioanne Apostolo & Euangelista, Apocal. 21. Vidi ciuitatem sanctã Hierusalem nouam, descendentem de cœlo, à Deo paratam, sicut spõsam ornatam viro suo; & audiui vocẽ magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cũ eis, erit eorũ Deus. Secundo Apostoli necessario successores ex immediata Christi institutione minimè relinquere tenebantur. Verùm quia omnis clauium potestas in Ecclesia erat permansura, ac Christi Vicarius futurus erat perpetuus, vt statim dicemus: fit, vt per illum, in quo plenissima esse dignoscitur, in alios omnes diffunda-*
1015 *tur. Inquiunt enim Theologi omnes, quod Christus non aliter Ecclesiæ, vti bonus paterfamiliàs, rectè cõsuluisset; ni defuncto Petro similis eidem fuisset suffectus alius, atq; alius, & sic deinceps vsq; ad seculi consummationem. Atqui necessitas hæc relinquendi successores in Petro peculiare quiddam fuit, nõ item in Apostolis, quamuis eorum loco Episcopos in Ecclesia surrexisse videamus. Tertio, nemo Apostolis vnquam in iurisdictione plenaria, quam illi obtinuerunt in totum orbem, successit præter Rom. Pontificem. Quarto, quod Episcopi Apostolorũ successores dicãtur, duplici de causa fit: prima, quia sicut Apostoli post Pentecosten primi erant in Ecclesia Magistratus, sub Petro tamen eorũ Principe, id quod cõsultò semper repeto, ita decedentibus illis, sub Petro eiusq́; successoribus, primos Magistratus Episcopi in Ecclesia obtinuerũt. Secũda est, quia etsi potestas illa Apostolorum plenaria & vniuersalis, tanquam quid extraordinarium, Christiq́; peculiari delegatione concessum, ad Episcopos non transierit, & vnà cùm Apostolis, ipsis decedentibus, interierit, vt probatum existit, & verissimum esse constat: erat tamen in eis alia Episcopalis potestas, quæ ad successores erat deriuanda, nimirum particularium Ecclesiarum cura. Nam & singulis Apostolis suæ quoq; Ecclesiæ obuenerunt, dum ad Episcopale munus melius obeundum, vniuersum orbem inter se partiti sunt. In particularibus igitur Ecclesiis cùm in partem solicitudinis Episcopi tantummodo vocati sunt, successores meritò appellabuntur, sed non eo modo eaq́; dignitate qua Apostoli; quemadmodum fusius explicabimus. Illi namq; immediatè à Christo eam potestatem acceperunt: at Episcopi non ita, sed per Petrum eiusque successores. Quinto, est de necessitate salutis tenendum, quòd Ec-*
1016 *clesiastica Petri & aliorum summorum Pontificum iurisdictio, non ab hominibus sit, sed à Christo Domino immediatè instituta, ob quod etiam Episcoporum & aliorum inferiorum iurisdictio in sua origine de iure diuino est, sic in genere & communiter loquendo. Christus enim Dominus videns, Ecclesiam suam per iurisdictionem in vno tantùm Pontifice existentem, gubernari commodè non posse, voluit quod in ea plures præpositi instituerentur, quos Petrus eiusq; successores in partem solicitudinis assumerent, & prout sibi in Domino visum foret, distribuerent, & demum iurisdictionem eis conferrent.*

Dixit

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*	Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Maximilianus 2. Imp.

1566 Idem Pius 5.

Hæretici & Pseudo-prophetæ.

vna voce clamant, Ecclesiam Romanam minimè esse veram Dei Ecclesiam.

Doctores Catholici.

contestantur. Illa nũquam caruit Episcopo qui successor Petri esset, quocum cæteri per orbem Episcopi communicarent. Illam Ecclesiam Imperatores Ethnici præ alijs persecuti sunt: eandem Imperatores & Reges Christiani præ alijs coluerunt. Illa gentes plurimas Christo lucrifecit. Illa condẽnauit omnes hæreses, indixit concilia Oecumenica, ijsdemq; præfuit. Ad illam difficillimæ quæstiones omni memoria maiorũ relatæ sunt, eius lucem & splendorẽ nullæ vnquam historiæ Ecclesiasticæ, nulla Chronica tacuerunt. Imò ne Magdeburgenses quidem, qui nihil magis oderunt quàm Ecclesiæ Romanæ primatum, vllam Ecclesiam proferre possunt, cuius splendor cum Romana cõferri vlla ex parte queat. Romana igitur Ecclesia omnibus eminet, & præ cæteris, quæ in terra vnquàm fuerunt, aut sunt, *Sedes gloriæ Domini est.* Illam ergo damnare, nihil est aliud, quàm perpetuũ Dei miraculum in terris, & illustrissimũ Christianæ fidei speculum ac testimonium negare. Quod certe vt fiat, non nisi ab Antichristi spiritu promanare potest.

De Functio.

[f] Petrũ non fuisse Romæ, Functius in Chronologia sua fabulatur: quod idem Molinæus credit. Lutherus verò & Caluinus in dubiũ id vocari facilè patiuntur, affirmare tamen nõ audent.

Primatum Romanum rectè consistere, etiamsi Petrus Romæ non fuerit.

[f] Petrum fuisse Romæ, tum ex priore ipsius Epistola (c.5.) secundum Papiæ, Hieronymi, & aliorum aliquot Patrum interpretationẽ, tum ex omni antiquorum testimonio docui suo loco in hoc ipso libro. Illud insigni animaduersione dignũ est, hæreticos aduentũ Petri ad vrbem non ideo negare, quòd ratio aliqua id ipsis persuadeat; verùm quòd ea ratione putant Romani Pontificis primatum euerti posse. Verùm fallũtur hac in re. Nam vt Romanus Pontifex creditur esse Vicarius Christi, licet fateamur, Christũ adhuc viuentem Romæ non fuisse; sic idem Romanus Pontifex Petri successor futurus esset in primatu, etiãsi Petrus Romæ nunquam fuisset. Petri enim potestas, supra quem Ecclesia ædificatur, & qui iubetur confirmare fratres, non potest successore aliquo carere, quamdiu fratres in terris confirmandi supersunt. Porrò nec alius quispiam in toto orbe vnquam perinde habitus est Petri successor, ac Romanus Pontifex: & ille semper ita est habitus. Itaque si Petrus Romæ agens certum sibi successorem ex Christi voluntate non delegisset, (quod tamen est factum) certè Ecclesia Catholica vt hodie alios Dei ministros eligit, qui Apostolorum cathedras teneant: sic etiam primum aliquem Episcopum elegisset, qui Apostolorum Principi succederet. Nullum verò vnquam elegit, aut pro Petri successore agnouit, præter Episcopum Romanum. Ille igitur diuino iure primas tenuisset, vt hodie tenet, etiãsi Petrus nunquã venisset Romã.

[g] Neq; Papa neq; Episcop[9], neq; vllus hominum habet ius vnius syllabæ cõstituendæ super Christianũ hominem. Luter. in Capt. Babyl.

[g] Petro dictum est (Matth. 16.) *Quicquid ligaueris in terris, ligatum erit in cælis.* Qui autem ius ligãdi habet, is habet ius constituendi leges, quibus ligentur homines. Nam *cùm lex in homine dominetur* (Ro. 7.) cumq; obliget ad obedientiã (Deut. 17.) quẽ negas ius habere legẽ in re constituendi, negas habere ius illo modo te obligãdi. At Petro generaliter dictum est, *Quicquid ligaueris.* deinde Paulus constituit hanc legem (1. Cor. 7.) *vt coniugem habitare volentem fidelis non dimittat. Ego* (inquit) *dico, non Dominus: Qui resistit potestati* (Rom. 13.) *Dei ordinationi resistit.* est autẽ potestas etiã in Ecclesiasticis præsidib[9], (Mar. 18. Act. 14. 15. 20. 1. Cor. 4. Heb. 13.) Qui ergo legib[9] quas illi cõstituẽt, nõ obedierit, Dñm spernit (Luc. 10.) *Quòd si quis non obedierit verbo nostro* (inquit Paulus 2. Thes. 3.) per *Epistolã hũc notate, & nõ cõmisceamini cũ illo, vt confundatur.*

Dixit enim: Pasce oues meas. Quas omnes cùm per se pascere non potuisset Petrus, debuit ex præcepto, vt Domino obediret, alios item vocare cooperatores, & vt sic dixerim compastores, qui in partē solicitudinis acciti, essent illi adiumento. Atq; ita eorum iurisdictio, in genere loquendo, & prout in sua origine, hoc est, in summo Pontifice reperitur, iuris diuini est, non autem particularis illa iurisdictio huius, vel illius sedis, vel personæ. Hanc enim Ecclesiastici iuris esse constat: & à Papa profluere atque dependere. Nam per hominis (hoc est Papæ) *simplicem iniunctionem datur, & ideo tolli potest non solùm vsus potestatis illius, sed & essentia, quam ablatam esse D. Thomas (2.2.q.39.art.3.) affirmat in schismaticis & hæreticis.*

Iudocus Rauesteyn Tiletanus in Confutatione Confessionis ministrorum Antuerpiens. cap.
1027 23. *Pontificem Rom. legitimum B. Petri successorem à Christo institutum esse, non quidem Regem aut*
Dominū, sed Pastorē vice Christi in Ecclesia, id sacra Scriptura solide & perspicue demonstrat. (Matth.
16. & Ioan. 21.) Et hanc potestatem & præfecturam in his verbis datam Pontifici Romano legitimo, vniuersi Catholici Patres iam inde ab Ecclesiæ exordio incunctanter testantur, tam Græci quàm Latini.
Hanc autem Ecclesiæ gubernandæ formam sub vno Pastore Christi vices in terris agente præfigurauit
Mosaica illa cathedra, ad quam summum Synagogæ iudicium pertinebat, vt pulchrè ostēdit Cyprianus.
1028 *Similiter hanc formam & œconomiam fuisse ad vnitatem & pacem conseruandam, & ad schismata tol-*
lenda, prorsus necessariam, idem Cyprianus, & Hieronymus copiosè declarant.

Sixtus Senensis in Bibliotheca sancta lib. 6. annotatione 72. *Pastoralis rerum temporalium potestas ea est, quam oecumenicum totius orbis Christiani Pastorem ex pastoralis curæ officio habere decet,*
1029 *pro conseruatione Ecclesiasticæ hierarchiæ, & administratione, ac dispensatione spiritalium Ecclesiæ bo-*
norum. Hanc quidem Romanus Pontifex Apostolico iure, & Euangelico præcepto habere cogitur. Cùm
enim ei à Christo mandatum sit, vt veluti vniuersalis Christi ouilis Pastor vniuersum Christi gregem
pascat, eiq; claues datæ sint, quibus, ceu ianitor & clauiger cælestis Regni, oues sibi traditas introducat ad
1030 *æternam felicitatem: necessarium est, vt Principum, Regum & Imperatorū, qui primariæ sunt Christia-*
ni gregis oues, curam gerat, & summa diligentia annitatur, vt eorum dignitates, Imperia, Regna, cæteraq; terrestria commoda seruiant ad illustrandam Christi gloriam, ad propagandum religionis Christianæ cultum, ad firmandam Ecclesiæ quietem, & consequendam æterni regni beatitudinem: in quam, vt in scopum & finem regnandi vltimum, omnia Christianorum Regum regna prospiciunt. Necesse est etiam,
vt ipse ingētem & assiduam adhibeat solicitudinem, ne sæcularium Principum negligentia, aut malitia,
1031 *hæreses, schismata, dissidia, bella, atq; alia his similia inter oues Apostolicæ curæ commissas oriantur; & si*
exorta fuerint, eius partes sunt, vt Principes Ecclesiasticæ pacis perturbatores primùm paternè admoneat, & iuxta Pauli & Christi legem corrigat, & corripiat: deinde si monita neglexerint, eos Ecclesiasticis animaduersionibus & censuris coërceat. Quòd si fortè in reprobum sensum traditi, has quoq; contempserint: tunc Pontifex (si tamen id Ecclesiasticæ tranquillitati expedire cognoscet) populos absoluere poterit à iuramento obedientiæ, quo se dominis illis deuinxerant cùm adhuc iustè imperarent. Ei quoque licitum erit, ipsos Dominos, vt incorrigibiles & Ecclesiæ rebelles, Principatuum suorum iurisdictione
priuare, & eorum iura ad alios orthodoxos Principes transferre, conuocatis etiam, si opus fuerit, milita-
1032 *ribus piorum Ducum ac Regum concilijs, ad correptionem rebellantium filiorum. Quod & grauissimi*
scriptores testantur, olim & sæpe, & iure factum à Romanis Pontificibus.

Franciscus Sonnius tunc Buscoducensis, nunc Antuerpiensis Episcopus, in Demonstratione errorum confessionis Caluinisticæ: *Triplici vinculo membra Ecclesiæ in fasciculo vnitatis colligātur: vnius & eiusdem fidei confessione* (Ephes. 4. & 1. Cor. 1.) *vniformi sanctorum (id est, eorum quibus*
1033 *Deus sanctificat animas hominum) communione (in Symbolo Apostolorum) sub præsidentia vnius Pon-*
tificis, quem Christus familiæ suæ præposuit. Romana igitur Ecclesia cum omnibus appendicibus sibi conglutinatis, fidei vnitate, Sanctorum communione, & consensu in domo Dei est, diciturq; vna, vera, Catholica & Apostolica Christi Ecclesia, quomodocunq; per orbem sit dispersa. Cui vni Christus promisit patrocinium & inconcussam stabilitatem, Matth. 16. & Luc. 22. & Matth. 28. Vnde Christus dixit Petro: (Ioan. 21.) Sequere me, id est, præsideas Ecclesiæ, sicut ego hactenus præsedi. Eadem omnino est pote-
1034 *stas gubernationis Ecclesiæ in Deo, in Christo homine, & in Præposito Ecclesiæ. In Deo quidem per es-*
sentiam, in Christo verò donatione Patris, in Præposito denique, substitutione Christi. Eadem quoq; est in summo Pontifice & reliquis Episcopis. Sed in illo per plenitudinem, & super omnem Ecclesiam, omniaq; negotia eius: quod in donatione clauium regni cælorum pulcherrima phrasi exprimitur. Nam qui peregrinaturus quopiam, cui committet claues domus suæ, non quidem vnam ac alteram, sed claues simpliciter ac indefinite, illi plenam, ac omnimodam gubernationem domus commisisse intelligitur. In reliquis verò Episcopis etiam est, sed non cum ea plenitudine. Nulli enim, excepto Petro, dictum est: Tibi dabo claues regni cælorum: neq; cum ea extensione. Quisque enim in ea dumtaxat ditione quæ sibi in sortē venit, potestatem habet.

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

Nullam coërcendi potestatem in Episcopis, aut alijs Ecclesiasticis Iudicibus esse volunt.

Doctores Catholici.

De iurisdictione Episcoporũ & coërtione corporali.

Paulus (1. Tim. 5.) *aduersus Presbyterum accusationem recipi vetat, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Vbi accusatio instituitur, & testes recipiuntur, ibi est externum & publicum iudicium. Non est autẽ vel iudicium sine iurisdictione, vel iurisdictio sine aliqua coërcitione. Alioqui contẽneretur Iudex, qui supplicium in delinquentẽ constituere non posset. Nec ad pœnas de quolibet crimine expetendas excommunicatio sufficit, tũ quia grauior pœna est, quam vt semper inferri debeat, tum quia per Iudicem, alijs quàm contumacibus, id est, Ecclesiam non audientibus (Matth. 18.) infligi non potest. Itaq; *vt Chri[illegible]us eos qui domum Patris (ut speluncam latronum faciebant, flagello è funiculis facto* (Ioã. 2.) *eiecit è templo; vt Paulus Elymam Magum* (Act. 13.) *cæcitate corporis verbo solo inflicta percussit;* vt idem Paulus fornicatorem Corinthium (1. Cor. 5.) *tradidit Satanæ in interitũ carnis*, id est, ad subeũdam corporis vexationem: ita, sanguinis excepta sententia, quicquid in vlla corporali pœna infligenda ad ædificationem Ecclesiæ cõducit, Episcopis permissum, atq; adeò commissum est, cùm Paulus (2. Cor. 13.) dicat *ἐξουσίαν*, id est, liberrimam & summam potestatem sibi traditam, qua *non parcat*, sed *durius agat*, & *in virga veniat.* 1. Cor. 4.

226. De Kemnitio.

Brentius quidẽ ante Kem[illegible] illud omnium acerrime defendit, singulos obligari, vt suum iudicium adhibeant in discernendo cuiuscun[illegible] doctoris aut concilij etiam Oecumenici doc[illegible]nam, nec aliter eam sequi debere, quam si ipse iudi-

Quomodo spiritus probandi, aut de fide ac doctrina iudicandum esse videatur.

Censuris & calũnijs Martini Kemnitij egregie respondit Iudocus Ranesteyn T[illegible]letanus in Apologia quã pro cõcilio Tridẽtino cõtra Kemnitiũ scripsit. Meo autẽ iudicio nemo prudenter & recte iudicat, nisi de eo quod prius cognouerit. *Qui enim prius respondet quàm audiat* (Prouerb. 18.) *stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.* Et Ioan. 5. *Si[illegible] audio,* inquit Christus, *iudi[illegible] & iudicium meum ius[illegible]um est.* Itaq; secũdum *auditum fidei* (Rom. 10.) iudicare debet qui de fidei causa iudicat. Audire autem oportet [illegible]on modò Christum (Matth. 17.) & cũ aliquãdo [illegible] Scripturis loqu[illegible]em, & operibus solis aut miraculis de aliqua re testificantem, (Ioan. [illegible]) & discipulos eius (Luc. 10.) & Pastores Doctoresq; Ecclesiæ (Ephes. 4.) & Ecclesiam ipsam (Matth. 18.) præcipuè in concilijs generalibus, quid Spiri[illegible] videatur, aperientem, (Actor. 15.) itemq; traditiones Apostolicas (2. [illegible] 2.) & cõsuetudines Ecclesiasticas, (1. Cor. 11.) communemq; vsum populorum (2. Cor. 3.) vbi fideles Corinthij propter externam fidei ac sanctitatis suæ [illegible] vocantur *Epistola Christi, quæ [illegible]citur & legitur ab omnibus hominibus.* Per ista ergo & alia eiusmodi principia debemus de controuersijs iudicare. Cæterum si de ipsis principijs iudicaremus, nempe de Christi Apostolorum [illegible]q; Patrũ, aut concilij Oecumenici doctrina, fides omnis tolleretur, & v[illegible] ratio esset prima & summa credendi operandiq; regula. [illegible] *spiritus probare* B. Ioannes iubet 1. Ioan. 4. vt tamen ipse regulam præscribat, [illegible] eos probemus. *In hoc [illegible] cognoscitur spiritus Dei. Omnis spiritus, qui confitetur, Ie[illegible]um Christum in carne venisse, ex Deo est.* Si ergo modus proba[illegible] non à nobis ips[illegible] verum à Pastoribus Ecclesiæ petendus & accipiendus est. *Labia enim Sacerdotis [illegible] scientiam*, Malach. 2. [illegible] recte pr[illegible] quamcunq; doctrinam, qui per authoritatem Ecclesię prius auditam & cognitam (Matth. 18. & 1. Timoth. 3.) iudicium suum postea moderatur. In[illegible] igitur quæ ab Ecclesia more maiorum cognoscente & iudicante semel definita sunt, non est opus alio iudicio;

1035 Franciſcus Guthmannus de cælibatu ſacrorum miniſtrorum altaris: *Aduerte [illegible]*
quòd poteſtatem accepiſti ſupra vniuerſam Chriſti familiam, non in deſtructionē, [illegible]
Benedictus Arias Montanus in Michæam, c. 2. pag. 541. *Congregatione congregabo, [illegible]*
te, in vnum reducam reliquias Iſrael, pariter ponam illum quaſi gre[illegible] in ouili: He[illegible] quaſi oue[illegible]
ra. Boſra conſtantiam ſiue valentiam ſignificare dicebamus. Valentiam vero Romam vrbem totius orbis
quondam Principem dictam prius fuiſſe, antiqui authores memoriæ prodiderūt. [illegible] Græ
cè, quod Latinè Valentia eſt. Atque hac quidem in parte antiquorum Hebræorum tradit[illegible]
recipimus, qui Boſram eandem Romam eſſe dixêre. Habet autem Romana res maximam at[illegible]
ni accommodatiſſimam narrationem. Namq; paruis initÿs, hoc eſt, ab ouium pa[illegible] & caul[illegible] paſtoru
caſulis, ad totius orbis Imperium in gentilitate excreuit. Deinde vero primis & firmiſſimis apud [illegible]
fundamentis in ea vrbe iactis, Chriſtiana pietas totum ferè orbem in Euangelÿ ditionem redegit, atque
exiguis initÿs ad innumeram multitudinem propagata eſt. In ea autē primus gre[illegible] huius Paſtor Petrus
1036 *Chriſti Domini vice functus eſt, ſuccedentibusq́; longa temporum ſerie Paſtoribus, Chriſtianæ di[illegible]*
næ ratio ita aucta & illuſtrata eſt, vt prima omnium mater Eccleſia meritò appelletur, ad quam totius
orbis & gentium omnium Catholica communio referenda ſit, in cuius tandem collegium Iſraëlitas coo
tādos eſſe, Vates hic prædicit. Vnam enim omnium Eccleſiæ communionem & integram ſanctitatem e[illegible]
oportère, & vates omnes, & ipſe ſummus omnium atque vnicus diuinus Paſtor, (vnde cæteris Paſtori
bus legitimum ius eſt) teſtati ſunt.

Anglorum qui ob fidem Catholicam & Romanæ Eccleſiæ primatum arma ceperunt,
& adhuc in exilio agunt, nomina & conditiones

Cùm Apoſtolica Sedes Eliſabetham ab Eccleſia defeciſſe, totumque Angliæ Regnum [illegible]
ſchiſmaticum factum eſſe videret; ſemel & iterum legatos in Angliam miſit, qui gentem illam
ad officium reuocarent. Verùm ÿs legatis ne aditus quidem ad inſulam patuit: tantum abeſt, [illegible]
impetrare aliquid potuerint. Quod cum ita eſſet, poſt decem annorum expectata, & iam pæne
deſperatam emēdationem: *Pius quintus Pontifex maximus* ad vnicam, quę tam graui morbo [illegible]
hiberi poterat, medicinam ſe conferens, anno Domini 1569. [illegible]ndum Presbyterum *Nicolau*
1037 *Mortonum Anglum, S. Theologiæ Doctorem*, vnum ex Presbyteris qui pœnitentÿs indicen[illegible]
Romæ præerant, in Angliam miſit, vt certis illuſtribus & Catholicis viris authoritate Apoſtoli
ca denunciaret, Eliſabetham, quæ tunc rerum potiebatur, hæreticam eſſe; ob eamq́ue cauſam
omni dominio & poteſtate, quam in Catholicos v[illegible]abat, iure ipſo ex[illegible]iſſe, impuneq́ue ab il-
lis velut Ethnicam & publicanam haberi poſſe: nec eos illius legibus aut mādatis deinceps obe-
dire cogi.

Qua denuntiatione multi nobiles viri adducti ſunt, vt non ſolum ſibi ipſis conſulere, verū
etiam de fratribus ab hæreticorum tyrannide liberandis cogitare auderent. Ac ſperabāt il[illegible]
dem, Catholicos omnes tam pio inſtituto ſummis viribus affuturos eſſe. Verum etſi aliter, quàm
illi expectabant, res euenit, vel quia Catholici omnes nondum probè cognouerát, Eliſabetham
iure publico hæreticam declaratam eſſe, vel quia Deus tam grauem eius Regni defectione gra-
uius punire decreuerat: tamen illorum nobilium laudanda conſilia erant, quæ certo ſuo eo[illegible]
felici ſucceſſu minime caruerunt. Quanquam enim omnium fratrum ſuorum animas è ſchiſ-
maris puteo educere non potuerunt, tamen & ipſi fidem Catholicam egregiè confeſſi ſunt, &
multi eorum animas pro fratribus (qui ſummus eſt charitatis gradus) poſuerunt, & reliqui ſe
ipſos tum ex hæreſeos, tum ex peccati ſeruitute in libertatem vindicarúr eam qua Chriſtus nos
liberauit. Exhortatus fuerat olim D. Bernardus Chriſtianos ad iter Hieroſolymitanum. Nec ta-
men ex illa profectione Orientalis Eccleſia liberata eſt, ſed ÿ potius, qui fratres ſuos à Saracenorum
iugo eripere conabantur, glorioſam ipſi mortem oppetierunt. *Accidit autem* vt refert Go-
fridus monachus Clareuallenſis in lib. 3. vitæ S. Bernardi, c. 4. *vbi primum de Chriſtiani exercitus*
diſsipatione lamentabilis intra Gallias inſonuerat rumor, vt illuminandum Dei famulo filium [illegible]
offerens pater, multis precibus vinceret excuſantem. Et imponens ſanctus puero manum, orabat ad Do
minum, quatenus [illegible] ab eo verbum prædicationis illius exierat, ſi prædicantis ſpiritus eius a[illegible]uerat, in [illegible]
illuminatione o[illegible]endere dignaretur. Dum vero poſt orationem, orationis præſtolaretur e[illegible]tum: qui[illegible]
cturus ſum? ait puer. video enim. Attollitur [illegible] clamor a[illegible]antium. Plures enim non modo è fratribus
verumetiam e ſæcularibus ad[illegible]ant, qui vt puerum vidère [illegible], multiplic[illegible]ter co[illegible], Deo gratias
referebant. Paulo ante [illegible]idem [illegible]us de eadem re præclare ſcriptum reliquit in hæc ver-
ba: *Quod ſi placuit Deo, tali occaſione [illegible]orum eripere, ſi non Orientalium [illegible] à Paganis, at*
occidentalium animas a peccatis, quis audeat dicere illi: Quid fe[illegible] Quæ verba in eum finem re-
tuli, ne quis ex ſolo euentu externo rem totam metiatur, cum [illegible] diuinitùs ob oc[illegible]
tas quidem, ſed tamen grauiſſimas cauſas fiant, de quibus homines iudicium ferre non debeant.

N[illegible]

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio. — *Ciuitas diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & hæretici.*

Anni Domini. | *Pontifices Romani.* | *Imperator. Rom.*

Hæretici & Pseudoprophetæ.

iudicauerit, eam cum Euangelio consentire. Cuius audaciam Kemnitius approbans, non exhorruit duos libros conscribere, quos *Examen decretorum concilij Tridentini inscripsit.*

Doctores Catholici.

iudicio, quàm vt cõferamus causam, qua de agitur, cum doctrina Ecclesiæ: vt si cũ illa cõsentiat, approbemus eã, si repugnet, repellamus. Quòd si res eiusmodi proponatur quæ nondum fuerit decisa, tutiùs erit, etiã nostrũ iudiciũ suspẽdere, donec à legitimo iudice decidatur. Si de facto priuato agitur (vtpote, de tentationibus discernendis, verbi gratia, vtrum expediat nuptias contrahere cum hac aut illa, aut simile quippiam facere; præter domesticam deliberationẽ, sunt etiã *spirituales* in Ecclesia, *quorum consilijs in spiritu lenitatis instruamur*, Gal 5. Ita semper quidẽ probandi sunt spiritus, sed per media iam prius approbata: nec vnquam aut nostræ tantùm prudentiæ inniti debemus (Prouer. 3.) aut ita *pueri sensibus effici* (1. Cor. 14.) *vt circumferamur omni vento doctrinæ* (Ephes. 4.) *nec doctrinis varijs & peregrinis patiamur nos abduci*, Heb. 13. Inuocanti verò & petenti nunquam deerit diuina gratia & auxiliũ, Luc. 11. *Nemo enim tentatur vltra id quod ferre potest*, 1. Cor. 10. Sed tentatio de priuata causa per inuocationem priuatam tolli potest, quia *vnctio nos docet de omnibus*, 1. Ioan. 2. Tentatio autem de causa publica (cuiusmodi est fides Christiana & religio) per inuocationem publicam tollenda est, vt sic etiam doceat nos vnctio; sed illa quæ non singulis, verùm toti Ecclesiæ, aut ijs qui pro Ecclesia in nomine Domini conueniunt, promissa est, Matth. 16. 18. & 28. Luc. 22. Ioan. 16.

Maximilianus 2. Imp.

230. De Vnctis.

1569 Idem Pius quintus.

[a] Anno Do. 1570. in Surria Comitatu Angliæ apud Bãstedium, orti sunt ex Caluinistarum secta sub VVtito quodã duce homines, qui se *Vnctos* appellant. Docẽt autem, peccare neminem, nisi qui veritatem ab ipsis prædicatam non recipit.

[b] Totũ nouũ Testamẽtum dicunt rerum futurarũ prædictionẽ esse. Itaq; Christũ quem semel venisse non negant, iterũ ante diem iudicij rediturum expectant.

1570

[c] Cui semel remissa sint peccata, eum non peccare iterum.

[d] Doctis viris omnem prorsus fidem abrogant.

231. De Atheis, & eorum generibus.

[e] Atheorum alij, velut dissensionũ, quæ ob fidẽ suscipiuntur, nullã omnino partem curant, alij mediã cõditionem sibi ipsis eligunt, alij magis in hãc, quàm in illam partẽ affecti, tamẽ simulant, se religionem amare, quam ode-

[a] 1. Ioan. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et 1. Ioã. 2. *Qui dicit, se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mẽdax est, & in eo veritas non est.* Non igitur scientia vllius rei, sed *obseruatio mandatorum Dei* seruat hominem à criminibus quidem in hac vita, non tamen à minoribus peccatis.

[b] Multa in nouo Testamẽto res in cęlo futuras pręnuntiant, sed necesse nõ est omnia referre ad res futuras. Verũ isti per futuras res nõ cælũ, sed hanc vitã intelligunt, velut iterum occidendus prænuntietur Christus, & iterũ sit ædificãda Christi Ecclesia: quibus rectè dicatur: *Nemo potest aliud fundamentũ ponere præter id quod positũ est*, 1. Cor. 3. *Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit.* Galat. 1. Christus autem nõ redibit, nisi cùm venerit in ea forma qua Apostoli viderunt eum eũtem in cælum; Act. 2. Hoc autem fiet, vt destruat Antichristũ illustratione aduentus sui; 2. Thessal. 2.

[c] Apocal. 2. Episcopo Ephesi dicitur: *Charitatẽ tuam primã reliquisti: memor esto itaq; vnde excideris, & age pœnitẽtiã.* Et 2. Pet. 2. *Post agnitã viã iustitiæ quidã dicuntur retrorsum conuersi, velut canes ad suũ vomitum.*

[d] Daniel. 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.*

[e] Deũ esse, ac humanas res curare, id in primis probat, quòd in tam graui, quæ per totum orbẽ de religione excitata est cõtentione, omnes tamẽ sectæ nõ Christianæ modò, verùm etiã Ethnicæ, & Deũ aliquẽ agnoscũt, & eum propitiũ sibi esse rogãt. Cùm enim permulta vera sint, quę vna quęlibet secta docet,

Nam si Deus illam Hierosolymitanam expeditionem, quæ infeliciter successit, tamē per mi-
raculum à se profectam esse declarauit: quis nunc, nisi cōsiliorum diuinorum ignarus, dicere au-
2038 dear, illam fidei confessionem, quam nobiles quidam Angli armati ediderunt, à Deo profectam
non esse? Certe quidem illud miraculo imputetur necesse est, quòd cùm viri ferè quingenti ex
ijs qui arma pro fide sumpserunt, ab hæreticis capti & morte affecti essent, nemo illorum reper-
tus sit, qui aut fidem Catholicam deseruerit, aut belli eius auctores alicuius culpę accusarit. Per-
multi verò vnitati Ecclesię paulo ante reconciliati, seriò sibi gratulabātur, quòd e vita prius ipsis
exeundum esset, quàm nouo aliquo scelere pacem nuper acceptam maculassent: nec se optare
in illo regno diutius viuere, quod ipsum iamdiu in Christo viuere desijsset. Omnes autem sub
ipsa morte precati sunt, vt inchoata fidei Catholicæ restitutio feliciter absolueretur.

2039 Inter eos autem facilè princeps fuit Presbyter quidam nomine *Plumtreus*, vir doctus & pius,
cui iam ad mortem ducto, cùm vita offerretur, si abiurata fide Catholica, hęresim vellet ample-
cti, negauit se ita velle in mundo viuere, vt interim Deo moreretur. Quapropter fidem suam
intrepidè confessus, mortem in mundo per Dei gratiam pertulit, vt vitam æternam à Christo
accipere mereretur.

2040 Nobile etiam martyrium in eadem causa subierunt duo viri nobiles de familia Nortono-
2041 rum, ex quibus alter dicebatur *Thomas Nortonus*, alter verò *Christophorus*: & Christophorus qui-
dem Thomæ nepos erat ex fratre, ille autem huic patruus. Qui ambo nec à fide sua dimoueri,
nec vt Elisabetham confiterentur legitimam Reginam adduci potuerunt, etiamsi primùm sus-
pensi deinde adhuc viuentes dissectis visceribus membratim diuisi essent.

Qui autem in Scotiam se incolumes receperunt, fidem Catholicā & Romani Pontificis pri-
matum omnes ad vnum confitentur.

Thomas Perseus, illustrissimus Comes Northumbriæ dum Scoto cuidam se credit, ab illo pro-
2042 ditus, Iacobo Spurio (qui Scotiam tunc præter ius omne occupauerat) deditūr, ab eoq; in carce-
rem intrusus est, vbi vsq; in hodiernum diem viuit, ac valet: Iacobo interim, qui eū misit in car-
cerem, per quendam ex Hamletonorum familia è medio subita morte sublato.

2043 Anna Somerseta, clarissima femina, eiusdem Comitis Northumbriæ vxor, cùm diu ab Elisa-
betha grauissimas persecutiones passa esset, adeò vt nusquam in vniuersa Scotia quiescere per-
mitteretur, tandem in Belgium appulit, vbi nunc Deum pro mariti salute orat.

Carolus Neuellus, illustrissimus Comes VVestmerlandiæ, varijs casibus in Scotia exagitatus,
2044 cùm tandem in Belgium cogitasset, in itinere ipso ad portum quendam littoris Anglicani appu-
lit, in quo certissimum, ne prehenderetur, periculum erat, nisi gubernatorem nauis vi metuque
ad vela ventis quàm primùm committenda impulisset: qui nunc Louanij cum reliqua familia
sua incolumis agit.

Leonardus Dacrius fortis & Clarus Baro, ex Anglia in Scotiam tardius quàm cæteri exiuit, sed
2045 nunc par in fide profitenda studium adhibens, Mechliniæ cum familia sua degit.

2046 Christophorus Neuellus,
2047 Cuthbertus Neuellus, } Patrui sunt Comitis VVestmerlandiæ.

2048 Egremundus Radcliffus, inclyti Comitis Sussexiæ frater.

2049 Ioannes Neuellus, Equestris Ordinis vir.

2050 Richardus Norronus, illorum qui martyrium pro fide subierūt, alteri frater, alteri etiam pater.

2051 Thomas Markenfeldus, Ordinis Hierosolymitani Eques.

2052 Georgius Markenfeldus,

2053 Edouardus Dacrius, Leonardi Dacrij Baronis frater, in Scotia adhuc agit.

2054 Ioannes Svvinbornus,
2055 Brianus Palmus,
2056 Georgius Smithæus, } In Scotia captiui detinentur.

2057 Franciscus Norronus, 2058. Robertus Tempestus, 2059. Gerardus Loderus,
2060 Christophorus Danbius, 2061. Gulielmus Holmes, Presbyter, 2062. Rodulphus Conierus,
2063 Ioannes Troll[illegible]pus, 2064. Franciscus Morus, 2065. Michael Tempestus,
2066 Thomas Ienius, 2067. Marmaducus Blaxtonus, 2068. Georgius Staffoldus,
2069 Robertus Heibingtonus, 2070. Gulielmus Nortonus, 2071. Sampson Nortonus,
2072 Georgius Nortonus, 2073. Marmaducus Nortonus, 2074. Gulielmus Slingsbius,
2075 Antonius Nollothus, 2076. Ioannes Thvvingus, 2077. Ingramus Thvvingus,
2078 Iacobus Zvvinous, 2079. Rodulphus Svvinous, 2080. Tristramus Fenicus,
2081 Robertus Carrus, 2082. Cuthbertus Armurerus, 2083. Robert⁹ Colinvvodus.

Insigne

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.*

Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperator. Rom.
		Idem Maximilianus 2. Imp.
	Idem Pius 5.	
1570		

Hæretici & Pseudoprophetæ.

oderunt: & odisse, quam magis amant. Alij denique apud se constituũt, nullum Deum esse qui res humanas curet, sed omnia vel fato, vel casu regi.

232. De Pacificatoribus in causa fidei.

ᶠExtat liber inscriptus, *de officio pij & Christianæ pacis verè amantis viri, vigente hæresi.* quo in lib ita scriptum est: *Qui Christo capiti & reliquo Ecclesiæ corpori charitatis vinculo cõnectuntur, nullo modo vt schismatici, & ab Ecclesia alieni habendi sunt, etiamsi ab alia Ecclesiæ parte potentiore, & gubernationẽ obtinente reiecti, & ab eorũ cõmunione separati videãtur. Hæc de iis tãtum loquor, qui omnibus votis pacem desiderant, & à quibus quadam ex parte communione separantur, fidei tamen & charitatis vinculo coniunguntur.* Itaq; iste putat, eos, qui saluo Apostolorũ Symbolo, siue Romanã, siue Lutheranã aut Caluinisticã Ecclesiam frequentant, modò eã Ecclesiã, à quo magis dissentiunt, hæreseos nõ dãnent, verã Christi Ecclesiã esse.

233. De

Doctores Catholici.

cet: profectò falsum id nunquam esse potest, in quo omnes omnino consentiũt. *Hæreses autem esse oportet* (1. Cor. 11.) *vt qui probati sunt, manifesti fiãt.* Deinde quoties videmus, nouas hæreses pullulare, toties confirmatur Euãgelij veritas, quã Christus (Matth. 24.) prædixit, *exurrecturos Pseudoprophetas, qui seducerẽt multos.* Deniq; hoc modo & excitantur ingenia multorum, & pietas augetur, & firmitas Ecclesiæ Christi comprobatur, *aduersus quã inferorum portæ* (Matt. 16.) *nõ praualent.* Quantũ enim est miraculũ, vt inter tot tamq; pugnantes sectas, vna semper eademque maneat Episcoporum series & successio, vna fidelium populorum fides & confessio?

ᶠIn hoc primum errat incertus iste auctor, quòd eos qui ob religionis alienæ studium, ab Ecclesia per Episcopos & Præpositos iustè reiciuntur, nihilominus *charitatis vinculo cum Ecclesia coniungi, pacemq; omnibus modis desiderare posse*, existimat. Quoties enim articulus fidei aliquis in controuersiã vocatur, cùm vtraq; cõtradicentiũ positio simul vera esse non possit, si Apostolorum successores exemplo Apostolorum (Actor. 15.) quid in ea re credendum prædicandumq; sit, simul definierint: non potest fieri, vt qui postea se à summi sacerdotis (Deut. 17.) & Episcoporum cum eo communicantium societate separant, ij charitatem seruẽt, pacemq; omnibus modis desiderent. *Qui enim superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio*, vt olim iubebatur occidi; sic nunc debet excommunicari, tanquã Ethnicus & Publicanus, *quia Ecclesiã non audit*; Matth. 18. Qualis igitur charitas in Ethnico, talis in hæreticæ doctrinæ sectatore est, vtcunq; sibi videatur amare Ecclesiam, à qua recedit & cuius sententiæ non paret. Deinde ista opinio tollit à cultoribus fidei omnem spiritus feruorem; cùm tamen Deus eum *qui nec frigidus est, nec calidus* (Apocal. 3.) *euomat*, & tam laudet eum qui facta Nicolaitarum quæ Deus oderat (Apocal. 2.) odio habuit, quàm eum increpet, qui permisit mulierẽ Iezabel (quæ se dicebat Prophetam) docere, & seruos Dei seducere. Postremò ista hæresis perturbat & confundit Ecclesiam Dei, ob quam non solùm intimè coram Deo, verùm etiam exterius per confessionem oris ac professionem operis apud homines ab aliis sectis penitus distinguendam olim primò diluuium (Genesis 6.) deinde circumcisio, (Genesis 17.) tum autem Lex Mosaica (Exod. 29.) ac denique templum Salomonis (3. Reg. 3. & 5.) nunc verò Christi sacramenta, & Pastores, Doctoresque Ecclesiæ, velut lucerna in candelabro posita (Matthæi. 5.) constituti sunt & præfecti, vt omnes in eorum *doctrina & cõmunione perseuerent*, (Acto. 2.) *nec omni vento doctrinæ circumferantur*; Ephes. 4. Quapropter qui vel verbis, vel factis ab externa Ecclesiæ communione seipsos separant, nec acquiescunt sanæ doctrinæ: post vnam & alteram correptionem deuitandi sunt tanquã homines subuersi, & suo iudicio condemnati.

Insigne martyrium Ioannis Feltoni pro Pontificis Romani primatu in Anglia susceptum.

Pius quintus Pontifex maximus cùm videret, Elisabetham supremi Ecclesiæ capitis locum in omni Anglia, eiusdemq; capitis præcipuam auctoritatem atque iurisdictionem monstruosè sibi vsurpasse, Missæ sacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum, cælibatum, ritusq; Catholicos aboleuisse, libros manifestam hæresim continentes toto Regno proposuisse, impia mysteria & instituta ad Caluini præscriptum, à se suscepta & obseruata, etiam à subditis seruari mandasse; Episcopos, Ecclesiarum rectores, & alios sacerdotes Catholicos suis Ecclesiis & beneficiis eiecisse, ac de illis, & aliis rebus Ecclesiasticis in hæreticos homines disposuisse, deque Ecclesiæ causis decernere ausam, Prælatis, clero, & populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, neve eius præceptis sanctionibusque Canonicis obtemperarent, interdixisse: plerosque etiam in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis auctoritatem atque obedientiam abiurare, & solam in spiritualibus & temporalibus Dominam agnoscere, iureiurando coëgisse: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum rectores in vincula coniecisse, vbi multi diuturno languore confecti extremum vitæ diem finiuissent: cumque dictæ Elisabethæ animum ita obfirmatum intelligeret, vt non modò pias Catholicorum Principum de sanitate ac conuersione preces admonitionesque contemneret, sed ne sedis quidem Apostolicæ nuntios in Angliam traiicere permitteret: præfatus, dolorem se lenire nō posse, quòd adduceretur in vnam animaduertere, cuius maiores de Repub.
1084 Christiana tantopere meriti essent, *de Apostolicæ potestatis plenitudine declarauit, prædictam Elisabeth hæreticam, & hæreticorum fautricem, eiq; adhærentes in prædictis, anathematis sententiam incurrisse. Quinetiam prætenso regni prædicti iure, necnon omni & quocumque dominio, dignitate, priuilegioq; priuatam. Itemq; Proceres, subditos & populos dicti regni, ac cæteros omnes qui illi quomodocunque iurauerant, à iuramento huiusmodi ac omni prorsus dominij, fidelitatis & obsequij debito, perpetuò absolutos, prout illos tunc sententiæ suæ auctoritate absoluit, & priuauit eandem Elisabeth prætenso iure regni, aliisque omnibus supradictis: Præcepitq;, & interdixit vniuersis & singulis Proceribus, subditis, populis, & aliis prædictis, ne illi, eiúsve monitis, mandatis & legibus auderent obedire. Qui secus agerent, eos simili anathematis sententia innodauit.*

Hanc sententiam cum Pius quintus Romæ typis mandari iussisset, voluissetque, vt earum literarum exempla Notarij publici manu, & Prælati Ecclesiastici, eiúsve curiæ sigillo obsignata, indubitatam fidem in iudicio, & extra illud, vbique gentium facerent: ita diuinitus comparatum est, vt exemplum quoddam huius declaratoriæ sententiæ in Angliam ad Ioannem Feltonum deferretur, virum & generis nobilitate satis clarum, & animi fortitudine multò clariorem. Is enim Catholicæ fidei studio zelóque adductus, cùm pænè desperatam patriæ suæ valetudinem non nisi acerbissima aliqua medicina restitui posse animaduerteret, noluit committere, vt hæc sententia summi Pastoris ciues ac proximos suos lateret. Itaq; anno Domini 1570. in ipso corporis Christi festo, dictam Pij quinti sententiam in ciuitate Londinensi ad fores Episcopi iuxta summum templum publicè affixit. Steterunt literæ in loco publico sub clara luce, pænè vsque ad horam octauam sequentis diei, & à plurimis visæ, à multis lectæ, à nonnullis etiam transcriptæ esse dicūtur. Et alius quidem, qui Feltono eas literas affigenti astabat, cùm ex Insula profugeret, admonuit Feltonum, vt sibi quoque per fugam consuleret. Feltonus recusauit id facere, contestatus, se in omnem euētum per Dei gratiam paratum fore. Cùm verò de hac re diligentissimè quæreretur, Ioannes Feltonus tandem apprehensus, dignum se Iesu Christi & primatus ab eo instituti testem exhibuit. Interrogatus enim, quid sibi videretur de his literis, paulisper cunctatus, tandem respondit: *Si verè Pij quinti Pontificis maximi literæ essent, merito sibi eas venerādas videri. Se enim agnoscere illum esse Iesu Christi Vicarium in terris.* Qua confessione facta, primùm in vincula du-
1085 ctus, ac deinde in iudicium duodecimuirale productus est, vbi de literarum eiusmodi affixione palàm interrogatus, *Ego* (inquit) *libero vos omni vlteriore solicitudine & labore, meq; fateor hisce literis affigendis operam dedisse.* Mox vbi acclamatum esset, Feltonum esse insignem proditorem, omnium Iudicum sententiis condemnatur.

Die igitur octauo mensis Augusti, ad supplicium trahendus, in ipso carceris vestibulo vestem holosericam, qua induebatur, exuens, ad populum astantem dixit, *se ob fidem Catholicam mori*, eo quòd summi Pontificis primatum confiteretur, negaret verò, prætensam Reginam summum Ecclesiæ caput esse. Moxque in cratem iniectus, coniecit oculos in cælum, & Psalmos Pœnitentiales intentissimo studio recitauit. Vbi ad locum supplicij ventum erat, è crate leuatur: cúmque pauorem mortis aliquem sibi obrepere sentiret, seipsum allocutus: *Quid hoc est* (inquit) *Feltone? An mortem times?* Móxque scalam iussus conscendere, illam ianuam in conspectu habuit, in qua sententiam Pij quinti affixerat, & manu ad illam extensa, *Vere* (inquit) *ibi literæ Pontificis maximi contra prætensam Reginam propositæ fuerunt: & nunc pro fide Catholica*

mori

Ciuitas Dei, *seu Continuata Ecclesiæ successio.* | Ciuitas diaboli, *seu Schismatici, Apostatæ, & hæretici.*

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1571	Pius 5. Alexandrinus, de Ecclesia Dei præclarè meritus (id quod tam Gallia testatur, in qua hæresim Zuinglianā repressit, quam Anglia in qua fidem Catholicam restituere conatus est) sextum iam sui Pontificatus anno sedet, cui vitam in hoc sæculo diuturnam, in futuro æternam omnes pij exoptant & precantur.	Maximilianus 2. Imp.

Hæretici & Pseudoprophetæ.

233. De Henrico Bullingero, seu. De Antichristo.

Henricus Bullingerus in Præfatione ad homilias suas in Apocalypsim asseuerat, nullum olim Antichristum in orbem esse venturum, præter eum qui iam in Episcopis Romanis aduenit.

Doctores Catholici.

Pontificem Romanum non esse Antichristum, sed neque Antichristum adhuc venisse in mundum.

Christus (Ioan. 5.) ad Iudæos de Antichristo dixit: *Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Iudæi ergo accipiēt Antichristum, quod ipsum etiam Paulus 2. Thess. 2. insinuat; dicens: *Eo quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio.* Constat verò, nullam gentem in vniuerso mundo vsque adeò ream esse non receptæ veritatis, ac Iudæi erant. Illis igitur præcipuè hic error infligetur, vt credant *mendacio*, id est, Antichristo. At quis ignorat, Iudæos nondum credidisse Romano Pontifici? Deinde Antichristus est vnus aliquis homo, qui apud Paulum vocatur, *ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος*: certus *ille* & singularis *homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius.* Et posteà, *ὁ ἄνομος, ille iniquus.* Per Græcum articulum toties repetitum designatur insignis quispiam, qui à Ioanne (1. Epist. c. 2.) dicitur *ὁ ἀντίχριστος, ille Antichristus.* Itaqu licet multi sint Antichristi, quia nomen capitis communicatur cum membris ipsius: tamen vnus est dux & princeps omnium. Talem verò vnum inter Episcopos Romanos, qui præter cæteros omnes Antichristus fuerit, ne aduersarij quidem ipsi nominant. Præterea Antichristus non veniet, donec Romanum Imperium de medio tollatur, 2. Thessal. 2. Verùm istud, etsi debile, adhuc tamen aliquod superest. Tum autem *Iesus Christus illustratione aduentus sui destruet illum iniquum.* Itaque ille iniquus in ipso mundi fine, & non antea, reuelabitur. Nam adhuc *mysterium operatur iniquitatis.* Postremò quis credat, Petri successorem, supra quem post Christum ædificata est Ecclesia, cui datæ sunt claues, cuius fides non defectura promittitur, qui fratres suos confirmare, ouésque & agnos, vt plus alijs amans, pascere iubetur: quis hunc fore Antichristum credat, nisi qui Euangelio non credit? Qui negant, Antichristum posthac in mundum esse venturum, sine dubio magni eius præcursores sunt, quia eo ipso corda sua & suorum præparant, vt dum non expectatur venturus, non repellatur cùm venerit, sed excipiatur tanquam verus Dei Propheta, vel potius tanquam Deus ipse. Verùm de hac hæresi velut omnium pessima ac postrema, agetur plenissime in octauo libro: vbi lectori, si quid præterea requirat quod huc pertineat, abundè satis factum iri arbitror. Nam cùm tota uostra disputatio in hoc opere de visibili hac ciuitatis Dei parte, eiusque monarchia ratione fuerit hactenus occupata: non tantùm hæreses omnes obiter attingendæ fuerūt, quæcumque huius Ecclesiasticæ monarchiæ pacem quoquo modo perturbârunt, sed accuratior aliqua requiri videbatur tractatio de capitali illo huius ciuitatis hoste, hoc est, de Antichristo, ac de eius membris, eiusdem sacræ monarchiæ aduersariis sempiternis: Vt quæ pestilentissima tela ab illis in Ecclesiæ summos duces, satanica planè vi ac fraude immittuntur, eadem in auctorum capita, vnde profecta sunt, iure optimo retorqueantur.

mori paratus sum. Interpellârunt eum qui aderant, & admonuerunt, vt veniam à Regina peteret: quibus ille ait, *Non læsi eam. Sed si quem læsi, ab illo* (inquit) *atque adeò ab omni mundo veniam peto.* Ita cùm oculos ad cælum leuaret, ac in Dei manus animam fidelem commendaret, torque in collum iniecto, de scala deiectus est. Vbi cùm aliquantulum pependisset, funis præscindi iubetur, vt viuus adhuc reliqua tormenta subiret. Cui verò id officij commissum erat, nonnihil moratus dicitur, vt pœnæ hominis parceret. Verùm vrgente Magistratu, viuus in terram demittitur. Ibi amputantur virilia, & in ignem propositum coniiciuntur. Tum autem venter aperitur, viscera eruuntur, ipsum cor effoditur, ac neque adhuc finis. Nam & caput præscinditur, & membra in partes quatuor dissecantur. Quo spectaculo, ac præsertim tanta nobilis viri constantia sic animi hominum commoti sunt, vt nulla res æquè aut fidem Catholicam promouere, aut prætensæ Reginæ causam lædere potuerit.

Illustre martyrium Ioannis Storai Angli pro Ecclesiæ Romanæ primatu.

1086 Ioannes Storæus ab ineunte ætate in studiis literarum tantas progressiones fecit, vt tum Iuris vtriusque doctor, tum Regius Professor in Oxoniensi Academia fieret. Vbi cùm ad aliquod tempus magna cum laude officio suo functus esset, Londinum euocatus est, vt illius vrbis Episcopo in Cancellarij munere obeundo inseruiret. Erat tunc status rerum Angliæ vsque adeò perturbatus (propterea quòd Henricus octauus, repudiata legitima vxore sua Catharina, in eius adhuc viuentis locum Annam Boleniam supponeret, monasteria euerteret, nobilissimos quosque & optimos viros neci daret) vt Ioannes Storæus & melius sibi & securius consultum arbitraretur, si viueret in ordine laicorum, quàm si ad clerum accederet. Accepta igitur in matrimonium honestissima virgine Ioanna VVatsa, cùm ob fidem, ingenium, doctrinam, eloquentiam, & constantiam celebris apud omnes meritò esset, non difficulter obtinuit, vt quoties publica Regni comitia indicebantur, ipse velut decurio præcipui alicuius oppidi, quod ius suffragandi habebat, sententiam suam in comitiis diceret. Vbi tantam in dicendo grauitatem lepôre quodam orationis conditam adhibebat, vt inter omnes minorum gentium Senatores facilè princeps haberetur. Is igitur cùm videret, Henrico iam defuncto, sub impuberis filij Edouardi sexti ætate rem in peius ferri, & à manifesto schismate ad manifestam hæresim deuenire: huic malo summis viribus obsistendum ratus, pro fide Catholica doctissimè constantissiméque perorauit. Qua in oratione audacter liberèq; dixit, iam tunc in regno Angliæ impletum esse verbum illud Salomonis, *Væ regno illi denuntiantis, cuius Rex puer esset.* Offenderat ea oratio certorum Principum animos, qui per impuberis adhuc Regis Edouardi ætatem ex bonis Ecclesiasticis crescendi non paruam spem ceperant: quos cùm sibi valde infestos Ioannes noster haberet, contra morem antiquum, qui summam dicendi libertatem omnibus Decurionibus in publicis comitiis concessit, in custodiam coniicitur. Vnde cùm ægrè tandem liberatus fuisset, tempori cedendum ratus, in Belgium se contulit; vbi cùm vsque ad mortem Edouardi sexti permansisset, regnante demum felicis memoriæ Regina Maria, in patriam reuersus, & hæreticæ prauitatis inquisitor factus, illud munus ita administrauit, vt impiissimis quibusque seuerus iudex, bonis autem non minus grauis, quàm æquus censor videretur. Maria verò ad superos migrante, cùm hæretici, quos publica lege antè cohibuerat, summa rerum potiti essent: in primis Ioanni Storæo mala omnia intentabant, ac in primis nimiam hominis crudelitatem calumniabantur. De crudelitate verò sua id in publicis comitiis Ioannes ipse regnante iam Elisabetha respondit, se nulla in re alia peccasse, nisi quòd omissa radice, nescio quos ramusculos præcidisset, cùm potius debuisset robustissima quæque zizania radicitùs euellisse: quod factum si fuisset, iam (inquit) non tot ac tanta videremus impietatis germina vbique stare, atque adeò florere. Sectarij hoc totum de ipsa Regina Elisabetha, quæ radix peccati fuisse videbatur, dictum interpretantes, ab illo die nouam criminationis materiam tum arripere, tum colligere non destiterunt, donec inuictæ constantiæ virum ob fidei Catholicæ liberrimam confessionem in vincula coniecissent. Cùm verò aliquot annis in carcere mansisset, quadam die oblatam sibi sese liberandi occasionem videt, arripuit, erupit, ac tam diu in priuatis amicorum ædibus latitauit, donec in Belgium traiiceret. Louanij autem cùm esset, diu multùmque ea cogitatione torquebatur, quòd insignem martyrij locum, ad quem Deus eum vocasse videretur, culpa sua amisisset. De hac re sæpius cum vxore, cum amicis aliquando, mecum semel seriò locutus, quærebat, vtrùm liceret ei sese iterum in potestatem hæreticorum tradere, an non? Ego ei non audebam auctor esse, vt in custodiam reuerteretur. Dei enim consilio videri eum esse liberatũ, nec satis tutũ fore, vt periculum sibimet crearet, quem Deus in tuto collocasset. Ille verò pœnitentiam se acturum professus, locũ ei rei aptũ apud Carthusianos Louanij delegit, nec recusauit, quo minus in religionem aliquam

aliquam ingrederetur, si vxor eius idem etiam propositum se suscepturam sponderet. Illa conditionem recusante, Storæus tamen in proposito pœnitentiæ agendę ita permansit, vt frequentius apud Carthusianos, quàm domi ageret: cùm ecce, inopia rei familiaris oppressus (præsertim nepote suo, ac nepte ad eum ex Anglia transmissis) cœpit de victu quærendo solicitus esse. Erigebatur eo tempore nouus Magistratus apud Belgas, qui videret, nequid mercatores exportarent in Angliam, aut etiam inde inueherent contra leges à Catholico Rege latas. Hic magistratus cùm Parkero cuidam deferretur, is Ioannem Storæum iurisconsultissimum virum rogauit, vt sibi adesset, consilioque suo & auxilio hominem iuuaret. Admonebant Storæum amici, nequid istiusmodi tentaret: esse enim rem & in se odiosam, & ipsius persona indignam, vt mercium, nescio quarum, explorator haberetur. Ille tametsi nónullis responderet, se ab eo munere alienum fore, tamen lucri (vt videbatur) spe illectus, temperare sibi non potuit, quò minus Parkerum quibus posset modis iuuaret. Audiuit ergo, nauim quandam in Zelandia esse plenam prohibitarum mercium, quam si deprehendisset, magno ea res lucro & Parkero, & sibi futura esset. Hac esca illectus, primò Bergas, inde in Zelandiam se conferens, ad eam nauim delatus est, quæ certorum hominum consilio ad hoc ipsum in insidiis collocata erat, vt simul ac Storæus in eā ingressus esset, vela ventis committeret, hominemque carceri, quē spontè reliquerat, non inuitum redderet. Quāquam enim eo tempore nihil minus cogitauit, potiusque alios capturū se sperabat quàm ne ipse caperetur timebat; tamen postquam Anglia ob oculos proposita, quid actum esset intellexit, Deo gratias egit, qui se iterum martyrij loco restituisset, rogans etiam, vt martyrij locum sibi palmamq; concederet. Quid quæris? hæretici mercatores ingenti gaudio perfunduntur, sibique de suo consilio ac stratagemate supra modū gratulantur. Catholicos verò maiórne stupor, an dolor teneret, difficile dictu est. Storæus Londinum perductus, primò in Lolhardorum, deinde in Londinēsem turrim includitur. Quæstio in illum habetur. quid ab initio responderit, ignoramus: id tantùm ad nos perlatum est, nunquam vllum subditum in Anglia tam liberè & confidenter locutum. Negabat enim, se iure in Principis Angliæ, sed potius in Catholici Regis potestate esse.

Anno autem Domini 1571. vigesimo quinto die mensis Maij, productus in iudicium, perduellionis reus peragitur, velut qui coniurationem cum certis viris apud Belgas in ciuitate Antuerpiensi contra Elisabetham iniuisset, religionemque schismaticam, quę iam in Anglia regnar, in Catholicam commutare tentasset. Facta verò pro se dicendi potestate, fori tantùm exceptionem proposuit, negans iudices ipsos vllam in se potestatē habere, qui iam non Anglicanæ Principi, sed potius Regi Catholico subiectus esset. Interrogatus verò, vtrùm in Anglia natus nōn fuisset? fatebatur, sed addebat, se iustissima de causa solum vertisse. Nám & Abrahamū Patriarcham Dei iussu de terra sua & cognatione olim exiisse, ne peccato idololatriæ, quo tunc Chaldæa tenebatur, inuolueretur: cuius exemplum se imitatum esse, eo quòd videret, patriam suam schismatis ac hæresis peccato implicitam teneri, atque ideo membrum alterius Reipublicæ factum esse. Reges enim defendendi & protegendi populi causa primùm cōstitutos fuisse. Itaque cùm vidisset, Reginam Angliæ adeò ipsum non protexisse, vt pro derelicto potius haberet, atq; adeò ob id solùm, quòd Catholicus esset, iniustè illum persequeretur: eo se animo in Regis Catholici prouincias commigrasse, vt sub ipsius protectione tam sibi quàm fidei suæ consuleret. Inde se primum dolo malo, deinde aperta vi contra ius omne abreptum esse, nec legibus iam vllis apud illud tribunal rerùm sisti. Iudex verò interlocutus est Storæum, nisi quid aliud pro se afferret, statim experturum esse, non deesse leges quibus in regno illo condemnaretur. Cùm autem Storæus dixisset, se quod bonum & æquum videretur prolocutum, nec vllo modo posse illius iudicij auctoritatem agnoscere: mox absque vlla criminis vel confessione, vel probatione, non tantùm morti velut contumax addicitur, sed etiam perduellionis nominatim cōdemnatur. Storæus autem biduo pòst, cùm ad vxorem Louanij agentem scriberet, deque huius sententiæ iniustitia quereretur: significauit, perfacile sibi fuisse, si apud alios iudices actum esset, id quod de coniuratione contra Elisabetham ficta obiiciebatur, confutare. Cuius rei testes citabat illos ipsos quibuscum Antuerpiæ hac de re egisse dicebatur. Verùm quia *hoc, quod probè sciret, nescire non posset*, integrum sibi non fuisse, aliter causam dicere, quàm dixisset. Intellexit verò se probè scire, prætensam Angliæ Reginam per declaratoriam summi Pontificis sententiam ob hæresim manifestam omni iure Regni dominioque priuatam esse, ac propterea Magistratum nullum ab illa creatum, eique adhærentem à se agnosci posse, ne fortè ipse etiam eodem anathemate innodaretur. Vt igitur conscientiæ suæ consuleret, ac summi Pontificis communionem retineret, sanguinem suum profundere non curauit. Ac nimirum in iisdem literis ad vxorem suam non 1016 solùm gratias agebat Deo, quòd in ea causa moriendum sibi esset; verùm etiam vxorem atque amicos omnes congratulaturos ei dicebat, si verè nossent, quanta cum alacritate ad mortem illam properaret, cuius breui compendio septuaginta pænè annorum delicta per Dei gratiam expiaturus esset.

 Pridie

Pridie autem Calendas Iunij cùm præfectus carceri à Storæo quæreret, vtrùm ante obitum suum consilio cuiuspiam ex Dei ministris indigeret: ille postulauit, ne quis profanus & schismaticus introduceretur: se enim cum nullo tali communicaturum esse. Cum Catholico autē Presbytero libenter se colloqui velle. Impetratum igitur est, vt Reuerendus Archimandrita Dominus Fecnamus, qui eodem in carcere ob fidem Catholicam tenebatur, ad illum accederet, qui per totam prope noctem collocuti esse dicuntur de iis rebus quæ ad æternam salutem pertinebant. In ipsis ergo calendis Iunij tantus Dei martyr iniectus crati, ad locum supplicij trahitur.

Inde in currum translatus, fune prius in collum imposito, dicebat se vt moreretur adesse, ac fatebatur quidem gloriosa Dei voluntate factum esse, vt in Angliam subeundi supplicij causa, quod multò grauius peccata sua merita fuissent, perduceretur. Nam alioqui se admonitū non semel, quantum ipsi periculum immineret, nunquam tamen illud prospicere potuisse: nunc autem Deo gratias agere, inimicis ignoscere, cum omnibus hominibus pacem habere, corpusq; suum libentissime carnifici traditurum, vt per breuem pœnam ad æternam gloriam merito sanguinis Iesu Christi aspiraret. Porrò de iniquitate iudicij, quod in illum exercuissent, deq; crudelitatis calumnia, cuius ei notam inussissent, pauca locutus, tandem se mori contestabatur in ea Catholica fide in qua baptizatus fuisset, quæq; illi cum Rege suo Philippo, cæterisque Catholicis Principibus & populis communis esset. Adstantes autem ac præsertim adolescentes admonebat, vt
1057 vnam Ecclesiam crederent, vnum ouile, Pastoremque vnum, & illum D. Petri successorē, extra cuius Ecclesiæ vnitatem seruari nemo posset. Interrogatus autem à Comite Bedfordiæ, vtrum esset subditus Reginæ? Non sum, inquit. Tum Baro de Hunsdeno intulit: At natus es Anglus. Cui Storæus: Nascitur quisque liber, eique tota superficies terræ patet, vt si vno certo in loco habitare non permittatur, alibi tamen possit degere. Tunc quidam ex ministris Anglicanæ synagogæ quæsiuit, vtrum non crederet, Reginam immediatè sub Deo supremum caput esse Ecclesiarum Angliæ & Hiberniæ? Non disputandi causa (inquit Storæus) huc veni. Nec negatio
1058 vobis fidem fecerit, aliter se rem habere. Vix hoc dixerat, quin illi, qui aderant, veriti ne grauius aliquid in profanum illum & secularem Reginæ primatum dicturus, aut manifestiùs verum primatum Romanæ Ecclesiæ confirmaturus esset abduci currum iusserunt: atq; ita cùm ad breue tempus fuisset suspensus, viuens adhuc in terram demittitur, præcidūtur genitalia, aperitur venter, viscera eruuntur, caput amputatur, membra dissecantur, ac ne sic quidem excarnificatus immani ac barbaræ spectatorum crudelitati satisfecit.

Aderat inter eos spectator Cæcilius, qui Elisabethæ à secretis est, & præterea Comites duo, ac vnus Baro. Istis ergo cùm talis mors parum acerba visa esset, statim duos libellos ediderunt, in quibus venerandi senis ac sancti martyris reliquias infamiæ notis aspergere conati sunt, vt omnes intelligerent, tantas Ioannis Storæi virtutes fuisse atque esse, vt neque post funera eius ipsorum liuor & inuidia conquiescat. In his autem duobus fortissimorum virorum præclarissimis martyriis hūc librū duxi terminandum. Frustra enim post Dei opera, hominū attexuntur verba.

ARGVMENTVM LIBRI OCTAVI.

QVONIAM Protestantes nihil frequentius in ore habent, quàm Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum, de quo tam in Daniele Propheta, quàm in Euangeliis, in Epistolis Apostolorum, & in Apocalypsi prædicitur: necesse habui, de Antichristo vberius aliquantò disputare, tum vt D. Petri successorem & Iesu Christi Vicarium huius ignominiosi nominis inuidia liberarem, tum vt ipsos Protestantes eiusdem criminis reos esse ostenderem. Quæ disputatio quatuor partibus constabit. Prima docebit, Papam non esse ipsum Antichristum. Secunda, ne membrum quidem Antichristi Papam esse: quod saltem attinet ad fidem quam docet, ac ad primum sacerdotalis ordinis gradum quem tenet. Tertia declarabit, Protestantes membra esse Antichristi. Quarta demum patefaciet certas rationes, quibus horum temporum hæretici viam expeditiorem, quàm vlli vnquam alij fecerint, Antichristo sternunt. Erit igitur in hoc libro de vera Dei Ecclesia, deque falsa religione, & Antichristi synagoga, tum ad nostrum institutum aptissima, tum ad frangendam hæreticorum audaciam & calumnias confutandas peropportuna disputatio.

DE VISIBILI MONARCHIA ECCLESIÆ,

SEV, DE ANTICHRISTO, LIBER OCTAVVS.

Quòd sit Antichristus quidam eximius & minimè vulgaris.
CAPVT PRIMVM.

AVDISTIS (inquit Ioannes, Epist. 1. cap. 2.) ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, *quòd ille Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt.* Ergo & vnus quidam eximius, & præterea multi sunt vulgares Antichristi. De illo eximio agitur apud Danielem ca. 7. 8. 9. & 11. apud Matthæum cap. 24. apud Paulum 2. Thessalon. 2. apud Ioannem in Euangelio c. 5. in epistol. 1. cap. 2. & 4. in Apocalypsi ca. 11. 13. 17. & 18. Non potest ergo dubitari, quin eximius quidam sit & singularis Antichristus. Quod cùm nec ipsi Protestantes negent, non est cur in hac re diutius immoremur.

Quid Antichristi nomen significet. CAP. II.

ANtichristus est is qui aduersatur & repugnat *Mediatori Dei & hominum homini Iesu Christo*. Nam vt antequam Filius Dei carnem assumpserat, Angelus ille perfractus, & in omni vitiositate obfirmatus, qui se primùm Deo creatori suo non dubitauit opponere, accommodatè ab Hebræis dictus est *satan*, hoc est, oppositus & aduersarius: sic postquam *Verbum caro factum est*, homo ille, qui subornatus ab eodem satana, palam præ cæteris aperteque Christo ausus fuerit repugnare, appositè in scripturis diuinis nominatur Antichristus: vtpotè qui nō Deo soli, sed etiam Christo Deo & homini hostem se ac inimicum constituit & profitetur. Spiritus est Deus: & satan est spiritus. Ille æternus: hic factus in tempore. Ille creator omnium quæ erant valde bona: hic primùm sui ipsius corruptor, deinde hominum recens iam conditorum supplantator. Quid sit Antichristus

Cùm verò Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, misisset Filium suum in mundū, vt omnes qui crederent in illum, non perirent, sed salui fierent: satan mox omnes ingenij sui neruos intēdit, vt incarnationis Christi mysteriū, quoquomodo posset, irritū redderet. Christus ad procurandam sui Euangelij disseminationem Apostolos & Pastores misit in vniuersum mundum, qui *legatione pro ipso apud omnes gentes fungerentur*. Satan ergo suos etiam administros in omni gente & loco excitauit, qui oues Christi dispergerent, furarentur, & mactarent. Itaq; vt satan suo nomini perfectè satisfaciat, non tantùm Deo ipsi, verùm omnibus illis modis quos Deus ad instaurandum hominē adhibet, obstinatè se in æternum opponit. Iam verò quemadmodū inter omnes homines qui Deo viuo & vero seruiūt, vnus ille Christus Iesus singulariter vnctus est, qui *absq; vlla rapina iudicans se æqualem Deo, formam serui accepit*, vt hominem Deo reconciliaret: sic inter omnes satanæ ministros vnus aliquis homo in signis & prodigiis mendacibus se extollet supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Et hic est ille quem propriè vocamus Antichristum. Fateor enim, Antichristi nomen communiter acceptū ad omnes idololatras, hæreticos, pseudoprophetas & impios homines, aut etiā dæmones interdum referri, sicut etiam Prophetæ Dei nonnunquam in scripturis sacris appellantur Christi. Nomen quippe vni personæ proprium, licet ob aliquam mutuæ similitudinis proportionem ad alios sæpissimè extendi soleat: non tamen propterea desinit in illa prima origine sua eximiam & eminentem retinere significationem. Sed quia video, hanc rem in quæstione positam esse: age, diligentius eam examinemus.

Protestantium primus error de illo qui propriè dicitur Antichristus, quem negant, vnum quempiam hominem aut certam personam esse.
CAPVT III.

FAtentur Protestantes, non modò multos Antichristos, verùm etiam vnū eximium præ cæteris esse, cui Paulus & Ioannes hoc nomen propriè vindicent. Verùm non ita hūc vnum eximium accipiunt, tanquam is fuerit aut futurus sit vnus qui spiā homo, & persona vna; verùm tanquam sit vna quædam secta, & certa successio hominum, quæ Christo acrius, quàm aliæ omnes sectæ, aduersetur. Sic Illyricus in lib. de sermone sacrarum literarum sub verbo Abominationis docet. *Fuerunt* (inquit) *aliæ abominationes ac idololatriæ innumeræ, omnibus temporibus; sed quæ tantum damni regno Christi dederit, vt hæc* (de qua præ- 2. Thessal. 2. 1. Ioan. 2.

 dictum

dictum est Daniel. 9. Matth. 24. & Marci 13.) *nulla vnquam fuit, nec erit. Alia breui tempore, hæc diutissimè regnauit, idq; magna ex parte potenter ac liberè.* Quando; Illyricus dicit, hanc singularē abominationem *diutissimè regnasse*, nec aliam posthac fore, quæ tātum damni regno Christi dedit; profectò nō de vno quopiā homine (nullus enim talis diutissimè regnauit) sed de ordine quodā & professione hominū loquitur. Itemq; Henricus Bullingerus in Præfatione sua in Apocalypsim dicit, *nullum alium Antichristum in orbem venturum esse, præter eum qui iam antè in Episcopis quibusdam aduenit.* Seriem ergo certorum Pontificum vult esse hunc eximium Antichristum. Rodolphus etiam Gualterus Tigurinæ synagogæ minister in homiliis de Antichristo, *irridet eos qui ponunt, certum quendam hominem esse Antichristum.* Iam verò Beza in c. 2. posterioris Epistolæ Pauli ad Thessalonicēses: *Loquitur* (inquit) *Paulus de Antichristo, tanquam de vno quopiam homine, cùm tamen totum Ecclesiasticæ tyrannidis*

Nota impudentiam hominis.

corpus intelligat, quam quisquis occupat, is est ille sceleratus de quo hic agitur: sed ita tamen, vt peculiarem aliquam tyrannidem declaret, cui paulatim subseruierunt heretici, atq; etiam per imprudentiam nonnulli ex sanctis ipsis & orthodoxis Patribus, vt nunc res ipsa patefecit. Itaq; manifestè sunt hallucinati, quicunque de vno quopiam homine putârunt hoc intelligi. Denique Magdeburgenses (Centuria 1. lib. 1. c. 4. tit. de Antichristo) Antichristum vocant *regnum falsorum Doctorum Christi doctrinam obscurantium.* Et lib. 2. c. 4. pag. 434. & 435. dicūt, *Apostolos docere, Antichristum non fore vnam aliquam tantùm personam.* Sed hæc omnia falsò cōstituunt, vt iam planum fiet.

Secundum fidem Catholicam & scripturas sacras, eximius ille Antichristus, est vna quæpiam persona, & non sedes quædam, vel successio hominum. CAPVT IIII.

Catholici credunt, illum eximium Antichristum, qui tam significanter à Christo & Apostolis describitur, esse vnum quēdam hominem, qui præ cæteris omnibus Pseudoprophetis Christo se in fine seculorum opponet, quiq; illustratione aduentus Domini destruetur. Quæ Catholica fides certissimo verbo Dei nititur & confidit. Christus

Ioan. 5.

enim docens, quid inter se ac Antichristum intersit: *Ego* (inquit) *veni in nomine Patris mei, & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Ille enim alius qui venit in nomine suo, quiq; ita veniens à Iudæis excipitur, non quilibet Antichristus est (nec enim quemlibet Pseudoprophetam aut hæreticum, imò nullum omnino hactenus Iudæi acceperunt) sed ille eximius & vnicus Antichristus, quem solum Iudæi velut Messiam suum accepturi sunt. De Antichristo enim sermonem esse, tam Græci Patres, quàm Latini, auctores

Lib. 5. cont. hæreses. Alius cur dicatur Antichristus.

sunt. Irenæus in primis *Dominum ait de Antichristo dixisse: Cùm alius venerit in nomine suo, illum recipietis: alium dicens Antichristū, quoniam alienus est à Domino.* Chrysostomus præterea in homil. 15. in Ioannem: *Quē nā* (inquit) *non in nomine Patris venturum dixit? Antichristū.* Hieronymus etiam in epist. ad Algasiam, quæst. 11. *de Antichristo* (inquit) *loquitur ad Iudæos: Si alius venerit in nomine suo, illum suscipietis.* Cyrillus Alexandrinus (in Ioan. lib. 3. c. 6.) & Theodoretus (in suis Cōmentariis in Danielem) eodem modo illa Christi verba exponunt. Quid quòd hi omnes hunc Euangelij locum conferunt cum illo Pauli ad Thessal. ca. 2. vbi constat, de Antichristo agi? Quia enim Iudæi Christum à Deo Patre secundùm prophetias missum recusârunt agnoscere; *ideo* (vt ait Paulus 2. Thessal. 2.) *mittet illis Deus spiritum erroris, vt credant mendacio non cuilibet*, sed τῷ ψεύδει, videlicet, certo cuidam & insigni mendacio, vtique ipsi Antichristo. Quemadmodum igitur Christus in Patris sui nomine veniens, vna certa persona fuit, quæ homines iustificatos per carnem suam verbo vnitam Deo recōciliauit, sic Antichristus in nomine suo veniēs, vna certa persona erit, quæ homines impios per carnem suam omni diabolica malitia instructā & à Deo abducet, & diabolo subiiciet. Quod vt planius adhuc fiat, tria hæc, quæ ad salutem nostram in primis pertinent, ante oculos ponamus, *Deum, Christum, & Ecclesiam.* Deo aduersatur diabolus, qui ob id appellatur *satan*, id est, aduersarius. *Christo* aduersatur *Antichristus*: quod ipsum ex nomine illius manifestum fit. Nihil enim aliud est Antichristus, quàm contrarius & oppositus non Deo tantùm, sed etiam Christo. *Ecclesiæ* aduersatur *ciuitas diaboli*, & corpus Antichristi. Deus est Spiritus: & satan in spiritu se opponit Deo. Christus non Deus tantùm & Spiritus est, sed homo & caro. Hinc fit, vt Antichristus, præter malitiam spiritus satanæ, etiam in humana carne vitiorum omnium fomite homini Christo resistere permittatur. Vt ergo Dei Filius præter aliorum hominum ministeria, quibus ab initio mundi vsus est, singularem quandam hominis naturam assumpsit, qua velut instrumēto potentissimo ad nostram salutem procurandam eximiè vteretur: sic idem Deus permittit, vt quoniam impij homines Christum recipere noluerunt, alius quidam homo per satanæ operationem adueniat, in quo dum scelerati omnes confidunt, iustam mercedem, impietatis suæ damnationem æternam percipiant. Itaque vt in Christo, sic etiam in Antichristo, & veritas naturæ humanæ, & vnitas personæ statuenda est. Progrediamur nunc ad reliqua.

Ecclesia

Ecclesia Dei co[n]stit ex Angelis & hominibus sanctis: & diaboli ciuitas ex spiritibus nequam, & hominibus impiis consistit. In Ecclesia Dei ante aduentum Christi, erat cathedra Moysis, & summorum sacerdotum thronus, qui vero Deo mystica sacrificia offerebant. Huic stabili cathedræ diabolus in sua ciuitate opposuit collegia Pontificum, sacerdotum, aruspicum, & augurum, qui diis falsis immolabant. In Ecclesia Christi post ipsius aduentum est *cathedra Petri* & successorum illius firmiter stabilita, qui per incruentam corporis Christi oblationem & participationem annuntiãt veritatem & incarnationis & mortis Dominicæ, in qua sanguinem suum pro nobis effudit. Huic Petri cathedræ à Domino fundatæ (Matth. 16.) diabolus in Antichristi synagoga opponit omnium hæreticorum & irrisorum cathedras (Psal 1.) qui non Eucharistiam Deo in mortis Domini commemorationem, sed vanitatẽ suam diabolo sacrificant. Atq; isto modo singula respondent singulis: sapientia nempe Dei attingente à fine vsque ad finem fortiter, & disponente omnia suauiter. Iam si ex ista collatione tollas Antichristum ipsum, qui nexus est diabolicæ ciuitatis, & velut sequester inter nequam spiritus & impios homines, à diabolo malitiá, ab hominibus naturam mutuatus: hunc ergo si dicas non vnum quempiam hominem, sed sectam quandam Pastorum, aut sedem thronumque esse Pontificum qui doctrinam Christi oppugnant: cõfundis & perturbas pulcherrimam Dei fabricam, partemque corporis impiorum hominum in capitis locum ineptè substituis. Vis enim Antichristum nõ esse vnum hominem diabolicum, qui vni homini Christo aduersetur, sed potius vnam Pontificum sedem: cùm interim quælibet Pontificum sedes à diabolo erecta secundũ rationem quam Deus in reliquis rebus obseruauit, potius alteri Pontificum sedi per Christum stabilitæ, quàm ipsi Christo deberet aduersari. Nam vt corpus Ecclesiæ, quanquam Christi sit, à persona tamen Christi numero saltem personarũ differt; sic Antichristi corpus, hoc est, Pseudoprophetæ quicumque, in quantumuis sublimi solio sedeant, saltem in personis differunt ab Antichristo, qui caput est omnium Pseudoprophetarum. Negare igitur, Antichristum esse vnicam personã: est illam oppositionem tollere, quam & Apostoli verba indicant, & Christus ipse in Euangelio statuit, dum ait, *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illũ accipietis*. Christus ait, *Si alius venerit*. Quis obsecro *alius*? Nónne alius homo? Cæterùm tu dicis: Si alia Pontificum sedes, & alia hominum secta venerit. Quid igitur? Vtrum Christus aut sedes quædam, aut secta est? Antichristum quippe sibi ipsi, ac non tantùm sectatoribus suis Christus opponit. Ex vna enim parte ait, *Ego veni*: ex altera, *Si alius venerit*. Ex vna, *In nomine Patris mei*: ex altera, *In nomine suo*. Ex vna: *Non accepistis me*: ex altera, *Illum accipietis*. Nónne vt hæc pronomina, *Ego* & *me*, personam Christi certam; sic etiam illa, *alius* & *ille*, certam Antichristi personam denotant? Non igitur de serie quadam & successione hominum, sed de vno potissimùm homine agitur, tam ex Christi parte, qui vnus homo est, quàm ex Antichristi, quem etiam vnum quendam hominem futurum esse, credere debemus. Qualis enim Christus est per naturæ humanæ veritatem diuinæ personæ vnitam; talis erit & Antichristus per naturæ simul ac personæ humanæ veritatem à satana omni peccato & malitia instructam. Cùm ergo Christus dixerit, *Si alius venerit, illum accipietis*: si per *alium*, non alium hominem, sed alium thronum, aut aliam sedem intelligas: profectò neque per Christum intelligere debes certum aliquem filium hominis, sed thronum & sedem nescio quam. Atqui Paulus Antichristum vocat non certè sedem, thronum, aut cathedram, aut seriem Pontificum, sed *hominem*. Sic enim scribit (2. Thessalon. 2.) *Nisi reuelatus fuerit homo peccati*. Non dicit, Nisi reuelati fuerint *homines* peccati, sed *homo*. Nec dicit, Nisi reuelata fuerit *series hominum*, aut *certa multitudo Pastorum*; sed nisi reuelatus fuerit ὁ ἄνθρωπος, *ille homo*, id est, vnus quispiam certus homo. Nam & Ambrosius legit: *Nisi reuelatus fuerit homo ille peccati*: vt vim articuli significantius exprimeret. 2. Thessal. 2. Ioann. 5.

Atque vt illud obiter attingam: articuli Græci adiectio ictitam prorsus Bezæ argumentationẽ facit. Is enim vt ostendat per hominẽ peccati multos homines, aut corpus quoddã hominum intelligi posse: *Neq; verò aliter* (inquit) *Daniel* (*quiem hoc in loco mirè consentit Paulus*) *singularibus vrsi, leonis, pardi nominibus multos Reges intelligit in vnum monarchiæ corpus iunctos*. Atqui, ô bone vir, Daniel neq; multos Reges in vnum monarchiæ corpus iunctos nominatim vocauit vrsum, leonem aut pardum; neque nominibus illis vrsi, leonis aut pardi (saltem vbi primùm fecit illorum mentionem) articulum apposuit. Sic enim ait cap. 7. *Quatuor bestiæ grandes ascendebant de mari: prima* (ὡσεὶ λέαινα) *quasi leæna: alia similis* (ἄρκτῳ) *vrso: alia quasi* (πάρδαλις) *pardus*. Non dixit, primam bestiam fuisse leænam, nec secundam fuisse vrsum, nec tertiam fuisse pardum: ac multo minus dixit, primam bestiam fuisse *hanc* leænam, aut secundam similem fuisse *huic* vrso, tertiámve fuisse velut *hunc* pardum. Nihil tale apud Danielem reperis. Quod ergo ille per generis aut formæ nomen, cuius est multa sub se complecti, enuntiauit, non immeritò ad multos Reges per quasi Bezæ obiectio. Responsio.

leænam,

leænam, vrsum, aut pardum significatos, referri potest. At longè aliter D. Paulus rem hoc in loco expressit. Non enim dicit, *Nisi reuelatus fuerit quasi homo peccati*, *sed homo peccati*: nec generaliter & indefinitè *homo*, sed *ille homo*. Tamenne, *cum Daniele Paulus mirè consentit hoc in loco?* An potius aliter Daniel tres monarchias, aliter Paulus Antichristum descripsit? Ille illas generaliter descripsit, velut communes pluribus: iste hunc definite ac personaliter designauit, velut qui rem vni personæ propriam prædiceret. Næ isti præclare conferunt scripturas, qui res tam dissimiles pro similibus habent. Verùm vt ad id quod instituebamus, nostra reuertatur oratio: Antichristus nec semel, nec bis, sed sæpissime per huiusmodi articulos in scripturis sanctis velut indice digito demonstratur. Etenim apud Matthæum (c. 24) appellatur τὸ βδέλυγμα, illa abominatio. Itemque apud Paulum Antichristus vocatur ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος, ὁ ἄνομος, & secundū quosdā ἡ ἀποστασία & τὸ ψεῦδος, *ille homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius, ille iniquus, illa defectio, & illud mendacium*. Apud Ioannem verò nominatim ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus*. Sic

1. Ioan. 2.

enim articulū Græcū significamus, quia Latini articulū, qui Græco propriè respōdeat, non habent. Quæ autem sit articuli Græci vis, ipsi Patres Græci optime fidem facient. Epiphanius lib. 1. contra hereses, secta 9. *Si dixerimus, addito articulo, ὁ βασιλεύς, minimè ambiguum est significatum. Nam Rex, de quo quæritur, aut de quo dicitur, aut qui cognoscitur, aut alicuius imperium habens, per articulum indicatur. Et si dixerimus, Θεός, id est, Deus sine articulo, quemlibet Deum gentium diximus, non Deum verum. Si autem dixerimus, ὁ Θεός: palam est, quòd ab articulo verum (Deum) significamus, qui est, & cognoscitur.* Idem præterea sentit Chrysostomus in c. 7. Isaiæ: *Si de muliere, iuxta communem naturæ legem pariente, fuisset sermo hic: qua gratia id Propheta vocasset signum, quod quotidie videmus fieri? Sanè ob hoc sermonem exorsus non simpliciter dixit, Ecce virgo, sed, Ecce hæc virgo: cum adiuncto articulo, ἡ, hæc: nobis insinuans, rem eiusmodi esse factam, quæ insignis sit, & eadem sola. Nam quòd eadem accessio articuli hoc indicet, nec obscure potest quis lectione Euangeliorum edoceri. Ad Ioannem enim Iudæi cùm misissent, vt eum interrogarent, Quis es? non dicebant, Tu es Christus? sed, Tu es ὁ χριστὸς, ille Christus? Neque dicebant, Tu es Propheta? sed: Si tu es ὁ προφήτης, ille Propheta? Quorum vnumquodq; eximium per se erat & prærogatiuæ singularis. Ad id consignandum etiam Ioannes exorsus Euangelium non dicebat, In principio erat λόγος, Verbum, sed, ὁ λόγος, illud, vel singulare Verbum, & hoc Verbum erat apud Deum.* Cyrillus etiam sic ait: *Illud apprimè tenendum est, quòd quando diuina scriptura nominibus, secundùm Græcæ linguæ vsum, articulos præponit, tūc & vnū, & quod solum propriè, atq; verè tale quid dicitur, significat: articulo autem non adiecto, generalius cuncta designat: vt verbi causa: Multi vocati sunt dij, sed quando cū articulo Græca lingua Deus dicitur, tunc solus & propriè Deus designatur: cùm verò absque articulo Deus profertur, qui ad hoc gratia vocatus est, intelligitur. Sic cùm homo sine articulo dicitur, homo quispiam designatur: quando autem articulus accedit, vnicum atq; singularem hominem denotat. Ideo videmus, Filium hominis articulo ad vtrumq; nomen præposito à Saluatore nostro proferri, quando se solum ab infinita hominum multitudine velit significare. Hæc cùm ita se habeant, dicant quæso, quomodo intelligendum est, In principio erat Verbum, cùm huic vocabulo, Verbum, articulus sit adiectus? Non enim potest nisi ad vnum Verbum, quod propriè atque vere in principio erat, articulata referri oratio.*

Græci articuli vis & potestas.

Articulus rem insignem & vnicam notat.

In Iohan. lib. 1. ca. 4. Vnum & solum.

Homo cum articulo denotat singularem hominem.

Quòd si Patres omnium doctissimi tantam esse vim articuli Græci iudicarunt, vt vbi is hominis, virginis, aut personæ alicuius nomini apponeretur, ibi crederent, omni confusione sublata, certū hominem, certam virginem, aut certam personā in Trinitate designari: cùm Antichristus apud Paulum ita describatur, vt ad minimum quinquies eodem in loco articulus appellationi eius præponatur, dū dicitur, *Ille* homo peccati, *ille* filius perditionis, *ille* aduersarius, *ille* iniquus, *illud* mēdacium: efficitur profectò, vt per Antichristum vsq; adeò singulari nota descriptum non multitudo aliqua sine vno certo Principe, sed singularis quæpiā persona intelligi debeat. Quid quòd Deus per Angelum suum apud Danielem Prophetam de Antichristo manifestissimè loquens, & res gestas illius velut certi cuiusdam Principis describens: *Decem* (inquit) *cornua ipsius regni* (Romani scilicet) *decē Reges erunt, & alius* (nimirū Antichristus) *consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit, & sermones contra excelsum loquetur, & putabit, quòd possit mutare tēpora & leges, & tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Iste alius, qui sic humiliabit tres ex decem Regibus, & oppugnabit sanctos, & regnabit tribus annis & sex mensibus, iste (inquam) est ille vnus & singularis Antichristus, de quo iam agimus. Atq; ita Danielē interpretantur omnes antiqui doctores, Irenæus lib. 5. contra hereses, Hieronymus in 7. c. Danielis, Augustinus de ciuitate Dei lib. 20 ca. 23, Theodoretus in suis Commentariis in Danielem. Quis ergo dubitet, illum esse vnum aliquem certum hominem, cuius & certa conditio, & regni administrandi spatium, & res gestæ tam accuratè describuntur? Accedit eòdem, quòd Ioannes Apostolus numerum etiam recenset, quo Antichristi nomen cōstabit, Apocal. c. 13.

Daniel. 7.

Faciet,

Faciet, ne quis possit emere aut vendere, nisi qui characterem, vel nomen bestiæ, vel numerum nominis eius habeat. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum (illius) *bestiæ. Numerus enim hominis est, & numerus eius, sexcenti sexaginta sex.* In eo quòd Ioannes Apost. dicit, *Numerus enim hominis est*; manifeste significat, hominem verum & secundùm naturam eum esse, de quo agit. Non est autẽ verus homo, qui vnus non est. Nam ille homo qui constat ex multitudine quadam, fictus homo est, & non verus. Vt meritò Beda in eum Apocalypsis locum ita scripserit: *Numerus* (inquit) *hominis est, ne eum putemus iuxta quorundam opinionem vel diabolum esse, vel dæmonem, sed vnum de hominibus, in quo totus satanas habitaturus sit corporaliter.* Hæc Beda. Nomen verò ad hoc imponitur cuiq;, vt à cæteris omnibus per illud dignosci queat. Sic Isaias de Christo dixit: *Et vocabitur nomen eius Emmanuel.* Et Angelus ad Mariam, Lucæ 1. *Vocabis nomen eius Iesum.*

Nomen Antichristi.

Isaiæ 9.

Quemadmodũ ergo cæteri Prophetæ ac Apostoli, quibus nomina diuinitùs vel ab initio donata, vel pòst commutata sunt, certi homines fuerũt: sic & ille Antichristus, cuius nomen in Apocalypsi certum esse, & certo quodam numero constare significatur, non persona monstruosa nescio quæ, sed certa & singularis erit. Nam quid aliud significat pronomen *αὐτὸς*, *ipse*, quod bis ei tribuit Apostolus, quàm vnã & singularem personam? *εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ, ad hoc, vt reueletur ipse in suo ipsius tempore.* Quis, obsecro, est qui vocatur *ipse*, si certus aliquis homo non est? Aut nunquid Platonis ideam nobis proponit Apostolus? Aut quomodo qui nõ est, *suum tempus*, atque adeò suum ipsius habet? Aut quomodo rãdem est, qui certam personam & substãtiam non habet. Iterum etiam Apostolus de eodem Antichristo dicit, *ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ ὡς θεὸν καθίσαι, adeò vt ipse in templum Dei, tanquam Deus, sedeat.* Epiphanius in simili sermone contra Noëtum disputans, qui in sanctissima Trinitate negauerat distinctionem personarum, à pronominũ quæ personis diuinis tribuuntur, natura illum confutat, dicens: *Longè clarissimum est hoc: Si abiero, ille veniet Spiritus veritatis:* Ego abeo, & *ille* venit. A voce, *ego* & *ille*, significauit *in substantia esse Filium, substantiam habere Spiritum sanctum.* Hæc Epiphanius. Nónne igitur eodem modo significat, Paulus illum hominem certam substantiam, hoc est, certam personam habere, de quo ait, quòd *ipse* in templo Dei sedeat? Quis *ipse*, si non est vnus aliquis homo? Præterea vt Paulus Antichristo pronomen (ipsum) sic eidem Christus attribuit pronomen (illum) dicens: *Si alius venerit in nomine suo, illum* (ἐκεῖνον) *recipietis.* Hęc pronomina certam personam, & non genus aliquod hominum demonstrant. Etenim vt nomina singulis personis tribuũtur, sic pronomina vicem nominum explent. Cæterùm vt à rebus etiam ipsis hoc astruamus: quomodo infert Apostolus, quòd Antichristus *aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, adeò vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus*: nisi talis homo sit, qui nullum alium vel Deum, vel hominem sibi æqualem agnoscat? Nam si plures homines sunt eiusdem conditionis (vtpote plures Episcopi) qui se inter se fatentur æqualis potestatis esse; non iam is de quo agitur, *supra omne quod dicitur Deus, extollitur*, cùm permulti alij (si aduersarijs credimus) ex æquo idẽ ipse Antichristus sint, quorũ & quilibet *dicitur Deus, & extollitur supra omne quod dicitur Deus*: & tamen nemo eorum supra alium extollitur, sed se agnoscit vel æqualẽ alteri, vel etiam posteriorem, si nõ officio, tamen ordine temporis. Hæc ineptiora sunt, quàm vt inter se cohæreant. Vnus quispiam singularis sit oportet, qui & *Deum seipsum ostendit*, & simul *extollitur supra omne quod dicitur Deus.* Nam si alter ex ipsius confessione dicitur etiam Deus, illumq; agnoscit consortẽ suum (vt in iis qui sunt eiusdem ordinis accidit) iam talis homo non extollitur supra omne quod dicitur Deus. Certe D. Cyprianus dicit, *Antichristum in hominem venire*: Hippolytus in oratione de consummatione mundi ac de Antichristo dicit, *Antichristum de impura muliere sub forma hominis proditurum*: Cyrillus Hierosolymitanus describit *Antichristum fore quendam hominem à diabolo inductum, veneficiis, incantationibus & malis artibus instructissimum*: Ambrosius *tres distinguit Antichristos*: vnum, qui sit *satan*; alterum qui sit *quilibet hæreticus*: tertium, *qui ex scripturis disputat se esse Christum.* de quo in c. 2. posterioris Epistolæ ad Thessalonicenses dicit: *Sicut Filius Dei homo natus, sic satanas in homine apparebit.* Chrysostomus in eandem Epistolam scribens, vocat *Antichristum hominem quempiam omnem satanæ energiam adeptum.* Hieronymus de Antichristo agens, *Putemus* (inquit) *vnum esse de hominibus, in quo totus satanas habitaturus sit corporaliter.* Augustinus sic describit Antichristũ, vt eum vocet *Principem ipsum, ad quem reliqua hominum multitudo pertinebit, & illum nouissimum Antichristum.* Et iterum ait: *Si de omnibus impiis dici potest* (quòd sint refugæ à Domino) *quãtò magis de isto?* Istum igitur Antichristum, de quo potissimùm Apostolus agit, Augustinus non dubitauit, vnum quendam hominẽ, impiissimũ quidem illũ, sed tamen vnum esse. Theodoretus in Cõmentariis suis in Danielem: *Sicut* (inquit) *Dominus per humanam naturã apparens, nostræ salutis auctor fuit; ita etiam diabolus, sumpto suæ improbitatis idoneo instrumẽto, per ipsum propriã virtutem ostendet.*

Ipse.

Lib. 2. hæresi 56.

Solus & singularis est, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus.

Lib. 3. ad Quiri num. 118.

Catech. 15.

In cap. Luc. 21.

In cap. 7. Daniel.

De ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In Iob. lib. 32. cap. 12.

ostendet. Denique Gregorius Magnus: *Antiquus* (inquit) *hostis illum perditum hominem ingreditur, qui specialiter Antichristus nuncupatur.* Nō secus igitur hi omnes antiqui Patres Antichristum semper intellexerunt, vnum certū hominem futurum, quàm Christus ipse vnus fuit. Verùm vt Christus cùm verè sit vnica persona, interdum tamē significat totum corpus Ecclesiæ, cuius caput est: sic interdum Antichristi nomen ad totum corpus impiorum accommodatur, quamuis ipse in seipso vnicus tantùm existat, omnium videlicet eorum caput, qui defecerunt à Deo. Quæ cum ita sint, necesse est, Protestantes toto cælo errare qui Antichristum ipsum putant certam sedem successionemq́; hominum, ac non vnam præ cæteris, personā esse. Huc etiam accommodari possent alia sanè plurima e sacris scripturis petita quæ postea copiosius explicabuntur.

Secundus Protestantium error de Antichristo, quem viuentibus adhuc Apostolis occultè ortum fuisse dicunt, confutatur. Et quid apud Paulum sit mysterium iniquitatis.

CAPVT V.

Opinio Protestantium.

PRotestantes putant, illum singularem Antichristum, de quo agimus, in mundo iam inde ab Apostolorū tēporibus fuisse, etiamsi nondū esset retectus & reuelatus. Itaque Illyricus (in lib. de sermone sacrarum literarum) dicit, per *mysteriū iniquitatis* (2. *Thess.* 2.) *occultam originem Antichristi & incrementa significari.* Et Beza in explicatione methodi eiusdem Epistolæ, dicit, *Thronum aliquem apostaticum prædici erigendum, quem qui occupat, Antichristus sit. Cuius* (inquit) *Apostaticæ sedis prima fundamenta iam ipsius Apostoli temporibus iaciebantur, sed ita, vt homines fallerent.* Porrò idem Beza (in 2. Thess. 2.) *Manifeste* (inquit) *sunt hallucinati, quicunq; de vno quopiā homine putarunt hoc* (quod Paulus de Antichristo scribit) *intelligi, nisi dent mihi quempiam, qui à Pauli sæculo ad diem vsque iudicij superstes maneat.* Hinc apparet, Protestantes putasse Antichristum sub ipso Pauli sæculo in mundo fuisse, etiamsi adhuc lateret.

Prædicti erroris confutatio.

Equidem nunquam negabo, *mysterium iniquitatis*, quod Paulo Apostolo adhuc viuente *operabatur*, ad Antichristum, totius iniquitatis quæ per homines patranda erat, principem & caput, spectasse. Non quòd Pauli adhuc tempore ortus fuerit Antichristus, verùm quia eius operis, quod tunc per satanam fiebat, ea erat natura & ratio, vt ad Antichristum postea venturum necessariò pertineret. Nam satanas qui principatum suum per incarnationem Christi vehementer afflictum viderat & conuulsum, cupiebat quidem & ipse, per alium hominem, cui vim suam omnem potestatemque donaret, regnum Christi oppugnare. Sciebat enim, multum valere apud homines, qui ex carne constabant, carnis humanæ operam & ministerium. Sed quia *Deus ligauerat satanam vsque ad mille annos*, hoc est, conatum eius impediuerat, ne quod facere volebat, efficere posset, donec plenitudo temporis aduenisset, in qua hæc potestas diabolo concedenda erat: propterea quicquid interim per satanam adhuc ligatum & impeditum peragebatur, ad Antichristum quidem informādum & velut parturiendum referebatur, ideoque *mysterium iniquitatis* meritò dictum est, non tamen ipsum Antichristum omnibus numeris suis perfectum adhuc producere poterat, Deo nobis melius prouidente. Nec enim multo ante finem mundi nascetur Antichristus, vti suo loco declarabitur. Nunc dicimus, *mysterium iniquitatis* esse id omne, quod iniquum illum Antichristum non adhuc in rerum natura existentem, sed in Dei præscientia, & in diaboli voto ac desiderio abditum & occultatum præfigurat, & significat iis qui per Euangelicam Iesu Christi doctrinam admoniti, & credunt, Antichristum quandoque venturum, & ne illis imprudentibus obrepat, cauere debent. Quicquid ergo remoratur & impedit Euangelij progressum, quicquid Ecclesiam Christi vel intus, vel foris affligit, quicquid veritati Catholicæ fidei, & morum honestati aduersatur: hoc vtique totum ad *mysterium iniquitatis* pertinet. Quod mysterium, Paulo Apostolo adhuc viuente, operatum esse dicitur, quia iam tum erant & intus falsi fratres, & foris manifesti persecutores, & primùm intus, deinde foris Pseudoprophetæ, *qui ex ipsis Christianis exurgentes, gregi non parcebant, sed discipulos abducebant post se.* Hinc fit, vt quidam ex sanctis Patribus dicant, hæreticos: alij verò, Imperatorem Neronem à Paulo appellatū esse *mysterium iniquitatis.* Iraque D. Ambrosius (in 2. Thess. 2.) *mysterium* (inquit) *iniquitatis à Nerone inceptum est, qui Zelo idolorum Apostolos interfecit, instigante patre suo diabolo, vsque ad Diocletianū, & nouissimè Iulianum.* Quam interpretationem tam Chrysostomus, & Græci pæne omnes, quàm Augustinus, & alij plerique Latinorum sequuntur & approbant. *Ego* (inquit Theodoretus) *existimo, Apostolum per mysterium iniquitatis significare hæreses, quæ exortæ sunt. Per illas enim multis à veritate abductis, præparat diabolus exitium deceptionis. Eos autem appellauit mysterium iniquitatis, vt qui haberent celatum iniquitatis laqueum. Ipse enim* (Antichristus) *apertè à Deo abducit homines. Quamobrem etiam reuelationem, eius aduentum vocauit Apostolus.* Præclarè annotauit Theodoretus,

Apocal. 20.

Mysterium iniquitatis.

Actor. 20.

Imperator mysterium iniquitatis.

De ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In 2. Thess. 2.

Hæreses mysterium iniquitatis.

reuelationem

reuelationem opponi *mysterio* apud Apostolum. Nam ipse aduentus Antichristi vocatur ab Apostolo *reuelatio*: quod autem præcedit aduentum eius, dicitur *mysterium*. Nam *mysterium* (inquit) *iam operatur iniquitatis, tantùm vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat: & tùc reuelabitur ille iniquus*. Vide quàm pulchre omnia inter se opponantur: *Tunc*, &c, *iam*: itemque, *mysterium*, &c, *reuelabitur*: denique *iniquitas*, &c, *ille iniquus*. Ait enim, *mysterium iniquitatis operari iam*: sed *tunc reuelandum esse illum iniquum*. Quasi dicat: Iniquitas quidem Antichristi iam nunc est, sed ille iniquus nondum est. Nam iniquitas Antichristi latet in mente ac proposito diaboli: sed ipse iniquus nondum est in rerum natura. *Iniquus* enim ille personam significat quæ nondum est. Iniquitas verò qualitatem personæ demõstrat, quæ in ipso diabolo iam nunc est, & ab illo cum Antichristo, quando is veniet, communicabitur. Quod verò interim per diaboli suggestionem à quocunque homine contra Dei Ecclesiam geritur, id propriè dicitur *mysterium iniquitatis*, quia typus quidam & figura est iniquitatis illius quam ipse Antichristus multo & abundantius & apertius exercebit.

Cæterùm veniamus iam ad illas Protestantiũ ineptias quibus dicunt, Antichristum sub ipso D. Pauli sæculo originem quandã occultã & incrementa sortitum esse. Ac sanè si hanc originẽ occultam vel in sola mente diaboli, vel in solis aut hæreticorũ, aut persecutorum figuris, quæ Antichristum vtcunque adumbrabant, constituerẽt: aliquam æqui boniq; partem eorũ haberet oratio. Sed nunc intelligũt, nullo vnquam tempore aliam fore Antichristi personam, aut alium in rerum naturam aduentum, quàm cuius origo Apostolorũ temporibus præcesserit. quod ab omni veritate abhorret. Quomodo alioqui dixit ibidem Apostolus, *Deus mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio?* Non dicit, Deum *misisse* illis, neque etiam *mittere*, sed *missurum esse illis operationem erroris*, id est (vt Occumenius ibidem annotauit) *illusionem efficacem & seducere potentem*. Sine controuersia efficax ista, & quæ ad seducendum valet illusio, non nisi Antichristus est. *Is enim venit secundùm operationem Satanæ in omni virtute, (seu potentia) & signis & prodigijs mendacibus*. Cùm ergo Apostolus dicat, Deum *missurum esse* ijs qui charitatem veritatis non receperũt, *illusionem efficacem*, hoc est, Antichristum, qui habebit in se vnde incredulos & impios seducere queat: profectò idẽ Apostolus nunquam ea mente fuit, vt Antichristum suo adhuc tempore missum esse crederet. Quorsum enim diceret, Deum *missurum esse* illum, qui iam antè venerat? Mysterium quidem & typus Antichristi iam venerat, sed ipse Antichristus adhuc *erat mittendus*, & propterea Paulo adhuc viuente, non erat natus aut ortus. Quo semel constituto apparet, quã ineptè Beza illud scripserit: *Nisi* (ait) *dent mihi quempiam qui à Pauli seculo ad diem vsque iudicij superstes maneat*. Qui enim sub Pauli seculo nondum natus erat, sed adhuc *erat mittendus*, quomodo necesse est, vt ille *à Pauli sæculo vsque ad diem iudicij superstes maneat?* Ireneus, qui toto ferè vnius sæculi spatio posterior & iunior Paulo fuit, tamen neque suo tempore Antichristum venisse iudicauit. Sæpius enim de Antichristo loquens, eum vocat *illum qui venturus est*: Et rursus, *Qui aduenieт*. Cyrillus Hierosolymitanus (in Catech. 15.) *Expectandus* (inquit) *est ille inimicus: & iam aliqua ex parte cœpit præmittere suos præcursores, vt paratus deinde veniat ad venationem*. Gregorius etiam Nazianzenus, qui post Irenæum duobus seculis vixit, Antichristum vocat *ignem in expectatione positum, qui superuenturus sit, nostrósque lapsus & morbos in sui principatus occasionem arrepturus*. Nondum certè venerat, qui tanquam *superuenturus expectabatur*. Nec quisquam sanctorum Patrum est, qui non loquatur de Antichristo velut de homine post suam ætatem in mundum venturo, vtpote quem nondũ venisse cognouerat. Verba ipsorum hoc in loco proferrem, nisi quod posteà hoc ipsum ita fieri, vt aliud etiam quippiam eadem opera confirmandum sit.

Antichristũ sub Pauli seculo nondum esse ortum.

σέμψει mittet.

Lib. 5. cont. hæreses sub finе.

Oratio 3. de Pace.

Tertius Protestantiũ error de Antichristo (quẽ dicunt ante aliquot secula reuelatũ fuisse) confutatur: & quãtopere ipsi Protestantes de tẽpore in quo reuelatus sit Antichristus, inter se dissentiãt.

CAP. VI.

Cùm reuelatus iam sit homo peccati (ait VVolfangus Musculus in locis communibus de Ecclesia ca. 12.) *qua cõscientia in cõmunione & obedieñtia illius maneremus? Nec enim culpabilẽ habet Apostasiam, si Ecclesia malignantiũ vnà cum Antichristo deferatur*. Ac eodem modo cæteri Protestantes vna voce passim affirmant, reuelatum ante aliquot secula fuisse Antichristũ.

CONFVTATIO.

QVod non modò factũ, sed etiam reuelatum, & ante aliquot secula reuelatum esse dicitur: id opinor, ijs quibus reuelatum fuit, obscurum iam deinceps existere non potest. Cùm ergo Protestantes affirment, Antichristi aduentum non modò inceptum, sed præterea iam diu reuelatum fidelibus viris esse: par est, vt certas personas quibus primùm reuelatus, certumque aliquod tempus & locum in quo reuelatus fuerit, demonstrent. Nam vt Christiani frustrà Iudæis dicturi essent, priorem Christi aduentum iam reuelatum esse, nisi tempus & locum in quo, itemque personas quibus primùm reuelatus est,

tus est, manifestè ostenderent ac nominarent: sic Protestantes frustrà contendent, reuelatũ
esse Antichristi aduentum, prætetquàm si personas, quibus, locumq; & tempus, in quo re-
uelatus est, perspicuè designent. Ac Christus quidem anno quadragesimo secundo Imperij
Cæsaris Octauij natus est in Bethlehem Iudæ, ac eadẽ nocte eodemque in loco (vt de Ma-
Luc. 2. ria matre eius, & Ioseph nutricio nihil dicam) reuelatus fuit *pastoribus, qui custodiebant vi-*
Matth. 2. Matth. 3. *gilias noctis super gregem suum.* Nec ita multo pòst reuelatus est etiam Magis, qui ex Orien-
te venerunt. Trigesimo autem anno ætatis suæ incipiente, reuelatus est & Ioanni apud Ior-
Luc 3. danem, & per Ioannem reliquæ plebi, & præcipuè Discipulis suis per conuersionem aquæ
Ioan. 2. in vinum apud Canam Galilææ. Dicant nunc Protestantes, quando, quibus, & vbi reuela-
tus est Antichristus. Ac de loco quidem agetur postea plenissimè, quem Romanæ Ecclesiæ
sedem, thronumque non esse, multis argumentis demonstrabo. Nunc videamus de tem-
pore, in quo, deque personis, quibus apparuit. Non enim apparuit aut nunquam, aut nullis,
Nescitur quo tẽpore Antichristus sit reuelatus. si omnino reuelatus est. Quo igitur tempore primùm reuelatus est Antichristus? Si diem
aut mensem accuratè non tenent, dicant saltem, quo anno salutis humanæ sit reuelatus. At
quomodo id dicent, qui vix, ac ne vix quidem de seculo ipso, annorúmue centuria, in qua
reuelaretur, satis inter se consentiunt? Illyricus (in Catalogo testium pag. 3.) *Paulum ait præ-*
dixisse, Antichristum venturum inclinante in ruinam Regno Romano: ac tum (inquit) Papa cæ-
An. D. sexce 450. *pit caput suum efferre.* Constat verò, inclinationem Regni Romani ab Honorij Augusti tem-
poribus cœptam esse ante annos 1150. Itaque secundùm Illyrici mentem Antichristus ab-
hinc annis mille & amplius reuelabatur. Quò etiam spectat, quod ibidem (pag. 4.) dicit, *in-*
dicasse Ioannem in Apocalypsi, Antichristum per annos 1260. regnaturum. Quos enim Scriptura
dies vocat, hos pro annis Illyricus accipit. Lutherus verò *in supputatione annorum mundi*, ait,
Gregorium Magnum fuisse vltimum Episcopum Romanæ Ecclesiæ. Nam *sequentes fuisse Pontifi-*
ces Romanæ curiæ. Et mox adiungit, *Bonifacium tertium impetrasse primatum à Phoca.* Itaque
An. D. 600. insinuat, Antichristum circa annum salutis *sexcentesimum* reuelatum fuisse. Nam eo ferè
An. D. 1000. tempore Phocas imperauit. Idem circa millesimũ salutis annum ait: *Finito isto millenario,*
soluitur nunc Satan: & fit Episcopus Romanus Antichristus etiam vi gladij. Ex his duobus locis
conijcio, Lutherum sentire, quòd Antichristus primũ gladio tantùm spiritali armatus fuit
anno Domini ferè *sexcentesimo*; quodque idem Antichristus anno salutis nostræ *millesimo*
fuit etiam gladio corporali armatus. Itaque Illyricus vult, Antichristum ducentis ad mini-
mum annis prius reuelatum fuisse, quàm Lutherus statuerat.

An. D 763. Iam verò Henricus Bullingerus, qui diligentissimè hanc rem scrutatus esse videri vult, in
suis ad Apocalypsim Homilijs ait, Antichristum reuelatum esse *circiter annum Domini se-*
ptingentesimum sexagesimum tertium. Qui certè numerus annorum tum ab Illyrici supputa-
tione toto cælo distat, tum præterea & excedit primam, & non assequitur secundã Lutheri
supputationẽ. Etenim si priorem Lutheri supputationem spectamus, plusquàm totũ secu-
lum intercedit inter illam reuelationem Antichristi, quæ Lutheri iudicio circa *sexcentesimũ*
salutis annum facta dicitur, & illam quæ secundum Bullingeri mentem *septingentesimo de-*
mum & sexagesimo tertio eiusdem salutis anno facta esse creditur. Iam verò si posteriorem sup-
putationem expendimus: reuelatio Antichristi, quæ secundùm Bullingeri fidem facta est
anno Domini *septingentesimo sexagesimo tertio*, pluribus etiam seculis antecedit illam quæ
post annum salutis *millesimũ* extitisse putatur. Magdeburgenses verò dicũt, *tempus quo durat*
spiritale Regnum Antichristi (Apocalyp. 11.) *esse dierum seu annorum mille ducentorum & sexa-*
Tempus incertissimum reuelati Antichristi, quia initium eius cognosci nõ potest, nisi cognito prius mundi fine, qui ab hominibus cognosci non potest. *ginta, eiusdemq; Antichristi temporalẽ statum, quo gerit vtrunque gladium, esse annorum 666.*
Apocal. 13. Quæ illorum opinio extat in Cent. 1. lib. 2. ca. 4. pag. 438. Primùm distinguunt
Antichristi statum *in spiritualem & temporalẽ.* Deinde in spiritualis status duratione expo-
nenda tam longè absunt ab omni certa fide (quæ tamen in rebus diuinitùs reuelatis deesse
nõ debet) vt nesciãt, verũ spiritualis Antichristi status per *dies* mille ducẽtos & sexaginta, an
verò per totidẽ *annos* cõtinuandus sit. Certè nõ paruũ inter *diem & annũ* est discrimẽ. Ne-
sciũt ergo isti, verũ spiritualis Antichristi status temporali diuturnior, an breuior sit futurus.

Atqui temporalem volunt esse *annorum 666.* Spiritualẽ verò *vel dierũ, vel annorũ* (prorsus
enim dubitant) 1260. Scriptura sacra manifestè vtitur *dierũ* vocabulo. (Apocal. 11.) Isti aiũt,
quosdã interpretari dies pro annis. Et hęc opinio (vt antea etiã dixi) placuit Illyrico. Ita enim
scribit in Catalogo testiũ, pag. 4. *Indicauit Ioannes in Apocalypsi tẽpus quo regnabit Antichri-*
stus, nẽpe 1260. dies, id est, annos, vt Scriptura sæpe in prophetijs & typis per diem annum notat.
Hæc Illyricus. Vult igitur, Antichristi regnum durare *per annos mille ducentos & sexaginta.*
Quod ita si est, vtiq; nec Illyricus, nec alius quispiã vel scire, vel cõijcere poterat, quo pri-
mùm tẽpore Antichristus fuit reuelatus. Nam cùm ex Paulo cõstet, *Antichristũ illustratio-*
ne aduentus Domini abolendũ esse, nesciatur autẽ, vel quo anno, vel quo seculo quáue annorũ
centuria Dominus vẽturus sit, (nõ est enim nostrũ, scire tempora, vel momẽta temporũ:)
efficitur,

efficitur,vt sciri non possit,quo primùm anno seculóue, vel spiritualis (qui secundùm istos durat annis 1260.)vel temporalis Antichristi status(qui durat annis *666.*)inchoatus fuerit. Tempus igitur vtriusque status adeò nõ est illis reuelatũ,vt ne conijcere quidẽ possint,quãdo inchoetur. Relinquamus Lutherum,Bullingerum,Illyricum,& Magdeburgenses.

V Volfgãgus Musculus(in locis Commu.de Ecclesia c.12.)quemadmodũ vult, *Antichristum ante sua tempora fuisse reuelatum*;sic apertè indicat,*sub D. Bernardi seculo fuisse adhuc reuelandum*. Postquàm enim ea D.Bernardi verba(ex Sermone 6.in Psal. *96.*)recitauerat *(superest vt reueletur homo peccati)* mox de suo Musculus adiungit : *vndè colligebat* (*Bernardus*) *reuelationem Antichristi esse in propinquo? Ex his videlicet,quæ Romæ palàm non Apostolica, sed Apostatica geri videbat. Imo,non simpliciter geri,sed tanta impudentia in immensum crescere , vt nihil posset aliud esse præ foribus,quàm Antichristianæ sedis reuelatio,quæ & nostra & ætate subsecuta.* Hæc Musculus. Qui certè nõ putat, Antichristũ aut ante D.Bernardi ætatẽ, aut in illa, sed nostra,& ætate subsecuta reuelatũ esse. Vbi fateor,me nescire,vtrũ hæc verba (*ætate subsecuta*) retulerit ad ætatem,quæ D.Bernardum,an verò eam,quæ suam ipsius cõscriptionem subsecuta est. Magis adducor, vt putem, eum loqui de ætate,quæ D.Bernardũ subsecuta est. Non igitur aut Lutheri,aut Bullingeri,aut Illyrici,aut Magdeburgensiũ opinionẽ in ea re secutus est Musculus. Et quomodo Antichristus pro reuelato habetur , cùm quo tempore potissimùm reuelatus sit,illi ipsi nesciant,qui maximè omnium affirmãt,reuelatũ iam diu esse Antichristum? Plures Protestantiũ pugnantes de Antichristi reuelatione sententias colligere facillimum mihi esset,si plures eorum libros aut vacaret,aut liberet euoluere. Nunc satis esse putaui,quòd Illyricus Antichristi reuelationem *in inclinationem Imperij,hoc est,in annum Domini quadringentesimum & ferè trigesimum*: Lutherus autẽ in annũ Domini partim *sexcentesimũ*,partim *millesimũ* reiecit : Bullingerus verò in annum Domini *septingentesimũ sexagesimũ tertiũ*: Musculus post annũ Domini *millesimũ centesimum & ferè tricesimũ*: Magdeburgenses in tempus adeò incertũ, vt tamen statum eius temporalem (qui nunquam obscurus esse potest) voluerint esse *annorum 666.* spiritualem verò *annorũ* 1260.

Musculus putat, Antichristũ reuelatum post an. Dom. 1130.

Itaque cùm isti omnes & Antichristum iam diu reuelatũ esse cõtendant , & ne de seculo quidem,nedum de anno,mense aut die,in quo primùm reuelaretur, consentiant, sed alius aliud seculũ proponat,hic incertũ,ille certũ,hic vnũ,ille aliud,ac tertius etiam aliud: hinc, opinor,nõ immeritò cõcludã,non esse adhuc reuelatũ Antichristũ. Alioqui certissimè tenerentur & tempus reuelationis,& personæ,quibus primũ reuelatus fuit. Ego enim non tantùm quæro,quo tẽpore,sed etiã *quibus personis* ab initio apparuit, aut manifestatus fuit Antichristus. Proferantur aliquot homines quarti,& quod excurrit,aut sexti, aut septimi post Christi natiuitatẽ seculi,aut etiã decimi,qui dicantur vidisse Antichristũ , & eũ pro Antichristo habuisse. Ex tot Græcis,Latinis,Barbaris, qui tũc in mundo fidẽ Catholicã confessi sunt , vel pauci nominẽtur,qui (velut olim Pastores quidã in Iudæa,velut Magi ex Oriente profecti, aut velut discipuli fideles)aut ipsi,aut alij pro ipsis quoquo modo testatũ reliquerint,quòd Antichristus(circa annũ Domini siue quadringentesimũ & eo amplius,seu sexcẽtesimũ,aut integro præcedente,aut etiã subsequẽte seculo,alijs'ue annis aut seculis superius descriptis)vel ipsis,vel alijs fide dignis testibus apparuit. Si nullũ eiusmodi testimoniũ producitur,si neq; Scriptura sacra,neq; Catholica traditio,neque signatæ tabulæ,neque historia quæpiã probata id cõfirmat: quænã hæc reuelatio est,quã nullus mortaliũ sciatur vidisse? Aut nunc demũ reuelatur nostris Protestantibus,quid ante annos mille, vel etiã octingẽtos atq; eo amplius,factũ fuerit? Nũc igitur primũ,& nõ annis ab hinc mille aut octingentis reuelatus est Antichristus. Tu dicis,eũ fuisse reuelatũ aliquot ab hinc seculis. Dic igitur: Cuinã fuit reuelatus? Vtrùm toti mũdo? An testibus præordinatis? Non toti mũdo. Alioqui omnes Ecclesiasticæ historiæ mentionẽ rei tam nouę,tam stupendæ,tamq; diu expectatæ fecissent. At nũc apud omnes historias de hac re mirũ est silentiũ. Si paucis tantũ reuelatus fuit, tanto magis opus est, vt hi pauci nominẽtur,vtq; ostẽdatur auctoritate aliqua graui, hoc ita verè gestũ esse. Nã vt dicas , Antichristũ ante octingentos aut nongentos annos reuelatum esse,& neminem earum ætatum proferas cui reuelatus fuit: hoc quid aliud est,quàm id impudenter dicere,quod verum esse demonstrare non queas? Daniel docet, Antichristum *post decem Reges consurgentem, & tres ex illis humiliaturum, & septem alijs potentiorem futurum.* Si ergo reuelatus iam est Antichristus , reuelati sunt & *decem illi Reges*: & præterea ex illis decem *aliqui tres*,quos Antichristus præter cæteros humiliauit. At quinam sunt isti?

Quibus personis reuelatus fuerit Antichristus, Protestantes neque dicũt, neq; sciũt.

Daniel. 7.
Illa certa & reuelata non esse quæ sub Antichristo iam reuelasse sunt.

Scio, *Fridericum secundum* in Epistola sua nominasse olim Reges decem, atq; in illis *tres*, qui potissimũ humiliati sunt. Dicit enim,decẽ cornua(seu Reges) esse *Turcas,Græcos,AEgyptios, Afros,Hispanos,Gallos,Anglos,Germanos,Siculos,& Italos,qui Romanas*(*inquit*) *prouincias possidẽt.* Hęc Fridericus. Qui,nescio,cur *Persas,Arabes,Gothos,Dacos,Bulgaros,Dalmatas,Hũgaros,Bohemos,Polonos,Heluetios,Normãnos,Lusitanos,Cypri,Cretæ,Sardiniæ,Rho-*

di, aliarumq́; insularum Reges & Dominos prætermisit, quos omnes constat quasdã prouincias possedisse, quæ olim paruerant Romanis. Præterea cur Afros velut vnũ Regem enumerat, cùm in Africa & tunc fuerint hodieque sint permulti Reges? Certe Bullingerus (in Apocal. Serm. 76.) *Dalmatiam & Hungariam* inter cornua seu regna illa decem, nõ dubitauit recensere. Cùm igitur nulla ratio proferatur, ob quam credamus, illos decem Reges quos *Fridericus* nominat, potius quàm alios aliquot à Daniele intelligi; adhuc satis apertè reuelatum

Apocal. 7.

fuisse nõ videtur Antichristi mysteriũ. Accedit eòdem, quòd *decem Reges dicuntur vna hora* (seu eodem tempore) *potestatẽ accepturi cum bestia*. Verum Angli nõ vna hora cũ Turcis acceperunt potestatẽ, sed permultis antea seculis: id quod illi nõ ignorant qui versati sunt in historijs. Præterea Bullingerus (in Apocal. Serm. 57. & 61.) ait, per *decẽ Reges* nõ præcisè *de-*

Iren. lib 5.

cem, sed in toto genere *multos* Reges significari. At *Irenæus*, & *Hieronymus* in Danielẽ nominatim vrgent numerũ *denariũ*. Vtcunque id se habeat, saltem illud animaduersione dignũ est, aliud *Friderico*, & aliud *Bullingero* hac in re placuisse: cùm tamen in ea re, quæ reuelata est, hoc non debuerit contingere. Qui enim diuinæ reuelationi fidem nõ habet, infidelis est, & à Christi Ecclesia separandus. Deinde quidnam est quod Daniel ait, Antichristũ *tres*

Qui tres sint tria Reges.

ex decem Regibus humiliaturum? Quinam sunt *tres isti Reges*? Aut quomodo, & à quo humiliati sunt? Nam neq; hoc post reuelationẽ Antichristi iam deinceps ignorari potest. Fridericus in eadem Epistola respondet, *Siciliæ, Italiæ & Germaniæ regna* esse illa, quæ Antichri-

Daniel. 11.

stus coëgerit sibi potissimùm seruire. Atqui Daniel Propheta de Antichristo in typo quodã loquens: *Mittet* (inquit) *manum suã in terras, & terra Ægypti non effugiet: per Libyam quoque & Æthiopiam transibit*. In quibus verbis antiquissimi Patres illa eadem tria regna designa-

In cap 7. Daniel.

ri putàrunt, quę Antichristus sibi pręcipuè subijceret. Vnde Hieronymus, *Dicamus* (inquit) *quòd omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt: In consummatione mundi, quando Regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidant, & vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Ægyptiorum Regem, & Africæ, & Æthiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus. Quibus interfectis, etiam septem alij Reges victori colla submittent*. Si Ægyptus, Africa, & Æthiopia sunt illa regna, quæ Antichristus humiliabit: certè *Fridericus* nõ rectè pro illis supposuit *Siciliæ, Italiæ, & Germaniæ regna*. Imò hinc probatur, Antichristum adhuc sub Friderico nõ fuisse reuelatũ. Alioqui res ipsa docuisset ipsum, quænam fuissent tria hæc Regna.

Sed omissa Danielis Prophetia, conferamus nos ad manifestiora D. Pauli verba. *Is* (2. Thessal. 2.) ait, *aduentũ Antichristi esse in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus*. Vos

Propria Antichristi prodigia nondu reuelata sunt

dicitis, Antichristũ iamdiu reuelatũ esse. Quæro igitur, *quæ sint prodigia & signa, in quibus venit*? Magdeburgenses (Cent. 1. lib. 2. c. 4. pag 456.) *Huiusmodi* (inquiunt) *miracula erunt apparitiones animarũ fabulantiũ de Purgatorio, petentiũ pro se Missas celebrari, sanationes morborũ, quæ accident colentibus statuas & vouentibus Sanctis*. O pręclaros Antichristi reuelatores! Illa enim signa & prodigia nobis proferunt, quæ non modò cum alijs Patribus Latinis, verùm etiã cũ Græcis, & illis quidẽ antiquissimis, cõmunia sunt. Quis nescit, quid Eusebius *de ima-*

Ecclef. hist. lib. 7. cap. 14

gine Christi scribit, quam mulier ab ipso Filio Dei profluuio sanguinis liberata, ex ære statuit, ad cuius statuæ fimbriã, cùm herba propè enata excreuisset, morbis cuiusque generis medicandi vim habebat. Hæc igitur statua morbis omnibus medicinã faciẽs, nunquid insigne Antichristi fuit? Nã & illa statua edidit signa, morbosque curauit. In Palęstina igitur, nõ in vrbe Roma educatus est Antichristus. Signũ etiã crucis Dominicæ mulierẽ pęnè mortuã pristinæ restituit valetudini sub Constantini Magni tẽporibus; vt est apud Sozomenũ li. 2. c. 1. Nunquid & ibi fuit Antichristus? Edessa ciuitas per imaginẽ Saluatoris, quã ipse Abgaro miserat, ab ingenti periculo, & regis Cosroës obsidione liberata est, auctore Euagrio, li. 4. c. 26. Si ergo talia signa sępe in Oriente facta leguntur, quomodo per illa tã crebrò alibi ostensa, certus quispiã ordo Pontificũ Romanorum declaratur esse Antichristus; præsertim cùm tot eius generis prodigia Romæ nõ euenerint, quot in alijs regionibus Christiani orbis? Nã *de apparitionibus animarũ, & Purgatorio plura legimus apud Bedã in historia gentis Anglorũ*, quàm vllus Pontifex Romanus aut fecisse, aut tradidisse cõmemoretur. An nõ igitur quilibet animaduertat, quàm longè à veritate isti absint, qui talia signa enumerãt, vt Pontificem Romanum probent esse Antichristũ, qualia omnibus ex æquo nõ Episcopis tantùm, sed etiã Doctoribus

Cap. 13.

Christianis cõueniũt? In Apocal. traditur, Antichristum facturũ esse, *vt ignẽ de cælo descẽdat in terram in conspectu hominũ*. Quærimus ab ijs qui reuelatum esse credũt Antichristũ, quis Pontificũ Romanorũ hoc præstiterit? Respondet Bullingerus in eũ locũ, hoc eos facere, *qui dicunt se dare Spiritum sanctum, qui verè est ignis de cælo descendens*. Optimè. Sed hoc Apostolis quidem accidit, vt dum ij manus baptizatis imponerent, aut etiam Dei verbum prædicarent, caderet Spiritus sanctus super fideles in conspectu hominũ: Actor. 8 10. & 19. Sed nullus Romanorum Pontificum tale aliquid in conspectu hominũ fecisse legitur. Tale igi-

le igitur signum Protestantes excogitârunt, quod potius Apostolos Christi, quàm Pontifices Romanos demonstret esse Antichristum. Nam quòd Bullingerus eam doctrinam quæ tradit, Spiritum sanctum in Sacramento confirmationis & pœnitentiæ per Christi ministros dari, solius Antichristi doctrinam ait esse, facilè apparet, D. Cyprianum, Dionysium, Ambrosium, Augustinum, omnesque adeò Catholicos Patres, qui Nouatianis & Catharis se opposuerunt, eiusmodi Antichristos fuisse; id quod in libro superiore planum feci. Isti sanè per suam ineptissimam opinionê ea tribuunt Antichristo, quæ non minus in quoslibet sanctos Patres quàm in Romanos Pontifices cadunt.

Omittamus iam reliqua, de quibus postea dicendi opportunior se offeret occasio: nunc agemus tantùm de *numero nominis bestiæ*. Nec enim dubiû est, quin postquã reuelatus fuerit Antichristus, & nomê eius, & numerus nominis debeat manifestissime reuelari, præsertim cùm Spiritus sanctus dicat, *Hic sapientia est. Qui habet intellectû, computet numerû bestiæ. Numerus enim hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex.* Irenæus verò in fine lib. 5. contra hæreses: *Oportet* (inquit) *tales discere, & ad verum recurrere nominis numerum, vt non in Pseudoprophetarû loco deputentur. Sed scientes firmû numerum, qui à Scriptura annuntiatus est, id est, sexcentorû sexaginta sex, sustineant primùm quidem diuisionê Regni in decem; post deinde, illis regnantibus, & incipientibus corrigere sua negotia, & augere suum regnum, qui de improuiso aduenerit, regnû sibi vindicans, & terrebit prædictos, habens nomê continens prædictû numerum, hunc verò cognoscere, esse abominationê desolationis.* Ex quibus Irenæi verbis intelligimus, numerû nominis Antichristi latere nô posse, cùm semel apparuerit. At Protestantes cùm dicât, iam sex aut septê secula esse, quòd reuelari cœpit Antichristus, tamen nec adhuc quidê sciût quod sit nomen bestiæ. Bullingerus sanè (tam in Præfatione sua quàm in sermone 61. in Apocal.) ad *postremû dicit, hunc numerû* (*666.*) *pertinere ad ostendendum illud tempus quo post conscriptam Apocalypsim Antichristus* (ex ipsius iudicio) *reuelari debuit.* Quod ergo verbû Dei palàm aperteq; dicit, *numerû hominis esse*, id Bullingerus vult esse potius *temporis numerum*, quàm hominis. Nam Apocalypsim rectè dicit Ioanni reuelatam esse ad finem Imperij Domitiani, quod accidit post Christi natiuitatê annis ferè 97. quibus si addantur anni *sexcenti sexaginta & sex*, erit annus Domini *septingentesimus sexagesimus tertius.* At mox totum hoc quod ædificauerat, destruens, negat annû Domini *septingentesimû sexagesimû tertiû* accuratè spectandû esse, verùm alios aut non ita multum præcedentes, aut paulo pòst subsecutos, in quibus nescio quid euenisse dicit. Obsecro te, Bullingere, solérne annus aliquis nominatim designari, vt non potissi nùm is ipse, verùm alius aliquis multò magis considerari debeat? Quænã hæc ratio est? Si numerû aliquê magnû & capitalem, vtpote ex solis *millenis*, aut etiã *centenis* constantem Scriptura posuisset: meritò fortè dixisses, paucorum annorum nullam esse habitam rationem. At nunc non solùm numerantur *sexcenta*, sed & *sexaginta*, & præterea *sex anni*: & tu cùm de ijs annis diuinitùs præscriptis nunc tollas *quindecim aut sexdecim*, nunc rursus addas *septem aut duodecim*, pro tuo libito (sic enim facis, vt tua ratio constare videatur) tamen putas te rectè scindere verbum Dei? Erras, si id credis. An ignoras, quòd qui vnum in ratione numerandi vel demit, vel apponit, totam numeri speciem cômutat? An oblitus es, Ioannem ità clausisse librum illum Apocalypsis? vt diceret, *Contestor omni audienti verba prophetiæ libri huius: Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis deminuerit de verbis libri prophetiæ huius; auferet Deus partem eius de libro vitæ, & de ciuitate sancta, & de his quæ scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorû.* Quid quòd, si eas historias quæ in illos Domini annos à te positos inciderût, commemorare vellemus; facillimum nobis esset ostendere, nihil in illis rebus gestum fuisse, quod Pontificem Romanum vel minimo argumento probet Antichristum esse.

Verùm non est opus, vt nos futiles Bullingeri nenias confutemus, cùm ipsi Magdeburgenses tã parum huic eius somnio acquieuerint, vt ipsi longè aliter sentiendû esse iudicauerint. Quos enim annos Bullingerus, antequàm reuelarêtur Antichristus, præterijsse voluit; hos non nisi ab Antichristi prima reuelatione incipiendos, Magdeburgici putant. Ita enim scribunt in Centur. 1. *Tempus quo durare debeat externus Antichristi status, qui gerit vtrúque gladiû, expressum videtur in numero 666. Apocal. 13.* Nunc si opinionem Bullingeri conferas cum opinione Magdeburgensium: videbis, quàm bellè isti de re (vt ipsi Protestantes dicût) apertissima, vtpote iamdiu reuelata & cognita, inter se consentiant. Si enim reuelatus est Antichristus circa annum Domini 763. & secundùm Magdeburgenses externus status Antichristi gerentis vtrumq; gladium, durabit annis *666.* profectò iam ante annos centum finitus est & extinctus Antichristi status. Nam si ad 763. adiungas *666.* hi duo numeri omnino efficiunt annos 1429. Itaq; cùm iam annus salutis 1571. agatur; status Antichristi ante annos centum quadraginta & amplius expirauit. Verùm ipsi Magdeburgenses ibidê dicût, Regnum Antichristi reuelatum, vsque ad secundum aduentû Christi mansurû, quia Christi ad-

Nescitur adhuc Antichristi nomê Apocal. 13.

Bullingerus omisso numero quem Scriptura posuit, aliû proponit.

Cap. 22.

O præclarã Protestantiû concordiam! Lib. 1. c. 4. pag. 458.

Pag. 459.

sti aduentu abolendus est Antichristus (2. Thessal. 2.) Igitur Antichristus non circa annum Domini 763. sed multò postea reuelatus est. Nam alioqui ante diem iudicij consummaretur. Ad hanc summam omnia, quæ hactenus dixi, referamus. Prophetiæ omnes, postquã ita impletæ sunt, vt res, de quibus prædictum est, reuelatæ esse statuãtur, mox claræ sunt & manifestæ, sicuti perspicue videmus euenisse in natiuitate, morte, & resurrectione Christi, in monarchijs, in vocatione gentium ad fidem in Christum, atq; in alijs eiusmodi rebus. Cæterum prophetiæ de Antichristo loquentes, nondum ita illustres & perspicuæ euaserũt, vt ipsi Protestantes constituere possint vel tempus certum, in quo primùm apparuerit, vel personas certas quibus ea ætate reuelatus sit, vel quando tria illa Regna humiliãrit, de quibus Daniel prædixit, vel quæ signa & prodigia secundùm Apostoli doctrinam ediderit, vel quo nomine secundum Ioannis Euangelistę prophetiam appellatus fuerit: imò de his omnibus rebus Protestantes inter se in infinitum litigant & contendunt. Non est ergo reuelatus adhuc Antichristus. Quod ipsum certissimis pręterea demõstrationibus euincã, si prius quartum errorem Protestantium proposuero. Pleraq; enim illorum, quæ ostendent, Pontifices Romanos non esse Antichristũ, ostendent etiam, Antichristũ adhuc nõ esse reuelatũ.

Quartus Protestantium error de Antichristo quem tradunt esse Pontifices Romanos.

CAP. VII.

CVM Protestantes tum ex antiquorum Patrum doctrina, tum ex rebus ipsis didicissent, quantum semper in Ecclesia Christi Põtificibus Romanis delatum esset, videréntq; tam immobilem petram nullis humanis viribus aut ab initio cõstitui, aut tot seculis continuari potuisse, nec tamen in animum inducere vellent, vt huic Principis Apostolorum præstanti cathedræ, velut à Christo erectæ & stabilitæ, ceruices suas subijcerent: ad id necessariò confugerunt, vt dicerent, hanc Pontificum Romanorum successionem & auctoritatem esse quidem stupendam & admirabilem, sed tamen eam, quæ in Scripturis sacris Antichristo deferenda esse prædicebatur. Hac enim specie diabolus eorum corda seduxit, vt quod plusquàm humani roboris esset, id Satanæ operationi potissimùm tribuerẽt. Ac nimirum si hoc eis ante omnia persuasum non fuisset, vix vnquam commisissent, vt ab Ecclesiæ Romanæ fide atque doctrina recederent. Romanos ergo Pontifices Antichristum esse, tradidit Lutherus in supputatione temporum, Illyricus in Catalogo testium, Magdeburgenses in Centur. 1. lib. 2. c. 4. pag. 436. VVolfgangus Musculus in Locis commun. tit. de Ecclesia, c. 12. Henricus Pantaleon in Chronologia & Martyrologio, Beza in Annotation. ad 2. Thessal. 2. Rodolphus Gualterus in Homil. de Antichristo, Ioãnes Foxus in Commẽtarijs rerum in Ecclesia gestarum: Quin etiam Henricus Bullingerus (qui plurimum operæ in hac re posuit) in ipsa Præfatione ad suas in Apocalypsim Homilias, dicit, nullũ alium Antichristum ante seculi consummationem expectandum esse, præter Pontificem Romanum. Quæ insana hæresis nunc, si Deus volet, plurimis argumentis & demonstrationibus confutabitur, si prius quid inter vrbem Romã, Imperiũq; Romanũ & cathedrã Petri, Ecclesiamq; Romanam intersit, explicauero. Multi enim parum animaduertentes harũ rerum differentias, mox vt audijssent Romæ nomen, putàrunt, hoc totum quod de vrbe regia dicebatur, ad ipsam quoque Ecclesiam Romanam pertinere.

Etiamsi vrbs Roma ob Imperium Romanum, quod in illa originem accepit, in Apocalypsi dicebatur Babylon, & in ea vel sederint aliquando Tyranni Sanctorum persecutores, vel postea fortè sessurus esset ipse Antichristus; nihil tamen hoc attinere aut ad eandem vrbem iam Imperio spoliatam, aut ad Ecclesiam Romanam & Petri cathedrã, quæ infinito interuallo differt ab vrbe Roma, & Imperio Romano. Vbi etiam insignia quædam Tertulliani & Hieronymi loca de Babylone (cuius in Apocalypsi fit mentio) explicantur.

CAP. VIII.

De reg. iuris cap. 66. EA est natura cauillationis, quam Græci σόφισμα appellant (inquit Iulianus) *vt ab euidenter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea quæ euidenter falsa sunt, perducatur.* Hoc ab exemplo quod nunc de vrbe Roma & Ecclesia Romana proponemus, illustrius

Apocal. 17. fiet. Scriptum est: *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem, & in fronte eius nomen scriptum, mysterium, Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, & vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum Iesu.* (Et pòst:) *Septẽ capita, septem montes sunt, supra quos mulier sedet.* Et ad extremum capitis: *Mulier quam vidisti, est ciuitas magna, quæ habet Regnum super reges terræ.* Indicauit Ioannes in Apocalypsi (ait Illyricus) *locum, vbi præcipuè habitabit Antichristus, nempe Romam: quam tametsi Babylonem vocat, tamen & ipsi Papistæ per Babylonem in nouo Testamento Romam intelligunt. Vt verò minus dubites de qua ciuitate loquatur, addit & hoc indicium, quod ea ciuitas sit extructa super septem colles, & habeat dominiũ orbis terrarum, quorum vtrumque de Roma tunc verè dictum est.* Hæc Illyricus in eum finem protulit,

In Catalog. test. ... pag. 4.

protulit, vt ostenderet, *Papam esse ipsum Antichristum*. Bullingerus etiam & alibi sæpè, & in Præfatione ad suas Homilias in Apocalypsim, dicit, *Tertullianum & Hieronymum prophetiã D. Ioãnis in Apocalypsi, quæ ad Babylonem spectabat, omnino de Roma interpretari.* Et hoc isti dicunt, vt insinuent, Romam esse Antichristi sedem: & mox per breuissimam mutationem ab vrbe Roma ad Ecclesiam Romanam, quæ in vrbe Roma ex parte quadam est, disputationem suam perducentes, cauillantur, *Ecclesiam Romanam esse Antichristi sedem*. Explicandum igitur mihi est, quid inter vrbem Romam, seu orbem aut Imperium Romanũ, & Ecclesiam Romanam, Petrique cathedram intersit.

Paulus Iureconsultus de verborum ac rerũ significatione agens, *Vrbis* (inquit) *appellatio muris, Romæ autem continentibus ædificijs finitur*. At Vlpianus ab vrbe Roma ad *orbem Romanum* se conferens, *In orbe* (inquit) *Romano qui sunt, ex constitutione Imperatoris Antonini ciues Romani effecti sunt.* Est igitur & vrbs Roma, & orbis Romanus. *Vrbis* appellatio non excedit muros, *Romæ* autem appellatio vsq; ad continentia ædificia extendebatur: sed *orbis Romani* appellatio tam latè patebat, quàm Imperium Romanum. Iam verò *Ecclesia Romana* neque murorum ambitu, nec ędificiorum continentium finibus, nec orbis Imperiiue Romani terminis continetur. Nam & Ambrosius de obitu fratris, & Hieronymus in Apologia aduersus Rufinum, non aliam interpretantur vel Ecclesiam, vel fidem Romanã, quàm quæ Catholica sit. Catholicam verò Ecclesiam constat non solis Imperij Romani finibus concludi, sed multo latiùs patêre. Itaq; Prosper Aquitanicus, *Roma* (inquit) *per Apostolici sacerdotij principatũ amplior facta est arce religionis, quàm solio potestatis.* Itemq; in Carminibus:

> *Sedes Romę Petri, quæ pastoralis honoris*
> *Facta caput mundo, quicquid non possidet armis,* *Religione tenet.*

Vrbs Roma, Tit. de stat. homin.

Orbis Romanus.

Ecclesia Romana.

De voc. gẽt. lib. 2. ca. 16.

Leo Magnus Sermone 1. in natiuitate Petri & Pauli: *Petrus* (inquit) *& Paulus sunt viri per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt, qui te ad hanc gloriam prouexerunt, vt sis gens sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis, & regia per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta, latius præsideres religione diuina, quàm dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius Imperij tui terra mariq; protuleris, minus tamen est, quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod pax Christiana subiecit.* Et pòst: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcẽ Romani destinatur Imperij, vt lux veritatis, quæ in omniũ gentiũ reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mũdi corpus effunderet.* Petrus ergo Romã missus est, nec solius vrbis, nec solius Imperij Romani, sed omnium gentium totius orbis causa, cuius caput Roma tũc erat. Liberatus etiam Diaconus Carthaginiensis: *Cùm Silueriꝰ* (inquit) *Papa ob vera fidei constantiam à Iustiniano cogeretur apud Patarã Lyciæ exulare, venerabilis Episcopus Pataræ venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de tantæ sedis expulsione, multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius à sua sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iussit.* Hæc omnia perspicuè declarant, non modò aliam esse vrbem Romam, Imperiumque Romanum, quàm vel sedes Apostolica, vel Ecclesia Romana sit, sed prætereà latius extendi Ecclesiæ Romanæ, quàm Imperij, auctoritatem Præterea Imperiũ Romanũ (vt à Daniele prædictum est) diuidetur primùm in decem Reges, ac deinde prorsus de medio tolletur. Sed cùm Ecclesia Romana sit petra fidei, & Petri sedes; prorsus implebitur quod à Dño de illa dictũ est: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiã meã, & portæ inferi non præualebunt aduersus eã.* Vnde tam Hierõn. dicit, *se scire, Ecclesiã ædificatã super petrã Apostolica ac Romana cathedræ*: quàm August. (in Psal. cõt. partẽ Donati) dicit, *superbas inferorũ portas non victuras Apostolicæ ac Romanæ cathedræ petrã & successionẽ.*

Latiùs præsidet Ecclesia Romana, quam Imperiũ Romanũ.

Breuiar. c. 22. Papa est super Ecclesiã mundi totius cùm multi sint Reges in mundo.

2. Thess. 2.

In Epist. ad Damasum. tom. 7.

Quæ cùm ita sint, videamus iã, quẽadmodũ intelligenda sint vel quæ Tertullianus, vel quę Hieronymus de Babylone, cuius in Apocalypsi Ioãnis fit mẽtio, locuti sunt. Tertullianus in lib. aduersus Iudæos, & in lib. 3. aduers. Marcion. *Babylon* (inquit) *apud Ioannẽ nostrũ Romanæ vrbis figura est, proinde magnæ, & regno superbæ, & sanctorũ Dei debellatricis.* Vbi tres verissimas causas affert, cur per Babylonẽ Roma intelligi queat. Prima causa est *magnitudo Romanæ vrbis*, quę Babyloni, maximæ omnino ciuitati, ea in parte respõdit. Secunda causa est, *superbia Imperij Romani*, quod etiã adæquabat, imò & antecedebat Regnũ Babyloniũ. Tertia causa est, *persecutio*, quã & olim Babylonij Reges mouebant aduersus Iudæos, veterem Dei populũ; & tam Apostolicis quàm proximè secutis temporibus Romani Cæsares mouebant aduersus Ecclesiã Romanã, & reliquos Christianos. Cùm ergo Roma Babylonẽ retulerit in magnitudine vrbis, in superbia Imperij, & in persecutione sanctorũ Dei, magna ratione adductus est Tertullianus, vt sub appellatione Babylonis Romã apud Ioannẽ intelligi existimaret. Cęterũ si tres istę rationes, ob quas Roma Babyloni similis olim habebatur, iam diu cessârunt; si iam multæ sunt aliæ vrbes maiores & ampliores Romana (vt Mediolanum in Italia, Lutetia Parisiorũ in Gallijs, Colonia Agrippina in Germania inferiore, Cõstantino-

Roma dicitur Babylon ob magnitudinem, superbiam & persecutionẽ quam Ethnici Imperatores aduersus Ecclesiam Romanam & Catholicã commouebant.

polis in Græcia, Cayrus in Ægypto, & aliæ alibi) si & vrbs Roma recessit à septẽ montibus, & Romanũ Imperiũ prorsus recessit ab vrbe Roma, & vel superbire, Sanctosq́ue persequi desijt, qua parte cũ Romana Ecclesia in humilitate Christianæ fidei enhæret, vel q[illegible] parte in Græcia, in Asia, in Ægypto, sub Turcarum regno superbit, Sanctosq́ue adhuc persequitur, extra Ecclesiam Romanam degit: nónne meridiana luce clarius est, nihil iam ipsius Tertulliani iudicio ad Ecclesiæ Romanæ statũ attinere, quæ D. Ioannes olim de Roma sub figura Babylonis cõscripsit? Satis enim est, tũ ad auctoritatẽ Prophetię, tũ ad Doctorũ interpretationẽ tuẽdã, quòd semel Roma, dũ in septẽ mõtibus insidebat, maxima fuit, superbijt, regnum habuit super Reges terræ, sanctorumq; Martyrum sanguine redundauit. Iam verò de montibus in valles atq; in planitiem campi Martij descendit, Imperium in Reges terræ nõ habet, magnitudine mediocri est, Sanctos Dei amat, obseruat, & colit: tantũ abest, vt eos amplius persequatur. Taménne hodie Roma Babylon illa erit quam Ioannes velut sedem Antichristi futuram designauit? Nihil minus. Vbi enim est Imperij superbia, vbi magnitudo Regiæ vrbis, vbi Christianorũ persecutio viget; ibi certe *Babylon*, ibi *ciuitas magna est*, ibi

Quàm diu Roma fuerit Babylon.

mulier illa super populos, gentes & linguas sedet, cum qua Reges terræ fornicantur, & de vino prostitutionis eius ebrij fiũt. Dum ergo Romæ sedit Tiberius Augustus, qui sanctum Dei Iesum Christũ per Pontij Pilati ministeriũ cruci affixit; dum Romæ Nero imperauit, qui Petrum & Paulũ neci dedit; dum Romæ habitabat Domitianus, qui Ioannẽ Euangelistam, Apocalypsis auctorẽ, in Pathmos insulã relegauit; dum Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Diocletianus, & Maximianus Romano Imperio potiti, ac in vrbe versati, sanctos Pontifices Romanos & alios Iesu Christi Martyres persecuti sunt: tanto quidẽ tempore vrbs Roma (non tamẽ Ecclesia Romana) Babylon fuit, & sedes ac thronus, qui & Christo iam tunc aduersabatur, & viã sternebat maximo illi & nouissimo Antichristo, qui ex eiusdẽ Imperij iam diuisi brachijs succresceret. Tertullianus igitur, velut exẽ-

In Psal. 26.

plo quodã, quid per Babylonẽ significaretur, declarans, Romã, quæ vere tunc sic erat, voca-

Augustini & Aretæ iudicium de Babylone.

uit Babylonẽ. Verùm Augustinus totã rei naturam in se perpendens, multo verius & aptius scribit: *Est quædam ciuitas quæ Babylonia dicitur. Ciuitas ista societas est omniũ impiorũ ab Oriẽte vsque in Occidentẽ. Ipsa habet regnũ terrenũ.* Et iterũ:

In Psal. 61.

Omnes qui felicitatem terrenã Deo præferũt, ad vnã illam ciuitatem pertinent quæ dicitur Babylonia mysticè, & habet Regem Diabolũ.

In Apoc. 14

Sic igitur de Babylone sentiendũ est, si nolumus in Babylonis definitione falli. Pręclarè om-

In cap. 7.

nino Aretas: *Babylon* (inquit) *hic corruptibilis mundus dicitur, idq; designat dictio magna, quæ*

Quæst. 11. ad Algasiam.

subijcitur, Babylon magna venit in memoriã ante Deũ. Et iterũ: *Cecidit Babylon magna.* Sequitur iam, vt D. Hieronymi sententiã de Babylone expẽdamus. Is verò: *Romanũ* (inquit) *Imperiũ ipsi qui imperant, æternũ putant, vnde secundũ Apocalypsim Ioãnis, in fronte purpuratæ meretricis scriptũ est nomẽ blasphemiæ, id est, Roma æterna.* Purpuratã igitur meretricẽ, in cuius frõte nomẽ blasphemię scriptũ est, vocat *Romã*, nõ certè ob Petri cathedrã ibi cõstitutã, sed ob vanã opinionẽ, quã Gentiles velut oraculo deorũ confisi, de imperij Romani æternitate habebãt. Quã interpretationẽ Hieron. hausit ex 18. c. Apocal. Ibi enim Babylõ refertur in corde suo dicere: *Sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.* Ac nimirum etiam pueris notum erat, quid apud Poëtam Iupiter promisisset Romanis, cùm diceret,

His ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium sine fine dedi.

Cùm igitur illi ciues Romani qui fidem Christi nondum susceperant, palàm præ se ferrent, Romanum Imperium, quod omnium Deorum superstitionem coleret, nullo vnquã tempore delendum esse (Ammianus enim Marcellinus Romam quoq; vocat *æternam vrbem*) Hieronymus tam Danielis prophetia quàm Ioannis Apostoli reuelatione instructus, quemadmodum animaduertit, Romanum *Imperium* esse meretricem magnã, quę multos Reges & populos vino prostitutionis suæ inebriauerat: sic nullum insignius blasphemię nomen in eius fronte descriptum vidit, quàm quod statum suæ illius Monarchiæ immortalẽ atq; æternum prædicabat. Quid autem hoc ad Petri cathedram & fidem Romanam spectat? nisi quòd Protestantes putant, rudem & ignaram plebem, quæ *vrbem Romam ab Ecclesia Romana* discernere non potest, mox audito Romæ vocabulo, id Ecclesiæ fideiq́ue Romanæ attributuram, quod non nisi de Romanis idola colentibus dictum erat. *Ecce* (clamãt Protestantes) *Roma vocatur ab Hieronymo purpurata meretrix.* At quæ Roma? Non illa quæ Christum confitetur filium Dei, sed quæ *Iouem* vocat *diuûmq; hominúmque parentem.*

Li. 2. aduer. Iouinian. in fine.

Quid quòd ipse Hieronymus hanc ipsam cauillationem grauissimo testimonio suo detegit & reuelat? Sic enim Romam alloquitur:

Christi confessio facit, vt Roma nõ sit Babylon.

Ad te (inquit) *loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione delesti, vrbs potens, vrbs orbis domina, vrbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod diceris. Virtus te excelsam faciat, non voluptas humilem. Maledictionẽ*

quam

quam tibi Saluator in Apocalypsi comminatus est, potes effugere per pœnitentiam: habes exemplum Niniuitarum. Hæc ille. Tantum ergo abest, vt Hieronymus putârit, Romanam Ecclesiã aut Petri Cathedram esse meretricem purpuratam, quę gerit in fronte sua nomẽ Blasphemiæ, vt dicat potius, *Romam Christi confessione scriptam in fronte blasphemiam delesse.* Fides enim Christi fecit, vt Roma crederet, suum Imperium breui ruiturum, ac solius Christi Regnum fore æternum. Alibi etiam Hieronymus vrbem Romã ab Ecclesia Romana separans, Marcellam, vt Roma relicta commigret Bethlehem, his verbis inuitat: *Præsepe locus sanctior est Tarpeia rupe, quæ de cælo sæpius fulminata ostendit, quòd Domino displiceret. Lege Apocalypsim Ioannis, & quid de muliere purpurata, & scripta in eius fronte blasphemia, septem montibus, aquis multis, & Babylonis cantetur exitu, contuere. Exite, inquit Dominus, de illa populus meus: & ne participes sitis delictorum eius: & de plagis eius non accipiatis. Fugite de medio Babylonis, & saluate vnusquisque animam suam. Cecidit enim, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmonũ, & custodia omnis spiritus immundi. Est quidem ibi sancta Ecclesia, sunt trophæa Apostolorum & martyrum, est Christi vera confessio, est ab Apostolo prædicata fides, & gentilitate calcata, in sublime se quotidie erigens vocabulum Christianum.* Sancta est Romana Ecclesia.

Cùm ex his D. Hieronymi verbis perspicuũ sit, eum ob solã gentilitatẽ, quæ in vrbe adhuc suo tempore aliqua restabat, Romã vocasse *Babylonẽ*, quantoq; longius à gentilitate recedebatur, tanto magis eũ iudicasse *deletã blasphemiã, quæ in fronte meretricis inscribebatur:* quo supplicio digni erunt, qui tũc demũ aiunt, Romã verè factam esse *meretricẽ purpuratam*, quando calcata prorsus omni gẽtilitate, solius Christi nomẽ ac fidẽ professa est? Quo enim tẽpore Bonifacius Põtifex (à Magno Gregorio quartus) impetrauit à Phoca Cæsare, vt eliminata idolorũ omni spurcitia, Pantheon in sanctæ Dei Genitricis omniumq; martyrum Christi honorem dedicaretur: hoc ferè ipso tempore Protestantes volũt, in vrbe, atq; adeò in Ecclesia potissimũ Romana nõ extitisse modò, verùmetiã reuelatũ fuisse Antichristum. Etenim quoniã Bonifacius tertius ab eodẽ Phoca petierat, vt Constantinopolitani Patriarchæ, qui se vniuersalẽ Episcopũ scripserat, iniusto conatu represso, *Romana Ecclesia (in qua semper Apostolicæ Cathedræ viguit principatus) omnium Ecclesiarum caput diceretur:* hanc vocẽ à Catholicis Patribus sæpissimè antea vsurpatã (vt ex libri superioris auctoritatibus cuiuis constare potest) Protestantes vocârunt *blasphemiã in fronte meretricis inscriptã*. Et cùm nouo more huc dicant, tamen non pudet eos, Tertullianũ & Hieronymũ huius rei auctores laudare: quasi verò illi Apostolicã Sedẽ putauerint fuisse Babylonem, aut principatũ eiusdem Sedis, blasphemiã in fronte meretricis inscriptã appellârint. Ergóne Tertullianus, *qui Africanus Ecclesiis auctoritatẽ à Romana præsto esse dixisset,* quiq; *felicem illam, ob doctrinam & sanguinem Apostolorum vocauit*, Babylonem tunc, & meretricem purpuratam adorabat? Quàm clarè, quàm apertè Hieronymus clamat: *Si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est? Super illã petram ædificatam Ecclesiam scio. Et aduersus Rufinum: Miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma contempsit; Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit. Scito Romanam fidem, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli authoritate munitam non posse mutari.* Fidem ergo Romanam, Sedem Apostolicam, Petri Cathedrã summo semper honore Hieronymus prosequebatur, nec blasphemiã esse putauit, si ea Sedes omniũ Ecclesiarũ caput crederetur, quã ipse dixit, *petrã existere, supra quam nõ tantũ opinaretur, sed sciret, Ecclesiã esse ædificatã*, imò & *domum esse, extra quam Agnus sanctè comedi non potest*, & velut *arcam Noë esse, in qua si quis non fuerit, peribit regnante diluuio.* Quid est autem Petri *Cathedra*, seu *petra* Ecclesiam sustinẽs, nisi caput reliqui totius ædificij? Quid est *domus, in cuius cõmunione Agnus necessariò comedendus est*, nisi caput omniũ fidelium Ecclesiarũ? Quid est arca Noë extra quam non est salus, nisi vna illa Romana Ecclesia, in cuius societate necessariò omnes se continere debent, si ab hæresum diluuio liberari volunt? Tertul. in præscript. aduers. hæres. Hieronym. Epistol. ad Damasum. Epi. ad Damasum. Idem est petra & caput.

Cùm igitur Ecclesia Romana semper à Catholicis Patribus habita sit *caput omnium Ecclesiarum*, nec ob primatum Romanæ sedis, verùm ob Imperij Romani superbiam & crudelitatem Roma olim dicta sit *Babylon* & purpurata meretrix: cumq; iam Romanũ Imperium ab vrbe Roma penitus alienum sit: certè deinceps Antichristus non Romæ, sed inter Imperij Romani reliquias & fragmẽta expectandus est. Ex quibus si aliquis fortè Rex posthac Romam veniret, ibiq; tyrannidem suam exerceret: ea res non magis imputanda erit Sedi Apostolicæ, aut Ecclesiæ Romanæ, quàm Neronis aut Diocletiani persecutio eidem Ecclesiæ olim ascribebatur. Vbicunque enim sederit Antichristus: fides Ecclesiæ Romanæ Sedisque Apostolicæ nec deficere potest, *cùm petra sit, aduersus quam inferorum portæ non præualebunt:* nec obscura esse, cùm & præcipua lucerna sit, *quam Dominus posuit in candelabro, vt luceat omnibus qui in domo sunt: & ciuitas sit in vertice montium posita, quæ non potest abscondi.* Respondere hoc in loco illi alteri Protestantium argumento, quo dictitant, *sessurum in Templo Dei*, & in medio Ecclesiæ Antichristum: hoc est (vt illi rem interpretantur)

in Ec-

in Ecclesia Romana: nisi quòd ea res proprium postea locum lôgè opportuniorem sibi vindicabit. Quibus ita dispositis, demonstremus iam solidissimis rationibus, Romanum Pontificem non esse Antichristum.

Prima demonstratio, quod Papa non sit Antichristus ille insignis, qui vnus tantùm homo est, cùm plusquàm ducenti Pontifices Romani fuerint.

CAP. IX.

IAM antè multis argumentis declaraui (quod tamen hîc repetendum est, vt ad id quod iam instituimus, accommodetur) Antichristum illum insignẽ de quo agimus, vnã certam personam, ac non Sedem quandam aut successionem hominũ esse. Primùm enim
1. Ioan. 5. 2. Ioan. 2. Christo, qui vna certa persona est, & omnium iustorum caput, Antichristus velut aduersarius vnus insignis, & omnium impiorum hominum caput opponitur. Deinde à Ioanne ap-
2. pellatur ὁ ἀντίχριστος, *ille Antichristus*, velut vnus eximius inter multos. Tum autem per articulum hominis nomini appositum ab Apostolo describitur, dum vocatur ὁ ἄνθρωπος
3. τῆς ἁμαρτίας, *homo ille peccati*. Articulus enim talis, de homine quopiam certo ac singulari sermonem esse, demonstrat. Præterea in Apocalypsi (c.13.) proprium nomen habiturus
4. prædicitur, quod contineat *666*. Nomina verò propria non nisi personis certis & singularibus imponi solent. Quintò, per pronomẽ (*ille*, & *ipse*) tum in Euangelijs, tum in Epistolis
5. Pauli designatur; quæ pronomina certissimam illius de quo agunt, personam demonstrant.
Ioan 5. 2. Thessal. 2. Sextò, *extollet se* (vt Apostolus ait) *supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*. Non potest
6. igitur fieri, vt plures consortes habere se fateatur, qui eodem modo sese efferant. Alioqui non extolleret se supra omne quod colitur, quia socij eius futuri essent in eodem superbiæ gradu ex sua ipsius confessione. Cæterùm si nouissimus ille Antichristus creatorem cæli & terræ non agnoscit æqualem sibi: quis putet, eum esse Antichristum illum insignem, qui alios permultos agnoscit tam prædecessores, quàm successores suos in eodem officio? quod certè Romani Pontifices hodie faciunt, ac semper fecerunt. Necessariò solus est, qui tanta superbia effertur, vt supra omne numen se extollat. Denique omnes sancti Patres, Græci,
7. Latini, Syri, qui per tot secula vel in Oriente, vel in Occidente, vel in Aquilone, vel in Meridie vixerũt, secundùm fidem ac traditionem ab Apostolis acceptam, de Antichristo locuti sunt velut de homine vno: cuius & certam patriam, & certam tribum, & res gestas vni personæ proprias, & regnum breuissimũ, & finem exitumq́; subitaneum ita secundùm Scripturas descripserint, vt hæc omnia non potuerint præterquàm ad vnum certum hominem referri. Cùm igitur tot modis constet, Antichristum esse vnam solam personam; Pontifices autem Romani vna sola persona non fuerint, sed series quædam & successio plurium personarũ: vel ex eo ipso efficitur, vt Põtifices Romani minimè potuerint esse ille insignis Antichristus, quem nunc inquirimus. Hanc rationem multo pluribus argumentis cõfirmare liceret, nisi quòd nolo ea quæ ad alium locum pertinent, in hunc vnum accumulare.

Quæ sint causæ aduentus Antichristi: à quarum vltima petitur hæc secunda ratio, quæ demõstrat, quòd Pontifex Romanus non sit, ac neque possit esse Antichristus, quia sancti Patres Romanæ fidei & Ecclesiæ socij, cùm semper maximè fideles fuerint, minimè omnium debuerunt permitti, vt per suæ communionis principem à fide Christi seducerentur, & Antichristi præcursores fierent.

CAP. X.

Causæ Antichristi. SI hoc optimè scimus, cuius causas certissimè cognitas & exploratas habemus: non abs re erit exquirere, quænam sint causæ aduentus Antichristi. Nam illis primũ perspectis & consideratis, faciliùs postea deprehendemus, vtrum Papa sit Antichristus, nec ne. Causa prima, quæ Antichristum oriri permittit, est Deus iustus & rectus: qui ex ea re tum Satanæ & membrorum eius malitiam, tum Christi potentiam & Ecclesiæ suæ constantiam manifestabit. Causa verò proxima efficiens & operans aduentum Antichristi, est diabolus: qui per Antichristum efficaciter seducet homines impios. Causa materialis est ipse Antichristus vera hominis natura præditus: formalis verò, est summa impietas & omnis potẽtia diaboli, qua præditus erit; itemq́; signa & prodigia mendacia; quibus instruetur & apparabitur. Causa vltima, ob quam permittitur Antichristus ad seducendos homines venire, hæc est, vt ij iustè condemnentur & puniantur qui non receperunt veritatem ipsam Christum Iesum, sed consenserunt iniquitati & crediderunt mendacio. Hæc omnia in posteriore D. Pauli ad Thessalonicẽses Epistola cap. 2. habẽtur. Cùm enim de Antichristo ageret: *Eius* (inquit) *est aduentus secundùm operationem Satanæ* (ecce proximam efficientem causam) *in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis ijs qui pereũt, eo quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.* Hæc Apostolus. Est autem certissima illa disputatio, quæ ipsas rerum causas inquirit,

quirit, præsertim quoties eas non ex coniectura humana, sed ex Dei verbo addiscit, quod neminem vnquàm fefellit, aut fallere potest. Ob quem finem veniat Antichrist°.

Dico igitur, cum his causis nullo modo cõsistere, vt Pontifex Romanus sit Antichristus: id quod primùm clarissimè apparet ex fine ipso, qui est potissimus omnium causarum. Status quæstionis. Permittitur Antichristus venire, *vt iudicentur, qui non receperunt Christum Iesum.* Sed ex omni orbe terrarum nulli homines veriùs receperunt Christum Iesum, quàm ij fideles, qui permanserũt, & adhuc permanent in fide Romanæ Ecclesiæ. Paulus circiter an. Dom. 50. id quod statim planissimũ faciã. Ignati° Ad nullos igitur minus, quam ad Romanæ fidei socios mitti debuit Antichristus. an. Do. 100. ad illos verò iudicandos præcipue mitteretur, si Pontifex Romanus esset Antichristus. Nulli enim Polycar. magis recipiunt Pontificem Romanũ, quàm qui permanent in communione Romanæ Ecclesiæ. an. Do. 120. Irenęus Prorsus igitur causæ vltimæ, seu diuinæ iustitiæ, per Apostolum reuelatæ repugnat, an. Do. 150. vt Pontifex Romanus sit Antichristus. Nihil hic dubium est præter id vnum, *an socij Romanæ fidei maximè omnium receperint Christum Iesum.* Tert. Hoc autem ita confirmo: *Gratias ago Deo meo* 180. (inquit Paulus ad Rom. 1.) *quia fides vestra annuntiatur in vniuerso mũdo.* Sed in illa fide Orig. quam Romani ab Apostolis acceperunt, & ipsi vsque ad hodiernum diem, & ij omnes, atq; 220. ij soli permanent, qui communicant cum fidelibus Romanis: igitur nulli melius receperũt Cyp. Christum Iesum, quàm socij Romanæ fidei. Quod quidem ita factum esse, ij sanctissimi Pa- 250. tres affirmant, qui præcipua Ecclesiæ Christi lumina omni ætate non apud Catholicos tan- Synodus Sitùm, sed etiam apud ipsos Protestantes habita sunt.

Ignatius Apostolorũ discipulus in ipsa inscriptione Epistolæ suæ ad Romanos, appellat nuessana circiter Ecclesiã Romanã *castissimã, & eam quæ præsidet in loco regionis Romanorũ.* Et pòst: *Alios* (inquit) *docuistis: Velim ego ea vt firma sint & rata, quæ docentes præcipitis.* Huic proximus Polycarpus tamen ex animo cõmunicauit cum Ecclesia Romana, vt Eusebius (li. 5 c. 24) dicat, *eũ* an. Do. 300. *permisisse Aniceti Sacrũ ibi peregisse.* Athana. Hũc secutus Irenæus li. 3. c. 3. dicit, *fidem ab Apostolis annũciatã per successiones Episcoporũ, & potissimùm Romanæ Ecclesiæ peruenisse vsq, ad suam ætatem.* an Do. 150. Amb. Tertullianus (in li. De præscript. aduers. hæret.) *E Roma* (inquit) *nobis quoq, authoritas præsto* 370. *est. Felix Ecclesia, cui totã doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: Videamus, quid didicerit, quid docuerit.* Epist. 81. Hier. Origenes eandem Ecclesiã cupiebat videre, *vtpote antiquissimam*, teste Eusebio lib. 6. c. 12. Cyprianus li. 1. Epist. 1. *Ecclesia omnis Romana confessa est. Claruit fides, quam* 380. *de vobis Apostolus prædicauit.* Et iterum Epist. 3. *Ad Romanos perfidia non potest habere accessum.* Opt. 390 Concilium Sinuessanum Episcoporum ferè ducentorum (aut etiam, vt alijs videtur, trecẽ- Lib. 2. cont. Parmenian. torum) Romanæ Ecclesiæ cathedram appellat *Primam sedem*, eamq; *negat à quoquam iudicari.* Aug. Ad Romanã Ecclesiam velut *ad portũ communionis Catholicæ*, tum Athanasius & Petrus 420. Alexandrinus, tum Paulus & Chrysostomus Patriarchæ Constantinopolitani, atq; alij permulti Præsules confugerũt. De pecc. orig. cont. Pelag. lib. 2. c. 8 Ambrosius de obitu fratris agens, *Catholicos Episcopos* interpretatur eos, *qui conueniunt cum Ecclesia Romana.* Idem ad Syricium: *Symbolum* (inquit) *Apostolorum Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & seruat.* Cyr. 430 *Est Romæ* (inquit Hieronymus ad Epist. ad Celest. Marcellam) *ab Apostolo prædicata fides.* Et aduersus Rufinum: *Scito, Romanam fidem Pauli authoritate munitam non posse mutari.* Prof. Optatus gloriatur, *se in communione socium habere Syricium Petri successorem.* 440. Augustinus *prædicandam in Domino* vocat *Romanorum fidem.* Cyrillus Alexandrinus Nestorium neque condemnare ausus est absque Cælestini Pontificis Arn. Romani authoritate; neque postea voluit eundem indemnatum relinquere, ne vlla in re 460. dissentiret ab Ecclesia Romana, quam Ecclesiam Prosper tam in libro De vocatione Gentium, In Psal. 106. quàm in carminibus De ingratis vocat *Caput mũdi, ob Petri sedẽ.* Eug. 510 Arnobius Afer, *perire fitis eũ* ait, *qui foras ab Ecclesia Petri exit.* Lib. 2. de pers. Vandal. Eugenius Episcopus Carthaginis nullã de fide admisit disputationẽ (vt Victor ait) absq; Romanæ Ecclesiæ volũtate, quoniã *ea caput esset omniũ Ecclesiarũ.* Primasi° 540. Primasius in Epistolam Pauli ad Rom. c. 1. *Verè vbique clara est fides Romanorũ.* Procopius Procopius lib. 1. De bello Goth. *Christianæ fidei disciplinam, si alij vnquam, Romani præcipuè sunt venerati.* An. Do. 550. Apud Gregoriũ quiuis Episcopus à schismate reuersus, *iurat, & sub anathematis obligatione promittit, se in communione Romani Pontificis semper & sine dubio permansurum.* Gregor. 590. Isidorus in Præfatione ad opus Conciliorum, *nullam Synodum ratam esse agnoscit, quæ non fuerit Apostolicæ sedis authoritate congregata vel fulta.* Lib. 11. Indict. 5. Epi. 37 Centum & viginti quinq; Isido. Episcopi contra Monothelitas congregati, in Epist. quę extat in Act. 4. sextæ Synodi: *Veram* (inquiunt) *& Apostolicam confessionem nunc vsq, nobiscum sancta Romana seruat Ecclesia.* 610. Osvvy rex (inquit Beda) intellexerat veraciter, *quia Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia.* Synod° Theodorus Studiensis, homo Græcus, in Dogmatica de adoratione sanctarũ imaginum: *Tanta est Romanorum fides, vt & illic infracta videatur esse petra fidei, nimirũ iuxta verbum Domini fundata.* Episcoporum 125. an. Beda in Sermone de Benedicto Abbate Anglicano, ait: *Totius Ecclesiæ caput eximium, Romã per summos Apostolos eminere.* D. 650 Regino in 2. lib. Chronicorum ait, *Petri sedem nunquam ab aliqua hæresi aut prauo dogmate falli potuisse.* Osvvi Mieslao Principe, 670.

Polonia

Lib. 3 hist. Anglic. c. 27.

Theo. 730. Beda 740. Regino 890. Mieslaus 990. Láfranc⁹ 1050. Rupertus 1100 Ber. 1140. Synod⁹ magna Lateranensis. 1215. C. 5. Lugdú. 1245. 1272. Vienn. 1301. Cóstátien. 1414. Florentina 1438. Tridétina 1545.

Polonia fidem & Episcopos ab Episcopo Romano petit. Lanfrancus in lib. aduersus Berengar. ait, *hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat*. Rupertus Tuitiensis lib. 2. De diuinis officijs c. 22. *Romana Ecclesia super Apostolicæ fidei petram altius fundata firmiter stetit, & tam Græciæ, quàm totius orbis hæreticos semper confutauit*. Bernardus in Epist. 190. ad Papam Innocentium: *Hæc huius prærogatiua Sedis, vt ibi non possit fides sentire defectum*. In Concilio Lateranensi cùm mille & pęnè trecenti Antistites adessent, omnes confessi sunt, *Romanam Ecclesiam, Domino disponente, super omnes alias ordinariæ potestatis obtinere principatum: vtpote matrem vniuersorum Christi fidelium, & magistram*. Atque vt semel finiam, non aliud senserunt Concilia Oecumenica, *Lugdunense primum, & secundum, Viennense, Constantiense, Florentinum, & nostra ætate Tridentinum*.

Nec in his rebus mihi fidem haberi postulo, nisi & ipsi Magdeburgenses, qui Ecclesiam Christi per omnes ætates in Centurijs suis demonstrare conantur, eosdem illos Patres pro luminibus Ecclesiæ habeant, quos ego iam fidei Romanæ laudatores declaraui. Quòd si nec Aduersarij quidem hos testes pro hęreticis aut falsarijs habere audēt, quidni statuamus, vt eos Dei spiritu præditos fuisse, sic etiam verum de Romana Ecclesia testimonium dixisse? Omnes autem per omnium seculorum generationes contestantur, fidem Ecclesiæ Romanæ semper integram & immaculatam permansisse, : illam Ecclesiam semper obtinuisse principatum super omnes alias: in eius communione permanendum necessariò esse, nec fidem eius potuisse mutari aut deficere. Quod adeò verum est, vt neque ipsi Protestantes in tāta hæreticorum ser.e vllam hæresim ab Ecclesia Christi condemnatam proferre possint, quā Romana Ecclesia vel ad vnā horā publicè defenderit, ac prædicarit. Nec vllus in orbe terrarum Episcopus, Presbyter, Imperator, populus, aut vir priuatus extitit, qui Catholicus vel sua vel in ætate subsecuta habitus sit, quin idē & vixerit, & mortuus fuerit in fide & cōmuniōe Romanæ Ecclesiæ: vt quæ totius Ecclesiasticæ cōmunionis caput & principiū semper & vbiq; habita sit. Quæ cùm ita se habeant, fieri nō potest, vt illa Ecclesia quæ Christi fidem optimè omnium aliarum propugnauit, grauissimè omniū per Antichristi Præfecturā puniatur: cùm Antichristus non nisi ob eos iudicandos permittatur venire, qui propterea *credere mēdacio* sinūtur, quia *noluerūt credere veritati*. Atq; hæc sanè est certissima & inconcussa huius rei demōstratio. Nā si Romana Ecclesia sedes Antichristi est, Antichristo testimoniū perhibuit Paulus Apostolus Iesu Christi, Ignatius, Polycarpus, Irenæus, Cyprianus martyres Christi, Athanasius, Ambrosius, Hieron. Chrysostom. Augustinus, Cyrillus, Prosper, Isidorus, Beda, Theodorus, Regino, Lāfrancus, Rupertus, Bernardus cōfessores Christi. Et quis erit verus testis pro Christi Ecclesia, si tot ac tanti Patres pro sede Antichristi cōtra Christum dixerunt tam insignia testimonia? Sed apage has nugas. Cælum & terra transibunt: Verbum Domini non transiit: sed manet in æternum, quo dixit, se *cum Apostolis esse omnibus diebus vsque ad consummationem seculi*. Nec vnquàm vel Protestantiū iudicio præclariores Apostolorum imitatores fuerunt, quàm ij quos nunc recensui.

Fidelissimæ Ecclesiæ Antichristus præesse non potest.

2. Thessal. 2.

Non est igitur Ecclesia Romana sedes Antichristi, nec Pontifex Romanus est ipse Antichristus. Nam si Antichristus in vllius Ecclesiæ successione expectari posset, certè debebat potius in Constantinopolitana Ecclesia quæri, quàm in Romana. Etenim cùm Paulus testetur, Antichristū mitti, *vt hi iudicentur qui non crediderūt veritati*: cōstet verò ex Ecclesiastica historia, Episcopos Constantinopolitanos ex omnibus qui vnquam fuerūt, Episcopis, *minimè credidisse veritati*: cùm in ea sede præfuerint non modò Arriani, & Eutychiani permulti, sed etiam *Macedonius* Archihæreticus, qui Spiritus sancti diuinitatem negauit: *Nestorius*, qui Christum in duas personas diuisit: *Sergius, Pyrrhus & Paulus*, Monothelitæ: *Ioannes*, qui seipsum primus vniuersalem Episcopum nominauit: multi etiam nuper, qui Spiritum sanctum à Filio procedere, pertinaciter negarunt: profectò vbi maximè abūdauit hæresis & mendacium, ibi potissimùm expectari debebat Antichristus. Verùm licet Antichristus in Ecclesiam sessurus sit, non tamen velut successor cuiusquam sedebit, qui potius efferet se *supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur*. Quò minus euenire potest, vt in Principis Apostolorum Cathedra sedeat, cui plus alijs amāti, & fratres suos cōfirmaturo Christus oues & agnos suos commisit, & quacum omnia Ecclesiæ lumina omni ętate cōmunicârunt, vtpote cum ea Cathedra quæ nunquàm credidit vllius Pseudoprophetæ mendacio, sed semper consensit veritati, & aduersus quam non præualuerunt aliquando inferorum portæ.

Tertia demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia non Satanas, sed Christus Cathedram Petri & primùm Romæ constituit, & in æternum custodiuit.

CAP. XI.

VIdimus, finem, ob quem Antichristus venire permittitur, nullo modo cohærere cū ea opinione, vt Papa sit Antichristus. Nam qui cōmunicârunt omni ætate cū Papa, fuerunt præcipua totius Ecclesiæ lumina, quæ minimè omnium permitti debuerūt, vt ab

vt ab Antichristo seducerentur. Is enim venit, vt non nisi eos qui pereunt, quiq; veritatem non recipiunt, per signa mendacia seducat. Nunc ordo postulat, vt causam efficientem Antichristi ob oculos etiam ponamus. Aduentus ergo Antichristi est *secundùm operationem Satanæ*, (2. Thessalon. 2.) & in Apocal. c. 13. *Draco* dicitur *dedisse illi virtutem suam*. Romani autem Pontificis aduentus non erat *secundùm operationem Satanæ*, sed secundùm Christi operationem: Papa igitur non est Antichristus. *Ecclesia Romana* (inquit Irenæus) *à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo, fundata & constituta est, qui Lino Episcopatum Ecclesiæ administrandæ tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post quem tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens. Huic succedit Euaristus, Euaristo Alexander, ac deinceps Sixtus, Telesphorus, Higinus, Pius, Anicetus, Soter, & nunc duodecimo loco ab Apostolis Episcopatū habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio & veritatis præconiatio peruenit vsque ad nos.* Lib. 3. c. 3. Non diaboli, sed Apostoli Iesu Christi fundarunt Ecclesiā Romanā.

Qui verba Irenæi rectè perpenderit, animaduertet, eandem rationem quæ ab ipso ponitur, nostris etiam temporibus valere. Nam vt illa successio Pontificum Romanorum, quæ Irenæi temporibus floruit, vsque ad nos perdurauit: sic in eadem successione *permāsit etiam ea quæ ab Apostolis est, traditio & veritatis annuntiatio*. Nec verò vllum tempus nominari potest, in quo quispiam Romanus Pōtifex quicquam decreuerit pro Catholica fide habendū, quod maiores ipsius velut hæreticum aut impiū abiecissent. Itaq; tam Optatus, quàm Augustinus Pontificum Romanorum seriem ad sua vsq; tempora deducunt, vt ex ea re ostendant, quæ sit vera fides & Ecclesia. Lib. 2. cōtra Parme. Augustin. epist. 165. Idem in suis Chronicis Eusebius primùm, deinde Hieronymus, tum autē Prosper, pòst Beda, & demū Regino, Marianus Scotus, Schafnaburgēsis, Zonaras, Nicephorus, Cedrenus, Sigebertus, Gotfridus, Viterbiensis, Trithemius, aliiq; permulti fecerunt, quorum nemo Ecclesiam Romanam vllius hęreseos sub vllo vspiā Pontifice accusat. Imò Hieronymus ad Damasum scribit: *Tuæ beatitudini, id est, cathedræ Petri communione consocior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunq; extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Quicunque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Super cathedram Petri ædificatur Ecclesia. Tantum igitur abest, vt Papa sit Antichristus, *vt ille potius Antichristi sit, qui non communicat cum Papa.* Itemq; Augustinus in Psalmo cōtra partem Donati, sic ait: *Venite, fratres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cùm vos videmus præcisos ita iacère. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Successio cathedræ Petri est inuicta petra. Super cathedrā igitur Petri Hieronymus *scit Ecclesiam ædificatam*: & ibi iam sedet Antichristus? Atqui contra petram à Domino constitutam non præualet Antichristus. *Successio Pontificum Romanorum* (inquit Augustinus) *est petra, quam superbæ inferorum portæ non vincunt*: & nunc vicit eam Diaboli filius Antichristus? Ergóne *diuina prouidentia ideo Petrum Romam deduxit*, vt Eusebius testatur, ne Antichristus gloriosa & illustri sede careret, imò vt per Christi & Apostolorum principis nomen, Ecclesiam Dei efficacius falleret ac seduceret? Lib. 2. ca. 13. Quæ opinio quid aliud quàm Christo id attribuit, quod propriè diaboli opus est?

Antichristus venit *secundùm Satanæ operationem*. Sed si Protestantes verum dicunt; Antichristus venit secundùm operationem Christi, quia venit in illam Sedem, & authoritatem capit ab illa Sede, quā Christus per Petrū & Paulum Apostolos suus Romæ fixit. Christus igitur secundùm Protestantes est Satanas. O vocē horrēdam, sed necessariò verā, si Papa est Antichristus! Aut dicant mihi: quis Petrū aut Paulū deduxit Romā? Nónne Christus? Quis illos Ecclesiam ibi fundare, & Episcopatum constituere iussit? Nónne Christus? Ille enim *cum Apostolis & eorum posteris docētibus & baptizantibus omnes gentes erat omnibus diebus* (sicut promiserat) *vsq; ad consummationem seculi.* Ille *candelabra Episcoporum* vel mouit de loco suo, si à veritate deflexerunt, vel immobilia custodiuit, si manserunt in veritate. Math. 28. Apoc. 1. & 2. Cumq; minoris virtutis non sit, quæsita tueri, quàm ea quæ nondum habeas, comparare: profectò vt prima erectio cathedræ Petri necessariò fuit Christi, & non Satanæ opus: sic eiusdem cathedræ confirmatio, & perpetua stabilitas, Christi, & non Satanæ opus est. Confirmatio cathedræ Petri est opus Christi. Qui ergo dicūt, Antichristum sedere in cathedra Petri: vel Christum in Satanam, vel Satanam in Christum conuertunt. Quomodò enim Satanas eripuit Christo illam cathedram, quæ certè semel Christi fuit, & ita fuit Christi cathedra, vt omnium prima in toto orbe haberetur? *Petrus* (inquit Prudentius) *cathedram possidens primam, recludit creditas æternitatis ianuas.* In Hymno de S. Laurentio. Et *in Ecclesia Romana* (inquit Augustinus) *semper Apostolicæ cathedræ viguit principatus.* Epist. 162. Hanc igitur primam cathedram, hunc Apostolicæ Ecclesiæ principatum Satanas Christo abstulit? Nec in alia Sede vlla, quàm in ipso capite omnium Ecclesiarum, quam Filius Dei per duos gloriosissimos Apostolos insigniter præparauit, Antichristus ipse consedit? Quid est hoc aliud, quàm portas inferorum præualuisse aduersus petram, supra quam Christus ædificauit Ecclesiam? Hoc factum esse credant Protestantes, si Euangelio non credunt.

Nobis non licet, Sedem Christi & Petri, vel Satanæ, vel Antichristo concedere.

Cur Petri cathedra non possit esse Antichristi cathedra. Prior demonstratio negat, ad illos Ecclesiæ Romanæ socios & obseruatores seducendos
potuisse mitti Antichristũ, qui omnium optimi & semper maximè Catholici fuerunt. Hæc
verò negat, cathedrã Petri aut Satanę opus fuisse, aut à Satana occupari posse, idq; ob multas causas. Primùm, quòd ea cathedra, omniũ Catholicorũ Patrũ iudicio, sit à Christo fun-
1. data & custodita, velut petra immobilis aduersus quam non præualent inferorũ portę. De-
2. inde, quòd honor & gloria nominis Christi minimè patiatur, vt prima omniũ cathedrarum
3. Christi, in manus Antichristi tradatur. Præterea, quòd aliquã doctrinæ mutationẽ in Eccle-
sia Romana vnquã extitisse, ex nulla Ecclesiastica historia, quæ digna fide sit, comprobetur.
4. Huc addi posset illa etiam ratio, quòd nullũ opus Satanæ tot seculis cõsistere ac valere per-
mittatur, quot seculis, vel Protestantiũ iudicio, Ecclesia Romana primatũ supra omnes Ec-
Actor. 5. clesias obtinuit. Verùm enim est quod Gamaliel dixit: *Si est ex hominibus consiliũ hoc aut opus, dissoluetur.* Ex hominibus autem esse dicitur, quod ex Satana est, qui seducit homines. Cùm igitur cathedra Petri steterit, atq; etiam floruerit per annos mille quingentos, & amplius; quanto sanè temporis spatio nulla vnquam Monarchia immobilis permansit: cumq; nec aduersarij negent, eandem Petri cathedram per annos ad minimũ septingentos stetisse, ac floruisse, quot sanè annis neq; Persarum, neque Græcorum Monarchia dominata est: sine omni controuersia nõ ex hominibus aut ex Satana est hoc opus, verùm ex Deo; & ideo per homines dissolui non potest. Antichristi verò aduentus est per Satanæ operationem. Papa igitur, qui sedet in illa immobili & firma Petri cathedra, non est Antichristus.

Ratio dispositionis eorum quæ de Antichristo dicenda restant.

CAP. XII.

Explicato iam fine vltimo, & proxima causa efficiente aduentus Antichristi: locus ipse admonet, vt illa quæ ad personam, & res gestas tam politicas quàm religiosas huius impij hominis spectant, deinceps nobis ob oculos proponentes, quæramus primùm, quando potissimùm expectandus sit Antichristus: deinde à quibus expectetur: tum autẽ, vnde originem trahet, quibus initiabitur sacramentis, quo in templo Dei sedebit, quem se dicet esse, quę signa & prodigia edet, quam religionem aut stabiliet, aut euertere conabitur, quantam persecutionem excitabit, & quis demùm ei se opponet. Cumq; de spirituali eius statu ad hunc modum egerimus, deinceps ad secularem eius statum orationem conuertentes, inuestigabimus, cuius ab initio conditionis erit, quibus studijs crescet, quos in bello vincet, deniq; quanto tempore florebit & regnabit. Quæ omnia sic ad propositum quod tractandum iam suscepi, accommodabo, vt ex singulis pęnè rebus demonstraturus sim, Romanum Pontificem non esse illum insignem Antichristum, de quo hanc instituimus disputationem.

Quarta demonstratio, quòd Pontifex Romanus non est Antichristus: quia ille non adueniet, nisi deleto penitus Romano Imperio, quod adhuc stat. CAP. XIII.

1. Thessal. 4. CVM Apostolus dixisset, *Nos qui viuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis* (qui mortui sunt) *in nubibus obuiam Christo in aëra*: Thessalonicenses arbitrati sunt, dum adhuc essent in corpore, Christum in sua maiestate venturum. *Cui errori* (ait

Quæst. 11. ad Algasiam. Antichristus non veniet nisi post Imperium Romanum. 1. Desolatũ. Hieronymus) *medetur Apostolus, & exponit, quæ ante aduentum Christi debent præstolari. Nisi* (inquit) *venerit discessio primùm, quod Græcè dicitur ἀποστασία, vt omnes gentes quæ Romano Imperio subiacent, recedant ab eis: nisi fuerit Romanum imperium antè desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet: tantùm vt Romanum Imperium, quod nunc vniuersas gentes tenet, recedat, & de medio fiat, & tunc Antichristus veniet.* Hæc Hieronymus ex mente Apo-

In Apolog. aduersus Gentes. stoli, quo seculis aliquot antiquior Tertullianus, *Est & alia* (inquit) *maior necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etiã pro omni statu Imperij, rebusq; Romanis, quòd vim maximam vniuerso orbi imminentem, ipsamq; clausuram seculi acerbitates horrendas comminãtem, Romani Imperij commeatu scimus retardari. Itaq; nolumus experiri, & dum precamur differri, Romanæ diuturnitati fauemus.* Quibus verbis quid aliud significat Tertullianus, quã stante Romano Imperio, nec Antichristũ affuturũ, nec mundi consummationẽ adhuc expectandam? Ambro-

2. Abolitũ. 3. E medio sublatũ. 4 Destructũ. 5. Vacans. sius etiam in eadem Apostoli ad Thessalonicenses verba scribẽs, dicit, *post defectum & abolitionẽ regni Romani apparitururum Antichristũ.* Porrò Chrysostomus ibidem ait: *Quando è medio sublatum fuerit Romanum Imperium, tunc veniet Antichristus.* Et iterum: *Quãdo istud fuerit destructum Imperium, vacantem Imperij principatum* (Antichristus) *inuadet, & tentabit ad se rapere & hominum, & Dei Imperiũ. Quemadmodum enim Regna illa destructa sunt, quæ ante Romanum Imperium fuerũt, vtpote Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis: ita & regnum Romanorum ab Antichristo, & ille à Christo, & postea non amplius obtinebit.* Deniq; Augustinus de ciuitate Dei, lib. 20. c. 19. *Tãtùm qui modo imperat, imperet, donec de medio fiat, id est, de medio tollatur, & tunc reuelabitur Iniquus,*

quos, quem significari Antichristum, nullus ambigit. Omitto cæteros Patres: nam vel hæc testimonia satis sunt, vel nescio quid erit satis.

Hæc summa rei est: antequam Christus secundò aduenerit, veniet primùm *discessio à Romano Imperio*: deinde ipsum Romanum Imperium *de medio tolletur*: tum reuelabitur Antichristus, ac ita demum Christus aderit. Non igitur satis est, defectionem aliquam fieri à Romano Imperio, vt Antichristus adueniat (quod solum tamen Protestantes vrgent, perinde ac si nihil amplius dictum esset:) nisi & ipsum Romanũ Imperium (vt Apostolus loquitur) *de medio fiat*: (vt Hieronymus ait) *fuerit antè desolatum*: (vt Chrysostomus habet) *de medio sublatum fuerit*: (vt Augustinus rem describit) *è medio tollatur*. At hodie Romanũ Imperium non est adhuc è medio sublatum: non igitur adhuc reuelatus est Antichristus, nedum Pontifex Romanus poterit Antichristus esse. Si dicas, Romanũ Imperium è medio iam sublatũ esse, quia nullus Imperator iam obtinet Romanam vrbem: licet hac ratione dicas, Honorium non fuisse Imperatorem Romanũ, quia nec ille tunc vrbẽ Romanã obtinuit, quando eam expugnauit Alaricus seu Athanaricus Gothorũ Dux Imò hac ratione non video quomodo Theodosius, dũ solus Oriẽtis Imperator esset, Romanus Imperator dici potuit, cùm Romanæ vrbi, viuente adhuc Valentiniano Augusto, non imperaret. Cæterùm quis vnquã dubitauit, quin tam Orientis quàm Occidẽtis Imperatores ex æquo Romani Imperatores & fuerint & habiti semper sint? adeò vt Græci per Imperatorẽ Romanũ, verius Orientis quàm Occidentis Imperatorem intellexerint, quod in eorum historijs passim obserues. Vt ergo sit aliquis Romanorũ Imperator, satis est, vt Imperium suum aliqua legitima ratione vel ad aliquem Romanum Imperatorem, qui locũ in Imperio sibi assumpserit, vel ad populum Romanũ, aut etiam Legiones Romanas referat. Nec semper necesse est, ipsam Romanam vrbem intra Imperij ambitum contineri. Quasi verò si Dux Venetiarum ex ipsis Venetijs ita eijceretur, vt Cretam, Cyprum, Istriam, Patauium, Veronam, Bergomum retineret, propterea Ducatum ipsum vnà cum ciuitate amisisse dici posset Quanquàm enim Regnum aliquod à ciuitate quapiam exim[illegible] denom[illegible]netur, non tamen si expugnetur illa ciuitas, continuò regnum totum amittitur. Testatur sane omnium scriptorum vsus, & gentium vbiq; omniu[illegible] consuetudo, Romanum I[illegible]per[illegible]um adhuc stare: quia quotquot res gestas Imperatorum Germaniæ conscribunt, aut eorum men[illegible]onem faciunt, siue Græci, siue Latini, seu Barbari si[illegible]t, pro Romanis Imperatoribus, atque etiam pro Cæsaribus Augustis illos habent: vtpote quos tam Pontifex quam popu[illegible] Romanus Imperatores ab initio salutauit, & postea semper ea potestate præditos agnouit. Quapropter cum secũdum Apostoli verba Antichristus nõ veniat, nisi Romanum Imperium ante fuerit desolatum, & è medio sublatum, cùm iam Maximilianus secundus, more maiorum electus, in solio Cæsarum sedeat: fieri non potest, vt Pontifex Romanus qui hactenus fuit, a[illegible] adhuc est, verè sit ille Antichristus, quem omnes Christiani secundùm scripturas [illegible] non nisi deleto prius Imperio Romano, reuelan[illegible]um expectant.

Respõdetur obiectioni Protestantiũ.

Vide Platinã in vita Leonis Papæ 3.

Quinta demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia Euangelium nondum est in toto mundo prædicatum. CAP. XIIII.

CHristus ait: *Prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Cùm ergo videritis abominationem desolationis quæ dicta est à Daniele Propheta, stãtem in loco sancto, qui legit intelligat: tũc qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes.* Quanquam nonnulli Patres hæc verba de Hierosolymorũ euersione per Titum & Vespasianum intellexerint: tamen D. Hieronymus testatur, ea *melius intelligi de consummatione mundi.* Quod idem D. Hilarius sensit, vbi etiam dicit, Antichristum vocari *abominationem desolationis.* Prius ergo *prædicabitur Euangelium Regni in vniuerso mundo,* ad redargutionem omnium gentium, quàm abominatio desolationis in loco sancto stet, hoc est, quàm veniat Antichristus. Itaque Theodoretus: *Cùm* (inquit) *didicisset diuinus Apostolus, dixisse Dominum, oportere Euangelium prædicari in omnibus gentibus, & tunc finem futurum, videret autem, adhuc vigere cultum idolorum: dixit, sequens doctrinam Domini, fore, vt prius euertatur superstitio, & impius dæmonum cultus, & vbiq; fulgeat diuina prædicatio, & tunc appareat veritatis aduersarius.* Hoc idem etiã Augustin. tradit: *Dominus dicit in Euangelio, cùm per omnes gentes Euangelium fuerit prædicatum, tunc finem esse venturum.* Porrò in lib. de ciuit. Dei 20 c.8. & 19. docet, Satanam non nisi in fine mundi soluendum, & hoc futurũ esse in aduentu Antichristi. Non igitur prius venturum credidit Antichristum, quàm Euangelium per omnes gentes prædicatum esset. Item Damascenus: *Oportet* (inquit) *primũ prædicari Euangelium omnibus gentibus, quemadmodum inquit Dominus* (Matth. 24.) *& tunc veniet Antichristus in redargutionem aduersariorum Dei Iudæorum* Hæc illi. Cùm ergo ante annos septingentos nõdum fuerit Euangeliũ omnibus gentibus prædicatũ, (nam post illud tempus Poloni, Hungari & Pruthent ad fidẽ sunt conuersi) imò cùm Euangelium ne hodie

Matth. 24.

In cap. 14. Matth.

Canone 25. in Matth.

2. Thessal. 2.

De Agone Christ. c. 29.

Lib. 4. de orth. fid. c. 27

 quidem

De Benedic. Patriarc. c. 7. Gen. 49. Deute. 33. Quæst. super Iosue, c. 22.

Dei. Leo Christus, Leo quoq; Antichristus. Ex Hebræis ortus est Christus: hic quoq; nascetur ex Iudæis. Ambrosius etiam dicit, *Antichristũ futurum ex tribu Dan, sæuum iudicem, immanem tyrannum.* Deniq; Augustinus: *Cùm Iacob* (inquit) *filios suos benediceret, talia dixit de isto Dan, vt de ipsa tribu existimetur exurrecturus Antichristus.* Cùm ergo tam Græci quàm Latini Patres ex ipsis scripturis eam sententiam hauserint, quòd Antichristus ex Iudæis nasciturus sit, constet verò, Pontifices Romanos nõ ex Iudæis, verùm ex gentibus esse natos, & alios quidẽ ex alijs regionibus, plerosq; verò ex Italis, nec vllus eorum, ac multò minus omnes qui per hos septingentos annos vixerunt, de tribu Dan exurrexerint: profectò ab omni sacrarum literarum sensu abhorret, vt dicamus, Papam esse illum Antichristum, qui potissimùm ad conuincendam Iudæorum perfidiam ex Iudæis natus ad Iudæos mittetur.

Quibus Sacramentis initiabitur Antichristus: seu nona demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus: quia iste circumcidetur, & Sabbata colet, cùm nullus vnquam Papa circumcidi se permiserit, aut Sabbatum ritusq; Iudaicos celebrauerit.

CAP. XVIII.

Ioan. 5. Rom. 2. Iohan. 5. Rom. 10.

SI verè dixit Christus, *Iudæos alium in suo nomine venientem suscepturos esse*, nec illi quenquam pro Messia suscepturi sint, qui non & ex Iudæis originem trahat, & legẽ eorũ obseruet (*in lege enim requiescunt, in scripturis putant se vitam æternam habere, in Moyse gloriantur, & æmulationem Dei habent, licet non secundùm scientiam:*) profectò nec illud potest dubitari, quin Sacramenta quibus primùm initiabitur Antichristus, illi cum Iudæis futura sint communia. Itaq; cùm circumcisio, quę non tantùm ex lege, verùm etiam *ex Patribus est*, omnium Sacramentorum Dei longè antiquissimũ sit: non temerè scripsit Ambrosius, *Antichristũ ex circumcisione, aut circumcisum venire sperandum esse, vt sit Iudæis credendi illi fiducia.* Eòdem pertinet quod Gregorius Magnus ait: *Quia Antichristus Iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum Legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatum.* Deniq; Hieronymus ita scribit: *Antichristus simulabit se ducem esse fœderis, hoc est, legis & Testamenti Dei.* Nec dicant Protestantes (vt solent) hæc omnia præter scripturas dici. Nam si ex scripturis constat, Iudæos expectasse Messiam omni tempore, atq; adhuc expectare: si non recipient nisi amicum ac studiosum legis Mosaicæ: profectò satis clarè consequitur ex ipsis scripturis, vt Antichristum oporteat *Circumcisionem ac Sabbata colere.* Cùm verò ipse vsus rerum abundè testetur, nullum Pontificem Romanum aut seipsum circumcidisse, aut Sabbata Iudæorum celebrasse, aut alios legis Mosaicæ ritus coluisse: quis non videt, cum scripturis diuinis penitus pugnare, vt Papa dicatur esse ipse Antichristus?

Ambros. in 2. Thessal. 2. Antichristus circumcisus. In Regist. lib. 11. Ind. 6. ep. 3. Hieron. in 11. c. Daniel. Iohan. 4.

De studijs & doctrina Antichristi: seu decima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papa non negat, Christum Iesum incarnatum esse, quod tamen Antichristus faciet.

CAP. XIX.

Ioan. 8. 2. Ioan. 2.

QVicquid ad fidem authoritatémue apud homines, ac pręsertim Iudæos, conciliandã spectat, id non prætermittet Satanas organo huic suo Antichristo tum persuadere, tum inspirare. Et quia *mẽdax est diabolus, mendaciq; pater*, & Antichristus etiam *mendax ille* appellatur, ac *in prodigijs mendacibus* venturus dicitur: non est dubium, quin ab initio aget hypocritam, simulabitq; virtutũ omniũ studia & amorẽ. Vnde Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit *Antichristum ab initio simulaturum temperantiam & humanitatem.* Nec minus aptè Ephrem Syrus: *Vt omnes* (inquit) *fallere possit falsus atque falsiloquus, humilem se simulabit & blandum, iniustitiam aspernantem, præferentem pietatem, benignũ, pauperem, studiosum, speciosum vltra omnem admirationem, placidum, hilarem ad omnes: placere omnibus nitetur, vt citò à populis ambiatur ameturq;.* Ad hanc hypocrisim Antichristi pertinere videtur quod Daniel scribit, eum tam *in concupiscentijs feminarum non futurum, quàm futurum.* Nam (vt eo in loco Hieronymus annotauit) verba Danielis ita sunt posita, vt liceat vtrumq; intelligere. Nam & in corde suo erit in concupiscentijs feminatum, & tamen quia nouit, castitatem magnum quoddã donũ esse, simulabit se non esse in concupiscentijs feminarum. Hęc igitur ab initio consectabitur Antichristus. Verùm vbi paululum insinuauerit se, animosq; hominum sibi deuinxerit: tunc demum virus illud suũ euomet quod ab ipso diabolo haustum ab ineunte ætate imbiberat. Inuidens enim Christi gloriæ & Christianorum saluti, negabit illum *esse Christum* seu Messiam, qui sub Pontio Pilato crucifixus est, quiq; die tertia surrexit, & iam sedet in gloria Dei Patris. Hic est pręcipuus scopus ad quem Antichristi doctrina tendit, quod ipsum per sanctum Dei Spiritum præuidens Ioannes Euangelista, cùm dixisset, *Audistis, quia Antichristus venit:* Et, *Omne mendaciũ nõ est ex veritate: quis est* (inquit) *ille mendax nisi qui negat, quòd Iesus non est Christus? Hic est Antichristus qui negat Patrem & Filium.* Et (c. 4.) *Omnis spiritus qui soluit* (seu, qui non confitetur) *Iesum Christum in carne venisse, ex Deo non est. Et hic est* (spiritus) *Antichristi, de quo* (spiritu) *audistis, quod venit* (potenter in Antichristo ipso) *& nunc iam in mundo est* (per Antichristi membra & præcursores.)

Catech. 15. Antichristus hypocrita. Ephrem Serm. de Antichristo. Daniel. 11. 1. Iohan. 2. Antichristus negabit Iesum esse Messiam.

Etenim

Etenim spiritus Antichristi fuit in mundo etiam Apostolorum tempore, quia Satanas qui conditus est in principio rerum omnium, quiq; Christo post incarnationem eius præcipuè inuidet, hunc malitiæ spiritum & alijs antè & tandem eximio illi suppeditat Antichristo. Præclarè igitur Hilarius ait: *Hæc interim loquitur planè per aduentus sui Prophetas ac præuios ipse ille qui postea erit in Antichristo locuturus: Salutarem fidem confeßionem his tentamentis nouis inquietans, vt primùm conscientiæ nostræ, quæ ita credimus, intelligentiam filij naturalis euellat: deinde ipsum illud quod adoptiuum erit, reliquum nomen excludat.* (Lib. 6. de Trinit.) Docet Hilarius vltimum Satanæ scopum esse, vt per Antichristum Christi nomen in vniuersum excludat: ad quam rem suo tempore instituendâ, non parū adiumenti attulerunt Arriani præcursores Antichristi, dum negârunt, Christum esse filium Dei naturalem. Sed quod Satanas qui est velut anima & spiritus Antichristi, per alios administros suos sæpè tentauit, hoc multo potentius efficiet, cùm ipse ille Antichristus venerit, qui non verbis modò affirmabit, sed operibus etiā prodigiosis conabitur persuadere, quòd Iesus Nazarenus non est Christus, seu Messias verus. Ac nimirum nisi Antichristus absq; vllis ambagibus negaturus esset, Iesum Nazarenū in quē tot annis credidimus, illum Messiam esse de quo Prophetæ prædixerunt, quòd redempturus esset genus humanum: frustra Iudæi nouum Messiam expectarent, quod tamen eos facere, nemo qui aliquid de Iudæorum spe nouit, ignorat. Quapropter tametsi in multis alijs rebus Antichristus Deo se opponet, tamen ob nullam causam verius appellatur *Aduersarius & Antichristus*, quàm quòd ipsam Christi personam & aduentum vniuersum oppugnabit, negans Christum operatum esse redemptionem & salutem nostram. (Hæc ratio conuincit, Antichristū vere negaturum, quod Iesus sit Messias in lege prædictus.)

Cùm igitur hic sit proprius Antichristi spiritus, *vt neget Christum in carne venisse*: manifestum verò existat, Pontifices Romanos tam longè ab hoc spiritu & olim abhorruisse, & hodie abhorrere, vt non modò confiteantur quotidie in Symbolis Apostolorum, Nicæno, & Athanasij, Christum venisse in carne, verùm etiam nunquam receperint, atq; adeò semper abiecerint, & detestati sint eas hæreses, quæ vel diuinitatem Christi per Arrianos, vel incarnationē per Marcionitas & Manichæos, vel earundem naturarū vnionem per Nestorianos, vel perseuerantiam in cælo per Eutychianos & Monothelitas oppugnârunt; adeò vt nulla Ecclesia in vniuerso mundo Christi aduentum verius, aut ipsa rum verbis, tū scriptis, tum Sacramentorum celebrationibus confessa fuerit, aut ab alijs cōfitendū curauerit: prorsus cum expresso Dei verbo pugnat, vt Romani Pontifices dicantur ipse Antichristus. Hoc enim perinde est, ac si dicatur: Is qui ritè sedet in ea Ecclesia quæ maximè omnium confitetur, Iesum esse Christum, quæq; fidem diuinitatis & incarnationis Christi præcipuè tuetur, is est ipse idem Antichristus qui soluit Iesum, & negat eum in carne venisse. O stupidā hæreticorum mentē, qui seriò dicunt, seriò concionātur, seriò scribunt, repetunt, inculcant, Romanum Pōtificem esse ipsum Antichristum? Ergóne ipse Antichristus corde credit, ore confitetur, & Sacramentorum frequentatione agnoscit, Iesum esse Christum? Nec ad rem facit quod, vt suam causam tueantur, Protestantes obtendunt. (Papa confitetur, Christum in carne venisse.)

Obiectio Protestantium in Centur. 1. c. 4. pag. 436.

Scripturæ ostendunt, quòd illi qui sedent in templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide, & negabunt Iesum Christum in carne venisse, hoc est, solū Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato. (Et pòst:) quodq; non sola fide in Christum iustificemur, sed quòd nostra bona opera etiam aliquid conferant ad salutem coram Deo.

RESPONSIO.

Sedet quidem Antichristus in templo Dei: sed nō omnes qui sedent in Dei templo, sunt etiam Antichristus, aut deficiunt à fide. Nam si omnes qui sedēt in tēplo Dei, deficerēt à fide, iam quis esset fidelis, cùm fideles potissimùm *sint templū Dei*, & in eorū cordibus habitet Christus? (2. Cor. 6.) qui etiam corpus suum appellauit *Templum* quoddam, certè non nisi Dei. Quod si omnes qui sedent in templo Dei, necessariò non deficient à fide: quàm inepta est hæc interpretatio Protestantium: *Qui sedent in templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide?* (Iohan. 2.) Etenim si alij sedentes in templo Dei (vt quondam Aaron & posteri eius sederunt super cathedram Mosis) possunt manere in fide: cur non etiam Romani Episcopi fidem rectam seruauerint, etiamsi sedent in templo Dei? (Matth. 23.) Non potest illa interpretatio certa constitui, quę necessaria nō est: nec est necessaria, quæ potest aliter se habere. Sed pergūt Magdeburgēses: *Negabunt Episcopi Romani, Iesum Christum in carne venisse.* Quî scitis eos id negaturos? *Scripturæ* (inquiunt) *hoc dicunt.* Quo tandem in loco? Iam citant cap. 17. Apocalypsis de quo dictum est antea in huius lib. c. 8. citant. 2. Thessal 2. de quo postea dicetur. Certè nullibi dicunt Scripturæ, Pontifices Romanos incarnationem Christi negaturos. Absit, vt mendacij accusentur scripturæ sacræ. Mentitur enim qui dicit, Pontifices Romanos vnquam negasse aduentum Christi in carne. Ergo vt huic vulneri medicinā faciant Magdeburgēses, per allegoriam interpretantur verba Scripturarū, & aiunt eos negare, Iesum Christū in carne ve-

nisse, *qui negant, solum Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato.* Quid ergo? Vtrũ ipsi dicunt, solum Christi sanguinem absque vlla fide emundare nos? Certè si pretiũ ac meritum, cuius vi redempti & mundati sumus, consideramus: vnà cum illis credimus, absque operum atq; etiam fidei nostræ vel merito, vel pretio nos per solum Christi sanguinẽ emũdatos esse. Verùm si modũ & rationem aspicimus, qua sanguis Christi (qui solus vi dignitatis suæ meretur nostram emũdationem) nobis fructuosus euadit: iam & *fide per dilectionem operãte* opus est, *qua purificet corda nostra, & operibus bonis, quæ Deus præparauit, vt in illis ambulemus,* quæ adeò cooperunt aliquid ad salutẽ nostrã coram Deo, vt *nisi mãdata seruemus, & voluntatem Patris faciamus, & pœnitentiam egerimus, & iugum Christi tollamus super nos, et spiritu facta carnis mortificauerimus, & perseueremus vsq; in finem,* vitam æternã adipisci non possimus. Contrà verò qui *non auditor obliuiosus, sed factor est operis, hic beatus in facto suo erit.* Illa igitur doctrina quæ negat, nos sola fide iustificari, quæq; statuit, opera bona coram Deo ad salutẽ aliquid conferre, adeò non negat, Iesum Christũ in carne venisse: vt qui aliter docent, Christo ipsi cõtradicant, *qui vitã æternam* ijs reddit *qui esurientes pauerunt, nudos cooperuerunt, & in carcere positos, aut infirmitate aliqua pressos visitarunt.* Non ergo negat, Christũ in carne venisse, qui docet, opera bona fidelibus necessaria esse ad ingrediendum in vitam æternam. Sed ponamus, hanc doctrinam de bonorum operum necessitate (quæ Protestãtibus *ad omne opus bonum reprobis* tam grauis videtur) veram non esse; ac illos qui eã tuentur, ab æterna vita, quæ incarnationis Christi fructus est, excludere. Vtrùm qui docet, aut facit aliquid, ex quo fit, vt incarnatio Christi haud quaquàm ei prosit, idcirco statim ille ipse Antichristus est, de cuius aduentu Christus & Apostoli tam solicitè prędixerunt? Nihil minus. Alioqui iã inde ab initio mũdi plus quàm mille Antichristi fuissent. Antichristus verò palã, absq; vllo inuolucro dicet, *Iesum non esse Christũ, neq; carnem accepisse, nec verum Messiã esse.* Hoc autem non docet Papa, nec docuit aliquando: Papa igitur non est Antichristus.

Gal. 5. Actor. 15. Bonorum operum necessitas. Ephes. 2. Matth. 19. Matth. 7. Matth 11. Rom. 8. Matth. 24. Iacob. 1. Matth. 25.

1. Ioh. 4. & 4.

De impietate Antichristi seipsum asserentis esse Christum: & vndecima demonstratio, quòd Papa, qui nihil tale de se dicit, imò contrarium vbiq; profitetur, non sit Antichristus.

CAP. XX.

PArum sibi fecisse Antichristus videtur, si tantùm neget, Iesum esse Christum, aut carnem de Maria virgine accepisse: nisi etiam seipsum in Christi locũ surroget, ac dicat ipse de se, *Ego sum Christus.* Quod enim alij multi Pseudoprophetæ (vt Simõ Magus, Menander, Manes & alij aliquot) non satis feliciter conati sunt facere, vt seipsos secũdùm Christi prædictionẽ vocarent Christũ & Messiã: hoc Antichristus in se ita suscipiet, vt non diffidat, se egregium aliquod facinus ex ea re perpetraturum. Persuadebit enim Iudæis, se Christum esse, quemadmodum Christus ipse dicebat: *Si alius venerit in nomine meo, illum recipietis.* Quare Irenæus Antichristum ait *tentaturum, vt seipsum ostendat esse Christum.* Et Ambrosi*: *Antichristus* (inquit) *ex scripturis disputabit se esse Christũ. Et scies* (inquit) *Satanas, venturum Dominum ad se comprimendum, nomen eius* (id est, Christi Domini) *sibi vsurpabit, & vt regnum eius verum videatur, attrahet secum qui simul cum eo pereant. Seipsum* (vt ait ibidem Theodoretus) *Christum nominabit.* Hæc faciet Antichristus. Verùm nemo Pontificum Romanorum dixit vnquam, se Christum ipsum, aut liberatorem humani generis esse; nemo illorum id ex scripturis probare conatus est: Papa igitur non est Antichristus.

Matth. 24. Ioan. 5. Lib 5. In cap. 21. Luc. In 2. Thess. 2.

Duodecima demonstratio, quòd Papa, qui mori se & resurgere non simulat, (sicut Antichristus faciet) minimè sit Antichristus.

CAP. XXI.

NOn verbo tantùm dicet Antichristus, Messiam se esse, verùm etiã simulabit, se propria Messiæ opera facere, & Prophetarum scripturas, quæ de Messia extant, implere. Cumq; in omnibus veteris Testamẽti scripturis mors Christi & resurrectio prædicta sit: Antichristus vt se verum esse Messiam ex operibus ipsis demonstret, mori se finget ac resurgere. Vnde Ioannes in Apocalypsi ait: *Vidi vnum de capitibus bestiæ quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est.* Bestia (inquit Augustinus) *ipsa impia ciuitas intelligitur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei.* Vnum ergo, seu primum de capitibus bestiæ, optimè intelligitur ipse Antichristus: qui narratur *quasi occisus*, propterea quòd non verè, sed simulatè morietur. Iam verò *plaga mortis eius curata* dicitur, quia fictæ resurrectionis medicina fictæ mortis vulnus curabit. Hinc non temerè scripsit S. Gregorius, *Antichristũ simulaturũ se mori & resurgere*, & in suæ resurrectionis honorẽ factũ, *vt dies Dominicus in veneratione habeatur.* Beda etiã in eundẽ Apocalypsis locum ita scribit: *Antichristus ad capita regni terreni pertinens, imitatione veri capitis nostri se quasi occisum resurrexisse, & pro Christo, qui hoc verè perfecit, suscipiendum audet exhibere.* Idipsum Haymo ibidem affirmat. Quæ interpretatio nec Aretæ quidem Cæsareæ in Cappadocia Episcopo displicet, etiamsi minus constanter eam proponat. Certè nec affert vllam interpretationem probabiliorem, & ista ipsa confirmatur ex eo quod mox adiungitur, *Admirata est vniuersa terra*

Luc. 24. Apocal. 13. De ciuitate Dei lib. 20. cap. 9. Lib. 11. Indict. 6. epi. 3.

terra post bestiam, dicentes, Quis similis bestiæ & quis poterit pugnare cum bestia? Opinio enim
resurrectionis Antichristi rapiet homines in stuporem tam vehementem, vt frustra cũ illo
pugnaturi videantur, qui non solùm alia sua vulnera, verùm etiam *ipsius mortis plagam cura-
re potest*. Nunquam verò simulauit quispiam Romanorum Pontificum se mori & resurge-
re: nemo igitur Pontificum Romanorum est Antichristus.

*De intolerabili superbia & blasphemia Antichristi extollentis se supra omnem Deum, & deci-
materia demonstratio, quod Papa qui se non extollit supra Deum verum, non sit Antichri-
stus.*

CAP. XXII.

IMpius cùm venerit in profundum peccatorum, contemnet, ait Salomon. Et quis magis
impius quàm Antichristus? Is igitur cùm & Iesum negauerit esse Christum, & seipsum Prouerb. 18.
dixerit Messiam verum esse, eamq; rem Iudæis probari, suamq; doctrinã recipi viderit:
prorsus non homines tantùm, sed etiã Deum contẽnet, seq; ipsum (vt Apostolus ait) *extollet
supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Quanquam enim verus Messias & Christus 2. Thessal. 2.
haberi vult, non tamen Christi humilitatem imitabitur. Nam Christus *venit in nomine Pa-* Iohan. 5.
tris sui, velut à Patre missus, quem se maiorem esse tum ob naturam assumptæ carnis, tum
ob rationem originis qua genitus est à Patre, semper & vbiq; agnouit. Verùm Antichristus Iohan. 14.
venit *in suo ipsius nomine*, hoc est, nullum agnoscit principium à quo generatus sit, nullum
Deum à quo in carnem sit missus: verùm (vt Chrysostomus ait) *omnem sibi potestatem ty-* Homil. 40. in Iohan.
rannicè vindicabit, se omnium Deum profitebitur, se maximum Deorum esse gloriabitur. Quod
ipsum Haymo animaduertens, rectè dicit, *quòd Antichristus supra sanctam Trinitatem se ex-* In 2. Thess. 2.
tollet. Non enim agnoscet saltem Deũ Patrem supra se, in cuius nomine veniat, sed seipsum
appellabit principium ingenitum, quod aliunde nõ sit. Ob hanc blasphemiam Daniel vo-
cat Antichristum *impudentem facie, qui contra Principem Principum consurget: & aduersus* Daniel. 8. Cap. 11.
Deum (inquit) *loquetur magnifica*. Et in Apocalypsi appellatur *meretrix magna, plena nomini-* Apocal. 17.
bus blasphemiæ, mater illa fornicationum & abominationum terræ: adeò vt Chrysostomus, & eũ In 2. Thess. 2.
secutus Theodoretus dicant, *nec ipsum Neronem tam perfricta fronte, & impudenter egisse,
quàm acturus est Antichristus:* itaq; Neronis persecutionem vocatam esse *mysterium iniqui-
tatis*; aduentum verò *Antichristi* dictum esse *reuelationem*: quia iste suam impudentiam non Papa non se extollit supra Deum.
conabitur tegere aut occultare. Perspicuum verò est, Pontifices Romanos nihil tale de
seipsis docere aut sentire, imò passim se agnoscunt *indignos illo ministerio quod illis à Christo
impositum sustinent*, peccata Presbyteris & conseruis suis cõfitentur velut Christi ministris,
& in eo sese hominibus subijciunt: tantum ab eo absunt, vt se extollãt supra Deum ipsum,
aut supra sanctissimã Trinitatem. Quid in hac re tam clara & manifesta habent Protestan-
tes quod dicant, aut obtendant.

Illyricus in Catalogo testium. pag. 3.

Efferre se supra Deum & eius cultum, Christus ita declarat, *In nomine Christi venire.* Matth. 24.
Certum autem est, Papam sese pro Vicario Christi venditasse.

RESPONSIO.

Si quoquo modo in Christi nomine venire, hoc esset efferre se supra Deũ & eius cultum:
omnes Apostoli extulissent se supra Deũ & eius cultum. Omnes enim venerunt in Christi
nomine, hoc est, velut ab eo missi, virtutemq; & authoritatẽ prædicãdi & operãdi ab eo ca- Matth. 24.
pientes, *baptizabant, & miracula operabantur in nomine Iesu Christi.* Sed Christus eos appel-
lauit Pseudoprophetas qui nõ quoquo modo venirent in nomine eius, verùm qui præterea
venturi essent in proprio nomine, atq; ob id dicturi essent, *Ego sum Christus: & ita* venirẽt, nõ
quidẽ in Christi nomine, velut eius Vicarij, sed velut eius hostes, negantes eũ fuisse, aut esse
Christũ, aut Messiã verum, quia ipsi potius id essent, sicut Simon Magus dixit. Illyricus igi- Illyricus verba Euangelij corrupit.
tur planè & falsariũ, & sophistam egit hoc in loco: falsariũ, quia Euangelij verba vitiosè in-
terrupit. Christus enim dixit, *Multi venient in nomine meo, dicentes, Ego sum Christus.* Vnde
apparet, Christũ non de illo egisse qui diceret se Vicariũ Christi. Nam is adeò non dicit se
Christũ esse, vt nisi alius præter ipsum Christus existeret, is vices eius gerere non posset. Illy-
ricus ergo non rectè fecit, cùm ea Euangelij verba omisit quę declarabant, quidnã Christus
appellaret in nomine Christi venire. Cùm enim tã is veniat in nomine Christi qui legatio- 2. Cor. 5. Illyrici calumnia.
ne pro Christo fungitur, quàm is qui nominat se Christũ seu Messiam: cumq; Christus nõ
priorem eius verbi sententiã, sed posteriorẽ reprehenderet: Illyricus in hoc egit sophistam,
quòd Papã qui venit in nomine Christi, legatione fungens pro Christo, vult videri à Chri-
sto reprehensum esse, cùm Christus non nisi eũ reprehẽderit qui nominat se Messiã. Quid
quòd Christus non tantùm egit de Antichristo ipso, verũ etiã de omnibus Pseudoprophe-
tis? Vnde etiã dicit, *multos in nomine ipsius venturos*; Antichristus verò vnus est. Itaq; tametsi Matth. 24. 1. Iohan. 2.
is qui extollit se supra Deũ, possit etiã venire in Christi nomine, & dicere se Christũ ipsum
esse: tamẽ plus in Antichristo notauit Apostolus, quando dixit illũ se extollere supra omnẽ

qui

qui dicitur Deus. Falsum igitur est, quòd Illyricus dicit, *Christum declarare, quid sit apud Paulum efferre se supra Deum.* Quinimò Paulus Christi verba potius interpretatur. Nam quod Christus breui quadam oratione perstrinxit, dicés: *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat:* hoc Paulus longiore quadam oratione explicauit, cùm ita scriberet: *Reuelabitur homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquā sit Deus.* Nihil enim aliud hæc omnia Pauli verba explicant, quàm id quod Christus vnico *abominationis* vocabulo significauerat. Præclarè enim Hilarius ait: *Antichristus ex eo dictus est abominatio, quòd aduersus Deum veniens, honorem sibi Dei vendicet.* Duo hic sunt notanda: vnum, quòd *Antichristus venit aduersus Deum:* alterū, quòd *sibi honorem Dei vendicet.* Omnes enim Pseudoprophetæ veniunt aduersus Deum: sed non omnes Dei honorem sibi vendicarunt. Ista propria est Antichristi blasphemia. Papa igitur, qui nec se Messiam asserit, nec se effert supra Deum verum, non est Antichristus.

Matth. 24.

Hilarius in Matth. Can. 25. abominatio.

Obiectio Illyrici in Catalogo Testium, Pag. 3.

Papa maiorem sibi potestatem vsurpat, quàm Filius Dei. Nam Christus se semper Scripturæ subiecit, & dixit, se, quæ faceret & pateretur, facere & pati, vt scriptura impleretur. At Papa dixit, se posse dispensare contra Apostolum & Euāgelistam, posse recta facere praua, & contrà.

RESPONSIO.

In re tam seria, hoc est, in causa fidei & salutis æternæ, non tantùm cauillari, sed etiā prudenté scienterḿq; mentiri, hoc illius hominis est, qui se Antichristi, hoc est, médacij mancipiū malit esse, quàm Christi, hoc est, veritatis seruū & cultoré. Papa *nunquā dixit, se posse recta facere praua,* aut etiā quæ per naturam praua essent, facere recta. Nec sibi vnquā sumpsit, vt dispensaret contra Euangelium Christi, nec se authoritatemue suam scripturis sacris anteposuit. Solet quidem in quæstionem vocari, *Vtrum Papa non possit dispensare contra Apostolum?* Sed nulla est alia eius quæstionis mens aut senrétia, quàm *vtrū non liceat summo Pastori ob iustam & grauem causam aliter aliquando facere, fieriue permittere, quàm Apostolus in re solùm indifferente, ac non simpliciter necessaria præceperit & constituerit.* Verbi gratia: Apostolus dixit, *Iis qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, vxorem à viro non discedere. Quòd si discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari & vir vxorem non dimittat.* Contra hoc præceptum nec Papa, nec quisquam hominū dispensare potest. Iraque Protestantes qui viro dimittenti vxorem suam ob fornicationem permittunt alterā vxorem ducere, peccant contra hoc Domini præceptum: quia cùm in matrimonio, quod ex vtriusq; pari consensu initur, par sit causa viri & vxoris, adeò vt *neuter sui corporis, verùm alter alterius potestatem habeat:* quicquid in matrimonio non licet mulieri, nec viro licere potest. Itaq; Protestātes, qui contra hoc Domini præceptum dispensant, Christo se anteponūt, & ideo Antichristi sunt. Verum Papa in tali re non dispensat, sed mox apud Apostolum sequitur: *Cæteris ego dico, non Dominus. Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Si hoc est Pauli, & non Domini præceptum: certè hoc præceptum ad ius non merè diuinum, sed quodammodo humanum pertinet. De hoc igitur præceptorum genere quæritur, *an Papa non liceat dispensare contra Apostolū?* id est, contra illud ius quod Apostoli quidem constituerunt, non tamen velut legem Dei, quæ necessariò semper omnes homines obligaret (nunquam enim talia esse possunt hominum præcepta) sed quæ plerunq; maximæ hominum parti vtilia essent, atq; ideo mutari non deberent, nisi ob causam peculiarem, in qua ob alias cócurrentes causas & rationes æquius foret, illam humanam legé etiāsi ab Apostolis ipsis propositam mutari, quàm præfractè, vbi hoc ipsum Apostoli fieri nollent, vrgeri, & importunè, ac interdum etiam iniquè obseruari.

Illyrici mendacia.

Quid sit dispensare contra Apostolū.

1. Cor. 7.

Ponamus igitur, Principem Christianū qui magni alicuius regni gubernator sit, vxorem habere infidelem, quę consentit habitare cum illo, cui tamen Principi aliunde offeratur ista conditio, vt si mulieré alterā quæ non minori etiā Regno præsit, in matrimoniū accipiat, illa cum vniuerso Regno suo quod hactenus idola coluit, ad Christi fidem accessura sit. Hic quærimus, vtrū si Pontifex hoc ita verè se habere cóperit, permittere nō possit isti Principi, vt relicta vxore infideli quæ consentit habitare cū illo, accipiat nouā vxorem, cum tot animarum Christo acquirendarum immensa dote: Hac ergo in re si Pontifex cum isto Principe dispensat, hoc vtiq; appellamus *contra Apostolum,* id est, contra legem humanam ab Apostolo constitutam dispensare. Ego putarem, ipsum Apostolum, si viueret, nolle se difficilem in ea causa præbere. Nam & ipse ibidem dicit, *Christianum huic seruituti subiectum non esse, vt vxorem cohabitare volentem retinere cogatur:* & quādo vxor cósentit cum illo habitare, ob eam causam vult illam nō dimitti, *quia nescit, an eam postea saluam & fidelem facere possit, nec ne.* Si ergo lex ab Apostolo proposita eiusmodi est, vt ob incertam, sed tamé speratam,

Causa in qua videtur contra Apostolū dispensari posse.

Ratio Apostolici præcepti.

vnius animæ salutem, nolit vxorē infidelem cum viro habitare consentientem dimitti: certè vbi ea dimissa multò maior spes, & certior foret, infinitas animas Christo lucrifaciendi: contra mentem Apostoli non fieret, etiamsi mulier infidelis cohabitare volēs dimitteretur à Principe Christiano, vt is aliam vxorem ducat, quæ mox & ipsa fidem Christi accipiat, & subditis eādem persuadeat. Præterea vetat Apostolus, *Neophytum fieri Episcopum*. Cōtra hoc præceptum velut non simpliciter diuinum, sed potius humanū, dispensare Pontifex posset, vbi talis Neophytus esset, qui summam vtilitatem Ecclesiæ allaturus existimaretur, nec ab elatione & superbia eius periculum vllum fore appareret. Talis erat D. Ambrosius apud Latinos, talis D. Nicolaus apud Græcos. Certe Lutherus adhuc Neophytus præfuit Ecclesiæ Protestantium, non per Pontificiam, sed per suam ipsius contra Apostolum dispensationem quod pessimi omnino exempli fuit. 1. Timoth. 3.

Quibus ita declaratis, liquidò apparet, totam Illyrici accusationē nihil esse, nisi meram calumniā. Nā Papa nunquā sibi arrogauit vllā potestatē supra Christū, aut supra scripturas sacras, aut supra ius naturale, aut supra constitutiones Apostolicas. Verùm in ijs tantùm causis aliquando ius dixit contra non mētem, sed sonū & speciem verborū Apostoli: idq; ex æquo & bono, vbi Apostoli ius idem dicturi erant, si eodem tempore vixissent, eandemq; causam ritè ac legitimè cognouissent. Quod verò Illyricus dixit, *Christum se scripturis subiecisse*: ille sanè scripturas impleuit, non velut minor illis, (creaturæ enim ipsius illæ sunt, neq; vnquam potest creator sua creatura minor esse) verum vt appareret, tam Prophetas ipsos à Deo fuisse, qui res tanto postea tempore gerendas adeò definitè prædixissent, quàm se quoque à Patre missum esse, & cum Prophetis consentire, qui eorum prædictiones tam accuratè præstaret, atq; impleret. Caput erat, quòd Iudæi, *putantes se vitam æternam in Scripturis habere, & sermonem propheticum firmiorem esse*, non poterant sine grauissimo peccato illum reijcere, atque aspernari, cuius verba & facta cum scripturis tam eximiè consentire viderent. Verùm alioqui (vt Chrysostomus & alij Patres præclare ac sæpe admonent) non tam Christus illa sua vel docuit, vel fecit, quia sic prædixissent Prophetæ, ac ita scriptum esset in sacris literis: quàm Prophetæ illa Christi opera præsignificārūt, quia ille talia facturus erat. Nec enim tā Scripturæ causa fuerunt operum Christi, quàm Christi opera fuerunt causa scripturarum: quia mens diuina, quæ omnium rerum prima causa est, prius opera Christi quàm Scripturas prædestinauit, & has voluit honorificum testimonium futuris operibus Christi præbere. Christus igitur omnia sua fecit, & passus est, *vt scripturas impleret*, non velut subiectus illis, sed velut Dominus illarum, qui eas voluit ostendere fidele obsequium sibi præstitisse. Papa verò subijcitur scripturis, velut Dei organis, quę voluntatem Dei tum continent, tum significant. In cuius rei signum, *reuerenter osculatur Euangelij librum*, quod ipsum Protestantes recusant facere. Sed nihil interim ostenditur, quod probet, Papam supra Deum, aut supra Christum sese efferre: Papa igitur non est Antichristus. An Christus subiecerit se scripturis?

Decimaquarta demonstratio, quòd Papa non esset Antichristus, etiamsi falsò diceret, se Christi Vicarium esse: quia ne sic quidem supra Christum sese efferret.

CAP. XXIII.

VVOlfgangus Musculus præclarum aliquid se excogitasse putauit, cùm diceret, *Antichristum esse nō modò illum qui aduersatur Christo, verùm etiā illum qui pro Christo Ecclesiæ sese obtrudit. Nam vt Antistrategos* (inquit) *non is tantùm vocatur qui Duci se se opponit, sed & is qui pro Duce cùm non sit, militibus sese obtrudit & venditat, propterea quòd præpositio ἀντὶ Græcis & contra, & pro significat: ita & Antichristus est is, qui & aduersarius est, & Vicarius Christi.* RESPONSIO. In locis commun. de potestate ministrorum.

Si de quocunque Antichristo sermo esset: non diffiterer, quin is qui præter ius & fas pro Vicario Christi sese obtruderet, Antichristus quidam esset. Verùm nunc non quærimus, quid præpositio ἀντὶ Græcis, verùm quid illius eximij *Antichristi* vocabulum Christianis & scripturis sacris significet. In scripturis *Antichristus definitur is esse, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Talem Antichristum negamus Papam esse posse, etiamsi absq; authoritate legitima pro Vicario Christi se gereret: quod tamen eum non facere, in superioribus libris abundè testatum reliqui. Etenim cùm Papa seipsum vocet *Vicariū Christi*, & agnoscat, se ab ipso Christo mitti, & per Petrum Apostolorū Principem, Christi verò discipulum, quicquid habet authoritatis, accepisse: neq; cogitari potest, quomodo talis Vicarius efferret se supra ipsum Christum, à quo se missum profitetur. Veritas enim ipsa dicit, *non esse Apostolum seu legatum maiorem eo qui misit illum.* Cùm ergo Antichristus secundum scripturas *efferatur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*, atque ideo efferatur etiam supra Iesum Christum, qui Deus vtique dicitur tam in scripturis sacris, quàm in corde & ore fidelium: Papa verò non extollatur supra Christum (quem credit & confitetur Deo Patri consubstantialem esse, ab eoq; suam potestatē se habere agnoscit) & hæc omnia sint tam Iohan. 13. Psal. 44. Iohan. 4. Rom. 9. Gal. 1. Heb. 1.

manifesta & certa, vt nec aduersarij quidem ea ignorent. certè Papa hæc sentiens & asserens, non posset Antichristus esse, tametsi verè non esset Christi Vicarius. Aliud enim est quoquo modo mentiri, quod tamen Papa non facit, & aliud insignem; illum mendacem esse de quo Ioannes ait: *Quis est ille mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum?* Qui vero nominat se vicarium alicuius, eo ipso agnoscit, illum seipso maiorem esse, in eo saltem munere quod vice illius exercet.

De Antichristo supra maiores suos, imò supra sanctos ipsos, & Ecclesiam vniuersalem sese efferente; & decima quinta demonstratio, quòd Papa, qui hoc idem non facit, minime sit Antichristus. CAP. XXIIII.

QVI animaduertit, Apostolum docuisse, quòd *Antichristus extollit se supra omnē Deū, & omne quod colitur:* facilè videt, eūdem etiam sese efferre supra maiores suos, supra
Daniel. 11. sanctos, & supra vniuersalem Ecclesiā, quæ certè maior Deo ipso esse non potest. Et hoc videtur esse quod Daniel dixit: *Deum Patrum suorum non reputabit.* Hoc enim tam alienum fuit ab Antiocho Epiphane, Iouē non secùs, ac fecerant patres eius, adorāte: vt necesse sit ad solum Antichristū istud verbum pertinere. Antichristus igitur cū fuerit reuelatus, non habebit vllā rationē maiorum suorū, aut Ecclesiæ quæ ipsius ætatem antecessit: verū, vt
Apocal. 13. in Apocal. dicitur, *blasphemabit tabernaculum Dei, & eos qui in cælo habitant: Deum vero, quē ignorauerunt Patres eius, colet, & Deum Maozim* (vti Daniel testatur) *in loco suo venerabitur.* Seipsum enim tanquam Deum fortissimum venerabitur in eo loco quem in sui nominis honorem eriget, quemq; a se cognominabit. Antichristus ergo nihili ducet quamcunque
Papa non cōtemnit maiores suos. religionem quæ ab ipso excogitata non sit. Cæterùm in Papa nihil tale notari potest. Imò si qua sedes aut Ecclesia vnquam in pretio habuit maiores suos, & vestigia eorum secuta est: illa sine controuersia Romanæ Sedis & Ecclesiæ propria est gloria: adeò vt Pontifices Romani passim scribant in suis literis, *Prædecessorum nostrorum vestigijs insistentes.* Et certè licet credamus, in re dubia maiorem esse petræ à Domino stabilitæ ac summi Pastoris (pro cuius fide Christus orauit, quemq; fratres suos confirmare iussit) authoritatem & priuilegiū, quàm sit reliquæ militantis Ecclesiæ, quæ saltem recuset eidem summo Pastori obedire; tamen adeò non licet vlli Romano Pontifici maiorum suorum legitima decreta in articulis fidei, aut naturæ præceptis declarandis, mutare: vt si quis id palam facere conetur, atque in ea re authoritatem Sedis Apostolicæ interponere velit, eo ipso iudicandus sit potestate sua excidisse, tanquam deficiens à fide, & ideo infidelis, cui pertinaciter in errore suo persistenti, alius Papa substitui debeat. Multum quippe interest, vtrum dicamus, aliquem esse caput Ecclesiæ tantùm militantis (quod Papæ tribuimus) an verò etiam vniuersalis Ecclesiæ, quæ ab initio mundi, vsque ad finem perseuerat; quod Papæ non damus, sed solius Christi proprium esse credimus. At & hoc, & illud sibi vindicat Antichristus. Papa multos agnoscit sibi æquales: Antichristus neminem. Ille numerat antecessores suos, & vacuum successoribus locum relinquit: hic neque antecessores, neque successores habet. Ille minor est, nō tantùm Christo, sed etiam Apostolis & Principe Apostolorum, cuius cathedram se tenere in Domino gloriatur: hic non modò nullos Christi Apostolos, verum neq; Christum aliquem, præter seipsum, confitetur. Quapropter si Papa & Deum, & Sanctos, & fidē maiorum suorum necessariò amplectitur (alioqui enim mox desinit esse Papa) cum Antichristus interim *ne Deum quidem patrum suorum curet*, fidem verò nullam omnino vlli rei deferat: nullo modo fieri potest, vt Papa sit Antichristus.

De Antichristo aspernante idôla: & decima sexta demonstratio, quod Papa, qui re vera Deum verum adorat, ex ipsorum Protestantium confessione Antichristus non sit, quia (licet falsò) tamen illi dicunt, eum colere idôla. CAP. XXV.

Daniel. 11. DE Antichristo Daniel ita scribit: *Eleuabitur, & magnificabitur aduersus omnem Deū: nec quenquam Deorum curabit, quia aduersum vniuersa consurget.* D. Paulus etiam testatur, Antichristum non modò efferre seipsum supra Deum, sed etiam *supra omne quòd dicitur Deus, aut quod colitur.* Quo verbo significat, Antichristum supra numen omne, seu verum, seu falsum, semet efferre: nec aut verum Deum, aut idôlū aliquod adorare, adorandúmue proponere præter seipsum. Quam esse veram Apostoli mentem Irenæus docet,
Irenæus in fine lib. 5. his verbis: *Antichristus existēs Apostata & latro, quasi Deus vult adorari; & cùm sit seruus, Regem vult præconari. Ille enim omnem suscipiens diaboli virtutem, veniet, non quasi Rex iustus, nec quasi in subiectione Dei legitimus, sed impius et iniustus, et sine lege, quasi Apostata, & iniquus, &*
Antichristus vnū idolum statuit, seipsum. *homicida, quasi latro, diabolicam apostasiam in se recapitulans, & idôla quidem seponens, ad suadendum, quòd ipse sit Deus, se autem extollens vnum idôlum, habens in semetipso reliquorum idolorum varium errorem, vt hi qui per multas dominationes adorant diabolum, hi per hoc vnum idolum seruiant ipsi, de quo Apostolus in epist. quæ est ad Thessal. 2. ait sic: Quoniam nisi venerit abscessio primū, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur et extollit se supra omne quod dicitur*

dicitur Deus, aut colitur, ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Manifestè igitur Apostolus ostendit aduentum eius, & quoniam extollitur super omne quod dicitur Deus, vel quod colitur super omne idolum. Hi enim sunt qui dicuntur ab hominibus, non sunt autem dij. Irenæo astipulantur cæteri doctores, tam Græci quàm Latini. Hippolytus de consummatione mundi: *Antichristus idololatriam non admittet.* Cyrillus Hierosolymitanus: *idola odio habiturus est Antichristus.* Ephrem in sermone de Antichristo: *Aspernabitur idola.* Chrysostomus: *Antichristus est homo, qui extolletur super omnem qui dicitur Deus, aut numen. Non enim ad idololatriam abducet ille,* sed *ἀντίθεος quispiam erit, quosuis Deos pessumdans, subebitq́. seipsum pro Deo coli ac venerari.* Hieronymus: *Antichristus cunctarum gentium Deos, siue probatam omnem religionem, suo calcabit pede.* Theodoretus: *Deos, qui vocantur, satanas per Antichristum, falsos esse arguet, quorum ipse falsitatem præteritis temporibus confirmabat.*

Catech. 15.
In 2. Thess.
Quæst. 11. ad Algasi.
In 2. Thess.

His ita positis: duas potissimum res inferam. Quarum prior est, Papam non se efferre aduersus Deum verum, sicuti Antichristus facit. de qua re satis antea dictum est. Posterior autem à Protestantium confessione pendet. Illi enim falsò quidem, sed tamen scribunt, Papam non tollere, sed statuere idola quædam, & ea præter seipsum. Quod ita si est, eadem opera confitentur, Papam non esse Antichristum. Scriptura enim solui non potest, quæ tum apud Danielem, tum apud Paulum testatur, Antichristum non permittere idola. *Effert enim se aduersus omnem Deum* (inquit Daniel) *nec quenquam Deorum curabit.* Extollitur (inquit Paulus) *supra omnem qui dicitur Deus, aut quod colitur.* Quòd autem Protestantes fateantur, Papam idola non aueriari, sed statuere; passim ex ipsorum verbis confirmatur. Caluinus in institution. *Papistæ* (inquit) *idololatriam habent crassiorem Israëlitica.* Magdeburgenses in Centur. 1. dicunt, Episcopos Romanos *adorare draconem, statuas, & imagines, & horrendam exercere idololatriam.* Beza in sua confessione fidei Christianæ affirmat, Papisticos *cœnam Domini in execrandum idolum* (ô nebulonem!) *commutasse: quod ipsum sacramentum altaris vocent.* VVolfgangus Musculus in explicatione secundi præcepti, vocat *Papistas cultores idolorum.* Cùm ergo tam Lutherani quàm Zuingliani dicant, Papistas idola colere, à Papistatũ autem numero Papam non excludant; per idola verò sacramentum altaris, & sanctorum tam inuocationem quàm imagines intelligant (quæ sunt alia, præter ipsum Papam:) necesse est, vt dicant etiam Pontifices Romanos idola quædam, præter seipsos, colere. Verùm scripturæ dicunt, Antichristum non colere, aut colendum proponere idolum vllum, præter seipsum: Papa igitur, secundùm ipsorum Protestantium doctrinam, non est Antichristus. Quid hic respondebunt Protestantes? Vtrum Papam colere idola? Papa igitur non est Antichristus. Mentiuntur illi, cùm dicunt, eum idola colere. Imò simul in duobus mendaciis deprehenduntur. Vno, dum aiunt, Papam idola colere; altero, dum eundem aiunt Antichristum esse. Quicquid enim veritas est, idolũ esse non potest, quia idolum est mendaciũ & *nihil in mũdo.* Imagines verò Christi & sanctorum, ac multò magis sacramentum altaris, veritatis cuiusdam signa sunt: nec aliter à nobis honore aliquo afficiuntur, quàm vt signa sunt rerũ earum quæ tum veræ tum sanctæ sunt. Non potest ergo fieri, vt colentes veritatem, aut signum aliquod veritatis in eo gradu quo signum est, eâdem opera colamus idolum.

An Papa statuat idola.
Daniel. 11.
2. Thessal. 2.
Cap. 8.
num. 10.
Lib. 3 c. 4.
pag 416.
cap. 7.
Idolũ nihil est 1. Cor. 8.

Iam verò non solùm mentiti sunt Protestantes, sed etiã sibiipsis contradixerũt. Nam nec idola præter seipsum potest colere Antichristus, nisi scripturæ nos fallerét, & Protestantes dicunt, Papam & colere idola præter seipsum, & simul esse ipsum Antichristũ. Sed nunc videamus, quomodò effugiant hanc suam contradictionem. Certè corrumpunt scripturas, & ita putant se posse euadere. Sic enim scribunt mendaces historici nostri Magdeburgenses: *Scripturæ ostendũt, quòd efferentur Episcopi Romani aduersus prædicatum Deum, hoc est, corrumpent sanam de Deo doctrinam. Deinde efferent sese etiã aduersus cultus; hoc est, sacramẽta à Christo instituta.* Hæc illi. Paulus dixit, quòd Antichristus *extollitur super omnem Deum, aut numen,* vt plerique Græci codices hodie legũt; vt verò Latini codices habent, *supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Vtraq; lectio eòdem tendit, vt significetur Antichristus efferre se aduersus omnẽ Deũ aut numen. Magdeburgenses verò Paulum interpretantur, tanquam si dixisset: Antichristus extollitur aduersus *eũ qui eximiè dicitur Deus,* & aduersus cultũ. Ita enim loquũtur: *Aduersus prædicatum Deũ, & aduersus cultus* Græca verò habent, ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν, ἢ σέβασμα. Effertur supra omnem qui dicitur Deus, aut numen. Magdeburgenses vertunt, *effertur contra prædicatũ Deũ & cultum.* Primùm ergo verbũ illud πάντα, (*omnem*) prorsus tollunt de medio; deinde λεγόμενον (qui dicitur) nõ referunt ad eum qui vulgo apud Gentiles dicitur Deus, sed potius ad eum qui apud fideles creditur Deus. Itaq; non retinent proprietatẽ verbi & naturã. Tum autẽ Θεὸν (Deum) quæ vox absq; articulo ponitur, & ideo *quẽcunq. Deũ ex æquo significat,* ita cõuertunt, velut ea vox cũ articulo posita Deũ, qui solus verus est, solũ indicaret. At Epiphanius ait: *Si dixerimus,* Θεὸν, id est *Deus, sine articulo, quemlibet Deũ gentium diximus, non Deũ verum.* Postremò cùm Paulus dixerit,

Contradictio Protestantiũ
Cent. 3 lib. 2 cap. 4. pag. 416.
2. Thess. 2.
Verbum scripturæ per Protestantes sublatum.
Lib. 1. cont. hæres. sect. 9.

ἢ σέβασμα, aut quod colitur, illi verterunt potius actiuè, *& cultũ*. Licet enim Græca vox tam venerationē ipsam significet, quàm id quod colitur; tamen ex eo quod agitur, apparet, Paulũ voluisse dicere, quòd Antichristus *effert se supra omnem qui dicitur Deus aut numen*. Etenim vt Dei vox nō respicit actionē Antichristi, sed rem supra quam effertur; sic & illud σέβασμα non ita debemus interpretari, velut venerationem alicuius hominis significet, sed potius *rem ab hominibus adoratam & quæ colitur*. Ac antiquus quidem Latinus interpres legisse videtur non πάντα λεγόμενον, sed πᾶν τὸ λεγόμενον, *omne quod dicitur*; quo etiã modo Hieronymus legit in quest. 11. ad Algasiam. Iam ergo posset etiam repeti vox illa (dicitur) vt intelligamus Paulum docere, quòd *Antichristus effert se supra omne quod dicitur Deus, aut quod dicitur numen*, seu, adorandum. Vtcunq; sit, insignis est Magdeburgensiũ audacia in eo, quòd prætermittũt πάντα omnē, & scripturas pro libidine sua corrumpunt, ne quid in illis deprehēdatur, quod hæreses ipsorũ confutet. Videntes enim, suã doctrinã simul constare non posse, vt & Papam dicant idola præter seipsum colere, & tamen eundem dicant Antichristum esse, qui nō colet idola: propterea sustulerunt ex Paulo vocem illam quæ maximè proderet ipsorum dementiam, & pro *omnem* qui dicitur Deus, legunt, *prædicatum Deum*: velut illum qui singulariter & solus dicitur Deus. Certè quantum interest inter omnem qui dicitur Deus, & eum qui solus est Deus; tanto interuallo absunt Lutherani à veritate Euangelij.

De Antichristi sessione in templo Dei, & decima septima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus (vt multi sanctissimi Patres tradiderunt) sedebit Hierosolymis in templo Dei: cùm Papa nec id fecerit vnquam, nec adhuc faciat.

CAPVT XXVI.

2. Thessal. 2. INter cæteras Antichristi blasphemias, illam velut non vulgarem enumerat Apostolus, dum dicit, *eum in templo Dei sedere*. Hoc autem licet varie interpretati sint sancti Patres, nulla tamen eorum interpretatio eò tēdit, vt Pontifex Romanus ex ea colligi possit Antichristi personam obtinere. Ac prima & omnium maximè obuia est illa sententia, quæ statuit, Antichristum *in templo Hierosolymitano, quod Salomon erexit, sessurum esse velut Messiam Iudæorum, cui templum illud inseruire debuerit*. Irenæus igitur in fine libri 5. contra hæres. *Cùm* (inquit) *Antichristus sederit in templo Hierosolymis, tunc veniet Dominus de cælis in nubibus in gloria Patris*. Et paulo antè: *Hierosolymis templum per dispositionem veri Dei factum est. Ipse enim Apostolus ex sua persona definitiuè templum illud dixit Dei. Ostendimus autē & in li. 3. nullũ ab Apostolo ex sua persona Deũ appellari, nisi eum qui verè sit Deus, Patrem Domini nostri, cuius iussu hoc quod est in Hierosolymis, factũ est tēplum, in quo aduersarius sedebit, sicut & Dominus ait: Cùm videritis abominationem desolationis, quæ dicta est per Danielē Prophetã, stantem in loco sancto: qui legit intelligat*. Hippolytus in oratione de cōsummatione mũdi ait, *Antichristũ Hierosolymis suscitaturum esse templũ lapideum*. Cyrillus Hierosolymitanus: *Antichristus* (inquit) *in templo Dei sedet. Quale autē templũ dicit? In templo, quòd reliquũ est Iudæorũ. Absit enim, vt in hoc id fiat, in quo sumus. Propterea dicimus, vt non videamur gratificari illis. Si enim tanquam Christus ad Iudæos veniet, à Iudæis sanè adorari volet, vt illos maximè decipiat. Studiosissimum se esse ostendet illius templi, vt ipse de progenie Dauid esse videatur, qui templum à Salomone olim extructũ, ipse sit reædificaturus. Veniet autē Antichristus in templũ Iudæorum, quando lapis super lapidē non manebit, secũdùm Saluatoris prædictionē. Cùm enim vel ruina vetustatis, vel prætextu ædificationis, vel quacũq; alia de causa, eiusmodi reliquiarũ templi sequetur dissolutio, ita vt omnes lapides tollãtur, nō dico de exterioris ambitus lapidibus, sed de tēpli interioris, in quo erãt Cherubim, tũc veniet ille*. Hilarius: *Antichristus à Iudæis susceptus, loco sanctificationis insistet, vt vbi sanctorũ precibus Deus inuocabatur, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit. Et quia proprius iste Iudæorũ erit error, vt qui veritatē respuerũt, suscipiãt falsitatē: Iudæã deseri monet, & transfugere in mōtes, ne admixtione plebis illius Antichristo crediture, vis aut cōtagio afferatur*. Ambros. *Antichristus* (inquit) *sedet iuxta historiã in templo, vt sibi diuinæ vindicet solium potestatis*. Chrysost. Hieron. August. approbãt eandē sententiã, nec à veritate aberrare putãt, *quòd Antichristus in tēplo Hierosolymitano sedebit*, licet alterius præterea interpretationis meminerint. Accedit eòdē, quòd in templo Hierosolymitano sæpius velut in figurã Antichristi posita est *abominatio* quædam, nempe Cæsaris imago, quam Pilatus ibi erexit. Itemq; (Chrysostomo auctore) illa quam is ibi statuit *qui vrbem expugnauit*. Præterea *Hadriani equestris statua, quæ in ipso sancto sanctorũ loco vsq; in præsentem diem* (inquit Hieronymus) *stetit*. Qui id, quòd secta etiã impij Mahometis in eodē tēplo non immeritò sedisse dicitur, quia ibi exercetur cultus & superstitio Mahometica? Vt nō sine graui causa in eodē quoq; templo expectari possit Antichristi præsentia, & doctrina. Etenim vt qui fuerat quondã populus Dei per fidē verã, nũc factus est per incredulitatē diaboli populus; sic nihil vetat, templũ illud quod ab initio Dei erat, nũc ad satanæ ministeriũ cōuerti; præsertim cùm illud exterius templum imago quædã & figura fuerit interioris tēpli, quod in cordibus fideliũ Deo statuitur. Itaque si cor

Irenæus locum sanctũ (Matth. 24.) interpretatur templũ Hierosolymitanum.
Catech. 15.
Can. 25. in Matth.
In 21. Lucæ.
In 2. Thes. 2.
Quæst. 11 ad Algasiam.
De ciuit. Dei li. 20. ca. 19.
In 24. Matt.

si cor ipsum, quod verũ Dei templũ erat, à Deo ad Antichristũ defecit: quid miri est, si externa etiã structura tẽpli Hierosolymitani cõcedet in locũ prædicationis Antichristi. Vtcũque sit, de hac primùm causa dicamus id quod nostro instituto cõuenit: Si Antichristus in tẽplo Hierosolymitano sessurus est, (id quod tot ac tanti Patres nõ sine magnis rationibus verum existimant) profectò Papa, qui nunquam hactenus in illo Iudaico tẽplo iuxta historiam sedit, nunquam hactenus fuit Antichristus, ac neque adhuc est.

Decimaoctaua demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, etiamsi tẽplum Dei accipiatur pro Ecclesijs Dei, quia nullus Pontificum Romanorũ sedit vnquam in templo Dei, tanquam Deus (id quod Antichristus faciet) sed tanquam Dei minister & Vicarius Christi.

CAPVT XXVII.

Qvanquam nemo sanctorum Patrum illam priorem interpretationem velut falsam accuset, quæ statuit, Antichristum iuxta historiam in loco sancto atq; in templo Dei Hierosolymitano sessurum: tamen & alij aliquot aliter Dei templum accipiunt, & Hieronymus *verius arbitratur*, templum Dei apud Apostolum non de Hierosolymitano templo, sed potius *de Ecclesia* accipiendum esse, in qua sedet Antichristus, non velut legitimus iudex, sed velut tyrannus, qui partim dolo, partim vi cum locum occupat. Augustinus etiam rectè admonet, Græcè legi, filium perditionis sedere non solùm *in templo*, sed etiam *in templum Dei*, tanquam ipse cum suis membris *sit templum Dei, quod est Ecclesia*. Cùm enim negauerit, veram esse Christianorum Ecclesiam, eum honorem sibi potius ac suis vindicabit, nec alij cuiquam Deo: præterquam sibi, templum aliquod legitime dedicari posse contendet. Itaque Chrysostomus dicit, Antichristum *iussurum, se in templum Dei collocari, non Hierosolymitanum solum, sed & in Ecclesias*; quod ipsum etiam Theodoretus sensit. Secundum quam interpretationem Antichristus dicitur sessurus non tantùm in templo Hierosolymitano, sed præterea in quolibet alio templo seu Ecclesia. Vnde Protestantes inferunt, Papam esse Antichristum, quia Papa in *Ecclesia Dei sedet*. Quasi verò quia Antichristus tyrannico modo sedet in Ecclesia Dei, propterea quicunque in Ecclesia Dei quocumque modo sedet, ob id ipsum sit etiam Antichristus. Licebit hac ratione vt Apostolos, & omnes eorum successores appellemus Antichristos, quia illi quoque suo modo sederunt in Ecclesia Dei. Nam *sederunt super cathedras suas*, certe nõ extra Ecclesiam Dei, sed in ea. De his enim qui intus, id est, in Ecclesia Dei sunt, iudicarunt. Deniq; Ioannes in Apocalypsi *vidit sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis*. Quæ verba Augustinus in hunc modum interpretatur: *Non hoc putandum de vltimo iudicio dici, sed sedes præpositorum, & ipsi præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quàm id quod dictum est: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo; & quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo. Vnde & Apostolus: Quid enim mihi est (inquit) de his qui foris sunt, iudicare? Nam de his qui intus sunt, vos iudicatis.* Si ergo præpositi, per quos Ecclesia nunc gubernatur, sedent super sedes suas in Ecclesia Dei: non est continuò Antichristus, quicunque in Ecclesia Dei sedet. Quid ergo est? Vtique Antichristus non tantùm sedet in Ecclesia, sed etiam *sedet ibi vt Deus*. Ita enim Paulus scribit secundùm Græcos codices: *Adeò vt tanquam Deus in templo Dei sedeat, ostentans se, quòd sit Deus*. Nos autem negamus, Papam *ostentare se Deum*, aut *sedere tanquam Deum in Ecclesia*. Sedet enim in Ecclesia quidem, sed vt minister Dei, non *vt Deus*. Hoc verbum (*vt Deus*) aduersarij prætermittunt suo more, quando iniustissimè accusant Papam, qui seipsum non modò ministrum Dei agnoscit, verùm etiam fatetur, se *illo sublimi & excelso ministerio indignum esse*. Antichristus verò apud Paulum appellatur primùm *homo peccati*, vt in vera illius hominis natura peccati etiam malitia inesse intelligatur. Sed cùm hoc videretur esse commune cum multis, pergit Apostolus ad deteriorem ipsius conditionem, & eum appellat *filium perditum*. Sed in quo genere perditum? In eo sanè, quòd *aduersatur*. Et cui, obsecro, aduersatur, nisi Deo, & Christo eius? Sed in quo gradu aduersatur? In omnium pessimo: nimirum *in extollendo se supra omnem Deum & omne numen*. Adeò vt non stet modò, sed etiam *sedeat*, non in aliquo inferiore domus loco, sed *in ipso Dei templo*, id est, in summo fastigio domus Dei: & id non tanquam minister, sed *tanquam Deus*: nec hoc, velut qui verbo tenus simulet se Dei ministrum, & interim re vera Dei honorem ambiat, sed vltrò præ se ferens, & signis prodigijsq; *ostentans se quod sit Deus*. Imò cùm soli Deo templa erigantur: Antichristus templa sibi ipsi eriget; vt præclarè notauit Theodoretus; *Deum Maozim in loco suo venerabitur: & faciet, vt muniat Maozim cum Deo alieno, quem nouit*. Antichristus (inquit Theodoretus) *seipsum appellabit Deum Maozim, id est, fortem & potentem. Illud enim (in loco suo) pro (seipsum) posuit. Eriget enim sibi templa, & argento & auro & lapidibus pretiosis ipsa ornabit.* Certum verò est, nullum vnquam Põtificem Romanũ sibi ipsi tanquam Deo tẽpla erexisse, & ita sedisse in illis, vt diuinitatis honorem ex ea re sibi arrogaret. Itaque si prima cum po-

Quomodo Antichristus in Ecclesia sedeat.

In templum sedere.

Matth. 23. 1 Cor. 5. Præpositi sedent in Ecclesia Dei & iudicant. De ciuit. Dei lib. 20. cap. 9.

ὡς Θεός

Protestantium malitia.

In Dan 11. Antichristus sibi ipsi eriget templa.

stremis cõiungimus, Antichristus vocatur aduersarius omnium perditissimus, & superbissimus, vt qui apertè profitetur se aduersarium esse Christi, & adeò non esse ministrum illius, vt Ecclesiam Christi velit suam ipsius Ecclesiam fieri, eo quòd ipse non solùm velit tacita quadam opinione Deus haberi, sed etiam rebus ipsis *ostentet se quòd sit Deus*, ac templa suo nomini dedicanda curaturus sit. Quæ cùm ita sint, videamus quàm bellè hinc probent aduersarij, Papam esse Antichristum.

Illyricus in Catalogo testium, pag. 3.

Quis alius se in Ecclesia Dei extulit, exaltauit & ostentauit quàm Papa?

RESPONSIO.

Si nemo alius adhuc se ita extulit in Ecclesia Dei, vt scripturæ sacræ testantur facturum esse Antichristum: illud nõ probat, Papam esse Antichristum, sed potius declarat, Antichristum nõdum esse reuelatum. Papam verò negamus instar Antichristi seipsum extulisse, quia nimirum non ille seipsum, sed Christus illum extulit, dicens ad Petrum (cui Papa successit) *Tu vocaberis Cephas, tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni cælorum, & tu conuersus confirma fratres tuos, & amas me plus his? Pasce oues meas.* Si ergo negem, Papam in Ecclesia Dei seipsum extulisse, dicam verò Christum esse qui extulerit Papam: statim corruit hæc Protestantium fabrica, quã ipsi velut præclarum aliquod opus admirantur & suspiciunt. Sed præterea vt probent, Papam esse Antichristum, non satis est dicere, illum *se extulisse, exaltasse & ostentasse in Ecclesia Dei.* Nam hoc etiam Paulus ab aduersariis prouocatus, fecit. Verùm oportet addere, quòd *aduersetur* Christo, idque in summo gradu, videlicet *in extollendo se supra omnem Deum, & sedeat in templo Dei tanquam Deus, ostentans se, quòd sit Deus.* Hæc omnia si patefecerint, iam fatebimur Papam esse Antichristum. Nunc autem non solùm dico, nihil omnino adferre Protestantes quod Papam conuincat *se extulisse supra omnem Deum, aut sedere in Ecclesia tanquam Deum*: sed etiam ipsi probè sciunt, Papam non sibi aliquam diuinitatem tribuere aut vindicare. Qui verò non sedet in Ecclesia tanquam Deus, ille non est Antichristus. Nec tamen putandum est, quòd Ecclesia Dei vnquam habitura est Antichristum pro vero Deo. Ille enim sedebit in Ecclesia velut tyrannus, cui omnes fideles & Catholici, præcipuè autem Ecclesia Romana contradicet. Hæc enim est petra aduersus quam non præualent portæ inferorum. Itaque Cyrillus rectè negat, Antichristũ in Christi Ecclesia sessurum, quia videlicet Ecclesia Christi quæ in eius fide manserit, non agnoscet Antichristum pro legitimo iudice.

Galat. 1. & 2. itemque 2. Corin. 10. 11 & 12.

Catech. 15.

De signis & prodigiis Antichristi: & decimanona demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia nihil stupendum & prodigiosum hactenus in eum finem gessit, quem Antichristus præcipuè sibi proponet.

CAPVT. XXVIII.

QVoniam finis causarum omnium præcipua est: antequam de ipsis Antichristi prodigiis loquar, finem ipsum exquiram, ad quem illa prodigia ab Antichristo diriguntur, Is verò cùm se extollat supra omnẽ Deum, atque ostentet se, quòd sit Deus: liquidò apparet, eum signa & prodigia sua in finem eum operari, vt diuinitatis suæ opinionem confirmet. Vnde Ambrosius ait: *Antichristus imitabitur Deum: vt sicut filius Dei diuinitatem suam homo natus vel factus signis ac virtutibus demonstrauit, ita & satanas in homine apparebit, vt virtutibus mendaciis ostendat se Deum.* Pontifex autem Romanus hac in re nihil commune cum Antichristo habet. Nec enim quisquam Pontificum Romanorum miracula quæpiam in eum finem operatus vnquam est, vt ex ea re Deum se credi vellet. Alioqui huius eorum conatus aliquod saltem vestigium aliquando vel ab ipsis editum, vel ab aliis deprehensum fuisset. Nunc autem ne aduersarij quidem tale aliquid confingere possunt, nedum cordatis viris idipsum probabunt. Si quid ergo admiratione dignum Papæ gesserunt, cùm in eum finem qui potissimùm propositus fuit Antichristo, id non gesserint: nihil hoc ad rem qua de agitur, spectat.

In 2. Thes. 2.

In quẽ finẽ miracula operatur Antichristus.

Vigesima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia non in alterius nomine Antichristus, in alterius verò Pontifices Romani miracula sua ediderunt.

CAPVT XXIX.

NEgari non potest, Pontifices Romanos mirabilia quædam opera interdum fecisse. Verùm illi omnia fecerunt in Iesu Christi nomine, Christum agnoscẽtes earum rerum operatorem, se autem ministros tantùm esse. Tale est quod Gregorius Magnus de S. Ioanne Papa narrat, quem refert *ad auream portam Constantinopolitanæ vrbis in cõspectu omniũ roganti cæco lumẽ reddidisse, & manu superposita oculorũ tenebras fugasse.* Ille enim Papa Ioannes adeò in Christi nomine hoc miraculum fecit, vt etiam pro Christi nomine vitam postea impenderit. Nam idem Gregor. ait, *Theodoricum Regem Africanum Ioannem Papam iniustè iudicando & affligendo in custodia occidisse.* Præterea idem Gregorius refert, Agapitum

Dial. li. 3. c. 2.

Papa operatur in Christi nomine.

Dialog. li. 4. cap. 30.

Dial. li. 3. c. 3.

Papam

Papam post Missarum sollēnia, *curasse mutū & claudum in virtute Domini ex adiutorio Petri.*
Similia de alijs Pontificibus Romanis alij etiam historici recensent. *Victorem secundum*
Lambertus Schafnaburgensis narrat, *tam diu ad orationem cum populo, inter Missarum sollem-*
nia prostratum esse, donec subdiaconus paulo antè à dæmonio correptus liberaretur. Idem Lam- An.D.1054
bertus refert, signa & prodigia per orationes Gregorij Papæ septimi frequentius facta esse.
Idem de illo testatus est & Gulielmus Historicus, Vincentius Gallus, & Martinus Polo-
nus. Celestinum etiam quintum miraculis claruisse, Platina testatur. Sed hi omnes, & qui-
cunque alij Pontifices Romani res mirandas vel viui vel cum Christo in cælis agentes, pa-
trarunt: certè patrarunt eas *in Christi nomine*, quod & inuocarunt semper, & confessi sunt.
At verò Antichristus non faciet sua signa & prodigia in nomine Iesu Christi Nazareni. Antichristus nihil faciet in Iesu Christi nomine.
Quomodo enim hoc faceret, *cùm negaturus sit, Iesum esse Christum?* Cùm ergo Pontifices 1.Ioā.2.& 4.
Romani sub solo Christi nomine omnia sua miracula ediderint, sub cuius nomine Anti- Cent.1.li.2.
christus nihil faciet: ex hac etiam re constat, Papam non esse Antichristum. Magdebur- c.4 pag.416.
genses fatentur, Pontifices Romanos miracula sub nomine Christi edere. Sic enim scri-
bunt: *Vt autem his fidem faciant* (Pontifices Romani) *edēt miracula virtute diaboli, nihilominus*
sub nomine Christi. Quòd dicunt Episcopos Romanos *edituros miracula sub nomine Christi:*
accipimus quod dant, & verū esse cōfitemur. Quòd verò addunt, illos ea miracula edituros
virtute diaboli: negamus, diabolum dare virtutem iis rebus quæ sub nomine Christi fiunt.
Hoc enim esset suum regnum destruere, & Christi regnum corroborare. *Si satanas* (in-
quit Christus) *satanam eiicit, aduersus se diuisus est.* Itaque videant Protestantes, ne *peccent* Matth.12.
in Spiritum sanctum, dum miracula sub Christi nomine facta, diaboli virtute fieri dicunt.
Absque omni controuersia satanas nunquam Iesu Christo (cuius vel nudam nominis vm-
bram ferre non potest) eum honorem deferet, vt sub nomine illius miracula sit editurus.
Nam (vt rectè dicit Damascenus) *non pro Christo veniet, sed aduersus Christū & eos qui sunt* Lib.4.
Christi: propter quod & Antichristus dicitur. Si autem sub nomine Christi miracula ederet, cap.27.
non esset aduersus Christum, sed pro Christo. Nam cùm Ioannes diceret ad Iesum: *Præ-* Luc.9.
ceptor, vidimus quendam in nomine tuo eiicientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non se-
quitur nobiscum: ait ad illum Iesus, Nolite prohibere. Qui enim non est aduersum nos, pro nobis
est. Christus negauit, illum esse aduersum se qui eiiceret dæmonia in ipsius nomine. Sa- Nota.
tanas verò est aduersus Christum: igitur in Christi nomine satanas nunquam eiicit dæmo-
nia. Quod autem satanas non facit in prodigiis edendis: nec Antichristus faciet. Nam in 2.Thess.2.
satanæ virtute Antichristus edet prodigia sua. Papa igitur qui ea miracula quæ facit, in
Christi nomine facit, non est Antichristus.

Vigesimaprima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papa non edit miracula per
artem magicam in conspectu hominum, vt Antichristus faciet.

CAPVT. XXX.

A*Duentus Antichristi* (ait Paulus) *est in omni virtute* (seu potentia) *in signis & prodigiis* 2.Thessal.2.
mendacibus. Potentia verò satanæ, quæ tota conferetur Antichristo, partim venefica triplex satanæ potentia.
est & ementita, non aliqua veritate, sed sola specie constans: partim prodigiosa est,
quæ occultas naturæ vires non excedit; partim denique tyrannica & violenta est, quæ vim
corporibus, non item animis, infert. Quod ad ementitam & fucatam satanæ potentiam
attinet, illa talis est, qualem in præstigiatoribus videmus esse. Et in hac quidem tum sata-
nas excellit, tum Antichristus primas feret. Vnde Theodoretus in illa Pauli verba scribens:
Ea (inquit) *quæ futura sunt, Paulus docet, non fore vera miracula. Talia autem faciunt & præsti-*
giatores. Ostendunt enim aurum quod verè aurum non est. Ad hoc genus miraculorum Aretas
illud refert quod in Apocalypsi de Antichristo scribitur: *Et fecit signa magna, vt etiam ignem* Apocal.13.
faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum. Vbi Aretas verba illa (*in conspectu*
hominum) sic interpretatur, *intuentium oculos fascinando*, quodque sequitur: *Datum est illi, vt*
daret spiritum imagini bestiæ, & vt loquatur imago bestiæ: Aretas putat, imaginem bestiæ re
vera locuturam esse, sicuti olim per Apollonium Magum aliosque eiusmodi artifices tum
arbores, tum aquæ dicuntur locutæ. Quapropter mystica illa interpretatio, quam Bul-
lingerus & cæteri Protestantes his locis accommodant, vt ea Romano Pontifici quoquo
modo conuenire persuadeant, non est propria huius loci, cùm hîc agatur non de spiri-
tali & interna potestate, quam Antichristus nullam habet, sed de illa quæ *in conspectu*
& auribus hominum necessariò exercetur, vt per istos sensus externos, opinionem quan-
dam de potestate & diuinitate Antichristi multitudo imbibat. Nunquam verò legitur quis-
piam Romanorum Pontificum conatus esse, vt ignem in conspectu hominum descen-
dere in terram faceret. Nunquam eorum quispiam curauit, vt imago bestiæ loqueretur.
Nunquā præstigiatricem illam artem in cōspectu hominum exercuerunt. Nam si quis for-
te illorum curiositate ista priuatim delectatus est; tamen neque *in conspectu hominum*

 quippiam

quippiá eiusmodi fecit, neq; gloriam inde & famã aucupatus traditur, imò timuit potius infamiam, & ideo lucem fugit. Caput est, quòd cùm Antichristus arté magicam, qua præcipuè vtetur, condemnare non possit; tamen inter omnes constat, Pontifices Romanos nec vnquam artem magicam & præstigiatricem approbasse, sed potius eam velut impiam execratos esse, & omnes libros qui illam artem docent, inter prohibitos & hæreticos retulisse, nec in ista facultate principes & omnium hominum peritissimos habitos esse. Certum verò est, quòd Antichristus omni satanæ potentia instructus, quicquid faciet, ita illud in suo genere omnibus numeris absoluet, vt nihil possit à quoquam mortalium fieri excellentius. Non ita verò excelluerunt Romani Pontifices in arte præstigiatrice, quam semper oderunt & detestati sunt: non sunt igitur illi Antichristus.

Vigesimasecunda demonstratio, quòd Papa qui per secretas naturæ vires aliqua prodigia non operatur, non sit Antichristus.

Capvt xxxi.

Altera via & ratio, qua per satanæ potentiã prodigia quædã operabitur Antichristus, ea est, dum occultas rerũ causas (quas Angli & dæmones accuratius nouerũt) in lucé certis quibusdam modis producet. Cùm enim diabolus optimè perspectũ habeat, quàm stupendas res illa velut secreta naturæ cõtineant, quidq; elementorũ cõmixtiones, & variæ aliarum eiusmodi rerum seminariæ rationes efficere queát, hâc omné facultaté (Deo permittente) Antichristo suo tradet. Atque huc sanè referri possunt illa miracula quæ Sapientes & Magi Pharaonis operati sunt in illa sua contentione cum Moyse & Aarone. Certum quippe non est, quòd illi Magi solùm præstigias spectantium oculis adhibuerint, cùm scriptura dicat, *Magorum etiam virgas in dracones versas esse, & eos quoque aquam vertisse in sanguinem. Et, eduxisse ranas super terram Aegypti.* Quod autem scriptura factum esse narrat, difficile est, vt nos negemus factum esse, aut in specie sola, & nullo modo re ipsa factum esse dicamus. Itaque Augustin. de istis rebus disputans, *Insunt* (inquit) *corporeis rebus per omnia elementa mundi quædam occulta seminaria rationes, quibus cùm data fuerit opportunitas temporalis atque causalis, prorumpunt in species, debitas suis modis & finibus.* Qua etiá de re multò latius tractat in lib. 3. de Trin. c. 7. & 8. Hæc auté potentia, quæ naturalem satanæ intelligentiam non superat, quæq; per eũ Antichristo cõmunicabitur in summo gradu, non ita est cõmunicata Pontificibus Romanis, vt ij soli vicerint omnes mortales in hac occulta philosophia. Quin potius Agrippa, & Cardanus, & Paracelsus, ac multi præterea tum Græci tum Latini scriptores, vel singuli hac in re plus & laborârunt & profecerũt, quàm oés simul Romani Pontifices, qui ab ætate D. Petri vsq; ad hunc diem in Ecclesia Romana sederũt. Itaq; cùm certissimum sit, Antichristum in hac prodigiosa facultate omnes qui vspiam sunt, aut fuerint, à tergo relicturum; alij verò permulti Romanos Pontifices in hac arte vicerint, imò nullus Romanorum Pontificum vel tenuiter in ea versatus esse reperiatur: satis perspicuè vel inde elucet, Papá non esse Antichristum. Restabat iam, vt de violenta & tyrannica potestate Antichristi ageré, nisi quòd in opportunioré locum ea disputatio differetur.

Exod. 7. & 8.

In quæst. super Exo. c. 21.

Vigesimatertia demonstratio, quòd Papa qui non intelligit ænigmata instar Antichristi, minimè sit Antichristus.

Capvt xxxii.

Daniel 8.

Daniel ait: *Cùm creuerint iniquitates, consurget Rex impudens facie, & intelligens propositiones, seu ænigmata.* Quibus verbis docemur, Antichristum illa seculari scientia refertum fore, quam curiosissimi quique viri maximè admirantur. Ille enim exponet Virgilianum illud ænigma, & alia eiusmodi,

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cæli spatium, non amplius, vlnas.

Horum quippe ænigmatum scientia coram hominibus peritum hominem inflat, cùm reuera nihil magnum in recessu habeat. Cùm verò abundè constet, Papam nõ æquare, nedum excellere vel mediocres Grãmatistas, aut Philosophastros in hac arte; constat etiam, illum non esse Antichristum.

Vigesimaquarta demonstratio, quòd Papa qui ministros & tortores miracula operantes non habet, minimè sit Antichristus.

Capvt xxxiii.

Apocal. 13.
Matth. 24.

In Apocalypsi nõ modò Antichristus ipse docetur signa editurus, verùm etiá *bestia* seu multitudo impiorum, quæ paret Antichristo. Vnde etiá Christus: *Exurgent* (inquit) *pseudochristi & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem mittantur, si fieri potest, etiam electi.* Pseudoprophetæ autem isti quáquam per singula ferè secula extitisse leguntur, in maxima tamen copia sub Antichristo erunt: quo tempore etiá tortores ipsi, & carnifices Antichristi, miracula faciét. *Pensemus* (inquit Gregorius) *quæ erit humanæ mentis*

illa tentatio, quando pius martyr & corpus tormentis subiicit, & tamen ante eius oculos tortor miracula facit? Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is qui flagris cruciat, signis coruscat? Talia signa in Romani Pontificis tortoribus (quos tamen nullos habet) non elucent: qui more cæterorum totius Ecclesiæ Antistitum & fidem, quam accepit, prædicat, & sacramenta sollemni maiorum more administrat; nec aut ipse, aut ministri eius, in signorum potentia confidunt. In Iob. li. 32. cap. 11.

Vigesimaquinta demonstratio, quòd Papa, cuius Apostolatus signa omnes naturæ vires longo interuallo superant, non sit Antichristus.

CAPVT XXXIIII.

AVdiuimus, cuiusmodi futura sunt prodigia quæ Antichristus operabitur. Videamus iã, qualia sint illa miracula quæ Antichristus operari nõ poterit. Nisi enim essẽt quædam talia quæ neminẽ fallere aut seducere possent, nõ dixisset Filius Dei, *Ipsa opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me; & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Quæcunq; igitur miracula per solam potestatẽ diuinam super totius naturæ vires fiunt, ea non potest facere Antichristus, quia is *non venit in nomine Dei Patris*: hoc est, cum aliqua diuina potestate, sed secundùm operationem satanæ in proprio nomine & auctoritate. Quid ergo Pontifices Romani? Vtrùm aliqua miracula operati sunt, quæ solùm diuina potestate fieri potuerint? Fecerunt quidem talia nonnulli eorum, vt Ioannes Papa, Agapetus, Gregorius Magnus, & alij permulti. Sed cùm mihi iam non sit in animo, singulorum (quibus hæc gratia diuinitùs tributa est) res gestas percurrere; tantùm illa recensebo, quæ ad totã Pontificum seriem ex æquo pertinent. Res admiranda meritò visa est sanctis Patribus, quòd duodecim idiotæ neq; armis, neque scientia, neque eloquentia humana præditi, mundo vniuerso persuaserũt, vt diis omnibus, ac superstitioni auitæ, vt luxuriæ, ambitioni, auaritiæ, cæterisque voluptatibus seculi renũtians, in crucifixum crederet, pœnitentiam ageret, per angustam viã intrare cõtenderet, ac deniq; in humana carne Angelicam vitam agens, inuisibilia iis quæ videbantur, anteferret. Si hoc erat solius Dei, & non satanæ opus: quis neget, illos Pontifices Romanos, qui per annos mille quingentos in vinea Domini tã fructuose hanc ipsam rem ab Apostolis inchoatam, continuârunt, & sartam tectam hactenus tutati sunt, Dei solius, & nullo modo satanæ administros fuisse? Ioan. 5. & 10. 2. Thess. 2. Verum Dei miraculum.

Principio cùm duodecim Apostoli debuerint aggredi vniuersum orbẽ, caput orbis tunc erat vrbs Roma, ob Imperium potentissimũ, quod ibi vigebat. Caput igitur Apostolorũ Petrus, ad caput Romani destinatur Imperij; vt cuius Apostolici chori singula membra inferiores quasdam gentes Christo subiicere debebant, eiusdẽ chori Princeps principẽ locũ suo Domino subiugandũ sortitò caperet. Petrus verò etsi cum coapostolo & adiutore suo Paulo præclarissima huius victoriæ fundamenta in vrbe Roma iecerat, nõ tamẽ vniuersam vrbẽ reliquit Christianã: vt ne putares, Apostolos tantùm, ac non etiam successores eorum Christo hac in causa vtile ministerium præbuisse. Cùm igitur successores Petri eam fidem quæ in vrbe Roma primùm ab Apostolis prædicata est, paulatim semper disseminarint & auxerint, donec vniuersam vrbẽ, nec vrbẽ tãtùm, sed præterea totũ Occidentẽ & Septentrionẽ, deturbatis vbique idolis, Christo subiugarent; certumq; sit, nõ aliũ dedisse incrementũ huic operi quã eum à quo primùm diuinitùs inchoatum erat: negari non potest, quin latissima hæc fidei Catholicæ per Italiã, Siciliã, Gallias, Hispanias, Britãnias, Gothiã, Daniã, Germaniamq; omnẽ diffusio & propagatio, quæ Pontificũ Romanorũ opera potissimũ facta est, & conseruata, verũ Christi miraculũ, & non fictũ aut mẽdax Antichristi portentũ existat. Romani ergo Põtifices ministri sunt Christi, & non præcursores Antichristi, multoq; minus ipse Antichristus. Quàm præterea stupendum illud atq; admirandum est, quòd cùm cæterorũ Apostolorũ successiones vbiq; defecerint; sola tamẽ Ecclesia Romana tot seculis immora perseuerãs, plusquã ducentos & 30. Pontifices enumerat, quorũ neminẽ aut archihæreticũ viderit, aut hæresim aliquã è cathedra Petri docentẽ audiuerit? aut si fortè quispiam vnus prauũ aliquid vel secretò sensisse, ac literis mãdasse dicebatur; illũ in ea re vel imitata sit, vel patienter vnquã tulerit, sed vsque ad generis humani, & totius orbis notitiã restiterit semper, ac reclamarit, donec dispersa & prorsus effugata omni erroris nebula, Catholicæ veritatis lux tum in candelabro Ecclesiæ Romanæ palàm cõstitueretur, tum inde omnibus qui in domo Dei essent, perspicuè reluceret. Hoccine Antichristi opus aut prodigium fuit? Quid ergo simile Christus fecit? Perpende mihi iam & istud, quòd nullus vnquam illustris Episcopus aut Pastor fuit, vel de Græca olim, vel vnquam de Latina Ecclesia, qui non & vixerit, & mori elegerit in cõmunione sanctæ Romanæ Ecclesiæ? Qui tamen omnes ab Antichristo abhorrebant, quia Christum super omnia dilexerunt. Certè consensus ille tot virorum tam insignium non nisi à Spiritu sancto esse poterat, qui facit *vnanimes in domo, &* 1. Vera Pontificum Romanorum miracula. 2. 3.

idipsum sapere in Domino. Hæc igitur vera Iesu Christi miracula cùm in Ecclesia Romana effulgeant: vereor, ne illi peccent in Spiritum sanctum, qui res tam diuinas non dubitant inter fucata & ementita Antichristi portenta collocare. Nobis autem qui credimus, *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum esse, ac descendere à Patre luminum*; necesse est confiteri, quòd cùm in Ecclesia Romana sit perpetua & nunquam interrupta iam inde ab Apostolis ad nos vsque tam doctrinæ Apostolicæ quàm Pontificum successio, cùm ibi semper fuerit, hodieq; sit donum cõuertendi paganos, cùm nulla vnquã hæresis illic recepta & approbata fuerit: cùm omnes Catholici Patres eandem omni ætate coluerint, & obseruarint: illius Ecclesiæ Pontifices nullo modo possunt esse ipse Antichristus.

Iacob. 1.

Vigesima sexta demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia Enoch & Helias nondum restiterunt Papæ, qui tamen Antichristo resistent, cùm is aduenerit.

CAPVT XXXV.

Enoch & Elias prædicuntur adfuturi sub Antichristi temporibus, vt aduersus tẽtationes eius diabolicas populum Dei muniant. Et sanè de Elia manifestæ sunt scripturæ sacræ: *Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniet dies Domini magnus & horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne fortè veniam, & percutiam terram anathemate.* Christus etiam dixit: *Elias cùm venerit primò, restituet omnia.* Vnde Chrysostomus cùm dixisset, Antichristum horribilem futurum à potestate, à crudelitate, & ab iniquis mandatis, mox subiũxit: *Ne metuas. In iis qui pereũt, habebit vires. Nam & Helias tum veniet, vt fideles communiat.* Eòdem etiam accomodantur ea D. Ioãnis verba, *Dabo duobus testibus meis, & prophetabũt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.* In quem locum Aretas sic habet: *Fertur ex traditione Præconum Christi, quod inuariabiliter in Ecclesia recipitur, Enoch venturum cum Elia Thesbite. Venient enim ambo, vt protestentur iis qui tunc erunt, ne fallacibus Antichristi signis fidem adhibeant, & in hoc suo testimonio agent ad tempus trium annorum & dimidij. Nam mille ducenti sexaginta dies tantum explent temporis spatium.* Gregorius etiam Magnus, *Antichristi*, inquit, *viam non solùm Elias & Enoch, sed etiam omnes electi arguunt.* Quapropter cùm Enoch & Elias nondũ venerit, ac multò minus Episcopis Romanis se opposuerint: certum etiam est, Episcopos Rom. Antichristũ non esse. Nam quòd Lutherani quidã volunt, Lutherum velut Eliam quendam extitisse, præterquã quòd illi ipsi non credunt, eum fuisse Eliam Thesbitem qui expectatur: etiam Zuingliani & Caluinistæ negabunt, eum fuisse omnino Prophetam aut Apostolum Christi.

Malach. 4.
Matt. 17.
In 2. Thes. 2.
Apocal. 11.
Inuariabiliter hoc recipitur à Catholicis, non autem à Protestantibus.
In Iob li. 11. cap. 30.

Vigesima septima demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia hæretici, qui sunt exercitus Antichristi, non pugnant pro Papa, sed potius contra illum.

CAPVT XXXVI.

Antichristus exercitu quodam suo munitur & roboratur, secundùm quod scriptũ est: *Et veniet in multitudine magna, vt cõterat & conficiat plurimos.* Atq; huc sanè pertinet abominatio illa desolationis quæ in diebus Apostolorũ velut in typo quodã præcessit, quando Hierusalem terrena circundata est ab exercitu Romanorum. Quod enim dicitur apud Matthæum: *Cùm videritis abominationem desolationis quæ dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto:* idipsum D. Lucas explicat his verbis: *Cùm videritis circundari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote, quia appropinquauit desolatio eius.* Exercitus ergo Romanus circundans ciuitatem sanctam, fuit typica quædam abominatio desolationis: sed exercitus Antichristi circundans Ecclesiam, est vera desolationis abominatio. *Exercitus autem Antichristi*, ait Chrysostomus, *sunt omnes hæreses.* Imò *omnes*, inquit Ambrosius, *sunt Antichristi qui praua nos interpretatione seducunt, & ideo qui legit intelligat.* Ac sanè Christus ita miscet *pseudoprophetarum* nomen cum *abominatione desolationis*: vt facilè appareat, vtramque rem nõ multum ab altera differre. Itaq; Hieronymus ibidem ait, *abominationem desolationis intelligi posse omne dogma peruersum.* Cùm ergo hæreses atq; hæretici meritò habẽdi sint spiritalis quidã exercitus Antichristi: certè quo quisque longius abest ab hæresibus & hæreticis, eò minus communicat cum Antichristo. Nulla verò Ecclesia in toto mundo nominari potest, quæ sit ac semper fuerit ab hæresibus immunior quàm Romana Ecclesia, quæ nunquam hæresim vllam recepit à Simone Mago vsque ad Martinum Lutherum & Zuingliũ. Romanæ autem Ecclesiæ pastor & rector Papa est. Papa igitur ab hæresi, & ideo etiam ab Antichristo longissime abest: nedum ipse Papa est Antichristus.

Daniel. 11.
Matth. 24.
Luc. 21.
Exercitus Antichristi
In opere imperfecto. Homil. 49.
Ambros. in Luc. lib. 10. cap. 21.

De seculari statu Antichristi, & vigesimaoctaua demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Papa non est Rex terrenus, qui oritur ex humili & obscuro loco, vt de Antichristo prædictum est.

CAP. XXXVII.

Hactenus spiritualem Antichristi statum vtcunque ex scripturis sanctis decerpsimus. Nunc verò cùm de ciuili & seculari eiusdẽ statu acturi simus, ab eo primùm incipiemus quod scribitur in c. 7. Daniel. *Bestia quarta habebat cornua decẽ. Cõsiderabã cornua & ecce,*

Antichristus erit terrenus Rex.

& ecce cornu aliud paruulũ ortũ est de medio eorũ. Porrò decẽ cornua ipsius regni decẽ Reges erũt, & alius consurget post eos. Et c. 8. *Idẽ Antichristus* appellatur à Daniele *Rex*. Hinc verò colligimus, Antichristũ esse Regẽ terrenũ, quia cõnumeratur cũ decẽ terrenis Regibus in quos Imperiũ Romanũ diuiditur, & in medio eorũ oriri dicitur: ideoq; appellatur à Hieronymo *vndecimus Rex*. Papa verò etsi temporale quoddã dominium habet, tamen neque ab origine Papatus sui fuit terrenus Princeps, nec vnquam *Regis* nomen sibi vendicauit, nec territorium ei subiectum appellatur *regnum*, sed *Patrimonium D. Petri*. Deniq; merum Imperium seu gladij potestatem ipse in seipso velut Papa non exercet, verùm per alios exerceri iubet: eo ipso agnoscens illam quoq; seculi potestatem, velut spirituali suæ potestati vtilem & subseruientem non illegitime per operam aliorum administrari posse. Longè igitur ab eo abest Papa, vt sit aut tantùm, aut potissimùm Rex terrenus, sicuti Antichristus erit. In cap. 7. Daniel.

Vigesimanona demonstratio, quòd Papa qui subitò ad Regnum de obscuro loco non ascendit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXVIII.

PRæterquam quòd Daniel appellat Antichristũ *Cornu paruulum*, quia principium regni eius obscurum erit: etiam liber Apocalypsis dicit eum *ascendere de terra*, veluti qui filius terræ ob generis sui humilitatem habendus sit. Daniel etiam sic de eo loquitur: *Stabit in loco eius* (id est, in loco Regio) *despectus, & non tribuetur ei honor regius*. Quæ verba licet Porphyrius de Rege Antiocho voluerit intelligi; tamen D. Hieronymus ibidẽ ait: *Nostri* (id est, Ecclesiastici scriptores) *melius interpretantur & rectius, quòd in fine mundi hæc sit facturus Antichristus, qui tam humilis erit atq; despectus, vt ei non detur honor Regius*. Præterea Irenæus dicit, Antichristũ *de improuiso venire, & regnum sibi vendicare*. Papa verò non ascendit de terra, velut paruulum Cornu, sed potestatem suam de cælo, velut magnus ouiũ Christi Pastor per Petrum Apostolorum principem traxit, cui Filius Dei claues regni cælorum dedit. Nec etiam de *improuiso venit*, vtpotè qui iam per aliquot secula Romæ in cathedra D. Petri consederat, priusquàm Patrimonium D. Petri aut dominium aliquod magnum accepisset. Denique nunquam stetit Papa in loco Regio; ac multo minus illo tempore despectus fuit, in quo dominiũ temporale primùm obtinuit. Imò semper illum & obseruarunt fideles (vt ex omnium ætatum testimoniis in lib. 7. huius operis declaraui) & timuerunt pagani, etiam Imperatores ipsi, vt constat ex D. Cypriani verbis, quæ etiam ego citaui in lib. 7. sub numero marginali 61. Quid multis? Nihil omnino Pontificibus Romanis cum Antichristo commune est. Daniel. 7. Apocal. 13. Daniel. 11. In fine lib. 5. Lib. 4. ep. 1.

Trigesima demonstratio, quòd Papa qui neque per dolum, neque per vim obtinuit regnum, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXIX.

DAniel ait de Antichristo: *Veniet clam* (seu in dolo) *& obtinebit regnum in fraudulentia, & brachia pugnantis expugnabũtur à facie eius, & cõterentur. Insuper & dux fœderis. Et post amicitias cum eo faciet dolum, & ascendet, & superabit in modico populo, abundantes & vberes vrbes ingredietur.* In quibus verbis secundùm Ecclesiasticos scriptores (vt Hieronymus ibidem attestatur) Antichristus docetur ad regnum aspiraturus partim dolo partim vi. Neutro autem modo Papa Patrimonium D. Petri obtinuit, sed tantùm *ex gratuita Imperatorum liberalitate*, quod nec ipsi Protestantes negant. Neque enim aut bello Pontifex illas vrbes quæ Patrimonium D. Petri dicuntur, ab initio, aut blanditiis & fraudulentia quæsiuit, vti Antichristus dicitur facturus. Nihil igitur eorum quæ Prophetæ de Antichristo scribunt, satis aptè in Pontificem Romanum cadit. Daniel. 11.

Trigesimaprima demonstratio, quòd Papa qui tres Reges non deleuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XL.

A *Facie paruuli Cornu tria de cornibus primis euulsa sunt*. Quod Angelus postea sic interpretatur, vt constet, Antichristum *tres de illis decem Regibus* (in quos Romanũ Imperium diuidetur) *humiliaturum*. In fine autem capitis 11. Daniel significat, tria illa regna quæ per Antichristum humiliabuntur, esse Ægyptum, Libyam & Æthiopiam. Vnde Hieronymus, *Dicamus* (inquit) *quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt, vndecimum surrecturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Aegyptiorum Regem & Africæ & Aethiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus*. Papa verò, qui nullos tres Reges, nedum illos Ægyptiorum, Africæ ac Æthiopiæ superauit, non est procuIdubio Antichristus. Daniel. 7. In cap. 7. Danielis.

Trigesimasecunda demonstratio, quòd Papa qui septem Regibus potentior non est, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLI.

NOn tantùm tres de Regibus decem Antichristus superabit, verùm etiam septem reliquis potentior erit. Daniel enim ait, *Decem cornua ipsius regni decem Reges erunt, & alius consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus*. Quo in loco Hieronymus

mus ex omnium scriptorum Ecclesiasticorum traditione dicit: *Interfectis tribus Regibus, etiam septem alij Reges victori* (Antichristo) *colla submittent.* Non est autem Pontifex Romanus in temporali statu suo (de quo iam agitur) potentior vllis septem Regibus, qui regiones vllas possideat, quæ vnquam sub Romano erant Imperio: ac propterea non est Antichristus.

Trigesimatertia demonstratio, quòd Papa qui nunquam in orbe toto velut monarcha terrenus regnauit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLII.

POstquam Antichristus ex decem Regibus qui suberant Romano Imperio, tres deleuerit, ac septem reliquos ad suas conditiones perduxerit: ipse velut nouus Monarcha in orbe toto regnabit. Nã & Daniel eum inter monarchas annumerat: *Roborabitur* (inquit) *fortitudo eius, & prosperabitur, & faciet, & dirigetur dolus in manu eius, & cor suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos.* Et, *Faciet quæ non fecerunt patres eius, & patres patrum eius.* In quæ verba Hieronymus: *Nullus* (inquit) *Iudæorum absque Antichristo in tota vnquam orbe regnauit.* Item D. Chrysostomus Antichristum collocat inter monarchas. Nam *vt Regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis destructum est: ita Romanorum ab Antichristo destruẽdum esse ait, ac deniq; Antichristum à Christo delendum esse.* Ac sanè iustum Dei iudicium postulare videtur, vt cùm carnales Iudæi semper existimarint, Messiam suum in orbe toto dominaturum, cumq; ob illam spem regnum æternum amiserint: iustum (inquam) Dei iudicium videtur postulare, vt illa sua temporali quadam monarchia non priuentur. Nam vt Deus iis qui carnes nimium cupidè flagitabãt, coturnices iratus concessit, licet dum adhuc esca foret in ore illorum, ira Dei desæuiret super eos: sic etiamsi monarchia Antichristi magnam ad extremum pœnam perfidis Iudæis paratura sit, tamen vota eorum tot seculis cõtinuata, nõ videntur omni effectu suo caritura. Iã verò Pontifices Romani monarchiã temporalem neque expectant, neque exoptant, tantum abest, vt instar Antichristi eandem exerceant.

Daniel. 7. 11. & 8.

In 2. Thess. 2.

Num. 11.

Trigesimaquarta demonstratio; quod Papa, qui non persequitur sanctos (vt Antichristus faciet) minimè sit Antichristus.

CAP. XLIII.

Cap 7.

Matth 24. Apocal. 20.

S*Ancti* (vt ait Daniel) *tradentur in manus cornu paruuli,* (hoc est, Antichristi) *& sanctos Altissimi conteret.* Et (c.8.) *interficiet robustos & populũ sanctorum secundùm voluntatem suã.* Christus etiã ait: *Erit tunc tribulatio magna, qualis nõ fuit ab initio mũdi, neq; fiet.* Deniq. Ioannes dicit, satanã qui per mille annos ligatus erat, *post hoc soluendum de carcere suo: & exiturum & seducturum gentes quæ sunt super quatuor angulos terræ.* Et c.13. *Datũ est illi bellum facere cum sanctis, & vincere eos.* Si ergo sanctos tam immaniter tractabit Antichristus, ob hoc ipsum quia sancti sunt: non est dubium, quin quo sanctiores erunt, eo grauius illos persequetur. Quos verò post illud tempus, in quo reuelatum fuisse Antichristum Protestantes dicunt, sanctissimos, integerrimos & omniũ doctissimos fuisse cõstat, eos nunquam est persecutus Papa, sed duplici potius honore affecit. Hi autem erant *Hilarius Cæsariensis, Beda Venerabilis Anglosaxo, Haymo Alberstatensis, Hilduuinus Abbas S. Dionysii, VValafridus Strabo, Ionas Aurelianensis, Berno Augiensis, Humbertus, Lanfrancus Cantuariensis, Regino historicus, Rupertus Tuitiẽsis Abbas, S. Malachias in Hibernia Episcopus, S. Bernardus Claræuallensis, Petrus Abbas Cluniacensis, Petrus Lõbardus, Gratianus, Petrus Comestor, S. Dominicus, S. Franciscus, S. Thomas Cantuariensis, Hugo de S. Victore, Albertus Magnus, Alexander Alensis, S. Thomas de Aquino, S. Bonauentura, Ludolphus Saxo, Baldus Perusinus, Nicolaus Lyranus, Thomas VValdensis, Ioãnes Gerson, S. Bernardinus, S. Antoninus Archiepiscopus Florẽtiæ, Bessarion Episcopus Nicænus, Dionysius Ricelius Carthusianus, Ioãnes Roffensis, Thomas Morus, Petrus à Soto, Stanislaus Hosius,* & alij pænè innumerabiles, quorum neminem Papa vnquã persecutus est, sed omni potius obseruantia coluit: cùm tamen si vllos omnino sanctos tyrannide aliqua oppressisset, hos omniũ sanctissimos prætcrire non debuerit. Nam quòd Bonifacius octauus *Fratricellos & Dulcinistas,* ac alij forte Põtifices Romani alios, qui promiscuos cõcubitus & exercebãt & approbabant, persecuti esse leguntur, nõ puto quenquã qui sanctus ipse haberi velit, eiusmodi monstra in sanctorum numero habituros. Certũ igitur est, Papam qui sanctos non est persecutus, non esse Antichristum. Ioannem verò Hus & Hieronymum Pragensem non tam Papa quàm Synodus Cõstantiensis Magistratui seculari tradidit: aliosque infinitos Lolhardos, & Sacramẽtarios, qui nuper in tota Europa ignibus traditi sunt, nõ Papa & Episcopi, sed politici magistratus & Christiani Reges neci dederunt. Papa enim vitæ ac necis potestatem in eos qui extra eius territorium degunt, nõ habet, nec talẽ aliquam potestatẽ Ecclesia vllibi exercet. Cùm igitur Antichristus ob cædẽ corporalem sanctorum præcipuè infamis habeatur; Papa verò nec sanctos vllo modo persequatur, nec vllos omnino per Ecclesiasticam potestatem suam interficiat: longissimè ab eo abest, vt ipse Antichristus sit.

Trigesima-

Trigesimaquinta demonstratio, quòd Papa qui non prohibet aliquos baptizari, minimè sit Antichristus. CAPVT XLIIII.

AD persecutionem Antichristi hoc vel maximè pertinet, vt non patiatur, baptismum Christi vel paruulis, vel adultis administrari: vnde Hippolytus putat, Antichristi sigillum tale fore, vt quisque cogatur dicere, *Nego baptisma.* Augustinus etiam: *Non nulla* (inquit) *quæstio est, vtrum quando satanas solutus totis viribus sæuiturus est, aliquis, in qua non fuerat, sit accessurus ad fidem? Sed quid fiet de paruulis? Id vero potiùs est credendū, quòd tam fortes erunt & parētes pro baptizandis paruulis suis, & hi qui tunc primitùs credituri sunt, vt illum fortem vincant etiam non ligatum, id est, omnibus, qualibus antè nunquam, vel artibus insidiantem, vel vrgentem viribus.* Hic tametsi Augustinus rectè definit, Antichristum non obtenturum in sua persecutione, quin patentes boni quocunq; modo perducturi sint paruulos suos ad baptismum: tamen manifestissimè significat, Antichristum omni studio, & omnibus viribus atque artibus (quod in se est) curaturum, vt baptismus Christi nullis omninò detur. Ac nimirum quis dubitet, quin is qui aduersatur Christo in summo gradu, supra modum cupiat, vt ianuam ipsam sacramentorum omnium occludat, nemineméque amplius in Christi Ecclesiam introire patiatur? *Quotquot enim baptizantur, Christum induunt*, & eius nomen in hoc mundo illustre ac gloriosum reddunt. Papa verò nunquam in vlla gente, vllo tempore conatus est impedire, quo minus Christi baptismus quàm primùm & paruulis quandocunque, & adultis post catechismum ritè traditum, administretur. Quid quòd tam Lutherus in homilia de baptismo, & Caluinus in suis Institut. quàm Beza in sua confessione c. 7. fatentur, *Deum noluisse tantum licere satanæ in Papatu, vt baptismum illic aboleret, cùm ibi quoque baptizetur in nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti?* Cùm igitur Protestantes fateantur, baptismum in medio Papatu satis legitimè administratum esse, non sit autem è re Antichristi, vt baptismus in regno ipsius aut legitimè, aut omnino administretur; fieri non potest, vt Papa sit Antichristus.

De ciui. Dei lib. 20. c. 8.

Cap. 17. num. 10.

Trigesimasexta demonstratio, quòd Papa qui sacrificium Eucharistiæ tuetur, & colit, non sit Antichristus. CAPVT XLV.

QVo propius Eucharistia (quæ Christi corpus est & dicitur) ad Christum pertinet, eo magis necesse est illū qui Christo summis viribus aduersatur, corporis etiam & sanguinis illius sacramentum detestari. Est autem Eucharistia summus noui Testamenti cultus, & sacrificium: vti perspicuè testatur & Christus (qui eam loco veteris agni Paschalis substituit, Luc. 22.) & Apost. 1. Cor. 10. Ibi enim cōfert Eucharistiā cū Iudæorū & gentilium sacrificiis: & 1. Cor. 11. significat, Christianos *conuenire* ad Eucharistiæ celebrationem, velut ad cultum externum, in quo potissimùm se Christianos esse profitentur. Hoc autē fieri solet in sacrificiis publicis. Porrò Daniel prædixit, quòd *in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium, & erit in templo abominatio desolationis, & vsq; ad consummationē & finem perseuerabit desolatio.* Et c. 11. *Brachia ex eo stabūt & polluent sanctuariū fortitudinis, & auferet iuge sacrificiū, & dabūt abominationē in desolationē: & impij in testamentū simulabunt fraudulenter: populus autē sciens Deū suū, obtinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos.* Et ca. 12. *A tēpore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.* In quibus verbis destructio templi Hierosolymitani & Iudaici cultus ita committetur cū totius mundi consummatione, quam illa templi deuastatio designauit; vt vtraque vastitas iisdem verbis simul prædicta sit, quod etiam ipse Christus obseruauit, dum de templi & mundi fine tum ipse velut vno eodemq; sermone disseruit, tum Daniele hæc vtraque simul prædixisse admonuit. Quemadmodum verò Christus Mosaicæ legi finem imposuit, auferens veterem sacrificandi ritum, qui erat imperfectus, & nouum statuens, qui ob exhibitum & repræsentatum Christi sanguinem, vim habet remittēdi peccata: sic Antichristus Euangelio finē imponere conabitur, ablatoq; iugi sacrificio Christianorum, in eius locum abominationem suam execrabilem substituet. Sed quia Christus Mosaicæ legis ritū & cultum nō tam abstulit, vt ne omnino esset, quàm impleuit, vt vmbra in corpus, & figura transiret in veritatem: idcirco templi & cultus Iudaici abolitionem voluit esse perpetuam, cuius desolatio perseueraret vsque ad finem. Quod quidem facilè obtineri potuit, quia destructo semel templo, in quo solo fas erat sacrificium immolare, iam nullus in orbe locus testabat, vbi Leuitica sacrificia ritè incenderentur.

Daniel. 9.

Antichristi brachia auferent iuge sacrificium.

Matth. 24.

Heb. 7.

Cæterùm vt legis Euangelicæ robur & firmitas omnibus pateret, permittitur satanæ ac ministro eius Antichristo, triū annorū & sex mensiū liberrima persecutio, intra quod tēpus omnes dolos suos, omnē potentiā & vim exerer contra iugem cultū, quē Christus instituit. *Iuge autem sacrificium* (auctore Theodoreto) *est is cultus qui Deo singulis diebus adhibetur. Is autem in lege talis erat: Hoc est quod facies in altari agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, vnum agnum mane & alterum vespere, decimam partem simila conspersa oleo fuso, quod habeat*

In 12. Daniel.

Iuge sacrificium. Exod. 29.

habeat mensuram quartam partem lini, & vinum ad libandum eiusdem mensuræ in agno vno. In nouo autem Testamento iuge sacrificium, quod offerimus Deo, est corporis & sanguinis Domini sacramentum. Christus enim post agnum Paschalem immolatū, instituta Eucharistia, dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*: id est, Nolite amplius veterē agnum offerre, sed hoc facite quod me iam videtis fecisse, vt ea cærimonia meum sacrificium, quod vsque ad mortem immolabo, commemoretis, & velut iugi quodam assiduoq; cultu celebretis. Ex eo autem, quod Eucharistia in locum agni veteris surrogatur, certissimè credendum est, illam quoque sacrificium esse: quia vt nihil in agno vetere excellentius fuit, quàm quòd offerebatur Deo; sic nisi nouus ille cultus oblationem Deo factam in se contineret, illo vetere imperfectior esset. Cùm enim nihil in cultu Dei maius sacrificio intelligi queat (est enim sacrificium nomen summi cultus, qui ab hominibus Deo exhiberi potest) profectò quicquid non est sacrificium, idque publicum & propitiatorium, minus est eo quod hæc omnia in se complectebatur.

Lucæ 22.

Eucharistia sacrificium.

Nunc autem si verum amamus, si cultum à Christo institutum, instar Antichristi, odio non prosequimur: Eucharistia nō modò sacrificij publici vim potestatemque in se complectitur, sed tam excellens & singulare sacrificium est, vt rem ipsam, quæ obtulit se vsque ad mortem pro nobis, & contineat, & offerat Deo in recordationem mortis eius. Et hoc quidem re vera iuge sacrificium est. Nam vetus ille agnus non iugiter & assiduè, verùm per vices & horas, mane ac vespere offerebatur. Cuius rei cultus per ignem, qui nunquam in altari cessauit, continuatus, fecit, vt sacrificium, quod certis tantùm interuallis fiebat, per interpretationem quandam continuum & iuge haberetur, cùm verè ita non esset. Verùm nos talem hostiam offerimus, quæ licet à nobis, sæpius mutatis panis & vini formis, per dierum & horarum interualla immoletur; tamen quia vero diuinitatis igne viuificatur semper & alitur, in se re vera iuge sacrificium semper manet, seipsam in cælo per omnia temporum spatia & momenta vultui Patris exhibens, & semper viuens ad interpellandum pro nobis. A quo enim tempore corpus Christi oblatum est in cruce, manet sacrificium in æternum potens & efficax, sicut & ipse *Christus manet in æternum sacerdos*. Non esset autem sacerdos in æternum, nisi sacrificium in æternum offerret. Ac in cælo quidem cæleste sacrificium offert, nudam veritatem absque vllis inuolucris Deo repræsentans & exhibens. In terris autem, vbi Ecclesia ipsius adhuc peregrinatur, eandem rem offert quam in cælo (*vnicam enim habet oblationem*, quæ in æternum potens perseuerat) sed pro huius vitæ statu, in qua *per fidem, non per speciem ambulamus*, hostia Christi panis & vini figuris regitur, vt meminissemus, *eum esse sacerdotem in æternum secundùm ordinem Melchisedec*, qui has figuras protulit cùm Abrahæ benediceret, ipsúmque rationalem hostiam offerret Deo.

Eucharistia verè est iuge sacrificiū ratione rei quæ offertur.

Genes. 14.

Hunc igitur noui Testamenti cultum, iuge sacrificium hoc, Antichristus quanta potest rabie in terris persequetur: *& brachia ex eo stabunt, qui pollucnt sanctuarium fortitudinis, & tollent iuge sacrificium*: id est, Principes & Palatinos suos iubebit operam dare, vt nullibi celebretur Eucharistia, nullibi legatur missa, nullibi offeratur corpus & sanguis Domini. Verùm quia noui Testamenti cultus non est ad certum locum alligatus (vt in sacrificiis Iudaicis comparatum erat) quod in vno loco non celebratur, in alio celebrabitur, quodque palàm fieri non potest, fiet ad breue aliquod tempus occultè, *donec Dominus veniat*. Sed audiamus quid in hac re S. Irenæus dicat: *In tempore tyrannidis Antichristi fugabuntur sancti, qui purum sacrificium offerunt Deo, & in dimidio hebdomadis* (ait Daniel) *tolletur sacrificium & leuatio, & in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. Dimidium autem hebdomadis tres sunt anni & menses sex. Quæ à Daniele sunt dicta de fine, Dominus comprobauit Matth. 24.* Si ergo verba Danielis pertinent ad mundi finem, & ad Antichristi tempus: necesse est, vt Daniel prædixerit, *sacrificium purum, quod sancti offerunt Deo*, tribus annis & sex mensibus per tyrannidem Antichristi auferendum esse. Porrò cùm Antichristi potestas non pertingat ad interna sacrificia vastanda, quæ de corde puro in fide non ficta, intus, vbi solus Deus quid agatur videt, castè integreque offeruntur: certè Antichristus non sacrificium cordis, sed illud potius, quod secundùm noui Testamenti ritum ab ipso Christo institutum, externo ministerio publicè in Ecclesia offertur, ablaturus dicitur. Nam quod Malachias *mundam oblationem* vocauit, *qua* non in sola Iudæa, sed *in omni loco*, per eos sacerdotes qui ex gentibus assumuntur (*Isaiæ 66.*) offertur Deo; id ipsum Irenæus iam appellauit *Purum sacrificium*: & per oblationem mundam seu purum sacrificium nihil aliud intellexit, quàm Eucharistiæ oblationem, quam hodie Missam dicimus. Nolo vt mihi hac in re fides habeatur, nisi ipse Irenæus hoc ipsum affirmauerit. Sic autem scribit: *Christus suis discipulis dans consilium primitias Deo offerre ex suis creaturis, (non quasi indigenti, sed vt ipsi nec infructuosi,*

1. Cor. 11.

Irenæus li. 5. in fine.

Cap. 1.

Lib. 4. cap. 32.

nec

nec ingrati sint) eum qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit dicens, Hoc est corpus meum. Et calicem similiter, qui est ex ea creatura quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est, & noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, primitias suorum munerum in nouo Testamento, de quo in duodecim Prophetis Malachias sic præsignificauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu Solis vsque ad occasum nomen meum glorificatur inter gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium purum: quoniam magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens: manifestissimè significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessauit offerre Deo: omni autem loco sacrificium offertur Deo, & hoc purum: nomen autem eius glorificatur in gentibus. Huc vsque Irenæus.

Sacrificium purum.

Si ergo Eucharistia noui Testamenti nouã oblatio est, si Malachias eandem appellauit *sacrificium purum*, quod in omni loco inter gentes offertur, & Antichristus dicitur *fugaturus sanctos*, id est, Christianos, *qui purum sacrificium offerunt Deo*; efficitur, vt Antichristus oblationem Eucharistiæ tollat per annos tres & sex menses; vt meritò etiam scripserit Hippolytus in oratione de consummatione mundi: *Tunc*, id est, tempore Antichristi, *Ecclesiarum ædes sacræ instar tugurij erunt, pretiosumq́ corpus & sanguis Christi non extabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, scripturarum recitatio non audietur.* Hieronymus verò in cap. 12. Danielis hæc habet verba: *Hos mille ducentos nonaginta dies, Porphyrius in tempore Antiochi, & in desolatione templi dicit completos, quam & Iosephus, & Machabæorum (vt diximus) liber, tribus tantùm annis fuisse commemorant. Ex quo perspicuum est, tres illos & semis annos de Antichristi dici temporibus, qui tribus & semis annis, hoc est, mille, ducentis, nonaginta diebus, sanctos persecuturus est, & postea corruiturus in monte inclyto & sancto. A tempore igitur* ἐνδελεχισμοῦ, *quod nos interpretati sumus, Iuge sacrificium, quando Antichristus orbem obtinens, Dei cultum interdixerit, vsque ad internecionem eius, tres & semis anni, id est, mille ducenti & nonaginta dies complebuntur.* Perspicuè igitur affirmat Hieronymus, quod Antichristus orbem obtinens, *Dei cultum interdicet per annos tres, ac dimidium.* Theodoretus etiam in suis Commentarijs ad cap. 12. Danielis: *Abominationem* (inquit) *desolationis ipsum vocat Antichristum: mutationẽ continuitatis vocat Ecclesiastici cultus ordinem ab Antichristi insania & rabie dissipatum & abolitum.* Postremò Chrysostomus (in opere imperfecto) *Antichristus* (inquit) *dicitur abominatio desolationis, quia multas Christianorum animas facturus est desolatas à Deo. Nam antequàm caperẽt Romani Hierusalem, in dimidio hebdomadis Christus per suam doctrinam, tulit de medio iuge sacrificium Iudæorum. Nam dicitur tribus annis & sex mensibus docuisse: qui numerus facit dimidium septem annorum, vt illud sacrificium quod iugiter fuerat in vsu, tolleretur de medio, & offerretur sacrificium laudis in voce, & sacrificium iustitiæ in operibus, & sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsque ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaica consuetudo de sacrificijs offerendis nunquam est reparanda. Item in dimidio hebdomadis, hoc est, tribus annis & sex mensibus, hoc sacrificium Christianorum tollendum est ab Antichristo; confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in Ecclesiam intret, aut oblationem offerat Deo.* Sat opinor, testimoniorum audiuimus (recentiores enim Doctores omitto, ne Protestantes putent, nos res nuper excogitatas in medium afferre) quòd Antichristus Christiani cultus, hoc est, Eucharistiæ sacrificium interdicturus sit. Certè quidem Papa non prohibet Eucharistiam, velut noui Testamenti nouam oblationem, offerri Deo; imò summam cultus externi religionem in Eucharistia meritò constituit, constituendamque docet. Papæ igitur opera cum Antichristi operibus nullo modo conueniunt, sed planè contraria sunt.

Danielis Propheta de auferendo iugi sacrificio non est impleta per Antiochum, sed tantùm per Antichristũ.

Dei cultus interdictus.

In Matth. homil. 49.

Sacrificium pacis per Eucharistiam offertur.

Trigesima-septima demonstratio, quòd Papa, qui tempora & leges mutare non conatur, minimè sit Antichristus. CAP. XLVI.

ANtichristus (authore Daniele) *putabit, quòd possit mutare tẽpora & leges*, hoc est, inquit Hieronymus, *in tantam erigetur superbiam, vt leges Dei & cærimonias mutare conetur, religionem cunctam suæ subijciens potestati.* In eandem sententiam Theodoretus ibidem scribit. *Antichristus opinabitur, posse se pietatem, quæ tunc vigebit, funditus euertere, optimámque ipsius Rempublicam commutare. Hoc enim innuit, cùm dixit: Cogitabit mutare tempora & legem, hoc est, eam Rempublicam quæ tunc res administrabit.* Non ergo Baptismum modò & Eucharistiam, sed præterea vniuersum Reipublicæ Christianæ statum Antichristus euertere tentabit. Ac per *tempora* quidem nihil aptius, aut magis propriè intelligi posse puto, quàm dies festos Christianorum, in quibus memoriam natiuitatis Dominicæ, ieiunij quadraginta dierum, passionis, resurrectionis, ascensionis, & Spiritus sancti in Apostolos aduenientis, anniuersaria sollemnitate celebrant. Hæc enim sunt illa insignia *tempora*, quæ ad cultum Dei potissimùm spectant, non quòd dies & annos velut ex qua-

Cap. 7.

Tempora.

dam superstitione contra Apostoli præceptum obseruemus, verum quod hæc tum significationis sanctæ, tum doctrinæ nostræ, tum etiam mysterij causa ex Apostolorum traditione custodiamus, quemadmodum Augustinus annotauit in epist. 118. Cum igitur constet, Papam adeò nunquam conatum esse mutare dies festos ab Apostolis institutos, aut Reipublicæ Christianæ statum, aliasúe leges & cærimonias fidelium, vt potius eadem sacra tempora, cærimoniasque omnes tum ipse perpetuò coluerit, tum alijs fidelibus, vt idem facerent, mandârit: nihil à vero alienius cogitari potest, quàm vt Papa sit Antichristus. Nam quòd Protestantes Papam dicunt cærimonias in immensum auxisse, hoc quidem non est, eas quæ olim erant institutæ, mutare, sed potius per nouos ritus, qui adijciuntur, veteres illas magis sanctas & munitas efficere. Non dicitur autem Antichristi proprium esse, vt *adyciat leges & tempora*, sed vt *mutet*; nec vt constituat sacrificium, sed vt *auferat*. Quàm igitur longè abest à cærimoniarum mutatione & ablatione, qui nouas instituit; tam longè ab eo abest Papa, vt sit Antichristus. Præterea præcipuæ Christianorum cærimoniæ, quibus tam in Baptismo quàm in Eucharistia celebranda vtuntur, non sunt à Papa vel solum, vel potissimum institutæ, sed vel ab Apostolis traditæ, vel à sanctis concilijs decretæ, vt cōstat ex constitutionibus Apostolicis D. Clementis, itemque ex Tertulliano de Corona militis, ex Basilio in lib. de Spiritu sancto, ac denique ex Liturgijs Græcorum, & conciliorum sacris Canonibus. Quem verò statum Reipub. Christianæ Christus & ipse instituit dum viueret, & ad Patrem abiens nobis reliquit (qui solus ipse præfuit Ecclesiæ, dum adesset, ac postea cùm discessurus esset, Petrum suæ visibilis præsentiæ Vicarium constituit, vt capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio) eundem statum Ecclesia Catholica & Romana semper obseruauit, in qua reperitur vnus Pastor, & Episcopus primus, velut alter Petrus, quocum cæteri Apostolorum successores necessariò communicant. Nec igitur tempora, nec cærimonias, nec statum Reipub. Christianæ Papa mutauit, & ideo nec Antichristus est.

Cap. 27.

Trigesima octaua demonstratio, quòd Papa, qui neque Regibus malis, neque mercatoribus impijs gratus vnquam fuit, minimè sit Antichristus.

CAP. XLVII.

Apocal. 18. IOannes in Apocalypsi dicit, *Reges terræ cum Babylone* (quæ sedes & ciuitas Antichristi est,) *fornicatos esse, & mercatores terræ de virtute deliciarum eius diuites factos esse.* Et iterum: *Plangent super Babylonem Reges terræ, qui cum illa fornicati sunt, & in delicijs vixerunt, & negotiatores terræ flebunt super illam, & lugebunt, quoniam merces eorum nemo emet amplius, mercē auri, & argenti, & lapidis pretiosi, & margaritæ, & byssi, & purpuræ, & serici, & coccini, & omne lignum thyinum, & omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & æramento, & ferro, & marmore, & cinnamomum, & amomum, & odoramētorum, & vnguēti, & turis, & vini, & olei, & similæ, & tritici, & iumentorum, & ouium, & equorum, & rhedarum, & mancipiorum, & animarum hominum. Et omnis gubernator, & omnes qui in lacum nauigant, & nautæ, & qui in mari operantur, longè steterunt, lugentes & dicentes: Væ væ ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes qui habebant naues in mari, de pretijs eius.* Hic fletus Regum & mercatorum, & nautarum significat fletum non modò hominum istius ordinis, verùm etiam omnium impiorum, qui (vt Beda in hunc locum rectè admonet) *cunctas mundi pompas, & ea quæ vel sensibus corporis suauia, vel externis sint vsibus accommoda, deficere lugent. Species enim metallorum ad visum, odoramenta ad olfactum, vnguenta ad tactum, vinum, triticum, & oleū ad gustum pertinent. Iumentorum porrò & mancipiorum vocabulo, cætera humanitatis auxilia perire queruntur.* Hæc Beda. Reges autem & mercatores præ omnibus hominibus tum delicias consectantur, tum iniuriam proximis inferunt: Reges quidem, dum immanem sæuitiam exercent, dum bella iniusta inferunt, & tributa iniqua subditis imponunt: mercatores verò, dum & monopolia constituunt, & vsuras exigunt, & merces adulterinas pro veris vendunt; atq; vt vno verbo dicam, dum *volunt diuites fieri*, quos Apostolus ait *incidere in tentationem, & in laqueum*, non quòd nulli sint aut Reges, aut mercatores boni (absit) sed quòd status istorum periculis maximis subiectus sit. Reges ergo & mercatores primi omnium adorabūt Antichristum, partim quia vidēt eum obtinere diuitias & potentiam seculi (quas res vt ipsi supra modum amant, ita per Antichristum se votis fruituros sperant) partim etiam quia timent ne ab eo spolientur opibus suis, si nimium tardè ad eum confluant.

1. Timot. 6.

Inuestigemus iam, vtrum isti Reges terreni & mercatores cum Pontifice Romano potissimum negotiati sint, nec ne? Principio constat, Reges omnium hominum postremos ad fidem Christi accessisse. Nam quarto demum post Christum seculo, Euangelium publicè profiteri cœperunt. Deinde omnium grauissimè oppresserunt Ecclesiam Romanam, non modò illi decem primi persecutores, verùm etiam postea Constantius, Iulianus, Valens, Anastasius, Theodoricus, Longobardorum Reges, & Imperatores Constantinopolitani

tani pænè omnes, ac postea etiam Henrici, Frederici, & alij quidam Germaniæ Reges. Ac profectò si temporum superiorum Annales diligenter euoluerimus, facilè videbimus, non nisi optimum quemque Regem & Imperatorem Pontifici Romano vllum honorem sponte sua detulisse; cuiusmodi erant Constantinus Magnus, Theodosius maior, Martianus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ottones primi, & alij eorum similes. Neque magnopere miror, si Reges & mercatores impij minus amant Pontificem Romanum, cùm sciam, leges Pontificias illorum studijs penitus aduersari. Vetat enim Pontifex sub grauissima censura, ne quis Christianorum Principũ noua & iniqua tributa subditis suis imponat; nec permittit illis aut dona Spiritus sancti pecunia venumdare, aut bona Ecclesiastica diripere, aut legitimas vxores repudiare, & eisdem viuentibus, nouas ducere. Prohibet etiam, ne mercatores vsuras & monopolia exerceant. Ob quas causas nec tyranni, nec iniusti mercatores amant Papam; qui tamen Antichristum amant, & ruinam eius deplorant: Papa igitur non est Antichristus.

Trigesima-nona demonstratio, quòd Papa, qui non habet nomen, quod contineat 666. minimè sit Antichristus. CAP. XLVIII.

ANtichristus ab humili & obscura origine, primùm blanditijs & simulatione, tandem vi & dolo, postremò autem opinione diuinitatis, eò potentiæ aspirabit, vt prohibiturus sit, ne quisquam emat vel vendat, Apocal. 13. nisi *qui habeat characterem nominis bestiæ, aut nomen, aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestiæ, numerus enim hominis est. Et numerus eius, sexcenti sexaginta sex.* Græci autem elementis & literis in numeris suis conficiendis vtuntur. Itaque cùm D. Ioannes Græcè scripserit, verisimillimum est, tale nomen Antichristo fore, quod secundùm morem numerandi Græcorum, contineat sexcenta sexaginta sex. Si autem Romanus Pontifex fuisset Antichristus, cùm is tot seculis Ecclesiæ præfuerit: non difficile sapienti viro futurum erat, vt ostenderet, quódnam esset hoc Antichristi nomen. Si enim designãdi hominis causa nomen imponitur, nec in Ecclesia vnquam desit vir aliquis sapiens, qui spiritum Dei habeat (est enim Christus cum successoribus Apostolorum omnibus diebus vsq; ad cõsummatio- Matth. 28.
nem seculi) vix intelligi potest, quomodo tot seculis ab Antichristi reuelatione nomẽ eius ne ijs quidem ipsis notum esset, qui dicunt, eum sibi reuelatum esse. Protestantes verò nullum eiusmodi nomen aut ordini vniuerso Romanorum Pontificum, aut cuipiam vni attributum fuisse demonstrant: adeò vt Henricus Bullingerus numerum huius nominis ab homine (cui per Dei verbum adscribitur) ac tempus transtulerit, dicens, Antichristum sexcentis sexaginta sex annis post hanc reuelationem Ioanni factam fuisse reuelatum: & id per huius nominis characterem indicari. Cæterùm & idem Bullingerus, & Illyricus, alijq; Protestantes permulti, licet minus constanter, tamen etiam illud interdum nobis obijcere solent, quod iam sub ipsorum verbis proferam.

Illyricus in Catalogo, pag. 4.

Ipsum nomen Antichristi (Apocal. 13. Irenæus (lib. 5.) interpretatur esse Latinus, quo disertè Papa notatur. nam is in Latio dominatur.

RESPONSIO.

Irenæus non interpretatur, quòd Latinus sit ipsum nomen Antichristi. Mendax in hac re Illyricus est, sicut etiam in cæteris, *Sed & λατεῖνος* (inquit Irenæus) *sexcentorum sexaginta sex numerũ* (habens) *valde verisimile est, quoniam verissimum regnum hoc habet vocabulum. Latini enim sunt, qui nunc regnant. Sed & τεῖταν prima syllaba per duas Græcas vocales ε & ι scripta, omniũ nominum quæ apud nos inueniuntur, magis fide dignũ est. Etenim prædictũ numerum habet in se, & literarũ etiam sex, singulis syllabis ex ternis literis constantibus & vetus & semotum: neq; eorum Regum qui secundùm nos sunt, aliquis vocatus est Titan. Namq; eorum quæ publicè adorantur, Idolorum apud Græcos & Barbaros habet vocabulum: & diuinũ putatur apud multos esse hoc nomen, vt etiam Sol Titan vocetur, ab his qui nunc tenent: & ostentationem quandam continet vltionis, & vindictam inferẽtis, quòd ille simulat, se malè tractatos vindicare. Tale autem, & antiquum, & fide dignum, & regale, magis autem & tyrannicum nomẽ. Cùm igitur tantum suasionũ habeat hoc nomẽ Titan, tamen habet verisimilitudinẽ, vt ex multis colligamus, ne fortè Titan vocetur qui veniet: nos tamen non periclitabimur in eo, nec asseuerantes pronuntiabimus, hoc eum nomẽ habiturum, scietes, quoniam si oportet manifestè præsenti tempore præconari nomen eius, per ipsum vtiq; editũ fuisset, qui & Apocalypsin viderat.* Huc vsq; Irenæus. Adeò igitur non dicit, quòd *Latinus* nomen sit Antichristi, vt longè potius dicat, quòd *τεῖταν* sit eius nomen, quanquam neq; hoc ipsum affirmare audeat. Deinde *Latini* vocabulum, nisi per ει diphthõgum scribatur (quod etiam Aretas in Apocalypsin annotauit) minimè continebit numerum sexcentorum sexaginta sex. Propria verò eius vocabuli forma nec apud Græcos nec apud Latinos talis est, vt per diphthongum, sed tantùm per iota scribi debeat.

Tertiò, nullus Pontificum Romanorum vnquam nominatus est *Latinus*. Nam quòd hoc nomen proprium sit; Aretas eum locum Apocalypsis interpretans, clarissimè attestatur his verbis: *Non intempestiuum fuerit exercitij gratia, huc reducere nomina tam propria quàm appellatiua, quæ numerum hunc conficiunt. Propria quidem, vt λαμπέτις, τειτὰν, & à futuro τιτᾶ (sicut etiam à σωτρῶ, σωτρὸς λατεῖνος similiter per diphthongum. Appellatiua verò ὁ νικητὴς, id est, victor: fortaßis enim ita seipsum appellabit.* Vt ergo Victor nomen est appellatiuum, sic Aretæ iudicio *Latinus* nomen est proprium. At enim *Papa* (inquit Illyricus) *in Latio dominatur.* Non hoc spectauit Irenæus (Illyrice) quis oppida in Latio constituta moderaretur; sed quis *Imperium orbis terrarum* obtineret. Atque ideo dicebat: *Latini enim sunt qui nunc regnant. Et hoc vocabulum* (Latinus) *habet verißimum regnum.* Si ergo niteris authoritate Ire-
Ratio inuestigandi nominis Antichristi. næi (quod facere videri vis) perpende rationem Irenæi, quæ huiusmodi est. Vbi regnum verissimum est, vbi Reges & Monarchæ degunt, præsertim alieni a Christiana fide, qui etiam acerrimè illam persequuntur: ibi valde verisimiliter quæri & expectari potest Antichristus. & subinfert: *Latini autem sunt qui nunc regnant.* Simulq; addendum est illud ex historia illius temporis, quòd Latini qui tunc regnabant, Christianos acerbissimè affligebant & vexabant. Vnde ex Irenæi coniectura concludas licet, Antichristum inter tales Latinos Reges & Imperatores verisimiliter expectandum esse. Quo ita comparato, nomē hoc (Latinus) potest verisimiliter esse nomē Antichristi. Hæc est ratio Irenæi, quæ illius ætate probabilis vtcunque fuit. Nunc autem cùm tota ratio eius rei commutata sit, cùm Illyricus ad minimum annis mille quadringentis post Irenæum viuat, locumq; Imperij certò sciat esse commutatum, nec iam aut Latinos Monarchiam tenere, aut à fide Christi alienos esse videat, sed tum in ordinem ante plura etiam secula redactos, tum Christiana fide imbutos esse non ignoret; si nunc tamen ex Irenæi mente ostendere conabitur, illum Christianum, imò Christi Vicarium, qui pauca oppida, quæ ex alterius dono accepit, in Latio sanctissimè gubernat, ob nominis Latini iam diu regno exuti nescio quas reliquias verisimiliter, imò verè Antichristum esse: facilius seipsum probabit sophistam & cauillatorem, quàm vlli cordato viro id quod affirmat, persuaserit.

Si enim tanquam homines ratione præditi scribere ac disputare, mentemq; aliorum bona fide exquirere debemus; ita nunc ex Irenæi coniectura oportebit argumentari. In Antichristi nomine indagando habenda est ratio eius loci & regionis quæ Imperiū tenet. Nunc autem Constātinopolitanus Rex latissimè imperat, Latini verò vix obscurissima etiam vestigia veteris Imperij retinent: nomen ergo Antichristi potius quærēdum est inter Græcos, quàm inter Latinos; Constātinopoli potius, quàm Romæ; apud Turcos potius quàm Christianos. Papa verò non est Græcus, non Imperator, non Turca: quapropter ne quærendum quidem est Antichristi nomen in Ecclesia Romana, multò minus firmiter statuendum est,
Serm. 61. ipsum Antichristi nomen in Papam cadere. Quòd autem Bullingerus characterem Antichristi vult esse *vel consignationem fidelium in fronte per manus Episcopi, dum sacro chrismate baptizatos inungit*, vel confessionem Christianæ fidei, quam sacrosancta Romana Ecclesia illibatam semper conseruauit: non videt insanus homo, characterem istum nō tam ad Papam spectare, quàm ad sanctissimos Apostolos, Martyres & Cōfessores, qui iam inde ab ini-
Act. 8. & 19. tio Ecclesię tum Sacramentum confirmationis agnouerunt, tum fidem communionemq; Ecclesiæ Romanæ & admirati sunt & imitati. Itaq; cùm iste deberet propriā aliquā Romanæ Ecclesiæ notā ostendere, talē profert, quæ sola demōstrat, Papā, quocum omnes Catholici Patres tam in Sacramētis Christi, quàm in fidei cōfessione semper cōmunicarunt, nullo modo posse Antichristum esse. Quantò rectius fecissent Protestantes, si antiquorū Patrum
In orat. de consumm. mundi Character Antichristi. fidem & doctrinā studiosè amplexi, dixissent cum Hippolyto, Characterē Antichristi esse, partim vt *lingua sua neget Deum creatorem cæli & terræ, neget Baptisma, neget adorationem à se Deo præstari solitam:* partim verò, *vt manu sua non pingat pretiosam Domini crucem in fronte, aut in vllo membrorum suorū.* Hic est character Antichristi, hoc sigillum: à quo genere characteris cùm Papam abhorrere cōstet, vtpote qui crucem Domini venerandam & in fronte, & in manu pingendam docet: vel hinc etiam patet, Papam non esse Antichristum.

Quadragesima demonstratio, quod Papa, qui plusquam tres annos & sex menses à reuelatione sua Ecclesiæ Dei præfuit, minimè sit Antichristus. CAP. XLIX.

Breue spatium temporis quo Antichristus regnabit, nullo modo patitur, vt dicamus, Pontificem Romanum, qui multo diutiùs in Ecclesia Dei præfuit, Antichristū esse.
Apocal. 20. modicum tempus. Primùm Ioannes Apostolus in Apocalypsi ait: *Post annos mille oportet diabolum solui modico tempore.* Verùm quia poterat iterum quæri, quodnam sit hoc *modicum tempus*: alibi Spiritus sanctus eam rem apertissimè explicauit. Daniel enim Propheta ait: *Sanctos in manu*
Daniel. 7. Tres anni & sex menses. *Antichristi tradendos per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est, annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses.) Et cap. 9. *In dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium,*

cium, & erit in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem & ad finem perseuerabit desolatio. Abominatio desolationis Antichristus est, ipso Christo interprete. Iam verò idem Daniel dicit: *Quousque finis horum mirabilium?* Et responsum est: *In tempus & tempora, & dimidium temporis*: id est, (omnium interpretum consensu) ad tres annos & dimidium. Et post: *A tempore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta*: *qui* dierum numerus non multum excedit annos tres & sex menses. Porrò consentit cum Danielis Prophetia reuelatio Ioanni Apostolo facta: *Atrium quod est foris templum, datum est gentibus: & ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.* Menses autē quadraginta duo faciunt annos tres & dimidiū. Et iterum: *Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis*: hi etiā dies parum absunt ab annis tribus & sex mensibus. Et c.12. *Væ terræ & mari, quia descendet diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus habet. Et postquam vidit draco* (diabolus) *quòd proiectus est in terram, persecutus est mulierem* (Ecclesiam) *quæ peperit masculum. Et datæ sunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus* (id est, annum vnum) *& tempora* (id est, annos duos) *& dimidium temporis* (id est, sex menses) *à facie serpentis.* Et c.13. *Datum est bestiæ os loquens magna & blasphemias, & data est ei potestas facere menses quadraginta duos.* Si vnquam diuina scriptura diligentiam in vlla re declaranda adhibuit, hoc præstitit cumulatissimè in describendo temporis spatio per quod Antichristus Ecclesiam persequetur. nec enim contenta fuit, vel *modici temporis* appellatione, vel temporis, & temporum, & dimidij temporis spatium semel ponere, nisi & bis, & tertiò eundem numerum repetijsset. Nec in annorum nomine quieuit, nisi etiam ad *menses certos* eiusdem mensuræ ac longitudinis redegisset. Et tanquam parum fuisset, *menses quadraginta duos bis* enumerare; bis etiam ac sæpius *dies* ferè totidem percēsuit, qui & annis, & mensibus responderent. Quid quòd tam breue tempus Antichristi esse Ioannes docuit, vt dicatur *bestia, quæ fuit, & non est?* Quod Irenæus de Antichristo dictum esse annotauit. Nam etsi omne tempus Deo breue sit, tamen vt in Antichristo recapitulatur, & in vnam velut summam colligitur omnis iniquitas: sic breuis duratio status peccati, & facilis mūdi huius transitio per breuissimum hoc regnum Antichristi optimè figuratur: cum alioqui, si multis seculis (id quod Protestantes credunt) regnaret; neque satis significanter figuraretur huius mundi vanitas, & præ magnitudine tētationis *vix salua fieret vlla caro.* Qua in re libet grauissimum Augustini iudicium adscribere: *Si diabolus permitteretur exercere totam tentationem quam potest, in tam longo tempore, & tanta infirmitate multorū, plurimos tales, quales Deus id perpeti non vult, & fideles deijceret, & ne crederent, impediret: quod ne faceret, alligatus est. Tunc autem soluetur, quando & breue tempus erit. Nam tribus annis & sex mensibus legitur totis suis suorumq; viribus sæuiturus.*

Matth. 24. Daniel. 12.
Dies 1290.
Apocal. 11. Menses. 42.
Apocal. 17.
Matth. 24. De ciuit. Dei lib. 20. cap. 8. Alligatio diaboli.
Solutio diaboli.

Vt igitur tempus Antichristi tum re vera ob hominū infirmitatem breue esset, tum breue futurum sciretur, quò per consolationem scripturarum spem habeamus: in scriptura diuina exactè & enucleatè propositi sunt *anni tres & semis*, *menses quadraginta & duo*, *dies mille ducenti & nonaginta*, *tempus breue*, *dies pauci*, imò *quod fuit*, dicitur *quasi non fuisse.* Denique tam accuratam operā in hac re testificanda adhibuit Spiritus sanctus, vt muniret nos contra spiritum mendacij, quo Protestantes à diabolo seducendos præuidebat. Nam illi tantum hoc studium ac tam explicatam Dei reuelationem nihili facientes, nihilominus dicunt, Antichristum non regnaturum solis tribus annis & semisse, nec solis tribus seculis: verum *mille ducentis & sexaginta annis.* Ita Magdeburgenses referunt in Centur. 1. Ita Illyricus asserit in Catalogo testium. At Bullingerus ait, *numerum certum pro incerto poni.* Et cum Christus ipse clamet: *Nisi breuiati fuissent dies illi* (scilicet dies persecutionis Antichristi) *non fieret salua omnis caro, sed propter electos dies illi breuiabuntur*: tamen iste Christo se opponens, & ideo vnus de exercitu Antichristi, dies illos extendit, & longiores in immensum facit. Vult enim tempus Antichristi esse valde multa secula, nimirum ab anno D. 763. aut 767. vsque ad diem iudicij: cùm interim ibidem fateatur, omnes interpretes ab illa diuina scriptura (cap. 11. Apocalypseos) admonitos, non amplius quàm tres annos & sex menses tribuisse regno Antichristi. Quid facias his hominibus? Vident, scripturam nominare non annos modò, sed & menses, & dies, & dies breuiatos, & modicū tēpus; cumq; fateātur, omnes antiquos atq; etiam recentiores Patres eam sententiā secutos fuisse: tamē ipsi ab ea recedunt, ac planè contrariam constituunt, ac defendunt. At *vbi fuerit cadauer, illuc congregabuntur & aquilæ.* Cadauer est Christus & verbum eius: Aquilæ sunt sancti Patres & Doctores. Hi omnes ad Christum congregati docent, Regnum Antichristi duraturum non nisi tribus annis & dimidio. Illa igitur est veritas Catholica, contra quàm portæ inferorum non præualebunt. Ita enim docet Irenæus in fine lib. 5. contra hæreses, Hieronymus in c. 7. Danielis. Augustinus de ciuit. Dei lib. 20. c. 8. Latinus ille Chrysostomus in opere imperf. in

Lib. 2 cap. 4. Pag. 418. Pag. 4. Serm. 46. in Apocal.
Sancti Patres docent, Antichristum regnare triennio tantùm & sex mensibus.

Matth. homil. 49. vbi etiam rationem huius tẽporis eam reddit, quòd *vt Christus Euangeliũ studiosissimè docuit annis ferè tribus & dimidio* (nimirum ab anno vitæ suæ trigesimo, vsq; ad Paschatis festum in anno 33.) *sic etiam eadem doctrina eodem spatio temporis vehementissimè per Antichristum oppugnaretur.* Idem porrò de triennio & semisse persecutionis Antichristi docuit Theodoretus in Danielẽ, Primasius, Beda, Haymo, Aretas, & Thomas de Aquino in Apocalypsim, omnesq́; adeò Græci & Latini Patres. Quæ cùm ita sint, manifestũ est, falsa esse omnia quæ Protestantes de Pontificibus Romanis garriunt, quos per annos fere iam octingentos volunt regnasse vt verũ & reuelatum Antichristum. Ac tanto sanè odio in hos Christi vicarios feruntur, vt inuidia occæcati, nihil eorũ videant aut intelligant, quæ tum Christus *de breuiandis diebus Antichristi*, tum Daniel, *de tribus annis & dimidio*, tum Ioannes

Matth. 24. Danielis 7. & 12. Apocal 11. & sequent.

Apostolus, *de mensibus quadraginta duobus, deq́; diebus mille ducentis & nonaginta cõscribit.* Dicat Deus per prophetã Danielem, dicat Christus in Euangelio, dicat Ioannes apostolus in Apocalypsi, quicquid velint, numerent annos tres & dimidiũ, promittant dies paucos, seu tempus breue, cõputent menses quadraginta duos, aut dies mille ducentos, & siue sexaginta, seu nonaginta, concurrat ratio quantacunq;, & proportio temporis quo Christus prædicauit, consentiant Græci Latiniq́; Doctores: tamen si Protestantes aliud quippiam somniauerint, omnia sunt figurata, dies pro annis ponuntur, menses certi pro incertis, & anni paucissimi, pro seculis valde multis. Post annos verò tres & sex menses *Dominus Iesus interficiet* Antichristum *spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Angelus enim apud Danie-

Caecitas caedis Protestantium.

Danielis 12.

lem: *Iurauit per viuentem in æternum, quòd in tempus & tempora, & dimidium temporis erit finis horum mirabilium.* Quapropter cùm Papa in oculis omnium permultis etiam seculis vltra tres annos & sex menses Ecclesiæ Dei præfuerit; nõ errabit, neque falsi quippiam dicet, qui per viuentem in æternum iurauerit, Papam non esse Antichristum.

Pontificem Romanum, qui Pontifex est, quodq́; ad primatum & Ecclesiæ Romanæ doctrinam attinet, ne membrum quidem Antichristi esse, multò minus ipsum Antichristum.

CAP. L.

QVI ab Ecclesia Catholica defecerunt, quando se authoritate scripturarum ita premi vident, vt non audeant amplius profiteri, *Papam esse ipsum Antichristum*: eò saltem se conferunt vt dicant, Papam esse vnum ex membris Antichristi. Superest igitur, vt ne hoc quidem ita se habere ostendam. Nemo potest simul Christi & Antichristi membrum esse: *Nemo simul duobus dominis contraria præcipientibus seruire potest. Quæ enim*

2. Corint. 6.

societas luci ad tenebras? aut quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fideli cum infideli?

Ephes. 5.

Papa verò est membrum Ecclesiæ Catholicæ, quæ corpus est Christi; non potest igitur Antichristi membrum esse. Quòd autem Papa sit membrum Ecclesiæ Catholicæ plurimis argumentis demõstrari potest. Quicquid enim eximium & singulare vel per Prophetas Dei, vel in noui Testamenti scripturis de Ecclesia Christi prædictum est, hoc totum in Ecclesia Romana (cuius Pastor & Episcopus Papa est) tam perspicuè cernitur, vt necesse sit, aut nullam in terris Ecclesiam Christi per aliquot secula extitisse, quæ scripturarum prædictionibus plenè responderit, aut eam potissimùm fuisse Romanam Ecclesiam. Vt de cæteris hoc

Sex præcipuæ dotes Ecclesiæ Christi.

tempore taceam, sex egregiæ & singulares prærogatiuæ in scripturis sacris Ecclesiæ Christi assignantur. Prima est eius altitudo & sublimitas: Secunda, eius splendor & claritas: Tertia, eius latitudo & immensitas: Quarta, eius successio & perpetuitas: Quinta, eius vnitas & consensio: Sexta, eius inuicta fides & constantia. Quas omnes prærogatiuas tam excellenter in Ecclesia Romana concurrere asseuero, vt alia nulla Ecclesia cum hac vna in ijs rebus conferri queat, nedum anteferri.

De sublimitate Ecclesiæ Christi prædixerunt Isaias cap. 2. & Michæas cap. 4. *Erit in no-*

1. Sublimitas Ecclesiæ.

uissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles. Cùm sciret Propheta, templum Domini fundatum esse in monte Sion, & per templum illud, Ecclesiam Christi præfiguratam esse: meritò dixit, non modò præparandam esse

1. Timoth. 3.

domum Domini (quæ secundum interpretationem Apostoli, *est Ecclesia Dei viuentis*) verùm etiam *montem domus Domini* præparandum esse, idque *in nouissimis diebus*, nimirum in tempore gratiæ; tanquam si dixisset, Præparabitur Ecclesia Christi, & præparabitur etiam mons & sublimitas eiusdem Ecclesiæ. Vbi tandem? *In vertice montium, & eleuabitur super colles.* Quibus verbis Propheta significat, non modò sublimem & in altum erectam

3 Regum 3. Ioan. 4. 2. Paralip. 3.

fore Christianam religionem, sed præterea sublimiorem quouis alio cultu futuram. Vulgus enim colebat idola sua *in excelsis & in collibus.* Samaritani *adorabant in monte Garizim.* Iudæorum templum ædificabatur *in monte Moria.* Ad istam igitur consuetudinem Propheta respiciens, prædicit præparandum esse *montem Ecclesiæ Christi adeo sublimem, vt stet in vertice aliorum montium, & eleuetur supra colles*, tam Iudæorum quàm gentilium. Itaque

Isaiæ 61.

idem Isaias alibi quoque ad Apostolos & Sacerdotes loquitur: *Vos autem Sacerdotes Domini*

vocabimi-

vocabimini: Miniſtri Dei noſtri, dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum ſuperbietis, ſeu exaltabimini. Quo ex loco intelligimus, magnam partem ſublimitatis Eccleſiæ conſiſtere *in exaltatione Sacerdotum* & Epiſcoporum. Hanc etiam ſublimitatem Ieremias Propheta ſignificauit, cùm diceret, *Solium gloriæ altitudinis à principio, locus ſanctificationis noſtræ*, hoc eſt, Eccleſia & cœtus fidelium (qui locus eſt in quo ſanctificamur, dum ibi fidem in Deum & per miniſtros Chriſti diſcimus, & per Sacramenta confitemur) eſt tanquam ſolium ab ipſo exordio ſuo excelſum & ſublime. Denique hoc illud eſt quod Chriſtus in Euangelio ſignificat, dum de *ciuitate in monte poſita* loquitur. Ciuitas enim Chriſti eſt Eccleſia ipſius. Mons autē eſt locus ſublimis & immobilis, in quo Eccleſia Chriſti collocatur. Quis autem eſt iſte mons excelſus & ſublimis, in quo ponitur Eccleſia Chriſti, niſi maxima quæq; & celeberrima hominum multitudo? Ex hominibus enim conſtat Eccleſia Chriſti. *Et in multitudine populi* (ait Salomon) *dignitas Regis*. Maxima verò & celeberrima hominum multitudo in ampliſſimis quibuſq; regnis & florentiſſimis vrbibus reperitur. Cùm igitur nullum Regnum poſt Chriſti aduentum ſublimius Romano fuerit, nulla verò ciuitas in Romano Imperio ipſa vrbe Roma, quæ caput Imperij erat, excelſior cogitari potuerit; quo tempore Chriſtiana religio in vrbe Roma ponebatur, tunc ſingulariter impletæ ſunt Prophetiæ tam Iſaię & Michęæ, quàm Ieremiæ: quia *præparatus eſt mons domus Domini in vertice montium, & eleuatus eſt ſupra colles. Tunc etiam locus ſanctificationis Chriſtianorum factus eſt ſolium excelſum: tunc ciuitas Chriſti conſtituta eſt in monte*, id eſt, in loco ſublimi. Addamus iam ad iſta, quòd cùm Chriſtus multos haberet diſcipulos, ex quibus elegit ſeptuaginta, quos mitteret ante ſe, cùm præterea duodecim Apoſtolos haberet, qui coniunctiores ipſi erant quàm reliqui diſcipuli; cùm ex ipſis duodecim Apoſtolis Petrum, Iacobum & Ioannem cæteris plus diligeret, imò cùm inter hos tres, Petro claues regni cælorum præcipuo quodam iure promiſerit, eundemq́, plus alijs amantem, & ideo iam ſolum & ſingularem, iuſſerit paſcere oues & agnos ſuos, atq; etiam fratres ſuos confirmare, ob eaſq; cauſas Petri ſedes cuiuſuis alterius Apoſtoli ſede neceſſariò ſublimior fuerit: addamus iam ad vrbis Romæ ſublimitatem, aliam ſublimitatem cathedræ Petri; vt dum nec mons excelſior ipſo capite mundi, nec ſedes excelſior ipſa Principis Apoſtolorum cathedra, eſſe aut cogitari poteſt; interim certò ſciamus, non poſſe vllibi perfectius impleri Prophetias Iſaiæ, Michęæ, Ieremiæ, atque etiam ipſius Chriſti, quàm in Eccleſia Romana impletæ ſunt. Nam ſi dicas, hanc non eſſe veram Chriſti Eccleſiam, cùm tamen negare non poſſis, quin hæc Romana Eccleſia ſingulari modo *ſit poſita in vertice montium, & eleuata ſuper colles*, profectò nullibi omnino impletæ ſunt illę Prophetiæ: quo nihil abſurdius dici poteſt. Non eſt enim, nec vnquam fuit ſublimior locus in orbe terrarum, in quo Prophetarum oracula perfectius implerentur.

Ieremiæ 17. — Matth. 5. — Mons Eccleſiæ. — Ezechiel. 34. Prouerb. 14. — Vrbs Roma præcipuus mons Eccleſiæ. — Lucæ 10. Marci 3. — Matth. 17. & 16. — Matth. 26. — Ioan. 21. — Lucæ 22. — Sublimitas cathedræ Petri.

2\. Diximus de ſublimitate Eccleſiæ Chriſti: ſequitur iam, vt de ſplendore ac claritate eius dicamus. Hanc enim tantam fore Dauid in ſpiritu videbat, vt diceret in perſona Dei patris: *Et thronus* (Chriſti) *ſicut Sol in conſpectu meo, & ſicut Luna perfecta* (id eſt, plena) *in æternum, & teſtis in cælo fidelis*. Thronus etiam Chriſti eſt Eccleſia ipſius, quæ hîc promittitur in æternum tam illuſtris fore, quàm Sol aut Luna eſt in plenilunio. Quod ipſum Iſaias tam certum eſſe præuidit, vt poſtquam dixerat, *Sacerdotes & miniſtros Dei exaltandos in gloria gentium*, mox ſubiecerit: *Scietur in gentibus ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus.* Non tantùm igitur ipſi Apoſtoli, verùm & *ſemen*, hoc eſt, ſucceſſores eorum *cognoſcentur*, nō tantùm in angulis & penetralibus, verùm etiā *in medio populorum*; & ita cognoſcentur, vt *omnes qui viderint eos, cognituri ſint, quòd illi ſint ſemen cui benedixit Dominus.* Et iterum ad Eccleſiam dicit: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Nō vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius deſolata, ſed vocaberis volūtas mea in ea.* Quid argumentor? Ipſe Chriſtus, qui dixit, Apoſtolos *lucem eſſe mundi*, adiecit, *ciuitatem ſupra montem poſitam non poſſe abſcondi*. Quapropter Auguſtinus quærens, *quod ſit manifeſtum indicium veritatis*, ait, *ipſam eſſe Eccleſiam, quæ omnibus eminet & apparet*, quæ propter ſublimitatem omnibus eminet, quæ propter ſplendorem omnibus apparet. Quæ regula multis præterea ſcripturæ ſacræ locis confirmari poſſet, Prouerb. 1 & 8. Cantic. 1. Matth. 24 Philippen. 2. Si ergo ſplendor & claritas Eccleſiæ ſpectanda eſt, quænam Eccleſia in toto mundo tam illuſtris ac ſplendida ſemper fuit, ac Romana? cuius fidem Apoſtolus dixit *annunciari in vniuerſo mundo: cuius obedientiam diuulgari dixit in omni loco: quam Eccleſiam* Irenæus *omnibus cognitam* eſſe dixit. Nec iniuriâ. *Nam quæ vſquam gentes* (inquit Leo in Sermone de Petro & Paulo) *ignorarent, quod Roma didiciſſet?* Sed quid moror? Verùm ipſe vſus & rerum magiſtra experientia, hoc ita ſe habere, non docuit? Verùm Græcia tota Pontificum Romanorum vel nomina, vel doctrinam, vel certamina pro fide ſuſcepta, vel

Claritas Eccleſiæ. — Pſal. 88. — Iſaiæ 61. — Scietur in medio populorum. — Omnes cognoſcent. cap. 62. — Matth. 5. — Cont. Fauſt. Manich. lib. 13. c. 14. Eccleſia omnibus apparens veritatis index eſt. — Claritas Romanæ Eccleſiæ. — Rom. 1. & 16 lib. 3. c. 3.

præſidendi ſpatium non tenuit? An hoc ſilent Chronica Euſebij? An Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Euagrius, Nicephorus, Photius, Zonaras, Cedrenus hoc ipſum ignorauerūt? Aut alia vlla Eccleſia in orbe terrarum fuit, cuius origines, progreſſiones, facta, dicta, conſilia tam exactè deſcripſerunt? Imò nunquid ea quæ pertinebant ad Eccleſiam Romanam, omnibus etiam Orientalium rebus geſtis antepoſita non ſunt? Verum Euſebius de ſucceſſione Eccleſiarum ex propoſito agens, ante omnia non perſequitur Eccleſiæ Romanæ acta & ſucceſſionem? Nam illud certè minus mirum eſt, ſi Hieronymus, Proſper, Gregorius Turonenſis, Paulus Diaconus, Beda, Ado, Regino, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgenſis, Abbas Vrſpergenſis, Sigebertus, Gotfridus Viterbienſis, Platina, Trithemius res Pontificum Romanorum & primo in loco proponunt, & accuratiſſimè perſpectas habuerunt. Quid quòd ne Proteſtantes quidem in ſuis Annalibus & Chronologijs, Pontificum Romanorum aut vitam, aut decreta prætermittunt? cuiuſmodi ſunt Lutherus, Functius, Pantaleon, Carion, & alij eiuſdem farinæ homines: nihil vt certius eſſe poſſit, quam nullá in mundo Eccleſiam in ſplendoris & claritatis magnitudine cum Romana cōparari poſſe. Neq; mirum. Ad hoc enim Deus monarchiam potentiſſimam in vrbe Roma erexerat, vt per eam rem ſolum illuſtrius & glorioſius præpararet, vnde Ieſu Chriſti Euangelium maiore cum authoritate in orbem vniuerſum propagaretur. Quod ipſum D. Eucherius in epiſtola ad Valerianum multo latius exponit.

3. *Propagatio & latitudo Eccleſiæ.* Poſtulat iam ordo, vt de propagatione etiam & latitudine Eccleſiæ nonnihil ex ſacris literis decerpamus. Deus quidem dixerat Abrahæ: *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* Semen verò Abrahæ Chriſtus eſt. Benedicuntur autem omnes gentes in Chriſto, dum credentes in eum, fiunt membra eius. Eòdem pertinet quod in perſona Dei Patris ad Chriſtum dicitur: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* Iſaias præterea clamat: *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientis.* Et iterum: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* In Euangelio etiam Dominus ait: *Oportebat prædicari in nomine Chriſti pœnitentiam, & remiſsionem peccatorum in omnes gentes.* Et: *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ.* Ac nimirum Paulus *ab Hieruſalem per circuitum vſque ad Illyricum repleuit Euangelium Chriſti.* Iam verò præterquam quòd ex ſcripturis didicimus, gentes quæ Chriſto dantur in hæreditatem, nunquam ita poſſe fidem Chriſti amittere, quin ſemper multæ ſimul eam profiteantur & obſeruent, ſecundùm id, quod (in Pſalmo 44.) ſcriptum eſt: *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi*: etiam Donatiſtæ, qui aliter docebant, hæretici ob eam rem iam olim habiti ſunt. Si ergo Eccleſia Chriſti fidem veram per gentes plurimas diffundere debebat: quæ alia Eccleſia in mundo latius fidem Chriſti propagauit, quam Romana? Inde *Alexandria* Euangelium fidemque accepit per beatum Marcum Euangeliſtam diui Petri diſcipulum. Inde Tertullianus (in præſcript. aduerſus hæreticos) fatetur *præſto fuiſſe authoritatem Africanis Eccleſiis.* Inde Italia fidem accepit per ſanctum Apollinarem, Proſdocimum, & Aſprenum. Inde Gallia per D. Martialem, Dionyſium, Maternum, Valerium & Eucharium. Inde Britanni per Damianum & Fugatium ab Eleutherio miſſos. Inde Scoti ſub Victore Papa & Cæleſtino. Inde Hiberni per S. Patricium. Inde Angli per Auguſtinum & Melitum. Inde Germani per Bonifacium martyrem. Inde Friſij per VVillebrordum. Inde Bohemi per Cyrillum, Poloni per Adalbertum, Hungari per Aſtricum, Roxolani per Vilibaldum, Prochorium, & alios; Pomerani per Ottonem Epiſcopum Babinbergenſem. Denique Indorum latiſſimæ gentes fidem Chriſti ab eadem Romana Eccleſia noſtris temporibus, per Franciſcum Xauier, & alios tum de ſocietate Ieſu, tum de ordine beati Franciſci ac Dominici ad eas ab Epiſcopo Romano miſſos, acceperunt; certiſſimum vt ſit, poſt ætatem Apoſtolorum nullam Eccleſiam in orbe terrarum fidem Chriſti tam longè lateque diffudiſſe, quàm Romanam. Neque mirum. Ad hoc enim cæteris prælata eſt Eccleſijs, vt & fidem confirmaret, vbi iam ante ab Apoſtolis fundata fuerat; & diſſeminaret, vbi adhuc ſuperſtitio vigebat; adeò vt eadē omnino habita ſit *Romana & Catholica Eccleſia* tum Ambroſio (de obitu fratris) tum Hieronymo (in Apologia aduerſus Rufinum) tum Victori in hiſtoria Vandalica, tum alijs præterea multis Patribus. Nulla igitur Eccleſia verius implet Prophetias de omnium gentium acceſſione ad Chriſtum, quam illa quæ plurimas gentes ad fidem Chriſti & primùm conuertit, & antea conuerſas in ſuo ſinu fouit atque educauit. *Putáſne* (inquit Eucherius) *nationes & Regna ob aliud in ditionem ac ius ceſsiſſe Romanum, & ob aliud magnam partem generis humani in vnum tranſiiſſe populum, niſi vt facilius tanquam medicamentum per corpus vnum: ita per vnam gentem fides infuſa penetraret, & vt capiti ingeſta, velociter ſe per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurriſſet inter crebras et diſcrepantes ritibus linguaſq; gentes; nec tam longè per nouorum ſemper graduum obiecta tranſiſſet. Denique B. Paulus per hunc eundem* (Romanum)

Gen. 22. Gal. 3. Pſal. 2. Ca. 11. & 60.

Actor. 1.

Rom. 15.

Romana Eccleſia fidem latiſſime propagauit.

Ad Valerianum.

manum) *populum disterminãs fidem, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricũ, Euangelio Christi cuncta replêsse. Quando autem istud inter nationes aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisses? Inde est, quod nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quòd ad vitam omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus.* Si Regnum Romanum adhuc infidele, tamen dilatando Christi Euangelio tam vtile fuit: quid putamus euenisse, quando in capite eius Regni caput Apostolorum Petrus, vnicam & singularem cathedram suam ex Dei volũtate collocauetat? Nunquid Ecclesia Romana, cuius fides annuntiabatur in vniuerso mundo, minus vtilitatis ad propagandum Christi Euangelium attulit, quàm Imperium Romanum, quod adhuc eidem Euangelio non obediuerat?

Quarta Ecclesiæ Christi prærogatiua est successio & perpetuitas eius, de qua Dauid prędixit: *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo in generationem sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli.* Quemadmodum igitur *Dei ordinatione perseuerat dies*, quæ cõtinuo cursu alia alij succedit: sic perseuerat Ecclesia Christi per continuas Pastorum & plebium successiones. Vnde apud Isaiam: *Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodò, & vsque in sempiternum. Si irritum* (inquit Ezechiel) *potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, vt non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, & Leuitæ, & Sacerdotes ministri mei.* Promittitur ergo non tantùm Ecclesiæ in toto genere, sed præterea Leuitarum & Sacerdotum perpetua, & ea tam certa successio, quam certum est, diem diei succedere, & noctem nocti. Itaque Christus ipse cùm iussisset Apostolos suos *docere & baptiZare omnes gentes*, mox adiecit: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.* Si ergo perpetua non Ecclesiæ tantùm, sed Pastorum & Doctorum successio quæritur: quæ vnquam Ecclesia fuit, quæ tam admirabilem vel populorum fidem in eadem ciuitate conspexit, vel Pontificum successionem ab vlla origine traxit, quàm Romana trahit, non à quouis Domini discipulo, verùm ab ipso Principe Apostolorum D. Petro? Huius Ecclesiæ successionem dum adhuc vix duodecim vices impleuerat, testem veritatis Catholicæ citauit Irenæus: eandem Optatus & Augustinus contra Donatistas produxerũt annis ferè quadringentis post Christi ascensionem. Quid ergo nunc dicerent, si post annos mille quingentos vidissent clerum clero, plebem plebi, Pontificem Pontifici, non secus ac diem diei, per omnes mundi generationes inter tot aduersarios, qui Ecclesiam illam oppugnant, fortiter & continenter in eadem semper fide & confessione succedere? Tenuit Augustinum in Ecclesia Catholica & Romana, *successio quadraginta Pontificum iam inde ab ipsa Petri sede.* Et nos ducentorum ac penè quadraginta Pontificum in eadem sede Petri successio, in eadem Catholica & Romana Ecclesia non tenebit? Quæcunque autem Ecclesiæ per vniuersum orbem fidem & doctrinam Ecclesiæ Romanæ tenent, & sequuntur; etiam retinent in suis cathedris firmas & stabiles Episcoporum successiones. Quæ verò Ecclesiæ (iam non amplius Christi Ecclesiæ) Sedem Ecclesiæ Romanæ contempserunt, (vti Africanis, Asiaticis, & Græcis accidit) illi non possunt eandem Episcoporum continuam successionem demonstrare nimirum quia non colligunt cum Christo, qui promisit, *vnum ouile futurum, & vnum pastorem.* Extra vnum igitur quicquid est, schismaticum est. Et ideo non miror, si Christus cum schismatica Ecclesia non manet omnibus diebus vsque ad cõsummationem seculi. Cæterùm vt quod agimus, hoc absoluamus, cùm perpetua Sacerdotum & Pastorum series per Prophetas & Christum ipsum velut magna Ecclesiæ dos promittatur; nec sit alia in mundo Ecclesia, quę habet tam insignem vel Pastorum vel plebis successionẽ, quàm Ecclesia Romana: quid aliud est, hanc ipsam Ecclesiam vocare membrum Antichristi, quàm dicere, scripturas omnes laudasse illas dotes, & pro magnis Dei donis commendasse, quæ potissimùm Antichristi propriæ sunt?

4. Successio & perpetuitas Ecclesiæ. Psalm. 88. Psalm. 118. Isaiæ 59. cap. 33. Successione Romanæ Ecclesiæ nihil insignius. Ioan. 10.

Quinta Ecclesiæ prærogatiua est, eius vnitas & consensio, de qua Dauid ait: *Deus in loco sancto suo, Deus qui habitare facit vnius moris in domo.* Et Ieremias c. 32. *Dabo eis cor vnum, & viam vnam, vt timeant me vniuersis diebus.* Et Ezech. 11. *Dabo eis cor vnum.* Denique Actor. 2. *erant perseuerantes in doctrina Apostolorum vnanimiter, & multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna.* Qui diuersa hominum ingenia, mores, linguas, ritus & leges exactè perpenderit; planè videbit, nihil admirabilius in tota Ecclesia esse, quàm quòd in tot gentibus tantopere diuisis inter se, tamen eadem fides velut vno corde creditur à populis, velut vno ore prædicatur à Pastoribus, & velut vna manu à sanctis Doctoribus conscribitur. Porrò hæc vnitas tam insigniter elucet in Ecclesia Romana, vt prætetquàm quòd omnes Romani Pontifices vnum semper in Domino sapiunt, (quoties saltem officiũ suum agunt, vel in fidem

5. Vnitas & consensio Ecclesiæ. Psal. 67.

Vnitas & consensio Ecclesiae Romanae. in fidem docendo, vel in causas difficiles ritè atque ordine dijudicando) etiam illi ipsi non minima causa & ratio sunt, vt cæteri omnes populi vnitatem spiritus in vinculo pacis conseruent. Vnde magna Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribens, accusat Dioscorum, eo quòd excommunicationem meditatus esset contra Leonem Papam, *cui vinea*, Pontifex Romanus vnit corpus Ecclesiæ. Iohan. 21. id est, Ecclesiæ *custodia à Saluatore commissa erat, & qui corpus Ecclesiæ vnire festinabat*. Ac sanè dum omnes humiliter audiunt vocem Pastoris primi, quem plus alijs amantem, Christus tam ouibus quàm agnis præfecit; omnes velut vnus homo fiunt, & ita necessariò, quod vnitatis & pacis est, cogitant. Quid quòd omnes omnino Christianæ gentes, etiam illæ quas Romana Ecclesia minime ad fidem conuerterat, tamen cum eadem Romana velut cũ prima Sede, quam Christus tanquam immobilem petram constituisset, semper communicarunt? sicuti manifestè constat per Episcopos & Doctores omnium fidelium Ecclesiarum; qui semper & maiores causas ad Sedem Apostolicam retulerunt, & eam solam Synodum pro vniuersali & rata habuerunt, quæ fuisset ab Episcopo Romano confirmata. Quis enim nescit, Irenæum communicasse cum Victore Papa, Cyprianũ cum Cornelio & Stephano, Synodum Nicænam cum Siluestro, Athanasium cum Iulio, Basilium cum Liberio, Cõstantinopolitanam Synodum, & Hieronymũ cum Damaso, Ambrosium cum S. Syricio, Chrysostomum cum Innocentio, Augustinum cum Zozimo & Bonifacio, Cyrillum & Synodũ Ephesinam cum Cælestino, Prosperum cum Sixto, Flauianum Martyrem & Synodũ Chalcedonensem cum Leone, Synodum septuaginta Episcoporum cum Gelasio, Primasium, Aratorem, & Synodum quintam cum Vigilio, Cassiodorum cum Pelagio, Leandrum & Synodum Romanam cum Gregorio Magno, Synodum centum & quinque Episcoporum cum Martino, Synodum sextam cum Agathone, septimam cum Adriano, octauam cum Nicolao primo, Lanfrancum & Anselmum cum Gregorio septimo, S. Bernardum cum Innocentio 2. & Eugenio 3. Magnam Synodum Lateranensem cum Innocentio 3. Lugdunẽsem cum Innocentio 4. Viennensem cum Clemente 5. Constantiensem cum Martino 5. Florentinam cum Eugenio 4. Lateranensem alteram cum Iulio 2. & Leone 10. Tridentinam cum Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4. Quis etiam nescit, Italiam, Siciliam, Sardiniam, Galliam, Hispaniam, Belgas, Polonos, & magnam Germaniæ partem cum Pio 5. communicare, qui iam in Petri cathedra sedet? Cùm ergo vnitas & consensio multarum gentium in eadem fidei doctrina, sit prorsus admirabile donum Dei, eaque vnitas tam excellenter in Ecclesia Romana reperiatur, vt non modò secum ipsa per omnes ætates consenserit, sed etiam alias gentes in vnum ouile aggregatas, vnius mentis ac voluntatis effecerit; cumq; extra Ecclesiam Romanam nulla sit omnino vnitas aut concordia in causa religionis, sed aliud Lutherani, aliud Zuingliani, aliud Anabaptistæ, aliud Caluinistæ sentiant, imò cùm ante annos Lib. 1. contra Parmenian. mille & penè ducentos Optatus scripserit, *Schismaticum & peccatorem esse, qui contra vnam & singularem Petri cathedram, in qua vnitas ab omnibus seruaretur, alteram collocaret*; meritò sanè affirmauerim, Ecclesiam Romanam, quæ tantam vnitatis prærogatiuam diuinitùs accepit, Antichristi membrum non esse.

6. Postrema Ecclesiæ prærogatiua est, vt vincat semper aduersarios suos, & quo magis deVictrix Ecclesia fidei. Exod. 1. primitur, eo magis erigat se in altum. Sicut filij Israël quò grauius affligebantur, *eo magis multiplicabantur & crescebant*. Dauid etiam in persona Ecclesiæ ait: *Sæpe oppugnauerunt me à iuPsal. 128. uentute mea, veruntamen non praualuerunt mihi*. Christus enim *velut vir sapiens ædificauit doMatth. 7. Matth. 16. mũ suam super petram, aduersus quam* promisit, *nõ praualituras inferorum portas*. Vnde & Pau1. Timoth. 3. lus Ecclesiam dixit *esse columnam & firmamentum veritatis*. Porrò tam eximiè hoc etiam donum in Ecclesia Romana effulget, vt nihil simile in alia quapiã Ecclesia vel vnquam audiEcclesiæ Romanæ insignis constantia. tum sit. Nam nec alia vlla Ecclesia tãtas persecutiones tã diu sustinuit, propterea quòd decẽ illi primi persecutores in vrbe Roma degerent, ac non minus molestè audirent (Cypria-Lib. 4. ep. 2. no teste) *constitui Romæ Dei Sacerdotẽ, quàm leuari aduersus se æmulũ Principem*: nec vlla alia Ecclesia easdẽ persecutiones aut patientius pertulit, aut fortius vicit. Postquàm tyranni omnia tormenta sua exhauserant, nõ modò non potuerunt efficere, vt vel Romani de fide sua discederent, vel Pontifices in cathedra Petri non sederent; vt potius eorundem Imperatorum filij, quorum patres tantopere humiliauerant Pontifices & ciues Romanos, secundùm prophetiam Isaiæ *adorarent vestigia pedum eorum*, & relicta sede Imperij atq; vrbe regia, imò etiã palatio suo in templũ Saluatoris & in habitationẽ Romani Pontificis dedicato, in alias orbis terrarum regiones habitatum cõmigrarent: & cùm mundi totius Domini Pontificem inermem sede sua non possent abdicare, inermis ille Pontifex sola Christi potentia fretus ipsos Imperatores non solio tantùm, sed & vrbe, & domo exegit. Neget hoc esse miraculũ, qui negare potest, hoc esse factum. Aut si Romam Imperatores iam non tenere omnibus perspicuum est: dicant, quibus inde armis, quo exercitu, qua vi, & potẽtia pulsi fuerint, præterquàm Dei voluntate, & ipsius Christi persuasione. Si ergo Christus hoc miraculum operatus

ratus est, vt Romanam sedem charam sibi esse ostenderet: quis es tu, qui nunc eandem sedem audes membrum Antichristi appellare? Quid quòd idem Romanus Pontifex ab Imperatoribus Constãtinopolitanis inutile vexatus, eos etiam absq; vllis armis, Italiæ atq; Occidentis Imperio exuit, cum solo pænè verbo Carolum Magnum Occidẽtis Imperatorem designasset? Non fuit hæc Satanæ aut Antichristi potentia, qui armis potissimùm & fraudibus nititur, sed Christi potius, qui prædixit, *Reges Ecclesiæ suæ ministraturos, gẽtesq; & Regna, quæ illi non seruirent, peritura.* Vnde cùm ijdem Constantinopolitani Cæsares recusarẽt, Ecclesiæ Romanæ in causis fidei seruire, tam ipsi quàm Regna eorũ, sicut à Propheta Domini prædictum erat, perierunt; nisi fortè non perierint, quæ in manus Turcorum translata sunt. Cæterùm nulla vis terrena præualuit aduersus petram à Domino in Ecclesia Romana stabilitam, multoq; minus vis aliqua spiritualis eandem petram euertere potuit. Ex ducẽtis enim hæresibus, quę velut agmine facto, vt reliqua Ecclesiæ membra, sic potissimùm caput ipsum inuaserunt: nulla tamen vel vi, vel minis cogere, vel dolis & argumentis persuadere potuit, vt à Romana Ecclesia in communionem reciperetur. Itaque per annos mille quingentos & amplius, nulla dies, aut etiã hora, nominari potest, in quã ostendatur Ecclesia Romana, hoc est, cœtus ille fidelium cui Pontifex Romanus in vrbe ipsa præest, vel cum Nicolaitis, vel cum Manichæis, vel cum Arrianis, vel cum Donatistis, vel cum Pelagianis, vel cum vllo alio hæretico in ipsa hæresi communicasse. Quod profectò nulla Ecclesia in orbe terrarum verè de se affirmare potest, præterquam si adhæsit semper Ecclesiæ Romanæ: id quod multas Ecclesias, in Occidente præsertim, fecisse puto: vt Ecclesiam Neapolitanam, Patauinam, Treuerensem, Parisiẽsem, & alias eiusmodi. Nec igitur potestas gladij, nec hæresum, vincere potuit Ecclesiam Romanam.

Isaiæ 60.

Nulla hæresis vicit Romanam fidem.

Iam restat vt videamus, an saltẽ peccata morũ & crimina id effecerint. Ac illa quidem in Pontificibus Romanis minimè defuisse, facilè cõcedo. Pro fide enim Petri, & in eo pro successorum eius fide, non etiam pro charitate, Dominus rogauerat. Cæterùm quantacunque crimina in Pontificibus fuerunt, ea non poterant ita prævalere aduersus Ecclesiã Romanam, vt vel publica lege lata, non crimina, sed virtutes haberentur; vel etiã vt Romanorum Pontificum vel successionem in Petri cathedra tollerent, vel authoritatem apud fideles populos imminuerent. Sciebant enim, Dominum dixisse de ijs qui sederunt in cathedra Moysis, *Quæ dicunt facite, quæ autem* (secus quàm dicunt) *faciunt, nolite facere.* O inuictam Sedẽ! quam vis terrena oppugnans, euexit potius, quàm depressit; ad quam externæ hæreses nunquam potuerunt accessum habere, nedum eam opprimere & subiugare: cuius intima viscera licet grauissima interdum crimina corroserint, tamen Iesu Christi manus ita opportunè semper medicinam adhibuit, vt etiamsi homo periret, tam sedes & successio, quàm fides & doctrina incolumis permaneret. Si ergo sublimitas, splendor, latitudo, successio, consensio & victoria Ecclesiæ Christi à Prophetis & Christo ipso vnicè prædicta est, si hæ sunt præcipuæ dotes Ecclesiæ; si Romana Ecclesia fuit semel eximium quoddam membrum Ecclesię Catholicæ, ipso Apostolo id attestante, si eadem Ecclesia locum tam sublimem semper obtinuit, vt mons ille domus Domini, qui in vertice montium constituitur, fuisse videatur, si tam clara semper & illustris extitit, vt tanquam ciuitas in mõte posita nunquã abscondi potuerit; si latissimè diffudit fidem Christi, & in orbem vniuersum prædicatores Euangelij misit, si perpetuam Põtificum seriem iam inde à Petro edit & exhibet, si omnes omnium ætatum Patres & Pastores cum ea necessariò sibi communicandũ esse persuaserunt, si tyrannidem persecutorum, perfidiam hæreticorum, & malitiam vitæ in ipsis Põtificibus Romanis, ac multò magis in alijs omnibus Catholicis vicit ac superauit: quomodo fieri potest, vt quæ Ecclesia tot præcipuas sponsæ Christi dotes præ alijs omnibus obtinet, eadem interim sit membrum Antichristi, & prima Synagogæ diaboli sedes?

Nulla peccata vicerunt Romanam fidem.

Sex Ecclesiæ dotes in Romanam Ecclesiam mirifice cadunt. Rom. 1.

Addamus iam ad sex istas præclarissimas dotes hanc vnam rationem, quæ certè cũ singulis earum, & præcipuè cum quarta communis est. addamus, inquam, hoc vnum, quòd sublimitas illa, quòd claritas, quòd dilatatio, quòd successio, quòd communio, quodq; inuicta fides Ecclesiæ Romanæ per hos mille quingentos annos ita continenter mansit & perseuerauit, vt vel ob ipsam temporis longitudinem prorsus impossibile sit, hanc Ecclesiam esse membrum Antichristi. Gamaliel enim cùm per exemplum *Theudæ & Iudæ Galilæi*, demõstrasset, eas sectas & factiones quæ humano ingenio fuerant excitatæ, subitò perditas fuisse ac deletas: tunc demum de Christi Euangelio sententiam suã intulit, dicens: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: Si verò ex Deo est, nõ poteritis dissoluere, ne fortè & Deo repugnare videamini.* Cùm igitur certũ sit, consiliũ illud & opus quo Papa velut Christi Vicarius in Ecclesia Dei præfuit (etiam ex Protestantium confessione) per hæc septem aut octo secula; ex nostra verò fide, per hæc quindecim secula non fuisse dissolutum: necesse est, vt statuamus, talem præfecturam nõ nisi à Deo fuisse. Cumq; Antichristi membra inde

7\. Longitudo tẽporis, quo illæ dotes in Ecclesia Romana extiterunt, demonstrat, Papam nõ posse Antichristum, aut Antichristi membrum esse.

Actor. 5.

necessariò sint, vnde ipse Antichristus procedit, certum verò sit Antichristum [illegible] diui operationem Satanæ, Papæ autem primatus, qui tot seculis tanto Ecclesiæ [illegible] approbatus fuit, non possit à Satana, aut ab humano consilio esse relinquitur, vt [illegible] Pontifices non possint membra esse Antichristi.

2. Timoth. 3. Præterea tum Paulus *negauit, eos qui resistunt veritati, amplius profecturos quoniā insipientia eorum manifesta futura esset omnibus hominibus, sicut eorum manifesta est qui restiterunt Moysi:*
2. Petr. 2. tum Petrus ait, *Pseudoprophetarum perditionem non dormitare.* Quid? quod exitus ipse tertium hoc verbum Domini confirmat? Nulla enim vnquàm hæresis vel Simonianorum, vel Nicolaitarum, vel Cherinti, vel Marcionis, vel Manichæorum, vel Donatistarum, vel Arianorū, vel Monothelitarum fuit, quæ vel vno seculo, aut etiam quarta seculi parte, ita floruit ac floruit, vt interim nullo Dei aut ministrorū eius externo & visibili opere, dissolueretur?
Quomodo sit, vt hæreses nō probātur. Nam vel ab Episcopis eius loci in quo hæresis orta est, vel certe ab Episcopo Romano, vel etiam à concilio quopiam Prouinciali, aut Oecumenico, vel à Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, statim publicè confutata est, atq; anathemate percussa. Percurre omnes omnium temporum historias, & hoc ita esse reperies. Imò ipsi Magdeburgenses hoc ita euenisse, per singulas Centurias docent; Ipsi enim eas personas & quidem insignes recensent, qui mox contradixerunt cuicumq; hæreticæ doctrinæ. Verùm iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus & ipsi Pontifices Romani, & Patres tam Græci quàm Latini docuerunt, *præsidere Ecclesiam Romanā potentiorem esse eius principalitatem, esse cathedram Petri, & Ecclesiæ principalem, semper in ea viguisse Apostolicæ cathedræ principatum, caput omnium Ecclesiarum esse, vineæ Domini custodē*, & quæ sunt eius generis: nec tamē eā doctrinā velut hæreticam quisquam hominum olim accusauit, nemo cōtradixit, nemo se opposuit velut murū pro altera parte.
Esa. 62. Non igitur fuit hæc falsa, nedum hæretica doctrina. Deus enim *cōstituit custodes super muros Ierusalem* (id est, Ecclesiæ) *qui tota die & tota nocte in perpetuum non tacent.* Tacuerunt verò antiqui Patres, nec aut Pium, aut Victorem aut Dionysium Romanū, aut Iulium, aut Damasum, aut Innocētium, aut Leonem, aut Gregorium Magnum hæresis alicuius accusarūt, quos tamē omnes apertissimè primatū sibi vindicasse, in libro superiore demōstrauimus. Nō igitur fuit, aut adhuc est hæretica doctrina, vt dicamus, Papā esse primū Pastorē Ecclesiæ, & summū Iudicē omniū Christianorū. Quòd si homines potuissent hunc errorem dissimulare, quod tamen ipsum non euenturū, scriptura prædixit; certè Deus non dissimulasset.
Esaia 62. Ille enim qui sustulit hæreses antiquas, qui Arrianos deleuit, qui Monothelitas extinxit, qui cætera eiusmodi mōstra penitus ex Ecclesiæ finibus exterminauit, nunquā passus esset, hæresim omniū grauissimā (si Protestantes verū dicunt) in medio Ecclesiæ non modò stare, sed etiā sedere & regnare. Nā quòd Antichristus dicitur in templo Dei sessurus; eius persecutionis dies in breuitatē contrahendos fore, Dominus ipse in Euāgelio promisit, *ne alioqui nō*
Matth. 24. 1. Cor. 10. *fieret salua omnis caro.* Apostolus etiā docuit, *Dominum esse fidelē, qui nō patitur quenquā tētari vltra id quod ferre potest.* Si autem hæresis hæc de primatu Pontificis Romani, per quindecim, aut per septem, aut quinq;, aut duo secula sine contradictione authoritatis grauissimæ regnasset: planè fuisset intolerabilis tētatio. Quod enim superat memoriā hominū, quodq; ab omnibus, aut præcipuis quibusq; Ecclesiæ Pastoribus pro vero creditur, & absq; grauioris authoritatis cōtradictione prædicatur; hoc singuli fideles ita sequi, & approbare tenentur, vt si falsum sit, eam planè tentationem rudes & indocti ferre nō possint. Verùm vt nihil tale timeremus, muniuit nos scriptura sacra, quæ dicit, *opus diaboli dissoluendum*, nec alio
Actor. 5. aliquo tempore stare, præterquam quod *à Deo constitutum sit ac stabilitum.* Quamobrem si omnes prærogatiuæ Ecclesiæ Christi non modò iam cōueniunt, sed perpetua omnium seculorum serie semper conuenerunt Ecclesiæ Romanæ; absq; omni controuersia Pontifex Romanus, quocum Ecclesia Romana communicat, membrum aliquod Antichristi esse (quod saltem ad fidem & doctrinam attinet) nullo modo potest.

Romanam Ecclesiam, quæ simul Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ membrum fuit, nec amisisse, nec vnquam mutasse fidem suam, & ideo non esse membrum Antichristi.

CAP. LI.

HOc in loco non ago de Romani Pontificis primatu, sed tantùm de communione, quam fideles omnes inter se, ac propterea etiam cum Romana Ecclesia, si & ea fidelis est, habere debeāt. Satis enim mihi est hoc tempore, si probauero, Sedem Romanam agnosci [illegible] esse saltem vt præcipuum quoddam membrum Ecclesiæ Catholicæ.
Nec Protestantes negare possunt, quin Romana Ecclesia fuerit aliquando veræ Dei Ecclesiæ præcipuum quoddam membrum. Paulus enim *gratias egit Deo per Iesum Christum pro*
Rom. 1. *omnibus Romanis, quia fides illorum annuntiabatur in vniuerso mundo.* Et iterū: *Vestra obedien-*
Rom. 16. *tia in omni loco diuulgata est. Gaudeo igitur in vobis.* Nunc autem nego, Romanos ab [illegible] in hanc vsque, fidem suam aut Ecclesiam mutasse. Nam si eā mutassent, fieri non potuit, quin

ea res

ea ... prodeteretur, qui tunc vixissent quando ea mutatio facta esset. Etenim cum Roma ... omniũ posita fuerit, nec vllus vnquàm tam obscurus Pontifex in ea præ... cuius vita & res gestæ nõ sint memoriæ posterorũ mandatæ: cumque mutatio fidei res omnium maxima sit, maximasque turbas cõcitare soleat, nec vlla sit ætas post Christi ... quæ Scriptoribus Ecclesiasticis non abundauerit; nullus autem omnino ment... aliquam fecerit de mutatione fidei Romanæ: certissimum id argumentum est, fidem Romanam non aliam nunc esse, quàm Apostolorum tempore fuerit. Vtcũque enim certæ ... ceremoniæ in Ecclesia Romana mutari potuerint, quod ipsum scripta Ecclesiastica non tacent, certe fides ipsa eadem omni ætate mansit. Ac Irenæus quidem testatur *Ecclesiam Romanam à duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, conseruasse eam quæ ab Apostolis erat, traditionem.* Tertullianus etiam enumerat Romanam Ecclesiam inter eas quæ sint testes veritatis diuinæ. Cyprianus *principalem Ecclesiam* appellat. Basilius communionem eius adeò non recusat, vt opem ab ea flagitet. Theodosius & Gratianus fide in vrbe Roma à Petro Apostolo vsque ad Pontificem Damasum conseruatam, attestantur. Romanã fidem & communionẽ Hieronymus laudat, Augustinus admiratur, Victor a Catholicis Africæ Episcopis ceterarã docet, Iustinianus Augustus veneratur & cõsulit. Deniq; oẽs Oecumenicæ Synodi, nec solum quatuor illæ primæ, verùm etiã quinta & sexta, cõmunicàrunt cum Romana Ecclesia velut cum ea quæ Catholica fidem illibatam semper obseruasset.

Lib. 3. c. ... Depræscript. hæret. & aduer. Marc. lib. 4. Lib. 1. Ep. 3. Epist. ... Cod. de sum. Trinitate Ad Principiũ virginem. Epist. 161. Li. 1 de persecut. Vand. Ad Ioannẽ Papam, Cod. de summa Trinit.

Iam ventum est ad Gregorij Magni atque ad Agathonis Papæ tempora, de quibus, & ijs quæ postea sequebantur, summa contentio esse solet. Nam nec ipsi ferè Protestantes negãt Romam ad eum vsq; diem rectam fidem tenuisse. Quæro igitur, vtrùm aut sub Gregorio Magno, aut postea fidem Apostolicam Roma deposuerit, nouamq; sibi assumpserit? Sub Gregorio aut nulla Christi Ecclesia fidem professa est in terris, aut ea cum Gregorio Magno communicauit. Quod ipsum Epistolæ eius docent, quæ cùm ad Ecclesias tam Orientales quàm Occidentales, ac ad omnes propè nationes quæ sub cælo erant conscribantur; vnam in omnibus fidem testantur fuisse, præterquàm quòd Episcopi Constantinopolitani arrogantia reprehẽdebatur, qui se œcumenicum & vniuersalem Patriarchã inscribebat. Cum ergo solus ille in hac vna re à B. Gregorio dissenserit; aut Episcopus Constantinopolitanus veram fidem in ea causa tuebatur (quod Protestantes nunquam dicent) aut Gregorius ipse veræ Ecclesiæ membrum fuit. Nam nec vlla Ecclesia potuit vnquàm esse, nec alia tunc fuit, præter illam quacum Gregorius Pontifex Romanus consensit. Si ergo tota Christi Ecclesia cum Gregorio Magno communicauit, eaq; semper sit *columna & firmamentum veritatis, quã qui non audit, tanquã Ethnicus & publicanus nobis esse debeat*: videamus, quæ sit Gregorij doctrina & fides. Ac primum quidẽ ait de sede Romana & sua: *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum caput est.* Et alibi: *Quòd se Byzancenus* (hoc est, Constantinopolitanus Archiepiscopus) *dicit sedi Apostolicæ subijci; si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit.* Præterea testatur, morem Ecclesiæ Romanæ ante sua tempora fuisse, *vt Subdiaconi cum vxoribus non miscerentur, ab antiquis prædecessorum suorũ temporibus pallium accepisse Arelatensem Episcopum: Claues Apostoli Petri super ægros positas multis solere miraculis coruscare:* Imagines sacras, quæ in Ecclesijs erant, frangi non debuisse. Tum autem de miraculo *per signum crucis* facto, & de *aqua benedicta mirabiliter sanitatem homini læso restituente*, mentionem facit. Refert, Sanctos etiam videre (et multò magis regnãtes cũ Deo) corda hominũ videre, illisq; angustiã ... in hoc mundo ... esse ... : In ipsis quoq; patrocinijs Martyrum nõ tantum *per corpora sua, quanta beneficia per reliquias ostendi.* Agapitum antecessorem suũ *Missarum solemnia exorsum, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolasse.* Quo peracto, ab altari exeuntem corpus Dominicum in os muti misisse, atque ita linguã diu mutam ad eloquendũ solutam esse. *Sanctimoniales* nõ *dignatũ esse operari ... Deum per vestem S. Eutichij ante sua tempora ... dum ciues eius tunicam leuare, atq; in conspectu Domini cũ precibus offerre cõsueuerant, cum qua dum per agros pergerent exorantes, repente pluuia tribuebatur. Credendũ esse, quod de quibusdam leuibus culpis est ante iudicium Purgatorius ignis.* Quid multis? Plena sunt opera Gregorij rerũ istiusmodi, quas oẽs cum Protestantes irrideant, non potest quidẽ fieri, vt illorũ Ecclesia cum illa Romana conseruat, quæ sub Gregorio Magno vixit: sed satis est nobis, vt Romana Ecclesia sit cum ipsa consentiens. Perpendant secum paulisper, Gregorium non fuisse vnquam de hæresi aliqua, aut errore in fide vel leuiter suspectum: eundẽ non egisse vitã priuatam, aut cõsuetudinũ Orientalis, ac multò minus Occidentalis Ecclesiæ ignarũ extitisse: eum *pro explendis* ... vt ipse testatur *Ecclesiæ responsis ad Principem Cõstantinopolitanũ transmissus sit*: & nõ modò antiquorum Patrum libros diligenter legerit, verum etiam ipse plurimos Pontifices Romanos cognouerit, cũ ijs vixerit, & nõnullis in publico ministerio inseruierit: fuisse summa humilitate, modestia & charitate præditum, adeò vt ipsius diligentia tum *Gothi in Hispania fierent ex Arriani*

In Registr. 1. Timoth. 3. Matth. 18. Lib. 11 c. 54. Li. ... Ep. 64. Lib. 1. Ep. 42 Lib. 11. Ep. 9. Lib. ... ep. 15. Li. 7 Ep. 109 Lib. 1 Dial. cap. 10. Lib. 2. c. 10. & 15. Ibid. cap. 17. Lib. 1. cap. 3. Dial. l. 3 c. 14 Dialog. li. 4. cap. 39. Dial. l. 3 c. 31 Dial. l. 3. c. 31.

dios, & ad bella doctissimi. Vniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Per sexaginta fortes plurimi illi Patres ac Doctores Ecclesiæ intelliguntur, qui per singulas ætates etiam dormienti, hoc est, pacificè & quietè agenti Ecclesiæ assistunt, nec id tantùm per diē, sed etiā per noctē, idq; ad propellendos *timores nocturnos*, hoc est, superstitiones & occultas hæreses. Nec vnquā imparati sunt hi *fortissimi ex Israël*, sed omnes habent gladios suos in promptu, vt à latronibus & Pseudoprophetis Ecclesiā securā reddāt. Nā (vt etiā sequitur in iisdē Canticis) *Collū sponsæ est sicut turris Dauid, quæ ædificata est cū propugnaculis. Mille* (seu, omnes) *clypei pendēt ex ea, omnis armatura fortiū.* Ex tot propugnaculis & clypeis si nec vnus quidē per tot secula in Ecclesiæ defensionē cōtra ictus hæreticorū arreptus est, ne clypei quidē isti erāt. Atque ita Spiritus sanctus mendacij ab improbis nebulonibus arguitur. Non est enim clypeus, qui corpus nō tegit, ac tuetur aduersus hostes. Sin mille clypei pendebāt ex collo Ecclesiæ, hoc est, si multi viri doctissimi nō obscure latentes sub vestimētis, sed circa ipsum Ecclesiæ *collum* eminentes cernebantur, nunquàm ita potuit somnus cunctis simul Pastoribus obrepere, vt nō aliquis, atque adeò plures vocē Spōsi Christi tum audirent ipsi, tum alijs proponerent. Nam præclarè in hāc sententiā Cyprianus ad Stephanū Pontificem Romanū: *Idcirco enim, frater charissime, copiosum corpus est Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniāt cæteri, & quasi Pastores vtiles & misericordes, oues Dominicas in gregem colligant.* Sed reuertamur ad Prophetas.

Canticor 4.

Lib. 3 Epi. 13

Isaiæ 62. Cùm Dominus apud Isaiā dixisset, *Quale gaudiū est sponsi super sponsam, tale gaudium esse Dei super Ecclesiā suā:* ne dici posset, hoc gaudiū nō fore perpetuū, quia castitas Ecclesiæ esset quandoq; violanda: *Super muros* (inquit) *tuos, Ierusalem, constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuū nō tacebūt.* Potuitne aliquid clarius dici? Custodes Ecclesiæ nō tacebūt aut die aut nocte. Nec tantū aliqua pars noctis erit, in qua nō tacebūt, sed *tota nocte* nō tacebūt, idq; *in perpetuū.* Et quisquā putat, per aliquot secula tacuisse custodes murorum Ecclesiæ? Aut adeò impudens est, vt Deū in faciē mendacij accuset? Aut forte Isaias hoc de Christi Ecclesia nō est locutus? Cui ergo dictum est illud, præterquàm Ecclesiæ Christi: *Vocabitur tibi nomen nouū, quod os Domini nominauit, & eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. Non vocaberis vltrà derelicta, & terra tua nō vocabitur amplius desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.* At nostri Pseudoprophetæ ita vaticinantur de visibili hac & illustri Ecclesia Christi: *Per mille propè annos non fuisti corona gloriæ in manu Domini, nec diadema regni in manu Dei tui: vocaberis magis derelicta, quàm vnquàm Synagoga vocata est.* Nam illa postquā sub Moyse primùm cœpit, nō nisi per annos septuaginta vocabatur derelicta: tu verò per annos ad minimū septingentos vocaberis, hoc est, verè eris derelicta & desolata. Nec nomē tuū erit *voluntas Dei in te*, sed *voluntas Antichristi Romani in te.* Et terra tua non inhabitabitur, nec Domino cōplacuit in te. Nec est quòd hic dicāt, se nō Ecclesiā Christi, sed Romanā accusare erroris. Nō enim cognita fuit alia Catholica Christi Ecclesia in terris, præter illā Romanā: cùm tamē Ecclesia Christi adeò illustris omni ætate esse debuerit, vt, tanquàm *ciuitas supra montem posita, non posset abscondi.* Quod vt iterum ob oculos ipsis ponam, inexcusabilesq; eos in æternum reddam, vide quem in modum concludam. Si quo tempore verè Magnus ille Gregorius libros Dialogorum perscripsit, eosq; doctrina superstitiosa (vt istis necessariò dicendum est) repleuit, aliqua fuit alia Christi Ecclesia in terris, præter illam quæ cum Gregorio Magno communicauit eius Ecclesiæ *fortes, qui lectulum Salomonis ambiebant, quiq; velut clypei erant ad collum Ecclesiæ pendentes, de femore suo eduxissent gladios, ac de turre Dauid clypeos*, vt plebem fidelem aduersus Romanæ sedis primatum ac iurisdictionē in oēs Episcopos, aquæ benedictæ, signi crucis, sacrificij Missæ, Ignis purgatorij, inuocationis Sanctorū, pallij Archiepiscopalis, cælibatus Subdiaconorū in Latina Ecclesia, honoris Reliquiarū, atq; alias eiusmodi falsas superstitiones & erroneas doctrinas, (vt isti dicūt) munirent. Cæterū per totū terrarū orbē nullus opposuit se Gregorij Magni doctrinæ; imò totus orbis Christianus eū summè semper veneratus est & admiratus. Nemo per tot secula vsque ad Lutherū Dialogos illius falsæ doctrinæ accusauit: sed in toto orbe quotquot erant docti & boni, eū laudabāt & prædicabāt, atq; adeò de illius Cōmentarijs in suos libros permulta cōscribebant. Si interrogemus per singula sæcula doctissimos viros & fortissimos propugnatores Ecclesiæ, quid de Gregorio senserint: *Mauritius* primùm Imperator respōdebit, se tanti hominē fecisse, *vt ei adhuc Diacono filiū suū ex sacro lauacro suscipiēdum daret*, atque Episcopatū Romanū, quem Gregorius vehementer fugiebat, inire cogeret. Deinde *Eulogius Patriarcha Alexandrinus diuum Petrum in cathedra Romana vsque ad id tempus per successores suos sedentem in Gregorio agnouit.* Constantinopolitanus quamuis improbè vniuersalem se Patriarcham scriberet, *se tamen Sedi Apostolicæ subiecit.* Anastasius Patriarcha

Ibidem.

Pseudoprophetarum vox.

Matth. 5.

Cantic. 3. & 4

Gregorius Turonensis lib. histor. 10

Greg. lib. 6. epist. 37.

Greg. lib. 7.

triarcha Antiochenus eum appellauit *Os Domini, & Lucernam, quòd loquendo multis cũ prodesse, multisq́; posse lucere perhiberet.* Quin imò ipse *Gregorius* cũ literas comunicatorias simul ad Constantinopolitanũ, Alexandrinũ, Antiochenũ, Hierosolymitanũ Patriarchas scriberet, *Petrum, authore Deo, sanctæ Ecclesiæ principatũ tenuisse asserit, & quia* (inquit) *corde creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Cõcilia suscipere & venerari me fateor. Quintũ quoque Conciliũ pariter veneror.* Vbi & se cũ tota Ecclesia Catholica, quæ ante illum fuit, cõmunicare fatetur, & (quoad fidem) cum omnibus Patriarchis, qui tũc viuerẽt; quanquam à superbo nomine quod Constantinopolitanus Episcopus vsurpabat, vir humillimus & mitissimus abhorreret. Iam verò qui ætatẽ Gregorij Magni per totius Ecclesię decursum secuti sunt, in summo eũ honore semper habuerũt. Epist. 64. Idem. lib. 1. Epist. 25. Idem. 1. lib. 1. Epistola 4. Rom. 10.

Augustinus Anglorũ Apostolus ab eo in Insulam missus, meritò authorem suæ potestatis agnouit & tutatus est. Gregorius Turonensis eiusdem cum eo ætatis hoc ei testimoniũ dicit: *Quia Ecclesia Dei absq́; rectore esse non poterat, Gregoriũ Diaconum plebs omnis elegit. Hic enim de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, in rebus proprijs sex in Sicilia monasteria congregauit, septimũ intra vrbis Romæ muros instituit: quibus tantã delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianũ præbendũ sufficeret, reliqua vendidit cũ omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit: & qui antè serico contextu ac gẽmis micantibus solitus erat per vrbem procedere trabeatus, nũc vili contectus vestitu, ad altaris Dominici ministeriũ consecratur, septimusq́; Leuita ad adiutoriũ Papæ adsciscitur. Tantáque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, Dialecticisq́; ac Rhetoricis ita erat institutus, vt nulli in vrbe ipsa putaretur esse secundus. Hunc apicem attentius fugere tentans, ne quod prius abiecerat, rursum ei in seculo de adepto honore iactantia quædam subreperet: vnde factum est, vt Epistolam ad Imperatorẽ Mauricium dirigeret, cuius filiũ ex lauacro sancto susceperat, coniurans, & multa prece poscens, ne vnquàm consensum præberet populis, vt hũc huius honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus vrbis Romæ germanus eius, anticipauit nuncium, & comprehenso, disruptis epistolis, consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quòd reperisset locum honoris eius, data præceptione, ipsum iussit institui.* Hæc Turonensis. *Isidorus Hispalensis Episcopus* B. Gregoriũ maiorẽ in modum veneratus est, librosq́; eius in Iob summa cum diligentia conquisiuit. Paulus Diaconus Lõgobardus fatetur, se vitam eius conscripsisse. Beda Monachus ex genere Anglorũ Saxonũ, summum honorẽ ei detulit, vniceq́; admiratus est. Accusasse verò eius doctrinam nec Primasius, nec Damascenus, nec Theophylactus, nec Euthymius, nec Haymo, nec Strab⁹, nec aut Græcorum ante schisma, aut Latinorũ ante Lutheranã hæresim, quisquam legitur. Aluredus Anglorũ Rex Dialogos Gregorij ante sexcentos annos in patriũ sermonẽ conuertit. Ergo Ægyptij, Syri, Græci, Galli, Hispani, Longobardi, Angli, deniq; omnes qui vspiam erant Catholici, Pontificẽ Gregoriũ pro longè optimo & doctissimo suæ ætatis viro habuerunt. Ac sanè post Petri Longobardi tempora, tantũ Gregorio delatum esse constat, vt nullus ei sanctorũ Patrum præferatur. Si ergo D. Gregorius tam impia & superstitiosa scripsit, quàm Protestantes ea volunt haberi, nec ei tamen quisquã se opposuit velut murum pro Euangelij veritate, atque vt errores à fidelium plebe arceret: inde efficitur, vt vel verbũ Dei falso promiserit *custodes murorum Ecclesiæ in æternum*, vel saltem ea fuerit veritas Euangelij, quam Gregorius à maioribus acceptam posteris in libris suis testatam reliquit. Quod cùm ita sit, doctrina Romanæ Ecclesiæ, cuius Pontifices per hos mille annos Gregorij fidem & doctrinam retinuerunt, nõ alia nũc est, quã & illius ætate, & ab ipsis Apostolorum temporibus semper fuit. Cùm enim ex tot schismatum & errorum signis nullum omnino in Ecclesiam Romanam cadat, necesse est, illam nunquàm defecisse à Catholica & Apostolica fide, quã ab Apostolis Petro & Paulo primùm didicit. Cùm igitur certissimũ sit, Ecclesiã Romanã illo tempore quo fidem ab Apostolis accepit, & in illorum obediẽtia permansit, Antichristi membrũ nõ fuisse, nec ab illo die in hunc vsq; fidem suã mutauerit; necesse est vt credamus, eandẽ Ecclesiam nec hodie quidem Antichristi membrũ esse. Imò si qua Ecclesia in mundo & Antichristo, & Antichristi mẽbris constanter se opponit, illa est Ecclesia Romana, vt quæ adhæret illius cathedræ cui dictum est à Domino, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Beda in hist. Angl. lib. 1. Gregorius. Turonens. histor. li. 10. Altaris Dominici ministerium. Paulus in vita Mauritij. Beda histor. Anglorum lib. 2. c. 1. Polydorus Anglic. hist. lib. 5. Isaiæ 62.

Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Puritanos, Anabaptistas, & alios eiusmodi Sectarios, Antichristi membra esse, idq́; ex eo primùm apparere, quoniam non mittuntur à Deo, sed in suo ipsorum nomine veniunt.

Cap. LII.

Hactenus Pontificem Romanum neque Antichristum ipsum, neq; Antichristi membrum esse (quod ad fidem attinet) planum feci. Nunc quia *æquum est, vt quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure vtatur:* non molestè ferre debent Protestantes, si

eos viciſſim Antichriſti membra eſſe, patefecero. Ex ea enim re hoc lucri acquirent, vt cùm nouerint, quàm peſſimo in loco res ipſorum ſint, ad ſaniorem mẽtem per Dei gratiam redire queant.

2. Theſſ. 2. Ioan. 5. Ierem. 23. Ioan. 10.

Quemadmodum igitur Antichriſtus ipſe non mittitur a Deo, ſed *ſecundũ Satanæ operationẽ in ſuo nomine venit*: ſic Antichriſti membra non mittũtur à Deo, ſed impellente illos diabolo à ſeipſis veniunt, ſicut ſcriptum eſt, *Non mittebam Prophetas, & ipſi currebant; non loquebar ad eos, & ipſi prophetabant.* Et: *Omnes quotquot venerunt ante me, fures ſunt & latrones.* Quòd autem Proteſtantes & Sectarij omnes à Deo non ſint miſſi, hoc vnum abundè probat, quia nullum afferunt idoneum ſuæ miſſionis teſtimonium, quo fidem Eccleſiæ Dei faciant, ſe diuinitus ad eam eſſe miſſos. Cum enim vnius hominis teſtimonio, quod in alterum dicitur, vllo modo credi lex vetet; ac multò minus ferendũ ſit, vt cuiquam in ſua ipſius cauſa credatur: oportet eum qui à Deo ſe miſſum aſſerit, habere teſtimonium aut plane diuinum, quod ſupra naturam ſit; aut certè humanum, *quod ſtet in ore duorum aut trium teſtium.* Diuinum teſtimonium, aut ſcriptum eſt, aut non ſcriptum: quo vtroq; Chriſtus munitus fuit. Nam de vno dixit: *Scrutamini Scripturas: illæ teſtimonium perhibent de me.* De altero autem: *Opera quæ dedit mihi Pater, vt perficiam ea, ipſa opera, quæ ego facio, teſtimoniũ perhibent de me, quia Pater miſit me, & qui miſit me Pater, ipſe teſtimonium perhibuit de me.*

Deuter. 17. Ioan. 5.

Porrò cùm quodlibet horum inſtrumentorum ſuffeciſſet ad fidem de miſſione Chriſti faciendam; nihilominus ex abundanti aliud etiam teſtimonium ſibi dici voluit. *Ioannes enim venit, vt teſtimonium perhiberet de lumine.* Et Chriſtus ipſe de Ioanne ad Iudæos ait: *Vos miſiſtis ad Ioannem, & teſtimonium perhibuit veritati.* Vbi notandum eſt, Iudæos teneri ex ſua ipſorum confeſſione. Dum enim miſerunt ad Ioannem, cui etiam Scripturæ teſtimonium perhibebant; non poterant eius teſtimonium, quem ipſi iudicem elegerant, recuſare. Hæc autem eſt ſumma rei: Si Chriſtus ipſe non putauit ſatis eſſe, vt diceret, ſe miſſum à Deo Patre, niſi etiam tam per opera mirabilia, quàm per Scripturas, & præterea per *Prophetæ atque adeò plusquàm Prophetæ*, aſſeuerationem, ſe miſſum eſſe à Patre ſuo probaret; quis iam deinceps dubitabit, neminem mortalium pro Apoſtolo, aut Propheta, aut omnino pro Dei nuntio habendum eſſe, qui non poſſit aliquo probato & recepto more fidem facere de ſua miſſione? *Nõ enim ſemetipſum clarificauit Chriſtus, vt Põtifex fieret, ſed qui locutus eſt ad ipſum. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquàm Aaron.* Notum eſt autẽ, quo modo Aaron in conſpectu totius populi à Moyſe in Sacerdotem inunctus eſt.

Ioan. 1. Ioan. 5. Iſaiæ 40. & Malach. 3. Neceſſarium eſſe, vt qui ſe miſſum dicit, id ipſum comprobet. Heb. 5.

Quemadmodum igitur *nemo rectè prædicare poteſt, niſi mittatur*: ſic miſſus eſſe non putabitur, niſi qui miſſionis ſuæ teſtimoniũ afferat. Quo modo autẽ in Eccleſia Chriſti, Prædicatores & Paſtores mitti debeant, Chriſtus exemplo ſuo declarauit, dicens ad Apoſtolos: *Pax vobis: ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixiſſet, inſufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum ſanctum.* Itaque licet Paulus *non ab homine, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum ad apoſtolatum* de cælo *vocatus eſſet*; tamen cum ab Anania *manibus impoſitis baptizatus eſt, tum à Prophetis & Doctoribus Antiochenis per impoſitionem manuum ſegregatus eſt ad opus ad quod Chriſtus vocauit eum.* De hac manuum impoſitione Paulus loquebatur, cũ diceret, *Manus cito nemini impoſueris.* Quid, quòd Apoſtoli ſeriò cõqueſti ſunt, quòd *quidam ex ipſis exeũtes, turbaſſent Eccleſiã verbis, euertẽtes animas fideliũ*, & circũciſionem Chriſtianis præſcribentes, *quibus* (inquiũt) *nõ mandauimus*: hoc eſt, qui à ſeipſis hoc dixerũt, quiq; vel nõ ab Apoſtolis omnino, vel certè nõ ad tale quid prædicandũ ab illis miſſi ſunt. Nã hæc ferè ſunt paria, vel prædicare ſine omni mãdato, vel prædicare aliter quàm is voluerit à quo mandatũ legitimũ acceperis. Ac ſanè tantũ abeſt, ne priuatus quiſquã ſibi honorẽ ſacrũ arroget, vt *Azarias* Sacerdos rectè ad ipſum regẽ (à Deo alioqui conſtitutũ) dixerit: *Non eſt tui officij, Ozia, vt adoleas incenſum Domino; ſed Sacerdotũ, hoc eſt, filiorũ Aarõ, qui cõſecrati ſunt ad huiuſcemodi miniſteriũ.* Porrò nõ tantũ ſacrificij oblatio, verùm etiã prædicatio Euangelij ſacerdotalis officij pars eſt, ac ea ſanè permagna. Vnde & Paulus *gratiã ait ſibi datã eſſe à Deo, vt ſit miniſter Chriſti Ieſu in gentibus ſanctificãs* (ſeu ſacrificans) *Euangelium Dei, vt fiat oblatio gentiũ accepta & ſanctificata in Spiritu ſancto. Per quod* (inquit Origenes) *oſtenditur, ſacrificale opus eſſe annunciare Euangeliũ.* Si ergo rectè dixit Hieronymus, *vt ſciamus traditiones Apoſtolicas ſumptas de veteri Teſtamento, quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi in Eccleſia vindicent*: profectò vt in veteri Teſtamento non niſi *Aaron & filij eius conſtituebantur ſuper cultũ ſacerdotij; ſi quis autem externus ad miniſtrandum acceſſiſſet, mori debebat*: ſic etiam in nouo Teſtamento, ſi quis vllam partem ſacerdotalis muneris aut in miniſtrando publicè Sacramenta, aut in prædicando Euangeliũ ſibi arroget, qui neq; Epiſcopus, neque Presbyter, neq; Diaconus legitimè creatus ſit; is in æternæ mortis certiſſimum periculum ſeſe inijcit.

Rom. 10. Ioan. 20. Act. 9. & 13. 1. Timoth. 5. Actor. 15. 2. Paral. 26. Leo in Ep. 81. ad Max. Antiochen. Rom. 15. Li. 10. in 15. ad Rom. Ieρουργοῦντα, Tom. 3. ad Euagrium. Num. 3.

Iam verò quemadmodum olim non alij ſacerdotes legitimè creati putabãtur, quàm qui ex tribu Leui & familia Aaronis per generis propagationem deſcendentes, à templi miniſterio

nisterio nunquàm postea per schisma defecissent: sic in hoc tempore non alij debent putari ad prædicandū cū authoritate Euangeliū legitimè assumi, præterquàm si ab Apostolis & eorū successoribus in vnitate Ecclesiæ Catholicæ perseuerātibus ad cum honoris gradū *per impositionē manuū* Episcopi alicuius ordinentur, atq; in eiusdem Ecclesiæ pace ac vnitate in æternū perseuerent. Hoc enim est quod ait Tertullianus, *Romanā Ecclesiā edere*, id est, per publica instrumenta demōstrare, *Clementē à Petro ordinatū*. Quodq; Cyprianus ait, *Dominū, cum Episcopi honorem & Ecclesiæ rationem disponeret, dixisse Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eā, & tibi dabo claues Regni cælorū, & quæ ligaueris super terrā, erunt ligata & in cælis, & quæcunq; solueris super terrā, erunt soluta & in cælis. Inde per temporū & successionū vices Episcoporū ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdē Præpositos gubernetur.* Itemq; alibi sic scribit: *Christus dicit ad Apostolos, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedūt: Qui audit vos, me audit, & qui me audit, audit eum qui me misit.* Et contrà de hæreticis ait: *Hinc sunt, qui se vltrò apud temerarios conuenas sine diuina dispensatione præficiunt, qui se Præpositos sine vlla ordinationis lege constituūt, qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, quos designat in Psalmis Spiritus sanctus, sedentes in pestilentiæ cathedra, pestes & lues fidei.* Denique Hieronymus scribit: *Paulatim vero tempore procedente, alij ab ijs quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli, sicut ille ad Philippenses sermo declarat, dicens: necessariū autē existimaui, Epaphroditū fratrē, cooperatorē & commilitonē meum, vestrum autē Apostolum & ministrū necessitatis meæ mittere ad vos.* Ordinationē istam & legitimā missionem in Luthero atque in omnibus Sectarijs desideramus. Vos enim (Protestantes) potestatē prædicandi Euangeliū à quo tandē accepistis? Vtrū à Spiritu sancto, sicut olim Ioannes Baptista? Verùm præterquàm quòd, quis Prophetarum de vobis prædixerit (quod tamen Ioannes fecit) proferre non potestis: etiam post Christi apparitionē & consummatā operationem in carne, frustra spiritū Dei per aliam rationē vindicatis, quàm per intermediam Christi carnem, hoc est, per visibiles quosdam modos ordinationum, quales decuit à filio hominis hominibus tradi, Ecclesiasticis Sacramentis ad hoc ipsum diuinitus constitutis. Deinde si à Dei Spiritu aut Lutherus aut Caluinus missus est, oportuit illam missionem, si non per propheticam prædictionem, at certe per miraculū aliquod visibile confirmatā esse, quemadmodum Moyses legationem suam ad filios Israël per multa miracula facilè probauit. At nihil tale in Luthero aut Caluino vidimus.

De præscrip. hæretic. *Lib. 1. ep. 6. Matth. 16.* *Lib. 4. Ep. 9.* *De vnitate Ecclesiæ.* *In cap. 1. ad Galat. Philip. 2.* *Ioan. 1.* *Exod. 4.*

Præterea qui mittuntur extra ordinē à Deo, nō possunt in doctrina sua errare vnquā aut labi. Lutherus verò tam turpiter & fædè se etiā post publicationē nouæ suæ fidei lapsum fatetur, vt sæpe optarit, nihil tale à se scriptū esse, atq; idipsum seriò reuocarit. *Dabis* (inquit) *hunc errorem, vel (vt ipsi calumniantur) antilogiam, tempori & imperitiæ meæ. Solus primò erā, & certè ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus. Casu enim, non volūtate nec studio in has turbas incidi, Deum ipsum testor.* Hæc ipse Lutherus. Postremò si Christū solū excipimus (quem omnis Lex & Prophetæ venturū & prædicabāt & expectabant, quiq; aduētum suū per miraculorum operationem testatus est) nunquàm ab orbe condito Deus misit aliquem aliū, qui populum abduceret à solitis & consuetis ritibus, quos ab ordinatijs Pastoribus didicisset. Nec vnquàm Deus per Prophetā aliquem auocauit populum suum à *Sacerdotibus Leuiticæ tribus*, & à templo quod erat in Ierusalē. Et meritò. Ipse enim eos constituerat Pastores gregis sui, populumq; eos audire, & illis obedire iussetat. Lutherus autē ita missus est, si tamen (quòd probari nunquam potest) omnino est missus, vt abduceret nōs ab omniū Apostolorū cathedris, ab omnibus Episcopis & Pastoribus qui erant in vniuerso mundo, ab omnibus Concilijs, ab vniuersali omnium fideliū consensu & consuetudine: vt necesse sit, aut nullum fuisse in mundo Christianum Pastorē ante Lutheri aduentum, aut quemadmodū olim Synagogam ad Christum, ita omnes Christianos ad Lutherū conuerti debere, nouāq; ab ipso fidē & religionē suscipere. Hæc si cū Scripturis rectè nō cohærent, si neq; Propheta de Lutheri aduentu prædixit, neq; ipse miracula edidit, neq; ab Apostolorū successoribus ritè atq; ordine missus est, neq; in doctrina sua sibi cōstitit, neq; Christianā religionē mutare potuit: profectò non à Deo Lutherus est missus, sed à seipso venit. Nam quòd à magistratu, aut saltē à plebe potestatē prædicādi se dicit accepisse, id fieri nullo modo poterat. Debuit enim authoritate præditus esse Lutherus, quando primùm cœpit prædicare. Illo autē die neque magistratus, neq; plebs fidē verā profitebatur, si tamen illa fides vera fuit quā Lutherus postea promulgauit. Plebs enim & magistratus, qui fidē alienā à veritate profitetur, aliū ad prædicandū mittere nō potest. At Lutherus omniū primus & magistratū & plebem ad eam fidem conuertit quā nunc Lutherani verā esse affirmant. Ab illis igitur, quos ad nouum Dei cultum conuertit, authoritatem ita prædicandi accipere non potuit, quia nec ipsi eā fidē habebant, nec alium ad fidem non suam prædicandum mittere

Vide Præf. Lutheri in Tom. 1. *Luce 24. Ioan. 1. & 10* *Deuter. 17.*

poterant, etiamsi Deus illis potestatem mittendi prædicatores dedisset. Nunc verò non est Magistratus officium, ac neq; plebis cuiusquam, vt *mittat operarios in messem Domini*, sed filiorum Aaron, hoc est, eorum qui ab Apostolis eam authoritatem acceperunt. Cùm enim Deus Christum, Christus Apostolos, illi Episcopos & Presbyteros ad hoc opus destinarint; nec omnino sit ouium ipsarum, quæ alieno gubernaculo indigent, sibi pastorem cooptare, sed Domini potius, ad oues suas idoneum pastorem mittere: frustrà vel Magistratui, quem Dominus ipse ouium non ad hoc misit, vel plebi, quæ vnà cum Magistratu, ouium potius, quàm pastorum loco haberi debet, hanc ordinationem vestram arrogaris. Nihil ergo aliud superest, nisi vt Sectarij omnes à seipsis veniant, & ideo Antichristi membra sint; cum interim pontifex Romanus more maiorum electus & consecratus, in cathedra Petri secundùm ordinationem legitimam sedeat, *vocatus à Deo tanquam Aaron.*

Protestantes Antichristi membra esse, eo quòd cùm ex Ecclesia Romana exiuissent, ad nullam tamen antiquiorem Ecclesiam in terris agentem se contulerint, sed nouam Synagogam erexerint.

CAP. LIII.

1. Ioan. 2. Homil. de Pastorib. IOannes Apostolus Antichristos multos, hoc est, magni illius & nouissimi Antichristi mẽbra depingens, *Exierũt* (inquit) *ex nobis*. Vnde Augustinus *exire* ait *hæreticorũ esse*. Verùm quia Protestantes dicent, se, quando ex Ecclesia Romana exiuerunt, non ex vera Ecclesia, sed ex Antichristi synagoga exiuisse, quanquã perspicuè iam ostenderim, Romanam Ecclesiam secundùm Scripturas sanctas verissimam Dei Ecclesiam esse, & ideo qui ex illa exiuerunt, heretici habendi sint: tamen vt non cogar amplius quod actum est agere, non tã hoc tempore quærã, vnde Protestãtes exierint, quàm quò se cõtulerint. Nã & Antichristus non modò veterẽ Ecclesiam contemnet, verum etiã nouam eriget. Lutherus autem (qui dux hæreticorum nostri temporis fuit) etiamsi Romanam Ecclesiam non approbasset; tamen cùm nec ipsi extra omnem Ecclesiam degere, nec nouam condere liceret: prius debuit veriorem aliam Christi Ecclesiam in terris alicubi degentem vidisse, quàm ex Romana Ecclesia exiret. Tutius enim erat, in Romana manere, quæ aliqua saltem Ecclesia est, quàm aut in nulla omnino Ecclesia esse, aut nouam erigere. Nam & diuus Augustinus cùm à Manichæis fuisset seductus, non prius ex illorum societate exiuit, quàm veriorem Christi Ecclesiam alibi degentem conspexisset. Videns enim Syricium Papam deducere originem suam ab ipso Principe Apostolorum diuo Petro; videns prætereà diuum Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & cæteros innumerabiles Ecclesiæ Catholicæ Pastores & Sacerdotes, vnà cum Syricio communicare, (cùm interim Manichæi & nuper orti, & non tam latè diffusi essent) meritò societatem Manichæorum deserendam sibi statuit, vt Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ adhæreret. Cæterùm Lutherus cùm eandem Romanam Ecclesiam, quacum cæteri per Occidentem Episcopi communicabant, deseruisset; ad quos tandem Episcopos & Sacerdotes, qui multas gentes in Christi nomine docerent, & baptizarent, se recepit? Etenim Christus promisit, se *omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis futurum, qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Ad quos igitur eiusmodi Pastores & Doctores extra Ecclesiam Romanam officio suo fungentes, iuit Lutherus? Oportuit quidem in multis gentibus post tantam Ecclesiæ propagationem istos Pastores & Episcopos non paucos fuisse. At ego nec vnum quidem noui, quem tanquam *pro Christo legatione fungentem Lutherus adiuerit, ac illius societati sese adiunxerit.*

Matth. 28.

Augustinus cùm discessisset à Manichæis, ad Ambrosium se contulit, à quo baptismi sacramentum accepit. Lutherus à Catholicæ & Romanæ Ecclesię Presbytero Islebij in Saxonia baptizatus, non quidem Baptismi causa debuit ad aliquem Ecclesiæ Pastorem se aggregare; debuit tamen vel visibili quopiam signo, vel saltem verbo testatum facere, quod ab Ecclesia Romana exiens, in hanc alteram Ecclesiam sese aggregaret. Sed cur dico alterã, quæ nulla omnino fuit? Erant tunc in orbe terrarum nonnulli Græcorum, erãt & Æthiopum Episcopi, erant etiam Hussitæ, quanquàm sine Episcopo. Verùm Lutherus cum Græcis neque ratum habuit sacrificium pro defunctis, neque processionem Spiritus sancti à Filio reprobauit. Cum Æthiopibus non recepit circumcisionem: cum Hussitis neque monarchiam Papę admisit, neque magistratum quemlibet, ob quoduis mortale peccatũ, officio excidisse dicebat, neque Eucharistiam honoris causa per plateas circumferri posse cõcessit. Imò ipse Lutherus de seipso scribit: *Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant: Non enim mecum ille sentit: Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit monarchia Papæ: hoc tantùm agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ.* Hæc Lutherus, vt videre licet tum alibi, tum apud Roffensem.

Lutheri verba de Hus. Articul. 30.

Quod autem de Gręcorum, Æthiopum & Hussitarum Ecclesijs dixi, hoc de omnibus

nibus alijs quæ in mundo fuerunt, intelligi volo, quarum nulli Lutherus tanquàm veræ Christi Ecclesiæ se adiunxit; verùm neophytus cùm esset, prorsus nouam Ecclesiam instar Antichristi procreauit. Cogitans enim apud se, quid verbo Dei consentaneum videretur, non dubitauit, spreta qualibet alia Ecclesia, quæ in terris ageret, secundùm ideam in sua mente conceptam & formatam, discipulos colligere, & illis tum verbo tū exemplo præire, in Ecclesia noua erigenda. Hoc autem est ipsissimum Antichristi mysterium & figura. Porrò quicunque Lutheri defectionem secuti ad eum confugerunt, participes eiusdē defectionis facti, cœperunt eo ipso membra esse Antichristi. Ibi erat ab initio Zuinglius, ibi Bernardus Rotman, & Carolstadius, ibi deniq; heretici & Antichristi multi.

Protestantes Antichristi membra esse, quia Christum in deserto & in penetralibus per aliquot secula quærendum fuisse docuerunt.

CAP. LIIII.

SI *dixerint vobis* (inquit Christus) *Pseudochristi & Pseudoprophetæ: Ecce* (Christus) *in deserto est, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere.* Pseudoprophetarum igitur est, docere Christum, post Euangelij sui promulgationem, *in deserto*, aut *in penetralibus* latitare. Verùm quid aliud docent Lutherani & Caluinistæ omnes, qui Ecclesiam Christi *in deserto & in penetralibus*, per tot generationes latitasse affirmant? Est enim Christus in Ecclesia sua quærendus & expectandus, *in qua regnat in æternum*. Si ergo in deserto, in penetralibus aut in latebris quibusdam agit Christi Ecclesia, ibidem agit etiam Christus. Protestantes verò passim docent, Ecclesiam Christi *ad desertum & ad penetralia* redactam fuisse: adeò vt Lutherus negauerit, vel *vnum Episcopum sub Papæ regno* (quod ipse fatetur seculis ad minimum quinq; durasse) *suo officio functum, aut vnum Concilium extitisse, in quo de rebus pietatis tractatum sit. Verùm sub ijs* (inquit) *Deus seruauit suam Ecclesiam, sed vt non diceretur Ecclesia.* Ecclesiam sub Episcopis & Concilijs impijs ita seruari, *vt non diceretur Ecclesia*, nihil est aliud, quàm *in deserto & penetralibus* tot seculis latitasse Ecclesiam; quæ tamen à Christo vocatur *Ciuitas supra montem posita, quæ non potest abscondi.* Præterea Isaias prædixit, Ecclesiam Christi semper dicendam esse illius Ecclesiam. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Non vocaberis vltrà Derelicta, sed vocaberis Voluntas mea in ea.* Christus verò hanc prophetiam in Euangelio adimplens, dixit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecclesia igitur Christi*, supra Petrum ædificata, est *nomen nouum, quod os Domini nominauit*: quæ Christi Ecclesia *non vocabitur vltrà Derelicta, nec præualebunt aduersus eam portæ inferi.* Quod idē Hieronymus in cap. 62. Isaiæ scripsit: *Nequaquàm vocabitur Hierusalem & Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus*, & quæ sequuntur. Non ergo alia vocabitur Ecclesia Christi, & alia erit; sed quæcunque erit Christi Ecclesia, etiam sic vocabitur.

Christus post promulgationem Euangelij sui nō est in deserto aut penetralibus.

Lucæ 5.

Tom. 2. De seruo arbitr.

Lutherus negat, Ecclesiā Christi dictā esse Christi Ecclesiam.

Isaiæ 62.

Matth. 16.

Ac dignum sanè omni animaduersione est, Christum eo primùm tempore nomen illud *Ecclesiæ* populo suo imposuisse, quo eiusdem Ecclesię primū sub se Pastorem designauit, tanquàm si dixisset: *Portæ inferi non præualebunt aduersus meam Ecclesiam, quæ supra Petrum ædificabitur.* Ita, vt vbi hæc duo concurrunt, *Petrus & Ecclesia Christi*; certissimò credamus, *illam Ecclesiam quæ supra Petrum, aut Petri successorem ædificabitur, vinci non posse ab ipsis inferorum portis.* Verùm de his alibi actum est: nunc id solùm vrgemus, quòd Lutherus Ecclesiam veram voluerit multis etiam seculis *in deserto & penetralibus* egisse. Idē quoque asserit Beza in Confessione sua cap. 5. §. 9. his verbis: *Accidit plerumque, vt Deus lucis suæ radios quadamtenus occultet, adeò vt nonnunquàm Ecclesia funditùs perijsse videatur.* Et postea dicit: *Fidelium gregem vnt penè Deo interdum esse cognitum.* An hoc non est, Christum ad desertum & penetralia redigere? *Deus* (inquit Augustinus in Psalm. 18.) *in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non quæ lateat, non velut operta, ne fortè fiat sicut operta super greges hæreticorum. In Sole posuit tabernaculum suum: quid tu hæretice fugis in tenebras? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? Ipse sponsus posuit in Sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculū suū, hoc est, sanctam Ecclesiam suam.*

Beza dicit, Ecclesiā videri nonnunquam funditus perijsse.

At Apologia Ecclesiæ Anglicanæ dicit, *in medijs illis tenebris exoriri primùm cœpisse & lucere radiū aliquē ignotæ tum & inauditæ veritatis, cùm Martinus Lutherus, & Huldericus Zuinglius præstantissimi viri, & ad illustrandum orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Euangeliū.* Quis non exhorrescat, cùm audit *medias tenebras*, & *ignotam tum inauditámque veritatem*? O desertum hæreticum! ô penetralia Lutherana & Zuingliana! Veritas Christi non potuit esse ignota illis temporibus & inaudita, nisi præualuissent contra Ecclesiam eius inferorum portæ. Nam ille promisit, se *affuturum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*, non cum ijs qui sub modio absconderentur, & prædicarent in deserto & in penetralibus, sed cum ijs *qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Erat Baptismus in Ecclesia Romana,

Veritas dicitur inaudita fuisse ante Lutheri ortum.

Romana, erat doctrina Euangelij in multis ſimul gentibus ante Lutheri aut Zuinglij exortum: erat igitur Chriſtus cũ ijs qui docebant & baptizabant multas gentes, perſeuerantes in communione ſedis Petri, aduerſus quam non præualebunt inferorum portæ. Non erat autem Eccleſia illa in orbe terrarum, quæ nunc dicitur Lutherana & Zuingliana, nec ſic olim dicebatur; nec baptizabat & docebat multas gentes; ſed aut nulla fuit, aut *in deserto & penetralibus* egit. Erat igitur Trophonij ſpecus, aut Antichriſti antrum, & nõ lucerna illa
Matth. 5. quam Chriſtus in candelabro poſuit, vt luceret omnibus qui in domo ſunt.

Proteſtantes membra eſſe Antichriſti, propterea quod Lutheranorum, Zuinglianorum ſeu Caluiniſtarum nomen ab authoris priuato dogmate impoſitum habent, quod illos accuſat, & ab Eccleſia Chriſti diuiſos eſſe teſtatur.

CAP. LV.

Apocal. 13. CHaracter, quem Antichriſtus faciet ſectatores ſuos in fronte & in manu habere, non male intelligitur nomẽ aliquod eſſe ab Antichriſto ipſo aut aſſumptũ, aut impoſitũ, quo dũ diſcipuli eius appellantur, ſe declarabunt doctrinæ ipſius aſſentire, à Chriſti autẽ Euãgelio diuiſos eſſe. Quod præuidens Apoſtolus Paulus, nullo modo paſſus eſt, Chriſtianos ne in Apoſtoli quidem alicuius, nedũ in alterius cuiuſpiam proprio nomine gloriari.
1. Cor. 3. Cum enim ex Corinthijs alius diceret, *Ego ſum Pauli*: alius autẽ, *Ego ſum Apollo*; *Quid* (inquit Apoſtolus) *eſt Apollo? quid verò Paulus? Miniſtri eius cui credidiſtis*. Et iterum:
Galat. 6. *Volunt vos circuncidi, vt in carne veſtra glorientur*, hoc eſt, vt dicantur hunc & illũ circuncidiſſe, vel-
Iacobi 3. ut ex ea re plures diſcipulos acquirerent, & *plures ipſi fiant magiſtri*: quod ipſum D. Iaco-
Act. 20. bus vetat. Denique Paulus ad Epheſiorũ presbyteros ait: *Scio, quoniã intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipſis exurgent viri loquentes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe.* Quis autem veriùs abducit diſcipulos poſt ſe, quàm qui homines tam ſui ſtudioſos inuenit, vt in illius verba iurare non dubitent, ſeq; ab illo cogno-
In Tryphone minati non recuſent? *Sunt* (inquit Iuſtinus Martyr,) *& fuerunt multi, qui docent dicere & facere impias res & contumelioſas in Deum: cùm tamen in nomine Ieſu veniant. Et ſunt inter nos diſtincti cognominibus, denominati à quibuſdam viris, vt quiſque fuit author alicuius nouæ doctri-*
Noua doctrina. *na & ſententiæ.* Et pòſt: *Ex ijs alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Baſilidiani, alij Saturniani, alij alio vocabulo quiſque à primo inuentore ſui dogmatis.* Itemque Irenæus: *Habent* (in-
Lib. 1 c. 20. quit) *& vocabula à principe impijſſimæ ſententiæ Simone dicti Simoniani, à quibus falſi nominis ſcientia accepit initia, ſicut ex ipſis aſſertionibus eorum adeſt diſcere.*

Animaduerte, ſtudioſe lector, tunc demum ſectam eſſe atque hæreſim, cùm fideles præter commune Chriſtianorum nomen, aliud priuatum capiunt, & id non ex certa inſtitutione morum & vitæ (vt fit in Auguſtinianis & Benedictinis) verùm ex affectu nouæ doctrinæ, quam certus quiſpiam homo iam primùm inuenit & promulgauit. Ex eoque Proteſtantes nihil dubitauerim hæreticos affirmare: quòd vt olim ab Arrio Arrianis, ſic hodie illis à Luthero nomen imponitur, vt dicantur & verè ſint *Lutherani*. Idq; nõ quia modũ quendã arctioris vitæ ab illo præſcriptũ ſectentur, ſed quia nouã eius doctrinam orbi Chriſtiano prius incognitam pro vera & Euangelica venditant. Vnde quod olim Lactantius de
De vera ſapientia lib. 4 cap. 30. alijs hæreticis retulit: *Cùm Marcionitæ aut Arriani nominantur, Chriſtiani eſſe deſierunt*: id in Proteſtantes perbellè cadit; vt cùm Lutherani aut Caluiniſtæ nominentur, Chriſtiani eſſe deſinant. Sanè Chryſoſtomus cùm ad Scripturarum lectionem ſuos inuitaret, hi autẽ obijcerent, aliter eas ab alijs enarrari: ſanctus ille vir daturus regulam, qua certò dignoſceremus
In Act. Apo. Homil. 33. falſos interpretes & doctores à veris: *Vt* (inquit) *manifeſtius dicam, illi* (hoc eſt, hæretici) *habent quoſdam, à quibus appellantur. Prout enim hæreſiarchæ nomen, ita & ſecta vocatur.* Et pòſt de Catholicis ita ſubijcit: *Nunquid ſcindimur ab Eccleſia? Nũquid hæreſiarchas habemus? Num ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis dux quidam, ſicut illi Marcion, & illi Manichæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreſeos dux?*

De Papiſtarũ nomine. Ac ne quis opponeret nobis, Papiſtarum nomen à Proteſtantibus nuper confictum, (cùm tamẽ noſtra fides, ac Papæ authoritas vel ex ipſorũ confeſſione multis etiam ſeculis
Non eſt turpe nominari ab ijs qui gubernant Eccleſiam. eodẽ nomine antiquior ſit:) audiat porrò, quid Chryſoſtomus ibidem adijciat: *Quod ſi & nos agnominationem cuiuſdam ſortimur, ſed non vt ab hæreſiũ principibus, ſed vt ab ijs qui præſunt nobis & gubernant Eccleſiam.* Ecce Papiſtarum nomẽ antequàm adhuc impoſitũ eſſet, excuſatur, vtpote quod ab officio eorum qui gubernant Eccleſiã, & nõ à perſona quapiam infami tractum eſt. Officium verò Papæ cùm diuinitùs conſtitutum ſit, nulla nos infamia ex ea re afficimur. Addit verò Chryſoſtomus: *Non habemus doctores ſuper terram: abſit. vnũ habemus in cælis. Et illi* (inquit) hoc eſt, hæretici, *eadem prætexunt*: videlicet ſe non habere doctorem ſuper terram. Sed reſpondet doctiſſimus vir: *Aſſiſtit nomen accuſans illos.* Auditisne, ô Proteſtantes, accuſari vos perpetuò ab ipſo nomine Lutheranorum, atque inde probari, doctorem veſtrum ſuper terram, ac non in cælis eſſe? Nolo ad ſingula do-

[illegible] tandem [illegible] illo loco tractata [illegible]. Id [illegible] rogo, vtrū vobis [illegible]betur Lutheri dogma, nec [illegible] probatur; cur estis diuisi vnà [illegible] illo ab Ecclesia Romana? Sed [illegible] vobis [illegible], [illegible] doctorem super [illegible] de [illegible] est Lutherus nec de [illegible] Patris [illegible], vt Christus; nec ordinarie ad prædicandum missus est, vt Apostoli & eorū successores [illegible] debiti [illegible] Lutherum [illegible] data sua de cœlis. Sic [illegible] gloriosè [illegible], coram Henrico Angliæ nostræ Regem [illegible]. At hoc si vere [illegible] esset, nunquam ab illo [illegible] nominationem accepissetis. Illa enim cælestis doctrina iam olim mundo per Christum & Apostolos eius tradita fuit, nihil vt opus esset nouo [illegible] doctore, qui veterem Ecclesiæ [illegible] antiquaret, ac nouam introduceret. *Si vbi audieris [illegible] cos qui dicuntur Christiani, non à Domino Iesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, [illegible] Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campenses; scito, non Ecclesiam Christi esse, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso, quod postea instituti sunt, eos se esse indicant quos futuros Apostolus prænunciauit. Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & Diabolus de Scripturis aliqua locutus sit, & Scripturæ non in legendo consistant, sed in intelligendo.* Nec ab hoc tanto clarissimorum Patrum consensu abesse poterit Augustini suffragium. *Quod* inquit *quærentibus [illegible], [illegible] Catholica Ecclesia, cui hæretici alia diuersa nomina imponunt, cum ipsi singuli propriis vocabulis, quæ [illegible] non audeant, appellentur.* Cum igitur Protestantes non tantum a Domino Iesu Christo, sed a Luthero, aut Zuinglio, aut Caluino variis nominibus secundum [illegible] authore priuatum dogma, nuncupentur; cumque hæc Lutheranorum & Zuinglianorum priuata vocabula non tam ex libidine aduersariorum quam ex rei necessitate imponantur, vt doctrinæ [illegible] suorum de [illegible], [illegible] Protestātes seipsos [illegible] appellent: non est dubium, quin sub his Sectarum nominibus character quidam & sigillum Antichristi contineatur, quod prodat illos Antichristi membra esse. Aduersus Luciferianos, prope finē. De vtilitate credendi, ad Honoratum, cap. [illegible]

Protestantes Antichristi membra esse, quia spirituale Regnum Christi, quod est Ecclesia, regno temporali subyciendum esse affirmant.

Cap. LVI.

CVM Antichristus *de terra*, imò & *de abysso ascendat*; nihil miror, si terrena spiritualibus anteponit: quem illi proculdubio imitantur, qui ex duplice potestate, quam Deus hominibus contulit, [illegible] vna spiritualis est, quam administrant Episcopi & Presbyteri; altera secularis, quam Reges & Imperatores exercent; secularem spirituali docent præferendam. Quid enim aliud Lutherani & Caluinistæ docent, quando & Brentius in suis Prolegomenis aduersus Petrum a Soto & Monhemius in Dialogo de fide & apologia Ecclesiæ Anglicanæ affirmant, Reges, Imperatores, ac Magistratum ciuilem tum debere negligentiam Episcoporum & Sacerdotum in Ecclesia expurganda supplere, [illegible] Episcopalibus concilijs præesse, & Episcopos quid agendum [illegible], tum Episcopos ipsos [illegible] sententia pro hæreticis condemnare, eosq; de illo gradu Ecclesiæ deijciendos esse censere. An hoc non est, spiritualem potestatem seculari & Ecclesiam Christi, quæ regnum cælorum ac spirituale est, regno tēporali subijcere. Nam quod Reges & Principes Christianos volunt etiam spirituali quadam potestate præditos esse; habent quidem [illegible] fidei & regenerationis suæ hanc [illegible] potestatem, vt filij Dei nominentur & sint, [illegible] non habent ministerium pascendi oues, ac multò minus pascendi & regendi Episcopos qui sunt Pastores ouium Christi. Imò ob hoc ipsum quod Christiani sunt, Episcoporum potestati & clauibus regni cœlorum subiecti sunt; tantum abest, vt ipsi [illegible] Episcoporum iudicijs præesse, ipsosque Episcopos abdicare magistratu possint. Vnde Athanasius *Quis* inquit *videns Constantium* Imperatorem *in decernendo principem se facere episcoporum, & præsidere iudicijs Ecclesiasticis, non merito dicat, illum eam ipsam abominationem desolationis esse, quæ a Daniele prædicta est? Nam cum circumamictus sit Christianismo, & in loca sancta veniens, & inibi consistens deuastat Ecclesias, abrogans Canones [illegible] sua obtineant: quis vnquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & nō potius persecutionem esse, [illegible] persecutionem qualis nec antea fuerit, & qualem forte nemo vnquam [illegible], nisi filius iniquitatis?* Quid vero dixisset, aut quid potius non dixisset Athanasius, si [illegible] non solum *Angliæ Regem*, sed & *Reginam* [illegible] *Reginam*, hoc est, feminam, vidisset *summum [illegible] Anglicanæ caput [illegible], etiam [illegible] spiritualibus, immediate sub Christo & dici, [illegible] prædicari, [illegible] subditos Anglicanos sub pœna capitis & fortunarum omnium iuratos [illegible]* Mediolanensis Ambrosius, *qualis ille Episcopus, qui [illegible] sacerdotalē [illegible].* Tales autem sunt Lutherani & Caluinistici Superintendentes. Sunt igitur Antichristi membra, & ea quidem præcipua. Apocal. 13. Lutherani & Caluinistæ secularē potestatē spirituali præferunt. Epist. ad solitar. [illegible] Abominatio desolationis. [illegible] Epist. [illegible]

Protestantes

præſidendi ſpatium non tenuit? An hoc ſilent Chronica Euſebij? An Socrates, So[illegible], Theodoretus, Euagrius, Nicephorus, Photius, Zonatas, Cedrenus hoc ipſum ignoraue[illegible] Aut alia vlla Eccleſia in orbe terrarum fuit, cuius origines, progreſſiones, facta, dicta, conſilia tam exactè deſcripſerunt? Imò nunquid ea quæ pertinebant ad Eccleſiam Romanam, omnibus etiam Orientalium rebus geſtis antepoſita non ſunt? Vtrum Euſebius de ſucceſſione Eccleſiarum ex propoſito agens, ante omnia non perſequitur Eccleſiæ Romanæ acta & ſucceſſionem? Nam illud certè minus mirum eſt, ſi Hieronymus, Proſper, Gregorius Turonenſis, Paulus Diaconus, Beda, Ado, Regino, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgenſis, Abbas Vrſpergenſis, Sigebertus, Gotfridus Viterbienſis, Platina, Trithemius res Pontificum Romanorum & primo in loco proponunt, & accuratiſſimè perſpectas habuerunt. Quid quòd ne Proteſtantes quidem in ſuis Annalibus & Chronologijs, Pontificum Romanorum aut vitam, aut decreta prætermittunt? cuiuſmodi ſunt Lutherus, Functius, Pantaleon, Carion, & alij eiuſdem farinæ homines: nihil vt certius eſſe poſſit, quam nullam in mundo Eccleſiam in ſplendoris & claritatis magnitudine cum Romana cōparari poſſe. Neq; mirum. Ad hoc enim Deus monarchiam potentiſſimam in vrbe Roma crexerat, vt per eam rem ſolum illuſtrius & glorioſius præpararet, vnde Ieſu Chriſti Euangelium maiore cum authoritate in orbem vniuerſum propagaretur. Quod ipſum D. Eucherius in epiſtola ad Valerianum multo latius exponit.

3. Propagatio & latitudo Eccleſiæ. Poſtulat iam ordo, vt de propagatione etiam & latitudine Eccleſiæ nonnihil ex ſacris literis decerpamus. Deus quidem dixerat Abrahæ: *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* (Gen. 22. Gal. 3.) Semen verò Abrahæ Chriſtus eſt. Benedicuntur autem omnes gentes in Chriſto, dum credentes in eum, fiunt membra eius. Eòdem pertinet quod in perſona Dei Patris ad Chriſtum dicitur: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & poſſeßionem tuam terminos terræ.* (Pſal. 2.) Iſaias præterea clamat: *Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operientis.* (Ca. 11. & 60.) Et iterum: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* In Euangelio etiam Dominus ait: *Oportebat prædicari in nomine Chriſti pœnitentiam, & remißionem peccatorum in omnes gentes.* Et: *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ.* (Actor. 1.) Ac nimirum Paulus *ab Hieruſalem per circuitum vſque ad Illyricum repleuit Euangelium Chriſti.* (Rom. 15.) Iam verò præterquam quòd ex ſcripturis didicimus, gentes quæ Chriſto dantur in hæreditatem, nunquam ita poſſe fidem Chriſti amittere, quin ſemper multæ ſimul eam profiteantur & obſeruent, ſecundùm id, quod (in Pſalmo 44.) ſcriptum eſt: *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in ſeculum ſeculi:* etiam Donatiſtæ, qui aliter docebant, hæretici ob eam rem iam olim habiti ſunt. Si ergo Eccleſia Chriſti fidem veram per gentes plurimas diffundere debebat: quæ alia Eccleſia in mundo latius fidem Chriſti propagauit, quam Romana? (Romana Eccleſia fidem latiſſime propagauit.) Inde *Alexandria* Euangelium fidemq́ue accepit per beatum Marcum Euangeliſtam diui Petri diſcipulum. Inde Tertullianus (in præſcript. aduerſus hæreticos) fatetur *præſto fuiſſe authoritatem Africanis Eccleſiis.* Inde Italia fidem accepit per ſanctum Apollinarem, Proſdocimum, & Aſprenum. Inde Gallia per D. Martialem, Dionyſium, Maternum, Valerium & Eucharium. Inde Britanni per Damianum & Fugatium ab Eleutherio miſſos. Inde Scoti ſub Victore Papa & Cæleſtino. Inde Hiberni per S. Patricium. Inde Angli per Auguſtinum & Melitum. Inde Germani per Bonifacium martyrem. Inde Friſij per VVillebrordum. Inde Bohemi per Cyrillum, Poloni per Adalbertum, Hungari per Aſtricum, Roxolani per Vilibaldum, Prochorium, & alios; Pomerani per Ottonem Epiſcopum Babinbergenſem. Denique Indorum latiſſimæ gentes fidem Chriſti ab eadem Romana Eccleſia noſtris temporibus, per Franciſcum Xauier, & alios rum de ſocietate Ieſu, tum de ordine beati Franciſci ac Dominici ad eas ab Epiſcopo Romano miſſos, acceperunt; certiſſimum vt ſit, poſt ætatem Apoſtolorum nullam Eccleſiam in orbe terrarum fidem Chriſti tam longè lateq́ue diffudiſſe, quàm Romanam. Neque mirum. Ad hoc enim cæteris prælata eſt Eccleſijs, vt & fidem confirmaret, vbi iam ante ab Apoſtolis fundata fuerat; & diſſeminaret, vbi adhuc ſuperſtitio vigebat; adeò vt eadē omnino habita ſit *Romana & Catholica Eccleſia* tum Ambroſio (de obitu fratris) tum Hieronymo (in Apologia aduerſus Rufinum) tum Victori in hiſtoria Vandalica, tum alijs præterea multis Patribus. Nulla igitur Eccleſia verius implet Prophetias de omnium gentium acceſſione ad Chriſtum, quam illa quæ plurimas gentes ad fidem Chriſti & primùm conuertit, & antea conuerſas in ſuo ſinu fouit atque educauit. (Ad Valerianum.) *Putáſne* (inquit Eucherius) *nationes & Regna ob aliud in ditionem ac ius ceßiſſe Romanum, & ob aliud magnam partem generis humani in vnum tranſiſſe populum, niſi vt facilius tanquam medicamentum per corpus vnum: ita per vnam gentem fides infuſa penetraret, & vt capiti ingeſta, velociter ſe per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurriſſet inter crebras et diſcrepantes ritibus linguiſq́; gentes: nec tam longè per noxiorum ſemper graduum obiecta tranſiſſet. Denique B. Paulus per hunc eundem* (Romanum)

manum) *populum disterminās fidem, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricū, Euangelio Christi cuncta replēsse. Quando autem istud inter nationes aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitisset? Inde est, quòd nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quòd ad vitam omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Libys, fidem Syrus, fidem receptat Hispanus.* Si Regnum Romanum adhuc infidele, tamen dilatando Christi Euangelio tam vtile fuit: quid putamus euenisse, quando in capite eius Regni caput Apostolorum Petrus, vnicam & singularem cathedram suam ex Dei volūtate collocauerat? Nunquid Ecclesia Romana, cuius fides annuntiabatur in vniuerso mundo, minus vtilitatis ad propagandum Christi Euangelium attulit, quàm Imperium Romanum, quod adhuc eidem Euangelio non obediuerat?

Quarta Ecclesiæ Christi prærogatiua est successio & perpetuitas eius, de qua Dauid prę- 4.
dixit: *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & ædificabo in generationem sedem tuam. Ponam* Successio & perpetuitas Ecclesiæ.
in seculum seculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli. Quemadmodum igitur *Dei ordina-* Psalm. 88.
tione perseuerat dies, quæ cōtinuo cursu alia alij succedit: sic perseuerat Ecclesia Christi per Psalm. 118.
continuas Pastorum & plebium successiones. Vnde apud Isaiam: *Hoc fœdus meum cum eis,* Isaiæ 59.
dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodò, & vsque in sempiternum. Si irritum (inquit Ezechiel) *potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum* cap. 33.
cum nocte, vt non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo filius qui regnet in throno eius, & Leuitæ, & Sacerdotes ministri mei. Promittitur ergo non tantùm Ecclesiæ in toto genere, sed præterea Leuitarum & Sacerdotum perpetua, & ea tam certa successio, quàm certum est, diem diei succedere, & noctem nocti. Itaque Christus ipse cùm iussisset Apostolos suos *docere & baptizare omnes gentes*, mox adiecit: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi.* Si Successione
ergo perpetua non Ecclesiæ tantùm, sed Pastorum & Doctorum successio quæritur: quæ Romana Ecclesiæ nihil
vnquam Ecclesia fuit, quæ tam admirabilem vel populorum fidem in eadem ciuitate con- insignius.
spexit, vel Pontificum successionem ab vlla origine traxit, quàm Romana trahit, non à quouis Domini discipulo, verùm ab ipso Principe Apostolorum D. Petro? Huius Ecclesiæ successionem dum adhuc vix duodecim vices impleuerat, testem veritatis Catholicæ citauit Irenæus: eandem Optatus & Augustinus contra Donatistas produxerūt annis ferè quadringentis post Christi ascensionem. Quid ergo nunc dicerent, si post annos mille quingentos vidissent clerum clero, plebem plebi, Pontificem Pontifici, non secus ac diem diei, per omnes mundi generationes inter tot aduersarios, qui Ecclesiam illam oppugnant, fortiter & continenter in eadem semper fide & confessione succedere? Tenuit Augustinum in Ecclesia Catholica & Romana, *successio quadraginta Pontificum iam inde ab ipsa Petri sede.* Et nos ducentorum ac pænè quadraginta Pontificum in eadem sede Petri successio, in eadem Catholica & Romana Ecclesia non tenebit? Quæcunque autem Ecclesiæ per vniuersum orbem fidem & doctrinam Ecclesiæ Romanæ tenent, & sequuntur; etiam retinent in suis cathedris firmas & stabiles Episcoporum successiones. Quæ verò Ecclesiæ (iam non amplius Christi Ecclesiæ) Sedem Ecclesiæ Romanæ contempserunt, (vti Africanis, Asiaticis, & Græcis accidit) illi non possunt eandem Episcoporum continuam successionem demonstrare nimirum quia non colligunt cum Christo, qui promisit, *vnum ouile futurum, &*
vnum pastorem. Extra vnum igitur quicquid est, schismaticum est. Et ideo non miror, si Ioan. 10.
Christus cum schismatica Ecclesia non manet omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi. Cæterùm vt quod agimus, hoc absoluamus, cùm perpetua Sacerdotum & Pastorum series per Prophetas & Christum ipsum velut magna Ecclesiæ dos promittatur; nec sit alia in mundo Ecclesia, quę habet tam insignem vel Pastorum vel plebis successioné, quàm Ecclesia Romana: quid aliud est, hanc ipsam Ecclesiam vocare membrum Antichristi, quàm dicere, scripturas omnes laudasse illas dotes, & pro magnis Dei donis commendasse, quæ potissimùm Antichristi propriæ sunt?

Quinta Ecclesiæ prærogatiua est, eius vnitas & consensio, de qua Dauid ait: *Deus in loco* 5.
sancto suo, Deus qui habitare facit vnius moris in domo. Et Ieremias c. 32. *Dabo eis cor vnum, &* Vnitas & consensio
viam vnam, vt timeant me vniuersis diebus. Et Ezech. 11. *Dabo eis cor vnum.* Denique Actor. 2. Ecclesiæ.
erant perseuerantes in doctrina Apostolorum vnanimiter, & multitudinis credentium erat cor Psal. 67.
vnum, & anima vna. Qui diuersa hominum ingenia, mores, linguas, ritus & leges exactè perpenderit; planè videbit, nihil admirabilius in tota Ecclesia esse, quàm quòd in tot gentibus tantopere diuisis inter se, tamen eadem fides velut vno corde creditur à populis, velut vno ore prædicatur à Pastoribus, & velut vna manu à sanctis Doctoribus conscribitur. Porrò hæc vnitas tam insigniter elucet in Ecclesia Romana, vt præterquàm quòd omnes Romani Pontifices vnum semper in Domino sapiunt, (quoties saltem officiū suum agunt, vel

in fidem

Vnitas & consensio Ecclesiæ Romanæ. in fidem docendo, vel in causas difficiles ritè atque ordine dijudicando) etiam illi ipsi non minima causa & ratio sunt, vt cæteri omnes populi vnitatem spiritus in vinculo pacis conseruent. Vnde magna Synodus Chalcedonensis ad Leonem Papam scribens, accusat Dioscorum, eo quòd excommunicationem meditatus esset contra Leonem Papam, *cui vineæ*, id est, Ecclesiæ *custodia à Saluatore commissa erat, & qui corpus Ecclesiæ vnire festinabat*. Ac

Pontifex Romanus vnit corpus Ecclesiæ. Iohan. 21. sanè dum omnes humiliter audiunt vocem Pastoris primi, quem plus alijs amantem, Christus tam ouibus quàm agnis præfecit; omnes velut vnus homo fiunt, & ita necessariò, quod vnitatis & pacis est, cogitant. Quid quòd omnes omnino Christianæ gentes, etiam illæ quas Romana Ecclesia minime ad fidem conuerterat, tamen cum eadem Romana velut cũ prima Sede, quam Christus tanquam immobilem petram constituisset, semper communicarunt? sicuti manifestè constat per Episcopos & Doctores omnium fidelium Ecclesiarum; qui semper & maiores causas ad Sedem Apostolicam retulerunt, & eam solam Synodum pro vniuersali & tāta habuerunt, quæ fuisset ab Episcopo Romano confirmata. Quis enim nescit, Irenæum communicasse cum Victore Papa, Cyprianũ cum Cornelio & Stephano, Synodum Nicęnam cum Siluestro, Athanasium cum Iulio, Basilium cum Liberio, Cōstantinopolitanam Synodum, & Hieronymũ cum Damaso, Ambrosium cum S. Syricio, Chrysostomum cum Innocentio, Augustinum cum Zozimo & Bonifacio, Cyrillum & Synodũ Ephesinam cum Cęlestino, Prosperum cum Sixto, Flauianum Martyrem & Synodũ Chalcedonensem cum Leone, Synodum septuaginta Episcoporum cum Gelasio, Primasium, Aratorem, & Synodum quintam cum Vigilio, Cassiodorum cum Pelagio, Leandrum & Synodum Romanam cum Gregorio Magno, Synodum centum & quinque Episcoporum cum Martino, Synodum sextam cum Agathone, septimam cum Adriano, octauam cum Nicolao primo, Lanfrancum & Anselmum cum Gregorio septimo, S. Bernardum cum Innocentio 2. & Eugenio 3. Magnam Synodum Lateranensem cum Innocentio 3. Lugdunēsem cum Innocentio 4. Viennensem cum Clemente 5. Constantiensem cum Martino 5. Florentinam cum Eugenio 4. Lateranensem alteram cum Iulio 2. & Leone 10. Tridentinam cum Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4. Quis etiam nescit, Italiam, Siciliam, Sardiniam, Galliam, Hispaniam, Belgas, Polonos, & magnam Germaniæ partem cum Pio 5. communicare, qui iam in Petri cathedra sedet? Cùm ergo vnitas & consensio multarum gentium in eadem fidei doctrina, sit prorsus admirabile donum Dei, eaque vnitas tam excellenter in Ecclesia Romana reperiatur, vt non modò secum ipsa per omnes ætates consenserit, sed etiam alias gentes in vnum ouile aggregatas, vnius mentis ac voluntatis effecerit; cumq; extra Ecclesiam Romanam nulla sit omnino vnitas aut concordia in causa religionis, sed aliud Lutherani, aliud Zuingliani, aliud Anabaptistæ, aliud Caluinistæ sentiant, imò cùm ante annos

Lib. 1. contra Parmenian. mille & pænè ducentos Optatus scripserit, *Schismaticum & peccatorem esse, qui contra vnam & singularem Petri cathedram, in qua vnitas ab omnibus seruaretur, alteram collocaret*; meritò sanè affirmauerim, Ecclesiam Romanam, quæ tantam vnitatis prærogatiuam diuinitùs accepit, Antichristi membrum non esse.

6. Postrema Ecclesiæ prærogatiua est, vt vincat semper aduersarios suos, & quo magis deprimitur, eo magis erigat se in altum. Sicut filij Israël quò grauius affligebātur, *eo magis multiplicabantur & crescebant*. Dauid etiam in persona Ecclesiæ ait: *Sæpe oppugnauerunt me à iuuentute mea, veruntamen non præualuerunt mihi*. Christus enim *velut vir sapiens ædificauit domũ suam super petram, aduersus quam* promisit, *nō præualituras inferorum portas*. Vnde & Paulus Ecclesiam dixit *esse columnam & firmamentum veritatis*. Porrò tam eximiè hoc etiam donum in Ecclesia Romana effulget, vt nihil simile in alia quapiā Ecclesia vel vnquam auditum sit. Nam nec alia vlla Ecclesia tātas persecutiones tā diu sustinuit, propterea quòd decē illi primi persecutores in vrbe Roma degerent, ac non minus molestè audirent (Cyprianote teste) *constitui Romæ Dei Sacerdotē, quàm leuari aduersus se æmulũ Principem*: nec vlla alia Ecclesia easdē persecutiones aut patiētius pertulit, aut fortius vicit. Postquàm tyranni omnia tormenta sua exhauserant, nō modò non potuerunt efficere, vt vel Romani de fide sua discederent, vel Pontifices in cathedra Petri non sederent; vt potius eorundem Imperatorum filij, quorum patres tantopere humiliauerant Pontifices & ciues Romanos, secundum prophetiam Isaiæ *adorarent vestigia pedum eorum*, & relicta sede Imperij atq; vrbe regia, imò etiā palatio suo in templũ Saluatoris & in habitationē Romani Pontificis dedicato, in alias orbis terrarum regiones habitatum cōmigrarent: & cùm mundi totius Domini Pontificem inermem sede sua non possent abdicare, inermis ille Pontifex sola Christi potentia fretus ipsos Imperatores non solio tantùm, sed & vrbe, & domo exegit. Neget hoc esse miraculũ, qui negare potest, hoc esse factum. Aut si Romam Imperatores iam non tenere, omnibus perspicuum est: dicant, quibus inde armis, quo exercitu, qua vi, & potētia pulsi fuerint, prætetquàm Dei voluntate, & ipsius Christi persuasione. Si ergo Christus hoc miraculum operatus

Victrix Ecclesia fides. Exod. 1. Psal. 128. Matth. 7. Matth. 16. 1. Timoth. 3.

Ecclesia Romanæ inuicta cōstātia. Lib. 4. ep. 2.

ratus est, vt Romanam sedem charam sibi esse ostenderet: quis es tu, qui nunc eandem sedem audes membrum Antichristi appellare? Quid quòd idem Romanus Pontifex ab Imperatoribus Constātinopolitanis iniustè vexatus, eos etiam absq; vllis armis, Italiæ atq; Occidentis Imperio exuit, cùm solo pæne verbo Carolum Magnum Occidētis Imperatorem designasset? Non fuit hæc Satanæ aut Antichristi potentia, qui armis potissimùm & fraudibus nititur, sed Christi potius, qui prædixit, *Reges Ecclesiæ suæ ministraturos, gētesq́; & Regna, quæ illi non seruirent, peritura.* Vnde cùm ijdem Constantinopolitani Cæsares recusarēt, Ecclesiæ Romanæ in causis fidei seruire, tam ipsi quàm Regna eorū, sicut à Prophetis Domini prædictum erat, perierunt; nisi fortè non perierint, quæ in manus Turcorum translata sunt. Cæterùm nulla vis terrena præualuit aduersus petram à Domino in Ecclesia Romana stabilitam, multoq́; minus vis aliqua spiritualis eandem petram euertere potuit. Ex ducētis enim hæresibus, quę velut agmine facto, vt reliqua Ecclesiæ membra, sic potissimùm caput ipsum inuaserunt: nulla tamen vel vi, vel minis cogere, vel dolis & argumentis persuadere potuit, vt à Romana Ecclesia in communionem reciperetur. Itaque per annos mille quingentos & amplius, nulla dies, aut etiā hora, nominari potest, in qua ostendatur Ecclesia Romana, hoc est, cœtus ille fidelium cui Pontifex Romanus in vrbe ipsa præerat, vel cum Nicolaitis, vel cum Manichæis, vel cum Arrianis, vel cum Donatistis, vel cum Pelagianis, vel cum vllo alio hæretico in ipsa hæresi communicasse. Quod profectò nulla Ecclesia in orbe terrarum verè de se affirmare potest, præterquam si adhæsit semper Ecclesiæ Romanæ: id quod multas Ecclesias, in Occidente præsertim, fecisse puto: vt Ecclesiam Neapolitanam, Patauinam, Treuerensem, Parisiēsem, & alias eiusmodi. Nec igitur potestas gladij, nec hæresum, vincere potuit Ecclesiam Romanam.

Isaie 60. *Nulla hæresis vicit Romanam fidem.*

Iam restat vt videamus, an saltē peccata morū & crimina id effecerint. Ac illa quidem in Pontificibus Romanis minimè defuisse, facilè cōcedo. Pro fide enim Petri, & in eo pro successorum eius fide, non etiam pro charitate, Dominus rogauerat. Cæterùm quantacunque crimina in Pontificibus fuerunt, ea non poterant ita præualere aduersus Ecclesiā Romanam, vt vel publica lege lata, non crimina, sed virtutes haberentur; vel etiā vt Romanorum Pontificum vel successionem in Petri cathedra tollerent, vel authoritatem apud fideles populos imminuerent. Sciebant enim, Dominum dixisse de ijs qui sederunt in cathedra Moysis, *Quæ dicunt facite, quæ autem* (secus quàm dicunt) *faciunt, nolite facere.* O inuictam Sedē! quam vis terrena oppugnans, euexit potius, quàm depressit; ad quam externæ hæreses nunquam potuerunt accessum habere, nedum eam opprimere & subiugare: cuius intima viscera licet grauissima interdum crimina corroserint, tamen Iesu Christi manus ita opportunè semper medicinam adhibuit, vt etiamsi homo periret, tam sedes & successio, quam fides & doctrina incolumis permaneret. Si ergo sublimitas, splendor, latitudo, successio, consensio & victoria Ecclesiæ Christi à Prophetis & Christo ipso vnicè prædicta est, si hæ sunt præcipuæ dotes Ecclesiæ; si Romana Ecclesia fuit semel eximium quoddam membrum Ecclesię Catholicæ, ipso Apostolo id attestante, si eadem Ecclesia locum tam sublimem semper obtinuit, vt mons ille domus Domini, qui in vertice montium constituitur, fuisse videatur, si tam clara semper & illustris extitit, vt tanquam ciuitas in mōte posita nunquā abscondi potuerit; si latissimè diffudit fidem Christi, & in orbem vniuersum prædicatores Euangelij misit, si perpetuam Pōtificum seriem iam inde à Petro edit & exhibet, si omnes omnium ætatum Patres & Pastores cum ea necessariò sibi communicandū esse persuaserunt, si tyrannidem persecutorum, perfidiam hæreticorum, & malitiam vitæ in ipsis Pōtificibus Romanis, ac multò magis in alijs omnibus Catholicis vicit ac superauit: quomodo fieri potest, vt quæ Ecclesia tot præcipuas sponsæ Christi dotes præ alijs omnibus obtinet, eadem interim sit membrum Antichristi, & prima Synagogæ diaboli sedes?

Nulla peccata vicerunt Romanam fidem. *Sex Ecclesiæ dotes in Romanam Ecclesiam insigniter cadūt. Rom. 1.*

Addamus iam ad sex istas præclarissimas dotes hanc vnam rationem, quæ certè cū singulis earum, & præcipuè cum quarta communis est. addamus, inquam, hoc vnum, quòd sublimitas illa, quòd claritas, quòd dilatatio, quòd successio, quòd communio, quodq́; inuicta fides Ecclesiæ Romanæ per hos mille quingentos annos ita continenter mansit & perseuerauit, vt vel ob ipsam temporis longitudinem prorsus impossibile sit, hanc Ecclesiam esse membrum Antichristi. Gamaliel enim cùm per exemplum *Theudæ & Iudæ Galilæi*, demōstrasset, eas sectas & factiones quæ humano ingenio fuerant excitatæ, subitò perditas fuisse ac deletas: tunc demum de Christi Euangelio sententiam suā intulit, dicens: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur: Si verò ex Deo est, nō poteritis dissoluere, ne fortè & Deo repugnare videamini.* Cum igitur certū sit, consiliū illud & opus quo Papa velut Christi Vicarius in Ecclesia Dei præfuit (etiam ex Protestantium confessione) per hæc septem aut octo secula; ex nostra verò fide, per hæc quindecim secula non fuisse dissolutum: necesse est, vt statuamus, talem præfecturam nō nisi à Deo fuisse. Cumq́; Antichristi membra inde

7\. *Longitudo tēporis, quo istæ dotes in Ecclesia Romana extiterūt, demonstrat, Papam nō posse Antichristum, aut Antichristi membrū esse. Actor. 5.*

necessariò

necessariò sint, vnde ipse Antichristus procedit, certum verò sit, Antichristum ven[illegible] dum operationem Satanæ; Papæ autem primatus, qui tot seculis tanto Ecclesiæ [illegible] approbatus fuit, non possit à Satana, aut ab humano consilio esse: relinquitur, vt Romani Pontifices non possint membra esse Antichristi.

2. Timoth. 3. Præterea tum Paulus *negauit, eos qui resistunt veritati, amplius profecturo: quoniā insipiētia eorum manifesta futura esset omnibus hominibus, sicut eorum manifestata est qui restiterūt Moysi:* 2. Petr. 2. tum Petrus ait, *Pseudoprophetarum perditionem non dormitare*: Quid quod exitus ipse rerum hoc verbum Domini confirmat? Nulla enim vnquàm hæresis vel Simonianorum, vel Nicolaitarum, vel Cherinti, vel Marcionis, vel Manichæorum, vel Donatistarum, vel Arrianorū, vel Monothelitarum fuit, quæ vel vno seculo, aut etiam quarta seculi parte, ita floruit, vt interim nullo Dei aut ministrorū eius externo & visibili opere, dissolueretur? Quomodo hæreses nō protexit. Nam vel ab Episcopis eius loci, in quo hæresis orta est, vel certe ab Episcopo Romano, vel etiam à concilio quopiam Prouinciali, aut Oecumenico, vel à Pastoribus & Doctoribus Ecclesiæ, statim publicè confutata est, atq; anathemate percussa. Percurre omnes omnium temporum historias, & hoc ita esse reperies. Imò ipsi Magdeburgenses hoc ita euenisse, per singulas Centurias docent. Ipsi enim eas personas & quidem insignes recensent, qui mox contradixerunt cuicumq; hæreticæ doctrinæ. Verùm iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus & ipsi Pontifices Romani, & Patres tam Græci quàm Latini docuerunt, *præsidere Ecclesiam Romanā potentiorem esse eius principalitatem, esse cathedram Petri, & Ecclesiā principalem, semper in ea viguisse Apostolicæ cathedræ principatum, caput omnium Ecclesiarum esse, vineæ Domini custodē*, & quæ sunt eius generis: nec tamē eā doctrinā velut hæreticam quisquam hominum olim accusauit, nemo cōtradixit, nemo se opposuit velut murū pro altera parte.

Isa. 62. Non igitur fuit hæc falsa, nedum hæretica doctrina. Deus enim *cōstituit custodes super muros Ierusalem* (id est, Ecclesiæ) *qui tota die & tota nocte in perpetuum non tacent*. Tacuerunt verò antiqui Patres, nec aut Pium, aut Victorem aut Dionysium Romanū, aut Iulium, aut Damasum, aut Innocētium, aut Leonem, aut Gregorium Magnum hæreseos alicuius accusarūt, quos tamē omnes apertissimè primatū sibi vindicasse, in libro superiore demōstraui. Nō igitur fuit, aut adhuc est hæretica doctrina, vt dicamus, Papā esse primū Pastorē Ecclesiæ, & summū Iudicē omniū Christianorū. Quòd si homines potuissent hunc errorem dissimulare, quod tamen ipsum non euenturū, scriptura prædixit; certè Deus non dissimulasset.

Isaia 62. Ille enim qui sustulit hæreses antiquas, qui Arrianos deleuit, qui Monothelitas extinxit, qui cætera eiusmodi mōstra penitus ex Ecclesiæ finibus exterminauit, nunquā passus esset, hæresim omniū grauissimā (si Protestantes verū dicunt) in medio Ecclesię non modò stare, sed etiā sedere & regnare. Nā quòd Antichristus dicitur in templo Dei sessurus; eius persecutionis dies in breuitatē contrahendos fore, Dominus ipse in Euāgelio promisit, *nealioqui nō*

Matth. 24. 2. Cor. 10. *fieret salua omnis caro*. Apostolus etiā docuit, *Dominum esse fidelē, qui nō patitur quenquā tētari vltra id quod ferre potest*. Si autem hæresis hæc de primatu Pontificis Romani, per quindecim, aut per septem, aut quinq;, aut duo secula sine contradictione authoritatis grauissimæ regnasset: planè fuisset intolerabilis tētatio. Quod enim superat memoriā hominū, quodq; ab omnibus, aut præcipuis quibusq; Ecclesiæ Pastoribus pro vero creditur, & absq; grauioris authoritatis cōtradictione prædicatur; hoc singuli fideles ita sequi & approbare tenentur, vt si falsum sit, eam planè tentationem rudes & indocti ferre nō possint. Verùm ne nihil tale timeremus, muniuit nos scriptura sacra, quæ dicit, *opus diaboli dissoluendum*, nec aliud

Actor. 5. aliquo tempore stare, præterquam quod *à Deo constitutum sit ac stabilitum*. Quamobrem si omnes prærogatiuæ Ecclesiæ Christi non modò iam cōueniunt, sed perpetua omnium seculorum serie semper conuenerunt Ecclesiæ Romanæ; absq; omni controuersia Pontifex Romanus, quocum Ecclesia Romana communicat, membrum aliquod Antichristi esse (quod saltem ad fidem & doctrinam attinet) nullo modo potest.

Romanam Ecclesiam, quæ simul Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ membrum fuit, nec amisisse, nec vnquam mutasse fidem suam, & ideo non esse membrum Antichristi.

CAP. LI.

HOc in loco non ago de Romani Pontificis primatu, sed tantùm de communione, quam fideles omnes inter se, ac propterea etiam cum Romana Ecclesia, si & ea fidelis est, habere debeāt. Satis enim mihi est hoc tempore, si probauero, Sedem Romanam agnoscendam esse saltem vt præcipuum quoddam membrum Ecclesiæ Catholicæ. Nec Protestantes negare possunt, quin Romana Ecclesia fuerit aliquando veræ Dei Ecclesiæ præcipuum quoddam membrum. Paulus enim *gratias egit Deo per Iesum Christum pro*

Rom. 1. *omnibus Romanis, quia fides illorum annuntiabatur in vniuerso mundo*. Et iterū: *Vestra obedientia in omni loco diuulgata est. Gaudeo igitur in vobis*. Nunc autem nego, Romanos ab illa die in

Rom. 16. hanc vsque, fidem suam aut Ecclesiam mutasse. Nam si ea mutassent, fieri non potuit, quin

ea res

ea res literis eorum proderetur, qui tunc vixissent quando ea mutatio facta esset. Etenim cum Roma in oculis omnium posita fuerit, nec vllus vnquam tam obscurus Pontifex in ea præfuerit, cuius vita & res gestæ nō sint memoriæ posterorū mandatæ: cumque mutatio fidei res omnium notabilissima sit, maximasque turbas cōcitare soleat, nec vlla sit ætas post Christi ascensionem quæ Scriptoribus Ecclesiasticis non abundauerit: nullus autem omnino mentionem vllam aliquam fecerit de mutatione fidei Romanæ: certissimum id argumentum est, fidem Romanam non aliam nunc esse, quam Apostolorum tempore fuerit. Verùm ne etiam certæ cærimoniæ in Ecclesia Romana mutari potuerint, quod ipsum scripta Ecclesiastica non tacent, certe fides ipsa eadem omni ætate mansit. Ac Irenæus quidem testatur *Ecclesiam Romanam à duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam conseruasse eam quæ ab Apostolis erat, traditionem.* Tertullianus etiam enumerat Romanam Ecclesiam inter eas quæ sint testes veritatis diuinæ. Cyprianus *principalem Ecclesiam* appellat. Basilius communionem eius adeò non recusat, vt opem ab ea flagitet. Theodosius & Gratianus fidem in vrbe Roma à Petro Apostolo vsque ad Pontificem Damasum conseruatam, attestantur. Romanā fidem & communionē Hieronymus laudat, Augustinus admiratur, Victor a Catholicis Africæ Episcopis retentā docet, Iustinianus Augustus veneratur & cōsulit. Denique, oēs Oecumenicæ Synodi, nec solum quatuor illæ primæ, verùm etiā quinta & sexta, cōmunicarunt cum Romana Ecclesia velut cum ea quæ Catholicā fidem illibatam semper obseruasset.

Lib. 3. c. 3. De præscript. hæret. & aduersus Marc. lib. 4. Lib. 1. Ep. 3. Epist. 1. Cod. de sum. Trinit. Ad Principiā ginem. Epist. 16. Lib. 2 de persecut. Vand. Ad Ioannē Papam, Cod. de summa Trinit. Anno Domini 600.

Iam ventum est ad Gregorij Magni atque ad Agathonis Papæ tempora, de quibus, & ijs quæ postea sequebantur, summa contentio esse solet. Nam nec ipsi ferè Protestantes negāt Romam ad eum vsq; diem rectam fidem tenuisse. Quæro igitur, vtrum aut sub Gregorio Magno, aut postea fidem Apostolicam Roma deposuerit, nouamq; sibi assumpserit. Sub Gregorio aut nulla Christi Ecclesia fidem professa est in terris, aut ea cum Gregorio Magno communicauit. Quod ipsum Epistolæ eius docent, quæ cùm ad Ecclesias tam Orientales quàm Occidentales, ac ad omnes propè nationes quæ sub cælo erant conscribantur; vnam in omnibus fidem testantur fuisse, præterquam quòd Episcopi Constantinopolitani arrogantia reprehēdebatur, qui se œcumenicum & vniuersalem Patriarcham inscribebat. Cum ergo solus ille in hac vna re à B. Gregorio dissenserit; aut Episcopus Constantinopolitanus veram fidem in ea causa tuebatur (quod Protestantes nunquam dicent) aut Gregorius ipse veræ Ecclesiæ membrum fuit. Nam nec vlla Ecclesia potuit vnquàm esse, nec alia tunc fuit, præter illam quacum Gregorius Pontifex Romanus consentit. Si ergo tota Christi Ecclesia cum Gregorio Magno communicauit, eáq; semper sit *columna & firmamentum veritatis, quā qui non audit, tanquā Ethnicus & publicanus nobis esse debeat* videamus, quæ sit Gregorij doctrina & fides. Ac primum quidē ait de sede Romana & sua: *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum caput est.* Et alibi: *Quòd se Byzancenus* (hoc est, Constantinopolitanus Archiepiscopus) *dicit sedi Apostolicæ subijci; si qua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit.* Præterea testatur morem Ecclesiæ Romanæ ante sua tempora fuisse, *vt Subdiaconi cum vxoribus non miscerentur, ab antiquis prædecessorum suorum temporibus pallium accepisse Arelatensem Episcopum: Claues Apostoli Petri super ægros positas multis solere miraculis coruscare:* Imagines sacras, quæ in Ecclesiis erant, frangi non debuisse. Tum autem de miraculo *per signum crucis* facto, & de *aqua benedicta mirabiliter sanitatem homini læso restituente*, mentionem facit. Refert, Sanctos etiam viuentes in hoc mundo, ac multò magis regnātes cum Deo corda hominū videre, ijsq; angustā esse omnē creaturā: In ipsis quoq; patrociniis Martyrum nō tanta *per corpora sua, quanta bene eis per reliquias ostendi.* Agapetū autem confessorem suū *Missarum solemnia exorsum, sacrificiū in cōspectu Dei omnipotentis immolasse.* Quo peracto, ab altari exeuntem corpus Dominicū in os muti misisse, atque ita linguā diu mutam ad eloquendū solutam esse. *Sanctimoniales non nubere: Deum per vestem S. Euticij ante sua tempora dēnatū esse operari, dum ciues eius tunicam leuare, atq; in conspectu Domini cū precibus offerre cōsueuerant: cum qua dum per agros pergerent exorantes, repente pluuia tribuebatur. Credendū esse, quòd de quibusdam leuibus culpis est ante iudicium Purgatorius ignis.* Quid multis? Plena sunt opera Gregorij huiusmodi, quas oēs cum Protestantes irrideant, non potest quidē fieri, vt illorū Ecclesia cum illa Romana consentiat, quæ sub Gregorio Magno vixit: sed satis est nobis, vt Romana Ecclesia secum ipsa consenserit. Perpendant secum paulisper, Gregorium non fuisse vnquā de hæresi aliqua aut errore in fide vel leuiter suspectū, eundē non egisse vitā priuatam, aut cōsuetudinū Orientalis, ac multò minus Occidentalis Ecclesiæ ignarum fuisse: cum procuranda (vt ipse testatur) *Ecclesiæ responsis ad Principem Cōstantinopolitanū transmissus sit:* & nō modò antiquorum Patrum libros diligenter legerit, verum etiam ipse plurimos Pontifices Romanos cognouerit, cū ijs vixerit, & nō nullis in publico ministerio inseruierit: fuisse summa humilitate, modestia & charitate præditum, adeò vt ipsius diligentia tum *Gothi in Hispania fierent ex Arriani*

1. Timoth. 3. Matth. 18. Lib. 11 c. 54. Lib. 7. Ep. 64. Lib. 1. Ep. 42. Lib. 11. Ep. 9. Lib. 1. ep. 25. Lib. 7. Ep. 109. Lib. 1 Dial. cap. 2. Lib. 2. c. 20. & 15. Ibid. cap. 17. Lib. 3. cap. 5. Dial. l. 3. c. 14. Dialog. li. 4. cap. 39. Dial. l. 3. c. 18. Dial. l. 3. c. 31.

 Arriani

Beda [illegible] Angl. [illegible] *Arrianis* [illegible] *m Saxones in Britann*[illegible]
vit in nu[illegible]a re ab antiquis Eccl[illegible]æ [illegible]
fu[illegible]t, aut nulla fuit prorsus illis temporibus Ec[illegible] Cath[illegible]
Gregorius [illegible] per vniuersum orbem cum Gregorio c[illegible]
[illegible] E[illegible] iam seu plebem Romanam aliter qu[illegible] m cr[illegible] &
[illegible] ficentem [illegible] elegerit, & tempore [illegible]
te Gregorium, [illegible] nec [illegible]
omnes Romani Pontifices cũ tota Ecclesia sua in hunc vsq; [illegible] &
quæ iam antea Gregorium [illegible]

Deinde in omni mutatione fidei, ac in omni defectione ab antiqua [illegible] Ecclesia
1. sia hæc solent [illegible] Dux prim[illegible] aliquis, aut saltem perso[illegible]
ne, at ex loco, ex certis rebus aut moribus descriptæ, vt olim Simo Ma[illegible], Ma[illegible], Ar
2. rius, Nestorius, Cathari, Quartadecimani, Cataphryges. Deinde certa [illegible]
illi duces defendunt, vt, esse duo principia, vnũ bonũ, alterũ [illegible] ma[illegible] F[illegible] Dei nõ
3. esse Patri consubstantialem, & quæ sunt eius generis. Tum aute notissima [illegible] in
quibus orti sunt [illegible] Pseudoprophetæ vt Nicolaitæ Apostolorũ te[illegible] p[illegible] se-
cerũt: Marcion autẽ sub Higino Pontifice Romano: Arrius sub Constantio [illegible] o-
4. dẽ modo in reliquis. Nec vnquàm defuerũt viri Apostolici, qui resisterẽt ijs hæ[illegible] N[illegible]
Tert. [illegible] de præscrip. Hieronym. in Catalog. Petrus Simoni Mago [illegible] opposuit, Ebionitis Ioannes Euãgelista. Nouati[illegible] Cornelius Pa-
pa & Cyprianus, Arrio Athanasius, Nestorio Cyrillus, Donatistis Optatus, Pelagianis Augu-
stinus, [illegible] omnibus hæreticis Sedes Romana omni ætate fortissime restitit. Co[illegible] es
5. Vide Photiũ de synodis. etiã, & Synodi semper intercesserũt, postquam Imperatores Christiani [illegible], Episcopos
cõ[illegible] p[illegible] sunt. Ita restitit Arrianę hæresi Nicęna Synodus, Macedonianæ Cõ[illegible]o-
6. politana, Nestorianæ Ephesina, Eutychianæ Chal[illegible]. In [illegible] bus, [illegible] ores
aliquæ ciuitates aut etiã regiones erant, quæ tã hinc quam inde se alterius dogmatis stu-
diosas, maiore saltẽ ex parte iactitabãt. Ab Arrianis fere Nicomedia & Alexandria cũ magna
parte Orientis stetit: ex aduerso autem stetit Ecclesia Romana & Mediolanensis cũ reliqua
Epistol. 70. & 72. Italia & Gallia. Basilius enim testatur, *sanam fuisse Occidentis partem* [illegible] *paruam q; partem fuisse*
7. *ægrota præ Catholica Ecclesia per totũ orbem diffusa*. P[illegible] schismatici ipsi in sectas iter[illegible]
Epiphanius hæres. 71 diuidebantur: vt Arriani in tres partes, itemq; Donatistę in plures. Caput verò est [illegible]
8. cierant ab initio quicunq; hæretici *præ multitudine* [illegible] *nitatis, à qua* (vt Augustinus ait) *omnes* [illegible]
In Psal. 106. *rũt*. Itaq; quo primũ tẽpore ab Ecclesia defic[illegible], plures in domo Dei relinquunt, quam post
9. se abducunt. Accedit eodem, quòd D. Paulus de omnibus hæreticis in vniuersu[illegible] *Sed*
2. Timoth. [illegible] 2. Petri [illegible] *vltra non proficient: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus*. Et Petrus *Perditio* [illegible]
10. *eorum non dormitat*. Postremo secundum prophetiam Isaiæ, fideles populi non so[illegible] *in*
In fin. 65. c. Isaiæ. Exod 23. *anno*, vt olim sub lege, verum etiam *singulis mensibus*, atque adeo *Sabbatis* [illegible] *rent*
coram facie Domini. Adorare autem coram facie Domini, est, secundum phrasin Hebraica,
in loco illius nomini dedicato adorare, atque ibi cultum Dei profiteri.

Quibus ita constitutis, si Ecclesia Romana post Gregorij [illegible] aut etiam antea, fidem
1. mutauit, atq; ab antiqua & vera Dei Ecclesia defecit, ostendant nobis Protestantes [illegible]
2. huius mutationis aut defectionis si non [illegible] quenquam nominatim, at certe [illegible]
3. nem aliquam certi nominis & qualitatis. [illegible] dogmata in quibus a reliquis fi[illegible]
4. tunc primum dissenserunt: ostendant si non mensem, aut annum, certe olympiadem [illegible]
5. lustrum, in quo hæc mutatio [illegible] facta. Ostendant, quinam se illis [illegible] Ecclesia
6. Catholica opposuerit: quæ disputatio, collatio, Synodus congregata sit cõtra [illegible]
7. tint schismati[illegible] vbi reliqui Catholici [illegible] Ro-
8. mani per tot secula d[illegible] vbi [illegible] multitudo [illegible] a qua omnes hæretici
9. exeunt. Ostendant, quod perditio Romanæ Ecclesiæ non dormitauerit, sed [illegible]
ptes[illegible], confusa & [illegible] propter sectas & hæreses, quemadmodum Alexandrina, Antio-
chena, aut Constantinopolitana Ecclesia. Vel potius ostendant, sic non esse [illegible]
be [illegible] nos, quemadmodum non sunt tamdiu Manichæi, Arriani, aut M[illegible] Po-
10. stremo [illegible] ex tot Basilicis, aut sacris ædibus, quot per vniuersum orbem Christia-
ni prius habebant vel vnã aliquam in qua illi fideles Deũ coluerint, [illegible]
ri tempore Ecclesiam Romanam, & alios [illegible] Romanæ Ecclesiæ [illegible]
manentes aut hęresis, aut schismatis, aut alicuius erroris accusarunt.

1. Hæ [illegible] orte sunt, facillime demonstrabo. [illegible]
2. h[illegible] publicum sacrificium Ecclesiæ C[illegible] quod per externos Sacerdotes [illegible]
[illegible] Am-
[illegible] N[illegible]
lib. [illegible] ter[illegible] Aer[illegible], nec orandum esse pro mortuis, nec ieiunat[illegible] Patru[illegible]

[illegible]

Ioviniani, virginitaté non esse maioris meriti, quàm coniugalem castitatem. Cœpit verò & Augustin. hær. 82. & 84.
promulgare has hæreses suas, an. D. 1517. Restitit ei statim Pótifex Rom. omnesq; Episco- 3. 4.
pi Occidentis, itemque Coclæus, Eckius, Roffensis Episcopus, Thomas Morus, Caietanus,
alijque propè infiniti viri optimi & doctissimi.

Collatio habita est inter Lutheranos & Catholicos Lipsiæ primùm anno 1519. Deinde 5.
Augustæ 1530. Synodus contra Lutheranos primùm Romæ habita est sub Leone decimo:
deinde Tridenti, sub Paulo tertio, Iulio tertio, & Pio quarto.

A Luthero VVittemberga stetit, & non ita multo pòst Lipsia, itemq; aliæ quędam ciui- 6.
tates Saxoniæ & Sueuiæ. Pro Ecclesia Catholica steterunt integræ nationes, Italia, Gal-
liæ, Hispaniæ, Polonia, Hungaria, atq; etiá magna pars ipsius Germaniæ, videlicet Austria,
Bauaria, Brabantia, Flandria, Hollandia, Frisia, Hannonia, & aliæ prouinciæ vtriusq; Ger-
maniæ. Ex Lutheranis exierunt sexennio ferè post inchoatum schisma, Zuingliani, & ex 7.
Zuinglianis postea Caluinistæ, ex illis in Polonia Trinitarij, in Anglia nuper orti sunt Puri- 8.
tani. Et hi omnes schismatici à paruis initijs orti, & radices suas reliquerunt seipsis ab ini-
tio diffusiores, & omnes ad vnum comparati cum Ecclesia Catholica (quæ per Italiam, Si-
ciliam, Gallias, Hispanias, Lusitaniam, multas Germaniæ regiones, Poloniam, Hungariá,
Heluetios, Corsicam, Sardiniam, Corcyram, Cyprum, Cretam, Græciá, Britannias, Hiber-
niam, Gades, per Assyriá, Aethiopiam, nouasq; Indias diffusa est, perangusta quædam por-
tio Christiani orbis sunt. Nec enim ad Arrianæ hæresis magnitudinem vel media ex parte
factio ista excreuit, quam tamen hæresim Arrianam præ Catholicæ Ecclesiæ (quæ à fini- Epist. 72.
bus vsque ad extremos terminos erat) *paruam partem* Basilius appellauit. Lutheranorum 9.
secta non profecit, postquàm Zuingliani orti sunt, nec Zuingliani post Caluinistarum ori-
ginem. Porrò & has, & omnes alias huius temporis sectas Oecumenica Synodus Tridenti-
na euertit, simul ac earum insipientiam toti Ecclesiæ per sapiétissima decreta patefecit.

Postremò post istarum hæresum promulgationem Catholici per Italiam, Gallias, Hi- 10.
spanias, & per ipsas adeò Germanias in illis basilicis & sacris ædibus Deum publicè, non
modò singulis mensibus, verùm etiam singulis Sabbatis, hoc est, festis diebus coluerunt,
quas maiores ipsorum in illis gentibus ad honorem Dei ædificauerant.

Cùm igitur tot hęc hæresum & schismatum signa ferè in singulis, & certè in maioribus
quibusq; hęresibus reperiátur: iure optimo postulamus, vt aliquot saltè eorum nobis in illa
magna Romanæ Ecclesiæ hæresi & defectione (quam fingunt Protestátes) exponátur. Quo
enim maior est hæc Romanæ Ecclesię defectio (quæ si vlla est, per vniuersum orbé diffusa
est) quóque longiore tempore (nimirum per annos iam propè mille) durasset, si vlla esset: eò
plura oportebat eius hæreseos & schismatis signa concurrere. At cùm ea prorsus nulla sint, 1.
nec aut nomé seductoris primi, aut dogmata certa nominatim sciantur, nec aut quo primú 2. 3.
tempore, aut quo in loco promulgata sint, nec quæ lumina Ecclesiæ illis restiterint, quæue 4.
Synodi aut collationes ob eam rem factæ sint, ostendi queat; nec quæ ciuitates aut regio 5. 6.
nes Catholicę Romanis aut amicę, aut aduersę fuerint, nec an vlla inde nata sint schisma- 7.
ta, nec denique sciatur, vbinam gentium illi Catholici manserint, à quibus Ecclesia Roma- 8.
na deficeret; eadémque adeò non defecerit, aut cessarit à publico Dei cultu his mille annis, 9.
vt quotidie (quod nulli vnquàm hæresi tam eximie cótigit) Idololatras, & infideles, ac bar- 10.
baros non sine miraculorú authoritate ad Christum conuerterit, nouásque gentes occupa- Hi populi per Augustinum, per Bonifaciú, per Cyrillú, per VVillebrordum, & alios sedis Apostolicæ legatos côuersi sunt.
rit (vt Anglos, Germanos, Bohemos, Hungaros, Flandros, Brabantos, Pruthenos, ac nouis-
simè in diebus istis tam Oriétales quàm Occidétales Indos latissimè dominátes) atq; in his
gétibus basilicas nouas cú alijs antiquioribus & Apostolicis in cultu Dei cósentiétes erexe-
rit: prorsus apparet, Ecclesiá Rom. semper mansisse in fide, quá ab Apostolis primú acceptá
vsq; ad nostra hæc tépora illibatá cóseruauit. Quod cú Protestátes nolint cócedere, nihil est
aliud quod hoc in loco respondeát, quàm errores nostros & superstitiones (quas vocant) nó Obiectio Lutheranorú.
simul vniuersas in Ecclesiá Romanam inuectas esse, verùm paulatim singulas, dú Pastores
Ecclesię dormitét, irrepsisse, donec omniú animos occuparent, atq; ita pro Catholica fide Responsio Catholica.
haberétur. Sed hoc somniú istorú nullo modo potest cú veritate sacrarú literarum, ac pro-
missionibus Dei consistere. Quid enim refert, verùm ex errore paulatim obrepente, an ex
manifesta hæresi Ecclesię Dei fides corrumpatur, & ita portæ inferi præualeant: cùm Chri-
stus in vniuersum dixerit, *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vo-* Iohan. 14.
biscum in æternum, Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere? Vtique Spiritus veri-
tatis non manet cum Apostolorum successoribus in ęternú, si omnes Episcopi per vniuer-
sum mundum falsę doctrinę assentiuntur. Omnes autem cum Gregorio Magno, & cú an-
tecessoribus, successoribusque illius communicarunt.

Deinde Spiritus sanctus Ecclesiam suam lectulo Salomonis & turri Dauid comparat. Canticor. 3.
En (inquit) *lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiút ex fortissimis Israël, omnes tenétes gla-*

dios, & ad bella doctiſſimi. Vniuſcuiuſque enſis ſuper femur ſuum propter timores nocturnos. Per ſexaginta fortes plurimi illi Patres ac Doctores Eccleſiæ intelligūtur, qui per ſingulas ætates etiam dormienti, hoc eſt, pacificè & quietè agenti Eccleſiæ aſsiſtunt, nec id tantum per diē, ſed etiā per noctē, idq; ad propellendos *timores nocturnos*, hoc eſt, ſuperſtitiones & occultas hæreſes. Nec vnquā imparati ſunt hi *fortiſsimi ex Iſraël*, ſed omnes habent gladios ſuos in promptu, vt à latronibus & Pſeudoprophetis Eccleſiā ſecurā reddat. Nā (vt etiā ſe-

Canticor. 4. quitur in iiſdē Canticis) *Collū ſponſæ eſt ſicut turris Dauid, quæ ædificata eſt cū propugnaculis. Mille* (ſeu, omnes) *clypei pendēt ex ea, omnis armatura fortiū.* Ex tot propugnaculis & clypeis ſi nec vnus quidē per tot ſecula in Eccleſiæ defenſionē cōtra ictus hæreticorū arreptus eſt, ne clypei quidē iſti erāt. Atquē ita Spiritus ſanctus mendacij ab improbis nebulonibus arguitur. Non eſt enim clypeus, qui corpus nō tegit, ac tuetur aduerſus hoſtes. Sin mille clypei pendebāt ex collo Eccleſiæ, hoc eſt, ſi multi viri doctiſſimi nō obſcurè latentes ſub veſtimētis, ſed circa ipſum Eccleſiæ *collum* eminentes cernebantur, nunquàm ita potuit ſomnus cunctis ſimul Paſtoribus obrepere, vt nō aliquis, atque adeò plures vocē Spōſi Chriſti tum audirent ipſi, tum alijs proponerent. Nam præclarè in hāc ſententiā Cyprianus ad Stepha-

Lib. 3 Epi. 13 nū Pontificem Romanū: *Idcirco enim, frater chariſsime, copioſum corpus eſt Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt ſi quis ex collegio noſtro hæreſim facere, & gregem Chriſti lacerare & vaſtare tentauerit, ſubueniāt cæteri, & quaſi Paſtores vtiles & miſericordes, oues Dominicas in gregem colligant.* Sed reuertamur ad Prophetas.

Iſaiæ 62. Cùm Dominus apud Iſaiā dixiſſet, *Quale gaudiū eſt ſponſi ſuper ſponſam, tale gaudium eſſe Dei ſuper Eccleſiā ſuā*: ne dici poſſet, hoc gaudiū nō fore perpetuū, quia caſtitas Eccleſiæ eſſet quandoq; violanda: *Super muros* (inquit) *tuos, Ieruſalem, conſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuū nō tacebūt.* Potuitne aliquid clarius dici? Cuſtodes Eccleſiæ nō tacebūt aut die aut nocte. Nec tantū aliqua pars noctis erit, in qua nō tacebūt, ſed *tota nocte* nō tacebūt, idq; *in perpetuū.* Et quiſquā putat, per aliquot ſecula tacuiſſe cuſtodes murorum Eccleſiæ? Aut adeò impudens eſt, vt Deū in faciē mendacij accuſet? Aut fortè Iſaias hoc de Chriſti

Ibidem. Eccleſia nō eſt locutus? Cui ergo dictum eſt illud, præterquàm Eccleſiæ Chriſti: *Vocabitur tibi nomen nouū, quod os Domini nominauit, & eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui. Non vocaberis vltrà derelicta, & terra tua nō vocabitur ampliùs deſolata, ſed vocaberis, Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.* At noſtri Pſeudoprophetæ ita vaticinantur de viſibili hac & illuſtri

Pſeudoprophetarum vox. Eccleſia Chriſti: *Per mille propè annos non fuiſti corona gloriæ in manu Domini, nec diadema regni in manu Dei tui: vocaberis magis derelicta, quàm vnquàm Synagoga vocata eſt.* Nam illa poſtquā ſub Moyſe primùm cœpit, nō niſi per annos ſeptuaginta vocabatur derelicta: tu verò per annos ad minimū ſeptingentos vocaberis, hoc eſt, verè eris derelicta & deſolata. Nec nomē tuū erit *voluntas Dei in te*, ſed *voluntas Antichriſti Romani in te.* Et terra tua non inhabitabitur, nec Domino cōplacuit in te. Nec eſt quòd hic dicāt, ſe nō Eccleſiā Chriſti, ſed Romanā accuſare erroris. Nō enim cognita fuit alia Catholica Chriſti Eccleſia in terris, præter illā Romanā: cùm tamē Eccleſia Chriſti adeò illuſtris omni ætate eſſe debuerit,

Matth. 5. vt, tanquàm *ciuitas ſupra montem poſita, non poſſet abſcondi.* Quod vt iterum ob oculos ipſis ponam, inexcuſabileſq; eos in æternum reddam, vide quem in modum concludam. Si quo tempore verè Magnus ille Gregorius libros Dialogorum perſcripſit, eóſq; doctrina ſuperſtitioſa (vt iſtis neceſſariò dicendum eſt) repleuit, aliqua fuit alia Chriſti Eccleſia in terris,

Cantic. 3. & 4 præter illam quæ cum Gregorio Magno communicauit: eius Eccleſię *fortes, qui lectulum Salomonis ambiebant, quiq; velut clypei erant ad collum Eccleſiæ pendentes, de femore ſuo eduxiſſent gladios, ac de turre Dauid clypeos*, vt plebem fidelem aduerſus Romanæ ſedis primatum ac iuriſdictionē in oēs Epiſcopos, aquę benedictæ, ſigni crucis, ſacrificij Miſſæ, Ignis purgatorij, inuocationis Sanctorū, pallij Archiepiſcopalis, cælibatus Subdiaconorū in Latina Eccleſia, honoris Reliquiarū, atq; alias eiuſmodi falſas ſuperſtitiones & erroneas doctrinas, (vt iſti dicūt) munirent. Cæterū per totū terrarū orbē nullus oppoſuit ſe Gregorij Magni doctrinæ; imò totus orbis Chriſtianus eū ſummè ſemper veneratus eſt & admiratus. Nemo per tot ſecula vſque ad Lutherū Dialogos illius falſæ doctrinæ accuſauit: ſed in toto orbe quotquot erant docti & boni, eū laudabāt & prædicabāt, atq; adeò de illius Cōmentarijs in ſuos libros permulta cōſcribebant. Si interrogemus per ſingula ſæcula doctiſſimos viros &

Gregorius Turonenſ. lib. hiſtor. 10 fortiſſimos propugnatores Eccleſię, quid de Gregorio ſenſerint: *Mauritius* primùm Imperator reſpōdebit, ſe tanti hominē feciſſe, *vt ei adhuc Diacono filiū ſuū ex ſacro lauacro ſuſcipiēdum daret*, atque Epiſcopatū Romanū, quem Gregorius vehemēter fugiebat, inire cogeret.

Greg. lib. 6. epiſt. 37. Deinde *Eulogius Patriarcha Alexandrinus diuum Petrum in cathedra Romana vſque ad id tempus per ſucceſſores ſuos ſedentem in Gregorio agnouit.* Conſtantinopolitanus quamuis im-

Greg. lib. 7. probè vniuerſalem ſe Patriarcham ſcriberet, *ſe tamen Sedi Apoſtolicæ ſubiecit.* Anaſtaſius Pa-

triarcha

triarcha Antiochenus eum appellauit *Os Domini, & Lucernam, quòd loquendo multis eũ prodesse, multisq́; posse lucere perhiberet.* Quin imò ipse *Gregorius* cũ literas cõmunicatorias simul ad Constantinopolitanũ, Alexandrinũ, Antiochenũ, Hierosolymitanũ Patriarchas scriberet, *Petrum, authore Deo, sanctæ Ecclesiæ principatũ tenuisse asserit, & quia* (inquit) *corde creditur ad iustitiam, ore autẽ confessio fit ad salutem, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor. Quintũ quoque Conciliũ pariter veneror.* Vbi & se cũ tota Ecclesia Catholica, quæ ante illum fuit, cõmunicare fatetur, & (quoad fidem) cum omnibus Patriarchis, qui tũc viuerẽt; quanquam à superbo nomine quod Constantinopolitanus Episcopus vsurpabat, vir humillimus & mitissimus abhorreret. Iam verò qui ætatẽ Gregorij Magni per totius Ecclesiæ decursum secuti sunt, in summo eũ honore semper habuerũt. Epistol. 24. Idem. lib. 3. Epist. 21. Idem lib. 1. Epistol. 24. Rom. 10.

Augustinus Anglorũ Apostolus ab eo in Insulam missus, meritò authorem suæ potestatis agnouit & tuetur est. Gregorius Turonensis eiusdem cum eo ætatis hoc ei testimoniũ dicit: *Quia Ecclesia Dei absq́; rectore esse non poterat, Gregoriũ Diaconum plebs omnis elegit. Hic enim de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, in rebus proprijs sex in Sicilia monasteria congregauit, septimũ intra vrbis Romæ muros instituit: quibus tantã delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianũ præbendũ sufficeret, reliqua vendidit cũ omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit: & qui antè serico contextu ac gẽmis micantibus solitus erat per vrbem procedere trabeatus, nũc vili contectus vestitu, ad altaris Dominici ministeriũ consecratur, septimusq́; Leuita ad adiutoriũ Papæ adsciscitur. Tantáque ei abstinentia in cibis, vigilantia in orationibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, Dialecticisq́; ac Rhetoricis ita erat institutus, vt nulli in vrbe ipsa putaretur esse secundus. Hunc apicem attentius fugere tentans, ne quod prius abiecerat, rursum ei in seculo de adepto honore iactantia quædam subreperet: vnde factum est, vt Epistolam ad Imperatorẽ Mauricium dirigeret, cuius filiũ ex lauacro sancto susceperat, coniurans, & multa prece poscens, ne vnquàm consensum præberet populis, vt hũc huius honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus vrbis Romæ germanus eius, anticipauit nuncium, & comprehenso, disruptis epistolis, consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quod reperisset locum honoris eius, data præceptione, ipsum iussit institui.* Hæc Turonensis. *Isidorus Hispalensis Episcopus* B. Gregoriũ maiore in modum veneratus est, librosq́; eius in Iob summa cum diligentia conquisiuit. Paulus Diaconus Lõgobardus fatetur, se vitam eius conscripsisse. Beda Monachus ex genere Anglorũ Saxonũ, summum honorẽ ei detulit, vniceq́; admiratus est. Accusasse verò eius doctrinam nec Primasius, nec Damascenus, nec Theophylactus, nec Euthymius, nec Haymo, nec Strab°, nec aut Græcorum ante schisma, aut Latinorũ ante Lutheranã hæresim, quisquam legitur. Aluredus Anglorũ Rex Dialogos Gregorij ante sexcentos annos in patriũ sermonẽ conuertit. Ergo Ægyptij, Syri, Græci, Galli, Hispani, Longobardi, Angli, deniq; omnes qui vspiam erant Catholici, Pontificẽ Gregoriũ pro longè optimo & doctissimo suæ ætatis viro habuerunt. Ac sanè post Petri Longobardi tempora, tantũ Gregorio delatum esse constat, vt nullus ei sanctorũ Patrum præferatur. Si ergo D. Gregorius tam impia & superstitiosa scripsit, quàm Protestantes ea volunt haberi, nec ei tamen quisquã se opposuit velut murum pro Euangelij veritate, atque vt errores à fidelium plebe arceret: inde efficitur, vt vel verbũ Dei falso promiserit *custodes murorum Ecclesiæ in æternum*, vel saltem ea fuerit veritas Euangelij, quam Gregorius à maioribus acceptam posteris in libris suis testatam reliquit. Quod cũ ita sit, doctrina Romanæ Ecclesiæ, cuius Pontifices per hos mille annos Gregorij fidem & doctrinam retinuerunt, nõ alia nũc est, quã & illius ætate, & ab ipsis Apostolorum temporibus semper fuit. Cùm enim ex tot schismarum & errorum signis nullum omnino in Ecclesiam Romanam cadat; necesse est, illam nunquàm defecisse à Catholica & Apostolica fide, quã ab Apostolis Petro & Paulo primùm didicit. Cùm igitur certissimũ sit, Ecclesiã Romanã illo tempore quo fidem ab Apostolis accepit, & in illorum obediẽtia permansit, Antichristi membrũ nõ fuisse, nec ab illo dic in hunc vsq; fidem suã mutauerit; necesse est vt credamus, eandẽ Ecclesiam nec hodie quidem Antichristi membrũ esse. Imò si qua Ecclesia in mundo & Antichristo, & Antichristi mẽbris constanter se opponit, illa est Ecclesia Romana, vt quæ adhæret illius cathedræ cui dictum est à Domino, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Beda in hist. Angl. lib. 1. Gregorius Turonens. histor. li. 10. Altaris Dominici ministerium. Paulus in vita Mauritij. Beda histor. Anglorum lib. 2. c. 1. Polydorus Anglic. hist. lib. 5. Esaiæ 62.

Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Puritanos, Anabaptistas, & alios eiusmodi Sectarios, Antichristi membra esse; idq́; ex eo primùm apparere, quoniam non mittuntur à Deo, sed in suo ipsorum nomine veniunt.

CAP. LII.

HActenus Pontificem Romanum neque Antichristum ipsum, neq; Antichristi membrum esse (quod ad fidem attinet) planum feci. Nunc quia *æquum est, vt quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure vtatur:* non molestè ferre debent Protestantes, si

eos vicissim Antichristi membra esse, patefeceto. Ex ea enim re hoc lucri acquirent, vt cùm nouerint, quàm pessimo in loco res ipsorum sint, ad saniorem mētem per Dei gratiam redire queant. Quemadmodum igitur Antichristus ipse non mittitur à Deo, sed *secundū Satanæ operationē in suo nomine venit*: sic Antichristi membra non mittūtur à Deo, sed impellente illos diabulo à seipsis veniunt, sicut scriptum est, *Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant*. Et: *Omnes quotquot venerunt ante me, fures sunt & latrones*. Quòd autem Protestantes & Sectarij omnes à Deo non sint missi, hoc vnum abundè probat, quia nullum afferunt idoneum suæ missionis testimonium, quo fidem Ecclesiæ Dei faciant, se diuinitùs ad eam esse missos. Cùm enim vnius hominis testimonio, quod in alterum dicitur, vllo modo credi lex vetet; ac multò minus ferendū sit, vt cuiquam in sua ipsius causa credatur: oportet eum qui à Deo se missum asserit, habere testimonium aut plane diuinum, quod supra naturam sit; aut certè humanum, *quod fiet in ore duorum aut trium testium*. Diuinum testimonium, aut scriptum est, aut non scriptum: quo vtroq; Christus munitus fuit. Nam de vno dixit: *Scrutamini Scripturas: illæ testimonium perhibent de me*. De altero autem: *Opera quæ dedit mihi Pater, vt perficiam ea, ipsa opera, quæ ego facio, testimoniū perhibent de me, quia Pater misit me, & qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me*. Porrò cùm quodlibet horum instrumentorum sufficeret ad fidem de missione Christi faciendam; nihilominus ex abundanti aliud etiam testimonium sibi dici voluit. *Ioannes enim venit, vt testimonium perhiberet de lumine*. Et Christus ipse de Ioanne ad Iudæos ait: *Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati*. Vbi notandum est, Iudæos teneri ex sua ipsorum confessione. Dum enim miserunt ad Ioannem, cui etiam Scripturæ testimonium perhibebant; nun porerant eius testimonium, quem ipsi iudicem elegerant, recusare. Hæc autem est summa rei: Si Christus ipse non putauit satis esse, vt diceret, se missum à Deo Patre, nisi etiam tam per opera mirabilia, quàm per Scripturas, & præterea per *Prophetæ atque adeò plusquàm Prophetæ*, asseuerationem, se missum esse à Patre suo probaret; quis iam deinceps dubitabit, neminem mortalium pro Apostolo, aut Propheta, aut omnino pro Dei nuntio habendum esse, qui non possit aliquo probato & recepto more fidem facere de sua missione? *Nō enim semetipsum clarificauit Christus, vt Pōtifex fieret, sed qui locutus est ad ipsum. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquàm Aaron*. Notum est autē, quo modo Aaron in conspectu totius populi à Moyse in Sacerdotem inunctus est.

Quemadmodum igitur *nemo rectè prædicare potest, nisi mittatur*: sic missus esse non putabitur, nisi qui missionis suæ testimoniū afferat. Quo modo autē in Ecclesia Christi, Prædicatores & Pastores mitti debeant, Christus exemplo suo declarauit, dicens ad Apostolos: *Pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cùm dixisset, insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum*. Itaque licet Paulus *non ab homine, neque per hominem, sed per Iesum Christum ad apostolatum* de cælo *vocatus esset*; tamen tum ab Anania *manibus impositis baptizatus est, tum à Prophetis & Doctoribus Antiochenis per impositionem manuum segregatus est ad opus ad quod Christus vocauit eum*. De hac manuum impositione Paulus loquebatur, cū diceret, *Manus cito nemini imposueris*. Quid, quòd Apostoli seriò cōquesti sunt, quòd *quidam ex ipsis exeūtes, turbassent Ecclesiā verbis, euertētes animas fideliū*, & circucisionem Christianis præscribentes, *quibus* (inquiūt) *nō mandauimus*: hoc est, qui à seipsis hoc dixerint, quiq; vel nō ab Apostolis omnino, vel certè nō ad tale quid prædicandū ab illis missi sunt. Nā hæc ferè sunt paria, vel prædicare sine omni mādato, vel prædicare aliter quàm is voluerit à quo mandatū legitimū accepisti. Ac sanè tantū abest, ne priuatus quisquā sibi honorē sacrū arroget, vt *Azarias* Sacerdos rectè ad ipsum regē (à Deo alioqui constitutū) dixerit: *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino; sed Sacerdotū, hoc est, filiorū Aarō, qui cōsecrati sunt ad huiusmodi ministeriū*. Porrò nō tantū sacrificij oblatio, verùm etiā prædicatio Euangelij sacerdotalis officij pars est, ac ea sanè permagna. Vnde & Paulus *gratiā ait sibi datā esse à Deo, vt sit minister Christi Iesu in gentibus sanctificās* (seu sacrificans) *Euangelium Dei, vt fiat oblatio gentiū accepta & sanctificata in Spiritu sancto. Per quod* (inquit Origenes) *ostenditur, sacrificale opus esse annunciare Euangeliū*. Si ergo rectè dixit Hieronymus, *Vt sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi in Ecclesia vindicent*: profectò vt in veteri Testamento non nisi *Aaron & filij eius constituebantur super cultū sacerdotij; si quis autem externus ad ministrandum accessisset, mori debebat*: sic etiam in nouo Testamento, si quis vllam partem sacerdotalis muneris aut in ministrando publicè Sacramenta, aut in prædicando Euangeliū sibi arroget, qui neq; Episcopus, neque Presbyter, neq; Diaconus legitimè creatus sit; is in æternæ mortis certissimum periculum sese inijcit.

Iam verò quemadmodum olim non alij sacerdotes legitimè creati putabātur, quàm qui ex tribu Leui & familia Aaronis per generis propagationem descendentes, à templi ministerio

2. Thess. 2. Ioan. 5. Ierem. 23. Ioan. 10. Deuter. 17. Ioan. 5. Ioan. 1. Ioan. 5. Isaiæ 40. & Malach. 3. Necessarium esse, vt qui se missum dicit, id ipsum comprobet. Heb. 5. Rom. 10. Ioan. 20. Act. 9. & 13. 1. Timoth. 5. Actor. 15. 2. Paral. 26. Leo in Ep. 81. ad Max. Antiochenu. Rom. 15. Li. 10. in 15. ad Rom. Ἱερουργοῦντα. Tom. 3. ad Euagrium. Num. 3.

nisterio nunquàm postea per schisma defecissent: sic in hoc tempore non alij debent putari ad prædicandũ cũ authoritate Euangeliũ legitimè assumi, præterquàm si ab Apostolis & eorũ successoribus in vnitate Ecclesiæ Catholicæ perseuerãtibus ad eum honoris gradũ *per impositionẽ manuũ* Episcopi alicuius ordinentur, atq; in eiusdem Ecclesiæ pace ac vnitate in æternũ perseuerent. Hoc enim est quod ait Tertullianus, *Romanã Ecclesiã edere*, id est, per publica instrumenta demõstrare, *Clementẽ à Petro ordinatũ*. [De præscrip. hæretic.] Quodq; Cyprianus ait, *Dominũ, cum Episcopi honorem & Ecclesiæ rationem disponeret, dixisse Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferorum non vincent eã, & tibi dabo claues Regni cælorũ, & quæ ligaueris super terrã, erunt ligata & in cælis, & quæcunq; solueris super terrã, erunt soluta & in cælis. Inde per temporũ & successionũ vices Episcoporũ ordinatio, & Ecclesiæ ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constituatur, & omnis actus Ecclesiæ per eosdẽ Præpositos gubernetur.* [Lib. 4. ep. 6. Matth. 16.] Itemq; alibi sic scribit: *Christus dicit ad Apostolos, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedũt: Qui audit vos, me audit, & qui me audit, audit eum qui me misit.* [Lib. 4. Ep. 9.] Et contrà de hæreticis ait: *Hinc sunt, qui se vltro apud temerarios conuenas sine diuina dispensatione præficiunt, qui se Præpositos sine vlla ordinationis lege constituũt, qui nemine Episcopatum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, quos designat in Psalmis Spiritus sanctus, sedentes in pestilentiæ cathedra, pestes & lues fidei.* [De vnitate Ecclesiæ.] Denique Hieronymus scribit: *Paulatim vero tempore procedente, alij ab ijs quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli, sicut ille ad Philippenses sermo declarat, dicens. necessariũ autẽ existimaui, Epaphroditũ fratrẽ, coöperatorẽ & commilitonẽ meum, vestrum autẽ Apostolum & ministrũ necessitatis meæ mittere ad vos.* [In cap. 1. ad Galat. Philip. 2.] Ordinationẽ istam & legitimã missionem in Luthero atque in omnibus Sectarijs desideramus. Vos enim (Protestantes) potestatẽ prædicandi Euangeliũ à quo tandẽ accepistis? Vtrũ à Spiritu sancto, sicut olim Ioannes Baptista? Verùm præterquàm quòd, quis Prophetarum de vobis prædixerit (quod tamen Ioannes fecit) proferre non potestis: etiam post Christi apparitionẽ & consummatã operationem in carne, frustra spiritũ Dei per aliam rationẽ vindicatis, quàm per intermediam Christi carnem, hoc est, per visibiles quosdam modos ordinationum, quales decuit à filio hominis hominibus tradi, Ecclesiasticis Sacramentis ad hoc ipsum diuinitus constitutis. [Ioan. 1.] Deinde si à Dei Spiritu aut Lutherus aut Caluinus missus est, oportuit illam missionem, si non per propheticam prædictionem, at certè per miraculũ aliquod visibile confirmatã esse, quemadmodum Moyses legationem suam ad filios Israël per multa miracula facilè probauit. [Exod. 4.] At nihil tale in Luthero aut Caluino vidimus.

Præterea qui mittuntur extra ordinẽ à Deo, nõ possunt in doctrina sua errare vnquã aut labi. Lutherus verò tam turpiter & fœdè se etiã post publicationẽ nouæ suæ fidei lapsum fatetur, vt sæpe optarit, nihil tale à se scriptũ esse, atq; idipsum seriò reuocarit. [Vide Præf. Lutheri in Tom. 1.] *Dabis* (inquit) *hunc errorem, vel (vt ipsi calumniantur) antilogiam, tempori & imperitiæ meæ. Solus primò erã, & certè ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus. Casu enim, non volũtate nec studio in has turbas incidi, Deum ipsum testor.* Hæc ipse Lutherus. Postremò si Christũ solũ excipimus (quem omnis Lex & Prophetæ venturũ & prædicabãt & expectabant, quiq; aduẽtum suũ per miraculorum operationem testatus est) nunquàm ab orbe condito Deus misit aliquem aliũ, qui populum abduceret à solitis & consuetis ritibus, quos ab ordinarijs Pastoribus didicisset. [Lucæ 24. Ioan. 5. & 10.] Nec vnquàm Deus per Prophetã aliquem auocauit populum suum à *Sacerdotibus Leuitica tribus*, & à templo quod erat in Ierusalẽ. [Deuter. 17.] Et meritò. Ipse enim eos constituerat Pastores gregis sui, populumq; eos audire, & illis obedire iusserat. Lutherus autẽ ita missus est, si tamen (quòd probari nunquam potest) omnino est missus, vt abduceret nos ab omniũ Apostolorũ cathedris, ab omnibus Episcopis & Pastoribus qui erant in vniuerso mundo, ab omnibus Concilijs, ab vniuersali omnium fideliũ consensu & consuetudine: vt necesse sit, aut nullum fuisse in mundo Christianum Pastorẽ ante Lutheri aduentum, aut quemadmodũ olim Synagogam ad Christum, ita omnes Christianos ad Lutherũ conuerti debere, nouãq; ab ipso fidẽ & religionẽ suscipere. Hæc si cũ Scripturis rectè nõ cohærent, si neq; Propheta de Lutheri aduentu prædixit, neq; ipse miracula edidit, neq; ab Apostolorũ successoribus ritè atq; ordine missus est, neq; in doctrina sua sibi cõstitit, neq; Christianã religionẽ mutare potuit: profectò non à Deo Lutherus est missus, sed à seipso venit. Nam quòd à magistratu, aut saltẽ à plebe potestatẽ prædicãdi se dicit accepisse, id fieri nullo modo poterat. Debuit enim authoritate præditus esse Lutherus, quando primùm cœpit prædicare. Illo autẽ die neque magistratus, neq; plebs fidẽ verã profitebatur, si tamen illa fides vera fuit quã Lutherus postea promulgauit. Plebs enim & magistratus, qui fidẽ alienã à veritate profitetur, aliũ ad prædicandũ mittere nõ potest. At Lutherus omniũ primus & magistratũ & plebem ad eam fidem conuertit quã nunc Lutherani verã esse affirmant. Ab illis igitur, quos ad nouum Dei cultum conuertit, authoritatem ita prædicandi accipere non potuit, quia nec ipsi eã fidẽ habebant, nec alium ad fidem non suam prædicandum mittere

poterant, etiamsi Deus illis potestatem mittendi prædicatores dedisset. Nunc verò non est Magistratus officium, ac neq; plebis cuiusquam, vt *mittat operarios in messem Domini*, sed filiorum Aaron, hoc est, eorum qui ab Apostolis eam authoritatem acceperunt. Cùm enim Deus Christum, Christus Apostolos, illi Episcopos & Presbyteros ad hoc opus destinarint; nec omnino sit ouium ipsarum, quæ alieno gubernaculo indigent, sibi pastorem cooptare, sed Domini potius, ad oues suas idoneum pastorem mittere: frustra vel Magistratui, quem Dominus ipse ouium non ad hoc misit, vel plebi, quæ vnà cum Magistratu, ouium potius, quàm pastorum loco haberi debet, hanc ordinationem vestram arrogatis. Nihil ergo aliud superest, nisi vt Sectarij omnes à seipsis veniant, & ideo Antichristi membra sint; cum interim pontifex Romanus more maiorum electus & consecratus, in cathedra Petri secundùm ordinationem legitimam sedeat, *vocatus à Deo tanquàm Aaron.*

Protestantes Antichristi membra esse, eo quòd cùm ex Ecclesia Romana exiuissent, ad nullam tamen antiquiorem Ecclesiam in terris agentem se contulerint, sed nouam Synagogam erexerint.

CAP. LIII.

1. Ioan. 2. IOannes Apostolus Antichristos multos, hoc est, magni illius & nouissimi Antichristi mẽbra depingens, *Exierũt* (inquit) *ex nobis*. Vnde Augustinus *exire* ait *hæreticorũ esse*. Verùm quia Protestantes dicent, se, quando ex Ecclesia Romana exiuerunt, non ex vera Ecclesia, sed ex Antichristi synagoga exiuisse, quanquã perspicuè iam ostenderim, Romanam Ecclesiam secundùm Scripturas sanctas verissimam Dei Ecclesiam esse, & ideo qui ex illa exiuerunt, hæretici habendi sint: tamen vt non cogar amplius quod actum est agere, non tã hoc tempore quærã, vnde Protestãtes exierint, quàm quò se cõtulerint. Nã & Antichristus non modò veterẽ Ecclesiam contemnet, verum etiã nouam eriget. Lutherus autem (qui dux hæreticorum nostri temporis fuit) etiamsi Romanam Ecclesiam non approbasset, tamen cùm nec ipsi extra omnem Ecclesiam degere, nec nouam condere liceret: prius debuit veriorem aliam Christi Ecclesiam in terris alicubi degentem vidisse, quàm ex Romana Ecclesia exiret. Tutius enim erat, in Romana manere, quæ aliqua saltem Ecclesia est, quàm aut in nulla omnino Ecclesia esse, aut nouam erigere. Nam & diuus Augustinus cùm à Manichæis fuisset seductus, non prius ex illorum societate exiuit, quàm veriorem Christi Ecclesiam alibi degentem conspexisset. Videns enim Syricium Papam deducere originem suam ab ipso Principe Apostolorum diuo Petro; videns præterea diuum Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & cæteros innumerabiles Ecclesiæ Catholicæ Pastores & Sacerdotes, vnà cum Syricio communicare, (cùm interim Manichæi & nuper orti, & non tam latè diffusi essent) meritò societatem Manichæorum deserendam sibi statuit, vt Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ adhæreret. Cæterùm Lutherus cùm eandem Romanam Ecclesiam, quacum cæteri per Occidentem Episcopi communicabant, deseruisset; ad quos tandem Episcopos & Sacerdotes, qui multas gentes in Christi nomine docerent, & baptizarent, se recepit? Etenim Christus promisit, *se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis futurum, qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Ad quos igitur eiusmodi Pastores & Doctores extra Ecclesiam Romanam officio suo fungentes, iuit Lutherus? Oportuit quidem in multis gentibus post tantam Ecclesiæ propagationem istos Pastores & Episcopos non paucos fuisse. At ego nec vnum quidem noui, quem tanquam *pro Christo legatione fungentem Lutherus adiuerit, ac illius societati sese adiunxerit.*

Homil. de Pastorib.

Matth. 28.

Augustinus cùm discessisset à Manichæis, ad Ambrosium se contulit, à quo baptismi sacramentum accepit. Lutherus à Catholicæ & Romanæ Ecclesiç Presbytero Islebij in Saxonia baptizatus, non quidem Baptismi causa debuit ad aliquem Ecclesiæ Pastorem se aggregare; debuit tamen vel visibili quopiam signo, vel saltem verbo testatum facere, quod ab Ecclesia Romana exiens, in hanc alteram Ecclesiam sese aggregaret. Sed cur dico alterã, quæ nulla omnino fuit? Erant tunc in orbe terrarum nonnulli Græcorum, erãt & Æthiopum Episcopi, erant etiam Hussitæ, quanquàm sine Episcopo. Verùm Lutherus cum Græcis neque ratum habuit sacrificium pro defunctis, neque processionem Spiritus sancti à Filio reprobauit. Cum Æthiopibus non recepit circumcisionem: cum Hussitis neque monarchiam Papç admisit, neque magistratum quemlibet, ob quoduis mortale peccatũ, officio excidisse dicebat, neque Eucharistiam honoris causa per plateas circumferri posse cõcessit. Imò ipse Lutherus de seipso scribit: *Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant: Non enim meecum ille sentit: Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit monarchia Papæ: hoc tantùm agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesiæ.* Hæc Lutherus, vt videre licet tum alibi, tum apud Roffensem.

Lutheri verba de Hus.

Artical. 30.

Quod autem de Grçcorum, Æthiopum & Hussitarum Ecclesijs dixi, hoc de omnibus

nibus alijs quæ in mundo fuerunt, intelligi volo, quarum nulli Lutherus tanquàm veræ Christi Ecclesiæ se adiunxit; verùm neophytus cùm esset, prorsus nouam Ecclesiam instar Antichristi procreauit. Cogitans enim apud se, quid verbo Dei consentaneum videretur, non dubitauit, spreta qualibet alia Ecclesia, quæ in terris ageret, secundùm ideam in sua mente conceptam & formatam, discipulos colligere, & illis tum verbo tū exemplo præire, in Ecclesia noua erigenda. Hoc autem est ipsissimum Antichristi mysterium & figura. Porrò quicunque Lutheri defectionem secuti ad eum confugerunt, participes eiusdē defectionis facti, cœperunt eo ipso membra esse Antichristi. Ibi erat ab initio Zuinglius, ibi Bernardus Rotman, & Carolstadius, ibi deniq; heretici & Antichristi multi.

Protestantes Antichristi membra esse, quia Christum in deserto & in penetralibus per aliquot secula quærendum fuisse docuerunt.

CAP. LIIII.

SI *dixerint vobis* (inquit Christus) *Pseudochristi & Pseudoprophetæ: Ecce* (Christus) *in deserto est, nolite exire; ecce in penetralibus, nolite credere.* Pseudoprophetarum igitur est, docere Christum, post Euangelij sui promulgationem, *in deserto*, aut *in penetralibus* latitare. Verùm quid aliud docent Lutherani & Caluinistæ omnes, qui Ecclesiam Christi *in deserto & in penetralibus*, per tot generationes latitasse affirmant? Est enim Christus in Ecclesia sua quærendus & expectandus, *in qua regnat in æternum*. Si ergo in deserto, in penetralibus aut in latebris quibusdam agit Christi Ecclesia, ibidem agit etiam Christus. Protestantes verò passim docent, Ecclesiam Christi *ad desertum & ad penetralia* redactam fuisse: adeò vt Lutherus negauerit, vel *vnum Episcopum sub Papa regno* (quod ipse fatetur seculis ad minimum quinq; durasse) *suo officio functum, aut vnum Concilium extitisse, in quo de rebus pietatis tractatum sit. Verùm sub ijs* (inquit) *Deus seruauit suam Ecclesiam, sed vt non diceretur Ecclesia.* Ecclesiam sub Episcopis & Concilijs impijs ita seruari, *vt non diceretur Ecclesia*, nihil est aliud, quàm *in deserto & penetralibus* tot seculis latitasse Ecclesiam; quæ tamen à Christo vocatur *Ciuitas supra montem posita, quæ non potest abscondi.* Præterea Isaias prædixit, Ecclesiam Christi semper dicendam esse illius Ecclesiam. *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit. Non vocaberis vltrà Derelicta, sed vocaberis Voluntas mea in ea.* Christus verò hanc prophetiam in Euangelio adimplens, dixit ad Petrum: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecclesia igitur Christi*, supra Petrum ædificatā, est *nomen nouum, quod os Domini nominauit*: quæ Christi Ecclesia *non vocabitur vltrà Derelicta, nec præualebunt aduersus eam portæ inferi.* Quod idē Hieronymus in cap. 62. Isaiæ scripsit: *Nequaquàm vocabitur Hierusalem & Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus*, & quæ sequuntur. Non ergo alia vocabitur Ecclesia Christi, & alia erit; sed quæcunque erit Christi Ecclesia, etiam sic vocabitur.

Christus post promulgatiōnem Euangelij sui nō est in deserto aut penetralibus.

Lucæ 1.

Tom. 2. De seruo arbitr.

Lutherus negat, Ecclesiā Christi dictā esse Christi Ecclesiam.

Isaiæ 62.

Matth. 16.

Ac dignum sanè omni animaduersione est, Christum eo primùm tempore nomen illud *Ecclesiæ* populo suo imposuisse, quo eiusdem Ecclesię primū sub se Pastorem designauit, tanquàm si dixisset: *Portæ inferi non præualebunt aduersus meam Ecclesiam, quæ supra Petrum ædificabitur.* Ita, vt vbi hæc duo concurrunt, *Petrus & Ecclesia Christi*; certissimò credamus, *illam Ecclesiam quæ supra Petrum, aut Petri successorem ædificabitur, vinci non posse ab ipsis inferorum portis.* Verùm de his alibi actum est: nunc id solùm vrgemus, quòd Lutherus Ecclesiam veram voluerit multis etiam seculis *in deserto & penetralibus* egisse. Idē quoque asserit Beza in Confessione sua cap. 5. §. 9. his verbis: *Accidit plerumque, vt Deus lucis suæ radios quadamtenus occultet, adeò vt nonnunquàm Ecclesia funditùs perijsse videatur.* Et postea dicit: *Fidelium gregem vnà penè Deo interdum esse cognitum.* An hoc non est, Christum ad desertum & penetralia redigere? *Deus* (inquit Augustinus in Psalm. 18.) *in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non quæ lateat, non velut operta, ne fortè fiat sicut operta super greges hæreticorum. In Sole posuit tabernaculum suum: quid tu hæretice fugis in tenebras? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? Ipse sponsus posuit in Sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculū suū, hoc est, sanctam Ecclesiam suam.*

Beza dicit, Ecclesiā videri nonnunquam funditus perijsse.

At Apologia Ecclesiæ Anglicanæ dicit, *in medijs illis tenebris exoriri primùm cœpisse & lucere radiū aliquē ignotæ tum & inauditæ veritatis, cum Martinus Lutherus, & Huldericus Zuinglius præstantissimi viri, & ad illustrandum orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Euangeliū.* Quis non exhorreseat, cùm audit *medias tenebras*, & *ignotam tum inauditámque veritatem*? ô desertum hæreticum! ô penetralia Lutherana & Zuingliana! Veritas Christi non potuit esse ignota illis temporibus & inaudita, nisi præualuissent contra Ecclesiam eius inferorum portæ. Nam ille promisit, se *affuturum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi*, non cum ijs qui sub modio absconderentur, & prædicarent in deserto & in penetralibus, sed cum ijs *qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Erat Baptismus in Ecclesia Romana,

Veritas dicitur inaudita fuisse ante Lutherum.

Romana, erat doctrina Euangelij in multis ſimul genribus ante Lutheri aut Zuinglij exor-
rum: erat igitur Chriſtus cũ ijs qui docebant & baptizabant multas gentes, perſeuerantes
in communione ſedis Petri, aduerſus quam non præualebunt inferorum portæ. Non erat
autem Eccleſia illa in orbe terrarum, quæ nunc dicitur Lutherana & Zuingliana, nec ſic
olim dicebatur; nec baptizabat & docebat multas gentes; ſed aut nulla fuit, aut *in deſerto*
& penetralibus egit. Erat igitur Trophonij ſpecus, aut Antichriſti antrum, & nõ lucerna illa
Matth. 5. quam Chriſtus in candelabro poſuit, vt luceret omnibus qui in domo ſunt.

Proteſtantes membra eſſe Antichriſti, propterea quod Lutheranorum, Zuinglianorum ſeu Caluiniſtarum nomen ab authoris priuato dogmate impoſitum habent, quod illos accuſat, & ab Eccleſia Chriſti diuiſos eſſe teſtatur.

CAP. LV.

Apocal. 13. CHaracter, quem Antichriſtus faciet ſectatores ſuos in fronte & in manu habere, non
male intelligitur nomẽ aliquod eſſe ab Antichriſto ipſo aut aſſumptũ, aut impoſitũ,
quo dũ diſcipuli eius appellantur, ſe declarabunt doctrinæ ipſius aſſentire, à Chriſti
autẽ Euãgelio diuiſos eſſe. Quod præuidens Apoſtolus Paulus, nullo modo paſſus eſt, Chri-
ſtianos ne in Apoſtoli quidem alicuius, nedũ in alterius cuiuſpiam proprio nomine gloriari.
1. Cor. 3. Cum enim ex Corinthijs alius diceret, *Ego ſum Pauli*: alius autẽ, *Ego ſum Apollo*; *Quid* (in-
Galat. 6. quit Apoſtolus) *eſt Apollo? quid verò Paulus? Miniſtri eius cui credidiſtis*. Et iteru[m] *Volunt*
vos circuncidi, vt in carne veſtra glorientur, hoc eſt, vt dicantur hunc & illũ circuncidiſſe, vel-
Iacobi 3. ut ex ea re plures diſcipulos acquiſierint, & *plures ipſi fiant magiſtri*: quod ipſum D. Iaco-
Act. 20. bus vetat. Denique Paulus ad Epheſiorũ presbyteros ait: *Scio, quoniã intrabunt poſt diſceſſio-*
nem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipſis exurgent viri loquentes per-
uerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Quis autem veriùs abducit diſcipulos poſt ſe, quàm qui
homines tam ſui ſtudioſos inuenit, vt in illius verba iurare non dubitent, ſeq; ab illo cogno-
In Tryphone minari non recuſent? *Sunt* (inquit Iuſtinus Martyr,) *& fuerunt multi, qui docent dicere & fa-*
cere impias res & contumelioſas in Deum: cùm tamen in nomine Ieſu veniant. Et ſunt inter nos
diſtincti cognominibus, denominati à quibuſdam viris, vt quiſque fuit author alicuius nouæ doctri-
Nouæ doctrinæ. *næ & ſententiæ.* Et pòſt: *Ex ijs alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Baſilidiani, alij Sa-*
turniani, alij alio vocabulo quiſque à primo inuentore ſui dogmatis. Itemque Irenæus: *Habent* (in-
Lib. 1 c. 20. quit) *& vocabula à principe impijſſimæ ſententiæ Simone dicti Simoniani, à quibus falſi nominis*
ſcientia accepit initia, ſicut ex ipſis aſſertionibus eorum adeſt diſcere.

Animaduerte, ſtudioſe lector, tunc demum ſectam eſſe atque hæreſim, cùm fideles
præter commune Chriſtianorum nomen, aliud priuatum capiunt, & id non ex certa in-
ſtitutione morum & vitæ (vt fit in Auguſtinianis & Benedictinis) verùm ex affectu nouæ
doctrinæ, quam certus quiſpiam homo iam primùm inuenit & promulgauit. Ex eoque
Proteſtantes nihil dubitauerim hæreticos affirmare: quòd vt olim ab Arrio Arrianis, ſic ho-
die illis à Luthero nomen imponitur, vt dicantur & verè ſint *Lutherani*. Idq; nõ quia modũ
quendã arctioris vitæ ab illo præſcriptũ ſectentur, ſed quia nouã eius doctrinam orbi Chri-
ſtiano prius incognitam pro vera & Euangelica vendirant. Vnde quod olim Lactantius de
De vera ſapientia lib. 4 cap. 30. alijs hæreticis retulit: *Cùm Marcionitæ aut Arriani nominantur, Chriſtiani eſſe deſierunt*: id in
Proteſtantes perbellè cadit; vt cùm Lutherani aut Caluiniſtæ nominentur, Chriſtiani eſſe
deſinant. Sanè Chryſoſtomus cùm ad Scripturarum lectionem ſuos inuitaret, hi autẽ obij-
cerent, aliter eas ab alijs enarrari: ſanctus ille vir daturus regulam, qua certò dignoſceremus
In Act. Apo. Homil. 33. falſos interpretes & doctores à veris: *Vt* (inquit) *manifeſtius dicam, illi* (hoc eſt, hæretici) *ha-*
bent quoſdam, à quibus appellantur. Prout enim hæreſiarcha nomen, ita & ſecta vocatur. Et pòſt
de Catholicis ita ſubijcit: *Nunquid ſcindimur ab Eccleſia? Nũquid hæreſiarchas habemus? Num*
ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis dux quidam, ſicut illi Marcion, & illi Mani-
chæus, huic Arrius, alteri verò alius hæreſeos dux?

De Papiſtarũ nomine. Ac ne quis opponeret nobis, Papiſtarum nomen à Proteſtantibus nuper confictum,
(cùm tamẽ noſtra fides, ac Papæ authoritas vel ex ipſorũ confeſſione multis etiam ſeculis
Non eſt turpe nominari ab ijs qui gubernant Eccleſiam. eodẽ nomine antiquior ſit:) audiat porrò, quid Chryſoſtomus ibidem adijciat: *Quod ſi &*
nos agnominationem cuiuſdam ſortimur, ſed non vt ab hæreſiũ principibus, ſed vt ab ijs qui præ-
ſunt nobis & gubernant Eccleſiam. Ecce Papiſtarum nomẽ antequàm adhuc impoſitũ eſſet,
excuſatur, vtpote quod ab officio eorum qui gubernant Eccleſiã, & nõ à perſona quapiam
infami tractum eſt. Officium verò Papæ cùm diuinitùs conſtitutum ſit, nulla nos infamia
ex ea re afficimur. Addit verò Chryſoſtomus: *Non habemus doctores ſuper terram: abſit. vnũ*
habemus in cælis. Et illi (inquit) hoc eſt, hæretici, *eadem prætexunt*: videlicet ſe non habere
doctorem ſuper terram. Sed reſpondet doctiſſimus vir: *Aſſiſtit nomen accuſans illos.*
Auditisne, ô Proteſtantes, accuſari vos perpetuò ab ipſo nomine Lutheranorum, atque
inde probari, doctorem veſtrum ſuper terram, ac non in cælis eſſe? Nolo ad ſingula do-
ctrinæ

ctr[illegible] ca[illegible]ta n[illegible] d[illegible]cendere: illa suo loco tractata sunt. Id ta[illegible]o[illegible], verú vobis probetur Luc[illegible] [illegible] in[illegible] probat[illegible]; cur est [illegible] vnà cum [illegible] ab Eccl[illegible]a Romana? Sin [illegible] vobi[illegible] probatur, [illegible]abetis doctorem super terram quia de terra ortus est Luthe[illegible], nec [illegible] Pa[illegible] d[illegible]scen[illegible]dit, vt Christus: nec or[illegible] ad p[illegible] [illegible] missus est, vt Apostoli & eor[illegible] successores. R[illegible] [illegible] fat[illegible] Lutherum habuisse dogmata [illegible] de cęlo. Sic [illegible] gloriose [illegible]ctitat cõtra Henricũ Angliæ nostræ Regem scriber[illegible]. At hoc si ve[illegible] esset [illegible] ab illo [illegible]nominationem accepisset. Illa enim [illegible] doctrina iam olim mundo per Christum & Apostolos eius tradita fuit; nihil vt opus esset nouo quopiam doctore, qui veterem Ecclesiæ fidem antiquaret, ac nouam introduceret. *Si ubi [illegible] audieris (inquit Hieronymus) eos qui dicuntur C[illegible], non a Domino Iesu Christo, [illegible] nomi[illegible] nuncupari, [illegible] puta Marcionitas, Valentinianos, Montens[illegible], [illegible] Campitas [illegible], non Ecclesiam Christi, [illegible] Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim [illegible], quod [illegible] instituti sunt, eo [illegible] indicant qui [illegible] [illegible] nunc [illegible] Nec [illegible] blandiantur, [illegible] videntur [illegible] affirmare quod dicunt, cum [illegible] Diabolus de Scripturis aliqua [illegible] & Scripturæ non in legendo consistunt, sed in intelligendo.* Nec ab hoc tanto clarissimo[illegible] Patrum [illegible] sententia [illegible] potest Augustini [illegible]. *Quod, inquit, [illegible], vna [illegible] Catholica Ecclesia, cui hæretici aliæ diuersa nomina imponunt, cum ipsæ singulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant, appellentur.* Cum igitur Protestantes non tantum a Domino Iesu Christo, sed a Luthero, aut Zuinglio, aut Caluino variis nominibus secundum suum quisque authorem & priuatum dogma, nuncupentur: cumque hæc Lutheranorum & Zuinglianorum priuata vocabula non tam ex libidine aduersariorum, quam ex rei necessitate [illegible], vt doctrinæ singulorum [illegible] de[illegible], adeo vt ipsi Protestates [illegible] inter se his nominibus appellent: non est dubium, quin sub his Sectarum nominibus character quidam & sigillum Antichristi contineatur, quod prodit illos Antichristi membra esse.

Adoersus Lu[illegible] [illegible], prope finẽ.

De [illegible] credere [illegible] ad Honoratum, cap

Protestantes Antichristi membra esse, quia spirituale Regnum Christi, quod est Ecclesia, regno temporali subijciendum c[illegible] affirmant.

CAP. LVI.

CVM Antichristus *de terra*, imò & *de abysso ascendat*; nihil miror, si terrena spiritualibus anteponit: quem illi proculdubio imitantur, qui ex duplice potestate, quam Deus hominibus contulit, quarum vna spiritualis est, quam administrant Episcopi & Presbyteri; altera secularis, quam Reges & Imperatores exercent, secularem spirituali [illegible] pręferendam. Quid enim aliud Lutherani & Caluinistæ docent, quando & Brentius (in suis Prolegomenis aduersus Petrum a Soto) & Monhemius (in Dialogo de fide & apologia Ecclesiæ Anglicanæ) affirmant, Reges, Imperatores, ac Magistratum ciuilem [illegible] debere negligentiam Episcoporum & Sacerdotum in Ecclesia expurganda supplere, tum Episcopalibus concilijs præesse, & Episcopos quid agendum sit instituere, tum Episcopos ipsos sua sententia pro hæreticis condemnare, eosque de illustrandu Ecclesiæ d[illegible]endos esse censere? An hoc non est spiritualem potestatem seculari & Ecclesiam Christi, quæ regnum cælorum ac spirituale est, regno tẽporali subijcere? Nam [illegible] Reges & Principes Christianos volunt etiam spirituali quadam potestate præditos esse, habe[illegible] quidem [illegible] ratione fidei & regenerationis suæ hanc spiritualem potestarem, vt filij Dei nominentur & sint: verùm non habent ministerium pascendi oues, ac multò minus pascendi & [illegible] Episcopos qui sunt Pastores ouium Christi. Imo ob hoc ipsum quod Christiani sunt, Episcoporum potestati & clauibus regni cęlorum subiecti sunt; tantum abest, vt ipsius fidei ratione Episcoporum iudicijs pręesse, ipsosque Episcopos abdicate magistratu possint. Vnde Athanasius [illegible] *Quis,* inquit, *videns Constantium* Imperatorem *in decernendo principem [illegible] facere [illegible] rum, & præsidere iudicijs Ecclesiasticis, non meritò dicat, illum eam ipsam abominationem desolationis esse, quæ a Daniele prædicta est? Nam cum [illegible] Christianismo, & in loca [illegible] venerit, & ibi consistens deuastat Ecclesias, abrogans Canones, [illegible]: quis [illegible] audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & nõ potius [illegible], talem [illegible] qualis nec ante fuerit, & [illegible] nemo [illegible] impietatis?* Quid verò dixisset, aut quid potius non [illegible] Athanasius, si [illegible] hoc [illegible] attigisset, non solum *Angliæ Regem* sed & *Reginam* [illegible] Romanam, hoc est, fe[illegible], esset *summum Ecclesiæ An[illegible] caput [illegible], etiam [illegible] spiritualibus, immediate sub Christo & dei, [illegible] subditos An[illegible] caput & [illegible] omnium [illegible]?* Miror sane Ambrosius, *quales [illegible] copus [illegible] sacerdotal[illegible]* [illegible] Lutherani & Caluinistici Superintendentes. Sunt igitur Antichristi membra, & ea quidem pręcipua.

Apocal. 13.

Lutherani & [illegible] secularẽ potestatem [illegible] spirituali præferunt.

Epist. ad Solitariam vitam agentes.

[illegible]

Protestantes

Protestantes Ant[illegible] membra esse, quia multas hære[illegible] [illegible] tatas, & ab Ecclesia Catholica iam olim damnatas renouarunt.

CAP. LVII.

ANtiquos hæreticos non mi[illegible] robur & præsidium A[illegible] ostendi. Cum [illegible] ergo [illegible] qui communicat, [illegible] & [illegible] exercitu esse, [illegible] propterea inter Antichristi membra [illegible]. [illegible] mūdo [illegible] fuit, quæ [illegible] hæreticorū placita recepit & approbauit, [illegible] rata habentur, qui nuper ex Ecclesia Romana [illegible] runt. Ne [illegible] nere [illegible] ætatis dicam: hoc quippe [illegible] libris. [illegible] res tantum hære[illegible], quas iam olim sepultas aut Lutherani, aut Zuingliani & Cal[illegible] iterū ex in[illegible]

1. Simon Magus (authore Irenæo) *negabat, homines saluari [illegible] undum opera iusta*. N[illegible]

Lib. 1. c. 20. hodie tam Lutherani quam Caluinistæ, etiam illos qui [illegible] dunt in Christum, p[illegible] iustas saluari.

2. Idem Simon Magus (authore Clemente) *liberum negabat arbitrium*, quod [illegible] Ma-

Li. 3. Recog. chæi postea fecerunt. Negat hoc idem Lutherus.

3. Quidam Pseudoapostoli dicebant, *solam fidem sufficere ad salutem*: contra [illegible] os Petrus, Ia-

Gal. 5. cobus, Ioannes & Iudas, imo & Paulus scripsit, vt Augustinus testatur in libr. de fide [illegible] e ribus c. 14. & de vnico Baptismo contra Petil. cap. 1[illegible]. Hodie tam Lutherani quam Calui nistæ dicunt, *solam fidem sufficere ad salutem*.

4. Quidam hæretici sub Ignatij ætate (teste Theodoreto) *non con[illegible] bantur [illegible]

Dialog. 3. esse carnē Saluatoris, quæ passa est pro nobis.* Hoc ipsum Zuingliani & Caluinistæ [illegible]

5. Iudaizantes quidam (vt refert Epiphanius) *resecuerunt interpretationem* [illegible]. Reijciunt eam

Lib. de men. pęne omnes Lutherani & Caluinistæ.

6. Pepuziani *honorabant mulieres sacerdotio*, vt Augustinus ait. Et Anglicani Cal[illegible] summum

Hæres. 27. mum etiam sacerdotium, atque adeo primatum supra omnes Episcopos Angliæ & Archi-episcopos deferunt cuicunque mulieri apud eos regnanti.

7. Proclus asseruit (apud Epiphanium) *peccatum in renatis manere, sicut con[illegible] tiam [illegible]

Hæresi 64. vere peccatum esse, nec peccatum radicitus tolli per Baptismum, sed sopiri per fidem.* [illegible] hæc eadem Lutheranorum & Caluinistarum hæresis est.

8. Nouatianus (vt refert Eusebius) *post Baptismum recusauit tam cæteras [illegible] erimonias [illegible]

Lib. 6. c. 35. gillo Domini ab Episcopo obsignari.* Nouatianum in ea re imitantur Lutherani & Calui[illegible] Præterea Nouatiani omnes negabant, *Sacerdotes Ecclesiæ & ministros Christi po[illegible] remittere, qui post baptismum crimen aliquod admiserint*. Testatur hoc Cyprianus lib. 4. [illegible] & Socrates lib. 1. cap. 7. Idem ipsum docent Zuingliani & Caluinistæ omnes, & [illegible] Lutherani, Pœnitentię sacramentum negantes.

9. Manichæi (teste Augustino) publicum nullum sacrificium *præter solas orationes* a[illegible]

Lib. 20. cōt. Faust. bant. Consentiunt hac in re cum illis etiam Lutherani & Caluinistæ, qui [illegible] in Ecclesia externum & publicum sacrificium. Manichæi etiam nō tulerunt vllas Christi externas imagines, id quod ibidem significat Augustinus. Nec [illegible] Caluinistæ. Ma-nichæi negabant, memorias Martyrum frequentandas, aut eos esse inuocandos. [illegible] Lutherani & Caluinistæ negant. Die Dominica ieiunabant illi: audio & quosdam ex Pro-testantibus hoc factitare.

10. Donatistæ *contemnebant chrisma, fregerunt altaria, vt Optatus declarat.* Qu[illegible] us [illegible]

Lib. 6. imitatores habent Lutheranos & Caluinistas.

11. Donatistæ dicebant, *Catholicam Ecclesiam de orbe terrarum periisse*, & in sola A[illegible] Donati sectam remansisse. Lutherani & Caluinistę dicunt, Ecclesiam de toto orbe [illegible] & nullam omnino quoad externam professionem & Sacramentorum [illegible] nem per aliquot secula remansisse. Nam quod cogitant, aliquos [illegible] orum simi[illegible] nescio quibus latuisse, hoc eos nō adiuuat, cum nec talem Ecclesiam scripturę n[illegible] gāt, nec tale aliquid fuisse ipsi apertè probent. Sunt igitur hac in re multo peiores D[illegible]

12. Eustachiani (vt constat ex concilio Gangrensi) *contemnebant loca & Basil[illegible]

Can. [illegible] & 20. Martyrum.* Contemnunt & Lutherani, ac multò magis Caluinistæ.

13. Constantius Arrianus [illegible], *nihil fidei addendum, quod non e[illegible] in diuinis scripturis* [illegible] ed[illegible] tuin Hilarius in lib. contra eundem Constantium confutauit. Hodie [illegible] Lutherani & Caluinistæ idem ipsum passim vrgent.

14. Eunomius (auctore Augustino) *nihil cuiquam obesse dicebat quorumuis peccatorum perseuerantiam, si eius quæ ab [illegible] dobatur fidei particeps esset*. Videant [illegible]

Hæresi 54. & Caluinistæ, si hoc idem non dicunt, quando fidem solam iustificare statuunt.

15. A[illegible] negauit, *orandum aut offerendum pro defunctis*, apud Augustinum hę[illegible] hoc quoque Lutherani & Caluinistæ.

I[illegible]

Iulianus Apoſtata *Chriſti ſtatuam deiecit.* Sozomen. lib. 5. cap. 20. Chriſti etiam ſtatuam 16.
deiiciunt hodie Caluiniſtæ.

Iulianus ſignum crucis deſpexit, Socrat lib. 3. cap. 3. deſpiciunt idem ſignum Caluiniſtæ. 17.

Meſſaliani dicebant, *neque baptiſmum exſcindere peccati radicem*, Theodoretus hæret. ſab. 18.
lib. 4. *neque Euchariſtiam animi ſordes expiare, nec in clericorum ordinatione Spiritum ſanctum*
ſuſcipi. Hoc illud eſt quod hodie Lutherani & Caluiniſtæ dicunt, vere manere peccatum in
renatis: & ſacramenta Chriſti gratiam non conferre. Imò etiam ordinis vllum eſſe ſacra- Damaſc. hæreſ. 80.
mentum, pleríque eorum negant.

Iouinianus dicebat, *Mariam pariendo fuiſſe corruptã*: Auguſt. hæreſ. 82. Dicunt hoc ipſum 19.
Bucerus & Molinæus, &, vt puto, cæteri Proteſtantes.

Idem Iouinianus ſicut & Heluidius *æquabat nuptias virginitati.* Auguſt. hær. 82. Faciunt 20.
idem Lutherani & Caluiniſtæ.

Iouinianus ieiunia *indicta contemnebat*: contemnunt eadem Lutherani & Caluiniſtæ. 21.

Omnium in cælo par volebat eſſe præmium: volunt idem quoque Proteſtantes. 22.

Martianus Nouatianus *permittebat vnicuique feſtum Paſchatis celebrare pro libito ſuo.* So- 23.
zom. lib. 7. cap. 18. Idem permittendum Lutherani docent: quia res indifferens ſit ſecundum
illos, & parui momenti.

Vigilantius *cleri cælibatum, reliquiarum veneratione, ſanctorum inuocationem, eleemoſynas* 24.
in loca pia collatas, & votum religionis impugnabat (vt in lib. Hieronymi aduerſus Vigilantium
perſpicere licet) quæ omnia Lutherani etiam & Caluiniſtæ impugnant.

Pelagiani *paruulis etiam non baptizatis, promittebant vitam æternam:* Promittunt hoc idem 25.
Caluiniſtæ paruulis qui ex Chriſtianis parentibus naſcuntur.

Neſtorius *veterum ſcripta perdiſcere dedignatus eſt*, Socrates lib. 7. cap. 32. Dedignantur 26.
& Proteſtantes.

Xenaias Perſa dixit, *Chriſti & ſanctorum imagines non eſſe venerandas:* quem etiam imi- 27.
tati ſunt Iconomachi omnes. Nicephorus libr. 16. cap. 27. Dicunt hoc idem Lutherani &
Caluiniſtæ omnes.

Lampetiani *liberum vitæ inſtitutum etiam in monachis, tam in veſtitu quàm in alijs rebus,* 28.
permittebant: permittunt idem Lutherani & Caluiniſtæ. Imò permittunt etiam vt mona-
chi eſſe deſinant.

Mahometani *crucem Chriſti, ſeu ſignum S. Crucis abominantur*, vt eſt apud Damaſcenum. 29. Hær. 100.
Eandem etiam Caluiniſtæ abominantur. *Deum dicunt omnis mali auctorem eſſe: Latronesq́;*
& veneficos à Deo ad hoc certo conſilio deſtinari. Notauit Cedrenus in vita Heraclij. Caluini-
ſtæ & Bezani idem docent.

Claudius Taurinenſis præter hæreſim Arrianam (vt videre eſt in libro Ionæ Aurelianen- 30.
ſis de cultu imaginum) *picturas rerum ſacrarum, cruces, reliquias, peregrinationes, inuocatio-*
nem ſanctorum, velut res minus vtiles cauillabatur. Superant eius impietatem hac in parte
Lutherani & Caluiniſtæ.

Schiſmatici Græci negabant, vt Spiritus ſancti proceſſionem à Filio, ſic & *primatum Ro-* 31.
manæ Eccleſiæ: ne ſi hanc ſuſcepiſſent, ab hæreſi ſua recedere *neceſſe* haberent. Græcorum
ſchiſma & hæreſim, quoad receſſionem à Romana Eccleſia, Lutherani & Caluiniſtæ imitã-
tur. Nec tamen eundem exitum timent, in quem Græcos diuinitùs incidiſſe vident.

Berengarius dicebat, *ſupereſſe in altari poſt conſecrationem, ſubſtantiam panis & vini*: Idem 32. Lanfran. lib. aduerſ. Be
Lutherani & Caluiniſtæ dicunt. Sed addebat Berengarius, non adeſſe Chriſti corpus Hoc rengar.
recipiunt Zuingliani & Caluiniſtæ, non item Lutherani.

Bogomili de quibus Euthym. in Panoplia *baptiſmum Chriſtianorum, qui per aquam fit,* 33. Par 2. tit. 23.
dicebant eſſe Ioannis baptiſmum. Caluiniſtæ etiam dicunt, non alium eſſe Chriſti, quam Ioan-
nis baptiſmum.

De Henricianis & Petrobuſianis & Apoſtolicis (contra quos tam D. Bernardus quàm 34. Serm. 66. in Cant.
Petrus Cluniacenſis ſcripſerunt) itemq; de Patereonis, VValdenſibus, Albigenſibus, Almarico, Deſiderio, Marſilio Patauino, Fratricellis, Lolhardis, Flagellantibus, VViclefiſtis, Huſ- Apocal. 20.
ſitis, quid dicam? Poſt annos enim mille ſatanas videtur ſolutus eſſe. Et quanquam iſti om-
nes cum Lutheranis & Caluiniſtis in permultis articulis conſentiant, in quibuſdam tamen
longè aliter docebant, id quod ſigillatim oſtendi in lib. 7. huius operis.

Cum ergo Proteſtantes tot antiquas hæreſes, quas vniuerſalis Eccleſia tam in Synodis
œcumenicis [illegible] condemnauit, abſq; vlla verecundia reuocauerint; neceſ-
ſe eſt, aut nullam in mundo Eccleſiam Chriſti ante hoc tempus extitiſſe, aut Patres & Do-
ctores antiquos fuiſſe hæreticos, ac inter illos qui habebantur hæretici, fuiſſe veram Dei
Eccleſiam: at [illegible] nihil horum [illegible] ſe habere potuerit, Lutheranos quoque & Caluiniſtas
non minus hæreticos nunc, & propterea de Antichriſti exercitu eſſe, quam olim hæretici

fuerunt Simoniani, Sacramentarij, Nouatiani, Donatistæ, Pelagiani, Iouiniani, Eunomius, Nestorius, Vigilantius, Heluidius, Xenaias, & cætera huiusmodi monstra.

Protestantes Antichristi membra esse, quia potissimum opus eorum in destruendo & auferendo, non autem in ædificando & stabiliendo versatur; nec tam suum aliquid ponunt, quàm dogmata Catholicorum contradicunt: imo fundamentum doctrinæ ipsorum, ...

CAPVT LVIII.

Daniel. 8. CVm Antichristus non tam ab eo, quod ipse sit, quàm ab eo, cui contrarius sit, appelletur (nihil enim est aliud Antichristus, quam is qui opponitur Christo) eamq; ob eam causam dicatur *ille aduersarius, illud mendacium, & homo ille peccati*, cumque Daniel dicat, eum *supra quàm credi potest, vniuersa vastare*; quæ omnia declarant, totum Antichristi negotium in eo esse, vt veritatem auferat, mendacium, seu id quod non est, statuat, & peccatum incredulitatis confirmet: inde animaduertere licet, illa etiam potissimum esse Antichristi membra, quæ potius in euertendo aliena, quàm in stabiliendo sua versantur, imò quorum præcipuum, atque adeò vnicum studium est, contradicere, aduersari, detrahere, id quod est in Ecclesia tollere, & id quod penitus non est, in eius locum supponere. Ego tam in veteribus hæreticis, quàm in iis qui se se Protestantes hodie atque Euangelicos nominant, illud iamdiu obseruaui, non tam promptum huic hominum generi expeditumq; esse, quid ipsi ponant aut firmiter statuant, quàm quid ab Ecclesia Dei firmissime constitutum audacter conuellant & pertinaciter oppugnent. Neque mirum. Non enim, sicut Catholicis facere in more est, suum aliquid fixum & stabile velut fundaméti loco primum substernût, à quo nunquam postea discedât; imò cuius vi & robore id quod ab aliis aliter docetur, labefactent ac subuertant: verùm ante omnia in nostris euertendis occupâtur, atq; ita demum supra quædam nostri ædificij falso conficta rudera, quæ ipsi opinantur se demolitos esse, sua qualiacúque exædificant; meritò vt scripserit Tertullianus in suis aduersus hæreticos præscriptionibus: *Ipsum opus hæreticorum non de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, vt sua ædificent. Ita fit, vt ruinas potius operentur stantium ædificiorum, quàm extructiones iacentium ruinarum.* Hæc ille.

Opus hæreticorum est veritatis destructio.

Porrò vt ista res per exempli appositionem illustrior fiat, Apostoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt, Christum accepto pane, cùm benedixisset, fregisse, ac dedisse discipulis suis, dicentem, *Accipite, & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Supra quod fundamentum ab ipso Christo ritè iactum Catholica Ecclesia Transsubstâtiationis doctrinam necessariò ædificat, credendamq; omnibus tum in Patrum libris, tum in Synodorû Canonibus proponit. Cum enim de verbo Magistri sui, eò præsertim, quòd *faciêdi* atq; operâdi maximi sacramenti causa tâ seriò eû interposita *benedictione* locutus est, dubitare nullo modo possit; audiat verò, eû dixisse, id quod à discipulis manducatum est, corpus suum esse, & id *corpus, quod pro nobis datum, seu immolatum*; videat verò, panê ab initio acceptû esse, qui tota substâtia & natura distinctus sit à corpore Domini; sciatque panê triticeû corpus Domini fieri non posse absq; eiusdê panis mutatione: videat verò, eiusdê panis speciê adhuc eandem perseuerare; nec ignoret, Christi corpus vbicûq; exhibeatur & sit, vnicâ pro peccatis nostris hostiâ esse; omni autê sacrificio côuersionem aliquâ optimo vtique optimâ, maximo maximâ, & mystico mysticâ vnicè conuenire intelligat; Eucharistiæ verò celebrationem, qua mortis Domini verè propitiatorium sacrificium iubetur commemorari, necessariò sacrificium suo modo propitiatorium esse credat, idque secundum ordinem Melchisedec, in cuius sacrificio panis & vinum adfuerit, cùm interim verus panis noster non nisi Christi caro, vinumq; nostrum verum solus Christi sanguis existat: ex his inter se collatis summa ratione concludit, panis accepti solâ substantiam vi benedictionis diuinæ, in substantiam corporis Christi côuersam esse ob cômemorandam conuersionê illam propitiatoriâ in cruce Domini factâ, qua & humana vita eius in mortem, & postea conditio mortalis in immortalitatê transiuit. Transsubstâtiatio igitur, quâ Catholici credunt & docent, fundata est in verbo & facto Domini Iesu, in sacrificij publici natura, quâ ex scripturis didicimus, in doctrina maiorû, ac deniq; in fide totius Ecclesiæ. Non ergo hac in causa ædificat Ecclesia Christi supra id quod non est, verû supra id quod est, supra verbû, atq; adeò supra factû Christi, supra naturâ & rationem eius quod agebatur, supra doctrinâ Patrû, atq; Ecclesiæ fidê, quorû nihil inane ac superuacaneû esse potest. Contra verò Lutherus hanc Trâssubstantiationis doctrinâ omni studio sibi oppugnandâ suscepit. At quo tandem modo? Verûm ita, vt prius aliû præsentiæ Christi certiorem magisq; conuenientem modum stabiliret ac poneret? Nihil minus; alioqui tum ipse Lutherus, tum Lutherani omnes illum alium præsentiæ Christi modum velut fundamentum immobile prius iecissent, à quo nunquam postea discessuri essent. Nunc autem neque Lutherus, neque discipuli eius fundamentum aliud in hac quidem controuersia vnquam iecerunt, præter hoc vnum, quo negant,

Transsubstantiationis fundamentâ.

Leu. 1. 2. & 3.

1. Cor. 15.

Oppugnatio transsubstantiationis fundamêta.

negant, vllam fieri transsubstantiationem. Non fit (inquiunt) in Eucharistię celebratione transsubstantiatio illa quã Romana Ecclesia statuit & prædicat. Hoc Lutheranæ doctrinæ fundamentum est. Supra hoc fundamentum ædificat Brentius, ædificat Heshusius, ædificat Kemnitius, ædificat Carolstadius, ædificat Svvencfeldius, ędificat Zuinglius, ędificat postremò Caluinus. Quomodo autem isti omnes ædificent, operæpretium est cognoscere.

Posito enim prius fundamento (quòd vera transsubstantiatio nõ fiat) deinde quærunt, quo alio modo Christi corpus adesse queat. Et Brentius quidem Christi corpus ideo in Eucharistia adesse dicit, *quia post Domini resurrectionem vbique sit:* Svvenckfeldius autem, *quia in diuinitatum sit conuersum:* Heshusius verò, *quia per sacramentalem quandam vnionem cum pane coniungatur:* Kemnitius nõ multum curare se ait, quo tandem modo adesse putetur, modò reipsa adsit, saluo ipsorum fundamento, hoc est, absque transsubstantiatione. Carolstadius, Zuinglius, Caluinus, Beza, & eorum discipuli omnes constantissimè affirmant, non posse quidẽ Christi corpus reipsa & corporaliter in Eucharistiæ sacramẽto adesse (vt reliqui Lutherani volebãt) *quin transsubstãtiatio statueretur:* sed tamẽ se nolle fundamentũ à Luthero positum conuellere: atque ideo cogi, *vt negent, Christi corpus reipsa adesse,* verùm adesse quidem vel in specie visibili (vt Carolstadius dicebat) vel in signo tantùm, vel in efficacia spiritali. Nam Carolstadius ea Domini verba (*hoc est corpus meum*) ita interpretatus est, vt ad verum & visibile corpus Domini, quod mensæ assidebat, referrentur: Zuinglius verò ea retulit ad panem, velut qui significaret absens Domini corpus: Caluinus autem retulit ea verba ad panem quidem, velut ad visibile signum: ad corpus autem ipsum, velut ad rẽ ipsam spiritui nostro efficaciter exhibitam. Itaque si quæras, quidnam isti omnes ponant; tot sententias eorum inuenies, quot sunt capita. Nec enim aut Zuinglius *vbiquitatem* Brentij, aut Heshusius *significantiam* Zuinglij, aut Brentius *efficacitatem* Caluini approbabit vnquam. At rursum si quæras, quid isti omnes negent, quidve demoliantur & diruant; vna voce, vnoque spiritu cõsentiunt in eo, quod non est quidem aliqua veritas in rerum natura subsistens, sed tantùm est mera negatio & idolum, quod sibi ex errore quodã suo finxerunt; nimirum *quòd non fiat in Eucharistia sacramento aliqua transsubstantiatio.* Hoc idolum (non esse videlicet, nec omnino fieri vllam transsubstantiationem) isti omnes adorant. Itaq; priusquam scirent, quid ipsis de Eucharistia credendum aut prædicandum esset; prius, inquam, ad illud animos obfirmarũt vt trãsubstantiationẽ prorsus tollerẽt. Quorsum ista? Certè vt ostẽderem, *opus hæreticorũ non nisi opus peccati, opus idoli, opus mendacij esse.* Peccatũ enim, idolum & mendaciũ cum nõ subsistat in seipso, nec aliud omnino sit, quàm boni alicuius damnum & diminutio: necesse est, vt tum circa bonũ aliquod minuendũ auferendúmve perpetuò versetur, tum ex boni tantùm defectu & priuatione agnoscatur. Cõtrà verò quod verũ & bonũ est, vt per se in rerũ natura subsistit; sic in se clarè cognosci, & facillimè demonstrari potest. Quapropter si quod Protestantes docent ac defendunt, verũ bonumq; esset; non primùm à negatione inchoaretur, sed ex ipsa veritatis vi & natura liquidò appareret, tum quidnã in seipso esset, tum quo fundamẽto niteretur, & cõfideret. Nunc autẽ si rem vsq; ad fundamentũ retexas, inuenies totũ quod substernũt, non esse rẽ aliquã, verùm esse rei alicuius iam antè creditæ ac prædicatæ destructionẽ ac ruinã. Quemadmodum igitur malũ versatur circa bonũ; sic hæresis circa veritatẽ: & vt malũ nihil propriè ponit, sed aliquid de bono primùm demit, ac deinde in hominis intelligentia videtur ponere aliquid, cùm in rerum natura nihil vnquam ponat: sic hæresis nihil ab initio aliud molitur, quàm vt partem aliquam Catholicæ veritatis euertat, & ideo semper in veri alicuius negatione fundatur. Post autem, dum rationes oppugnandæ eiusdem veritatis quærit, videtur quidem homini parum cauto ponere aliquid, sed reuerà ædificat supra id quod non est, quodq; ipsa negat esse; cùm interim nihil omnino ponat vel ædificet, sed tantùm destruere conetur Catholici ædificij partem aliquam. Et hoc illud est quod probat, Protestantes Antichristi membra esse. Nam ille non appellatur ab eo quod est, verùm ab eo cui aduersatur, cui opponitur, & cõtradicit. Cuius rei consideratio quoniam vtilissima est, alio adhuc exemplo eam illustrabimus.

In negatione consentiunt Protestantes, non autem in aliqua re ponenda.

Catholici rectè credunt, Iesum Christum vni Petro plus alijs amanti agnos & oues suas ita commendasse, vt illas eodem modo alijs Apostolis eo tempore commendasse, intelligi non potuerit. Ratio enim, cur Petro singulariter commendatæ sint, fuit non solus amor, quo Petrus Christum prosecutus est, verùm ille singularis amor, quo Petrus Christum, *plusquam reliqui Apostoli* amauit. Simon Ioannis (inquit) *amas me plus his?* Pasce oues meas. Si ob rationem maioris amoris Pastor ouium fuit; vtique Petrus *plus alijs* amans, maiorem pascendi auctoritatem accepit quàm alij omnes. Petrus autem cùm Romam venisset, ibique cathedra posita, martyrium diuino iussu subiuisset, ac successorem sibi Clementem cooptasset: Ecclesia Dei meritò semper eiusdẽ Ecclesiæ Romanæ Pontificem pro Petri successore habuit, cui velut plus alijs amanti oues Christi, quæ nec vnquam

Fundamenta primatus Ecclesiastici.

 in terris

in terris desunt, nec Pastore carere possunt, cum in ... pascendæ in æternū commēdatæ sint. Fundamentū igitur Ecclesiastici primatus in amore quo Christus erga Ecclesiā suā afficitur, in rei veritate qua Petrū Romæ ... Patri ... tonta- te & Ecclesiastica traditione (qua Petri cathedrā Romæ positam fuisse, ... Petri Pontificē Romanū esse docent præclare opinor, iactū est & constitutū. Isti vero ... elici quid tandē aiunt? Certè quidem aduersantur, contradicunt & negant, Pontificē Rom. totius militantis Ecclesiæ primum sub Christo Iesu Pastorē esse. Nec desunt etiā ex illis qui negent, Petrū Romā vllo vnquā tempore venisse. Verum ad illud in illi, obiecto, vt respondeāt, vtrū hoc ideò negent, quia prius aliquod aliud gubernationis Ecclesiasticæ genus, si non a Catholicis populis, at saltem ab ipsis positū est & stabilitū, ob quod primatus iste Romani Pontificis cōsistere non debeat; an potius ipsum opus constructionemq. suā a nostri tantū ædificij supplantatione ordiantur? Cum autem nondum eò audaciæ venerint, vt dicere audeant, Ecclesiam Christi prorsus inordinatam esse, verum aliquo visibili modo eam gubernari debere fateantur: debuerunt ante omnia considerare, dempta vnius præfectura, quodnā aliud regiminis genus in Ecclesia Christi ponendum constituendumq. esset. Omitto quod eiusmodi regimen ab ipsis iam positum & affirmatum, per successionem ab Apostolis ipsis ad eos peruenisse, docere debuerunt. Aut si hoc ostendere non possent, saltem quo primum tempore illud suum Ecclesiastici regiminis genus in monarchiam commutatum erat, planum fecisse illos oportuit. Verum id tantum iam vrgeo. Si primatus illis displicuit, nec tamen volebant Ecclesiam sine aliquo regimine agere: oportuit prius illud aliud regimen, saltem nunc primum constitutum fuisse, quàm primatus oppugnaretur. Nunc autem dico nihil tale ab illis factum esse. Primatum oppugnarunt, non quasi obsisteret in alij gubernationis formæ etiam ab ipsis positæ, verum ob hoc ipsum, quia primatus erat.

Fundamentum igitur huius hæreticæ machinæ aliud non erat, quàm mera ista negatio: videlicet, *primatus Pontificis Romani à Christo institutus non est*. Supra hoc fundamentum ædificāt schismatici omnes huius temporis. Alioqui Lutherani & Lutheranis omnes pro illis Ecclesiastici regiminis forma, quam ipsi iudicassent statuendam, vno consensu pugnassent & contendissent; cùm tamen etsi secundùm varias rerum occasiones de alijs gubernationum modis persæpe agant, nunquam tamē in alio fundamento consenserint, quam quòd primatus Romani Pontificis *non sit* à Christo institutus. Itaque omnes passim summa consensione scribunt aduersus Papatum, sed in alijs gubernationum formis constituendis non pertinde consentiunt. Nam Illyricus formam regiminis Ecclesiastici tam in libello suo De Episcoporum electione, quàm de locutionibus scripturæ sacræ, *popularem* esse vult. At Caluinus ad *aristocratiam* potius rem trahit. Andreas vero Modreuius etiam *vnum præesse* debere contendit, quem tamen ipsum non vult esse Pontificem Romanum, sed alium ab vniuersali Ecclesia electum. Quid quod si libris & verbis relictis ad mores Protestantium nos met conferimus; manifestè reperiemus, eos omnes nihil nisi primatum in *vsu* & factis quotidianis exercuisse. Quod aliud regimen statuit vnquam Lutherus in sua synagoga, præter primatum? An ipse omnibus suis VVitenbergę non præfuit? An forte consortem in imperio ferre potuit? An plebē sibi præesse passus est? An Carolstadium etiam absente ipso non nihil innouantem è Pathmo suo rediens de omni gradu non deturbauit, atque in exilium ire coēgit? Quid loquor de VVitēberga? Verum in toto orbe Christianō sibi primatū Lutherus nō vendicauit? An sustinere potuit, vt Zuinglius Tiguri aliud doceret, quam quod ipse VVitenbergæ promulgasset? An eos, qui suæ doctrinæ cōtradicerent, nō excōmunicauit? An ipsi Protestantes *contra Saxonicum illum primatū* libellos nō ediderunt? Quamquam enim verbo non dixerint, se Episcoporū Episcopos esse, & summos in Ecclesia iudices: tamen reipsa palam publiceque illa fecerunt, quæ ostenderēt, eos nullum in terris vel parem, nedum superiorem agnoscere. De canonicis libris scripturarum iudicarunt soli & singuli, prout cuique visum est. De interpretatione verò & sententia earundē, singulos etiam laicos & priuatos voluerūt iudicandi potestatem habere iure diuino. Verum ad capita Protestantium reuertamur.

Mortuo Luthero, verùm alius VVitēbergæ, quàm Melanchthon; an alius Geneuæ quam Caluinus, aut alias in Regiomonte, quam Osiander, rerum sacrarum summam administrauit? An *Henricus octauus in Anglia solum se caput summum Ecclesiæ Anglicanæ dici & credi sub pœna capitis non edixit?* An illo mortuo, idem ius Edouardus in publico ... rogauit. Nonne hoc ipso tempore *Elisabetha femina eiusdem Ecclesiæ Anglicanæ supremam gubernatricem in omnibus causis etiam spiritualibus seipsam scribit, & sub pœna ... iurari præscribit?* Quod enim aliud regiminis genus hæc omnia sunt, quam primatus Ecclesiasticus? Non igitur aliam gubernationis Ecclesiasticæ formam in moribus ipsorum Protestantium vsurpatam videmus, quam primatum. Quæ cum ita sint, Protestantes non ideo tollunt primatum Romanum, tanquam contrarium alij formæ ab ipsis præscriptæ, sed tantum

tantùm exercent seipsos in parte quadã Ecclesiastici ædificij labefactanda & destruenda. Hoc autē, vt antea declaraui, testatur, illos malè operari, mendacijs niti, & idola fabricare. Non enim sic argumentantur: Christus instituit democratiam, aut aristocratiam; & ideo primatus non est ferendus. Verùm ita potius; Primatus certissimò non est ferendus: ideo quæramus iam, quod aliud regiminis genus aut institutum videatur, aut excogitari queat. Nam siue democratia sit à Christo instituta, seu aristocratia, seu vtraque, seu neutra; sine controuersia primatus non est ferendus: alioqui cùm primus Ecclesiæ Pastor nos iudicauerit hæreticos, actum de nobis est. Hoc idem posset per infinita exempla tum antiquarum tum recentium hæresum demonstrari. Sed nunc summatim percurramus præcipuos quosq; articulos, quibus Protestantes contradicunt. Primam iustificationem per charitatem vna cum fide in cordibus nostris infusam diuinitùs effici, eandem verò iustificationē per opera bona certam fieri & augeri, Catholica Ecclesia credit. Protestantes in prima iustificatione *charitatem* prorsus excludunt, ac solam fidem iustificare dicūt. Opera verò nihil coram Deo ad iustitiam cælestem conferre mentiuntur. Charitas (inquiunt) non est vna ex causis primę iustificationis, sed sola fides. Opera fidelem non iustificant magis ac magis, sed sola fides. Vtrobique autem supra meram negationem ædificant suam doctrinam. Eodem plane modo *negant*, iustitiam a Christo infusam nobis inhærere. *Negant*, sacramenta Christi gratiam continere, aut cōferre. *Negant*, baptismū iis paruulis qui ex Christianis parētibus nati sunt, ad remissionē peccatorū obtinendā necessariū esse. *Negant* Eucharistiæ celebrationē (quę vi operis externi & publici necessariò significat, & ideo etiam participat naturam sacrificij crucis) externum tamen & publicum sacrificium esse. Negant hi quidem, adesse reuerà Domini corpus; illi autem adorandum esse, etiamsi adsit: negant, vnam speciem sufficere illi ad salutem, qui non omnino conficit sacrum, sed tantum participat de Eucharistia. Negant sacrum chrisma conficiendum, altaria erigenda, inuocationem Sanctorum tolerandam (quos etiam mortuos appellant, cùm illi viuant in Christo) reliquias martyrum honorandas, preces pro fidelibus defunctis peragendas, crucis signum, aut Christi, Sanctorumque imagines venerandas, denique multos sacræ scripturæ libros de canone esse negant, conciliorum generalium auctoritatem, & Ecclesiæ visibilis & vniuersalis perpetuam constantiam ac firmitatem negant. Quemadmodum igitur Antichristus Iesum Christum, præter quem nemo aliud fundamentum ponere potest, labefactare & loco suo mouere conabitur; sic interim isti, cùm sint præcursores Antichristi, omnia illa paulatim remouere conantur, quæ tot seculis Ecclesia Christi supra fundamentum ipsum ædificauit; vt cùm Antichristus nihil præter fundamentum superesse viderit, facilius illi sit, hoc ipsum iam quasi nudum & inerme aggredi. Verùm vt aduersus Ecclesiam Christi non præualent membra Antichristi; sic neque Antichristus ipse aduersus fundamentum Ecclesiæ, quod est Iesus Christus, præualebit. Negationes Protestantiū sunt fundamēta doctrinæ ipsorum.

Celeris Protestantium perditio, & breue regnum, quod ratione sectarum ex ipsis quotidie exurgentium obtinent, declarat, eos membra esse Antichristi.

CAPVT LIX.

VT Antichristi regnum (quia violentū est, & secundū operationem satanę erectum) non fore diuturnum, iam antè ex Prophetis & nouo Testamento declaraui: sic etiam violenta Protestantium exsurrectio, breuis gloria, & celeris perditio abundè probat, eos Antichristi membra esse. Quemadmodum enim opus quod ex Deo est, dissolui nō potest; sic quod omnino dissoluitur, ex Deo non fuisse manifestatur. Exurrexit Lutherus circiter annum Domini 1517. Et primo quidem atque altero anno (instar Antichristi) potius dolo & simulata humilitate circumuenire Pontificem Romanum, quàm apertis viribus oppugnare tentauit. Verùm an. Dom. 1519. postquam se tum magnatibus quibusdam, tum nonnullis de infima plebe gratum esse intellexit; subitò cœpit dilatare fimbrias suas, adeò, vt nullum in terris Iudicē, nec quenquā seipso maiorem agnosceret. Elatus igitur intolerabili superbia, regnū sibi in Ecclesia Dei arripuit, & cathedrā schismaticā contra singularē D. Petri cathedrā erexit. Cumq; sicut de Antichristo prædictū erat, *supra quàm credi potest, vniuersa vastaret*, cū progrederetur, cùm scriberet, cùm prædicaret, ac prosperè illi cūcta succederēt; vix dū tres annos & sex menses (in figurā sui capitis Antichristi) cōpleuerat, cùm ecce Zuinglius ipsius Lutheri discipulus, circiter annū Domini 1522. magistrum suū Lutherum supplātauit, & de manibus eius magnā regni malè acquisiti partē eripuit. Cùm enim Lutherus doceret, vnà cum substantia panis triticei verā corporis Christi substantiā in Eucharistia repræsentari & coniungi; Zuinglius negans, veram corporis Christi substantiam aliter in Eucharistia contineri posse, quàm si panis triticei substantia in illam conuerteretur; & tamen trāssubstantiationem recusans confingere, asseruit, panem Eucharistię, absentis Dominici corporis signum & figurā, non autem ipsius corporis veritatem esse. Qua ex re factum est, Actor. 5. Daniel. 8.

vt cùm Zuinglius magnam gregis Lutherani partem secum abduxisset; regnum Lutheri

Matth. 12.

iam in se diuisum stare non posset. Omnis enim ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. Simul atque igitur is qui Christũ diuidere conatus est, ipse quoq; à suis diuidi cœpit; paulatim quotidie labefactatum est & dissolutum eius regnum, donec ad postremum Anabaptistis, Osiandrinis, Svvencfeldianis, Maioristis, Libertinis, Caluinistis, Puritanis, Vnctis, Trinitarijs, & alijs atque alijs sectis emergentibus, omnino periret, ac funditus euerteretur. Vix enim vllus iam in Germania locus restat, vbi Euangelium ita prædicatur, vt non permultum à Lutheri præscripto discessum fuerit.

Porrò Zuinglij etiam pars, quam Oecolampadius corroborare nitebatur, per Caluinum & Bezam in tantas angustias redacta videtur, vt haud sciam, an saltem Tiguri salua remanserit. Certè in Gallijs, in Anglia, in Scotia, in Polonia nihil obtinet auctoritatis. Iam verò Caluini principatum in Polonia Trinitarij, in Anglia Puritani, & Vncti vsque adeò labefactarunt, vt diu stare nec ille possit. Vidit hoc ipsum Caluinus, & ideo in sua Præfatione ad Catechismum Ecclesiæ Geneuensis, ita scribit:

Caluini vaticinium de sua secta interitu.

In hac tam horrenda Christiani orbis vastitate necesse est, paucas Ecclesias, quæ Deum ritè inuocant, & eas quidem dispersas, & vndique circumseptas, profanis Antichristi synagogis, hoc sanctæ coniunctionis symbolum dare vicissim & accipere. Quod si hoc adeò est hodie necessarium, quid de posteritate sentiemus? de qua ego sic sum anxius, vt tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus è cælo succurrerit, videre mihi videor extremam barbariem impendere orbi. Atque vtinam non paulo post sentiant filij nostri, fuisse hoc verum potius vaticinium, quàm coniecturam. Quo magis elaborãdum nobis est, vt qualescunque Ecclesiæ reliquias, quæ post mortem nostrã restabunt, vel etiam emergent, scriptis nostris colligamus. Hactenus Caluinus. Qui certè non debebat tantopere suæ Ecclesiæ timere, si eam se credidisset verã esse Christi Ecclesiã. Is enim de sua Ecclesia securos nos fecit, negans præualituras aduersus eam inferorũ portas. Verùm Caluinus dũ & sectas, quæ præcesserant, & quæ post mortem eius exurrecturæ essent, considerabat (nulla enim ædificatio extra petram à Domino constitutam stabilis esse potest) meritò prædixit, eandem vastitatem, quam ipse aliorum sectis intulisset, suæ etiam sectæ reddendam esse, vt impleatur verbum

Matth. 5.

Christi quo dixit, *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis; & qui gladio percusserit, gladio peribit. Gladius enim & discordiosam linguam* (auctore Augustino) *significat.*

De agone Christiano cap. 29.

Facillimum mihi esset, plures etiam modos enumerare, quibus Protestantium res euertũtur. Proficere enim amplius non possunt, quorum insipientia per summorum Pontificum sententiam, per doctissimorum hominum conciones & libros, per sacrosanctæ Synodi Tridentinæ grauissima decreta, & inuictam auctoritatem orbi Christiano manifestata est. Sed quoniam semper in Ecclesia Dei obseruatum hoc fuit, vt hæretici, qui vnitatem Ecclesiæ primùm violassent, nulla magis ratione subuerterentur, quàm dum ipsi in alias iterum atque alias sectas discederent: idcirco faciendum putaui, vt ostenderem, sequentis cuiusque sectæ originem prioris interitum fuisse. Ita olim perierunt Simoniani, dum *Basilides & Saturninus*, ambo cum essent discipuli Simonis Magi, *distantes doctrinas* (auctore Irenæo) tradiderunt.

Lib. 1. ca. 22. & cap. 28.

Idem Irenæus de Valentini discipulis ait: *Discrepant abinuicem & doctrina & traditione, & qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies nouum aliquid adinuenire, & fructificare, quod nunquam quisquam excogitauit.* Eodem modo Augustinus de Donatistis ait: *Multa inter ipsos facta sunt schismata, & ab eis se diuersi cætibus, alij atque alij separarunt.* Et in lib. De agone Christiano: *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est; sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Epiphanius etiam declarat, Arrianos *in tres sectas fuisse diuisos.* Porrò Nestorianos & Eutychianos in duodecim ad minimum sectas abijsse, Nicephorus testatur. Nec verò vnquam hæresis hæresim parere desiuit, donec omnia illa schismata in impudentem Mahometis blasphemiam desiisset.

Hæres. 69.

cap. 29.

hæres. 73.

Quis autem non miretur, cùm infinitæ hæreses ex vna & eadem Ecclesia Catholica & Romana exierint, omnes eandem Catholicam & Romanam Ecclesiam oppugnarint, omnes breui tempore a seipsis perditæ atque extinctæ fuerint: tamen Ecclesiam interim Catholicam & Romanam neque discessione earum, neque persecutione ita vel deprimi, vel obscurari potuisse, vt quanquam interdum grauius quàm aliàs afflicta fuerit, nunquam omnino vel defecerit, vel multis cathedris Episcoporum in multis simul gentibus caruerit, quæ semper fidem veram confiterentur. Pereunt igitur omnes hæreses: sola non perit, sed in æternum floret Catholica & Romana Ecclesia.

Scio, Protestantes hoc in loco mihi oppositiuros esse Apostolorũ & antiquorum Patrum inter se dissensiones. Verùm illæ dissensiones partim nõ tam de ipsa fide Christiana fuerunt, quàm de Christianorum conuersatione; partim etiam si qua de fide incidit quæstio, *statuerũt vt ascenderent ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem super ea quæstione.*

Galat. 2. Actor. 15.

Atque ita iudicem summum in terris agnouerunt, à cuius sententia vt discederent, fas sibi esse non putabant.

At vero

At verò Protestantes cùm de causa fidei grauissimas lites commoueant, neque alter eorum alteri vnquam cedit, nec ambo ascendunt ad successores Apostolorum, vt audiant quid Spiritus sanctus per illos respõsurus sit. Lutherus enim à Zuinglio, Bullingerus à Brẽtio, VVestphalus à Beza vsque adeò dissentit, vt nemo eorum aut alteri cedere, aut vllum in terris Iudicem summum agnoscere velit. Itaque Magnus Leo præclarè scripsit: *Aliud sunt humanæ etiam inter Catholicos simultates, aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores.* Sectæ igitur istæ Protestantium pluribus modis demonstrãt, ipsos Protestantes Antichristi membra esse. Primùm, quia Deus, *qui est auctor pacis*, non amat dissensiones vllas; maximeq́; omnium eas quæ infinitæ sunt, nec vnquam in hac vita per iudicem aliquem decidi possunt, odio habet. Hoc enim ipsum, non acquiescere vllius iudicio, conuincit, pertinacem esse & immortalem hæreticorum superbiam. Talis autem dissensio inter Catholicos inueniri nõ potest. Definit enim Catholicus esse, & ex Ecclesia eiicitur, qui recusat Ecclesiam audire. Deinde Protestantiũ sectæ ostendũt, eos veterum hæreticorum similes, ac propterea etiam hæreticos esse. Denique proxima quæque secta priorem breui temporis spatio perimit, cùm nullæ vnquam sectæ Catholicam & Romanam Ecclesiam extinxerint. Perit autem Antichristus cum suis membris; sponsa verò Christi cum sponso suo regnat in æternum.

In Epist. ad Anatolium.

Matth. 18.

Quòd Protestantes per doctrinam ipsorum viam Antichristo præstruant.

CAPVT LX.

Viam alteri præstruit non solùm is qui nominatim edicit, eum breui affuturum, quiq́; vt studiose expectetur, & humaniter excipiatur, monet (hac ratione Prophetæ Christo, & infideles Iudæi Antichristo viam prapararunt;) verùm is etiam, qui vel tollit impedimenta quæ alioqui obstarent, vel quoquo modo id agit, quod eius instituto qui aduenit, vsui esse queat. Ac aliter amico, aliter hosti viã sternimus. Hosti sæpè & imprudentes & inuiti; amico autẽ imprudentes aliquando, inuiti nunquã. Tametsi ergo probè sciã, Protestantes non adhortari quenquam, vt beneuole suscipiat Antichristum, nec etiam putem, eos prudentes & scientes id agere, quod Antichristi causam commendet; tamen quia certissimò remouent ea impedimenta quæ Antichristo potissimum obstant, vtcunque id vel prudentes, vel inuiti faciant: non immeritò dixerim, eos esse Antichristi præcursores.

Quod autem præcipuè impedit & retardat aduentum Antichristi, est fidei & religionis Christianæ per omnes gentes latissima diffusio & propagatio. Quamdiu enim mundo persuasum est, Iesum Nazarenum esse Christum & Messiam verum; frustra in mundum venturus est Antichristus, quia mundus eum non recipiet. Contrà verò qui diuidit Ecclesiam, qui dispergit oues, qui sacramenta Christi vel mutat, vel tollit, qui Catholicum nomen superstitionis aut idololatriæ accusat; is dum labefactat eas res quæ Iesu Christi aduentum contestatum reddebant, viam vtique Antichristo præparat. Vnde Augustinus præclarè scribit: *Christus venit colligere: tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregauit? Contra Christum ergo venis; Antichristus es.* His ita positis, iam deinceps ostendam, quibus modis Protestãtes aduentũ Antichristi promouent. Principiò tam Lutherani quàm Caluinistæ omnes affirmãt, Antichristum ipsum iam hisce multis seculis in mundo fuisse, nec alium esse, præter Pontificem Romanum. Hæc autem doctrina nemini magis, quàm ipsis Protestantibus nocebit. Dum enim alius Antichristus ab illis neque expectatur, neque timetur, præter Pontificem Romanum; eueniet, vt verus ille Antichristus, qui secundùm scripturas post sublatum è medio Romanum Imperium, in ipso tantùm seculi fine aduenìet, Protestantes ipsos penitus incautos oppressurus sit. Quomodo enim caueri potest, quod certò creditur non esse venturum? Deinde tanquam parum esset, Romanum Pontificem vocare Antichristum: insinuant etiam Protestantes, D. Petrum Antichristi velut parentem, auctoremq́ue extitisse. Cæterùm ne istud per calumniam à me confictum videatur, cuiusmodi hoc totum sit, iam inuestigemus.

In Ioann. tractat. 6.

Primus modus, quo Protestantes viam præparant Antichristo.

Protestantes non obscurè insinuare, quod D. Petrus fuerit fundamentum sedis illius apostaticæ quam ipsi Antichristum vocant; & quàm ignominiosa Christo, satanaq́; gloriosa existat illorum opinio de Antichristi sede.

CAPVT LXI.

Eo tandem peruenerunt Protestantes, vt affirment, Antichristum (quẽ volunt sedem quandam & thronum pseudoprophetarum esse) non modò ipsis Apostolorum temporibus ortum, sed prętereà iam diu mundo reuelatum fuisse, & non alium esse, quàm ipsum Pontificem Romanum. Hanc doctrinæ ipsorum viam & rationem si accurate consideremus; facile videbimus, non alium potuisse huius Antichristi caput & fontem existere, quàm ipsum Petrum Apostolorum principem. Si enim (vt Beza in explicatione methodi 2. Thessalon. 2. versu 6. ait) *tum ipsius Apostoli temporibus prima apostaticæ sedis fundamenta iaciebantur*, apostatica verò illa sedes non alia omnium Protestantium iudicio sit, quàm Apo-

Secundus modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo.

stolica Ecclesiæ Romanæ cathedra & sedes; Romanæ verò cathedræ gloria non aliunde quàm a D. Petri primatu deducatur: quomodo potuerût ipsius Pauli temporibus, prima sedis apostaticæ fundamenta iacta esse, præterquam si Petrus, qui primum Romanæ cathedræ in terris fundamentum fuit, huius apostaticæ sedis fundamentû etiam habeatur? Nec enim alius quisquam Pauli temporibus vixit, ad quem Romanæ sedis primatus perinde referri potuerit, ac ad D. Petrum Apostolorum principem. Nam quicquid in mundo vel hæresum, vel schismatû, vel idololatriæ fuit; hoc omne tam longe aberat ab Ecclesiæ Romanæ cathedra stabilienda, vt nihil p rinde aut oppugnarit eam sedem, aut ab eadem oppugnatum sit, ac hæreses, idolorum cultus, & omnia schismatum genera. Nunquam enim recepit Romana sedes vel Simonis Magi & Menandri præstigias, vel Nicolaitarum libidines, vel Cherinti & Ebionitarum errores. Fundamenta igitur prima Romanæ cathedræ non alia diabolus, qui Bezæ magister fuit, intellexit, quàm D. Petri Apostolicû primatum, in cuius cathedra videri successisse, hoc tam satanæ gloriosum & illustre, quàm Christo infame & ignominiosum est. Nam cùm diabolus nondum permittatur in ipso Dei templo sedere, & sese ostentare, tanquàm sit Deus: quid interim ei potuit honorificentius contingere, quàm vt prima in toto mundo sedes illi per Protestantes vindicetur? Hoc igitur honoris Protestantes, licet imprudentes, diabolo exhibent, vt Christi summá in terris cathe-
Annot. in 2. Thessal. 2 vers. 3. Sanctos nō. seruiit Antichristo, Beza dicit. dram fingant esse cathedram satanæ, & Antichristi sedem. Ac ne parum hoc videretur, Beza etiam addit, *nonnullos ex sanctis ipsis & orthodoxis Patribus huic Antichristi throno per imprudentiam inseruisse.* Voluit enim diabolus, qui per Bezã loquitur, talem videri thronum suum, qui & a Principe Apostolorum pararetur, & cui Patres orthodoxi subseruirent.

Sed cùm nos *Christum venisse in mundum sciamus, vt dissolueret opera diaboli*; nunquam
Matth. 24. committemus, vt Christi sedem in satanæ thronum conuertamus. Nec enim fieri potest, vt electi seducantur. Seducerentur autem, si Antichristo inseruirent. Id autem video, mentes Protestantium ita à satana præparatas esse, vt omni ex parte fictum illius principatum ornent, ac stultis hominibus commendent. Nam si cathedra Petri sedes diaboli est, *cuiusq; sedis fundamenta tam ipsius Pauli temporibus iaciebantur*: quid præterea tam pulchrum & spe-
Isaiæ 60. ctabile Christo in terris relinquitur? Dominus apud Isaiam ad Ecclesiam Christi loquitur:
Cap. 17. *Ponam te in magnificentiam seculorum.* Idem Dominus apud Ieremiam ait: *Solium gloriæ altitudinis à principio locus sanctificationis nostræ.* Idem Dominus in Euãgelio dicit ad Apostolos:
Matth. 5. *Vos estis lux mundi, & ciuitas supra montem constituta, non potest abscondi.* Quo etiam in loco significat, *se accendisse lucernam, non quidem vt sub modio, sed vt in candelabro eam poneret, quo luceret omnibus qui in domo sua essent.* Idem Dominus in Apocalypsi per Angelum suum
Apocal. 1. & 2. declarat, *Ecclesias velut candelabra esse, Angelos vero seu Episcopos,* qui præsunt iisdem Ecclesiis, velut *lucernas*, imò velut *stellas esse*, quæ lucent in Ecclesia tanquam in firmamento. Cùm igitur in ciuitate Christi sint Ecclesiæ velut candelabra, sint Episcopi velut stellæ; certissimum autem existat, nullam Ecclesiam vel magis in monte constitutam esse, vel minus abscondi potuisse, quàm Romanam: si eius Ecclesiæ Angelus & Episcopus non modò præcursor Antichristi quidam, sed ipse Antichristus est; si hoc solium gloriæ splendidissimæ, si locus hic sanctificationis Domini, ad satanæ honorem transiit: quæ, obsecro, lucerna in candelabro Christi per tot secula remansit, vt luceret omnibus qui in magna domo Dei
Lib. 3. c. 3. versabantur? Quæ magnificentia Filio Dei, aut quis honor nomini eius defertur? Aut fuit
Lib. 1. ep. 3. vlpiam in terris vlla Ecclesia vni Romanæ par atque æqualis? quam Irenæus *maximam &*
Epist. 77. Epist 16. *gloriosissimam*, Cyprianus *cathedrã principalem*, Basilius *caput vniuersalis Ecclesiæ*, Hierony-
Libr 2. Epist 162. mus *tutissimum portum communionis catholicæ*, Optatus *cathedram singularem & vnicam*,
Epist. ad Renatum Augustinus *principatum Apostolicæ cathedræ*, Theodoretus *tenentem gubernacula cunctis orbis*
Dogmatic. de imagin. *Ecclesiarum*, Theodorus Studiensis *Petram fidei* appellat. Si ergo nulla in mundo Ecclesia
Conc. 1 Cõstantinopol. par est aut vnquam fuit Romanæ; adeò vt Constantinopolitanus Patriarcha nihil optaret maius, quàm vt *post Romanum Pontificem primas teneret*: si Romanum Pontificem tradis Antichristo; quod solium æque magnificum addicis Christo? Nec magnificû dico solum tam ob splendorem & magnitudinem vrbis, quàm ob Catholicę fidei confessionem, ob Petri Apostolorum principis successionem, ob hæresium & schismatum extirpationem, atque ob Euangelij tam in proximas regiones, quam in vltimas orbis terrarum partes propagationem. Tale solium si Christo abstuleris, idemque Antichristo assignaris; audacter dico, fidelem satanæ administrum te esse, Christi verò impium perduellem & proditorem.

Cæterùm ne in solum Bezã hæc mea oratio ferri videatur: Illyricus etiam, qui Ecclesiæ Romanæ gloriam à Petro pendere non ignorabat, tam insolenter atque inuerecunde D. Petri pudenda non modò acerrimè contemplatus ipse derisit, sed etiã deridenda aliis proposuit, mox in ipso *Catalogi testium* initio: vt cum nihil intemperantius fieri potuisse videatur, tamen id tanquam cumulum ad suam maledicendi libidinem adiecerit, vt & cætera

D. Petri

D. Petri errata impudenter exaggerarit, & eundem noui criminis atque hactenus inauditi homo nefarius iniuste accusarit. *Parum* (inquit) *acriter pseudoapostolorum peruersitati ac impietati Petrus restitit, qui de Petro tanquam suo præceptore, maiorisq; auctoritatis Apostolo cæteris coram omnibus Ecclesiis gloriabantur.* Ecce & Petrũ videri vult *pseudoapostolorũ quasi præceptorem* fuisse, & eum ait *parum acriter illorum impietati restitisse.* Vbi hoc legeras, insignis hypocrita? Quis hoc in Petro notauit vnquam? Parum tibi fuit, vetera immodeste traducere: nisi etiã noua crimina maledicentissime confingeres? Dicis eodem in loco, *Petrum in cogitatione, spe ac cupiditate humanæ potentiæ, quam ex regno Messiæ sperabat, totum fuisse immersum.* Qui hoc scis? Profectò in Euangelio audis, *Petrum reliquisse omnia, & secutum esse Christum.* & tu ais, *totum fuisse immersum in spe ac cupiditate humanæ potentiæ?* Quid si errore quodam ductus, putabat Christum humana potentia vsurum fuisse, ad Euangelij sui promulgationem? An propterea *totus in cogitatione, spe ac cupiditate humanæ potentiæ immersus erat?* Certum est, satanæ consilia eo tendere, vt Petrum velit haberi suum potius, quam Christi ministrum, vtque sedem eius malit sibi quàm Christo dedicari. — Illyrici blasphemia in S. Petrum.

Eodem pertinet illa Magdeburgensium velut interiecta suspicio, qua dicunt: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiæ Episcopum diuinitùs constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Certe qui rem certissimam & exploratissimam (qualis est primatus Petri & vniuersalis Ecclesiæ præfectura) sic enuntiant, vt vel eam negent veram fuisse, vel Petrum dicant *ipsissimum Antichristum fuisse*: illi parum aut nihil ab eo absunt, vt velint, D. Petrum haberi *pro ipsissimo Antichristo.* His enim gradibus via satanæ & filio perditionis Antichristo callidissime præparatur, si primũ Petri cathedra, deinde Petrus ipse de cordibus Christianorum tollatur, vt ita facilius negetur aut Christus venisse, aut Apostolos in mundum sub duce & præcessore vno disseminandi Euangelij causa misisse. Tollitur cathedra Petri de cordibus Christianorum, si Antichristus in ea ponatur sedere, quod iam permultis Protestantibus seriò persuasum est. Tollitur Petrus ipse de cordibus eorundem, si credatur & ipse vel occultum Antichristi fundamentum, vel *ipsissimus Antichristus* fuisse; quò sanè tendunt Protestantium verba. Sublata verò cathedræ Petri auctoritate, cuius perpetua & nunquam intermissa successio, Christi priorem aduentum & optimè testatur, & diligentissimè propagat: sublata etiam Petri Apostolorum principis eximia potestate, qui primus & Iudæis & gentibus Euangelium Christi prædicauit: quis non postea in dubium reuocabit, an omnino cætera quæ de Christo feruntur, vera sint, nec ne? Qui autem dubitat, paulo momento in deteriorem partem flectitur, vt suspicetur, Christum non venisse, cuius nulla iam vestigia in terris reliqua esse videt. Nam cùm cæterorum Apostolorum successiones iam olim extinctæ sint, si neque Petri & Pauli successio in Ecclesia Romana perdurat, imò si Petrus ipse videatur fuisse aut Antichristus, aut fundamentum Antichristi: quod est præterea solidum & immobile saxum, quæ rupes firma, quæ visibilis petra, cui fideles (qui lapides viui sunt) securè adhæreant? In hac animorum hæsitatione si Antichristus emerserit, signaq; & prodigia stupenda ediderit, in templo Dei sedeat, ac Deum se ostentet; quis non videt, ingens periculum fore, ne seducantur plerique? Via igitur Antichristo per istas impudentissimas Protestantium calumnias præstruitur. Sed iam pergamus in eo quod instituimus. — Cent. 1. li. 2. c. 7. pag. 527. — Actor. 2. Actor. 10. & 15.

Quibus præterea modis Protestantes viam præparant Antichristo.

CAPVT LXII.

SAcrificium Eucharistiæ, quod mortem Christi & necessariò cõmemorat, quia est ipsum corpus datum pro nobis; & nobis commendat, quia insignem Christi erga nos amorem testatur: hoc sacrificium ita prorsus auferunt, eo ipso viam illi sternentes qui negaturus est, Iesum esse verum Messiam pro nobis mortuum. *Quando heretici dicunt* (ait Chrysostomus) *vnde putes immolatum Christum fuisse. Præter alia multa, hæc etiam mysteria afferentes, ora ipsorũ consuimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolũ ac signum hoc sacrificiũ est?* Si ergo sacrificium Eucharistiæ probat mortem Christi: nonne qui hoc sacrificium negat (negant autẽ Lutherani & Caluinistæ) mortem Domini eatenus incertiorem reddit, quia id sacrificium quod mortem eius præcipue testatur, de medio tollit? Præterea ipsum hoc iuge sacrificium ab Antichristo auferendum est, vt paulo antè demonstraui. Nonne igitur singularem Antichristi ministrum se exhibet, qui quod tandem ab Antichristo auferẽdum erat, ipse prius aufert, vt ita minus negotij Antichristo supersit? — Tertius modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. — In Matth. homil. 83.

Accedit eodem, quòd cùm Antichristus baptismum etiam Christi debeat abrogare, Lutherani & Caluinistæ omnes eatenus gratificantur Antichristo, vt interim negent, baptismum Christi radicitus tollere peccata, gratiamve conferre. Quid quòd etiam Caluinistæ negant baptismi necessitatem in iis paruulis qui ex parentibus Christianis procreati sunt? Quod ergo nec paruulis necessarium esse, nec adultis gratiam conferre docetur, id quàm leui brachio velut cærimonia quædam inutilis ab Antichristo remouebitur? — Quartus modus.

Quintus modus. Iam verò vt Antichristus *non curat Deum patrum suorum*, ita nec Protestantes vllam rationem habent antecessorum suorum, qui tum Romæ iam inde ab ipso Petro, tum aliis ab ipsis Apostolis ad nos vsque ordine certo & perspicuo successerunt. An hæc enim successio Episcoporum, quæ Christi aduentum mirabiliter confirmauit, a Protestantibus neglecta, non proderit Antichristo, vt eo citius fidem Protestantibus faciat, se qui de nouo prouenio exurgit, posse verum Messiam esse? Nam si Lutherus nemini succedens, verum a seipso veniens *exurrexit*, & nouâ fidem subitò prædicauit: si *exurrexit* Zuinglius, & plus diuinæ lucis hausit, veriorq; Propheta habitus fuit, idemque Caluino & Osiandro accidit: cur non credant etiam istorum discipuli, posse & alium adhuc inopinato surgere, qui maiores suos contemnens, veritatem nudam hominibus reuelet? Hæc autem ratio de homine in hominem progrediens, viam tandem expeditam Antichristo præparabit.

Sextus modus. Si Antichristus conabitur *mutare tempora & leges*, vt antè declaraui: nonne Lutherus, qui leges Ecclesiasticas omnes contemnere ausus est, qui iuris Canonici libros discipulis suis applaudentibus palam combussit, qui antiquissimas cæremonias baptismi & Eucharistiæ mutauit, qui nouos Apostolos in orbem misit, qui monarchiam Ecclesiæ conuertit in democratiam: nónne iste vir insignis Antichristi præcursor fuit?

Septimus modus quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. Cum Antichristus Christianæ religionis omnia monumenta aboliturus sit, atq; ob eam causam appelletur *abominatio vastans & desolans omnia*; adeò vt ad stuporem sit homin adducturus præ incredibili exitio & destructione, quam sacris omnibus inferet: ausim dicere, ab orbe condito nunquam fuisse vllam sectam perinde ad euertenda omnia religionis signa deditam, ac hodie Caluinistæ ac Puritani sunt, quorum omnis cogitatio in eo defixa est, vt altaria Christo dicata deturbent, templa Dei subuertant, sacras imagines confringant, monasteria spoliēt, xenodochia diripiant, scholas publicas dissipent, reliquias martyrum profanent, memorias sanctorum violent, sepulchra mortuorum aperiant, cœmeteria disturbent, cęrimonias tollant, sacramenta irrideant, sacrificium tremendum conculcent. Quid est viam sternere Antichristo, si hoc non est? Dicam, quod plurimis in locis factum non audiui tantùm, sed hisce oculis vidi: Regnante in Anglia Edouardo sexto, vel potius sub impubere adhuc Rege Caluinismo regnante; sacra imago crucifixi Iesu Christi (ex cuius vtroque latere B. Mariæ, & D. Ioannis Euangelistæ imagines collocari solebant) è templis deiecta est tanquam idolum & id quod rem non veram designaret, in eiusque locum surrogata sunt *Regis insignia*, ex quorum vtroque latere canis & draco depingebatur. Ita in Christi locum, leonis; in B. Mariæ, canis; in D. Ioannis, draco successerat. Vtrùm hoc non erat Antichristi figuram gerere? Cùm enim Antichristus templa Dei omnibus aliis ornamentis, quæ Christum quoquo modo referunt, spoliarit: tum denique *sedebit ipse in templo Dei*, suamque imaginem adorandam proponet, cui *draco*, id est, diabolus omnem suam potestatem dabit, vt absque vllo impedimento sese ostentet tanquam sit Deus. Hæc sane sunt valde horrenda, sed maius est quod sequitur.

Octauus modus. Cùm Antichristus ab Apostolo dicatur *homo ille peccati*: necesse est illos qui peccati regnum propagant, eo ipso parefacere, se Antichristi non vulgaria quædam membra esse. Protestantes verò non solùm omnia externa rerum sacrarū signa polluunt & contaminant, sed ipsam præterea internā sanctitatē vel penitus tollunt, vel quibus possunt modis impediunt, lōgè lateq; diffuso iniquitatis & peccati regno. Quando autem *abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum*: tunc vt certum est Antichristi regnum appropinquare; sic dubitari non potest, quin illi sint Antichristi membra, quorum opera potissimùm fiet, vt tantopere abundet iniquitas, & refrigescat multorum charitas. Nunquam verò post primam Euangelij promulgationem adeò vel abundauit iniquitas, vel refrigescit charitas, ac his ipsis diebus, idque in his locis potissimùm, vbi Protestantium sectæ summam rerum occupârunt.

Matth. 24.

Cum enim charitatis sit, dispersa congregare, & congregata vnire, adeò vt omnia Domini mandata in his duobus pendeant, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximū tuū sicut teipsum*: imò cùm hæc etiā duo redigantur ad vnum dilectionis proximi præceptum, sicut scriptum est, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*: & ideo Apostolus dicat, *Qui diligit proximum, legem impleuit: plenitudo enim legis est dilectio*: cumque is *qui vnum de mandatis Domini violauerit, omnium sit reus*, quia nimirum omnia in vna charitate coniunguntur & solidantur, cum præterea Deus, *qui charitas est*, voluerit & nos per mutuam dilectionem, & præterea per candem charitatem vnum fieri: necesse est, vt ibi multorum charitas maximè refrigescat, vbi est minima pax & vnitas, maximaque sententiarum atque animorum diuisio. Constat verò, maiorem esse animorum & sententiarum diuisionem, vbi solæ Protestantium sectæ vigent, quàm vbi sola Catholica fides prædicatur. Diuisio autem quæ propter fidem diuersam contingit, omnium est maxima, & acerbissima.

Ioann. 15. Roman. 13. Iacob. 2. 1. Ioan. 4.

Cùm

Cùm igitur nulla [illegible] potuerint, quin verissimum sit, ipsorum cuntur produ [illegible] manam Ecclesiá redire (quod faxit Deus) theri defectione du [illegible] *filium perditionis, quem Iesus inter-* mutuò petant & oppu [illegible] autem clarius appareat, quàm dif- quitarij seu Brentiani Ca [illegible] ffugere queant, quamque absur- Maioristas, Trinitar [illegible] Ecclesia conceperunt: non abs ligione sententias, charitas [illegible] gitur, verum Ecclesia Prote- qui credit illum alienum esse [illegible] vnquam fuerit, aut adhuc ximo suo fidem ac spem [illegible] mus breuiter, quod post-

Magis igitur eorum qui [illegible] *àm Synagoga Iudaeorum,* tholicorum inter seipsos N [illegible] *et multo miserabi-* turæ vnquam pacis aut [illegible] *verba (Ego reli-* litibus eorum finis imponatur [illegible] *tùm de populo de-*

Verùm Catholici parti [illegible] lex omnino Gal. 4. qua in re dissen [illegible] n Synago- Heb. 8. & 9. Iohan. 1. conciliũ œcumenicũ, cuius [illegible] in vetere 2. Corint. 10 credunt. Itaque cùm nu [illegible] vetus. nax dissensio: charitas [illegible]

Iam quod ad vitam & mor [illegible] rem- August. De morib. Eccl. Cathol. lib. 1. cap. 33. testantes, quam apud Ca [illegible] tm *perfecta charitas timorem* [illegible] subsequi perfecta chari [illegible] mittere post N [illegible] tes; quia simul ac [illegible] statim ex prædestina [illegible] fornicet [illegible] minibus: tamen [illegible] dem expiari se [illegible] ter credant in C [illegible] mere, quia iube [illegible] *reddet vnicuique secundum* [illegible] los abundat iniquitas, & r [illegible] æternum sit, mereri puta [illegible] ficte & simulate quasi coram hominibus.

Quò etiã pertinet, quod secretã illam confessioné, quæ maximè omnium [illegible] bat regnum peccati, & iniquitatem sustulit, isti [illegible] necessariá [illegible] & perfecti iubemur esse, sicut Pater noster cælestis perfectus est, qui sane perfectus & sanctus est, nõ credendo, sed faciendo. *Qui enim facit iustitiam,* inquit Ioannes, *iustus est, sicut & ille iustus est.* Quòd si quis in eamen aliquod indicat, pœnitentiá agere debet, & *contristari secundùm Deum, quæ res salutem stabilem operatur.* Nõ potest verò modus insignior excogitari, quo de peccato veram tristitiam suscipiamus, quàm si eò vsque fœditatem peccati magnitudinemque cõsideremus, vt quicquid in illo contra charitatem Dei & proximi existit, id numero, pondere, mensuraque sua examinemus, accurateque perspectum habeamus. Quod vtique eximiè fit, dum verè credimus, nos debere peccata nostra ministro Christi aperte ac plenè exponere, vt ab illo & fidele consilium, & medicinam cælestem capiamus, qua nos à vinculis diaboli absoluat, & Christo iterum conciliet. Nam qui Deo soli peccata sua exponenda esse statuit, nec facile tam solicitus erit, vt de illorum vel numero vel pondere alte cogitet, quia Deum intima sua melius se nosse non ignorat, & præterea non absoluetur omnino à peccatis suis, quia ministrum reconciliationis à Christo datum contemnit, à quo tamen quicquid non soluitur in terris, id ligatum manet in cælis. Ioan. 20. Ex ista particulari confessione coram Dei sacerdote necessariò facienda, & dolor verus de peccatis oritur, & verecundia peccanti non inutilis, & salutaris accusatio suiipsius, & eius quod ablatum est, debita restitutio, & cautio maior abstinendi deinceps à peccatis. &, quod omnium caput est, confertur absolutio sacramentalis: vt meritò dixerim, nulla vnquam re aut magis restrictum esse iniquitatis & malitiæ, aut magis dilatatum charitatis & iustitiæ regnum, quàm ex hac secreta confessione, quam Protestantes omnino sustulerunt. Quid multis? Quæcunque aut iniquitatem cohibent, aut charitatem promouent, siue illa sint ieiunia, orationes, eleemosynæ, ac sacrificium Eucharistiæ, seu pœnitentia, confessio, & satisfactio: ea omnia irrident & contemnunt Protestantes. Vnde fit, vt summa sit apud illos impunitas peccandi, summa libidinum laxatio, summa iniquitatis

Marginal references: 1. Ioan. 3. (beside "Quòd si quis…"); 2. Cor. 7. (beside "…fœditatem peccati ma-")

tatis abundantia, charitatis autem maxima restrictio: necesse vt sit, Protestantes facile peritissimum ex re deprehendi ad Antichristi societatem pertinere.

Nonus modus. Ex omnibus quæ in hoc mundo testimonium perhibent de Christo, nihil est quod cum Ecclesia ipsius iure conferri debeat. Illa enim sponsa est virginea, ipsa os *ex ossibus eius, & caro de carne, & os de ossibus eius*. Propter illam sacra omnia instituta, & charismata diuina de cælo in terras demissa sunt.

Veræ Ecclesiæ signa. Cùm ergo Protestantes illam Christo eripere conentur, dicentes eam Ecclesiam, quæ in gentibus multis tot iam seculis regnauit, quæ tot Episcoporum cathedras tam stabiles tanto spatio exhibuit, quæ in conciliis œcumenicis toties conuênit, quæque Christum Deum & hominem tanto consensu, tam diu in orbe vno, sub vno Pastore primo confessa est, non esse veram Dei sponsam, verum aliam nescio quam nuper e terra natam, aut etiam ex abysso erutam, quæ nunquam prius visa, nunquam cognita est, quæ nec gentes multas obtinuit, nec varias Episcoporum cathedras possedit, nec generalia concilia congregauit, nec ouile vnum, aut vnum Pastorem primum in terris habuit, aut etiam habere debuit, quæ perturbata est & confusa, quæ sacrificio publico & sacerdote caret, quæ nec à peccatis vere expiatur, nec iustitiam inhærentem habet, sed verè fœda & deformis, post Christi etiam sacramenta digne suscepta, perseuerat. cum ergo Protestantes pulchetrimam illam sponsam Christo auferre, & hanc distortam nullibi tueri conentur; dico, eos nihil amplius Antichristo faciendum relinquere, quam vt Christum ipsum nominatim oppugnet. Etenim cùm sint duo in carne vna, Christus & Ecclesia, & hæc illi testimonium perhibeat, memoriamque eius tenouet in vniuerso mundo, secundum quod scriptum est Ioann. 15. *Vos testimonium perhibebitis de me.* &, Actor. 1. *Eritis mihi testes vsque ad vltimum terræ:* cumque Ecclesia (Psalm. 44.) Christo spondeat, *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatione & generationem: propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi:* nunc tamen aspectabilem illam atque vniuersalem Ecclesiam a Christi latere diuellere, & aliam inuisibilem ac priuatam pro illa supponere, hoc tantæ vel contumeliæ vel iniuriæ plenum est, vt nihil addi possit, præter illam blasphemiam quæ ipsius Antichristi propria existit, *vt neget Iesum Nazarenum esse omnino generis humani liberatorem.*

Dicebant quidem Donatistæ, *perisse Ecclesiam de toto orbe terrarum, & in sola Donati parte remansisse*. Nunquam tamen eò audaciæ peruenerunt, vt dicerent, Ecclesiam Christi vel vno momento adeò ignotam extitisse, vt omnino videri aut demonstrari non posset. Habebant enim trecentos Episcopos & amplius in Africa suæ factionis; habebant etiam aliquot in vrbe Roma, licet non cum Ecclesia Romana communicantes, vt Optatus annotauit.

Miserabilis Protestantium Ecclesia. Verùm Protestantes tam miseram Ecclesiam nobis iam obtrudunt, quæ ante Lutheri schisma nullam habebat in mundo gentem, aut prouinciam, imo nullum templum, aut domum, in qua Christum coleret, nullum Episcopum qui euangelizaret ac præsideret, nullum presbyterum qui baptizaret aut Eucharistiam conficeret, nullum diaconum qui ministraret, nullum hominem qui verbum Dei audiret, qui sacramenta susciperet aut fidem confiteretur.

Postremò talem Christo Ecclesiam Protestantes attribuunt, vt si (quod valde verisimile videtur) illis adhuc in terra degentibus adueniat Antichristus; necesse habeant confiteri, suam istam non esse veram Messiæ Ecclesiam, ac propterea parati sint nouum Messiam cum noua eius Ecclesia suscipere.

Disputatio Antichristi cum Protestantibus. Sic enim ex scripturis cum Protestantibus disputabit Antichristus, vt multa legis & Prophetarum testimonia producturus sit, vnde probet, Ecclesiam Messiæ magnam, illustrem, & conspicuam esse debere. Ac sane Prophetæ passim testantur de omnium gentium accessione ad Christum, deque sublimitate & splendore Ecclesiæ Christi. Deinde inferet Antichristus: At talis, ô Protestantes, vestra Ecclesia nec iam est, nec vnquam fuit. Non enim aut iam in Græcia, in Asia, in Syria, in Africa, aut in nouis Indiis cognoscitur, aut in ipsa Germania & Anglia, ante hos sexaginta annos, cognita fuit. Porrò vbi hoc manifestissimum ex Annalibus temporum præteritorum fecerit, mox adiiciet: Romanam Ecclesiam, quæ talis videbatur fuisse qualem Prophetæ describunt, vos ipsi probe nostis, veram Dei Ecclesiam non esse. Ita enim iam diu edocti estis, & ita in hodiernum diem creditis. Aliquam vero Ecclesiam esse debere, omnino fatemini. Venite ergo ad me, & ostendam vobis Ecclesiam quæ nũquam defecit, sed in omnibus etiam gentibus perpetuò floruit. Iudæi enim iam inde ab euersione templi sui in multas gentes dispersi retinuerunt semper verum sacramentũ circumcisionis. Illi semper habuerunt synagogas & in Syria, & in Ægypto, & in Europa. Illi per tot secula expectarunt Messiam suum & verbum, qui nunc demum aduenit, qui nunc etiam in gentibus gloriosam sibi Ecclesiam acquiret. Huius igitur Ecclesiæ membra si fueritis, æternam salutem vobis promitto: sin illam recusaueritis, certissimè scitote, vos æternis suppliciis afficiendos esse. Hæc si dixerit

n

nouus ille Messias, cùm Protestantes negare non potuerint, quin verissimum sit, ipsorum Ecclesiam defendi non posse: aut cogentur ad Romanam Ecclesiá redire (quod faxit Deus) aut ad Antichristum se conferent, *hominem illum peccati, filium perditionis, quem Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Vt autem clarius appareat, quàm difficulter Protestantes hanc Antichristi argumétationem effugere queant, quamque absurda sit, & à scripturis aliena cogitatio illa quam de Christi Ecclesia conceperunt: non abs re erit, instituere aliquam hac de re disputationem. Quæro igitur, verum Ecclesia Protestantium non sit obscurior & vilior, quàm Iudæorum Synagoga vnquam fuerit, aut adhuc sit? Quoniam autem responsio paulo prolixior erit; age, proponamus breuiter, quod postea pluribus verbis confirmaturi sumus.

Cùm Ecclesia Christi secundùm prophetas debuerit illustrior esse, quàm Synagoga Iudæorum; tamen si Lutheranorum, aut Caluinistarum Ecclesia vera esset, ea fuisset multo miserabilior & fœdior, quàm vnquam Iudæorum Synagoga fuit: quodq; illa Eliæ verba, Ego relictus sum solus: non de regno Iudæ, aut fidelibus qui vspiam essent, sed tãtùm de populo decem tribuum accipienda sunt. CAP. LXIII.

Nemini vel mediocriter in sacris literis versato ignotum esse potest, duplex omnino esse Testamentum: vnum vetus, alterum verò nouum. Illud per Moysen Synagogæ Iudæorum; hoc verò per Christum Christianorum Ecclesiæ datum est. In vetere Testamento præfigurabatur nouũ: in nouo autem finitur & completur Testamentũ vetus. In vtroq; cùm timor & amor Dei sit, tamen *in vetere timor, in nouo amor præualet.* Illic temporalia bona tanquam carnalibus & paruulis promittebãtur, in quibus occultabãtur etiam æterna: hic tanquam adultis & spiritualibus promittuntur æterna bona, quibus ornaméti causa externæ quædam dotes adiunguntur. Ibi non deerant quidam boni & iusti: neq; hic desunt mali quidam & impij. Iustis omnibus eadem vtrobique fidei charitatisq; interna dona tribuuntur. Earum autem virtutum & donorum causæ instrumentales & Sacramenta visibilia ibi alia erant, & hic alia sunt. Ibi tot numero, & tam grauia obseruatu secundùm literam, *vt vix quisquam ea posset portare.* Corporali enim labore potissimùm implebãtur, & ideo ad *legem factorum* pertinebant: hic verò tam pauca numero sunt, & ea tam efficacia in conferendo gratiam, vt spiritali potius suauitate, quàm corporali fatigatione impleantur, & ideo ad *legem fidei* pertinent. Licet enim tam in vetere Testamento fides viua, quàm in nouo etiam perfecta opera necessariò requirantur: tamen ibi lex vetus, quæ opera & facta imperabat, fidem viuam simul dare non poterat. Vnde illa *velut pædagogus ad Christum duxit, ipsa verò nihil ad perfectum adduxit:* hic autem lex noua (quæ per Spiritum sanctum diffusa est in cordibus nostris) *fidem, quæ per charitatem operetur*, gratis ante omnia dans, gratiam faciendi quod iubetur, à Deo per Christum impetrat. Per gratiam verò Christi decalogum seu legem mandatorum impleri pauci olim sciebant, nunc omnes Christiani sciunt: quamuis non omnes rem in opus deducant, *quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras magis quàm lucem.*

Gal. 4. Heb. 8. & 9. Iohan. 1. 2 Corint. 10. August. De morib. Eccl. Cathol. lib. 1. cap. 28. Actor. 15. Rom. 3. Galat. 3. Hebr. 7. Galat. 5. Ioan. 3.

Quæ cùm ita sint, meritò Isaias de hoc nostro acceptabili tempore clamat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Nam & illa non minima est differentia inter vetus & nouum Testamentum, quòd vetus cum vno populo Iudæorum, hoc est, cum posteris Iacob feriebatur; nouũ verò cum omnibus gentibus & linguis feritur, quæ credituræ sunt in Christum. Quantum ergo inter Moysen & Christum, inter legem & gratiam, inter vnam gentem & omnes, inter Palæstinam & vniuersum orbem terrarum interest; tanto maior est & gloria & multitudo eorum qui legem fidei sub Christo, quàm eorum qui legem factorum sub Moyse profitebantur: adeò vt maior hodie sit etiam impiorum gloriatio, quoad externam Sacramentorum participationem, quàm olim iustorum fuit. Nam vetus Testamentum sanguine hircorum & vitulorum confirmabatur, eoq; populus est aspersus: nouum auté ipsius Christi sanguine sancitur, idq; nobis etiam in testimonium & *commemorationem mortis Domini* relinquitur. *Bibite* (inquit) *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Nam hoc tantum Sacramentum Deus ad tempus concessit etiam impijs qui in Christi Ecclesia viuunt, non ob ipsorum, sed ob Christi gloriam, cuius fidem profitentur. Quòd si Deus filium, Christus verò sanguinem suum nobis in Sacramento dedit; quid putandũ est de reliquo? Quàm gloriosam illic putabimus fore Ecclesiam, vbi non tantùm Dei nomen (vt olim in templo Hierosolymitano) sed etiã sanguis filij Dei ponitur, & reipsa participatur? Iámne latibula, & desertum, & penetralia, & Ægypti seruitutem, & decies plus quàm Babylonicam captiuitatem expectabimus? Talem enim Christi Ecclesiam fingunt Lutherani: sed non talem describunt Prophetę, lex & Euangelia. *Parum est* (inquit pater ad filium) *vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob & feces Israël conuertendas?*

Isaiæ ca. 11. & 60. Exod. 24. Isaiæ 49.

Isaiæ 54. Galat. 4. Rom. 7. Ephes. 5.

conuertendus? Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ. Et iterum ad Ecclesiam ex gentibus congregandam exclamat: *Lætare sterilis, quæ non paris; erumpe & clama, quæ non parturis: quia multi filij desertæ magis, quàm eius quæ habet virum. Vir autem Synagogæ lex Mosaica fuit*, at nostræ Ecclesiæ sponsus & vir Christus ipse est. (Hebr. 1. & 3.) Quantò ergo Christus Moysi, hoc est, dominus seruo præstat; tantò Christi Ecclesia præ Synagoga illustrior est, & tam intus quàm foris ornatior. Vnde Apostolus de gloria eius ministerij, quod noui Testamēti proprium est, agens; gloriosam quidem Synagogam in suo genere fuisse, non negat; (2. Cor. 3.) sed obscuram tamen & ignobilem, præ gloria Ecclesiæ Christi. *Quòd si ministratio* (inquit) *mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intēdere filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur; quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?*

Ne verò totum hoc tantùm de gloria intrinseca, hoc est, de fide, spe & charitate dictum putes; animaduerte, quod agitur de ministerio ipso noui Testamenti, quod externum est. (2. Cor. 4.) Ibi enim ait: *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu.* Et postea: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo.* De prædicatione ergo ministrorum noui Testamenti agitur, quæ illustrior multò in Ecclesia Christi debet esse, quàm vnquam fuit in Synagoga. Vnde ibidem Apostolus ait: *Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* (2. Cor. 3. Psal. 18. Rom. 10.) Hæc est verè noui Testamenti gloria, vt præter intrinsecas animi virtutes, *etiam in omnem terram exeat sonus prædicatorum, & in fines terræ verba eorum*, vtq; quod Isaias de Baptismo Ecclesiæ Christi ait, semper impleatur: (Isaiæ 60.) *Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim & regnum quod nō seruierit tibi, peribit.* Cùm igitur vna gens & vnum regnum seu populus vnus perpetuò seruierit Synagogæ; infinitis partibus plures gentes & populi perpetuò seruient Ecclesiæ Christi; nec vnquam cessabit in ea aut clarissima prædicatio, *quæ scitur ab omnibus hominibus*, aut Baptismus, per quem iugiter gentes intrent in Ecclesiam. (1. Reg. 2.) *Loquens locutus sum* (ait Dominus ad Heli) *vt domus tua, & domus patris tui* (hoc est, Sacerdotes Synagogæ) *ministrarent in cōspectu meo vsque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicunque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* (Qui cōtemnunt Christum, erunt ignobiles.) *Ecce dies veniunt, & præcidam brachium tuum.* Et post: *Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem* (hoc est, Christum Iesum, qui per Sadoch figurabatur) *qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & ædificabo ei domum fidelem* (id est, Ecclesiam, seu ministros noui Testamēti) *& ambulabit* (domus illa) *coram Christo meo cunctis diebus.* Hic ipse Christus opponitur Heli, domúsque seu ministri Christi, domui Heli seu Leuitarum. Isti cessabūt à ministerio, adueniente Christo: at ministri Christi non cessabunt à ministerio noui Testamenti, donec mundus finiatur. Quis hîc non videt, Ecclesiam seu ministros noui Testamenti tantò magis præferri Leuitarum ministris, quantò ipse Christus præfertur Aaron sacerdoti aut posteris eius? Ac domus quidem Aaron poterit fortè infidelis esse; ex eóque sacerdotium ab vna familia in aliam, ab Abiathar in Sadoch translatum est. (3. Reg. 2.) At Iesu Christi domus in perpetuum fidelis erit, & *ambulabit coram Christo cunctis diebus.*

Eòdem pertinet, quòd cùm populus Israël à Babylone reuersus inciperet quidem ædificare templum Domini, non videret autem illud in gloria ea quam habuit quando primùm à Salomone ædificatum erat; tunc Aggæus Propheta fidelem populum sperato aduētu veri Messiæ consolans: (Aggæi 2. Heb. 12.) *Adhuc* (inquit) *vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, & mare & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domū istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum: magna erit gloria domus istius nouissimæ, plusquàm primæ, dicit Dominus exercituū. Et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Si rem propositā rectè perpendas, animaduertes, nō de materiali domo agi, sed de Christi Ecclesia, quæ spiritualis domus Dei est; vt hic sit sensus Prophetæ: Maior erit gloria Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ fuit, quæ in typum & figuram eius præcessit. Ac sanè quis dubitaret, veritatem imagini, ac multò magis vmbræ dumtaxat, præferendam esse?

Si ergo maior est Ecclesiæ quam Synagogæ externus etiam splendor; nunc restat, vt quātus fuerit splendor Synagogæ, accuratè perpendamus. At Synagogam constat ab exitu filiorum Israël ex Ægypto incipientem ad Christū̀m vsque ita perdurasse, vt nullum præterierit temporis momentum, in quo populus Dei vel digito demonstrari non potuerit. Vixit enim populus Israël sub Moyse primùm in deserto, mox sub Iosue vsq; ad ingressum in terram Chanaan. Deinde verò in eadem terra sub Iudicibus & Regibus de tribu Iudæ, vsque

ad captiui-

ad captiuitatem Babylonicam. In ipsa etiam captiuitate egit in Babylone tam apertè, vt nemo vicinorum ignoraret, ibi esse tum Prophetas, tum Sacerdotes, & populum reliquum, qui profitebatur cultum vnius Dei secundùm legem Moysis. Imò inde etiam populus rediit vnà cum ordinariis ducibus suis *Zorobabele filio Salathiel duce Iuda, & Iesu filio Iosedec Sacerdote magno.* Itemque postea cum scribis, *Esdra & Nehemia.* Porrò à captiuitate vsque ad Christi aduentum semper egit Dei populus in terra Chanaan, primùm sub Pontificibus & ducibus, deinde sub Regibus; ita vt Christus iam adueniens non modò in templo Salomonis, tanquam in suo, doceret, verùm etiam diceret, *Salus ex Iudæis est.* Quibus ita positis; efficitur, vt Synagoga nunquam latuerit, aut cognitionem hominum effugerit à primo exitu filiorum Israël ex Ægypto vsq; ad Christi aduentum, qui nouam ex gentibus Ecclesiam reliquiis Iudæorum inseruit, *condens duos populos in semetipso angulari lapide.* Multo igitur minus vlla ratione fieri potuit, vt Ecclesia Christi per vllum tempus etiam minimum latuerit, aut cognitionem hominum effugerit ab ipsius primo aduentu, vsque ad secundum, *in quo reddet vnicuique secundùm opera sua.* Aggæi 1. & 2. Esdræ 1. & 2. Ioan. 4. Ephes. 2.

Percurre singulas generationes à Moyse vsq; ad Christum, quod fuit spatium annorum circiter mille quingentorũ. In hoc toto spatio nullus mensis aut dies pertransiit, in quo non facillimè ostenderim populum Dei. Nam si quæras de quolibet mense, die, aut hora illius temporis, vbi hoc aut illo tẽpore erat Dei populus: respondebo, aut in deserto erat (si de illis 40. annis agatur) aut in ipso ingressu est, aut in ipsa terra Chanaan, aut in Babylone, idque aut sub illo, aut hoc tyrãno, aut nominatim sub hoc iudice, Rege, Sacerdote. Deinde cùm multi fuerint & in terra Chanaan, & in Babylone alieni à Deo: facile respondebo, illũ esse populum Dei, qui tribum Leui sectatur, qui circa Arcam Dei & Tabernaculum fœderis in terra Chanaan agit, qui templum Salomonis in Ierusalẽ obseruat: in Babylone verò illum, qui credit & adhæret Iosedec sacerdoti magno ac Iesu filio eius, ac Prophetis *Danieli, Aggæo, Zachariæ, ac scribis Esdræ & Nehemiæ, & duci Zorobabeli*, quiq; profitetur spem reditus in Ierusalem secundùm verbum Ieremiæ Prophetæ: *Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedec Sacerdos magnus, & omnes reliquiæ populi vocem Domini Dei sui. Et verba Aggæi Prophetæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos, & timuit populus à facie Domini.* Quare si quis per totum mundum voluisset hoc tempore ad populum Dei se adiungere, ac proselytus fieri, semper liberum erat id facere. Longè igitur magis oportuit hoc idẽ euenire Christianis, quibus longè maiora & promissa & donata sunt. *Sine pœnitentia enim sunt dona Dei & vocatio.* Neq; verò fideles sumus, quia ex præcedentibus operibus hoc meriti sumus, sed quia Deus ita iurauit Patri nostro Abrahæ, & quia propter semetipsum ita promisit & compleuit. *Ab ortu enim Solis* (inquit) *vsq; ad occasum magnum est nomen meũ in gentibus, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus.* Qui autem statuit, veram Ecclesiam Christi fuisse aliquot seculis ignotam, is minorẽ infinitis partibus Christi, quàm Moysis gloriam in hoc mundo esse docet. *Moyses enim à temporibus antiquis habet in singulis ciuitatibus, qui eum prædicent in Synagogis, vbi per omne sabbatum legitur.* Nam & vsq; in hodiernum diem Moyses legitur in Synagogis Iudæorum. At Christi Ecclesiam ita miseram & miserabilem vos Lutherani & Caluinistæ, cùm sitis Christiani (Iudæis ipsis hac in parte cæciores) proponitis: vt in vniuerso mundo per plura etiam secula non possit nominari ciuitas, vrbs, oppidum, vicus, imò ne domus quidem aut familia vna, etiam nunc hìc, nunc illic degens, vbi sciatur populum Dei vixisse, verbum salutis audiuisse, aut Sacramenta Christi secundùm vestram doctrinam accepisse. Hæccine est illa *maior gloria domus secundæ, quàm primæ*; Ecclesiæ, quàm Synagogæ; Christi, quàm Moysis? Iere. 25. Aggæi 1. Roma. 11. Lucæ 1. Malach. 1. Actor. 15. Aggæi 2. Ifaiæ 54.

Si Protestantes nihil habent æqui boniq; quod respondeant, sed post Lutherum suũ ad exemplum Eliæ confugiãt, ac illius verbis dicant, *Prophetas, Sacerdotes, Seniores, Reges, Principes, Pharisæos, Sadducæos, omnes Eliæ temporibus errasse & ignorasse*: ex eoq; inferant, potuisse etiam in diebus istis euenire, vt licet multa millia virorum verè fidelium essent, id tamen cæteri fideles ignorarent: huic exemplo sic ego me satisfacturum promitto, vt illos id pudeat protulisse. Recordentur primùm, si quid in Synagoga Iude, si quid imperfectum, aut horrendum erat, id in Ecclesia Christi non eodem modo euenire posse. *Non enim accessistis* (ait Apostolus) *ad tractabilem montem, & accẽsibilem ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam, & tubæ sonum, & vocem verborum, quam qui audierunt, excusauerunt se, ne eis fieret verbum: (non enim portabant, quod dicebatur, & si bestia tetigerit montem, lapidabitur, & ita terribile erat quod videbatur; Moyses dixit, Exterritus sum & tremebundus) sed accessistis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ierusalem cælestem, & multorum millium Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, et iudicem omniũ Deum, & spiritus iustorum perfectorum, & Testamenti noui mediatorẽ Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quàm Abel. Videte ne recusetis loquentem.* Et, *lex quidem per Moysem data est, gratia & veritas* 3 Reg. 19. Lutherus de Votis monast. tom. 2. f. 297 b. I. Heb. 12. Status veteris testamenti. Status noui Testamenti. Iohan. 1. 2. Cor. 3.

& veritas per Iesum Christum facta est. Nam si ministratio dānationis in gloria est, multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur, in gloria est: multò magis quod manet, in gloria est. Et pòst: *Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu.* Cùm ergo Christus impleuerit legem, idq; quod erat in ea minus perfectum, in sua Ecclesia perfectum reliquerit; (*nam vetera transierunt, & facta sunt omnia noua*) cùm iam is *qui corde credit ad iustitiam, confiteatur etiā ore ad salutem*: etiamsi olim vnusquispiam fidelis de alterius fide nihil sciisset, non tamen inde rectè concludas, hoc idem nunc fieri. Clamat enim Dominus ad Ecclesiam suam ex gentibus congregatam: *Noli timere, quia non confunderis, neq; erubesces.* Et infrà: *Ad punctum in modico dereliqui te* (antequam Ecclesia mea esses) *& in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noë istud mihi est, cui iuraui, ne inducerem aquas diluuij vltrà super terram: sic iuraui, vt non irascar tibi, & non increpem te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miserator tuus Dominus.* Et iterum: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui: nō vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea.* Tum autem Christus ipse inquit, *Ciuitas supra montem posita non potest abscondi: Qui non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et domus Dei columna est & firmamentum veritatis.* Quomodo autem vel audite Ecclesiam sub pœna æternæ damnationis iubebimur, vel ea firmamentum veritatis foret, si posset fieri, vt aliquando nos lateret? Itaque tametsi darem Lutheranis, hoc in diebus Eliæ factum fuisse, quod illi obijciunt; tamē ex vmbræ imperfectione velle statum perfectæ veritatis oppugnare, hoc profectò est Christo Moysem præferre, Legemque adhuc non esse impletam contendere.

Matth. 5. 2 Cor. 5. Rom. 10. Esaiæ 54. Esaiæ 61. Matth. 5. Matth. 18. 16. & 18. 1. Tim. 3.

2. Deinde ne hoc quidem de Elia ita se habet, quemadmodum illi affirmant. Non enim id agit Elias in illis verbis, vt neminem præter se fidelem aut esse, aut à se cognosci dicat. Nam de ijs tantùm qui erāt in decem tribubus, loquebatur; atq; haud scio, an de omnibus illis. Ita enim verba eius extant, velut de solis loqueretur Prophetis in Israël: *Altaria* (inquit) *tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus.* Vtique solus Propheta veri Dei. Nam & ita seipsum interpretatus est antea, cùm ad populū diceret: *Ego remansi Propheta Domini solus, Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.*

Nota. 3. Reg. 9. 3. Reg. 18.

Quanquam de hoc nihil moror, vtrùm de solis Prophetis, an etiam de cæteris fidelibus loquatur, modò id concedatur (quod sanè certissimum est) eum non de omnibus Iudæis aut fidelibus loqui, sed de ijs tantùm, qui erant in Israël, hoc est in decem tribubus, qui aliàs dicebātur Samaria vel Ephraim. Cùm enim à diebus Ieroboam ob ambitionem ipsius discessio à cathedra Moysis & à templo Hierosolymitano facta esset, ac propter tyrannidem omnium propè Regum Israël, & maxime Iezabel, pauci fidem perfectè in ea gente confiterentur: tunc Elias conquerebatur, *se relictum esse solum*, vel quòd nullum alium Prophetam, vel etiam quòd nullum alium, aut certè quasi nullum iustum & perfectum, quem *Zelus domus Dei comederet*, præter se in Regno Israël cognouerat in regno (inquam) Israël. Nam in regno Iuda non ille solus, sed alij etiam permulti tam priuatim quàm publicè permultos cognouerant, qui templum Dei adirent quotidie, ac sacrum ibi secundùm legem facerent. De regno igitur Samariæ dumtaxat Elias agit. Quæ interpretatio certissima redditur per ipsas scripturæ sacræ circumstantias. Nam primùm constat, *Achab filium Amri* fuisse Regem Israëlis, seu decem tribuum: duxisse etiam vxorem *Iezabel filiam Ethbaal Regis Sidoniorum*. Illam autem persecutam esse Eliam Prophetam, & quæsisse animam eius. Vnde factum est, vt de illo Samariæ regno diceret, *Dereliquerunt pactum Domini filij Israël:* filij, inquam, Israël, hoc est, decem illæ tribus, quæ, quoniam maior pars filiorum Iacob erant, solæ iam obtinuerunt nomen Israël, cùm aliæ tribus (Leui, Beniamin & Iuda Regnum Iuda potiusà regali tribu, de qua & Dauid fuerat, nominarētur: *Recessitq; Israël* (inquit) *à domo Dauid vsque in præsentem diem.* Deinde cùm Elias dicat, *Altaria tua destruxerunt*; constet autem, altaria in Ierusalem iam nec fuisse destructa, nec potuisse ab Israëlitis destrui, propter tribus illas quæ in fide perstiterunt, quæque pro templo Domini decertabant: necesse est, vt Israëlitæ intelligantur illa destruxisse altaria, quæ olim *Abraham, Isaac & Iacob*, cæterique Prophetæ, dum peregrinarentur, extruxerant. Quod ipsum & apud Eucherium reperitur notatum, & ex ipsis Regum libris cernitur. Cùm enim Elias conuocasset populum in monte Carmeli, vt per miraculum ostenderet, non Baal, sed Dominum esse Deum: *accedente* (inquit scriptura) *ad se populo, curauit altare Domini, quod destructum fuerat.* Ex quo in-

3. Reg. 12. Nota. 3. Reg. 16. 3. Reg. 19. 3. Reg. 12. 3. Reg. 19. Nota. 3. Reg. 18.

quo intelligimus, fuisse quoddam altare Domini antè extructum in monte Carmeli, quod Schismatici postea destruxissent, vti nunc Pseudoëuāgelici altaria Domini per omnes, quas possunt, Ecclesias impiè demoliūtur. Quod olim impune factū esse, tam molestū Eliæ fuit, vt inde coniecturā faceret, se solū in Israël relictum esse, qui ab idololatria foret immunis.

Tertiò Elias addit: *Et Prophetas tuos occiderunt gladio.* Vtique id non fecit Rex Iuda, qui regnauit in Ierusalem. Nam *Asa* (qui aut tunc, aut nō multo antè regnauit in Iuda quadraginta & vno anno) *fecit rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius, & abstulit effeminatos de terra, purgauitq́ vniuersas sordes idolorum, quæ fecerant patres eius. Excelsa autem non abstulit: veruntamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis. Et intulit ea quæ sanctificauerat pater suus, & vouerat, in domum Domini, argentum, & aurum, & vasa.* 1. Reg. 15.
Porrò *Achab* regnauit super Israël anno tricesimo octauo Asa Regis Iuda. Mortuo autem 1. Reg. 16.
Asa, *regnauit Iosaphat filius eius pro eo. Et viginti quinque annis regnauit in Ierusalem, & ambulauit in omni via Asa patris sui, & non declinauit ex ea, fecitq́ quod rectum erat in conspectu* 3. Reg. 22.
Domini. Et iterum scriptura dicit: *Fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid* 2. Paral. 17.
patris sui primis, & non sperauit in Baalim, sed in Deo patris sui, & perrexit in præceptis illius, et non iuxta peccata Israël. Confirmauitq́ Dominus regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factæq́ sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria. Cumq́ sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno Regni sui, misit de Principibus suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanaël, & Michaeam, vt docerent in ciuitatibus Iuda: & cum eis Leuitas Semeiam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asaël quoque, & Hæc tam publica doctrina Eliam latē non potuit.
Semeramoth, & Ionatham, Adoniamq́, & Tobiam, & Thob-adoniam Leuitas: & cum eis Elisama, & Ioram sacerdotes, docebantq́ populum in Iuda habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas vrbes Iuda, atq; erudiebant populum. Et iterum: *Reuersus est autem Iosaphat Rex Iuda in domum suam pacificè, in Ierusalem. Cui occurrit Iehu filius Hanani videns, & ait ad eum: Impio* 2. Paral. c. 19.
præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris. Sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, vt requireres Dominum Deum patrum tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Ierusalem, rursusq́ egressus est ad populum de Ber-sabee vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum patrum suorum. Constituitq́ Iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per singula loca, & præcipiens Iudicibus, videte, ait, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini, & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscū, & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Leuitas & Sacerdotes & Principes familiarum ex Israël, vt iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq́ eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cognationem, vbicumque quæstio est de lege, de mandato, de cærimonijs, de iustificationibus; ostendite eis, vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes, non peccabitis. Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est Dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad Regis officium pertinent: habetisq́ magistros Leuitas coram vobis. Confortamini, & agite diligenter: & erit Dominus vobiscum in bonis. Bona opera Iosaphat. Pontifex præsidet.

Non temerè tot verba scripturæ sacræ proposui, vt ne Protestantes aut ignorantiam, aut obliuionem prætexerent, tanquam ignorarent, quot millia fidelium fidem palam profitentium essent in Iudæa tempore Eliæ prophetæ. Ac ne dicant, hæc quidem ita fuisse; ignorasse verò ista Eliam, illud iam vnum quempiam ex Germanis rogauerim: Tu cùm in Germania viuas, potésne ignarus esse, quam fidem Italia, te adhuc viuente, profiteatur? hoc est, nónne probè nosti, vtrùm Italia fidem antiquā, an nouam; Apostolicam, an Lutheranā obseruet? Ac tu quidē ab Italia propius aliquātò abes. Quid ergo? Putásne in Hispania, aut in Anglia paulò doctiorem esse quempiam Christianum, qui nesciat quid Romę agatur? Vtrúmne ibi Lutherus & Caluinus in pretio sint, an excommunicentur? Si homines tam longè dissiti, non tamen ignorant, quam fidem Italia, quámue vrbs Roma profiteatur, tu putas Eliam prophetam in Samaria degentem nescisse quid ageretur Hierosolymis? Non sanè tam lōgè absunt à Carmelo Hierosolyma, quantum est interuallum inter Angliam & Romam, imò nec quantū inter Augustā & Romā. Quid dico Augustā? Ne Mediolanum quidē, imò nec Rauenna tam propè abest à Roma, quàm propè à Carmelo Hierosolyma. Deinde nobis forsitan non magnæ curæ plerumq; est, quid in Italia geratur. At Elias propheta necessariò debebat solicitus esse quid ageretur Hierosolymis. Oportebat enim *omne masculinū ter in anno apparere coram Domino Deo suo.* Nec dubitari fas est, quin id præceptum impleuerit Elias, nisi maior aliqua vtilitas & ratio eum impediebat. Cùm ergo tantus Propheta, in loco præ- Exod. 23.

in terris desunt, nec Pastore carere possunt, cum maiore quadam au[illegible] æternũ commẽdatæ sint. Fundamentũ igitur Ecclesiastici primatus in [illegible], quo [illegible] erga Ecclesiã suã afficitur, in rei veritate, qua Petrus Romã venit, in omni [illegible] te & Ecclesiastica traditione (qua Petri cathedrã Romæ po[illegible]) Petri Pontificẽ Romanũ esse docent præclare opinor, iactu est & constitutũ. [illegible] vero Euangelici quid tandẽ aiunt? Certè quidem aduersantur, contradicunt & negant, Pontificẽ Rom. totius militantis Ecclesiæ primum sub Christo Iesu Pastore esse. Nec desunt etia ex illis qui negent, Petrũ Romã vllo vnquã tempore venisse. Verùm ad illud mihi, obsecro, vt respondeát, vtrũ hoc ideò negent quia prius aliquod aliud gubernationis Ecclesiasticæ genus, si non a Catholicis populis, at saltem ab ipsis positũ est & stabilitũ, ob quod primatus iste Romani Pontificis cõsistere non debeat; an potiùs ipsum opus constructionẽq; suã a nostri tantũ ædificij supplantatione ordiantur? Cum autem nondum eo audaciæ venerint, vt dicere audeant, Ecclesiam Christi prorsus inordinatam esse, verùm aliquo visibili modo eam gubernari debere fateantur: debuerunt ante omnia considerare, dempta vnius præfectura, quodnã aliud regiminis genus in Ecclesia Christi ponendum constituendumq́, esset. Omitto quòd eiusmodi regimen ab ipsis iam positum & affirmatum, per successionem ab Apostolis ipsis ad eos peruenisse, docere debuerunt. Aut si hoc ostendere non possent, saltem quo primum tempore illud suum Ecclesiastici regiminis genus in monarchiam commutatum erat, planum fecisse illos oportuit. Verum id tantum iam vrgeo. [illegible] primatus illis displicuit, nec tamen volebant Ecclesiam sine aliquo regimine agere: oportuit prius illud aliud regimen, saltem nunc primùm constitutum fuisse, quàm primatus oppugnaretur. Nunc autem dico nihil tale ab illis factum esse. Primatum oppugnarunt, non quasi obsistentem alij gubernationis formæ etiam ab ipsis positæ, verùm ob hoc ipsum, quia primatus erat. Fundamentum igitur huius hæreticæ machinæ aliud non erat, quàm meta ista negatio: videlicet, *primatus Pontificis Romani à Christo institutus non est.* Supra hoc fundamentum ędificát schismatici omnes huius temporis. Alioqui Lutherus & Lutherani omnes pro illa Ecclesiastici regiminis forma, quam ipsi iudicassent statuendam, vno consensu pugnassent & contendissent; cùm tamen etsi secundùm varias rerum occasiones de aliis gubernationum modis persæpe agant, nunquam tamẽ in alio fundamento consenserint, quam quòd primatus Romani Pontificis *non sit* à Christo institutus. Itaque omnes passim summa consensione scribunt aduersus Papatum, sed in aliis gubernationum formis constituendis non perinde consentiunt. Nam Illyricus formam regiminis Ecclesiastici tam in libello suo De Episcoporum electione, quam de locutionibus scripturæ sacræ, *popularem* esse vult. At Caluinus ad *aristocratiam* potius rem trahit. Andreas verò Modrenius etiam *vnum præesse* debere contendit, quem tamen ipsum non vult esse Pontificem Romanum, sed alium ab vniuersali Ecclesia electum. Quid quòd si libris & verbis relictis ad mores Protestantium nos met conferimus; manifeste reperiemus, eos omnes nihil nisi primatum in vsu & factis quotidianis exercuisse. Quod aliud regimen statuit vnquam Lutherus in sua synagoga, præter primatum? An ipse omnibus suis VVitenbergę non præfuit? An forte consortem in imperio ferre potuit? An plebẽ sibi præesse passus est? An Carolstadium etiam absente ipso non nihil innouantem è Pathmo suo rediens de omni gradu non deturbauit, atque in exilium ire coëgit? Quid loquor de VVitéberga? Verùm in toto orbe Christianó sibi primatũ Lutherus nõ vendicauit? An sustinere potuit, vt Zuinglius Tiguri aliud doceret, quam quod ipse VVitenbergæ promulgasset? An eos, qui suæ doctrinæ cõtradicerent, nõ excõmunicauit? An ipsi Protestantes *contra Saxonicũ illum primatũ* libellos nõ ediderunt? Quanquã enim verbo isti nõ dixerint, se Episcoporũ Episcopos esse, & summos in Ecclesia iudices: tamen reipsa palam publiceque illa fecerunt, quæ ostenderẽt, eos nullum in terris vel parem, nedum superiorem agnoscere. De canonicis libris scripturarum iudicarunt soli & singuli, prout cuique visum est. De interpretatione vero & sententia earundẽ, singulos etiam laicos & priuatos voluerũt iudicandi potestatem habere iure diuino. Verum ad capita Protestantium reuertamur.

Mortuo Luthero, vtrum alius VVitébergæ, quàm Melanchthon; an alius Geneuæ quam Caluinus; aut alius in Regiomonte, quam Osiander, rerum sacrarum summam administrauit? An *Henricus octauus in Anglia solum se caput summum Ecclesiæ Anglicanæ dici & credi sub pœna capitis non edixit?* An illo mortuo, idem [illegible] Edouardus impubes sibi non arrogauit? Nonne hoc ipso tempore *Elisabetha femina eiusdem Ecclesiæ Anglicanæ supremam gubernatricem in omnibus causis etiam spiritualibus [illegible] scribi, & sub pœna capitis iurari præscribit?* Quod enim aliud regiminis genus hæc omnia sunt, quàm primatus Ecclesiastici? Non igitur aliam gubernationis Ecclesiasticæ formam in moribus ipsorum Protestantium vsurpatam videmus, quàm primatum. Quæ cum ita sint, Protestantes non ideo tollunt primatum Romanum, tanquam contrarium alij formæ ab ipsis præscriptæ, sed

t[illegible]m

Protestantes non consentiunt in eo quod ponunt, sed tantũ in eo quod negant.

tantùm exercent seipsos in parte quadã Ecclesiastici ædificij labefactanda & destruenda. Hoc autẽ, vt antea declaraui, testatur, illos malè operari, mendaciis niti, & idola fabricare. Non enim sic argumentantur: Christus instituit democratiam, aut aristocratiam; & ideo primatus non est ferendus. Verùm ita potius; Primatus certissimò non est ferendus: ideo quæramus iam, quod aliud regiminis genus aut institutum videatur, aut excogitari queat. Nam siue democratia sit à Christo instituta, seu aristocratia, seu vtraque, seu neutra; sine controuersia primatus non est ferendus: alioqui cùm primus Ecclesiæ Pastor nos iudicauerit hæreticos, actum de nobis est. Hoc idem posset per infinita exempla tum antiquarum tum recentium hæresum demonstrari. Sed nunc summatim percurramus præcipuos quosq; articulos, quibus Protestantes contradicunt. Primam iustificationem per charitatem vna cum fide in cordibus nostris infusam diuinitùs effici, candem verò iustificationẽ per opera bona certam fieri & augeri, Catholica Ecclesia credit. Protestantes in prima iustificatione *charitatem* prorsus excludunt, ac solam fidem iustificare dicũt. Opera verò nihil coram Deo ad iustitiam cælestem conferre mentiuntur. Charitas (inquiunt) non est vna ex causis primę iustificationis, sed sola fides. Opera fidelem non iustificant magis ac magis, sed sola fides. Vtrobique autem supra meram negationem ædificant suam doctrinam. Eodem plane modo *negant*, iustitiam a Christo infusam nobis inhærere. *Negant*, sacramenta Christi gratiam continere, aut cõferre. *Negant*, baptismũ iis paruulis qui ex Christianis parẽtibus nati sunt, ad remissionẽ peccatorũ obtinendã necessariũ esse. *Negant* Eucharistiæ celebrationẽ (quę vi operis externi & publici necessariò significat, & ideo etiã participat naturam sacrificij crucis) externum tamen & publicum sacrificium esse. Negant hi quidem, adesse reuerà Domini corpus; illi autem adorandum esse, etiamsi adsit: negant, vnam speciem sufficere illi ad salutem, qui non omnino conficit sacrum, sed tantum participat de Eucharistia. Negant sacrum chrisma conficiendum, altaria erigenda, inuocationem Sanctorum tolerandam (quos etiam mortuos appellant, cùm illi viuant in Christo) reliquias martyrum honorandas, preces pro fidelibus defunctis peragendas, crucis signum, aut Christi, Sanctorumque imagines venerandas, denique multos sacræ scripturæ libros de canone esse negant, conciliorum generalium auctoritatem, & Ecclesiæ visibilis & vniuersalis perpetuam constantiam ac firmitatem negant. Quemadmodum igitur Antichristus Iesum Christum, præter quem nemo aliud fundamentum ponere potest, labefactare & loco suo mouere conabitur; sic interim isti, cùm sint præcursores Antichristi, omnia illa paulatim remouere conantur, quæ tot seculis Ecclesia Christi supra fundamentum ipsum ædificauit; vt cùm Antichristus nihil præter fundamentum superesse viderit, facilius illi fit, hoc ipsum iam quasi nudum & inerme aggredi. Verùm vt aduersus Ecclesiam Christi non præualent membra Antichristi; sic neque Antichristus ipse aduersus fundamentum Ecclesiæ, quod est Iesus Christus, præualebit.

Negationes Protestantiũ sunt fundamẽta doctrinæ ipsorum.

Celeris Protestantium perditio, & breue regnum, quod ratione sectarum ex ipsis quotidie exurgentium obtinent, declarat, eos membra esse Antichristi.

CAPVT LIX.

VT Antichristi regnum (quia violentũ est, & secundũ operationem satanę erectum) non fore diuturnum, iam antè ex Prophetis & nouo Testamento declaraui: sic etiam violenta Protestantium exsurrectio, breuis gloria, & celeris perditio abundè probat, eos Antichristi membra esse. Quemadmodum enim opus quod ex Deo est, dissolui nõ potest; sic quod omnino dissoluitur, ex Deo non fuisse manifestatur. Exurrexit Lutherus circiter annum Domini 1517. Et primo quidem atque altero anno (instar Antichristi) potius dolo & simulata humilitate circumuenire Pontificem Romanum, quàm apertis viribus oppugnare tentauit. Verùm an. Dom. 1519. postquam se tum magnatibus quibusdam, tum nonnullis de infima plebe gratum esse intellexit; subitò cœpit dilatare fimbrias suas, adeò, vt nullũ in terris Iudicẽ, nec quenquã seipso maiorem agnosceret. Elatus igitur intolerabili superbia, regnũ sibi in Ecclesia Dei arripuit, & cathedrã schismaticã contra singularẽ D. Petri cathedrã erexit. Cumq; sicut de Antichristo prædictũ erat, *supra quam credi potest, vniuersa vastaret*, cũ progrederetur, cùm scriberet, cùm prædicaret, ac prosperè illi cũcta succederẽt; vix dũ tres annos & sex menses (in figurã sui capitis Antichristi) cõpleuerat, cùm ecce Zuinglius ipsius Lutheri discipulus, circiter annũ Domini 1522. magistrum suũ Lutherum supplantauit, & de manibus eius magnã regni malè acquisiti partẽ eripuit. Cùm enim Lutherus doceret, vnà cum substantia panis triticei verã corporis Christi substantiã in Eucharistia repræsentari & coniungi; Zuinglius negans, veram corporis Christi substantiam aliter in Eucharistia contineri posse, quàm si panis triticei substantia in illam conuerteretur; & tamen transsubstantiationem recusans confiteri, asseruit, panem Eucharistię, absentis Dominici corporis signum & figurã, non autem ipsius corporis veritatem esse. Qua ex re factum est,

Actor. 5.

Daniel. 8.

vt cùm Zuinglius magnam gregis Lutherani partem secum abduxisset, regnum Lutheri Matth. 12. *iam in se diuisum stare non posset. Omnis enim ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit.* Simul atque igitur is qui Christũ diuidere conatus est, ipse quoq; à suis diuidi cœpit, paulatim quotidie labefactatum est & dissolutum eius regnum, donec ad postremum Anabaptistis, Osiandrinis, Svvencfeldianis, Maioristis, Libertinis, Caluinistis, Puritanis, Vnctis, Trinitariis, & aliis atque aliis sectis emergentibus, omnino periret, ac funditus euerteretur. Vix enim vllus iam in Germania locus restat, vbi Euangelium ita prædicatur, vt non permultum à Lutheri præscripto discessum fuerit.

Porrò Zuinglij etiam pars, quam Oecolampadius corroborare nitebatur, per Caluinum & Bezam in tantas angustias redacta videtur, vt haud sciam, an saltem Tiguri salua remanserit. Certè in Galliis, in Anglia, in Scotia, in Polonia nihil obtinet auctoritatis. Iam verò Caluini principatum in Polonia Trinitarij, in Anglia Puritani, & Vncti vsque adeò labefactarunt, vt diu stare nec ille possit. Vidit hoc ipsum Caluinus, & ideo in sua Præfatio- Caluini vaticinium de sua secta interitu. ne ad Catechismum Ecclesiæ Geneuensis, ita scribit: *In hac tam horrenda Christiani orbis vastitate necesse est, paucas Ecclesias, quæ Deum rite inuocant, & eas quidem dispersas, & vndique circumseptas, profanis Antichristi synagogis, hoc sanctæ coniunctionis symbolum dare vicissim & accipere. Quod si hoc adeò est hodie necessarium, quid de posteritate sentiemus? de qua ego sic sum anxius, vt tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus è cælo succurrerit, videre mihi videor extremam barbariem impendere orbi. Atque vtinam non paulo pòst sentiant filij nostri, fuisse hoc verum potius vaticinium, quàm coniecturam. Quo magis elaborãdum nobis est, vt qualescunque Ecclesiæ reliquias, quæ post mortem nostrã restabunt, vel etiam emergent, scriptis nostris colligamus.* Hactenus Caluinus. Qui certè non debebat tantopere suæ Ecclesiæ timere, si eandẽ credidisset verã esse Christi Ecclesiã. Is enim de sua Ecclesia securos nos fecit, negans præualituras aduersus eam inferorũ portas. Verùm Caluinus dũ & sectas, quæ præcesserant, & quæ post mortem eius exurrecturæ essent, considerabat (nulla enim ædificatio extra petram à Domino constitutam stabilis esse potest) meritò prædixit, eandem vastitatem, quam ipse aliorum sectis intulisset, suæ etiam sectæ reddendam esse, vt impleatur verbum Matth. 5. Christi quo dixit, *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis; & qui gladio percusserit, gladio peribit. Gladius enim & discordiosam linguam* (auctore Augustino) *significat.* Facilli- De agone Christiano cap. 29. mum mihi esset, plures etiam modos enumerare, quibus Protestantium res euertũtur. Proficere enim amplius non possunt, quorum insipientia per summorum Pontificum sententiam, per doctissimorum hominum conciones & libros, per sacrosanctæ Synodi Tridentinæ grauissima decreta, & inuictam auctoritatem orbi Christiano manifestata est. Sed quoniam semper in Ecclesia Dei obseruatum hoc fuit, vt hæretici, qui vnitatem Ecclesiæ primùm violassent, nulla magis ratione subuerterentur, quàm dum ipsi in alias iterum atque alias sectas discederent: idcirco faciendum putaui, vt ostenderem, sequentis cuiusque sectæ originem prioris interitum fuisse. Ita olim perierunt Simoniani, dum *Basilides & Satur-* Lib. 1 cap. 23. & cap. 28 *ninus*, ambo cum essent discipuli Simonis Magi *distantes doctrinas* (auctore Irenæo) tradiderunt. Idem Irenæus de Valentini discipulis ait: *Discrepant abinuicem & doctrina & traditione, & qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies nouum aliquid adinuenire, & fructificare, quod nunquam quisquam excogitauit.* Eodem modo Augustinus de Do- Hæres. 69. natistis ait: *Multa inter ipsos facta sunt schismata, & ab eis se diuersi cœtibus, alij atque alij sepa-* cap. 29. *rarunt.* Et in lib. De agone Christiano: *Sicut Donatus Christum diuidere conatus est; sic ipse à suis quotidiana concisione diuiditur.* Epiphanius etiam declarat, Arrianos *in tres sectas fuis-* hæres. 71. *se diuisos.* Porrò Nestorianos & Eutychianos in duodecim ad minimum sectas abiisse, Nicephorus testatur. Nec verò vnquam hæresis hæresim parere destitit, donec omnia illa schismata in impudentem Mahometis blasphemiam desiisset.

Quis autem non miretur, cùm infinitæ hæreses ex vna & eadem Ecclesia Catholica & Romana exierint, omnes eandem Catholicam & Romanam Ecclesiam oppugnarint, omnes breui tempore à seipsis perditæ atque extinctæ fuerint: tamen Ecclesiam interim Catholicam & Romanam neque discessione earum, neque persecutione ita vel deprimi, vel obscurari potuisse, vt quanquam interdum grauius quàm aliàs afflicta fuerit, nunquam omnino vel defecerit, vel multis cathedris Episcoporum in multis simul gentibus caruerit, quæ semper fidem veram confiterentur. Pereunt igitur omnes hæreses: sola non perit, sed in æternum floret Catholica & Romana Ecclesia.

Scio, Protestantes hoc in loco mihi opposituros esse Apostolorũ & antiquorum Patrum inter se dissensiones. Verùm illæ dissensiones partim nõ tam de ipsa fide Christiana fuerunt, quàm de Christianorum conuersatione; partim etiam si qua de fide incidit quæstio, *statuerũt* Galat. 2. Actor. 15. *vt ascenderent ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem super ea quæstione.* Atque ita iudicem summum in terris agnouerunt, à cuius sententia vt discederent, fas sibi esse non putabant.

At verò

At verò Protestantes cùm de causa fidei grauissimas lites commoueant, neque alter eorum alteri vnquam cedit, nec ambo ascendunt ad successores Apostolorum, vt audiant quid Spiritus sanctus per illos responsurus sit. Lutherus enim à Zuinglio, Bullingerus à Brētio, VVestphalus à Beza vsque adeò dissentit, vt nemo eorum aut alteri cedere, aut vllum in terris Iudicem summum agnoscere velit. Itaque Magnus Leo præclarè scripsit: *Aliud sunt humanæ etiam inter Catholicos simultates, aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores.* Sectæ igitur istæ Protestantium pluribus modis demonstrāt, ipsos Protestantes Antichristi membra esse. Primùm, quia Deus, *qui est auctor pacis*, non amat dissensiones vllas; maximeq́; omnium eas quæ infinitæ sunt, nec vnquam in hac vita per iudicem aliquem decidi possunt, odio habet. Hoc enim ipsum, non acquiescere vllius iudicio, conuincit, pertinacem esse & immortalem hæreticorum superbiam. Talis autem dissensio inter Catholicos inueniri nō potest. Definit enim Catholicus esse, & ex Ecclesia eiicitur, qui recusat Ecclesiam audire. Deinde Protestantiū sectæ ostendūt, eos veterum hæreticorum similes, ac propterea etiam hæreticos esse. Denique proxima quæque secta priorem breui temporis spatio perimit, cùm nullæ vnquam sectæ Catholicam & Romanam Ecclesiam extinxerint. Perit autem Antichristus cum suis membris; sponsa verò Christi cum sponso suo regnat in æternum.

In Epist. ad Anatolium.

Matth. 18.

Quòd Protestantes per doctrinam ipsorum viam Antichristo præstruant.

CAPVT LX.

VIam alteri præstruit non solùm is qui nominatim edicit, eum breui affuturum, quiq́; vt studiose expectetur, & humaniter excipiatur, monet (hac ratione Prophetæ Christo, & infideles Iudæi Antichristo viam præpararunt;) verùm is etiam, qui vel tollit impedimenta quæ alioqui obstarent, vel quoquo modo id agit, quod eius instituto qui adueniet, vsui esse queat. Ac aliter amico, aliter hosti viā sternimus. Hosti sæpe & imprudentes & inuiti; amico autē imprudentes aliquando, inuiti nunquā. Tametsi ergo probè sciā, Protestantes non adhortari quenquam, vt beneuole suscipiat Antichristum, nec etiam putem, eos prudentes & scientes id agere, quod Antichristi causam commendet; tamen quia certissimò remouent ea impedimenta quæ Antichristo potissimum obstant, vtcunque id vel prudentes, vel inuiti faciant: non immeritò dixerim, eos esse Antichristi præcursores.

Quod autem præcipuè impedit & retardat aduentum Antichristi, est fidei & religionis Christianæ per omnes gentes latissima diffusio & propagatio. Quamdiu enim mundo persuasum est, Iesum Nazarenum esse Christum & Messiam verum; frustra in mundum venturus est Antichristus, quia mundus eum non recipiet. Contrà verò qui diuidit Ecclesiam, qui dispergit oues, qui sacramenta Christi vel mutat, vel tollit, qui Catholicum nomen superstitionis aut idololatriæ accusat; is dum labefactat eas res quæ Iesu Christi aduentum contestatum reddebant, viam vtique Antichristo præparat. Vnde Augustinus præclarè scribit: *Christus venit colligere: tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregauit? Contra Christum ergo venis; Antichristus es.* His ita positis, iam deinceps ostendam, quibus modis Protestātes aduentū Antichristi promouent. Principiò tam Lutherani quàm Caluinistæ omnes affirmāt, Antichristum ipsum iam hisce multis seculis in mundo fuisse, nec alium esse, præter Pontificem Romanum. Hæc autem doctrina nemini magis, quàm ipsis Protestantibus nocebit. Dum enim alius Antichristus ab illis neque expectatur, neque timetur, præter Pontificem Romanum; eueniet, vt verus ille Antichristus, qui secundùm scripturas post sublatum è medio Romanum Imperium, in ipso tantùm seculi fine adueniet, Protestantes ipsos penitus incautos oppressurus sit. Quomodo enim caueri potest, quod certò creditur non esse venturum? Deinde tanquam parum esset, Romanum Pontificem vocare Antichristum: insinuant etiam Protestantes, D. Petrum Antichristi velut parentem, auctoremque extitisse. Cæterùm ne istud per calumniam à me confictum videatur, cuiusmodi hoc totum sit, iam inuestigemus.

In Ioann. tractat. 6.

Primus modus, quo Protestantes viam præparant Antichristo.

Protestantes non obscurè insinuare, quod D. Petrus fuerit fundamentum sedis illius apostaticæ quam ipsi Antichristum vocant; & quàm ignominiosa Christo, satanæq́; gloriosa existat illorum opinio de Antichristi sede.

CAPVT LXI.

EO tandem peruenerunt Protestantes, vt affirment, Antichristum (quē volunt sedem quandam & thronum pseudoprophetarum esse) non modò ipsis Apostolorum temporibus ortum, sed preterea iam diu mundo reuelatum fuisse, & non alium esse, quàm ipsum Pontificem Romanum. Hanc doctrinæ ipsórum viam & rationem si accuratè considerēmus; facile videbimus, non alium potuisse huius Antichristi caput & fontem existere, quàm ipsum Petrum Apostolorum principem. Si enim (vt Beza in explicatione methodi 2. Thessalon. 2. versu 6. ait) *iam ipsius Apostoli temporibus prima apostaticæ sedis fundamenta iaciebantur*; apostatica verò illa sedes non alia omnium Protestantium iudicio sit, quàm Apostolica

Secundus modus, quo Protestantes viam præstruunt Antichristo.

stolica Ecclesiæ Romanæ cathedra & sedes; Romanæ verò cathedræ gloria non aliunde quàm a D. Petri primatu deducatur: quomodo potuerũt ipsius Pauli temporibus, prima sedis apostaticæ fundamenta iacta esse, præterquam si Petrus, qui primum Romanæ cathedræ in terris fundamentum fuit, huius apostaticæ sedis fundamẽtũ etiam habeatur? Nec enim alius quisquam Pauli temporibus vixit, ad quem Romanæ sedis primatus perinde referri potuerit, ac ad D. Petrum Apostolorum principem. Nam quicquid in mundo vel hæresum, vel schismatũ, vel idololatriæ fuit; hoc omne tam longe aberat ab Ecclesiæ Romanæ cathedra stabilienda, vt nihil p rinde aut oppugnarit eam sedem, aut ab eadem oppugnatum sit, ac hæreses, idolorum cultus, & omnia schismatum genera Nunquam enim recepit Romana sedes vel Simonis Magi & Menandri præstigias, vel Nicolaitarum libidines, vel Cherinti & Ebionitarum errores. Fundamenta igitur prima Romanæ cathedræ non alia diabolus, qui Bezæ magister fuit, intellexit, quàm D. Petri Apostolicũ primatum, in cuius cathedra videri successisse, hoc tam satanæ gloriosum & illustre, quàm Christo infame & ignominiosum est. Nam cùm diabolus nondum permittatur in ipso Dei templo sedere, & sese ostentare, tanquàm sit Deus: quid interim ei potuit honorificentius contingere, quàm vt prima in toto mundo sedes illi per Protestantes vindicetur? Hoc igitur honoris Protestantes, licet impudentes, diabolo exhibent, vt Christi summã in terris cathe-

Annot. in 2. Thessal. 2 vers. 3. Sanctos inseruire Antichristo, Beza dicit.

dram fingunt esse cathedram satanæ, & Antichristi sedem. Ac ne parum hoc videretur, Beza etiam addit, *nonnullos ex sanctis ipsis & orthodoxis Patribus huic Antichristi throno per imprudentiam inseruisse.* Voluit enim diabolus, qui per Bezã loquitur, talem videri thronum suum, qui & a Principe Apostolorum pararetur, & cui Patres orthodoxi subseruirent.

Sed cùm nos *Christum venisse in mundum sciamus, vt dissolueret opera diaboli*; nunquam committemus, vt Christi sedem in satanæ thronum conuertamus. Nec enim fieri potest,

Matth. 24.

vt electi seducantur. Seducerentur autem, si Antichristo inseruirent. Id autem video, mentes Protestantium ita à satana præparatas esse, vt omni ex parte fictum illius principatum ornent, ac stultis hominibus commendent. Nam si cathedra Petri sedes diaboli est, *eiusq; sedis fundamenta iam ipsius Pauli temporibus iaciebantur*: quid præterea tam pulchrum & spe-

Isaiæ 60. Cap. 17.

ctabile Christo in terris relinquitur? Dominus apud Isaiam ad Ecclesiam Christi loquitur: *Ponam te in magnificentiam seculorum.* Idem Dominus apud Ieremiam ait: *Solium gloriæ altitudinis à principio locus sanctificationis nostræ.* Idem Dominus in Euãgelio dicit ad Apostolos:

Matth. 5.

Vos estis lux mundi, & ciuitas supra montem constituta, non potest abscondi. Quo etiam in loco significat, *se accendisse lucernam, non quidem vt sub modio, sed vt in candelabro eam poneret, quo luceret omnibus qui in domo sua essent.* Idem Dominus in Apocalypsi per Angelum suum

Apocal. 1. & 2.

declarat, *Ecclesias velut candelabra esse, Angelos vero seu Episcopos*, qui præsunt iisdem Ecclesiis, velut *lucernas*, imò velut *stellas esse*, quæ lucent in Ecclesia tanquam in firmamento. Cum igitur in ciuitate Christi sint Ecclesiæ velut candelabra, sint Episcopi velut stellæ; certissimum autem existat, nullam Ecclesiam vel magis in monte constitutam esse, vel minus abscondi potuisse, quàm Romanam: si eius Ecclesiæ Angelus & Episcopus non modò præcursor Antichristi quidam, sed ipse Antichristus est; si hoc solium gloriæ splendidissimæ, si locus hic sanctificationis Domini, ad satanæ honorem transiit: quæ, obsecro, lucerna in candelabro Christi per tot secula remansit, vt luceret omnibus qui in magna domo Dei

Lib. 3. c. 3. Lib. 1. ep. 3. Epist. 77. Epist. 16. Lib. 2. Epist. 162. Epist. ad Renatum Dogmatic. de imagin. Conc. 1 Cõstantinopol.

versabantur? Quæ magnificentia Filio Dei, aut quis honor nomini eius defertur? Aut fuit vspiam in terris vlla Ecclesia vni Romanæ par atque æqualis? quam Irenæus *maximam & gloriosissimam*, Cyprianus *cathedrã principalem*, Basilius *caput vniuersalis Ecclesiæ*, Hieronymus *tutissimum portum communionis catholicæ*, Optatus *cathedram singularem & vnicam*, Augustinus *principatum Apostolicæ cathedræ*, Theodoretus *tenentem gubernacula cunctis orbis Ecclesiarum*, Theodorus Studiensis *Petram fidei* appellat. Si ergo nulla in mundo Ecclesia par est aut vnquam fuit Romanæ; adeò vt Constantinopolitanus Patriarcha nihil optaret maius, quàm vt *post Romanum Pontificem primas teneret*: si Romanum Pontificem tradis Antichristo; quod solium æque magnificum addicis Christo? Nec magnificũ dico solium tam ob splendorem & magnitudinem vrbis, quàm ob Catholicę fidei confessionem, ob Petri Apostolorum principis successionem, ob hæresum & schismatum extirpationem, atque ob Euangelij tam in proximas regiones, quàm in vltimas orbis terrarum partes propagationem. Tale solium si Christo abstuleris, idemque Antichristo assignaris; audacter dico, fidelem satanæ administrum te esse, Christi verò impium perduellem & proditorem.

Cæterùm ne in solum Bezã hæc mea oratio ferri videatur: Illyricus etiam, qui Ecclesiæ Romanæ gloriam à Petro pendere non ignorabat, tam insolenter atque inuerecunde D. Petri pudenda non modò acerrimè contemplatus ipse derisit, sed etiã deridenda aliis proposuit, mox in ipso *Catalogi testium* initio: vt cùm nihil intemperantius fieri potuisse videatur, tamen id tanquam cumulum ad suam maledicendi libidinem adiecerit, vt & cætera

D. Petri

D. Petri errata impudenter exaggerant, & eundem noui criminis atque hactenus inauditi homo nefarius iniuste accusarit. *Parum* (inquit) *acriter pseudoapostolorum peruersitati ac impietati Petrus restitit, qui de Petro tanquam suo praeceptore, maiorisq. auctoritatis Apostolo caeteris coram omnibus Ecclesiis gloriabantur.* Ecce & Petrũ videri vult *pseudoapostolorũ quasi praeceptorem* fuisse, & cum ait *parum acriter illorum impietati restitisse.* Vbi hoc legeras, insignis hypocrita? Quis hoc in Petro notauit vnquam? Parum tibi fuit, vetera immodestè traducere: nisi etiá noua crimina maledicentissime confingeres? Dicis eodem in loco, *Petrum in cogitatione, spe ac cupiditate humanae potentiae, quam ex regno Messiae sperabat, totum fuisse immersum.* Quî hoc scis? Profecto in Euangelio audis, *Petrum reliquisse omnia, & secutum esse Christum*: & tu ais, *totum fuisse immersum in spe ac cupiditate humanae potentiae?* Quid si errore quodam ductus, putabat Christum humana potentia vsurum fuisse, ad Euangelij sui promulgationem? An propterea *totus in cogitatione spe ac cupiditate humanae potentiae immersus erat?* Certum est, satanae consilia eò tendere, vt Petrum velit haberi suum potius, quam Christi administrum, vtque sedem eius malit sibi quam Christo dedicari.

Vlrici Magnifici in S. Petrum.

Eòdem pertinet illa Magdeburgensium velut interiecta suspicio, qua dicunt: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiae Episcopum diuinitùs constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Certe qui rem certissimam & exploratissimam (qualis est primatus Petri & vniuersalis Ecclesiae praefectura) sic enunciant, vt vel eam negent veram fuisse, vel Petrum dicant *ipsissimum Antichristum fuisse*: illi parum aut nihil ab eo absunt, vt velint, D. Petrum haberi *pro ipsissimo Antichristo.* His enim gradibus via satanae & filio perditionis Antichristo callidissime praeparatur, si primũ Petri cathedra, deinde Petrus ipse de cordibus Christianorum tollatur, vt ita facilius negetur aut Christus venisse, aut Apostolos in mundum sub duce & praecessore suo disseminandi Euangelij causa misisse. Tollitur cathedra Petri de cordibus Christianorum, si Antichristus in ea ponatur sedere, quod iam permultis Protestantibus seriò persuasum est. Tollitur Petrus ipse de cordibus eorundem, si credatur & ipse vel occultum Antichristi fundamentum, vel *ipsissimus Antichristus* fuisse; quò sanè tendunt Protestantium verba. Sublata verò cathedrae Petri auctoritate, cuius perpetua & nunquam intermissa successio, Christi priorem aduentum & optime restatur, & diligentissimè propagat: sublata etiam Petri Apostolorum principis eximia potestate, qui primus & Iudaeis & gentibus Euangelium Christi praedicauit: quis non postea in dubium reuocabit, an omninò caetera quae de Christo feruntur, vera sint, nec ne? Qui autem dubitat, paulo momento in deteriorem partem flectitur, vt suspicetur, Christum non venisse, cuius nulla iam vestigia in terris reliqua esse videt. Nam cùm caeterorum Apostolorum successiones iam olim extinctae sint, si neque Petri & Pauli successio in Ecclesia Romana perdurat, imo si Petrus ipse videatur fuisse aut Antichristus, aut fundamentum Antichristi: quod est praeterea solidum & immobile saxum, quae rupes firma, quae visibilis petra, cui fideles (qui lapides viui sunt) securè adhaereant? In hac animorum haesitatione si Antichristus emerserit, signaq; & prodigia stupenda ediderit, in templo Dei sedeat, ac Deum se ostenderit; quis non videt, ingens periculum fore, ne seducantur plerique? Via igitur Antichristo per istas impudentissimas Protestantium calumnias praestruitur. Sed iam pergamus in eo quod instituimus.

Cent. 1. lib. 2. c. 7. pag. 527.

Actor. 2. Actor. 10. & 11.

Quibus praetereà modis Protestantes viam praeparant Antichristo.

CAPVT LXII.

SAcrificium Eucharistiae, quod mortem Christi & necessariò cómemorat, quia est ipsum corpus datum pro nobis; & nobis commendat, quia insignem Christi erga nos amorem restatur: hoc sacrificium illi prorsus auferunt, eo ipso viam illi sternentes qui negaturus est, Iesum esse verum Messiam, pro nobis mortuum. *Quando haeretici dicunt* (ait Chrysostomus) *vnde patet immolatum Christum fuisse. Praeter alia multa, haec etiam mysteria afferentes, era ipsorũ confutimus. Si enim mortuus Iesus non est, cuius symbolũ ac signum hoc sacrificiũ est?* Si ergo sacrificium Eucharistiae probat mortem Christi: nonne qui hoc sacrificium negat (negant autẽ Lutherani & Caluinistae) mortem Domini eatenus incertiorem reddit, quia id sacrificium quod mortem eius praecipuè testatur, de medio tollit? Praeterea ipsum hoc iuge sacrificium ab Antichristo auferendum est, vt paulo antè demonstraui. Nonne igitur singularem Antichristi ministrum se exhibet, qui quod tandem ab Antichristo auferẽdum erat, ipse prius aufert, vt ita minus negotij Antichristo supersit?

Tertius modus, quo Protestantes viam praestruunt Antichristo. In Matth. homil. 83.

Accedit eòdem, quòd cùm Antichristus baptismum etiam Christi debeat abrogare, Lutherani & Caluinistae omnes & caeteri gratificantur Antichristo, vt interim negent, baptismum Christi radicitùs tollere peccata, gratiamve conferre. Quid quòd etiam Caluinistae negant baptismum necessitatem in iis paruulis qui ex parentibus Christianis procreati sunt? Quod ergo nec paruulis necessarium esse, nec adultis gratiam conferre docetur: id quàm leui brachio velut caerimonia quaedam inutilis ab Antichristo remouebitur?

Quartus modus.

Quintus modus. Iam verò vt Antichristus *non curat Deum patrum suorum*, ita nec Protestantes [illegible] rationem habent antecessorum suorum, qui tum Romæ iam inde ab ipso Petro, tum alibi ab ipsis Apostolis ad nos vsque ordine certo & perspicuo successerunt. An hæc etiam successio Episcoporum, quæ Christi aduentum mirabiliter confirmauit, à Protestantibus côtempta, non proderit Antichristo, vt eo citius fidem Protestantibus faciat, se qui de improuiso exurgit, posse verum Messiam esse? Nam si Lutherus nemini succedens, verum a seipso veniens *exurrexit*, & nouâ fidem subitò prædicauit: si *exurrexit* Zuinglius, & plus diuinæ lucis hausit, veriorq; Propheta habitus fuit, idemque Caluino & Osiandro accidit: cur non credant etiam istotum discipuli, posse & alium adhuc inopinatò surgere, qui maiores suos contemnens, veritatem nudam hominibus reuelet? Hæc autem ratio de homine in hominem progrediens, viam tandem expeditam Antichristo præparabit.

Sextus modus. Si Antichristus conabitur *mutare tempora & leges*, vt antè declaraui: nónne Lutherus, qui leges Ecclesiasticas omnes contemnere ausus est, qui iuris Canonici libros discipulis suis applaudentibus palam combussit, qui antiquissimas cæremonias baptismi & Eucharistiæ mutauit, qui nouos Apostolos in orbem misit, qui monarchiam Ecclesiæ conuertit in democratiam: nónne iste vir insignis Antichristi præcursor fuit?

Septimus modus quo Protestantes viam præstruunt Antichristo. Cùm Antichristus Christianæ religionis omnia monumenta abolitutus sit, atq; ob eam causam appelletur *abominatio vastans & desolans omnia*; adeò vt ad stuporem sit homines adducturus præ incredibili exitio & destructione, quam sacris omnibus inferet: ausim dicere, ab orbe condito nunquam fuisse vllam sectam perinde ad euertenda omnia religionis signa deditam, ac hodie Caluinistæ ac Puritani sunt, quorum omnis cogitatio in eo defixa est, vt altaria Christo dicata diturbent, templa Dei subuertant, sacras imagines confringant, monasteria spoliêt, xenodochia diripiant, scholas publicas dissipent, reliquias martyrum profanent, memorias sanctorum violent, sepulchra mortuorum aperiant, cœmeteria disturbent, cęrimonias tollant, sacramenta irrideant, sacrificium tremendum conculcent. Quid est viam sternere Antichristo, si hoc non est? Dicam, quod plurimis in locis factum non audiui tantùm, sed hisce oculis vidi: Regnante in Anglia Edouardo sexto, vel potius sub impubere adhuc Rege Caluinismo regnante, sacra imago crucifixi Iesu Christi (ex cuius vtroque latere B. Mariæ, & D. Ioannis Euangelistæ imagines collocari solebant) è templis deiecta est tanquam idolum & id quod rem non veram designaret, in eiusque locum surrogata sunt *Regis insignia*, ex quorum vtroque latere canis & draco depingebatur. Ita in Christi locum, leonis; in B. Mariæ, canis; in D. Ioannis, draco successerat. Vtrùm hoc non erat, Antichristi figuram gerere? Cùm enim Antichristus templa Dei omnibus aliis ornamentis, quæ Christum quoquo modo referunt, spoliarit: tum denique *sedebit ipse in templo Dei*, suamque imaginem adorandam proponet, cui *draco*, id est, diabolus omnem suam potestatem dabit, vt absque vllo impedimento sese ostentet tanquam sit Deus. Hæc sane sunt valde horrenda, sed maius est quod sequitur.

Octauus modus. Cùm Antichristus ab Apostolo dicatur *homo ille peccati*: necesse est illos qui peccati regnum propagant, eo ipso patefacere, se Antichristi non vulgaria quædam membra esse. Protestantes verò non solùm omnia externa rerum sacratû signa polluunt & contaminant sed ipsam præterea internâ sanctitatê vel penitus tollunt, vel quibus possunt modis impediunt, lôgè lateq; diffuso iniquitatis & peccati regno. Quando autem *abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum*: tunc vt certum est Antichristi regnum appropinquare, sic dubitari non potest, quin illi sint Antichristi membra, quorum opera potissimùm fiet, vt tantopere abundet iniquitas, & refrigescat multorum charitas. Nunquam verò post primam Euangelij promulgationem adeò vel abundauit iniquitas, vel refriguit charitas, ac his ipsis diebus, idque in his locis potissimùm, vbi Protestantium sectæ summam rerum occupârunt.

Matth. 24.

Cum enim charitatis sit, dispersa congregare, & congregata vnire, adeò vt omnia Domini mandata in his duobus pendeant, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximû tuû sicut teipsum*: imò cùm hæc etiâ duo redigantur ad vnum dilectionis proximi præceptum, sicut scriptum est, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos*: & ideo Apostolus dicat, *Qui diligit proximum, legem impleuit: plenitudo enim legis est dilectio*: cumque is *qui vnum de mandatis Domini violauerit, omnium sit reus*, quia nimirum omnia in vna charitate coniunguntur & solidantur; cùm præterea Deus, *qui charitas est*, voluerit & nos per mutuam dilectionem, & præterea cum illo per candem charitatem vnum fieri necesse est, vt ibi multorum charitas maxime refrigescat, vbi est minima pax & vnitas, maximaque sententiarum atque animorum diuisio. Constat vero, maiorem esse animorum & sententiarum diuisionem, vbi solæ Protestantium sectæ vigent; quàm sit, vbi sola Catholica fides prædicatur. Diuisio autem quæ propter fidem diuersam contingit, omnium est maxima, & acerbissima.

Ioann. 15. Roman. 13. Iacob. 2. 1. Ioan. 4.

Cùm

Cùm igitur nulla vnquam hæresis in tot partes abierit, quot ex vna Lutheri schola dicuntur prodiisse; adeò vt alij triginta, alij multò plures sectas enumerent, quæ initio à Lutheri defectione ducto, in Germania & Britannia pullularunt: cumque hæ omnes sectæ sese mutuò petant & oppugnent, cùm Lutherani Zuinglianos, Osiandrini Lutheranos, Vbiquitarij seu Brentiani Caluinistas, Caluinistæ Anabaptistas & Svvenckfeldianos, Libertini Maioristas, Trinitarij hos omnes persequátur: qui potest fieri, vt inter tot dissentientes de religione sententias, charitas multorum nō refrigescat? Minus enim diligit proximum suum, qui credit illum alienum esse à Deo, in quo solo diligi debet, quàm is qui eandem cum proximo suo fidem ac spem habet.

Magis igitur eorum qui ab Ecclesia Romana defecerunt, refrigescit charitas; quàm Catholicorum inter seipsos. Nam qui defecerunt ab Ecclesia Romana, litigant sine vlla spe futuræ vnquam pacis aut conciliationis, quia nullum iudicem audire volunt, cuius sententia litibus eorum finis imponatur.

Verùm Catholici partim omnes in qualibet fidei causa id ipsum sapiunt; partim, si fortè qua in re dissenserint, iudicem visibilem admittunt, nempe Romanum Pontificem, aut conciliū œcumenicū, cuius sententiæ sub pœna æternæ damnationis obediendum sibi esse credunt. Itaque cùm nullæ sint omnino Catholicorum hæreses, quia nulla est eorum pertinax dissensio: charitas inter illos minus refrigescit, quàm inter Protestantes.

Iam quod ad vitam & mores attinet, certissimum etiam est, minore cum Dei metu Protestantes, quàm apud Catholicos agi. Est autē *initium sapientiæ timor Domini*. Et quanquam *perfecta charitas timorem* illum seruilem *foras mittat*: tamen vbi timor ille non præcessit, nec subsequi perfecta charitas (quia initio suo caruit) nec eum timorem qui nullus erat, foras mittere potest. Non est autem Domini timor, quoad operationem vllam, apud Protestantes; quia simul ac in Deum credunt, certò sibi promittunt, se propter Christum saluatos, & statim ex prædestinatis esse, quicquid quantumlibet iniquè delinquant. Quapropter etiamsi fornicētur, homicidia & adulteria committant, blasphement & maledicant Deo atque hominibus: tamen si credant, Christum pro ipsis specialiter esse mortuum, statim per eam fidem expiari se dicunt a peccatis illis. Timendum ergo id tantum putant, ne fortè non firmiter credant in Christum. Atqui oportebat non solum de fide, verùm etiam de operibus timere, quia iubemur *operari salutem nostram: operari* (inquam) *in timore & tremore*. Nā Deus *reddet vnicuique secundùm opera sua*. Quod quoniam Protestantes non credunt, ideò apud illos abundat iniquitas, & refrigescit charitas. Præterea quoniā opera nihil coram Deo, quod æternum sit, mereri putant: idcirco solicitè non operantur quasi *coram Deo*, sed tantùm fictè & simulatè quasi coram hominibus. Roman.

Quò etiā pertinet, quòd secretā illam confessionē, quæ maximè omniū rerum impediebat regnum peccati, & iniquitatem sustulit, isti minimè necessariā esse dicūt. Sancti quidem & perfecti iubemur esse, sicut Pater noster cælestis perfectus est, qui sanè perfectus & sanctus est, nō credendo, sed faciendo. *Qui enim facit iustitiā* inquit Ioannes) *iustus est, sicut & ille iustus est*. Quod si quis in crimen aliquod incidat, pœnitentiā agere debet, & *contristari secundùm Deum, quæ res salutem stabilem operatur*. Nō potest verò modus insignior excogitari, quo de peccato veram tristitiam suscipiamus, quam si eò vsque fœditatem peccati magnitudinemque cōsideremus, vt quicquid in illo contra charitatem Dei & proximi existit, id numero, pondere, mensuraque sua examinemus, accurateque perspectum habeamus. Quod vtique eximiè fit, dum verè credimus, nos debere peccata nostra ministro Christi apertè ac plenè exponere, vt ab illo & fidele consilium, & medicinam cælestem capiamus, qua nos à vinculis diaboli absoluat, & Christo iterum conciliet. Nam qui Deo soli peccata sua exponenda esse statuit, nec facilè tam solicitus erit vt de illorum vel numero vel pondere altè cogitet, quia Deum intima sua melius se nosse non ignorat, & præterea non absoluetur omnino à peccatis suis, quia ministrum reconciliationis à Christo datum contemnit, à quo tamen quicquid non soluitur in terris, id ligatum manet in cælis. Ex ista particulari confessione coram Dei sacerdote necessariò facienda, & dolor verus de peccatis oritur, & verecundia peccanti non inutilis, & salutaris accusatio sumptius, & eius quod ablatum est, debita restitutio, & cautio maior abstinendi deinceps à peccatis; &, quod omnium caput est, confertur absolutio sacramentalis: vt meritò dixerim, nulla vnquam re aut magis restrictum esse iniquitatis & malitiæ, aut magis dilatatum charitatis & iustitiæ regnum, quàm ex hac secreta confessione, quam Protestantes omnino sustulerunt. Quid multis? Quæcunque aut iniquitatem cohibent, aut charitatem promouent, siue illa sint ieiunia, orationes, eleemosynæ, ac sacrificium Eucharistiæ, seu pœnitentia, confessio, & satisfactio: ea omnia irrident & contemnunt Protestantes. Vnde fit, vt summa sit apud illos impunitas peccandi, summa libidinum laxatio, summa iniquitatis

1.Ioan.3.
2.Cor.7.
Ioann.20.

tatis abundantia, charitatis autem maxima restrictio: necesse vt sit, Protestantes [illegible] potissimum ex re deprehendi ad Antichristi societatem pertinere.

Nonus modus.

Ex omnibus quæ in hoc mundo testimonium perhibent de Christo, [illegible] quod cum Ecclesia ipsius iure conferri debeat. Illa enim sponsa est vnigeniti, vt [illegible] *caro de carne, & os de ossibus eius*. Propter illam sacra omnia instituta, & [illegible] de cælo in terras demissa sunt. Cum ergo Protestantes [illegible] contendunt, dicentes eam Ecclesiam, quæ in gentibus multis tot iam seculis regnauit, quæ tot Episcoporum cathedras tam stabiles tanto spatio exhibuit, quæ in conciliis [illegible] toties conuenit, quæque Christum Deum & hominem tanto consensu, tam [illegible] in ouili vno, sub vno Pastore primo confessa est, non esse veram Dei sponsam, verum [illegible] nuper è terra natam, aut etiam ex abysso erutam, quæ nunquam prius visa, nunquam cognita est; quæ nec gentes multas obtinuit, nec varias Episcoporum cathedras possedit, nec generalia concilia congregauit, nec ouile vnum, aut vnum Pastorem [illegible] in terris habuit, aut etiam habere debuit, quæ perturbata est & confusa, quæ sacrificio publico & sacerdote caret, quæ nec a peccatis vere expiatur, nec iustitiam inhærentem habet, sed verè fœda & deformis, post Christi etiam sacramenta digne suscepta, perseuerat. Cum ergo Protestantes pulcherrimam illam sponsam Christo auferre, & hanc distortam substituere conentur; dico, eos nihil amplius Antichristo faciendum relinquere, quam vt Christum ipsum nominatim oppugnet. Etenim cum sint duo in carne vna, Christus & Ecclesia, & hæc illi testimonium perhibeat, memoriamque eius renouet in vniuerso mundo, secundum quod scriptum est (Ioann. 15.) *Vos testimonium perhibebitis de me.* &, (Actor. 1.) *Eritis mihi testes vsque ad vltimum terræ:* cumque Ecclesia (Psalm. 44.) Christo spondeat *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatione & generationem: propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi:* nunc tamen aspectabilem illam atque vniuersalem Ecclesiam à Christi latere diuellere, & aliam inuisibilem ac priuatam pro illa supponere; hoc tantæ vel contumeliæ vel iniuriæ plenum est, vt nihil addi possit, præter illam blasphemiam quæ ipsius Antichristi propria existit, *vt neget Iesum Nazarenum esse omnino generis humani liberatorem.*

Vera Ecclesiæ signa.

Dicebant quidem Donatistæ, *periisse Ecclesiam de toto orbe terrarum, & in sola Donati parte remansisse*. Nunquam tamen eò audaciæ peruenerunt, vt dicerent, Ecclesiam Christi vel vno momento adeò ignotam extitisse, vt omnino videri aut demonstrari non posset. Habebant enim trecentos Episcopos & amplius in Africa suæ factionis; habebant etiam aliquot in vrbe Roma, licet non cum Ecclesia Romana communicantes, vt Optatus annotauit. Verum Protestantes tam miseram Ecclesiam nobis iam obtrudunt, quæ ante Lutheri schisma nullam habebat in mundo gentem, aut prouinciam, imò nullum templum, aut domum, in qua Christum coleret, nullum Episcopum qui euangelizaret ac præsideret, nullum presbyterum qui baptizaret aut Eucharistiam conficeret, nullum diaconum qui ministraret, nullum hominem qui verbum Dei audiret, qui sacramenta susciperet aut fidem confiteretur.

Miserabilis Protestantium Ecclesia.

Postremò talem Christo Ecclesiam Protestantes attribuunt, vt si (quod valde verisimile videtur) illis adhuc in terra degentibus adueniat Antichristus; necesse habeant confiteri, suam istam non esse veram Messiæ Ecclesiam, ac propterea parati sint nouum Messiam cum noua eius Ecclesia suscipere. Sic enim ex scripturis cum Protestantibus disputabit Antichristus, vt multa legis & Prophetarum testimonia producturus sit, vnde probet, Ecclesiam Messiæ magnam, illustrem, & conspicuam esse debere. Ac sane Prophetæ passim testantur de omnium gentium accessione ad Christum, deque sublimitate & splendore Ecclesiæ Christi. Deinde inferet Antichristus: At talis (ô Protestantes) vestra Ecclesia nec iam est, nec vnquam fuit. Non enim aut iam in Græcia, in Asia, in Syria, in Africa, aut in nouis Indiis cognoscitur, aut in ipsa Germania & Anglia, ante hos sexaginta annos, cognita fuit. Porrò vbi hoc manifestissimum ex Annalibus temporum præteritorum fecerit, mox adiiciet: Romanam Ecclesiam, quæ talis videbatur fuisse qualem Prophetæ describunt, vos ipsi probe nostis, veram Dei Ecclesiam non esse. Ita enim iam diu [illegible] estis, & ita in hodiernum diem creditis. Aliquam vero Ecclesiam esse debere, omnino fatemini. Venite ergo ad me, & ostendam vobis Ecclesiam quæ nũquam defecit, sed in multis [illegible] gentibus perpetuò floruit. Iudæi enim iam inde ab euersione templi sui in multas [illegible] dispersi retinuerunt semper [illegible] sacr[illegible] circumcisionis. Illi semper habuerunt synagogas & in Syria, & in Ægypto, & in Europa. Illi per tot secula expectarunt Messiam [illegible] & vestrum, qui nunc demum aduenit, qui nunc etiam [illegible] gloriosam [illegible] Ecclesiam acquiret. Huius igitur Ecclesiæ membra si fueritis æternam salutem vobis promitto: si illam recusaueritis; certissimè scitote, vos æternis suppliciis afficiendos esse. Hæc si [illegible]erit

Disputatio Antichristi cum Protestantibus.

nouus ille Messias, cùm Protestantes negare non potuerint, quin verissimum sit, ipsorum Ecclesiam defendi non posse: aut cogentur ad Romanam Ecclesiã redire (quod faxit Deus) aut ad Antichristum se conferent, *hominem illum peccati, filium perditionis, quem Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui.* Vt autem clarius appareat, quàm difficulter Protestantes hanc Antichristi argumẽtationem effugere queant, quamq́ue absurda sit, & à scripturis aliena cogitatio illa quam de Christi Ecclesia conceperunt: non abs re erit, instituere aliquam hac de re disputationem. Quæro igitur, vtrum Ecclesia Protestantium non sit obscurior & vilior, quàm Iudæorum Synagoga vnquam fuerit, aut adhuc sit? Quoniam autem responsio paulo prolixior erit; age, proponamus breuiter, quod postea pluribus verbis confirmaturi sumus.

Cùm Ecclesia Christi secundùm prophetias debuerit illustrior esse, quàm Synagoga Iudæorum; tamen si Lutheranorum, aut Caluinistarum Ecclesia vera esset, ea fuisset multo miserabilior & fædior, quàm vnquam Iudæorum Synagoga fuit: quodq́ illa Eliæ verba (Ego relictus sum solus) non de regno Iudæ, aut fidelibus qui vspiam essent, sed tãtùm de populo decem tribuum accipienda sunt.

CAP. LXIII.

NEmini vel mediocriter in sacris literis versato ignotum esse potest, duplex omnino Gal. 4.
esse Testamentum: vnum vetus, alterum verò nouum. Illud per Moysen Synago- Heb. 8. & 9. Iohan. 1
gæ Iudæorum; hoc verò per Christum Christianorum Ecclesiæ datum est. In vetere 1 Corint. 10
Testamento præfigurabatur nouũ: in nouo autem finitur & completur Testamentũ vetus.
In vtroq; cùm timor & amor Dei sit; tamen *in vetere timor, in nouo amor præualet.* Illic tem- August. De
poralia bona tanquam carnalibus & paruulis promittebãtur, in quibus occultabãtur etiam morib. Eccl.
æterna: hic tanquam adultis & spiritualibus promittuntur æterna bona, quibus ornamẽti Cathol. lib. 1.
causa externæ quædam dotes adiunguntur. Ibi non deerant quidam boni & iusti: neq; hîc cap. 28.
desunt mali quidam & impij. Iustis omnibus eadem vtrobique fidei charitatisq́; interna dona tribuuntur. Earum autem virtutum & donorum causæ instrumentales & Sacramenta
visibilia ibi alia erant, & hîc alia sunt. Ibi tot numero, & tam grauia obseruatu secundùm
literam, *vt vix quisquam ea posset portare.* Corporali enim labore potissimùm implebãtur, & Actor. 15.
ideo ad *legem factorum* pertinebant: hic verò tam pauca numero sunt, & ea tam efficacia in Rom. 3.
conferendo gratiam, vt spiritali potius suauitate, quàm corporali fatigatione impleantur, &
ideo ad *legem fidei* pertinent. Licet enim tam in vetere Testamento fides viua, quàm in nouo
etiam perfecta opera necessariò requirantur: tamen ibi lex vetus, quæ opera & facta impe-
rabat, fidem viuam simul dare non poterat. Vnde illa *velut pædagogus ad Christum duxit, ipsa* Galat. 3.
verò nihil ad perfectum adduxit: hic autem lex noua (quæ per Spiritum sanctum diffusa est in Hebr. 7.
cordibus nostris) *fidem, quæ per charitatem operetur,* gratis ante omnia dans, gratiam faciendi Galat. 5.
quod iubetur, à Deo per Christum impetrat. Per gratiam verò Christi decalogum seu legem mandatorum impleri pauci olim sciebant, nunc omnes Christiani sciunt: quamuis
non omnes rem in opus deducant, *quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras* Ioan. 3.
magis quàm lucem.

Quæ cum ita sint, meritò Isaias de hoc nostro acceptabili tempore clamat: *Repleta est ter-* Isaiæ ca. 11. & 60.
ra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in
splendore ortus tui. Nam & illa non minima est differentia inter vetus & nouum Testamen- Exod. 24.
tum, quòd vetus cum vno populo Iudæorum, hoc est, cum posteris Iacob feriebatur; nouũ verò cum omnibus gentibus & linguis feritur, quæ crediturae sunt in Christum. Quantum ergo inter Moysen & Christum, inter legem & gratiam, inter vnam gentem & omnes, inter Palęstinam & vniuersum orbem terrarum interest; tanto maior est & gloria & multitudo eorum qui legem fidei sub Christo, quàm eorum qui legem factorum sub Moyse profitebantur: adeò vt maior hodie sit etiam impiorum gloriatio, quoad externam Sacramentorum participationem, quàm olim iustorum fuit. Nam vetus Testamentum sanguine hircorum & vitulorum confirmabatur, eoq; populus est aspersus: nouum auté ipsius Christi sanguine sancitur, idq́; nobis etiam in testimonium & *commemorationem mortis Domini* relinquitur. *Bibite* (inquit) *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Nam hoc tantum Sacramentum Deus ad tempus concessit etiam impijs qui in Christi Ecclesia viuunt, non ob ipsorum, sed ob Christi gloriam, cuius fidem profitentur. Quòd si Deus filium, Christus verò sanguinem suum nobis in Sacramento dedit; quid putandũ est de reliquo? Quàm gloriosam illic putabimus fore Ecclesiam, vbi non tantùm Dei nomen (vt olim in templo Hierosolymitano) sed etiã sanguis filij Dei ponitur, & reipsa participatur? Iámne latibula, & desertum, & penetralia, & Ægypti seruitutem, & decies plus quàm Babylonicam captiuitatem expectabimus? Talem enim Christi Ecclesiam fingunt Lutherani: sed non talem describunt Prophetę, lex & Euangelia.
Parum est (inquit pater ad filium) *vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob & feces Israël* Isaiæ 49.
conuertendas?

Isaiæ 54. *conuertendas? Ecce dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.* Et iterum
Galat. 4. Rom. 7. ad Ecclesiam ex gentibus congregandam exclamat: *Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe*
Ephes. 5. *& clama, quæ non parturis: quia multi filij desertæ magis, quàm eius quæ habet virum. Vir au-*
Hebr. 2. & 3. *tem Synagogæ lex Mosaica fuit*, at nostræ Ecclesiæ sponsus & vir Christus ipse est. Quantò
ergo Christus Moysi, hoc est, dominus seruo præstat; tantò Christi Ecclesia præ Synago-
ga illustrior est, & tam intus quàm foris ornatior. Vnde Apostolus de gloria eius ministe-
rij, quod noui Testaméti proprium est, agens; gloriosam quidem Synagogam in suo gene-
2. Cor. 3. re fuisse, non negat; sed obscuram tamen & ignobilem, præ gloria Ecclesiæ Christi. *Quòd*
si ministratio (inquit) *mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intē-*
dere filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur; quomodo non magis
ministratio spiritus erit in gloria?

Ne verò totum hoc tantùm de gloria intrinseca, hoc est, de fide, spe & charitate dictum
putes; animaduerte, quod agitur de ministerio ipso noui Testamenti, quod externum est.
2. Cor. 4. Ibi enim ait: *Idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu.* Et postea: *Ideo*
habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, sed abdi-
camus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neque adulterantes verbum Dei, sed in mani-
festatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. De
prædicatione ergo ministrorum noui Testamenti agitur, quæ illustrior multò in Ecclesia
Christi debet esse, quàm vnquam fuit in Synagoga. Vnde ibidem Apostolus ait: *Epistola no-*
Psal. 18. *stra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Hæc est verè
Rom. 10. noui Testamenti gloria, vt præter intrinsecas animi virtutes, *etiam in omnem terram exeat so-*
nus prædicatorum, & in fines terræ verba eorum, vtq; quod Isaias de Baptismo Ecclesiæ Chri-
Isaiæ 60. sti ait, semper impleatur: *Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur, vt affera-*
tur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur. Gens enim & regnum quod nō seruierit
tibi, peribit. Cùm igitur vna gens & vnum regnum seu populus vnus perpetuò seruierit Syn-
agogæ; infinitis partibus plures gentes & populi perpetuò seruient Ecclesiæ Christi; nec
vnquam cessabit in ea aut clarissima prædicatio, *quæ sciatur ab omnibus hominibus*, aut Ba-
1. Reg. 2. ptismus, per quem iugiter gentes intrent in Ecclesiam, *Loquens locutus sum* (ait Dominus
ad Heli) *vt domus tua, & domus patris tui* (hoc est, Sacerdotes Synagogæ) *ministrarent in cō-*
Qui cótem- *spectu meo vsque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicunque hono-*
nunt Chri- *rificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, &*
stum, erunt *præcidam brachium tuum.* Et post: *Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem* (hoc est, Christum Ie-
ignobiles. sum, qui per Sadoch figuratur) *qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & ædificabo ei do-*
mum fidelem (id est, Ecclesiam, seu ministros noui Testamēti) *& ambulabit* (domus illa)
coram Christo meo cunctis diebus. Hic ipse Christus opponitur Heli, domúsque seu ministri
Christi, domui Heli seu Leuitarum. Isti cessabút à ministerio, adueniente Christo: at mini-
stri Christi non cessabunt a ministerio noui Testamenti, donec mundus finiatur. Q is hîc
non videt, Ecclesiam seu ministros noui Testamenti tantò magis præferri Leuitarum mini-
stris, quantò ipse Christus præfertur Aaron sacerdoti aut posteris eius? Ac domus quidem
Aaron poterit forte infidelis esse; ex eóque sacerdotium ab vna familia in aliam, ab Abia-
3. Reg. 2. thar in Sadoch translatum est. At Iesu Christi domus in perpetuum fidelis erit, & *ambula-*
bit coram Christo cunctis diebus.

Eòdem pertinet, quòd cùm populus Israël à Babylone reuersus inciperet quidem ædifi-
care templum Domini, non videret autem illud in gloria ea quam habuit quando primùm
Aggæi 2. à Salomone ædificatum erat; tunc Aggæus Propheta fidelem populum sperato aduētu veri
Heb. 12. Messiæ consolans: *Adhuc* (inquit) *vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, &*
mare & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domū
istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus
exercituum. magna erit gloria domus istius nouissimæ, plusquàm primæ, dicit Dominus exercituū.
Et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum. Si rem propositā rectè perpendas, animad-
uertes, nó de materiali domo agi, sed de Christi Ecclesia, quæ spiritualis domus Dei est; vt
hic sit sensus Prophetæ: Maior erit gloria Ecclesiæ Christi, quàm Synagogæ fuit, quæ in ty-
pum & figuram eius præcessit. Ac sanè quis dubitaret, veritatem imagini, ac multò magis
vmbræ dumtaxat, præferendam esse?

Si ergo maior est Ecclesiæ quam Synagogæ externus etiam splendor; nunc restat, vt quā-
tus fuerit splendor Synagogæ, accurate perpendamus. At Synagogam constat ab exitu fi-
liorum Israël ex Ægypto incipientem ad Christū̀m vsque ita perdurasse, vt nullum præter-
ierit temporis momentum, in quo populus Dei vel digito demonstrari non potuerit. Vixit
enim populus Israël sub Moyse primùm in deserto, mox sub Iosue vsq; ad ingressum in ter-
ram Chanaan. Deinde verò in eadem terra sub Iudicibus & Regibus de tribu Iudæ, vsque
ad captiui-

ad captiuitatem Babylonicam. In ipſa etiam captiuitate egit in Babylone tam apertè, vt nemo vicinorum ignoraret, ibi eſſe tum Prophetas, tum Sacerdotes, & populum reliquum, qui profitebatur cultum vnius Dei ſecundùm legem Moyſis. Imò inde etiam populus rediit vnà cum ordinariis ducibus ſuis *Zorobabele filio Salathiel duce Iuda, & Ieſu filio Ioſedec Sacerdote magno*. [Aggæi 1. & 2. Eſdræ 3. & 2.] Itemque poſtea cum ſcribis, *Eſdra & Nehemia*. Porrò à captiuitate vſque ad Chriſti aduentum ſemper egit Dei populus in terra Chanaan, primùm ſub Pontificibus & ducibus, deinde ſub Regibus; ita vt Chriſtus iam adueniens non modò in templo Salomonis, tanquam in ſuo, doceret, verùm etiam diceret, *Salus ex Iudæis eſt*. [Ioan. 4.] Quibus ita poſitis; efficitur, vt Synagoga nunquam latuerit, aut cognitionem hominum effugerit à primo exitu filiorum Iſraël ex Ægypto vſq; ad Chriſti aduentum, qui nouam ex gentibus Eccleſiam reliquiis Iudæorum inſeruit, *condens duos populos in ſemetipſo angulari lapide*. [Ephes. 2.] Multo igitur minus vlla ratione fieri potuit, vt Eccleſia Chriſti per vllum tempus etiam minimum latuerit, aut cognitionem hominum effugerit ab ipſius primo aduentu, vſque ad ſecũdum, *in quo reddet vnicuique ſecundùm opera ſua*.

Percurre ſingulas generationes à Moyſe vſq; ad Chriſtum, quod fuit ſpatium annorum circiter mille quingentorũ. In hoc toto ſpatio nullus menſis aut dies pertranſiit, in quo non facillimè oſtenderem populum Dei. Nam ſi quæras de quolibet menſe, die, aut hora illius temporis, vbi hoc aut illo tẽpore erat Dei populus: reſpondebo, aut in deſerto erat (ſi de illis 40. annis agatur) aut in ipſo ingreſſu eſt, aut in ipſa terra Chanaan, aut in Babylone, idque aut ſub illo, aut hoc tyranno, aut nominatim ſub hoc iudice, Rege, Sacerdote. Deinde cùm multi fuerint & in terra Chanaan, & in Babylone alieni à Deo: facile reſpondebo, illũ eſſe populum Dei, qui tribum Leui ſectatur, qui circa Arcam Dei & Tabernaculum fœderis in terra Chanaan agit, qui templum Salomonis in Ieruſalẽ obſeruat: in Babylone verò illum, qui credit & adhæret Ioſedec ſacerdoti magno ac Ieſu filio eius, ac Prophetis *Danieli, Aggæo, Zachariæ, ac ſcribis Eſdræ & Nehemiæ, & duci Zorobabeli*, [Iere. 25. Aggæi 1.] quiq; profitetur ſpem reditus in Ieruſalem ſecundùm verbum Ieremiæ Prophetæ: *Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & Ieſus filius Ioſedec Sacerdos magnus, & omnes reliquiæ populi vocem Domini Dei ſui. Et verba Aggæi Prophetæ, ſicut miſit eum Dominus Deus eorum ad eos, & timuit populus à facie Domini*. Quare ſi quis per totum mundum voluiſſet hoc tempore ad populum Dei ſe adiungere, ac proſelytus fieri, ſemper liberum erat id facere. Longè igitur magis oportuit hoc idẽ euenire Chriſtianis, quibus longè maiora & promiſſa & donata ſunt. *Sine pœnitentia enim ſunt dona Dei & vocatio*. [Rom. 11.] Neq; verò fideles ſumus, quia ex præcedentibus operibus hoc meriti ſumus, ſed quia Deus ita iurauit Patri noſtro Abrahæ, & quia propter ſemetipſum ita promiſit & [Lucæ 1.] compleuit. *Ab ortu enim Solis* (inquit) *vſq; ad occaſum magnum eſt nomen meũ in gentibus, quia* [Malach. 1.] *Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gentibus*. Qui autem ſtatuit, veram Eccleſiam Chriſti fuiſſe aliquot ſeculis ignotam, is minorẽ infinitis partibus Chriſti, quàm Moyſis gloriam in hoc mundo eſſe docet. *Moyſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis ciuitatibus, qui eum prædicent in Synagogis, vbi per omne ſabbatum legitur*. [Actor. 15.] Nam & vſq; in hodiernum diem Moyſes legitur in Synagogis Iudæorum. At Chriſti Eccleſiam ita miſeram & miſerabilem vos Lutherani & Caluiniſtæ, cùm ſitis Chriſtiani (Iudæis ipſis hac in parte cæciores) proponitis: vt in vniuerſo mundo per plura etiam ſecula non poſſit nominari ciuitas, vrbs, oppidum, vicus, imò ne domus quidem aut familia vna, etiam nunc hic, nunc illic degens, vbi ſciatur populum Dei vixiſſe, verbum ſalutis audiuiſſe, aut Sacramenta Chriſti ſecundùm veſtram doctrinam accepiſſe. Hæccine eſt illa *maior gloria domus ſecundæ, quàm primæ*; [Aggæi 2. Iſaiæ 54.] Eccleſiæ, quàm Synagogæ; Chriſti, quàm Moyſis?

Si Proteſtantes nihil habent æqui boniq; quod reſpondeant, ſed poſt Lutherum ſuũ ad [3 Reg. 19.] exemplum Eliæ confugiãt, ac illius verbis dicant, *Prophetas, Sacerdotes, Seniores, Reges, Principes, Phariſæos, Sadducæos, omnes Eliæ temporibus erraſſe & ignoraſſe*: [Lutherus de Votis monaſt. tom. 2. f. 277 b.] ex eoq; inferant, potuiſſe etiam in diebus iſtis euenire, vt licet multa millia virorum verè fidelium eſſent, id tamen cæteri fideles ignorarent: huic exemplo ſic ego me ſatisfacturum promitto, vt illos id pudeat protuliſſe. Recordentur primùm, ſi quid in Synagoga Iude, ſi quid imperfectum, aut [I.] horrendum erat, id in Eccleſia Chriſti non eodem modo euenire poſſe. *Non enim acceſſiſtis* [Heb. 12. Status veteris teſtamenti.] (ait Apoſtolus) *ad tractabilem montem, & acceſſibilem ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam, & tubæ ſonum, & vocem verborum, quam qui audierunt, excuſauerunt ſe, ne eis fieret verbum: (non enim portabant, quod dicebatur, & ſi beſtia tetigerit montem, lapidabitur, & ita terribile erat quod videbatur; Moyſes dixit, Exterritus ſum & tremebundus) ſed acceſſiſtis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ieruſalem cæleſtem, & multorum millium Angelorum frequentiam*, [Status noui Teſtamenti.] *& Eccleſiam primitiuorum, qui conſcripti ſunt in cælis, et iudicem omniũ Deum, & ſpiritus iuſtorum perfectorum, & Teſtamenti noui mediatorẽ Ieſum, & ſanguinis aſperſionem melius loquentem, quàm Abel. Videte ne recuſetis loquentem*. Et, *lex quidem per Moyſem data eſt, gratia* [Iohan. 1. 2. Cor. 3.]

& veritas per Iesum Christum facta est. Nam si ministratio damnationis in gloria est, multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur, in gloria est: multò magis quod manet, in gloria est. Et pòst: *Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritu.* Cùm ergo Christus impleuerit legem, idq; quod erat in ea minus perfectum, in sua Ecclesia perfectum reliquerit; (*nam vetera transierunt, & facta sunt omnia noua*) cùm iam is *qui corde credit ad iustitiam, confitetur etiã ore ad salutem*: etiamsi olim vnusquispiam fidelis de alterius fide nihil sciffet, non tamen inde rectè concludas, hoc idem nunc fieri. Clamat enim Dominus ad Ecclesiam suam ex gentibus congregatam: *Noli timere, quia non confunderis, neq; erubesces.* Et infrà: *Ad punctum in modico dereliqui te* (antequam Ecclesia mea esses) *& in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in misericordia sempiterna misertus sum tui, dixit redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noë istud mihi est, cui iuraui, ne inducerem aquas diluuij vltrà super terram: sic iuraui, vt non irascar tibi, & non increpem te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscent: misericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miserator tuus Dominus.* Et iterum: *Eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui: nõ vocaberis vltrà derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea.* Tum autem Christus ipse inquit, *Ciuitas suprà montem posita non potest abscondi: Qui non audierit Ecclesiam, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et domus Dei columna est & firmamentum veritatis.* Quomodo autem vel audire Ecclesiam sub pœna æternæ damnationis iubebimur, vel ea firmamentum veritatis foret, si posset fieri, vt aliquando nos lateret? Itaque tametsi darem Luthetanis, hoc in diebus Eliæ factum fuisse, quod illi obijciunt; tamẽ ex vmbræ imperfectione velle statum perfectæ veritatis oppugnare, hoc profectò est Christo Moysem præferre, Legemque adhuc non esse impletam contendere.

Math. 5. 2 Cor. 5. Rom. 10. Isaie 54. Isaie 62. Matth. 5. Matth. 18. 16. & 18. 1 Tim. 3.

2. Deinde ne hoc quidem de Elia ita se habet, quemadmodum illi affirmant. Non enim id agit Elias in illis verbis, vt neminem præter se fidelem aut esse, aut à se cognosci dicat. Nam de ijs tantùm qui erãt in decem tribubus, loquebatur; atq; haud scio, an de omnibus illis. Ita enim verba eius extant, velut de solis loqueretur Prophetis in Israël: *Altaria* (inquit) *tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus.* Vtique solus Propheta veri Dei. Nam & ita seipsum interpretatus est antea, cùm ad populũ diceret: *Ego remansi Propheta Domini solus, Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.*

Nota. 3. Reg. 9. 3. Reg. 18.

Quanquam de hoc nihil moror, vtrùm de solis Prophetis, an etiam de cæteris fidelibus loquarur, modò id concedatur (quod sanè certissimum est) eum non de omnibus Iudæis aut fidelibus loqui, sed de ijs tantum, qui erant in Israël, hoc est in decem tribubus, qui aliàs dicebãtur Samaria vel Ephraim. Cùm enim à diebus Ieroboam ob ambitionem ipsius discessio à cathedra Moysis & à templo Hierosolymitano facta esset, ac propter tyrannidem omnium propè Regum Israël, & maximè Iezabel, pauci fidem perfectè in ea gente confiterentur: tunc Elias conquerebatur, *se relictum esse solum*, vel quòd nullum alium Prophetam, vel etiam quòd nullum alium, aut certè quasi nullum iustum & perfectum, *quem zelus domus Dei comederet*, præter se in Regno Israël cognouerat: in regno (inquam) Israël. Nam in regno Iuda non ille solus, sed alij etiam permulti tam priuatim quàm publicè permultos cognouerant, qui templum Dei adirent quotidie, ac sacrum ibi secundùm legem facerent. De regno igitur Samariæ dumtaxat Elias agit. Quæ interpretatio certissima redditur per ipsas scripturæ sacræ circumstantias. Nam primùm constat, *Achab filium Amri* fuisse Regem Israëlis, seu decem tribuum: duxisse etiam vxorem *Iezabel filiam Ethbaal Regis Sidoniorum*. Illam autem persecutam esse Eliam Prophetam, & quæsisse animam eius. Vnde factum est, vt de illo Samariæ regno diceret, *Dereliquerunt pactum Domini filij Israël*: filij, inquam, Israël, hoc est, decem illæ tribus, quæ, quoniam maior pars filiorum Iacob erant, solæ iam obtinuerunt nomen Israël, cum aliæ tribus (Leui, Beniamin & Iuda) Regnum Iuda potius à regali tribu, de qua & Dauid fuerat, nominarẽtur: *Recessitq; Israël* (inquit) *à domo Dauid vsque in præsentem diem.* Deinde cùm Elias dicat, *Altaria tua destruxerunt*; constet autem, altaria in Ierusalem iam nec fuisse destructa, nec potuisse ab Israëlitis destrui, propter tribus illas quæ in fide perstiterunt, quæque pro templo Domini decertabant: necesse est; vt Israëlitæ intelligantur illa destruxisse altaria, quæ olim *Abraham, Isaac & Iacob*, cæterique Prophetæ, dum peregrinarentur, extruxerant. Quod ipsum & apud Eucherium reperitur notatum, & ex ipsis Regum libris cernitur. Cùm enim Elias conuocasset populum in monte Carmeli, vt per miraculum ostenderet, non Baal, sed Dominum esse Deum: *accedente* (inquit scriptura) *ad se populo, curauit altare Domini, quod destructum fuerat.* Ex quo in-

3. Reg. 12. Nota. 3. Reg. 16. 3. Reg. 19. 3. Reg. 12. 3. Reg. 19. Nota. 3. Reg. 18.

quo intelligimus, fuisse quoddam altare Domini antè extructum in monte Carmeli, quod Schismatici postea destruxissent, vti nunc Pseudoeuágelici altaria Domini per omnes, quas possunt, Ecclesias impiè demoliũtur. Quod olim impune factũ esse, tam molestũ Eliæ fuit, vt inde coniecturã faceret, se solũ in Israël relictum esse, qui ab idololatria foret immunis.

Tertiò Elias addit: *Et Prophetas tuos occiderunt gladio.* Vtique id non fecit Rex Iuda, qui regnauit in Ierusalem. Nam *Asa* (qui aut tunc, aut nõ multo antè regnauit in Iuda quadraginta & vno anno) *fecit rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius, & abstulit effeminatos de terra, purgauitq́ vniuersas sordes idolorum, quæ fecerant patres eius. Excelsa autem non abstulit: veruntamen cor Asa perfectum erat cum Domino cunctis diebus suis. Et intulit ea quæ sanctificauerat pater suus, & vouerat, in domum Domini, argentum, & aurum, & vasa.* 3. Reg. 15.
Porro *Achab* regnauit super Israël anno tricesimo octauo Asa Regis Iuda. Mortuo autem 3. Reg. 16.
Asa, *regnauit Iosaphat filius eius pro eo. Et viginti quinque annis regnauit in Ierusalem, & ambulauit in omni via Asa patris sui, & non declinauit ex ea, fecitq́, quod rectum erat in conspectu* 3. Reg. 22.
Domini. Et iterum scriptura dicit: *Fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid* 2. Paral. 17.
patris sui primis, & non sperauit in Baalim, sed in Deo patris sui, & perrexit in præceptis illius, et non iuxta peccata Israël. Confirmauitq́ Dominus regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factaq́ sunt ei infinitæ diuitiæ, & multa gloria. Cumq́ sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno Regni sui, misit de Principibus suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanaël, & Michaam, vt docerent in ciuitatibus Iuda: & cum eis Leuitas Semeiam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asaël quoque, & Hec tam publica doctrina Eliam latere non potuit.
Semeramoth, & Ionathan, Adoniamq́, & Tobiam, & Thob-adoniam Leuitas: & cum eis Elisama, & Ioran sacerdotes, docebantq́ populum in Iuda habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas vrbes Iuda, atq; erudiebant populum. Et iterum: *Reuersus est autem Iosaphat Rex Iuda in domum suam pacifice, in Ierusalem. Cui occurrit Iehu filius Hanani videns, & ait ad eum: Impio* 2. Paral. c. 19
præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris. Sed bona opera inuenta sunt in te, eo quòd abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, vt requireres Dominum Deum patrum tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Ierusalem, rursusq́ egressus est ad populum de Ber-sabee vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum patrum suorum. Constituitq́ Iudices terræ in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per singula loca, & præcipiens Iudicibus, videte, ait, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini, & quodcunque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscũ, & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Leuitas & Sacerdotes & Principes familiarum ex Israël, vt iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Præcepitq́ eis, dicens: Sic agetis in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam quæ venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cognationem, vbicumque quæstio est de lege, de mandato, de cærimonijs, de iustificationibus: ostendite eis, vt non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes, non peccabitis. Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porrò Zabadias filius Ismahel, qui est Dux in domo Iuda, super ea opera erit quæ ad Regis officium pertinent: habetisq́ magistros Leuitas coram vobis. Confortamini, & agite diligenter: & erit Dominus vobiscum in bonis. Bona opera Iosaphat. Pontifex praelatus.

Non temerè tot verba scripturæ sacræ proposui, vt ne Protestantes aut ignorantiam, aut obliuionem prætexerent, tanquam ignorarent, quot millia fidelium fidem palam profitentium essent in Iudæa tempore Eliæ prophetæ. Ac ne dicant, hæc quidem ita fuisse, ignorasse verò ista Eliam, illud iam vnum quempiam ex Germanis rogauerim: Tu cum in Germania viuas, potésne ignarus esse, quam fidem Italia, te adhuc viuente, profiteatur? hoc est, nónne probè nosti, vtrùm Italia fidem antiquã, an nouam; Apostolicam, an Lutheranã obseruet? Ac tu quidẽ ab Italia propius aliquãtò abes. Quid ergo? Putásne in Hispania, aut in Anglia paulò doctiorem esse quempiam Christianum, qui nesciat quid Romę agatur? Vtrúmne ibi Lutherus & Caluinus in pretio sint, an excommunicentur? Si homines tam longe dissiti, non tamen ignorant, quam fidem Italia, quámue vrbs Roma profiteatur; tu putas Eliam prophetam in Samaria degentem nesciuisse quid ageretur Hierosolymis? Non sanè tam lõgè absunt à Carmelo Hierosolyma, quantum est interuallum inter Angliam & Romam, imò nec quantũ inter Augustã & Romã. Quid dico Augustã? Ne Mediolanum quidẽ, imò nec Rauenna tam propè abest à Roma, quàm propè à Carmelo Hierosolyma. Deinde nobis forsitan non magnæ curæ plerumq; est, quid in Italia geratur. Ar Elias propheta necessariò debebat solicitus esse quid ageretur Hierosolymis. Oportebat enim *omne masculinũ ter in anno apparere coram Domino Deo suo.* Nec dubitari fas est, quin id præceptum impleuerit Elias, Exod. 23.
nisi maior aliqua vtilitas & ratio eum impediebat. Cùm ergo tantus Propheta, in loco præ-

sertim tam vicino, quid in ea vrbe ageretur, ad quā ex præcepto legis ire debebat, ignorare non poterat: sine omni cōtrouersia Elias optimè sciebat, & altaria iam tū lſtetiſſe in tēplo Salomonis, regesq; *Aſa* primū, deinde *Iosaphat* rectā fidē coluiſſe, ac deniq; Sacerdotes & Leuitas magna diligentia legē in varijs vrbibus docuiſſe, idq; adeò, vt vix vllo alio tēpore tam inſignis profeſſio fidei facta ſit. Ac nimirū Deus mire prouidet, vt cū vna quapiam ratione Eccleſia ſua deprimitur, eodē ipſo tēpore alijs rationibus inſigniter erigatur, vt ne terreantur fideles ſupra id quod ferre poſſunt. Mortuo autē Rege *Iosaphat, Iora filius eius receſſit à vijs*
2.Paral.21. *aui & patris ſui, ambulauitq; in vijs Regū Iſrael.* Ac tum quidē allatæ ſunt ei literę ab *Elia Propheta*, in quibus ſcriptū erat: *Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quoniam non ambulaſti in vijs Iosaphat patris, &c. ecce Dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo.* Nonne ex his verbis liquidò apparet, *Eliā cognouiſſe vias Regum Aſa & Iosaphat.* Nonne populū quoq; ſub illis Regibus rectè ambulaſſe ſignificat, cùm *Iorā* accuſat, quòd habitatores Ieruſalem fornicari fecit? Nam ſi prius paſſim fornicati eſſent, nō tam Iorā feciſſet Iudam & habitatores
Nota. Ieruſalē fornicari, quā eos à fornicatione priore nō cohibuiſſet. Ex quo apparet, tū permulta etiā centena millia fideliū in Iudæa fuiſſe, quo tēpore Elias conqueſtus eſt, *ſe in Samaria relictū eſſe ſolum*: tum eundē Eliā non ignoraſſe, tot centena millia in regno Iuda & in Ieruſalem extitiſſe, cū in epiſtola ſua laudabilē & de rege Aſa & de Iosaphat mentionē fecerit. Non ergo de altaribus templi Salomonis, aut de tyrannide aliqua vel Regis Aſa, vel Iosaphat, ſed tantùm de tyrannide Achab regis Iſraël, & Iezabel vxoris eius cōqueſtus eſt Elias. Nec ſe vel in toto terrarū orbe, vel etiam in tota Iudęa, ſed tantū in Samaria ſolum relictum eſſe exiſtimauit. Poſtremò idipſum probatur ex reſponſo Domini ad Eliā: *Derelinquam* (in-
3.Reg.19. quit) *mihi in Iſraël 7. millia virorum. In Iſraël*, inquit, tot millia derelinquā. Etenim in Iuda iam aliquot cētena millia per miniſteria tēpli, per ſacrificia, & per apparitiones ſuas coram Domino ter quolibet anno fidē vnius Dei profitebātur. Nam ſtatim vbi ſchiſma & diſceſ-
2.Paralip.11. ſio à tēplo Ieroſolymitano per Ieroboā facta eſt, *Sacerdotes & Leuitæ qui erant in vniuerſo Iſraël, venerunt ad eum* id eſt, ad Roboā regem Iuda filiū Salomonis *de cunctis ſedibus ſuis, relinquentes ſuburbana & poſſeſsiones ſuas, & tranſeuntes ad Iudā & Ieruſalē*, eo quòd abieciſſet *eos Ieroboam & poſteri eius, ne ſacerdotio Domini fungerentur. Sed & de cunctis fratribus Iſraël*
Nota illud, & poſteri eius. *quicunq; dederant cor ſuū, vt quærerent Dominum Deū Iſraël, venerunt in Ieruſalem ad immolādum victimas ſuas coram Domino Deo Patrum ſuorū.* Nō igitur Iudęa cultoribus legis caruit, ſed tantū Samaria. Nec Elias hoc voluit aut cogitauit, quòd videlicet ſe cognouerit ſolū fidelem in terra. Nouerat enim, Dei templū in Ieruſalem eſſe, nouerat & Regem Aſa, & prę-
2.Paralip.17 cipuè Regem Iosaphat (in cuius diebus hæc dixerat) placuiſſe Deo illis diebus. Non ille tot
2.Paralip.19 3.Reg.18. millia Leuitarū, non Michæā Prophetam, non Sacerdotes Eliſama & Ioram, nō Amariam Pontificem ipſum idololatriæ accuſauit, nec illa vndecies centena & 60. millia; *quæ ad ma-*
2.Paralip.17 *num Regis Iosaphat erāt*, quæq; ei miniſtrabant ſub 5. ducibus electis (exceptis alijs quos poſuerat in vrbibus muratis, excepta etiam ſenū, feminarum, puerorum & imbellium infinita multitudine) non, inquam, hæc tot centena millia hominū Elias aut a ſua cognitione aut à ſpe in Deum excluſit, qui in fide venturi Meſſiæ legē Moyſi ritè in Ieruſalē obſeruabant. Inſani eſtis Proteſtantes, ſi ita de Elia iudicatis. In Samaria ille erat (non in Iuda) cū illa ver-
3. Regū 18. ba loqueretur. A Rege Iſraël, & à Iezabele ſibi tunc timebat. Ibi altaria deſtruebantur, ibi Prophetæ occidebantur gladio (*nam interficiebat Iezabel Prophetas Domini*) ibi deniq; Dominus reliquerat ibi 7. millia virorum fidelium. Quibus ita conſtitutis, illud tantùm rectè infertur (ſi tamen demus, Eccleſiam in hac re Synagoga præſtantiorē non eſſe) fieri quidem poſſe, vt in vna quapiā parte Eccleſiæ Dei, vel potius in regno quod ſemel fuerat de Eccleſia Dei, neſciatur ab alijs, quinam poſt ſchiſma factum remaneant fideles, quantumlibet illi multi ſint. Sin ex eo concluſeris, poſſe fieri, vt in tota Eccleſia remaneat quiſpiā vnus aut alter fidelis, qui neſciat, an vllus alius præter ſe eiuſdem fidei in vniuerſo orbe exiſtat: hoc inquam, ſi concluſeris, cæcus es, & a ſcripturæ ſenſu toto cælo aberras. Fingamus iam, ſolum in VVittenberga fidelem fuiſſe Lutherum (hoc enim poterat in illo quidē oppidulo euenire) ſed vt nullus in toto mundo locus exiſteret, in quo ſaltem alij tres fidem veram profeſſi fuerint vel ante Lutherum natum, vel eodem ipſo tempore quo primum ex Eccleſia Romana exijt; hoc dico nunquam potuiſſe accidere, præſertim in Eccleſia Chriſti, cum nec in vetere Synagoga idipſum euenerit. Equidem non negarim, quo tempore in Anglia (poſt ſchiſma noſtris temporibus inchoatum ab Henrico Rege) Ioannes Epiſcopus Roffenſis & Thomas Morus gladio cædebantur, potuiſſe illos cum paucis præterea monachis in illo regno dicere *Monaſteria tua deſtruxerunt, & nos relicti ſumus ſoli.* Sic enim videbatur illis, cum omnes Epiſcopi, Presbyteri, Monachi, Nobileſq; laici partim ob vitæ metū, partim ob ſpem lucri, adularentur Henrico Regi, ac fidei profeſſionem palam deſererent. Sed tamen credo & illic fuiſſe aliquot millia, illis quidem viris, non tamen Deo, ignota, quæ re-

ctam

ctam fidem sequebantur. At alioqui nec Morus, nec Roffensis ignorabát, quot prouinciæ,
quot respublicæ, quot regna in transmarinis partibus eam fidem publicè profiterentur, pro Contra epi-
qua ipsi mortem subibant. Præclarum est illud Augustini & omni memoria dignum: *Incre* ſto Parme-
dibilis est cæcitas hominum, & omnino nescio quemadmodum credi posset esse in hominibus tanta niani lib.3.
peruersitas, nisi experimento verborum suorum factorumq́; patesceret, vsq; adeò se clausos habere cap. 4.
cordis oculos, vt commemorent S. scripturæ testimonia, nec intueantur in factis prophetarũ, quem- cap.21.
admodum intelligenda sint verba prophetarum. Dixit Hierem. Quid paleis ad triticum, vt ipse re- cap. 12.
*cederet à paleis populi sui, in quas illa tanta & vera dicebat? Dixit Esaias: Recedite, recedite, exite
inde, & immundum nolite tangere: Sed cur ipse in illo populo immunditiam, quam grauiter argue-
bat, in vna cum eis congregatione tangebat? Legant quanta in malos populi sui, & quàm vehemen-
ter ac veraciter dixerit, à quibus se tamen nulla corporali direptione separauerit.* Et pòst: *Isti au-
tem seditiosi & insani, qui defensiones præcisionis suæ quærunt ex oraculis prophetarum, superest
vt impietate vesana de verbis Propheticis mores arguant prophetarum.* Hoc animaduertendum Nota.
est in his Augustini verbis, frustrà citari à quopiam, quid Elias dixerit; nisi etiam perpendat,
quid fecerit. Ille quidem *se remansisse solum*, verbo dicebat: sed si hoc tam de regnu Iudæ,
quàm de tribubus illis decem intellexisset; non magis cum Sacerdotibus & Leuitis, cum
Asa & Iosaphat Regibus in Ierusalem, quàm cum schismaticis in Samaria communicasset.
Nunc autem cõstat, eum ita communicasse cum Asa & Iosaphat, cumq́; Leuitis & Iudæis, 2. Paral. 14.
qui sacrificabant in templo Salomonis, vt ipse nouum templum non erexerit, aut se Prin-
cipem alicuius nouæ Ecclesiæ constituerit. Non auocauit populum à templo in Ierusalem,
sicuti nũc Lutherus suos Germanos auocauit ab Ecclesia Romana. Non fuit author secta-
toribus suis (quemadmodum iam suis Lutherus) vt quoniam Sacerdotes & Leuitæ negli-
gerent cultum domus Dei, propterea desererent illos, & ipsi adhærerent: se enim ostensu-
rum illis verum veri Dei cultũ ex lege Moysis. Nihil tale aut Elias, aut Isaias, aut Ezechiel,
aut prophetarum quisquam dixit. Manserunt illi omnes etiam cum homicidis & hypocri-
tis in communione cathedræ Moysis vsq; ad Christi aduentum. *Salus enim ex Iudæis est, &* Iohan. 4.
super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint vobis, ser- Matth. 23.
uate & facite.

Illud postremò dicendum restat in exemplo Eliæ. Demus, eum in tota terra solum se pu- 4.
tasse cultorem Dei: tamen illud saltem manifestum est, alios permultos & propè innume-
rabiles viros ac mulieres cognouisse Eliam, & illum pro vero Dei seruo habuisse. Nam per Iacob. 5.
varia miracula, quæ in orando; primùm, vt non plueret; deinde, vt plueret; quæq́; in resus- 3. Reg. 17.
citatione filij viduæ fecit, atq; etiã tum in reprehendendo palam Regẽ Achab, tum in pro-
ferendo vnius Dei honorem (dum igne cælitus impetrato, offerret coram omni populo bo- 3. Reg 18.
uem in Carmelo mõte) & per binam exustionem quinquaginta militum ad verbum Eliæ;
ac per alia eiusmodi opera, quæ alibi ostẽderat: facile fama de illo percrebuit, vnde poterant 4. Reg. 1.
ad illum accedere tam de Iudæis quàm de gentibus, quicunq; dederant cor suum vt quære-
rent Dominum Deum. Si ergo tantopere Protestantibus placet exemplum Eliæ; dent saltẽ
in singulis generationibus per hos 800. aut 900. annos (in quibus Ecclesiam Romanam er-
rasse dicunt) dent, inquam, vel vnum hominem tam insigniter per prophetiæ donũ & mi-
racula diuina orbi vniuerso commendatum, quàm iste Elias Iudæis & vicinis gẽtibus com-
mendatus est, vt saltem non desit lucerna vna in Ecclesia Christi. Nos dabimus (vbi volẽt)
Episcuporum aliquot centenas cathedras in singulas generationes (à publicato Christi E-
uangelio, & a cõstitutis semel Ecclesijs) cum quibus cathedris infinita fidelium millia qua-
libet ætate consentiebant. Illi contrà, dent pro singulis generationibus vnum saltem homi-
nem, qui similis Eliæ cum fuerit, ipsorum fidem palàm professus esse sciatur; & vltrò sub
iugum imus. Et tamen Eliæ vox tantopere istos delectat, vt in ea spem salutis omnem col-
locasse videantur. Obliti enim Euangelij, quod *ciuitatem super montem fundatam non pos-* Matth. 5.
se abscondi apertissime docet, ad Eliæ solitudinem confugiunt. Et tamen cùm ad rem per-
uentum est, ne illum quidem vnum, qui similis Eliæ sit, in Ecclesia ipsorum fuisse per singu-
las generationes demonstrant. Nam quid aliud illæ Magdeburgensium Centuriæ conan-
tur, quàm vt suæ Ecclesiæ seriem patefaciant? Atqui quem vnquam proferunt Catholicũ,
qui Christianorum altaria destruxerit, sacrificiumq́ue externum negauerit? nisi fortè Iu-
lianum Apostatam, Manichæos, Arrianos, Aërios, Donatistas, aut deniq; hæreticorum so-
boles pro Catholicis habent. Cùm Salomon propter idololatriam suam valde peccasset
in Deum, iamq́ue Deus constituisset, tam illum quàm Roboam filium eius aliquo insigni
supplicio afficere; per Ahiam Silonitem ita locutus est ad Ieroboam: *Ecce ego scindam Re-
gnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus. Porrò vna tribus remanebit ei propter ser-* 3. Reg. 11.
uum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israël: eo quòd dere- propter Ierusalem.
liquerit me, & adorauerit Astarthen Deam Sidoniorum, & Chamos Deum Moab, & Moloch

*Deum filiorum Ammon; & non ambulauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam coram me, & præ-
cepta mea, et iudicia, sicut Dauid pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem po-
nam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid seruum meum, quem elegi, qui custodiuit manda-*
propter Dauid. *ta mea & præcepta mea. Auferam autem regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem tribus: filio*
vt remaneat lucerna. *autem eius dabo tribum vnã, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus coram me in Ie-*
3.Reg. 11. *rusalem ciuitate, quam elegi, vt esset nomen meum ibi.* Rursus autem cùm Abiam ambularet etiã
in vijs patris sui Roboam, nec esset *cor eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor Dauid pa-
tris sui: tamen propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitaret fi-*
lucerna propter Dauid. *lium eius post eum, & statueret Ierusalem.* Præterea cùm *Ioram Rex Israël filius Iosaphat à vijs
Dauid, & Asa, & Iosaphat declinasset, populumq; ad idola exemplo suo alliceret,* atq; adeò filiam
2.Paralip. cap 21. Achab in vxorem accipiens, iram Dei contra se vehementer prouocaret: tamen scriptura
4.Reg. 8. diuina testatur, *noluisse Dominum disperdere domum Dauid propter pactum quod inierat cũ eo,
& quia promiserat, vt daret ei lucernam & filijs eius omni tempore.*

Quid vobis videtur, Lutherani? Quis maior est, Dauid an Christus? Christũ, sat scio, præ-
feretis. Cui verò maiora promisit Deus, Dauidine, an Christo? Dauidi promisit quidem pre-
clara, sed talia, quæ ipsi non nisi ob figuram eorum quæ in Christo cõplenda erant, promit-
1.Paral.c.17. tebantur. Dixit ergo Dominus ad Dauid per Nathan: *Annuncio tibi, quòd ædificaturus sit tibi
Dominus domum. Cumq; impleueris dies tuos, vt vadas ad patres tuos; suscitabo semen tuum post*
Domus Christi est Ecclesia ipsius. *te, quod erit de filijs tuis, & stabiliam regnum eius. Ipse ædificabit mihi domum, & firmabo solium
eius vsq; in æternum. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiam meam non
auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea, & in regno meo vsq;
in sempiternum: & thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta
vniuersam visionem istam, sic locutus est Nathan ad Dauid. Cumq; venisset Rex Dauid, & sedisset
coram Domino, dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, vt præstares mihi talia?
Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo, ideoq; locutus es super domum serui tui etiam in fu-
turum, & fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus. Quid vltrà addere potest
Dauid, cùm ita glorificaueris seruum tuum, & cognoueris eum? Domine, propter famulum tuum
iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, & nota esse voluisti vniuersa magnalia. Domi-
ne, non est similis tui: & non est alius Deus absque te, ex omnibus quos audiuimus auribus nostris.
Quis enim est alius, vt populus tuus Israël, gens vna in terra, ad quam perrexit Deus, vt liberaret
& faceret populum sibi, & magnitudine sua atq; terroribus eijceret nationes à facie eius, quem de
Ægypto liberarat? Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum vsq; in æternum, & tu, Do-
mine, factus es Deus eius. Nunc igitur, Domine, sermo quem locutus es famulo tuo, & super domũ*
Magnificatur nomen Dei per Ecclesiæ suæ splendorem. *eius, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es. Permaneatq; & magnificetur nomen tuum
vsq; in sempiternum: & dicatur Dominus exercituũ Deus Israël, & domus Dauid serui eius per-
manens coram eo. Tu enim, Domine Deus meus, reuelasti auriculam serui tui, vt ædificares ei do-
mum: & idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. Nunc ergo, Domine, tu es Deus: &
locutus es ad seruum tuum tanta beneficia. Et cœpisti benedicere domui serui tui, vt sit semper corã*
In perpetuũ. *te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in perpetuum.* Si hæc in figuram Dauidi conti-
gerunt, & tamen vsque eò sunt obseruata, vt nulla quantumuis horrenda scelera filiorum
Dauid possent hoc Dei promissum dissoluere, ac misericordiam eius auertere, quin de ge-
nere ipsius manerent duces secundùm carnem vsque ad Christi primum aduentum: cogi-
tate, quid ipsi Christo & promissum sit per nomen Dauidis, & præstandum in successione
Iohan. 1. filiorum eius, *qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo
nati sunt.* Et, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi
vnigeniti à Patre, plenum gratia & veritatis. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gra-
tiam pro gratia, quia Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est.*
Cogitate, inquam, id quod Dauidi & semini eius secundùm carnem contigit: gratiam qui-
dem fuisse, minorem tamen illa quæ Christo & semini eius secundùm spiritum debeatur.
Cogitate, quid impio semini Dauidis ob Dei promissionem persolutũ sit; & colligite, quid
expectandum sit pio semini Christiano, quod gratiam noui Testamenti pro gratia veteris
Testamẽti de plenitudine ipsius Christi accepit, quodq; veritatem pro vmbra possidet. Pec-
cent filij Dauidis, quantum volent, ædificent excelsa, lucos adeant, idola venerentur, sacri-
ficent filios suos idolis: & tamen duæ tribus eis seruantur, nec viuunt tantùm, sed & regnant
in Hierusalem. Oportebat enim *lucernam* in honorem diuinæ promissionis in illa stirpe eri-
gi, vt omnibus testatum esset, Deum nullis peccatis hominum retardari posse, quo minus
quod ob redemptionem generis humani, & ob gloriam nominis diuini se facturum prædi-
xit, omnino impleat. Si tantus honor vmbræ habitus est, si Dauidi *lucerna erigitur* etiam in-
ter tantas posterorum suorum idololatrias; futurúmne quisquam putet, postquam Christo
Psalm. 2. dictum est, *Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula à me, & dabo tibi gẽtes hereditatem tuam,
& pos-*

& possessionem tuam terminos terræ: iam deinceps per aliquot etiam secula nullam Christo *lucernam* in Ecclesia Christianorum erectam fuisse? Notum est, absq; vlla temporis intermissione tres tribus, *Iudam, Leui, & Beniamin* ob honorem Dauidis conseruatas esse in professione Legis & fidei, donec venisset Christus, & *ipse erat expectatio gentium*. Et nunc incertū erit, per octingentos annos & amplius, vtrùm, non dico tres tantæ tribus, sed vtrum tres homines per tantas ordine generationes Christianam fidem obseruauerint, nec ne. Erat *templum insigne* per ipsum Dauidem oblatum, & per filium eius ædificatum Domino, vbi nomen Dei honoratum est vsq; ad Christum. Nunc autem nec minima quidem *ædicula* in vniuerso orbe profertur, vbi per octingentos annos Christi nomen secundùm rectam fidem honoratum sciatur? Erat *vrbs insignis Hierusalem*, vbi posteritas Dauidis ad gubernacula sedit, vsq; dum instaret Christi aduentus; quia scriptum est, *Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est*. Et nunc ne *pagus quidem minimus* vllibi Deo seruiuit à primo Christi aduentu vsq; ad secundum? Hæc enim omnia Protestantes statuere coguntur, vt nostram Ecclesiam abijciant, & suam euehant.

1. Genes. 49. Nota. 2. 3. Genes. 49.

Erat *arx constituta* super montem Sion in Ierusalem, in qua Dauid habitauit, *& vocauit eã ciuitatem Dauid*. De qua arce dixit ipse in spiritu: *Virgã virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuorum.* Et alius Propheta, *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Hierusalem.* Et nunc nulla *est arx Christo erecta*, per quam *in medio inimicorum suorum* dominetur? Nullus est ei si non mons, at vel minimus collis in terra, vnde lex eius exeat ad eos qui ascendunt ad montem Domini, vt discant vias ipsius? Tota Iudææ regio facta est à diebus Iosue & Aaron locus, in quo habitarent posteri Iacob, & in quo regnaret familia Dauid: in eaq; regione tam clarè omnibus vicinis atq; etiam remotis quibusdam populis notum fuit, Iudæos habitasse, & circumcidi solitos esse, vnumque Deum absque simulachris aut idolis coluisse; vt eam rem ex gentiliũ libris *Iosephus contra Appionem Grãmaticum* præclarè demonstrarit. Et nunc nulla erit in orbe terrarum vel *minima regiuncula*, vbi à diebus Christi & Apostolorum eius fides Christiana perpetuò conseruata fuisse demonstrari queat? O impudentiam singularem! O stupẽdam cæcitatem! Hoc Protestantes negare Christo, hoc vnigenito, *cuius gloriam vidimus*, tanquam verè vnigeniti à Patre; hoc filio Dei figuras omnes perfectißimè complenti: quod in figuram Christi atque Ecclesiæ suæ, Dauidi, templo Salomonis, vrbi Ierusalem, monti Sion, Iudææ regioni tribuere coguntur? Cùm horribile hoc peccatum, quo hæretici omnes, & præsertim Pseudoeuangelici nostri laborant, tota mente reuoluo; mihi videor infinitam ipsorum malitiam velut in re præsenti videre, & ante hosce oculos habere constitutam. Quis enim istorum cordis duritiam & obstinatissimam peccandi voluntatem non suprà quàm credi potest, admiretur, cùm eos cernat, ita gloriam suam Dei gloriæ anteponere, vt malint Christum Ecclesiæ suæ gloria spoliare, quàm vt ipsi videantur falsam opinionem de religionis negotio defendendam suscepisse?

4. 2. Reg. 5. Psalm. 109. Esai. 2. Mich. 4. 5. Iosephus cõtra Appionem libris duobus. Iohan. 1. Iohan. 5.

Errârunt forsitan inuiti ab initio in alijs quibusdam articulis fidei, merentibus hoc alijs ipsorum peccatis, vt à diabolo circumueniri permitterentur. At verò cùm ad Ecclesię quæstionem semel peruentum est, errare tantùm eos ampliùs non ausim dicere: hæreticos verò esse, absq; omni dubitatione affirmârim. Cùm enim omnes in scripturarũ tractatione perpetuò versentur, nihil autem omnino in verbo Dei tot ac tãtis tum figuris, tum prophetijs, tum parabolis, tum expressis & perspicuis verbis describatur, ac splendor, gloria, & perpetua successio Ecclesiæ Christi; videmus tamen eos ita contra omnia & Legis, & Prophetarum, & Euangeliorum testimonia suam pertinaciam obfirmare, vt etiamsi non possint vel vnum hominem per singulas generationes, alij etiam vni per vices succedentem nominare, quem certò sciant, & manifestè demonstrent, suæ opinionis antea fuisse; tamẽ velut re bene gesta, in hæresi pergant, libros conscribant, discipulos congregent, & manibus pedibusq; damnationem sibijpsis vltrò accersant. Sed nihil sanè aliud efficiunt, quàm vt Antichristi membra se esse prodant; quia vt ille sponsum, sic isti sponsam oppugnant; illi Christum, isti Catholicam Christi & Romanam Ecclesiam.

Lutheranos aut Caluinistas non esse veram Dei Ecclesiam, quia seruierunt aliquando, & ita seruierunt, vt constet, nullam omnino neq; tam diuturnam, neq; tam grauem, neq; tam inopinatam captiuitatem Iudæis vllo tempore ab initio mundi vsq; ad Christũ accidisse, quanta hæc erat, quæ tam per hos septingentos ad minimum annos Christianis accidisset, si Pseudoeuangelicorum congregatio Ecclesia Christi esset.

CAP. LXIIII.

ECclesia Christi tota nunquam potuit vel ad vnam horam captiua fieri, aut in vlla seruitute detineri. Primùm, quia per adoptionis suæ beneficiũ, quod à Christo accepit, libera est; quoniã *veritas liberauit eam. Si enim vos filius liberauerit, tũc verè liberi eritis.* Iohan. 8.

Nam qui propter iustitiam & veritatem patitur persecutionẽ,atq; adeò paratus est animam suam ponere pro amicis suis;ille nullo timore aut pœna cogi potest ad peccatum. Sicut au- Iohan.8. 1.Iohan.3. 1.Iohan.5. tem *qui facit peccatum,seruus est peccati:sic qui facit iustitiam,iustus est, sicut & ille iustus est cuius filij nominamur & sumus. Quoniam omne quod natũ est ex Deo, vincit mundum: & hæc est victoria quæ vincit mundum,fides nostra.* Quomodo autem potest victoria ipsa in captiuitatẽ aut seruitutem redigi? Nam si aliquando seruiret,victoria esse desineret. Iudæi quidẽ secundum carnem rectè poterant in captiuitatem aut seruitutem abduci, propterea quòd *erãt filij ancillæ,& non liberæ*; Lexq; eorum & sacrificia tantũm externa erant,quæ non nisi certis modis,certisq; temporibus & locis fieri debebant. *Lex autem spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit nos à lege peccati & mortis.* Rom.8. Lutheranorum autem & Caluinistarum congregatio seruiuit aliquando cum filijs suis,quia fidem suam per annos ad minimũ septingentos, non est professa palam,vel quòd non esset omnino in terris, vel quòd si erat, ob pœnæ timorem tacuit,& se in antris & speluncis continuit. Si non fuit vlla istorum hominum congregatio in terris; vtiq; isti non sunt Ecclesia Christi,quæ nunquam cessauit esse, Christo dicente. Matth.28. Luca 1. *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi*. Et Dei genitrix Maria dixit: *Beatam me dicent omnes generationes,& misericordia eius à progenie in progenies timentibus eum.* Semper igitur erant Christianorum generationes in terris, nec vnquam deerunt cum quibus Christus sit *omnibus diebus.* Si ergo dicitis, vestram congregationem omni tempore in terris fuisse; quæro,quænam antiqua historia de vobis mentionem facit, aut *quam persecutionem propter iustitiam passi estis* ab anno Domini sexcentesimo vsq; ad millesimum? Nam hoc tempus potissimùm nomino,non quòd illis præcedentibus aut sequentibus annis vsquã ante Lutheri apostasiam fueritis, sed quia nolo nunc quæstionem non necessariam tractare,quantum discrimen sit inter vos,& Berengarianos, VValdẽses,Hussitas,& alios eiusmodi hæreticos.Satis enim mihi est hoc tempore,si ostendo, per ea secula in quibus vos ipsi dicitis,extinctam propè Ecclesiam fuisse,vos veram Ecclesiam esse non posse.

Ab anno igitur Domini sexcentesimo vsque ad millesimum, hoc est, per annos ferè quadringentos,necessariò fateri debetis, vos in luce Reip. non esse versatos. Iam enim sacrificium Missæ (vt & olim etiam) sed iam vestra cõfessione sacrificium Missæ percrebuit. Iam Purgatorium passim apud Latinos creditum est. Imagines in Ecclesia tam Latina quàm Græca sunt collocatæ, & publico secundæ Nicænæ Synodi decreto reuerenter adoratæ. Iam Pontificis Romani authoritas ab vniuersa Ecclesia est agnita vsque ad schisma Græcorum, quos ob eorum obstinatum errorem (in neganda processione Spiritus sancti à filio) neque vos dicetis Ecclesiam Christi permansisse. Ab illo igitur tempore cùm nec ipsi dicere audeatis. vestram fidem in orbe terrarum passim cognitam, & publica professione dominatam esse; testat, vt vestra congregatio vel nulla omnino fuerit, vel certè seruierit. Si enim dominata est; semper fecit vt non lateret, sed potius vt verbis & signis quibuscunq; per flammas & cruces & mortem in cognitionem hominum veniret. Matth.10. Meministis enim scriptum esse; *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; & quod in aure auditis, prædicate super tecta: & nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Qui autem negauerit me coram hominibus,negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cælis est. Liberam* (inquit Chrysostomus) In Matth. homil. 35. *petit confessionem,ad maioremq; charitatem nos adducit, & sublimes, atque inuictos esse desiderat; quapropter omnibus hæc præcipit.* Quæ cùm ita sint,quæro à vobis, qua Rom.10. tandem in regione fidem vestram illo tempore confessi estis quo illa cœpit opprimi? Ac debuetatis quidem in omni regione quæ sub cælo erat,eam confiteri. *Nam in omnem terrã exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Dicite igitur, vbi confessi estis fidem in Christum publicè? Aut vbi eam ob causam carcerem, vincula, *mortémue subijstis?* Incipite à Gregorij Magni temporibus,aut paulò postea. Nam in ipsis initijs maximè erat Antichristo illi resistendum, quem fingitis tum cœpisse Romanam Ecclesiam occupare. Ostendite vel vnum hominem (qui saltem Catholicus fuerit) in vniuerso mundo per ducentos annos & deinceps à Gregorij Magni seu vita seu morte, qui ob id persecutionem aliquam sit passus, aut martyrij coronã obtinuerit,quòd vel Pontifici Romano restiterit, tanquam per tyrannidem incipienti se vniuersali Ecclesiæ præponere, vel Missæ sacrificium negauerit pro viuis ac mortuis offerendum, & quæ sunt eius generis. Si nulli erant tales, nulla tum fuit Ecclesia vestra; & ideo nec vera est. Si erant, & tacuerunt; damnata est vniuersa Ecclesia vestra, & ob id vera non est. Si erant, & non tacuerunt; producite Annales in quibus id contestatum sit. Quanquam quid opus est Annalibus? Nam si erant qui pro vestri Euangelij veritate se falsæ doctrinæ opposuerunt; iam vicisset fides vestra,iam non præualuissent aduersus Ecclesiam vestram inferorũ portæ, iam tum stetisset pro vobis insignis

aliqua

aliqua hominum multitudo contra Papam Romanum, & satellites eius quos appellatis; sicuti pro fide Trinitatis, contra Sabellium, & Arrium; pro persona Christi, contra Nestoriũ; pro duabus naturis & volũtatibus, contra Eutychen & Monothelitas insignis quidam cœtus piorum fortissime stetit & vicit.

Scitis enim, cõtigisse olim Israëlitis in figura, *vt quanto magis Ægyptij opprimebãt eos, tãto* 1. Cor. 10. Exod. 1.
magis multiplicaretur & crescerent. Vos autem à Gregorij tẽpore nõ estis multiplicati. Nam antea dicitis, vos occupasse multas gentes, postea verò cœpisse opprimi & minui. Non ergo estis veri Israëlitæ, *qui quanto magis opprimebantur, tanto magis crescebant*; quod etiã in Apostolis atq; in primitiua Ecclesia videmus euenisse. Nam *cum fieret quodam tempore persecu-* Actor. 8.
tio magna in Ecclesia quæ erat Hierosolymis, omnesq́; dispersi essent per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos, ac Saulus deuastaret Ecclesiam: eo ipso tempore tum Apostoli perstiterunt vt confiterẽtur, tum *qui dispersi erant, pertransibant euangelizantes verbum.* Videtis, Ibidem.
quod ipsa dispersio causa fuit, cur pluribus verbum Dei prædicaretur. *Et cùm Philippo* (inquit) *euangelizanti de regno Dei credidissent, in nomine Iesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.* Non ergo sic sunt dispersi, velut fidem negaturi, sed velut eam propagaturi ex ea occasione. Vnde *regnum cælorum assimulatur grano sinapis, cuius virtus ac potestas* (inquit Hila- Matth. 13.
rius) *tribulationibus & pressuris accenditur. Itaq; licet minimum sit ex omnibus seminibus, cùm se-* Cano. 13. in Matth.
minatur in agro; tamen cum creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cæli veniant, & habitent in ramis eius. Eòdem etiã pertinet similitudo fermenti, quod licet tã exiguũ sit, vt etiam *abscondatur ab initio in farinæ tribus satis*, aut in quamlibet magnis mẽsuris; tamen vbi farinæ appropinquauerit, *totam massam fermentat. Sic igitur* (inquit Chrysosto- In Matth. homil. 47.
mus) *& vos cùm vniti atque commixti ijs fueritis qui vos oppugnant, tunc ipsos superabitis. Et quemadmodum fermentum in farina submersum non deperditur, sed in naturam suam farinam transfigurat: pariter* (hoc est, eodem modo) *in prædicatione hac Euangelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura prædixi; non enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit.* Non extinguetur fulgor fideliũ.
At *vester fulgor*, ò Lutherani, per annos ad minimum quadringentos extinctus est; nõ estis ergo instar grani sinapis, aut instar fermenti, nec instar discipulorum Christi. Non estis ædificati super petram, *aduersus quam portæ inferi non præualebunt. Non estis columna & firma-* Matth. 16.
mentum veritatis. Nam si quis vobis confisus esset, is vtique, tacentibus vobis & quotidie de- 1 Timoth. 3.
crescentibus, perijsset. Longe secus euenit in Ecclesia Romana; in qua *Petrus cùm senuisset,* Iohan. 21.
extendit manus suas, & alius cinxit eum, & duxit quò ille (secundùm naturæ affectum) *duci noluisset. Sed hoc dixit Iesus, significans qua morte* (Petrus) *clarificaturus esset Deum.* Nerone igitur in Petrum & Paulum sæuiente, Petrus manibus in cruce extensis, Paulus autem gladio vitam finiuit. Qua ex re non parua gloria & fama tum religioni Christianæ, tum Ecclesiæ
Romanæ accessit. *Felix Ecclesia* (inquit Tertullianus) *cui totam doctrinam Apostoli cum san-* De præscr. aduersus hæret.
guine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, posteaquàm in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Ego (inquit Caius contra hæreticos disputans) *habeo trophæa Apostolorum quæ osten-* Apud Eus. in histor.
dam. Si enim procedas via regali, quæ ad Vaticanum ducit, aut via Ostiensi, inuenies trophæa defixa, lib. 2. cap. 25.
quibus ex vtraq; parte statutis, Romana cõmunitur Ecclesia. Videtis (inquit August.) *simulachrorũ* Epistol. 42. ad Madaur.
tẽpla partim sine reparatione collapsa, partim diruta, partim clausa, partim in vsus alios commutata. Ipsaq; simulachra vel confringi, vel incendi, vel includi, vel destrui: atq; ipsas huius seculi potestates, quæ aliquando pro simulachris populum Christianum persequebantur, victas, & domitas, non à repugnantibus, sed à morientibus Christianis, & cõtra eadem simulachra, pro quibus Christianos occidebant, impetus suos legesq́; vertisse, & Imperij nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulchrũ piscatoris Petri, submisso diademate, supplicare.

Nec in ducibus ipsis Petro & Paulo *hæc fidei victoria, quæ vincit mundum*, finem sumpsit. Nam postea persecuti sunt eãdem Romanam Ecclesiam Domitianus, Hadrianus, Traianus, Antonini, Seuerus, Maximini, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maxentius, Iulianus, Cõstantius, Valens, Valentinianus Iunior, & Theodoricus Rex; adeò vt occiderint propè quadraginta Põtifices Romanos, præter innumerabilem plebis Christianæ multitudinem. Sed quid? Nónne vicit Romana fides? Vicit, planè vicit, & regnat vsque in hodiernum diem, nec vllo vnquam momento Christianos latuit. Persecuti sunt eandem Ecclesiã postea non modo Imperatores Orientis, atque etiam interdum Germaniæ Cæsares; verùm præterea domestici ipsorum, hoc est, tum ciues vrbis Romæ, tum Presbyteri etiam Cardinales: imò ipsi
Pontifices Romani se mutuò persecuti sunt, per viginti quatuor schismata, quæ diuersis Hieronym. in epist. ad
temporibus in ea Ecclesia contigerunt. Sed quoniam illa cathedra erat petra, super quam Damasum.
Christus promisit se ædificaturum Ecclesiam (quod & Hieronymus & Augustinus apertè August. in
docent) non præualuerunt inferorũ portæ. Quis iam, nisi rationis omni propè vsu priuatus, Psal contra par. Donati,
ingens discrimen non animaduertit inter vestram & Romanã Ecclesiam? Illa vicit omnes tom. 7.
persecu-

persecutiones, nec vnquam fugit cognitionem fidelium, sed quantò magis oppressa est, tantò magis multiplicata est, & creuit instar *grani sinapis*, ita vt nunc *volucres cæli*, hoc est, Reges & Principes mundi habitent in ramis Ecclesiæ Romanæ, & filij eorum qui persecuti eam fuerunt, *veniant curui ad eam*, & pro matre spirituali eam agnoscant. Vos autem vel nō fuistis olim, vel muti fuistis, & adeò non creuistis per ipsas persecutiones, vt nec vestros persecutores, nec vestros martyres nominare possitis, imò vt nec vnam Ecclesiam aut celebrem, aut obscuram in vniuerso mundo habueritis, in qua conueniretis ad audiendum Dei verbū & ministranda Sacramenta. Nam quantò diligentius Ioannes Foxus, Henricus Pantaleon, & alij quidam ex vestris supplicia collegerunt, quæ nuper ob hæresim & seditionem in vestros constituta sunt; hoc certius est, eos antiqua etiam martyria colligere voluisse, si vel vnum hominem proferre possent, qui ob vestram fidem quippiam olim passus esset. Saltem ostendite de quibus Ecclesijs depulsi estis, vt vel ruinas vestras contemplari liceat. Sed quomodo, quod nusquam factum est, ostendi potest? *Estis igitur filij ancillæ*, & non liberæ. *Ser-*
Nota. *uijstis cum Agar*, & eiecti estis in solitudinem cum matre vestra. Superbijstis quidem nuper contra Saram dominam vestram, & Ismaël vester (Lutherus) factus est aliquis magnus: &
Gen. 21. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, *sed non erit hæres filius ancillæ cum*
Gal. 4. *filio liberæ. Filius manet in domo in æternum*, hoc est, in Ecclesia Dei ab initio mundi vsq; ad
Iohan 8. finem. *Seruus autem non manet in domo in æternum*, quia nuper cœpit Lutherus congregationi suæ nomen imponere, & iam propè extinctus est, non modò à nobis, verùm etiam à posteris suis, tam Caluinistis & Trinitarijs, quàm Anabaptistis & Libertinis.

Hactenus docui, vel non fuisse vllam, vel certè fuisse captiuam & seruituti obnoxiā congregationem vestram. Iam illud superest, vt ostendam, talem fuisse hanc vestræ congregationis captiuitatem, vt nulla vnquam similis etiā in vetere populo extiterit. Quando enim
1. vnquā fuit Ecclesia illa Iudæorū per tot secula simul oppressa, & sub iugum missa? Deinde
2. nulla vnquam captiuitas veteri Synagogæ contigit, quin de illa populus Dei prius admo-
3. neretur, ac de libertatis restitutione promissionem acciperet. Tum autem libertatio illa non per eum qui errasset aliquando in fide (quod sibi contigisse Lutherus fatetur) sed per hominem sanctum, & ab ineunte ætate sua fidelem facta est. Nam (vt inde incipiamus) *Noë fuit*
Gen. 6. *vir iustus atq; perfectus in generationibus suis, ambulauitq; cum Deo.* Porrò antequam is quingentorum esset annorum, filios Seth (qui vera Dei Ecclesia erant) non legimus corrupisse vias suas. Postea verò quàm accepissent sibi vxores de schismaticis filiabus Cain, *sexcentesi-*
Gen. 7. *mo anno vitæ Noë* disperdidit Deus vniuersam carnem per diluuium, Ecclesiamque suam in pristinum nitorem per Noë restituit. Ita & corruptionis malum non nisi centum annorum spatio durauit, & liberatio per virum iustum & fidelem facta est. Quid quòd etiā hoc ipsum diluuium prædictū est? Nam *centum viginti anni ad pœnitentiam dati sunt*, cumq; populus non resipisceret, anno centesimo inundauit aqua diluuij.

Hieronymus in quæstionibus Heb. De ciuit. Dei lib. 16. cap. 12. Gen. 17. Cùm autem periculum postea esset, ne inter Chaldæos vera fides extingueretur (ad illas enim angustias perducta res est, *vt in vna domo Tharæ* (vt notat Augustinus) *per vniuersum mundum custodita sit plantatio ciuitatis Dei*) *eduxit Deus Abram, & ait; In te benedicentur vniuersæ cognationes terræ.* Quo satis apertè declarauit, eductionem illius de Vr Chaldęorum significare eductionem gētium de idololatria sua, nec eas post acceptam semel fidem magis
Gal. 3. eam amissuras, quàm Abram & semen eius fidem amisit, donec venisset *Christus benedictū illud semen*, in quo omnes qui successionem ab Apostolis accepimus, benedicti sumus. Tam enim fideles erant *Abraham, Isaac, & Iacob*, vt Deus voluerit *Deus illorum* appellari.

Iam verò filij Iacob fuerunt quidem ad aliquod tēpus in Ægypto seruitute oppressi. Vide tamen, quot in ea re victorias retulerint. Primùm ea seruitus prædicta est, vt ne putes inopinatam fuisse. Ait enim Deus ad Abraham, *Suspice cælum, & numera stellas, si potes: sic erit se-*
Gen. 15. *men tuum.* Tale semen nos sumus, & semper fuimus: tale vos nō estis ante aliquot annos, sed nec adhuc estis præ nobis) *dictumq; est ad Abraham: Scito prænoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subijcient eos seruituti, & affligent quadringētis annis. Veruntamen gentem cui seruituri sunt, ego iudicabo: & post hæc egredientur cum magna substantia.* Hos verò quadringentos annos non in Ægypto, sed in terra Chanaan maiore ex parte transactos esse, atque non primùm ab ingressu Iacob in Ægyptum numerandos, alibi in hoc libro planum feci. Porrò cùm seruitus vestræ congregationis totis quadringentis annis & multò amplius durauerit, nec tamē Ecclesia Christi potuerit minori curę Deo esse, quàm vetus Synagoga fuit: æquum est vt doceatis, primum vbi prædictum de illa vestra seruitute sit, deinde vbi libertatio vestra sit promissa; demum quę pœna secundùm scripturam sacram sit sumpta de ijs qui vos tot seculis in seruitute detinuerunt. Postremò cùm in Ægypto esset *Ioseph propheta* & filij eius in Dei timore educati, cùm essent nutrices fideles, quibus etiam Deus *domum*, id est, posteritatem ædificauit; cum præterea Leui & filij eius adessent,

qui po[illegible]u-

qui populum officij commonefacerent, ne penitus obliuisceretur Dei, ac denique Moyses de domo Leui ad eos a Deo mitteretur, & seniores filiorum Israël videntes miracula, crederent: exijt domus Iacob ex Ægypto, & ad terram promissionis peruenit secundùm quod prædictum erat: vobis autem nihil simile accidisse demonstrare vnquam poteritis. Exod. 3. Exod. 4. Exod. 12.

Pòst autem cùm in Babylonem populus abducendus erat, quàm perspicuè prædixit Ieremias? *Seruient omnes gẽtes istæ Regi Babylonis septuaginta annis. Cumq́ue impleti fuerint anni septuaginta, visitabo super Regem Babylonis.* Porrò dum populus in Babylone erat, licet carnalia sacrificia obire non poterat; tamen *orabat versus Ierusalem*, & habebat Prophetas, Leuitas, Sacerdotes & Scribas, quorum consilio gubernaretur. Ac demum reductus est in patriá *per Iesum Sacerdotem magnum, & per Zorobabel filium Salathiel ducem tribus Iuda.* Nihil vt hic sit, quod non tum præuisum fuerit, tum per duces ordinarios restitutum. Ac sanè mala præuisa minus feriunt. Nec illa captiuitas ætatem hominis transgressa est, aut religionis obliuionem inuexit. Quid vos simile ostenditis in vestra seruili cõgregatione? Quam prophetiam de tempore seruitutis vestræ profertis? quos Pastores & Doctores nominatis, qui tempore captiuitatis plebem docerent verbum Dei? Cum verò expirasset seruitutis tempus, quos ordinarios duces, hoc est, quos Sacerdotes, Prophetas, Pastores & Doctores aut ministros Christi producitis, sub quibus securè populus ad suã patriam & religionem reuersus sit? Vos verò horum nihil habetis, quia veram Dei Ecclesiam non habetis. Ierem. 25. Daniel. 6. Aggæi 1. Ephes. 4.

Præterea, quæ seruitus totius Ecclesiæ esse potest, quæ per vniuersum orbem propagata est? Cùm enim latius pateant Ecclesiæ, quam vllius Imperij fines, nec simul vndique persecutio moueatur, & nemo vnus eam partem queat persequi, quæ sub ipso constituta nõ est: vnde nobis persuadetis, totam simul Ecclesiam in captiuitatem aliquando abductam esse?

Quid, quod nouo exemplo Protestantium secta ferro sibi viam apud eos patefecit, qui eam nec prius pacificè didicerant, nec iam armatam audire cupiebant? Imo & subditi apud eos Regibus leges imponunt, eosq́ue vi ad fidem nouam profitendam, vel certè permittendam adigunt. An vnquam sic propagarunt Euãgelium suum Apostoli? Quid in Germania Saxo & Lantgrauius Hessię, quid in Gallijs Condæus, quid in Anglia Viarus, quid in Scotia Iacobus, quid in Flandria Ludouicus & cæteri cõiurati tentarũt: nisi vt partim Lutheranã, partim Caluinisticã religionẽ vi & armis in eas regiones inferrent? Neq; tamen hæc vobis obijcerẽ, si tantùm fierent à malis hominibus, & nõ docerẽtur à magistris & Pastoribus vestris. Aliud est, fidẽ, cui omnes obedientiã ab initio pacificè præstitimus, armis postea defendere: aliud per apostasiã abijcere pristinã fidẽ, & aliã per vim stabilire. Illud Regibus & Potestatibus seculi huius faciendum est; hoc neq; Regibus, multò minus Euãgelistis conari licet. *Non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cælestibus. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & induti loricam iustitiæ, & calceati pedes in præparationem Euangelij pacis. Defendenda* (inquit Lactantius) *religio est non occidendo, sed moriendo; non sæuitia, sed patientia; non scelere, sed fide. Illa enim malorum sunt, hæc bonorum: & necesse est bonum in religione versari, non malum.* Cùm autem ex *fructibus suis cognoscitur arbor*, nec alios vno tempore, quàm alio pariat; audacter dixerim, aut prorsus infructuosam arborem vestrã fuisse, aut certè si qui eiusdem sententiæ cũ Lutheranis aut Caluinistis ante hanc ætatẽ in orbe terrarum fuissent; eiusmodi fructus iam olim parituros fuisse, quales nunc protulerunt. Vidissemus igitur iam olim euersas Ecclesias, destructa altaria, missam abrogatam, sanctas virgines è monasterijs eductas passim fuisse ad nuptias, arma in Reges à ciuibus sumpta, contemptos Episcopos, neci datos hinc Papistas, illinc hæreticos; audissemus ciuiles Magistratus (etiamsi feminæ essent) capita Ecclesiarum appellatos, concilia œcumenica in nullo pretio habita; duo Sacramenta, non septem: secundas nuptias contrahi viuente vxore prima, quæ ob fornicationem repudiata esset. Denique historiæ atque annales, qui nunc pleni sunt rebus gestis Ecclesiæ vestræ, tunc etiam eiusmodi causis referti fuissent. Quorum quia nihil, vel propè nihil vidimus aut legimus à sexcẽtesimo anno salutis humanæ vsq; ad annũ Domini millesimum; vtique non fuit olim talis aliqua Ecclesia, qualem nunc ostentatis, verùm illa è terra nuper nata est, & ideo in terram propediem reuertetur; cùm aut *ij manifestati fuerint, qui probati erant in Ecclesia*, aut ea vitia in Catholicis emendata erunt, in quorum vindictam hæc Domini flagella in nos missa sunt: aut cùm *id mysteriũ iniquitatis* (quod per vos operatur Satanas) consummatum in Antichristo, & spiritu oris Christi destructum fuerit. Et tunc iustificabitur Christus in verbo suo, quod ad primum Pontificem Christianorum dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ego rogaui pro te, vt non deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Petrus verò cathedram suam Episcopalem in vrbe Roma constituit, in qua vna cathedra* (inquit Optatus) *vnitas ab omnibus seruaretur, vt iã schismaticus & peccator esset,* Ephes. 6. De iustitia lib. 5. c. 20. Matth. 7. 1. Cor. 11. 2. Thess. 2. Matth. 16. Lucæ 22. Optat. lib. 2.

qui con-

qui contra singularem cathedrã, alterã collocaret. Quod cùm Lutherus fecerit, vosq; eius exemplum secuti sitis; quomodo à schismate excusari aut ille potuerit, aut vos possitis non video.

Si congregatio Protestantium Ecclesia Christi esset, eam fuisse obscuriorem nõ modo vetere Synagoga, sed etiam ipsa illa dispersione, in qua post Hierosolymorum euersionem Iudæi iam nunc agunt. CAP. LXV.

ABsurda quidem illa sunt, quę iam commemorauimus de Christi Ecclesia infra dignitatẽ veteris Synagogæ deiecta. Sed longe sunt absurdiora quæ sequũtur. Dico enim, illam Protestantium congregationem, quæ ipsis Ecclesia Christi videtur esse, nõ solùm vetere Synagoga, sed hodierna captiuitate ac dispersione populi Iudaici longè miseriorem per secula etiam multa fuisse. Etenim si à vastatione templi per Titum & Vespasianum repetentes, ordine statum populi Iudaici vsq; ad hæc tempora deducamus; facile inueniemus, & semper fuisse in mundo permulta Iudæorum millia, & cultus diuini causa in Synagogas proprias omni ætate conuenisse. Nam & Moyses prædixit, Iudæos ob idololatriã *in omnes gẽtes fore dispergẽdos*, & Dauid de illis prædixit in hunc modum: *Ne occidas eos, ne quãdo obliuiscantur populi mei* (aliàs) *legis tuæ. Disperge illos in virtute tua, & depone eos, protector meus Domine.* Eorum verò mentionẽ etiam post Hierosolymorũ euersionem *Iustinus* Martyr facit, *quorum agros*, ait, *esse desertos, oppida vastata, fruges deuoratas, nec ipsorũ quenquam audere ascendere Hierosolyma.* Ostendit autẽ, eos *non differre à cæteris mortalibus, præterquam circumcisione. Execrari verò solitos in suis Synagogis quotquot in Christũ credunt.* Ergo & erant illis diebus Iudæi, & Sacramentũ circumcisionis celebrabãt, & conueniebãt in Synagogis. Tertullianus contra Iudæos librũ scripsit, in quo disputans cũ ijs Iudæis qui adhuc viuerent, de Lege ac Prophetis, ait eos *cœpisse habere lacus contribulatos, id est, Synagogas in dispersiones gentium.* Habebant igitur Synagogas saltem inter gentes. *Iudæi* (inquit Cyprianus) *dispersi & palabundi, soli & cæli sui profugi, per hospitia aliena iactantur.* Non ergo erant aut illis diebus, aut vnquam postea ignoti Christianis. *Iudæi tenent omnino* (inquit Augustinus) *reliquias legis suæ, circumciduntur, Sabbata obseruant, Pascha immolant, azyma comedunt. Sunt ergo Iudæi, non sunt occisi, necessarij sunt credentibus gentibus.* Et alibi: *Ecclesia Catholica per totum orbem validè lateq; diffusa omnibus errantibus vtitur ad profectus suos, & ad eorum correctionem cùm euigilare voluerint. Vtitur enim gentibus, ad materiam operationis suæ: hæreticis, ad probationẽ doctrinæ suæ; schismaticis, ad documentum stabilitatis suæ; Iudæis, ad comparationẽ pulchritudinis suæ.* His verbis Augustinus significauit, tantam esse *pulchritudinem Ecclesiæ Christi* pre Iudæorum populo, qui tunc extra Iudæã sine sacrificiorum cærimonijs dispersus per omnes gentes agebat: vt ipsa res clamaret, nostram fidẽ esse à Deo, Iudæorũ verò pertinaciã & inuidiam in Christũ, esse à diabolo. At nunc longè aliter se res habet, si tamen Pseudoeuangelicis credimus.

Cùm enim Iudæi viuant vsque in hodiernum diem tum in alijs vrbibus Italiæ, tum Romæ nominatim, & vbicunq; sint, tũ circũcidant infantes suos, tũ in Synagogis conueniant; non possit verò locus vllus in orbe Christiano monstrari, vbi per valdè multa secula Pseudoeuangelicorũ aliqua congregatio ante Lutherũ natũ celebrata sit: vtiq; abiectior fuit per aliquot secula (si Protestantibus credendũ est) Ecclesia Christi, quàm vel præsens Iudæorũ captiuitas & dispersio sit. Quin & Gregorij Magni ætate idẽ ipse fatetur, *permissũ Iudæis esse vt veteres Synagogas suas sine inquietudine possideant*: quod vsque in hodiernum diem ita se habere videmus. Non manent igitur Iudæi, vt testes iam sint fidei nostræ, (si tamen Lutheranorum Ecclesia vera est) aut vt per ipsorum miseriam, Ecclesiæ Christi felicitas contestata sit; sed potius vt triumphum de Ecclesia Christi ducant, vtpote quibus in os Lutheranis & Caluinistis dicere licet: Vos docetis, Ecclesiam vestram per annos ferè octingentos fuisse dispersam in multis gentibus, nec id tamen probatis. Fuimus & nos dispersi, cùm partim vixerimus in Africa, partim in Græcia & Asia, partim in Italia, quod nec vos ipsi potestis negare. Sed cùm vos, Lutherani, nullum in illa dispersione vestra locum habueritis, in quo Dei cultum ritu vestro celebraretis: nos proferimus Synagogas nostras in vrbe Venetiarum, in Ferraria, in Mantua, in Alexandria, in Constantinopoli, in ipsa Roma: vt meritò nos liberi simus, vos autem serui; nos ille populus adoptionis, vos autem reprobationis; nos ciuitas in monte posita, vos autem filij tenebrarum, qui nunc demum post tam longum interuallum cœpistis Ecclesias habere, & Sacramenta vestra celebrare. Quid huic Iudæorum orationi respondebunt Pseudoeuangelici? Nihil sanè eorum quæ dicũtur, negare possunt. Iudæorum enim Synagogis etiam hodie plurimæ orbis terrarum partes plenæ sunt. Et ante paucos annos non minus in Hispania, Gallia, ac nostra Anglia percrebuerunt. Porrò suam Synagogam nec vnam in vniuerso mundo proferre Lutherani possunt, vbi Baptisma (ipsorum more ac instituto) sine chrismate semper administratum sit, & vbi aut fas nõ fuerit virginitatem vouere Deo, aut necessarium non fuerit dicatam semel virginitatem omnino conseruare; vbi altare non fuerit, in quo Eucharistia offerretur; vbi deniq, Presbyter non præ-

Deuter. 4. Psal. 58.

In Tryphon.

In lib. aduersus Iudæos. De idolorũ vanitate.

In Psal. 58.

De vera religione c. 6.

Lib. 7. ep. 1.

Iudæorũ oratio ad Lutheranos.

non præfuerit, qui Sacramentum ordinis de manu Episcopi accepisset. Tales enim Ecclesias, vbi chrisma conficitur, vbi vota castitatis fiũt, & vbi sacrificium corporis Christi celebratur, Lutherani non ferunt. [Vide Hieronymum aduersum Luciferianos.] At olim cùm aliæ nullæ fuerint, profectò Lutherani sine Ecclesijs fuerũt per omnes gentes, ex eoque nec fuerunt quidem omninò. Nullus enim hominum cœtus, qui Deum quemcunq; coluit, absq; loco sacro, in quo eius cultum profiteretur, tam diu fuit. Erant ergo non solùm antiquis Iudęis, verùm etiam ijs qui adhuc supersunt, infeliciores Lutherani, & longè miseriores. Itáne? Huc reciderũt prophetię dè Christi Ecclesia, vt euersis denique Hierosolymis, maior sit splendor & gloria ruinæ Iudæorum (qui ad reliquiarũ quidem fidelium salutem, sed interim ad pertinacium pœnam reseruãtur) [Rom. 11.] quàm florentis Ecclesiæ Christianæ, ad cuius gloriam contestandam Iudæi tam infeliciter dispersi & palabundi agunt? Hieronymus cùm angustos fines Iudææ (quam tamen [In epistola ad Dardanũ.] totam Iudæi nôn possidebant) declarasset; id se dicit fecisse, *vt decuteret supercilium Iudæorũ, qui* (inquit) *Synagogæ angustias Ecclesiæ latitudini præferunt.* Quòd si Protestantium congregatio est vera Christi Ecclesia, illius angustiæ per octo aut nouem secula maiores sunt, quàm Iudæorum vllo vnquam tempore fuerũt. Quid enim potest angustius cogitari, quàm vt nec vnam ædiculam demonstrare vos, Lutherani, possitis, in qua Deo seruijstis ante hos quinquaginta annos? *Planè* (inquit Augustinus ad Donatistas & Rogatianos) *& Iudæi, &* [Epist. 48.] *Pagani, si tam paucos putarent esse Christianos, quàm pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis; nec blasphemare vos dignarentur, sed & nunquam ridere cessarent. Non timetis ne vobis dicant Iudæi, Vbi est quod Paulus vester Ecclesiam vestram intelligit? Vbi dictum est, Lætare* [Gal. 4.] *sterilis, quæ non paris; erumpe & clama, quæ non parturis: quoniam multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet virum, præponens multitudinem Christianorum multitudini Iudæorum; si Christi Ecclesia est paucitas vestra? Hoccine illis dicturi estis, Ideo magis iusti sumus, quia pauci sumus? Nec attenditis, eos responsuros, quodlibet vos esse dicatis; non tamen estis illi de quibus dictum est, multi filij desertæ, si tam exigui numero remansistis?* Hæc Augustinus.

Cæterùm si Donatistas & Rogatianos, qui Africæ, hoc est, tertiæ partis mundi magnam partem iam, cùm hæc scriberet Augustinus; ab annis centum occuparant & impleuerant, quique multò plures Ecclesias, & certe quidem *trecentos Episcopos* & amplius suæ factionis [Apud August. tom. 7. In præfat. breuiculi collationum.] habebãt (vti ex collatione ipsa cõstitit) si tamen illos Episcopos cum plebibus suis præ multitudine Catholicæ Ecclesiæ, quam prophetiæ describunt, exiguum esse numerum, Augustinus iudicauit: quid erat dicturus de Lutheranis, qui nullũ Episcopum in vniuerso mundo suæ factionis habuerant, nullũ presbyterũ, nullã Ecclesiã, in qua conueniretur aut orãdi, aut prædicandi causa? Nam hoc ad cæteras Protestantium calamitates accessit, vt nulla hæresis tam ab omnibus Episcopis inops & egena esset, quàm ipsorũ est. Arriani sanè acquisierãt sibi multarũ Ecclesiarũ Antistites, adeò vt Synodos decem breui spatio collegerint. Equidem [Athanas. in Apologia.] fateor, mihi verba deesse, quibus animi mei dolorẽ exprimã, esse vllos in mũdo tã sine communi sensu, vt Lutheranos aut Caluinistas illã Dei Ecclesiam existimẽt, quæ à Prophetis, à Lege, ab Euãgelio tam frequẽs, tã celebris, tam pulchra depingitur? Clamat ad Iudęos Augustinus: [Oratione aduersus Iudæos cap. 9.] *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, ab oriente Sole vsq; ad occidentẽ, nõ in vno, sicut vobis fuerat constitutum, sed in omni loco offerri sacrificium Christianorum, non cuilibet Deo, sed ei qui ista prædixit, Deo Israël. Vnde & alibi dicit Ecclesiæ suæ: Et qui eruerit te, ipse Deus Is-* [Malach. 1. Isaiæ 54.] *raël vniuersæ terræ vocabitur.* Ad vos autem, ô Lutherani, clamare isti Iudæi possunt: Aperite oculos tandem aliquando, & videte, nobis plures fuisse ab oriente Sole vsq; ad occidentem Synagogas, quàm vobis Ecclesias (re vera semper, ex vestra autem cõfessione) per annos iam ferè mille. Conuertimini ergo ad domum Iacob, & circumcidite carnem vestrã, quia multò verius Ecclesia Dei nos sumus, quàm vos. Nam vnde potius factum putamus, vt in Lituania circumciderent se nuper aliquot Christiani, quàm quòd cùm nullo modo vellent in Romana Ecclesia perseuerare, Pseudoëuangelicorum verò Ecclesiam non antiquam, sed nuper exortam clarè cernerent; Iudæorũ autem perpetuã successionẽ ab initio vsq; ad hæc tempora viderent; non possent autem sine aliqua Ecclesia salutem sperare: in Iudæorum congregatione potissimum sibi acquiescendum esse iudicabant, & propterea circuncisionis signum acceperunt? Huc, huc, ô Protestantes, tendit Euangelium vestrum. [Ioann 5. 2. Thessal. 2.] Non enim ignoratis, opinor, Iudæos expectare Messiam suum, videlicet Antichristum. Illius autẽ vias oportet per Eliam aliquem, qui præcursoris loco sit, honorificè præparari. Vnde & Lutherus vester non sine magno mysterio, *Tertius Elias* à vobis est dictus. Nam vt primus fuit Io- [Lucæ 1 Malach. 4.] annes Baptista, qui vias Christi in primo eius aduentu præparauit, secundus autẽ ipse Elias erit, qui secundum Christi aduentum præcedet: sic tertius Elias Lutherus est, qui in aduentum Antichristi præcurrens, populum ei tenebrarum præparauit. Non quòd putem, ipsum Lutherum hoc sciuisse (neq; verò solet diabolus quibuslibet enũtiare secreta consiliorum suorum) res tamen ipsa hoc loquitur, quod nunc aperiam. Lutherus à Satana edoctus est,

vt omnes Christianorum Ecclesias per vniuersum orbem apostasiæ accusaret, ac præcipuè
Iren lib. 3. cap. 3. *Romanam, quæ omnium & antiquissima est, & maxima.* Ac ne si subitò ad Iudęos à Christianis
transiretur, minus multos falleret: in noua Lutheri Ecclesia persistendum ad aliquod tẽpus,
Satanas iudicauit, donec ea manifestissimè deprehenderetur, successionẽ ab Apostolis non
habere, & ideo Ecclesia Christi non esse. Nam tunc pertinaces illi hæretici, qui & nouam
istam congregationem clarè perspiciẽt Ecclesiam Christi esse non posse, & tamẽ ad Romanam
Ecclesiam reuerti nolunt, vt ne frustra illam odisse aliquando videantur; nihil putabũt
consultius, quàm vt vniuersam Christi Ecclesiam, Christumq́; ipsum abnegent, ac nõdum
venisse verum Messiam asserant, expectandum verò adhuc esse, donec tandem vnà cum Iu-
2.Thessal.2. dæis Antichristum ipsum pro Christo suscipiant. Ac nimirum *si reuelabitur suo tempore homo
ille peccati, filius perditionis, qui aduersatur Christo, & extollitur super omne quod dicitur Deus,
ita vt in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: si aduentus eius erit secundùm operationem
Satanæ in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis
ijs qui pereunt, eo quòd charitatem veritatis non receperunt vt salui fierent:* non possit autem te-
Actor.1. cipi Antichristus, quàm diu creditur ab omnibus gentibus, Christum iam venisse in mundum,
eiusq́; rei Ecclesiam suam per omnes gentes diffusam locupletissimum testimonium
esse: profectò qui rectè velit præparare viam Antichristo, ante omnia oportet, vt hanc vniuersalem
quæ vbiq; diffusa est, Ecclesiam ex animis hominum tollat, vt Christus sine testi-
monio suo primum in terris relinquatur, ac deinde locus vacuus Antichristo in cordibus
2.Thessal.2. hominum præparetur, in quo sedeat *velut in templo Dei.* Nam hoc Satanas per paganos, hoc
per Iudæos, hoc per omnes hæreticos, hoc per Mahumetanos, potissimum autem nunc per
Lutheranos & Caluinistas agit: vt antiquam Ecclesiæ Christi memoriam, successionisque
claritatem, quod in se est, auferat, quò plurimis iam de singulis propè articulis fidei, ac præ-
cipuè de vera Ecclesia dubitantibus, ille per falsa miracula sua fidem apud incredulos inue-
niat, & ita velut in vacuam possessionẽ intrans, leui opera Christũ ex animis hominũ euel-
lat, seq́ue *extollat supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Nec enim aliorsum spectauit
Dauidis Georgij ratiocinatio illa, qua se verũ esse à Prophetis promissum Messiam, Christũ
autem impostorem, hoc modo probare nititur. sic enim colligit: Si Christus ille verus fuit
Messias, oportebat vt contra Ecclesiam ab illo fundatam portæ inferi nõ præualerent: sic e-
nim promiserat. Iam autẽ præualuerunt, sicuti in Papatu manifestum cernimus. Non erat
1.Iohan.3. ergo ille verus Messias. Hæc ille nebulo. Sed *in hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli.*
Huic igitur malo occurrens, cùm ipse per naturam firmissima petra esset, promisit *se ædi-*
Iohan.1. Matth 16. *ficaturum Ecclesiam suam supra petram* illã, cui ob eam causam dixerat, *Tu vocaberis Cephas.*
Iohan.21. Et iterum: *Tu es Petrus.* & demum: *Amas me plus his? Pasce oues meas: super hanc* (inquit) *petrã*
Matth.16. *ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Certò igitur sciamus, neminem omnino saluari posse, qui Petrum à Christo Pastorẽ to-
tius gregis constitutum contemnat, aliumq́; Pastorem extra vnitatem cathedræ Petri quæ-
rendum sibi statuat. Fremant Lutherani quantum volent: vt olim *ex Iudæis*, ita nunc ex Ec-
Iohan.4. clesia Romana *salus est.* Nam vt omniũ Iudæorũ primus Pontifex in templo Hierosolymi-
Deuter.17. tano sedebat, cuius imperio necesse erat omnes obedire: sic omniũ Christianorum primus
In Chron. Põtifex (quem Petrũ fuisse Eusebius refert) hodie in Ecclesia Romana sedet. Quid multis?
Hieronymus aduersus Luciferianos. Hanc totam disputationem verbis Hieronymi concludam: *Absit vt frustra Deus mortuus sit.
Alligatus est fortis, & vasa eius direpta sunt. Allocutio Patris impleta est: Postula à me, & dabo
tibi gentes hæreditatem tuã: & possessionem tuã, terminos terræ. Apparuerunt fontes aquarum: &
reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In sole posuit tabernaculum suũ, nec est qui se abscondat
à calore eius. Deo plenus Psalmista canit: Inimici defecerunt frameæ in finem, & ciuitates eorũ de-
struxisti. Et vbi, quæso, isti sunt nimiũ religiosi, imò profani, qui plures Synagogas asserũt esse quàm
Ecclesias? Quomodo destructæ sunt diaboli ciuitates: & in fine, hoc est, in sæculorum cõsummatione
idola corruerunt? Si Ecclesiã non habet Christus, aut si in Sardinia tantum habet; nimium pauper
factus est. En, si Britannias, Gallias, Orientẽ, Indorum populos, Barbaras nationes, & totum semel
mundũ possidet Satanas; quomodo ad angulũ vniuersæ terræ crucis trophæa collata sunt?* Ex quibus
Hieronymi verbis facilè addiscimus, nihil absurdius esse, quàm vt plures Iudæorũ Synagogę,
quàm Christianorũ Ecclesię dicantur in mundo vnquã post Christũ extitisse. Et tamen tam
Lutherani quam Caluinistę necesse habẽt cõfiteri, plures Iudæorũ Synagogas, quã suorum
Ecclesias per valde multa secula extitisse. Quid ergo superest, nisi vt certissimò credamus,
Lutheranos & Caluinistas nõ Christi Ecclesiã, sed Antichristi præcursores existere: qui dũ
Catholicam Christi Ecclesiam oppugnãt, & Christum interim sine testimonio in terris re-
linquere conantur, viam expeditissimam Antichristo præparant. Ac de Antichristo & eius
membris hactenus dictum sit; ad honorem Christi, & sanctæ Catho-
licæ atque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ.

FINIS.

INDEX
PERSONARVM ET RERVM DE QVIBVS IN HIS OCTO LIBRIS POTISSIMVM AGITVR.

Fratricelli

Iustitiæ

Synodus

FINIS.

Hi libri De visibili monarchia Ecclesiæ, perlecti sunt atq; approbati partim à M. N. piæ memoriæ D. Thoma Gozæo à Bellomonte, partim à M. N. D. Ioanne Molano: quorum vterque & à summo Pontifice, & à Rege Catholico ad hoc officij sunt deputati. Qui & censuras suas his libris subscripserunt, atque autographis propriis consignarunt in hunc modum:

Thomas Gozæus à Bellomonte, sacræ Theologiæ Professor, collegij Sabaudiæ Præsidens.

Ioannes Molanus Louaniensis, sacræ Theologiæ Professor, & librorum Regius Visitator.